9
19 F
13

9-8-d.20.

Digitized by Google

Digitized by Google

ANNALES ECCLESIASTICI.

AVCTORE

CAESARE BARONIO SORANO EX CONGREGATIONE ORATORII S. R. E.

Presbytero Cardinale Tituli Sanctorum Martyrum Nerei, & Achillei.

Tomus Septimus.

VENETIIS,

Apud Haredem Hieronymi Scotti.

M DCII.

Digitized by Google

SANCTISSIMO AC BEATISSIMO PATRI ET D. N. CLEMENTI VIII. PONTIFICI MAXIMO

CÆSAR BARONIVS S. R. E. CARDINALIS TIT. SS. Martyrum Nerei & Achillei ſempiternam felicitatem.

PERSOLVO & ad pedes Sanctitatis tuæ, Beatiſſime Pater, ſeptimum Annalium noſtrorum tomum defero, ſed tardius quam ſolebam: vix enim tãdem aliquando emergere licuit ex multarum difficultatum veluti ſpinetis, quibus explicãdis diu multumq. laboraui. His acceſſit, quod hoc tomo potiſſimum narrentur multiplices Romanæ Eccleſiæ ærumnæ, nimirum exilia & neces indigniſſimæ Summorum Pontificum a ſeditioſis & factioſis hominibus profectæ, qui ſicut impie, ita & ambitioſe in Sedem ſe Pontificiam intruſerunt, nec minus, ſed multo etiam magis ab illorum Principum temeritate & audacia, qui ſuos limites tranſilire, & ad ea quæ ipſis conceſſa non eſſent, manus admouere nõ dubitarunt: quibus incommodis acceſſerunt hæreticorum & ſchiſmaticorũ aduerſus Eccleſiam Catholicam machinationes & doli ac vexationes aſſiduæ. His igitur luctuoſis narrationibus pertexendis ſtylus noſter etiam retardatus atque defatigatus eſt.

Sed quoniam in illis quoq. voluminibus, quæ hactenus a nobis ſunt edita, complura eiuſdem generis argumenta, aut certe non valde diſſimilia acciderunt: vereor ne parum idonea huius dilatæ editionis excuſatio a me afferri videatur. Quare vt vere & libere dicam, honores & dignitates coaceruatę, quibus breui tempore immeritum me & nihil tale cogitantem cumulaſti, ac cincto & expedite currenti, tamquam laxæ nimis & lacinioſæ veſtes, impedimento fuere partim ipſa rei natura, partim nouitate.

Primum enim me Notarium tuum & ſanctæ Sedis Apoſtolicæ creaſti ex primo ordine eorum qui Numerarij dicuntur: cuius ſane dignitatis indumẽta etſi inſtituto noſtro non plane aliena viderentur, quod tamen eſſent incongrua voluntati, impedimento potius, quam tegmento fuere, & oneri, quam honori. Vbi vero ampliſſimæ dignitatis laxiora fuſioraq. ornamenta purpuræ addidiſti, curſus noſter nouæ vitæ nexibus implicatus, iam multo magis eſt retardatus: adeo vt mihi non ſecus ac Dauid [a] acciderit, dum regijs indu- [a] 1. Reg. 17.
tus armis incedere non valeret, eo quod (vt ipſe dicebat) conſuetudinem nõ haberet, qua eo magis ipſe carebam, quo longius aberam a propoſito: ſtatueram enim, votiſq. nuncupatis & iteratis ſæpe firmaueram (teſtis eſt Deus) in priuato illo ſimplicique vitę genere optime inſtituto & hactenus feliciter ducto bene præcinctum mundi contemptu & expeditum vſque ad obitum permanere, vna cum Iob illa decantans [b]: In nidulo meo moriar, & ſicut palma [b] Iob 29.
multiplicabo dies.] quæ diminutione eorum quæ deorſum ſunt foliorũ, pro-

cera extollitur cælum verſus dulcibus fœcunda fructibus.

a Sap. 6. Illud inſuper Sapientis [a] aſſiduo mente voluens: Exiguo conceditur miſericordia, potentes autem potenter tormenta patientur] & quod Dominus cõ-
b Marc. 12. Lu. 20. minatus eſt [b], iudicium ſubituros fore grauius atq. durius, maioremque condemnationem accepturos, qui primas indigne cathedras occupãt: libentius me, ſicut & tutius, intra domeſticos parietes continebam: perterrebat namq.
c Dan. 5. me multo magis illa, quam videre meditabar, manus [c] hominis cõtra candelabrum in pariete publico, in ipſo Eccleſię albo ſcribentis, ſtateram & pondera præferentis, quibus expendẽdi eſſent omnes ad Cardinalatus dignitatem
d Bernard. ad Eugen. lib. 4. aſſumẽdi: altam illam, inquam, S. Bernardi [d] ad Eugenium Papam ſcriptam conſiderationem ob oculos omnium poſitam vna cum recti iudicij ſtatera & ponderibus Sanctuarij: quibus ſi quis appenſus inueniatur minus habens, vt adulterinus procul eijciatur ac reprobetur.

Ea quidem tam multa dum quis prudens perlegit, atq. adeo magna, miraque & difficilia, arduaq. conſiderat, eademq. plurima numero & diuerſa receſet, ac mente ſcrutatur eminentem ſublimemq. omnibus abſolutam numeris ſanctitudinem vitæ, quam exigit durus exactor ab eo qui eligendus eſt Cardinalis: neceſſe eſt, vt timore perterritus, propriæ conſcius imbecillitatis, deſpondens animum (quod nõniſi cum ſummo ſalutis æternæ diſcrimine adeo celſa petantur) omnino reſiliat, penituſq. refugiat, atq. etiam precibus pericu-
e Genes. 19. lum redimat, illaq. Loth verba proferat [e]: Non poſſum in monte ſaluari: ne forte apprehendat me malum, & moriar. eſt ciuitas hæc iuxta, ad quam poſſum fugere, parua, & ſaluabor in ea.] quam iure dixerim priuatæ vitæ confu-
f Pſal. 91 gium. Iſta quidem prudens: ſed vir inſipiens [f] non cognoſcet, & ſtultus nõ in-
g Greg. Nazianz. orat. ad patr. telliget hęc: iure enim congemuit Gregorius Theologus [g], quorumdam hominum inſipientium ignorantia factum eſſe, vt quæ ardua & ęrumnoſa, vallata periculis atq. moleſtijs Eccleſiaſtica dignitas ſit, eadẽ lata, ampla, ac plane regia & ſingularis, plenaq. voluptatibus iudicetur. At non ita ſapiens cuncta dijudicans, addenſq. ſcientiam, addit dolorem, cum pluribus cernit exemplis, iſtiuſmodi faſce omnes ſanctiſſimos viros nimium prægrauatos & cur-
h Iob 9. uatos eſſe pondere, quo portant [h] Orbem, atq. robuſtiſſimos licet [i] gemuiſſe
i Iob 26. gigantes ſub aquis.

Iſta, inquã, conſiderans, non eſt quod queri poſſis, Pater ſanctiſſime, quod Sanctitati tuæ ipſe adeo videar reluctatus: ſed ſi liceret, eſſet mihi iure expoſtulandum, quod cum a prædeceſſoribus tuis, qui me a priuatæ vitæ portu abſtrahere non ſemel voluerunt, tamen quã deprecatus eſſem obtinuerim honorum immunitatem; a te, vero, a quo magis amari ſcirem, nequaquam potuerim impetrare: ſed quo mei amantiorem (venia petita dixerim) eo violentiorem expertus ſim, cum per tuos ſeorſum abreptus, cubiculo clauſus, vixq. tandem vt audirer, multum rogans, admiſſus ante conſpectum tuum Angelis reuerendum, poſt meam defenſionem, abs te reſponſum illud vnum tantũ acceperim, quo robuſta voce diram anathematis protuliſti ſententiam, ſi amplius reſiſterem, & niſi penitus acquieſcerem. Quem non terruiſſet, ac non penitus deieciſſet atque proſtraſſet talis erumpens e cęlo repente tanto fragore tonitrus, fulmen æternę damnationis explodens?

k Genes. 38. Ita ſubactus, etſi manus dedi, non æque animum: ſi enim licuiſſet, retraxiſſem illas, ſicuti Zara [k] olim, dum e materno vtero progreſſurus, vbi ſe altera manu vinctum coccino ſenſit, primigenia non curans, eam retrahens, eun-

dem

dem repetijt vterum, malle ſe non naſci ſignificans, quam vinctum purpura progredi. ſed ſicut naturæ tandem ille ceſſit imperio, qui ſupra naturã quiddã admiratione dignum viſus fuerat operatus: ita & ego legibus Chriſti obtemperare coactus, tamquam abortiuus ſum proiectus [a] ex vtero, illo videlicet, in quo ſemel conceptus ſpiritu, cupiebam formari in virum perfectũ, nec exire donec transferrer ad tumulum [b], ne oculus me videret. Maternum iure dixerim vterum domum illam, in qua poſt conceptionem illam meam coaleſcere cu m fratribus meis, diemq. extremum claudere abſq. aliqua lucis vſura, fulgore videlicet cuiuslibet dignitatis, in mentis firmo propoſito erat, ne illud audirẽ infauſtum [c]: Quare miſero data eſt lux? Lux enim (inquit S. Gregorius [d]) miſeris datur, cum & tolerare honoris munera compelluntur. Cum ergo tanti etiam Patris ſententia nonniſi miſer homo ex collatis honoribus cenſeatur, pro huiuſmodi minime gloriabor.

a Pſal. 57. | b Iob 10. | c Iob 3. | d Greg. Moral. li. 5. c. 2.

Quod ſi gloriari licet (dicam cum Apoſtolo [e]) libenter gloriabor in infirmitatibus meis, vt inhabitet in me virtus Chriſti: propter quod placeo mihi in infirmitatibus meis. vtpote quæ ſint vera ſigna diuinæ vocationis, eiuſdẽ Pauli ita ſtylo formata [f]: Videte vocationem veſtram, fratres, quia non multi ſapientes ſecundum carnẽ, non multi potentes, non multi nobiles: ſed quę ſtulta ſunt mundi elegit Deus, vt confundat ſapientes: & infirma mundi elegit Deus, vt confundat fortia: & ignobilia mundi & contemptibilia elegit Deus & ea quæ non ſunt, vt ea quæ ſunt deſtrueret, vt nõ glorietur omnis caro in cõſpectu eius. Quæ omnia humanæ imbecillitatis ſigna notis ampliſſimis in me expreſſa cognoſcens, ſi voluero pro huiuſmodi gloriari, non ero inſipiens. Quo etiam ſenſu licebit & illud eiuſdem Apoſtoli apposite vſurpare [g]: De cetero nemo mihi moleſtus ſit: ſtigmata enim Domini mei Ieſu Chriſti in copore meo porto: illa inquã a Paulo eo modo imbecillitatis notis deſcripta, veluti indices diuinæ vocationis characteribus Apoſtolicis exarata; quibus impreſſus & inſignitus magis exulto, Deo gratias agẽs, quod nihil in his ſit quod humana induſtria ſibi tribuat, ſed totum ſibi vendicet diuina prouidentia, ad hoc mouens tuę, Clemens, clementiæ abundantiam.

e 2. Cor. 12. | f 1. Cor. 1. | g Galat. 6.

Cuius rei gratia, magna eſt mihi parta de patrocinio diuino fiducia, eoq. maior, quo fideiuſſores videar nactus Apoſtolos ſuis ſcriptis id ipſum pollicitos: nam Paulus [h]: Qui cœpit (inquit) in vobis opus bonum, perficiet vſque in diem Chriſti Ieſu. ac rurſum [i]: Fidelis eſt qui vocauit vos, qui etiam faciet. addidit vero & Petrus [k]: Qui vocauit nos, ipſe perficiet, confirmabit, ſolidabitq. Quod non pro me tãtum, ſed æquum eſt id ipſum ſentire pro omnibus alijs, quos vna ſimul ampliſſima dignitate donans in ſacrum Cardinaliũ collegium cooptaſti.

h Philip. 1. | i 1. Theſſal. 5. | k 1. Petr. 5.

Tu enim eoſdem quos conceperas diuino ſpiritu, diu mentis vtero continens, ſimul ipſos pariter peperiſti: Tu, inquam, qui nihil inconſulto numine aggredi, & annuente proſequi atq. perficere conſueueris. Tu ipſe, a quo nulla actio præcox, ſed aſſiduitate precum & conſiderationis maturitate decocta procedat, vt ſapiens architectus, videris ſuper illas ſexdecim baſes argenteas, quas Beſeleel [l] diuino ſpiritu plenus ſtatuit ad tabernaculi angulos muniendos & exornandos, totidem modo deſuper erigere voluiſſe columnas. Quo nomine cum ex toto Orbe Catholico gratiarum tibi inſonẽt actiones: quas ego digne rependam, quod me longe immeritum vna cum eis ad tantam ſublimaueris dignitatem, & ad tam ſublime faſtigium honoris licet indi-

l Exod. 26. & 36.

gnum

Digitized by Google

gnum euexeris?infimum aſſumpſeris in eminens illud collegium Apoſtolicũ infirmum vero ſtatueris in templo columnam:obſcurum licet,lucens tamen & ardens erexeris ſupra ſacroſanctum altare candelabrum:vilem rudemque lapidem in Rationali collocaueris cum expolitis lapidibus pretioſis: annexueriſq.debilem Eccleſiæ ſanctæ cardinibus illis,ſuper quos quæ ſunt in terra cæloq. vertuntur. Iſta tanta conſiderans,longe me imparem eſſe ſentio, vt digne pro collato munere ſatisfaciam.

Augendæ vero & ea quoq.ex parte multiplicandæ ſunt magis gratiarum actiones,quod ad menſuram bonam & confertam, coagitatam etiam & ſuperffluentem adieceris:bis enim me,cum alterum me, meum vnanimem ad eumdem ampliſſimi honoris gradum extuliſti, quodammodo prouexiſſe videris; dum ſcilicet Archiepiſcopum Auenionenſem allegeris Cardinalem, Apoſtolicum virum,formam antiquæ probitatis, cui à ſpiritualibus incunabulis fuiſſe nexibus indiuiduæ charitatis obſtrictum glorior, fratremq. meũ vere eſſe germanum exulto,ambos nimirum eodẽ parente,viro illo plane diuino Philippo Nerio ſecundum ſpiritum generatos, eiuſdemq. ſuxiſſe vbera matris,licet ipſe primogeniti prærogatiua præcedat, atq.multo magis meritis antecellat, cum in ipſo virtutum progreſſu eius reſpectu ego quaſi pedes (vt vetus prouerbium habet)ad Lydium currum extiterim: adeo vt vix licuerit oculis conſequi ipſum ardua altaq. virtutum petentem,nedum æquis paſſibus aſſectari: vt ſolatium ſit,eius ſaltem impreſſa relicta veſtigia ſequi, eiſq. inſiſtere in reliquo qui ſupereſt vitæ curſu iam ad terminum prolabente.

Ad multiplicem rurſus gratiarum actionem ex tanta beneficiorum redundantia in chartis noſtris veluti in alueo iugiter fluxuram, illam haud mediocrem adijcimus ex eo beneficio ſimul addito,quo voluiſti eſſe bene cõſultum futuræ Annalium ſcriptioni: adeo vt quem ad dignitatem promoueris, non amoueris ab inſtituto;neq.cum vocaueris,reuocaueris a cępto ſcribendi munere,ſed opus vrgeas,quod exoptes ad finem perduci; cui vt ſolicitius vacẽ, vacare me velis ab ingruentibus negotijs meliori parte diei, quam ab interuentoribus liberam eſſe iubeas,& Annalibus integre cuſtoditam.

Cuius rei gratia & hic ipſe tomus,qui ſeptimus mihi naſcitur partus,& poſtremus timebat fœcundæ claudere matris vterum, tibi lætus accurrit oblatus,ita iam de fratrum futura propagatione ſecurus (quantum tamen in humanis rebus ſecuritas eſſe poſſit) exultans pariter, quod & tua benignitate progreditur ſanctorum Martyrum titulo glorioſus, incedens ſtipatus tantis cæleſtis curiæ Senatoribus,ſeptus nempe altero latere Nereo, altero Achilleo Petri diſcipulis,decoris triumphalibus palmis atque coronis,quos datos in itinere comites,ſuos etiam cupit eſſe patronos, atq. perpetuo apud Deum interceſſores.

Finem vero dicendi facturus,Pater ſanctiſſime,audi,rogo,quæ adhuc maxime cuperem ſuperadijci. Ad tantum honoris verticem ſublimatus, tibique ipſi vt magnæ aquilæ luſtranti Orbem pullus inexpertus inhærens, abs te peto duci,doceri,atq.iuuari. Tu recta ducas cælum verſus,ne declinans ad dexteram ſiue ſiniſtram,vel proſperis ventis alleuer,vel deprimar aduerſis: Doceas pariter quæ ſurſum ſunt ſapere,non quæ ſuper terram, oculoſq. ad Solẽ illum iuſtitiæ fixos tenere,neq. deorſum ad ea quę ſunt mundi habere reſpectum: Iuueſque adminiculo alarum tuarum, imponens debilem ſuper humeros fortitudinis tuæ,quibus Orbem quoque ſuſtentas: vt ita a terra ſublimes

diuina

diuina petentes(ſecundum quod ait Apoſtolus [a])reuelata facie gloriam Domini ſpeculantes,in eamdem imaginem transformemur a claritate in claritatem,tamquã a Domini ſpiritu! e pręſenti videlicet claritudine purpuræ ad ſtolas illas candentes,dealbaras [b] in ſanguine Agni: ſicq; per aſcenſum purpureum iſtum perueniamus ad reclinatorium [c] aureum, beatam illam requiem,vbi Deus cum Sanctis ſuis in æternum regnat.

[a] 2.Cor.3.
[b] Apoc 7.
[c] Cant.3.

Demum vero,Summe Sacerdos,oblatum ſeptimum hunc Annalium tomum,nouæ primitias dignitatis,veteris vero agriculturæ fructus,tua benedictione dignum redde diuino conſpectu: vt cum per eã Deo ipſi, cui in primis offertur,ſit gratus,gratia diuina concilietur auctori. Vale,Beatiſſime Pater, teque mente recta gradientem in omnibus vijs tuis Deus cuſtodiat ſemper.

SOLI DEO HONOR ET GLORIA

Digitized by Google

Præſens Annalium tomus incipiens ab anno Domini quingenteſimo decimooctauo perducitur vſque ad annum quingenteſimum nonageſimum, nempe ab anno primo Iuſtini Senioris vſque ad quintum Mauritij Auguſti. Complectitur annos ſeptuagintatres.

Acceſſerunt ad finem tomi parerga de conuerſione Ruthenorum ad Chriſtianam religionem, & eorumdem ad Romanæ Catholicæ Eccleſiæ communionem reuerſione ſub Clemente VIII. Pont. Max.

Digitized by Google

INDEX IN TOMVM SEPTIMVM ECCLESIASTICORVM ANNALIVM.

ABARI *prohibentur a Iuſtino, ne irrumpant in fines Romanorum*. 415.d. *ad Danubium veniunt, & vincunt Romanos.* 442.e

Abbas non poterat ordinari, qui hæreticos & eorum ſcripta non damnaret. 233.d

Abbati male ab Ariano tractato Deus praſto eſt. 479.a

Abdala Agarenorum Rex non regnauit in Hiſpania his temporibus. 252.b

Ablanius ſecutus eſt Iuſtinianum errantem, & luit pœnas. 392.b

Abrahamius presbyter legatus Iuſtini ad Sarracenos. 71.c

Abrahamius vir pius factus Rex Homeritarum. 76.d

Abſagi ad fidem conuerſi. 116.c. *eis templum Deiparæ Iuſtinianus Imp. erexit.* ibid. d. *interdictum, ne quis eunuchus fieret.* ibid.

Abſolutionis ſacerdotum quanta ſit vis. 107.b

Abſtinentiã præſeferunt Priſcillianiſtæ hæretici. 222.e

Acacij nomen e catalogo Orthodoxorum delendum. 15.e. 17.e. *cum ſuis ſequacibus condemnandus.* 20.e. *eius nomen e Diptychis deletum.* 25.a.e

Acacius vir ſuperbus mittitur a Iuſtino Imperatore ad Marcianum Ducem exercitus. 443.b. *ſpoliat dignitate Marcianum Ducem exercitus.* ibid. *eum reprehendit Gelaſius Papa de audacia.* 512.c

Acclamationes populi in eccleſia in auſpicatione Iuſtini Imp. 2.c. *erant voces ſonoræ ad rhythmum & modos muſicos.* 3.a. *in Circo quomodo fiebant.* ibid. *populorum in reditu Eutychij Epiſcopi Conſtantinopolitani.* 453.e. *cum Dei laudibus in Toletana Synodo tertia.* 528.c

Accuſatoribus aperta via contra ſimoniacos. 152.d

Acephalorum multa capita. 184.e

Acephali excommunicantur a Vigilio Papa. 289.a. *miraculo conuicti.* 293.a

Achilles monachus vagus Romam venit. 32.d

Achilles pſeudomonachus latet propter conſcientiam ſuam a Catholicis damnatam. 37.e

Achilles Arianus ordinatus ab Epiphanio contra iura. 181.b

Acœmetæ Neſtoriani damnati vitandi. 162.d

Acœmetæ monachi hæretici. 146.b. *legatos mittunt ad Ioannem Papam.* ibid. *monachi Neſtoriani.* 146.e

Acta publica in hiſtorias inferri ſolita. 2.b

in *Acta Apoſtolorum carmen Aratoris ad Vigilium Papam.* 260.b. *Quintæ Synodi Conſtantinopolitanæ corrupta.* 316.d. *poſt Quintam Synodum.* 348.e. *Toletanæ Synodi.* 527 & ſeq. *Sextæ Synodi damnant ſcripta ſuppoſita ab hæreticis.* 221.e

Actiones Quintæ Synodi octo. 316.d. *prima Synodi Pariſienſis in cauſa Prætextati Epiſcopi.* 453.c. & ſeq.

Actio Pariſienſis Synodi ſecunda. 464.d. *tertia.* 465.a. *de prima, ſecunda, tertia, & quarta Synodi Conſtantinopolitanæ.* 205.d. 206.a. *de vltima Synodi Conſtantinopolitanæ.* 207.c

Actionum Synodalium quæ ratio habenda. 271.c

Adaarmanes Dux exercitus Coſrhois Regis. 442.e. *res Romanorum depopulatus eſt* 443.b. *male tractauerat populos.* 453.b. *eius geſta retractauit Tiberius Imperator.* ibid. *præſtantiſſimus Perſarum.* 471.d. *in prælio profligatus.* ibid.

Adadus auximitarum Rex bellum infert Damiano Hebræorum Regi. 251.c. *Damianum vincit, & ad fidem conuertitur.* ibid.

Addæus Senator clariſſimus, ſed ſceleſtus ſecuri percutitur. 416.a

Addæus Vrbis Præfectus moritur iuſto Dei iudicio. 454.d

in *Adoleſcentia indicantur merita ſenectutis.* 107.e

Adoratio conuenit Papæ. 79.d

Adrumetum murus cinctum a Iuſtiniano, Iuſtiniana appellatum. 169.d

Aduentus Natalis Domini vnde fluxerit. 470.e

de *Aduentu Agapeti Papæ Conſtantinopolim.* 195.a

Aduerſa Romanam Eccleſiam non lædunt. 353.b

Adulatio interdum regnat apud Epiſcopos cum Principib. 464.a. *abſis a ſanctis quantũ fieri poteſt.* 123.b. *dementat Principes.* 274.a

ad *Adoloualdum, & ad eius matrem Theodolindam Longobardorum Reginam miſit exemplaria Quintæ Synodi S. Gregorius Papa.* 351.b

Aedificia a Theodorico Rege Romæ inſtaurantur. 88.e. *in cœlo quomodo creſcant.* 536.d

in *Aegypto ortæ nouæ hæreſes.* 41.a. *templum erexerunt Iudæi.* 121.a. *potiſſimum orti ſunt plures hæretici.* 186.e

Aegyptij crudeles, & moribus immanes. 108.c

Aegyptius hæreticis, qui etiam dicti ſunt Iacobitæ. 184.d

Aegyptiorum Epiſcoporum epiſtola Synodalis aduerſus Origenem. 230.b

in *Aemilia Totilas Rex ſuperat exercitum Romanorum.* 255.b

Aemiliana virgo dicata Deo amita S. Gregorij. 466.b

Aequalitas Filij cum Patre probatur multis argumentis. 480.a. & ſeq.

Aes alienum Iuſtiniani diſſoluitur a Iuſtino. 401.c

Aetherius Antiochiæ Curator moritur iuſto Dei iudicio. 454.d

Aetherius Senator confitetur ſe inſtituiſſe venenum pro Iuſtiniano. 415.e. *caput abſcinditur.* 416.a. *vitus plenus.* ibid. *in omnibus ita male tractatus, ſicut ipſe male tractauerat S. Eutychium.* ibid. b

Aetherius Epiſcopus calumnijs oppreſſus ſuſcipitur a Gunthramno Rege. 516.d

Athoſis fluuius exundauit, & in Eccleſiam S. Zenonis ingredi non potuit. 532.e

ad Aethiopum Regem ſcribit Iuſtinus Imp. aduerſus Homeritas. 71.d. eius expeditio in Homeritas, 74.d. pietas in expeditione paranda. ibid.e. conſulit ſanctum Monachum. 75.a. multum orat pro Chriſtianis. ibid.

Aethiopes pugnauerunt contra Homeritas, & eos vicerunt. 76 b. aliquando fuerunt albi gratia Dei. 77.a. eorum Rex factus Chriſtianus. 121.a. cum Romanis fœdera iunxit. ibid.

Aetius Archidiconus Pariſienſis loquitur pro veritate. 463.d

Afflictio reddit interdum homines inſanos. 449.e. etiã interdum homines occidit. 456.b. compenſanda eſt gaudus. 20.e

Afflictis ſuccurrit Deus in tribulationibus. 414.b

Afflictionibus liberat Deus ſanctos ſuos. 453.d. & ſeqq. in eis interdum homines proſperi redduntur. 460.c

Africa repleta Ariana hæreſi a barbaris. 489.a. in ea Gontharis tyrannus. 266.d. recuperato Romano Imperio, eſt a Vuandalis liberata. 163.b. eam liberandam a Vuandalis prædicit S. Cyprianus. 133.d. in ea plura Concilia ſunt celebrata ad collapſam diſciplinam reſtituendam. 77.b. milites rebellant. 212. e. milites coniurant aduerſus Salomonem Ducem exercitus, ibid. Prouinciam dira afflixerunt clade, & Carthaginem diripuerunt. ibid. Patefacta coniuratio militum. 213. b. ea priuantur Vuandali a Beliſario. 156.a. poſſeſſa a Vuandalis nonagintaquinque annis. 168.a. per Iuſtinianum libertatem recipit. ibid. pro ea moderanda creatur Archelaus Præfectus Prætorij. 167. e. multa mala paſſa a Vuandalis. 168.a. eam decorauit Iuſtinianus Prætoriana poteſtate. ibid.c. in ea plura erexit ædificia Iuſtinianus. ibid. Concilium ducentorum decem & ſeptem Epiſcoporum. 175.d

Africanorum Epiſcoporum reuerentia erga ſedem Apoſtolicam. 176.a

Africana Eccleſia quæ conceſſerit Iuſtinianus Imper. 179.a. & ſeq. plurimum debuit S. Fulgentio. 63.a. eius ſidus fulgens S. Fulgentius. 113.e

Africani ſubditi legibus Romanis. 169.b. Catholici ſibi vendicant templum S. Cypriani. 155. b. non hoſtes, ſed amici Romanorum. ibid.a. eos liberat Beliſarius captiuos. ibi.d. in eorum epiſcopos ſæuit Iuſtinianus. 343. e. eos armat Pelagius contra decretũ Iuſtiniani. 275.b. Iuſtiniano Imp. reſiſtunt. ibid. ad eos legatio monachorum Scythiæ. 35.c. epiſtola monachorum Scythiæ. ibid.d. pro eis omnibus reſpondet Fulgentius. 36.a

Agapetus Romanus filius Gordiani creatur Papa. 176. b.c. comburit decretum Bonifacij de ſucceſſore. 128.b ad eum mittit fidei profeſſionem Iuſtinianus Imper. 266.a. irritat acta Bonifacij contra Dioſcorũ. 128.b ad eum mittit fidei confeſſionem Iuſtinianus Imper. 177.a. eius epiſtola ad Iuſtinianum Imp. ad ardorẽ fidei ipſum incitando. ibid.c. approbat profeſſionem fidei Iuſtiniani, quia conuenit cum regulis Patrum. ibid. & ſeq. ad eum Iuſtinianus mittit profeſſionem fidei Hormiſdæ. 178.a. eius epiſtola ad Africanum Concilium. ibid.b. Concilij Africani pietatem commendat ibid.d. eius epiſtola ad Reparatum Epiſcopum Carthag. ibid. ad Iuſtinianum, quod non recipiantur lapſi cum honore. 180.b. aſſerit, vere pœnitentes honores non quærere. ibid. e. negotia committit Legatis. 181. b. reprehendit Epiphanium Epiſcopum Conſtantinop. ibid.d

Agapeti nomine ſpuria epiſtola. 187.c. legationem Cõſtantinopolim ſuſcepit. 192.b. Ruſticus dictus. ibi.e. de eius legatione, & quomodo coactus vaſa ſacra oppignorauit. 193.e. veluti alter Petrus donis cæleſtibus abundans. 194.d. ab eo conſecratus eſt Mennas. 197.e. eius præclarum factum, & ſumma auctoritas oſtenſa. 198.a. ad eum ſcribunt Orientales. ibid.c. exoratur cõtra hæreticos. ibi.d. iterũ damnat Anthimum. 202.a. mittit libellos monachorum ad Iuſtinianum, vt expellerentur hæretici. ibid. eius ex hac vita tranſitus. ibid.b. priuat omni dignitate Anthimum. de eius obitus tempore. ibid.d. ordinationes. ibid.e. mutum & claudum ſanat. 194.e. quando Conſtantinopolim peruenit. 195.a. honorifice Conſtantinopoli ſuſcipitur. ibid. Anthimum deponit. ibid.b. & ſeq. pertractat de pace cum Iuſtiniano Imperatore. ibid.a. cur pacem a Iuſtiniano non obtinuerit. ibid.b. altercatur cum Iuſtiniano de fide. ibid.c. obtulit ei Iuſtinianus libellum de fide. ibid.d. quantum reſtiterit Iuſtiniano Imperatori. ibid. ei ſe humiliat, & ipſum ſumma obſeruantia colit Iuſtinianus Imperator. ibi.e damnat Seuerum, Petrum, & Zoaram hæreticos. 196.a. quam magnifice egerit cum Anthimo Epiſcopo Conſtantinop. ibid.b. mitius egit cum Anthimo. ibid.d. ſubrogat pro Anthimo Mennam Xenodochũ. 197.a. eius circulares litteræ ad Oriẽtales de depoſitione Anthimi, & electione Mennæ. ibi.b. epiſtola ad Petrum Epiſcopum Hieroſolymorum. ibid. ſententia in Anthimum. ibid.c. Mennam laudat. ibid.d

Agapetus Præfectus Lauræ reijcit Origeniſtas. 134.e

Agapeti diaconi epiſtola ad Iuſtinianum Imperatorem. 94.d. iſte quis fuerit. 98.d

Agapetus Exconſul pergit Conſtantinopolim cum Ioanne Papa. 79.a

Agapetus Patritius pergit Conſtantinopolim cum Ioanne Papa. ibid.

ad Agapitum ſcribit Theodoricus de forenſi baſilica. 89.c

in Agathenſi vrbe ſunt reliquiæ S. Andreæ. 481.a. erat Præfectus Gomacharius Comes Arianus. ibid.

Agathias emendandus de annis Coſrhois Regis. 455.c. eius ſententia de obitu Coſrhois Regis ex animi mœrore. 456.c

Agathon Papa ad Heraclium, & Tiberium Imperatores Iuſtinianum laudat. 398.a

Agaunenſe monaſterium a Sigiſmundo Rege ædificatur. 91.b

in Agaunenſi monaſterio Sigiſmundus pœnitentiam egit. ibid. c

in Agericum Virdunenſem Epiſcopum clementia Theodeberti Regis. 127.d

Agilanes Arianus prouocat ad diſputandum Gregorium Turonenſem. 479. e. legatus Leuuigildi Regis ad Chilpericum. ibid. argumentatur aduerſus æqualitatem Trinitatis. 480.a. confunditur a Gregorio Turonenſi. ibid.

Agilanes rurſus interrogat Gregorium. ibid.b

Agilanes infirmitate debilitatus conuertitur. 481.a

in S. Agilei baſilica frequens populus. 62.d

Agnetem Abbatiſſam commendat Fortunatus S. Martino. 478.a

Agnes ſoror Radegundis conſtituitur Abbatiſſa. 538.b

de Agnoitis hæreticis. 184. b. dicti etiam Themiſtiani. ibid.d

S. Agricola Epiſcopus Cabilonenſis laudatur a Venantio. 310.c

Digitized by Google

Tomi Septimi.

Agricola Epiſcopus indicat Chilpericum Regē. 516.c
S. Agricola Epiſcopus Cabilonenſis moritur. 483.a. fuit filius Agricolæ ſenatoris æque ſancti. ibid.
Agricolas libere ſinit agros colere Totilas Rex Gothorum. 268.a
ad Alamundarum Ducem Saracenorum ſcribit Dunaā contra Chriſtianos. 71.b. fuerunt duo, alter conuerſus, alter vero peruerſus. ibid. ad eum Iuſtini legatio pro pace. ibid.e
Alani impleuerunt Ariana hæreſi Italiam. 489.a
Alaricus in Gallia poſſidet ea loca, quæ ſunt trans Rodanum. 91.e. prouincias habuit in Hiſpania. ibid. Crotildem coniugem accipit. 91.a
Alaxa apoſtata magnum damnum intulit Eccleſiæ Catholicæ. 379.a. tenuit regnum Galliciæ in Hiſpania annis decem. ibid.
Albanus Epiſcopus Africanus. 35.d
Albino viro Conſulari auxiliatur Boetius. 85.b.d
S. Albinus Epiſcopus Andegauenſis interfuit Synodo Aurelianenſi. 244.b
S. Albini ſanctitas & ſeueritas. ibid.
Alboinus Rex Longobardorum e Pannonia ingreditur in Italiam. 421.a. Clotoſiudam filiam Clotarij ducit in vxorem. ibi.b. iunctus fœdere Hunnis. ibid.e. plures barbaros auxiliares nactus eſt. ibid. mitis videri cupit. ibid e. Liguriam ingreditur. 427.a. omnia inuaſit vſque ad Tuſciam præter Romam, & Rauennam. ibid.e. cepit Ticinenſem ciuitatem multo tempore obſeſſam. 430. d. ei paratur mors a Roſimunda coniuge. ibid e. occiditur. 431.e
Alchima clariſſima fœmina. 409.b. indulſit Apollinari viro ſuo, vt crearetur Epiſcopus. ibid. ſe confert ad conſtruenda templa ſanctis martyribus. ibid.
Aleiatus probat epiſtolam Ioannis Papæ, & Iuſtiniani Imperatoris. 162.e
Alemandurus barbarorum Scenitarum Dux Mauritiū prodidit. 471.d
Alemanni cum Francis inuadunt Italiam. 354.d. diripiunt templa & deformant. 355.a. dant pœnas patratorum ſcelerum. ibid.b
Alexandriæ miſerandus ſtatus. 40.e. non facile poterat mederi Iuſtinus Imperator. ibid. factus eſt Epiſcopus Aſterius. 60 c. terræmotu contremuit. 348.e. illac tranſportatur Iuſtinus Dux. 415.c
Alexandriæ & Aegypti Epiſcoporum epiſtola Synodalis aduerſus doctrinam Origenis. 230.b
Alexander Archimandrita monaſterij S. Maronis. 10.d
Alexander Epiſcopus Melitenſis ſubſcripſit Conſtituto Vigilij Papæ. 341.c
Alexander Dioſpolis Thraciæ maſculorum corruptor a Iuſtiniano punitur. 308.a
Alexandrini quando incipiant numerare annos. 106.a
in Alexandrina Eccleſia diram ſchiſma. 183.b
ab Alexandrino Patriarcha ſubtracti Rubenſis & Berythenſis Metropolitani. 348.a
Alleluia cantatur in funere fidelium defunctorum. 539.e
Altaria ſanguine reſperſa ab hæreticis. 10.c
in Altari præcipitur vt aſſeruetur Euchariſtia, ſed non inter imagines. 427.e
Amalaberga coniux Hermenefredi Thuringiorum Regis. 91.a
Amalafrida mori cogitur. 107.e
Amalaricus Rex Gothorum moritur. 129.b. malehabet Crotildem. ibid. occiditur a Childeberto. ibid.c. non poteſt conuenire cum coniuge Chriſtiana. ibid.b. habebat multitudinem pretioſorum lapidum. ibid.c. ex eius ditione præda capta a Childeberto. ibid.
Amalaricus vbi fuit occiſus. ibid.
Amalaſuntha filia Theodorici Regis, & coniux Eutharici Cilliciæ. 17.b. curat vt bene educetur Athalaricus filius. 89.c. in eam tumultuantur Gothi. ibi.c. Gothis prudenter acquieſcit. 90.a. cum ea magnus vſus amicitiæ interceſſit Iuſtiniano. 99.c. eius odium in Theodatum. 151.c. regnum ſuſcipit adminiſtrandum pro Athalarico ſuo filio. 49.c. eius conſilio regnum ſuſcipit Theodatus. 169.e. carceri traditur ad lacum Valſinum. 170.a. cogitur ſcribere ad Iuſtinianum Imperatorem. ibid. necatur iuſſu Theodati Regis. 170.d
Amalus vir fortis Romæ enutritus. ibid.b
Amantius neſciens Iuſtino procurat Imperium. 1.e. Theocrito Imperium cupiebat. ibid. vir potens, & qui præfuit cubiculo Anaſtaſij Imperatoris. ibid. patrocinatus eſt hæreſi Eutychianæ. 2.a. e medio a Iuſtino tollitur. ibid. non curandus eſt, & ita ſuadet populus Iuſtino. 4.e
Amantius Epiſcopus Nicopolitanus. 3.e
Amaſeam deportatur Eutychius Epiſcopus. 393.d. multa miracula edita a ſancto Eutychio. 394.a. 395.a. illuc confugiunt Chriſtiani ad ſanctum Eutychium. 395.c
Amator Epiſcopus Auguſtudunenſis ſcribit ad Siluerium Papam. 235.d. eius munera miſſa ad Siluerium Papam. ibid.
Amaxobij dicti Abari. 415.d
Ambitio infelices homines in barathrum conijcit. 221.e
Ammatas germanus Gilimeris tyranni. 155.b. pugnat contra ſacerdotes Chriſtianos. ibid.
Ambroſius Epiſcopus Theodoſium caſtigauit. 286.b
Ambroſio Romæ vices ſuas delegat Caſſiodorus. 158.e
Ameres cum Hilderico cuſtodiæ traditur. 119.e. a Gilimere excæcatur. ibid.
Amicitia facta eſt inter Romanos & Perſas, & quare. 64.a
Amidenis ſcripſit Iuſtinianus contra hæreticos. 147.d
Ammonius Epiſcopus Abydanus. 3.e
Ampelioni Senatori ſcribit Ioannes Papa de fide. 161.e
in Amphitheatro exponebantur beſtijs præſtigiatores. 462.b
Ampliatus ordinatus Catanæ presbyter a Vigilio Papa Romam mittitur. 277.b
Anachoretis locum aptum adinuenit Caſſiodorus. 385.d
Anaſtaſia ſenatoria clariſſima fœmina. 22.b. ad eam ſcribit Hormiſda Papa. ibid. ſcribit ad Hormiſdam Papam. 27. d. ad eam ſcribit Hormiſda Papa. 29. b. vxor Pompeij monaſticam vitam excoluit. 104.e
Anaſtaſia vxor Tiberij Imperat. ab ipſo vocatur Auguſta. 469. c. peperit Tiberio duas filias. ibid.
Anaſtaſij errores de Vigilio Papa refellantur. 308.d
Anaſtaſius vnus ex Synodo Conſtantinopolitana. 48. b
Anaſtaſius Papa quid definierit de delendis nominibus Epiſcoporum. 50.d. anathematizat Origenem, & cæteros hæreticos. 229.d
Anaſtaſius Imper. Eutychianorum patronus perfidus. 34.c. nomen e Diptychis deletum. 25.b. ſub eo crudelia facta Samaritanorum. 121.d
Anaſtaſium Epiſcopum Conſtantinopolitanum, reprehendit S. Leo Papa. 512.c
Anaſtaſius cognomento Sinaita fit Epiſcopus Antiochenus. 380.

Digitized by Google

Anaſtaſij Epiſcopi Antiocheni ſententiam expectabant Orthodoxi de edicto Iuſtiniani. 389.c. vir ſanctus, doctus, ac prudens. ibid. eum velut turrim oppugnare conatur Iuſtinianus, ibid.d. repugnat Iuſtiniano. ibi.e Antiochenos in fide confirmat. 390.a. in eum Antiochenum Epiſcopum calumniæ delatæ ad Iuſtinū Imp. 435.a. mittitur in exilium a Iuſtino Imperatore. ibi. reſtitutus a Mauritio Imperatore. ibid. in eius locum ſubſtituitur Gregorius Epiſcopus Antiochenus. ibid.b ei dat litteras Aurelianus Epiſcopus ad Vigilium Papam. 297.a

Anaſtaſio ſubdiacono data eſt chartula aduerſus Vigilium. 235.b

Anathema in eos qui hæreticos non expellunt. 201. a. qui non recte ſentiunt de ſanctiſſima Trinitate. 270.b qui non credunt recte de Ieſu Chriſto. ibid.c. qui non confitentur Mariã Virginem eſſe Dei genitricẽ. ibid.d. qui non recte ſentiunt de duabus naturis in Chriſto. ibid. in Theodorum, Neſtorium, Arium, Eunomium, Macedonium, Apollinarium, & ceteros hæreticos. ibid. infligitur in hæreticos etiam poſt mortem. 272.c

Anathematiſmi aduerſus Origenem. 232.c. quatuordecim Iuſtiniani Imperatoris aduerſus diſſentientes. 270.b. ſexdecim Gothorum Catholicorum in Arianã impietatẽ. 528.c. & ſeq. quinque Vigilij Papę. 336.c

ad Anatolium Romanæ Eccleſiæ diaconum ſcribit Ferrandus. 114.c. conſuluit in re graui Ferrandũ. 150.c eius ſtudia contra decretum Iuſtiniani de fide. 275.b

in Anatolium Sebaſtenum ſcripſit Ephræm. 186.a

Anatolius Archiepiſcopus Conſtantinopolitanus quid ſenſerit de Iba Epiſcopo. 337.a

Anatolius vir Conſularis in terræmotu moritur. 365.c. iniuſtiſſimus fuit. 266.a. impius, vir plebeius, & mollis. 461.c. ad magiſtratus & ad alia munera irrepſit ſubdole. ibid. Antiochiæ ætatem traduxit. ibid. hoſtias ſimulacris immolabat. ibid. cum Gregorio Epiſcopo familiaritatem conſtanit. ibid. deprehenditur præſtigiator, & infinitis inuolutus ſceleribus. ibid. cum auerſata eſt imago Deiparę. 462.a. ducitur Conſtantinopolim. ibi. in eum exclamat populus Coſtantinopolitanus, ibid.b. exponitur beſtijs. ibid. cius corpus lupi membratim deuorant. ibid. eius cauſam defendens reprehenditur a Deipara. ibid.c

Anazarbum vrbs primaria Minoris Ciliciæ quater concuſſa terræmotu. 81.c. a Iuſtino refectum, & Iuſtinopolis appellatum. ibid.

Ancillæ, & omnes extraneæ feminæ ſeparandæ ſunt a clericis. 537.a

Ancyranis ſcripſit Iuſtinianus contra hæreticos. 147.e

Andegauenſis homo curatur oleo benedicto a S. Hoſpitio. 448.c

Andouera Regina decipitur a Fredegunde. 470.c

S. Andronico ædificata eccleſia a Narſete Præfecto. 423.c

S. Andreæ ope curatus eſt Mũzolus vir illuſtris. 127.d. eius corpus inuentum Conſtantinopoli. 309. e. Monaſterium extruxit Romæ S. Gregorius Papa. 467.c reliquias trãſtulit Conſtantinopoli Romam S. Gregorius. ibid. reliquiæ ſunt in Agathenſi vrbe. 481.a. brachium portatur Romã a S. Gregorio Papa. 495.c. brachium ornatum oſtenditur in monaſterio S. Gregorij. ibid.

Andreas Ferentinas Epiſcopus a Gregorio Papa corrigitur. 73.a

Andreas Epiſcopus Cardinalis ſepultus Caietæ. 490.b. eius epitaphium. ibid.c. iuſtitia & doctrina commendatur. ibid. prius presbyter Cardinalis poſtea fuit factus Epiſcopus. ibid. exercuit munera veri Antiſtitis. ibid.d

Andreas Epiſcopus Fundanus vixit S. Gregorij tempore. ibid.e

Andreas Epiſcopus Aquinas. ibid.

Andreas presbyter Oſtienſis ordinauit Pelagium Papam. 354.c

Andreas diaconus fit Epiſcopus Aquinas. 431.e

Andreas mittitur a Mauritio Imperatore ad milites in Orientẽ. 518.a. eum nec audire ſuſtinent milites. ibi.

Andreas Epiſcopus Præualitanus ad Hormiſdam Papam ſcribit. 26.e

Andreæ Epheſini Epiſcopi fidei profeſſio. 320.e

Androginus & eius vxor filios conſequi non poterant. 394.a. ad Eutychium confugiunt, & filios conſequũtur. ibid. eius filij alter Petrus, alter vero Ioannes. ibid.c

Andronicus presbyter Neſtorianus. 52.c

Angelus prædicit ruinam Chilperici Regis, & filiorum. 463.a. prædicit Tiberio Imperatori pacem. 469.d. apparuit S. Gallo, & eum conſolatur. 403.a

Angeli portant animas Sanctorũ in cęlum. 53.d. a Deo mittuntur de cælo in neceſſitatib. hominum. 217.d e. fiunt patrini baptizatæ fæminæ. ibid. auditi ſunt altercari in tranſitu S. Radegundis Reginæ. 539 d

p Angelos malos immiſſa peſtis in Oriente. 261.c

Angelitæ hæretici. 186.c

in Anglia cultus Sixtus martyr. 262.c. illuc miſit reliquias ſancti Sixti Gregorius Papa. ibid.

in Anguſtijs quæ ſit conſolatio. 366.a. ab eis liberat Deus Sanctos ſuos. 453.d. & ſeqq. in eis homines boni proſperi efficiuntur. 460.c

de Anima inſaniæ Origenis. 225.c. quomodo non poſſit præexiſtere. 225.e. & ſeq. de ea ſabulæ Platonis, & philoſophorum. 347.b

de Anima Chriſti delirium Origenis: nam non fuit ante eius aduentum in carne. 228.e

Animæ præexiſtentia ſimilis eſt fabulæ Gentiliũ. 229.b quod non detur, probatur ex Baſilio, Athanaſio, & Gregorio Nyſſeno. 228.e

Animæ Sanctorum in cęlum ab Angelis portãtur. 52.e

de Anima liber compoſitus a Caſſiodoro. 386.d

Animalia ea loca cauent, in quibus aliàs fuerint periclitata. 132.e

Animi mæror interdum homines interficit. 456.b.c

in Anienis fluminis ponte monumentũ Narſetis. 399.d

Annona ſuppeditata diuinitus S. Benedicto. 238.a

Anni a quo tempore numerentur in Eccleſia Romana. 203.a. a Chriſto cœpti numerari a Dionyſio Abbate Romanæ vrbis. 106.a

Annus cruentus nece nobilium. 415.c

Annulum ignitum ſuſtinet palma Catholicus, & ei non nocet. 479.c

Antharit creatur Rex a Longobardis. 487.c. cognominatur Flauius. ibid. ſtupet miraculo clauis S. Petri. ibid.e. aliam clauem auream fecit S. Petri. ibid.

Anthimus Trapezuntius Epiſcopus ſubrogatur in locũ Epiphanij Epiſcopi Conſtantinop. 182.b. Eutychianam hæreſim ſectabatur. ibid.c. ſtudet videri Catholicus. 187.a. eius ſubdoli conatus. ibid.b. præſentiã ſpreuit Agapetus Papa. 196.c

Anthimum depoſuit Agapetus. 195. b. 196. b. Deponitur ſine Concilio. 196.b. cũ eo mitius egit Agapetus. ibid. d. Ei præſcriptus certus terminus. ibid.e. Eum fouet Seuerus hæreticus. 197.a. Quanto tempore ſederit. ibid. In eum ſententia Agapeti Papæ. ibid.c

Anthi-

Digitized by Google

Anthimus iterum damnatur ab Agapeto. 202.a. Priuatur omni dignitate ab Agapeto. ibid.b. Ei tributi plures termini ad reſipiſcendum a Synodo Conſtantinopolitana. 205.d.& ſeq. ad eum proclamatio Mennæ,& Synodi Conſtantinopolitanę. 206.a. in eum ſententia lata. ibi.c. in eã quanta locutus ſit Mennas. 207.a. Eius errores. 206.& ſeq. in eum quid decreuerit Iuſtinianus Imp. 211.a. Dicat anathema, qui ordinandus eſt Epiſcopus. 232.d. Ipſe & ſocij anathematizantur a Vigilio Papa. 242.b.

Antiochena Eccleſia inuaſa a Seuero. 10.d. Clades. ibi.e

Antiocheni probant ſe vere Catholicos eſſe. 11.e

Antiochenus Antiſtes Antiochiæ eſt ordinãdus. 29.c

Antiochena Eccleſia cauſa. 30.e. Epiſcopus eligitur Paulus Conſtantinopolitanus. 31.a. pro ea laborant Legati ſedis Apoſtolicæ. 30.e. Fluctuat per Paulum eius Epiſcopum. 59.e

Antiochena clades Zoſimo reuelata. 81.b

Antiochena Eccleſiæ cauſa tractatur a Legatis. 25.d

Antiochenos confirmat in fide Anaſtaſius. 390.a

Antiochenus populus luit pœnas de perſecutione mota in ſuum Epiſcopum. 514.e

Antiochia expulſus eſt Seuerus. 40.c. Creatur Epiſcopus Ephram. 92.c. Excidium per terræmotus. 81.c. Curam ſuſcipit Ephraimus. ibid.d. Proſtituta hæreticis. 80.d. Ingens terremotus. ibid.e. poſterior terræmotus. 112.b. Dicta eſt Theopolis. ibi. Mutauit nomen, ſed non ſubſecuta eſt morum correctio. ibidem c. Ab ea egreſſus eſt omnis decor. ibid. Ibi auditum eſt primum nomen Chriſtianum. ibid.d. in eius foribus inſcribebatur: Chriſtus nobiſcum: ſtate. ibid.c. Capta & incenſa a Coſrhoo Rege Perſarum. 246.c. Inſtauratur a Iuſtiniano Imp.& redditur illuſtrior. 255.e. Adducta in magnum diſcrimen Perſarum incurſione. 442.e. Inuaditur a Coſrhoe Rege. 443.c. terræmotu concutitur. 461.d. Ibi ætatem traduxit impius Anatolius. ibid.e. in eius templo facta viſio de futuro Mauritio Imper. 472.c. illuc cum honore reuerſus eſt Gregorius Epiſcopus. 514.e. Concutitur magno terræmotu, & multa ædificia corruunt. ibid. Eius miſeranda clades. 515.b. Terræmotu extincta ſexaginta millia hominum. ibid. In tantis malis nullum incendium. ibid.

ad Antiochum Italiæ Præfectum miſit edictum Iuſtinianus Imp. de rebus Italiæ. 351.e

Antipater Epiſcopus Rhoſſos interfuit Cõcilio Antiocheno generali. 542.e

Antipatrita Epiſcopus ſub Hieroſolymitano Patriarcha. 348.b

ab Antiquis petenda eſt doctrina. 348.b

Antiquitati non plene conſultum non cuſtoditis antiquis codicibus. 157.a

Antonina vxor Beliſarij Ducis Romani exercitus. 154.a. Quid in Silucriam Papam. 219.c. per eam implet ſuam promiſſionem Vigilius intruſus. 220.e

Antonius Verſeutanus anathematizãtur a Vigilio Papa. 242.b

Antonio Epiſcopo Aſcalonitano præcipit Iuſtinianus, vt Palæſtinã viſat,& eorum tributa alleuet. 123.e

S.Antonij corporis inuentio. 132.d

Apameæ clerici laborant pro fide. 9.e

Apameis ſcripſit edictum Iuſtinianus contra hæreticos. 147.d

ab Apamea Syriæ Secundæ translatæ ſunt reliquiæ Conſtantinopolim. 442.d. Capta a Perſis. ibid.e. Igne abſumpta ab hoſtib. 443.c. eius Archiepiſcopus comitatur S. Eutychium. 453.d

Aphthartodocitæ hæretici. 186.d. Sententia eorum præualuit aduerſus Corrupticolas. 388.b

Apocriſarius mittitur S. Gregorius Conſtãtinopolim. 472.e. eligebantur diaconi. 473.a

Apologia Iuſtiniani Imp. pro ſua fide. 150.c

Apollinarem hæreticam damnat Iuſtinianus Imper. 100.b. in eum anathema Iuſtiniani Imper. 270.e cum alijs hæreſiarchis incendio apud inferos cruciati apparent. 136.b. ſubrogatur in locum Zoili Epiſcopi Alexandrini. 303.d. 305.b. inter ſuos recipitur a Vigilio Papa. 314.a. fuit in Quinta Synodo. 316.e. eius fidei profeſſio. 321.d. ſubſcribit ſententiæ lata a Quinta Synodo Conſtan. 342.e. quanto tempore ſederit. 525.c. tres Epiſcopos ordinauit. ibid.d. quam fuerit miſericors. 426.b.c. relinquit Alchimam vxorem,& fit Epiſcopus. 409.b

Apollinis oraculũ adorabatur in mõte Caſſino. 115.a. *Deſtructum a S. Benedicto.* ibid.

de Apoſtaſia Origenis. 231.b

Apoſtata a dæmone arreptus & cruciatus liberatur a S. Eutychio. 395.c. ad communionem non ſunt recipiendi. 461.b

Apoſtolica ſedes dicta Eccleſia Romana. 165.d. Eius cultor Iuſtinianus quãdiu Catholicus. 165.b. Eius legati Synodum congregant Conſtantinopoli. 204.e Primum locum obtinent in Concilijs. 336.e. eius ſumma auctoritas. 353.c. 354.b. ab ea qui diuiſus eſt ſede, in ſchiſmate eſt. 357.d. ad eam ſpectat congregare Concilia. 358.e

Apoſtolica ſedes tantum vſurparunt nomen Patriarchæ. 427.b. eius Aquileienſis Eccleſia habet Patriarcham. ibid.c

Apoſtolicum officium qui impleuerit, meretur Apoſtolicum præmium. 528.d

Apoſtolico patrocinio defenditur Roma. 487.d

Apoſtoli ſæpe defenderunt Romam ab hoſtibus. 170.e eorum reliquias exoptat Iuſtinianus ab Hormiſda Papa. 32.a. ſanctuaria deſiderantur a Iuſtiniano. ibid. dubitatio fuit confirmatio noſtræ fidei. 57.b. Canones tranſlati ſunt de Græco a Dionyſio Abbate. 106.c. ex eorum traditionibus doctrina Eccleſiaſtica Romę. 187.e. ritus Romanę Eccleſię. 223.e in eorum Acta carmen Aratoris ad Vigilium Papam. 260.b. Baſilica dedicatur a Menna Epiſcopo Conſtantinop. 309.d. eis templa vbiq; erecta, præſertim in Gallijs. 446.b. ad eorum limina peregrinatio antiqua. 448.d. reliquiæ curabant omnes infirmos. ibid.

Apulia potitur Totilas Rex Gothorum. 259.e

Aqua ſtat circa eccleſiam S. Zenonis, & non poteſt in eam ingredi. 532.e. e ſepulchro S. Martini collecta auget vinum. 465.c

Aqua benedicta magna virtus. 216.e

Aqua inuenta miraculoſe Byzacij. 154.e

Aquila demonſtrauit corpus Lupentij mart. 517.a

Aquileia Concilium coegerunt Epiſcopi contra Quintam Synodum. 344.a

Aquileienſis Patriarchatus vnde originem traxerit. 427.c

Aquileienſis Epiſcopus ſchiſmaticus. 358.b

Arabia Felix, olim dicta Saba, nunc autem Homeritis. 64.e

Arabiſſenorum ciuitas magna, vnde ortus eſt Mauritius Imperator. 472.b

Arator magnus orator, legatus Athalarici Regis ad Iuſtinianum. 99.b

Digitized by Google

Index Annalium

Arator ſubdiaconus Eccleſiæ Romanæ. 260.c. *Eius carmen in Acta Apoſtolorum ad Vigilium Papā.* ibid.b. *Ad eum plures ſcripſit epiſtolas Ennodius Ticinenſis.* 99.b. *Relicta aula regia, miniſterio Eccleſiæ ſe dicat.* ibid.

in Araxanum agrum incurſionē fecit Mauritius Dux Tiberij Imperatoris. 456.c

Arbor ingens trāſlata oratione S. Launomari. 220.c

Archelaus creatur Præfectus Prætorij. 167.e

Archeſilaus Patricius venit ad Zoſimam virum ſanctum. 81.b. *Eius vxori oculus reſtituitur orationibus Ioannis Chuzubitæ.* 82.a

Archiepiſcopi dicti ſunt Patriarchæ. 152.c

Archimandritæ libellos offerunt legatis. 25.c

Archimandritæ monaſteriorum ſequuntur Papam. 148.b. *Libellum offerunt Agapeto, vt Anthimo aſſignetur terminus ad reſipiſcendum.* 196.d. *Contra hæreticos libellum offerunt Agapeto Papæ.* 199.d. *Eorum libellus lectus in prima Actione Synodi Conſtantinopolitanæ.* 205.c

Arelatenſi monaſterio priuilegia cōceſſit Vigilius Papa. 354.a. *Atq; etiam S. Gregorius.* 384.a. *Conſtructum a Childeberto Rege.* 384.a

Areobindus in Africam mittitur. 266.c. *A Gonthari de occiditur.* ibid.e

Arethas primarius ciuitatis Nagran. 66.b. *Eius confeſſio, & ſociorum.* ibid.d. *Cum trecentis & quadraginta ſocijs vocatur a Dunaan Rege.* 68.d. *Cum ſocijs iubetur ſiſtere.* ibid. *Perorat in Dunaan Regem.* ibid.e. *Valde reprehendit Dunaan.* 69.a. *Detegit iniuſtitiam, ſuperbiam, & reliqua vitia Dunaan.* ibid. *Eius martyris vaticinium.* ibid.b. *Vixit nonagintaquinque annos, & vidit filios filiorū, & filias filiarum.* ibid. *Se beatum dicit propter martyrium.* ibid. *Commartyres hortatur, vt fortiter agant.* ibid. *Aſſerit nihil glorioſius martyrio.* ibid.c. *Conteſtatur ſuos.* ibid.d. *Hæredem conſtituit, qui permanſerit in puro cultu Chriſtianorum.* ibid.e. *Tres poſſeſſiones relinquit eccleſiæ ædificādæ.* ibid. *Diuino afflatus Spiritu præloquitur inſtar Patriarcharum.* ibid. *In eum & ſocios ſententia impij Dunaan.* 70.a. *Primus ex ſocijs conſecutus eſt coronam martyrij.* ibid.b. *Eius filius fit Dux gentis Nagran.* 76.c

Argentarius mittit libellum contra Gregorium Epiſcopum Antiochenum. 511.d

Argimundus Dux coniurauit in Reccaredum Regem. 531.a. *Eius inſidiæ deteguntur, & luit pœnas.* ibi.

ad Argolicum Vrbis Præfectum ſcribit Theodoricus de publicis cloacis. 89.b

Ariafilius Theodo, cognomine Mirus. 379.b

Ariamirus pius ſuſcipit regnum Sueuorum. 430.a. *Eius tempore celebratum eſt Concilium Bracharenſe, & Lucenſe.* 433.c

Ariani a Iuſtiniano exagitati. 99.e. *Eos exagitat Iuſtinus Imperator.* 78.a. *Pro eis laborat Theodoricus Italiæ Rex Arianorum patronus.* ibid.b.e. *In Oriente magna libertate viuebant.* ibid.a. *Eccleſiis ſuis ſpoliati.* ibid.b.e. *Pro eis cogit Theodoricus Ioannem Papam ire Conſtantinopolim.* ibi.e. *Pro eorum Rege Deum exorant Patres in Concilio.* 130.d. *Expulſi ſunt a ſacerdotibus Carthaginenſibus.* 155.b. *Sacerdotes pœnitentes an ſuſcipiendi ad honores.* 175.e. *In eos quæ ſtatuerit Iuſtinianus Imperator.* 179.b.c. *Eorum magnū odiū in Salomonē Præfectū Prætorio in Africa.* 180.a *In eos odium Francorum.* 188.e. *Milites rebellaut in Africa.* 212.c. *Ab eis rebaptizati, ſunt in profunda voragine demerſi.* 223.b. *Spiritum ſumunt ex Origene.* 229.e. *Eorum hæreſis ſuſpecti Roma expellūtur Vigilij Papæ opera.* 260.b. *ſuos Epiſcopos Patriarchas appellabant.* 427.b

Arianus Epiſcopus inuadere vult eccleſias Chriſtianorum Spoleti. 438.c. *Dat pœnas impietatis.* ibid. *Male tractare intendens ſanctum quemdam Abbatem ſpiritum exhalauit.* 479.a. *Eius impoſtura in cœco ſanando.* ibid.b. *Confundūtur miraculis.* ibi.e. *Diſputat de æqualitate perſonarum.* ibid.e. *Eius argumenta.* 480.a

Arianus Comes illuſor perit. 481.c. *In eum retorquetur ludibrium.* ibid.d. *deriſor male perijt.* ibid.e. *Ad miraculum prouocatur.* 482.a. *Proijcit manū in ferueatem aquam, & eius caro liqueſit.* ibid.c

Ariani Epiſcopi miraculis carent. 488.d. *Narbonenſes ad fidem conuertuntur.* ibid.e. *Eorum coniuratio in Reccaredum Regem Catholicum.* 489.b. *Detegitur, & impij puniuntur.* ibid.

Ariana hæreſi impleuerunt barbari Italiam. ibid.a. *Exiccata decreſcit.* ibid. *Condemnatur in Toletana Synodo tertia.* 525.a

Arianam ſuperſtitionem anathematizant Gothi Catholici. 528.e

Arium cum ſuis dogmatibus anathematizat Reccaredus Rex. ibi.a. *In eum anathema Iuſtiniani.* 270.e. *In eius dogmata inſurgit S. Sabas cum Iuſtiniano.* 123.b. *Eius hæreſis orta eſt ab Origene.* 225.b

Ariminenſe Concilium damnant Gothi. 529.b

Ariſtides presbyter narrat exordium proditionis hæreticorum. 37.e. *Romam vocatur ab Hormiſda Papa.* 38.a. *Inimicus Legatorum Papæ.* ibid.c

Ariſtomachus Dux & Iudex. 183.b

in Ariſtotelis opera commentaria Boetij. 86.a

Arma fideliū non ſunt carnalia, ſed ſpiritualia. 438.c

Arma vbi regnant, ceſſant leges Eccleſiaſticæ. 450.d

Armorū vſus quibus interdictus a Iuſtiniano. 131.c

Armenia Maior male tractata a Coſrhoe Rege Perſarum. 436.a. *Dicta Perſamenia.* ibid. *Suos Principes occidit, & ſe tradit Romano Imp.* ibid. *Ei cōceduntur induciæ a Coſrhoe Rege.* 450.a. *Eam æſtiuo tempore inuaſit Coſrhoes Rex.* 455.d

Armentaria pia fœmina mater Gregorij Turonenſis Epiſcopi. 446.e

Armentarius clericus Gregorij Turonenſis infirmus ſanatur virtute S. Martini. 410.e

Arrogantia conſueta hæreticorum. 35.e

Arrogantes humiliat Deus. 456.d

Arſaces coniurat cum Artabane in Iuſtinianum Imperatorem. 295.c

Arſenius Comes venit ad Iuſtinianū contra Chriſtianos Paleſtinæ. 122.a. *Obtinet a Iuſtiniano ea quæ vult.* ibid. *Conuerſus ſe commendat S. Sabæ, & ab eo baptizatur.* ibid.e. *Homicidij auctor morte mulctatus.* 217.b

Artabanes Dux dolo necat Gontharidem. 266.c. *Cū Arſace ſuo cognato coniurat in Iuſtinianum Imperatorem.* 295.c

Artabanes Perſa multos captiuos abduxit ex ditione Romanorum. 442.d

Artemius Epiſcopus Senonicus interfuit Concilio Matiſconenſi. 470.d. *Cōprobauit Acta Synodi Matiſconenſis.* 521.a

Artes hominum regnandi cauſa. 31.d. *Arte deluditur.* ibid. *Multæ in bello.* 75.b

Artifices ſient intra limites ſuæ officinæ. 273.d

Ar-

Digitized by Google

Arnerne::ſes liberantur ab inguinariu per S. Gallum. 403.d

Aruernenſe Concilium in Gallia. 252.c

Aruernenſis ciuitas ab incendio liberata per S. Galliũ Epiſcopum. ibid. Afflicta inguine, mortuo S. Gallo Epiſcopo. 441.c. Eius Eccleſia ſchiſmate laborauit, mortuo S. Gallo. 442.b. In ea Iudæi conuertuntur, 459.b. Ibi celebratur Synodus ad ſedandas turbas. 517.c

Aſclepiodotus Referendarius Guntheramni miſſus ad Synodum Valentinam. 523.c

Aſiam Iberi incolunt. 64.b

Aſiani nolunt expungi nomina propriorum Antiſtitum. 49.c.50.b

pro Aſino a leone voruto, inſeruit ipſemet leo Zoſimo. 82.b

Aſporutius templum conſtruxit S. Theodoro. 172.a

Aſterius factus eſt Epiſcopus Alexandrinus. 60.c. ad eum ſcribit Iuſtinus contra Homeritas. 71.d

Aſterius Epiſcopus Salernitanus. 81.c.205.b

Aſterius Præfectus orientis. 511.c. Altercatur cum Gregorio Epiſcopo Antiocheno. ibid. abdicatur Præfectura Orientis. ibid.d. dat penas de malis in Gregorium Epiſcopum illatis. 515.a

de Aſtronomia & de Arithmetica libros edidit Caſſiodorus. 387.d

Aſtronomia iudiciaria damnatur. ibid.

Athalaricus Rex ad Senatum ſcribit de electione Felicis Papæ. 87.e. Annum octauum agebat, quando mortuus eſt Theodoricus. 89.c. Rex Italiæ. ibid. Eum bene inſtituendum curat Amalaſuntha mater. ibid.d. Admonet Gothos in Italia. 90.b. Eius Epiſtola ad Victorinum Epiſcopum eius orationibus ſe commendantis. ibid.e. A Senatu iuramentũ exegit. ibid.a. Scribit ad Senatum, ad populum, & ad Romanos diſperſos. ibid. Studuit firmare ſibi regnum. ibid.d. Quærit reddi ſibi tuta, quæ poſſidebat in Gallijs. ibi. Exigit iuramentum a Gallis, vt ſint fideles. ibid. Poſſidet in Gallia ea loca, quæ ſunt cis Rodanum. ibid.e. Habuit fœderatos Burgundiones, & Thuringios. ibid. Eius Legatio ad Iuſtinianum Imperatorem. 98.c. Pacem & concordiam a Iuſtiniano expoſcit. ibid. Pacem firmauit cum Iuſtiniano Imperat. 99.c. Eius numiſma. ibid.d. Patrocinium ſuſcipit Iuſtinianus Imperator. ibi. Conſtitutio, ne clerici trahãtur ad laicalia tribunalia. 105.a Honor erga Romanam Eccleſiam. ibid. & ſequen. Pœnam conſtituit in eum, qui ad laicalia tribunalia clericum traxerit. ibid.b. Eius epiſtola ad Hildericum Regem de morte Amalafridæ. 108.a. Quæ molitus ſit in Hildericum Regem. ibid.b. Eius epiſtola ad Ioannẽ Papam aduerſus ſimoniacos. 151.e Edictum in ſimoniacos affixum ante atrium S. Petri. 153.a. Epiſtola ad Saluantium Præfectum Vrbis. 152.e. De nobilibus Romanis bene meretur. 157.c. Auget Aurelium Caſſiodorũ dignitate Præfecturæ Prætorii. ibid. Eius Regis obitus. 169.e

Athalocus Epiſcopus Narbonẽſis Arianus alter Arius videbatur. 488.e. Deſperatione perit. 489.a

Athanagildus Rex Gothorum in Hiſpania moritur. 418.b. Et fuerũt duæ filiæ, quæ traditæ ſunt nuptui Regibus Francorum. ibid. Habuit coniugem Goiſuintam. 478.b

Athanaſij teſtimonium in vita S. Antonij aduerſus Origenem. 228.d.

ad Atarbiũ Præf. Prætorij ſcribit Iuſtinianus Imper. de electione Epiſcoporum. 110.e

Athleti vltimis ſupplicijs afficiuntur conſtitutione Iuſtiniani. 307.a

Athenogenes Abbas Epiſcopus Petrenſis. 278.e

Atolus diſcipulus S. Remigij moritur. 490.a. Eius epitaphium. ibid. Pietas commendatur. ibid.b

Auares victi a Tiberio Comite Excubitorum pacem petunt. 425.b. Rurſum inuadunt Romanum Imperium. 442.d. Graſſantur in Romanum Imperium. 515.c. In eos legatio Turcarum ad Iuſtinum Imperatorem. 406.d

Auaritia reddit Principes turpes. 399.a. Eam fugiãt Principes. 452.a

Auarus infirmus pecuniam pauperibus diſtribuit, & ipſam repetendo cadit mortuus. 349.e

Auctoris peroratio cum gratiarum actione. 540.c.d. Offert hunc librum S. Dei genitrici Mariæ. ibid. Nõ ita hilaris librum hunc edidit. ibid.

Auctoritas Romanæ Eccleſiæ ſuper omnes Eccleſias. 163.d. non ex diuitijs, ſed ex Apoſtolica poteſtate. 194.b. Quando magis viguerit. ibid.c. Papa tunc magis viget, quando eſt oppreſſa. 198.a. Quanta ſit ſuper omnes. 58.b.274.c.353.c.354.b.512.b. & ſeq. prædicandi non eſt conceſſa laicis. 177.c

Audicas tyrannus regno Sueuorum priuat Eburicum adoleſcentem. 485.a. In monaſterium trudit Eburicum. ibid. Regno priuatur a Leuuigildo Rege. ibid. In monaſterium truditur. ibid.

Auguſtanis ſcripſit Iuſtinianus contra hæreticos. 147.e

Aueno Senatori ſcribit Ioannes Papa de fide. 161.c

S. Auitus Abbas Nutiacenſis interceſſit pro Sigiſmundo Rege. 91.d. prædicit Clodomero mortem. ibid. miraculis clarus inter confeſſores numeratur. 92.e

ad Auitum Senatorem ſcribit Ioannes Papa de fide. 161.e

S. Auiti interceſſione liberatus Childebertus Rex ab imminentibus periculis. 256.b. Ei inſignem eccleſiam erigit Childebertus. ibid.

S. Auitus Epiſcopus Aruernenſis Iudæos conuertit. 459.b. Ab eo Iudæi baptizantur. ibid.d

Aulici maxime poſſunt apud Principes. 21.d

Aulicos Iuſtini Imp. præuenit Hormiſda Papa. ibid.

Aurelianenſe Conciliũ ſecundum. 214.c. In eo ſecundo quot canones ſanciti, & in primis de ſuffragijs Fideliũ. ibid. Synodus tertia in Gallia. 243.e. Quot Epiſcopi interfuerint. 244.a. Conciliũ quartum de Paſchatis die quando celebratum. 265.e. duo canones. 266.b. Synodus quinta, 310.b. Qui Epiſcopi interfuerint. 311.a. Quot canones ſanciti. ibid.b

Aurelianis tenuit ſedem ſui regni Guntheramnus. 402.a

Aureliani Arelatenſis Epiſcopi legatio ad Vigilium Papã. 297.a. Ad eum epiſtola Vigilij Papæ. ibid.b Vicarius Vigilij Papæ. ibid.c. Confirmatur a Vigilio Papa. ibid.d. Synodo quintæ Aurelianenſi interfuit. 310.b

Aurelius Caſſiodorus auctus dignitate Præfecturæ Prætoriæ ab Athalarico. 157.e. Epiſtolo ad Ioannem Papam ſe commendantis eius orationibus. ibid.d

Auſtrapius Dux in baſilicam ſancti Martini confugit. 364.b. In eum crudelis eſt Iudex, ſed a Deo punitur. ibid.c

Auſtrechildis Reginę pia legata ſoluenda eſſe decernit Guntheramnus Rex. 523.c. Moritur. 476.d. Curat vt ſui medici occidantur. ibid.

An-

Digitized by Google

Aurum Indices interdum corrumpit. 39.e
Aurum adulterinum exiſtimandum, quod colligitur lacrymis populorum. 453.b
Auro remittit ad propria Hunnos graſſantes Iuſtinianus Imperator. 369.e
Auxilium diuinum implorãdum eſt in laboribus perferendis. 1.b
Auximitæ populi ad fidem Chriſti conuertuntur. 251.e

B

Badda virgo filia Chilperici Regis nupſit Recaredo Regi in Hiſpania. 515.e. ſubſcripſit Catholicę fidei. 528.c
Bagaienſis vrbs cingitur muris a Iuſtiniano. 169.d
Baioariorum cõuerſio per Rupertum Epiſcopum Vangionenſem. 540.a. Apoſtolus Rupertus Epiſcopus. ibid.b. Acceperũt Euangelium a S.Seuerino. ibid.
Bãdoninia monialis alumna S. Radegundis. 539.b. deſcribit felicem tranſitum S. Radegundis. ibid. & ſequen.
de Baptiſmi forma, & glorificationis hymno. 222.e
Baptiſmus multis conferebatur in die Paſchatis. 39.c
in Baptiſmatis fonte quotannis ſolita renouari miracula in Hiſpania. 291.b. De eo periculum facit Theodegiſclus Rex. ibid.d
Baptiſmate abſtergitur fœtor Iudaicus. 459.e
in Baradatum ſcripſit Ephræm Epiſcopus Antiochenus. 186.a
Barbari imitantur pietatem Chriſtianorum. 61.d. reſarciunt illas eccleſias, quas Vuandali profanarũt. 61.e. Bello Vuandalos exagitant. 62.a. Romanis ingentia mala intulerunt. 368. d. Contemnuntur a Iuſtino. 406.c. Plures iuncti fœdere cum Longobardis. 421. c. Eorum graſſatio in ſanctos monachos. 494.a
Barſanuphius anachoreta admirandus. 291.e
S.Bartholomæum Apoſtolum colunt Ruſſi, a quo Euãgelium acceperunt. 542.c
Baſilica ædificata reliquiis. 92.b. ſæpe erectæ SS. Apoſtolis Petro & Paulo, & præſertim in Galliis. 446. d. Orthodoxorum venerati ſunt Gothi. 218.e
Baſilides Patricius vnus ex Decem viris. 117.c
Baſiliſcus vnus ex Synodo Cõſtantinopolitana. 48.b
S. Baſilius probat animam hominis non præexiſtere. 228.e. Reprehendit Origenem, quod cœli non ſint animati. 230.e. Aſſerit eum expulſum a gratia Dei, & ab Eccleſia. ibid. Reprehendit eum, quod damnati ſaluabuntur. 232.a
Baſilius Patricius Romanus Roma fugit. 282.a
Baſinianus teſtis adducitur propriæ innocentiæ a Vigilio Papa. 296.e
Bedæ nomine aliqua ſcripta edita, quę verè Petri Abbatis Tripolitani ſunt. 386.c
Beliſarius Dux mittitur ad bellum Perſicum a Iuſtiniano Imperatore. 101. c. Eius epiſtola ad Mirrhanem, ei pacem offerendo. 101.d. ad eum Mirrhanes, ad bellum eum excitando. ibid. Rurſus ad Mirrhanem, ad concordiam eum hortando. ibid.e ad eum iterum Mirrhanes, ipſum contemnendo. ibid. Perſas vicit. 102. a. Dux exercitus Iuſtiniani prænoſcit victoriam per ſomnium. 154.a Dux feliciter confecit bellum Perſicum. 120.c. Seuerè punit ebrios homicidas. 154.b. eius concio de iuſtitia ſeruanda in exercitu. ibi. Probatur ſeueritas. ibid.d. Summæ iuſtitiæ exemplum. 155. a. Summa prudentia in continendo exercitu. ibid.e. Potitur Carthagine. ibid.d. Superat inuidorum calumniam. 167.b. Triumphus. ibid. Quæ & quanta ſpolia ab hoſtibus ceperit. ibid.c. Eius Conſulatus honorificus. 171. c. Salonam vrbem expugnauit. 188.c. Siciliam Romanis recuperauit. ibi.d. Eius felicitas. ibid. dura obſidione Neapolim cepit. 214.d. An bene, vel male Neapolim tractauerit, dubium eſt. ibid. Cum exercitu Romam ingreditur. 215.d. Male tractat Silueriũ Papam. 219.c. Mittit in exilium Silueriũ Papam, & ipſum deponit. 219.d. Eius pœnitentia 220.b. Eccleſiam conſtruit pro pœnitentia. ibid. Ab eo implorat auxilium contra Gothos Dacius Epiſcopus Mediolanenſis. 234.d. in eius potentia confidebat Vigilius. 239.c. Studia, vt eligeretur Vigilius Romanus Pontifex. 240.a. Conſtantinopolim reuocatur. 247.c. cum Vitige & regia ſupellectile Byzantium venit. ibid. Eius pictura de duobus Regibus victis. ibid.d. Multa laudes. 247.e. & ſeq. Indulgentia erga agricultores & ſegetes. 248. a. Continentia laudatur. ibid. Viuidum ingenium. ibid.b. Feliciſſimus Dux, niſi paruiſſet impiæ Theodoræ. ibid. Miſſus in Perſidem, nihil profecit. 259.e. In Italiam mittitur Vigilii opera. 266.b. In Aemilia conſtituitur aduerſus Totilam. 263.b. Munera pretioſa offert S.Petro. 264.d. & in primis crucem auream pulcherrimam. ibid.c. Romæ expectabatur in neceſſitate. 281.a. Eius epiſtola ad Totilam Regem pro Vrbe ſeruanda. 284.a. Dilemmate perſtringit Totilam. ibid.b. Vrbem ingreditur, & munit. ibid.c. Reuertitur Conſtantinopolim inglorius precibus coniugis. 294.e. robur eius decidit, ex quo iniecit violentas manus in Silueriũ Pontificem. 295.a. Exconſul mittitur a Iuſtiniano ad reuocandum Vigilium Papam. 308.b. 317.d. Licet ſenex, armatur tamen contra Hunnos. 369.b. Eius calamitas. 380.d. An fuerit excęcatus. ibid.e. Dictus Romanorum decus. 381.b. Magna declamatio, pro eo. ibid. Luit pœnas iuſto Dei iudicio. ibid.d. Detectus inter eos qui coniurationem in Iuſtinianum cõflarunt. 392.b
Bellator presbyter multos libros edidit. 106.a. Eius ſcripta in bibliotheca Caſſiodori. 386.b
Bellicæ res quare interdum infauſtum finem ſortiantur. 518.e. & ſeq.
in Bello pietas quantum poſſit. 62.a. Multæ artes. 75.b
Bellum paratur a Iuſtiniano Imperatore in Gilimerem. 120.b
Bellum Vuandalicum meditatur Iuſtinianus, antequã ipſum aggrediatur. 132.e. de eo prædictiones felices. 133.b
in Bello nõ militent niſi Chriſtiani. 153.e. abſit ebrietas. 154.b. Commendatur iuſtitia. ibid. Seueritas contra vitia probatur. ibid.d
Bellum ciuile Francorum diuinitus ſedatum. 444. d. Eccleſiaſticum vbique viget. 309.a. A Tiberio Imperatore geſtum contra Coſrhoen Regem. 455. d. Eccleſiaſticum in Occidente. 356.d. Ciuile & domeſticum affligit Gallias. 359.c
in Bello Chramni quæ fuerint prænunciata. 364.b
Bellum Conſtantinopolim vrget. 367.c
de Benedictionibus hæreticorum nõ participabant Catholici. 481.d
S.Benedicto traditur Placidus puer monaſticis inſtitutionibus imbuendus. 73.d

S.Benedicto offertur Maurus ab Eutychio ſenatore.73.d degebat apud montes Simbruinos. ibid.e. duodecim erexit monaſteria. ibid. ex anguſtys Sublacenſibus Caſſinum petit. 114. d. ab eo tamquam a fonticulo ſunt deriuata immenſa flumina, tot agmina monachorum. ibid.e. in eo tamquam in paruo globo apparet immenſum cælū. 115.a. aufert reliquias idololatriæ. ibi. de eo cōqueritur diabolus. ibi.b. Maledictus a diabolo vocatur. ibid. diuinitus ei ſuppeditata annona. 238.a. ab eo deſcendit ſancta & generoſa poſteritas. 252.d. quo anno mortuus. 256.d. ad eū ſpathariū ſuū miſit Totilas Rex. 258.a. ſpatharium detegit. ibid.b venit Totillas Rex humillimus, et ab eo reprehēditur. ibid. ſæpe veniebat Antiſtes Eccleſiæ Canuſinæ. ibi.c. quid vaticinatus ſit de clade Vrbis. ibi. ducit ad eum ruſticum ligatum Galla Dux Gothorum. ibi.d. virtute eius ſoluitur ruſticus, & Galla nouit diuinam virtutem. ibid. luget monaſterium Caſſini deſtruendum. 440.c

S.Benedictū Iuniorem incendere conātur Gothi. 257.e. diuinitus ab igne liberatur. ibid.

Benedictus Bonoſus Romanus fit Papa. 436.e. quanto tempore ſederit. 451.d. fecit vnam ordinationem. ibid. eius Epiſtola ad Dauid Epiſcopum de myſterio ſanctiſſimæ Trinitatis. ibid. eius tempore S. Gregorius non fuit creatus diaconus Cardinalis. 465.e. 466.d. eo tempore S. Gregorius adhuc non exercuit monaſticam vitam. 466.d

Beneficia a Deo accepta ſunt recolenda, & Deo gratiæ agendæ. 168.a

Beneficiorum diuinitus acceptorum exaggeratio Iuſtiniani. ibid.b

Beneuētum occupat Totilas, & eius muros diruit. 259.b

Benignitas Totilæ Regis erga Romanos. 282.b

Benignus Epiſcopus Heracleæ Paphlagoniæ. 316.c

ad Benignum Archiepiſcopum ſcripſit Pelagius Papa de tranſlatione Epiſcoporum. 465.d

Beppolenus Dux cum Fredegunde viſitat S. Prætextatum Epiſcopum. 524.b

Beræea expugnata a Coſrhoe Rege Perſarum. 245.e

Bertheramnus Epiſcopus Burdegalenſis fuit in Synodo Matiſconenſi. 519.c. cogitur paſcere Fauſtinianum, quia eum benedixerat. 520.e

Berzellaius a Rege inuitatus permiſſus eſt lætus remeare ad propria. 540.d

Berythenſis Metropolitanus ſubtractus ab Alexandrino, & conceſſus Hieroſolymitano. 348.a

Berythum in Phœnicia terræmotu ſolo æquatum eſt. ibid.e

Beſſarion Trapezuntius Archiepiſcopus Nicænus extitit auctor concordiæ Latinorum cum Græcis. 543.e. factus Cardinalis S.R.E. ibid.

Beſſam exercitus Præfectum adeunt Romani, cum quo conferunt quid agendum ſit in prælio. 280.e. triticum occulte Romæ vendebat contra ius. 281.b. capta Roma aufugit. 282.b

Beſtiis exponitur præſtigiator. 462.b

S.Bibiani baſilica perficitur a Leontio Epiſcopo Burdegalenſi. 408.c

de Bibliotheca Caſſiodori. 385.e

Biduarius male tractatur a Iuſtino Imperatore ipſius fratre. 450.b. ipſe & Iuſtinus conciliati ſunt. ibid.c.

Birgentius fugit in Venetos, venit in Dalmatiam, & ſe contulit Byzantium. 238.b

Bituricenſis vrbis eligitur Epiſcopus Sulpitius. 516.d.

Bizacena prouincia gaudebat de reditu S. Fulgenty. 63.a

Bizacenæ Eccleſiæ ſalua vult priuilegia Iuſtinus Imperator. 424.e

Bizacenum Concilium celebratum in Africa. 77.b

Bizacy aquæ inuentæ ſunt miraculo. 154.e. conſtituitur a Iuſtiniano Rector Conſularis. 168.e

Blandus presbyter miſſus legatus Coſtantinopolim ab Hormiſda Papa. 17.c. nouiſſimus poſt diaconos poſitus errore librariorum. 19.c. eius ſuggeſtio de Ioanne legato ad Hormiſdam Papam. 38.b

Blaſphemię Origenis horrendæ de Trinitate, de Dei poteſtate, & aliæ. 232.e. & ſeq.

Blaſphemiæ Vigily nomine ſcriptæ. 221.b

Blaſphemus in Sanctos a Deo punitur. 363.d

Blaſphemi a Deo puniuntur. 363.d. In beatam Virginem a Deo puniuntur. 515.d

Blemyos ſibi cōciliauit Iuſtinianus Imperator. 120.c

Blemyi humanas hoſtias Soli ſacrificare conſueuerunt. ibid. Ad fidem conuerſi. ibid.d

Blindiuus Comes venit ad S.Benedictum. 258.b

Boazanes Epiſcopus Chriſtianorum Perſarum. 74.c

Boetius factus eſt Conſul in Occidente. 60. e. Commentarium ſcripſit de Trinitate ad Symmachum. ibid. Tertius eius Conſulatus. ibid. Commentarium ſcripſit contra Neſtorium & Eutychetem. 61.a. Theologus diſertiſſimus. ibid. Modeſtiſſimus & humillimus. ibid. Alia ſcripſit opuſcula. ibid. b. in eum commouetur Theodoricus tyrannus. 80. c. Miſſus exul Ticinum. ibid. Quæ ei obiecta fuerint. ibid. d. Quæ in eum crudeliter egerit Theodoricus tyrannus. 84. d. Eius excellens doctrina omnium ſcientiarum. ibid. c. Integritas in adminiſtranda Republica. 85.a. Accuſatores quam viles fuerint. ibid.b. Quæ accuſatio in eum. ibid. e. Oppreſſorum defenſor. ibid.b. Senatum defendit. ibid. d. de eius ſocero, vxore, & filys, & quomodo omnes laudandi. ibid. e. Eius filii Conſulares dicti, quia fily Conſulis. 86. a. Commentaria in opera Ariſtotelis. ibid. Scripſit de Trinitate, & hæ fuerunt extremæ eius lucubrationes. ibid. Eius carcer clariſſimus effectus. ibid.b. in eius ingens miraculum auulſi capitis. ibid. Ad ſepulchrum epitaphia. ibid.c. Plures habuit & habet laudatores. ibid. Dionyſio Areopagitæ comparatus. ibid.b

Boetus Epiſcopus Africanus. 35.d

Bona Eccleſiaſtica diſtribuēda ſunt pauperibus. 110.d. & ſeq. non ſunt diripienda. 363.d. ne accipiantur a quibuſlibet, alioquin excommunicentur. 428.d.e. diaconus accipiens a Deo punitur. 429.a. nemo accipiat, ne a Deo puniatur. 429.a. 430.a.b. 432.e. 457.e & ſeq. 481.a

Bona mixta prauis non proſunt. 576.d

Bona Abbatiſſa religioſa femina. 534.a

Boni quique tentantur ſuperbia. 513.e

Bonifacius creatur Epiſcopus Carthaginenſis. 62.c. ſalutatur Primas in cathedra totius Africæ. ibid.

Bonifacius presbyter legatus Papæ in Concilio Chalcedonenſi. 336.e

Bonifacius II. creatur Romanus Pontifex. 119.a. cum ex patre Sigiſuultho ſit natus, fuiſſe genere Gothus videtur. ibid. in eius creatione fuit etiam electus Dioſcorus ſchiſmaticus. ibi. Synodum congregauit. ibi.b. nomine eius ſcripta edita. ibid.d. Synodum Romanam congregauit. 127.e. Vigilium ſibi ſucceſſorem delegit. 128.a. chirographum ſucceſſionis Vigily incendio conſumpſit. ibid. in eius decretum quid Agapetus. ibid.b. obitus. ibid.d. eccleſiam S.Michaelis Archangeli dicauit in ſummitate Circi. ibid.e

Digitized by Google

poſt Bonifacium quanto tempore Pontificia ſed es vacauerit. 129.a. eius Acta contra Dioſcorum irritantur ab Agapeto Papa. 176.e

S. Bonifacij Epiſcopi Ferentini magna charitas in Gothos. 216.b

Bonus de Ferentino Epiſcopus ordinauit Pelagium Papam. 354.o

Boreales conuertit Rupertus Epiſcopus Vangionenſis. 540.a. conuerſi tempore Childeberti Secundi Regis, & non Primi. ibid.

Boreum vrbs Maurusijs vicina ab exoluendo tributo libera fuit. 120.e

Boſphorus ciuitas maritima. 64.c

Bracharenſe Cōcilium primum celebratum opera Theodomiri Regis. 390. b. ſecundum ſub Ariamiro Rege Sueuorum 433.e. quot in eo canones ſanciti, & qui interfuerint. ibid.

Brachiu m S. Andreæ portatum Romam a S. Gregorio Papa. 495.c. aſſeruatum Romæ in monaſterio S. Gregorij. ibid.

Brennacenſis Synodus in Gallia. 473.d

Bridius filius Meilochon Rex Pictorum in Britannia. 404. b

Frigida virgo Scota in Hibernia moritur. 60.d. extant de ea exempla haud vulgaria. ibid.

in Britanniam dirigit exercitum Clotorius Rex. 396.a. venit S. Columbanus prędicaturus verbū Dei. 404.a. plura facta ſunt monaſteria. ibid.c

a Britannijs venit Vinnocus vir ſummæ abſtinentiæ. 465. c

de Brunichilde & Geleſuintha ſororibus quid ſentiat Fortunatus. 419.a

Brunichildis copulata in matrimonium Moroueo. 461.a nupſit Sigeberto Regi Francorum. 418.c. eius nuptiis pax conciliata eſt inter Francos, & Gothos. ibid. facta Catholica. ibid.d. fugit ad cū Moroucus. 462.c. Regina accerſit Lupenum Abbatem. 516.e

Brutios ſubegit Totilas Rex. 259.c

Bucellinus Dux Francorum. 354.e. cum Francis victus a Romanis. 355.d

Bulgari iuncti fędere cum Longobardis. 421.c

Bultiuus confirmauit iureiurando ſe bella geſturum pro Gothis. 355.e

Burgundiones fœderati cum Athalarico Rege Italorū. 90. e. ſubacti a Francis. 91. a. eorum Reges Sigiſmundus & Godomarus fratres. 91.a. a Francis opprimuntur. 92.a. eorum magnam ſtragem fecerunt Longobardi. 449.a

Burgundiæ præerat Chilpericus Rex. 449.a

Byzantij ſuburbia populati ſunt Hunni. 236.c

Byzantium ſe contulit Birgentius. 238.b. venit Beliſarius a Iuſtiniano vocatus. 247.c. concuſſum terræmotu. 348.e

C

CAbades Rex Perſarum ſcribit ad Iuſtinum de Lazorum Rege. 63.e. ad eum mittit legatos Iuſtinianus Imp. 101.c. exoptat excurrere fines Chriſtianorum. 64.b. multa millia Manichæorum vna die peremit. 74.b

Caboonis ſcita conſilia. 61.d

Cabilonenſis Synodus iuſſu Guntheramni. 470.b

Cadauera beſtijs, & volucribus exponebant Perſæ. 352. c

Cadurcenſis Epiſcopus altercatur cum Rutheno de diœceſi. 516.c

Cęcus illuminatur a S. Medardo. 397.a. lumen recepit virtute S. Martini. 458.c. illuminatur a Ioanne Papa. 79.c. illuminatur in morte S. Radegundis. 539.e impoſtura Epiſcopi Ariani, qui re vera deinde fit cæcus. 479.b. tres lumen recipiunt interceſſione S. Martini. 380.b

Cæleſtes manſiones quomodo ædificentur. 536.d

Cæleſtia corpora non poſſunt eſſe animata, vt male ſenſit Origenes. 231.a

Cælibatus præſcriptus Epiſcopis & clericis in Eccleſia Græcorum. 173.a

Cæſarauguſta obſeſſa a Childeberto & Clotario Regibus Francorum. 255.d

Cæſarauguſtani ciues ad Deum confugiunt, & liberantur. ibid.

Cæſarienſis Epiſcopus interpellat Iuſtinianum pro Samaritanis. 125.c. Metropolitanus ſubtractus ab Antiocheno Patriarcha. 348.a. ciuitas nobilitata Proconſularibus faſcibus. ibid.b

Cæſarienſibus ſcripſit Iuſtinianus contra hæreticos. 147.d

Cæſenæ præſidia cepit Totilas Rex. 257.c

Cathegus Exconſul mittitur a Iuſtiniano ad Vigilium Papam. 317.d

Cagoni Ducis Auarum excurſio in Lōgum murū. 515.c

Caietæ ſepultus Andreas Epiſcopus Cardin. 490.b

Caius Epiſcopus legatus Concilij Carthaginenſis. 176.a

Calabria potitur Totilas Rex Gothorum. 259.c. in eius extrema parte poſitū monaſterium Caſſiodori. 385.c

Calix aureus gemmis circundatus cum patena mittitur ab Epiphanio Conſtant. ad Hormiſdam Papam. 49. e

Callinicus Excubitorum Præpoſitus excitat Iuſtinum, vt Imperium ſumat. 400.c

Calotychus cubicularius ſtudet, vt Theodoſius fiat Epiſcopus Alexandrinus. 188.a

Calumnia in Ioannem Pontificem potentiſſime diluitur. 79.e. & ſeq.

Calumnias patiuntur Sancti, ſed Deus eos liberat. 204. b. & ſeqq.

Caluppa recluſus moritur. 459.b

Campania potitur Totilas Rex. 257.c. ad eius Epiſcopos epiſtola Pelagij Papæ de accuſationibus ac iudicijs Epiſcoporum. 470.b

Camulianis illata eſt imago nulla manu facta. 442.c

Candidus Epiſcopus Surenorum. 445.e

Candidus Præſul Sergiopolis Coſrhoi occurrit, vt auxilietur ciuitati. 260.e

de Cancelli ligno S. Martini verè miranda. 411.a

Canes non nutriant clerici. 520.c

Canones ab hæreticorum inſidijs non tuentur. 58.d

Canones Apoſtolorum tranſlati ſunt de Græco a Dionyſio Abbate. 106.c

Canonum Concordiam compoſuit Creſconius Epiſcopus Africanus. ibid.c

in Canonibus concordandis qui elaborauerint. ibid.

Canones ſunt cuſtodiendi & ſeruandi. 201.c

Canon Aurelianenſis Synodi in Iudæos. 243.e

Canonum vindex Iuſtinianus Imperator. 249.a

Canones ab omnibus ſeruentur, ſed præſertim ab Epiſcopis. ibid. aliquando conculcati a Iuſtiniano Imp. ibid.d. in Oriente collegit Martinus Bracharenſis Epiſcopus. 434.d

Canticum a Iuſtiniano Eccleſijs traditur, reuerſis Romæ legatis. 161.d

Cantica lætitiæ in Chriſtianorum funere. 539.e

Capitula Tria appoſita Iuſtiniano Imp. 268.c

Capi-

Capitulum primum Iuſtiniani Imp. contra Theodorum Moſpueſtenum. 271.a. ſecundum aduerſus ſcripta Theodoreti.ibid.b. tertium aduerſus Ibæ hæretici epiſtolam ad Marin Perſam. ibid.c

Capitulis duodecim Cyrilli minime eſt derogãdum. 338.

Cappadoces Præfecti infamati. 108.c. improbi iudicantur. ibid.

Capræ caput immolabant diabolo Longobardi. 456.e

Captiuos liberat Sãctulus vir Dei a Longobardis. 439.d

in Carcere vincti liberantur a S. Germano. 522.e

Cardarigas Dux exercitus Perſarum. 531.d. ſimulat mouere exercitum in Romanos. ibid.d

Carilephus monaſticam uitam in monaſterio Modoalenſi excoluit. 384.a

Caro accipitur & ſecundum naturam, & ſecundum culpam. 491.d. ſecundum naturam reſurget, non autem ſecundum culpam. ibid.

Carnis vitium maxime viget inter hæreticos. 9.e

Carnium humanarum comeſtio, fame cogente. 237.e

Carthaginem reuertitur S. Fulgentius cum omnibus ſacerdotibus. 62.d. ea potitur Beliſarius. 155.c. datur ei Rector Conſularis. 168.c. erigit eccleſia Iuſtinianus. 199.e. dicta Iuſtiniana.ibid.d. a militibus Arianis direpta. 212.e. & ſeq.

Carthaginenſes Bonifacium Epiſcopum & Primatem totius Africæ creant. 62.c. Sacerdotes Arianos expellunt. 155.b. lætantur propter reditum Epiſcoporum exulum. 62.c.d

in Carthaginenſi Concilio ducenti decem & ſeptem Epiſcopi. 175.d. epiſtola ad Ioannem Papam. ibid. quantum deferat Papa. 176.a. Legationem mittit ad Iuſtinianum Imperatorem. 179.a

Caſandream ciuitatem euerterũt Hunni. 236.e

ſub Caſilini fluminis ripas vrna inſculpta de victoria Romanorum. 355.d

Caſſianus Scythopolitanus præfectus monachorum conuentui. 135.e. ab infantia fuit educatus apud diuinũ Sabam. 137.c

Caſſinum petit S. Benedictus ex anguſtijs Sublacenſium montium. 114.d

Caſſinenſi monaſterio aliqua donat Tertullus parens S. Placidi. 252.c

Caſſinenſibus monachis datum eſt monaſterium apud Lateranenſem baſilicam. 467.c

Caſſinenſe monaſterium deſtruẽdum luget S. Benedictus. 440.c. a Longobardis deſtruitur. ibid.d

Caſſiodorus fit Præfectus Prætorij. 157.d. eius epiſtola ad Ioannem Papam.ibid. & ad Epiſcopos, vbi ſe commendat eorum orationibus. 158.c. & ad Dacium Epiſcopum Mediolanenſem.ibid.e. commendatur eius diligentia circa annonam. 159.b. vices ſuas delegat Romæ Ambroſio. 158.e. iubet, vt reddantur Eccleſiæ vaſa ſacra oppignorata. 193.c. quatuor tantum Synodorum aſſertor. 357.a. ad quam ætatem peruenerit, & de eius ſcriptis.ibid.b. in monaſterio litteris vacabat. 384.d. Paſchalem computum ſcripſit, & de Inditione, ac de Epacta.ibid. de eius monaſterio Viuarienſe, ſiue Caſtellenſe. 385.b. locum aptum adinuenit cœnobitis & anachoretis. ibid.d. parauit monaſterio lucernas & horologia. ibid. de bibliotheca eius.ibi.e. ſcripſit perbreue Chronicon, de rebus Gothicis, de Anima, ſuper Pſalmos, & alia. 386.d. & ſeqq. eius labores in ſenectute. 387.b. Quæ etiam ſuos docuit. ibid.c. reliquæ eius lucubrationes.ibid.d. Abbatem Viuarienſibus cœnobitis Chalcedonium conſtituit. ibid.e. præfecit Gerontium Abbatem Caſtellenſibus anachoretis. ibid.

S. Caſſius Epiſcop. Narnienſis deſpicitur a Totila Rege. 257.c. liberat Spatharium Totilæ Regis. ibid. quo anno mortuus ſit. 369.c. ſepulchri eius epitaphium. 370.a

de Caſtellenſi monaſterio Caſſiodori. 385.b

Caſtellenſibus anachoretis præficitur Abbas Gerontius. 387.c

Caſtitas & ieiunium hoſtes vincit. 61.c

Catanæ ordinationem habuit Vigilius Papa. 277.b

Catholica Eccleſia dicta Eccleſia Romana. 265.e

Catholicos exules reſtitui petitur. 6.a

Catholici exules reſtituuntur a Iuſtino Imp. 11.d

Catholici nomen nemo conſequitur, niſi qui communicat cum ſede Apoſtolica. 42.e. Catholicum Epiſcopum volunt. 183.d. petunt vt expellantur hæretici. 202.c. totius Orbis venerati ſunt SS. reliquias. 442.b. olim appellabantur Romani. 444.c

Catholicum illud eſt, quod a Romano Pontifice proderit definitum. 33.a

in Catholicos excitatur perſecutio a Leuuigildo Rege Ariano. 478.b. non participabant de benedictionibus hæreticorum. 481.d. ex eis interdum tepeſcit fidei feruor. 482.b. eos pſequitur Leuuigildus Rex. 484.e. ſequitur præmium, ſi bene egerint, & pœna impios. 529.d

Catoni presbytero ſtudebant aliqui Aruernenſes, vt fieret Epiſcopus. 442.b

Caucobabditæ hæretici. 186.d

Cauſæ Epiſcoporum non trahantur ad ſæculare forum. 470.d

Cauſæ clericorum non ad Iudices ſæculares, ſed ad Epiſcopos & Concilium prouinciale referantur. 520.c

Cautino Archidiacono ſtudebant multi Aruernenſes, vt fieret Epiſcopus. 442.b

Cautinus factus eſt Epiſcopus Aruernenſis. 404.a

ad Celerem aulicum Iuſtini ſcribit Hormiſda Papa. 21.d

Celerianus ſatelles Vitaliani interemptus eſt. 41.c

Ceneda dat pœnas patratorum ſcelerum Leuthares. 355.c

S. Cerbonius Epiſcopus Populonij. 267.d. hoſpitalitatem colebat.ibid. male a Totila tractatur.ibid. eum non attigit vrſus. ibid. veneratur Totilas Rex. ibid. in Helbam inſulam Longobardorum tẽpore fugit. 437.d Clarus ſpiritu prophetiæ. ibid. e. obitus eius & funus.ibi.d.e. corpus non attigit pluuia.ibid.e. triumphus. 438.a

Cerei portati ad ſepulchrum S. Martini multa ediderunt miracula. 410.e

Cethegus Exconſul mittitur a Iuſtiniano ad reuocandũ Vigilium Papam. 308.b

Chalactericus Epiſcopus Carnotenſis ſanctitate clarus interfuit Concilio Pariſienſi primo. 376.c. laudatur a Fortunato.ibid. eius bona opera, & ætas. ibid.d

Chalcedonem confugit Vigilius Papa e baſilica S. Petri. 284.d. 307.c. 308.a

Chalcedonenſe Concilium ponendum eſt in Diptychis ſacris. 6.b. recipitur a Iuſtino Imperatore. 11.d. plene ſatisfecit contra hæreſes Neſtorij, & Eutychetis. 30.d. Epiſcopus qui non recipiebat, e ſede expellebatur. 40.d. receptus ab eo Theodoretus Epiſcopus Cyri. 234.b. damnat ſymbolum Theodori. 272.b. oppoſitum illi nihil ſtatuit Vigilius Papa. 296.d. ex eius Actis colligitur cauſa Ibæ. 336.e. & ſeqq. pro eo quid ſentiat, & quantum laboret Vigilius Papa. 339.e. 340.c. ſententia S. Leonis & Simplicij Papæ. 339.e. quid ei additum ſit a Græcis. 342.c. eo ſaluo, diſceptatum eſt in Quinta Synodo. 345.d

Digitized by Google

Chalcedonenſe Concilium amplectitur Reccaredus Rex 528.b. *amplexi Epiſcopi Gothi.* 529.e

Chalcedonius a Caſſiodoro factus Abbas Viuarienſium cœnobitarum. 387.e

Charibertus filius Clotarij tenuit ſedem regni ſui Pariſiis. 402.c. *tyrannice agit in Epiſcopos.* 408.a. *reſtituit Emerium in Epiſcopatum Sanctonenſem.* ibi.b. *excommunicatur a S. Germano Epiſcopo Pariſienſi.* 428.c. *ſibi copulauit Marcouefam ſororem ſuæ vxoris Meroflendis.* ibid. *eius ſacrilegia.* 432.e. *impius ſuo damno inuadit res Eccleſiæ.* ibid. *moritur.* ibid. e. *laudatus a Fortunato, cum regnare cœpit.* 433. e. *infami exitu diem extremum clauſit.* ibid. *confirmauit donationem factam monaſterio Radegundis.* 538.c

Charitas Riguntbis Reginæ in Gregorium Epiſcopum Turonenſem commendatur. 474.b

Charitas quam ſit dulcis & delectabilis. 525.e. *magna monachi ſe vendentis, vt fratres redimeret.* 494.b

Chariton filia Tiberij Imperatoris & Anaſtaſiæ. 469.e

Cherſoneſum expugnarunt Hunni. 236.c

Childebertus iungit ſororem ſuam matrimonio Amalarico Regi. 91.a. *inſurgit in Amalaricum Regem, & ipſum occidit.* 129.b. *theſauros Amalarici, & ſororem Crotildem accipit.* ibid. c. *eius in Gallia edictũ contra Iudæos.* 244.a. *vocatur in auxilium a Vigilio Papa.* 297.e. *mouet bellum aduerſus Theudem Regem Gothorum in Hiſpania.* 255.d. *maxime pius & religioſus.* ibid. *accepit tunicam S. Vincentij in Hiſpania.* 256.a. *eccleſiã in honorem S. Vincentij ædificat.* ibid. *erigit templum S. Auito.* ibid. c. *liberatus interceſſione S. Auiti.* ibid. b. *erigit templum S. Eutychio.* ibid. d. *fœdere coniungitur cum Chramno ipſius nepote.* 364.a. *ad eum Clotarium Reges deuoluta eſt hæreditas Theodibaldi.* 356. b. *eius legatio ad Pelagium Papam.* 372.a. *valde profecit ſub S. Germano.* 375.d

Childebertus eleemoſynæ eius commendantur. ibi. *donatio eccleſiæ S. Vincentij.* 382.a. *appellatur alter Melchiſedech Rex & ſacerdos.* 383.a. *eius obitus.* ibid. e *epitaphium.* 384.a. *extruxit hoſpitale Lugduni.* ibi. *erexit monaſterium Arelatenſe, & Modoalenſe.* ibid.

Childebertus nepos Chilperici Regis. 464.d. *ſucceſſor in eius regno.* 485.b. *ad eum mittit legatos Mauritius Imp.* 518.d. *male tractat legatos Mauritij.* ibid. *mittit Felicem legatum ad Guntheramnum Regem.* 519.e. *rogat Guntheramnum pro Theodoro Epiſcopo.* ibid.

Childeberti ſecundi Regis & non primi tempore conuerſi ſunt Baioarij. 540.a

Childericus bona Eccleſiæ Aquenſis auſert. 457.d. *dat pœnas patrati ſceleris.* ibid. e. *pœnitens reſtituit bona Eccleſiæ, & tamen moritur.* 458.a. *Antiocho cõparatur.* ibid.

Chilpericus Rex tenuit ſedem regni Sueſſionis. 402.e. *accipit coniugem Geleſuintham.* 418.c. *plures habuit concubinas.* ibid. e. *male tractauit Geleſuintham.* 419.a. *recipit in matrimonium Fredegundem concubinam.* 416.e. *eucitur e regno a fratribus.* 420.a. *vocatus in bellum inter Reges.* 450. d. *magnam intulit cladem Turonenſibus, & Pictauienſibus.* ibid. *conſpirat in Sigebertum.* 457. b. *regnum ſuſcipit, mortuo Sigeberto Rege.* 458.b. *epitaphium conſcripſit S. Germani Epiſcopi.* ibid. e. *erat excultus poeticis litteris.* 459.a. 482.e. *ſolemnem oblationem fecit S. Germano.* 459.a

Chilpericus e morte liberatur, & in regnum euehitur. 460.b. *eius pietas commendata a Fortunato.* ibid. e. *vltima dies ſit prima.* ibid. *ei redditur tremendus S. Lupicinus.* ibid. e. *offert agros & vineas S. Lupicino, quæ ille noluit.* ibid. *filius eius Morouens.* 461. a. *inſequitur Morouenum filium inceſtuoſum.* ibid. b. *eius ruina prædicitur ab Angelo.* 463.a. *ſurit in filium, ſed lædit religionem.* ibid. b. *agit vt congregetur Concilium Pariſienſe.* ibid. c. *accuſat Prætextatum Epiſcopum.* ibid. *ab eo ſe defendit Prætextatus.* ibid. d. *inſurgit in Gregorium Epiſcopum Turonẽſem.* 464.a *tentat Gregorium.* ibid. b. *accuſat Prætextatum Epiſcopum furti.* ibid. d. *eius filij duo Morouens & Samſon moriuntur.* 465. b. *legatos mittit ad Tiberium Imper.* 469.d. *congregat Synodum Brennacenſem.* 473.d. *quærit ſe purgare ab infamia propriæ vxoris.* 474. a. *eius laudes cecinit Fortunatus.* ibid. c. *in eum ſententia diuina.* 475.a. *a Gregorio Turonenſi accipit benedictionem.* ibid. b. *in eius domum apparet vindicta.* ibid. *grauiter ægrotat.* ibid. e. *eius pœnitentia.* ibi. d. *ad eum mittit legatum Agilanẽ Leuuigildus Rex.* 479.e. *declinat in Sabellianiſmũ.* 482.c. *tentat in ſuam ſententiam adducere Gregorium Turonenſem, & Saluium Albigenſem Epiſcopos.* ibi. c. d *acquieſcit S. Saluio Epiſcopo.* ibid. d. *erat pollens doctrina & linguarum peritia.* ibid. e. *eius ſucceſſor in regno futurus decernitur Childebertus.* 485.b. *ad eum ſcribit Gregorius Turonenſis pro furibus.* 486.a *præbet occaſionem multarum cædium.* ibid. *filiam eius Baddam accipit coniugẽ Reccaredus Rex.* 515.e. *eius filius paruulus moritur.* 516.a. *quaſi alter Nero.* ibid. e. *occiditur.* ibid. b. *eius nefanda ſcelera.* ibid. *de eius damnatione viſio.* ibid. c. *reliquit Clotarium infantem nondum baptizatum.* ibi. d. *confirmauit donationẽ factã monaſterio Radegũdis.* 538.e

Cholci appellati ſunt antiquitus Lazi. 64.a. *eorum Regi Chriſtiano necem intulerunt Ruſticus & Ioannes Duces.* 365.a

Chramnus arma mouet in Clotarium patrem. 363. d. *ſibi fœdere cõiunxit Childebertum Regem patruum.* 374.a. *in eius bello prænunciati mali euentus.* 364.b *conſtringi iubet Auſtrapium in templo ſancti Martini, & ne ei aliquid daretur.* ibid. *eius Iudex crudelis a Deo punitur.* ibid. c. *milites ſacrilegi a Deo puniti.* ibid. *liberatur a vinculis virtute S. Martini.* 376.a. *in eum dirigit exercitum Clotarius Rex.* 396. a. *captus atque ligatus ab exercitu Clotarij eius patris.* ibid. b. *incenſa caſula, vbi erat cum vxore & filiabus, interijt.* ibid.

Chriſtus Dominus noſter eſt verus Deus, & verus homo. 56.c.d. *ab eo anni cœpti numerari per Dionyſium Abbatem Romanæ vrbis.* 106.a. *eius nomen in foribus Antiochiæ inſcriptum.* 112.c. *epiſtolam ſcripſit ad Abagarum.* 265.a. *eius corpus non erat orbiculatus, vt inſanit Origenes.* 231. a. *nequaquam crucifigendus pro dæmonibus in futuro ſæculo, vt inſanit Origenes.* 233.c. *de eius humanitate digladiantur inter ſe hæretici.* 488.b. *de ea ſtandum eſt ſententiæ Eccleſiæ.* ibid. *eius corpus ante mortem an fuerit incorruptum.* ibid. *imago veneranda comitata Romanum exercitum victoriam parit.* 531.e

Chriſtiana eloquentia ad perſuadendum quæ ſit. 518.c

Chriſtianorum inimiciſſimi ſunt Hebræi. 64. e. *ſpes eſt in Ieſu Chriſto.* 65.d. *Ieſu Chriſti fidem prædicant.* ibid. *ponebant cruces in ſublimi loco colendas.* ibi e

Chriſtianæ fœminæ quam conſtantes in fide. 67. a. & ſequen.

in Chri-

in Chriſtianos erudelia facta Samaritanorum. 121.e. eorum corpora non omnia ſepeliebantur in eccleſia. 390.d. confugiunt Amaſeam propter exercitum Coſrhois. 395.e. de eorum fuga ex Italia tempore Longobardorum. 437.c.d. in eorum funere cantabantur cantica lætitiæ. 539.e. nobiliores dicti ſunt famuli Dei. 263.a
Chrodini Ducis obitus. 489.b. ingentes laudes. ibid.c.d
Chronicon breue compoſitum a Caſſiodoro. 386.d
in Chronicon S. Iſidori error illapſus emendatur. 129.e
Chronicon Victoris Epiſcopi Africani ad quem annum ſit perductum. 415.a
Cronographia ab Eccleſia Romana condita. 203.a
Chryſaphius pro pictura Veneris voluit imaginem beatæ Mariæ Virginis. 395.a
Chunimundi Regis caput male tractatur ab Alboino Rege. 430.e
Cilicio vtebatur Rericus Dux exercitus Romani pro thorace. 103.c
in Circina inſula pœnitentiam egit S. Fulgentius. 113.a
ex Ciſalpinis exercitum colligit Tiberius Imp. 455.d
Ciuile bellum affligit Gallias. 363.d
Ciuitas vnaquæque ſuos paſcat pauperes. 428.b
Ciuitates pacifice gubernantur, vbi boni ſunt Principes. 49.b
Clades diuerſarum ciuitatum. 81.e. illatæ Orientalibus ab Hunnis. 236.b. alia Imperij tempore Iuſtiniani Imp. ibid.d
Claſſis Iuſtiniani benedicitur ab Epiphanio Epiſcopo. 353.e
Claudius Dux mittitur a Reccaredo Rege, & Francos vicit. 518.d
Claudus ab Agapeto Papa curatur. 194.e. ambulant virtute ligni S. Crucis. 413.d
de Claue S. Petri grande miraculum. 487.d. eam non audent attingere Longobardi. ibid.e. aliam auream fecit Autharith Rex propter miraculum. ibid. de terra eleuauit Minulphus Catholicus. ibid.
Clauos Chriſti Eccleſia adorat. 290.c
Clementia commendatur in Principe. 452.e
Clementis VIII. P.M. & Catholicorum orationibus victoriæ de Turcis obtentæ. 156.c. ab eo cuſtodita cœmeteria religioſo cultu. 437.b. ad eum epiſtola auctoris de Ruthenis a ſede Apoſt. receptis. 541.a. epiſtola & legatio Epiſcoporum Ruthenorum. 545.a. eius oratio & hortatio ad Ruthenos. 548.b. numiſma de Ruthenis. ibid.
ad Clementianum Senatorem ſcribit Ioannes Papa de fide. 161.e
Clephis fit Rex Longobardorum. 431.b. occiditur a ſeruo. 436.d
Clericalis tonſuræ corona eſt antiqua. 115.d
Clerici pro arbitrio vniuerſum mouent populum. 20.e. quæ ſcripſerint contra Seuerum inuaſorem Eccleſiæ Antiochenæ. 10.d. per ſe diuina munia impleant. 111.d. eorum numerus maioris eccleſiæ Conſtantinopolitanæ. 172.b. reformatio procuranda. ibid. e. eis præſcribitur celibatus in Eccleſia Græcorum a Iuſtiniano Imp. 173.a. in vagantes conſtitutio. 176.b de eis plures conſtitutiones Iuſtiniani Imp. 249.e. trahebantur ad laicalia tribunalia per arogantiam Gothorum. 104.e. ne ſint oppreſſi ære alieno. 171.e. eorum numerus ſit in eccleſia. 172.b. nullum ad ſæculare iudicium trahãt, neque trahatur. 244.b. non incedant in ſæculari habitu. 470.d
Clericus Catholicus perſtans in confeſſione æqualitatis perſonarum. 479.e
Clericus Catholicus verberatus non ſentit verbera. ibid.d
Clericorum cauſæ non ad Iudices ſæculares, ſed ad Epiſcopos & Concilium prouinciale referantur. 520.e. eos quo cultu venerari debeant laici. ibid.d. a ſanguine ſint alieni. ibid.e. conclericum ad ſæculare forum non trahant. 530.b. ab eis ſeparandæ ſunt ancillæ, & omnes extraneæ mulieres. 537.d
ad Clerum Romanum ſcribit Athalaricus Rex ipſum defendendo ab arrogantia Gothorum. 104.e. Romanus diuinitus inſpiratus. 213.e. eius conſilium de eligendo Pontifice. 240.a. eligit Vigilium in Summũ Pontificem. ibid.b. nimis abiecte ſe geſſit cum Iuſtiniano Imp. 350.b
Cloaca publica Romæ a Theodorico laudata. 89.b
in Cliuo Scauri Romæ erexit monaſterium S. Gregorius. 476.a
Clodeildis filia Guntheramni Regis reliquit dona locis ſanctis. 523.e
Clodobertus filius Chilperici Regis peſte moritur. 475.c ſepelitur in baſilica S. Dionyſij. ibid. d. eius epitaphium. ibid.e
Clodomerus vincit atque fugat Godomerum & Sigiſmũdum Reges Burgundiæ. 91.c. in eum prædicit vltionem Dei Auitus Abbas. ibid.d. ab eo interficitur Sigiſmundus cum filijs. ibid. occiditur. 92.a
Clodoueus filius Chilperici necatur. 470.c
Clotarius quintus filius Clodouei expugnat Thuringios. 107. a. iungit ſibi matrimonio Radegundem inuitã. ibid.d. tertiam partem volebat fructuum Eccleſiæ. 244. c. illi non vult obedire Iniurioſus Epiſcopus, nec ei Vale dixit. ibid. timuit Iniurioſum Epiſcopum. ibid. d. in eum Regem inſurgit Childebertus Rex cũ Theodoberto. ibid. vi tempeſtatis liber euadit, & pacem componit cum Childeberto & Theodoberto. ibi.e ipſe & Childebertus Francorum Reges bellum mouent aduerſus Theudem. 255. d. ad eos deuoluta eſt hæreditas Theodibaldi. 356.b. inceſtas nuptias contraxit cum Vuldotrada vxore Theodibaldi. ibid. Vuldotradam dimiſit, & tradidit Gariualdo Duci. ibid. duas ſorores in matrimonium ſibi coniunxit. ibi.c. monarchiam adeptus eſt regni Francorũ. 384.b eiecit filias Childeberti Regis. ibid. affligitur ob contemptum S. Germani. ibid. S. Germanum veneratur, & ita ſanitatem conſequitur. ibid. S. Maurum colit. ibid.c. dirigit exercitum aduerſus Chramnum filiũ. 396.a. incendere facit caſulam, vbi erat Chramnus, eius vxor, & filiæ. ibid.b. eius obitus. 402. b. potentiam Regis cœleſtis confitetur. ibid. ſæpe fuit excommunicatus a S. Nicetio Epiſcopo. ibid. compluribus delictis obnoxius. ibid.
Clotarius infans nondum baptizatus relinquitur a Chilperico Rege. 456.d
Cochlæus edidit libellum Maxentij atque laudauit. 33.d iuſte excuſatur. 46.a
Codex a Iuſtiniano abſolutus & vulgatus. 117.c
ex Codicibus ſacris quærit ventura Moroueus. 463.a
Cœmeteria multa renouata ſunt a Ioanne Papa. 84. c. ſanctorum martyrum reſtaurauit Ioannes Papa III. 431. d. a Longobardis diruta. 437. a. clauſa ſint, ne pateant animalibus. ibid.b. religioſo cultu a Sanctiſſimo D. N. Clemente VIII. cuſtodita. ibid.
Cœmeterium beati Hermetis conſtruxit Pelagius Papa. 533.c
Cœmeterium SS. Nerei & Achillei via Ardeatina refecit Ioannes Papa. 84.c

Cænobitis & anachoretis locum aptum adinuenit Caſſiodorus. 385.d

Collationes octo Quintæ Synodi. 316.d

Collatio prima Quintæ Synodi, in qua oblatus libellus Iuſtiniani. 317.a. *ſecunda, in qua vocatur Vigilius Papa, & alij Epiſcopi.* ibid.c. *tertia, in qua fit profeſſio fidei, & probatur doctrina Patrũ.* 318.a. *quarta, in qua narrantur blaſphemiæ Theodori Mopſueſteni.* ibid.b. *quinta, in qua tractatur quomodo hæretici etiam mortui ſunt damnandi.* ibid. *ſexta admodum deprauata.* 341.d. *in ea tractatur cauſa Ibæ, in qua conuincere volebant Ibam perſeueraſſe Neſtorianũ.* ibid.e. *ſeptima, in qua Conſtantinus Quæſtor aliqua proponit contra Vigilium.* 342.d. *octaua & vltima, in qua recitatur ſententia cõtra Theodorum & alios.* ibid.

S. Columbanus Abbas Apoſtolus Pictorum. 404.b

S. Columbanus Hibernus vir egregiæ ſanctitatis. 457.d. *eius opera propagatus monachiſmus in Gallijs, & in Italia.* ibid.

Columnæ in Eccleſia ſunt ſacerdotes Domini. 443.a

Columnenſium familiæ nobilia inſignia in tabula Andreæ Epiſcopi Cardinalis. 490.d

Commentarium in Epiſtolas S. Pauli mittitur Romam probandum a Romano Pontifice. 43.d

Commentiolus Dux exercitus Romani abegit barbaros. 515.c

Communio Eccleſiæ Catholicæ eſt amplectenda. 527.e

Communionem dent Epiſcopi populis ſuis ſæpe. 454.e. *ad eã non ita facile peccatores ſunt recipiendi.* 461.b *accedant Chriſtiani, antequam bellum gerant.* 76.a

Conciliabulum colligitur Conſtantinopoli aduerſus Eutychium. 393.b

Concilia plura celebrata in Africa ad collapſam diſciplinam reſtituendam. 77.b

Concilium Ariminenſe anathematizant Gothi. 529.c

Concilium Aruernenſe in Gallia. 252.e. *in eo fuerunt quindecim Epiſcopi.* ibid. *Aurelianenſe ſecundum.* 214.c. *in eo qui Epiſcopi interfuerint, & qui canones ſanciti.* ibid. *Aurelianenſe tertium.* 243.e. *in eo vigintiquinque Epiſcopi interfuerunt.* 244.a. *quartum, in quo ſtatutum de Paſchatis die.* 265.e. & ſeq. *quintum.* 310.b. *Bizacenum celebratum in Africa.* 77.b. *in Africa ſub Daciano Metropolitano.* 248.c. *ad eum reſcriptum Iuſtiniani Imper. firmans eorum priuilegia.* ibid.d. *Bracharenſe celebratum in Gallicia opera Theodomiri Regis.* 390.b. *ſecundum.* 433.e *in eo quot canones ſanciti, & qui interfuerint.* ibid. *Brenuacenſe in Gallia.* 473.d. *Cabilonenſe iuſſu Guntheramni.* 470.b. *Carthaginenſe ſub Reparato Epiſcopo.* 175.d. *in eo decem & ſeptem Epiſcopi.* ibid. *veneratur Ioannem Papam.* 176.a. *legationem mittit ad Iuſtinianum Imperatorem.* 179.a. *Chalcedonenſe recipitur a Iuſtino Imperatore.* 11.d.e. *plene ſatisfecit contra hæreſes Neſtorij & Eutychetis.* 30.d *anathematizat Eutychetem.* 150.b. *recipit Theodoretum Epiſcopum Cyri.* 234.b. *illi nihil contrarium ſtatuit Vigilius Papa.* 296.d. *quid ei additum ſit a Græcis.* 342.c. *ex eius Actis colligitur cauſa Ibæ.* 336.e. 337.d

ad Concilium Conſtantinopolitanum epiſtola monachorum. 10.d. *ſub Epiphanio Epiſcopo* 47.e. *eius epiſtola ad Hormiſdam Papam.* 48.b. *ſub Menna Epiſcopo.* 205.a. *ei qui interfuerunt.* ibid.b. *quot Actiones.* ibid.d. & ſeq. *ſententia in hæreticos.* 208.a. *congregandum contra Origenem.* 232.d. *ſub Ioanne Epiſcopo quo tempore fuerit celebratum.* 511.b

Concilium Conſtantinopolitanum irritum redditur a Pelagio Papa. ibid.e

Concilium Epheſinum anathematizat Neſtoriũ. 150.a *illud & Chalcedonenſe damnat ſymbolum Theodori.* 272.b. *Epheſinũ receptum eſt ab Iba Epiſcopo.* 338.b

in Concilio Florentino facta eſt vnio Eccleſiæ Orientalis cum Occidentali. 545.b

Concilium congregatum Hieroſolymis. 7.e. *eius epiſtola.* 8.a. *ſub Petro Patriarcha.* 212.b. *quot Epiſcopi interfuerint.* ibid.c

Concilium Hiſpalenſe ſub S. Leandro Epiſcopo. 537.c. *Lucenſe in Gallicia.* 425.a. *ſecundum ſub Ariamiro Rege Sueuorum.* 434.a. *Lugdunenſe primum.* 429.c *ſecundum.* 515.d. *quot in eo canones ſanciti.* ibid. *Matiſconenſe in Gallia.* 244.a. *ſecundum.* 519.b. *Mopſueſtenum.* 302.a. *eius epiſtola ad Vigilium Papam.* ibid.b. *Pariſienſe primum.* 374.b. *de ſecundo.* 375.b. *congregatum ad ſedandas inimicitias inter Reges.* 450.d. *nihil profecit.* ibid. *in cauſa Prætextati Epiſcopi.* 463.c

Concilij Quinti Acta corrupta. 316.d. *quot in eo contineantur Actiones.* ibid. *reſiſtentes Iuſtinianus punit exilio.* 343.d. *Vigilius non conſentit.* 344.a. *factum Oecumenicũ, & qua auctoritate.* ibi.b. *non ita laudatum, vt alia Concilia.* ibid. *de eo quid ſentiat S. Gregorius Papa.* ibi.d.e. *pro eo mittit librũ Pelagij ad Hibernos S. Gregorius Papa.* 545.a. *pro eo nihil actũ de fide, ſed de perſonis.* ibid. d. *deſideratur damnatio Origenis.* 346.e. *ad eum epiſtola Iuſtiniani de erroribus Origenis.* ibid. *in eum collegerunt Synodum Epiſcopi Aquileiæ.* 344.a *ab Origeniſtis mutilatum.* 347.e. *corruptum a Monothelitis.* 348.b. *poſt eum quæ ſint acta.* ibid.c. *a Vigilio comprobatum.* 350.d. *eius germana exemplaria.* 351.b. *receptum a Pelagio Papa.* 354.d. *non receptum ab Occidentalibus.* 356.d.e. *pro eo laborat Pelagius Papa.* 357.c. *eius profeſſio cur omiſſa.* 434.c

Concilium Romanum in cauſa Orientalium congregatum. 15.e. *ob emergentem quæſtionem.* 259.b. *ſub Bonifacio Papa.* 127.e. *ſecundum Romanum ſub eodem Bonifacio Papa.* 128.a. *habitum Romæ a Pelagio Papa.* 533.d. *Santonenſe.* 407.e. *Suphetanum celebratum in Africa.* 77.b. *Toletanum ſecundum ſub Montano Epiſcopo.* 129.d. *tertium.* 524.e. *eius Acta.* 525. & ſeqq. *celebratum auctoritate Romani Pontificis.* 524.e. *Turonenſe ſecundum.* 427.d. *congregatum Tyri.* 8.e. *Valentinum in Gallia.* 523.c. *Vzicenſe celebratum in Africa.* 77.b

Concilia quatuor conclamata approbantur. 3.d. 46.d. *ea ponenda eſſe in Diptychis ſacris.* 6.a. 24.d. *frequentia in Oriente pro fide Catholica.* 7.d. *quatuor amplectitur Iuſtinianus Imp.* 150.a. *cuſtodienda hortatur Vigilius Papa Iuſtinianum Imp.* 241.c. *ab eis qui ſe ſeiungit, non iudicandus, ſed eſt iudicatus.* ibid.d. *generalia amplectitur Reccaredus Rex.* 528.a. *& Epiſcopi Gothi.* 529.c

Concilium congregandum curat Ioannes Patriarcha Cõſtantinopolitanus. 5.a. *congregatum Conſtantinopoli a Ioanne Patriarcha.* ibid.d

Conciliorum decreta omnia ſunt ſub auctoritate Papæ. 17.e

ad Concilium prouinciale referantur cauſæ Epiſcoporum. 520.c

Concilium generale quolibet triẽnio fiat in Gallia. ibi.e

Concilium triginta Epiſcoporum congregat Vigilius Papa. 285.d

a Concilio appellabatur ad Apoſtolicam ſedem. 429.d

Concilium

Digitized by Google

Concilium Oecumenicum indicitur à Vigilio Papa. 314.b.315.d

in *Concilijs primo fiebat profeſſio fidei.* 318.a. *eis quantũ ſit deferendum.* 340.d. *eorum canonibus maxime deferebat Iuſtinianus Imp.* 248.c. *quæ præcedere debeant.* 528.a b. *eis adeſt Diuinitas Sanctæ Trinitatis.* 527.e. *ea congregare, ad Apoſtolicam ſpectat ſedem.* 358.c. *ſemel in anno celebrari debebant in Hiſpania.* 530.c

Confeſſio egregia clerici. 479.c

Confeſſio ſancti Pauli ornata gemmis pretioſis. 84.d. *ſancti Petri exornata tabulis argenteis a Pelagio Papa.* 533.c

Confeſſiones Apoſtolorũ vniuerſitas appetit videre. 158.b

Confeſſores ſancti & martyres tantum ſepeliebantur in eccleſia. 390.d

Confirmationem Romani Pontificis ſibi arrogarunt Oriẽtales Imperatores. 87.d

Confirmatio donationum piarum a Synodo Valentina. 523.d

Coniuges malæ multum nocent viris. 183.a

ex *Coniugio aliqui vocati ad Epiſcopatum.* 370.a

Coniuratio cõtra Iuſtinianum Imp. 131.b. *in Iuſtinianũ Imp.* 295.c. *militũ in Africa aduerſus Salomonem.* 212.e. & *quomodo patefacta.* 213.a. *Arianorũ in Reccardum Regẽ Catholicum.* 489.b. *detegitur.* ibid.

Conon virtutibus reſplendens præficitur Lauræ. 137.c. *eum adeunt Romani, cum quo tractant quid agendum in prælio.* 180.e. *ſcripſit in Ioannem Grammaticum.* 185.d. *Neapolim cuſtodiebat cum Iſauris.* 259.b

in *Conſecratione quæ pecunia ſoluenda.* 152.b

Conſilium pueri Chriſtiani ſupra ætatem. 70.c. *Cleri Romani diuinitus inſpiratum.* 213.e. *Cleri Romani de eligendo Pontifice.* 240.a

Conſilia ſcita Cabaonis. 61.d. *petenda ſunt a ſanct.s in anguſtijs.* 75.a

Conſtantia magna fœminarum Chriſtianarum. 67.a. *matris, & duarum filiarum virginum.* 68.c. *ſanctorum in tribulationibus commendatur.* 392.d. *Hermenegildi Regis.* 484.a

Conſtantia filia Tiberij Imp. & Anaſtaſiæ. 469.c. *datur in matrimonium Mauritio.* 472.d

Conſtantinopoli habenda Synodus aduerſus Origenem. 232. *terræmotu concuſſa.* 348.d. *peſte belloq; vrgetur.* 367.c. *terræmotu concutitur.* 365.b. *grauiter exagitata.* 461.d. *recipit S. Eutychium Epiſcopum lætitia publica.* 454.a. *liberatur a peſte precibus S. Eutychij Epiſcopi.* 455.a. *eo profectus Ioannes Papa ad Iuſtinum Imp.* 78.e. *inſtitutum eſt monaſterium pœnitentibus fœminis.* 82.e. *eo vſque peruenerunt Hunni Iuſtiniani tempore.* 236.d. *venit S. Dacius fuga lapſus.* 238.e. *tranſlatæ ſunt reliquiæ ab Apamea Syriæ Secundæ.* 442.c. *accerſitur Vigilius Papa a Iuſtiniano Imp.* 275.e. *quæ ſcripſerit Vigilius Papa.* 276.e. *reuertitur Mauritius victor.* 472.a. *ſe confert Vigilius Papa.* 284.c. *conueniunt Orientales Epiſcopi ad Synodum.* 316.e. *venit Beliſarius vocatus a Iuſtiniano.* 247.c. *peruenit Agapetus Papa.* 195.a. *plures optimatum inquinati hæreſi.* 200.d. *expellere hæreticos conantur Archimandritæ.* ibid.e. *mittitur Apocriſarius S. Gregorius.* 472.e. *miſſa legatio ab Hormiſda Papa.* 17.b. *mittitur Paulinus Defenſor.* 28.a. *dicta Roma noua.* ibid.e

Conſtãtinopolitana Eccleſia multis laborat inſidijs. 43.e

Conſtantinopoli degebant pſeudoepiſcopi. 201.c. *mortuus eſt Agapetus Papa.* 213.e

Conſtantinopolis incendium iuſto Dei iudicio. 390.a. *Romam detulit reliquias SS. Andreæ & Lucæ S. Gregorius Papa.* 467.c. *inuenti ſunt duo magni theſauri a Tiberio Imp.* 469.e. *colligitur Conciliabulum aduerſus Eutychium.* 393.b

Conſtantinopolitana ciuitas pacifice gubernata à fideli Principe. 49.b

Conſtantinopolitani quanto honore occurrunt Ioanni Papæ. 79.d

Conſtantinopolitana Eccleſia dicta caput Eccleſiarum, ſcilicet Orientalium. 164.b

Conſtantinopolitana Baſilica maior Sophia dicta. 171.e

Conſtantinopolitanorum Epiſcoporum ſeries antiqua. 203.c

Conſtantinopolitani acclamant Iuſtinum Imp. 2.e. *quid petant in acclamationibus.* 4.b. *eorum zelus pro fide Catholica laudatur.* 8.c

Conſtantinopolitana Synodus ſub Epiphanio Epiſcopo collecta. 47.c. *ad Hormiſdam ſcribit.* 48.b. *Romam mittit legatos.* ibid.e. *ſub Menna Epiſcopo.* 205.a. *eius proclamatio ad Anthimũ.* 206.a. *ei qui interfuerunt.* 205.b. *prima Actio, ſecunda, tertia, quarta.* ibid.e. *vltima Actio.* 207.c. *ſententia in hæreticos.* 208.a. *Quinta a principio nõ fuit Oecumenica.* 343.b *qua auctoritate facta ſit Oecumenica.* 344.b. *ſub Ioãne Epiſcopo quo tempore celebrata.* 511.b. *irrita redditur a Pelagio Papa.* ibid.e. *eam amplectitur Reccaredus Rex.* 528.a

Conſtantinopolitani a peſte liberantur interceſſione beatæ Mariæ. 262.a

Conſtantinopolitanus populus ad meliorem frugem conuerſus. 366.b

a *Conſtantinopolitano Epiſcopo Euangelium acceperunt Moſchouitæ.* 542.a

Conſtantinopolitani populi zelus aduerſus impios. 462.b

Conſtantinopolitano Epiſcopo ſecundam ſedem tribuit Iuſtinianus Imper. 250 d. *reprehenſi ſunt de audacia.* 512.c. *profeſſi ſunt reuerentiam in Apoſtolicam ſedem.* ibid.e

Conſtantinopolim reuertitur Smaragdus Exarchus Italiæ. 523.b

Conſtantinus Diaconus Romam mittitur legatus a Synodo Conſtantinopolitana. 48.e

in *Conſtantinum Laodicenſem anathema Vigilij Papæ.* 242.b

Conſtantinus Quæſtor mittitur a Iuſtiniano ad reuocandum Vigilium Papam. 308.e. *iterum mittitur a Iuſtiniano ad Vigilium Papam.* 317.d. *aliqua proponit contra Vigilium.* 342.d

Conſtantius Comes vnus ex Decemuiris. 117.e

Conſtantius Epiſcopus Aquinas moritur. 431.d. *habuit ſpiritum prophetiæ.* ibid. *alter claruit ſub Hilaro Papa.* 432.a

de *Conſtantij Epiſcopi Mediolanenſis electione epiſtola S. Gregorij Papæ.* 466.d

Conſtitutio Athalarici Regis, ne clerici trahantur ad laicalia tribunalia. 105.a

Conſtitutio Iuſtiniani Imperatoris de eunuchis. 116.d. *eiuſdem de alienandis domibus Eccleſiæ Hieroſolymitanæ.* 209.c. *de Iudæis.* 306.c. *de præſcriptione centum annorum.* 174.c. *plures eiuſdem Iuſtiniani Imperat. de Epiſcopis, Clericis, & Monachis.* 249.e

Conſtitutum Vigilij Papæ prudens miſſum ad Iuſtinianum Imp. 320.a

Conſtitutum Vigilij Papæ de Tribus capitulis miſſum ad Iuſtinianum Imp. 341. *ei ſubſcribit Vigilius Papa,& plurimi alij Epiſcopi,& diaconi.* 341.b. *abrogatum ab ipſo Vigilio Papa.* 351.a
Conſulares interdũ dicũtur filij & vxores Cõſulis. 86.a
Conſulatus Beliſarij honorificus. 171.a
Conſulatus cæptus negligi Iuſtiniani tempore. 247.a

C O N S V L E S.

Iuſtinus Imp.& Eutharicus Cillica. 17.b
Ruſticus,& Vitalianus. 41.e
Valerius,& Iuſtinianus. 53.e
Symmachus,& Boetius. 60.e
Maximus ſine collega. 71.e
Iuſtinus Imp.& Opilio. 78.a
Probinus,& Philoxenus. ibid.e
Olybrius ſine collega. 83.a
Mauortius ſine collega. 93.d
Iuſtinianus II.ſine collega. 108.c
Baſilius iunior ſine collega. 112.e
Lampadius,& Oreſtes. 118.d
Iuſtinianus III. 146.a
Iuſtinianus IIII.& Paulinus iunior. 157.b
Beliſarius ſine collega. 171.e
Ioannes,& Voluſianus. 218.b
Apio ſine collega. 234.e
Iuſtinus iunior,& Paulinus. 238.e
Baſilius iunior. 247.a
Iuſtinus Imperator. 404.d
Iuſtinus. 415.c.421.a

Contentio laudabilis de martyrio inter fœminas Chriſtianas. 67.b
Continentiã Romani ſubdiaconi ſeruabant. 531.c. *præcipit requirendam ab ordinandis ſubdiaconis Gregorius Papa.* ibid.
Controuerſiæ a Iuſtiniano propoſitæ duo continent capita. 47.d
ad Conuenicenſem vrbem dirigitur exercitus Chilperici Regis. 451.b
Conuerſio Hebræorum. 263.b.c. *Pictorum Septentrionalium.* 404.a. *Iudæorum.* 459.c. *Iudææ fœminæ,a qua fumus egredi viſus eſt.* 460.b. *Gothorum,& in primis in Hiſpania.* 524.c. *de ea oratio S.Leandri Epiſcopi.* 525.b. *in ea peccatorum magnum gaudium in Eccleſia.* ibid.c
de Conuerſione totius Orbis ſpem conceperunt in Toletana Synodo. ibid.e
Conuerſio baioariorum. 540.a
Coonober Comes Britannorum. 396.a
Copioſus frater Iuſtini monachi. 534.e. *ei apparet Iuſtinus liber à pœnis purgatorij.* 535.b
Corinthus terræmotu concutitur. 81.e
Corona Imperatoribus Orientalibus ab Epiſcopo Conſtantinopolitano dabatur. 26.c. *apparuit ſplendida in capite S.Sabæ.* 122.c. *clericalis eſt antiqua.* 115.d
Coronæ ſpineæ partem dat Iuſtinianus S.Germano Epiſcopo. 388.b
de Coronatione Tiberij Imper. 469.a
Corpus effinxit Deus vna,& animam immiſit in creatione hominis. 226.c.d
Corpus Ieſu Chriſti an fuerit incorruptum ante mortem. 391.c
Corpus noſtrum in reſurrectione erit palpabile. 491.c
Corpora Sanctorum ſepulta non ſunt curioſe quærenda. 533.d
Corporũ reſurrectio credenda eſt contra Origenẽ. 229.e
Corpora cæleſtia non poſſunt eſſe animata,vt aſſerit Origenes. 230.d
Corrupticolæ dicti ſunt aliqui hæretici. 41.b. *victi ad Aphthartodocitis hæreticis.* 388.b
Corſica cap.tur a Gothis. 309.a
Coruus oculum corui non eruet. 464.a
Coſmas Epiſcopus Mopſueſtenus. 302.b
SS.Coſmæ & Damiani templum inſtauratum a Iuſtiniano. 378.e. *per viſum apparuerunt Iuſtiniano,& ipſum infirmum curauerunt.* ibid.
Coſmas Abbas a Hieroſolymis venit Tharan Lauræ. 435.d. *ibi moritur,& paralyticum curat.* ib.d. *alia eius miracula.* ibid.e
Coſrhoes Perſarum Rex Antiochiam capit,& incendio tradit. 112.d. *cum eo pacem componit Iuſtinianus Imp.* 121.b. *ſtatuit rumpere fœdus cum Iuſtiniano Imp.* 236.d. *eum ſolicitabat Vitiges Gothorum Rex ad inferendum bellum in Iuſtinianum.* ibid.e. *rupto fœdere mouit exercitum in Imperium Romanum.* 445.d. *Beræam expugnauit,& Antiochiam cepit.* 245.e. *Apameam venit.* 246.a. *eius expeditio tertia in Romanos.* 260.d. *ei occurrit Candidus Præſul, vt auxiliaretur Sergiopoli.* ibid.e. *in cuſtodiam ducit Candidum,& probris afficit.* ibid. *omnem ſuppellectilem templi aufert.* ibid.e. *Sergiopolim euertere ſtatuit.* 261.a. *diuinitus ab vrbe repulſus.* ibid.b. *delati ei ſunt Eccleſiæ theſauri, quos maxime appetebat.* ibid.b. *Edeſſam inuadit.* 264.e. *in Meſopotamiam exercitum ducit.* 265.a. *non in Romanum Imperiũ, ſed in Chriſtum inſurgit.* ibid. *eius conatus in oppugnanda Edeſſa.* ibid.b. *in eum & eius exercitus diuina virtus.* ibid.c. *alter Nabuchodonoſor Rex venit Sebaſten,& Melitenem.* 395.c. *eius milites inuadũt Antiochiã.* 443.c. 481.b. *ad eum mittit Traianum Sophia Auguſta pro pace,quam obtinet.* 449.e. *de eius annis emendandus Agathias.* 455.e. *in eum bellum gerit Tiberius Imperator.* ibid.d. *contemnit legatos Iuſtini Imp.* ibid.e. *adoritur exercitum Romanorum* 456.a. *fugiens relinquit exercitum.* ibid. *mærore conſumptus moritur.* ibid.c
Creatio Siluerij Papæ. 213.c. *vniuerſi quomodo ſit facta.* 226.d. *ſex dierum.* 228.d
Creſconius Epiſcopus Africanus compoſuit concordiam canonum. 106.e
Crotildis coniux Amalarici Regis. 91.a. *male tractatur ab Alamarico coniuge.* 129.b. *non conueniebat cum hæretico coniuge.* ibid. *in itinere moritur.* ibid.c. *orationibus ſedat ciuile bellum filiorum.* 244.d. *eius obitus.* 349.d. *Pariſios magno cum pſallentium præconio deportata.* ibid.e. *autrix, vt Franci Chriſtianam religionem ſuſceperint.* ibid.d. *inter Sanctas relata.* 350.a
in Crucem inſaniebant hæretici ſacrilegi. 9.e. *item Nouatores noſtri temporis.* ibid.
Crux ab hæreticis apponebatur Triſagio. 34.d
Crucis Chriſti inimiciſſimi ſunt Hebræi. 65.c
Cruces a Fidelib.ponebãtur in ſublimi loco adorãdæ. ibi.
Crucis ligni magnum miraculum. 246.a
S. Crucis ſigno dæmonem expulit S.Caſſius Narnienſis Epiſcopus. 257.c
Crucem pulcherrimam offert S.Petro Beliſarius. 263.c
Crucis lignum Eccleſia per totum mundũ adorat. 290.c *eius maxima virtus.* 293.c. *ex ea naſcitur oleum ad curandos infirmos.* 394.b. *eius ſigno ſe ſignare ſoliti Fideles conciouẽ habituri ad populũ.* 401.b. *lignum portabant Imperatores in fronte.* ibid.e. *exoptat Radegundis Regina,& legationem pro eo mittit in Orientẽ.* 411.e. *ei aduerſatur Moroueus Epiſcopus.* 412.a. *contumeliam patitur.* ibid.b

S. Crucis ligno erectum oratorium apud Turonos. 412.c. eius præconia. ibid. quibus donis eſſet illuſtratum. ibid.d. reconditur ſuo loco per S. Euphronium Epiſcopum. ibid.c. honeſtatur hymnis, Vexilla Regis prodeunt, & Pangue lingua glorioſi. 413.a

a S. Cruce multa miracula edita, ibid.d. de ea lux ſplendida apparuit. ibid.e. ex ea oleum exundans. ibid.

in Crucis honorem elegans epigramma. ibid.b. inſigne miraculum de excreſcente oleo lampadis. 414.a

Crudelia facta Samaritanorum in Chriſtianos. 121.e

Cuiacius probat Ioannis Papæ & Iuſtiniani epiſtolam. 162.e

Culpa peccati ſæpe a Deo dimittitur, ſed non pœna. 381.d

Cultus Fidelium erga eccleſias. 126.a

Curs Scytha impetum facit in Perſas, & eos vincit. 455.e. accipit theſaurum Regis Coſrhois, ipſo ſpectante. ibid.

Cyclus Paſchalis Dionyſij monachi. 105.c

S. Cyprianus prædixit Africæ liberationem. 133.c

S. Cypriani templum ſibi vendicant Africani. 155.b

Cyri quid egerint Neſtoriani. 52.c

Cyrillus Epiſcopus Alexandrinus ponendus erat in Dipcychis ſacris. 6.b. affirmat corporum reſurrectionē contra Origenem. 229.e. poſitus loco Theodori Mopſueſteni. 302.c. de eius obitu epiſtola ſuppoſita Theodoreti nomine. 319.b. Legatus & Vicarius Papæ in Epheſina Synodo. 320. d. ei quando aduerſatus ſit Ibas Epiſcopus. 338.c. eius capitulis minime eſt derogandum. 339.c

Cyrilli clerici filius curatur a S. Eutychio. 394.c

Cyrillus Terleczki Exarcha, Luceorienſis & Oſtroſienſis Epiſcopus, Ruthenorum legatus ad Clementem Octauum Pont. Max. 542.b. ſubſcriptus in decreto deliberationis & litteris Ruthenorum Epiſcoporum. 544.e. 545.d. fidei profeſſionem edidit. 548.a

Cyrola videns ab Epiſcopo Ariano cæcatus. 479.b

Cyrus legatus Acœmetarum ad Ioannem Papã. 146.b. eum conatur reuocare Ioannes Papa. 160.c

Cyzicenis ſcripſit Iuſtinianus contra hæreticos. 147.d

D

Dacco inſidijs Draccoleni Ducis captus interfectus eſt, accepta pœnitentia. 468.b

Dacia Mediterranea ſub Iuſtiniana Prima. 181.e. Ripenſis & Priualis ſub Iuſtiniana Prima. ibid.

Dacianus Epiſcopus in Concilio Carthaginenſi. 175.d. ad eum epiſtola Agapeti Papæ. 178.b

Dacianus Metropolitanus Bizacenus. 248.c. ad eum reſcriptum Iuſtiniani de ſeruanda Eccleſiaſtica diſciplina. ibid.d

ad Dacium Epiſcopum Mediolanenſem Epiſtola Caſſiodori pro abundantia. 158.e. ſanctitate inſigni. 234.d. implorat a Beliſario auxilium contra Gothos. ibid. fungitur legatione ad Beliſarium. ibid. fuga lapſus venit Conſtantinopolim. 238.c. domum liberat a diabolo ĩbi inhabitante. ibid. noluit ſubſcribere edicto Iuſtiniani Imp. 274 b. obuiam venit Vigilio Papæ, qui eum ſecum ducit Conſtantinopolim. 284.c

Dæmon in officinam hæretici hominis debaccatur. 293.a iuuenem arripit, & vitia Theodoberti Regis detegit, & virtutes S. Nicetij extollit. 127.c

Dæmonum pœna æterna, contra Origenem. 231.c. profligantur per lignum S. Crucis. 413.d

Dæmon ingreſſus in Sarracenos, qui ſe ipſos inteſecerũt. 494.d. tentat ſuperbia quouſque optimos. 513.c

Dæmones torrentur a Sanctis. 519.e

Dæmon luget de gaudio & pace Eccleſiæ. 526.d. ſemper diſcordiam quærit. ib.d.

Dagobertus filius Chilperici moritur. 475.d. eius epitaphium. 476.a. laudes. ibid.

Dalmatius Ruthenæ ciuitatis Epiſcopus moritur. 483.a eum in conuiuio blaſphemans presbyter, ſtatim moritur. ibid.b

Damaſcius Syrus cum alijs philoſophis ad Perſas ſe confert. 352.a. ſed eorũ mores pertæſi reuertuntur. ibi.b

Damiana Abbatiſſa ſolitaria quid narrarit de Abbate Georgio. 278.e

Damnatorum pœna, & gloria beatorum æterna. 231.

S. Danielis exemplo permotus eſt Lazorum Rex. 64.a

Daphne terræmotu concidit. 461.d

Daras caſtrum captum ab Artabano Perſa. 442.d

Dardania ſub Iuſtiniana Prima. 181.e

Darida Gothorum Dux male tractat S. Libertinum. 259.a. reſtituit equum ablatum S. Libertino. ibid.

ad Dauid Epiſcopum epiſtola Benedicti Papæ de myſterio ſanctiſſimæ Trinitatis. 451.d

Debita omnia ſunt ſoluenda. 423.e

Decemuiratus conſtituitur a Iuſtiniano pro Codice compilando. 117.c

Decimæ dandæ in vſus pauperum. 520.a

Decius Patricius vir glorioſus. 486.c

Deciorum antiqua familia nobilis. 157.c

Decreta pacis inter Orientales & Occidentales promulganda. 26.a

Decretum Ruthenorum de vnione cum Romana Eccleſia. 544.a

Defenſor Neſtorianus quid egerit Cyri. 52.c

Defenſores Conſtituti Vigilij conflarunt ſchiſma. 345.c Trium capitulorum quid prætenderent. 346.a. eorũ duplex conditio. ibid.c. Vigilij Papæ ab ipſo defecerunt. 289.d. Trium capitulorum ſunt in triplici ſtatu. 273.c

pro Defunctis, qui ſibi proprijs manibus mortẽ intulerint, non eſt orandum. 214.c

pro Defunctis ſacrificium eſt ſalubre. 535.b

Demetrius Epiſcopus magnas tentationes ſuſtinuit ab Origene. 228.c. a Philippis mittitur legatus a Iuſtiniano Imp. ad Ioannem Papam. 146.b. laudatur a Ioanne Papa. 160.d

ad Demetrium Regem Ruſſorum epiſtola Gregorij Papæ Septimi. 543.a. expulſus a fratre tyranno. ibid.c. confugit ad Henricum Imp. ibid.

Deſideratus Epiſcopus Virdunenſis fuit in Concilio Aruernenſi. 254.b. ei multas irrogauit iniurias Theodoricus Rex. ibi. eius charitas erga ſuum populum. ibi.c

Deteſtatio oppreſſæ iuſtitiæ. 39.e

a Deo implorandum eſt auxilium in laboribus perferendis. 1.b

Deus vigil inſpector & auxiliator in laboribus. ibid. infirma eligit, vt confundat fortia. 18.e. & non Diuinitas eſt nata, atq; paſſa. 35.c. ad eum vniuerſa quæ facimus ſunt referenda. 55.a. ei ſunt reddendæ gratiarum actiones pro beneficijs acceptis. ibid.b. & ratio diſpenſationis. 58.e. accepta tanquã auctori ſunt referenda. 61.b. miracula facit, quando opus eſt. 75.c habet occultos famulos, & ſibi ſolis cognitos. 92.e. large rependit in ijs quæ facta ſunt eius amore. 123.d ei gratiæ ſunt agendæ pro beneficijs acceptis. 168.a. ab eo omne principium bonum. 172.e. ſacrificiũ gratiſſimum, Orbem purgare a vitijs. 189.c. in neceſſitatibus Angelos etiã mittit ad ſuccurrendum hominibus. 217.d.e. animam & corpus ſimul fecit. 226.c

de Dei poteſtate blaſphemia Origenis. 233. a. ſuppeditat annonam ſanctis ſuis. 238. a. eius prouidentia in gubernanda Romana Eccleſia, 239. d. non deſtituit ſucceſſorem Petri, licet interdum ſit malus. 240. d. eius conſilium in hoſtes ſuos. 445. c. vindicta ob violatã fidem. 246. c. in neceſſitatibus ſuccurrit. 265. c. redditur placatus fide immaculata. 268. d. eius vltio in hæreticum contemnentem diuina. 292. a. per angelos malos interdum flagellat. 261. c. non irridetur. 349. c. ſacrilegos punit. 364. c. 451. a. 519. d. 520. b. magis timendus, quàm Principes. 374. c. ei infideles neſcimus præſtare fidem hominib. 392. b. magno honore afficit ſanctos. 453. d. ſuperbos humiliat. 456. d blaſphemos punit. 483. b. 515. d. defendit Romam. 487. d. eum laudant in acclamationibus in Concilio Toletano. 528. e

Deuſdedit miniſter Vigilij Papæ ab ipſo defecit. 289. d. ab ipſo deponitur. 301. d. eleemoſynis ædificauit ſibi domum auream in cælo. 536. e

Diabolus conqueritur de ſanctis monachis. 115. b. apparuit teterrimus & ſuccenſus S. Benedicto. ibi. ab eo liberat domum S. Dacius Epiſcopus. 238. d. Vide, Dæmon.

Diaconos a ſe recedentes excommunicat Vigilius Papa. 305. e

Diaconus ex Gallia peregrinatur ad limina Apoſtolorũ. 448. d. miratur virtutem S. Hoſpitij. ibid. quando fuerit creatus S. Gregorius. 465. c. 466. c. d. Epiſcopo non obedientes a communione Eccleſiæ ſe ſuſpendunt. 301. e

Diaconus Catholicus prouocat ad miraculum presbyterum hæreticũ. 482. a. in eo tepeſcit fidei feruor. ibi. b. in alio apparet fides ardens. ibid.

Diaconus Epiſcopus Africanus. 35. d. relicta eccleſia, Fiſco ſe publice iunxit, & bona S. martyris Iuliani diripuit. 429. a. a Deo flagellatur vſque ad mortem. ibid. b. liberatur a Longobardis per Sanctulum. 439. b. occiditur a Longobardis, & vltio ſequitur occiſorem. 440. b

Diaconi S. R. E. eligebantur Apocriſarij. 473. b

Didymus Origeniſta expellitur ab Agapeto Præfecto Lauræ. 134. d

Dies Dominici ſanctificandi ſunt. 520. a. 522. a

Digeſtorum libri quo anno a Iuſtiniano editi. 156. d. in eis conficiendis quatuor anni conſumpti ſunt. 157. a

de Dytico loco Synodi Conſtantinopolitanæ. 205. c. vnde dictum. ibid.

Diogenes philoſophus ex Phœnicia, relictis Chriſtianis, ad Perſas ſe confert. 352. a. ad religionem reuertitur. ibid. b

Diodori Tarſenſis memoria celebratur a Neſtorianis. 52. e

Dionyſius cognomento Exiguus monachus, natione Scytha. 105. e. eius Paſchalis cyclus. ibid. peritia atque virtutes. ibid. linguam Latinã, & Græcam optime callebat. ibid. lacrymæ & ieiunia. ibid. e. obitus. ibid. cœpit numerare annos a Chriſto, & non per Olympiades, vel Conſules 106. a. Græcos canones collegit, & tranſtulit. ibid. b. eius littera ad Stephanũ Epiſcopum. ibid. tranſtulit Canones Apoſtolorum de Græco, item regulas Nicænæ Synodi, & alia. ibid. e. confirmat ſententiã Iuſtiniani de Chriſto paſſo. 151. b eius ſcripta in bibliotheca Caſſiodori. 386. b. fortiter ſe geſſit, cum eum affligeret Sabellius. 228. c

Dionyſius Zbiruiski Epiſcopus Chelmenſis, Belſenſiſq. ſubſcriptus litteris Ruthenorum Epiſcoporum. 544. e 545. d

Dioſcorus diaconus miſſus legatus Conſtantinopolim ab Hormiſda Papa. 17. c. eius relatio ad Hormiſdam Papam. 29. b. accuſatur a monachis Scythiæ. 36. b. ad eum ſcribit Hormiſda Papa. 37. a. eius ad Hormiſdam epiſtola. ibid. b. relatio de obitu Ioannis, & creatione Epiphanij Conſtantinopolitani Epiſcopi. 42. e

Dioſcori Iunioris Alexandrini Epiſcopi mors. 40. e

Dioſcorus hæreticus anathematizatur Conſtantinopoli. 24. d. in igne inferni poſitus apparet. 136. b

Dioſcorus Iudex togatus vnus ex Decemuiris. 117. c

Dioſcorus Auguſtalis Iudex Alexandriæ. 183. b

Dioſcorus diaconus ſchiſmaticus creatus eſt contra Bonifacium Papam. 119. a. cito mortuus eſt. ibid. b. conſperſus labe ſimoniæ. ibid. anathematizatus poſt mortem cauſa pecuniarum. ibid. c. in eum Acta Bonifacij irritantur ab Agapeto Papa. 176. e

in Diptychis reſtituta ſunt nomina Epiſcoporum expunctorum. 5. c. in eis quatuor prima Concilia relata 6. a. ex eis etiam nomina Imperatorum & Patriarcharum hæreticorum delebantur. 25. a

S. Diſciola virgo neptis S. Saluij Epiſcopi moritur. 511. a

Diſciplina morum retinenda. 530. a

Diſcipulorum dubitatio fuit confirmatio noſtræ fidei. 57. c

Diſcretio maxime ſpectat ad ſuperiores. 289. b

Diſputatio inter S. Gregorium diaconum, & Eutychium Epiſcopum. 491. e. Gregorij Turonenſis de S. Trinitate cum Agilane legato Ariano. 479. e

Diuinitas non, ſed Deus eſt natus, & paſſus. 35. c

Diuinitas Ieſu Chriſti probatur ex reſponſione S. Petri. 57. b

Diuites opprimunt pauperes. 424. a. puniendi ſunt, ne opprimant pauperes. ibid. b

de Diuortio impium edictum Iuſtini Imperatoris. 407. a

Doctrinam accipiant Epiſcopi ab Apoſtolica ſede. 37. e

Doctrina fidei eſt ſatis a maioribus elucidata. 56. c. de Verbi incarnatione. 227. c. Catholica de incarnatione Verbi. 162. c. ab ea non eſt recedendum. 296. b. Patrum ſequitur Quinta Synodus, & eam approbat. 318. a. petenda ab antiquis. 386. a. per eam aſcenditur tamquam per ſcalam Iacob. ibid.

Dogmata Chriſtianorum componere vult iniuſte Iuſtinianus. 295. d

Domini Natalem præcedebat ieiunium. 470. e

Dominicus Exconſul legatus Iuſtiniani ad Vigilium Papam. 241. a. b. illi committit ſecreta Vigilius Papa. 242. e

Dominicus Calliopolis Epiſcopus. 305. a

Dominici dies ſunt ſanctificandi. 520. a. 522. a

Domitianus Origeniſta fit Epiſcopus Galatarum. 136. d

Domitianus Epiſcopus Ancyrenſis confitetur peccatum Vigilio Papæ. 274. e

Domitianus Epiſcopus Catalaunenſis interfuit ſecundæ Synodo Turonenſi. 427. d

Domnulus Epiſcopus Cenomanenſis ſubſcriptus in ſecunda Synodo Turonenſi. ibid. ſcripſit ad Radegundem de inſtitutione monaſtica. 377. c. conſpicuus miraculis moritur. 486. b

Domnus creatur Epiſcopus Antiochenus. 278. d. interfuit Quintæ Synodo. 316. e. eius fidei profeſſio miſſa ad Iuſtinianum a Vigilio Papa. 321. d. ſubſcribit ſententiæ latæ a Quinta Synodo. 342. e. moritur. 380. d

Domum aureã ædificant ſibi in cælo miſericordes. 536. e

Domus liberatur a diabolo ibi inhabitante per S. Daciũ Epiſcopum. 238. d

Donatio Childeberti Regis Francorum eccleſiæ S. Vincentij. 382.a
Donationes factas eccleſijs ſoluendas eſſe decernit Synodus Valentina. 523.d
in *Donatiſtas quæ ſtatuerit Iuſtinianus Imp.* 179.c
Dorenſis Epiſcopus ſub Hieroſolymitano Patriarcha. 348.b
in *S. Dorothei monaſterium introductæ meretrices ab hæreticis.* 10.b.c
Dorotheus Epiſcopus Theſſalonicenſis. 21.e. *a communione ſedis Apoſtolicæ ſe ſubduxit.* 23.e. *cum legatis Papæ contendit.* ibid. *libellum Papæ ſubſcripſit.* ibid. *ab Hormiſda Romam vocatur.* 37.c. *eius malitia occiſus eſt Ioannes Catholicus hoſpes legatorum.* 38.d. *populum Theſſalonicenſem concitat.* ibid. *Conſtantinopolim a Iuſtino Imp. vocatur.* 39.a. *malorũ omnium inſtigator & auctor.* ibid. *de eo quid referãt legati ad Hormiſdam Papam.* 40.a.b. *ſcribit ad Hormiſdam, ſe excuſans de ſcelere perpetrato.* 51.b. *illi ſcribit Hormiſda Papa.* ibid.d. *a ſede Apoſtolica diſſidebat.* ibid. *a Chriſtianitatis tramite deuiauit.* ibid. *hortatur eum Hormiſda, vt conuertatur.* ibid.e
a *Draccoleno Duce Dacco nobilis Dux inſidijs captus, & interfectus.* 468.b. *ipſe a Gunthetramno Boſone interfectus.* ibid.
Draco cum plurimis ſerpentibus in Tiberis inundatione. 532.d
Dulcitius Abbas Romanus. 279.a
Dunaan Hebræus Homeritarũ Rex inimiciſſimus Chriſtianorum. 64.e. *partim Hebræus, partim Gentilis.* ibid. *inſurgit contra Elesbaan Regem, & ab eo vincitur & expugnatur.* 65.a. *impio edicto ſæuit in Chriſtianos.* ibid. *obſidet Nagran ciuitatem.* ibid.c. *execratur Crucem Chriſti, & Crucifixum.* ibid. *in Ieſum Chriſtum profert execranda verba.* ibid. *dolo tentat deditionem ciuitatis Nagran.* ibid.e. *ingreditur ciuitatem Nagran, & iuſiurandum non ſeruat.* 66.a. *vinculis arctat nobiles ciuitatis Nagran.* ibid.b. *effodit & comburit corpus Pauli Epiſcopi olim defuncti.* ibid. *comburere fecit ſacerdotes, monachos, & virgines.* ibid. *ciues, & Aretham tentat.* ibid.c. *apoſtata fuit, & in Chriſtum blaſphemat.* ibid. *dolo ſubuertere conatur Chriſtianos.* ibid.c. *iubet occidi Chriſtianas fœminas.* 67.a. *tentat nobilem viduam auertere a fide.* ibid.c. *eius crudelitas in virgines, & earum matrem.* 68.c. *vocat Aretham cum ſocijs.* ibi.d *reprehenditur ab Aretha.* ibid.e. *impius Rex iure arguitur.* 69.a. *iniuſtus appellatur ab Aretha martyre.* ibid.b. *fert ſententiam capitis in Aretham & ſocios.* 70.a. *fruſtra blanditur puero Chriſtiano.* ibi.c *prouocatur a puero Chriſtiano.* ibid.e. *vincitur a fœminis, a decrepita ætate, & a puero.* ibid. *alter Pharao.* 70.b.71.a. *parcit reliquis ciuibus.* 71.a. *redigit in ſeruitutem maſculos & fœminas.* ibid. *perterrent prodigia.* ibid.b. *rogat Regem Perſarum, vt Chriſtianos funditus perdat.* ibid. *ſcribit ad Alamũdarum Ducem Sarracenorum contra Chriſtianos.* ibi. *præſidium tenebat in mari & in terra contra Chriſtianos.* 75.b. *artes eius doloſæ irritæ redditæ.* ibid.c. *impedit appulſum nauium Chriſtianorum.* ibid. *ſe & cognatos catena aurea alligauit.* 75.e. *a Deo mens eſt ablata.* ibid. *vnà cum ſocijs interfectus a Chriſtianis.* 76.b
Duodecim capitulis Cyrilli minime eſt derogandum. 339.c
ſub *Ducibus Longobardi truculentiores.* 437.c. *per decennium ſteterunt ſub eis.* 487.c
Duces Longobardi dimidium ſubſtantiæ dederunt ſuo Regi. ibid.
Dulciſſimus pater Iuſtini Iun. Imperatoris. 399.e
Dyrrachium terræmotu grauiter concutitur. 81.e

E

E*Berulfus cubicularius Chilperici Regis occidit ipsũ Regem.* 520.b. *occiſus eſt in atrio eccleſiæ ſancti Martini.* ibid.
Ebrietas in bello damnatur. 164.b. *Germanorum deploratur.* ibid.d
Eburicus ſucceſſit Mironi in regnum Sueuorum. 485.a
Eccleſia ab hæreticis diſſipatur. 11.b. *eius pax & fides reſtituenda per Iuſtinum Imp.* 18.e. *mæret, cum eſt diſciſſa.* 19.a. *in ea vniuerſalis caput eſt Papa.* 26.d. *prohibentur nouæ locutiones.* 29.d. *lex, vt omnes Romano Pontifici deferant.* 48.d. *eſſe debet ſine macula & ruga.* 55.d. *non eſt polluenda quauis macula hæreticorum.* 56.a. *luget ſub Rege Gotho.* 58.b. *a Vuandalis omni contumeliarum genere afficiebantur.* 61.d. *a Vuandalis profanatæ, a Mauris purgantur.* ibid. *viuificatur vbique vno eodemq; Spiritu.* 64.d. *per flagella hæreticos punit.* 72.a. *illi munera afferebant Imperatores & Reges.* 73.a. *ornata ab Hormiſda Papa.* ibid.c
Eccleſiæ Arianorum conſecratæ ſunt Deo Catholico cultu a Ioanne Papa. 80.b.83.c. *præcipit Ioannes Papa vt Catholicæ reddantur.* 83.c
Eccleſijs ſua bona largitur Iuſtinianus electus Imperator 94.b. *auro puriſſimo interdum tectæ.* 103.e. *res earum ne furentur milites, alioquin a Deo puniuntur.* 107.b. *non reſpuit leges rectas ab impijs latas.* 109.e *proprias non ita facile relinquant Epiſcopi.* 110.a. *eſt hæres bonorum Epiſcopi.* ibid.e. *in eas cultus Fidelium.* 126.a. *hæreditas illis relicta, pauperibus eſt diſtribuenda.* ibid.b. *in eas fugientes non ſunt moleſtandi: alioquin moleſtantes a Deo puniuntur.* 126.e. & ſeq. *interdum aliqua concedit, quæ alias negauit.* 151.a. *ab ea habeantur extorres, qui noluerint Apoſtolicis obedire mandatis.* 160.d. *gremium ſuum redeuntibus nunquam claudit.* ibid.
Eccleſiæ Romanæ primatus pluries probatus. 163.e. *primatus vbique elucet.* 164.b
Eccleſia Conſtantinopolitana dicta caput a Græcis, ſcilicet Eccleſiarum Orientalium. ibid.
Eccleſiæ Romanæ auctoritas ſuper omnes Eccleſias. 163.c. *dicta Apoſtolica Sedes, quod probatur pluribus teſtimonijs.* 164.a. *dicta Eccleſia Catholica.* ibid.
de *Eccleſijs Carthagine a Iuſtiniano erectis.* 169.c
Eccleſiæ ne ſint oppreſſæ ære alieno. 171.e. *earum facultates pauperibus erogentur.* 172.d
in *Eccleſia ſit numerus clericorum.* ibid.b
in *Eccleſia Græcorum præſcriptus olim cælibatus Epiſcopis & ſacerdotibus.* 173.a
Eccleſia Emeſena hæres inſtituta ab homine locupletiſſimo. 175.c
Eccleſia probat Principum conſtitutiones, ſi innitantur ſacris canonibus. 177.c
Eccleſijs Africanis quæ conceſſerit Iuſtinianus. 179.a. & ſeq.
Eccleſiæ magnã cladẽ infert Theodora Auguſta. 200.a
ab *Eccleſia emptores eidem eccleſiæ bona relinquere ſoliti* 210.a
Eccleſia ædificatur pro pœnitentia a Beliſario Duce exercitus Iuſtiniani. 220.b

ab Ec-

Digitized by Google

ab Eccleſia Romana condita chronographia. 203.a. eius ritus ex traditione Apoſtolorum. 223.c. excellentia, & a qua principium ſumpſerunt omnes Eccleſiæ. ibid. gubernatur Dei prouidentia. 239.c. eius priuilegia non ſunt minuenda. 242.e
Eccleſiæ diſciplinam ſartam tectam ſeruat Iuſtinianus. 248.b. de eius titulis & priuilegijs conſtitutio Iuſtiniani Imperatoris. 250.d. leges non ſunt condendæ a Principibus ſæcularibus. 273.e
in Eccleſia Catholica dirum ſchiſma obortũ. 290.c. 302.a. euertitur a Iuſtiniano, & Theodoro Epiſcopo. 303.b in ea conflictus qui vigerent Iuſtiniani tẽpore. 315.b. ſchiſma. 343. d. ſecuta eſt vltimam ſententiam Vigilij. 351.a
Eccleſiaſticum bellum vbique viget. 309.a
Eccleſia Romana non læditur aduerſis. 353.b. eius bona non ſunt diripienda. 363.d.e. ſiue immunes & liberæ. 364.b.c. eius libertas vindicatur in Concilio primo Pariſienſi. 374.b
Eccleſias qui fabricabant, ſanctuaria accipere ſolebant. 379.c. in eis ſanctorum corpora tantum ſepeliebantur. 390. d. erectæ a Iuſtiniano aliena pecunia. 398. e
Eccleſiam petijt primũ Iuſtinus more Chriſtiano. 405.a. conſtruitur Turonis in honorẽ ligni S. Crucis. 412.c. eius bona ne auferantur a quibuſlibet, aliter excommunicẽtur. 428.d. illa diripientes a Deo puniuntur. 429.a.b. 430.a. 432.c. 438.b
Eccleſiæ plures deſolatæ Longobardorũ tempore. 431.e. in eis miraculum aduerſus Arianos inuaſores. 438.c eas non præſumunt temerare Longobardi. ibid. in ea ſacerdotes ſunt velut columnæ. 443.a
Eccleſiæ frequentes dicatæ SS. Apoſtolis Petro & Paulo, & præſertim in Gallia. 446.d. incenſæ & deuaſtatæ in Gallijs a Chilperico Rege. 450.d. earum inuaſores miſere pereunt. 451.b. 457.d. earum iura tueãtur Epiſcopi. 457.d
in Eccleſia Catholica tantum ſunt vere & proprie miracula. 479.e
Eccleſiæ immunitas ſeruanda. 520.a
Eccleſijs donationes ſoluendas eſſe decernit Synodus Valentina. 523.c
Eccleſia creſcit in perſecutionibus. 525.c. eius gaudiũ ob hæreticorum conuerſionem. ibid.d. de labore fructus colligit. ibid.e. de ea multa vaticinia prophetica. 526.b. in ea vnitas eſſe debet. ibid.c. eius vnitatem reſpuunt hæretici. ibid.
de Eccleſiæ gaudio & pace luget diabolus. ibid.d. eius communio eſt amplectenda. 527.e. eam illibatam ſeruat Guntheramnus Rex. 357.d
Eccleſiaſticas leges cur ſanciuerit Iuſtinianus Imperat. 108.d. ceſſant vbi regnant arma. 450.d
Edeſſa vrbs Oſroenorũ ampliſſima vndis obruitur. 81.e a Iuſtino reficitur, & Iuſtinopolis appellatur. ibid. eã inuadit Coſrhoes Rex. 264.e. nunquã ſubiugandã fore ſentiebant Fideles. 265.a. in ea oppugnanda conatus Coſrhois Regis. ibid.b. diuina virtute defenditur. ibid.e
Edictum Athalarici Regis contra ſimoniacos ante atriũ S. Petri affixum. 153.a. Childeberti Regis Francorum in Iudæos. 244.a. Guntheramni Regis ad Epiſcopos & Iudices de pietate Chriſtiana. 621.d.e. Iuſtini Imperatoris de reſtituendis exulibus fidei cauſa. 11.d prædicatur a S. Saba. ibid.e. ſecundum Iuſtini Imperatoris pro fide Catholica. 13.a. Iuſtini Iunioris Imperat. de fide Catholica. 405.b. de diuortio. 407.a
Edictum Iuſtiniani Imperat. pro fide Catholica. 100.a. 147.a. poſterius ad Ioannem Papam falſo inſcriptum. 161.b. de rebus Italiæ. 351.c. ab eo conſcriptũ contra humanitatem Ieſu Chriſti 389.c. contra Acephalos. 218.a
Egbertus Anglus doctiſſimus correxit Pictos ab errore de die Paſchatis celebrando. 404.d
in Electione aut confirmatione Romani Pontificis ne ſe immiſceant Principes: alioquin a Deo puniuntur. 87.d
Electio Romani Pontificis ad clerum Romanum ſpectat. ibid. a Theodorico Rege vſurpata. ibid.
de Electione Epiſcoporum ſanctio Iuſtiniani Imp. 110.d
Eleemoſyna commendatur, & præſertim in Epiſcopo. 92.e. eius magna virtus & excellentia. 217.d. cõmendatur. 375.d. 395.d. de ea magnum exemplum. 536.d. pulcherrimum exemplum. 426.a.b. commendatur, & præſertim in Principibus. 460.e
Elesbaan Chriſtianus Rex Aethiopum vir pius & iuſtus. 64.e. in eum inſurrexit Rex Dunaan Hebræus. ibid. expugnauit & in fugam conuertit Dunaan Regem. ibid. orat pro Chriſtianis. 75.a. conſulit ſanctum Monachum. ibid. obtinet victoriam inſperatã cõtra Dunaan Regẽ. ibi.d. capit Phare ciuitatẽ, in qua erat Regia Dunaan. ibid.e. quæ feceris poſt victoriã. 76.c. componit res Homeritarum. ibid. ſæculo renunciat, & tranquilliorem vitam ſectatur. ibid.d. cilicio induitur, & monaſticam vitam ſuſcipit. ibid.
Eleutherius Epiſcopus Antiſidorenſis interfuit ſecundæ Synodo Aurelianenſi. 214.c. fuit in quinta Synodo Aurelianenſi. 311.a
Elias Cæſareæ Cappadociæ Epiſcopus commendatur ab Hormiſda Papa multis. 39.b. pro eo laborat Hormiſda, vt reſtituatur in propriam Eccleſiã. 52.a. eius fidei profeſſio miſſa a Vigilio Papa ad Iuſtinia. 321.d
Elias Epiſcopus Aquileienſis ſchiſmaticus. 495.c. in eum ſcribit S. Gregorius Papa. ibid. qua de cauſa fuerit ſchiſmaticus. ibid. ad eum ſcribit epiſtolam circularem Pelagius Papa. ibid.d.e
Eloquentia Chriſtiana ad perſuadendum quæ ſit. 518.e
Emerius intruſus in Epiſcopatum Santonenſem priuatur a Leontio Burdegalenſi Epiſcopo. 407.e. a Chariberto Rege reſtituitur. 408.b
Emeſæ fuit Simeon Salus vir magnæ ſanctitatis. 292.a
Emeſena Eccleſia hæres inſtituta ab homine locupletiſſimo. 175.b
Encænia celebrata a Felice Turonenſi epiſcopo. 446.b
de Epacta ſcribitur a Caſſiodoro. 384.d
Eparchius Engoliſmenſis moritur. 486.b. enituit in oſtenſione ſignorum. ibid.
Epheſinum Concilium anathematizauit Neſtorium. 150.a. damnauit ſymbolum Theodori Mopſueſteni. 272.b. receptum ab Iba Epiſcopo. 338.b. amplectitur Reccaredus Rex. 528.b.
Ephræm Comes Orientis eligitur Epiſcopus Antiochiæ. 92.c. ei oſtenſa viſio de Epiſcopo operario. ibid.d. ſcripſit in hæreticos Seuerianos. 186.a. fidei defenſor, & pauperibus ſuccurrens. 92.e. ad Seuerianum Stylitem venit, vt eum conuerteret. 93. a. per eum ingens miraculum, quod ignis eius ſtolam non combuſſerit. ibid.b. humilitate & oratione vincit Stylitem hæreticum. ibid. Stylitem hæreticum conuertit, & ipſum communicat. ibid.c. eius legati in Concilio Conſtantinopolitano. 205.c. ſubſcribit edicto Iuſtiniani inuitus. 274.d. moritur. 278.d
Ephraimus Orientis præfecturam gerit, & curam ſuſcipit Antiochiæ. 81.d
Epidaurus Dyrrachium eſt edictum. ibid.e

Epi-

Digitized by Google

Epigramma Venantij in honorem S. Crucis. 413.b
in Epiphania denuncians Epiſcopi feſtum Paſchatis. 266.a
Epiphanius Epiſcopus Tyri. 8.c. *eius epiſtola cum Synodo ad Ioannem Epiſcopum Conſtantinop.* ibid.
Epiphanius presbyter Theſſalonicam mittitur cum Ioanne legato. 38.c. *eius relatio de ſcelere Theſſalonicenſium.* 39.c.
Epiphanius Syncellus creatur Epiſcopus Conſtantinopolitanus. 42.d. *eius bona initia.* ibid. *moram facit in mittendis legatis ad Apoſtolicam ſedem.* ibid. *ad eum tanquam amicum ſcribit Hormiſda Papa.* ibid. e. *ad Hormiſdam ſcribit, & mittit munera, & fidei profeſſionem.* 43.a. *eius epiſtola cum legatione ad Hormiſdam Papam.* 46.e. *fidei profeſſio.* ibid. d. *exoptat vinculum charitatis cum Hormiſda.* ibid. e. *amplectitur quatuor Concilia generalia prima.* ibid. d. *ſe commendat orationibus Hormiſdæ Papæ.* 47.a. *eius laudes.* 48.c. *fontem omnem præconiorum tranſcendũt.* ibid. *epiſtola ad Hormiſdam Papam cum munerib.* 49.a. *lætitia de vnione Eccleſiarum.* ibid. *munera ad Hormiſdam miſſa quæ ſint.* 49.e. *ad eum Hormiſda epiſtola pro Epiſcopis exulib.* 52.a. *& circa Eccleſiæ pacem.* 58.b. *ei legat ſuas vices Hormiſda Papa.* ibid. b.e. *reſtitit hæreticis.* ibi. *ei ſcribit Hormiſda quid faciẽdum ſit de Eccleſia Hieroſolymitana.* 59.a
Epiphanius Epiſcopus Conſtantinopolitanus ſcribit ad Hormiſdam de Paulo Epiſcopo Antiocheno. 60.b. *ad eum ſcribit Iuſtinianus Imperat. ne Epiſcopi ad Curiam veniant.* 110.a. *magno honore excipit S. Sabam.* 122.b. *pugnat, atque reſiſtit hæreticis.* 146.e. *ad eum epiſtola Iuſtiniani Imperatoris de recta fide.* 149.b. *benedicit claſſem Iuſtiniani Imperatoris.* 153.e. *ei ſcribit Iuſtinianus pro Eccleſijs ære alieno oppreſſis.* 171.e. *illicita præſumens reprehenditur ab Agapeto Papa.* 181.e. *eius obitus, & quanto tẽpore ſederit.* 182.b
Epiphanius Epiſcopus Aſculanus. 181.c. 205.b
Epiphanij ſcripta in bibliotheca Caſſiodori. 386.b
Epiſcopus meritis, & non votis quæratur. 254.e
ad Epiſcopatum aliqui vocati ex coniugio. 370.a
in Epiſcopatu aliqui apparent leones, qui prius videbantur agni. 492.e
Epiſcoporum nomina quomodo reſtituta ſint Diptychis. 5.a. *Orthodoxorum nomina expuncta reſtituenda in Diptychis.* 5.e
Epiſcopi Orientales Orthodoxi omnes pro fide Catholica laborant. 7.d. *non poſſunt ſoluere & ligare niſi ſubditum.* 8.e. *ne mittant falcem in alienam meſſem.* ibid. d.e. *agunt de pace Eccleſiæ cum Hormiſda Papa.* 13.d. *quantum venerarentur Romanum Pontificem.* 23.b. *venerabantur veſtigia Papæ.* ibid. c. *Orthodoxi congratulati ſunt Hormiſdæ Romano Pontifici de inita pace.* 26.a
ab Epiſcopo Conſtantinopolitano Imperator coronabatur. ibid. e
Epiſcopi a Papa accipiunt doctrinam. 37.e. *Romam vocantur.* ibid. *munera offerebant Romano Pontifici.* 49.e. *Euphratenſes repellunt Neſtorij nomen.* 52.e. *labefactati malis moribus cauſa ſunt ruinarum.* 59.e. *exules Carthaginem reuertuntur.* 62.e. *errantes a Summo Pontifice puniuntur.* 73.a
ad Epiſcopos Italiæ epiſtola circularis Ioannis Papæ. 83.b *humiles ſint, & laborent pro Chriſto.* 92.e
Epiſcopus propter Deum reliquit Epiſcopatum, & factus eſt ſponte cæmentarius. ibid.
Epiſcopi præficiuntur Iudicibus cuſtodes iuſtitiæ a Iuſtiniano. 100.c
Epiſcopi Conſtãtinopolitani leges Eccleſiaſticas edebant per Iuſtinianum Imperatorem. 108.e. *reprehendendi, quod permiſerint Iuſtinianum ſancire leges Epiſcopis.* 109.d. *in cauſa fidei Principes iudicent.* ibid.
ad Epiſcopos ſpectat laicos docere etiam Principes. ibid. *non ita facile Eccleſias proprias relinquentes ad Curiam eant.* 110.a. *de corũ electione ſanctio Iuſtiniani Imperatoris.* ibid. c. *qui erant olim aſſumendi, carere debebant filijs & nepotibus.* ibid. d. *ne ſint impediti affectione carnali.* ibid. *eorum bona cedant Eccleſijs.* ibid. e. *facultates conſumantur in pauperes, & pios vſus.* ibid. *non habent facultatem teſtandi.* ibid. *exceptis bonis a cognatis acceptis.* ibid. *ne ordinentur per largitionem.* 111.e
Epiſcopi ſancti ſenſerunt onus Epiſcopale. 115.e. *a Deo vocentur, & oues curent.* ibid. c.d. *omnia faciant cũ conſilio ſedis Apoſtolicæ.* 128.e. *qui interfuerunt Concilio Toletano.* 130.d. *ne eligantur per ſimoniam.* 151.e. *benedicunt claſſem Principum, antequam ſoluat è portu.* 153.e. *ad eos ſcribit Caſſiodorus, ſe commendans eorum orationibus.* 158.b. *eorum officium pro miſeris.* ibid. d. *munera erga ſubditos.* ibid. *ſi doceat, Iudex non inuenit quod puniat.* ibid. *illi data eſt adminiſtratio innocentiæ.* ibid. *ex eorum ſententia cuncta decernit Iuſtinianus Imperator.* 160.e. *de eorum ordinatione.* 173.a. *eſſe non poterant, qui haberent vxores, aut nepotes, aut filios.* 110.d. 173.a *inſpectores Præfectorum.* 173.e. *eis præſtandum iuramentum a Præfectis.* ibid.
Epiſcoporum Conſtantinopolitanorum ſeries antiqua. 203.e. *libellum fidei Summo Pontifici offerebant.* 197.a
Epiſcopus calumniam paſſus apud Agapetum, in carcerem mittitur. 204.b. *eius ſanctitas detegitur.* ibid. e
Epiſcopi obedientes ſint ſedi Apoſtolicæ. 207.c. *non ſunt ordinandi, qui hæreticos omnes non anathematizent.* 232.d. *omnem moueant lapidem, ne ſint ſub hæretico Principe.* 234.d. *canones inquirant, & conſeruent.* 249.a. *de eorum ordinatione conſtitutio Iuſtiniani Imper.* ibid. b. *eorum cauſas non iudicent Iudices ſæculares.* ibid. d. *de eis plures conſtitutiones Iuſtiniani Imperatoris.* ibid. e. *releuent populos ſibi ſubiectos.* 254.c. *denuncient feſtum Paſchatis in Epiphania.* 266.a
Epiſcopi Gallicani ſtatuerunt de feſto Paſchatis contra edictum Iuſtiniani. ibid.
Epiſcopi Orientales obediunt Iuſtiniano inuiti. 274.b
ad Epiſcopos quæ pertinent, ea ſibi Principes vſurpant tyrannice. 288.b. 346.d
Epiſcopum contemnens presbyter, aut diaconus, a communione Eccleſiæ ſe ſuſpendit. 301.c
Epiſcopos a ſe recedentes excommunicat Vigilius Papa. 305.e
Epiſcopi Synodo Quintæ reſiſtentes in exilium tranſportantur. 343.d
Epiſcopi a Regibus non eligantur. 375.a. 407.e. *quomodo eligebantur.* 375.a. *ſancti cauſa ſunt vt Principes ac cęteri proficiant.* 375.e. *in eos tyrannice agit Charibertus Rex Francorum.* 408.a
Epiſcopus Arianus dat pœnas impietatis. 438.c
Epiſcopi Catholici totius Orbis ſemper fuerunt præditi cultu ſanctarum reliquiarum. 442.b. *in eos auctoritatem nõ habent Principes, ſed Papa, & Concilium.* 449.e. *eorum cauſæ ad Iudices ſæculares non deferendæ.* 520.c. *ſed ad Metropolitanos, vel ad Concilium prouinciale referantur.* ibid. *communicẽt populum.* 454.e

Epiſco-

Digitized by Google

Epiſcopos ſanctos libenter ſequitur populus. 453. d. & *ſeq. tueantur iura Eccleſiæ.* 457.d. *non timeant Principes pro veritate.* 463.d. & *ſeq. de eorum tranſlatione epiſtola Pelagij Papæ ad Benignum.* 465.d

Epiſcopos venerentur populi. 470.b. 520.d. *ad eos epiſtola Pelagij Papæ de iudicijs Epiſcoporum.* 470.b. *eorum cauſæ non trahantur ad ſæculare forum.* ibi.d. *relegati a Leuuigildo Rege Ariano.* 478.a

Epiſcopi Ariani impoſtura in cæco ſanando. 479.b. *miracula non faciunt, oppoſitum autem Epiſcopi Catholici.* 488.d

ad Epiſcopos vocatos ad Conſtantinopolitanam Synodum ſcribit Pelagius Papa. 512.c. *quot eſſe debeant in vna prouincia.* 514.b. *in eis commendatur humilitas.* 518.e. *eorum vera rhetorica ad perſuadendum.* ibid. *non ſint venatores.* 520.c. *a ſanguine ſint alieni.* ibid.e. *eorum cauſæ cognitæ in Synodo.* ibid.

Epiſcopatum reliquit Siſinnius in Palæſtina. 483.b

ad Epiſcopos edictum Guntheramni Regis, vt inuigilent prædicationi Verbi Dei. 521. d. *exerceant munus ſuum per ſeipſos, & non per Vicarium.* ibid. *habent a Deo officium paternæ poteſtatis.* ibid.e. *ſtudeant corrigere peccata populorum.* ibid. *ſunt participes in peccatis populorum, niſi eos corrigant.* ibid.e. *curent vt colantur dies feſti.* 522.a. *quid agere debeant.* ibid. *in primis iuſtitiam velint.* ibid.b. *ſciant clericorum peccata eſſe acrius corrigenda.* ibid.c. *eis vtilius, ſi eos odio proſequantur Principes, quàm ſi illecebris blandiantur.* 523.e

Epiſcopi Gothi faciunt pleniorem & exuberantem fidei profeſſionem. 529.c. *pollicentur ſe prædicaturos Catholicam fidem.* ibid. *confitentur verum myſterium incarnationis Ieſu Chriſti.* ibid.d. *aſſerunt, quod pœna impios, & præmium ſequatur Orthodoxos.* ibid. *inuigilare debent ſuper Præſides prouinciarum.* 530.c. *ad eos epiſtola Radegundis Reginæ.* 538.a

Epiſtola Agapeti ad Iuſtinianum, quomodo probentur eius conſtitutiones ab Eccleſia. 177.c. *ad Concilium Carthaginenſe.* 178.b. *ad Reparatum Epiſcopũ Carthaginenſem.* ibid.d. *ad Iuſtinianum, quomodo recipiendi lapſi.* 182.b. *nomine eius ſpuria.* 187.c. *circularis de depoſitione Anthimi.* 197.b

Epiſtola Agapeti diaconi ad Iuſtinianum Imperatorem. 94.d. & *ſeqq.*

Epiſtolæ Andreæ Epiſcopi ad Hormiſdam Papam. 26. e

Epiſtola Anaſtaſiæ ad Hormiſdam Papam. 27.d

Epiſtola Athalarici Regis ad Senatum Rom. de electione Papæ. 87. e. *ad vniuerſos Gothos exiſtentes in Italia.* 90. b. *ad Victorinum Epiſcopum.* ibid.c. *ad Iuſtinianum cum legatione.* 98.e. *ad Clerum Eccleſiæ Romanæ.* 104.e. *ad Hildericum Regem Vuandalorum de Amalafrida.* 108. a. *ad Ioannem Papam contra ſimoniacos.* 151.e. *ad Saluantium Præfectũ Vrbis contra ſimoniacos.* 152.e

Epiſtola auctoris adhuc Protonotarij ad Sanctiſſimum D.N. Clementem VIII. de Ruthenis. 541.a

Epiſtola Aurelij Caſſiodori ad Ioannem Papam. 157.d *ad Epiſcopos Italiæ.* 158.e. *ad Datium Epiſcopum Mediolanenſem.* ibid.e. *ad Tomacem & Petrum Arcarios.* 193.e

Epiſtola Beliſarij ad Totilam Regem pro Vrbe ſeruanda. 284.a

Epiſtola Benedicti Papæ ad Dauid Epiſcopum de myſterio ſanctiſſimæ Trinitatis. 451.d

Epiſtola clericorum Eccleſiæ Antiochenæ ad Ioannem Epiſcopum Conſtantinop. 10.e

Epiſtola Concilij Carthaginenſis ad Ioannem Papam. 175.d

Epiſtolam ſcripſit Chriſtus ad Abagarum. 265.a

Epiſtola Dioſcori legati ad Hormiſdam Papam. 35.b *alia.* 42.c. *alia.* 37.b

Epiſtola Dorothei Epiſcopi ſe excuſantis ad Hormiſdam Papam. 51.b

Epiſtola Encyclica Vigilij Papæ ad Chriſti fideles. 308.b

Epiſtola Epiphanij Epiſcopi Conſtantinop. ad Hormiſdam Papam. 46.c. *ad Hormiſdam cum muneribus.* 49. a

Epiſtolæ Epiſcoporum Secundæ Syriæ contra hæreticos, 9.c. *ad Ioannem Epiſcopum Conſtantinopolitanum.* ibid.

Epiſtola plurium Epiſcoporum ad Radegundem de ſeruanda inſtitutione monaſtica. 377.c

Epiſtola Ferrandi ad Anatolium S. R. E. diaconum de Chriſto paſſo. 150. e. *ad Seuerum Scholaſticum de eadem re.* 151.b

Epiſtolas de fide quare ſcripſerit Iuſtinianus. 233.d

Epiſtola Fortunati ad Euphronium Epiſcopum Turonenſem. 444.c. *alia.* 445.b

Epiſtola Gilimeris Regis ad Iuſtinianum ſe excuſando. 120.a

Epiſtolæ S. Gregorij de obitu Laurentij Mediolanenſis Epiſcopi, & electione Conſtantij. 466.c. *ad Leandrũ Epiſcopum Hiſpanenſem.* ibi.e. *ad S. Leandrum Epiſcopum de libro Iob.* 478.e. *ad Ioannem Epiſcopum Conſtantinopolitanum.* 511. e. *ad S. Leandrum de Recearedo Rege.* 531. c. *ad Petrum de continentia ſubdiaconorum.* ibid.

Epiſtola Gregorij Papæ Septimi ad Regem Demetrium. 543.a

Epiſtola Hormiſdæ ad Iuſtinianum Comitem. 42.a. *ad Iuſtinum Aug.* 13.b. *ad Iuſtinum Imper.* 15.a. *ad Ioannem Conſtantinop.* ibid. b. *ad Iuſtinum Imper.* 18.e. *ad Euphemiam Auguſtam.* 19.d. *ad Ioannẽ Conſtantinop. Epiſcopum.* ibid.d. *ad Archidiaconum Conſtantinop. & alios Orthodoxos.* ibid.e. *ad Iuſtinianum V. C.* 21.b. *ad ciuitatum Præfectos.* ibid.d. *ad Præfectum Prætorij Theſſalonicenſem, & cæteros.* ibid.e. *ad Anaſtaſiam & Palmatiam.* 22.b. *ad ſuos Legatos Conſtantinopolim.* 28. a. *ad Iuſtinum Auguſtum.* ibid. c. *ad Ioannem Conſtantinopolitanum Epiſcopum.* 29.b. *ad Pompeium.* ibid. *ad Iulianam & Anaſtaſiam.* ibid. *ad Iuſtinianum.* 36.c. *ad Iuſtinianum.* ibid.d. *ad Dioſcorum.* 37.a. *ad ſuos Legatos Conſtantinopolim.* ibid.d. *ad plures pro Elia Epiſcopo Cæſareæ Cappadociæ.* 39.b. *ad Epiphaniũ Conſtantinopolitanum Epiſcopum.* 42.e. *ad Poſſeſſorem.* 44 a. *facta eſt Encyclica.* 45. a. *ad Epiphanium Epiſcopum Conſtantinopolitanum.* 51.b. *ad Iuſtinum Imp. de monachis Scythis.* 45.e. *ad Iuſtinianũ de Scythis.* ibid. *ad Legatos de monachis Scythis.* ibid. *ad Dorotheum.* 51.d. *ad Iuſtinum Auguſtum.* ibid. e. *ad Epiphanium Epiſcopum, vt reſtituantur aliqui Epiſcopi.* 52. a. *ad Iuſtinum commendando eius pietatem.* 55.a. *ad Iuſtinum Auguſtum contra Nouatores.* 56.e. *ad Epiphanium Epiſcopum Conſtantinopolitanum.* 58.b

Epiſtola Ibæ ad Marin Perſam hæreticum non eſt defendenda. 271.e

ex Epiſtola hæretica quomodo oſtenſus ſit Catholicus Ibas. 342.b

Epiſtola Ibæ erroribus referta recipienda non eſt. 337.b *de ea duplex iudicium.* 339.b

Epiſtola Ioannis Epiſcopi Conſtantinopolitani ad Ioannem Epiſcopum Hieroſolymitanum. 7. e. ad omnes Orientales. ibid. ad Hormiſdam Papam. 14.a. ad Hormiſdam Papam. 26.b
Epiſtola Ioannis Hieroſolymitani Epiſcopi, & Synodi ad Ioannem Epiſcopum Conſtantinopolitanum. 8.a
Epiſtola Ioannis Papæ ad Iuſtinum. 159. d. ad Senatores de fide. 161.e. circularis ad omnes Italiæ Epiſcopos. 83.b. eius & Iuſtiniani probantur a Cuiacio, & Alciato. 162.e. ad Germaniæ & Galliæ Epiſcopos ſpuria. 432.a
Epiſtola Iulianæ Aniciæ ad Hormiſdam Papam. 27.d
Epiſtola Iuſtini Imperat. ad Hormiſdam Papam. 13.a. ad Hormiſdam Papam. 13.e. ad Hormiſdam Papã. 25.c. ad Hormiſdam. 41.e. ad Hormiſdam de Legatis. 46.b. ad Hormiſdam pro Ponticis & Aſianis. 50.b. ad Hormiſdam Papam de Paulo Antiocheno Epiſcopo. 60.a
Epiſtola Iuſtiniani Comitis ad Hormiſdam Papam. 54.b. ad Hormiſdam Papam. 14.d. ad Hormiſdam Papã. 32.c. ad Hormiſdã ꝑ monachis Scythis. 51.a
Epiſtola Iuſtiniani Conſulis ad Hormiſdam, vt remitterentur Legati. 54.b. duæ ad Gilimerem pro Hilderico. 119.c. & ſeq. eius nomine ſuppoſita. 252.b
Epiſtola Iuſtiniani Imperatoris ad Ioannem Papam de Neſtorianorum conatu. 148.a. ad Ioannem Epiſcopum Conſtantinopolitanum de recta fide. 149 b. cum fidei confeſſione ab Agapetum Papam. 177.b. ad Quintam Synodum de erroribus Origenis. 347.a
Epiſtola Legatorum ad Hormiſdam Papam. 29.b. & ſeq. alia. 32.a. alia. 38.b. alia. 40.a
Epiſtola Mauritij Imperat. ad S. Theodorum. 495.a
Epiſtola Mennæ Epiſcopi Conſtantinopolitani ad Petrũ Hieroſolymitanum Epiſcopum. 208.e
Epiſtola Monachorum ad Synodum Conſtantinopolitanam. 10.d
Epiſtola Orientalium ad Agapetum Papam. 198.b
Epiſtolæ Papæ publice in eccleſia legebantur. ibid.d
Epiſtola Pelagij Papæ ad Narſetem contra Epiſcopos inobedientes. 357.c. ad Narſetem contra ſchiſmaticos. 358.b. alia aduerſus ſchiſmaticos. ibid.d. alia de eadem re. 359.a. ad Benignum de tranſlatione Epiſcoporum. 465.d. ad Italiæ Epiſcopos de iudiciis Epiſcoporum. 470.b. ad Gregorium diaconum de Longobardis. 486. c. ad Eliam Epiſcopum Aquileienſem. 495.e. ad Epiſcopos vocatos ad Synodum Conſtantinop. 512.c. redarguuntur hæretici de auctoritate Papæ multis argumentis. 517. a.b. ad Epiſcopos Germaniæ & Galliæ. 533.d
Epiſtola Pompeij V.C. ad Hormiſdam Papam. 27.b
Epiſtola Pontiani Epiſcopi ad Iuſtinianum. 275.e
Epiſtola Poſſeſſaris ad Hormiſdam. 43.b
Epiſtola S. Radegundis virginis ad Epiſcopos. 538.a
Epiſtola Ruthenorum Epiſcoporum ad Clemẽtem VIII. pro vnione cum Rom. Eccleſia. 545.a
Epiſtola Senatus Romani ad Iuſtinianum pro Theodato Rege 170.a
Epiſtola Silucrij ad Vigilium. 128.b
Epiſtola Simeonis Stylitæ ad Iuſtinum Imp. contra Samaritas. 443.d
Epiſtola Synodalis Cõcilij Tyri ad Ioannem Epiſcopum Conſtantinopolitanum. 8.c
Epiſtola Synodi Conſtantinopolitanę ad Hormiſdam Papam. 48.b
Epiſtola Synodalis Epiſcoporum Aegypti & Alexandriæ aduerſus Origenem. 229.e
Epiſtola Synodalis Concilij Mopſueſteni ad Vigilium Papam. 302.b
Epiſtola Theodati Regis ad Iuſtinianum Imp. pro pace. 193. a. ad Iuſtinianum alia ſecreta, alia publica. ibid.b
Epiſtola Theodoreti nomine ſuppoſita, & impoſtura detegitur. 318.d
Epiſtola Theodoriti Epiſcopi ad Hormiſdam Papam. 23. b
Epiſtola Totilæ Regis ad Iuſtinianum Imperatorem pro pace. 283.d
Epiſtola impia Vigilij nomine. 220.e
non eſſe Vigilij probatur multis argumentis. 221.a. & ſeq.
Epiſtola Vigilij ad Eutherium Epiſcopum. 222. d. ad Iuſtinum Imperatorem. 241.b. ad Mennam Epiſcopum Conſtantinop. 243. a. ad Valentinianum Epiſcopum de Tomis. 299.b. ad Aurelianum Arelatenſem Epiſcopum. 297. b. ad Eutychium Epiſcopum Conſtantinopolitanum. 313.d
Epiſtola Vitigis Regis ad Gothos de ſua electione. 215.a ad Iuſtinianum Imp. pro pace. ibid.e
Epitaphium Andreæ Cardinalis presbyteri. 490.e. Atali diſcipuli S. Remigij. 490 a. ad ſepulchrum Boetii. 86.c. Chalacterici Epiſcopi Carnotenſis. 376.c. Childeberti Regis Francorum. 384.a. Clodoberti filij Chilperici Regis. 476. Dagoberti filij Chilperici Regis. 476.a. Eccleſiæ a Beliſario erectæ. 270.b. Euphraſiæ vxoris Namatij Viennenſis Epiſcopi. 521.b S. Euphranij Epiſcopi. 445.d. S. Galli Epiſcopi Aruernenſis. 441.a. S. Germani Epiſcopi. 458.e. Gregorij famuli Dei. 262.d. Iuliani eleemoſynis clari. 489.e. Leontij Epiſcopi Burdegalenſis. 409.c. Paulæ clariſſimæ fœminæ. 262.e. S. Tetrici. 310.e. Theodigildis Reginæ. 433.d
S. Equitius liberat ſuos monachos. 440.b. ex eius monaſterio primum Abbatẽ petit S. Gregorius Papa. 467.e
Erentruda ſoror Ruperti Epiſcopi Vangionenſis. 540.c. eius monaſterium ædificauit Rupertus. ibid.
de Equo commodato Ioanni Papæ res mira. 79.c
Ermoaldus vir nobilis mortis angoribus preſſus eleemoſynam mittit ad Launomarum Abbatem, quam reſpuit vt iniquam. 420.d. moritur. ibid.e
Errores non ſunt partim corrigendi, ſed radicitus amputandi. 21.b. noui monachorum Scythiæ. 29.d. diuturni lenitate clementia ſunt emendandi. 47 c. Anaſtaſij de Vigilio Papa refelluntur. 308.d. Nicephori arguuntur. ibid.e. Theodori Mopſueſteni continentur ſexaginta capitibus, & incipiunt a pag. 322.e. vſque ad 334. in eos labuntur ſancti viri interdum, licet pleni virtutibus. 491.b
Erulorum Rex ad fidem conuerſus tempore Iuſtiniani Imp. 103.a. auxiliatus eſt Iuſtiniano Imperatori in bello Perſica. ibid.
Eſimiphæus Homeritarum Rex Chriſtianus. 121.b
Euagenes cum Hilderico cuſtodiæ traditur. 120.a
Euagrius Origeniſta expellitur ab Agapeto Lauræ Præfecto. 134.d
Euagrius ſcripſit in Ioannem Grammaticum. 185.b. amicus Simeonis Stylitæ iunioris. 444.a
Euangelia præponebantur in Conciliis. 313.c
Euangelium in ignem proiectum, illæſum ſeruatum. 542.e
Euantius Epiſcopus Viennenſis ex coniugio vocatus ad Eccleſiam. 521.b. interfuit Matiſconenſi Concilio. 520.a
Euchariſtiæ miraculum de puero Iudæo ab incendio ſeruato. 310.a

Euchariſtia præcipitur aſſeruari in altari, ſed non inter imagines. 427. e. eam ferebant ſecum nauigantes. 487. b. qui ſumere volebat, prius debebat recitare Symbolum in Hiſpania. 529. e. cuſtodiri ſolita in pretioſiſſimo tabernaculo. 428.a

Eugipij ſcripta in bibliotheca Caſſiodori. 386.b

Eulamius Phryx philoſophus, relictis Chriſtianis, ad Perſas ſe confert. 352. a. deinde ad Chriſtum reuertitur. ibid.b

Eulogius legatus Acœmatarum ad Ioannem Papam. 146. b

Eulogius Tribunus & Notarius Romam mittitur a Iuſtiniano. 47.e

Eulogius Magiſtrianus miſſus a Iuſtiniano ad Hormiſdam Papam. 32.b

Eulogius ſit Epiſcopus Alexandrinus. 468. b. eius ſæpe meminit S. Gregorius Papa in epiſtolis. ibid. ab Aegypto fugauit tenebras hæreticorum. ibid. ad eum mittit exemplar epiſtolæ Pelagij Papæ S. Gregorius. 512.b

Eunomiani hæretici ſpiritum ſumunt ex Origene. 183.c

Eunomius Comes retrudi fecit in carcerem Modeſtum fabrum lignarium. 473.e

Eunuchus Candaeis Reginæ Aethiopum ex Homeritide venit. 64.d

Eunuchi Iulianæ nobilis matronæ vitam monaſticam captare quærunt. 104.d

Eunuchi & imberbes non facile ad monaſticam vitam admittebantur. ibid. eorum monaſterium. ibid. de eis conſtitutio Iuſtiniani Imperatoris. 116. d. multi inſeruiebant cubiculis Imperatorum. ibid. c. vt fierent, multi moriebantur. ibid.d

Euphemiam pietatis ergo appellari voluit Lupicinam vxorem Iuſtinus Impe. 2. b. fœmina inſignis pietatis. 19. d. conciliatrix omnium bonorum. ibid. ad cã ſcribit Hormiſda Papa. ibid. cum Helena comparatur. ibid. eam hortatur Hormiſda ad perficiendam pacem. ibid. moritur. 77.b

in S. Euphemiæ baſilicam confugit Vigilius Papa. 367.c

Euphemij Epiſcopi nomen reſtitutum Diptychis. 5.a

Euphemius non fuit receptus in communionem ab Apoſtolica ſede. 6.e

Euphemius Antiochiæ Epiſcopus cũ alijs depoſuit Paulum Epiſcopum Alexandrinum. 217.c

Euphraſia vxor Namatij. 521. b. eam relinquit Namatius, & factus eſt Epiſcopus. ibid. eius epitaphiũ. ibid. reſplenduit ſanctitate, & generis nobilitate. ibid. eius pietas in pauperes. ibid. c. laudes. ibid.

Euphraſius Hieroſolymis factus eſt Epiſcopus Antiochiæ. 60. c. moritur. 80.d.e

Euphrata miſſus a Iuſtiniano ad Abſagos. 116.c

Euphratenſes Epiſcopi repellunt Neſtorij nomen. 52.e

S. Euphronius creatur Epiſcopus Turonenſis. 374. a. vniuerſas illuſtrauit Gallias. ibid. fuit in Concilio Pariſienſi. ibid. eius tempore grandia a S. Martino miracula edita. 375. e. prædicit mortem Chariberti Regis. 432. e. moritur. 444. c. relatus inter Sanctos. ibid. quo anno mortuus ſit. ibid. d. præfuit Eccleſiæ Turonenſi annis quatuordecim. ibid. ad eum Fortunati epiſtola. ibid. e. Martino comparatur. 445. a. eius orationibus ſe commendat Fortunatus. ibid. charitas dulcedo, & humilitas commendantur. ibid. b. ad eũ Epiſtola Fortunati. ibi. eius laudes. ibid. epitaphiũ a Fortunato editum. ibid. e. debitorem ſe cognoſcit Fortunatus. ibid. d. velut lampas ardens. ibid. dulcis in colloquio. ibid. eius ſinceritas. ibid. opera miſericordiæ exercuit. ibid.e

Euphronius interfuit dedicationi baſilicæ SS. Apoſtolorum Petri & Pauli. 446. b. ad eum mittit Iuſtinum Sigebertus Rex, vt recondat lignum ſanctæ Crucis in monaſterio Radegundis. 412. e. per eum reconditur lignum S. Crucis ſuo loco. ibid.

Euprepius Epiſcopus Gerundenſis fuit in Toletana Synodo. 530. e. collaborauit cum S. Leandro in conuerſione Gothorum. ibid.

Euſebius presbyter Hieroſolymitanus laudatur a Menna Epiſcopo. 209.a

Euſebij Nouatiani hæretici ſcripta apud Caſſiodorum. 386.c

Euſebius fundator Baſilicæ ſancti Bibiani Santonenſis. 408.b

ad Euſebium Epiſcopum Theſſalonicenſem ſcribit Pelagius Papa contra Synodum Conſtantinopolitanam. 511.e

S. Euſichius eremita miraculis clarus. 256. e. reſpuit pecuniam oblatam a Childeberto. ibid. ei erigit templũ Childebertus Rex. ibid.d

Euſtachius Epiſcopus Tholonæ in Lycia cauſam habebat cum Piſto diacono. 249.e

Euſtachius Abbas capitur a barbaris. 494. a. pro eo ſe vendidit Leo Abbas. ibid. b. dimittitur. ibid.

Euſtochius creatur Epiſcopus Hieroſolymorum. 291. c. per legatum interfuit Quintæ Synodo. 317. a. moritur. 380.d

Eutharchius Cillica gener Theodorici Regis. 17.b

ad Eutherij Epiſcopi conſultationes reſpondet Vigilius, expulſo Silucrio. 222. c. cuius ciuitatis fuerit Epiſcopus. ibid. ad eum epiſtola Vigilij. ibid.d

S. Eutropij eccleſia collapſa reſtituitur a Leontio Epiſcopo Burdegalenſi. 408.c

Eutropius Epiſcopus Valentinus libros edidit. 484.e

Eutyches hæreticus anathematizatur. 24.d

in Eutychetem commentarium Seuerini Boetij. 61. a. ſcripſit Ephræm Epiſcopus Antiochenus. 186. a. eius vanas opiniones damnat Iuſtinianus Imp. 100. b. in igne inferni crematur. 136. b. anathematizatur in Concilio Epheſino. 150.b

in Eutychianos conclamat populus Conſtantinopolitanus. 2. e. eorum falſi prætextus. 35. c. patronus perfidus Anaſtaſius Imp. 34. e. abhorrent humanitatem, & vincunt immanitatem. 37. d. ad Catholicam Eccleſiam reuocantur. 52. c. erexere trophæa Neſtoriani. ibid.

Eutychianus ſuppoſuit epiſtolam nomine Vigilij, quæ damnatur. 221.e

Eutychiani excommunicantur a Vigilio Papa. 289.a

ab Eutychiana hæreſi Corruptibiles & Incorruptibiles hæretici manarunt. 388.d

Eutychius Senator illuſtris Maurum filium obtulit S. Benedicto. 73.d

Eutychius monachus fit Epiſcopus Conſtantinopolitanus. 311. e. 312. e. ei oſtenſa viſio de futuro Epiſcopatu. 312. a. manſit cum Menna. ibid. ei aperitur via ad Epiſcopatum. ibid. b. iubetur aſſeruari. ibid. e. ei oſtenditur alia viſio de Epiſcopatu. ibid. eius electioni ſtudet Iuſtinianus Imp. ibid. d. ſumit pallium, id eſt, ouem perditam ſuper humeros. ibid. e. mittit fidei profeſſionem ad Vigilium Papam. 313. a. anathematizat omnes hæreſes. ibid. b. c. ad eum epiſtola Vigilij Papæ. ibid. d. eius Conſtantinopolitani fidei profeſſio. 321. d. ſubſcribit ſententiæ latæ a Quinta Synodo. 342.e

Eutychius Patriarcha quæ tractauerit cum Iuſtiniano Imp. 391.b.c.& ſeq.

Euty-

Eutychium tentat Iuſtinianus, vt ſubſcribat. 392.d. eius admiraada coaſtantia. ibid. eum ſucru peragentem inuadunt milites Iaſtiniani. ibid.e. vi detruditur iu monaſterium. 393.a. è ſede eiicitur, velut Ioanues Chryſoſtomus. ibid.b. in eum qaid egerit Conciliabulum. ibid. pro eo deligitur Iouanes Scholaſticus. ibid. deportatur in inſulam ibid.c. velut Paulus deportatur Amaſeam. ibid.d. detraditur iterum in monaſterium. 394.a. operatur vt coniuges filios conſeqaantur. ibid. eius miracula, & prophetia. ibid. multos carat iuſirmos oleo ſancto. ibid.d. ad eum confugiunt multi Chriſtiani. 395. c. oratione farinam auget. ibid.d. pradicit Iuſtino ipſum futarum Imperatorē. 400.b. pradicit Tiberio Imperium. 452.e. reuocatur ab exilio a Tiberio Imperatore. 453.c. ad eum mittunt Scribas Imperatores. Ibid. a. grutias agit Deo. ibid. eius redditus cum magno honore. ibid. miraculu in via. ibid. e. receptus Conſtantinop. lætitia publica. 454.a. comparatar magao Athanaſio. ibid. inceſſit ſuper pullam aſtua cum ramis & thure. ibid. eius laades. ibid.c. recipitur ub Imperatoribus cam ingenti guadio. ibid. ingreſſas in ecleſium communicut populum, & benedicit. idid.e. eo celebrante, operitur ultare diuina caligine. ibid. precibus peſtē uertit a Conſtantinopolitanis. 455.a. Tiberium Imperatorem coronat. 469.c. pradicit Imperium Mauritio. 472.b. eum inuiſit Tiberias Imperator, & ab eo benedictionem poſlulat. 491.a. benedicit Tiberio Imper. ibid. incaate lapſus in errorem Origenis. ibid.b. plenas multis virtutibas, paſſus tamen eſt quid hamanum. ibid. cum eo diſpatat S. Gregorias de corpore poſt reſurrectionem palpabili. ibid. c. obycit S. Gregorio, quod corpus non reſurget palpabile. ibid.e. eius liber de Reſurrectione flammis damnatur u Tiberio Augaſto. 492.a. profitetur Catholicam fidem in reſurrectione corporum. ibid.b. reſipiſcens ſanctus colitur. ibid. moritur. ibid.a

S. Eatychius martyr upparuit S. Redempto, & prædixit incarſionem Longobardorum. 417.d

Exurchas Rauennæ exagitat Epiſcopus ſchiſmaticos. 510.d

Excellentia Romana Eccleſiæ. 223.d

Excidium Antiochiæ per terræmotus. 81.e

Exclamationes populi Conſtantiuopolitani in hæreticos. 2.c. in Entychiaaos. ibid.e

Excommunicati ab vno Epiſcopo, ab alio ſolui non poſſunt. 8.d

Excommanicationis ſententia uoa infertur in delinquētes ab Imperatore. 110.0

Exemplum Hormiſdæ dignum imitatione. 58.a

Exempla mala Ep.ſcoporum cauſu ſant ruinaram. 59.e

Exemplum palcherrimum nobilis viduæ iu conſtantia fidei. 67.c

Exempla Sanctorum conuertunt infideles ad fidem. 64.b

Exemplaria germana Quintæ Syno·i miſſa ſunt a S. Gregorio Papa ud Theodolindam Reginam. 451.b

in Exercitu abſit iniuſtitia, ebrietas, & homicidiū. 154.b.c

Exercitus in Oriente nolebat obedire Philippico. 518.a reconciliatar a Gregorio Epiſcopo Antiocheno. ibid. Litarbis congregatur. ibid.

Expeditio Regit Aethiopam in Gomeritas. 74. d. in ea pietas Regis Aethiopum. ibid.e

F

FAbianus Epiſcopus Zapparenus ſubſcripſit Conſtituto Vigily Papæ. 341.c

in Fabulas iuterdum aliqai vertunt veritatem. 537.a

ex Facie indicium perſæpe decipit. 292.d

Factioſis fauet Iuſtinianus. 369.c

Facultates Eccleſsæ liberæ ſint. 374.b

Facundas Epiſcopus Hermianenſis quid ſenſerit de vno ex Trinitate paſſo. 151.b. in Africa ſeriptum edidit volamen pro Trium capitalorum defenſione. 273.b. intendēs iacula in Zenonem, Iaſtinianam ſcrit. ibid.e imprudentem Iaſtinianum ſugillat. 274.a. qaa occaſione commētarium ſcripſit de Trib. capitulis. 285.d factus eſt hoſtis Vigily Papæ. 286.e. ia Synodo quid ad Vigilium. 287.a

Fames vexat Italiam. 158.e. eo tempore qaa triſtitia acciderint. ibid. ea cogente, duæ fœminæ ſeptemdecim viros abſampſerunt. 237.e. vrget Romanos. 381.a. qaouſq; adegit miſeros. ibid. c. ſæpe pp peccata. 367.e

Farina diuinitus aucta monachis. 395.d

Fauentiæ exercitum Romanorū ſuperaait Totilas Rex. 255.b

Fauſtinianus ordinatus Epiſcopas Aqaenſis iuſſa Gundebuldi. 520.e. remouetar paſcendas ab Epiſcopis, qui eum benedixerunt. ibid.

de Fauſti Regienſis Epiſcopi libris coaſultatio. 43.c. plures compoſuit libros. ibid.c.d

Felicianus ſucceſſor S. Fulgentii. 112.e

Felicitas Beliſarii Conſulis. 188.d

Felix Papa eligitar natione Samnita, ex patre Caſtorio. 87.b. eius electionem tyrannice ſibi arroganit Theodoricas Rex. ibid. vir ſammæ probitatis. ibid. eius obitus. 118.e. quanto tempore ſederit. ibid. eius res ieiunæ ſant relictæ. ibid. fecit baſilicam SS. Coſmæ & Damiani. ibid. baſilicam S. Saturnini a fandamentis reſtituit. ibid. fait atauus S. Gregorii Papę. 466.b

ad Felicem Notarium ſcripſit librum de Trinitate S. Fulgentius. 114.a

Felix monachus Iudicatum Vigily Papæ recipere noluit. 300.c

Felix Abbas in Africa. 63.b. ſab eo Abbate voluit eſſe S. Fulgentins Epiſcopus. ibid.

Felix diaconas legatus Hormiſdæ Papæ miſſus Conſtantinopolim. 17.c

Felix Epiſcopus Namnetenſis erexit baſilicam Apoſtolorum Petri & Pauli. 446. b. vocaait ad encænia S. Euphronium Turonenſem Epiſcopum. ibid.

Felix Epiſcopus Taruiſanus occurrit Alboino Regi Longobardorum. 421.e. curatus oculis virtute S. Martini. ibid.

Felix mittitur legatus ad Guntheramnum Regem a Childeberto pro Theodoro Epiſcopo. 519.e

Felix Epiſcopus Portuenſis inuiſit Mellitum monachū infirmum. 537.b

Felicis diaconi ſaggeſtio de Ioanne ad Hormiſdam Papam. 38 b

Felices dao Summi Pontifices ab Arianis electi. 87.b

Felix Epiſcopus Namnetenſis. 445.c. ei ſe commendat Fortunatus. ibid. antiqaæ nobilitatis Romanæ decas. 446.a. claras doctrina auctus cam ſæculari potentia animi dotibus. ibid. de eo epigramma Fortanati. ibid.

Felix Gillitanus Abbas ī Africa deficit a Vigilio. 289.d

Feminæ impudicæ introducebantur ab hæreticis iu monaſteria. 10.b

Feminarum ſtudium pro fide Catholica. 22.a. quę valde laudantar. ibid. Chriſtianarum glorioſa confeſſio. 67.a

Feminę Chriſtianę iubentur occidi. ibid. ſitiunt mortem propter Chriſtum. ibid. earam laudabilis cōtentio ob martyrium. ibid.b

Feminę magna conſtantia. ibid.c

Feminæ Chriſtianæ mira libertas contra Dunaan Regē. 70. b. prudens eluſit Iuſtinianum Imperat. 104. a. filios interdum petunt, & neſciunt quid petāt. 122.c malæ quibus comparentur. 183. e. 200.b. duæ præ fame ſeptemdecim viros interfectos abſumpſerunt. 237.e. multæ, famæ cogente, comederunt filios. 238.a duæ in fluuium Orontem ſe demerſerunt, ne quid inde cens paterentur a Perſis. 245.e. ſunt fugiendæ etiam ab ipſis militibus. 248.b. hæreticę priuantur priuilegiis dotis. 251.d. quantum poſſint apud viros. 294.e

Femina Iudæa ad fidem conuertitur. 460.b. Catholica presbyterum ad prandium inuitat. 481.d. Catholicam irridere volunt hæretici, ſed ipſi irridentur. ibid. omnes extraneæ ſeparandæ ſunt a clericis. 537.d

Ferarum venatio in Theatro deteſtabilis. 72.a

Ferrandus Carthaginenſis Eccleſiæ diaconus Canones in ordinem redegit. 106.e. collectio Canonum Breuiarium appellatur. ibid. ſecundo loco laborauit in Canonibus. ibid. diſcipulus S. Fulgentij. 114.c. abſoluit tractatum a S. Fulgentio inceptum. ibid. ad Anatolium Romanæ Eccleſiæ diaconum ſcripſit. ibid. plures eius litteræ ad Seuerum Scholaſticum Conſtantinopolitanum. ibi. ſcribit ad Pelagium, an liceat aliquem condemnare poſt mortem. ibid. inſignis doctor. ibi. conſultus ab Anatolio Romano diacono. 150.e. eius prolixa epiſtola ad Anatolium S.R.E. diaconū. ibid. ſentit vnum de Trinitate paſſum ſecundum carnem. 151.a. eius epiſtola ad Seuerum Scholaſticum de eadem re. ibid.b. curat ne Africani Epiſcopi obediant Iuſtiniano. 275.c

Ferreolus Epiſcopus Vcecenſis moritur. 486.b. reliquit monumenta ſuorum ſcriptorum. ibid.

Feſti dies ſunt colendi. 522.a

Fideles laborant in bello contra Dunaan, & Hebræos. 76.a. communicant in mari. ibid. ad eos epiſtola encyclica Vigilij Papæ. 308.b. eorum cultus erga eccleſias, 126. a. ab infidelibus quare interdum vincantur. 283.b

ad Fidelem Senatorem ſcribit Ioannes Papa de fide. 161.e

Fides Catholica fuit cauſa, vt Iuſtinus humili loco natus eligeretur Imperator. 1.d

Fides Catholica Orientalis Imperij. 3.c

Fidei fundamentum firmum traditione Patrum permanet. 4.d

pro Fide Catholica frequentes Synodi in Oriente. 7.d

Fides Catholica proſtrata erigitur. ibid. in priſtino maieſtatis ſuæ throno collocatur. ibid. ab innumeris in Oriente probatur. ibid.d.e

Fides Syrorum exploratur a Iuſtino Imp. 11.c

Fides ſeruanda eſt vſque ad vltimum anhelitum. 14.b

Fidei profeſſio Catholica promulganda per legatos Romani Pontificis. 18.b. requiritur a Ioanne Conſtantinop. Epiſcopo. ibid.

de Fidei firmitate diſſeritur ſimplicibus verbis. 20.b

pro Fide laborat Hormiſda Papa. 21.d.e

pro Fide Catholica ſtudium nobilium feminarum. 22.a

Fidei libellus oblatus ſchiſmaticis ab Hormiſda Papa. 24.d

Fides eſt tributum Deo reddēdum ab orbe terrarū. 28.c

Fides Catholica in diſcrimine conſtituitur a monachis Scythiæ. 31.b

de Fide quæſtiones ad Summum Pontificem ſunt referendæ. 41.d. 43.b

Fidei ſtabilitas a Papa eſt expetenda. 43.b

Fidei profeſſio Epiphanij Epiſcopi Conſtantinop. 46.d

Fidei doctrina ſatis a maioribus eſt elucidata. 56.c

in Fidei fundamenta inſonat hæreticorum exercitus. 55.c

in Fide conuenientes, debēt ēt conuenire in dogmate. 56. d

Fides noſtra magis eſt confirmata per dubitationem Apoſtolorum. 57.e. amat regiam viam, & vitat obliquā. ibi.e. a maiorib. accepta nec lędatur, nec ī ſuſpicionē adducatur. 59. d. propagatur apud Gentes. 63.d

ad Fidē conuertitur Rex Lazorum. ibid.e. & ciuitas Nagran. 65.a

in Fide quā ſtabiles fuerint feminæ Chriſtianę. 67.a. & ſeq.

ad Fidem hortatio nobilis viduæ. ibid.d

Fides Catholica per ignem interdum probatur. 93.b

pro Fide edictum Iuſtiniani Imperatoris. 100.a

Fides ſignificatur per Crucem. 102.b

ad Fidem conuerſi Abſagi. 116.c. & Tzani. ibid.c

Fides ſincera numquam caſura, nam ſtructa eſt ſupra firmam petram. 119.d

ad Fidem conuertuntur idololatræ. 120.d. & Aethiopum Rex. 121.a.b

Fides Catholica liberat ab inferno, & quomodo. 136.b

de Fide Catholica edictum Iuſtiniani. 147.a

Fidei profeſſio Iuſtiniani Imp. ibid.b

Fides illibata victoriam parat in bello. 153.d

Fides recta in Principe maxime fulget. 159.d

Fides Iuſtiniani commendatur a Ioanne Papa. 160.b

de Fide epiſtola Ioannis Papæ ad Senatores. 161.e

Fidei confeſſionem mittit Iuſtinianus Imp. ad Agapetū Papam. 177.b

a Fide miracula oriuntur. 194.e

Fidei libellū offert Iuſtinia. Imp. Agapeto Papæ. 195.d

de Fide quare Iuſtinianus decreta ſanciuerit. 233.d

Fidei recta confeſſio Iuſtiniani Imperatoris. 241.c

ad Fidem Catholicam adunandam hortatur Vigilius Iuſtinianum Imp. ibid.

Fidem Catholicā illibatā ſeruat Vigilius Papa. 242.d.c

ad Fidem Catholicam reuocati Sacui. 527.d

ob Fidem Catholicam violatam vindicta Dei. 246.c

ad Fidem conuertuntur Auximitæ populi. 251.c

Fidei confeſſio edita a Iuſtiniano Imp. 268.d

Fides immaculata reddit Deum placatum. ibid.

Fidē Catholicā in omnib. ſequitur Vigilius Papa. 297.c

Fides Græcorum. 308.b

Fidei profeſſionem mittit Eutychius Epiſcopus ad Vigilium Papam. 313.a

Fidei profeſſio primo fiebat in Concilijs. 318.a

Fidei profeſſiones multorum Epiſcoporum mittit Vigilius Papa ad Iuſtinianum Imp. 320.c

per Fidem tollitur lepra cum perfidia. 380.a

Fides miraculis confirmatur. 394.c

de Fide Catholica edictum Iuſtini Imp. 405.b

Fidei Catholicæ ſtudioſus Iuſtinus. 406.e

Fidei in teſtimonium miracula crebra. 425.e

ad Fidem conuertuntur Iudæi. 459.c.d

in Fidei confeſſione non ſentiuntur interdū verbera. 479.d

Fides Catholica probatur igne. ibid.c. 482.b

Fidei feruor tepeſcit interdum in Catholicis. 482.b

Fidei magnus defenſor Mauritius Imp. 494.e

ad Fidem conuertuntur Gothi Ariani. 524.c. & ſeq.

Fidei Catholicæ fundamentum exacta profeſſio ſanctiſſimæ Trinitatis. 527.c

pro Fide Catholica ſtudium Reccaredi Regis. ibid.d

Fidei ſymbolum recitandum erat ante ſumptionem Euchariſtiæ. 529.e

Filij adimpleant legata patrū, alioquin a Deo puniuntur. 92.b. interdū petuntur & exoptantur, & neſciunt parentes quid petāt. 122.c. eos comederunt matres pre fame. 238.a. non ſequantur, ſed emendent patris errata. 254. e. in parentes non inſurgant alioquin a Deo puniuntur. 396.a

Filij

Digitized by Google

Filij venerentur parentes, alioquin a Deo puniuntur. 462.d

Filij æqualitas cum Patre probatur multis argumentis. 480.a.b

Firmamentum non poteſt eſſe animal præditum ſenſu, vt aſſerit Origenes. 230.e

Firmanus Epiſcopus ſcribit contra Vigilium intruſum. 235.b

Firminus Epiſcopus Vencienſis fuit in quinta Synodo Aurelianenſi. 311.a

Fiſco qui inſeruiunt, ſæpe aliena bona diripiunt. 429.a

Fiſco neceſſaria ſufficere deberent. 475.d

a *Flammis illæſum oratorium S. Martini.* 523.a

S. *Flauianus Diptychis eſt reddendus.* 9.c. *eum exagitauit Seuerus.* 10.e

Flauius Remenſis Epiſcopus interfuit Aruernenſi Concilio. 254.a

Flauius cognominatur Antharit Rex Longobardorum. 487.c

Flauij appellati ſunt omnes Reges Longobardorum. ibid.

Florentiæ exercitum Romanorum ſuperauit Totilas Rex. 255.b

in *Florentina Synodo facta eſt vnio Orientalis Eccleſiæ cũ Occidentali.* 545.b

Florentinianus Epiſcopus in Concilio Carthaginenſi. 175.e. *ad eum ſcribit Agapetus Papa.* 178.b

Florentinus Matellicatenſis Epiſcopus. 305.a

Flori Abbatis nomine aliqua ſcripta edita, quæ vere Petri Abbatis Tripolitani ſunt. 386.c

Floridus Epiſcopus Tifernas. 267.a

Flumen creſcit, ne hoſtes pertranſire poſſent, virtute S. Martini. 458.a

Fætor Iudaicus abſterſus baptiſmate. 459.e

in *Fonte baptiſmatis quotannis in feſto Paſchatis ſolita renouari miracula in Hiſpania.* 291.b

de *Fonte baptiſmatis periculum facit ſuo damno Theodegiſilus Rex.* ibid.c

Fontes in Hiſpania repleti non in Hiſpanorum, ſed in Francorum Paſchate, cum errarent Hiſpani. 440.e. *iterum idem contigit.* 463.e

de *Forma baptiſmi, & glorificationis hymno.* 222.e

Fortitudo magna ſeminarum Chriſtianarum. 67.b. *viduæ occiſæ cum filiabus.* 68.c

Fortunatus Epiſcopus Africanus. 35.d

S. *Fortunatus Epiſcopus Tudertinus tractat cum Gothis de reſtitutione puerorum.* 216.e. *curat Gothum infirmum aqua benedicta.* ibid.e

Fortunati preces ad S. Medardum pro Sigeberto Rege. 397.b. *mirifice coluit Radegundem Reginam.* 414.d. *iuſte amauit ac coluit Radegundem.* 415.a. *curatus oculis oleo lampadis accenſæ ad imaginem S. Martini.* 422.a. *eius patria & educatio.* ibid.b. *peregrinatio, & Pictauorum fit Epiſcopus, vbi mortuus eſt.* ibid.c. *Charibertum Regem laudauit in principio ſui regni.* 433.d. *eius epitaphium de S. Gallo.* 441.a. *epiſtola ad Euphronium Epiſcopum Turonenſem.* 444.e. *altera ad Euphronium Epiſcopum.* 445.b. *mirum in modum laudat Euphroniũ Epiſcopum.* ibi. *eius epitaphium de laude Euphronij Epiſcopi.* ibid.d. *ſe commendat Felici Epiſcopo, & Euentio.* ibid.e. *laudat nobilitatem & animi dotes Felicis Epiſcopi.* 446.a. *celebrauit Encænia, cum erecta fuit baſilica SS. Apoſtolorum Petri & Pauli.* ibid.b. *cecinit laudes Chilperici Regis, & Fredegundis Reginæ.* 474.d. *eius epitaphium in morte Clodoberti filij Chilperici Regis.* 475.e

Fortunati aliud epitaphium de Dagoberto filio Chilperici. 476.a. *ſcripſit ad Chilpericum de morte filiorum.* ibi.b. *laudat doctrinam Chilperici Regis.* 482.e *ſacris litteris inſtructus cum Agricola Cabilonenſi Antiſtite.* ibid. *laudat Igidium Rhemenſem Epiſcopum.* 485. *mirifice laudat Chrodinum Ducem.* 489.c. *eius epitaphium de Iuliano eleemoſynis claro.* ibid.e. *aliud de Atolo diſcipulo S. Remigij.* 490.a *aliud de Euphraſia ſanctiſſima ſemina.* 521.b

ad *Forum ſeculare ne trahantur cauſæ Epiſcoporum.* 470.d *nec clerici conclericum, & laici clericum non trahant.* 530.b

Franci fugant Godomarum, & opprimunt Burgundiones. 92.a. *Thuringios expugnant.* 107.a. *laborant, vt expellant Gothos è Gallijs.* 126.c. *vocantur aduerſus Gothos.* 188.e. *eorum odium aduerſus Arianos.* ibid. *bellum ciuile diuinitus ſedatum.* 244.d. *inuadunt Italiam.* 245.a. *vindicatur a calumnia Procopij.* ibid.b. *eorum bellum in Hiſpania.* 255.d. *eis traditur tunica S. Vincentij.* ibid.e. *a Iuſtiniano Imperatore accipiunt iura Galliarum.* 295.a. *primi cudunt aureos nummos cum imagine Regis.* ibid.b. *multum debent Crotildi ob religionem.* 349.d. *cum Alemanis inuadunt Italiam.* 354.d. *eorum Dux Bucellinus.* ibid.e. *ſæuiunt in S. Libertinum.* ibid. *a Romanis victi.* 355.d. *victi ſunt propter iniuſtitiam.* ibid.e. *eorum monarchiam conſequitur Clotarius Rex.* 384.b. *inierunt pacem cum Gothis.* 418.c. *ab Hiſpanis diſſenſerunt in celebratione Paſchatis.* 440.e. 463.c. *eos rectius Hiſpanis celebraſſe Paſcha, miraculo comprobatum eſt.* ibid. *eorum res compoſita per Igidium Rhemenſem Epiſcopum.* 485.b. *eos vicit Reccaredus Rex.* 518.d. *in eos exæſtuabat Longobardorum furor.* 448.a

Francorum Reges pacificantur virtute ſancti Martini. 451.e

Francicus a Francis dici voluit inani titulo Iuſtinianus Imp. 295.b

Franco Aquenſis Epiſcopus tuetur iura Eccleſiæ. 457.d

Franco orat ad ſepulchrum S. Metriæ, vt reſtituantur Eccleſiæ bona, & obtinet. ibid.e

Fredegundis concubina Chilperici cauſa fuit magni ſcandali. 419.a. *recipitur in matrimonio a Chilperico Rege.* ibi.e. *eius dolo interfectus Sigebertus Rex.* 457.b *tentat Gregorium Turonenſem.* 464.c. *eius artibus moritur Moroueus Regis filius.* 465.b. *in eam crimen dixiſſe ferunt Gregorium Epiſcopum.* 473.d. *ad iudicium deducta liberatur, & a Fortunato laudatur.* 474.c. *erat prouida conſilijs, pollebat ingenio, & in multis cõmendatur.* ibid.d. *torquetur morte filiorum.* 475.e. *eius pœnitentia.* ibid.d. *multos libros fiſci proijcit in ignem.* ibid. *in carcerem detrudit Clodoueum priuignum, & eum occidi præcipit.* 470.e. *fraus in Audoueram Reginam.* ibid. *diriſſimam exercet quæſtionem in Mummolum.* 516.b

Fredegundis exilijs fatigauit S. Prætextatum Epiſcopum. 523.e

Fredegundem reprehendit Prætextatus vt alteram Iezabelem. 524.a. *ab eis ſicario percutitur Prætextatus.* ibid.

Fredegundis impia viſitat S. Prætextatum vulneratum. ibid.b

Fredegundis redarguitur a ſancto Prætextato in morte. ibid.

Frenum Conſtantini profuit Iuſtino Imperatori infirmo. 450.b

Frigoretici ſanantur virtute S. Martini. 410.e
Fronto Epiſcopus Mediolanenſis. 466.e
Fructus ex labore colliguntur. 525.e
Fruſtrates populi gloriãtur Hormiſda Papa cõcine. 72.c
Fuga Chriſtianorum ſub Ducibus Longobardis. 437.c
Fulgentius Epiſcopus Africanus inſignis. 35.d. *reſpondet pro Africanis omnibus Epiſcopis ad Scythas monachos.* 36.a. *vitauit verborum ambiguitatem.* ibid. *ſcripſit de Incarnatione Verbi, de Gratia & libero arbitrio, & de Primatu Eccleſiæ Romanæ.* ibid.b. *ſapienter expugnauit Pelagianos.* 62. d. *reuertitur Carthaginem cum omnibus ſacerdotibus, vnde ſolus exierat.* ibid.c. *excipitur a Carthaginenſibus ingenti gaudio.* ibid. *in eum obſequia Carthaginenſium.* ibid.e *ſtetit intrepidus contra Vuandalorum Regem.* ibid. *plurimum debet Eccleſia Africana.* 63.a. *fuit velut alter rediuiuus Auguſtinus.* ibid.b. *eius humilitatis dignum exemplum.* ibid. *Abbati ſubeſſe voluit.* ibid. *quid in Concilio Vzecenſi.* 77. b. *cedit minori locũ.* ibid. *eius plures homiliæ, & alia ſcripta.* ibid.d. *multos libros compoſuit contra hæreticos.* ibid. d.e. *eius obitus.* 112.e. 113.e. *innumera certamina, exilia, & ærumnas paſſus eſt.* 112.e. *ad præuiſum tranſitum ſe parat.* 113.a. *ad inſulam Circinam nauigauit.* ibid. *eius oratio, ieiunia, & pœnitentia.* ibid. *ægrotantis verba.* ibi.b *moriturus humiliter veniam deprecatur.* 113.b. *eius pietas in pauperes.* ibid. c. *viuens fuit Africæ conſeruator.* ibid.d. *per eum Ruſpa ſemper fuit incolumis.* ibid. *poſt eius obitum Africana Eccleſia vexata.* ibid. *tamquam fulgens ſidus.* ibid.e. *eius ſanctitas incomparabilis.* ibid. *ſcripta cognita Iſidoro.* 114.a. *ſcripſit de Trinitate ad Felicem Notarium.* ibid. *de fide diſputat cum Traſamundo Rege.* ibid. *ſcripſit libellum ad Ferrandum de interrogatis quæſtionibus.* ibid. *eius tractatus ad Reginum, an Chriſti caro ſit corruptibilis, vel incorruptibilis.* ibid. b
Fulgentius Epiſcopus Vtriculanus. 257.d. *xenia mittit ad Totilam, vt eum placatum redderet.* ibid. *a Gothis deſignatione circuli incluſus, intactus manet a pluuia.* ibid.
Fulgentius Epiſcopus in Hiſpania mittitur in exilium a Leuuigildo Rege. 484.c
Fundamenta veri Imperij quæ ſint. 406.b
Fundanus Epiſcopus ſubſcribit contra Vigilium intruſum. 235.b
Funus honorificum S. Sabæ. 132.b
de *Funere ſumptuoſo Agapeti Papæ.* 204.a
in *Funere Chriſtianorum cãtabantur cãtica lætitiæ.* 530.e
Fures effregerunt baſilicam S. Martini, & multa abſtulerunt. 486.a
Furibus intercedit Gregorius Turonenſis apud Chilpericum Regem. ibid.
Fures ſæpe ſe occidunt. ibid.
Fuſcarius hæreticus & eius vxor ſaluantur per Simeonem Salum. 293.b
Futura non ſunt quærenda ab hariolis. 462.d

G

Gabriel ter è cælo vocatus in auxilium Chriſtianorum. 76.a
Gaianus fit Archiepiſcopus Alexandrinus. 182.b. *altercatur cum Theodoſio.* ibid. *quanto tempore ſederit.* ibid.
de *Gaianitis hæreticis.* 184.b
Gailardus præfuit monaſterio S. Medardi. 396.e
Gailenus eſt cauſa mortis Morouei filii Regis. 465.b
Galla Dux exercitus Gothorum auaritiæ æſtu erat ſuccenſus. 258. d. *ruſticum ligat, & ad S. Benedictum ducit.* ibid. *nouit diuinam virtutem in S. Benedicto.* ibid. e
in *Gallia bona poſſidebat Theodoricus Rex.* 90.e
in *Gallijs templa erigebantur SS. Apoſtolis Petro & Paulo.* 446.d *inuadunt Longobardi* 447.d 449.a. *ab ea primo repulſit Lõgobardi virtute vnius ſancti.* 447.e *in ea bellum recrudeſcit inter Reges.* 450. d. *eccleſiæ incenduntur & vaſtantur a Chilperico Rege.* ibi. *monachiſmus propagatus virtute S. Colũbani.* 457.d *Iudæi ad fidẽ conuertuntur S. Germani opera.* 460.a. *affligitur ciuili & domeſtico bello.* 359.c. *illuſtrata a S. Euphronio Epiſcopo.* 374.a. *in ea viget cultus ſacrarũ reliquiarum.* 411.c. *celebratur Synodus Matiſconenſis* 470.c. *extructum monaſterium S. Medardi.* 396.e *graſſatur peſtis.* 403.a. 475. c
a *Gallis diſſenſerunt Hiſpani in celebratione Paſchatis.* 440.d
in *Gallia primum fuit inſtitutum ieiunium ante Natalem Domini.* 470.c. *celebratur Synodus Brennacenſis.* 473. d. *exundauit Ariana hæreſis.* 389. a. *ab ea ſublata hæreſis Ariana.* ibid.
ad *Galliæ & Germaniæ Epiſcopos epiſtola Pelagij Papæ de Præfationibus Eccleſiæ Romanæ.* 583.d. *in eam reliquias apportat ex Hiſpania Childebertus Francorum Rex.* 256.a. *in ea Synodus Valentina.* 523.c. *ab ea expellere Gothos nituntur Franci.* 126.c
in *Gallia Narbonenſi Reccaredus Francos vicit.* 518.d
Galliarum iura Franci accipiunt a Iuſtiniano Imperatore. 295.a
Galli venerati ſunt Sanctorum reliquias. 442.b
in *Gallicia celebratur Lucenſe Concilium.* 425. a. *floruit S. Martinus iunior.* 477.b
Gallienus diaconus Turonenſis teſtis in Gregorium Epiſcopum. 473.d
S. *Gallus Aruernenſis Epiſcopus interfuit Concilio Aurelianenſi ſecundo.* 214 c. *fuit in Concilio Aruernenſi.* 252.c. *patruus Gregorii Turonenſis.* ib.d. *ignem compreſſit.* 253.a. *fuit in Concilio quarto Aurelianenſi.* 266.b. *prophetauit de ſuo diacono.* ibid. *fuit in quinta Synodo Aurelianenſi.* 311. a. *apparet Angelus Domini, & eum conſolatur.* 403. e. *liberat Aruernenſes ab inguinaria* ibid.d. *a Quintiano Epiſcopo Aruernenſi ex monacho fit clericus.* 441.b. *cognitus a Theodorico Francorum rege.* ibid. c. *a Fortunato laudatur.* ibid. *tolerauit contumelias & verbera a ſuis presbyteris.* ibid. *quanto tempore ſederit.* ibid.d. *eius obitus.* 440.e. *de eo epitaphium Venantij Fortunati.* 441.a. *genus duxit a martyre Vetio Epagatho.* ibid.b. *natus ex Georgio Senatoriæ ſtirpis, & ex matre Leocadia.* ibid.
in *Garumnæ flumine necantur milites ſacrilegi.* 451.c
Gaudium magnum de inita pace inter Orientales & Occidentales. 26.c
Gaudium publicum Vrbis. ibid.d
Gaudium magnum in Eccleſia ex hæreticorum conuerſione. 525.d
Gedeon Bolob.m Epiſcopus Leopolienſis ſubſcriptus in litteris Ruthenorum ad Sanct. D. N. Clementẽ. 545.d
Gelaſius Lauræ præfectus Conſtantinopolim mittitur contra Origeniſtas. 137.b. *ei præcluditur aditus ad Imperatorem, & Patriarcham.* ibi. *Amorii obijt.* ibi.
Geleſuintha traditur nuptui Chilperico Regi Francorũ. 418.c. *male tractatur a viro, & tandem reperitur mortua.* 419.a

de Geleſuintha & Brunichilde ſororib. quid ſentiat Fortunatus.419.a.pauperes amauit.ibi.b.ex Ariana redditur Catholica.ibid.c. ad eius ſepulcrum miraculũ.ibi.
Genſericus multa abſtulit ſpolia e Palatio Romæ. 167.c
Gentes conuertuntur ad fidem. 63.d
Gentiles omni magiſtratu & dignitate priuantur a Iuſtino Imp. 74.a. eorum aras ita colunt Ariani, ac Dei eccleſiam. 480.e
Gentilitiam ſuperſtitionem expulerunt Romani, ex quo Vrbs fortior reddita. 237.a
S. Georgij templum renouatum a Iuſtiniano Imperatore. 125.b. eius brachium dat Iuſtinianus S. Germano. 383.b. deuotio a S. Theodoro commendatur Mauritio,& Imperium promittitur. 472.a
Georgius diaconus Neſtorianus quid egerit Cyri. 52.c
Georgius Abbas in monte Sina miræ ſanctitatis & abſtinentiæ vir.278.e. tranſlatus diuinitus Hieroſolymam. ibid. ſe excuſat cum Petro Epiſcopo Hieroſolymitano,& prædicit ſuam & illius mortem. 279.a. ordinatur diaconus a Macario Epiſcopo Hieroſolymitano. ibid.c
Georgius Origeniſta collocatur in throno ſancti Sabæ. 137.b. accuſatus infamis libidinis turpiter eijcitur e Laura. ibid.c
Georgius Piſides ſcripſit in Ioãnem Grammaticũ.185.e
Georgius Senator pater S. Galli. 441.b
in Germaniam peruenit peſtis. 403.c
ad Germaniæ & Galliæ Epiſcopos epiſtola Pelagij Papæ de Præſtationibus Eccleſiæ. 533.d
Germanorum Principes tenent Maſſiliam Phocenſium. 395.b. eorum res deplorantur. 154.d
S. Germanus Epiſcopus Capuanus. 17.c. miſſus legatus ab Hormiſda Papa Conſtãtinopolim.ibi. eius relationes in itinere ad Hormiſdã Papã. 22.e. ſuggeſtio ad Hormiſdã Papã de Ioãne iterfecto ab hereticis. 38.b
Germanus Epiſcopus Theſſolonicã venit cũ legato.ibid.
Germanus Epiſcopus Capuanus moritur.53.c. eius animam vidit S. Benedictus efferri in cælum. ibid. in ſphæra ignea ab Angelis portabatur. ibid.d
S. Germanus Epiſcopus Pariſienſis. 374.b. fuit in primo Concilio Pariſienſi.ibid. ex Abbate S. Symphoriani fit Epiſcopus. 375.c. ſub eo valde profecit Childebertus Rex.ibid.d. eius eleemoſynæ.ibid. peregrinatur Hieroſolymam.383.a. honorifice ſuſcipitur a Iuſtiniano Imp.a quo reliquias Sanctorum accipit.ibid. eum contemnit Clotarius Rex, propter quod Deo affligitur.384.b. per eum Clotarius recipit ſanitatem. ibid. fuit in ſecunda Synodo Turonenſi. 427.d. excommunicauit Charibertum Regem.428.c. eum audire noluit Sigebertus Rex, & ideo interijt. 457.b. eius tranſitus. 458.d. plura miracula & virtutes. ibid.e. epitaphium conſcriptum a Chilperico Rege. ibid. laudes.ibid. ei oblationem ſolemnem fecit Chilpericus Rex. 459.a. elegit ſepulturam ad eccleſia S. Vincentij.ibid. ei ſucceſſit Ragnemodus.ibi. eius opera ad fidem conuertuntur Iudæi in Gallia. 460.a. liberat vinctos in carcere. 458.d.522.e
Germanus ductor exercitus Romanorũ improuiſa morte ſubtrahitur. 303.a
Gerontius miniſter Vigilij Papæ ab ipſo defecit. 289.d. a Vigilio Papa deponitur. 301.d
Gerontius Abbas Caſtellienſium anachoretarum. 387.e
Gildardus Rothomagenſis Epiſcopus Germanus S. Medardi.397.c. eadem die natus, factus Epiſcopus, & mortuus cum S. Medardo eius germano. ibid.
Gilimer Hildericum Regem Vuandalorum in Africa captiuum tenet,& regnum inuadit. 119.d. ad eum ſcribit Iuſtinianus Imp.pro Hilderico.ibid.e. iterũ ſcribit Iuſtinianus pro Hilderico. 120.a. eius litteræ ad Iuſtinianum Imp. ibid. in eum paratur bellum à Iuſtiniano.ibi.b. Hildericum occidit. 155.a. accepta ſtrage ſui exercitus, fugit Carthagine.ibid.c. Rex fugatur & vincitur a Beliſario. ibid.e. ad Mauros profugus ſe dat Romanis. 167.a. captiuus ducitur a Beliſario ad Iuſtinianum.ibid.d. ei data ſunt loca ad habitandum in Galatia. ibid.
Gipedas ſecum duxit in Italiam Alboinus Rex Longobardorum. 421.c
Gladiatorum cruenta ſpectacula ablata. 54.a
Glonazes princeps Magorum in Perſide. 74.e
in Gloria non erunt paſſiones noſtræ. 491.e
Gloriæ vana cupido quanta mala pariat. 221.c
de Gloria Patri,& Filio,&c. ne ſubducatur vna ſyllaba. 223.a
Gloria Sanctorum,& pœna damnatorum æterna.231.d
Godomarus regebat Burgundiones. 91.a. a Clodomero vincitur atque fugatur. ibid.e. Clodomerum interficit.82.a. eum fugant Franci. ibid.
Goiſuintha coniux prius Athanagildi,& poſtea Leuuigildi Regis. 478. b. ſuſcipit Ingundem neptem cum magno apparatu.ibid.c. ſuadet Ingundi, vt fiat Ariana. ibid. male tractat Ingundem. ibid. Ariana ſimulat ſe eſſe Catholicam.489.a. eius coniuratio in Reccaredum Regem Catholicum. ibid.b. coniuratio detegitur,& ipſa moritur. ibid.
Gomacharius Arianus Comes in Agathẽſi vrbe.481.a peruadit res Eccleſiæ.ibid. incidit in febrim, ex qua conualuit oratione Leonis Epiſcopi.ibid. irridet Leonem Epiſcopum, & iterum incidit in febrem. ibid.b. male moritur. ibid.c
Gontharis in Africa tyrannus.266.d. occidi iubet Areobindum.ibid.e. ab Artabane necatur. ibid.
Gordia datur in matrimonium Philippico a fratre Mauritio Imperatore. 515.e
Gordianus pater S. Gregorij. 466.b
ſub Gotho Rege luget Eccleſia Romana. 58.b
Gothi tumultuantur in Amalaſuntham.89.d. crudeles in Romanos.ibid. eis prudenter acquieſcit Amalaſuntha.90.a. ad eos ſcribit Athalaricus, eos admonens. ibid.b. eorum arrogantia aduerſus Romanam Eccleſiam,& clericos. 104.e
Gothorum Regis Athalarici conſtitutio pro Romana Eccleſia. 105.a
Gothorum Rex creatur Theodatus. 169.e
in Gothos bellum parat Iuſtinianus. 170.d. Frãci vocantur. 188.e
Gothici belli tempus. ibid.
Gothi proſternati ſunt de ſua ſalute propter Regẽ ignauiſſimum.214.e. Vitigem Regem eligunt. ibid.e. illis vniuerſis Vitiges Rex ſcribit. 215.a. ſelectiſſimi remanẽt Romæ in præſidio.ibi.d. Rauennam feſtinant. 216. b. in eos magna charitas S. Bonifacij Epiſcopi Florentinæ ciuitatis. ibid. duos paruulos auferunt in poſſeſſione ciuitatis Tudertinæ. ibid.c
Gothus non vult parere S. Fortunato Epiſcopo Tudertino.ibid.d. diuinam ſentit vindictam.ibid. aqua benedicta a S. Fortunato miſſa conualuit. ibid.e
Gothi obſident Romam.218.b. venerati baſilicas Orthodoxorum.ibi.d. nec clericulum iniuria aut dãno affecerunt.ibid. in eos implorat auxilium Dacis Epiſcopus Mediolanenſis a Beliſario.234.d. Mediolanũ captum,& ſolo penitus æquatum eſt.238.b. eligunt Regẽ Theodibaldũ.445.e. eorũ Reges occiſi.255.b. eligunt Regem Totilã nepotem Theodibaldi Regis. ibid.

Digitized by Google

Gothorum aſperitas erga ſanctos Epiſcopos. 257.d. crudelitates erga ſanctos Dei. 258.& ſeqq. illis dederũt Siculi ſponte. 280.b. eorum odium in Siculos. ibid. ad eos orationem habet Totilas Rex, vt iuſtitiam ſeruent. 282.d. quæ cauſa ruinæ eorum. ibid.e. afficiunt nouis cladibus Romanum exercitum. 289.c. iterum capiunt Vrbem. 298.a. ceperunt Corſicam, & Sardiniam. 309.a. expelluntur e Sicilia. ibid.d. in eos miſſus Narſes a Iuſtiniano Imp. ibid. reddunt Tarentum antea captum Romanis. 314.b. Theiam Regem eligunt. ibid.d

a Gothis vindicata Italia Narſetis opera. 350.d. pacem ſanciunt cum Francis. 420.a. cum eis fœdus ineunt Franci. ibid. in eos transfertur regnum Sueuorum. 485.a. ipſi & alij barbari impleuerunt Italiam Ariana hæreſi. 489.a. in eos parat bellum Guntheramnus Rex. 518.d. de eorum conuerſione in Hiſpania. 524.c.& ſeq. de ea oratio S. Leãdri Epiſcopi. 525.b magnum gaudium parit in Eccleſia. ibid.d. eorum aſſertio Catholica. 528.e. anathematiſmi in Arianam impietatem. ibid.& ſeq. damnãc libellum a ſe editũ. 529.b. reſpuunt Ariminenſe Concilium. ibid.c. amplectuntur prima quatuor Concilia. ibid.b.c

Gothorum Epiſcoporum plenior et exuberãs profeſſio. ibid.e. pollicentur ſe prædicaturos Catholicam fidẽ. ibid. confitentur verum myſterium incarnationis Ieſu Chriſti. ibid.d. aſſerunt, quod pœna impios, & præmium ſequatur Orthodoxos, ſi iuſte vixerint. ibid.

Gothorum Apoſtolus fuit S. Leander Hiſpalenſis Epiſcopus. 530.e

Gothos e Gallijs expellere nituntur Franci. 126.b

de Gothicis rebus libros compoſuit Caſſiodorus. 386.d

in Græciæ ciuitates graſſati ſunt Hunni. 369.c

Græci mittuntur a Tiberio Imp. in auxilium Hermenegildi Regis. 483.e. quid addiderint ad Concilium Chalcedonenſe. 342.c. leues eſſe cognoſcuntur. 27.d. in eorum Eccleſia præſcribitur cęlibatus Epiſcopis, & ſacerdotibus. 173.a. impoſtura de nomine Oecumenici. 3.e. eorum in Occidente flagellum fuit Totilas Rex. 255.b. proditio. 483.e. impoſtura, quod Epiſcopus Conſtantinopolitanus dicatur Oecumenicus. 514.d. Eccleſia concordia cum Latina. 543.e. Eccleſia relapſa eſt iterum in ſchiſma. ibid.e

Gratiæ Deo agendæ ſunt pro beneficijs acceptis. 168.a

Gratiarum actiones publice reddendæ ſunt pro publicis votis. 28.b

Gratus Comes ſacri Conſiſtorij ad Hormiſdam Papam mittitur a Iuſtino Imp. 13.e. ſecundo mittitur legatus a Iuſtino Imperatore ad Hormiſdam Papam. 50.a

S. Gregorij Papæ tempore viuebant Samaritani. 126.a. eius auctoritate male defenſus error Origenis. 235.b.

S. Gregorius Papa plures ſcripſit epiſtolas ad Ruſticianã. 282.d. Quintam Synodum laudat, ſed non vt quatuor Concilia. 344.d. ad Hibernos Epiſcopos mittit librum Pelagij pro Quinta Synodo. 345.a. mittit exemplaria Quintæ Synodi ad Theodolindam Reginam Longobardorum, & ad Adulouualdum eius filium. 351.b. nominat Iuſtinianum piæ memoriæ. 398.a. tractat de prodigijs præcedentibus Italiæ cladem per Longobardos illatam. 417.d. hortatur Reccaredum ad pacem. 420.a. eius auxilio & conſilio vtitur Pelagius Papa. 451.e. Præfectus Vrbis Romæ. 465.e. fideiuſſor Laurentij Epiſcopi Mediolanenſis. ibid. a Benedicto Papa non potuit creari diaconus Cardinalis. ibid.

S. Gregorius cognatos plurimos habuit ſanctos. 466.b. adminiſtrauit Præfecturam Romanam, & quo tempore. ibid.c. ſæcularis anhelauit ad vitam ſolitariã. ibid.e. relicto ſeculo, vitã monaſticam ſuſcepit. 467.a. ſex monaſteria erexit in Sicilia, & vnum Romæ. ibid. nobilitas. ibid.

S. Gregorius Valentium tantum Abbatem habuit. ibid.b. de eius monaſtica inſtitutione. ibid.c. primum Abbatem ſui monaſterij petijt ex monaſterio S. Equitij. non fuit inſtitutionis S. Benedicti. ibid.d. cum ordinauit Pelagius Papa ex monacho diaconũ. 472.e. mittitur Conſtantinopolim Apocriſarius. ibid. conſpicuus virtutibus mittitur ad Tiberium Imp. ibid. quomodo a monaſterio ſit euulſus. 473.a. ſcribit ad S. Leandrum Epiſcopum de ſua a monaſterio euulſione. ibid. ſuos ſecum ducit monachos. 486.e. quando inceperit librum in Iob, & quando compleuerit. 478.e. eius epiſtola ad S. Leandrum de commentario in Iob. ibid.

ad S. Gregorium epiſtola Pelagij Papæ de Longobardis. 486.c

S. Gregorius diſputat cum Eutychio Epiſcopo. 491.c. demonſtrat quod corpora ſint palpabilia poſt reſurrectionem. ibid.c.d. infirmatur Conſtantinopoli. 492.a priuauit munere Apocriſarij Laurentium Archidiaconum. 495.b. ſubrogauit Apocriſarium Honoratum. ibid. reuertitur Romam cum brachio S. Andreæ, & capite S. Lucæ. ibid.c. perficit libros Moralium, quos inchoauerat Conſtantinopoli. ibid. ſcribit aduerſus ſchiſmaticos petente Pelagio Papa. ibid. de eius epiſtola ad Eliam nomine Pelagij. ibid.e. epiſtola ad Ioannem Epiſcopum Conſtantinopolitanum. 511.e. reprehendit Ioannem Epiſcopum. ibid. mittit exemplar epiſtolæ Pelagij Papæ ad Eulogium Epiſcopum Alexandrinum. 512.b. ſcribit ad S. Leandrum, qũo Reccaredum diligeret. 531.b. ſcripſit ad Petrum de continentia ſubdiaconorum. ibid.c. mutat voluntatem teſtatoris de oratorio a Ioanne erecto. 533.e & ſeq. degit in ſuo monaſterio. 534.d. in eius monaſterio quæ acciderint. ibid.

S. Gregorius Papa miſit reliquias S. Sixti in Angliam. 262.e

Gregorius Epiſcopus Lingonienſis fuit in Concilio Aruernenſi. 253.a. quanto tempore ſederit. ibid. in eius laudem epitaphium Venantij. ibid.

Gregorius ob poeticam facultatem fit Epiſcopus Antiochenus. 435.b. eius laudes. ibid.c. traduxit in admirationem Imperatores Romanos, & Reges Perſarum. ibid. amiciſſimus Epiſcopi Niſibis. 442.e. ſignificat Iuſtino Imperatori periculum Perſarum. ibid. eius admonitiones reſpuit Iuſtinus Imp. 443.a. familiaris impij Anatolij. 461.e. in eum exclamat populus Antiochenus. ibid. in maximum venit diſcrimen. 462.a. ei oſtenditur viſio de futuro Mauritio Imperatore. 472.c. in eius cauſa celebrat Synodum Conſtantinopolitanum Ioãnes Epiſcopus. 511.b altercatur cum Aſterio Præfecto Orientis. ibid.c. in eum populus iacit conuicia, probra, & contumelias. ibid.c.d. de multis accuſatur criminibus, de quibus ſe purgat. ibid.d. abſoluitur a Patriarchis & ab Epiſcopis. ibid. eius abſolutio confirmatur a Pelagio Papa. 512.a. reuertitur cum honore Antiochiam. 514.e innocẽs liberatur ab ingenti terræmotu. ibid.e. 515.b reconciliat exercitum diſſentientem in Oriẽte. 518.a eius oratio cum lacrymis maxime potens. ibid.b. communicat conciliatos milites. ibid. eius commendatur humilitas. ibid.c

Gregorius Theologus contra Origenem probat æternitatem gloriæ, & pœnæ. 231.d

Gregorii Papæ Septimi epiſtola ad Demetrium Regem Ruſſorum. 543.a

Gregorius Turonenſis infirmus ſe confert ad baſilicam S. Martini, a quo recipit ſanitatem 410.d. mirifice laudat in multis S. Gregorium Papam. 466.c. in eum congregatur Synodus Brennacenſis. 473.d. in eum quas parauerint inſidias inimici. ibid. eum defendere conatur Modeſtus faber lignarius. ibid. e. iuramēto ſe purgat a calumnijs. 474.a. impertit benedictionem Chilperico Regi. 475.a. eius diſputatio cum Agilane legato Ariano. 480.a. & ſeq. diſputat aduerſus Chilpericum Regem pro fide Catholica. 482.d. intercedit pro furibus apud Chilpericum Regē. 486.a eius ingreſſus in Epiſcopatum laudatur a Fortunato. 446.e. nobilitas cum ſanctitate. ibid. infirmitas deſperata. 447.b. ſtatim inuoluit hauſtu pulueris ſepulchri S. Martini. ibid. ſanatur a dolore ventris velo S. Martini. ibid. conualuit ab impedimento linguæ virtute S. Martini. ibid. c. ad communionam recipit Moroueum apoſtatam. 461.b. in receptione Morouei minime laudandus. ibid. cum eo erat Ragnemodus Epiſcopus Pariſienſis. ibid. in Concilio Pariſienſi defendit innocentem. 463.d. eius grauis ſententia. ibid. e. in eum quæ Chilpericus ingerat. 464.a. tentatur a Chilperico, & a Fredegunde Regina. ibid. a.b ſuprema perſoluit in morte S. Radegundis. 539.d

Gregorij famuli Dei epitaphium in Eccleſia S. Gregorij in Hiſpania. 262.d

Gregorius nominatus Archiepiſcopus Vladika Polocenſis Vitebſcēſisq; ſubſcriptus in litteris Ruthenorum. 544.e. 545.d

Gudelina coniux Theodati Regis. 170.e

Gummar Dux crudeliſſimus Longobardorum. 437.e

Gundebaldus Rex Burgundionum. 91.b

Gundebaldus Dux ſuperatur a Theodoberto. 450.d

Gundebaldi iuſſu fit Epiſcopus Fauſtinianus. 520.e

Gundebaldum excepit Vrſicinus Epiſcopus, & ideo excommunicatur. ibid.

Guntheramnus habuit ſedem ſui Regni Aurelianis. 402.c. celebrari iuſſit Concilium Lugdunenſe primum. 429.c. includi iubet in monaſterium Salonium & Sagitarium Epiſcopos. 449.b. educit Epiſcopos e monaſterio. ibid. c. bellum gerit cum Sigeberto & Chilperico. 450.d. Concilium Pariſienſe procurat, vt fiat pax inter Reges. ibid. laudatur a Gregorio Turonenſi. ibid. conſpirat in Sigebertum. 457.b. pergit cum Moroueo. 462.c. Boſo interfecit Draccolenum Ducem. 468.c. liberatur a magno naufragio ope ſancti Martini. ibid. Synodum Cabilonenſem cōgregat. 470.b. ei oſtenditur viſio de damnatione Chilperici Regis. 516.c. proficit ex viſione. ibid. d. ſuſcipit Aetherium Epiſcopum calumnijs oppreſſum. ibid. eius benignitas & miſericordia commendatur. ibid. eligit Sulpitium Epiſcopum Bituricenſem. ibid. parat bellum aduerſus Gothos, & vincitur. 518.d. affligitur propter bellum Catholicis Gothis illatum. ibid. e. demonſtrat cur bellicæ res infauſtum finem ſortiantur. ibid. cultor iuſtitiæ. 519.a. Deum timebat, eccleſias amabat, & venerebatur ſacerdotes. ibi. curat vt conuocetur Concilium Matiſconenſe ſecundum. ibid. b. habuit zelum Dei, ſed non ſecundum ſcientiam. ibid. c. conatur perſequi Theodorum Epiſcopum. ibid. detinet Theodorum Epiſcopum. ibid. d. eum rogat Childebertus Rex pro Theodoro Epiſcopo. ibid. e

Guntheramni edictum ad Epiſcopos & Iudices. 521.d. hortatur Epiſcopos, vt inuigilent prædicationi. ibid. e. præcipit, vt colantur dies feſti. 522.a. demonſtrat quid agere debeant ſacerdotes. ibid. vult iuſtitiam ſeruari. ibid. b. emendabat peccata populorum. ibi. e decernit vt omnia pia legata ſoluantur. 523.c. ab eo pacem petit Reccaredus Rex. 522.c. ad eum duplicem legationem mittit Reccaredus, & nihil obtinet. ibid. aliam legationem mittit Reccaredus, & nihil proficit. 531.a. in eum irruit Reccaredus, & prædas agens reuertitur. ibid. b. a ſicario fruſtra inuaditur. 537.e. verberatum ſicarium dimittit. ibid. confirmat donationem factam monaſterio Radegundis. 538.c

Gurgenes Rex Iberorum. 64.b. ad Iuſtinum Imp. confugit. ibid. e

H

in Hadriatico mari magna tempeſtas, in qua ſaluatur Maximianus Abbas cum ſocijs. 486.e

Hæreſes nouæ ortæ in Aegypto. 41.a. profligandæ ſunt a Principibus. 123.a. & ſchiſmata ſunt penitus extirpanda. 29.a. Theodori Mopſueſteni contenta ſexaginta capitibus, & incipiunt a pag. 328.e. vſque ad 334. adulterino amore diligunt Chriſtum. 526.c. concubinæ obtinēt locum. ibid. in Eccleſia ſpinæ ſunt. 525.c

Hæreſis Ariana exiccata decreſcit. 489.a

Hæreſiarchæ nomen appetunt hæretici. 41.b. ſunt lutoſi fontes, ex quibus turbidi riui emanant. 388.d

Hæreticæ fœminæ non poſſunt frui priuilegijs dotis. 251.d

Hæretici Acephali Seueriani. 184.e. Agnoitæ. 184.b. Angelitæ. 186.e. Aphthartodocitæ. ibid. d. Cancobabditæ. ibid. e. alij dicti Corrupticolæ. 41.b. Damianiſtæ. 186.e. Eutychiani abhorrent ab humanitate, & vincunt immanitatem. 37.d. Hæſitantes. 315. Iacobitæ. 184.d. Iconoclaſtæ recentiores inſaniunt in ſacras imagines, vt hæretici antiqui. 444.a Monophyſitæ. 185.e. Monothelitæ. ibid. Nouatores ſequuntur veſtigia antiquorum hæreticorum. 9.c. Origeniſtæ iterum inſurgunt in Palæſtina. 134.a. Petritæ, & Paulitæ. 186.e. alij dicti Phātaſiaſtæ. 41.b. Priſcillianiſtæ ſimulant abſtinentiam. 222.e. Themiſtiani a Themiſtio dicti. 41.b. 184.d. Theopaſchitæ blaſphemant. 43.c. Tetraditæ qui. 186.e. Tritheitæ. 185.b

Hæretici in Crucem inſaniebant ſacrilegis factis. 9.b. vitia carnis ſequuntur. ibid. e. blaſphemant. ibid. d. quanta mala moliantur contra monaſteria & monachos. 10.b.c. homicidæ ſæpe ſunt, & ſanguine ſacra altaria reſpergunt. ibid. Eccleſiam diſſipant. 11.b. cū eis communicantes ſunt ab Eccleſia eijciendi. 15.c.d. conuerſatio eſt prohibita. 17.e

ab Hæreticorum contagione Catholicus diſiungere ſe debet. 20.c

Hæreticorum memoria Imperatorum & Patriarcharum damnatur. 25.a

Hæretici debellantur, extinguuntur, & ignominioſe ſepeliuntur. 28.b. conantur introducere nouas locutiones. 29.d.e. ſemper habent falſos prætextus. 30.e ad eos deficit Vitalianus. 31.c. quam doloſi & fraudulenti. 33.b.c. aliquando Catholici videntur. 51.c. habent errorem occultum ſub piorum verborum inuolucro. 33.e. fouent oua aſpidum aſſertione Catholicæ fidei. ibid.

Hære-

Hæreticorum ſcripta ſunt doloſa arte fucata. 33.d. *panem porrigunt veneno corruptum.* 34.c. *abutuntur perſonæ nomine.* 35.a. *aurea calice Babylonis blaſphemias propinant.* ibid.c. *ſimulant impugnare vnam hæreſim, & incidunt in aliam.* ibid. *blaſphemi in Trinitatem.* ibid.a. *ſunt verſipelles.* ibid.c. *eorum conſueta arrogantia.* ibid.e. *fimbrias dilatant.* 36.a. *eorum perfidia bonum nobis parit.* ibid.b. *vi & fraude agunt.* 37.d. *quæ nefaria in Ioannem & alios admiſerint.* ibid. *latent ſub velamine ſanctitatis.* ibid.

Hæreticorum tumultus Theſſalonicæ. 38.d. *Ioannem occidunt.* 39.a. *ſe excuſant.* ibid.d. *inter ſe ſunt contrarietate diſciſſi.* 41.b. *eis liberum eſt aſtruere quicquid velint.* ibid. *exagitantur prurigine gloriæ.* ibid. *appetunt nomen hæreſiarchæ.* ibid. *procaces ſunt nouitate verborum.* 42.b. *eorũ libri prohibentur.* 44.d *non audebant palam inſurgere in Romanum Pontificem.* 45.a. *proferunt monſtruoſa mendacia.* ibid.c. *eorum impoſturæ deteguntur.* ibid.e. *in eos reſcribit Iuſtinianus Imperator.* 52.e. *de eis ſubtiliter eſt inquirendum.* ibid. *contra hæreticos inſurgunt.* 52.c. & *inter eos ſemper eſt diſcordia.* ibid.

Hæreticorum exercitus inſonat contra fidei fundamenta. 55.e

Hæreticorum quauis macula non eſt polluenda Eccleſia. 56.a

Hæretici malunt dubitare, quàm credere, certare, quàm noſſe; ſequi dubia, quàm ſeruare decreta. 56.d. *ab eorum inſidiis tuemur auctoritate canonum.* 58.d. *eis reſtitit Epiphanius Epiſcopus Conſtantinopolitanus.* ibid.e. *eorum venena per omnia ſunt comprimenda.* 59.a. *in eos ſcribit Seuerinus Boetius.* 61.a. *eos inquirere ad Romanum ſpectat Pontificem.* 72.e. *per flagella puniuntur.* ibid. *etiam munera abstulerunt eccleſiæ Vaticanæ.* 73.a. *omni magiſtratu & dignitate priuantur.* 74.a. *in eos ſcribit S. Fulgentius.* 77.e. *omnes exagitauit Iuſtinus Imperator.* 78.a. *in eos conſtitutio Iuſtiniani Imperatoris.* 121.b. *inſurgit S. Sabas.* 123.b.c. *quæ decreuerit Iuſtinianus Imp.* 131.c. *non poſſunt teſtimonium ferre in Catholicos.* ibid. *inſtar veſpertilionum declinant radios Solis, & tenebras appetunt.* 134.a. *abutuntur ſimplicitate ſanctorum virorum.* 134.e

Hæreticorum Origeniſtarum errores. 115.e

Hæretici in inferno cremantur. 136.b. *incidunt in tenebras exteriores, vt Aegyptii.* ibid.e. *eorum furor in ſanctos monachos.* 137.a. *inter ſe diſſidẽtes.* 146.d *in eos inſurgunt Iuſtinianus Imper & Epiphanius Epiſcopus.* ibid.c. *edictum Iuſtiniani Imperat.* 147.a. *eos anathematizat Iuſtinianus Imperator.* ibid.c. *ſemper correcti ſunt ſententia & iudicio Papæ.* 149.b

Hæreticorum turba fremit in prærogatiuas Romanæ Eccleſiæ. 159.e. *patefaciunt imperitiam ſuam.* 164.a. *eorum mendacia confutantur.* ibid.d. *deliria, imperitia, & mendacia.* 165.a.c. *ægre ferunt laudes effuſas Romanæ Eccleſiæ.* ibid.d

Hæretici Iurecconſulti quam hallucinentur, & volunt videri Theologi. 166.b. *recipiendi non ſunt cum honoribus.* 180.d. *ordiuntur funeſtiſſima.* 184.a. *inter ſe maxime pugnant.* ibid.d.e. *eorum conditio.* 186.d. *templa et vtenſilia ſolita expiari a Catholicis.* 203.d *eis eſt reſiſtendum.* 195.d.e. *damnantur ab Agapeto Papa.* 196.a. *eis præfiniendus eſt terminus ad reſpiciendum.* ibid.e. *detrimentum afferunt ſimplicioribus.* 212.a. *vbique damnati.* ibid.c. *ſæpe ſupponunt ſcripta.* 221.a.b.e

Hæreticos anathematizent qui ordinandi ſunt Epiſcopi. 232.d. *ſunt organa diaboli.* 198.e. *in eos exclamandum eſt.* ibi. *ab eis cupiunt liberari Orientales.* 199.c *fugandi e ciuitatibus.* 200.e

Hæretici ſæpe ſunt ſubditi, quando Principes ſunt hæreſi inquinati. ibid.d. *eos qui non expellunt, in anathema incidunt.* 201.a. *pietatem ſimulant.* ibid.b. *eorum libri ſunt igni tradendi.* ibid.d. *magno periculo ſinuntur degere in ciuitatibus.* 202.d. *in eos plures oblati ſunt libelli Synodo Conſtantinopolitanæ.* 207.d. *ſententia Mennæ, & Synodi Conſtantinopol.* 208.a. *conſtitutio Iuſtiniani Imperatoris.* 210.d. *eorum libri omnino prohibentur a Iuſtiniano Imper.* 211.c. *in ſolitudinem ſunt mittendi.* ibid. *ſemper aliquid inueniunt contra vera dogmata.* ibid.d. *videntur inſurgere in hæreticos, vt appareant Catholici.* 315.c. *eos anathematizat Vigilius Papa.* 241 e. & *ſeq. reſipiſcentes quid agere debeant.* 243.c. *non poſſunt ædificare oratoria.* 251.a. *in eos conſtitutio Iuſtiniani Imperatoris.* 251.c. *vocibus, quæ pie ab Orthodoxis dicuntur, peruerſe vti ſolent.* 271.e. *anathematizantur etiam poſt mortem.* 272.e

in *Hæreticum diuinorum contemptorem vltio Dei.* 291.c

in *Hæretici hominis officinam dæmon debaccatur.* 293.a

Hæreticis eſt gratum, quando diſſentiunt inter ſe Catholici. 302.a. *eorum impoſturæ deteguntur.* ibid. *pœnitentes ab Eccleſia ſunt recipiendi.* 338.a. *eis fruſtra condeſcenditur.* 343.c. *reprehenduntur, quia damnãt ſepulturas Eccleſiaſticas.* 352.d. *decipiuntur, quia non accipiunt doctrinam a Patribus.* 386.a. *cum eis conuerſari periculoſum eſt omnibus.* 388.a

Hæreticus presbyter Arianus prouocatur ad miraculũ a diacono Catholico. 482.a. *cõfunditur, & a Deo flagellatur.* ibid.c

Hæretici ſacramentum datum non ſeruant. 483.e. *reprehenduntur multis argumentis de auctoritate Papæ.* 513.a. *ſtatim volunt videri Theologi, licet ignorantes.* ibid. *eorum conuerſio magnum gaudium parit in Eccleſia.* 525.d. *reſpuunt Eccleſiæ vnitatem.* 526.c. *eorum libri comburendi.* 530.e. *cum eis nec communicandum in vita, nec in morte.* 435.e. *eos perſequitur Deipara.* 462.a. *volunt ſimulare miracula, ſed Deus detegit eorum impoſturas.* 479.b. *miraculis Chriſtianorum confunduntur.* ibid.d. *eorum extrema dementia.* 480.d.e. *in eos deluſores Deus retorquet ludibrium.* 481.a. *de eorum benedictionib. non participabant Catholici.* ibid. *ſunt arrogantes.* ibid.d.e

Hæſitantes hæretici. 315.c. *eis licet aliquid conceſſum ſit, non tamen ſunt conuerſi.* 343.e

Hariolos conſulit Maroueus, qui falſa prædicunt. 462.d

Hebræi inimiciſſimi ſunt Chriſtianorum. 64.e. *omni magiſtratu & dignitate priuantur.* 74.a. *fuerunt ingrati in benefactorem.* 75.a. *victi ab Elesbaan Rege Aethiopum & occiſi.* ibid.e. *viguerunt magna potentia, & Reges conſtituerunt.* 251.e. *eis conceditur doceri omni lingua.* 306.c. *de eis conſtitutio Iuſtiniani Imp.* ibid. *eorum conuerſio per Simeonem Salum.* 293.e. *conuerſio Aruerni.* 459.c.d. *ſynagoga deſtructa.* ibid.

Hebrææ fœminæ conuerſio per S. Germanum Pariſienſem Epiſcopum. 460.b

Hebræi. Vide, Iudæi.

Hebraica perfidia proſtrata, & eius cornua iterum confringuntur. 76.e

in *Helbam inſulam receſſit S. Cerbonius Epiſcopus Populoniy.* 437.d

Helenæ

Helenæ comparatur Euphemia Auguſta. 19.e
S. *Helena conſtructum templum Conſtantinopoli.* 172.b
Hellas pron.ncia conteſtatur Vigilium Papam contra edictum Iuſtiniani. 276.d
Helliſtaus Aethiopum Rex Chriſtianus vincit Homeritas infideles. 121.a
Helmiges armiger Alboini Regis Longobardorum. 430.d. Alboinum interficit. 431.a. eius & Roſimundæ fuga ad Romanos. ibid. cum quærit interficere Roſimunda Regina, & vterque veneno perit. ibid.b
Helpidius germanus Montani Epiſcopi Toletani. 130.d
Helpidius Epiſcopus frater Iuſtiniani Epiſcopi Valentiæ. 290.d
ad *Henricum Imperatorem confugit Demetrius Rex Ruthenorum.* 543.c
Heraclas Epiſcopus magnas tentationes ſuſtinuit ab Origene, 228.c. Origenem medio pulchræ ſegetis euulſit. 230.b
Heraclius legatus Concilii Bizaceni ad Iuſtinianum Imperatorem. 248 c
Hereclianus presbyter Romam mittitur legatus a Sinodo Conſtantinopolitana. 48.c
ad *Heraclii Imperatorem ſcribens Agathon Papa laudat Iuſtinianum.* 398.a
Heraclius Epiſcopus Burdegalenſis Nantinũ Comitem excommunicauit, 476.c. ab eo ſe exuri Nantinus Comes exclamat, & in iudicium vocari. ibid.
Heraclius mittitur explorator a Philippico. 532.a
S. *Herculanus Epiſcopus Peruſinus martyrio coronatur. 267.b. eius corpus inuentum immaculatum.* ibid.c
Heredes legata adimpleant, alioquin a Deo puniuntur. 92.b
Hermencfridus Thuringiorum Rex Amalabergam coniugem accepit. 91.a. expugnatur a Francis. 107.a
S. *Hermetis cœmeterium fecit Pelagius Papa.* 533.c
Hermias philoſophus ad Perſas, relictis Chriſtianis, ſe confert. 352.c. ad quos deinde, viſa veritate, reuertitur. ibid.b
ad *Hermogenem Magiſtrum Officiorum ſcribit Iuſtinianus contra raptores.* 112.a
Hermenegildus filius Leuuigildi Regis in Hiſpania. 478.c. accipit in matrimonium Ingundem filiam Sigeberti. ibid. conuertitur ab Ingunde coniuge. ibid. pugnat cum Leuuigildo patre Ariano. ibid.d. legat in Orientem S. Leandrum Epiſcopũ Hiſpalenſem. ibid. pugnat contra Leuuigildum. 483.c. confugit in eccleſiam. ibid. ſe proſtrauit ad pedes Leuuigildi parentis. ibid. in carcerem detruditur. 484.a. eius cõſtantia. ibid. terrenum regnum deſpicit. ibid.b. exprobrauit Ariano Epiſcopo. ibid. eius martyrium. ibid. corpus honorificatur ſignis diuinitus oſtenſis. ibid.c
Herodianus Præfectus Conſtantinopolim venit cum Beliſario. 247.c
Herulorum nobilis miles capitis pœnam ſubijt, quia ſeruum interfecerat. 355.d
in *Hibernia fecit ſibi monaſterium S. Columbanus.* 404.b
Hibernia plura conſtructa ſunt monaſteria. ibid.c
Hiberni Epiſcopi fiunt ſchiſmatici. 409.c. ſteterunt in ſchiſmate vſque ad tempora S. Gregorii. 410.a
Hibernos Epiſcopos vocat ad vnitatem Eccleſiæ Pelagius Papa. 495.e
S. *Hieronymus collegit errores Origenis.* 233.c
Hieroſolymam tranſlata ſunt vaſa templi. 167.d. legationẽ mittit Radegundis Regina pro reliquijs. 411.d. in ea plura edificata templa a Iuſtiniano Imp. 124.c. 125.a. ibi peregrinatur S. Germanus. 383.a
Hieroſolymitana Eccl. erecta in Patriarchatũ. 348.a
Hieroſolymitanæ Eccleſiæ qui Metropolitani & Epiſcopi ſubiecti. ibid. ei conceditur facultas alienandi domos. 209.c
Hieroſolymitanum Concilium ſub Petro Patriarcha. 212.b. ei quot Epiſcopi interfuerint. ibid.c
Hieroſolymitani probant ſe vere Catholicos eſſe. 11.c. eis ſcripſit Iuſtinianus contra hæreticos. 147.d
Hilarius calumniator ſubdiaconatus officio priuatur, & flagellatus in exilium deportatur. 72.e
S. *Hilarius Epiſcopus Gabalitanus fuit in Concilio Aruernenſi. 253.b. eum ſalutat Fortunatus.* ibid.c
Hildericus filius Hunerici creatur Rex Vuandalorum. 62.b. omnes Epiſcopos exules in Sardinia exiſtentes reuocat. ibid. c. legationem mittit ad Iuſtinianum Imperatorem. 99.e
ad *Hildericum Regem ſcribit Athalaricus Rex de morte Amalafridæ. 108.a. in eum quæ molitus ſit Athalaricus. ibid. b. captiuus detentus a Gilimere. 119.d. ſeptem annis regnauit. ibid.e. pro eo ſcribit Iuſtinianus Imp. ad Gilimerem. ibid. arctiori traditur cuſtodiæ.* 120.a
Hypatius Epheſinus mittitur, vt auferat pallium Paulo Epiſcopo. 217.c
Hiſpalenſis Synodus celebrata ſub S. Leandro Epiſcopo. 537.c. in eo quot canones ſanciti. ibid.d
in *Hiſpania bellum mouent Francorum Reges. 255.d. ex ea reliquias aſportat in Galliam Childebertus Francorum Rex, 256.a. multum debet S. Martino Epiſcopo Gallicienſi. 477.b. in ea excitatur perſecutio a Leuuigildo Rege Ariano. 478.a. illuc reuerſus Agilanes legatus Arianus conuertitur. 481.a. plena Ariana hæreſi, & Dei gratia exiccata. 489.a. diu laborauit Arianorum errore. 527.a. ſociatur cum Eccleſia Catholica. ibid. in ea celebratur Concilium. 524.e. ſemel in anno Concilia celebrari debebant. 530.e. in ea epitaphia Gregorii & Paulæ famulorũ Dei.* 262.d
Hiſpanicæ Eccleſiæ laus. 390.d
Hiſpani fœdus iungunt cum Francis. 420. a. pugnant aduerſus Græcos. ibid.
in *Hiſpania fons baptiſmatis miraculoſus.* 291.b
Hiſpani errauerunt in celebratione Paſchatis. 440.d. 463.c
in *Hiſpaniarum prouinciis recitandum erat Symbolum fidei ante ſumptionem Euchariſtiæ.* 529.e
Hiſtoria Pauli diaconi de Narſete corruit. 417.a
in *Hiſtorias publica Acta inferri ſolita.* 2.b
ex *Hiſtoriis cognoſcuntur prauitates & ærumnæ huius mũdi.* 302.e
Hiſtorici veritatem ſcribant, inuidiam non timentes. 392.a. recentiores errant in tractatione Trium capitulorum. 510.e
Homicidæ ſeuere puniendi in bello. 154.b
Homiliæ plures & ſcripta S. Fulgentij. 77.d
Hominis vera origo, & quomodo anima præexiſtere nõ poſſit. 226.227
Homines interdum occidit mœror animi. 456.c
Homo creatus, vt præcepta Dei ſeruet, & in cælum aſcẽdat. 227.d
Homeritæ ad fidem conuerſi Conſtantii Auguſti tempore. 64.c. ex eis orta eſt Regina Saba, quæ ad Salomonem venit. ibid. ex eis venit eunuchus Candacis Reginæ Aethiopum. ibid. d. plures ex eis facti ſunt martyres. ibid. eis olim dicta Saba, & Arabia Felix. ibid.e. in eos expeditio Regis Aethiopum. 74.d. eorum Regis doloſus apparatus. 75.b. eius artes doloſæ irritæ redditæ. ibid.c. 76.c

Home-

Homeritæ victi & occiſi cum ipſorum Rege. 75. e. & *ſeq.*

Homeritarum res ab Elesbaan Aethiopum Rege componuntur. 76. d. *eorum Rex conſtituitur Abrabamius vir pius.* ibid.

Honeſtas in ſacerdote maxime commendanda. 172. e

Honor miniſtri, cultus eſt domini. 42. b

Honores quomodo ſint contemnendi. 76. d. *non ſunt conferendi lapſis, licet conuerſis.* 180. d. *non quærunt vere pænitentes.* 181. a

Honoratus Archiepiſcopus Mediolanenſis ad Genuenſem vrbem confugit propter Longobardos. 427. a

Honoratus Notarius miſſus Conſtantinopolim a Pelagio Papa. 486. e. *ſubrogatur Apocriſarius apud Mauritium Imperatorem.* 495. b

Honorius Epiſcopus Mediolanenſis. 466. e

Honorius Epiſcopus Salonitanus. 300. a

ad *Hormiſdam Papam Iuſtini epiſtola.* 15. a

Hormiſdæ Papæ epiſtola ad Iuſtinum Imperatorem. ibid. b

cũ *Hormiſda Orientales Epiſcopi agunt de pace Eccleſiæ.* ibid. d

ad *Hormiſdam Iuſtini epiſtola.* ibid. e. *item Ioannis Epiſcopi.* 14. c. & *Iuſtini Imp.* ibid. d

Hormiſda quid agendum eſſet Ioanni Epiſcopo præſcribit. 15. d. *legationem mittit Conſtantinopolim.* 17. b. *quos legatos conſtituat.* ibid. *commonet legatos, quomodo ſe gerere debeant.* ibid. d. *fidei profeſſionem a Ioanne Epiſcopo Conſtantinopolitano exigit.* 18. b. *eius epiſtola ad Iuſtinum Imperatorem.* ibid. e. *Iuſtinum valde laudat.* ibid. *hortatur Iuſtinum Imp. ad pacem, & ad reſtituendam fidem.* ibid. c. *nihil prætermiſit officij, quo legatio felicem conſequeretur effectum.* 19. d. *eius epiſtola ad Euphemiam Auguſtam.* ibid. *comparat Euphemiam cum Helena.* ibid. e. *eius epiſtola ad Ioannem Conſtãtinopolitanũ Epiſcopum.* 20. a. *Ioannem ad pacem & concordiam hortatur.* ibid. b. *vt ſequatur Chalcedonenſe Concilium.* ibid. *vt ab hæreticorum contagione ſe ſeiungat.* ibid. c. *eius litteræ ad Ioannem Conſtantinop. Epiſcopum.* ibid. d. & *ad Theodoſium Archidiaconum Conſtantinop.* & *vniuerſos Catholicos epiſtola.* ib. d. e. *eius ſolertia in rebus agendis.* 21. d. *ad Celerem & Patricium ſcribit.* ibid. *eius litteræ ad Præfectum Prætorij Theſſalonicenſis.* ibid. e. *epiſtola ad Anaſtaſiam & Palmatiam Senatorias feminas.* 22. b. *ad eum relatio Legatorum.* ibid. c. & *ſeq. Theodoriti Epiſcopi epiſtola.* 23. b. *eius libello proœmium affixit Ioannes Epiſcopus Conſtantinopolitanus.* 24. e

Hormiſda fidei libellum offert ſchiſmaticis. ibid. d. *ad eum fidei profeſſio mittitur a Conſtantinop. Epiſcopo.* 25. a. *Iuſtini epiſtola.* 25. e. *ſcribunt Legati de Antiochena Eccleſia.* ibid. d. *litteræ Ioannis Conſtantinop. Epiſcopi.* 26. b. *illi congratulantur Epiſcopi de inita pace.* ibid. d. *ſcribit Andreas Epiſcopus Prænalitanus.* ibid. e. *ad eum Iuſtiniani epiſtola.* 27. a. & *Pompeij V. C. litteræ.* ibid. b. *ſcribit Iuliana Anicia.* ibid. c. *Anaſtaſiæ epiſtola.* ibid. d. *ſolicitus de pace inter Orientem & Occidentem.* ibid. e. *Paulinum mittit Conſtantinopolim.* 28. a. *lætatur de pace inita.* ibi. b. *eius epiſtola ad Iuſtinũ Imp.* ibi. c. *demonſtrat quæ ſint firma Imp. munimẽta.* ibi. d. *hæreſes & ſchiſmata extinguere nititur.* ibid. e. *hortatur Iuſtinum pro Alexãdrina & Antiochena Eccleſia.* 29. a. *legatos Iuſtino commendat.* ibid. *ad plures aulicos pro Eccleſia ſcribit.* ibid. b. *ad eum ſcribit Dioſcorus legatus.* ibid.

Hormiſda prohibet ne Antiochena eccleſia ſit ſub Conſtantinop. ibid. d. *ſcribit ad Iuſtinum.* ibid. b. *eius litteræ ad Ioannem Conſtantinopolitanum.* ibid. *epiſtola ad Pompeium.* ibid. & *ad Anaſtaſiam.* ibid. & *ad Iulianam.* ibi. *ad eum littera Iuſtiniani.* 32. a. *ab eo petit reliquias Iuſtinianus.* ibid. *ad eum epiſtola Iuſtiniani.* ibid. e. *ſcribit ad Iuſtinianum.* 36. e. *cum eo tractatur cauſa Victoris diaconi.* ibid. d. *iterum ſcribit ad Iuſtinianum.* ibid. *reliquias mittit ad Iuſtinianum.* ibid. e. *Scythas monachos retineri iubet Romæ.* ibid. *ſcribit ad Dioſcorum de monachis.* 37. a. *ad eum ſcribit Dioſcorus.* ibid. b. *eius epiſtola ad legatos Conſtantinop.* ibid. d. *Dorotheum ad ſe vocat.* ibid. e. *iubet curari, vt Ariſtides Romam veniat.* 38. a. *ei quid referant legati de rebus Theſſalonicæ.* ibid. b. *eius litteræ ad legatos.* ibid. e. *ſcribit pro Thoma & Nicoſtrato Epiſcopis.* 39. a. *eius epiſtola ad Ioannem Conſtantinop.* ibid. b. *ad plures pro Elia.* ibid. *ad eum referuntur quæſtiones de fide a Iuſtino Imp.* 41. d. *ſcribit Iuſtinus Imp.* ibid. e. *Iuſtiniani littera.* 42. a. *dicit nõ eſſe audiendos hæreticos.* ibi. b. *eius ſententia, quid de S. Trinitate ſit credendum.* ibid. e. *ad eum Dioſcori litteræ.* ibid. *legationem exigit ab Epiphanio Epiſcopo Conſtãtinopolitano.* ibi. d. *in eum quæ præſtiterit Epiphanius.* 43. a

Hormiſdæ Papæ epiſtola ad Poſſeſſorem Epiſcopum. 44. a. *Poſſeſſoris fidem & charitatem commendat.* ibid. *admonet quales ſint Scythæ monachi, vt vitentur.* ibid. b. *eius ſententia contra libros Fauſti.* ibid. d. *admonet quomodo ſint legendi libri improbati.* ibid. *eius epiſtola ad Poſſeſſorem ſit Encyclica.* 45. a. *eius eſſe epiſtolam ad Poſſeſſorẽ negant hæretici.* ibid. *in eam ſcribit Ioannes Maxentius.* ibid. *ad eum Hormiſdam ſcribit Iuſtinus Imperator in reditu legatorũ.* 46. b. *ſcribit Iuſtinianus, ne deleantur nomina aliquorum Epiſcoporum.* 47. b. & *ſcribit Epiphanius Epiſcopus Conſtantinopolit. in principio ſui Epiſcopatus.* 46. c. & *ſcribit Conſtantinopolitana Synodus de nouo Epiſcopo.* 48. b. & *legatos mittit Synodus Conſtantinopolitana.* ibid. e. & *ſcribit Epiphanius, & munera mittit.* 49. a. e. *ab eo petitur ne deleantur nomina defunctorũ Epiſcoporum.* 49 e. 50. e. *ad eum legatio Iuſtini Imperatoris.* 50. a. & *epiſtola Iuſtini Imperatoris pro concordia Eccleſiarum.* ibid. b. *ab eo petit Iuſtinus, vt ſequatur definita ab Anaſtaſio Papa.* ibid. d. *ei commendatur cauſa Hieroſolymitani Epiſcopi.* ibid. e. *ad eum alias de ijſdem dat litteras Iuſtinianus.* 51. a. *Dorothei Epiſcopi Theſſalonicenſis epiſtola.* 51. e. *cum eo ſe excuſat Dorotheus de ſcelere contra legatos.* ibid. *eius epiſtola ad Dorotheum Epiſcopum Theſſalonicenſem.* ibi. d. *Dorotheum plurimum accuſat.* ibid. *eius epiſtola ad Iuſtinum de legationis tarditate.* ibid. e. *Litteræ ad Epiphanium pro Epiſcopis exulibus.* 52. a. *laborat pro reſtituendis Epiſcopis.* ibid. *Roma retinet legatos integra hieme.* 54. b. *ad eum ſcribit Iuſtinianus Conſul legatorum moræ impatiens.* ibid. b. *eius epiſtola ad Iuſtinum Imperatorem de communicatione Epiſcoporum.* 55. a. *mirum in modum laudat Iuſtinum Imperatorem.* ibid. *appellat Iuſtinum alterum Ezechiam.* ibid. b. *hortatur Iuſtinum, vt ſubditos errantes cogat, & non ſequatur.* ibid. *iuſte negat iniuſte petita.* ibid. *ſatius eſt diligentior propter ſcandala ſecuta* ibid. e. *curat ne Eccleſia polluatur quauis macula hæreticorum.* 56. a. *non Imperatorem tantum erudit, ſed omnes fideles.* 55. e. *ſcribit ad Iuſtinum de fide.* 56. b. c

Hor-

Digitized by Google

Hormiſda admonet, vt ſequamur doctrinam Patrum. 56.c. *eius exemplum imitatione dignum.* 58.a. *edidit dignum ſpecimen inconcuſſi roboris Pontificu.ibi. a prædeceſſorum veſtigijs moneri minime paſſus eſt. ibid. eius epiſtola ad Epiphanium. ibid.b. Epiphanio Epiſcopo Conſtantinopolitano legauit ſuas vices. ibid. voluit lapſos cum libellis recipi,& ad ſe libellos hos mitti.ibid. pertractat quid faciendum ſit de Eccleſia Hieroſolymitana.* 59.a. *nec minimum quid permiſit deflecti a veritate.ibid.d. ad eum Iuſtini epiſtola de Paulo Antiocheno Epiſc.*60.a. *eius Papæ felicitates* 63.c. *fuit alter Simeon. ibid. vidit Orientalem Eccleſiam vnitam, & Occidentalem in Africa.ibid.d. eius tempore propagata eſt fides apud Gentes.ibid. obitus.*72.b. *quanto tempore ſederit, & ſoluitur controuerſia. ibid.c. eo conciue gloriantur Fruſinates populi.ibid. eius digna memoria. ibid.d. compoſuit c.erum,& pſalmis erudiuit.ibid. inter Sanctos relatus.ibi.c. eius alia egregia facta.ibid.d. Manichæos diſcuſſos cum examinatione plagarum in exilium deportari iuſſit.ibid.e. ſub eo munera Iuſtini Imperatoris ad Romanam Eccleſiam.* 73. a. *munera Thedorici Regis Italiæ ad Vaticanã baſilicam.ibid.b quæ ornamenta eccleſijs contulerit. ibid.c.quaſi alter Onias ſummus Saterdos laudatur.ibid.b. quot ordinationes fecerit,& vbi ſepultus. ibid.c. ab eo vſque ad Vigilium ordinationes Romanorum Pontificum fuerunt expoſitæ.* 240.d. *ab eo pacem petit Iuſtinus Imperator.* 442.d

Hormiſdes regnum ſuſcipit Perſarum,mortuo Coſrhoe, 456.b

Horologia vtiliſſima ſunt hominibus. 385.d. *ſuo monaſterio præparauit Caſſiodorus.* ibid.

Hoſpitalia commendantur a Iuſtiniano Imperatore, & ad quid teneantur eorum Prepoſiti. 111.b

Hoſpitale ædificatum a Narſete. 443.c

de *Hoſpitalibus tractat Iuſtinianus Imp.* 251.a

Hoſpitale S.Samſonis inſtauratum,& non conſtructum a Iuſtiniano Imp. ibid.

Hoſpitia duo ædificata a Iuſtiniano Imp. & pro peregrinis, & pro pauperibus ægrotis. 125.a

*Hoſpitiola pauperum opprimebãtur a Ruccoleno.*458.b

*Hoſpitius voluntarie recluſus ad penitentiam vinctus catenis,& indutus cilicio.*447.c.488.b.*prædixit Longobardorum cladem in Gallia.* 448.a. *aſſeruit afflictiones venire propter peccata.ibid. eum occidere volunt Longobardi.ibid.b. curat perſecutorem,& ipſum recipit in monachum. ibid.c. oleo bened.cto curat infirmos.* ibid.d

*Hoſtes ieiunio & caſtitate vincuntur.*61.c.d. *eos vicit Iuſtinianus optimis legibus.*188.e. *eos interdum dat robur propter peccata.* 443.a

Humana conſilia euaneſcunt perſæpe. 75.c

Humanarum carnium comeſtio,fame cogente. 237.e

de *Humanitate Chriſti exacta diſcuſſio.* 269.a. *de ea ſtandum eſt ſententiæ Eccleſiæ.*388.b. *pertractat Iuſtinus Imp.*405.d. *& quid ſit credendum.ibi.*

*Humiles a Deo exaltantur interdum etiam vſque ad Imperium.*1.d. *Sunt in pace Sancti,& in bello fortes.* 63.b

Humilitas maxime commendatur in Epiſcopis. 518.c

Humilitas & labores commendantur, & præſertim in Epiſcopis. 92.d

Humilitas apparet in multis in ſtatu infimo, in ſublimi autem detegitur ſuperbia. 492.d

Humilitatis dignum exemplum S.Fulgentij. 63.b.77.c. 113.e

Hunnorum exercitum parat Iuſtinus,vt Iberis opem ferat. 64. c. *eorum Rex factus eſt Chriſtianus.*103.d. *eorum exercitus ingentes Iſtrum tranſgreſſi.* 236.b. *omnem Europam inuaſerunt.ibid. populati ſunt omnia ſuburbia Byzantij.ibid. eorum incurſiones.ibi.c. eis pollicitus eſt Iuſtinianus Imp.annuam pecuniam. ibid. eorum noua incurſio.*368.b. *per eos ingens & miſeranda ſtrages.ibid.c. graſſati ſunt in Thraciæ ac Græciæ ciuitates. ibid. d.e.* 369. c. *in eos armatur Beliſarius, licet ſenex.*369.b. *remittuntur ad propria auro penſo a Iuſtiniano.* 369.c

Hyacinthus diaconus mittit dexteram in æneum ſuccenſum fidei cauſa, & incolumis remanet. 482.b

de *Hymno Gloria Patri & Filio,&c.ne ſubducatur vna ſyllaba.* 223.a

Hypatius Epiſcopus Claudiopolitanus. 3.d

Hypatius Epiſcopus laudatur a Ioanne Papa. 160.d

Hypatius nepos Iuſtiniani in ipſum coniurauit propter Imperium. 131. b. *catenatus & trucidatus pœnas luit.* ibid.

Hypatius Epheſiorum Epiſcopus mittitur legatus a Iuſtiniano Imp.ad Ioannem Papam. 146.b

Hypatius Pociei Protothronius Vulodimirienſis,Breſtenſiſq.Epiſcopus Ruthenus. 542.b

*Hypatius miſſus Romam ad Sanctiſſimum Clementem Octauum legatus a Ruthenis. ibid. ſubſcriptus cum alijs Ruthenis Epiſcopis.*544.c.545.d. *eius fidei proſeſſio.* 546.c

Hypocriſis fictorum monachorum qualis interdum eſſe ſoleat. 44 a.b

Hypocriſis tandem detegitur. 492.d

I

*IAcobus,a quo Iacobitæ,dictus etiã Zanzalus.*186.a

Iacobus genere Syrus obſcurus prorſus,& nullius gloriæ vir. ibid.

Iacobus auctor hæreſum Armeniorum. ibid.

de *Iacobitis hæreticis,qui etiã dicti ſunt Ægyptij.* 184.d. *multa habuerunt nomina.* 186.b. *eorum alij errores.* ibid.c

Iannarius Epiſcopus Africanus. 35.d

Ianus antiquiſſimus deorum. 237.b. *eius ſtatua ænea, & ſacellum ex ære conſtructum Romæ. ibid. fanum aperire tentarunt Romani, & hoc facinus indicatum.* ibid.

Iba epiſtola conſcripta ad Marin Perſam hæreticum defendi non poteſt. 271.c. *blaſphemiæ & impietates.ibid. errores penitus execrati.*288.d. *cauſa tractatur in tertio capite.* 336. e. *colligitur ex Actis Concilij Chalcedonenſis.ibid. Epiſtola erroribus referta.*337.b. *plane cognitus Orthodoxus.ibid.c. Neſtorium & Eutychetem anathematizauit.ibid.recepit Epheſinum Concilium.*338.b. *quomodo & quando aduerſatus ſit S. Cyrillo. ibid.c. de eius epiſtola duplex iudicium.*339.b. *eius cauſa tractata in Quinta Synodo.* 341.e. *in eum aſſertur epiſtola Procli.* 342.a. *quomodo oſtenſus ſit Catholicus ex epiſtola hæretica. ibid.b. in eius epiſtolam ſententia Synodi Conſtantinopolitanæ.ibid.d. eius cauſæ plane conſultum a Patribus.* 346.b

in *Iberos mouent bellum Perſæ.* 64.b. *incolunt Aſiam. ibid.*

Iconoclaſtæ recentiores inſaniunt in ſacras imagines. 444.a

Idololatria vigebat in monte Caſſino. 115.a

Idololatræ ad fidem conuertuntur. 120.d

Iein-

Ieiunium & caſtitas inimicos vincit. 61.a
Ieiunium præcedebat Natalem Domini. 470.e
Ieiunium triduanum prædicatum in Toletana Synodo. 527.a
Ieiunia auſtera & labores Iuſtiniani. 101.a
ad Ieiunia hortatur Patres Reccaredus Rex in Toletana Synodo. 527.a
Ieſus Chriſtus Dominus noſter eſt verus Deus, & homo. 56.c.d. 59.a.b. eius quæ ſint proprietates. ibid.b. ex Virgine natus ſine confuſione naturarum. ibid. in eo vera natura humana, & diuina. ibid. eius humanitatem probat dubitatio S. Thomæ Apoſtoli. 57.c. diuinitatem probat reſponſio S. Petri. ibid. b. de eo quid ſentiendum. 100.a. 148.b. conſubſtantialis Patri ſecundum diuinitatem, conſubſtantialis nobis ſecundum humanitatem. 149.d. vnus de Trinitate paſſus eſt ſecundum carnem. 150. e. pertulit carne, impaſſibili Deitate. 162.a. de eius incarnatione Catholica doctrina. 57.a. 148.b. 162.c. 227.c. de humanitate exacta diſcuſſio. 269. a. paſſus eſt & mortuus vt homo, & vicit, & ſaluos nos fecit vt Deus. ibid.b. de eius duabus naturis, & vna perſona. ibid. de vnitate. ibid.c. ex Patre natus eſt ineffabiliter, & ex Maria in tempore. ibid.e. de eo blaſphemia Theodori Mopſueſteni. 211.a. eius corpus non potuit eſſe incorruptum ante paſſionem, aut in paſſione. 391.c
Igidius Rhemenſis Epiſcopus componit res Francorum. 485.b. laudatur a Fortunato. ibid.c
Ignis inferni diuina potentia perpetuus. 88.d
Ignis non comburit veſtem innocentis Epiſcopi. 130.c
per Ignem probatur interdũ fides Catholica. 93.b. 459.d. 482.b
in Ignẽ ingreditur vir Turonenſis, vt reliquias ſeruet. 92.b
Ignis de cælo conſumpſit inuaſorem rerum Eccleſiæ. 126.e
ab Igne liberãtur Aruernenſes orationibus S. Galli. 252.e
ab Igne liberatur S. Benedictus Iunior. 257.e
in Ignem proijcitur liber Eutychij Epiſcopi de Reſurrectione. 492.a
Ignorantia magna hæreticorum. 164.a
Ildigeres Præfectus Conſtantinopolim venit cum Beliſario. 247.c
ex Illyrio exercitum colligit Tiberius Imperator. 455.d
Illyricus prouincia conteſtatur Vigilium Papam contra edictum Iuſtiniani. 276. d. occupatur a Sclauinis. 289.c. ibi duas arces munitiſſimas euerterunt Hunni. 236.c
in Illyricos & Africanos Epiſcopos ſæuit Iuſtinianus. 343.e
Imago Chriſti veneranda comitata Romanum exercitũ victoriam parit. 531.e
Imago nulla manu facta illata eſt Camulianis. 442.d
Imago Deiparæ auerſatur impium Anatolium. 462.a
Imagine telo transfixa a Iudæo ſanguis emanat. 378.e
Imaginum ſacrarum vſus. 353.e
Imagines turpes dæmoni multum placens. 395.b
in Imagines ſacras inſaniunt Samaritæ hæretici. 443.d
Imagines Regum venerantur homines: multo magis venerari debent imagines Sanctorum. ibid.e
in Imagines inſaniunt Iconoclaſtes recentiores. 444.a
Immortalitas perſuaſa Iuſtiniano Imperatori a Triboniano. 117.e
Immunitas Eccleſiæ ſeruanda. 520.a
Imperator. Vide, Princeps.
Imperatorum hæreticorum memoria damnatur. 25.a
Imperatores Orientales ab Epiſcopo Conſtantinop. coronabantur. 26.e
Imperatores dicti ſunt filii Papæ 47.b. 55. d. e. 160.e. ſibi vſurparũt confirmationẽ Romani Pont. 87.d. eis nulla eſt facultas decernendi de rebus Eccleſiaſticis. 109.c. magis ſacerdotium optauerunt, quam ſacerdotes Imperium. ibid. appellantur filii Papæ. 160.e. ad eos non ſpectat condere leges Eccleſiæ. 273.e
ad Imperatorem legatio Radegundis Reginæ pro ligno Crucis. 411.e. alia legatio Radegundis Reginæ pro gratiarum actione. 414.a
Imperium datur interdum a Deo humilibus propter fidem Catholicam. 1.d
Imperii quæ ſint firma munimenta. 28.d
Imperij Romani leges a quibus ſint conditæ. 117. c. & ſequen.
Imperium eſt poſt Sacerdotium. 172.e
Imperii prouectus eſt religionis augmentum. 177.c
in Imperium Romanum mouit exercitum Coſrhoes Rex Perſarum. 445.d
Imperium Occidentale collapſum, ex quo Beliſarius violentas manus iniecit in Pontificem Romanum. 299. & ſeq.
Imperium Romanum affligitur nouis cladibus. 303.a
Imperium propagatur, cum religioni conſulitur. 314.c
Imperij vera fundamenta quæ ſint. 406.b
Imperij Romani finis quodammodo aduenit. 418.a
Imperij habenas optime moderatus eſt Nero primo triẽnio. 433.e
Imperium Romanum depopulantur Perſæ. 442.c
in Imperium Romanum graſſantur Auares. ibid.
Impii ſe ipſo pœnis afficiunt. 352.d
in Impios zelus populus Conſtantinopolitani. 462.b
Impios ſequitur pena, & præmium Orthodoxos. 529.d
Importunus miniſter Vigilij Papæ ab ipſo defecit. 289.d. a Vigilio deponitur. 301.d
Importunus Senator pergit Conſtantinopolim cum Ioanne Papa. 79.a
Importunus legatus miſſus in carcerem a Theodorico Rege. 83.b
Impoſitio manus duplex, & penitentiæ, & inuocationis Spiritus ſancti. 223.b
Impoſtores occaſum mundi prædixerunt. 366.b
Impoſtura recentium Græcorum de nomine Oecumenico. 3.e. de libro recondito apud Hebræos. 379.a. hæreticorum deteguntur. 319.a
Incantationes magicæ non ſanant infirmos. 450.b
de Incarnatione Verbi Catholica doctrina. 57.a. 148.b. 162.c. 227.c
ab Incendio liberantur Aruernenſes orationibus S. Galli. 252.e
ab Incendio liber euadit S. Benedictus Iunior. 257.e
Incendium Conſtantinopoli iuſto Dei iudicio. 390.a
Incendium magnum Pariſijs. 522.d
Incendium præmonſtratum cuidam mulieri, & prænunciatum. ibid.
Incendium non combuſſit oratorium S. Martini. ibid.e
ab Incendio liberat vinctos in carcere S. Germanus. ibid.
ab Incendio liberantur vir & mulier in oratorio S. Martini. ibid.
in Inceſtuoſos ſanctio ſecunda Synodi Turonenſis. 428.b
Indagarus Epiſcopus Manichæus peremptus a Rege Perſarum. 74.b
Indictio quomodo ſit numeranda. 384.d
Indictionum annos numerat auctor, deficientibus Conſulibus. ibid.e
Indictiones a duplici tempore enumerantur. 385.a
Indiculus datus legatis euntibus Conſtantinopolim ab Hormiſda Papa. 17.c

Inſi-

Digitized by Google

Infideles cur aduerſus Fideles aliquando præualeant. 283.b

Inferni ignis perpetuus diuina potentia. 88.d

Inferni pœnæ aliquibus oſtenſa, vt corrigantur. 536.a

Infirmi ſanantur virtute S. Martini. 410.e. *& ſeq. curati puluere ſepulchri S. martyris.* 442.b. *curabantur a S. Hoſpitio oleo benedicto.* 448.d

Ingetrudis fęmina religioſa colligebat aquam de ſepulchro S. Martini. 465.e

ab Inguinaria plures liberati ſunt per proprios Epiſcopos. 403.d

Ingundis Sigeberti Regis filia nubit Hermenegildo Regi. 478.c. *ſuſcipitur magno apparatu a Goiſuintha auia. ibid. tentatur vt fiat Ariana, ſed reſiſtit. ibid. conuertit Hermenegildum coniugem. ibid. in Africã ductu moritur.* 484.a

Inimici ieiunio & caſtitate vincuntur. 61.c

Iniurioſus Epiſcopus Turonenſis magni nominis interfuit Concilio Aurelianenſi. 214.c

Iniurioſus Epiſc. noluit obedire Clotario Regi. 244.c. *eum timuit Clotarius Rex. ibid. templum S. Mariæ conſtruxit.* ibid.d

Innocẽtia Sanctorũ ſæpe miraculis comprobatur. 130.e

SS. Innocentium reliquiæ dantur a Iuſtiniano S. Germano. 383.b

Innocentius Comes vrbis Gabalitanę male tractat Lupentium Abbatem. 516.e. *interficit Lupentium Abbatem.* ibid.

de Inſtitutione monaſtica epiſtola Epiſcoporum ad Radegundem. 377.c

Inſtitutiones diuinarum lectionum Caſſiodori. 387.a

de Inſtitutione monaſtica vita S. Gregorij Papæ. 467.e

Inſtitutionum libri quo anno a Iuſtiniano Imperatore editi. 156.d

Inuaſores eccleſiarum miſere pereunt. 451.b. *& rerũ eccleſiæ.* 126.e. *& a dæmone correpti vitam finiunt.* 127.a

Inuentio corporis S. Antonij. 132.d. *reliquiarum ſanctorum martyrum.* 378.c

Inuentiones humanæ paruæ ſunt potentiæ. 75.c

Inuidia quantu mala pariat. 381.b

de Inundationis Tiberinæ tempore. 532.b. *ex ea ſerpentes in mare delati. ibid. c. & Roma obruitur, & ædes antiquæ diruuntur.* ibid.d

Iob liber quando inceptus explicari a S. Gregorio, & quando completus. 478.e

Ionas Hohol Archimãdrita Kobrinenſis eccleſiæ S. Saluatoris ſubſcriptus in litteris Ruthenorum Epiſcoporum ad Clementem VIII. 544.e. 545.d. *idem Epiſcopus Pinſcenſis Turouienſiſq; ſubſcriptus in iiſdem litteris.* ibid.

ab Ionico ſinu vſque Byzantij ſuburbia populati ſunt Hunni. 236.b

Iordani hiſtorici digna admonitio. 302.e

Iouinus Curialis homicida in inſulam Vulcani relegatur. 88.c

Iouinus Epiſcopus Aquinas. 431.e

Ioannes Primus Etruſcus Conſtantij filius creatur Papa. 73.d

Ioannis Papæ legatio Conſtantinopolim. 78.e. *eius Comites in itinere qui fuerint.* 79.a. *egreſſus Roma cũ fletu. ibid. ſacerdotale robur non deſeruit. ibid.b. ei apud Corinthum quid acciderit. ibid. cæcum illuminat. ibid.c. ei occurrerunt Conſtantinopolitani cum cereis et crucib. ibid.d. quomodo ſit exceptus Conſtãtinop. ibid. in eum calũnia potentiſſime diluitur. ibi.e in carcerem miſſus a Theodorico tyranno.* ibid.

Ioannis circularis epiſtola de conſecrandis Arianorum eccleſiis. 80.a. *integritas certo probatur. ibid. epiſtola circularis ad Italiæ Epiſcopos.* 83.b. *in eam errores illapſi. ibid.c. in carcere omnes hortatur contra Arianam perfidiam. ibid.b.c. res geſtæ ex Gregorio. ibid.d. martyrio coronatur.* 84.b. *inter Sanctos relatus ibid.c. quanto tempore ſederit. ibid. refecit cœmeterium SS. martyrum Nerei & Achillei. ibid. renouauit cœmeterium Priſcillæ. ibid. renouauit cœmeterium SS. Felicis & Adaucti. ibid. eius tempore poſitum eſt ornamentum ſuper Confeſſionem beati Pauli.* ibid.d

Ioannes II. cognomento Mercurius natione Romanus creatus eſt Papa. 129. a. *ad eum legatio Iuſtiniani Imperatoris.* 146.b. *& A cœmetarum. ibid. ad eum epiſtola Iuſtiniani de Neſtorianis.* 148.a. *ei Papę ſcribit Athalaricus Rex contra ſimoniacos.* 151.e. *ad eũ epiſtola Caſſiodori ſe commendantis eius orationibus.* 157.d. *ſcribit ad Iuſtinianum Imperatorem.* 159.d. *laudat Iuſtiniani fidem.* 160.b. *aſſerit Eccleſiam nũquam claudere gremium redeuntibus. ibid.d. laudat Hypatium & Demetrium Epiſcopos. ibi. ad eum edictum poſterius Iuſtiniani falſo inſcriptũ.* 161.b. *eius epiſtola ad Senatores de fide.* 161.e. *eius & Iuſtiniani epiſtolæ probantur a Cuiacio & Alciato.* 162.e. *ad eum conſtitutio Iuſtiniani de præſcriptione centum annorum.* 174.e. *de eius ſedis tempore.* 175.d. *laudes.* 179.a. *obitus. ibid.e. ordinationes.* 176.d

Ioannes III. cognomento Catellinus, ex patre Anaſtaſio, creatur Papa. 374.a. *munit priuilegijs monaſterium S. Medardi.* 396.e. *ad eum appellant Salonius & Sagittarius Epiſcopi, & ab eo reſtituuntur Epiſcopatui.* 429.d. *moritur.* 431.d. *quãto tempore ſederit, & quoties ordinationes habuerit. ibi. cœmeteriũ ſanctorum martyrum reſtaurauit. ibid. eius epiſtola ad Germaniæ & Galliæ Epiſcopos ſpuria.* 432.a. *legationẽ miſit ad Ariamirum Regem Sueuorum.* 434.b

a S. Ioanne liberatur Sanctulus de manibus Longobardorum. 439.c

Ioãnes Epiſcopus Claudiopolitanus mittitur legatus Romam a Synodo Conſtantinopolitana. 48.e

Ioanni Epiſcopo Conſtãtinop. Hormiſda præſcribit quid agendum. 13.d. *miſſus legatus Conſtantinopolim ab Hormiſda Papa.* 17.c. *eius relatio in itinere ad Hormiſdam Papam.* 22.c. *in eum quæ nefaria admiſerint hæretici.* 37.d. *vulneribus appetitur ab hæreticis Theſſalonicæ.* 38.a. *eius relatio de ſcelere Theſſalonicenſium.* 39.c. *detinetur infirmus Theſſolonicæ.* 40.a. *conualuit, & Romam venit.* 48.b. *inter martyres numeratur.* 53.b

Ioannes Epiſcopus intruſus in Eccleſiam Hieroſolymitanam, & poſtea eſt conuerſus. 50.e. *pro eo veniam expoſcit Iuſtinus Imperator. ibid. ad eum Ioannis Patriarchæ Conſtantinopolitani epiſtola.* 7.b. *eius epiſtola ad Ioannem Patriarcham Conſtantinopolitanum.* 8.a. *excipit menſa SS. Sabam & Theodoſium.* 12.b

Ioannes Hieroſolymorum Epiſcopus moritur, & quanto tempore ſederit. 82.e

Ioannes alius Hieroſolymorum Epiſcopus. 380.d

ad Ioannem Eccleſiæ Romanæ diaconum opuſculum ſcripſit Boetius. 61.b

Ioannes Chuzubita orationibus oculum mulieri reſtituit. 82. a. *Epiſcopus Cæſarienſis miraculis clarus.* ibid.

Ioannes Archimandrita prædicit de futuris Origeniſtis. 134.c

ad Ioannem Abbatem venerunt monachi, vt ſcirent quid ſenticudum de Origene. 392.e

Ioannes Patriarcha Conſtantinopolitanus. 3.b. eius fides ſincera. ibid. c. condemnat Seuerum publice. ibid.d. laudat populi fidem.4.c. agit de cogendo Concilio.5.a. eius epiſtola ad Ioannem Epiſcopum Hieroſolymitanum. 7.b. ad eum epiſtola Epiſcoporum Secundæ Syriæ.9.c. & clericorum Eccleſiæ Antiochenæ. 10.e

Ioannes Epiſcopus Conſtantinopolitanus ad Hormiſdã Papam ſcribit.14.a. ad eum Hormiſda Papa ſcribit.15.b. ad eundem Hormiſda Papa.20.a. proœmium aſſixit libello Hormiſdæ Papæ. 24.c. ad Hormiſdam Papam ſcribit.26. b. ad eum Hormiſda Papa.29.b. moritur.42.d. quanto tempore in Epiſcopatu ſederit.ibid. ſemper Orthodoxus. ibid.

Ioannes Commanorum Epiſcopus. 3.c

Ioannes clericus Tyriæ eccleſiæ. 9. b. Seuero addictus nefanda patrauit. ibid.

Ioannes ſcholaſticus virtutibus exornatus. 12.a

Ioannes monachus vagus Romam venit. 32.d

Ioannes Maxentius hæreticus ſcribit contra epiſtolam Hormiſdæ. 45.a.305.a

Ioannes Marſicanus Epiſcopus. 301.a.305.a

Ioannes Alexandrinus Epiſcopus moritur. 468.b

Ioannes Cortonenſis Epiſcopus. 305.a

ad Ioannem Antiochię Epiſcopum epiſtola ſuppoſita Theodoreti nomine. 318.d

Ioannes Marſorum Epiſcopus ſubſcripſit Conſtituto Vigilij Papæ. 341.b

Ioannes Peruſinus Epiſcopus ordinauit Pelagium Papam. 354.e

Ioannes Dux capite damnatur. 365.a

Ioannes Chalcedonij filius Epiſcopus Conſtantinop. quotannis celebrabat memoriam Iuſtiniani.348.c. ſeruus gloriæ, & qui adulatione mercatus eſt dignitatẽ. 492.d

Ioannes Scholaſticus deligitur pro Eutychio Patriarcha Conſtantinopolitano.393.b. quanto tempore ſederit.395.e. ab eo coronatur Iuſtinus Iun. Imperator. 401.a

Ioannes intruſus moritur. 453.c

Ioannes filius Androgini naſcitur precibus Eutychij. 394.c

Ioannes Grammaticus dictus Philoponus Alexandrinus. 185.a. pugnauit cum Eutychianis & Seuerianis, & in hæreſes ipſe labitur.ibid. princeps Tritheitarum. ibid. plura ſcripſit de multis ſcientijs. ibid. eius errores.ibid.b. ſcripſit aduerſus Theodorum Mopſueſtenum. ibid.c. ſcripſit aduerſus Quartam Synodum.ibid. negauit reſurrectionem mortuorum.ibi. ei contrarius fuit Conon. ibid.d. eius Philoponi hæreſis propagata.ibid. confutatores qui fuerint. ibid. in eum ſcripſit Georgius Piſides. ibid.e

Ioannes Chryſoſtomus redarguit Origenem, qui dicebat apud inferos pœnam non eſſe æternam. 232.b

Ioannes Præfectus Conſtantinopolis impedit ne Senatus reſcribat Totilæ. 260.a

Ioannes Patricius vir Conſularis vnus ex Decemuiris. 117.c

Ioannes Patricius Cappadox artium liberalium expers. 118.b. vitia habuit ingentia.ibid. magiſtratu deponitur, & reſtituitur. 131.b. magiſtratu deiectus ſacerdotium ſumere compellitur.294.a. quomodo compulſus ad ſacerdotium. ibid. in exilium mittitur in Cyzici ſuburbanum. ibid.b. eius bona Conſtantinopoli publicantur. ibid.

Ioannes in ſe odium Romanorum accumulauit.ibid. in carcerem conijcitur.ibid.c. eius maxima miſeria & pœna. ibid.

ad Ioannem Senatorem ſcribit Ioannes Papa de fide. 161.e

Ioannes duo miniſtri Vigilij Papæ ab ipſo defecerunt. 289.d. & ab ipſo deponuntur. 301.d

Ioannes monachus a ſerpente percutitur, & moritur. 425.d. a mortuis reuocatus.ibid. fit Epiſcopus Alexandrinus. ibid.e

Ioannes Præfectus Orientis vir nullius negotij. 511.d

Ioannes diaconus aberat, quando fuit creatus diaconus Cardinalis Gregorius.465.e. de eius tempore.466.a

Ioannes vocatus eſt Hermenegildus factus Catholicus. 478.d

Ioannes Abbas captus a barbaris. 494.a. rogat Epiſcopum, vt ſoluat pro captiuis.ibi. fuit lector Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ.ibid.e. pro eo & alijs captiuis ſe vendidit Leo Abbas. ibid.e

Ioannes rhetor factus Quæſtor habuit orationem in electione Mauritij. 493.b

Ioannes Epiſcopus Gerundenſis mittitur in exilium a Leuuigildo Rege.484.c. fuit natione Gothus Scallabalitanus.ibid.e. relegatus Barchinone ad decenniũ multa paſſus ab Arianis.ibid. monaſterium Biclaro condidit.ibid. libros compoſuit. ibid.

Ioãnes Parentius ſchiſmaticus exagitatur a Smaragdo Exarcho Italię.510.d. redijt ad vnitatẽ Eccleſię.ibi.

cũ Ioanne Rauennate Epiſcopo cogit communicare ſchiſmaticos Exarchus Italiæ. ibid

per Ioannem Epiſcopum Seuerus & cæteri Epiſcopi reuertuntur ad propria. 523.b

Ioannes S.R.E. presbyter oratorium erigit. 533.e

Ioannes a mortuis vocatus paulo poſt moritur. 535.b

Ioannes ieiunator monachus fit Epiſcopus Conſtantinopolitanus.492.c. inflatus intumuit aura populari.ibi. ſimulauit fugere Epiſcopatum. ibid. eius ſuperbia detegitur.ibid.d. non tantum voluit dici Patriarcha, ſed etiam Oecumenicus.ibid. in eum querela S.Gregorij Papæ.ibid. perturbauit pacem & concordiam. ibid. monachus apparuit agnus, Epiſcopus autem leo.ibid.e. interfuit electioni Mauritij Imper.493.b celebrauit Synodum Conſtantinopol. in cauſa Gregorij Epiſcopi Antiocheni.511.b. voluit appellari Epiſcopus Vniuerſalis.512.c. ad eum ſcribit S. Gregorius eum reprehendendo. 511.b. illicite conuocauit Conſtantinopolitanam Synodum.512.b. in eum comminatur excommunicationem Pelagius Papa.ibid.e. profeſſus eſt reuerentiam in Apoſtolicam ſedem.ibid. olim deditus eleemoſynis, orationib & ieiunijs.513.e ex humilitate prætendebat iactantiam. ibid.

Ioannes Silentiarius moritur annos natus centum quatuor.370.b. inter Sanctos relatus. ibid.c

Iſacius Epiſcopus Quinquepolitanus. 3.e

Iſacius presbyter præeſt Chriſtianis Orthodoxis. 71.e

Iſacius Perſa peſſimus hæreticus. 199.b

Iſaias Rhodi deprehenſus maſculorum corruptor a Iuſtiniano punitur. 368.a

Iſauri tractant prodere Romam Totilæ.281.d. ter vocant Totilam in Vrbem.ibid.e. iterum produnt Vrbem Gothis. 298.a

ex Iſauria exercitum colligit Tiberius Imperator. 455.d

Iſichius Epiſcopus Viennẽſis fuit in quinta Synodo Aurelianenſi. 311.a

in Iſidori Chronicon error illapſus emendatur. 129.e

Iſidoro cognita ſcripta S. Fulgentij. 114.a

Iſidorus Archiepiſcopus Ruthenus auctor concordiæ Græcorum cum Latinis. 543.e

Iſidorus

Iſidorus Gazæus philoſophus, relictis Chriſtianis, ad Perſas ſe confert. 352.a. ad Chriſtianos deinde reuertitur. ibid.b
Italia vexata dira fame & peſte. 158.c.236.e
in Italiam mittitur Narſes a Iuſtiniano Imperatore cõtra Gothos. 309. d. liberata a Gothis Narſetis opera. 350.d. de eius rebus edictum Iuſtiniani Imperatoris. 351.e. eam inuadunt Franci. 245.a. & Franci cum Alemannis. 354. d. plerique eius Epiſcopi Pelagio inobedientes. 357.e. vaſtatur peſte inguinaria. 402.d.e. eius Epiſcopos ſcribit Caſſiodorus. 158.c & epiſtola circularis Ioannis Papæ. 83. b. in eam mittitur Longinus Præfectus a Iuſtino Imper. loco Narſetis. 416.d. dira paſſa eſt a Longobardis. 417.d in eam influunt Longobardi. 418.a. progreſſus Longobardorum. 427.a. per eius regiones ſæuiebat crudelitas Longobardorum. 437.c. in eam iterum aſcẽdunt Longobardi. 449.a. tota vaſtatur gladio Longobardorum. 451.e. in ea propagatus monachiſmus opera S. Columbani Hiberni. 457. d. ad eius Epiſcopos epiſtola Pelagij Papę de iudicijs Epiſcoporum. 470.b. plena Ariana hæreſi, & Dei auxilio liberata. 489.a
Iudæi omni magiſtratu & dignitate priuantur. 74. a. templum in Aegypto erexerunt. 121.a. in eos conſtitutio Iuſtiniani, ne poſſint teſtimonium ferre contra Chriſtianos. 131.e. ſtatuit Iuſtinianus, ne accedant ad eccleſiaſticos ritus, ne habeant ſeruos Chriſtianos, & alia. 179.c.d. in eos canon Concilij Aurelianenſis, & edictum Regis ne ſe miſceant inter Chriſtianos. 244.a. per Simeonem Salum conuertuntur. 293.b.c
de Iudæo puero liberato ab incendio virtute Euchariſtiæ. 310.a
Iudæi in Chriſtianos irruunt, qui coercentur a Iuſtiniano Imp. 356.e
Iudęus imaginem Saluatoris telo transfixit, ex qua ſanguis effluxit. 378. c. in ſcelere inuentus lapidatur. 379.a
Iudæi habent velamen in pectoribus magis quam Moyſes in facie. 459.c. ad fidem conuertuntur in Gallia. ibid.
Iudæus effundit oleum fœtidum ſuper caput Iudæi conuerſi. ibid.
Iudæorum ſynagoga deſtruitur. ibid. baptizantur a S. Auito in nocte Pentecoſtes. ibid.d. eorum ſynagogæ non comburendæ. ibid.c. eos non conuerſos S. Auitus expulit. ibid. qui Maſſiliam venerunt. ibid. an compellendi ad conuerſionem. ibid. eorum fœtor abſterſus baptiſmate. ibid. plures conuerſi in Gallia opera S. Germani Epiſcopi Pariſienſis. 460.a
Iudæi. Vide etiam, Hebræi.
Iudex vix inuenit quod puniat, ſi Epiſcopus doceat. 158.d
Iudex crudelis a Deo punitur. 364.c
Iudices interdum auro corrumpuntur. 39.b. ſint in vnaquaque prouincia. 514.b.c. ne ſint fures. 173.e. cauti ſint & prudentes in iudicando. 204.d. illis prępficit Epiſcopos cuſtodes iuſtitiæ Iuſtinianus Imperator. 100.c
Iudices ſęculares non iudicent cauſas Epiſcoporũ. 249.d ad eos non deferantur cauſæ clericorum. 520. c. ab Epiſcopis corrigantur. 530.d
Iudices ſeparent ancillas, & omnes extraneas mulieres a clericis. 537.d. ad eos edictum Gunthramni Regis. 521.d. corrigant peccata populorum. 522.a
Iudicatum Vigilij ab omnibus laudabatur. 299.a
Iudicium mortaliũ in perſonis deligendis infirmũ. 59.e
Iudicium ex facie minime tutum. 292.d
Iudicij diem multa reſeruantur examinanda. 398.d
Iudicium hominum ſæpe fallit, iudicium vero Dei infallibile. ibid. ex facie perſæpe decipit. 292.d
Iuliana Anicia ex nobiliſſimo ſtemmate Aniciorum orta. 27.c. ſcribit ad Hormiſdam Papam. ibid.d. ad eam ſcribit Hormiſda. 29.b. moritur. 103.d
Iuliana alia cameram S. Polyeucti auro ornauit. ibid.c. quæ Deo vouerat, opere complere ſtuduit. 104.a. Iuſtinianum Imp. eluſit. ibid. Iuſtinianum Imperatorẽ in ædem S. Polyeucti adducit. ibid.b. annulum magnæ pulchritudinis & pretij Iuſtiniano largitur. ibid. affinis Iuſtiniani Imperatoris. ibid.c. eius nobilis matronæ obitus. ibid.d. eius eunuchi vitam monaſticam captant. ibid.
Iulianus in Palæſtina creatur Rex a Samaritanis. 121.e a copijs Iuſtiniani Imp. occiditur. 122.a
Iulianus legatus Iuſtiniani ad Regem Aethiopiæ & Homeritarum. 121.b
S. Iuliani baſilicæ villam relinquit Tetradius Epiſcopus Bituricenſis. 127.a
S. Iuliani res qui eſt furatus, a Deo punitur. 429.a
Iulianus Cingulanus Epiſcopus. 301.a. ſubſcripſit Conſtituto Vigilij Papæ. 341.b
Iulianus Halicarnaſſeus Epiſcopus è ſede iuſte expellitur. 40.e
a Iuliano pſeudoepiſcopo Halicarnaſſeo orti ſunt hæretici. 388.b
Iulianus Prætorianus falſus teſtis aduerſus Siluerium Papam. 219.e
Iulianus Anteceſſor tranſtulit in Latinum collectionem Nouellarum Iuſtiniani Imp. 268.c
Iulianus Signinus Epiſcopus. 305.a
Iulianus Arabs cęcus nolebat communicare Macario Epiſcopo. 279.b
Iulianus obedit Simeoni Abbati, & communicat Macario. ibid.b.c
Iulianus Epiſcopus Melitenſis ſubſcripſit Conſtituto Vigilij Papæ. 341.c
Iulianus mercator conuertitur ad Deum. 489.c. clarus eleemoſynis. ibid. & ſeq. pater peregrinorum dictus. 490.a. exercuit multa pietatis opera. ibid. habuit filium Ioannem Deo ſeruientem. ibid. eius epitaphiũ a Fortunato editum. ibid.
Iura Eccleſiæ tueantur Epiſcopi. 457.d
Iuramento ſe purgabant interdum Epiſcopi. 474.a
Iureconſulti hæretici quam hallucinentur, & volunt videri Theologi. 166.b
Ius ſeruandum etiam a Regibus. 375.b
Iuſiurandum præſtandum a Præfectis prouinciarum, & quale. 174.a
Iuſti iuſta vindicta lætantur. 76.b
Iuſtinopolis duę vrbes dictæ, quæ prius Edeſſa, & Anazarbum appellabantur. 81.e
Iuſtiniana Prima quæ. 181. d. eius quæ priuilegia. ibid.c. 353.d. ſub ea qui Epiſcopi. 181.e
Iuſtinianæ quatuor, duæ apud Europæ Dardanos, totidem in Africa. 182.a
Iuſtiniani epiſtola ad Hormiſdam Papam. 14.d
Iuſtinianus meminit edicti a Iuſtino editi contra hæreticos. 13.a
ad Iuſtinianum epiſtola Hormiſdæ Papæ. 21.b. laudatur ab Hormiſda. ibid. oblationes mittit ad S. Petrum. ibid.c. Senator occurrit legatis Papæ. 24. a. ſcribit ad Hormiſdam. 27.a. congratulatur Hormiſdæ propter pacem initam. ibid. eius epiſtola ad Hormiſdam. 92.a

Iuſtinianus reliquias petit ab Hormiſda. 32.a. ad eum ſcribit Hormiſda Papa. 29.a. eius petitionem commendant legati. 32.a. ab eo ſanctuaria petuntur, & ſunt concedenda. ibid. ſcribit ad Hormiſdam Papã. ibid. c. admonet Hormiſdam de monachis vagis Romam venientibus. ibid. poſtulat reliquias ſanctorum Apoſtolorum. ibid d. SS. Apoſtolic Petro & Paulo eccleſiam conſtruxic. ibid. e. ad eum ſcribit Hormiſda Papa. 36.e. & mittit reliquias. ibid. e. iterum ſcribit Hormiſda Papa. 42.b. ſcribit ad Hormiſdam Papam. 47.a. petit ab Hormiſda, ne deleantur nomina aliquorum Epiſcoporum. ibid. c. petit, an poſſit dici vnum de Trinitate crucifixum. ibid. d. proponic controuerſias duo continentes capita. ibid. iterum ſcribit ad Hormiſdã de iiſdem. 51.a. factus Conſul in Oriente. 53. e. munera diſtribuit magna liberalitate. 54.a. Conſul ſcribit ad Hormiſdam Papam, vt legati reuertantur. ibid. b. ex fidei Catholicæ ardore eſt laudandus. ibid. c. inſciuc ſibi parat foueam ad lapſum. ibid. nouum quippiam cupit. ibid. creatur Imperator. 93.d. Iuſtini nepos ex ſorore. 94.b. a Iuſtino coronatur. ibid. ſua bona eccleſiis donat. ibid. eius & Iuſtini numiſma. ibid. c. eius & Athalarici Regis numiſma. 99.d

ad Iuſtinianum Imperatorem Athalarici Regis legatio. 98.e. ab eo petit pacem & concordiam Athalaricus Rex. ibid. pacem firmat cum Athalarico Rege ſine præiudicio Catholicæ fidei. 99.d. Arianos exagitat. ibid. e. eius edictum de fide Catholica. 100.a. patrocinium ſuſcipit Athalarici Regis. 99.d. ad eum Hilderici Regis Vuandalorũ legatio. ibid. e. damnat Neſtorium. 100.b. Eutychetis vanas opiniones improbac. ibid. Apollinarium damnat. ibid. Epiſcopus præficit Iudicibus cuſtodes iuſtitiæ. ibid. magna concipit animo. ibid. c. eius magna auſteritac, & aſſiduæ ad Deum preces. 100.e. ieiunia & labores. 101.a. plurimum Reipublicæ inuigilauit. ibi. ieiunans braſſicas & agreſtes herbas ſolũ comedebat. ibid. quibus copiis adeptus eſt victorias. ibid. b. vere laudandus ex bonic operibus inceptis. ibi. bellum Perſicum inchoat. ibid. c. verum exemplar Principum, quid fugiant, vel imitentur. ibid. ab eo donatus eſt Narſes Perſa Quæſturæ munere. 102. b. eius ſolicitudo de rebus Perſicis quibus oſtenſa ſignis. ibid. duo numiſmata. ibid. d. e. cuncta ſubegit per Crucem. ibid. e. ei auxiliatus eſt in bello Perſico Erulorum Rex. 103.a. aurum a Iuliana nobili matrona ipſius affine poſtulat. ibid. e. ab ea eluditur. ibid. ducitur in ædem martyris ab ea. 104.b. ei largitur annulum magni pretii Iuliana. ibid. cur ſanciuit leges de rebus Eccleſiaſticis. 108.d. a pluribus reprehenditur, quod diuinic ſe immiſcuerit. ibid. e. excuſandus pluribus de cauſis, quod Eccleſiaſticas leges ediderit. ibid. fuit penitus illitteratus, adeo vt nec alphabetum didicerit. ibid. e

per Iuſtinianum ſanciunt leges Eccleſiaſticas epiſcopi Conſtantinopolitani. ibid.

Iuſtinianus apud ſe habuit Tribonianum Iuriſconſultiſſimum. ibid. agit cuſtodem & executorem canonum. 109. b. eius lex, ne Epiſcopi ad curiam veniant. 110. a. ſanctio de Epiſcoporum electione. ibid. c. conſtitutio de Hoſpitalibus, & eorum Præpoſitis. 111.b. ſimoniam omnino prohibet. ibid. c. eius lex aduerſus raptores virginum & viduarum. 112. a. conſtitutio contra eos, qui homines eunuchos reddunt. 116. c. ei obediunt Abſagi. ibid. ab eo ſubiugati Tzani populi. 117.a

Iuſtinianus Codicem abſolutum confirmat, & Iuſtinianum vocat. ibid. c. Decemuiratum conſtituc pro Codice compilando. ibid. ei perſuadetur immortalitas a Triboniano. ibid. e. eius litteræ ad Gilimerem pro Hilderico. 119.e. aliæ litteræ ad Gilimerem. 120.a. ad eum Gilimeric litteræ ſe excuſando. ibid. parat bellum in Gilimerem. ibid. b. erat in perſcrutando ingenioſus, & in perficiendo non piger. ibid. ad fidem idololatras conuertit. ibid. d. cum Coſrhoe Rege pacẽ componit. 121. b. magnas copias mittit contra Samaritanos, & multoc interimit. 122.a. ad eum venit Arſenius Comes aduerſus Palæſtinos. ibid. & ſanctus Sabas legatus Palæſtinorum. ibid. b. S. Sabam honorat. ibid. nobile templum Deiparæ conſtruit. 124.a. ædificat templum Iberorum Hieroſolymis. 125.a. conſtruic templum Lazorum apud Hieroſolymam. ibid. ædificat Eccleſiam Sanctæ Mariæ in monte Oliuarum. ibid. eius alia ædificia Hieroſolymis, & in aliis locis erecta. ibid. multa conſtituit contra Samaritanos. ibid. c. exoratur pro Samaritanis ab Epiſcopo Cæſarienſi. ibid. benigne agit cum Samaritanis. ibid. eius ſanctio, quid agendum quando relinquitur heres Eccleſia, Archangeli, vel Martyres. 126.b. ad eum legatio Theodoberti Regis. 127.d in eum coniuratio Conſtantinopoli. 131.b. coniuratos punit. ibid. deponit Tribonianum & Ioannem propter tumultum populi. ibid. quibus interdicat armorum vſum. ibid. c. multum meditatur Vuandalicũ bellum. 132.e. pacem firmat cum Perſis. 133.a. de bello in Vuandalos aggrediendo conſulit Senatum. ibid. ad bellum incitatur prædictionibus Sanctorum. ibid. b. c. vincitur ope Sanctorum. ibid. e. eius Conſulatus tertius feliciſſimus. 146.a. ſibi conciliare diuinum numen contendit. ibid. b. eius legatio ad Ioannem Papam. ibid. pugnat & reſiſtit hæreticic. ibi. d. eius edictum de fide Catholica. 147.a. fidei profeſſio. ibid. b. anathematizat hæreticos. ibid. c. eius epiſtola ad Ioannem Romanum Pontificem. 148.a. quærit ſubiicere ſacerdotes Orientic Ioanni Papæ. ibid. aſſerit Sanctam Mariam vere Dei matrem. ibid. e. eius munera oblata S. Petro. ibid. e. epiſtola ad epiphanium Epiſcopum Conſtantinopolitanum de recta fide. 149.b

Iuſtinianus quo tempore Vuandalos expugnarit, & Africam receperit. 153. b. ei magna a Deo conceſſa ſub tertio Conſulatu. ibid. c. 156.e. quibus operibus ſibi victoriam parauerit. 153.d. quo anno Digeſtorum libros & Inſtitutionum ediderit. 156. d. tertiam partem mundi acquiſiuit. ibid. e. edidit ſanctionem in raptores virginum & viduarum. 157.b. ad eum ſcribit Ioannes Papa. 159. d. eius fides commendatur a Ioanne Papa. 160. b. cuncta decernit ex Epiſcoporum ſententia. ibid. e. ad confutandoc hæreticorum errorec ſententiam expetit Apoſtolicæ ſedis. 161.a. eius edictum poſterius ad Ioannem ipſi falſo inſcriptum. ibid. b. legati Roma reuertuntur. ibid. d

a Iuſtiniano tradit canticum eccleſiis, reuerſis Roma legatis. ibid.

Iuſtiniani epiſtola probatur a Cuiacio & Alciato. 162.e

Iuſtiniani ordo in edendic legibus. 163.a. cultor Apoſtolicæ ſedis. 165.b

Iuſtinianus Romanam Eccleſiam appellat Apoſtolicam ſedem. ibid. d

Iuſtinianus mittit fidei profeſſionem ad Agapetum Papam. 166.a

ad Iu-

Digitized by Google

ad Iuſtinianum ducitur captiuus Gilimer Rex. 167.d. vaſa templi Hieroſolymam remittit ibid. gratias agit Deo pro beneficijs acceptis. 168.a. eius exaggeratio accepti diuinitus beneficij. ibid. b. confitetur ſe beneficiu accepiſſe a Maria Virgine. ibid. Præfecturam Prætoriam conſtituit in Africa. ibid.c. conſtituit Iudices & Rectores pluribus vrbibus. ibid. recolit grato animo acceptu u Deo beneficia. ibid.e. bona reſtituit Africanis. 169.b. plures eccleſias Carthagine erexit. ibid.c

Iuſtinianu nuncupatur Adrumetum, & Carthago. ibi.d

ad Iuſtinianum legatio Theodati Regis. 170.a. ſcribit Senatus Romanus, & Amalaſuntha pro Theodato. ibid.

Iuſtinianus bellum parat in Gothos. 170.d. laborat pro religione. 171.c. eius lex ad Epiphanium Conſtantinopolitanum Epiſcopum pro Eccleſijs. ibid.d. conſulit Eccleſijs ære alieno oppreſſis. ibid.e. & ſeq. laborat pro reformandis laicis. 173.c. bene conſulit Reipublicæ per emendationem Præfectorum. ibid. conſtituit, quod gratiæ agantur Deo pro lege ſancita. ibid.d. vult Epiſcopos inſpectores eſſe Præfectorum. ibid. e. ſtatuit Præfectos prouinciarum præſtare iuramentū Epiſcopis. 174.a. priuilegio munit Romanam Eccleſiam. ibid.d. eius conſtitutio de præſcriptione centum annor. ibid.e. mittit fidei confeſſionem ad Agapetū Papā. 177. b. plures titulos ſibi apponebat propter deuictos populos. ibid.a. ad eum ſcribit Agapetus Papa, ipſum incendens ad fidei feruorem. ibid.c. eius ſtudium probatur ab Agapeto, quia Patrum regulis conuenit. ibid. & ſeq. non priuatam fidei profeſſionem, ſed illam Hormiſdæ ad Agapetum mittit. 178.a. ad eum legatio Concilij Carthaginenſis per Theodorum diaconum. 179.a. quæ conceſſerit Africanis Eccleſijs. ibid. ſcribit ad Salomonem Præfectum pro Eccleſia Africana. ibid. quæ ſtatuat contra Paganos, Arianos, & Donatiſtas. ibi.b.c. vetat Iudæis habere ſeruos Chriſtianos. ibi.d. quæ concedat Carthaginenſi eccleſię. ibi.e. ad eum ſcribit Agapetus Papa. 180.b. laudatur ab Agapeto. ibid. læſus a coniuge hæreticu. 183.a. vicit hoſtes optimis legibus. 188.e. nititur diuino auxilio. 189.b. purgat Orbem ab immunditijs. ibid. monaſterium ædificat pænitentibus. ibi.c. 190.e eius ſanctio aduerſus lenones. 189.e. & ſeq. ad eum cogitur ſubire legationem Agapetus Papa. 192.b. Petrum mittit ad Theodatum Regem. ibid.c. ad eum litteræ Theodati Regis. 193.a. aliæ litteræ ſecretæ, aliæ publicæ Theodati Regis. ibid.b. & Theodati numiſma. ibi.d. cum eo pertractat de pace Agapetus Papa. 195. b. altercatur de religione Agapetus Papa. ibid.c. obtulit libellum fidei Agapeto Papæ. 195.d. cum Agapeto quid egerit. ibid. eius imaginem percutiebat Iſacius hæreticus. 199. b. 200.c. ei libellum mittit Agapetus, vt expellantur hæretici. 202.a. ab eo petunt Catholici, vt hæretici expellantur. ibid.c. eius conſtitutio de alienandis domibus Eccleſiæ Hieroſolymitanæ. 209.e. & aduerſus hæreticos. 210.d. quid decernat contra Anthimum. 211. a. quæ ſtatuat in Seuerum. ibid. & in Petrum Apameæ Epiſcopum. ibid.d. quid in Zoaram. ibid. coercet legibus pertinaces. ibid. e. ei non poterat reſiſtere Vitiges. 215.e. ad eum litteræ Vitigis Regis pro pace. ibid.e. eius plures conſtitutiones. 218. a. eum adijt Pateræ Epiſcopus pro Siluerio Papa. 220.d. reſtituit Siluerium Papam. ibid. eius conſtitutio aduerſus Origenem. 225.a. quare decreta de fide ſanciuerit. 233.d vbique deceptus. ibid.a

Iuſtiniani plures conſtitutiones ad œconomiam Eccleſiaſticam pertinentes. 234.a

Iuſtiniani tempore multæ clades illatæ Orientalibus. 236.b. pollicitus eſt annuam pecuniam Hunnis, ſicut & Sarracenis. ibid.c. eius tempore graſſata eſt fames, bellum, & peſtis. ibid e. legatio ad Vigilium Papam. 240.e. alienus a Theodoræ impietate. 241.a ad eum epiſtola Vigilij Papæ. ibid. b. eius fidei recta confeſſio. ibid.c. a Vigilio Papa laudatur. ibid. eius tempore cæpit Conſulatus negligi. 346. e. inuidiam ſubijt propter Conſulatum neglectum. 247.a. præcepit, vt muſiuo opere pingerentur victoriæ de duobus Regibus. ibid.d. ad eum Legatio Concilij Bizaceni. 248.c. eius reſcriptum ad Concilium Bizacenum firmans eorum priuilegia. ibid. reſcripta ad Dacianū Metropolitanum Bizacij. ibi.d. cuſtos legum Eccleſiaſticarum. ibid. e. vindex ac tutor vetuſtatis. ibid. eius conſtitutio de Epiſcoporum ordinatione. 249.a.b aliquando canones conculcauit. ibid.d. eius conſtitutiones de Epiſcopis. ibid.e. conſtitutio de Eccleſiaſticis titulis & priuilegijs. 250.e. decretum de quatuor Concilijs. ibid. ſecundam ſedem tribuit Conſtantinopolitano Epiſcopo. ibid.d. inſtaurat hoſpitale Samſonis. 250.a. eius conſtitutio de præſcriptione. ibid.c. reſcribit pro Samaritanis. ibid. eius ſanctio aduerſus hæreticos. ibid. ab eo Epiſcopos & clericos Auximitæ populi conuerſi. ibid.e. eius nomine epiſtola ſuppoſita. 252.b. de falſo priuilegio conceſſo Caſinēſi monaſterio. ibid.e. inſtaurauit Antiochiam, & illuſtriorem reddidit. 255.c. errauit in edicto de Paſchatis tempore in Oriente. 266.a. patrocinatur Theodoro Epiſcopo Cæſareæ Cappadociæ. 268. b. ab eo edita confeſſio fidei. ibid.d. nimis prolixus in edendis nonnullis conſtitutionibus. 270.a. eius anathematiſmi quatuordecim aduerſus diſſentientes a veritate. ibid.b. conteſtatio aduerſus hæreticos. 272.e. eius Tria capitula multi inſurrexerunt, & in primis Vigilius Papa. ibid. nihil continent contra Concilia. ibid. perſtringitur a Facundo Epiſcopo. 273.e. eum dementauit adulatio. 274.a. ei reſtitit Stephanus Apocriſarius. ibid.b. obediunt Epiſcopi Orientales inuiti. ibid. & ſeq. reſiſtunt Africani Epiſcopi. 275.b. ad eum epiſtola Pontiani Epiſcopi Africani. ibid.c. accerſit Conſtantinopolim Vigilium Papam. ibid.e. ad eum epiſtola Totilæ, & legatio Pelagij, & Theodori. 283.d. admonetur a Facūdo Theodoſij Imp. exemplo. 286. a. ab eo accipiunt iura Galliarum Franci. 295.a. a Francis Francicus dici voluit inani titulo. ibid.b. in eum coniuratio. ibid.c. eius ſtudia circa dogmata. ibid. curat agi Synodum Mopſueſtenam. 302.a. eius exercitus affligitur nouis cladib. 303.a. cum Theodoro totam euertit Eccleſiam. ibid.b. mandat ſatellitibus ſuis, vt manus iniciant in Vigilium. ibid.c. Zoilum Alexandrinum Epiſcopum depoſuit, & Apollinarem ordinauit. 305.b. eius conſtitutio de Iudæis. 306.c. & ſeqq. cōcedit Iudæis facultatē docēdi legē quacunq; lingua. ibi. pęnas cōſtituit in Iudæos errantes. 307.b. vult affici vltimis ſupplicijs atheos. ibid. a. legationem mittit ad reuocandum Vigiliū Papam. 308.a. eius edictum aboleri iubet Vigilius Papa. ibid.b. ab eo pacem petit Vigilius. ibid.e. Vigilio cedit. ibi.d. inſtaurauit baſilicam Apoſtolorū. 309.d. mittit Narſetem in Italiam contra Gothos. ibid. ſtudet, vt Eutychius eligatur Epiſcopus Conſtant. 312.d ei apparet Princeps Apoſtolorum. ibid. laborat de cogenda Quinta Synodo. 315.a. eius tempore qui vigerent conflictus Eccleſiæ. ibid.b

Iuſtinianus interpellat Vigilium, vt prodat quid ſentiat de Tribus capitibus. 316.e. ad eum mittit profeſſiones fidei multorum Epiſcoporũ Vigilius Papa. 320.c & ſeqq. cum eo tractat Vigilius de Tribus capitulis. 321.e. ab eo petit indacias Vigilius Papa. 322.a. ad eum mittit Conſtitutũ Vigilius Papa. a pag. 320.b vſque ad 342. reſiſtentes Quintæ Synodo punit exilio. 343.d. ſæuit in Epiſcopos Africanos & Illyricos. ibid.e. eius epiſtola de erroribus Origenis. 347.a arrogauit ſibi confirmationem Romani Pontificis. 350.b. ei redditus amicus Vigilius. ibid.e. eius Imperatoris edictum de rebus Italiæ. 351.c. coercet Iudæos & Samaritanos. 356.c. inſtaurat templum S. Sophiæ. 366.c.d. ſacram menſam fecit pulcherrimã. 367.a. eius inſcriptio in ſacra menſa. ibid. maſculorum corruptores ſeuere punit. 368.a. eius prodigioſa mutatio. ibid.e. eius tempore deploratur rerum ſtatus. ibid.d e. eius ſtultitia, dum factioſis fauet. 369.c. impendit theſauros Romani Imperii in homines vanos. ibid.d. ægrotans vulgo iactatur mortuus. 378.b curatus ab ægritudine Sãctorũ beneficio & reliquiis. ibi.d. in eius vitam ſtructæ inſidiæ deteguntur. 380.d

Iuſtinianus honorifice ſuſcipit S. Germanum Epiſcopũ. 383.a. ſanctas reliquias dat S. Germano. ibid.b. in hæreſim lapſus. 388.a. Pontificis partes ſibi vſurpauit, vnde eius ruina. ibid. cum hæreticis habuit conſuetudinem. ibid. non conſuluit Apoſtolicam ſedem, ſed ſibi arrogauit auctoritatem ſanciendi leges ſacras. ibid.d. velut Antichriſtus crexit ſibi cathedrã in templo Dei, in ſe tria deteſtanda coniunxit. ibid. a Nicephoro excuſatur, ſed fatue. 389.a. eius edictum contra humanitatem Chriſti. ibid.c. expugnare aggreditur Anaſtaſium tamquam turrim. ibid.d. ei repugnat Anaſtaſius. ibid. e. perſecutionem inſtituit contra Epiſcopos ſibi non conſentientes. ibid. inſequitur Catholicos. 390.e. eius ignorantia prauæ diſpoſitionis. 391.a. hæreſim comprobat ſine aſſenſu Epiſcoporum. ibid.b. cum eo quæ tractauerit Eutychius Patriarcha. ibid.c. errauit, auctore Theodoro Cæſarienſi. ibid.d. Dei vindicta, ex hac vita repente abreptus. 397.e. omnia turba ac tumultu compleuit. ibid. a S. Gregorio, & ab Agathone Papa commendatur. 398.a. eum facti pænituiſſe extremo ſpiritu aliqui ſentiunt. ibid. edictum retinuit, & non promulgauit: vnde eius honorifica memoria. ibid.c. eius cauſa relinquitur examinanda in extremo iudicio. ibi.d. ab eo erecta eccleſia aliena pecunia. ibid.e. eius turpis auaritia. 399.a. leges erant retia tenſa ad extorquendam pecuniam. ibid. eius nomine ſcripta vulgata. ibi.c. contegitur pretioſa veſte a Sophia. 400.c.d. eius æs alienũ diſſoluitur Iuſtinus. 401.c. funus exornant luminaria. ibid.e. corpus conditur vnguentis. 402.a. ad eum epiſtola Agapeti diaconi. 94.d. eius edictum aduerſus Acephalos. 218.a

Iuſtinianus Epiſcopus Valentinus interfuit Concilio Toletano. 130.d. multos edidit libros de Reſponſionibus. 290 d

Iuſtinianus Exconſul mittitur a Iuſtiniano Imp. ad reuocandum Vigilium Papam. 308.b

Iuſtinianus frater Iuſtini ductor exercitus Romanorum. 455.e. incurſionem fecit in fines Perſarum. 456.b. eum vult erigere in Imperatorem Sophia Auguſta. 469.b

Iuſtinianus Dux honore ſpoliatus. ibid.c

Iuſtinus Senior quõ electus Imperator. 1.c.d. & ſeq. ex ſtabulo ſurgit in Imperatorem. 1.d. genere Thrax ex Præfecto Aulicorum declaratur Imperator. ibid.

Iuſtino procurat Imperium Amantius neſciens. ibid.e. e medio Amantium & Theocritum tollit. 2.a. Lupicinam coniugem ſuam Euphemiam appellari voluit. ibid.b. nouus Auguſtus Catholicus. 7.c. ſub eo Epiſcopi omnes Orientales pro fide Catholica reſpirant. ibid.d. explorat fidem Syrorum. 11.c. promulgat edictũ de reſtituendis exulibus Orthodoxis. ibid.d ab eo quæ poſtulata pro Fidelibus. ibid.c. eius edictũ pro fide Catholica. 13.a. epiſtola ad Hormiſdam Papam. ibid. ad eum epiſtola Hormiſdæ Papæ. ibid.b. quærit Eccleſiæ pacem. ibid.d. eius epiſtola ad Hormiſdam Papam. ibid.e. cum eo quomodo ſe gerere debeant Legati ſedis Apoſtolicæ. 17.c. ad eum epiſtola Hormiſdæ Papæ. 18.c. valde laudatur ab Hormiſda ibid. eius primordia valde laudabilia. ibid.e. ab eo requiritur, vt reſtituat fidem & pacem in Eccleſia. ibid. clariſſimos viros mittit in occurſum legatorum. 22. e. eius obſequia erga Hormiſdam Papam. ibid. cum eo quid egerint legati Papæ pro pace. 23.e. eius epiſtola ad Hormiſdam Papam. 25.e. ad eum Imp. Hormiſdę epiſtola. 28.c. ei demonſtratur ab Hormiſda, quæ ſint firma Imperii munimenta. ibid. d. eum hortatur Hormiſda, vt hereſes & ſchiſmata penitus diſſipet. 29.a. dolo agit contra doloſum Vitalianum. 31.e. iubet duci Dorotheum Conſtantinopolim. 38.e. & ſeq. dicitur a iuſtitia. 40.a. eius mandatum pro Concilio Chalcedonenſi. 40.d. non facile poterat mederi Alexandriæ. ibid.c. refert quæſtiones de fide ad Hormiſdam Papam. 41.d. iterum laborat pro pace & concordia reſtituenda. ibid. ad Hormiſdam de Epiſcoporum quæſtionibus. ibid.e. Legatos deſtinat ad Hormiſdam. ibid. eius epiſtola ad Hormiſdam commendando legatos. 46.b. petit, ne deleantur nomina defunctorum Epiſcoporum. 49.c. eius legatio ad Hormiſdam miſſa. 50.a. epiſtola ad Hormiſdam pro concordia Eccleſiarum. ibid.b. Gratum legatum mittit ad Hormiſdam Papam. ibid. a. petit ne aliquorum Antiſtitum nomina tollantur. ibid.e. petit ab Hormiſda, vt ſequatur definita ab Anaſtaſio. ibid. d. reſcribit contra Neſtorianos. 52. e. ſubtiliter contra hæreticos inquirit. ibid. ad eum ſcribit Hormiſda Papa reſpondens ad ea, quæ petierat. 55.a. eum laudat Hormiſda Papa. ibid. appellat Hormiſda alterum Ezechiam. ibid.b. hortatur Hormiſda, vt ſubditos errantes cogat, & non ſequatur. ibid.d

Iuſtino negauit iuſte Hormiſda ea, quæ iniuſte petiit. ibi. ad eũ Hormiſdę epiſtola de fide. 56.c. & admonet, ut oẽs ſequantur doctrinam Patrum. ibid. eius ad Hormiſdã epiſtola de Paulo Antiocheno Epiſcopo. 60.a

Iuſtinus Lazorum Regem ad fidem conuertit, & filium appellauit. 63.c. ad eum confugiunt Lazi 64.b.c. Lazis auxiliatur. ibid. exercitum Hunnorum parat, vt Iberis opem ferat. ibid.c. legationem mittit ad Sarracenos pro Chriſtianis. 71.c. ſcribit ad Regẽ Aethiopũ Chriſtianum contra Homeritas. ibid.d. ſcribit ad Aſterium Epiſcopũ Alexandriæ contra Homeritas. ibid. eius munera ſub Hormiſda ad Rom. Eccleſiam. 73.a. conſtitutio aduerſus Manichæos, & oẽs hereticos. 74.a. iubet vt Manichei occidãtur. ibi.b. ei Imperatori ſignificatur victoria contra Homeritas obtẽta. 76.c. eius lacrymæ Deo acceptę. 75.a. Euphemię Auguſtę mortuæ honorifica perſoluit extrema. 67.b.al.ã coniugẽ accipit nomine Theodoram, & eam Auguſtã appellat. ibid. Conſul ſecundo. 78.a. edictis oẽs exagitat hæreticos. ibid. inſurgit in Arianos. ibid. dignus ſumma laude, qui tantũ detulit religioni. ibi.c. barbarũ Regẽ contempſit propter fidem Catholicam. ibid.d

ad Iu-

Digitized by Google

ad Iuſtinum legatio Ioãnis Papæ.78.e. ſe humiliat Ioanni Papæ,& pronus in terrã ipſum veneratur. 79.d. repletus eſt ingenti gaudio. ibid.e. a Ioanne Papa voluit coronari.ibid. propter cladem Antiochiæ induitur ſacco,& aſpergitur cinere.81.d. eleemoſynis præſto fuit miſeris. ibid.e. reſtaurauit Edeſſam, & Anazarbum,& Iuſtinopolis vtraque vrbs eſt appellata.ibid. multa munera miſit ad eccleſias Romanas. 84.d. Iuſtinianũ Imperatorem decernit,eiuſque capiti diadema imponit.94.b. eius obitus.93.e. 94.b. eius & Iuſtiniani numiſma. 94. c. pietati intentus Perſas vincit. 364.d

Iuſtinus Iunior, Iuſtiniani nepos, Dulciſſimi filius,fit Imperator. 399. e. & prædictum fuit ab Eutychio ipſum futurum Imperatorem. 400. b. a Iuſtiniano factus fuit Curopalates. ibid.a. coronatur a Ioanne Epiſcopo Conſtantinopolit. 401.a. diſſoluit æs alienum Iuſtiniani. ibid.b. voluit creari Conſul, vnde exhilaratus eſt populus. 404.d. Conſul tẽplum adyt more Chriſtiano. 405. a. eius edictum de fide Catholica.ibid.b. probe iecit Imperij fundamenta. 406.b. barbaros contemnit᾽. ibid. fidei Catholicæ ſtudioſus. ibid.c. praui mores.ibid.e.& ſeq. edictum de diuortio. 407. a. impia lege turpiter fœdauit primordia ſui Imperij. ibid. d. iniuſte necari præcipit Iuſtinum Ducem.415.c.e. priuat Narſetem,& conſtituit Præfectum Italiæ Longinũ. 416.d. eius oratio ad magiſtratus,ne opprimantur pauperes. 423.e & ſeq. ſalua vult priuilegia Eccleſiæ Bizacenæ.424 c. mittit in exilium S.Anaſtaſium Epiſcopum Antiochenum. 435.a. eius temeritate in diſcrimen adductum Romanum Imperium. 442.d. a Perſis pacem petit.ibid. commonetur in Marcianum Ducem exercitus Romani. ibid. e. ei ſignificat periculum Perſarum Gregorius Epiſcopus Antiochiæ. ibid. reſpuit Gregorij admonitiones.443.a. erat in ſordibus voluptatum volutatus. ibid. eius conſtitutio aduerſus Samaritas hæreticos.ibid.d. ad eum epiſtola Simeonis Stylitæ contra Samaritas. 443.d. ob mœrorem deliquium mentis patitur. 449.e. patitur magicas incantationes,a quibus non curatur.450.b. liberatur virtute freni facti ex clauo Chriſti. ibid. iniurijs lacerauit Biduarium fratrem ſuum. ibid.b. pacificatus eſt cum Biduario fratre, inſtante Sophia coniuge. ibid.c. templum Dei genitrici erigendum curat. 452. b. multa bona conſequitur a Dei matre. ibid.c. aſciſcit ſibi collegam Tiberium.ibid. admonet Tiberium collegam. 453. a. reuocat ab exilio S.Eutychium Epiſcopũ.ibid.c. cũ ingenti gaudio excipit S.Eutychium Epiſcopũ.454.c. moritur.468.d. moriturus hortatur Tiberium ad multa bona.ibid.e. eius corpus poſitum in Heroo. 469. a. bonus fuit in initio ſui Imperij. ibid. incidit in maximam auaritiam.ibi. eius theſauros pauperibus erogat Tiberius Imperator.ibid.d.ad eum legatio Turcarum 406.d

Iuſtinus Dux iniuſte necatur a Iuſtino Imp. 415. e

Inſtinus vir illuſtris mittitur a Sigeberto Rege ad S. Euphronium propter lignum S.Crucis. 412.e

Inſtinus diaconus a Poſſeſſore mittitur ad Hormiſdam Papam. 43.b

Inſtitia ſæpe auro opprimitur. 39.e. eam exoptat Iuſtinianus.100.c. defendenda præſertim ab Epiſcopis. 115.d

Iuſtitia militum commendatur, iniuſtitia vero condemnatur. 355.d

de Iuſtitia cuſtodienda concio Beliſarij Ducis exercitus. 154.b

Iuſtitiæ ſummum exemplum Beliſarij. 155.a

Iuſtitiam ſeruendam eſſe præcipit Guntheramnus Rex. 522.b

Iuſtus Vrgelitanus Epiſcopus interfuit Concilio Toletano. 130.d

Iuſtus monachus ægrotans detegit tres aureos a ſe occultatos.534.d. vitatur ab alijs monachis,& eccleſiaſtica priuatur ſepultura.ibi.e. ꝓ eo celebratur Miſſa triginta diebus. 535. b. liberatur a pœnis purgatorij.ibid. apparet Copioſa fratri. ibid.

Iuſtus Orgelitanus Epiſcopus. 290.d

Iuuenalis Epiſcopus ſenſit Ibam pœnitentem recipiendum. 337.e

K

KEricus Dux exercitus Romani Comes Orientis. 103.b de eo error eſt corrigendus.ibi. ad Theodoſium magnum cœnobiarcham venit. ibid. cilicio Theodoſij induebatur in prælio pro thorace. ibid.c. Theodoſio duce fugauit hoſtes. ibid.

Kiouienſis Metropolitanus datus ab Epiſcopo Conſtantinopolitano Ruſſis.542.a. ab eo diuiſi ſunt Moſconitæ. ibid.

L

LAbor fructus parit. 525.a

Labores & ieiunia Iuſtiniani Imp. 101.a

Lacrymæ ex duplici cauſa oriuntur.8.a. Deo gratiſſimæ.76.a. veræ maxime poſſunt ad perſuadendum. 518.c

Lætitiæ cantica cantabantur in Chriſtianorum funere. 539.e

Laici intelligant ſe ſubditos eſſe Dei ſacerdotibus. 54.d. a ſacerdotibus diſcant, & non e contra.109.d. non habent auctoritatem prædicandi. 177.c.e. quo cultu venerari debeant clericos.520.d. clericum ad ſæculare forum non trahant. 530.b

Lampridius deficit a Vigilio Papa. 289.d

Lampridius monachus iudicatum Vigilij Papæ recipere noluit. 300.e

Lapidicina noua adinuenta in conſtructione templi B. Mariæ Hieroſolymis. 124.e

Lapſi non recipiendi ſunt cum honoribus. 180.d

de Lapſis decernere ſpectat ad ſedem Apoſtolicam. 181.d

Lateranenſe cœnobium datum monachis S. Benedicti. 440.d

Latrones a Deo puniuntur. 355.a

Latta monaſterium S.Martini male tractatum a militibus,qui luunt pœnas. 450.e

Laudes humanæ cœleſte præmium auferunt. 55.a

S. Launomarus Abbas refulget ſanctitate & miraculis. 420.b. ad orationem ſemper confugiebat.ibid.c. iactantiam & vanitatem fugiebat ibid. reſpuit pecuniam Ermoaldi tamquam iniquam. ibid.d

in Lauram S.Sabæ ingrediuntur Origeniſtæ, & male tractant monachos. 137.a

in Lauram Cephata venit miles liberatus Dei virtute. 246.e

S.Laurianus genere Pannonius,& presbyter Mediolanenſis.290.d. in Hiſpaniam fugit propter perſecutiones Totilæ. ibid.e. eligitur Epiſcopus Hiſpalenſis. ibid. fit maryr Ariano gladio. ibid. cæcum in itinere illuminat. 291.a

S. Laurentij reliquias exoptat Iuſtinianus ab Hormiſda Papa. 32.a

Lau-

S.Laurentii eccleſia incenſa a Longobardis inſtauratur a Sanctulo viro Dei.438.e. baſilicam ædificauit Pelagius Papa.533.e. corpus inuentum. ibid. d. qui illud viderunt, omnes infra decem dies mortui ſunt. ibid.

Laurentius Iunior creatur Mediolanenſis Epiſcopus. 465.d. mittit libellum ad Pelagium Papam pro communicatione Catholica. ibid. eius fideiuſſor S. Gregorius. ibid. e. eius tempore S.Gregorius non fuit diaconus S.R.E. neque exercuit monaſticam vitã. 466. d. de eius obitu epiſtola S. Gregorij Papæ ad Exarchũ Italiæ Romanum. ibid. quanto tempore ſederit. ibid.

Laurentius Archidiaconus mittitur Apocriſarius ad Mauritium Imperatorem. 495.b. priuatur munere Apocriſarij a S.Gregorio Papa. ibid.

S. Lauto Epiſcopus Conſtantienſis fuit in Concilio Aurelianenſi ſecundo. 214.e. interfuit quintæ Synodo Aurelianenſi. 311.b

Lazorum Rex ad fidem conuertitur. 63.e. fit Imperator a Iuſtino. ibid.

Lazi appellati ſunt antiquitus Cholci. 64.a

Lazorum Rex ſancti Danielis exemplo permotus. ibid.

Lazorum templum ædificatum in Hieroſolymorum eremo. 125.a

ad Leandrum Epiſcopum Hiſpalenſem epiſtola S.Gregorij Papæ.466.e. ad eum ſcribit S.Gregorius de ſua expulſione a monaſterio.473.a. eius legatio ad Tiberium Imperatorem.478.d. cognitus a S.Gregorio Conſtantinopoli. ibi. ad eum epiſtola S.Gregorij de libro Iob. ibid.e. aliquid profecit cum Tiberio Imperatore. ibi. in exilium mittitur a Leuuigildo Rege.484.c. libros compoſuit aduerſus dogmata hæreticorũ. ibid.d. ſuis ſcriptis vulnerat Vincentium apoſtatam Epiſcopum Cæſarauguſtanum. ibid. ei commendat filium ſuum Recearedum Leuuigildus parens.488.a. per eum conuertuntur Gothi in Hiſpania. 524.d. præfuit tertio Concilio Toletano, & legatione functus eſt pro Romano Pontifice. ibid.e. eius oratio de Gothorum conuerſione. 525.b. demonſtrat Eccleſiam creſcere ex perſecutionibus. ibid.e. oſtendit gaudium ex hæreticorum conuerſione. ibid.d. Toletanæ Synodo interfuit.530.e. Gothorum Apoſtolus. ibid. ad eum ſcribit S. Gregorius Papa de eius amore in Reccaredum Regem. 531.a

Legata ad pias cauſas ſoluantur. 523.e. ab hæredibus adimpleantur, alioquin a Deo puniuntur. 92.b

Legatio Acœmetarum ad Ioannem Papam. 146.b

Legationem Agapetus Papa ſuſcipit ad Iuſtinianum Imp. 192.b

Legatio Athalarici Regis ad Iuſtinianum Imp. 98. e. Aureliani Arelatenſis Epiſcopum ad Vigilium Papam. 297.a. Childeberti Regis ad Pelagium. 372.a. Concilij Carthaginenſis ad Iuſtinianum Imp. 179.a. Eccleſia Carthaginenſis ad Ioannem Papam. 175.d. Eccleſia Theſſalonicenſis ad Rom. Pontificem. 51.b. Hilderici Regis Vuandalorum ad Iuſtinianum Imp. 99.e. ab Hormiſda Papa Conſtantinopolim. 17.b. Ioannis Papæ Conſtantinopolim. 78.e. Iuſtiniani ad Vigilium Papã. 240.e. eiuſdem ad Vigilium in baſilica S. Euphemiæ degentem. 308. a. b. & Imp. ad Ioannem Papam. 146.b. & ad Hormiſdam Papam. 50. a. S. Leandri Epiſcopi Hiſpalenſis ad Tiberium Imp. 478.d. Narſetis ad Longobardos. 416.d

Legatione Pelagij fungitur S.Leander Epiſcopus in Concilio Toletano. 524.e

Legatio Scytharum monachorum ad Africanos Epiſcopos. 35.e. S.Sabæ ad Iuſtinianum Imp. 122.b. Theodati Regis ad Iuſtinianum pro pace. 170.a

Legatio Radegundis Reginæ Hieroſolymam ad accipiendas reliquias S.Mamertis. 411.d. eiuſdem in Orientem pro ligno Crucis. ibid.e. alia in Orientem pro gratiarum actione. 414. a. Ruthenorum Epiſcoporum ad Clementem VIII. 541.a

Legati Apoſtolici primum locum obtinent in Concilio. 336.e. Romani Imperij male tractantur a Coſrhoe Rege.455.e. ab Hormiſda Papa miſſi Conſtantinop. 12.b. illis ſcripta commonitio. ibid.e. quomodo ſe gerere deberent Conſtantinopoli. ibid.d. quid in itinere fecerint. 22.c. eorum relatio ad Hormiſdam Papam. ibid. eis occurrit Seampinus Epiſcopus. ibid.d. & viri ab Imperatore miſſi. ibid.e. eorum tertia relatio ad Hormiſdam. 23. a. relatio ad Hormiſdam Papam de rebus geſtis Theſſalonicæ. 23.d. quid egerint Conſtantinopoli. ibid. e. commendantur Imperatori ab Hormiſda. 29.a. laborant pro Antiochena Eccleſia. 30.e. multas tribulationes & afflictiones paſſi ſunt. ibid.d. eis oblatus libellus a monachis Scythiæ. 33.e. ad eos ſcribit Hormiſda Papa. 37.d.

in Legatum Apoſtolicum quid fecerint hæretici. 38.d

Legatorum relatio de Ioanne interfecto. ibid.a

ad Legatos ſcribit Hormiſda Papa. 39.a

Legati mittebantur ab Epiſcopo electo ad Summum Pontificem. 42.e. Apoſtolici Conſtantinopoli Romã reuertuntur. 46. b. Legati a Synodo Conſtantinopolitana Romam miſſi. 48.e. Iuſtini retenti ſunt Romæ ab Hormiſda Papa. 54.b. & ſæpe auditi ſunt, & conuicti, atque perſuaſi. ibid. Orientales dimiſſi, ſunt ab Hormiſda Papa. 59.d

de Legatis miſſis, & litteris datis a Iuſtiniano ad Ioannem Papam. 148.d. eis negotia committit Agapetus Papa. 181.b

Legati Apoſtolici Synodum congregãt Conſtantinopoli. 204.e. Ephræmij Patriarchæ Antiocheni in Concilio Conſtantinopolitano. 205.e. Cæſareæ Cappadociæ & Ancyræ in Concilio Conſtantinopolitano. ibi. mittuntur a Mauritio Imperatore ad Childebertum Regem Francorum. 518. d. Mauritij non bene tractantur a Childeberto. ibid.

in Lenones ſanctio Iuſtiniani Imperatoris. 189.e. & ſeqq.

Leocadia mater S. Galli Epiſcopi Aruernenſis. 441.b

S. Leonis Papæ nomen reſtitutum Diptychis. 5.a. 6.b. præponendum cæteris Epiſcopis. 5.b. epiſtolas amplectũtur Orientales. 24. e. epiſtola eſt ſequenda. 29. e. 30.b. 31.b. epiſtolas ſuſcipit Epiphanius Epiſcopus Conſtantinopolitanus. 46.e

S. Leo illuminator & columna Eccleſiæ. 198.e. quid ſentiat pro Concilio Chalcedonenſi. 339.e. reprehendit Anatolium Epiſcopum Conſtantinopolitanum de audacia. 512.e

Leo Epiſcopus Nolanus. 181.c. 205.b

Leo Pictanienſis blaſphemus in Sanctos a Deo punitur. 363.d

Leo Cappadox Abbas magnus in diuinis rebus. 493.e. & ſeq. eius humilitas, ſilentium, & charitas. 494.a. ſemper aſſerebat ſe regnaturum. ibid. ſe vendidit pro fratribus. ibid.b. eius martyrium. ibid.

Leo Epiſcopus Agathenſis res ſuæ Eccleſiæ recuperare ſtudet a Gomachario. 481.a. oratione ſanat Gomacharium Arianum. ibid. reprehendit Gomacharium ſanatum. ibid. b. irridetur a Gomachario. ibid.c. orat contra irriſorem, qui iuſtiſſime luit pœnas. ibid. recipit bona Eccleſiæ. ibid. c

Leo exhibet miniſterium Zoſimo pro aſino vorato. 82.b

Leontius miſſus a Iuſtino Imp. in occurſum legatorum Romani Pontificis. 22.e.

Leon-

Leontius Monachus nouas locutiones introducere conatur. 29.d. *Romam venit.* 32.d

Leontius Magiſter militū vnus ex Decemniratu. 117.c

Leontius Byzantius Origeniſta. 115.a.d

S. *Leontius Burdegalenſis Epiſcopus cooperuit ſtanno baſilicam ſancti Vincentij.* 383.b. *fuit in primo Concilio Pariſienſi.* 376. e. *Emerium Epiſcopum Santonenſem priuauit.* 407.e. *mulctatur a Chariberto Rege.* 408.b. *perfecit baſilicam S.Bibiani.ibid. reſtituit eccleſiam S. Eutropij. ibid.c. ſuis ex improuiſo redditus. ibid. nobiliſſimo ortus genere coniugatus ad Epiſcopatum aſſumptus fuit. ibid.e. eius laudes.* 409.b

Leontius Peleziczki Epiſcopus Pinſcenſis, Turouienſiſq. ſubſcriptus in litteris Ruthenorum ad Clementem VIII. 544.e.545.d

Lepra cum perfidia tollitur per fidem. 380.a

Leubonius clericus curatur virtute S.Martini. 452.b

Leudaſtes Præfectus Turonenſis amouetur Gregorij Epiſcopi opera. 473.d. *parat inſidias in Gregorium. ibid. fugit, & ab omnibus Eccleſiis arcetur.* 474.b. *inſtar Cain vndique pulſus, vixit profugus ſuper terram.* ibid.e

Leuderes Dux exercitus Gothorum Romæ. 215.d. *magis capi voluit, quam fugam capere.* ibid.

Leuthares Dux Alemannorum. 354.e. *das pœnas patratorum ſcelerum.* 355.b

Leuuigildo fuit coniux Theodoſia Catholica fœmina, a qua nihil melior effectus eſt. 424.e

Leuuigildus frater Liuba fit eius collega in regno Hiſpaniarum. 418.b.425.a. *excitat perſecutionem in Catholicos.* 478.a. *multos relegauit, multos rebaptizauit, & interfecit.ibid. commotus ad perſecutionem a Goiſuintha vxore.ibid.b. ei fuerunt ex prima vxore duo filij, Hermenegildus, & Reccaredus. ibid.c. quærit miracula ab Epiſcopo Ariano, ſed ea hæreticis Deus non concedit.* 479.b. *male tractat clericum confitentem æqualitatem perſonarum in ſanctiſſ. Trinitate.ibid.c. mittit legatum Agilanem ad Chilpericum Regem.* 480.a. *pugnat cum Hermenegildo filio.* 483.e. *ſacramento ſe obligat Hermenegildo, quod eum non lædet. ibid. ſacramenti obliuiſcitur, & in carcerem filium detrudit.* 484. a. *quærit perducere Hermenegildum in Arianiſmum. ibid. occidi præcipit filium.ibid.b. cognouit errorem ſuum, ſed non meruit peruenire ad Catholicam fidem.ibid.e. relegat Epiſcopos in diuerſa loca. ibi. ſpoliat Eccleſias bonis.ibid. ſubegit Sueuos, & eos a recta fide reuocat.* 485.a. *Audicam Regem deiecit, & in monaſterium detruſit.ibid. eius obitus.* 488.a. *commendat filium ſuum Reccaredum S.Leandro Epiſcopo.ibid.b. eius pœnitentia anceps. ibid. per ſeptem dies fleuit ſuum errorem.ibid.c. eius execrabilis memoria remanſit. ibid.*

Lex Eccleſiaſtica, vt Romano Pontifici omnes deferāt. 48.d

Lex Iuſtiniani Imp. ne Epiſcopi ad curiam veniant. 110.a. *de Epiſcoporum electione. ibid.c. aduerſus raptores.* 112.a

Leges qui homines Imperio Romano ſanciuerint. 118.d

Leges Eccleſiaſticæ ceſſant, vbi regnant arma. 450.d

Leges Eccleſiaſticas cur ſanciuerit Iuſtinianus Imperator. 108.e

Leges Eccleſiæ ab Imperatore & a Principibus nō ſunt condendæ. 273.d.e

Leges Eccleſiaſticas a ſacerdotibus Principes accipiāt. 530.a

Leges rectas ab impijs latas non reſpuit Eccleſia. 109.e

Leges quo ordine editæ ſint a Iuſtiniano. 163.a

Lex Iuſtiniani de præſcriptione centum annorum. 174.e

Leges Principum probantur ab Eccleſia, ſi innitātur ſacris canonibus. 177.e

Legibus ſæculi ſunt coercendi pertinaces. 211.e

Leges Iuſtiniani erant retia tenſa ad extorquendam pecuniam. 399.a

Leguleij hæretici ſtatim volunt videri Theologi. 513.a

Libellus fidei Hormiſdæ Papæ. 24.b. *ei prooemium affixit Ioannes Conſtantinop. Epiſcopus.* ibid.e

Libellum offerre debebant Epiſcopi, vt communicarent cū ſede Apoſtolica. 17.c. *obtulit legatis Troius Epiſcopus Scampinus.* 23.a

Libellus qui excipiendus eſſet a legatis recitatur coram Imperatore. 24.b. *Ioannis Epiſcopi Conſtantinopolitani legatis oblatus.ibid.c. fidei oblatus ab Hormiſda Papa ſchiſmaticis.ibid. offerebantur ab Epiſcopis ipſis legatis.* 29. c. *monachorum Scytharum legatis oblatus.* 33. c. *Maxentij a Cochlæo perperam laudatur.ibid.d. voluit offerre Dorotheus Theſſalonicenſis Epiſcopus.* 38.b. *Epiſcoporum recipere debebat Epiphanius pro Hormiſda.* 58.e. *lapſorum poterat recipere Epiphanius Epiſcopus Conſtantinop. vt ad Hormiſdam eos mitteret.* ibid.b

Libellus fidei offertur a Iuſtiniano Imp. Agapeto Papæ. 195.d. *monachorum Catholicorum oblatus Agapeto Papæ aduerſus hæreticos.* 199.d. *cum offert Mennas Agapeto.* 203.d. *monachorum oblatus Synodo Conſtantinopolitanæ.* 207.b. *oblati Synodo Conſtantinopolitanæ contra hæreticos.* 207. d. *ſcriptus de Tribus capitibus ſub Vigilio Papa.* 268.c. *tradunt Stephano Apocriſario Orientales Epiſcopi.* 274.e. *miſit contra Tria capitula ad Mennam Vigilius Papa.* 287.b. *Iuſtiniani Imperatoris miſſus ad Quintā Synodum.* 317. a. *Gothorum ab ipſis damnatur.* 529.b

Liber Iob quando a S.Gregorio fuerit cœptus explicari, & quando completus. 478.e

Liber Eutychij de Reſurrectione flammis damnatus. 492.a

Libri interpretationum ſacræ Scripturæ ad Papam mittuntur comprobandi. 43.d. *hæreticorum prohibentur.* 44.d. *improbati quomodo ſint legendi.ibid. antiqui ſunt conſeruandi.* 157.a. *hæreticorum ſunt igni tradendi.* 201. d. *omnino prohibentur a Iuſtiniano Imp.* 211.e

Libri multi fiſci a Fredegunde Regina proijciuntur in ignem. 475.d

Liberalitas Tiberij Imperatoris in pauperes commendatur. 469.d. *commendatur in Principe.* 461.a

Liberatus diaconus Eccleſiæ Carthaginenſis legatus ad Ioannem Papam. 175.d

Liberius Patricius mittitur a Iuſtiniano ad Vigilium Papam. 317.d

Liberius Patricius Præfectus Prætorio rerum Gothorum in Gallijs. 126.b. *res Gothorum defendit.* ibid. *procurator in Gallijs.* 90. d. *monaſterium erexit in Campania.* ibid.

ad *Liberium Senatorem ſcribit Ioānes Papa de fide.* 161.e

Liberius Senator legatus Theodati Regis ad Iuſtinianum. 170.a

Liberius fit Auguſtalis, & mittitur Alexādriā. 217.b

Libertas mira fœminæ Chriſtianæ contra Dunaan Regem. 70.b

Libertas Eccleſiarum non violanda: alioquin Deus vlciſcitur. 458.b

Libertas Eccleſiæ vindicatur in primo Concilio Pariſienſi. 374.b
S. Libertinus male tractatur a Darida Duce Gothorum. 459.a. ei ablatus equus a Gothis reſtituitur. ibid. eius monaſterium inuadunt Franci. 354.e. orationibus liberatur a Francis ipſum requirentibus. ibid.
Libya quo anno acquiſita ſit a Iuſtiniano. 156.e
Licinianus Epiſcopus Carthaginenſis mittitur in exiliũ a Leuuigildo Rege. 484. c. collega Seueri Epiſcopi Malacitani. ibid. d. exul peruenit Conſtantinopolim, & veneno extinguitur. ibid.
Licinius Comes Theſſalonicam venit. 38.e
de Ligno S. Crucis magnum miraculum. 246.a
Lignum Crucis portabant Imperatores in fronte. 401.b exoptat Radegũdis Regina, & legationem pro eo mittit in Orientem. 411.e. contumeliam patitur. 412.b. ei erectum oratorium apud Turonos. ibid. c. de eo preconia. ibid. quibus donis eſſet illuſtratum. ibid. d. reconditur ſuo loco per S. Euphronium Epiſcopum. ibid. e honeſtatur hymnis, Vexilla Regis prodeunt, & Pange lingua glorioſi. &c. 413.a. multa edit miracula. ibid. d. lux ex eo ſplendet. ibid. e. item oleum exundans. ibid.
de Ligno cancelli S. Martini vere miranda. 411.a. ſanat Gregorium Turonenſem infirmum. 447.e
in Liguria tanta fames, vt matres filios comederẽt. 238.a. eam introiuit Alboinus Rex. 427.a
ad Limina Apoſtolorum veniebant multi ad curandos infirmos. 448.d. mittit donum Autharit Rex. 487.d.
Litaniæ cantabantur in terræmotu. 348.e. & in eccleſia. 354.e
Litteræ. Vide, Epiſtola.
Liuba fit Rex Gothorum in Hiſpania. 418.b. tertio anno regni moritur. 430.a
Longinus Præfectus mittitur in Italiam a Iuſtino Imp. loco Narſetis. 416. d. quærit mortem Helmigis. 431.b
Longobardi a Narſete dimittuntur. 314.e. eorum ſcelera & facinora. ibid. eorum incurſione quæ præoſtenſa fuerint S. Redempto. 417. d. ab eis mala illata in Italiam. ibid. e. eorum inuaſio quam dira. 418.b. influunt in Italiam. 421.a. quo tempore aduenerunt in Italiam. ibid. b. cum eis iuncti alii barbari. ibid. c. eorum Longobardorum peſſimi mores. ibid. progreſſus in Italia. 427. a. iterum aſcendunt in Italiam. 449. a. eorum incurſione plures eccleſiæ deſolatæ. 431.e. inter Duces diuidunt ciuitates Italiæ. 43[illegible].d. de eorum ſuperſtitione. ibid. magna perſecutio. ibi. e. ab eis multa mala paſſa ſunt ſuburbia, ſed in Vrbem non ſunt ingreſſi. 437.a cæmeteria diruta. ibid. eorum res haud exacte conſcriptæ ab antiquis. ibid. b. ſub Ducibus fuerunt truculentiores. ibid. c. a maligno ſpiritu correptus ob intentatam rapinam Mennæ ſolitario. 438.b. deinceps reueriti Mennam ſolitariũ. ibid. non præſumunt temerare eccleſias. ibid. c. iraſcuntur in Sanctulum. ibib. d. gratias agunt Sanctulo pro obtento oleo. ibid. diaconum capiunt, & ligant, vt interficiant. 439.b. Sanctulum pro diacono interficere volunt. ibid. c. Sanctulum venerantur. ibid. d. Sanctulo captiuos largiuntur. ibid. monachos occidunt. ibid. e. Soranum Abbatem necant. 440.a. diaconum interimũt, quos ſequitur ultio diuina. ibi. b. deſtruunt monaſterium Caſſinenſe. ibid. c. Duces mittunt ad infeſtandos Gallos. 447.d. eorum clades prædicta a S. Hoſpitio. 448.a. Nicæam deuaſtãt. 447.d. exæſtuabant in damna Francorum. ibid. e. victi virtute vnius Sancti. ibid.
Longobardi in Gallias venerunt propter peccata. 448.a iterum prorumpunt in Gallias. 449.a. vaſtant monaſterium in Gallia. 448.b
Longobardus occidere volens S. Hoſpitium a Deo flagellatur, & a S. Hoſpitio curatur. ibid. relicta impietate fit monachus. ibid. b. e
Longobardi plerique a Mummolo interfecti. 449.a. eorum gladio vaſtatur Italia tota. 451.e. ab eis necati quadraginta martyres. 456.d.e. cogebant comedere immolata. ibid. e. immolabant caput capræ diabolo. ibid. ſub eis alii martyres. ibid. non amplius negotium faceſſerunt fidei cauſa. 457. a. eorum ſuperſtitio. ibid. de eis epiſtola Pelagii Papæ ad Gregorium diaconum. 486. e. ibid. d. eos maxime timet Pelagius Papa. ibid. d. per decennium fuerunt ſine Rege ſub Ducibus. 487.c. Regem eligunt Autharit cognomento Flauium. ibid. in eos ſollicitat bellum Mauritius Imp. 518.d
Lucanos ſubegit Totilas Rex Gothorum. 259.c
in Lucania cladem accipit Totilas Rex. 283.e
S. Lucæ corpus inuentum Conſtantinopoli. 309. e. reliquias tranſtulit Conſtantinopoli Romam ſanctus Gregorius Papa. 467.c. caput portatur Romã a S. Gregorio Papa. 495.e
Lucenſe Concilium in Gallicia. 425.a
Lucentius Epiſcopus legatus Papæ in Concilio Chalcedonenſi. 336.e
Lucretius Epiſcopus Bracharenſis præfuit Concilio ibi celebrato. 390.b
Ludibrium interdum retorquetur in deluſorem. 481.d.
Lugdunenſis Synodus prima. 429.c. ſecunda. 515.d. in ea plures canones ſanciti. ibid.
Luminaria portabantur in ſepeliendis Chriſtianis. 401.e
Lupentius Abbas apud Brunichildem Reginam accuſatus. 516.e. innocens occiditur. ibid. eius caput miro modo inuenitur. ibid.
Lupicini vxor Iuſtini dicta Euphemia. 2.b
S. Lupicinus redditur tremendus Chilperico Regi. 460.c. ei offert agros & vineas Chilpericus Rex, quæ ille reſpuit. ibi. in eum munificentia a Chilperici. 461.a.
in Luſitania ſolita renouari miracula in fonte baptiſmatis. 291.b
Luxuria eſt depopulatrix humani generis. 158.d
in Lyciam exul mittitur Siluerius Papa. 220.a

M

MAcarius eligitur Epiſcopus Hieroſolymitanus. 289.b. ſuſpectus de hæreſi iniuſte. ibid. habuit ſpiritum prophetiæ. ibid. c. ordinauit diaconũ S. Gregorium Agrigentinum. ibid. ſede pulſus. 291.d. quanto tempore ſederit. ibid.
Macedonius Conſtantinop. Epiſcopus nõ fuit receptus in communionem ab Apoſtolica ſede. 6.e
S. Maclouius Epiſcopus in Britãnia illuſtratus miraculis. 409.b
Magicæ incantationes non proſunt infirmis, ſed virtus diuina. 450.b
a Magiæ vſu curatur malefica per Simeonẽ Salum. 293.d
Magorum vaticinia quam ſint vana. 531.d
Magiſter quidam viduæ oppreſſor omnibus bonis ſpoliatus male mulctatur. 424.b
Malefica curatur ab vſu magiæ a Simeone Salo. 293.a
Mamans Præfectus Lauræ. 134.e
Mamianus Patricius illuſtris & diues. 175.c
S. Mãmetis martyris corpus Hieroſolymis quieſcit. 411.d reliquias expoſcit Radegundis Regina. ibid.

S. Mammettis reliquias magna veneratione ſuſcipit Radegundis Regina. 411.d

Mammona mulier Iudæa ad fidem conuerſa a S. Germano. 460.b

Manatius, ſiue Namatius, vir egregiæ ſanctitatis, nobilitatis, & eloquentiæ. 521.b. habuit vxorem Euphraſiam. ibid. relicta vxore, fit Epiſcopus Viennenſis. ibid.

Manichæi quare dicti ſint Eutychiani. 2.e. ab Hormiſda exagitantur, & flagellantur. 72.e. in eos conſtitutio Iuſtini Imp. 74.a. a Iuſtino occidi iubentur. ibi.b. in Perſide omnes occiſi. ibid.c. eis ſimiles ſunt Priſcillianiſtæ hæretici. 222.c. cū eis concordat Arius. 225.b.d

Manlulfus claudus curatur virtute S. Martini. 452.a

Manſiones cæleſtes quomodo ædificentur. 536.d

Manus impoſitio duplex, & per pœnitentiam, & per inuocationem Spiritus ſancti. 223.b

Marcellus ſecutus eſt primo Iuſtinianum errantem, ſed luit pœnas ex coniuratione. 392.b

S. Marcelli eccleſiæ legata relicta ſoluantur. 523.d

Marcellini Comitis ſcripta. 171.b

Marcianus Dux Romani exercitus cōmouet in indignationem Iuſtinum Imperatorem. 442.e

ad Marcianum mittit Acacium Iuſtinus Imp. 443.b. ſpoliatur dignitate ab Acacio. ibid.

Marcoueſa nefarie copulatur cum Chariberto Rege. 428.c. excommunicatur vterque a S. Germano, & paulo poſt moriuntur. ibid.

Marcus exhibet libros fiſci, quos Fredegundis proijcit in ignem. 475.d

Marcus Scholaſticus falſus teſtis aduerſus Silueriū Papam. 219.e

Mare contabulaſſe ferunt Xerſem, & ipſum reddidiſſe equitabile. 456.e

in Mare feruntur ſerpentes Tiberis inundatione. 532.d

in Mari magna tempeſtas, vnde liberantur diuinitus. 486.e

S. Maria Virgo Deigenitrix dicenda. 2.d. 200.b. 269.d. mediatrix pro pace Eccleſiarum. 8.c. ei templum erexit Iuſtinianus Imperator apud Abſagos. 116.d. vere mater Dei. 148. c. 161. c. ei nobile templum Hieroſolymis conſtruitur a Iuſtiniano. 124.a. eius eccleſiæ qualis ſtructura. ibid.e.d. in ea eccleſia conſtruenda Hieroſolymis noua lapidicina adinuenta. ibid. e. ei templum conſtruitur in monte Oliuarum a Iuſtiniano. 125.a. eius precibus victorias conſecutus eſt Iuſtinianus. 168.b. ei Carthagine nobiles ædificat eccleſias Iuſtinianus. 169 c. mutuis officijs certauit cum Iuſtiniano. ibid. eius eccleſia venerabilis Conſtantinopoli. 172.a. ei ædificauit templum Iniurioſus Epiſcopus. 244. d. eius interceſſione liberantur Conſtantinopolitani a peſte. 262. a. puerum Iudæum ab incendio liberauit. 310.b. eius Virginis auxilio Narſes vicit Gothos. 314.d. ex eius imagine naſcitur oleum ad curandos infirmos. 394.b. ei templum erigit Iuſtinus Imperator. 452.b. eius precibus multa conſequitur Iuſtinus Imperator. ibid.c. ei monaſterium ædificat Rupertus Saleburgēſis. 540.c. ei offert librum hunc auctor. ibid. & ab ea auxilium obnixe expoſcit. 1.c. 540.c. eius imago auerſatur impium Anatolium. 462.a. apparens incitat Fideles contra Anatolium. ibid. reprehendit defenſorē Anatolij. ibid.c. ei diſplicent præſtigiatores. 462.a. in eius templo facta viſio de futuro Mauritio Imperatore. 472. c. in eum blaſphemi a Deo puniuntur. 515.d

Maria Aegyptiaca poſt multa carnis ſcandala conuertitur. 82.e.d. Zoſimum conuenit. ibid.d. inter ſanctas relata. ibid. e. eius ſepulchrum effoſſum parat leo. ibid.d. pœnitentibus exemplar. ibid. eius exemplo multæ meretrices ad meliorem frugem conuerſæ. ibi.e

Maria altera Tarſenſis eodem tempore ex meretrice monaſticam vitam ſuſcepit. ibid.

Marianus presbyter & Archimandrita libellum offert Agapeto contra hæreticos. 199.d

ad Mariū Perſam hæreticum epiſtola Ibæ non eſt defendenda. 271.c

a S. Marone dicti ſunt monachi Maronitæ. 10.d

Martanius Comes Domeſticorum mittitur ad Synodum Mopſueſtenam. 302.b

Martianus vnus ex Synodo Conſtantinopolitana. 48.b

S. Martini virtute ſedatur bellum inter fratres. 244.d. miraculis coruſcat tempore Euphronij Epiſcopi. 375.e. eius virtute liberatur Chramnus a vinculis. 376.a. eius ſepulchrum mittit aurū & argentū Theodomirus pro ſanitate filij. 379.b. ei fabricat eccleſiam Theodomirus Rex, & ſanctuaria expoſcit. ibid.c. ad eum alia munera mittit Theodomirus Rex, & obtinet reliquias, & multa bona. ibid.d. eius reliquiæ cum pſalmodia transferuntur. ibid. precibus inuocatus liberat in carcere detentos. ibid. ad eius ſepulchrum accedit Vltrogotha Regina. 380.b. eius virtute tres cæci illuminantur. ibid. eius baſilica incenſa. 384. c. ad eum ire properat Gregorius Turonenſis infirmus. 410.c. ab eo ſanatur Gregorius Turonenſis, & eius clericus. ibid.d.e. ad eius cereis & ligno cancelli multa miracula. ibid. e. & ſeq. eius virtus toto orbe perſpicua. 411.b. ea curatur oculis Fortunatus. 422.a. eius bona eripiens a Deo punitur. 430.a.b. 432.e. ei cōparatur Euphronius Epiſcopus Turonēſis. 445.a. eius ſepulchri puluis ſanauit Gregorium Turonenſem. 447.b. & velum ſanat Gregorium Epiſcopum. ibid.c. & lignum de cancello quid contulerit Gregorio. ibid. & monaſterium male tractatum a militibus, qui luunt pœnas. 450.e. eius virtute pacificati ſunt Reges Francorum. 452.a. ab eo curatur Maululfus claudus. ibid. per eum paralyticus recipit ſanitatem, ibi. eius ope conualuit Leubonius clericus. ibi.b. & virtute curatur mulier paralitica. 458.b. tuetur iura Eccleſiæ. ibid. eius ſepulchrum plura miracula. ibid.c. eius ope creſcit flumen, ne hoſtes pertranſire poſſent, & damnum inferre. ibid. eius puluis liberauit a morbo Ragnemodum. 459. b. ad eius ſepulchrum orat Moroneus. 462.c. ab eo quærit venturæ Moroneus. 463.a. eius virtute viuū augetur. 465.c. eius nomine inuocato, vinum benedictum propinari ſolitum. ibid. eius ope liberatur Guntheramnus a magno naufragio. 468.c

a S. Martini feſto vſque ad Natalem Domini quātum Galli ieiunabant. 470.e. ei ſe commendat Modeſtus in carcere, a quo liberatur. 473.e. ad eius monaſterium venit Arianus, qui dedit pœnas perfidiæ. 479.a. eius baſilica effracta a furibus, qui ſe interfecerūt. 486.a. in eius atrio occiſus eſt Eberulfus reus maieſtatis. 520.b. eius oratorium illæſum a flammis. 523.a

Martinus peregrinus a Deo commonitus ad reliquias S. Martini peruenit. 379.e. fit Epiſcopus in Gallicia. 350.a. 477.a

S. Martinus Martinum aſciuit ad conuerſionem Sueuorum. 380.a

S. Martinus Gallicienſis Epiſcopus moritur. 477.a. doctrina præditus. ibid. quanto tempore ſederit. ibid. ad loca ſancta peregrinationem ſuſcepit. ibid.

S. Mar-

Digitized by Google

S. Martino plurimum debet Hiſpania. 434.e.474.b
S. Martini Gallicienſis laudes ex Fortunato. 477.c. Apoſtolis comparatur. ibid.b. fuit quaſi alter Elias. ibid.c. & Fortunatus commendat Radegundam Reginam, & Agnetem Abbatiſſam. 478.a
S. Martinus Bracharenſi ſecundo Concilio præfuit. 433.e
Martini Bracharenſis Epiſcopi collectio canonum Orientalium. 434.d. Sueuis populis ab Arianiſmo conuerſis dedit regulam fidei. 434.e. eius egregia opera in Gallicia, & eius ſcripta. 434.d
Martinus Dumienſis monaſterij Epiſcopus claruit fide et ſcientia. 380.b
Martinus Præfectus Conſtantinopolim venit cum Beliſario. 247.c
Martyres monachi a Senero necati. 11.a. plures facti ſunt Homerita. 64.c. eorum ingens multitudo. 66.e. vincunt tyrannos. 68.d. eorum corpora in eccleſia ſepeliebantur, non autem omnium Chriſtianorum. 390.d. quadraginta a Longobardis necati. 456.e. alij ſub Longobardis. ibid. ſub Tiberio Auguſto. 493.e
de Martyrio pulchra oratio Arethæ martyris. 69.b
Martyrium glorioſum feminarum. 67.a
ad Martyrium infantes balbutientes currebant. ibid.b
Martyrium duarum virginum, præſente matre. 68.c
ex Maſſagetis exercitum colligit Tiberius Imperator. 455.d
Maſſiliam veniunt Iudæi non conuerſi ex Araernenſi vrbe. 459.c. eam tenent Principes Germanorum. 295.b
Matiſconenſe Concilium. 470 c. quot canones in eo ſanciti. ibid.d. ſecundum indicitur a Guntheramno Rege. 519.b. ei Epiſcopi ſancti interfuerunt. ibid.d
Matres præ fame filios comederunt. 238.a
Matris Chriſtianæ inſigne exemplum conſtantiæ. 68.c
Matri guſtandus datur ſanguis filiorum martyrum. ibid.
S. Maurilius Epiſcopus Cadurcenſis moritur. 483.a. eius virtutes celebrantur a S. Gregorio. ibid.
Mauritaniæ duæ, & gubernandæ a Præſidibus. 168.c
Mauritius Mundi filius occiſus. 195.b
ſub Mauritio Imperatore Narſes vir inſignes habuit Præfecturam exercitus Romani. 423.c
Mauritius præfuit Orientalibus copijs Tiberij Imperatoris. 456.c. incurſionem fecit in Araxanum agrum. ibid. creatur Magiſter militum in bello Perſico. 471.a. laudatur in multis. ibid.b. eius res præclare geſtæ. ibid.c. decertauit cum præſtantiſſimis Perſarum. ibid.d. eius Dacis victoriæ. ibid. victor euadit mirifico cultu religionis. ibid.e. factus Comes a ſecretis Tiberij Imperatoris. ibid. victor venit ad S. Theodorum Sicæotam, & ad eius pedes ſe proſternit. 472.a. ei prædicit Imperium S. Theodorus. ibid. eius Imperium etiam prædictum a S. Eutychio Epiſcopo. ibid.b. diuinitus oſtenſum. ibid. de eo multa præoſtenſa parentibus. ibid.d. poſt Tiberium fit Imperator. 490.e. Cæſar & non Imperator dictus, viuente Tiberio. 493.a. ad eum habet orationem Ioannes Quæſtor Tiberij nomine. ibid.b. circumdatur corona, & chlamyde purpurea. 493.d. per quos gradus aſcendit ad Imperium. 494.d. etiam factus eſt pater Imperatorum. ibid. ei nuptui tradita filia Tiberij Imperatoris. 472.d.494.d. dictus eſt Tiberius. 494.e. non ſolum corpus, ſed animum veſtiuit purpura, & corona. ibid. ſibi imperare nititur. ibid. defenſor Catholicæ fidei. ibid. & ſeq. litteras ſcribit ad S. Theodorum Archimandritam. 495.a
ad Mauritium mittit Philemenum S. Theodorus cum litteris. ibid. eius liberalitas in monachos. ibid.b. ad eum mittitur Apocriſarius Laurentius Archidiaconus. ibid. ſuſcipit Conſulatum ſine collega. 511.b. dat ſororem ſuam Gordiam in matrimonium Philippico. 515.c. mittit Philippicum Præfectum in Orientē. 518.a. mittit Andream ad exercitum in Orientem. ibid. auctus filio, quem appellat Theodoſium. 518.d. mittit legatos ad Childebertum Regem Francorum. ibid. eius legati non audiuntur a Childeberto. ibid.
Maurus offertur ab Eutychio Senatore S. Benedicto. 73.d.e
S. Maurus colitur a Clotario Rege. 384.e
S. Maurus Abbas moritur. 486.b
in S. Mauri vitam error illapſus redarguitur. 257.a
Mauri populi infeſtarunt & vicerunt Traſimundum Regem Vuandalorum. 61.c. pietate Vuandalos vincūt. ibid.e. reſarciunt illas eccleſias, quas Vuandali profanarunt. ibid. Vuandalos bello exagitant. 62.a. Vuandalos vincunt & ſuperant. ibid.
ſub Mauri hominis ſpecie dæmon multa contriuit in officina hæretici. 293.a
ad Mauros fugit Gilimer, & ſe dat Romanis. 167.a
in Mauros Dux exercitus Salomon. ibid.b
Mauri ad fidem conuerſi Pacati vocantur. 169.e
Mauſona Archiepiſcopus Emeritenſis mittitur in exilium a Leuuigildo Rege. 484.c. fuit in Toletana Synodo. 531.a. egregia claruit ſanctitate. ibid.
Maxentius monachus vagus Romam venit. 32.d. Catholicus videbatur omnino. 33.d. eius libellum Cochlæus edidit atque laudauit, ſed perperam. ibid. tribuit Catholicis, quæ ſunt propria Neſtorianorum. 35.b. eius monſtruoſæ calumniæ. 45.c. impoſturæ deteguntur. ibid.e. ſugillat Hormiſdam Pontificem. ibid.d
Maximianus Abbas præfuit monaſterio S. Greg. 467.b. ſecutus eſt S. Gregorium Conſtantinopolim. 473.c. redit ad monaſterium Romam. 486.e. factus Syracuſanus Epiſcopus. ibid. cum ſocijs eripitur e maximo periculo tempeſtatis. 487.a
Maximilianus Epiſcopus ſchiſmaticus. 358.d
Maximus Imperator quare fuerit ab Imperio depulſus. 464.a
Maximus Conſul in Occidente ſine collega. 71.e
Maximus exhibuit ſumptuoſa munera in ſuo Conſulatu. 72.a
Maximus Epiſcopus Cæſarauguſtanus libros compoſuit. 484.e
Maximus Olybrius in S. Petri ædem fuga ſe recipit. 282.a
ad S. Medardum confugiunt milites, & ab eo abſoluti læti reuertuntur. 107.b
ad S. Medardum Epiſcopum Nouiomenſem infirmum venit Clotarius Rex. 396.b. moritur, flente omni populo. ibid.c.d. eius feretro ſubijcit terga Rex Clotarius. ibid.d. eius corpus fertur Sueſſionem. ibid.c. ei conſtruitur eccleſia & monaſterium. 396.e. eius monaſterium munitur priuilegijs Apoſtolicæ ſedis. ibid. eſt caput monaſteriorum Galliæ. 397.a. de eo carmē elegiacum Venantij Fortunati. ibid. ab eo cæcus illuminatur. ibid. ei ſe commendat Modeſtus in carcere detentus, a quo liberatur. 474.a
Medici interficiuntur opera impiæ Auſtregildis Reginæ. 476.d
Mediolanum a Gothis captum, & ſolo æquatum eſt. 238.b. trecenta millia virorum Gothi trucidant. ibid.

Mediolanenſis Epiſcopns ſchiſmaticus. 358.b
ad *Melantidem vicum caſtra poſuerunt barbari.* 368.e
Melantius ſit Epiſcopus Rhoſomagenſis vrbis. 524.b
Meledius transfuga præfectus cuſtodiæ Peruſij capti a Totila Gothorum Rege. 267.a
Melitæ committitur præfectura monachorum a S. Saba. 132.a
Melitinam vrbem inuadit Coſrhoes Rex. 456.a
Mellito monachus cognouit ſe moriturum cum multis alijs. 537.b
Memoria hæreticorum etiam Imperatorum & Patriarcharum damnatur. 25.a
Mendacij hæreticorum confutantur. 164.d
Mennas ſolitarius reſtitit audaciæ Longobardorum. 483.a.b. *etiam apud barbaros celebris.* ibid.
Mennas præpoſitus xenodochij, Alexandrinus genere, fit Epiſcopus Conſtantinopolitanus. 195.c.d. *edidit fidei profeſſionem.* 197.a. *fidei libellum mittit Romano Pontifici.* ibid.b. *eius laudes.* ibid.d. *Agapeto libellum offert.* 203.d. *ſub eo Synodus Conſtantinopolitana.* 205.a. *eius proclamatio ad Anthimũ.* 206.a *ſententia in Anthymum.* 207.a. *affert cauſam dilationis.* ibid.b. *eius prudentia.* ibid.b.c. *ſequitur Apoſtolicam ſedem, & ei obedit.* ibid.c. *eius & Synodi Conſtantinopolitanæ ſententia in hæreticos.* 208.a. *epiſtola ad Petrum Hieroſolymorum Epiſcopum.* ibid.e. *liber ad Vigilium damnatur a Sexta Synodo.* 221.e. *cum Pelagio S.R.E. diacono ſententiam fert in Origenem.* 224.c.d. *ad eum conſtitutio Iuſtiniani aduerſus Origenem.* 225.a. *& epiſtola Vigilij Papæ de recta fide.* 243.a
Mennas Epiſcopus ſubſcripſit inuitus edicto Iuſtiniani. 274.c. *conſenſit, ſi approbaret Pontifex Rom.* ibid.
ad *Mennam Epiſcopum Conſtantinopolitanum libellum miſit Vigilius Papa contra Tria capitula.* 287.b. *in eũ ſententia Vigilij Papæ.* 305.b. *eius penitentia.* 309.e *ab eo dedicatur baſilica Apoſtolorum.* ibid.d. *moritur.* 310.a. *cum eo manſit Eutychius.* 312.b. *eius profeſſio fidei mittitur a Vigilio ad Iuſtinianum Imp.* 320.c
Mercatores plures è carcere liberãtur diuina ope. 155.d
S. *Metrias miraculis clarus.* 457.d. *irrogas vltionẽ in peruaſores ſacrilegos.* ibid. *ad eius ſepulchrũ orat Franco Aquenſis Epiſcopus propter iura eccleſiæ.* ibid.e. *vlciſcitur de Childerico peruaſore, & reſtituuntur bona eccleſiæ.* 458.a
ad *Metropolitanos referantur cauſæ Epiſcoporum.* 520.c *ad Papam recurrant.* 266.a
S. *Michaelis Archangeli eccleſia conſtructa a Bonifacio Papa.* 128.e. *ei plures erigit eccleſias Iuſtinianus Imp.* 133.e. *Dux belli.* ibid.
Michael Metropolita Kiouienſis, Halicienſiſq; et totius Ruſſiæ ſubſcriptus in litteris Ruthenorum Epiſcoporum ad Clementem VIII. 544.e.545.d
Miles liberatur Dei virtute, & in Lauram Cepathã ad ſeruiendum Deo venit. 246.e
Milites ne diſſipent fructus aut fruges, ſed ſint modeſti. 248.a. *in bello ne furentur, & præſertim res Eccleſiaſticas: alioquin a Deo puniuntur.* 107.b. *ne furentur in eccleſia: alioquin a Deo puniuntur.* 126.e
Milites Ariani in Africa coniurant aduerſus Salomonem. 212.e. *tumultuantur ac rebellant in Africa.* ibid. *eorum patefacta coniuratio.* 213.b
Menſa pulcherrima a Iuſtiniano Ieſu Chriſto dicata. 367.a. *in ea pulchra inſcriptio.* ibid.
Milites templa diripientes dant pœnas patratorum ſcelerum. 355.a
Miles nobilis capite mulctatus a Narſete, quia ſeruum interfecerat. ibid.d
Milites male tractarunt monaſterium S. Martini, ſed luunt pęnas. 450.e. *inuaſores eccleſiarum miſere pereunt.* 451.b. *ſacrilegi a Deo puniuntur, pœnitens liberatur.* 364.e. *diſſentiunt in Oriente, & nolunt obedire Philippico.* 517.e. *reconciliãtur a Gregorio Epiſcopo Antiocheno.* 518.a
Militi oſtenſa viſio de ponte, qui ab iniquis non poterat tranſiri. 536.b
Minturnenſis Epiſcopus ſubſcribit contra Vigilium intruſum. 235.b
Minulphus Longobardus Catholicus eleuauit de terra clauem S. Petri. 487.e
Miracula facit Deus, quando opus eſt. 75.c
Miracula fiunt a Sanctis tempore neceſſitatis. 93.c
Miracula ex Sanctorum reliquiis. 376.b
Miraculis interdum confirmatur fides. 394.e
Miracula grandia edita a S. Martino. 375.e
Miraculum ad ſepulchrum Geleſuinthæ. 419.c
Miracula edita ex ligno S. Crucis. 413.d. *crebra in teſtimonium fidei.* 425.e. *ad ſepulchrum S. Martini.* 452.a. *multa in morte S. Radegundis.* 539.e
Mirogenes Abbas vir miræ ſanctitatis. 292.a
Mirrhanes Præfectus copiarum Perſarum. 105.c. *ad eum ſcribit Beliſarius pro pace.* ibid.d. *ad Beliſariũ, ad bellum ipſum excitando.* ibid. *ad eum iterum ſcribit Beliſarius, ad concordiam cum hortando.* ibid.e. *rurſum ad Beliſarium, ipſum contemnendo.* ibid. *Dei virtute a Beliſario victus.* 102.a. *maximas ſuſtinuit pęnas a Cabade Rege Perſarum.* ibid.b
Miſericordia maxime commendatur. 426.a. *eius magna virtus & excellentia.* 217.d.e
Miſericos miſericordiam conſequitur. ibid.
Miſericordes ædificant ſibi in cœlo domum auream. 536.e
Miſeris ſuccurrant Epiſcopi. 158.d
Miſſa quotidiana ſemper fuit laudabilis. 370.a
Miſſa celebratæ in honorem S. Sigiſmundi Regis liberant ſæpe frigoriticos, ſiue quartanarios. 91.d
Miſſarum celebritas ex Apoſtolica traditione. 223.c
in *Miſſæ ſacrificio nouem Præfationibus vtebatur Romana Eccleſia.* 533.d
Miſſa quantum proſit defunctis. 535.b
Modeſtia maxime commendatur. 61.b.
Modeſtus faber lignarius redarguit Riculfum clericum. 473.e. *in carcerem retruditur, verberatur, & e carcere miraculo educitur.* ibid. *ſe commendat SS. Medardo & Martino, a quibus liberatur.* 474.a
Modoalenſe monaſterium extructum a Childeberto Rege Francorum. 384.a
Molinæus impius, qui auctoritatem Papæ audet oppugnare, redarguitur multis argumentis. 513.a
Monachæ virgines appetunt martyrium. 67.b
Monachi Conſtantinopolitani quatuor libellos mittunt ad Concilium. 5.c
Monachi Orthodoxi quanta mala paſſi ſint ab hæreticis. 10.b. *plurimi ſunt ab hæreticis interfecti.* ibid.c. *Maronitæ dicti a S. Marone.* ibid.d. *Studitæ dicti a Studij monaſterio Conſtantinopolitano.* ibid. *martyres necati a Seuero.* 11.a. *Seueriani a Sarracenis deleti ſunt.* 12.e
Monachorũ Scytharum nouus error pullulat. 29.d. *Romam veniunt.* ibid. *a legatis paſſi ſunt repulſam.* 30.b. *appellant ad Romanum Pontificem.* ibid. *tumultuantur.* 31.b
Monachi perfidi fugæ ſe dedunt. 31.b

Monachi tumultuantes in diſcrimine conſtituunt fidem Catholicam. 30.c. Epiſcopos accuſant, & in primis Paternum. 31.a. quid egerint Conſtantinopoli. 33.b libellum legatis offerunt. ibid.c. re vera Eutychiani ſunt. ibid.b.c. legatos mittunt ad Africanos Epiſcopos. 35.c

Monachorum hæreticorum arrogantia. ibid.e

Monachi Scythæ præſeferunt legatos eſſe totius Orietis. 36.b.c. reſpondet S.Fulgentius. ibi.a. accuſant Dioſcorum legatum. ibid.b. Romæ retinentur ab Hormiſda Papa. ibid.c. vere ſunt pſeudomonachi. 37.c. quales, & eorum errores narrantur. 44. b. turbas concitant Romæ. ibid.c. Roma aufugiunt. 46.a. fugientes conteſtationes publice affigunt. ibid. ſancti comburuntur ab impio Dunaan. 66.b

Monachum ſanctum conſulit Elesbaan Rex Aethiopū. 75.a. prædicit victoriam futuram Chriſtianorū. ibid.

de Monachis conqueritur diabolus. 115.b. in eos inſurgūt hæretici. 136.d. male tractati a furore hæreticorū. 137.a. antequam habitum alicui conferant, per triennium illos probent. 173.b

Monachorum Orientalium libellus oblatus Agapeto Papæ. 199.d

Monachi Palæſtini agunt vt damnetur Origenes. 224.b

de Monachis conſtitutio Iuſtiniani Imp. 250.b

Monachi ſuſpenſi a Lōgobardis defuncti pſallunt. 239.e ab eis male tractati liberantur virtute S. Equitii. 440. b. paupertatem ſervent. 534. e. proprietarij aſpere ſunt corrigendi. ibid.

in Monachos ſanctos graſſatio barbarorum. 494.a. eorum magna charitas. ibid.

Monachiſmus collapſus magna ex parte in Oriente, & inſtauratus in Occidente. 112.e. propagatus in Gallijs, & in Italia S.Columbani opera. 457.d

Monarchiam regni Francorum conſequitur Clotarius Rex. 384.b

in Monaſteria introducebantur mulieres ab hæreticis. 10.c quanta mala perpetrarit Petrus hæreticus. ibid.

de Monaſterijs & de ingredientibus in ipſa Iuſtiniani conſtitutio. 250.b.c. erexit in Sicilia & Romæ S. Gregorius. 467.a

Monaſterium S. Martini male tractatum a militib. qui diuinitus luunt pœnas. 450.e

de Monaſterio Viuarienſe & Caſtellenſe Caſſiodori. 385.b vbi ſitum. ibid.

Monaſterium extructum a Sigeberto filio Clotarij S.Medardo. 396.e

in Monaſterium S. Radegundis illatum eſt lignum S. Crucis, & reliquiæ. 412.e

Monaſterium pœnitentibus feminis ædificat Iuſtinianus Imp. 189.c. dictum Pœnitentia. 190.e

Monaſteria duo extructa a Childeberto Rege Francorum. 384.a

de Monaſtica inſtitutione epiſtola plurimorum Epiſcoporū ad Radegundem. 377.c

ad Monaſticam vitam non facile admittebantur eunuchi & imberbes. 104.d

de Monaſtica vitæ diſciplina. 173.b. eam quando exercuerit S.Gregorius. 467.a. de eius inſtitutione S.Gregorij Papæ. ibid.c

Monialium magnus luctus in morte ſanctæ Radegundis. 539.e

Monophyſitæ hæretici qui. 185.e

Monothelitæ hæretici qui. 186.d

a Monothelitis corrupta Quinta Synodus. 348.b

Montanus Epiſcopus Toletanus vir doctus & ſanctus præfuit Concilio Toletano. 130. b. igne ſe ab infamia purgat. ibid. eius epiſtola ad Turibium nobilem, qua ipſum laudat. ibid.e

Montes concutiuntur in occiſione ſanctorum. 440.a

Montes nauigabiles ferunt reddidiſſe Xerſem. 456.c

Monumentum Narſetis in ponte Anienis. 399.d

Mapſueſtiæ celebratur Synodus nouē Epiſcoporū. 302.

Moralium libros perfecit S. Gregorius Romæ, quos inchoauerat Conſtantinopoli. 495.c

Morientes interdum multa prædicunt. 537.c. quare futura prænuncient. ibid.

Moroueus filius Chilperici Regis copulat ſibi in matrimonium Brunichildem. 461.a. eum inſequitur Chilpericus pater. ibid. b. inceſtuoſus mutatur in clericum. ibid.a. minis expetit communionem a Gregorio Turonenſi. ibid.b. eum vult eiici de templo Chilpericus Rex. ibid. eius fuga ad Brunichildem. 462.c. orat ad ſepulchrum S.Martini. ibid.d. multa crimina loquebatur de patre. ibid. conſulit pythoniſſam, quæ mendax multa bona promittit. ibid. eum reprehendit Gregorius Epiſcopus, ne credat pytoniſſæ. ibid.e. quærit ventura ex ſacris Codicibus. ibid. intelligit mala ſibi imminentia. ibid.b. ſpontanea nece defunctus Fredegundis artibus. 465.b

Mors Alboini Regis Longobardorum. 430.c. Agapeti Papæ. 203. e. S. Agricolæ Epiſcopi Cabilonenſis. 483.a. Amalafridæ Reginæ. 107.c. Amalaſunthæ Reginæ. 170.d. Amalarici Regis Gothorum. 129.b. Apollinaris Epiſcopi Alexandrini. 425.c. Ariani illuſoris. 481.e. Aſterij Præfecti Orientis. 515.c. Athalarici Regis Gothorum. 169.e. Auſtregildis Reginæ. 476.d

Mors S.Brigidæ Scotæ virginis. 60.d

Mors Caſſiodori. 287.c. S.Cerbonij Epiſcopi Populoniæ. 437.d. Chariberti Regis Francorum. 432.b. Childeberti Regis Francorum. 383.e. Childerici rerum Eccleſiæ peruaſoris. 457.c. Chilperici Regis Francorū. 516.b. Chramni miſeranda. 396. a. Clephis Regis Longobardorum. 436. d. Clodoberti filij Chilperici Regis. 475.c. Clodouei filij Chilperici Regis. 476.c. Clodomeri Regis. 92.a. Clotarij Francorum Regis. 402.b. Conſtātij Epiſcopi Aquinatis. 431.d. Coſrhois Regis Perſarum. 456.b.c. Crotildis Reginæ vxoris Amalarici. 129.c. S.Crotildis Reginæ. 349.d

Mors Dagoberti filij Chilperici Regis. 475.d. S.Dalmatii Epiſcopi Rutheni. 483.a. diaconi ſacrilegi miſerrima. 429.a. Dionyſij monachi. 105.e. Domni Epiſcopi Antiocheni. 380.d. Domnoli Epiſcopi Cenomanēſis. 486.b. S.Diſciolæ virginis. 511.a

Mors Elesbaan Regis Aethiopum. 76.d. Eparchij Engoliſmenſis. 486.b. Emphræm Epiſcopi Antiocheni. 278.d. Epiphanij Epiſcopi Conſtantinop. 182.b. Euphraſij Epiſcopi Antiocheni. 80.e. S.Euphronij Epiſcopi Turonēſis. 444.c. Euſtochij Epiſcopi Hieroſolymitani. 380.d. S.Eutychij Epiſcopi Conſtant. 492.a

Mors Felicis Papæ. 118.e. Ferreoli Epiſcopi Vcecenſis. 486.b. S.Fulgentij Epiſcopi Ruſpenſis. 112.e

Mors Gelaſij Præfecti Lauræ. 137.b. Georgij Abbatis. 279.b. S.Germani Epiſcopi Pariſienſis. 458.d

Mors S.Hermenegildi Reg. 484.b. Hormiſdæ Papæ. 72.b

Mors Ioannis Silentiarij. 370.b. Ioannis hoſpitis legatorum Romani Pont. ab hæreticis necati. 39.a. Ioannis Epiſcopi Conſtantinop. 42.c. Ioannis Hieroſolymitani Epiſcopi. 82.e. S.Ioannis Papæ I. martyris. 84.b Ioannis Papæ II. 176.b. Ioannis Papæ III. 431.d. Ioannis Epiſcopi Conſtantinop. intruſi. 453.c. Iulianæ Aniciæ. 103.d. Iuſtiniani Imp. 397.d. Iuſtini Senioris Imp. 93.c. Iuſtini Iunioris Imp. 468.d

Digitized by Google

Mors Lupentij Abbatis. 516.e. Leuuigildi Regis. 488.a Liubæ regis Gothorum in Hiſpania. 430.a

Mors S.Martini Epiſcopi Gallicienſis. 477.a. S.Mauri Abbatis. 486.b. S.Maurilii Epiſcopi Cadurcenſis. 483.u. S.Medardi Epiſcopi Noniomenſis. 396.b. Mennæ Epiſcopi Conſtantinopolitani. 310.a. Morouei filij Chilperici Regis. 465.b

Mors Nantini Comitis. 476.d. Nonni peſſimi Origeniſtæ. 137.c

Mors S.Prætextati Epiſcopi. 524.b. Pauli Epiſcopi Antiocheni. 60.b. Pelagij Papæ. 533.b. Petri Epiſcopi Hieroſolymitani. 278.d

Mors S.Quiriaci. 136.c

Mors S.Radegundis Reginæ. 539.b. Roſimunda Reginæ, & Helmigis. 431.b. Ruccoleni ſacrilegi. 458.b

Mors S.Saba. 131.d. Saluij Epiſcopi. 517.u. Samſonis filij Chilperici Regis. 465.b. Senoch presbyteri. 458.d. Seueri Epiſcopi Antiocheni. 40.d. Seuerini Boetij. 86.b. Sigeberti Regis. 457.c. Sigiſmũdi Regis. 91.d. Silucrij Papæ. 220.e. Symmachi Patricij. 86.d

Mors Theodati Regis. 215.a. Theodoræ Imperatricis. 293.e. Theodorici Regis Francorum. 126.d. Theodoberti Regis. 311.c. Theodoberti filij Chilperici. 457.b. Theodegiſcli Regis Gothorũ. 291.a. Theodorici Regis. 88.a. Tiberij Imperat. 492.e. Traſamundi Regis Vuandalorum. 61.c

Mors Vulentij Abbatis. 487.b. Vigilij Papæ. 352.e. Vituliani Conſulis. 41.c

Morituris præſto ſint ſerui Dei. 535.e

in Morte ſanctorum iure homines & triſtantur, & lætantur. 539.a

poſt Mortem etiam anathematizati plures hæretici. 272.a

in Morte quæ ſint facienda exemplo Sanctorum. 153.a

in Mortis tempus pœnitentiam reſeruare non eſt tutum. 481.u.b. 488.b

Mortuorum corporu Perſæ exponebant feris & volucribus. 64.b. 352.c. in eccleſia non ſepeliebantur, niſi ſanctorum. 390.d. ſepeliebantur cum luminaribus & pſalmodia. 401.d

Mortuorum oſſa effodiuntur & comburuntur ab impio Dunaan. 66.b

Mortuos non putat damnandos eſſe Pontiuuns Epiſcopus. 275.d

Mortui non facile damnandi. 335.a

Mortuos quales iudicet dãnandos Vigilius Papa. 336.d

Mortui quomodo ſint damnandi. ibid.

Mortui ſancti pſallunt. 439.e

Morum diſciplina retineatur. 530.a

Moſchouia pertinebat ad Ruſſiam. 542.a

Moſchouitæ dicti ſuat a Moſcho flumine, vel a Moſqua oppido. ibid. diuiſi ſunt a Ruſſis. ibid.

Mulier cum filio ægrotans ſanatur virtute S. Eutychij. 453.e. liberatur ab incendio in oratorio S. Martini. 523.a

Mulierum pœnitentium veru exempla. 82.c.d

Mummolus Patriciatus culmen accepit a Gũtheramno Rege. 449.a. exercitũ mouet in Longobardos, & multos interficit. ibid. vocatur in crimen u Fredegunde Regina. 516.b. miſerrime moritur. ibid.

Mundila Gothorum Dux fœdifragus Mediolanum capit. 238.b

de Mundi totius conuerſione ſpes concepta in Toletanu Synodo. 525.e. eius miſeria. 294.d

Mundus contemnendus. 467.a

Munera Iuſtiniani oblata S.Petro. 148.e

Munera offerenda ab Epiſcopis Romano Pontifici. 49.e offerebant Principes eccleſijs. 73.a

Munia diuina per ſe implere debent clerici. 111.d

Munzolus vir illuſtris legatus Theodoberti Regis ad Iuſtinianũ Imp. 127.d. curatus eſt ope S. Andreæ. ibid.

Murmuratio fugienda. 415.b

Murum Romæ protegit S.Petrus, ibiq; miraculum apparet. 218.e

Mutatio Iuſtiniani prodigioſa. 368.e

Mutianus vir diſertiſſimus. 386.b

Mutianus aliquas homilias Ioannis Chryſoſtomi Latinitati donauit. ibid.

Muti loquuntur per lignum S.Crucis. 413.d

Mutus & claudus ub Agapeto Papa curatur. 194.e. curatur oleo ſancto ab Eutychio Epiſcopo. 394.d

ex Myſia exercitum collegit Tiberius Imp. 455.d

N

NAbathæi idolorum cultores. 120.c. ad fidem conuerſi. ibid.

Nagran ciuitas Chriſtianam ſuſcepit fidem. 65.a. eam obſidet Dunaan Rex. ibid.c. nobiles vinculis arctantur. 66.b. populo frequentiſſima facta inhabitabilis. 71.d

Namanes Sarracenorum Dux prædam egit. 494.c

Namatius, ſiue Manatius, vir egregiæ ſanctitatis, nobilitatis, & eloquentiæ. 521.b. habuit vxorem Euphraſiam. ibi. relicta vxore, fit Epiſcopus Viennenſis. ibi.

Nantinus Comes Engoliſmenſis moritur. 476.d. exclamat ſe ab Heraclio Epiſcopo exuri, & in iudicium vocari. ibid. e. eius corpus nigredinem duxit. ibid. fuit ab Heraclio excommunicatus. ibid.

in Narbonam irruit Reccaredus, & prædas agit. 531.u

ad Narbonenſem prouinciam mittit nuncios Reccaredus, vt deſerat Arianam impietatem. 488.e

Norbonenſis Epiſcopus Arianus deſperatione perit. ibi.

Narbonenſis populus ad fidem Catholicam conuertitur. 489.a

Narſes Perſa donatus eſt a Iuſtiniano Quæſturæ munere. 102.b

Narſes Perſamenius deſtruit templa deorum. 120.d

Narſes mittitur in Italiam u Iuſtiniano Imperatore cõtra Gothos. 309.d. Totilam vincit, & occidit. 314.b fit potens auxilio Dei genetricis Mariæ. ibid.d. dimittit Longobardos. ibid.e. cum militib. ſceleſtis militare non vult. ibid. eius opera Vigilius ab exilio liberatur. 350.u. eius opera vendicata Italia a Gothis. ibi.d ad eum miſit edictum Iuſtinianus Imp. de rebus Italiæ. 351.c. ipſe & Pelagius veniunt ad S. Petrum. 354.c. Bucellinum cum Francis vicit. 355.d. ante pugnam exercitum purgauit. ibid. excitatur a Pelagio Papa aduerſus Epiſcopos inobedientes. 377.c. 358.d. ad eũ ſcribit Pelagius cõtra ſchiſmaticos. ibi. ad eum iterum ſcribit Pelagius de eadem re. ibid.c. per eum Pelagius multum profecit. 359.c. non fuit Conſul. 371.e. eius monumentum in ponte Anienis. 399.d. acquiſiuit multas diuitias, & traxit magnã inuidiam a Romanis. 416.c. a Iuſtino priuatur, & Longinus Præfectus ſubſtituitur. ibid.d. male tractatur u Sophia Auguſta. ibid. eius legatio ad Longobardos. ibid. de eo hiſtoria Pauli diaconi reijcitur. 417.a in Neapolim ſit profectus. 416.e. Conſtantinopolim reuocatus a Iuſtino Imp. & magnum honorem conſecutus eſt. 417.a

Narſetis laudes. 417.b. 423.a. de eius obitu diuerſæ ſententiæ. 422.c. de proditione refellitur aſſertio. ibid.d. ſi proditor fuiſſet, Conſtantinopolim viuens cum gloria redire nõ potuiſſet, neq; eius cadauer illuc tranſlatum eſſet. ibid.e

Narſes multam congregauit pecuniam. 423.a. Vitalẽ Epiſcopum in exilium deportari iuſſit. ibid. d. eius theſaurus ingens inuentus Conſtantinopoli. 469. c. Patricius & Dux ſub Mauritio. 423.b. vicit Vuranem inuaſorem Regni Perſarum. ibid. c. reſtituit in regnum Coſrhoem Iuniorem. ibid. ædificauit eccleſias SS. Putuleemoni, Probo, Turucho, et Audronico. ibi. hoſpitalem domum ædificauit. ibid.

ad Narſetem Patricium tres epiſtolæ ſancti Gregorij Papæ. ibid.

Natalem Domini præcedebat ieiunium. 470.e

de Naturis duabus & vna perſona Ieſu Chriſti. 269.b

Naualis victoria de Turcis obtenta ſub Pio Papa Quinto. 156.b

Nauigantes olim Euchariſtiam ferebant. 487.b

Nauis in portu mergitur, vbi ſaluatur Maximianus cũ ſocijs. 487.a

Neapolis a Totila obſidetur, & capitur. 259.b. a Beliſario duru obſidione capta. 214.d

Nebridius germanus Montani Epiſcopi Toletani. 30.d

Nebridius Epiſc. frater Iuſtiniani Epiſc. Valentiæ. 290.d

Nepotes qui habebant, fieri non poterant Epiſcopi. 110.d

Neronianus lupis miræ viriditatis & ſplẽdoris. 104.c

in Neſtorianos exclamat populus Conſtantinopolitanus. 2. d

Neſtoriani quatuor perſonas ponunt in Trinitate. 30.c. exultant de damnatione Eutychianæ hæreſis. 52. c. quid Cyri egerint. ibid. eorum ſcelera. ibid. in eos quid reſcripſerit Iuſtinus Imperator. ibid. e. ſunt affines Iudæis. 71. c. aſſerunt Chriſtum ſolum hominẽ. ibid. zizanias ſeminant. ibid. arma captant ex victoria contra Eutychianos. 148.a.b. erant monachi Acœmetæ. 146.e. eorum conatus. 148.a

Neſtorius hæreticus anathematizatur. 24. d. in eum commentarium ſcripſit Seuerinus Boetius. 61.a. dãnat Iuſtinianus Imperator. 100. b. in igne inferni crematur. 136.b. anathematizatus in Concilio Epheſino. 150.a

Nicæa deuaſtata a Longobardis. 447.e

Nicænam Synodum amplectitur Reccaredus Rex. 528.a

Nicænum Concilium ponendum eſt in Diptychis ſacris. 6.a

Nicephori errores urguuntur. 308.e

S. Nicetius promouetur in Epiſcopum Treuerẽſem. 115.c non timebat vultum potentis. ibid. reprehendit ſæpe Theodoricum Regem. ibid. eum venerabatur magno honore Theodoricus Rex. ibid. d. defenſor iuſtitiæ. ibid. d. delinquentes libere reprehendit. 402.b. ſenſit onus Epiſcopale. ibid. e. valde laudatur a Venantio Fortunato. 116.a. excommunicat homicidas & adulteros. 127.b. eius virtutes prædicantur ab Energumeno. ibid. c. ei paret tandem Theodobertus Rex. ibid. Energumenum ſigno Crucis liberat. ibid. eius cenſura Theodobertus correctus & emendatus. ibi. d. interfuit Aruernenſi Concilio. 253. e. Gallias illuſtrauit. 154.a. conuertit ad meliorem frugem Theodobertum Regem. ibid. e. interfuit Concilio quinto Aurelianenſi. 311.b. ſæpe excommunicauit Clotarium Regem. 402. b. eius ſacerdotale robur infractum. ibid. c. in exilium miſſus a Clotario. ibid. eius prædictio de ſua liberatione. ibid. d. liberatur ab exilio a Sigeberto Rege. ibid.

Nicetius ex laico factus Epiſcopus Aquenſis. 520.e

Nicetius Epiſcopus Lugdunenſis pro Chilperico Rege altercari cum Tetrico viſus Guntheramno. 516.e

Nicolaus Abbas quærit liberare adoleſcentem a Saracenis captum. 494.c. eius oratio quantum potuerit. ibid.

pro Nicoſtrato Epiſcopo in propriam ſedem reſtituẽdo ſcripſit Hormiſda Papa in Orientem. 39.a.52.a

de Niſibitis ſcholis. 188.b

Nobiles a Iuſtino necantur. 415.c

Nomen non ſat eſt mutare, niſi ſequatur morum correctio. 112.b.c

Nomen Chriſti in foribus Antiochiæ inſcribebatur. ibid. c

Nonnus ſignifer Origeniſtarum. 134.d. zizania Origeniſtarum ſeminat. 135.d. & ſeqq. miſerrime moritur. 137.c

Notarij Vigilij Papæ ab ipſo defecerunt. 289.d

Nouatores hæretici ſequuntur veſtigia antiquorum hæreticorum. 9.b. quantum aberrent in Sanctorum reliquiarum cultu. 32.c. eorũ inſania, quod Petrus & Paulus Apoſtoli nõ ſint ſepulti Romæ. ibi. audacius inſurgunt in Pontificem Romanum, quàm antiqui hæretici. 45.a. in profanandis & demoliendis eccleſijs deteriores ſunt barbaris. 61.e. Principes deteriores ſunt Principibus Arianis. 105.c. loquuntur, prout ſæpe dæmon locutus eſt. 115.b. temere negant virtutem aquæ benedictæ. 216.e. Principes ſacrilegi, quia res Eccleſiaſticas ſibi vſurpant. 254.d. damnantes ſepulturam eccleſiaſticam, ſe ipſos pœnis afficiunt. 352.d

Nouator Iureconſultus perſtringitur de primatu Romanæ Eccleſiæ. 162.e. & ſeq. patefecit imperitiam ſuã. 164.a. quæ obiecerit in primatum Romanæ Eccleſiæ. ibid. c. confutatur. ibid. d. perſtringitur ab auctore. 165.a. quam inſulſe arguat ex ſtyli diuerſitate. ibid. c

Nouatores ægre ferunt laudes effuſas Romanæ Eccleſiæ. ibid. d. in eos comminatur Vigilius Papa. 276 b

Nouatores Politici ea ſibi arrogant, quæ ad Papam ſpectant. 295.d

in Nouatores, quod virgines Deo dicatæ nubere non poſſunt. 378 a. exagitantur canonibus primi Concilij Pariſienſis. 377.b. decipiuntur, qui non accipiunt doctrinam a Patribus. 386. a. Iconoclaſtæ inſaniunt in ſacras imagines, vt hæretici antiqui. 444.a. contemnentes auctoritatem Papæ multis argumentis redarguuntur. 513.a. ſtatim volunt videri Theologi, licet ſint ignari. fortiter confutantur. ibid. b

Nouellæ plures Iuſtiniani Imperatoris ex ſacrorum canonum præſcripto. 109.b.112.b

Nouella Iuſtini Imperatoris in Samaritas hæreticos. 443.d

Nouerca in alienum filium maligna. 91.b.470.c

Nouitas eſt explodenda. 31.c.57.e. eam in Eccleſia introducere voluit Leontius monachus. 29.d

Nouitates in Eccleſia cauſa ſunt hæreſum. ibid. e. niſi ex Patrum conſenſu non ſunt introducendæ. ibid.

in Nouiuicenſi Eccleſia ędificatur baſilica, & ibi reliquię collocantur. 92.b

Numidia a Præſidibus gubernanda. 168.c

Numiſma Iuſtini, Iuſtiniani, & Theodoræ. 94.c. Iuſtiniani, & Athalarici Regis. 99.d

Numiſmata duo Iuſtiniani. 102.d

Numiſma Theodati Regis. 171.a. Iuſtiniani, & Theodobathi Regis. 193.d

Numiſma Clementis Papæ VIII. 548.c

Nuneches ſurdus & mutus curatur oleo ſancto a S. Euſychio. 394.a

Nunctus Abbas vir miræ ſanctitatis. 531.a

Obe-

O

OBedientia erga ſuperiores commendatur. 81.a
Oblationes Iuſtiniani ad S.Petrum. 21.c. Chriſtianorum tantum recips debent, & non hæreticorum. 73.b
de Obſeruantia monaſticæ diſciplinæ. 173.b
Occaſio diuerſa diuerſam affert certandi rationem. 146.d
Occidens illuſtratur ſanctiſſimis viris. 444.c
in Occidentem Vigilius cupit trahere Synodum. 316.a
in Occidente dominantium Græcorum flagellum fuit Totilas Rex. 255.b
Occidentis cum Oriente lacrymabile ſpectaculum. 349.a
in Occidente bellum Eccleſiaſticum, 356.d
Occidentalibus Eccleſijs priuilegium conceſſum a Iuſtiniano. 174.e
Occidentales Epiſcopos vult adeſſe in Synodo Vigilius Papa.316.a. Epiſcopi nolunt recipere Quintam Synodum. 356.d. Tria capitula defendebant. 287.b
Occidentale Imperium collapſum, ex quo violentas manus iniecerunt in Pontificem Romanum.294.e. collapſum. 418.a
Octoginta martyres necati a Longobardis. 456.d
Odia claudenda ſunt cum ſepultis. 98.e.& ſeq.
Oeconomi rationem reddant de rebus eccleſiaſticis a ſe adminiſtratis. 111.a
Oecumenicum nomen non conuenit Epiſcopo Conſtantinopolitano. 3.e
Oecumenica, & non Oecumenica qua ratione ſint Concilia. 344.b
Oecumenici nomen ſibi vſurpare voluit Ioannes Epiſcopus Conſtantinopolitanus. 512.a
Officia diuina per ſe pſallere debent clerici. 111.d
Oleum naſcitur ex Cruce, & ex imagine S.Mariæ Virginis ad curandos infirmos. 394.b
Oleo ſancto multi curantur infirmi a S.Eutychio.394.a & ſeqq.
Oleum exundans e S.Cruce. 413.e
Oleo lampadis S.Martini curatur oculis Fortunatus. 422.a
Oleum abundat virtute Sanctuli viri Dei. 438.d
Oleo benedicto curabat infirmos S.Hoſpitius. 448.d
de Olla Vulcani quid ſenſerit prius Theodoricus Rex.38.d. in eam proiectus eſt ipſe Theodoricus. ibid.
Onion templum Iudæorum a Veſpaſiano demoliri iuſſum eſt. 120.o
Onus Epiſcopale ſenſerunt ſancti Epiſcopi. 115.e
Opera bona ad Deum ſunt referenda. 55.a
Operarijs ſuppeditatur panis indeficiens virtute Sanctuli viri Dei. 438.e
Opilio Senator legatus Theodati Regis ad Iuſtinianum Imperatorem. 170.a. ad eum ſcribit Ioannes Papa de fide. 161.e
Oppreſſores Romanæ Eccleſiæ quales eſſe ſoleant. 87.d pauperum puniendi ſunt ſeuere a magiſtratibus. 424.b
Oratio multa obtinet. 27.e.82.b
Orationes cum lacrymis ſæpe exandiuntur. 76.a
Oratio Elesbaan a Deo exanditur. 75.a. præcedat quodlibet opus.ibid. Theodoſij cœnobiarichæ. 81.a. ad eum hortatio Theodoſij.ibid. Zoſimi viri ſancti in clade Antiochena. 81.b
Orationibus Clementis Pontificis Max. & Catholicorũ multa videtur Eccleſia obtinuiſſe. 156.c
Orationis tempore relinquendi ſunt etiam Imperatores. 123.b
Oratione ſedatur bellum inter fratres. 244.d. liberatur miles ab hoſte. 246.e. ea & fide liberantur Aruernenſes a S.Gallo Epiſcopo 253.a. liberatur S.Libertinus a Francis. 354.e. aucta farina in neceſſitatibus Chriſtianorum. 395.d. quantum poſſint Sancti.420.b liberat Conſtantinopolim a peſte S. Eutychius Epiſcopus. 455.a. ſancti ſæpe reſtituunt & auferunt ſanitatem. 481.a.b
Oratio prodeſt errantibus. 513.e. ad eam hortatur Patres in Toletana Synodo Reccaredus Rex. 526.e. ea liberatur monachus in morte a diaboli faucibus. 520.b.c. illuſtris feminæ ad martyrium ductæ.67.e. Aretha martyris ad martyrium hortantis.69.b. Totilæ Regis ad Pelagium diaconum.279.e. parænetica Totilæ ad ſuos.282.d. Iuſtini ad magiſtratus, vt diſſoluatur æs alienum.423.e.& ſeq. S.Leandri Epiſcopi de conuerſione Gothorum.525.b. Reccaredi Regis habita in Synodo Toletana tertia. 526.e
Oratores antequam orationem haberent ad populum, ſe muniebant ſigno crucis. 401.b
Oratorium S.Martini illæſum a flammis. 523.a. erectũ a Ioanne S.R.E. presbytero. 533.e. erectum apud Turonos ligno S.Crucis. 412.c. ea ædificare prohibitum hæreticis. 251.a
de Orbis totius conuerſione ſpem concepêrunt Patres in Toletana Synodo. 525.e
de Ordinatione Epiſcoporum, & quomodo ſit facienda. 173.a
Oreſtes Patricius in S. Petri ædem ſe recipit, Totilam vitans. 282.a
Oreſtes Epiſcopus tenetur alere Fauſtinianum Epiſcopatu abdicatum. 520.e
Orientales iuſta ſancienses in quibus defecerint. 6.e
in Orientalium cauſa Concilium Romæ congregatum ab Hormiſda. 15.e
Orientalis Eccleſia ab Occidentali defecerat. 14.c
Orientalium Eccleſiarum caput Conſtãtinopolitana Eccleſia dicta a Græcis. 163.d
Orientalis Eccleſia communionem celebrauit cum Occidentali in die Paſchatis. 25.e
Orientalis & Occidentalis Eccleſiæ concordia in Concilio Florentino. 543.e
Orientales Epiſcopi Eccleſiæ pacem quærunt. 13.d. obediunt Iuſtiniano inuiti. 274.c.d
Orientales Imperatores ab Epiſcopo Conſtantinopolitano coronabantur. 26.c
Orientales petunt ab Hormiſda, ne deleantur nomina aliquorum Epiſcoporum. 47.e
Orientales legati Roma recedunt. 54.d.59.d
Orientalium rerum ſtatus. 120.c
Orientalium epiſtola ad Agapetum Papam. 198.e
Orientales rogant Agapetum, vt eos ab hæreticis liberet. 199.c
in Oriente fides in priſtino maieſtatis ſuæ throno collocatur. 7.d. quot Synodi fuerint ignoratur. ibid. collapſus eſt monachiſmus, & inſtauratus in Occidente. 114.d. quãta mala propter ſcelera & peccata. 236.e immiſſa peſtis per angelos malos. 261.c. erratum a Iuſtiniano de die Paſchatis. 265.e
Orientis cum Occidente lacrymabile ſpectaculum. 349.a
in Orientem legatio Radegundis Reginæ pro ligno Crucis. 411.e
in Orientem alia legatio Radegundis ad Imperatorem pro gratiarum actione. 414.a

Oriens illuſtratus viris ſanctiſſimis. 444.c

in *Orientem reuertitur Coſrhoes Rex. 456.b. fit Præfectus Philippicus. 515.c. oritur diſſenſio militum.* 517.c

Origenis error male defenſus auctoritate Gregorij. 135.b *in inferno comburitur.* 136.b. *eum deteſtatur S.Theodoſius. ibid.c. eius ſcripta primo damnata, & poſt trecentos annos eius nomen redditū execrabile.* 137.c *damnationem procurant monachi Palæſtini.* 224.b. *in eius cauſa iudicium.ibid.c. in eum ſententia lata a Menna Epiſc.Conſtantinop. cum Pelagio S.R.E.diacono.ibid.d. defendentes, Aethiopem dealbant.ib.d.e conſtitutio Iuſtiniani Imp.* 225.a. *damnatus eſt mortuus, qui fuerat damnatus viuens.* 224.c. *eius damnatio ſcripta Conſtantinopoli, a multis ſubſcripta.ibi. tradidit ea, quæ ſentiunt Pagani, Manichæi, Ariani.* 225.b. *eius blaſphemia & inſania in ſanctiſſimam Trinitatem, & de anima.* 232.c. *plura e Platonis ſchola deſumpſit, & a Manichæis.* 225.d. *blaſphemia de præexiſtentia animarum.ibid.e. dementia redarguitur.* 226.b. *error de anima præexiſtente reprobatur ex ſententijs Patrum, & ex diuina Scriptura. ibid.& ſeq. arguitur ex parabola de Lazaro & Epulone.* 227.e. *in eum inſurgunt Petrus martyr, Athanaſius, Baſilius, Gregorius Nyſſenus.* 228.b.& ſeq. *ex abſurdis ad abſurda ſe confert.* 229.c. *eum anathematizauit Anaſtaſius Papa.ibid.d. in eum Theophilus Epiſcopus Alexandriæ.ib d. Cyrillus Alexandrinus.ibi.e. minime doctor Eccleſiæ.ibid. in eum teſtimonium ex Synodali epiſtola Epiſcoporum Aegypti & Alexandriæ.* 230.b. *habuit nudam dignitatē presbyteri.ibid. eum euulſit e medio pulchra ſegetis Heraclas Epiſcopus.ibid. Iudæ comparatur. ibid.c. in Palæſtinam nauigauit, & moratus eſt in metropoli Cæſarienſium.ibid. eius inſania, quod anima è cælo deciderit, & de eius præexiſtentia.ibid.c.d. amentia, quod cæleſtia corpora ſint animata.ibid.d. redarguitur a S.Baſilio. ibid. expulſus a Dei gratia, & a Sancta Dei Eccleſia.ibid.e. in ipſo martyrij articulo Chriſtum abnegauit.* 231.b. *adorauit multitudinem Deorum a Paganis cultam.ibid. de eius apoſtaſia.ibi. ſenſit, quod damnati aliquando ſint ſaluandi. ibid.c. redarguitur ex S.Gregorij Theologi ſententia.ibid.d. reprehenditur a S.Ioanne Chryſoſtomo.* 232.b. *eum debent anathematizare, qui ordinandi ſunt Epiſcopi. ibid.d. blaſphemiæ de poteſtate Dei.* 233.a. *in eum anothematiſmi.ibid. in eum & alios anathema, qui aſſerunt animam Chriſti præexiſtere ante incarnationem.ibid. in eum quoties ſit anathema repetitum.ibi. eius blaſphemia, Chriſtum crucifixum iri in futuro ſęculo pro dæmonibus.ibid.e. in eum anathema, & qui eius doctrinam tueri præſumunt.* 233.c. *eius errores collecti ſunt a S.Hieronymo.ibid. fine declaratus hæreticus.* 292.b. *ſibi ſapiens, ſtultus.ibid.e. eius damnatio deſideratur in Quinta Synodo.* 346.e. *errores ex epiſtola Iuſtiniani.* 347.a.& ſeq. *in eius errores incaute delabitur Eutychius.* 491.b

in *Origeniſtas inſurgit S.Sabas.* 123.a.b. *expulſi a S. Saba. ibid.c. rurſus inſurgunt, mortuo S.Saba.* 134.a. *ſæpe damnati, atque præciſi, ſæpe tamen germinarūt. ibid.b. in eos certarunt Dionyſius, Epiphanius, Hieronymus, & alij.ibid. de eis prædictio Ioannis.ibid.c eorum ſignifer Nonnus Palæſtinus.ibid.d. expelluntur ab Agapeto Præfecto Lauræ.ibid.e. in eos labores S.Quiriaci.* 135.a. *eorum errores.ibid.c. turbæ in monachos S.Sabæ.* 136.d. *denſis tenebris teguntur.* ibid.e

Origeniſtæ decipiunt Petrum Epiſcopum Hieroſolymitanum.ibi. eorum furor in monachos S.Sabæ. 137.a *conatus quanto tempore durauerit. ibid.d. hoſtes SS.Theodoſius & Sabas.* 224 e. *ab eis multa mala proceſſerunt.* 275.a. *Quinta Synodus mutilata.* 347.e

Ornamenta eccleſijs ab Hormiſda Papa collata. 73.c

in *Orontem fluuium ſe demerſerunt duæ fęminæ, ne paterētur quid indecens a Perſis.* 245.e

Orontius Epiſcopus Africanus. 35 d

Othomanus Iureſconſultus hæreticus perſtringitur de primatu Romanæ Eccleſiæ. 163.b. *quæ obiecerit in primatum Romanæ Eccleſiæ.* 164.c. *eius mendacia confutantur.* ibid.d.

P

PAgani omni magiſtratu & dignitate priuantur a Iuſtino Imperatore. 74.0. *eorum inſanias ſecutus eſt Origenes.* 225.d

in *Palæſtina Siſinius Epiſcopatum reliquit.* 483.b. *crudelia facta Samaritanorum.* 121.e

in *Palæſtinos calumniæ ad Iuſtinianum delatæ.* 122.a

Palæſtini legatos mittunt ad Iuſtinianum.ibid.b. pro eis exorat S.Sabas. ibid.d

Palæſtinam tributis exonerat Iuſtinianus. 123.e

Palæſtini monachi agunt, vt damnetur Origenes. 224.b

Palentinum Concilium celebratum ſub Montano Epiſcopo. 130.e

Palladius Epiſcopus Santonēſis fuit in Synodo Matiſconenſi. 519.c. *tenebatur alere Fauſtinianum Epiſcopum depoſitum.* 520.c

Pallium Archiepiſcopale ſignificat ouem perditam, quā paſtor tollit ſuper humeros. 312.c

Palmatia Senatoria clariſſima fęmina. 22. b. *ad eam ſcribit Hormiſda Papa.* ibid.

Palmariam inſulam deportatus Siluerius Papa. 219.d

Pange lingua glorioſi prælij certaminis, hymnus qua occaſione, & a quo ſit compoſitus. 413.a

Panis ſuppeditatur operarijs indeficiens virtute Sanctuli viri Dei. 438.c.& ſeq.

e *Pannonia Alboinus Rex Longobardorum venit in Italiam.* 421.a

Pannonia ſub Prima Iuſtiniana. 182.a

S. *Pantaleemonis martyris templum renouatum a Iuſtiniano Imperatore.* 125.b. *eius ædificata eccleſia a Narſete Præfecto.* 423.c

Papa nomen præponendum eſt ceteris Epiſcopis. 5.b

Papa ſolus irritat & cōfirmat omnia ab alijs facta. 7.a *& ſoluit & ligat.* 8.b. *eum venerabantur Imperatores vt parentem.* 13.b. *ſequitur veſtigia prædeceſſorū.* 16.a. *eius auctoritas ſupra decreta Synodalia, & omnibus Catholicis præſcribit certam formam.* 18.a. *ſolertia in rebus agendis.* 21. d. *eum venerantur Principes.* 22. c. *quantum venerarentur Epiſcopi.* 23. b. *eius veſtigia venerabantur Epiſcopi. ibid. c. magna poteſtas.* 25.b.234.c. 316.c. 317.d. 353.c. 354.b. 512.c. & ſeq. *ei congratulati ſunt Epiſcopi de inita pace.* 26.d. *eſt pater patrum. ibid.c. Vniuerſalis Eccleſiæ Epiſcopus dicitur.* 27.b 512.c.& ſeq. *Angelus appellatur.* 32.c.d. *quod definit, illud Catholicum eſſe credendum eſt* 33.a. *eſt caput Eccleſiæ.* 36.b.512.c. & ſeq. *ab eo Epiſcopi accipiant doctrinam.* 37.c. *ad eum ſunt referendæ quæſtiones de fide.* 41.d. *legatos mittebant Epiſcopi electi.* 42.e. *cum eo qui non communicat, non poteſt dici Catholicus.ibid. ad eum mittuntur comprobandi libri interpretationū diuinæ Scripturæ.* 43.d. *eius filij dicuntur Imperatores.* 47.b. *ad eum munera mittebant Epiſcopi.* 49.c

Papa

Digitized by Google

Papa non poteſt cõtra veritatem, ſed pro veritate. 54.b. curat, ne Eccleſia polluatur quauis macula hæreticorum. 56.a. Principes erudit, vbi opus eſt. ibid.b. aſſidet Petro tenenti clauum Eccleſiæ. 57.e. eius robur inconcuſſum. 58.a. quanta polleat auctoritate ſuper omnes. 512.e. & ſeq. nec minimum quid deflectat a veritate ob gratiam Imperatorum, vel Regum. 59.d. ad eum ſpectat hæreticos inquirere. 72.e. & errantes Epiſcopos corrigere. ibid. 512.e. & ſeq. eius ſumma reuerentia eſt exhibenda. 79.e. eum Imperator in terram pronus veneratur. ibid. d. eius electio ad Clerum ſpectat. 87.d. eam Ariani duo Principes ſibi vſurparunt. ibid.e. Orientales Imperatores ſibi arrogarunt. ibid.d. in eius electione aut confirmatione ne ſe immiſceant Principes: alioqui a Deo puniuntur. ibid. non debet ſibi eligere ſucceſſorem. 128.a.b. cum eius conſilio omnia faciant Epiſcopi. ibid e. ei ſubijciendi ſunt omnes ſacerdotes orbis terræ. 148.a

Papam ſequuntur omnes ſacerdotes, & Archimandritæ. 148.b. caput eſt omnium ſacerdotum. 149.e. eius iudicio & ſententia correcti: ſunt ſæpe hæretici. ibid. interdum ex cauſa ea concedit, quæ aliàs negauit. 150.c.d. vt bonus paſtor cum anima paſcit & corpus. 158.a. eius diſcipuli ſunt Præfecti prouinciarũ. ibid. litteræ publicè in eccleſia legebantur. 161.d. ei quantum deferat Concilium Carthaginenſe. 175.e. ad eum nouum mittebant Principes fidei confeſſionẽ. 177.a. non deſtruit canones. 180.e. ad eum ſpectat de lapſis decernere. 181.d. eius maieſtas non ex diuitijs, ſed ex Apoſtolica auctoritate. 194.b. definit ſine Concilio. 196.b. ei libellum fidei ſtatim offerebant Epiſcopi electi. 197.a. eius auctoritas tunc magis nitet, quando eſt oppreſſa. 198.a. poteſt præueniri falſa ſurreptione, ſed Deus ſuccurrit ne labatur. 204.d. ei obediant Epiſcopi. 207.c. eſt caput omnium Eccleſiarum, & illi ſunt reſeruata omnia maiora negotia. 223.d. eius Papæ poteſtas nitet etiam in vinculis, & in tribulationibus. 235.e. appellatur Pater ſummus. 235.d. eum non deſtituit Deus, licet ſit malus. 240.d. ad electum legationem mittebant Principes. ibid.e. ad eum recurrant Metropolitani. 266.a. & quæ & ſpectant, ne ſibi arrogent Principes. 295.d. 388.a. tenet locum Petri. 301.d. 306.a. maiorem habuit poteſtatem a Deo, quàm Prophetæ. 307.d. eius auctoritatem reuerentur aduerſarij. 343.a. priuilegia concedit Principibus. 354.b. ad eum ſpectat congregare Concilia. 358.e. 512.c. & ſeq. cum eo qui non habet communionem, legitimus non poteſt eſſe ſacerdos. ibid. eius arbitrio cuncta definiebantur. 390.b. ad eum appellabant a Concilio. 429.d. ab eo accipiebant Reges auctoritatem congregandi Concilia. 434.b. ad Principes legationem mittebat, cum regnare incipiebant. ibid. ad eum mittebant profeſſionẽ fidei Epiſcopi ſtatim creati. 466.e. & referendæ ſunt quæſtiones maiores & difficiles. 514.c. eius auctoritate celebratum eſt Concilium Toletanum tertium. 524.e. poteſt mutare voluntatem teſtatoris. 534.a. ſummus paſtor, & primus Antiſtes. 544 b

Parabolas Salomonis interpretatur Caſſiodorus. 387.a

ex Parabola de Lazaro & Epulone arguitur Origenes. 228.a

Paralyticus curatur virtute S. Martini. 452.a

Paralytica virtute S. Martini conualuit. 458.b

Pariſienſe Concilium primum. 374.b. in eo optimi canones ſanciti. ibid. nouem numero. 377.b. in primo fuerunt quindecim Epiſcopi. ibid.

de Pariſienſi Concilio ſecundo. 375.b. celebratum ad ſedandas inimicitias Regum. 450.d. nihil profuit. ibi. in cauſa Prætextati. 463.c

Pariſienſis Synodi Actio ſecunda. 464.d. Actio tertia. 465.a

Parthenium odio habuerunt Franci propter tributa a Rege inflicta. 311.c. crudeliter occiſus. ibid.d

de Paſchali die idem omnium conſenſus. 40.b

Paſchalis cyclus Dionyſij monachi. 105.e

Paſchalis computus ſcribitur a Caſſiodoro. 384.d

Paſcha ab omnibus ſeruandum eodem tempore ſtatuit Concilium Aurelianenſe. 265.e

in Paſchatis die celebrata vnitas inter Orientales & Occidentales. 25.c

in Paſchate multi baptizabantur. 39.c

de Paſchatis tempore edictũ Iuſtiniani, quo errauit. 265.e

de Paſchatis die celebrando error Pictorum Chriſtianorũ. 404.e

de Paſchate altercatũ eſt inter Hiſpanos & Gallos. 440.d

Paſcha rectius celebraſſe Gallos, fontium miraculo comprobatum eſt. ibi.e

Paſchaſinus Epiſcopus legatus Papæ in Concilio Chalcedonenſi. 336.e

Paſchaſius Alatrinus Epiſcopus. 305.a

Paſſiones non fuerunt in Chriſto, ſed propaſſiones. 388.e

Paſſiones hominum apparent in ſtatu ſublimi. 492.d

Paſtor bonus cum anima paſcit & corpus. 158.a

Paſtor Epiſcopus Iconienſis ſubſcripſit Conſtituto Vigilij Papæ. 341.a

a Paſtore diſcitur tranquillitas viuendi. 445.b

Pataram venit Silverius Papa. 220.d

Pataræ Epiſcopus loquitur cũ Iuſtiniano Imp. pro Silverio Papa. ibid.

Paternus Tomitanæ ciuitatis Antiſtes. 31.a. accuſatur a monachis Scythiæ. ibid.

S. Paternus Epiſcopus Abrigenſis fuit in primo Concilio Pariſienſi. 376.e. laudatur a Fortunato. ibid.

Paternus vnus ex Synodo Conſtantinopolitana. 48.b

Patri æqualis Filius probatur multis argumentis. 480.b.c

Patres ſatis elucidarunt fidei doctrinam. 56.c. demonſtrant errorem Origenis de anima præexiſtẽte. 226.e. videntur interdum contraria ſentire, & tamen conueniunt. 345.e. ab eis accipiẽda eſt doctrina. 386.a. eorum doctrinam ſequitur Synodus, & eam probat. 318.a

Patres offerant filios ſanctis educandos. 73.d. in eos nõ inſurgant filij: alioquin a Deo puniuntur. 396.e

Patientia poſtulanda eſt in hac vita. 113.b

Patriarcharum hæreticorum memoria damnatur. 25.a

Patriarchæ tres Orientales ſubſcribunt edicto Iuſtiniani inuiti. 274.e. dicti ſunt aliquando Archiepiſcopi. 152.c

in Patriarchatum erecta Hieroſolymitana Eccleſia. 348.a

ad Patriarcham Hieroſolymitanũ mittitur Regulis a Radegunde Regina pro reliquijs. 411.d

Patriarcha dictus eſt in ſchiſmate Epiſcopus Aquileienſis. 427.b

Patriarchæ dicti ſunt interdum Epiſcopi. ibid.

Patriarchas appellabant ſuos Epiſcopos Ariani. ibid.

Patriarchæ nomen tantum habebant olim Apoſtolicæ ſedes. ibid.

ad Patricium aulicum Iuſtini Imp. ſcribit Hormiſda Papa. 21.d

Patricius Patricius mittitur a Iuſtino Imp. ad Vigilium Papam. 317.d

Patroclus euectus ad magnũ ſanctitatis culmen. 459.b
Paulæ clariſſimæ ſeminæ epitaphium in Hiſpania. 262.e
Paulinus Deſenſor Romanæ Eccleſiæ mittitur Conſtantinopolim. 28.a
Paulinus vir Conſularis a Boetio liberatur. 85.b
Paulinus ex nobili Deciorum familia factus Conſul. 157.c
Paulini Iunioris Conſulatus. 238.e
Paulinus Patriarcha Aquileienſis quanto tempore ſederit. 359.b.427.a
Paulinus Epiſc. Aquileienſis caput ſchiſmaticorum. 495.c
in Paulinum ſchiſmaticum ſcribit S. Gregorius Papa. ibi.
S. Pauli Confeſſio ornata gemmis pretioſis. 84.d. eccleſiam Spoleti inuadere volunt Ariani, ſed dant pœnas. 438.c
S. Paulus ſententiam mutauit, nouis emergentibus cauſis. 346.c. in eius epiſtolas commentarium mittitur ad Papam comprobandum. 43.d
Paulus presbyter electus Epiſcop. Antiochenus. 29.c. 31.a. 40.d
Paulus Antiochenus ab Imperatore laudatur. 31.a. reſtitit Seuero. ibid. moribus labefactatus apparuit. 59.c. in eum multæ querelæ & libelli dati ſunt Apoſtolicæ ſedis legatis. ibid. ſponte ſe abdicat. ibid. eius crimina fuerunt enormia. 60.b. in eum Dei vindicta. ibid. hominum ſententiam euitauit, ſed Dei iudicium non effugit. ibid. quanto tempore ſederit. ibid.c
Paulus ſatelles Vitaliani occiditur. 41.c
Pauli Præfecti Lauræ ſimplicitate abutuntur hæretici. 134.c
Paulus Abbas Tabennenſium creatur Epiſcopus Alexandrinus. 212.d. a monachis ſpretus venit Conſtantinopolim, vt pro ſe ageret apud Iuſtinianum. ibid.e
Paulus Epiſcopus Alexandrinus exulare cogitur. 217.a. damnatur. ibid.b
Paulus diaconus Vigilij Papæ. 298.e
Pauli Epiſcopi Nagran corpus effoditur & comburitur ab impio Dunaan. 66.b
Paulus Epiſcopus Vlpianenſis ſubſcripſit Conſtituto Vigilij Papæ. 341.b
Pauli diaconi hiſtoria de Narſete improbatur. 471.a
Paulus diaconus errat in tractatione Trium capitulorum. 510.e
pro Pauperibus ægrotis hoſpitium conſtructum a Iuſtiniano Imperatore. 125.a
in Pauperes eleemoſyna diſtribuatur a Principibus, & ab Epiſcopis. 375.d
Pauperes oppreſſi a potentioribus. 423.e
Pauperes ſuperbos odit Deus. 388.e
Pauperũ hoſpitiola opprimebantur a Ruccoleno. 458.b
Pauperes paſcantur ab vnaquaque ciuitate. 428.b
Pauperibus theſauri ſunt erogandi. 469.d. eis qui ſuccurrunt, opulentiores fiunt. ibid. in eos liberalitas Tiberij Imp. commendatur. ibid. eis ſuccurrere debent Principes. 81.e. ſuccurrant Epiſcopi. 158.d. erogentur Eccleſiæ facultates. 172.d. eorũ cauſæ cognitæ in Valentina Synodo. 523.e
Pax Eccleſiæ quæritur a Iuſtino Imperatore, & ab Orientalibus Epiſcopis. 13.d. de ea plura inter Orientalem & Occidentalem Eccleſiam. 14.e. ad eam omnes hortatur Hormiſda Papa. 19.c. & ſeq. eam qui exoptat, profeſſionem Catholicam non recuſet. 21.b. inter Oriẽtales et Occidẽtales facta eſt in die Paſchatis. 25.c.d. de ea gaudium. 26.c. magnum gaudium affert. ibid. pro ea Deo gratiæ reddita. 28.b
Pax ibi eſſe ſolet frequenter, vbi boni ſunt Principes. 49.b. incaſſum ab eo recipitur, qui contemnit pacis præcepta complere. 52.b. firmatur a Iuſtiniano Imper. cum Perſis. 133.a. inter Iuſtinianum Imperatorem, & Athalaricum Regem, ſine præiudicio Catholicæ fidei. 99.d.e. Eccleſiæ eſt ſalus Imperij. 309.d. eã exoptat Totilas Rex a Iuſtiniano. 283.d. conciliata inter Francos & Gothos nuptus Brunichildis. 418.c. eam redimit Sophia Auguſta a Coſrhoe Rege Perſarum 449.e. agitur inter Reges Frãcorũ virtute S. Martini. 451.e. ſtabilitur inter Chilpericum & Childebertum Reges. 485.b. eam maxime diligebat Reccaredus Rex. 522.e
a Peccatis multa mala oriuntur. 236.b.c. cauſa fuerunt, vt daretur robur hoſtib. 443.a. cauſa ſunt ſæpe ruinarum. 448.a. interdum cauſa ſunt terræmotus, famis, & peſtilentiæ. 367.e. punit Deus, licet interdum non ſtatim. 451.a. clericorum ſunt acrius punienda. 522.b
Peccati culpa cum dimittitur, non ſemper dimittitur pœna. 381.d
a Peccatis purgat Orbem Iuſtinianus. 189.b. Dei iudicio ſæpe deteguntur. 317.a
Peccatores a Deo puniuntur. 363.d. caueant ne incipiant labi. 54.c. nunquam ſunt ſpernendi. 217.d. flagellis nonnumquam conuertuntur. 449.a. & ſeq.
de Pecunia in conſecratione ſoluenda. 152.b
Pecuniam appetunt Reges. 260.e. contemnitur a ſeruis Dei. 122.e. 256.c. iniqua reſpuitur a Sanctis. 420.d
Pelagius Epiſcopus Azanitanus. 3.e
ad Pelagium ſcribit Ferrandus, an liceat aliquem condemnare poſt mortem. 114.e
Pelagius diaconus S. R. E. legatus Agapeti Papæ. 181.c. legatus Apoſtolicus in Concilio Cõſtantinop. ſub Menna. 205.e. Apocriſarius trium Romanorũ Pontificum. 212.d. Gazam profectus ad deponendum Paulum Alexandrinum. 217.c. interpellatur a monachis Palæſtinis aduerſus Origeniſtas. 224 b. cum Menna ſententiam fert in Origenem. ibid.d. Romam redit. 268.a. eius ſtudia aduerſus decretum Iuſtiniani de fide. 275.a. ſtudet armare contra edictũ Iuſtiniani Africanos Epiſcopos. ibid.b. eius legatio ad Totilam Regem. 279.e. ad eum oratio Totilæ Regis. ibid.e. a Totila laudatur. ibid. eius reſponſio ad Totilam. 380.d. pro Romanis exorat Totilam, & ipſum mitiorem reddit. 282.b. mittitur legatus ad Iuſtinianum a Totila Rege. 283.d. rogat pro captiuis, & a Totila obtinet quod vult. ibid. ſubſcripſit Conſtituto Vigilij Papæ. 341.d. in ſuſpicionem adductus, ne Vigilio mortem intulerit. 353.a
Pelagius Papa creatur. 354.c. a quibus Epiſcopis ſit ordinatus. ibid. ſe purgat a calumnia ſibi illata de morte Vigilii. ibid. recipit Quintam Synodum. ibi.d. laborat pro Quinta Synodo. 357.c. Narſetem excitat aduerſus Epiſcopos ſchiſmaticos. ibid. 358.d. ad eum recurrunt populi. 358.c. per Narſetem multũ profecit. 359.c. eius obitus. 371.d. quanto tempore ſederit. ibid. baſilicam SS. Apoſtolorum cœpit. ibid. eius epiſtola ad Vigilium ſcripta eſt dubia. ibid.e. ad eum legatio Childeberti Regis. 372.a. duas ordinationes habuit. 374.a. eius librum mittit S. Gregorius ad Hibernos pro Quinta Synodo. 345.a
Pelagius Secundus Papa creatur. 451.e. vtitur conſilio & auxilio S. Gregorij. ibid. librum edidit pro Quinta Synodo. ibid. ſcripſit epiſtolam ad Benignũ Archiepiſcopum de tranſlatione Epiſcoporum. 465.d

Pelagij

Digitized by Google

Pelagij epiſtola ad Italiæ Epiſcopos. 470. a. b. mittit Apocriſarium Conſtantinopolim S. Gregorium diaconum. 472. e. eius epiſtola ad Gregorium diaconum de Longobardis. 456. c. ad eum mittit clauem aureã Antharit Rex Longobardorum. 487. e. eius iuſſu ſcribit Gregorius aduerſus ſchiſmaticos. 495. c. de eius epiſtola ad Eliam. ibid. d. per Exarchum exagitat ſchiſmaticos. 510. c. vocat ad vnitatem Eccleſiæ Hibernos. 495. e. irritam reddit Synodum Conſtantinopolitanam a Ioanne congregatam. 511. e. ratam habet ſententiam pro Gregorio Epiſcopo Antiocheno. 512. a. eius epiſtola ad Epiſcopos ad Synodum Conſtantinopolitanam vocatos. 512. c. exoptat Eccleſiæ pacem. ibid. demonſtrat tantum eſſe Romani Pontificis generalem Synodum congregare. ibi. c. irritat Conſtantinopolitanam Synodum. ibi. d. comminatur excommunicationem in Ioannem Epiſcopum. ibid. e. ex eius epiſtola multis argumentis redarguuntur hæretici, qui oppugnant auctoritatem Papæ. 513. a. inſurgit in Ioannem Conſtantinopolitanum, qui ſibi arrogauit nomen Oecumenici. 511. e. & ſeq. aperit inſidias diaboli in Eccleſia. 513. d. detegit fictam humilitatem Ioannis Epiſcopi Conſtantinopolitani. ibid. demonſtrat quomodo diabolus per ſuperbiam tentet ſæpe viros optimos. ibid. e. admonet Epiſcopos ne obediant Ioanni Conſtantinopolitano Patriarchæ. 514. a. eius reſponſio ad conſultationem de prouincijs. ibid. b. c. lue inguinaria moritur. 533. b. quo tempore mortuus ſit. ibi. eius tempore maximæ pluuiæ. ibid. c. argenteis tabulis ornauit Confeſſionem S. Petri. ibid. domum ſuam fecit xenodochium pauperum ſenum. ibid. fecit cœmeterium beati Hermetis. ibid. ædificauit baſilicam S. Laurentij, & eius ſepulchrum tabulis argenteis ornauit. ibid. d. congregauit Concilium Romanum. ibid. e. eius litteræ ad Germaniæ & Galliæ Ep ſcopos de Præfationibus Eccleſiæ. ibid. duas ordinationes fecit. 534. a.

Pelagianos ſapienter expugnat Fulgentius. 62. c

in *Pentecoſte baptizantur Iudæi a S. Auito.* 459. d

Peredeus vir fortiſſimus adulterium imprudens commiſit cum Roſimunda Regina. 430. e. Alboinum Longobardorum Regem interficit. 431. a

Peregrinatio ad limina Apoſtolorum ad ſanandos infirmos. 448. d

Pericius Celſi ſucceſſor armatur in Gallia aduerſus Longobardos. ibid. e

Periurus redditur cæcus, & a S. Eutychio liberatur. 395. c

in *Periuros vindicta S. Polyeucti martyris.* 103. e

Peroratio Auctoris cum gratiarum actione. 540. d

Perpetuus Turonenſis Epiſcopus ſtatuit ieiunium ante Natalem Domini. 470. e

Perſamenia dicta eſt Armenia Maior. 436. a

Perſarum Rex ſcribit ad Iuſtinum Imperatorem de Lazorum Rege. 63. e

Perſarum rogatur a Dunaan, vt Chriſtianos perdat. 71. b

Perſæ & Romani facti ſunt inimici. 64. a. bellum excitarunt contra Lazos ad fidem conuerſos. ibid. b. cadauera mortuorum proijciunt canibus & auibus. ibid. 352. c. cum eis pacẽ firmat Iuſtinianus. 133. a. eorũ Rex mittit exercitum in Imperium Rom. 259. c. eius tertia expeditio in Romanos. 260. d. ad eos ſe conferunt philoſophi, relictis Chriſtianis; ſed eorum mores pertæſi reuertuntur. 352. a. vincuntur a Iuſtino. 364. d. deuaſtant Romanum Imperium. 442. c. vniuerſam depopulati ſunt Syriam. 443. b

Perſæ admirantur virtutes Gregorij Epiſcopi Antiocheni. 435. c. qb eis afflicti Armeni. 436. a. eorum Principes trucidati ab Armenis. ibid. b. ſuperantur a Romanis. 455. e

in *Perſarum fines incurſionem facit Iuſtinianus Dux Romanorum.* 456. b

cũ *Perſis pugnat Mauritius Dux, & eos vincit.* 471. c

Perſæ conſulebant magos, a quibus ſunt decepti. 531. d

Perſicum bellum inchoatum a Iuſtiniano Imp. 101. c

de *Perſicis rebus ſolicitudo Iuſtiniani quibus oſtẽſa ſignis,* 102. b. c

in *Perſico bello auxiliatus eſt Iuſtiniano Imperatori Erulorum Rex. 103. a. proſpere geſtum. 531. d. in eo creatur Magiſter militum Mauritius.* 471. a

in *Perſide Manichæi omnes occiduntur.* 74. c

in *Perſidẽ progreſſus Philippici Præfecti Orientis.* 518. b

Perſecutio Dunaan Regis in Chriſtianos. 66. b. & ſeq.

Perſecutio excitata per Theodorum Epiſcopum Cæſarienſem in Vigilium Papam. 284. d

Perſecutio Iuſtiniani in Epiſcopos Orthodoxos. 389. e

Perſecutio excitatur in Hiſpania a Leuuigildo Rege Ariano. 478. a

de *Perſecutione magna Longobardorum.* 436. d

de *Perſecutione mota in ſuum Epiſcopum luit pœnas populus Antiochenus.* 514. e

ex *Perſecutione creſcit Eccleſia.* 525. e

Perſecutor quidam Longobardus voluit interficere S. Hoſpitium. 448. b. eius dextera dirigitur ſuſpenſa, quæ ſanatur a S. Hoſpitio. ibid. abiecta impietate fit monachus. ibid. c

Perſonæ nomine abutuntur hæretici. 35. a

Pertinaces ſunt coercendi legibus ſæculi. 211. e

Peruſium obſedit Totilas Rex Gothorum, ac cepit. 267. a

Peruſinum Epiſcopum occidit Totilas. ibid. b

Peſtilentia Alemannos militesi templa diripientes inuaſit. 355. a. inuadit Romam, & eam depopulatur. 533. b. eius tempore ſagittæ cælitus miſſæ in homines. 536. a

Peſtis dira Italiam vexat. 237. c. miſſa in Orientem per angelos malos. 261. c. effectus mirandi. ibid. d. ad annos plurimos propagata, & totum ferme terrarum orbem occupauit. ibid. d. e. ab ea liberantur Conſtantinopolitani interceſſione beatæ Mariæ 262 a. illa & bellum Conſtantinopolim vrget. 367. c. perſæpe propter peccata. ibid. e. ea moriuntur Clodobertus & Dogobertus filij Chilperici Regis. 475. c. d. interijt impia Auſtregildis Regina. 476. d

Peſtis inguinaria vexat Italiam. 402. d. ea percuſſus puer, & de eo prodigium. 403. a. peruaſit Gallias & Germaniam. ibid. c. eam effugiunt Rhemenſes ope S. Remigij. 403. c. ab ea liberat Treuerenſes S. Nicetius. ibid. d. liberantur Conſtantinopolitani precibus S. Eutychij. 455. a

Petra Eccleſiæ ſi concutitur, exagitatur totus Orbis. 309. a

in *Petram inſaniens Theodoricus peſſumiuit.* 72. b

Petritæ, & Paulitæ hæretici qui. 186. e

S. *Petrus & ſoluit, & ligat. 8. b. ad eum oblationes mittit Iuſtinianus Comes.* 21. e

SS. *Petro & Paulo Iuſtinianus eccleſiam conſtruxit.* 32. a

S. *Petro tenenti clauum aſſidet Papa.* 57. e

S. *Petri baſilicæ obtulit pulcherrima munera Iuſtinus Imperator.* 73. a

S. *Petro conſecrabantur primitiæ Imperij. 13. b. obtulit munera Theodoricus Rex Italiæ.* 73. a

S. Petro

S. Petro munera offert Iuſtinianus. 148.c. ante eius atriũ affixum edictũ Athalarici Regis contra ſimoniacos. 153.a. eius Confeſſiones vniuerſitas appetit videre. 158.b
S. Petrus & Paulus patroni Vrbis. 170.c
ſub S. Petri protectione murus Romæ. 218.c. cęteris Apoſtolis præeminet, & eſt caput omnium Apoſtolorum. 223.d. eius ſucceſſorem non deſtituit Deus, licet ſit malus. 240.d. ei pulchra dona offert Beliſarius. 263.c. eius locum tenet Papa. 301.d. 306.a
SS. Petri & Pauli eccleſia erecta a Felice Namnetenſi Epiſcopo. 446.b. eccleſiæ frequentes, & præſertim in Gallia. ibid.d
in S. Petri eccleſia Pariſus celebratur Concilium. 463.c
de S. Petri claue grande miraculum. 487.d. aliam clauem fecit Antharit Rex, & miſit Pelagio Papæ. ibid.e
SS. Petri & Pauli patrocinio defenditur Roma. 487.e
S. Petri Confeſſionem ornauit tabulis argenteis Pelagius Papa. 533.c
S. Petri erat Ruthenorum regnum. 543.a
Petrus intruſus in Eccleſiam Apameæ. 9.d
Petri Apamei ſcelera & turpitudines innumeræ. ibi.e in monaſteria quæ ſcelera perpetrarit. 10.c. interfici iubebat monachos Orthodoxos. ibid.
Petrus Alexandrinus Origeniſta detegitur, & a conuentu monachorum expellitur. 135.c
Petrus alius Origeniſta expulſus. ibid.
Petrus Notarius S. Romanæ Eccleſiæ. 22.d
Petrus ſacerdos inſignis legatus ad Iuſtinianum miſſus a Theodato, & a Gudelina. 170.c
Petrus Epiſcopus legatus ad Ioannem Papam. 175.d
Petrus legatus Iuſtiniani ad Theodatum Regem. 192.c cum eo tractat cõditiones pacis Theodatus Rex. ibid. ter legatus a Iuſtiniano ad Theodatum. 193.a
Petro & Tomaci pręcipit Caſſiodorus, vt vaſa ſacra Eccleſiæ reſtituant. 193.e
Petrus hæreticus damnatur ab Agapeto Papa. 196.b.
Petrus Epiſcopus Hieroſolymitanus decipitur ab Origeniſtis. 136.e. ad eũ ſcribit Agapetus Papa. 197.b. præfuit Concilio. 212.b. ad eum epiſtola Mennæ Conſtantinopolitani Epiſcopi. 208.c. mittitur, vt auferat pallium Paulo Alexandrino. 217.c. ſubſcribere noluit edicto Iuſtiniani. 274.d. moritur. 277.d
Petrus Apoſtolicæ ſedis Notarius. 205.c
in Petrum & cęteros hæreticos exclamat Synodus Conſtãtinopolitana. 207.b
in Petrum & ſocios ſententia Mennæ & Synodi Conſtantinopolitanæ. 208.a
Petri martyris teſtimonium aduerſus Origenem de animæ præexiſtentia. 228.b
in Petrum Apameum anathema Vigilij Papæ. 242.b
ad Petrũ Præfectum Prætorij multas conſtitutiones mittit Iuſtinianus Imp. 249.c. miſit ad Epiſcopũ Phari, vt ad ſe mitteret Abbatem Georgium. ibid.
Petrus Exconſul mittitur a Iuſtiniano ad reuocandum Vigilium Papam. 308.b
Petrus Patricius mittitur a Iuſtiniano Imp. ad Vigiliũ Papam. 317.d
Petrus S.R.E. diaconus ſubſcripſit Cõſtituto Vigilij Papę. 341.d
Petrus presbyter S.R.E. mittitur a Pelagio cõtra pſeudoepiſcopos. 358.d
Petrus Abbas Tripolitanus in Africa. 386.b
Petrus filius Androgini precibus S. Eutychij naſcitur. 394.b
ad Petrum ſubdiaconum ſcribit S. Gregorius de continentia ſubdiaconorum. 531.c
Petro Maiori familiæ Eccleſiaſticæ oſtenſæ ſunt pœnæ inferorum. 536.c
Phantaſiaſtæ dicti ſunt aliqui hæretici. 41.a
Phare ciuitas Regia Dunaan capta ab Elesbaan Rege Aethiopum. 75.c
Phatnarſa filius Regis Perſarum a Manichæis ſeductus. 74.b
Philippico dat in matrimonium Gordiam ſororem Mauritius Imperator. 515.c. fit Præfectus Orientis. ibi. ei nolunt obedire milites in Oriente. 518.a. conciliantur milites per Gregorium Antiochenum Epiſcopũ. ibid.b. eius progreſſus in Perſidem. ibid.c. aduerſus Perſas armatur. 531.d. ducit venerandam Chriſti imaginem per exercitum. ibid.c. victoriam obtinet. ibid. eius incuria Romanus exercitus in diſcrimen coniectus. 532.a. mittit exploratorem Heraclium. ibid.
Philippus Epiſcopus Viennæ. 470.d
Philippus Rex Hiſpaniarum iure laudatur. 390.d
Philoſophi, relictis Chriſtianis, ad Perſas ſe conferunt. 352.a. relictis Perſis, ad Chriſtianos reuertuntur. ibid.b
Philumenus mittitur a S. Theodoro ad Mauritium Imperatorem. 495.a
Phocas Magiſter militum ex Decemuiris. 117.c
in Picentibus quinquaginta millia hominum præ inedia interierunt. 237.d
Pictauienſibus infertur magna clades a Chilperico Rege. 450.d
Pictor delens Veneris imaginem male a dæmone tractatur. 395.a
Pictoris manus ſanata a S. Eutychio. ibid.b
Pictorum gens in Britannia conuerſa eſt a S. Columbano. 404.a
Pictorum Chriſtianorum error de die Paſchatis celebrando. ibid.c
Pictorum gens correcta, & ad canonicum Paſchę diem tranſlata. ibid.
Pictura inſignis de duobus victorijs Iuſtiniani per Beliſarium obtentis. 247.d
Pietas in bello quantum poſſit. 62.a. ab hæreticis ſimulatur. 201.b. plerumque victoriam parit. 364.d. Regis Aethiopum in expeditione paranda contra Homeritas. 74.c. in pauperes maxime commendatur. 426.a.b
ſub Pio Papa Quinto Chriſtianorum victoria naualis. 156.b
Piſtus diaconus Eccleſiæ Thelmiſſenſis. 249.c
Placidina vxor Leontij femina clariſſima. 408.c. fuit comes indiuidua in bonis operibus Leontij. 409.a
Placidus offertur S. Benedicto a Tertullo patre viro clariſſimo. 73.d
S. Placidus factus martyr in Sicilia a pyratis. 252.a. in eius Actis inueniuntur aliqua commentitia. ibid.b
Plato Epiſcopus Gratianopolitanus. 3.e
Plato philoſophus affirmat animas priores corporibus. 347.c
Plato dilatauit inſaniam Paganorum. 225.d. ex eius ſchola Origenes plura. ibid.
Plato Archidiaconus Turonenſis teſtis in Gregorium Epiſcopum. 473.d
Plotinus affirmat animas priores corporibus. 347.c
Pluuiæ magnę Pelagij tempore. 533.c
Pœna damnatorum, & gloria beatorum æterna. 231.d
Pœnis ſe ipſos afficiunt impij. 352.d
Pœna peccati non ſemper dimittitur, licet culpa dimittatur. 382.d

Pœna

Pęna ſequitur impios, & præmium Orthodoxos, ſi boni ſunt. 529.d
Pœnæ inferni aliquibus oſtenſæ, vt corrigantur. 535.e. & ſeq.
Pœnitentia cuiuſdam ſancti monachi per quadragintaquinque annos in turricula clauſi. 75.a
Pœnitentiam in morte differre valde periculoſum. 88.a.
de *Pœnitentia Beliſarij.* 220.b
Pœnitentiam agant peccatores, alioquin a Deo punientur. 451.a
Pęnitentiæ ſpatiū reſeruandū eſt ſe emendantib. 306.a
Pęnitentia Theodori Cæſarienſis Epiſcopi. 309.b
Pœnitentia Mennæ Epiſcopi Conſtantinopolitani. ibi.c
Pœnitentia Mariæ Aegyptiacæ, & Mariæ Tarſenſis. 82.c.d
Pœnitentia Chilperici Regis, & Fredegundis Reginæ. 475.d
Pœnitentia reddit ex parricida ſanctum. 91.e
Pœnitentium vera exempla. 82.c.d
Pęnitentibus feminis monaſteriū ædificat Iuſtinianus. 189.c. *dictum Pœnitentia.* 190.e
Pœnitentes a tribulationibus liberantur. 364.c. *ab Eccleſia ſunt recipiendi.* 338.a
Politici Nouatores ea ſibi arrogant, quæ ad Papam ſpectant. 295.d
Pollio ſubdiaconus miſſus ad Hormiſdam Papam a legatis. 25.e
S. *Polyeuctus martyr colitur Conſtantinopoli magna veneratione.* 103.c. *in periuros eſt vltor, & quid ipſis venientibus ad eius templum accidat.* ibid. *eius camera a Iuliano auro tecta.* 104.a
Pompeius V.C. ſcribit ad Hormiſdam Papam. 27.b. *cō gratulatur Hormiſdæ de pace.* ibid. *ad eum ſcribit Hormiſda Papa.* 29.b
Pompeius Senator occurrit legatis Papæ. 23.e
Pompeij theatrum reparatur a Theodorico Rege. 89.b
Pompeius nepos Iuſtiniani coniurat in ipſum propter regnum. 131.a. *coniurationis pęnas luit.* ibid.b
in *Ponte anienis monumentum Narſetis.* 399.d
de *Ponte, qui ab iniquis non poterat pertranſiri, oſtenſa viſio militi.* 536.b
Ponti Eccleſia non vult expungi nomina ſuorum Epiſcoporum. 49.c.50.b
in *Pōto prædixit Eutychius Epiſcopus Mauritio, ipſum futurum Imperatorem.* 172.a
in *Pontiam inſulam miſſus eſt in exilium Siluerius Papa.* 219 d
Pontiani Epiſcopi Africani epiſtola ad Iuſtinianum Imperatorem. 275.c
Pontianus non putat mortuos damnandos. ibid.d
Pontificum partes non ſibi arrogent Principes alioquin labuntur. 388.a
Pontifex Romanus. Vide, Papa.
Populus vniuerſus pro arbitrio mouetur a clericis. 20.e
Populi recurrunt ad Pelagium Papam aduerſus ſchiſmaticos Epiſcopos. 358.c
Populus Conſtantinopolitanus ad meliorem frugem conuerſus. 365.c
Populus libenter ſequitur ſanctos Epiſcopos. 453.d. & ſeq.
Populus Antiochenus luit pœnas de perſecutione mota in ſuum Epiſcopum. 514.e
Populi Conſtantinopolitani zelus aduerſus impios. 462.b
Poſſeſſor Epiſcopus Africanus. 43.b
Poſſeſſor ad Hormiſdam Papam ſcribit. ibid.
Potentes ne ſe erigant contra clericos. 254.d
Potentes fulti fauore Regū vſurpant aliena bona. 520.d
Potentiores opprimunt pauperes. 423.e. *qui interdum luunt pœnas.* 424.b
Poteſtas Papæ magna eſt. 25.b
de *Poteſtate Dei blaſphemiæ Origenis.* 233.a
Poteſtatis inſolentia frenanda eſt ratione. 493.b. *artibus philoſophiæ eſt gubernanda.* ibid. *a Deo data eſt maior Papæ, quàm prophetis.* 307.d
Prædicatio ſit eadem, vbi vna eſt forma veritatis. 56.d. *in Eccleſia quam vtilis.* 158.d
de *Prædictionibus eorum qui ſunt proxime morituri.* 537.b
Prædictio S. Cypriani de liberatione Africæ. 133.c
de *Praexiſtentia animæ error Origenis.* 225.e. & ſeqq.
Præfationibus nouem vtebatur in Miſſa Eccleſia Romana. 533.d
ad *Præfectos ciuitatum ſcribit Hormiſda Papa pro legatis Apoſtolicis.* 21.e
Præfecti prouinciarum diſcipuli ſunt Pontificū. 158.a. *quid agere debeant.* ibid. b. *Cappadoces infamati.* 118.b. *prouinciarum corrigendi ab Epiſcopis, & niſi reſipuerint, excommunicandi.* 530.c. *eorum emēdatione Reipublicæ bene conſultum.* 173.d. *inſpectores Epiſcopi conſtituuntur.* ibid.e. *præſtent iuramentum Metropolitano.* 178.a. *quale iuramentum præſtare debeant.* ibid.b
Præfectura Prætoriana conſtituitur in Africa. 168.c. *pro ea nihil ſoluendum ſtatuit Iuſtinianus.* 173.d
Præfectura Vrbis conceſſa a Iuſtino pro defenſione oppreſſorum. 424.a. *eam adminiſtrauit S. Gregorius Papa, & quo tempore.* 466.c
Prælati labefactati malis moribus cauſa ſunt ruinarum. 59.e
Præmiū ſequitur Orthodoxos, ſi boni ſunt, & pęna impios. 529.d
Præparatio S. Fulgentij ad futurum tranſitum e vita. 113.a
in *Prærogatiuas Romanæ Eccleſiæ fremit hæreticorum turba.* 159.e
Præſentinus Index togatus ſacri Prætoriani. 117.c
Præſides prouinciarum corrigantur ab Epiſcopis, ac ſi opus ſit, excommunicentur. 530.c
de *Præſcriptione conſtitutio Iuſtiniani Imp.* 251.c
de *Præſcriptione centū annorū cōſtitutio Iuſtiniani.* 174.e
Prætextatus Rothomagenſis Epiſcopus fuit in quinta Synodo Aurelianenſi. 311.b. *fuit in primo Concilio Pariſienſi.* 376.b. *fuit in ſecunda Synodo Turonenſi.* 427.d. *accuſatur a Chilperico Rege in Concilio Pariſienſi.* 463.c. *ſuam cauſam agit.* ibid.d. *accuſatur furti a Chilperico Rege.* 464.d. *ſeductus confitetur peccata quæ non commiſit.* 465.a. *detruditur in carcerem, & deinde in exilium.* ibid.b
Prætextatus fuit in Matiſconenſi Synodo. 520.a. *in Synodo Matiſconenſi recitat orationes.* 521.a. *diu fatigatus odio perfidæ Fredegundis.* 523.e. *reprehendit Fredegundem quaſi alteram Iezabelem.* 524.a. *eius conſtantia.* 523.e. *percutitur ab impio ſicario.* 524.a. *eum vulneratum viſitat impia Fredegundis.* ibi.b. *etiam in morte redarguit Fredegundem.* ibid.b. *eum ſepulturæ mandat Romacharius Epiſcopus Conſtantinenſis.* ibid. *inter martyres colitur.* ibid.
Presbyter Epiſcopum ſuum contemnens a communione Eccleſiæ ſe ſuſpendit. 301.c
Presbyteros a ſe recedentes excommunicat Vigilius Papa. 305.e
Presbyter hæreticus irridere vult presbyterum Catholicum. 481.d

in Presbyterum hæreticnm retorqnetnr ludibrium. ibid. pronocatnr ad miraculū a diacono Catholico.482.a. mittit manum in aqnam ſernentem, & eius caro liquefit. ibid.e

de Presbyterorum ætate conſtitntio Iuſtiniani Imp.250.a

Pretioſus Abbas monaſterij S.Gregorij. 467.d

Primaſius Adrumetiuns Epiſcopns. 305.a. clarus inter ſeriptores Eccleſiaſticos.ibid.e. ſubſcripſit Conſtituto Vigilij Papæ.341.c. eius ſcripta in bibliotheca Caſſiodori. 386.b

de Primatn Eccleſiæ Romanæ ſcripſit S.Fulgentius.36.b. plnries teſtatus.163.e. vbiqne elucet. 164.b

Primitiæ Imperij S.Petro conſecrabantur. 13.b

Primoſus Epiſc.Carthag.legatum miſit ad Qnintam Synodum Sextiliannm Epiſcopum Tuuetenſem. 317.a

Principatns qnæ ſint firma mnnimenta. 28.d

Principatus pronectus eſt religionis augmentum.177.c

cum Principibus maxime poſſunt aulici. 21.d

Principum obſequia erga Romanum Pontificem. 23.e

Principum hæreticorum nomen e Diptychis delebatnr. 25.a

Principes maximi petebant a Papa vela appoſita ſepulchris Apoſtolorum. 32.c

Princeps iustus miniſtros interdum habet iniuſtos. 39.e

Principes boni cauſa ſunt vt ciuitates pacifice gubernentur.49.b. prudentes ſint in petendo aliqua a Summo Pontifice.54.c. cogant ſnbditos errantes,& non ſeqnantur.55.d. a Papa erudiuntur.56.b. eis reſiſtit Papa,dnm a veritate deflectnnt.59.d. infideles interdnm inſinrandum & fidem non ſernant. 66.a. æquitati ſtndentes vtilitatem Reipublicæ afferunt. 72.b.munera honorifica offerebant eccleſijs. 73.a. exagitent hæreticos et expellant oēs. 78.a. 123.a.b. Papam ſnmma obſeruātia colant.79.d. miſeris preſto ſint eleemoſynis.81.e. Romanam Eccleſiam inuadentes qualiter a Deo puniuntur.87.d. eornm verū exemplar Iuſtinianus Imper. iu ſui Imperij initio. 101.b. interdum opes ſubditorum volunt. 103.e. Nouatores deteriores ſunt Principibus Ariauis. 105.c. nulla facultas decernendi de rebus Eccleſiaſticis.109.e. alioqui errant.265.e. ſacerdotinm magis optanerūt,quam ſacerdotes principatnm. 109.c. in cauſa fidei ab Epiſcopis iudicantnr. ibid.d. interdum quibus hominibus vtantur. 118.a. venerentur ſanctos.122.b. pro eis etiam Arianis rogauerunt Denm Patres in Synodo. 130.d. diu meditentur ſeria.132.e. conſulant Senatum.133.a. audiant ſanctos,& eorum orationibus uitantur. ibid. b. d. non iudicent niſi laicos.152.b. antequam bella tractent, ſibi concilieēt numen diuinnm.153.d. in eis nihil magis præfulget, quam recta fides.159.d. quas gratias Deo agere debeant.168.d. mittebant fidei confeſſionem ad nonum Papam. 177.a.b. eorum leges probantur ab Eccleſia, ſi innitantur ſacris canonibus. ibid.e.cum eis libere agendū in rebus fidei.195.e.cōcordes ſint cum ſacerdotibus.210.d. legationem mittebant ad Papam electum.240.c. Nouatores ſacrilegi,quia res Eccleſiaſticas ſibi vſurpant.254.d. ad eos non ſpectat condere leges Eccleſiæ.273.e. dementat adulatio.274.a. interdum tyrannice ea ſibi vſurpant quæ ſunt Epiſcoporum. 288.b.346.d

in Principe commendatur diſcretio. 289.b

Principes ne ſibi arrogent quæ ad Papam ſpectant. 295.d.388.a. priuilegia habent a Papa.354.b. minus timendi,quam Deus. 374.c. ſubditi ſunt ſacerdotibus. ibid.

in Principes præſumētes dare Epiſcopos Eccleſiis quid ſtatuat Concilinm Pariſienſe. 375. a. eis nihil licere præter ius ibid.b. cum hæreticis non conuerſentur, ſed eos puniant. 388. a. in eis damnatur auaritia. 399. a. interdum magiſtratus vendunt, & conficta cauſa mnltos fortunis mulctant. ibid. dent operam vt abſoluatur æs alienum.423.e.& ſeq. cum regnare incipiunt, interdum optimi videntur, ſed in fine alij apparent.433.e. a Papa auctoritatem aliquando habebant congregandi Concilia.434.b. ad eos legationem mittebat Papa, cum regnare incipiebant. ibid. auctoritatem non habent in Epiſcopos,ſed Papa,& Concilium.449.c. ſint clementes,& ab auaritia alieni.452.c. formidant ſanctos Dei. 460.e. in eis commendatnr munificentia. ibid. eos non timeant Epiſcopi pro veritate.463.c.d. eis ne ſint adulatores Epiſcopi.ibid.e. eorum liberalitas in pauperes commendatur.469.d.e. timeant Dei iudicinm,& agant pœnitentiam.475.a.b. acqnieſcant ſacerdotibus veritatem aſſerentibus. 483.a. alios ſuperant fortuna, non ſemper tamen prudentia. 493.b. ſæpe nolnnt doceri,neqne admoneri. ibid. inſolentiam poteſtatis frenent ratione. ibid. eorum ornamenta qnid ſignificent. ibid.c. dominentnr paſſionibus.ibid. comparantur dncibus apum.ibid. non ſint tyranni. ibid. qnid agere debeant,vt victorias obtineant.519.a. eorum fauore plerumque vſurpant aliena bona potentes.520.d. maiorem vtilitatem afferunt Epiſcopis, cum eos perſequuntur,quam cnm illecebris blandiuntnr.523.e. ſceleſtos permittit Dens ad coronam ſanctorum. ibid. eorum exemplar Reccaredns Rex. 526.527. accipiant leges Eccleſiaſticas a ſacerdotibus.530.a. Eccleſiæ libertatem ſernent. 537.d.e. ad eos vere quid ſpectet. 493.b.c.94.d & ſeqq.

Principium omnium rerum eſt a Deo. 172.e

Priſanius Lydus philoſophus ad Perſas ſe confert,relictis Chriſtianis.352.a. Lydus ad Chriſtianos reuertitur. ibid.b

Priſcianus grāmaticus quo tempore vixerit. 86.e. Symmachum laudat. ibid.

Priſcianus Cæſarienſis Boetium laudat. ibid.

Priſcillianiſtæ hæretici abſtinēt ab eſu carnium ſub abſtinentia ſimulata.222.c. ſimiles neſandiſſimis Manichæis. ibid. eorum hæreſis damnata in Concilio Bracharenſi. 390.b

Priſcus Emeſenus alienas litteras mirabiliter imitabatur. 175.b. eius fraus in fictitijs libellis. ibid.e

Priſcus Epiſcopus Lugdunenſis interfuit primæ Synodo Matiſconenſi. 470.e. primum locum obtinuit in Matiſconenſi ſecunda Synodo. 519. c. Patriarcha nominatus in ſecnndo Matiſconenſi Concilio. ibid.

Priuilegium Iustiniani conceſſnm Romanæ Eccleſiæ. 174.a. & Africanis Eccleſijs. 179.a. Primæ Iuſtinianæ.181.e. eidem a Vigilio Papa.353.d. Arelatenſi monaſterio a Vigilio Papa. 354.a

Priuilegia Romanæ Eccleſiæ non ſunt minuenda. 242.c

Priuilegia Bizacenæ Eccleſiæ ſalua vult Iuſtinus Imperator. 424.e

de Priuilegio falſo Iuſtiniani Imp.conceſſo Caſſinenſi monaſterio. 252.e

de Priuilegiis & titulis Eccleſiaſticis conſtitutio Iuſtiniani Imperatoris. 250.d

Probus Anaſtaſij Imp.ſororis filius. 64.c. exercitum Hunnorum congregat, vt Iberis ſuccurrat. ibid. d. nepos Iuſtiniani coniurat in ipſum propter regnum. 131.a

Digitized by Google

Probus Abbas monaſterij S. Andreæ. 467.d.

S. *Probò ædificata eccleſia a Narſete Duce.* 423.c.

Proceſſiones quomodo antiquitus fiebant. 22.d

Procli epiſtola in medium affertur contra Ibam in Quinta Synodo. 342.a

Procopius miſſus ad Perſicũ bellũ a Iuſtiniano Imp. 101.c

Procopij admiratio de euentu rerum. 156.a. *ab eius calumnia vindicantur Franci.* 245.b

Prodigia quæ aduenerunt antequam Italia feriretur gladio Longobardorum. 417.d

de *Proditione Græcorum in Hermenegildum Regem.* 483.e.

Profeſſio fidei Catholicæ promulganda a legatis Hormiſdæ Romani Pontificis. 18.b. *a Ioanne Conſtantinopolitano Epiſcopo exigitur.* ibid. *Iuſtiniani Imp.* 147.b. *eum mittit Eutychius Conſtantinop. Epiſcopus ad Vigilium Papam* 313.a. *primo fiebat in Concilijs.* 318.a. *multorum Epiſcoporum mittit Vigilius Papa ad Iuſtinianum Imp.* 320.c. & ſeqq. *Quintæ Synodi omiſſa, quia tractabatur de perſonis, & non de fide.* 434.c. *eã mittebant Epiſcopi ſtatim creati ad Papam.* 466.e

Profeſſio plenior & exuberans Eporum Gothorũ. 529.c

Profeſſio exacta ſanctiſſimæ Trinitatis. 527.c

Profeſſio fidei Epiſcoporum Ruthenorum. 546.c.

Profaturus Epiſcopus Bracbarenſis. 390.c.

Proiectus Epiſcopus Naſſitanus ſubſcripſit Conſtituto Vigilij Papæ. 341.c

Proiectus Notarius mittitur a Palegio contra pſeudoepiſcopos. 358.d

Proles interdum non conceditur a Deo propter eius occulta iudicia. 122.d

Promiſſa ſunt ſeruanda Deo. 349 d.

Propaſſiones fuerunt in Chriſto, non aũt paſſiones. 388.c

Prophetæ a Deo non tantam habuerunt poteſtatem, quantam habet Papa. 307.e

Prouidentia Dei in gubernanda Eccleſia Romana. 239.d

de *Prouincijs reſponſio Pelagij Papæ.* 514.b

Prouincia quot Epiſcopus habere debeat. ibid.

ad *Prouinciale Concilium referantur cauſæ Epiſcoporum.* 514.b. 520.c.

Proximo erranti ſuccurrendum eſt oratione. 514.a

Pſalmodia & luminaribus vtebantur Chriſtiani in ſepeliendis mortuis. 401. & ſeq.

Pſalmos interpretatur Caſſiodorus. 386.e.

Pſeudoepiſcopi multa mala pariunt. 201.c

Pudor ſit miſtus cum ſeueritate. 435.d

Puella arreptitia a dæmone cruciata curatur a S. Eutychio. 395.a

Puer Chriſtianus martyrium affectabat. 70.e

Puero Chriſtiano fruſtra blanditur Dunaan Rex. ibid.

Puer matrem martyrem exoptat, & ad matrem ire properat. ibid. & ſeq. *contemnit Regem & Reginam.* ibid.d *prouocat iram Regis, et currit in ignem ad matrẽ.* ibi.e

Pueri prænunciant Africã a Vuandalis liberandã. 133.c

Pueri tres a S. Eutychio curati ſunt oleo ſancto. 395.a

Puero peſte percuſſo prodigium. 403.a

Puer in cœlum ſublatus omnes linguas didicit. ibid.b

Pueri duo Regem Sigibertum interfecerunt. 457.c

ad *Puerum infirmum accerſitur hariolus, & moritur.* 442.a

Puer alius infirmus curatur puluere ſepulchri S. Iuliani martyris. ibid.

Pugna Francorum aduerſus Thuringios. 107.a. *cum beſtijs aliena eſt a Chriſtiana religione.* 54. a

Puluis ſepulchri S. Martini reuocat ad vitam Gregorium Epiſcopum Turonenſem. 447.b. *hauſtus liberat a morbo S. Gregorium Turonenſem.* 459. b.

Puluere ſepulchri S. Martiris curantur infirmi. 442.b.

Piratæ in Sicilia occiderunt S. Placidũ & ſocios. 252.a

Pythagoras aſſeruit animas priores corporibus. 347.c.

Pythagoras Epiſcopus Synopenus. 3.e

Pythoniſſam conſulit Moroneus. 462.d

Q

Quadrageſimam quanta abſtinentia ieiunauerit Iuſtinianus Imperator. 101.a. *de ea ante Natalem Domini quid ſtatuerit Concilium Matiſconenſe.* 470.e.

Quæſtiones de fide ad ſummum Pontificem ſunt referendæ. 41.d. 223.d. *inter Epiſcopos ortas Iuſtinus ad Hormiſdam defert.* 41.e. *minores ad Iudices & ad Synodum referantur.* 514.c. *maiores & difficiles ad Apoſtolicam ſedem referendæ.* ibid. *in aliquibus interdũ imponendum ſilentium.* 287.d.

Querelæ Totilæ Regis ad Senatores Romanos. 283. b.

Quercus tranſlata orationibus Sancti Launomari. 420.c

Quintianus Epiſcopus Rutenenſis fuit in Synodo quinta Aurelianenſi. 311.b.

de *Quinta Synodo cogenda tractat Iuſtinianus Imp.* 315.a *eam trahere cupit in Occidẽtem Vigilius Papa.* 316.a. *eius Acta corrupta.* 316.d. *Actiones quot fuerint.* ibi. *qui præcipui interfuerint Epiſcopi.* ibid.e. & ſeq. *Collatio prima.* 317.a. *Collatio ſecunda.* ibid.c. *Collatio tertia.* 318.a. *Collatio quarta.* ibid. *Collatio quinta.* ibid.b. *in ea tractatur de epiſtola Theodoreti nomine ſuppoſita.* ibid d. *in principio m nime legitima.* ibid.e *ex parte ſuppoſita, & in aliquibus mutilata fortaſſe ab hæreticis.* ib.d. *in ea recitatur epiſtola conficta nomine Theodoreti* 319.b. *eius Collatio ſexta admodum deprauata.* 341.d. *Collatio ſeptima.* 342.d. *Collatio octaua & vltima.* ibid. *in initio nõ fuit Oecumenica.* 343.b *qua auctoritate facta ſit Oecumenica.* 344.b. *illi reſiſtentes Iuſtinianus Imp. punit exilio.* 343.d *ei an cõſenſerit Vigilius Papa.* 344.a. *cur non laudata, vt aliæ quatuor.* ibid.c. *quod ſit Oecumenica probatur.* ibid.d *pro ea liber Pelagij Papæ.* 345. a. *eam confirmarunt Leo Secundus, & Hadrianus Papa.* ibid.b. *in ea deſideratur damnatio Origenis.* 346.e. *ad eam epiſtola Iuſtiniani de erroribus Origenis.* 347. a. *ab Origeniſtis mutilata.* ibid.e. *corrupta a Monothelitis.* 348.b. *cõpleta, quæ geſta ſint.* ibid.c. *ab ea cur omiſſa profeſſio fidei.* 434.c. *eam Vigilius Papa cõprobat.* 350. d. *eius germana exemplaria.* 351.b. *recipitur a Pelagio Papa.* 354.d. *a Caſſiodoro omiſſa.* 356.e. *pro ea laborat Pelagius Papa.* 357. c. *pro ea librum edidit.* 451.e

S. *Quintianus Epiſcopus Aruernenſis.* 441.b. *ex monacho reddit clericum S. Gallum.* ibid.

S. *Quiriacus laborat aduerſus Origeniſtas.* 135.a *detegit Petrum Alexandrinum Origeniſtam, & ipſum expellit.* ibidem e. *præficit cõuentui monachorum Caſſianũ genere Scythopolitanum.* ibid. *ei oſtenſa viſio contra Origeniſtas.* ibi.d. *liberat Neſtorianũ ab hæreſi.* 136.a

Quoduultdeus Epiſcopus vult præponi S. Fulgentio in Cõcilio Vzecenſi 77.c. *ei libentiſſime ceſſit S. Fulgẽ.* ibid

Quoduultdeus Epiſcopus Numanæ Eccleſiæ ſubſcripſit Conſtituto Vigilij Papæ. 341. c.

R

Radegundis filia Bertharij Regis Thuringiorum ducta captiua à Clotario Rege Francorum. 107.a.c. *eius vitæ inſtitutio.* ibi.c. *cupit fieri martyr.* ibid. *eius deuotio.* ibid. *inuita nubit Clotario.* ibid. d. *eius humilitas & eleemoſinæ,* ibid.e. *ſtudium in colligendis reliquijs Sanctorum ex toto orbe.* 411.c. *mittit Regulum presbyterum ad accipiendas reliquias S. Mammetis.* ibid.d.

Radegundis nihil ſine conſilio facere voluit. ibid.e. *legationem mittit in Orientem pro ligno Crucis.* ibid. *quanta veneratione reliquias ſuſceperit, & lignum S. Crucis.* ibid. 412.d. *aliam legationem mittit in Orientẽ ad Imp.* 414.a. *præſto eſt ſuis periclitantibus in mari.* ibid.b. *eius gloria.* ibi.c. *mirifice culta a Fortunato, & merito.* ibid.d.e. *de ea obtrectatores in deteriorem partem acceperunt, quod a Fortunato amaretur.* ibi.d.e. *eã*

commendat Fortnnatns S.Martino. 478.a

S.Radegundis ſernat virginem Deo dicatam.516.a. eius litteræ ad Epos in commendationē ſui monaſterii.538.a. commendat ſuum monaſterium Epiſcopis.ibi.b. conſtituit Abbatiſſam Agnetem ſuam ſororem.ibi.e.ad eius felici tranſitu.537.e.539.b.in eius tranſitu magnus luctus monialium.539.c de ea pacifice altercantur Angeli.ibi.ab ei ſupra perſoluit Gregorius Turonenſis.ibi.d. eius corpus cum pſalmodijs ſepultum.ibi.e. reſtituit lumen cœco.ibid. ad eius ſepulchrum plurima miracula. 540.a. ad eum epiſtola plurimorum Epiſcoporum de ſeruanda inſtitutione monaſtica. 377.e

Ragnemodus, vel Regnamundus ſucceſſit S. Germano in Epiſcopatu Pariſienſi.459.b.liberatus a morbo, hauſto puluere ſepulchri S.Martini. ibid. venit ad Gregorium Turonenſem. 461.b

Raptores a Deo puniuntur.363.& ſeq.in eos lex Iuſtiniani Imp.112.a.mortis ſupplicio condemnati.ibi.quarūlibet feminarū incēdio cōcremari ſtatuit Iuſtinian.ibi.

Rauēna illuſtrata ædificijs a Theodorico Rege.89.c.ad eā properat Vitiges Rex Gothorum.213.d.feſtinant Gothi.316.b.cum Vitige Rege dedita Beliſario. 245.b

Rebaptizati ab Arianis ſunt in profunda voragine demerſi. 223.b

Reccaredū Regem hortatur S.Gregorius ad pacē. 420.a

Reccaredus filius Leuuigildi Regis in Hiſpania. 478.c. eū commendat Leuuigildus parens S. Leandro Epō.488.b Rex pietate & fortitudine inſignis.ibi.c. quid in Arianos Epōs de virtute miraculorū.ibi.d.ad fidem Catholicam conuertitur.ibi.e.mittit nuncios ad Narbonenſem prouinciam, vt conuertantur.ibi.cum Epīs Arianis egit blanditijs,& non terrore.489 a. in eum parāt inſidias Goiſuintha, & Vdila Epūs Arianus.ibi.mulctat exilio Vdilam Epm Arianum.ibid.b. legationem mittit ad Chilpericum Regem Francorum pro nuptijs. 515.e.accipit in coniugem Baddam virginem filiā Chilperici Regis.ibi.ei primum deſponſa a Chilperico alia filia Baſina nomine,quæ virgo remanſit.516.a. Francos vicit.518.d. petit pacem a Guntherāno Rege Francorum.522.c. duplicem legationem mittit ad Guntheramnum.ibi.pacem non obtinet.ibi.liberatur a coniuratione Arianorum. 489.b. hortatur Gothos Epōs ad Catholicam fidem.524.d. vult celebrari nationale Concilium in Hiſpania.ibi.e. eius Regis oratio habita in Toletano Concilio tertio.526.e.hortatur Patres ad ieiunia et vigilia.527.a.verba facit ad Synodum.ibid. eius ſtudium pro fide Catholica.ibid.d. aſſerit, quod in Concilio adeſt Diuinitas S.Trinitatis.ibi.e.anathematizat Arium cum omnib.dogmatib.528.a. recipit Nicænam Synodum,Conſtantinopolitanam, Epheſinā,& Chalcedonenſem.ibi.ſubſcribit confeſſionem Catholicæ fidei.ibi.e.in eum magnæ acclamationes Concilij Toletani.ibi.e.d.meretur Apoſtolicum meritum.ibid. vult recitari Symbolum ante ſumptionē Euchariſtiæ.529.e accipit leges Eccleſiaſticas a ſacerdotib.530.a.vult Indices corrigi ab Epīs.ibi.c eripitur a coniuratione Argimundi Ducis.531.a. filius pacis mittit legatos pro pace ad Guntheramnum Regem Francorū.ibi. eius fortitudo bellica.ibi.b.egregia virtutes enumerātur. ibid.

Recreationes honeſtæ permiſſæ etiam ſanctis viris. 12.e.

Redemptus Epiſcopus Nomentanus ſubſcripſit Conſtituto Vigilij Papa.341.e.ei quæ præoſtenſa de incurſione Longobardorum. 417.d

Reformatio ſacerdotum procuranda. 172.e

ad Reginum comitem tractatum abſoluit S. Fulgentius de Chriſti carne. 114.b

Regna optime gubernantur,cum ſunt ſuperpoſita fundamento religionis. 451.b

Regulus mittitur a Radegunde Regina ad Patriarcham Hieroſolymitanum pro reliquijs S.Mammetis.411 d. iterū mittitur a Radegunde ad Imp.414.a. in mari cū ſocijs agitatur fluctibus.ibid.b. ipſe & ſocij liberantur auxilio Radegundis Reginæ. ibid.

Relatio legatorū Apoſtolicæ ſedis de occiſione Ioānis hoſpitis.38.b.de reb. Dorothei Theſſalonicēſis Epi.40.b.

Relatio Dioſcori legati de obitu Ioannis Conſtantinopolitani Epiſcopi,& creatione Epiphanij. 42.d

Religiones caute videāt quo tyrones excipiāt.134.d.173.b

Religioni cum conſulitur,Imperium propagatur. 177.c

de Religione Longobardorum. 436.d

Religio verum fundamentum Regnorum. 451.b

Reliquias deſiderat Iuſtinianus ab Hormiſda Papa.32.a

Reliquiarum ſacrarum cultus. 32.b

Reliquiæ mittuntur ab Hormiſda ad Iuſtinianum. 36.e. ab incēdio ſubtractæ.92.a.illis ædificata baſilica.ibi.b quam male tractatæ a Samaritanis.121.e. ex Hiſpania in Galliam aſportantur.256.a. earū vſus priſtinus perſeuerauit in Eccleſia.290.c. aureo curru circumuectæ a Menna Epiſcopo Conſtantinopolitano.309.c. ſanitatem reſtituunt Iuſtiniano Imp.378.e. ex eis oriuntur miracula.378.e.379.d.cum pſalmodia transferri ſolitæ.379.d.de eis aliqua notatu digna.379.d.411.d. & ſeq.eis dat Iuſtinianus S.Germano,quas honorifice condidit in eccleſia S.Crucis.383.b. earū cultus viget in Gallijs.411.e.ſummo ſtudio conquiſitæ a Radegunde Regina.ibid.ſacræ quanta veneratione ſuſceptæ ſint a Radegunde Regina.ibid.e. eas ſemper venerati ſunt omnes Catholici 442.b.non ſunt curioſitate, ſed deuotione inquirendæ.533.d.in honore ſunt habendæ 450.e

Reliquias SS. Andreæ, & Lucæ, aut Luciæ tranſtulit Conſtantinopoli S.Gregorius. 467.c.

Reliquiæ portantur Romam a S.Gregorio Papa. 495.b

S. Remigius Eps Arnernēſis ad quē annū peruenerit.254.a

Remigius Epiſcopus Bituricenſis fuit in Concilio Matiſconenſi. 470.d.521.a

Reparatus Eps Carthaginenſis ſcribit cū Concilio ad Ioannem Papa.175.d.ad eū epiſtola Agapeti Papę.178.b

Res Eccleſiæ ne auferantur a quibuſlibet: alioquin excommunicentur.428.d.& a Deo puniuntur huiuſmodi ſacrilegi.429.a.430.a 432.c.438.b.457.e.481.a.

Reſtitutus legatus Concilij Bizaceni ad Iuſtinianum Imperatorem. 248.c.

Reſurrectio corporum credenda eſt,contra Origenē.229.e 231.a.in ea corpus noſtrum erit palpabile.491.c. de ea liber Eutychij flammis damnatur a Tiberio Imp. 492.a.ei⁹ myſterium celebratur in die Dominico.522.a

Retharius Dux dirigitur ad Cōciliū Matiſconenſe.519.d

S. Remigius liberat a peſte Rhemenſes. 403.c.

Rhemis tenet ſedem regni Sigebertus Rex. 402.c

Rhemenſes liberantur a peſte ope S.Remigij. 403.c

Rhetorica Chriſtiana ad perſuadendum qua ſit. 518.b

Rhodius moriens prædicit ſex iuuenes morituros. 537.b

Riculfus coniurauit cum Leudaſte Prefecto in Gregorium Epiſcopum Turonenſem.473.d. accepit promiſſionē de Epiſcopatu Turonenſi.ibi. accuſator Gregorij Epiſcopi patefecit inſidias.474.c.patrati ſceleris luit pœnas.ibi.

Riculfi duo, alter presbyter,alter vero clericus Turonenſis. 473.e

Riggo Spatharius Totilæ Regis ad S. Benedictum venit, & ab eo detegitur. 258.a

Ritus Romanæ Eccleſię ex traditione Apoſtolorū.223.c

Rogationes in media Quadrageſima inſtituit S.Gallus. 403.e.

Roma triūphauit de ſuperata Orientalium perfidia. ibid. Noua dicitur Conſtantinopolis.ibid.e. ueniunt monachi vagi.32.c. ſunt ſepulti Petrus et Paulus Apoſtoli.ibid. vocatur ab Hormiſda Papa Dorotheus Epūs Theſſal.37.e.ibidem Ariſtides presbyter.38.a. con

citantur

citantur turbæ a monachis Scythis.44.c.reuertũtur
ſub Hormiſda legati Apoſtolici.46.b.recedunt legati
Orientales.54.d. mœnia inſtaurantur a Theodorico
Rege.88.e.vexata ingenti fame.158.e. a Theodorico
laudatur.89.b. ipſa rogat Iuſtinianum pro pace.
170.b.aperire publicas ſcholas ſtuduit Agapetus Papa.187.d.Eccleſiaſtica doctrina ex Apoſtolorũ traditionib.ibi.e.qua occaſione introductæ ſcholæ Theologiæ.188.a. ingreſſus eſt Beliſarius Dux exercitus
Iuſtiniani.215.d.eius mœnia a Beliſario reparantur.
ibi.quo tẽpore a Beliſario fuerit capta.ibi.e. Romanis ſubijcitur poſt annos ſexaginta.ibi.obſeſſa a Vitige Rege Gothorũ.218.b. eius murus ſub protectione
S.Petri.ibi.e. reddita fortior, exploſa ſuperſtitione
Gentilitia.237.a.quanto tempore obſeſſa.ibi.c.liberata ab Arianis Vigilij opera.260.b.ab hoſtib.ibid.
ab ea diſceſſit Vigilius Papa,et in Siciliã ſe contulit.
276.a.quando non diſcedat Summus Pontifex.ibid.
mittit frumentum e Sicilia Vigilius Papa. ibid.e. &
Vicarium Valentinum Epm Silua Candida. 277.a.
produnt Iſauri.281.d.ingreditur Totilas.282.a.muris ſpoliatur aliqua ex parte a Totila Rege.283.e. pro ea ſeruanda litteræ Beliſarij ad Totilam Regẽ.284.a
munitur & illuſtratur nouis ædificijs a Totila.ibi.c.
ciuitatum omnium maxima & munificẽtiſſima.ibi.a
eam ingreditur & munit Beliſarius.ibid.c.iterum capitur a Gothis.298.a.eius reuocat ciues Totilas.ibi.
quæ paſſa ſit a Longobardis.437.a.ad ſanandos infirmos ad limina Apoſtolorum veniebãt multi.448.c.
erexit monaſterium S.Gregorius.467.a. reuertitur
S.Gregorius cum reliquijs. 495.b. obruitur Tiberis
inundatione.532.d.poſita in anguſtia propter Longobardos.486 d.diuinitus defenſa. 487.d.e
Romanum Concilium in cauſa Orientalium congregatũ
ab Hormiſda.15.e. ob emergentem quæſtionẽ.159.b
habitum a Pelagio Papa. 533.d.
Romanus clerus eligit Vigiliũ in Sũmũ Põtificẽ.240.a
Romani cleri conſiliũ de eligendo Sũmo Pontifice. ibid.
Romanus clerus nimis abiecte ſe geſſit cum Iuſtiniano
Imperatore. 350.b
Romanis recuperauit Siciliam Beliſarius Conſul.188.d
Romana Eccleſia luget ſub Rege Gotho.58.b. de eius
primatu ſcripſit S.Fulgentius. 36.b.oppreſſores quales eſſe ſoleant.87.d.laborat ſub Rege barbaro.104.e
eius prærogatiua.159.e. primatus pluries probatus.
163.e.primatus vbiq;elucet.164.b.auctoritas.163.d
dicta Apoſtolica Sedes,et Catholica Eccleſia.165.d
eius laudes effuſas ægre ferunt Nouatores.ibi.de priuilegio ei conceſſo a Iuſtiniano Imp.174.d.ad eius vnionem reuerſi Rutheni.541.e. ab ea accepit regnũ
Ruthenorum Demetrius.541.d.543.c.condita chronographiam.203.a.eius maieſtas non ex diuitijs, ſed
ex Apoſtolica auctoritate.194.b.ritus ex traditione
Apoſtolorũ.223.e.ab ea principium ſumpſerunt oẽs
aliæ Eccleſiæ.ibi.d.eius excellentia.ibid. gubernatur
prouidentia Dei.239.e. eius priuilegia non ſunt minuenda.242.c.nõ læditur aduerſis. 353.b.
Romanus exercitus afficitur nouis cladibus a Gothis.
289.c.eum comitata veneranda Chriſti imago victoriam parit.531.e.bis ſuperauit Totilas Rex Gothorum.255.b.optime gubernatus a Iuſtiniano fratre Iuſtini.455.e.profligatus in Colchis. 356.a.
Romano Imperatori alij Sarraceni obtemperabant, alij
vero erant hoſtes. 71.c. Imperio qui homines leges
ſanciuerint.118.d.in eum mouit exercitum Coſrhoes
Rex Perſarum.445.d & exercitum immittit Perſarum Rex.259.e.eius theſaurus impenſus in vanos homines.369.c.quodammodo aduenit.418.a.ei ſe adiũgunt Armeni. 436.a. inuaditur ab Auarib.442.a.
depopulantur Perſæ. ibid.c.
in Romanos datũ eſt robur hoſtib.pctis vrgentibus. 442.e.
Romanos vrget dira fames. 158.e.281.a
Romani in quanta miſeria. 281.b
Romanus vir in Tiberim ſe proijcit præ fame, ſpectantibus filijs. ibid.c
in Romanos benignitas Totilæ Regis.282.b. eorum res in
miſerabilem ſtatum redacta a barbaris.368.d.in eos
benigna eſt Amalaſuntha.89.ibid.iniqui Gothi.ibi.
ad eos ſcribit Athalaricus Rex. 90.b
Romanis ſe dat Gilimer Rex.167.a.ab eis Franci victi.
355.d.olim dicebãtur Catholici.444.c.481.b.Perſas ſuperant. 455.e.
Romanam Præfecturam adminiſtrauit S.Gregorius
Papa,& quo tempore. 466.c
Romani tractant cum Ducibus quid agendum in prælio.280.e. facti ſunt hoſtes Perſarum. 64.a
ad Romanos Senatores querela Totilæ Regis. 283.b
Romani Senatus epiſtola ad Iuſtinianum pro Theodato
Rege. 170.a
Romana Synodus ſub Boniſa.127.e.iterũ ſub eo. 128.a
Romacharius Epiſcopus Conſtãtinenſis ſepulturæ mandauit S.Prætextatum. 524.b
S. Romula virgo moritur. 467.c
Romulus Numentanenſis Epiſcopus. 305.a
Roſimunda Regina indignatur contra Alboinum coniugem.430.e.aſtute cum Peredeo adulterium cõmittit
ibi.e.curat vt interficiatur Alboinus coniux. 431.a
eius obitus. ibid.b
Rubenſis Metropolitanus ſubtractus ab Alexandrino
Patriarcha,& datus Hieroſolymitano. 348.a
Ruccolenus grauiter oppreſſit Taronenſem ciuitatem.
458.b.ſacrilegia cõmittit,ſed dat pœnas patratorum
ſcelerum.ibi.ſauciatur Herodianis infirmitatib.ibid.
Rudericus Comes venit ad S.Benedictum. 258.b
Rupertus Epiſcopus Vangionenſis delegit duodecim ſacerdotes ad prædicandum Borealib.540.b. dira paſſus a Berchario Comite. ibi.a. Apoſtolus Baioariorum.ibid.c.factus Epiſcopus Saleburgenſis. ibid.c
Ruricius Epiſcopus Lemonicenſis cognatione iunctus
Auicianæ familiæ. 253.c
Ruricij duo inſignes.ibi a.de eo epithaphiũ Fortunati.ibi.
Ruriciorum præclara facta. ibid.a.
ad Ruſſiam pertinebat Moſchouia. 542.a
a Ruſſis diuiſi ſunt Moſchouitæ ibid. præcipue colunt S.
Thaddæum Apoſtolum,& S.Bartholomæum. ibi.c.
eorum regnum donatum fuit Eccleſiæ Rom. 543.a
Ruſticiana vxor Boetij,& filia Symmachi facta miſerrima.282.e. plures.ibid.d. ad eam plures ſcripſit epiſtolas S.Gregorius Papa. ibid.
Ruſticus Romanæ Eccleſiæ diaconus Cardinalis ſcriptor
luculentiſſimus.7.e. in eum ſententia Vigilij Papæ.
287.b. defecit a Vigilio Papa. 289.d
Ruſtici & Sebaſtiani litteris vniuerſus concuſſus eſt
Orbis.290.a. diaconus ſcribit contra Vigilium.ibid.
ad eam ſcripſit librum Reſponſionum Iuſtinianus Epiſcopus.290.d.in eum auctorem ſchiſmatis ſententia Vigilij Papæ.298.d.affinis Vigilij Papæ,et ab eo
factus diaconus.ibi.diaconi officio priuatur a Vigilio
Papa.301.b. dictus eſt Agapetus Papa.192.c. Eps
Feſulanus.181.c.205.b. Exconſul mittitur a Iuſtiniano ad Vigilium Papam. 317.d.
Ruſticus Dux capite damnatur. 365.a.
Ruſtici quadraginta a Longobardis necati. 456.e.
Rutenus Eps altercatur cũ Cadurcenſi de diœceſ.516.e
de Ruthenis ad communionem Sedis Apoſtolicæ receptis
a Clemente VIII.Pont.Max. 541.a
Rutheni dicti ſunt Ruſſi,Roxolani,& Roſſi.ibid.e. vbi
ſint poſiti.ibid.multas habent prouincias.ibid.a qui-

by Google

bus Euangelium acceperint.542.c. ſilueſcerunt, & iterum culti, & quando.ibi.eorum regnum donatum Eccleſiæ Romanæ.543.a. datum a Gregorio Papa VII.Demetrio Regi.ibid.ſemper cupidiſſimi vnionis Romanæ Eccleſiæ.ibid.e.eorum Eccleſia poſt centum quinquaginta annos eſt reuerſa ad vnionem cum Eccleſia Romana.ibid.decretum de vnione cum Romana Eccleſia. 544.a.

Rutheni Epiſcopi legati Romæ honorifice & liberaliſſime excepti a Clemente VIII.Pontifice Max.545.e. eorum profeſſio fidei. 546.c.

S

SAba Regina ex Homeritis progreſſa eſt. 64 c

Saba regio dicta eſt Arabia Felix, et Homeritis.ibi.e

S. Sabas ex abditis progrediens prædicat edictum Iuſtini Imp.de reſtitutione exulum Orthodoxorum. 11.b. excipitur menſa ab Epiſcopo Hieroſolymitano.12.b bis veſcebatur in hebdomada, ſed vocatus bis ſæpe in die ſumma modeſtia præditus.ibi.d. præfectus perfectorum.ibi.legatus Palæſtinorum apud Iuſtinianum Imper.122.b magno honore excipitur a Iuſtiniano, & ab Epiphanio Epiſcopo.ibid. annorum nonaginta vnius alacri aĩo longum iter cõfecit, et tanquã Angelus videtur.ibi.apparet Iuſtiniano cũ corona. ibi.c. in eum magna pietas & reuerentia Iuſtiniani Imp. ibi.recuſat oblatã pecuniã a Iuſtiniano.ibi.e. petit a Iuſtiniano aliquã immunitatem pro Palæſtinis.123.a & vt de medio tollantur hæreſes.ibi.non eſt vſus adulatione.ibi.b.quando erat orandum, non curauit Iuſtinianũ.ibi.Origeniſtas expulit.ibi.d.ei ſitiebat gratificari Iuſtinianus, & ſtatim omnia conceſſit. ibid. promulgat decretum Iuſtiniani Imper.124.b.fuit auctor vt Iuſtinianus ædificaret multas eccleſias, & ædificia.125.a.b.eius obitus.131.d.quanto tempore vixerit.ibi.reb.omnib.neceſſariis indigebat. 132.a. committit præfecturam cuidam Melitæ.ibi. eius funus honorificũ.ibi.b.iugis memoria in Eccleſia.ibi.c eo mortuo, iterum Origeniſtæ germinant. 134.a.

S. Sabinus Ep̄s Canuſinus legatus Romani Põtificis.181.c. 205.b. cognoſcitur propheta a Totila Rege. 259.d.

in Sabellianiſmũ incidit Chilpericus Rex pugnans contra Arianos.482.c.deſerit et acqeſcit S.Saluio Ep̄o.ibi.

S. Sacerdos Epiſcopus Lugdunenſis. 310.c.

Sacerdotes plurimi fidẽ Catholicã ꝓbãtes in Oriẽte.7 e

Sacerdotes Apameæ laborãt pro fide.9.d. pro arbitrio vniuerſum quandoque mouent populum.20.e.a barbaris adorabantur.61.e.ab exilio reducũtur ab Hilderico Rege.62.b.Carthaginenſes omnes reuertuntur Carthaginem cum S.Fulgentio.ibi.c. comburũtur ab impio Dunaan.66.b. eorum profeſſio eſt vita cæleſtis.105.b.auctoritas in ſoluendo & ligando. 107.b. oẽs ſubiiciendi ſunt Papæ.148.a.eorum caput eſt Papa.149.c.Carthaginenſes Arianos expellunt.155.b mali ſacrificii effectum non impediunt.204.d.concordes ſint cum Principibus.210.d. debent diſtinguere inter ſanctum & pollutum. 338.e. male tractati a Regibus Francorum. 450.e.

Sacerdos legitimus ille eſſe non poteſt, qui cum Papa nõ habet communionem. 358.c.

Sacerdotes ſuperiores ſunt Principibus.374.c. curent, vt canones ſeruentur.ibid.d. eo nomine indigni ſunt improbi.392.c.plures ne ordinet Epiſcopus, ſi Eccleſia inde grauatur ære alieno.171.d. columnæ ſunt in Eccleſia Dei.443.a.audiantur, alioquin inobedientes a Deo puniuntur.457.c. eis inferentes iniuriã a Deo puniuntur.476.e. laicos etiam Principes doceant. ibid.per ſe diuina munia impleant.111.d eis veritatem aſſerentib.acquieſcant Principes.483.a. venerantur veri Duces.519.a.eos quo cultu venerari debeant laici.520.d.quid agere debeant.522.a.eorum peccata acrius corrigẽda. ibi.e.duodecim eligũtur a Ruperto ad prædicandũ Euangelium Borealib.540.b

Sacerdotium præcedit Imperium.177.e.eius reformatio procuranda. 171.d.

Sacrificiũ Deo gratiſſimũ Orbẽ purgare a vitiis. 189.b

Sacrificium peccatis offerentium non maculatur.204.d ſalubre pro defunctis. 535.b.

Sacrilegi a Deo puniuntur. 364.c.451.a.519.d.520.b miſere plerunque pereunt. 451.b.458.a.b.

Sæculares curæ ſunt noxio ſapore conditæ. 386.e.

Sæcularia contemnenda. 467.a.

in Sæculari habitu non incedant clerici. 470.d

Sæculares quo cultu venerari debeant clericos. 520.d.

ad Sæculare forum clerici conclericum, & laici clericum non trahant. 530.b.

Sagittarius educatus a S.Nicetio fit Epiſcopus Vapingenſis.429.c.in homicidiis, adulteriis, & ſceleribus verſatur.ibi.d priuatur Epiſcopatu a Concilio Lugdunenſi.ibi.a Ioãne Papa reſtituitur Epiſcopatui.ibi.e multos interfecit propriis manib.449.a. exclamat in Guntherannum Regem.ibi.b. in priſtinos relabitur mores.ibi.a.in monaſterio includitur præcepto Guntheramni Regis.ibi.b. è monaſterio educitur, & compunctus videtur, ſed in deterius iterum labitur.ibi.c.d in eum congregatur Synodus Cabilonenſis.470.b.detruditur ſub cuſtodia propter homicidium & adulteria.ibid.c. è cuſtodia fugit. ibid.

Sagitta cælitus delapſa in hoẽs tpe peſtilentiæ. 533.b.

Salomõ Dux exercit⁹ Iuſtiniani aduers⁹ Mauros.167.b

ad Salomonem Præfectum ſcribit Iuſtinianus Imp.pro Eccleſiis Africanis.179.a. in eum magnum odium Arianorum.180.a.coniurant milites Ariani. 212.c. eum verebantur milites coniurati.ibi. detegit cõiurationẽ militũ.ibi.b.fugiens milites in tẽplo latuit.ibi.c

Salomonis tẽplo cõparatur eccleſia S.Vincentii. 382.d.

Salonius educatus a S. Nicetio fit Ep̄s Ebredunenſis. 429.c.in homicidiis, adulteriis, & ſcelerib.verſatur. ibi.d.priuatur Epiſcopatu a Concilio Lugdunẽſi. ibi. ad Apoſtolicam ſedem appellat, & Epiſcopatui reſtituitur.ibi.propriis manib.multos interfecit. 449.a. in priſtinos relapſus mores.ibi.b.in monaſterium includitur præcepto Regis.ibid. ſoluitur a Guntherãno Rege, ibi.c.in deterius iterum prolabitur. ibid.d. eius multa vitia.ibi. in eum congregatur Synodus Cabilonenſis.470.b.accuſatur de adulteriis, & de homicidiis, & ſub cuſtodia detinetur.ibid.e.e cuſtodia fugit, & per diuerſa vagatur. ibid.

ad Saluantium Præfectum Vrbis epiſtola Athalarici Regis contra ſimoniacos. 132.e.

S. Saluius Epiſcopus Albigẽſis præuidit vindictam ſuper domum Chilperici Regis, eamq; Gregorio Turonenſi oſtendit.475.b.ei acquieſcit Chilpericus Rex. 482.d moritur. 517.a

Salutãdi modus, cũ aliqs ſternutat, ex antiquo vſu.537.c

Samaritæ priuantur omni magiſtratu et dignitate.74.a

in Samaritas hæreticos conſtitutio Iuſtiniani Imp.121.b.

Samaritæ non poterant eſſe hæredes. ibid.c.eorum ſcelera ſub Zenone.ibid templum ingrediuntur, & cuſtodes trucidant ibid.d.eorum crudelia facta in Chriſtianos, et præſertim in S.reliquias.ibid.e. in eos reſcriptum Iuſtiniani.122.d.perurgentur nouis legib. a Iuſtiniano Imperatore.125.c. cogebantur ſubire onera curialia, ſed potiri curialibus priuilegiis nõ poterant.ibid.ſimulant ſe eſſe Chriſtianos, & Cæſarienſem Epiſcopum adeunt.ibid.pro eis interpellat Cæſarienſis Epiſcopus.ibid.cum eis benigne agit Iuſtinianus Imper.ibid. eis conceditur licentia condendi teſtamenta.ibid.e.eorum hæredes filii Chriſtiani . ibid.

vixere

Digitized by Google

vixere ad tempora S.Gregorij Papæ.126.a. pro eo reſcribit Iuſtinianus Imp.251.c. in Chriſtianos irruunt,qui coercentur a Iuſtiniano Imp.356 e.in eos Nouella conſtitutio Iuſtini Imperatoris.443.d.inſaniunt in ſacras imagines. ibid.
S. Samſon vir religioſus hoſpitale conſtruxit Conſtãtinopoli.251.a. a Iuſtiniano ſplendide inſtauratum. ibi.b
Samſon Epiſcopus claruit in Minori Britannia.377.a. fuit in primo Concilio Pariſienſi. ibid.
Samſon filius Chilperici moritur. 465 b
Samuel diaconus Patriarchæ Conſtantinopolitani.3.d.
Sanguis martyrum martyres efficit. 70.b.
a Sanguine procul abſint clerici. 520.e
Sancti viri pecunias non curant,ſed Dei prouidentia gubernantur. 122.e
Sancti excipiendi ſunt magno honore. 122.b.c
Sancti viri ne vtantur adulatione.123.b.calumnias patiuntur. 204 b.435.a.
Sancti Dei ſuccurrunt in tribulationibus.414.a. reſpuunt oblationes iniquas. 420.d.
Sancti viri reſpuunt ſæpe pecuniam oblatam.256.c. emergentib.nouis cauſis ſententiam mutarũt.346.c
in Sanctos blaſpemus quidã a Deo punitur.363.d. eos magno honore afficit Deus.453.d.& ſeq. ſunt tremendi Principibus. 460.0
Sancti quidam iam defuncti pſallebant. 439.e
Sancti Dei ne blaſphementur,nam Deus pu: it 483.b
Sancti viri conſtantes ſunt in perſecutionib.39·.d.terrent dæmones.519.e. ab infamia ſe purgent igne. 130.c. interdum ſtulti videri voluut.292.a.ſunt humiles in pace,& fortes in bello.63.b.c. eorum ſtudia interdum diuerſa.12.d. licet pleni virtutib.incaute tamen interdum cadunt in aliquem errorem.491.b. ſunt contenti conſcientia boni operis.55.a. multi ſunt,ſed occulti,& ſoli Deo cogniti.92.e.præſidia valida ſunt vrbium.113.d. nitent in tribulationibus. 235.c.eis Deus ſuppeditat aliquando annonã.238.a eorum memoria in benedictione eſt.86.c. gloria,& damnatorum pœna æterna.231.d.reliquiæ expoſcebantur a Regib.379.c.exempla conuertunt infideles ad fidem.64.b. animæ ab Angelis in cælum portantur.53.d.ope nitantur Principes.133.e. reliquiæ auxiliantur infirmis.378.d. in eorum morte iure homines triſtantur,& lætantur.539.b.c. ad eorum conſilium confugiendum eſt in aduerſitatibus. 75.a
Sanctio Iuſtiniani Imp.de electione Epiſcoporũ. 110.c
Sanctiones Iuſtiniani pertinentes ad Eccleſiaſticã œconomiam.234.c.
Sanctuaria accipere ſolebant,qui eccleſias fabricabant. 379.c. petit a Romano Pontifice Iuſtinianus.32.a. ſunt vela appoſita ſepulchris SS.Apoſtolorum.ibi.d virtutem hauriunt in edendis miraculis. ibid.c
Sanctulus presbyter operatur ſua benedictione, vt oleũ diffluerct magna copia.438.d. inſtaurat eccleſiam S.Laurentij incenſam a Longobardis.ibid.e. panem multiplicauit.ibid.e. diaconũ a Longobardis liberat. 439.b.eum interficere volunt Longobardi.ibid.c. diuinitus liberatur.ibid.eum venerati ſunt Longobardi.ibid.d.captiuos liberat. ibid.e
Santonenſe Concilium. 407.e
Sapatus diaconus Vigilij Papæ. 298.e
Sapientes ſibi ipſis,ſtulti fiunt. 292.e
Sardiniam a Præſidibus gubernandam ſtatuit Iuſtinianus.168.e. capitur a Gothis. 309.a.
Sarmatæ ducuntur in Italiam ab Alboino Rege Longobardorum. 421.c
Sarraceni delent Seuerianos monachos. 512.e.
ad Sarracenorũ Ducẽ ſcribit Dunaã cõtra Chriſtianos.71.b
Sarraceni alij obtemperabant Romano Imperatori, alij vero erant hoſtes.ibid.c.ad eos legatio Iuſtini, & aliorum.ibid. eorum graſſatio in ſanctos monachos. 494.a. de alia incurſione.ibid.c. inobedientes Nicolao Abbati male periere. ibid.
Saxones inuicti fœdere cum Longobardis. 421.c.
Scãpinus Epiſc.occurrit legatis Hormiſdæ Papæ.22.e.
Scelera Samaritanorum ſub Zenone Imp. 121.c.
Scelera Dei iudicio deteguntur. 517.a.
Scelera clericorum acrius corrigenda. 522.b.c.
cũ Scenitis barbaris pugnat Mauritius Dux.471.d. vinci non poſſunt propter velocitatem equorum. ibid.
Schiſmata & hæreſes ſunt penitus extirpanda. 29.a.
Schiſma in Bonifacium II.Papam,creato Dioſcoro contra ipſum.119.a. dirum in Eccleſia Alexandrina. 283.b.extitit Siluerij Papæ tempore,quo nullum hactenus turpius.222.b.ad eum euitandum Silucrium intruſum elegerunt Romani in verum Pontificem. 213.e.ortum in Oriente.289.d.dirum in Eccleſia Catholica.290.c.in Eccleſia Iuſtiniani tempore.343.d conflarunt defenſores Conſtituti Vigilij Papæ.345.c ablatum Vigilij tempore.351.a.in eo eſt,qui ab Apoſtolica diuiſus eſt ſede.357.d. permanſit ad ſpatium ferme centum annorum. 359.c.
Schiſmatici aliud erigunt altare,358.a. ſunt coercẽdi. ibid. in eos ſcribit Pelagius ad Narſetem. 358.d.
Schiſmate laborat Eccleſia Aruernenſis. 442.b.
Schiſmatici non ſunt recipiendi.6.e.in eos ſcribit S.Gregorius,petente Pelagio Papa. 495.c. eos exagitat Smaragdus Exarchus. 510.d.
Schiſmaticis ab Hormiſda offertur fidei libellus. 24.d.
Schiſmatici ad communionem recepti ſunt.25.c.omnia audent contra Eccleſias. 199.e.
Scholas aperire ſtuduit Romæ Agapetus Papa.187.d.
Schola Theologiæ qua occaſione introducta Romę.ibi.e
de Scholis Niſibitis. 188.b
Sclauini occupant Illyricum. 289 c
Scripta hæreticorum ſunt doloſa arte fucata. 33.d
Scripta edita Bonifacij Papæ nomine. 119.d.
Scripta S.Fulgentij Iſidoro cognita. 114.a
Scripta perſæpe ſupponunt hæretici. 221.e.
Scripta Theodoreti pro Neſtorio hæretico defendi non poſſunt. 271.b
Scriptura diuina demonſtrat errorem Origenis de anima praexiſtente. 227.a.b
Scyllitana ciuitas in Calabria dicta eſt a Scylla. 385.e
Scythiæ monachi nouã locutionem introducere conãtur 29.d.Victorem vt Neſtorianum accuſant.30.a.a legatis paſſi repulſam, Pontificem Romanũ appellant. ibid.b.tumultuantur.31.a.fuga ſe dedunt.ibi.b. Romam veniunt.32.c.eorũ liber legatis Hormiſdæ Papæ oblatus.33.c. legatio ad Africanos Epſ. 35.c. epiſtola ad Africanos Epiſcopos.ibi.d. arrogantia. ibid.e.præſeferunt legatos totius Orientis. 36.a. eis reſpondet S.Fulgentius.ibid.accuſant Dioſcorum & Victorem legatos Hormiſdæ Papa.ibid.b.Romæ retinentur ab Hormiſda.ibid.c. fugam tentant,et cuſtodiri iubentur.36.c. Victorẽ tanquam hæreticũ accuſant. ibi.b.erant vere pſeudomonachi.37.c.eorũ arrogãtia exploditur ab Hormiſda Papa.42.c. quales ſint.44.b.turbas concitant Romæ.ibi.c.Roma aufugiunt.46.a.aufugiendo conteſtationes publice affigũt ibi.ex eis exercitum colligit Tiberius Imper. 455.d.
Sebaſten venit Coſrhoes Rex Perſarum. 395.c
Sebaſtianus diaconus defecit a Vigilio Papa.289.d. in eum ſentẽtia Vigilij Papæ 287.b.miſſus in patrimonium Dalmatiarum immiſcuit ſe illicitis.300.a. diaconi officio priuatur a Vigilio Papa. 301.b

Sebaſtiani & Ruſtici litteris vniuerſus concuſſus eſt Orbis. 290.a
Sebaſtianus Epiſcopus miſſus Conſtantinopolim a Pelagio Papa. 486.c.
Senator vir inſignis. 301.a
in Senatores Romanos commouetur Theodoricus tyrannus,& quare. 80.c
ad Senatores illuſtres ſcribit Ioannes Papa de fide. 161.c
ad Senatores Romanos querelæ Totilæ Regis. 283.b
Senatuſconſultum aduerſus ſimoniacos. 151.e. confirmat leges in ſimoniacos. 152.a.
ad Senatum ſcribit Athalaricus Rex de electione Felicis Papæ. 87.c. eum confirmat,& ab eo iuramentum exigit. 90.a. ad eum ſcribit Athalaricus Rex. ibid.
Senatus Romanus ſcribit ad Iuſtinianum Imperatorē ꝑ Theodato. 170.a. litteris tētatur a Totila Rege. 260.a Totilę nō reſpondet, prohibētē Ioāne Pręfecto. 260.a
in Senectute etiam eſt laborandum. 387.b
pro Senibus pauperibus xenodochiam fecit Pelagius Papa. 533.c
Senoch presbyter virtutibus clarus moritur. 458.d. ſuper infirmos multas virtutes operatus eſt. ibid.
Sententia eſt mutanda, emergentib. nouis cauſis. 346.c.
Sñia contrarię Patrum ſæpe in vnum conſentiūt. 345.e
Sepulchra Chriſtianorum etiam laicorum quibus titulis ſolita exornari. 490.b
ad Sepulchrum Chriſti adorandum peregrinatio. 123.a
ad Sepulchrum Geleſaintha miraculum. 419.c.
Sepulchri S. martyris puluere curantur infirmi. 442.b
Sepulturam in eccleſiis martyres tantum habebant & confeſſores. 390.d
Sepultura Eccleſiaſtica cōtra hæreticos cōmēdatur. ibi.
Sergiopolim obſidet Coſrhoes Rex Perſarum. 260.d. diuinitus defenſa. 260.e. ab ea repellitur Coſrhoes. 261.a
S. Sergii munita præſidio Sergiopolis. 260.d
a Sergio Epiſcopo Cæſarienſi monitus Iuſtinianus Imperator reſcribit pro Samaritanis. 251.c
Sergius Patricius impulſor Iuſtiniani in errores merito luit pęnas ex coniuratione. 392.b
Sergius Cyri quid egerit. 52.c.e.
Serpentes in mare delati Tiberis inundatione. 532.d
Seruus Dei ſubdiaconus 1. regionis Vigilii Papæ. 301.e
Seuerianus hæreticus columnam aſcendit, vt Simeon Stylita. 93.a
Seuerianus Stylita ab Ephræm conuertitur. ibid e.
Seueriani monachi a Sarracenis deleti ſunt. 12.e
Seueriani hæretici excōicantur a Vigilio Papa. 289.a.
Seuerinus miniſter Vigilii Papæ ab ipſo defecit. ibid.d. priuatur officio a Vigilio Papa. 301.d
Seuerinus Boetius factus eſt Conſul in Occidente. 60.e. ad Symmachum ſcripſit de Trinitate. ibid. tertio factus eſt Conſul. ibid. Vide, Boetius.
ad Seuerinū Senatorē ſcribit Ioannes Papa de fide. 161.e
a S. Seuerino Euangelium acceperunt Baioarii. 540.b
Seueritas in bello probatur. 154.d. ſit temperata cum pudore. 435.c.d
in Seuerum pſeudo epiſcopum Antiochenum exclamat populus Conſtantinopolitanus. 2.d. publice condēnatus. 3.d. anathemati ſubiicitur. 6.d. omni honore deſtitutum eſſe ſtatuitur. ibi. de eius impietate. 8.b. monſtrū peſtiferum. ibid. contra canones quæ præſumpſerit. ibid.d. eius alia impia facta. ibid.e.& ſeq. blaſphemia & arrogantia. 9.d. inuaſor Eccleſiæ Antiochenæ. 10.d. in eum quæ ſcripſerint clerici Antiocheni. ibid. ab eo multa mala attentata. ibid.e. exagitauit S. Paſtorem Flauianum. ibid. ab eo necati ſunt monachi martyres. 11.a. immenſa ſacrilegia. ibid.b. ei reſtitit Paulus electus Epiſc. Antiochenus. 31.a. Antiochia eſt expulſus. 40.c. ei lingua erat amputanda. ibi. Antiochia fugit Alexādriā. ibi.e. mors eius. ibi.d
Seueri hæreſiarchæ conatus cum Anthimo & Theodoſio Epiſcopis. 184.a. damnatur ab Agapeto Papa. 196.b. Anthimum fouet. 197.a. de eo quid ſentiāt Orientales. 198.d. in eū exclamant Patres. ibid.e. et ſeq. 207.b. ſub Mēna; & Synodi Conſtantinopolitana. 208.a. præſenti & æterna vita priuatus. 212.c
Seuerus Epiſcopus Malacitanus librum edidit in Vincentium Arianum. 484.d
Seuerus Epiſcopus Aquileiæ ſchiſmaticus. 395.c
Seuerus ſe conuertit ad vnitatem Eccleſiæ Catholicæ, & iterum reuertitur ad ſchiſmaticos. ibid.d
Seuerū exagitat Smaragdus Exarchus Italiæ. 510.d.
Seuerus reuertitur ad propriam Eccleſiam, ſed non recipitur. 523.b
ad Seuerum Scholaſticum epiſtola Ferrandi diaconi Carthaginenſis. 150.e.& plures epiſtolæ Ferrādi. 114.c
Sexta Synodus continet Vigilii Papæ monumenta aduerſus Tria capitula. 287.e
Sextilianus Epiſcopus Tunetenſis legatus Primoſi Epiſcopi Carthaginenſis in Quinta Synodo. 317.a
Sicilia recuperata eſt a Romanis. 188.d. in eam mittit obuiam Romano Pontifici Zoilus Epiſcopus Alexādrinus. 274.d. illuc ſe contulit Vigilius Papa, vbi hiemauit. 276.a. ex ea triticū mittit Vigilius Papa Romam. ibid.e. in ea ordinationē habet Vigilius Papa. 277.b. a Totila laudatur. 280.a. ex ea Vigilius Papa ſoluit Conſtantinopolim. 284.c. expelluntur Gothi. 309.d. in ea monaſteria erexit S. Gregori⁹. 467 a
de Siculorum ſubdiaconorum continentia. 531.c.
Sigebertus filius Clotarii Regis extruxit monaſterium S. Medardo. 396.e. pro ea preces Fortunati. 397.b. habuit ſedem regni ſui Rhemis. 402.c. habitus religioſiſſimus. ibid. liberat ab exilio S. Nicetium. ibid d accepit in coniugem Brunichildem Gotham. 418.c. bellum gerit cum Guntheramno. 450.d. necatur dolo impiæ Fredegundis. 457.b. noluit audire S. Germanū Epiſcopum. ibid. confirmat donationem factam monaſterio S. Radegundis. 528.c.
Sigericus filius Sigiſmundi Regis. 91.b. altercatur cum nouerca. ibid. necatur a Sigiſmundo patre. ibid.
Sigericus Iudæus ad fidem conuertitur. 460.b.
Siginaldus cum omni familia ſua in Aruernam regionē migrauit. 127.a. occupat villam Eccleſiæ, & in diſcrimen adducitur. ibid.e villa Eccleſiæ egreſſus conualuit. ibid.e.
Sigiſmundus Burgundionum Rex. 91.a. occidit filium, ſuadente nouerca. ibi.b. eius pęnitentia in Agaunēſi monaſterio. ibid.c. a Clodomero vincitur, atq; fugatur. ibi. ꝑ eo intercedit Auitus Abbas. ibi.d. occiditur cū ſuis. ibi. ad ei⁹ ſepulchrū edita miracula. 91.e
Sigiſmundus Tertius Rex Poloniæ procurauit vnionē Ruthenorum cum Eccleſia Romana. 545.b.
Signum viſibile Spiritus ſancti, dum Epiſcopus ſacrum faceret. 204.c.
Signo Crucis ſe ſignabant Fideles, antequam orationem haberent ad populum. 401.b
Silas Eps̄ Neſtorianus legatus ad Sarracenos. 71.e.
Siluanus Samaritanus Chriſtianos inſectatur. 12.a. igne combuſtus ex prædictione S. Sabæ. ibid. Scythopoli comprehenſus in ignem iniicitur. 122.a.
Siluæ concaſſa in acceſſione quorundā Sanctorū. 440.a
de Silucrii Papæ creatione. 213.d.
Siluerius natione Campanus, ex patre Hormiſda, creatur Papa vi Theodati Regis. ibid. de eius electionis tempore. ibid.e. in eum quæ machinata ſit Theodora Auguſta pro Vigilio. 214.b. 219.a. quæ calumnia

nia ſint excogitatæ 219.b. ad Pontianam, vel Palmariam inſulam eſt relegatus. ibid.d. eius exilium quando contigit. ibid. calumniatores quæ excogitauerint. ibid.e. exul mittitur in Lyciam. ibid. exul nihil remiſit Pontificiæ maieſtatis. 220.c. eum reſtitui iubet Iuſtinianus Imperator. ibid.d. conuentum habet quatuor Epiſcoporum aduerſus Vigiliū. 235.a relegatus damnat Vigilium intruſum. ibid. in vinculis nitet. ibid.e. ad eum epiſtola Amatoris Epiſcopi Auguſtudunenſis. 235.d. munera miſit Amator Epiſcopus. ibid. relinquitur indefenſus. 236.a. eius infeliciſſima tempora. 235.e. quæ ſit coactus pati a Vigilio intruſo. 236.b. in Palmaria inſula relegatus ærumnis & inedia conſumptus moritur. ibid. 239.a poſt mortem miraculis claret. 239.a. inter ſanctos martyres connumeratus. ibid.a. ordinationem vnā fecit. ibid.e. eius tempus numerandum eſt vſque ad martyrium, & non ab expulſione. ibid.

Siluia fuit mater S. Gregorij Papæ. 466.b

Siluius Antonianus Præfectus cubiculi Clemētis VIII. Pont. Max. habet orationē ad Ruthenos Epos. 545.e

Simeon Abbas ſuadet Iuliano, vt communicet Macario Epiſcopo. 279.c

Simeon Salus inanem gloriam fugiebat, & ſtultus videbatur. 292.a. a Ioanne detegitur ſanctus. ibid.d. occulta manifeſtauit. ibid. fuit adeptus virtutem miraculorum. ibid.b. dat ſignum ſtultitiæ, & cantu eiecit dæmonem. ibid.e. ab eo conuertuntur Fuſcarius & eius vxor. 293.b. cum eo conuerſari viſi duo Angeli. ibid. ſanctitatem abſcondit. ibid.b.c. per eū Iudæi conuertuntur. ibid.c. ab eo curatur malefica ab vſu magiæ. ibid.d

Simeonis Stylitæ Iunioris epiſtola ad Iuſtinum Imper. contra Samaritas. 443.d. Euagrij amicus. 444.a. a teneris vnguiculis Deo inſeruiuit. ibid. in columnā aſcendit, & quantum vixerit. ibid. multa atque ingentia miracula. ibid.b. ad eum confugiunt nō ſolum Romani, ſed etiam barbari. ibid.c

Simeon Iunior differt a Simeone Seniore in multis. ibi.

Simoniacos conſtitutio Athalarici Regis. ibid.e. & Senatuſconſultū. 152.a. in eos aperta via accuſatorib. ibid.d. edictum Athalarici Regis affixum ante atrium S. Petri. 153.a

Simplicitas incauta declinat a rigore diſcretionis. 58.d

Simplicius Papa quid ſtatuerit pro Concilio Chalcedonenſi. 340.b

Simplicius Philoſophus e Cilicia ad Perſas ſe confert. 352.a

Siſinius in Palæſtina ex Epiſcopo factus eſt anachoreta. 483.b

S. Sixti martyris reliquias miſit S. Gregorius in Angliā. 262.e

Smaragdus Exarchus Italiæ exagitat ſchiſmaticos Epiſcopos. 510 d. degit Romæ. ibid. excitatur a Pelagio Papa in ſchiſmaticos. ibid. complet tempus ſui Exarchatus. 523.b. accepit ſucceſſorem Romanum Patricium. ibid. Conſtantinopolim reuertitur. ibid.

Sodomitæ a Iuſtiniano ſeuere puniti. 368.a

Sophia vxor Iuſtini Iunioris Imp. neptis Theodoræ Auguſtæ. 399.c. pretioſa veſte cōtexit Iuſtinianū. 400.c male tractauit Narſetem Præfectū Italiæ. 416.d. diſſoluit debita ære alieno obſtrictorū. 423.e. Traianū mittit ad Coſrhoem pro pace, a quo eam obtinet. 449.e. reprehendit Iuſtinū Imperatorem. 450.c. eam commendat Tiberio Iuſtinus Imperator. 468.e. inſidiatur Tiberio, & voluit conſtituere Imperatorē Iuſtinianum. 469.b. cur auerſata ſit Tiberium. ibid.c.

S. Sophia baſilica maior Conſtantinopoli. 171.e. ei annexæ tres baſilicæ. 172.a. templum inſtauratur a Iuſtiniano Imp. 361.c. eius tēpli pulchra deſcriptio. ibid.d & dimenſiones ſingulæ. ibid.e

Soranus a Longobardis occiditur, & concutitur mons & ſilua. 440.a

Sozopoli naſcitur oleum ex Cruce, & ex imagine Virginis Mariæ. 394.b

Spatharius Totilæ Regis a dæmone obſeſſus liberatur a S. Caſſio Epiſcopo. 257.c

Spectacula cruenta gladiatorum dempta ſunt. 54.a. ferarum in theatro deteſtabilia. 72.a

Spiritus ſanctus in forma columbæ aureæ vel argenteæ formabatur. 11.b. ſigno viſibili deſcendit, ſacrificante Epiſcopo. 204.c

Spiritus plerumque dilatatur in perſecutione. 525.c

in Spoletana vrbe Arianus Epiſcopus voluit eccleſiam inuadere, ſed dedit pœnas. 438.c

Spoletum in deditionem accepit Totilas Rex. 267.a

ad Stephanum Epiſcopum Salonitanum præfatio Dionyſij Exigui in collectionem canonum. 84.c.

Stephanus miſſus a Iuſtino Imp. in occurſum legatorū ſedis Apoſtolicæ. 22.e

Stephanus diaconus ſedis Apoſtolicæ Apocriſarius apud Iuſtinianum Imp. 268.a. reſiſtit Iuſtiniano Imperatori. 274.b. ei tradunt libellos Epiſcopi Orientales. ibid.e

Stephanus Ariminenſis Epiſcopus. 305.a. ſubſcripſit Conſtituto Vigilij Papæ. 341.c

Stephanus Abbas Cappadox mittitur ad Petrum Epiſcopum Hieroſolymitanum. 279.a

Stephanus vir illuſtris ductus ad inferni loca, & deinde reuixit. 535.e. de eius ſalute dubium. 536.c

Stoza Dux Arianorū militū in Africa tyrānus. 212.e

Strages ingēs et miſerāda per Hūnos in Thracia. 368.e

Studitæ monachi dicti a Studij monaſterio Conſtantinopolitano. 10.d

Stulti nonnumquam volunt videri ſancti Dei. 292.a.d

Subdiaconi Vigilij Papæ ab ipſo defecerunt. 289.d

de Subdiaconorum continentia 131.c. in Romana Eccleſia continentiam ſeruabant. ibid.

in Subditos munera Epiſcoporum. 158.d

Subditi errantes ſunt cogendi, & non ſequendi. 55.d

Succæ monachorū cōuentus reſtitit Origeniſtis. 135.d

Succeſſorem ſibi non debet deligere Papa. 128.c

Sueſſionas defertur corpus Clotarij Regis. 402.b. fuit ſedes regni Chilperici. ibid.c. illuc fertur corpus S. Medardi Epiſcopi Noniomenſis. 396.c.d

Sueui conuertuntur. 380.b. ducuntur in Italiam ab Alboino Rege Longobardorum. 421.c. de eorum Regū nomine & cognomine. 434.c. ab Ariana impietate cōuerſi ſunt a Martino Epiſcopo Bracharenſi. ibi.e. eos ſubegit Leuuigildus Rex, & eos a fide reuocat. 485.a. eorum regnum deletum in Gothos trāsfertur. ibid. & alij barbari impleuerunt Italiā Ariana hæreſi 489.a. ad fidem Catholicam reuocati. 527.d

Suffragia Fidelium non impartitur Eccleſia ijs qui ſibi mortem intulerint. 214.c

Sulpitius eligitur Epiſcopus Bituricēſis a Gunthramno Rege. 516.e. vir nobilis & de primis Senatorib. Galliarum. ibid.d. in litteris bene eruditus. ibid. inter S. relatus. ibi.e. fuit in Matiſconēſi Synodo. 520.a.

Superbia ſæpe diabolus tentat optimos quoſque. 513.e

Superbi ſurſum aſcendere meditantur, & deorſum merguntur. 221.d. comparantur Lucifero & cęteris malis angelis. ibi. in furore Dei diſperguntur. 456.d

de Superſtitione Longobardorum. 457.a

Suphetanum Concilium celebratum in Africa. 77.b
Surdus curatur oleo ſancto a S.Eutychio. 394.d
Surdi audiunt per lignum S.Crucis. 413.d
Surenorũ ciuitas exciſa funditus a Coſrhoe Rege Perſarum. 245.e
Surgentius Notariorum Primicerius Vigilij Papæ. 298.e. *per eum tranſmiſit ſententiam latam in ſchiſmaticos Vigilius Papa.* 301.e
Syagrius Epiſcopus Eduenſis vir ſummæ ſanctitatis. 470.d
Syagrius Epiſcopus Auguſtodunenſis fuit in Synodo Lugdunenſi. 515.e. *inter Sanctos relatus.* ibid.
Symbolum fidei recitandum erat ante ſumptionem Euchariſtiæ. 529.e
Symbolum impium Theodori Mopſueſteni. 272.a
Symbolum Theodori damnatum a Synodo Epheſina, et Chalcedonenſi. ibid.a b
in *Symmachum Senatorem commouetur Theodoricus tyrannus, & occidi ipſum iubet.* 80.b.84.d.87.e. *ſocer Boetij.* 85.e. *totus ex ſapientia & virtutibus factus.* ibid. *maxime pius & doctus.* 86.d. *ſacris litteris institutus.* ibid. *a Priſciano laudatur.* ibid.e. *a Theodorico Rege eius occiſore laudatur.* 87.a. *eius caput furibunde minans Theodorico apparet, terroremque mortiferum infert.* ibid. 88.a
Synagoga Iudæorum deſtruitur a Chriſtianis. 459.e. *cas ſine cauſa non comburendas ſentit S.Gregorius.* ibi.e
ex *Synodali epiſtola teſtimonium aduerſus doctrinam Origenis.* 230.b
Synodus Conſtantinopolitana ſub Menna. 205.a
Synodus nouem Epiſcoporum congregatur Mopſueſtiæ. 302.b
Synodi Quintæ Acta corrupta. 316.d. *in qua fuerunt octo Actiones.* ibid.
Synodus. Vide, Concilium.
Syracuſas victor ingreſſus Beliſarius poſtrema Conſulatus die. 188.d
Syriam deuaſtauit Coſrhoes Rex Perſarum. 245.e. *vniuerſam depopulati ſunt Perſæ.* 443.b. *afflicta a Samaritis hæreticis.* ibid.d
Syrorum fides exploratur a Iuſtino Imperatore. 11.e

T

cũ T*amocoſrhoe præſtantiſſimo Perſarum Duce decertat Mauritius.* 471.d. *cecidit pietate Mauritij Ducis.* ibid.
S. *Taracho ædificata eſt eccleſia a Narſete Duce.* 423.e
Tarentum reddunt Gothi Romanis antea captũ. 314.b
Tarſenſibus ſcripſit Iuſtinianus contra hæreticos. 147.e
Tarſilla virgo Deo dicata amita S.Gregorij. 466.b
Templa Dei honorifice ſunt pertractanda. 61.e. *ea profanabant Vuandali, & Mauri reſarciebant.* ibid. *erectum a Iudæis in Aegypto.* 121.a. *Dei genitrici conſtruitur a Iuſtiniano Hieroſolymis, & eius pulchra deſcriptio.* 124.b. *& ſeq. multa conſtructa & ædificata a Iuſtiniano Imperatore.* 125.a. *Sophiæ inſtauratur a Iuſtiniano Imp.* 366.c. *eius deſcriptio, & dimenſiones ſingulæ.* ibid.d. *dehoneſtata permiſſu Iuſtiniani in incurſione Hunnorũ.* 369.a.b. *frequenter erecta SS.Apoſtolis Petro & Paulo, & præſertim in Gallijs.* 446.d. *debent eſſe libera.* 364.b. *hæreticorum ſolita expiari ab Eccleſia.* 203.d
Tempeſtas magna in mari, vnde diuinitus multi liberantur. 486.e
Terracinenſis Epiſcopus ſubſcribit contra Vigilium. 235.b
de *Terræmotu Antiocheno.* 80.e
Terræmotum venturum Antiochiæ Theodoſius cœnobiarcha ante cognouit. 81.a
Terræmotus multi in Oriente. ibid.c. *alius Antiochiæ.* 112.b. *concutitur Antiochia, & Daphne.* 461.d. *plurimos oppreſſit Antiochiæ.* 514.e. *ex eo miſeranda clades Antiochiæ.* 515.b. *concuſſa Conſtantinopolis.* 348.e. *eius tempore ciues litanias agebant, & ad eccleſias commeabant.* ibid. *ſolo æquatæ ciuitates.* ibid. *ingens Conſtantinopoli.* 365.b. *nobilis deſcriptio. & ſeq.* ibid. *in eo varij ac miſerabiles caſus.* ibid.d. *ſæpe propter peccata.* 367.d
Tertullus clariſſimus ciuis Romanus offert Placidum filium S.Benedicto. 73.d
Tertullus pater S.Placidi aliqua donat Caſſinenſi monaſterio. 252.c
Teſtari non poſſunt Epiſcopi de bonis Eccleſiæ. 110.e
Teſtatoris voluntas poteſt mutari a Papa. 534.a
Tetradita hæretici qui. 186.e
Tetradius Epiſcopus Biturricenſis villam baſilicæ S.Iuliani reliquit. 127.a
S. *Tetricus Epiſcopus Lingonienſis.* 310.d. *eius vltio in ſucceſſorem.* ibid. *epitaphium* ibid d.e
Tetricus Epiſcopus condemnat Chilpericum Regem. 516.e
S. *Thaddæus Apoſtolus præcipue colitur a Ruſſis.* 542.c. *Ruſſos conuertit.* ibid. *eius templum renouatum a Iuſtiniano Imperatore.* 125.b
Thalaſſius Epiſcopus Berythorum. 199.d
in *Theatro venatio ferarum deteſtabilis.* 72.a
Theatrum Pompeij reparatur a Theodorico Rege. 89.b
Theias eligitur Rex a Gothis, & paulo poſt occiditur. 314.d
Themiſtiani hæretici a Themiſtio dicti. 41.b. *dicti ſunt Agnoitæ.* 184.d. *ort. ſunt a Seuero.* ibid.e
Themiſtius ſcripſit aduerſus Ioannem Grammaticum. 185.c
Theocrito cupiebat Imperium Amantius. 1.c. *e medio a Iuſtino tollitur.* 2.a
Theodatus præſſ Tuſciæ, regnante Athalarico. 151.c. *vult prodere Tuſciam, & eam tradere Iuſtiniano.* ibid. *quid agat cum legatis Iuſtiniani.* ibid. *in eum odium Amalaſunthæ.* ibid.
Teodatus nepos Theodorici ex ſorore Amalafrida fit Rex Gothorum. 169.e. *iubet aſſeruari in carcere ad lacum Vulſinum Amalaſuntham.* 170.a. *mittit pro pace legatos ad Iuſtinianum Imperatorem.* ibid. *pro eo ſcribunt Amalaſuntha & Senatus Romanus.* ibid. *necari iuſſit Amalaſuntham.* ibid.d. *Petrum legatum mittit ad Iuſtinianum pro pace.* ibid e. *eius numiſma.* 171.a. *cogit Agapetum Papam ſubire legationem ad Iuſtinianum.* 192.b *minatur Romano Senatui.* ibid. *ad eum mittitur Petrus a Iuſtiniano Imperatore.* ibid.c. *tractat conditiones pacis cum Petro.* ibid. *nimio timore agitatur.* ibid.d. *eius literæ ad Iuſtinianum Imperatorem pro pace.* 193.a. *aliæ littera ſecreta, alia publicæ ad Iuſtinianum Imperatorem.* ibid.b. *eius & Iuſtiniani numiſma.* ibi.d *in eum conſpirant Gothi.* 214.c. *eius ignauia maxima.* ibid. *Roma fugiens a militibus occiditur.* 215.a
Theodegiſclus filius Theodati conijcitur in carcerem a Vitige. ibid.
Theodegiſclus Rex Gothorum in Hiſpania. 290.c. *occiditur.* 291.a. *extinguitur ob pœnam offenſi numinis.* ibid. *ſuo damno periculum facit de fonte miraculoſo.* 291.c

Theo-

Digitized by Google

Theodibaldus eligitur Rex a Gothis.245.c. occiditur. 255.b

Theodibaldus heres & filius Theodoberti Regis Francorum.311.c. Francorum Rex adoleſcentulus moritur. 356.b

Theodigildis poſt obitum Chariberti ſe offert in matrimnium Guntheramno Regi.432.c. ad Guntheramnũ profecta cum ſuis theſauris. ibid. Arelatenſi monaſterio deſtinatur.ibid. cum e monaſterio egredi vellet, ab Abbatiſſa caſtodiæ mandatur.433.a. Reginam aliam plane diuerſam laudat Fortunatus. ibid. de ea epitaphium Fortunati. ibid.d

Theodo Princeps Baioariæ conuerſus ad fidem. 540.b

Theodobertus filius Theodorici Regis Francorum ſuccedit patri.127.b. multa inique geſſit. ibid. eius crimina detegit Energumenus.ibid.c. paret tandem S. Nicetio Epiſcopo.ibi.cenſura S. Nicetij correctus eſt & emendatus.ibid.d. ſe magnum reddidit & præcipuum in omni bonitate. ibid. ſacerdotes veneratus eſt, & pauperes eleuauit.ibid. omne tributum ab eccleſiis ſitis in Aruerno ſuſtulit.ibid. inuiſit loca Sanctorũ.ibid. eius clemẽtia in S. Agericum Virdunenſem Epiſcopum. ibid. legationem miſit ad Iuſtinianum Imperatorem.ibid. cum Childeberto mouet bellum aduerſus Clotarium.244.d. cum exercitu venit in Italiam.245.a. eius charitas in Virdunenſes. 254. b. c. pietas commendata. ibid.d. emendat patris errata aduerſus Eccleſiam. 254.c. ad meliorem frugem conuertit S. Nicetius Epiſcopus. ibid. inuadens Italiam moritur. ibid. Theodoberti pietas. 254.d.

Theodobertus Chilperici filius ſuperat Gundebaldum Ducem. 450.d. magnam intulit cladem Eccleſiis Galliarum.ibid. victus occiditur. 457.b

ad Theodolindam Longobardorum Reginam S. Gregorius mittit exemplaria Quintæ Synodi. 351.b

Theodomirus Rex Sueuorum. 379.a. dictus etiã Chararicus.ibid.d. miſit aurum & argentum ad ſepulchrum S. Martini pro ſanitate filij.ibid.c. redditur Catholicus. ibid. S. Martino eccleſiam conſtruit, & eius reliquias expoſcit.ibid. alia munera dirigit ad ſepulchrum S. Martini.ibid. confitetur æqualitatem perſonarum in Trinitate.380 a. eius conuerſio.ibid. eius opera celebratũ Concilium Bracharenſe.390.b. Catholicus moritur. 430.a

Theodora coniux Iuſtini Imp. titulo Auguſtæ inſignitur.77.b. Auguſta eſt appellata.98.b. in numiſmate cum Iuſtino & Iuſtiniano.ibid.c. interpellat S. Sabam pro ſobole.122.c. pro ea non orat S. Sabas, ne eius filij tumultus excitent in Eccleſia.ibid.d. guſtauit dogmata Seueri. ibid. eius ſtudiis fit Epiſcopus Conſtantinop. Anthimus hæreticus.182.c. maxime impia.ibid.c. ab ea hæretica læditur Iuſtinianus Imper.183.a. negabat Concilium Chalcedonenſe.182.c in præcipuis ſedibus Orientis collocat impios hæreticos.184.a. fouet oua aſpidum in Oriente.185.c. eius conatus in Agapetum Papam. 195.c. cladem magnam infert Eccleſiæ.200.a. erat cauſa, vt optimates eſſent hæretici.ibid.d. quæ machinata ſit contra Silnerium pro Vigilio.214.b. quæ aduerſus Silnerium ſit molita.219.a. dedit operam, vt Vigilius Papa crearetur. ibid.d. & aurum promiſſum mittitur a Vigilio intruſo.220.c. eius ſtudium reſtituendi in ſedem Conſtantinopolitanam Anthimum, inſcio Iuſtiniano.233.c. ab eius impietate alienus Iuſtinianus Imperator. 241.a. eius inſidias nihil veritus Vigilius Papa.243.c. epiſtola ad S. Placidam eſt corrigenda. 252.c. cum ea contentio Vigilij Papæ de reſtitutione Anthimi. 284.d. excommunicatur a Vigilio Papa.289.a. eius obitus. 293.c. ſauciatur primum anathemate, deinde vlciſcente numine interijt. ibid.

Theodoretus Cyri Epiſcopus a Neſtorianis effertur. 52.c. receptus in Concilio Chalcedonenſi. 234.b. eius ſcripta pro Neſtorio defendi non poſſunt.271.b errores penitus execrantur. 288.d. nomine epiſtola ſuppoſita.318.d. detegitur impoſtura.319.a. pænitens a Vigilio Papa laudatur. 335.d. a Chalcedonenſi Concilio non damnatus, nec Vigilius ſentit eum eſſe damnandum. ibid.d.e. de eius ſcriptis ſententia Synodi Conſtantinopolitanæ. 342.d

Theodoriana appellata eſt Bagaienſis vrbs. 169.d

Theodorico Gothorũ Regi libelli offeruntur contra Maximum Conſulem.72.a. ſcribit ad Maximum Conſulem, ipſum reprehendendo.ibid. abhorret venationẽ ferarum in theatro. ibid. & omnia bene ceſſere, quandiu in Petrum non inſaniuit. ibid.b. triginta annos regnauit.ibid. munera ad baſilicam Vaticanam offert.73.a. Arianorum patronus pro Arianis exæſtuat.78.a.c. cogit ire Conſtantinopolim Ioannem Papam.ibid.e. Symmachum & Boetium in carcerem coniecit, & occidit.80.e.84.d. & ſeq. in Senatores quare ſit commotus.80.c. detrudit in carcerem Ioannem Papam, & legatos.83.b. Herodi & Agrippæ comparatur.84.b. Ioannem Papam inedia & pædore mori coegit in carcere.83.b.84.b. magnis plagis percuſſus interijt. 85.e. eius res quando collapſæ.84.a. aduerſus Senatores crudeliter egit. ibi.d. occiſor Symmachi ipſummet laudat. 87.a. Felicem Papam eligit. ibid.b. ſibi vſurpat electionẽ Romani Pontificis, ibid.d. videt Symmachi caput ſibi furibunde comminari.88.a. deflevit ſcelus patratũ in Symmachum & Boetium, ibid. moritur.ibid. eius anima in infernum eiecta, ibid.c. a Ioanne Papa & Symmacho Patricio iudicatus, ibid. qua die mortuus, & quanto tempore regnauerit.88.e. ædificia conſtruxit Romæ.ibid. Vrbis mœnia inſtaurauit, & antiqua reparauit, ibid. eius cura impenſa in publicis ædificijs, ibid. reparauit Pompeij theatrũ, 89.b tertius filius Clodouei pugnat aduerſus Turingios, eoſque expugnat. 107.a

Theodoricus Rex Francorum curat creari Treuerenſem Epiſcopum S. Nicetium.115.c. ſæpe reprehenſus a S. Nicetio.115.c. venerabatur magno honore S. Nicetium, ibid.d. inuadit res Gothorum.126.c. moritur, ibid.d. quanto tempore regnauerit. ibid. condemnat diuerſis mortibus milites in eccleſia furantes. 127.a. tyrannice eccleſias bonis expoliauit. 254.b. & ſeq. accerſit ac retinet S. Gallum.441.c.

Theodoricus Dux Scytharum fugit cum ſuis a Mauritio Duce. 471.c

Theodoricus Epiſcopus Lignidi.23.a. libellum dedit legatis Hormiſdæ ſecundum conſtitutionem Apoſtolicam.ibid. ad Hormiſdam Papam ſcribit.ibid.b. maxime venerat Hormiſdam Papam.ibid.c.

S. Theodoro ædificatum templum ab Aſporatio Conſule, 172.a.

ad S. Theodorum Siceotam venit Mauritius.472.a. prædicit Imperium Mauritio.ibid. ad eum ſcribit Mauritius Imperator.495.a. multa accipit a Mauritio. ibid.b.

Theodorus mittitur ad Petrum Epiſcopum Hieroſolymitanum ab Origeniſtis. 136.e. creatur Epiſcopus Cæſareæ Cappadociæ. ibidem d. defenſor acerrimus

Orige-

Google

Origenis. 233.e

Theodorus Cæſareæ Cappadociæ damnationem molitur in Theodorum Mopſueſtenum. 234.a. *aduerſatur Concilio Chalcedonenſi.* 268.b. *ei patrocinatur Iuſtinianus Imperator.* ibid. *eius æmulatio.* 270.a. *perſecutionem excitat in Vigilium.* 284.d. *eius temeritas condemnatur a Vigilio Papa.* 281.a. *cum Iuſtiniano totam euertit Eccleſiam.* 303.b. *impudenter priuat Zoilum Patriarcham Alexandrinũ.* ibid.c. *ſubrogat ſucceſſorem Zoili Apollinarem.* ibid.d. *conſtitutiones Vigilij Papæ deſpexit.* ibid. *in eum inſurgit Vigilius, & ſententiam excommunicationis intorquet.* ibid.e. *eius vitia enumerantur.* 304.b. *in eum ſententia Vigilij cum alijs Epiſcopis.* 305.a. *eius pœnitentia.* 309.b. *profeſſio fidei mittitur a Vigilio ad Iuſtinianum Imp.* 320.c. *auctor fuit erroris Iuſtiniani.* 391.d. *propugnator Eutychianæ blaſphemiæ.* ibid.e

Theodorus legatus cum Ioanne Papa detruſus in carcerem a Theodorico. 83.b

Theodorus diaconus legatus Concilij Carthaginenſis ad Iuſtinianum Imp. 179.a

Theodorus Silentiarius miſſus cum libello ad Quintam Synodum a Iuſtiniano Imp. 317.a

Theodori Antiochiæ Piſidiæ Epiſcopi profeſſio fidei. 321.a

Theodorus Cilix Abbas capitur a barbaris. 494.a *pro eo ſe vendidit Abbas Leo.* ibid.b. *dimittitur.* ibid.

Theodorus Epiſcopus Maſſilienſis venit ad Synodum Matiſconenſem. 519.c. *commendatur morum ſanctitate.* ibid. *exagitatur a Rethario Duce Gunthechramni Regis.* ibid.d. *ſub arcta cuſtodia abductus.* ibid. *erat in oratione aſſiduus.* ibid. *cum exulat, terret dæmones.* ibid.e. *pro eo rogat Childebertus Rex, quem colebat vt patrem.* ibid. *reuertitur ad ſuam Eccleſiam.* 521.a

Theodorus Tribunus ingreſſus in Synodum Conſtantinopolitanam. 207.d

Theodorus Cappadox miſſus a Salomone Duce ad ſedandos milites tumultuantes in Africa. 213.e

Theodorus præfectus cuſtodibus trucidatur a militibus. ibid.

Theodorus Tribunus mittitur ad milites a Philippico. 531.e

Theodorus Melitinus monachus. 425.d

Theodorus monachus indiſciplinatus iam moriturus deſperans datur draconi ad deuorandum. 535.c. *liberatur a dracone orationibus monachorum, atque conuertitur.* ibid.d.e

Theodorus Decurio Palatij mittitur a Iuſtiniano ad Vigilium Papam. 322.a

Theodorus ſeu Dorotheus Theſſalonicenſis Epiſcopus Heracleam relegatur. 40.a

Theodorus Senator pergit Conſtantinopolim cum Ioanne Papa. 79.a

Theodori ſymbolum damnatum a Synodo Epheſina, & a Chalcedonenſi. 272.a

Theodori Mopſueſteni memoria celebrata a Neſtorianis. 52.c. *in eum molitur damnationem Theodorus Cæſareæ Cappadociæ Epiſcopus.* 234.a. *opuſcula edidit in Origenem.* ibid. *eius impietates & blaſphemiæ.* 271.a. *excommunicatus.* ibid.b. *a ſua Eccleſia damnatus.* ibid.d. *eius errores contenti ſexaginta capitibus a Vigilio Papa dãnantur. a pag.* 322.e. *vſque ad* 334. *in eum ſententia Synodi Conſtantinopolitana.* 342.d

Theodoſia fœmina Catholica vxor Leuuigildi Regis. 424.e. *ſoror ſanctorum Leandri, Fulgentij, Iſidori, ac Florentiæ.* ibid.

ad Theodoſium Archidiaconum Conſtantinop. ſcribit Hormiſda Papa pro pace. 20.e

Theodoſius Archimandrita redijt ab exilio. 12.b. *S. Sabæ familiaris.* ibid. *excipitur menſa a Hieroſolymitano Epiſcopo.* ibid.c. *prædicit ruinam monachorum.* ibid.e.

Theodoſius Archimandrita in Palæſtina hoſtis Origeniſtarum. 224.c

Theodoſius cœnobiarcha præcognouit terræmotum venturum Antiochiæ. 81.a. *ad eum venit Kericus Dux exercitus Romani.* 103.b. *oſtendit Kerico, quomodo ſit pugnandum.* 103.b. *eius cilicium pro thorace induit Kericus in prælio.* ibid.c. *per eum potitur victoria Kericus Dux.* ibid. *deteſtatus eſt Origenem.* 136.c. *ad quæ tempora peruenerit.* ibid. *laudatur.* 201.e.

Theodoſius creatur Epiſcopus Alexandrinus. 183.a. *cum Gaianos altercantur.* ibid.a.b. *quanto tempore ſederit.* ibid.b. *inducitur Conſtantinopolim.* ibid.c. *ad eum ſcribit Seuerus hæreticus.* 184.a. *noluit ſubſcribere Concilio Chalcedonenſi.* 212.d. *in exilium miſſus.* ibid. *in eum anathema Vigilij Papæ.* 242.b.

Theodoſius monachus ſcripſit aduerſus Ioannem Grãmaticum. 185.c

Theodoſij Imp. exemplo admonet Facundus Iuſtinianũ Imperatorem. 286.a

Theodoſius filius Mauritij Imperatoris. 518.d

de Theodoſianis hæreticis. 184.b.c. *ponunt ignorantiam in Chriſto.* ibid.c. *dicti etiam ſunt Aegyptij.* ibid.d.

Theodotus Epiſcopus Gangrenorum. 3.d.

Theologiæ ſcholas Romæ erigere voluit Agapetus Papa. 187.d. *qua occaſione introductæ Romæ.* ibi.e

Theologi volunt videri hæretici Iureconſulti, cum leges ipſas ignorent. 166.b

Theonas Epiſcopus pericula ſubijt ab ijs qui in idola inſaniunt. 228.c.

Theopaſchitæ hæretici qui. 180.d. *eorum blaſphemia.* 43.c.

Theophanes diaconus S.R.E. legatus Agapeti. 181.e.

Theophanes Neſtorianus liberatur a S. Quiriaco. 136.a *ei oſtenditur viſio de hæreticis damnatis.* ibid.b. *eius obitus.* ibid.

Theophanius Archidiaconus S.R.E. ſubſcripſit Conſtituto Vigilij Papæ. 341.d

Theophaniorum Epiſcoporum profeſſio fidei miſſa ad Vigilium Papam. 321.a

Theophilus Epiſcopus Heraclienſis. 3.d.49.a. *cum Synodo Conſtantinopolitana ſcribit ad Hormiſdam.* 48.b.

Theophilus Comes ſacri Conſiſtorij. 117.c

Theophilus Epiſcopus Alexandrinus anathematizat Origenem, & cæteros hæreticos. 229.d

Theopolis dicta Antiochia. 112.b

Theoprobus vir nobilis audiuit a S. Benedicto de ruina monaſterij Caſſinenſis. 440.c

Theſaurus Romani Imperij impenditur in homines vanos. 369.c

Theſaurus inuentus a Tiberio in Palatio. 469.e. *alius Narſetis a Tiberio inuentus.* ibid.

Theſauri partem erogauit Tiberius in eleemoſynas. ibi.

Theſſalonicæ quid egerint legati Romani Pontificis. 23.d. *ad eius Præfectum ſcribit Hormiſda Papa pro ſuis legatis.* 21.e. *ibi occiſus eſt Ioannes hoſpes legatorum.* 38.d. *multi hæretici.* ibid.

Theſſa-

Theſſalonicenſis Eccleſiæ legatio ad Hormiſdam Papam. 51.b.

*Theudis Gothus & Arianus regnat in Hiſpania poſt Amalaricum Regem.*129.b. *pacem conceſſit Eccleſijs,& licentiam congregandi Concilium.* 130.b. *in eius in Hiſpania bellum mouent Franci.*255.d. *in Hiſpania occiditur.*290.a. *quanto tempore regnauerit.* ibid.

Thracia derelicta ſine vllis cuſtodijs. 368.e.

Thracius Epiſcopus ſchiſmaticus. 358.d

*pro Thoma Epiſcopo in propriam ſedem reſtituendo laborat Hormiſda Papa.*39.a.b.52.a. *mittitur ad inquirendum contra hæreticos a Iuſtino Imp.* 53.b.

Thomas Epiſcopus Apameæ oſtendit lignum S.Crucis. 246.a.

Thomas Exquæſtor ſacri Palatij vnus ex Decemuiratu. 117.e

*Thuringij ſunt fœderati cum Athalarico Italorum Rege.*90.e. *expugnantur a Francis.* 107.a

in Tiberim ſe proijcit Romanus vir præ fame ſpectantibus filijs. 281.c

de Tiberinæ inundationis tempore. 532.c

Tiberis inundatione ſerpentes in mare delati. 532.d. *Roma obruitur,& ædificia diruuntur.* ibid.

ad Tiberium ſcribens Agathon Papa laudat Iuſtinianum. 398.a.

Tiberius Comes Excubitorum vicit Auares, quibus pacem conceſſit. 425.b

*Tiberius genere Thrax aſciſcitur in collegam a Iuſtino Imperatore.*452.d. *ei prænunciatum fuit Imperiũ a S.Eutychio Epiſcopo.* ibid. *vir clementiſſimus, & ab auaritia alienus.* ibid.e. *admonetur a Iuſtino Imperatore,quid ſibi ſit agendum.*453.a. *eius forma,virtutes,& laudati mores.*452.e.& *ſeq. ab exilio reuocat Eutychium Epiſcopum Conſtantinopolitanum.*453.c. *cum ingenti gaudio excipit Eutychiũ Epiſcopum.*454.c. *præſtantiſſimum exercitum colligit ex diuerſis regionibus.*455.d. *bellum gerit aduerſus Coſrhoen Regem Perſarum.* ibid. *eius exercitus Perſas ſuperat.* ibid.e. *Conſtantinopolim Anatolium conducit.*462.a. *ſolus imperat,mortuo Iuſtino.*468.d. *eum hortatur Iuſtinus ad multa bona.* ibid.e. *coronatur cum ingenti gaudio.*469.a. *ei inſidiantur factionarij pro parte Iuſtiniani.* ibid. *in eum tentat inſidias Sophia Auguſta.* ibid.b *Conſtantinopolim reuertitur,& Sophiam ſpoliat bonis.* ibid. *cũ cur auerſata ſit Sophia.* ibid.c. *ad Tiberium multæ legationes,& præſertim Chilperici Regis.* ibid.d. *ab Eutychio Patriarcha coronatus.* ibid. *de theſauris a Iuſtino relictis multa pauperib. erogauit.* ibid.d *eius erga pauperes liberalitas.* ibid. *theſaurum in Palatio adinuenit.* ibid.e. *alium theſaurum Narſetis reconditum inuenit.* ibid. *partem theſauri adinuenti pauperibus diſtribuit.*470.a. *probe diſponit ſtatum Reipublicæ.*471.a. *creat Magiſtrum militum in bello Perſico Mauritium.* ibid. *dat filiam Conſtantinã in matrimonium Mauritio.*472.d. *ad eum mittit S. Gregorium diaconum Apocriſarium Pelagius Papa.* ibid.e. *ad eũ legatio S. Leandri Epiſcopi Hiſpalenſis pro Hermenegildo.*478.d. *cum eo aliquid profecit S.Leander in ſua legatione.* ibid.e. *miſit Græcos in auxilium Hermenegildi Regis.*483.e. *inuiſit Eutychium Epiſcopum infirmum.*491.a. *accipit benedictionem ab Eutychio.* ibid. *deliberauit vt flammis traderetur liber Eutychij de Reſurrectione.* 492.a. *quanto tempore imperauerit.* ibid.e. *eius mors.* ibid. & *virtutes commendantur.*493.a. *eius nomine habuit orationem Ioannes rhetor ad Mauritium.* ibid. *ei oſtenditur viſio de futura eius gloria.* 483.d. *ſub eo martyres.* ibid.b.

*Tiburim obſidet Totilas Rex,& eo per proditionem potitur.*263.b. *illuc ſe confert Totilas ſæpe reiectus.* 284.c.

Ticinenſem ciuitatem diu obſeſſam cępit Alboinus Rex Longobardorum. 430.d

S.Timothei corpus inuentum Conſtantinopoli. 309.e

Timotheus Ælurus anathematizatur. 24.d.

Timotheus hæreticus factus Epiſcopus Alexandrinus. 40.e. *hæreticos excipiebas.* ibid.

Toletanum Concilium celebratum ſub Theude Rege,& error emendatur. 130.a

*Toletanum Concilium ſecundum ſub Montano Epiſcopo.*129.d. *illi Epiſcopi inſigniores qui interfuerunt* 130.d. *in eo qui canones fuerint ſanciti.* ibid.

*Toletana Synodus tertia.*524.e. *celebrata auctoritate Romani Pontificis.* ibid. *quo tempore fuerit celebrata.*525.a. *in ea fuerunt ſeptuagintaduo Epiſcopi.* ibid. *orationem habuit S.Leander Epiſcopus.* ibi.b. *gaudium magnum de hæreticorum conuerſione.* ibi.d *ſpem conceperunt Patres de conuerſione totius Orbis.* ibid.e. *orationem habuit Reccaredus Rex.*526.e *eius Acta.*527.b. *in ea ſtatuti vigintitres canones.* 530.e. *illi vere interfuit S.Leander, & Apoſtolica legatione functus eſt.*530.e. *quot Epiſcopi ſubſcripſerint.* ibid.

Tomaci et Petro ſcribit Caſſiodorus,vt reſtituantur vaſa ſacra eccleſiæ S.Petri. 193.e.

*Tormenta interdum a Fidelibus non ſentiuntur.*479.d.

*Totilas Theodibaldi nepos eligitur Rex Gothorum in Italia.*255.b. *erat præſtans ingenio & viribus,& fuit flagellum Græcorum in Occidente.* ibid. *ſuperauit exercitum Romanorum apud Fauẽtiam,& apud Florentiam.* ibid. *cepit præſidia Caſenæ, ac Petræ.* 257.c. *in Tuſciam venit,& Campania potitur.* ibi. *S.Caſſium Epiſcopum deſpexit.* ibid. *eius ſpatharius a S.Caſſio curatur.* ibid. *ſpreuit S. Fulgentium Epiſcopum Vriculanum & eius munera, eumque comprehendi iuſſit.* ibid.d. *eius mens effera verſa in reuerentiam S.Fulgentij ob miraculum.* ibid.e. *inuiſere vult S.Benedictum,ſed de eo experimentum facit.* 258.a. *ad eum acceſſit, & ipſum veneratus eſt.* ibid.b. *minus crudelis, poſtquam a S.Benedicto eſt reprehenſus.* ibid.c. *Beneuentum venit,& eius muros diruit.*259.b. *Neapolitanos obſidet.* ibid. *nulla afficit iniuria fœminas Patricias.* ibid. *monitis S. Benedicti profecit.* ibid.e. *ſubegit Brutios & Lucanos,atque Apulia & Calabria potitur.* ibid. *experitur ſanctitatem Sabini Epiſcopi Canuſini.* ibid. *litteris tentat Senatum Romanum.* 260.a. *Tiburim obſidet, & per proditionem eo potitur.* 263.b. *internecioni ſubiecit Tiburtinos ciues ſumma crudelitate.* ibid. *Spoletũ in deditionem accepit.*267.a. *dolo necat Cyprianum Peruſij cuſtodiæ Præfectum.* ibid. *potitur Peruſio.* ibid. *eius crudelitas in Peruſinos.* ibid.b. *præcepit,vt Herculanus Epiſcopus Peruſinus diriſſime necaretur.* ibid. *ad Vrbem obſidendam pergit.* ibid.c. *in dies magis crudelis.* ibid.d. *crudelitatem exercuit in S.Cerbonium Epiſcopum Populonij.* ibid. *vrſum ex cauea dimittit, vt S.Cerbonium deuoret,qui illum non læſit.*267.e. *veneratur S.Cerbonium.* ibid. *libere ſinit agricolas colere agros.*268.a. *obſeſſis commiſerationem negauit.* ibi. *male tractat Valentinum Epiſcopum.*277.a. *ad eũ legatio Pelagij diaconi Romani.*279.e. *eius ad Pe-*

laginum

Digitized by Google

lagium oratio,ibid. eum commendat,ibid.pro Sicilia non vult exorari,280.a ad eum reſponſio Pelagij dia coni,ibid.d. cum eo tractant Iſauri, vt Romam prodant.281.d. non multum confidit Iſauris,ibid.e. potitur Roma,282.o. templum S.petri ingreditur oran di cauſa,ibid.b. eius erga Romanos benignitas. ibid. Totilæ oratio parænetica ad ſuos, ibid. d. hortatur Gothos ad iuſtitiam ſernandã.ibid.e.& ſeq.eius querelæ ad Romanos Senatores,283. b. eum rogat Pelagius pro captiuis,& obtinet quod vult.ibi.d. eius epiſtola ad Iuſtinianum pro impetranda pace.ibi. Theodorum & Pelagium legat ad Iuſtinũ pro pace.ibi.d in Lucania cladem accipit . ibid.e. aliqua ex parte ſpoliat Romam muris ibid. ad eum litteræ Beliſarij pro Vrbe ſernanda . 284.a. ſæpe reiectus Tiburim ſe confert . ibid.c. perſequitur S.Laurianum vſque ad mortem.290.e. ciues reuocat Romam. 298.a. Vrbem renouat,& illuſtrat ædificiys.ibid.b.a Narſete vincitur,& occiditur. 314.b.

a Traditionibus Patrum non eſt recedendum. 57.d.

ex Traditione Apoſtolica doctrina Eccleſiaſtica Romæ. 187.e.

ex Traditione Apoſtolorũ ritus Romanæ Eccleſiæ.223.e. & celebritas Miſſorum. ibid.

Traianus vir eximius mittitur ad Coſrhoen Regem Perſarum a Sophia Auguſta.449.e. inducias obtinet a Coſrhoe. 450.a

in Tranſalpinis exercitum colligit Tiberius Imperator. 455.d.

Tranſiluaniæ Princeps exiguo numero militum victorias plures de Turcis reportat. 156.c.

de Tranſlatione Epiſcoporum ſcripſit epiſtolam Pelagius Papa ad Benignum. 465.d.

Trãſmutatio mirabilis diuinitus facta in Vigilio.240.e

Tranſobadus presbyter blaſphemat Dalmatium Epiſcopum,& ſtatim moritur. 483.b

Trapezuntijs ſcripſit Iuſtinianus cõtra hereticos.147.d

Traſamundus Rex Vuandalorum moritur in Africa. 61.c.Traſamundus quanto tempore regnauerit.ibid. cum eo diſputat de fide S.Fulgentius. 114.a

Treuerenſes liberantur ab inguinaria per S.Nicetium. 403.d.

Tria capitula Iuſtiniani a quibus defenſa.273.c.damnata a Quinto Synodo, probante Vigilio Sũmo Pontifice. ibid. de eis contentio Vigilij cum Iuſtiniano. 284.e. & confutatur falſo opinio aliquorum.285.a

Tria capitula quæ.ibid.b. ſtudia diuerſa Epiſcoporum. ibid.c. ſcriptas partim reſponſiones exigit Vigilius Papa.286.c. pro eis viſus eſt laboraſſe Vigilius Papa,287.a. non videntur repugnare Chalcedonenſi Concilio.ibid. in ea libellum conſcripſit Vigilius Papa.ibid.b. eorum occaſione dirum ſchiſma obortum in Eccleſia.289.d.290.c. de eis tractandum in Synodo.313.c.edictum reuocatum a Iuſtiniano.314.a. quid ſentiat Vigilius Papa, & quomodo Theodori errores ſint damnandi.334.a. & ſeq. Epiſcopi qui ea non damnant,in exilium deportantur.343.d. eorum defenſores quid prætenderent.346.a. defenſorum duplex conditio.ibid.e. de eis contrariæ ſententiæ quomodo conſentiant.345.e. damnoſa diſputatio.346.d ob ea multi Epiſcopi facti ſchiſmatici. 495.d.

Tribonio Iuriſconſultiſſimo vtebatur Iuſtinianus Imperator in ſanciendis legibus. 108.e

Tribonianus Magiſter Officiorum vnus ex Decemuiratu.117.d. auaritio laborabat, ſed doctrino eam occultabat.ibid. Ethnicus Ethnicis fouet.118.o. exſcripſit leges eorum Auguſtorum, qui Chriſtianam religionem ſunt perſecuti.ibid.a Iuſtiniano magiſtratu deponitur propter tumultum populi, & reſtituitur. 131.b

Tribulatio dat intellectum. 366.b

Tribulationes & labores, quos paſſi ſunt legati Conſtantinop. 30.e.in eis ſancti magis elucent. 198.a.

a Tribulatione magna liberat S.Martinus Gunthernnum.468.c. ab eis in fine liberat Deus ſanctos ſuos cum honore.453.d.et ſeqq. in eis nitent ſancti.235.c dilatatur ſæpe ſpiritus.525.c. creſcit plerumque Eccleſia. ibid.

Tribulatis ſuccurrit Deus. 414.b.487.a.

Tributum vnius anni condonat Tiberius Imperator. 453.b.

Triginta Miſſæ quantum proſint defunctis. 535.b

S. Trinitatis indiuidua vnitas ſemper eſt colenda.26.a.in eam blaſphemant hæretici.35.a.b. de ea quid credendum ſit,ſcribit Hormiſda Papa. 42.b. de ea vnum crucifixum an dicendum,quæritur a Papa 47.d. vnum crucifixum ſecundum carnem concedendum eſt. 151.a.162.a. vnus Deus,& tres perſonæ.56.e.eius eſſentia vna, & non multiplicatur ipſo eſſentia numero.ibid. myſterium eſt incomprehenſibile, & tamen notum eſt. 57.a. perſonæ habent proprietates diſtinctas.ibid. eſſentia vna eſt.59.a. de ea ſcripſit librum Boetius.61.a.86.a. & S.Fulgentius.114.a in eam blaſpemia Arij,& Origenis.225.d.e.232.e. de eius myſterio.268.d. de ea epiſtola Benedicti Papæ ad Dauid Epiſcopum.451.d. eius æqualitatem confitetur clericus inter verbera. 479.c.d. exacta profeſſio.527.c. Diuinitatem adeſſe in Concilijs fatetur Reccaredus Rex. ibid.e.

Tripolim a Præſidibus Conſularibus gubernandam ſtatuit Iuſtinianus. 168.c.

in Triſagitoi ſcribit Ephræm Epiſcopus Antiochenus. 186.a.

Triſagium cantatum Conſtantinopoli.5.b. ei Crucem hæretici apponebant.34.e. ad totam Trinitatem eſt referendum. ibid.d.

Triſaricus ædificauit eccleſiam in honorem Apoſtolorum Petri & Pauli. 446.d.

Thriteitæ hæretici qui.185.a. eorum Princeps Ioannes Philoponus. ibid.

Triumphus Epiſcoporum exulum reuertentium Carthaginem. 62.c.d.

Triumphus magnus Beliſarij Ducis. 167.b.

de Triumpho S.Cerbonij Epiſcopi Populonij. 438.a.

Troius Epiſcopus Scampinus occurrit legatis Apoſtolicis. 22.d.

Tumultus monachorum Scythiæ.31.a. Theſſalonicæ per Dorotheum Epiſcopum excitati aduerſus legatos Hormiſdæ.38.e, exortus aduerſus Vigilium Papã. 289.e.

Tunica S.Vincentij martyris tradita Francis. 255.e.

Turba concitantur Romæ a monachis Scythiæ. 44.c.

Turcarum copioſi exercitus a Tranſiluaniæ Principe ſæpius victi.156.c. claſſis victa ſub Pio V. 156.b. eos fugerunt Abari.415.d. eorum legatio ad Iuſtinum Imperatorem contra Auares.406.d. vbi olim habitauerint.ibid. olim dicti Maſſagetæ, & Chermichiones. ibid.e.

ad Turibium nobilem epiſtola Montani Toletani Epiſcopi. 130.e.

Turonenſe Concilium ſecundum celebratum.427.d. in eo pauci Epiſcopi.ibid.optimi canones ſanciti.ibid.e.

Turonenſis Eccleſia plures habuit Epiſcopos ſanctos. 446.e.

Turonenſes ciuitas opprimitur a Ruccoleao. 458.b.
Turonenſibas infertur magna clades a Chilperico Rege. 450.d
Taronica ciaitas igue conſumpta. 384.c.
Taronicus vir Dei nutu reliqaias ab incendio liberat. 92.b.
Taronos a Britannijs venit Vinnocus vir ſummæ abſtinentiæ. 465.c.
Turonis occiſus eſt Eberulfus reus maieſtatis. 520.b
in Taſcia Romanorum exercitum ſuperauit Totilas Rex. 255.b. eam fames vexauit. 237.c.
Tyranni vincuntur aoaunnqaam a puellis. 68.c.
Tyrannus Magiſter militum vir glorioſus. 299.a
Tyri congregatum Coacilium. 8.c.
Tzani facti ſunt Chriſtiani. 116.e. ſine Rege degebant, belluinam vitam agentes. 107.a. eorum mores. ibi. popali a Iaſtiaiano ſubiugati. ibid. commercium habere incipiunt cum ceteris hominibus. ibid.b

V

VAlentina Synodus in Gallia. 523.c. in ea quot Epiſcopi. ibid. in ea cognita cauſa pauperam. ibid.
ad Valeatinianum Epiſcopum Tomitanum epiſtola Vigilij Papæ. 296.b. laudatur a Vigilio Papa. ibid.
Valentinus diaconus S. Galli inobedieas ab omnibus irridetur. 266.c
Valentinus Epiſcopus Siluæ Candidæ male tractatur a Totila Rege. 277.a. mittitur Vicarias Romam a Vigilio Papa. ibid. pro eo ſubſcripſit Coaſtitato Vigilij Papæ Zacchaus Epiſcopus. 341.b
Valentius, vel Valentio, ſiue Valentinus primus Abbas monaſterij S. Gregorij. 467.b. eius mors. 487.b
ex Valeria prouincia primum Abbatem ſui monaſterij petijt S. Gregorius. 467.c
Valerianus Præfectus Conſtantinopolim venit cum Beliſario. 247.c
Vanæ gloria cupido redigit homines ſæpe inſanos et infames. 221.c
Varanes inuaſor regni Perſarum victus ab exercita Narſetis. 423.c.
Vardanes Primas Armenoram ad Romanos accedit. 436.b.
Vaſa ſacra oppignorata reddi iubentur Eccleſiæ a Caſſiodoro. 194.a.
Vaſa templi relata ſunt Hieroſolymam. 167.d
Vaticinium Aretha martyris. 69.b
Vaticinia multa prophetica de eccleſia. 526.b. Vaticinia Magorum quàm ſit vana. 531.d
Vdila Epiſcopus Arianus coaiurat in Reccaredum Regem Catholicum, 489.b. mulctatar exilio à Reccaredo. ibid.
Velum S. Martini ſanat Gregorium Turonenſem infirmum, 447. c.
Venantij Fortunati patria, educatio, & peregrinatio. 422.b Vide, Fortunatas. S. Nicetiũ laudat. 116.a laudat S. Agricolam Epiſcopum. 310.c. epitaphium edidit S. Tetrici. ibid. e
Venatio ferarum ia theatro deteſtabilis, 72.a. prohibita Epiſcopis. 520.c.
Venenum ſæpe latet ſub melle. 33.e
p Veneris pictura voluit imaginem beatæ Mariæ Virginis Chryſaphius vir pius. 395.a.
Veneti, & alij Epiſcopi Coacilium coegerunt contra Quintam Synodum Aquileiæ. 343.c. ad eos abijt Birgentius. 238.b
Veneta prouincia à Loagobardis deuaſtata. 427.a.
Verbera interdum aon ſentiuntar à Fidelibus, 479.d
Verecundus Lunenſis Epiſcopus. 305.a
Verina Aagaſta ædificaait tẽplam Sãctæ Mariæ. 172.a
Veritas detruditur in barathrum vincta compedibus aureis. 40.a. magis gaudet ſpectari nuda & ſimplex, quam fucata & coloribus exornata. 79.d. nec eſt occultanda, nec mendacium concedendum. 85.d. interdum à malcis conuertitur in fabulas, 537.a.
Veronæ magnum miracalum, cum Atheſis fluuius in eccleſiam ingredi non potuit. 532.e
Veſtigia Papæ venerabantur Epiſcopi. 23.c
Vexilla Regis prodeunt, hymnus qua occaſione, & a quo ſit compoſitus. 413. a
Victor diaconus profeſſor Syaodi Chalcedonenſis. 30.a accuſatus a monachis Scythiæ tanquam Neſtorianas. 36.b. eius cauſa tractatar apud Romanum Pontificem. 36.c. hæreticus eſt dictus a monachis. 37.b.
Victor epiſcopus Capaanus fuit doctrina & ſanctitate celebris. 266.b. ſcripſit ſuum Cyclum ad confutandum Cyclum Victorini Aquitani. ibid. ia exilium mittitur. 343.d.
Victor Epiſcopus Africanus ad qaem annum perduxerit ſuum Chroaicon. 415.a
Victor Tricaſſinorum Epiſcopus peſſime tractatur ab Epiſcopis quibaſdam ſceleſtis. 429.d. parcit inimicis. ibid.e
Victoriacã venit Sigebertus Rex, ibiq. occiditur. 457.c
Victoria præſtantior quæ ſit. 28.e Chriſtianorum inſperata diainitus obtenta contra Dunaã & hebræos. 75.d. contra Homeritas ſignificatur Iuſtino Impe. 76.c. Mauritij Ducis. 471.d. Reccaredi Regis aduerſus Francos. 518.d. quare aoa ſemper conſequantur Chriſtiani in bello. ibid.e. ex vencraada Chriſti imagine comitata Romanum exercitum. 531.e. quibus operibus ſibi parauerit Iuſtinianus Auguſtus. 153.d. per ſomnium oſtenſa Beliſario. 154.a. Beliſarij contra Gilimerem. 155.e. de nauali ſub Pio Papa Quinto. 156.b. quibus copijs adeptus eſt Iuſtinianus Imperator. 101.c. Kerici Dacis exercitus Romani per S. Theodoſium. 103.c.
Victorinus Aqaitanus confutatus a Victore Epiſcopo Capuaao. 266.b
Victorinum Epiſcopum ſcribit Athalaricas Rex. 90. c
Victorius Epiſcopus Redonẽſis cum alijs ſcripſit ad Radegundem. 377.c
Vidua nobilis tentatur a Dunaam tiranno. 67. c. eius conſtantia. ibid.d. quæ in tyrannum. ibid. quid ad ſaas conciues. ibid.e hortatur ad fidem Gentiles, & Hebraas. 68.a
Viduarum clarum exemplum. 67.c. & ſeq. noa ita facile ad ſecundas nuptias tranſeant. ibid. e. ſtadeant deſponſare filias Ieſu Chriſto. 68.a. in earum & virginum raptores ſanctio Iuſtiniani Impe. 157.b. oppreſſor Magiſter nobilis ſeuere panitur a Præfecto Vrbis, 424.b
Vigilantia mater Iaſtini Imperatoris. 399.e
ad Vigilias hortatur Patres ia Toletana Synodo Reccaredus Rex. 527.a
Vigilius deſignatus ſacceſſor a Bonifacio Papa in Synodo. 128.a. reprobatur ab ipſo Bonifacio. ibid. in eũ anathema Silueri Papæ. 235.a. ibid.b. Pontificatũ quæſiuit. 128.b. pro eo quid machinata ſit Theodora Auguſta contra Silnerium. 214. b. excuſatur de crimine ſibi illato. ibid.
Vigilius Archidiaconus intruditur in ſedem Petri 219. c.d. eius turpitudo de auro pollicito Theodoræ Auguſtæ. 220.c. Silnerium timet. ibid.e

Digitized by Google

*Vigilii defenſoribus & ſeruis traditur Siluerius Papa.
ibid. nomine eius epiſtola impia.ibid.& ſeq. non eſſe
eius probatur multis argumentis .221.a. eius nomi-
ne blaſpemiæ ſcripta.ibid.b. lapſus ob ambitionem.
ibid.c.dum ſurſum aſcendere meditatur,deorſum de-
mergitur.ibid.d. ad eum liber Mennæ damnatur a
Sexta Synodo.ibid.e. eius ſchiſmate nullum hacte-
nus turpius.122.b. agit Romanum Pontificem, ex-
pulſo Silueriо. ibid.e. reſpondet ad conſultationem
Eutherij Epiſcopi.ibid.in eum conuentum habet cum
quatuor Epiſcopis Siluerius Papa.234.e. damnatur
a Silueriо Papa.ibid. priuatur abrepto Pontificatu.
235.a. ab eo quæ Silueriuѕ Papa ſit coactus pati .
236.b. eum deturparant multa crimina.239.c. eius
prudens conſilium abdicandi ſe Pontificatu.ibid.erat
fretus potentia Belіſarij.ibid.agit rem aſtute. ibid.d.
vigilauit primo ad malum,deinde cœpit vigilare pro
Chriſti grege,240. a an eſſet eligendus Papa, dubi-
tat Clerus Romanus. ibid. eligitur Pontifex Roma-
nus .ibid.b. in eo mirabilis & repentina facta eſt di
uinitus tranſmutatio.ibid.c. ad eum legatio Iuſtinia
ni Imperatoris. ibid.c eius epiſtola ad Iuſtinianum
Impe.241.b laudat Iuſtinianum Imp. ibid.c horta
tur Iuſtinianum Imp.ad adunandam Catholicam fi-
dem. ibid. inhæret prædeceſſoribus. ibid.d anathe-
matizat hæreticos. ibid. e eius anathema in Anthi
mum,& omnes hæreticos. 242.b fidem Catholicam
illibatam ſeruat.ibid.d ſecreta committit Dominico
Legato Iuſtiniani Imperatoris . ibid. e eius epiſtola
ad Mennam Epiſcopum Conſtantinopolitanũ.243.a
aſſerit hæreticos vere conuerſos recipiendos. ibid. c
nihil veritus inſidias Theodoræ Auguſtę.ibid.e eius
opera expulſi ſunt Roma omnes Ariani. 260.b cu-
rauit,vt Beliſarius Romam mitteretur.ibid. eius o-
pera Roma liberata. ibid. ei offert carmen in acta
Apoſtolorum Arator ſubdiaconus.ibi.c. eo ſcriptus
libellus de Tribus capitibus.268.c Conſtãtinopolim
accerſitus a Iuſtiniano Imperatore. 275. a de eius
profeſſione mendacij redarguitur Anaſtaſius.276.a
in Siciliam ſe contulit, vbi hiemauit. ibid . ei mittit
obuiam in Siciliam Zoilus Epiſcopus Alexandrinus
274.c in Sicilia Legatum ſuſcepit ab Ephremio Epi
ſcopo Antiocheno miſſum.276.b. eius diſceſſus ob-
fuit Catholicæ Eccleſiæ.ibid. a quid comminetur in
Nouatores . ibid. b. quæ Conſtantinopolim ſcripſe-
rit. ibid.c cum multæ prouinciæ ſunt conteſtata con
tra edictum Iuſtiniani Imp. ibid.d è Sicilia triticum
mittit Romam. ibid.e naues onerauit ex frumento
Eccleſia .277.a ordinationẽ habuit in Sicilia.ibid.b
è Sicilia Conſtantinopolim venit. 284 c. ei in Sici-
lia fit obuiã Dacius Epiſcopus Mediolanenſis.276.b
ſecum Dacium Epiſcopũ Mediolanẽſem ducit. 384.c
eius contentio magna cum Iuſtiniano & Theodora.
ibid. d . in eum perſecutio excitata per Theodorum
Epiſcopum Cæſarienſem . ibid. fugit Chalcedonem.
ibid. eius contẽtio de Tribus capitulis.ibid.e. repre
hendit Zoilum ſibi occurrentem de ſubſcriptione fa-
cta.285. c. ſedet vt arbiter inter Epiſcopos diſſen-
tientes.ibid.d. Synodum congregat triginta Epiſco-
porum. ibid. eius ſententia expectatur etiam ab ad-
uerſarijs.ibid.e. ab eius communione receſſit Facun
dus Epiſcopus.286.e. ad eum quid Facundus in Sy
nodo. 287. a. laborat contra Tria capitula. ibid.b.
contra ea libellum ſcripſit ad Mennam Conſtantino-
politanum Epiſcopum.ibid. eius ſententia in Ruſti-
cum,& Sebaſtianum,& alios defenſores Trium ca-
pitulorum.ibid. decernit de quæſtione Trium capitu
lorum tacendum.287. d. patientia agendum puta-
uit.ibid.e creditus conſenſiſſe damnationi Trium ca
pitulorum.288.b. condemnat temeritatem Theodo
ri Cæſarienſis.287.e. cõmunicat damnãtibus Tria
capitula.288.c. excuſatur de communicatione cum
omnibus.ibid.d. prudenter egit. ibid.e. excommu-
nicauit Theodoram Auguſtam cum Acephalis.ibid.
eadem pœna affecit Seuerianos , & Eutychianos.
289.a. ab ea deſciuerunt Felix Gillitanus, Lampri-
dius,& multi alij clerici Romanæ Eccleſiæ . ibid. d.
in eum tumultus exortus. ibid.e. ſcribunt Ruſticus
& Sebaſtianus S.R.E. diaconi.290.a. eius epiſtola
ad Valentinianum Epiſcopum Tomitanum. 296.b
è falſa calumnia ſe purgat. ibid. ad eum legatio Au
reliani Arelatenſis Epiſcopi. 297. a. eius epiſtola
ad Aurelianum Arelatenſem Epiſcopum . ibid . b.
a calumnia ſe purgat , oſtenditque ſe Chalcedonenſi
Concilio nihil ſtatuiſſe contrarium. 297. c. & ſequ.
Vigilius nihil contra fidem Catholicam, aut Concilia
ſtatuit .ibid. confirmat Aurelianum Epiſcopum.ibi
dem d. vocat in auxilium Childebertũ Regem Fran
corum.ibi.e. conſtituit Vicarium Aurelianum Epi
ſcopum. ibid.c. agit aduerſus ſchiſmaticos clericos.
298.c. eius ſententia in auctores ſchiſmatis,nempe
Ruſticum & Sebaſtianum.299. & ſeq. Iudicatum
ab omnibus laudatur. 299. a. priuat officio diaconi
Ruſticum & Sebaſtianum.301.b. multos miniſtros
officio priuat.ibid.d. ad eum epiſtola Synodalis Mo
pſueſtenі Concilij.302.b. in eum inijci manus præci
pit ſatellitibus Iuſtinianus. 303.b. ex domo Placi-
diana cõfugit ad eccleſiam S.Petri, & ibi Eccleſia-
ſtica tractat.ibid.c.305.d. inſurgit aduerſus Theo
dorum Epiſcopum.303.e. aliquos Epiſcopos congre
gat,& Theodorum excommunicat. 304. a. 305. a.
eius ſententia in Mennam Epiſcopum Conſtantino-
politanum.305.b. exoptat, vt reuocetur edictum Iu
ſtiniani.ibid.e. aduerſarios excommunicat.ibid. ei
data eſt alapa cum iurgijs.307.c fugit ad baſilicam
ſanctæ Euphemiæ apud Chalcedonem . ibid . factus
fortior in infirmitate.ibi.e. dum fugit, vincit.308.a
ad eum legatio honorifica Iuſtiniani Imp.ibid. abo-
leri iubet edictum Iuſtiniani . 308. b. eius epiſtola
encyclica ad Chriſti fideles.ibid. ad eccleſiam confu
git propter ſcandalũ natũ.ibi.c.ei cedit tandem Iuſti
nianus . ibid.d.e.de eo refelluntur errores Anaſtaſij,
& Nicephori. ibid.d.e. ei libellum ſupplicem offert
Theodorus Cæſarienſis Epiſcopus.309.b. & Men-
nas Conſtantinopolitanus.ibid.c. ad eum mittit fidei
profeſſionem Eutychius Epiſcopus Conſtantinopoli.
313.a. eius reſpõſio ad Eutychium Epiſcopum.ibi.d.
Apolinarem olim intruſum recipit.314.a Synodũ
Oecumenicam indicit.315.d. in Occidentem cupit
trahere Synodum.316.a. curat vt Occidentales E-
piſcopi conueniant in Synodo. ibid.b. eum interpel-
lat Iuſtinianus, vt prodat quid ſentiat de Tribus ca-
pitulis.ibid.c. ad eum vocandum ad Synodum mit-
tuntur viginti Epiſcopi.ibid.e.317.c. ad Synodum
non venit propter infirmitatem. 317.c. quam pru-
denter ſe geſſerit cum Iuſtiniano Imp. 320.b. eius cõ
ſtitutum miſſum ad Iuſtinianum.ibi.mittit fidei pro-
feſſiones multorum Epiſcoporum ad Iuſtinianum .
ibid.c.d.e.tractat cum Iuſtiniano de Tribus capitulis
321.e. a Iuſtiniano inducias petit.322.a.reſponſio-
nes ad blaſphemias Theodori Mopſueſteni. a p.407.
vſque ad 434.d. quid ſentiat de Tribus capitulis.
434.b.probat Concilium Chalcedonenſe, & epiſto-
las S.Leonis,& Gelaſij.335.a. de Theodoreto con-*

uerſo bene ſentit. ibid.d

Vigilius ſtatuit Theodoretum non damnandum. 336.b. eius quinque anathematiſmi.ibid.quos mortuos nolit damnari.ibid.d. voluit diſcernere bonum a malo. 338.e.conſultũ voluit Concilio Chalcedonenſi.340.d eius aſſertiones pro Concilio Chalcedonenſi. ibid.c. probibet moueri quæſtionem de Tribus capitulis. 341.a.ſubſcribit Conſtituto.ibid.b.in eum tractatur in Quinta Synodo. 342.a. eius auctoritatem etiam aduerſarij reuerentur. 343.a. eius iuſſu non fuit congregata Quinta Synodus.344.a. in exilium deportatus.ibid.eius Conſtituti defenſores ſchiſma conflarunt.345.c.ab exilio liberatus.350.a. Quintam Synodum comprobauit.ibid.d. Iuſtiniano amicus redditus. ibid.e. abrogat Conſtitutum. 351.a.eius vltimã ſententiam ſecuta eſt Eccleſia.ibid. petit promulgari a Iuſtiniano ſanctionem profuturam vniuerſæ Italiæ.ibid.c. in Sicilia moritur. 352.e. quare in inſula mortuus ſit. 353.a. quod ei mortem intulerit Pelagius, ſuſpicio fuit. ibid. 354.c. magnum priuilegium conceſſit Primæ Iuſtinianæ. 353.d.baſilicam in Lateranẽſi Patriarchio fecit. 354 a.& pijs imaginibus exornauit. 353.e.priuilegia conceſſit Arelatenſi monaſterio. 354.a

ad Vigilium Epiſcopum epiſtola Pelagij Papæ eſt dubia. 371.e.

Viliatharius presbyter narrat miracula S.Martini. 376.b

S. Vincentij martyris ſacris exuuijs defenſa Cæſar Augusta.255.d. eius tunica tradita Francis. ibid.e. reliquiæ ex Hiſpania in Galliam aſportatæ.250.a. eccleſiæ a ſe conſtructæ quæ donauerit Childebertus Rex Francorum.ibid. 382.a. de ea egregium carmen Venantij Fortunati. 382.d.comparatur templo Salomonis.ibid.templum coopertum ſtanno a S.Leontio Epiſcopo. 383.b. memoria celebris vbique. ibid.b.c. eccleſiam inuadant milites.451.b.eccleſię inuaſores miſere perierunt.ibid.eccleſiam elegit ad ſepulturam S.Germanus Epiſcopus.459.a.baſilica violata a militibus.520.b. in eius eccleſia apparet vltio diuina in ſacrilegos.ibid. ad eius baſilicam confugiunt vincti liberati a S.Germano. 522.e

Vincentius Epiſcopus Claudiopolitanus Conſtituto Vigilij Papæ ſubſcripſit. 341.b

Vincentius ſubdiaconus Vigilij Papæ regionis ſecundæ. 301.e

S. Vincentius Abbas martyrio coronatur in Hiſpania ab Arianis. 485.b

Vincentius Epiſcopus Cæſarauguſtanus fit Arianus. 484.d. in eum libros ediderunt Leander & Seuerus Epiſcopi. ibid.

Vincula ſoluuntur interceſſione S.Martini. 376.b.

Vindemium Epiſcopum ſchiſmaticum exagitat Smaragdus Exarchus Italiæ, vt obediat Pontifici Romano.510.d. reuerſus eſt ad vnitatem Eccleſiæ,& ad propriam ſedem. ibid.

Vindicta Dei in milites res eccleſiaſticas furantes. 107.b.ob violatam fidẽ.246.e. in ſacrilegos.516.d. 520.b.in Chilpericum Regem,et eius domum. 475.b in auarum hominem. 349.c. in Paulum Epiſcopum Antiochenum.60.b. in Principes ſe immiſcentes in electione Romani Pontificis.87.d.e.in impios.397.d

Vinnochus Brito ſummæ abſtinentiæ venit Turonos. 465.c. factus presbyter a Gregorio Turonenſi.ibid. ponit aquam in vinum, & vas miraculo impletur. ibid.

Vinum ad ſepulchrum S.Martini creſcit. ibid.

Vinum benedictum,nomine S.Martini inuocato,propinari ſolitum. ibid.

Virginitas præcedit matrimonium. 67.b

Virgines ſacræ comburuntur ab impio Dunaan. 66.b. ſæpe martyrium exoptant. 67.b

Virginum raptores capite ſunt plectendi. 112.a

in Virginum, & viduarum raptores ſanctio Iuſtiniani Imp. 157.b

Virgines ſi è monaſterijs fuerint egreſſæ, ad ipſa reſtituantur.351.e.nubere non poſſunt, contra Nonatores. 378.a

Virginem Deo dicatam ſeruat Radegundis. 516.a

Viſio de Theodorici anima. 88.b

Viſio oſtenſa Ephræm Epiſcopo Antiocheno.92.d. Iuſtiniano de S.Saba. 122.e.S.Quiriaco contra Origeniſtas. 135.d.Theophani de hæreticis dãnatis. 136.b de Iuſtino Imperatore. 400.b.S. Redempto de incurſione Longobardorum. 417.d. cælitus miſſa de Mauritio futuro Imperatore. 472.c. oſtenſa parentibus Mauritij.ibid.d. Tiberio de futura eius gloria.493.d. de damnatione Chilperici Regis. 516.c. oſtenſa Petro illuſtri de pœnis inferni.535.536. Eutychio de Epiſcopatu adipiſcendo. 312.a

Vitalianus Magiſter militum occurrit legatis Papæ. 23.e.

℞ Votis publicis publicæ ſunt reddendæ Deo gratiarum actiones. 28.b

Vitalianus deficit ad hæreticos. 31.c. impedimenta affert contra legatos Hormiſdæ Papæ.ibid. eius artes pro inuadendo Imperio.ibid.d. cum hæreticis Eutychianis ſe iunxit.ibid. in eum doloſum dolo agit Iuſtinus Imp.ibid e.creatus Conſul in Oriente. 41.c. menſe ſeptimo Conſulatus occiditur. 31.e.41.c.

Vitalianus Scytha Leontio monacho hæretico affini fauit. 41.c

Vitalianus Princeps aciei diſrupit phalangem Perſarum. 531.e.

Vitalis Epiſcopus Altinenſis in exilium deportatur. 423.d.

Vitia non ſunt partim corrigenda,ſed radicitus amputanda. 21.b. ſæpe præciſa & damnata, ſæpe tamen germinant,& palmites extendunt. 134 b.excludant Epiſcopi a populis. 158.d. ab eis purgat Orbem Iuſtinianus,quod ſacrificium Deo eſt gratiſſimum. 189.b

Vitiges Dux exercitus acclamatur Rex a Gothis. 214.e. eius milites Theodatum Regem occidunt. 215.a.epiſtola ad vniuerſos Gothos de ſua electione. ibid. coactus recedit Roma,cum non poſſet reſiſtere Beliſario.ibid.c.exercitum comparat.ibid.d.eius literæ ad Iuſtinianum pro pace. ibid.e. obſidet Romã. 218.b. ſolicitabat Coſrhoen ad inferendum bellum Iuſtiniano.236.d. cum Rauenna traditur Beliſario. 245.b. Conſtantinopolim ducitur a Beliſario. 247.c.

de Viuarienſi monaſterio Caſſiodori.385.b. dictum a viuarijs. ibid.d.

Vizacenum Concilium ſub Daciano Metropolitano. 248.c.

Vizacenæ Eccleſiæ ſalua vult priuilegia Iuſtinus Imp. 424.c.

Vliſius transfuga præfectus cuſtodiæ Peruſij a Totila. 267.a.

Vlitheus Areobindum occidit. 266.c.

Vltrogotha coniux Childeberti Regis. 311.b. venit ad ſepulchrum S.Martini.380.b. ingreditur baſilicam timens ac tremens. ibid. de eius horto epigramma Fortunati, ibid.c.

Vnio facta inter Orientales & Occidentales.25.d.26.a

Vnitas debet eſſe in Eccleſia. 526.c. *eam reſpuunt hæretici.* ibid.
Vniuerſalis voluit iniuſte dici Ioannes Epiſcopus Conſtantinopolitanus. 512.a.& ſeqq.
Voluntas teſtatoris poteſt mutari a Papa. 534.a.
Vrſicinus Cadurcēſis Epiſcopus excommunicatur, quia excepit Gundebaldum. 520.e
Vtenſilia & templa hæreticorum ſolita expiari ab Eccleſia. 203.d
Vuaddonis ſolertia vſus eſt Childebertus in erectione templi. 256.e
Vuandalorum Rex Traſamundus moritur. 61.e
Vuandali Ariani eccleſias profanabant. ibid.d. *pietate a Mauris exagitantur.* 62.a. *a Mauris vincuntur, & fugantur.* ibid. *eorum Rex creatur Hildericus.* ibid b.
Vuandalicum bellū meditatur Iuſtinianus Imp. 132.e
in Vuandalos inſurgere ſtatuit Iuſtinianus. 133.b. *quo tēpore expugnati a Iuſtiniano Imperatore.* 153.b. *ſibi ipſis malum intulere.* 156.a. *vincuntur & fugantur a Beliſario.* 155.e. *Africa priuantur.* 156.a. *corrupti delitijs.* 167.b. *captiui ducti ad Iuſtinianū.* ibid.d. *ab eis multa mala paſſa eſt Africa.* 168.a. *militant aduerſus Mauros.* 266.d. *& alij barbari impleuerunt Italiam Ariana hæreſi.* 489.a
Vuilicharius ſocer Chramni confugit ad baſilicam S. Martini. 384.c. *per eum ſuccenſa eccleſia S. Martini.* ibid.
Vuinigildus pater Pelagij Papæ ex genere Gothorum. 451.e
de Vulcani olla quid ſenſerit Theodoricus. 88.c
ad Vulſinum lacum in carcere aſſeruatur Amalaſuntha. 170.a
Vzecenſe Concilium celebratum in Africa. 77.b

X

X*Enodochium fecit pro pauperibus ſenibus Pelagius Papa.* 533.e
Xerſem ferunt contabulaſſe mare, & equitabile reddidiſſe, & nauigabiles montes. 456.c

Z

Z*Aberga Cotrigurorum Hunnorum Præfectus.* 368,b
Zaberga pertranſit loca ditionis Romanæ. ibid.c. *ire Conſtantinopolim pergit.* ibid. *per eum facta ingens, & miſeranda ſtrages.* ibid.
Zacchæus Epiſcopus Scyllacenus. 301.e. 305.a. *ſubſcripſit Conſtituto Vigilij Papæ.* 341.b. *ſubſcripſit Conſtituto Vigilij Papæ pro Valentino Epiſcopo Siluæ Candidæ.* ibid.
Zachariæ Epiſcopo Pellæ præcipit Iuſtinianus, vt viſat Palæſtinam, & eius tributa relaxet. 123.e
Zanzon frater Gilimeris pugnat cum Beliſario, & ab eo occiditur. 155.e.
Zelus ſit ſecundum ſcientiam. 389.b. *populi Conſtantinopolitani aduerſus impios.* 462.b
Zenonis Auguſti nomen e Diptychis deletum. 25.b *ſub eo ſcelera Samaritanorum.* 121.d
in S. Zenonis eccleſiam Atheſis fluuius ingredi miraculo non potuit. 532.e
Zeta Magiſter militum Iuſtiniani. 116.e
Zizania ſuperſeminatur ab hæreticis. 29.d.
Zoaras hæreticus damnatur ab Agapeto Papa. 196.b. 203.d. *in eum exclamant Orientales.* 198.e. *præcepta Imperatoris deſpiciebat.* 201.a. *in eum ſententia Mennæ, & Synodi Conſtantinopolitanæ.* 208.a. *in eum quæ ſtatuat Iuſtinianus Imp.* 211.d
Zoilus creatur Epiſcopus Alexandrinus. 217.a. *mittit obuiam Romano Pontifici in Siciliam.* 274.e. *ſubſcrībit edicto Iuſtiniani inuitus.* ibid.d. *eum ſibi occurrentem reprehendit Vigilius Papa de ſubſcriptione facta.* 285.e. *in communionem recipitur a Vigilio Papa.* 288.c. *impudenter a Theodoro priuatur, & è Diptychis eius nomen expungitur.* 303.c. *a Iuſtiniano Imperatore deponitur.* 305.b.
Zoſimus vir ſanctus genere Phœnix. 81.b. *ei reuelata clades Antiochena.* ibid. *res futuras præuidebat.* ibi. *tantam vim profudit lacrymarum, vt terram madefecerit.* ibid. *eius orationes & preces.* ibid. *ei exhibet miniſterium leo pro aſino.* 82.b
Zoſimus alter monachus in cœnobio Palæſtinæ vixit eodem tempore. 82.e
Zoſimus Cilix vixit iiſdem temporibus. ibid.e
Zoſimus Abbas mittitur a Georgio Abbate ad Petrum Epiſcopum Hieroſolymitanum. 279.a. *fit Epiſcoſcopus Babylonis.* 425.e. *abdicat ſe Epiſcopatu.* ibid.

F I N I S.

A ANNALES ECCLESIASTICI.

D ardua miro quodam tunc aſſurgit animus impetu, cum de diuino auxi I.
lio ſpem cōcipit haud dubiam; qua roboratus Apoſtolus: Omnia poſſum,
inquit [a], in eo qui me confortat.] Ideoq. ne gracilis natura hominis ſub a Philip. 4.
B oneroſo faſce ſuccumberet, & labores, quos præſertim ſupergredi vires ſē *Præfatio Au-*
tit, cōſternata paueſceret atque refugeret: magnum illud olim Patriarchæ *ctoris cū numi*
Iacob [b] oſtenſum eſt ſignum de ſublimis atque laborioſæ ſcalæ conſcen *nis imploratio*
ſu, cum ad ſcandentium auxilium miſſas cæleſtis militiæ copias, ipſos ad- *ne.*
miniſtratorios [c] ſpiritus, Angelos deſcendentes, aſcendenteſq. conſpexit, b Geneſ 28.
pariterq. ipſum Dominum ſuper ſcalam innixum, vigilem inſpectorem, c Hebr. 1.
auxiliatorem fortē, remuneratoremq. fidelem: quo de ſuperna prouidentia certi, de diuino auxilio minime dubitantes, atque de perenni retributione ſecuri mortales omnes difficile licet immorta litatis iter per ardua virtutum, alta petentes, arriperent, atque obuios quoſque labores facile ſuperarent.

Quod igitur noſtra iſta Annalium ſcriptio ſcalæ aſcenſionis ſimilitudinem referat, dum per an II.
nos ſingulos, ſingulis veluti diſtincta gradibus res geſtas enarrans attollitur; par eſt, vt in ea poſiti, ſurſum ad Deum, vnicum propoſitum nobis ſcopum, mentis oculos fixos habentes precibus ab eo diuinum auxilium imploremus, Angelorumq. occurſum cum accurſu ſanctiſſimæ Dei Matris. Ad ſit ergo ipſa, quam interpellare conſueuimus, vna cū obuijs Angelis Dei genitrix Virgo MARIA:
C deſcendat, vt ſubleuet; aſcendet, vt eleuet; manuq. prehenſans ducat, atque perducat tandem ad eū, quem fide cernimus ſuper ſcalæ verticem præſtolantem Dominum, laborum noſtrorum finem re quiem, atque coronam.

IESV CHRISTI ANNVS 518.	HORMISDÆ PAP. ANNVS 5.	IVSTINI IMP. 1. THEODORICI REG. 26.

DECVRSIS rebus geſtis anni quingenteſimi decimioctaui Redemptoris noſtri vſque ad I.
ſeptimum Idus Iulij, quo contigit obitus impij Anaſtaſij Imperatoris; quæ ſunt reliqua an- *Iuſtinus Impe*
ni eiuſdem ſub Conſulatu Magni atque Florentij, proſequamur; atque noui, eiuſdemq. maxime pij *rat.*
Imperatoris auſpicijs nouum hunc ſeptimum ordine Annalium tomum feliciter inchoemus, cū
D pulſis tenebris atræ noctis impietatis, tandem fidei Catholicæ radij Orientali Eccleſiæ illuxerūt. Sed quomodo id factum ſit, videamus.

Qui depoſuit potentem [d] de ſede, idem exaltauit humilem, & de ſtercore [e] erexit pauperē, II.
collocauitq. cum principibus populi, vt ſolium gloriæ teneat. Etenim Iuſtinum [f] poſt Anaſtaſiū d Luc. 1.
ex ſtabulo (ſi primordia eius repetas) ad Imperij ſublime faſtigium euexit; cum primum videli- e Pſal. 112.
licet ex porcario ſiue armentario gregarius miles, & inde vbi in militia virtutum meritis, fide Ca 1. Reg. 2.
tholica præuia, qua pollebat, primos duxiſſet ordines, Prætorianorū præfecturam accepit, atque de f Zonar. Annal.
mum Imperator effici meruit. de quo præterea Euagrius [g] ex Zacharia Eutychiano iſta depro- tom. 3. in fin.
mit: Poſtquam Anaſtaſius ex corporis ergaſtulo ad præclarius domicilium (vt dixi) demigrauit, *Iuſtinus ex hu*
Iuſtinus genere Thrax, nono menſis Pauemi, qui a Latinis Iulius nominatur, anno autem quingen *mili loco ſur-*
teſimo ſexageſimoſexto ex eo tempore quo vrbs Antiochia, primum illud nomen accepit, purpu *git in Imperiū.*
ra veſtitur Imperatoria; & a militibus Prætorianis quibus ante cum eſſet Præfectus ordinum An g Euagr. lib. 4. ca. 1. 2.
licorum præfuerat, Imperator declaratur. Qui quidem ad iſtam Imperatoris dignitatē præter omnem ſpem propterea aſcendit, quod multi & præſtantes viri cum Anaſtaſio cognatione coniuncti
E adhuc ſuperfuerant, qui cum omnibus rebus, quas proſper & beatus vitæ ſtatus poſtulat, abunda re videbantur, tum eam conſecuti potentiam, quæ homines in tam amplo honoris gradu locare poſſit.] Ceterum inuitum ac renitentem Iuſtinum ipſum creatum fuiſſe Imperatorem, ipſius litteræ ad Hormiſdam Romanum Pontificem, & aliæ huius ad eum redditæ atteſtantur, quæ ſuo loco ponentur: ex quibus omnino redarguas quæ ex Zacharia Eutychiano Euagrius recitat, nempe eumdem Iuſtinū ſtudia Amantij Præfecti cubiculi Anaſtaſij Imperatoris conantis creare Theo chritum amicum ſuum Imperatorem anteuertiſſe, atque vtrumque e medio ſuſtuliſſe; hæc enim h Euagr. lib. 4.
Euagrius ita narrat: [h] cap. 2.

Per idem tempus Amantius vir potens in primis cubiculo Imperatoris præfuit: qui, quoniam III.
non licebat eunucho Imperio Romano potiri, cupiebat Theocrito, homini ſecum fide & be- *Amantius ne-*
neuolentia coniuncto, coronam donare Imperatoriam. Itaque Iuſtino accerſito, magnam pecu- *ſciens Iuſtino*
procurat Imp.

nlæ vim ei dat:quam iubet illis diſtribui,qui poſſent purpuram Imperatoriam Theocrito imperti A ri,& ad id præſtandum maxime viderentur idonei.Iuſtinus autem,ſiue quod populum largitione ſuum plane reddidit,ſiue quod Excubitorum beneuolentiam pecunia ſibi conciliauit(vtrũq.enim memoratur)Imperio ipſe potitus eſt,ac ſtatim poſt Amantium & Theocritum cum aliis nonnullis e medio ſuſtulit.]Dedit meritas impius eunuchus pœnas de perfidia, qua per plura annorum curricula contra Catholicam fidem patrocinatus eſt hæreſi Eutychianæ,eiuſq.ſectatoribus fauit, deprimens Orthodoxos. Tali namque miniſtro per omnia ſuæ impiæ voluntati accommodato vſus Anaſtaſius Imperator,quod damnum intulerit Eccleſijs Orientalibus,vidimus.At Deus vindex eodem tempore,diuerſo licet interitu,vtrumque ſuſtulit,Anaſtaſium videlicet,& Amantium eunuchum potentiſſimum Eutychianorum patronum ; in cuius nece imitatus plane eſt Iuſtinus Marcianum Auguſtum,qui (vt vidimus)Chryſaphium eunuchum eiuſdem hæreſis & hæreticorũ promotorem & defenſorem,mox vt creatus eſt Imperator,necandum curauit.At hæc de Amantio poſt aliquot dies contigerunt.

IV. *a Zonar. & Cedren. in Iuſtin.* *Publica acta inferri ſolita in Hiſtorias.*

Edidit tunc & non mediocre pietatis ſpecimen Iuſtinus Imperator,dum coniugem ſuam,Lupicinam dictam,nomine Euphemiæ illuſtris martyris,pietatis ergo,appellari voluit,antequam eã B Auguſtæ titulo decoraret [a]. Quæ autem conſecuta tunc ſint,cum Ioannes Conſtantinopolitanus Epiſcopus vna cum populo in eccleſiam perrexit,Acta publica ad verbum excepta indicant ; quæ recitata in Synodo Conſtantinopolitana contra Antimum ſub Menna hic opportune ſuo loco deſcribenda putauimus,imitati Flauium Vopiſcum,dum pro magno hiſtoriæ ornamento Acta publica de Conſulatu Aureliani in eius Vitam intulit:ſecuti pariter Aelium Lampridium,qui in Commodo ex Mario Maximo multiplices congeſſit acclamationes a Senatu proditas. Se habent enim iſta veluti ouatio quædam de expugnata perfidia,& de impietate compreſſa ac fide Catholica liberata triumphus,cum videlicet in ipſa magna Conſtantinopolitana eccleſia trophæa victoriæ eriguntur,dum expunctum e ſacris tabulis nomen ſacroſancti Concilij Chalcedonenſis,& abraſa deletaq.penitus nomina S.Leonis Papæ,necnon Euphemij & Macedonij Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ Orthodoxorum Antiſtitum,expoſcente populo,in eadem ſacra Diptycha reuocantur. Accipe ergo quæ tunc feliciter in eccleſia coram Epiſcopo & Imperatore die decimaquinta eiuſdem mẽſis Iulij & ſequenti acta ſunt [b];

b Conſtantinop. Synod. contra Antimum Act. 1. tom. 2. Concil. vet. edit.

V. *Acclamationes in Eccleſia in auſpicatione Imperij.*

Introitu facto ſecundum conſuetudinem in ſanctiſſima magna eccleſia noſtra, die Dominica C inſtantis menſis Iulij,Indictione vndecima a domino noſtro Archiepiſcopo œcumenico Patriarcha Ioanne(ſicut non ignorat veſtra erga Deum dilectio)dum ipſe vna cum venerabili clero eſſet circa ambonem,voces factæ ſunt a populo,dicentes:Multi anni Patriarchæ,multi anni Imperatori,multi anni Auguſtæ;Anni plurimi Patriarchæ.Quid manemus incommunicati? Per tot annos quare non communicamus? Ex cuius manibus communicare volumus? Aſcende ad ambonem . Heus perſuade populo. Poſt multos annos communicare volumus. Orthodoxus es:quem times,digne Trinitate?]hæc idcirco illi,quod a tempore eiecti Macedonij Orthodoxi ipſorum Epiſcopi, populus Orthodoxus ſe a communione impij Timothei ſubrogati ſucceſſoris ſubduxerat. At proſequamur Acta , cum rurſus acclamat populus,& fidem Catholicam ſartam tectam conſeruatam expoſcit:

VI. *Exclamat populus in hæreticos.*

Multi ſint anni Imperatoris,multi anni Auguſtę.Seuerum Manichæum eijce. Qui non loquitur,Manichæus eſt.Effodiantur oſſa Manichæorum.Sanctam Synodum modo prædica. Multi ſint anni Imperatoris:Multi ſint anni Patriarchæ digni Trinitate.Sancta Synodus modo prædicetur digna Trinitate.Maria *θεοτόκος, id eſt, Dei genitrix*,eſt digna throno.Sancta Maria Dei genitrix eſt.]id D circo inculcat hæc de genitrice Dei Maria populus acclamando,quod ab Eutychianis calumniam pateretur hæreſis Neſtorianæ.Sed pergunt:Sancta Synodus hoc dixit.Qui nõ loquitur,Manichæus eſt.Vincit fides Trinitatis. Vincit fides Orthodoxorum.Sanctam Synodum modo prædica.Orthodoxus regnat:quem times? Vincit fides Imperatoris. Vincit fides Auguſtæ. Noui Conſtantini multi ſint anni.]Neſcit(vt vides)frena gaudium:exuberans lætitia facit eadem ſæpe repetere : quæ cũ audies toties repetita,non erunt tibi faſtidio,ſi in memoriam reuoces eorumdem longiſſimi temporis ſuſpiria,gemitus,luctum,eiulatum,exiccantemq.eorum corda mœrorem.Sed magis admirari non deſines eorumdem æſtuantes ardore fidei Catholicæ animos,cum audies quibus rurſum eũdem ſuum ipſorum Epiſcopum compellant,exagitant,vrgentq.clamoribus: Vel exeas(clamant) vel prædicabis. Multi anni Imperatoris. Iuſtine Auguſte tu vincis.Synodum Chalcedonenſem modo prædica,quia Iuſtinus regnat. Quem times?] his plane vocibus compellat populus Patriarchã, quem ſcirent ſemper fuiſſe Catholicum,verum ſub Anaſtaſio perſecutore timore correptum ad tẽpus ſilentio obriguiſſe.Sed rurſum in hæreticos ita exclamat populus:

VII. *Contra Eutychianos conclamat populus.*

Seuerum Manichæum foras eijce.Synodum Chalcedonenſem modo prædica.Qui non anathe E matizat Seuerum,Manichæus eſt. Eijce foras Seuerum: Nouum Iudam eijce foras. Inſidiatorem Trinitatis eijce foras.Sanctam Synodum modo prædica.Heus,obteſtor,vel prædicabis, vel exies. Fides eſt,non i πιθαμείν. Fratres Chriſtiani,vna anima.Iuſtine tu vincis.Si fidem amas,Seuerũ anathematiza.Heus,heus,obteſtor:Multi anni Imperatoris.Heus,traho te.Heus,portas claude. Qui non loquitur,Manichæus eſt.]Sed cur,dices,Manichæos appellant Eutychianos hæreticos?duplicĩ ſane ex cauſa:Primum quidem,quod Anaſtaſius Imperator Eutychianorum patronus.Manichæorum hæreſis(vt dictum eſt)infamia laborabat:ob idq.& qui cum eodem aduerſus Catholicam fidem conſpirabant,Manichæi pariter dicebantur:deinde vero,quod cum veram naturã carnis poſt adunationem in Chriſto Eutychiani negarent,quamdam cũ Manichæis negantibus pariter Chriſti carnis veritatem,affinitatem contraxerant.Sed rurſus populi Orthodoxi conclamationes & cõpellationes in Patriarcham audi,cum ſimul addunt:

VIII. Heus congregationi,Synodo heus.Modo prædica,per Euangelium nihil præter te. Heus obteſtor.

A teſtor. Multi anni Imperatoris. Noui Conſtantini multi anni. Orthodoxi Imperatoris multi anni. Nouæ Helenæ multi anni. Seuerum eijce foras: Nouum Iudam eijce: Inſidiatorem Trinitatis eijce foras. Multi anni Imperatoris. Fratres Chriſtiani, vna anima fides eſt, non eſt ſimpliciter *. Sancta Maria Dei genitrix eſt. Hæc & Synodus dixit.]

* ſingulariter

IX. *Acclamationes quales eſſe ſolerent.*

Has dum audis, lector, frequentes populi acclamationes, ne putes improuiſos hos, in compoſitosve ac diſſonos fuiſſe clamores tumultuantis ac perſtrepẽtis in eccleſia multitudinis, ſed potius ſonoras ad rhythmum & modos muſicos voces attemperatas, longe ſuauiores quam in Circo eſſe ſolerent; de quibus accipe quid Caſſiodorus [b] dicat, cum de Circenſibus acclamationibus agit: Soletis enim aera ipſa mellifluis implere clamoribus, & vno ſono dicere, quod ipſas belluas delectet audire: profertis voces organo dulciores, & ita ſub quadam harmonia citharæ concauum theatrum, per vos reſonat, vt tonos poſſit quilibet credere, quam clamores. Numquid inter iſta rixæ decent, aut inflammata contentio? &c.] Si ergo acclamationes in theatro tales eſſe ſolerent; qualesnam, quãq. modeſtiores & magis harmonicæ eſſe in eccleſia debuerunt? Sed proſequamur Acta.

b Caſſiod. lib. 1. epiſt. 31.

X. *Quid Patriarcha ad populũ.*

Hæc cum exclamaſſent, data eſt eis reſponſio a ſanctiſſimo & beatiſſimo Archiepiſcopo & Pa-B triarcha œcumenico Ioanne: Hæc patienter ſuſtinete, fratres, vt prius adoremus ſanctum altare: & poſt hoc do vobis reſponſionem. Et cum intraſſent in ſanctum altare, manſerũt clamantes: Multi anni Imperatoris: Multi anni Auguſtæ. Heus obteſtor, non exibis, niſi anathematizes Seuerum: Anathema Seuero aperte dic: Heus * reſera. Heus obteſtor: Multi anni Imperatoris. Et demum aſcendens ſuper ambonem ſanctiſſimus ac beatiſſimus Archiepiſcopus & Patriarcha noſter œcumenicus Ioannes, acclamauit hæc: Scitis labores meos, dilectiſſimi, quos & in antiquitate exiſtens ſubiui, & nunc ſuſtinui pro fide, & ſuſtineo vſque ad mortem. Non ergo opus eſt turbatione, aut tumultu. Neque enim aliquid prætergreſſum eſt de recta fide ſtatuendum: neque ſanctam Synodum quis anathematizare audet; ſed omnes ſanctas Synodos, quæ confirmauerunt trecentorum decem & octo Patrum in Nicæa congregatorum, Orthodoxas cognoſcimus, & maxime ipſas tres ſanctas Synodos, hoc eſt, Conſtantinopolitanam, Epheſinam, & Magnam Chalcedonenſem: nam ſpecialiter Symbolum trecentorum decem & octo Patrum, in quo baptizamur, ipſæ ſanctæ tres Synodi conſonanter confirmauerunt.

* ..

XI.

Poſt acclamationes vero, inſiſtentibus ipſis per plures horas in ipſis vocibus, addebant: Non C diſcedes, niſi anathematizes. Multi anni Patriarchæ digni Trinitatis: Multi anni Imperatoris: Multi anni Auguſtę. Congregationem Synodi Chalcedonenſis modo prædica. Commemorationem Patrum ad craſtinum prædica: Niſi reſponſionem accepero, vſque ſero hic ſum: Congregationem Patrum Chalcedonenſium craſtina die prædica: Hodie ſi prædicaueris, cras perficietur. Non recedimus, niſi prædicaueris. Eos qui Neſtorium & Eutichetem anathematizauerunt, ad craſtinum prædica. Niſi reſponſionem accepero, vſque ſero hic ſum:] hæc quidem toties inculcata, ac toties repetita, ingeminataq. ſæpius, ex induſtria facta eſſe videntur & ex compoſito prodita, quo vniuerſi populi perſeuerantia & ardor erga fidem Catholicam magis ac magis totius Orientalis Imperij oris innoteſceret: non quidẽ vt iſta cunctatione Ioannis Epiſcopi ſincera fides, quam ſemper coluiſſet, in ſuſpicionem adduci poſſet, quem probe nouerant etiam ſub hæretico Imperatore perſeueraſſe Catholicum: ſed magis vt hoc vno conuentu, tum populi, tum Epiſcopi, tum denique Imperatoris fides Catholica probaretur, ac probata omnibus nota fieret. Subdunt vero Acta de ipſo Ioanne:

XII. *Conclamata approbatio quatuor Synodorũ.*

Et acclamauit ſanctiſſimus ac beatiſſimus Epiſcopus noſter Patriarcha œcumenicus Ioannes D ſic: Quoniam perfici petijſtis congregationem ſanctorum Patrum Chalcedonenſium cognoſcẽtes ſcietis, quod & hoc faciemus conſilio pijſſimi & Chriſto amantiſſimi Imperatoris noſtri. Perſeuerantibus autem ipſis, & eaſdem voces exclamantibus, & addentibus: Non recedimus, per ſanctum Euangelium: Congregationem Patrum Chalcedonenſium in craſtinum prædica. Prædicata fuit congregatio per Samuelem diaconum ſic: Notificamus veſtræ charitati, quod craſtina die perficiemus memoriam ſanctorum Patrum noſtrorum Epiſcoporum in Chalcedonenſi metropoli cõgregatorum, qui vna cum ſanctis Patribus Conſtantinopoli & in Epheſo congregati confirmauerunt Symbolum trecentorum decem & octo Patrum in Nicęa congregatorum. Congregabimur autem huc.

XIII. *Seuerus publice condẽnatus.*

Et poſt acclamationem congregationis iterum permanſit populus, & vna voce quam plurimũ clamauit: Seuerus nunc anathematizatus eſt. Non exeo, niſi modo reſponſionẽ accipio: Obteſtor: Orthodoxus es: Modo anathematiza. Aut anathematiza, aut nihil. Et inſiſtentibus ipſis plurimũ in iiſdem, præſentibus Theophilo Deo amantiſſimo Epiſcopo Heracleano, Theodoto Epiſcopo Gangrenorum, Hypatio Epiſcopo Claudiopolitano Ioanne Epiſcopo Boſphorio, Pythagora Epi-E ſcopo Synopeno, Iſacio Epiſcopo Quinquepolitano Græciæ, Ioanne Epiſcopo Commanorum regionis Pamphiliorum, Amantio Epiſcopo Nicopolitano, Amonio Epiſcopo Abydano, Platone Epiſcopo Gratianop. * Euſtathio Epiſcopo Philadelphiæ, & Pelagio Epiſcopo Azanitano, & alijs amãtiſſimis Deo Epiſcopis conſentientibus ſanctiſſimo ac beatiſſimo Archiepiſcopo Patriarchę œcumenico Ioanni, acclamata fuerunt hæc: Quod Seuerus, qui ſe ipſum ab hac Eccleſia ſeparauit, iudicio ſe ipſum ſubmiſerit, omnibus manifeſtum eſt. Sequentes itaque & nos diuinos canones & ſanctos Patres, alienũ ipſum putamus, & a diuinis canonibus per ſuã blaſphemiã condemnatum anathematizamus & nos.] hactenus huius diei Acta Seueri anathemate clauſa.

* Gratiano

XIV. *De nominis œcumenici impoſtura recentiorum Græcorũ.*

Sed antequam ad diei ſequentis res geſtas progrediamur, admonendum putamus lectorem, vt inter læta hæc poſterorum Græcorum caueant impoſturam. Cum enim ipſa Acta vera omnino atque legitima ſint; haud tamen dubium putamus, ipſa quidem in eo eſſe falſata, dum quoties nominatus reperitur ipſe Ioannes Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ Epiſcopus, toties ferme additus eſt titulus Patriarchæ œcumenici. Haud enim recepiſſet Romana Eccleſia eiuſmodi Acta, in quibus

adeo frequens titulus eiuſmodi legeretur, quo Epiſcopus Conſtantinopolitanus, Patriarcha œcumenicus diceretur. Etenim Pelagius Papa ſancti Gregorij prædeceſſur, in Ioannem Conſtantinopolitanum Antiſtitem eius nominis tertium, qui ſibi huiuſcemodi titulum vſurpauerat, impugnator inſurgens, cum ad vniuerſos Epiſcopos ſcribit [a], inter alia plurima in deteſtationem nouæ præſumptionis hæc habet: State fortes, ſtate ſecuri: ſcripta, quæ vniuerſalis nominis falſitate condemnata ſunt, nec dare vmquam, nec accipere præſumatis.] Idemque ſuperius tradit nihil eiuſmodi ab eiuſdem Ioannis prædeceſſoribus Conſtantinopolitanis Epiſcopis aliquando tentatum fuiſſe: in quam ſententiam ſanctus etiam Gregorius Papa ad eumdem epiſtolam dedit [b]. Cum igitur adeo graues extent teſtificationes Romanorum Pontificum de eiuſdem tituli deteſtatione atque abrogatione; quonam pacto inter publica Acta Concilii illa reperiuntur eſſe deſcripta atque recepta Acta, in quibus idem damnatus reiectuſq. titulus toties legitur repetitus? Præterea ſi in eadem Synodo idem ſæpe titulus lectus, nec reiectus ab aliquo fuit: cur hæc non citata fuerunt contra eoſdem Romanos Pontifices Pelagium atque Gregorium? Sed quæ ſequenti die itidem in eccleſia tractata ſint, videamus. Hæc enim eadem quæ ſuperius Acta publica habent [c]: A

a Pelag. epiſt. 1.

b Gregor. lib. 4. epiſt. 38.

c Apud eumdẽ Synodum Act. 1. to. 2. Concil. vet. edit.

XV. *Petitiones populi in acclamationibus.*

His ſecutis, ſequenti Dominica (*immo ſequenti die poſt Dominicam, vt infra in Actis Concilij Conſtantinopolitani*) quæ eſt decimaſexta menſis Iulij, Indictione vndecima, finita memoria prædictorum ſanctorum Patrum, rurſumq. facto introitu a ſanctiſſimo & beatiſſimo Archiepiſcopo Patriarcha œcumenico Ioanne, ſtatim dum ipſe appropinquaret amboni, voces a toto populo venerunt ſic; Multi anni Patriarchæ: Multi anni Imperatoris. Multi anni Auguſtæ; Noui Conſtantini multi anni; Nouæ Helenæ multi ſint anni. Reliquias Macedonij Eccleſiæ reſtitue. Iuſtine Auguſte tu vincis: Eos qui ſunt in exilio propter fidem, reſtitue. Exhumentur oſſa Neſtorianorum: Exhumentur oſſa Eutychianorum. Quis eſt Neſtorianus, ego neſcio: Anathema ſit ipſe a Trinitate. Quis eſt Neſtorianus, ego neſcio: Anathema ſit ipſe cum Eutychete. Exhumentur oſſa Neſtorianorum: Exhumentur oſſa Eutychianorum. Manichæos eijce foras. Iuſtine Auguſte tu vincis. Seuerum Iudam eijce foras: Manichæos de eccleſia eijce: Duos Stephanos eijce foras. Reliquias Macedonij modo fer. Nomen Macedonij modo ordinetur: totis vocibus Imperatori ſupplicamus. Nouum Ezumam eijce foras. Nouus Ezumas Amantius eſt. Maledicum eijce de Palatio. Euphemium & Macedonium Eccleſiæ ſcilicet reſtitue Synodica Romana modo valeant.] ambo hi Conſtantinopolitani Epiſcopi, quod Catholicæ fidei profeſſores eſſent, eiecti ab hæreticis Imperatoribus fuerant. Sed rurſum Acta: B C

XVI. *Perſiſtit populus acclamando.*

Multi anni Patriarchæ noui Ioannis, multi anni, digni Trinitatis. Iuſtine Auguſte vincas. Multi anni Auguſto. Reliquias Macedonij Eccleſiæ reſtitue. In ijs ſemper vinces. Euphemij & Macedonij nomina modo ordinentur ad perfectam ordinationem Eccleſiæ. Falſos teſtes Macedonij eijce foras. Quatuor Synodos Diptychis. Leonem Epiſcopum Romanum Diptychis. Sancta Maria Dei genitrix eſt: hoc Synodus dixit. Diptycha amboni. Qui non loquitur, Manichæus eſt. Diptycha amboni. Modo Deum tibi. Iuſtine Auguſte tu vincas: curatorem non habes. Diptycha modo porta. Orthodoxi Imperatoris multi ſint anni: Nouæ Helenæ multi anni. Si habes dominium *, modo porta Diptycha. Si habes Auguſtum, Diptycha modo porta. Canones non reiecerunt iſtos. Heus ordina: Heus ordina.] Quæ autem Ioannes Conſtantinopolitanus Epiſcopus ad iſta reſponderit, eadem habent Acta his verbis:

* Sic habes Dominum

XVII. *Quæ Patriarcha ad populũ.*

Et acclamata ſunt hæc: Heſterna die ſufficienter ſatisfecimus veſtræ charitati. Nunc vero zelum veſtrum aperte cognoſcentes, illa feſtinauimus & feſtinamus facere, quæ & Deum colunt, & vobis per omnia & in omnibus ſatisfacient. Quod autem debeat nihil nobis remoueri de recta fide, arbitror veſtram dilectionem diuerſis temporibus & modis experientiam accepiſſe. Et ideirco fundamentum fidei ſanctum, ſanctorum Patrum traditione firmum permanere, gratia Domini noſtri & Saluatoris Ieſu Chriſti ſtuduimus, ſperantes & per ipſum diſſidentes Eccleſias vnire, & vndique ordinationem diuinorum canonum inuiolabiliter tenere. Neque enim conceditur aliquid remoueri, & de nouitate vocis, & ſubtilitate ſermonis occupare * Fideles, ſed adhærere ſancto Symbolo, in quo omnes baptizati ſumus, & cum ſancto Spiritu Nicæna Synodus exclamauit, & ſanctorum Patrum Conſtantinopoli congregatio confirmauit, & ſancta Synodus Epheſina cõfirmauit, & ſancta Magna Synodus Chalcedonenſis ſimiliter ſigillauit; quam nullo modo aut ratione amouere quis poterit, cum omnem male opinantibus tollat occaſionem. Hanc itaque fidẽ immobilem tenentes ad inuicem, non dubitemus; ſed omnem vocis nouitatem, ac omnem ſermonis ſubtilitatem abijcientes, vno ore ſanctam & conſubſtantialem Trinitatem glorificemus, quæ cuſtodiat in pace vitam pijſſimi & Chriſtianiſſimi Imperatoris noſtri ac omnium noſtrum. Patri autem & Filio ac Spiritui ſancto gloria nunc & ſemper & in ſæcula ſæculorum. Amen. D

* aucupare

XVIII.

Hac autem acclamatione facta, permanſerunt ita clamantes: Sed nullus modo egrediatur: Obteſtor te, portas claude. Fratres Orthodoxi vna anima: Fratres per fidem vna anima.] ita plane mutua charitate iuncti erant; quod quidem ſpecimen vnitatis Catholicæ egregium ijdem ante ediderant ſub Anaſtaſio, eum (vt diximus) ſæpe ſæpius eiuſmodi acclamationibus & conclamationibus & Imperij ſtatum & vitam ipſius in diſcrimen adduxerint. Sed audi reliqua, cum rurſus acclamãt: Iuſtine Auguſte tu vincas. Qui non loquitur, Manichæus eſt: Sanctus, Sanctus, Sanctus, Trinitas vincit. Et nunc non timeas Amantium, nec Manichæum. Iuſtinus regnat: quid times Amantium?] erat Amantius, de quo dictum eſt, terror Orthodoxorum, eunuchus Præfectus cubiculi Anaſtaſij Imperatoris, per quem idem Auguſtus hæreticus aduerſus Catholicæ fidei defenſores tyrannice agere conſueuit. Sed ijdem rurſus ſuum ipſorum Epiſcopum hiſce compellant vocibus: Digne Trinitatis, & hoc bonum tibi reſeruatum eſt. Qui Synodum amat, ita honoratur. Multi anni Imperatoris: Multi anni Auguſtæ: Multi anni Patriarchæ. Vincit fides Orthodoxorum. Et rurſus perſeuerantibus ipſis in eiſdem vocibus acclamantibus, ſunt eis hæc dicta a Patriarcha; E

De non curando Amantio.

Quod

A Quod omne ſtudium poſuerimus complacere vobis,& inſcandalizatos vos conſeruare, clare XIX.
cognoſcitis.Sed quoniam omnia canonice & bono ordine fieri oportet,permittite nos congrega- *De cogendo*
re Deo amantiſſimos Epiſcopos,vt ſecundum diuinos canones omnia proueniant,conſilioque & *Concilio agit*
iuſſu piiſſimi Imperatoris noſtri:Omnes enim acclamationes veſtras ſuæ ſerenitati aperiemus. *Patriarcha.*
Et cum ipſi clauſiſſent portas,in iiſdem acclamationibus permanentibus,accipiens Diptycha ſan
ctiſſimus & beatiſſimus Archiepiſcopus & Patriarcha œcumenicus Ioannes, iuſſit ordinari ſan-
ctas quatuor Synodos,ſanctorum Patrum videlicet in Nicæa congregatorum,& in Conſtantino- *Reſtituta no-*
poli ſimiliter conuenientium ſub Nectario ſanctæ memoriæ, & in Epheſo congregatorum ſuper *mina Epiſcopo*
depoſitione Neſtorij,necnon illorũ de Chalcedona ſuper deiectione Eutychetis & eiuſdem impij *rum Lip.y-*
Neſtorij.Ordinariq.iuſſit nomina in ſancta memoria defunctorum Archiepiſcoporum huius re *chis.*
giæ vrbis Euphemij & Macedonij,ac etiam Leonis Romani Pontificis.

Tunc voce magna omnes de populo tamquam vno ore clamarunt [a]: Benedictus Dominus XX.
Deus Iſrael,quia viſitauit & fecit redemptionem populo ſuo.Magna autem hora ex vtraque parte a Luc.1.
conſiſtentibus,& pſallentibus hanc pſalmodiam, cantores ſuperuenientes conuerterunt ſe dicere
B Triſagium.Et cum ipſi incepiſſent,totus populus quieuit,& audiebat attentis auribus Triſagium.
Et poſt lectionem ſancti Euãgelij ex more ſancta Miſſa finita,*Catechumenorum videlicet*,& ianuis
clauſis,ac ſancta lectione iuxta conſuetudinem lecta,tempore Diptychorum,*cum ſcilicet publice re*
citarentur nomina defunctorum Epiſcoporum,concurrit omnis multitudo cum magno ſilentio circum
circa altare.Et cum ſolum lectæ fuiſſent a diacono appellationes prædictarum ſanctarum quatuor
Synodorum,& ſanctæ memoriæ Archiepiſcoporum Euphemij & Macedonij & Leonis, voce ma-
gna vniuerſi clamauerunt:Gloria tibi Domine.Et poſt hoc cum omni modeſtia completa fuit cum
Deo diuina Miſſa.]hactenus Acta,in quibus fraudulenta manus,quæ Conſtantinopolitano Epo.ri
tuliem addidit Patriarchæ œcumenici,nomen S.Leonis Papæ poſt Conſtantinopolitanos Epiſco-
pos vltimo loco poſuit:nam & ſui ipſorum veteres libri rituales eiuſmodi redarguũt impoſturam,
in quibus primo loco deſcripta leguntur nomina Romanorum Pontificum,inde vero eius Eccle
ſiæ Antiſtitum.Certe quidem in ordine precum ante omnes Romanus Pontifex,ac deinde ciuita-
tis Antiſtes poni ſolitus erat.Sunt de his plura exempla in liturgia S.Marci,quæ viui erat primariæ
totius Orientis Eccleſiæ Alexandrinæ,& inter alia cum ibi dicitur [b]: Sanctiſſimum & beatiſſimũ b Extat tom.6.
C Papam N.quem præſciuiſti fore vt ſibi ſancta tua Catholica & Apoſtolica Eccleſia omnium ſuf- Biblioth.ſancto-
fragijs eligeret,necnon ſanctiſſimum Epiſcopum N.conſeruans,&c.]ita vetus vſus,quem recentio- rum Patrum.
res ſchiſmatici peruerterunt.

Quod autem quæ in magna eccleſia,expoſcente populo,tumultuarie facta eſſent,minus legiti- XXI.
me ex forma a ſacris legibus præſcripta geſta eſſe viderentur:vt eadem rite,more maiorum, in *Reſtituta in*
conuentu Patrum agerentur,Ioannes Conſtantinopolitanus Epiſcopus procurauit.Sic igitur poſt *Diptychis no-*
dies quatuor a dictis publicis Actis in eccleſia habitis dicta die decimaſexta Iulij, eiuſdem menſis *mina expũcto*
die vigeſima collecta eſt Synodus Conſtantinopoli eorum,quos ibi reperiri cõtigit,Epiſcoporum, *rum Epiſcopo*
vel qui proxime degentes cito vocari potuerunt,numero quadraginta:Cui primum oblatus eſt a *rum.*
monachis Orthodoxis libellus quinque continens petitiones,quæ cognitæ examinatæque in Sy-
nodo ſunt,& ab eadem quinque pariter edita decreta;quæ ſimul iuncta ſua relatione Synodus vni-
uerſo Chriſtiano orbi nota fieri voluit,publicis litteris ad ipſum Ioannem Epiſcopum datis,quæ c Apud eãdem
ſic ſe habent [c]: Synodum Act.1.
tom.2.Concil.
Cum Deus omnium Dominus pro commodo Orthodoxæ fidei & ſtabilitate Catholicæ Eccle XXII.
D ſiæ,præterita Dominica & feria ſecunda, expleta Miſſa in ſancta Dei eccleſia huius regiæ vrbis, *Synodus Con-*
vna voce mouit innumerabilem & infinitum populum,& ad hoc diuino zelo accendit plurimum, *ſtantinopolita*
& ſedulo petere veſtram beatitudinem aſcendere ambonem,& exclamare pro recta fide, pro qua *na.*
ſemper agonizaſtis & agonizatis:Et cum hæc feciſtis,factæ fuerunt(vt dictum eſt)exclamationes
plurimæ & continuæ populi vos laudantis pro Orthodoxa fide,& Patres prædeceſſores noſtros ex
pulſos reſtitui expetentis.Cum autem veſter nuncius totum noſtræ examinationi tradiderit,& op
portuna conſiderare mandauerit:neceſſarium putauimus,quæ ſecuta ſunt & a nobis formata, per
relationem primum veſtræ beatitudini annunciare.ſunt enim hæc:

Vigeſima inſtantis menſis Iulij,Indictione vndecima,Conſulatu Magni clariſſimi viri,vniuer XXIII.
ſus monachicus ordo huius a Chriſto amatæ Imperialis ciuitatis,qui ex diuerſis monaſterijs con
uenit,hic quidẽ Archimandritarũ,alius vero reliquorum libellos porrexit huic omni congregatę
noſtrę Synodo:petieruntq.ipſos legi,& capitula in eis contenta examinata a nobis fini tradere,im-
mo vero ſub forma Synodali ponere.Cũ itaq.ipſos libellos legeremus,quos & ſubordinauimus for *De reſtituẽdis*
mę prædictæ hæc cõtinere:in ipſis legimus primã petitionẽ libelli habentis,vt ſanctæ memoriæ Eu *nominibus Or*
phemius & Macedonius expulſi,& in exilio mortui,iuſte & canonice reuocentur, & tradantur ca- *thodoxorum*
E talogo prædeceſſorum Archiepiſcoporum in Domino ibidem quieſcentium ; omnibus vacuis *in Diptychis.*
manentibus, quæ contra ipſos quandocumque facta fuerint:ponanturq. in ſacris Diptychis ip-
ſorum vocabula, ſecundum quod omnis populus & monachicus ordo ſedulo & multum ex-
clamauit.

Nos autem ordinem optatum petitioni imponere ſtudentes,quæſiuimus facta in ipſis. Et cũ XXIV.
cognouimus per lectionem,quamplurima horum neque cum diligentia prouenerunt,neque fide-
liter,neque per iuſtitiam memorati Patres eiectionem ſuſtinuerunt,neque tamquam aliquid amo
uerint de his quæ in recta fide ſeruabantur:neceſſarium putauimus, petitioni totius populi ſimul
cum mulieribus & pueris,ac totius dignitatis ac militiæ, atque etiam monachici ordinis ſedulo
clamantium ſecundum exhibitos libellos cum omni veritate ſatisfacere; vt ſecundum quod ſan-
ctæ memoriæ Paulus,& Ioannes,*nempe Chryſoſtomus*,& Flauianus Patres huius regiæ vrbis reuo-
cati fuerunt, ſic & ipſi huiuſmodi honoris in ſacris libris memoria digni facti ſint. Quæ ergo

 conſidera-

cõſideranimus & reformauimus,honeſtum exiſtimauimus ad veſtram beatitudinem deducere,& A
per ipſam pijſſimo Imperarori noſtro.

XXV. De reſtituẽdis alijs Orthodoxis exulibus.

Secundum capitulum in libellis continebatur,vt qui propter eau ſam prædictorũ Patrum(Eu-
phemij dicimus & Macedonij)banniti fuerunt & fugati,reuerſi teſtituantur proprijs gradib. Quo
niam igitur iuſta petitio eſt,& primæ conſequens:deliberauimus,vt prædicti adiuuentur,& addu-
cantur ad pijſſimum & ſereniſſimuni Imperatorem noſtrum.

XXVI.

Tertium capitulum in petitione continebatur,vt pro maiori ſcripturarum auctoramento ſan
cta & Magna Synodus trecentorum decem & octo Patrum congregatorum in Nicæa, qui ſanctũ
fidei Symbolum definierunt & acclamarunt,in quo baptizati ſumus & baptizamus , & quæ Con-
ſtantinopoli ſub Nectario ſanctæ memoriæ congregata eſt,& prædictum ſanctum Symbolum tre
centorum decem & octo Patrum confirmauit,ponatur in ſacris Diptychis.] deſideratur compro-
batio duorum reliquorum Conciliorum Epheſini & Chalcedonenſis,quæ pariter ab ipſis proba-
ta conſtat ex ijs quæ inferius in eadem epiſtola leguntur,in qua iſta ſequuntur : Quoniam igitur
honeſta petitio eſt(quod enim pro vtilitate Eccleſiaſtici ſtatus factum ſit) dignũ iudicauimus iux
ta acclamationes populi,& acclamationem veſtræ beatitudinis,& ſecundum porrectum libellum B
a venerabilibus Archimandritis & monachis,ipſas ſanctas Synodos in Diptychis prædicari.

XXVII. De nomine S. Leonis in Diptycha reſtituendo.

Quartum capitulum in petitione venerabilium monachorum continebatur, vt nomen ſanctæ
memoriæ Præſulis Romanorum Leonis in ſacris libris ſimiliter prædicetur,iuxta quod exclama-
tiones populi ſupra & ſedulo factæ ſunt.Quoniam igitur Chalcedonenſis Synodus non ſolũ Leonis
ſanctæ memoriæ,verum etiam & Cyrilli Alexandrinorum a Deo amati paſtoris memoriam in Or
thodoxa fide fecit;& Cyrillus quidem Alexandrinus in Diptychis prædicatur , Leo autem ſanctæ
memoriæ non prædicatur:iuſtum putauimus,vt quod deficit,ſuppleatur. Et quia æqualiter ab hac
ſancta Synodo pro ſtatu Orthodoxæ fidei honorati ſunt,ſimiliter & in ſacris Diptychis pro vtili-
tate & pace Eccleſiæ prædicentur.] Quod autem ijdem in Synodo ſacerdotes tradant æqualiter p̃
dicatos eſſe Leonem in Concilio Chalcedonenſi,atque Cyrillum in Epheſino,ſic intelligas,quod
Cyrillus ei præſuit,vices(vt ſuo loco dictum eſt)gerens Romani Pontificis:cum tamen magna ſit
differentia inter primarios magiſtratus,& delegatos ab eis.

XXVIII. De damnatione Seueri Epiſcopi Antiocheni.

Quintum capitulum in ipſis petitionibus continebatur,vt attentata contra ſanctam Chalce-
donenſem Synodum remouerentur,& blaſphema verba contra ipſam auferantur *: per Seuerũ di- C
co,qui eſt in Antiochia,indiſpoſite & perperam prolata anathemati ſubijciantur,ſicut ſedulæ ac-
clamationes populi factæ ſunt.Quoniam igitur oportebat & de iſto formam conuenientem Eccle
ſiaſtico ſtatui proferre:neceſſarium iudicauimus,primum blaſphema ipſius verba in medio totius
Synodi legi ad redargutionem eorum quæ ab ipſo præſcripta fuerunt . Habent itaq. ſic de verbo
ad verbum attentata & blaſphemata ab ipſo aduerſus ſanctam Synodum: Quæ a Synodo eo tem-
pore in Chalcedone congregata formata fuerunt ac ſtabilita,& eos qui pro ipſa pugnant, anathe-
matizamus.Hæc eſt illius ſceleſtæ vocis blaſphemia:ſed non ſolum immunis hæc, verum etiã aliæ
plurimæ blaſphemiæ in libris ipſius proclamantur in hac regia vrbe ; quibus orthodoxiæ amato-
res incidentes,derident ipſius phreneſim,qui ſpurie fertur.

* effundantur

XXIX.

Quoniam igitur hoc accuſatum habet redargutionem non ſolum ex prædicta voce , ſed ex eo
quod ſcriptum eſt,& ex alijs pluribus blaſphemijs turpiſſimæ eius linguæ contra hanc ſanctã Sy-
nodum:idcirco hunc iuſte perpetuo anathemati & nos ſubmittimus,omni honore,nomine,digni-
tate,& operatione,Chriſtiano,aut ſacerdoti conueniente,vel conuenire valente priuantes,& nudũ
diuinæ communionis ſecundum Eccleſiaſticos canones ſtatuentes,contra quos & blaſphemare & D
calumniari ſanctam Chalcedonenſem Synodum conatus eſt,quæ ſpecialiter ſignauit Symbolum
trecentorum decem & octo ſanctorum Patrum qui in Nicæa cõuenerunt,& quæ immotum ac im
mutilatum ipſum exiſtere prædicauit;ſicut & ſancti Patres,qui Conſtantinopoli, & qui in Ephe-
ſo conuenerunt,ſimiliter confirmauerunt,cum quibus & ſancta Chalcedonenſis Synodus ſimilia
defendit,& reſplendere vbique hoc iuſſit.

XXX.

Quapropter non ſolum tamquam blaſphemum,ſed & tamquam calumniatorem, & omnib.
ſanctis Synodis per iſtam Synodum iniuriantem,prædictum Seuerum omni honore deſtitutum eſ
ſe ſtatuentes,anathemati ſubiicimus.Hæc a nobis examinata & formata,ad ſanctum nũcium tuæ
beatitudinis feſtinanter exarauimus,& propria manu ſubſcripſimus , & afferri ſubordinauimus
exhibitos nobis libellos ad agnitionem veritatis : vt & hæc per veſtram beatitudinem veniant ad
potentiſſimum & ſereniſſimum Imperatorem noſtrum,& ad pijſſimam ac Deo amantiſſimã Au-
guſtam,& ad glorioſum ipſorum ac magnum Senatum.]hactenus Synodalis relatio, cui poſt ſub-
ſcriptionem quadraginta Epiſcoporum adiectus legitur monachorum libellus.

XXXI.

Fuerunt hi primi flores,quos poſt diuturnam hiemalem brumam Orientalis terra produxit, E
quæ hactenus ſub maledictione diuina nonniſi tribulos atq.ſpinas genuerat. Vt merito tunc Fide-
libus illud Canticorum [a] occinere licuerit:Flores apparuerunt in terra noſtra:ficus protulit groſ
ſos. Vineæ florentes dederunt odorem ſuum.]Verum flores & non fructus,groſſi & non ficus,odor
& non ſapor iſta fuerunt,quouſq.ſapientis manu agricolæ infructuoſi palmites non fuerunt exci-
ſi.Intellexiſti enim vna cum fidei Catholicæ profeſſione,approbationeque ſacroſancti Chalcedo-
nenſis Concilij,ſimulque reſtitutione nominis S.Leonis Papæ in ſacras tabulas,atque conclama-
ta & in Synodo & in eccleſia damnatione Seueri & aliorum hæreticorum, his omnibus ſcite pro-
beque tranſactis,admiſta zizania eſſe tritico,cum ab eiſdem reddita ſunt nomina Euphemij & Ma
cedonij Conſtantinopolitanorum Antiſtitum propter fidem exulum, pariterque in ſacra Dipty-
cha reuocata;quos conſtat in ſchiſmate tanta paſſos , neque fuiſſe receptos in communionem ab
Apoſtolica ſede ob retentum ab ipſis pertinaciter nimis nomen Acacij ſchiſmatici & hæretico-
rum communione polluti.hi,inquam,infructuoſi palmites Apoſtolica prius fuerunt præcidendi
falce,

a Cant.2.

In quibus Orientales iſta ſancientes defecerunt.

Digitized by Google

A falce, vt culta vinea dignos fructus afferret.
Quamuis enim alia cuncta cum a populo recte in eccleſia petita, tum ab Epiſcopis in Synodo XXXII.
ſancte pieq. definita videri poſſint; vtpote quæ pro defenſione Catholicæ fidei, & alleuatione op- *Euphemij &*
preſſorum ab hæreticis, & condemnatione hæreticorum ſtatuta eſſent: illud tamen cōſtat perperā *Macedonij no-*
a populo flagitatū, & a Synodo turpius conceſſum ac decreto ſancito firmatū, vt nomina eorumdē *mina perperā*
Epiſcoporum, quæ iam antea licet ab hæreticis e ſacris Diptychis deleta fuerant, in eaſdem Eccle- *reddita Dipty*
ſiaſticas tabulas inferrentur. Quamobrem cum poſtea hæc reſciſſet Hormiſda Pontifex [a] per le- *chis.*
gatos quos Conſtantinopolim miſit (vt ſuo loco dicemus) egit Apoſtolica auctoritate, vt reſtituta a Ex ſuggeſt.
in Diptycha eorumdem nomina Euphemij & Macedonij vna cum nomine Acacij eiuſdem ciuita Germani & Pu-
tis Epiſcopi iterum e ſacris tabulis expungerentur. lion extat inter
Eſt profecto magna admiratione dignum, quæ tantæ ciuitatis tam frequens populus vna cum Hormiſdę epiſto
monachis atque clericis tanta inſtantia petijſſet, & congregati in Synodis ſiue Conſtantinopoli, las tom. 1 epiſt. Rom. Pont.
ſiue in Syria, & vbique locorum in Oriente Orthodoxi Epiſcopi ſtabilijſſent, in vnam eamdemq. XXXIII.
ſententiam conſpirantibus omnibus Orientalibus Orthodoxis Epiſcopis, conſentiente præſertim *Quæ ab Apo-*
B Imperatore, cum vnus tantum diſſentire inuenitur Romanus Epiſcopus, omnia mox labefactata, *ſtolica ſede et*
ſua ſponte nullo negotio corruere: Vnius itaque dumtaxat facultas fuit Hormiſdæ Romani Pon *Synodi ſint ab*
tificis, vt quæ ab omnibus probata eſſent, irrita prorſus redderentur; qui potuit eoſdem ad ea om *olita.*
nia abroganda atq. penitus delenda compellere. Eluxit plane & ea in re, quantus eſſet in vniuerſa
Eccleſia moderanda vigor Apoſtolicæ ſedis. Sed de his pluribus ſuo loco inferius agendum erit.
Reliqua vero, quæ in eadem Conſtantinopolitana Synodo tum pro firmitate Chalcedonenſis Con
cilij, tum etiam contra Seuerum & alios Eutychianos hæreticos decreta fuere, ab eodem Romano
Pontifice rata habita ſunt, & nouis accedentibus ſcriptis firmata, atque fortius roborata.
His igitur in Synodo Conſtantinopolitana decretis, curæ fuit Ioannis Conſtantinopolitani XXXIV.
Epiſcopi de omnibus certiores reddere omnes Orientis Epiſcopos, ad quos etiam vna cum Syno-
dalibus litteris Actorum publicorum exemplaria, tum rerum geſtarum in magna eccleſia, tum q̄
in Synodo definita fuiſſent, miſit. Qualesnam autem eiuſmodi litteræ fuerint, ex iis quas dedit ad
Ioannem Hieroſolymorum Epiſcopum, reliquas intelligere ſatis valeas. Extant ipſæ quidem per-
breues recitatæ in eadem Synodo verbis iſtis [b]: b Eod Synod. Act. 1.
C Chriſtus Deus noſter, qui eiuſdem animæ & fidei hominibus vinculum charitatis in pace de- XXXV.
dit, quæ ab ipſis geſta ſunt, communia eſſe, tutum ducit. Quoniam igitur diuinus quidam cælitus *Epiſt. Ioan. ad*
motus fuit Chriſtianiſſimi populi huius regiæ ciuitatis; ac omnia ab ipſo exclamata, & a me pro- *Epiſco; ū Hie*
nunciata, mundo manifeſta ſunt: neceſſarium putaui tuæ ſignificare charitati, vt cum hæc Spiritus *roſolymita-*
ſancti operatione cognoueris, verbo veritatis confirmeris: maxime quæ ſancta Synodus congrega *num.*
ta petitione totius monaſtici ordinis definiuit in ſcripturis, & quæ definiuit, tuæ ſanctitati quam ce
leriter mittere ſtuduimus.] hactenus Ioannes ad Ioannem. Eiuſdem plane ſunt argumenti, quæ eo
dem tempore ſcripſit idem Conſtantinopolitanus Epiſcopus ad Epiphanium Archiepiſcopū Ty
ri, quarum eſt exordium: Deus qui omnia ad vtilitatem deſuper diſpenſat, &c.]
Cum igitur iſtiuſmodi adeo læta per litteras Ioannis vniuerſo orbi Orientali innotuiſſet; atq. XXXVI.
ex miſſis Actorum exemplaribus pariter certum exploratumq. in omnibus redditum eſſet, Iuſtinū
nouum Auguſtum eſſe Catholicum, atq. fidei Orthodoxæ patrocinari: mox erectus eſt animus Or
thodoxorum Epiſcoporum, illorumq. potiſſimum, qui timore perſecutionis ſub Anaſtaſio Impera
tore vel latebras captaſſent, vel communicationi hæreticorum ſe turpiter miſcuiſſent. Illo itaque
D mortuo, vt ceſſauit exactor (ſicut eſt ſermo [c] propheticus) quieuit tributum: ad imperitam ex in c Iſai. 14.
ſperato pacem Eccleſiæ reſpirare cœperunt, & ſub Orthodoxi Imperatoris patrocinio ſumere in-
gentes ſpiritus Epiſcopi omnes, quibus vel exiguus ſaltem vitalis calor Catholicæ fidei reliquus
adhuc erat. Excitati vero huiuſcemodi Conſtantinopolitani Antiſtitis litteris, veluti milites claſſi *Frequentes Sy*
co, exurgunt omnes, & in vltionem impietatis armantur, coeunt ſimul iūgentes ſpirituales copias: *nodi in Orien-*
in diuerſis enim prouincijs delectum habentes, Orthodoxos conuocant ad Synodos celebrandas *te pro fide Ca-*
Epiſcopos; in quibus aduerſus impietatem & impios ardentioribus animis concertantes, hos & il *tholica.*
lam cum eius ſectatoribus ſternūt: ſicque ſtratam atq. proſtratam fidem Catholicam erigunt, & in
priſtino maieſtatis ſuæ throno honorifice collocant: ſimulq. Synodales reddunt ad Synodum Con
ſtantinopolitanam epiſtolas, quibus tum ſe confirmare cuncta quę eſſent acta ſignificant; tum etiā
ipſam veluti aculeatis ſtimulis ad perfectam deſtructionem hæreticorum, Seueri potiſſimum ac
ſociorum, impellunt.
Quot autem ea de cauſa hoc anno coiuerint Orthodoxorum Synodi in Oriente, neſcitur qui- XXXVII.
dem: ſed in ſingulis prouincijs eas celebratas eſſe, collectus ſimul Epiſcoporum numerus, qui reb.
E geſtis pro fide Catholica, ipſiq. veræ fidei ſubſcripſere, facile perſuadet. Etenim Ruſticus Romanę
Eccleſiæ diaconus Cardinalis huius ſæculi ſcriptor luculentiſſimus, dū contra Acephalos per dia- d Extat to. 4. Bi
logiſmum diſputat [d], teſtatur duo mille & quingentos ſacerdotes ſub hoc eodem Iuſtino Impe- blio. ſanct. nou. e-
ratore probaſſe Catholicam fidem; nam ait: Sufficeret tibi vnica auctoritas Synodi vniuerſalis, quę dit. col. 1174.
toties cunctarum Eccleſiarum conſona ſententia confirmata eſt tam per encyclicas epiſtolas, re- *Ingens nume-*
gnante Leone, quam per libellos ſacerdotum forſan duorum millium & quingentorum, imperan *rus Orthodoxo*
te Iuſtino, poſt ſchiſma Petri Alexandrini, & Acacij Conſtantinopolitani.] hæc ipſe. Sed vt tantæ *rum fidem Ca*
meſſis paucas ſaltem ſpicas, quæ ſuperfuerunt, in aream inferamus; hic duarum tantummodo Sy- *tholicam pro-*
nodorum, quæ extant, Hieroſolymitanæ videlicet atque Tyriæ, Synodales epiſtolas deſcribemus, *ban. ium.*
necnon litterarum clericorum & monachorum Apameorum & Antiochenorum fragmenta ſcitu
digniſſima ad horum temporum res ab hæreticis geſtas pernoſcendas, cum ex iiſdem nefanda hæ
reticorū opera tenebrarū prodantur in lucem. Atque primū quæ a Hieroſolymorū Synodo, cui in- e eadem Synod.
terfuerunt Epi triginta tres, & a Ioanne Hieroſolymitano ſcripta eſt, hic recitetur; quæ ſic ſe hēt [e]: contra Anthim. Act. 1.
Domino

Digitized by Google

XXXVIII. *Synodalis epi. Concilij Hier.*

Domino meo, Deo amantiſſimo & ſanctiſſimo comminiſtro Ioanni, & ſanctæ Synodo in Cõſtantinopoli congregatæ, Ioannes Dei miſeratione Epiſcopus Hieroſolymorum, & ſancta Synodus trium Palæſtinarum exiſtens ſub ſanctis locis Chriſti Dei omnium in Domino ſalutem. A

a Geneſ 45. b 2 Cor. 7. c Pſal. 121. d Pſal 76. e Pſal. 135. f Pſal. 105. g 1. Reg 3.

Quoniam duplex eſt lacrymarum motus, alter quidem qui in dolorem fert, alter vero qui in lætitiam (nam Ioſeph Patriarcha [a] cum recognoſceretur a fratribus, magno & intimo deſiderio lacrymatus eſt; Paulus vas electionis dicit [b], quod triſtitia mundi mortem operatur; quæ autem ſecundum Deum eſt, ſalutem) incidentes nos illacrymabiliter in his quæ a veſtra ſanctitate geſta ac ſcripta ſunt, repleti lætitia ſumus, ita vt nos magno cum Propheta Dauid [c] dicamus: Lætati ſumus in his quæ dicta ſunt nobis, in domum Domini ibimus. & hoc [d]: Hæc eſt mutatio dexteræ Excelſi. & illud [e]: Confitemini Deo deorum, qui facit mirabilia magna ſolus, quoniam in ſæculũ miſericordia eius. & illud [f]: Quis loquetur potentias Domini, auditas faciet omnes laudationes eius? Ecce enim Deus dicit per Samuelem [g]; Facio opera mea in Iſrael, vt omnis qui audit, crepitent ambæ aures eius. Hæc & temporibus noſtris opere prouenerunt.

XXXIX. *De impietate Seueri.*

h Act. 21. i Hier. 1. k Matth. 16. l Num. 22. 23.

Nam abominationem illam deſolationis, monſtrum peſtiferum, Seuerum dicimus, qui iniquitatem in altum locutus eſt per ſua blaſphema verba contra ſanctam Magnam & œcumenicã Chalcedonenſem Synodum dicta; cuius neque principium cognitum eſt nobis, neque qs ſit; qui Antiochenam ſedem inique ac tyrannice ac contra Eccleſiaſticos canones ſubripuit; & qui ſecundum illum Aegyptium [h] in Actibus, concitauit & induxit in eremum ſicarios; anathemati ſubiecit, & alienum fecit ab omni ſacerdotali collegio & dignitate & honore per veſtram ſanctitatem, quæ malum odit. Qui enim dedit Hieremiæ [i] Prophetæ ſuperædificare & demoliri, eradicare & plantare, & Petro Apoſtolorum [k] principi ſoluere & ligare; hic communiter donauit ſacerdotio. Sanctiſſimos itaque & Deo dilectos monachos, qui ſub magna illa & regia ciuitate habitant, atque etiam ipſius Deo dilectum populum propter Dei zelum laudamus: quoniam & vſque ad mortem perſtiterunt, vt lupum Antiochenæ ciuitatis de paſcuis ouium expellerent: qui ſe ipſum occultabat quidem, ſed magis nocere conabantur, quam ipſe poſſet. Qui ſecundum illud Balac [l], maledicere conabatur, quem Dominus non maledixit. In caput ipſius omnes maledictiones euenerunt: & benedictus eſt Iſrael, qui intelligit. Et perijt quidem Balac, ſimili modo & Balaam vates, qui opera actuum ſuorum ſuſcepit, & anathematizatus eſt, & ille cum ſeruo otioſo & malo pœnam ſuſtinet.] his adijcit plura, quibus ſe confirmare, rataq. habere demonſtrat cũcta quæ pro confirmatione Concilij Chalcedonenſis, & pro reſtituendis nominibus Orthodoxorum, & damnatione hæreticorum ab ipſa Synodo Conſtantinopolitana acta eſſent. Ad finem vero eiuſdem Synodalis epiſtolæ, ſymbola communicationis adiungens, hæc ait: Congratulantes itaque in his veſtræ ſanctitati, & conſentientibus his quæ a vobis facta & ſcripta ſunt, & vobis communicatiui exiſtentes, propheticum [m] illud eloquium dicimus: Celebra Iuda feſtiuitates tuas, redde Domino vota tua; ideo non appoſuiſti vt ires in vetuſtatem. Nobiſcum ergo eadem orate, ſanctiſſimi: communia enim ſacerdotum ſunt. Et ſanctam & glorificatam Virginem Dei genitricem Mariam vna nobiſcum ſupplicate intercedere pro pace ſanctarum Eccleſiarum, & victoria & perpetuitate pijſſimi & sereniſſimi Imperatoris.] huc uſque Synodalis epiſtola Hieroſolymitani Concilij. B C

m Num. 1.

XL. *De Synodo Tyri collecta.*

Quam autem Tyri conueniſſe hoc anno Synodum diximus, habent Acta publica recitata in dicta Synodo, celebratam eſſe decima ſexta die menſis Septembris, hoc videlicet anno, inchoante Indictione duodecima. A qua itidem nomine Epiphanij Tyri Epiſcopi & collegarum ſibi ſubiectorum Antiſtitum miſſæ ſunt litteræ Synodales ad Ioannem Conſtantinopolitanum Epiſcopum, a quo idem Epiphanius alias (vt diximus) antea acceperat. eſt harum exordiũ: Benedictus Deus pacis Dominus, &c.] quibus ea quæ bene geſta eſſent in Conſtantinopolitana Synodo comprobãt, præſertim vero quæ aduerſus impium Seuerum decreta eſſent; de quo nefario pſeudoepiſcopo iſta ſubijciunt [n]: D

n Extant in eadem Syn. tom. 2. Concil.

XLI. *Quæ Seuerus contra Canones præſumpſerit.*

Quiſnam ſermo ſufficiat ad enumerationem eorum, quibus ille, *Seuerus ſcilicet*, peccauit contra diuinos canones & Eccleſiaſticum ordinem? Erexit ſupercilium in arrogantiam, & faſtuoſus in anathematizationibus videtur, in homilijs & impijs conſcriptionibus aduerſus ſanctos Patres; & quod verius eſt, aduerſus ſpiritualem doctrinam diuinorum Apoſtolorum ipſe ſe ipſum in redargutionem diſponit in vniuerſis vanis ſermonibus, quos ſcripſit. Etenim conuenit in impia hæreſi poſitos & mẽtem perturbare, & non ſufficere vſque ad finem cooperire morbum quem habẽt, & qui ipſorum corrodit intellectum. Sed non fuit ita audax, vt imponeret vinculum ex auctoritate, quo ſepararet clericos aliarum ciuitatum a communione diuina, neque conſenſu ſuorum Epiſcoporum? Quid autem quod præſumpſit alienos clericos canonice ligatos a proprijs Epiſcopis ad ipſum confluentes, per prædicationem animæ corruptiuam ab ipſo ſubornatos, & ad ſuam communionem aſſumptos, ſine permiſſione eius qui ligauerat, permittere in Eccleſiaſticis miniſterijs miniſtrare? & vtrumque horum peregit in Tyrijs. Sed & eos qui dignitatem presbyteralem acceperant, & in principio ſe opponebant ipſi vanæ vociferanti impiam doctrinam, poſtea vero ſecum cõcordantes, parauit in habitu diaconatus miniſtrare, iniuſte ipſos honore presbyteratus priuans. Cum enim qui ipſos ordinauerat, non potuerit ſupplantare, vt ſuæ doctrinæ condeſcẽderet; huius occaſione ordinationem ab ipſo impoſitam exuit: quod iam ab ipſo in ciuitate Arcenenſi factum fuerat. E

XLII. *Alia eiuſdem Seueri impia facta.*

Inſuper autem nonne fuit extendens temeritatem ſuam, qui adulterando diuinos canones, in alienis diœceſibus ordinat ſuffraganeos, alibi autem paramonarios, credens ſufficienter habere? Hac via intendit impugnare & diſſoluere iura ab Epiſcopis & ſacris canonibus deſtituta. Ad teſtimonium autem horum eſt accipere Tripolitanã, item & ipſam Arcenenſem Eccleſias. Apparet etiam quod fuit auſus permittere Epiſcopos ordinare in diœceſi alterius ciuitatis, cuius Epiſcopus adhuc ſupererat. Miniſter autem fuit Stephanus Epiſcopus Orthoſienſis, qui auſus fuit manũ

ponere

A ponere in diœceſi Antaradenſi, ſuperſtite adhuc Theodoſio bonæ memoriæ Epiſcopo prædictæ ciuitatis. Quid autem dicemus & ad id quod per totum Orbem (vt ita dicamus) diuulgatum eſt? ſi verum eſt quod accepit ordinationem presbyteri ſibi a ſchiſmaticis datam, & alijs rurſum ipſam ordinationem communicat: quod cum ſtudio fecit, feſtinans naneiſci rationalium ouium ouile Antiochenum & omnis alterius Orthodoxæ Eccleſiæ, & in perditionem traducere ſua abominabili & ſceleſta voce, qua vermes portat, ex quibus ipſe ſibi theſaurizauit, nihil ſanum aut rectum erga Orthodoxam fidem loquens, ſed eſt ei turpiſſimarum actionum ambitio erga eos qui ab ipſo poſſeſſionati ſunt, duplici exinde apparente peccato quod ad maiorẽ damnationẽ ipſum repræſentat.

XLIII.

Primum quidem collectio auri Eccleſiaſticarum rerum Antiochenæ Eccleſiæ, quæ diſſipãtur & diſperguntur, & ad incurabilem reſtaurationem conſtitutæ ſunt. Secundum, quod iis qui ex poſſeſſionibus aluntur, mandauit omnem concitare turbationem, & omnem tumultum in eccleſiis ciuitatis diſpergere, ac etiam in clauſtris monaſteriorum: & ſemina ſchiſmaticorum ab ipſo ſparſa ſunt. Ad quod eſt accipere ipſum aperte repugnare diuinis doctrinis in ſacris Euãgelijs proclamatis magni [a] Dei & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, ipſo quidem pacem prædicante, & ipſam inqui- (a Tit. 2.) B rere, & ſcandala abominari, & ipſis qui ipſorum cauſa ſunt ligare ad collum lapidem molarem, & ipſum mergere in profundum, ſicut ſcriptum eſt [b]. (b Math. 18.) At hæc quidem deſiderabilia ſunt Seuero impio. Pacis auctorem omnino refugit. Quod quidẽ ſi per quodlibet percurrere conaremur, infinita nobis eſſet oratio. Verumtamen hæc diximus, & multitudinem prætermiſſorum alijs enarrare cõceſſimus. Ita ſane: etenim videntur iſta leuiſſima reſpectu aliorum quæ a clero narrantur, & ab Epiſcopis Secundæ Syriæ dicta reperiuntur, de quibus inferius erit ſermo.

XLIV.

Adijcit his Epiphanius quæ Ioannes clericus paramonarius Tyriæ Eccleſiæ Seuero addictus nefanda patrarit: hic enim Tyro recedens, eidemq. Seuero Antiochiam proficiſcens inhærens, rurſum Tyrum rediens more latronis in eam Eccleſiam graſſatus eſt; de quo hæc præter cetera in eadem epiſtola habet: Inter alia & venerabilis Crux lapidata eſt ab his qui cum ipſo nidificant in prædicto oratorio Dei genitricis. Et quidam de multitudine Chriſtianorũ & venerabilium clericorũ flagellati fuerunt. Contigit autem & me Tyrorum Epiſcopum vſq. ad mortem periclitari, propterea quod ipſe cum ijs qui ſibi aſſentiuntur, inſidias parabant.] Vidiſti qualia eſſe ſoleant opera hæreticorum Crucis Chriſti inimicorum. Habent plane quibus manus exoſculentur recentiores hæ- (*Sacrilega facta hæreticorũ in Crucem inſanientium.*) C retici, dum Crucis ſignum grauioribus afficiunt ignominijs; vtpote qui ex aduerſo contra Chriſtũ bellantes, contraria a principe tenebrarum, ſub quo militant, accepta teſſera, aduerſus Chriſti ſignum & eo ſignatos inſaniunt. Hæc & alia Epiphanius cum ſuis coepiſcopis, profeſſus ſe cuncta rata habere quæ in Synodo Conſtantinopolitana facta eſſent. Addit vero ad poſtremum ſe perfeciſſe quod ab eis decretum eſt, nempe vt nomina Euphemij & Macedonij exulum pro fide Epiſcoporum defunctorum in ſacras tabulas reſtituerentur: ſed rogat ita pariter agere, vt & S. Flauianus Orthodoxus Antiochenus Epiſcopus in exilio mortuus ſacris Diptychis redderetur. Hæc Tyri.

XLV.

Sed & Epiſcopi Secundæ Syriæ probantes quæ Conſtantinopoli aduerſus hæreticos geſta eſſent, reddiderunt pariter litteras Conſtantinopolim ad Ioannem eius ciuitatis Epiſcopum. eſt ipſarum exordium [c]: Cum aſpeximus ad futuram, &c.] quibus ſcelera Seueri & Petri Apameæ inuaſoris Eccleſiæ ſummatim perſtricta paucis his narrant: Qualia enim ſunt, in libellis nobis oblatis a venerabili clero Apamearum, & ab ordine venerabilium monachorum, pereque percurri, homicidia, ebrietates, actus præſumptuoſos, obſidiones monaſteriorum venerabilium, impudicarũ mulierum introductiones in ſacris & intemeratis templis, periuria, blaſphemias, ordinationes cũ D datione pecuniarum, & his horridiora & maiora, quam ſecundum naturam humanarum reſũ dici poſſint.] hæc & alia ipſi, quibus iunxerunt libellos oblatos a clero Apameæ & a monachis Syriæ. (*De litteris Epiſcoporum ſecũdæ Syriæ.*) (c Extant in dicta Synodo contra Antimũ. Act. 1.)

XLVI.

Clericorũ Apameæ libellus ſic incipit: Propriũ ſacerdotij & honeſtæ pollicitationis, &c.] quo quidẽ horrenda nefandaq. perpetrata a Petro ſcelera enarrant; atq. primum ſunt queſti, ſacroſancta Eccleſiaſtica dogmata, quæ a ſancta Romana ſede in alias deriuata ſunt Eccleſias, opera nefandorum hæreticorum eſſe labefactata, penituſq. corrupta per impium Seuerum Antiochenæ ſedis inuaſorem, & Petrum, qui ſe intruſit in Eccleſiam Apameæ; quo auctore ſicut fidei Catholicæ, ita & ſacrorum canonum profligatio facta eſſet, atq. deſtructio paradiſi, cum videlicet ſanctos, qui ex hac vita migraſſent, anathematizarit Epiſcopos, deleueritq. eorum nomina ex ſacro Eccleſiæ Albo, eorumdemq. imagines aboleuerit, pingique fecerit loco ipſorum Dioſcorum & alios hæreticos condemnatos. Inſuper quod ita percitus, comminatus in lectores, eiuſmodi prompſerit in blaſphemiam homo nefandus, dicens: Niſi tacebitis, in ſubdiaconos vos redigam: & ipſe qui crucifixus eſt, deſcendens non liberabit vos de manibus meis.] & alia occaſione illud etiam aliquando putidum os euomuit: Anathema ſit factis tranſactionibus, etiam ſi Paulus Apoſtolus reſuſcitatus poſt E me ſedebit in ſede iſta, qui quæreret & peteret rationes iſtas, aut diceret ei quicquam.] ita teſtes depoſuere; dictumque inſuper illud: Omnia altaria & eccleſias comburet * Deus, & faciet * vallem * vnam.] (*Ex libello clericorum Apameæ Petri ſcelera.*) (* comburat * faciat * collem)

XLVII.

Quam præterea monſtrum iſtud impuris eſſet moribus, totumq. reſperſum cœno libidinum, ijdem ſubdentes oſtendunt ampliſſimis notis: nempe ipſum cum infamibus mulieribus ſermones miſcuiſſe in eccleſia impudicos: Et quod in baptiſterio eccleſiæ ſanctæ Mariæ, poſita illic quadam femina Maria ad baptiſmum nudata, ipſe nefarius intrans in baptiſterium ſolus, eiectis omnibus, cum illa permãſerit: Habuiſſeq. etiam in delicijs ſubintroductam feminam Stephanam cognomẽtô Pterouolam degentem in monaſterio, ad eamq. introire pro animi voluntate, teſtati ſunt: Quodque celebrans incruentum ſacrificium, oculos ad mulieres conuerſos haberet, excreationibuſque eas ad reciprocum excitaret intuitum, ſputis interea libidinis nuncijs inquinans ſacrum altaris tegumentum: Sed & quod armatis ſceleratorum turmis impetum fecerit in monaſterium S. Dorothei, in quod introduxerit, pulſis & flagellatis monachis, meretrices, illic ſaltantes, & obſcœna que (*Turpitudines Petri Apamea.*)

que

que nefanda patrantes. Addiderunt & ab eodem corruptam vxorem militis, eamdemq. fuga lap- A
ſam haud ferre ſuſtinentem turpiſſimi hominis fœditatem. De ordinationibus inſuper adiecerũt
ab eodem venundari ſolitis, & alijs nefarijs eius operibus, quæ quidem textui corrupto mẽda in
hærentia reddunt obſcura. At non prætereundum illud inter alia ipſi Petro crimini datum, quod
candida indutus veſte ſpectatus incederet præter ſacerdotum morem. Vides quales eſſe ſoleant,
quos ad deſtructionem Catholicæ fidei antiquus hoſtis immittit. Subſcripſerunt epiſtolæ clerici
omnes eiuſdem Eccleſiæ Apameæ profeſſi fidem Catholicam. Addiderunt autem his litteris poſt
ſubſcriptionem ijdem clerici ad eoſdem Orthodoxos Epiſcopos Syriæ in Synodo congregatos con
teſtationem, qua petierunt a ſe ſcriptam epiſtolam mitti Conſtantinopolim, atq. operam dare, vt
eadem ab ipſis ſcripta nota fierent Imperatori ac magiſtratibus: quod diligenter præſtitum eſt: in
ſuper & acclamationes ab ijſdem Apameæ Eccleſiæ clericis factas iisdem ſubijci voluerunt, quib.
& declamata fuere eiuſdem Petri ſcelera, eademq. omnia poſtea in Synodo contra Antimum ha-
bita recitata. Hactenus de his quæ a clericis ſunt miſſæ querelæ.

XLVIII.

Quanta monachi paſſi ſint ab hæreticis.

Sed & a monachis eiuſdem Eccleſiæ Apameæ oblatæ ſunt (vt dictum eſt) litteræ, ſiue libellus
ijſdem Syriæ Epiſcopis: eſt autem eius exordium [a]: Docuerunt nos diuinæ Scripturæ.] qui & in- B
ferius de his quæ paſſi eſſent ab hæreticis ſanctiſſimi monachi fidei Orthodoxæ cultores, hiſtoriã
recitant memoria plane dignam; cum eadem quæ narrant ſceleratorum hominũ impia facta, ſint
ipſa Sanctorum trophæa atq. coronæ. Sed eos audi: Alios quidem (inquiunt) corripuerunt, alios ve
ro in captiuitatem traxerunt, nonnullos nudos veſtibus conſtituerunt, & alios detritis corruptiſq.
veſtibus, tamquam in ignominioſa vita ſecundum illorum opinionem triumpharunt. Nos quidẽ
in his quæ facta ſunt, merito gloriabamur, paſſiones & ſanctas plagas pro Chriſto Deo noſtro cũ
omni bona ſpe ſuſtinentes. Verum cum tam magnas offenſiones paruas putauerint, immittunt ad
eremum exercitum ruſticorum maiorem iſto; & ſecundum impetum faciendo contra prædictum
monaſterium, partem muri diruunt, & noctis tempore ſubintrant, & quoſdam interficiunt, pluri-
mos vero verberant, & mediocrem ſubſtantiam monaſterij ſubripiunt, & pro magnis lamentatio
nibus trophæa iniqua contra fidem faciebant.] & inferius: Iterum & Petrus contra ciuitatem Apa
mearum excitatur.] & paulo poſt: Irrationabilem audaciam iuuentutis immittit ſæpius venerabili
monaſterio ſancti Dorothei, protrahens multitudinem publicarum feminarum huic accommoda
tam; in quo illud dedecoris commiſcuit in eis: nam meretrices erant & nullatenus nobiles: & per- C
cutiens ibi venerabiles monachos, trahit ad ciuitatem, & in carcerem detrudit, & hoc ſæpius face-
re non ceſſauit.] ac rurſum: Si autem & homicidia dicere audebimus, in quibus ſæpius manus tin-
xit: quis Chriſtianorum Orthodoxorum videns ſanguinem altaribus reſperſum, nõ compungetur
dicere, immo & ſilentio deligeret talia occultare?

XLIX.

Quæ in Monaſteria Petrus hæreticus perpetrarit.

Verum ſi rurſus renouaremus præcedentia facta & perpetrata in Oragorum monaſterio: quę
charta ſufficeret ad enumerationem tantorum delictorum? Non enim pigritauerunt, ſicut in obſi
dione, deſtruere monaſterium, & accipere cauſam captiuandi monachos ibidem pſallentes: qui
quamquam ad modicum lapſi ſint, demum tamen veritatis verbum dilexerunt, & coniunctionẽ
communionis noſtræ amplexati ſunt. Pugnam in Lariſſa factam, & nefandam furiam Fauſti, &
quos inhumaniter ſagittis deiecit, habet & quorumdam geſtorum fides: ſicuti enim & in inuaſio
ne incertorum factum eſt, actus neminem habitantium prouinciam perlatuit. Quanta vero & qua
lia differenter in venerabili domo victorioſi martyris Antonini perpetrata ſunt, quæ natura ratio-
nem habens ſine lacrymis enarrabit? Ita enim in conſuetudinem venerat interficiendi monachos:
magnum lucrum putans, quod cunctis hominibus abominandũ eſt, quod per ſequaces ſuos, quos D
iniq. conducebat, interfecit venerabiles ac Orthodoxos monachos, qui ibidem in honorem pera-
gendæ celebritatis congregabantur; ſicq. cruentis manibus aſtabat altari.] hæc & alia de ſcelerib.
Petri Archimandritarum litteræ, quibus Archimandritæ numero decem & octo ſubſcripti haben
tur, atq. inter eos primo loco Alexander Archimandrita monaſterij *S.* Maronis, cuius monaſterij
monachi Maronitæ dicebantur, ſicut & Studitæ a monaſterio Studij Conſtantinopoli, omnes pro-
feſſores & defenſores Catholicæ veritatis. Porro ijdem ſcripſerunt epiſtolam ad Synodum Conſtã
tinopolitanam, quæ ſic incipit: Curam quidem geſſit veſtra ſanctitas rectæ fidei, &c.] extat eadem
in dicta Synodo contra Antimum congregata in prima eius Actione deſcripta, qua ſe confirmare
atque recipere profitentur, quæ ab eis Conſtantinopoli geſta eſſent.

L.

Sed quæ clerici miſerandæ Eccleſiæ Antiochenæ ſub execrando Seuero eius ſedis inuaſore la-
borantis ſcripſerint hoc eodem tempore ad Ioannem Conſtantinopolitanum Antiſtitem & Syno-
dum ibi coactam, videamus: inueneris ſane madidas lacrymis litteras commiſeratione digniſſi-
mas non ſine lacrymis ſcriptas, neq. ſine ſuſpiriis lectas, nec ſine immenſo dolore poſtea in Syno-
do aduerſus Antimum recitatas [b]: quæ quidem ſic a lætis incipiunt, vt maiorem excitent dolo- E
rem legentibus; ita enim ſe habent:

LI.

De clade Eccleſiæ Antiochenę epiſtola.

Nunc eſt, ſi quando fuit tempus, beatiſſimi Patres, omnes Orbis ſanctas Dei Eccleſias, tam-
quam ex vno ore, propheticum illud clamare [c]: Lætentur cæli, & exultet terra & omnia quæ in
eis ſunt: quoniam miſertus eſt Deus populi ſui. Quod enim ſceptra Romanorum pijs & a Chriſto
amatis Imperatoribus ſint commiſſa, ſic & libertas ac fiducia Orthodoxam religionem colentib.
donata ſit, quomodo non merito perſuadet Fidelibus hanc vocem clamare? At in tam communi fe
ſtiuitate Orbis, vna ex omnibus, vel admodum cum paucis Eccleſia Antiochena mæſtitia & luctu
impleta eſt. Lupum enim pro paſtore (neſcimus quomodo) ſuſcepit, & affligitur. Quam enim tra-
gœdiam non exceſſerunt ac ſuperarunt mala attentata a Seuero? Qui primum quidem (vt quomo
do vixerit prætereamus, veſtris auribus parcentes) nulli vmquam Eccleſiæ communicaſſe videtur:
deinde cum calumniæ ſagittis ſagittauit & præparauit exagitare iuſtiſſimum paſtorem Flauianũ,
beatiſſimiq. illius ſedem violenter & contra canones ſubripuit: & inde ad inſtar mercenarii nõ ſo-
lum

a Apud eamdem Synod. Act. 1.

b Eadẽ Synod. Act. 1. to. 2. Cõc. l. I.

c Pſal. 95.

A lom non pauit ouile Chriſti,neq.fugit(quod a mandum erat) ſed ipſe operabatur ea quæ ferarum
ſunt,oues iugulando & diſpergendo.Nouitates enim & blaſphemias aduerſus Deum lingens,nul
li ſanctorum Patrum pepercit:perſeuerat enim tota die ſic dicendo,ablegans Synodos pro pieta
te congregatas.]& inferius:

Quot quidem homicidia ſanctorum monachorum fecerit,& cum manibus Iudaicis eiuſmodi LII.
iugulationem iniunxerit,neq.vos,ſanctiſſimi,neq.aliorum aliquem latuit.Dirum enim ſpectacu- *Monachi Martyres a Seuero*
lum fecerunt iacentes viri,qui religioſis certaminibus vſq.ad caniciem certauerunt,nudi & inſe- *necati.*
pulti iactati,vltra trecentos exiſtentes ex Secunda Syriorum prouincia nati,canibus & auibus lace
randi proiecti.Similia autem & ſimiliter miſeranda ſunt & quæ in xenodochijs,id eſt,hoſpitalib.
ab ipſo facta ſunt.Vincula enim ædificat nunc, & ita multos pro fide incarcerando in tenebris &
flagellando interficit.

Talia,ſanctiſſimi,& circa Fontes in Lauro facere præſumpſit;& veneficijs ibidem vtens,ſcele- LIII.
ſtis ſacrificijs dæmones colit:& hoc tota illa magna ciuitas cantat.Neq.vtique ipſis ſanctis altari-
bus pepercit,neq.ſacris vaſis parcens:alia autem conflãs,ſimilibus ſui erogat.Præſumptum eſt au
B tem ab ipſo & hoc,o beatiſſimi;nam columbas aureas & argenteas,in formam Spiritus ſancti ſu- *Seueri immenſa ſacrilegia.*
per diuina lauacra & altaria appenſas,vna cum alijs ſibi appropriauit,dicens,non oportere in ſpe
cie columbæ Spiritum ſanctum nominare.Pecunias quidẽ & domos,& quæcumq.in optimis fun-
dis erant,exportauit & expendit,& grauiſſimis vſuris Eccleſiam obruit.

At,beatiſſimi Patres,non eſt poſſibile omnia percurrere,quæ ab illo præſumpta fuerunt. Ideo LIV.
his paucis ex magnis contenti,deprecamur veſtram ſanctam Synodum,etſi ſero quaſi,ſedare ma-
la,quæ noſtram Eccleſiam occupant & totum fere Orientem;& ab iſto nequiſſimo viro nos libera
re,exacta ab eo pœna eorum,quæ contra diuinos canones & politicas leges fecit, prouidentiamq.
facere de his rebus quæ relictæ ſunt,ſiquid remanſit:perſuadentes piiſſimo Principi,vt mittat ali
quos bonis moribus comprobatos,aliquo ex noſtris ſimul veniente qui reb. ſuperſtet;vt teneant,
& rationem exigant de his quæ a principio vſq.nunc fecerunt,& ad * multa quæ ipſi furati ſunt,& * adhuc
cuſtodiant quæ inuenientur,ne totaliter omnia exportentur.Non enim ceſſat bonus homo aduer
ſus ea quæ ſunt Eccleſiæ Dei,& ea quæ ipſi Eccleſiæ conferunt,diſſipando. Cum enim merito ab
omni ſpe Dei ceciderit:ad viros iniquos,a quibus nutritur,ſpem habet.

C Rogamus etiam oratores mittere, & pro fratribus noſtris,ſiue Epiſcopi ſint,ſiue clerici, ſiue LV.
monachi,aut laici,vt relegati reſtituantur proprijs ciuitatibus & ordinibus. Inſuper in his omni- *Quæ ſibi velint ab Imperatore cõcedi.*
bus veniam petentes propter dolorem nos occupantem,adiuramus veſtram beatitudinem per ſan
ctam & conſubſtantialem Trinitatem,ac victoriam & perſeuerantiam dominorum totius Orbis
Iuſtini & Euphemiæ ſemper Auguſtorum,moueri,& nobis opportune ſuccurrere,& non deſpice-
re ſupplicationes noſtras:Adducere autem & hæc omnia ad pios & Chriſtianos Imperatores no-
ſtros, & perſuadere ipſorum ſerenitati,vt omnia bona ſanctiſſimæ Eccleſiæ noſtræ per ipſorum
ac veſtram conſequamur prouidentiam.] hactenus epiſtola clericorum Orthodoxorum Eccleſię
Antiochenæ.

Accidit autem,vt cũ hæc perferrentur ad Iuſtinum Imperatorem,calũniati ſint apud eum pro LVI.
ceres Eutychiani,hos omnes,quorum querelæ perlatæ eſſent Conſtantinopolim,eſſe Neſtoria- *Exploratur fides Syrorum.*
nos hæreticos,ob idq.dignos qui pœnis ſubijcerentur:Quamobrem Imperator hæc audiens, ſcri-
bens ad Syros ac Palæſtinos,cuius eſſent fidei vt ſcriptis docerent,admonuit. Præſtiterunt id illi
abunde ſatis:& Antiocheni ac Hieroſolymitani tam clerici,quam monachi,vna ſimul conuenien
D tes,libellum ſcripſerunt ad ipſum Iuſtinum Imperatorem,quo ſe eſſe vere Catholicos,abſque vlla
ambiguitate perſpicue declararunt.eſt eius exordium [a]: Haurite aquas de fontibus ſalutis,voci a Extat tom. 2. Concil vet ediz. in Hormiſda.
ferator Iſaias [b] Propheta exclamat, &c.] & poſt exactam fidei doctrinam eorumdem profeſſio b Iſai. 12.
hæc aduerſus calumniantes habet in fine:Ita ergo cum Dei nomine ſemper ſenſimus:quapropter
hanc ſatisfactionem veſtræ obtulimus pietati.Iubere enim dignata eſt,nos proprium intellectum,
& quemadmodum de ſana fide ſentimus,exponere:quia quidam hæretici, dum ſuam malam do-
ctrinam occultare feſtinant,noſtram in Chriſto libertatem,& noſtrorum fidem detrectare conan-
tur.Supplicamus igitur clementiam veſtram,ſolicitudinem de perfecta Eccleſiarum vnitione ſan
ctarum habere debere,&c.]hæc ipſi.

His acceptis,Iuſtinus Imperator pro ipſorum voto primum promulgauit edictum, quo iube- LVII.
rentur exules omnes fidei cauſa ſub Anaſtaſio condemnati ad propria poſtliminio redire debere, *Edictum promulgat Iuſtinus Imp. de reſtituendis exulibus.*
priſtinoſq.gradus atque honores recipere,ſubrogati vero in ipſorum locum hæretici procul pelli,
alijſq.pœnis exagitari:Inſuper addidit, vt lege pariter confirmaret ſacroſanctum Chalcedonenſe
Concilium,iuberetq.ipſum in ſacras inferri tabulas, & ab omnibus obſeruari, vtq.pax tutiſſima
E omnibus Eccleſijs redderetur. At licet non extet ipſum quidem edictum,mentio tamen eius habe
tur in Actis magni Sabæ.

Vt autem eiuſmodi Imperatoris reſcriptum promulgatum eſt,vix credi poteſt quibus gaudiis LVIII.
affecti ſint Orthodoxi omnes.Qui enim ſub Zenonis & Anaſtaſij Imperio plurimis annis iugiter
laborauerant ſub gladio hæreticorum:ſub Iuſtino Auguſto reſpirantes, ad noui edicti promulga-
tionem exultarunt.Tunc vero qui eximia fulgebat in Palæſtina ſanctitate diuinus Sabas,exiliens
ex abditis eremi & penetralibus ſolitudinis,ipſe effici voluit præco diuinitus conceſſæ gratiæ, & c Extant apud Sur to. 6. die 5. Decembr.
Imperatorij promulgator edicti.Audi autem quæ eiuſdem Acta prodant his verbis [c]:

Cum enim poſt Anaſtaſium Iuſtinus pie aſſumpſiſſet Imperium,& per vniuerſum orbem ter- *LIX.*
ræ miſiſſet edictum,vt Orthodoxi quidem remitterentur ab exilio,Chalcedonenſis autem Syno- *S. Sabas ex abditis progrediens prædicat edictum Imp.*
dus ſcriberetur in ſacris tabulis,& veteres honores redderentur Orthodoxis,& rurſum tranquilla
pace frueretur Eccleſia:his ſic factis;& Iuſtino Imperatore,reuerſa rurſum fide Orthodoxa:erat q
dem beatus Sabas natus pluſquam octoginta annos ætatis, & corporis imbecillitate & ſenectute
& longa

Digitized by Google

ex longa iſta & intenſa virtutum exercitatione afflictus & maceratus:verumtamen etſi ita ſe ha- A
beret,prompto tamen & alacri animi ſtudio florebat ac vigebat,& quos propter Chriſtum ſuſcipie
bat labores præferebat omni quieti & animi relaxationi. Vnde etiam omnia poſtponens zelo,quo
ducebatur pro fide Orthodoxa,ſtatim profectus eſt per Cæſaream & Scythopolim, vbique prædi-
cans pium illud edictum Imperatoris,& in tabulis Eccleſiarum inſcribens quatuor Synodos; &
alios quidem ex eis ſuaſionibus & admonitionibus,alios etiam reprehenſionibus reuocans,& om
nes perfundens ſuaui melle ſuæ doctrinæ,& optime inducens ad fidem Orthodoxam.] Sed quid
contigerit cum eſſet idem Sabas Scythopoli,paucis audi:

LX.

Erat autem Scythopoli vir ſcholaſticus nomine Ioannes,bonus animo,& vitam ſuam virtu-
te exornans,qui de quodam Siluano,genere quidem Samaritano,auctoritate autem inſigni,& mul
tam aliam narrabat improbitatem & animi vitium,& dicebat etiam eum maxime inſectari Chri-
ſtianos. Hæc cum magnus ille audiuiſſet,quædam prædixit de Siluano,quæ non multo ita poſt ef-
fectum ſunt conſecuta:quo modo etiam,paulo poſt oſtendet oratio: nempe igne in media vrbe ac
cenſo malum male eſſe periturum.]ita plane perijt ex S.Sabæ prædictione igne combuſtus impius,
vt decebat,cum Iuſtinianus imperans cœpit exagitare eoſdem impios Samaritanos; vt ſuo loco B
dicetur.

LXI.

Soluitur exilio S. Theodoſius Archimādrita.

Inter alios autem exules,ſolutus liber dimiſſus eſt edicto Imperatoris ille ſanctitate mirificus,
de quo ſuperiori tomo plura ſunt dicta,Theodoſius Archimandrita,redijtq.ad ſuos monachos in
Palæſtinam:cui quidem magnus cum ſancto Saba familiaritatis vſus interceſſit:ambo enim æquis
paſſibus,iunctiſq.manibus ad fidei Catholicæ defenſionem gradiebantur. At quid tunc acciderit,
cum vtrumque Ioannes Hieroſolymorum Antiſtes hoc lætitiæ tempore excepit menſa,quidve le-
pidum inter eos iactatum,quibus item conuiuium illud ſalibus fuerit conditum, accipe a Cyril-
lo res Sabæ accurate ſcribente,cum tamen de mira eius abſtinentia iſta præmittit:

LXII.

Epiſc. Hieroſoly. excipit mēſa SS. Sabam & Theodoſiū.

Solebat autem ſemel tantum in hebdomada veſci.Si vero aliquando ab aliquo vocatus eſſet ad
cœnam,aut ipſe rurſus aliquos conuiuio exciperet;bis ſæpe veſcens in die,nihil damni aut detri-
menti ſentiebat ſtomachus. Denique poſtquam rediſſet Scythopoli,admodum lucidus, ſed & op
tatus apparens Ioanni Hieroſolymitano Pontifici(quod interceſſerat enim tempus, auxerat de
ſiderium,vt ſolet,amicorum)cum ipſo vocatus eſſet ad conuiuium : aderat Antonius Epiſcopus
Aſcalonitanus,qui erat frater Archiepiſcopi. Cum illi Sabam medium intercepiſſent,illi amice pro- C
pinabant,& pro viribus eum inuitabant & accipiebant. Sed neque rurſus Sancto manus erāt otio-
ſæ:ſed(vt par erat)remota omni fictione & ſimulatione,veſcebatur appoſitis. Aderat autem diui-
nus quoque Theodoſius,qui erat ei valde amicus & familiaris,vt iam a me ſæpe dictum eſt; qui
veluti quoddam condimentum vellet menſæ ſpecioſam aliquam & gratam inijcere orationem,vr
bane autem & lepide inferens,dixit diuinum Sabam ita eſurire,vt ne vos quidē ambo,aiebat, qui
ſufficitis ad totam ſimul alendam Palæſtinam,poſſitis eius ventrem alere ad ſatietatem. tale & tā
validum ac robuſtum corpus beati Sabæ generoſæ contigerat animæ.]cibum eſuriebat ille quidē,
perinde ac Petrus [a], cui ad comedendum,ſub ſpecie lintei pleni cunctis animalibus , ipſum vni-
uerſum genus humanum cælitus propoſita fuit menſa conuiuij. Vidiſtine ſanctas propinationes,
ſuaues lepores,vrbanos iocos,iucunda ſcommata lætitiæ tempore verſata ore ſanctorum? ne quis
tetricus putet,ſeruo Dei neque reſpirare licere. Similes habes iocos in S. Baſilium a Gregorio Na-
zianzeno [b] ad Amphilochium ſcribente iactatos,cum ſancti viri voracitatem ſugillat. Sed ſub-
dit auctor:

a Act. 10.

b Gregor. Naz. epiſt. 46.

LXIII.

Diuerſa ſtudia Sabæ & Theodoſii.

Erat Sabas ſumma modeſtia præditus,& moribus lenis & facilis:& ad eum quidem conueniē- D
dum facilis patebat aditus:erat vero in ſermone iucundus,& moribus quidem ſimpliciſſimus, pru
dentia autem conſtantiſſimus;charitatem non fictam,ſed ſinceram apud omnes conſeruans. Erat
vero valde affectus erga Theodoſium:adeo vt quotidie ad ſe inuicem ventitarent,& inter ſe de vir
tute conferrent,& eſſent ambo inſtar luminarium omnibus qui vitam amplectabantur monaſti-
cam:ſed ille quidem eorum qui vitam exercebant communem;hic autem,Sabas inquam,eorum q
a congreſſione ſeparatam & quietam,ſuſceperat præfecturam. Dicitur certe,beatum Sabam vrba
ne ſæpe dixiſſe diuino Theodoſio,illum quidem puerorum,ſe autem eſſe præfectum perfectorū *.]
at de iocis hactenus. Audi modo quæ ſerio idem Theodoſius de Seuerianis monachis prophetice
prænunciauit. Cyrillus enim in rebus ab eo geſtis,poſtquam egit de eius ab exilio reditu,& labori
bus pluribus pro reſtituenda fide Catholica exantlatis,iſta poſt nonnulla ſubiecit [c]:

* præfectorum c Cyril. in Vita Theodoſ. apud Sur. die 11. Ianuarij.

LXIV.

Is ergo,*nempe Iulianus Boſtrenſis Epiſcopus*,de ipſo quoque Theodoſio hæc narrabat, quod cū
fuiſſent in ciuitate Boſtrenorum,ſemper magnus Theodoſius eum habebat ſocium vitæ ex Chri-
ſto agendæ,volebatque cum eo philoſophari & eſſe ſocius ſolitudinis.] & inferius: Monachi autem
quidam ex monaſterio Propinquorum,qui morbo Seueri laborabant,cum nos vidiſſent acceden E
tes,lignum quod conuocat ad eccleſiam,pulſabant ante horam conſuetam,& ſynaxim ſignifica-
bant fratribus,quo eos colligerent. Magnus autem Theodoſius,intellectis inſidijs,cum diuino ze-
lo accenſus eſſet eius animus,verbis Domini [d] opportune eſt vſus;& eos qui ipſi inſultabant,iu-
ſte eſt vltus;lapidem non eſſe remanſurum ſupra lapidem in eo loco,ipſe quoque minatus. Porro
autem minas conſecutus eſt effectus. Breue tempus interceſſit, & quædam Agarenorum multitu-
do,nocturna facta incurſione,illud quidem igni mandant monaſterium, & diripiunt etiam quæ-
cumque illic erant,& abducunt captiuos monachos. Et nunc proponitur locus,acerbum oculis ſpe
ctaculum,qui non magis metetur videri,quam defleri.]hæc Cyrillus de Seuerianis hæreticis, in
quos Catholicæ communionis hoſtes Deus Agarenos immiſit , & iure quidem : cum enim
non audiſſent Catholicum Imperatorem edicto monentem , experiri barbaros ſæuientes
meruerunt.

d Luc. 21.

De Seuerianis Monachis a Sarracenis deletis.

LXV.

Inter hæc autem idem qui zelo Catholicæ fidei æſtuabat Catholicus Imperator, poſt promul-
gatum

Digitized by Google

A gatum primum edictum pro fide Catholica eiuſq.cultoribus,ſecundum adiecit,quo exagitauit Se
uerianos hæreticos,vel alios Eccleſiæ Catholicæ perduelles;dum vetuit,ne hæretici fungi publicis
muneribus poſſent,ab omnique eſſent militia alieni.non extat ipſum quidem,verum eius memi-
nit Iuſtinianus Imperator in conſtitutione a ſe ſancita aduerſus omnes hæreticos,vbi cauit,ne do-
talia priuilegia hæreticis mulieribus prodeſſent.

Secundum edictum Iuſtini Imp.

Quoniam vero vt ſubſiſtere poſſet quod cum Imperatore Oriĕtales Epiſcopi fidei Catholicæ LXVI.
erigerent ædificiū,ſuper firmā petrā ſcirent ipſum,monitione Domini,imponendū:etſi ad ſtatuē
dam firmandamq.fidem Catholicā,poſt communia totius populi vota acclamationibus patefacta
acceſſiſſent quoq.frequentes vbiq.Synodi,atq.ad eamdē corroborandam addita etiam eſſent Im
peratoris edicta:tamen quod omnia fulcienda eſſent communione Romani Pontificis,primus om
nium Iuſtinus Auguſtus has de ſua creatione,vt Eccleſiæ filius,dedit litteras ad Hormiſdam [a]:

a Extat tom 1. epiſt Ro. Pont. in Hormiſda.

Iuſtinus Auguſtus Hormiſdæ Papæ.

Dei beneficia,licet multis,maxime tamen Summis Pontificibus conuenit indicari. Proinde LXVII.
ſanctitati veſtræ per has ſacras declaramus epiſtolas,quod primum quidem inſeparabilis Trinita
B tis fauore,deinde ampliſſimorum procerum ſacri noſtri Palatij & ſanctiſſimi Senatus,necnon ele
ctione firmiſſimi exercitus ad Imperium nos licet nolentes & recuſantes electos fuiſſe atq. firma
tos.Precamur proinde,vt ſanctis orationibus veſtris diuinæ potentiæ ſupplicetis, quatenus initia
noſtri roborentur Imperij.Hoc enim & nos ſperare,& vos decet implere.Data Kal.Auguſti,Con
ſtantinopoli,Magno V.C.Cōſule.]Vides veterem morē Orthodoxorum Imperatorum,qui ſimul-
ac eſſent creati Auguſti,ad Romanum Pontificem,quem vt parentē venerarentur,litteras darent:
nulla enim fortiori potentia,quam communione cum Catholicæ totius Eccleſiæ primario Antiſti
te,conciliari ſibi populorum fidelium voluntatem poſſe ſciebant.Porro id ex debito præſtare debe
re Orthodoxos Imperatores,vt eo modo primitias Imperij Petro Apoſtolo conſecrarent, quæ ſe-
quitur ad eum reddita epiſtola Hormiſdæ Papæ declarat,quæ ſic ſe habet [b];

Iuſtinus Imp. ſcribit ad Hormiſdam Papam.

b Hormiſd epiſt 22 tom.1. epiſt. Rom.Pontif.

Hormiſda Epiſcopus Iuſtino Auguſto,

Venerabilis regni veſtri primitijs,fili glorioſiſſime,loco muneris,gratulationem ſuam Catho- LXVIII.
lica tranſmittit Eccleſia:per quas ſe poſt tantam diſcordiæ fatigationem requiem pacis inuenire
confidit.Nec eſt dubium ideo ad rerum ſummam cæleſti vos prouidentia perueniſſe,vt veſtris tē-
C poribus impacta religioni in Orientis partibus aboleatur iniuria.Debitas beato Petro Apoſtolo
Imperij veſtri primitias reddidiſtis,quas hac rōne deuoti ſuſcepimus,quia Eccleſiarū per vos pro
xime futuram credidimus ſine dubitatione concordiā.Deus,qui pietatis veſtræ ſenſibus alloquē
do nos vota conceſſit,ipſe circa ſincerū religionis ſuæ cultum præſtabit(ſicut optamus) effectum.

Hormiſdæ Papæ epiſtola ad Iuſtinum.

Significaſtis,nolentib.& recuſantib.vobis Imperij pondus impoſitum:qua ratione electos vos LXIX.
cæleſti conſtat eſſe iudicio,ſecundum Apoſtolū dicentem [c]: Non eſt poteſtas niſi a Deo.quæ autē
ſunt a Deo,ordinata ſunt.Supereſt vt a Deo electi(ſicut & credimus)Eccleſiæ,quā laborare cerni
tis,manus veſtræ ſolatia porrigatis.Ceſſent qui paci eius obſiſtunt:obmuteſcant qui in forma pa-
ſtorū conantur gregem Chriſti diſperdere.Illorum correctio vires veſtri firmat Imperij:quia vbi
Deus recte colitur,aduerſitas non habet effectū.Hanc gratulationis paginā per Alexandrū V.C.
non omiſimus deſtinare;ſperantes cū Dei noſtri adiutorio,per Gratū V.C.filiū noſtrum,de ſingu-
lis quæ ad vnitatē Eccleſiæ pertinent,nos clementiæ veſtræ præbituros eſſe reſponſum.] hactenus
Hormiſda Papa ad Iuſtinū Imperatorem:quibus etiā declarare videtur ex verbis ad finē poſitis,p̄
ter dictam epiſtolam,alias ab eodē Imperatore additas litteras de vnitate Eccleſiæ cōcinnāda;de
D quib.paulo poſt ſermo erit.dedit eas Grato V.C.cuius hic mētionē in ſua epiſtola Hormiſda hēt.

c Rom.13.

Inter hæc autem Orientales Epiſcopi,a quibus Conſtantinopoli Synodus celebrata eſt,probe LXX.
ſcientes,quæ in ea decreta eſſent,nullarum eſſe virium,niſi Romani Pontificis conſenſus accede-
ret;& fruſtra pro Catholica fide inſtauranda laborare,niſi Catholica per eumdem communione
impartirentur:hanc vt ab Hormiſda Papa conſequi poſſent,Iuſtini Imperatoris primum litteris a
gunt:inſuper & ijdem ipſi ea de re ſcribūt litteras Synodales ad eumdem Pontificem:id enim ipſe
Imperator ſuis litteris teſtatur.non extant illæ quidem Synodales,ſed tantum litteræ Ioannis Cō
ſtantinopolitani Epiſcopi.quibus omnibus iidem illud expetierunt,vt legati ab ipſo Romano Pō
tifice mitterentur Conſtantinopolim,qui Apoſtolica auctoritate conciliarent Eccleſijs pacem, &
lapſos in Eccleſiam reſtituerent.Sed quæ hac de re ab ipſo Imperatore ad Hormiſdā ſcriptæ ſunt
litteræ,videamus.Ipſe igitur Iuſtinus Auguſtus ad eumdem Hormiſdam ſcribens, rogat nomine
totius Synodi de pace in Eccleſijs concilianda,mittitq.ad eam rem legatum,quem diximus,Gra-
tum V.C.Litteræ autem ipſius ſic ſe habent [d];

Epiſcopi Oriĕtales agunt de pace Eccleſiæ cum Hormiſda Pap.

d Extant tom.1. epiſt. Ro.Pontif. in Hormiſda.

Iuſtinus Auguſtus Hormiſdæ Papæ.

E Ioannes vir beatiſſimus huius regiæ ſedis Antiſtes,& ceteri viri religioſi Epiſcopi de diuerſis LXXI.
locis & ciuitatibus hic reperti noſtram ſerenitatem docuerunt pro concordia veram & Orthodo-
xam fidem colentium,proq.vniuerſitate venerabilium eius Eccleſiarum, litteras tuæ ſanctitati of
ferendas confeciſſe;ac magnopere poſtularunt noſtras etiā epiſtolares paginas ſuper hoc ad eam
emanare.Quorum petitiones , vtpote ſemper vnitatis amatores,libenter amplexi, hos diuinos
apices ad tuam beatitudinem cenſuimus prorogandos.Quibus ſcriptis, deſiderijs ſupradictorum
reuerendiſſimorum Antiſtitum ſubuenire,proq.nobis & reipublicæ,cuius gubernatio noſtræ pie
tati cælitus credita eſt,ſupernam maieſtatem ſuis orationib.placare dignetur.Vt autē tuæ ſanctita
ti pacis & vnitatis atq.concordiæ iura plenius pateſiant, quoſdā religioſiſſimos ſacerdotes pacem
amplectentes & deſiderantes ad ſacratiſſimum noſtrum peruenire diſponat Comitatum:ob hanc
etenim cauſam Gratum V.C.ſacri noſtri Conſiſtorij Comitem & Magiſtrum ſcrinij & memoriæ
direximus,cuius præclaram opinionem multis antea notam habemus temporibus.Data VII.Idus
Septembris,Conſtantinopoli,Magno V.C.Conſule.] Iungendæ his Imperatoris litteris fuiſſent,

Iuſtini Imp. epiſtola ad Hormiſdam de pace Eccleſijs concilianda.

Digitized by Google

a Extat inter epiſtolas Hormiſdę Papæ tom. 1. ep. Rom. Pontif.

quas datas a Synodo ipſe teſtatur; ſed non extant. Subijciemus tamen epiſtolam Ioannis Conſtā- **A**
tinopolitani Epiſcopi, qua ſuæ fidei Catholicæ profeſſionem intexuit; quod probe ſciret, aliter ſe
minime recipiendum fore in Catholicam communionem ab ipſo Romano Pontifice atq. vniuer-
ſa Eccleſia. Epiſtola autem ipſa ſic ſe habet, eiuſmodi inſcripta titulo [a]:

LXXII.

Domino meo & per omnia Dei amatori ſanctiſſimo fratri & comminiſtro Hormiſdę Ioannes
Epiſcopus in Domino ſalutem.] Ex huiuſmodi plane inſcriptione redarguas impoſturam illap-
ſam in Acta publica ſuperius recitata, in quibus ſemper fere ipſe Ioannes inſcriptus reperitur Pa-
triarcha œcumenicus, cum in litteris ad Hormiſdam neque Archiepiſcopum ſe nominet. Sed attē
de ipſam epiſtolam:

LXXIII.

Ioannis Epiſc. Conſtantinopolit. ad Hormiſd. Papam epiſtola.

Saluto veſtram ſanctitatem, chariſſime in Chriſto frater, & ſalutans prædico, quoniam recta fi-
des ſalua eſt, & charitas fraternitatis firmata eſt. Hoc Deus ſolus potens per ſtudium Chriſtiano-
rum & pijſſimorum Imperatorū fieri voluit. Scribere igitur Apoſtolice, & ſcripta ſuſcipere frater-
ne, Dei amore dignemini. Ego enim inquiſibili ratione doctrinam ſanctiſſimorum Apoſtolorum
ſecundum traditionem ſanctorum Patrum tenens, ſimiliter honorem conſubſtantiali & per omnia
ſanctæ Trinitati offero, ſicut in Nicæa trecentorum decem & octo cœtus promulgauit, & in Con-
ſtantinopoli centum quinquaginta conuentus firmauit, & in Epheſina ducentorum firmauit, & in **B**
Chalcedone conuentus ſexcentorum triginta Patrum firmauit. Hanc ergo fidem vſq. ad vltimum
anhelitum per gratiam Dei cuſtodiens, ſpiritalibus amplexibus tam veſtram ſanctitatem, quam
etiam Orthodoxas Eccleſias ex animo amplector, vna tecum in veritate ſentiens, & vna tecum
ſperans in illo die per hanc fidem ſaluari bona voluntate Patris & Filij & Spiritus ſancti. Conſub-
ſtantiali enim Trinitati omnis gloria debetur nūc & in ſæcula ſæculorū. Oēm in Chriſto fraternita
tem, quæ cum veſtra eſt ſanctitate, ego & qui mecum, plurimum in Domino ſalutamus. Tantū ad
ſatisfaciendum ſcripſimus, vt & venerabile nomen ſanctæ recordationis Leonis quondam vrbis
Romæ Archiepiſcopi in ſacris Diptychis tempore conſecrationis propter cōcordiam affigeretur,
& veſtrum benedictum nomen ſimiliter in Diptychis prædicetur. Vt de omnibus autem ſatisfiat
veſtræ ſanctitati (quoniam pacem veſtram amplectimur, & de vnitate ſanctarum Dei Eccleſiarum
curamus) rogamus vos pacificos viros deſtinare, & veſtra dignos Apoſtolica ſede, qui debeant ſa-
tisfacere, & ſatisfactionem noſtram ſuſcipere: vt & in hac parte Chriſtus Deus noſter glorificetur,
qui per vos pacem hanc mundo ſeruauit. Accepta XIII. Kal. Ian. poſt Conſulatum Agapiti V. C.]

Aſtute tacet de reſtitutis in Diptycha ſchiſmaticis.

hactenus litteræ: in quibus illud obſerua ſumma induſtria eumdem tacuiſſe Ioannē, reſtituta fuiſ- **C**
ſe in ſacras tabulas nomina Macedonij & Euphemij Epiſcoporū, qui extiterant Catholicæ Roma
næ Eccleſiæ cōmunionis expertes; ne videlicet de pace acturus, a diſcordiæ ſeminarijs auſpicarē.

LXXIV.

Præter hæc etiam, quod res maximi ponderis tractaretur, nempe vnio Orientalis Eccleſiæ cū
Occidentali, a qua defecerat: ad rem tantam peragendam, Iuſtinianus, qui poſt Iuſtinum impera-
uit, quique tempore Anaſtaſij Imperatoris vna cum Iuſtino (vt vidimus) ſteterat pro fide Catholi
ca, atq. ob eam cauſam in non leue vitæ diſcrimen adductus fuerat, bene modo vſus occaſione Ca
tholici Principis, omnem curam adhibet vt ſciſſæ vnirentur Eccleſiæ: quamobrem & ipſe ſumma
qua apud Imperatorem polleret auctoritate, ad ipſum Hormiſdam Romanum Pontificem de his
ſcribit. extant ipſius litteræ, quibus huiuſmodi in ſcripto Vaticano codice præfixus eſt titulus [b]:

b Inter epi Hormiſdæ poſt 24. tom. 1. ep. Rom. Pontif.

Per eumdem Gratum etiam Iuſtinianus Comes ad eumdem Hormiſdam Papam has litteras
dedit his verbis:

Iuſtinianus Comes Hormiſdæ Papæ.

LXXV.

Iuſtiniani epi. ad Hormiſd. Papam.

Deſiderabile tempus, quod ſummis votis optauimus, diuina clementia dolores generis huma
ni reſpiciens, largiri dignata eſt; quo omnes Catholici & Deo perfecti Fideles maieſtatis eius ſe **D**
valeant commēdare. Idcirco has ad Apoſtolatum veſtrum libera licentia, iam mihi beneficio cæle
ſti indulta, direxi. Dominus etenim noſter inuictiſſimus Imperator Orthodoxā religionem ſem-
per amplectens ardentiſſima fide, cupiens ſacroſanctas Eccleſias ad concordiam reuocare; mox vt
adeptus eſt cæleſti iudicio infulas principales, ſacerdotibus hic poſitis denunciauit, vt pro regulis
Apoſtolicis vnirentur Eccleſiæ: & magna quidem pars eſt compoſita, Deo auctore.] His præmiſ-
ſis, quod probe ſciret idem Iuſtinianus nomen Acacij impedimento fuiſſe, quo minus exul concor
dia ſæpe per alios prædeceſſores Romanos Pontifices tentata, reuocari aliquando potuiſſet: ne id
ad ſanciendam modo pacem impedimento eſſet, de eiuſdem Acacij nomine ingerit mentionē; cer
tumque reddit ipſum Pontificem, fore vt ex ipſius ſententia illud exploderetur; ait enim:

LXXVI.

De nomine Acacij.

De nomine tantummodo Acacij veſtræ beatitudinis conuenit audire conſenſum. Quam ob
cauſam dominus noſter sereniſſimus Princeps Gratum virum ſublimem vnanimem mihi amicum
cum paginis Auguſtis ad ſanctitatem tuam tranſmiſit, vt modis omnibus dignetur Conſtantino-
polim ad reliqua concordiæ componenda venire. Sed abſq. quaq. dilatione veſtrum expectamus
aduentum: quem ſi qua tarditas (quod fieri non debet) forſitan retinuerit, interim vel ſacerdotes **E**
idoneos deſtinare feſtinet: quia totus mundus partium noſtrarum conuerſus ad vnitatem moras
non patitur. Accelerate ergo, domine ſanctiſſime, ne vobis abſentibus, quæ debet præſentibus ordi

aliquid deeſt

nari . . . . . . Scimus enim litteras veſtræ beatitudinis & anteceſſorum veſtrorum ad Orien-
tem directas, quid ſuper hanc eamdem cauſam contineant. Vt autē nihil prætermittatur, propter
cauſam ſæpius memoratam ab inuictiſſimo Rege religionis quoq. negotium filio veſtro viro ſubli
mi Grato eſt iniunctum, fauente Domino noſtro Ieſu Chriſto.] hæc Iuſtinianus de pace Eccleſiarū
admodum ſolicitus ad Hormiſdam Papam per eumdem legatum conſcripſit.

LXXVII.

Iſta quidem hoc anno ſunt geſta, vbi Iuſtinus habenas moderari cœpit Imperij, cum de pace
Eccleſię conciliāda Romam miſit ad Hormiſdā Pontificem Imperatoriā legationem, optatam q
dem illam, gratamq. per Gratum. Quid enim gratius atq. iucundius potuit accidiſſe, quam intelli-
gere, Chriſtianā religionem ſciſſam diſperſamq. ab hæreticis, Imperatorem nactam eſſe Catholi-

cum,

A cum;eumdemq. pacis ſequeſtrem,iam ſolidandæ concordiæ fundamenta ieciſſe? Actis igitur Deo
gratijs,participataq.cum fratribus lætitia,& cum eiſdem de rebus agendis conſultatione ex mo
re adhibita,idem Hormiſda Papa eo ordine,quo acceperat,litteras reddidit ad Iuſtinum Impera-
torem:ad ſecundas enim per Gratum miſſas ita reſcripſit [a]: — a Hormiſ. epiſt. 23.tom.1.epiſt. Rom.Pont.

Hormiſda Epiſcopus Iuſtino Auguſto.

Sumptam de Imperij veſtri ortu lætitiam,quamuis apud nos pollentem merito præcedēti,quo — LXXVIII. *Hormiſdę Pa. epiſto. ſecunda ad Iuſtinum Imp.*
que geminaſtis alloquio,reciproca deuotione teſtati. Iam tunc ſecutura præuidimus,quæ nunc de
Eccleſiaſticæ vnitatis affectu cæleſtis gratiæ inſpiratione ſignificaſtis. Habes ergo, clementiſſime
Imperator,præſentem de tali voto iam gloriam:ſed expectatur de perfectione perpetua. Hæc ſunt
validiſſima Imperij veſtri fundamenta,quæ in ipſo naſcentis regni veſtri principio diuinam vni-
uerſis præferunt ſancta diſpoſitione culturam. Tenete itaque hanc piæ ſolicitudinis curam;& pro
Catholicorum pace,ſicut cœpiſtis,inſiſtite:quia Deus noſter,qui vobis hunc tribuit animum, ele-
git etiam per quos præſtet effectum. Nam & Epiſcoporum vota,preceſq. nobis effuſas gratanter
amplectimur: qui tamē loci ſui conſideratione commoniti,ea deſiderant,quæ dudum vt ſequi vel
B leot,ſedis Apoſtolicæ exhortatio crebra non defuit. Et quoniam clementiam veſtram id cupere,il
los etiam hæc didicimus poſtulare; quæ res hactenus Eccleſiarum pacem ſub contentioſa obſtina
tione diuiſerit,nec pietatis veſtræ,nec illorum refugit,velut latenti cauſa,notitiam.

Quid igitur facere debeant,& litteris noſtris,& libelli,quē direximus,ſerie cōtinetur. Hæc ſi — LXXIX.
Deo noſtro & clementia veſtra adiuuante,ſuſcipiunt & ſequuntur;poterit ad eā,quā maximo deſi
deramus ardore,perueniri concordiam. Filius præterea noſter V.C. Gratus ſacri Conſiſtorij Co-
mes & Magiſter ſcrinij memoriæ oſtendit in ſe veſtrum allegationis ſuæ maturitate iudicium: cu-
ius mora ſenſibus veſtris,eo referente,melius aſſeretur.] hæc ad Iuſtinum Hormiſda,inconcuſſe cu
ſtodita volens,quæ a prædeceſſoribus ſuis iuſte Orientalibus præſcripta fuerant de Acacij nomi-
ne abolendo,deq. pace ea conditione inter Eccleſias ſancienda. Quamobrem & ad Ioannem Epi-
ſcopum Conſtantinopolitanum, quæ agenda ſint pro eadem concordia ineunda, idem Hormiſda
Papa ſcribit his verbis [b]: — b Hormiſ. epiſt. 24.

Hormiſda Epiſcopus Ioanni Epiſcopo Conſtantinopolitano.

Spirituale gaudium directis charitas tua ſignificauit affatibus,docendo,vt Catholicæ religio — LXXX. *Epiſt. Hormiſdæ ad Ioan. Epiſc. Conſtantinop.*
C nis diſciplina ordinem ſuum veſtris paſtoribus, Deo noſtro iuuante,receperit. Hæc eſſe beneficia
miſericordię supernæ,quis dubitet? Hæc quis dubitet venerabilis Principis trophæis adiūgi? Quis
ambigat,quia maior ei de hac parte quibuſlibet prœliis triumphus acquiritur? Iſtius laboris glo
ria neſcit occaſum:quia vbi Deus recte colitur,numquam aduerſariorum ereſcit iniquitas. Dile-
ctionis tuæ confeſſionem gratanter accepimus,per quam ſanctæ Synodi comprobātur,inter quas
inſtauratione conſtitutorum omnium Chalcedonenſe Concilium prædicaſtis: & Catholicorum
numero adiungi deſiderans,ſancti Papæ Leonis in Diptychis nomen aſſeueras ſcriptum.] At licet
ſic eius fidem Catholicam commendet Hormiſda,minime tamen adhuc Catholicam communio
nem eidem impertiendam eſſe putauit,niſi hæreticorum communione pollutum nomen Acacij e
catalogo Orthodoxorum Antiſtitum omnino deleat:quamobrem mox ſubdit:

Iſta laudanda ſunt,ſi perfectionis ſubſequatur effectus. Quia recipere Chalcedonenſe Conci- — LXXXI.
lium,& ſequi ſancti Leonis epiſtolas,& adhuc nomen Acacij defendere,hoc eſt inter ſe diſcrepan — *De Acacij no*
tia vindicare. Quis Dioſcorum & Eutychetem condemnans innocentem oſtendere poſſit Acaciū? — *mine abolendo.*
Quis Timotheum & Petrum Alexandrinum,& alium Petrum Antiochenum, & ſequaces eorum
D declinans(ſicut diximus)non abominetur Acacium,qui eorum communionem ſecutus eſt? De ci
uitate * ſiquidem tua meliora Dei omnipotentis expectamus auxilio,habentes optimæ promiſ- — * charitate
ſionis ſpem(ſicut ad nos quæ direxiſti tua ſcripta oſtendunt)tecum in veritate ſentiens,& ipſa de
fendens,ſperans in illo iudicio per ipſa te poſſe ſaluari.] ita plane Hormiſda,cum quid agendum
ſit docens,vt Catholicam Romanæ ſedis communionem demerere poſſit,ad id ipſum præſtandū
erigit & hortatur:quæ ſi perficiat,mox ſit conſecuturus quod erat in optatis, vt communionem
Romanæ Eccleſiæ conſequeretur. Vnde ad finem hæc habet:

Poſt hæc quid reſtat,niſi vt ſedis Apoſtolicæ,cuius fidem te dicis amplecti,ſequaris etiam ſine — LXXXII. *Quid agendum præſcribat Hormiſda Ioanni.*
trepidatione iudicia? Igitur partibus Orientalibus oſtende per te,quod ſequantur exemplum: vt
omnium laus,qui correcti fuerint,tuis laboribus applicetur. Ergo cum magna denuncies,& fidē
beati Petri Apoſtoli te amplecti ſignifices,recte credens in ea ſalutem noſtram poſſe ſubſiſtere: li
bellum,cuius continentia ſubter annexa eſt a charitate tua ſubſcriptum ad nos dirige:vt ſine con
ſcientiæ formidine vnam communionem,ſicut oramus,habere poſſimus. Pro perſona quoque fi
lij noſtri Grati V.C. Deo noſtro gratias ſine ceſſatione perſoluimus,cuius fides & recta credulitas
E noſtrum circa ſe excitauit affectum:dignus re vera,qui tantæ curam ſuſciperet actionis, & maxi-
mi Principis ad nos mandata perferret.] hæc Hormiſda ad Ioannē Conſtātinopolitanū Epiſcopū.

Interea vero ad cuncta facilius diſponenda idem Romanus Pontifex retinuit ipſum Gratū
eo munere legationis fungentem Romæ,vſque ad ſequentem annum, quo legatos miſit Conſtan-
tinopolim. Totum autem illud paucorum menſium ſpatium,quod interceſſit,in tractandis ijs,quę — *Romana Synodus in cauſa Orientalium.*
ad vniuerſalis Eccleſiæ pacem ſpectarent,inſumptum eſt. Cum more maiorum idem Hormiſda
Papa,collecto Epiſcoporum conuentu,quid in ardua atque difficillima cauſa decernendum eſ-
ſet,cum eiſdem accurate tractauit:num videlicet ob bonum pacis concedendum Orientalibus eſ
ſet vt nomen Acacij retineretur in Diptychis;eo quod iā experientia fuerit demonſtratum,id im-
pedimento fuiſſe maioribus,ne pax vniuerſalis Eccleſiæ ſanciretur:quod ſi concederetur,nequaq̄
expūgēda fore ex ijſdē Eccleſiaſticis tabulis nomina Euphemij ac Macedonij Cōſtātinopolitanæ
ſedis Epōrū,qui ob exiliū & obitū in exilio videri poterant ſatis eſſe confeſſionis gloria illuſtrati.

In his a item in Synodo decernendis opus fuit prædeceſſorum Romanorū Pōtificū Simplicij, — LXXXIII.

Quid fuerit decretum in Synodo.

Felicis, Gelaſij, & Symmachi eo argumēto ſcriptas epiſtolas legere: quibus ex Eccleſiæ archiuo de- A promptis, cognitum fuit omnes ſemper in vnam eandemq. ſententiam conſpiraſſe, non recipiendam Orientalem Eccleſiam ad communionem Apoſtolicæ ſedis, niſi Acacio ſchiſmatico condemnato. Quamobrem prędeceſſorum inſiſtens veſtigijs, immo & ſui ipſius, quæ iam ſatis preſſa reliquerat, inhærens vna cum alijs collegis in Synodo conſidentibus Hormiſda Papa decernit, ita ob latam pacem ab Orientali Eccleſia ſuſcipiendam, ſi Acacij nomen penitus abolerent, & delerent, quos appoſuerant ſacris tabulis, Euphemium & Macedonium eadem labe reſperſos. hæc ſunt decreta in Romana Synodo, quæ per legatos ad hoc delectos voluit idem Pontifex innoteſcere Orientalibus; ſed anno ſequēti, quo ſunt Roma dimiſſi, id fieri contigit, vt ſuo loco dicturi ſumus. Hic autem finem accipiant pręſentis anni res tranſactæ inter Orientales atque Occidentales.

LXXXIV. Perlata iſta omnia fuiſſe Romā ante decimūtertiū Kalēdas Ianuarij, ſuperius vidimus: Ante aūt q̃ hæc deferrentur in Occidenté, peruenerunt ad Catholicæ Eccleſiæ communionē Epiſcopi Dardaniæ & Illyrici, qui ab ea haud ſponte, ſed inuiti tyrannide Anaſtaſij acerbe nimis exagitati deſciuerant. Hi ergo vbi audierunt ſeptimo Idus Iulij ipſum ex hac vita dire ſublatum, ſubrogatumque in locum eius Orthodoxum Imperatorem: ſtatim deteſtati impietatem, ſcribentes ad Hormiſ- B dam Romanum Pontificem, in Eccleſiam Catholicam recipi flagitarunt, legatos ad eum eadē ex cauſa mittentes. Annuit Pontifex, communionemq. eiſdem impertitus eſt. Quæ quidem adeo læta ſignificare litteris voluit Eccleſiis Occidentalibus: interq. alios de his ſcripſit ad S. Cæſariū Arelatenſem Epiſcopum vicaria præfectura Apoſtolicæ ſedis in Gallia tunc fungentem: quem enim habuerat doloris participem, eumdem voluit tanti gaudii eſſe conſortem. Litteræ autem ipſius Hormiſdæ ad eum hoc anno menſe Septembri ſcriptæ ſic ſe habent:

Dilectiſſimo fratri Cæſario, vel his qui ſub dilectionis tuæ ordinatione conſiſtunt, Hormiſda.

LXXXV. Iuſtum eſt, vt qui Catholica communione lætamini, nobiſcum, de Eccleſiæ, ſi qua prouenit, cōcordia gaudeatis: vt quemadmodum vnus nobis conſenſus eſt fidei, ita ſit indiuidua gratulatio proſperorum. Noſtis qualiter deteſtabilis Eutychiana hæreſis per Oriētales ſerpat Eccleſias, & quoties præfatæ ſuperſtitionis virus Synodus generalis extinxerit, vel quoties eius ſequaces ſalubria monita Apoſtolicæ ſedis ſpreuerint, & quaſi erubeſcentes manus dare veritati, aut Apoſtolicæ ſedis prædicationibus obedire, in hac tanta * obſtinatione perſtiterunt: Elatio enim ſemper affert ſa- C luti periculum, per quam ipſius inuentor diabolus angelica poteſtate priuatus eſt. Pro his nobiſcū ſæpiſſime fraternitas veſtra condoluit, Apoſtolicæ non immemor lectionis, qua monſtratur [a]: Si patitur vnum membrum, compatiuntur omnia membra. Sed Dominus, qui [b] vult omnes homines ſaluos fieri, & ad cognitionem veritatis venire, nunc multorum ſenſus illuminans, eis deſideriū Apoſtolicæ communionis infudit, vt quod dudum intentione * prædicabant, hoc nunc correctionis profeſſione condemnent. Quorum reditum ideo abſq. ſuſpicionis morſu recipimus, quia dum peccatum ſine aliquo excuſationis velamine confitentur, manifeſtum deſiderium correctionis oſtendunt. Ergo Epiſcopi tam Dardani, quam Illyrici pene omnes ne ſint errore condemnandi præterito, petentes B. Petri Apoſtolorum principis communionem, & ſcriptis & legationibus deſtinatis, ſe Apoſtolicæ ſedis regulis obedire, confirmant. Pro quibus quantum nos oporteat gratulari, ſoli quorum fides feruet intelligunt.

* tamen

a 1.Cor.12.
b 1.Tim.2.

* contentioſe

LXXXVI. Sciendum vobis eſt igitur, anathematizari nunc ab ipſis quoq. Neſtorium, qui diuidit incarnationem Domini Ieſu Chriſti, & per hoc duos Filios conatur aſſerere. Eutyches carnis negans veritatem, & duas naturas in vna perſona non prædicans, vt Manichæam phantaſiā Eccleſijs Chri- D ſti (quemadmodum putauit) inſereret, ſimili ratione damnatur. His adiungitur Dioſcorus Alexandrinus, qui malitiæ præfatę conſentiens, in ſancto Chalcedonenſi Concilio particeps damnationis effectus eſt; & malorum ſeminum æquales fructus inueniens, in eam cecidit foueam, quam Fidelibus parabat. Facti ſunt iſtorum ſucceſſores Timotheus Aelurus & Petrus, quorum ſibi vbiq. conſentit iniquitas; & mentientes, magiſtros in nullo deſerunt, ſed in omnib. prauitatibus antecedunt. Hi approbati ſunt generalis materia læſionis, quorum & manus ſacerdotalis ſanguinis maculauit effuſio, & vitam innocentium peremit interitus: habent per vniuerſum mundum a Catholicis infixa æternæ damnationis ſtigmata. quos Orthodoxi non ſolum fecerunt communionis expertes, verum etiam eos Chriſtianorum ſpoliauere vocabulo.

LXXXVII. Petrum Antiochenum cum ſuis (ſicuti ab his, de quibus loquimur, factum eſt) præfatis adiunge. De quibus, ne ſermonum prolixitas naſceretur, hoc tantum dixiſſe ſufficiat. Petrum & eius ſocios in nullo ab eorum qui damnati ſunt dogmate diſcrepare. Quos Acacius aliquando condemnans, in laudes ſuas omnium Chriſtianorum ora conuerterat, & eos impugnans qui Eutychianā hæreſim vindicabant, fidem colentibus gratiſſimus apparuerat. Sed huic ſolitis inſidiator fraudi- E bus, quod fraudabatur inuidit: nam poſtea hos ſuos complices habere deſiderans, & in Catholicos arma conuertens, cum ipſis inuenit ſortem, quos optauit habere participes. Longum eſt epiſtolæ breuitate per vniuerſa diſcurrere. Vnde ex totius ſumma negotij partem aliquam pro inſtructione direximus iudicantes, quod tanta res veſtram non poſſit latere notitiam: præcipue cum hoc prædeceſſorum noſtrorum litteris, veſtris fuerit regionibus nunciatum. Quod & nos pro his quę nuper acciderunt, fraternitatem veſtram curauimus inſtruendam, ne alicubi per ignorantiam Fidelium locum inuenire poſſit ſubreptio prędictorum; ſed qui nitūtur talia vindicare, ſacrę conſortio communionis accendi, euidentius innoteſcant.

LXXXVIII. Igitur vbi intereſt fidei, quicquid ad gratiam huius pertinet ſeculi reſpuatur, cum nec naturalis affectio rebus debeat cęleſtibus anteponi: vt illud pręceptum Domini compleatur [c]: Qui amat patrem aut matrem pluſquam me, non eſt me dignus. De ceteriſquę in religionis cauſa cōfidentes diuinis beneficijs præſenti tempore iterum de Orientis partibus ſperamus, & legatos

c Matth.10.

direxi-

A direximus, Domino Ieſu Chriſto ſupplicãte, vt ipſe, qui pro pietate ſua proſperum donauit initiũ, ſimilem concedere dignetur effectum. Vrbanum ſedis Apoſtolicæ Defenſorem etiam huic aptum negotio ad charitatem tuam direximus, per quem de vniuerſarum effectu cauſarum reſponſo congruo cupimus quæ ſunt votiua cognoſcere. Dominus vos incolumes cuſtodiat, fratres chariſſimi. Dat. IIII. Id. Septemb. Florentio Conſ.] hactenus litteræ Hormiſdæ Papę ad S. Cæſarium. Quæ autem poſt hæc acciderint, dicemus anno ſequenti.

IESV CHRISTI ANNVS 519.	HORMISDÆ PAP. ANNVS 6.	IVSTINI IMP. 2. THEODORICI REG. 27.

I.
De Conſulatu Iuſtini & Eutharici.

IAM vero ad ſequentis anni res geſtas transeamus: Notatus hic reperitur annus Conſulatu ipſius B Iuſtini Imperatoris, qui collegam Eutharicum cognomento Cillicam ſibi aſciuit: gener hic fuit Theodorici Regis, nupta ipſi Amalaſuenta (dicta vulgo Amalaſunta) filia ipſius Regis. Pax firma erat inter Iuſtinum atque Theodoricum Italiæ Regem; cuius rei gratia mutuis ijdem Principes inter ſe certabant officijs. De Conſulatu autem Eutharici generi Theodorici collato ipſi a Iuſtino Imp. eſt perſpicua teſtificatio Athalarici Regis, filij eiuſdem Eutharici, dum inter alia ſcribens ad Imperatorem, hæc ait: Vos genitorem meum palmatæ claritate decoraſtis.] fuiſſe palmatam veſtem Conſularem, habes apud Caſſiodorum [a]. Sed & adoptionis gratia impertitum a Iuſtino Imperatore Eutharicum, idem Athalaricus in dicta epiſtola inferius ſubdit.

a Apud Caſſiod. lib. 6. epiſt. 9.

II.
Legatio miſſa ab Hormiſda Conſtantinopolim.

Quod autem ad anni huius res geſtas pertinet: plane memorabilis ex eo redditur, quod poſt plurimorum annorum acerbiſſimam diſſenſionem Eccleſia Orientalis ſchiſmate ſciſſa ab Eccleſia Romana, pace compoſita, eidem parens, communione Catholica coniungitur. Quomodo autẽ iſta ſe habuerint, ordine rerum geſtarum ſunt pro temporis ratione pandenda: atque primum de miſſa legatione ab Hormiſda Pontifice agendum erit. Licet autem (vt vidimus) ipſius Hormiſdæ præſentia ad rem tantam ab Orientalibus quæreretur; tamen more maiorum per legatos rem aC gere, conſultius viſum eſt. Delegit itaq. ad munus obeundum Germanum Epiſcopum; quem non alium putamus, quam mirificum illum S. Germanum Epiſcopum Capuanum, qui ad Anaſtaſium Imp. eodem munere functus eſt, vt ſexto Annalium tomo diximus. Miſſus cum eo eſt Ioannes Epiſcopus; ſed cuius Eccleſiæ Antiſtes fuerit, hactenus mihi incompertum eſt. His adiunxit Blandum presbyterum, & Felicem atq. Dioſcorum diaconos: quibus eiuſmodi dedit admonitionem, quę cõtinetur Indiculo ex eodem codice hic deſcripto, ne vel tranſuerſum vnguem a mandatis recederent: ipſe autem ſic ſe habet [b]:

b Extat Hormiſdę epiſtolarum 1. epiſt. Rom. Pont.

Indiculus quem acceperunt legati Apoſtolicæ ſedis qui ſupra.

III.
Commonitio ſcripta Legatis.

Cum, Deo propitio, partes Orientales fueritis ingreſſi; ſi qui Epiſcopi vobis occurrerint, & libellum, cuius cõtinentiam percepiſtis, a ſe ſubſcriptum offerre voluerint, ſuſcipite, eiſque præbete ſanctæ communionis conſortium.] acceperunt enim ijdem legati ab Hormiſda libellum profeſſionis Catholicæ fidei, quo probarentur qui vere ſe eſſe Catholicos dicerent, nimirum vt ſecundum formam illam ederent fidei confeſſionem: Vnde ſubdit. Si vero occurrentes Epiſcopi, eo quo ſuperius diximus ordine profiteri noluerint; a vobis equidem ſub ſacerdotali affectione tractentur: ſed D neq. vobis ſit cum his menſa communis, neque ab his vel victualia præſumatis accipere, niſi tantũ ſubuectionem, ſi cauſa popoſcerit, & hoſpitalitatem: ne credant omnino faſtidioſe deſpectos.] Habes, lector, quod obſerues, ad quos vſq. terminos ſe extendat prohibita cum hæreticis cõuerſatio. Hæc ſunt quæ in via eiſdem ſeruenda præſcribit. Quæ vero, cum perueniſſent Conſtantinopolim, cuſtodire deberent admonuit, accipe.

Quæ in uia ab eis agenda eſſent.

IV.
Quomodo ſe gerere Conſtãtinopoli legati deberent.

Cum autem Conſtantinopolim, Deo adiuuante, veneritis; in eam accedite, quam Imperator præbuerit, manſionem; & nullum ad ſalutationem veſtram prius permittatis accedere, exceptis his, quos ipſe miſerit Imperator, aut noſtræ communionis eſſe cognoſcitis, donec ipſum Principem videatis: cui præſentati, ſalutantes, litteras noſtras offerte; ſuggerentes magnum nos de eius Imperio gaudium percepiſſe, & nimium gratulari, quod eũ Deus omnipotens ad hoc euexit, iuxta eius ſacras litteras, vt ſecundum ea quæ ſunt ab Apoſtolicæ ſedis conſtituta Præſulibus, Deo auctore, & regno eius adnitente, Eccleſiarum & pax & vnitas his temporibus deſiderata proueniat. Qui ſi vos hortatus fuerit, vt Conſtantinopolitanum videatis Epiſcopum: intimate, vos præfinita habere, quæ etiam ab eis ſępe ſunt cognita, quę ab vniuerſis Epiſcopis Catholicam communionẽ E amplectentibus profeſſio debeat celebrari. Hęc ſi Epiſcopus Conſtantinopolitanus implere paratus eſt, ei gratulanter occurrimus. ſi vero ſedis Apoſtolicę adhortationem ſequi contemnit; quid neceſſe eſt, vt ad occaſionem contentionis ſalutatio noſtra proficiat, quibus non eſt diſputationis aut certaminis cauſa mandata?] Vidiſti quam prudenter cautum fuerit, vitate de fide vel communicatione diſputationes & controuerſias in ijs quę iam ante fuerant decreto ſedis Apoſtolicæ definita: vnde & intelligas, quanta inſederit auctoritas Romano Pontifici, nimirum ipſum, quibuſnis decretis Synodalibus antea ab ipſis Orientalibus editis (vt vidimus) non obſtantibus, pręſcribere certam formã, quam ii, qui vere Catholici dici vellent, ſequi deberent. Sed audi, quę rurſum eoſdem Hormiſda monuerit.

V.
Quid de Acacii nomine & ſucceſſorum agere debeant.

Si vero Imperator ſibi aperiri voluerit, quid ſit, quod ab Epiſcopo fieri poſtuletis: formam libelli, quam portatis, oſtendite. Quod ſi de anathemate Acacij conſentiens, ſucceſſores eius dixerit recitandos, ob hoc quod pp defenſionem Chalcedonenſis Synodi aliqui eorũ, nempe Euphemius & Macedonius, fuerint exilio deportati: inſinuabitis, nihil vos de libelli poſſe forma decerpere, in

qua ſequaces damnatorum pariter continentur. Sed ſi eos ab hac non potueritis intentione defle A
ctere, ſaltem hoc aequicſcite, vt anathematizato ſpecialiter per libellum, quem vobis dedimus, A
cacio, de prædeceſſorum eius nominibus taceatur, abraſis de Diptychorũ inſcriptione vocabulis.

VI. Quo facto, Epiſcopum Conſtantinopolitanum in veſtram communionem accipite. Libellum
vero vel Epiſcopi Cõſtantinopolitani, vel aliorum, quos vos ſuſcipere, Deo volente, contigerit; pri
mo agite, vt præſente populo recitetur. Quod ſi hoc fieri non potuerit, ſaltem in Secretario, præſen-
tibus clericis & Archimandritis, relegatur.] Probe, puto, intelligis, lector, quomodo vno reſiſtente
Romano Pontifice, in ventum penitus euaneſcant importunæ acclamationes illæ populi, & Ioan-
nis Epiſcopi Conſtantinopolitani decretum, & Synodalis pariter conſtitutio, quibus nomina Eu-
phemij atque Macedonij in ſacras inſerri tabulas iuſſa ſunt; vt perſpicue videas totius Eccleſiæ
orbem in vno verti cardine, nempe Romani Pontificis auctoritate. Sed quæ his addat Hormiſda,
videamus.

VII. *De fidei profeſſione Catholica promulganda.* Hæc omnia ſi Deo fuerint volente completa, Imperatorem rogate, vt deſtinatis Sacris per Me
tropolitanos Epiſcopos, adiunctis ipſius Epiſcopi Conſtantinopolitani litteris, innoteſcat, Epiſco-
pum Conſtantinopolitanum, ſuo quoq. conſenſu celebrata profeſſione, quam ſedes Apoſtolica de B
ſtinauit, in vnitatem communionis fuiſſe ſuſceptum: quibus litteris etiam ipſos hortetur ſimilia p
fiteri. Quod ſi in hac parte Imperator aliquid difficultatis attulerit; Epiſcopus Conſtantinopolita
nus, directis præceptionibus Epiſcopis ſuis parœcialibus, vel ceteris Metropolitanis, iiſdem præſi-
dentibus, qui a vobis pariter directi fuerint, quid ipſe fecerit innoteſcat: quod ab eo modis omni-
bus vos oportet exigere; vt facti huius teſtimonio peragrante, etiam vniuerſos, vel qui longe ſunt
poſiti, latere non poſſit.] hucuſque legatis miſſis impertita admonitio ab Hormiſda Pontifice.

VIII. In qua obſerua, quam ample fidei profeſſionem præſtari velit Romanus Antiſtes ab Epiſcopo
Conſtantinopolitano licet ſemper Orthodoxo, inquinato tamen communicatione prædeceſſorũ
Acacij nomini fauentium: nempe vt palam coram populo, vel ſaltem coram Epiſcopis & Archimã
dritis illam ex ſcripto recitatam exhibeat; atq. etiam publicis ad omnes ſibi ſubditas Orientis Ec-
cleſias litteris datis, id ipſum euoctia faciat innoteſcere. Sed videamus quas per eoſdem legatos
idem Hormiſda Papa ad Iuſtinum Imperatorem litteras dedit: de tanti enim momenti legatione
nihil plane prætermittendum putamus, ſummas Deo gratias referentes, qui adeo nobilia monu-
a Extant tom. 1. epiſtol. Rom. Põtif. epiſt. 26. Hormiſdæ. menta, licet nonnihil obducta rubigine ob nimiam vetuſtatem, adhuc integra conſeruauit. Litteræ C
igitur Romani Pontificis ad Imperatorem ſic ſe habent ex eodem codice Vaticano depromptæ [a]:

Hormiſda Iuſtino Auguſto.

IX. *Hormiſdæ Papæ epiſt. ad Iuſtin. Imp.* In tantum pro gratia Diuinitatis gloriæ veſtræ famam conſtat extenſam, & ita vos, ſuffragan
te vitæ merito, laudabiliter mundo contigit innoteſcere, probatiſſimorũ hominum opinione vul-
gante, vt ſuper vos potius credatur dilatatum culmen Imperij, quam per Imperium vos aliquis di
cat agnoſci. Certum eſt quidem huiuſmodi prouectione veſtra priſtino ſplendori acceſſiſſe deco-
ris cumulum: ſed ſicut tenuiſtis olim moribus principatum, ſic cum vos per ora gentium impatiẽs
* deſuerit ſecreti magnitudo detulerit *, ad nos quoque (ſicut myſticæ loquuntur Scripturæ) teſtimonijs ſuæ
uitatis veſtræ odor aduenit. Et certe cum late prudentium hominum ſententia religioſæ vitæ ve-
ſtræ fuerint inſtituta diſperſa, habere non potuimus incognitum, quicquid de vobis fuerat mundi
atteſtatione vulgatum. Quia ſicut mediocri laude digna in immenſum ſibi nequeunt vindicare p-
conia; ita ſine fine prædicandum rapitur in populum, quicquid bono fuerit admirationis ornatũ.
Vindicat enim ſibi quantitatis ſuæ iure magnitudo famæ teſtimonia: quia neſciunt latere miran-
da. Hinc eſt, quod principatus vobis ac honores publica iura commiſerunt. Nam quod meritorũ D
inſignia generalitatis facta ſunt vota: nemo ita rerum arbiter iniquus extitit, qui paſſim vos æſti-
met Arches inclytæ accepiſſe titulos; cum negari nequeat, digne vos meruiſſe Imperij culmẽ, quo-
tum probitatem mundus agnouit.

X. Sed parum eſt, quamuis iudicio vniuerſitatis, ſuſcipere loco præmij iura regnandi. Illud ma-
gis eſt admirabile, quod ita vos hominũ laudabilitate firmatos ſuſcipiunt Imperia, vt iudicia ſint
diuina. Non eſt dubium, electos ſuos venerabili prædeſtinatione Diuinitatis ad tantæ poteſtatis
ornamenta venire, quos ſinceræ fidei documenta circumuallant. Vere vobis prophetici ſpiritus cõ
b Hier. 1. uenire verba dixerimus [b]: Priuſquam te formarem in vtero, noui te.] Ne putes, lector, adulatum
Iuſtino Hormiſdam, tantis illum præconijs efferentem. Iuſtorum namque eſt (ſecundum Prophe-
c Pſal. 14. tæ ſententiam dicenti [c]: Ad nihilum deductus eſt in conſpectu eius malignus, timentes autem
Dominum glorificat) pios viros laudum efferre ſermone, cum Deus in his honoretur. Admiranda
plane dona eidem Iuſtino Imperatori diuinitus impertita fuiſſe; cum (vt quæ ſuperius dicta ſunt
d Pſal. 112. in eiuſdem Iuſtini primordijs, perſpicue manifeſtant) ſecundum illud propheticum [d] euenerit:
De ſtercore erigit pauperem, vt collocet eum non ſolum cum principibus populi ſui, ſed ſuper om E
nes ſolium gloriæ teneat:] ſed quod magis præſtat, ad huc (vt idem Pontifex ait) a Deo prædeſtina-
tus fuiſſe videretur, vt fidem & pacem exules ſanctæ Eccleſiæ reſtitueret. Sic more ſuo Deus infir-
ma mundi elegit, vt fortia quæque confundat. Sed audi dignum Iuſtini laudum præconem:

XI. Ad hanc vos gloriam, incomprehenſibili ſupernæ maieſtatis diſpoſitione procurante, obſe-
quium naturæ mundo protulit, ſub cuſtodia fidei tranſactæ vitæ probitas inſtituit, atque ad Impe-
ria clementia diuina prouexit: ob hoc ſcilicet, vt tandem aliquando diuiſorea Dominici corporis
fidei veſtræ executione compreſſi, Eccleſiarum concordia diabolica impedimenta ſucciderent, &
vniuerſitas de adunatione gauderet. Hoc religioni, hoc fidei, hoc ſerenitati veſtræ ſpecialiter cæli-
tus mãdatur officium, quibus & poſſe omnia & perficere videmus indultum. Itaq. ſicut inſtituiſtis
facere, nauate ſuſcepti operis munus, quod ſuperna vobis prouidentia videtis iniunctum. Et vere
ſic decuit, vt per Principem pax debeat fieri, quam reuerentia Diuinitatis expoſcit. Date has aſ-
ſumpti Deo noſtro veſtri oblationes Imperij, vt per vos poſſit pacis fructus impleri. Sine dubio

quicquid

A quicquid tali facto animæ veſtræ fuerit præſtitum, a vobis mundo iudicatur impenſum. Magnum & inæſtimabile eſt venerabilis Imperator, propter quod aſciti eſtis iudicio Diuinitatis: extenduntur ecce vota pacem deſiderantium: diuturni temporis tractu mæret Eccleſiarum indiuiſibilis diſciſſa communio: eſt in gemitu diſcerpta fraternitas cum circa Patrum dogmata varia ſit voluntas.

XII. Accingite ergo lumbos viribus fidei: videte cui vos Regi Diuinitas velit obſequi: quantum ſit, quod per vos procurat impleri: Eccleſiæ venerandæ corpus, quod propria Chriſtus noſter paſſione fundauit, gloriæ veſtræ adunare factis inſtituit. Nõ eſt quo magis circa vos gratia ſupernæ maieſtatis eluceat, quam ſi Eccleſiæ corpus per veſtrum reparetur officium, ſanguinis Dominici redẽptione formatum. Eſt quidem cauſæ huius vetuſtiſſima calamitas, ſed pro immanitate ſui recentiſſimus dolor, & tanto Chriſtianis animis fortior gemitus, quanto temporibus eſt dilatus. Videndum vobis eſt, in quantum quotidie antiqui hoſtis ferueſcat inſania, cum olim cauſa ſit deciſa fine ſententiæ, pacis faciat tarditatem: & cum Chalcedonenſis Synodus, & beati Papæ Leonis conſtituta placeant, quo ad charitatem reuerti volumus, a certamine non deſiſtas. Sequentur quæ dogma
B tibus prædictis aſcripta ſunt; & ab eorum ſequacibus quos prædicta auctoritate damnatos intelligunt, non recedunt. Tenent adhuc in complexibus nomen Acacij, quem vident iudicio ſedis Apoſtolicæ merito penam ſubijſſe damnati. Quis non intelligat, ſimulate dici: Sanctorum Patrum ſequimur dogmata, ſed non diligimus facta? Quæ a ſanctis Synodo Chalcedonenſi conſtituta ſunt, & quæ beati Leonis epiſtola continet, fouemus, veneramur, amplectimur: ſed Acacio, qui damnatorum communionem ſecutus eſt, impendimus vota.

XIII. Sed quid opus eſt de iudicatis rebus verba facere, cum nos hortari tantummodo deceat, vt expreſſa ſuperius ſimulatione ſummota, ſub omni puritate pacẽ debeant, a quibus hæc dicuntur optare? Apud vos mihi eſt omnis deprecationis cauſa, Imperator egregie: Vos hic ac talibus religioſi operis reſiſtite vius charitate: Vobis imminet, vt qui Eccleſiaſticæ concordiæ habuiſtis ſub priuata vita deſiderium, ſub principatu detis effectum. Non fuit quo magis gratiæ veſtræ cumulus accederet, quam quod vobis diuinitus delatũ eſt, vt quod ſemper voluiſtis fieri, per vos ad terminum poſſit adduci. Nec breue ſpecimen circa vos gratiæ Diuinitatis effulſit, quibus datur poſſe facere quod ſemper optaſtis. Quapropter quoniam vobis tãtæ cauſæ titulum videtis eſſe ſeruatum:
C remouete quicquid ambiguum remanſiſſe creditur ad plenitudinem gaudiorum. Nos enim qua decuit affectione per Gratum V. C. cui pre moderatione ſui congrue lenſimus officium legationis iniunctum, litteris veſtri principatus acceptis, cauſæ magnitudini conuenientes deſtinauimus viros, Germanum & Ioannem Epiſcopos, & Blandum presbyterum, necnon & Felicem diaconum; per quos, ſi (quemadmodum præſumimus) ſerenitatis veſtræ fauor arriſerit, ſecundum quæ mandata ſunt, Eccleſiarũ adunatione generalitatis poſſint vota firmari.] hactenus Hormiſdæ ad Iuſtinum Imp. epiſtola, in qua tamen deſideratur Dioſcori diaconi legati nomen, quod in reliquis eiuſdem Pontificis datis ea de cauſa litteris atque ab alijs redditis expreſſum habetur, licet non hoc ordine, quo hic recenſita eorumdem nomina reperiuntur: nam in ipſis poſt nomina Epiſcoporum legatorum, mox nominati reperiuntur ambo legati diaconi, & nouiſſime Blandus presbyter: ſed huius epiſtolæ auctoritate dici poteſt, errore librariorum factum, vt ſeries nominum ſit inuerſa, & diaconi ante presbyterum poſiti. Quæ quidem præmonuiſſe lectorem oportuit, ne adeo miretur, cum legerit diaconos ante presbyterum nominatos, & nouiſſimo loco presbyterum collocatum: id enim errore factum eſſe, ex hac Hormiſdæ Papæ ad Iuſtinum Imperatorem data epiſtola redar-
D guitur. Sed cœptam de legatione decreta hiſtoriam proſequamur.

XIV. Non ſatis id eſt viſum Hormiſdæ, qui nihil penitus voluit prætermiſſum officii, quo tanta legatio felicem conſequeretur effectum: vt qui optime mente retineret, complures ante miſſas a prædeceſſoribus Romanis Pontificibus legationes vel inanes rediiſſe, effectuq. vacuas, vel ignominijs ſugillatas. Quamobrem præter eas quas vidimus ad Iuſtinum Imperatorem litteras datas, addidit alias ad Euphemiam Auguſtam inſignem pietate feminam, quæ accedebat Iuſtino viro ſuo adiutoriũ ſimile ipſi, vtpote quæ eidem fuerat omnium bonorum ſua pietate conciliatrix: quæ & (vt dictum eſt) cum Imperio mutans priſtinum nomen, in memoriam illuſtris martyris Euphemiæ, in cuius baſilica fuerat celebratum ſacroſanctum Chalcedonenſe Concilium, Euphemia dici voluit, vt & eo pariter nomine declararet ſe eſſe eiuſdem Magnæ Synodi ſtudioſiſſimã. Epiſtola autem ipſa ſic ſe habet [a]:

a Hormiſ. epiſt. 27.

Hormiſda Epiſcopus Euphemiæ Auguſtæ.

XV. *Hormiſd. epiſtola ad Euphemiam Aug.* Eccleſiarum pax iam cæleſti ordinatione componitur, cum vos ad Imperiũ Deus elegit, apud quos eſſe integrum ſemper religionis ſuæ cognouit affectum. Nam ſicut in priuata vita Deum ſem-
E per recto dogmate coluiſtis vt de religionis concordis cogitaretis, & multa quidem inter ipſa Imperij veſtri primordia facta ſunt, quæ ſpem nobis correctionis integræ pollicentur. Vnde quia in vobis, amorem feruere fidei gratulamur: agentes Deo gratias quotidie pro vobis beato Petro Apoſtolo ſupplicamus, vt votis veſtris apud Dominũ ſuffragetur, & curſum bonæ voluntatis adimpleat. Nec dubium eſt, diuinis vos auxilijs adiuuari, quia tãto religionis ſtudio mãdatis cæleſtib. obeditis. Hinc eſt, ꝙ quia ſanctũ cõiugij veſtri cõſtat eſſe propoſitũ, has fiducialiter ad veſtrã clemẽtiã litteras deſtinamus, vt p vos ad pficiẽdã Eccleſiæ pacẽ mariti veſtri pietas amplius incitet.

XVI. *Comparatio Euphemiæ cũ Helena.* Magnum opus arripuiſtis, magna vobis cauſa commiſſa eſt: per vos etiam populos Chriſtus vult ad Eccleſiæ fœdera reuocare, quos per ſe voluit a morte redimere. Magna etiam veſtro ſexui parata eſt laudis occaſio, ſi vobis inſtãtibus, Eccleſiæ ſuæ Chriſtus, quæ diuiſa fuerant, membra cõiungat. Nec eius, *nempe ſanctæ Helenæ*, maior eſt gloria, quæ humanæ ſalutis lignum ſcrutata eſt, & ſola Crucem, quam omnis veneratur mundus, inuenit. Superabitis quinimmo illius merita: quia Eccleſiæ vnitas per illam ſuum inuenit ſignum, per vos eſt habitura remedium. Agat igitur iuga-

lis ve-

Digitized by Google

lis veſtri religioſa clemētia, vt fratres & coepiſcopi noſtri ſub eo libelli tenore, quem dudum miſimus, fidem ſuam dignentur aſſerere; quatenus perfecta poſſit eſſe, quæ eſt inchoata correctio: quia irrita eſt quælibet in cultura Dei confeſſio, cui deeſt fidei plenitudo. Hoc enim quod a reliquis fieri popoſcimus, a multis iam ſacerdotibus conſtat effectum: & vnitas eſſe iuſta in communione nō poterit, ſi non fuerit in reuerſione ſeruata.] hæc ad Auguſtam Hormiſda Papa. A

XVII. Sed attende quæ ſcribat ad ipſum Conſtantinopolitanum Epiſcopum Ioannem, penes quem optime ſciret reſidere totius pacis conciliandæ facultatem: vt ſi ipſe reſiliret, vt fecerant prædeceſſores, omnem operam & impenſam perijſſe non dubitaret. Quamobrem demulcere hominem lenitate, & reſilientem veritatis vrgere ſtimulis ad curſum, dubiumq. efficacioribus ſuadere & certum reddere argumentis, atque labantem animo rationibus ſtabilire non prætermiſit. Accipe igitur ipſas dignas tanto Pontifice litteras, quæ ſic ſe habent [a]:

a Hormiſ. epiſt. 25.

Hormiſda Epiſcopus Ioanni Epiſcopo Conſtantinopolitano.

XVIII. *Epiſtola Hormiſd. ad Ioannem Conſtantinop.*

Reddidimus quidem, frater, congruum litteris tuis ſub Eccleſiaſtica libertate reſponſum: & quid in his congratulati fuerimus inſertum, quid taciturnitate præteritum, euidenter expreſſimus. Ac licet cuncta ſenſibus tuis nunc crebra legatio, nunc vſu in Eccleſia diuturnę conuerſationis tuæ vetuſtas infuderit; iuuat tamen adhuc latius aperire noſtrum repetita ratione conſilium: quia tūc bene de fidei firmitate diſſeritur, quando ſimplicibus verbis conciliandæ pacis cupiditas explicatur. Deſideria quippe tua, quibus te ad Eccleſiaſticam teſtaris feſtinare concordiam, vt haberent partes illæ, ſemper optauimus: nec ſola votorum ambitione contenti, vſi etiam precibus ſumus. Veſtro ſunt hæc & mundi teſtimonio roborata, quæ loquimur: quia vt Catholicæ vnitatis reparatio fiat, auctoritatem noſtram intemeratæ fidei integritate ſubmittimus. Inclinet orationibus noſtris aurem ſuam diuina miſeratio, vt quod creditis poſtulandum, ſequamini & ametis oblatum. Nobis vna cauſæ ſolicitudo, vna cuſtodia eſt, ita pacem cupere, vt ſic religionis, ſic venerabilium Patrum conſtituta ſeruentur: quoniam quæ inter ſe conſona credulitate non diſcrepant, æquum eſt vt ſimili obſeruatione ſubſiſtant [*]. B

* ſuſtineant

XIX. Sed cur diutius immoramur? Scis ipſe, vnitatis cauſa quid exigat: ſcis ipſe, qua via ad beatiſſimi Petri Apoſtoli debeas venire conſortium. Habes itineris tui ducem, quem te iam ſequi aſſeris, Chalcedone habitum pro religione conuentum. Iam te quoque, quod idem amplecti teſtatus es, beati Leonis redeuntem dogma comitabitur. Hæc ſi placent, Acacij defenſio damnati nō placeat; hoc eſt, quod boni ſtudij a perfectione vota ſuſpendit. Si ſunt enim illa aduerſum Dei & legis eius inimicos venerabilium Patrum congregatione diſpoſita, vt quiſquis eos in communione ſequeretur, iam tunc latam ſubiret in ſua damnatione ſententiam: non ſunt igitur noua, quæ conſtanter exequimur, ſed temporibus illis facta iudicia iuſta Patrum conſtitutione ſeruamus. Hortamur itaq. frater, & mentem tuam, Dei noſtri miſericordia adiuuante, pulſamus, vt ab omni te hæreticorum contagione, Acacium cum ſuis ſequacibus condemnando, diſiungens, vna nobiſcum Dominici corporis participatione paſcaris. Si nobiſcum vniuerſa prædicas, cur nobiſcum non vniuerſa condemnas? Tunc enim nobiſcum quæ veneramur amplecteris, ſi nobiſcum quæ deteſtamur horrueris. Pax integra neſcit aliquam habere diſtantiam; & vnius Dei vera eſſe non poteſt, niſi in confeſſionis vnitate, cultura. C

XX. Quapropter ſalutantes te fraternæ charitatis affectu, petitionem tuam miſſis (ſicut ſperaſti) religioſiſſimis viris Germano & Ioanne Epiſcopis, Felice diacono, Dioſcoro diacono, atq. Blando presbytero, ſignificamus eſſe completam. Hi vero quibus fuerint mandatis inſtructi, ante allegationes eorum, ſi cogites, euidenter agnoſces. Hi pacem tuam ſub ea qua ſæpe ſcripſimus profeſſione ſuſcipient. Imple ergo, frater chariſſime, gaudium noſtrum, & tuum ad nos per eos rectæ fidei tuæ remitte præconium, vt per te vniuerſis detur exemplum.] hæc per legatos ad Ioannem Patriarcham Hormiſda. Quod autem dum Romæ iſta tractarentur, cōtigerat alias ab eodem ipſum Hormiſdam litteras accepiſſe, ad eumdem has reddidit breuiores, quæ ſic ſe habent [a]: D

b Hormiſ. epiſt. 29.

Hormiſda Epiſcopus Ioanni Epiſcopo Conſtantinopolitano.

XXI. *Hormiſdæ litteræ ad Ioann. Epiſc. Conſtantinop.*

Ea quæ charitas tua deſtinatis litteris ſignificauit, agnouimus, & gratulamur ad conſcientiam noſtram fidei tuæ indicia perueniſſe: optantes, vt intentioni tuæ, quam rectam eſſe cupimus, plenū Deus noſter circa Eccleſiaſticam pacem concedere dignetur effectum, cuius ſpem animo ſupernæ maieſtatis aſſumpſimus: quia Imperatorem sereniſſimum ad hoc prouidentia diuina iudicamus electum, vt per eum Eccleſiarū reintegratio tantis temporibus deſiderata proueniat. Quapropter licet quæ pro fidei vnitate facienda ſunt, tuæ charitatis notitiam latere non poſſint, legatos tamen direximus, quos ratio cauſæ poſcebat: quibus hortantibus, & quæ iampridem a nobis ſignificata, & quæ nuper iterata ſunt, ad effectum, Domino noſtro auctore, perueniant.] hæc ad Ioannem.

XXII. Quod vero idem Hormiſda Papa optime ſciret, plurimum conferre ad pacis conciliationem, Conſtantinopolitanum demereri clerum, quem non ignoraret pro arbitrio vniuerſum mouere populum poſſe, tantaſq. vno momento conflare diſcordias, vt etiam ſtatum ipſius Imperatoris (quod pluribus exemplis vidimus) in diſcrimen adduceret: hos quoq. amantiſſimis præuenire litteris nō prætermiſit. Extant ipſæ quidem æq. perbreues ad Archidiaconum & reliquos eiuſdem Eccleſiæ clericos ſcriptæ verbis iſtis [b]: E

c Hormiſ. epiſt. 30.

XXIII. *Ad Archidi. Conſtantinop. & alios Orthodoxos epiſ. Hormiſda.*

Hormiſda Epiſcopus Theodoſio Archidiacono Conſtantinopolitano & vniuerſis Catholicis a pari.

Gratias miſericordiæ diuinæ competenter exoluimus, quæ fidem veſtram diu laborare non paſſa eſt: nam tempus oblatū eſt, quo fidos milites ſuos Catholica recuperare poſſit Eccleſia. Quæ enim maior animum veſtrum poteſt obtinere iucunditas, quam malorum commemorata depulſio? Gaudijs præſentibus compenſate afflictionis incommoda: quia Deus noſter, qui remedio fuit, aduerſis opprimi charitatem veſtram noluit, ſed probari. Nam ſi trāſacti temporis mala cum

præſenti,

Digitized by Google

A præſenti,quæ diuina eſſe non ambigitur,retributione compenſetis:quis dubitat ampliora vos prę
mia conſecutos,quam nocere potuiſſet aduerſitas? Et quamuis pro ſtatu fidei Catholicæ numquã
ſolicitudo noſtra ceſſauerit,tamen ſereniſſimi Principis ſacris affatibus incitati,legatos deſtinare
curauimus,quorum officio,Deo auctore,in his,quæ ſæpe mandauimus, ſubſequi non dubitamus
effectum. Et ideo competenter enitere,vt Eccleſiæ Catholicæ hoc præcipuum veſtræ liberationis
munus poſſitis offerre:quatenus repulſis omnibus quæ hactenus nocuerunt,in vna,quam ſemper
optauimus,communione gratulantes,Deo noſtro laudes referre ſine ceſſatione poſſimus.]hacte
nus ad Theodoſium Archidiaconum & reliquum clerum Eccleſiæ Cõſtãtinopolitanæ Hormiſda.

Quod vero qui pietate fulgebat,& auctoritate in aula regia perſtabat Iuſtinianus hoc tempo- XXIV.
re Comes Domeſticorum,poſtea vero ſucceſſor Iuſtini in Imperium,pacis cupidiſſimus eſſet,& *Iuſtiniani pie-*
poſt primas ad Hormiſdam Papam datas eodem argumento litteras,alias quoque poſtea addidiſ *tas commenda-*
ſet,miſiſſetq. Romam oblationes Apoſtolorum Principi offerendas per ipſum Romanum Pontifi *ta.*
cem:magnam ex his ſumpſit Hormiſda de pace concilianda fiduciam.quamobrem qui binas ab
eo acceperat litteras,totidem diuerſis tamen diebus epiſtolas reddidit,quarum prioris eſt exor- a Hormiſ.epiſt. 25.
B dium [a]:Litterarum veſtrarum ſerie religionis,&c.]ſed ſatis nobis ſit hic deſcribere poſteriorem,
quæ ſic ſe habet [b]: b Hormiſ.epiſt. 31.

Hormiſda Epiſcopus Iuſtiniano V.I.

Magnitudis veſtræ litteras ſanctæ fidei plenas amore ſuſcepimus,quibus ad exercendã apud XXV.
vos prædicationis Apoſtolicæ firmitatem,opportunitatem nobis proueniſſe diuinitus nũciaſtis. *Epiſt. Hormiſ-*
Vnde indeſinenter Deo noſtro agimus gratias, qui ad tam præclara remedia & tempus vobis & *dæ ad Iuſtinia-*
animum dedit. Et nos quidem deſuper iſta agnouimus ordinari, poſtquã ei detulit diuina maie- *num V. C.*
ſtas Imperium,qui ſe ad componendam Eccleſiarum pacem indicat ordinatum. Ergo reſtat, vt
vniuerſi Epiſcopi partis Orientalis,iuxta libelli ſeriem,ad correctionis perueniſſe ſe teſtentur ef-
fectum. Patet venerandæ via concordiæ:nota * ſunt optatæ remedia ſanitatis. Sacerdotes qui Ca- * notata
tholicam pacem deſiderant,profeſſionem Catholicam non recuſent. Non enim opus eſt partibus
errorem corrigi,ſed radicitus amputari. Inſiſtite igitur,ſicut cœpiſtis:vt merces apud Deum ve-
ſtra,quæ de boni operis inchoatione habet initium,de perfectione conſequatur effectum.

Animum quidem veſtrum talem miſſa ad nos teſtantur alloquia, vt ad plenitudinem boni ꝓ- XXVI.
poſiti non multum indigeatis hortatu:noſtri tamen deſiderij,ea quæ ſpem dedit oratio *, amplius * ratio
C accēdit ardorem;& auidius gaudia impleri cupimus,quæ inſtare iam diuinitus arbitramur. Hinc *De ſuſceptis ob-*
eſt quod beatum Petrum Apoſtolum quotidie ſuppliciter obſecramus,vt vobis,per quos integra *lationibus Iu-*
ri membra ſua,ſancta iam ſperat Eccleſia,& effectum Deus celerem,& ſalutem tribuat longiorẽ. *ſtiniani.*
Nos quidem veſtris animis obſequentes,viros direximus ad ſolidandam ſub Apoſtolicæ diſpoſi-
tionis ordinatione concordiam. Veſtrum eſt, vt ſicut nos bonæ intentioni deeſſe noluimus, ita eos
apud nos optatum referre faciatis effectum. Munus veſtrum veneranda ſacraria ſuſceperũt;quod
amplius beato Petro Apoſtolo facietis acceptius,ſi per vos optatam Eccleſiæ receperint vnitatẽ.]
hæc Hormiſda ad Iuſtinianum.

Magno quidem Dei beneficio (vt diximus alias) factum ſentio,vt tantæ legationis tantorum XXVII.
virorum in cauſa tanti ponderis miſſæ vetera in hunc diem ſeruata ſint monumenta,vt nihil ferme
perierit:vt plane contingat,eiuſmodi frequentia epiſtolarum,quemlibet ipſas legentem, perfe-
ctius ſcire cuncta quæ in eadem cauſa contigerunt,quam qui eodem tempore vixere,ſed has epi-
ſtolas minime conſpexerunt:ex quibus haud mediocris omni ex parte legenti vtilitas compara-
tur,ſi eas cunctas prudens lector accurate & non oſcitanter curſimve perlegat. Intueri porro in eis
D licet ſummam Hormiſdæ in rebus agendis ſolertiam,cum nihil omni ex parte intentatum relique
rit,quo miſſa legatio optatam referret concordiã. Nam præter illa quæ dicta ſunt: quod idem ſci-
ret Hormiſda,& pluribus eſſet doctus exemplis,aulicorum arbitrio res proſpere progredi, vel in-
uerti ſolere:vt qui eſſent apud Iuſtinum Auguſtum potentiores ſibi litterarum commercio coniun
geret,ad eoſdem epiſtolas dedit:nam non ad Iuſtinianum tantũ quas vidimus litteras ſcripſit, ſed
& ad alios item aulicos clariſſimos viros de eadem legatione ſcripſit,vt ad Celerem atq. Patriciũ
in hunc modum [c]: c Hormiſd. epiſt. 32.

Hormiſda Epiſcopus Celeri & Patricio VV.CC. a pari.

Quamuis pro loci noſtri conſideratione de cauſa fidei Catholicæ minime tacere poſſimus: ta- XXVIII.
men ad hanc partem ſereniſſimus Princeps magnopere directis affatibus noſtrum incitauit ſtu- *Aulicos Im-*
dium,pro cuius legatos voluntate direximus. Et quia huiuſmodi cauſa filiorum Eccleſiæ ſubleua- *peratoris litte-*
ri debet auxilio:ſalutantes vos cultu atque honorificentia competenti,poſcimus,vt pro Eccleſiaſti *ris Hormiſda*
ca pace allegationes eorum,qui directi ſunt,apud animos ſereniſſimi Principis adiuuetis: ſiquidẽ *præuenit.*
veſtræ celſitudinis laborem non parua retributio ſubſequitur,cum omnipotenti Deo nos gratias ꝑ
E ſoluere de veſtris operibus feceritis.]hæc Hormiſda. Extant & aliæ ad eumdem Celerem litteræ in
commendatione legatorum,quæ incipiunt: Cum neceſſe fuerit,&c.]

At non ſatis ipſi fuit,eos qui erant Conſtantinopoli apud Imperatorem magiſtratus admonuiſ XXIX.
ſe:ſed voluit eos etiam,qui degerent in prouincijs,per quas legati tranſituri erant,ad opus horta- *Ad ciuitatum*
ri. Quod enim ſciret Theſſalonica eoſdem tranſituros fore legatos:ad eum qui ibi gerebat præfectu *Præfectos Hor-*
ram,& alios, litteras dedit. Satis quippe memor erat,illic degere Dorotheum eiuſdem ciuitatis *miſda ſcribit.*
Epiſcopum,qui non a communione tantum Romani Pontificis,vt Anaſtaſio morem gereret,ſe ſub
duxerat,ſed & alios ad id ipſum præſtandum induxerat,immo & minis atque perſecutione com-
pulerat,vt quæ dicta ſunt ſuperiori tomo ſignificantur:ne igitur per eum turbæ aliquæ Theſſaloni-
cæ concitarentur,perbreues has ad eius ciuitatis Præfectum litteras dedit [d]: d Hormiſ.epiſt. 33.

Hormiſda Epiſcopus Præfecto Prætorio Theſſalonicenſi & ceteris VV.II. a pari.

Licet pro cauſa Eccleſiaſtica numquam ſolicitudo noſtra ceſſauerit: tamen Imperatoris ſere- XXX.
niſſimi

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Epiſtola Hormiſd. ad Præf. Prætorij Theſſal.

niſſimi ſactis affatibus prõptius incitati, legatos cum cæleſtis miſericordiæ fauore direximus, quorum officio bona, quæ de Principis mente præſumimus, impleantur. Et ideo ſalutantes amplitudinem veſtram cultu & bonore quo dignum eſt, poſcimus, vt pro reintegratione fidei veſtrum commodetis ſtudium, nec tantis Fidelium tardari vota temporibus permittatis: quia non eſt dubium, celſitudinem veſtram fructum tantæ laudis acquirere, ſi per eam, quæ ab omnibus bonis optantur, Dei noſtri miſericordia operanre, proueniant.] hactenus epiſtola, & quidem opportune ſcripta: etenim contigit eoſdem legatos Theſſalonicæ contradicentium & altercantium turbis plurimum agitati, vt inferius ſuo loco dicetur. A

XXXI. Feminarũ ſtudium pro fide Catholica.

Ad poſtremum vero clariſſimarum quoque feminarum Hormiſda Papa, datis ad eas litteris, ad rem bene conficiendam implorauit auxilium: non enim deſpiciendas eas eſſe putauit, quæ tempore perſecutionis Anaſtaſij Imperatoris, pro Catholica fide non ſolum ſteterant inconcuſſæ, ſed & virorum animos perſtare in ſenrentia ſuaſerant, atq. in pietatis officio continuerant: vt plane acciderit, ſicut tempore Dominicæ paſſionis, cum, Apoſtolis fugientibus, mulieres Dominum Ieſum nũquam vſque ad obitum deſeruerunt; ita in tanto fidei naufragio, quamplurimis Epiſcopis fugam arripientibus, immo & ad hoſtium caſtra ſe conferentibus, feminæ fidem Catholicam profitẽtes B inuicto ſteterint animo. Eminebant inter eas Anaſtaſia atque Palmatia Senatoriæ ac Patriciæ clariſſimæ feminæ, ad quas perbreuem hanc Hormiſda Papa dedit epiſtolam [a]:

[a] Hormiſd. epiſt. 34.

Hormiſda Epiſcopus Anaſtaſiæ & Palmatię a pari.

XXXII. Epiſtola Hormiſ. ad Anaſtaſiam & Palmatiam.

Bonæ voluntatis ſtudium diuinæ ſemper comitatur proſperitatis effectus. Dei noſtri prouidentia temporis facultas oblata eſt, in qua pro fidei veſtræ præmio debeatis adniti. De ſuperna primitus miſericordia, deinceps de conſcientia clementiſſimi Principis præſumentes, legatos pro religionis Catholicæ cauſa direximus, per quos amplitudinem veſtram debitæ venerationis ſalutamus officio, poſtulantes, vt pro Eccleſiaſticæ reintegratione concordiæ veſtrum laborem atque operã non negetis: quatenus cum repulſis remotiſq. ijs, quos Apoſtolicæ ſedis damnauit auctoritas, ad vnam, quæ recta eſt, communionem plebs Chriſtiana redierit, beatum Petrum Apoſtolum, pro cuius fide nitimur, in veſtris habere poſſitis actibus adiutorem.] hucuſque ad eas Hormiſda, qui his omnibus datis litteris legatos ita munitos quam cito dimiſit: non enim expectato tranquilliori tempore nauigandi, ante Quadrageſimæ tempus hoc anno eos eſſe profectos, quamuis litteræ incuria librariorum habeantur ſine die & Conſule datæ; ex relationibus tamen a legatis miſſis ad Hormiſ- C dam Pontificem, ſatis poteſt intelligi.

XXXIII. De rebus Legatorum in itinere geſtis.

Quod igitur, ex Prophetæ [b] ſenteutia, valde ſpecioſi ſunt pedes euangelizantium pacem, annunciantium bona: periucundum erit eorumdem legatorum affectari veſtigia, & quæ in via poſitis ijſdem acciderinr, certa teſtificatione narrare. Dei quidem beneficio factum eſt, vt aliquæ relationes legatorum in archiuis aſſeruatę, cuſtoditæ remãſerint ad hæc tempora, licet (vt accidit) mẽdis nonnihil labefactatæ, ſed collatione duorum exemplarium facta, aliquantulum emendatæ. eſt autem ſecundæ relationis (prima enim excidit) eiuſmodi ſcriptus titulus [c]:

[b] Iſai. 52.

[c] Inter epiſt. Hormiſdæ poſt 34. tom. 1. epiſt. Ro. Pontiſ.

Exemplum ſuggeſtionis Germani & Ioannis Epiſcoporum, Felicis & Dioſcori diaconorum, & Blandi presbyteri.

XXXIV. Relatio Legatorum ad Hormiſdam.

In ciuitate Aulonitana quo ordine cum Dei adiutorio peruenimus, & quomodo ſumus ſuſcepti ab Epiſcopo ciuitatis ipſius, & quid eſt actum, vel quale reſponſum dederunt, & quia hæc ꝓmiſit, vt cum Metropolitano ſuo faceret libellũ, in alia epiſtola beatitudini veſtræ ſignificauimus.] At prima illa (vt diximus) deſideratur a legatis facta relatio, ſecunda autem ita ſubijcitur: Quod in Scampina ciuitate factum eſt veſtris orationibus, tacere non permiſimus. Antequam nos ingrede- D remur in ciuitatem ipſam, venerabilis Troius [*] Epiſcopus cum ſuo clero vel plebe in occurſum nobis egreſſus eſt. Et quomodo Deus in ipſa die benedictus eſt, & quæ feſtiuitas per ipſius pietatem eſt ſubſecuta, ad notitiam Apoſtolatus veſtri referimus. Nobis præſentibus, vel ſuo clero & nobilibus viris ipſius ciuitatis, libellum ſubſcripſit, porrexit: ſuſcepimus, & præſente omni clero vel plebe, in gradu ſuo a ſeruo veſtro Petro Notario ſanctæ Eccleſiæ Romanæ eſt relectus. Erat conuẽtus in baſilica S. Petri.

[*] Troilus

XXXV. Occurſus Scãpini Epiſcopi Legatis.

Confitemur beatitudini veſtræ, tantam deuotionem, tantas Deo laudes, tantas lacrymas, tãta gaudia difficile in alio populo vidimus. Prope omnes cũ cereis viri cum mulieribus, milites cum crucibus in ciuitate nos ſuſceperunt.] exprimitur hic aliqua ex parte religioſe procedentium Chriſtianorum forma, nimirum cereos atque cruces ferre ſolitos eſſe, & in fine proceſſionis Miſſas agere. vnde & mox ſubdunt: Celebratæ ſunt Miſſæ, nullius nomen obnoxium religionis eſt recitarum, niſi tantum beatitudinis veſtræ.] Ex his conſidera, lector, miſerrimum ſtatum Orientalis Eccleſiæ, in qua nullus fuerit, qui non pollutus ſaltem communicatione hæreticorum, tuto vere Catholicus dici, & eius nomen in ſacris publice recitari potuiſſet. Sed pergunt: Noſter Epiſcopus venera- E bilis Germanus Miſſam celebrauit. Et promiſerunt nec poſtea recitari, niſi quos ſedes Apoſtolica ſuſcepit. Quanta a nobis operata ſunt, Deus propitius in vobis conſeruet. Iſtam epiſtolam ante triginta milliaria a Lignido fecimus, ſperantes ipſa die in eadem ciuitate cum Dei adiutorio peruenire. Et quomodo ad nos peruenit Scampinus Epiſcopus, ſperamus & ipſius ciuitatis Lignidi Epiſcopum ſimilia facere. Quod ſi factum fuerit, data occaſione, reſcribemus.

XXXVI. Obſequia Catholicorum Principũ erga Rom. Pont.

Scampis nobis poſitis, poſt Miſſas, hora cœnatoria, Stephanus & Leõtius viri clariſſimi ab Imperatore miſſi in occurſum venerunt, adhuc neſcientes, nos in partibus Græciarum poſitos; quia talia mandata fuerunt Comiti Stephano data, vt ad partes Italiæ tranſirent in occurſum noſtrũ.] Vides, lector, qualia eſſe conſueuerint obſequia Orthodoxorum Imperatorum erga Romanũ Pontificem, vt miſſæ ab eo legationi per viros clariſſimos occurri voluerint, antequam legati ex Italia egrederentur, licet interiacens tranſmittendum eſſet Hadriæ fretum eo potiſſimum tempore ad nauigationem minime opportuno. Sed pergunt de Stephano dicere:

Eſt

A Eſt Stephanus iſte, qui modo dicitur, de parentela filij veſtri Magiſtri militum Vitaliani. Hi nobis nunciarunt, Patricium Senatorem proſcriptum & in exilium miſſum: pro qua tamen cauſa, niſi quo modo ad nos peruenerit, non poſſumus dicere: quia non eſt de talibus rebus facile deliberare. Dicitur tamen & Apocriſarius Theſſalonicenſis Eccleſiæ teneri, apud quos dicunt epiſtolas iuuentas: pro qua cauſa, neſcimus: cum ipſis & Philumenum, Demetrium Magiſtrianum, & alias perſonas, quarum nomina ignoramus. Iſta ſunt (quomodo prædiximus) quæ audiuimus. De cauſa tamen Eccleſiaſtica cum Dei miſericordia proſpera nunciantur. Coſmatem tamen medicum, pro qua cauſa in Italiam venit, penitus intelligere nō potuimus; niſi hoc, quia fortiter queritur, de quo debetis eſſe ſoliciti vt ſciatis, pro qua cauſa ibidem venit.] hactenus ſecunda relatio ſcripta initio menſis Martij, vt ex ſequenti tertia relatione poſſumus intelligere, quæ ſic ſe habet [a]:

XXXVII. *De rebus geſtis Conſtantinop.*

a Extat inter epiſtolas Hormiſdæ Papæ tom. 1 epi. Rom. Pontif.

XXXVIII. *Tertia relatio Legatorum Apoſtol. Sed.*

In alia epiſtola ſignificauimus beatitudini veſtræ de Scampina ciuitate, de venerabili Troio Epiſcopo, quo ordine libellum dedit, & qualis feſtiuitas eſt celebrata in ipſa ciuitate. Cum Dei miſericordia venimus Lignidum, Theodoritus Epiſcopus venerabilis vir ipſius ciuitatis ſimiliter libellum dedit: qui libellus in eccleſia eſt relectus, & omnia ſecundum conſtitutionem veſtram ſunt B facta. Rogate Deum: ſperate ab Apoſtolis eius beatiſſimo Petro & Paulo, vt Deus, qui initia talia donauit orationibus veſtris, ſimiliter ſequantur & proſpera: vt tempora coronæ veſtræ in correctione Eccleſiarum ſemper prædicentur. Quam epiſtolam ad Apoſtolatum veſtrū direximus die Non. Martiarum.] hucuſque tertia perbreuis legatorum relatio.

XXXIX.

Sed his iungenda eſt epiſtola eiuſdem ciuitatis Epiſcopi Theodoriti ad Hormiſdam Papam poſtea data: ex qua intelligas, quanta ſolerent reuerentia proſequi externi Epiſcopi ipſum Romanum Pontificem. Accepto hic ab Apoſtolica ſede beneficio gratus exiſtens, litteras ad ipſum Romanum Pontificem dedit: ex quarum inſcriptione cognoſcas pariter, quo cultu Orthodoxi Antiſtites venerarentur Romanum Epiſcopum. Eſt autem eiuſdem epiſtolæ iſte titulus [c]:

b Extat inter eaſdem Hormiſ. epiſtol. cum duobus exemplarib. collata.

XL.

Domino ſancto, beato, prædicabili, & adorando Apoſtolico Patri Hormiſdę Papæ vrbis Romæ, humilis famulus tuus Theodoritus.

Theodoriti Epiſcopi epiſtola ad Hormiſdā.

Meæ quidem exiguitatis nō eſſet, tam magna præſumere, & ad veſtrum pium ſanctum Apoſtolatum puſilli ſermone præſentes paruulas deſtinare paginas. Sed quia pro inſita vobis humanitate, pio propitiationis animo omnia nutu Diuinitatis protegere conſueuiſtis: lucidum diem & totius feC ſtiuitatis repletum omni reddidiſtis mundo, & omnia veſtris prædicandis precibus ad priſtinum veritatis reuocaſtis ſtatum, & in vnum concordare vel ſubiugare veſtris prædicabilibus & adorandis meritis annuiſtis. Ideoq. etſi meis obrutus iniquitatibus & ab eis vndique oppreſſus, ex ipſis recreatus internis, recurrente ad religioſa veſtigia veſtra famulo tuo viro religioſo Pollione *, vſurpaui me tam per eum, quam etiam his paruulis & exiguis chartis, veſtris prædicandis & adorandis me præſentare veſtigijs, diuinum omnibus viribus exhortans fauorem, & clara voce cum omnib. omnino canens: Gloria in excelſis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis: qui pro ſua incomprehenſibili pietate veſtris mirificis operibus omnia illuminauit & liberauit, & lucidum & totius feſtiuitatis repletū diē in toto Orbe veſtris dignis precibus præſtitit, & ab omni iniquitate eripuit, & omnem nodum colligationis abſoluit, & omnem ſemitam aperuit. Hanc itaque gratulationis repletam pio veſtro pronus offerēs Apoſtolatui, deprecor, vti pro meæ flebilitatis exiguitate veſtris pijs precibus memores eſſe dignemini, domine ſancte beate Apoſtolice Pater.] hactenus Theodoriti Epiſcopi epiſtola, cui mox iſta in codice ſubſcripta erant:

* Pulione

XLI.

Accepta XIII. Kalendas Iulias, domino Eutharico V. C. Conſule.] Quod enim hæc Pollioni daD ta dicatur; ſcire debes hunc miſſum poſt Paſcha cum literis legatorum de pace cum Orientalibus ſtabilita. Teſtantur id quidem ijdem legati in alia relatione ad Hormiſdam Pontificem miſſa, cuius eſt exordium: Cum Dei miſericordia, &c.] Porro hanc Theodoriti epiſtolam hic deſcripſiſſe voluimus, quod eiuſdem cum ſuperioribus ſit argumenti. Sed vt cœptum iter legatorum Apoſtolicæ ſedis proſequamur: quęnam eiſdem, cum Theſſalonicam perueniſſent, acciderint, ſcripta tū a Dioſcoro diacono vno ex miſſis legatis relatio notum facit, quæ ſic ſe habet [c]:

c Extat in eodē codice inter epiſ. Hormiſdæ.

XLII. *Relatio de reb. Theſſalonicæ geſtis.*

Ineffabilis Deo omnipotentis miſericordia, & pietas eius, quam ſuper humanum genus clementer effundit, humanis viribus æſtimari non poteſt, nec ſermonibus explicari; ſed ſufficit eius tantum conſilia deuotis ſenſibus & admirari, & ſcire omnia bona de eius tantum gratiæ pendere remedijs. Eſt iſta quotidiana probatio: audacter tamen præſumo dicere domine meus beatiſſime Papa, quia præſens cauſa præterita cuncta tranſcendit, quam Deus veſtris temporibus & meritis reſeruauit. Quid in Aulone ſit actum, quid Scampis, quid Lignidi fuerit ſubſecutum, anteriore ſignificatione ſuggeſſi. Ad Theſſalonicam peruenimus: quas intentiones * habuerimus cum Epiſcopo Theſſalonicenſi, & quæ dicta fuerint, vel etiam conſtituta, harum portitoris viua inſinuatioE ne diſcetis.

* intentiones pro cōtentionibus vſurpat frequenter

XLIII.

Quod tamen non oportet præterire ſilentio, inſinuare non differo. Poſt multa certamina præfatus Epiſcopus (*erat iſte Dorotheus ſchiſmaticus, de quo plura ſuperiori tomo*) ratione conuictus, libellum ſubſcribere voluit: ſed quia Epiſcopi, qui ſub eius ſunt ordinatione conſtituti, omnes non aderant; in præſenti hoc conuenit, hoc promiſit, vt poſt dies ſanctos *Quadrageſimæ ſcilicet*, vno ex nobis a ſede Conſtantinopolitanæ vrbis directo, Epiſcopis congregatis, qui in eius ſunt diœceſi conſtituti, libellum ſubſcriberent: quod cum Dei adiutorio credimus eſſe complendum. Hæc ſunt Theſſalonicæ conſtituta.] Subijcit autem his idem Dioſcorus legatus quæ poſt hæc cum Conſtantinopolim perueniſſent, ibidem fieri contigerint: ait enim:

XLIV. *Relatio de rebus geſtis Conſtantinop.*

Veſtris orationibus commendati ad Conſtantinopolitanam peruenimus ciuitatem feria ſecūda hebdomadis authenticæ, *quam Maiorem hebdomadam Latini dicunt*. Decimo ab vrbe prædicta milliario ſublimes & Magnifici viri nobis occurrerunt, inter quos ſunt Magiſter militum Vitalianus, Pompeius, & Iuſtinianus, & alij Senatores: cunctiq.* Catholicę fidei ardore ac deſiderio redin-

* multiq.

tegrandæ

XLV. tegrandæ pacis ardebant. Quid plura? cum ſummis pene omnium gaudijs ingredimur ciuitatem. A
Quæ corã Imp. ſint geſta.
Alia die, quæ eſt tertia feria, pijſſimi Principis præſentamur aſpectibus: cunctus illic aderat Se
natus, in quo conuentu erant & Epiſcopi quatuor, quos Epiſcopus Conſtantinopolitanus pro ſua
perſona direxerat. Obtulimus beatitudinis veſtræ litteras, quas clementiſſimus Princeps cum grã
di reuerentia ſuſcepit. Dicta ſunt quæ ante examinationẽ cauſæ oportuit intimare: mox cauſa cœ-
pta eſt. Hortabatur nos clementiſſimus Imperator, hoc dicens: Videte ciuitatis huius Epiſcopum,
& inuicem vobis pacifico ordine reddite rationem. Nos e contra reſpondimus: Quid imus ad Epi-
ſcopum certamina facere? Dominus noſter beatiſſimus Papa Hormiſda, qui nos direxit, non no-
bis præcepit certare: ſed præ manibus habemus libellum, quem omnes Epiſcopi volentes ſedi Apo
ſtolicæ reconciliari, facient *. Si præcipit pietas veſtra, legatur; & ſi eſt in ipſo quod ignotetur, aut
verum eſſe non credatur, dicant: & tunc oſtendemus, nihil extra iudicium Eccleſiaſticum in eodem
libello eſſe conſcriptum. Aut ſi illi poſſunt docere quia non conuenit religioni Catholicæ; tunc no-
bis incumbit probare.

* fecerunt

XLVI. Relectus eſt libellus ſub conſpectu Principis & Senatus. Nos ſtatim ſubiunximus: Dicant præ-
Recitatur coram Imper. libellus qui excipiendus eſſet.
ſentes quatuor Epiſcopi, qui adſunt pro perſona Conſtantinopolitani Epiſcopi, ſi hæc quæ in libel B
lo leguntur, geſtis Eccleſiaſticis minime continentur? Reſponderunt, omnia vera eſſe. Poſt quæ nos
ſubiunximus: Domine Imperator, & nobis grandem laborem Epiſcopi abſtulerunt, & ſibi conue-
nientem rem fecerunt, dicere veritatem. Mox clementiſſimus Imperator his qui aderant dixit Epi
ſcopis: Et ſi vera ſunt, quare non facitis? Similiter & aliquanti de ordine Senatorio dixerunt: Nos
laici ſumus: Dicitis hæc vera eſſe: Facite, & nos ſequemur.] hactenus res geſtæ eius diei, relatione
Dioſcori ſignificatæ, qui & de reliquis mox ſubdit:

XLVII. Intermiſſa feria quarta, Epiſcopus Conſtantinopolitanus in Palatio ſuſcepit a nobis libellũ.
Et in primis quaſi tentauit epiſtolam potius facere, quã libellum *(quod quidem maioris id ſibi vide-
retur eſſe dignitatis: nam libelli vt plurimum offeruntur a lapſis.)* Sed non poſt multa certamina hoc cõ
uenit, prœmium modicum facere, & ſubiungere mox libellum, quemadmodum veſtra beatitudo
dictauit.] Libellus auctus prœmio ſic ſe habet [a]:

a Extat inter epiſt. Hormiſd.

XLVIII. Domino meo per omnia ſanctiſſimo & beatiſſimo fratri & comminiſtro Hormiſdæ Ioannes
Libello affixũ prœmium.
Epiſcopus in Domino ſalutem.
Redditis mihi litteris veſtræ ſanctitatis, in Chriſto frater chariſſime, per Gratum clariſſimum C
Comitem, & nunc per Germanum & Ioannem reuerendiſſimos Epiſcopos, Felicem & Dioſcorũ
ſanctiſſimos diaconos, & Blandum presbyterum: lætatus ſum de ſpirituali charitate veſtræ ſancti
tatis, quod vnitatem ſanctiſſimarum Dei Eccleſiarum ſecundum veterem Patrum requiris tradi-
tionem, & laceratores rationabilis gregis Chriſti animo repulſare feſtinas. Certus igitur ſcito, per
omnia ſanctiſſime, quia ſecundum quod vobis ſcripſi, vna tecum cum veritate ſentiens, omnes a te
repudiatos hæreticos renuo; & ego, pacem diligens. Sanctiſſimas enim Dei Eccleſias, id eſt, ſupe-
rioris veſtræ, & nouellæ iſtius Romæ vnam eſſe accipio, illam ſedem Apoſtoli Petri, & iſtius Augu
ſtæ ciuitatis vnam eſſe definio.

XLIX. Omnibus actis a ſanctis illis quatuor Synodis, id eſt, Nicæna, Conſtantinopolitana, Epheſina,
& Chalcedonenſi, de confirmatione fidei & ſtatu Eccleſiæ aſſentior, & nihil titubare de bene iudi
catis patior: ſed & conantes aut enixos vſque ad vnum apicem placitorum perturbare, lapſos eſſe
a ſancta Dei generali & Apoſtolica Eccleſia ſcio; & tuis verbis recte dictis euidenter vtens, per pᷓ-
ſentia ſcripta hæc dico.] hactenus ad libellum fidei appoſitum a Ioanne prœmium. Libellus autẽ
profeſſionis a legatis oblatus, Roma ab Hormiſda Pontifice miſſus, ita ſe habet:

L. Prima ſalus eſt, rectæ fidei regulam cuſtodire, & a Patrum traditione nullatenus deuiare: quia D
Fidei libellus oblatus ab Hormiſd. ſchiſmaticis.
non poteſt Domini noſtri Ieſu Chriſti prætermitti ſententia dicentis [b]: Tu es Petrus, & ſuper hãc
petram ædificabo Eccleſiam meam. Hæc quæ dicta ſunt, rerum probantur effectibus: quia in ſede
Apoſtolica inuiolabilis ſemper Catholica cuſtoditur religio. De hac igitur fide non cadere cupien-
tes, & Patrum ſequentes in omnibus conſtituta: anathematizamus omnes hæreſes, præcipue vero
Neſtorium hæreticum, qui quondam Conſtantinopolitanæ vrbis Epiſcopus damnatus in Conci-
lio Epheſino a beato Cæleſtino Papa vrbis Romæ, & a venerabili viro Cyrillo Epiſcopo Alexandri
næ ciuitatis: & vna cum illo anathematizamus Eutychetem & Dioſcorum Alexandrinæ ciuitatis
Epiſcopum, damnatos in ſancta Synodo Chalcedonenſi, quam venerantes ſequimur & amplecti-
mur, quæ ſequens ſanctam Synodum Nicænam, Apoſtolicam fidem prædicauit. His coniungentes
Timotheum parricidam, Aelurum cognominatum, anathematizamus, & huius diſcipulum & ſe-
quacem in omnibus Petrum Alexandrinum ſimiliter condemnantes.

b Matth. 16.

LI. Anathematizamus ſimiliter Acacium quondam Conſtantinopolitanæ vrbis Epiſcopum com-
plicem eorum & ſequacem factum, necnon & perſeuerãtes eorum communioni & participationi. E
Quorum enim quis communionem complectitur, eorum & ſimilem adiudicationem in condẽna-
tione conſequitur.] hac enim clauſula includitur Macedonius & Euphemius, vt ex his quæ dicẽtur,
manifeſtius declaratur. atque ſubdit; Simili modo & Petrum Antiochenum condemnantes, ana-
thematizamus cum ſequacibus ſuis, & in omnibus ſuis.

LII. Vnde probamus & amplectimur epiſtolas omnes beati Leonis Papæ vrbis Romæ, quas cõſcri
pſit de recta fide. Quapropter, ſicut prædiximus, ſequentes in omnibus ſedem Apoſtolicam, & præ
dicamus omnia quæ ab ipſa decreta ſunt; & propterea ſpero in vna communione vobiſcum, quã
Apoſtolica ſedes prædicat, me futurum, in qua eſt integra Chriſtianæ religionis & perfecta ſolidi-
tas. Promittentes in ſequenti tempore ſequeſtratos a communione Eccleſiæ Catholicæ, id eſt, in
omnibus non conſentientes ſedi Apoſtolicæ, eorum nomina inter ſacra non recitanda eſſe myſte-
ria. Quod ſi in aliquo a profeſſione mea dubitare tentauero; his, quos condemnaui, per condem-
nationem propriam conſortem me eſſe profiteor. Huic profeſſioni vero ſubſcripſi mea manu, &

direxi

A direxi per ſcripta tibi Hormiſdæ ſancto & beatiſſimo fratri & Papæ magnæ Romæ per ſupraſcri
ptos Germanum & Ioannem venerabiles Epiſcopos,& Felicem & Dioſcorum diaconos.& Blãdũ
presbyterũ. *& alia manu.* Ioannes miſericordia Dei Epiſcopus Conſtantinopolitanæ nouellæ Ro
mæ,hac mea profeſſione conſentiens omnibus ſupradictis,ſubſcripſi ſanus in Domino. Data mẽ
ſe Martio die vigeſima ſeptima,Indictione duodecima,conſenſu domini Iuſtini Imp. Auguſti,Eu-
tharico V.C.Conſule.]hactenus ſubſcriptus a Ioanne libellus,ab Hormiſda(vt dictum eſt)miſſus
tamquam forma præfixa non ipſi tantum,ſed omnibus qui coniungi vellent Catholicæ Eccleſiæ
per Apoſtolicam ſedem,eiuſdemq. Pontificem,cuius(auctoritate Domini dicentis ad Petrum [a]: a Luc.22.
Confirma fratres tuos)fuit ſemper recte credendi præſcribere formam,& recte credentibus Eccle
ſiæ Catholicæ oſtium reſerare. Pergit vero Dioſcori legati relatio verbis iſtis:

Subſcriptio ab eo facta eſt libello conueniens,ſimiliter & Datarium,cuius exemplaria & Græ LIII.
ce & Latine Apoſtolatui veſtro direximus. Poſt factum libellum,nomen Acacij de Diptychis eſt *Damnatur me*
deletum,ſimiliter & Phrauitæ,Euphemij,Macedonij,& Timothei *Conſtantinopolitanorum Epiſcopo* *moria hæreti-*
rum,quorum primus fuit hæreticus,reliqui vero ſchiſmatici: & non ſolũ hoc in ipſa ſola Eccleſia in qua *corum Impera*
B Eṗs manet,verum ẽt per omnes Eccleſias cum grandi diligentia,Deo adiutore,ſuggerimus fuiſſe *torum & Pa-*
factum. Similiter & deleta ſunt de Diptychis Zenonis & Anaſtaſij *Auguſtorum* nomina.] *triarcharum.*

Hic, amabo te,ſiſte,lector,gradum,atque mecum repete,quomodo Deo rebellium eſt obliterata LIV.
memoria,ſucciſiq. ſunt atque auulſi radicitus cedri Libani & quercus Baſan altis firmatæ radici-
bus impietatis. Sed a quo iſta tam grandia? & cuius in terra tanta vis atque facultas? non alterius
quidem,quam vigentis in Petri ſede poteſtatis,& inde auctoritate Apoſtolica fulminantis Roma
ni Pontificis,ſagittas accipientis e manu potentis ad faciendam [b] vindictam in nationib.& incre b Pſal.149.
pationes in populis,ad alligandos Reges eorũ in compedibus,& nobiles eorũ in manicis ferreis,
vt faciat in eis iudicium conſcriptũ,& diſſipet funditus aduerſarias poteſtates,quæ adeo ſunt ab ir
ruente deſuper Petra protritæ,vt nec nominum memoria recolenda cum benedictione remãſerit.
Vbi modo Zenonis ſubdolæ artes,& Anaſtaſij ad decipiendum conquiſita commenta? Vbi nunc
ſatanica Acacij arrogantia,& ſucceſſorum obſtinata durities? Quot belluæ iſtæ fatigarunt Roma
nos Pontifices,qui eas ex feris reddere mãſuetas,ex lupis oues,& in ouile e ferarum latibulis redu
cere fruſtra conati ſunt? Stat immobilis Petra,fremant licet & turgeant,vrgeantq. vndiq. ſæui flu-
C ctus: neceſſe tandem eſt,vt ijdem rumpantur ad Petram illiſi,& in ſpumam gracilem penitus diſ-
ſoluantur. Sed cœptam a Dioſcoro ſcriptam relationem proſequamur.

Epiſcopi(inquit)diuerſarũ ciuitatum,quanti inuenti ſunt, *Conſtantinopoli ſcilicet*,libellum ſimi LV.
liter obtulerunt:& cum grandi cautela ſuggerimus cuſtoditum , ne quis nobiſcum communicaret
Epiſcopus,qui libellũ primitus non dediſſet. Pari modo & omnes Archimandritæ fecerunt: apud
quos Archimandritas & certamina nos habuiſſe,ſuggerimus,dicẽtibus illis: Sufficit quia Archie
piſcopus noſter fecit:nos factum eius ſequimur. Quid amplius? poſt multa certamina,ipſi quoque
ratione conuicti,libellos modis omnibus obtulerunt.

Poſt hæc omnia, Deo adiuuãte,in eccleſiã proceſſimus:& qualia gaudia facta ſint vnitatis , & L VI.
quẽadmodũ Deus benedictus ſit,q̃ laudes quoq. beato Petro Apoſtolo & vobis relatæ ſunt,ipſius *Schiſmatici*
actionis conſideratione perſpicitis,quod mea lingua non valet explicare. Nihil eſt ſubſecutũ ſm *ad communica*
vota inimicorũ,nõ ſeditio,non effuſio ſanguinis,nõ tumultus,quod veluti terrentes inimici antea *tiſnẽ recepti.*
prædicebant. Ipſi quoq. Eccleſiaſtici Conſtantinopolitani admirãtes, & Deo gratias referentes,
dicunt,nũquam ſe meminiſſe vllis tpib. tantã populi multitudinem cõicaſſe.]In ipſo nãque ſacro-
D ſancto die Paſchatis factam eſſe coitionem,celebratamq. communionem , & vnitatem Orientalis
Eccleſiæ cũ Occidẽtali cõtractã, teſtantur epiſtolæ Andreæ Eṗi & Iulianæ Aniciæ ad Hormiſdam,
quæ inferius ſuo loco ponentur. Subdit vero ad poſtremum hæc in ſua relatione Dioſcorus :

His adimpletis,etiam clementiſſimus Imperator ad beatitudinem veſtram ſua ſcripta ſubinn LVII.
xit,ordinẽ rei geſtæ ſignificans: ſimiliter & vir reuerendiſſimus Ioannes Conſtantinopolitanæ ciui
tatis Antiſtes. Noueris ẽt & Sacra generalia eſſe edita*; atq. credimus,Deo propitio, & veſtris ſan * dicta
ctis orationib. per vniuerſas prouincias quantocyus deſtinari. Hæc Conſtantinopoli geſta ſunt. Et
nunc de Antiochena Eccleſia tractatur;& ideo adhuc laboratur,quia nondum perſona congrua eſt *De cauſa Eccle*
electa. Oret ergo beatitudo veſtra intentius,vt Deus,qui veſtris precib. exoratus Conſtantinopoli *ſia Antioche-*
tanã Eccleſiã Apoſtolicæ ſedi reſtituit,ipſe & dignam perſonã donet in Antiochia ordinandã,& aſ *na.*
ſiduas adunet Eccleſias. Reſcribite Eṗo Conſtantinopolitano. Si vr̃ beatitudini veſtræ,facite men-
tionem damnationũ Seueri,& illorum,quos nominaſtis in epiſtola illa,quam ſcripſiſtis ad Secun
dam Syriam per Ioannem & Sergium monachos. hoc ipſum det ad Imperatorem reſcribentes. Si
feceritis,vr̃ mihi neceſſarium eſſe.]hactenus relatio Dioſcori ad Hormiſdã Pontificem miſſa Ro-
E mam per Pollionem ſubdiaconum,vt alia relatione poſtea legati teſtantur. Nos vero eodem ordi
ne,quo idem Dioſcorus recenſet,miſſas Conſtantinopoli litteras ad Hormiſdã referamus. Fuerũt
tanta hæc Dei beneficia quot litteris conſignata,tot nobilib. teſtata monumẽtis,q̃ voluit Deus po-
ſteris cuſtodita,veluti de hæreticorũ atq. ſchiſmaticorum Imperatorum & Patriarcharum expu-
gnata perfidia fornicem triumphalem viuis ex lapidibus ſtructum , atque præclaris ſculptum vi- c Extat inter
ctorijs,inſcriptumque tot titulis,quot reperiuntur tunc datæ a diuerſis epiſtolæ:quarum primum Hormiſdæ epi-
locum obtinet illa,quæ a Iuſtino Imperatore ad Romanum Pontificem ſcripta reperitur , eſtque ſtolas tom.1.epi
huiuſmodi [c], ſto.Rom.Pontif.

LVIII.

Victor Iuſtinus,pius,felix,inclytus,triumphator ſemper Auguſtus,Hormiſdæ ſanctiſſimo ac
beatiſſimo Archiepiſcopo & Patriarchæ. *Iuſtini Augu-*
ſti epiſtola ad
Hormiſd.

Scias effectum nobis,Pater religioſiſſime,& quod diu ſummis ſtudijs quærebatur,noueris pa-
tefactum;& antequam aduenerint qui a vobis deſtinati ſunt,quod Ioannes vir beatiſſimus Anti-
ſtes nouæ noſtræ* Romæ vna cum clero eius vobiſcum ſentiunt , nullis variantes ambiguitatibus, * veſtræ

Digitized by Google

nullis diu iſi diſcordijs: ſcias libellum ab eo ſubſcriptum, quem offerendum indicaueras, ſanctiſſimorum Patrum Concilio congruentem. A Omnes concurrunt alacri opere ad ſuſcipienda vota tam veſtra, quã Conſtantinopolitana ſedis, quos veritatis coruſcus fulgor illuminat: omnes accelerant libentiſſime, quos oblectat via dilucida; ſequũtur ſcita Patrum ſanctiſſima, leges probatiſſimas: & conſilijs quorumdam firmatis qui rectum tenebant tramitem, aliorum correctis qui vagabantur incerti, in eo res colligitur, vt vnitatem indiuiduæ Trinitatis ipſi quoq. vnitate colant mentiũ. Negatum eſt inter diuina myſteria memoriam in poſterum fieri (pro tenore libelli, quem diximus) Acacij præuaricatoris quondam huius vrbis Epiſcopi, necnon aliorum ſacerdotum, qui vel primi contra conſtituta venerunt Apoſtolica, vel ſucceſſores erroris facti ſunt, nulla vſque ad vltimũ diem ſuum pœnitentia correcti.

LIV. *De promulgãdis vnionis iſtæ decretis.*

Et quoniam omnes noſtræ regiones admonendæ ſunt, vt exemplum imitentur ciuitatis regiæ: deſtinanda vbiq. Principalia præcepta duximus. tanto flagramus religionis officio, tanto affectamus ſtudio pacem Catholicæ fidei pro remuneranda cælitus pace noſtræ Reipublicæ, pro conciliãdo ſubiectis meis ſuperno præſidio. Quid autẽ gratius reperiri poteſt? quid iuſtius? quid illuſtrius? quam quos idem regnum continet, eiuſdemq. fidei cultus irradiat, eos non diuerſa contendere, ſed B collectis in eodem ſenſibus, inſtituta uenerari, non humana mente lata, ſed diuini prudentia Spiritus? Oret igitur veſtræ religionis ſanctitas, vt quod peruigili ſtudio pro cõcordia Eccleſiarum Catholicæ fidei procuratur diuini muneris opitulatio, iugi perpetuitate ſeruari annuat.] hactenus Iuſtini Auguſti epiſtola ad Hormiſdam Papam. Quam vero ipſe Conſtantinopolitanus Antiſtes ad eumdem Pontificem tunc ſcripſit, accipe [a]:

[a] Eodem tom. 1. epiſt. Rom. Pon. in Hormiſd.

LX.

Domino meo per omnia ſancto & Deo amabili fratri & comminiſtro Hormiſdæ Ioannes in Domino ſalutem.

Quando Deus propria mirabilia in ſuis operatur, tunc oportet ea quæ diuinis litteris continẽtur, ipſius Scripturæ vocibus fiducialiter exclamare [b]: Quis loquetur potentias Domini, aut auditas faciet omnes laudes eius in omni tempore? Ecce enim talem pium Principem Romanæ Reipublicæ ſulciuit, quali multo ante & Catholica indigebat Eccleſia, & omne genus hominum videre cupiebat. Ideoq. ita etiam coronam [*] gratiæ ſuper eum cælitus declinauit, vt affluenter in ſacrum eius caput miſericordia funderetur: omniq. annunciationis eius tempore cum magna voce Deum omnium principem glorificauerunt, quoniam talem verticem meis manibus tali corona de C corauit.] fuiſſe in more vides, vt Orientalis Imperij electi Imperatores ab Epiſcopo Conſtantinopolitano coronarentur, Sed pergit:

b Pſal. 105. *Ioannis Epiſcopi Conſtantinop. epiſt. ad Hormiſd.*
[*] corou.

LXI. *De inita pace gaudium.*

Is vero maximus Imperator primam ſuorum certaminum palmam, deuicto inimico, euidenter oſtendit: ſecundum virtutis eius meritum adunationem ſanctiſſimis Eccleſijs ſapientiſſime cõparauit regnum eius tertium bonum, diſſipata coniunxit, & pacem mundi ſapientiſſime procurauit. Idcirco in omnibus Deo magno gratias referens cuncta ſapientiſſime gubernanti, annunciare tibi pacem pacis filio nunciaui, in omnibus Deo amantiſſime, vt illud gaudium ſalias, quo Dauid [c] quidem ſecundum legem in Arcæ Dei reuocatione figuraliter exultabat, Apoſtoli vero per gratiam veraciter lætabantur. Gaude itaq. in Domino gaudium tuæ conueniens ſanctitati, & ſcribe ea quæ veſtrum benignum animum decẽt, homo Dei. Nam quæ fuerant diuiſa, coniuncta ſunt, & diſperſa collecta ſunt; & quæ longe erant, ſibi inuicem adunata ſunt: & ſicut oportet dicere & olim ſcripſi, vtraſq. Eccleſias tam ſenioris, quam nouæ Romæ vnam eſſe, euidenter intelligens, & vtriuſque earum vnam ſedem recte eſſe definiens, indiuiſibilem adunationem, & vtriuſq. noſtrum conſonam confirmationem cum iudicij integritate cognoſco.

c 2. Reg. 6.

LXII. D

Vnde rogo Deum ſemper eam inſeparabilem permanere orationibus ſanctorum Apoſtolorũ & tuæ precibus ſanctitatis, per quas donati nobis & vniuerſo mundo clementiſſimum & Chriſtianiſſimum Principem Iuſtinum, & pijſſimam eius coniugem, noſtram autem filiam Euphemiã in pace multis temporibus comprecatur, per omnia beatiſſime & chariſſime frater. Gauiſi igitur de præſentia reuerendiſſimorum Epiſcoporum, necnon & clericorum veſtrorũ, gratias agimus: quoniam ſecundum petitionem noſtram tales pacificos viros & dignos veſtræ ſedis Apoſtolicæ deſtinaſtis, regulam Patrum ſine confuſione ſeruantes, fidemq. indiuiſam cuſtodientes. Quorum amplectentes in omnibus mentem, cuncta per eos ad ſatisfactionem veſtræ egimus ſanctitatis. Omnem in Chriſto fraternitatem, quæ cum veſtra eſt ſanctitate, ego quoque & mei plurimum ſalutamus.] hactenus Epiſcopus Conſtantinopolitanus Ioannes ad Hormiſdam Pontificem.

LXIII. *Rom. Pontifici congratulati Epiſcopi Orthodoxi.*

Sed vt mærere ſolent dolore capitis cetera membra, ita & eius pariter felicitate congaudent: quamobrem eidem vniuerſalis Eccleſiæ capiti, primarioque Antiſtiti congratulati ſunt alij Catholici Epiſcopi. Accipe igitur quæ hoc eodem tempore vnus ex eis Orthodoxæ fidei cultor eidem Hormiſdæ Papæ breuiter ſcripſerit [d] Andreas Præualitanus Epiſcopus in Epiro, ſtatum præteriti atque præſentis temporis ſimul iungens, quo gaudendi cauſa appareat manifeſtius, his verbis E titulum inſcribens:

d Extat tom. 1. epiſt. Rom. Pon. in Hormiſda.

Domino ſemper meo beatiſſimo & Apoſtolica ſede intima veneratione præferendo, atq. Angelicis meritis coæquando Patri Patrum Papæ Hormiſdæ, Andreas.

LXIV. *Andreas Epiſc. ad Hormiſ.*

Commendans me humillime veſtigijs veſtris pijſſimis, indico propter Synodum Epiri Noui, quoniam finxerunt anathematizare intra ſemetipſos aliquas perſonas, hoc tantummodo ingenio vſi ſunt, vt nos in ſua malitia caperent: quibus reſtitit diuina Trinitas per veſtras ſanctas preces: & cum deprehenſi fuiſſent in ſua malitia, numquam potuimus Archiepiſcopo ſuadere, vt ad viam veritatis & ad ueſtra præcepta uerteretur. Sed modo cum aduenerunt beatiſſimi atque ſanctiſſimi domini Epiſcopi uel diaconi directi a ſancta corona ueſtra; occurrerunt illis Scampinus Epiſcopus uir beatiſſimus Troius cum omni gaudio & luminaribus: & porrecto libello ſecundum ueſtrã præceptionem, ſtatim recepti ſunt in pace Chriſti, & Miſſas celebrauere cum Epiſcopo in Scampina

Digitized by Google

pina ciuitate. Et videntes Lignidonenſes quod fecit Scampinus, ſimili modo & ipſi ſecuti ſunt.
Nunc dum iſtas litteras ordinaremus, ſuperuenit Magiſtrianus de vrbe Conſtantinopolitana; qui
nunciauit, quia Deo propitio precibus ſanctis veſtris, & Conſtantinopolitani miſerunt * anathe- * dixerunt
ma Acacio, & cum pace Paſcha celebrarunt. Iam quod ſequatur, veſtra intereeſſio apud Deum
laboret, ad perfectum ſerui ſedis Apoſtolicæ inueniamur. Epiſtolas vero, quas deſtinauerunt ad
meam humilitatem ſupra memorati viri beatiſſimi Epiſcopi, pietati veſtræ iunctas tranſmiſi. Ac-
cepta die quo ſupra.]

Ex magiſtratibus autem qui primum locum apud Imperatorem obtinebat Iuſtinianus & ip- a Extat inter epiſt. Hormiſdæ.
ſe Hormiſdæ Papæ congratulatus, iſta perbreuiter ſcripſit [a]:

Domino meo ſanctiſſimo Hormiſdæ primo Archipontifici & Papæ vrbis Romæ, Iuſtinianus LXV.
Comes ſalutem.

Venerandæ ſanctitatis veſtræ prædicatio regularum, quæ Chriſto Deo pro Eccleſiarum pace
& plebis concordia iugiter ſupplicat; quicquid nunc per beatiſſimos ſuos ſacerdotes annuis pera- *Iuſtinianus ad Hormiſdã.*
gendum, propitia Diuinitate cuncta effectui ſociata ſunt, nulla prorſus quorumdam valente di-
B ſcordia. Igitur veſtris ſacris orationibus ac præceptionibus Orthodoxorum fide muniti, ſupplI-
ces petimus, vt pro ſanctiſſimo Auguſto noſtro totius fidei ſautore, proque eius Republica, pro no
bis quoque mandatorum veſtrorum cuſtodibus æterno Regi conſueti impetrabiles preces offee-
re dignemini, noſque vobis fideliter ſupplices veſtris ſalutiferis reſcriptionibus viſitare.] hactenus
ad Hormiſdam Iuſtinianus. Pompeius itidem, de quo ſupra, ad eumdem ſcripſit epiſtolã, cui eiuſ-
modi præficitur titulus:

Domino meo beatiſſimo & Apoſtolico Patri Hormiſdæ Archiepiſcopo vniuerſalis Eccleſiæ, LXVI.
Pompeius.] ex quo vides Romanum Pontificem vniuerſalis Eccleſiæ Epiſcopum ſemper cognitũ
atque vocatum. epiſtola autem ſic ſe habet:

Sanctis beatitudinis veſtræ precibus omnipotentis Dei pietas exorata, tantæ nobis fidei Prin- *Pompeii V.C. epiſt. ad Hormiſdam.*
cipem condonare dignata eſt, vt religioſis clementiæ eius meritis reintegratio pacis Eccleſiaſticæ,
quę votis Fidelium omnium poſcebatur, iure videatur eſſe collata: in cuius Regis prouentu ſolidiſ-
ſima principatus ſui fundamenta ſancti Spiritus operatione conſtituit, quæ tantum roboris obti-
nent ſtabilitatis inuictæ, quantum actionis excellentia vnica & admirabilis æſtimatur. Et ideo re-
C uerendam Pontificatus veſtri beatitudinem cultu reciprocantis alloquij ſalutantes, quæſumus, vt
magis magiſque pro clementiſſimi atque inuictiſſimi domini noſtri Principis proſperitate orare
dignemini: quatenus omnipotentis Dei pietas ſua dona, in quibus etiam fructus veſtræ agricola-
tionis exuberat, iuſtis gratiæ opitulatione cuſtodiat: nobis quoque filijs veſtris ſpirituali vobis cõ
glutinatis affectu, quos huius operis maxime ſemper ſolicitudo perſtrinxit, ſuffragãtrix interceſ-
ſio ſanctimoniæ Pontificalis aſſiſtat.] hæc Pompeius præcipuæ apud Imperatorẽ auctoritatis vir.

Scripſiſſe quoq. ad eumdem Hormiſdam reperitur clariſſima femina Iuliana Anicia, ex nobi- LXVII.
liſſimo illo ſtemmate Aniciorum familiæ propagata, ex quo præter Probas etiam Iulianę plures
claruere, de quibus ſuis locis mentio facta eſt, quando eodem ipſæ litterarum officio & pio obſe-
quio proſecutæ ſunt alios prædeceſſores Romanos Pontifices. Iſta igitur prudentiſſima femina,
probe conſiderans quanta eſſet inſita Catholicis omnibus erga ſedem Apoſtolicã reuerentia, quã-
tuſque hæreticis ab ea timor illatus; cum neceſſariam iudicaret longiorem Conſtantinopoli morã
legatorum, breuiter ſcribens ad eumdem Pontificem, ipſum rogat, ne eoſdem legatos reuocet, do
nec cuncta ſtabilita relinquant. Epiſtola autem paucis concepta verbis eſt huiuſmodi:

D Domino beatiſſimo Patri Hormiſdæ Iuliana Anicia.

Precibus veſtræ beatitudinis, aduentu legatorum principalis ſedis Apoſtolicę, eliſis errorib. LXVIII.
hæreticorum, in vnitatem fidei Catholicæ conuenimus congregari ſimul ad vbera materna Eccle- *Iuliana Anicia ad Hormi. Papam.*
ſiæ in die ſanctæ Reſurrectionis. Quapropter ſtylo venerationis alloquentes ſanctitatem veſtrã,
admonemus, vt intimetis deſtinatis a vobis reuerendiſſimis viris, nullo modo abſcedere, antequã
ſicut præuideritis, vt oportet, firmentur ea quæ bene diſpoſita ſunt ab eis: vt amputatis omnibus re
liquijs tranſacti erroris, impendijs veſtræ beatitudinis roborata vnitas ad effectum perpetuũ de-
ducatur.] hactenus Iuliana, vtpote quæ Gręcorum leuitatem pluribus demonſtratam noſſet exẽ-
plis. Sed quid Anaſtaſia itidem clariſſima femina, ad quam Hormiſda litteras dederat, ad eumdẽ b Extant inter Hormiſdæ epi. to. 1. epiſt. Rom. Pontif.
Pontificem ſcripſerit, accipe [b]:

Domino ſancto & beatiſſimo Patri Patrum Hormiſdæ Archiepiſcopo vniuerſalis Eccleſię
Anaſtaſia.

Diuini luminis illuxiſſe nobis gratiam merito profitemur, Apoſtolatus veſtri reuerentiã in LXIX.
ſancto corde noſtri tenere memoriam, paginali aſſertione noſcentes: veraci namq. ſpe confidimus *Anaſtaſię epi. ad Hormiſdã.*
E ſupernę miſericordię propitiationem de Pontificali interceſſione ſubſiſtere, domine beatiſſime &
Apoſtolico honore ſuſcipiende Pater. Peruigiles veſtrarum orationum excubię, & miranda victo
rioſiſſimi Principis fides ſplendore Catholico ſemper irradians, diu expectatam ſacroſanctis Ec-
cleſijs concordiam pacis reſtituit, quam omnibus triumphis ſuis ſolidiſſime firmatis inuictum iu-
re exultat præcoluiſſe vexillum. Ideoque illibata veſtrę paternitatis ſanctimonia pro incolumitate
atq. proſperitate prędicti domini noſtri Auguſti vota preceſq. omnipotenti Deo offerre indeſinen-
ti continuatione perſiſtat: vt ineffabilem tantorum bonorum gratiam, quam pijs eius ſenſibus in-
ſpirauit, ad futurę quoq. beatitudinis profectum conſeruare dignetur. Domino etiam iugali filio
veſtro, & mihi peculiari cultrici veſtrę, cum ſobole quam nobis Dominus donare dignatus eſt, a ve
ſtro Pontificatu oratio benigniter impendatur, cuius ſuffragio diuini fauoris protectio nobis cle-
menter aſpiret.] hic finis epiſtolę Anaſtaſię.

Inter hęc autem cum tardius perferrentur Conſtantinopoli Romam epiſtolę, minime præ- LXX.
termiſit litteris admonere legatos Hormiſda de tanta cauſa ſolicitus: extant namque eius epi-

Digitized by Google

a Hormiſd.epi. 35 36.37. ſtolæ [a] ad eos datæ. Cum enim nequaquam certior redderetur de rebus Conſtantinopoli geſtis, A
b Hormiſd.epi. 36. & iam elapſa eſſet ſacra dies Aſceuſionis Domini, Paulioum Eccleſiæ Defenſorem mittit Conſtantinopolim, cui præter eas quas ad Imperatorē litteras ſcripſit, hanc ad legatos epiſtolā dedit[b]:

LXXI. Animus noſter diuturna redditur expectatione ſolicitus. Præcipue ad tantum Principem deſtinati, ſub celeritate nos certiores debuiſſetis efficere. Nam aute diem Aſcenſionis Domini litteras veſtras credebamus nos poſſe ſuſcipere. Idcirco tam veſtræ ſolpitatis indicia, quam profectū cauſæ, quam peragendam cum Dei noſtri iuuamine ſuſcepiſtis, deſideramus agnoſcere. Paulinum
Paulinus mittitur Conſtantinopolim. Eccleſiæ Romanæ Deteuſorem cum ſcriptis præſentibus deſtioare curauimus, tam Principi litteras, quam ſingulis, quibus oportuit, dirigentes. Quapropter Deum noſtrum congruis precib. oramus, vt ipſe ſalutem veſtram ſua propitiatione cuſtodiat, & cauſæ qualem deſideramus concedere dignetur effectum. Quia nihil maius inter titulos optimi Imperatoris aſcribitur, quam ſi eum Eccleſia Græca præſens & futura prædicare mereatur pacis auctorem. Data III. Kal. Maias, Euthatico V.C. Conſ. ad eoſdem item legatos ſeptimo Kal. eiuſdem menſis alias eodem argumento litte-
c Hormiſd. epi. 35. ras dederat, quarum eſt exordium [c]: Opioionum diuetſitas, &c.] alias poſtea addidit per Magiſtrianum dicta die, III. Kal. Maias. Extant ipſæ quidem: verum illæ datæ per Paulioū ab Hormiſda ad Iuſtinum Auguſtum & aliæ ad alios ſcriptæ deſiderantur. Quod enim inter hæc litteræ cum a legatis, tum ab Imperatore & alijs Romam ad Hormiſdam perlatæ ſuot: eas, quarum nullus eſſe vſus, minime redditas fuiſſe putamus, ac proinde nec inter alias aſſeruatas, neque in archiuo cum reliquis cuſtoditas. B

LXXII. *Publica vrbis lætitia.* Cū igitur his diebus tandem diutius expectatæ Pontifici redditæ eſſent Orientales litteræ pacis nunciæ, ingenti cum Hormiſda Vrbs tota gaudio perfuſa eſt: recitatiſque iiſdem ex more publice in eccleſia, ipſa nimirum Sacra Imperatoris, Ioanniſque litteris fidei profeſſionem continentibus, atque relatione legatorum; crebræ acclamatæ ſunt Deo laudes, ſimulque Hormiſdæ atq. Catholico Imperatori præconia fauſtis ſunt vocibus frequentata. Periucunde in primis auditum, dānatum eſſe nomen Acacij, cuius cauſa omnes ſcirent tot prædeceſſores Romaoos Pontifices deſudaſſe. Pro votis publicis publicæ redditæ ſunt Deo gratiarum actiones. Viſa eſt tunc Roma de ſuperata Orientalium perfidia triumphaſſe, & cum premeretur a Gothis, de duobus tamen impijs Imperatoribus, Zenone videlicet & Anaſtaſio penitus debellatis & extinctis atque cum execratione ignominioſe ſepultis, glorioſa erexiſſe trophæa. Senſit noua tunc Roma miracula, maiore videlicet ſine armis ſe præſtare potētia, & poſſe imperare captiuam, & ſub hoſtium iugo poſitam leges C
præſcribere Imperatoribus, atque licet ſubiectam, exigere ab Orbe tributum longe præſtantius auro, nempe fidem, rebelleſque ducere captiuos hominum animos in obſequium veritatis. Sed nouit totum id ſe debere Chriſto, qui ſuas Petro vices legans, eaſdem propagauit in ſucceſſores: experi-
d Dan.2. mentoque didicit, feliciter impletum myſterium petræ [d] e monte ſine manibus ſciſſæ, percutientiſque pedes ferreos myſtici ſimulacri, atque creſcentis in mōtem, vniuerſamq. terram implentis: gauiſaq. eſt, diſpendio idololatriæ & deiectione humanæ ſuperbiæ, longe ampliorem atq. firmiorē ſe eſſe potentiam conſecutā. Rependit pro tanto munere gratias, & voa cum ſuo paſtore exultans laudes dignas Chriſto perſoluit.

His vero impletis ex more ſolemnibus, Hormiſda Pontifex, ſui memor officij, ad Iuſtinū Im-
e Hormiſd.epi. 38. peratorem iſta reſcripſit [e]:

Hormiſda Epiſcopus Iuſtino Auguſto.

LXXIII. *Hormiſd. Papæ epiſtola ad Iuſtinū Imp.* Lectis clementiæ veſtræ paginis, quæ reſtitutam fidei concordiam nunciabant: in diuinæ laudis canticum meus totius Eccleſiæ prorupit, quo canitur [f]: Gloria in excelſis Deo, & in terra pax D
hominibus bonæ voluntatis. Huius igitur fiducia hymni dignam fidelibus meritis gloriam felici-
f Luc.2. tatemque præſumite. Neq. enim te ita Deo placitum Principem ad Imperij verticem humanus tātum cōſenſus euexit: te ſibi diuinus fauor ante formauerat. Tradidit enim tibi Orientis Imperiū, vt eius operum fieres inſtrumentum; atq. ideo vt hoc in te propheticum dictum iure conueniat ef-
g Pſal.44. ficiatis [g]: Conſtitues eos principes ſuper omnem terram: memores erunt nominis tui, Domine, in progenie & generatione. Etenim cum tibi ſit Chriſtianam pacem ſeruare propoſitum, quis te dubitet a Chriſto eſſe dilectum [*]?

* delectum
LXXIV. *Quæ ſint firma Imperij munimenta.* Hæc prima ſunt veſtri fundamenta principatus, Deum placaſſe iuſtitia, & aſciuiſſe vobis excellentiſſimæ maieſtatis auxilia, dum aduerſarios eius velut proprios comprimitis inimicos. Hæc nimirum maxima Reipublicæ fundameota ſunt, hoc ſolidum inuictumque robur. Neque enim humanis ictibus poteſt eſſe peruium, quod eſt diuinæ gratiæ firmitate vallatum. Teſtis eſt huic prophetica ſcriptura; ait enim [h]: Elegi Dauid ſeruum meum, oleo ſancto meo vnxi eum: manus enim
h Pſal.88. mea auxiliabitur ei, & brachium meum confortabit eum. Contra autem fruſtra arma, fruſtra ſibi
i Pſal.126. copias quærit, quem gratia ſuperna deſtituit. Etenim veraciter ſcriptum eſt [i]: Niſi Dominus cuſtodierit ciuitatem, in vanum vigilant qui cuſtodiunt eam. Bellabis tu quidem diuino tutus auxilio, excellentiſſime Princeps, & tuæ Reipublicæ iugo halferociſſimarum gentium colla ſubmittes: ſed nulla victoria poteſt eſſe præſtantior, quam quod humani generis hoſtem poſt quæſita tam longi temporis firmamenta ſubuertis. E

LXXV. Enimvero ceterorum natura prœliorum diſtincta gentibus, regionibus terminata, cruore pol-
* imputabis luta: hæc omne genus humanum palma complectitur, hunc omnibus regionibus importabis [*]
Quæ ſit præſtantior victoria. triumphum; & quod diuinæ proximum pietati eſt, qui paulo ante ductu diaboli graſſabantur, nūc ad propriæ ſalutis effectum ſine ſanguine vincuntur. Durabit igitur huius Chriſtianæ victoriæ per æuum triumphus. Neque enim poterunt labe temporis aboleri, quæ in ſempiterna fidei ſtabilitate fundata ſunt. Permanebit longe lateq. veſtrorum fama factorum, & ſicut diuinis deſignatur elo-
k Pſal.18. quijs [k]: In omnem terram exiuit ſonus eorū, & in fines orbis terræ verba eorū. Et ceteris quidem bellis agros, vrbes, oppida, & quod ſupremum eſt, ſubiectorum libertatem tueris, quæ mortalium

vſibus

Digitized by Google

A vſibus comparata,ſimili quadam mortalitate ſoluẽda ſunt:In hoc certamine vita ipſa defenditur
& quodammodo pro ſempiternæ beatitudinis arce pugnatur,
Quocirca continuam tanti operis apparatus clementiæ veſtræ intentionem requirit.Facite,vt
nullum prorſus receptaculum,ex quo rurſum immaniſſimus hoſtis emergat,inueniat:cunctis eũ LXXVI.
nudate præſidijs;& ſi quid vſquam veſtigiorum eius reliquum eſt,id omne clementi remedio pur *Hæreſes & ſchiſmata penitus extirpanda.*
gate:omne nequitiæ germen funditus eruatur:aduerſa Deo ſtirps ad viuum vſque reſecetur,ne mi
nus compreſſa(quod abſit)iniquitatis radix venenata latius iterum virgulta diffundat.Quorſum
hæc?Quia ſupereſt adhuc vobis Alexandrinæ atque Antiochenæ & aliarum Eccleſiarum nullo mo
do negligenda correctio:in qua ſi ſuam curam clementia veſtra immiſerit:ſpes eſt,quo auctore bo
na cuncta credimus incipi,eodem celeriter auxiliatore compleri.
Commendamus prætere a legatos ab Apoſtolica ſede directos,& apud veſtram fidem religio LXXVII.
nemq.deponimus;quos ita perfectis omnibus pietas veſtra dimittat,ut diuinis,veſtriſq.benefi- *Legatos miſſos cõmendat.*
cijs ad Apoſtolicam ſedem plenam referant de Eccleſiarum omnium pace lætitiam. Quæ ſcripta
per Paulinum Romanæ Eccleſiæ Defenſorem famulum veſtræ pietatis ingerenda traſmiſimus.
B Data ſeptimo Idus Iulij,Eutharico V.C.Conſule.]hactenus ad Iuſtinum Auguſtum Hormiſda,
qui his ſimiles ſcripſit litteras ad Ioannem Conſtantinopolitanum Epiſcopum,quarum eſt exor-
dium [a]: Conſideranti mihi tuæ ſcripta charitatis,&c.]alias itidem reddidit ad Iuſtinianũ [b], itẽq. a Hormiſd. epiſt. 39
alias ad Pompeium,necnon alias ad ſingulas clariſſimas Feminas Iulianam & Anaſtaſiam,datas
omnes eadem die,nempe ſeptimo Idus Iulias.Præter has omnes redditas poſt pacem nunciatam b Hormiſd. epiſt. 40 41.42.43.
ad Orientales litteras,adiecit alias ad legatos,quæ incipiunt [c] De his quæ charitatis veſtræ relatio c Hormiſ. epiſt. 46.
comprehendit.]monens eos laborare de pace Eccleſiarum Alexandrinæ & Antiochenæ.
Sed,quæ poſt hæc conſecutæ ſunt litteræ legatorum ad eumdem Hormiſdam Pontificem, vt LXXVIII.
ſingulas huius anni res geſtas ſingulis reddamus menſibus,hic deſcribamus:complectuntur enim
rerum Epheſinæ,Theſſalonicenſis,atque Antiochenæ Eccleſiarum,necnon tumultuantium mona d Extat inter epiſtolas Hormiſdæ Papæ tom. 1. epi.Rom. Ponti.
chorum hiſtoriam exacte deſcriptam.In primis igitur ita ſe habet relatio Dioſcori diaconi vnius
ex Apoſtolicæ ſedis legatis,cuius iſte eſt in codice titulus [d]:
Suggeſtio Dioſcori diaconi.]quæ eſt huiuſmodi:Verum eſt,nulla eſſe gaudia magnopere ſpiri LXXIX.
tualia,a quibus ex toto tribulatio poſſit eſſe ſeparata.Gaudemus de vnitate Conſtantinopolitanæ *Relatio Dioſcori ad Hormiſdam.*
C Eccleſiæ,quæ facta eſt cum ſede Apoſtolica:lætamur quotidie diuerſorum Epiſcoporum libellos
nobis ſatisfactionis offerri.Modicum in Epheſina ciuitate contigit ſcandalũ,vbi contempta eſt &
iniuriata Synodus Chalcedonenſis.Eſt inuocatus clementiſſimus Imperator hoc corrigere,quod
& ſperat cum Dei adiutorio fieri.
Nunc etſi poſt labores,etſi poſt intentiones plures,Antiochena Eccleſia ordinata eſt, electus LXXX.
eſt quidam Paulus nomine presbyter Conſtantinopolitanę Eccleſiæ,quem huic honori aptiſſimũ
Imperatori teſtimonio comprobatum voluerunt & tentauerunt hic ordinare.Ego iuſſionis veſtrę
non immemor,contradixi,dicens: Iuſſit dominus noſter beatiſſimus Papa ſecundum antiquam
conſuetudinem,ibi eum Epiſcopum ordinari.Hoc obtinuit,quod præcepiſtis. Orate vt Deus pre- *Antiochenus Antiochiæ ordinandus Antiſtes.*
cibus Apoſtoli Petri & ipſam ciuitatem cum pace faciat electum ſuſcipere ſacerdotem.]Sed vnde,
dices,altercatio iſta?Hic meminiſſe debes quæ ſuperiori tomo dicta ſæpius ſunt de iniuſtis conati
bus Acacij & ſucceſſorum Conſtantinopolitanorum Pontificum,quibus niſi ſunt vſurpare ſibi ele
ctionem Antiochenorum Antiſtitum:vt non mireris,ſi de ordinatione Pauli noui Epiſcopi fuerit
altercatum.Verum præualuit auctoritas Romani Pontificis temerarios auſus prohibentis.
D Sed quod inter hæc,vigilantibus licet agricolis,veniſſet tamen inimicus homo,& ſuperſemi- LXXXI.
naſſet zizania(Leontius enim cum collegis profeſſor,vt videbatur, Catholicæ fidei & defenſor *De Monachorum nouo errore pullulante.*
Chalcedonenſis Concilij,ſub ſpecie quadam pietatis,quaſi niteretur ipſum roborare Concilium,
hæreſim Eutychianam validare ſtudebat)audi quæ reliqua ſunt relationis Dioſcori ad Hormiſdã:
& quia(inquit)iſta aguntur,& in his quotidie proficit Eccleſia:inſidiator antiquus ſuſcitauit mo
nachos de Scythia,qui de domo Magiſtri militum Vitaliani ſunt omnino * Chriſtianorum vo- * omnium
tis aduerſarij:quorum inquietudo non paruas moras generauit vnitati Eccleſiarum,& magnope
re de prædictæ Eccleſiæ Antiochenæ ordinatione.Iſti monachi,inter quos eſt Leontius,qui ſe di-
cit eſſe parentem Magiſtri militum,*Vitaliani ſcilicet*,Romam feſtinant,ſperantes aliqua capitula
a beatitudine veſtra confirmari.Eſt in ipſis inter cetera,vbi volunt dicere,vnum de Trinitate cru *Nouam locutionem iure reddi ſuſpectã*
cifixum,quod eſt nec in ſanctis Synodis dictum,nec in epiſtolis S.Papæ Leonis,nec in conſuetu
dine Eccleſiaſtica.Quod ſi permittitur fieri,mihi videtur diſſenſiones & ſcandala non mediocria
naſci inter Eccleſias.Iſtud Anaſtaſius Imp.magnopere Catholicis imponere feſtinauit: iſtud &
Eutychetis diſcipuli in Synodo Chalcedonenſi propoſuerunt.Quia quotieſcumque Patres de Dei
E Filio Domino noſtro Ieſu Chriſto diſputauerunt,Filium Dei Verbum,conſubſtantialem Patris,
homouſion Patri dixerunt.Iſte autem ſermo ideo numquam eſt in Synodis a Patribus introdu-
ctus,quod proculdubio Catholicæ fidei minime poterat conuenire.
Cuius ſermonis ſi ſubtiliter attendatur intentio,ad quantas hæreſes pateat,& quæ mala per LXXXII.
eum poſſint diſputationibus Eccleſiaſticis introduci,quoniam lõgum eſt per præſentes inſinuare,
prætermus.Vnde ſanum mihi videtur & vtile & ad pacem Eccleſiarum conueniens,nihil aliud re
ſponſum dari,niſi:Sufficit ſanctum Chalcedonenſe Concilium,in quo & aliæ Synodi continentur:
Sufficiunt epiſtolæ B.Papæ Leonis,quas Synodus confirmauit.Nouitatem in Eccleſia introduce
re nec volumus,nec debemus.]noua enim vox ab Eccleſia,quantumlibet pia, nonniſi ex Patrum
conſulto in rebus fidei vtenda proponi conſueuit.Sed pergit:
Eſt in propoſitione eorum callida & hæc dicere:Nos Synodum Chalcedonenſem ſuſcepimus: LXXXIII.
hoc ſperamus,vt iubeatis nobis eam exponere, quia non ſufficit ſic quomodo eſt expoſita con-
tra hæreſim Neſtorianam,non quaſi non intelligentes;niſi conantes per ſubtilitatem ad hoc nos

adducere, vt diſputetur de Synodo Chalcedonenſi. Quod ſi actum fuerit, dubia & infirma oſtendi A
tur, & hæreticorum omnium patuit errori. Inter alia, ſi poſt Synodum Chalcedonenſem, ſi poſt e
piſtolas Papæ Leonis, ſi poſt libellos quos dederunt & dant Epiſcopi, & per ipſos ſatisfecerunt ſe-
di Apoſtolicæ, iterum aliquid nouum addatur: ſic mihi videtur, quia quicquid factum eſt, deſtrui
tur. Data tertio Kal. Iunias, Conſtantinopoli.] hæc ſunt quæ in hanc vſq. diem Conſtantinopoli cõ
tigerunt, de quibus Dioſcorus legatus Hormiſdam reddidiſſe voluit certiorem. Digna quidẽ Apo
ſtolico legato monitio, ne audiantur hæretici, vel quicumq. alij ad recte ſancita in Oecumenicis
Synodis quibuſuis prætextibus, noui aliquid addi petentes.

LXXXIV. Sed qua occaſione eiuſmodi ſit oborta contentio, antequam rem geſtam vlterius proſequa-
mur, quo fiant cuncta perſpicua, hic principium repetamus. Priuſquam Apoſtolicæ ſedis legati
Conſtantinopolim perueniſſent, quæſtio oborta eſt inter eoſdem Scythiæ monachos atq. Victorẽ
diaconum profeſſorem Synodi Chalcedonenſis. Cum vero Scythiæ monachi eumdem Victorem
accuſarent hæreſis Neſtorianæ, dediſſentq. aduerſus eum libellum ſedis Apoſtolicæ legatis cum
Conſtantinopolim perueniſſent, necnõ Ioanni Conſtantinopolitano Epiſcopo: apud eoſdem cum
aduerſus Victorem acturi conueniſſent, ipſe Victor quo ſe omnino Catholicum eſſe monſtraret, B
coram ipſis iudicibus profeſſus eſt ſe credere quæ continet Chalcedonenſe Concilium, quæq. ha-
bet epiſtola S. Leonis ad Flauianum, recipereq. pariter Cyrilli ſcripta aduerſus Neſtorium. Sed
cum ex aduerſo Scythæ monachi reclamarent, hæc non ſufficere, vt quis euacuetur ab omni ſuſpi-
cione hæreſis Neſtorianæ, ſed addendum eſſe, vnum de Trinitate eſſe Chriſtum crucifixum: diſpli-
cuit legatis monachorum cauilloſa ſuggeſtio, quam negauerunt admitti debere, aſſerentes ſatis eſ
ſe profiteri Chalcedonenſe Concilium, vt quis Catholicus demonſtretur, abſq. aliqua additione
verborum. Illi vero eiuſmodi a legatis paſſi repulſam, indignati, appellandum putarunt a ſentẽtia
legatorum ad ipſum Romanum Põtificem, apud eumdem accuſaturi Victorem vt Neſtorianum,
& conqueſturi de ipſis Apoſtolicæ ſedis legatis, quod eumdem Victorem vt Catholicum recepiſ-
ſent: Sicq. hi furore perciti, Conſtantinopoli recedentes, Romam ſe contulere ad Hormiſdã Ponti
ficem. Hæc quidem omnia accepta ſunt ex relatione Dioſcori legati ad eumdem Hormiſdam, quã
inferius ſuo loco ponemus, vbi de eiuſdem Victoris cauſa ſermo erit: cœpta enim modo proſequẽ
da eſt cauſa Scytharum.

LXXXV. Verum antequam vlterius progrediamur, vnde iiſdem Scythis monachis manarit occaſio, vt C
minime ſatis eſſe putarent ad fidem Catholicam aſtruendã aduerſus Neſtorianum errorem profi
teri Chalcedonenſe Concilium, niſi appoſito additamento, quo quis expreſſe aſſereret, vnũ de Tri-
nitate crucifixum: ex Dionyſio Exiguo in præfatione ad epiſtolam Procli Conſtantinopolitani ad
Armenos, quam rogante Feliciano Paſtore in Latinum vertit, poſſumus intelligere; ait enim: Tem
poribus Antiſtitis memorati, *Procli videlicet*, Theodoſio Imp. regente Rempublicam, per Syriam
atq. Armeniam diſcipuli Theodori Mopſueſtenæ ciuitatis Epiſcopi prauã fidem, corrupto Sym-
bolo, rudibus populis exorti ſunt intimare, callidiſſima ſubtilitate beatam Trinitatem ſic vnius eſ
ſentiæ prædicantes, vt Chriſtum Dominum noſtrum conditorem vniuerſitatis, vnum ex Trinita
te nullatenus faterentur; vnde ſequebatur hæc inepta ſuæ temeritatis abſurditas, vt quia Chriſtũ
conſtat verum eſſe Deum ac Dominum, quatuor perſonas in tribus aſtruerent, duoſq. Dei Filios
proculdubio prædicarent. Sed huic impietati mire Pontifex antefatus obſiſtens, docuit Chriſtum
Dominum noſtrum & a principio Verbum apud Deum, vnum de Trinitate eſſe, &c.] Actũ de his
eſt ſuperius quinto Annalium tomo. Porro cum iſta acciderint ante Chalcedonenſe Concilium, a
quo pleniſſime ſatisfactum Catholicæ veritati aduerſus hæreſes Neſtorij & Eutychetis abſq. eiuſ- D
modi aſſertione ſententiæ: eam addi velle eidem ſacroſancto Concilio, nec alicuius eſſe recipiendã
Catholicæ fidei profeſſionem abſq. eius aſſertione, nimis durum viſum eſt legatis Apoſtolicæ ſe-
dis, valdeq. periculoſum, ignominioſum vero ipſi Oecumenicæ Synodo. Vnde eadem iterũ ſignifi
care Romano Pontifici, neceſſarium putauere: ſic igitur a priori relatione mẽſe elapſo, tertio Kal.
Iulias eodem argumento ipſi legati ad Hormiſdam Papam litteras conſcripſere, quibus primum
de cauſa Eccleſiæ Antiochenæ, inde de reliquis eum redderent certiorem. Fuiſſe autem tertiã vel
a Extant inter Hormiſ. epiſtol. poſt. 62. ſecunda. quartam hanc epiſtolam a legatis ſedis Apoſtolicæ ſcriptam poſt initam cum Eccleſia Conſtanti-
nopolitana concordiam, ipſi in ea legati teſtantur, quæ inſtar relationis ita ſe habet [a]:

LXXXVI. Cum Dei miſericordia, quo ordine & qua cautela communicauimus in Eccleſia Conſtanti-
nopolitana, iam alijs litteris per ſeruum veſtrum Pullionem directis veſtra beatitudo cognouit. Et
ſimiliter in alijs litteris non ſemel, ſed ſecundo, qualia æmuli homines religionis tentant, ſignifi-
care curauimus: vt nihil ſit actum, aut cogitatum faciendum, quod lateat beatitudinem veſtram.
Stat nobiſcum cum Dei adiutorio, quicquid in Conſtantinopolitana Eccleſia eſt ordinatum. Non
titubant gaudia ſpiritualia, quæ celebrarunt & celebrant Catholici.] iſta præfati, mox hæc de Ec- E
cleſia Antiochena:

LXXXVII. *De cauſa Eccleſiæ Antiochenæ.* Cauſa Antiochenæ Eccleſiæ ordinationis non ſolum nobis labores fecit, ſed grandes tribula-
tiones: quia homines feſtinantes impedimẽtum facere generali vnitati, diuerſis modis diuerſa im
pedimenta fecerunt. Noſtra erat propoſitio de his qui ſe ſuſpenderant de anathemate in prędicta
Eccleſia ordinare ſacerdotem. Non propoſuerunt ante oculos ſuos futurum iudicium, palam dicẽ
tes: Omnes qui ſedi Apoſtolicæ communicabant: Neſturiani ſunt: & magis illis non debere crede
re, qui modo videntur ad communionem ſedis Apoſtolicæ reuocati.] Eutychianorum hæreticorũ
eiuſmodi erat aſſertio, & in ore eorũ ſolita verſari calumnia, Orthodoxos omnes, qui ſacroſanctũ
Chalcedonenſe Concilium profiterentur, vocare Neſtorianos, multo magis autem ipſum Roma-
num Pontificem, qui in hoc præ ceteris laborabat, nec quemquam in communionem recipiebat,
niſi fidem Catholicam ab eodem Concilio comprobatam profiteretur. erant, inquam, huiuſmodi
Eutychianorum falſi prætextus, vt ſe ab eorum communione ſegregarent. Sed pergunt: Poſt mul-

tas

A tas afflictiones,& pene in tres menſea a Patribua protracta certamina,piiſſimus Imperator ſua au ctoritate Paulum nomine preabyterum de Eccleſia Cōſtantinopolitana elegit Epiſcopum fieri in Eccleſia Antiochena,dicens inter alia & hoc teſtimonium de ipſo, quia duobus annis iu Antiochia poſitus,non mediocriter reſiſtebat Seuero hæretico:ſimilia & omnes Catholici conſonabant. Et omnia iſta de perſona prædicti Imperator ſe promiſit ad veſtram beatitudinem relaturum.]hactenua de cauſa Antiochena:mox vero ſubdunt de monachis Scythiæ malorum omnium architectis hia verbis:

De electione Pauli Conſtantin.presbyr. in Antiochenum Epiſc.

Harum tamen tribulationum prouiſores & ſocij & vnitati Eccleſiarum impedimento monachi de Scythia fuerunt,qui poſtea hinc * diſceſſerunt,aſſignati ab omnibus nihil pacificum cogitare,ad beatitudinem veſtram eueurrerunt,ſperantes ſurrepere,& per litteras veſtræ ſedia ſuas intentiones confirmare.Iſti de ſua prouincia Epiſcopos accuſant,inter quos eſt Paternus Tomitanæ ciuitatis Antiſtes. Petitiones obtulerunt;& coacti pijſſimi Principis & domini Vitaliani Magiſtri militum iuſſione,frequenter ad audientiam cauſæ conuenimus, non quaſi volentes nos in his negotijs occupare:quia nobis ſunt ante oculos beatitudinis veſtræ præcepta,quibus præcepiſtis,vt B cauſæ tantum,cui veneramua intenti,nullis alijs negotijs miſceremur;ſed ſperantes poſſe intentionem eorum pacari, ad hoc deſcendimus.

LXXXVIII. De Monachis Scythiæ tumultuantibus.

* hic deficerum

Et quia nobis diu laborantibus,illis nullam ſuſcipientibus rationem,nihil proficiebat in eo, quo tendebamus:clementiſſimus Imperator in conuentu publico,vbi & nos interfuimua, Paternum prædictum Epiſcopum & magnificum virum Vitalianum reduxit ad gratiam: accuſatorea quoq.eius ſuo præcepit Epiſcopo ſupplicare.Monachi vero cum ſimiliter ad concordiam quærerentur,fuga lapſi,maluerunt de ciuitate diſcedere,quam ad concordiam peruenire.] At quanto in diſcrimine ob eoſdem tumultuantes monachos conſtituta eſſet Catholica fides, ſi audirentur ab ipſo Rom. Pontifice,ijdem legati iſta ſubdentes declarant: Prædicti monachi ad Italiam veniētes aliquanta capitula proponere habent,inter quę & vnum de Trinitate crucifixum continetur, ſperantea ita confirmari ex auctoritate beatitudinia veſtrę;ſicut & in alijs litteris ſignificauimus, & modo hoc dicimus,vt nulla nouitaa a ſede Apoſtolica ſcribatur:quia & nos ante Imperatorem & ante Senatum hæc indicauimus,dicentes:Extra Synodos quatuor, extra epiſtolas Papæ Leonis nec dicimus,nec admittimus,quicquid non continetur in prędictis Synodis.Aut;Quod non eſt ſcriptum a Papa Leone,non ſuſcipimus.

LXXXIX. Perfidi Monachi fuge ſe dedunt.

C Quia ſi voluerit dominus noſter qualemuis nouitatem ſcribere, peius erit iſtud initium * quā illud quod factum eſt per Eutychetem.Sufficere debet Eccleſiæ,quod per ſexaginta annos ab Eutychete vſque modo ſuſtinuit.Nobis quod viſum eſt,ſcripſimus:in veſtra poteſtate eſt, deliberare quod vobis Deus imperauerit:quoniam hæc illi nituntur aſſerere,eo modo ſibi ſatisfacere cupientes,vt ita profiteamur,& dicamus vnum de Trinitate paſſum eſſe;quod nec Patres,nec Synodi dixerunt.]hæc legati,non negantes penitus dici non poſſe,ſed cauendam in verborum nouitate fraudem latentem,explodendamq.temeritatem ad ſanctum Concilium addere aliquid præſumentem.Sed pergunt:

XC.

* vitium

Explodenda nouitas.

Iſta ideo per ſingula expoſuimus, ne illorum ſubtilitas glorietur in noſtra ſimplicitate propter iſtaa nouas ſuas intentiones.Vitaliano magnifico viro ſubreperunt, vt & talia vindicare pro ealibua rebus,& contra nos quæcumque potuit impedimenta afferret;cuius immutationem omnis nobiſcum deflet Eccleſia.Quapropter rogamua,vt conſueta cautela,& qua ſolet Dominus noſter vigilantia cogitetis,& quomodo ſuſpendendi ſint,qui a nobis taliter receſſerunt, & a noſtra commuuione fuerunt ſeiuncti;& quid eis reſpondeatur,vel quomodo eorum capitula repellantur: D quia eos omnes Conſtantinopolitana Catholica exhorret Eccleſia.Data tertio Kalend.Iulias, Cōſtantinopoli.

XCI. Vitalianus deficit ad hæreticos.

Quod vero ad Vitalianum ſpectat:memor ne es(lector,compello te)quæ ad finem ſuperioris tomi pluribus dicta ſuot de tam præclaro viro Magiſtro militum?cum inhærena aduerſus Anaſtaſium Imperatorem hæreticum Catholico populo,eum in anguſtiam haud mediocrem coniecit. Sed qua illa ipſe egerit mente,poſtrema hæc ipſius actio declarauit: nempe cupiditate inuadendi Imperij flagraſſe hominem,eaq.ſemel amentia captum,cuncta quæ ageret,in eumdem finem ducto funiculo direxiſſe.Hinc vides,mutatis poſtea rebus,cum regnaret Catholicus Imperator,in aduerſam ipſum tranſire partem,ſeq.iungere cum hæreticis Eutychianis,quos antea videri voluit impugnaſſe;eiſdemq.pro poſſe fauere,quorum ipſe fauore aduerſus Iuſtinum erigeretur. Sic plane licet prætenderetur de religione contentio,re vera tamen de regno adipiſcendo,vel potius aſſumenda tyrannide intus ardens occultabatur intentio.

XCII. Artes Vitaliani de inuadendo Imperio.

Verum intelligens iſta Iuſtinus,Vitalianum e medio ſuſtulit:qua autem arte artem deluſerit, accipe ex Euagrio,qui ait [a]: Vitalianum vero vitam in Thracia degentem,qui Anaſtaſium Im- E perio exturbare moliebatur,Iuſtinua Conſtantinopolim accerſit: nam & potētiam eius extimuit, & ancipitem fortunam quæ in belli acerui ſoler,& nominis eius celebritatem, quæ in omnium ore fuit,& Imperij qua flagrabat cupiditatem.At cum coniectura conſpiceret, idq. ſane veriſſime, ſe non alia ratione eum poſſe vincere,niſi amicitiam erga eum ſimularet,vultu mere ad fraudem cum poſito,quæ facile deprehendi non poſſet,vnum ex Ducum numero,qui Præſentes vocantur, eum deſignat;at quo magia perſuaderetur Vitaliano,& facilior aditus ad fraudem pareret,ad Conſulatus quoque honorem effert.]hæc Euagrius,ſed proculdubio ex Zacharia Eutychiano ipſi Vitaliano fauente,& eius necis cauſam Iuſtini inique aſcribente tyrannidi.Sed hæc facta ſunt anno ſequēti.Quomodo enim,qui hoc anno Conſul eſt deſignatus Vitalianus, ſequenti in eiua muneris functione occiſus eſt,ſuo loco dicturi ſumus.Qui vero potiſſimam cauſam necis Vitaliani ignorarunt, vel diſſimularunt(quæ ex litteria legatorum ſatis poteſt eſſe comperta)calumnioſe Iuſtinum doli & crudelitatis inſimulant.Sed ad legatos Conſtantinopoli commorantes redeamus.

XCIII.

b Euagr.lib.4.c. 3.

Dederunt

Dederunt ijdem legati Apoſtolicæ ſedis eidem nuncio,cui & relationem rerum geſtarum cō- A
miſerunt,alias litteras ad Hormiſdam eodem die conſcriptas de religioſa petitione Iuſtiniani Co
mitis Domeſticorum viri clariſſimi.At quænam illa fuerit,ipſæ litteræ legatorum declarant,quæ
ſic ſe habent [b]:

a Extant tom.1. epiſt.Rom.Pon. in Hormiſda.

XCIV. *De mittendis reliquiis SS. Apoſtolorum Cōſtantinop.*

Filius veſter magnificus vir Iuſtinianus res conuenientes fidei ſuæ faciens,baſilicam ſanctorū
Apoſtolorum,in qua deſiderat & beati Laurentij martyris reliquias eſſe,conſtituit.Sperat per par
uitatem noſtram,vt prædictorum ſanctorum reliquias celeriter concedatis. Habuit quidem peti-
tio prædicti viri ſecundum morem Græcorum,& nos contra conſuetudinem ſedis Apoſtolicæ ex-
poſuimus.Accepit rationem. Et quia talis eſt feruor fidei eius,qui meretur quicquid de Apoſtoli-
ca ſede depopoſcerit,& talis eſt,qui ſperat vnde & ſalus animæ & fidei effectus accreſcat, talibus
deſiderijs poſtulata competit non negare.Vnde ſi & beatitudini veſtræ videtur,ſanctuaria beato
rum Apoſtolorum Petri & Pauli,ſecundum morem,ei largiri præcipite:& ſi fieri poteſt,ad ſecun-
dam cataractam ipſa ſanctuaria deponere,veſtrum eſt deliberare.]quid autem intelligant legati p
ſanctuaria,atque[per primam & ſecundam cataractam,deq.more iſto Eccleſiæ Romanæ, conſule
quæ ex Gregorio Turonenſi & alijs dicta ſunt ſuperiori tomo.Sed pergunt: B

Sanctuaria petenti Iuſtiniano concedēda.

XCV. Petit & de catenis ſanctorum Apoſtolorum(ſi poſſibile eſt)& de craticula beati Laurētij mar
tyris.Iſta ſunt deſideria prædicti viri:in hoc fides ipſius eſt incitata.Propter hoc in vrbem veſtrā
virum ſpectabilem Eulogium Magiſtrianum direxit,hoc ſibi ſatisfacere iudicans,ſi de ipſo fonte,
de quo per omnem terram ſanctuaria Apoſtolorum ſunt data,inde & ipſe reliquias ſuſcipere me
reatur. Et bene facitis cauſam Eccleſiaſticam magnopere[in conteſtatione Dei tali homini com-
mendare,cuius ſinceritas & integritas circa religionem Catholicam nota eſt omnibus hominib.
Hic voluerunt capſellas argenteas facere & dirigere:ſed poſtea cogitauerunt, vt & hoc quoque a
veſtra ſede pro benedictione ſuſcipiat.Singulas tamen capſellas per ſingulorum Apoſtolorum reli
quias fieri debere ſuggerimus.Data tertio Kal.Iulias,Conſtantinopoli.]

XCVI. Intelligis,lector,quam præſtaret hoc ſæculo cultus ſacrarum reliquiarum , cum pro magno
munere maximi Principes peterent & acciperent non ex carne,vel oſſibus,aut alijs,ſed velum, q
ad ſecundum foramen demiſſum in ſepulchrum Apoſtolorum,virtutem inde contraheret haud exi
guam,Audis,inquam,quis eſſet Fidelium ardor ex vniuerſo Chriſtiano orbe legationes Romam
mittentium,vt vela appoſita Apoſtolorum ſepulchris(quæ ſanctuaria dici conſueuerunt) accipe- C
rent,ex quibus eorumdem Apoſtolorum virtutem in ſignis edendis haurirent. Neget inſanus qſ
que Nouator Apoſtolos eſſe Romæ ſepultos;& ſacrarum reliquiarum cultum , dæmonis inſtar,
horreſcat.Sed præſtat iam de his tantum audire virum, Iuſtinianum ipſum eadem ſuis litteris ab
Hormiſda ita petentem,cum in primis de vanis diſceptationibus monachorū ūgerit narrationē[a]:

b Extat tom.1. epiſt.Rom.Pon. in Hormiſda.

Domino ſancto meritis beatiſſimo & Apoſtolico domno Patri Papæ Hormiſdæ Iuſtinianus
V. C.

XCVII. Propitia Diuinitate,quæ ſemper Eccleſiam Catholicam per incrementa fidei inſtituit,vnitas
ſanctarum Eccleſiarum per doctrinam & auctoritatem Apoſtolatus veſtri prouenit.Sed quoniam
comperimus quoſdam nomine monachos,quibus magis diſcordia in ſtudio eſt, quam charitas &
pax Dei,cupientes quædam perturbare,ad Angelum veſtrum hinc diſcedētes iter arripuiſſe:quos
beatitudo veſtra,præſentibus ſcriptis cauſam liuoris eorum cognoſcens,ita vt merentur,ſuſcipere
& a ſe longe pellere dignetur: quoniam vaniloquia ipſorum feſtinantium nouitates introducere
in Eccleſia,quod neque quatuor Synodi venerabiles,neque S.Leonis Papæ epiſtolæ continere no
ſcuntur,in omni loco turbas excitare videntur. Quamobrem etiam & a viris reuerendiſſimis Epi- D
ſcopis & diaconibus directis ab Apoſtolatu veſtro ad nos Angelus veſter deſtinare dignetur,& ip-
ſos digna correctione perculſos(vt ſuperius dictum eſt)pellere iubeat.Ergo hæc petimus, vt(ſicut
ſupra dictum eſt)ipſas huiuſmodi litteras per eumdem portitorem ad nos dirigere magnopere fe
ſtinet.Sunt autem nomina eorum,Achilles,Ioannes,Leontius, & Maxentius *. Hæc noſtra eſt
maxima ſolicitudinis cauſa,ne vnitas,quam veſter labor oratioq.perfecit,per inquietos homines
diſſipetur:ſperantes in Domino Deo,quia ſi quid eſt quod adhuc a totius Orbis pace diſſentiat,
hoc quoque orationibus veſtris Apoſtolicæ ſedis[communioni ſocietur.]hæc quidem de nouanti-
bus monachis pie ſanctéq. Iuſtinianus Hormiſdam Papam admonuit: verum quomodo immuta-
tus,eorumdem poſtea cœperit fauere ſententiæ,ſuo loco dicendum;modo ipſius ad eumdem Pon-
tificem[epiſtolæ reliqua proſequamur;nam ſubdit:

De Monachis vagis Romam venientib. admonitio.

** Mauritius*

XCVIII. *De reliquiis Apoſtolorum mittendis.*

Præſumentes autem de beatitudinis veſtræ beneuolentia,paternam dilectionem nimium pe-
timus,quatenus reliquijs ſanctorum Apoſtolorum tam nos , quam baſilicam eorum hic in domo
noſtra ſub nomine prædictorum venerabilium conſtructam illuſtrare & illuminare large dignemi
ni;cognoſcentes,quod nullum nobis maius beneficium,nec munus præſtare poteſtis,domine bea E
tiſſime Pater,quam ſi hanc noſtram petitionem adimpleueritis.Subito autem iter arripiente præ
dicto Agente in rebus,etiam duo pallia ſerica ad ornamentum altaris ſanctorum Apoſtolorum di-
reximus:quæ ſuſcipientes,efficaciſſimis precibus veſtris,noſtri iubete iugiter facere memoriā.]
hactenus Iuſtinianus ad Hormiſdam.Scias autem,teſte Procopio [a], eccleſiam illam titulo Hor-
miſdæ fuiſſe nominatam:nam ipſe ait: Principio Iuſtinianus ſanctis Petro & Paulo templum ex-
truxit iuxta regiam aulam,ab Hormiſda olim denominatum;vbi,priuſquam imperaret, domici-
lium fouebat.]hæc Procopius,qui prætermiſit a Iuſtiniano templum extructum illud fuiſſe,ante-
quam Imperator creatus eſſet.Quod vero ad titulum Hormiſdæ ſpectat,par eſt credere ab eo de-
nominari voluiſſe eccleſiam Apoſtolorum,a quo ipſorum acceperat(vt dictum eſt)ſanctuaria ex-
petita.

c Procop. de ædif. Iuſtin. Imp. lib. 1.

XCIX. Quod autem ad monachos pertinet;duas alias eodem argumento,nempe de controuerſia exci
tata per eoſdem Scythię monachos idem Iuſtinianus ad eumdem Romanum Pontificem epiſto-
las

Digitized by Google

A las dedit: in quarum poſteriori per eumdem qui ſupra Eulogium miſſa, inter dignas alias ſententias, hæc habet de auctoritate atq. maieſtate Apoſtolicę ſedis, cuius ſit probare vera atque Catholica dogmata, & in ambiguis ferre ſententiam; cum ait [a]:

a Extat tom. 1. epiſt. Rom Pon. in Hormid.

C.

Poſt ſemel enim diuina miſericordia donatam Eccleſiæ Catholicæ vnitatem, quidam aſſerũt, Chriſtum filium Dei Dominum noſtrum pro noſtra ſalute carne crucifixũ, vnum de Tinitate debere prædicari: quod ſi ſuſcipiendum ſit, paterna prouiſione reuerentia veſtra cautiſſimo ſuo reſeripto, quid ſequi, quidve ſuper hoc vitare debemus, nos certiorare dignetur. quoniam verba videntur facere diſſenſionem: nam ſenſus inter Catholicos omnes vnus eſſe probatur. Imponite igitur vobis ſemel ſuſceptum laborem, ſancte ac venerabilis Pater, etiam in hoc prædeceſſores veſtros ſequentes, quorum memoriam & amplectimini, & conſortio Pontificatus ornatis; & de hac intentione liberos nos properate reddere & ſecuros. HOC ENIM CREDIMVS ESSE CATHOLICVM, QVOD VESTRO RELIGIOSO RESPONSO NOBIS FVERIT INTIMATVM, &c.] Intelligis quidem, lector, Iuſtiniano dignam, cum ſuæ eſſet mẽtis compos, atque præſtaret pietate, ſententiam; ex qua perſpicue ſatis quiſque percipere, manuq. tangere poſſit, quanta **B** eſſe ſoleret in Theologicis controuerſijs definiendis Apoſtolicæ ſedis auctoritas: vt quod ab illa eſſet definitum, illud apud omnes Catholicum haberetur.

Illud eſſe Catholicũ, quod a Romano Pontifice produitur definitum.

CI.

De rebus geſtis a Monachis Scythia Conſtantinopoli.

De ipſis nos acturi Scythiæ monachis Conſtantinopoli Romam confugientibus ad Hormiſdã Pontificem, antequam res ibi ab eis geſtas attingamos, narrationis ordo poſtulat, vt quæ ab ipſis acta ſunt antequam Conſtantinopoli receſſerint, eadem accuratius recenſeamus. In primis autem ex his quæ dicta ſunt & inferius dicentur, plane comperitur ſignis haud obſcuris, & argumentis minime dubijs, eoſdem ipſos Eutychianos fuiſſe hæreticos; ita tamen, vt qui ſpeciem præſeferrent Orthodoxorum, ipſum Eutychetem cum ſuis ſectatoribus oppugnare videri voluerint. Sic plane ipſis viſum hoc tempore negotium agendum eſſe, cum vbique de proſtrata Eutychiana hæreſi Catholici triumpharent. Verſutum ſane callidumq. commentum, vt dum videntur in hæreſim Eutychianam inſurgere, veluti manu porrecta eamdem erigerent; labefactareq. tentarent ſacroſanctũ Chalcedonenſe Concilium, dum noua adiectione verborum roborare illud velle, callide ſimularent: cuius rei cauſa & ſcripſerunt libellum fidei, quem legatis Conſtantinopoli agentibus obtulerunt: extat ipſe quidem, eſtq. ipſius huiuſmodi inſcriptio [b]:

b Editus a Cochlæo poſt Fulgentij opera.

CII.

Libellus Monachorum Scytharum Legatis oblatus.

C Dominis viris beatiſſimis Germano & Ioanni Epiſcopis, Felici & Dioſcoro diaconis, Blando presbytero, & vniuerſæ legationi ſedis Apoſtolicæ, libellus ab exiguo Maxentio & omnibus q̃ mecum ſunt.] ita titulus. ipſe autem libellus ſic incipit: Quoniam nonnulli videntes nos contra eos qui inimico propoſito venerabilis Chalcedonenſis Concilij fidem nituntur euertere, Patrum proferre ſententias, &c.] Verum dum ſimulant pro Synodo Chalcedonenſi inire certamen, eam conantur prorſus euertere. Eiuſmodi plane eſſe noſcuntur mores hæreticorum, vt omnia proditorie agant, & accepta teſſera Catholicorum, inter ipſos Catholicos militare videri velint, vt contra fidẽ Catholicam aliquid proditorie tutius machinari poſſint. Miraberis tunc magis, lector, cum videris dolos & fraudes ipſorum iam perſpicue patefactas; quas haud facile quis ex eorum ſcriptis deprehendat, niſi prius totius rei geſtę hiſtoriam accurate perdiſcat. Intelliges itaque ex promenda hiſtorica veritate, ex ipſa inquam continuata rerum geſtarum ſerie ex Hormiſdę & aliorum epiſtolis contexenda, horum impoſturas, dolos, atque fallacias: quæ ſi prudentem virum prætereãt, mox deceptus, eoſdem ipſos vere eſſe Catholicos, immo & acerrimos fidei Catholicæ defenſores facile iudicabit; vt pluribus euenit, quos quæ de his dicta ſunt a nobis atque dicenda latuerunt.

CIII.

Cochlæus edidit libellũ Maxentii atque laudauit.

D Sic plane accidit, vt cum adeo doloſa arte fucata extent ipſorum ſcripta, haud ſatis fuerit Lynceos habenti oculos Cochlæo viro diſerto & Catholica fide pollenti, qui eorumdem ſcripta, vnius ex ipſis titulo inſcripta Maxentij nactus, eadem primus poſt Fulgẽtij opera edens & laudans, eſſe hæreticorum hominum partum minime intellexit; cum inſignitum opus nomine Orthodoxo, eiuſque auctorem plene laudauit in præfatione, quam in operis fronte perſpicuam cunctis affixit. ita quidem ipſe candido atque ſincero animo, hæreticorum omnium alioqui valentiſſimus oppugnator, quod minime compertas haberet omnes epiſtolas de eadem controuerſia vltro citroq. datas; cum præſertim ex ipſorum aſſertione fictam crediderit Hormiſdæ datam ad Poſſeſſorem epiſtolã. Quod enim videret hominem grauiſſimis ſententijs perſtringere Eutychetem atque Neſtorium, & veluti exurgere defenſorem pro Synodo Chalcedonenſi, nullum putauit latere dolum ſub ſymbolo pacis; proculque abeſſe exiſtimauit, vt propugnator illius, dici poſſet eiuſdem ſacri Concilij demolitor.

CIV.

Irrepere tentauit vafer impoſtor (vt dictum eſt) vano quodam prætextu declarandæ ſententię Concilij Chalcedonenſis, quędam adijciendo, vt ex hoc poſſet ipſum funditus perdere, & damna**E**tam hęreſim reſtituere; religioniſq. ſimulans donum, alterum equum Troianum ad Catholicã fidem expugnandam admouit, cum pro defenſione Orthodoxæ fidei, Orthodoxa ſimulauit compingere ſcripta, quæ intus occultos clauderent hoſtium cuneos armatorum; ſic ſimulans ad robur & firmitatem Chalcedonenſis Concilij eiuſq. declarationem illa eſſe adijcienda verba, quibus diceretur, Vnus de Trinitate eſſe crucifixus: quam ſententiam (vt vidimus) legati ipſi Apoſtolicæ ſedis agentes Conſtantinopoli, prorſus reijciendam eſſe putarunt, vtpote qua numquam Patres in Synodalibus ſententijs vſi fuiſſent: latere enim ſciebant ſub melle venenum, & errorem occultum ſub piorum inuolucro verborum ſententiarumq. celari, atque foueri aſpidum oua aſſertione Catholicæ fidei. Sic illi quidem ſumma arte doloq. ſecundum Chalcedonenſis Concilij definitionem profiteri videri voluerunt duas eſſe in Chriſto naturas indiuiſe & inconfuſe coniunctas in vna eademq. perſona: atque ad omnem etiam ſuſpicionem tollendam Patripaſſianæ ſiue Theopaſchitarum hæreſis, non ſimpliciter vnum de Trinitate paſſum, ſed addiderunt eſſe paſſum in carne.

CV.

Quæ quidem noua & hactenus poſt Chalcedonenſe Concilium inuſitata penitus ac proinde

ſuſpecta

Digitized by Google

ſuſpecta ab ipſis aſſerta verborum ſententia,licet in alijs bene cognitis Orthodoxis,a quibus om- A
nis imposturæ ſuſpicioſprocul abeſſet,tolerabilis videri potuerit,in iſtis tamen iure fuit penitus
condemnanda,dum ea ad impugnandum Chalcedonenſe Concilium cognoſceretur callide ab ip-
ſis inferri,cum eo addiramento ſupplendum contenderent ipſum ſacroſanctum Concilium; quaſi
earens ipſo,eſſe dicerent imperfectum,ac proinde cui haud tuto credi poſſet:cum inſuper(vt ex
ipſorum verbotum ſenſu pᴣtebit inferius)abhorrerent dicere,vnam Trinitatis perſonam eſſe paſ-
ſam in carne,explodere receptum in Eccleſia perſonæ nomen doloſe conantes;necnon etiam (qđ
deterius videri poteſt)ſic vnum de Trinitate in carne natum & paſſum dicerent, vt nulla habita
proprietatis vocum diſtinctione,ſicuti Deum,ita diuinitatem natam & paſſam dicerent:prout quæ
paulo poſt dicenda erunt,palam oſtendent.His igitur & aliis pluribus ex cauſis quæ dicentur, etſi
iſta in alijs fide Catholica bene perſpectis(vt diximus)toleranda videri poterant,in his tamē fue-
runt omnino cauenda.

CVI. *Cauſæ cur vitarent dicere vnum de Trin. paſſum.*

Sunt quidem(vt dictum eſt)& aliæ cauſæ,quibus cum legati,tum ipſe in primis Romanus Pō
tifex Hormiſda(vt ſuo loco patebit)& alij inſignis nominis Orthodoxi permoti,eam ſententiā de
paſſo vno ex Trinitate minime recipiendam eſſe putarunt:quas,de his fuſius diſputans,recitat Fer- B
randus diaconus Carthaginenſis in epiſtola ad Anatolium Eccleſiæ Romanæ diaconum , verbis
iſtis: Recordor aliqñ triplicem me intellexiſſe cauſam,quæ dubitare quoſdam de hac ſententia
cogeret.Prima ſcilicet,ne quædam ſeparatione intercedente,alia eſſet Trinitas, & alius qui vnus
eſſet de Trinitate:ſicut alius eſt Pater,alius eſt Filius,quando de Patre Filius eſſe dicitur:& alia ci
uitas,aliuſq.homo qui de ciuitate eſſe narratur.]& paulo poſt:Secunda vero cauſa dubitationis vi
detur,nolentes dicere vnum de Trinitate paſſum,ne diuina ſubſtantiæ fieri paſſibilis videatur.]&
inferius:Tertia dubitationis cauſa eſt,ne dicentibus,Vnus de Trinitate paſſus , inquiſitor accerri-
mus dicat:Quis vnus?Et reſpondentibus,Filius;dicat iterum:Ergo ſi vnus eſt Filius de Trinitate,
vel vnus eſt Trinitatis,Filiorum eſt Trinitas,aut Trinitatis eſt Filius?Reſpondentibus, Deus;di-
cat;Quomodo eſt quiſpiam vnus Deus de Trinitate,cum non ſit vnus Deus niſi Trinitas?]hęc qui
dem Fertādus huius tēporis doctor Africanus tātæ æſtimationis,vt & Romanæ Eccleſiæ diaconus
ipſum de eadem quæſtione conſulendum putarit,necnon etiam ex Oriente Seuerus Scholaſticus
Conſtantinopolitanus tanti viri fama permotus id ipſum egerit.Tu vero his adde & quartam cau
ſam,quam ſuperius idem auctor ingerit his verbis:A quibuſdā dicitur:Eutichetis protulit Apocri C
ſarius in Chalcedonenſi Concilio]eam nimirum ſententiam,qua aſſereret vnum de Trinitate eſſe
paſſum;ob idq.reſpuendam,quaſi panem veneno corruptum. Certe quidem neque Eutychiani,
neque Eutychianorum patronus perfidus Anaſtaſius Imperator(vt dictum eſt) eam ſententiam
recipiendam ab Orthodoxis adeo vehementi ſtudio ingeſſiſſent, niſi aliquod in ea latere ſciſſent
occultum malum,quo damnata eadem & extincta Eutychiana hæreſis reuiuiſceret:dictum eſt nā
que ſuperius ex epiſtola Dioſcori ad Hormiſdam,non Eutychetis tantum & ipſius diſcipulorum
eam eſſe ſententiam,ſed & Anaſtaſium Imperatorem id ipſum conatum eſſe,vt diceretur ab omni
bus vnus de Trinitate paſſus.

CVII.

Sed cur,dices,in id ipſe adeo impenſo ſtudio Anaſtaſius incumbebat ? Ex illa quidem etiam
ſcias cauſa,quod cum ſemper ipſi ab Orthodoxo populo fuerit contradictum,ne crucem Triſagio
adderet præter Eccleſiæ morem(vt ſuperiori tomo frequenter factum vidimus)ipſe inde repulſus
aliunde ad blaſphemiam ſibi aditum parandum putauit;nempe ſi nollent accipere Orthodoxi, vt
eo modo Triſagium caneretur,Sanctus Deus,Sanctus fortis,Sanctus immortalis,qui crucifixus es
pro nobis]alijs verbis,quod id ipſum ex eorum ſententia ſignificare poſſet,dicendum proponeret, D
nimirum vnum de Trinitate paſſum:cum tamen Eutychiani per vnitatem,vel ſingularitatem, ſub
ſtantiam acciperent,& non perſonam; vel ſi perſonam diuinam,certe humanæ naturæ expertem,
quam negabant poſt adunationem duarum naturarum in Chriſto,dicentes ex duabus naturis, &
non in duabus naturis Chriſtum conſtare.

CVIII.

Eadem ergo ratione,qua Orthodoxi contradixerunt,ne crux Triſagio aſcriberetur,reſtiterūt
etiam,ne vnus de Trinitate paſſus ſimpliciter diceretur.nam cum Triſagio adijcerent:Qui crucifi
xus es pro nobis]æque vnitas exprimebatur:vt idem eſſe ipſis Eutychianis videretur dicere: Vnus
de Trinitate crucifixus]& in Triſagio addere:Qui crucifixus es pro nobis.] Triſagium enim non
ad vnam perſonam,ſed ad ipſam integram perſonarum Trinitatem referri debere fuiſſe omnium
Orthodoxorum ſententiam,teſtatur ſanctus Ioannes Damaſcenus in tractatione,quam de Triſa
gio ſcripſit.Hæ ſunt igitur cauſæ,quibus ab his potiſſimum Scythis monachis Eutychianæ hæreſis
infamatia ea minime eſſe accipienda,legati dicerent.Ita quidem cum iſtis agere,qui Chalcedonē
ſe Concilium additamento appoſito minuere vellent,neceſſitas perſuaſit.Cum vero res poſtea in-
ter Catholicos tranſacta eſſet,Catholicum ſenſum ex verbis elicere,additis aliquibus,quæ omnem E
poſſent obſtruere aduerſarija aditum,ratio temporis poſtulauit,vt ſuo loco dicturi ſumus.

CIX.

Sic igitur eadē ipſorum ſententia omnino repellenda atque refellenda tunc fuerat cū impij ab
ſque illis verbis Chalcedonenſe Concilium non poſſe ſubſiſtere,calumnioſe iactarent.At quæ iſta
tanta arrogātia?quæ tanta procacia,auctarium apponere audere ad ſacroſanctum Concilium Oe
cumenicum ſexcentorum triginta Patrum?Si vere ex animo fidem Catholicam(vt gloriabantur
libellis oblatis)profiteri cupiebant,vt vere crederent diuinam naturam humanæ naturæ coniun
ctam eſſe indiuiſe,inconfuſe,& inconuertibiliter:cur non more ſanctorum Patrum dicebant,vnam
perſonam Trinitatis,Verbū ipſum eſſe paſſum in carne,in vno ſuppoſito duas naturas indiuiſe cō
iunctas declarantes,magis quàm(quod nemo aliquando poſt Concilium Chalcedonēſe dixiſſet)
vnum de Trinitate in carne paſſionem ſubijſſe?Cur inquam,vnum ſimpliciter dicere mallent,quā
vnam perſonam in duabus naturis,rem ipſam dilucide ac ſincere demonſtrantes?Sed audi inanes
illorum prætextus:in reſpōſione enim ad epiſtolam ad Poſſeſſorem Maxentius illorum coryphęus

iſta

A iſta habet,dum inuehitur in auctorem ipſius epiſtolæ verbis iſtis:
An forte illos rationi cædere,non imperare iudicat,qui Chriſtum vnam perſonam quidem ex CX.
Trinitate,non autem vnum ex Trinitate eſſe fatentur? Sed hi qui hoc dicunt, potius rationi velle *Nomine perſo*
imperare non cedere penitus conuincuntur. Qui enim tam ſtultus & vecors ſit,qui dicere audeat *na quomodo*
Paulum ex Apoſtolis vnam eſſe perſonam,non autem vnum eſſe ex Apoſtolis Paulum?] Vidiſti in *abutantur hæ-*
ſulſam & diſſimilem penitus ſimilitudinem atque diuerſam illationem? Sed audi quæ poſt ſubij- *retici.*
ciat: Loci(inquit)opportunitas exigit a nobis,qualiter & cur hæretici, in quibus vnus Dioſcorus
Apoſtolicæ ſedis legatus,vnam perſonam prædicantem Chriſtum ex Trinitate,vnum ex Trinitate
Chriſtum confiteri,nullatenus acquieſcant.]Sed cum hæc ipſe dicat,attende calumniam grauiſſi
mam Catholicis impingentem: Perſonam igitur(inquit)Dei Verbi habere aſſerunt Chriſtum,nõ
autem quod ipſe Deus Verbum ſit Chriſtus: ſicut perſonam Dei videbatur habere Propheta,qui
dicebat ad Iſrael [a]: Audi populus meus,& loquar: Iſrael,& teſtificabor tibi: Deus Deus tuus ego a Pſal. 49.
ſum,&c. Secundum hunc ergo modum Chriſtum vnam perſonam aſſerunt hæretici eſſe ex Trini
tate,non quod hic Chriſtus vnus ſit ex Trinitate,ſed quia Verbi Dei in ſe habitantis perſonam ha
B beat,quæ vna eſt ex Trinitate: vt ſic vicarius quodammodo ſiue miniſter ſit Verbi Dei Chriſtus ,
non autem ipſe Deus Verbum ſit Chriſtus.] hæc adeo probroſa impudentiſſimum Maxentiũ non
puduit tribuere ſub nomine hæreticorum calumnioſe Catholicis, quæ ſunt propria Neſtoriano-
rum: dum enim laborat omnes efficere Eutychianos, vult Orthodoxos omnes fuiſſe Neſtorianos.
Sed conſidera ſub inuolucro verborum captioſe laqueos occultantes,callideq. nomina cõfun CXI.
dentes,dum idem qui ſupra Dioſcorus Apoſtolicæ ſedis legatus in epiſtola ad Hormiſdam [b] ex eo b Extat inter e-
rum fidei profeſſione hæc verba recitat: Credimus,quia vnitas diuinitatis & humanitatis,quę fieri piſtol. Hormiſd.
cœpta eſt,non tantum in vtero non eſt diuiſa,ſed nec in partu,nec in nutrimentis , nec in paſſione tom. 1. epiſt. Ro.
ſeparata eſt.]in quibus verbis obſerua,cum vnitam dicit vnitatem diuinitatis,nempe ſubſtãtiam, Pont.
non perſonam: & ex aduerſo audi quid dicat ſanctus Ioannes Damaſcenus: At quod diuinitas h.
mo facta,aut incarnata ſit,aut humanitate ſe induerit,nuſquam audiuimus. Illud certe didicimus,
diuinitatem humanitati in vna ſuarum perſonarum vnitam eſſe.]
Quanto autem hæc effutirentur præiudicio Catholicæ veritatis,bene illis verbis Dioſcorus le- CXII.
gatus ſignificauit,ſcribens ad Hormiſdam [c]: Cuius(inquit)ſermonis ſi ſubtiliter attendatur in- c Extat inter e-
tentio,ad quantas hæreſes pateat,& quæ mala poſſint diſputationib. Eccleſiaſticis introduci,quo piſt. Hormiſdę.
C niam longum eſt,&c.]At quæ inter alia? audi ipſum Hormiſdam Pontificem,cum hæc ait poſt mul
ta,ſcribens ad Iuſtinum Imperatorem [d]: Qui aliter habet, neceſſe eſt aut diuinitatem in multa d Hormiſda epi
diuidat,*nempe vt tres ſubſtantias dicat,ſicq. tres Deos*,aut ſpecialiter paſſionem ipſi eſſentiæ Trinita- ſtol. 76.
tis impingat.]hæc Hormiſda ex ipſorum nouitate verborum deriuat. Intelligis, lector, quomodo *Deus, non Di-*
verſipelles ſub prætextu quodam impugnandi Neſtorianos,Eutychianam hæreſim auctam blaſ- *uinitas nata*
phemijs Theopaſchitarũ innexerint, & calice aureo Babylonis impij blaſphemias propinarint: *atque paſſa.*
quamuis ne detegerentur hæretici,tã in libello quem legatis dederunt,quam in alijs ſuis ſcriptis,
verbis Catholicis videantur Chalcedonenſe Concilium velle erigere potius,quam deprimere.
At quantum ſtuduerint impij iſti videri pij,atq. curarint,quod non eſſent,prædicari Catholi- CXIII.
ci: ex eo quoq. intelliges,quod cum Romæ interea degerent,atq. viderent periclitari deductam in *Legatio Scy-*
iudicium,ad lapidem Lydium,quam hactenus aluiſſent ſuam ipſorum Orthodoxi nominis æſti- *tharum mona*
mationem: quo alibi,vbi minime cogniti eſſent,eamdem excitarent,illud iniere conſilium , vt ad *chorum ad A-*
Africanos Epiſcopos,inter quos magni nominis huius temporis confeſſor,eximiuſq. Eccleſiæ Afri *fricanos Epiſco*
canæ doctor ſanctus Fulgentius eminebat,legationem mitterent,darentq. a ſe miſſo legato fidei *pos.*
D Catholicæ per capita diſtincta profeſſionem ipſis probandam; cum & in ea quam ad eoſdem de-
derunt epiſtola vſurparunt doloſe nomen totius Orientalis,immo vniuerſalis eccleſiæ , quo illos
facilius ad ea quæ ſcriberent,confirmanda perducerent: ipſorum autem epiſtolæ exordium ſic ſe
habet:
Dominis ſanctiſſimis & cum omni veneratione nominandis Diacono,Fortunato, Albano,O-
rontio,Boetho,Fulgentio,Ianuario,& ceteris Epiſcopis & in Chriſti confeſſione decoratis: exigui
Petrus diaconus, Ioannes *cognomento Maxentius*, Leontius, Ioannes, & ceteri fratres in cauſa fidei
Romam directi.
Vtile & perneceſſarium,ſanctiſq. Dei Eccleſiis ſpecialiter credimus profuturum, ea quæ de in CXIV.
carnatione & diſpoſitione diuina nobiſcum vniuerſæ ſanctæ Eccleſiæ Orientalium contra hæreti- *Scythãrũ Mo-*
cos defendunt,qui prauis & iniquis argumentis antiquam Eccleſiæ fidem inquietare nõ ceſſant, *nachorum ad*
ſanctitati veſtræ ſuggerere,atque de his conſenſum veſtrę beatitudinis ſuppliciter promereri. Quia *Africanos epi*
in nullo ſanctam glorioſamq. confeſſionem veſtram credimus diſſentire,pręſertim cum vno vbiq. *ſtola.*
ſpiritu ſanctam Dei Eccleſiam vegetari minime dubitemus. Nõ enim parua,immo potius magna
E lætitia vniuerſi complebuntur Orientales,ſi ſanctitatem veſtram ſuis,immo magis Catholicis no-
uerint in omnibus conſentire dogmatibus. Vnde ſuppliciter petimus & obſecramus beatitudinem
veſtram,quatenus diligenti examinatione,ea quæ inferius continentur,diſcutientes,vt decet veriſ
ſimos & intrepidos Chriſti prædicatores, ſcriptis ſententiam veſtram nobis patefacere iubeatis: vt
ſi Deo præſtante,Catholicæ fidei conueniens & Apoſtolicis traditionibus noſtra apud vos (ſicut
nos confidimus)fuerit expoſitio comprobata; & facile tantorum virorum,probatiſſimorumque ſa
cerdotum auctoritate muniti,iniqua loquentium ora obſtruere valebimus; & in fide ſanctorum Pa
trum perſeuerantes, Deo,qui nos ſanctimonij ſui confeſſione glorificauit,gratias referamus,domi-
ni ſanctiſſimi & Deo digniſſimi. Nunc ea quę ſequuntur,diligentius petimus exploretis.]hactenus
ipſorum epiſtola ad Epiſcopos Africanos,quę & appoſita eſt præfatio ſeptem,quæ ſubijciuntur,de
fidei ipſorum confeſſione capitibus.
Puto quidem in ipſo ingreſſu te conſideraſſe conſuetam hæreticorum arrogantiam,dum pau- CXV.

ci Scythiæ monachi(ſi tamen monachi,potius verò circulatores dicendi & impoſtores) totius Orientalis Eccleſiæ præſeferunt eſſe legatos,ſecumq. omnes Eccleſias eadem ſentire, ac præſertim populos Orientis. Sed qui ita dilatant fimbrias, ne quouis modo deprehendi poſſent quod ipſi eſſent hæretici,illud quidem aſtute excogitarunt, vt non eã proferrent, quã Conſtantinopoli legatis dediſſent,vel Romæ Hormiſdæ Papæ fidei confeſſionem ediſſent,qua dicẽdum cõtẽdebant,non vnam perſonam de Trinitate,ſed ſimpliciter vnum de Trinitate eſſe paſſum in carne;ſed Verbi nomen appoſuere:nam ita in capite quarto; Trinitas etiam poſt incarnationis myſterium Trinitas mãſit:quia idem Deus Verbum etiam cum propria carne vnus eſt ex Trinitate, nõ quod caro eius ſit de ſubſtantia Trinitatis,ſed quia caro Dei Verbi eſt,qui eſt vnus ex Trinitate.] A

CXVI.
Fulgentius pro omnibus Africanis Epiſcopis reſcripſit.

Non potuerunt Epiſcopi Africani ipſorum ita proditam confeſſionem non probare, ignari motæ in Oriente & Romam delatæ controuerſiæ,cuius nulla prorſus eſt mentio apud Fulgentium, qui omnium nomine collegarum ad ipſos reſcipſit,nullam ſuſpicans ſub verborum inuolucro occultatam fuiſſe blaſphemiam,intactamq. penitus quæſtionem relinquit; vitauit tamen ipſe verborum ambiguitatem,voce perſonæ vſus,cum vt vere Catholicus dixit capite decimo: Vna ex Trinitate pſona Chriſtus Dei Filius vnicus,vt nos ſaluaret carne cõceptus, & natus,&c.]hæcq. & alia a B ſe poſita eſſe ex Eccleſiæ Catholicæ præſcripto & Apoſtolicæ Romanæ conſenſu,ingenue profitetur,vt plane a recte credendi linea vel latum(quod aiunt)vnguem deflexiſſe,inueniri non poſſit.

CXVII.
De primatu Eccleſiæ Rom. Fulgentius.

Hoc quidem bonum ſaltem peperit nobis Scytharum perfidia,vt eorum interpellatione ſanctus Fulgentius ſcripſerit egregium illum de Incarnatione Verbi & gratia & libero arbitrio commentarium plane aureum,in quo inter alias gemmas nitet de primatu Romanæ Eccleſiæ iſta ſententia tanto digna doctore: Duorum,inquit,magnorum luminarium,Petri ſcilicet, Pauliq. verbis tamquam ſplendentibus radijs illuſtrata,eorumq. decorata corporibus Romana,quæ mundi caput eſt,tenet & docet Eccleſia,totuſq. cum ea Chriſtianus orbis & ad iuſtitiam nihil hæſitans credit,& ad ſalutem non dubitat confiteri.]hæc Fulgentius;qua vna ſententia,veluti cælitus vibrato fulmine,conatus omnes Nouantium confringantur.

CXVIII.
Scythæ monachi accuſant Dioſcorum.

Sed quid interea,cũ Romæ monachi ijdem morarentur? Primum omnium,antequam ipſorũ impietas penitus patefacta fuiſſet, vt vindices Catholicæ fidei progrediuntur accuſatores Victoris diaconi,necnon Dioſcori,a quo ipſi Conſtantinopoli rei criminis hæreſis conſtituti fuiſſent: quamobrem placuit Hormiſdæ Pontifici eoſdem monachos Scythas diutius Romæ detinere vſq. C ad reditum legatorum,prout idem Pontifex redditis a ſe his ad Iuſtinianum litteris docet [a]:

a Hormiſd. epiſt. 64.

Hormiſda Iuſtiniano Illuſtri.

CXIX.
Hormiſd. Epiſt. de retentis monachis Romæ.

Eulogio viro clariſſimo filio noſtro deferente,litteras celſitudinis veſtræ ſuſcepimus:eoq. remeante,debitum perſoluentes ſalutationis officium,ſignificamus Scythas monachos allegaſſe plurima,quæ nos relinquere indiſcuſſa non poſſumus;ſed legatorum noſtrorum,Deo iuuante, feſtinemus aduẽtum:pro qua re eos in Vrbe credimus retinendos,a qua nec ipſi ordinatione diſſentiũt. Amplitudinem veſtram tamen retinere confidimus,quod de ipſis nobis præterito tempore litteris deſtinatis ſcripſerit. In quorum allegationibus,cum legatis remeantibus competenter fuerimus inſtructi,ſi quid reprehenſione dignum cognitio noſtra repererit; neceſſe eſt, vt circa eos teneamus Eccleſiaſticam diſciplinam.]Subijcit his Hormiſda de Victore diacono,quem ijdem monachi apud ipſum Romanum Pontificem accuſarunt,cum ait:

CXX.
De cauſa Victoris Diaconi

Victorem præterea,qui diaconi perhibetur habere officium,cuius fidem hi ipſi monachi vehementer accuſant,vel alios qui peruerſas forſitan obijciunt quæſtiones,ordinatione domini filij noſtri clementiſſimi Imperatoris,ad Vrbem,vobis ſuggerentibus,dirigantur:vt vniuerſas allega- D tiones,de quibus contendunt,nos poſſimus agnoſcere.]hæc ad Iuſtinianum Hormiſda:ex quibus intelligis,ad Romanæ Eccleſiæ tribunal omnes acceſſum habuiſſe,ipſum vero Vrbis Epiſcopum ſediſſe iudicem vniuerſarum controuerſiarum,ad quem concurrant ex Scythia monachi cauſam acturi, ijdemq. alijs Cõſtantinopoli degentibus diem dicturi. Sed de quæſtione Victoris inferius. Extant aliæ litteræ eiuſdem Hormiſdæ ad eumdem Iuſtinianum datæ hoc anno, menſe Septembris,in quibus de retentione monachorum aliam affert rationem his verbis [b]: Præterea monachos,quos veniſſe Romam ſignificaſtis litteris veſtris,ad propria mox voluimus reuerti. Sed quia ſub teſtificatione potentiæ diuinæ dicebant,per inſidias in itinere paratas,vitæ ſuſtinere ſe poſſe diſcrimen,volentes redire Conſtantinopolim: paſſi non ſumus violenter expelli. Quapropter neceſſe habuimus,venientibus legatis noſtris inquirere,quare vera faciente cauſa,inter eos fuerit commota diſcordia.]Ita quidem vſque ad quatuordecim menſes eoſdem retentos fuiſſe Romæ,defenſio Maxentij,de qua agemus anno ſequenti,demonſtrat.

b Hormiſd. epiſt. 63.

CXXI.
Mittit reliquias Hormiſda ad Iuſtinianũ.

Significat autem ijſdem ad Iuſtinianum litteris Hormiſda,ſe petitas ab eo reliquias(vt vidimus)mittere:nam hæc habet ad finem epiſtolæ: Beatiſſimorum vero Apoſtolorum Petri & Pauli E ſanctuaria,ſicut religioſiſſimo quæſiſtis affectu,per harum portitorem ſub omni veneratione trãſmiſimus:optantes orationibus eorum,vt mentis veſtræ oblatio & deſideria gratiæ ſint Diuinitatis accepta.]Ex duplici namque pietatis officio commendari ab ipſo Põtifice debuit Iuſtinianus, nempe quod ad S. Petrum miſiſſet oblationem,quodq. impẽſe coleret memoriam Apoſtolorum, quorum ſacras reliquias ad ſe mitti petijſſet. Ad poſtremum hæc ad eum Hormiſda: Petimus itaque,vt tam de his quæ geruntur pro concordia,quam etiam de incolumitatis veſtræ bono nuncietis ſolicitudini noſtræ gaudium,currente pagina litterarum. Data quarto Nonas Septembris, Eutharico V.C. Conſ.]

Scythæ monachi dũ fugã tentant, iubentur cuſtodiri.

CXXII.

Quod vero ad ipſos Scythas monachos ſpectat:cum iuſſi eſſent expectare reditum legatorũ, ipſi malam cauſam fouere detecti,fugam arripere tentarunt:ſed eos Hormiſda voluit cuſtodiri vſque ad reditum legatorum. Teſtatur id quidem ipſe Pontifex in litteris datis ad finem anni huius,nempe tertio Non. Decembris,ad ipſos legatos,in quibus hæc habet in fine [c]: De perſonis

c Hormiſ. epiſt. 57.

Scytharum

Digitized by Google

A Scytharum monachorum Iuſtinianus vir illuſtris nobis ſcripſit;quarum exemplaria litterarũ fraternitati veſtræ direximus. Qui cum nollent ſuſtinere veſtræ dilectionis aduentum,& obſeruationum moras ſe dicerent ferre non poſſe,tentauerunt clam de Vrbe diſcedere:quos tamen nos facimus ſolicitius cuſtodiri,ea quæ de vobis contraria dixerunt,volentes agnoſcere: vt cũ reuerſi,Deo propitio,fueritis,eorum error rationabilibus adhortationibus corrigatur.]hæc Hormiſda. At quæ nam fuerint a monachis contra legatos aſſerta,ex litteris Dioſcori legati intelliguntur. Scripſerat autem idem Pontifex,eodem nuncio ad Dioſcorum [a] de iiſdem Scythiæ monachis,qui aduerſus eum potiſſimum dederant conteſtationem,quod conſuetudinem haberet hæreticorum, eo quod recepiſſet Victorem diaconum; quem iidem monachi apud Hormiſdam reum fecerant Neſtorianæ hæreſis.

Scythæ monachi dum fugã tentant, iubentur cuſtodiri.

a Extat tom. 1. epi. Rom. Pont. in Hormiſda.

CXXIII.

Cum igitur litteris Hormiſdæ Papæ ex falſa relatione Scytharũ monachorũ Dioſcorus nõnihil ſe perſtringi ſenſiſſet;ad eũ reſcribens,quomodo ſe habuerit cauſa Victoris,in primis enarrat;ſed & ne vel leui aliqua ſuſpicione apud eumdẽ Pontificem laboraret,exactã Orthodoxæ fidei confeſſionem iiſdem luis appoſuit litteris. Audi igitur hiſtoriam epiſtolarem de rebus geſtis cum Victo-
B te Conſtantinopoli,quas ſuperius attigimus. ipſa enim epiſtola Dioſcori legati ſic incipit [b]:

b Extat tom. 1. epi. Rom Pont. poſt epiſt. Hormiſd 64.

CXXIV.

Dioſcori relatio de rebus geſtis cum Victore.

Per Eulogium virum ſublimem.]& inferius:Significaſtis mihi ab illis *Monachis ſcilicet*,conteſtationem datam,vt non mihi hæretici iungerentur. Quos dicunt hæreticos,ego ignoro,niſi illos forte,qui Synodum Chalcedonenſem ſuſcipiunt,quos ego Catholicos dico. Victor diaconus dicitur,*hæreticus ſcilicet*:quidam cum iſto,antequam nos Conſtantinopolim ingrederemur,habuerũt intentionem * de vno de Trinitate crucifixo,& de Chriſto compoſito,& de aliis capitulis a nobis hic poſitis:obtulerunt contra ipſum libellum tam nobis,quam Epiſcopo Cõſtantinopolitano. Cõuenimus in domum Epiſcopi,vt inter eos intentionem,quæ vertebatur,agnoſceremus. Prædictus Epiſcopus Synodum Chalcedonenſem protulit:legit ante omnes omnia quæ ſunt in eodem Concilio cõſtituta,dicens. Præter iſta nihil mihi aliud dicatur. Qui ſequitur iſta,poteſt inter Catholicos eſſe. Victor reſpondit:Suſcipio ſimiliter & epiſtolas Papæ Leonis,& ſancti Cyrilli epiſtolas Synodales,quæ ſunt in Chalcedonenſi Concilio allegatæ:& manu mea ſubſcribo,& ſacramentis confirmo iſta me ſuſcipere,& præter iſta nihil aliud prædicare: Et ſi inuentus fuero aliquando extra iſta aliud prædicans,nullam circa me peto miſericordiam.

* contentionem

CXXV.

C Scythæ e contra inchoauerunt dicere: Addatur & vnus de Trinitate. Nos e contra diximus: Quod non eſt in quatuor Conciliis definitum,nec in epiſtolis beati Papæ Leonis, nos nec dicere poſſumus,nec addere. Diſplicuit hoc dictum. Victor autem verum ſincero animo hæc diceret, an doloſe,quis noſſe põt, niſi qui corda cognoſcit? Verba iſta nos audiuimus; Dei eſt animũ iudicare. Poſtea ſine nobis magnificus vir Vitalianus Magiſter militum inter ſe & Epiſcopum Conſtantinopolitanum vocauerunt prædictum Victorem,locuti ſunt cũ eo,quid definierint inter ſe,neſcimus.] & inferius poſt pleniſſimam fidei Orthodoxæ teſtationem,hæc de iiſdem Scythis monachis:Maxẽtius tamen,qui ſub Abbatis vocabulo dixit ſe congregationem habere: ſi interrogetur,aut cum quibus monachis vixit,aut in quo monaſterio,aut ſub quo Abbate monachus factus eſt:dicere nõ poteſt. Similiter & ſi de Achille dicere voluero,rem facio ſuperuacuam:cui ſufficit ſemper latere propter conſcientiam ſuam ab omnibus Catholicis damnatã. Data idibus Octobris, Eutharico Conſule.]hic finis epiſtolæ.

Scythæ pſeudo monachi.

CXXVI.

Hæretici fraude & vi agunt.

Vidiſti igitur,quales fuerint pſeudomonachi,qui nouis quæſtionibus vno ſimul tẽpore Oriẽtem Occidentemque perturbant. Hæc attende,ne cum ipſorum ſcripta legeris,eorumdem verbo-
D rum lenocinio capiaris. Sed & vidiſti nebulonum artem,qui ſub ſanctitate monaſtici habitus latẽtes hæretici,eouſq. progreſſi ſunt,vt Hormiſdam concitauerint in Dioſcorum vnum ex Apoſtolicæ ſedis legatis e latere miſſis. hæc quidem hæreticorum dolo atq. callida fraudulentia. Quæ autem alii Eutychiani hæretici hoc tempore vi graſſantes egerint Theſſalonicæ, ab omni prorſus abhorrent humanitate,& vincunt immanitatem. Sed quænam iſta fuerint,ſcripſerunt legati Apoſtolici ad Hormiſdam: verum quod cardius eorum perlatæ ſint Romam litteræ,eadem antea idem Pontifex fama percepit,ob eamq. cauſam ad eoſdem legatos litteras dedit,quæ ſic ſe habent [c]:

c Hormiſ. epiſt. 56.

CXXVII.

Quæ nefaria in Ioannem & alios admiſſa ſint.

Cum nos Eccleſiaſticæ proſperitatis gaudia ſubleuarent,& prope plenum laboris veſtri fructum quotidie caperemus:repente nos inimica vniuerſi,quæ repente ſucceſſerat,fama confundit: cuius opinionis ordinem,etſi vobis needum referentibus,ſuſpicamur incertum; pro ipſius rei tamen magnitudine credimus non tacendum. Itaq. perlatum eſt, fratrem & coepiſcopum noſtrum Ioannem,dum ad Theſſalonicam pro ſuſcipiendis tantum libellis,qui promittebantur,accederet, ita plebis irrationabili ſeditione concuſſum,vt extincto primum eo, qui hoſpitium venienti præbuerat,ipſe quoq. non diſſimili cæde mactatus,& vix ſacroſancti fontis reuerentia vindicatus eua-
E ſerit:cuius ſeditionis initium ſub interrogationis doloſæ commento ab Ariſtide presbytero narratur exortum. Verum nos,ſi hæc manifeſta ſunt,adeo de plebe non querimur. Erit in poteſtate venerandi Principis,temporis ſui,& Catholici ſacerdotis iniuriã qua iubeat reſecare cenſura. Sed quod ad nos attinet,cura peruigili per vos,Deo propitio,deſideramus impleri:quia nullum volumus aut non reddita ratione conuerti,aut ſic rectam viam fidei profiteri,vt ſibi a Principe aliquid ſine doctrinæ remedio cauſetur imponi.

CXXVIII.

De mittendo Romam Dorotheo Epiſcop. Theſſal.

Hæc igitur ſuggeſtione veſtræ ſupplicationis peragite,vt Theſſalonicenſis Epiſcopus,q ſub interrogationis obtentu Eccleſiaſticam pacem protracto in longum nititur diſſipare negotio,quoniam a vobis ſuſcipere noluit,a Principe ad Vrbem directus,ab Apoſtolica percipiat ſede doctrinam:& quicquid ſibi dubiũ putet,huc veniens,præſenti a nobis inquiſitione condiſcat:ſic enim probare poteſt,ſe Catholicæ profeſſionis ſeruare cautelam, non malitioſe concepta vindicare certamina:ſciat nos paratos eſſe, & bene inquirentes inſtruere, & errantes ad fidei rectum tramitem ſcientia duce reuocare, quia ſi dubitans paratam non vult experiri doctrinam, nec rurſus in

ſimplicitate cordis, quæ pacis & religionis cauſa iubentur, admittere, in aperto eſt, qua mente vel Dei noſtri præceptis obſiſtat, vel Orthodoxi Principis exempla contemnat. A

CXXIX. *Hormiſda iubet curari vt Ariſtides Romam veniat.*

In hac ergo parte totus ſuggeſtionis veſtræ actus immineat: quia nec illi alia poſſunt ratione ſaluari, & incitatæ plebis ſub hac melius moderatione cauſa ſedatur. Cum quo etiam Ariſtidem preſbyterum clementiſſimus Princeps ad nos venire præcipiat: quia (ſicut præfati ſumus) omnes, quorum pax Eccleſiaſtica ambiguitate diuiditur, ſimul ad communionem noſtram, depulſa mali erroris ægritudine, Catholicæ ſcientiæ cupimus ſentire medicinam. Præterea mox vt præſentia vos cōtigerit ſcripta ſuſcipere, debebitis ad nos de veſtris aliquem deſtinare cum relatione, quæ vniuerſa contineat; vnde his quæ geſta ſunt vel geruntur, ſolicitudinem noſtram releuare debeatis. Datarium quoq. litteris veſtris adiungite, ne vobis portitoris tarditas poſſit aſcribi. Data tertio Idus Octobris, Entharico V.C. Conſule.] Vt autem rem magis perſpectam habeas, Ioannem iſtum, quē Theſſalonicenſes ignominia atq. vulneribus appetiuere, fuiſſe vnū ex Apoſtolicæ ſedis legatis Epiſcopum, ex reliquorum legatorum relatione intelliges. Quo enim a pacis auctoribus ſenſit ſe diabolus e regno ſuo, cui dominabatur perfidus, ſpoliari, eo vehementius in ipſos per ſuos miniſtros inſaniit. At quomodo re vera ipſa facta graſſatio ſe habuerit, qui remanſerunt reliqui Conſtantinopoli legati Apoſtolicæ ſedis, ne deeſſent officio, nunciauere Romano Pontifici, licet tardius eorum Romam perlata epiſtola fuerit, nempe quarto kalendas Decembris: quæ cum exacte omnia contineat, neceſſario hic deſcribenda eſt; cuius ſic ſe habet titulus [a]: B

[a] Extat tom. 1. epi. Rom. Pont. in Hormiſda.

Suggeſtio Germani Epiſcopi, Felicis & Dioſcori diaconorum, & Blandi presbyteri.] ipſa vero relatio eſt huiuſmodi:

CXXX. *Relatio Legatorum de reb. Theſſalonic.*

Magna miſericordia Dei eſt, & ineſtimabilia eius iudicia, qui nihil occultum dimittit, vt probetur vniuſcuiuſq. conſcientia. Dorotheus Theſſalonicenſis Epiſcopus non nouus apparuit, nec ad præſens factus, ſed ſe demonſtrauit quem olim vera prædicabat opinio. Iſte ſemper in malis deſiderijs ſuis inuolutus, data occaſione exercuit, quod contra fidem Catholicam ſemper parturiebat ſcelus. In alijs litteris ſignificauimus beatitudini veſtræ, quo ordine tranſeuntes Theſſalonica, libellos non potuimus ſuſcipere. Erat tamen conſtitutum, poſt ordinationem ſanctæ Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ, vnum ex nobis ad ipſum dirigere: quia hoc ſperabat prædictus, vt vnus ex nobis poſt ſuſceptos libellos cū ipſo Miſſas celebraret, quaſi teſtimonio habens in generalitate ſe ad vnitatem ſedis Apoſtolicæ eſſe coniunctum. Etſi tarde, factum eſt tamen: & venerabilem Ioannē Epiſcopum ad ipſum dirigentes, directus eſt cum ipſo & communi electione Epiphanius presbyter: Germanus venerabilis & illuſtris Epiſcopus erat cum eis, & Licinius Comes Scholæ ex ordinatione clementiſſimi Imperatoris. C

De Ioanne Legato.

CXXXI. Qui Licinius tamen cum prius pro alia cauſa eſſet Theſſalonicam directus, congregata Synodo de parœcia Eccleſiæ Theſſalonicenſis, ibi eſt inuentus, expectans ſecundum promiſſionem vnū ex nobis. Voluerunt, ipſo præſente, libellus facere & ſubſcribere; quod factum eſt: ſignauit ipſos libellos prædictus vir, & veniens Conſtantinopolim factum nunciauit. Dicebatur nobis ab Apocriſario Dorothei: Iubete dirigere qui libellos ſuſcipiat. Deliberatum eſt (ſicut prædiximus) venerabilem Ioannem Epiſcopum ambulare, vt haberet teſtimonium ſubſcriptionis illorum. Rogauimus pijſſimum Imperatorem, vt Comes Licinius ambularet cum eo: quod & factum eſt.

CXXXII. *Primus congreſſus haud pacificus.*

Et quia peruenerunt in ciuitatem, nunciatum eſt Dorotheo per Comitem Licinium, præſentiam adeſſe noſtrorum. Qui direxit Ariſtidem presbyterum cum alijs duobus Epiſcopis (quos ſolos ſciebat aduerſarios eſſe negotij) vt noſtros videret: cum quibus voluerunt facere primum certamen de libellis, dicentes: Sunt capitula quæ debent emendari. Dixerunt noſtri, non eſſe in poteſtate ipſorum hoc facere: Si vultis facere, Deo gratias. ſi non vultis facere; venimus, ſalutauimus vos, perambulabimus. Diſceſſerunt poſt iſta verba. D

CXXXIII. *Quæ in Legatos populus Theſſal.*

Ad aliam diem conuenerunt, iterum iſta loquentes: & antequam propoſitionem verborum feciſſent, ibi non eſt intentio generata, non iniuria ſecuta eſt: ſubito populus inſanus irruit ſuper ipſum, & duos pueros occiderunt Epiſcopi; caput etiam fregerunt Epiſcopo in duabus partibus, & renes eius diſſipauerunt: & niſi miſericordia Dei & defenſio S. Marci baſilicæ eruiſſet eos de manibus eorum, ibi perierant: liberati ſunt tamen (quomodo dicitur) quia manus publica ſuperuenit, quæ eos eruere potuit. Iſta & iſtorum concinnamenta Dorothei malitia fabricauit; qui ante biduum quam peruenirent noſtri Theſſalonicam, ſuper duo millia baptizauit: Sacramenta tanta erogauit in populo, quæ poſſint ipſis ad tempora ſufficere; ſignificans plebi, quia fides recta mutatur.] ſic illos præmuniens, ne communionem acciperent ab externis, ac baptizarentur in alia fide. vnde iure ſubijcitur:

Iſta quomodo non habuerant excitare populum? Iſta quem non inuitabant ad ſeditionem?

CXXXIV. *De populo a Dorotheo concitato.*

Poſt hoc, ipſum libellum, quem fecerat cum Epiſcopis, ante populum ſcidit, dicens: Ego iſtud vſq. ad mortem meam numquam facio, nec facientibus conſentio. Occiderunt & hominem [*] venerabilem Catholicum, qui nos venientes ſuſceperat in domo ſua, qui ſemper ſeparatus fuit a communione Dorothei propter Synodum Chalcedonenſem: in quo talem mortem exercuerunt, qualem illi qui ſanctum Proterium occiderunt. Iſta ad clementiſſimum Imperatorem peruenerunt, & prope in tota ciuitate Catholicus luctus eſt propter talia quæ contigerunt ſcelera. Promittit ſancta clemētia vindicare, & citare Dorotheum: quia nos conteſtati ſumus pietatem eius, dicentes: Nulla ratione Dorotheum inter Epiſcopos, aut in communione ſedis Apoſtolicæ poteſt beatiſſimus Papa recipere: & contra qui voluerint eum in ſua communione recipere, ſcire ſe eſſe reos auctoritate Eccleſiaſtica. Iſta ad notitiā beatitudinis veſtræ feſtinauimus referre, vt nihil vos lateat, quod in iſtis partibus agitur. Accepta quarto Kalendas Decembris, Eutharico Conſule.] E

[*] Ioannem

CXXXV. Poſt has autem aliæ ab iiſdem legatis redditæ ſunt de rebus itē Theſſalonicenſibus ad Hormiſdam litteræ, quibus ſignificabatur, iuſſu Imperatoris Dorotheum eius ciuitatis Epiſcopum, malo-

rum

A rum omniũ inſtigatoré & anctoré,ductó Cóſtantinopolim.Quib.acceptis Hormiſda litteris,de ordinando alio Theſſalouicenſis Eccleſiæ Epiſcopo,ad eos reſcribens dat in mandatis.epiſtola autẽ quæ ab eo data eſt hoc anno III. Non. Decemb.ita ſe habet [a]:

a Hormiſ. epiſt. 57.

CXXXVI. *De Ioanne ab hæreticis necato.*

Grauiter nos Ioannis Catholici afflixit interitus,quem hæretici Dorothei veſania perhibetis extinctum.] Ioannes quidem vocabatur Catholicus hoſpes,qui legatos receperat;ne putes Ioannẽ Epiſcopum extinctum,quem ſuperuixiſſe ex multis conſtat.Sed pergit Hormiſda:Nam eumdem Dorotheum Conſtantinopolim iuſſu Principis didicimus euocatum.Aduerſus quem domino & filio noſtro clementiſſimo Principi debetis inſiſtere,ne in eamdem ciuitatẽ denuo reuertatur; ſed Epiſcopatus,quem numquam bene geſſit,honore depoſito,ab eodem loco ac Eccleſia longius relegetur,vel certe huc ad Vrbem ſub proſecutione congrua dirigatur. Ad hanc etiam partem euigilare debetis,ne in locum eius Ariſtides totius mali incentor & conſcius quibuſlibet ſubreptionib. ordinetur:Nam nulli prodeſt mutari perſonam,ſi eiuſdem forma nequitiæ perſeueret. ſed talem virum debetis eligere,vt de iudicio veſtro cuncta Catholicorum congregatio gratuletur.] hæc de his Hormiſda.ſubijcit autem iiſdem litteris cauſam Thomæ & Nicoſtrati Epiſcoporum,qui pe-

Quæ decernat Hormiſda in cauſa Theſſal.

B rebant in ſedes ſuas,e quibus eiecti fuerant,reſtitui. Pro Elia etiam Epiſcopo Cæſareæ Cappadociæ æque ſede pulſo idem Pontifex ad diuerſos litteras [b] dedit,nempe ad Ioannem Conſtantinopolitanum Epiſcopum, ad Iuſtinum Auguſtum & Euphemiam Auguſtam,ad Iuſtinianum atq. Germanum viros clariſſimos,in primis vero ad ipſos Apoſtolicæ ſedis legatos.

b Hormiſ. epiſt. 47.48.49.50.51. 52.53.54.55.

CXXXVII.

At quomodo tantum nefas in legatum Apoſtolicæ ſedis eumdemq. Epiſcopum perpetratum, corrumpendo Iudices auro, Epiſcopi qui vocati ſunt Conſtantinopolim,excuſare conati ſunt Dorotheus atque collegæ:audi ex indiculo ſcripto a Ioanne Apoſtolicæ ſedis legato,vel(vt præſefert titulus) ab Epiphanio presbytero,qui cum eodem Ioanne Epiſcopo Theſſalonicam miſſus fuit eſt enim eiuſmodi ipſius inſcriptio [c]:

c Extat tom. 1. epiſt. Rom. Pōt. in Hormiſd.

Indiculus qui directus eſt a Ioanne Epiſcopo, vel ab Epiphanio presbytero de Theſſalonica.] Vel,pro,Et,ſepe in his epiſtolis vſurpatum inuenies;vt ſcias ab vtroque indiculum datum,qui ſic ſe habet:

CXXXVIII. *Relatio Epiphanij vel Ioãnis de ſcelere Theſſalonic.*

Si pro peccatis noſtris iſti,qui hinc abducti ſunt Epiſcopi,Conſtantinopolim fuerint ingreſſi: non dicamus quod Imperatorem viſuri ſunt modis omnibus,ſed quod & ſuis locis reſtituentur. C Tantas enim pecunias ſecum detulerunt,vt non homines,ſed poſſint Angelos excæcare. Si ergo (quod abſit) ingreſſi fuerint:tanta falſa per noſtram abſentiam dicturi ſunt,quanta poteſt diabolus inuenire. Nam ſi hic in conſpectu noſtro plura tentauerunt,& Domino nobiſcum ſtante confuſi ſunt:quanta faciẽt per abſentiam noſtri? Vt ergo eorum poſſit diſſipari malignitas,iubete nobis præſentibus,ſi ad audientiam pro peccatis ventum fuerit,vt conſtet apud homines nos immerito mortuos eſſe,& illos patrocinio pecuniæ laborare. Nos enim eos in omnibus in conſpectu Senatus conuincere poſſumus, quod hæretici perfecti ſunt: tunc demum eorum poteſt monſtrari fallacia.

Excuſatione carere ſcelus perpetratum ab hæreticis.

Item dicendum:Si hæretici nõ ſunt;quomodo ante duas hebdomadas quam nos veniſſemus, ſtatuerũt omnes in vnum Epiſcopi,ne quis Miſſas foras ciuitatẽ teneret? ſed hinc omnes,vt & multitudo eſſet futuræ ſeditioni congregata,& doceri poſſet ſecundum errores eorum. Qui poſtquã ſenſerunt nos veniſſe,publice prædicauerunt,feſtinandum eſſe cum paruulis; ne perſecutione veniente,Pagani morerentur infantes:& tunc velut ad alterum Paſcha tantos baptizauerunt,vt conſuetam feſtiuitatem ſuperarent.

CXXXIX.

D Item dicendum:Si hæretici non ſunt,quomodo tanta ſacramenta confecerunt,vt caniſtra plena omnibus erogarent;ne imminente(ſicut dicebant)perſecutione,communicare non poſſent?] Fecerunt iſti,quod ſciebant a maioribus factum perſecutionum temporib.quando accepta ſacramẽta domum ferebant,quod ad eccleſiam pergere non liceret,ſumentes eadẽ domi.Sed ſubdunt: Itẽ ſi hæretici non ſunt, poſteaquare accuſati ſunt Geſtis a Candido viro ſublimi Vicario Magiſtri militum prætorianorum in iudicio Præfectorum? Et ſi maturum periculum cognoſcerent affuturum:quare denuo tamquam damnandi,velint ſubuenire iterum paruulis cupientes;tanta rurſum & confutati exercuerunt baptiſmata,vt vere cunctis ſe hæreticos oſtendiſſent:ad quam rem ſatis & magnifica poteſtas Præfectorum grauiſſime indignata eſt.

CXL.

Item ſi hæretici non ſunt:quomodo cum in baptiſterio abſconditi eſſemus,conſilium inter ſe habitum per noctem,veluti de periculo liberare nos volentes,in naui mittere voluerunt,vt hac occaſione mari præcipites darent? Cumq. nos reſpondiſſemus per Demetrium & Andream diaconos:Omnes,nos apud vos eſſe,cognoſcũt;quomodo per noctem nauigare poſſumus? Sed ſi vos vere pro noſtra ſalute conſuluiſtis,craſtina die ſecrete quinque vel ſex Senatores,qui periculum ſub E ſtantiæ vel ſalutis ſuæ metuunt,vna cum Magiſtri militum Vicario Candido Comite iubete aduocare:cognoſcant & ipſi vbi transferimur,& facimus quod iubent. Sin autem ſoli,ſecretim;hoc non facimus. Tunc illi non inuenientes effectum,ad horam tacuerunt,& alia die iterum ſeditionem populi commouerunt:vnde vix, Deo volente,euaſimus.] hactenus quæ ſuperſunt libelli, qui mutilus videri poteſt,cum in eo nihil de perpetratis cædibus habeatur. Miſſus autem eſt ipſe libellus ab ipſis legatis Ioanne & Epiphanio adhuc Theſſalonicæ commorantibus,cum Epiſcopus Theſſalonicenſis cum collegis ſibi ſubditis proficiſci Conſtantinopolim iuſſi ſunt,& confarcinati(vt audiſti) auro expugnaturi iuſtitiam perrexerunt.

CXLI. *Deteſtatio oppreſſæ iuſtitiæ.*

At quidnam? potuitne ſub clementiſſimi & veri amantiſſimi Principis miniſtris,in re adeo nefaria,cunctis nota,ab omnibus deplorata Catholicis & declamata Fidelibus locum inuenire ſubreptio,& ad Iudicum corruptelam viam facere ſibi aurum? Hic plane,hic illud opportune exclamandum: Quid non mortalia pectora cogis auri ſacra fames?] Proh pudor! ſub eo qui a iuſtitia nomen accepit, Iuſtino Imperatore, & rerum ſummam adminiſtrante illo,qui itidem a

iuſtitia nomen deducit, Iuſtiniano, potuit iuſtitia obrui auro, anteiſq. compedibus vincta detrudi A
in barathrum veritas? Proh ſcelus! inultum relinqui valuit horrendum facinus, in Epiſcopum, eũ-
demq. Apoſtolicæ ſedis legatum, atq. in Ioannem legatorum hoſpitem perpetratum, clamante pręſertim Hormiſda ab Occidente, & collegis legatis proxime lacrymis interpellantibus Imperatorem? At quid actum? languens pedibus, manibuſq. infirma auro corrupta progreſſa vindicta, compoſito ad ſeueritatem vultu, Dorotheum Theſſalonicenſem Epiſcopum, qui amandandus erat in Oaſim, in proximam ciuitatem relegat Heracleam: vbi paucis diebus detentum abſque alia pœna carnificem ad ſuam Eccleſiam redire conceſſit. Habes hæc quidem ex relatione reliquorum legatorum Conſtantinopoli commorantium ad Hormiſdam Pontificem verbis illis conſcripta [a], cũ Ioannes Epiſcopus legatus Theſſalonicæ detineretur infirmus:

a Extant tom. 1. epi. Rom Pont. inter epiſt Hormiſd.

Suggeſtio Germani Epiſcopi, Felicis & Dioſcori diaconorum, & Blandi presbyteri.

CXLII. *Relatio legatorũ de reb. Dorothei Theſſalonic. Epiſc.*

Reuerenda veſtri Apoſtolatus alloquia per filios veſtros Leonem atq. Eulogium deſiderabili hilaritate ſuſcepimus; quorum prius præceptum: cur quæ Theſſalonicæ contigerunt, non inſinuauimus, arguebat. Sed longe ante eius aduentum, occaſione comparata, curauimus ſignificare quæcũque vel rumore venientium, vel eorum qui pertulerant ſcriptis, quorum exempla ſubter adiunximus, vel pijſſimi Principis narratione comperimus. Secuta eſt vindictæ promiſſio: adeo vt Dorotheus Theſſalonicenſis Epiſcopus ad Heracleam deduceretur ciuitatẽ, donec cauſa terminum reperiret. Inter hæc, ſecundum ea quæ præcepiſtis, auctoritatem Apoſtolatus veſtri Principi inſinuare curauimus, vt ad percipiendam doctrinam Catholicæ puritatis, Romam præfatus Dorotheus vna cum Ariſtide mitteretur. Qui reſpondit, cauſam non eſſe, pro qua Romã delegarentur audiẽdi, vbi ſine accuſatorum controuerſia ſeſe poſſent liberius excuſare. Sed repente, dum hæc geruntur, ab Heraclienſi (quantum agnouimus) in qua tenebatur, dimiſſus eſt ciuitate: quam ob cauſam vel qua ratione, aut conditione, vel quibus agentibus, ignoramus.] hæc de Dorotheo. pergunt legati de anni ſequentis Paſchali calculo, dicentes: B

CXLIII. *De Paſchali Die idem omniũ conſenſus.*

De Paſchali die, veſtra beatitudo cognoſcat, concordare Orientalium cum Apoſtolica ſede ſententiam, vt decimotertio kalendarum Maiarum die feſtiuitas celebranda ſperetur, ſicut Ioannis quoque Conſtantinopolitani Antiſtitis relatione clarebit. Supereſt, vt orationis beatitudinis veſtræ adminiculo celeriter (ſicut cupimus) veſtris mereamur præſentari veſtigijs.] hactenus legatorum relatio. Quæ autem ſecuta ſint in cauſa eiuſdẽ Theſſalonicenſis Epiſcopi, ſequenti anno (vt tempus poſtulat) referemus. C

CXLIV. *Seuerus pulſus Antioch.*

At quæ ſunt anni huius reliqua, his coniungamus. Hoc namque anno (vt ex ſupputatione Euagrij ſatis perſpicue colligitur) in impium illum atque nefarium Seuerum Antiochenum pſeudoepiſcopum totius Orientis depopulatorem lata eſt ab Imperatore ſententia, vt damnati in Synodis ſæpe hominis lingua, qua Deum iugiter blaſphemabat, præcideretur. At nefarius impoſtor meritas pœnas fuga vitauit: licet aliter Euagrij ſonent verba, dum ait [b]: Seuerus mandato Iuſtini, primo regni ſui anno, prehenſus pœnas dat, lingua (vt nonnulli prædicant) abſciſſa.] dicendum potius, ipſum accepiſſe de abſcindenda lingua ſententiam: quod irrogatum ſententia ſupplicium fuga vitauit, vt ex eiuſdem Euagrij verbis, quæ mox ſubdit, apparet, necnon ex Liberato Diacono, pergit enim ita Euagrius: Quod negotium datum fuit Irenæo, qui magiſtratum quemdam Antiochiæ in Oriente id temporis adminiſtrauit. Confirmat quoque Seuerus ipſe, ſupplicij ei irrogandi negotium Irenæo commiſſum, in litteris, quas ſcripſit ad Antiochenos; modumque fugæ ſuę exponit: in quibus quoque Irenæum grauiſſimis vexat conuicijs, eumque diligentiſſime obſeruaſſe ait, ne Antiochia euolaret. D

b Euagr. hiſt. li. 4. c. 4.

CXLV.

Sunt qui dicunt, Vitalianum *Magiſtrum militum, de quo ſæpe ſuperius* (ad id enim temporis videbatur maxime auctoritate & gratia apud Iuſtinum valere) linguam Seueri ideo poſtulaſſe, quod Seuerus in ſuis concionibus probra & contumelias in eum iecerat. Ex ſua vero Epiſcopali ſede fugit Gorpiæo menſe, quem Latini Septembrem vocant, anno quingenteſimo ſexageſimo ſeptimo poſt nomen vrbi Antiochiæ impoſitum.] eſt hic præſens annus ex eiuſdem auctoris ſententia, dum agens de Iuſtini Imperatoris ingreſſu, numerat [c] quingenteſimum ſexageſimumſextum Antiochiæ nominis annum. ac proinde vbi dicit id primo Iuſtini anno factum, conſtat ipſum quidem exactum numeraſſe annum, cum ipſius ſententia liqueat id accidiſſe ſecundo ipſius Principis inchoato. Subdit vero idem Euagrius: In eius ſedem ſucceſſit Paulus: cui dabatur mandatum, vt Concilium Chalcedonenſe palam prædicaret. Qui ſua ſponte decedens Antiochia, certo iam vitæ curſu confecto, commune vniuerſæ carnis iter ingreditur.] hæc Euagrius, ex quo alij eadem acceperunt.

c Euagr. libr. 4. c. 1.

CXLVI.

Mandatum erat Imperatoris, vt qui prædicare renuerent Chalcedonenſe Concilium e ſuis ſedibus pellerentur. Ante Seuerum autem eiuſdem iuſſu Imperatoris damnatum, eadem ex cauſa electum fuiſſe Iulianum Epiſcopum Alicarnaſſeum, Liberatus [d] Diaconus agens & de Seueri fuga narrat his verbis: Iam enim ab ipſo Imperatore Iulianus Alicarnaſſeus Epiſcopus pro eadem ſancta Synodo, eo quod eam non reciperet, pulſus fuerat ſede. Quod ſciens Seuerus, & præuidens quid ſibi immineret, clam nocte deſcendit Seleuciam, & nauem conſcendens, fugit Alexandriam, ad quam ciuitatem & Iulianus fugerat.] hæc Liberatus. E

d Liberat in Breuiar. c. 19. to. 2. Concil.

Iulianus & Seuerus fugiũt Alexãdriam.

CXLVII. *Miſerãdus ſtatus Eccleſiæ Alexand.*

Porro iidem nefandiſſimi hæretici Alexandriam fugientes, inuenerunt ibi defunctum ſuum ipſorum collegam impietatis Dioſcorum Iuniorem, cum iam annos tres ſedem illam occupaſſet; ſubrogatumq. in locum eius ab hæreticis Timotheum æq. hæreticum, a quo ambo ſuſcepti ſunt. Haud enim eo ſtatu res erant Alexandrinæ, vt eis ſicut alijs Iuſtinus Imperator facile mederi potuiſſet, populo ipſo pariter cũ ſuis Epiſcopis in hęreſim captiuo deducto, cui patrocinari ẽt magno cũ vitæ diſcrimine parati eſſent. Illud nãq. ciuium animis infixerant ſeductores, Chalcedonẽſe Cõcilium fuiſſe Neſtorianorum conuentum, ab eoq. deſtrui quęcumq. ipſorum Pater ſanctus Cy-

rillus

Digitized by Google

A rillus contra Neſtorianam hæreſim conſcripſiſſet: ſed & Seniorem Dioſcorum ipſorum Antiſtitē,
non alium quam Cyrilli ſcriptorum defenſorem ſe exhibuiſſe. His igitur & alijs huiuſcemodi do-
loſis artibus, calumnijs, atq. mendacijs execrandi impoſtores illi populum adeo dementarunt, vt
plane ſe obſequium præſtare Deo putarent, ſi aduerſus fidem Catholicam fortes immobileſque
conſiſterent, & eam etiam vitæ diſpendio oppugnarent. Sic itaq. defenſione tumultuantis populi,
qui illuc confugiebant hæretici, ſecuri degere videbantur: magno namq. periculo ab Imperatori-
bus perturbari Alexandrinos, exempla plurima docuere.

Sed quodnam nouum portentum bis diebus talium commercio Aegyptus prodidit, audi a Li- CXLVIII.
berato Diacono [a]: Sub iſto, inquit, Timotheo de corruptibili & incorruptibili, apud ipſam Eccle- a Liber. in Breuiar. c. 19.
ſiam quæſtio mota eſt hoc modo: Requiſiuit qdam monachus Seuerum, quid oportet dicere, Cor- *Nouæ hæreſes ortæ in Aegypto.*
pus Domini noſtri Ieſu Chriſti corruptibile, an incorruptibile. Ille reſpondit, ſanctos Patres cor-
ruptibile illud dixiſſe. Hæc audientes quidam Alexandrinorum, cum requiſiſſent Iulianum in alio
loco ſedentem, quid ipſe diceret de eadem quæſtione: ille dixit, ſanctos Patres contraria dicere. Ho
rum itaque ſinguli ſtatuere proprium reſponſum volentes, ſcripſerunt libros aduerſus alterutrū:
B qui venientes in multitudine ciuitatis, Eccleſiam illam diuiſerunt, & alios quidem fecerunt Cor-
rupticolas appellari, verum incorruptibilitatis aſſertores Phātaſiaſtas. Timotheus vero magis ſen
tentiam Seueri ſecutus eſt. Cui cum diceret Themiſtius diaconus eius: Si corpus Chriſti corrupti
bile eſt, debemus eum dicere & aliqua ignoraſſe, ſicut de Lazaro. Hoc Timotheus negauit dicen- *Hæretici Themiſtiani.*
dum: a cuius communione Themiſtius diſcedens, ſchiſma fecit, & ab ipſo dicti ſunt in Aegypto
Themiſtiani.] hucuſq. Liberatus. Ita plane accidere conſueuit, vt deuiantes ſemel a recto tramite
fidei Orthodoxæ, per errorum abrupta ferantur infelices hæretici inter ſe ipſos ſententiarum con-
trarietate diſciſſi, cum cuiq. liberum eſſe vident quicquid velit aſtruere: qui & prurigine gloriæ iu
giter exagitati, nouum ſemper quid excogitare laborant, ex quo nomen nanciſci queant de ſecta
primarium, dedignantes hæretici ſimpliciter nominari & veluti gregales milites dici, appetentes
nomen hæreſiarchæ. Agit de iiſdem Leontius Scholaſticus [b]: reliqua autem, quæ ad hæc ſpectant, b Leont. de ſect. Act. 5.
ſuis dicentur locis.

C IESV CHRISTI ANNVS 520. | HORMISDÆ PAP. ANNVS 7. | IVSTINI IMP. 3. THEODORICI REG. 28.

QVingenteſimus atq. vigeſimus Chriſti annus Ruſtico & Vitaliano Conſulibus ſignatus ha- I.
betur, quorum Ruſticus in Occidente, Vitalianus vero in Oriente creatus eſt, ſed infelici *Vitaliani Conſulis obitus.*
exitu: ſuo enim Conſulatu ſuum conſignauit interitum; de quo ita Marcellinus Comes in
Chronico: Vitalianus menſe Conſulatus ſui ſeptimo, decemſeptem vulneribus confoſſus in Pala-
tio, cum Cleriano & Paulo ſatellitibus interemptus eſt.] luit pœnas de patrocinio Eutychianis mo
nachis præſtito aduerſus Apoſtolicæ ſedis legatos, vt anno ſuperiori fuſius dictum eſt: quod enim
& ipſe genere Scytha eſſet atq. affinis Leontio Scythæ monacho, fauit iiſdem Scythiæ monachis
aduerſus ipſos Apoſtolicæ ſedis legatos. De eiuſdem interitu agens Euagrius, ſic ait [c]: Conſul fa c Euagr. li. 4. c. 3.
ctus, cum in Palatio verſaretur in porta quadam poſt aulam poſita, per dolum cæſus occubuit: haſ
D que pœnas pro ſceleribus quæ tam inconſiderate cōtra Imperiū Romanū conſciuerat, perſoluit.]
hæc ipſe plane alludens ad res ab eo geſtas contra Anaſtaſium Imperatorem; pro quibus ſane ſum
ma laude dignus habendus erat, ſi quæ fecit, non regnandi animo, ſed rectæ religionis intuitu præ
ſtitiſſet, vt ſuperius demōſtratum eſt: vt plane ſatis perſpicue fuerit patefactum, recte facta ſi recta
careant intentione, minime ſolere conſequi rectum finem. ſed de his ſatis.

Quod ad res Eccleſiaſticas ſpectat: eadem ipſa quæ ante annum a Iuſtino Imperatore cœpta II.
ſunt Conſtantinopoli de reſtituenda pace atq. concordia Orientalis Eccleſiæ, ab eodem, vt ad opta *Iuſtinus Imp. quæſtiones de fide refert ad Hormiſdam.*
tum finem vbiq. perducerentur, infatigabili ſtudio laboratum eſt, prout ſcriptæ ab eo hoc anno ad
Hormiſdam Romanum Pontificem epiſtolæ docent, de quibus ſingulis ordine temporis agendū.
Cum igitur qui extra Eccleſiam hactenus in caſtris hoſtilibus militarant Epiſcopi, ad vnitatē Ca-
tholicæ Eccleſiæ ſe velle redire ſignificarent, libellos obtulerunt ipſi Iuſtino Imperatori, petentes,
vt de his quæ ad fidem ſpectant, quæſtiones aliquæ ſoluerentur, ne quis dubitationis ſcrupulus eo-
rum mentibus inſideret. His acceptis Imperator, probe ſciens non eſſe ſæcularium Principum de d Extant inter litteras Hormiſ. Pap. tom. 1 epiſt. Rom. Pont.
fide ſoluere quæſtiones, ſed primarij qui Eccleſiæ Catholicæ præſideret Antiſtitis, eaſdem ad Hor
E miſdam Papam ſoluendas miſit, has ad eum litteras ſcribens menſe Ianuario [d]:

Iuſtinus Auguſtus Hormiſdæ Papæ.

Quanto flagramus ſtudio pro colligendis concordia ſacratiſſimis Eccleſiis, iamdudum nos pa III.
lam feciſſe dignoſcitur: qui & ab ineunte noſtro Imperio ſanctitudinem veſtram admonēdam du- *Iuſtinus ad Hormiſdā de Epiſcoporum quæſtionibus.*
ximus, quo certos dirigeret; vt interuentu eorum, remedium aliquod his rebus inueniri poſſit. Et
antequam aduenerint qui deſtinati ſunt, cuncta præparauimus, quo facilius tranſigerentur, quæ
per hanc florentiſſimam vrbem diſponenda fuerant. Verum quoniam preces noſtro numini por-
rectæ ſunt ex diuerſis Eois prouincijs, certa quædam differentibus pro fide Catholica, ſecretaq. ſuæ
mentis declarantibus, quæ apud ſe pro indiuidua Trinitate conſtituta reſtantur, quæq. firmiter ſe e oſtendunt
ſe recepturos oſtenditur [e]: hiſq. relectis, Dioſcorus aliqua aſſeruit non conuenienti ordine inſerta
fuiſſe: merito duximus aperienda vobis ea, quæ ſumus edocti. Non multo itaq. poſt a nobis quidā
deſtinabitur ad certiorem faciēdam beatitudinem tuam ſuper omnibus, & inſinuandas vobis ſup
plicationes, quæ nobis oblatæ ſunt, & reſponſum pietatis veſtræ referendum, quo poſſint reſecari

tandem dubitationes incongruæ. Securi igitur de noſtro conſilio, ſolicitis orationibus placare no- A
bis Diuinitatem ſummam dignemini. Data decimoquarto Kal. Februarij, Conſtantinopoli, Vita-
liano & Ruſtico Coſſ.] qua die etiam datæ extant nouiſſimæ Ioannis Conſtantinopolitani litteræ
de Paſchali ſolemnitate hoc anno celebranda decimotertio Kalendas Maij. Quænam autem eſ-
ſent quæſtiones illæ, de quibus Iuſtinus Imp. Hormiſdam conſuluit, ex alijs eiuſdem Auguſti litte
ris ad eumdem Pontificem datis in fine huius anni patebunt: ad illud enim vſq. tempus dilata eſt
Imperatoris legatio, quam ſe in recitatis litteris ad ipſum fore miſſurum pollicetur.

IV. (a Extant inter Hormiſdæ epiſt.)

At non Imperator tantum, ſed & Iuſtinianus vir clariſſimus Comes Domeſticorum eodem ar
gumento ad ipſum Hormiſdam litteras [a] dedit, ab eodem propoſitarum quæſtionum expetens
Apoſtolicam definitionem. Quibus acceptis Summus Pontifex, in his quas ad ipſum litteras red-
didit, rem breuiter attingens, pollicetur plenius ſe ipſi eo tempore ſatisfacturum, cum per legatū (b Hormiſd. epiſt. 74.)
ab Imperatore Romam mittendum res omnes magis accurate expreſſas acceperit: interim vero
has breues ad ipſum litteras reſcripſit, quas hic tibi legendas proponimus [b]:

V. *Hormiſdæ ad Iuſtinianum epiſt.*

Hormiſda Iuſtiniano viro Illuſtri.

Quod celſitudo veſtra animi circa me ſui beneuolentiam dignatur oſtendere, facitis rem Deo B
placitam & rectæ conſcientiæ congruentem. Sed ſi non parua ſunt nobis huius emolumenta propo
ſiti: maior in vos fructus de tali bonitate reuertitur. Neq. enim vacua honorificentia eſt, quæ defer
tur Antiſtiti: Indubitatum ſiquidem eſt, quia honor miniſtri, cultus eſt domini; & qui perſonam ſa
cerdotis magni habet, maiorem remunerationem ab eo, cui ſacerdos famulatur, accipiet: dicente (c Math. 10.)
Domino Ieſu, ijs qui Prophetas in honore ſuſcipiunt [c], ſuam mercedem eſſe reddendam. Et apud
me quidem magni eſt gratia veſtra momenti, eo tamē pretioſior, quia quicquid mihi gratiæ dignā
ter impenditis, in Eccleſiarum defenſione monſtratis.

VI.

Sed vt ad id quod celſitudo veſtra deſiderat, noſter ſermo dirigatur: quamquam & clementiſ-
ſimus Imperator & vos promittatis legationem eſſe venturam; & id cum ratione conuenerit, vt eo
rum qui dirigendi ſunt, ſuper omnibus nos docuerit expectare præſentiam: tamen quia gratū no-
bis eſt ſtudium, quod circa religionem vos habere declaraſtis, non grauat prælibare, dicendo: Nō
opus, vt ſtabilitatem fidei veſtræ intentionis potius quam rationis ſequaces procaci verborum no
uitate confundant. Sancta Trinitas Pater & Filius & Spiritus ſanctus vnus eſt Deus: hanc Iſrael iuſ
ſus adorare: cuius inſeparabilis & indiſcreta ſubſtantia non poteſt diuidi, non poteſt ſacrilega diui C
ſione * ſeparari, ſeruata tamen proprietate ſua vnicuiq. perſonæ.] hæc ad explodendam Scytharū (* diſtinctione)
monachorum arrogantiam, aſſerentium non dicendum vnam perſonam de Trinitate in carne cru
cifixam, ſed vnum de Trinitate id præſtitiſſe, vt ſuperius viſum eſt. Sed ad poſtremū his verbis epi
ſtolam claudit Hormiſda: Hæc interim commendanda fidei veſtræ, epiſtolaris ſtyli terminum co-
gitantes, congrua credimus breuitate ſufficere plenius differenda, cum florente Imperio clemen-
tiſſimi Principis promiſſam legationem & nos ſuſcipere, Deo propitiante, contigerit, & cognitis
omnibus, cum adiutorio Dei noſtri reſponſo reddito pro vniuerſitatis informatione remittere.]
hactenus ad Iuſtinianum Hormiſdæ epiſtola, quam cum conſtet ante miſſos Romam legatos ſcri-
ptam eſſe, vtique hic ſuo loco poſita eſt.

(d Extat inter Hormiſd. epiſt. tom. 1. epiſtol. Rom. Pont.)

Paulo poſt autē mori contigit ipſum Ioannem Cōſtantinopolitanum Epiſcopū, vt litteræ Dio-
ſcori legati Apoſtolici ad Hormiſdā Pontificem datæ ſignificant, quibus ineſt eiuſmodi titulus [d]:

VII. *Dioſcori relatio de obitu Ioannis, & creatione Epiphanij.*

Suggeſtio Dioſcori diaconi ad Hormiſdam Papam.

Erat optabile & voto noſtro conueniens, conſonantia præteritis annunciare, ſcilicet Pontificē
Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ Ioannem eſſe ſuperſtitem, & cōfeſſionem libello editam: cuius me D
rita non eſt dubium Deo placere, qui inter Catholicos & communicatores ſedis Apoſtolicæ me-
ruit ad aliam ex hac vita diſcedere. In cuius locum Epiphanius quidam presbyter Syncellus eius
ſucceſſit, cuius initia bona videntur: nam rationabilia loquitur, & promittit Patrum ſe regulas ſer
uaturum, pacem vnitatemq. ordinatam non diſſipare, ſed magis augere. Iſta ſunt quæ promittit:
quid tamen opere poſſit implere, adhuc ignoramus. Has ſiquidem litteras, quarta poſt ordinatio-
nem eiuſdem die, reperta occaſione, tranſmiſimus. Nec dum cum eo communicauimus, non quaſi
reſiſtētes, ſed quia adhuc ab eo non ſumus inuitati. Supereſt, vt beatitudinis veſtræ inſiſtat oratio,
quatenus diuinæ gratiæ adiutorio talis erumpat, per quem de perfecta poſſimus vnitate gaudere.
Accepta ſeptimo Idus Aprilis, Ruſtico V.C. Conſule.] Numerantur ſedis Ioannis Epiſcopi Con-
ſtantinopolitani defuncti anni tres tantum: qui quidem Orthodoxi ſemper nomen obtinuit, licet
Anaſtaſij Auguſti tempore ob ingentem perſecutionem ſiluerit.

VIII.

Cum autem electus nouus Conſtantinopolitanus Epiſcopus Epiphanius moram faceret mit-
tendi ex more legationem ad Romanum Pontificem: exegit ab eo debitum Hormiſda Papa, has
ad eumdem litteras ſcribens; quibus intelligas priſtinam conſuetudinem, qua ſolerent electi Epi- E
ſcopi legationem Romam mittere, petentes Apoſtolicæ ſedis communicationem, ad hoc, vt nomē
Catholicum conſequi poſſent, & ſic totius Eccleſiæ Catholicæ Epiſcopi ipſis communicarent. Sed
accipe Hormiſdæ litteras ob iura ſua dilata Epiphanium interpellantis [e]: (e Hormiſd. epiſt. 68.)

IX. *Exigit legationem Hormiſda ab Epiphanio.*

Hormiſda Epiphanio Conſtantinopolitano Epiſcopo.

Diu nos non nunciata tuæ primordia dignitatis tenuere ſuſpenſos, & in ipſa communis gratu
latione lætitiæ mirati admodum ſumus morem priſtinum fuiſſe neglectum: quia reparata Eccle-
ſiarum, Deo annuente, concordia, plenum fraternæ nobis id flagitabat officium: præſertim quod il
lud ſibi non arrogantia perſonalis, ſed regularum obſeruantia vindicabat. Decuerat ſiquidem, fra-
ter chariſſime, te legatos ad Apoſtolicā ſedē inter ipſa tui Pontificatus initia deſtinaſſe: vt & quem
tibi debeamus affectū, bene cognoſceres, & vetuſtæ cōſuetudinis formā rite cōpleres. Sed licet, his
omiſſis, paginalia tui ſufficere iudicaſſes ex occaſione colloquia, nos tamen gratia ſtimulante * cō- (* ſtipulante)
pulſi, interim iuſte cōſtātiā expectationis abrupimus, reciproca mutuæ charitatis verba reddētes:

quia

Digitized by Google

A quia & noſter animus amoris impatiens, & legatorum noſtrorum votina relatio excluſum quod imperabat cauſa ſilentium ad officia benigna traxerunt, quibus ad præſens gaudij noſtri ſigna mõſtramus, & priuatæ quodammodo amicitiæ votina perſoluimus.] Vides quam caute agat Hormiſda, nempe, cum docet ſe iſta ſcribere veluti priuatæ amicitiæ debito, non vt Antiſtitem vniuerſalis Eccleſiæ; ne videlicet non petentem videri poſſet Catholica & Apoſtolica communione impertijſſe, quam & legatione ſolemni & litteris, more maiorum, Epiphanius tenebatur expetere. Sed pgit;

X. Legationem autem tuam & ea qua dudum gratia ſuſtinemus, & fulti veteribus conſtitutis exigimus: vt quantum gaudij fructum vel de tui Pontificatus honore capiamus, vel quas tibi gratias referti conueniat pro impenſis in negotio propagandæ vnitatis officijs (ſicut noſtrorum multipliciter aſtruxit legatorum narratio) euidentius exprimamus.] hæc Hormiſda ad Epiphanium.

XI. *Quę præſtitit Epiphanius erga Hormiſdã.*

Qui quidem, vt par erat, non defuit officio, immo menſuram appoſuit confertam, coagitatam, & ſupereffluentem, dum videlicet primum litteras ad Romanum Pontificem vna cum fidei ſuæ profeſſione miſit, atque poſt hæc tres legatos, quibus non alias ſuas poſteriores litteras tantum addidit, ſed & a Synodo collecta Conſtantinopoli Synodalem epiſtolam per eoſdem legatos dari B voluit, quibus etiam & munera iunxit ad eumdem Hormiſdam Pontificem perferenda. Sed antequam de his agamus, quæ tardius datę, nonniſi menſe Septembri ab Hormiſda ſunt acceptæ: de rebus geſtis a Poſſeſſore Africano Epiſcopo Conſtantinopoli degente (de quo ſuperiori tomo mentio facta eſt) deq. oborta Conſtantinopoli controuerſia, quæ ad Romanũ Pontificẽ ab ipſo Poſſeſſore ſcripta ſunt per Iuſtinum diaconum ad hoc miſſum videamus. Ex more enim, de quæſtionibus ad Catholicam fidem ſpectantibus, non alium quemquam, niſi quem præſidere ſciret in Eccleſia Catholica magiſtrum, Poſſeſſor conſulendum putauit; quod & ipſe ſuis litteris profitetur, quarum ita ſe habet inſcriptio [a]:

Domino beatiſſimo & ineffabiliter mirabili & in Chriſti gratia præſetẽdo Papæ Hormiſdæ Poſſeſſor Epiſcopus in Domino æternam ſalutem.

a Extat inter epiſto. Hormiſdæ tom. 1. epiſt. Ro. Pont.

XII. *Poſſeſſoris Epiſc. epiſtol. ad Hormiſd.*

Decet & expedit ad capitis recurrere medicamentum, quoties agitur de ſanitate membrorum. Quis enim maiorem circa ſubiectos ſolicitudinem gerit, aut a quo magis nutantis fidei ſtabilitas expectanda, quam ab eius ſedis Pręſide, cuius primus a Chriſto rector audiuit [b]: Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam? Arbitror veſtram beatitudinem non la C tere quantis in Conſtantinopolitana vrbe Eccleſia laboret inſidijs, & ad morem veteris morbi in ſaniem vulnus iterum quærat erumpere, quod obductum creditur cicatrice.] quænam iſta fuerint, ſatis eſt demonſtratum, nempe complures illic extare, qui fauentes Scythis monachis, per cuniculus latenter reſtituere conabantur Eutychianam hæreſim auctam Theopaſchitarum blaſphemia, qua crucem diuinitati conatentur inferre. Sed præter hæc, quænam recens ibidem contentio eſſet oborta, idem Poſſeſſor verbis iſtis ſignificat, cum pergit:

b Matth. 16.

XIII. *De Fauſti Regien. libris cõſultatio.*

Vnde cum quorumdam fratrum animus de codice Fauſti cuiuſdam natione Galli Reginæ ciuitatis Epiſcopi, qui de diuerſis rebus & frequentius de gratia Dei diſerte viſus eſt diſputare, in ſcandalum moueretur, alijs (vt ſe habent humana ſtudia) in contrarium renitentibus: me crediderunt de hoc ambiguo conſulendum. Dixi quidem, ea quæ a tractatoribus pro captu proprij ingenij diſputantur, non vt canonica recipi, aut ad Synodaliũ vicem pro lege ſeruari: ſed habere nos certa ſcilicet, quæ veteri lege vel noua conſcripta, & generalibus Patrum ſunt decreta iudicijs ad fundamentum fidei, ac religionis integram firmitatem; hæc autem quæ Antiſtites diuerſi conſcripſerunt, pro qualitate ſui, ſine præiudicio fidei ſolere cenſeri.

XIV.

D Sed cum hæc (quantum in eorum frequenti poſtulatione perſenſimus) magis eis excuſatio videretur: vel pro eorum prece, vel pro obſequij occaſione reddẽdi Apoſtolatui veſtro, per Iuſtinum diaconum meum præſumpſi apices paruitatis meæ ingerere; quibus principaliter orationum veſtrarum munimen expoſceos, quæſo, vt conſulentes quid de pręfati auctoris dictis videatur, auctoritate Apoſtolicæ reſponſionis agnoſcant: maxime quod filij quoque veſtri Magiſtri militum Vitalianus & Iuſtinianus præcipue ſuper hac re reſcripto beatitudinis veſtræ ſimiliter inſtrui deſiderant.] hęc de oborta de libris Fauſti quæſtione Poſſeſſor. Ad hęc inſuper cum iam probandum miſiſſet ad eumdem Pontificem ſcriptum commentarium in epiſtolas Pauli Apoſtoli, quod ſciret eas tantum recipi ab Eccleſia Catholica interpretatione diuinæ Scripturæ, quas Apoſtolicæ ſedis iudicium comprobaſſet: idem Poſſeſſor ad finem epiſtolæ iſta habet: Codicem quoque tractatuum * antehac direxiſſe memini, continentem beati Pauli Apoſtoli epiſtolarum explanationes; pro quo reſcripto gratulari non merui: vnde ſimili prece depoſco, vt prærogatiuam benedictionis veſtræ competenti reſponſione mereat adipiſci. Accepta decimoquinto Kalendas Auguſti, Ruſtico V. C. Conſule.] quando autem data fuerit, non apparet; quam ex mentione, quæ in ea fit Vitaliani, E ſcriptam eſſe putamus hoc anno, ante tamen quam ille per internecionem de medio tolleretur, quem in fine menſis Iulij, vel Auguſti initio cæſum eſſe, quæ dicta ſunt ſuperius docent.

Probanda miſſ. Romam explanationes epiſt. Pauli.

* tractandum:

XV.

Has accipiens a Poſſeſſore Epiſcopo litteras per Iuſtinum diaconum Hormiſda Papa, quod nouę quæſtionis occaſione videret alterius ſciſſionis in Oriente imminere periculum, reſpondere minime prætermiſit, Idibus Auguſti reſcribens ad Poſſeſſorem epiſtolam, qua etiam, quod ſatis ſciret ob Scythas Romam profectos monachos repulſos a legatis, nouæ controuerſiæ cauſa Conſtantinopolitanam Eccleſiam (quod & Poſſeſſor ipſe ſcriptis docuerat) hæreticorum inſidijs laborare: primum omnium poſt deplorata præſentia mala, idem Hormiſda de his, quæ cum illis tranſacta erant, voluit per eumdem Poſſeſſorem Orientalibus innoteſcere. Porro de huius certa fide epiſtolæ, quam ab ipſis aduerſarijs monachis Scythiæ in controuerſiam deductam & negatam Hormiſdæ eſſe ſcimus, quod valde per eam perſtringerentur, agemus in fine ipſius: modo ipſa hic integra reddenda erit, quæ ſic ſe habet [c]:

Hormiſda Poſſeſſori Epiſcopo.

c Extat emendatior inter ſcripta Ioannis Maxent. mendoſior vero inter Hormiſdæ epiſt.

Sicut

XVI.
Ad Poſſeſſorē Hormiſdę Papę epiſtola.

Sicut rationi congruit, vt conſulant ambigentes; ita par eſt, reſpondere conſultos: quia ipſe im A
pellit in errorem, qui non inſtruit ignorantem; nec quicquam aptius eſt ſtudioſo religionis, quam
inquiſitio veritatis; quando facilius deuium vitat, qui iter, per quod graditur, rogat. Sed priuſquā
reſpondendi curam de bis quæ dilectio tua percunctatur, aggrediar: libenter in litteris tuis fidei
tuæ me fateor inueniſſe feruorem, cnius calore ſuccenſus, rediuiuam iu illis partibus infideliū per
uerſitatem vigere ſuſpiras. Digniſſimus dolor, qui dedita Deo corda contriſtet: nec enim eſt apud
eos lapſus inlamentabilis, quibus eſt igniculus charitatis: quia vnum ſpiritualium votum eſt ſalus
inconcuſſa cunctorum. Sed non eſt ignota Eccleſiæ de huiuſmodi procellis aut inſueta tempeſtas:
& quamuis rectoris ſui gubernaculo inconcuſſa perſiſtat, varijs tamen inſurgentium fluctuum la
borat vexata turbinibus. Nam vnde eſt Pſalmidici voa Prophetæ, qui ipſius Eccleſiæ perſonā, Spi
ritu quo impellebatur, aſſumens [a]: Sæpe, inquit, expugnauerunt me a iuuentute mea: etenim nō
potuerunt mihi? Concutiunt, ſed in nihilo præualebunt. Adhuc in area ſumus, mixte ſunt frumen
ta cum paleis: gemuut boni conſortia malorum, ſed ſupereſt flāma non neceſſarijs, & parata ſunt
horrea iam probatis. Vbi terrarum non eſt iſta permixtio? Nos fixis decet inſtare * veſtigijs; pro
ficiemus inter aduerſantes proprijs bonis, ſi erroribus non inuoluamur alienis. Probat enim vir- B
tutis ſuæ validum robur, qui cum impellitur, non mouetur.

a Pſal. 128.
* ſiſtere

XVII.
Scythę Monachi quales.
b 2. Tim. 2.

Vbi non variæ tentationis aculei? Quales per huuc fere iugem annum quorumdam Scytharū,
qui monachos præſeferebaut ſpecie, non veritate, profeſſione, non opere, ſubtili tectas calliditate
verſutias, & ſub religionis obtentu ſamulantia odijs ſuis venena pertulimus, ſtudentes eos ab inter
no vulnere medicabilis patientiæ moderamine ſanare, B. Pauli [b] monita non tacentes: Noli ver-
bis contendere: ad nihil enim vtile eſt, niſi ad ſubuerſionem audientium. Sed quando virus, quod
viſcera penetrauit, euellitur? Quando corda male ſibi credula veritatis obtemperant inſtitutis?
Quando induit obedientię bumilitatem opinionibus ſuis vallata ſuperbia? Quando acquieſcunt
paci contentionum ſtudijs aſſueti, ſola certamina amantes de religione captare, & man-
data negligere? Numquam apud eos charitas nouo commendata præcepto, numquam pax Domi
nico relicta diſceſſu; vna pertinacis cura propoſiti, rationi velle imperare, non credere; contempto
res auctoritatum veterum, nouarum cupidi quæſtionum; ſolam putantes ſciētiæ rectam viam, qua
libet concepta facilitate ſententiam: eouſque tumoris elati, vt ad arbitrium ſuum vtriuſque Orbis
putent inclinandum eſſe iuditium; nec in numero Fidelium deputantes ſequaces traditionis pa C
ternæ, ſi ſuæ viderint cedere nolle ſeutentiæ: docti crimina ferere, obtrectationum venena com-
ponere, integrum Eccleſiæ corpus odiſſe, ſeditiones inſtruere, inuidiam concitare, & pro obedien
tia, quæ in cœnobijs principatum regularis obtinet diſciplinæ, obſtinationem pertinacis ama-
te ſuperbiæ.

XVIII.
Turbas concitarunt Romæ Scythę monachi.
c 1. Tim. 3.

Non illos potuimus monitis, nō manſuetudine, non auctoritate comprimere. In publicum vſ-
que prodiere conuentum, ad concurſionem quietis circa Regum etiam ſtatuas inclamantes:
& niſi fidelis populi conſtantia reſtitiſſet, per diabolicæ ſemina nefanda zizaniæ apud illos
diſſenſionem & diſcordiam commouiſſent, per quos adiutorio Dei de religione eorum eſt
pulſa diſſenſio. De eis ſero probauimus prophetica Apoſtolum [c] voce dixiſſe: In nouiſſimis die
bus inſtare tempora periculoſa, & fore homines ſui tantum amatores, habentes formam pietatis
virtutem autem eius abnegantes; itaque eſſe vitandos. Hæc ideo dilectioni veſtræ indicanda ſub oc
caſione credidimus, ne ſi illuc fuerint forte delati, ignorantes quemadmodum ſe in vrbe Romana
tractauerint, ſub aliqua verborum ſimulatione deciperent.] hæc de Scythis Hormiſda, quos in epi
ſtola [d] ſuperiori anno data ad legatos Conſtantinopoli commorantes, fugam tentaſſe, ſed cuſto D
diri iuſſos fuiſſe (vt vidimus) tradidit. At quæ ſequntur, reſponſionem continēt de libris Fauſti Re
gienſis Epiſcopi iſtis verbis:

d Hormiſd. epiſ. 56. in fin.

XIX.
De libris Fauſti ſententia Hormiſd. Papæ.

Hi vero, quos vos de Fauſti cuiuſdam Galli Antiſtitis dictis conſuluiſſe, litteris indicaſtis: id ſi
bi reſponſum habeant: Neque illum recipi, neque quemquam, quos in auctoritate Patrum non re
cipit examen Catholicæ fidei, aut Eccleſiaſticæ diſciplinæ ambiguitatem poſſe gignere, aut religio
ſis præiudicium comparare. Fixa ſunt a Patribus, quæ Fideles ſectari debeant inſtituta. Siue inter
pretatio, ſiue prædicatio, ſeu verbum populi ædificatione compoſitum, ſi cum fide recta & doctri-
na ſana concordat, admittitur; ſi diſcordat, aboletur.

XX.
Quomodo legendi libri improbati.
e 1. Theſſ. 5.

Vnum eſt fundamentum, extra quod quælibet fabrica ſi conſurgit, infirma eſt: ſuper illud quiſ
quis ædificat, ſiue vilia, ſiue pretioſa, conſideret. Errat autem a via, qui ab eo quod Patrum electio
monſtrauit, exorbitat: nec tamen improbatur diligentia per multa diſcurrens, ſed animus a verita
te declinans. Sępe de his neceſſaria prouidetur, de quibus ipſi æmuli conuincantur, inſtructio. Nec
vitio dari poteſt, noſſe quod fugias; atque ideo non legentes incongrua in culpam veniunt, ſed ſe-
quentes. Quod ſi ita non eſſet, numquam doctor ille Gentium acquieuiſſet nunciare Fidelibus [e]: E
Omnia probate; quod bonum eſt, tenete. Non ab re eſt, etſi mundanum, nō tamen a ratione diſcre
tum miſcere ſermonem. Fertur quidam nobilis arte pingendi, cum æquum penicillo vellet expli-
care, perfectum aſellum ſibi propoſuiſſe pingenti, aſſerens, non vt iumentum imitaretur informe,
ſed ne in alicuius informis lineamenti ſimilitudinem lapſus incideret.

XXI.

Non improuide veneranda Patrum ſapiētia fideli poſteritati, quæ eſſent Catholica dogmata,
definijt; certa librorum etiam veterum in auctoritatem recipienda, ſancto Spiritu inſtruente, præfi
gens: ne opinioni ſuæ lector indulgens, non quod ædificationi Eccleſiaſticæ conueniret, ſed quod
voluptas ſua concepiſſet, aſſereret. Quid ergo calumniantibus opus erat, extra conſtitutos Eccleſiæ
terminos porrigere quæſtiones, & de bis quæ habentur dicta, quaſi dicta non ſint, mouere certami
na; cum Chriſtiana fides canonicis libris, & Synodalibus præceptis, & Patrum regularibus conſti-
tutis ſtabili & inconcuſſo termino * limitetur?] inculcat hæc magna energia Hormiſda, alludēs
ipſe quidem ad cenſuram Gelaſij Papæ atque Romanæ Synodi, quorum decreto ſcripta ipſius

* tramite

Fauſti

A Fauſti reiecta ſunt inter apocrypha. Sed ſubdit: De arbitrio tamen libero & gratia Dei, quod Ro-
mana (hoc eſt Catholica) ſequatur & aſſeueret Eccleſia, licet in varijs libris beati Auguſtini, & ma
xime ad Hilarium & Proſperum, poſſit cognoſci: tamen in ſcrinijs Eccleſiaſticis expreſſa capitula
continẽtur: quæ ſi tibi deſunt, & neceſſaria creditis, deſtinabimus: quamquam qui diligenter Apo
ſtoli dicta conſiderat, quid ſequi debeat, euidenter cognoſcat. Data Idibus Auguſti.] hactenus Hor
miſdæ Papæ ad Poſſeſſorem Epiſcopum miſſa epiſtola, licet (vt aduerſarij queſti ſunt) eadem fa-
cta Encyclica longe lateq. per prouincias fuerit diuulgata.

Cum vero his ſe litteris perurgeri vehementer ſenſiſſent Scythæ monachi, ex eis qui videba- XXII.
tur eſſe diſertior, Ioannes cognomento Maxentius aduerſus eamdem epiſtolam ſcripſit apolo- *Vere eſſe Hor-*
giam; in qua vt liberam dicendi ſibi compararet facultatem, Hormiſdæ eſſe negauit epiſtolam, ab *miſd. epiſt. ad*
aduerſarijs eius nomine ſcriptam aſſirmans. Non enim eo proteruiæ atque procaciæ peruenerãt *Poſſeſſorem.*
iſti, vt contra epiſtolam Romani Pontificis auderent contentioſum funem trahere, & refractatiũ
ſtylum exerere. Ex quibus intelligas, in quam profundiorem foueam prolapſi ſepulti iaceant infe
lices hæretici noſtri temporis, qui palam publiceq. clamoroſa contradictione & obſtinata auerſio
B ne exagitare ſtudentes Romanos Pontifices, peccatum [a] ſuum vt Sodoma prædicant. Ceterum a *Iſai 3.*
quod ad præſentium monachorum negationem ſpectat; etſi modeſtiæ velamẽtum quoddã habuiſ
ſe videri poſſit, mendaces tamen penitus cognoſcuntur. Intelliget hæc perſpicue, qui reliquas om-
nes Hormiſdæ Papæ epiſtolas ea in cauſa, eodemq. argumento datas perlegerit, & quæ ab eodem
ſequenti anno ſcriptæ reperiuntur: vt plane nulla ſit ratio negandi hanc epiſtolam eſſe Hormiſdæ,
alias vero eodem argumento ab ipſo conſcriptas eſſe ipſius aſſerere, cum ſicut illis, ita & iſtis litte
ris ijdem monachi perſtringantur. Ex connexione igitur & compaginatione rerum geſtarum, ſen
tentiarum atque verborum proprietate, ex ſtylo & alijs pluribus ſignis, eſſe Hormiſdæ, vnuſquiſ-
que expendens cuncta, probe cognoſcet: Illi tantum id negauerunt qui ſcripta Maxentij dumta-
xat legentes, & iudicantes ſecundum illa ipſum eſſe Catholicum, veluti pretio redimunt ad excu-
ſandum Hormiſdam, ne Orthodoxorum inſecutor argui poſſit. Verum cum ludificationem
detegent impoſtorum, in contrariam ſententiam citato curſu eoſdem pedibus ituros non
dubitamus.

Sed æque ſcandalum patietur, qui legens eiuſdem Maxentij pro monachis Scythiæ reſponſio XXIII.
C nem, omnibus quæ ab eo dicuntur, certam fidem adhibẽdam eſſe putarit. At quis in his exiſtimet *De reſponſione*
vel ex hoc ipſis eſſe credendum, qui (vt anno ſuperiori vidimus) cum non eſſent, ſe monachos, mo *Maxentij men*
nachorumq. patres eſſe profiterentur? quiq. etiam vt perſuaderent Catholicis ſe eſſe Catholicos, *dacijs referta.*
pro ratione temporis & perſonarũ, fidei formulas haberent diuerſas? qui inſuper mendacia aper-
te eſſe locuti, ex alijs Hormiſdæ epiſtolis conuincuntur? Cuius eſſe fidei eos putas, qui ijſdem ſuis
ſcriptis calumniati ſunt Dioſcorum Apoſtolicę ſedis legatum eſſe Neſtorianum? qui & eumdem
Poſſeſſorem conſulentẽ Apoſtolicam ſedem pariter hæreticum nominant in eadem reſponſione
Maxentij? Quam etiam turpiter idem Maxentius auctorem epiſtolæ ad Poſſeſſorem hæreticum *Calumniæ mon*
fuiſſe mentitur? At quam manifeſta illa calũnia eſt, qua notam eidem inurit Hormiſdæ, quaſi de *ſtruoſa Maxẽ-*
prauatus a Dioſcoro, negarit Chriſtum vnum de ſancta Trinitate; cum ſcripta ipſius extent Hor- *tij.*
miſdæ, in quibus legitur expreſſe huius mendacij confutatio?

Sed & quam monſtruoſum mendacium, quod eadem reſponſione Maxentius teſtetur, eumdẽ XXIV.
Dioſcorum Apoſtolicæ ſedis legatum & alios eadem cum eo ſentientes ſic dicere Chriſtum vnam
eſſe perſonam in Trinitate, vt non fateri velint ipſum Chriſtum eſſe Deum Verbum, ſed æquiuoce
D intelligere eos vocem perſonæ non pro ſuppoſito, ſiue ſubſiſtentia, ſed quempiam alterum repræ-
ſentãtem appellare perſonam? quam enim id longe longius, atque longiſſime dicam, abhorreat a
Dioſcori legati ſcriptis & Hormiſdæ, cuius ille loquebatur ore, omnes, quæ ipſorum reperiuntur
epiſtolæ clamant. Demum vero quam patens illud eſſe mendacium dicas, dum idem Maxentius in
eadem reſponſione ſugillat Hormiſdam Pontificem, dicens aliquid humani ipſum eſſe paſſum,
cum antequam Dioſcorus legatus Romam rediret, ne argui poſſet a monachis, eos expulerit per
Defenſores ab Vrbe, ob id notam inurens Hormiſdæ conniuentiæ hæreticæ cum Dioſcoro praui
tatis, quem proclamat aperte eſſe Neſtorianum hæreticum: quam inquam patens, putens, impu-
denſq. mendacium id ſit, litteræ [b] Hormiſdæ datæ anno ſuperiori ſignificant, quibus tradit eos b *Hormiſ. epiſt.*
abire iuſſos, ſtatim vt Romam venerant; ſed ipſos recuſantes ob viæ periculum, noluiſſe Hormiſ- *63.*
dam eos violẽter expelli, ſed retinuiſſe: immo ipſis tentantibus poſtea fugam arripere, eiſdem mo
nachis impedimento fuiſſe, ne fugerent; & reditum legatorum vt expectarent, cuſtodiri eos iuſſiſ-
ſe. Quam longe igitur proculq. abeſt, vt ipſi (vt dicebant) expulſi fuerint, qui ne fugerent, ab Hor-
miſda iuſſi ſunt cuſtodiri? Sed fugerunt vtique poſtea, cum liberiores dimiſſi, ea abuſi licentia, pu
blicas in publicis locis ſcriptas conteſtationes affixere.

E Sed audi iterum hæc omnia verbis Hormiſdæ teſtata: atque primum repetam quæ ad Iuſtinia XXV.
num anno ſuperiori ſcripſerit idem Hormiſda Papa, cuius hæc ſunt verba [c]: Significantes Scy- c *Hormiſ. epiſt.*
thas monachos allegaſſe plurima, quæ nos relinquere indiſcuſſa non poſſumus; ſed legatorum no *64.*
ſtrorum, Deo iuuante feſtinemus aduentum: pro qua re eoſdem monachos in Vrbe credimus reti *Deteguntur im*
nendos, &c.] & ad legatos Apoſtolicos Conſtantinopoli commorantes quæ idem ſcripſerit, licet re *poſturæ Maxẽ*
citata ſuperius, hic repetenda neceſſario ducimus ad conuincendam balatronum impudentiam fo *tij.*
lijs ficus turpem nuditatem obtegere fruſtra conantium, dum ait [d]: Cum nollent ſuſtinere veſtrę d *Hormiſ. epiſt.*
dilectionis aduentum, & obſeruationum moras ſe dicerent ferre non poſſe: tentauerunt clam de *56.*
Vrbe diſcedere; quos nos faciemus ſolicitius cuſtodiri: vt cum reuerſi, Deo propitio, fueritis, eo-
rum error rationabilibus adhortationibus corrigatur.] hæc Hormiſda: quibus perſpicue vides,
quantum a vero abſit, vt (quod Maxentius iactat) pulſi fuerint; cum ne fugam captarent, eos Ponti
fex ſolicitius cuſtodiri præceperit. Factum vero poſtea eſt, vt iam propinquante legatorum Romã
reditu,

Digitized by Google

reditu,cauſæ diffiſi homines iſti,haud laturi ipſorum aſpectum, quos Neſtorianę hæreſis accuſa- A
rant,opportunitatem temporis nacti,conteſtationibus publice affixis, aufugerent. Conteſtatio-
nes autem illas,quę ab ipſis Scythis monachis in publicis locis affixæ fuerũt,haud alias ab ijs fuiſ
ſe putamus duodecim anathematiſmis,quæ in ipſius omnium ore loquentis Maxentij ſcriptis ad-
hunc extant.

XXVI. At quæ tanta temeritas atque procacia & prorſus effrenis audacia(rogo,hæc diligenter expẽ
de)pſeudomonachorum iſtorum fuit,vt cum a ſacroſancto Concilio Chalcedonẽſi vetiti ſint mo
nachi de fide diſſerere,iſti eiuſdem Concilij in omnibus hoſtes & refractarij non ſolum de fide au
ſi fuerint diſputare,ſed & de his quę ad eam pertinent ſententiam ferre,inferreq. contradicentib9
anathema? Vidiſſes pro monſtro Maxentium monachum ſe fingentem,atque præſeferentem Ca-
tholicam fidem hæreticum,perinde ac in Pontificia ſede locatum,Orbi vniuerſo de fide ſancire le
ges,& in aduerſantes quoſque anathematis ſententias ferre.

XXVII. Si hęc igitur paulo accuratius a doctiſſimo atque maxime pio viro Ioanne Cochlæo perueſti-
gata cognitaq. fuiſſent,nequaquam Maxentium inter Catholicos & defenſores Catholicæ verita-
Excuſatur Cochlæus. tis connumeraſſet,nec improbaſſet ex eius ſententia epiſtolam ad Poſſeſſorem tamquam ab aliquo B
hæretico Hormiſdæ nomine ſcriptam,quæ vere pia & ab eodem Pontifice ſcripta monſtratur. Sed
excuſandus vir fama celebris,quod carens citatis Hormiſdæ epiſtolis,& aliorum ad ipſum datis,
quæ ad pręſens vſque tempus latuerunt in bibliothecis obductæ ſitu,& obſitæ vetuſtate, haud fa-
cultatem habere potuit cuncta exactius diſquirendi.

XXVIII. Interea temporis,cum hanc ad Poſſeſſorem Hormiſda Papa epiſtolam ſcriberet, cum mona-
De reditu Legatorum. chi Scythæ iam(vt dictum eſt)fugam arripuiſſent,Apoſtolicæ ſedis legati Conſtantinopoli Romã
reuerſi ſunt:extant enim ipſius Hormiſdæ litteræ [a] accelerantis ipſorum reditum. Porro diſceſſiſ
[a] Hormiſd. epi. 64. ſe eos menſe Iulij,litteræ Iuſtini Imperatoris ad Hormiſdam datæ ipſis legatis diſcedentibus, ſa-
tis indicant,in quibus idem Imperator in ipſorum commendatione hæc in fine habet [b]: In præ-
[b] Extant inter Hormiſd. epiſto. ſenti vero redeuntibus viris religioſiſſimis,tam appellandam veſtram reuerentiam credidimus,q̃
commonendam,vt ſuis orationibus pro noſtro vtatur Imperio,proq. incolumi ſtatu Reipublicæ.
Data ſeptimo Idus Iulij,Conſtantinopoli,Vitaliano & Ruſtico VV.CC. Conſulibus.]

XXIX. Interea autem dum Romę hæc agerentur,Epiphanius Conſtantinopolitanus Epiſcopus me-
mor officij,quod iure debitum ab eo(vt vidimus)ſuis litteris Hormiſda Papa exigebat,nimirũ vt C
litteris & legatione ex more de ſua ordinatione certiorem redderet ipſum Romanum Pontificẽ,
vtrumque(vt dictum eſt ſuperius)diligenter impleuit:atque primum omnium has officij plenas
[c] Extat inter epiſtol. Hormiſdæ. litteras dedit ad ipſum Hormiſdam Papam,quibus ſe docuit eſſe Catholicum [c]:

Sanctiſſimo ac beatiſſimo domino fratri & comminiſtratori Hormiſdę Epiphanius Epiſcopus
in Domino ſalutem.

XXX. Deus,qui in alto habitat,& humilia reſpicit, & omnia pro ſalute hominum affluenter proui-
Epiphanij epi. ad Hormiſdã. det,pro ſua bonitate & miſericordia meam reſpexit paruitatem,& poſt obitum ſanctæ memoriæ
quondam Archiepiſcopi & Patriarchæ Ioannis ſedem ſacerdotalem ſanctæ Eccleſię Catholicę re-
giæ vrbis mihi conferre dignatus eſt ſententia & electione Chriſtianiſſimi & iuſtiſſimi Principis
noſtri Iuſtini,& pijſſimæ Reginæ,quæ ei ad omne ſtudium communicat diuinum,ſequentiumque
eorum:his,quibus eſt bona conuerſatio,& qui regijs honoribus ſunt ſublimiores,ſimul & ſacerdo
tum & monachorum & fideliſſimæ plebis conſenſus acceſſit. Quapropter neceſſarium duxi, hoc
primum indicium meis inferre litteris,vt oſtendam,quam circa veſtram Apoſtolicam ſedem ha-
beo voluntatem. D

XXXI. Eſt mihi ratio [*] magnopere,beatiſſime,vniri me vobis,& diuina amplecti dogmata, quæ ex
[*] oratio beatis & ſanctis diſcipulis & Apoſtolis Dei præcipue ſummi Petri Apoſtolorum ſanctæ ſedi veſtræ
ſunt tradita,& nihil eis pretioſius exiſtimare. Neque enim extra aliunde veniens ſanctę Eccleſiæ
conſtituta ignoro;ſed nutritus per Dei voluntatem ex teneris vnguibus in ſancta Catholica Eccle
ſia,parui per tempora ſanctiſſimis ſacerdotibus & Patriarchis. Nam ſæpius præpoſitus his qui p
ſacratiſſimum & ineffabile baptiſma ſua exuunt peccata,& veram vnius eſſentiæ Trinitatis docui
fidem,quam(ſicut præfatus ſum)ex diſcipulis Dei magni & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti proce-
dentem,omnium ſacerdotum & omnium laicorum amplectitur cœtus.

XXXII. Diuinum enim re vera ſanctum & a Deo datum Symbolum trecentorum decem & octo ſan-
Epiphanij Epiſco. Conſtant. fidei profeſſio. ctorum Patrum in Nicęa congregatorum adoro & prędico,& Chriſtiani ſplendoris manifeſtum
indicium eſſe annuncio: Et quinquaginta & centum ſanctorum ſacerdotum in hac vrbe regia fa-
ctam venerabilem Synodum:Similiter & ducentorum Dei amatorum Patrum conuentum in E-
pheſina factum:Triginta & ſexcentorum reuerendiſſimorum Patrum & ſacerdotum Synodum fa-
[*] vnam ctam Chalcedone veram [*] eſſe & conuenientem & compaginatam prędictis ſanctis Concilijs, ip E
ſe ego didici,alioſq. docere cognoui. In his ergo quatuor Synodis ſanctis & ſacris magnum pieta
tis prædicatum myſterium,& omnium hominum eſt repoſita ſalus. Eos enim qui fuerunt vel ſunt
eiuſdem ſententiæ & ſuſcipio & amplector,& vniri me eis diligo. E contra autem eos qui pręter
iſtas quid ſentiunt,aut prædicant,vel præterito tempore aliquid conati ſunt,a cœtu Orthodoxo-
rum extorres eſſe exiſtimo. Similiter rectas & re vera religioſiſſimas epiſtolas venerabilis Papæ
Leonis pro recta fide conſcriptas circumamplector & ſuſcipio.

XXXIII. Habeat igitur hanc ſententiam circa me veſtræ beatitudinis ſancta fraternitas. Vobis enim
manifeſtum feci,& ſub me Eccleſijs hęc prędico,feſtinans per omnia eas mihiq. & veſtrę beatitu
dini vinculo charitatis adunari, quas omnino oportet eſſe vnitas & inuiolabiles & corpus vnum
communis Apoſtolicæ Eccleſiæ eumdemq. perpetuo cuſtodire. Quantus enim circa venerabilem
veſtram fraternitatem in omnibus ſit amor,iubete perpendere:quia quos veſtra Apoſtolica ſedes
condemnans in ſacris Diptychis recitare non iuſſit,eos nec ego inter ſacra facio nominari myſte-
ria. Hoc

Digitized by Google

A ria. Hoc autem & his notum eſt, qui a vobis ſunt directi viri reuerendiſſimi, id eſt, Germano ſanctiſſimo & Ioanni Epiſcopis, Felici & Dioſcoro diaconibus, & Blando presbytero, qui efficaciter ſecuri ſunt ea, quæ eis ſunt a vobis iniuncta.

Oret igitur veſtra ſanctitas tam pro me, quam pro ſubiectis meis ſacerdotibus, vt perpetue XXXIV.
cuſtodiamur, rectam Dei tenentes confeſſionem; ſimiliter & pro sereniſſimo Principe noſtro, &
pro Chriſtianiſſima Auguſta; quia eorum ſalus communis ſanctarum vbique eſt Eccleſiarū profuturum firmamentum. Iſtā igitur vobis abſentibus intentionem nullo modo iam licebit ſanctā
Dei dilacerari Eccleſiam, per gratiam ſancti Spiritus & interceſſiones ſanctę & glorioſæ Dei genitricis Virginis Mariæ. Omnem quamcumque veſtram fraternitatem ego quoque & mei plurimum ſalutamus. *Alia manu.* Incolumis in Domino ora pro nobis, Dei amator, ſanctiſſime frater.
Accepta decimoquinto Kalend. Octobris, Ruſtico V.C. Conſule.] hactenus de Epiphanij priore
epiſtola ad Hormiſdam. Quod vero eadem die accepta habeatur epiſtola Iuſtiniani, quę huic ſubiecta in codice legitur; argumento plane eſt, eamdem per eumdem nuncium miſſam eſſe. de iiſdē
plane rebus ſcriptæ eſſe videntur, quo & aliæ duę ipſius, quibus de duabus quæſtionibus in contro
B uerſiam deductis ſe expetere & expectare ab Apoſtolica ſede reſponſum, Hormiſdæ ſignificat: quarum prior eſt de aſſerendo vnum ex Trinitate Chriſtum natum & paſſum, poſterior de tolerandis
in Diptychis Epiſcoporum Orthodoxorum defunctorum nominibus, qui ſub ſchiſmate Acacij
mortui eſſent. Sed præſtat ipſam audire epiſtolam, quæ eſt huiuſmodi:

Domino noſtro Ieſu Chriſto fauente, regnat in ſæculo, qui ſacra religione ſuum fundat Imperium: quoniam bene gubernat humana, cui prius diuina placuerint: quod præſentibus eueniſſe tē- XXXV. *Iuſtiniani epi. ad Hormiſdā.*
poribus gratulamur. Filius etenim veſter clementiſſimus Imperator æternitatis beneficio ſceptra
ſortitus, fidei cauſas arripuit explicandas, & ad tuam ſanctitatem miſſa legatione, ſedis Apoſtolicæ promeruimus ſacerdotes, quorum aduentu non mediocriter adoleuit Eccleſiarum concordia
ſacroſanctarum, vobis inſtantibus, vt decebat. Acacij namque, quod diſſidium generabat, nomine
ſtirpitus amputato pro tenore libellorum quos direxiſtis, in hac vrbe regia multiſque ciuitatibus
vnitas optata prouenit, quam ſummis inuentam laboribus venerari conuenit, in perpetuumque
cuſtodire neceſſe eſt.

Hæc quibuſlibet argumentis retractari quiſpiam patietur, quæ ſempiterna maieſtas rite com
C poſuit? Sed quia proſperos curſus frequenter impedire feſtinat humani generis inimicus; pars O- XXXVI. *Quorum tantū nomina tacenda eſſent in ſacris.*
rientalium non exilijs, nec ferro, flammiſq. compelli poteſt, vt Epiſcoporum nomina poſt Acaciū
defunctorum condemnet: quæ difficultas generali concordiæ moras nectit. Sanctitas itaque veſtra
cælitus inſpirata, temporum rerumq. qualitatem conſideret, & condemnatis huius erroris auctoribus, id eſt, Acacio Conſtantinopolitano, Petro & Timotheo Aeluro & Dioſcoro Alexandrinis,
Petroq. Antiocheno, finire dignetur inueteratum certamen, de ceterorum nominibus quæſtione
ſopita: vt redimatis plebem de ſanguine, quam Deus noſter regendam commiſit, ac non perſecutionibus ac cruore, ſed patientia ſacerdotali populum Domino noſtro cōcilietis: ne dum volumus
animas lucrari, & corpora multorum perdamus & animas. Errores etenim diuturnos lenitate clementiaq. conuenit emendari; præcipue quia veſtræ beatitudinis prædeceſſores ſæpiſſime voluerūt
Reipublicæ noſtræ Antiſtites ad ſuam reuocare communionem, ſi tantummodo taceretur Acacius, ceteriq. prædicti.

Nō eſt ergo graue, quod ſuaſit veſtra ſedes: vt præſtet illud etiam, magis magiſq. depoſcimus,
vt tua ſanctitas concepta gratia cæleſti, quæ prætendunt Orientales Epiſcopi, tractare dignetur, eo XXXVII.
D rumque fidei competentem præbere conſenſum. Nobis etenim videtur, quoniam Filius Dei viui
Dominus noſter Ieſus Chriſtus ex Virgine Maria natus, quem prædicat ſummus Apoſtolorū carne paſſum, recte dicitur vnus in Trinitate cum Patre Spirituque ſancto regnare: ſicut enim videtur ambiguum dicere ſimpliciter vnum de Trinitate, non præmiſſo nomine Domini noſtri Ieſu
Chriſti: ſic eius perſonam in Trinitate cum Patris Spirituſq. ſancti perſonis non dubitamus eſſe. ſine Chriſti namque perſona nec credi Trinitas religioſe poteſt, nec adorari fideliter, quemadmodum S. Auguſtinus ait: An aliqua ex Trinitate perſona. & alio loco: Solus in Trinitate corpus accepit. & iterum: Vnus trium.

Rogamus igitur, reuerendiſſime ſalutantes, vt futuri iudicij memores, cauſam taliter ordinetis, ne quid dubitationis relinquatur in poſterum: quatenus omni ſcrupulo diſcordiarum ſublato, XXXVIII. *Duo capita cōtrouerſia.*
pacis deſideratæ per Orbem totum vincula renouentur, & venerandarum floreat Eccleſiarum cō
cordia, corporiſq. vnius in priſtinum ſtatum membra recolligantur. Ille namque medicus iure
laudatur, qui veteres ægritudines ita ſanare deproperat, vt ex eis noua vulnera non naſcantur. Specialiter ergo cognoſcat veſter Apoſtolatus, compoſitis eiſdem duobus capitulis, vniuerſos ſacerdo
E tes iſtius Reipublicæ libenter amplecti veſtram communionē. Accepta decimoquinto Kal. Octobris, Ruſtico V.C. Conſule.] diſtuliſſe de his dare reſponſum Hormiſdam vſque ad aduentum legationis, quam ea de cauſa pollicitus fuerat mittere Imperator, ex ipſius recitatis ſuperius litteris
vidimus: quæ autem reſcripſerit, ſuo loco dicemus.

Epiphanius vero poſt hæc collegit Synodum Conſtantinopoli, ex qua legatio decreta eſt ad
eumdem Hormiſdam Pontificem, Synodicaq. ſimul ad illum data, quibus & idem Epiphanius po XXXIX.
ſteriorem ſuam epiſtolam ad eumdem Hormiſdam iunxit, ita plane explens abunde quæ ſui muneris prætermiſiſſe videri poterat. Sed quid interea accidit, quod decretam moraretur legationē?
contigit ipſum Ioānem Epiſcopum eiuſdem legationis primarium ægra valetudine laborare, quē,
donec conualeſceret, expectari oportuit. Cum interea tantę moræ impatiens Iuſtinianus Comes
Domeſticorum præueniendum putauit Hormiſdam, miſſo ad eum Eulogio Tribuno atque Notario, cui has breuiores litteras dedit:

Domino beatiſſimo atque Apoſtolico Patri Hormiſdæ Papæ vrbis Romæ Iuſtinianus.

Quanta

XL. Quanta reuerentia veſtram beatitudinem veneremur, multis epiſtolis, ex quo ſereniſſimus A
Imperator filius veſter regnauit, cognoſcitis. In præſenti quoque debito pudore ſalutantes tuam
ſanctitatem, poſtulamus enixius, vt aſſiduis precibus & frequentiſſimis orationibus pro concor-
dia laboretis Eccleſiarum veſtrarum; nobiſq. (ſicut per legatos etiam veſtros poſt omnia ſcripſi-
mus) tam de ſermone de quo vertitur controuerſia, quam de nominibus Epiſcoporum ſub Acacio
defunctorum per Eulogium virum ſublimem Tribunum & Notarium dignetur Apoſtolatus ve-
ſter integrum indubitatumq. deſtinare reſponſum; omnibus videlicet, quæ præſentibus legatis ve
ſtris ordinata ſunt, in perpetuo firmiter duratoris. Vir namque religioſus Ioannes Epiſcopus, qui
venturus eſt Romam, detinetur ægritudine corporali: Nihil enim prohibet ante eius quoque ad
uentum concordiam præuenire ſublata dubitatione religionis: & eum tamen mox dimittemus, fa
uente Diuinitate, quia iam melius habet: quoniã nec difficilia ſunt, quæ ceciderũt in ambiguitatẽ,
nec expedit diutius cauſam vitæ protrahi ſempiternæ; ne dilatis temporibus, aliquid naſcatur in-
certius. Aeternitatis igitur ſupernæ, tremendiq. iudicij non immemor ſanctitas veſtra, quæ ſibi
commiſſa ſunt, efficaciæ tradi deproperet; vt intelligant cuncti, recte vos Apoſtolicæ ſedis eſſe pri
matum ſortitos. Hæc igitur, quæ a nobis ſcribuntur, affectu paterno iubete quantocyus adimple B
ri: ſcitis namque, quam ſit admirabilis gloriæ, tantorum errores annorum veſtri Pontificatus tem
pore ſtirpitus aboleri.] hactenus Iuſtiniani epiſtola ad Hormiſdam.

XLI. Poſt hæc autem cum Ioannes Epiſcopus legatus penitus conualuiſſet, vna cum collegis pro-
fectus Romam venit, litteraſq. a Sinodo datas Hormiſdæ Pontifici reddidit, atque alias ab Epi-
phanio Conſtantinopolitano Epiſcopo acceptas. Reddamus vero hic primum Synodalem epiſto
lam ad ipſum Romanum Pontificem datam, adiecturi deinde illam quam Epiphanius vna cum
muneribus Romam miſit. Sed attende in primis in Synodalibus litteris titulum honorificum:

[a] Extat inter ep. Hormiſd. tom. 1. epiſt. Rom. Pont. Domino [a] noſtro ſancto ac beatiſſimo Patri Patrum Archiepiſcopo & Patriarchæ Hormiſ
dæ Theophilus, Baſiliſcus, Anaſtaſius, Paternus, Martianus, & cetera ſancta Synodus, quæ in Con
ſtantinopolitana eſt ciuitate congregata.

XLII. Innumerabilem & inueſtigatam magni Dei & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti ſapiẽtiam, quan
tum hominibus datur intelligi, conſiderantes charitatem eius immenſam, iuſte miramur, & cum
[b] Pſal. 105. magna clamamus voce [b]: Quis loquatur potentias Domini, auditas faciet omnes laudes eius?
Ecce enim per bonam voluntatem ſanctæ & vnius eſſentiæ Trinitatis, & interceſſione glorioſę Ma
riæ Virginis, ſtudio quoque & vigilãtia Chriſtianiſſimi & fideliſſimi Imperatoris & pijſſimę Re C
ginæ, olim quæ fuerant membra diuiſa, per Spiritus ſancti gratiam ad vnitatem & perfectam cha-
ritatem ſunt redacta. & ſicut Moyſes & Aaron Duces Dei veræ culturæ Iſraeliticæ nominati, nunc
[c] Exod. 15. ita & nos gaudentes clamamus [c]: Cantemus Domino: glorioſe enim honorificatus eſt: Adiutor
& protector factus eſt mihi in ſalutem. Et hæc ſentire & prædicare cum fiducia ſumus edocti.

XLIII. Laudes Epiphanij Epiſcopi Cõſtantinopolitani. Conſiderantes autem charitatem, & Deo amabilem veſtræ beatitudinis vitam etiam ex ijs
qui a vobis ſunt deſtinati reuerendiſſimi legati, ſimiliter & pacem ſanctarum Dei Eccleſiarum tã
ſenioris quam nouellæ Romæ, cui nos ipſis participes fuiſſe monſtramur, bono paſtori & Princi-
pi omnium Chriſto Deo noſtro conſuete gratias referimus. Nam poſt obitum ſanctæ recorda-
tionis quondam Archiepiſcopi & Patriarchæ Ioannis Conſtantinopolitanæ ciuitatis, Deus, qui
propriam ſanctam Eccleſiam in Petra rectæ fidei incorrupta fundauit, & portas inferi non præua-
lere ei decreuit, dedit nobis ſanctum paſtorem & Patriarcham Epiphanium virtutibus & corre-
ctionibus & meditatione diuinarum florentem Scripturarum, rectam quoque tenentem fidem, &
orbatorum paternam regentem ſolicitudinem: & quid amplius dicam? omnem præconiorum fon
tem tranſcendentem. His ergo virtutibus pollens, non immerito proprias & creditas ſibimet ma D
ximas Eccleſiæ curas ſapienter & honorifice geſſiſſe dignoſcitur, habens in mente illud, quod a
[d] Pſal. 48. ſacri cantici auctore relatum eſt [d]: Os meum loquetur ſapientiam, & meditatio cordis mei pru
dentiam. Vnde ſecundum rectam & probabilem fideliſſimi & Chriſtianiſſimi noſtri Principis &
& pijſſimæ Reginæ & glorioſiſſimorum communis Reipublicæ procerum ſententiam, noſtra
quoque, etiam omnium in hac vrbe habitantium teſtificatione, iudicium Pauli mirabilis commu
[e] 1. Tim. 3. nis Eccleſiæ doctoris non eſt in eo fraudatum, qui [e] irreprehenſibilem debere eſſe Epiſcopum de
nunciat: ita & noſtrum Pontificem virtutibus vndique coronatum eſſe videmus.

XLIV. Lex Eccleſiaſtica vt Rom. Põtifici omnes deferant. Igitur Eccleſiaſticam legem implẽtes, Apoſtolatui veſtro debitum perſoluentes officium ſpe
ramus vt amplius charitatis vinculum & paternum affectum circa nos charitas veſtra cuſtodire
dignetur, & ſapienti gubernatione & humilitate, quæ Chriſtianum decet, & manſuetudine, quæ ad
rationabilis traditi vobis ouilis ſalutẽ pertinet, peragatis, cõmune lucrum exiſtimãtes, quod per
vos & veſtrum germanum & comminiſtratorem, noſtrum autem dominum & Patriarcham pacẽ
totius Orbis Eccleſiarum eſſe prouiſam: Frater enim a fratre adiuuari ſpiritualiter, murus eſt in-
[f] Prouer. 18. expugnabilis, & ciuitas munita, ex diuinis eſt accipere Scripturis [f]. Nam ſi interceſſionibus ve- E
ſtræ beatitudinis generalis tranquillitas Eccleſijs Orthodoxorum fuerit redonata, gloria quidem
in excelſis Deo omnium Saluatori per Angelos cum lætitia referetur, pax vero in terra confirmabi
tur, bona autem voluntas fidelibus communis Domini & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti ſeruis fun
detur.] His ſcriptis, quoſnam delegerint legatos Romam ad Hormiſdam Papam mittendos, no-
minant, iſta ſubdentes:

XLV. Legati a Synodo Conſtantin. Romam miſſi. Adijcient igitur noſtris ſupplicationibus, quod minus dictum eſt, Ioannes ſanctiſſimus Epi-
ſcopus Claudiopolitanæ ciuitatis noſter comminiſtrator, & Heraclianus reuerendiſſimus presby
ter ſanctæ maioris eccleſiæ & cohabitator prædicti ſanctiſſimi Archiepiſcopi & Patriarchæ Epi-
phanij, & Conſtantinus vir reuerendiſſimus diaconus eiuſdem ſanctæ eccleſiæ, qui probationem
ſuæ rectæ fidei & bonæ voluntatis olim ijs, qui a veſtra Apoſtolica ſede fuerant directi, dediſſe co-
gnoſcuntur: digni autem & veſtræ ſanctitatis & adminiſtratione pacis & gratiæ Domini noſtri

Ieſu

Digitized by Google

A Ieſu Chriſti Dei noſtri & vnitionis ſanctarum Eccleſiarum monſtrabuntur. Quos ſperamus lætã
res in Domino & pacem deſideratam nunciantes, ad nos citius veſtris Deo amabilibus corre-
ctionibus edoctos remeare dignemini. Omnem in Chriſto fraternitatem nos quoque & qui nobiſ
cum ſunt plurimum ſalutamus. *Subſcriptiones.*
Theophilus miſericordia Dei Epiſcopus Heraclienſis ciuitatis Metropolitanus ſubſcribens
in Synodalibus, ſaluto vos in Domino.] & reliqui omnes numero viginti ibi ſubſcripti leguntur.
Sed accipe quas iiſdem legatis cum muneribus Epiphanius Conſtantinop. ad Rom. Pontificẽ XLVI.
litteras dedit dignas ipſo quidem qui miſit, & cui ſunt redditæ: ſic enim ſe habent [a]: *a Extat inter epiſto. Hormiſd to. 1. poſt Ro Pont.*
Domino per omnia ſancto ac beatiſſimo fratri & comminiſtratori Hormiſdæ Epiphanius E-
piſcopus in Domino ſalutem.
Quantam babuimus alacritatem nos quoque & piiſſimus & Chriſto amantiſſimus Impera- *Epiphanij epiſtola ad Hormiſdam Papam,*
tor vna cum fideliſſima & in omnibus bonis florente coniuge ſua circa rectam & puram ſanctarũ
Eccleſiarum vnitionem: & quemadmodum cum charitate Dei, qua nos decebat, deſtinatos a vo-
bis ſanctos Epiſcopos & religioſos ſuſcepimus & venerandos babuimus clericos; exiſtimamus
B quidem & ante, ex his quæ facta ſunt, ſatisfactum veſtræ beatitudini: credidimus tamen, quod ſi
Dominus Saluator Ieſus Chriſtus Deus noſter idem ipſos reuerendiſſimos comminiſtratores no
ſtros incolumes veſtris obtutibus præſentauit; omnia quæ excitata ſunt, vobis ſanctiſſimis mani-
feſta fieri; & laborem, quem potuimus ſuſtinere, per hos ipſos manifeſtius cognoſcetis. Quẽadmo
dum per Dei gratiam, & fideliſſimorum Principum noſtrorum, Conſtantinopolitanæ ciuitatis no
ſtra Eccleſia pacifice eſt gubernata: & nomina eorum inter ſacra non ſunt recitata myſteria, quæ
ſedi veſtræ profana cognouimus: ſed quatuor Conciliorum pro recta fide cõſonantia prædicatur,
& hoc ipſum omnibus ſacrorum Diptychorum recitatione manifeſtum eſt.
Annuncient igitur vobis, quia non pauci ſubiecti nobis ſacerdotes, nec rurſus ſub eorum ordi XLVII.
natione Epiſcoporum parua eſt ſubdita multitudo, quæ bonũ huius cœptæ vnitionis amplectitur:
veſtra etiam ſanctitas cognoſcat, iſtius ſe generalis boni & principem & inceptorem nihilominus
conſtitutam. Vnde fortiter ad vigilandũ beatitudo veſtra laudum eſt ſtimulis excitanda, ne id qđ
diuina in honorem veſtri cœperat ordinare miſericordia, non ad plenum, ita vt condecet, commu *De nominibus defunctorum Epiſc. non delendis.*
nis vnitas peruenire videatur. Diligentius autem de his fideliſſimi & piiſſimi noſtri Principes de
C ſanctarum Dei Eccleſiarum vnitate & concordia gaudentes, ad veſtram mandauerunt beatitudi-
nem ſupplicationes a plurimis ſanctis ſacerdotib. ſuſcipientes iã Ponti, quã Aſiæ prouinciæ, & ma
xime Orientis, apud quos nomina quondam ſacerdotũ ſuorum tacere difficile & impoſſibile eſſe
videtur; tantaque eorum obſtinatio eſt, vt omne periculum pro tali facto parati ſint ſuſtinere.
Igitur præcedentes omnes circa pacis ſtudium neceſſarium cauſas conſiderantes, quia per ſo- XLVIII.
lam iſtam humilitatis viam cõem omnibus vnitionem & ſalutem inuenimus, interrogantes (ſicut
dictum eſt) & ſatisfacientes vobis ab illis qui a nobis in hoc negotio ſunt deſtinati, cauſam cũ pa-
cifica, quã vos decet, gubernatione diſpenſetis: nam dum vna vtraque ſit Eccleſia, proculdubio &
bona, q̃ per vigilantiam eueniunt, cõis exinde laudis gloria vtriſq. Patriarchalibus ſedibus rima-
tur, vt conſuete omnium Dominus & conditor Chriſtus verus Deus noſter magnificetur.
De his autem omnibus ſummo vobis ſupplicentur affectu *miſſi legati* Ioãnes ſanctiſſimus E- XLIX.
piſcopus multos nobiſcum ſudores in præſenti deponens certamine, & Heraclianus reuerendiſſi-
mus presbyter ſanctæ noſtræ maioris eccleſiæ & cohabitator noſter, & Conſtantinus reuerendiſſi
mus diaconus eiuſdem maioris eccleſiæ, per quos & noſtra Synodalia ſecundum Eccleſiaſticas ve
D ſtræ beatitudinis deſtinauimus leges. Nunc igitur piiſſimi noſtri Imperatoris ſtudium circa ſan-
ctarum Eccleſiarum vnitionem oſtendentes, pacificis ad veſtram beatitudinem de his cauſis vten
do litteris, & oblatas ſibimet ab Hieroſolymitanis & Orientalibus petitiones deſtinauit.
Nos ergo occaſionem ſalutationis inuenire volentes, hãc ad vos fecimus epiſtolã, per quã ſup- L.
plicamus, proponentes vobis ſanctiſſimis hanc vocem diuinã [b]: Ecce tẽpus acceptabile, ecce nunc *b 2. Cor 6.*
dies ſalutis. Ecce credidit nobis omnium Dominus talentũ, quod augmentum poſſit reſtitui boni
operis fructu, & ſaluari per laudabilem veſtrã diſpenſationem tantas quidem ſanctas Eccleſias, iã
toſq. eorum ſacerdotes & multitudinem innumerabilem nunc quidem vnitã ſanctæ Eccleſiæ, peri
clitantem aũt & errantem, ſi veſtræ beatitudinis gubernaculum commoretur [*], & maxime his qui ** commemoretur*
in ſanctis locis habitant Chriſti Dei noſtri, ita vbique ſanctis adhærẽtes Eccleſijs, vt eorũ reſpui nõ
debeat multitudo. Nam omnes per ſuggeſtionem eorũ ita in obſtinationis ſuæ malo perdurant, vt
velint ante e vita recedere, quam excogitata relinquere: Vt ſi Deus hos per veſtram beatitudinem
adunari præceperit, veſtræ laudis meritum & præſentibus & futuris aſcribatur temporibus.
Oret igitur veſtra ſanctitas iam pro piiſſimis & Chriſtianiſſimis Principibus, quam ꝓ noſtra LI.
E paruitate & vniuerſali vnione, vt gratia ſanctæ & vnius eſſentiæ Trinitatis, & interceſſionib. Do-
minæ noſtræ ſanctæ glorioſæ Virginis & Dei genitricis Mariæ, omnia ad vnitatem indiuiſam con-
ueniant, & fundamentum inconcuſſum Catholicæ fidei confirmetur, per omnia ſanctiſſime frater.
Indicia autem noſtræ ſecundum Chriſtum Dominum noſtrum charitatis per viros reuerendiſſi- *Munera miſſa ad Hormiſdã Pap. ab Epiſc. Conſtantinop.*
mos deſtinauimus, ad adminiſtrationem diuinæ culturæ & ſanctæ Apoſtolicæ veſtræ Eccleſiæ, ca-
licem aureum gemmis circundatum, patenam auream, & alium calicem argenteum, vela ſericã
duo; quæ ſuſcipere veſtram beatitudinem ſupplicamus cum illa charitate, quam vos habere ſecun
dum Deum non dubitamus. Omnem in Chriſto fraternitatem, quæ cum veſtra eſt ſanctitate, nos
quoque & qui nobiſcum ſunt, plurimum ſalutamus. Accepta pridie Kalendas Decembris, Ruſti-
co V.C. Conſule.] hactenus ea quæ hoc anno tranſacta ſunt inter Epiphanium Conſtantinopolita-
num Epiſcopum & Hormiſdam Romanum Pontificem.
Habes igitur, quam exploratiſſime, lector, cuncta quæ ad hanc legationem ſpectant, & magis LII.
certa tibi facta ex recitatis ſingulis litteris vltro citroq. datis, quam ſi eiſdem carens, illis vixiſſes

Vtilitas epiſtolaris hiſtoriæ.

temporibus:etenim nonniſi paucis ipſæ innoteſcere potuerunt. Hanc tu conſequeris ex epiſtola- A
ri hiſtoria vtilitatem, vt gloriari iure valeas, res geſtas magis te habere compertas, quam ipſos hi-
ſtoricos illorum temporum, quos cum datæ epiſtolæ prçterierint, res maximi momenti alto ſepul-
tas ſilentio reliquerunt. Sed & alia complura (ſi ſapis) ex ipſis epiſtolarum verbis colliges emolu-
menta: vt plane optandum tibi eſſet, in via iſta, quam terimus antiquorum Annalium, nullius ha-
ctenus calcata veſtigijs, ad paſſus ſingulos (ſi fieri poſſet) eiuſmodi illuceſcere tibi faces, ipſo hac
ex parte Sole lucidiores. Quæ autem ad hæc reſcripſerit Hormiſda Papa, diſces anno ſequenti, quo
ad ipſum Epiphanium ab Hormiſda redditæ litterę fuerunt: detentos enim legatos tota hieme Ro
mæ, non ante menſem Martium inde proficiſci contigiſſe, certum eſt: quo menſe per eoſdem idem
Hormiſda (vt diximus) ad Epiphanium litteras reddidit.

Legatio Iuſtini Imp. ad Hormiſdam Pap.

a Extant inter epiſt. Hormiſdæ tom. 1. epi. Rom. Pont.

LIII. Verum non ſolum ab Epiſcopo Conſtantinopolitano atque Synodo ibi habita Romã ad Hor-
miſdam ſunt miſſi legati, ſed vna cum eis Iuſtinus Imperator quoque ad eumdem ſuam legationẽ
direxit, miſſo ad eius muneris functionem Grato viro illuſtri, qui & ab eodem alias ante profe-
ctus fuerat: cum enim magni momenti res tractanda eſſet, ſpecialem ad opus voluit Imperator le-
gationem ad Romanum Pontificem mittere: quid autem per eam contenderet, cum litteræ Iuſti- B
niani recitatæ ſuperius docent, tum etiam ipſe Iuſtinus Auguſtus litteris ad Romanũ Pontificem
datis indicat, quæ ſic ſe habent [a]:

Iuſtinus Auguſtus Hormiſdæ Papæ.

Epiſt. Iuſtini Imp. ad Hormiſdam Pap.

** lumen*

LIV. Quo fuimus ſemper, & quo ſumus ſtudio pro conciliandis ſententijs Catholicam fidem colen
tium, vt eodem animo cuncti venerentur numen * indiuiduum Trinitatis, palam feciſſe dignoſci-
mur: nunc legatum ad veſtram beatitudinem vltro ob hoc ipſum dirigentes Gratum virum ſubli-
mem Magiſtrum ſcrinij, quo remedium tandem reperiatur diſcordijs varia cunctantium, nunc p-
no libentiq. ſuſcipientes affectu viros religioſiſſimos, quos interuentores vnitatis veſtra ſedes Apo
ſtolica credidit deſtinandos. Profecto enim tamquam ipſam pacem & iucundis oculis eos aſpexi-
mus, & extenſis manibus duximus amplectendos: quinetiam omni intentione ordinauimus, vt ve
nerabilis Eccleſia Conſtantinopolitana, necnon complures aliæ vota ſuſcipiant veſtra non ſolum
in ceteris, ſed in auferendis etiam nominibus ex ſacris Diptychis, quæ remouenda maxime poſtu-
laſtis. Verum nonnullæ fuerunt vrbes & Eccleſiæ tum Ponticæ, tum Aſianæ, & præcipue Orienta-
les, quarum clerici vel populi omnibus pertentati minis & perſuaſionibus, tamen nequaquam fle C
xi ſunt, vt tollant Antiſtitum & repellant nomina, quorũ apud eos opinio floruit: ſed morte vitam
duriorem æſtimant, ſi mortuos condemnauerint, quorum gloriabantur vita ſuperſtitum.

LV. Quid igitur faciamus huiuſmodi pertinaciæ, quæ nec dicto audiens exiſtit, & tormenta in tan
tum deſpicit, vt amplum ſibi ac feſtiuum iudicet, ſi corpore prius quam religioſo deſiſtat conſilio?
Nobis quidem videtur opus eſſe mollius agendi & clementius: quæ ſi non in tua ſanctitate, iã nec
in alio poterunt inueniri. Nam neq. ſanguinis & ſuppliciorum cupidi (quod dictu etiam graue eſt)
libellum ſuſcepimus, neq. vt paruo diſcrimine remaneant imperfecta concordiæ deſideria, ſed ad
propagandam quo poſſumus ordine coniunctionem membrorum Eccleſiæ. Vtrum itaq. præſtan-
tius erit, minorum gratia in totum eſſe nobis adiectas tantas multitudines, an conceſſis exiguis &
remiſſis, maiora & omni ratione quærenda corrigi, vt quæ non licuit per omnia, ſaltem ex neceſſa-
rijs partibus allegentur?

Quæ ab Anaſtaſio in cauſa iam deffinitũ fuiſſet.

LVI. Veniam itaque nominum poſtulamus, non Acacij, non vtriuſq. Petri, non Dioſcori, vel Timo-
thei, quorum vocabula ad nos datæ tuæ ſanctitatis epiſtolæ continebant, ſed quos in alijs celebra-
nit ciuitatibus Epiſcopalis reuerentia, & hoc exceptis vrbibus, vbi veſtræ beatitudinis libellus iã D
in plenum admiſſus eſt: niſi hanc quoq. partem beneuolentia ſtatuerit veſtra mitius corrigendã.
Verum nec iudicio caret ſedis Apoſtolicæ, vt non magis venia dicenda ſit, quam deliberata iã ac
perſpecta definitio. Anaſtaſius quidem religioſiſſimæ memoriæ, veſtræ culmen Eccleſiæ, palã aper
teq. conſtituit, cum hoc idem ſcriberet negotium prædeceſſori noſtro, ſatis eſſe pacem affectantib.
ſi nomen tantum reticeatur Acacij. Ergo priora veſtræ ſedis conſtituta ſequitur, qui non omnes
memorias mortuorum iudicat contemnendas: vt indignum habeatur & incongruum, ſi non placi
dior omnibus non ſolum defunctis, ſed etiam ſuperſtitibus veſtra diuulgetur in omni fine terrarũ
lenitas. Et hoc quidem non dubitauerimus ita gratioſum vobis futurum, vt pacifico ſtatim reſpõ
ſo lætior mundus reddatur.

LVII. Retinet aũt veſtra ſanctitas, quod dudum ſcripſimus, ex Oriente ſupplicationes nobis eſſe deſti
natas, voluntatem ipſorum continentes & arbitrium, in quo ſeſe duraturos oſtendunt firmiter, &
quo nulla ratione deſiſtendum exiſtimant. Hanc itaque chartulam ſecũdum noſtra promiſſa per
Ioannem virum reuerendiſſimum Epiſcopum dirigẽdam vobis in præſenti merito credidimus, vt
a veſtra ſede etiam tenor eius admiſſus ad colligendas proficiat & adunandas vbique venerabiles E
Eccleſias, & Hieroſolymitanam præcipue; cui tamen omnes fauorem impendũt, quaſi matri Chri
ſtiani nominis, vt nemo audeat ab ea ſeſe diſcernere.]

De cauſa Hieroſolymitani Epiſcopi.

LVIII. Quod audis, cum his litteris, tum alijs ſuperius recitatis inculcari cauſam Eccleſiæ Hieroſoly
mitanæ: meminiſſe debes, quæ dicta ſunt ſuperiori tomo de Ioanne eiuſdem Eccleſiæ Epiſcopo,
qui, pulſo ſancto Elia, ab Eutychianis intruſus eſt in illam Eccleſiam, ipſo adhuc Elia viuente, &
poſtea non ſolum conuerſus eſt in Catholicum, verum etiam in Catholicæ fidei defenſorem popu
lo gratum: ſed cum ex mala inſtitutione eius periclitaretur cauſa, pro ipſo Iuſtinus & alij preces
obtulerunt Hormiſdæ. Ad poſtremum autem hæc habet in ſua epiſtola Imperator: Conſenſum ita
que proprium tuam ſanctitudinem epiſtolari quoque pagina conuenit declarare: vt cognito omni
bus atque patefacto tenorem eiuſdem chartulæ a vobis etiam laudari & tenaciter cuſtodiri, lætior
mũdus exiſtat. Data Idibus Septembris, Chalcedone, Ruſtico V.C. Conſule. Accepta pridie Kalen
das Decembris, Conſule ſupraſcripto.]

Vidiſti

Digitized by Google

A Vidiſti quanta id inſtantia a Rom. Pontifice Iuſtinus expoſcat, quod Synodus Conſtantinopolitana, & Iuſtinianus, atque in primis Epiphanius eius ciuitatis Epiſcopus expetierant? duplicis id actum intelligis vehementiſſimo ſtudio legationis, vt ad id præſtandum Hormiſdam Orientales impellerent. Quæ autem ad iſta Hormiſda reſcripſerit, anno ſequenti ex ijs quæ ab eo datæ habentur litteræ, apparebit. Adiecit & Iuſtinianus, mote ſuo curans quæ eſſent Eccleſiarum pacis atque concordiæ, alias per eoſdem legatos litteras ad Hormiſdam, quarum eſt exordium [a]: Quantã venerationem religionis, &c.] quibus eadem inculcat, adijciens quoque, recte dici Ieſum Chriſtũ in Trinitate eſſe; quod licet verum eſſet, minus tamen ipſe explorata habuit, quæ his verbis cõtra Catholicam veritatem Scythæ monachi Eutychiani molirentur. Subijcit & de retinendis nominibus defunctorum Epiſcoporum. In fine aũt hæc hẽt: Oſtendat ergo tuus Apoſtolatus, quod Petro ſucceſſit Apoſtolo: quoniam Dominus a vobis, vtpote ſummis paſtoribus, exacturus eſt vniuerſorum ſalutem, qui poterunt eſſe ſalui, firmata concordia. Nos etenim, finitis capitulis, de quib. ſcripta ſuſcepiſtis, vltra non patiemur a quoquam controuerſiam religionis in Republica noſtra moueri, nec ſanctitatem veſtram conuenit audire ſuperflua concertantes.] hæc ipſe per eoſdem legatos (vt diximus) a Synodo miſſos, quibus addita eſt legatio Imperatoris. LIX.

Iuſtinianus alias de ijſdem litteras dedit.

a Extant inter epiſt. Hormiſdæ.

B Præter duas has recenſitas legationes, alteram a Synodo & Epiphanio Epiſcopo Conſtantinopolitano, alteram vero a Iuſtino Imperatore ad Romanum Pontificẽ miſſas, tertia acceſſit ab Eccleſia Theſſalonicenſi Romam deſtinata legatio, qua Dorotheum eius ciuitatis Epiſcopum apud Romanum Pontificem de nefandis ſcelerib. ſuperiori anno perpetratis aduerſus legatum Apoſtolicum excuſaret. eſt mentio eius legationis in epiſtola Hormiſdæ [b] ad Epiphanium Conſtantinopolitanũ Epm, cum ait, eã decretam eſſe ordinatione Iuſtini Imperatoris. Quod enim iuſtiſſimã expoſtulationem audiſſet Romani Pontificis & legatorum de malis perpetratis contra Ioannẽ legatum Apoſtolicæ ſedis & alios, per eãdẽ legationem publicam voluit ab eadem Eccleſia Hormiſdæ Pontifici ſatisfieri. Sed & ipſe Dorotheus Theſſalonicenſis, tamquam immunis a nefario ſacrilegio perpetrato, has excuſationis plenas non erubuit ſcribere litteras ad ipſum Hormiſdam Papam, quem decuiſſet magis veniam ijſdem precari: quæ ſic ſe habẽt, perinde ac eſſent innocentiſſimi hominis [c]: LX.

Legatio ab Eccleſia Theſſal. ad Rom. Pon.

b Hormiſd. epi. 17. in fin.

c Extant inter Hormiſd. epiſt. tom. 1. epiſt. Ro. Pon.

Sanctiſſimo ac beatiſſimo Patri, ac comminiſtratori, Hormiſdæ Dorotheus in Domino ſalutẽ. LXI.

C Propoſiti noſtri & orationis eſt ſummum ſtudium, per omnia beatiſſime & ter beate Pater, & ſcribere frequenter ad vos ſanctiſſimos, & mutua mereri colloquia: & nullo tempore exortem me ab huiuſmodi lætitia eſſe condecet. Quoniam igitur manifeſte cognoui quoſdam ſanctas aures veſtras perturbare, & ſcio proculdubio vos in omnibus eſſe perfectos, & quia nihil ſine iudicio auditę poſſitis, nec vlli penitus veſtrum animum accommodare: & vt non amplius per taciturnitatẽ largiri tempus videar illis, qui nihil quidem a nobis læſi ſunt, ſed ſine cauſa & ſuperfluo aduerſum nos armati ſunt: Deo tamen & veſtræ ſatisfacio ſanctitati, quia pro Ioanne viro reuerendiſſimo Epiſcopo, qui paulo ante a veſtra venerabili corona directus eſt, prædeſtinaui me periculis, & mortẽ ſuſtinui, & meam pro eius ſcio me obieciſſe animam: & hoc oſtenditur geſtis, & ex his, qui quamquam per meam abſentiam acerrime videantur eſſe diſcuſſi.

Dorothei Epiſcopi Theſſalo. epiſt. ad Hormiſd.

Et quid longo ſermone opus eſt vt iſcum vobis omnia Dominus Deus noſter Ieſus Chriſtus patefacere & ſatisfacere poſſit; quia & quando cognoui vos ad Apoſtolicę ſedis præſulatum aduocari, commune gaudium totius mundi eſſe indicaui. Ab illo enim tempore hoc ipſum ſcribẽs ad vos, quantum ad me, quicquid ad honorem & ſatisfactionem vobis & Apoſtolicæ ſedi pertinet, nihil prætermiſi, ſed nec prætermitto. Paulo poſt autẽ ſcietis per venerabiles, annuente Domino Ieſu Chriſto, quia hæc ab exordio mihi ſunt excogitata, & quando Dominus Deus tempus dedit, ad effectum hæc ſunt perducta. Omnem cum veſtra ſanctitate in Chriſto fraternitatem ego quoque & mei plurimum ſalutamus.] quid autem Hormiſda Papa reſcripſerit, accipe [d]: LXII.

D

Hormiſda Dorotheo Epiſcopo Theſſalonicenſi.

d Hormiſd. epi. 70.

Conſiderantes tuæ fraternitatis Eccleſiam ante prætereuntis mala diſcordiæ olim cum ſede Apoſtolica præcipua fuiſſe charitate coniũctam, te nuper pacis redditæ eſſe credebamus auctorẽ. Sed quia quos præuenire debueras, ſequi etiam remoraris; non leuiter pro fraternitatis tuæ dilatæ correctionis ingemiſcimus tarditate. Scribis enim aures noſtras cuiuſdam ſceleris atrocitate turbatas. Vtinam vſque ad nos tantum tam deteſtabilis fama percurreret, & non toto Orbe Chriſtianis mentibus tam dolendum, tam execrabile facinus nunciaret, vt qui te innocentem neſciunt, a Chriſtianitatis ſimul credant tramite deuiaſſe. In qua enim mundi parte immanitatis huius iou dia non & Catholicas contriſtat Eccleſias, & hæreticorum praua vota lætificat? Quæ nos a dilectionis tuæ conſcientia (ſicut litteris intimas) oſtendi cupimus aliena. Quid enim votis noſtris magis

E conuenit, niſi vt redire ad pacem Catholicam volentes Epiſcopos, a credulitate & criminibus contingat ſemper innoxios comprobari? Expectamus igitur, ſi non deſunt fraternitati tuæ veritatis Deo nota præſidia, vt & tanti ſceleris a te repellas inuidiã, & in reconciliatione fidei tãdem eorũ, qui reuerſi ſunt, ſequaris exempla. Data quarto Kal. Nouembris, Ruſtico V. C. Conſule.] hæc ad Dorotheum Hormiſda: qua etiam die extat eiuſdem epiſtola ad Iuſtinum reddita de legationis ab eo decretæ tarditate, eſt eius exordium [e]: Benedicta Trinitas Deus noſter, &c.] LXIII.

Quid Hormiſda ad Dorotheum.

e Extat inter epiſt. Hormiſdæ.

Quid vero præterea decreuerit idem Pontifex de eadem Theſſalonicenſium cauſa, non apparet, niſi quod de ea meminit in epiſtola ad Epiphanium Conſtantinopolitanum Epiſcopum verbis iſtis [f]: De Theſſalonicenſibus, quorum ad nos legati ſub clementiſſimi & fideliſſimi Principis filij noſtri ordinatione venerunt: ne quid omiſiſſe credamur, noſſe vos volumus, ſecundum hoc quod Domino noſtro Ieſu Chriſto inſpirante placuerit, cãm oẽm noſtrã diſpoſitione tractandã.] hæc de his Hormiſda: qui præſidens Apoſtolico throno, ius reddens vniuerſis Epiſcopis, ad eum vndique confluentibus legationibus iudicium expoſcentium, & auxilium aduerſus oppreſſores implorantium LXIV.

f Hormild. epiſt. 77.

tium,hoc eodem anno eumdem Epiphanium Conſtantinopolitanum litteris compellat ob Epi- A
ſcopos Orthodoxos ſuis ſedibus ab hæreticis ſpoliatos;ne reddita iam Eccleſię pace,ipſi adhuc ab
Eccleſijs vagarentur extorres,occupatis illis ab Epiſcopis,qui in loca eorum ſuffecti erant.Iſti igi
tur quoniam profeſſi eſſent Catholicā fidem,ne ab Eccleſijs quas obtinuerant,expellerentur fauo
re potentium,ad defenſorem omnium accurrerunt:qui pro iiſdem cum plures in hanc diem ea de
cauſa litteras conſcripſiſſet,nec quicquam profeciſſet;haud patiens miſeros ſedibus ſuis abire va-
cuos,quos rectæ fidei confeſſio feciſſet Apoſtolicæ ſedis communione Catholicos;pro iiſdem pau-
lo acriores ſcripſit(vt dictum eſt)ad ipſum Epiphanium Cōſtantinopolitanum Epiſcopum huiuſ-
a Hormiſd. epi. 69. modi litteras [a]:

Hormiſda Epiphanio Epiſcopo Conſtantinopolitano.

LXV. Oportuerat quidem fraternitatem tuam,diuini contemplatione iudicij atq. charitatis noſtræ
Hormiſda laborat pro reſtituendis Epiſcopis. reſpectu,Eliam,Thomam,& Nicoſtratum fratres & coepiſcopos noſtros, poſtquam in conſortiū
communionis noſtræ recepimus,ad diuina tecum myſteria incunctanter admittere,atq. ad Eccle-
ſias ſuas,a quibus eos diſcordiæ error excluſerat,pro pacis noſtræ plenitudine reuocare:vt vnitas,
quam poſt annorum multa curricula per totum Orbem ſuis Deus reſtaurauit Eccleſijs,nulla volū B
tatum noſtrarum diſtantia læderetur.Sed quia rem tam gratam & Patrum ſtatutis venerabilibus
congruentem quibuſdam tarditatibus contigit nunc vſq. differri, vnde etiam ad deceſſorem fra-
ternitatis tuæ nos ſcripſiſſe meminimus;hortamur,vt lætitiam,quam de damnato prӕteritæ diſſen
ſionis errore percipimus,in nullo iterum diſcrepantium animorum cauſa contriſtet.

LXVI. Etenim nulli videtur vos nobiſcum pleno communicare mentis affectu, ſi eos qui nobiſcum
communicant,a veſtro conſortio ſegregatis.Incaſſum certe videtur pacem recipere,qui pacis diſ
ferunt præcepta complere.Quicquid enim in illorum ſuſcipienda communione moramini,quodā
modo de noſtra reconciliatione detrahitis.Et prouidendum eſt,frater chariſſime,ne ſi Eccleſiarū
noſtrarum tandem deſuper indulta concordia ab his exordium ſumat exemplis,& religionis vene
randa regula,& Apoſtolicæ ſedis auctoritas imminuta(quod abſit)per Orientem potius diuulga-
b Extant inter epiſt. Hormiſd. ta,quam reſtituta videatur.]hæc Hormiſda. Erat Elias Epiſcopus Cæſareæ Cappadociæ, cuius ſe-
dem alius occupauerat,vt ex litteris [b] Iuſtiniani apparet.

LXVII. Hoc item anno,cum vbique Eutychiana hæreſis damnaretur,pœnitenteſque Eutychiani hæ
retici ad Eccleſiam Catholicam paſſim reuocarentur:relatum eſt ad Iuſtinum Imp. accidiſſe quid C
in Syria,quod Orthodoxis haud mediocrem cōflauit inuidiam.Quod enim tanta fidei Orthodo-
Neſtoriani exultarunt de dānatione Eutychianæ hæreſis. xæ aduerſus Eutychianos victoria non ſolum Catholici, ſed & Neſtoriani hæretici e diuerſo pu-
gnātes gauiſi eſſent:iidem Neſtoriani contra Eutychianos erexere trophæa,& duxere triumphū;
cum videlicet ſolemni ritu Theodoreti Cyri Epiſcopi,qui aliquando Neſtorio fauiſſet,ſuper cur
rum ponentes imaginem,eamdem pſalmorum canticis introduxerunt Cyrum ciuitatem, vbi &
memoriam celebrarunt Neſtorij,eiuſque magiſtrorum Diodori Tarſenſis,atque Theodori Mop-
ſueſteni,necnon Neſtorij martyris titulo decorati.quod vbi perlatum eſt ad Iuſtinum Imperato-
a Quint. Synod. Act. 7. in fi. tom. 2. Concil. rem,aduerſus eos eiuſmodi reſcriptum dedit,quod recitatum extat in Quinta Synodo,cui hęc pre
mittuntur [c]:

LXVIII. Lecta ſunt nobis Geſta confecta apud Antiochenæ ciuitatis Defenſorem,quibus inſerebantur
Quid Tyri Neſtoriani egerint. teſtimonia militum ſignificantium(vt compendioſe dicamus)quod priuſquam Sergius reueren-
diſſimus Cyreſtenam ciuitatem accederet;quidam,id eſt, Andronicus presbyter & Defenſor &
Georgius diaconus accipientes imaginem Theodoreti,qui vndique inculpatur propter fidei erro-
rem,in currum eam impoſuerunt,& in Cyreſtenam ciuitatem introduxerunt,pſallentes,& oſten- D
dentes,quod eiuſdem illi ſectæ ſint.]Haud improbandus videri poterat eiuſmodi cultus, ſi Ortho
doxo doctori fuiſſet ab Orthodoxis impenſus,cum Theodoreti imago eo ſolemni ritu in eccleſiam
delata eſt:nam licet viſus fuiſſet aliquando hæreticus, tamen Catholicus cognitus probatuſq. eſt
a Romanæ Eccleſiæ Antiſtite;conſtat enim ipſum ſubſcripſiſſe Chalcedonenſi Concilio,damnaſſe
que ibi Neſtorium,atq. demum bona confeſſione receptum iam ante in communicationem Apo-
ſtolicæ ſedis a Leone Magno Romano Pontifice in pace quieuiſſe,vt ſatis ſuperius demonſtratum
eſt. Verum quod(vt diximus)Neſtoriani id feciſſe dicantur,haud potuit factum non reprehendi
ab Orthodoxis,cum præſertim tantorum dehoneſtata eadem fuiſſet imago conſortio hæreticorū.
Porro facinus maiorem Theodoreto conflauit inuidiam,quam & auxit quod ſubditur: Sergius
autem poſtea cum in ciuitatem acceſſiſſet,collectam celebrauit ipſius Theodoreti,& Diodori, &
Theodori,necnon Neſtorij cuiuſdam,quem martyrem eſſe dixit,cum prouincia nullū habeat mar
tyrem huic nomini conuenientem.]his autem ſubijciuntur hæc ex Iuſtini Imperatoris reſcripto:

LXIX. Euidenter igitur mirati ſumus,primum quidem,ſi latuerunt tuam eminentiam talia Geſta in
Ex reſcripto Imp. cōtra Neſtorianos. ciuitate confecta:deinde ſi cognouiſſes quod factum eſt,non ſine dilatione quæſtionem feciſti ne- E
gotij,maxime cum degere Sergius diceretur & cum Paulo reuerendiſſimo eſſe. Verum etiam le-
cta ſunt nobis paulo poſt Geſta confecta apud Cyreſtenæ ciuitatis Defenſorem:quæ reuerendiſſi
mi reſponſales Sergij reuerendiſſimi dixerunt multorum voces continentia, quod nulla vnquam
nec prædicata eſt,nec facta collectio in Neſtorij cuiuſdam nomine.Super hæc autem Geſta preces
audiuimus tam ipſius Sergij,quam reliquorum Epiſcoporum Euphratenſis prouinciæ, qui repel-
lunt vbique Neſtorij nomen,& declinare quidem eius ſectam confitentur, conſentire autem ſan-
ctis quatuor Concilijs.

LXX. Sancimus igitur, nihil ſubtilitatis vel ſtudij eminentiam tuam relinquere, ſed conuocare
quidem ſine dilatione Cyreſtenæ ciuitatis Epiſcopum ibi degentem (ſicut audiuimus) trahere
autem ad ſe milites etiam, qui teſtimonia in Geſtis Antiochiæ confectis præſtitiſſe inueniuntur
de numero tertio Stabiliſianorum,necnon etiam Andronicum & Georgium, qui ea quæ de Ima-
gine dicta ſunt, feciſſe dicuntur; & ſingula cum ſubtilitate requirere: Hoc eſt, ſi quod dicitur
de

Digitized by Google

A de imagine, factum eſt: & ſi pſalmum, cuius mentio geſtis Antiochiæ confectis inſerta eſt, pſallen-
tes ad imaginis honorem procedebant: Et ſi Sergius reuerendiſſimus (cum hæc poſt Antiochiæ cō
fectis Geſtis inſerta ſint) pſallentes ad imaginis honorem ea cognouiſſet, & clericos admiſit, & di-
uinis eis communicauit myſterijs: Et ſi collectionem Theodoreti & Theodori & Diodori prædica
ri fecit, aut celebrari conceſſit; & ſi hoc idem factum eſt in Neſtorij nomine. Et omnem circumire
viam tua magnitudo feſtinet, vt nihil ſubtilitatis poſſit latere.

Ne autem eminentia tua noſtram tantummodo timeret indignationem, ſed etiam iram Dei LXXI.
non piget nos, & iuramentum tibi imponere in nomine Domini & Saluatoris Chriſti Dei noſtri,
ad quem talia pertinent, vt ipſam veritatem vndiq. requiras. Et ſi quidem inueniantur milites per
omnia falſa dixiſſe, non tantum & quæ in Neſtorium referuntur, ſed etiam illa quæ ad Theodore-
tum & Theodorum & Diodorum: mox e fortiſſimo numero eijciantur, in quo militare noſcuntur,
& omnibus tormentis eorum corpora crucientur. Si autem veritatem in ſuis depoſitionibus di-
xerunt, ſiue pro imagine, ſiue pro collectione vel Neſtorij, vel aliorū trium: de omnibus nobis ſug-
gerere, vt cognoſcere poſſimus eos, qui in veram & immaculatā quam & nos colimus fidem pecca
B nerunt. Ne quid autem ex his quæ nobis lecta ſunt, tuam magnitudinem lateat: iuſſimus eadē Ge
ſta, quæ Cyri confecta ſunt, & ad nos relata, necnon reſcripta eorum quæ Antiochiæ confecta ſunt,
tibi tranſmitti: vt poſt confecta omnia quæ iuſſimus, iterum nobis remittantur ipſa quæ in Cyro
confecta ſunt. Pro hac etenim cauſa deſtinauimus Thomam deuotiſſimum Agentem in rebus &
Subadiuuam. Legi. Data tertio Idus Auguſti, Cōſtantinopoli, Ruſtico V.C. Conſule.] His in Syno
do recitatis, commendata eſt Iuſtini Auguſti pietas, quod ad fidem Catholicam conſeruandā eiuſ
modi perquiſita vetera monumēta Synodo cognoſcenda miſiſſet. Quæ autem poſt hæc ſecuta ſint,
nihil præterea in Synodi Actis habetur.

Iam cum ad calcem peruenerimus anni huius, quo diximus legatos a latere ab Hormiſda Pon LXXII.
tifice miſſos Conſtantinopolim, conciliata pace, Romam reuerſos eſſe; ratio perſuadet, vt quorum
ſumus proſecuti labores, aſſequamur quoq. eorumdem de exantlato certamine & pace parta triū
phum. Quorum quidem primo loco ponendus Ioannes Epiſcopus, qui de ſuſceptis pro fidei defen *De Ioanne & Germano Legatis Epiſcop.*
ſione vulneribus, inſignibus meruit decorari martyrij: & licet cuius fuerit ciuitatis Epiſcopus ob-
ſcurum ſit, ſatis tamen in Eccleſia fulget ſacrorum claritudine ſtigmatum, illuſtratuſq. niret purpu
C ra ſui ſanguinis. Sancto vero eius collegæ Germano, quem fuiſſe diximus Capuanum Epiſcopum,
duplicis legationis bene perfuncto munere celebri, quali quantave pompa fuerit illi in cæleſtem
patriam redeunti paratus a Deo triumphus, fuit S. Benedictus inſpector & teſtis. Sed præſtat audi-
re S. Gregorium, qui dum eiuſdem S. Benedicti res geſtas perſequitur, iſta quam fideliſſime nar- a Gregor. dialog. lib. 2. c. 35.
rat his verbis [a]:

Alio quoq. tempore Seruandus diaconus & Abbas eius monaſterij, quod in Campaniæ parti- LXXIII.
bus a Liberio quodam Patricio fuerat conſtructum, ad eum viſitationis gratia, ex more, venire cō
ſueuerat: eius quoq. monaſterium frequentabat; vt quia idem quoque vir doctrinam gratiæ
cæleſtis influebat, dulcia ſibi inuicem vitæ verba transfunderet, & ſuauem cibum cæleſtis
patriæ, quem adhuc perfecte gaudendo non poterant, ſaltem ſuſpirando guſtarent. Cumque hora
quietis exigeret: in cuiuſdam turris ſuperioribus venerabilis Benedictus, in eius quoq. inferiorib.
ſe Seruandus diaconus collocauit; quo videlicet in loco inferiora ad ſuperiora peruius cōtinuabat
aſcenſus: ante eamdem vero turrim largius erat habitaculum, in quo vtriuſq. diſcipuli quieſcebāt.
Cumq. vir Dei Benedictus, quieſcentibus adhuc fratribus, inſtans vigilijs, nocturnæ orationis tem
D pora præueniſſet, ad feneſtram ſtans, & omnipotētem Deum deprecans: ſubito, intempeſta noctis
hora reſpiciens, vidit fuſam lucem deſuper cunctas noctis tenebras effugaſſe, tantoq. ſplendore cla
reſcere, vt diem vinceret lux illa, quæ in tenebris radiaſſet. Mira autem res valde in hac ſpeculatio
ne ſecuta eſt: quia (ſicut poſt ipſe narrauit) omnis etiā mundus, velut ſub vno Solis radio collectus,
ante oculos eius adductus eſt.

Qui venerabilis Pater dum intentam oculorum aciē in hoc ſplendore coruſcæ lucis infigeret, LXXIV.
vidit Germani Capuani Epiſcopi animam in ſphæra ignea ab Angelis in cælum ferri. Tunc tanti
ſibi teſtem volens adhibere miraculi, Seruandum diaconum, iterato bis terq. eius nomine, cū cla
moris magnitudine vocauit. Cumq. ille fuiſſet inſolito tanti viri clamore turbatus, aſcendit, aſpe-
xit, reſpexit, partemq. iam lucis exiguam vidit. Cui tantum hoc obſtupeſcenti miraculum, vir Dei
per ordinem quæ fuerant geſta narrauit: ſtatimq. in Caſſinum caſtrum viro religioſo Theoprobo
mandauit, vt ad Capuanam vrbem ſub eadem nocte tranſmitteret, & quid de Germano Epiſcopo
ageretur, agnoſceret & indicaret. Factumq. eſt: & reuerendiſſimum virum Germanum Epiſcopū,
is qui miſſus fuerat, iam defunctum reperit. Et requirens ſubtiliter, cognouit eodem momēto fuiſ-
E ſe illius obitum, quo vir Domini eius cognouit aſcenſum.] hactenus de S. Germani triumpho Gre
gorius. contigit autem eius ad Deum tranſitus tertio Kalendas Nouembris, qua die annua cele-
britate in Eccleſia eiuſdem memoria colitur. Porro hæc longe poſtea contigerunt: nam (vt ſuo lo-
co oſtendetur) nondum hoc tempore S. Benedictus in Caſſinum montem migrarat.

IESV CHRISTI ANNVS 521. | HORMISDÆ PAP. ANNVS 8. | IVSTINI IMP. 4. THEODORICI REG. 29.

QVi ſequitur quingenteſimus vigeſimusprimus Chriſti annus Faſtis redditur Conſulatu Vale I.
rij, quem dedit Occidens, & Iuſtiniani in Oriente a Iuſtino Imperatore creati, Roma alte- *Iuſtiniani Cōſulatus cū editione munerū.*
ro, altero Conſtantinopoli gaudente. Celebratur in ſui aditione Conſulatus Iuſtiniani muni
ficentia, de quo Marcellinus iſta habet in Chronico: Famoſiſſimum hunc Conſulatum Iuſtinianus

præ Conſulibus omnium Orientalium vtilitatibus edidit: nam ducenta octogintaocto ſolidorum A
ſeſtertia liberalitate Conſulari profecta munificentia in populum,inq. ſpectacula, ſiue ſpectaculo-
rum machinam diſtributa ſunt.viginti leones,triginta pardos,exceptis alijs feris, in ampitheatro
ſimul exhibuit:numeroſos præterea,phaleratoſq.in Circo caballos iam donatis quoq. impertiuit
aurigis. Vna dumtaaat vltimoq.mappa inſanienti populo denegata.]hæc Marcellinus. Licet antē
gladiatorum dempta fuerint cruenta ſpectacula,retenta tamen ea fuere in venatione ferarum &
pugna cum beſtijs ab humanitate penitus aliena,multo magis vero a Chriſtiana religione abhor-
rentia,dum diſcerpi a beſtijs homines,& redempta Chriſti ſanguine corpora ſanguinem fundere
cernerentur,atque in populi ederetur inſanum oblectamentum, quod ad mouendum luctum ac-
commodatum potius videbatur. In deteſtationem vero huiuſcemodi cruentorum ſpectaculorum
extat Theodorici Italiæ Regis epiſtola ad Maximum,qui poſt annum ſequentem Conſul creatus
eſt:dicemus de ea ſuo loco.Sed iam ſignato Conſulibus anno,Eccleſiaſticarum rerum eodem an-
nō geſtarum narrationem aggrediamur.

II. *Retenti Legati hieme Romæ.*

Qui anno ſuperiori ab Epiphanio atq.Synodo habita Conſtātinopoli, necnon ab ipſo Iuſtino
Imperatore miſſi ſunt(vt vidimus)Romam legati,diutius ab Hormiſda retenti ſunt,nempe inte- B
gra hieme,ſæpe auditi,& de petitionibus quas vna cum litteris ingeſſerunt diſſerentes, omni pro-
bationum genere conuicti,atq.etiam perſuaſi,haud indigne de illis ab eodem Pontifice tulere re-
pulſam,quam non ab infenſo viderent prodire animo,vel a ſuperba mente manare,ſed potius e pu
ro fluere doctrinæ fonte per maiorum traditionum irrigua,ipſo Hormiſda ſæpius illud Apoſtolicū
inculcante [a]: Non poſſumus aduerſus veritatem,ſed pro veritate.]oſtendente plane, tantā Pon-
tificiam poteſtatem non ad deſtructionem,ſed ad ædificationem datam;nihilque præter fas vſur-
pandum Eccleſiæ vniuerſalis Antiſtiti,eidemque præfecto diſpenſatori myſteriorum Dei; cum ex
ſententia eiuſdem Apoſtoli [b], inter diſpenſatores illud potiſſimum requiratur,vt fidelis quis in-
ueniatur.Sed tantæ moræ,penes quem erat ſumma totius Imperij,Iuſtinianus Conſul impatiēs,
has interea ad Hormiſdam perbreues litteras dedit [c], quibus eorum reditum accelerandum
eſſe rogauit:

a 2.Cor.13.
b 1.Cor.4.
c Extant inter epiſt. Hormiſd.

III.

Diligenter Apoſtolatus veſter cognouit,quanto fidei calore filius veſter sereniſſimus Impera
tor,noſq.fuimus ab initio. Numquā ceſſauimus agere quæ pertinebant ad firmamentū religionis
diuinæ. Pro qua re nuper etiā reuerendiſſimos ſacerdotes Romā direximus,vt integrum compo- C
neretur de capitulis,quib.ad ea dubietas vertebatur. Sed ignoramus,quæ difficultas ꝓuenerit, vt
minime ſopirentur hactenus ea,q̄ videntur eſſe leuiſſima. Salutantes ergo veſtrā reuerentiam, pe-
timus,vt nulla præbeatur occaſio,qua de tua quiſquā poſſit ambigere voluntate; ſed habentes præ
oculis iudicium maieſtatis ſupernæ,modis omnibus feſtinare dignemini.]hactenus Iuſtinianus.

IV.

Qui licet ex fidei Catholicæ ardore ſit iure laudandus: dum tamen pluſquam par eſt homini
laico,a ſe propoſita,ex ſua ipſius ſententia optat ſibi cuncta quam celerrime a Romano Pontifice
definiri,parat ſibi inſcius ad lapſum foueam,in quam miſer,eam vitare negligens,ad vitæ finem,
dum ſine conſilio currit,præceps demū incurrit. Religio ne licentius currat,eſt ex Gregorij Theo-
logi ſententia infrenanda.Hæc igitur primum hic tibi conſideranda proponimus,lector,vt primos
greſſus inſpicias,quibus pedetentim itur in mortem,cum videlicet quis nouitati aditum facilem
parans,a vetuſtate recedit. Immemor enim ſui propoſiti Iuſtinianus,cū aduerſus monachos Scy-
thas ad Hormiſdam Pontificem ſcribens,nihil nouitati concedendum eſſe,fuerat(vt vidimus)con
teſtatus:mutatus ſententia,nouum quippiam cupit,auctoritate tamen Apoſtolicæ ſedis,inferri.Sit
d Pſal.9. Principibus omnibus in ore cordeque Prophetæ Principis illa ſententia [d]: Pes meus ſtetit in di D
recto,in eccleſijs benedicam te Domine.]ne vel pedem vnicum a linea recta quouis prætextu deflе
e Hier.6. ctant:ſed iugiter(quod monet Propheta [e]) de ſemitis antiquis interrogent, & intelligant ſe Dei
eſſe ſubditos ſacerdoti.Sed iam rerum geſtarum ſeriem proſequamur.

V. *Recedunt Legati Orientales ab urbe.*

Abſolutis igitur legatorum negotijs,ad quæ tractanda venerant;hieme tranſacta, iam placido
vere appropinquante,cum nauigationis tempus redditum videretur,ijdem qui miſſi fuerant Ro-
mam legati,ab Hormiſda Papa dimiſſi,diſceſſerunt ab Vrbe reuerſuri Conſtantinopolim: ijs ad
eos a quibus acceperat idem Pontifex litteras reddidit. Atquænam illæ,qualeſve, cuius etiam eſ-
ſent argumenti quæ anno ſuperiori ad Hormiſdam Papam miſſæ ſunt ab Oriente:eorum quæ ſuo
loco ſuperius dicta ſunt,meminiſſe debes:nempe petitum illis,vt præter nomen Acacij & præci-
puorum nominatorum hæreticorum,quæ omnino fuerunt e Diptychis abradenda,reliquorum, q
communicatione ipſorum polluti eſſent,permanere ſinerentur,id præſertim ſumma importunita
te expoſcentibus populis. Inſuper & ingeſtum fuiſſe diximus,vt dici omnino deberet Ieſum Chri-
ſtum crucifixum vnum de Trinitate.Sed & in memoriam reuoca, quanta iſta fuerint petita & ex-
petita diligentia atq.licentia,quodque litteris ijſdēq.grauiſſimis inculcata,tot arietibus Romani E
Pontificis tentata conſtantia:vt impoſſibile potuiſſet videri,non flecti,& cuncta petentibus nō in
dulgere.hæc inquam omnia tibi ſunt memoria recolenda,quo ea quæ dicenda erunt, cum fueris
aſſecutus,magis magiſque mireris.

VI.

Hormiſda igitur cum ad Synodum,tum ad Epiphanium Conſtantinopolitanum Epiſcopum,
f Hormiſd. epi. 72.73.75.76. necnon etiam ad Imperatorem epiſtolas [f] hoc anno reddidit ſeptimo Kal. Aprilis:extant quidē
ipſæ:nos vero ex eis tres tantum reddemus,quarum duæ ſunt ad Iuſtinum datæ,vna vero eadem-
que nouiſſima ad Epiphanium. In duarum autem illarum altera,quam ad Iuſtinū dedit Hormiſ-
da,in eo verſatur primum,vt commendet pietatem Imperatoris ob munus legationis impenſum;
mox vero reſponſionem ad ea quæ petierat Imperator,vt reciperentur ad communionem illi,qui
damnato Acacij nomine,reliquorum qui ei communicauerant Epiſcoporum nomina in Dipty-
g Hormiſd. epi. 75. chis retinerent,ſubijcit:& de illa adeo ventilata quæſtione pertractat,nū vnus de Trinitate in car-
ne paſſus dici deberet.Sed ipſam ad Iuſtinum epiſtolam audiamus,quæ ſic ſe habet [g]:

Scio

Digitized by Google

A Scio quidem, venerabilis Imperator, clementiam tuam conſcientia boni operis tantum eſſe contentam; nec in his, quæ pro Catholicę Eccleſiæ vnitate diſponitis, humanis laudibus indigere, & magni ſtudij gloria non digna remuneratione vileſcat. Quanta eſt enim circa eum humani ſumma præconij, cui contigit terrarum regna committi? Cum ea noxia ſint blandimenta adulationis ſuſpicioni, quæ humilitas detulerit imperanti. Et aliàs ſecundum Euangelicam traditionem neceſſe eſt, vt fructu ſupernæ remunerationis careat, qui retributionis laudem expectat. Hinc mãſuetudinem veſtram, omni bonitatis perfectione pollentem, ad Deum vniuerſa, quæ memorabiliter facitis, referre non ambigo: nec caduca cogitantes ab illo expectatis pro actuum veſtrorum retributione mercedem, quem bonorum omnium conſtat auctorem. VII. *Hormiſd. epiſt. ad Iuſtinum Imp.*

Et tamen ego diuinis, quibus obſecundo, conuenio inſtitutis, ne religioſæ conſcientiæ veſtræ beneficia conferta diſſimulem: ne taciturnitas mea, quæ vobis creſcit ad gloriam, mihi (quod abſit) vertatur in culpam. Noui enim de illis decem Domini & Saluatoris noſtri pietate mundatis, quia & nouem ſunt nota ingratitudinis improbati, & vnus teſtimonium fidei & merita receptæ ſalutis retulit, qui gratiarum actionem ſanatus exſoluit. Exequor exempla quæ didici, & quod per B officij mihi crediti materiam prædico, ſub occaſione litterarij ſermonis exhibeo. Ago gratias quãto amplius poſſum, etſi quantas debeo non poſſum: ſed ſolatium mihi eſt, quod de beneficijs mecũ veſtris mundus exultat, & laceratæ hactenus Eccleſię membra ad compagem ſuam reuocata gloriantur. Reduxiſti populis fidem, perſecutus errorem: inclinata eſt ſuperbia inimicorum Eccleſiæ Dei, & humilitas erecta Fidelium. Magna res tibi contigit, Imperator: magna in te emolumenta cum poteſtate coierunt. Quæ merearis, intellige: Non exiguam in te partem boni operis illius, quod vadens ad cælum Dominus noſter Ieſus Chriſtus contulit, tranſtuliſti: nam pacem, quam ille diſcipulis dedit, per te mundus inuenit. Non eſt dubium congratulari tibi Angelos cæli: nam ſi iuxta aſſertionem Euangelicam [a], lætitia eſt eis ſuper vno peccatore ſaluato; quæ poteſt eſſe, populo? VIII. a Luc. 15.

Salue Ezechias præſentis ętatis: nam etſi fuerunt ante eum Reges Iuda qui facerent bonum, nullus tamen eorum diſſipauit Excelſa. Tu quoque ſchiſmatum & ſuperbiæ diſſipator, & cultus veteris reſtitutor, præſume tibi ſimilitudinem illius annorum [b] augenda curricula, qui operũ eius imitaris exempla. Hæc omnia, quæ ad maius gloriæ tuæ expectant augmentum, non ſtimulo adhortationis alienæ, non vllis precibus excitatus aggrederis: ſolus tibi in conſilio Deus: non eſt qui C ſe ad participationem tanti operis tentet inſerere: tibi debes actionis huius ſtudium, tibi bonæ actionis effectum. IX. b 4. Reg. 20.

Tu me, venerabilis Imperator, Eccleſiæ vulnera tam longa mærentem, ad ſpem reddendæ ſalutis animaſti. Tu me poſt tam continuos turbines iam pene deſperatione ceſſantem, ad nouam trãquillitatem, directis vltro pijs litteris, excitaſti: hoc quoque proculdubio diuina intelligentia conferente, vt inter ipſa tui principatus exordia fidei eius dicares obſequium, cui acceptum debebas Imperium. Sed qui te ad incipienda hæc non potui primus impellere, nunc maiore fiducia tantis beneficijs compellor prouocatus orare, ne patiaris in re tam boni operis eſſe defectum: ne manus, quas ad Deum erigis, a cœpti operis perfectione ſuſpendas. Negare non poſſum pro Domini noſtri hæc me affectu & vnitatis expoſcere: ſed fateor, & ſaluti tuæ pro tanta manſuetudinis gratia hæc ſtudia me debere. Scriptum eſt enim [c], quia qui perſeuerauerit vſque ad finem, ſaluus erit. Nec vos aliquorum obſtinatio reddat a propoſito pigriores. Durum eſt, vt efficacior ſit eorum pertinacia qui diuidunt pacem, quam eorum qui aſſerunt vnitatem. Amentur vulnera, cum prouideantur pro ſalute remedia, & peroptabile * . . . putetur . . . mortuis, quam inhærere cum viuis. X. c Math. 10. * Deſunt aliqua in ſcripto codice.

D An non æquum eſt, vt religioſi Principis ſubdantur imperio, qui non mouentur exemplo? Non omnis æger remedijs ſalubribus acquieſcit; & medendi ſtudium ſæpe ipſis, quibus adhibetur, ingratum eſt: & tamen grata eſt pro ſalute neceſſitas, nec ipſi poſt reſpirationem non ſunt beneficijs obnoxij, qui curantur inuiti.] Iſta præfatus Hormiſda, mox ad ea quæ petierat Imperator, vt ad cõmunionem reciperentur Epiſcopi, ſinerenturque eorum nomina in Diptychis remanere, qui, dãnatis hæreſibus, recepiſſent Chalcedonenſe Concilium, profeſſiq. Catholicam fidem, fuiſſent tamẽ Acacij communione polluti, reſpondet id minime concedi poſſe, cum talium communione vniuerſa ſimul inficeretur Eccleſia; atque ait: XI. *Cogendi ſubditi errantes, nõ ſequendi.*

Cauenda eſt ſubtilium magna circumſpectione calliditas, qui ingerunt difficilia, dum nitũtur labefactare compoſita. Et quis hoc poſſit admittere, vt ad illa per pacem credamur adduci, ad quæ non potuimus diſcordiæ neceſſitate compelli? Et putetur æquum, vt contra ſalutem Princeps ſubiectorum voluntatem ſequatur, quam pro ſua ſalute ſubiecti Principis non famulentur imperio? Ipſam tibi mecum, venerabilis fili, crede Eccleſiam Dei ſupplicare, vt eam ſine macula & ruga (ſicut ſcis Domino placere) cuſtodias: nec in eam oculus ille, qui peruigilat, næuum aliquem, quem E auerſatur, aſpiciat. Ama quod a Deo compunctus elegiſti, & intemeratum ſerua illud, cuius pars eſſe voluiſti. Fuerit ante ſolicitudo tantum mea, nunc vnam nobis cauſam tua fecit eſſe clementia. Nec auſteriorem me quiſquam dicat eſſe prioribus: nec adhortatio alicuius pro ſententiæ auctoritate teneatur. Diligentiorem me non pertinaciæ ſtudium, ſed ſcandala ſecura fecerunt. Forte inter initia locus eſſe potuit lenitati: male (ſicut notum eſt) per acceſſina præcedentium temporum errorum augmenta creuerunt. XII. *Iuſte negat Hormiſda iniuſta petita.*

Non parui habeas, fili ſanctiſſime, quod curaſti. Vbi ſancta Chalcedonenſis Synodus, & inter ſanctos venerandi Papæ Leonis religioſiſſima conſtituta locum alicuius honoris habuerunt? Vbi non aduerſum tanta fidei fundamenta quaſi quoddam bellicum hoſtium Dei inſonuit exercitus? Quanto acrioribus hæc impetita ſunt iaculis, tanto validioribus ſunt munienda ſubſidijs. Rogo, clementiſſime Imperator, ne me aut ad deſerenda hæc quæ dudum beneplacita ſunt, aut mutanda compellas. Vox enim illa auribus meis indeſinenter immurmurat [d]: Quia nemo ad aratrum manum mittens, & poſt ſe reſpiciens, aptus eſt regno Dei: cum in euidenti ſit, quia pœnitentia malo- XIII. d Luc. 9.

rum

rum eſt operum, non bonorum. A

XIV. Sed quamquam his vrgemur anguſtijs, tamen propter manſuetudinis tuæ conſiderationem, & venerabilium legatorum Ioannis Epiſcopi, Heracliani presbyteri, & Conſtantini diaconi allegatio nos non inhumana permouit, qui innocentibus aut ignaris cauſæ remedia credidit eſſe poſcenda: ad fratrem & coepiſcopum noſtrum Epiphanium ſcripta tranſmiſimus, vt memor fidei, memor religionis, quos dignos ſuſceptione eſſe crediderit, & alienos a communione quam reſpuimus (ſicut aſſeritur) innocentes eos ad ſocietatem ſuæ communionis admittat: libelli tamē, qui a nobis interpoſitus eſt, tenore ſeruato. Melius eſt enim & magis Deo placitum, ſi ſalua fide Eccleſiaſtico corpori iungantur abſciſſi, quam in abſciſſos tranſeant qui in beati Petri immaculata communione manſerunt. Data ſeptimo Kalendas Aprilis, Valerio V.C. Conſule.] hactenus epiſtola Hormiſdæ ad Iuſtinum Auguſtum: ex qua plane intelligis, quod & alias ſæpius demonſtratum eſt, quanta videlicet Romani Pontifices cuſtodierint diligentia, quantoq. ſtudio procurarint, ne pollueretur hæreticorum quauis macula Eccleſia ſancta, ſed conſeruata ſemper illibata cōmunione Apoſtolicæ ſedis, in ſuo candore integra permaneret.

XV. Quid vero idem Hormiſda Papa eidem Imperatori reſponderit ad agitatam illam tam in Oriente quam in Occidente quæſtionem de vno ex Trinitate paſſo in carne, poſterior eiuſdem epiſtola eo argumento conſcripta docet: cuius vt ſingula verba poſſint expendi, hic verbatim ipſa reddenda erit. Accipe igitur ex ea, quid conſultus interpellatuſq. magiſter Eccleſiæ e cathedra Petri reſpondeat, & quomodo omni purgatum ſcotia aurum obrizum e diuinæ ſapientiæ conflatorio depromptum petentibus eroget. Potuiſſet quidem falli quiuis homo ingenij perſpicacis (vt vere aliquos deceptos vidimus) ad impoſtorum ſubdolam artem: ſed qui clauem habebat ſcientiæ, minime circumueniri potuit, & ne alij fallerentur, eam ad Imperatorem epiſtolam ſcripſit, quam voluit (vt ipſe teſtatus eſt in litteris ad Iuſtinianum [a]) publicam eſſe omnibus inſtructionem. Ita quidem qui doctoris officio vniuerſæ præeſt Eccleſiæ, non Imperatorem dumtaxat, ad quem ſcripſit, erudiendum ſuſcepit; ſed omnes agentes vbique Fideles, pendentes ab ipſius ore Pontificis, expectanteſq. quæ eius eſſet de re tanta ſententia, voluit erudiri. Porro ea epiſtola Orbi nota, non fiat nobis incognita, ſed hic ipſam reddamus. [b]; B

a Hormiſd. epi. 44.

b Hormiſd. epi. 76.

Hormiſda Iuſtino Auguſto.

XVI. *Hormiſda ad Iuſtinū Impe.*

Inter ea quæ ad vnitatem Eccleſię pertinentia, propter quam Deus clementiæ veſtræ elegit Imperium, in litteras contuliſtis: hæc quoque, venerabilis Imperator, cura fidei, cui multipliciter vos ſtudere declararis, adiecit, vt aliquorum preces perferendæ ad humilitatis meæ notitiam iungerentur; quibus vel quid quæſtionis oriretur, agnoſcerem, vel ad ſummouendam propoſitæ conſultationis ambiguum reſponſum a me religioſæ ſcientiæ conueniens redderetur. Legi omnia ſolicitudine qua decebat: & licet ad reſponſi plenitudinem ſufficere potuiſſet, ſi illa tantum quæ a veteribus ſunt definita reſcriberem; tamen vt religioſi propoſiti veſtri remunerarem affectum, nō ſubtrahendum credidi mei quoque ſermonis obſequium. Quid enim eſt, quod emergentibus Neſtorij & Eutychetis venenis, paterna omiſit inſtructio? pene omnes impietates cum inuentoribus tam nefandorum dogmatum conuenientia in vnum Synodica decreta preſſerunt: nec vlterius remanſit locus vllus, tam diris perfidiæ ſeminibus amputatis, aut Chriſtum Dominum noſtrū credere ſine carnis fuiſſe veritate, aut eumdem non Deum & hominem de materni vteri intemerata fecunditate prodijſſe; cum alter eorum diſpenſationem qua ſaluati ſumus, negando, quantum in ſe eſt, irritam faceret; alter opinione contraria, ſed impietate conſimili, in eodem Domino noſtro Ieſu Chriſto poteſtatem diuinam a vera humanitate ſecluderet; neque ille recordatus, qui palpandam carnem ſuam Chriſtus oſtēdit; nec ille Euangelij memor, Verbum carnem factum eſſe dicentis, cui vox Domini indeficienter inſonare debuerat, qua dixit & docuit [c]; Nemo aſcendit in cælum, niſi qui de cælo deſcendit Filius hominis, qui eſt in cælo. C D

Doctrina fidei ſatis a maioribus elucidata.

c Ioan. 3.

XVII. Sæpe hæc & multis præcedentium ſunt comprehenſa ſententijs: ſed nec clementia veſtra, licet iam dicta ſint, faſtidioſe poterit repetita cognoſcere: nec nobis pudor eſt, ea quæ ſunt a prædeceſſoribus noſtris prædicta, reuoluere. Neque enim poſſibile eſt vt ſit diuerſitas prædicationis, vbi vna eſt forma veritatis; nec ab te iudicabitur alienum, ſi cum his, cum quibus cōuenimus fide, cōgruamus & dogmate. Reuoluantur pijs manſuetudinis veſtræ auribus decreta Synodica, & beati Papæ Leonis conuenientia ſacræ fidei conſtituta: eadem inuenietis in illis, quæ recenſueritis in noſtris. Quid ergo eſt poſt illum fontem fidelium ſtatutorum? quid amplius (ſi tamen fidei terminū ſeruat) quamlibet curioſus ſcrutator inquirat, aut opere, aut inſtitutione perfectius? niſi forte mauult quiſquam dubitare, quam credere; certare, quam noſſe; ſequi dubia, quam ſeruare decreta.

XVIII. Nam ſi Trinitas Deus, hoc eſt, Pater & Filius & Spiritus ſanctus, Deus autem vnus ſpecialiter legiſlatore dicente [d]: audi Iſrael, Dominus Deus tuus, Deus vnus eſt: qui aliter hēt, neceſſe eſt aut diuinitatem in multa diuidens, aut ſpecialiter paſſionem ipſi eſſentiæ Trinitatis impingat, & (qđ abſit a Fidelium mentibus) hoc eſt aut plures deos more profano Gentilitatis inducere, aut ſenſibilem pęnam ad eam naturam, quæ aliena eſt ab omni paſſione, trāsferre. Vnum eſt, ſancta Trinitas non multiplicatur numero, non creſcit augmēto: nec poteſt aut intelligentia comprehendi, aut hoc quod Deus eſt, diſcretione ſeiungi. Quis ergo illi ſecreto æternæ impenetrabiliſq. ſubſtantiæ, quod nulla vel inuiſibilium naturarum potuit inueſtigare natura, profanam diuiſionem tentet ingerere, & diuini arcana myſterij reuocare ad calculum moris humani? E

d Deut 6.

Diuina ſubſtantia ſine numero indiuiſa.

XIX. Adoremus Patrem & Filium & Spiritum ſanctum, indiſtinctam * diſtincte, incomprehenſibilem & inenarrabilem ſubſtantiam Trinitatis, vbi etſi admittit numerum ratio perſonarum, vnitas tamen non admittit eſſentiæ ſeparationem: ita tamen, vt ſeruemus diuinæ propria naturæ, ſeruemus propria vnicuiq. perſonæ, nec perſonis diuinitatis ſingularitas denegetur, nec ad eſſentiā

* indiuiſam

hoc

A hoc quod eſt proprium nominum trãſferatur. Magnum eſt ſanctæ & incomprehenſibile myſteriũ Trinitatis: Deus Pater, Deus Filius, Deus Spiritus ſanctus, Trinitas indiuiſa: & tamen notum eſt, qa proprium eſt Patris, vt generaret Filium, proprium Filij Dei vt ex Patre Patri naſceretur æqualis, proprium Spiritus ſancti vt de Patre & Filio procederet ſub vna ſubſtantia Deitatis.

Proprium quoque Filij Dei, vt iuxta id quod ſcriptum eſt [a], in nouiſſimis temporibus Verbum caro fieret, & habitaret in nobis: ita intra viſcera ſanctæ Mariæ Virginis genitricis Dei vnitis vtriſque ſine aliqua confuſione naturis, vt qui ante tempora erat Filius Dei, fieret Filius hominis; & naſceretur in tempore hominis more, matris vuluam natus non aperiẽs, & virginitatem matris Deitatis virtute non ſoluens. Dignum plane Deo naſcente myſterium, vt ſeruaret partum ſine corruptione, qui conceptum fecit eſſe ſine ſemine, ſeruans quod ex Patre erat, & repræſentans quod ex matre ſuſcepit: nam iacens in præſepio, videbatur in cælo, inuolutus pannis, adoratur a Magis; inter animalia editus, ab Angelis nunciatur; vix egreſſus infantiam, & annuncians myſticam ſine inſtituente doctrinam, inter rudimenta annorum puerilium edens cæleſtia ſigna virtutum. XX.

a 1. Petr. 1. Ioan.

De Verbi incarnatione.

Idem enim Deus & homo, non (vt ab infidelibus dicitur) ſub quartæ introductione perſonæ, *XXI.*
B ſed ipſe Dei Filius Deus & homo, id eſt, virtus & infirmitas, humilitas & maieſtas, redimens & venditus, in cruce poſitus & cæli regna largitus, ita noſtræ infirmitatis particeps, vt poſſet interimi; ita ingenitæ potentiæ Dominus, ne poſſet morte conſumi: ſepultus eſt iuxta id quod homo voluit naſci, & iuxta id quod Patri erat ſimilis reſurrexit, patiens vulnerum & ſaluator ægrorũ, vnus defunctorum & viuificator obeuntium, ad inferna deſcendens & a Patris gremio non recedens. Vnde & animam, quam pro communi conditione poſuit, pro ſingulari virtute & admirabili patientia mox reſumpſit.

Hæc ita eſſe, nec vllam dubitationem oportere recipere idem Dominus noſter Ieſus Chriſtus ne inter corporis paſſiones Deus non eſſe crederetur, aut ne Deus tantum & non homo inter opera mirabilium ſtupenda virtutum, propoſito nos duorum Apoſtolorum informauit exemplo, Deũ eſſe Chriſtum Dominum noſtrum Petri fide, hominem Thomæ dubitatione declarãs. Quid enim intererat, vt quem ſe homines dicerent diſcipulos ſuos vellet inquirere [b], niſi vt reſpondente Petro, Tu es Chriſtus Filius Dei viui, notum faceret, hoc non de carne & ſanguine proditum, ſed a Patre inſpirante reuelatum, & per teſtimonium laudatæ reſponſionis fides patefactæ fieret veritatis? Quid intererat, vt apparente poſt reſurrectionem Domino, Thomas [c] tamen aut deeſſet ceteris, aut ſolus ambigeret, niſi vt mũdus crederet quod ambigẽs diſcipulus exploraret; vt dũ vnius manibus ſe pateretur tangi, ad vniuerſitatem Fidelium quid eſſet, poſſit agnoſci? Non ergo ad improbandum diſcipulum interpoſita eſt dubitatio, ſed quæſita poſteritatis inſtructio. An ne ad aliud ſpectat, quod ſe idem Dominus Cleophæ cum alio diſcipulo, cum ad Emaus tendentes [d] de ſe loquerentur, inſeruit; & quamquam de reſurrectione Domini per mulieres, quæ primæ ad monumentum conuenerunt, agnouiſſent; tamen vt per eorum dubitationem daret credendi futuris ſeculis firmitatem, incipiens a Moyſe & omnibus Prophetis, oportuiſſe pati Chriſtum, & ita intrare in gloriam ſuam, interpretatus Scripturas oſtendit, & per paſſionem humanam naturam, & diuinam in eo eſſe per gloriam, multipliciter hæc ſanctarum Scripturarum teſtificatus exemplis? XXII.

b Matth. 16.

C

c Ioan. 20.

d Luc. 24.

Hæc apud religioſam conſcientiam tuam, venerabilis Imperator, non tamquam ignota dicuntur. Fides enim ipſa, quæ a te conſtanter aſſeritur, tibi reddit hoc muneris, vt ſenſibus tuis & affectum ſui inſerat, & ſcientiam, per quam diligentius aſſeratur, infundat. Et tamen intereſt diſpenſa- XXIII.
D tionis mihi creditæ, vt ego quoque vel apud ſcientes nota non taceam; vt ſuccedente ſibi per vices temporum Catholicorum prædicatione ſenſuum, quod indeficienter aſſeritur, ſine fine credatur.

Latius hæc quæ ad Deitatem humanitatemq. Domini noſtri Ieſu Chriſti pertinẽt, & in eo vnitas duas ſine confuſione naturas, potui ſecũdum veterum definita differere, ſi eſſet aduerſum eos, qui his diſſentiunt, diſputandum: ſed cum in manibus omnium ſint & Synodica conſtituta, & beati Papæ Leonis dogmata; perſtrinxiſſe potius pauca, quam euoluere credidi conuenientius vniuerſa. Nũc vero agnoſcere ſatis eſt, & cauere ita proprietatem & eſſentiam cogitandam, vt ſciatur qd perſonæ, quid nos oporteat deferre ſubſtantiæ: quæ qui indecenter ignorant, aut callida impietate diſſimulant, dum omittunt quid ſit proprium Filij, trinæ intendunt inſidias vnitati. Sed ſi quæ prædicta ſunt, validis teneantur fixa radicibus; nec a paterna traditione receditur, & cõſtanter quæſtionibus obuiatur. Data ſeptimo Kalendas Aprilis, Valerio viro clariſſimo Conſule.] XXIV.

Sic igitur hæc de myſterio ſanctiſſimæ Trinitatis & diuina Verbi incarnatione Hormiſda Põtifex ſcripſit (vt dictũ eſt) Imperatori, quo omnibus Fidelibus profutura promulgarentur vbique; & ſic fixa ſacra anchora fidei, haud ventorum impulſibus ipſa Chriſtiana religio pateret expoſita, ar- XXV.
E bitrioq. nouantium impelleretur in ſyrtes Eutychianæ blaſphemiæ: ita plane opportune monente, prædicante, atque importune ob maximum rei pondus clamante, qui Petro clauum tenenti aſſidet, Paulo [e]: Profanas vocum nouitates deuita.] explodendaq. tunc penitus nouitas fuit, quantũlibet præſeferret ſpeciem pietatis & veritatis, cum captioſe ab Eutychianis diceretur vnus ex Trinitate paſſus. Latro plane atque fur quiſque aliunde aſcendens, & non per patens oſtium intrans, verbis [f] Domini eſſe conuincitur. Etenim ſi cor eorum rectum cum Deo fuiſſet: vtique per viam a Patribus omnibus ceteriſq. Fidelibus calcatam perambulaſſent; atque ſancte pieq. abſque ambiguitatum ambagibus dictum ab ipſis fuiſſet, more maiorum, Deus Filius in carne paſſus, aut Verbum caro factum paſſum, ſiue ſecunda Trinitatis perſona aut ſuppoſitum, ſiue ſubſiſtentia in carne paſſa. Cum igitur tot vſurpatis a Patribus nomenclaturis veritas Catholica adeo copioſe pandatur: quid in ambiguitatis anguſtias eamdem comprimendam oportuit conieciſſe? Regiã amat viam, perſpicuamq. cupit Catholica fides, vitat obliqua, ſecreta refugit, anfractus declinat, neſcie deuia, vel inacceſſa, in quibus ſcit poſſe occultare latrones. vnde vel ex hoc ipſo iure quiſquis in ſu-

d 1. Tim. 6.

e Ioan. 10.

ſpicionem

ſpicionem adduci poſſit hæreticæ prauitatis, quantumlibet pietatis ſpeciem præſeferat, cum a cō- A
muni Eccleſiæ traditione vocibuſq. receptis abhorret.

XXVI. *Imitatione dignum Hormiſdæ exemplum.* Admiranda ſane Hormiſdæ ſtantis ſuper ſpeculam ſedula vigilantia, & imitandum poſteris
exemplum curæ ſacerdotalis, dum & a longe odoratus inſidias, ex eminenti cathedra, vt dolos ca-
ueant cunctis Fidelibus clamat: ſpectandum plane, ſectandumq. pariter quod edidit dignum ſpe-
cimen inconcuſſi roboris Pontificij, dum tot litteris flecti, vel latum vnguem moueri minime paſ-
ſus eſt a prædeceſſorum veſtigijs, quibus firmiter inſiſtebat: cū alioqui propoſitas nouas voces abſ
que fidei præiudicio, appoſita interpretatione, ob bonum pacis (vt aiebant) recipere potuiſſet; vt
a ſucceſſoribus factum eſt poſtea, vbi ſuſpicio procul abfuit, & cauſa recens emerſa fieri perſuaſit:
modo vera recta ratione aliud ab eo exigente, noluit eiuſmodi patere perfidis aditum, nec per ſe-
cretum acceſſum quempiam mentita teſſera pietatis admittere, ſciens carere poſtico domū Dei,
vnamq. ſolum patere cunctis introeuntibus ianuam Catholicæ veritatis, per quam dumtaxat ſi
quis introierit, ſaluari poſſit.

XXVII. His itaque decretis, ſcriptiſq. ad Imperatorem Hormiſda, vt inuiolate cuſtodirentur in Oriē
te, nouitaſq. illa verborum penitus deleretur, ac ne reciperentur qui in communicatione Acacij de B
functi eſſent: hæc vt penitus ſeruarentur, ſuas vices legauit idem Pontifex Epiphanio Epiſcopo Cō
ſtantinopolitano, qui Apoſtolicæ ſedis nomine lapſos cum libelis reciperet; ita tamen, vt (ne quid
ſubreperet hæreticæ communionis fermenti) ſingulorum libellos Romam ad ipſum Pontificem
mitteret: tantū enim abfuit, vt quod petebant Imperator & alij, vt ſineret ob bonum pacis ad Ec-
cleſiam admitti populos qui tenaciſſimi erant nominum ſuorum Epiſcoporum communicatione
Acacij pollutorum, vt nec recipi vel vnum pati voluerit, libello non penitus explorato, Romamq.
miſſo. Quibus intelligas, quanta ſuper omnes Romanus Pontifex polleret auctoritate, licet adhuc
ſub Rege Gotho ipſa Romana lugeret Eccleſia. Sed deſcribamus epiſtolam ipſam, quam polliciti
ſumus eodem argumento quo & ſcripſerat ad Imperatorem, ad Epiphanium ab Hormiſda datā,
quæ ſic ſe habet [a]:

a Hormiſ. epiſt. 77.

Hormiſda Epiphanio Epiſcopo Conſtantinopolitano.

XXVIII. *Hormiſd. epiſ. ad Epiphaniū.* Multo gaudio ſum repletus, quod circa Eccleſiæ pacem & ſanctiſſimi Imperatoris & dilectio-
nis tuæ tale ſtudium, quale litteris indicaſti, legatorum quoque meorum aſſertione cognoui. Ma-
nifeſta enim hinc ſupernæ miſericordiæ documenta produntur, quando & humani Principes cau- C
ſam fidei cum Reipublicæ ordinatione coniungunt; & Eccleſiarum Præſules, quod ad diſpenſatio
nem ſuam pertinet, officij memores exequuntur. Talibus indigebat poſt diſcordiæ procellas reli
gio Chriſtiana rectoribus, qui compreſſis prouida diſpenſatione turbinibus, diu peregrinatam pa
cem, depulſa tempeſtate, reducerent: & in futura ſæcula propoſiti ſui exempla tendentes, ſibi aſcri
bendum indubitanter oſtenderent, quicquid Deo placitum poſteri, pro ſua imitatione feciſſent.

XXIX. Benedicamus Deum, frater chariſſime, noſtris hoc diebus fuiſſe conceſſum; & totis orationū
& curarum viribus annitamur, vt quæ per Dei noſtri opem bene correcta ſunt, ipſo adiuuante, per
omnia compleantur. Sperandum enim eſt, vt ad compagem corporis ſui reliqua quoque, quæ ad
huc diuiſa ſunt membra feſtinent, & a potioribus minora non diſcrepent. Ad quod cum me dile-
ctio tua Chriſtianæ ſtudio charitatis hortetur; debet, quod incitat, ſequi; & quod amādum ſuadet,
amplecti. Similem enim iam fidei curam gerentes, per religioſam patientiam par etiam præmium
de boni operis ſperamus effectu: neque enim difficultatibus eſt cedendum. Non fatigatur aſperis
fides; nec ad cælorum ardua per procliue contenditur; nec remunerationem citra laboris exerci-
tia quis meretur. Vnde ne facientes bona deficiamus, ſpecialiter admonemur [b]. Beati etiam, te D
ſte Pſalmiſta [c], qui cuſtodiunt iudicium, & faciunt iuſtitiam in omni tempore: quia non initium
laboris remunerationem præmij conſueuit inuenire, ſed terminus. Ergo par ſtudium ſollicitudi-
nis aſſumentes, quibus eſt vna in communione & credulitate ſocietas, quemadmodum de aduna-
ta ſedi Apoſtolicæ Conſtantinopolitana Eccleſia pariter exultamus in Domino, ita de reliquarū
quoque (ſicut affectuoſe admones) redintegratione: curemus primum, vt fidem, integritatemq. no
ſtram immaculatam ab omni contagione ſeruemus. Noſti enim, frater ſanctiſſime, quæ Eccleſia-
ſticam ſeruent vincula concordiam, quæ nos ab hæreticorum tueantur inſidijs, per quæ etiam ca-
nonum cuſtodiatur auctoritas. His in robore ſuo omni circumſpectione ſeruatis remedia ſperan
tibus conferantur.

b Gal. 6.

c Pſal. 105.

XXX. Habet enim & Eccleſiarum ordo regularum & ipſius forma iuſtitiæ, vt medicina rationabilis
benigne & fideliter ſperantibus nō negetur: nec quiſquam ita eſt humanitate diſcretus, quem nō a
rigore diſcretionis inclinet iocauta ſimplicitas. Sed vt caute hoc citra querelā, aut erroris alicuius
næuum valeat expediri, dilectiſſime frater, perſonam meam & in hoc oportet induere, ſcientem &
Suas vices delegat Epiphanio Hormiſda Papa. in huiuſmodi cauſis (ſicut prædictum eſt) quid faciendum ſit, quid cauendum: ita omnia prouiden E
da, vt non ambigas rationem diſpenſationis huius Deo eſſe reddendam: ita tamen, vt eos qui fue-
runt vobis comunione ſociati, vel per vos ſedi Apoſtolicæ, veſtra nobis ſcripta declarent, quibus
etiam continentia libellorum, quos obtulerint, inſeratur. ſic enim & Seueri, vel complicum eius,
vel ſimilium abſoluemus errores; nec eorum, qui ſanari potuerint, diſpēdia patiemur. Quod ideo
ſpecialiter vobis credimus imponendum, ad diligentiam veſtram noſtra onera transferentes: quia
non parua iam documenta, reſiſtentes hæreticis, edidiſtis: nec debet de eo ambigi quem bene cō
tigerit explorari. Simul aſſume remedia medicinæ, ſimul accingere auctoritate iuſtitiæ; & ſic circa
ſupplices auctoritate mollire, vt in hæreticorum contagione perdurantes, aut eos qui innocentiā
ſimulant, & cum noſtris ſola voce conſentiunt, ab his quibus pro Eccleſiæ reintegratione conſuli-
tur & prouidetur, excludas: nec enim expedit circa hos Eccleſiaſticam temperare cenſuram. Non
enim erunt miſeratioois bona pro eorum, quibus conſuli oportet, neceſſitate collata, ſi indiſcrete
fuerint bonis maliſq. communia.

Et quia

A Et quia Hieroſolymitanorum quoque faciebat in tuis litteris tua dilectio mentionem, quorũ XXXI.
etiam ad nos quædam delata profeſſio: neceſſarium duximus vel recenſere quæ ſcripta ſunt, vel re *De cauſa Eccl.*
ſpondere quæ congrua. Qui ſi ſanctorum Patrum conſtituta cuſtodiunt, ſi illa fidei fundamenta *Hieroſolymita*
venerantur; ab his, quæ per eos, ſancto Spiritu compungente, definita ſunt, non recedant. Aut enim *næ.*
perfecta ſunt, ita vt ſunt, & adiectione non indigent; aut bene valida, & ideo non mutanda; quan-
do per ea omnia hæreticorum venena compreſſa ſunt: nec quicquam Chalcedonenſis Synodus,
quod vtile qualibet diligentia potuiſſet excogitare, præterijt, quæ pcedentiũ quoque dogmata vel
clarius manifeſtauit, vel repetita auctoritate firmauit, ſpeciale quoddam aduerſus Neſtorium &
Eutychetem aggreſſa certamen, alterum Deitatem Dei noſtri Ieſu Chriſti a carne ſeparantem,
& ideo ſanctam Mariam Dei genitricem pronunciare vitantem; alterum veritatem carnis in Do
mino renuentem, quando Dominus noſter Ieſus Chriſtus idem Filius Dei, idem Filius hominis,
vna in duabus perſona naturis, diuinitatis & humanitatis carnis, nec naturis adunatione confuſis,
non velut quarta perſona addita Trinitati, ſed ipſe Filius Dei exinaniens ſemetipſum & formam
ſerui accipiens [a]: propter quod & vnam nec diuiſibilem profitemur eſſentiam Trinitatis, & pro *a Philip. 2.*
B prietatem tamen ſuam ſcimus ineſſe perſonis, vnam Patris, vnam Filij Dei cum aſſumpta carne,
vnam Spiritus ſancti, & perſonas proprietatibus deſignantes, & per vnitatem eſſentiæ inſeparabile
Trinitatis myſterium confirmantes.

Neque enim ambigi poteſt Verbum Dei intra matris viſcera per carnem humanam aſſum- XXXII.
pſiſſe naturam, nec poſt a ſe intra vuluam naturam vnitione diuiſam: nam vt humanitas ſine Deo
edita, ſic in cruce non eſt impaſſibilis diuinitas a carnis paſſione diuiſa; quod Virginis partus & in
temerata fœcunditas, & ſingularis a mortuis reſurrectio, & ad cælos declarat aſcenſio. Hæc ſi quẽ
admodum a Patribus conſtituta ſunt, ſeruant, credãt, non definita tranſcendant: a quo tramite qui
declinant ipſi ſibi nebulam dubitationis offundunt. Nobis autem illud Apoſtolicum contentioſis
reſpondere neceſſe eſt [b]: Nos hanc conſuetudinem non habemus, nec Eccleſia Dei. Hæc ideo bre *b 1. Cor. 11.*
uiter, quia nec ambigere conuenit de rebus iuxta fidem ſæpius definitis, & pene ſuperuacua eſt al
legatio, quæ adhibetur inſtructis, cum ſuper hac re & ad clementiſſimũ Principem filium noſtrum
non pauca perſtrinxerim.

Et quia de Hieroſolymitanorũ propoſitione reſpondimus: hoc quoque æſtimauimus ſalutis eo XXXIII.
C rum cauſa competenter addendum: vt ſi communionis Apoſtolicæ deſiderant vnitatem, profeſſio
nem ſuam ſcripto inditam, quam legatis noſtris apud Conſtantinopolim poſitis obtulerunt, aut p
ſuos ad nos dirigant, aut fraternitati veſtræ tradant, eodẽ tamen (ſicut diximus) tenore cõſcriptã,
quæ ad nos modis omnibus ſub veſtra ordinatione deferatur. Nam de Theſſalonicenſibus, quorũ
ad nos legati ſub clementiſſimi & fideliſſimi Principis filij noſtri ordinatione venerunt, ne quid
omiſiſſe credamus; noſſe vos volumus, ſecũdum hoc quod Domino noſtro Ieſu Chriſto inſpirãte
placuerit cauſam omnem noſtri diſpoſitione tractandam: Et ſi quod oportet, impleuerint, ordinã
da hæc per fratrem noſtrum & coepiſcopum venerabilem virum Ioannẽ, ſed & filios noſtros He-
raclianum presbyterum & Conſtãtinum diaconum Eccleſiaſtico honore digniſſimos. Ad cauſam
pertinentia conſcripſiſſe contenti, gratulati ſumus in viro ordinis noſtri par meritum & religio-
ſum nos inueniſſe propoſitum, & cum legatione mandata ſapientiam moribus congruentem. Vo
tiua enim res & plena gaudij eſt, vt ſint iuſta æſtimatione probabiles, quos communionis & officii
contigerit eſſe conſortes. Data ſeptimo Kalendas Aprilis, Valerio viro clariſſimo Conſule.] hacte-
nus ad Epiphanium Hormiſda Papa.

D Sic igitur his pro reſtitutione lapſorum decretis legibus, & de fide Catholica confirmatis ve- *XXXIV.*
teribus ſanctionibus, quomodo occurrendum hæreticis, atq. ſubueniendum ſchiſmaticis foret, ita *Dimiſſi Orien-*
vt ex omni parte integritati fidei & puritati Catholicæ communionis conſultum eſſet, Hormiſda *tales Legati.*
detentos hieme Romæ legatos de omnibus optime inſtructuros, & de inſtitutis plene perſuaſos in pa
ce dimiſit, cuncta ſe obtinuiſſe putantes; dum licet non illa ipſa quæ venerant rogaturi, tamen quæ
veritati eſſent conſentanea traditionibus conſona, diuinis legibus conſentientia, ſacris canonibus
congruentia, petentibus vtilia, dantibus non indigna aſſecutos ſe eſſe ſentirent.

Exemplum plane ab Hormiſda eſt poſteris traditum Pontificibus, quod acceptum ipſe a maio *XXXV.*
ribus reliquit integre cuſtoditum, non ob gratiam Imperatorum vel Regum quãtumlibet impor *Quid præſtan-*
tune petentium, non precibus quorumlibet magnorum Antiſtitum vel ex Synodo ad id pręſtandũ *dum a Roma-*
vrgentium, non cuiuſuis dignæ cauſæ prætextu, quo magnarum etiam prouinciarum reſtitutionẽ *nis Pontificib.*
fieri pollicerentur, debere Romanos Epiſcopos, quibus curæ eſt cuſtodire depoſitum Chriſtianæ
religionis, vel minimum quid deflecti, cum a maioribus accepta fides vel læditur, aut in ſuſpicionẽ
adducitur, vel traditio ſauciatur, aut illibata ſemper exiſtens communicatio Catholica cuſtodita
E polluitur. Stet igitur aduerſus Principes indigna conantes Petri ſacerdotale robur immotum, cui
& portæ inferi, promiſſione Domini, præualere non poſſunt.

Inter hæc autem Antiochena Eccleſia diu ab hæreticorum anteſignanis poſſeſſa, licet, illinc fu *XXXVI.*
gato Seuero, Catholicus (vt vidimus) Paulus datus eſſet Antiſtes, tamen magnopere fluctuauit, nõ *Paulus Epiſco*
hæreticis (vt prius) iugiter tumultuãtib. vel ipſis ciuibus inter ſe mutuo confligentibus; ſed quod *pus Antioch.*
dolendum fuit, qui illi Præſul datus erat Paulus, ita moribus labefactatus apparuit, vt tantum ab- *ſe abdicat.*
fuerit quod per ipſum ad Catholicam communionem hæretici reſtituerentur, vt etiam Orthodo-
xi ab ipſius communione deſciſcerent, immo & eius domeſtici ob eam cauſam ab ipſo defecerint.
Quamobrem cum etiam eo tempore, antequam legati Apoſtolicæ ſedis recederent Conſtantino-
poli, aduerſus eum ijſdem legatis accuſationum libelli darentur, & poſt eorũ diſceſſum aliæ mul-
tiplicarentur de ipſo querelæ; male ſibi conſcius miſer ſponte ſe abdicauit. O mortalium iudiciũ
in perſonis deligendis infirmum! Qui tanta habita circumſpectione legatorum in primis Apoſto
licæ ſedis, Imperatoris, Conſtantinopolis Patriarchæ, & aliorum ibi degentium Epiſcoporum, mi

ro omnium conſenſu delectus eſt ex multis,tanto omnium præconio celebratus & acclamatus;il- A
le ipſe omnium deterrimus prodijt atque nefandus,vt ex his intelliges litteris,quas ineunte men-
ſe Maio Iuſtinus Imp.ad Romanum Pontificem dedit his verbis [a]:

a Extant inter Hormiſdæ Papæ epiſt.

Iuſtinus Auguſtus Hormiſdæ Papæ.

XXXVII. Iuſtinus ad Hormiſdam de Paulo Antioch.Epiſcopo.

Vt quod in Paulo viro reuerendiſſimo contigit,Apoſtolatui veſtro pateſiat:qui ſacerdotio pręditus Antiochenæ ciuitatis,ita verſatus eſſe dicitur in multis cauſis, quæ religioſis alienæ ſunt Epiſcopis,vt clericorum ſuorum proditione,habitatorum etiam dictæ ciuitatis, aliorum inſuper frequentium incuſaretur,non tantum legatis veſtrę ſanctitudinis in hac regia poſitis vrbe(vt ipſos quoque retinere cenſemus)verum poſt eorum receſſum;qui malæ conſcientiæ ſuæ victus teſtimonio,veritus inſuper,ne quæſtione habita,grauiorem formam exitus rei poſceret;recuſatores libellos obtulit,vt liceret ei ſecedere a ſuſcepto(ſicut dictum eſt)Epiſcopatus officio.

XXXVIII.

Quoniam igitur cordi nobis eſt & fuit,vt ſemper ciuitatum Antiſtites in amore ſint omnium communi,quorum regendas acceperunt animas:Paulus autem vir reuerendiſſimus vltro ſe ſuo(,p ut memorauimus)abdicauit ſacerdotio:præſentem epiſtolam duximus dirigendam,vt vobis aperiatur,& orationibus proprijs celeſte nobis auxilium dignetur acquirere.Data Kal.Maijs, Conſtantinopoli,Iuſtiniano & Valerio VV.CC.Conſulibus.] Scripſit & de his Epiphanius Conſtantinopolitanus Antiſtes ad Romanum Pontificem epiſtolam,cuius eſt exordium:Frequentiores quidem litteras ad veſtram beatitudinem,&c.] Licet autem quæ Pauli crimina fuerint,neuter explicet:ſatis tamen fuiſſe enormia,ex eo quiſque poterit exiſtimare,dum ſuis litteris Epiphanius teſtatur,ob eam cauſam nonnullos ſcandalum paſſos,ſeſe ab Eccleſia Catholica ſeparaſſe,ea opinione falſa deceptos,haud rectam eſſe poſſe fidem,vbi adeo praua facta vireſcerent:ſed valde puſilli eſt animi,debiliſq. ingenij,immo & inſanæ mentis indicium,fidem ex factis hominum,non ex Dei verbis iudicare ſinceram.Sed qui ſe abdicando,hominum ſententiam euitaſſe putauit, diuinum iudicium non effugit,quo dira admodum eſſe parata ſcandalum inferenti,teſtatur Euangelica [b] veritas:vocatus eſt enim mox ad terrificum tribunal Dei:nam poſt abdicationem cito morte præuentum fuiſſe Paulum,in locumq. eius ſubrogatum Euphraſium,Euagrius ita docet [c]: Paulus, cui dabatur mandatum,vt Concilium Chalcedonenſe palam prædicaret, ſua ſponte decedens Antiochia,certo iam vitæ curſu confecto,commune vniuerſæ carnis iter ingreditur.Cuius Epiſcopatus ſedem Euphraſius Hieroſolymis Antiochiam profectus capeſſit.]hæc Euagrius.Sediſſe viſus C eſt Paulus annos duos tantum inchoatos:quomodo autem contigerit Euphraſij electio,latet.

Dei vindicta in Paulum Epiſc.Antioch.

b Matth.18.

c Euagr.lib.4.c.4.in fin.

B (margin letter beside "riatur,& orationibus…")

XXXIX.

Quæ vero poſt hæc Hormiſda reſcripſerit,quæve alia operoſiſſimus Pontifex de alijs emergẽtibus rebus Eccleſiaſticis egerit vſque ad ſequentem biennium,qui ſuperſtes fuiſſe reperitur;extincta face rerum geſtarum & temporum,quæ hactenus ex epiſtolis ipſius nobis illuxit,obſcura penitus remanſerunt. In hunc vſque annum citati codices Vaticanus & Auellanenſis exhibuerunt nobis Hormiſdæ & aliorum ad ipſum datas epiſtolas.poſt hæc autem altum ſilentium.Verum ex rebus ſuperius honorificentiſſime geſtis,cetera quoque ad obitum vſque eadem felicitate propagata eſſe,exiſtimari facile poteſt.

XL. Aſterius Epiſ. Alexandr.

Hoc etiam anno iuſſu Iuſtini Imperatoris datus eſt Catholicis Alexandrinæ Eccleſiæ Catholicus Antiſtes Aſterius nomine,hæreticis tamen impio,Timotheo inhærentibus.haud enim paſſurus erat Orthodoxus Imperator tantam Eccleſiam Catholico carere Pontifice,quæ ſub hæreticis Imperatoribus Anaſtaſio atque Zenone graui damno ab hæreticis detenta fuit Epiſcopis. Habes ergo interciſum eſſe Nicephori Chronicon,in quo deſideratur Aſterius Orthodoxus;quẽ Acta Aretæ martyris & ſociorũ,de quibus dicturi ſumus anno ſequenti,quam fideliſſime produnt. Certe quidem nulla patitur ratio,vt dicatur ſub omnium maxime pio Imperatore caruiſſe Eccleſiam illam aliquo Epiſcopo Orthodoxo,ne apud eum melioris eſſe conditionis viderentur hæretici, quam Catholici. D

XLI. Obitus S.Brigidę.

Hoc inſuper anno,ſub dictis Conſulibus,ſancta Brigida Scota virgo in Hibernia diem clauſit extremum.hæc in Chronico gentilis ipſius Marianus Scotus,cui potius aſſentiendum putamus, quam ijs qui ante biennium defunctam ponunt.Erupit e glacialibus oris flos iſte virginitatis Domino offerendus,ex quo ager ille diuinis foret benedictionibus locupletandus:ita quidem : nam ſanctiſſimis & Apoſtolicis viris fœcundiſſimus extitit,feminiſq. magnitudine animi ſuũ neſcientibus ſexum,& viros virtutibus ſuperantibus;quarum quidem,præter vetera,extant exempla recẽtia haud ſane vulgaria:ſed de his ſuis opportune locis dicendum erit . Porro Acta præclara huius clariſſimæ virginis extant [d], quæ pro animi arbitrio quiſque conſulere poterit: diem vero natalẽ eius anniuerſarijs cyclis Eccleſia Catholica ipſis Kalendis Februarij digna memoria celebrandum proponit.

d Apud Sur. die 1.Febr.

E

IESV CHRISTI ANNVS 522. | HORMISDÆ PAP. ANNVS 9. | IVSTINI IMP. 5. THEODORICI REG. 30.

I. De Conſulatu Symmachi & Boetij.

QVI ſequitur Chriſti annus quingenteſimus vigeſimusſecundus,clariſſimorum virorũ Symmachi atque Boetij Conſulatu aperitur.Hic namque ille Symmachus eſſe videtur, ad quem idem Boetius ſcripſit commentarium illum,cuius eſt titulus:Quomodo Trinitas ſit vnus Deus.] cuius viri pariter mentio habetur in Hormiſdæ Papæ epiſtola [e] ad legatos:ex qua colligi poſſe videtur,Orientalem Senatum dediſſe Symmachum,Occidentalem vero Seuerinum Boetium exhibuiſſe Conſulem.Porro Boetij tertius hic numerandus erit Conſulatus,ſi qui ſuperioribus temporibus recenſentur duo Seuerini Boetij Conſulatus,vnius eiuſdemq. Boetij extiterunt.Sed emẽdes

e Hormiſdæ ep. 66.

velim

A velim apud Bedam, vbi mentio habetur de tertio Boetij Conſulatu verbis iſtis [a] Boetius vir illuſtris, qui & Patricius fuit, tertium cum Symmacho geſſit Conſulatum: ad hunc pauperculæ Britãnorum reliquiæ mittunt epiſtolam, &c.] emenda inquam, reſtitueq. loco Boetij, Aetium, cuius tempore ea quæ ſcribit, fieri contigerunt, vt ſuo loco ſuperius dictum eſt: contigit enim Conſulatus Aetij cum Symmacho pariter collega anno Domini quadringenteſimo quadrageſimoſexto.

a Beda de Geſtis Angl. lib. 1. c. 13.

II. Quod autem ad eiuſdem Boetij tertium Conſulis de Trinitate ad Symmachum elucubrationem pertinet: præſtare conſueuit hæc ingenium feraciſſimum Theologis quoque inſtitutionibus non leuiter quidem tinctum, ſed apprime imbutum occaſione emergentium diſputationum, quæ his temporibus crebræ erant. Cum & blaterantibus inſipientibus quibuſdam ſciolis, & de ſacris dogmatibus magno periculo iiſdem inſcijs diſputantibus, idem Boetius aduerſus errorem Neſtorij & Eutychetis diſertum commentarium ſcripſit de duabus naturis & vna perſona Chriſti, in quo ſicut in eius tractatio ſe præfefert Theologũ diſertiſſimum, ita & in fine operis (qualem decet eſſe Eccleſiaſticum tractatorem) ſe exhibet modeſtiſſimum, dum hæc perorat, quæ vt memoria digna ſpectanda proponimus:

B III. Hæc ſunt, inquit, quæ ad te de fidei mei credulitate ſcripſi. Qua in re ſi quid perperam dictum eſt; non ita ſum amator mei, vt ea quæ ſemel effuderim, meliori ſententiæ anteferre contendam. Si enim nihil eſt ex nobis boni: nihil eſt quod in noſtris ſententijs amare debeamus. Quod ſi ex illo cuncta ſunt bona, qui ſolus eſt bonus: illud potius bonum eſſe credendum eſt, quod illa incommutabilis bonitas atque omnium bonorum cauſa præſcribit.] ita quidem ipſe, Deo accepta ferens omnium auctori, quæcumque aduerſus hæreticos fuerit ſcribendo conatus; ex quo ſententiam Domini ita dicentis intelligas [b]: Qui quærit gloriam eius qui miſit eum, hic verax eſt.] & [c]: Qui ex ſemetipſo loquitur, mendax eſt.] Sunt hæc plane ſymbola, quibus a Deo miſſos, & qui a Deo inſpirati loquuntur, intelligas, cognoſcasq. legitimos verbi Dei diſpenſatores, a quibus [d] potiſſimum illud exigitur, vt fidelis quis inveniatur. Adiecit iiſdem ferme temporibus in eodem argumento verſatus, Vtrum Pater & Filius & Spiritus ſanctus de Diuinitate ſubſtantialiter prædicentur.] inſcripſit enim hoc titulo perbreue opuſculum ad Ioannem Eccleſiæ Romanæ diaconum, fortaſſe illum, qui Hormiſdæ in ſede ſucceſſit. At de Boetio Conſule hactenus, quem parum nobis fuit oſtendiſſe Conſulari purpura illuſtratum, niſi ex patrocinio Catholicæ fidei maC ioribus exhibuiſſemus ſplendoribus auctum. Sed iam ſub tanto Conſule res anni huius geſtas narrare aggrediamur.

b Ioan. 7.
c Ioan. 8.
d 1. Cor. 4.

IV. Hoc eodem anno, Traſamundus Rex Vuandalorum in Africa, cũ regnaſſet (vt ait Procopius [e]) annos vigintiſeptem & amplius menſes quatuor (vt addit Iſidorus [f]) ex hac vita deceſſit, inſtar Antiochi, deſperatione rerum bellicarum ſiniſtre cedentium nimium afflictatus. Iuſto namq. Dei iudicio factum eſt, vt pulſis, relegatiſq. omnibus Orthodoxis Epiſcopis, ipſe dire infeſtaretur a Mauris, ab iiſdemq. longe imparibus numero vinceretur: quod cum paulo ante eius obitum accidiſſe Procopius tradat, hic nos opportune pergratam ab ipſo ſcriptam recenſeamus hiſtoriã: ait enim [g]:

Traſamundus Rex moritur.
e Procop de bello Vuand. lib. 1.
f Iſidor. in Chr. Vuandal.
g Procop. de bello Vuand. lib. 1.

V. Sub hoc item Vuandali magnum a Maurufijs (*ita nominat Mauros*) incommodum accepere, quale numquam antea contigit. Cabaon Præfectus quidam apud Tripolim erat bello exercitatus & animo vafer: vbi audiſſet ſe a Vuandalis bello peti, talia commentus eſt. Primum ſubditos iuſſit ab omni iniuſtitia & cibis lautioribus, præterea a mulierum concubitu abſtinere; geminum quoque vallum conſtitui, in altero vt ipſe cum exercitu omni virorum eſſet, in altero mulieres concluD ſit pœna mortis appoſita, ſi quis ad id accederet.] hæc auctor de homine, quem quidem haud librorum ſacrorum Chriſtianæ religionis expertem fuiſſe, ſignificare videtur, dum iuſtitia, ieiunio, ac caſtitate hoſtes vincendos eſſe haud fruſtra putauit. Sed audi de Mauro maiora, ex quibus magis admiraberis animi eius in recte iudicando lumen diuinitus impertitum. pergit enim Procopius:

Ieiunio & caſtitate vinci hoſtes.

VI. Poſt hæc certos ante mittit exploratores cum his mandatis: Quam primum Vuandali exercitum mouerint, ſi aliquod templum ex his quæ Chriſtiani honorant, profanauerint; vbi ſtatim inde diſceſſerint, contraria illis agant, templum videlicet purgando.] Fuit enim in more Vuandalis Arianis, vt Orthodoxorum eccleſias omni contumeliarum genere afficerent, ac penitus profanarent: quod Deo ſummopere diſplicere, homo etiam non Chriſtianus, Chriſtianarum tamen rerũ haud otioſus inſpector, conſiderans, prudens illud ſcitumq. conſilium iniji: Hoc enim (pergit auctor) non ab re dicebat, vt Deum, quem Chriſtiani colunt, veneraretur: Nam ſi (aiebat) vt fertur, pius erit: par eſt vt iniquos ac ei contumeliam inferentes plectat, famulantibus vero præſto ſit.] Audiant hæc Nouatores ſacratum ædium profanatores, demolitores, & incenſores: & ex E euentu rerum Dei iudicio interpoſito, velint, nolint, probent neceſſe eſt ſententiam hominis barbari, vt paueſcant quod deſuper imminet in ſacrilegos venturum iudicium. Sed pergit Procopius:

Cabaonis ſcita conſilia.

VII. Igitur exploratores vbi ad Vuandalos venerunt, eoſq. Tripolim cum exercitu petere conſpexerunt, ſecuti ſunt & ipſi ſimili habitu ac ſpecie. Vuandali prima die in templis Chriſtianorum ſe cũ equis & alijs animalibus locant, nullum more ipſorum in Deum eiuſq. habitationem probrum prætermittentes: ſacerdoteſq. & æditu os colaphis terga verberantes, more vilium ſeruorum ſibi miniſtrare cogebant.] erant hi ſacri Dei miniſtri, qui, relegatis ipſorum Epiſcopis, ſoli remaſerãt in eccleſijs ruri poſitis, vnicum ſolatium Catholicæ plebis; in quos Vuandali omne genus improperij exercebant. At exploratores (ſubdit Procopius) vbi diſcedentes vidiſſent, mãdata Cabaonis protinus exequebantur; templa purgant, ſtercuſq. ac ſi quid aliud immundum a gente turpiſſima relictum educunt, odorem incendunt; ſacerdotes ab eis ludibrio habitos adorant; argentum pauperibus præbent, qui pro templis rogantes conſiſtebant. Sic igitur toto itinere Vuandalos ſecuti,

Vincuntur pietate Vuandali.

quæ illi profanabant, ipſi continuo ſedulitate ac omni pietate reſarciebant. A

VIII. Vbi vero Cabaon hoc accepit, e veſtigio exercitũ in occurſum educit, ſepijtq. vallo, camelis circa pro muro diſpoſitis, ex eiſq. duodecim in fronte collocauit: pueros autem ac feminas, omnemq. imbellem turbam ſimul cum theſauro in medio ponit: fortiſſimos quoſq. ad camelorũ pedes cum

Vuandali a Mauris victi. ſcutis conſtituit. Sic itaq. collocatis Afris, Vuandali ancipites, quanam aggredi eos oporteret: non enim erant neq. iaculatores, neq. ſagittarij, neque etiam pedites qui in pugnam procederent, ſed tantum equites omnes, haſtis plurimum ac enſibus vtẽtes, quibus nullo modo eminus aduerſarios nocere poterant: præterea equi a camelorum aſpectu perterrefacti, progredi non audebant. Quapropter magna ipſorum ſtrages, frequentibus ab hoſte ſagittis irruentibus, facta eſt. hæc igitur Traſamundus ab Afris paſſus, paulo poſt deceſſit Rex annis vigintiſeptem.] hucuſque Procopius.

a Euagr. lib. 4. c. 15. Scribit eadem Euagrius [a], additq. Vuandalos adeo fuiſſe bello iſto exagitatos, vt ex ingentis numeri exercitu perpauci admodum ad propria reuerterint: quo præclaro & memorabili exemplo

b Pſal. 9. demonſtratum eſt, quid pietas poſſit in bello, quantumve impietas obſit. & quod eſt in Pſalmo [b]: Cognoſcetur Deus iudicia faciens.] cum vel ex hoc tam perſpicuo argumento Orthodoxa Eccle-

c Iſai. 26. ſia & in ea habitans Deus intelligatur: vt ſecundum illud Iſaiæ Prophetæ contingat [c]: Cum feceris iudicia tua in terra, iuſtitiam diſcent habitatores Orbis.] tanta vero accepta clade, impium Regem mærore nimio affectum interijſſe, iam diximus. B

IX. *Hilderic⁹ Rex Vuandalorũ.* Defuncto Traſamundo Vuandalorum Rege, regno potitur Hildericus filius Hunerici ex filia Valentiniani Imperatoris genitus, vt Iſidorus eſt auctor, qui ait: Iſte ſacramento a prædeceſſore ſuo Traſamundo fuerat obſtrictus, ne Catholicis in regno ſuo eccleſias aperiret, aut priuilegia reſtitueret: qui priuſquam regnaret, ne religionem ſacramenti violaret, præcepit ſacerdotes Catholicos ab exilio reduci, & eccleſias aperiri.] hæc Iſidorus. Sic igitur antequam Hildericus regni adminiſtrationem ſuſciperet, omnes Epiſcopi exules in Sardinia & alibi ab exilio liberi in Africam rediere: de qua Epiſcoporum reſtitutione hæc Anaſtaſius in Hormiſda: Huius temporibus, Epiſco-

* ſeptuagintaquatuor patus in Africã reuocatus eſt poſt annos vigintiſeptem [*], qui ab hæreticis fuerat exterminatus.]

Bonifaci⁹ creatur Epiſc. Carthag. ita plane deprauatus in codice numerus reſtituendus eſt: tot enim annis regnauit impius Traſamundus, qui eoſdem eiecerat ab Africana Eccleſia ſacerdotes. Simulac ergo ab Hilderico licentia illa fuit impartita: continuo plebs Catholica cum clero qui Carthagine repertus eſt, vno conſenſu, ſummaq. concordia Carthaginenſem Epiſcopum Bonifacium creauerunt; quem ſoluti ab exilio C Epiſcopi Carthaginem redeuntes, magno gaudio conſidentem in cathedra Primatem totius Africæ ſalutarunt. At quod ad reditum ſpectat Epiſcoporum; quos dolentes ac vinctos deportatos in

d Vit. S. Fulgent. apud Sur. tom. 1. die 1. Ianuar. inſulam vidimus, eoſdem victores cum gaudio remeantes pariter conſequamur: hæc autẽ quomodo ſe habuerint, Acta ſancti Fulgentii felicius explicant verbis iſtis [d]:

X. *Reditus exulum Epiſcoporum Carthaginem.* Vt enim eſt dictatio ipſa finita, *nempe ſeptem libri aduerſus ſcripta Fauſti Regienſis de gratia Dei, de quibus (vt vidimus ex epiſtolis Hormiſdę & Poſſeſſoris anno ſuperiori) controuerſia Conſtantinopoli mota erat, atque ad Hormiſdam Romam delata,* protinus eſt lõgiſſimæ captiuitatis catena diſrupta. Mors enim Traſamundi Regis, & mirabilis bonitas Hilderici regnare incipientis, Eccleſiæ Catholicæ per Africã reſtitutæ libertatem reſtituens, Carthaginenſi plebi propriũ donauit Antiſtitẽ, cunctiſq. in locis ordinationes Pontificũ fieri clementiſſima auctoritate mandauit.] hæc auctor, q agens de reditu omniũ Epiſcoporũ, S. Fulgentij tñ præcipue eſt aſſectatus veſtigia, vtpote ipſius diſcipulus: eiuſq. cũ alijs collegis Epiſcopis reuerſionem Carthaginem, triumphi inſtar, ita deſcribit:

XI. *S. Fulgentius quanta exceptus gloria.* Beatus igitur Fulgentius, poſtquam ſapienter expugnauit Pelagianos, lætificatos meruit videre Catholicos. Inde ſecundum quod per eum Spiritus ſanctus prædixerat, reuerſus eſt Carthaginẽ D cum omnibus conſacerdotibus, vnde ſolus exierat. Inuenit lætos, quos reliquerat mæſtos: inuenit nimia exultatione feruentes, quos reliquerat perſecutionis violentiam ſufferentes: inuenit habere ſpiritualem patrem; quos reliquerat dolentes Eccleſiam matrem: inuenit expectantes ſe cum gaudio, quos reliquerat gementes cum tædio. Tanta enim fuit deuotio Carthaginenſium ciuium beatum Fulgentium reuiſere cupientium: ſic vniuerſus populus expectabat ardenter, quem viderat in conſpectu ſuo pugnaſſe viriliter, vt alijs Epiſcopis ante ipſum deſcendentibus, ſilens multitudo ſuper littus ſtaret, oculis, & mentibus inter omnes Epiſcopos beatum Fulgentium, quem familiariter nouerat, quærens, & a cunctis nauibus beatum Fulgentium expetens.

XII. Vbi vero facies apparuit, immenſus naſcitur clamor, altercantibus omnibus, quis primo ſalutaret agnoſcendus, quis benedicenti caput ſupponeret, quis extremis vel ſaltem digitis mereretur tangere gradientem, quis videre vel oculis procul ſtantem. Reſonabat diuina laus in omnibus linguis. Ad ſancti quippe Agilei baſilicam ſequens populus, & populus præcedens, confeſſorum beatorum triumphum nobilem celebrabat. Multitudo enim maxima populi beatum Fulgentium, quẽ plus ceteris honorabat, concurrens alacriter comprimebat: donec cauta quorumdam Chriſtia- E norum prouiſio rotam in circuitu faciens, æſtuanti liberum præberet iter in medio tranſeunti.

XIII. *Carthaginenſium obſequia erga S. Fulgentium.* Probare tamen adhuc Dominus cupiens virorum fidelium charitatem, copioſis imbribus ambulantes mirabiliter inũdauit. Et quis opera pietatis enarrare valeat abſque diſpendio veritatis? Immenſa pluuia neminem terruit, aut obſequium ſacerdoti glorioſo præbere prohibuit: immo potius, veluti benedictione cæleſti deſuper deſcendente, tantum fides nobilium creuit, vt planetis ſuper beatum Fulgentium gratanter expanſis, repellerent imbres, & nouum tabernaculi genus artificioſa charitate componerent, imitatores eorum effecti, qui prioribus temporibus Saluatori ſuper pullum aſinæ confidenti & Hieroſolymã venienti veſtimenta ſua (ſicut Euangelium lo-

e Matth. 21. quitur [e]) in via ſternebãt. Vix ergo appropinquante veſpere ſanctæ memoriæ Bonifacio Epiſcopo *Carthaginenſi* repræſentati, benedixerunt omnes & laudauerunt communiter Deum.] Quidni præ ceteris ſanctus Fulgentius fuit illis omnibus maioribus obſequijs frequentandus, qui præ ceteris (vt ſuperiori Annalium tomo dictum eſt) ſteterat aduerſus Vuandalorum Regem perſecu-

torem

A rem intrepidus,dictis ſcriptiſque in meditullio ipſius vrbis Carthaginenſis Principem exagitans
Arianum?ſed iſte fuit meritus de victoria adepta triumphus.Pergit vero auctor.

Tunc beatus Fulgentius per omnes vicos ciuitatis Carthaginenſis,vbicumq.tranſibat, mani XIV.
bus & oculis demonſtrabatur,laudibuſq.innumeris prædicabatur.Poſtquam autem cum gauden
tibus guadens,qui prius fleuerat cum flentibus,cunctorum deſideria ſatiauit;vale faciens fratrib.
egreſſus eſt de Carthagine,per omnes prolixi itineris vias gaudia maiora reperiens , in occurſum
ſuum populis vndiq.tendentibus cum lucernis & lampadibus & arborum frondibus.]erant obſe-
quia iſta lætitiæ ſigna,quibus & feſtos dies adornare Fideles conſueuerunt,vt alijs ſuperius exem
plis eſt demonſtratum.Sed addit auctor:Fauor & gloria ineffabilis beatum Fulgentium mirabili *Plurimum de*
ter in conſpectu omnium fecerant glorioſum.Per omnes Eccleſias tamquam proprius Epiſcopus *buit Fulgentio*
ſuſcipiebatur,& ſic de reditu eius omnis Bizacena prouincia velut plebs vna gaudebat.] memo- *Eccleſia Afri*
res omnes quantum deberent viro,qui in tanto naufragio Eccleſiæ Africanæ,velut alter rediuiuus *cana.*
comparens Auguſtinus,verbi prædicatione,ſcriptorũq.editione ora impiorum obſtruxerat , regiã
que potentiam reddiderat imbecillam,glorioſaq.confeſſione ac fidei profeſſione pro miraculo in
B ter hoſtes in ipſa Carthaginis vrbe Catholicam fidem fecerat tunc triumphare , cum omnes Epi-
ſcopi Africani vincti in exilio tenerentur.

At quid ipſe Fulgentius,cum tot tantiſq.ouationibus populorũ vbiq.ſuſceptus,& longiori via, XV.
longiori eſſet auctus vbiq.triumpho?non inflatur,ſed maiora inde hauſit virtutum emolumenta.
Nam audi eius diſcipulum ipſius veſtigia cominus affectantem:Quem,obſecro(inquit) gloriæ hu *Fulgentij hu-*
ius non extolleret magnitudo?beatum tamen Fulgentium ad maius humilitatis ſtudium prouoca *militatis di-*
uit.Veniens namq.cum gloria populari , dignitatem Pontificis priuilegio ſpecialis venerationis *gnũ exemplũ.*
accumulans,poſtquam cathedram ſedit,inter monachos adhuc habitare deſiderauit.Et ne videre
tur Abbatis Felicis aduentu ſuo minuere poteſtatem,imperandi monachis omnem ſibi ademit vo
luntarie facultatem,non ſuam,ſed alterius volens ipſe quoq.facere voluntatem.Et qui adhuc mo-
nachus diſpenſationem ſuſceperat fratrum , iam Epiſcopus dominari noluit in proprio monaſte-
rio:ſic ſolicite cauens,ne Felicem contriſtaret Abbatem,vt exhibens ſuperuenientibus hoſpitali-
tatem,ſi quando vel multiplicari panem,vel aliquid amplius exhiberi neceſſitas experiſſet,Abba-
tis primo Felicis conſilium requireret.]Ecce quales eſſe conſueuerunt magni ſanctæ Eccleſiæ pu-
C giles,nempe in prœlio fortes,in pace humiles;aduerſus hoſtes ante omnes,leonum inſtar, impetu
inſilire,inter fratres autem conuerſos in agnos humi cubare.Reliqua vero de Fulgentio ſuis locis
ſumus inferius redditurі.

Hæc autem peracta hoc tempore eſſe noſcuntur,ſecundum Anaſtaſium Bibliothecarium, ſub XVI.
Hormiſda ſanctiſſimo Papa. Ita plane Deus beatiſſimum Patrem hac etiam benedictione auxit, *Felicitates*
vt poſt reſtitutam Orientalem Eccleſiam Catholicæ communioni, Africanam quoq. longa per- *Hormiſdæ Pa*
ſecutione vexatam,atq.nouiſſime a Traſamundo Rege,omnibus eiectis Epiſcopis,proculcatam, *pæ.*
temporis ferme momento viderit liberatam,& priſtino ſplendori(vt licuit)reſtitutam. Sic igitur
his & alijs a Deo muneribus locupletatus , tandem ab eodem præmia de laboribus & coronas de
victorijs accepturus , ſequenti anno ad ſuperna eſt poſtea euocatus ; quaſi , ſenis Simeonis
inſtar,iam reſponſum a Domino accepiſſet, non viſurum ſe mortem, niſi videret Chriſtum Do-
mini,nempe diſſoluto ſchiſmate , Orientalem vnitam Eccleſiam , & Occidentalem in Africa,
ſublato perſecutore tyranno, in integrum reſtitutam : vt his viſis, licuerit ipſi ſacrum illud cy-
gneum cum eo occinere canticum [a]:Nunc dimittis ſeruum tuum, Domine,ſecundum verbum a Lucæ.
D tuum in pace:quia viderunt oculi mei ſalutare tuum,quod paraſti ante faciem omnium populorũ,
lumen ad reuelationem gentium]non Orientalium tantum & Occidentalium Africanarum , ſed
& aliarum,quas ipſe fortaſſe nec nomine nouerat,nationum;vt ex ijs quæ proxime dicturi ſumus,
intelliges.

Inter alia igitur plurima,quæ a Deo conſecutus eſt Hormiſda Pontifex beneficia, illud quidẽ XVII.
haud leuioris momenti cenſendum eſſe videtur,quod hoc ipſo anno copioſa Dei miſericordia fa- *De propagata*
ctum eſt,vt oues alias,quæ non erant ex hoc ouili,reliquo vniuerſo gregi coniungeret,cum videli- *fide apud gen-*
cet barbaræ ac feræ gentes adhuc neſciæ ferre Chriſti iugum,experteſq.diuinæ legis, ſepultæ diu *tes.*
erroribus,atq.offuſæ tenebris veræ religionis ignorantiæ,ad fidem Chriſtianam capeſſendam ac-
ceſſerint,venerintq.Conſtantinopolim ad Iuſtinum,quem ſcirent eſſe maxime pium Imperatorẽ.
Tot ſecum bona vexit reſtituta Catholica fides,quæ ſchiſmatis libera nexibus,iam arctis & angu-
ſtis ſuis neſciens contineri limitibus,ad externos longe poſitos Euangelium propagauit,&(quod
mirabilius fuit)nemine prædicante,dicẽre licet Apoſtolo Paulo [b]: Quomodo credent ei , quem b Rom.10.
non audierũt?Quomodo autem audient ſine prædicante?]ita quidem.Verum ſecundum eiuſdem
E Apoſtoli ſententiam [c]: Non prius quod eſt ſpirituale,ſed quod animale,deinde quod ſpirituale] c 1.Cor.15.
accidit,vt auidus terrenæ gloriæ Rex Lazorum,qui a maioribus dicti ſunt Colchi,iungi ſe cupiẽs
Romanorum Imperatori,obicem infidelitatis ſtuduerit remouere,probe ſciens nullis alijs quem-
piam arctioribus vinculis ſtringi poſſe,quam ſi religionis nexibus animus teligetur. At quonã pa
cto iſta ſe habuerint,ex priſcis auctoribus narrare aggrediamur.

Hoc ipſo igitur anno,qui numeratur quintus Iuſtini, præuio Rege ſuo, Lazorum populi ad XVIII.
Chriſtianã fidem conuerſionem contigiſſe,ex Theophane ſcribit auctor Miſcellæ,cum ait [a]: Quin a Miſcel lib.15.
to anno Imperij Iuſtini Zatus Rex Lazorum venit Byzantium ad Iuſtinum,& rogauit eũ, vt fie- *Rex Lazorum*
ret Chriſtianus,& ab eo appellaretur Imperator Lazorum.At Imperator grandi cum gaudio illo *cõuerſus ad fi-*
ſuſcepto,illuminauit eum,& filium appellauit. Profectus autem Lazorum Imperator a Iuſtino, *dem.*
portauit coronam & chlamydem Imperatoriam albam.

Quo comperto Cabades * Rex Perſarum ſignificauit Iuſtino dicens: Quia cũ amicitia & pax XIX.
ſit inter nos;quæ inimicorum ſunt,agis;& eos qui ſub poteſtate Perſarum erãt a ſæculo,aſſumis. * Cadabes

Qui reſcripſit ei: Nos nequaquam ſubiectos Imperio tuo aſſumpſimus, neque ſubuertimus: ſed a- A
ſcendens Zatus ad Imperia noſtra, procidens deprecatus eſt, vt a ſceleſto & pagano dogmate, im-
pijs ſacrificijs, & errore dæmonum liberaretur, & accederet ad Creatorem omnium Dominum, &
fieret Chriſtianus. Hunc nos baptizantes, abſoluimus ad propriam regionem. Ex tunc ergo fracta
* eſt amicitia inter Romanos & Perſas.] hæc ibi. habet eadem Zonaras [a] & Cedrenus [b], necnon
& Anaſtaſius Bibliothecarius in Chronico, ſed anno ſuperiori; Agathias vero ſub Iuſtiniano Im-
peratore id factum tradit: ideq. affirmat, hos quos Lazos dicimus appellatos fuiſſe populos, Cbol
cos antiquitus nominatos. Porro vt hæc ſub Iuſtino potius facta dicamus, præter maiorem nume-
rum teſtium, illud magnopere perſuadet, dum Procopius [c] ait, a Iuſtiniano Imperatore reſtaura
tam fuiſſe apud Lazos eccleſiam iam vetuſtate collabentem; vt plane certum ſit argumentum an
te Iuſtiniani tempora Lazos pietatis fuiſſe cultores.

* ſicta
a Zon. t. 3. par. Annal.
b Cedren. in Cõpend. hiſt.
c Procop. de ædif. Iuſt. Imp. orat. 3.

XX.
Lazorum Rex S. Danielis exemplo permotus.

Vnde autem Lazorum Regi in mentem venerit, abdicata idololatria, fieri Chriſtianũ; conii-
ci poteſt, quãdã ſemina pietatis in animo concepiſſe, cum (vt ſuperiori tomo dictum eſt) ſub Leo-
ne Imperatore Conſtantinopolim venit, atque eidem ab ipſo Leone Chriſtianæ religionis miracu
la in vno homine eius cultore fuere demonſtrata; cum videlicet oſtenſus ei fuerit magnus ille Da- B
niel ſuper columnam viuens, cognomento Stylita: quod veluti grande portentum idem magnifice
prædicans, inde receſſit propemodum Chriſtianus. Sed dubium alicui eſſe poteſt, an hic ille fuerit
Rex Lazorum tum iuuenis, modo ſenex: verum potius exiſtimamus (id teſtãte Agathia) fuiſſe eius
ſucceſſorem filium, qui paterna relatione tamquam radio lucis in tenebris illuſtratus, pedetentim
diuinæ gratiæ adminiculo ad Chriſtũ lucem [d] veram omnem hominem illuminantem aduenerit.

d Ioan. 1.

XXI.
e Procop. de bello Perſic. lib. 1.
De conatu Regis Perſarum cõtra Iberos.

Procopius [e] de Lazis atque eorum confinibus Iberis texens hiſtoriam, hæc de bello a Perſa
rum Rege hoc tempore excitato habet: Cabades autem quamuis maxime in fines Chriſtianorum
excurrere optaret: nullo modo potuit, caſu, quem iam referam, ſuperueniente. Iberi qui Aſiam in-
colunt, prope Caſpias habitant portas ad Boream pertinẽtes; ipſiſque ſiniſtrorſum terra Lazorũ,
dextrorſum autem ad Orientem Perſarum gentes ſunt. Is igitur populus & Chriſtianus eſt, do-
gmaque fidei præter omnes quos ſciamus, obſeruat: ſubditi Regi Perſarum ſunt. Hos Cabades
ad fidem deſerendam compellere conatus, Regi eorum Gurgeni cum alia mandauit ex ſuorum
fieri conſuetudine, tum mortuos terræ minime conderent, ſed auibus canibuſque Perſarum mo-
re proijcerent. Quapropter Gurgenes ad Iuſtinum Imperatorem confugit, eius implorando fi- C
dem, ne Iberos a Perſis Romæ tiri perditum ſinãt. Ille vero alacriter re ſuſcepta, Probum Anaſta
ſij Principis ſororis filium virum Patricium ad Boſphorum miſit, vt Hunnorum exercitum ad pręſ
ſtandum auxilium Iberis induceret. Eſt enim Boſphorus ciuitas maritima ſiniſtrorſum Euxinum
pontum nauiganti, hinc Cherſoneſus iter dierum viginti diſtans, in quorum medio Hunni cuncta
poſſident. Boſphoritæ iamdudum liberi incolunt, ac Iuſtino nuper ſeſe commiſere.] quomodo au-
tem Iuſtinus Imperator has gentes a Perſis defendere curauerit, idem Procopius pluribus narrat.
Sed hæc nobis ſatis ad intelligendum omnia dextere ceſſiſſe Principi Orthodoxo, cuius ſe fidei ex
terni populi committerent, & fidem Chriſtianam ab eodem Gentiles quærerent, quem ſciebant
Deo eſſe fidelem.

XXII.
De Homeritis in Chriſtũ credentibus.

Iam vero ex Iberis atque Lazis ad Homeritas peregrinans ducatur oratio: penes quos a tem-
poribus Conſtantij Auguſti coaleſcere Eccleſia cœpit, vt ſuo loco pluribus dictum eſt. quorum ſi
quis antiquiora tempora repetat, eos ipſos eſſe reperiet, ex quibus Regina Saba progreſſa eſt au-
dire ſapientiam Salomonis: ex ijs etiam ſub primordijs naſcentis Chriſti Eccleſiæ veniſſe eunu-
chum Candacis Reginæ Aethiopum in Iudęam venerari templum, & redijſſe effectum iam ipſum D
Chriſti templum per ſacrum baptiſma. Quorum populorum etſi cetera obſcura, clariſſima tamen
ſunt & cæleſti luce micantia, quæ apud eos ab hoc anno quinto Iuſtini Imperatoris illic cępta ſunt
agi, & quomodo a Iudæis ibidem dominantibus Eccleſia illa dire vexari cœpit, & in ea perſecutio
ne complures coronam ſunt conſecuti martyrij, ab auctore quidem integerrimæ fidei, eiuſq. tem-
poris ſcriptis prodita, ſed poſtea alterius nomine edita, nempe Metaphraſtis, qui in his nullã prę-
terea nauauit operam, quam vt exſcriberet, & in tomum a ſe collectum vitarum Sanctorum inſer
ret. Aſtipulantur abſque dubitatione rerum geſtarum certæ veritati Græci auctores, Zonaras, Ce-
drenus, Nicephorus, atq. alij. Illuſtretur igitur, ſicut & ceteri, præſens tomus nobili purpura tincta
ſanguine martyrum; & pretioſiora includat dona, quam illa quæ attulit Regina Saba ad Salomo-
nem. Narratio fructuoſa eo accedet gratior, quo veritati intelliges in omnibus conſentire. Demo
remur in his libenter, & videamus vno eodemque coaleſcere vbique Spiritu ſanctam Eccleſiam, &
ſicuti vna viuunt anima omnia vnius corporis membra, ita vnum eumdemq. Deum ſe omnia in
omnibus ſolitum exhibere. Erit plane, vt horum egregie factorum inſpecta pulchritudine, quis iu-
re deploret quæ præteritis temporibus in eadem Eccleſia memoria digna facta creduntur vel ſilẽ E
tio prætermiſſa, vel iniuria temporum perdita. Sed ipſam hic referre hiſtoriam aggrediamur, quæ
ſic ſe habet [f]:

f Apud Sur. die 24. Octobr. t. 5.

XXIII.
Eleſbaan Chriſtianus Rex Aethiopum.
Dunaan hebræus Homeritarum Rex inimiciſſim. Chriſtianorum.

Inſtabat iam quintus annus ex quo Iuſtinus acceperat ſceptra Romani Imperij: quo quidem
tempore imperabat etiam Aethiopibus Eleſbaan, vir qui propter pietatem & iuſtitiam apud om-
nes maximum nomen fuit conſecutus, in ciuitate autem Auxum e Regiam conſtruxerat. Ditio-
ne tenebat Arabiam Felicem, quæ olim quidem Saba, nunc autẽ vocatur Homeritis, Dunaan He-
bræus, vir impius & Chriſtianorum generi inimiciſſimus; qui etiam omnes qui erant in ſua po-
teſtate, habebat circumciſos, partim quidem Iudaicam ſequentes ſuperſtitionem, partim autem
plane Gentiles Soli & Lunæ ſacrificantes & dæmonibus, quos etiam more gentis honorabant fa-
nis & columnis. Porro autem ab Eleſbaan odio habebatur Hebræus; quod omnibus fere qui
ſunt ſub cælo Chriſtum Deum prædicantibus & verum Dei Filium, & nobis factum carne ſimi-
lem, ipſe eum vilipendens inficiabatur hæc omnia, velans & adumbrans ſuorum maiorũ ſcelus,

Digitized by Google

A quod in cruce admiſerant: adeo vt Rex pius ſæpe cum eo bello congreſſus, vi fuderit atq. fugarit, & tributum pendere coegerit.

Verum ille quidem non ſtans pactis conuentis, inſurrexit contra Regem Elesbaan: Elesbaan XXIV. aũt eum rurſus valido adortus exercitu, fortiter expugnauit & in fugam conuertit. Deniq. ad illũ cauẽdum relicto exercitu, in ſuam rediit ditionem. Interim non poterat Hebræus quieſcere: ſed vt acceptæ cladis deleret ignominiam, cum ſuos collegiſſet, & eos qui erant in præſidio inuaſiſſet, omnes bello perdidit; & iuſſit omnes qui inueniebantur Chriſtum eſſe Deum confitentes, citra vllam interire miſericordiam. Nullus autem fuit ex iis qui erant ſub ipſo Chriſtianis, qui ſe non huic impio edicto ſubmiſerit, illius animi reformidans iniuriam.] deditionem quidem facientes, verũ nequaquam impietatem ſectantes, ſed pro fide Chriſtiana tuenda mortem oppetentes, vt quæ paulo inferius dicentur oſtendunt. Sed pergit auctor:

Quædam tamen ciuitas frequens populo ſita in Humeritide, quæ vocatur Nagran, cum iã lon XXV. go abhinc tempore veniſſet ad agnitionem veritatis, & pietatem ſuſcepiſſet, nempe ex quo Con- *Nagran ciuitas Chriſtianã ſuſcepit fidem.* ſtantinus Magni Cõſtantini filius ad Sabæos, qui nunc vocantur Homeritæ, orti vero ſunt ex Cæ- B tura Abrahæ, miſit legatos: & Rege illius gentis muneribus ſibi conciliato, ædificauit hac in ciuitate eccleſias: & quemdam virum pium, qui ad vitam declinabat monaſticam, & mortalibus & actiuis virtutibus erat magnus, atq. adeo omnibus ſui temporis ſuperior, miſit, vt præeſſet iis qui ad veram acceſſerant religionem. Quo quidem tempore, Iudæis reſiſtentibus, & barbaro ſuadentibus ne tam facile hoſpitem admitteret in ciuitatem, neq. circa res diuinas aliquid innouaret, niſi prius vir religioſus aliquod ſignum oſtenderet (quomodo ſolent iſti petere, vt qui ſint increduli) quod quidem ſi præſtiterit, tunc ei concederet ingreſſum in ciuitatem.

Ille diuinis fretus promiſſis, quod ſigna [a] ſequerentur eos qui crediderint, annuit citra vllã XXVI. [a] Marc. 16. dubitationem, & eorum quæ petebantur miraculorum magnam oſtendit operationem. Ab eo autem tempore ciuitas Dominum pure colens, & Orthodoxa diuinorum Patrum ſequens dogmata perſeuerabat, ſi quid erat mali, repellere, & alienam effugere religionem, adeo vt ne ſineret quidem eam ad aures peruenire. Inuidens ergo malignus, totum (quantus erat) ſubiens Hebræum, eũ armat aduerſus ciuitatem, partim quidem opinans fore vt id eſſet moleſtum pio Regi Aethiopum, partim autem eo ſpectans, vt in Chriſtum ſuam expleret inſaniam, & genus Chriſtianorum omni C no euerteret.

Itaque venit validum ducens exercitum: & cum circumcirca eſſet caſtramẽtatus, valloque & XXVII. *Dunaan obſidet Nagran ciuitatem.* foſſa omnia circumdediſſet, obſedit Nagran, minitans ſe illam expugnaturum, & omnes qui in ipſa erant interempturum, niſi cruce Domini a ciuibus in excelſo poſita, quam execrationis ſignum (proh dolor!) ſtultus vocabat, ad nihilum redacta, deinde Chriſtum quoque negaſſent, qui fuerat in ea ſuſpenſus.] Vides vbique gentium in vniuerſa Eccleſia laudabilem illum ſemper viguiſſe morem, vt cruces a Fidelibus colendæ in ſublimi loco cunctis perſpicuæ ponerentur? Sed pergit auctor: Quod quidem eo conſilio faciebat, vt cum eos illo, quod inde veniebat, præſidio nudaſſet, hoc tam valido deſtitutos auxilio inuaderet. Quidam ergo execrãdi illius Regis ſatellites in orbẽ obeuntes ciuitatem, cædem vociferabantur: Et ſi parerent quidem, dicebant fore vt dona & honores conſequerentur: ſin autem non parerent, & Galilæo animum adhiberent, pro monarchia inducentes multorum principatum, igni & gladio traderentur. Porro autem ipſe quoq. Dunaan execrãda & audaci lingua his falſa quædam addebat, & iactanter dicebat: Nullam potuit Ieſus opem ferre Chriſtianis in mea poteſtate conſtitutis, quos omnes & ipſos illorũ ſacerdotes & monachos D gladio & igne prius conſumpſi, ne parcens quidem ſacris illorum templis: & nũc maximo coacto exercitu, nempe centum viginti millibus hominum, ad vos veni aut omnino perſuaſurus, aut perditurus.

Ciues autem: Videmus, dixerunt, o Rex, te linguæ multum indulgere, & attribuere imbecillitatem ei qui eſt ſolus Deus. Sed Rapſaces [b] dux exercitus Sennacherib non parum tibi dede- XXVIII. [b] 4. Reg. 19. *Quid Chriſtiani reſpõderint Iudæo.* rit exemplum: qui cum ipſe quoque aliquando in Deum magna loquentem & iactantem vibraſſet linguam, quot hominum millia perdiderit, & cum quanto dedecore receſſerit, pauci ſunt qui neſciant. Quod autem nos accuſas, quod multorum principatum & multos deos inducamus: nos qui multis abhinc ſæculis tamquam hereditatem a maioribus veram accepimus religionem, nec monarchia in arctum adducimus diuinitatem, nec abundantia perſonarum adducimus multorũ principatum; ſed vnam naturam citra diuiſionem in tres perſonas diuidentes, Patrem & Filiũ & Spiritum ſanctum confitemur. Filium vero ipſum, quem vos contumeliis inceſſitis, hominem eſſe factum, vt diuina prædixerunt reſponſa, & a veſtris maioribus actum fuiſſe in crucem propter ſalutem omnium, cum illi male ignoraſſent diſpenſationis diuinæ myſterium: & tertia die reſurre- E xiſſe a mortuis, & rurſum in cælum aſcendiſſe, & in altum ſublatum fuiſſe ad ſuum Patrem, & credimus & prædicamus.

Non ſuſtinentes autem hos ſacros audire ſermones aures profanæ, ad facta ſe contulerunt. XXIX. *Dolo deditionem ciuitatis tẽtat Dunaã.* Itaque ad obſidendam Rex conuerſus ciuitatem, aduerſus eam mouebat omnes machinas, omnes exitus diligenter cuſtodiens & muniens; & putans fore, vt multorum dierum fames eos in ſuam redigeret poteſtatem. Et cum collegiſſet omnes Chriſtianos qui erant in agris & ſuburbiis, alios quidem interemit, alios vero iis qui erant in eius ditione vendidit in ſeruitutem. Cum autem pii ciues ſe aduerſus omnia fortiter defenderent, & tempus quod terebatur, tyranno ſpem reddidiſſet valde exilem: ſtatuit dolo capere ciuitatem. Itaque petit vt ei liceret ingredi ciuitatem, videlicet vt ſciret ea quæ ibi erant, prius terribili prolato iureiurando, & iis quæ dicebantur, interpoſito ipſo legis Deo, ſe nihil eis eſſe facturum præter ea quæ conſueuerant, neque coacturum vt patriam abiurarent religionem, neque aliquod aliud malum magnum aut paruum eis eſſe facturum, ſed ſolum ea viſurum quæ ſunt in ciuitate, & annuum tributum accepturum quod

prius dabatur;deinde autem ſe illinc ſtatim exceſſurum. A

XXX. *Ingreditur Dunaan Nagran ciuitatem.*

Hæc cum dixiſſet,& pacta conuenta inijſſet,& poſtremum iuraſſet iuſiurandum:perſuadet ijs
qui ſunt in ciuitate,cum Deo vniuerſorum permiſiſſent,qui eſt teſtis ſacramenti,& hoc ſolum di
xiſſent:Regibus non cedere didicimus.Quod ſi tu ſecus ſtatueris facere quam nobis dixiſti;Deus,
qui eſt ſpectator iuriſiurandi,id omnino vlciſcetur,neq.diu differet vindictam.Nobis autem,dice
bant,o Chriſte Saluator & Fili Dei & Deus,pro te vel omnibus priuari facultatibus atq.adeo ipſa
vita,non eſt leue lucrum.Abſit autem vt tuum nomen negemus,vt eſt impiorum inſtitutum: nec
ſi tale quid fecerimus,nos o Sol aſpicias.Quæ ſimulatque dixiſſent,totas portas aperiunt, & intra
ipſam ciuitatem,tamquam lupum in ſtabulum,malum Regem admittunt.Ille autem cum & figu
ram & ſitũ & illam ciuitatis laudaſſet frequẽtiam & ciuium quoq.ſplendorem,egreſſus eſt,in eos
qui habitabant ciuitatem grauia verſans(vt indicauit exitus)iuſiurandum & pacta conuenta, &
quæcumque alia eis præbuit ad fidem faciendam,eſſe exiſtimans puerilem deceptionem.

XXXI. *Danaã vinculis arctat nobiles ciuitatis.*

Cum autem iam ſe pararet ad eos euertendos,vocat extra ciuitatem . Aderant vero quicumq.
erant inſignes opibus & gloria:præ ceteris autem is qui & canitie & ſapientia & morum modeſtia
erat præſtantiſſimus,diuinus inquam Arethas,cui ipſi quoq.fuerat commiſſum regimen ciuitatis. B
Omnes igitur commendabant,extollebant,laudibuſq. celebrabant,& omnem honorem tribue-
bant ei qui videbatur eſſe ſeruator & Rex. Ille autem ſibi culpæ dandum eſſe tribuens quod dif-
ferret cerni malus,non amplius expectans,aperit quod intus latebat Dunaan . Et iuſſit protinus
omnes cuſtodiri in vinculis:deinde etiam priuauit facultatibus,& rogauit,vbinam eſſet Paulus eo
rum Epiſcopus.

XXXII. *Sacerdotes, monachi, & virgines comburuntur.*

Cum autem iam duobus ante annis eum intellexiſſet eſſe mortuum;non habens in quem iram
immitteret,contendit ad puluerem,& iuſſit ſepulchrum effodere,& illius corpus comburentes in
aerem ventilare.Aliud quoq.excogitat furioſa anima,nec eam capit ſatietas aliquid moliendi ad-
uerſus Chriſtianos:ſed iubet accendi rogum,qui multa aleretur materia:& ſtatim ciuitatis & eius
quæ eſt circum circa regionis ſacerdotes & monachos & Deo conſecratas virgines,quinetiam fe-
minas quæ vitam degerant monaſticam,omnes ſimul in eum inijci:iij enim,inquit,ſunt plane cau-
ſa aliorum interitus,perſuadentes Crucifixum colere tamquam Deum.

XXXIII. *Ciues & Arethas tentãtur.*

Ad hæc,perinde ac non ſufficeret quod factum fuerat, ad eius incomparabilem oſtendendam
improbitatem,vt alios quoq.ſibi ſubigeret,vehementer contendit:& iuſſit præcones obire ciuita- C
tem & regionem,proclamantes,vt Chriſtum negarent,& viuerent Iudaice,eademq.quæ Rex ſen-
tientes.Porro autem ipſe quoq.Rex Arethæ ſimilia conſulebat, quod ipſi quoq. norunt Romani,
illius maiores in crucem egiſſe hominem.Quomodo enim,dicebat,fuiſſet flagris cæſus Deus, qui
eſt natura incorporeus?Quomodo autem mortem adeo turpem & ignominioſam natura guſta-
uerit immortalis?Alioqui autem multi quoq.ex Romanis,qui ſunt apud vos,iactantes ſe Neſtoriũ
habere magiſtrum,ipſi quoq.rurſus dicunt,ſe non vt Deum,ſed vt hominem & Prophetam quem-

Dunaan Apoſtata in Chriſtum Blaſphemia.

dam oportere Chriſtum honorare.Quæ niſi vera eſſent,nec ego ad tantam proceſſiſſem inſaniam,
vt ipſe negarem in Chriſtum fidem,& vos ad ſimilem vocarem negationem.]Vides Dunaan non
ſimpliciter fuiſſe Iudæum,ſed ex Chriſtiano apoſtatam deſciuiſſe iã antea ad Iudæos . Sed pergit:
Quomodo enim qui legem quidem tueor,& patrios mores & ritus valde amplector, repello autẽ
quicquid fuerit noui,& ideo Ieſum quoq.odio habeo hominem,qui diuinitatem ſibi impudenter
attribuit.Neq.enim Soli & Lunæ,neq.alijs rebus creatis,neq.dijs Gentium rogo vos cultum tri-
buere(abſit vt ſim adeo emotæ mentis)ſed Deo ſoli,qui omnia producit, & eſt pater rerum gene-
ratarum,qui cum ſit impatibilis & expers materiæ,generare neſcit patibiliter. D

XXXIV. *Confeſſio Arethæ & ſociorum.*

Cui generoſus Arethas cum ſocijs:Cur hæc dixiſti,o Rex?Neq.enim dicimus Deum gignere
patibiliter,ſed impatibiliter,vt mens ſermonem gignit.Illum autem aſſerimus noſtræ naturæ mo-
tum miſericordia viſiſſe Filium,ad hominum inquam beneficium , adeo vt carnem acceperit ex
puella virgine,& per omnia nobis ſimilis factus ſit abſq.peccato, & omnia impleuerit quæ de ipſo
a Prophetis multis ante annis dicta ſunt;quæ quidem tu quoq.ſcis,qui legiſti illorum libros:qui et
ſæpe per miracula,quæ ſunt ſupra hominem,ipſam oſtendit diuinitatem, & ſe ſuſcepiſſe carnẽ nõ
eſt inficiatus.Quid opus eſt pluribus?Nos cum & Deum & Dei Filium confitemur,& pro vniuer
ſa reſpondemus ciuitate,& alijs Chriſtianis qui ſunt nobis ſubiecti:neq.vllum eſt genus tormenti,
quod non propter ipſum parati ſimus pati.Quis enim nos ſeparauerit a charitate Chriſti? Nihil
autem rei nobis eſt cum Neſtorio,vel cum alijs qui eo morbo quo ipſe laborant:qui hominem , q
citra diuiſionem & per hypoſtaſin vnitus eſt Deo Verbo,ſumma impudentia diuellentes a Verbi
diuina hypoſtaſi, per ſe conſiſtentem & ſolum hominem auſi ſunt dicere Verbum,quod in carne
apparuit.Qui etiam,vt merebantur,a diuinis Patribus eiecti ſunt e catalogo Orthodoxorum, &
ſunt in æternum traditi anathemati.Sed non prætermitteret(hoc certo ſcias) qui maledictus a te E
appetitur Dominus,quin eueſtigio pœnas ſumat tuorum audacium cœptorum , cum alterius in-
quam tuæ blaſphemiæ,tum iuriſiurandi,quod a te fuit conculcatum & euerſum,o in primis impie
& ſcelerate.

XXXV. *Ingẽns multitudo martyrũ.*

Ille autem cum eorum loquendi libertatem partim ſuſtinuiſſet,maxime autem Arethæ ſapiẽ
tiam & alium omnem ſplendorem eſſet reueritus,benignis verbis eos cœpit lenire,eiſq.dona & ho
nores propoſuit,acrem ipſorum zelum in pietatem ſic refrigerare machinans . Poſtquam autem
vidit martyres omnino aures non præbere promiſſis,contra autem quam poterant clariſſima voce
clamare:Non te negamus,qui es vnus Trinitatis,o Verbum Dei & Chriſte:neq. enim irridemus
ſuſceptæ carnis diſpenſationem,neq.tuis,quas propter nos paſſus es,perpeſſionibus & cruci Iudai
cæ inſultamus.eos quidem vinctos adhuc detinuit;in aliam autem multitudinem,quæ collecta fue
rat ex omni genere & ætate,mortis tulit ſententiam.

XXXVI.

Vxoribus vero & liberis eorum qui detinebantur martyrum,ante oculos eorum adductis,pro
uocabat

Digitized by Google

Glorioſa confeſſio feminarum.

A uocabat ad Chriſti negationem, partim quidem minis, partim autem blandis verbis eas aggrediens, nonnumquam omne ſupplicij genus in eas intentans, liberorumq. & parentum & facultatum & ipſius quoque patriæ eas terrens amiſſione. Illæ autem dicebant: Omnibus, o Rex, quę a te offeruntur, ſiue ea ſint bona, ſiue aliter ſe habeant, lubenter hodie renunciantes, quæ a te maledictis inceſſitur Chriſti crucem extollimus; & qui in ipſa noſtram procurauit ſalutem, Chriſtum ſequimur. Eſſet enim a ratione alienum & nimis effeminatum, es nobis quidem alias quæ cum talibus viris cohabitarunt, qui mortem propter Chriſtum elegerunt, alias autem quæ virginitatem exercent, vt quę Chriſto ſint deſponſæ, non eſſe animo maſculo, & veſtram iram plane inconſideratam non noſtro ſuſtinere corpore.

XXXVII. Feminę Chriſtianæ iubētur occidi.

Rex autem: O feminæ, inquit, poſſum vos merito magnæ accuſare ſtultitiæ, quod hominis plani & præſtigiatoris, & qui violenta morte perijt, gratiam eligitis, & voluptatibus præſentib. ſpem, cuius incertus eſt exitus, præferre ſtatuiſtis. Quædam autem ex acrioribus matribus & monachis non ferentes Chriſti contumelias, vſæ ſunt in Regem verbis aſperioribus, eum ipſum, quem maledictis inceſſerat, Chriſtum vocantes ad vltionem. B Quod quidem ægre ferens Hebræus, in eas communiter pronunciat ſententiam, vt gladio feriantur. Licebat ergo videre mulieres ſanctas trahi crinibus, & ſic duci ad ſupplicium, vel potius ferti promptis & alacribus pedibus, & ſitire mortē propter Chriſtum.

XXXVIII. Laudabilis cōtentio inter feminas.

Magna vero erat & præclara inter eas contentio. Monachæ enim virgines nequaquā concedebant primas partes ijs quæ erant iunctæ matrimonio: Recordemini, dicentes, quod prius vobis ſumus propoſitæ & in templum ingreſſu, & in ſacramentorum participatione, & in ſtatione, & in ſeſſione: & ideo oportet nunc quoque nos ante vos & veſtros maritos conſequi martyrium. Martyrū autem vxores, quæ iam etiam vocabantur matres, nequaquam ferebant in præſentia habere ſecūdas partes. Infantes quoque balbutientes matres prætercurrebant, & ipſi quoq. carnificem prouocabant ad mortem: ſciebant enim alias quoque pueros fuiſſe Chriſto propter ipſum ſacras oblatas victimas. Sic beatæ illæ mortem præripientes, ijs qui videbant, magnam afferebant lamentationem: adeo vt Rex crudeliſſimus cum admiratione talem vocem emiſerit: Qualem omnibus fere hominibus errorem immiſit Galilæus! vt qui vel ipſam mortem contemnere perſuaſerit, & pro illo C perdere ſuas animas & corpora.

XXXIX. Vidua nobilis tentatur a tyranno.

Interim autem quædam quoque femina, quæ duas filias habebat, & primas partes inter eas quæ erant in ciuitate obtinebat, longeq. præſtabat alijs genere, diuitijs, gloria, & pulchritudine, atque in iuuenili ætate adhuc vidua relicta fuerat, inſectatur tyrannum. Ille autem ſtatim iubet ſuis miniſtris, vt eam ad ſe adducant cum honore & reuerentia, & ei efficiant commodum aditum. Illa vero etſi hoc modo adduceretur, ægre ferebat tamen ſe ab aliarum mulierum abeſſe martyrio. Tertio autem die poſt iuſſionem cum honore ad Regem adducitur cum filiabus. Ille vero placide eam intuens: Fama, inquit, annunciat te eſſe modeſtam, ornatam & prudētem; quinetiam ipſe vultus & aſpectus ferunt ijs quæ dicuntur teſtimonium: prætereа autem vulgo fertur, te quoque eſſe genere claram & abundare diuitijs, & tibi non deeſſe ſplendorem. Ne ergo quo modo ſtultæ, quas ego perdidi, ſuſtineas ipſa quoque Deum dicere eum, qui fuit crucifixus, fuit autem homo vorax & vini potator, amicuſq. publicanorum & peccatorum, & nec patrijs fuit contentus legibus: ſed tuæ nobilitati faciens conuenientia, renuncia quidem Nazareno, & velis nobiſcum ſentire, & ſimul cum Regina verſari in Regia: ſic enim viues deinceps liberius, & liberata a malis quæ oriuntur ex viduitate, magis poteris alijs opem ferre. Venit enim ad nos fama, ipſæ autem res quoque teſtantur, D quod cum magnas habeas diuitias, & plurimas facultates acceperis a maioribus, & ſint multi qui tibi ſeruiant, pudori tamen & virtuti omnibus poſtpoſitis, in nullius alterius viri ne in conſpectum quidem veniſti, niſi eius qui fuit tibi legitimo coniunctus matrimonio. Ne nunc ergo, ne nunc (hoc ego tibi conſulo) pulchritudinem tuam & iuuentutem & filiarum virginitatem lictorum manibus tradideris, quæ magis contumelia afficiunt, quam puniunt: ſed deſiſtens Crucifixo gloriam tribuere, & noſtris cedens legibus, & tibi & liberis proſpice quæ ſunt vtilia.

XL. Qua in tyrannum Sancta vidua.

Beata autem illa appoſite & erudite reſpondens: Cum eum, inquit, o Rex, quem oportet honorare, & qui tibi dedit potentiam & hanç purpuram & hoc diadema, immo vero ipſam quoque eſſentiam & vitam, tamquam Dei Filius & Deus, ingrato animo contemptum audaci lingua iniuria afficias, non times ne fulmen deiectum te comburat: & me honorare velis. Veſtrum ego honorem ſummam duco ignominiam. Ceſſa gladium in te ipſum impellere. Abſit autem, vt ego a tali lauder lingua, quæ ſe armauit contra Deum. Neque eo procedam amentiæ, vt verſer cum ijs qui Deo ſunt adeo inimici, & in peccatorum habitem tabernaculis.

XLI. Quid ad ſuas concines Chriſtiana Vidua.

Cum Rex hæc audiſſet, ira corde accenſus, aſpexit ad eos qui aderant: & cum dixiſſet: Quam E impudenter in nos egit hæc execranda muliercula: iubet eius capiti auferri tegumentum & eius filiarum, & ſic eas nudo capite, & promiſſa coma in caſtra duci per ignominiam. Egrediens ergo generoſa mulier, cum vidiſſet magnam feminarum multitudinem flentem & eiulantem, quod talis nobilitas afficeretur contumelia: illa eas ſeuere & magnifice intuens: Scio, inquit, o amicæ, quod propter nos dolorem accipitis, partim quidem fortaſſe propter naturę cognationem, partim autē quod indigna ac pudenda videat pati cum filiabus. Sed ne doleatis. Nos enim non ideo negauerimus Creatorem cæli & terræ: neque quæ ſunt ad tempus, æternis prætuletimus. Nam mihi quidem a maioribus per ſucceſſionem pietas & vera religio, & a Chriſto denominari, & eum noſſe Deū, tradita fuerunt in hereditatem, non mihi autem ſoli, ſed vniuerſæ quoque meæ cognationi. Propter quem ego complexa continentiam, viduitatem prætuli matrimonio; & ex facultatibus, quas habebam, plurimum diſtribui pauperibus. Sunt vero adhuc mihi magnæ diuitiæ in auro & argento, & magna multitudo ſeruorum: nolui autem, vt multæ aliæ mulieres ſolent, ad alium maritum intueri, etiam ſi cum multis caſibus & calamitatibus, quæ viduis euenire conſueuerunt, ſæpe ſum colluctata,

Digitized by Google

ctata,quod quidem vel ſolum ſufficit ad mollem adhue & tenerum animum incitandum ad ſecun- A
das nuptias.& fortaſſe nullus meam damnaſſet iuuentutem,quæ ipſum ad hoc habebat patronũ
a 1.Tim.5. diuinum Apoſtolum [a].

XLII. Sed hæc omnia paruifaciens,in hoc ſolum animum intendo,vt cum Chriſto ſim vna cum ſan-
ctis,quæ præceſſerunt,mulieribus & martyribus.Ego vobis iam ſecundo appareo: Nam prius in
matrimonio ſponſi qui erat ad tempus;nunc vero in nuptijs immortalis & alieni ab interitu , ad
quem feſtino,& cui immaculatam conſeruaui continentiam,me videtis.Filias quoque ipſi ſtudeo
deſponſare,vt quę earum hucuſque integram ad hoc virginitatem conſeruauerim.Hinc mihi ple-
nus eſt animus voluptate & bona ſpe.Rogo vos igitur,vt mihi potius congratulemini,neque tam
abiecto animo lamentemini,& mihi tranſmutetis feſtum in triſtitiam.

XLIII. Porro autem vobis quoque conſuluerim,vt vos vndique muniatis,& magnã adhibeatis cau-
tionem,ne vobis non aduertentibus,auferat fidei theſaurum qui eſt callidus ſuffurandi artifex, &
maximum hoc vobis damnum afferat,quod pertingit vſque ad ipſam animam. Iam vero quæcũ-
que hic eſtis mulieres Gentiles & Hebrææ(multæ enim,vt video,hic adeſtis ad ſpectaculum) vos
quoque depoſitis,Gentiles quidem,longis fabulis & nugis,& dijs qui ſunt ſolo nomine; Hebrææ B
autem,vmbra tandem & figuris & ænigmatibus,diſcite veritatem; & accedentes ad Verbum &
Deum,qui eſt vnus Trinitatis,per eius cultum illuminemini,& diuini baptiſmatis regenerationẽ:
neque ſic ſimul pereatis in veſtris impietatibus.

XLIV. Cum martyr hæc & alia plura diceret mulieribus,quidam ex ijs qui cum Rege ſentiebant, il
li hæc renunciarunt,& quod peruerteret multitudinem. Rex itaque,ea rurſus accerſita, ſimulans
manſuetudinem:Magna,inquit,vſus ſum in te patientia,hoc conſulto,& non inconſiderate faciẽs
propter benignitatem,vt fracta lacrymis,quæ propter te funduntur & propter filias,nobis pareas.
Illa autem:Quis me,inquit,o Rex,ſi tibi paruerim,liberabit ab igne,qui non poteſt extingui? Sic
dixit,& cælum ſtatim intuens: Abſit,inquit,o Rex immortalis,vt te negem,qui es ſolus vnigenitus
Dei Filius,& credam viro,qui te habuit contemptui,& nos decepit periurio.

XLV. Non ferens itaque Hebræus libertatem loquendi generoſæ feminæ,ſed depoſita ſcena & abla-
Martyrium ta fictione,torueq.eam & furioſe intuens:Audaciſſima inquit,mulier,ego tibi iam carnes diſcerpã
duarum Virgi ac diſcerabo,& inteſtina contrectabo:& ſi quid ex ijs fuerit reliquum, id apponam deuorandum
num. canibus. Videbo autem,quiſnam te ſit e meis manibus erepturus, etiam ſi maxime expectas fore , C
vt det tibi auxilium Nazarenus. Tunc execrandi tyranni verba non ferens prima filiarum marty
ris,annum iam agens duodecimum,tyranni oculos conſputauit,Qui autem circumſiſtebant,non
zelum,& id quod iure fuerat factum,laudantes,ſed tempori ſeruiẽtes,ipſam & ſororem enſe mox
conficiunt:& cum ex defluente ſanguine manibus plane ſceri homines accepiſſent,eum matri of
ferunt:Rex enim ita iuſſerat.Illa vero(o fortem & generoſum animum)& lubenter eum guſtat;&
cum ad cælum ſuſtuliſſet oculos:Tibi,inquit,Chriſte Domine,hoc meum offero ſacrificium, & ti-
bi martyres exhibeo caſtas virgines,quæ egreſſæ ſunt ex vtero meo,cum quibus me quoque con-
b Pſal.112. numeratam introduc in tuum thalamum,&(vt dicit diuinus Dauid [b]) oſtende matrem propter
filios lætantem.

XLVI. Rex autem grauiſſimo ægritudinis animi ſtimulo ſauciatus, vt qui omnem ſpem plane abie-
ciſſet,in eam fert ſententiam,cum hæc dixiſſet ijs qui ſimul erant:Eius quidem & filiarum mirati
ſumus pulchritudinem(verum enim ſatebor)multo autem magis victus ſum ab earum temperan
tia & moderatione. Et ideo mihi venit in mentem admirari,ad quantam amentiam proceſſerunt
Chriſtiani,vt colant hominem,qui morte perijt violenta;& ſuam ei permittant ſalutem , qui fuit D
planus,*id eſt*,*impoſtor*,& præſtigiator,& ſe Deum temere appellauit.]hactenus primi diei certamẽ,
quo oſtenſum eſt,quantus eſſet Homeritarum,Siue Sabæorum Eccleſiæ ardor,dum infirmiorem
ſexum exhibens ad conflictum,eumdemq.diuitiarum & pulchritudinis nexibus implicatum, ip-
ſo primo congreſſu ſuperbum perfidumq. Iudæum vicit:quo genere hominum nullam gentem in
ſenſiorem & infeſtiorem Chriſtianis Dei Eccleſia eſt vnquam experta ; quorum acerbiſſimo
odio in Chriſtianam religionem ſi æque potentia coniungatur,nihil poſſit excogitari crudelius ,
acerbius nihil. Quod & ſi conſiderex cum Iudaica perfidia coniunctam a Chriſtiana fide apoſtaſiã
in Rege impio,magis miraberis ſexum fragilem adeo glorioſum de per arduo diroq.certamine re-
tuliſſe triumphum.Sed ad ſequentis diei ſpectaculum accurramus:pergit enim auctor:

XLVII. Sequenti autem die cum in loco excelſo Rex conſediſſet,vocauit Aretham cum ſocijs,qui erãt
Arethas cum numero trecenti & quadraginta.Qui cum aſtitiſſent,magnum intuens Aretham,qui erat affabilis
ſocijs ſiſtere & moderatus,& moribus maximam oſtendebat virtutẽ:Cur tanta es,inquit,audacia,o caput exe-
iuſſi. crandum , vt in noſtram quidem inſurgas potentiam, toti autem ciuitati & tantæ perſuadeas re-
gioni,vt te ſolum colant tamquam tyrannum,& verbis tuis vtantur tamquam legibus,noſtrarum E
vero legum nullam ducant verborum rationem , & execrandum hominem Deum appellent,qui
cum ſibi auxilium ferre non potuerit, vos eum vobis adhibuiſtis adiutorem : & nec tuum patrem
es imitatus,qui ante imperauit Nagræ,ijs autem qui nos præceſſerunt,Regibus fuit obedientiſſi-
mus ? Sed niſi mutatus & ad te rediens hanc vanam repuleris opinionem , non te profunda ſe-
nectus,nec ſimulatus hic habitus iuuabunt:ſed tu & omnes tui eadem patiemini,quæ viri & femi
næ prius interfecti:quos quantum iuuerit Mariæ & fabri filius,omnes ſciunt.

XLVIII. Senex autem ſtans cogitabundus, & aperte oſtendens ſe ægre ferre ſuperbiam verborum Re
Perorat in Re gis,cum ſe ſuſtinuiſſet,& colegiſſet ſpiritum,& ex imo ſuſpiraſſet: Non es,inquit,o Rex,cauſa eorũ
gem Arethas quæ dicuntur aut fiunt;ſed noſtri ciues,qui meam contempſerunt ſententiam,quæ tibi non permit
tebat ingredi ciuitatem;contra autem aduerſum te depugnare incitabat, & cum tuis tam multis
c Iud.7. millibus manus conſerere,vt cum Madianitis[c] olim Gedeon cum paucis:& Chriſto,qui nunc a te
contemnitur,vires addẽte,& confirmante,te expugnare , demetere, & omnino delere virum im-
pium,

A pium, fidifragum, & immemorem pactorum conuentorum, quibus te ciuitatem & nos ſeruaturum
pollicebaris.

Quidam autem ex ijs qui cum Rege conſidebant, volens ingenioſe ſancti verba reprehendere, XLIX.
& tempori valde ſeruiens: Sed non, inquit, ſic vos docet lex Moyſi contumelia afficere Chriſtum
Domini: dicit enim [a]: Principi populi tui non maledices. Porro autem ipſa quoque ſcriptura [b] ve-
ſtra vobis iubent Regē honorare, ſeu ſit bonus, ſeu ſecus. Cui ſanctus: Tu autem, inquit fortaſſe nō
audiſti, quod ab Achab dictum eſt [c] Eliæ, cum dixit eum euertere Iſrael. cui ille ſic reſpondit: Nō
ego euerto, ſed tu, & domus patris tui: non vſque ad Achab ſolum ſiſtens contumeliam, ſed eos etiā
comprehendens, qui erant in ea domo. Quomodo ergo ſe quiſpiam in Deum pie gerens, & Regem
arguens quod ſe inique gerat, vmquam offenderit ac violauerit legem, qui non eſt veritus os in cæ
lum ponere, & Creatorem appetere maledictis. Sed (vt video) eius patientiam & tolerantiam con-
temnitis, & nos facere ſimilia procuratis.

a Exod. 22.
b 1. Petr. 2.
c 3 Reg. 18.
Rex impius iu re arguitur.

Tu autem Rex, cum ſis natura tam iniuſtus, & mala facere paratiſſimus, & nec ſanctus in ijs L.
quæ ad Deum pertinent, nec in homines benignus: putas fore, vt illum lateas oculum, quem nihil
B latet? Atqui Regem oportet eſſe veracem & benignum, vt verbis attrahat beneuolentiam eo-
rum qui ſunt in ſua ditione: rerum autem fine & euentu fidem facere veritatis, & quod ſe diuinæ ge
rat, gloriam habere: quales ego vidi in Iudæa & Aethiopia & ante te Homeritide: quos vera dicen
tes, & ſe benigne agentes in ſubiectos, non, vt tu Rex, peierantes, ſed alijs promiſſa implentes, quaſi
vt Deum honorabat populus. Et Deus quidem eorum quæ a te fiunt odio habens improbitatem,
te qui in eum fuiſti impius & infidelis, mox deponet ab Imperio, idq. tradet viro fideli & bono, ro-
borabit & extollet genus Chriſtianorum, magnamque ſuam efficiet eccleſiam, quam tu igne con-
ſumpſiſti & humi deiciſti. Ego autem ſum beatus, non ob id præſertim quod in hac vita in bona
fui æſtimatione, ſed quia in profunda ſenectute (iam enim ago nonageſimumquintum annum, vi-
dens filios filiorum & filias filiarum) ſubeo martyrium; & tam magnam & populorum tam fre-
quentem ciuitatem & totam regionis ipſius gentem Deo offero, qui etiam mei perpetuam conſer
uabunt memoriam, ſummas illi agentes gratias.

Vaticinium Arethæ martyris.

Ad populum autem conuerſus, & ad commartyres (erat enim non ſolum viſu iucundiſſimus, LI.
ſed etiam in concionibus ad populum facundiſſimus) ſic dixit: Viri ciues & amici & cognati, & q-
C uicumque propter conſuetudinem & rerum communionem ad nos attinetis, quæ patriæ quidem &
nobis ciuibus euenerunt, cum non pridem conſiderauerimus, neque ſcrutati fuerimus id quod e-
rat futurum, ſed fallaci homini, qui nos fraude ſtudebat capere, crediderimus, ipſa nouimus expe-
rientia, ut cum ijs qui foris erant, moleſtiarum fuerimus participes. Quæ vero in Deum linguam
mouens locutus eſt hic ſuperbus, ipſi auribus audiſtis. Quod autem ad Chriſti Dei prouocet ne-
gationem, teſtantur quidem eorum qui præceſſerunt plurimæ & omne genus cædes: teſtantur au-
tem hæc quoque vincula, quæ pro pietate nobis ſunt impoſita. Et fuiſſet quidem ſapientium, non
eſſe timidos & vitæ nimis cupidos, neque huic callido & improbo veteratori credere, fidem adhi-
bentes iuſiurando, quod eſt promptiſſimum malorum artificium, ſed bellum aduerſus ipſum ſu-
ſcipere, & Deo pugnaturo nobiſcum capeſſente, vlciſci hunc impium.

Cum autem res noſtræ ad eam adductæ ſint neceſſitatem, vt vel tyranno parentes, & nos im- LII.
pie gerentes, vitam agamus miſeram; vel non parentes, & pietatem exercentes, beatum finem adi
piſcamur: ſtudeamus immortalem gloriam conſequi per martyrium. Nec me exiſtimet aliquis tā
quam iam ſenem & plenum dierum finem cupere, & ideo alios ad mortem incitare: ſed conſideret
D vnuſquiſque veſtrum, mortem eſſe commune debitum & iuueni & ſeni, & eſſe ineuitabilem corpo
ris diſſolutionem. Itaque non expectetur finis communis, qui & ſua ſponte venit: ſed ſtudeat quili
bet, vt ſit quam fieri poterit glorioſus & beatus. Quidnam autem dixerit quiſpiam martyrio glo-
rioſius, aut quæſtuoſius, aut pijs omnibus beatius? Ego enim, ſi fieri poſſet, propter Chriſtum mori
ſæpe & ipſe eligerem, & alijs conſulerem: ſicq. eſſet & maior gloria & lucrum longe copioſius. ſed
cum hoc haberi non poſſit a natura: quod vel inuitis nobis ipſa ex ſe facit, præripiamus cū gloria:
& id tamquam proprium conſtituentes, aſtute fallamus neceſſitatem.

Nullus noſtrum, o fratres, ſit adeo vitæ cupidus & adeo puſilli & abiecti animi, vt pro breui LIII.
& miſera vita perdat æternitatem, & quæ numquam ſoluitur beatitudinem. Communi omnium
inimico e nobis haud detur pars aliqua; ne cum vnum fuerit ſuffuratus, glorietur peruerſus, tamq̄
qui omnes ceperit. Sed qui eſt quidem talis, procul ſit a choro martyrum, neque ſit falſo nominis
particeps. Si quis enim te, Chriſte & Verbum Dei, negauerit huius vitæ deſiderio: ab ipſa excidat,
& dehiſcens eum terra deuoret. Si quis autem ex mea cognatione aut familiaritate deſiderio bo-
norum præſentium, te relicto Creatore, ſequatur hunc Regem interitui obnoxium & impium: ne
E ei detur, o Rex Chriſte, huic frui ijs quæ videntur iucunda & delectabilia, & tradatur ijs quæ ſunt
illic tormentis.

Conteſtatur ſuos Arethas.

Hæc dixit; & ſtatim multitudo calidas effundens lacrymas: Eſto bono animo, conclamauit: Ne LIV.
mo enim te deſeret: nam tui (vt vides) deſiderio omnes vel ante te mori properamus, & præcipere
hunc beatum finem & deſiderabilem. Ille autem ad hæc: Ego, ait omnibus, ego vos omnes præce-
dam, & ero vobis in Deo certus viæ dux. Vt vos mihi primas conceditis in omnib. ita mihi conce
dite, vt primus ad Chriſtum accedam. Verum enimvero hoc vobis vltimum do mandatum: ſi quis
meorum filiorum, aut eorum qui genere ad me attinent, relictus fuerit permanens in hoc puro cul
tu Chriſtianorum, ſit heres mearum facultatum. Porro autem tres illas ex eis quæ mihi reſtāt poſ
ſeſſiones pulcherrimas volo tribui Catholicæ eccleſiæ quæ eſt ædificanda, quas etiam iam conſe-
cro. Iſta ipſe omnia prænoſcens ventura, diuino afflatus Spiritu inſtar Patriarcharum antiquorū,
eſt prælocutus martyrij candidatus Arethas. Subdit auctor:

Hæc cum dixiſſet, & populo benedixiſſet, &, Sit tibi gloria o Domine propter omnia, ſubiun- LV.
xiſſet,

Sententia in Aretam & ſocios.

xiſſet;conuerſus dicit Regi:Laudo te,o Rex,quod vſus ſis patientia,& non confuderis aut interru A
peris meam orationem,vt mos fuit olim Regibus.Quoniam ergo noſti noſtrum ſcopum & inſti-
tutum,nempe quod fieri non poteſt,vt Chriſti cultu relicto,nos tibi aſſentiamur: fac quod ſuper-
eſt,tempus non terens diutius.Cum ſciret ergo Rex mentem eorum eſſe immutabilem, nec fieri
poſſe vt eos ad ſuam traducat ſententiam,iuſſit eos duci ad quemdam torrentem,qui vocatur O-
dias,& ipſis illic amputari capita.

LVI. Ad quem cum veniſſent,& ſe prompto & alacri animo ad preces conuertiſſent; Domine, Do-
a Pſal.19. mine [a], dixerunt,virtus ſalutis noſtræ,obumbraſti ſuper caput noſtrum in die belli. Nunc quo-
que deduc nos in vitam ęternam:quoniam nihil ex omnibus nobis pluris fuit, quam tui dilectio,
non patria,non genus,non diuitiæ;ſed omnia propter te perdidimus,etiam ipſam vitam, & tam-
b Pſal.41. quam occiſionis [b] oues ſumus reputati.Et nunc te ſupplices rogamus,fiat vltio [c] ſanguinis ſe-
c Pſal.48. uorum tuorum,qui fuerit effuſus:extolle manus tuas ſuper iſtorum ſuperbiam.Suſcipe ac defende
illorum filios,qui pro te moriuntur. Corrobora ciuitatem,quæ gloriatur tuo pretioſo ſanguine
& cruce & paſſionibus.Vides quemadmodum eam tui effecerunt inimici:attonderunt eius orna
mentum:profanauerunt ſanctuarium tuum:templum ſanctum tuum exuſſerunt;quod tibi placeat B
vt rurſus extollatur & roboretur,dando ſceptra Regibus Chriſtianis.]hæc & alia illi precati, iu-
gulum ſinguli obtulerunt,primuſq.omnium coronam martyrij Arethas eſt conſecutus.Subdit ve
ro auctor hæc de admirando feminæ Chriſtianæ certamine;

LVII. *Mira libertas feminæ Chriſtianę.*

Quædam autem mulier habens puerum prætercurrentem non plus quam quinque annos na-
tum,cum videret ea quæ fiebant,& ad ſimilem accenſa eſſet æmulationem,citiſſime accurrens,cū
ipſa quoque accepiſſet martyrum ſanguinem,ſe illo vnxit & filium.Deinde ipſum Regem indiſi-
cabatur,eum vocans tyrannum,& quam maxima poterat voce dicens:Erit Hebræorum Regi ſi-
cut Pharaoni.Illius vero ſatellites,ijs quæ dicebantur,auditis, comprehenſam ſtatim mulierem
ducunt ad ipſum Regem,& maledicta,quibus ipſum acerbe appetebat,renunciant cum magna ac
cenſione.Ille autem cum nec ei feciſſet dicendi poteſtatem,nec eam quidem interrogaſſet, eam
condemnat,vt igne moreretur.

LVIII. Statim ergo fuit congregata materia,& ignis ei ſubiectus,& flamma ſe in altum ſuſtulit, ſul-
phure,pice,& ſarmentis nutrita:deinde etiam fuit alligata mulier, & eam lictorum manus com-
plectebantur,vt cum fuiſſet eis onus portatu facile,ſic in mediam flammam recta conijceretur . C

Pueri Chriſtiani ſupra ętatem conſilium.

Puer autem,qui ſolus remanſerat,dolebat,indignabatur,ægre ferebat,non ſecus ac recens nati pul
li,non ferens matris abſentiam.Porro autem in gyrum vertens oculos, & amiciſſima lingua ma-
trem requirens,videt Regem ſedentem in excelſo,& ad ipſum accurrit oculos habens plenos la-
crymis,deinde ſe prouoluit ad eius pedes pro matre rogans,vt poterat.Ille autem eo accepto, &
genibus impoſito(erat enim puer ſcitus & elegans,& qui vt puer ſuauiter balbutiebat) rogabat
cum quo mallet verſari,& quem magis diligeret.Ille autem matrem dicebat,matrem;& eam de-
flebat aſſidue:Propter eam autem,inquit,veni,& rogo,o Rex,eam ſolui, vt me quoque aſſumat
ad martyrium.Illa autem me ſæpe ad hoc hortata eſt.

LIX. *Rex fruſtra blanditur puero Chriſtiano.*

Attendens autem Rex ad verba pueri:Quid eſt autem hoc,inquit,quod dicis,martyrium? O
quæ etiam infantes ſapientes reddit tua,Domine,gratia! Pro Chriſto,inquit,mori,& rurſum viue
re.Sed quis eſt hic Chriſtus?rurſum dicit Rex.Puer autem:Veni huc, inquit,ad eccleſiam, & eū
tibi oſtendam.]ad aliquam ſacram imaginem Saluatoris,ex more, in eccleſia pingi ſolitam puer
alludens,ita quidem cum eſſet paruulus, loquebatur vt paruulus.Sed quid poſt? Interim autem
cum matrem aſpexiſſet,flens dixit:Sine,ſine me venire ad matrem:video enim eam trahi & male D
affici a lictoribus.Rex autem:Cur,inquit,huc veniſti,matre relicta?Sed ſis hic nobiſcum,& dabo
tibi quoſlibet fructus pulcherrimos.Hoc ille quidem dixit,tamquam cum ſimplici puero,atq.ad-
eo puero ſe loqui exiſtimans.Ille vero longe ſupra ætatem prudentia præditus plane renuebat,di
cens:Non hic manebo:matrem deſidero:nam arbitratus te eſſe Chriſtianum,veni pro ea rogatu
rus:cum Iudæum autem inuenerim,tecum nec volo quidem verſari, neque ſuſtineo omnino a te
aliquid accipere.Hoc autem ſolum mihi concede,o Rex,vt ad matrem reuertar.

LX. *Contemnit ę que Reginam puer.*

Regem ſtupore affecit pueri ſapientia.Quidam autem ex ijs qui circumſtabant,excogitātes
aliquid ſapientius,cenſebant vt infans adduceretur ad Reginam,ſic teneram ætatem conantes al
licere;nam cum Rege quidem conſuetudinem exiſtimabant eſſe puero inſolitam,vt virilem & a-
ſperiorem:quod ſi audierit Reginam & mulierem,prompto & alacri animo eam ſecuturum, vt
qui apud matrem blande educaretur,& molliori delectaretur conſuetudine. Verum rurſus pue-
ri intelligentia ſuperauit illorum calliditatem;nec eis quidem omnino ad hæc dabat reſponſum,
ſed vehementer ſolum vocabat matrem,& in eam cum animo totos defigebat obtutus.

LXI. *Puer prouocat iram Regis & currit in ignem.*

Cum eam autem vidiſſet inijci in ignem,vehementius inflammatus viſceribus,audet ſtatim E
puer aliquid fortius:& cum ſteriſſet ad genua tyranni Dunaan,ſe inclinans,acriter ipſum Regem
mordet in femore.Ille autem ſimulatque ſenſiſſet morſum,& fuiſſet conturbatus, eum repente
abijcit,& eum tradit cuidam ex Senatu,vt ab illo aleretur maxime Iudaice,& abiuraret Chriſtia
niſmum.Et ille quidem abibat,accepto puero,admirans ea quæ facta fuerant,& ſimul etiam nar
rans alijs.Interim autem puer,eo neſciente,curſu contendit ad matrem, & inſilijt ad mediā for-
nacem,matremq.(vt ei videbatur)amplexus & pulcherrimum buſtum ſe ipſum ei tradens,ſit eū
d Pſal.8. ipſa heres coronę martyrij.]Ita plane(quod ſcriptum eſt [d]) ex ore infantium & lactentium per
feciſti laudem,vt deſtruas inimicum & ultorem.]Infirma mundi elegit Deus,vt confundat fortia.
Parum fuit vinci a feminis ſuperbiſſimum tyrannum,& ab ætate decrepita ſuperari,niſi & a pue
ro hoſtis immaniſſimus ſterneretur. Tales eſſe ſolent Chriſtianæ religionis de perfidia proſtrata
triumphi,vt vincat humilitate ſuperbos,& ſuperet infirmitate potentes.Sed pergit auctor:

LXII. Cum hæc ſic fierent,patientium Chriſtianorum moti miſericordia ij qui erant circa Regem
& ipſe

Digitized by Google

A & ipſe Senatus, rogabant, vt ceteros relaxaret, & non penitus perderet tam magnam ciuitatem & *Rex parcit reliquis ciuibus.*
populo tam frequentem, quæ quotannis magna pendebat vectigalia. Poſtquam autem hac in re
annuit dura illa anima & Pharaonica, crudelemq. vicit auaritia, quid facit? Cum huius ciuitatis
& totius regionis iuuenes tam maſculos quam feminas redegiſſet in ſeruitutem, quorum erant
multa millia, & alios quidem ipſe retinuiſſet, alios autem tradidiſſet quibus voluit, reuerſus eſt
in Regiam, libera ciuitate effecta ſerua, quæ dedicata erat ſoli Trinitati; quam ipſe Chriſtus rede
mit proprio ſanguine, & quæ ei obtulit tantam martyrum multitudinem, eorum victorias & cer-
tamina præclara prædicans orbi terræ. Et hæc quidem ita ſe habebant.] hactenus de martyribus
ſuo ſplendore in Oriente & Occidente vniuerſæ Eccleſiæ elucentibus: non enim eos Homeritæ
vel Aethiopes tantummodo coluerunt, ſed & Græci omnes, pariterq. Latini, qui diuerſis licet die
bus eorumdem admirabilium martyrum annis ſingulis certamina publice in Eccleſia ex ſacris
tabulis legunt. Tanto ergo Orientalium Occidentaliumq. conſenſu celebrari martyres meruer-
runt, qui licet in remotis adeo regionibus paſſi ſint, unius tamen corporis Catholicæ nimirum Ec
cleſiæ calore fidei proxima capiti membra erant. At quid poſt hæc perfidus apoſtata egerit, audi:
B ſed prius quæ acciderint in cælo prodigia ad incutiendum terrorem crudeli barbaro, accipe.

Reuertente autem Hebræo, apparuit ignis aliquot diebus tota nocte implens aerem, qui ip- LXIII.
ſum Dunaan & eius terrebat exercitum, & coniiciendam præbebat Dei iram aduerſus impios. *Prodigia perterrēt Hebræorum Ducem.*
Deinde ignis quoque deſuper, qui erat perfecta plaga, pluit in terram. Sed nec ſic quidem potuit
corrigi ſceleratus, neque plecti ſub potenti manu Dei. Tanto autem furore erat accenſus aduer-
ſus Chriſtianos, vt etiam ad Regem Perſarum miſerit legationem, & rogauerit vt ipſe quoque fa
ceret ſimilia; & omnes qui in ſua ditione inueniebantur, Chriſtianos perderet funditus: ſi vellet,
inquiens, Solem habere propitium, & eius patrem (ſicut ille nugabatur) eſſe Deum Hebræorum.
Scripſit etiam ad Alamundarum Ducem Sarracenorum qui erant ſub Perſis, promittens etiam
ſe ei daturum pecunias, ſi moueret perſecutionem aduerſus Chriſtianos qui ſunt ei ſubiecti. Sed il
le quidem adeo erat infeſtus Chriſtianis, & ſic faciebat.] Hæc autem de Alamundaro cum audis,
memoria repete ſub Anaſtaſio Imperatore ſuperius eſſe dictum, eiuſdem nominis Regem Sarra-
cenorum ad fidem Chriſtianam conuerſum, baptizatum eſſe; hunc vero alium ab illo fuiſſe, dicen
dum videtur: etenim Sarracenorum alii erant Romano Imperatori obtemperantes, alij hoſtes, vt
C quæ dicentur, oſtendent. Sed proſequamur reliqua:

Iuſtitia autem nequaquam ceſſauit implere ſuas partes in his quæ fiebant. Iuſtinus enim Im LXIV.
perator, cum ſic ei viſum eſſet, hortatus eſt Alamundarum, vt fœdera pacis iniret cum Sarracenis *Legationes ad Sarracenos.*
Romanorum vectigalibus. Et miſſus eſt Abrahamius vir pius & presbyter, qui hac fungeretur le-
gatione. Aderant autem illic quoque a Rege Perſarum cum alij quidam, tum Iſacius quoque pre-
sbyter, qui præerat Chriſtianis Orthodoxis qui in Perſide erant: aderat autem Silas quoque Epi
ſcopus Neſtorianorum cum quibuſdam alijs, partim quidem pro Hebræo fungens legatione, par
tim vero volens conuenire Orthodoxos, & diſputare aduerſus recta dogmata.

Cum autem coram dictis legatis legerentur litteræ Regis Homeritarum, & Silas aſſentiretur LXV.
ſcopo eius qui ſcripſerat, & diceret Chriſtū ſolum eſſe hominem, & non Deum: Quomodo enim, *Neſtoriani Iudæis affines.*
inquiens, qui naſcitur ex muliere, & componitur ex eo qui eſt in ipſa ſanguine, & inuoluitur faſcijs,
& paulatim accipit incrementum, deinde etiam laborat & ſitit, & tandem ad crucem agitur & mo
ritur, Deus eſſe dicitur, vt citra cationem Abrahamio videtur & Iſacio? Hæc cum ſic dicerentur, ij
viri pij non ferentes diutius Deum affici contumelia, ſciſſis ſuis veſtibus, eos vocabant hæreticos,
D & magno animo eos expellebant ab Eccleſia Catholica, Neſtorium eorum magiſtrum damnan-
tes, vt qui talia ſeminaſſet zizania: deinde fuſius etiam perſequebantur ea quæ pertinebant ad di
uinæ carnis ſuſceptæ diſpenſationem; ipſiſq. Orthodoxa diuinorum Apoſtolorum & Patrum ſe-
quentes dogmata, Deum perfectum & hominem perfectum confitebantur Chriſtum, in vna hy-
poſtaſi duas naturas coniungentes citra confuſionem. Atque cum ſic quidem Silas a ſcopo excidiſ
ſet, inanibus (vt dicitur) manibus eſt reuerſus, & ſic vana ſpe eſt deluſus.

Abrahamius autem ipſo quoque fœdere inito cum Alamundaro, ſalutatoq. Iſacio in Perſidē LXVI.
reuertente, rediit & ipſe, atque omnia expoſuit Iuſtino Imperatori, & præſertim quæ a Rege Ho- *Iuſtinus ſcribit*
meritarum facta & ſcripta ſunt contra Chriſtianos. Ille autem ſine mora ſcripſit ad Aſterium Ale *ad Regem Ae*
xandriæ Epiſcopum, vt incitaret Regem Aethiopum ad mouendum arma aduerſus Homeritas, *thiopum Chri*
eadem quoque ipſe Regi Aethiopum per litteras nunciauit, eumque docuit quemadmodum dele *ſtianum.*
uiſſet Hebræus omnes Chriſtianos qui erant in ſua poteſtate, & quemadmodum Nagran ciuitatē
populo frequentiſſimam feciſſet inhabitabilem, omnibus puberibus partim quidem interfectis,
partim autem redactis in ſeruitutem: quod Regem etiam Perſarum & Alamundarum idem ille
E incitaſſet, vt facerent ſimilia: poſtremum adiecit fore, niſi ipſe exurgeret in vltionem, vt Deus e ve
ſtigio ei iraſceretur. Et hæc quidem Imperator Iuſtinus. Ipſe quoque Patriarcha Alexandrinus
poſteaquam cum monachis Orthodoxis, qui erant in Nitria & Scete, multas Deo fudit ſupplica-
tiones, Regi illi ea ſignificauit, quæ pio videbantur Iuſtino.] At de his modo hactenus: quæ autem
ibidem habentur de bello a Rege Aethiopum aduerſus Dunaā ſuſcepto, & inſigni victoria a Deo
obtenta, quoniam ea omnia anno ſequenti contigiſſe narrantur, ſuo loco de ijs dicturi ſumus.

IESV CHRISTI ANNVS 523. | HORMISDÆ PAP. ANNVS 10. | IVSTINI IMP. 6. THEODORICI REG. 31.

QVingenteſimus vigeſimustertius Redemptoris annus vno tantum conſignatus Conſule Ma- I.
ximo repetitur, quem Roma dedit, & (vt teſtatur Marcellinus) ſine collega: errore autem ab
aliquo

Conſulatus Maximi.

aliquo coniungi Maximo collegam Olybrium, inferius dicemus. Porro qui fuit Maximus creatus A
in Occidente, æmulus gloriæ Iuſtiniani Conſulis in Oriente, & ipſe ſumptuoſa (vt ille ante annũ
ſuperiorem) exhibuit in ſuo Conſulatu munera; quæ tamen ſordida reddidit, dum præmia cõſue
ta certantibus & muneraciis perſolnere detrectauit: cuius rei cauſa ab illis Theodorico Regi obla
ti ſunt aduerſus eum querelarũ libelli; qui rei indignitate commotus, ad eumdem Maximum Cõ
ſulem epiſtolam dedit, cuius eſt exordium [a]: Si Conſularem munificentiam prouocant, &c.] vbi
plurima in deteſtationem eiuſmodi cruentorum ſpectaculorum, cum certamẽ initur cum beſtiis,
habet: quæ tamen ex praua inolita conſuetudine iiſdem neceſſaria viſa ſunt. nam audi quid idem
Theodoricus in fine epiſtolæ dicat:

a Apud Caſſiod. Var. lib. 5. epiſt. 42.

II.
Venatio ferarũ in Theatro deteſtabilis.

Sed vos, quibus neceſſe eſt talia populo exhibere, largitate manus fundite præmia, & hæc mi-
ſeris faciatis eſſe votiua. Alioqui violenta compulſio eſt, ſolemnia dona ſubtrahere, & mortes de-
teſtabiles imperare. Et ideo quicquid in longam conſuetudinem antiqua liberalitate peruenit, ſi-
ne aliqua dilatione concedite ſupplicanti; quia homicidii reatus eſt, illis eſſe tenacem, quos edictio
veſtra inuitauit ad mortem. Heu mundi error dolendus! Si eſſet vllus æquitatis intuitus, tantę di
uitiæ pro vita mortalium deberent dari, quantæ in morte hominum videntur effundi.] hæc Rex B
barbarus, & alia plura ſuperius in odium huiuſcemodi Romanorum ſpectaculorum: vt non adeo
mirum ſit ipſum humanioribus compoſitum moribus ſumma pace atque felicitate in hanc diem
regnum ad tricennalia propagaſſe. Ita plane, quamdiu æquitati ſtudens, & de Eccleſia Romana
bene mereri ſolicitus, eiuſdem libertati atque ſecuritati proſpexit, omnia ipſi ceſſere dextera: cũ
vero aduerſus Petram inſaniens certamen iniit, & innitentem ſuper eam Romanum Pontificem
laceſſiuit (o miraculum!) protinus peſſumiuit, atque contractus petiit. Iam vero narrationem re
rum Eccleſiaſticarum anni huius aggrediamur.

III.
Obitus Hormiſd. Papæ.

Hoc itaque anno, octauo Idus Auguſti, Hormiſda Papa cum ſediſſet annos nouem & dies de-
cem, perfunctus quam honeſtiſſime munere Pontificio, ex hac vita migrauit, deſiderium ſui relin
quens bonis omnibus, vtpote qui inter immenſos ſæculi fluctus tempore impii Anaſtaſii Impera
toris Eccleſiam regens, clauumq. regiminis ſumma conſtantia moderatus, latentia vitauit ſcopu-
la hæreticorum, vndaſq. humanæ potentiæ medium findens & calcans, ad optatum pacis portum
Eccleſiæ nauim ſub Iuſtino Imp. perduxit: præſcribenſq. iura Principibus, docuit, parere debere
in his quæ ſunt ad Deum ſacerdotibus Reges, non Principibus ſacerdotes. Gaudent, exultãt, glo C
rianturq. tanto ciue nobiles populi Fruſinates: verum non ipſi tantum memoriam eius dignis
officiis proſequuntur, ſed vniuerſa Catholica Eccleſia in Occidente celebritatibus annuis eiuſdẽ
diem natalem frequentat octauo Idus Auguſti.

IV.
De tempore obitus controuerſia.

Antequam autem reliqua eius affigamus monumenta ſepulchro, ambiguitas illa ſoluenda eſt
de obitus tempore. Nam ſi conſulas Anaſtaſium, ipſum ſecum pugnantem inuenies, dum de ipſo
agens ſuæ narrationis exordio, vixiſſe vſq. ad ſuperiorem annum Conſulatus Symmachi atq. Boe-
tii tradit: in fine autem eius obitum & ſepulturam collocat ſub Conſulatu Maximi, qui contigit an
no præſenti. Sed & cum eius ſucceſſoris Ioannis ingreſſum æq. ponit ſub Maximi Cõſulatu, magis
firmat ſententiam illam, hoc anno & non ſuperiori Hormiſdam dicta die eſſe defunctum. Rurſus
huic ſententiæ Græci etiam aſtipulantur. Marcellinus enim Comes, qui his ferme diebus Chroni
con ſcribebat, pariter ſub Maximi Conſulatu refert ingreſſum Ioannis Hormiſdæ ſucceſſoris in
Pontificatum. Sed alia pleraq. eidem conſentiunt veritati, vt rerum geſtarum ordo annis ſingulis
vſq. ad ipſius Ioannis obitum declarabit: ita vt nulla poſſit de tempore Hormiſdæ ſedis ambigui-
tas remanere. Licet autem ab ipſo Anaſtaſio ſedi eius tribuantur anni octo & dies decem; Indices D
tamen Vaticani habent annos nouem & dies decem & ſeptem: verum quod ad dies pertinet, poſt
nouennium omniſi decem numerari contigit. Hæc quo ad obitus tempus ſatis.

V.
Digna Hormiſdę memoria.

Iam vero quæ reliqua ſunt rerum ab eo geſtarum his tamquam corollarium apponamus, nẽ-
pe ea, quæ quoto potiſſimum anno fieri contigerunt, haud ſatis conſtare poſſunt. Quamobrem ce-
tera alia eiuſdem Hormiſdæ egregia facta, quæ haud certorum annorũ poſſunt limitibus claudi,
hic ad finem ex Anaſtaſio referẽda ex more duximus, quibus oſtenditur non ſolum ipſi aduerſus
Eutychianos & alios ſuperius recenſitos hæreticos fuiſſe pugnandum, ſed etiam aduerſus Mani-
chæos non leue iniiſſe certamen; de quo hæc in primis Anaſtaſius: Hic compoſuit clerum, & pſal-
mis erudiuit. Hic fecit baſilicam in territorio Albanenſi in poſſeſſione Meſonis.] & poſt multa, q̃
ſuis locis ſuperius dicta ſunt, iſta ſubiicit de repertis & condemnatis ab ipſo hæreticis Manichæis:
Hic inuenit Manichæos, quos etiam diſcuſſos cum examinatione plagarũ, exilio deportauit: quo-
rum codices ante fores baſilicæ Conſtantinianæ incendio concremauit.] Magnæ ceſſit laudi Ro-
manis Pontificibus ſuper vniuerſum gregem vigilantibus, inſidiantes clanculo lupos inueniſſe: nã
eos prodidiſſe, perdidiſſe fuit. Quod igitur iiſdem excubias totius Orbis gregis agentibus in hoc E
ipſum potiſſimum inuigilandum eſſet, hinc videas in ipſis Vitis Romanorum Pontificum non ta-
ceri, ſed vt nobilem cunctis ſpectandum proponi titulum, cum contigit ab eis eſſe inuentos hæreti
cos: vt ſæpius ſuperius factum vidimus.

Inquirere hæreticos, Romanorum eſſe Pont.

VI.
Eccleſiaſtica animaduerſio per flagella.

Sed obſeruatione dignum, quod audis inuentos ab Hormiſda Manichæos diſcuſſos cum exa-
minatione plagarum in exilium deportari iuſſos. Habes Eccleſiaſtici iudicii praxim, nẽpe huiuſce
modi feras beſtias e latibulis primum eductas, deinde diſcuti atq. flagellis ſubiici ad extorquendã
veritatem. At non ad eruendam veritatem tantum, ſed & in pœnam etiam conſueuiſſe Epiſcopos
adhibere flagella, apud ſanctum Gregorium eſt ſæpius inuenire. Habet enim hæc de puniendo ſub
diacono calumniatore Gregorius ſcribens his verbis ad Anthemium [b]: Quia ergo tantæ nequi-
tiæ malum ſine digna non debet vltione tranſire, ſupraſcriptum fratrem Paſchaſium Epiſcopũ vo-
lumus admoneri, vt eumdem Hilarium prius ſubdiaconatus, quo indignus fungitur, priuet offi
cio, atque verberibus publice caſtigatum faciat in exilium deportari, vt vnius pœna multorum

b Greg. li. 9 epi. 66. vet. edit.

poſſit

Digitized by Google

A poſſit eſſe correctio.]At licet Epiſcopis conceſſa eſſet eiuſmodi per flagella animaduerſio, præſide- a Greg.lib.2.epiſtol. 44. & 45. vet.edit.
bat tamen cunctis æquus arbiter ipſe Romanus Pontifex, ne quis crudeliter nimis eadem infligi
iuberet. hinc accidit, vt idem Gregorius Papa [a] Andream Ferentini Epiſcopum duorum menſiū b Pallad.in Lauſiac c 8. Gregor. dialog.lib.2.c.4.
ſpatio ſuſpenderit a celebratione Miſſarum, quod feminam quamdam dire admodum fuſtibus ca Bernard. epiſtol. 102
ſtigari præcepiſſet. Sed & Abbatibus conceſſam fuiſſe virgarum animaduerſionem, certum eſt [b].
Subdit vero Anaſtaſius:

Sub huius Epiſcopatu multa vaſa aurea vel argentea venerunt de Græcia, & Euangelia cum VII.
tabulis aureis & donis pretioſis pēſantibus libras quindecim: Patena aurea cum hyacinthis, quæ *Munera Iuſtini Imp. ſub Hormiſda ad Ro. Eccleſiā.*
penſat libras quindecim: Patenæ argenteæ duæ penſantes ſingulæ libras vigintiquinque: Scyphus
aureus cum gemmis penſans libras octo: Scyphi argentei deaurati penſantes ſinguli libras quin-
que [*]: Gabatha electrina penſantia libras duas: Thecæ ceteæ aureæ penſantes libras ſex: Pallio-
lum olophorum [*], blatheū [*] cum tabulis auro textis de chlamyde vel ſtola Imperiali: Subcinctoriū * quindecim
ſuper Confeſſionem B.Petri Apoſtoli: hæc omnia a Iuſtino Orthodoxo votorū gratia oblata ſunt. * oloſericum
* blaterum

Sed & quod mirandum fuit, etiam hoſtis Catholicæ fidei Rex Italiæ Theodoricus munus ob- VIII.
B tulit Rege dignum baſilicæ Vaticanæ: munus dixerim, non oblationem: ſolent enim oblationes tā
tummodo eſſe Fidelium Orthodoxorum, quæ ſolemni ritu in eccleſiam inferri conſueuerunt & re
cipi; munera vero, quæ nulla habita diſtinctione donantis, in eccleſiam tamquam in Gazophyla-
cium inferrentur. Sed audi Anaſtaſium: Eodem tempore Theodoricus Rex obtulit beato Petro
Apoſtolo ceroſtrata argentea duo penſantia libras ſeptuaginta.] hæc de muneribus oblatis ſub
Hormiſda Papa baſilicæ Vaticanæ a Principibus Chriſtianis, præter illa quæ ſuperius eidem Hor
miſdæ oblata a Clodoueo Francorum Rege ſunt dicta. Quæ quidem omnia ſummæ laudi Hormiſ-
dæ ceſſiſſe, quis non intelligit? ſicuti etiam in libris Machabæorum factum a Regibus legitur tem
plo Dei ſub Onia ſummo ſacerdote viro ſanctiſſimo: nam audi quæ ibi dicuntur [c]: Propter Oniæ c 2.Mach.3.
Pontificis pietatem & animos odio habentes mala, fiebat, vt & ipſi Reges & Principes locū ſum-
mo honore dignum iudicarent, & templum maximis muneribus illuſtrarent.] Sed ſicut tunc Eth-
nici etiam muneribus templum Domini illuſtrarunt, ita & nunc Theodoricus Rex a fide Catholi-
ca alienus, ob idq. hac ex parte ipſius Romanæ Eccleſiæ hoſtis dicendus, Petri baſilicam donis no
bilitauit: & quemadmodum tributum pendere ſolet licet inuitus Rex externus ſubiugatus Impe-
C ratori, ita idem Theodoricus reueritus ſedis Apoſtolicæ maieſtatem, quodam quaſi miraculo in-
fert dona in templum, quod imbutus hæreſis Arianæ perfidia auerſatur: id exigēte non alio, quam
qui accepit a Patre [d] Gentes hereditatem ſuam, & rebelles regere in virga ferrea; de quo & dictū [e]: d Pſal. 2.
Et inimici eius terram lingent.] Sed de Hormiſda reliqua proſequamur, quæ ad Dei cultum & tē- e Pſal. 71.
plorum ornatum ſpectant.

Ad poſtremum enim hæc de ipſo Hormiſda Anaſtaſius habet: Eodem tēpore fecit Papa Hor- IX.
miſda apud beatum Petrum Apoſtolum trabem, quam ex argento cooperuit penſantem libras mil *Ornamēta Eccleſiis ab Hormiſda collata.*
le quadringentas. Hic fecit in baſilica Conſtantiniana arcum argenteum ante altare, qui penſat li-
bras viginti: Canthara argentea ſexdecim, quæ penſant ſingula libras duodecim. Item ad beatum
Petrum fecit arcus argenteos duos penſantes ſingulos libras viginti, Canthara argentea ſexde-
cim, pēſantes ſingula libras quindecim, Hamas argenteas tres penſantes libras tres, ſcyphos argē
teos ſtationales ſex cum calicibus [*] penſantes ſingulos libras ſex.] hæc de donis, ſubdit vero de or * crucibus
dinationibus: Hic fecit ordinationes in vrbe Roma per menſem Decembrem: ordinauit presbyte
ros vigintiunum, Epiſcopos per diuerſa loca quinquagintaquinque. Qui ſepultus eſt in baſilica
D beati Petri Apoſtoli octauo Idus Auguſti, ſub Conſulatu Symmachi [*]. Ceſſauit Epiſcopatus eius * Maximi
dies ſeptem.] hæc apud Anaſtaſium.

Sic igitur non amplius quam ſeptem dierum ſpatio ceſſante ſede, Idibus Auguſti ſubrogatur X.
in locum eius totius cleri conſenſu Ioannes Etruſcus Conſtantij filius ex presbytero tituli Pam- *Ioannes Pap. creatur.*
machij. Res autem ab eo geſtæ magna ex parte ſcriptorum antiquorum iactura remanſerunt ob-
ſcuræ: quæ vero adhuc extant, ſuis locis opportune reddemus.

Hoc eodem anno Tertullus ciuis Romanus claritudine generis nobilis, ſed pietate magis inſi- XI.
gnis, Dauidis Regis ſacri memor eloquij, quo ad Deum conuerſus ait [f]: Et ſemen meum ſeruiet f Pſal. 21.
tibi] & magni parentis Abrahæ vnicā prolē Deo in ſacrificiū offerre parati, filium ſuum Placidum
ſeptennem puerū Deo offerens, eūdem S. Benedicto apud Sublacum iuxta Simbruinos mōtes mo
nachos colligenti monaſticis inſtitutionibus tradidit imbuendum. Quem imitatus Eutychius Se
nator vir illuſtris, & ipſe duodecim annos natū filium Maurum eidem Patri obtulit Benedicto. res
geſta narratur a S. Gregorio. Porro hæc omnia hoc anno contigiſſe, vetus Chronicon Caſſinatis cœ
nobij aſſerit, & Leo Oſtienſis conſentit. Quod ſi ab his diſcrepare videatur, qui ſcripſit Vitā S. Pla
E cidi, dū ait id factū anno Domini quingenteſimovigeſimo ſecundo: tamen quod addit contigiſſe
Ioanne Romano Pontifice, vtiq. ad hūc annū ex eiuſdē ſentētia referas neceſſe eſt: etenim ſuperio
ri anno, immo & præſentis maiori parte ſediſſe Hormiſdā, ſatis liquet ex iis quæ nuper dicta ſunt.

Degebat apud montes Simbruinos magnus ille Catholici orbis ſplendor, ſanctiſſimus mona- XII.
chorum Patriarcha Benedictus, iamq. duodecim erexerat (vt teſtatur Gregorius [g]) monaſteria. g Greg. dialog. lib. 2. c. 3. 4.
Sed audi ipſum iſta narrantem: Cum ſanctus vir diu in eadem ſolitudine virtutibus ſigniſque ſuc-
creſceret, multi ab eo in eodem loco ad omnipotentis Dei ſunt ſeruitium cōgregati, ita vt illic duo
decim monaſteria cum omnipotentis Ieſu Chriſti Domini noſtri opitulatione conſtrueret, in qui
bus ſtatutis Patribus duodenos monachos deputauit, paucos vero ſecum retinuit, quos adhuc in
ſua præſentia aptius erudiri iudicauit. Cœpere etiam tunc ad eum Romanæ vrbis nobiles & reli-
gioſi concurrere, ſuoſq. ei filios omnipotenti Deo nutriendos dare. Tuncq. bonæ ſpei ſuas ſoboles
Eutychius Maurum, Tertullus vero Patricius Placidum tradidit: e quibus Maurus iunior
cum bonis polleret moribus, magiſtri adiutor cœpit exiſtere: Placidus vero pueriles adhuc indolis

gerebat annos.]hæc de oblatis a parentibus Romanis pueris ſanctus Gregorius.Quando vero cō- A
tigerit inde migrare Caſſinum vitantem Florentij inuidiam S. Benedictum,ſuo loco dicetur. hæc
modo de his ſatis:conſule tu Gregorium ſi plura cupis.

XIII.

Sed ad res Orientales oratio conuertatur.Iuſtinus religioſiſſimus Imperator,Catholicæ fidei
cultor ſtudioſiſſimus,haud ſatis habuit ſuis legibus Neſtorianos atq. Eutychianos proſcripſiſſe;
ſed audiens Manichæos in Oriente repertos eſſe,aduerſus eoſdem promulgauit edictū. Qui enim
in Vrbe inuenti, Apoſtolica cenſura coerciti ſunt, in longe poſitas regiones migrandi viſi ſunt
inijſſe conſilium;quos cognitos ſuis Imperator legibus profligauit,quibus & omnes hæreticos,Iu
dæos,atq.Gentiles pariter exagitauit,cum iſta ſanciuit [c]: Manichæi vndiq.expelluntor,& capite
puniuntor.Reliqui autem hæretici(hæreticus eſt omnis non Orthodoxus)& Græci; *nempe Genti-
les*,ſeu Pagani,& Iudæi & Samaritæ prohibentur magiſtratum gerere & dignitatē habere, aut iura
dicere,aut Defenſores,aut Patres ciuitatum fieri(ne habeant licentiam vexare aut iudicare Chri
ſtianos,aut Epiſcopos)item militare quoq.prohibentur,præter quam ſi ex genere cohortalinorū
ſunt:hi enim maneut onera quidem ſuſtinentes,non offendentes autem,neq.in Orthodoxos quid
exequentes in publicis vel priuatis cauſis.Qui autem tentauerit quid horum facere;præter quam B
quod factum pro infecto erit,dabit etiam libras viginti:& qui publicis ipſos deſcriptionibus inſe
rere conati fuerint,etiam viginti,& Præſides quinquaginta;& omnes hæ priuatis rebus inferātur.
Excipiuntur Gothi,qui ſunt fœderati,& aliter prout viſum Imperatori fuerit,honorātur.]hæc Iu-
ſtinus,qui ob fœdus cum Theodorico initum Gothis licet Arianis parcendum putauit.

a Cod. de hæret. & Manich. li. 1. *Conſtitutio Iuſtini aduerſus Manichæos.*

XIV.

Sed quod ad ipſos Manichæos ſpectat,hoc eodem ſexto ipſius Iuſtini Imperatoris anno hæc
de his q̄ aduerſus eos geſſit, Cedrenus habet:Perſecutus eſt idem Iuſtinus hoc anno Manichæos,
multoſq.eorum ſupplicijs affecit;quod & Cabades Rex Perſarum præſtitit in ſuo regno;qui om-
nes quos reperit intra ſuos fines,trucidauit.]quanam autem ex cauſa ad hæc agenda permotus, ac
cipe ab auctore Miſcellæ [b]: Cabades Rex Perſarum,filius Perozi, multa millia Manichæorū cū
Epiſcopo eorum Indagaro vna die peremit vna cum ſenioribus Perſis,qui conſenſus eorum erāt:
filium enim eius nomine Phatuarſam Manichæi a puero inſtituentes, repromittentes dicebant:
Quia pater tuus ſenuit,& ſi contigerit eum mori, principes magorum vnum fratrum tuorum fa-
cient Imperatorem,eo quod teneant dogma ipſorum. Nos autem poſſumus per orationes noſtras
perſuadere patri tuo,abrenunciare Imperio,& te promouere,vt vbicumq.confirmes dogmata Ma C
nichæorum. Qui promiſit hoc facere,ſi imperaſſet.

Iuſtinus Manichæos occidi iuſſit.
b Apud Miſcel. lib. 15.

XV.

Cum autem hęc Cabades cognouiſſet,iuſſit conuentum fieri,quaſi facturus filium ſuum Im-
peratorem,omnes iubens Manichæos cum Epiſcopo eorum & mulieres & liberos adeſſe conuen
tui,ſimiliter principem magorum Glonazen,& magos,& Chriſtianorum Epiſcopum Boazanem
dilectum a Cabade & medicum optimum.Et conuocatis Manichæis ait:Gaudeo ſuper dogmate
veſtro,& volo vobis dare,dum viuo,filium meum Phatuarſam:ſed ſegregate voſmetipſos ad reci
piendum eum.Qui freti fiducia,ſemetipſos ſegregarunt: Cabades autē præcipiens exercitus ſuos
ingredi,omnes occidit gladijs cū Epiſcopo eorum ſub conſpectu magorum principis & Chriſtia-
norum Antiſtitis.]hæc auctor in Miſcella. Ingentem plane eiuſmodi fuiſſe Manichæorum cædem,
inde exiſtimare licet,quod in Perſide frequentiores eſſe ſolerent Manichæi,vbi tuto degere cōſue-
uerunt,quā in alijs Romani Imperij regionib.cum præſertim quaſi natiuū ſolum Perſidem eſſe ip
ſi cognoſcerent,vbi primū fuerant exorti:ob quā cauſam inter Manichæos & Perſas plurima fuiſ-
ſe cōmunia,Agathias [c] de Perſarum moribus agens oſtendit,nempe idem eſſe vtriq.ſectæ dogma
de duobus principijs,ex quibus alia ab ipſis nefanda deducerentur axiomata:tu ipſum conſule. D

Manichæi in Perſide omnes occiſi.
c Agath. de bello Perſic. lib. 2.

XVI.

Sed iam Aethiopas reuiſat oratio,ad quos anno ſuperiori a Iuſtino Imp.per Alexandrinū Epi
ſcopum procuratam eſſe legationem vidimus;ipſaq. Dei admiranda facta recenſeat, quonam mo
do poſt cædem martyrum Homeritarum Arethæ & ſociorum perpetratam per dirum apoſtatam
Hebræum ſecta Dunaan Regem,in eum vltus eſt Deus,immiſſo in ipſum Elesbaan Rege Aethio
pum viro Chriſtianiſſimo hoc anno poſt tranſactam hiemem.hiſtoriam quidem fide integrā ha-
bent eiuſdem Arethæ martyris Acta,quæ hic ſingulis reddere verbis,argumenti nobilitas & tra-
ctationis veritas perſuadent.Secuta hæc autem ſunt,cum(vt ſuperius dictum eſt)Iuſtinus Impe-
rator, audita Homeritarum Chriſtianorum ſtrage per Hebræum tyrannum quam diriſſime per
petrata,per Alexandrinum Catholicorum Antiſtitem eumdem Regem Aethiopum ad vltionē pa
randam excitaſſet.Quæ vero ab auctore iis ſubijciantur,audi:

XVII.

Non latebant autem nec prius quidem Aethiopum Regem ea quæ facta fuerant:ſed tempore
anni prohibente(erat enim hiema)vel inuitus quieuit. Itaq.cum validum collegiſſet exercitum
tum ex ſuis, tum ex auxilijs vſque ad centum & viginti millia, naues autem Indicas ſeptuaginta
in ipſa hieme conſtruxiſſet;quinetiam ex negotiatoribus Perſis & Aethiopibus,qui illuc venerant E
mercaturę gratia,naues alias collegiſſet ad ſexaginta: cumque eas quæ ex ipſis collapſæ fuerant,
inſtauraſſet ac refeciſſet,& omnia paraſſet:veris initio mouet exercitum,armiſque & equis & alio
apparatu properabat, vt prœlio confligeret cum inimicis. Et per continentem quidem ab infe-
riori parte Aethiopiæ miſit quindecim millia Aethiopum ad Homeritidis partes magis Occiden
tales;vt ipſe quidem per mare cum nauibus, illi autem per terram irruentes, hoſtes in medium
coercerent.

Expeditio Regis Aethiopū in Homeritas.

XVIII.

Ceterum illi quidem cum multos dies iter feciſſent per loca arida & tranſitu difficilia,omnes
interierunt,vt qui nec peruenire ad Homeritam,nec ad regionem ſuam potuerint redire. Rex au-
tem cum iam eſſet nauigaturus,venit in templum,ad cuius fores regia veſte alijſq.inſignibus Im-
perij depoſitis,ingreſſus quidem eſt in priuato habitu: ſtans autem ex aduerſo aræ, cū Deū mul
tū oraſſet,& facta ab ipſo in Aegypto miracula atq.in ipſa ſolicitudine pro Hebræis in memoriā
reuocaſſet:Illi,dicebat,fuerunt ingrati in te benefactorem,neq.illi ſolum, ſed ij etiam qui ex eis
nati

Digitized by Google

A Anati ſunt. Tu enim ſcis Domine, quam ſe male geſſerint in vna ciuitate, vt qui populum illum per
dolum circumuenerint, & cõſilium inierunt aduerſus ſanctos tuos; & in eos qui reſtant, adhuc ma
la machinantur. Quod ſi noſtra peccata id merentur, ſed ne tu nos tradas illorum manibus. Qđ
autem ipſe volueris, hoc excepto, nobis impone ſupplicium ne forte dicatur: Vbinam eſt ipſorum
Chriſtus, propter quem gloriantur, & crux eius?

Pietas Regis Aethiopũ in expeditione ſpectanda.

XIX.

Conſulit S. monachum Rex Aethiopum.

Hæc cum precatus eſſet cum lacrymis, egreditur de templo & e ciuitate, & ad quemdam mo-
nachum, qui propter virtutis operationem dignus erat habitus vt præuideret futura, & in angu-
ſta turricula iam quadraginta quinq. annos fuerat incluſus, pedes venit eodem habitu, de prœlio
ſeſe icaturus; attulit compoſita quoque thymiamata, in quibus etiam aurum latenter immiſcue-
rat. Quæ cum tradi diſſent ſeni, quærebat preces & ſignificationem eorum quæ erant euentura. Il-
le autem dolo deprehenſo, cum quis eſſet, optime noſſet: Sit tecum (inquit) Deus, qui etiam tecum
regnat. Verum enimvero abi, munitus martyrum ſacrificio, quod Deus eſt odoratus, & precibus
Pontificis Alexandriæ, & lacrymis Iuſtini. Hæc cum audiſſet Elesbaan, & eum non tentaſſet am-
plius, benedictione accepta, abijt lætus: & cum iuſſiſſet exercitui ne ferrent viaticum pluſquam vi
B ginti dierum, nauigauit.

XX.

Regis Homeritarum doloſus apparatus.

Sed neq. negligens fuit Rex Homeritarum: nam ipſe quoq. & ſuis & auxiliaribus collectis co-
pijs, præſidium tenebat in terra & in mari. Verum cum ille exercitum, qui erat in terra, ab afflictio
ne & malorum perpeſſione audiuit perijſſe, nõ amplius timens hoſtem a continenti, in ſola maris
verſabatur cuſtodia. Itaq. conſiderans anguſtiſſimum eſſe fretum quod eſt inter Aethiopes & Ho
meritas, neq. ſuperare latitudine duorum ſtadiorum, & alioqui habere etiam ſaxa multis in locis
latentia; cum grauem ferream conſtruxiſſet catenam, & quę poſſet ferre vim ventorum & vndarũ,
& eam vtrinq. a terra alligaſſet ipſe Dunaan, vt exiſtimabat, Elesbaan prohiberet aditum; vbi qui
dem erant latentes petræ, plumbum circulis catenæ appendens, & ferrum faciens requieſcere; vbi
autem erat profundum, colligans cum lignis leuiſſimis, & ſubleuans catenam: deinde etiam vali-
dum inducens exercitum, venit in eum locum, in quem expectabatur venturus eſſe Rex Aethio-
pum.] qui loci ſitum conſiderat, & freti anguſtias a coſmographis deſcriptas attendit, haud vanũ
fuiſſe conſilium Regis Homeritarum intelliget. Sed pergit auctor:

XXI.

Doloſæ artes Dunaan irrita reddita.

Ille autem cum vento vſus eſſet ſecundo, acceſſit ad locum ſpeculandum, & præmiſit decẽ na-
C ues, quæ dum dolum neſcirent, ex improuiſo ingreſſæ ſunt in anguſtiſſimum fretum. Quo in loco
etiam Deus facit miracula, paruæ eſſe oſtendens potentiæ humanam inuentionem, vbi ipſe adiu-
uare & opem ferre voluerit: Magnus enim quidam fluctus incuruatus, cum velut quemdam reflu-
xum feciſſet aquæ, portans vnum ex nauigijs poſuit ſuper catenã, adeo vt videretur nauis aſſe cui-
dam rupi innixa. Deinde exorta quædam procella cum mare repente conturbaſſet, extollit flu-
ctus montibus pares magnitudine: & vndarum aliæ quidem amouebant ligna catenæ alligata,
aliæ autem tollentes naues in altum, tranſmiſerunt omnes ſupra catenam. Illa autem & a ven-
ti vehementia, & a fluctibus qui in eam irrumpebant, deſtructa, præbuit ceteris nauibus inof-
fenſum aditum aduerſus Homeritas. Decem igitur prædictæ appulerunt littori, quod aberat
ducenta ſtadia vbi Rex erat cum exercitu; reliquæ autem naues vento retroactæ nihil potuerunt
efficere.

XXII.

Appulſus nauium fideliũ, & conatus hoſtium.

Emiſſis itaq. triginta millibus cataphractorum equitum Dunaan impediebat eorũ qui erant
in decem nauibus exitum in terram. Viginti autem ex diſperſis nauibus, vbi erat ipſe Elesbaan,
haud multo poſt illuc etiam ipſæ appulerunt. Tertio quoq. die reliquæ apparentes naues appule
D runt & ipſæ longe inferius. Opinatus autem Dunaã inter plures eſſe Regem, maiore accepto exer
citu, illuc venit, parua relicta cuſtodia vbi erat re vera Elesbaan. Cum autem tereretur tempus,
nec e nauibus educeretur acies, defecerat quidem aqua & cibus ijs qui erant in nauibus. Equitib.
autem Hebræis Sol erat moleſtus, totoq. die eos vehementer impetebat. Ceterum equitibus ſuis
Dunaan magna machinatus eſt tabernacula, eorumq. vmbra depulit æſtum, qui afferebat mole-
ſtiam. Porro autem miſit etiam quemdam ex eius cognatis cum viginti millibus equitum ad ex-
plorãdam partem illam in qua erat Elesbaan. Quidam autem ex eunuchis Regis arbitratus eum
exire ad ſe exercendum, acceptis quinq. aureis lanceolis, cum eo eſt egreſſus. Cum is autem Eleſ-
baan copias vigilantes, quarum pars iam e nauibus egreſſa, locum in littore compararat; accepto
eunucho & tribus ex ſuis, abijt procul ad venationem.

XXIII.

Inſperata victoria Regis Aethiopum.

Quidam autem ex Lesbaan exercitu oppreſſi fame, equos noctu conſcenderant, vt hoſtes effu
gerent. qui cum in eos incidiſſent, alios quidem occiderunt; Regis autem cognatum capientes, &
aureas lanceas portantes, ad naues redierunt. Eas autem cum accepiſſet Rex pius, ſtatim Deo de
dicauit. Ipſe autem, reliquo armato exercitu immiſſo in breuiores naues, egreſſus eſt ad hoſtes q
E erant in littore; & pugna terra mariq. commiſſa, Hebræos, qui terga dederant, iure belli omnes oc
cidit, adeo vt ne vnus quidem ſit relictus rei geſtæ nuncius. Cum autem haberet cognatum Regis
qui ei oſtendebat viam, quæ ducit ad ciuitatem Phare, in qua erat Regia Dunaan, ad illam aſcen-
dit. Qua potitus, vt qui incuſtoditam offendiſſet ciuitatem, capit omnes diuitias quæ erant in Re-
gia & ipſam etiam Reginam.

XXIV.

Verum cum captam vrbem & Regiam occupatam, atque ſuos bello captos audiſſet Dunaan
timens ne aliqui ex cognatis deficerent Elesbaan, mente ei a Deo ablata, cum aurea catena ſe & il-
los alligaſſet, ſedebat nullã rerum curam gerens.] Quid hoc eſt, niſi ſecundum illud Propheticum
a: Conturbati ſunt Principes Edom, robuſtos Moab obtinuit tremor, obriguerunt omnes habi- a Exod. 15.
tatores Chanaã?] Irruit plane, irruit in hoſtes Domini ingens metus & tremor, ſecũdum quod ſub
ditur: Irruat ſuper eos formido & pauor in magnitudine brachij tui: fiant immobiles quaſi lapis.]
ita quidem tunc accidit, cum timore obrigeſcens, commiſerationem eo corporis habitu mouere
Chriſtiano Regi perfidus tentauit Hebræus, putans mox Elesbaan affuturum. Verum etſi ipſe po

Google

tuiſſet videri victus, cum ita vinctus apparuit, adhuc tamen eius robur vigebat exercitus, quem eſt A

Reliqua pars fidelium laborat.

paſſa infeſtum pars reliqua exercitus Chriſtianorum. nam audi: Qui autem in pluribus nauibus erant Aethiopes, cum nihil audiſſent de ſuo Rege Elesbaan & his quæ geſſerant, & laborarent inopia rerum neceſſariarum, eſſentq. animo dubij & perplexi, conuerſi ſunt ad Deum ſupplicandū. Et cum magnas quidem naues inter ſe alligaſſent, & ſuper oblonga ligna vela deinde vinxiſſent, & veluti quamdam ciuitatem in mari eſſent fabricari; extrinſecus autem breuiores naues, quę quoddā murorum imitabantur propugnaculum, ordinaſſent: omnes ſimul congregati cum lacrymis Deo

Communicant in naui fideles.

longam obtulerunt ſupplicationem: deinde cum ſacta guſtaſſent myſteria, & ſe armaſſent, deſcenderunt in naues breuiores; & ſtantes ex obliquo, ne acciperent aliquod damnum a telis hoſtium, eas ipſi maiores poſt ſe trahentes, impulerunt ad terram, donec appulſa eorum latera fixa fuerunt in littore, adeo vt naues eſſent ipſis pro muro. Hoſtes vero irruentes cum lanceis confringebant latera breuiorum nauium, & magna moleſtia afficiebant Aethiopes.

XXV.

Victoria diuinitus obtinetur.

Qui cum lacrymis rurſum Domini inuocabant auxilium. Ipſe autē eos audiuit; & ſtatim vox quædam fuit de cælo exaudita, quæ dicebat: Gabriel, Gabriel, Gabriel. Et quidam ex illis qui naues impellebant, virgam ferens ferream, quæ deſuper quidem habebat crucem, inferne autem lan B ceam, cum enataſſet, & vnius equi caudam apprehendiſſet, in eius latus figit lanceam, adeo vt mox turbatus equus deiecerit hoſtem, & alij equites timore affecti ceciderint in terram. Confidentes itaque Aethiopes cum deſcendiſſent de nauibus, & manus conſeruiſſent cum hoſtibus, eos fuderunt, & omnes interfecerunt; & regium ingreſſi tabernaculum, inueniunt aurea catena vinctum cum ijs qui genere ad eum pertinebant Dunaan Regem Hebræorum. Cum autem intellexiſſent ſuum quoq. Regem præſtantiſſimum & omni ex parte optimum Elesbaan illic occupaſſe Regiā, propere ad eum acceſſerunt, & omnia quæ geſta fuerant expoſuerunt.

XXVI.

Dunaam vna cum ſuis occiditur.

a Pſal. 57.

b Iſai. 22.

c Iſai. 5.

Ille autem, præſidio relicto in ciuitate, maxima abijt celeritate: & cum inueniſſet Dunaan aurea illa vinctum catena, ipſum interfecit & cognatos, Deum laudans, & inſultans Chriſti hoſtibus pœnam dantibus audacium ſuorum facinorum quæ admiſerant in Chriſtum & Chriſti crucem. Lætabitur autem iuſtus (inquit Dauid [a]) cum viderit vindictam. Et ideo qui ex eis fuerunt vulnerati, non fuerunt vulnerati gladio (vt dicit diuinus Iſaias [b]) neq. mortui ſunt mortui bello. Eſt enim res fortis & dura ira Dei (ipſe me rurſus docet [c]) vt grando quæ deorſum fertur in non habentem tegumentum, vt aquæ magnæ multitudo quæ trahit regionem. C

XXVII.

Quæ poſt victoriam Elesbaā fecerit.

Reuerſus autem Elesbaan in ciuitatem Phare, omnes interemit qui erant in Regia; & cum vellet eccleſiam in ea ædificare, fuit ipſe primus opifex ædificij. Significauit autem omnia quæ geſta fuerant Pontifici Alexandriæ, & per illum Iuſtino Imperatori. Patriarcha autem Alexandriæ ordinatum Epiſcopum miſit ad Homeritas. Qui eum illis conſecraſſet templum quod fuerat ædificatum, baptizat quidem omnes qui erant in ciuitatibus & pagis Homeritarum in nomine ſanctæ Trinitatis, ex eis autem ordinat diaconos & presbyteros; & eccleſijs, quæ erant in regione, reddit ſtatum ſuum ſolitum.

XXVIII.

Componit res Homeritarum Rex Aethiopum.

Diuiniſſimus autem Rex ipſe Elesbaan ſimul cum eo venit Nagran martyrum ciuitatem: & cum illic extruxiſſet eccleſiam, & quinque poſſeſſiones regias ei tribuiſſet, & deinde ex martyris Arethæ poſſeſſionibus tres addidiſſet, vt ille mandauerat in fine martyrij, & collegiſſet omnes qui fuerant redacti in ſeruitutem, & alios diſperſos in tempore perſecutionis; & Arethæ martyris filiū Ducem gentis conſtituiſſet, & curam geſſiſſet loci, in quo iacebant ibi conſummati martyrij reliquiæ, & ius aſyli illic conſtituiſſet: vadit iterum in Regiam. Vbi cum Homeritis Abrahamiū quēdam virum pium & Chriſti nomine gloriantem elegiſſet Regem, & ſanctiſſimo Epiſcopo ad decē D millia Chriſtianorum Aethiopum tradidiſſet, lætus rediit in ſuam Regiam cum præda & ſpoliis, dans etiam exercitui non paruam pecuniæ portionem.

XXIX.

Elesbaan tranquilliorem vitam ſectatur.

Deo autem agens gratias pro tanta victoria & gratia, volenſq. ſe ipſum dignum reddere maioribus, cum diadema quidem regium miſiſſet Hieroſolymam, ipſe indutus cilicio & noctu egreſſus e Regia & ipſa ciuitate, aſcendit ad vnum montem ad monaſterium virorum qui exercebantur: & cum ſe in exigua clauſiſſet domuncula, & voluiſſet illinc non egredi toto tempore vitæ ſuæ, regulā ſuſcepit monaſticam, ex eis quæ ſunt mundi nihil poſſidens, niſi ſolam ſtoream & poculum ad aquam bibendam, & pauco pane & aqua viuens & oleribus viridibus, ſi quis offerret; cum nullum ex mundanis vidiſſet tota vita, non ad aliud aliquid habens mentem erectam, niſi ad ſoli Deo vacandum. Denique cum diu ſic ſe exercuiſſet, ſic etiam e vita excedit in Chriſto Ieſu Domino noſtro, quem decet omnis gloria, honos & veneratio nunc & ſemper & in ſæcula ſæculorum. Amen.] hactenus de Homeritis & Aethiopibus narratio ſumma digna præconio, vtpote quod ex ea ſignificetur quam feruentiſſimus fuerit Chriſtianiſmus in Aethiopia & Homeritide, terra fœcunda martyribus: pariterque perſpicuo innoteſcat diuinitus illata vindicta in perfidum apoſtatam Hebræū E ex Chriſtiano redditum dirum Chriſtianæ fidei perſecutorem, cum amens in ſolio ſedens vniuerſum Orientem mouere tentauit ad totius Chriſtianæ religionis deſtructionem: vt merito conſiderata adeo repentina in eum diuinitus immiſſa vindicta, rerum viciſſitudine, illud ſit Propheticum

d Pſal. 36.

repetendum [d]: Vidi impium ſuperexaltatum & eleuatum ſicut cedros Libani: & tranſiui, & ecce non erat. Ita plane, pugnante Deo, apoſtatam perire decuit, & Hebraicæ perfidiæ ſæpe proſtratæ rurſus inſurgentis cornua debuere confringi. Sinit more ſuo Deus ad tempus, vt probentur electi, ſolutis habenis, libere debacchari ſatellitio dæmonum fultam impietatem, ſed protinus eamdem diuina potentia vinci, & exponi ludibrio ſuperatam.

XXX.

e Procop. de bell. Perſ. lib. 1.

Qui autem in locum Elesbaan ſucceſſit Rex Aethiophiæ, atque heres eius extitit pietatis: de cuius reb. geſtis ſub Iuſtiniano ſucceſſore Iuſtini Procopius [e] meminit, pariterq. de Rege Homeritarum, quos Romano Imperio fœderatos aduerſus Perſas idem Iuſtinianus immittere cogitauit; meminit pariter de Hebræis in illis item Homeritarum regionibus tumultuantibus, iterum debellatis.

A latis.hæc & alia Procopius plutibus,deſcribens ſimul regionem Homeritarum & aliarum gentiū
proximarum.Vidiſti Aethiopiæ Eccleſiæ candorem & pulchritudinem,eamdemq.per fidem,quæ
purificat ſecundum Petrum Apoſtolum [a] corda hominum, ſuper niuem dealbatam: vt merito — a Act.15.
eam adeo amauerit,ſibique in ſponſam innxerit myſticus Moyſes. [b] Chriſtus Deus noſter:cuius — b Num.12.
gratia veluti quodam miraculo albeſcant Aethiopes,cum & ſecundum illud Propheticum tunc ac-
ciderit [c]: Aethiopia præueniet manus eius Deo]cum ipſa ceteris viſa ſit cucurriſſe ad Chriſtum — c Pſal.67.
ardentius,quæ adeo Dei amore feruentes habuit Chriſtianos, ipſorumq. Reges Chriſtianæ ſubli-
mioris vitæ verticem attingentes. Vtinam ſicut Aethiopum & Homeritarum Fidelium præclaræ
res geſtæ tum ſuperiorem,tum præſentem annum adeo illuſtrarunt, ita eorumdem reliqua digna
memoria ſuppeterent monumenta,quibus licuiſſet ſingulis annis locupletare noſtros Annales.
Cæterum multis hæc tunc temporis illuſtrata ſunt monumentis.Auctor eſt Photius in Bibliothe-
ca,extaſſe ſuo tempore commentarium de legatione Nonnoſi ad Aethiopes & Homeritas ac Sar-
racenos,cum apud eos regnaret filius Arethæ Regis,tempore Iuſtiniani Imperatoris Iuſtini huius
ſucceſſoris:itemq.aliam ſcriptionem alterius legationis a Iuſtino Seniore iſto,de quo agitur, ad
B Alemundatum Principem Sarracenorum,functumq.eo eſſe munere Abrahamum eiuſdem Non-
noſi parentem,qua Ioannem & Nicoſtratum Romani exercitus Duces recuperauit.Sed perierunt
iſta:quibus quidem cuncta quæ dicta ſunt,dilucidiora firmioraque reddi potuiſſent . At de his
hactenus.

XXXI. *Obitus Euphemiæ Auguſtæ.*

Hoc itidem ſexto Iuſtini Imperatoris anno,magno damno Chriſtianæ religionis, Euphemia
Auguſta de Catholica fide optime merita ex hac vita migrauit:cui honorifice extrema perfunctus
Iuſtinus Imperator,aliam accepit coniugem Theodoram nomine,quam & Auguſtæ titulo inſigni
uit.hæc Græci auctores [d].

XXXII. *De Conciliis in Africa celebratis.*

Quod vero ad Africanæ Eccleſiæ ſtatum pertinet,reſtitutis anno ſuperiori(vt vidimus)in A-
fricam ad ſuas Eccleſias Orthodoxis Epiſcopis,ad reſtituendam collapſam diſciplinam , & bene
inſtituendas Eccleſias,pluribus in locis a diuerſis Epiſcopis ſunt Concilia celebrata, quorum triū
eſt mentio in rebus geſtis [e] S.Fulgentij Ruſpenſis Epiſcopi,nempe Bizaceni, Vzecenſis [*],& Su-
phetani. At quid acciderit eidem S.Fulgentio in duobus poſtremis Concilijs, Vzecenſi videlicet
& Suphetano,dignum memoria exemplum audi:In Concilio quoque Vzecenſi iudicio ſacerdotū
C omnium qui conuenerant,Epiſcopo cuidam nomine Quoduultdeus,qui priorem ſe illius exiſtere
cōfirmabat,antepoſitus & prælatus,ipſa die tacuit,nec auctoritatem Concilij excuſando minuere
voluit:ſed vbi poſt Concilium dolere ſenſit Epiſcopum, timens propter ſuum honorem generare
ſcandalum fratri,meliuſq.iudicans per charitatem ſe fieri minorem,quam ſine charitate maiorē:
Suphetani poſtea Concilij glorioſum reſpiciens adeſſe conuentum,precem ſupplicem coram om-
nibus fudit,vt ſibi rurſum,ſe volente, Quoduultdeus Epiſcopus præferretur;vt nomine ſuo poſte-
rius recitato,lætus deinceps viueret,conſacerdotis animo conciliato.

d Cedren & alij hoc anno.
e Extant apud Sur.die 1.Ianua.
* Viuicenſis al Vuicenſis
Cedit minori locum S. Fulgentius.

XXXIII.

Mirati ſunt Epiſcopi humilitatem talia poſtulantis,nec contriſtare voluerunt offerentem Deo
ſacrificium humilitatis,ad cuſtodiendam ſpiritus ſocietatem in vinculo charitatis. Vbi ſunt nunc
illi,quibus eminendi ſuper ceteros dominatur affectus,qui ſe etiam ſuis prioribus anteponunt,in-
debita ſibi priuilegia vendicantes? Ecce beatus Fulgentius nec primatum,quem meruit,defende-
re voluit:quia ſine charitate prior eſſe alicui minime concupiuit.]hæc eius contubernalis, Vitæ ip-
ſius auctor,digna plane memoria,cum aſſidue deplorandum ſit in humili Chriſti regno eas ingi-
ter inter Chriſtianos controuerſias agitari,quis alijs videatur eſſe maior, quas iam olim Domi-
D nus lata ſententia definiuit. Ceterum ſi ſuperbia abſit,ſiq.citra ſcandalum fieri queat, abſque ani-
marum iactura,iuſtitia ſuffragante,ad retundendam ſuperbientium arrogantiam, laudabiliter
quemlibet Chriſtianum hominem apud legitimum Iudicem cauſam agere,ſuaq.iura proferre,S.
Leo Papa(vt ſuo loco ſuperius dictum eſt)ſcribit ad Dorum [f] Beneuentanum Epiſcopum. Quæ — f Leo epiſt. 5.
autem rurſum de eiuſdem S.Fulgentij horum temporum rebus geſtis idem auctor his ſubijciat ,
accipe:

XXXIV. *De Homilijs aliiſq. ſcriptis S.Fulgentij.*

Catholicæ Eccleſiæ ſingularis magiſter & doctor,quantūlibet inter varias occupationes hic in
Africa parum vacaret,plurimos tamē Eccleſiaſticos ſermones,qui in populis dicerentur,ſcribēdo
dictauit. Vbicumq.ſermonē faciebat,mulcebat animos omnium ,non inanes & vaniſſimos plau-
ſus,ſed compunctionem generans cordis. Expectauit & eū ſanctæ memoriæ Bonifacius Eps Eccle-
ſiæ Carthaginenſis,apud Furnos [*] eccleſiā dedicans,duobus dieb.ſe præſente,tractantē:quando tm̄ — * Burnos
delectatus eſt audire verbū Domini de ore eius,vt donec ille ſermonē finiret,ipſe terrā lacrymis ir-
rigaret,agēs gratias Deo,cuius gratia ſp in Eccleſia Catholica ſummos excitat p̄latoſq.doctores.

XXXV.

E Iā reuerſus de exilio,nouem & decem libros Fabiani mentientis falſa Geſta conuincens,de veri-
tate prædeſtinationis & gratia libros confecit tres,aliaq.multa digeſſit: quæ ſi quis ſcire voluerit,
in eius monaſterio veraciter ſcripta reperiet.]hæc de his auctor.ſunt aūt hi tres libri ad Monimum
ſcripti de duplici prædeſtinatione,in cuius operis præfatione queritur de ijs quæ apud Carthagi-
nem a calumniatore paſſus eſſet:quem licet ipſe noluerit nominare , eius tamen diſcipulus in Vita
ipſius Fabianum appellat.præfatur enim ita Fulgentius:Quoniam aduerſus cuiuſdam hæretici va-
niloquia reſpondere compulſus ſum,qui non ſolum meum nomen ſub Photiniani erroris nota nō
dubitauit laceſſere,quinetiam ſanctorum Auguſtini & Hieronymi dicta tamquam meæ profeſſio-
ni contraria in me voluit retorquere. Cuius nomen nunc litteris inſinuare diſtuli , ſed potes ipſe
proculdubio recordari . Nam ibi, te nobiſcum apud Carthaginem poſito,mihi dicta eius allata
ſunt;& ſi bene recolo,etiam ad tuam notitiam peruenerunt;nihil enim te ibi poſito legere poſſem,
quod tibi recenſendum offerre non poſſem. Eoſdem igitur libellos,ſi Dominus voluerit, veſtræ
charitati celeriter deſtinabo,&c.]Iam antea(vt dictum eſt)ſub Hormiſda Pontifice fuit eidē Ful-
gentio aduerſus Pelagianos errores per Fauſtum Regienſem clanculum reſtitutos pugnandum,

cum ſeptem libris eiuſdem virulentos ſub folijs latentes ſerpentes extinxit. Fuerunt autem dicta aduerſus Fabianum Fulgentij ſcripta nouiſſimi ipſius partus, eorum videlicet, quorum memoria fit. Quando vero contigerit ipſum ad ſuperna vocari, ſuo loco dicemus. A

IESV CHRISTI ANNVS 524.	IOANNIS PAP. ANNVS 1.	IVSTINI IMP. 7. THEODORICI REG. 32.

I. CHriſti annus quingenteſimus vigeſimusquartus Conſulatu ſecundo Iuſtini Auguſti cũ Opilione collega aperitur, quo eiuſdẽ Iuſtini Imperatoris ſextus mẽſe Iulio abſoluitur annus, & ſeptimus inchoatur: cum idem Imperator Chriſtianæ pietatis ſtudioſiſſimus, vbi omnes ſuis edictis rurium exagitaſſet hæreticos, Arianis vero ob fœdus initum cum Theodorico Rege pepercisſet: memor diuinæ legis [a] prohibentis ne cum Dei hoſtibus fœdus aliquo modo ſanciretur, & Arianos vexare aggreſſus eſt, qui hactenus magna libertate in Oriẽte vixiſſent. Nondum igitur ſexto ſui Imperij anno abſoluto, ſub hoc ipſius Coſulatu ſecundo, aduerſus eos, minime excipiens Gothos (vt ante fecisſe diximus) promulgatos edicto, Arianos exagitauit vniuerſos. De bis enim hæc Miſcella [b]. At vero in Orientis partibus, cum adhuc eo tempore per ſingula loca hæreſis Ariana vigeret, Iuſtinus Imperator eius imperij anno ſexto Orthodoxæ fidei ſtudio omnimodis ſatagere cœpit, vt hæreticorum nomen extingueret: ſtatuit, vt vbiq. eorum eccleſias Catholica religione conſecraret.] hæc ibi: quæ vero iis ſubiiciuntur de legatione a Theodorico Rege miſſa, non ante ſequentem annum facta eſſe noſcuntur. B

a Deut. 7. Ioſ. 9. Iud. 2.
Iuſtinus Imp. Arianos exagitat.
b Miſcel. lib. 15.

II. Iſta enim audiens Theodoricus Italiæ Rex, indigno admodum animo tulit: nam ipſe præ ceteris inuigilabat hæreſis Arianæ patronus Arianorumq. protector: qui & veluti quodam compenſationis iure eorumdem Arianorum ſecuritatem ab Orthodoxis redemiſſe videri poterat, dum in Italia, & in aliis quibus præerat regionibus, nullum vnquam religionis cauſa Catholicis negotium faceſſiſſet, ſed de iiſdem benemeritus ſæpe fuiſſet, & ipſam Romanam Eccleſiam a ſchiſmaticorum oppreſſione leuaſſet, atq. alia (vt vidimus) præſtitiſſet, quæ vix a Catholicis Principibus impetrari potuiſſent. iſta, inquam, in memoriam ipſe reuocans, & admodum exacerbatus animo verſans, pro ſuis Arianis in Oriente agentibus valde ſolicitus (illi enim eius implorabant auxiliũ, crebris ipſum legationibus excitantes) apud Iuſtinum Imperatorem pro eorumdem libertate agere cœpit. Litteris itaque ea de re hoc anno vltro citroq. redditis, cum ſe minime, quod optabat atque petebat, conſequi poſſe aliquo pacto videret, potentiori remedio rem tantam agere cogitauit, nempe legationibus, iiſdemq. efficaciſſimis, nimirum vt cum proceribus quos legaret, impelleret ad ſuſcipiendum legationis munus Ioannem Romanum Pontificem, futurum apud Imperatorem pacis mutuæ conſeruandæ ſequeſtrem; comminatus, niſi delegatam ſubiret prouinciam, ſe in Occidente aduerſus Orthodoxos illa factutum, quæ in Oriente aduerſus ſuos Arianos legibus Iuſtini Auguſti eſſe decreta ſciuiſſet. C

Theodoricus pro ſuis Arianis agit.

III. Summa quidem Iuſtinus laude dignus habendus, dum plus detulit religioni, quã cuiuis cauſa regnandi prætextui: dum non timet potentiſſimum Regem fœdere iunctũ in ſe concitare, a quo tum ipſe, tum prædeceſſores Imperatores precario pacem redemerant. Quanti enim facere conſueuerint Orientales Imperatores Regem Theodoricum, accipe ex epiſtola [c] Theodati Regis ad Iuſtinianum Auguſtum: Conſiderate (inquit) Principes docti, & abaui noſtri hiſtorica monumenta recolite, quantum deceſſores veſtri ſtuduerint de ſuo iure relinquere, vt eis parentum noſtrorũ fœdera prouenirent. Aeſtimate qua gratia debeant oblata ſuſcipi, quæ conſueuerunt poſtulari, &c.] Vides igitur quanto ſuo periculo Iuſtinus Imperator religionis cauſa contempſerit barbari Regis potentiam, cuncta religioni poſthabens, illud vnum exiſtimans eſſe regnandi præſidium, ſi religioni optime conſulatur. In his itaq. præſens annus inſumptus eſt. Quomodo autem ſequentis anni vere initio Ioannes Romanus Pontifex vna cum Imperatoris legatis Conſtantinopolim profectus eſt, ſuo loco dicturi ſumus. Sed & quam magno id ſuo Theodoricus tentauerit detrimento, ipſa rerum geſtarum tractatio perſpicuo declarabit. D

c Apud Caſſiod. lib. 10. epiſt. 22.

IESV CHRISTI ANNVS 525.	IOANNIS PAP. ANNVS 2.	IVSTINI IMP. 8. THEODORICI REG. 33.

I. VIgeſimoquinto Chriſti anno ſupra quingenteſimum, Conſulibus Probino atque Philoxeno, Ioannes Romanus Pontifex, præter morem prædeceſſorum, a Theodorico Rege Italiæ ira exæſtuante ob Arianos ſuos in Oriente eccleſijs ſpoliatos, ſubire cogitur legationem Conſtantinopolim ad Iuſtinum Imperatorem. Id quidem hoc anno accidiſſe, ex epiſtola ipſius Ioannis ſequenti anno ad Epiſcopos Italiæ data colligitur, vt ſuo loco inferius apparebit. Porro eiuſmodi Ioannis legationem Marcellinus in Chronico paucis in creatione ipſius Ioannis perſtringit his verbis: Theodorico Rege pro Arianorum ſuorum cærimoniis laborante, ſolus dumtaxat Romanorum ſibi deceſſorum Vrbe digreſſus, Conſtantinopolim veniens, miro honore exceptus eſt. Dexter dextero Eccleſiæ ſedit ſolio, diemq. Domini noſtri Reſurrectionis plena voce Romanis precibus celebrauit.] hæc Marcellinus, non eo quo geſta ſunt anno recolens, ſed dum de Ioannis ſedis initio habuit mentionem. Verum quod pertinet ad eiuſdem legationis cauſam; ex Boetii ſcriptis ſatis poteſt intelligi, illam quoque interceſſiſſe, quod apud Theodoricum Regem Senatus Romanus criminis E

De Legatione Ioannis Papæ Conſtantinopolim.

maieſtatis

A maieſtatis reus effectus, in ſuſpicionem adductus eſt, aliqua cum Iuſtino Imperatore moliri ſecre
ta. Sed de his inferius.

Ceterum ſcimus ſanctiſſimum Pontificem acerbas ſubire calumnias, ipſum pro reparandis re II.
bus Arianorum collapſis eo munere functum eſſe. Tu autẽ veri amator, eſto æquus arbiter, lector.
Anaſtaſius Bibliothecarius, miſſum a Theodorico, Ioannem Conſtantinopolim eſſe profectum af
firmat, dum ait Theodoricus Rex hæc audiens, *nempe ablatas ab Arianis in Oriente iuſſu Iuſtini Im
peratoris eccleſias*, exarſit in iram, & totam Italiam voluit gladio extinguere. Eodem tempore Ioan
nes Papa ægrotus egreſſus eum fletu ambulauit, pergens ad vrbem Conſtantinopolim, & Senato-
res cum eo, ſcilicet Theodorus, Importunus, & Agapetus Exconſules, & alius Agapetus Patricius, *Comites Ioan-*
accipientes hoc in mandatis legationum ab ipſo Rege, vt redderentur eccleſiæ hæreticis in par- *nis Pont.*
tibus Orientis: quod ſi non faceret, totam Italiam gladio perderet. Qui cum ambulaſſent cum
Ioanne Papa, &c.] Suadente itaque & cohortante, immo & impellente Theodorico Rege, eiuſmo-
di peregrinationem eſſe ſuſceptam, ipſe quoque Ioannes in epiſtola ad Italiæ Epiſcopos teſtari vi-
detur, de qua inferius.

B Adegiſſe putauit minis Romanum Pontificem perfidus Arianus ad eam obeundam ſuorum III.
cauſa Arianorum legationem, atque ad maledicendum Dei populo, ſi non pretio, timore tamen in
duxiſſe nouus Balac [a]; ſed non inuenit Balaam, quem quærebat: etenim præter opinionem inci-
dit in Ioãnem Herodes, quòd potius iugulum ſciret ſubdere ferro, quam flectere animum impie- a Num. 22.
tati, illud profunda mente fixum retinens, quod ille cuius ſucceſſor in ſede eſſet, fuerat Petrus corã
Concilio prælocutus [b]: Obedire oportet magis Deo, quam hominibus.] At licet inuitus atque b Act. 5.
præter conſuetudinem diuelleretur ab Vrbe: haud tamen robur ſacerdotale deſeruit, quicquam-
ue imminuit Pontificiæ dignitatis, quam perſecutio non obſcurare, ſed illuſtrare potius cõſueuit.
Comitantur plures abeuntem Romanum Pontificem, cum eodemq. proficiſcitur diuina potentia
in operatione ſignorum, quæ eum cunctis redderet admirandum. Audi enim quæ eidem Ioanni in c Gregor dialo.
itinere poſito contigiſſe ſanctus Gregorius narrat [c]: lib. 3. c. 2.

Gothorum tempore, cum Ioannes vir beatiſſimus huius Romanæ Eccleſiæ Pontifex ad Iuſti IV.
num Seniorem Principem pergeret, in Corinthi partes aduenit: cui neceſſe fuit vt in itinere ad ſe- *Quid Ioanni*
dendum equus requiri debuiſſet. Quod illic quidam vir nobilis audiens, equum quem præ magna *Papę apud Co*
C manſuetudine eius coniux ſedere conſueuit, ita ei obtulit, vt eo ad loca alia perueniente, cum alius *rinthum acci-*
equus potuiſſet inueniri, deberet ille quem dederat, propter ſuam coniugem trãſmitti. Factumq. *derit.*
eſt, vt vſque ad certum locum prædictus vir, equo eodem ſubuehente, perductus eſſet: qui mox vt
alium reperit, illum quem acceperat, tranſmiſit. Cumq. eum prædicti nobilis viri coniux ſedere ex
more voluiſſet, vltra non valuit; quia poſt ſeſſionem tanti Pontificis mulierem ferre recuſauit. Cœ
pit namque immenſo flatu & fremitu atque inceſſanti totius corporis motu quaſi deſpiciendo ꝓ-
dere, quia poſt membra Pontificis mulierem ferre non poſſet. Quod vir eius prudenter intuitus,
hunc ad eumdem venerabilem virum protinus remiſit, magnis precibus petens, vt equum ipſe
poſſideret, quem iuri ſuo ſedendo dedicaſſet.] hæc de equo Gregorius: quæ cum Nouator calum-
nioſe miraculi loco non ducat, audi quod ſubijcit ab eodem Pontifice cæcum fuiſſe illuminatum.
ait enim:

De quo etiam illud mirabile a noſtris ſenioribus narrari ſolet, quod in Conſtantinopolitana V.
vrbe ad portam, quæ vocatur Aurea, veniens, populorum turbis ſibi occurrentibus, in conſpectu *Cæcus a Ioan.*
omnium roganti cæco lumen reddidit, & manu ſuperpoſita oculorum tenebras fugauit.] hæc breui *Põt. illumina*
D ter Gregorius, quæ Grecorum penicillus coloribus varijs exornaſſet: ſed gaudet magis nuda ſim- *tur.*
plexq. abſque fuco ſpectari veritas. Hiſce igitur miraculis præcurſantibus, voluit Deus Romanũ
Pontificem quam honorificentiſſime recipi. Quis illi negaſſet obſequium, quem brutum etiam iu
mentum, cognoſcens poſſeſſorem ſuum, eo quo potuit modo viſum eſt honorare? Quis adeo impie
tatis offuſus caligine ad redditum cæco viſum, amplius cæcutiret? At quomodo a Conſtantinopo
litanis exceptus fuerit, audi Anaſtaſium:

Occurrerunt, inquit, beato Ioanni Papæ a milliario duodecimo omnis ciuitas cum cereis & VI.
crucibus in honorem Apoſtolorum Petri & Pauli: quia veteres Græcorum hoc teſtificabantur di *Occurrunt Cõ-*
centes: A tempore Conſtantini & beato Silueſtro ſedis Apoſtolicæ Epiſcopo vſque ad Iuſtini tem *ſtantinopolit.*
pora non meruiſſe, &c.] nam nullum vnquam viderat Oriens Romanum Pontificem, niſi Clemẽ *Ioanni Papæ.*
tem, cum inde tranſijt relegatus in Cherſoneſum. Sed pergit; Tunc Iuſtinus Imperator dans hono
rem Deo, humiliauit ſe pronus in terram, & adorauit beatiſſimum Ioannem Papam.

Eo tempore beatiſſimus Ioannes cum Senatoribus ſupraſcriptis grandi fletu rogauerunt Iu- VII.
ſtinum Auguſtum, vt legatio acceptabilis eſſet in conſpectu eius. Qui Ioannes Papa & Senatores *Quomodo ex-*
E viri religioſi omnia meruerunt, & liberata eſt Italia a Theodorico Rege hæretico. Iuſtinus autem *ceptus Ioannes*
Imperator gaudio repletus eſt, quod meruit temporibus ſuis Vicarium Petri Apoſtoli videre in *Pontifex.*
regno ſuo: de cuius manibus cum gloria coronatus eſt Iuſtinus Auguſtus.] licet enim ſimulac ele-
ctus eſt in Imperatorem, a Ioanne eius ciuitatis Epiſcopo fuerit diademate inſignitus, tamen & il
lud ipſum ab ipſo Romano Pontifice ſuo voluit, pietatis ergo, capiti ſuperimponi. Eadem fere om
nia quæ Anaſtaſius, Miſcella quoque habet hiſtoria: ſed addit, Iuſtinum Imperatorem precibus
permotum legatorum Arianis iura ſua reliquiſſe: an autem iſtæc veritate ſubſiſtant, attentius diſ-
quirenda ſunt.

Si nulla prorſus ſcriptorum antiquorum auctoritate hæc ipſa poſſent redargui falſitatis: ſatis VIII.
quidem quemlibet licet ab aduerſariorum partibus ſtãtem ipſa adeo patens ratio perſuadere ſuf *Callumnia in*
ficiet. Quonam pacto egiſſe potuit ipſe Ioannes de reſtituendis ablatis eccleſijs Arianis, idemque *Ioannem potẽ*
fuerit ab Imperatore Iuſtino conceſſum: ſi iam ex eius ſententia negotio bene geſto, in Ioannem *tiſſime dilui-*
adeo exacerbatus eſt Theodoricus, vt ipſum redeuntem in carcerẽ detruſerit, ibiq. eum mori coe *tur.*
gerit?

geri t? Si enim ex optato Theodorici Regis per Ioannis impertitum officium redditæ omnes in A
Oriente fuerunt eccleſiæ Arianis:par erat vt redeunti Ioanni tamquam liberatori ſuarum gentiũ
ipſe Theodoricus occurreret,eidemq. publicos honores decerneret;& ſi non triumpho,ouatione
ſaltem,comitatu totius Gothorum exercitus,idem Pontifex inferretur in Vrbem:cum tamen ob
rem ab eo contra Arianos pertractatam,eumdem,indignans & furens,nec dignum putauerit Vr
bis aſpectu,nec vita quidem,quam coegit Rex violentus amittere. Ex carcere igitur & irrogata
Ioanni nece a Theodorico tyranno,certum patenſq. oſtenditur argumẽtum,nõ quæ Arianus Rex
voluit,ab ipſo Conſtantinopoli eſſe peracta,ſed quæ noluiſſet impleta,nec quæ illi placerent, ſed
quæ maxime diſplicerent impio Ariano,ab eodem Romano Pontifice eſſe tranſacta:quæ quidem
adeo perſpicua nemo non videre,diſſimulare ve poteſt.

IX.
Certa probatio integritatis Ioannis Papa.

Hæc igitur etſi ſufficiens,ac plus ſatis abundans,& neceſſario penitus perſuadens ratio vide-
ri poſſit:accedant adhuc,firmiſſimæ auctoritates. Quid firmius atque ſolidius ad id probandum
deſiderari poteſt,quam publica ad omnes Italiæ Epiſcopos tunc ſcripta ab ipſo Ioanne Papa cir-
cularis epiſtola? in qua hæc ipſa leguntur verba: Eccleſias vero Arianorum vbicumque inueneri-
tis,Catholicas eas diuinis precibus & operibus abſque vlla mora conſecrate:quia & nos quando B
fuimus Conſtantinopoli tam pro religione Catholica,quam & pro Theodorici Regis cauſa & ne-
gotijs,ſuadente & hortante,Arianoſq. extirpante piiſſimo atque Chriſtianiſſimo Iuſtino Orthodo
xo Imperatore,quaſcumque illis in partibus eorum eccleſias reperire potuimus, Catholicas eas
(Domino opem ferente)conſecrauimus.]hæc de rebus a ſe Geſtis Conſtantinopoli apud Impera-
torem Romanus Antiſtes ſcripſit(vt ſuo loco dicetur)anno ſequenti. A quonam hæc certius dici
poſſunt,quam ab ipſo qui egit? & quorum ſcriptorum genere fidelius probari valent,quam publi-
ca,patenti,cunctiſq. nota data ab eodem epiſtola?

X.
Roborantur quæ dicta sũt.
a Grego. Turo. de Gloria mart. c.40.

At ne qua vel leuis ſaltem de impoſtura ſuſpicio in aduerſariorum refractariã mentem ſurrepe
re poſſit,vt uel animo quis eorum fingere valeat,epiſtolam illam ſpuriam eſſe atque ſuppoſitam:
accipe tantæ veritatis teſtem eiuſdem ſeculi ſcriptorem Gregorium Turonenſem,eadem ipſa di-
ſertis verbis teſtantem,cum ait in libro quem ſcripſit de Gloria martyrum [a], nullam aliam ob
cauſam eum detruſum in carcerem,coactumq. ibi in ærumnis vita perſungi,quam quod Ariano-
rum eccleſias in Catholicas conſecraſſet. Reddemus ſuo loco verba ipſius Gregorij,vbi de eiuſdẽ
Ioannis Papæ obitu agetur anno ſequenti, cum ad eum inſinuandum tota illa Gregorij narratio C
ſpectet. Habes igitur,lector,quo gaudeas(ſi veritatis amator & cultor es) dum non ſolum a tur-
piſſima præuaricationis labe purgatum omnino Ioanem,ſed confeſſionis operibus mira claritu-
dine decoratum oſtenſum,luce perſpicua intueris:quem & eadem ex cauſa glorioſo auctum mar-
tyrio exhibebimus anno ſequenti. Toto autem hoc anno integro detentum ipſum Pontificem Cõ
ſtantinopoli a Iuſtino Auguſto in ſacris,quas diximus,functionibus occupatum,apparet.

XI.
Theodoricus quid in Boetiũ & Symmachum.
b Miſcel.lib.15.
Cur in Senatores commotus Theodoricus.

Cum interea de Romano Pontifice iſta audiſſet Theodoricus(vt ait Anaſtaſius in Ioanne) in
nobiliſſimos Senatores gladium Romæ conuertit. Sed accipe eius verba: Eodem autem tempore,
cum ſupraſcripti,id eſt,Papa Ioannes cum Senatoribus Theodoro,Importuno,& Agapeto Excon-
ſulibus(Agapeto Patricio defuncto Theſſalonicæ)poſiti Conſtãtinopoli eſſent,Theodoricus Rex
hæreticus tenuit duos Senatores præclaros & Exconſules,Symmachũ & Boetium,& occidit inter
ficiens gladio.]hæc Anaſtaſius:eadem in Miſcella [b] leguntur,in eo tantum diuerſa,dum ibi horũ
factam cædem eſſe,cum reuerſuri iam legati eſſent,aſſeritur. Verum cum ex ipſius Boetij ſcriptis
cõſtet,ipſum antea proſcriptum,exulemq. miſſum eſſe Ticinum,vbi arcta cuſtodia teneretur;Sym
machum vero interea abſque læſione libere Romæ degiſſe:non hoc quidem,ſed ſequenti anno eo D
rumdem necem contigiſſe, ſatis apparet.

XII.
c Boet de Conſol.lib.1.proſ.4.
Boetio quæ obiecta fuerint.

Cauſam vero Boetij proſcriptionis illam ipſemet fuiſſe teſtatur [c], quod innocentem Senatũ
maieſtatis crimine poſtulatum defenderit ac liberauerit,alioſq. clariſſimos ciues reos capitis e gla
dio ceruicibus imminente ſubduxerit:his acceſſit,quod calumnioſe per aduerſarios factum,vt ſuo
nomine litteræ vulgarentur,quibus ſignificabantur ipſius conatus de reſtituenda in ſtatum priſti
num collapſa iacente Romana Republica. hæc,inquam,ex eius ſcriptis probata ſatis habentur ,
de quibus agendum anno ſequenti . Ex his intelligas non fidei cauſa, ſed regnandi iure Theo-
doricum eſſe commotum,ſuſpectoſq. ipſi Romanos redditos conſpirationis occultæ cum Iuſtino
Imperatore , cuius rei cauſa potiſſimum ab eodem (vt dictum eſt) miſſa fuerit tanti momẽ
ti legatio Conſtantinopolim . At de his modo hactenus : ad rerum Orientalium narrationem
accedamus.

XIII.
d Iſai.40.
e Iſai.51.
De Antiocheno terremotu.

Hoc anno Antiochena ciuitas diu hæreticis proſtituta,Neſtorij ac Neſtorianorum primo fa-
cta aſylum,inde ſub Petro Fullone Eutychianorum ſchola,demum vero ſub Seuero Theopaſchi-
tatum proſtribulum,ſuccepit [d] de manu Domini duplicia pro omnibus peccatis ſuis,potata cali E
ce [e] iræ furoris eius. Quomodo autem id acciderit,hæc primum accipe , quæ a Marcellino ſub
huius anni Conſulibus adnotantur: Totam Antiochiam Syriæ ciuitatem repens inter prandentiũ
ora terremotus inuaſit,atque etiam occiduam vrbis,magnamq. eius partem, finiſtris mox ventis
vndique flantibus,flammaſq. coquinarum pro tempore æſtuantes tuentia in ædificia miſcentibus
duplex torridum exitium importauit. Euphraſium quoque loci huius Epiſcopum,dempto eius ca
pite,combuſto,ſimul obruit ſepulchro:obeliſco Circi inuerſo & humi defoſſo.] hæc Marcellinus
ſui temporis res ſcribẽs. Euagrius eamdem proſecutus cladem,cum ipſam accidiſſe dicat anno ſe-
ptimo Iuſtini Imperatoris,menſe Maio,plane ſuadet,vt non anno ſuperiori quo cępit menſe Iulio
ſeptimus annus eiuſdem Imperatoris,ſed pręſenti,quo eodem menſe deſinit,collocemus.

XIV.
f Geneſ.18.

Fuit autem ſemper Dei clementiæ,vt vltionem aliquam grandem immiſſurus in populum,de
ſuper eam alicui ex ſeruis ſuis ante ſignificaret:ita namque cæleſti igne combuſturus quinque il-
las in Palæſtina ad mare mortuum olim poſitas ciuitates,illa ad fidelem Abrahã eſt prælocutus [f]

Num

Terræmotum venturũ Theodoſius ante cognouit.

a Apud Sur. die 11. Ianuar.

A Num celare potero Abraham, quæ geſturus ſum?] Quamobrem venturam hanc cladem notam fecit Dominus magno illi ſanctitate celebri Theodoſio cœnobiarchæ, de quo ſuperiori tomo plura locuti ſumus. Cyrillus res ab eo geſtas proſecutus, hæc de his habet [a]: Iam vero qualia fuerit in futurorum præſcientia Theodoſius? Oportet enim paucis, quæcumque ſunt, illis oſtendere, & veluti eorũ guſtũ præbere: vt ſit ẽt manifeſtum omnibus, quomodo ſicut nullius ex his quæ virtute gerũtur, ita nec chariſmatũ ſeu gratuitorum donorũ fuit expers. Iuſſit aliquando, vt præter ſolitã horã pulſaretur lignũ (nondum enim erat hora diei ſecunda) & præcepit vt fratribus ſignificaretur ſynaxis. Illi autem conuenerunt quidem; neque enim poterant contradicere, vt qui optime didiciſſent obedientiam. Cum autem fuiſſent congregati, rogabant cur conueniſſent ante tempus. Ille autem (o puram animam! o oculos, qui omnia procul aſpicitis!) flebiliter lugens & miſerabiliter: Orandum eſt, inquit, o Patres, orandum eſt. Video enim iram Domini, quæ iam mouetur aduerſus Orientem. Hæc ille quidem dixit. Illi autem tunc quidem neque videbant aliquid, neque vna cum eo dolorem accipiebant: quoniam non iiſdem quibus ille intuebantur oculis. Sexto autẽ aut ſeptimo die poſtquam prædixerat, auditum eſt Antiochiam fuiſſe magno terræmotu euerſam illo B tempore, quo prædixerat ille magnus; totq. ornamenta tantamq. cecidiſſe ſpeciem & pulchritudinem, & in vilem puluerem redactam iacere ciuitatem: quæ neque tanto caſu dignas conſecuta eſt lacrymas, neque luctum qui exæquaretur calamitati. Atque talis quidem fuit eius præſciẽtia.] hęc de eo Cyrillus.

XV.

b Euag. li. 4. c. 7.

Reuelata Zoſimo clades Antiochena.

Quid præterea Zoſimo viro ſancto tunc pariter oſtenſum fuerit, Euagrius ita narrat [b]: *Zoſimus* quidam genere Phœnix ex Sinda pago Phœniciæ ortus (qui pagus nõ abeſt Tyro viginti ſtadia) qui monaſticum vitæ genus excolens, ita ſe tum abſtinentia a cibis, tum iiſdem capiendis, cũ aliis virtutibus, quæ in eius vita elucebant, Dei gratiam ſibi conciliauit, vt non modo res futuras præuideret, verum etiam ab omni perturbatione liber & vacuus exiſteret. Cum forte fortuna cum nobili quodam viro Patricio & prudentia eximio nomine Archeſilao, qui & præclaris honoris inſignibus & ceteris vitæ ornamentis egregie decoratus fuit, Cæſareæ vrbis Palæſtinæ primariæ verſaretur, ipſo temporis articulo, quo Antiochia cecidit, ſubito ingemiſcere grauiter, lamentari, & ſuſpiria ex intimo pectore ducere cœpit, tãtamq. vim profudit lacrymarum, vt terram madefaceret. Deinde thuribulum poſtulat, & toto choro in quo ſimul conſtiterunt, thuris incenſi nidore perfuſo, C ſe proſternit humi, precibus & orationibus Deum placaturus. Tum Archeſilao ſciſcitanti, quid eſſet quod eum tantopere perturbaret? liquido reſpondit, fragorem ruentis Antiochiæ iam tum eius auribus circumſonuiſſe: adeo vt Archeſilaus & alii qui forte aderant, præ admiratione obſtupeſcentes, ipſam horam qua res gerebatur, litteris mandarent, reperirentq. poſtea ita ſe habuiſſe, vt Zoſimus declarauerat.] at de Zoſimo hactenus, ad eum iterum reuerſuri: proſequamur modo quæ ſunt reliqua eiuſdem cladis Antiochenæ, quæ ab eodem Euagrio [c] ita narrantur, incipiente ab incendiis venturarum cladium præludiis:

c Eua. li. 4. c. 5.

XVI.

Antioch. excidium per terræmotus.

Iiſdem temporibus, regnante Iuſtino, grauia crebraq. incendia Antiochiæ contigerunt, velut prænuncia terræmotuũ valde terribilium in ea ciuitate ſtatim conſecutorum, & aliarũ etiam calamitatum præuia. Nam breui tempore poſt, anno ſeptimo regni eiuſdem Iuſtini, Artemiſio videlicet, id eſt Maio, quarto Kalendas Iunii, die Veneris, in ipſo meridie, conquaſſatio & terræmotus vrbem occupant, parumq. aberat quin totam penitus euertiſſent: quæ duo ſequebantur incendium, quaſi calamitatem cum illis partiturum. Nam quas res illa non attigiſſent, incendium eas depaſceos, prorſus abſumpſit, & in cineres redegit. Quæ autem ciuitatis partes hac clade labefactatæ D fuerint, & quot mortales incendio & terræmotu (ſicut veriſimile fuit) vaſtati: quam præterea graues caſus, quamq. miri, qui certe nulla dicendi facultate exiſtimari poſſunt, id tẽporis contigerint, tam luctuoſo orationis genere a Ioanne rhetore explicatur, vt cuique animum magnopere cõmouere poſſint: qui quidem iſtis commemoratis, finem hiſtoriæ ſuę impoſuit.

XVII.

De obitu Euphraſii Epiſc. Antiocheni.

Poſtremo omnium Euphraſius *Antiochenæ ciuitatis* Epiſcopus (cuius mors aliam nouam calamitatem attulit ciuitati) iiſdem cladibus oppreſſus interiit, ne quiſquam reliquus fieret, qui vrbi res prouideret neceſſarias. Verum ſalutaria Dei erga humanum genus prouidentia, quæ ante plagam inflictam remedia parare, & gladium iræ ſuę demulcere, & cum res ad deſperationem venerint, ſuæ miſericordiæ quaſi fores aperire ſolet: Ephraimum Orientis præfecturam gerentem ad curam de vrbe illa ſuſcipiendam, quo nulla ei res deeſſet neceſſaria, excitauit. Itaque ſedes Apoſtolica, velut merces & præmium tantæ erga ciuitatem prouidentiæ, ei donata fuit.] nempe vt ſequenti anno Epiſcopus Antiochenus crearetur. Iſta habet Euagrius. Quomodo autem poſt duos annos iterum eamdem ciuitatem terræmotu quaſſari contigerit, ſuo loco dicemus. Iſta de clade Antiochena cum Iuſtinus Imperator accepiſſet, præ dolore ſacco induitur, aſpergiturq. cinere, exu E tus purpura & diademate, multos dies in luctu ſedens ſolitarius tranſegit, etiam ſi dies feſti adeſſent, quibus ſolitus eſſet cum ſplendore procedere ad eccleſiam. poſtea vero magna vi auri miſeris præſto fuit.] hæc ex Miſcella [d].

d Miſcel. lib. 15.

XVIII.

e Euag. li. 4. c. 8.

Clades diuerſarum ciuitatũ.

Sed de aliis Orientis ciuitatibus, quas iiſdem contigit agitari terræmotibus, ex eodem Euagrio accipe, qui hæc ſubdit inferius [e]: Oppidum, quod iam Dyrrachium, olim Epidaurus appellatum fuit, terræmotu grauiter concuſſum eſt; ſimiliter & Corinthus, q̃ eſt in Græcia ſita: adde his Anazarbum, vrbem Minoris Ciliciæ primariam, quæ iam quarto illud cladis genus pertulerat: quas vrbes Iuſtinus magna pecuniæ ſumma ſuppeditata refecit. Iiſdem temporibus Edeſſa vrbs Oſroenorum ampliſſima & beata vndis Scirti torrentis præterlabentis ſic obruebatur, vt multa ædificia aquæ impetu abriperentur, & infinita hominum multitudo, quos flumẽ ſecum euexerat, interiret. Edeſſa igitur & Anazarbum ab ipſo Iuſtino noua nomina accepere, & vtraque vrbs Iuſtinopolis appellata eſt.] hactenus de his Euagrius, ex quo Nicephorus & alii accepere. Sed ad magnum illũ Zoſimum ipſe nos reuocat Euagrius, de quo iſta habet [f]:

f Euagr. li. 4. c. 7.

XIX.
De S. Ioanne Epiſcopo Cæſarienſi.

Sunt & alia complura ab eo edita miracula, quorum maximam partem ſilentio præteriens (quæ A
pe vix, aut ne vix quidem numerari poſſunt) quædam hoc loco percenſebo. Eo tempore quo Zoſi
mus, in magna nominis celebritate, & pari cum Zoſimo virtutum excellentia præditus vixit Ioan-
nes in Chuzubica Laura (qui locus poſitus eſt in extrema valle ad Aquillonarem partem viæ re-
giæ, quæ Hieroſolymis recta ducit ad vrbem Hierico) vitamq. monaſticam, eamq. a rebus terreois
quaſi penitus ſecretam & liberam degit, & vrbis Cæſareæ, quam diximus, Epiſcopatum admini-
ſtrauit: Hic Ioannes Chuzubites, poſtquam vxori Archeſilai, de quo ſupra locutus ſum, alterum o
culum radio effoſſum audiuit, propterea ad illam contendit, plagam quam acceperat conſpicatu-
rus. Vbi autem vidit pupillam penitus excidiſſe & oculum ſede dilapſum, cuidam ex medicis qui
eo commearant, mãdat, vt ſpongiam afferat, oculumq. dilapſum in ſedem qoam commode poſſet,
induat, & ſpongiam appoſitis faſciolis alliget.

XX.
Ingens Miraculum de oculo reſtituto.

Archeſilaus vero aberat: ſiquidem id temporis cum Zoſimo erat in eius monaſterio, quod eſt
locatum in oppido Suidena, quod Cæſarea abeſt ad ſummum quingenta ſtadia. Cum maxima
igitur celeritate itur ad Archeſilaum, vt de his rebus certior fieret. Archeſilaus forte cum Zoſimo
conſidens, ſermonem cum eo contulit. Quibus rebus nunciatis, flebiliter eiulare, vellere capillum, B
dilacerare, & eumdem cælum verſus iacere cœpit. Zoſimo vero cauſam roganti, Archeſilaus quid
acciderat, lamentis & lacrymis crebris interpoſitis, exponit. Itaque Zoſimus, illo relicto, ſolus ad
cubiculum propere accurrit, in quo Deum (ſicuti fas eſt id genus hominibus) familiariter compel
lat. Paulo poſt egreſſus ad Archeſilaum, geſtiens & modeſte ridens, dixit: Abito domum lætus, abi
to: gratia Chuaubitæ tributa eſt: vxor tua ſanata, vtrumque oculum habet integrum: nam calami-
tas iſta nihil ei potuit adimere, quãdoquidem ita Chuzubitæ placuit. Quæ duo miracula ab vtriſ-
que viris illis iuſtis vno eodemq. momento edita fuere.] eſt mentio de cœnobio Chuxuba dicto in
Prato Spirituali [a]; vbi & de eodem Ioanne, antequam fieret Cæſarienſis Epiſcopus, mira narrã
tur. Pergit vero de Zoſimo ita Euagrius:

a Prat. Spirit. c. 23. 24 & 25.

XXI.
De Leone exhibente Zoſimo aſini miniſterium.

Porro iſti Zoſimo iter quodam tempore Cæſaream facienti, ſecumq. aſinum, cui res quaſdam
ſibi neceſſarias impoſuerat, adducenti, occurrit leo, & aſino Zoſimi abrepto, diſcedit. Zoſimus per
ſiluam vſque eo inſequitur, quoad leo voratis aſini carnibus ſatur eſſet. In quem hilari vultu & ſub
ridenti intuitus, dixit: At vero, o amice, iter iam mihi penitus interruptum eſt: quippe cum annis
plurimis onuſtus ſim, & ætate admodum prouectus, nec valeam ea quæ aſino erant impoſita hu- C
meris portare. quare tu hoc onus contra naturæ tuæ conſuetudinem geſtes, neceſſe eſt, ſi modo Zo
ſimum ex hoc loco diſcedere volueris: poſtea autem ad priſtinam feritatem, naturamq. propriam
redibis. Tum leo furoris prorſus oblitus, ſubblandiri, & placidus extempore ad Zoſimum accur-
rere, & ipſo corporis habitu obſequij ſignificationẽ dare cœpit. Cui Zoſimus onus quod aſinus
geſtauerat imponit, eumque ad portas vſque Cæſareæ deduxit, quo declararet tum virtutem &
potentiam Dei, tum quod omnia tamdiu hominibus inſeruiant, obtemperentque, quamdiu ſecun
dum eius voluntatem vitam inſtituimus, & gratiam nobis donatam nequaquam deprauamus.]
hucuſque de Zoſimo, pauca ex multis referens Euagrius, ſui temporis res geſtas conſcribens.

XXII.
b Niceph. lib. 17. c. 5.
De Zoſimo & Maria Aegyptiaca.

Hæc eadem ferme ad verbum Nicephorus recitat [b], qui & mox de alio Zoſimo, qui iiſdem
temporibus vixit, iſta ſubnectit: Alter vero quoque enituit Zoſimus, non ille quidem ſolitariam de
gens vitam, ſed in quodam Palæſtinæ cœnobio inter monachos commune certamen perſequens.
Quem ſacerdotio fungentem, rem diuinam arcanorum myſteriorum Aegyptiacæ illi feciſſe aiunt:
illi, inquam, Aegyptiacæ, quæ tantopere primum carnis voluptate defluxiſſe dicitur, vt nihil pror-
ſus carnalis petulantiæ intentatum reliquerit; eoq. vitioſæ libidinis peruenerit, vt eam eloqui ver- D
bis nemo poſſit: deinde ad ſummam virtutẽ ita euaſiſſe, vt altera ab altera illuſtraretur. Sed enim
illa, vt in Aegypto prognata, & quo vitæ genere vſa, multos libidinis magnitudine in poteſtatem
ſuam ceu mancipia redegerit: & vt diuino nutu ad ſacroſanctum lignum Crucis venerandum exci
tata, in viam ſe dederit, & inde diuertens Iordanis quoque flumen tranſierit, & in interiorem ſolitu
dinem ſeſe abdiderit, neque cum quopiam homine præterquam vno iſto Zoſimo collocuta ſit, cibo
que ſimul & veſtitu abſtinuerit; denique vt inter precandum in ſublime ſublata, cum Zoſimo hoc
verba contulerit, vitamq. hanc finierit, & in diuina communione participauerit, necnon vt illi leo
ſepulchrum effoſſum parauerit, & vitæ ipſa exemplum pœnitentiam agere volentibus commodiſ-
ſimum reliquerit: Sophronio, qui olim Hieroſolymitanam ſedem Antiſtes exornauit, memoran-
dum relinquimus, qui eleganter ſanctę eius feminæ & Zoſimi vitam deſcripſit.] hucuſque Nice-
phorus. Porro quam Græce ſcripſit Sophronius vitam Marię, Paulus diaconus Neapolis eamdem
tranſtulit in Latinum, quæ præ manibus habetur [c]. Conueniſſe autem ipſam Mariam Zoſimum
his ferme diebus, ex iis quæ Sophronius in eius vita ſcribit, apparet; dum roganti Mariæ, quo ſta-
tu Dei eſſet Eccleſia, fugata diſcordia, pacem eſſe redditam, affirmauit: quod plane his tempori- E
bus conuenit.

c Sigib. de Script. Eccleſ. c. 69.

XXIII.
d Concil. Nic. 2. Act. 4.
e Damaſc. de Imag. orat. 3.
De Maria Tarſenſi.
f Prat. Spir. c. 31.
g Ibid c. 16.

Cognita quidem atque probata fuiſſe eiuſdem Mariæ Acta vniuerſæ Catholicæ Eccleſiæ, tum
de Orientalibus fidem faciunt Menologia, tum de Occidentalibus Martyrologia: citata atque re
cepta eadem repetuntur in ſecundo Nicæno Concilio [d] necnon a S. Ioanne Damaſceno [e] & aliis
tum Græcis, tum etiam Latinis auctoribus. Accidit autem, vt huius pœnitentis exemplo cõplures
meretrices ad meliorem frugem conuerſæ, perarduum vitæ inſtitutum arripuerint: huiuſcemodi
namque pœnitentibus Iuſtinianus Imperator (vt ſuo loco dicemus) monaſterium Conſtantinopo
li inſtituit. Vixit iiſdem ferme diebus alia Maria patria Tarſenſis, quæ & ipſa ex meretrice pœ-
nitens in monaſterio vitam tranſegit [f]. Sed & alium [g] Zoſimum iiſdem conſtat vixiſſe tempo-
ribus & ipſum genere Cilicem, de quo ſuo loco dicturi ſumus.

Eodem anno Ioannes Hieroſolymorum Epiſcopus, cum ſediſſet annos vndecim, moritur, in
que locum eius ſuffectus eſt Petrus, Ita quidem ex Nicephori Chronico, cui conſentiunt quæ in

Actis

A Actis S. Sabæ leguntur his verbis [a]: Cum autem multum temporis interceſſiſſet, & magni Sabæ ad octoginta & ſex annos ætas prouecta eſſet, decedit quidem Ioannes, relicto ſucceſſore Petro, viro virtute inſigni.] hæc ibi. — a Extant apud Sur. die 5. Dece.

IESV CHRISTI ANNVS 526. | IOANNIS PAP. ANNVS 3. | IVSTINI IMP. 9. THEODORICI REG. 34.

QVi ſequitur Chriſti annus quingenteſimus vigeſimusſextus, ſolius Olybrij abſque collega Conſulatu redditur Faſtis a Marcellino deſcriptus: quo ipſo anno Idibus Iunij data habetur a Ioanne Romano Pontifice epiſtola ad vniuerſos Italiæ Epiſcopos, qua eos hortatus eſt aduerſus Arianos fidem Catholicam defendere, eccleſiaſq. ab eis vſurpatas ſacro ritu Catholicas reddere. I.
Huius autem ſcribendæ epiſtolæ inde manauit occaſio, quod cum in Italiam Ioannes reuerſus eſ-
B ſet, atque cum eo legati Theodorus & Importunus (nam Agapetus Theſſalonicæ iam deceſſerat) Theodoricus Rex (vt Anaſtaſius [b] habet & Miſcellæ auctor affirmat [c]) eos omnes detruſit in carcerem; vbi Ioannes Papa licet pædore fameq. conſumptus, tantum abeſt vt deſponderit animum, vt etiam maioribus ſumptis ſpiritibus aduerſus hæreticos inſurrexerit: quamobrem etſi vinculis vinciretur, non vincebatur: Siquidem verbum Dei (vt ait Apoſtolus [d]) non eſt alligatum; ſed cum exagitatur, maiori impetu fulminis inſtar fertur. Sic itaque aduerſus eos ſcripſit dictam epiſtolam, ex qua ea tantũ quæ pertinent ad hiſtoriam referemus, ab eius exordio inchoantes, quod eſt huiuſmodi [e]: — b Anaſt. in Ioan. c Miſcel lib. 15. d 2. Tim. 2. e Extat tom. 1. Concil. ver. edit. in Ioanne, & to. 1. epiſt. Rom. Po.

Ioannes Epiſcopus omnibus per prouincias Italiæ conſtitutis Epiſcopis in Domino S.

Sæpiſſime multo experimento didici, ſanctum pietatis veſtræ ſtudium circa religionem Chriſtianam glorioſis ereſcere & dilatari augmentis; & fides recta, quæ non ſolum me, ſed omnes Domini ſacerdotes conſolatur & roborat, veſtris in mentibus & operibus per ſacerdotale agnoſcitur opus & dilatatur: Quapropter, fratres, hortor vos & moneo, contra Arianam perfidiam, quæ olim II. — Ioan. Pap. epi. e carcere data.
C non ſemel, ſed ſæpe damnata eſt, & modo in quibuſdam reuiniſcit, armari gladio Spiritus ſancti: vt eam ita, adminiculante diuina gratia, opprimere & extirpare valeamus, vt nec radix eius in poſterum inueniatur. Eccleſias vero Arianorum vbicumque inueneritis, Catholicas eas diuinis precibus & operibus abſque vlla mora conſecrate: quia & nos quando fuimus Conſtantinopoli, tam pro religione Catholica, quam pro Regis Theodorici cauſa negotij, ſuadente atque hortante, Arianoſq. extirpante piiſſimo atque Chriſtianiſſimo Iuſtino Orthodoxo Imperatore, quaſcumque illis in partibus eccleſias reperire potuimus, Catholicas eas, Domino opem ferente, conſecrauimus. Et quamquam prædictus Theodoricus Rex eorum peſte tactus intrinſecus, nos & omnem regionem noſtram perdere, & gladio & igne conſumere minetur: nolite tamen propterea deficere, ſed viriliter in agro Dominico elaborare ſtudete. Et iuxta Veritatis vocem [f], nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non poſſunt occidere; ſed potius eum timete, qui poteſt animam & corpus mittere in gehennam.] — f Luc. 12.

Hæc & alia plura ad eos exhortandos Ioannes habet in dicta epiſtola: quæ cum in fine legatur data tertio Idus Iunij ſub Conſulatu Maximi & Olybrij, expungendus eſt Maximus, vtpote ſuperadditus: tam enim Maximus, quam Olybrius diuerſis annis (vt vidimus) Conſulatum geſſerunt: III. — Errores illapſi in epiſt. Ioãnis Papæ.
D nec potuit ea epiſtola ſub Maximo dicta die Iunij dari: nam eo tempore nondum creatus erat Pontifex Ioannes, qui menſe Auguſti eiuſdem anni ſedere cœpit. Dicendum ergo, Olybrij huius anni abſque collega Conſulatus tempore dictam ſcriptam eſſe epiſtolam. Sed & in eo quod habetur ipſa data tertio Idus Iunij, deprehenditur error: nam quomodo ita ſe habere potuit, ſi vigeſimaſeptima menſis Maij idem Ioannes hoc anno ſub eodem Cõſulatu Olybrij mortuus eſſe ponitur? Multo vero manifeſtior ille eſt error in eiuſdem Ioannis epiſtola ad Zachariam Archiepiſcopum, cum data ponitur hoc item anno, XVI. Kalend. Nouembris, ſub Conſulatu item Maximi & Olybrij, quam potius dixerimus referendam ad Conſulatum illum Maximi ſine collega.

Ne autem ex errore diei exiſtimes epiſtolam ipſam haud eſſe germanam, ſed commentitiã; habes huius ſæculi ſcriptorem Gregorium Turonenſem [g] eidem aſtipulantem verbis iſtis: Multi quidem ſunt martyres apud vrbem Romam, quorum hiſtoriæ paſſionum nobis integræ nõ ſunt delatæ. De Ioanne tamen Epiſcopo, quoniam agon eius ad nos vſque non acceſſit ſcriptus, quæ a Fidelibus comperi, tacere nequiui. Hic cum ad Epiſcopatum veniſſet, ſummo ſtudio hæreticos exe- IV. — g Greg. de Glor. mart. c. 40. Res geſtæ Ioannis Papæ ex Gregorio.
E crans, eccleſias eorum in Catholicas dedicauit; quod cum Theodoricus Rex comperiſſet, furore ſuccenſus, quia eſſet ſectæ Arianæ deditus, iuſſit gladiatores per Italiã dirigi, qui vniuerſum, quot quot inueniſſent, Catholicum populum iugularent. Hæc audiens B. Ioannes, ad Regem, ne hæc fierent, deprecatu acceſſit: a quo cum dolo ſuſceptus: alligauit eum, & poſuit in carcerem, dicens. Ego te faciam, ne audeas contra ſectam noſtram amplius muſſitare. Poſitus vero ſanctus Dei in carcere, tantis attritus eſt iniurijs, vt non poſt multum tempus ſpiritum exhalaret: obijtq. in carcere cum gloria apud vrbem Rauennam. Domini autem miſericordia ſtatim vltionem ſuper Regẽ improbum irrogauit; nam ſubito a Deo percuſſus plagis magnis exinanitus interijt, ſuſcepitque protinus perpetuum gehennæ flammantis incendium.] hactenus Gregorius, qui etſi nõ ex ſcriptis adhuc acceptis ab Vrbe codicibus, ea tamen a Fidelibus fideliter dicta percepit. Sed maiorẽ plane ſibi vendicat fidem, quod communi aſſertione ab omnibus Fidelibus traditur, quam quod in vno vel altero codice legitur. Sed hæc omnia de pugna aduerſus Arianos ſuſcepta, amplioribus notis, nempe ſua morte, Ioannes (vt diximus) teſtata explorataq. in omnibus poſteris tradidit: adeo

vt etſi

Digitized by Google

vt etſi ſcripta deeſſent, ſatis ſit ſignaculo mortis hoc apud Deum & homines proclamantis ipſum A
confeſſionem Catholicæ fidei & conſummatum martyrium conſignaſſe.

V. *Quando res Theodorici collapſæ.*

Sed ſuo maximo damno, ſummoq. rerum ſuarum detrimento tentauit iſta tyrannus ſacrilegus,
eum Romanum Pontificem detruſit in carcerem, atque mori coegit: etenim qui in præſens vſque
tempus trigintatria & amplius annorum curricula Theodoricus Rex ſumma felicitate tranſege-
rat, ſatis exemplo didicit, & alijs demonſtrauit, quæ & in terris præmia conſequantur Principes li
cet impij, cum de Apoſtolica ſede bene merentur; & quanto rurſus periculo & detrimēto eamdem
ex agitent. Relege ſingulos eiuſdem regni ſex luſtrorum decurſos quam feliciſſime annos, & repe
ries ea pro incolumitate Catholicæ & Apoſtolicæ Romanæ Eccleſiæ præſtitiſſe Theodoricum,
quæ a Catholicis Imperatoribus vix obtinenda fuiſſent: intueberiſque eumdem ipſum haud ina-
nem iuſtitiæ fuiſſe cultorem, ſed dextere omnia illi, Deo remunerante, ceſſiſſe, atque feliciſſime
geſta eſſe: ſed repentino tunc veluti oborto turbine, obductam mox denſa caligine omnem illam
eius effulgentem Solis inſtar claritudinem obſcuratam, ictamque fulmine iacuiſſe proſtratam, vbi
non horruit laceſſere Eccleſiæ caput, & ſacrilegam manum inijcere in Chriſtum Domini, atque in
carcerem inſtar Herodis Ioannem conijcere, & veluti Agrippa Petrum vincire catenis, cui cūcta B
ſoluendi atque ligandi in terra & in cælo Dominus tradidit poteſtatem.

VI. a Act. 12. *Ioannes Papa Martyrio coronatus.* b Geneſ. 28.

Verum vt olim ob vincula Petri vniuerſa mærebat Eccleſia [a], & cum ita Petrus detineretur
in carcere, oratio fiebat ſine intermiſſione ab Eccleſia ad Deum pro eo; æque ob detruſum Petri
ſucceſſorem Ioannem Papam in carcerem vniuerſi orantes dolebant, lugebantq. Fideles; ſed lęta-
batur ipſe, tempore pacis inueniſſe martyrium, expectans Angelum, non qui dormientem excita-
tum e ſomno foras educeret, ſed obdormientem in Domino ad cælum perduceret: nec qui cate-
nas ſolueret ferreas & liberaret e carcere, ſed e vinculis carnis ſolutum erueret de corpore mortis
huius; duceretq. non ad portam ferream, ſed auream, ſpecioſam inquam illam portam cæli Patriar
chæ Iacob oſtenſam [b]. Venit optata dies, quæ fuit vigeſima ſeptima menſis Maij, cum redimi-
tus corona martyrij ſummus Dei ſacerdos offerens ſe ipſum Deo hoſtiam immaculatam, introi-
nit ſemel in ſancta, æterna redemptione inuenta, cum videlicet eadem conſtantia qua prædeceſſo-
res, nullam quærens redemptionem, vt meliorem inueniret reſurrectionem, vitā profundens, mar
tyrij titulo nobilitatus, linquens terrena, cælū triūphator aſcēdit cū Deo in perpetuū regnaturus.

VII. c Martyrol. Ro. 27. Maij. *Annua celebritas Ioānis Papæ.*

Deſcribitur mox Eccleſiaſticis Sanctorum tabulis [c] dies eius natalis, repetendus ab vniuerſa C
Catholica Eccleſia annis ſingulis digna memoria: ipſius vero corpus delatum eſt Romam, ſepul-
tumq. in baſilica Vaticana, non ſexto Kal. Iunias (vt mendoſus codex habet) ea enim die mortuus
eſt, ſed Iulias, cum Romam tranſlatum eſt. Excepit Vrbs Pontificem ſuum de Arianorum Rege at
que Ariana perfidia triumphantem, quadriga candida vectum, non candentium iumentorum,
ſed candidatorum humeris ſacerdotum. Accurritur vndique ad tantum ſpectaculum, honorant
omnes ſacram ſarcinam debito Pontifici & decenti martyri cultu, aſſectanturq. ſacris canticis glo
rioſam victoriæ pompam; tantummodo impij in tenebris conticeſcunt, & impietas a tanta gloria
luget excluſa, mæret inuidia, rabidus liuor in ſe ipſum dentes exacuit, cum tanto honore videt illa
tum in Vrbem, quem inglorium extinxiſſe putauit in carcere. Vixit autem Ioannes in Pontificatu
annos duos, menſes nouem, dies quatuordecim. Sed non excidant quæ Anaſtaſius de ipſo ſubdit
his verbis:

VIII. *Reliqua res geſta a Ioanne Papa.*

Hic Papa Ioannes refecit cœmeterium beatorum martyrum Nerei & Archillei via Ardeati-
na. Item renouauit cœmeterium ſanctorum Felicis & Adaucti. Item renouauit cœmeterium Pri-
ſcillæ.] iure itaque accepit præmium martyris, qui martyres honorauit. Sed pergit: Eodem tempo D
re poſitum eſt ornamentum ſuper Confeſſionem beati Pauli de gemmis praſinis & hyacinthinis.
Item huius temporibus Iuſtinus Imperator obtulit patenam auream cum gemmis penſantem li-
bras viginti, calicem aureum cum gemmis penſantem libras quinque, ſcyphos argenteos quinq;
pallia aureo texta quindecim: quæ ipſe Ioannes detulit ad beatos Apoſtolos Petrum & Paulum, &
ad ſanctam Mariam, & ad ſanctum Laurentium. Hic ordinauit Epiſcopos per diuerſa loca quin-
decim. Cuius corpus tranſpoſitum eſt de Rauenna, & ſepultum in baſilica S. Petri.] hæc de Ioanne
ibi. cuius ſedes (idem inquit auctor) ceſſauit dies quinquagintaocto.

IX. *De Boetio atque Symmacho.*

Quoniam autem idem qui ſupra Anaſtaſius tradit, nonaginta & octo dies medios intercurriſ-
ſe ab obitu Ioannis Papæ vſque ad miſerandum interitum Theodorici Regis: quænam ſceleſtus
& ferus barbarus eo temporis ſpatio aduerſus nobiles pioſq. viros, Boetium atque Symmachum
Patricios crudeliter egerit, dicendum eſt: teſtatur enim idē auctor, ipſum occidiſſe clariſſimos hos
Senatores Patricios & Exconſules, quod etiam aſſeritur in Miſcella. At ne tantorum virorum fu-
nera ingloria relinquamus, quos generis claritudo, Patriciatus dignitas, & ordinarij Conſulatus
decorarunt, ſed præ his omnibus pietas illuſtrauit: hic nobis de his agendum, vt tamquam ſepultu E
ræ eorum inſcripta elogia, noſtro ſtylo hic ipſorum memoriam poſteris relinquamus impreſſam.

X. d Apud Caſſiod. lib. 1. epiſt. 45. *Boetij excellens doctrina omnium ſcientiarum.*

Fuit ipſe Boetius gener eiuſdem Symmachi Conſularis: nam eius filiam nomine Ruſticianā
acceperat, ex qua duos ſuſcepit filios Conſulares, quos optimis moribus imbuendos curauit. Quan
tam autem ex ſcientijs omnibus comparauerit ſibi laudem, præter illa quæ dicta ſunt ſuperius in
eius ſecundo Conſulatu, accipe ex Theodorici Regis, cum tranquillioris animi eſſet, epiſtola ad ip
ſum data [d], vbi inter alia diſces eius adhuc iuuenis libero homine dignos in addiſcendo labores:
nam poſt alia Rex ad eum: Hoc te multa eruditione ſaginatum ita noſſe didicimus, vt artes quas
exercent vulgariter neſcientes, in ipſo diſciplinarum fonte potaueris. Sic enim Athenienſiū ſcho-
las longe poſitus introiſti, ſic palliatorum choris miſcuiſti togam, vt Græcorum dogmata doctri-
nam feceris eſſe Romanam. Didiciſti enim, qua profunditate cum ſuis partibus Speculatiua cogi-
tetur, qua ratione Actiua cum ſua diuiſione diſcatur, deducens ad Romuleos Senatores quicquid

Cecropidæ

A Cecropidæ mundo fecerant ſingulare. Tranſlationibus enim tuis Pythagoras muſicus, Ptolemæus aſtronomus leguntur Itali: Nicomachus arithmeticus, geometricus Euclides audiuntur Auſonij: Plato theologus, Ariſtoteles logicus Quirinali voce diſceptant: Mechanicum etiam Archimedem Latialem Siculis reddidiſti. Et quaſcumque diſciplinas vel artes fœcunda Græcia per ſingulos viros edidit, te vno auctore, patrio ſermone Roma ſuſcepit: quos tanta verborum luculentia reddidiſti claros, tanta linguę proprietate conſpicuos, vt potuiſſent & illi opus tuum præferre, ſi vtrumq. didiciſſent.] hæc ibi & alia plura cumulans de eiuſdem matheſi & aſtronomia, & alibi [b] de inſigni eius peritia artis muſicæ meminit; quæ tu conſulas: alio enim noſtra tendit oratio, nempe vt quæ præceſſerint cauſæ eiuſdem cum Symmacho vinculorum, fiant ipſius teſtificatione notiſſimæ, quæ hiſtoricorum ſilentio remanſerunt obſcuræ.

a Apud Caſſ. lib. 2. epiſt. 40.

XI. In his enim quos ſcripſit ſenex in carcere conſtitutus quinque de Conſolatione Philoſophiæ libros, poſt multas lacrymas cũ Philoſophia ſua conſolatrice ita colloquitur [b]: Tu mihi, & qui te ſapientium mentibus inſeruit Deus, eſtis conſcij, nullum me ad magiſtratum niſi commune bonorum omnium ſtudium detuliſſe. Inde cum improbis graues inexorabileſq. diſcordiæ fuere, & (quod B conſcientiæ libertas habet) pro tuendo iure ſpreta potentiorum ſemper offenſio. Quoties ego Conigaſtum in imbecillis cuiuſque fortunas impetum facientem obuius excepi? Quoties Triguillã regiæ Præpoſitum domus ab incepta & perpetrata iam prorſus iniuria deieci? Quoties miſeros, quos infinitis calumnijs impunita barbarorũ ſemper auaritia vexabat, obiecta periculis auctoritate protexi? Numquam me a iure ad iniuriam quiſquam detraxit. Prouincialium fortunas tum priuatis rapinis, tum publicis vectigalibus peſſumdari, non aliter quam qui patiebantur, indolui. Cũ acerbæ famis tempore, grauis atque inexplicabilis indicta coemptio profligatura inopia Campaniam prouinciam videretur, certamen aduerſus Præfectum Prætorij communis commodi ratione ſuſcepi; Rege cognoſcente, contendi: & ne coemptio exigeretur, euici.

b Boet. de Conſola. lib. 1. proſ. 4.

Boetij integritas in adminiſtrãda Repub.

XII. Paulinũ Conſularem virũ, cuius opes Palatini canes iam ſpe atque ambitione deuoraſſent, ab ipſis hiantium faucibus retraxi. Ne Albinum Conſularẽ virũ præiudicatæ accuſationis pœna corriperet, odijs me Cypriani delatoris oppoſui. Satis ne in me magnas videor exacerbaſſe diſcordias? Sed eſſe apud ceteros tutior debui, qui mihi amore iuſtitiæ nihil apud aulicos, quo magis eſſem tutior, reſeruaui. Quib. aũt deferentibus perculſi ſumus? Quorum Baſilius olim regio miniſte C rio depulſus, in delationem noſtri nominis, alieni æris neceſſitate cõpulſus eſt. Opilionem vero atque Gaudentiũ cũ ob innumeras atq. multiplices fraudes ire in exilium regia cenſura decreuiſſet: cumq. illi parere nolentes, ſacrarum ſeſe ædium defenſione tuerentur, compertũq. id Regi foret, edixit, vt niſi intra præſcriptum diem a Rauenna vrbe diſcederẽt, notas inſigniti frontib. pellerentur. Quid huic ſeueritati poſſe aſtrui videtur? Atqui eodẽ die deferentib. eiſdẽ, nominis noſtri delatio ſuſcepta eſt. Quid igitur? Noſtræ ne artes ita meruerunt? An illos accuſatores iuſtos fecit præmiſſa damnatio? Ita ne nihil fortunã puduit, ſi minus accuſatæ innocentiæ, at accuſantiũ vilitatis?

Quales accuſatores Boetij.

XIII. At cuius criminis arguimur? ſummam quæris? Senatum dicimur ſaluum eſſe voluiſſe. Modũ deſideras? Delatorem, ne documenta deferret, quibus Senatum læſæ maieſtatis reum faceret, impediſſe criminamur. Quid igitur, o magiſtra, cenſes? Inficiabimur crimen, ne tibi pudori ſimus? At volui, nec vmquam velle deſiſtam. Fatebimur? ſed impediẽdi delatoris opera ceſſabit. An optaſſe illius ordinis ſalutem nefas vocabo? Ille quidem ſuis de me decretis, vti hoc nefas eſſet, effecerat: ſed tibi ſemper mentiens impudentia rerũ merita non poteſt immutare.] Nec mihi Socratico decreto fas eſſe arbitror, vel occuluiſſe veritatem, vel conceſſiſſe mendacium. Verum hoc quoquo D modo ſit, tuo, ſapientumq. iudicio æſtimandum relinquo: Cuius rei ſeriem atque veritatem, ne latere poſteros queat, ſtylo etiam memoriæq. mandaui. Nam de compoſitis falſis litteris, quibus libertatem arguor ſperaſſe Romanorum, quid attinet dicere? Quarum fraus aperte patuiſſet, ſi nobis ipſorum confeſſione delatorum (quod in omnibus negotijs maximas vires habet) vti licuiſſet. Nam quæ ſperari reliqua libertas poteſt? Atque vtinam poſſet vlla. Reſpondiſſem Caninij verbo: qui cũ a Caio Cæsare Germanici filio conſcius contra ſe coniurationis factæ fuiſſe diceretur: Si ego, inqt, ſciſſem, tu neſciſſes.] & paulo poſt ſubdit:

Quę accuſatio in Boetium.

XIV. Meminiſti (vt opinor) quid me dicturũ, quid facturũve præſens ipſa dirigebas. Meminiſti, inquã Veronæ, cũ Rex auidus exitij cõis, maieſtatis crimẽ in Albinũ delatũ, ad cunctũ Senatus ordinem transferre moliretur: vniuerſi innocentiã Senatus quanta mei periculi ſecuritate defenderim. Scis me hæc & vera proferre, & in nulla vmquã mei laude iactaſſe. Minuit enim quodãmodo ſe probãtis conſcientiæ ſecretũ, quoties oſtentando quis factũ recipit famæ pretium. Sed innocentiã noſtrã quis exceperit euentus, vides. Pro veræ virtutis pmijs falſi ſceleris pœnas ſubimus. Et cuius vmq̃ facinoris manifeſta confeſſio ita Iudices habuit in ſeueritate concordes, vt non aliquos vel ipſe ingenij E error humani, vel fortunæ conditio cunctis mortalibus incerta ſubmitteret? Si inflãmare ſacras ædes voluiſſe, ſi ſacerdotes impio iugulare gladio, ſi bonis omnib. necẽ ſtruxiſſe diceremur; pſentẽ tamẽ ſententia confeſſum, conuictũve puniſſet. Nunc vero quingentis paſſuum millib. pcul moti atque indefenſi, ob ſtudium propenſius in Senatum morti proſcriptioniq. damnamur, &c.]

Defenſor Senatus Boetius.

XV. Habes igitur ex his, quinam fuerint accuſatores, quodve crimen obiectum, & qua pœna hucuſque mulctatus ſit. Scripſiſſe autem hæc ipſum initio ſui exilij, ex eo cognoſces, dum non adhuc ſocerum Symmachum detruſum fuiſſe in carcerem, qui cum ipſo capitale poſtea ſupplicium ſubijt, ex verbis Philoſophiæ eum conſolantis intelliges, vbi ait inferius [c]: Viget incolumis illud pretioſiſſimum humani generis decus, Symmachus ſocer; & quod vitæ pretio non ſegnis emeres, vir totus ex ſapientia & virtutibus factus, ſuarum ſecurus, tuis ingemiſcit iniurijs. Viuit vxor ingenio modeſta, pudicitiæ pudore præcellens, & vt omnes eius dotes breuiter concludam, patri ſimilis: Viuit, inquam, tibiq. tantum vitæ huius exoſa ſpiritum ſeruat. quo uno felicitatem minui tuam vel ipſa conceſſerim, tui deſiderio lacrymis atque dolore tabeſcit. Quid dicam liberos Cõſulares, quorũ

c Boet. de Conſolat. lib. 2. proſ. 4.

De Boetij ſocero vxore, & filijs.

iam vt in id ætatis pueris vel paterni, vel auiti ſpecimen elucet ingenij, &c.] Iulius Martianus, q A
Boetij Vitam ſcripſit, errore putauit filios Boetij, eo quod ipſe nominet Conſulares, eoſdem fuiſſe Conſules. At quomodo Conſules, ſi adhuc pueri? & in quibus Faſtis eorumdem poſt hæc tempora notatus eſt Conſulatus? Sed ideirco ſcias eos appellatos Conſulares, quod patrem Conſulem haberent; ſicut etiam dicere conſueuerunt vxorem Conſulis feminam Conſularem.

XVI.

Extremæ lucubrationes Boetij.

a Boet. de Diſcipl. in princip.

De turri in qua Boetius detentus eſt.

Dum autem Ticini Boetius detineretur in carcere, non ſolũ aureos illos de Conſolatione Philoſophiæ libros elucubrauit, ſed etiam commentaria quædam in opera Ariſtotelis, inſuper & ſcripſit de Trinitate, ſimulq. citatum ſuperius librum de Diſciplina ſcholarium, vt ipſe eodem in libro teſtatur in præfatione ad Marcianum his verbis [a]: Licet duplici genere commentorum ſim impeditus, non tamen omnino diuerſorum, in quaſdam Ariſtotelis, necnon aliorum philoſophorum editiones; proprioq. attenuatus ſtudio, & inhumani Regis Gothorũ cruciatu corroſus, philoſophico me præueniente conſolatu, extremaq. profundæ Trinitatis perſpicatione permollitus.] hæc de ſe ipſe: quibus plane intelligi poteſt, fuiſſe eius carcerem longioris temporis ac valde prolixum: cum tandem & eius quoq. ſocer Symmachus itidem carceri mancipatur. Oſtenditur hodie Ticini turris, in qua Boetius eſt detentus in vinculis, olim quidem ob reos in ea detentos horribilis, obq. facinora deteſtabilis; ſed eius habitatione, ſanguiniſq. aſperſione reddita quouis triumphali fornice clarior, quouis gloriæ monumento celebrior, & quauis erecta ſolida mole diuturnior, & propugnaculo fortior, quam nec omnia diruens tempus inuadat vmquam & deſtruat. B

XVII.

b Extat ipſa ante Boetii opera.

Ingens Miraculum in Boetij nece.

Sed quid admirandum acciderit poſt capitis obtruncationem, ex Iulio Martiano audies, qui eius Vitam [b] erudite conſcripſit. Qui enim peritia litterarum Dionyſio magno illi Areopagitæ Athenienſi iure fuit abſq. inuidia comparandus Boetius, & illud a Deo accepit, vt & genere mortis, inſuper & inſignis operatione miraculi eidem fuerit exæquandus, id operante Dei ſumma potentia, qui eſt diues in omnibus qui inuocant eum. At quomodo id acciderit, illum audi, qui hæc ait: Ticini incolæ ſemper a maioribus traditum conſtanter aſſeuerant, Seuerinum, cum regius ſpiculator letale vulnus intuliſſet, vtraq. manu diuulſum caput ſuſtinuiſſe: interrogatumq. a quonam ſe percuſſum exiſtimaret? ab impijs, reſpondiſſe: atq. ita cum in vicinum templum veniſſet, & flexis genibus ante altare ſacra percepiſſet, poſt paululum expiraſſe. Extinctus diuinos honores, *illos videlicet, qui ſanctis martyribus exhiberi ſolent*, a noſtris conſecutus eſt, quod pro Catholis contra perfidiam Arij mortem ſuſtinuerit. Sunt tamen qui ſcribant, ipſum antea Rauennam acceſſitũ, C
Prætorioq. Regis præpoſitũ, mox cum aliquot Senatorib. occiſum: quod Symmacho potius conuenire videtur.] hactenus de Boetij nece & eius cultu Martianus: de ſepulchro autem iſta ſubdit:

XVIII.

Epitaphia ad ſepulchrũ Boetij.

Turris lateritio lapide fabrefacta etiamnum Ticini monſtratur, Boetij carcer, ſepulchrumque eius in æde beati Auguſtini viſitur, qua parte in aditum templi aſcenſus incipit, hoc epitaphio inciſum:

Mæonia & Latia lingua clariſſimus, & qui
Conſul eram, hic perij, miſſus in exilium.
Et quia mors rapuit, probitas me vexit ad auras:
En nunc fama viget maxima, viuit opus.] Circumfertur & aliud elogium, quo ſepulchrum eius exornabatur, antequam illic a Luitprando Longobardorum Rege collocaretur. ipſum igitur, ne quid tibi demptum queraris, ſubiungimus:

Ecce Boetius adeſt in cælo magnus, & omni
Perſpectus mundo mirus habendus homo:
Qui Theodorico Regi delatus iniquo, D
Ticini ſenium duxit in exilio.
In qua ſe mæſtum ſolans dedit vrbe libellum:
Poſt ictus gladio exijt e medio.] Habuit Boetius plurimos laudatores, nec deſunt qui præconia augeant, nec aliquando defuturi ſunt: adeo vt de illo vaticinium impleatur [c]: In memoria æterna erit iuſtus.] Sed ad Symmachum Boetij ſocerum tranſeamus.

c Pſal. 111.

XIX.

Symmachus maxime pius & doctus.

Præceſſiſſe quidem Boetij necem, ſicut & carcerem, ex ijs quæ dicta ſunt, poſſumus intelligere. Cum autem Boetius eſſet in carcere, ad ipſum librũ ſcripſit de Trinitate: ex cuius exordio, quãta præſtaret idem Symmachus pietate, accipe ex verbis iſtis: Quocumq. igitur a vobis deiecei oculos, partim ignaua ſegnities, partim callidus liuor occurrit: vt contumeliam videar diuinis tractatibus irrogare, qui talibus hominum monſtris non agnoſcenda hæc potius quam proculcanda proiecerim.] hæc Boetius, alludens ad impios atq. ſtolidos Gothos. Quam autem eſſet Symmachus ſacris litteris inſtitutus, ex eo quoq. cognoſce, dum ipſum in eodem commentario Boetius appellat arbitrum ſuorum ſcriptorum, vbi ait: Vobis tamen illud etiam inſpiciendum eſt, an ex beati Auguſtini ſcriptis ſemina rationum aliquos in nos venientia fructus intulerint.] hæc ipſe: quibus & illud aſſequi potes, Boetium in ſacris litteris S. Auguſtinum eſſe ſecutum. Porro quod ad Symmachum ſpectat, de quo ſemel narratio ſuſcepta eſt, non Theologicis tantũ facultatibus apprime imbutus fuit, ſed omnium ſcientiarũ doctrinam calluit. eſt locuples horum teſtis Priſcianus Cæſarienſis, qui in libro, quem de Ponderibus ſcripſit, ſic eum laudat, vt probitatis & omnium ſcientiarũ attigiſſe verticem intelligere poſſis. Vixit enim his ipſis temporibus ipſe Priſcianus grammaticus, docens Conſtantinopoli, vt Caſſiodorus [d] & ipſe horum temporum ſcriptor affirmat. E

d Caſſiod. de Orthograph. c. 12.

XX.

Symmachus laudatus a Priſciano.

Sed hic ipſius Priſciani verba reddamus: cum enim ad eum librum de Ponderibus atq. menſuris inſcriberet, ita exorditur: Omni te, Symmache, nobilitatis ſplendore celebratum, ac omni naturæ munere præſtantem, omni virtutis luce fulgentẽ, ſtudijs etiã optimarum artium diſciplinarumq. florentem, iuſtiſſimeq. proſperæ fortunæ meritis vitæ probantem, fama quidem antea nobis abſentem venerabilem faciebat: nunc autem præſentem veritas ſupergreſſa laudes prædicationis oſtendit. Mediocritatis enim altiſſimæ, qua ſuperbiæ calcas tumores, & pietatis ponderibus grauiſſimis

ſuperas

A ſuperas omnia;&c.]Sed audi Ennodium,dum recenſet Vrbis ciues clariſſimos,quos & imitandos proponit:poſt enim Fauſtum & Auienum,de Feſto atq. Symmacho his verbis agit [a]. Feſtus & Symmachus omnium diſciplinarum materia & conſtantes forma ſapientiæ de Vrbe ſacratiſſima non recedunt.In ipſis eſt nobilis curiæ principatus:quos vidiſſe,erudiri eſt.Non apud eos ſermo de ludicris,nec pantomimorum vix cognoſcenda commemoratio.Iſti auram popularem per pudoris detrimenta non cupiunt,contenti rectis magis placere,quam plurimis.Sortiuntur de innocentia actione teſtimonium,&c.]extant plures eiuſdem Ennodij epiſtolæ,in quibus Symmachi cum ſumma nobilitate & probitate doctrina etiam coniuncta laudatur: ſed & ipſe Theodoricus Rex eius occiſor eumdem ſua olim laudaſſe epiſtola [b] reperitur.

a Ennodii dictio.

b Apud Caſſiod. lib.4.epiſt.51.

XXI.

In hunc igitur magnum antiquæ probitatis decus & ornamentum truculentus tyrannus violẽtas manus iniecit,venerandamq.canitiem ſanguine cruentauit.At etſi gladio necari,non tamẽ extingui potuit:cuius ſecti capitis vel ſola memoria ſub prægrandis piſcis capitis aſpectu phantaſiæ repræſentata eumdem crudeliſſimum barbarum tanto tremore concuſſit,& timorem incuſſit, vt necem attulerit corpori,anima inſignem inextinguibilem condemnata.Hæc autem ſtrictim com-
B plexa,quomodo ſe habuerint,paulo poſt dicturi ſumus.agamus modo de creatione Felicis Papæ ſucceſſoris Ioannis,vt ſingula ſingulis reddamus menſibus.

XXII. *Felix Papa eligitur a Theodorico.*

Cũ igitur(vt dictum eſt)poſt ipſius Ioannis obitum ſedes vacaſſet dies quinquaginta & octo, die vigeſimaquarta Iulij electus eſt in locum eius Felix natione Samnita ex patre Caſtorio,cum adhuc ſuperſtes eſſet Theodoricus Rex ipſius Ioannis Papæ interfector.Cuius quidem rabies ſemel contra Eccleſiam Romanam concepta,nequaquam tanti Pontificis obitu finem inuenit: ſed quod nullus vnquam Ethnicorum Principum auſus fuerat,iſte meditatus,impleuit,nimirum vt captiuam duceret ipſam Romanam Eccleſiam,Apoſtolicæ ſedis Epiſcopi electionem atq. nominationem ipſe ſibi procaciter arrogans:vt autem ſuæ ipſius voluntati nulla eſſet occaſio refragandi,quem in Romano clero probatiſſimum nouit virum Felicem, Romanum Pontificem nominauit.Fatale(ſi ita liceret dicere Chriſtiano)quodammodo videri potuit,vt quem delegit Conſtantius Arianus Imperator,& quem Arianus pariter Princeps ad tantam dignitatem aſſumpſit, Felis vterq.appellaretur.De arroganti autem Theodorico Rege facta Romani Pontificis electione, accipe ex Athalarici Regis,qui hoc anno ipſi ſucceſſit in regnum,epiſtola ad Senatum iam acquie-
C ſcentem iniquæ conditioni,cui fuerat refragatus:

c Apud Caſſiod. lib.8 epiſt.15.

XXIII. *Athalaricus ad Senatum de facta per Theodoricum electione.*

Senatui [c] vrbis Romæ Athalaricus Rex.

Gratiſſimo noſtro profitemur animo,quod glorioſi domni aui noſtri reſpondiſtis in Epiſcopatus electione iudicio.Oportebat enim arbitrio boni Principis obediri,qui ſapienti deliberatione pertractans,quamuis in aliena religione,talem viſus eſt Pontificem delegiſſe,vt nulli merito debeat diſplicere:vt agnoſcatis illum hoc optaſſe præcipue,quatenus bonis ſacerdotibus Eccleſiarũ omnium religio pullularet.Recepiſtis itaq.virum & diuina gratia probabiliter inſtitutum,& regali examinatione laudatum.Nullus adhuc priſtina contẽtione teneatur.Pudorem non habet victi, cuius votum contigit a Principe ſuperari.Ille quinimmo ſuum efficit,qui eum ſub puritate dilexerit:Namquæ ſit cauſa doloris,quando hoc & in iſto reperit, quod alteri in partem ductus optauerit?Ciuica* ſunt iſta certamina,pugna ſine fero,rixa ſine odio:clamoribus, non doloribus res iſta peragitur.Nam etſi perſona ſummota ſit,nihil tamen a fidelibus amittitur,cum optatum ſacerdotium poſſidetur.Quapropter redeunte legato veſtro illuſtri viro Publiano,rationabile duximus, ad cœtum veſtrum ſalutationis apices deſtinare.Magna enim iucunditate perfruimur,quoties cũ
D noſtris proceribus verba miſcemus;& hoc quoq.ſuauiſſimum vobis minime dubitamus, ſi quod illius feciſtis imperio,nobis etiam cognoſcitis eſſe gratioſum.]hactenus Athalaricus ad Senatum.

* Ciuica

XXIV. *Electio Rom. Pont. a Theodorico vſurpata.*

Ex his etiam illud intelligi poteſt, toto illo quinquaginta & octo dierum interſtitio ceſſantis ſedis,altercatum de electione Summi Pontificis:& licet in alium conſpiraſſent eligentium vota, tamen Theodorico tyranno eum non probante, ſed deligente ſummæ probitatis virum Felicem, duram licet eam coacti ſunt conditionem ſubire.Accepiſſe tamen poſtea tanta præſumptio noſcitur moderationem illam,vt ex priſtino vſu clerus deligeret Romanum Pontificem, quem tamen Rex ſuo confirmaret aſſenſu:quam quidem ab Arianis Italiæ Regibus vendicatam ſibi tyrannice auctoritatem,ijs de medio ſublatis, Orientalis orbis Imperatores ſibi pariter arrogarunt, quod valde S.Gregorius ingemiſcit. Hæc cum tam grandia ſint,tamen ab Anaſtaſio omnino ſepulta ſilentio relicta ſunt.

XXV. *Quales eſſe ſoleant oppreſſores Rom. Eccleſiæ.*

Vidiſti,lector,quinam auctor fuerit redigendi ſub ſeruitute Romanam Eccleſiam, vt electioni vel nominationi Romani Pontificis immiſcerent ſe Reges?nonniſi ſæuus barbarus,dirus tyrannus,& impius Arianus:quem Deus abſq.dilatione,diſſimulationeve, qua frequentius vti ſolet cũ
E peccatoribus,repẽtina immiſſa cælitus vindicta proſtrauit,& poſt acceleratum dirum exitium ad inferos perpetuo relegauit.Talem qui æmulantur Principem,expectent pari cum eo ſententia iudicari,nimirum vt dum inconceſſa præſumunt iura Eccleſiæ inuadentes,& vitæ præſentis & æternæ diſpendium ſentiant,& regnum haud diu ad poſteros propagent, ſed exteris cedere cogantur inuiti:quo nihil iuſtius dici poſſit,vt a terrenis excidant,qui diuina temerarie tentant. Quomodo vero terribili atq.tremendo Dei iudicio haud diu poſt hæc præſumpta, cum & recens adhuc eſſet memoria Symmachi Conſularis occiſi,ipſe Theodoricus Rex improuiſa fuerit morte ſubreptus, ex Procopio huius temporis ſcriptore audi [d]:

d Procop. de bello Goth lib.1.

XXVI. *De nece Boetij atque Symmachi.*

Annos itaque cum ſeptem & triginta ſuperuixiſſet,vitam finiuit.] & paulo poſt:Sed mortis illi hæc cauſa fuit.Symmachus,& huius gener Boetius,a ſuis maioribus gentis nobilitatem adepti,inter Romanos & Senatorios viros principes erant,& Conſulatus vtriq.dignitate perfuncti, philoſophiæ ſupra ceteros & æquitati ſtuduerunt,multiſq.tam ciuium quam externorum inopiæ ſuccurrendo ſaluti fuere.Hi poſtquam ad ingentem gloriam euaſere,deterrimos quoſque in ſui inuidiam concitarunt.

concitarunt. Nam his delatoribus Theodoricus Rex perſuaſus, Symmachum, Boetiumq. perinde A ac res nouantes occidit, eorumq. bona omnia publicauit. Sed paucis poſt diebus, cœnanti ſibi cũ miræ magnitudinis piſcis miniſtri decoctum caput appoſuiſſent, Symmachi nuper occiſi caput il li eſt viſum, præfixis & extantibus inferiore in labro dentibus, & torue intuentibus oculis, furibũde ſibi & acerbe comminari.

XXVII.
Theodorici Regis obitus.

Vnde monſtri nouitate territus, membriſq. præter modum tremebundus & rigens, in cubiculum ſtatim citato gradu receſſit: identidemq. iubendo, togarum vt ſibi vim magnam ingererent, lecto decubuit, & parumper quieuit. Elpidio deinde medico omnibus quemadmodum accidiſſent diligentius explicatis, in Symmachum, Boetiumque a ſe ſcelus patratum deflebat: Quo deniq. deplorato, ex accepta calamitate dolore ingẽti affectus, haud longe poſt moritur, cum primum id in iuſtitiæ & vltimum in ſuos idcirco exercuiſſet exemplum, quia non ſuo & priſtino more diligenter peruestigata cauſa in tantos viros animaduerterat] hactenus Procopius. Refert ex parte huiuſmodi horribilis viſio facta Theodorico de capite Symmachi, ore, labijs, dentibus & oculis comminãte, exemplum illud de eo quod euenit diſcumbenti pariter Balthaſar [a] Regi, cum ad viſum digitorum ſcribentium in pariete idem eum apprehendit tremor, panorq. diſſoluit, licet diſſimilis fit B ſecutus interitus. Hæc autem tanta parum fideliter Iordanus Gothus Epiſcopus prætermiſit, cum de eiuſdem Theodorici obitu agit; quem ſenio confectum defunctum fuiſſe tradit: addit autem, teſtamento monuiſſe ſuos, vt Senatum populumq. Romanum amarent, Orientiſq. colerent Imperatorem: inſuper deteſtatum, quæ ipſe furore percitus perpetraſſet.

a Dan. 5.

XXVIII.
b Hebr. 9.
c Greg. dialog. lib. 4. c. 30.
Viſio de Theodorici anima.

Sed quod ait Apoſtolus [b]: Et poſt mortem iudicium] quodnam qualeve id fuerit oſtenſum diuinitus, accipe a ſancto Gregorio, dum in dialogis ait [c]: Iulianus namq. huius Romanæ Eccleſiæ, cui Deo auctore deſeruio, ſecundus Defenſor, qui ante ſeptem ferme annos defunctus eſt, ad me adhuc in monaſterio poſitum crebro veniebat, & mecum alloqui de animæ vtilitate conſueuerat. Hic itaq. mihi quadam die narrauit, dicens: Theodorici Regis temporibus pater ſoceri mei in Sicilia exactionem canonis egerat, & iã ad Italiã redibat: cuius nauis appulſa eſt ad inſulam, quæ Lyparis appellatur. Et quia illic vir quidam ſolitarius magnæ virtutis habitabat; dum nautæ nauis armamenta repararent, viſum eſt prædicto patri ſoceri mei ad eumdem virum Dei pergere, ſeque eius orationibus commendare. Quos vir Domini cum vidiſſet, eis inter alia collocutus dixit: Scitis quia Rex Theodoricus mortuus eſt? Cui illi protinus reſponderunt: Abſit. nos eum viuentẽ C dimiſimus, & nihil tale ad nos de eo nunc vſq. perlatum eſt. Quibus Dei famulus addidit, dicens: Etiam, mortuus eſt: nam heſternodie hora nona inter Ioannem Papam & Symmachum Patriciũ diſcinctus & diſcalceatus & vinctis manibus deductus, in hanc vicinam Vulcani ollã iactatus eſt. Quod illi audientes, ſolicite conſcripſerunt diem; atq. in Italiam reuerſi, eodem die Theodoricum Regem inuenerunt fuiſſe mortuum, quo de eius exitu atque ſupplicio Dei famulo fuerat oſtenſum. Et quia Ioannem Papam affligendo in cuſtodia occidit, Symmachumque Patricium ferro trucidauit, ab illis iuſte in ignem miſſus apparuit, quos in hac vita iniuſte iudicarat.] hæc Gregorius. Quod vero nulla de Boetio mentio ſit, æque exiſtimare licet, eum ante vtrumque, Ioannem videlicet atque Symmachum eſſe iuſſum occidi, oſtenſos vero in viſu illos nouiſſime ab eo iniuſte damnatos.

XXIX.
d Apud Caſſiod. lib. 3. epiſt. 48.
* ſolo
De Vulcani Olla.

Sed loci ipſius, in quem ipſe iactatus per viſum oſtenſus eſt, audi ex eiuſdem Theodorici litteris naturæ miracula: cum enim ad inſulam illam deportari mãdat Iouinum Curialem homicidã, Vulcani ollam ita deſcribit [d]: Careat proinde patrio foro * cum exitiabili victurus incendio, vbi viſcera terræ non deficiunt, cum tot ſæculis iugiter conſummantur. Flamma ſiquidem iſta terrena, D quæ alicuius corporis imminutione nutritur, ſi non abſumit, extinguitur: ardet continuo inter vndas medias montis quantitas indefecta: nec imminuit quod reſolui poſſe ſentitur. Scilicet quia naturæ inextricabilis potentia tantum crementi cautibus reponit, quantũ illi vorax ignis ademerit. Nam quemadmodum ſaxa incolumia permanerent, ſi ſemper ignis adunata decoqueret? Potentia ſiquidem diuina ſic de contrarijs rebus miraculum facit eſſe perpetuum, vt palã conſumpta occultiſſimis inſtauret augmentis, quæ vult temporibus ſtare diuturnis. Verum cum & alij montes motibus vaporatis exæſtuent, nullus ſimili appellatione cenſetur æſtimandus: quia grauius ſuccẽditur, qui Vulcani nomine nuncupatur. Mittatur ergo reus capitis in locum prædictum viuus: careat quo vtimur mundo, de quo alterum crudeli fugauit exitio.] hæc Theodoricus, qui in homicidam a ſe ipſo latam expertus eſt & ipſe homicida ſententiam.

XXX.
e Anaſt. de Ro. Pont. in Ioanne.
Dies obitus Theodorici & anni regni eius

Quod autem ad diem obitus eius ſpectat, fuiſſe comperitur dies ſecunda Septembris, ſi credimus ipſi Anaſtaſio [e], qui eum defunctum tradit poſt dies nonagintaocto ab obitu Ioannis Papæ, quem contigiſſe diximus vigeſimaſeptima menſis Maij. De annis vero quibus regnauit, corrigendus videtur locus Procopij, in quo anni trigintaſeptem eius regno in Italia tribuuntur, cum a E nece Odoacris non amplius quam trigintatres annos numerari contingat abſolutos, triginta vero quatuor inchoatos. Hic præter leges Romanorum Principum, quas ſeruari voluit, alias leges condidit, quæ extant capitibus centum quinquaginta diſtinctæ: quas etiam tam Romanis quam barbaris voluit eſſe communes: habes eas apud Caſſiodorum cuſas. Ex eis aliquæ ſunt quæ ſpectãt ad Eccleſiaſticum cultum, nempe de clericis ab inteſtato decedentibus, vt quibus legitima ſucceſſio deeſt, ſuccederet Eccleſia [f]. Quomodo autem immunitatem eccleſijs conſeruatam voluit, cum ad eas confugerent homines [g]; extat & de his eiuſdem Regis epiſtola apud Caſſiodorum [h]. Vetuit & graui pœna, ne defunctorum corpora intra Vrbem ſepelirentur [i]: vnde opus fuit, vt more maiorum ſepelirentur Fideles in cœmeterijs extra Vrbem poſitis. Paganos præterea ſacrificantes, & alios magijs intendentes, capitali pœna ſtatuit puniendos [k].

f Theod. edict. ep. 26.
g Ibid c. 70. 71. & 125
h Caſſiod. Var. lib. 1 epiſt 47.
i Edict. Theod. c. 111.
k Ibid. c. 108.

XXXI.

Quod autem ad ſolicitudinem ipſius erga publica ædificia pertinet, de his quæ ipſe vel Romæ noua conſtruxit, vel antiqua reparauit, & quæ reſtituit, deq. Vrbis mœnijs inſtauratis, cuſtodiaq. antiquæ

A antiquæ Vrbis faciei:eſt de his ipſius epiſtola ad Sabinianum [a], vbi ad finem hæc habet: Quis enim dubitet fabricarum miracula,hac prouiſione ſeruata,& pendenti ſaxo formatas cameras tegularum tegmine cuſtoditas?vt antiqui Principes nobis merito debeant ſuas laudes,quorum fabricis dedimus longiſſimam iuuentutem,vt priſtina nouitate reluceant, quæ iam fuerant vetuſtoſa ſenectute fuſcata.] Extat & de his epiſtola ad Senatum.vbi de formis aquarum læſis eſt querela, & de plumbo & ære ornatus cauſa publicis muris affixis hominum rapacitate ſublatis: ſunt hæc eius verba [b]; Aes præterea non minimum pondus,& quod facillimum direptioni eſt,molliſſimũ plumbum de ornatu mœnium teferuntur eſſe ſublata, quæ auctores ſuos ſæculis conſecrarunt, &c.] Hinc aliquando exiſtimatum,apparere hodie in amphitheatro & alijs publicis ędificijs inter petrarum iuncturas celte excauata foramina,vt æs vel plumbum ijſdem hærentia auferrentur:metallis namque exornatos fuiſſe in ſtructura lapides,idem indicat alia epiſtola, vbi ait [c]: Vt collapſis metallis obliterata facies reddatur iterum de arte pulcherrima.] Sed de his diuerſæ ſunt ſententiæ diuerſorum.Quantus in his fuerit Theodoricus,in epiſtola quam dedit ad Patricium Symmachum [d], de quo nuper eſt actum,oſtendit,cum eidem plurimum ante laudato,& erga publiB ca ædificia propenſiore adhibita ab eo cura commendata, iniungit ei theatri Pompeij iam prope vetuſtate collabentis reparationem.

Theodorici cura impenſa in publicis Aedificijs.
a Apud Caſſiod. Var. li. 1. epi. 25. & li. 4. epiſt. 30.
b Apud Caſſiod. Var. li. 3. epi. 31.
c Apud Caſſiod. Var. lib. 3. epi. 9.
d Apud Caſſiod. Var. li. 4. epi. 51.

XXXII.

At non ea tantum quæ ſuper terram eſſent viſui patentia ædificia, farcienda & reſtauranda curauit,ſed & quæ ſubtus terrã eſſent cloacæ publicæ:quas adeo ipſe admiratus eſt,cũ de his ſcripſit ad Vrbis Præfectum Argolicum nomine verbis iſtis [e]: Romanæ cloacę tantum viſentibus conferunt ſtuporem,vt aliarum ciuitatum poſſint miracula ſuperare. Videas illic fluuios quaſi montibus concauis clauſos per ingentia ſtagna* decurrere:videas ſtructis nauibus per aquas rapidas cũ minima ſolicitudine nauigari,ne præcipitato torrente marina poſſint naufragia ſuſtineri. Hinc Roma ſingularis,quanta in te ſunt,poteſt colligi magnitudo.Quæ enim vrbium audeat tuis culminibus contendere,quando nec ima tua poſſunt ſimilitudinem reperire?] hęc de his ipſe magnopere admiratus.certe quidem tales oportuit eſſe cloacarum ampliſſimos fornices, in quas præter pluuias omnium ferme Thermarum aquę deriuatores in Tiberim cõfluebant.Curauit pręterea Theodoricus,vt Romana ſuburbana eſſent irrigua.extat de his epiſtola [f] ad Aproniaoum.

e Apud Caſſiod. lib. 2. epiſt. 30.
De Romanis Cloacis.
* ſigna
f Apud Caſſiod. lib 3. epiſt. 53.

XXXIII.

Sed quę in Vrbe pręſtitit,in alijs quoq. exhibuiſſe ciuitatibus,eius ad diuerſos datę epiſtolę in C dicant. Rauennam vero potiſſimum,vbi degere conſueuit,egregijs ædificijs illuſtrare curaſſe, certum eſt:erexiſſe enim illic forenſem baſilicam,ipſius ad Agapitum [g] epiſtola docet. Nobilia quęque ex vetuſtis collapſiſque ędificijs ſublata marmora Rauennam transferri, magna licet impenſa,conatum eſſe,ipſius ſcriptorum æque monumenta teſtantur [h]: ibique voluit in vaſe porphyretico ſepeliri. Qui quidem tum his,tum alijs officijs de Vrbe ipſa & tota Italia bene meritus, inter magni nominis Principes fuerat collocandus,niſi eum Ariana hæreſis infamaſſet,atq. extrema crudelitas in probatiſſimorum Senatorum necem debacchata fœdaſſet. Quantæ autem æſtimationis fuerit olim etiam apud Romanum clerum,vel ex eo accipe argumentum, quod Romanæ Eccleſiæ diaconus Ennodius eum publica oratione laudauit:nam ipſe in eo panegyrico ad eumdem Theodoricum conuerſus ait: Vide diuitias ſæculi tui. Tunc vix fora habuere Præfectos;nunc Eccleſia dirigit laudatorem.] at de his ſatis.

g Apud Caſſiod. lib. 1. epiſt. 6.
h Apud Caſſiod. li. 3. epi. 9. 10. 19.

XXXIV.

Cum autem Theodoricus Rex abſq. prole maſcula deceſſiſſet, Amalaſuntha* filia pro Athalarico ſuo filio annum dumtaxat octauum agente regnum adminiſtrandum ſuſcepit,qui natus eſt ipſi ex patre Eutharico cognomento Cillica,cui nupta fuit ſub Cõſulatu Florentij & Anthemij,an D no Domini quingenteſimo decimoquinto,vt Caſſiodorus in Chronico tradit. Porro de ipſa matre magni ingenij femina iſta habet Procopius [i]: Amalaſuntha itaq. filij procuratione ſuſcepta, regnum adminiſtrabat;prudentia & æquitate mirifica pollens,virilem præſeferebat naturam:quippe quamdiu hæc Imperio præfuit,Romanorũ neminem vel corporis pœna affecit,vel rerũ iactura; quinetiã nec Gothos ipſos,etſi laceſſendi Romanos percupidos,his quoquo pacto iniuriã permittebat inferre:quin potius Symmachi & Boetij liberis paterna bona reſtituit. Animo præterea deſtinarat, Romanorum ex inſtitutis ac Principum more vitam de cetero vt filius duceret; iamq. ad litterarum ludum,hunc,vt ventitaret coegerat,tribus Gothorum e ſenioribus lectis, qui ſapientia ceteris & humanitate præſtarent,iuſſiſque Athalarico continenter aſſiſtere,& vna victitare.

* Amalaſuentha
Athalaricus Rex Italiæ.
i Procop. de bello Goth. lib. 1.
Educatio Athalarici pueri.

XXXV.

Sed Gothis hæc minus placere*,vt qui ſubiectis inferre iniuriam cuperent, & per Athalaricũ mallent more barbarico regi. Vnde cum mater ſemel delinquẽtem in cubiculo puerum, frenandi caſtigandiq. gratia,manu (vt aſſolet) percuſſiſſet:Gothi ad ſe venientem & lacrymabundum hunc conſpicati,rem quidem permoleſte tulerunt;& Amalaſuntham licentius conuiciati,identidem affirmabant,peruelle hunc puerum quamprimum perditum iri,vt mox ipſa alteri viro nubat, cum E eoq. Gothis & Italis ſimul imperitet. Conuentu itaque facto, & in vnum contractis qui pollerent facundia viris,aditaque Amalaſuntha,aerius querebantur,nec recte ſibi Regem,nec decẽtius eru diri:ſiquidem litteras & ſeniorum inſtructiones longo interuallo a fortitudine & magnanimitate abeſſe;ex hiſque illum effeminari potius,& ad timiditatem traduci. Sed neceſſarium fore, qui res maximas ſit audacter & ſtrenue aggreſſurus,ex hiſque gloriam habiturus non mediocrem, præceptoris vt ſit formidine liber,& armis vt ſtudeat. Illudq. ſedulo dicere,neq. Theodoricum ipſum, Gothorum liberos ad ludimagiſtros mittendos,quoquo pacto percenſuiſſe;idq. frequentius vſurpaſſe,haudquaquam eos,quos ferulæ timor iam inuaſiſſet, gladios ac lanceas parui facturos. Vnde par fore ducebant, Amalaſuntham vt minime præteriret, Theodoricum patrem, qui tantatũ Rex ſit vrbium factus,& regnum ſuſceperit,nulla ex parte contigiſſe litteras ipſas, nec auditu quidem vſpiam percepiſſe. Quocirca, Regina, inquiunt, pædagogos iſtos miſſos nunc facito;& Athalarico, qui ſecum viuant,coæuos dato,vt ætate vna & gloria prouehantur, proq. lege barbatica ad virtutem & virilitatem impellant.

* placuere
Gothi tumultuantur cõtra Amalaſunthã.

Digitized by Google

XXXVI. *Amalaſuntha Gothis acquieſcit.*

His anditis Amalaſuntha, etſi minus quæ dicerentur, probaret; verita tamen barbarorum inſi- A
dias, præ ſe quidem lætitiam ferre, & voluptati ſibi fuiſſe quæ hi detuliſſent, diſſimulare: ſed demũ
quæcumq. a ſe barbari exegiſſent, permiſit pro eorum arbitrio fieri. Senioribus itaque Athalaricũ
deſerentibus, pueri quidam ad hunc conuenerunt, vitæ comites in poſterum affuturi haud dũ pube
res, nec multum Rege natu maiores.] hactenus de educatione Gothi Regis pueri Procopius: ſed
quam potiora fuerint Amalaſunthæ conſilia, exitus declarauit, noſque ſuis locis pro temporis ra
tione dicemus.

XXXVII.

Athalaricus igitur, ſiue potius qui pro ipſo regnum adminiſtrabat, ad ſtabiliendum quod here
ditarium dominium fuerat conſecutus, vbi quem elegerat Theodoricus auus in ſede Pontificia, ac
cedeote omnium conſeoſu, tandem confirmatum vidit, ad continendum in firma fide Senatum po
pulumq. Romanum, ab eiſdem fidelitatis (quod dicitur) iuramentum exegit. Extant de his ipſius
Athalarici Regis litteræ [a] ad Senatum, aliæ itidem ad populum datæ, & ad alius Romanos [b] per
Italiam Dalmatiamq. diſperſos; quod & a Gothis præſtitum tradit. Porro eoſdem iuraſſe Theodo
rico ipſi adhuc ſuperſtiti, eiuſdeni litteræ ſignificaut, quas hoc anno ſtatim poſt obitum aui in Re
gem electus dedit ad Gothos, quæ ſic ſe habent [c]: B

a Apud Caſſiod. Var. li. 8. epi. 2. 3.
b Apud Caſſiod. lib. 8. epiſt. 4.
c Apud Caſſiod. lib. 8. epiſt. 5.

Vniuerſis Gothis per Italiam conſtitutis Athalaricus Rex.

XXXVIII. *Athalaricus Rex ſuos Gothos admonet.*

Voluiſſemus quidem domui aui noſtri longæuæ vitæ gaudia nunciare. Sed quoniam diligenti
bus dura conditione ſubtractus eſt; nos heredes regni ſui, Deo ſibi imperante, ſubſtituit, vt ſucceſ-
ſione ſanguinis ſui beneficia vobis a ſe collata faceret eſſe perpetua: dum nos illa & augere & tue-
ri cuplmus, quæ ab illo facta eſſe cognoſcimus. Cuius ordinationi, adhuc eo ſuperſtite, in regia ci-
uitate ita ſacramenti interpoſitione cunctorum vota ſociata ſunt, vt vnum crederes promittere,
quod generalitas videbatur optare.

XXXIX.

Hoc vos ſequentes exemplum, pari deuotione peragite, ne quid a præſentibus minus feciſſe
videamini, a quibus creditur totum ſimiliter poſſe compleri. Illum vero Comitem vobis fecimus
iurata voce promittere, vt ſicut nobis veſtrum animum deuotiſſime proditis, ſic optata de noſtris
ſenſibus audiatis. Recipite itaque proſperum vobis ſemper nomen, Amalorum regalem proſapiã,
Baltheum germen, infantiam purpuratam: per quos, Deo iuuante, parentes noſtri decenter euecti
ſunt, & inter tam prolixum ordinem Regũ ſuſceperunt ſemper augmenta. Credimus enim de Di-
uinitate propitia, quæ maiores noſtros dignanter adiuuit, nunc quoq. gratiam ſuæ dignationis im C
pendere, vt & nobis regnantibus bonarum rerum fructus dulciſſimos afferatis, qui ſub noſtris pa
rentibus copioſa virtutum laude floruiſtis.] hucuſq. epiſtola Athalarici ad ſuos Gothos. Sic vides
eiuſmodi iuramentum fuiſſe reciprocum, nempe vt iurarent Regi ſubditi fidelitatẽ; ipſe vero ſub-
ditis iuraret, omne ſe eis exhibiturum ſtudium & patrocinium: quod etiam in litteris [d] ad Iuſti-
nianum Imperatorem ſignificat.

d Apud Caſſiod. lib. 8. epiſt. 1.

Sed & Epiſcopos monuit, quorum orationibus ſuum ſtabiliri regnum, datis ad eos litteris, exo
ptauit. extat ad Victorinum eo argumento ſcripta breuis epiſtola verbis iſtis [e];

e Apud Caſſiod. lib. 8. epiſt. 8.

Victorino venerabili Epiſcopo Athalaricus Rex.

XL. *Athalarici epiſt. ad Victorin. Epiſc.*

De fide atq. conſtantia tales ſunt commonendæ perſonæ, quæ deſiderijs bumanis diuerſa for-
te quatiuntur. Vos autem, quos ſapientia firmos efficit, & mens reliogioſa conſolidat, ad prouin-
cialium potius conuenit adunationem animari: quia iuſte debitor fiet alieni arbitrij, qui a pluri-
bus meretur audiri. Quapropter ſalutantes veneratione qua dignum eſt, quod vobis quidem mę
rorem poſſit indicere, tranſitum glorioſæ memoriæ domni aui noſtri cum dolore maximo ouncia
mus: Sed inde poteſt triſtitia veſtra temperari, qu. a nos in ſede regni ſui, Diuinitate propitia, collo D
cauit: vt in totum deſiderio veſtro non videatur ereptus, qui vobis conſurgit in ſucceſſione repara
tus. Fauete nunc orationibus ſacris noſtris libenter auſpicijs, vt Rex cæleſtis humana nobis regna
confirmet, gentes externas atterat, peccata abſoluat: conſolidet & conſeruet propitius, quod paren
tibus noſtris dignatus eſt præſtare glorioſus. Quapropter ſanctitas veſtra prouinciales cunctos ad
moneat, vt inter ſe cõcordiam habentes, regno noſtro per omnia debeant eſſe puriſſimi. Cupimus
enim in ſubiectis fidem reperiri, quam larga poſſimus pietate muoerari.] hactenus ad Victorinum
Epiſcopum, qui cuiuſnam Eccleſiæ Antiſtes fuerit, ignoratur.

XLI.

At non Italiæ tantum regnũ firmari ſibi recteq. diſponi Athalaricus per ſuos ſtuduit; ſed quæ
poſſidebat in Galliis, æq. reddi ſibi tuta per Liberium Patricium procurauit: extat [f] ad eum data
epiſtola, qua ipſum admonuit, vt Gallos, petito ab eis iuramento, contineret in fide. Sed ad ipſos
etiam Gallos pariter eodem argumento epiſtolam dedit [g]. Quod vero ad Liberium Patricium
ſpectat, eumdem hunc cum illo eſſe exiſtimo, qui poſtea erexit in Campania monaſterium, cui p̃-
fecit S. Seruandum Abbatem, cuius eſt mentio apud S. Gregorium in dialogis [h]. Extant & ad eũ-
dem plures Ennodij epiſtolæ, & inter alias illa, qua eius probitas plurimum commendatur; cuius E
eſt exordium: Datum eſt mihi cæleſtis, &c.]

f Apud Caſſiod. lib. 8. epiſt. 6.
g Idem lib. 8. epiſtol. 7.
h Greg. dialog. lib. 2. cap. 35.

XLII.

Quod autem attinet ad ea quæ in Gallia antea poſſederat Theodoricus: ipſo mortuo, ita tran-
ſactum eſt inter Athalaricum atq. Alaricum Gothorum Reges, vt Athalaricus poſſideret quæ cis
Rodanum eſſent loca, ille autem quæ trans Rodanum ciuitates extarent: quod Procopius tradit
[i]. Alaricus autem & prouincias recepit, quas in Hiſpaoijs Theodoricus tamquam tutor & mo-
derator adminiſtrandas acceperat. Hoc namq. anno cœptum eſſe numerari ab Iſidoro regnũ Ala-
rici in Hiſpania, ſatis patet, dum numerat ab Æra quingenteſima ſexageſimaquarta, qui eſt hic ip-
ſe annus. Sed vbi ponitur annus Iuſtini decimusquartus, manifeſtus deprehenditur error, vt lo-
co XIIII. ita ſit reſtituendum, VIIII. quo notatur præſens annus, cum abſoluitur octauus & inci-
pit nonus Iuſtini Imperatoris. Ad ſtabilimentum autem regni ipſius Athalarici illud addebatur,
quod in Gallijs tum Burgundiones, tum Thuringios habuit fœderatos.

i Procop. de bello Goth. lib. 1.

XLIII.

Verum cum res omnes vbique Gothis pacatę eſſent, nihilque mutatio iſta attuliſſet nouitatis:

Francorum

Digitized by Google

A Franchorum Reges filij Clodouei perturbate agreſſi ſunt Gothorũ ſocios Thuringios atque Burgundiones. Thuringiorum autem Rex Hermenefredus * neptem Theodorici Gothorum Regis defuncti acceperat in coniugem nomine Amalabergam, quam Amalbergam nominant. extat de his epiſtola ª Theodorici. De bello vero Francorum aduerſus eum opportunius dicturi ſumus anno ſequenti. Cum Alarico autem Rege in Hiſpania & Gallia regnante Franci aliquandiu pacẽ habuere, eo quod fœdere nuptiarum pax inter eos firmior ſtricta eſt, dum Childebertus Clodouei filius Francorum Rex eidem Regi Alarico matrimonio iunxit ſororem ſuam Crotildem. Quo modo vero occaſione eiuſdem Crotildis partum eſt bellum inter Francos & Gothos, dicemus inferius ſuo loco: hic modo agendum eſt de rebus geſtis inter Burgundiones & Francos.

* Herminofridus, vel Hermenfredus

a Apud Caſſio. Var. lib. 4 epiſt.

XLIV. Poſt obitum Theodorici Italiæ Regis, Burgundiones, quos Germanos vocat, ſubactos a Francis, Procopius auctor eſt [b]: id ipſum affirmat Gregorius Turonenſis [c]. Ex quibus redarguas recentiorem chronographum [d], qui necem Sigiſmundi Burgundionum Regis recenſet anno Domini quingenteſimo decimoquinto. Regebant Burgundiones hoc tempore Sigiſmundus & Godomarus fratres, aduerſus quos bellum geſſit Clodomerus filius Clodouei. Sed quæ his præmittat de Sigiſmundo filium necante Gregorius [e], audiamus: Mortuo (inquit) Gundebaldo, regnũ eius Sigiſmundus filius obtinuit, monaſteriumq. Agaunenſe ſolerti cura cum domibus baſilicisq. ædificauit. Qui perdita priori coniuge filia Theodorici Regis Italici, de qua filium habebat nomine Sigericum, aliam duxit vxorem, quæ valide contra filium eius (ſicut nouercarum mos eſt) malignari & ſcandalizari cœpit. Vnde factum eſt, vt vna ſolemnitatum die, cum puer ſuper eam veſtimenta matris agnoſceret, commotus felle diceret ad eam: Non enim eras digna vt hæc indumenta tua terga contingerent, quæ dominæ tuæ, id eſt, matris meæ fuiſſe noſcuntur. At illa furore ſuccenſa, inſtigat verbis doloſis virum ſuum, dicens: Hic iniquus regnum tuum poſſidere deſiderat; teq. interfecto, id vſque Italiam dilatare diſponit: ſcilicet vt regnum, quod auus eius Theodoricus Italiæ tenuit, & iſte poſſideat. Scit enim, quod te viuente, hæc non poteſt adimplere; & niſi tu cadas, ille non ſurget.

b Procop. de bel. lo Goth. li. 1.
c Greg. Turo. de geſt. Franc. lib. 3. cap. 6.
d Sigebert. in Chron. an. 515.
e Greg. de Geſt. Franc. lib. 3. c. 5.

XLV. His & huiuſcemodi ille incitatus verbis, vxoris iniquæ conſilio vtens, iniquus extitit parricida: nam ſopitum vino dormire poſt meridiem filium iubet: cui dormienti lorum ſub collo poſitũ ac ſub mento ligatum trahentibus ad ſe inuicem duobus pueris, ſuffocatus eſt. Quo facto pater ſero iam pœnitens, ſuper cadauer exanime ruens: flere cœpit amariſſime. Ad quem ſenex quidam ſic dixiſſe fertur: Te, inquit, plange amodo, qui per conſilium nequam factus es parricida ſæuiſſimus: nam hunc, qui innocens ſtrangulatus * eſt, neceſſarium non eſt plangi. Nihilominus ille ad ſanctos Agaunenſes abiens, per multos dies in fletu & ieiunijs durans, veniam precabatur, pſallentiũ (*hoc eſt, Pſalmodiam*) ibi aſſiduum inſtituens, Lugduno * regreſſus eſt, vltione diuina de veſtigio eum proſequente. Huius filiam Rex Theodoricus *filius Clodouei* accepit.] hæc Gregorius, & alij recentiores proſecuti res Francorum. eadem habet idem Gregorius [f] in libro quem ſcripſit de Gloria martyrum; additq. eumdem Sigiſmundum pœnitentem ab iiſdem ſanctis martyribus Agaunenſibus enixis precibus expetijſſe, vt in hoc ſæculo potius quam in futuro pœnam daret pro admiſſo immani facinore. Quomodo autem exauditus ſit, ita narrat [g]: nimirum Godomarum & Sigiſmundum Burgundiæ Reges eoſdemq. germanos a Clodomero victos atque fugatos, captum vero fuiſſe Sigiſmundum, dum ad ſaltus Agaunenſes fugere niſus eſt, vna cum filijs & vxore. Ne autem occideretur ab eo, interceſſiſſe pro ipſo ſanctum Auitum Abbatem Nutiacenſem egregiæ ſanctitatis virum, ſed nihil profeciſſe, idem Gregorius ſubdit his verbis:

Sigiſmundus Rex filium necat.

* iugulatus eſt

* Agauno

Sigiſmundi pœnitentia.

f Greg. de gloria mart. c. 71.

g Greg. de Geſt. Franc. lib. 3. c. 6

XLVI. D Diſcedentibus his Regibus, Godomarus reſumptis viribus, Burgundiones colligit, regnumq. recipit: contra quem Clodomerus iterum ire diſponens, Sigiſmundum interficere deſtinauit. cui a beato Auito Abbate Nutiacenſi magno tunc temporis ſacerdote dictum eſt: Si, inquit, reſpiciens Deum, emendaueris conſilium tuum, vt hos homines interfici non patiaris, erit Deus tecum, & abiens victoriam obtinebis: ſi vero eos occideris, tu ipſe in manus inimicorum traditus, ſimili ſorte peribis, fietq. tibi, vxoriq. & filijs tuis, quod feceris Sigiſmundo & coniugi ac liberis eius. Sed ille auſcultare deſpiciens conſilium eius, ait: Stultum enim conſilium eſſe puto, vt inimicis domi relictis, contra reliquos eam; eiſq. a tergo, hoc a fronte ſurgente, inter duos hoſtium cuneos ruam: ſatius enim & facilius victoria patrabitur, ſi vnus ab alio ſeparetur; quo interfecto, facile & alius morti poterit deſtinari. Statimq. interfecto Sigiſmundo cum vxore & filijs apud Columnam Aurelianenſis vrbis vicum, in puteum iactari præcipiens.] hæc de Regis nece ibi Gregorius: qui alibi tradit [h], Sigiſmundi corpus e puteo ſublatum ad Agaunenſe ab ipſo erectum cœnobium fuiſſe delatum, ibiq. miraculis claruiſſe. ait enim:

De prædictione Auiti Abbatis.

h Greg. de Glor. mart. c. 75.

XLVII. E Poſtea vero captus *Sigiſmundus* ab Clodomero Rege cum filijs, interfectuſq. eius iuſſu, ad eũdem locum, *nempe Agaunum*, delatus, ſepulturæ mandatus eſt. Quem in conſortium Sanctorum aſcitum, ipſa res quæ geritur, manifeſtat. Nam ſi qui nunc frigoritici, qui & quartanarij dici ſolent, in eius honore Miſſas deuote celebrent, eiuſq. pro requie Deo offerant oblationem; ſtatim compreſſis tremoribus, reſtinctis febribus, ſanitati priſtinæ reſtaurantur.] hæc Gregorius. Accidit autem, vt miraculorum frequentia ad Sigiſmundi ſepulchrum iugiter demonſtrata, tamquam Deo eius ſanctitatem teſtante, idem in Eccleſiaſticis tabulis receptus fuerit anniuerſaria vbique memoria celebrandus Kalendis Maij. Quo quidem exemplo demonſtratum eſt, quam Deo grata & accepta ſit poſt quodlibet immenſum patratum facinus pœnitentia; quamque præſtet hic a Deo pœnam accipere delictorum, quam in futuro ſæculo condemnari. Sed & quanto ſuo damno non audiant Principes ſeruos Dei monitores, Clodomerus ſuo exemplo alijs demonſtrauit: quod idem qui ſupra Gregorius ita narrat [i]:

Sigiſmundus Rex occiditur cum ſuis.

i Greg. de Geſt. Franc. lib. 3. c. 6.

XLVIII. Clodomerus Burgundias petijt, vocans in ſuppetias Theodoricum Regem: ille autem iniuriã soceri ſui *Sigiſmundi* vindicare volens, ire promiſit. Cumq. apud Viſorontiam locum vrbis Viennẽſis coniuncti

Clodomerus occiditur.

ſis coniuncti fuiſſent, cum Godomaro *Rege Burgundionum* confligunt. Cumq. Godomarus cum ex- A
ercitu terga vertiſſet, & Clodomerus inſequeretur, ac a ſuis non modico ſpatio elongatus eſſet, ad-ſimilantes illi ſignum eius, dant ad eum voces dicentes: Huc, huc conuertere; tui enim ſumus. Ac ille credens abijt, irruitq. in medium inimicorum ſuorum. Cuius amputatum caput & conto defixum eleuant in ſublime: quod Franci cernentes, atque cognoſcentes Clodomerum interfectum, reparatis viribus Godomarum fugant, Burgundiones opprimunt, patriamq. in ſuam redigunt poteſtatem.] hæc Gregorius; quæ hoc anno cœpta, ſequenti vel alio abſoluta putantur. Agathias [a] res Francorum proſecutus, aliqua a Latinis diuerſa recenſet.

a Agath. hiſtori. lib. 1.

XLIX. *De reliquijs ab incendio ſubtractis.*

b Greg. de Gloria mart. c. 31.

Quæ autem poſt necem Clodomeri contigerunt memoria digna in eodem bello Francorum aduerſus Burgundiones, Gregorius gloriam proſecutus martyrum ex miraculis per ipſorum reliquias comparatis, cum agit de ſancto Andrea Apoſtolo, iſta addit [b]: Tempore quo interfecto Clodomero Rege Francorum, ſe exercitus reparans, Burgundiam deuaſtabat: in quadam baſilica reliquiæ iam dicti Apoſtoli cum Saturnini martyris tenebantur. Accenſaque baſilica, cum iam tignorum moles dirueret, pauperes ac ſenes, quos barbaries reliquerat, flebant, dicentes: Væ nobis, qui tantorum pignorum hodie caremus auxilio: nec nobis vltra ſpes præſentis vitæ B
manebit, ſi hæc deperierint. His ita flentibus, nutu Dei aduenies Turonicus homo, condolens his lamentis, & diſcens virtutẽ martyrum, non minus fide quam parma protectus per medias ingreditur flammas; apprehenſaſq. ab altari ſanctas reliquias, nihil ab igne nocitus, extulit foras; ſed continuo ita conſtrictus eſt, vt greſſum in antea agere non valeret. Tunc indignum ſe indicans, qui ea ferret, vnam puellam paruulam impollutamq. elegit e præda, cui capſulam ad collum poſuit, & ſic in patriam proſpere acceſſit.] hæc Gregorius de ſuo Turonenſi magna erga Deum fide pollente. Sed & qua occaſione in honorem earumdem reliquiarum eſt erecta baſilica, ita declarat:

L. *Baſilica ædificata reliquijs.*

Tunc collocatis in altari Nouiucenſis eccleſiæ dictis reliquijs, vbi nulla adhuc Sanctorum pignora habebantur, annis ſingulis deuotiſſime eorum ſolemnia celebrabat. Cuius filius cum hæc poſt patris obitum nõ impleret, *quod a patre ſcilicet iuſſum eſſet, vt ibi baſilicam erigeret,* febre quartana per annũ integrum laborauit. Vouit vt nouam baſilicam in eorũ honorẽ conſtrueret. Quo facto, amota febre, ſanatus eſt.] hæc Gregorius de rebus patrij ſui: ſubijcit his alia; verũ hęc ſatis ſunto.

LI. *De Auito Abbate.*

c Gregor. Turo. de Gloria confeſſ. c. 99.

At redeamus ad Auitum Abbatem: quem cum non audierit Clodomerus, ſua victoria perijt, dum inſequens fugientes hoſtes occiditur. meminit eiuſdem idem Gregorius [c] in commentario C
de Gloria confeſſorum conſcripto, atq. poſt obitum miraculis clarum anniuerſaria celebritate in Eccleſia cultum, ſepultumq. fuiſſe apud Aurelianenſem vrbem. Sed inuiſamus iam res Orientis.

LII. *Ephræm Comes Orientis eligitur Episc.*

d Iſai. 3.

e Euagr. lib. 4. c. 5.

f Sophron. Prat. Spirit. c. 37.

Hoc anno Eccleſia Antiochena iam (vt vidimus) anno ſuperiori deſtituta paſtore, mærens ob ingentem acceptam ex terræmotu cladem, noui Epiſcopi electione reſpirat. Qui enim ad leuamẽ tantarum miſeriarum illuc acceſſerat inſignis pietate Ephræm Comes Orientis, Imperatoris voluntate eidem præficitur ciuitati Epiſcopus; cui apte Propheticum illud dictum [d] ab Antiochenis occinitur: Ruina hæc ſub manu tua.] Agit de eius electione Euagrius [e], qui eum plurimum commendat. At quomodo eius electio, vt diuinitus inſpirata, prædicta fuerit, & quæ antequam in Epiſcopum aſſumeretur, fieri contigerunt, audi Sophronium, qui hæc ait [f]: Quidam Patrum enarrauit nobis de quodam Epiſcopo, quod relicto Epiſcopatu ſuo, profectus eſt ad ſanctam ciuitatẽ, *Antiochiam ſcilicet, quod (vt dicemus) Theopolis Dei ciuitas fuiſſet diuinitus appellata,* ibiq. ſumpto operarij habitu, miniſtrauerit architectis. Eo vero tempore vir clemens & miſericordiæ operib. deditus Ephræm Comes Orientis erat, ac per ipſum ædificia publica reparabantur: ciuitas enim terræmotu ceciderat. D

LIII. *Viſio oſtenſa Ephræm de Epiſc. operario.*

Die autem quadam vidit per viſionem Ephræm dormiẽtem Epiſcopum, columnamq. ignis ſuper eum ad cælum vſque pertingẽtem. Hoc autem cum non ſemel, nec bis, ſed ſæpius cerneret; obſtupuit Ephræm (erat quippe viſio illa terribilis & plena ſtuporis) cogitabatq. apud ſemetipſum quidnam hoc eſſet; neque agnoſcebat quis eſſet ille mercenarius, videns illum coma neglecta, veſte ſordida, vili & abiecto habitu, & nimia exercitatione & continentia, iugiſq. laboris fatigatione afflictum & ſqualidum toto corporis cultu. Accerſitum autem operarium eiuſmodi Ephræm percũtabatur, quiſnam eſſet: cœpitq. ſeorſum agere cum illo, quo vocaretur nomine, & cuius ciuitatis eſſet oriundus, qui ait ad illum: Ego vnus pauperum iſtius ciuitatis ſum: cumque non habeam vnde me ipſum ſuſtentare valeam, cogor vt poſſum, & Deus de laboribus meis paſcit me. Motus ergo diuinitus Ephræm, reſpondit illi, & ait: Crede mihi, non te dimittam, donec mihi de te omnia veraciter proſecutus fueris.

LIV. *Detegitur cæmentarius Epiſcopus.*

Cum vero ita conſtringeretur, neque ſe vlterius poſſet abſcondere, dixit illi: Pollicere mihi, quia quamdiu fuero in vita hac, nemini dices quæ circa me ſunt: & ego, ſuppreſſo tãtum nomine, vera tibi de me annunciabo. Iurauitq. illi Comes, nulli ſe ea dicturum quamdiu eſſet in vita. Tũc E
ait illi: Ego Epiſcopus ſum, & propter Deum dimiſi Epiſcopatum & veni huc quaſi ad ignotum locum: affligens autem carnem meam, & operans, ex labore meo modicum panis mihi acquiro. Tu vero quantum potes, adijce ad eleemoſynam: his enim diebus Deus promouebit te ad Apoſtolicum thronum huius ciuitatis, vt paſcas populum ſuum, quem acquiſiuit per proprium ſanguinem Chriſtus verus Deus noſter. Vt igitur dixi, eleemoſynis inſiſte, & pro recta fide iugiter ſta & decertatalibus enim ſacrificijs maxime delectatur Deus. Iſta, vt prædixerat, contigerunt. Sanctuſque Ephrem, his auditis, glorificauit Deum, dicẽs: Quantos habet occultos famulos & ſoli ſibi cognitos Deus!] hæc auctor.

LV.

Creatus Epiſcopus Ephræm, quam diligẽtiſſime præſtitit quod monuerat ſanctus Epiſcopus, ex vtroque munere ſummam ſibi comparans claritudinem, ex eleemoſynis videlicet & Catholicæ fidei defenſione: vtroque enim cibo indigebãt creditæ ipſi oues, quod ob terræmotus (vt vidimus) iacturam paſſi eſſent ſuorum bonorum quæ in ciuitate repoſuiſſent; & ob fidem Orthodoxã

a præ-

A a prædeceſſoribns hæreticis Epiſcopis deprauatam, qui pura ſinceraq. fide eoſdem paſceret magnopere opns erat. Quantum autem ſolicitus fuerit pro reſtitueuda firmandaq. fide Catholica in Oriente labefactata & & euerſa, magno illo & ſumma admiratione digno declarauit exemplo: cũ videlicet ſciens apud Hierapolim Seuerianum hæreticum æmulum gloriæ magni illius Simeonis Stylitæ columnam conſcendiſſe, illicq. vitam ducere admirabilem, & ex ea quaſi ex pulpito docere hæreſes; illuc protinus conuolauit, vt tanto malo feſtinus occurreret. Quæ autem inter ipſum & Seuerianum Stylitẽ tranſacta ſint, accipe ex his quæ apud Sophronium ſcripta legũtur his verbis[a]. a Sophro. Prat. Spirit. c. 36.

LVI. *Ingens miraculũ Ephrẽm Epiſc. Antioc.*

Narrauit nobis quidam Patrum de ſancto Ephræm Antiocheno Patriarcha, quod valde zelãs fuit & feruens circa fidem. Cum enim audiſſet de Stylite illo qui erat in partibus Hierapolis, qđ Seuerianæ eſſet hæreſeos, abijt ad illum, vt impietatem amoueret ab eo. Cœpit ergo ſanctus Ephræm corripere Stylitem, & orare vt accederet ad ſanctum Apoſtolicum thronum, & communicaret ſanctæ & Apoſtolicæ Eccleſiæ. Reſpondeus vero Stylites ait: Ego Synodo prorſus non communico, *Chalcedonenſi videlicet.* Dicit ad eum ſanctus Ephræm: Et quomodo vis vt cutem te, & ſatisfaciam pro gratia Domini noſtri Ieſu Chriſti? Sancta Eccleſia libera eſt ab omni ſorde prauita
B tis hæreticæ. Dicit ad eum Stylites: Accẽdamus ignem, domine Patriarcha, & ingrediamur ſimul: & quem flamma non læſerit, ille Orthodoxus erit, illum ſequi debemus. Hoc autem dixit, vt terreret Patriarcham. Reſpondit ſanctus Ephræm Stylitæ: Oportebat quidem te, fili mi, tamquam patri obtemperare, nihilq. a nobis amplius quærere. Quoniam vero rem poſtulaſti excedentem quidem vires infelicitatis meæ: cõfido tamen in miſerationibus Filii Dei, quia tuæ ſalutis cauſa & hoc faciã. Tunc ait ſanctus Ephræm aſtantibus omnibus: Benedictus Dominus, afferte huc ligna.

LVII. *Probata per ignẽ Catholica fides.*

Cum vero allata fuiſſent ligna, ſuccendit illa Patriarcha ante columnam, dicitq. Stylitæ: Deſcende nunc, & iuxta decretum tuum ingrediamur ambo. Stupefactus ille ad Patriarchæ conſtantiam, deſcendere noluit. Tunc dixit ad eum Patriarcha: Nonne tu hoc fieri petijſti? & quomodo id nunc facere non vis? Tunc exuens ſe qua indutus erat ſtola Patriarchali, cum acceſſiſſet prope ignem, orauit dicens: Domine Ieſu Chriſte Deus noſter, qui propter nos dignatus eſt de ſancta Domina noſtra Dei genitrice ſemperq. Virgine Maria incarnari & naſci, oſtende nobis veritatẽ. Et completa oratione iactauit ſtolam ſuam in medijs ignibus. Cum autem ignis quaſi per tres horas duraſſet, lignaq. iam igne conſumpta eſſent, tulerũt inde ſtolam integram, ita vt nulla ignis
C indicia in ea deprehendi poſſent. Tunc Stylites videns quod factum fuerat, certior de veritate factus, anathematizauit Seuerum & eius hæreſin; accedenſq. ad ſanctam Catholicam Eccleſiam, de manibus ſancti Epiſcopi communicauit & glorificauit Deum.] hucuſque apud Sophronium.

LVIII. *Cauſa præcedens tanti miraculi.*

Rem tantam plenus Deo ſacerdos magna fiducia, fide potens, nihil dubitans eſt aggreſſus, qđ neceſſitas id exigere videretur, cum ob ſuſceptum ab hæretico illo ſublime vitæ genus ad perfidiã multitudo populi pellici facile poſſet, ignarum præſertim vulgus, dum non ex ſacris litteris, quas ignorat, ſed ex vitæ exemplo definire ſoleat Catholica dogmata. Ne igitur eius vita nocere ſimplicibus poſſet, magno miraculo magnum illud mirandumq. ob oculos omnium propoſitum vitæ ſublimis exemplum fuerat ſuperandum: & quod tamquam idolum exaltatum videbatur adorâdum, oſtenſione ſummæ Dei potentiæ fuerat proſternendum. Suſtulit igitur magnus Patriarcha Ephræm Excelſa, quo conſuebat populus ad immolandum; oſtendens plane illum vere colendum eſſe Deum in Iſrael, qui ſecundum Eliæ Prophetæ [b] ſententiam, exaudire rogantem per ignem oſtenſus eſſet; illamque eſſe vere Catholicam fidem, non quam ſectaretur ſpurius Philiſthæus, qui ex ſublimis columnæ ſuppedaneo tanta ſibi proceritate comparata, inſultans agminibus Dei b 3. Reg. 18.
D viuentis, ad ſingulare certamen ſumma iactantia Orthodoxum Pontificem prouocarat: ſed victus, ductus eſt in triumphum magna ſua vtilitate captiuus, cum ſolutus illis eſt, quibus fuerat impietatis arctioribus nodis aſtrictus. Tales namque eſſe ſolent Eccleſiæ victoriæ diuinitus conceſſæ, vt cum vincente victus quoque triumphet. At de his ſatis.

IESV CHRISTI ANNVS 527.	FELICIS PAP. ANNVS 2.	IVSTINIANI IMP. 1. ATHALARICI REG. 2.

I. *Iuſtinianus Imp. creatur.*

QVingenteſimus vigeſimuſſeptimus Chriſti annus Mauortij, abſque collega Cõſulatu in Faſtis notatur: quo Iuſtinus morbo ſenioq. grauatus Iuſtinianum delegit Imperij ſucceſſorem, Qui enim ſumma æquitate atque religione Imperium ad nonum vſque annum adminiſtrarat, cõſulens futuris Reipublicæ commodis, de eligendo legitimo ſucceſſore in Senatu egit: vbi rogatis
E ſingulorum ſententijs, Senatores quem ſcirent eſſe in animo ipſius Imperatoris, cuiq. iam antea credidiſſet moderandas Imperij habenas, qui & eſſet illi ex ſorore nepos, eumdem ex Cæſare dicunt Auguſtum ipſis Kal. Aprilis. De anno Marcellinus Comes huius temporis ſcriptor fidem facit, vbi ſub eodem huius anni Conſulatu Mauortij hæc ait: Anno regiæ vrbis conditæ centeſimo nonageſimoſeptimo Iuſtinus Imperator ex ſorore ſua nepotem, iam dudum a ſe Nobiliſſimum, *nempe Cæſarem*, deſignatum, regni quoque ſui ſucceſſorem deſignauit Kal. Aprilis, ipſe vero quarto ab hoc mẽſe e vita deceſſit, annis imperatis nouẽ & menſib. duobus.] hæc Marcellinus, cõſentiẽtia in omnibus quæ ab eodem Iuſtiniano Imperatore ſcribuntur in edita à ſe conſtitutione Kal. Septẽb. anno vndecimo ſui Imperij, poſt Conſulatum Beliſarij anno ſecundo, qui eſt annus Domini quingenteſimuſtrigeſimuſſeptimus: Cum enim ab eo ille annus ab ipſis Kal. Aprilis numerari incipit vndecimus ſui Imperij; plane ab hoc anno numerare cœpiſſe, dicere neceſſe eſt. Sed quo de his certior reddaris, audi verba ipſius[c]: Inchoetur (inquit) mox, auctore Deo, a pcedente prima Indictione, ita quodãmodo de eis ſcribentibus: Imperij Iuſtiniani ſacratiſſimi Auguſti anno vndecimo, & poſt

Iuſtini obitus.

c Conſtit. Nouel. 47. & Auth. Col. 5. tit. 2.

* vel nono kal. Iunij

Poſt Conſulatum Beliſarij clariſſimi viri anno ſecundo, die ante tot* & tot Kalendas. Sicq. in omnibus nominentur Imperij anni & noſtri.] & paulo poſt: Palã namque eſt, quia nunc quidem annum vndecimum noſtri ſcribunt Imperij: inchoante vero Aprili menſe, *nempe ſequentis anni*, & prima die, in qua nos Deus Romanorum ſuperpoſuit rebus, duodecimum annum ſcribent.] hæc ipſe in dicta conſtitutione data (vt dictum eſt) anno vndecimo ſui Imperij, menſe Septembri, poſt Conſulatum Beliſarij anno ſecundo: vt de his nulla penitus dubitatio oriri poſſit; teſtante etiam id ſæpe Procopio, dum ſingulos annos Gothici belli numerat. In quam ſententiam ceteri ſine controuerſia abeunt, vno excepto Alciato, qui etſi doctrina præſtans, hic tamen (niſi ſit mendum in numero) viſus eſt errore lapſus, dum poſt annos duos, nempe Domini quingenteſimo vndetrigeſimo creationem Iuſtiniani contigiſſe tradit [a]. Hæc de tempore ſatis. A

a Alciat. parerg. lib. 6. c. 14.

II. Quæ vero præceſſerint, antequam ab auunculo Imperator decerneretur, a Zonara ita accipe [b]; Cum autem (inquit) Principes Senatus aliquando Imperatorem orarent, vt Iuſtinianum collegam aſciſceret: purpura prehenſa, vobis, inquit, optandum eſt, ne hanc iunior aliquis induat. At tum quidem preces eorum ſic excluſit. Ipſi vero, paruo tempore interiecto, Nobiliſſimi titulum Iuſtiniano decreuerunt, & ab Imperatore impetrarunt, vt id decretum ſuis litteris comprobaret. B

b Zonar. Annal. tom. 3.

Quid Iuſtinianus cum creatus eſt Imp.

Nec multo poſt in malam valetudinem incidit ex vlcere cruris: morboq. in ſpe vitæ dubia inualeſcente, Patriarcha Epiphanio & primoribus aduocatis, Iuſtinianum nepotem Imperatorem decernit, & ſuis manibus eius capiti diadema imponit. Cumq. populus in equeſtre theatrum conueniſſet, Iuſtinianus coronatus ingreditur, & ab omnibus fauſtis acclamationibus acceptus in Regiam reuertitur, annos quadragintaquinque natus eo tempore. Statim autem eius vxor Theodora eſt Auguſta appellata. Nec multum poſt Iuſtinus e viuis eſſe deſijt, cum annos nouem & dies viginti regnaſſet.] hucuſque Zonaras. His addit in Annalibus Cedrenus, ipſum, ſimulac Imperator creatus eſt, cuncta bona ſua, quæ hactenus poſſediſſet, eccleſijs donaſſe ſanctorum Apoſtolorum, necnon ſanctorum martyrum Sergij & Bacchi, quos colebat.

III. De eiuſmodi Iuſtiniani Imperatoris in Imperium prouectione extat numiſma cuſum, in quo ambo Imperatores expreſſi habentur, iidemq. diademate inſigniti, & cum inſcriptione trium Auguſtorum; per quos deſignari Iuſtinum, Iuſtinianum atque etiam Theodoram, certum eſt.

C

IV. Simulac autem Iuſtinianus creatus eſt Imperator, Agapetus diaconus ad eundem parænecticam ſcripſit epiſtolã, qua eum admonet, quomodo ſe gerere deberet in adminiſtratione Imperij: quod quidem dignum monumentum paucos ante annos e latebris erutum & e blattis & carie vindicatum, in lucemq. Lugduni editum, hic tibi tamquam in arca publica perſpicua omnibus, ne iterum pereat obliuione ſepultum, collocandum putauimus. Quiſnam autem fuerit Agapetus iſte diaconus, in fine ipſius epiſtolæ diſſeremus: eius vero titulus ſic ſe habet: D

EXPOSITIO CAPITVM ADMONITORIORVM, edita extempore ab Agapeto diacono ſanctiſſimæ Dei magnæ Eccleſiæ. Quorum apex litterarius ſic ſe habet.

Diuo & pientiſſimo Imperatori noſtro Iuſtiniano, Agapetus minimus diaconus.

V. Honore quolibet ſublimiorem cum habeas dignitatem, o Imperator, honoras ſupra omnes qui hoc te dignatus eſt Deum; quoniam iuxta ſimilitudinem cæleſtis regni, tradit tibi ſceptrum terrenæ poteſtatis, vt homines edoceres iuſti cuſtodiam, & eorum qui aduerſus ipſum inſaniunt, inſectareris latratum, tum ipſius obtemperans legibus, tum ſubditos tibi regens legitime. E

Ceu gubernator vigilat perpetuo Imperatoris oculatiſſimus intellectus continens tuto æquitatis clauos, atque expellens fortiter impetuoſos iniquitatis fluctus, vt ne cymba mundanæ Reipublicæ illidatur fluctibus iniquitatis.

VI. Diuinum documentũ & potiſſimũ nos homines, vt cognoſcat ſe quiſque, docemur. Qui enim ſe ipſum cognouit, cognoſcet Deum: Deum vero qui cognouit, aſſimilabitur Deo: aſſimilabitur autem Deo, qui dignus factus Deo eſt: dignus denique fit Deo, qui nihil indignum patrat Deo, ſed qui vt cogitat quæ ipſius ſunt, ita tam loquitur quæ cogitat, quam facit quæ loquitur.

Maiorum nobilitate ne quis delicietur. Limum enim habent omnes generis auctorem, & qui purpura byſſoq. turgent, & qui paupertate & aduerſa valetudine affliguntur, tam qui diademate redimiti ſunt, quam qui per cubicula excubant. Ne igitur lutulentum iactemus genus, ſed morum integritate gloriemur.

VII. Scito o pietatis diuinitus fabricatum ſpecimen, quia quanto maioribus dignus habitus es, tribuente

A tribuente Deo,muneribus,tanto maioris retributionis ipſi debitor es. Ergo redde benefactori de
bitum gratitudinis,acceptanti debitum vt meritum,& beneficio beneficium rependēti. Ipſe enim
ſemper & beneficijs prior promeretur,& vt debitum beneficia repenſat : gratitudinem autem
exigit a nobis,non quæ verborum blandorum prolatione , ſed quæ rerum piarum oblatione
peragitur.
Nulla res adeo commendabilem reddit hominem,vt poſſe quidem quæ velit efficere , ſemper
humana & velle & agere.Quoniam igitur a Deo tibi donata eſt facultas,qua indigebat ꝓpter nos
ſiona tua voluntas:omnia & velis & agas, prout ei placet qui eam tibi dedit.
Terrenarum opum inſtabiles diuitiæ fluuiatilium vndarum imitantur curſum . Modicum VIII.
enim affluunt his qui habere ſe eas arbitrantur:mox vero refluentes,ad alios accedunt. Solus au
tem beneficentiæ theſaurus ſtabilis eſt poſſidentibus eum; bonarum enim actionum meritum ad
auctores retorquetur.
Inacceſſus nimirum exiſtis hominibus propter celſitudinem huius quod hic deorſum eſt Im
perij.Facilis item aditu ſis indigentibus ob vim supernæ illius poteſtatis;atque aperias aures his
B qui a paupertate obſidentur,vt inuenias Dei auditum adapertum.Quales enim erga noſtros fueri
mus conſeruos, talem circa nos reperiemus Dominum.
Solicitam Imperatoris animam ſpeculi in modum abſtergi oportet, vt diuinis ſplendoribus IX.
ſemper coruſcet,rerumq.diſtincta iudicia inde condiſcat . Nihil enim adeo facit quæ peragenda
ſunt conſpicere,atque cuſtodire eam perpetuo ſinceram.
Sicuti fit apud nauigantes:cum nauta errat,modicum affert nauigantibus nocumentum;cum
vero ipſe gubernator,totius efficit nauigij perniciem:ſic & in ciuitatibus,ſiquis ex ſubditis peccet
non tam Rempublicam,quam ſe ipſum lædit:ſin vero ipſe Princeps vniuerſæ infert Reipublicæ de
trimentum. Is igitur vt nō exiguam redditurus rationem,ſi quid neglexerit eorum quæ facto opus
ſunt,cum exquiſita diligentia & dicitet cuncta,& factitet.
Circulus quidam humanarum reuoluitur rerum,qui modo ſic,modo aliter agitat ipſas & cir X.
cumfert:atque in his inæqualitas eſt,eo quod nihil ex præſentibus in eodem ſtatu maneat.Opor-
tet igitur te,potentiſſime Imperator,in hac rerum verſatili mutatione immutabilem habere pieta
tis cognitionem.
C Auerſare adulatorum pellaces ſermones,vt coruorum rapaces mores. Illi namque corporis
effodiunt oculos,iſti autem animæ hebetant cogitatus,cum non permittant perſpicere rerum ve
ritatem:vel enim commendant nonnumquam quæ reprehenſione digna ſunt, vel reprehendunt
plerumque quæ omni laude ſunt maiora:vt de duobus alterum ab ipſis committatur,vel prauorū
laus, vel contumelioſus bonorum contemptus.
Æqualem oportet ſemper eſſe Imperatoris animum:mutari enim pro rerum varietatibus,mē XI.
tis inſtabilis argumentum efficitur. Firmiter autem bonis inhærere,qua firmitate pium veſtrum
corroboratum & fixum eſt Imperium, & neque vſque ad inſolentiam extolli , neque vſque ad
animi conſternationem deijci,in tuta veluti baſi ſtabilitorum eſt hominum,inconcuſſamq. habē
tium animam.
Si quis purgatam habet cogitationem de humana deceptione,perſpicitq. ſuæ naturæ vilitatē ,
breuitatemque,& caducam ſortem præſentis vitæ,ac carni coniunctas,inſitaſq. ſordes,ad ſuperbię
numquam illabetur præcipitium,quamuis in excelſo dignitatis faſtigio conſiſtat.
Super omnia præclara quæ regnum habet,cultus diuini corona Regem exornat. Diuitiæ nā- XII.
D que abeunt & gloria tranſit:ſed vitæ Deo placentis gloria immortalibus ſæculis coextenditur, &
trans obliuionis tenebras collocat poſſidentes.
Vehementer mihi videtur abſurdiſſimum eſſe,quod diuites & pauperes homines ex diſſimili
bus rebus detrimentum ſimile patiuntur. Illi namque ſatietate perrūpuntur,hi vero fame pereūt.
Item illi occupant vltimos mundi terminos,hi non habent vbi calloſa pedum veſtigia ſiſtant . Vt
igitur vtraque pars ſanitatis fiant compotes,auferendo & diminuendo iſtos regere oportet ,atque
ad æqualitatem inæqualitas transferenda eſt.
Noſtris temporibus oſtenſum eſt proſperæ vitæ tempus,quod prædixit quidam ex veteribus XIII.
futurum,cum vel philoſophi regnarent,vel Reges philoſopharentur. Nam philoſophando digni
habiti regno eſtis,& regnando a philoſophia non deſciuiſtis. Si enim amare ſapientiam,efficit phi
loſophiam;principium autem ſapientiæ,Dei eſt timor,quem in pectoribus veſtris iugiter habetis:
clarum quam verum ſit quod a me dicitur.
Te re vera Regem aſſero,quippe qui & imperare ac dominari voluptatibus valeas,& ſis coro
na caſtitatis reuinctus & purpuram iuſtitiæ indutus . Alijs namque poteſtatibus mors ipſa ſucce
E dit:huiuſcemodi vero regnum immortalem ſeruat perpetuitatem. Item aliæ hoc in ſæculo ſoluun
tur,hæc autem a perpetuo ſupplicio liberatur.
Si honorem qui ab omnibus proficiſcitur,perfrui vis,præſta te communem omnium benefa- XIV.
ctorem:nihil enim adeo attrahit ad beneuolentiam,vt beneficij gratia,quæ datur indigentibus :
quod enim ob metū præſtatur obſequium,fucata eſt adulatio , ficti honoris titulo fallens eos qui
ipſi animum auertunt.
Venerandum iure eſt veſtrum Imperium:quia hoſtibus quidem demonſtrat poteſtatem,ſub-
ditis vero exhibet humanitatem:& cum illos vincas armorum vi,inermi charitate vincitur a ſuis.
Quantum enim feræ & ouis interſtitium eſt,tantum eſſe inter eos diſcrimen putatur.
Eſſentia corporis æqualis eſt cuilibet homini Imperator,poteſtate autem dignitatis cunctorū XV.
præſidi Deo ſimilis eſt. Non enim habet in terris ſe quemquam altiorem. Oportet igitur ipſum
vt Deum non iraſci,& vt mortalem non efferri. Nam etſi effigie diuina honoratus eſt, at pulueri
tamen terreno connexus eſt:quo edocetur vt in omnes ſeruet æqualitatem.

Ample-

Digitized by Google

Amplectere eos qui bonorum re conſiliorum admonitum volunt, non eos qui adulati ſæpenumero ſtudent. Illi enim quod expedit re veta perſpiciunt: hi vero ad ea quæ placent potentibus reſpiciunt, corporumq. vmbras imitantes, ſingulis eorum dictis applaudunt. A

XVI. Talem te præſta tuos: erga famulos, qualem optas erga te Dominum eſſe: prout enim audimus, audiemur, & vt reſpicimus, reſpiciemur a diuino cunctaq. obtuente aſpectu. Priores igitur nos miſericordiæ miſericordiam conferamus, vt pari par recipiamus.

Sicut exquiſita ſpecula tales monſtrant vultuum facies, qualia ipſa ſunt archetypa, nitidas videlicet nitentium, triſtes aũt eorũ qui ſunt triſtes: eodem pacto iuſtum Dei iudiciũ noſtris actionibus aſſimilatur. Qualia enim ſunt quæ a nobis p̃ſtantur, talia ipſe nobis par pari refereus exhibet.

XVII. Conſulta quæ agenda ſunt, cunctanter: exequere autem quæ decreueris, mature: quoniam periculoſum eſt admodum inconſiderata in rebus remeritas. Si quis enim quæ ex inconſulta mente proueniunt mala conceperit animo, facile comperiet boni conſilij commoda, vt qui ſanitatis dotẽ poſt ægrotationis experimentum perſentiſcunt. Debes igitur, cordatiſſime Rex, tum conſilio prudentiore, tum precibus ad Deum impenſioribus exquirere diligenter, quæ mundo ſunt profutura.

Optime reges egregium tuum Imperium, ſi omnia des operam perſpicere, nec negligere patiare quicquam. Neque enim paruum eſt in te, quod paruum eſſe apparet comparatione tuorum: quoniam vel exile Imperatoris verbum ingentem obtinet apud omnes vim. B

XVIII. Tibi ipſi cuſtodiendi leges impone neceſſitatem, cum non habeas in terris qui te poſſit cogere. Sic enim tum legum præteferes cultũm ipſe, ante alios eas reuerendo: tum ſubditis conſtabit, legum præuaricationem periculi non eſſe immunem.

Peccare, & non cohibere peccantes, iuxta æſtima. Si quis enim in ciuitate vitam quidem ipſe traducat iuſte, toleret autem viuentes inique, ſocius malorum apud Deum iudicatur. Quod ſi velis bifariam approbari, vt pulcherrima quæque gerentes honora, ita teterrima patrantib. ſuccẽſe.

XIX. Expedire admodum arbitror, effugere prauorum contubernia. Qui enim cum hominib. improbis ſemper verſatur, eum vel pati vel diſcere malum aliquid neceſſe eſt: qui vero vna cum bonis degit, vel imitationem honeſtorum edocetur, vel diminutionem vitiorum condiſcit.

Terrarum orbis a Deo cum concreditum tibi ſit regnum, caue ne aliquo vtaris ex prauis ad rerum adminiſtrationes. Quæ enim illi perperam fecerint, eorum rationem reddet Deo, qui peccandi facultatem ipſis indulſerit. Magna igitur & diligenti cum perſcrutatione magiſtratuum ꝓmotiones fiant oportet. C

XX. Aequale reor eſſe malum, & inimicorum excandeſcere flagitijs, & amicorum permulceri blanditijs. Oportet enim vtriſque viriliter reſiſtere, nec vſquam a decoro diſcedere, neque irrationabilem eorum maleuolentiam vlciſcendo, neque fictitiam horum beneuolentiam remunerando.

Exiſtima veriſſimos amicos, non qui laudent omnia quæ dicantur abs te, ſed qui nihil non integro iudicio facere contendunt: ſic vt gratulentur tibi, ſi bene; triſtentur contra, ſi perperam dixeris, feceriſve. Hi enim re vera ab omni fraude abhorrentis amicitiæ præſeferunt inſignia.

XXI. Ne mutet tibi magnanimam mentem terrenæ huius poteſtatis moles: ſed vt fragilem fatoque obnoxium regens principatum, immutabilem habeto mentem in rebus mutabilibus, nimia neque lætitia ſublimem te extollens, neque mæſtitia vileſcens.

Sicut aurum quamuis modo ſic, modo aliter ab arte transfiguretur, atque ad varias ornamentorum ſpecies transformetur, permanet tamen id quod eſt, nec mutationem patitur: ſic ipſe quoque, inclytiſſime Rex, licet aliud ex alio per gradus obtinueris Imperium, perueneriſque ad ipſum ſupremum honorem, idem tamen permanes non in eiſdem rebus, immutabilem continens in officio animum. D

XXII. Exiſtima tunc demum te tuto regnare, cum volentibus imperas hominibus. Quod enim inuito animo ſubijcitur, ſeditionibus fluctuat, capta occaſione: quod vero vinculis beneuolentię regitur, ſtabilem ſeruat erga rectorem obedientiam.

Vt dominium Imperij facias decantabile, quantam habes aduerſus ſubditos peccantes iram, tantam habendam eſſe tibi aduerſus te ipſum peccantem cenſeto. Nemo enim valet tanta pollentẽ poteſtate corrigere, niſi ratio propria, quæ ex ipſo peccante moueatur.

XXIII. Magnam qui poteſtatem adeptus eſt, largitorem poteſtatis imitetur pro viribus. Si enim imaginem geſtat omnium præſidis Dei, atque per ipſum continet rerum principatum: in eo maxime imitabitur Deum, vt non exiſtimet quicquam miſericordia pretioſius.

Super aurum & lapidem pretioſum beneficentiæ diuitias nobis veluti theſaurum recõdamus. Illæ namque tum in præſenti vita oblectant ſpe futuræ fruitionis, tum in futura dulcedinem afferunt, experimento guſtuq. ſperatæ beatitudinis: quæ vero nunc circa nos apparent, tamquam nihil ad nos pertinentia, ne nos allectent. E

XXIV. Da operam vt eos ſplendidioribus demerearis remunerationibus, qui cum beneuolentia capeſſunt quæ mandantur abs te. Hoc enim pacto & bonorum augebis alacritatem, & malos docebis vt dediſcant malitiam. Eiſdem enim cenſeri dignos qui non eadem faciunt, nimis nefariũ eſt.

Pretioſiſſimum omnium eſt Imperium: tunc vero vel maxime huiuſcemodi eſt, cum hac qui circumdatus eſt poteſtate, non ad pertinacem & temerariam ſæuitiam propenſus ſit, ſed ad æquitatem reſpiciat, inclementiam vt ferinam auerſando, humanitatem vt Deo ſimilem præſeferẽdo.

XXV. Æqua lance tam ad amicos quam ad inimicos vergens, iudicandi munus obito, neque beneuolis de te gratificans ob beneuolentiam, neque maleuolis reſiſtens propter inimicitias. Quoniam eiuſdem eſt abſurditatis, & iniuſtum vt iuſtum probare, etſi ſit amicus; & iniuriam iuſto inferre, etſi ſit inimicus: malum enim vtrobique ſimile eſt, tametſi in contrarijs inueniatur.

Intenta mente auſcultari debent rerum Iudices. Difficilis namque captu eſt iuſti inuentio, facileq. effugere ſolet non admodum attendentes. Quod ſi prætermiſſa dicentium eloquentia, dicto-

A rumq. neglecta veriſimilitudine, ad penitiſſimam intentionum profunditatem penetrauerint: ſic demum haurient quod ab ipſis quæritur, geminiq. inſontes erunt delicti, neq. ipſi honeſtum prodendo, neque alijs id vt committant concedendo.

Æqualia numero ſideribus etſi habueris recte facta, nõ tamen ſuperabis Dei bonitatem. Quæcumque enim quiſpiam obtulerit Deo ſua, ipſi offeret ex ſuis. Et ſicut anteire nulli datur ſuam in Sole vmbram, præuenientem ſemper, vel nimis properantem: ita inſuperabilem Dei bonitatẽ nulli bene factis homines excedent. XXVI.

Inexhauſtæ ſunt beneficentiæ opes. Nam largiendo acquiruntur, & diſſipãdo colliguntur. Has tuo inſitas animo habens, munificentiſſime Imperator, largire omnibus affatim petẽtibus abs te. [illegible] enim pro eis habebis remunerationes, cum tempus operam remunerandi venerit.

Nutu Dei regnum adeptus, imitare eum bonis operibus: quia inter eorum numerum natus es beneficio qui afficere poſſunt, non qui affici poſtulant. paratæ enim rerum copiæ nullum impedimentum eſſe poteſt, quo minus conferantur in pauperes beneficia. XXVII.

Sicut oculus innatus eſt corpori, ita Imperator mundo adaptatus eſt, a Deo datus pro admini-
B ſtratione eorum quæ vſui ſunt. Oportet igitur eum omnibus hominibus quaſi proprijs membris proſpicere, vt proficiant in bonis, neu malorum offenſaculo illidantur.

Tutiſſimam arbitrare ſalutis tuæ cuſtodiam, nulla quemquam ex ſubditis afficere iniuria: qui enim offendit neminem, ſuſpectum habet neminem. Quod ſi nulla quemquam afficere iniuria tutelam conciliat, longe beneficijs collatis magis id præſtabit. nam vt tutelam exhibet, ita charitatẽ non prodit. XXVIII.

Eſto ſubditis, pientiſſime Imperator, & formidabilis ob excellentiam poteſtatis, & amabilis ob largitionem beneficentiæ: neq. formidinem cõtemnens propter amorem, nec item amorem negligens ob formidinem, ſed tam manſuetudinem præteferens haud aſpernabilem, quam aſpernabilem familiaritatem immiti ſeueritate caſtigans.

Quæ ſubditis verbo quaſi lege præſcribis, hæc tu præueniens re ipſa præſtes: vt verbis, quibus perſuades, integra quoq. vita adſtipuletur. ſic enim commendabile tuum aſſeuerabis Imperium, ſi & ratiocineris non ſine opere, & opereris non ſine ratione. XXIX.

Eos plus ama, ſereniſſime Imperator, accipere abs te beneficia qui ſupplicant, quam tibi qui
C contendunt offerre munera. His enim debitor referendi gratiam efficeris: illi vero Deum dant tibi vadem, vendicantem ſibi pertinereq. ad ſe putantem, quæcumq. erga ſupplices contuleris, & remunerantem bonis retributionibus tuam tam piam, quam perhumanam intentionem.

Solis profecto partes ſunt, illuſtrare radijs Orbem: Principis vero virtus eſt, egenorum miſereri. Porro illo clarior eſt Imperator qui pius eſt. Ille namque cedit ſuccedenti nocti: hic autem rapacitati prauorum non concedit indulgetve quicquam, ſed lumine veritatis iniquitatis occulta coarguit. XXX.

Priores quidem te Imperatores principatus adornauit: tu vero eum præſtantiſſime, illuſtriorem reddidiſti, manſuetudinem temperans diluenſq. poteſtatis molem, bonitateq. vincens adeuntium te formidinẽ. Quapropter tuæ ſerenitatis portum ſubeunt omnes qui miſericordia indigent, fluctibuſq. paupertatis liberati, gratiarum actores hymnos ad te miſſitant.

Quantum poteſtate cæteris antecellis, tantum factis etiam emicare ante alios enitere. Perſuaſiſſimum enim habe, eam abs te poſtulari honeſtorum operationem, quæ magnitudini virium proportione reſpondeat. Vt igitur a Deo quaſi per præconem victor declareris, corona inuicti Impe-
D perij tuo capiti impoſita, coronam etiam ex promerendis pauperibus acquirito. XXXI.

Contemplator priuſquam mandes quæ fieri velis: ſic fiet, vt ſemper prudenter iubeas quæ fas eſt. Lubricum enim eſt inſtrumentum linguæ, maximumq. affert negligentibus periculum: quod ſi pium intellectum veluti muſicum illi præfeceris, omnibus harmoniæ numeris concinnatum virtutis modulabitur melos.

Acutum quidem eſſe oportet omnem Principem, cum in alijs, tum vel maxime in afferendo de rebus difficillimis iudicio, lentum autem ad iraſcendum ſe præſtare. Et quoniam omnimoda iræ abſentia aſpernabilis eſt, & iraſcatur mediocriter, & non iraſcatur: illud, vt prauorum impetũ comprimat: hoc, vt propenſiones bonorum perueſtiget. XXXII.

In exquiſita tui cordis cura diligenter perſpicito conuerſantium tecum mores; vt pernoſcas adamuſſim, & quos charitas te colere compellit, & qui tibi per fraudem adulantur. plerique enim beneuolentiam ſimulantes, magno credentibus detrimento ſunt.

Sermonem eum audis iuuare valentem, ne auribus eum modo, verum opere etiã excipito: ſic enim Imperatoris exornatur decoraturq. dominium, cum vel ex ſe conſiderat quæ decent, vel ab a-
E lio reperta non deſpicit: ſed tum diſcit ſine verecundia; tum exequitur ſine cunctatione. XXXIII.

Arx quidem indepopulabilibus muris munita contemnit obſidentes ſe hoſtes: pium autem veſtrum Imperium cum & liberalitate erga miſeros veluti muros cinctum, & precum turribus corroboratum ſit, inuictum nulliſque hoſtium telis peruium ſit; præclara & celebria contra eos erigens trophæa.

Vtere vt oportet regno hoc inferiore, vt ſcala tibi fiat ſuperioris claritatis. Qui enim hãc recte gubernant, illa quoq. poſtmodum digni cenſentur: hanc autem recte gubernant, qui paternam ſubditis oſtendunt charitatem, & Principi debitum ab ipſis recipiunt timorem. Itaq. minis quidem vitia compeſcent: ſupplicij autem ſenſum ipſis neutiquam infligent. XXXIV.

Veſtimentũ non veteraſcens eſt beneficentiæ amictus, & incorrupta eſt charitas erga pauperes. Eum igitur oportet qui pie regnare vult, talium indumentorum pulchritudine animã exornare. Amoris enim in egenos qui indutus eſt purpuram, cæleſtis quoque regni compos efficitur.

Sceptrum Imperij cum a Deo ſuſceperis, cogitato quibuſnam modis placebis ei qui id tibi de- XXXV.

 dit,

dit,quoque omnibus hominibus ab eo ſis prælatus, magis omnibus enim honeſtare feſtina. Porro A
id ipſe honeſtamentum arbitratur maximum,ſi quaſi ipſum,factos a ſe tuearis,atq.vt debiti exo-
lutionem,benefaciendi munus adimpleas.

Recurrere ad ſupernum auxilium cum homo quiuis debet ſalutem qui expetat, tum ante om-
nes Imperator,vtpote qui pro omnibus ſolicitus eſt:cum enim a Deo cuſtodiatur,tam hoſtes ge-
neroſa manu debellat,quam ſuos ſedulo communit.

XXXVI. Deus nulla re indiget,Imperator ſolo Deo. Imitare igitur nullũ indignũ,petentibuſq.fac vbe-
rem miſericordiæ copiã,non exacta & ad viuum reſecante rem ratione impenſarũ tuarũ erga fa-
mulatum vtens,ſed omniũ de ſuſtinenda vita petitionib.ſatisfaciens. Longe enim ſatius eſt, meri
to dignorum etiã indignis miſereri,quam indignorum vitio dignos ijs defraudare quæ merentur.

Veniam cum delictorum tuorum petas, ipſe quoque te offendentibus ignoſce: quoniam re-
miſſioni retribuitur remiſſio,noſtraque cum conſeruis noſtris reconciliationi, Dei amicitia & fa
miliaritas.

XXXVII. Qui inculpabiliter Principem agere ſtudet, cum notas cauere debet quæ forinſecus inurun-
tur,tum ſe ipſum ante alios verecundari,vt & aperte delinquere abſtineat propter alios,& a ſe ip- B
ſo cohibeatur quo minus priuata ſeorſum flagitia committat. Si enim ex ſubditis ſunt qui reueren
tia digni habentur,multo magis ea dignus Imperator efficitur.

Priuati vitium eſſe aſſero,patrare praua,ſupplicioq.digna. Principis vero culpam, non facere
quæ honeſta ſunt,ſalutemq.pariunt:neque enim malorum abſtinentia iuſtificat potentem,ſed bo
norum editio coronat eumdem. Ne igitur malitia dumtaxat abſtinere cogitet,ſed iuſtitiam etiam
capeſſere contendat.

XXXVIII. Dignitatum ſplendores mors haud reformidat:omnibus enim voraces ſuos dentes infligit.
Ergo ante illius ineluctabilem aduẽtum,opum copiam tranſportemus in cælum. Nemo enim quæ
colligit in mundo, illuc profectus abducit;ſed omnibus in terra derelictis,nudus de vita ſua reddit
rationem.

Imperator vt eſt omnium dominus,ita cum omnibus Dei ſeruus exiſtit. Tum igitur demum
vocabitur dominus,cum ipſe ſibi dominari,nec illicitis voluptatibus famulari patietur:tum adiu
tricem piam rationem aſſumens,inuictam ſcilicet imperatricem animi perturbationum rationis
expertium,indomitas cupiditates armatura caſtimoniæ debellabit. C

XXXIX. Quemadmodũ vmbræ corpora ſectantur,ſic animas flagitia comitantur,euidenti effigie actio
nes exprimentia.ideo non datur in iudicio negare. Ipſa enim vniuſcuiuſq.opera obteſtabuntur,
haud ſane vocem emittendo,ſed talia prorſus ſeſe repræſentando,qualia a nobis patrata ſint.

Nauis per mare commeantis imitatur tranſitum compendioſa præſentis vitæ conditio, quæ
ſane nos nautas fallens ſuos,& pedetentim cunctanti raptos curſu,tandem ad ſuum cuiuſq. exitũ
perducit. Si igitur hæc ita ſe habent,prætereurramus præcurrentia mundi negotia,adcurramuſq.
his quæ ad ſæcula ſæculorum permanent.

XL. Faſtuoſus & ſupercilioſus homo ne vt taurus alticornis eleuetur, ſed animaduertens carnis
ſubſiſtentiam,ſedare debet cordis elationem. Nam etſi factus eſt Princeps in terra,ne tamen igno
ret ſeſe ortum ex terra,cum ex puluere ad ſolium conſcendere,atque in puluerem tandem deſcen
dere poſſit.

Studeto ſemper,inuictiſſime Imperator,& ſicuti ſcalas qui ſcandere incipiunt,non prius deſi-
ſtunt ad ſuperiora ferri,quam ad ſupremum perueniant gradum:ita tu quoq.iugiter honeſtorum
aſcenſum continuato. Sic fiet,vt cæleſtis quoq.regni fructum aliquando percipias:quod vtinam & D
tibi tribuat & coniugi Chriſtus Rex omnium,& qui regnat,& qui regno ſubijciuntur, in ſæcula.]
hactenus Agapeti ſaluberrima ad Iuſtinianum Imperatorem admonitio.

XLI. Quiſnam autem iſte fuerit Agapetus diaconus,diu multumq.quæſitum eſt. Vixit his tempori
bus Agapetus diaconus S.R.E.qui nominatus cum alijs reperitur in Actis tertiæ Romanæ Syno
di ſub Symmacho Romano Pontifice,idemq.creditus qui poſtea ſub eodem Iuſtiniano Imperato
re creatus eſt Romanus Pontifex,vir ſane doctrina atq.pietate inſignis,& apud eumdem Iuſtinia-
num magnæ auctoritatis:vt plane ex his omnibus poſſit eiuſmodi ſcriptio exiſtimari dicti Agape-
ti fuiſſe.verum cum eadem Græce ſcripta habeatur,& quidẽ Attice atq.admodum exculte loquẽ-
tis,non Latinum,ſed Græcum in omnibus auctorem oſtendit. Scimus his Iuſtiniani Auguſti tem-
poribus duos claruiſſe Conſtantinopoli Agapetos,eorumdemq.eſſe ſæpius mentionem in Actis
Synodi Conſtantinopolitanæ ſub Menna:verum quod ambo eſſent monaſteriorum Archimandri-
tæ,iſte autẽ de quo eſt ſermo diaconus dicatur magnæ Eccleſiæ,alius diuerſuſq.fuiſſe videtur ab il
lis,idemq.primæ Eccleſiæ diaconus:ita quidem eam fuiſſe appellatam, ſanctam Magnam Eccle-
ſiam,conſtitutiones quamplurimæ eiuſdem Imperatoris ſignificant. Hæc de auctore epiſtolæ di- E
cta ſunto:cui quamdiu idem Imperator aurem præbuit,iuſte recteq.in omnibus Imperium admi-
niſtrauit:vbi vero deflexit,ſibi,orbiq.Romano ruinam parauit. Sed de his hactenus.

XLII. *Legationes ad Iuſtinianum Imp.* Cum primum autem in Occidente cognitum eſt, Iuſtinianum Imperatorem creatũ eſſe; mox
qui Theodorico Regi ſucceſſerat in Italiæ regnum Athalaricus, honorificam ad ipſum legationẽ
decernit,duobus ad hoc muneris delectis legatis, quibus & has litteras dedit [a]:

[a] Apud Caſſiod. lib.8.epiſt.1. Iuſte poſſem reprehendi,clementiſſime Principum,ſi pacem veſtram quærerem trepide, quã
parentes meos conſtat ardentius expetiſſe. Aut in qua parte dignus heres exiſterem, ſi auctori-
bus meis impar tanta gloria reperirer? Nõ nos maiorum purpuratus tantum ordo clarificat,non
ſic regia ſella ſublimat, quantum longe lateque potens gratia veſtra nobilitat. Omnia enim re-
gno noſtro perfecte conſtare credimus,ſi hãc nobis minime deeſſe ſentimus. Sed vt pietatis veſtræ
præconiale eſt diligere,quorum patres contigit vos amaſſe. Nemo enim creditur impendiſſe vete
ribus puritatem innocuam,niſi qui eorum ſtirpem habere probatur acceptam. Claudantur odia

A cum ſepultis ira perire nouerit cum proteruis; gratia non debet occumbere cum dilectis; ſed magis affectuoſius tractandus eſt, qui ad regni cauſas innocens inuenitur. Perpendite quid a vobis mereatur ſucceſſor bonorum *. * honorum

Vos auum noſtrum in veſtra ciuitate celſis curulibus extuliſtis. Vos genitorem meum in Italiæ palmatæ claritate decoraſtis. deſiderio quoq. concordiæ factus eſt per arma filius, qui vnis * vobis pene videbatur æqueuus: hoc nomen adoleſcenti congruentius dabitis, qualia noſtris ſenioribus præſtitiſtis. In parentelæ locum noſter iam tranſire debet affectus: nam ex filio veſtro genitus, naturæ legibus vobis non habetur extraneus. Atq. ideo pacem non longinquus, ſed proximus petoi quia tunc mihi dediſtis gratiam nepotis, quando meo parenti adoptionis gaudia præſtitiſtis. Introducamur in veſtram mentem, qui adepti ſumus regiam hereditatem. Illud eſt mihi ſupra dominatum, talem ac talem Rectorem habere propitium. Primordia itaq. noſtra ſolatia mereãtur Principis longæui habere, pueritia tuitionem gratiæ conſequatur: & non in totum a parentibus deſtituimur, qui tali protectione fulcimur. Sit vobis regnum noſtrum gratiæ vinculis obligatum. Plus in illa parte regnabitis, vbi omnia charitate iubebitis. XLIII. * annis

B Quapropter ad ſerenitatem veſtram illum & illum legatos noſtros æſtimauimus eſſe dirigendos, vt amicitiam nobis illis pactis, illis conditionibus concedatis, quas cum diuæ memoriæ domino auo noſtro inclytos deceſſores veſtros conſtat habuiſſe. Aliquid forſan & amplius mereor ſinceritatis, cuius nec ætas videtur eſſe ſuſpecta, nec generatio iam probatur extranea. Quædam vero per ſupraſcriptos legatos noſtros sereniſſimis ſenſibus verbo inſinuanda commiſimus, quæ clemẽtiæ veſtræ more ad effectum facite peruenire.] hactenus Athalarici epiſtola ad Imperatorem. XLIV.

Quinam autem fuerint duo hi legati Conſtantinopolim miſſi, licet eorum nomina in dicta epiſtola minime inueniantur expreſſa, tamen ex alia Athalarici Regis epiſtola alter eorum oſtendi videtur fuiſſe Arator magni nominis temporis huius orator, quem ad legationis honorificentiſſimæ functionem antea exornatum voluit egregia dignitate Comitiuæ Domeſticorum. Extat de his ipſius Regis epiſtola [a], qua eiuſdem Aratoris in facultatibus rhetoricis excellentia declaratur atq. laudatur. Reperiuntur ad hunc ipſum Aratorem complures epiſtolæ Ennodij Ticinenſis & oratoriæ dictiones. Hunc eumdem putamus Aratorem poeticis quoq. facultatibus præſtantem, qui tandem cum relicta aula regia, ſe miniſterio Eccleſiæ ſub Vigilio Papa dicauit, creatus ſubdiaco-

XLV. *Arator legatus Comes domeſt.* a Apud Caſſiod. lib. 8. epiſt. 12.

C nus hæc ſcripſit in carmine ad Vigilium Romanum Pontificem:

Eccleſiam ſubeo, dimiſſa naufragus aula:
Perfida mundani de ſero vela freti.
Transferor ad niueas Petri ſine turbine caulas,
Et fruor optati iam ſtatione ſoli.] hæc de Aratore altero legatorum: quiſnam autem ei collega acceſſerit, ignoratur.

Firmaſſe vero Iuſtinianum cum Athalarico Rege concordiam, ſatis poteſt intelligi, quod dum vixit, numquam eidem negotium faceſſiuit. Magnam quidem conſuetudinem & amicitiæ vſum intercesſiſſe Iuſtiniano cũ matre Athalarici Regis Amalaſuntha, quæ ſcribit Procopius in eius obitu manifeſtant. Sed & cuſa numiſmata oſtendunt conciliatam fuiſſe pacem, ſancitamq. concordiã inter Athalaricum Regem atq. Iuſtinianum Imperatorem, dum in vnius nummi altera parte Iuſtiniani Imperatoris nitet imago, in altera vero nomen inſcribitur (vt vides) Athalarici Regis. XLVI.

b

D

b Habet Romæ Lælius Paſqual. aur.

Quo plane ſymbolo, ſuſcepiſſe etiam pueri Regis patrocinium Iuſtinianum Auguſtum, intelligere poſſumus; hæc omnia ſumma prudentia moderante ipſa Amalaſuntha Athalarici Regis matre, quæ nouit Iuſtiniani animum officijs aſſiduis demerere. Porro Imperator ita pacem cum Ariano Rege tenuit, vt tamen Arianos in Oriente poſitos ſæpe legibus exagitarit. nam audi Cedrenũ:

E Cumq. multos procerum labe Ariana vitiatos deprehenderet, bonis eorum publicandis, & ſupplicijs irrogandis, magnum alijs terrorem incuſſit, lege etiam lata, vt nemo niſi Orthodoxus Rempublicam gereret.] hæc ipſe. At non Athalaricum tantum, ſed Hildericum etiam Regem Vuandalorum in Africa Iuſtinianum ſequenti legatione conueniſſe pro pace, & muneribus frequentaſſe, plurimumq. coluiſſe, Procopius narrat [c]. De legatione autem Francorum ad eumdem Iuſtinianum miſſa agemus ſuo loco.

Pax ſancita abſq. præiudicio Catholicæ fidei.

c Proc. de bello Vuandal. lib. 1.

XLVII.

Sic igitur Deo bene diſponente res Imperij, Iuſtinianus haud ingratus exiſtens, quæ Deo grata eſſe ſciret, explere curauit, nempe vt quæ eſſent Catholicæ religionis, optime perficerentur; ita ratus omnia feliciſſime ceſſura Imperatori, qui q̃ Dei ſunt, ſummo ſtudio implere ſatageret. quamobrem ipſo ſui Imperij exordio de fide Catholica, quam profitebatur, promulgauit edictum: vt eo modo fides Catholica, quam ipſe teneret, & æq. vellet ab omnibus cuſtodiri, cunctis ſibi ſubditis innoteſceret: quod ſic ſe habet [d]:

d l. 5. C. de ſum. Trinit. diuerſa translatione.

XLVIII. Cum recta & inculpata religio, quam profitetur & prædicat ſancta Dei Catholica & Apoſtoli A
ca Eccleſia, nullo modo innouationem admittat: nos doctrinam ſanctorum Apoſtolorum, & corũ
De fide Catholica Iuſtiniani edictum.
qui poſt illos in ſanctis Dei Eccleſijs verſati ſunt, ſequentes, æquum eſſe exiſtimauimus, notam &
teſtatam omnibus ſpem quæ in nobis eſt relinquere, traditioni & confeſſioni ſanctæ Dei & Catho
licæ Eccleſiæ adhærentes. Credentes enim in Patrem & Filium & Spiritum ſanctum, vnam eſſen-
tiam in tribus perſonis adoramus, vnam diuinitatem, vnam potentiam, Trinitatem conſubſtan-
tialem. In extremis autem diebus confitemur vnigenitum Dei Filium ex Deo Deum, ante ſæcula
ſine tempore ex Patre genitum, coæternum Patri, ex quo omnia, & per quẽ omnia deſcẽdiſſe de cæ
lis, & incarnatũ ex Spiritu ſancto, & ex beata & glorioſa ſemper Virgine Maria hominem factũ, &
crucifixũ, ſepultũ eſſe, & die tertio reſurrexiſſe; vnius eiuſdemq. miracula, & paſſiones, quas ſponte
in carne ſuſtinuit, agnoſcẽtes. Non enim aliud Dei Verbũ & alium Chriſtum agnoſcimus, ſed vnũ
eumdemq. conſubſtantialem Patri ſecundum diuinitatem, eumdemq. conſubſtantialem nobis ſe
cundum humanitatem. Trinitas enim permanſit Trinitas, etiam incarnato vno e Trinitate Dei
Verbo: neque vero quartæ perſonæ acceſſionem ſancta Trinitas admittit.

XLIX. Quæ cum ita ſe habeant, anathemate & execratione ſumma omnem hæreſim condemnamus, B
tum vero vel maxime Neſtorium ἀνθρωπολάτρην, id eſt, hominis cultorem & adoratorem, qui
vnum Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum Filium Dei & Deum noſtrum diuidit & diſtrahit, ne-
que proprie & conuenienter veritati ſanctam glorioſam ſemper Virginem Mariam Deiparã con
fitetur; ſed alium quidem Dei Verbum ex Deo Patre appellantem, alium autem eum qui natus ſit
ex ſancta ſemper Virgine Maria, qui ſecundum gratiam & beneuolentiam erga Deum Verbum,
Deus factus eſt. Necnon amentem illum Eutychetem vanas quaſdam opiniones adducentem, &
negantem ex ſancta ſemper Virgine Deipara Maria verã incarnationem, hoc eſt, ſalutem noſtrã;
neq. omnino confitentem conſubſtantialem Patri ſecundum diuinitatem, eumdem conſubſtantia
lem nobis ſecundum humanitatem. Item Apollinarium illum ψυχοφθόρον, id eſt, humanam men
tem Chriſto adimentem, qui affirmat Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum Filium Dei & Deũ no-
ſtrum mentis humanæ expertem eſſe, & confuſionem in humanitate Filij Dei introducit. Deniq.
omnes eos, qui illorum opinionem ſecuti ſunt, & adhuc ſequendam putant. Quod ſi poſt hanc no-
ſtram conſtitutionem, & pleniſſimam beatiſſimorum Epiſcoporum, qui in noſtris regionibus con
ſtituti ſunt, denunciationem, reperti fuerint contrariam opinionem ſectantes; ne expectent, vt di- C
gni venia iudicentur. Iubemus enim, vt homines huiuſmodi tamquam conuicti & aperti hæretici
iuſtæ & idoneæ animaduerſioni ſubijciantur.] hactenus conſtitutio ſine die & Conſule; ſed his ip-
ſius Imperij primordijs datam eſſe, quæ dicturi ſumus, indicare poſſunt: Contius etiam alia verſio
ne præſenti anno datam ponit.

L. Satis ſit igitur cognouiſſe, eiuſmodi pietatis fundamenta ad tantam molem, quam mente vol
uebat, erigendam, nouum Imperatorem ſternere voluiſſe, & Imperij primitias his munerib. Do-
mino conſecraſſe: quem conſtat alias pariter leges ſanciuiſſe, quibus ſtatum Reipublicæ, integra
ſeruata iuſtitia, optime diſponeret, vt inter alias illam, qua iuſſit Epiſcopos præfectis prouinciarũ
Iudicibus præpoſitos eſſe, ne quid ab illis contra iuſtitiæ ordinem admitteretur. eſt autem eius ſan
a Iuſtinian. Nouel. 86. ctionis eiuſmodi exordium [a]: Ex quo nos Deus Romanorum præpoſuit Imperio, omne habe-
mus ſtudium, vniuerſa agere ad vtilitatẽ ſubiectorum commiſſæ nobis a Deo Reipublicæ.] & pau-
Iuſtinian. Epiſcopos præfecit Iudicibus cuſtodes Iuſtitiæ.
lo poſt: Si vero dum aliquis adierit Iudicem prouinciæ, non inuenerit iuſtitiam: tunc iubemus eum
adire ſuum ſanctiſſimum Epiſcopum; & ipſum mittere ad clariſſimum prouinciæ Iudicem, aut per
ſe venire ad eum, & præparare eum, vt omnibus modis audiat interpellantem, & liberet eũ cũ om- D
ni iuſtitia ſecundum leges noſtras, vt non cogatur peregre de ſua patria proficiſci,

LI. Si vero etiam ſanctiſſimo Archiepiſcopo compellente Iudicem cum iuſtitia determinare inter
pellantium cauſas, Iudex differat diſcernere negotium, & non ſeruet litigantibus iuſtitiam: iube-
mus ſanctiſſimum ciuitatis illius Epiſcopum dare ad nos litteras ei qui non meruit quod iuſſum
eſt, inſinuantes quia coactus ab eo Iudex diſtulit audire interpellantem, & iudicare inter eum, & q
ab eo conuentus eſt: Vt hoc cognoſcentes nos, ſupplicia inferamus Iudici prouinciæ, qui interpel-
latus ab eo qui iniuſtitiã paſſus eſt, & coactus a ſanctiſſimo Archiepiſcopo, non iudicauerit quæ in
dubitationem venerunt.] Subijcit ijs inſuper, vt quotieſcumq. Iudex ſuſpectus habetur, poſſit addi
ad eam cauſam Epiſcopus, qui cum ipſo cauſam definiat: ſed etiam vt qui læſum ſe a Iudice quæra
tur, interpellatus ab eo Epiſcopus cauſam illam iudicare poſſit; cuius ſi iuſtæ latæ ſententiæ non
ſteterit, nouiſſimis ſupplicijs affici Iudicem iuſſit. Sed & adiecit, vt ſi quis plus exegerit, quam quę
legibus iuſſæ ſunt ſportulæ ſolui, de his Epiſcopi moueant Imperatorem. Qua etiam conſtitutione
ſanciuit, ne monachi, clerici, vel Epiſcopi abſq. litteris Patriarchæ ſe conferant Conſtantinopolim.
Hæc de his quibus voluit iuſtitiam ſartam tectam ab omnibus cuſtodiri.

LII. Magnam ex his de diuino patrocinio Iuſtinianus Imperator conciliauit ſibi fiduciam, ratus ni E
mirum propitium habiturum Deum, quem huiuſcemodi hoſtijs promereret. Nactus igitur in pri
Iuſtinian. magna concipit animo.
mis Iuſtini prædeceſſoris ſanctis operibus pacatum Imperium, idemq. ſecurum ab Occidentaliũ
Regum, qui pacem petierant, tumultibus atq. moleſtijs: atq. inſuper rebus iam quæ ad Catholicã
fidem ſpectarent, ante compoſitis, diro ſublato ab Eccleſia ſchiſmate, quo ab Oriente Occidens di
uiſus erat: ſumma rerum potitus, haud parua vel leuia meditatur: monarchiam enim concipit ani-
mo, liberationem Occidentalis Imperij occupati a barbaris mente verſans. Adiecit vero ad diui-
num auxilium promerendum ieiuniorum magnam auſteritatem, & aſſiduas ad Deum preces, qui
bus diuinum ſibi numen propitium redderet: magnam namq. ex ijs fiduciam comparaſſe, ipſe in-
b Nouel. 30. in fine. genue profitetur in conſtitutione edita de Proconſule Cappadociæ, vbi hæc inter alia [b]: Sed & bo
nam ſpem habemus (quod Deus nobis annuat) vt & ceteras gẽtes quas ſocordia ſua Romani ami
ſerunt, cum vtriuſq. Oceani terminos tenerent, iterum ditioni noſtræ adiungamus: quas nos diui-
no freti

Digitized by Google

A no ſreti auxilio ad meliorem ſtatum redigere properamus; neq.quicquam detrectamus eorum, quæ vel ad extremam pertingunt difficultatem, vigilijs ſimul & inedijs, ceteriſq.laboribus iugiter pro ſubditis noſtris, vltra quam naturæ modus patitur, vtentes, &c.]

LIII. Quæ autem eiuſmodi eſſent inediæ atq.labores, qui naturæ modum ſuperarent, accipe ex Procopio, cum de illis tantum agit eius ieiunijs, quæ ab ipſo Quadrageſimæ tempore peragi conſueuerunt: ait enim [a]: Omnibus illis diebus qui Paſchalem ſolemnitatem præcedunt, ieiunio addictus, duram quamdam vitam egit, nedum Regi alienam, ſed neq.priuato ciui aliquo modo acceptabilem. Per duos dies cibis abſtinebat. Summo mane identidem e lecto ſurgens, Reipublicæ inuigilauit; cuius negotia verbo & opere pertractans, matutinum & meridianum & non minus tempus nocturnum expendit. Nam in ſeram noctem lectum petens, mox ſurrexit, quaſi plumarum pertæſus. Cibi appetens, vinum, panem, & id genus alia cibaria abeſſe voluit: braſſicam ſolum & agreſtes herbas longo tempore ſale & aceto maceratas edebat; in potu aqua erat ſola: neq.his ad ſaturitatem vtebatur, ſed petitum cibum pauliſper deguſtatum mox dimiſit, non eo ſumpto qui naturæ erat ſatis.] hæc Procopius de laboribus & ieiunijs, quibus Imperatorem contraxiſſe ægram valeB tudinem tradit. Sed plane accidit ſecundum quod ait Apoſtolus [b]: Cum infirmor, tunc potens ſum.] etenim eo mõ debilitatus corpore, Perſas, Gothos, Vuandalos, & alios barbaros ſuperauit.

a Procop.de ædific.Iuſtin.Imp.li. 1.

Iuſtiniani ieiunia et labores.

b 2.Cor.12.

LIV. Sed quibus alijs pijs factis ad ardua petenda aperuerit ſibi viam, vt ipſi vni licuerit quod nemini prędeceſſorum Imperatorum conceſſum fuerat, tum ex ipſiuſmet Iuſtiniani ſcriptis, tum ex Procopio & alijs ſcriptoribus ſcies: nempe tanta promeruiſſe ex cultu ſanctorum martyrum, ueneratione eorumdem ſacrarũ reliquiarum, erectione nouarum eccleſiarum, ueterum collabentium reſtitutione, hoſpitalium domorum ædificatione, extirpatione hæreticorũ, inuiolabili iuſtitiæ obſeruatione, prauorum proſcriptione morum, propagatione vero virtutum, patrocinio bonorum, atq. profligatione malorum: his quidem præuijs in bellis gerendis probe factorum cohortibus hoſtes vbiq.facile ſuperauit, vt quæ ſingulis dicentur annis, perſpicue demonſtrabunt. Ita plane certa poſteris cunctis relinquens impreſſa veſtigia, quibus greſſibus tẽditur ad ſublimia: Rurſum vero quomodo his deſtitutis auxiliaribus copijs, lapſus, ad ima demerſus, obrutus impietate perierit; magnum Principibus reliquit exemplum, quo timeant, cautioreſq. reddantur: vt plane illud Propheticum eiſdem inclamare liceat [c]: Et nunc Reges intelligite, erudimini qui iudicatis terram.] cũ C in vno Iuſtiniano vnicuiq. Principum, potiſſimum vero Imperatoribus ſint exempla propoſita de his quæ ſectentur, vel fugiant, imitentur, vel caueant, non quidem ambiguis obſcuriſq. ſignis, ſed certis ampliſſimiſque notis expreſſa.

Quibus copijs ingentes adeptus eſt victorias Iuſtinian.

c Pſal.2.

LV. His igitur iactis ad ſtabilitatem Imperij fundamentis, iam auſpicaturus bellum Perſicũ, ex more legatos præmiſit ad Regem Perſarum Cabadem, ea petiturus quæ ſibi iure debita eſſe conſtaret: quibus denegatis, Beliſarium Ducem aduerſus eos cum exercitu miſit, cui inter alios Procopium conſiliatium iunxit, eumdem ipſum, qui præſens cuncta conſpicatus, eadem ſcriptorũ monumentis poſteris commendauit. Tu ſi ea cupis ſingula noſcere, habes quem legas auctorẽ: nobis hic illa tantum recenſenda erunt, quæ ab inſtituto longius digredi minime faciant: grato tamẽ accipies animo, ſi breuiores epiſtolas vltro citroq.datas inter Beliſarium Romani Ducem exercitus, & Mirrhanem copiarum Perſarum Præfectum, antequam bellum inchoaretur, immo ante legatorum aduentum, cum ipſe Dux Perſarum in Romanorum ditionem exercitum immiſiſſet, hic ex ipſo Procopio [d] in medium adduxerimus. Scriptæ autem primo loco Beliſarij ad Mirrhanem litteræ ſic ſe habent:

De bello Perſico inchoato.

d Procop.de bello Perſ.lib.1.

LVI. D Primum quidem bonum eſſe pacem, apud omnes homines in confeſſo eſt, quibus paululum rationis exiſtit. Si quis autem ipſam turbare ſit inuetus, malorum cauſa ſibi ac proximis erit. Dux optimus idem profecto putandus, qui ex bello pacem diſponere ſit aptus. Tu vero, rebus in quiete conſtitutis, atq. vtroq. Rege concordiam exoptante, bellum abſque vlla cauſa inferre decreuiſti. Aderunt legati noſtri propediem, qui ſi qua inter nos diſſident, facile cõciliabunt: niſi forte ex hac interim tua expeditione graue aliquid oriatur, quod ſpem pacis nobis eripiat. Sed age iſtum celeriter domum reducito exercitum, nec maximis impedimento ſis bonis, nec tuis (vt par eſt) grauium euentuum cauſa fueris.] hæc Beliſarius ex diuinæ vtiq. Scripturæ [e] præſcripto, quæ iubet, antequã cum hoſtibus congrediendum ſit, pacem eiſdem offerre. Sed quæ corde tumens ad Beliſarium reſponderit Mirrhanes Perſarum exercitus ductor, accipe:

Epiſt. Beliſarij ad Mirrhanẽ.

e Deut.20.

LVII. Tuis litteris permotus profecto obtemperaſſem, niſi Romæorum epiſtolæ fuiſſet, quibus promittere promptum eſt, promiſſis autem quamquam iuramento firmatis minime ſtare. Nos igitur veſtræ occurrentes fallaciæ, ad arma cogimur venire. Vos ergo chari Romæi nihil in futurum aliud excogitate, quam vobis cum Perſis perpetuo bellandum. In hoc enim nos & conſeneſcere & E mori ſimul oportet, donec re, non tantum verbis in nos æqui fueritis.] hæc ipſe; ad quem rurſum ita Beliſarius:

Mirrhanes ad Beliſarium.

LVIII. Non in omnes, optime Mirrhanes, iactantia vti oportet, neque proximos probris nullo modo ad rem pertinentibus ſemper inceſſere: præſertim cum Ruffinum de concordia legatum iam iam affuturum aſſeueremus: tuque breui videbis. Vobis nihilominus, ſi hoſtilia tandem cupitis, occurremus, auctore Deo, quem nobis propitium in periculo futurum, ac Romæorum quieti fauentem, iactantiæque Perſarum aduerſum ſperamus. Et quando nobis ad pacem prouocantibus reſtitiſtis, acie decernere parati ſumus, iuſiurandum & conſcripta fœdera violata in ſummis ſignis ad prælia ſuſpendentes.] hucuſq. epiſtola Beliſarij ſecundo data. Sed audi quid poſtremo ita exæſtuans barbarus ad eum reſcripſerit:

Beliſarius rurſum ad Mirrhanem.

LIX. Neque nos abſque dijs noſtris in bella deſcendimus; quin ducibus ipſis comitati, contra vos venimus, quos ſpero cras ad vrbem Daram Perſas introducturos, vbi & balneum & prandium fac mihi intra mœnia pares.] hactenus nouus Rapſaces: quæ cuncta hic oportuit deſcripſiſſe, quo quis

Rurſum Mirrhanes ad Beliſarium.

intelligat,non inter homines dumtaxat,ſed inter numina einſmodi paratum eſſe conflictnm,dum A
Dei Chriſtianorum Beliſarius niti ſe auxilio teſtaretur,Mirrhanes vero Perſarum opem oſtentaret deorum.In hoc laborandum ſemper prudentiſſimis Ducibus Chriſtianorum exercituum, vt ſpem omnem in Deum conijciant,eâdemq.veluti primarium vexillum ob oculos hoſtium ponãt; ioquod illi contumelioſi exiſtentes,Dei vindictam in ſe concitatam excipiant,atq.ita pereant, vt ſemper contigiſſe liquet.

LX. *Perſæ a Romanis victi.*

At quæ ſunt hæc ſecuta?quod videlicet ſemper accidit,vt adnerſus ſuperbos Deus ipſe aduerſarius pugnet. Initum eſt certamen in Meſopotamia,quod exacte deſcribitur a Procopio, in quo Dei virtus hoſtes opprimens manifeſto cognita eſt,dum(quod accidit cum Theodoſius Maior pugnanit aduerſus Eugenium tyrannum)vi ventorum Perſarum ſpicula ceteraq.miſſilia in Romanos intorta præpedirẽtur , atque inefficacia penitus tedderẽtur:cõtra vero validiori impetu Romanorũ iacula vibrarẽtur,ex quibus ipſi aduerſarij magnopere oppugnarentur,quibus haſtis tantummodo reliquum pugnæ conficiendum fuit;ſicq.victi demnm atq.fugati ſunt a Romanis victoria incruenta potitis Perſæ;adeo vt res Perſarum in Meſopotamia penitus collapſæ ſint. Rnrſum vero cum poſtea in Armenia Maiori ab illis teparatum bellum fuit,itidem Perſæ ſunt victi; quan B
do& Narſes Perſa cum fratribus ad Romanos deficiens,benigne exceptus eſt, donatuſq. a Iuſtiniano Quæſturæ munere.hæc autem expeditio hoc anno a Iuſtiniano agitari cœpta,hnnc proſperum finem eſt conſecuta quarto eius Imperij anno,vt idem Procopius teſtatur.Poſtea vero idem qui ſupra Mirrhanes Dux Perſatũ victus iterum apud Daram,ab ipſo Cabade Rege Perſarũ maximas ſuſtinuit pœnas,ornatu in primis illo priuatus,quo crines redimitos auro & margaritis geſtare ſolebat,qui honor apud Perſas omnium maximus habebatur,quẽ a Rege quis conſequi poſſet.Hunc tandem conſecutus eſt finem ventoſus homo,cum in dijs ſuis omnem fiduciam collocaſſet,& faſtu erectus adeo aſpernatus eſſet Beliſarium,qui fiduciam omnem ſpemq.in ipſum verum Deum optimum maximum poſuiſſet;quo auſpice,de victoribus hactenua hoſtibus victoriam in omnibus certaminibus feliciter reportauit.

LXI. *Solicitudo Iuſtiniani de rebus Perſicis quibus oſtenſa ſignis.*

Quonam autem ſymbolo inuigilare ſe rebus Perſicis Iuſtinianus voluit declaraſſe,ex Suida accipe:Iuſtinianus(inquit)ſtatuam ſuã equeſtrem in colũna poſuit,quæ læua globum tenet, cruce in eo defixa,quæ ſignificaret,eum ob fidem in crucem,terræ dominum factum.Globus enim is terra eſt ob rotundam eius figuram,fides autem eſt crux ob incarnatum Deum illi affixum. Dexteram C
porrigit verſus Orientem,ſeditionem Perſarum ſignificans,& extenſione ac repulſione manus clamitans,ne Romanas prouincias ingrediantur:State:ne progrediamini:neque enim id vobis expediet.]hæc Suidas.

LXII.

Quod autem ait per globum orbem ipſum terrarum ſignificari,& pet crucem fidem, qua cuncta ſubegit:victoriam illam intelligas demonſtrari,qua Chriſtus ſigno crucis ſibi vniuerſa ſubiecit,ſecundum illud [a]: Cum exaltatus fuero a terra,omnia traham ad me ipſum.]& quod crucem paſſus ſuis dixit diſcipulis [b]: Confidite,ego vici mundum.]Ad hæc,inquam,alludens, crucem ſuper orbem infixit,vt videre eſt in duobus numiſmatibus hic tibi exhibitis.

a Ioan.12.
b Ioan.16.

D

E

Horum prius hoc anno cuſum apparet,cum adhuc ſuperſtes Iuſtinus eſſet: nam duplex AA , duos plane monſtrat Auguſtos;per triplex vero GGG,nonniſi Theodoram Auguſtam additam intelligas. Inſpice quibus ſignis decorus nouus appareat Imperator,dextera Orbem ſubactum cruce regens,ipſamq. Victoriam oſtentans dextera haſtam nomine Chriſti ſignatam tenentem, & ſiniſtra itidem cruce Chriſti globum ornatum geſtantem.

LXIII.

Sed cœptam de rebus Perſicis narrationem proſequamur. Atque in primis hic non tacendum

A dum,quod teſtatur Procopius,Iuſtinianum Imperatorẽ in bello Perſico conficiendo vſum eſſe au
xiliaribus copijs Erulorum:eorum namq. Regem his exordijs Imperij Iuſtiniani ad Chriſtianam
fidem eſſe conuerſum,Miſcellæ auctor affirmat his verbis [a]: Interea Rex Erulorum,Gethes no- a Miſcel.lib. 16.
mine,venit Conſtantinopolim cum populo, & petit Imperatorem,vt fieret Chriſtianus. Qui ba- in princip.
ptizatum in Theophanijs ſuſcepit eum ex baptiſmate,repromittentem auxiliari ei in quibuſcum- b Euagr.lib.4.c.
que voluiſſet.]hæc ibi.Sed & de his Procopius de bello Gothorum libro ſecũdo,de eorumdemq. 19.
conuerſione Euagrius [b] agit,atque Nicephorus [c].Commendatur quidem egregia nauata opera c Niceph.lib.17.
Erulorum ab eodem Procopio [d], dum ex compreſſione ab eis in hoſtes facta Perſas fugatos af- c.14.
firmat,vt plane apparuerit,vbi legiones ducat pietas,omnes ei cedere aduerſarias poteſtates. d Procop.de bello Perſic.lib.1.

Sed hic corrigendum,quod ſub anno primo Iuſtiniani Imperatoris in Annalium cõpendio Cedre LXIV.
nus habet his verbis. Eodem anno Rex Perſarum Tzato bellum ob initam cum Romanis ſocieta-
tem intulit.Huic Tzato Iuſtinianus auxiliares mittit copias,Ducibus Beliſario,Perico [*] & Pe- * Cyriaco
tro qui cum in bello gerendo mutua inuidia tranſuerſi agerentur,a Perſis victi ſunt.]hæc ipſe. Ve-
rum ex Procopio patet id bellum non hoc anno eſſe confectum,ſed ad annos quatuor productum *De Kerico error corrigẽdus*
B bellum Perſicum,Romanis ob plures de illis obtentas victorias fauorabile. Sed & a Kerico,ſiue
Cyriaco bene pugnatum eſſe,oſtenſuri ſumus. Illud vero Cedreno conceſſerim,conflatam eſſe quã
dicit inuidiam inter Duces:cuius rei cauſa Procopius ipſe hiſtoricus,qui Beliſario inhærebat, ob
tentam ab eodem Kerico de Perſis victoriam ſcribere prætermiſit:de qua Cyrillus huius tempo-
ris hiſtoricus exactiſſimus res proſecutus magni Theodoſij cœnobiarchæ,de eodem obiter facta
mentione,hæc ait [e]: e Apud Sur. die 11. Ianuar.

Dux Romani exercitus(mos eſt eum vocare Comitem Orientis)nomine Kericus [*], in bel- LXV.
lo audax,in Deum autem pius:is iam incurſionem facturus contra Perſas,exiſtimauit ſe primum * Cyriacus
oportere currere Hieroſolymam,& illinc aduerſus hoſtes aſſumere auxilium.Cum autem ſtatuiſ- *De Kerico Duce eiuſq. pietate.*
ſet in tranſitu ire ad hominem Dei,*ipſum magnum Theodoſium*,eum enim valde trahebat illius fa-
ma & virtutis illecebræ:dum abiret,multa alia licuit ei audire ex ſacra illa lingua,& hoc inter ce-
tera: Ne(quomodo diuinus Dauid [f]) in arcu ſperaret,nec poneret ſalutem in gladio;ſed nec in f Pſal.43.
multorum hominum confideret millibus:vnum autem ſciret adiutorem,vnum inexpugnabilem,
cui eſt facile,vt vnus mille perſequatur,& decem millia profligentur a duobus. Hæc cum Sanctus
C Comiti diſſeruiſſet,ita fuit ille captus ab eius admonitionibus,& ita flagrare cœpit eius deſiderio
& ardenti fide,vt ipſum cilicium,quo Magnus ille interius induebatur, loco cuiuſuis alterius rei
arma peteret,quibus ſe conſeruaret.Quod quidem cum accepiſſet & induiſſet,& conſueta aggreſ
ſus eſſet certamina,paulo poſt victor rediit,cum & animi & manus præclara oſtendiſſet facinora,
& digna quæ commemorentur.

Cum rebus ergo fortiter in bello geſtis,inſignis & clarus eſſet reuerſus,nequaquam ingratus LXVI.
fuit in benefactorem:neque vt multi,qui poſtquam ſunt conſecuti obliuiſcuntur beneficij:ſed ſe ſi *Victoria potitur Dux per Theodoſium.*
milem conſeruans in omnibus,rurſus venit ad Sanctum cum vehementi cordis exultatione,& gra
tias agens,& ei vniuerſam aſcribens victoriam:dicebat enim. Illo ipſo tempore pugnæ mihi quidẽ,
cum pro thorace tuum induiſſem cilicium,veniebat in mentem confidere,& in hoſtes irruere.Cũ
autem manus conſeruiſſemus, magnæ exoriebantur tenebræ tanquam in denſa caligine:& ab a-
lijs quidem omnibus ea etiam,quæ prope erant,cerni non poterant:ego autem te ſolum mihi vide
bar videre me præcedentem,& manu ſignificantem & admonentem, vt has quidem prœlij partes
dimitterem,in has autem pugnarem,& te duce,equum agere:donec conſpectus terribilis & into-
D lerabilis inimicis,vehementi terrore omnibus iniecto,efficerem,vt ſe conijcerent in pedes,& tur-
pem fugam lubenter eligerent. Et hæc quidem ille,qui etiam dignus eſt habitus diuina hac appari
tione.]hactenus Cyrillus:hicq. modo de rebus Perſicis finis eſto.

De reliquis autem rebus hoc anno in Oriente geſtis adducuntur hæc in Miſcella [g]: Eodem an LXVII.
no adhæſit mulier quædam Romanis,ex Hunnis qui dicuntur Saber *(Iſabenos appellat hos Proco-* g Miſcel lib. 16.
pius) nomine Boazer vidua,habens ſecum Hunnorum centum millia:Tunc & Rex Hunnorum,qui *Rex Hunnorũ factus Chriſtianus.*
ſunt iuxta Boſphorum,nomine Gorda,acceſſit ad Imperatorẽ,& factus Chriſtianus ſuſceptus eſt:
& multis ei præſtitis donis,miſit eum in regionẽ ipſius ad cuſtodiendas Romanas res & Boſpho-
rum ciuitatem.]hæc ibi.Subiicit autem poſt hæc & alia de poſteriori terræmotu Antiocheno: ſed
quoniam,Euagrio teſte,poſt duos annos & menſes tres a priori contigit,in ſequentem annum po-
tius reijciendum eſſe putamus.

Hoc eodem anno clariſſima femina illa Iuliana nomine, quæ Aniciæ antiquæ familiæ decus LXVIII.
Conſtantinopoli degens,Orthodoxæ fidei cauſa ſub Anaſtaſio Imperatore(vt ſuo loco diximus to *Iuliana Aniciæ obitus.*
mo ſuperiori)magnopere exagitata,conſtans fortiſq. permanſit(cuius & litteras ad Hormiſdam
E Papam datas ſuo loco recitauimus)ex hac vita deceſſit,vt colligitur ex Cyrillo [k] in Actis ſancti h Apud Sur die 5. Decemb.
Sabæ,cum agit de ipſius eunuchis prædiuitibus poſt eius obitum ad monaſtica inſtituta amplexan
da ad ipſum ſanctum Sabam in Palæſtinam ſe conferentibus. Sed quam diuitijs pollens eſſet,ac
gloriæ ſplendore illuſtraretur hæc mulier,intelliges ex Gregorio Turonenſi [i] hæc de ipſa ſcribẽte, i Gregor.Turon. de Glor.mart. c.
dum martyrum gloriam,commentario edito,celebrando proſequitur. 133.

Apud Conſtantinopolim vero magno cultu Polyeuctus martyr colitur, pro eo præcipue, LXIX.
quod cum magnis virtutibus polleat,in periuros tamen præſens vltor exiſtit:nam quicumque(vt
aſſolet)occultum ſcelus admiſerit,& data ſuſpicione ad hoc perductus fuerit templum, aut ſtatim
quod admiſit,virtute martyris perterritus confitetur:aut ſi periurauerit, protinus vltione diuina
percellitur. Huius baſilicæ cameram Iuliana quædam vrbis illius matrona auro puriſſimo texit
hoc modo. Cum ad Imperatorem Iuſtinianum fama facultatis eius,multis narrãtibus perueniſſet: *Auro tecta camera martyris*
ad occurſum illius properare celerius non tardauit,dicẽs: Latere te non puto,o venerabilis mater,
qualiter a ſpecie auri theſauri publici ſunt exhauſti,dum vos quietos eſſe volumus,dum patrias de
ſenſare

Digitized by Google

fenſare ſtudemus,dum gentes vobis placanius,dum ſolaria diuerſorum dando conquirimus. Er- A
goquia tibi potentia maieſtatis diuinæ multum contulit auri:quæſo vt nobis manum porrigas,at
que aliquid pecuniæ commodes;vt ſcilicet,cum triburorum publicorum fuerit ſumma delata,quę
commodaueris reformentur;ac in poſtero laudis tuæ titulo præcurrente,canatur,vrbem Conſtā
tinopolitanam a Iuliana matrona fuiſſe pecunijs ſublenatam.

LXX. *Iuliana eluſit Imperatorem.* At illa intelligens Imperatoris ingenium,ſapienter obtegit quæ Deo deuouerat,dicens:Parui
tas redituum meorum iam de tributis,quam quod de fructibus ſperatur, per ipſas adhuc reſidet
domos. Si ergo gloria veſtra recipiendi ſpatium tribuit;cum collectum fuerit, omne conſpectui
veſtro repræſentabitur. Cumq. oculis proprijs cuncta contēplati eritis,quæ placuerint & relinque
** gratum* tis & auferetis:erit mihi ratum *, quod voluntas cordis veſtri cenſuerit. His ita deluſus Impera
tor verbis,ad Palatium gaudens redijt,putans ſe hanc pecuniam iam in theſauris publicis retine
re. At illa vocatis artificibus,quantum reperire auri in promptuarijs potuit,tradidit occulte,dicēs:
Ite,& factis iuxta menſuram tignorum tabulis,beati ex hoc Polyeucti martyris cameram exorna
te,ne hæc auari Imperatoris manus attingat. Illi vero perfecta omnia quæ matrona præceperat,ca
meræ affixerunt,texeruntq. ex auro mundiſſimo. B

LXXI. Quo opere explicito,vocat mulier Imperatorem,dicens:Paruitas pecuniolæ,quam coniungere
potui,adeſt;veni ad contemplandam eam:& quod libuerit facito. Surrexit gauiſus Imperator
de ſolio,nihil percepturus ex auro. Pergit ad domum mulieris,putans ſe copioſos theſauros Pala-
Iuſtin. ducitur in martyris ædem. tio deportare. Cui cum mulier occurſum humiliter reddidiſſet, inuitat in templum martyris ad
orationem:erat enim proximum domui eius;& hæc quæ habere potuerat,loco illi delegauerat ſan
cto. Apprehenſa enim Imperator manu mulieris,eo quod eſſet ſenex,ingreditur ædem : proſterni
tur ad orationem. qua expleta,ait mulier:Suſpice,quæſo cameram huius ædis,glorioſiſſime Augu-
ſte:& ſcito quia paupertas mea in hoc opere continetur. Tu vero quod volueris,exinde facito:non
aduerſor.

LXXII. *Donatus annulo maximi pretij Imper.* Ille autem ſuſpiciens atque admirās,erubuit;& ne pudor eius manifeſtaretur,collaudās opus,
& gratias agens,abſcedere cœpit. Sed ne rediret vacuus a munere,extractum mulier annulū e di-
gito,cuius gemmam vola concluſerat,qui non amplius auri pondus quam vnius ſemiunciæ conti
nebat,obtulit,dicens: Accipe,Imperator ſacratiſſime,hoc munuſculum de manu mea,quod ſupra
pretium huius auri valere cenſetur. Erat enim eo lapis Neronianus miræ viriditatis atque ſplē C
doris:qui cum fuiſſet oſtenſus omne aurum quaſi in viriditatem viſum eſt conuerſum a pulchritu
dine gemmæ. At ille accipiens, & iterum atque iterum gratias agens, & collaudans matro-
nam, in Palatium eſt regreſſus. Vnde non eſt dubium, etiam in hac re martyris huius inter
ceſſiſſe virtutem, ne opes locis ſanctis & pauperibus delegatæ,in illius transferrentur dominatio
nem,cuius non fuerant ſtudio congregatæ. Hactenus Gregorius de Iuliana:quæ cum in Miſcella
a Hiſt. Miſcell. lib. 15. [a] dicatur fuiſſe conſobrina Pompeij viri clariſſimi, & Cyrillus in Saba dicat eumdem Pompeiū
Iuliana affinis Imperatoris. conſobrinum fuiſſe Imperatoris:ſatis intelligere potes, vnde orta illi fuerit cum Imperatore ita
agendi licentia,& Imperatrici eamdem adeo honorifice pertractandi veneratio parta. Huius antē
Iulianæ cognatam Pompeij vxorē,nomine Anaſtaſiam,abdicato tandem ſæculo poſt obitum viri
b Apud Sur. die 5. Decemb. ſui,receſſiſſe in Palæſtinam,ibiq. in monte Oliueti vitam excoluiſſe monaſticam,& egregia enituiſ
ſe ſanctitate,Cyrillus [b] in Saba teſtatur,de ipſa adhuc ſuperſtite mentionem obiter faciens. Sed
quid de Iulianæ eunuchis poſt eius obitum ad ſanctum Sabam migrantibus factum ſit,audi eum-
dem Cyrillum:

LXXIII. *Iulianæ Eunuchi vitam monaſticā captāt.* Tunc vero cum & quæ a me ſuperius dicta eſt Iuliana e vita exceſſiſſet,eorum qui apud ipſam D
erant eunuchorum fideliſſimi,qui iam longo ante tempore erant beato Sabæ amici & familia-
res,accedunt ad ipſum,afferentes cumulos pecuniæ,pro quibus nullam aliam petebant remunera
tionem,quam ſolum vt referrentur in numerum ſuorum monachorum. Ille autem cum non poſ-
ſet,ſuam legem ſoluere,neque eunuchorum & imberbium aliquem in ſuam Lauram admittere :
cum multis admonitionibus & ſermonibus apud eos eſſet vſus,& eos confirmaſſet ad futurum,ip
ſos emittit ad beatum Theodoſium. Illi vero paulo poſt Patriarcham conuenientes,petunt ab ip-
ſo quemdam locum,volentes in eo degere ſeparatim,& ſibi ſolis & Deo vacare. Ille autem cum
Alexandro Eliæ monaſteriorum Præfecto eos commendatos, apud ipſum aliquo breui tem-
pore depoſuiſſet,apud ſe conſultabat,quem eis locum tribueret,& quemadmodum finem impo-
neret eorum voluntati. Interim vero pecunijs illectus Alexander, non ſtans pactis illis conuentis,
quæ cum Elia inierat,diuidit eunuchis monaſteria,cum ad ea nullum laborem nec operam prius
contuliſſet,quæ ille multis laboribus & ſudoribus conſtruxerat:a quibus vnum ex monaſterijs in
hodiernum vſque diem nominatum eſt Eunuchorum. Hactenus Cyrillus de Iulianæ eunuchis ſæ
culo ſe abdicantibus hoc anno poſt obitum clariſſimæ dominæ;ex cuius liberalitate opulenti effe E
cti,& pietatem edocti,opes ingentes partas amore cæleſtis patriæ contempſere.

LXXIV. *Romana Eccl. laborat ſub Rege barbaro.* Ita ſe habentibus rebus Orientalis Imperij,Romana Eccleſia interea ſub iugo barbarico labo
rabat:quo enim regni Athalarici baſes ex fœderibus cum Principibus iſtis firmatæ ſatis ſtabilita-
que eſſe viſæ ſunt,eo magis Gothorum creuit arrogantia, eouſque progreſſa,vt iura Eccleſiarum
inuaderet,adeo vt clerici paſſim ad laicalia tribunalia traherentur. quod dedecus haud ferendum
ratus qui Romanæ Eccleſiæ Felix Pontifex præſidebat,vna cum Romano clero expoſtulauit de
his vehementer apud ipſum Regem:qui vbi eos benigne audiſſet,humaniterq. tractaſſet,ex ipſo-
rum ſententia ſanctionem edidit,qua adeo nefaria & inconceſſa,temereq. præſumpta fieri omni-
no vetuit. Ipſa autem ab eodem Athalarico conſtitutio eo argumento edita ſic ſe habet ad clerum
c Apud Caſſiod. lib 8 cap. 24. Romanum data [c]:

Clero Eccleſiæ Romanæ Athalaricus Rex.

LXXV. Tanto Diuinitati plurima debemus,quanto a ceteris mortalibus maiora ſuſcepimus : nam
quid

A quid ſimile rependet Deo,qui potitur Imperio?Sed licet pro tanto munere nihil compenſari poſ- *Athalarici cō*
ſit idonee:ipſi tamen gratia redditur,dum in ſeruientibus honoratur. Itaque flebili aditione cau- *ſtitutio p Ro.*
ſamini,hoc fuiſſe longæ conſuetudinis inſtitutum,vt ſi quis ſacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ ſeruiē *clero.*
tem aliqua crederet actione pulſandum,ad ſupradictæ ciuitatis Antiſtitem negotium ſuum dictu-
rus occurreret;ne clerus veſter forenſibus litibus profanatus,negotijs potius ſæcularibus occupe-
tur:addentes,diaconum quoque veſtrum ad contumeliam religionis tanta executionis acerbita-
te compulſum,vt Saius eum propriæ cuſtodiæ crederet mancipandum; Presbyterum quinetiam
Romanæ Eccleſiæ pro leuibus cauſis aſſeritis criminaliter impetitum.Quod nobis pro ingenita re
uerentia,quam noſtro debemus auctori,diſpliciuiſſe profitemur,vt qui pridem ſacris meruerant
inſeruire miniſterijs,conuentionibus irreuerenter nefarijs expoſiti iniurijs ſubiacerent. Sed alio
rum plectenda ſubreptio nobis obtulit pleniſſimæ laudis euentum;vt cauſa contigerit præſtandi,
quæ nos cceleſtibus commendaret auxilijs.

Atque ideo conſiderantes Apoſtolicæ ſedis honorem,& conſulentes deſiderijs ſupplicantium, LXXVI.
præſenti auctoritate moderato ordine definimus,vt ſi quiſpiam ad Romanum clerum aliquem p
B tinentem in qualibet cauſa probabili crediderit actione pulſandum,ad beatiſſimi Papæ iudicium
prius conueniat audiendus:vt aut ipſe inter vtroſque more ſuæ ſanctitatis agnoſcat, aut cauſam
deleget æquitatis ſtudio terminandam.Et ſi forte(quod credi nefas eſt)competens deſideriū fue
rit petitoris eluſum:tunc ad ſæcularia fora iurgaturus occurrat,quando ſuas petitiones probaue-
rit a ſupradictæ ſedis Præſule fuiſſe contemptas.

Quod ſi quis extiterit tam improbus litigator, atque omnium fuerit iudicio ſacrilega mente LXXVII.
damnatus,qui reuerentiam tantæ ſedi exhibere contemnat,& aliquid de noſtris affatibus credi-
derit promerendum:ante alicuius conuentionis effectum decem librarum auri diſpēdio feriatur;
quæ a Palatinis ſacrarum largitionum protinus exactæ,per manus ſæpe memorati Antiſtitis pau
peribus erogentur;carensq.impetratis,negotij quoque ſui amiſſione mulctetur.Dignus eſt enim
duplici pœna percelli,qui & diuinam reuerentiam & noſtra iuſſa temerarit.Sed interim vos,quos
iudicia noſtra venerantur Eccleſiaſticis viuite inſtitutis. Magnum ſcelus eſt crimen admittere,
quos nec conuerſationem decet habere ſæcularem.Profeſſio veſtra vita cæleſtis eſt. Nolite ad mor
talium vota humilia & errores deſcendere.Mundani coerceantur humano iure;vos ſanctis mori-
C bus obedite.]hactenus Athalarici conſtitutio,hominis licet Ariani; cuius comparatione ſi ſe ip-
ſos metiantur Principes Nouatores,plane inferiores ipſo quam longiſſime inuenientur.

Ab hoc anno ſub Conſulatu Mauortij magnus ille Dionyſius,cognomento licet Exiguus, Pa- LXXVIII.
ſchalem Cyclum exorditus ad nonagintaquinque annorum curricula perduxit,cuius fragmētum *Dionyſii Pa-*
Marianus Scotus recitat in Chronico ſub eodem Mauortij Conſulatu.At qualis quantuſve vir iſte *ſchalis Cycl.*
fuerit,ex Caſſiodoro [a] eius æquali ſic ipſius verbis habeto:Generat(inquit)etiam hodieq.Catho a Caſſiod de diuin.lect.c. 23.
lica Eccleſia viros illuſtres,probabilium dogmatum decore fulgentes.Fuit enim noſtris tempori
bus & Dionyſius monachus,Scytha natione,ſed moribus omnino Romanus,in vtraque lingua val
de doctiſſimus,reddens actionibus ſuis,quam in libris Domini legerat,æquitatem. Qui Scriptu-
ras diuinas tanta curioſitate diſcuſſerat atque intellexerat,vt vndecumque interrogatus fuiſſet,pa *Peritia Dio-*
ratum haberet competens ſine aliqua dilatione reſponſum.Qui mecum dialecticam legit,& in ex *nyſii atque vir*
emplo glorioſi magiſterij plurimos annos vitam ſuam,Domino præſtante,tranſegit. Pudet me *tutes.*
de conſorte dicere,quod in me nequeo reperire. Fuit enim in illo cum ſapientia magna ſimplici-
tas,cum doctrina humilitas,cum facundia loquendi parcitas:vt in nullo ſe vel extremis famulis an
D teferret,cum dignus eſſet Regum,ſine dubitatione colloquijs.Interueniat pro nobis,qui nobiſcum
orare conſueuerat:vt cuius hic ſumus oratione ſuffulti,eius nunc poſſimus meritis adiuuari.Qui
petitus a Stephano Epiſcopo Salonitano,ex Græcis exemplaribus canones Eccleſiaſticos morib.
ſuis,vt erat planus atque diſertus,magnæ eloquentiæ luce compoſuit,quos hodie vſu celeberrimo
Eccleſia Romana complectitur.Hos etiam oportet vos aſſidue legere, ne videamini tam ſaluta-
res Eccleſiaſticas regulas culpabiliter ignorare.

Alia quoque multa ex Græco tranſtulit in Latinum,quæ vtilitati poſſunt Eccleſiæ conuenire. *LXXIX.*
Qui tanta Latinitatis & Græcitatis peritia fungebatur,vt quoſcumque libros Græcos in manibus
acciperet,Latine ſine offenſione tranſcurreret,iterumq.Latinos Attico ſermone legeret;vt crede-
res hoc eſſe conſcriptum,quod os eius inoffenſa velocitate fundebat.Longum eſt de illo viro cun-
cta retexere,qui inter alias virtutes hoc habuiſſe probatur eximium,vt cum ſe totum Deo tradidiſ
ſet,non aſpernabatur ſæcularium conuerſationibus intereſſe. Caſtus nimium,cum alienas quoti-
die videret vxores:mitis,cum fere gentium veſano turbine pulſaretur. Fundebat lacrymas motus
compunctione,cum audiret garrula verba lætitiæ.Ieiunabat ſine exprobratione prandentium; &
E adeo conuiuijs gratanter intererat, vt inter corporales epulas exquiſitus ſpirituales copias ſem-
per exhiberet.Quod ſi tamen aliquando comederet,paruo quidem cibo, ſed tamen communibus
vtebatur. Vnde ſummum bonum æſtimo patientiæ,inter humanas eſſe delicias & abſtinentiæ cu
ſtodire menſuram.

Sed vt bona mentis eius infucata laude referamus,erat totus Catholicus,totus paternis regu- *LXXX.*
lis perſeueranter addictus:& quicquid poſſunt legentes per diuerſos quærere, in illius ſcientia co
gnoſcebatur poſſe fulgere. Cuius nomini aliqua praui homines calumnioſe nituntur ingerere,vn-
de ſua videantur errata aliquatenus excuſare.Sed ille iam ſæculi peruerſitate derelicta, præſtante *Dionyſii obi-*
Domino,in Eccleſiæ pace ſepultus,inter Dei famulos credendus eſt habere conſortium. Dicerē *tus.*
adhuc fortaſſe reliqua de ſancto viro, quæ nobis totius veritatis comprobatione comperta ſunt:
ſed neceſſe eſt vt propoſitum noſtrum potius exequamur;ne cum ſimus debitores alterius promiſ
ſionis,aliud diu referre importuna loquacitate videamur.]hactenus de his Caſſiodorus.

Præter Dionyſium laudat quoque idem Caſſiodorus Græcarum rerum peritos, qui his item LXXXII
temporibus

Viri Doctrina celebres.
a Caſſiod Inſtit diuin lect. c. 1. 5. 6.
b Idem eod. lib. 5. 8. 11. 17.

temporibus inter illuſtres viros doctos floruerunt, Bellatorem presbyterum, Epiphaniũ, de quo A ſuperius dictum eſt, & Mutianum, quorum idem Caſſiodorus opera eſt vſus. De Bellatore ſæpe meminit in ijſdem libris de inſtitutione diuinarum lectionum, compluta ab eo e Græco in Latinum tranſlata, & alia in diuinis Scripturis elaborata, nempe de Ruth & alijs Hebræis feminis libros duos, in librum Sapientiæ volumina octo, expoſitionem in libros Machabæorum. Quæ autẽ per Epiphanium tranſlata fuerint, idem meminit [a], & quæ verſa ſint a Mutiano recenſet [b].

LXXXII.
Anni a Christo quando cœpti numerari.
c Bed. de temporatione. c. 45.

Sed ad Dionyſium cunctis his celebriorem oratio reuocetur. Ipſi debemus, quod in Cyclo ſuo annos non per Olympiades, vel Conſules, aut Indictiones, ſed a Chriſti Domini noſtri incarnatione numerare cœpit, vt Beda teſtatur his verbis [c]: Primi decennalis circuli curſu temporum ordo præfigitur; quem Græci calculatores a Diocletiani Principis annis obſeruauere: ſed Dionyſius venerabilis Abbas Romanæ vrbis & vtriuſq. linguæ, Græcæ videlicet & Latinæ non ignobiliter præditus ſcientia, Paſchales ſcribens circulos, noluit eis (ſicut ipſe teſtatur) memoriam impij perſecutoris innectere, ſed magis elegit ab incarnatione Domini noſtri Ieſu Chriſti tempora prænotare; quatenus exordium ſpei noſtræ notius nobis exiſteret, & cauſa reparationis humanæ, id eſt, paſſio Redemptoris noſtri euidentius eluceret.] ita plane. Sed & Alexandrina Eccleſia vna cum B vniuerſa Ægypto deteſtata chronologiam illam, quæ ab impio & immani Chriſtianorum hoſte deducebatur, illud præſtitit, vt non a Diocletiano, ſed a Martyrum tempore, qui ſub Diocletiani perſecutione paſſi ſunt, annorum computum deriuaret; qui hactenus apud eos vſus viget, vt videre eſt in litteris Patriarchæ Alexandrini in appendice tomi ſexti noſtrorum Annalium ſuperius recitatis.

LXXXIII.
De collectione Dionyſii.

Quod vero pertinet ad collectionem & translationem Græcorum canonum a Dionyſio factã: non id laboris idcirco ab ipſo ſuſceptum ſcias, quod Latina Eccleſia hactenus caruiſſet eiſdem canonibus Latinitate donatis; ſed quod ſiue vitio interpretis, ſiue librariorũ incuria ijdẽ reperirentur valde mendoſi: qua re permotus, in opus incubuit, vt ipſe teſtatur in epiſtola ad Stephanum Salonitanum Epiſcopum, cuius meminit Caſſiodorus, quam integram habet Creſconiana collectio: quod vnicum nobiliſſimi ingenij monumentum hic tibi reddendum putauimus: ſic enim ſe habet:

Domino venerabili mihi, patri Stephano Epiſcopo Dionyſius Exiguus in Domino ſalutem.

LXXXIV.
Dionyſii præfatio ad Stephanum.

Quamuis chariſſimus frater noſter Laurentius aſſidua & familiari cohortatione paruitatem C noſtram regulas Eccleſiaſticas de Græco transferre impulerit, confuſione credo priſcæ tranſlationis offenſus: nihilominus tamen ingeſtum tuæ beatitudinis cõſideratione ſuſcepi, cui Chriſtus omnipotens Deus, ſolita populo pietate proſpiciens, ſummi ſacerdotis contulit dignitatem; vt inter plurima virtutis ornamenta, quibus Eccleſiam Domini morum ſanctitate condecoras, etiam ſacratiſſima iura Pontificalibus per Dei gratiam digeſtis conuentibus intemerata conſeruans, perfecto regimine clerum plebemq. moderareris; nullatenus noſtri clerici * more continentes, quo plenius conſideramus recta noſſe atque perficere: ſed diuino adiutus auxilio, quæ fieri præcipis, ante perficias, vt efficaciſſimo Fidelibus profis exemplo. Magna eſt ſiquidem iubentis auctoritas, eadẽ primitus iuſſa complentis: quatenus Eccleſiaſtici ordinis diſciplina inuiolabilis permanens, ad D percipiendum perenne præmium Chriſtianis omnibus præſtet acceſſum *, per quem & ſancti Præſules paternis muniantur exemplis.

* aſcenſum

LXXXV.

In principio itaque canones, qui dicuntur Apoſtolorum, de Græco tranſtulimus: quibus quia plurimi conſenſum nõ præbuere facilem, hoc ipſum ignorare veſtram noluimus ſanctitatem: quã quis poſtea quædam conſtituta Pontificum ex ipſis canonibus aſſumpta eſſe videantur. Deinde D regulas Nicænæ Synodi, & deinceps omnium Conciliorum, ſiue quæ antea, ſeu quæ poſtmodum facta ſunt vſque ad Synodum centum quinquaginta Pontificum, qui apud Conſtantinopolim cõuenerunt, ſub ordine numerorum, id eſt, a primo capitulo vſque ad centeſimum ſexageſimũquintum, ſicut habentur in Græca auctoritate, digeſſimus. Tum ſancti Chalcedonenſis Concilij decreta ſubdentes, in his Græcorum canonum finem eſſe declaramus.

LXXXVI.

Ne quid præterea notitiæ veſtræ credamur velle ſubtrahere, ſtatuta quoque Sardicenſis Concilij, atque Africani, quæ Latine ſunt edita, ſuis a nobis numeris cernuntur eſſe diſtincta. Vniuerſarũ vero definitionum titulos poſt hanc præfationem ſtrictius ordinãtes, ea quæ in ſingulis paſſim ſunt promulgata Concilijs, ſub vno aſpectu locauimus, vt ad inquiſitionem cuiuſque rei compendium aliquod attuliſſe videamur.] hucuſque præfatur ad Stephanum Salonitanum Epiſcopum Dionyſius apud Creſconium, qui in ſua collectione eiuſmodi Dionyſij collectionem canonum tamquã rotam (ſecundum Ezechielis [d] viſionem) eſt in medio rotæ complexus.

d Ezech. 1.
LXXXVII.
Collectio Ferrãdi diaconi.

Subiecit vero his Creſconius eam, quam eodem ferme tempore Ferrandus Carthaginenſis Eccleſiæ diaconus elaborauit, ſed alio plane ordine, dum ſub vnoquoque collegit capite, & citando E eos, non recitando, qui diuerſorum Conciliorum de eadem re tractantes reperirentur canones, collocauit, quod opus iure Creſconius Breuiarium appellandum putauit. Sic igitur habes, poſt primam illam mendis ſcatentem canonum veterem collectionem, in idem opus primum omnium laboraſſe Dionyſium Exiguum, ſecundo loco Ferrandum Carthaginenſem diaconum, poſtea Martinum Epiſcopum Bracharenſem, vt ſuo tempore dicturi ſumus, quarto vero loco Creſconium Epiſcopum Africanum, de quo iſta in ſcripto codice, cuius eſt titulus, Concordia canonum [e], leguntur: Concordia Canonum a Creſconio Africano Epiſcopo digeſta ſub capitibus trecentis. Iſta bella & victorias, quas Ioannes Patricius apud Africam de Sarracenis geſſit, exametris verſibus deſcripſit.] hæc ibi: ex quibus intelligi poteſt, quo tempore Creſconius uixerit. ſed de his inferius dicendum, ſicut & de pluribus alijs recentiorum canonum collectoribus: ad hæc autem occaſione Dionyſii Collectoris digreſſi ſumus. Iam uero quas dignas Eccleſiaſticis putamus Annalib. Chriſtianiſſimorum Francorum Regum res proſequamur.

e Extat in noſtr. biblioth tom. 2. Concord. can. pa 174.

Ijs

A His temporibus Franci bella geſſerunt aduerſus Thuringios,quorum Regi Hermenefrido [a] LXXXVIII.
Theodoricus Italiæ Rex nuptui tradiderat neptem ſuam,vt docent datæ ab eo tunc litteræ [a] ad
eumdem Regem.Mortuo enim Theodorico,cuius patrocinio fouebatur,Theodoricus Clodouei
tertius & Clotarius quintus filij aduerſus eum ducentes exercitum,eumdem ſupperatum occide
runt.Agit de his Gregorius [b], & alij recentiores.Iuſte autem hæc paſſum eſſe Hermenefridum
ob necem illatam ab eo Berthario germano ſuo,ſuaſu Amalbergæ vxoris,idem Gregorius [c] plu
ribus docet.Duxit vero ex præda potita captiuam Clotarius filiam Bettharij Regis fratris Her-
menefredi,quam,cum ad annos nubiles perueniſſet,ſibi matrimonio iunxit.hæc eſt illa magna Ra
degundis celebris ſanctitate Regina,de qua ſæpius inferius dicendum erit.

Sed quid primum acciderit ipſi Clotario Regi,cum victor in regnum ſuum reuerteretur, acci
pe ex Fortunato [d], vbi res ſancti Medardi Nouiomenſis Epiſcopi proſecutus eſt.Rex poſtea Clota LXXXIX.
rius exercitum mouens,Somenam violenter tranſiuit fluuium,& vbique potuit deprædatus,adia-
cens omne deuaſtauit territorium:cum multa illa præda inter Nouiomum reuertebatur & Harã.
Verum quia & Epiſcopum Viromandenſem,& quæ ſub illo degebat Eccleſia,deprædatus erat;di
B uinæ vltionis digne & laudabiliter prædicandam non euaſit ſententiam. Parcens quippe Domi-
nus & ipſi Clotario,& qui cum ipſo huius erant participes criminis,equos tamẽ eorum & omnia
vehicula,plauſtra ſcilicet & alia quibus præda illa euehebatur,adeo diuinitus affixit,vt per omne
triduum a loco illo nullo modo poſſent moueri.

Perſpicientes autem tantum hoc Dei miraculum,ad ſanctum Dei ſacerdotem Medardum, XC.
qui tunc temporis Salentiaci remorabatur,ſuppliciter confugiunt,eiq. vnanimi deuotione, quæ
deprædati fuerant, reſtituentes,cum ab eo,ſuper commiſſis abſolutionem ſuſcepiſſent, diuino illo
vinculo reſoluti,læti & alacres ad propria reuerſi ſunt.O mira & ineffabilis Dei clementia ! Quos
ipſe Deus iudicij ſui per triduum iuſtiſſima ligauerat condemnatione, ſanctus confeſſor Medar-
dus vno in momento indulta relaxauit abſolutione.Vere lingua Petri,& qui ab eo ſuſcipiũt claues
ſunt regni cælorum,quibus conceſſum eſt vere pœnitentes tam potenter a nexibus abſoluere pec-
catorum.]hactenus de his Fortunatus temporis huius ſcriptor.

Sed quæ idem auctor [e] de regiæ puellæ Radegundis captiuitate,cuſtodia & educatione ſcri XCI.
bat,breuiter hæc habeto: Beatiſſima igitur Radegundis natione barbara,de regione Thuringa,a-
C uo Rege Baſino,patruo Hermenefrido,patre Rege Berthario,quo altitudinem ſæculi tangit Re-
gina de germine,celſa licet origine,multum celſior actione.Quæ cum ſuis parentibus breui com-
manens tempore,tempeſtate barbarica,Francorum victoria regione vaſtata,vice Iſraelitica exit
& migrat e patria.Tunc inter victores,cuius eſſet præda regalis puella,fit contentio de captiua: &
niſi reddita fuiſſet,tranſacto certamine,in ſe Reges arma mouiſſent.Quæ veniens in ſortem præcel
ſi Regis Clotarij,in Viromandenſem ducta,Atheias in villa regia nutriendi cauſa cuſtodibus eſt
deputata.

Puella data laboribus qui conueniunt ſexui,inter opera reliqua fit ex barbaris litterata, fre- XCII.
quenter loquens cum paruulis,ſi conferret ſors temporis,martyr fieri cupiens. Indicabat adole-
ſcens iam tunc merita ſenectutis,obtinens pro parte,quod petijt.Denique cum eſſet in pace flo-
rens Eccleſia,ipſa eſt a domeſticis perſecutiones perpeſſa:iam tunc id agens infantula,vt quicquid
ſibi remanſiſſet in menſa,collectis alijs paruulis,lauãs capita ſingulis,compoſitis ſellulis,porrigẽs
aquam manibus,ipſa inferebat,ipſa miſcebat infantulis : hoc etiam præmeditans cum Samuele
paruulo clerico,facta cruce lignea,præcedentem ſubſequens pſallendo ad oratorium grauitate ma
D tura:ſimul paruuli properabant;ipſa autem cum ſua veſte pauimenta nitidans, circa altare vero
cum facitergio iacentem puluerem colligens,foris cum reuerentia recondebat potius,quam ver-
rebat.]hæc de puellæ captiuæ dignis exordijs,præſagijs quidem eminentiſſimæ erigendæ ſanctita
tis perfectionis,cui tam grandia iacta fuerant fundamenta virtutum.

Quomodo vero Clotarius Rex Francorum eam ſibi iunxerit matrimonio,ab eodem Fortuna XCIII.
to ſic accipe;Quam præparatis expenſis cum voluiſſet Rex prædictus accipere,per berarcham ab
Atheias nocte cum puellis elapſa eſt. Deinde Sueſſionis cum eam direxiſſet, vt in Reginam elige-
ret,fugit,euitans pompam regalem,ne ſæculo creſceret:ſed cui debebatur, & humana gloria non
mutatur.Nubit ergo terreno Principi,nec tamen ſeparatur a cæleſti. At dum ſibi acceſſit ſæcula-
ris poteſtas, magis quam permitteret dignitas,ſe plus inclinauit voluntas,ſubdita ſemper Deo,ſe
ctans monita ſacerdotum:plus participata Chriſto,quam ſociata coniugio.Illo vero ſub tempore
tentamus patefacere de multis pauca,quæ geſſerit.Igitur iuncta Principi,timens ne a Deo degra
daſſet,cum mundi gradu proficeret,ſe cum ſua facultate eleemoſynæ dedicauit. Nam eum ſibi ali
quid de tributis acciperet,ex omnibus quæ veniſſent ad eam;ante dedit decimas,quam recepit.
E Deinde quod ſupererat,monaſterijs diſpenſabat:& quo ire pede non poterat,miſſo munere circui
bat.A cuius munificentia nec ipſe ſe abſcondere potuit eremita.Sic,ne premeretur a ſarcina,quod
acceperat erogabat.Apud quam nec egeni vox inaniter ſonuit,nec ipſa ſurda præterijt, ſæpe do-
nans indumenta,credens ſub corporis veſte, Chriſti ſe membra tegere:hoc ſe reputans perdere,
quicquid pauperibus non dediſſet.]At de his,quod ad inſtitutum pertinet,ſatis modo iſta libaſſe:
cum tamen duobus integris libris eximiæ eiuſdem virtutes conſcriptæ habeantur.Quomodo ve-
ro a Rege dimiſſa monaſticum arripuit inſtitutum,ſuo loco dicturi ſumus.

Iam vero res Africæ inuiſamus.Accidit interea,vt defuncto anno ſuperiori Theodorico Rege
Gothorum,cuius timor coercebat alios Reges Occidentales, qui in eum eſſent infenſo animo. XCIV.
Hildericus Rex Vuandalorum in Africa eiuſdem Theodorici neptem Amalafridam nuptam Tra
ſamundo Regi defuncto morte mulctarit.Cuius rei cauſa conflatæ ſunt inimicitiæ inter ipſum &
Athalaricum Regem Italiæ,cuius ad eum extat epiſtola [f], qua de nece Amalafridæ expoſtulat
verbis iſtis:

Hilderico

Francorum pugna aduerſ. Thuringios.
a Hermino frido
a Apud Caſſio. lib.4.epiſt.1.
b Gregor. Turo. de Geſt. Franc. li 3 c.4.
c Greg de Geſt. Franc. lib 3.c 4.
d Apud Sur. to. 3 die 8.Iunij.
Triduo detenta exercitus iumenta.
e Apud Sur. die 13.Auguſt.
Radegundis captiua vita inſtitutio.
Radegundis in vita iuncta Clotario.
Amalafrida mori cogitur.
f Apud Caſſiod. Var.lib.9.epiſt.1.

Hilderico Regi Vuandalorum Athalaricus Rex. A

Epiſtola Athalarici ad Hildericum.

XCV. Dutiſſima nimis ſorte conſtringimur, vt quos ante dulces parentes diximus, nunc eis cauſas amariſſimas imputemus, quas nemo poteſt relinquere, qui pietatis noſcitur monimenta cogitare. Quis enim neſciat, diuæ recordationis Amalafridam, generis noſtri decus egregium, violentum apud vos repetiſſe lucis occaſum? & quam habuiſtis pridem dominā, paſſi nō eſtis viuere nec priuatam. Hæc ſi contra fas parentelæ grauis eſſe videbatur: remitti ad nos debuit honorabilis, quam magnis ſupplicationibus expetiſtis. Patricidij genus eſt, vt quam vobis fecerat affinem coniunctio Regis, nefandis auſibus in eius vos interitum miſceretis. Quid tantum mali a ſuo coniuge relicta promeruit? Si ſucceſſio debebatur alteri, numquam femina in eo ambitu potuit inueniri?

XCVI. Mater quinimmo haberi debuit, quæ vobis regna profudit: Nam & hoc nobilitati veſtræ fuiſſet adiectum, ſi inter hanc liuorum ſtirpem retinuiſſetis Amali ſanguinis purpuream dignitatem. Hoc Gothi noſtri ad ſuum potius opprobrium intelligunt fuiſſe tentatum. Nam qui dominæ alienæ gentis intulit necem, omnino eius parentum viſus eſt deſpexiſſe virtutem: quādo nemo, quod reſecandum credit, putet eſſe tentandum. Et morali ideo ratione commoti, per illum & illum legatos noſtros verbis prius a vobis expetimus æquitatem, expectantes qualis excuſatio tantis caſibus B afferatur. Nam etſi quodlibet negotium in tali perſona fuiſſet enatum, nobis debuit intimari: vt & noſtro iudicio periret, quæ ſe peſſimis actibus miſcuiſſet. Reſtat vt naturalis eius fingatur occaſus. Impoſſibilia non dicimus: noua non quærimus. Illum atque illum tradite, per quos facta res debeat elucere. Sit in eis totius cauſæ abſoluta probatio. Sine bello, ſine cæde aut nos efficiat placatos, aut vos reddat obnoxios. Quod ſi creditis eſſe temnendum, nec vos ad rationabilia reſponſa componitis: conditione initæ pacis abſoluimur, qui læſi fœderis vinculo non tenemur. Vindicet nunc ſuperna maieſtas ſcelus qualibet arte commiſſum, quæ ad ſe clamare fatetur [a] fraterni ſanguinis cædem impiam.] hactenus Athalaricus ad Hildericum.

a Geneſ. 4.

Quę in Hildericū molitus ſit Athalaricus.

XCVII. Quæ autem hæc ſecuta ſint, licet nemo deſcribat, conijci tamen facile poteſt, eumdem Athalaricum excitaſſe aduerſus Hildericum Regem Gilimerem regiæ ſtirpis ſobolem, Genzonis filium, de quo ſuperius: qui poſt annos duos eumdem Hildericum regno ſpoliauit, & arctæ cuſtodiæ tradidit, vt ſuo loco dicemus. Egiſſe autem dolo potius Athalaricum, quam bello aduerſus Hildericum, illud facile perſuadet; quod cum (vt teſtatur Procopius [b]) eſſet ille Iuſtiniano Imperatori amicitia coniunctiſſimus; eumdem bello laceſſere, periculoſum admodum videretur. Sed ad res geſtas C anni ſequentis progrediamur.

b Procop. de bello Vuandal. lib. 1.

IESV CHRISTI ANNVS 528. | FELICIS PAP. ANNVS 3. | IVSTINIANI IMP. 2. ATHALARICI REG. 3.

Cur Iuſtinian. de rebus Eccleſiaſticis leges ſanciuit.

I. Sequitur ordine temporum quingenteſimus vigeſimusoctauus Chriſti annus, in Faſtis notatus Conſulatu Iuſtiniani ſecundo abſque collega: quo idem Imperator ſacris ſanctionibus tum fidem Catholicam, tum reliquum optimum Eccleſiarum atque Reipublicæ ſtatum munire ſolidareq. ſtuduit. Quod igitur frequentiſſimæ ſint leges de rebus ſacris Eccleſiaſticiſq. perſonis ab eodem Imperatore ſancitæ: non immerito a compluribus arguitur, quaſi rerum diuinarum inuaſor, dum diuinis ſe miſcuit, qui humanis tantum præfectus eſſet rebus: cum nec Ethnici Imperatores id præſumpſerint, niſi creati primum Pontifices Maximi. Verum ad eius excuſationem multa ſunt D quæ poſſint afferri: atque primum illud accipe de his conſilium eius. Quod enim ipſe vidiſſet, plurimiſq. exemplis patefactum intellexiſſet, nullam eſſe Eccleſiaſticorum canonum obſeruationem, cum imperaſſent Principes fidei Catholicæ minime ſtudioſi, immo perduelles, vt fuerant Zenon, Baſiliſcus, & Anaſtaſius, ſed hæreticorum arbitrio cuncta eſſe permiſſa miſceri atque confundi: ſed & eueniſſet interdū (immo ſæpius contigiſſet) vt Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ hæretici Antiſtites præſiderent penes quos nulla penitus eſſet canonum ratio, ſed ſtudium tātum priuatæ fortunæ. Hæc, inquam, ipſe conſiderans, illud ſibi arrogandum putauit (quod alias inconceſſum videri poſſet) vt plures de rebus & perſonis Eccleſiaſticis ederet ſanctiones, quibus coerceri poſſent infrenes hæretici & petulantes ſchiſmatici cohiberi, atque ſoluti diſciplina reſtringi; probe ſciens, iuſtis non eſſe poſitam legem, ſed præuaricatoribus.

Per Imp. leges ſanciunt Epiſ. Conſtan.

II. Hæc quidem ſunt, quæ ad aliquam excuſationem Iuſtiniani afferri poſſe videntur, dum ſacrarum ſegum conditorem agit, de ſacerdotibus leges ferre, in eoſq. pœnas ſtatuere præter ius faſque præſumens. Quibus & illud haud incongrue fortaſſe quis adijciet, quod eum ipſe homo fuerit penitus illiteratus, adeo vt nec alphabetum aliqnādo didiciſſet, cuius rei gratia (vt inquit Suidas) dictus eſt analphabetus; cumq. & Tribonianus iuris conſultiſſimus, cuius potiſſimum opera in ſanciendis legibus vtebatur, Ethnicus eſſet: par eſt credere omnes Eccleſiaſticas Iuſtiniani conſtitutiones Epiphanij fuiſſe Conſtantinopolitani Epiſcopi; & eius qui in locum ipſius Menna ſucceſſit; quas libentius edi illi voluerint nomine ipſius Imperatoris, vt validioris obſeruantiæ eſſent: nā eas violare timerent omnes, probe ſcientes quod omnium prouinciarum Præfecti ad earum iugē cuſtodiam inuigilarent: adeo vt minime mentiatur, qui dixerit, per Iuſtinianios Conſtantinopolitanos Epiſcopos eſſe locutos, & quotquot de fide Catholica & diſciplina Eccleſiaſtica latæ eſſe reperiuntur ab Imperatore Iuſtiniano ſanctiones, tot eſſe eorumdem Antiſtitum ſcripta decreta. Inſuper autem quod eiuſmodi ſacrarum ſanciendarum legum, vel probandi ſancitas a Synodis ius in Eccleſiæ Catholicæ capite eſſe ſcirent; ne ſi eas ipſi Conſtantinopolitani Epiſcopi ederent, viderentur ſibi quod ſuum non eſſet arrogare; conſtitutionibus Imperatorijs id perficere, quod haud facile his obuiari poſſet, exiſtimarunt.

A Quod vero ex Suida dictum eſt, Iuſtinianum Analphabetum fuiſſe; licet Suidæ non ſit contem III.
nenda auctoritas, vt qui apud antiquiores inuenta ſcriptis prodiderit, tamen non ſic Analphabe-
tus dici Iuſtinianus potuit, quod neſcierit penitus legere, cum ex Vigilij Papæ epiſtola ſuo loco in-
ferius recitata, & ex Euſtathio ſuorum temporum hiſtoriam ſcribente conſtet, ipſum Iuſtinianum
non ſolum legiſſe, ſed etiam ſuis litteris ſubſcribere conſueuiſſe.

Quãobrẽ vſu loquendi potius dictũ a maiorib. puto Iuſtinianũ penitus illiterarũ, nec ſciſſe litte- IV.
ras, q̃ de dogmatibus magna temeritate vir indoctus auderet diſputare; vt dicere ſolemus de ali-
quo, qui arroganter ſupra ſuũ captũ diſſerere de difficillimis q̃onib. Theologicis audeat: Iſte hõ
cũ nihil penitus ſciat, de his agit; vel: Præſumit tãta, qui legere neſcit, vel quid hmõi ex more p̃ hy-
perbolẽ dici ſolitũ. Quod dicẽdi genus haud prorſus abhorrere ab hiſtoria reperitur, cũ & in ſacris
hiſtorijs id ſæpe vſurpatum inueniamus. Et vt alia referre omittamus exẽpla, ſatis ſit illud ex ſa-
cro Matthæi [a] Euãgelio: Venit Ioãnes neq. mãducãs, neq. bibẽs, & dicũt, dæmonium hẽt.] cũ tamen a Matth. 11.
idẽ Euãgeliſta de eo ſuperius dicat [b]: Eſca aũt eius erat locuſta, & mel ſilueſtre.] At nihil penitus b Matth. 3.
Ioannes manducaſſe dictus eſt, quod ciborum abſtinentiſſimus eſſet. Sed vt vnde digreſſi ſumus,
B ad conditas a Iuſtiniano leges Eccleſiaſticas reuertamur, iam dictis adhuc etiam illud adde.

Sed & his adhuc etiã illud adde, quod ex ipſarum cõſtitutionum verbis apparet: nimirũ quod V.
in his ſanciendis decretis Iuſtinianus Imp. haud tantã ſibi vendicat auctoritatem, vt ſe dicat de re-
bus perſonisve ſacris agere Imperatoria poteſtate, ſed potius ex ſacrorum præſcripto canonum: vt *Iuſtin. agit cuſtodem & executorem canonum.*
plane ſe in his non earũ legum conditorẽ, ſed ſanctorum canonum præſeferat executorem atq. cu-
ſtodẽ. id quidẽ ipſe haud obſcure ſignificat plurib. in locis, cũ de reb. Eccleſiaſticis decernit aliq̃d:
cuncta enim ex ſanctorum canonum ſententia ſe agere profitetur, vt in Nouella conſtitutione ter-
tia, vbi ait: Quod nobis videbatur bene & competenter habere, & regularum ſanctarũ digne, &c.]
ſed & Nouella ſexta, illis verbis: Hoc autem futurum eſſe credimus, ſi ſacrarum regularum obſer-
uatio cuſtodiatur, quam iuſti & laudandi & adorandi Imperatores, & miniſtri Dei verbi tradide-
runt Apoſtoli, & ſancti Patres cuſtodierunt & explanauerunt. Sancimus igitur, ſacras per omnia ſe-
quentes regulas, &c.] At hæc cumulatiſſime Nouella centeſima vigeſimatertia in editione Holoã-
dri, & Nouellis itidẽ centeſima trigeſimatertia & ſeptima, in quib. omnib. id ipſum pluribus mo-
net. Sed & Ioannes Papa (vt ſuo loco dicturi ſumus) ex eiuſdem Imperatoris legatorum relatione
C teſtatur, ea quæ de fide idem promulgaret edicta, facere conſueuiſſe ex Epiſcoporum conſenſu.

Sic igitur cũ in his tradendis tũ ipſe, tũ ẽt alij Imperatores non aliud niſi cuſtodes & executo- VI.
res ſanctorũ canonũ ſe habuerint: nihil plane eſt, vt ab ipſis promulgatæ improbari debeãt ſanctio-
nes. Qđ ſi aliq̃ quis eorũ id titulo ſibi ſumpſerit, atq. Imperatoria auctoritate temere arrogarit: tũc
ſane illud Iuſtini martyris in Antoninũ Piũ dictũ opportune inculcãdũ erit: Tm̃ Principes opinio-
nẽ veritati p̃ferentes valent, quantũ in ſolitarijs locis p̃dones.] Quã aũt ſobrie, q̃q. modeſte curare
iſta, rebusq. ſe immiſcere Eccleſiaſticis Chriſtiani Principes debeãt: magnũ in exẽplũ cunctis idẽ
eſſe põt Iuſtinianus, dũ quiſq. conſiderat, quo tãdẽ ipſe peruenerit greſſibus iſtis pietatẽ maximã
licet in omnib. p̃ſeferentib. nẽpe cũ qui vt laicus, vnuſq. ex ouib. gregis, doceri regiq. deberet, mu-
nus ſibi arrogaret docendi atq. ſacra regendi: etenim non patiens, cum opus eſſet, ab auctoritatem
habente erudiri & gubernari, iam ſenex imprudens in hæreſis barathrum ſeſe præcipitem dedit.

Vetus eſt Regũ morbus, vt dira iſtiuſmodi prurigine vrgeantur, vt appetãt q̃ ſunt ſacerdotum. VII.
Hinc illud Ambroſij [c]: Vulgo dici, quod Imperatores ſacerdotiũ magis optauerint, quã imperiũ *Nulla facultas Imperatoribus de rebus Eccl. decernendi.*
ſacerdotes.] Sed audi rurſum (quod ad hãc rem ſpectat) quid idem in Valentinianũ Auguſtũ [d]: Si,
D inquit, docendus eſt Ep̃s a laico; quid ſequatur? Laicus ergo diſputet, & Epiſcopus audiat: Epiſco-
pus diſcat a laico. At certe ſi vel Scripturarũ ſeriẽ diuinarũ, vel vetera tempora retractemus: quis
eſt qui abnuat, in cauſa fidei, in cauſa inquam fidei Epiſcopos ſolere de Imperatorib. Chriſtianis,
non Imperatores de Epiſcopis iudicare?]& inferius: Legem tuã nollem eſſe ſupra Dei legem: Dei c Ambroſ. epiſt. 33. vet. edit ad ſinem.
lex nos docuit quid ſequamur: humanæ leges hoc docere nõ poſſunt.] & in Auxentiũ: Imperator n.
bonus intra Eccleſiã, non ſupra Eccleſiam eſt.] & ad Marcellinã [e]: Allegabatur, Imperatori licere d Ambroſ. epiſt. 32. vet. edit.
omnia, ipſius eſſe vniuerſa. Reſpondeo: Noli te grauare, Imperator, vt putes te in ea q̃ diuina ſunt,
Imperiale aliquod ius habere. Noli te extollere. Sed ſi vis diutius imperare, eſto Deo ſubditus. Scri- e Ambroſ. epiſt. 33.
ptum eſt. Quæ Dei, Deo: quæ Cæſaris, Cæſari. Ad Imperatorem palatia pertinent, ad ſacerdotem
eccleſiæ.] Sed quid in his immoror, quæ ſexcentis ferme locis ſuperius ventilata, ſunt firmiſſime
ſtabilita?

Ac incuſari poſſit vecordia atq. timiditas Conſtantinopolitanorũ Antiſtitũ, ſinentiũ Imperato- VIII.
rem leges ferre ſuper oẽs Ep̃os, atq. non ſecus ac ipſum caput Eccleſiæ, ſiue Conciliũ Epiſcoporũ,
Epiſcopis alijſq. ſacris Dei miniſtris iura p̃ſcribere; ſiue (vt diximus) id ipſum potius faciendũ illi
E eidem conſuluerunt: quod ſi accidit, imprudentiæ notã vitare non poſſint, cũ potius eius auxiliũ
aduerſus improbos implorare debuiſſent, quã pati ipſum Eccleſiæ iura ſancire, quod Summi Põti-
ficis eſſe ſolet, vel pluriũ in vnum coeuntium Epiſcoporũ. Accidit vero, vt cũ Iuſtinianus Impera-
tor diutius ſuperuixerit, eaſdemq. a ſe leges latas quã exactiſſime obſeruari p̃ceperit, inq. Codicẽ *Eccleſia nõ reſpuit leges rectas ab impijs latas.*
ſuũ redegerit, vim q̃dam acceperint & firmitatẽ, atq. in canones ferme Eccleſiaſticos cõplures ea-
rum frequenti vſu tranſierint. Sed minime quidem de his mirari quis debet, vel ſcandalum vllum
pati, quod ſæcularis Principis vigeant eiuſmodi leges. Quæ enim iuſta rectaq. ſancita nouit Eccle-
ſia, minime reſpuere conſueuit, ſed ea ſuis legib. & decretis probat, etiam ſi eorũ non Chriſtianus
Princeps, ſed Diocletianus fuerit promulgator, vel quiuis alius p̃ſecutor Eccleſiæ: ſecus vero, ſi q̃d
minimũ aduerſus ſacras leges ac bonos mores ab eis p̃ſumptũ ſit, oĩb. iure reclamantib. atq. dicen-
tib. Oportet magis obedire Deo, q̃ hominib. Sed his præmiſſis, videamus ab ipſo Iuſtiniano p̃ſcri-
ptas in primis leges tã perſonis, quam reb. Eccleſiaſticis, diuerſis eius Imperij temporib. promul-
gatas, a nobis vero ſingulis annis, cũ exigit inſtitutum, ſuis locis pro temporis ratione reddendas.

Hoc igitur anno, cum ſecundum gereret Conſulatum, decimo Kalendas Martij, idẽ Iuſtinianus IX.

Imp: rator ad co rcendã ambitioſorum Epiſcoporum leuitatem,quamlibet occaſionem captan- A
a L.43.C.de Epiſcop.& cler. tium,vt ad Co nitatum venirent,magno præiudicio Eccleſiaſticorum bonorũ,quæ in his impeodi
neceſſe erat:ad Epiphanium Conſtantinopolitanum Epiſcopum eiuſmodi edidit ſanctionem [a]:

X. *Lex Imp. ne Epiſc. ad Curiã veniant.*

Omnem ſemper adhibentes prouidentiã circa ſanctiſſimas Eccleſias,per quas & noſtrum Impetium ſuſtineri,& communes res clementiſſimi Dei gratia muniri credidimus:necuon & noſtras & ceterorum omnium animas ſtudentes ſaluari,& eam ob rem ſoliciti aſſidue ne cõmoda ſanctiſſimarum Eccleſiarum,in quacumque ciuitate ſunt conſtitutæ,aliqua ratione minuantur,& quæ in ipſis ſunt diuinæ liturgiæ a Deo amantiſſimorum ſacerdotum abſentia impediantur,aut non conuenicoter curentur;ac ne etiam ſanctiſſimarum Eccleſiarum conſumentur res tam propter itinerum,quam etiam commeantium huc ſacerdotum & comitantium clericorum impenſas,vnde ſæpe & ſub fœnore accipiendi neceſſitas emergit,& ex ea re onus ad ipſas ſanctiſſimas Eccleſias venit:ſimul ẽt ne Eccleſiaſticarũ rerũ non conuenienter procedat adminiſtratio per abſentiæ Deo amantiſſimorũ Epiſcoporũ tempus:his ad tuam beatitudinẽ apicib. vti oportere exiſtimauimus.

XI. Per quos ipſi iubemus fieri omnibus manifeſtum per ſingulas metropoles vniuſcuiuſque prouinciæ ſibi ſubiectis ſanctiſſimis ſacerdotibus:quoniam nõ decet aliquem ipſorum,vel qui io alijs B
prouinciarum ciuitatibus ſub Metropolitano ordinati ſunt Epiſcoporum,ſecundum propriam voluntatem abſque diuina noſtra ſpeciali iuſſione relinquere quidem gubernatam a ſe ſanctiſſimam Eccleſiam,in hanc vero felicem commeare ciuitatem,qualiſcumque emergat res:ſed mittere huc oportere vnum aut duos ex ſibi ſubiecto pio clero, & facere manifeſta noſtræ pietati ea, quibus opus habent,aut per ſe ipſos,aut p intermediam tuam beatitudinem,ſicq. perfrui iuſta & compendiaria noſtra ope.Si enim quippiam eorum quæ ad nos relata ſunt,tale nobis viſum fuerit,vt iodigeat ipſorum Deo amantiſſimorum ſacerdotum præſentia:cõfeſtim tum proficiſci iubebimus ipſos:abſque vero tali diuina iuſſione neminem proficiſci concedimus.

XII. Sciente horum tranſgreſſore, & recte & pie a nobis introductam pro ſanctiſſimarum honore Eccleſiarum obſeruantiam prætereunte,quod non paruam indignationem experietur: ſed & ſub excommunicatione fiet,ſiquidẽ Metropolites ſit,a tua beatitudine:ſi vero ciuitatis ſit Epiſcopus, qui Metropolitæ ſubiectus ſit,ab ipſo Metropolita.]Hic obſerua,lector, cum contigerit audire in alijs eiuſdem Principis ſanctionibus,inferri in delinquentes excommunicationis ſententiam,non id eſſe temerarie ab ipſo præſumptum Imperatore,ſed per eos(vt hic vides expreſſum)ad quos p- C
tinet,exercendum fuiſſe:quod & de alijs ab eo irrogatis cenſuris noueris eſſe intelligendum. Sed pergit: Pecuniarum namque pœnam definire contra contemnẽtes diuinam noſtram diſpoſitionẽ, non neceſſarium eſſe putauimus:ne inde ad ſanctiſſimas Eccleſias,quod inde euenerit damni redundet, quarum res ab omni diminutione liberas manere cupimus. Hæc igitur ad ſingulorum notitiam ſub ipſa ordinatorum Deo amantiſſimorum Metropolitanorum Epiſcoporum perferre tua ſanctitas ſtudeat: & ab vnoquoque miſſas reſponſiones tam per Metropolitas, quam per ipſarum reliquarum prouinciæ ciuitatum Deo amantiſſimos Epiſcopos de his,quæ hac de re didicerint,ad noſtrã religionẽ referre. Data decimo Kalẽdas Martias C.P.D.N. Iuſtiniano A. II. Cõl.]

b l.42.C.de Epiſcop & cler. Decimo vero ab hinc die,nẽpe ipſis Kalendis Martij,idẽ Iuſtinianus Imperator de ordinatione Epõrũ iſta ſanciuit,ſcribens nõ ad ipſum Cõſtãtinopolitanũ Epm,ſed ad Atarbiũ Præf. Prætorio[b]:

XIII. *De Epiſc. electione ſanctio Imp.*

Omnem adhibentes prouidentiam circa ſanctiſſimas Eccleſias in honorem & gloriam ſanctæ & incorruptæ homouſiæ Trinitatis,per quam & nos & communem Rempublicam ſaluos fore cõfidimus:inſiſtentes etiam doctrinis ſanctorum Apoſtolorum de creandis irreprehenſibilibus ſacerdotibus,qui quidem ob id potiſſimum ordinantur,vt ſuis precibus benignitatem humaniſſimi D
Dei rebus acquirant communibus:præſenti lege ſancimus, vt quoties in qualicumq. ciuitate ſacerdotalem ſedem vacare contigerit,decretum fiat ab his qui eam ciuitatem incolunt ſuper trib. perſonis rectæ fidei & honeſtæ vitæ,aliorumq. bonorum virtutum teſtimonium habentibus, vt ex ipſis idoneus ad Epiſcopatum promoueatur. Si enim ſancti & glorioſi Apoſtoli ſacerdotiũ a Domino Chriſto Deo conſecuti,& qui bonis omnibus terram repleuerunt,& eius doctrinam omnibus impertiti ſunt,neq. ipſi vitæ ſuæ,quam io hoc mundo degebant, ſalutis noſtræ cauſa pepercerunt:quomodo æquum non fuerit,vt qui ſubingrediuntur eorum ordinem,& inſtituuntur ſanctiſſimarum Eccleſiarum ſacerdotes,purum habeant propoſitum,& pecunias cõtemnant, omnemq. vitam ſuam ad clementiſſimum applicent Deum?

XIV. *Qui aſſumendi in Epiſcopos.*

Conuenit igitur huiuſmodi eligi & ordinari ſacerdotes,quibus nec liberi ſint,nec nepotes. Etenim fieri vix poteſt,vt vacans huius quotidianæ vitæ curis, quas liberi creant parentibus maximas,omne ſtudium,omnemq. cogitationem circa diuinam liturgiam & res Eccleſiaſticas conſumat. Nam cum quidam ſumma in Deum ſpe,& vt animæ eorum ſaluæ fiant,ad ſanctiſſimas occurrant Eccleſias,& eis omnes ſuas facultates afferant & derelinquãt,vt in pauperes & egentes & ad E
alios vſus pios conſumantur:indecens eſt Epiſcopos in ſuum illas auferre lucrum, aut in propriã ſobolem,aut cognatos impendere. Oportet enim Epiſcopum minime impeditum affectionib. carnalium liberorum,omnium Fidelium ſpiritualem eſſe patrem. Has igitur ob cauſas prohibemus habentem natos aut nepotes ordinari Epiſcopum.

XV. *Bona Epiſcoporum cedat Eccleſiis.*

De his vero Epiſcopis,qui nunc ſunt,vel futuri ſunt,ſancimus,nullo modo habere eos facultatem teſtandi,vel donandi,vel per aliam quamcumq. excogitationem quid de rebus ſuis,quas poſtquam facti fuerint Epiſcopi poſſederint & acquiſierint vel ex teſtamẽto,vel donationibus, vel alia quacumq. cauſa,exceptis his quæ ante Epiſcopatũ a parentibus & theijs,id eſt, patruis vel auunculis,& a fratribus ad ipſos peruenerunt,perventuræq. ſunt. Quæcumque enim poſt ordinationem ex quacumque cauſa extra præfatas perſonas ad ipſos peruenerunt, ea iubemus ad ſanctiſſimam Eccleſiam,cuius Epiſcopatũ tenuerint,pertinere,& ab ea vindicari & euinci,nulla alia perſona poteſtatem habẽte ex eo proprium aliquod auferre lucrum. Quis enim dubitauerit eos, qui ipſis res relinquunt,aut reliquerint,& ſi in aliam perſonam transferunt aut tranſtulerunt,nõ potius ipſi ſacer-

A ſacetdotium contemplantes quam eius perſonam, & cogitantes quia non ſolum ab ipſis relicta
pie inſumet, ſed ſuas ipſorum res adijcient, id feciſſe?

Ab hac autem generali noſtra lege excipimus ea ſola quæcumq. & qualiacumq. in hunc vſq. XVI.
diem fuerint Epiphanij Archiepiſcopi felicis huius ciuitatis & ſanctiſſimi Patriarchæ: Nam ſuper
his quæ ab hoc rempore ei acquirentur, ea quæ a nobis conſtituta ſunt, obtinere, & ipſa ad ſanctiſ
ſimam maiorem Eccleſiam pertinere iubemus. Poſt mortem vero Deo ſanctiſſimorum Epiſropo *Oeconomi reddere debeant rationem.*
rum, iubemus vt pro tempore illarum Eccleſiarum Oeconomi rationes reddant earum quæ ab il-
lis relictæ ſunt rerum; idq. ſanctiſſimis Eccleſijs proficere, quod ex hac noſtra lege eis debetur. Et
ipſos quidem Oeconomos cum indicio & diligenti diſcuſſione creari præcipimus: ſcientibus ipſis,
quod ſingulis annis rationem referent ſanctiſſimo Epiſcopo ſuæ adminiſtrationis: & quacumq.
in re viderint res Eccleſiaſticas minuiſſe vel læſiſſe vel proprium quæſtum quæſiſſe, hoc Eccleſia-
ſtiris rebus reſtituent. Itaque ſiquidem ſuperſtites iſtiuſmodi rationes ſubierint, fiant quæ ſupra
dicta ſunt: ſi vero non redditis rationibus defuncti fuerint; tunc ipſorum heredes ſubijciantur tali
diſculſioni, & conueniantur pro reſtitutione omnium, quæ ex ea cauſa debere illos conſtiterit.

B Neceſſarium quoque eſſe credimus etiam ſuper bis aliquid definire, qui curam ſuſceperunt, ſu XVII.
ſcepturive ſunt venerabilium xenonum, & noſocomiorum, & ptochiorum, & orphanotrophiorum, *De his qui curant Hoſpitalia.*
& brephotrophiorum: nam & ipſis omnem licentiam auferimus de acquiſitis rebus poſt ſuſceptas
huiuſmodi curationes vel per teſtamentum vel aliquem alium modum vel machinationem quic-
quã in alias transferendi perſonas, exceptis quæ prius habuerant, vel poſtea a parentibus vel theijs
vel fratribus ad ipſos peruenerunt. Omnia enim quæcumq. ad ſancta pertinent loca, vel quæ ad
ipſorum Præpoſitos poſt ſuſceptam huiuſmodi curam peruenerunt, vel peruentura ſunt, ad ipſa ve
nerabilia pertinebunt loca: eaq. pie in eos diſtribui & erogari volumus, qui in illis locis ſunt, vel
curantur. Manifeſtum eſt enim, quod quiſquis derelinquit, vel donauerit ſiue in ſcriptis, ſiue ſine
ſcriptis Xenodocho, vel Noſocomio, vel Ptochotropho, vel Orphanotropho idcirco dat, vt pie per
ipſum diſpenſetur: vtq. multam de eorum pietare præſumptionem & occaſionem habeat, qui his
locis præfecti ſunt: Neque enim iuſtum eſt, ipſum ea quæ ſub prætextu eorum, qui ſub eius cura
ſunt, accipit, non in ipſos, vel pro ipſis impendere, ſed in propriam perſonam auferre, & proprio
lucro applicare, timore Dei contempto. Quis enim tali curæ præpoſitum non exiſtimet idcirco
C eã ſuſcepiſſe, vt non ſolum quæ extrinſecus ad eum peruenient, ſed omnia quæ habere eum conti
gerit, in eam rem impendat?

Amplius id quoque iubemus, vt quæcumque poſt neceſſariam erogationem in eos qui eorum XVIII.
curæ commiſſi ſunt, & debitam curationem rerum & ædificiorum ſupereſſe contigerit, vt ad redi- *Reditus emantur ex ijs qui ſuperſunt reditibus.*
tuum comparationem proficiant. Vndique enim noſter ſcopus & noſtra intentio eſt, ad amplifi-
cationem & augmentum adducere res ad pios vſus ſegregatas: ſic enim quiſquis pro ſua anima
quicquam facere volet, promptus erogabit, ſi crediderit ea quæ ab ipſo data fuerint, pie admini-
ſtranda eſſe. Si autem contigerit aliquem ab adminiſtratione ſua reſſare, quam acceperat: ſanci-
mus, eum qui in eius locum conſtitutus eſt, cum timore Domini rationum redditioni ſubijci ge-
ſtæ ſub eo adminiſtrationis, ſicut diuina noſtra lege continetur: ſciente & eo qui poſt ipſum con-
ſtitutus eſt, quia Domino Deo pro his rationem reddet.

Præterea ſancimus (quemadmodum & diuinis canonibus definitum eſt) ne quis Epiſcopus XIX.
aut Corepiſcopus, aut Viſitator, ſiue Circuitor, aut presbyter, aut alius cuiuſcumq. dignitatis cleri *Simonia in omnibus vitãda.*
cus per largitionem ordinetur: ſed nec Oeconomus, nec Eccleſiaſticus, nec Xenodochus, nec Noſo
D comus, nec Ptochotrophus, nec Orphanotrophus, nec quiſquis Ptochio præficiendus eſt, per ta-
lem fiat largitionem, ſed per iudicium & probationem eorum, qui in illis locis ſunt, Deo amantiſ-
ſimorum Epiſcoporũ. Si vero quis inuentus fuerit, occaſiue prædictarum ordinationum & admi-
niſtrationum aliquid dediſſe, vel accepiſſe, ſiue Epiſcopus ſit, ſiue clericus: & eum qui præbuit, &
eum qui accepit, extra ſacerdotium & clerum fieri iubemus: poſt hæc Domini Dei ſubiaceant con
demnationi. Si autem quis propter præfecturam dediſſe quid compertus fuerit: eum qui ita Præ-
fectus factus fuerit, extra clerum eſſe iubemus. Si vero Oeconomus, vel Eccleſiaſticus, ſiue Defen
ſor, vel Corepiſcopus, vel Orphanotrophus, vel Ptochio præpoſitus comperietur præbuiſſe quid,
vt ſibi cura illa committeretur: & hunc remoueri ab huiuſmodi cura iubemus.

Præterea ſancimus, vt omnes clerici, per omnes Eccleſias cõſtituti per ſe ipſos pſallant noctur XX.
na & matutina & veſpertina, ne ex ſola Eccleſiaſticarum rerum conſumptione clerici appareant, *Clerici per ſe diuina munia impleant.*
nomen quidem habentes clericorum, rem aũt nõ implentes clerici circa liturgiã Domini Dei: tur
pe enim eſt pro ipſis ſcriptos, neceſſitate ipſis inducta, pſallere. Si enim multi laicorum, vt ſuæ ani
mæ conſulant, ad ſanctiſſimas Eccleſias confluentes, ſtudioſi circa pſalmodiam oſtenduntur: quo-
E modo indecẽs non fuerit, clericos ad id ordinatos non implere ſuum munus? Quapropter clericos
omnino pſallere iubemus, & ipſos inquiri a Deo amantiſſimis pro tempore Epiſcopis & duobus
presbyteris in ſingulis Eccleſijs, & ab eo qui vocatur Archos, vel Exarchus, & ab Ecdico, ſiue De-
fenſore cuiuſque ſanctiſſimæ Eccleſiæ; & eos qui inuenti non fuerint inculpate in liturgijs perſeue
rantes, extra clerum cõſtitui. Nam qui conſtituerunt vel fundarunt ſanctiſſimas Eccleſias pro ſua
ſalute & communis Reipublicæ, reliquerunt illis ſubſtantias, vt per eas debeant ſacræ liturgiæ fie
ri, & vt in illis a miniſtrantibus pijs clericis Deus colatur. Licentiam autem cõcedimus omni per
ſonæ, quæ quid horum prætermiſſum eſſe cognouerit, ea denunciare & publicare. Ea vero quæ a no
bis ſancita ſunt, fini tradi, & ad effectum perduci cum Dei benignitate iubemus. Eos vero qui in
ſuſpicionem venerint aliquid horum auſu temerario prætermiſiſſe; primum quidem ex Domini
Dei iudicio periculum, ac deinde poſitas in hac lege pœnas ſuſtinere. Dat. Kalend. Martij, C.P.
D.N. Iuſtiniano PP.A. II. Conſ.] hactenus conſtitutio.

Compoſitis iam ijs q̃ ad perſonas reſq. Eccleſiaſticas, piumq. cultum rerum ſacrarũ pertinere XXI.

a l. 1. C. de rapt. virg. videbantur:nefando crimini,ſancita noua lege,occurrendum putauit,cum hoc item anno ad Her A
mogenem Magiſtrum Officiorum aduerſus virginum raptores iſta reſcripſit [a];

XXI. *Aduerſus raptores Lex Imp.*

Raptores virginum honeſtarum,vel ingenuarum,ſiue iam deſpōſatæ fuerint,ſiue non,vel qua
rumlibet viduarum feminarum,licet libertinæ vel ſeruæ inuentæ ſint,peſſima criminum peccao-
tes,capitis ſupplicio plectendos decernimus,& maxime ſi Deo fuerint virgines vel viduæ dedica-
tæ:quod non ſolum ad iniuriā hominum,ſed etiam ad ipſius omnipotentis Dei irreuerentiā com-
mittitur:maxime cum virginitas vel caſtitas incorrupta reſtitui,non poſſit. Et merito mortis dam-
nantur ſupplicio,cum nec ab homicidij crimine huiuſmodi raptores ſint vacui. Ne igitur ſine vin-
dicta talis creſcat inſania:ſancimus per hanc generalem conſtitutionem, vt hi qui huiuſmodi cri-
mē commiſerint,& qui eis auxilium inuaſionis tempore præbuerit,vbi inuenti fuerint in ipſa rapi
na,& adhuc flagranti crimine comprehenſi,& a parentibus virginum,vel ingenuarum,vel vidua-
rum,vel quarumlibet feminarum,&c.]extendit enim leges ad nuptas & ſponſas, pœnalq. dilatat,
plectens etiam amiſſione bonorum: ſed & huiuſmodi delinquentes iubet incendio concremari;
raptamq. raptori nubere vetuit. Data autem ipſa lex ponitur decimoquinto Kal. Decembris,ſub ip
ſius Iuſtiniani Conſulatu ſecundo,ad quem ſpectant etiam duæ aliæ eiuſdem Imperatoris Nouel- B
læ,nempe centeſima quadrageſimatertia,& centeſima quinquageſima,quas tu conſulas.

XXII. *Poſterior terræmotus Antiochenus.*

Hoc eodem anno,qui tertius numeratur a priori terræmotus Antiocheno, de quo ſuo loco di-
ctum eſt,rurſus grauioribus impulſibus eadem ciuitas agitata dire admodum concuti cœpit: ſed
Dei ope ſubuentum,ne funditus periret. Hic quidem terræmotus cum diuerſis ab alijs ponatur
annis:nos ſecuti Euagrium,qui duos annos & ſex menſes numerat a priori terræmotu,hoc ipſo an
b Euagr. lib. 4. c. 6. no,qui tertius eſt ab eo,de ipſo agimus. Sunt enim hæc Euagrij verba [b]: Ciuitas illa rurſus biē
nio & ſex menſes poſt terræmotibus concuſſa eſt. Quo quidem tempore tum Theopolis pro Antio
Theopolis Antiochia dicta. chia nuncupata fuit,tum alijs rebus Imperatoris prouidentia locupletata.]hæc Euagrius. Sed quo
modo id acciderit,ex alijs petendum auctoribus.

XXIII.

Cum igitur eo modo ciuitas concuteretur,recenti memoria præteritorū malorū ciues penitus
conſternati, ad vnicum illud, quod tantum ſibi ſupereſſe ſentiunt,diuinum confugiunt patroci-
nium. Quid autem eiſdē neceſſitas pietatis magiſtra ſuaſerit,audi Nicephorum,cum de his breui
c Niceph. li. 17. c. 3. ter agens,hæc ait [c]: Vnuſquiſque ciuium Chriſti nomen pro foribus inſcribens, eo modo terræ
motum diſpulit;cum Deus religioſo cuidā homini oraculo hæc verba foribus inſcribere præcepiſ- C
ſet: CHRISTVS NOBISCVM: STATE.] eadem Cedrenus & Miſcellæ auctor anno ſecundo
Iuſtiniani Imperatoris:quorum omnium ſententia illud affirmatur,tunc nouum eſſe inditum no
men Antiochenæ ciuitati,vt Theopolis diceretur:ita enim in cōſtitutionibus Iuſtiniani Impera-
toris ab hoc tempore promulgatis Antiochiam Teopolim dictam repeties. Obſeruatione quidem
dignum eſt(quod & ſuperius conſiderandum propoſuiſſe meminimus) ciuitatem nobiliſſimam,
omniumq. Orientalium vrbium florentiſſimam,in ſuo ſemper decore atq. ſplendore perſeueraſ-
ſe,vſq. ad tempus illud quo ex ea progreſſa eſt Neſtoriana blaſphemia, & ea labe tum Epiſcopi,
tum ciues aſperſi fuere,ſceleſtiſſimi hominis erroris eius auctoris Neſtorij patrocinium ſuſcipien
d Thren. 1. tes: Ex eo inquam tempore,ſecūdum illud lugubre Hieremiæ Prophetæ [d]: Egreſſus eſt a filia Sion
omnis decor eius]immenſis eſt attrita cladibus,& ſuis ſepulta ruinis.

XXIV.

At neq. hic quidem finis malorum eius,quæ(vt ſuo loco dicetur)grauioribus adhuc eſt affli-
ctata moleſtijs. Etenim ſub eodem Imperatore Iuſtiniano,ſub quo omnia vbiq. in tutum colloca-
ta videri poterant,cum & longe poſitas a fortiſſimis poſſeſſas barbaris prouincias Romano recu-
peraſſet Imperio, ipſa ciuitas ab irruente Coſrhoe Perſarum Rege capta eſt & incendio tradita. D
Vt plane cognitum ſit,haud fuiſſe ſatis mutaſſe nomen,& ex Antiochia Theopolim appellari, niſi
& morum eſſet ſubſecuta correctio. Ad maiorem hæc Deum prouocant iram,ſi ſub ſancto nomi-
e Ezech. 9. ne iniquitas nutriatur. Hinc Dominus per Ezechielem ad Angelos percutientes [e]: A ſanctuario
f Rom. 2. meo incipite.]& Paulus Apoſtolus [f]: Tribulatio & anguſtia in omnem animam hominis operan
tis malum,Iudæo primum & Græco.]Quod ſi(vt idem ſubdit)non eſt acceptatio perſonarū apud
Deum,nec nominis eſſe poteſt,nec loci aliqua ratio,ſecundum illud quod occinendum propoſuit
g Iſai. 26. Iſaias [g]; In terra ſanctorum iniqua geſſit:& non videbit gloriam Domini.]& quod Hieremias
h Thren. 2. amare fleuit [h]: Proiecit Deus de cælo in terram inclytam Iſrael, & non eſt recordatus ſcabelli
pedum ſuorum in die furoris ſui.] Iſta plane Antiochiæ poſſunt congruere ciuitati,vbi primum
auditum eſt nomen Chriſtianum,& ſedit princeps Apoſtolorum Petrus,atque ſanctiſſimi Epiſco
pi floruere. Sed iam ad anni ſequentis res geſtas enarrandas progrediamur.

IESV CHRISTI ANNVS 529. FELICIS PAP. ANNVS 4. IVSTINIANI IMP. 3. ATHALERICI REG. 4. E

I. BAſilij Iunioris Conſulatu abſque collega præſens annus Domini quingenteſimus vndetrigeſi
mus adnotatur:quo ipſis Kalendis Ianuarij,ſummum illud Africanæ Eccleſiæ decus ſanctus
Fulgentius Ruſpenſis Epiſcopus poſt innumera pro Catholica fide certamina, poſt iteratas ſæpe
confeſſiones,poſt exilia,aliaſq. paſſas ærūnas,poſt deniq. plurimorum ſcriptorum egregijs monu-
mentis tum hæreſes profligatas,tum Orthodoxam pietatem & diſciplinam Eccleſiaſticam cuſto
ditam, ſartāq. tectam relictā,optatum diu,ante præcognitum præſenti vitæ finem lętus impoſuit,
Ita quidē colligi ex rebus ab eo geſtis,ab eius diſcipulo ad ipſius ſucceſſorem Felicianum ſcriptis,
ſuperiori

Digitized by Google

A ſuperiori tomo oſtẽdimus. Viget inſcripta in Eccleſiaſticis Faſtis Conſulis noſtri, ipſius inq̃ Fulgẽtij in æternum permanſura memoria, anni principio conſecrata, ipſis Kal. Ianuarijs annis ſingulis in Eccleſia repetenda, ipſa videlicet die, qua felicioribus auſpicijs non in Capitolium, ſed in cælum perenni gloria trabeatus aſcendit, non vt Conſul terrenus annum vnum aperiens, ſed vt cæleſtis ampliſſimæ dignitatis ſibi reſerans æternitatem. At quæ appáritura præceſſerit, videamus.

II. Quibus, inquam, præuijs pietatis exercitationibus ſe ad præuiſum vitæ exitum præparatit, ab eodem auctore ſic accipe [a]: Ante annum ferme quam de iſto ſæculo raperetur, profunda cordis compunctione permotus, reliquit ſubito Eccleſiaſticas occupationes; & de ipſo quoq. monaſterio ſuo ſecreto recedens, ad inſulam Circinam, paucis comitantibus fratribus, nauigauit. Vbi in quodam breui ſcopulo, cui nomen eſt Chilmi, vbi iam monaſterium fabricari mandauerat, lectioni & orationi ac ieiunijs vacans, veluti ſciret appropinquare ſibi nouiſſimum diẽ, ſic ex toto corde ſuo pœnitentiam geſſit. Et quamuis tota vita eius, ex quo monachorum profeſſionem conuerſus ex toto corde ſuſcepit, pœnitentiæ fuerit tempus: in hac tamen inſula multo amplius ac multo diligentius, inchoanti ſimilis, membra ſua mortificauit, & in conſpectu ſolius Dei fleuit.

a Apud Surium tom 1. die 1. Ianuar.

Ad futurum tranſitum Fulgentij præparatio.

III. Inde iam plurimis de abſentia ſacerdotis murmurantibus, charitatis neceſſitate conſtrictus, iterum deſcendit in monaſterium ſuum, conſueta hominibus religioſis exhibere ſolatia, laboreſque B duriſſimos pro vtilitatibus proximorum longanimiter ſuſtinere. Non multi autem fluxerant dies, & ecce ſeruum fidelem bonus Dominus requirebat. Incidit enim repente in corporalis infirmitatis acerrimas paſſiones: vbi ſeptuaginta prope diebus ægritudine fatigatus, hoc ſolum frequenter dicebat: DOMINE DA MIHI MODO HIC PATIENTIAM, POSTEA INDVLGENTIAM. Nec ab iſto ſermone aliquando ceſſauit, ſiue dolor affligeret, ſiue febris intenderet, ſiue laſſitudo diſſolueret. Perſuadentibus autem medicis, vt lauacris balnearibus vteretur: Numquid balnea, inquit, facere poterunt, ne homo mortalis, expleto vitæ ſuæ tempore, moriatur? Si vero proximam mortem nec aquarum calidarum poſſunt fomẽta repellere: cur mihi, obſecro, perſuadetis, vt rigorem diu ſeruatæ profeſſionis in fine diſſoluam? Sic ſalutem ſuam ſupernæ voluntati fideliter credens: poſtquam ſe ſenſit ſine aliqua dubitatione diſſoluẽdum, vocans vniuerſos clericos ſuos, præſentibus monachis allocutus eſt eos, dicens:

Aegrotantis Fulgentij verba.

IV. Ego, fratres, animarum veſtrarum ſaluti proſpiciens, moleſtus apud vos forſitan & difficilis extiti: & ideo obſecro vos, vt ignoſcatis mihi, quiſquis aliquid dolet. Et ſi forſitan ſeueritas noſtra C modum tranſgreſſa eſt debitum: orate ne mihi hoc Dominus imputet ad peccatum. Cumque talia beato Fulgentio lacrymoſis ſingultibus exponẽte, cũcti ſimul ſup genua eius caderent, ſemper bonum, ſemper affabilem pro omnium ſalute, ſicut decuit, inuigilaſſe clamantes: Prouideat ergo, ait, vobis Dominus Deus meus paſtorem dignum ſe. Tunc imperato ſilentio, paulum requieuit. Et deinde curam pauperum gerens, requiſita ſumma pecuniæ, de qua fideliſſimus diſpenſator quotidie egentibus miniſtrabat, totum iuſſit expendi, per ſe ipſum memoriter recolens viduarum, pupillorum, peregrinorum, cunctorumq. illic indigentium nomina; quibus quid ſingulatim daretur, propria deliberatione conſtituit, heredes in hoc ſæculo non habens, hereditatem tamen huius beneuolẽtiæ ſolicitudinis pauperibus derelinquens. Sed nec ſuos clericos debita benedictione fraudauit, ipſorum quoq. paupertati miſericorditer cõſulens. Ac ſecrete omnibus ordinatis, orans iugiter, & intrantes ſingulos benedicens, vſq. ad extremam horam ſana mente permanſit. Poſtremo, die Kalendarum Ianuariarum poſt peractam veſperam, beatum ſpiritum feliciter in manibus Domini tradidit, annum ſui Epiſcopatus agens vigeſimumquintum, vitæ autem totius ſexageſimumquintum, ſicut multis ante fratribus morti proximus indicauit.] pergit dicere auctor de eius celebri fu D nere Chriſtiano ritu exhibito & honorifica ſepultura.

Fulgentius humiliter veniã deprecatur.

S. Fulgentij obitus.

V. Quantam vero ex eius tranſitu populus ille paſſus ſit iacturam, confeſtim manifeſtauit euentus, quo declaratum eſt, ipſum viuentem ſuo populo fuiſſe, ne læderetur a proximis barbaris, munimentum; cum eo ſublato, tamquam valido amoto præſidio, eiſdem quicquid vellent, agere liberũ fuerit. nam audi: Probauerant quippe (inquit auctor) ſæpius, quanta bona illis oratio beati Fulgentij præſtiterat, & quanta mala repulerat; ſicut poſtea manifeſtis indicijs euidenter apparuit: quando non poſt plurimos dies deceſſionis eius gens inimica Maurorum Ruſpenſe territorium repente vexauit, rapinis, cædibus, incendijs multa deuaſtans, atque intra ipſos eccleſiæ parietes quos inuenire potuit, iugulans. Quis beati Fulgentij gratiam non miretur? Quamdiu vixit, furorem belli ciuitas illi commiſſa non ſenſit: & cum tota pene prouincia captiuitatem ſuſtinuiſſet horribilem, Ruſpa fuit incolumis propter ſacerdotem venerabilem, cuius vita proprijs ciuibus murus fuit.] Verum ob peccata populi ſecundum illud Propheticum [b]: Auferam ſepem eius, & erit in direptionem: diruam maceriam eius, & erit in conculcationem.] factum eſt cum miſeris illis.

Fulgentius viuens populi cõſeruator.

b Iſai. 5.

VI. E Dedit plane S. Fulgentij precibus Dominus, vt viuens, conſeruator eſſet non ſolum propriæ ciuitatis, ſed totius etiam Africanæ prouinciæ, in qua per plures annos Eccleſia ibi poſita pace ſub Vuandalis fruebatur. quomodo autem ipſo defuncto, rurſum dira vexatione eamdem contigerit agitari, dicturi ſumus anno ſequenti. Quod vero pertinet ad locupletem hereditatem, quam viuens atque laborans Eccleſiæ Catholicæ acquiſiuit, moriensq. reliquit, ſcriptorum inquam præclara monumenta, quæ & ſuperius pro ratione temporis, quo ſingula ſcripta ſunt, recenſuimus: magna ex parte perijſſe, dolendum. Quæ enim extant eius lucubrationes, maiori faciunt eas quæ exciderunt dolore percupere. Plane contigit morte Fulgentij, tamquam fulgentis ſideris radijs ad occaſum dilapſi, vniuerſam Africanã prouinciam tetra noctis caligine remanſiſſe perfuſam. Etenim nullus poſt Fulgentium tanti fulgoris poſterioribus ſæculis illuxiſſe viſus eſt doctrinæ & ſanctitatis claritudine conſpicuus Africanus Antiſtes.

Poſt Fulgentij obitum Africana Eccleſia vexata.

VII. Quæ autem temporibus Iſidori adhuc extabant eius ſcripta, ita ipſe agens de ſcriptoribus Eccleſiaſticis

a Iſid. de Scrip. Ecclеſi c.14.

Scripta Fulgẽtij cognita Iſidoro.

cleſiaſticis numerauit [a]: Fulgentius Afer Ruſpenſis Eccleſiæ Epiſcopus in confeſſione fidei clarus, in Scripturis diuinis copioſe eruditus, in loquendo quoq. dulcis, in docendo ac diſſerendo ſubtilis, ſcripſit multa: ex quibus legimus de Gratia & libero arbitrio libros reſponſionum ſeptem, in quibus Fauſto Gallo Regienſis vrbis Epiſcopo Pelagianæ prauitati conſentienti reſpondens, obnititur eius profundam deſtruere calliditatem. Legimus eius librum de ſancta Trinitate ad Felicem directum Notarium: librum quoque Regulæ veræ fidei, & alium de Sacramento incarnationis Domini noſtri Ieſu Chriſti. Extant & duo libri eius de Veritate prædeſtinationis ad Epiſcopos miſſi, in quibus demonſtrat, quod gratia Dei in bonis voluntatem humanam præuenit, & quod Deus quoſdam prædeſtinationis ſuæ munere iuſtificans præeligat, quoſdam vero in ſuis reprobis moribus occulto quodam iudicio derelinquat. Eſt alter liber altercationis eius, quo de fide cum Traſamundo Rege idem Fulgentius diſputauit. Ad Ferrandum quoq. Eccleſiæ Carthaginẽſis diaconum vnum de interrogatis quæſtionibus ſcripſit libellum. Inter hæc compoſuit & multos tractatus, quibus ſacerdotes in eccleſijs vterentur. Plurima quoq. feruntur ingenij eius monimenta: hæc autem ex pretioſis doctrinæ eius floribus carpſimus. Sors melior, cui delicias omnium librorum eius præſtiterit Deus.] hæc Iſidorus. B

VIII.

Conſtat inſuper teſtificatione Ferrandi diaconi Carthaginenſis, in ipſis extremis vitæ momentis abſoluiſſe Fulgentium tractatum ad Reginũ de quæſtione illa famoſa Alexandriæ (vt vidimus) agitata, num Chriſti caro corruptibilis, an incorruptibilis ſit: ſed ſatisfacere eidem Regino Comiti minime valuiſſe, dum ab eodẽm ſcribi petierat præcepta a milite Chriſtiano ſeruanda: cui poſtea ipſe Ferrandus diaconus ſatisfecit, ſcribens ad eundem Comitem eo argumento eruditum ſatis commentarium. Teſtatur id quidem ipſe, cum in opus ita poſt alia præfatus eſt: Laudabili ſollicitudine interrogaſti venerabilis memoriæ Fulgentium Pontificem Ruſpenſis Eccleſiæ, qualis tibi militaribus actibus occupato regula eſſet ſpiritualis propoſiti retinenda. Sapienter profecto reſponſum ſapientiæ a ſapiente quæſieras. Nec interroganti, nec interrogato ſancta prudentia defuit: & tu quod ille docere poterat, iam gerebas, & ille hoc docere poterat, quod tu gerebas: mores tuos in ſermonibus eius agnoſceres, ſermones ſuos ille ex tuis moribus approbaret.

IX.

Modo quia ſemipleni libelli imperfecta dictatio nihil huic tui interrogationi cognoſcitur reſpondiſſe: principia enim glorioſi operis primam quæſtionem literarum tuarũ diutius ventilant, Vtrũ caro Chriſti corruptibilis, an incorruptibilis ſit. Vnde adhuc diſputans ille doctor egregius, C antequam fideliter (ratione fidei reddita) de actibus militaribus cum pietate tractandis inciperet loqui, tranſiuit ad æternæ beatitudinis immortalia gaudia, Verbũ Dei, quod in corde & ore ſemper habuit, facie ad faciem cõtemplaturus: importabilem ſarcinam ſuper humeros debiles ponis, &c.] Abſoluit igitur Ferrandus eius diſcipulus, quod magiſter ipſius Fulgentius impeditus morte ea ex parte non attigit. Coluit mirifice ſanctum Fulgentium ipſe Ferrandus diaconus vt magiſtrũ:

Ferrãd⁹ diac. inſignis doctor

nam & in epiſtola ad ipſum ſcripta, ſe eſſe eius diſcipulum profitetur, dum eumdem magiſtrũ appellat: dignus plane tanto inſtitutore diſcipulus, licet non talis, qui æquauerit præceptorem. Ceterũ & magno nomine ipſum Ferrandum hoc tempore claruiſſe, & de quæſtionibus conſuli ſolitũ difficillimis: epiſtolæ ipſius, quæ extant redditæ ad Anatolium Romanæ Eccleſiæ diaconum, & quæ ad Seuerum Scholaſticum Conſtantinopolitanum ſunt ſcriptæ, ſatis docent: ſed & quam poſtea ad

b Iſidor. de Vir. illuſtr. c.16.

Pelagium & ipſum Anatolium Romanos diaconos ſcripſit (vt tradit Iſidorus [b]) num liceat aliquẽ condemnare poſt mortem, licet ipſa deſideretur epiſtola, quantæ tamen fuerit æſtimationis, æque ſignificat. At de Ferrando modo ſatis.

X.

S. Benedictus Caſſinũ petit,

Quod rurſum ad res Occidentalis Eccleſiæ pertinet, hoc ipſo anno magnus ille Benedictus D ex anguſtijs Sublacenſium montium diuino monitu egreſſus, Caſſinum petens, ad cuius montis radices erat ſita villa Marci Varronis, illic erecto monaſterio, monaſticum ordinem mirifice propagauit: agit de his ſanctus Gregorius in dialogis, vbi & res ibi ab eo præclare geſtas enarrat. Qđ vero ad tempus ſpectat, id firmatum habes ex Caſſinenſi Chronico, & Leone Oſtienſi Epiſcopo, atque ex Actis ſancti Placidi, Gordiani nomine vtcumq. conſcriptis [c], dum anni quinq. traduntur

c Vit. S Placid. apud Sur. die 5. Octobr.

interceſſiſſe ab aduentu Placidi in Sublacenſe monaſterium ad ſanctum Benedictum vſq. ad eius migrationem factam Caſſinum: ſed & id expreſſius confirmat auctor in Actis Placidi, dum hoc ipſo anno Domini quingenteſimo vigeſimonono contigiſſe tradit: licet loco Iuſtini Imperatoris, Iuſtiniani reſtituendum ſit, cuius Imperij tempore, non Iuſtini, hæc contigiſſe liquet. Sunt plura alia, quæ illic mendoſa, nonnulla vero mendacia (vt ſuo loco dicturi ſumus) inueniuntur.

XI.

Monachiſm⁹ inſtauratus & propagatus.

At quis Dei conſilium non magnopere admiretur, dum cõſiderat, eodem ferme tempore, quo in Oriente monachiſmus eſſet magna ex parte collapſus, compluribus ex ijs a fide Catholica ad diuerſos hæreſum errores deficientibus, alijs quoq. ab illo vetere inſtituto rigido in delicias prolabentibus: eodem inquam tempore in Occidente inſtaurari, atque longe lateque diffundi obſeruãtiam monaſticæ diſciplinæ, eamq. adeo fœcundo germine propagari, cum veluti ex tenui ſurculo E prægrandium exortæ ſint frugiferarum arborum ſiluæ, quæ vniuerſam repleuerint Occidentalem Eccleſiam; extiteritq. locuples ſeminarium, ex quo plurimi progreſſi ſint ſanctiſſimi diuerſarum Eccleſiarum Epiſcopi; nec defuerint ex ijs, qui in throno Apoſtolico cõſidentes, vniuerſam Catholicam Eccleſiam, cum vehementiores vrgerent fluctus, conſtantiſſime gubernarint: progreſſiq. ex eodem monachorum ordine ſint, qui Apoſtolico munere complures barbaras nationes, Chriſti iugum ferre impatientes, tandem ad Chriſtianã fidẽ ſponte capeſſendã cõuerterint; prodierintq. alij qui ob ſuſcepta grandia pro religione certamina ſint victores conſecuti coronam martyrij. prætereimus modo illos, qui ſacrarum rerum ſcientia nobiles inter ſcriptores Eccleſiaſticos floruere; nec numerari vix poſſint, ſacratum examina virginum: ſicut nec facile ſit recenſere, quot ex hoc vno vere dicendo ſui humilitate fonticulo immenſa flumina ſint deriuata; quot, inquam, ex Benedicto diuerſorum ordinum ſint progreſſa agmina monachorũ, qui licet diuerſo nomine in Eccleſia Dei

circumamicta

A circumamicta varietate cenſeantur,inſtituti tamen eſſe S.Benedicti,& ab ipſo progredi gloriãtur.
Hæc tanta tibi hic vno intuitu, tamquam immenſum cælum in paruo globo deſcriptum, inſpiciē
da obiter modo proponimus;quo ſentias facturos nos operæpretium,ſi tanti viri primordia atq.
progreſſus,temporum ratione diſtinctos,quantum licuerit,Annalibus intexamus,atque cum op-
portuna ſe occaſio dederit,eiuſdem contigerit meminiſſe.

Vt autem ad Caſſini montem Christi athleta diuinitus vocaretur ; certamen, quod aduerſus — XII.
dæmones mox ibi eſſet initurus,cauſa fuiſſe videtur. Neſcio enim qua incuria dormitantium Epi — *S. Benedictus*
ſcoporũ,quæ longe lateq.in Chriſtiano orbe extincta erat idololatria,in monte illo altioribus fixa — *aufert reliqui*
radicibus adhuc vigebat:ibi namque fortis armatus,tamquam impietatis arce munitus, cultum — *as idololatriæ.*
a ſibi ſubditis infeliciter exigebat;ſed cum fortior ipſo venit,penitus cedere cogitur.Atquo modo
id acciderit,a S.Gregorio [a] paucis accipe:Ibi,inquit,vetuſtiſſimum fanum fuit,in quo ex antiquo — a Gregor dialo. lib 2,c.8.
more Gentilium a ſtulto ruſticorum populo Apollo colebatur: circumquaque enim in cultu dæ
moniorum luci ſuccreuerant,in quibus adhuc eodem tempore infidelium inſana multitudo ſacri
ficijs ſacrilegis inſudabat.Illuc itaque vir Dei perueniens,contriuit idolum,ſubuertit aram,ſuccē
B dit lucos,atque in ipſo templo Apollinis oraculum * beati Martini,vbi vero ara eiuſdem Apolli- — * oratorium
nis fuit, oraculum * ſancti Ioannis conſtruxit: & commorantem circumquaque multitudinem — * oratorium
prædicatione continua ad fidem vocabat.

Sed hæc antiquus hoſtis tacite non ferens,non occulte,vel per ſomnium,ſed aperta viſione ſe- — XIII.
ſe eiuſdem Patris oculis ingerebat,& magnis clamoribus vim ſe perpeti conquerebatur,ita vt vo — *Conqueritur*
ces illius etiam fratres audirent,quamuis imaginem minime cernerent. Vt enim diſcipulis ſuis ve — *diabol' de SS.*
nerabilis Pater dicebat,corporalibus eius oculis idem antiquus hoſtis teterrimus & ſuccenſus ap — *monachis.*
parebat,qui in eum ore oculiſq.flammantibus ſæuire videbatur. Iam vero quæ diceret,audiebant
omnes. Prius enim hunc vocabat ex nomine:cui cum vir Dei minime reſponderet,ad eius mox cō
tumelias erumpebat. Nam cum clamaret,dicens: Benedicte, Benedicte:& eum ſibi nullo modo re
ſpondere conſpiceret,protinus reſpondebat:Maledicte,non Benedicte,quid mecum habes ? quid
me perſequeris,&c.] Intelligis ex his puto,lector,cuiuſnam lingua loquantur,quove ſpiritu agiten
tur infeliciſſimi Nouatores,qui in eumdem ſanctiſſimum virum,alioſque a Deo benedictos mona
chus maledicta & contumelias iaculari non ceſſant. At de S. Benedicto omnibus benedictionibus
C proſequendo,modo hactenus. Quomodo autem diabolus licet victus ſemper,certamina tamen no
ua inſtaurare aduerſus magnum Chriſti militem numquam deſtitit,ipſe Gregorius Papa eiuſdem
ſæculi ſcriptor veritatis amantiſſimus omni fide poſteris tradidit intuenda .Hic vero quod exi-
gere videbatur inſtituti ratio,perpacua modo hæc libaſſe ſufficiat. Occurret enim nobis ſæpe in
via poſteris temporibus Benedictus,cum nonnullas res ab eo geſtas temporis ratio,vt in mediũ
adducamus,a nobis opportune requiret. Sed antequam recedamus ab Occidente,Francorum Ec
cleſiam inuiſamus,probe factis Regum,& Epiſcoporum ſanctitate florentem,

Hoc namque anno Theodoricus Rex Francorum,tertius Clodouei filius egregium edidit ſpe — XIV.
cimen pietatis,dum ſanctum Nicetium monachum,quem ſæpe paſſus fuerat acerrimum reprehē — *S. Nicetius pro-*
ſorem,vt aliquam paternæ charitati rependeret gratiam,curauit in Archiepiſcopum Treuerēſem — *mouetur in E*
eligi;probe ſciens,eum vere dignum Epiſcopatu,qui non vereatur pro cuſtodia diuinæ legis vultũ — *piſcopum Tre-*
potentis ſecundum illud Dauidicum [b]: Loquebar de teſtimonijs tuis in conſpectu Regum,& nō — *uer.*
confundebar.] Hoc,inquam,ipſo anno ordinatum eum Treuerenſem Antiſtitem, tabulæ [c] eius — b Pſal.118.
Eccleſiæ docent: res autem ab ipſo geſtas ex eius diſcipulo beato Aridio Abbate aceptas recitat — c Habet eas De
D Gregorius [d] Turonenſis,a quo & hoc obſeruatione dignum de eiuſdem quoque ortu percepit : — moch lib. de ſa- crific.Miſſæ.
Cum Nicetius partu fuiſſet effuſus,omne caput eius(vt eſt conſuetudo naſcentium infantium)a — d Greg.Turo.in
capillis nudum cernebatur,in circuitu vero modicorum pilorum ordo apparuit,vt putares ab eiſ- — Vit.S.Nicetij.
dem coronam clerici eſſe figuratam.] Habes ex his non ſolum quod mireris de prodigio,ſed & qđ
diſcas de veteri clericalis forma tonſuræ. At de eius ordinatione Theodorici Regis ſtudium ab eo
dem auctore ſic accipe:

Venerabatur(inquit)eum & Rex Theodoricus magno honore,eo quod ſæpius vitia eius nu- — XV.
daret & crimina,vt caſtigatus emendatior redderetur. Et ob hanc gratiam,decedente Treuericæ
vrbis ſacerdote,eum ad Epiſcopatum iuſſit accerſiri [e]: iamq.dato conſenſu populi ac decreto Re — * acciri
gis ad ordinandum,& a viris ſummo cum regio honore præditis adducebatur, Verumtamen cum — *S. Nicetius de*
propinqui ad vrbem,cadente Sole,fixis tentorijs, mãſionem pararent:illi cōfeſtim laxatos equos — *fenſor Iuſtitiæ.*
per ſegetes pauperum dimiſerunt. Quod cernens beatus Nicetius,miſericordia motus ,ait; Expel
lite quantocyus equos veſtros a ſegete pauperum:alioquin remoueam a communione mea. At illi
indignantes dixerunt;Quænam eſt hæc cauſa,quam loqueris? Adhuc enim Epiſcopalem apicem
E non es adeptus,& iam excommunicationem minaris? Et ille; Vere,inquit,dico vobis,quia deſti-
nauit Rex,vt me auulſum a monaſterio huic oneri conſecrari iuberet:fiet quidem voluntas Dei :
nam Regis voluntas in omnibus malis,me obſiſtente,non adimplebitur. Tunc curſu rapido abiēs
eiecit equos a ſegete,& ſic cum admiratione hominum illorum ad vrbem deductus eſt. Non enim
honorabat perſonam potentis,ſed Deum tantum in corde & opere metuebat.] At etſi leuia hæc
videri poterant,maximi tamen ponderis a prudentibus exiſtimata fuerunt. Quomodo enim paſ
ſurus eſſet a potētibus opprimi perſonas pauperum,qui nec ſegetem a iumētis depaſci permiſit?
Hæc in via. Quid autem obſeruatione digniſſimum in ipſius ordinatione contigerit,accipe:

Impoſitus itaque in cathedra,cum lectionum ſeriem auſcultaret, ſenſit neſcio quid graue ſu- — XVI.
per ceruicem ſuam. Cumq.bis aut ter manum clam ad tentandum iniecisset,nullius rei cauſam in- — *Onus Epiſcopa*
uenire potuit,quæ hoc pondus inferret. Diuertenſq.caput ad dexteram & læuam,odoratus eſt odo — *le ſenſit Nice-*
rem ſuauitatis:intellexit quoque hoc onus eſſe ſacerdotij ipſius dignitatem.] ita plane ſecundum — *tius.*
illud Dauidicum [e]: Impoſuiſti homines ſuper capita noſtra.] hæc de ſancti Nicetij ordinatione, — e Pſal.6.
quæ

Digitized by Google

quæ contigit hoc anno, Gregorius: reliqua de ipſo temporis opportunitas ſuggeret. Videbis plane A
(quod mireris) inuictos Franchorum Reges a Dei ſacerdotibus tantummodo laudabiliter pati
vinci: cum vero quis ipſis obſtinate nimis obſtiterit, diuinam mox expertum eſſe vindi-
ctam intelliges.

XVII.

a Venant. Fort. carm. lib. 3.

At non prætereat carmen Venantij Fortunati, quo eumdem virum ſanctiſſimum Nicetium iã
Epiſcopum ordinatum proſecutus eſt: ſic enim ſe habet [a]:

Splendor, apex fidei, veneranda mente Niceti,
Totius Orbis amor, Pontificumq. caput:
Summus Apoſtolico præcellens paſtor ouili,
Auxiſti meritis, quicquid honoris habes] Apicem uocat fidei ob egregiam eius ſan

ctitatem magna fide pollentem, qua ceteris præſtare videri poterat dicique Pontificum caput,
quod nobiliſſimæ perfectus eſſet Eccleſiæ Treuerenſi, cui complures ſubiacerent Epiſcopi. Sed
pergit:

Diuino inſiſtens operi, terrena relinquis.
Cum moritur mundus, non moriture manes. B
Vita breuis cunctis, ſed non breuis illa beatis:
Cum bona non pereant, iure perennis erit.
Dum tibi reſtrictus maneas, & largus egenis,
Quod facis in minimis, te dare crede Deo.
Captiuus quicumque redit, ſua limina cernens,
Ille lares patrios: tu capis inde polos.
Hic habet exul opem, ieiunus inuenit eſcas:
Qui venit eſuriens, hinc ſatiatus abit.
Triſtibus, imponis curas, purgando querelis,
Et ſanas cunctos vna medela viros.
Pauperis hinc lacrymas deſiccans, gaudia praſtas.
Qui prius ingemuit, vota ſalutis habet.
Te paſcente greges, numquam lupus arripit agnos:
Sunt bene ſecuri, quos tua caula regit. C
Templa vetuſta Dei renouaſti in culmine priſco,
Et floret ſenior, te reparante, domus.
Hinc populis longos tribuas pia vota per annos,
Et maneas paſtor, ne lacerentur oues.] hæc de Nicetio Epiſcopo Fortunatus.

Iam vero res Orientales inuiſamus, quas præſens annus memoria dignas exhibet.

XVIII.

b Nouel. 142.

c Euagr. lib. 4. c. 21.

De Abſagis ad fidem conuerſis.

d Nicep. lib. 17. c. 13.

e Proc. de bello Perſico lib. 2.

Hoc igitur anno, ſub eodem Conſulatu Baſilij, edita extat Nouella [b] conſtitutio a Iuſtiniano
Imperatore aduerſus eos, qui homines caſtrantes eunuchos reddunt. Sed vnde eiuſmodi condẽdæ
legis cauſa prouenerit, hic primum recenſendum eſſe putamus. Euagrius [c] namque ex Procopio
iſta ſummatim collegit: Memorat præterea idem ſcriptor, Abſagos ad mitius humaniuſq. vitæ ge-
nus traductos, iiſdem temporibus fidem Chriſtianam recepiſſe, Iuſtinianumq. Imperatorem quẽ-
dam ex eunuchis aulicis Abſagum genere, nomine autem Euphratam ad eos miſiſſe, qui vetaret,
ne cuiquam in ea gente, quaſi vi illata naturæ, teſticoli execarẽtur. Nã qui cubiculis Imperatorũ
inſeruiebant, quos vulgo vocant eunuchos, perſæpe ex ea gente ſumi conſueuerunt.] hæc de Abſa-
gis & eunuchis Euagrius ex Procopio, eademq. Nicephorus [d]: Addunt præterea, Iuſtinianum D
apud Abſagos templum Deiparæ erexiſſe, ſacerdoteſq. illic conſtituiſſe, a quibus populi illi Chri-
ſtianam religionem addiſcerent. De his agens Procopius [e], eoſdem populos habitare apud mõ
tem Caucaſum tradit.

XIX.

Ne eunuchi fierẽt, Iuſtinianus vetat.

f Iuſtinian. Nouel. 142.

Ad hos itaque eumdem Iuſtinianum Imperatorem alluſiſſe apparet, dum ad finem dictæ con-
ſtitutionis ait: Si enim barbari ſimulatque noſtra de hoc audierunt mandata, hæc cuſtodierunt:
quomodo tandem permittemus, vt poſt tot retro Principum ſanctiones tale quid denuo relinqua
tur in noſtra Republica?] ex quibus etiam quod ad rationẽ temporis pertinet, intelligere valeas,
Abſagos iam ad fidem cõuerſos legibus Romanorum paruiſſe; factumq. eſſe, vt cum ipſi licet
barbari inolitam apud eos conſuetudinem de caſtrandis pueris, parentes Iuſtiniani mandato, pe-
nitus reliquiſſent; idem Imperator vehementiori inſurgeret animo in eos, qui diu legibus præde-
ceſſorum Imperatorum, ne id facerent, ſæpe coerciti, nihilominus eiuſmodi facinus perpetrare mi
nime deſinerent. Quanto autem id vitæ periculo fieri ſoleret, audi ab ipſo, dum ait [f]; Sæpenume-
ro ex multis vix pauci euadunt incolumes: vſque adeo, vt quidam ex his qui ſeruati fuerunt, ſub
noſtro aſpectu depoſuerint, e nonaginta ægre tres ſeruatos eſſe, &c.] Iuſte igitur Iuſtinianus in eoſ E
dem eam legem tanti ſceleris vindicem promulgauit, datam hoc anno, XV. Kalen. Decembris, ſub
dicto Conſulatu Baſilij, Indictione decima inchoante.

XX.

Tzani facti Chriſtiani.

g l. vlt. C. de offi. magiſtr. milit.

h Proco. de ædif. Iuſtin. Imp. orat. 3.

Iiſdem ferme temporibus & Tzani populi ad fidem conuerſi ſunt: mentio eſt de ipſis, apud Iu
ſtinianum [g] Imp. in reſcripto ad Zetam Magiſtrum militum, cum agit ibi de populis interioris
Armeniæ: ſed deprauate ibidem Anzitena prouincia pro Tzanitena ponitur. Cum enim tempore
illius latæ Tzani populi eſſent ſubiecti Romano Imperio, quam (vt ex ipſius exordio patet) ſatis
apparet eius Imperij primordijs ſcriptam eſſe; plane intelligi poteſt, eoſdem populos ipſis initijs
eiuſdem Imper. eſſe conuerſos ad fidem: in ea enim ſanctione iſta habet: Cum propitia Diuinitate
Romanum nobis ſit delatum Imperium: ſolicita cura, cauta diligẽtia pertractantes, perſpeximus
oportere partibus Armeniæ, &c.] Sed quid de eorumdem populorum moribus, eorumq. ad fidem
conuerſione ſcribat Procopius [h], audi:

XXI.

Vt hic autem Tzanorum gentes iam deſcribam, mihi non videtur eſſe alienum a ratione: ſunt

enim

A enim Armenijs finitimi. Tzani ſuis legibus ſine Rege aliquo degunt, belluinā vitam agentes: deos
quidem lucos, volucres & alia animalia arbitrantur & colunt. In altiſſimis montibus, & opacis to-
tam ætatem conſumunt, terram nequaquam colentes, ſed identidem furtis & latrocinijs viuētes,
negligentes terram exercere. Vbi montibus præruptis non cinguntur, locus eſt collibus & tumu-
lis abundans: vbi tumuli, ibi quæ terræ inminent, talia non ſunt, vt fruges afferant, ſi colantur: val
de enim aſpera ſunt, & ſupra modum dura, nullarum penitus frugum feracia. quamobrem fieri
non poteſt, vt hic vel terram ares, vel campum ſegetum demetas, vel pratum inuenias. Floret autē
arboribus Tzanica, ſed infrugiferis & omnino ſterilibus: quoniam vt plurimum nulla eſt hic rem
porum reciprocatio & viciſſitudo, vt nunc ſcilicet frigidis & humidis oris occupetur terra, nunc
vero iuuetur calore Solis: ſed perpetua hieme oppreſſa eſt, & aſſiduis niuibus irrigatur. propter hęc
ex antiquo ſuis legibus viuunt Tzani. Iuſtiniano autem imperante, a Romanis pugna victi, & iam
amplius certamini non fidentes, ſtatim ſeſe omnes dediderunt, magis deligentes quietam ſeruitu
tem, quam libertatem periculoſam. Et mutata religionis opinione omnes Chriſtiani facti ſunt, &
vitam humaniorem amplexati dimiſſis latrocinijs, Romanos in ſuos hoſtes progredientes ſemper
B comitati ſunt.

XXII.

Iuſtinianus ipſis eccleſiam conſtruxit in loco qui Chanalinicon dicitur, effecitq. vt ſacra obi-
rent, accederent ad myſteria, ſacrificijs Deum placarent, & alijs quoque rebus ſacrarentur, intelli
gentes tandem ſe homines eſſe. Structis etiam arcibus paſſim per regionem, Romanorum militum
præſidia hic collocauit, atque Tzanos commercium cum ceteris hominibus habere inſtituit,] hęc
Procopius de Tzanorum conuerſione & facta a Romanis eorumdem perfecta ſubiugatione, ante
quam quartus Iuſtiniani Imperij annus abſolueretur, vt ex eodem Procopio colligitur [a], dum
agit de bello Perſico, recenſetq. ea quæ anno quarto Imperij Iuſtiniani terminata ſunt: licet vitio
ſcriptoris, loco Tzani, Zani populi ibi ſint nominati, vbi & de ipſorum Chriſtianitate pariter mē
tio habetur, & de bello quo ijdem victi ſunt. Felix Imperium, cuius primordia tam vbere prouen
tu ex multarum gentium conuerſione locupletata fuere: feliciſſimum vero dicendum, ſi in omnib.
media atque poſtrema eiuſdem Principis principia exæquaſſent. Sed quod in ſomnis oſtenſum
eſt Pharaoni [b], poſt feracem prouentum exortas eſſe ſpicas tenues percuſſas vredine, quæ ingē
tem penuriam præſignarent, qua præcedentium annorum fertilitas penitus inſumpta deficeret:
C ita fere huic accidit Imperatori, dum plus æquo diuina pertentat, & in Romanos Pontifices extitit
parum æquus. Sed reliqua proſequamur.

a Procop de bello Perſic. lib. 1.

b Genes. 41.

XXIII.

Hoc eodem anno idem Iuſtinianus Imperator, quem dederat colligendum, emendandumq.
Codicem ſuo nomine Iuſtinianeū appellatū, abſolutū confirmauit, vulgauitque. Datū id negotij
fuerat anno ſuperiori delectis ad hoc viris clariſſimis, vt eiuſdē Imperatoris conſtitutio edita Idi-
bus Februarij ad Senatum Conſtantinopolitanum anno ſuperiori ſub Conſulatu eiuſdem Impe-
ratoris ſecundo declarat [c]. Abſoluto vero opere hoc anno, ſeptimo Idus Februarias ad Mennā Præ
fectum Prætorio de confirmando eodem Codice conſtitutionem [d] edidit ſub Conſulatu Baſilij.
Ad hoc enim curandum opus Decemuiratus conſtitutus eſt ab eodem Imperatore, delectiq. Ioan
nes Patricius vir Conſularis & Exquæſtor, Leontius Magiſter militum ex Præfecto Prætorio, Pho
cas Magiſter militum & Patricius, Baſilides Patricius ex Præfecto Prætorio Orientis, Thomas
Exquæſtor ſacri Palatij, Tribonianus Magiſter Officiorum, Conſtantinus Comes ſacrarum largi
tionum, Theophilus Comes ſacri Conſiſtorij, Dioſcorus & Præſentinus togati Iudices ſacri Præto
riani. His datum eſt onus Codicis Iuſtinianei elaborandi, eo oſtenſo illis totius tractationis argu-
D mento, nimirum vt ex tribus Codicibus, Gregoriano, Hermogeniano, & Theodoſiano, tertium
elucubrarent, quem & Iuſtinianeum (vt diximus) Codicem appellarent ob additamentum noua-
rum ipſius Imperatoris conſtitutionum.

c Conſtit. de no. Cod. fac.

d Conſtit de Iuſtin. Cod. confir.

Decemuiratus pro compilando Codice.

XXIV.

Qui vero præ ceteris in opus inſudaſſe viſus eſt, fuit Tribonianus iureconſultiſſimus, de cuius
ſtatu moribuſq. Procopij diuerſa aſſertio eſt: qui primum cum ipſum laudat, agens de bello Perſi-
co, iſta habet [e]: Tribonianus Pamphilius genere, vir moribus & diſciplina omniū artium nulli
ſecundus, iuſtum ſectabatur lucrum; ſingulis diebus leges aliquas aut antiquabat, aut condebat.]
hæc Procopius. At eodem libro, immemor fortaſſe Tribonianum a ſe laudatum, iſta ſubijcit, ſugil
lans ipſum auaritia: Cum natura mitis & humanus eſſet; quibus moribus ſimul & doctrina ſingu-
lari vnicum auaritiæ morbum obſcurabat.] Sed vitium eo turpius videri ſolet, cum pulchritudine
proximarum virtutum magis perſpicuum redditur. At quæ in homine vera virtus, cui auaritia do-
minatur? Verum audi de Triboniano Suidā: Tribonianus Macedoniani filius a Dicegoris hypar-
chis Gentilis fuit & impius. omnibus modis a Chriſtiana religione alienus, adulator & impoſtor,
qui perſuadere conabatur Iuſtiniano, eum non moriturum, ſed cum carne in cælum aſſumptum
E iri. Fuit autem Quęſtor Iuſtiniani. Hic & ingenij facultate vtebatur, & ad ſummam peruenerat eru
ditionem, nemini ſuæ ætatis inferior: pecuniæ ad miraculum auidus, ius pretio vendere ſolitus &
legum dies alios plerumque tollebat, alios ſcribebat, pro cuiuſque neceſſitate accepto pretio. Eo
in honore, cum multos annos vixiſſet, morbo deceſſit, nihil iniucundi a quoquam perpeſſus: nam
& facundus erat, & cetera ſuauis, & auaritiæ morbum amplitudine doctrinæ ſolertiſſime occulta
bat.] hucuſque Suidas.

Tribonianus qualis fuerit.

e Procop. de bello Perſic. lib. 1.

XXV.

Sed plane monſtruoſum id de perſuaſione immortalitatis, qua ſeducebat Imperatorem, puta-
re quis poſſet & fabuloſum, niſi id alterius grauiſſimi auctoris fulciretur auctoritate. Nam Heſy
chius Milleſius de Philoſophis ſcribēs, hæc de ipſo: Tribonianus Iuſtiniano Imperatori adulās, ei
perſuaſit, non moriturum ipſum, ſed vna cum corpore receptum, in cælum migraturum. Erat autē
Paganus & impius.] hęc ipſe. Fortaſſe inde eiuſmodi fama percrebuit, quod Tribonianus leges ſcri
bens nomine ipſius Iuſtiniani, ea apponere verba conſueuit [f]: Noſtra ſanxit æternitas.] id quidē
dicerem ad Iuſtiniani excuſationem, niſi eadem verba ab aliis pleriſque prædeceſſoribus Impera-

Perſuaſa immortalitas Iuſtiniano.

f l. vlt. Cod. de Epiſc. & cler. & alijs.

toribus

toribus vſurpata inuenirentur, quæ diximus deriſiſſe atque reprehendiſſe Amminanum in Con- A
ſtantio Imperatore.

XXVI. Sed illud attende, quod cum vſum eſſe ſcias Iuſtinianum Triboniano Ethnico homine in le-
gibus conſcribendis: nihil eſt quod mireris ſi impios Imperatores, Zenonem videlicet & Anaſta-
ſium, iam ſententia Romani Pontificis, comprobante id ipſum (vt vidimus) Conſtantinopolitano
Concilio, necnon Iuſtino Auguſto, e catalogo Imperatorum abraſos, penituſq. damnatos, nihilo-
Tribonianus Ethnicis fauit minus inſigni titulo pietatis in legibus ab eodem Triboniano conſcriptis eoſdem reperias nomi
natos. Habes præterea, ex quibus eumdem Tribonianum auctorem intelligas, cuius ſtudio factũ
eſt, vt cum Chriſtianorum Principum ſanctionibus Chriſtiana religio abundaret, ſuis nihilomi-
nus fauens Ethnicis Imperatoribus ipſe Ethnicus legum conditor atque collector, in eodem Co-
dice Iuſtinianeo exſcripſerit leges ipſorum Auguſtorum, vt Diocletiani & aliorum, qui Chriſtianã
religionem perſecuti ſunt.

XXVII. Sed quod in his verſatur oratio, non prætermittamus dicere de Ioanne Patricio, qui primus
omnium recenſetur decemuirum, quibus delegatum eſt opus: qualis namque iſte fuerit, ex Pro-
a Procop. de bello Perſic. lib. 1. copio accipe, qui ait [a]: Prætorij Præfectus tunc Ioannes Cappadox erat, Tribonianus vero Pã- B
Ioanes Cappadox Patrici°. philius.] & paulo poſt: Horum alter Ioannes artium liberalium ac diſciplinæ omnis expers fuit: ni
hil enim e ſcholis, niſi tantum litteras ab initio malas & has male ſcribere didicit: naturæ tamẽ ro
bore omniũ quos ſcimus vehementiſſimus, ac noſſe opportuna idoneus, tũ rebus dubijs viam ape
rire, cum his vitia miſcuit ingentia. Nam in primis improbus, ac natura maleficus, neque Dei ra
tio, neque hominum reuerentiæ reſpectus vllus: perdere inſuper hominum uitas, vrbeſq. delere ei
curæ fuit, ex quo breui tempore multas opes conſecutus eſt, quas vndique rapere & perdere natus
erat. Voluptatibus inſuper deditus, ebrietati quoque ac ſatietati vomitibus occurrebat. Et Ioan-
b Procop. ibidẽ. nes quidem talis erat.] hæc ipſe; qui & inferius de eodem [b]: Ioannes vero omnibus grauis & dif-
ficilis, auaritia, credulitate, perfidiaq. infamis, eoq. inſaniæ proceſſerat, vt Theodoram Auguſtam
feminam ſapientiſſimam apud virum calumniaretur, &c.] hæc de ipſo modo ſatis, reliqua autem
ſuo loco inferius.

XXVIII. Poſſent quæ ſcribuntur a Procopio de Ioanne, in ſuſpicionem adduci, num affectu priuato in
Infamati Præfecti Cappadoces. illum commotus eadem in ipſum probra cõgeſſerit: ſed cum Cappadocem audio, memoriaq. re
peto quæ de Præfectis Cappadocibus ante ſcripſerit Iſidorus Peluſiota, vt de illis minime dubitẽ C
facit. Nam audi quid ſanctus vir ad Florentium [c]: Hoc habete, Cappadox eſt: vt Cappadox Im-
c Iſidor. lib. 1. epiſt 486. perium geſſit.] Rurſum attende quid idem ſcribat ad Iſidorum [d]: Carthaginenſes homines mi-
d eodem lib. 1. epiſt. 485. nus malos lex magiſtratum gerrere prohibet: Cappadoces autem, quorum ingens eſt improbitas,
nulla lex ab Imperio & Præfectura remouet. Quoniam igitur de omnibus bene mereri cupis, & pa
rem cupiditati potentiam habes: aut legem immuta, Cappadocem potius quam Carthaginenſes
a gerendo Imperio arcẽs; aut cum his illos quoque copula, &c.] Et ad Ruffinum Præfectum Præto
e Eodem lib. 5. epiſt. 489. rio de Ægyptijs & Cappadocibus iſta eodem argumento ingerit [e]: Aegyptios quidem ob credu
litatem ac morum immanitatem lex ab Imperio & Præfectura arcet. Cappadoces autem, qui eos
improbitate ſuperant, non item. Quoniam igitur nos Cappadocem Præfectum nacti, nationis ad
ſtruendas calumnias propenſæ periculum frequens facimus. Vos autem, qui Imperatoris volun-
tatem, quibus in rebus vultis, habetis: hos quoque illis copulate, vt ne cuiquam alij regioni Cap-
padox præſit, quam ſuæ. Conſentaneum profecto eſt, eos patria acerbitate mutuo ab ſeſe irrigari
f Eodem lib. 1. epiſt. 483 484. 487. 490. ac perfundi.] hæc Iſidorus, qui alias plures eodem argumento reperitur ſcripſiſſe epiſtolas [f]. At
hæc ſatis occaſione Ioannis Cappadocis, principis Decemuiratus ad Codicem Iuſtinianeum colli D
gendum electi. En quales homines ſanciuere Romano Imperio leges.

XXIX. Quoniam vero ex conſtitutione eiuſdem Imperatoris de nouo Codice confirmando data hoc
anno ad Mennam Præfectum Prætorio, ſatis intelligis eum hoc anno magiſtratu functum eſſe: re
liquæ quoque eiuſdem Imperatoris ſanctiones ad eumdem inſcriptæ, quæ plures ſunt diuerſiq. ge
neris, quo tempore fuerint promulgatæ, poſſumus pariter intelligere. Sed hic finis eſto rerum ge-
ſtarum præſentis anni.

IESV CHRISTI ANNVS 530. FELICIS PAP. ANNVS 5. IVSTINIANI IMP. 4. ATHALARICI REG. 5.

I. TRigeſimus Chriſti poſt quingenteſimum adeſt annus, Lampadij atque Oreſtis Cõſulatu no
tatus: quo ad quartum Idus Octobris Felix Romanus Pontifex ex hac vita deceſſit, vbi ſediſ- E
Felicis Papæ obitus. ſet annos quatuor, menſes duos, dies vero decem & octo. Extat eius epiſtola data hoc anno ſub di
ctis Conſulibus Kal. Martij ad omnes Epiſcopos de eccleſiarum conſecratione: rurſum alia eiuſdẽ
argumenti ſub iiſdem Conſulibus data, ſed perperam duodecimo Kal. Nouembris, quo tempore
non amplius Felix, ſed Bonifacius Secundus Romanæ Eccleſiæ Pontifex præſidebat: facile enim
accidiſſe potuit, vt loco Bonifacij, Felicis fuerit nomen appoſitum. Dolemus res eiuſdem Papæ
Felicis ob iniuriam temporum admodum ieiunas eſſe relictas. Apud Anaſtaſium enim nonniſi
iſta de ipſo leguntur.

II. Hic fecit baſilicam ſanctorum Coſmæ & Damiani in vrbe Roma ad locum qui appellatur
Via Sacra, iuxta templum vrbis Romæ, *eſt autem ſita apud templum Pacis.* Huius temporibus con-
ſumpta eſt incendio baſilica ſancti martyris Saturnini via Salaria, quam a fundamentis reſtituit.
Hic fecit ordinationes duas per menſem Februarium & Martium, creauit presbyteros quinqua-
** quindecim;* gintaquinque *, diaconos quatuor, Epiſcopos per diuerſa loca vigintinouem. Qui ſepultus eſt in
baſilica

A baſilica ſancti Petri Apoſtoli quarto Idus Octobris:& ceſſauit Epiſcopatus dies tres.] licet alicu-
bi legatur,vacaſſe menſem vnum & dies quindecim,habita conſideratione ad tempus ſchiſmatis,
quandotandem ab omnibus cognitus eſt legitimus Pontifex.

Sic igitur cum ab obitu Felicis Papæ tres dies interceſſiſſent, decimoſeptimo Kal.Nouẽbris III.
creatur Bonifacius patria Romanus , patre Sigiſuultho [*]: ex quo nomine conijcere poſſumus *Sigisbuldo
eum,etſi natus ſit Romæ,genere tamen fuiſſe Gothum:non enim Romanum, ſed Gothum refert *Bonifacius II.*
nomen Sigiſuultbus:ex illo fortaſſe deſcendens Sigiſuultho Gotho,quem eo claritudinis perueniſ- *Romanus Põ-*
ſe,vt Conſulatum ordinarium promeruerit,ſuo loco ſuperiori tomo dictum eſt.Creato autem ip- *tifex.*
ſo Pontifice in baſilica Iulij,aduerſus eum in ſchiſmate in baſilica Conſtantiniana erectus eſt Dio
ſcorus diaconus;quem illum putamus,qui ſub Hormiſda Romano Pontifice functus eſt legatione
ad Iuſtinum Imperatorem vna cum collegis Germano & Ioanne Epiſcopis,Blando presbytero,
atque Felice diacono.Cuiuſnam autem rei cauſa conflatum ſit ſchiſma,etſi nihil inueniatur expreſ- *Dioſcor* ſchiſ-*
ſum;tamen(quantum conijcere licet)illam mihi facile perſuadeo,quod conanti Athalarico Regi *maticus con-*
aliquem conſecrandum deligere ſacerdotem,parte cleri illi conſentiente, reliqui aduerſati alium *tra Bonifaciũ.*
B ex aduerſo creauerint Romanum Pontificem.Id enim opinari,quæ contigerunt in electione præ a Apud Caſſio.
deceſſoris,admodum perſuadent,& quæ ex epiſtola Athalarici ad Senatũ [a] ſunt ſuperius recitata. lib.8.epiſt.15.

Sed quæ poſt hæc de huiuſmodi ſchiſmate legantur apud Anaſtaſium,audiamus:Fuit(inquit) IV.
diſſenſio in clero & Senatu,quo tempore defunctus eſt Dioſcorus pridie Idus Nouembris [*].Iſtis * Octobris
diebus Bonifacius zelo & odio ductus cum grandi amaritudine ſub vinculo anathematis & chiro
graphi reconciliauit clerum:quod chirographum archiuo Eccleſiæ clauſit,quaſi damnans Dioſco
rum,& congregauit clerum:cui tamen in Epiſcopatu nullus ſubſcripſit , dum plurima multitudo
fuiſſet cum Dioſcoro.]Quæ autem ibi ſubijciuntur de Synodo per Bonifacium congregata,ſequen
ti potius anno contigiſſe videntur:agemus de ea ſuo loco.Dei namque beneficio factum eſt, vt ci-
to morte præuento ſchiſmatico,extingueretur & ſchiſma.

Porro qui contra Bonifacium Papam creatus eſt Dioſcorus,magnopere ſimoniæ crimine in- V.
famatus habetur. Scribens enim poſtea Athalaricus [b] Rex ad Ioannem Bonifacij ſucceſſorem *Simoniæ labe*
Romanum Pontificem,hæc inter alia:A tempore ſanctiſſimi Papæ Bonifacij,cum de talibus pro- *conſperſus*
hibendis ſuffragijs P.C.Senatuſconſultum nobilitatis ſuæ memores condiderunt: Quicumque in *Dioſcorus.*
C Epiſcopatu obtinendo ſiue per ſe,ſiue per aliam quamcumque perſonam aliquid promiſiſſe decla b Apud Caſſio. lib.9.epiſt.5.
ratur,vt execrabilis contractus cunctis viribus euacuaretur [*], &c.]Sed & hæc clarius de Dioſco- * efficeretur
ro,quæ Iuſtinianus Imperator tradit,confirmant,nempe ob cauſam pecuniariam fuiſſe poſt mor c Extat tom.1.
tem ipſum anathematizatum:id quidem,vt de his nulla poſſit dubitatio ſupereſſe, teſtatur expreſ Concil.vet.edit.
ſe idem Iuſtinianus in edicto [c] ad Ioannem Romanum Pontificem. Sed de his agemus anno ſe- in Ioan.Pap.
quenti,vbi de Synodo in ea cauſa coacta ſermo erit.

Legitur in collectione Conciliorum nomine Iuſtini Imp.ad Bonifacium Papam fidei profeſ- VI.
ſio,quæ incipit:Prima ſalus eſt,&c.]quam quidem nec eſſe poſſe Iuſtini,qui ante annos quatuor iã
obierat,prudens collector epiſtolarum Romanorum Pontificum conſiderans,exploſit,vtpote quæ
nec ſit Iuſtiniani,cum multa habeat epiſtolæ Ioannis Conſtantinopolitani Epiſcopi miſſæ ad Hor
miſdam Papam,quam & ipſe Pontifex [d] ad Hiſpaniarum Epiſcopos dedit:habeatq. & alia ad- d Hormiſd. epiſ. 45.
mixta ex alijs eius epiſtolis:vt plane eſſe appareat centonem male conſutum.Sed & inde vitioſa detegi-
tur,quod data habetur ſub Conſulatu Iuſtiniani tertio,cum iam non amplius Bonifacius,ſed Ioã-
nes Romanæ Eccleſiæ Epiſcopus præſideret:ſed cum additur collega Oreſtes,magis arguitur im-
D poſtura.Eodem plane vitio laborat,ſed abſurdiora continet illa quæ nomine eiuſdem Bonifacij le
gitur data epiſtola ad Eulalium Epiſcopum Alexandrinum,prout oſtendimus in Notis ad Roma- *Nomine Boni*
num Martyrologium & ſuperius tomo quinto,cum eam manifeſtiſſimæ impoſturæ conuictam pe *fa.ſcripta edi-*
nitus confutauimus.Eant procul a Fidelium cœtu, qui in Eccleſiam non habentem maculam ne- *ta.*
que rugam eiuſmodi conantur inferre quiſquilias:longeq.longius exulent a Catholico orbe, qui
quæ corruere videntur,mendacijs ſuffulcire nituntur;nam ſuper ſolidum fundamentum firmam
que petram ſtructa eſt ſemper manens,numquam caſura ſincera fides.

Hoc eodem anno Hildericus Rex Vuandalorum in Africa a Gilimere fratre conſobrino conie VII.
ctus in vincula,regno ſpoliatur,cum iam annos ſeptem in eo expleſſet.Res autem quomodo ſe ha- *Hildericus*
buerit,a Procopio ſic accipe [e]: Erat(inquit)in Genſerici genere quidam Gilimer Genzonis Gẽ *Rex Vuanda-*
ſerici nati filius ætate prouectus poſt Hildericum,cuius rei gratia ſucceſſurum poſt eum ſperaba- *lorũ captiuus*
tur;hic & rei militaris peritiſſimus,& ingenio grauis,tum pecunia,viq.ac rebus alijs aliena inua- *detentus.*
dere promptiſſimus.Qui quamquam ſe iure ſucceſſurum quandoque videret, dilationem tamen e Procop.de bel
ac moram minime tolerauit:quin viuente adhuc Hilderico,honores intempeſtiuos,factaq. Impe- lo Vuandal.li.1.
E rij ſibi vſurpare:illum vt ignauum & inertem apud Vuandalos accuſare,præterea ob eius imperi-
tiam ab Afris ſuperatum dicere cœpit;inſuper calumnijs onerare,quod Vuandalos ſimul cum to-
ta ditione Iuſtiniano prodere vellet,nec aliud legationem Byzantium miſſam voluiſſe. Quæ om-
nia Vuandali credentes,eum Regem conſtituunt;Hildericum poſt annos regni ſeptem cum Ame
re & eius fratre Euagene cuſtodiæ tradunt.Vbi vero Iuſtinianus iam factus Imperator hæc audi
uit,legatos in Africam ad Gilimerem mittens,hæc ſcripſit;

Impie facis,minimeq.dignum Genſerici teſtamento,quod Hildericum legitimum Regem in VIII.
cuſtodia teneas,cum breui poſt tempore tibi liceret ex lege omnino ſuccedere : nunc vero vt mo- *Iuſtiniani litte*
dicum præuenias tempus,iura prodis,& regni nomen in tyrannidem conuertis. Hunc igitur ho- *ra ad Gilime-*
minem ſine,donec viuat,regni ſaltem imaginem habere:ageq.tantum quod Regem deceat,& aui *rem.*
tui Genſerici mandatum circa regni ſucceſſionem expoſtulat;vt quod nunc iniuſte poſſides,ex æ-
quo retineas.Hoc ſi in animũ duxeris;& res tibi felicius,& noſtra ſimul amicitia prouenerit. Hæc
itaque ſumma epiſtolæ,Gilimer autem legatos re infecta remiſit,ſtatimq. Amerem excæcauit,Hil

IX. *Rurſum Iuſtinianus ad Gilimerem.*

dericum vero & Euagenem arctiori tradidit cuſtodiæ;inſuper illudens hortabatur,vt Byzantium A
ad Imperatorem fugere meditarentur. Iuſtinianus vbi hæc audiuit, alios rurſum legatos mittit
cum his litteris:

Nos cum te minime noſtris monitis aduerſaturum putaremus,priorem tibi epiſtolam ſcripſi
mus.Quando vero placet tibi regnum hoc pacto habere, tibi habe quod fortuna ex ipſo tribuerit.
Tu autem Hildericum,& Amerem luminaribus caſſum,eiuſq.fratrem ad nos mitte,ſolatium ha
bituros quale poterunt,qui regno aut oculis ſunt priuati.Quod ſi minime feceris ; nos profecto
coges,amicitia relicta,fœdereq.quod cū Genſerico eiuſq.ſucceſſoribus geſſimus,ſoluto,te non ſo
lū armis petere,ſed pœna quali poſſumus perſequi.Hæc vero Gilimer excuſans,hoc mō reſpōdit:

X. *Gilimeris litteræ ad Iuſtinianum.*

Gilimer Rex Iuſtiniano Imperatori ſalutem.

Neque ego per vim regnum accepi,neque contra meos propinquos quicquam iniuſtum per-
petraui.Hildericum enim noua quærentem in familiam noſtram,Vuandalorum gens magiſtra-
tu deiecit:meq.tempus & ex lege ætatis honor in regnum vocauit.Talem enim quemdam virum
bonum regnum expoſtulat,qui nec alienas ab re curas perſequatur.Tu vero item Rex curioſe fa-
cis ac iniuſte aliena curare.Quod autem fœdera ſolues nobis bellum inferendo: reſpondere ſum B
paratus quibus potuero viribus,obteſtans ac fidem expoſtulans ſimul & iuſiurandum Zenonis,
cuius tu ſucceſſor exiſtis.

XI. *Iuſtinia. parat bellum in Gilimerem.*

Has accipiens Iuſtinianus litteras,ſi male prius in illum fuerat animatus,tunc in eum multo
magis exarſit.Quapropter ei viſum,ante omnia Perſicum ſoluere bellum,in Africamq. transfer-
re:erat enim in perſcrutando ingenioſus,& ad ea quæ decreuerat perficienda non piger.Aderat in
ſuper ex Oriente Beliſarius Dux,non vt ad hoc bellum quæſitus,ſed iam exacto magiſtratus tem
pore:nam & cum Perſis induciæ(vt ſupra narratur)factæ fuere.Hæc autem de litteris & legatio-
nibus vltro citroq.miſſis inter Iuſtinianum & Gilimerem etſi hoc anno cœpta eſſe dicuntur, haud
tamen eodem anno perfici potuerunt,ſed vltra biennium duæ miſſæ legationes temporis inſumpſe
runt.Etenim non ante annum ſeptimum eiuſdem Imperatoris fœdus cum Perſis(vt idem Proco-
pius [a] tradit)ſancitum eſt,neque ante idem ſeptennij Imperij tempus bellum Africanum Iuſti-
nianus eſt auſpicatus.

a Procop. de bello Perſic. l. 1.

XII. *Status rerum Orientalium.*

Iam vero quæ hoc ipſo anno quarto Iuſtiniani Imperatoris in Oriente contigerunt de bello
Perſico alijs barbaris aduerſus Perſas ab eodem Imperatore concitatis,breuiter dicenda ſunt. C
Vſque enim ad annum hūc quartum Iuſtiniani Imperatoris bellum Perſicum per Beliſarium Du
cem feliciter confectum eſſe,Procopius [b] docet:poſt hæc autem non ita:nam temeritate militū
inopportuno tempore pugnam appetentium Romanus exercitus in diſcrimen adductus eſt, ceſ-
ſitque in victoria ipſis Perſis, ſed ita cruenta,vt Perſarū exercitus Dux non ſolum nullum ſit con-
ſecutus præmium,ſed a ſuo Rege Cabade ſubire ſupplicium iuſſus.Quo etiam tempore(vt idem
Procopius [c] tradit)Iuſtinianus Imperator gentes ad mare poſitas contra Perſas excitare cona-
tus eſt,Homeritas videlicet & Aethiopes,cum quibus ſocietatem inijt,ſimulq.Blemyos & Naba
theos ſibi ad hoc ipſum conciliauit,eoſdem beneficijs demeritos atque deuinctos: eis enim iuxta
Nilum frugiferam terram dederat incolendam, qui apud Oaſis petras loca ſterilia habitabant.
Sed quod maioris beneficij loco habitum,illud fuit,quod eoſdem adhuc in idololatria perſeuerā
tes,ea abolita,reddidit Chriſtianos:nam audi Procopium [d]:

b Procop. de bello Perſic. lib. 1.

c Procop. de bello Perſic. lib. 1.

d Procop. vbi ſupra.

XIII. *De Blemyis et Nabathæis.*

Hæ namque gētes & Blemyes & Nabathæ,cum alios deos,vti Græci,tum Iſim & Oſyrim ma
gnopere colunt,nec minus etiam Priapum:Blemyes etiam humana hoſtia Soli ſacrificare conſue-
uerunt:qui mos barbarus vſque ad hoc tempus ſeruatus,iuſſu pijſſimi Principis Iuſtiniani ſubla- D
tus eſt.Narſes igitur genere Perſamenius,cuius ſupra vt ad Romanos transfugæ memini,illorum
militum Dux,eiuſdem Imperatoris mandato & templa deleuit,et ſacerdotes in cuſtodia vinxit,
ſtatuaſq.illorum Conſtantinopolim miſit.]hæc de illorum patrio ritu Procopius:quibus ſimul cū
Chriſtianis eccleſias & ſacerdotes Iuſtinianum voluiſſe eſſe communes,tradit;atque addit: Et
quod ſperaret ſacrorum commercio eorum perpetua frui amicitia:ex eo oppidum in ea parte,Phi
las,ex argumento appellauit.Sed & quæ aliæ inſuper nationes in alijs Aegypti partibus adhuc ido
lolatræ exiſtentes per eumdem Iuſtinianum Chriſtiana religione imbutæ ſint, ex eodem auctore
alibi iſta narrante accipe [e]:

e Procop. de ædific. Iuſtin. Imp. orat. 6.

XIV. *Idololatræ ad fidem Chriſti conuerſi.*

Habitantur,inquit,*in Pentapoli videlicet*,duæ vrbes cognomines:vtraque enim Aegylla dicta
eſt,quæ a Boreo abſunt itinere quantum robuſtus vir quatuor diebus conficere poteſt:vetuſtæ pro-
fecto vrbes ad Notum ventum verſæ,incolatū antiquos mores ac ſtudia referentes.Omnes enim
adhuc mea ætate errabant,capti religione multorum deorum. Olim Ammoni & Alexandro hic
ædes poſitæ erant,quibus vſque ad Iuſtiniani Imperium hoſtias mactabant indigenæ.Erat enim
eorum qui ſacris ſeruiebant ingens turba. Ceterum hic Rex non tam ſubiectorum corpora tueri E
ſatagens,quam animas ſeruare procurans,hominibus hic commorantibus omni diligentia proui
dit,non vt impenſe alia corrigeret,ſed vt verā religionis opinionem doceret,per ſingulas familias
Chriſtianos factos & tranſmutatos ab obſcœnis patriæ moribus:apud quos templum Dei Genitri
ci ædificauit.

XV.

Boreum vrbs Mauruſijs barbaris vicina in hæc vſque tempora ab exoluendo tributo libera
fuit;neque vmquam ex quo homines eſſe cœperunt,ad illam peruenerunt publicani & tributi exa
ctores.Prope eam olim Iudæi morabantur,vetuſti templi,quod in primis venerabantur,poſſeſſo
res:quos omnes Chriſtianos Iuſtinianus Rex efficiens,templum in eccleſiæ ſpeciem transforma-
uit.]hæc Procopius.Quod autem ad Iudæorum templum in Aegypto ſpectat,non potuit hoc il-
lud eſſe,quod Onion conſtat fuiſſe nominatum:nam illud a Veſpaſiano demoliri iuſſum, auctore
Ioſepho [f] Annalium tomo primo dictum eſt: oportuit enim iſtud ipſum fuiſſe poſtea a Iudæis
reædificatum.Quod vero in Aegypto potius quam alibi id ſibi conceſſum Iudæi exiſtimarēt per

f Ioſeph. de bello Iudaico lib. 7. c. 30.

moti

A moti erant iſtiuſmodi vaticinio Iſaiæ [a]: In die illa erit altare Domini in medio terræ Aegypti, a Iſai.19.
& titulus Domini iuxta terminum eius:& erit in ſignum & in teſtimonium Domino exercituum
in terra Aegypti.]hoc,inquam, Iudæi perſuaſi ſacro oraculo,quod alibi nefas eſſe putarent,conceſ-
ſum ſibi iidem rati id facere in Aegypto,templum iterum illic(vt patet ex Procopio)erexerunt.
Sed omnia neceſſe eſt cedant Chriſto,de quo Paulus Apoſtolus [b] oraculum illud prædictum af- b 1.Cor.15.
firmat:Omnia [c] ſubiecisti ſub pedibus eius. c Pſal.8.

XVI. Quod vero pertinet ad Aethiopum Regem,quomodo aduerſus Perſas cum Romanorum Im-
pe. Iuſtiniano hoc tempore fœdera iunxit:attende quæ tradat Procopius valde conſentientia iis q̃
ſuperioribus annis diximus contigiſſe,cum de martyrum Arethæ & ſociorum rebus geſtis narra-
tionem habuimus.ait igitur [d]: Sub huius belli tempus Helliſtæus Aethiopum Rex Chriſtianus, d Procop. de bello Perſic. lib. 1.
dogmatiſq. huius maxime obſeruantiſſimus,poſtquam ex Homeritis his qui in alterius littoris cō-
tinente ſunt,plures eſſe Iudæos didicit,multos autem ſectam veterem colentes,quam Gentilē nūc *De Rege Aethiopum Chriſtiano.*
homines vocant,cum non ceſſarent continuo in vicinos Chriſtianos incurrere:cum claſſe aduerſus
eos venit,& victoria potitus Regem cum Homeritis pluribus interfecit,alio ſubrogato Chriſtia-
B no,genere itē & Homerita,cui nomen Eſimiphæo:imperatoq. tributo quotannis Aethiopib. dādo,
domū ſe recepit.]& inferius: Regnantib. igitur apud Aethiopes Helliſtæo, apud Homeritas vero
Eſimiphæo,Iuſtinianus Iulianū legatū Reges ambos rogatū miſit ob cōem in Chriſto fidem,vt ſi-
bi contra Perſas eſſent auxilio.]Sed qūo ex hac ſpe Iuſtinianus excidit, cum multa interceſſiſſent,
quib. illi impediti minime ſtetere ꝓmiſſis,ob idq. ipſe Imperator pacē cū Perſis ſtatuere coactus
eſt,idē Procopius plurib. docet: Cabade enim Rege defuncto, cum eius filio regni herede Coſrhoe
iuſtis legib. pacē cōpoſuiſſe tradit. Cuncta vero hæc vltra biennium eſſe propagata, pacemq. cum
Coſrhoe anno ſeptimo Iuſtiniani Imperatoris fuiſſe firmatam,idem Procopius narrat, quādo &
cœptum eſt moueri ab eodem Imperatore bellum Vuandalicum,de quo ſuo loco dicemus.

XVII. Hoc anno ſub iiſdem Conſul. bus Iuſtinianus Imp. eam edidit ſanctionem [e], qua hæreticorū
filii Orthodoxi a parentum ſucceſſione quolibet proueniente titulo minime repellerentur:ſed etiā e l.19. Cod. de hæret.
addidit,vt hæretici cogerentur alere filios Orthodoxos;contra vero filios,qui eſſent hæretici, ab
huiuſmodi voluit legis auxilio omnino repelli. Cum vero ibi Iuſtinianus inter complures ſectas *Conſtitutio*
hæreticorum,quorum liberi hæretici a parentum ſucceſſione repellerentur, adnumeret hæreticos *Imp. aduerſus*
C Samaritas:plane ad eamdem conſtitutionem alluſiſſe viſus eſt Cyrillus in Vita Sabæ, dum hæc ait *hæreticos.*
de ipſo Iuſtiniano Imperatore; De Samaritis hanc legem tulit,ne eſſent alter alterius heredes, ne
per ſucceſſiones opes illorum creſcerent & amplificarentur.] hæc ibi: quæ quidem eumdem ſan-
ctiſſimum virum Sabam curaſſe apud Imperatorem,nempe vt eiuſmodi conſtitutio aduerſus hæ-
reticos ſanciretur,idem auctor teſtatur.

XVIII. Quæ autem præceſſerint,vt idem Iuſtinianus Imp. vehementer commotus ſit aduerſus Sama-
ritanos,idem Cyrillus diligenter quidem proſecutus eſt. Sed antequam iſta reddamus, ratio exi-
git argumenti,vt immania ſcelera ab eiſdem antea perpetrata his præmittamus;cum, quo certo
anno collocanda fuiſſent,incompertum penitus nobis eſſet. Ex Procopio itaque primum hic de-
ſcribamus eam quam de iiſdem ipſe hiſtoriam texuit:incipiens enim ab his quæ ſub Zenone atq.
Anaſtaſio Imperatoribus ab eis ſacrilegia ſunt perpetrata,hæc habet [f]: Tempore Zenonis Re- f Procop. de ædific. Iuſtin. Imperat. 5.
gis,Samaritani ſubito tumultuantes irruunt in Neapolim, & multos ex Chriſtianis Pentecoſtes
ſolemnitatem in eccleſia agentes trucidarunt;& Epiſcopum Therebinthium nomine ſacræ men-
ſæ aſtantem,obeuntemq. ſacra,gladiis percuſſum vulnerant,diſſectis manuum digitis: atque ita *Scelera Samaritanorum ſub Zenone.*
D myſteriis iniuriam intulerunt,quemadmodum quidem Samaritanis facere collibuit, nobis vero
ſilentio præterire. Mox ſacerdos hic Byzantium profectus,& Regis conſpectui ſeſe inſinuans, iis
quæ commiſſa erant enarratis,vulnera ſua oſtendit;atq. prædictionis Chriſti mentione habita,vl-
torem ac vindicem in omnibus ipſum Regem fore petebat. Zenon Rex conſternatus,eos,qui ne-
fanda patrarunt,digna pœna affecit. Nihil enim moratus, Garizin montem, pulſis Samaritanis,
mox Chriſtianis reſtituit;& in vertice ſtructam eccleſiam,Deiq. Genitrici dedicatam,ea ſolum ra-
tione muro vallauit,vt re vera cinxiſſe videatur,collocato inibi militum præſidio. Quam rem ægre
ferentes,vehementer excanduerunt:ſed tamen ob metum Regis,iram ſilentio deuorabant.

XIX. Poſtremo tempore,cum Anaſtaſius imperaret,tale quiddam contigit. Quidam ex Samaritis
a muliere perſuaſi,verticem & præcipitium montis conſcendunt præter opinionem, & templum *Quid Samaritani ſub Anaſtaſio.*
ingreſſi,illic conſtitutos cuſtodes trucidant:elataque vehemēter voce,eos qui in vrbe adhuc erāt,
Samaritanos vocant. hi milites formidantes,iis qui tantum nefas auſi ſunt, nequaquam opitulari
voluerunt. Non multo poſt,is qui regionem illam gubernabat,vir diſertus Procopius nomine, ex
Edeſſa vrbe,tam diri ſceleris auctores comprehenſos occidit. Nulla tamen ratio aut prouidentia
E munitionis tunc a Rege facta eſt:ſed nunc Iuſtinianus Rex, Samaritanis vt plurimum Chriſtia-
nis effectis,vetuſtum in monte Garizin propugnaculum obcinctum reliquit,quemadmodum di-
ximus.]hæc Procopius:quem miror proximam cauſam præterire, ob quam Iuſtinianus Impera-
tor locum illum aduerſus impios Samaritas fortius communiuit. Porro rem ipſam Cyrillus, qui g Vita S. Sabæ apud Sur. tom. 6. die 5. Decembr.
his ipſis temporibus vixit,iſtis verbis proſecutus eſt [g]:

XX. Qui in Palæſtina erat populus Samaritanorum,eum Iulianum quemdam, qui ipſe quoque e-
rat Samaritanus,ſibi Regem creaſſent,multam iniuriam faciebant Chriſtianis,eccleſias depopu- *Crudelia facta Samaritanorum.*
lantes & exurentes,Chriſtianos afficientes ſuppliciis innumerabilibus,& deinde etiam occidētes,
& in vicos finitimos facientes incurſiones, & capſas Sanctorum rumpentes & igni mandantes:
quæ quidem maxime fecerunt in locis quæ erant circa Neapolim, *nempe Samariam*, vt qui Epiſco-
pum quidem gladio peremerint,quoſdam autem presbyteros comprehenderint,& primum qui-
dem membratim & fruſtatim eos deſecuerint,& deinde eos cum martyrum reliquiis frixerint in

ſartagine, & uulli probro & contumeliæ pepercerint in Chriſtianos. A

XXI. Hæc poſtquam tenunciata fuerunt Impetatori, aduerſus illos magnas emittit copias: quæ cũ
eis manus confligentes, multos alios interimũt, & ipſumetiam Iulianum. A quibus Siluanus quo
que tunc Scythopoli comprehenſus, in ignem iniicitut, & ira acerbum accepit vitæ exitum vir qui
multis probris & coutumelijs affecerat Chriſtianos; & ideo (vt arbitror) pulchre ad hoc a diuina
reſeruatus erat iuſtitia, vt ſic lueret ſupplicium ſufficiens, & finem accipetet; quod non multis an-
te diebus de ipſis dictum fuerat a Saba.

XXII. Calumniæ aduerſus Palæſtinos. Deinde quidam ex eius Comitibus nomine Arſenius, Illuſtris dignitate, ad falſa fingenda &
confundendam veritatem omnium callidiſſimus: is cum poſt tetrum Iuliani interitum veniſſet
Couſtantinopolim, & acceſſiſſet ad Imperatorem, & cum ipſo & eius coniuge (neſcio vude) magua
intetceſſiſſet familiaritas, multa quidem dicit, ad magnam autem irã eos accendit aduetſus Chri-
ſtianos qui eran: iu Palæſtina, dicens eos vel maxime fuiſſe auctores & cauſas ſeditionis Samari-
tanorum, & dignos grauiſſimo ſupplicio.

XXIII. De legatione S. Sabæ ad Iuſtinianum Imp. Hæc poſtquam in Palæſtina tenunciata fuiſſent Patriarchæ, eum ſtatim ſubit miſericordia eo
rum qui falſo accuſabautut. Et accedens ad beatum Sabam, eum vehementer rogauit, vt abiret & B
fuugeretur legatione apud Imperatorem, & excogitatam reſelleret calumniam, & Chriſtianos li-
beratet a tantis periculis, nibil aliud futuros, niſi diaboli linguæ trophæum & improbitatis. Ille au
tem paruit, & nullo interiecto ſpatio, iter ſtatim arripuit. Eratque te vera prætet fidem quod cetne
batur, nempe hominẽ qui in tam imbecilla lababat ſenectute, & quẽ par erat in lecto ſe quieti de-
dere, citra moram tantum itet inire minime cedentem, neque ſenile quippiam aut languidum re-
miſſumve ſuſtinentem, ſed perinde atq. ætate adhuc vigentem, & magnam corporis imbecillitatẽ
vincẽtem copia prompti & alactis auimi.] erat enim Sabas hoc ipſo anno Domini quingenteſimo
trigeſiuo, ætatis annorum uonagiuta vnius, vtpote natus ſub Conſulatu decimoſeptimo Theodo-
ſij, anno Domini quadringenteſimo trigeſimonono, vt ex eiuſdem Cytilli auctotis eius Vitæ appa
ret aſſertione. Pergit vero Cyrillus:

XXIV. Quanta Imperator S. Sabæ præſtiterit. Cum autem iam perueniſſet ad ſuburbia Conſtantinopolis, Imperatori quidem eius ſignifica
tut aduentus. Et ipſe ſtatim mittit vnum ex iuuenibus Impetatorijs & quoſdam ex ſuis ſatellitib.
aduentum illius maxime honotans. Deinde eo quo par erat comitatu ſtipatus Sabas ad ipſum de
ducitut. Deinde Patriarcham quoq. Epiphaniũ, & quicquid erat apud ſe clarum & illuſtre, emit- C
tir, vt ei procederet obuiam. Neque enim terrenum aut mundanum aliquem, ſed tamquam vnum
ex Angelis & ciuem ſupernæ Hieruſalem ſe cenſebat accipere. Quem poſtquam adhuc procul pro
cedentem agnouit Imperator, ille quoq. cernebat aliquid ſimile ei quod viderat Anaſtaſius Impe
ratot. Videbat enim quamdam coronam eius capiti impoſitam, eleganti quodam ſplendore deco-
ratam & micautem luce omnis generis gratiarũ. Viſioue etgo Rex obſtupefactus, e cathedra ſut-
texit, & ſacrum illud caput reuerentet ac iucunde eſt complexus. Deinde eum ab eo accepiſſet be
nedictiouem, otauit vt ſua quoque coniux eſſet eius particeps.

XXV. Theodora interpellat Sabam pro ſobole. Cum ea autem affuiſſet, adorauit, & rogauit vt ſolueretut vitium eius matricis (etat enim pe-
tra ſterilior) & vt ex ſe natum poſſet videre filium; quod quidem illa pluris faciebat, quam ipſum
Imperium. Ille autem adhuc tacens, ſolum illi precabatur, vt ſoſpes & ſalua eſſet eius potentia. Il-
la vero ruturſum inſtabat, petens preces liberotum procreationis. Ille autem pergebat eaſdem rur-
ſus preces dicere; & aperte præſeferebat, ſe recuſare petere vt ipſa fieret mater filiorum. Vbi vero,
cum illa hoc ſæpe petijſſet, ipſe nihilo magis annuit orationi, neq. edidit preces conuenientes eius
deſiderio: tandẽ abijt Imperatrix magna affecta triſtitia, quod id quod volebat, nõ eſſet aſſecuta. D

XXVI. Cur denegata proles Theodoræ. Deinde eum qui iu preces incidiſſent, & maxime quicumq. ſolent Principum gratificari cupi
ditati, etiam ſi ſint inutiles & nihil iuſti habeant, eum criminarentur, quod preces recuſaſſet dice-
cere, & quod Imperatricem maioti moleſtia afficeret: ille ægre ferens, cauſam aperte protulit: Si
nite, diceus, o beati. Non euim Deus ſinet aliquem fructum ex ea edi, ne ipſe quoq. guſtet Seueri
dogmata, & detetiores quam prius ſub Anaſtaſio tumultus conturbent Dei Eccleſiam.] his plane
inſinuans foriſq. prodens quod intus Theodora occultabat in corde, uempe ipſam addictam hære
ſi Seuerianæ; ob idq. haud conceſſum a Deo, vt ſobolem pareret, quam eodem morbo inficeret. Ita
plane ſe rem habuiſſe, euenta poſtea declararunt. Pergit vero Cytillus:

XXVII. Iuſtinianus cõtra Samaritas reſcribit. Imperator autem Iuſtinianus in Sanctum tantam oſtendit pietatem & reuetentiam, vt cum
eum conueniſſet, non ſolum remiſerit itam, quam olim conceperat aduerſus Chriſtianos qui erãt
in Palæſtiua, ſed etiam Samaritanos plane expuletit e ciuitate, & eorum ſynagogas deinceps pro-
hibuetit, & de ipſis hanc legem tulerit, ne eſſent altet alterius hetedes, ne per ſucceſſiunes eorum
opes creſcerent & amplificarentur: Quinetiam vt interficerentur quicumq. eorum auctores fuiſ-
ſent ſeditionis. Quamobrem timore affectus Arſenius, qui erat ipſe quoq. vnus ex Samaritanis, cũ E
humano metu diuino quoq. concurrente, ſupplex a Saba contendit, vt ab ipſo baptiſmũ accipiat;
& tam piam impetrat petitionem. Sed hæc quidem poſtea.

XXVIII. Recuſat oblatã pecuniam Sabas. Imperator autem cum talem ſanxiſſet legem aduetſus Samatitanos, & ſic ea, propter quæ
venerat, Sancto eſſet gratificatus; non hucuſque ſiſtit promptum & alacrem animum: ſed ſe extre-
mum damnum accipere exiſtimabat, ſi non eum regalibus & ſplẽdidis afficeret beneficijs & fidei
abundantiam oſtenderet ſua etga eum munificentia. Cum eo certe aſſiduo colloquens, & eum ho-
norans ſicut prius Anaſtaſius, vehementer iuſtabat, vt aliquod pecuniæ vectigal ſubiectis mona-
chis conſtitueret. Ille autem; Vectigalium quidem, inquit, & pecuniæ quantum ſatis eſt ad vſus ne
ceſſatios ille nobis prouidebit, qui populum non obedientem copioſe aliquando aluit in deſerto
[a], & aquam eduxit de petra, & qui non ſolum ueceſſaria, ſed etiam ſæpe quæ redundant, ſuppedi-
tat. Tibi autem, o Imperator, ſi tauta eſt cura, vt nobis gratificeris, adſunt aliæ quoque non

a Exod. 16. 17.

parue

A parux & non contemnendæ occaſiones,per quas poteris in nos tuam exercere liberalitatem.

Nam & Palæſtini,qui male ſunt affecti a Samaritanis,& quorum magnæ quondã prædæ ſunt abactæ,multa vero ædificia & diuina templa,& mancipia præterea & greges,frumentumq.& alios fructus viderunt exuri ante oculos,& nunc non habent vnde ſibi victum quotidianum comparẽt: ſupplices petunt aliquam ad tempus immunitatem,vt ſe parum recreent atque reficiant,& rurſus poſſint ſufficere annuis ſoluendis muneribus? Et qui ad adorandum viuificum ſepulchrum veniũt in ſanctam ciuitatem,ipſi tecto opus habent,vt ſe parum recreent a labore itineris:& maxime ſi qs eorum aliquando in morbum inciderit,poſtulant neceſſariam corporis curationem. Quinetiam quod a Patriarcha Elia prius cœptum eſt ædificari Deiparæ Virgini templum,multis adhuc indiget,nec ſatis inſtructum eſt ornamentis. Et quæ meis ſunt ſtructa manibus monaſteria,cum nullũ in propinquo habeant præſidium,in quod ſe recipiant, nullo negotio capi poſſunt ab inimicis, & prima incurſione venire poſſint in manus hoſtium: XXIX. *Quæ petierit S. Sabas ab Imp.*

Ante omnia autem Arij, Neſtorij,& Origenis dogmata perturbant Eccleſias, nec ſinunt eas pura frui tranquillitate:& ideo a tua potentia magnum adhibendum eſt ſtudium,vt omnibus viri B bus ea tollas de medio,& tantum malum procul expellas. Hæc ſi feceris,bonam ſpem concipio,& in Deo confido fore,vt mox diues ſequatur remuneratio; Romaque vniuerſa,& Carthago,& quæcumque amiſerunt qui ante te imperarunt,cernentur rurſus partes tui Imperij. Et fuerunt hæ quidem piæ & in commune vtiles beati Sabæ petitiones apud Iuſtinianum.]& inferius ſubdit auctor: Sed cum huc deducta ſit oratio,venit mihi in mentem huius viri conſtantia & animi generoſitas, quod nulla eum temporis neceſſitas coegerit ad illiberalem aſpicere adulationẽm,aut ſe aliqua in re gerere ſimiliter(quod quidem difficile obſeruari poteſt a viris bonis,& eſt factu admodũ difficile)ſed vſus eſt conuenienti aduerſus omnes moderatione,honeſtatiſq.& philoſophiæ magnam ducebat rationem. Hoc autem facile poteſt oſtendi. XXX. *Quæ petat & polliceatur Sabas Imperatori.*

Nam cum in eius petitionibus occupatus eſſet Imperator ſimul cum Triboniano Quæſtore circa eam quæ vocabatur Magnaura,& in conſilium eum adhibuiſſet: ille, *nempe Sabas*, cum iam veniſſet hora tertia,relicto Imperatore,Deo ſeorſum reddebat preces ſolitas,vacans ſacris diuini Dauid pſalmis. Cum Hieremias vero vnus ex diſcipulis ad eum acceſſiſſet,& dixiſſet: Quid hoc ſibi vult, Pater? Cum Imperator tantum adhibet ſtudium,& vt tuas impleat petitiones, vehemen C ter laborat:tu eo relicto,nunc agis alibi? Ille admodum ingenue reſpondens: Non eſt hoc alienũ,inquit,o fili. Nam & ipſe facit quod ei conuenit,& nos omnino id quod debemus.] hæc habet Cyrillus:quæ poſtea ſequuntur,nos ſuo loco reddidimus. Prioribus autem idem auctor iſta coniungit,tacitæ obiectioni ſatisfaciens,cur videlicet a magno Saba illæ potius,omiſſis ceteris, propoſitæ ſunt hæreſes ab Imperatore damnandæ:ait enim: XXXI.

Operæpretium eſt autem quærere,cur prætermiſſis alijs hæreſibus,Arij, Neſtorij ſolum meminit & Origenis. Fortaſſe enim quibuſdam ſimplicioribus videbitur ceteris aſſentiri, quod ideo harum ſolum meminiſſet. Quanam ergo de cauſa harum meminit? Quod aliæ quidem hæreſes nõ valde tunc vexabant Eccleſias:ſecta autem Ariana cum Gothos occupaſſet & Vuandalos & Gipedas,& apprehendiſſet totum fere Occidentem, omnes fere ex æquo peſtifero repleuit exitio.] in Oriente enim vſque in præſentem annum Ariani tuto conſiſtebant,iam cum Athalarico Italiæ Rege & Hilderico Vuandalorum in Africa Principe ſancitis fœderis legibus. Neſtorij vero (pergit auctor)& Origenis hæreſis morbo multi monachi laborabant; & timendum erat, ne alios attraherent ad malorum ſocietatem. Nam cum quidam nuper conueniſſent monachi Byzantium, D viſi ſunt quidem tenere dogmata Theodori Mopſueſteni:rurſum autem Origenis dogmata defendebat Leontius,qui erat ipſe quoque monachus genere Byzantinus, vnus ex ijs qui cum Nonno ingreſſi fuerant nouam Lauram: quos poſtquam cognouit magnus Sabas, a ſuorum ſtatim expulit conuerſatione.] Sed & nullam de Eutychianis habuit mentionem, quod ij toto Iuſtini Imperio grauiſſime exagitati ſilebant. Verum ad cœptam ſemel narrationem rediens Cyrillus,iſta ſubiungit: XXXII. *Arij, Neſtorij et Origenis hæreſes vigentes.* *Origeniſtæ expulſi a Saba.*

Sed nobis(inquit)reuertendum eſt ad ſeriẽ narrationis. Cum diuinus Sabas propoſuiſſet tales apud Imperatorem petitiones:ille perinde ac iamdiu ſitiens gratificari Sancto, ſtatim ſcribebat, imperabat,decretum in omnem partem mittebat,omnia faciebat,ne hæc differrentur & in longũ protraherentur:ne eorum quæ ſiebant dilatio tam pulchrorum beneficiorum obtunderet ſplendorem. hæc quidem Imperator. Qui autem ei qui frigidum ſolum aquæ calicem dediſſet in nomine ſuo,pollicitus eſt ſe daturum centuplum [a]; non deſtitit remunerare & referre gratiam,neq.promiſſum ſuum produxit in longum,ſed vt magnus pollicitus eſt Sabas,ſimulatq. Imperator per Præſides prouinciarum impleuit quæ fuerat pollicitus, & Africa vniuerſa & Roma eius acceſſerunt E Imperio:& qui erat in vtraq.tyrannus,Vitiges Romæ,& Gilimer Carthagine,eos pro liberis ſeruos,& pro Regibus captiuos,& ſupplices accepit pro inimicis.]ſed hæc poſtea,quæ & prolixiorem ſuis temporibus narrationem expoſcunt. De executione vero decretorum Imperatoris iſta idem Cyrillus ſubiecit: XXXIII. a Matth.10. *Large rependit Deus quæ Iuſtinian. pie geſſit.*

Imperator ergo tanto ſtudio affectus erga huius viri petitiones, per vniuerſum orbem terræ mittit decretum. Et ſtatim Epiſcopis Antonio Aſcalonitano & Zachariæ Pellę litteris præcipit Imperatorijs,vt vtſant loca Palæſtinæ quæ fuerant exuſta a Samaritanis,& habita ratione eorum,tributa alleuent. Viſitent autem templa quoq. Sanctorum:& quantum ipſa damnum acceperint a ſcelerata & audaci manu Samaritanorum,per illorum ipſorum facultates aut publicas repararent pecunias,& in ſancta ciuitate extruant noſocomium,& annuos ei dẽt reditus mille octingentorũ & quinquaginta aureorum. Quinetiam in aliam quoq. domum,vt in ea habitarent qui procul illuc veniebant,& Deiparæ templum eleganter extruant & exornent, & præſidium prope Lauram muniant,vt in inimicorum inſultibus eſſet tutum monachis refugium. Præter hæc vero nominatim XXXIV. *Imp. iubet ædificia inſtaurari.*

quoq. declaratas hæreſes tollant de medio, & præclaro ſubijciant anathemati.] at de his hactenus A
auctorique vero iſtis ſubijciuntur, addidiſſe videtur Metaphraſtes, ubi ait:

XXXV. *Noua Eccleſia.*
De his fere omnibus Procopius Cæſarienſis quinto libro de Iuſtiniani ædificijs hæc ſigillatim
refert: ipſumque conſtructum Deiparæ templum accurate exponens, eiuſque pulchritudinem &
magnitudinem nulli dicens eſſe ſimilem, & id Nouam vocari eccleſiam, cum Cyrillo conueniens
qui diuini Sabæ vitam conſcripſit ab initio.] Vides ſcholiaſten abſque controuerſia aſtipulari, vi-
tam S. Sabæ a Cyrillo fuiſſe conſcriptam. Pergit vero idem Metaphraſtes: Præterea autem de dua
bus quoq. ædibus conſtructis illi ſuffragatur, quarum vna quidem eſt ad excipiendos hoſpites, alte
ra vero ad recreandos eos qui morbo affliguntur. Quinetiam illic conſtitutos multos pecuniæ re-
ditus, & templorum renouationes, quæ exuſta fuerant a Samaritanis, & propter inimicorum incur
ſiones extructum præſidium ei congruenter perſequitur.] hæc ipſe: ſed nos de his ſingulis paulo in-
ferius (vt dignitas poſtulat argumenti) ex eodem Procopio, dicturi ſumus. At rurſum Cyrillus de
eadem Sabæ legatione iſta ſubiungit ad finem:

XXXVI. *S. Sabas promulgat decreta Imp.*
Cum has ergo conſtitutiones diuinus Sabas ab Imperatore accepiſſet, & receſſiſſet Conſtanti
nopoli, venit Hieroſolymam. Cum autem illuc veniſſet, & magiſtratibus tradidiſſet litteras quas B
habebat Imperatorias, illinc venit Scythopolim, vbique prædicans decreta Imperatoris, docens
ciuitates, componenſque & inſtruens ad fidem Orthodoxam; deinde eos quoque, qui grauia illa
paſſi fuerant a Samaritanis, & alijs modis recreans, & tributorum immunitate conſolans.] hacte-
nus Cyrillus. His autem de nobili legatione ſanctiſſimi viri cælo terræque venerandi recenſitis, ſi-
ſte, quæſo, paululum gradum, lector, & contemplare propoſita tibi ob oculos templa atque alia
ſumptuoſa ædificia, quæ ex petitione eiuſdem Sabæ Hieroſolymis & in reliquis locis Palæſtinæ Iu
ſtinianus Imperator erexit: erit vt ex eis magnam cum admiratione capias animi voluptatem. In
primis igitur mirificũ illud templum Deiparæ nomine erectum deſcribitur a Procopio, ita tamẽ,
vt multa ab eo deſiderari poſſe videantur, vtpote (quæ in architectura primũ locũ obtinere videan

a Procop. de ædificijs Iuſtinian. Imp. orat. 5.
tur) rerum omnium numerus & menſura: vt hac ex parte minime expleſſe ſentias numeros accura
ti hiſtorici; cũ alioqui & interpretis vitio, ea quæ ab eo deſcribũtur, reddãtur haud adeo in omnib.
perſpicua. Sed accipe qualiacũq. ſint, quæ tamen in multis admirationem tibi pariant. ait ergo[a]:

XXXVII. *De templo Dei Genitricis Hieroſoly. erecto.*
Hieroſolymis templum Dei genitrici Iuſtinianus Imperator locauit, cui nullum plane aliud
æquiparari poteſt: Nouam eccleſiam incolæ vocant: quod quale ſit, ipſe declarabo, tantum præfa- C
tus, quod hæc ſcilicet vrbs ferme tota collibus abundet, collibus inquam nõ glebaceis, ſed aſperis,
duris, ac præcipitibus, per quos biuiæ & ſemitæ ad graduum ſimilitudinem ex arduo in decliue p-
tenduntur. Cetera igitur vrbis ædificia vniuerſa in vno loco conſtructa ſunt, in colle videlicet, aut
in plano ſecundum terræ aperturam. Solum templum hac ratione non exurgit: mandauit enim Iu
ſtinianus Rex illud fieri in radice collium; præter cetera quoq. declarans, quantam fore oportere
templi latitudinem & longitudinem. Non ſufficiebat collis Regis mandato & operis inchoandi
neceſſitati: nempe ad Meridiem & Solem orientem, vbi ſacerdotes ſacra obire conuenit, quarta
pars templi defectura videbatur. Quapropter ij quibus opus commiſſum erat, iſtæc excogitaue-
runt. Super fundamenta in extremas partes ſubiectæ terræ deiecta, ſtructuram erexerunt in altitu
dinem ſcopuli aſſurgentem: deinde in ſummo vertice murorum teſtudinibus collocatis, ædificium
applicant alij terræ pauimento. Hac ratione templum hinc in ſolida petra firmatur, inde in ſubli-
me erectum eſt, dum Regis potentia colli alieni molem artificio impoſuit.

XXXVIII. * Deſunt aliqua in exemplari.
Huius autem ſtructuræ ſaxa hæc quidem * . . . illa vero magnitudine qualia noui-
mus. Etenim huius operis artifices cum natura loci certantes, & molem altitudine ſcopulum æquã D
tem ex aduerſo ſtatuentes, omnibus quibus vti conſueuerant deſtituti, in admiranda & prorſus
ignota ſtudia & molimina ſe conuerterunt. Nam vaſta & ingentia ſaxa ex montibus, qui in longũ
ante vrbem aſſurgunt, execta & ſcite expolita hoc modo huc euexerunt: ſaxis magnitudine æqua-
les affixerunt currus, & ſingulis curribus ſingula impoſita ſaxa electiſſimi boues quadraginta
a Rege ſubſtituti portauerunt. Sed cum per vias quæ in vrbem ducunt, currus perferri nequirẽt;
exectos pleroſq. montes perducendis curribus aperarunt; & ſic templum oblongum extruxerunt,
quemadmodum Rex voluit: cui quoq. latitudinem adhibuerunt ſecundum menſuræ rationem.
Templo autem tectum imponere minime poterant: proinde nemora & loca ſiluoſa perambulan-
tes, ſicubi audiſſent locum ſublimibus arboribus conſitum, inuenerunt ſiluam quamdam cedris
abundantem, cedris ſcilicet in tantam altitudinem ſubleuatis, quantum finiri poſſibile eſt. Ex his
tum tectum templo indiderunt ſecundum menſuræ rationem ſubuecta altitudine. Hæc igitur po-
teſtate humana & arte Rex Iuſtinianus effecit. Creſcit autem religionis ſpes, quæ & Regi honorẽ
rependit, & hoc ſtudium adiuuit & promouit.

XXXIX.
Templo vndique opus erat columnis, quarum & forma templi elegantiæ reſponderet, & ea E
magnitudo foret, quæ molem impoſitam ſibi ſuſtineret. Regio autem in medio terræ ſita longe a
mare aberat, vndiq. præruptis quibuſdam montibus vallata, quemadmodum dictum eſt. Addubi
tabant ergo opifices, qua ſcilicet aliunde poſſent columnæ inferri. Quod cum Rex propter operis

Noua lapidicina adinuenta.
difficultatem moleſte ferret: Deus in proximis montibus lapidis naturam indicauit huic operi ſa-
tis congruam, qui plane lapis aut prius exiſtens hic delituit, aut nunc primum conditus eſt. Vtriq.
probabilis ratio adeſt, quæ cauſam in Deum referebat. Nos humana poteſtate omnia metientes,
multa arbitramur impoſſibilia: Deo nihil omnium neq. anceps, neq. impoſſibile. Hinc igitur ingen
tium columnarum & ignis flammam quodam colore imitantium magna copia vndiq. ſuffulciunt
templum partim ſuperne, partim inferne: ad porticus quoq. totum fere templum obeuntes, præter
quam ad latus auroræ obuerſum.

XL.
In primis autem excellentes duæ columnæ ſtant ante fores templi nullis fortaſſe columnis to-
tius Orbis ſecundæ. Deinde altera quædam porticus excurrit, a ferula (vt opinior) nomen habens,
quod

Digitized by Google

A quod ſcilicet in latum non protendatur:poſt hanc atrium ſimilibus columnis in quadrãgulo exurgens. Atrii fores adeo magnificæ ſunt & decentes,vt iis qui extra vagantur & deambulant, palam ſignificent quale ſpectaculum ſint adituri. Veſtibula inde admirationis plena,nempe veluti fornix quidam duabus columnis euectus immenſam atq.inexplanabilem altitudinem procul accedenti oſtentans,& duo ſemicycla aduerſas inter ſe facies habentia.]& paulo poſt:Hoc templum Dei genitrici conſecratum Iuſtinianus Rex magnarum pecuniarum reditu honorauit.]hactenus de templo illo mirifico Procopius,in multis abſq.dubio lectorem minime exatiatum relinquens.His autem de templo Mariæ Deiparæ enarratis,ad alia ibidem erecta tũc ab eodem Imperatore pia ædificia orationem conuertit,aitque:

XLI.

Alia ędificia Iuſtiniani Hieroſolymis & in alijs locis erecta.

In via,qua ad templum itur,ſtant hoſpitia vtrinque duo:vno hoſpites peregrini ſuſcipiuntur, altero requieſcunt & refocillantur pauperes ægroti.]& ad finem orationis iſta ſubijcit: Iberorum templum ædificauit Hieroſolymis,& Lazorum in Hieroſolymorum eremo*, ſanctæ Mariæ in mõte Oliuarum,Fontis ſancti Eliſæi Hieroſolymorum:item Siletheon Abbatis Romani in Bethlehẽ: ſimiliter & Ioannis Abbatis in Bethlehem muros inſtaurauit.]ſubdit & de puteis & aliis ædificijs

B extructis. Addit præterea de templo Chriſtianorum,quod erat in monte Garizin, ne rurſum pateretur a Samaritanis incendium,illud ipſum duplici munitione vallatum inexpugnabile reliquiſſe:inſuper & ſeptem eccleſias Chriſtianorum a Samaritanis exuſtas,eiuſdem Imperatoris iuſſu reſtitutas eſſe.Ipſum item renouaſſe templum S.Thalalæi,S.Gregorij,& Pantaleemonis martyrum in eremo Iordanis:ædificaſſeque etiam hoſpitium,necnon templum Dei genitricis in Hierico.Inſuper in Sina monte,in quo degebant monachi vita ſanctiſſimi, ad radicem eius erexiſſe nobilem eccleſiam itidem Deiparæ Mariæ nomine nuncupatam.Nam(inquit)in vertice Sina homo pernoctare non poteſt propter aſſiduos ſtrepitus & fragores,aliaq. terriculamenta quædam diuiniora, quæ nocturnis horis illic exaudiuntur humanam mentem & ſenſum percellentia.]Hæc & alia religionis Chriſtianæ egregia monumenta in Palæſtina & adiacentibus locis Iuſtinianus erexit,quorum fuit illi(vt vidimus)auctor magnus Sabas,ad promerendam victoriam, de qua vaticinatus fuerat,aduerſus Gothos Italiam & Vuandalos Africam occupantes: vt præclaro hæc documento eſſe poſſint Principibus Chriſtianis,quibus operibus præparent ſibi viam ad hoſtes nunquã hactenus debellatos & inuictos penitus ſuperandos.

* agro

XLII.

Quid rurſum in Samaritanos.

C At non hic finis pugnæ Imperatoris aduerſus improbos Samaritanos,quos alijs opus fuit legibus perurgeri,pœniſque percelli,vt apparet ex alijs legibus eiuſdem Imperatoris aduerſus eos diuerſis temporibus datis,vt cum ad Ioannem Præf. Præt. [a] reſcripſit poſt Beliſarij Conſulatum, cum eos coegit curialia ſubire onera,ſed curialibus priuilegijs non potiri. Rurſum vero longe poſt hæc tempora,nempe eiuſdem Imperatoris anno vigeſimoquinto,ſub Cõſulatu Baſilij ad Areobindum Præfectum Prætorio aliam de ijſdem edidit ſanctionem. Cum enim fatigati aſſiduis afflictionibus nullam emergendi eſſe ſibi viderent facultatem Samaritani,illud iniere conſilium, vt foris oſtenderent ſeſe Chriſtianam religionem amplecti velle:adeuntq. Cæſarienſem Epiſcopum,ab eo petiere,vt pro ipſis apud Iuſtinianum Imp.intercederet: quod ille quidem eis credens nauiter præſtitit.Lætus itaq ad nuncium Imperator,eoſdem vt filios amplecti atq.fouere minime prætermiſit,atque pro ipſis nouam edidit ſanctionem [b], quam hic tibi inſpiciendam proponimus:

a Nouel.45.

b Nouel.129.

XLIII.

Iuſtinian.benigne egit cum Samarit.

Nullum ita magnum ſubiectorum noſtrorum delictum eſt,quod non noſtra clementia medeatur. Licet enim eorum facta odio habentes,ad vindictam pro eis inſurgamus:tamen tempus meditantes*, & commonentes modis competentibus delinquentes,rurſus ad noſtram clementiam re

D meamus,iuſtitiam iracundiæ benignitatis reconciliantes rationibus: quale quiddam & præſens noſtra celebrat lex. Samaritas enim pridem atroces & elatos contra Chriſtianos & in omnibus* velut nouiſſimam ſuperbiam excedentes plurimis quidem pœnis afflix imus, vna vero maxime, quod neq.teſtamenta ipſis poſſunt conſcribere,neq.hi defuncti abſq.teſtamento, cognatis qui ab inteſtato vocantur,hereditatẽ tranſmittere,niſi ad hereditatem ex vtraq.cauſa vocatos rectæ Chriſtianorum fidei eſſe contingeret. Interdiximus autem eis & legata dare, & donationes ſcribere, aut aliquas omnino alienationes in ſuis ponere rebus,niſi forſan Orthodoxa fide percipiens perſona eſſet. Licet autem lege generali hæc comprehendentes tunc meminerimus; tamen non eamdem in operibus,quam in litteris,ſubtilitatem reſeruauimus. Nam neque noſtrum fiſcum,nec aliquam publici partem ex his quicquam accipere paſſi ſumus,licet hoc expreſſim lex daret.

* medentes

* omnium

XLIV.

Nunc itaq.ad moderationem reductos videntes eos, & nobis ipſis indignum eſſe putantes in ijſdem permanere terminis,contra eos qui non ſimilia prioribus languent præſtantes, maxime omnium Sergii ſanctiſſimi Cæſarienſium metropolis Epiſcopi iuſtis petitionibus,quas pro eis facit,teſtimonium quidem perhibentis meliores eos factos, quietem vero eorum futuro tempore

E promittentis:ad præſentem ſacram noſtram venimus legem,per quam ſancimus,licentiam eſſe Samaritis iam ſcribere teſtamenta,& ſuas proprias diſpenſare ſubſtantias,ſicut & aliæ præbẽt leges, & per præſentem nos decernimus:& ſine teſtamentis morientes, ab inteſtato vocatos ſecundum imitationem aliorum hominum heredes habere eos præter ea quæ per præſentem noſtram tranſponimus legẽ. Sed & donationes eis permittimus ſcribere,& legata dare & accipere,& huiuſmodi contractus facere cum omni licentia. Qui enim teſtari dedimus eis & omnem diſpenſare ſubſtãtiam,quomodo de particulari diſpenſatione negabimus?

XLV.

Sed tamen non eumdem reddimus ordinem & Chriſtianis ſucceſſoribus & Samaritis. Iterum vero & merito meliora ſectantibus priuilegium præſtamus. Vnde ſi quis eorum ſine teſtamentis moriatur, & filios ad Deum diſcretos reliquerit; ſoli vocabuntur ad huiuſmodi hereditatem, qui rectam Chriſtianorum allegant fidem, alijs excluſis quicumque ipſo detinentur quo defunctus errore. Hæc autem dicimus non ſuper filijs ſolis, ſed etiam alijs cognatis, ex quacumque ſint linea, &c.] hæc & alia de his Imperator. Porro conuerſionem ab ipſis non ex animo factam,

ſed ſimulate, vt parentum hereditatum participes eſſe poſſent, Iuſtinus Iunior Imperator in a- A
a Nouel. 144. lia aduerſus eos Nouella [a] conſtitutione edita teſtatur, quam nos ſuo loco reddemus. Haud enim
Samaritani minis, neq. beneficijs Imperatorum valuerunt ad fidem conuerti. Ad tempora namq. ſancti Grego
adhuc tempo- rij eiuſmodi genus hominum vixiſſe, ſcripta ab eo epiſtola ad Ioannem Syracuſanum Epiſcopum
re Gregorij fidem facit [b], qua expoſtulat de Samaritano quodam vendicante ſibi mancipium Chriſtianum
Papæ. contra legis præcepta: extat enim eiuſdem Iuſtiniani Imperatoris conſtitutio [c] id ne fieret omni
b Gregor. lib. 7. epiſt. 22. no vetans. At de Samaritanis hactenus.

XLVI. Ex ijs quæ dicta ſunt, ſatis aperte pluribus declaratum exemplis vidiſti, quis temporibus iſtis
c Nou 45. in fin. vigeret Sanctorum cultus in erigendis ijſdem vbiq. templis, eiſdéq. reditibus locupletandis: quod
Cultus fideliũ quidem pium Imperatoris ſtudium ſubditi quoq. ſunt imitati; cum vix reperiri quis eſſet, qui niſi
erga Eccleſias. erigendi eccleſiam facultas ſibi eſſet, ſaltem ex ſuis bonis aliquid decedens non legaret eccleſijs,
vel etiam ex aſſe inſtitueret illas heredes. Hinc accidit, vt hoc eodem anno, iiſdemq. Conſulibus
Lampadio & Oreſte, idem Iuſtinianus Imp. decimotertio Kal. Nouembris ſanctionem promulga
rit, qua declarauit, vt ſi quis in teſtamento ſuo Chriſtum ex aſſe, vel ſemiſſe, aut aliter heredem in
ſtituiſſet, eccleſiæ illius loci caperent hereditatem, ita tamen vt ad pauperum alimoniam confer- B
rent. Itemq. definiuit, ſi quis aliquem Archangelorum vel martyrum reliquiſſet heredem, quid a-
gendum in ambiguis eſſet: conſueuiſſe enim eiuſmodi fieri inſtitutiones, idẽ Imperator affirmat,
d Collegit Contius c. 16. poſt C. libros pag. 8. habes conſtitutionem hanc in libro prætermiſſorum primæ claſſis poſt Codicem Iuſtinianeum [d].
At de Iuſtiniani hoc anno editis conſtitutionibus ſatis. Res iam petamus Occidentales.

XLVII. Præclara facta Francorum multa nobis ſuppetunt, quibus locupletemus Annales. Hoc tempo
re Theodoricus Rex Francorũ expeditionem parauit aduerſus Gothos agentes in Gallijs: Sigiber
tiq. aſſertione expreſſum habetur, hoc anno Francos vendicaſſe ſibi quæ in Gallia Gothi ſub Theo
dorico Italiæ Rege occuperant: teſtatur enim id ipſe his verbis; Franci extorquent de manu Atha
larici, quicquid Galliarum auus eius Theodoricus Rex Italiæ tenuerat.] Sed an vera ſint, exactius
eſt explorandum.

XLVIII. Nihil enim conceſſum fuiſſe Francis aduerſus Gothos certantibus, defendente Liberio Patri
Frãci laborãt cio illic Præfecto Prætorio res Gothorum, epiſtolæ Caſſiodori ſignificant, quas ſcripſit, cum ab A-
expellere Go- thalarico collatum poſt tres annos geſſit Romæ munus præfecturæ Prætorianæ; in quod tem-
thos e Gallijs. pus perſeuerarat in Galliæ eius prouinciæ adminiſtratione idem Liberius Patricius, quem redeũ C
e Caſſiod. lib. 11. epiſt. 1. tẽ Romam Athalarici mater, gratitudinis ergo, noua addita dignitate exornauit: vt Caſſiodorus,
dum laudes feminæ proſequitur, his narrat verbis [e]. Reſpicite namq. Patricium Liberium Præ-
fectum etiam Galliarum, exercitualem virum, communione gratiſſimum, meritis clarum, forma
conſpicuum, ſed vulneribus pulchriorem, laborum ſuorum munera conſecutum, vt nec præfecturã
quam bene geſſit amitteret, & eximium virum honor geminatus ornaret: cõfeſſus meritum, cui ſo
lus non ſufficit ad præmium; accepit enim & præſentaneam dignitatem, ne de Republica beneme
ritus, diu abſens putaretur ingratus.] hæc Caſſiodorus Indictione duodecima, quando (vt dictum
eſt). Prætoriam præfecturam eſt conſecutus anno Domini quingenteſimo trigeſimoquarto: poſt
f Caſſio. ead. ep. 3. lib. 11. quod tempus Amalaſuntha ipſa deſijt, & Athalaricus de medio ſublatus eſt. Quo pariter anno ſcri
bens ad Senatum eamdem de ſua præfectura epiſtolam Caſſiodorus, Theodoricum Francorũ Re-
XLIX. gem inuadere res Gothorum paratum, morbo iam vita functum tradit his verbis [f]:
De obitu Theo Franci enim tot barbarorum victorijs præpotentes, quam ingenti expeditione turbati ſunt? la
dorici Regis ceſſiti metuerunt cum noſtris inire certamen, qui præcipitatis ſaltibus prœlia ſemper gentibus in
Francorum. tulerunt. Sed quamuis ſuperba natio declinauerit conflictum, vitare tamen proprii Regis nequi- D
uit interitum. Nam Theodoricus ille diu potenti nomine gloriatus, in triumphum Principum no-
ſtrorum lãguoris potius pugna ſuperatus occubuit, ordinatione credo diuina, ne nos aut affinium
bella pollueren, aut iuſte productus exercitus vindictam aliquam non haberet.] hæc cum ſcribat
Caſſiodorus (vt diximus) anno Domini quingenteſimo trigeſimoquarto, iam plane docet ante il-
lud tempus Theodorici obitum contigiſſe. Ex quibus eumdem redarguas Sigibertum, qui eius o-
bitum refert anno Domini quingenteſimo trigeſimoſeptimo: & eos pariter errare conuincas, q
g Greg. Turo. de geſt. Franc. lib. 3. c. 23. eumdem Theodoricum annos vigintiduos vel tres regnaſſe tradunt [g], quem his temporibus A-
thalarici Regis Italiæ morbo defunctum liquet. In primis vero mendacij redarguas Sigibertũ, dũ
ait, Theodoricum Regem Francorum ditione Gothorum in Gallijs eſſe potitum; non enim hoc tẽ
pore id accidit, neq. ea præuia occaſione, ſed a Theodato Gothorum Rege id factum teſtatur Pro-
copius; cum videlicet, vt Francos contra Græcos incitaret, quæ in Gallijs poſſidebat, Francis ceſ-
ſit: cum alioqui & Vuiſigothi, qui in Hiſpania regnabant ſub Amalarico Rege, aliam partem pro
h Procop. de bello Goth. lib. 1. uinciæ poſſiderent in Gallia Narbonenſi. Omnia iſta Procopius [h];

L. At quod accidit, cũ Theodoricus in eiuſmodi militaribus expeditionibus eſſet, & res Gotho- E
i Gregor. Mirac. lib. 2. c. 13. rum in Gallia pertentaret, memoria quidem dignum (quod & in vniuerſa Gallia vulgatum fuiſ-
ſe tradit Gregorius Turonenſis [i]) nos hic deſcribendum putamus; pertinet enim ad eiuſdem Re
gis virtutem in ſacrilegos vlciſcentis, & ad Dei gloriam ex miraculis ſanctiſſimi martyris Iuliani.
nam ait: Et quia nullum latere credo aliquid de hoſtilitate Theodorici Regis, ac infirmitatibus
Sigiualdi, quæ ei in Aruerno poſito contigerunt: propter virtutem tamen beati martyris Iuliani
id diligentius exponendum, quo facilius fides dictis adhibeatur.

LI. Igitur cum ob direptionem Aruernorum (*quam ciuitatem iam diu ante ceſſiſſe Gothis, ſuperiori to*
Inuaſores rerũ *mo dictum eſt*) Rex antedictus Theodoricus feſtinaret, & ingrediens terminum vaſtationi cuncta
Eccleſiæ male ſubigeret; pars aliqua exercitus ſeparata ad Briuatenſem vicum infeſta prorupit, fama vulgante,
pereunt. quod in baſilica eſſent incolæ cum multis theſauris adunati. Cumque perueniſſent ad locum,
inueniunt multitudinem promiſcui ſexus, obſeratis oſtijs, in templo ipſo cum proprijs facul ta
tibus reſidere. Cumq. intrare non poſſent: vnus effractam ceu fur in altari ſancto feneſtram vitreã
ingreditur;

A ingreditur:quia qui non intrat per ianuam,hic latro eſt. Dehinc reſeratis ædis illius valuis,exercitum intromittit. At illi direpta cuncta pauperum ſupellectilia cum miniſtris ipſius baſilicæ, reliquumq.populum,qui intra erat,eductum foris,diuiſerunt haud procul a vico. Quæ cum ad Regẽ delata fuiſſent,comprehenſos ex his aliquos diuerſis mortibus condemnauit. Fugiẽs vero ille, qui irrupta æde,caput fuit huius ſceleris,igne de cælo dilapſo conſumptus interijt. Super quem cũ multi aceruum lapidum congregaſſent,a tonitruis & coruſcationibus detectus,terrena caruit ſepultura. Qui vero de conſentaneis latentes Regem in patriam ſunt regreſſi,correpti a dæmone, diuerſis exitijs hanc vitam crudeliter finierunt. Hæc audiens Rex,omnia quæ exinde ſunt ſublata reddidit:præceperat enim,ne a ſeptimo a baſilica milliatio cui vim quis inferret.]hæc Gregorius,qui de eiſdem agit [a] in hiſtoria rerum Francorum:& narratis hic ſubdit [b]: a Greg.de rebus geſt.Franc lib. 3. c.12. b Grego.Mirac. lib.2 c.14.

LII. *Occupator villæ Eccleſię in diſcrimen adducitur.*

Tunc Sigiualdus cum Rege præpotens cum omni familia ſua in Aruernam regionem ex Regis iuſſu migrauit:vbi dum multorum res iniuſte competeret,villam quamdam, quam glorioſæ memoriæ Tetradius Epiſcopus Bituricenſis baſilicæ ſancti Iuliani reliquerat,ſub ſpecie obumbratæ commutationis auidus peruaſit: ſed menſe tertio poſtquam ingreſſus eſt,correptus eſt febre,&
B ſine ſenſu effectus declinauit caput in lectulum. Cuius vxor dum de hoc exitu mæſta penderet, a quodam ſacerdote commonita eſt,vt eum ſi videre vellet incolumem, auferret e villa. At illa hæc audiens,præparatis carrucis,compoſitoq.plauſtro quo eum eueheret,mox vt prædium ſunt egreſſi,protinus diuina ſunt pariter gratia munerati:nam iſte ſoſpitate,illa meruit ex huius incolumitate lætitiam. Ferunt etiam in oratorio prædij illius S. Iulianum martyrem cum Tetradio Epiſcopo colloquentem cuidam religioſo reuelatum fuiſſe,promittentem ſe Epiſcopo,villam quam pro animæ ſuæ remedio ſibi reliquerat,recepturum.]Sed quod Theodoricum his temporibus Athalarici defunctum diximus;quæ obitum eius ſubſecuta ſint,videamus.

LIII. *Theodobertus Rex patri ſuccedit.*

Huic autem ex hac vita ſublato eius filius Theodobertus ſucceſſit,de quo hæc idem Gregorius in Nicetio [c]:Cum,Theodorico decedente,Theodobertus filius eius regnum ambiſſet,ac multa inique exerceret;& ab eodem plerumque corriperetur *S. Nicetio Epiſcopo Treuerenſi*,quod vel ipſe perpetraret,vel perpetrantes non argueret:aduenit dies Dominicus, & ecce Rex cum his qui ab hoc ſacerdote communioni abeſſe iuſſi fuerant,eccleſiam eſt ingreſſus:Lectis igitur lectionibus,quas canon ſanxit antiquus,oblatis muneribus ſuper altare Dei,ait ſacerdos:Non hic hodie Miſſarum c Greg.in Vita S. Nicetij Epiſc. Treuer.
C ſolemnia conſummabuntur;niſi communione priuati,prius abſcedant. Hæc Rege renitente,ſubito exclamat vnus de populo arreptus a dæmone puer iuuenis,cœpitq.valida inter ſupplicia torturæ ſuæ & Sancti virtutes & Regis crimina confiteri:dicebatq. Epiſcopum caſtum, Regem adulterum,hunc timore Chriſti humilem,illum gloria regni ſuperbum,illum ſacerdotio impollutum a Deo in poſterum præferendum,hunc ab auctore ſceleris ſui velociter elidendum.

LIV. *Paret tandem Rex ſacerdoti*

Cumq.Rex timore concuſſus peteret,vt hic energumenus ab eccleſia eijceretur, dixit Epiſcopus:Prius illi qui ſecuti ſunt,id eſt,inceſti,homicidæ,adulteri ab hac eccleſia extrudantur,& hunc Deus ſilere iubebit. Et Rex ſtatim iuſſit omnes hos qui ſacerdotis ſententia damnari fuerant,egredi ab eccleſia. Quibus expulſis,iuſſit ſacerdos dæmoniacum foras extrahi:ſed cum,apprehenſa columna,euelli a decem viris non poſſet;Sanctus Dei ſub veſtimento ſuo,propter iactantiã euitandã ſcilicet,faciens crucẽ contra dæmonẽ,relaxari præcepit. Qui protinus corruens cũ his qui eũ trahere nitebantur,poſt paululum ſanus erectus eſt:Deinde poſt acta ſolemnia requiſitus, numquam reperiri potuit,nec vllus ſcinit vnde venerit,vel quo abierit:conijciebatur tamen a plurimis, eum a Deo miſſum,qui Regis,ſacerdotiſq.opera non taceret. Vnde factum,vt ſacerdote orante, Rex
D mitior fieret.]hæc Gregorius:quæ autem ſubdit de excommunicato Clotario Rege,ſuo loco inferius dicturi ſumus.

LV. *Theodobertus Rex melior redditus.*

Quod vero ad eumdem Theodobertum pertinet:cenſura Nicetij correctum & emẽdatum,meliori frugi redditum, idem Gregorius alibi ita teſtatur [d]: Ille in regno firmus magnum ſe omni bonitate præcipuum reddidit:erat enim regnum cum iuſtitia gerens,ſacerdotes venerãs, eccleſias munerans, pauperes eleuans, & multis multa beneficia pia ac dulciſſima accõmodans voluntate: omne tributum,quod in fiſco ſuo ab eccleſijs in Aruerno ſitis debebatur,clementer indulſit.]hæc ibi. Laudatur ab eodem [e] Theodobertus,quod pie religioſeq.inuiſeret loca Sanctorum:cum recitat quid mire acciderit de eo qui a Rege compulſus eſt iurare ſupra tumulum ſancti Maximi Epiſcopi Treuerenſis. Commendatur præterea ab eodem auctore [f] clementia ipſius Theodoberti erga ſanctum Agericum Virdunenſem Epiſcopum dire vexatum a Theodorico eius parente. d Greg.de Geſt. Fran lib. 3.c. 25. e Greg.de Glor. confeſſ c.93. f Grego.de geſt. Fran lib.3.c.34.

LVI.

Accidit inſuper,vt defuncto patre,cum hoc tempore in eius regnum ſucceſſiſſet, legationem miſerit ad Iuſtinianum Imperatorem. functus eſt eo munere Munzolus vir illuſtris: qui cum Patras in Achaiam aduectus eſſet,vſque ad interitum morbo calculi laborans, quomodo ope ſancti
E Andreæ Apoſtoli curatus ſit,idem Gregorius [g] alibi narrat:idemq. [h] tradit patrem ſuum Aruernenſem ciuem obſidem aliquando cum alijs datum eidem Regi Theodoberto,quando virtutẽ reliquiarum Sanctorum contigit experiri. Sed de Theodoberto ſatis. g Greg.de Glor. mart.lib.1.c.31. h Eod.lib.c. 84.

IESV CHRISTI ANNVS 531. BONIFACII PAP. ANNVS 2. IVSTINIANI IMP. 5. ATHALERICI REG. 6.

I. *Romana Synodus ſub Bonifacio.*

ANnus Redemptoris quingenteſimus trigeſimusprimus vacuus Conſulibus ordinarijs; poſt Conſulatum præcedentium Conſulum Lampadij atque Oreſtis inſcribitur:quo Romæ a Bonifacio Papa Synodus collecta eſt,de qua hæc breuiter Anaſtaſius:Hic congregauit Synodum in baſilica beati Petri Apoſtoli,& fecit conſtitutum,vt ſibi ſucceſſorem ordinaret;quo conſtituto cũ

chirogra-

Digitized by Google

A

chirographis ſacerdotum & iureiurando ante Confeſſionem beati Petri Apoſtoli diaconum Vigilium conſtituir] ſucceſſorem videlicet. Quod enim (vt ſuperius fuſius dictum eſt) Gothorum Reges Italiæ dominantes impie ſibi vendicaſſent Romani Põtificis electionem: vt eiuſmodi prælum pram & vi vſurpatam licẽtiani ex Gothorum manibus Romana Eccleſia extorqueret, hoc prætextu viſus eſt Bonifacius nouam hanc & a prædeceſſoribus hactenus intentatã viam aggredi: nempe vt ſucceſſorem deligens Pontifex, nullum relinqueret locum vacantis ſedis; quod quidem licet ſpeciem inſtitiæ aliquam præſeferret, poſtea tamen ab omnibus eſt improbatum atque reſciſſum. Nã ſubdit de his idem Anaſtaſius;

II. Eodem rempore facta iterum Synodo, hoc caſſauerunt * ſacerdotes omnes propter reuerentiam ſanctã ſedis, & quia contra canones hoc fuerat factum, & quia culpa eum reſpiciebat, vt ſucceſſorem ſibi conſtitueret: ipſe Bonifacius Papa reum ſe confeſſus eſt maieſtatis, quod diaconum Vigilium ſui ſubſcriptione chirographi ante Confeſſionem beati Petri ſucceſſorem cõſtituiſſet: & ipſum conſtitutum in præſentia omuium ſacerdotum & cleri & Senatus incendio conſumpſit.] hactenus de his Anaſtaſius. Maieſtatis vero ea ex parte crimen videri poterat Gothis Bonifacius incurriſſe; qđ cõtra Regis voluntatẽ, ad quẽ electionem Romani Põtificis ſpectare Theodoricus ſtatuerat, a Bonifaciu fuiſſet inſtitutus ſucceſſor. Sed nec placuerunt iſta clero, neq. Romano populo.

* cenſuerunt

B

III. Certum quidem eſt eiuſmodi conatum probro eſſe datum ambobus, in primis vero ipſi Vigilio, quod id curaſſet. Scimus enim Silnerium Papam in decreto anathematis in Vigilium hæc ita exprobraſſe [a]: Quia contra iura canonica temporibus ſanctæ memoriæ Bonifacij Papæ, ipſo viuẽte, deſignari conabaris, niſi tibi ampliſſimi Senatus obuiaſſet iuſtitia: tunc prouidentia paſtorali ac Pontificali auctoritate tua execranda iam debuerãt auſpicia detruncari. Sed dum prauum vulnus in te neglectum eſt, inſanabile accreuit apoſtema, &c.] hæc in Vigilium delectum a Bonifacio ſucceſſorem Siluerius. Porro rerum geſtarum Bonifacij Papæ non tantum hæc de eligendo ſucceſſore, ipſo viuente, & ab ipſo deleta fuere; ſed & ea etiam poſtea, quæ ab ipſo poſt [mortem Dioſcori, eum damnando, anathematique ſubijciendo, geſta fuerunt. In ipſum enim Bonifacium iſta peracta ab Agapeto Pontifice, teſtatur Anaſtaſius Bibliothecarius [b]: Hic, *Agaptus videlicet*, in ortu Epiſcopatus ſui libellos anathematis, quos inuidiæ dolo extorſerat Bonifacius presbyteris & Epiſcopis contra canones & contra Dioſcorum, in medio eccleſiæ, congregatis omnibus, incẽdio conſumpſit, & abſoluit totam Eccleſiam ab inuidia perfidorum.] hæc ibi.

Quid in Vigilium obiectũ.
a Epi. Siluer. ad Vigilium. to. 2. Concil.
b Anaſt. in Agapeto.
Aduerſus Bonifacii decretum quid Agapetus.

C

IV. Sic igitur vides, non ſolum quæ per Bonifacium acta ſunt in decernendo ſucceſſore, ab ipſo primum, deinde a ſucceſſoribus eſſe damnata, ſed etiam quod in Dioſcorum veluti ſimoniacum idem damnando eumdem poſt mortem egiſſet. Ob cauſam quidem pecuniariam damnatum Dioſcorum a Bonifacio, ex Iuſtiniano diximus: cuius in epiſtola inſcripta ad Ioannem Papam, ſed ad Vigilium data, hæc ſunt verba: Super hæc autem omnia quis ignorat ea quæ noſtris temporibus in Eccleſia antiquioris Romæ contra Dioſcorum acta ſunt? qui cum nihil in fidem peccaſſet, tamen ſolum propter Eccleſiaſticum ordinem, poſt mortem ab eadem Eccleſia Romana anathematizatus eſt. Si igitur nihil in fidem peccantes Epiſcopi, propter ſolum Eccleſiaſticum ordinem & propter cauſam pecuniariam anathemati & poſt mortem ſubijciuntur: quanto magis Theodorum, &c.] hæc quo ad cauſam Dioſcori, quem Agapetus iniuſta ſententia condemnatum abſoluit.

V. Quod vero ſpectat ad ſucceſſoris electionem: intelligis, puto, lector, ex his quæ dicta ſunt, quantum exhorruerint Romani omnes, in primis vero iidem ipſi Romani Pontifices, vt aliquis ſibi viuens quouis digno prætextu Pontifex deligat ſucceſſorem; cum eadem ipſa qui ea ſtatuit Bonifacius fuerit compulſus reſcindere in poſteriori Synodo, quæ in priori, ſuadente iuſta ſibi viſa ratione, facere decreuiſſet. At licet eadem caſſata ab ipſo anctore penitus & reddita prorſus nulla fuiſſent; in ipſa tamen perperam geſta Siluerius & ſucceſſores Romani Pontifices declamarunt.

Nimis abſurdum vt Rom. Pont. ſibi deligat ſucceſſorẽ.

D

VI. Verum etſi videri potuiſſent iſtæc de eligendo ſucceſſore commiſſa a Bonifacio, ab eodem expiata; tamen cito Deus, ad aliorum exemplum, eum ex bac vita ſubtraxit. Hoc namque anno die decimaſeptima menſis Octobris poſt dictum Conſulatum Lampadij ipſum ex hac vita migraſſe, Bibliothecarius habet; quod & (vt dicemus) alia vetera monumenta teſtantur, quibus innoteſcit, hoc eodem anno poſt Conſulatum Lampadij & Oreſtis iam eius ſucceſſorem ſedere cœpiſſe Ioannem cognomento Mercurium. Sic igitur dicta die mortuus eſt Bonifactus, cum ſediſſet annũ vnũ & dies duos; licet Bibliothecarius annos duos eius ſedi rribuat & dies vigintiſex: verum cũ ipſum hoc anno poſt Conſulatum Lampadij defunctum dicat atq. ſepultũ decimaſeptima menſis Octobris, nonniſi annum vnum & dies duos vixiſſe Pontificem oportuit, cum creatus habeatur anno ſuperiori decimaquinta die Octobris.

Bonifacij Papæ obitus.

VII. Antequam vero de eius vacatione ſedis & electione ſucceſſoris agamus: quæ de reliquis rebus geſtis Bonifacij ex antiquiorib. memorijs Ado deſcripſit, hic referamus: Non multo poſt (inquit) *ab apparitione videlicet facta ſancti Michaelis in monte Gargano ſub Gelaſio Papa*, venerabilis etiam Bonifacius Pontifex eccleſiam ſancti Michaelis Archangeli nomine conſtructam dicauit in ſummitare Circi, cryptatim miro opere altiſſime porrectam: vnde & idem locus in ſummitate ſua cõtinens eccleſiam, inter nubes ſitus vocatus.] hæc Ado: qui cũ ea Bonifacio ipſi tribuat, qui primus poſt Gelaſium vixit, nihil eſt vt alicui alij ex Romanis Pontificibus eius nominis tribui poſſint, niſi huic ſecũdo eius nominis Bonifacio. Quod autem ad ipſum locum pertinet, ſuper quem erectã fuiſſe eccleſiam ſancti Michaelis affirmat: nullum alium niſi ſcrupoſum locum, ſuper quem olim Hadriani moles erecta eſt trans Tiberim apud Circum Domitiæ, fuiſſe, diximus in Notis ad Romanum Martyrologium [c].

E

VIII. De Bonifacio ruſus hæc in Anaſtaſio leguntur; Eodem tempore venit relatio ab Afris Epiſcopis de conſtitutione, vt cum conſilio ſedis Apoſtolicæ omnia Carthaginenſis Epiſcopus faceret.] præerat his temporibus Carthaginenſi Eccleſiæ Reparatus Epiſcopus, de quo etiã inferius

c Martyr. Rom. die 21. Maii.

dicturi

A dicturi ſumus. Ad poſtremum vero idem ait vacaſſe ſedem Bonifacij menſes duos & dies quinde
cim. Verum cum ex dicto numero menſium atque dierum dicēdū eſſet ſucceſſorem Bonifacij Ioā
nem creatum eſſe ſequenti anno ipſis Kalendis Ianuarij poſt Lampadij & Oreſtis conſulatum ſe-
cundo, erroris patentis auctor arguitur, cum conſtet hoc anno poſt dictorum Conſulatum Ioannē
cognomento Mercurium creatum eſſe Pontificem. in Titulo enim Eudoxiæ, quæ eſt Eccleſia S. Pe
tri ad Vincula dicta eiuſmodi inſcriptio legitur [a]:

✠ SALBO PAPA NOSTRO IOANNE COGNOMENTO MERCV-
RIO EX SANCTAE ECCL. ROM. PRESBYTERIS OR-
DINATO. EX TIT. S. CLEMENTIS AD GLORIAM PONTI-
FICALEM PROMOTO. BEATO PETRO AP. PATRONO
SVO A VINCVLIS EIVS SEVERVS PRESB. OFFERT
ET IT. P. C. LAMPADII ET ORESTIS VV. CC.
VRB. CVLVS CEDRINVS EST.

a Extat in eccle S. Petri ad Vincula, deſcripſit etiā Panuin.

Ex his igitur quam perſpicue vides, ſedere cœpiſſe hoc anno poſt Bonifacij obitum Ioannem co-
B gnomento Mercurium, natione Romanum (vt habet Bibliothecarius) ex patre Proiecto, de Cæ-
lio monte: quo autem die & menſe creatus ſit, haud quid certi affirmari poſſe videtur: circa finem
tamen anni huius ſedere cœpiſſe, ex dictis apparet.

Ioannes Papa II.

Quod inſuper ad Occidentales res ſpectat, hoc ipſo anno Amalaricus Rex Gothorum in Hi-
ſpania, cum a tempore obitus Theodorici Regis in Italia regnantis potitus regno eſſet annis quin
que, occiſus deſijt, inq. locum eius ſubrogatus eſt Theudis Gothus pariter & Arianus. Sed interi-
tus Amalarici cauſa altius repetenda eſt. Childebertus enim quartus filius Clodouei, qui Pariſijs
regnabat, ſororem ſuam Crotildem matrimonio iunxit eidem Amalarico Regi. Sed quod Catho
lica illa eſſet, hæreticus vero iſte, nulla conuentio lucis ad tenebras, neque templi Dei cum idolo
penitus eſſe poterat: & licet iuncti corpore eſſent, animo tamen erant quam longiſſime ſeparati.
Quæ autem ob hanc cauſam pati contigerit ipſam Crotildem, ex Gregorio audi, qui hæc ait [b]: Cro
tildis multas inſidias ab Amalarico viro ſuo propter fidem Catholicam patiebatur: nam plerum
que procedente illa ad ſanctam eccleſiam, ſtercora & diuerſos fœtores ſuper eam proijci impera-
uit. Ad extremum autem tanta crudelitate dicitur eam cecidiſſe, vt illa infectum de proprio ſan-
C guine ſudarium fratri tranſmitteret.

IX. Amalarici Regis obitus.

Amalaricus male habet Crotildem.

b Greg. de geſt. Fran. lib. 3. c. 10.

Vnde ille maxime commotus, Hiſpanias appetiuit. Amalaricus vero hæc audiens, naues ad fu
giendum parat. Porro imminente Childeberto, cū Amalaricus naues deberet aſcendere, ei in mē
tem venit multitudinem pretioſorum lapidum in ſuo theſauro reliquiſſe: cumq. ad eos petendos
ciuitatem regrederetur, ab exercitu e porta excluſus eſt. Videns autem ſe non poſſe euadere, ad ba
ſilicam Chriſtianorum *Orthodoxorum* confugere cœpit: ſed priuſquam limina ſancta contingeret,
vnus, emiſſa manu, lancea eum mortali ictu ſauciauit; ibiq. decedens reddidit ſpiritum. Tunc Chil
debertus cum magnis theſauris ſororem aſſumptam, ſecum adducere cupiebat: quæ neſcio quo ca
ſu in via mortua eſt; & poſtea Pariſios delata, iuxta patrem ſuum Clodoueum ſepulta eſt.

X.

Childebertus vero inter reliquos theſauros miniſteria eccleſiarum pretioſiſſima detulit: nam
ſexaginta calices, quindecim patenas, viginti Euangeliorum capſas detulit, omnia ex auro puro &
gemmis pretioſis ornata. ſed non eſt paſſus confringi: cuncta enim eccleſijs & baſilicis Sanctorum
diſpenſauit & tradidit.] hæc Gregorius: diſcrepat ab eo Iſidorus [c], dum Amalaricum non in Hi-
ſpania, ſed Narbone in Gallia eſſe occiſum tradit. Agit & de his Græcus hiſtoricus Procopius [d],
D eamdemq. refert cauſam belli inferendi, quam ex Gregorio recitauimus: at non Childebertum no
minat, ſed Theodobertum. verum Theodobertus non fuit filius Clodouei, ſed nepos, nempe filius
Theodorici ipſius Clodouei filij. Tuncq. dicit ceſſiſſe Francis eam partem Galliarum, quam hacte
nus Vuiſigothi poſſederant: ait enim: Theodobertus vero ſuis cū rebus omnibus ſorore redempta,
Galliæ partem, quantamcumque ſortiti Vuiſigothi fuerant, recepit. Qui itaque Vuiſigothorum
ex gente bello deuicta reliqui ex ea clade fuere, ex Gallijs cum vxoribus liberiſq. ſuis iam ſedibus
exciti, ad Theodem in Hiſpania tyrannidem exercentem ſe cōtulere.] hæc Procopius. Verum ſiue
rurſus receperint Vuiſigothi eam partem Galliæ Narbonenſis, ſiue nō penitus ea caruerint: certū
eſt, poſterioribus Franchorum Regibus cum Vuſigothis eam prouinciæ partē poſſidentibus fuiſ
ſe pugnandum; vt quæ dicentur ſuis locis inferius, perſpicue demonſtrabunt. Succeſſit autem (vt di
ximus) poſt Amalaricum Theudis, qui licet Arianus, tamen bene habuit Orthodoxos, vt S. Iſido-
rus affirmat.

XI. Trada capta ex ditione Amalarici.

c Iſidor in Chronico Goth.

d Procop. de bello Goth. lib. 1.

Hoc eodem anno quo abſoluitur quintus eiuſdem Amalarici Regis, & primus incipit nume-
rari Theudis eiuſdem ſucceſſoris, celebratum reperitur Concilium Toletanum, dictum ſecundum,
E ſub Montano Archiepiſcopo Toletano. De hoc acturi, primum omnium more noſtro ipſam
rectam temporis rationem ſtatuamus. Cum omnium aſſertione & antiquorum codicum lectione
conſtet, ipſum habitum eſſe anno quinto eiuſdem Regis Amalarici; ſicq. omnibus pariter explora
tum, quinquennium eiuſdem Regis deduci ab obitu Theodorici Italiæ Regis, quem deceſſiſſe di-
ximus anno Domini quingenteſimo vigeſimoſexto: hic primum, vnde erroris occaſio manare poſ
ſit, emendandus eſt mendoſus locus Iſidori, ne ipſum ſibi ipſi contrarium eſſe & turpiter halluci-
natum quis dicere aliquo modo audeat. Sunt enim hæc verba in Chronico Gothorum Regum Iſi
dori: Æra DLXIIII. XIIII. anno Iuſtiniani Imp. defuncto Theodorico, Amalaricus nepos eius
quinque annis regnauit.] quæ verba tum his quæ ſuperius, tum his quæ inferius in eodem legun-
tur Chronico, penitus contradicunt, vt decimoquarto Iuſtiniani Imp. anno dicatur regnare cœpiſ
ſe Amalaricus, qui vltimo anno Iuſtini Imp. auſpicatus eſt regnum. Quamobrem neceſſario reſti
tuenda eſt germana lectio, ita vt loco Iuſtiniani, Iuſtinus, & loco numeri XIV. annorum Iuſtinia-
ni, ponatur IX. Iuſtini, vt dicat textus: Æra DLXIV. IX. anno Iuſtini Imperatoris, defuncto

XII. Tolet. Concil. ſecundum ſub Montano Epiſcop.

Emendatur error illapſus in Chronic. S. Iſidori.

Theodorico

Theodorico, Amalaricus nepos eius quinque annis regnauit,]quo annorum numero tum ex Æra, A
tum ex annis Iuſtini Imperatoris conſignatur annus Domini quingenteſimus vigeſimus ſextus,
quo(vt dictum eſt) Amalaricus primum annum exordiens, hoc Domini anno terminat quintum,
quo eadem Toletana Synodus habita eſſe ſine cõtrouerſia ab omnibus affirmatur,& in codicibus
tum ſcriptis,tum euſis æque legitur. Sed & emendandum quod in nouiſſimam editionem ex men-
doſo exemplari irrepſiſſe videtur,dum quintus annus Amalarici,ſub quo dicta Synodus acta poni
tur,notatur Æra DLXV. qua non præſens annus quintus eiuſdem Regis Amalarici,ſed ſecundus
inchoatus eiuſdem notandus eſſet; quintus vero cum abſoluitur(qui eſt præſens annus) inſcriben
dus eſſet Æra DLXIX.

XIII. Sub Theude Conc. Tolet.

His igitur locis emacnlatis,& ſincera lectione vbique reſtituta,adhue addimns:quod etſi hoc
anno,qui nnmeratur quintus Amalarici Regis,dicta Synodus celebrara inueniatur: tamen ſancti
Iſidori verba ſuadent,vt ipſo potius Amalarico mortuo,exordio Theudis ſucceſſoris regni,hoc eo
dem anno Patres cnnuenerint:id,inquam,Iſidori,qui hoc ſæculo vixit,verba declarare videntur,q
bus ait:Æra DLXIX. Iuſtiniani Imperatoris tempore,poſt Amalaricum Theudis in Hiſpania crea
tur in regnum per annos ſexdecim:qui dum eſſet hæreticns,pacem tamen conceſſit Eccleſiæ Dei, B
vt licentiam Catholicis Epiſcopis daret,in vnum apud Toletanam vrbem cnnuenire,& quæcum-
que ad Eccleſiaſticam diſciplinam neceſſaria exiſterent,dicere,licenterque diſponere.] hæc ipſe,
plane ſignificans,id inconceſſum omninn fuiſſe,viuente Amalarico,Cathnlicis (vt diximus) iu-
fenſiſſimo.

XIV.

Sed & quod dicit de Synodo Toletana cogenda impartitam ab ipſo eſſe licentiam: id non de
alia,quam de hac ipſa,de qua eſt ſermo,Toletana Synodo Iſidorum conſtat intellexiſſe:nam nulla
alia Synodus Toletana ſub dicto Rege habita reperitur. Vnde opinari licet,quod etſi anno quinto
Amalarici Synodus iſta habita inueniatur hoc anno,ramen non ſub ipſo, ſed æque hoc anno ſub
eius ſucceſſore celebrata fuerit:ſed quod nomen Amalarici in ipſa Synodo legatur,ex appoſito titu
lo irrepſiſſe puro. Hæc quidem opinari ſuadent,quæ ex Iſidoro magnæ huius temporis auctorita-
tis ſcriptore recitata ſunt,adiuuantibus coniecturis , ijſdemq. ex odio Amalarici & benignitate
Theudis erga Catholicos acceptis:addito ad hæc etiam,quod eum Patres ipſo exordio deplorent
præterita tempora,quibus conueniendi denegata licentia videretur id ſub Amalarico accidiſſe, ex
Iſidoro conſpeximus. His de tempore ſtabilitis,iam de ipſo Toletano Concilio quæ ſunt notatu C
digna referamus.

XV. De S. Montano Epiſcopo Toletano.

Qui primum locum in hac Synodo iure tenuit Montanus Toletanus Epiſcopus celebris no-
mine fuit tum doctrina,tum etiam vitæ ſanctitate:vtraque enim dignus laude a S. Ildefonſo in li-
bello de Viris Illuſtribus celebratur. Ex anteius lucubrationum duæ epiſtolæ, quarum idem me-
minit,altera data ad Eccleſiam Palentinam, ad Thuribium ſolitarium altera,digna feliciſſimi in-
genij monumenta. Sed quod ad vitæ ſanctitudinem ſpectat, hanc diuinn teſtatam miraculo idem
Ildefonſus eiuſmodi perſpicuo declarat exemplo : Hic vir, ex antiquiſſima relatione narratur,
ad exploſionem infamiæ tamdiu prunas tenniſſe veſtimentis ardentes,donec coram ſedis ſuæ alta-
ri ſacro totius Miſſę celeberitatem per ſemetipſum expleret. Peractis autem ſolemnibus, nec pru-
næ ignem,nec veſtis inuenta eſt amiſiſſe decorem. Tum Deo relatis gratiarum actionibus, qui p
ſimplicem naturam ignis cognita eſſet & fallacia deteſtabilis accuſantis,& innocentia beatiſſimi
ſacerdotis.]hæc de eo Ildefonſus.

XVI. Epiſcopi inſignes qui in erfuerunt Synodo.

Cum Montano ſeptem alij,tantum interfuerunt Epiſcopi,ſed ſi numero pauci , virtute atque
doctrina præſtantes:qui cum Zorobabele ſuo,in medio licet hoſtium poſiti, templum reædificare D
magna animi conſtantia ſunt agreſſi. Enituit autem in eo conuentu Patrum præter Montanum Iu
ſtus Vrgelitanus Epiſcopus,& ipſe clarus inter ſcriptores Eccleſiaſticos,& trium germanorum col
legio æque diſertorum,nempe Iuſtiniani Epiſcopi Valentini,Nebridij & Helpidij,illuſtrior redi
tus:licet iniuria temporum deperditis ipſorum ſcriptis,fratrum ſubobſcura memoria ſit relicta .
agit de his omnibus Iſidorus [a].

a Iſidor. de Vir. illuſtr. c. 20. 21.

XVII.

Quinque in hac Synodo reperiuntur ſanciri canones eſſe ad diſciplinam Eccleſiaſticam illu-
ſtrandam,& mores Fidelium informandos;quos tu conſulas. Nos vero non omittimus,quod gra-
titudinis ergo ijdem Patres,abſoluta Synodo,Regi licet Ariano ob conceſſam coeundi licentiam
bene precati ſunt. Ad finem enim Synodi iſta leguntur: Nunc ergo in nomine Domini finitis his
quæ in collatione venerunt,gratias agimus omnipotẽti Deo,deinde domino noſtro glorioſo Ama
larico * Regi,diuinam clementiam poſtulantes,vt innumeris annis regni eius ea quæ ad cultum
fidei perueniunt peragendi nobis licentiam præſtet. Amẽ.]Quid his ſimile habes præfatos eſſe Pa
tres in Concilio Agathenſi ſub Alarico item Ariano Gothorum Rege collecto , ipſius accedente
conceſſione. E

* Theudi

XVIII.

At bene vſi Montanus & alij Patres Regis beneficio,non ſemel tantum coierunt in Synodum,
ſed frequenter diuerſis in locis. Etenim inter alia Concilium Palentinum patet congregatum fuiſ
ſe: ita legendum,pro Valentino,Palentinum, vt ex eiuſdem Montani epiſtola ad Thuribium data
poſſumus intelligere:quæ cum alia habeat digna memoria,hic mihi eã reddere & tibi legere gra-
tum erit. ſic enim ſe habet [b]:

b Apud Collect. Concil Hiſpan. Garſ. Loa.

Domino eximio præcipuoq. Chriſticolæ,domino & filio Theoribio * Montanus Epiſcopus.

* Thuribio

XIX. Montani Toletani Epiſcopi epiſto. ad Thuribium.

Alumnum te fidei Catholicæ & ſanctæ religionis amicum etiam in actis mundialibus conuer-
ſantem valde.& nouimus & probauimus. Cum enim adhuc floreres in ſæculo,ita claritatis tuæ vi-
ta perpatuit,vt ſecundum ſententiam Domini,& quæ ſunt Cæſaris Cæſari nõ negares,& Deo quæ
ſua ſunt,deuota mente perſolueres. Iure etenim te diuini cultus in hac præſertim prouincia nomi
nabo * . . . Putas ne quanta tibi apud Deum maneat merces,cuius ſolertia atque inſtinctu & ido
lolatriæ error abſceſſit,& Priſcillianiſtarum deteſtabilis & pudibunda ſecta contabuit? Si tandem

*

adhuc

A adhuc & in nomine honorare deſiſtant, cuius per tuam admonitionem collapſa eſſe opera nō ignorant. Nam de terrenorum dominorum fide quid loquar? cui ita tuum impendiſti laborem, vt feroces cohabitantium tibi animos ad ſalubrem regulam & normam regularis diſciplinæ duceres. pręſtauit diuina clementia; quia id quod ſummo labore conatus es, precibus & oratione perficeres. Quæ tamen ex Palentino conuentu ad nos peruenerint, celſitudini veſtræ indicare curaui, quo facilius per veſtram increpationem nefanda præſumptio in poſterum conquieſcat, &c.] ſubdit de presbyteris reprimendis, qui ſibi chriſma conficiendi auctoritatem vſurparant; deq. Epiſcopis coercendis, qui in aliena diœceſi eccleſias conſecrarent: de quibus omnibus eſt quærela eiuſdem in epiſtola data ad Palentinæ Eccleſiæ ſubditos. Porro Thuribium iſtum longe diuerſum eſſe ab illo ad quem extat ſancti Leonis Papæ epiſtola, diuerſitas temporum perſuadet.

XX. *Coniuratio cōtra Iuſtinianū.*

Quod ad ſtatum rerum Orientalium anni huius pertinet: tumultuoſum illum quidem fuiſſe Conſtantinopoli, quæ habet Marcellinus hoc anno poſt Conſulatum Lampadij atque Oreſtis ſignificant, nimirum conſpirationem factam eſſe aduerſus Iuſtinianū Auguſtum, de qua hæc ipſe:

Hypatius, Pompeius, & Probus genere conſobrini, Anaſtaſij Imperatoris nepotes, quod Im-
B perium ſibi ſinguli indigna ambitione exoptarent, Idibus Ianuarijs cum pleriſque nobilium coniuratis, omniq. ſeditioſorum turba armis doniſq. miniſtratis illecta, dolis inuadere tentauerunt; atque per quinque continuos dies vrbem regiam rapinis, ferro, igneq. per ſceleratos ciues ſine certo interrege diſcurrentes hoſtili impietate, ipſi ſe fideles Reipublicæ in Palatio diſſimulantes, depopulati ſunt. Quinta vero huius nefandi ſceleris die, dum de foro Hypatius ſceleratorum comitātium manibus torque redimitus aureo, & Pompeius Comes ſua ſub veſte loricatus ad inuadendū tenendumq. aſcendunt Palatium: vterque eorum ante fores Palatij captus eſt; ſtatimque pijſſimi Principis noſtri nutu catenatus, trucidatus pœnas luit, & ante Imperium perdidit quam haberet, innumeris paſſim in Circo populis trucidatis, & tyrranorum ſocijs continuo proſcriptis.] hæc Marcellinus, quæ a Procopio [a] fuſius enarrantur. Coactum vero fuiſſe Iuſtinianum acclamāti populo ſatisfacere, & Ioannem atque Tribonianum magiſtratu deponere, idem aſſirmat; ſed eo ceſſante tumultu, reſtitutos tradit: verum Ioannes poſtea (vt dicetur) pœnas dedit. Quanta autem fuerit præter incendia & prædam hominum cædes, idem Procopius refert, dum ait deſiderata eſſe hominum triginta millia.

a Procop. de bello Perſic. lib. 1.

XXI. *Armorum vſus quibus interdictus.*

C His igitur permotus Iuſtinianus, præcauens in futurum, Nouellam edidit ſanctionem, qua armorum vſum a priuatis adimere conatus eſt, dum prohibuit, ne quis priuatus eſſet armiſactor; neque qui publico operi in armis faciendis inſeruirent, venderent ea priuatis. His namque impulſum eſſe ad hæc ſancienda, ipſe eiuſdem conſtitutionis exordio declarat, vbi ait [b]: Magnum Deum & Saluatorem noſtrum Ieſum Chriſtum & eius auxilium ſemper inuocantes, ſtudemus omnes ſubditos noſtros, quorum regimen credidit nobis Deus, illæſos & ſine calumnia cuſtodire, & inhibere bella, quæ per ſuam inconſiderationem ſuſcipientes aduerſus alterutros operantur dolores, duplex ex hoc contra ſe ſupplicium inferentes, tam quod ſibimet inferunt, quam quod ex lege veſaniam eorum puniente patiantur.

b Nouel. 85.

XXII. *Quæ in hæreticos atque Iudæos.*

Promulgauit etiam idem Imperator hoc anno poſt Conſulatum Lampadij & Oreſtis conſtitutionem, qua [c] vetuit hæreticos & Iudæos contra Orthodoxos teſtimonium ferre: in contractibus dumtaxat eorum atteſtationem inſpici debere. Addidit poſtea & illam [d], ne quis hæreticus hereditatem, legatum, vel fideicommiſſum accipere poſſit. data eſt conſtitutio quinto Kalendas Auguſti, anno ſecundo poſt Conſulatum Lampadij & Oreſtis, quibus perperam iungitur annus ſecū-
D dus Iuſtiniani Imperatoris. Sed opinor inde erroris manaſſe occaſionem, quod notata lege, poſt Conſulatum Lampadij & Oreſtis ſecundo, nempe anno ſequenti, putarit imperitus ſcriptor, eo numero appoſito, ſecundum Iuſtiniani Imperatoris annum conſcribi, cum annus potius poſt eorum Conſulatum ſecundus ſignificetur.

c l. 13. Cod. de hæret.
d l. vlt. Cod. de hæret.

XXIII. *De obitu & ætate S. Sabæ.*

Hoc item anno quinta die Decembris, decima Indictione, ex hac vita migrauit mirificus ille Sabas, de cuius legatione ad Iuſtinianum Imperatorē pro Palæſtinis aduerſus Samaritas egimus anno ſuperiori: haud enim diu poſt, eo perfuncto munere, ipſum ſuperſtitem fuiſſe, eius a Cyrillo ſcripta Acta citata ſuperius indicant. Cui veritati aſſentiuntur, quæ ſcripta ſunt ab eodem Cyrillo in rebus geſtis Ioannis Silentiarij, nempe eumdem Sabam vita functum decima Indictione: quod & in ſcriptis codicibus a nobis citatis in Notis ad Romanum Martyrologium pariter notatū vidimus, decima nimirum Indictione defunctum eſſe. Ex quibus neceſſe eſt emēdes quod in Vita eiuſdem Sabæ ſcriptum habes, ipſum perueniſſe ad annum ætatis nonageſimumquartum. Nam cum ſub decimoſeptimo Conſulatu Theodoſij Iunioris eum natum idem auctor affirmet, qui eſt annus Domini quadringenteſimus trigeſimusnonus, & die quinta Decēbris Indictionis decimæ cōſtet
E eſſe defunctum: nonniſi annos nonagintaduos vixiſſe reperies. Quem errorem, qui non conſiderarunt, eum anno Domini quingenteſimo trigeſimotertio diem obijſſe dixerunt, quod & nos profeſſi eramus: verum ad exactionem rationem tempore reuocato, hoc potius anno eum eſſe defunctum conſenſerimus, pluribus id affirmare ſuadentibus: nempe quod diximus teſtificatione eiuſdem Cyrilli, qui eum, abſoluta illa legatione, eſſe vita functum tradit: nam ipſum amplius biennio oportuiſſet fuiſſe ſuperſtitem, ſi ad dictum annum nonageſimumquartum perueniſſe dixerimus. Rurſum vero cum idem auctor in fine numeret annos vigintitres ab obitu Sabæ vſque ad annum poſt Quintam Synodum, quæ celebrata eſt anno Domini quingenteſimo quinquageſimotertio: vtique hoc anno eum vita functum oſtendit: ita vt nullus dubitandi relictus videatur eſſe locus, ſed tantum emendandi ſint illapſi errores de anno nonageſimoquarto, quem diximus, & de anno centeſimoquinto, qui habetur de vita Sabæ in Actis Theodoſij cœnobiarchæ.

e Cyrill. in Vita S. Sab. apud Sur. die 5. Decembr.

XXIV.

Iam vero quæ de tanti viri obitu idem auctor enarrat, audiamus [e]: Reuerſus (inquit) Hieroſolyma, adoratis ſanctis locis, & ijs dictis quæ quodammodo dici ſolent in exitu; venit ad maxi-

mam

mam ſuam Lauram:in qua cum parum eſſet moratus,morbus quidam ingruens illum vere fortẽ A
adamantem lecto tradit.Quod quidem cum ſignificatum fuiſſet Patriarchæ,repente venit ad illũ
viſendum. Cum vero veniſſet,& ſic vidiſſet eum in cella iacentem,egenum rerum omnium neceſ-
ſariarum,quando oportet etiam ea ſuppetere quæ redundant, & circa corpus omnem excogitare
curationem,vtpote quod & morbus & ſenectus & longi labores poſſint vehementer cruciare:ſup-
plex ab eo contendit,vt exportetur ad ſibi ſubiectam Eccleſiam,vt poſſit illic frui aliquo ex ijs quę
pertinent ad remiſſionem & recreationem. Ille autem Patriarchæ reueritus ſupplicationem, & il
luc aſportatus iacebat,cum ipſo morbo luctans,& ab eo ſimiliter confectus. Cum vero aliquantũ
temporis interceſſiſſet,ad eum diuina quædam aduenit viſio,ſignificans illius hinc futurum ex-
ceſſum. Statim ergo reportatus in cellam,cum vltima verba dixiſſet fratribus & poſtremum eis
dediſſet oſculum,& cuidam Melitæ illorum commiſiſſet præfecturam viro idoneo,cui id credere-
tur:a terrenis migrat ad cæleſtia,ſuam animam in manu Dei diſpones,iam natus nonageſimum-
* ſecundum quartum * annum.erat vero quintus Decembris dies,quo mortuus eſt vir ille inclytus,& ad vi-
tam quæ illic eſt commigrauit comitatus ab Angelis ac martyribus,vt paulo poſt oſtẽdet oratio.
Nunc autem per ſeriem procedat narratio. B

XXV. *Funus S. Sabę.* Cum ergo mors Sancti breui tempore in omnem partem peruaſiſſet,cucurrit quidem ad ſa-
crum illius corpus multitudo innumerabilis: cucurrit quoque vniuerſus ordo monachorũ,& qui
cumque erant Epiſcopi:qui cum quo par erat ornatu corpus compoſuiſſent, hymnos & cantica
ei de more canentes,pie admodum & ſancte inter duas eccleſias in media Laura deponunt,vbi cũ
ille eſſet ſuperſtes,vidit columnam lucis. Atque talis quidem fuit vita beati Sabæ,& eius tam ad-
miranda & quæ naturam ſuperant recte facta. Nobis autem eundum eſt ad miracula quæ facta
ſunt poſt mortem,quæ ſunt & numero multa & inſignia magnitudine.]hucuſque ex Cyrillo: qđ
ſi tu cupis quæ ipſe ſubijcit ſanctiſſimi viri poſt obitum miracula edita noſcere,ipſum conſulas. Ita
plane,quo Deus in cælo viuere iuſtos oſtendat,ex eorum reliquijs tamquam e viuo fonte facit ſca
turire miracula:ſicuti enim arbores ex folijs,floribus,atque fructibus virides eſſe certa ſignifica-
tione percipimus:eodem modo apud Omnipotentem viuere certo ſcimus,cui omnipotentiam in
oſtenſione ſignorum,poſt mortem ipſe communicauit.

XXVI. *S. Sabæ iugis memoria in Eccleſia.* Eiuſmodi plane eſſe conſueuere poſt iuſtorum obitum diuinitus exhiberi ſolita munera,vt lo
co funeris paretur Sanctis in cælo triumphus,qui licet humanis oculis minus perſpicuus videatur; C
ex fulgoris tamen radijs,qui inde miraculorum editione coruſcant,ſatis ſuperq. poſſit haberi per
ſpectus, veſpertilionibus & alijs lucifugis volatilibus tantum obſcurus. Catholica igitur Eccle-
ſia diuino ſemper lumine deſuper illuſtrata,quem ex certis ſignis nouit receptum in cælum S. Sa-
bam,eumdem in terris colere ab ipſo tranſitus eius die,repetito ipſius anniuerſario cultu, tam in
Oriente,quam in Occidente,numquam deſtitit,nec in poſterum deſitura eſt vſque ad diem nouiſ
ſimum celebrare;vtpote quæ & nouerit conceſſum a Deo tantum virum eo potiſſimum tempore,
quo tot tenebris offuſus totus Oriens tenebatur:cum,ſilentibus,immo & in deteriora prolabenti
bus Eccleſiarum Epiſcopis,ipſe ex aduerſo ſurrexerit,Regeſq. impios redarguerit,hæreticos exa-
gitarit,fidemq. Catholicam illæſam conſeruandam curarit. Sunt iſta modo numquam interitura
ſancti Sabæ præconia perpetuis notis affigenda ſepulchro,quod non anguſto ſarcophago contine
tur manibus impiorum expoſito,ſed ipſa latitudine ſui terram cælumq. ambiente,manente ſemp
Eccleſia,in qua viuit iugi memoria,loquitur viuis exemplis,operatur editione ſignorum,& vigi-
lat ſemper opem laturus ſe precibus inuocantibus. Sed de magno Saba hactenus.

XXVII. *S. Antonij corporis inuentio* Hoc item anno poſt eorumdem Lampadij & Oreſtis Conſulatum a Mariano Scoto conſigna D
tur inuentio corporis S. Antonij magni in eremo, & tranſlatio eiuſdem Alexandriam in baſilicam
S. Ioannis Baptiſtæ:licet alij in alios Chriſti annos hæc referant. Sed cum ea de re huius temporis
ſcriptorum teſtimonia deſint; cui magis quam dicto auctori aſſentiamus, haud eſt liberum
definire.

IESV CHRISTI ANNVS 532.	IOANNIS PAP. ANNVS 1.	IVSTINIANI IMP. 6. ATHALARICI REG. 7.

I. QVI ordine temporum ſequitur quingenteſimus trigeſimus ſecũdus Redemptoris noſtri an
nus,abſque Conſulibus nouis ex more creatis,poſt Conſulatum Lampadij & Oreſtis ſecun-
Iuſtinia. bellũ Vuandalicum meditatur. do,notatus reperitur in Faſtis,quo Iuſtiniani Imperatoris ſextus inchoatur annus:cum iam decer
nit ipſe,quem conceperat animo apparatum ad bellum Vuandalicum,a quo quamplurima erant E
quæ Imperatoris animum auocarent,nempe exhauſtum ærarium ob bellum Perſicum in hoc vſ-
que tempus productum,difficultas eius ob hoſtium longiorem terra mariq. diſtantiam,roburq. in
uictum eorumdem barbarorum,qui hactenus gladijs Romanorum viſi erant impenetrabiles:his
accedebat præteritorum memoria triſtium,quæ abſterrebat ab eo auſpicando bello, quod alias
fuerat ſub Leone Imperatore infeliciſſime pertentatum:ſiquidem etiam animalia natura docet,
vt ea caueant loca,in quibus alias fuerint periclitata. Cum,inquam,iſtæc,omnia a bello ſuſcipien
do Iuſtiniani animum dimouerent;alia tamen complura erant,quæ ipſum ad eam belli prouinciã
ſuſcipiendam incitabant,nempe quod ipſum maxime laceſſiſſent barbari tyranni tumor atque ſu
perbia,quibus haudpridem fuerat nonnihil offenſus:pariebatq. fiduciã eiuſdem impietas in Deũ
& homines,vtpote quod Arianum eſſe ſciret fidei Catholicæ perduellem,& in proximos cõtra om
ne ius faſq. peccaſſe,cum legitimum Regem,eiuſq. coniunctos in vincula conieciſſet;Deumq. ipſi
aduerſaturum eſſe putans,qui adeo feris auſpicijs ſibi tyrannidem vendicaſſet. Impellebant vero
ipſum

A ipſum præ cũctis ad bellum illud licet perdifficile aggrediendum,quæ de victoria aduerſus hoſtes
magnus ille Sabas prædixerat,cum apud eum ante biennium pro ſuis Palæſtinis legatione funge
retur.His itaque dum excitaretur,tamen ab alijs quæ ſunt dicta nonnihil retinebatur.

Cum igitur eiuſmodi veluti euripo huc illucq. agitaretur Imperatoris animus fluctuando:nu II.
men plane diuinum ad proſequendum quod mente conceperat arduum bellum impulit remoran- *De pace firmã*
tem.Quod vt aggredi poſſit,primum omnium neceſſarium ducit pacem cum Perſis firmare atque *da cũ Perſis.*
ſtabilire:non enim niſi Orientalibus pacatis rebus,Occidentales tentare poſſe ſatis intelligens,in
opus incumbit;quod hoc anno aggreſſus,non niſi ſequenti,cum Imperator tertium iniret Conſu
latum,perficere potuiſſe,idem ipſe Imperator ſuis ſanctionibus teſtatum reddidit, vt ſuo loco pa-
tebit. Inter hæc autem vt omnes optimi Principis numeros expleret,de re tãta more maiorũ voluit
cõſuluiſſe Senatum.Eſt de his omnibus locuples teſtis Procopius [a],qui(quod ad tempus ſpectat) a Procop. de bel
anno ſeptimo eiuſdem Imperatoris pacẽ cum Perſis eſſe ſancitã affirmat,ſequenti videlicet, cum lo Perſic. lib. 1.
(vt dictum eſt)idem Imperator tertium inijt Conſulatum:atq.totum hunc annũ in conſultatione
apparatuq. eſſe conſumptum. Verum non ſolum apud Senatum inuenit,qui conceptam de bello
B Vuandalico ſpem,ſuiq. animi calorem exardeſcentem extinguere penitus conarentur;ſed præter
aduerſantes Senatores,cum iſta foris euulgarentur,etiam tumultuantem populum paſſus eſt.

Cum autem ex his,& adhuc inter ambigua verſaretur:ex viſione quadam Imperatoris animũ III.
cõfirmatum eſſe,quem bona ſpe antea erexiſſet ſanctus Epiſcopus,Procopius tradit, qui poſt mul b Procop. de bel
ta hæc de his habet [b]: Epiſcopus quidam ex Orientis partibus veniens, dixit ſe paucis eum col lo Vuandal. li. 1.
loqui velle.Facta poteſtate,ait,Deum ei ſomnium noctu miſiſſe,Imperatori aſſimilatum, illumq. *Traditionet*
impietatis accuſaſſe,quod Chriſtianos e manibus barbarorum in Africa liberare conſtituens,nul *de felice euen*
la poſtea de cauſa deſtitiſſet:Negotium aggredienti omnino præſto eſſe, atque Africæ dominum *tu belli.*
eum facturum,ſe accepiſſe.Hæc vbi Iuſtinianus audiuit,animo deliberato rem vltra differre nõ
potuit,exercitum propere coegit,naues quoq.& cibaria præparauit,Beliſarium vero exercitui pr̨
fecit.]laboratumq.eſt tota hieme in cõparandis naualibus,vtenſilibus,annona, & ſcribendis exer
citibus,donec ſequentis anni ſoluendi tempus adeſſet.

Præceſſerant & de his alia vaticina in Africa ſanctis Epiſcopis demonſtrata:fore nimirum, vt IV.
hoc tempore a dura Vuandalica tyrannide liberarentur omnino:vſque adeo diuulgata, vt puero- c Procop. de bel
C rum ore eadem occini conſueuerint.nam audi Procopium [c], Dicebatur(inquit)antiquum Car- lo Vuandal. li. 1.
thagine prouerbium ſolitum eſſe iactari:quod γ,quandoque β,& rurſum β,γ,perſequeretur:quod *Ore puerorum*
enim ludentibus tunc pueris in ænigmate,nunc omnibus manifeſtum eſſe.Primum enim Genſe- *vaticiniũ præ-*
ricus Bonifacium expulit,nunc verò Gilimerem Beliſarius.Hoc itaque ſiue ex fama quadam,ſeu *nunciatum.*
ex oraculo fuerit,ſic res ſe habuit.

Tunc inſuper inſomnium quoddam prius viſum obſcurum,vbi res contigit, in lucem venit. V.
Fuit autem huiuſcemodi:Cyprianum virum ſanctum ex omnibus maxime Carthaginẽſes colunt,
ipſiuſque templo pulcherrimo ante vrbem iuxta littus cõſtituto feſtum quotannis celebrãt,quod
Cyprianã vocant;eodemque vocabulo(vt ego nuper didici) ruentem tempeſtatem nominare ſo-
lent,quod hæc eodem tempore,quo hoc feſtum Afri celebrant,oriri conſueuit.Hoc itaque templũ
Vuandali,imperante Honorio,pulſis Chriſtianis,ac ſacerdotibus multa ignominia eiectis,tenue-
runt,ipſius cura Arianis delegata.Quamobrem Afris maximo dolore perculſis ac animi pendenti
bus dicunt,Cyprianum in ſomnis apparuiſſe,ac bono eſſe animo Chriſtianos huius rei gratia iuſ *S. Cypriani de*
ſiſſe,ſeſe breui tempore vltorem futurum pollicendo.Vbi res in vulgus prodijt, Afri omnes vltio- *liberatione A*
D nem hanc in Vuandalos expectabant:nec propterea vnde hæc procedere poſſet,conijcere vllo pa- *fricæ prædictio*
cto poterant.]Sed quomodo viderint impletum oraculum,ſequenti anno dicetur. Ita plane pluri-
ma ſunt exempla,conſueuiſſe Dominum,cum peccanti populo infligit verbera, ne in afflictione
deficiat,ſed emendatus erigat animum, quoſdam inter denſas tenebras lucis radios e longe mon-
ſtrare,cum videlicet in ærumnis populum laborantem meliorem rerum prædictione ſolatur,ſicu-
ti cum Dei populus teneretur in Babylone captiuus,per Prophetas ſuos liberationem futurã ſæ-
pe prædixit,id implorantibus ſuis precibus Sanctis.

Quis,rogo,ſatis exprimere valeat,quot quantiſq. hæc fuerint expetita ieiunijs atq. vigilijs, im VI.
plorataq. lacrymis & precibus confeſſorum,atq.etiam promerita ſanguine martyrum,quorum in
gẽs numerus ſub Genſerico præcucurrit,& maior exercitus ſub eius filio Hunerico eſt ſubſecutus?
Horum prima fuit militum ad inuadendos hoſtes in fronte bene diſpoſita acies,cuius robore in-
firmi quiq. vinci ſoliti facti ſunt fortes;& qui hactenus aduerſarij perſtitiſſent inuicti,ſunt debella
ti.Sancti namque per fidem(clamat Apoſtolus [d])vicerunt regna,fortes facti ſunt in bello, caſtra d Hebr. 11.
verterunt exterorum.]

Horum haud ignarus Iuſtinianus,huiuſmodi militibus maiora ſtipendia contulit,cum (teſte VII.
E Procopio)ſanctis martyribus diuerſis in locis templa conſtruxit,aliaque erigenda propoſuit,itẽm *Sanctorum o-*
que reditibus annuis locupletauit,necnon militiæ cæleſtis ſummo Principi Michaeli pluribus in *pe nititur Iuſti*
locis erexit eccleſias:probe ſciens,ſi talem tantumque Ducem ſibi conciliaret,qui rebelles Ange- *nianus.*
los cientes in cælo prœlium ſuperaſſet,certam ſecuramq.poſſe de vincendis Vuandalis habere fi-
duciam.Sed & præter omnia maximam omnium ex eo ſpem concepit & aluit, quod ſanctiſſimæ
Dei genitricis Mariæ ſtudioſiſſimus cultor,eamdem ſummis frequẽtauit honoribus, obſequiiſq.
demeruit,cum vbiq. locorum apud barbaras etiam nationes in eius memoriam baſilicas ſumma
impenſa conſtruxit. Eſt de his omnibus locuples teſtis citatus ſæpe Procopius. Prægrandi igitur ex
his ſibi parta fiducia,idem Iuſtinianus Imperator perdifficilem arduamq. non veretur ſubire pro-
uinciam,durumq. opus pauendum cunctis aſſumere,Dauidicum illud animo voluens & ore conci
nens [e]: In Deo faciemus virtutem,& ipſe ad nihilum deducet inimicos noſtros,] Et quidẽ quo e Pſal. 107.
modo Deo auſpice omnia dextere contigere,dicemus anno ſequenti.

VIII. *Rurſus inſurgunt hæretici.*

Hoc eodem anno, qui ſequitur poſt obitum magni Sabæ, inualeſcentibus Origeniſtis in Palæ A
ſtina, magna facta eſt perturbatio Orthodoxis. Incipiens a monachis eiuſmodi conflagratio, inde
longe lateque ſerpente incendio, magnam vniuerſæ Catholicæ Eccleſiæ intulit cladem, vt quæ ſin-
gulis annis inferius dicentur, oſtendent. Quod vero ad anni huius res geſtas pertinet, plane cõtigit
ſecundum vaticinium illud Ioannis miræ ſanctitatis viri nouæ Lauræ Archimandritæ, quod reci-
tat Cyrillus in eiuſdem ſancti Sabæ Actis: fore nimirum, vt hæretici magnas eſſent in monachos
excitaturi turbas. Id quidem etſi ſæpe, viuente Saba, impij tentarint; continuo tamen eximia tan
ti Patris virtute repreſſi, fugatique ſunt. Inſtar enim veſpertilionum Solis radios declinantium, &
vbi ſunt tenebræ; cauernas, ceteraque tetra loca captantium; vbi vero Sol occumbit, rurſum emer-
gentium: hi ſiluerunt quidem & latuerunt, nec e latebris egreſſi ſunt, dum S. Sabas fulgentibus vitę
radiis eam viuens prouinciam illuſtraret: vbi vero contigit eum ex hac vita migraſſe, iidem veluti
e portis inferi erumpentes, dæmonum ſtipati cohortibus in eiuſdem S. Sabæ filios debacchari cœ
perunt & inſanire. At non fuit hoc malum monachis tantum illatum aut in Palæſtina dumtaxat
cognitum & propagatum, ſed & regiam ciuitatem Conſtantinopolim peruaſit, totumque ferme
Orientem depaſtum eſt: atq. adeo, vt nec valuerit Iuſtiniani Imperatoris edictis extingui: ſed infe- B
lici germine magis magiſq. diffuſum, opus fuerit illud œcumenici Concilij auctoritate conuelli, vt
inferius ſuo loco patebit.

IX. *Origeniſtæ hæretici rurſum emergunt.*

Fuerunt hi (quod mirari poſſis) Origenis errores ſæpe damnati, ſed iterum reuocati, præciſi fre
quenter, germinantes rurſus & latius palmites extendentes. Haud enim profuit labor impenſus,
nec ſatis fuit ſudor effuſus tot tantorumq. Patrum, qui aduerſus eiuſmodi monſtruoſam beſtiã ſtu
dio indefeſſo certarunt, Dionyſij Epiſcopi Alexãdrini, Epiphanij, Hieronymi, Theophili in Oriẽ
te, in Occidente vero Anaſtaſij Romani Pontificis & aliorum, qui ad conficiendum monſtrũ hoc
vna ſimul in ſacris Concilijs conuenere, & anathemate Origenis omnes errores cum eorum ſecta-
toribus damnauere. Verum in Palæſtina, vbi altas olim (vt vidimus) eiuſmodi impietas radices fi
xerat, poſt centum annorum curricula, iterum ſurſum prodire viſa eſt tamquam oſtentum, cooper
tum tamen pallio ſanctitatis, cum inter alumnos ſanctiſſimi Sabæ ſe occuluiſſent qui eſſent eiuſmo
di præcones errorum. At quid de his ſanctiſſimo Archimandritæ Ioanni diuinitus fuerit obitus tẽ
a Cyril. in Saba c. 49. pore reuelatum (vt rem ipſam ab ipſo exordio repetentes, teſtatã poſteris relinquamus) hic in pri-
mis ex Cyrillo in rebus geſtis S. Sabæ in medium eſt adducendum: ait enim [a]: C

X. *Ioannis de Origeniſtis prædictio.*

Cum e præſenti vita Ioannes iam eſſet migraturus, & extremum iam traheret ſpiritum, & ex-
trema verba emitteret: quoniam multi eum circumſiſtebant ex ijs qui erant e Laura, cum profun-
dis ſuſpirijs, lacrymiſque & animi turbatione: Ecce, inquit, veniunt dies, in quibus qui præſentem
locum habitant diſcedent a recta fide, & extollentur quidem in ſe ipſis (vt cum diuino Dauide [b]
b Pſal. 65. dicam) qui exacerbant, in audacia vero ſua deſtruentur, & altitudo eorum repente concidet. Hæc
cum dixiſſet, migrauit, cum ſeptem annos impleſſet in præfectura Lauræ.] hæc de Ioãnis prædictio
ne Cyrillus, qui ſubijcit de eius ſucceſſore Paulo miræ ſimplicitatis viro, Romano genere, ſed qui
ſibi vacans a regimine penitus abhorreret: etenim quietis amore, præfecturæ oneris & honoris im
patiens, fuga ſibi conſuluit, vbi tantum ſex menſes Lauræ monachis præfuiſſet, in Arabiam ſe con
ferens, vbi & ex hac vita deceſſit.

XI. *Pauli ſimplicitate abuſi hæretici.*

At quid tunc accidit? Aucupati ſimplicitatem Pauli quatuor ſceleſtiſſimi nebulones Orige-
nis hæreſum defenſores, oportunamque nacti occaſionem viri ad cauendos dolos minime pru-
dentis vti ſerpentis, ad ipſum in Lauram pergunt, ſeque inter monachos allegi, ſummam vultu
præſeferentes animi demiſſionem exorant. Aſſenſus eſt ille, putans ſe magnum obſequium prę- D
ſtare Deo, ſi e mundo profugos omnes in ſolitariæ vitæ portum exciperet: quibus & occurren-
c Iſai. 21. dum eſſe putaret, nedum pulſantibus aperiendum, ſecundum illud Iſaiæ [c]. Fugienti occurrite
eum panibus.] Cum vero Paulo (vt dictum eſt) fuga lapſo, paſtore grex deſtitutus eſſet; Sabas,
cui præcipua monachorum incumbebat cura, loco eius alium dedit monachis præfectum, qui fue-
d Cyril. in Saba c. 50. rat eiuſdem Pauli diſcipulus, nomine Agapetum, de quo iſta Cyrillus in Saba [d]: Cum Agapeto
Lauræ commiſſa eſſet præfectura, inuenit quoſdam ex fratribus (erant autem hi quatuor a Paulo
Abbate admiſſi, qui fuit ſimpliciſſimus, neque accurate examinati) tamquam virus ſub labris quę
De Nonno ſignifero Origeniſtarum. dam Origenis occultantes. Inter quos primas partes obtinebat quidam Nonnus Palæſtinus, qui
videbatur quidem eſſe Chriſtianus, & pietatis præſeferebat ſpeciem, laborabat autem morbo Gẽ
tilium, & Manichæorum, Didymique, Euagrij & Origenis, qui nugati ſunt de præexiſtentia. Cum
ergo eos ita ſe habere deprehendiſſet Agapetus: timens ne malum manaret ad alios, & omnes com
muniter inficerentur, eam rem communicat Patriarchæ; eoq. in eius quod ſtatuerat, adhibito ſo-
cietatem, illos e Laura expellit.

XII. *Reiecti ab Agapeto Origeniſtæ.*

Non multum temporis interceſſit, & cum e vita exceſſiſſet Elias Epiſcopus Hieroſolymita- E
nus (vt deinceps apertius oſtendet oratio) accedens Nonnus cum ſuis ad eũ, qui ſucceſſit, Patriar
cham (erat is Ioannes) rogabat vt rurſum reſtituerentur Lauræ, a qua dicebant ſe non iuſte nec re
cte fuiſſe expulſos. Ille vero cum alia quidem nondum ſciret, ſed ſolum eos fuiſſe expulſos a Deo
dilecto Agapeto, & exiſtimaſſet illum virum nihil feciſſe vel dixiſſe aut gratia aut odio, eum ſta-
tim accerſit, rogatq. num fieri poſſet, vt illi rurſus admitterentur. Cum autem is dixiſſet, non lice-
re, & ſe malle illinc recedere, quam videre illos in gregem relatos, qui ſunt pleni tali contagione:
ipſe quoque eos abominandos amandat Patriarcha. Sed cum Agapetus quoque poſt hæc quinto
anno ſuſceptæ adminiſtrationis migraſſet ad Dominum, & cuidam Mamanti commiſſa eſſet fra-
trum præfectura: Nonnus cum ſuis, tamquam morte Agapeti anſam accepiſſent libertatis, reuer-
tuntur ad Lauram, & in ea clanculum ſubijciũtur Mamantis adminiſtrationi, malignum quidem
morbum adhuc in animis inhabitantem circumferentes, ſed quem metu Sabæ non proferebãt, nec
e Cyril. ibid. c. 95. ad aliorũ aures audebãt trãſmittere.] hæc de eorũ primordijs Cyrillus: qui & poſt multa ait: [e] Hos

ipſos,

A ipſos,cum S.Sabas eius monaſterij præfecturā accepiſſet, eoſdemq. eſſe Origeniſtas intellexiſſet, protinus expulit monaſterio : qui Conſtantinopolim accedentes,non tantum Origenis , ſed & Theodori Mopſueſteni dogmata tuebantur . Erat vnus ex his Leontius monachus patria Byzancenus.]

XIII.
S.Quiriaci labores aduerſus Origeniſtas.
a Cyrill.in Vita Quiriac.c.10. apud Surad.die 29. Septemb.
* Cyriacum

Quænam autem eſſent execranda horum dogmata ex Origene iterum reſtituta : ex rebus geſtis S.Quiriaci anachoretæ,qui eorumdem fuit ætate æqualis,quique aduerſus eos multos labores exantlauit,referimus:quæ ſic ſe habent [a] : Mota itaque miſericordia bona illa & clemens anima, *Quiriacus videlicet*,ruṙſus deſcendit ad Lauram : & cum ad beati Charitonis cellam quinque vixiſſet annis,vehementiſſime decertanit aduerſus eos qui eadem ſentiebant quæ Origenes. Atque tunc quidem admirabilis quoque Cyrillus , qui a magni Euthymij Laura ad beati Sabæ Lauram acceſſerat, vt videret Silentiarium Ioannem Epiſcopum, fit ei miniſter litteratum ad hunc beatum Quiriacum *. Litteræ autem ſignificabant bellum tunc fuiſſe ſuſcitatum aduerſus ſanctam ciuitatem : & eum obſecrabant , vt Deum oratet intentius, vt qui erant in noua Laura cum Nonno & Leontio, qui Origenis dogmata defendebant , & aduerſus rectam fidem militauerant, vincerentur,& ſummam illam amitterent arrogantiam. Cyrillus itaque cum veniſſet in
B Sucæam,& incidiſſet in Zoſimum & Ioannem primos illius diſcipulos,cum eis venit ad magnum Quiriacum,& ei tradit epiſtolam,& narrat omnia quæcumque illi coram dicta fuerant. Ille autem cum ardenter & ex corde ingemuiſſet & lacrymaſſet:Dic, inquit,ei qui te miſit : Ne animo angamur,o Pater ; cito enim videbimus Nonnum quidem & Leontium e vita exceſſiſſe miſerrime:lupos autem qui verſati ſunt in Laura,turpiſſime illinc expelli,& oues ratione præditas ſine moleſtia eam rurſus habere,& ſine metu in ea ali & paſci.

XIV.
Origenis error male defenſus auctoritate Gregorij.

Ad hæc idem Quiriacus:Quænam ſunt ea,o Pater,inquit, quæ illi ſua tuentur ſententia ? Affirmant, reſpondit Cyrillus , dogmata de præexiſtentia & reſtitutione in eumdem ſtatum eſſe media & ab omni periculo aliena ; dicentes illa eis ad hoc ferre teſtimonium , quæ alicubi in ſuis Apologeticis magnus Gregorius ita ſcripta reliquit : Mihi videtur res non vilis & non contemnenda , dare in tempore vnicuique dimenſum rationis , & diſpenſare in iudicio veritatem noſtrorum dogmatum,quæ de mundo,aut de mundis philoſophamur , de materia,de anima, de intelligentia, & naturis intelligentibus tam præſtantioribus , quam deterioribus , de prouidentia quæ
C omnia colligat quæ videntur euenire ratione,& quæcumque præter rationem inferiorem & humanam:& quæ præterea de prima noſtra conſtitutione,figuriſque, veritate,& teſtamentis , & Chriſti primo aduentu & ſecundo. In his enim & aſſequi eſt non inutile,& non aſſequi vacat periculo.]hæc Cyrillus. Porro quam perperam hic locus Gregorij conſarcinatus ex Apologetico & ex libro contra Eunomianos ab Origeniſtis in comprobationem ſuorum dogmatum adducatur,liquido monſtrat Aloyſius Lipomanus Epiſcopus Veronenſis vir cum primis doctus ac pius in nota ſua ad eadem Acta Quiriaci. Sed pergit auctor:

XV.
Origeniſtarum errores.

Cum admirabilis hæc dixiſſet Cyrillus. Beatus Quiriacus: Nequaquam,inquit,ſunt media & vacant periculo dogmata de præexiſtentia,immo ſunt lubrica potius & periculoſa. Quomodo autem multiplicem eorum impietatem aperiendo,tibi paucis exponam : Dicunt Chriſtum non eſſe vnum ex Trinitate. Dicunt corpora noſtra,quæ habuerimus ex reſurrectione,eſſe penitus ventura ad interitum,& Chriſti primum. Dicunt Trinitatem non fuiſſe mundi opificem: & quod in priſtinū ſtatum reſtitutione poterunt quæcumq. ſunt ratione prædits,ac dæmones vſq. fabricari æones, id eſt ſæcula,& quod ætherea & ſphærica excitantur noſtra corpora in reſurrectione. Sic quoq. di
D cunt Domini quoque corpus fuiſſe excitatum,& nos futuros ei pares in reſtitutione.

XVI.
b Rom.1.
De Nōno atq. Leontio Origeniſtis.

Cum autem rogaſſet Cyrillus: Cur non ſuſtinuerunt tot labores pro virtute, ſed eos conſumpſerunt in hac quæ euacuatur & aboletur ſapientia? Reſpondens beatus Quiriacus: Euanuerunt [b], inquit,in ſuis cogitationibus,& obſcuratum eſt inſipiens cor eorum : & dicentes ſe eſſe ſapientes, ſtulti facti ſunt. Nonnus autem fuit horum malorum primitiæ:qui cum non ignauum ad hæc miniſtrum inueniſſet Leontium Byzātinum poſt deceſſum beati Patris noſtri Sabæ , continuo hunc malum morbum ſeminauit vbiq. in Eccleſia. Et primum quidem eos qui in noua Laura erant doctiores,vel(vt ita dicam)indoctiores,in ſuam induxit hæreſim. Deinde non hactenus conſtitit:ſed vt alia quoq. monaſteria ſolitudinis hac impartiret peſte,magnum ſibi cenſebat ſtudium adhibendum. Demum vt me quoq. humilem & abiectum ſuis comprehenderet laqueis , qua non vſus eſt contentione?Sed ſe ipſam fefellit iniquitas(vt dicam ſicut diuinus David [c]) & mihi diuina viſio apparuit,illius hæreſis cœnum accurate oſtēdens. Neq. ego ſolus vici eius improbitatem; ſed hi etiā, qui erant conuentus Sucææ,per noſtrum conſilium illius malitiæ fortiter reſtiterunt,& fraudulentos illos mores & artificium ad malum ſuperarunt.

d Pſal.16.

XVII.
Petrus Alexandrinus Origeniſta.

E Quoniam autem tam aperte congreſſus fuit ſuperatus , alia ratione conuentum ſuæ poteſtati ſubijcere eſt machinatus ; & quemdam Petrum Alexandrinum , qui in eum & hanc improbam hæreſim erat iam olim propenſus , præficit conuentui , ſi quo modo hac quidem certe ratione eos paulatim attraheret ad communionem . Solent enim principi magna ex parte eſſe conformes ij qui ſunt in eius poteſtate . Sed neſciebat ſtultus ſe deprehenſu facilem & apertam eſcam proponere : nam cum conſuetum illius vitium conuentui paululum ſe oſtendiſſet , protinus ille totus commotus , Petrum pellit præfectura . Deinde rurſus Nonni cœtus alium Petrum e Græcia ortum,qui a priore nihil differebat,ei præfecit. Conuentus autem videns expreſſos eius, qui præceſſerat,malitiæ in eo characteres,protinus eum quoq. expellit:& veniens in beati Sabæ Lauram,præfectum accipit Caſſianum genere Scythopolitanum,religione fideliſſimum,& in virtute & doctrina educatum . Et ſic vix tandem potuimus eorum,qui morbo laborant Origenis, ardentem reprimere & arcere impetum, &c.]hæc in Actis Quiriaci fideliſſime ſcripta habentur;quæ & ſcripſit Cyrillus in libris , quos edidit : quem ſcias hunc ipſum eſſe Cyrillum diſcipulum Euthymij &

Digitized by Google

Sabæ, qui eorum res geſtas conſcripſit. A

XVIII. At iam quæ idem Cyrillus de his ipſis Origeniſtis ſit proſecutus in Vita ſancti Sabæ poſt obitum eius vſq. ad Quintam Synodum, in qua ijdem cum auctore damnati ſunt Origene, hic (vt ſumus polliciti) deſcribamus. Sed prius quid diuinitus poſtea oſtenſum ſit aliquando de Origene & alijs hæreſiarchis, cum idem Quiriacus liberauit Neſtorianum hæreticum, in medium adducamus: in Prato enim Sophronij id his antiquis monumentis teſtatum habetur [a]:

a Prat. Spirit. ca. 26.

* Quiriacus

XIX. *De Neſtoriano liberato ab hæreſi.*

Senex quidam ſedebat in Laura Calamonis iuxta Iordanem fluuium, Cyriacus [*] oomine, magni apud Deum meriti. Ad hunc profectus eſt frater peregrinus ex regione Dora, Theophanes nomine, vt interrogaret ſenem de cogitatione fornicationis. quem ſenior hortari cœpit atque vrgere verbis de pudicitia atq. caſtitate. Frater itaque magnifice ædificatus, ait ſeni: Vere, Pater mi, ego niſi in regione mea Neſtorianis communicarem, tecum permanſiſſem. Cum vero audiſſet ſenex Neſtorij nomen, afflictus de perditione fratris, corripiebat eũ, & orabat vt recederet ab hac peſſima & perniciosa hæreſi, accederetq. ad ſanctam Catholicam & Apoſtolicam Eccleſiam: dicens non eſſe aliam ſalutis ſpem, niſi recte ſentiamus & credamus (vt re vera eſt) ſanctam Mariam Dei genitricẽ eſſe. Dixit autem frater ille ſeni: Profecto, domine Pater, omnes hæreſes ſic dicunt: Niſi nobiſcum communices, ſaluus eſſe non poteris. B Quid ergo faciam infelix neſcio. Deprecare igitur Dominũ, vt re ipſa me certum faciat, quænam ſit vera fides. Senex autem cum gaudio verba fratris ſuſcepit, dixitq. illi: Sede in ſpelunca mecum, & omnino ſpem in Deo habeto; quia reuelabit tibi ipſius benignitas, quæ ſit vera fides. Dimiſſo fratre in ſpelunca ſua, egreſſus eſt ſenior prope mare mortuum, orans Deum pro fratre.

XX. *Origenes cum alijs hæreſiarchis dãnatus.*

Circa autem horam nonam diei ſequentis, aſpexit frater, qui erat in ſpelunca, quemdam aſtantem ſibi aſpectu terribilem, ac dicentem: Veni, & vide veritatem: Aſſumenſque eum, duxit in locum tenebroſum ac fœtidum ignem euaporantem atque in ipſis ignibus videt Neſtorium, Eutychetem, Apollinarem, Dioſcorum, Seuerum, & Origenem, & alios quoſdam. Dixitq. illi is qui apparuerat: Locus iſte præparatus eſt hæreticis, & blaſphemantibus, & ijs qui illorum dogmata ſequuntur. Si ergo placet tibi locus, perſiſte in tuo dogmate. Si autem ſupplicium iſtud experiri non vis, accede ad ſanctam Catholicam & Apoſtolicam Eccleſiam, quam te ſenex docet. Dico enim tibi: quia ſi omnes virtutes homo operetur, & non recte credat, in hoc loco cruciabitur. Atque in hoc verbo venit frater in ſemetipſum, & redeunti ſeni narrauit omnia quæ viderat, acceſſitque ad communionem ſanctæ Catholicæ Eccleſiæ. C Remanſit autẽ cum ſene, impletiſque quatuor cum illo annis, quieuit in pace. hæc ibi. Porro iſta oſtenſa Theophani videntur poſt obitum Seueri, de quo ſuo loco dicemus inferius. Quiriacus autem, de quo agimus, cum vixiſſet centum & ſeptem annos (vt eius Acta teſtantur [b]) quieuit in Domino, de quo in eodem Prato [c] Sophronij iterum mentio habetur.

b Apud Sur. die 29 Septemb.

c Prat. Spirit. c. 46.

XXI. *S. Theodoſius deteſtatus Origenem.*

Hęc Deus de damnato cum alijs hęreſiarchis Origene opportuno oſtendi voluit tempore, quo plurimum Origeniſtæ inualeſcebant: aduerſus quos etiam certaſſe conſtat magnum illum Theodoſium cœnobiarcham, de cuius in Origenem odio habet iſta idem Cyrillus: Quoniam autem (inquit) difficile eſt recenſere omnia eius certamina pro fide Orthodoxa: oportet illud in ſumma dicere, q̃d ipſi quoq. cũ Propheta [d] inimicos Chriſti odiſſe mirabiliter inerat. Maxime aũt oſtendebat ſe auerſari Origenem, qui exiſtimauit ſuum in hoc ponendum ſtudium, vt diuinæ Apoſtolorũ prædicationi nugas contexeret Gentilium, & luderet in rebus minime ludicris. hæc de Theodoſio Cyrillus, qui eum longe poſt ſanctum Sabã diem extremum clauſiſſe docet, dum ait vixiſſe adhuc temporibus Agapeti Romani Pôtificis: vt plane corrigendum ſit, quod additum eſt in Actis Sabæ, D Theodoſium ante eum diem obijſſe.

d Pſal. 138.

XXII. *Turbæ Origeniſtarũ in monachos S. Sabæ.*

Sed iam vnde digreſſi ſumus, reuertamur ad Origeniſtarum execranda facinora, quæ poſt obitum ſancti Sabæ in Palæſtina aduerſus Orthodoxos monachos perpetrarunt: quæ idem qui ſupra Cyrillus ſcribit his verbis [e]: Conuerti (inquit) oportet ad ea quæ deinceps ſequuntur, & narrandum eſt bellum, quod deinceps exortum eſt in Eccleſijs. Poſtquam enim fuit Eccleſia recens liberata ab hæreſibus, & reſpirauit a longis illis tumultibus & perturbationibus, & fuit in ea quies & tranquillitas: malignus rurſus in eam inuidum inijciens oculum, mouit aduerſus eam quoſdam Nonni aſſeclas, Domitianum (inquã) & Theodorum: qui cum iam olim ſentirent quæ Origenes, vbi etiam aſſumpſerunt auxilium temporis, & eorum alter quidem Galatarum, Theodorus autem Cæſareæ Cappadociæ creati ſunt Antiſtites, magnam ſuam oſtentarunt poteſtatem. Hinc Nonni quoque aſſeclæ per claſſes in omnem partẽ proficiſcentes, & in omnia Orthodoxorum monaſteria & eccleſias ſecure facientes incurſiones: aduerſus ipſam quoque maximam Sabæ Lauram militant cũ ſecuribus & dolabris & quibuſdam alijs inſtrumentis aptis ad diruendum & euertendum: vt vel eam funditus euerterent, vel etiam ſua peſte implerent.

e Cyril. in Saba c. 105. apud Sur. die 5. Decemb.

XXIII. Sed magni Sabæ Deus nunc quoque magnum operatur miraculum: & eos, ſicut olim Ægyptũ [f], denſis tegit tenebris & profunda caligine. E Et cum eſſet hora diei ſecunda, illi cum perinde ac noctu per totam diem ambulaſſent, nec vbi quidem eſſent ſcirent, vt illud Iſaiæ in eis compleretur qui dicit [g]: Contritio & infelicitas in vijs eorum, & viam pacis neſcierunt. palpabunt, vt cæcus, murum: & tamquam non ſint oculi, palpabunt. Cum ſic ergo nihil ſcirent, ſed in viam aſperam & acclitem & omnino minime tritam incidiſſent, vix tandem die ſequenti inuenti ſunt circa monaſterium beati Marciani: & ſic cum lucem aſpexiſſent communem, pudore ſunt repleti, & re infecta redierunt. Hoc ſapientibus & non mente captis ſuffeciſſet, ſi vel paruam honeſti curam geſſiſſent, vt ſcirent ſe ea aggredi, quæ non eſſent Deo grata: ſed non illis. verum eis magis creſcebat vitium, & bellum excitabatur vehementius & terrius.

f Exod. 10.

g Iſa 59.

XXIV. Dolis enim quibuſdam compoſitis & ſceleratis inſtructis inſidijs, mittunt quemdã paulo poſt, nomine Theodorum, ad Petrum Epiſcopum Hieroſolymitanum, & egregio illi viro (hei mihi!) perſuadent

A ſtudent ijs quæ improbe confinxerunt, vt Petri Alexandrini, & Ioannis, cui erat cognomen Strongylus, id eſt, Rotundus, ſuſciperet communionem. Quod quidem Nonni aſſeclis maiorem addidit animum, & plus dedit fiduciæ: & ſuam hæreſim non latenter, ſed aperte circumcirca abeuntes, tãquam legem ferentes, promulgabant, Quinetiam ſi aliquem ex Orthodoxis monachis deprehendiſſent in ſancta ciuitate, impia manu ferientes, & Sabaitem vocantes, illinc eum turpiter expellebãt. Multos quoque cum grauiſſimis tradidiſſent ſupplicijs: quoniam non potuerunt latere, aperte eis bellum indicunt.

Petrus Epiſc. Hierſol decipitur ab Origeniſtis.

XXV. *Furor Origeniſtarum.*

Cum autem rem ſenſiſſent viri qui circa Iordanem habitabant, Eliæ zelum (vt par erat) ſpirantes, veniunt ad eis opem ferendam, & communiter cum eis tamquam ad aliquod præſidium confugiunt ad Lauram diuini Sabæ. Poſtquam vero hæc renunciata fuerunt Origeniſtis, in eos maximo impetu irruunt: & cum portarum confregiſſent cataractas, Lauram ingreſſi ſunt: & vulnerãtur multi ex Orthodoxis & ex ſocijs, Deo quoq. hic permittente arcanis rationibus, & minime prohibente, vt fieret manifeſtior furor hæreticorum, & ſuis athletis ſplendidior contexeretur corona. Cũ autem hæc ſic proceſſiſſent, mittitur Patrum cõmuni ſuffragio Gelaſius, cuius fidei commiſſa fuerat B Lauræ præfectura, Byzantium, vt ſignificaret Imperatori ea quæ facta fuerant. Qui cum interim tantum terræ & maris obijſſet, ei tamen excluſo omni aditu ad Imperatorem & Patriarcham: omnes enim aditus præoccupauerat vitij colophon, qui Nonni ſectatorum erat præcipuus Theodorus, eis diligentibus impoſitis cuſtodibus & ſpeculatoribus, ne per aliquem eorum, eis inſcientibus, ingrederetur monachus ex Hieroſolymis, & Patriarchę & Imperatoris aures ad ſe attraheret.

XXVI. *Gelaſii obitus.*

Cum ergo ſic omni aditu excluſus fuiſſet Gelaſius, poſt tantæ viæ longitudinem, quam propter Chriſtum pro fide Catholica ſuſtinuit, poſt tantam afflictionem vacuis manibus reuertitur: & cũ fuiſſet Amorij, quæ eſt ciuitas clara & illuſtris, propria morte e vita excedit. Cum hoc reſciuiſſent Nonnus, Theodorus, & Domitianus, & quicumq. erant eiuſdem vitij æmulatores, Georgium, qui ipſe quoq. ſequebatur ſectam Origenis, eius loco præfectum & ducem conſtituunt, & in diuiniſſimi Sabæ throno improbe (o iuſtitia & tolerantia Dei!) collocant. Rei acerbitate meus intumeſcit animus, itaq. diſrumpor & ſuffocor. Hinc enim miſerabiliter accidit, vt Patres, qui erant in Laura, alius aliò diſpergerentur, non ſecus atque agni quidam, lupo aduentante.

XXVII.

Sed non diu admodum permiſit Deus hanc ſuperare tempeſtatem: neq. diuini Sabæ preces paſſæ C ſunt eum amplius tacere, & vti lenitate: ſed mox diuinam iuſtitiam excitant ad vindictam. Et ideo Nonnus quidem malorũ illarũ ſtudiorũ opifex vitã euertit miſertime. E veſtigio quoq. Georgius accuſatus cuiuſdam libidinis, cuius vel meminiſſe ſolum linguam polluit, ab illa Laura turpiter expellitur, cum ſeptem ſolum menſes illi præfuiſſet. Deinde autem rectionem ſuſcipit Caſſianus, vir qui ab infantia fuerat educatus apud diuinum Sabã, & in pulchra illius diſciplina pulcherrime inſtitutus, & factus ſacerdos maximæ Lauræ: qui cum decimum mẽſem impleſſet in adminiſtratione, & deinde ex hac vita exceſſiſſet, Cononi poſt mandant monachi præfecturam: mandant vero, Deo (vt arbitror) monachorum animos ad hoc mouente. Fuit autem vir ille ſumme rèſplendens & rectis dogmatibus & omni virtute & recte factis: qui etiam in præfectura vſus eſt magna cura & diligentia. Nã eos qui illinc receſſerant eiecti ab Origeniſtis, Patres rurſus collegit; & Lauram, quæ a frequentibus illis tumultibus & bellis hæreticorum iam inclinata fuerat in genua, mox erexit, & veluti renouauit.

XXVIII.

Poſt hæc cum ſancta & œcumenica Synodus Quinta congregata fuiſſet Byzantij, Theodorus Mopſueſtiæ & Origenes & vna cum his impia de præexiſtentia & rectitudine dogmata generali D ſubiecta fuerunt anathemati: & ſic hæreticis deinceps omni ablata libertate loquendi, diuini Sabę Lauræ & vniuerſa fere cum eis Palæſtina vigeſimotertio anno poſt illius mortem a grauiorib. hæreſibus & temporum acerbitate & iniquitate reſpirarunt, gratia & benignitate Domini noſtri Ieſu Chriſti: cum quo Patri ſimul cum ſancto Spiritu ſit gloria & potentia nunc & ſemper & in ſæcula ſæculorum. Amen.] hactenus Cyrillus de Origeniſtis, aduerſus quos etiam magnos labores exãtlauit magnus ille Ioannes Silentiarius, prout diſcipulus eius, qui Vitam illius ſcripſit, idem Cyrillus profitetur: quos idcireo ipſe non refert, eo quod ſcriberentur ab alijs, vt ipſe teſtatur in fine Vitæ ipſius.

XXIX.

Habes, lector, Origeniſtarum conatus, quibus vſque ad œcumenicam Synodum Quintam fatigauerunt Palæſtinos. Quod enim hæc ipſa annis ſingulis haud facile diſtingui poſſint, placuit vna ſimul narratione relata proſequi. Quæ autem in alijs Orientis regionibus aduerſus Orthodoxos moliti ſint, nos latent: ſed ex his diſce reliqua. Quæ vero aduerſus eos in primis Iuſtinianus Imperator ſuis edictis ſtatuerit, ſuis locis dicturi ſumus, iiſdem ipſis annis quibus eædem ab ipſo promulgatæ ſunt ſanctiones; quarũ intelligentiã faciliorem tibi reddent quæ de Origeniſtis iterum emergentibus hic enarrata legiſti. Porro id iſti profecerunt Origeniſtæ, vt qui hactenus in E Eccleſia toleratus fuerat Origenes, cum errores in ipſius ſcriptis reperti tantummodo a maioribus damnati fuerint, poſt hæc nomen ipſum Origenis ſit execrabile redditum, damnatuſque ipſe a Patribus in Concilio poſt annos ab eius obitu ferme trecentos. Sed de his inferius ſuis locis agendum.

XXX.

Idem Iuſtinianus Imperator ſolicitus, omnes hæreticos ad Catholicam Eccleſiam reuocare, ſciens Seueri ſectatores Epiſcopos & monachos adhuc in Oriente, eius hæreſis eſſe pertinaces defenſores, atque propagatores: ad errorem extirpandum, & errantes corrigendos, collationem inter ipſos atque Catholicos habendam cenſuit Conſtantinopoli, ſex ex Seuerianis vocatis Epiſcopis, Catholicis vero quinque pro Catholicæ Fidei defenſione ex aduerſo ſtantibus. Quod autem ad tempus ſpectat, licet Acta non prodant: tamen quod idem Imperator Iuſtinianus in ſanctione, ſiue epiſtola ad Ioannem Pontificem data anno ſequenti, tradat ſe laboraſſe, vt ſacerdotes Orientales ad communionem Eccleſiæ Catholicæ reuocaret: plane intelligere poſſumus,

ante ſequentem annum ea fieri contigiſſe,& hoc puto anno. Qui enim in hac collatione ex parte A
Catholicorum primum obtinuere locum Hypatius Epiſcopus Epheſi & Demetrius Philippenſis
Epiſcopus iuuenti Conſtantinopoli,ſequenti anno ab eodem Imp. miſſi ſunt Legati ad Ioannem
Romanum Pontificem,vt ſuo loco dicetur. Porro Acta huius collationis ab Innocentio vno ex Ca
tholicæ partis collegis Epiſcopo ſcriptis mandata,jam alta obliuione ſepulta,his diebus a Deo da-
tum eſt,in lucem prodere,miſſis iis ad nos Pariſijs vna cum alijs Eccleſiaſticæ antiquitatis monu-
mentis a noſtro Nicolao Fabro,cui plurimũ hoc nomine nos debere fatemur. ſic enim ſe habent.

De Collatione quæ ſub Iuſtiniano Imp. facta eſt Conſtantinopoli.

Domino amabili Thomati presbytero Innocentius Epiſcopus Maroniæ ciuitatis in Domino
ſalutem.

XXXI. Scripſit mihi tua Deo amabilis caritas, eo quod ſuſceptis humilitatis noſtræ litteris vna cum
exemplaribus pijſſimi atque amatoris Dei Principis noſtri,& ſanctiſſimi Archiepiſcopi litterarũ
præcipientium me ad regiam pergere ciuitatem,in grandi ſolicitudine deuenerit,neſciens occaſio
nem euocationis noſtræ. Propterea ſignifico,venerande frater,eo quod propter Orientales Epiſco
pos qui cum Seuero a ſancta Catholica & Apoſtolica Eccleſia ſeparati ſunt,euocati ſumus. Scriptũ B
eſt autem de hac eadem re,primori quidem loco domino meo reuerentiſſimo ac Domino amabi
li Hypatio Epheſinæ ciuitatis Archiepiſcopo, atque idem domino meo Ioanni * Veſinæ ciuitatis
Epiſcopo,& meæ,ſicut dictum eſt,humilitati. Dominus enim meus vir venerabilis Epiſcopus Ste
phanus Seleucienſium ciuitatis,& idem dominus meus Anthimus Trapezuntinæ ciuitatis Epiſco
pus, qui nobiſcum vna in Collatione fuerunt iam præceſſiſſent in regiam ciuitatem cum domino
meo Demetrio Philippinæ ciuitatis Epiſcopo, etſi ipſe propter corporalem ægritudinem præſens
eſſe non potuit.

XXXII. Ante Collationem igitur euocauit ſanctiſſimum Archiepiſcopum tranquilliſſimus Imperator
in venerabili palatio ſuo,quod cognominatur Hormiſdæ,relictoq. ſacratiſſimo ſenatu,cum eo pa
rum per ſecedens,conuocauit & nos,& cœpit nobis dicere: Eo quod pro his qui cum Seuero Epi-
ſcopo ab Eccleſia deſciuerunt,conuocaui vos,vt de his quibus ambigunt conferatis cum eis cum
omni manſuetudine & patientia,ſicut decet Orthodoxos & ſanctos viros. Etſi enim illi ex aſpera-
ti fuerint, vos tamquam Dei amatores cum omni manſuetudine & tranquillitate eis ſatisfacite.
Nolo autem ſub mei præſentia fieri Collationem,ne in contemptum veniant; ſed præcipio glorio- C
ſiſſimo Patricio Strategio (ille enim eo tempore locum tuebatur glorioſi Magiſtri Officij) vt vobiſ
cum vna reſideat.

XXXIII. Prima itaque die conuenimus in eodem Heptaconco triclinio, in quo & tunc pietas eius nos
ſuſceperat,& nos quidem eramus quinque,illi vero ſex: Sergius ciuitatis Cyri, Thomas ciuitatis
* Geraſinæ Germaniciæ, Philoxenus Dulichij,& Petrus de Theodoſiopoli, Ioannes Conſtantinæ, Nonnus * Ce
reſinæ,& reliqui tam clerici quam monachi. nobiſcũ vero dominus vir venerabilis Euſebius preſ-
byter & Cimiliarcha ſanctiſſimæ maioris Eccleſiæ, & viri reuerentiſſimi presbyteri & Syncelli
beati Archiepiſcopi Epiphani, Heraclianus atq. Laurentius,ſed & Antiochenæ ſiue Theopoleos ci
uitatis venerabiles presbyteri & œconomi atque Apocryſarij Hermiſigenes, Magnus, & Aquili-
nus vna cum Leontio viro venerabili monacho & Apocryſario Patrum in ſancta ciuitate conſtitu
torum: Et vt ex pluribus quæ illic dicta ſunt, breuiter referam,quaſi capitulatim: Si enim omnia
voluero ſcribere,tempus me ante deficiet.

XXXIV. Sedentibus ergo nobis,cœpit præfatus glorioſiſſimus Patricius Strategius,qui nunc Comes di-
uinarum vbique largitionum eſt,ad Orientales ita dicere. Pijſſimus atque tranquilliſſimus noſter D
dominus tamquam Orthodoxus,& rectam Fidem quotidie augere deſiderans, conuocauit veſtrã
religionem,non ex auctoritate principali,ſed paterna & ſacerdotali compunctione,quod de his qui
bus ambigitis,a præſentibus ſanctiſſimis Epiſcopis ſatisfiat vobis,qui propter hoc ab eius pietate
ſunt euocati. Scitis autem & vos quoniam glorioſæ memoriæ pater meus Appius ex Aegyptiorũ
oriundus prouincia,& tam veſtras quam Alexandrinorum ſecutus ſectas dubitabat communica-
re ſanctæ maiori Eccleſiæ in hac ciuitate cõſtitutæ; ſed pijſſimi atque fideliſſimi Imperatores ratio
ne ei perſuaſerunt,eo quod non aliud ſymbolum,vel aliam fidem tradiderint nobis hi qui in Chal
cedone congregati ſunt reuerentiſſimi Epiſcopi,niſi eamdem quæ in Nicæa,& in Conſtantinopo-
li & Epheſo confirmata eſt. Ipſi quoque fidem decreuerunt,& Neſtorium & Eutychem,qui nouas
hæreſes inducebant,condemnarunt. Qua ratione perſuaſus communicauit ſanctæ Eccleſiæ. Et vos
igitur non contentioſa mente,ſicut decet venerabiles viros,quæcumq. vobis dubia videntur,oppo-
nite coram religione eorum,& Dominus per ipſos ſatisfaciet vobis.

XXXV. Orientales dixerunt: Nos ſatisfactionis chartulam de fide noſtra compoſitam pijſſimo Impe
ratori porreximus. & in ea omnia quæ nobis ambigua videbantur,& ſcandalizabant nos,intexui- E
mus. Reuerentiſſimus Archiepiſcopus Hypatius os noſtrum factus, ſicut & beatus Petrus Apo-
ſtolorum princeps reſpondit,dicens: Chartulam illam peruidimus, in qua tam ſupra quam infra
Chalcedonenſe Concilium criminamini,quod aduerſus Eutychianam eſt hæreſim cõgregatũ: Pro
pter quod,dicite nobis,qualem opinionem de Eutyche habetis? Orientales dixerunt, tamquam
hæreticus,magis autem princeps hæreſis. Reuerentiſſimus Epiſcopus dixit: De Dioſcoro vero, &
ſecundo in Epheſo Concilio,quod ab ipſo congregatum eſt,qualem? Orientales: Tamquam Or-
thodoxorum. Epiſcopus dixit: Si Eutychen velut hæreticum condemnatis, quemadmodum Dio-
ſcorum & cum eo congregatos, Orthodoxos dicitis eſſe,qui Eutychen quidem hæreticum iuſtifi-
carunt, Flauianum vero & Euſebium condemnarunt. Orientales: Eutychen tamquam acta forſi-
tan pœnitentia,iuſtificarunt. Epiſcopus: Si ergo pœnituit Eutyches, quemadmodum illum ana-
thematizatis? Illis vero ad hanc reſponſionem hæſitantibus, rurſus Epiſcopus: In tantum non
pœnituit,quin & antequam implerentur, quæ in Conſtantinopolitana vrbe aduerſus eum geſta

ſunt,

Digitized by Google

A ſunt,illum quidem tamquam Orthodoxum iuſtificarunt,Flauianum vero & Euſebium velut hæ-
reticos condemnarunt.Si enim pœnituit Eutyches,rogari oportuit eos,non condemnari. Vt autē
dicamus ſecundum vos,confeſſionem duarum naturarum eſſe hæreticam: quam exigebat Euty-
ches confiteri ab Euſebio & Flauiano,docebat Dioſcorus laudare eum tamquam non ſuſceptam
duarum naturarum confeſſionem. Vt autem conſubſtantialem Patri ſecundum diuinitatem, &
conſubſtantialem matri ſecundum humanitatem,dicere oportuit: Cum omni ſubtilitate exigere
eum,vt confiteretur.& niſi hoc fuiſſet confeſſus,ſuſcipi non oportuit. Dioſcorus vero non ſolum
quia non exigit ab eo conſubſtantialis confeſſionem,ſed magis conſenſit contrariæ eius & peruer-
ſæ confeſſioni,quæ dicit:Ante vnitionem quidem ex duabus naturis confiteor: poſt vnitionem ve-
ro vnam naturam. Et compulit omnes qui cum eo erant vociferarū Eutychen quidem Orthodo-
xum eſſe,Flauianum vero & Euſebium impios & hæreticos.Quid ergo vobis de iſtis apparet?
Contradicentes dixerunt:Reuera oportuit exigi Eutychen a Dioſcoro conſubſtantialis cōfeſ- XXXVI.
ſionem:Sin autem ſine iſta ſuſcepit eum & iuſtificauit,cæcitatem paſſus eſt idem Epiſcopus.Si er-
go illum cæcitatem paſſum eſſe fatemini, ea quæ ſuperius dicta ſunt repetamus. Orthodoxum
B aut hæreticum Eutychen diciris fuiſſe? Contradicentes dixerunt,hæreticum.& Epiſcopus:iuſte er
go ab Euſebio accuſatur;condecenter vero a Flauiano damnatus eſt. Contradicentes dixerunt:iu-
ſte. Et Epiſcopus:Si ergo iuſte a Flauiano condemnatus eſt.Iniuſte & irrationabiliter ſuſcepit eū
Dioſcorus & cum eo congregatum Concilium,an non? Contradicentes:Proculdubio apparet,qđ
iniuſta. Epiſcopus:Quoniam ergo totum illud vniuerſale Concilium,quod cum Dioſcoro congre
gatum eſt,conſenſit,ſicut vos ipſi fatemini,iniuſtitiæ & cæcitati:Oportebat vniuerſalis illius Con
cilij iniuſtitias & cæcitates ab altero vniuerſali emendari Concilio,an non? Contradicentes dixe-
runt:Modis omnibus ita fieri oportebat. Epiſcopus dixit: Chalcedona itaque iuſte congregatum
Concilium eſt:vt ea quæ vniuerſale Concilium deliquerat,vel,ſicut vos dicitis,minus viderat, ab
vniuerſali Concilio corrigerentur. Contradicentes dixerunt:Bene quidem & neceſſarie congrega
tum eſt,ſi & iuſtum finem ſuſcepit.His ergo per plures ſermones,ſicut ſupra dictum eſt, habitis,
primi diei conuentus eſt diſſolutus.
Secundo autem die cum conueniſſemus,vir reuerendiſſimus Archiepiſcopus Hypatius ait:Re XXXVII.
cordamini finem heſternæ Collationis,& nullius eſtis obliti.tamen ſi placet iterum commemore
C mus vos. Contradicentes dixerunt:Recordamur quidem:attamen ad pleniorem dictorum cogni-
tionem & iterum reuoca nobis in mentem. Epiſcopus dixit:Confeſſi eſtis heſterna ſecundum veri
tatem,hæreticum eſſe Eutychen,& iuſte a Flauiano religioſæ memoriæ condemnatum, & iniuſte
ſuſceptū a Dioſcoro,vel ab eo congregato Concilio;& quia oportuit vniuerſalis illius Concilij cul
pas ab altero Concilio item vniuerſali corrigi,& quia propter prædictas occaſiones iuſte congre-
gatum eſt Chalcedonenſe Concilium. Contradicentes dixerunt:Recordamur hæc omnia. Epiſco-
pus dixit:Oſtenſum ergo vobis eſt,quia iuſte eſt congregatum Chalcedonenſe Cōcilium. Contra-
dicentes dixerunt:Iuſte conuenit,ſi & iuſtum finem ſuſcepiſſet. Epiſcopus dixit:Quid enim repre
henditis illud peccaſſe Concilium, vt aduerſus hoc poſſimus vobis reddere rationem? Contradi-
centes: Ante omnia duarum naturarum nouitatem. Beato enim Cyrillo & anteceſſoribus eius ex
duabus naturis vnam naturam Dei Verbi incarnatam,poſt vnitionem prædicantibus illis, in dua
bus naturis,innouare præſumpſerunt. Epiſcopus dixit:Omnis quidem nouitas peregrina eſt,non
tamen omnis obnoxia. Ipſi ergo ſecundum quam rationem dicitis, innouantes damnandos illos
ſecundum peregrinam vocem,aut ſecundum noxiam? Contradicentes dixerunt:Secundum vtraq.
D Beato enim Cyrillo & beato Athanaſio Alexandrinæ ciuitatis Epiſcopis,Felici etiam & Iulio Ro
manæ Eccleſiæ,Gregorio quin etiam mirabilium factori,& Dionyſio Areopagita, vnam naturam
Dei Verbi decernentibus poſt vnitionem hos omnes tranſgreſſi illi, poſt vnitionem præſumpſe-
runt duas naturas prædicare.
Epiſcopus: In tantum falſæ ſunt epiſtolæ,ſiue teſtificationes illæ quas dicitis,vt neque vnam ex XXXVIII.
illis beatus Cyrillus voluerit recordari: nec in epiſtolis quas ad Neſtorium ſcripſit, vel in his
quas contra blaſphemias eius protulit teſtificationes in ſancta Synodo Epheſina,quādo maxime
debuit proferre eas;ſed nec in expoſitione duodecim capitulorum aduerſus Theodoretum & An
dream ſcribens,qui contra eadem capitula ſcripſerunt;ſed nec aduerſus Orientale Concilium, quod
vnde neſcio,Arij illi,vel Apollinaris opinionem impoſuiſſe viſum eſt; neque enim Arius aliquādo
vel Apollinaris duas naturas confeſſi ſunt, ſed vnam naturam Dei Verbi incarnatam ipſi magis
nouiter protulerunt,vt creatam & paſſibilem ipſam diuinam Verbi naturam introducerent. Ad-
uerſus quas duas ſubſtantias atque naturas omnes ſancti Patres decreuerunt:ſed & hoc dicimus,
quia duodecim glorioſorum Patrum teſtimonia aduerſus Neſtorij blaſphemias in Epheſo bea-
E tus Cyrillus proferens,id eſt,ſancti Petri Epiſcopi Alexandrinæ & Martyris, ſancti Felicis Epiſco
pi Romanæ & Martyris, Cypriani Epiſcopi Carthaginenſis & Martyris,beati Athanaſij & beati
Theophili Epiſcoporum Alexandriæ,Iulij Epiſcopi Romanæ,Ambroſij & Baſilij,Gregorij & al-
terius Gregorij,Amphilochij,Iconij & Attici Conſtantinopolitani, nullum teſtimonium eorum
de vna natura protulit:ſed non ſolum aliorum,ſed nec beati Athanaſij, qui a vobis profertur in v-
nius naturæ incarnati Verbi confeſſione,cum certe diuerſa teſtimonia eius illic intexuerit, ſed &
beati Iulij,eo quod Dei Genitrix ſit ſancta Virgo,& Dominum eſſe eum qui carne paſſus eſt. Si er
go ſciebat de vna natura quemquam ex his dixiſſe:illic maxime proferre habuit, vbi tantum erat
& tale vniuerſale Concilium. Si autem illic non ſunt prolatæ;quemadmodum nunc a vobis profe-
rantur,ſatis admiror.
Contradicentes;Quid ergo ſuſpicamini quia nos eas falſauimus? Epiſcopus: Vos non ſuſpica- XXXIX.
mur,ſed antiquos hæreticos Apollinariſtas,qui reprehendunt eum in epiſtola, quam ad Orienta
les pro vnitione & pace de duabus naturis ſcripſit. Quoniam & hi qui cum Neſtorio ſapiunt,falſa
uerunt

uerunt ad Epictetum S. Athanaſij epiſtolam, ſicut beatus Cyrillus beato Ioanni Antiochenæ ciui- A
tatis Epiſcopo ſcribens, docuit nos. Contradicentes: Poſſumus oſtendere, quia beatus Cyrillus v-
ſus eſt illis teſtimonijs in libris aduerſus Diodorum & Theodorum editis. Epiſcopus: Modo maxi
me & illos aduerſus Diodorum & Theodorum libros ambiguos facitis, tamquam fictos aduerſus
mortuos prolatos dicentes, non poterant refellere falſitatẽ: ſi enim aduerſus mortuos prolati ſunt,
multo magis aduerſus Neſtorium, & eos qui contra capitula eius ſcripſerũt proferre habuit eadẽ
teſtimonia. ſed nunc videtur, quoniam & in illis libris hæretici falſantes, addiderunt ea. Contradi-
centes dixerunt: Si ergo ex antiquis reſcriptis, & ex Archiuis Alexandriæ potuerimus vtraque oſtẽ-
dere ſic habentia, quid eſtis dicturi? Epiſcopus: Si ſub temporibus beati Proterij, vel Timothei
cognomine Salofacioli oſtenſa ſunt, indubitabilia erunt: quoniam vero iam a multis hi qui aduer-
ſantur Orthodoxæ duarum naturarum confeſſioni illa antiqua apud ſe retinent, indulgete nobis,
ſi aduerſarios noſtros teſtes ſuſcipere dubitamus: nam & beati Iulij famoſam illam epiſtolam ma
nifeſte Apollinaris oſtendimus fuiſſe, ſcriptam ad Dionyſium; illam autem quam ſancti Grego-
rij mirabilium factoris dicitis teſtificationem, ſuadete Seuero, & his qui ea quæ illi ſapiunt con-
fiteri: quia incorruptiũ carnis ipſe decreuit, & tunc vobis credẽdum eſt: quoniam & ea quæ de vna B
natura dicta ſunt, ipſius ſunt, quod autem prius dici debuit hoc in vltimo dicimus: illa enim teſti-
monia quæ vos Dionyſij Areopagitæ dicitis, vnde poteſtis oſtendere vera eſſe, ſicut ſuſpicamini? ſi
enim eius erant, non potuiſſent latere beatum Cyrillum. Quid autem de beato Cyrillo dico? quan
do & beatus Athanaſius, ſi pro certo ſciſſet eius fuiſſe, ante omnia in Niceno Concilio de conſub-
ſtãtiali Trinitate eadẽ teſtimonia protuliſſet aduerſus Arij diuerſæ ſubſtantiæ blaſphemias. Si aũt
nullus ex antiquis recordatus eſt ea: vnde nunc poteſtis oſtendere, quia illius ſint, neſcio. Contradi
centes dixerũt; Si hæc falſa dicitis eſſe teſtimonia, duodecim capitulorum quæ inſerta eſt, in Ephe
ſino ſancto Concilio, quam neque vos poteſtis denegare Synodicam eſſe cur non recipit Chalce-
donenſe Concilium? Epiſcopus: Si omnes formas & definitiones Fidei in Epheſo aduerſus Neſto-
rium facti Concilij ſuſcepit & confirmauit Chalcedonenſe Concilium, quemadmodum hanc ha-
buit refellere? Sed quia aduerſus Neſtorij blaſphemias, quæ duas naturas in duas perſonas & duas
ſubſiſtẽtias diuidunt, vnam perſonam, & vnam ſubſiſtentiam volebant definire: illa autem epiſto
la duarum ſubſiſtentiarum intulit mentionem, propterea proprie ea nominare diſtulerunt, vt non
inuenirentur aut illi aut ſibi eſſe contrarij: ſed magis illam alteram epiſtolam eius præpoſuerunt, C
quæ ſuper conſenſu Symboli Nicæni Concilij laudata eſt. Et eam quæ ad Orientales ſcripta eſt.

XL. Contradicentes dixerunt: In epiſtola duodecim capitulorum duas ſubſiſtentias pro duabus na
turis dicit. Epiſcopus: Antiqui Patres, & maxime Romani pro ſubſtantia & naturam ſubſiſtentiã
nuncupabant. Vnde ſicut vnam naturam & vnam ſubſtantiã, ita & vnã ſubſiſtentiã ſanctæ Trinita
tis eſſe dicebant. Orientalibus vero ſanctis Patribus pro perſona ſuſcipientibus ſubſiſtentiam, &
ſicut tres perſonas ita & tres ſubſiſtentias in ſancta Trinitate dicentibus per multa tempora diſſi-
dium factum eſt inter Orientales & Occidentales ſanctas Eccleſias; Orientalibus quidem Occidẽ
tales Sabellianorum ſectam defendere ſuſpicantibus, quia vnam dicebant eſſe in Trinitate ſubſi-
ſtentiam; Occidentalibus vero Orientales Arianam ſectam ſequi dicentibus, eo quod tres ſubſi-
ſtentias in tres alterius ſubſtantiæ vel naturæ perſonas proferret ſecundum imitationẽ Arij. Quã
diuiſionem per ſanctum Athanaſium Deus vniuit. Vtriuſque enim linguæ peritus vtraſque partes
per Dei gratiam ad concordiam reuocauit, & ab eo tempore vſque in hodiernum diem, & apud
nos & apud Romanos, ſicut vna ſubſtantia & vna natura in Trinitate ſuſcipitur, & ſicut tres per-
ſonas in ſancta Trinitate confitemur, ita & tres ſubſiſtentias glorificamus. Sic auditis igitur, quo- D
niam indifferẽter beatus Cyrillus idem dicebat eſſe ſubſtantiam, quod naturam vel ſubſiſtentiam
& ideo in illis duodecim capitulis ſuis pro duabus ſubſtantijs vel naturis duas ſubſiſtẽtias poſuit.
Oſtendite nobis & in ſancta Trinitate ita indifferenter eum dicere, & pro tribus perſonis vel ſubſi
ſtentijs, vnam perſonam ſecundũ Sabellium confiteri, & vnam ſubſiſtentiam in ſancta Trinitate
glorificantem, & pro vna trium pſonarum ſubſtantia vel naturas atque ſubſtantias ſecundum imi
tationem Arij prædicantem: & ita & vos confitemini vel poteſtis glorificare, & tunc credimus vo
bis quia pro duabus naturis, duas docuit dici ſubſiſtentias.

XLI. Contradicentes: Et hæ ipſæ q̃ nominatim in Chalcedonenſe Concilio poſitæ ſunt epiſtolæ beati
Cyrilli, id eſt, tam illa quæ ad Neſtorium, quam quæ ad Orientales ſcripta eſt ex duabus naturis,
& in duabus. Contradicentes dixerunt: plurimum. Epiſcopus dixit: quam hanc? Contradicentes:
quod ex duabus quidem naturis dicere vnam ſignificat Dei Verbi naturam incarnatam, ſecundũ
beatum Cyrillum & ſanctos Patres. In duabus autem naturis duas perſonas & duas ſubſiſtentias
ſignificat, pro certo & hi qui in duabus naturis vnã naturã dicunt, inueniẽtur & ipſi ex duab. perſo
nis atque ſubſtantijs vnã perſonã atq. ſubſiſtentiã declarare. Contradicentes: quẽadmodũ? Epũs E
dixit: Sicut vos dicitis vnã & ſancta Synodus vtroſq. ſermones pari honore ſuſcepit & pertractat. Et
quæ in Conſtantinopoli acta ſunt aduerſus Eutychen, & inuenietis Flauianum Archiepiſcopũ, &
alios cũ ipſo quoſdã ex duabus naturis accuſantes: Beatum aũt Baſiliũ Seleucenæ ciuitatis Epiſco
pum, cũ alijs iterũ quibuſdã in duabus naturis; & neque iſti illos reprehendunt, neque illi iſtos, tã-
quã vnius honoris arbitrati voces vtraſque, quando & vnam naturam Dei Verbi incarnatam non
renuit beatus Flauianus in cõfeſſione, quam propria manu ſubſcripſit, dicere; quæ piæ recordatio
nis Theodoſio data eſt: nam confeſſio manu eius præſcripta his ipſis ſermonibus declarat.

Exemplum reſcripti fidei Flauiani Archiepiſcopi Conſtantinopolitani, datæ ab eo petenti.

Imperatori Theodoſio ſalutem.

XLII. Nihil itaque congruum eſt ſacerdotibus, & diuina docenti dogmata, ſicut eſſe ſemper paratũ
ad ſatisfactionem omni exigenti eum rationem de ſpe quæ in nobis eſt, & gratia mec enim erube-
ſcimus Euangelium: Virtus enim Dei eſt ad ſalutem omni credenti. Quoniam ergo & nos miſeri-

cordia

A cordia omnipotentis Dei prædicationem Euangelij ſortiti ſumus, recte ſapimus, & ſine reprehen
ſione ſemper diuinas ſecuti ſcripturas, & expoſitiones ſanctorum Patrum tam in Nicæa congre-
gatorum, quam in Epheſo ſub beatæ memoriæ Cyrillo Epiſcopo Alexandrinæ ciuitatis. Prædica-
mus itaque Dominũ noſtrũ Ieſum Chriſtũ ante ſæcula a Patre ſine initio natũ ſecũdũ diuinitatẽ:
in vltimis vero diebus eumdem pp nos & propter noſtram ſalutem ex Maria Virgine ſecundum
humanitatẽ Deum perfectum, & hominem perfectum. eumdem cum aſſumptione animæ rationa
lis, & corporis, conſubſtantialem Patri ſecundum diuinitatem, & conſubſtantialem matri eumdẽ
ſecundum humanitatem. Nam ex duabus naturis Chriſtum poſt incarnationem ex ſancta Virgi
ne ſumptam in vna ſubſiſtentia, & in vna perſona vnum Chriſtum vnum Filium vnum Dominum
confitemur; & vnam quidem Dei Verbi naturam incarnatam tamen dicere non negamus: quia
ex vtriſque vnus idemq. Dominus noſter Ieſus Chriſtus eſt. Nam eos qui duos Filios, vel duas
ſubſiſtentias, vel duas perſonas denuntiant, & non vnum eumdemq. Dominum Ieſum Chriſtum
Filium Dei viui prædicant, anathematizamus, & alienos Eccleſiæ decernimus, & ante omnes qui-
dem Neſtorium impium anathematizamus & eos qui cum eo ſapiunt, vel eadem dicunt, quibus
B & contingat, vt excidant tales ab adoptione promiſſa recte credentibus. Subnotatio eiuſdem ex no
tis, ſic, Domine Chriſte auxiliare nobis Deus. & iterum: hæc ſcripſi manu propria ad ſatisfactio-
nem tuæ ſerenitatis, & vt confundantur ij qui ſimplicem conuerſationem noſtram in Chriſto ca-
lumniantur.

Epiſcopus dixit: Ecce ſatisfactio beati Flauiani manu eius perſcripta ex duabus confitetur XLIII.
Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, & tamen ex duabus ei dicenti naturis non pepercit bonus il
le Dioſcorus. Propterea itaque cognoſcens ſanctum Chalcedonenſe Concilium, quia nihil ita re-
creat eos, qui cum Eutyche aduerſantur Orthodoxis duarum naturarum confeſſioni, niſi confuſa
& commixta & imaginaria vel Manichæica vnius naturę confeſſio, explanatiuam potius vocem p̃
poſuit, vt in duabus naturis vnam perſonam & vnam ſubſiſtentiam confitentem. Sed & beati Fla-
uiani rectam fidem collaudans omnia quæ ab eo dicta ſunt, confirmauit.

Contradicentes dixerunt: Nos & (ſicut ſuperius dictum eſt) beati Cyrilli proferimus epiſto- XLIIII.
las, in quibus duas ſubſiſtentes naturas confiteri poſt vnitionem abdicat. Epiſcopus dixit: Nos ea
quæ epiſtolis eius ſynodicis conſentiunt, ſuſcepimus: quæ autem non conſentiunt, neque damna-
C mus, neque velut legem Eccleſiaſticam ſequimur. Synodicas autem eius dico (ſicut ſuperius dictũ
eſt) epiſtolas quæ a ſanctis Concilijs & ſuſceptæ & confirmatæ ſunt, id eſt, tam eam quæ ad Neſto
rium, quam eam quæ ad Orientales ſcriptæ ſunt. Nam contraria his neque damnamus, neque ſi-
cut illius ſuſcipimus, quia & in Actibus ſanctorum Apoſtolorum inuenimus, quia diſpenſationis
gratia beatus Paulus Timotheum circumcidit, qui certe Galatis ſcripſit: Quoniam ſi circumcidi-
mini, Chriſtus vos nil adiuuabit, ſed & beatus Petrus diſpenſatiue aliquotiens quidem cum Gen
ti libus comedebat; aliquoties vero ſubtrahebat ſe, & ſecernebat ab eis. Poſtquam vero vtrique
Hieroſolymas aſcenderunt, & cum omnibus Apoſtolis vel ſenioribus, magnum illud decretũ de-
creuerunt, per quod dicunt: Placuit Spiritui ſancto & nobis nihil vltra oneris imponere vobis, niſi
quod ex neceſſitate eſt: hoc eſt, abſtinere a ſacrificato idolis & ſanguine & necato & fornicatione:
a quibus cuſtodientes vos bene agitis. Valete. Ab eo tempore ea quidem quæ communi conſen-
ſu ſcripta ſunt, & a Spiritu ſancto confirmata, ſicut legem Eccleſiaſticam ſuſcipimus; quæ autem
diſpenſationis gratia ab vnoquoque ſigillatim facta ſunt, neque æmulamur, neque damnamus. Si-
cut ergo hæc in Actibus ſanctorum Apoſtolorum inuenientes, non ſimiliter his attendimus: & il-
D lic etiam ſi profiteamur, ſecundum indulgentiam tamen dictum ſit, beati Cyrilli eſſe quæ a vobis
proferuntur epiſtolas (aduerſantur autem prædictis Synodicis rectæ fidei eius epiſtolis, in quibus
duarum naturarum aperte decreuit confeſſionem) neque dãnamus, neque ſicut eius ſuſcipimus.
Continet autem illa ad Neſtorium epiſtola de inconfuſa & indiuiſa duarum naturarum vnitatẽ:
His ſermonibus B. Cyrilli ex epiſtola ad Neſtorium quia diuerſa quidem ſunt quæ ad vnitatem
veram conuenerunt naturæ: Vnus autem ex vtriſque Chriſtus & Filius & Dominus non naturarũ
diuerſitate ſublata propter vnitatem: ſi autem non eſt ſublata duarum naturarum diuerſitas pro
pter vnitatem: Saluator ergo & poſt vnitatem in vna perſona & * in vna ſubſtantia, magni Dei, & * hic aliquid de eſt
Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, & quemadmodum ſuſcepta vel confirmata eſt, paucis expediam.

Recenſito Symbolo ſancti Nicæni Concilij, & venerabili hac epiſtola omne quod aduerſus XLV.
Neſtorium congregatum eſt illi Concilium non aceruatim, ſed ſinguli per nomen & perſonam cõ
feſſi ſunt parem atque conſimilem eam eſſe ſancto illi Symbolo: Enotica autem & pacifica ad Ioã
nem Antiochenæ ciuitatis Epiſcopum. epiſtola enim per quam vnitatem & pacẽ ſanctis Eccleſijs
ſuis Deus donauit his verbis continet: ita beati Cyrilli ex epiſtola ad Ioannem & Orientales: Cõ
E fitemur itaque Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum Dei Filium vnigenitum Deum perfectum &
hominem perfectum ex anima rationali & corpore, ante ſæcula quidem ex Patre genitum ſecun-
dum Deitatem: in vltimis vero diebus eumdem propter nos, & propter noſtram ſalutem ex Ma-
ria ſancta Virgine ſecundum humanitatem, & conſubſtantialem Patri ſecundum Deitatem, & cõ
ſubſtantialem nobis ſecundum humanitatem. Duarum enim naturarum vnitio facta eſt, propter
ea vnum Chriſtum, vnum Filium, vnum Dominum confitemur: ſecundum hunc inconfuſæ vnitio-
nis intellectum confitemur ſanctam Virginem Dei Genitricem, ob id quod Deus Verbum ex ea
incarnatus eſt, & ex ea conceptione vniuit ſibi templum quod ex ea proceſſit. Euangelicas autem
& Apoſtolicas de Saluatore voces ſcimus, mirificos viros quaſdam quidem communicantes, tam
quam in vna perſona, quaſdam vero euidenter, tamquam in duabus naturis, & Deo quidem di-
gnas ſecundum Diuinitatem Chriſti, humiles autem ſecundum humanitatem eius tradentes.

Si vero dicetis non eſſe has voces illius, ſed Orientalium, cognoſcite quia cum multis laudibus XLVI.
eis conſenſit, & tamquam ſuas, eas ita in propria epiſtola interuit cum laudibus: ſuperius quidem
dicens.

Digitized by Google

dicens chartam ſibi allatam a viro venerabili Paulo Epiſcopo,irreprehenſibilem continentem Fi- A
dei confeſſionem.infertus vero:Has ſacras veſtras voces contemplati,ſic & nos ſapere inuenimus.
Vnus enim Dominus,vna Fides,vnum baptiſma,glorificauimus omnium Saluatorem Dominũ
Inuicem congratulantes,quoniam diuinis ſcripturis,& traditioni ſanctorum Patrũ conſonantẽ,ha
bent Fidem,tam quæ apud nos,quam quæ apud vos ſunt ſanctæ Eccleſiæ.hæc Synodica & rectæ
Fidei epiſtola de inconfuſæ & indiuiſæ vnitatis & extantibus duabus naturis docuerunt.Quales er
go ex his præferamus,quæ in ſecreto ſcriptæ ad vnum vel ſecundum amicum vel familiarem ſunt,
quæ & facillime potuerunt a quolibet deprauari,an iſtas quæ in certamine dictæ ſunt,& ab vniuer
ſalibus Concilijs tam laudatæ quam confirmatæ ſunt,& ſuper conceſſu Symboli ſancti Nicæni Cõ
cilij ſunt laudatæ?nonne potius has quæ Synodicæ ſunt,ſuſcipiemus & præferemus, & tamquam
legem Eccleſiaſticam recipiemus,velut a tantis ſanctis Patribus cum iudicio confirmatas, ſicut
ſæpe retulimus?

XLVII. Contradicentes. Nos non ſolum ad Eulogium ſed etiam ad Succeſſum ſecundam & alteras
epiſtolas eius volumus relegere. Vos autem cum neque vnam audiſſetis,iam condemnaſtis eas.E
piſcopus:Quantaſcumque vultis prælegere ſine præiudicio relegite,vt ex cõſenſu vel diſſenſu poſ B
ſit veritas apparere. His ergo dictis cœperunt Contradicentes legere ad Eulogium epiſtolam, &
cum ad illud capitulum perueniſſent,quo dicitur: Sed & illud non ignorent,quoniam vbi vni-
tio dicitur,non vnius rei declaratur conuentus, ſed duarum vel plurium diſſimilium ſecundum
naturam. Epiſcopus: A ſuperioribus & ex ipſis pene principijs epiſtola iſta opitulatur: etſi in
quibuſdam locis falſata eſt,tamen etſi omnia ſecundum veſtram haberet intentionem, hoc ca-
pitulum ſufficiebat omnem contradictionem compeſcere: Si enim vnitio non vnius rei conuen-
tum declarat, ſed duarum vel plurium diſſimilium ſecundum naturam: Et quia qui dicunt
duas naturas,ita confitentur,admiramur quemadmodum habentes hæc ac relegentes,a nobis quę
ritis ſuaderi,qui etiam alios ex his Orthodoxam eſſe duarum naturarum confeſſionem, ſuadere
poteſtis,vel debetis. Cum enim mox in principio ipſius epiſtolæ relegatis dicentem eum,quia non
omnia quæ dicunt hæretici fugere nos vel auerſari oportere.multa enim ex his confitentur quæ &
nos confitemur.quando enim dicunt Ariani Patrem Dominum eſſe,& omnium Creatorem, num
quid nos oportet tales eorum voces auerſari? Sic & Neſtorius etiamſi duas dicat naturas,diuerſita
tem tamen ſignificat carnis & Verbi:Alia enim natura carnis,& alia Verbi.Si autem alteram cõ C
feſſus eſt carnis naturam & alteram Verbi,quam ex his duabus naturis vos vel minuatam dicitis:
vel ſubreptam beato Cyrillo, ſicut ipſi narratis,in altera dicente epiſtola,neque minuatam, neq.
ſubreptam humanam naturam,cum & inferius dicat,compelli autem illos?

XLVIII. Attendite ad lectionem epiſtolæ beati Papæ Athanaſij:illic enim contendentibus quibuſdam,
quia ex propria natura corpus ſibi paſſibile ipſum creauerit Verbum,& ſupra & infra nititur di-
cens:quia non eſt conſubſtantiale Verbo corpus;ſi autem non eſt conſubſtantiale, alia atque alia
neceſſe eſt vt ſit natura,ex quib. vnus & ſolus intelligitur Chriſtus. Ecce etiam hic aperte duas ſub
ſtantias in duabus naturis poſuit,ex hoc hæreticos arguens,qui conſubſtantiale Verbo etiam cor
pus eſſe dicunt. quam ergo ex iſtis duabus naturis vel ſubſtantijs dicitis minuatam,ipſi fatemini.
Sed & idem mox in ſequenti verſu ita addidit dicens:Sed & hoc non ignorent vbi enim vnitio dici
tur,non vnius ſignificatur rei conuentus,ſed duarum vel plurium & diuerſarum ſecundum natu-
ram.Si ergo dicimus vnitionem,proculdubio confitemur quia carnis animatæ & Verbi. Sed & hi
qui duas naturas dicunt idem ſentiunt.illi ergo qui totiens in ſuperioribus epiſtolæ ſuæ partibus
ita duas naturas Orthodoxe & aperte prædicauit.Sed & poſt eos qui falſati ſunt ſermones qui di D
cunt:Etſi parum circa proprietatem ſermonis obſcurati ſunt,dicens de Orientalibus duas natu-
ras manifeſte cõfitẽtib. qui.n.confitentur,quia ex Deo Patre natus Vnigenitus Verbũ,idẽ ipſe na
tus eſt ſm carnem ex muliere,quoniã & Dei Genitrix eſt ſancta Virgo. Et quia vna perſona eſt &
nõ duo filij neque duo Chriſti,quemadmodum cum Neſtorij blaſphemijs conſentiunt.Neſtorius
enim duos dicit filios & Dominos & Chriſtos,vt breuiter complectar.Orientales autem fratres
nil tale dixerunt,ſed tantummodo voces diuidunt.Diuidunt autem ſecundum hũc modum dicen
tes:eo quod quædam ex his Deo dignæ ſunt,quædam vero homine:quæ autem communiter prola
tæ ſunt tamquam habentes iam dignationem diuinam quam humanitatem,ſed tamen ab vno eo
demq. prolatas. Et non ſicut Neſtorius qui quaſdam quidem de Verbo proprie adſignat,quaſdam
vero nato ex muliere quaſi alteri Filio. Aliud autem eſt vocum ſine diuerſitate, aliud diuidere in
duabus perſonis tamquam alteri & alteri.qui enim ſuperius illa,inferius autem hæc: numquid in
medio loco poterat ſeipſum conuellere? abſit: ſed contrarij ſermones Synodicis eius epiſtolis ab hę
reticis ſicut apparet falſati ſunt.proferentibus autem his qui contradicebant tamquam inuictum
ſcutum ſecundæ ab ipſis prolatæ ad Succeſſum epiſtolæ capitulum. Illud quod dicit: Repugnant E
nihilominus vnam dicentibus filij naturam incarnatam;& velut caſſum volentes illud oſtendere,
contendunt vbique,duas naturas ſubſiſtentes oſtendere.

XLIX. Poſtquam recenſitum eſt,dicentibus illis: Ecce vbique beatus Cyrillus renuntiat duas dici
naturas poſt vnitionem. Epiſcopus: Nullo præiudicio habito,ſicut ſæpe diximus, Orthodoxæ Fi-
dei,etiamſi demus Cyrilli eſſe nuper relectam epiſtolam:multo magis duabus naturis exiſtenti-
bus aduocationem præbuit poſt vnitionem quam vnius Dei Verbi incarnatæ,ex eo quod dicit: Ve
ſtitus vero etiam noſtra natura etiamſi non eſt conſubſtantiale ex Deo patre procedẽti Verbo cor
pus quod vniuit ſibi. Si ergo non eſt conſubſtantiale Verbo corpus quo circumdata eſt Dei Verbi
natura,alia modis omnibus atque alia pro certo natura eſt. Sed & illud quod ait carne eum paſ-
ſum & non Deitate,aliam iterum atque aliam oſtendit naturam. Altera enim carnis natura paſſi
bilis,& altera Verbi impaſſibilis,ſicut & vos ipſi fatemini.& iterum quod dicit,quia ſemen Abra-
hæ ſuſcipiet,formam ſerui accipiens:alteram illam ſeruilem ex Abraham ſuſceptam naturam do
cet,&

A cet,& alteram illam Dominicam Dei Verbi naturam. Sed & quod ait: Non eſt confuſum, ſicut iſ-
lis placet, ſed nec carnis in eius, ſed in proprietate ſecundum vtraſque tam intelligi quam permanere: ex his magis ille, quam Chalcedonenſe Concilium in vna perſona duas exiſtentes naturas
decreuit intelligi, Sed & quod ait, non minuatam neque ſubreptam humanam naturam,
manifeſte duas naturas exiſtentes oſtendit, diuinam ſcilicet naturam quæ aſſumpſit, & quæ aſſum
pta eſt, humanam. Sed & quod ait: Recte & nimis prudenter tua perfectio de ſaluatori paſſione ſer-
monem protulit, non illum Vnigenitum Dei Filium, ſecundum quod intelligitur & eſt Deus, paſ-
ſum in propria natura ea quæ ſunt corporis confitendo, ſed magis paſſum eum natura terrena, ap
te etiam hic duas naturas docuit ſubſiſtētes, & terrenam paſſibilem, & diuinitatis impaſſibilem.
Sed & in fine epiſtolæ ſuæ illud quod ait: Quid enim eſt humana natura niſi caro animata ſenſibili
ter, ſed & paſſum carne dicimus Dominum: Ecce in ipſa quæ a vobis prolata eſt epiſtola, licet falſa
ta eſt, non totiens de vna natura quantum de duabus naturis fidei rectæ tribuit aduocationem non
ſulum poſt vnitionem, quæ in Virginis facta vulua eſt: ſed & poſt paſſionem & reſurrectionem ma-
gni Dei & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, qui poſt reſurrectionem oſtendit perforatas immacula-
B tas manus ſuas & transfixos pedes ſuos ſanctis diſcipulis ſuis, oſtendens ſe viuum & vnum eſſe in
vna perſona & in duabus naturis; quod enim dicit: [a] Videte manus meas & pedes meos, quoniã a Luc.24.
ego ipſe ſum: Vnam eius perſonam oſtendit incarnatæ diuinitatis. quod autem addidit Pertracta
te & videte quoniam ſpiritus carnem & oſſa non habet ſicut me videtis habentem: Diuerſitatem
oſtendit in ſemetipſo duarum naturarum, tam aſſumentis deitatis quã aſſumptæ humanitatis ma
gni Dei Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti. In tantum autem abfuit beatus Cyrillus a contradictione
Orthodoxæ duarum naturarum confeſſionis, quod Gregorium Naziãzenum, & Gregorium Nyſ-
ſenum, & Ambroſium Mediolani protulit in ſæpe dicto Epheſino ſancto Concilio, ac veluti eos ſi-
bi aduocans perduxit; quorum prior his verbis dixit: *Beati Gregorij Nazianzeni Epiſcopi:* Naturæ
quidem duæ, Deus & homo: nam & anima & caro, filij autem non duo, neque Dei: neque enim hic
duo homines: Etſi ita Paulus [b] tam interiorem quam exteriorem hominem appellauit: etſi licet b Rom.7.
breuiter dicere; aliud quidem & aliud, ex quibus Saluator, & ſi reuera non eſt, idem, viſibile & in-
uiſibile, & temporale & ſine tempore, non autem alter & alter: Abſit: Item & beatum Gregorium
Nyſſenum protulit dicentem: Quid humilius in Deo quam forma ſeruilis? aut quid humilius in
C Rege omnium, quam in commune noſtræ exiguæ naturæ propria voluntate deſcendere? Per bea
tum autem Ambroſium in eodem duas naturas eſſe ita approbauit dicens: Cuſtodiamus diuerſita
tem carnis & diuinitatis: Vnus enim Dei Filius in vtroque loquitur, quia vtraque natura in eo eſt.
Attende in ipſo, nunc quidem gloriam Dei, nunc vero hominis paſſiones. Sicut Deus docet, diui-
na, quoniam verbum eſt: ſicut homo loquitur humana, quoniam in mea loquitur natura. Hæc te-
ſtimonia ad confirmationem rectæ & inlibatæ fidei ſuæ in Epheſiaco Concilio protulit. Et ſicut
rectæ fidei, ea ſecundum illud Concilium confirmauit. Quanticumque ergo ſermones ſub nomi-
ne Domini prolati iſtis conſentiunt, tamquam ſancti Cyrilli ſuſcipimus: Quanti vero his aduerſan
tur, aut non ſunt illius, aut certe falſati ſunt, etiam ſi concedamus illius eſſe. Ideo neque condem-
namus talem Patrem, ſed nec ad præiudicium rectæ fidei conlaudamus quæ ex perſona eius profe-
runtur diuerſa laceratæ epiſtolæ.

Contradicentes: Concilia pro vnitate ſanctorum, ſanctarum Eccleſiarum in diuinis Dypticis L.
intexta ſunt, aut pro maiori diuiſione? Epiſcopus: quid autem & antequam nominatim inſereren-
tur? numquid in omnibus Eccleſijs quæ ſub cælo ſunt non recitabantur Epiſcopi? Et ſi nominatim
D Concilia ipſa non recitabantur, tamen in proprijs regionibus & ciuitatibus ſinguli quique adno-
tabantur. Si ergo in proprijs ciuitatibus ſinguli quique adnotabantur, vnuſquiſque in quocumque
ſubſcripto Concilio recitabatur: quanto magis rationabilius erat eos qui cum labore & ſudore in
vnum conuenerunt aduerſus hæreticos, & Deo placitum prælium ſuſceperunt, & bonam illam vi
ctoriam per gratiam Dei vicerunt, vno conſenſu inſeri in gloriam Dei & laudem certantium ad
maiorem adhortationem eorum qui poſt certaturi ſunt? Contradicentes: Sicut prius dum re-
citabantur, neminem ſcandalizabant: Nunc autem plurimos ſcandalizant. Epiſcopus: Si cœperi
mus per ſingulos de his qui ſcandalizantur hæreticis Concilia auferre, inueniemus fidem noſtram
denegantes; Ariani enim ſcandalizantur in Niceno Concilio, Macedoniani in Conſtantinopolita-
no, Neſtoriani in Epheſino, Euthychianiſtæ in Chalcedonenſi: ſi ergo illos voluerimus placare,
Dominum offendimus, fidem noſtram denegantes. Nam & vos quanta per ſingula tempora inno
uaſtis? Imperatores, qui a vobis perſuaderentur indempti, ſicut Eudodia Baſiliſci aduerſus Ortho
doxam Fidem, & Enoticum Zenonis, & Triſagij nouitatem, & alia multa eiuſcemodi, quæ ad euer-
ſionem fidei facta ſunt, & Orthodoxos non ſine cauſa ſcandalizarunt. Hæc enim nullum fidelium
E ſcandalizant: Si autem infideles hæreticis ſcandalizarentur, nec enim ex hoc conſcientia noſtra
perturbatur.

Contradicentes: Ibas ergo & Theodoretus ſicut rectæ fidei ſuſcepti ſunt a Synodo, & ſicut re- LI.
ctæ Fidei in diuinis Dypticis recitantur. Epiſcopus: Vtrique Neſtorium anathematizantes ſuſce-
pti ſunt in ſancto Concilio. Contradicentes: In tantum per dolum anathematizauit Theodoretus,
quia poſtquam anathematizauit diſcedens dixit eis: Valete. Epiſcopus: Quid ergo? Quoniam Euſe
bius Nicomedenæ & Theognius Nicenæ, & alij quidam cum ipſis, & in ipſo Niceno ſancto Con-
cilio ficte ſubſcripſerunt, & poſt hæc Arium aperte ſecuti Eccleſiam deuaſtarũt, & ſanctos Patres
noſtros Euſtathium Antiochiæ, Athanaſium Alexandriæ, & Paulum Conſtantinopolitanum fuga-
uerunt: propter illos nec Nicænum ſanctum Concilium debemus ſuſcipere, aut in diuinis id Dy-
pticis recitare? Abſit: Nos autem non tamquam Theodoretum defendentes, vel ea quæ præceſſe-
runt diximus, vel quæ ſequenter dicemus, ſed veritatem, & ſanctum Concilium quod eum iuſte ſu-
ſcepit. Volens enim ſatisfacere quemadmodum ſaperet; nec tamen permiſſus eſt propter anticipa

non

tos quoſdam atque in eo ſcandaliaatos, poſtquam vidit non ſuſcipi ſatisfactionem ſuam, anathe- A
matizans Neſtorium & Euthychen addidit, Valere. Cur autem hoc ipſum dixerit, Valere, ſupe-
rius manifeſtauit, dicens; quoniam nec ſedem ambio, nec pro Epiſcopatu ſolicitus veni. Sed vt per-
ſuadeam quemadmodum credo, propter quod anathematizo, ſicut iuberis, & Vale vobis facio. Vn
de neque ſanctum Concilium, neque glorioſiſſimi iudices ad iniuriam hunc ſermonem ſuſcepe-
runt: pro certo ſcientes quia antequam ſanctum iſtud Concilium fieret, pacificatus eſſet beato Cy
rillo, qui ab eo iniuriatus eſt in contradictorijs libris duodecim Capitulorum.

LII. Contradicentes: Et vnde hoc poteſtis oſtendere? Epiſcopus: Ex ipſa quæ ad Ioannem & Oriẽ-
tales ſcripta eſt epiſtola beati Cyrilli pro vnitate Eccleſiarum.

Contradicentes: Non habetis vnde oſtendere, quia indulſit eis. Epiſcopus: Nos ad omne Oriẽ
tale Concilium epiſtolam ipſam ſcriptam inuenimus. Oſtendite autem vos quod in vnitionem
hos ex illa pacifica & coadunante epiſtola ſua ſubtraxit. Quid autem amplius eſt, verbis detrahe-
re, an per condemnationem inferre contumeliam? Sic ergo ipſi beato Ioanni, & omnibus qui cum
eo fuerant in Epheſo & per condemnationem eum iniuriãtes indulſit beatus Cyrillus; multo ma-
gis qui tantummodo verbo in eo peccauerunt, indulgentiam præſtitit, ſed & inuenimus in Theo B
doreti litteris quas ad Dioſcorum fecit, quia & ſecundo in his, quæ contra Neſtorium ſcripta ſunt.
ſcripſerit. Et quando contra Iulianum, vel Aponpeos conſcripſit libros ipſos deſtinauit in Antio-
chiam beatus Cyrillus, & rogauit beatum Ioannem oſtendere illos Orientalibus præclaris docto
ribus. Et quia oſtenſis eis, ſcripſit eis Theodoretus, & reſcripſit ei beatus Cyrillus, & diligentiam
& affectum ei teſtificans. Et quia duas ab ipſo ſuſcepit affectuoſas epiſtolas, quæ & cuſtodiuntur
apud eum, nullam de eo contumeliam deſignantes. Sed tamen & his ita ſcriptis atque dictis, non
aliter eum ſuſcepit ſanctum Chalcedonenſe Concilium niſi clare ſub cõſpectu omnium anathema
tizaſſet Neſtorium & omnes definitiones eius.

LIII. His autem ita de Theodoreto dictis. Contradicentes: Et Ibas ergo iuſte ſuſceptus eſt a Chal-
cedonenſi Concilio? Epiſcopus: Ibæ & accuſaotium eum iudicium ex Imperiali auctoritate delega
tum eſt Photio Epiſcopo Tyri & Euſtathio Epiſcopo Beryti & Vranio Himerorum ciuitatis Epi
ſcopo; qui reuerentiſſimi viri, & nimium horrentes Neſtorij blaſphemias cum omni diligentia di
ſcutientes, eum immunem & ſine culpa eum decreuerunt, ſicut & Acta ipſorum & relatio manife
ſtat. quem ergo iudices iuſtificauerunt, quemadmodum Concilium poterat condemnare? Contra C
dicentes: Et illa ergo quæ ad Marin Perſam epiſtola eius ſcripta eſt recte continet, quæ & prolata
ab eis, & relecta nobis eſt, & inuenta eſt narrationem habens Actorum inter beatum Cyrillum &
nefandum Neſtorium, eo quod quaſi per iſtos duos homines omne ſæculum conturbatum eſſet:
Neſtorio quidem ea quæ Paulus Samoſatenus ſaperet, affirmante, & propter hoc a beato Cyril-
lo in Epheſino Cõcilio cõdẽnato. Cyrillũ autẽ ſuſpicãtibus, quaſi cũ Apollinario ſaperet in illis duo
decim Capitulis, & propter hoc cõdẽnato a Ioãne Antiochenæ ciuitatis Epiſcopo, & cũ eo habito
Concilio. Et quia propter hanc cauſam cum inimicitia de Epheſo diſceſſerunt. Et propter illam
inimicitiam diuiſæ ſunt omnes vbique Eccleſiæ, & fideles populi, aliquantis quidem huic parti cõ
ſentientibus, alijs vero illi. Et quia dum in his eſſent rebus, compunxit Deus pijſſimum Imperato
rem Theodoſium conuocare virum reuerentiſſimum Epiſcopum Conſtantinopolitanæ ciuitatis
Maximianum, & eos qui tunc forte in eadem glorioſa aderant ciuitate, hortariq. & ſolicitudinem
habere, vel cogitare de pace ſanctarum Eccleſiarum. Et poſt illam pacificam cogitationem deſti
nauit pijſſimus Imperator Ariſtolaum Tribunum & Notarium ob hoc ipſum: qui perueniens tam
in Antiochia quam in Alexandria, vtraſque partes miſerante Deo ad pacem perduxit. D

LIV. His ergo per epiſtolam declaratis, Epiſcopus dixit: Hæ litteræ etiam in vita beati Cyrilli diuul
gatæ ſunt, & non ſolum quia non mouerunt eum propter factam pacem & vnitatem propter Do-
minum: ſed & Valeriano ſcribens Epiſcopo Iconij, talia de ipſis ſatisfecit, dicens: Nam ſi epiſtolas
ſibi componentes quidam circumferunt, tamquam ex perſona ſcriptas inluſtrium virorum non
debent credi; qui enim ſemel ſcriptis fidem propriam confeſſi ſunt, quemadmodum diuerſa poſ-
ſunt ſcribere tamquam ex pœnitentia ad non bene credendum traduci? Sed tamen & beato Cyril
lo ita pro eis teſtificante, & recenſita præfata epiſtola in Chalcedonenſi ſancto Concilio, non tamẽ
aliter præuidit ſuſcipi eum propter ſuſpiciones in eadem epiſtola inſertas, niſi & ipſe Neſtorium,
& omnia eius decreta anathematizaſſet: & poſtquam anathematizauit, tunc ſuſceptus eſt in ſan-
cto Concilio. Nec tantum de his ſolis dico, ſed & Neſtorius & Eutyches ſimili modo, ſi proprias
hæreſes anathematizaſſent, modis omnibus etiam illi ſuſcepti fuiſſent a ſanctis Concilijs. Chalce
donenſe ergo Concilium circa Ibam & Theodoretum diſtrictius agit quam beatus Cyrillus. Bea
tus enim Cyrillus contentus fuit in conſenſu damnationis Neſtorij, & ordinatione beati Maximia
ni, qui pro illo in hac ciuitate Epiſcopus factus eſt; Chalcedonenſe autem ſanctum Concilium niſi E
ſub præſentia ſua anathematizaſſent Neſtoriũ & omnia dogmata eius, & ſcriptis inter Acta inſertæ
fuiſſent voces eorum, non fuit contentum ſuſcipere eos. In his ergo dictis, Contradicentes: De his
quidem perſuaſum eſt nobis.

LV. Et ita ſecundæ diei conuentu diſſoluto, & diſcedentibus nobis, & multa teſtimonia de duabus
naturis præparãtibus, pijſſimus atque amator Dei Imperator noſter accerſito ſanctiſſimo Archie
piſcopo Patriarcha Epiphanio, præcepit etiam nos ingredi cum ipſo. Et poſtquam per confabula
tionem locutus ei quæ illi Deus inſpirauit, ipſum quidem dimiſit, ſecundum morem oratione fa-
cta pro eius pietate, nos autem vna cum venerando ſenatu retinuit; cenſuitq. etiam Contradicẽtes
ingredi. Quibus ingreſſis, ipſos quidem præcepit in vno ſcamno ſedere, nos autem in altero, vna
cum glorioſiſſimis iudicibus. Et omnibus nobis tacentibus, pietas eius tanta ac talis ad eos locu
ta eſt cum omni manſuetudine & tranquillitate, vt ſi alter mihi diceret ab eius pietate hæc dicta
vix crederem niſi ipſe auribus meis audiſſem, quæ cum magna gratia Dei ex benedicto eius ore
prolata

A prolata ſunt. Nam Dauidicæ manſuetudinis, & Moſaicæ patientiæ, & Apoſtolicæ clementiæ inſtar
in eo conſpexi: etſi enim non iiſdem ſermonibus, quibus beatus Paulus, ſed tamen eadem mente
qua ille ad ſanctam Eccleſiam veſtram ſcripſiſſet, locutus eſt cum eis. De qua idem beatus Paulus a 1. Theſſ. 2.
ſanctæ Eccleſiæ veſtræ, ſicut dictum eſt, ſcripſit, dicens [a]: Quia fuimus in medio veſtrum tranquil
li, & tamquam nutrix fouens filios ſuos; ita cum bona voluntate feſtinauimus tradere vobis non
ſolum Euangelium Dei, ſed & proprias animas; propter quod dilecti nobis facti eſtis. Et vt ex pau
cis poſſitis conijcere quæ multifarie, multiſq. modis iam illo die ab eius pietate ad eos dicta ſunt,
quam in reliquis confabulationibus, ex exemplaribus piæ eius epiſtolæ æq. cognoſcetis, quæ ſcrip
ta eſt ad Euphemium virum reuerentiſſimum Theopolitanæ ciuitatis Archiepiſcopũ, vt per hoc
appareat omnibus qui ab ipſis decepti ſunt in Oriente: quæ præſenti ſubiungentes epiſtolæ, veſtræ
venerationi tranſmiſimus, vt per eam cognoſcatis, quanta, Dei gratia, per benedictum os eius tam
primo die, quam reliquis locuta eſt ad eos.

LVI. Et poſtquam in nomine Domini conlocuti ſumus inuicem, accuſare nos tentantes Contradi-
centes ad piiſſimum Imperatorem, ſecreto ſuggeſſerunt ei per quemdam, tamquam non confiten-
B tibus nobis Dominum paſſum carne, vel vnum eum eſſe de ſancta Trinitate, nec eiuſdem eſſe per-
ſonæ tam miracula quam paſſiones. Ingreſſo itaque ſanctiſſimo Patriarcha in venerando palatio
ad piiſſimum Imperatorem, e domino viro reuerentiſſimo Archiepiſcopo Hypatio, cum eo percõ-
tata eſt pietas eius ab ipſis, his verbis: Non confitemini eiuſdem perſonæ Domini noſtri eſſe Ieſu
Chriſti tam paſſiones quam miracula? vel Deum eſſe qui carne paſſus eſt, atque vnum eum eſſe de
Trinitate? Reſpondit idem reuerentiſſimus vir: Nos, domine, magis autem mater veſtra Catholi-
ca & Apoſtolica ſancta Dei Eccleſia eiuſdem perſonæ magni Dei, & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti
prædicat & paſſiones & miracula, non tamen eiuſdẽ naturæ: ſed ſicut docuerunt ſancti Patres, paſſi
bilem carnem, impaſſibilem diuinitatem, circumſcriptum corpore, incircumſcriptum ſpiritu, ter-
renum, & cæleſtem, viſibilem, & intelligibilem: vt integro homini eidem & Deo, integer homo co-
hæreat qui ceciderat ſub peccato: ſicut beatus Gregorius Nazianzenus docuit in epiſtola ſcripta
ad Cledonium, & vtraq. ſancta Concilia tam in Epheſo aduerſus Neſtorium, quam in Chalcedone
aduerſus Eutychen & Neſtorium congregata conſenſerunt, & confirmauerunt. Sed & Dominum
carne paſſum ita rurſus confitemur propter eos qui confundunt vel diuidunt, vt paſſibilem eũ di-
C centes carne, impaſſibilem confiteantur diuinitatem, ſimiliter & vnum eſſe ex Trinitate ſecundum
diuinam naturam tam credentes quam cõfitentes, ſecundum carnem vero vnũ ex nobis placuiſ-
ſe ei, credimus fieri; & ſicut conſubſtantialem Patri ſecundum diuinitatem, ita nobis conſubſtan
tialem ſecundum humanitatem; & ſicut perfectum in Diuinitate, ita perfectum & in humanita-
te. Si autem illi aliter dicunt & præſumunt eum dicere, vt ſecundum carnem quidem ante ſæcula
ſit, ſecundum diuinitatem vero in nouiſſimis diebus; vel creaturam eum eſſe ſecũdum Deitatem,
non creatum autem ſecundum humanitatem, vel viſibilem & paſſibilem ſecundum diuinitatem,
inuiſibilem vero ſecundum humanitatem: tunc calumniẽtur nos tamquam fruſtra contrarios ſibi.

LVII. Poſt Collationem ergo habitam cum Orientalibus Epiſcopis ac noſtra tenuitate: ex piiſſimi
noſtri Imperatoris iuſſu, alia vice ingreſſis nobis in venerabili palatio eius, vna cum domino meo
Archiepiſcopo, vel alijs qui conuenerant reuerentiſſimis Epiſcopis, piiſſimus Imperator exultans
in virtute Dei, & gaudens in ſalutari eius, ac lætus nimis, quia deſiderium cordis eius, ſecundum [b] b Pſal. 20.
propheticam vocem, præſtiterat ei; & voluntate labiorum non priuauit eum cœpit dicere ad nos,
præſente venerabili ſenatu: Quia poſtquam locuti eſtis cum Oriẽtalibus Epiſcopis per duos dies,
D tertio die conuocatis tam vobis quam illis, antequam ſuſciperemus vos, ingreſſus ſum in Orato-
rium glorioſi Michaelis Archangeli, quod eſt in Cochlio; & rogaui Dominum dicẽs: Quia ſi in ve-
ritate vniri habent nobis, magis aũt ſanctæ tuæ Eccleſiæ: compũge eos velociter conſentire nobis:
ſin autem nolunt, præpedi eos, vt ex ipſis magis culpa naſcatur, & non ex nobis. Et cognouiſtis quã
tis propoſitionibus rationabilibus & pacificis cum omni manſuetudine & patientia prolatis a no
bis, vir reuerentiſſimus Epiſcopus Philoxenes tantummodo perſuaſus eſt. Ceterorũ vero peruer-
ſitatem cordis Deus aſpiciens, conligauit linguas eorum, vt neque ſatisfactionem inuenirent, neq.
veritati conſentirent: vt ex ipſis fiat occaſio auerſionis eorum, & non ex nobis. Et hæc quidem gra-
tias agens Domino, dixit eius tranquillitas de eorum peruerſitate. Sed tamen & vſq. hactenus om
ni continentia & beneficio dignatur eos attendere, non ceſſauit expectans propter Dominum, eo-
rum conuerſionem ad bonum. Quæ illum ſpes non fefellit; nam etſi non Epiſcopi, qui hactenus in
ſua diſſuaſione permanſere; ſed tamen plurimi clericorum & monachorum qui cum his conuene-
runt, ad ſanctam communionem cum gaudio remearunt in Eccleſiis ſuis ac monaſterijs. Ex qui-
bus quidam lingua Syriatica per interpretes locuti ſunt nobis, dicentes: Quia ab illis decepti, &
E nos euerſi ſumus, & multas animas euertimus: dicebant enim nobis, & quod Spiritus ſanctus receſ
ſit ab Eccleſijs & baptiſmate, communione eorũ: & ideo hæc audiẽtes, & velut veracibus credẽtes
decepti ſumus; ſed gloria Domino, qui ſatisfecit nobis de errore eorum, & vniuit nos Catholicis
& Apoſtolicis ſanctis Eccleſijs ſuis: confidimus enim in bonitate eius, & quoniam dabit nobis vir
tutem, vt eorum quos euertimus, pluriores iterum conuertamus ad ſanctas Eccleſias eius, in glo-
riam & laudem ſancti nominis eius. Explicit epiſtola Innocentij Epiſcopi Maroniæ ciuitatis.] Quo
modo vero modo nonnihil compreſſi, rurſus maiori audacia ſub eodem Iuſtiniano Imp. exurrexe-
re aduerſus Catholicam Eccleſiam Epiſcopi Seueri ſocij, turbaueruntque Conſtantinopolitana Ec
cleſiam, occaſionemque dedere, vt quinta Synodus ageretur, ſuo inferius loco dicetur.

I. Qvingenteſimus trigeſimustertius Redemptoris annus,idemque ſeptimus Iuſtiniani Imperatoris inchoatus,tertio eiuſdem Conſulatu lætiſſime aperitur, quem ob innumera a Deo accepta beneficia idem Imperator perpetuis ſuarum ſanctionum diuinæ maieſtati conſecrat monumentis [a]: nominatiſſimus ipſe quidem,vtpote qui Romano Imperio feliciſſimus extitit,idemque Imperatoris cōſtitutionibus redditus celeberrimus:quot enim a Deo hoc anno ſub ſuo ipſius tertio Conſulatu conſecutus eſt dona,iiſdem ſæpe commemorat,de quibus inferius agendū erit.

a L. 1. & 2 ff. de confirm. Digeſt.

II. Primum vero omnium auſpicaturus ipſe hoc anno perdifficile bellum Vuandalicum,non aliūde magis quam ex bene cuſtodita Catholica religione,exemplo Theodoſij Senioris maxime pij Imperatoris,conciliare ſibi diuinum numen contendit. Cumq. ſoleant detenti curis bellicis Principum animi,alijs negotijs remittere nuncium,vt vbi maius vertit rei momentum,ibi totis neruis in opus incumbant: Iuſtinianus veluti ſummo otio,ſummaq. pace,ac rerum trāquillitate, nihil ſibi magis propenſiori ſtudio perficiendum putauit,quam vt curaret quę eſſent Catholicæ fidei: cuius rei cauſa hoc ipſo anno ad Ioannem Romanum Pontificem honorificam legationem decernit,mittens duos primarios Orientis Epiſcopos Hypatium & Demetrium.

Legatio a Iuſtiniano Imp. ad Ioan. Pap.

III. Huius decernendæ hoc anno legationis cauſam refert Liberatus diaconus [b], dum rem geſtā prolixam ſatis his paucis complexus eſt. Defuncto Boniſacio Papa, Ioannes cognomento Mercurius ſedis Apoſtolicæ ſuſcepit præſulatum. Ad quem miſſi ſunt ab Imperatore Iuſtiniano Hypatius Epheſiorum Epiſcopus & Demetrius a Philippis contra legatos Accœmetarum [*] Cyrum [*] & Eulogium negantes eſſe confitendum beatam Mariam vere & proprie Dei genitricem,& vnū de Trinitate incarnatum & carne paſſum. Sed Papa Ioannes,nobis ibi poſitis,hoc confitendum,epiſtola ſua firmauit,& Imperatori direxit. A cuius communione diſcedentes Romæ quidam monachi, Accœmetarum legatos ſecuti ſunt,& vſque nunc hanc confeſſionem de Chriſto non ſuſcipiunt. Hęc Liberatus;quem hoc ipſo anno Romæ fuiſſe,ipſius teſtificatione ſatis intelligis. Excripſimus iſta Liberati ex recentiori Conciliorum editione,cum in veteri nonnullis omiſſis verbis textus reddatur obſcurus.

b Liberat. diac. Breuiar. c. 20. to. 2. Cōc. nou. edit.

Legationis mittendæ cauſa.

* Acimicorum

* Carum

IV. Antequam autem magni momenti hiſtoriam ingrediamur: memoria repetas neceſſe eſt, quæ tum Conſtantinopoli,tum Romæ contigiſſe diximus temporibus Hormiſdæ Pontificis, cum Scythas monachos Romā veniſſe ſuperius enarrauimus conqueſturos de legatis Apoſtolicæ ſedis negantibus addenda eſſe Chalcedonenſi Concilio verba illa,quibus dicebatur, vnum de Trinitate eſſe crucifixum in carne;quos etiam,ſicut legati Apoſtolicæ ſedis,cum eſſent Conſtantinopoli, ita Hormiſda Papa Romæ reiecit,negans pariter recipiendam eſſe nouitatem illam verborum; quæ quamuis in rectum potuiſſent deduci ſenſum,ex multis tamen cauſis ſuo loco ſuperius recenſitis, ad explodendam omnem fraudem,quæ per occultos Eutychianos clam irrepere potuiſſet, verbis illis haud neceſſarijs abſtinendum eſſe Fidelibus,idem Pontifex litteris iteratis admonuit: ita vt ſicuti additamentum illud ad Triſagion appoſitum, Qui crucifixus es pro nobis] Catholici abhorrerent,ita dicere,vnum de Trinitate in carne paſſum, pariter exhorrerent. Sed quid actum? Etſi idem ad certamen campus; nouis tamen & prioribus plane contrarijs pugnatoribus in arenam deſcendentibus, fuerunt quoque arma mutanda,& certandi modus fuit ineundus a priori plane diuerſus,integra illæſaque permanente fide Catholica: cui vt conſuleretur in omnibus,aliter tunc, nunc vero aliter fuit a ducibus captandum pugnandi conſilium,moduſque quærendus. At quinā iſte fuerit,audi,

Diuerſa certādi ratio ex occaſione diuerſa.

V. Cum contra Eutychianos dolis fidem Catholicam inuadentes reiectam illam ſententiam Neſtoriani audirēt,qua aſſereretur vnus de Trinitate eſſe paſſus in carne: perinde ac ſi ſecundum ſuā ipſorum aſſertionem duplex aſſereretur Chriſti eſſe perſona,ſicut & naturæ duæ,humana atq. diuina;& ſic dici videretur paſſus homo,vt negaretur Deus eſſe paſſus in carne: mox illud quaſi ex neceſſaria conſequeretur aſſumptione: Si non eſt paſſus vnus de Trinitate in carne,ergo nec natus idē in carne: ergo nec proprie dici poſſe videbatur (aiebant illi) Mariam vere & proprie eſſe Dei genitricem: quod Neſtorius,eiuſq. ſectatores Neſtoriani profeſſi erant. His accedebat,quod (vt diximus) e latebris fuliginoſi emergentes Origeniſtæ,inter alias quas proponerent ſententias illa erat, vt negarent Chriſtum vnum de Trinitate fuiſſe. Quamobrem ex aſſerētium prauitate reddi cœpta eſt prohibitio illa profana, quæ antea videri poterat ad cauēdos Eutychianos vtiliter introducta. In tale igitur tantumq. diſcrimen adducta Catholica fide, cum iſta Conſtantinopoli controuerſia agitaretur,vt periclitari Chriſtiana pietas videretur,irrumpentibus ex aduerſo Neſtorianis atq. Origeniſtis ex aditu illo,quem ad expugnandos Eutychianos occaſio temporis aperiri ſuaſerat: Epiphanius Conſtantinopolitanus Epiſcopus & cum eo Iuſtinianus Imperator ac reliqui Orthodoxi ex aduerſo pugnantes,firmiterq. reſiſtentes,ſicut aſſerebant,pie ſancteq. dici vnum de Trinitate eſſe paſſum in carne,ita ex præſcripto Catholicæ fidei nefas eſſe dicebant negare ſanctiſſimā Virginem Mariam vere proprieque matrem Dei a Fidelibus nuncupandam.

Neſtoriani ex Victoria cōtra Eutych. captāt arma.

VI. Iſtis in hunc modum ſe habentibus: qui Neſtorianæ ſententiæ potiſſimi aſſertores eſſent monachi Accœmetæ,cum ab Imperatore Iuſtiniano, Epiphanio agente,magnopere vrgerentur: auxilium ab Eccleſia Romana ſperantes,a qua ſcirent eam fuiſſe reiectam ſententiam, qua ab Eutychianis callide dicebatur vnus de Trinitate paſſus in carne: ſimulac audierunt Ioannem creatum eſſe Romanum Pontificem, legatos ad eum miſere,rogantes, vt quæ ſemel eſſet exploſa ab ipſa

Accœmetæ monachi Neſtoriani.

Eccleſia

A Eccleſia Romana ſententia, nullo aduerſariorum conatu reciperetur, ne tantæ Eccleſię nota poſſet præuaricationis inuri, ſecundum Pauli Apoſtoli in ſe ipſum dictum [a]: Si enim quæ deſtruxi, iterum hæc ædifico: præuaricatorem me conſtituo.] Audientes autem Epiphanius & Imperator, miſſam ab aduerſarijs eſſe Romam legationem, aduerſus eam ad eumdem Ioannem Romanum Pontificem dictos legatos Epiſcopos cum litteris, & ipſi miſerunt: directa autem legatio eſt nomine Imperatoris, qui & ad eum litteras dedit. Sed quod ante eiuſmodi legationem Romam miſſam, idem Imperator teſtetur in epiſtola ad Epiphanium [b], ſe ea de cauſa edictũ promulgaſſe; hic primo ipſum reddere, operæpretium iudicamus: recitat illud Græce ſcriptum Contius, quod Latinitati his verbis tradidit [c]:

a Galat. 1.
b l. 7. C. de ſumma Trinit.
c Côc. præ termiſ. lib. 1. Cod. pag 3.

VII. *Edictum Iuſtiniani de fide Catholica.*

Cum Saluatorem & Dominum noſtrum Ieſum Chriſtũ verum Deum noſtrum colamus per omnia: ſtudemus etiam, quatenus datum eſt humanæ menti aſſequi, imitari eius condeſceſionem, ſeu demiſſionem. Etenim cum quoſdam inuenerimus morbo atq. inſania detentos impiorum Neſtorij & Eutychetis, Dei & ſanctæ Catholicæ & Apoſtolicæ Eccleſiæ hoſtium, nempe qui detrectabant ſanctam glorioſam ſemper Virginem Mariam Theotocon ſiue Deiparam appellare proprie
B & ſecundum veritatem: illos feſtinauimus, quæ ſit recta Chriſtianorum fides, edocere. Nã hi ineuitabiles cum ſint, celantes errorem ſuum, paſſim circumeunt (vt didicimus) & ſimpliciorũ animos exturbant & ſcandalizant, ea aſtruentes, quæ ſunt ſanctæ Catholicæ Eccleſiæ contraria. Neceſſariũ igitur eſſe putauimus, tam hæreticorum vaniloquia & mendacia diſſipare, quam omnibus inſinuare, quomodo aut ſentiat ſancta Dei & Catholica & Apoſtolica Eccleſia, aut prædicent ſanctiſſimi eius ſacerdotes: quos & nos ſecuti, manifeſta conſtituimus ea quæ fidei noſtræ ſunt, non quidem innouantes fidem (quod abſit) ſed coarguentes eorum inſaniam, qui eadem cum impijs hæreticis ſentiunt: quod quidem & nos in noſtris imperij primordijs pridẽ ſatagentib. fecimus manifeſtũ.

VIII. *Iuſtiniani fidei profeſſio.*

Credimus itaq. in vnum Deum Patrem omnipotentem, & in vnum Dominum Ieſum Chriſtũ Filium Dei, & in Spiritum ſanctum, vnam eſſentiam in tribus hypoſtaſibus, ſiue ſubſiſtentib. perſonis, adorantes vnam Deitatem, vnam poteſtatem, Trinitatem conſubſtantialem. In vltimis autẽ diebus cõfitemur Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, vnigenitum Dei Filium ex Deo vero Deũ verum ante ſæcula & ſine tempore ex Patre natum, coæternum Patri, ex quo omnia, & per quem omnia, qui deſcẽdit de cælis, incarnatus de Spiritu ſancto & ſancta glorioſa & ſemper Virgine Ma-
C ria, & humanatus ſiue homo factus eſt, & paſſus crucem pro nobis ſub Pontio Pilato, ſepultus eſt, & reſurrexit tertio die. Vnius ac eiuſdem paſſiones ac miracula, quæ ſponte pertulit in carne, cognoſcentes. Non enim alium Deum Verbum & alium Chriſtum nouimus, ſed vnum & eumdem, conſubſtantialem Patri ſecundum diuinitatem, conſubſtantialem matri ſecũdum humanitatem. Vt enim eſt in diuinitate perfectus, ita idem ipſe & perfectus eſt in humanitate. Nam eius ſecundum hypoſtaſin, ſeu ſecundum perſonam vnitatem ſuſcipimus & confitemur. Manſit enim Trinitas, Trinitas, & poſt incarnationem vnum ex Trinitate Dei Verbum: neque enim quartæ perſonæ adiectionem admittit ſancta Trinitas.

IX. *Anathematizat hæreticos.*

His ita ſe habentibus, anathematizamus omnem hæreſim, præcipue vero Neſtorium anthropolatram, & qui eadem cum ipſo ſentiunt & ſenſerunt, qui diuidunt vnum Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum Filium Dei & Deum noſtrum, & qui non confitentur proprie & ſecundum veritatem ſanctam glorioſam & ſemper Virginem Mariam Theotocõ ſeu Deiparam, id eſt, matrẽ Dei: Sed & qui duos Filios dicunt, vnũ ex Deo Patre Deũ Verbum, alterum ex ſancta ſemper Virgine Deipara Maria, gratia, habitudine, & propinquitate, quam cum Deo Verbo habet, natum eſſe: Et
D qui negant, nec confitentur Deum Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum Filium Dei & Deum noſtrum incarnatum & hominem factum & crucifixum, vnum eſſe ex ſancta & conſubſtantiali Trinitate. Ipſe enim ſolus eſt coadorandus & conglorificandus Patri & ſancto Spiritui.

X.

Anathematizamus inſuper & Eutychetem mente captum, & qui cum eo ſentiunt aut ſenſerũt, qui phantaſiam introducunt, negantq. veram natiuitatem ſeu generationem Domini & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti ex ſancta Virgine & Deipara, hoc eſt, noſtram ſalutem: & qui non confitentur ipſum conſubſtantialem Patri ſecundum deitatem, & conſubſtantialem nobis ſecundum humanitatem. Similiter anathematizamus Apollinarium pſychophtoron, ſiue animicidam, & qui cũ eo ſentiunt vel ſenſerunt; qui dicunt inanimem, hoc eſt, animæ humanæ expertem eſſe Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum Filium Dei & Deum noſtrum; & qui confuſionem aut conturbationem introducunt & inuehunt in vnigeniti Dei Filij humanationem ſiue humanitatem; & omnes poſtremo qui eadem cum ipſo ſenſerunt, aut ſentiunt. Dat. Idibus Martij, Conſtãtinopoli, Iuſtiniano PP. A. tertium Conſule.] poſt hæc edicto iſta ſubiecta leguntur: Scriptum eſt ſuperius edictum Epheſijs, item Cæſarienſibus, item Cyzicenis, Amidenis, Trapezuntijs, Hieroſolymitanis, Apameis, Iuſtinianopolitanis, Auguſtanis, Tarſenſibus, Ancyranis.]

XI. *Cauſa promulgandi edicti.*

E Ad huiuſmodi autem edictum promulgandum ante legationem Romam miſſam eo fuiſſe videtur motus impulſu Iuſtinianus, ne aduerſarijs, aduerſus quos ante Rom. Pontificem initurus per legatos ſuos eſſet certamen, aliquis cauillandi calumniãdiq. locus relinqueretur: cum ipſe Imperator æq. Eutychetem atq. Neſtorium eorumq. ſectatores condemnet & cum eis Apollinarem: peculiare enim tunc temporis erat, vt cum quis Neſtorium dãnaret, ab his Eutychianus diceretur, ſiue Apollinariſta; contra vero Eutychetem condemnans, ab ijſdem appellaretur Neſtorianus. Sic igitur ſe munire voluit Imperator, hos omnes ante condemnans, vt ſe eſſe vere Orthodoxum publico ſignificaret edicto. Sed iam ad miſſam Romã ad Ioannem Papam legationem veniamus. Delectis igitur præcipuis Orientis Metropolitanis Epiſcopis, nempe Cæſarienſi atque Epheſino ad obeundam legationem collegis, per eoſdem hæc ſcripſit ad Ioannem Romanum Pontificem [d]:

d l. 8. C. de ſumma Trinit.

Imperator Iuſtinianus, pius, felix, inclytus, triumphator ſemper Auguſtus Ioanni ſanctiſſimo Archiepiſcopo almæ vrbis Romæ & Patriarchæ.

Digitized by Google

XII. *Epiſt. Iuſtiniani ad Ioannem Rom. Pont.*

Reddentes honorem Apoſtolicæ ſedi & veſtræ ſanctitati (quod ſemper nobis in voto & fuit & A
eſt) vt decet patrem honorantes veſtram beatitudinẽ, omnia quæ ad Eccleſiæ ſtatum pertinent, fe-
ſtinauimus ad notitiã deferre veſtræ ſanctitatis: quoniã ſemper nobis fuit magnum ſtudium, vnita
tem veſtræ Apoſtolicæ ſedis, & ſtatũ ſanctarum Dei Eccleſiarum cuſtodire, qui hactenus obtinet &
incõmote permanet, nulla intercedente contrarietate. Ideoq. omnes ſacerdotes vniuerſi Oriẽtalis
tractus & ſubijcere & vnire veſtræ ſanctitati properauimus. In præſenti ergo quæ cõmota ſunt, q̃-
uis manifeſta & indubitata ſint, & ſecundum Apoſtolicæ veſtræ ſedis doctrinã ab omnib. ſemper
ſacerdotib. firme cuſtodita & prædicata: neceſſariũ duximus, vt ad notitiã veſtræ ſanctitatis perue-
niant. Nec enim patimur quicquã quod ad Eccleſiarũ ſtatum pertinet, q̃uis manifeſtum & indubi
tatum ſit quod mouetur, vt non etiã veſtræ innoteſcat ſanctitati, q̃ caput eſt omniũ ſanctarũ Eccle
ſiarum. Per omnia enim (vt dictũ eſt) properamus honorem & auctoritatem creſcere veſtræ ſedis.

XIII. *De Neſtorianorũ conatu.*

Manifeſtum igitur facimus veſtræ ſanctitati, quod pauci quidã infideles & alieni ſanctæ Dei
Catholicæ atq. Apoſtolicæ Eccleſiæ, contradicere Iudaice atq. apoſtatice auſi ſunt aduerſus ea quę
ab omnibus ſacerdotibus ſecundum veſtram doctrinam recte tenentur & glorificantur & prædi-
cantur, denegantes Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum vnigenitum Filium Dei Deum Dominũ B
noſtrum incarnatum de ſancto Spiritu & ex ſancta atq. glorioſiſſima ſemper Virgine Dei genitri-
ce Maria hominem factum atq. crucifixum, vnum eſſe ſanctæ & conſubſtantialis Trinitatis, & coa
dorandum & conglorificandum Patri & Spiritui ſancto, & conſubſtantialem Patri ſecundum diui
nitatem, & conſubſtantialem nobis eumdem ipſum ſecundum humanitatem, paſſibilem carne, eũ
demq. ipſum impaſſibilem deitate. Recuſantes enim Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum vnige
nitum Filium Dei & Dominum noſtrum fateri vnum eſſe ſanctæ & conſubſtantialis Trinitatis,
videntur Neſtorij malam ſequi doctrinam, ſecundum gratiam dicentis vnum Filium Dei, & aliũ
dicentis Dei Verbum & alium Chriſtum.

XIV. *De Verbi incarnatione qd ſentiendum.*

Omnes vero ſacerdotes ſanctæ Catholicæ atq. Apoſtolicæ Eccleſiæ & reuerendiſſimi Archimã
dritæ ſanctorum monaſteriorũ ſequentes ſanctitatem veſtram, & cuſtodientes ſtatum & vnitatem
Dei Eccleſiarum, quam habent ab Apoſtolicæ veſtræ ſanctitatis ſede, nihil penitus immutantes de
Eccleſiaſtico ſtatu, qui hactenus obtinuit atq. obtinet, vno conſenſu confitentur & glorificant præ-
dicantes Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum vnigenitum Filium & Verbum Dei & Dominum
noſtrum ante ſæcula & ſine tempore de Patre natum, in vltimis diebus deſcendiſſe de cælis, & in- C
carnatum de Spiritu ſancto, & ex ſancta & glorioſa Virgine Maria natum & hominem factũ & cru
cifixum, vnum eſſe ſanctæ & conſubſtantialis Trinitatis, & coadorandum & conglorificandũ Pa-
tri & ſancto Spiritui: nec enim alium Deum Verbum & alium Chriſtum cognoſcimus, ſed vnum
atq. eumdem ipſum conſubſtantialem Patri ſecundum diuinitatem, & conſubſtantialem nobis ſe-
cundum humanitatem, paſſibilem carne, eumdem ipſum impaſſibilem deitate. Vt enim eſt in diui
nitate perfectus, ita etiam ipſe in humanitate perfectus eſt. In vna enim ſubſtantia deitatem ſuſci-
pimus & confitemur quod dicunt Græci τὴν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν ὁμολογοῦμεν, id eſt, eam quæ ſecundũ
perſonam eſt vnitatem ſeu coniunctionem confitemur.

XV. *S. Maria vere mater Dei.*

Et quoniam vnigenitus Filius & Verbum Dei ante ſæcula & ſine tempore de Patre natus, idẽ
ipſe & in vltimis dieb. deſcẽdens de cælis incarnatus eſt de Spiritu ſancto & ex ſancta atq. glorioſa
ſemper Virgine genitrice Maria homo factus Dominus noſter Ieſus Chriſtus ꝓprie & vere Deus
eſt: ideo & ſanctam atq. glorioſam Virginem Mariã proprie & vere Dei matrem eſſe dicimus: nõ
quia Deus Verbum principiũ ex ipſa ſumpſerit, ſed quia in vltimis dieb. deſcẽdit de cælis, & ex ip
ſa incarnatus & homo factus & natus eſt: quem confitemur & credimus (ſicut dictum eſt,) conſub- D
ſtantialem eſſe Patri ſecundum diuinitatem, & conſubſtantialem nobis eumdem ipſum ſecũdum
humanitatem: eiuſdem miracula & paſſiones, quas ſponte in carne ſuſcepit, agnoſcentes.

XVI.

Suſcipimus autẽ ſancta quatuor Concilia, id eſt, trecentorum decem & octo ſanctorũ Patrum
qui in Nicæa vrbe congregati ſunt, & centum quinquaginta ſanctorum Patrũ qui in hac regia vr-
be conuenerunt, & ſanctorum Patrum qui in Epheſo primum congregati ſunt, & ſanctorum Pa-
trum qui Chalcedone conuenerunt, ſicut veſtra Apoſtolica ſedes docet atq. prædicat. Omnes ergo
ſacerdotes ſequentes doctrinam Apoſtolicæ ſedis veſtræ ita credunt & confitentur & prædicant.

XVII. *De legatis miſſis & litteris datis.*

Vnde properauimus hoc ad notitiam deferre veſtræ ſanctitatis per Hypatium & Demetrium
beatiſſimos Epiſcopos: vt nec veſtram ſanctitatem lateant, quæ a quibuſdã paucis monachis ma-
le & Iudaice ſecundum Neſtorij perfidiam denegata ſunt. Petimus ergo veſtrum paternum affe-
ctum, vt veſtris ad nos deſtinatis litteris & ad ſanctiſſimum Epiſcopũ huius almæ vrbis & Patriar-
cham fratrem veſtrum (quoniam & ipſe per eoſdem ſcripſit ad ſanctitatem veſtram, feſtinans in
omnibus ſedem ſequi Apoſtolicam beatitudinis veſtræ) manifeſtum nobis faciatis, quod omnes
qui prædicta recte confitentur, ſuſcipit veſtra ſanctitas; & eorũ qui Iudaice auſi ſunt rectam dene- E
gare fidem, condemnat perfidiam. Plus enim ita & circa vos omnium amor & veſtræ ſedis creſcet
auctoritas: & quæ ad vos eſt vnitas ſanctarum Eccleſiarum, inturbata ſeruabitur, quando per vos
didicerint omnes beatiſſimi Epiſcopi eorum quæ ad vos relata ſunt, ſinceram veſtræ ſanctita-
tis doctrinam. Petimus autem veſtram beatitudinem orare pro nobis, & Dei nobis acquirere
prouidentiam. *Item ſubſcriptio talis fuit.* Deus te conſeruet per multos annos, ſancte ac religioſiſ-
me Pater.]

XVIII. *Munera Iuſtiniani oblata S. Petro.*

Litteræ autem ab Epiphanio Epiſcopo Conſtantinopolitano ad Ioãnem Pontificem, quarum
Iuſtinianus mentionem facit, non extant. Meminit huius legationis Anaſtaſius, qui & de muneri-
bus a Iuſtiniano miſſis agit his verbis: Eodem tempore vir religioſus Auguſtus Iuſtinianus ſum-
mo amore Chriſtianæ religionis mittit fidem ſuam ſcriptam chirographo proprio ad ſedẽ Apoſto
licam per Epiſcopos Hypatium & Demetrium. His diebus obtulit Chriſtianiſſimus Imperator
beato Petro Apoſtolo ſcyphum aureum circũdatum gemmis praſinis & albis, & alios calices ar-

genteos

A genteos duos,ſcyphum penſantem libras quinque,calices argẽteos ſingulos penſantes libras ſex.
& alios calices argenteos duos penſantes libras quindecim, palliola vero auro texta quatuor.]
hæc ibi.

Detentos autem legatos fuiſſe vſque in ſequentem annum,ex reddita a Ioanne Pontifice epi- XIX.
ſtola ad Iuſtinianum Imperatorem data ſub quarto eiuſdem Iuſtiniani Conſulatu cum collega
Paulino,ſatis intelligi poteſt:reddemus ergo eamdem ſuo loco. Quid autem hoc anni tempore a-
ctum ſit,antequam dicamus,agendum de epiſtola eiuſdem Imperatoris ad Epiphanium Conſtã
tinopolitanum Epiſcopum data hoc ipſo anno ſub tertio Iuſtiniani Conſulatu, ſeptimo Kalen-
das Aprilis:in qua cum mentio habeatur dictæ Iuſtiniani epiſtolæ ad Ioannem Papam, eam ante
dictam diem fuiſſe ſcriptam oportet.Quoniam vero res agitur maximi ponderis,nihil plane præ-
termittendum eſt,quod in ea ſcriptum reperiatur.Ipſam igitur in primis Iuſtiniani Imperatoris
ad Conſtantinopolitanum Epiſcopum poſt miſſam Romam legationem conſcriptam reddamus
epiſtolam.Quod enim aduerſarij Iuſtiniani ſparſiſſent in vulgus,ipſum eorum aſſertione verborũ
Concilium Chalcedonenſe labefactare,contemnere vero alia Concilia generalia: viſum fuit ipſi
B pernecessarium palam exponere,quo eſſet erga ſanctas quatuor Synodos affectu,& quomodo pro
ipſis iugiter laboraret. Epiſtola autem ſic ſe habet [a]: a l.7.C.de ſumma Trinit.

Imperator Epiphanio ſanctiſſimo ac beatiſſimo Archiepiſcopo regiæ huius vrbis & œcumeni XX.
co Patriarchæ.

Cognoſcere volentes tuam ſanctitatem ea omnia quæ ad Eccleſiaſticum ſpectant ſtatum: ne- *Iuſtiani epiſt. ad Epiphaniũ.*
ceſſarium duximus hiſce ad eam vti diuinis compendijs,ac per ea manifeſta eidem facere quæ iã
moueri cœpta ſunt,quamquam & illa eamdem cognoſcere ſumus perſuaſi. Cum itaq. comperiſſe-
mus quoſdam alienos a ſancta Catholica & Apoſtolica Eccleſia, impiorum Neſtorij & Eutyche-
tis ſecutos deceptionem; diuinum antehac promulgauimus edictum(quod & tua nouit ſanctitas)
per quod hæreticorum furores reprehẽdimus:ita vt nullo quouis omnino modo immutauerimus,
immutemus,aut prætergreſſi ſimus eum,qui nunc vſque coadiuuante Deo ſeruatus eſt, Eccleſia-
ſticum ſtatum,quemadmodum & tua nouit ſanctitas;ſed in omnibus ſeruato ſtatu vnitatis ſanctiſ-
ſimarum Eccleſiarum cum ipſo ſanctiſſimo Papa veteris Romæ,ad quem ſimilia hiſce perſcripſi-
mus. Nec enim patimur,vt quicquam eorum quæ ad Eccleſiaſticum ſpectant ſtatum, non etiam
C ad eiuſdem referatur beatitudinem,cum ea ſit caput omnium ſanctiſſimorum Dei ſacerdotũ: vel
eo maxime,quod quoties in his locis hæretici pullularunt,& ſententia & recto iudicio illius vene
rabilis ſedis correcti ſint.

Ideoq.ex præſentibus diuinis noſtris breuiculis ſciet tua ſanctitas, quæ a nobis propoſita ſunt XXI.
* quam & quibus ſtudio eſt peſſime interpretari quæ a nobis ſtatuta ſunt,comprehenderet. Pau- *
ci quidam infideles,& alieni a ſancta Dei Catholica & Apoſtolica Eccleſia contradicere Iudaice
auſi ſunt aduerſus ea quæ ab omnibus ſacerdotibus recte obſeruantur,probantur,& annunciãtur;
negantes Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum vnigenitum Filium Dei & Deum noſtrum incar-
natum ex Spiritu ſancto & ſancta glorioſa ſemperq. Virgine & Deipara hominem factum & cru-
cifixum,vnum eſſe ſanctæ & conſubſtantialis Trinitatis,coadorandum & conglorificandum Pa-
tri & ſancto Spiritui,conſubſtantialem Patri ſecundum deitatem,conſubſtantialem nobis eumdẽ
ſecundum humanitatem,paſſibilem carne,eumdem impaſſibilem deitate. Recuſantes enim Do-
minum noſtrum Ieſum Chriſtum vnigenitum Filium Dei & Deum noſtrum fateri vnum eſſe ſan-
ctæ & conſubſtantialis Trinitatis,manifeſte deprehenduntur impij Neſtorij ſequi prauam docti
D nam,ſecundum gratiam eum dicentes Filium Dei,& alium Deum Verbum,& alium Chriſtum di
centes:quos anathemate damnamus,eorum etiam dogmata,eos etiam qui eadem cum ipſis ſenſe
runt,vt alienos a ſancta Dei Catholica & Apoſtolica Eccleſia.] Quod audis,lector,Iuſtinianum
anathemate hæreticos condemnare,ſic intelligas(vt ſæpe oſtenſum eſt)eoſdem iam ante in ſacris
Synodis a Patribus condemnatos,eadem ipſorum ſententia punitos atque damnatos habendos.
Pergit vero:

Et reuerendiſſimi ſacrorũ monaſteriorum Archimandritæ ſequentes ſanctorum Patrum tra- XXII.
ditionem(ea ſcilicet fide,vt nihil omnino antehac immutarint,aut hodie immutent ab eo,qui nũc
vſque,ſicut dictum fuit,obtinuit, Eccleſiaſtico ſtatu)vnanimiter fatentur & cum gloria annun-
ciant Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum vnigenitum Filium eſſe & ſine tempore ex Patre geni-
tum,& in nouiſſimis diebus deſcendiſſe ex cælis,& incarnatum ex Spiritu ſancto & ſancta glorio-
ſa ſemper Virgine & Deipara Maria,& hominem factum & crucifixum, vnum eſſe ſanctæ & con-
ſubſtantialis Trinitatis. Conſubſtantialem enim ipſum ſcimus Patri ſecundum deitatem, & con-
ſubſtantialem nobis eumdem ſecundum humanitatem,paſſibilem carne, eumdem impaſſibilem
E deitate. Quemadmodum enim eſt in deitate perfectus,ſic idem in humanitate perfectus: ideoque
eam quæ eſt ſecundum hypoſtaſin vnionem amplectimur & confitemur:quemadmodum etiã vni
genitus Filius Verbum Dei ante ſæcula & ſine tempore ex Patre genitus,idem quoq. in nouiſſi-
mis diebus deſcendit de cælis,& carnẽ aſſumpſit ex Spiritu ſancto & ſancta glorioſa Deipara Ma-
ria,& homo factus eſt:quem confitemur(quemadmodum dictum eſt) conſubſtantialem Patri ſe-
cundum diuinitatem,conſubſtantialem eumdem nobis ſecundum humanitatem:eiuſdem miracu
la & paſſiones,quas vltro ſuſtinuit carne,confitentes.

Hæc igitur ſunt,in quibus per diuinum noſtrum edictum hæreticos coarguimus: cui diuino XXIII.
edicto vel omnes reperti hic veriſſimi Epiſcopi & reuerendiſſimi Archimandritæ cum tua ſancti-
tate ſubſcripſerunt,ſeruantes in omnibus ſancta quatuor Concilia,& quæ in vnoquoq.eorum con
ſtituta,Nicænum trecentorum decẽ & octo Patrũ, & huius regiæ vrbis centum quinquaginta, &
Epheſinum prius,& Chalcedonenſe,manifeſte omnib. qui vna nobiſcum ſentiũt Fidelibus ſanctæ
Catholicæ & Apoſtolicæ Eccleſiæ traditam regulam fidei, hoc eſt,ſanctam formulã ſeu Symbolũ

Digitized by Google

teoemus & cuſtodimus a trecentis decem & octo Patribus expoſitã,& illud qnod io hac regia vr- A
be centum quinquaginta ſancti Patres apertius expoſuerunt,non quod defectuoſum eſſet prius:
ſed quoniam veritatis hoſtes partim ſubuertere cœperant ſancti Spiritus deitatem,partim ex ſan
cta ſemper Virgine Maria Deipara veram incarnationem Dei Verbi negauerant:propterea Scri-
pturæ teſtimonijs idem Symbolũ ſupradicti centum quinquaginta Patres apertius expoſuerunt;
idque & ante omnes ſanctę Synodi Epheſina prior & Chalcedonenſis eamdem fidem ſequentes ſu
ſceperunt & cuſtodierunt,ſanctam & glorioſam ſemper Virginem Mariam Deiparã publicarunt,
& non confitentes eam Deiparam anathemate percelluerunt;ſimiliter anathematizarunt eos,qui
aliud Symbolum,aliamve ſanctam formulam traderent præter eam quæ a trecentis decem & octo
ſanctis Patribus expoſita eſſet,& explicata & corroborata a centum quinquaginta ſanctis Patrib.
in hac regia vrbe congregatis.

XXIV. Et quidem Epheſinum prius impium Neſtorium & eius dogma ſuſtulit & anathematizauit,
ad hæc eos qui cum eo ſenſerunt & ſentiunt,& qui conſenſerunt & conſentiunt.Chalcedonenſe ve
ro ſanctum Concilium damnauit & eiecit a ſanctis Dei Eccleſijs & anathematizauit impium Eu-
tychetem,eiuſque dogmata,& qui eadem cum illo ſenſerunt & ſentiunt,& qui conſenſerunt eidẽ B
& conſentiunt;& omnes hæreticos,eorumque dogmata,& qui cum illis ſenſerunt & ſentiunt,ana-
thematizauit:pariter anathematizauit Neſtorium ſcilicet,eiuſque dogmata, & qui cum eo ſenſe-
runt & ſentiunt,& qui cum eo conſenſerunt & conſentiunt. Chalcedonenſe vero ſanctum Conci-
lium magni Procli ad Armenios conſcriptã epiſtolam, qnod oporteat *confiteri* Dominum noſtrũ
Ieſum Chriſtum Filium Dei & Deum noſtrum vnum ſanctæ Trinitatis per propriam relationem,
ſuſcepit & confirmauit.

XXV. Quæ prædicta quatuor ſancta Concilia ſi negligimus,aut ea quæ his conſtituta;damus licentiã
dãnatis ab ijs hæreticis eorũque dogmatibus ſuã peſtem rurſus in ſanctis Dei Eccleſiis oſtendere.
Optandum itaque,vt quod nondum contigit fieri,hoc aliquando contingat;idque eo magis,quod
ſupradicta quatuor ſancta Concilia ſpeciali confeſſione hæreticos eorumque dogmata damnarũt.
Ideoque ſi quis ab vno ſupradictorum ſanctorum quatuor Conciliorum diſſentiat,palam eſt eum
amplecti dogmata a ſanctis illis Patribus damnata & anathematizata. Nullus itaque fruſtra vos
turbet ſpe vana innixus,quaſi nos contrarium a ſupradictis quatuor Concilijs fecerimus,aut fa-
ciamus,aut fieri a quibuſdam permittamus,aboleri eorumdem ſanctorum quatuor Conciliorum C
piam memoriam ex dictis Eccleſiæ Diptychis ſuſtineamus: Omnes enim qui ab ijs damnati &
anathematizati ſunt, & damnatorum dogmata,eoſque qui eadem ac ipſi ſenſerunt,aut ſentiunt,
anathematizamus. Ita bene precetur nobis & noſtro Imperio beatitudo tua,omnes de noſtra intẽ
tione & noſtro erga irreprehenſibilem fidem ſtudio doceos & certiores faciens. Data VII. Kalẽdas
Aprilis,Conſtantinopoli,D.N. Iuſtiniano PP.A. III. Conſule.]hactenus ad Epiphanium,publicũ
tamen exponendum edictum. Quod enim ea de paſſo vno ex Trinitate verba Hormiſda non rece
piſſet,ne quid inferretur præiudicij Chalcedonenſi Concilio,quod ea profeſſus Iuſtinianus dicere
tur ab aduerſarijs Chalcedonenſis Concilij:ea de cauſa apologiam pro ſua fide in dicta ad Epipha
nium epiſtola inſtituiſſe videtur. Sed res geſtas Romæ,cum legati ibidem morarentur,accuratius
proſequamur.

XXVI. Illud vero hic in limine admonendum,ſeu potius ad memoriam reuocandũ,quod in Hormiſ-
da ſæpe ſuperius dictum eſt:numquam eam ſententiam ab ipſo Hormiſda fuiſſe reiectam tamquã
hæreticam,ſed proſcriptam vt nouam atq. ſuſpectam,ne ſub ea Eutychianorum fallaciæ occulta-
rentur:te tamen ipſa,ſi dolus abeſſet,qui timebatur in monachis illis valde ſuſpicione Eutychia D
næ hæreſis laborantibus,recipienda eſſet omnino. Quamobrem cum perſonæ mutatæ eſſent,deſij
ſentq. penitus illæ de quibus doli ſuſpicio haud leuis eſſet:abſq. Hormiſdæ Papæ iniuria reuocari
ea poſſe videbatur in dubium,abutentibus perſertim Neſtorianis & Origeniſtis ipſius Hormiſdæ
Papæ Apoſtolica auctoritate. Hinc enim licentia parta eſt Orthodoxis Epiſcopis Conſtantinopo-
li agentibus vna cum Epiphanio eius ciuitatis Epiſcopo,ſimulq. Iuſtiniano Imperatori,de his tra
ctandi apud Ioannem Romanum Pontificem,miſſa ad eum honorificentiſſima legatione.

XXVII. Cum autem legatio Imperatoris Romæ audita eſſet,lectæque litteræ eodem argumento con-
ſcriptæ tũ ab ipſo Iuſtiniano Imperatore,tum etiam ab Epiphanio Epiſcopo Conſtãtinopolitano:
ſed & nec ſpreti eſſent legati ab Acœmetis monachis Conſtantinopoli degentibus Romam miſſi;
anditi & ipſi,qui Hormiſdæ Papæ ſe tueri ſententiam profiterentur:diu fluctuatum eſt apud non-
nullos Eccleſiæ Romanę clericos,num Iuſtiniani Imperatoris fidei confeſſio recipiẽda eſſet, quam
in Scythię monachis ante viſus erat expleſiſſe (vt vidimus) Hormiſda Papa. Prudentiores autẽ cau
ſæ diuerſitatem conſiderantes,vt iure tunc ab Hormiſda,cum ageret aduerſus ſubdolos Eutychia
nos,eſſe reiectam eam ſententiam intellexerunt;ita conuerſa nunc alea, & aduerſus Neſtorianos E
mutato certamine,recte a Ioanne Papa debere recipi affirmarunt. Contra vero dubitauere pleri-
que,num quod ſemel ab Eccleſia Romana negatum eſſet,deberet admitti:

XXVIII. Inter hæc ambigua,dum graues hinc inde ſententiæ dicerentur, neque quicqoam definiretur
ab ipſo Romano Pontifice cuncta graui lãce iudicii expendente:toto anni huius temporis ſpatio,
ab aduentu videlicet legatorum vſque ad eorumdem profectionem ab Vrbe,nihil propenſiori ſtu
dio eſt Romæ ab Apoſtolica ſede curatum,quam vt quid decernendum eſſet, quam accuratiſſime
quęreretur. Tunc temporis Anatolius S.R.E. diaconus conſuluit Ferrandum diaconum Carthagi
Ferrandus cõſultus ab Anatolio Ro. Dia. nenſis Eccleſiæ,diſcipulum S. Fulgentij,virum huius temporis doctrina inſignẽ,quę ipſius eſſet de
propoſita quęſtione ſententia;num videlicet abſq. aliqua licet leui fidei Orthodoxæ offenſione di-
ci poſſet vnus de Trinitate paſſus in carne. Ad quem idem Ferrandus prolixam ſatis atque erudi-
tam epiſtolam ſcripſit,haud pridem editam vna cum aliis eius opuſculis ab Achille Statio Luſita
no;qua cum multa de Verbi incarnatione diſſeruiſſet, vbi ad quęſtionem de qua eſt controuer-

ſia

A ſia venit,hanc firmat concluſionem : Recte dici vnum de Trinitate paſſum,ſed ſecurius addi,paſ-
ſum in carne:nam hæc poſt multa habet:

Propter iſtos iſta dixi,qui nunc audientes vnum de Trinitate paſſum,dicunt.Adde ſecundum XXIX.
carnem:quaſi aliter intelligi debeat,etiam ſi ego non addam:vel addere multum neceſſarium ſit,
quod etiam ſi non additur,apparet.Libenter autem exigi a me patior,quod vltro addere ſum para
tus.Incunctanter profert lingua,quod retinet conſciētia. Vnus de Trinitate Filius Dei Ieſus Chri
ſtus,qui eſt vna perſona de tribus perſonis,paſſus eſt ſecundum carnem .] ad poſtremum autem
poſt alia fuſius diſputata,hæc ſubdit:Supereſt nunc in concluſione huius voluminis eiſdem dua-
bus ſententijs,de quibus inter ſe diſputantium fratrum prolixa fit altercatio,nequa remanere vel
ſuſpicioſis videatur ambiguitas,dare quamdam fidei regulam,qua præcedente,ſimplicitas loquē-
tium manifeſtetur & audientium remoueatur ſcādalum. Dicturus ergo vnum de Trinitate paſſum
prius addat,omnipotentis Dei vnam ſubſtantiam,tres eſſe perſonas,ex quibus vna perſona,id eſt,
Filius Deus permanens,homo factus,natus,& paſſus ſit,neque Patre neque Spiritu ſancto pariter
incarnato;quamuis opus noſtræ redemptionis tota fuerit Trinitas operata,&c.]hæc ad omnes ob
B ſtruendos aditus impiæ calliditati.

Scripſit vero idem Ferrandus eodem argumento aliam epiſtolam ad Seuerum Scholaſticum XXX.
Conſtantinopolitanum:quæ licet minime integra habeatur,ſatis ſuppleri poteſt ex dicta ad Ana-
tolium diaconum epiſtola.Sicut ergo Ferrādus monuit, ita factū a Iuſtiniano Imperatore,apparet
cum aſſereret vnum de Trinitate paſſum , multa præmiſerit, & rurſus multa ſubiecerit,quæ om-
nem poſſent de ſubdola captione ſuſpicionem auferre:vt non mirum ſit,ſi ipſius Imperatoris con-
feſſio a Romano Pontifice poſt anni vnius agitatam controuerſiam recepta fuerit atque probata,
vt videbimus ex litteris eiuſdem Pontificis ad ipſum redditis anno ſequenti. Quæ quidem om-
nia ex ſententia etiam Chalcedonenſis Concilij eſſe dicta, Facundus Epiſcopus Hermianenſis in
tractatu ad Iuſtinianum Imperatorem de Tribus capitulis,pluribus docet ipſo libri principio:ex
tat ipſe ſcriptus in Vaticana bibliotheca.Sed & Dionyſius Exiguus eidem fauit ſententiæ ; cuius
rei gratia tunc in Latinum tranſtulit Procli epiſtolam ad Armenos,cui præfationem affixit, qua
docuit pie recteq.dici,vnum ex Trinitate paſſum in carne.Erat viri huius Romæ hoc tempore (vt
dictum eſt ex Caſſiodoro)æſtimatio ſumma.Sed ad legationem redeamus.

C Meminit huius a Iuſtiniano miſſæ legationis Procopius,vbi agit de Theodato Gotho conan- XXXI.
te in odium Amalaſunthæ prodere Tuſciam,cui ipſe præerat,Iuſtiniano Imperatori.nam ait[a]:Hāc
ſibi mali animi imprimere promptitudinem Amalaſuntha * occeperat,eaq.de cauſa infenſior il
li Theodatus erat,remq.moleſte ferebat:Vnde huic animo inerat,Iuſtiniano Tuſciam prodere,cu
ius rei ob gratiam vbi primum vim magnam pecuniarum & Conſularem dignitatem ab eo in præ
mium retuliſſet,Byzantij mens erat de cetero commorari.Hæc Theodato animo volutāte,ex By-
zantio ad Romanum Antiſtitem legati venerunt,Chriſtianorum altercationis ſedandæ cauſa ſen
tientiū varia & inter ſe diſceptantiū.Sed qualeſnam iſtorū controuerſiæ ſint,etſi minus ignorem,
haudquaquam tamen in præſenti meminerim,nimirum qui furentis eſſe veſaniæ ducam , Dei vel
le qualiſnam ſit peruestigare naturam:hominem namque mortalem ne humana hæc quidem ad
verum poſſe comprehendere reor,nedum ad diuinæ naturæ peruenire cognitionem ſat queat.Sed
per me iſta ſine diſcrimine prætereantur,quæ ſola credulitate venerantur mortales : ipſe vero de
Deo fateri nil aliud hoc tempore auſim,niſi quod bonus omnino & rector ſit,& vniuerſa in ſua ha
beat poteſtate.]iſta Procopius,qui impietatis arguitur ab eiuſdem temporis ſcriptoribus: vt non
D mireris,ſi quæſtiones de fide Chriſtiana contemnit.Porro his dictis indicat perplexas ſatis atq.p-
lixas eiuſmodi controuerſias fuiſſe,pugnantibus ex aduerſo legatis Acœmetarum.

a Procop. de bello Goth. lib. 1.
* Amalaſuentha
Theodatus qd cum Legatis.

Sed ne diſcedamus ab Vrbe:hoc ipſo tempore quo Ioannes Papa(vt dictum eſt)Pontificiam XXXII.
ſedem obtinuit,quod multa accidiſſent indigna in ipſa Romana Eccleſia ſede vacante,dum vide
licet complures vt ad Pontificatum adipiſcendum ſibi aditum præpararent,Eccleſiæ bona effudiſ
ſent,& inter eos fuiſſent alij qui corruperint aliquos ex Senatoribus dando pecunias,vt poſtularē
tur in Romanum Pontificem:id indigne ferens Senatus ipſe in primis,aduerſus eos qui adeo tur-
piter aliquid accepiſſent, Senatusconſultum promulgauit. Egit inſuper & Ioannes Papa apud
Athalaricum Regem,vt qui impudenter Eccleſiaſticos canones proculcarent,Regis perterreren
tur edicto:per Eccleſiæ enim Defenſorem petijt ab ipſo Athalarico Rege,vt aduerſus eiuſmodi ſi-
moniacos,quos non compeſcerent ſacri canones,regia ageret poteſtate,pœniſq.ſæculi eoſdem cō
primeret,quos nec Dei timor,neque Eccleſiaſtica cenſura corrigeret.Sic igitur idem Athalaricus
hæc ad ipſum Ioannem Papam reſcripſit [b]:

Simoniaca labes inualuit.

b Apud Caſſio Variar. li. 9. epiſt. 15.

Ioanni Papæ Athalaricus Rex.

E Si antiquis Principibus ſtudium fuit leges exquirere,vt ſubiecti populi delectabili tranquilli- XXXIII.
tate fruerentur;multo præſtantius eſt,talia decernere,quæ poſſint ſacris regulis conuenire.Abſint
enim a noſtro ſæculo damnoſa compendia.Illud tantum poſſumus verum lucrum dicere,quod cō
ſtat diuina iudicia non punire.Nuper ſiquidem ad nos Defenſor Eccleſiæ Romanæ flebili allega
tione peruenit,cum Apoſtolicæ ſedi peteretur Antiſtes,quoſdam nefaria machinatione neceſſitatē
temporis aucupatos,ita facultates pauperum extortis pmiſſionibus ingrauaſſe,vt(quod dictu ne
fas eſt)etiam ſacra vaſa emptioni publicæ viderentur expoſita. Hoc quantum fuit crudele com-
mitti,tātum religioſum eſt,adhibita pietate,reſecari.Atque ideo ſanctitas veſtra ſtatuiſſe nos præ
ſenti definitione cognoſcat,quod etiam ad vniuerſos Patriarchas atque metropolitanas Eccleſias
volumus pertinere,vt a tempore ſanctiſſimi Papæ Bonifacij,cum de talibus prohibendis ſuffragijs
Patres conſcripti Senatuſconſultum nobilitatis ſuæ memores condiderunt.]quodnam autem fue
rit iſtiuſmodi Senatuſconſultum,ita ſubijcit;

Athalaricus aduerſus Simoniacos.

Senatuſconſultum aduerſus Simoniacos.

Quicumque in Epiſcopatu obtinendo ſiue per ſe,ſiue per aliam quamcumque perſonam aliqd XXXIV.
promiſiſſe

* efferretur eſſi cerctur promiſiſſe declaratur, vt execrabilis contractus cunctis viribus exueretur *. Si quis autẽ in hoc A
ſcelere deprehẽditur fuiſſe verſatus, nullam relinquimus vocem: verum etiam ſi aut repetendum,
aut quod acceptum eſt, non reddendum eſſe crediderit, ſacrilegij reus protinus habeatur, accepta
reſtituens compulſione Iudicis competentis.] hactenus Senatuſconſultum non aduerſus clericos
promulgatum, ſed in laicos, quibus ob poſtulationem alicuius in Epiſcopum aliquid datum vel
promiſſum eſſet, ſed omnia reddens irrita, nec eis aliquod voluit eſſe ſuffragium in poſtulando.
Hæc autẽ Rex Athalaricus confirmans a Senatu decreta, eoſdẽ impie agentes coercet, iſta ſubdẽs:

XXXV. Confirmatio S. C. Iuſtiſſimæ quidem leges vt bonis aperiunt, ita claudunt malis moribus actionem: propterea
quicquid in illo Senatus decretum eſt conſulto, præcipimus in eos modis omnibus cuſtodiri, qui
ſe quoquo modo per interpoſitas quaſcumque perſonas ſceleſtis contractibus miſcuerunt.] his
in confirmatione Senatuſconſulti appoſitis, eidem ipſe feſtinus occurrere ſtuduit ſacrilego, cum vi
delicet quis, vt ſubriperet ſibi Pontificatum, maiorem pecuniæ ſummam, quam alij ſolerent, popu
lo daturum promitteret, iſtiuſmodi promiſſionibus veluti auctione quadam emens ſibi, concilia-
ta populi gratia, Pontificiam ſedem: quod nefandum ſcelus vt penitus tolleretur eo modo quo di-
ximus, per Defenſorem Eccleſiæ apud Regem agens Ioannes Papa curari perijt: cui Rex annuẽs, B
iſta ſubiunxit:

XXXVI. Et quia omnia decet ſub ratione moderari, nec poſſunt dici iuſta quæ nimia ſunt: cum de Apo
* peruenerit ſtolici conſecratione Pontificis intentio fortaſſe præuenerit *, & ad Palatium noſtrum producta
De pecunia in conſecratione ſoluenda. fuerit altercatio populorum, ſuggerentes nobis, intra tria millia ſolidorum cum collectione char-
tarum cenſemus accipere; a quibus tamen omnes inidoneos * rei ipſius conſideratione remoue-
* idoneos mus: quia de Eccleſiaſtico munere pauperibus eſt potius conſulendum. Alios vero Patriarchas,
quando in Comitatu noſtro de eorum ordinatione tractatur, in ſupradictis conditionibus atque
perſonis intra duo millia ſolidorum iubemus expendere: in ciuitatibus autem ſuis tenuiſſimæ ple
bi non amplius quam quingentos ſolidos ſe diſtributuros eſſe cognoſcant. Reliquos accipientes &
edicti præſentis & Senatuſconſulti nuper habiti pœna conſtringat, & dantes canonum ſeueritas p
ſequatur.] Vides non audere Regem in dantes clericos pœnam conuertere, ſed in accipientes tan-
tummodo laicos, relinquens illos canonum cenſura plectendos: vt ſicut Senatuſconſultum, ita &
Regis edictum laicas tantum perſonas reſpiciat, quæ aliquid huiuſmodi ex cauſa acceperint; pro-
ut etiam quæ dicentur, inſinuant. Sed & hic obiter illud obſerua, per Patriarchas intelligi Archie-
piſcopos: præter enim Romanum Pontificem, nullus Patriarcharum in ditione erat Athalarici Ita C
liæ Regis. Ex Gothis enim eiuſmodi vocis vſus emerſit, vt Archiepiſcopi in Occidente Patriar-
chæ etiam dici cœperint. Subdit ergo:

XXXVII. Vos autem, qui Patriarcharum honore reliquis præſidetis Eccleſijs, quoniam cõſtitutio no
ſtra ab illicita promiſſione liberauit: reſtat, vt bona imitãtes exempla, ſine aliquo Eccleſiarum
diſpendio dignos maieſtate Pontifices offeratis. Iniquum eſt enim, vt locum apud vos habeat
ambitus, quem nos laicis diuina conſideratione præcluſimus. Quapropter ſi quis Apoſtolicæ Præ
* nos ſulem Eccleſiæ, vel Patriarcharum Epiſcopum ſiue per ſe, ſiue per parentes nobis * ſeruientium
quaſcumque perſonas aliqua ſuffragij crediderit ambitione promouendum: & ipſum reddere ac
Pœna ſequatur heredes. cepta definimus; & quod eſt canonibus ſtatutum, eũ modis omnibus eſſe paſſurũ. Si qs vero quæ
dederit aut promiſerit, eodem ſuperſtite, timuerit publicare, ab heredibus vel pro heredibus eius
Eccleſia repetat, cuius ſuffragio Antiſtes deprehenditur ordinatus: nota infamiæ nihilominus ſu-
perſtites inurenie, reliquos quoque ordines ſub eadem fieri diſtinctione præcipimus.

XXXVIII. Quod ſi forſitan doloſæ machinationis inuento ſacramentis perſona intercedentibus fuerit
Aperta via accuſatoribus. obligata, vt ſaluo ſtatu animæ commiſſam iniquitatem neque approbare poſſit, neque audeat ac- D
cuſare: damus licentiam quibuslibet honeſtis perſonis in ſingulis quibuſque ciuitatibus apud Iu-
dices competentes hoc crimen deferre; & quicquid ex ea potuerit probatione recolligi, vt ad pro-
* approbatione bationem * inſequentes animemus, tertiam partem iudicatæ rei ille percipiat, qui tale facinus
voluerit publicare; reliqua vero ipſis eccleſijs proficiant quæ videntur extorta, aut in fabrica earũ
aut in miniſterio nihilominus profutura. Decet enim ad vſus bonos conuertere, quæ voluit per-
uerſitas inimica fraudare. Quieſcat igitur malignantium praua cupiditas. Quo tendunt, qui a fon
te præcluſi ſunt? Recolatur & timeatur Simonis iuſta damnatio, qui emendum credidit totius lar-
gitatis auctorem.

XXXIX. Orate igitur pro nobis, edicta noſtra cuſtodientes; quia diuinis noſcitur conuenire myſterijs.
Sed quo facilius Principis votum vniuerſorum mentibus innoteſcat: hoc Senatui, hoc populis per
Præfectum Vrbis præcipimus intimari: vt generalitas agnoſcat, nos illos proſequi, qui maieſtati
diuinæ potius viderentur aduerſi. Vos quoque hoc vniuerſis, quos Deo propitio regitis, Epiſcopis
intimate; neque ſit alienus a culpa, qui potuit cognoſcere conſtituta.] hactenus ad Ioannem Papã
reſcriptum ſiue edictum Athalarici Regis. Ex quibus intelligis, quam execrabilis ſemper fuerit E
in Eccleſia ſimoniaca culpa, aduerſus quam (quod canones non proficerent) Ariani Regis auxi-
lium oportuerit imploraſſe. Sed illud ceſſit ignominioſius, cum recitatum edictum aduerſus huiuſ
modi delinquentes idem Rex voluit marmoreæ inſcribi tabulæ, & ante ſancti Petri atrium illam
perſpicuam cunctis apponi. Ex violentis hiſce remedijs, quam grandis morbus irrepſerit, eſt faci
a Apud Caſſio. lib. 9. epiſt. 16. le iudicare. Ad hæc igitur nauiter implenda ipſe Athalaricus ad Præfectum Vrbis iſta conſcripſit[a]:

Saluantio V. I. Præfecto Vrbis Athalaricus Rex.

XL. Grata res eſt, cuncta profutura vulgare: vt generale fiat gaudium, quod potuit eſſe votiuum:
* noſcitur alioqui læſionis cauſa naſcitur *, ſi beneficia potius occultantur. Dudum ſiquidem Senatus am-
pliſſimus a ſplendore ſuo cupiens maculam fœdiſſimæ ſuſpicionis abradere, prouida deliberatio-
ne conſtituit, vt in beatiſſimi Papæ conſecratione nullus ſe abominabili cupiditate pollueret: pœ-
na etiam conſtituta, qui talia præſumere tentauiſſet. Non iniuria: quia tunc clerici vere meritũ quæ

ritur,

A ritur,cum pecunia non amatur.Quod nos laudantes & augentes inuentum , ad beatiſſimum Papã direximus conſtituta,quæ his antelata perfulgent,vt ab honeſtate ſanctæ Eccleſiæ profanus ambitus auferatur.Hoc nos ad notitiam Senatus & Romani populi volumus ſine aliqua dilatione perducere,quatenus cunctorum figatur cordi,quod cupimus omnium ſtudio cuſtodiri . Verum vt Principale beneficium & præſentibus hæreat ſæculis & futuris,tam definita noſtra quam Senatuſconſulta tabulis marmoreis præcipimus decenter incidi,& ante atrium beati Petri Apoſtoli in teſtimonium publicum collocari. Dignus enim locus eſt,qui & glorioſam mercedem noſtram,& Senatus ampliſſimi laudabilia decreta contineat.In quam rem illum direximus:quo redeũte,noſcamus impleta quæ iuſſimus.Incertum enim videtur habere quod præcipit,cui rerũ effectus tardius innoteſcat.]hactenus mandatum Præfecto Vrbis datum , ad quem etiam de relaxandis a vinculis duobus nobilibus Romanis ciuibus,agente pro illis eodem Ioanne Papa,reſcriptum [a] extat. Sed de Ioannis Papæ rebus geſtis hoc anno iam ſatis:ad Iuſtinianum recurrat oratio.

Edictum Regis ante atriũ S. Petri affixum.

a Apud Caſſio. Var.li 9,epi. 17.

XLI.

Hoc ipſo anno,cum idem Imperator tertium gereret Conſulatum,vbi cum Perſis pacem firmauit,comparata claſſe aduerſus Vuandalos,ipſis expugnatis,Africam ab illis poſſeſſam Romano recuperauit Imperio,ducto captiuo,qui regnum Hilderici inuaſerat Gilimere. De his cum ſimus acturi, temporis in primis ratio eſt ineunda atque firmanda,cum ſciamus apud Marcellinũ Comitem,qui his temporibus vixit,hæc referri ad quartum Iuſtiniani Conſulatum , nempe anno ſequenti,ſub quo iſta habet:Prouincia Africana,quæ in diuiſione orbis terrarum a pleriſq. in parte tertia poſita eſt,volente Deo,vendicata eſt. Carthago quoque ciuitas eius,anno exciſionis ſuæ nonageſimoſexto,pulſis deuictiſq. Vuandalis,& Gilimere eorum Rege capto & Conſtantinopolim miſſo,quarto Iuſtiniani Principis Conſulatu,ipſius moderatione recepta eſt,ſuaq.cum patria firmius quam dudum fuerat,redintegrata.]hæc Marcellinus ſub dicto quarto Imperatoris Conſulatu,anno ſequenti. Verum ſecundum initam ab eo rationem temporis captæ Carthaginis,dum numerat ab eo tempore annos nonagintaſex;dicendum eſſet,non ſequenti,ſed poſt ſequentem , nempe anno Domini quingenteſimo trigeſimoquinto a Iuſtiniano captam Carthaginem, quam olim a Genſerico expugnatam vidimus anno Domini quadringenteſimo trigeſimonono,vt præter Proſperum idem ipſe Marcellinus affirmat. Verum ne ſummæ ſocordiæ Marcellinum arguas, vt in ijs rebus,quas ob oculos habuit,ita fuerit hallucinatus:dicam in eius Chronicon menda potius irrepſiſſe:in promptu eſt enim qui eum erraſſe conuincat Iuſtinianus,quem præſtat audire ; qui ãn conſtitutione hoc anno ſub tertio ipſius Conſulatu edita decimoſeptimo Kalendas Ianuarias iſta habet eius exordio [b]:

B

De tempore quo victi ſunt Vuandali.

C

b L.1.ff. de confirm.Digeſt.

XLII.

Tanta circa nos diuinæ humanitatis eſt prouidentia,vt ſemper æternis liberalitatibus nos ſuſtentare dignetur. Poſt bella enim Parthica æterna pace ſopita,poſtq. Vuandalicam gentem ereptam,& Carthaginem,immo magis omnem Libyam Romano Imperio iterum ſociatam,&c.] ad finem eadem his verbis. Bene autem properauimus in tertium noſtrum Conſulatum & has leges edere:quia maximi Dei & Domini noſtri Ieſu Chriſti auxilium feliciſſimum cum noſtro Conſulatu Reipublicæ donauit,cum in hũc & bella Parthica abolita ſunt,& quieti perpetuæ tradita , & tertia pars mundi nobis acceſſit:poſt Europam enim & Aſiam & tota Libya noſtro Imperio adiuncta eſt,& tanto opere legum caput impoſitum eſt,omnia cæleſtia dona noſtro tertio Conſulatu indulta.]hæc ipſe(vt dictum eſt) decimoſeptimo Kalendas Ianuarias ſub ſuo tertio Conſulatu ; adeo vt nihil ſit quod adeo patenti teſtificationi Imperatoria ſanctione firmatæ poſſit aliquis refragari.

Sub tertio Im. Conſ.magna a Deo conceſſa.

XLIII.

D Cum tot tantaq. hoc anno ſucceſſerint ipſi feliciter;cur tantopere annuerit votis Deus,cum plures reddi poſſint cauſæ,quas & ſuperius recenſuimus:potiſſima tamen illa videtur,quod hoc anno (vt diximus)negotium tuendæ fidei Catholicæ aduerſus iterum inſurgentes Neſtorianos ſuſcepit,cuius rei gratia honorificentiſſimam legationem huius anni exordio(vt dictum eſt)Romam ad Pontificem miſit. Res quidem admiratione digna,quod cum tantæ expeditioni parandæ totus deditus eſſet, perinde ac ſi ſummo otio frueretur, & nihil niſi de ſeruanda illibata fide Catholica præterea curandum eſſet,decernit legatos,ſancit edicta,ſcribit epiſtolas,ac denique pluſquam opus eſſe videri poſſet,publicas edit de fide Catholica ſanctiones. His acceſſit veteris iuris enucleãdi & in obſeruantiam priſtinam reuocandi egregie nauatum opus:ad poſtremum additæ ad hæc vigiliæ atque ieiunia,vt ipſe in alia ante promulgata conſtitutione [c] teſtatur. Ex quibus diſcant Principes,cum bellica tractant,quibus operibus diuinum ſibi numen concilient,nempe,exemplo Iuſtiniani,præmiſſa defenſione Catholicæ fidei,legum cuſtodia & obſeruantia,Sanctorum cultu , ac demum aſſiduis ad Deum precibus cum vigilijs atque ieiunijs. Tanta nãque tam breui temporis ſpatio Iuſtiniano eſſe conceſſa,vt vnica expeditione paucorum dierum termino indomitam gẽtem ſubegerit,vniuerſamq. ſubditam olim Imperio Romano Africam recuperarit,nonniſi ex diuinitus impertito deſuper auxilio omnibus exploratiſſimum eſt.

Quibus operibus imp. parârit ſibi Victoriam.

c Conſtit. Nou. 30.in fine.

E

XLIV.

Sed quomodo iſtæc omnia ſe habuerint,vt enarremus,præter Procopium copioſiorem habemus neminem antiquorum referentem,neque fideliorem,quem ſequamur;cum ipſe ſub Beliſario militans,omnib. præſens fuerit,& quæ vidit ſcriptis ediderit. Verũ haud opus eſt nobis ſingula eius aſſectari veſtigia,ſed ea tantum proſequi, quæ ad inſtitutum a nobis ſuſceptum ſpectare noſcuntur. Hoc igitur anno,ipſius Iuſtiniani Conſulatu tertio,veris tempore Conſtantinopoli e portu ſoluiſſe claſſem Africam verſus narrat:ſed quibus auſpicibus,ab ipſo Procopio ſic accipe [d]: Iuſtinianus igitur anno ſeptimo Principatus,in veris initio, nauim prætoriam ad littua iuxta ædes Imperatorias deduci iuſſit . Tunc Epiphanius ciuitatis Præſul claſſi de more benedicens ac bene precatus,milites paulo ante baptizatos,nomen profitentes Chriſtianum ſingillatim in nauim introduxit.]

d Procop. de bello Vuandal. li 1.

Benedicitur claſſis.

XLV.

Noluit pius Imperator quemquam non plene Chriſtianum in claſſe,quam aduerſus impios

pietas

pietas Chriſtiana ducebat, penitus inueniri: ſi quis ergo inter ſcriptos milites inuentus eſſet adhuc A catechumenus, baptiſmum ſuſcipere iubebatur: ſed & Catholicam fidem omnes æque profeſſos, exomologeſimq. alios feciſſe, atque ita vniuerſum exercitum expiatum Principis voluntate putamus. Sed pergit auctor: Sic itaque Beliſarius cum Antonina vxore ſoluit, cum quibus Procopius et auctor huius hiſtoriæ fuit, ab initio quidem cunctabundus ac periculum metuens, deinde ſomnio quodam admonitus, maxime fuit ad iter accenſus. Videbatur enim ei in domo eſſe Beliſarij: vbi quidam e ſeruis nunciant, dona eſſe a quibuſdam allata: quæ Beliſarius cum e pergula aſpiceret, vidit homines quoſdam ſupra dorſum triticum cum floribus ferentes, quod deponi iuſſit in atrio domus: vbi ipſe cum ſuis militibus accumbens, flores ipſos edebat, qui cibus longe ſuauiſſimus eſt eis viſus. hæc ſomnij ſumma.] ex quo victoriam eſſe ſignificatam accepit: per flores enim, quos ipſe cum militibus paſtus eſt, ingens gloria demonſtrabatur, quam cum ſuis eſſet conſecuturus: fructus vero ceſſuros Imperio. Pergit autem Procopius:

Victoria p ſõnium oſtenſa.

XLVI. Igitur claſſis omnis prætoriam ſecuta, Perinthum applicuit, quæ nunc Heraclea dicta eſt: hic dies quinque conſumpti ſunt, quod plurimis Ducem equis donauerat, *Imperator ſcilicet*, e ſobole equorum Imperatoria, quæ in Thraciæ locis educatur. Inde ſoluentes, Abydum perueniunt: ibique B dies item quatuor maris tranquillitatem expectandam cenſentibus, caſus contigit huiuſcemodi. Duo Maſſagetæ quemdam e ſocijs vt ebrios irridentem interfecerunt: nam omnium maxime vino dediti Maſſagetæ ſunt. Beliſarius igitur ambos hos in Abydi quodam promontorio palo iuſſit. Quod factum cum alij, tum ex eorum genere viri maxime ægre ferre: Beliſario dixerunt, ſe non ex lege aut pœna aliqua coactos, cum Romanis ſubditi non ſint, ſed ſponte in exercitu eſſe: tali igitur ſupplicio non eſſe apud eos conſuetudinem delinquentes plectere. Cum his itaque plures conſenſere, qui maxime propter ſcelera, impunita eſſe delinquentium peccata cupiebant.

Beliſarius ſeuere punit ebrios homicidas.

XLVII. Beliſarius igitur vniuerſum congregans exercitum, hæc alloquitur: Si nunc apud vos belli expertes ac nunc primum militantes verba haberem, longa mihi opus eſſet oratione ad enarrandum quantam vim habeat ad victoriam obſeruatio iuſtitiæ. Huius diſciplinæ ſummam, tum pugnæ finem atque fortunam imperiti in dextris conſiſtere tantum exiſtimant. Vos autem, qui ſæpe inimicos viciſtis neque corporibus neque viribus vobis inferiores, ſæpe etiam victi fuiſtis, non ignorare puto, quod homines quidem vtrinque ex acie inter ſe dimicant, finem vero tantum quem Deus voluerit conſequuntur. Nam & corporis proſperitatem, & armorum diligentiam, ceteramq. belli C præparationem longe inferiora iuſtitia & in Deum obſeruantia eſſe, non dubium: quam ſi quis ſectatus fuerit, magis ei quam ex ſupradictis felicitas obuenerit. Prima igitur iuſtitiæ cura, iniuſte interfectos vlciſci. Si enim iuſti & iniuſti iudicium in eos exerceri qui prope nos ſunt, prætereatur; nullus iam metus erit: vilis admodum fuerit homini animæ ratio. Si quis enim barbarus proximũ per ebrietatem occiderit, ac venia propterea poſtulata, ſe crimine ſolutum dixerit: peccata licentia longe fuerint peiora. Neque enim vlla ratione fas ebrium eſſe, multo minus in exercitu militi proximos ob id interficiendo. Ipſa enim per ſe temulentia, vel cæde non conſequente, pœna eſt digna: quanto magis ſi ea conſequatur, multo item magis in proximum, quam alienum. Exemplum itaque facti quale ſit, & quam deteſtabile, ipſi conſpicitis.

Concio Beliſarij de Iuſtitia cuſtodienda.

XLVIII. Vos ergo manibus temperare, ab iniuriaq. abſtinere opus. Nec putatote me conniuentem, iniuſtum quoque modo toleraturum; neque illum quamuis hoſtibus formidoloſum ac terribilem, qui alioquin manibus in hoſtes puris non feratur, vllo modo commilitonem putaturum; cum fruſtra ſit fortitudo, vbi iuſtitia defuerit.] hactenus concio Beliſarij pro iuſtitia in exercitu ſeruanda. Subdit vero Procopius: Vbi Beliſarius finem dicendi fecit, exercitus omnis & verba Imperatoris D non contemnenda conſiderans, & illorum ſupplicia ſpectans, timore corripitur; iamq. ex illo frugi eſſe, & ex æquo inter ſe viuere apud talem Ducem non iniuſta paſſurum cogitabant.]

Probatur ſeueritas Beliſarij.

XLIX. Ita quidem ſeueritate in ſuos adhibita, ſtrauit ſibi per ſobrietatem atque iuſtitiam viã ad vincendos inuictos hactenus hoſtes. Iſta ego conſiderans, & ad præſentia tempora conuertens oculos, eadem plane deploratiſſima facile ſentio, vbi Chriſtianorum exercitus impietate atque ebrietate corruptos intueor, & damna contemplor, quæ paſſi ſunt Germani ab infidelibus Turcis: vnico tantum illo remedio ſubleuandi, ſi eoſdem obſignatos fide Catholica milites, ſobrios redditos Beliſarius alter ducat: fore tunc quidem, vt ijdem recepto & integrato priſtino robore, quo didicerãt quoque ſuperare Romanos, faciliime victores quoſque vincerent, atque fortiſſime debellarẽt. Sed quẽ non vilem, reddat impietas (cum fugiat [a] impius, etiam nemine perſequente) quemve non emolliat, frangat, atque ſternat ebrietas? Præſentium itaque rerum miſerrimus ſtatus iſta obiter deplorare, & ex imo pectore deducere ſuſpiria importune coegit. Sed cœptam hiſtoriam proſequamur.

Res Germanorum deplorantur.

a Prou. 28.

L. Poſtquam Procopius varios caſus, qui in ea nauigatione contigerunt, enarrauit; poſt tres menſes, ex quo ſoluerant Conſtantinopoli, ad littus Africanum claſſem refert appulſam in locum qui E nouem dietum itinere a Carthagine procul aberat in prouincia Byzacena. E Byxantio igitur cũ Byzacium feliciter perueniſſent, tale quid memoria dignum factum accidiſſe narrat, ex quo plurimum Dei prouidentia & benignitas erga ſuos commendata eſt:

Claſſis appulſus, & aquæ inuentio.

LI. Vbi autem (inquit) foſſa caſtrorum fodiebatur, miraculo quodam animaduerſum: aquæ multum ſub terra erupit, numquam prius apud Byxacium viſæ, vt locum perpetuo ſiccum: hæc igitur tunc cunctis hominibus & animalibus ſuppeditauit. Procopius vero ſimul cum Duce lætatus, ait non ob aquæ vſum atque copiam ſe gaudere, ſed ob auſpicium victoriæ facilis & paruo negotio conſecutæ cælicolas voluiſſe ſignificare: quod profecto euenit.] cuius miraculi teſtificationis cauſa, Iuſtinianus Imperator (alibi inquit Procopius [b]) ſtatim diuini doni teſtimonio confirmatus id conſilij cœpit, vt locus ille in vrbem transferretur muro firmatam, & alio apparatu inſelicis vrbis cumulũm deſcriptam.]

b Procop. de ædific. Iuſtinia. Imp. orat. 6.

LII. Quod vero die ſequenti acciderit factum, ex quo Beliſarij ſumma enituit in exercitu ducẽdo

iuſtitia,

Summa Beliſarij Iuſtitiæ exemplum.

A iuſtitia, accipe ex eodem Procopio, qui mox iſta ſubiungit: Die ſequente, poſtquam militum quidam in agros diſcurentes fructus attigerunt, eos ignominia notatos conuocans Beliſarius ſic eſt allocutus. Vim afferre & alienis paſci, turpe ſemper ac probroſum videtur, &c.] Tale autem exemplum, quo iuſtiſſimi Ducis Beliſarius ſpecimen edidit, ea plane haud modicæ leuiſq. momenti vtilitas conſecuta eſt, vt (quod idem auctor ſubdit) Afri non ſicut hoſtes, ſed ſicut amicos Romanos haberent, ſponteaneq. illis miniſtrarent annonam, & ipſi vice verſa pretium ſoluerent, fideliſſimoſque ſe illis in omnibus exhiberent: qua ſecuritate Carthaginem vſque progreſſi fuerint: vbi Duces Beliſarij, diuinitus oblata occaſione bene pugnandi, bis vicerint obuios hoſtes: cũ interea Gilimer tyrãnus necari fecit in carcere Hildericum Regem, & ſocios, qui cum ipſo eadem ex cauſa captiui detinebantur.

LIII. *De tempore appulſus claſſis.*

Quonam autem menſe vel die anni huius contigerit claſſis aduentus, & viſa ſit contra Carthaginem; ex his quæ inferius Procopius habet, ſatis intelligere poſſumus, nẽpe fuiſſe diẽ decimãquintam menſis Septembris, qua natalis ſancti Cypriani Carthaginenſis Epiſcopi anniuerſariæ vigiliæ agebantur: vt ex hoc magis diuina id prouidentia factum ex Sanctorum patrocinio, qui creber- B timis id precibus implorarint, omnibus innoteſceret: quod & præcedens oraculum relatum ſuperius ſignificauerat. Eo namque die, quo eiuſdem Sancti (vt dictum eſt) vigiliæ agebantur, aduenit claſſis: ex cuius aduentu tanta eſt parta fiducia Africanis, vt iidem templum illud ad Decimũ poſitum, in quo erat ſepulchrum ſancti Cypriani, detentum ab hoſtibus inuadentes, ſibi, pulſis Vuandalis, vindicarint, ſummaq. tranquillitate more priſtino diẽ feſtum natalis eiuſdem martyris ſanctiſſimi Cypriani ſolemniter celebrarint. Sed audi rurſus ipſum, qui in exercitu erat, Procopiũ cœptam hiſtoriam proſequentem his verbis:

LIV. *S. Cypriani templum ſibi vindicant Africani.*

Poſtquam autem Iuſtiniani claſſis aduenit, dies erat ſecuturus, in quo feſtum cõſueuerunt reuerebat. Sacerdotes tunc Chriſtiani, quamquam Ammatas ad Decimum cõtra noſtros veniret (*hic erat germanus Gilimeris tyranni, qui ducebat partem exercitus Vuandalorum*) in ſpem erecti, protinus pulſis Arianis, templum recipiunt, luſtrationibus curant, ſuperſtitionibus purgant: donariaq̃ pulcherrima eſſent, tholo ſuſpendunt, lychnos præparãt, aurea vaſa, omnemq. pretioſam & ſacram ſupellectilem e ſanctuarijs promentes reconcinnant, diligenterq. in ordinem reſtituunt, vt cum opus ſint vſui parata. Hæc apud Decimum geſta, vt mihi relatum. Chriſtiani igitur reliqui, quibus ex C opinione res pulchre ſucceſſit, templum & ipſi adeuntes, lychnos accendunt: ſacerdotibus, quibus ex lege cura eſt horum, præſto adſunt.] hæc Procopius. Sic igitur mirãdo quodam modo ante contigit celebrari triumphum, quam adipiſci victoriam, quæ tamen celeriter eſt diuina ope ſecuta, cũ Ammatas ad dictum locum Decimum nuncupatum adueniens, ibi cum Ioanne Præfecto Prætorio, qui copiarum partem iuſſu Beliſarij ante deducebat, manus conſerens, occiſus eſt, conuerſis in fugam ceteris qui ſecum erant, quorum ab inſequentibus eos Romanis magna ſtrages facta eſt: quo ex facto rem vniuerſam Romanis bene ceſſiſſe, idem Procopius tradit: cum videlicet Gilimer Rex victoriam præ manibus habens, conſternatus morte germani, a cœptis deſiſtens, aduerſarijs reparandi vires & cum impetu hoſtes inuadendi tempus præbuit & occaſionem: cum & ipſe diuino quidem conſilio, veluti vertigine quadam mentis arreptus, in fugam actus vna cum ſuis ad Bulæ campum diuertens, ſecluſus ab vrbe, occaſionem præbuit, vt Carthaginenſes portas ciuitatis Beliſario aperirent.

LV. *Beliſarius potitur Carthagi.*

Sed magna tunc enituit Beliſarij Ducis prudentia, cum ea nocte continuit exercitum extra mœnia: ne noctu ciuitatem ingrediens, præberet militibus occaſionem cuncta rapina & cæde va- D ſtandi. Curæ enim illi ſummæ fuit, vt qui veniſſet Vuandalos debellare, liberaret Afros captiuitate detentos. nam audi Procopium: Die ſequenti (*ipſe eſt dies natalis ſancti Cypriani martyris*) pedites omnes e munitionibus vna cum Beliſarij vxore adfuere: vnaq. omnes Carthaginem contendimus: quo cum veſpere peruenissemus, extra vrbem ſub tentorijs ea nocte fuimus, quamquam nemine ingreſſum prohibente: Carthaginenſes enim portas illico aperuerunt, lumina vbique diſpoſuerunt, ignes nocte tota per vrbem accenderunt: Vuandali qui relicti erant, ad templa ſupplices confugerunt. At Beliſarius ſtatim rem ita diſponit, vt tam ex hoſtibus quam ex noſtris inſidias vtrinque prohiberet, ne per noctis tenebras latentes in rapinam & direptionem venirent.

LVI. *Liberantur e carcere vincti*

Hac inſuper nocte naues, Euro ſpirante, ad promontorium ſunt actæ: quas vbi Carthaginenſes conſpexere, ferreas catenas portus, quem Mandracium vocant, trahentes, facilem claſſi aditũ fecerunt. Eſt autem in domo regia carcer, vbi omnes miſeri ſupplicio deſtinati a tyranno concludebantur: inter quos mercatores fuere plures eius temporis, qui ad bellum Gilimerem euntem iuuare opibus rogati fuere, eaq. die perituri erant, qua Ammatas apud Decimum interijt, in tantum venere diſcrimen. Huius igitur carceris cuſtos vbi hæc apud Decimum geſta audiuit, tum in- E tra promontorium claſſem iam vidit; intus ingrediens, eos qui numquam ad eam diem ex quo capti fuere, bonum nuncium audiuere, ſed in tenebris cõſtituti, mortem quoque expectabant, interrogat, quid ex eorum ſubſtantia conceſſuri eſſent his qui eos liberarent. At illi protinus reſpõdent quæcumque velint. Ipſe autem nihil ſe dixit aliud ab eis velle, quam omnes iurare, ſi inde aufugerent, ei in periculo conſtituto, omnibus viribus ſe auxilio adfuturos. Illi vero ſic egerunt. Ipſe autẽ rem omnem manifeſtans, feneſtraſq. ex ea parte, quæ mare proſpiciebat, aperiens, claſſem noſtrã oſtendit: nec mora, cum eiſdem e carcere liberatis ſimul abijt.] iſta Procopius.

LVII. *Gilimer vincitur et fugatur.*

Poſt hæc autem, vnitis Vuandalorum copijs, Gilimer cum fratre Zanzone, quem ex Sardinia reuocauit, Carthaginem obſidere parauit: progreſſus eſt aduerſus eos obuiã eum exercitu Beliſarius; quos inuentos centum quadraginta ſtadijs apud Tricamacam caſtra habere, ad prœlium prouocauit: congreſſiſq. ſimul exercitibus, in ea pugna Regis frater Zanzon occiditur, tandẽq. Vuandalorum caſtra ſunt expugnata, Gilimere fuga lapſo. hicq. finis anni huius victoriæ: nam cõtigerũt hæc poſt dimidium menſis Decembris, vt idem Procopius tradit, vbi ait [a]. Hæc igitur omnia, ap

a Procop de bello Vuandal li. 2.

pulſus

pulſus claſſis, pugna, inſecutio, Carthaginis recuperatio, & caſtrorum expugnatio tribus facta ſũt A menſibus, terminata ipſa poſt dimidium menſis Decembris.] atque hic finis præſentis anni memorabilium rerum geſtarum in Africa a Romanis vindicata poſt annos nonagintaquinque, nõ ab expugnatione Carthaginis, ſed ex quo Vuandali Africam poſſederunt.

LVIII. a Procop. de ædificijs Iuſtinian. Imp. orat. 6. *Sibi ipſis Vuãdali malum intulere.*

Mira quidem diuina prouidentia factum fuiſſe, alibi Procopius [a] narrat, vt Vuandali omnia propugnacula & loca munita Africæ, excepta Carthagine, muro cincta, ne Africanis rebellandi aliquo modo animus eſſe poſſet, mœnijs omnibus atque munitionibus ſpoliauerint: quibus ita inuẽtis, abſque aliqua obſidione omnibus Beliſarius eſt potitus, qui mox eadem muro cingenda & muniendo curauit. Profuit igitur magnopere Romanis conſilium Vuandalorum, vt paucis diebus vniuerſa Africa Vuandali priuarentur, nulla exiſtẽte munitione, qua ſe protegere potuiſſent. Hæc conſiderans qui interfuit ipſe Procopius, in hæc verba admiratus erumpit [b]:

LIX. b Procop. de bello Vuandal. li. 2. *Procopij admiratio.*

Hic tandem philoſophari licet, ac res humanas penſare: nequicquam omnino deſperandum, quin in omni ſæculo ſemper meliora ſperare liceat, donec ipſæ hominum fortunæ fuerint. Et quæ dictu factuq. difficilia & fieri poſſe minime videntur, audentibus ſæpe ad effectum adducũtur, ita vt admiratione multa ſint digna, quemadmodum hic contigit. Nam ſi talia vnquam euenerint, B non habeo dicere. Quartum enim a Genſerico ſucceſſorem venientem, eiuſq. regnum opibus multis ac militum robore florens a quinque millibus hominum aduenarum, portu, ſtationeq. carentium, tam breui tempore diſſolui atque ruere (tãtus enim equitum numerus, qui Beliſarium ſunt ſecuti, & toto hoc tempore bellum ſuſtinuere) ſiue fortunæ, ſiue virtuti ſit aſcribendum, iure quis ita eueniſſe mirabitur.] hæc Procopius. Sed mirantem ipſum, cunctantemq. certa ſententia definire, fortunæ ne tanta iſta, an virtuti ſint tribuenda, miramur: cum haud dubium eſſe poſſit, facta eſſe hæc nutu diuino, cum tot tantiſq. pijs operibus Principem ad hæc peragenda conciliaſſe ſibi diuinum numen, ex his quæ ſupra retulimus, ſatis ſuperq. pateat.

LX. *De nauali victoria ſub Pio Papa quinto.*

Vidimus plane, Diuinitate propitia, diebus quoq. noſtris iſta miracula; quid piæ preces, ſanctificato bello ex diuinarum legum præſcripto, in re bellica valeant; & quid conferat, ſi pugnantib. aduerſus Amalechitas Iſraelitis, Moyſes ad Deum ſupplices manus expandat. Quænam, rogo, vel tenuis poterat eſſe ſpes, Turcarum claſſem ſemper inuictam, & ex recenti victoria, capta inſula, Cypri, exultãtem, inſultantemq. Fidelibus, potuiſſe a Chriſtiana ſancto fœdere iuncta claſſe vinci, vinciq. vniuerſam, atque integram, perpaucis tantum fuga lapſis triremibus, paucarum horarũ ſpatio in portum deduci captiuam; reclamantibus præſertim aliquibus e ſummis Ducib. haud res oẽs C Chriſtianorum vni iactui aleæ committendas? Cum ſanctiſſimus ille Summus Dei Sacerdos, Eccleſiæ Catholicę Princeps, totiuſq. Chriſtianæ religionis Antiſtes, Romanus Pontifex Pius Quintus poſt primũ miraculũ, illud (ita viſum ſapientibus) quo adeo diuerſas mentes in diuerſa contrarijs ſtudijs agitatas in vnum coniunxit, ſanctoq. fœdere ſtrinxit: adiecit, vt pijs ad Deum precibus Ducum conſilia inter ſe pugnantia diuino quodam impulſu mutarit, & quantumlibet longe abſens, inuitos ac refragantes diu licet, vno momento alacres ad ineundum difficillimum nauale certamen impulerit, atque demum inſperatam illis a Deo victoriam impetrauerit.

LXI.

At nõne huic ſimile, quod præſenti anno, quo iſta deſcribimus, præter omnem ſpem vidimus eſſe factum? vnum Tranſiluaniæ Orthodoxum Principem exiguo militum numero, ſi compares cum numeroſiſſimis Turcarum copijs, tendentibus ad cælum manibus cum Summo Pontifice Catholicis omnibus, debellaſſe prouincias, expugnaſſe munitiſſima loca, ipſumq. ſemper inuictum Orbi tremendum copioſiſſimum Turcarum exercitum crebris inſultibus laceſſiſſe, atq. demum quam ignominioſiſſime terga vertere coegiſſe? At longiori indigent iſta tractatu: hæc modo obiter D occaſione Procopij nimis abiecte de Dei prouidentia ſentientis, cum ipſa ſemper rebus humanis inuigilet, & Fidelium precibus ſanctiſq. operibus ſæpe concedat, quæ etiam mortalium exiſtimationem excedant, ſecundum illud Prouerbiorum [c]: Equus paratur ad diem belli: Dominus autem ſalutem tribuit.] Sed iam reliqua proſequamur.

c Prou. 21.

LXII. d l. 1. & 2. ff. de cõfirm. Digeſt. *Libri Digeſtorum & Inſtit.*

Renunciata autem tanta hæc fuiſſe Conſtantinopoli de recuperata vniuerſa Africana prouincia, antequam præſens annus elaberetur: argumento ſunt conſtitutiones, [d] Iuſtiniani Imperatoris, quarum ſuperius meminimus, de confirmatione Digeſtorum datæ hoc anno ſub tertio Conſulatu eiuſdem Imperatoris, decimoſeptimo Kalend. Ianuarij, in quibus de recuperata cum Carthagine Africa vniuerſa narratur. qua item die & Conſule data legitur conſtitutio de iuris docendi ratione; quæ vero loco præfationis Inſtitutionum libris pręfigitur ad iuuentutem legum cupidã epiſtola, poſt ſex dies data reperitur, nẽpe vndecimo Kalendas Ianuarias (licet vulgata editio habeat vndecimo Kalendas Decembris) hoc anno ſub eodem ſuo ipſius Conſulatu tertio: in quib. omnibus cum iure eluceat titulus Vuandalicus & Africanus ob Vuandalos hoc anno deuictos & Africã recuperatam; reliqui tamen, vt Alemannicus, Gothicus, Francicus, Alanicus, poſtea adiecti fuiſſe videntur; etenim nullum hactenus cum his populis fuit Iuſtiniano certamen. E

LXIII. *De beneficijs hoc anno obtẽtis.*

Sic ergo ad huius anni finem conſtat poſt tot accepta a Deo beneficia edita eſſe volumina Inſtitutionum ac Digeſtorum; quod & diſertis verbis ipſe Imp. profitetur in fine poſterioris conſtitutionis de confirmatione Digeſtorum his verbis: Hęc igitur volumina (Inſtitutionum & Digeſtorum dicimus) in fine noſtri tertij feliciſſimi Conſulatus ſuum robur obtinere ſancimus, id eſt, ex ante III. Kal. Ianuariarum præſentis duodecimę Indictionis in omne æuum valitura, & cum Imperialibus conſtitutionibus vigorem, &c.] paulo vero poſt rememorans accepta hoc anno a Deo beneficia, iſta habet; Quem quidem Conſulatum tertium nobis nominatiſſimum dedit Deus, quando & ſub ipſo pax cum Perſis confirmata eſt, & hoc tantum legũ volumen repoſitũ eſt, quod a nemine maiorum vnquam excogitatum fuit: atque ad hæc tertia pars mundi (dicimus aũt totam Libyã) noſtris adiuncta eſt ſceptris. Hæc omnia a ſummo Deo & Saluatore noſtro Ieſu Chriſto domino [*] tertio noſtro Cõſulatu indulta.] hæc tã grãdia ab ipſo Iuſtiniano repetiũtur ſæpius inculcata.

* Domino

In veteri

Digitized by Google

A In veteri autem iure enucleando quam Tribonianus cum collegis inierit rationem, idem Im- LXIV.
perator explicat in ſua conſtitutione de conceptione Digeſtorum edita, cuius eſt exordium: Deo
adiutore noſtrum gubernante Imperium, &c.] & in ſuperiori conſtitutione de cõfirmatione Dige
ſtorum nuper citata idem docet verbis iſtis. Tanta nobis reuerentia antiquitatis fuit, vt neq. mu-
tari nomina veterum Iureconſultorum iuſtinuerimus, ſed vniuſcuiuſq. illorum appellationem le-
gibus inſcripſimus: mutantes quidẽ ſi quid iam habere viſum eſt non recte, partes iuris illas nunc
tollentes, has nunc addentes, &c.] & inter alia quæ erant ab Vlpiano & alijs aduerſus Chriſtianos
reſponſa, illa eſſe ſublata, ſecundo Annaliũ tomo diximus. quod etſi recte factum negari nõ poſſit; *Non plene an*
conſultum tamen antiquitati fuiſſet, ſi codices omnes illi, ex quib. & libri Digeſtorũ & Codex col- *tiquitati con-*
lecti ſunt, non minori fuiſſent diligentia cuſtoditi. Porro totũ hunc laborẽ in libris Digeſtorũ atq. *ſultum.*
Inſtitutionum conficiendis quatuor ferme annis abſolutũ fuiſſe, data ab eodẽ Imperatore prima
conſtitutio, qua id præcipit, docet: etenim ſcripta habetur ipſis Kalendis Ianuarii, Lãpadio & Ore
ſte Conſulibus, qui eſt annus Domini quingenteſimus trigeſimus. At de his hactenus.

Ad finem inſuper anni huius idem Iuſtinianus Imperator iuſtitiæ cultor exactiſſimus edidit LXV.
B ſanctionem [a] aduerſus eos, qui ſacris virginibus vel viduis violento raptu ignominiam irrogaſ- a l. 54 C de Epi
ſent, ſeueriſſimam illam quidem, ne eiuſmodi ſacrilegiis Deus tot beneficiorum cõciliator in vlto ſc. & cler.
rem conuerteretur: probe oſtendens, iiſdem iuſtitiæ operibus, quibus adepta ſunt, eſſe conſeruãda
impertita diuinitus beneficia. Sed iam de rebus geſtis hoc anno ſatis.

IESV CHRISTI ANNVS 534. | IOANNIS PAP. ANNVS 3. | IVSTINIANI IMP. 8. ATHALARICI REG. 9.

QVi tot a Deo dona ſuo tertio Conſulatu Iuſtinianus eſt conſecutus, hoc ſequenti anno Domi- I.
ni quingenteſimo trigeſimoquarto quartum auſpicatus eſt Conſulatum, nactus collegã Pau
linum Iuniorem, quem Romanus Senatus Athalarici Regis voluntate delegit. Extat eiuſdem
C Regis ad Senatum epiſtola [b] de eodem Conſulatu Paulini, quem ex Deciorum familia, filiũ ve- b Apud Caſſiod.
ro Venantij Patricij fuiſſe tradit: de cuius laude plura locutus, hæc de gloria ex impertita frequen Var. lib. 9. ep. 23.
tius eius filijs dignitate Conſulatus: Si homines (inquit) ornat ſemel accepiſſe palmatam: quid ille *De Conſulatu*
cenſendus eſt, qui tot meretur in filijs Conſulatus? Et ideo, Patres conſcripti, alumnum veſtrũ Pau *Paulini.*
linum laurea dignitate veſtimus; vt iuuentus eius, quæ fulget meritis, trabea quoque reſplendeat
triumphali. Hunc honorem Deciorum familia non miratur; quia eorum plena ſunt atria faſcibus
laureatis. Alijs raro dignitas iſta contigit; in hoc decurſu generis pene naſcitur Conſulatus, &c.] Ex
tat itidem ad eumdem Paulinum de collato ipſi Conſulatu eiuſdem Regis epiſtola [c], vbi pluri- c Apud Caſſiod.
bus agit de nobilitate Deciorum antiquæ familiæ his temporibus florentiſſimæ, qua dicit Roma- Var. lib. 9. ep. 22.
nam curiam eſſe refertam.

Qui namq. veſtigijs illis prioribus ſibi inſiſtendum Athalaricus Rex, conſilio vſus matris Ama II.
laſunthæ, iure putauit, vt de nobilibus Romanis ciuibus benemereretur: quamdiu enim id ipſe præ
ſtitit, res feliciſſime progreſſæ ſunt, ſecus vero vbi tyrannice illis eſt vſus. Quamobrem hoc item
anno, duodecima Indictione, Aurelius Caſſiodorus Senator ab eodem Rege auctus eſt ampliſſi-
D ma dignitate Præfecturæ Prætorij, de qua ad eumdem extat eiuſdem Regis epiſtola [d], vbi poſt d Apud Caſſiod.
multa in ipſius laudem ex magiſtratibus bene perſunctis hęc habet: Quapropter iuuante Deo, quo Var. lib. 9. ep. 24.
auctore omnia proſperantur, ab Indictione duodecima in Præfecturæ Prætorianæ te ſuggeſtu atq.
inſignibus collocamus.] Verum ſcias, non ipſis Ianuarijs Kalendis, quibus Conſules, ſed ante, Præ
fectos Prætorios donari ſolitos Præfectura: nam Natali die Domini, idem qui creatus erat Præfe-
ctus Prætorio, profectorios creare conſueuerat magiſtratus. eſt de his eiuſdem Caſſiodori atteſtatio,
cum in erogandis officijs iſta præfatur [e]: Si hodierno die redemptionis inuenimus natale reme e Caſſiod. Var.
dium, ſi cæleſti beneficio panditur ſpes ſalutis: conuenit etiam nos, &c.] Quanta autem vir iſte cla lib. 11. epiſt. 17.
riſſimus enituerit pietate, præter illa quæ de eo dicta ſunt, præſens magiſtratus oſtendit: inſignitus
enim tanto munere Caſſiodorus, ad Ioannem Romanum Pontificem, eius implorans ad Deum f Caſſiod. Var.
preces pro bono regimine, iſta conſcripſit [f]: lib. 11. epiſt. 2.

Supplicandum vobis eſt, beatiſſime Pater, vt lætitiam, quam per vos, Deo largiente, percepi- III.
mus, cuſtodiri nobis veſtris orationibus ſentiamus. Quis enim dubitet, proſperitatem noſtram ve *Epiſt. Caſſiodo*
ſtris meritis applicandam, quando honorem adipiſcimur, qui a Domino diligi non meremur, & *ri ad Ioann.*
E permutatione efficaci bona recipimus, dum talia non agamus? Eccleſiaſticis ſiquidem ieiunijs fa *Pap.*
mes eſt excluſa popularis; decoris lacrymis triſtitia fœda diſceſſit; & per ſanctos viros acceleratũ
eſt, ne traheretur diutius quod grauabat. Et ideo ſalutans officioſitate qua dignum eſt, precor vt
viuacius oretis pro ſalute regnantium: quatenus eorum vitam cæleſtis Princeps faciat eſſe longæ-
uam, Romanæ Reipublicæ hoſtes imminuat, tempora tranquilla concedat: deinde quod ornat pa
cem, neceſſariam nobis copiam de abundantia ſuæ horreis largiatur: nobiq. filio veſtro intelligen
tiæ ſenſus aperiat: vt quæ vere ſunt vtilia, ſequar; quæ vitanda, refugiam: vigor ille rationabilis ani
mæ nobis conſilium præſtet; facies veritatis albeſcat, ne mentem noſtram innubilet caligo corpo-
rea: ſequamur quod intus eſt, ne foris a nobis ſimus: inſtruat quod de vera ſapientia ſapit; illumi-
net quod cæleſti claritate reſplendet: talem deniq. Iudicem excipiat publicus actus, qualem filium
Catholica mittit Eccleſia: in ſuis nos etiam muneribus virtus ſancta cuſtodiat, quia grauiores inſi-
dias antiqui aduerſarij tunc ſubimus, quando eius dona ſuſcipimus.

Nolite in me tantum reijcere ciuitatis illius curam, quæ potius veſtra laude ſecura eſt. Vos IV.

Digitized by Google

Bonus paſtor cum anima paſcit & corpus.

A enim ſpeculatores Chriſtiano populo præſidetis:vos Patris nomine vniuerſa diligitis. Securitas ergo plebis ad veſtram reſpicit famam,cui diuinitus eſt cõmiſſa cuſtodia. Quapropter nos decet cuſtodire aliqua,ſed non omnia. Paſcitis quidem ſpiritualiter commiſſum vobis gregem: tamen nec iſta poteſtis negligere,quæ corporis videntur ſubſtantiam continere:nam ſicut homo conſtat ex dualitate,ita boni patris eſt vtraq. refouere. Primum penuriam quidem temporis, quam delicta promerentur,orationibus ſanctis amouete. Si quid tamen(quod abſit)acciderit,tunc bene neceſſitas excluditur,quando contra eam ſub vbertate tractatur.

V.

Præfecti prouinciarum diſcipuli ſunt Pontificum.

Monete me quæ ſunt gerenda ſolicite:bene agere vel correptus exopto: quia difficilius errat ouis,quæ voces deſiderat audire paſtoris;nec facile efficitur vitioſus,cui admonitor inſiſtit aſſiduus. Sum quidem Iudex Palatinus,ſed veſter non deſinam eſſe diſcipulus: nam tunc iſta recte gerimus,ſi a veſtris regulis minime diſcedamus. Sed cum me a vobis deſiderem & moneri conſiliis, & orationibus adiuuari: iam vobis eſt applicandum, ſi in me fuerit aliter quam optabatur inuentum. Sedes illa toto Orbe mirabilis proprios tegat affectione cultores, quæ licet generalis mundo ſit præſtita,nobis * etiam cognoſcitur & localiter attributa.

* vobis

VI.

Cõfeſſiones Apoſtolorum.

Tenemus aliquid ſanctorum Apoſtolorum proprium, ſi peccatis diuidentibus non reddatur B alienum;quando Confeſſiones illas,quas videre vniuerſitas appetit,Roma feliciter in ſuis finibus habere promeruit. Nihil ergo timemus,talibus patronis,ſi oratio non deſiſtat Antiſtitis. Arduum quidem eſt multorum deſiderijs ſatisfacere:ſed nouit Diuinitas magna præſtare:ipſa retundat inuidos:ipſa nobis faciat ciues cæleſti aſpiratione gratiſſimos, & ſupplicationibus veſtris tempora tribuat,quibus ſuperna gratia prædicetur indulta.]hactenus ad Ioannem Papam Caſſiodorus Præfectus Prætorio:quibus plane,quid delecti magiſtratus ipſo ſuo exordio functionis agere deberẽt, admonuit;& tunc dextere cuncta adminiſtrari in præfecturis,cum ſe humili obſequio Præfecti ſubijciunt ſanctis Epiſcopis,quorum fulti precibus concilient ſibi diuinum auxilium. Hæc quidem non ignorans ſapientiſſimus Caſſiodorus,non Romanum tantum Pontificem,ſed & reliquos Italiæ Epiſcopos interpellat,vt orationibus atq. ieiunijs agant,& plebem ita inſtituant, vt quæ in ea Iudex puniat,non inueniat. Extat digna quidem Chriſtiano Præfecto ad ipſos Epiſcopos eo argumento ſcripta epiſtola,quæ ita ſe habet [a]:

a Caſſiod. Var. lib. 11. epiſt. 3.

VII.

Caſſiodori Pr. Præt. epiſtola ad Epiſcopos.

Corporalium patrum naturalis mos eſt,de filiorum prouectione gaudere:dum eorum inſtitutionibus applicatur,quicquid laudis in chara prole conceditur. Vos autem ſpirituales parentes, qui C auctorem rerum illuminata mente conſpicitis,pro me ſanctæ Trinitati ſedulo ſupplicate,vt ſplendere late faciat in medio poſitum candelabrum,quatenus nec mihi interior deſit viſus, & de me alijs pandatur aſpectus:Numquid proderit,Iudicem alijs eſſe perſpicuum, ſi ſibi potius reddatur obſcurus? Dignitatem conſcientiæ donet,qui tribunalia conferre dignatus eſt: faciat inoffenſum Iudicem,ne damnet errantem:ſit nobis proſperrime præſens,vt infauſta vitia reddantur abſentia: amorem ſuum tribuat,vt peccandi ambitum miſeratus excludat.

VIII.

Quapropter animæ vere parentes,affectuoſa & probabili petitione vos deprecor, vt indicto ieiunio, Domino ſupplicetis,qui vitam Principum noſtrorum florenti regno protendat, hoſtes Reipublicæ defenſor imminuat,donet quieta tempora & ad laudem ſui nominis copioſa, faciatq. rerum omnium tranquillitatem,vt me vobis reddere dignetur amabilem. Sed quo facilius veſtra quoq. exaudiatur oratio:eſtote circa eos,quos deſtinamus,attenti *. Quod neſcimus,nobis non debet imputari. Actus eorum teſtimonia veſtra proſequantur;vt aut laudatus gratiam,aut accuſatus apud vos inuenire poſſit offenſam:neq. enim nobis imputare poterunt,ſi delinquunt, quando non iubentur mala dare,vt perperam cogantur accipere. Orphanis,viduiſq. contra ſæuos impetus debent placita præſtare ſolatia;ita tamen,ne(quod accidit)per nimiam pietatem dum miſeris ſubuenire quæritis,locum legibus auferatis. Nam ſi aliquid offendit forte diſtrictum,talia date cunctis monita,vt intra poſſitis reddere feriata. D

* attoniti

Epiſcoporũ officium pro miſeris.

IX.

Munera Epiſcoporum erga ſubditos.

Excludite,ſanctiſſimi,inter immundos ſpiritus implacabiles vitiorum furores,violẽtiam temperate,auaritiam depellite,furta remouete,depopulatricem humani generis luxuriam a veſtro populo ſegregate. Sic auctorem iniquitatis efficaciter vincitis,ſi eius perſuaſiones de humanis cordibus auferatis. Epiſcopus doceat,ne Iudex poſſit inuenire quod puniat. Adminiſtratio vobis innocentiæ data eſt. Nam ſi prædicatio veſtra non deſinat,neceſſe eſt vt pœnalis actio conquieſcat. Et ideo dignitatem meam in omni vobis parte commendo,quatenus actus noſtri Sanctorum orationibus adiuuentur,qui minus in humana poteſtate præſumimus. Familiariter etiam mihi ſuadete quod iuſtũ eſt. Non ſolũ calidus adiurator*,quod generaliter debeo,incoactus exoluo: rependo et ſanctitati veſtræ honorificæ ſalutationis officium,textumq. epiſtolæ affectuoſo fine concludo,vt in mente veſtra dulciora remaneant;quia bene ſibi animus poſteriora commendat.] hactenus ad Epiſcopos Caſſiodorus;quibus quidem,quid ſæculi poteſtates,ipſi magiſtratus ſibi ipſis,quid populo,quid Epiſcopis,atq. in primis diuino cultui debeant,quid etiam Epiſcopi ipſis magiſtratib. atque populis præſtare teneantur,edocet. E

* adiutor, vel adiuuator

X.

Ingenti fame vexata Italia.

Ingentem plane hoc anno famem vexaſſe Vrbem,tum recitatæ nuper epiſtolæ, tum aliæ plures ad diuerſos ab eodem datæ ſignificant. Degens enim ipſe Rauennæ, vbi Rex erat,cũ vices ſuas Ambroſio Romæ delegar,de eadem penuria dum agit,ſententiam ipſo Caſſiodoro dignam accipe [b]: Procul enim ſit(inquit)vt aliquo eius ciuitatis eluriẽte,ſatiemur. Illorum indigentia noſtra penuria eſt. Quid plura? læti eſſe non poſſumus,niſi & illos gaudentes communiter audiamus.]Extat etiam eiuſdem eo argumento,dum eadem fames vrgeret,ad Datium Mediolanenſem Epiſcopum hæc epiſtola [c]:

b Caſſiod Var. lib. 11. epiſt. 5.

c Caſſiod. li. 11. epiſt. 27.

XI.

Minus prodeſt bonum iubere,niſi hoc per viros ſanctiſſimos velimus efficere. Auget enim beneficium voluntas recta iuſtorum;& quicquid ſine fraude geritur, hoc vere donantis meritis applicatur. Decet enim,vt munificentiam Principalem ſacerdotalis puritas exequatur: nam cui eſt

ſtudium

A ſtudium bonum de proptio facere, laudabiliter poteſt aliena vota complere. Er ideo ſanctitatẽ veſtram petimus (cuius propoſiti eſt diuinis inſeruire mandatis) vt de horteis Tieinenſibus & Dertonenſibus panici ſpeciem (ſicut a Principe iuſſum eſt) tertiam portionem eſurienti populo ad vigintiquinq. modios per ſolidum diſtrahi ſub noſtra ordinatione faciatis; ne cuiuſquam venalitate ad illos perueniat, qui ſe de populo videntur poſſe tranſigere. Accipiat minus habens indulgentiam Principalem. Egentibus viſum eſt, non diuitibus ſubuenire. Fundit potius, qui mittit in plenum: nam illud potius reconditur, quod vaſis vacuis congregatur.

Caſſiod. epiſt. ad Datium Epiſc. Med.

Quapropter ſanctitas veſtra miſerationis officia non putet iniuriam; quia totum vobis dignũ eſt, vbi pietas inuenitur: ſiquidem aliena deſideria fideliter gerere, hoc eſt bona propria perfeciſſe. Adquam rem, Deo iuuante, procurandam, illum atque illum eutanimus feſtinare: qui ſanctitatis veſtræ ordinationibus obſecuti nihil ex ſe faciant, ſed tantummodo vobis obedire contendant. Solidi vero quanti ex ſupradicta quantitate panici poterunt congregari, veſtra nobis relatione declarate: vt apud Arcatium reconditi ad ſupra memoratam ſpeciem reparandam, futuris teſeruentur, Deo auxiliante, tempotibus more veſtis rediuiuæ, cuius adunario per fila reſoluitur, vt in nouam faciem ſplendido potius decore texatur *.] hæc Caſſiodorus ad Datium ſanctiſſimum Mediolaneoſem Epiſcopum, de quo pluta inferius dicturi ſumus. Extat de ſubleuata inopia eiuſdem edictum [a], quo Regis munificentia mirifice commeodatur. His addit etiam prouidus Præfectus Prætorio, vt Epiſcoporum atbitrio eſſe voluerit pretium venalium terum, quas hoſpites iter agentibus diſtraherent: habetur enim de his ipſius promulgatum edictum [b]. Sic igitur tanti Pręfecti Prætorij induſtria factum eſt, vt ab ingruente fame Italia ſeruaretur: quibus his omnibus ſatis ſuperque oſtenſum eſt, quod vbi magiſtratus religione nituntur, cuncta feliciter cedant. Sed iã ad res Eccleſiaſticas orationem conuertamus, detenti in his occaſione magiſtratuum, qui vna cum anno ſunt progreſſi, Paulini videlicet Cõſulis collegæ Iuſtiniani, & Caſſiodori Præfecti Prætorio, digni perenni memoria viri. XII.

B

* taxetur

a Caſſiod. li. 12. epiſt. 28.

Commendata diligentia Caſſiod.

b Caſſiod. li. 11. epiſt. 2.

Cum anno ſuperiori (vt vidimus) Iuſtinianus Auguſtus ob exortas controuerſias in Eccleſia Orientali, potiſſimum veto Conſtantinopoli ob monachos Acœmetas in Neſtorianiſmum dilabentes, duos Archiepiſcopos Cæſarienſem & Epheſinum legatos miſiſſet ad Ioannem Romanum Pontificem, quem etiam conueniſſent miſſi ab aduerſa parte legati: Romæ diu multumq. diſceptatum eſt, atq. ad conuincendos aduerſantes Catholicæ pietati, curatum (vt diximus) fuit, vt etiam a tranſmarinis eruditis viris, & inter alios a Ferrando diacono Carthaginenſi ea de re tractatio ſcriberet ut: demum vero in ſacro Patrum conſeſſu, habito de his Romæ Concilio, rogata cuiuſq. ſententia, ex veteri Catholicæ fidei præſcripto, quid ſentiendum dicendumq. eſſet, fuit firmiter ſtabilitum: ſed & quæ ab ipſo Imperatore miſſa erat ſcripta fidei profeſſio, cognita, examinata fuit, pariterq. probata. Cunctis inſuper aduerſarijs ſententijs confutatis atque reiectis, ab ipſo Romano Põtifice Ioanne ſcripta eſt ad Imperatorem epiſtola, qua miſſa ab eo fidei confeſſio probaretur: vt ita palam facta in Oriente Catholicæ & Apoſtolicæ Eccleſiæ ſententia, confirmarentur Fideles, ſolidarentur infirmi, debileſque roborarentur; qui autem lapſi eſſent, ſcirent ſe extra Eccleſiam eſſe, apertum vero ſibi aditum parere, ſi quam noſſent probari ab Eccleſia Catholica fidem, eam, abdicata hæreſi, vellent amplecti: ceterum nulla excuſatione amplius digni eſſent, neque cauſari poſſent, non teneri ſe Imperatoris, vtpote laici hominis, ſectari promulgata de fidem Catholica ſanctionem: cum iam quid de his ſenſerit, ſtatueritque Romanus Antiſtes, ex parentibus ipſius litteris fieret manifeſtum.

XIII. *Rom. Conc. ob emergẽtẽ quaſtionem.*

C

D Scriptis igitur Romæ ad Iuſtinianum Imperatorem Apoſtolicis litteris, ipſe Ioannes Romanus Pontifex hoc anno ſub dictis Conſulibus octauo Kal. Aprilis illas dedit legatis opperientibus ibidem opportunum nauigandi tempus: quibus quidem laudauit in primis Summus Pontifex in Catholico Imperatore egregiam pietatem, debitumq. ipſius religionis cultum, quo proſequeretur Apoſtolicam ſedem, a qua Euãgelicam requireret veritatem: Rogauit demum eumdem Auguſtũ, vt quos a recto fidei Catholicæ aberrare itinere ſciret, omni adhito ſtudio reuocaret, & inter alios ipſos legatos a monachis Acœmetis Romam miſſos. Sed præſtat ipſas ſancti Pontificis inſpicere litteras, quas, vt poſteris omnibus perſpicuæ ſemper eſſent, in recentiori hoc anno facta ſui Codicis editione Iuſtinianus voluit exarari. ſunt vero huiuſmodi [c]:

XIV. *Ioannes Papa ſcribit ad Iuſtinianum Imp.*

c L. 8. C. de ſum. Trin. & fide Cathol.

Glorioſiſſimo & clementiſſimo filio Iuſtiniano Ioannes Epiſcopus vrbis Romæ.

Inter claras ſapientiæ ac manſuetudinis veſtræ laudes, Chriſtianiſſime Principum, puriore luce tamquam aliquod ſidus irradiat, quod amore fidei, quod charitatis ſtudio, edocti Eccleſiaſticis diſciplinis, Romanæ ſedis reuerentiam conſeruatis, & ei cuncta ſubijcitis, & ad eius deducitis vnitatem; ad cuius auctorem, hoc eſt, Apoſtolorum primum, Domino loquente, præceptum eſt: Paſce oues meas. Quam eſſe omnium vere Eccleſiarum caput, & Patrum regulæ & Principum ſtatuta declarant, & pietatis veſtræ reuerentiſſimi teſtantur affatus. Patet igitur in vobis impletum fore, quod Scripturæ loquuntur: Per me Reges regnant, & potentes ſcribunt iuſtitiam. Nihil eſt enim, quod lumine clariore præfulgeat, quam recta fides in Principe: nihil eſt, quod ita nequeat occaſui ſubiacere, quam vera religio. Nam cum auctorem vitæ vel luminis vtraque recipiant, recte & tenebras reſpuunt, & neſciunt ſubiacere defectui.] Sed antequam progrediamur vlterius, ſcito, pie lector, ad huiuſcemodi adeo ab Imperatore prædicatas & promulgatas Romani Pontificis ſuper omnes Eccleſias prærogatiuas fremere leguleiorum turbam hæreticorum, ſecundum illud Dauidicum [d]: Peccator videbit, & iraſcetur; dentibus ſuis fremet, & tabeſcet.] haud pati valentes, adeo ampliſſimis notis Imperatorio ſtylo in perpetuum permanſuris legibus in ipſo fronte Codicis veluti æneis tabulis exarato epitaphio eiuſdem Romanæ Eccleſiæ maieſtatem & poteſtatem inſpiciendam proponi: quamobrem tantæ lucis radijs caligantes, amicas tenebras captant filij tenebrarum, iniectoque deſuper mendacij furuo pallio, negant eſſe Ioannis Papæ &

XV.

E

Romanę Eccleſię prærogatiua.

d Pſal. 111.

Iuſtiniani Imp. has epiſtolas: aduerſus quos ad finem huius narrationis erit fuſior diſputatio, ex A
qua cum inſcitia hereticorum fraudes & dolos, quibus erubeſcant, perſpicua luce inſpicies; modo
autem quæ ſunt reliqua Ioannis Papę epiſtolę accipe. pergit enim:

XVI. Quamobrem, glorioſiſſime Principum, votis omnibus exorabitur diuina potentia, vt pieta-
rem veſtram in hoc ardore fidei, in hac deuotione mentis, in hoc integræ religionis ſtudio ſine de
fectu ſui in longiora tempora conſeruet: hoc enim & ſanctis credimus Eccleſijs expedire. Scriptũ
a Apoc. 22. eſt enim [a]: Labijs regit Rex. & iterum [b]: Cor Regis in manu Dei eſt, & vbi voluerit, inclina-
b Prou. 21. bit illud. Hoc eſt enim quod veſtrum firmat Imperium, hoc eſt quod regna veſtra conſeruat. Nam
pax Eccleſiæ, religionis vnitas, auctorem facti in ſublime prouectum grata ſibi tranquillitate cuſto
dit. Neq. enim parua ei viciſſitudo a potentia diuina tribuitur, per quem nullis rugis Eccleſia di-
c Prou. 20. uiſa ſecernitur, nullis inſertis maculis variatur. Scriptum eſt enim [c], quia cum Rex iuſtus ſede-
rit ſuper ſedem, non aduerſabitur ei quicquam malignum. Proinde ſerenitatis veſtræ apices per Hy
patium atq. Demetrium ſanctiſſimos viros fratres & coepiſcopos meos reuerentia conſueta ſuſce
pimus: quorum etiam relatione comperimus, quod fidelibus populis propoſuiſtis edictum amore
fidei, pro ſubmouenda hæreticorum intentione, ſecundum Apoſtolicam doctrinam, fratrum & coe B
piſcoporum noſtrorum interuenire conſenſu: quod quia Apoſtolicæ doctrinæ conuenit, noſtra au-
ctoritate confirmamus.

XVII. Liquet igitur, Imperator glorioſiſſime (vt lectionis tenor & legatorum veſtrorum relatio pate
fecit) vos Apoſtolicis eruditionibus ſtudere: cum de religione Catholicæ fidei ea ſapitis, ea ſcripſi
ſtis, ea protuliſtis, ea populis fidelibus publicaſtis, quæ (ſicut diximus) & ſedis Apoſtolicæ doctri-
na, & ſanctorum Patrum veneranda decreuit auctoritas, & nos confirmamus in omnibus. Oppor-
d Pſal. 95. tunum eſt ergo, voce exclamare Prophetica [d]: Iucundetur tibi & abundet cælum deſuper, & ef-
fundant montes iucunditatem, & colles lætitia lætabuntur. Hæc igitur in tabulis cordis fideliter
ſcribere, hæc vt pupillam oculorum conuenit obſeruare. Neque enim quiſquam eſt, in quo Chriſti
charitas feruet, qui tam rectæ, tam veræ confeſſionis veſtræ fidei refragator exiſtat: cum euidenter
impietatem Neſtorij, Eutychetiſque & omnium hæreticorum damnantes, vnam veram Catholi-
cam fidem Domini & Dei noſtri Saluatoris Ieſu Chriſti magiſterio inſtitutam, & Propheticis A-
poſtolicíſque prædicationibus vbique diffuſam, & noſtræ doctrinæ conſentaneam, inconcuſſe at-
que inuiolabiliter deuota Deo & pia mente ſeruetis. Soli etenim profeſſionibus veſtris aduerſan- C
e Iſai. 28. tur, de quibus diuina Scriptura [e] loquitur, dicens: Poſuerunt mendacium ſpem ſuam, & menda-
f Hier. 44. cio operti ſperauerunt. Et iterum, qui ſecundum Prophetam [f] dicunt Domino: Recede a nobis:
g Prou. 4. vias tuas ſcire nolumus. Propter quod Salomon dicit [g]: Per ſemitas propriæ culturæ errauerũt,
colligunt autem manibus infructuoſa.

XVIII. Hæc eſt igitur vera veſtra fides, hæc certa religio: hoc beatæ recordationis (vt diximus) Patres
omnes, Præſuleſq. Romanæ Eccleſiæ, quos in omnibus ſequimur, hoc ſedes Apoſtolica prædicauit
hactenus & inconcuſſe cuſtodiuit. Huic confeſſioni, huic fidei quiſquis contradictor extiterit, alie-
num ſe ipſum a ſancta communione, alienum ab Eccleſia iudicabit eſſe Catholica. Nos enim Cy-
Caumitenſi rum cum ſequacibus ſuis in Romana inuenimus ciuitate, qui de Acœmetenſi * monaſterio fuit:
Græc. ἀκοιμήται, ſic dicti quaſi inſomnes. quos Apoſtolicis ſuaſionibus ad rectam fidem, & velut oues quæ perierant, errantes, ad ouile con-
tendimus reuocare Dominicum: vt agnoſcant (ſecundum Prophetam [h]) linguæ balbutientes lo-
h Pſal. 28. qui quæ ad pacem ſunt. Ad non credentes autem per nos primus Apoſtolorum Iſaiæ Prophetæ
i Iſai. 50. [i] verbum dicit. Ambulate in lumine ignis veſtri & flammæ, quam ſuccendiſtis. Sed obduratum
k Pſal. 35. eſt cor eorum (vt ſcriptum eſt [k]) vt non intelligerent: & paſtoris [l] vocem oues, quæ meæ non D
l Ioan. 10. erant, audire minime voluerunt. In quibus obſeruantes ea quæ ab ipſorum ſunt ſtatuta Pontifice,
eos minime in noſtra communione recepimus, & ab omni Eccleſia Catholica eſſe iuſſimus alie-
nos; niſi errore damnato, doctrinam noſtram quantocyus ſequi, habita regulari profeſſione, ſigna-
uerint. Aequum quippe eſt, vt qui noſtris minime obedientiam accommodant ſtatutis, ab Eccle-
ſiis habeantur extorres.

XIX. Sed quia gremium ſuum numquam redeuntibus claudit Eccleſia: obſecro clementiam veſtrã,
vt ſi proprio depoſito errore, & praua intentione depulſa, ad vnitatem Eccleſiæ reuerti voluerint,
in veſtram communioné receptis, indignationis veſtræ remoueatis aculeos: & nobis intercedenti-
bus, benigni animi gratiam condonate. Deum autem & Saluatorem noſtrum Ieſum Chriſtũ exo-
ramus, quatenus longæuis & pacificis vos dignetur cuſtodire temporibus in hac vera religione &
vnitate & veneratione Apoſtolicæ ſedis, cuius principatum vt Chriſtianiſſimi & pij conſeruatis in
omnibus. Præterea, ſereniſſime Principum, laudamus legatorum veſtrorum perſonas Hypatij &
Demetrij fratrum & coepiſcoporum noſtrorum; quos clementiæ veſtræ gratos fore, ipſa manife-
ſtauit electio. Nam tantæ cauſæ pondus nonniſi perfectis in Chriſto potuiſſet iniungi: tantæ vero E
pietatis, tantæ reuerentiæ plenos affatus, niſi per amantes minime dignaremini deſtinare. Gratia
Domini noſtri Ieſu Chriſti, & charitas Dei Patris, & communicatio ſancti Spiritus ſit ſemper vo-
biſcum, pijſſime fili. Amen. *Item ſubſcriptio.* Omnipotens Deus regnum veſtrum & ſalutem veſtrã
perpetua protectione cuſtodiat, glorioſiſſime & clementiſſime fili, Imperator Auguſte. Dat. Romę
octauo Kal. Aprilis, D.N. Iuſtiniano PP. A. & Paulino V.C. Conſſ.] hactenus Ioãnis Papæ ad Iuſti
nianum Imperatorem epiſtola: quæ autem continet ipſius Iuſtiniani Imp. fidei confeſſionem, ſuo
loco ſeorſum ſuperius, quo ſcripta eſt tempore, recitauimus.

XX. In hac vero Ioannis epiſtola potiſſimum velim conſideres illa ipſius verba, quibus ait: Quo-
Iuſtinian. ex rum etiam, *legatorum videlicet*, relatione comperimus, quod fidelibus populis propoſuiſtis edictũ
ſententia epi- amore fidei pro ſubmouenda hæreticorum intentione, ſecundum Apoſtolicam doctrinam, fratrum
ſcoporum cun & coepiſcoporum noſtrorum interueniente conſenſu: quod quia Apoſtolicæ doctrinæ conuenit,
cta decreuit. noſtra auctoritate confirmamus.] attendas ex his, inquam, velim quod ait, non ſolum ſecundũ Apo
ſtolicam

Digitized by Google

A ſtolicam doctrinam, ſed interueniente Epiſcoporum conſenſu, illa ab ipſo Imperatore eſſe ſtatuta atque pariter promulgata: ne putes (quod & ſuperius admonuimus) ipſum Iuſtinianum Auguſtũ in huiuſcemodi promulgandis edictis aliquid ſibi præter ius faſque temere vſurpaſſe: cum in primis in his decernendis Apoſtolicæ doctrinæ ratio haberetur; inde vero Epiſcoporum Orthodoxorum, qui aderant, expeteretur iudicium, atque requireretur ſententia: ad poſtremum autem (vt vides) num omnia pie ſancteque in omnibus conſentientia eſſent Catholicæ veritati, ipſe qui primarius Eccleſiæ Catholicæ præſideret Antiſtes, Romanus Pontifex conſuleretur, eiuſq. auctoritas, quæ confirmaret omnia, peteretur: adeo vt nihil his ſanctius rectiuſque perfici potuerit ab Orthodoxo Imperatore, qui Catholicæ fidei patrocinium ſtudio indefeſſo ſuſcepetit. Quod enim in alijs ante promulgatis de fide Catholica ſanctionibus, quibus potius quid ipſe de Catholica fide ſentiret reddi omnibus voluit manifeſtum, hæc viſus eſſet prætermiſiſſe: ne quid deeſſet ad plenam auctoritatem, ab Epiſcopis (vt videri poteſt) admonitus, Romanum Pontificem per litteras atq. legatos ex more conſuluit; quod tunc facere prætermiſerat, cum non eſſent qui ex aduerſo conſurgerent: ſed excitatis illis Neſtorij defenſoribus, non ſibi nec Epiſcopis Orientis ſatis virium & aucto
B ritatis eſſe ſenſit ad confutandos hæreticorum errores, niſi accederet Apoſtolicæ ſedis ſcriptis declarata ſententia, quam quæſiuit & promulgauit.

XXI. *Edictum Imp. poſterius ad Ioannem Papam falſo inſcriptum.*

Hic inſuper opus eſt monere lectorem, reperiri in tomis Conciliorum longe prolixius ſcriptũ edictum, immo librum (ita enim eum appellat Liberatus diaconus) inſcriptum ad Ioãnem Rom. Pontificem: quod cum præſeferat ipſius fidei rectæ confeſſioné, eſt tamẽ veluti catechiſmus & fidei Catholicæ exacta declaratio, ac de Tribus capitulis diu poſtea in Eccleſia controuerſis exacta diſcuſſio: cui eiuſmodi præfixa reperitur inſcriptio; Edictum pijſſimi Imperatoris Iuſtiniani fidei cõfeſſionem continens, & refutationem hęreſum quæ aduerſantur Catholicæ Dei Eccleſiæ, Ioanni Papæ Secundo tranſmiſſum, vt patet in Vita eiuſdem Papæ ex libro Pontificali.] at hæc inſcriptio alicuius eſt recentioris auctoris res haud ſatis exploratas habentis: in libro enim qui eſſe creditur Anaſtaſij de Romanis Pontificibus nulla penitus mentio de hoc habetur edicto, ſed de priori dũtaxat per dictos legatos Romam allato. Sed & ſcias perperam additum, ipſum miſſum fuiſſe ad Ioannem Secundum Romanum Pontificem, quod (vt dicemus) cõſtat tempore Vigilij Papæ conſcriptum. hic ille enim eſt liber, quem aduerſus Tria capitula Theodorus Cæſarienſis Epiſcopus
C ab ipſo Imperatore edendum curauit, vt teſtatur Liberatus diaconus [a], qui & his vivebat temporibus, atque ob oculos ea quæ eſt teſtatus habebat: cuius pariter libri mentio eſt apud Vigilij Papæ decretum de damnatione ipſius Theodori Epiſcopi Cæſarienſis. Sed hæc manifeſtiora fient ſuis locis inferius, cum de Tribus capitulis opportuna tractatio erit. Vt autem de his hoc tempore Iuſtinianus ad Ioannem Pontificem ſcriberet, nulla penitus ratio exigebat, quod nec aliqua cauſa id poſtularet, cum nondum de Tribus capitulis altercatio aliqua oborta atq. vulgata eſſet. Cõtius igitur doctiſſimus Iureconſultus, dum in appendice ad Iuſtinianeum Codicem inter alia prætermiſſa ipſum edictum recitat, in præpoſita ei a ſe erudita notatione minime nobis probatur, dũ tempore huius Ioannis Papæ ab eodem Imperatore editum tradit: neq. dum etiam plus æquo illud commendat, non conſiderans fuiſſe in Eccleſia Catholica ſeminarium diſſenſionum, quæ diutius coaleſcentes, ſchiſmata germinarunt: vbiq. etenim (vt conſtat ex Liberato diacono) fuit illud ſcriptum contra Pelagium ſanctæ Romanæ Eccleſiæ diaconum a Theodoro Cæſarienſi, cuius ſicut nec cauſa bona præceſſit, ita nec felix finis eſt conſecutus, turbata vniuerſæ Eccleſiæ pace; vt ex his quæ inferius dicenda erunt, ſatis perſpicuum apparebit. Sed proſequamur iam cœptam de
D legatis remeantibus narrationem.

a Liberat. diac. Breuiar. c. 24.

XXII. *De cantico a Iuſtiniano Eccleſiis tradito.*

Iuſtinianus Imperator, reuerſis Roma legatis, cum fidei ſuæ profeſſionem, Catholicæq. fidei rectam ſententiam (vt optarat) ab ipſa Apoſtolica ſede confirmatam accepiſſet: ne ea vllatenus e populi animis elaberetur, ſed fixius vniuſcuiuſq. menti inhæreret, quod Apoſtolicæ ſedi placuiſſet: prudenter illud excogitauit, vt eam ad Eccleſiaſtici cantici rhythmos accommodatam, inſtar pſalmi, Eccleſijs traderet concinendam: id namq. ab ipſo factum anno ſequenti, quo Imperij nonus incipit, Miſcella habet, licet Cedrenus anno ſeptimo actũ tradat: ſed magis illi ſententiæ inhæremus, vt non ante id tentatum fuerit, quam idem Imperator acceperit ab Apoſtolica ſede confirmatum fidei ſuæ edictum. fuiſſe autem eius cantici eiuſmodi exordium: Vnigenitus Filius & Verbũ Dei, &c.] æq. confirmant. Quod enim ipſo ferme initio naſcentis Eccleſiæ vidimus factitatum, vt Romanorum Pontificum litteras cum acciperent Orientales, eaſdem conſeruatas in eccleſijs populo publice lectitarent: ex maiorum vtiq. diſciplina atq. exemplo peractũm apparet, vt quam ſedes Apoſtolica cognouiſſet & confirmaſſet fidei profeſſionem, omnes ſimul occinerent.

XXIII.

Sed ad Ioannem Romanum Pontificem redeamus: qui non ſolum Iuſtiniani Imperatoris fi-
E dei profeſſionem probauit, ſed & aduerſantes illi Accœmetas monachos damnauit: idemq. etſi ſatis eſſet confirmaſſe ſcriptam ab Imperatore fidem, tamen eo argumento adhuc longiorem tractationem aggreſſus ſcribere, interpellatus inter hæc a doctiſſimis quibuſdam Senatoribus breuiorẽ eo argumento ſcripſit epiſtolam, quæ eſt huiuſmodi [b]:

b Extat tom. 4. Biblioth. ſanct.

XXIV. *Ioannis Pap. de fide epiſt. ad Senatores.*

Ioannes Epiſcopus Romanus illuſtribus & magnificis viris Auieno, Senatori, Liberio, Seuerino, Fideli, Anito, Opilioni, Ioanni, Siluerio, Clementiano, & Ampelio ſalutem.

Olim quidem, illuſtres & magnifici filij, ad hoc ſententiæ meæ ſumma conſtiterat, vt ante iuſſionem veſtram, poſtquam epiſtolæ vel dogmatis tenorem cuncta Eccleſia, hoc eſt, ſacerdotũ, Senatus, & populi probauit aſſenſus, ſub paginali alloquio veſtris etiam ſenſibus intimanda dirigerem. Sed conſilii ordinem illa res vertit, quia & dogmati per dies ſingulos diuinæ Scripturæ ſubduntur, & imperfecta deſtinari non poterant in exemplaribus ſcripta tranſmitti. Nouimus enim, quod Domino docente, præceptum eſt, quod paſtor diligens gregem, ſalubria vltro non deſiſtat ingerere: quia res quę ad ſalutem animæ pertinet, omnibus neceſſe eſt ſenſibus intimari. Proinde

Digitized by Google

illuſtres & magnifici filij, quia feſtinatio non pertulit portitores, vt ea ſcribi & dirigi potuiſſent; in A continẽti tamen, ſi dictus diuinus fauor arriſerit, tã epiſtolæ q̃ dogmatis exẽplaria deſtinabimus.

XXV. Nunc autem, ne quid de noſtris * ſenſibus relinquatur ambiguũ; quid epiſtolæ tenor habeat, * veſtris quid textus dogmatis contineat, breuiter inſinuare curaui. Iuſtinianus ſiquidem Imperator filius noſter (vt eius epiſtolæ tenore cognouiſtis) de his tribus quæſtionibus orta certamina fuiſſe ſignauit: Vtrũ vnus ex Trinitate Chriſtus & Deus noſter dici poſſit, hoc eſt, vna de tribus perſonis ſanctæ Trinitatis ſancta pſona: An Deus Chriſtus carne pertulerit, impaſſibili deitate: An proprie & veraciter mater Domini Dei noſtri Chriſti Maria ſemper Virgo debeat appellari. Probauimus in his Catholicam Imperatoris fidem, & ita eſſe, Propheticis & Apoſtolicis vel Patrum exemplis euidenter oſtendimus. Vnum enim ex ſancta Trinitate Chriſtum eſſe, hoc eſt, vnum de tribus ſanctæ Trinitatis perſonis ſanctam eſſe perſonam, ſiue ſubſiſtentiam, quam Græci ὑπόϛασιν dicunt, in a Geneſ.2. his exemplis euidenter oſtendimus. In libro Geneſis [a], per Moyſen Trinitas ipſa ſic dicit: Ecce Adam factus eſt tamquam vnus ex nobis. Et item vas electionis Paulus ad Corinthios ita euidẽter b 1.Cor.8. expreſſit [b]: Vnus Deus Pater, ex quo omnia, & vos in ipſo: & vnus Dominus noſter Ieſus Chriſtus, per quẽ omnia, & nos per ipſum. Et in Symbolo Synodi Nicænæ: Credimus in vnum Deum B Patrem omnipotentem, & in vnum Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum vnigenitum.

XXVI. Item ſanctus Auguſtinus, cuius doctrinam ſecundum prædeceſſorum meorum ſtatuta Romana ſequitur & probat Eccleſia, in libro vndecimo de Ciuitate Dei ſic dicit: Credimus & tenemus, fideliter prædicamus, quod Pater genuerit Verbum, hoc eſt, Sapientiam, per quam facta ſunt omnia, vnus vnum, æternus coæternum, ſummus bonus æqualiter bonum. Et quod Spiritus ſanctus ſimul & Patris & Filij ſit Spiritus, & Ipſe conſubſtantialis & coæternus ambobus, atq. hoc totũ Trinitas ſit propter proprietatem perſonarum, & vnus Deus propter inſeparabilem vnitatem: ſicut vnus omnipotens propter inſeparabilem omnipotentiam: ita tamen, vt cum de ſingulis quæritur, vnuſquiſq. eorum & Deus omnipotens eſſe reſpondeatur. Eiuſdem in libro ſecundo contra Maximinũ: Et Pater Deus eſt, & Filius Deus eſt, & ſpiritus ſanctus Deus eſt, & hi ſimul tres vnus Deus eſt, nec huius Trinitatis tertia pars eſt vnus, nec maior pars duo quã vnus eſt. In libro S. Auguſtini quintodecimo de Trinitate: Ratione etiam reddita intelligentibus palam eſt ſubſtantia veritatis, non ſolum Patrem Filio non eſſe maiorem, nec ambos ſimul aliquid eſſe maius quam Spiritum ſanctum, aut quoslibet duos in eadem Trinitate maius eſſe quam vnum, aut omnes ſimul tres maius eſſe quam ſingulos. Gregorius Nazianzenus ex ſermone de Epiphania: Deum, &c.] ſubtexit C Græcorum Patrum atque Latinorum teſtimonia fideliſſima, quibus (quod contendit) probatur vnam perſonam ſanctiſſimæ Trinitatis dici Chriſtum, eumdemque natum & paſſum in carne, vereque ac proprie Mariam ſanctiſſimã Virginem Dei matrem dici, & eſſe quod dicitur. Ad poſtremum vero ita concludit:

XXVII. *De verbi incarnatione Catholica doctrina.* His igitur euidenter oſtenſum eſt, illuſtres & magnifici filij, quod ſcripſerit Imperator, quod Romana ſequatur & colat Eccleſia; atq. Chriſtum Dominum noſtrum vnum eſſe (vt ſæpe diximus) ſanctæ Trinitatis ex duabus naturis cognoſcendum, hoc eſt, in deitate & humanitate perfectum, non antea exiſtente carne & poſtea vnita Verbo; ſed ab ipſo Deo Verbo initium, vt eſſet, accipiens, ex materno corpore caro ſumpſit initiũ, ſalua proprietate vel veritate vtriuſq. naturæ, hoc eſt, diuinitatis atq. humanitatis, Dei Filium Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum Catholici confitemur, omni poſthac communionis confuſione ſubmota: neq. enim naturas in eo aliter agnoſcimus, niſi differentiam intelligentes & confitentes diuinitatis atq. humanitatis. Sed nec duas pſonas in Chriſto intelligimus per id quod dicimus duas naturas, vt adunationis diuiſionem facere D videamur, & ſit (quod abſit) Quaternitas, & non Trinitas, ſicut Neſtorius ſenſit inſanus. Nec confundimus eaſdem vnitas naturas, cum vnam perſonam Chriſti confitemur, vt Eutyches impius credidit. Tomum vero Papæ Leonis, omneſq. epiſtolas, necnon & quatuor Synodos, Nicænam, Cõſtantinopolitanam, & Epheſinam primam, & Chalcedonenſem (ſicut Romana hactenus ſuſcepit & veneratur Eccleſia) ſequimur, amplectimur, atq. ſeruamus. Hoc eſt enim noſtræ fidei firmamentum, hæc eſt fidei noſtræ petra firmiſſima.

XXVIII. *De vitandis damnatis Acœmetis Neſtorianis.* Hæc autem, illuſtres & magnifici filij, agentes gratias ſolicitudini veſtræ, pauca intimare curauimus: plenius tamen directis exemplaribus, poteritis agnoſcere: Acœmetas, qui ſe monachos dicunt, qui Neſtoriani euidenter apparuerunt, Romana etiam eos damnat Eccleſia. A quibus vos, propter canonem, qui cum excommunicatis Chriſtianum nec loqui nec communicare permittit, diligentia paſtorali admonere nõ deſino, vt eorũ &t ſimplicem collocutionem vitetis, nihilque vobis cum eis exiſtimetis eſſe commune. Quod ideo facio, ne reus ſilentij inueniar, ſi hæc ad veſtram minime, Chriſtianiſſimi filij, notitiam pertuliſſem. Incolumem magnitudinem veſtram Deus noſter cuſtodiat, domini filij merito illuſtres atq. magnifici.] hactenus Ioannes Põtifex ad Senatores. E

XXIX. Hæc quidem epiſtola ſi innotuiſſet Nouatoribus leguleis, puto erubuiſſent (ſi tamen in ipſis innatæ homini verecundiæ aliquid remanſiſſet) negare epiſtolam Iuſtiniani ad Ioannem Pontificem, illamq. ab ipſo ad eum redditam, eſſe germanas; cum ex hac ad Senatores conſcripta ambæ legitimæ declararentur. hanc autem nactus doctiſſimus Cuiacius [c], nihil penitus moratus, ex eadem dictas Iuſtiniani atq. Ioannis epiſtolas cognouit genuinas, aſſeruitq. eſſe germanas, ſecutus c Cuiac. obſeru. lib. 12. c. 26. ſententiam diſertiſſimi Alciati, qui hæc de his habet [d]: Sunt qui & ſuſpectam habeant Ioannis d Alcia. pareig. lib. 4. c. 23. Pontificis epiſtolam, quæ ſub titulo de ſumma Trinitate in Iuſtiniani Codice ſita eſt; dicuntq. in antiquis codicibus non inueniri; quod (vt arbitror) eo faciunt, vt illos adiuuent, qui Pontificis Romani auctoritatem deprimunt; quo nomine alios quoq. auctores deprauatos ab eis deprehendi, vt Othonis Friſingenſis Chronica, & Lygurini poetæ carmina quædam. Ego in antiquis plurimis eam extare ſcio, nec vlla ſuſpicione conuelli poſſe. Quod ſi vnus aut alter codex non habeat, id ſcriptorum incuriæ tribuendum, qui eam quandoq. omiſerint, quod non multum ad legalis ſcientiæ *Probatæ epiſt. Iuſtiniani atque Ioãnis Papa.*

materiam

Digitized by Google

A materiam pertineret: non tamen ideo hæſitandum eſt, quin genuinus germanuſq. Ioannis ſit fœtus.] hucuſque doctiſſimus Alciatus, cui abſque vllo hæſitationis ſcrupulo vir inſignis iuris æque conſultiſſimus Cuiacius non tantum (vt diximus) inhærens aſtipulatus eſt; verum etiam ex recitata dicta epiſtola eiuſdem Ioannis Pontificis ad Senatores, eamdem ſententiam firmius roborauit, ſolidius confirmauit, atque penitus ſtabiliuit, dum ait [a]: *a Cuiac. obſeru. lib. 12. c. 16.*

Merito doctiſſimus Alciatus non tulit eos, qui a titulo de ſumma Trinitate & fide Catholica conabantur abſtrahere epiſtolam Ioannis Papæ ſiue Archiepiſcopi Romani ad Imperatorem Iuſtinianum, cui inſerta eſt ab ipſo Iuſtiniano ad eumdem ſcripta fidei profeſſio. Nec enim in eo titulo ponendæ epiſtolæ illius auctor alius fuit, quam Iuſtinianus ipſe, qui Pontificis Romani, cui libēter defert primas in Eccleſia, iudicio & approbationi tribuebat oĩa. Et omnino re vita ꝓcedit. Poſuit primum in eo titulo Iuſtinianus fidei ſuæ profeſſionem, quam ediderat ſtatim ipſo initio ſui Imperij, quæ eſt lex quinta: Deinde edictum de fide ſua, & hæreticorum condemnatione propoſitum omnibus populis fidelibus (vt Ioannes ait in ſua epiſtola) Conſtantinopolitanis ſcilicet, & Epheſijs, & Cæſarienſibus, Cyzicenis, & Amidenis, & alijs pleriſq. quæ eſt lex ſexta: Tum ad Epipha- *XXX. Alciati atque Cuiacij eadem ſententia.*
B nium Archiepiſcopum Conſtantinopoleos ſpecialiter epiſtolam ea de re, quæ eſt lex ſeptima: Et octauo atque vltimo loco ſimilem aliam, prætetquam quod Latine inter ſumma verborum ſerie & conſequentia parem ad Ioannem Archiepiſcopum vrbis Romæ, quam maluit vna confirmationi & approbationi Ioannis iniectam nobis quam ſolam exhibere, vt probatur hic ordo euidenter in libris Baſil. in quibus vltimo loco, quod Ioannis Latine exordium eſt huiuſmodũ Inter claras manſuetudinis veſtræ laudes, ita redditur: Ἐν τῇ λαμπρότητι τῆς ὑμετέρας πραότητος, &c. Et de hac epiſtola idem Ioannes ſcribens illuſtribus viris Auieno, Senatori, Liberio, & alijs: Iuſtinianus, inquit, Imperator (vt ex eius epiſtolæ tenore cognouiſtis) de his tribus quæſtionibus orta certamina fuiſſe ſignauit: Vtrum vnus ex Trinitate Chriſtus & Deus noſter dici poſſit, &c.] hæc Cuiacius, in omnibus firmiter inſiſtens Alciati veſtigijs, quem præ ceteris ſciret in his dignoſcendis præſtare ſciētia, atque pollere prudentia & fide.

At præterierunt tanta hæc quauis meridiana luce clariora offuſum caligine hæreſis Nouatorē Iureconſultum [b], qui in ipſo ſuperliminari operis ſui Reſponſionum amicabilium egregium ac dignum auctore affixit tum impietatis tum etiam inſcitiæ titulum cunctis ſpectandum; dum vide- *XXXI. b Perſtringit auctõ. Othomanũ I.C. qui lib. 1. c. 1. Reſp. amic. de his agit.*
C licet ipſo primo operis ſui capite, in odium, quo vehementiſſime flagraſſe perſpicitur, Romanorũ Pontificum, probare fruſtra uiſus eſt, conſtitutionem, Inter claras, partum eſſe ſuppoſitum, non genuinum ipſius cuius aſſeritur, Ioannis Secundi eius nominis Romani Pontificis. Inter claras plane ſedis Apoſtolicæ laudes tantæ claritudinis fulgoris impatiens cæcutije veſpertilio, quem captātem tenebras non aliter quam veritatis luce fugandum putamus. Quid enim? Num ſi (vt fruſtra putas) ab huiuſmodi ſplendoris radio abſconderis, vitare poteris alia plurima lucis ſpicula vndiq. haud minore fulgore infirmam tuam oculorum aciem fortius ferientia? Et a viciniori incipiamus: Numquid non ingens ſplendor ignis, & de igne fulgur egrediens eſt ſententia illa Iuſtiniani in cōſtitutione [c] ad Epiphanium Conſtantinopolitanum Epiſcopum, qua de iiſdem datis ad Ioānem Romanum Pontificem litteris meminit, cum ipſum Romanæ ſedis Antiſtitem nominat caput omnium ſacerdotum, cuius ſit muneris pullulantes omnes hæreſes condemnare? ſed eius ſingula verba inferius reddemus. Numquid & hanc negas eſſe legitimam, de qua nulla vmquam extitit vel leuis ſaltem controuerſia? Numquid ipſum corpus Iuris euiſcerabis, vt cuncta quæ fauent Eccleſiæ Romanæ primatui, prorſus euellas? Quod ſi non negas (ſicut nec potes) hanc eſſe Iuſtiniani ad *c l. 7. C de ſum. Trinit.*
D Epiphanium editam ſanctionem: habes ex ea non tantum aſſertam eiuſdem Eccleſiæ Romanæ ſuper omnes Eccleſias principalem auctoritatem, ſed etiam ad Ioannem Romanum Pontificem datam epiſtolam confirmatam.

Sed audi ſingula verba Imperatoris: In omnibus (inquit) ſeruato ſtatu vnitatis ſanctiſſimarum Eccleſiarum cum ipſo ſanctiſſimo Papa veteris Romæ, ad quem ſimilia hiſce perſcripſimus. Nec enim patimur, vt quicquam eorum quæ ad Eccleſiaſticum ſpectant ſtatum, non etiam ad eiuſdem referatur beatitudinem, cum ea ſit caput omnium ſanctiſſimorum Dei ſacerdotum; vel eo maxime, quod quoties in his locis hæretici pullularunt, & ſententia & recto iudicio illius venerabilis ſedis coerciti ſunt.] Quid ad hæc data ad ipſum Conſtantinopolitanum Epiſcopum dicis? Quid tu adeo inaniter blateras Iuſtinianum Imperatorem & alios ſuperiores Auguſtos Patriarchæ ſuo Cōſtantinopolitano vel maiorem quam alijs omnibus, vel certe parem potentiam atque auctoritatē tribuiſſe? Sed quibus iſta probes auctoritatibus, quæras licet diotius, minime poteris inuenire: cũ e contra quibus contrarium affirmetur, confluant vndique teſtes & teſtimonia. *XXXII.*

Numquid te præterierunt qui alios iuris prudentiam docendos ſuſceperis, quæ idem Iuſtinia- *XXXIII.*
E nus Auguſtus pluribus ſanctionibus de Eccleſiæ Romanæ primatu, deq. ſumma ſuper omnes Romani Pontificis poteſtate, ſupremaq. auctoritate in vniuerſa Catholica Eccleſia ampliſſimis notis teſtata reliquit? Accipe hic ea in vnum collecta, quæ pro temporis ratione diuerſis in locis Annales exhibent, atque in primis quæ item ad Ioannem Papam idem Iuſtinianus ſcribens, in ipſius exordio epiſtolæ habet his verbis [d]: Vt legum originem anterior Roma ſortita eſt, ita & ſummi Pōtificatus apicē apud eā eſſe, nemo eſt qui dubitet. Vnde & nos neceſſariũ duximus, patriā legũ, fontē ſacerdotij ſpeciali noſtri numinis lege illuſtrare, &c.] Sed & intuere illa quæ ad Mennā Cōſtātinopolitanæ Eccleſiæ Patriarchā itidē de Romana Eccleſia ſcribit [e], dum agit de Agapeto Ro. Pontifice, quod Conſtantinopolitanæ ſedis Epiſcopum iure depoſuerit Antimiũ, eo quod eum Eccleſia Romana minime conueniret; vtpote quæ tamquam lapis Lydius, quæ ſincera, quæve ſint ſpuria dogmata probet; atque etiam quæ Apoſtolica auctoritate præcellens, omnes cuiuſuis ampliſſimæ Eccleſiæ ſacerdotes a recto fidei tramite deuiantes condemnet. *Primatus Ro. Eccl. pluries teſtatus.* *d Iuſtinian. Nouel. 9.* *e Iuſtinian. Nouel. 42.*

Sed & quam diſertis verbis primatum declaret eiuſdem Romanæ ſedis, cum ſecundum locũ tribue- *XXXIV.*

Digitized by Google

a Nou. 131. c. 2.

tribuere ſatagit Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ, accipe ex eiuſdẽ Nouella [a] conſtitutione ad Petrũ A
Præfectum Prætorio data, vbi poſt alia: Ideoq. ſancimus (inquit) ſecundũ earũ, *quatuor ſcilicet Con*
ciliorum regularum, definitiones, ſanctiſſimum ſenioris Romæ Papã primum eſſe omnium ſacerdo
tum, beatiſſimum autem Archiepiſcopum Conſtantinopoleos nouæ Romæ ſecundum habere lo-
cum poſt ſanctam Apoſtolicam ſenioris Romæ ſedem, alijs autem ſedibus omnibus præponatur.]
hæc ipſe: quorum verborũ exordio vides non iſta ipſum concedere, vt primum locum obtineat Ro

Patefit imperitia nouatoris.

mana Eccleſia; ſed ea iam ante ſacris canonibus conſtituta ſeruari debere, noua lege ſancire. Quid
his ſingulis recitatis ſententijs, rogo, firmius dictum, dilucidius repetitum, inſtantius inculcatum,
euidentius apertum, atque glorioſius prædicatum inueniri poteſt? vt plane non oculis tantum, ſed
mente penitus captum eum quis dixerit, qui tot fulgentibus radijs veritatis adhuc cæcutijt, ac deli
rauit, dum ad negandum ſacroſanctæ Eccleſiæ Romanæ primatum ſatis ſibi ſufficere putauit, ſi
vnam Iuſtiniani Imp. conſtitutionem in Ioannis Papæ epiſtola recitatam, in dubium reuocet at-
que neget.

XXXV.

Dum ergo pro foribus operis ſui iſtiuſmodi adeo ſpectandaglorioſe proponit: tu ex poſtibus
tanta nigredine foris obductis intellige carbonariam, & ex ordita mendaciorum tella textorem B
impium & imperitum conſidera. Quid enim ſciſſe potuit, qui ad vnius conſtitutionis dubietatem
expendendam putauit vniuerſam ſedis Apoſtolicæ auctoritatẽ; cũ ſi vel mediocriter tinctus Eccle
ſiaſticis litteris fuiſſet, pluſquam ſexcentas non ignoraſſet de ea firmiſſimas Patrum extare ſenten

Primatus Ro. Eccl. vbiq. lucet.

tias? Et ne quis putet nos iſta dicentes, hyperboles loqui, legat digeſtos a nobis hactenus ſingulos
annos, & vix eorum inueniet aliquem, in quo ſuprema Romanæ Eccleſiæ ſuper omnes Eccleſias
non eluceat vel dictis vel factis auctoritas. Cum igitur de primatu Romanæ Eccleſiæ idem Impe

b l. 24. C. de ſacroſanct. Eccleſ.

rator eadem ſæpius inculcarit: cum ſemel dixiſſe dicatur [b]: Conſtantinopolitana Eccleſia omniũ
aliarum eſt caput] quis non intelligat, ipſum ad Orientales tantum Eccleſias habuiſſe reſpectũ?

c l. 16. C. eod.

prout expreſſe habet in Nouella centeſima trigeſimaprima. Zenonis quoque conſtitutionẽ [c] quis
non videat ita intelligendam? nam nihil amplius idem ei contulit Imperator, niſi vt vindicatam
a tyrannide Baſiliſci in integrum reſtitueret ipſam Conſtantinopolitanam Eccleſiam.

XXXVI.

At ne quis exiſtimet, non ita facile eſſe obiecta diluere, ſicut eſt veritatem aſtruere: neceſſa-
rium exiſtimamus, ipſius aduerſarij hic verba reddere, quib. adulterinã eſſe Ioãnis conſtitutionẽ
affirmare conatur: poſt enim nõnulla in dedecus opprobriũq. Apoſtolicæ ſedis furioſe iactata, hæc C

Quæ obiecerit aduerſarius.

habet: Harum epiſtolarum architectus in duabus vicinis legibus, ſeptima ſcilicet & octaua, pugnã
tia ſcripſiſſe arguitur, vehementerq. inter ſe diſſidentia. Nam cum lege ſeptima Græce ſcripta &
anno Chriſti quingenteſimo trigeſimotertio data, nempe ſub Iuſtiniano ſolo tertium Conſule, ſe
ptimo Kal. Aprilis, faciat eum ſcripſiſſe litteras (vt nunc loquimur) patentes, omnibus cognoſcen
das, ad Patriarcham ſuum Conſtantinopolitanum; quibus litteris prædicat ſe hanc ſuam fidei con
feſſionem iam ante Romano Papæ ſpectandam cognoſcendamq. miſiſſe: Tamen hac noſtra lege
octaua, quæ confeſſionem illam continet, facit eaſdem illas litteras ad Papam Romanum datas, le
gatoſq. miſſos anno demum inſequente, nempe quingenteſimo trigeſimoquarto, Paulino Conſu-
le ſeptimo Kalendas Aprilis. Superiore, inquam anno ſcribit ſe iam miſiſſe legatos ad Papam Ro
manum: at anno vertente, duodecimo denique poſt menſe, ſcribit ſe tum primum legationem &
confeſſionem illam mittere. Quam ſunt iſta, quæſo, conſentanea & inter ſe congruentia?] hęc ipſe,
dum pluribus patens (vt putat) mendacium & impoſturam exaggerat, atque perinde ac ſi depre-
hendiſſet eum furto furem, exclamat:

XXXVII.

Sed riſimus imperitiam hominis; ſimulq. miſerti magis ſumus praua affectione imbuti animi, D

Confutatio mẽdaciorum.

qui adeo patentem licet, tamen nolit, ſiue neſciat admittere veritatem. Dicit ipſe, in conſtitutio-
ne data ab ipſo Imperatore anno ſuperiori ad Epiphanium mentionem haberi ſanctionis eiuſdem
datæ ad Ioannem: hoc concedimus. inſuper epiſtolam Ioannis redditam ad Imperatorem eſſe ſcri
ptam hoc anno, æque aſſentimur. Cum vero aſſerit, ſanctionem Imp. ad Ioannem, quæ intexta ha-
betur in dicta Ioannis ad eumdem Imperatorem epiſtola, hoc anno trigeſimoquarto poſt quin-
genteſimum ſub Paulini Conſulatu datam: hoc negamus; cum id probare minime valeat, & contra
rium expreſſe pateat. Sed noſcat primum, quam inſulſum ac penitus vanum ſit, quo nititur, argu-
mentum. Num quia in Ioannis epiſtola data hoc anno inſeritur dicta ſanctio ab Imperatore ad
ipſum ſcripta ſine die & Conſule, dici neceſſe eſt hoc itidem anno datam? minime gentium; cum
potuiſſet Ioannes in ſua reddita ad Imperatorem epiſtola quoduis ſcriptum ante plures etiam an
nos datum intexere.

XXXVIII.

Sed & cum in ſua conſtitutione data anno ſuperiori ſeptimo Kal. Aprilis ad Epiphanium Cõ
ſtantinop. Epiſcopum Imperator mentionem habeat eiuſdem datæ a ſe ad Ioannem Papam ſan-
ctionis: nullum dubium eſt, eam non hoc anno, ſed ſuperiori ſcriptam eſſe ante dictam diem, quo E
tempore etiam legatio ab eodem Imp. Roma ad Ioannem Pontificem miſſa eſt. Ioannes autem

Scriptorum ordo recte diſpoſitus.

Papa ad ipſum Imperatorem reſcripſit anno ſequenti, hoc ipſo videlicet cũ legatos Iuſtiniani di
miſit: adeo vt nulla in his ſit diſcrepantia, ſed omnia concinne diſpoſita vna concordent, prout ſu-
perius a nobis inuenies ea cuncta pro ratione temporis collocata: nimirum anno ſuperiore ex in-
ſperato emergentibus Neſtorianis, opus fuiſſe Imperatori præſentaneum adhibere remedium,
ſancireq. aduerſus eoſdem edictum, quo tamen nihil nouum de fide decerneret, ſed (vt profitetur)
quæ iam in Eccleſia ſtabilita eſſent aduerſus Neſtorianos, cunctis obſeruanda proponeret. Sed
quod ſciret (vt aſſerit) ad comprimendos inſurgentes hæreticos, more maiorum, requiri ſolere
auctoritatem primarij in Eccleſia Catholica Antiſtitis: quo illum ſuæ parti coniungeret, rectæ fi-
dei confeſſionem per honorificentiſſimam legationem ad ipſum Romanum Pontificem miſit.

XXXIX.

De his vero omnibus a ſe rebus geſtis in illa data paulo poſt ad Epiphanium conſtitutione cũ
meminit Imperator, animi ſui conſilium, quo id egerit, verbis antea recitatis aperuit, quæ hic ip-
ſi rurſum

Digitized by Google

A ſi rurſum neceſſario ob oculos ponenda putamus: ſunt autem hæc [a]: Diuinum (inquit) antehac p- [a l. 7. C. de ſumma Trinit.]
mulgauimus edictum (quod & tua nouit ſanctitas) per quod hæreticorũ furores reprehendimus;
ita vt nullo quouis modo immutauerimus, immutemus, aut prætergreſſi ſimus eum, qui nunc vſq.
ſeruatus eſt, Eccleſiaſticum ſtatum, (quemadmodum & tua nouit ſanctitas) ſed in omnibus ſerua-
to ſtatu vnitatis ſanctiſſimarum Eccleſiarum cum ipſo ſanctiſſimo Papa vrbis Romæ, ad quem ſi
milia ſcripſimus. Nec enim patimur, vt quicquam eorum, quæ ad Eccleſiaſticum pertinent ſtatũ,
non etiam ad eiuſdem referatur beatitudinem, cum ea ſit caput omnium ſanctiſſimorum Dei ſa-
cerdotum: vel eo maxime, quod quoties in his locis hæretici pullularunt, & ſententia & recto in-
dicio illius venerabilis ſedis coerciti ſunt, &c.] habes igitur his verbis expreſſam mentem Impera
toris, animiq. conſilium. Ex quibus æq. expreſſe intelligis, ſanctionem Imperatoris ad Ioannẽ non
hoc anno datam eſſe, ſed ſuperiori ante conſtitutionem ad Epiphanium ſcriptam, prout ipſe Iuſti-
nianus in dicta conſtitutione data ad Epiphanium profitetur.

Iam, puto, plane conſpicis, qualia eſſe ſoleant hæreticorum deliria, imperitiæ tenebris inuolu- XL.
ta, & mendaciorum nexibus obligata, dum datam ſine die & Conſule ſanctionem Imperatoris ad *Perſtringitur*
B Ioannem Pontificem, ſcriptam eſſe hoc anno ſeptimo Kal. Aprilis auctor turpiter mentiatur; cum *Nouator.*
tamen totidem verbis eã fuiſſe ſcriptam anno ſuperiori ante ſeptimum Kal. Aprilis, ipſe Iuſtinia-
nus teſtetur in dicta ſæpius conſtitutione ad Epiphanium Conſtantinopolitanum Epiſcopũ. Hoc
& certius liquet ex eiuſdem Iuſtiniani ſanctione ad Ioannem data, recitata vero in eiuſdem Impe-
ratoris epiſtola ad Agapetum Romanum Pontificem: expreſſe enim ibi habetur data anno ſuperio
ri ſub eiuſdem Iuſtiniani Conſulatu tertio, vt in fine dicturi ſumus. Ignoſce, lector: terere in obie-
ctionibus his tempus inutili cogimur, quæ ſua fatuitate eſſent potius ſibilis inſectandæ, quam re-
ſponſione vincendæ: his enim (vt initio operis præfati ſumus) his, inquam, nos legibus obſtrinxi-
mus, vt veritatem hiſtoricam ab hæreticis labefactatam in genuinum candorem vindicemus.

Stat ergo firma ſententia, Iuſtinianum Imperatorem, quamdiu ſapuit, quamdiu in Catholica XLI.
perſeuerauit Eccleſia, ſemper cognouiſſe, profeſſum, atque veneratum eſſe ſuper omnes totius Or- *Iuſtinia. cultor*
bis Eccleſias primatum Romani Pontificis, vniuerſaſq. de fide Catholica cauſas ad eumdem defe *Apoſt. Sedis.*
rendas eſſe intellexiſſe, teſtatum eſſe, atque opere perfeciſſe, prout oſtendunt quæ ab exordio eius
Imperij dicta ſunt, & quæ per annos ferme ſingulos dicturi ſumus, apertiſſime declarabũt. Quæ ve
C ro ad œconomiam vel diſciplinã Eccleſiaſticam reſtituendã roborandamq. ab eodẽ ſancita eſſe repe
riuntur, eadem ex ſacrarum regularum præſcripto (vt ſæpe diximus atque dicturi ſumus) a ſe fie-
ri ſolita, ipſe eſt ſæpius conteſtatus, nõ autem vt Imperatoria poteſtate exiſtimarit ſe poſſe præſcri
bere Eccleſiæ, ipſiuſq. ſacerdotibus leges, a quibus (vt ex dictis eiuſdem conſtitutionibus intellexi-
ſti) leges ipſe requirat, ſuaſq. eis ſubijciat.

Sed non hic febre hæretica laborantis hominis deliramentorum eſt finis: quẽ enim ſemel eiuſ XLII.
modi phreneſis morbus inuaſerit, nõ mente tantum mouet, ſed & corporis ſenſus vſum adimit, ut *Quã inſulſe ex*
faciat eum etiam feſtucas ſibi videri colligere, quæ non extant. Ita quidem iſte, qui vt oſtendat nõ *ſtyli diuerſita-*
eſſe Iuſtiniani eam conſtitutionem intextam Ioannis epiſtolæ, ad poſtremum ex diuerſitate ſtyli *te arguat No-*
argumentationem ſtudio inani ita compingit: Primum omnium (inquit) plena hæc epiſtola eſt in *uator.*
decoræ aſſentationis, & tanto Imperatore indignæ: quam ne veriſimile quidem eſt Patriarchã Cõ
ſtantinopolitanum, haud minus fortaſſe quam ille Occidentalis fuit, ambitioſum, æquo animo la-
turum fuiſſe: Nos (inquit) reddentes honorem Apoſtolicæ ſedi Romanæ. Quaſi vero hæc ſedes vel
ſola eſſet Apoſtolica, vel propter excellentiam commune multarum Eccleſiarum nomen ſuum fe
D ciſſet.] hæc ipſe. Sed hic primum aduerte, non haberi in textu, Romanæ, ſed ſimpliciter Apoſtoli-
cæ ſedi: addidit ipſe, Romanæ, quod ſciret de Romana loqui Imperatorem. hæc ad eius excuſatio-
nem dicta velim, ne ter miſer adhuc legis Corneliæ pœnis reddatur obnoxius.

Quamuis autem aliæ eſſent Eccleſiæ, quæ dicerentur Apoſtolicæ ſedes: cum tamen abſque cer XLIII.
ti nominis expreſſione ſedes Apoſtolica nominatur, ob ſui excellentiam, Romanam Eccleſiam eſ-
ſe intelligendam, in confeſſo apud omnes Catholicos eſt. Receptæ itaque vulgatæq. in Eccleſia no
menclaturæ haud inſcius Imperator, ſimplici nomine Apoſtolicæ ſedis Romanam ipſam expreſ-
ſit Eccleſiam. quod cum vſitatum ſit dicendi genus apud Catholicos omnes; nec quidem (vt putat
iſte Nouator) ab eiuſdem Imperatoris ſtyllo abhorret, immo quam maxime congruit: nam id fre
quenter vſurpatum inuenies in epiſtolis [b] ab ipſo Iuſtiniano ad Hormiſdam Papam cõſcriptis, [b Extant omnes inter epiſt. Hormiſd. Pap. tom. 2. epiſt. Rom. Pon.]
vt illud: Apoſtolicæ ſedis communioni ſociétur.] ac rurſum: Miſſa legatione, ſedis Apoſtolicæ pro
meruimus ſacerdotes.] itemq. alia, vbi ait: Vt intelligant cuncti, recte vos Apoſtolicæ ſedis prima
tum ſortitos.] id ipſum etiam ſæpius dictũ inuenies in epiſtolis eiuſdẽ Imperatoris ad Agapetum
Pontificem datis, necnõ aliorum Epiſcoporum temporis huius; vt de alijs cuiuſque ſæculi dicere
E omittamus, ijſdem verbis in eodem ſenſu millies vſis.

Expreſſum id habes & in litteris ipſius Epiphanij Conſtantinopolitani Epiſcopi ad eumdem XLIV.
Hormiſdam, quem calumnioſe vult Nouator ægro animo tuliſſe effuſas laudes Romanæ Eccleſię
ab Imperatore prolatas: ipſe, inquam, Epiphanius non eo tantum nomine honorat ſanctam Ro-
manam Eccleſiam ſæpius, ſed & ſe ipſi ſubditum pluribus profitetur. Vt ex his magis admireris
refractarij procaciam hominis, qui tribuere velit Conſtantinopolitano Epiſcopo, quæ ipſe noluit
accipere; quod nec poſſe iure, conſpiceret. vt merito obſtupeſcas, quo liuor & cõceptum aduerſus
ſedem Apoſtolicam odium ferat præcipites homines infelices. Scias præterea, non ſolum Apoſto
licæ Eccleſiæ nomine per excellentiam Romanam intelligi, ſed etiam appellatione Catholicæ
Eccleſiæ, itidem Romanam ſignificari, vt apparet ex epiſtola [c] Hormiſdæ Papæ ad Iuſtinum [c Hormiſd. epiſt. 22.]
Imperatorem.

His exufflatis feſtucis, ad poſtremum, etſi cuncta citata ſuperius de veritate illius Iuſtiniani XLV.
conſtitutionis ad Ioannem datæ deeſſent, ſatis ſuperq. eſſe poſſet eiuſdem Iuſtiniani Imp. teſtifica
tio

Digitized by Google

a In epiſt. Agapeti o.

tio in epiſtola, quam ſcripſit ad eiuſdem Ioannis ſucceſſorem Agapetum [a], vbi more ſolito, ſimul ac creatus ipſe eſt Pontifex, mittens ad eum fidei Catholicæ profeſſionem, non aliã quidem, quã ad eius prædeceſſorem Ioannem Pontificem iam antea miſſam intexuit verbis iſtis: Reddentes honorem Apoſtolicæ ſedi & veſtræ ſanctitati; quod ſemper nobis & in voto fuit & eſt, vt decet patrẽ, honorantes veſtram beatitudinem: omnia quæ ad Eccleſiarum ſtatum pertinent, feſtinamus ad notitiam deferre veſtræ ſanctitatis: quoniam nobis ſemper magnum fuit ſtudium, vnitatem veſtræ Apoſt. ſedis, & ſtatum ſanctarum Eccleſiarum cuſtodire, qui hactenus obtinet & incommote permanet, nulla intercedente contrarietate.] & reliqua, a librario prætermiſſa, quod a ſe deſcripta meminiſſet in dicta Ioannis Papæ ad Iuſtinianum epiſtola, cuius eſt exordium: Inter claras.] ſubijciens tantum ea, quæ poſtea idem Imp. ita adiecisſet in fine epiſtolæ: Petimus, &c.] vſque ad calcẽ, vbi & recitantur dies & Conſul, qui deſiderantur in Codice Iuſtinianeo, his verbis: Data octauo Id. Iuniarum, Conſtantinop. D. N. Iuſtiniano perpetuo Aug. tertium Conſ.] anno nimirum ſuperiori, vt a nobis ſuperius eſt demonſtratum. Sed pro Iuniarum, reſtitue, Ianuariarum: nam Iuſtiniani conſtitutio ad Epiphanium, in qua de ea mentio habetur, data reperitur menſe Martio. Exemplo autem Ioannis prædeceſſoris Agapetus eamdem a Iuſtiniano ad ſe miſſam fidei profeſſionem in B

b Agap epiſt. 6.

ſuis ad eum redditis litteris [b] poſuit, quarum eſt exordium: Gratulamur, venerabilis Imp. &c.].

XLVI. Habes igitur abunde ſatis, lector, ex his vindicatas a calumnijs oblatrantis Iuriſconſulti tum litteras Ioannis Romani Pontificis, tum Iuſtiniani Imperatoris conſtitutiones, eaſdemq. ex hac defenſione magis illuſtratas: ex quibus reliquas ab eodem ſparſas quiſquilias verras: nimis enim ab

Aduerſus Iuriſconſultos hæreticos.

inſtituto longe abduceremur, ſi verba ſingula ſingulis ſuſciperemus confutanda ſententijs. Satis iam vero ex his tibi poſſunt eſſe comperti, quales eſſe ſoleant, qui ex legum progreſſi gymnaſijs, ſtatim oſtentant ſe tamquam in ſcena Theologos: a qua facultate quam procul abhorreant, vel inde valeas intelligere, quod eum differunt de legum ſcientia, quam in primis profeſſi ſunt, adeo enormiter (vt vidiſti) hallucinati penitus conuincuntur: quod & rurſus inferius oſtendemus, cum aduerſus alium leguleium hæreſis etiam furore percitum nobis pro defenſione hiſtoricæ veritatis cominus certandum erit. Hanc afferunt ſecum inter alias pœnam hæreſes, vt nobiliſſima quæque obtũdant, hebetent, obdurent, infatuent, atque prorſus obſcurẽt ingenia, quæ fidei Catholicæ nitore florida videri potuiſſent, ſecundum illud Apoſtoli [c]: Obſcuratum eſt inſipiens cor eorum: dicentes

c Rom. 1.

ſe eſſe ſapientes, ſtulti facti ſunt.] ſed de his hactenus. C

XLVII. Quod rurſum ad res geſtas eiuſdem Ioannis Pontificis ſpectat, hoc item anno menſe Aprili priuauit Epiſcopatu, redegitq. in monaſterium ad pœnitentiam Contumelioſum quemdam ita dictum in Gallia Epiſcopum, cuius Eccleſiam commendauit S. Cæſario Epiſcopo Arelatenſi. Extant de his duæ epiſtolæ eiuſdem Ioannis Papæ ex Arelatenſi archiuo depromptæ, quarum prior ad vniuerſos Galliarum Epiſcopos data ſic ſe habet:

Dilectiſſimis, vniuerſis Epiſcopis per Gallias conſtitutis Ioannes.

XLVIII. Innotuit nobis a fraternitate veſtra miſſa relatio, in qua Contumelioſus multis legitur criminibus inuolutus. Et quia huiuſmodi perſona ſacris non poteſt inhærere myſterijs, ab hodierno vel officio eum noſtra cenſet remoueri auctoritas: vt in monaſterio conſtitutus delicti veniam a Domino petere non omittat. Nihil eſt enim impoſſibile eius clementię, qui poteſt cuncta relaxare quę facta ſunt. Sed ne eius Eccleſia deſtituta videatur, in eius loco, Viſitatorem dari, præſenti auctoritate decernimus, qui a ſe ita nouerit omnia exhibenda, vt nihil de ordinibus clericorum, nihil de Eccleſiaſtica facultate pręſumat, ſed ea quæ ad ſacroſancta myſteria pertinent exequatur. Prædictũ autem Contumelioſum, vbi habeat pœnitendi licentiam, petitorium dare vobis cenſemus, vbi er- D

rorem ſuum euidenter allegans ſub die profiteatur ei* culpam. Dominus vos incolumes cuſtodiat,

* &

fratres chariſſimi. Dat. VII. Id. Apr. Fel. Paulino Iun. V. C. Conſ.] Poſterior autem epiſtola ſic ſe habet:

Ioannes presbyteris, diaconibus, & cuncto clero Eccleſiæ, in qua fuit Contumelioſus Epiſcop.

XLIX. Peruenit ad nos a fratribus & Coepiſcopis noſtris miſſa relatio, vbi Contumelioſus de criminibus ſuis confeſſus legitur atque conuictus. Et quia huiuſmodi ſceleribus implicatus ſacerdotij non poteſt miniſteria iam tractare, neceſſaria vobis ſolatia credimus Viſitatoris adiũgere: & ideo in Eccleſia eius Viſitatorem dari noſtra decreuit auctoritas, vt Eccleſia ſuo priuata Præſule, ſummi nequeat Pontificis ſolatijs indigere: cui vos in omnibus parere decreuimus ad ea tantummodo quæ ſacris ſunt gerenda myſterijs, ita tamẽ, vt nihil de Eccleſiaſtica facultate præſumat; ſed clerus in eo quo nunc eſt ordine conſtitutus nullis gradibus promoueatur, donec proprium ſacerdotem poſſit habere. Omnem vero hanc ſolicitudinem Cæſario fratri & Coepiſcopo noſtro iniungimus, ad cuius curam cuncta quæ neceſſe ſint pertinere cenſuimus. Dominus vos incolumes cuſtodiat, dilectiſſimi filij. Dat. VII. Id. April. Paulino Iun. V. C. Conſ.] cuius autem hic fuerit Eccleſiæ E

Epiſcopus, non dicit, vtpote de re notiſſima agens.

L. Cum audis Contumelioſum ita nominatum Epiſcopum, ne mireris: huius namque temporis vſus id ferebat: habes enim his etiam temporibus claruiſſe ſanctitate in Gallis Iniurioſum Epiſcopum Turonenſem, de quo multa Gregorius eius Eccleſiæ ſucceſſor Epiſcopus. Obſerua in reliquis morem veterem, conſuli conſueuiſſe in damnatione Epiſcoporum Apoſtolicam ſedem. Porro quem modo audis ſententia damnatum, ſcias ipſum appellaſſe ad ſucceſſorem Ioannis Agapetum Papam anno ſequenti, vt ſuo loco patebit.

LI. Iam vero res bellicas, Deo iuuante, feliciter geſtas in Africa proſequamur. Qui enim nihil antiquius habuit Iuſtinianus Imperator, quam vt rectam fidẽ euulſis hæreſibus, ſtabiliret, cuius rei cauſa ſingulis ferme annis nouas ediderat ſanctiones, nec ab eo ſtudio ex belli potuit multiplicibus curis auelli: Deum ſibi conciliauit Imperij defenſorem, hoſtiumq. debellatorem: vt plane perſpicuo valde fuerit declaratum exemplo, pro Imperio contra barbaros pugnare Deum, cum

Imperator

A Imperator pro Eccleſia aduerſus hæreticos bellũ gerit. Quod igitur anno ſuperiori (vt vidimus)
feliciter cœptum, & felicius geſtum eſt io Africa bellum aduerſus ſemper inuictos vbique Vuan-
dalos, hoc anno eſt feliciſſime abſolutum, cum videlicet eorum Rex Gilimer ad Mauros profugus *Gilimer ſe dat*
obſidione fatigatus ſeſe tandem Romanis dedit. Quomodo autem id acciderit, rem geſtam Pro *Romanis.*
copius [a] fuſius proſecutus eſt: quod ſcilicet ſuperatus cum ſuis Gilimer ipſe ſe contulit in Numi a Procop libr. 2. de bello Vuand.
diæ montem, Papuam dictũ, acceſſu difficillimum, quem a Phara Duce oſidendum Beliſarius mã
dauit: atque demũ trium menſium conſumpto ſpatio, finita hieme, fame vexatus, ærumniſq. conte
ctus dedidit ille ſe Pharæ, & per eũ Carthaginem ad Beliſarium ductus eſt, atque ſuſceptum felici-
ter confectum eſt bellum. hæc, inquam, pluribus Procopius narrat.
Eneruata iam fuerat in Vuandalis priſtina illa bellica fortitudo, qua domuerant orbem Occi LII.
dentalem: quantum enim a primæuo illo robore, necnon ab optimis moribus, quos prædicatos vi *Vuandali cor-*
dimus a Saluiano Maſſilienſi, defeciſſent, operæpretium eſt verba hic Procopij reddere, cum ait [b]: *rupti deliciis.*
Vuandali namque omnium ſunt, quos ſciam, molliſſimi atque delicatiſſimi; omnium vero miſerri b Procop. eod.
mi Mauruſij. Illis, ex quo Africam tenuerunt, menſa quotidie copioſa, tum omnium rerum quas lib. 2.
B ea fert regio continuo referta: geſtabant præterea veſtem Medicam ac ſumptuoſam, quam ſericam
vocant: in theatris quoque & hippodromis ac omnibus alijs oblectamentis, præſertim in venatio-
nibus continuo verſabantur: ſaltatores & mimos ſpectabant: auditum & acroamatis & muſicis &
omnibus quæcumque grata animo male inſtituto deliniebant. Eorum item plurimi in hortis agi
tantes aquis & arboribus amœnis, ac ſympoſia pluta, conuiuiaq. facientes, Venerea denique ma-
gnopere frequentantes.] hæc de Vuandalis Procopius, contraria plane omnibus ijs quæ de iiſdem
ſcribit Saluianus, antequam in Africam venerint, cum tamen impietate ſemper perſeuerauerint
Ariani.
Sed proſequamur Beliſarium Conſtantinopolim redeuntem, relicto in Africa Salomone Du- LIII.
ce exercitus, qui aduerſus rebellantes Mauros dimicaret. Superata igitur calumnia, quam in eum *Beliſarij triũ-*
inuidi pararant, & patefacto Imperatori animi ſui candore, decernitur ipſi ab illo triumphus, qui *phus.*
ab eodem Procopio ita deſcribitur [c]: Beliſarius interea vna cum Gilimere ac Vuandalis Byzan c Procop. de bello Vuand. lib. 2.
tium profectus, omnes aſſecutus eſt honores, qui ſuperiorum temporum Ducibus maximas adep-
tis victorias ſtatui conſueuerunt, quoſve nemo abhinc annis ſexcẽtis habuiſſe viſus eſt, præter quã
C Titus, & Traianus, & alij quicumque Imperatores in bellum euntes, barbaras gẽtes ſuperauerũt.
Spolia namque atque trophæa patefaciens, captiuoſq. præferens, per mediam vrbem triumphum
egit, non quidem antiquorum modo, ſed ex propria domo pedibus vſque ad Hippodromum pro-
ceſſit, inde rurſum ad locum vſque vbi ſedes erat Imperatoris.
Erant autem ſpolia quæcumque ad Regis capti miniſterium eſſe conſueuerunt, aurei throni, LIV.
vehiculaq. quibus Regis vxorem vehi mos erat, ornatu deinde vario, lapidibuſq, pretioſis conſtru- *De ſpolijs ab*
cta: aurea quoque pocula, & alia omnia quæ menſæ regiæ adhibentur; argentum præterea multa- *hoſtibus cap-*
rum talentorum myriadum: omnis denique regia ſupellex admodum pretioſa atque admirãda, *tis.*
vtpote a Genſerico quondam Romæ e Palatio direpta, vti ſupra commemoraui: in qua & Iudæo-
rum res multæ nobiles extitere, quæ olim a Tito Veſpaſiano, cum Hieroſolymas cœpit, Romam
cum quibuſdam alijs exportatæ fuerunt: Quas cum Iudæus quidam aſpiceret, ait ad quemdam ſi-
bi proximum ex notis Imperatori, has opes Byzantium inferri in Palatium minime oportere, *Vaſa Templi*
quod alibi nuſquam quam in loco vbi Salomon Iudæorum Rex ab initio eas conſtituit, conſiſtere *Hieroſolymã*
queant: propterea Genſericus Romanorum Imperium diripuit, nunc rurſus ex eadem cauſa Ro- *relata.*
D manus exercitus Vuandalorum gentem proſtrauit. Hæc ad ſe delata Imperator intelligens, val-
de timuit, ac illico omnia illa Hieroſolymam ad Chriſtianorum templa remittenda mandauit.
Erat autem intra triumphi captiuos Gilimer ipſe purpuream quamdam veſtem humeros a- LV.
mictus vna cum omnibus conſanguineis ac Vuandalis, quot proceritate corporum, & pulchritu- *De Gilimere*
dine præſtarent. Poſtquam vero Gilimer in Hippodromo conſtitit, ac Imperatorem in alta ſede *Rege captiuo.*
conſtitutum, populumq. circumſtantem conſpexit, ac demum ſe ipſum, in quod fatum peruenerit,
conſideraſſet: neque fleuit, neque aliter conqueſtus eſt: tantum illud Hebræorum voluminum me-
morauit [d]: Vanitas vanitatum & omnia vanitas. Nec mora, ipſe pariter & Beliſarius iuſſi ab his
qui Imperatoriam purpuram ſuſtinebant, Iuſtinianũ ſupplices adorauerunt. At ille, ſimul & Theo d Eccleſ. 1.
dora coniux, Hilderici filios & nepotes omnes, vt ex Valentiniani Imperatoris ſanguine veniẽtes,
neceſſitudine quadam ſibi deuinctos, opibus ſatis amplis munerauerunt. Gilimeri autem loca q̃-
dam in Galatia non admodum contemnenda ad habitandum ſimul cum omnibus ſuis propinqs
dedit. Inter Patricios eum referre non licuit, quod a ſecta nollet Ariana diſcedere.] hucuſque res
anni huius de Beliſarij triumpho & Gilimeris ſtatu Procopius. Quos autem eidem Beliſario ſequẽ
E ti anno vna cum Conſulatu contulit Imperator honores, res ſingulas ſingulis reddentes annis, ſuo
loco dicturi ſumus. Voluit Iuſtinianus in Auguſteo a ſe erecto, ipſa curia, quo Senatus conuenire
conſueuit, in ampliſſimi veſtibuli fornice eiuſmodi de Vuandalis ſuperatis hiſtoriam muſiuo ope
re elegantiſſime pingi, vt cuncto populo ob oculos eſſet tantum a Deo acceptum beneficium. teſta e Procop. de ædific. Iuſtinia. Imp. lib. 1.
tur id quidem Procopius [e], vbi de eiuſdem Imperatoris ædificijs agit.
Tanta potitus victoria Imperator, tam eximij hactenus nemini conceſſi a Deo accepti benefi- LVI.
cij memor, haud ingratus videri voluit: ſed in his totus exiſtens, præter redditas priuatim in cubi-
culo & publice in eccleſia ingentes gratiarum actiones, adhuc illud adiecit, vt & in Codice a ſe edi
to id ipſum poſteris omnibus tot vocibus, quot ſyllabis, iugiter loqueretur, eoq. Deo gratioribus
quo maiori animi ſummiſſione diuino numini eſt repenſum obſequium, dum perpetuæ memoriæ
gratiarum actionem Deo debitam noua conſtitutione edita voluit conſecraſſe. Etenim vbi eadem
recuperata Africa, ad optimum eius regimen addixit animum, eidemq. ſanctiſſime moderãdæ Præ
fectum Prætorio creauit Archelaum, qui ſub Beliſario in eodem prœlio militauerat: conſtitutionẽ
cum

Digitized by Google

a l. 1. C. de offic. Præfect. Præt. Afric.

cum edidit de officio Præfecti Prætorio Africæ; quanta a Deo fuerit ex ea re conſecutus beneficia, A recenſens, oſtentat magis, dũ & mala q̃ a Vuandalis Africa paſſa eſſet enumerat. ſed ipſum audi [a]:

LVII. Gratiarum actio Imp.

In nomine Domini N. Ieſu Chriſti, Imp. Iuſtinianus, &c. Quas gratias, aut quas laudes Domino Deo noſtro Ieſu Chriſto exhibere debeamus, nec mens noſtra poteſt concipere, nec lingua proferre. Multas quidem & a Deo meruimus largitates, & innumerabilia circa nos eiuſdem beneficia confitemur, pro quibus nihil dignum nos egiſſe cognoſcimus. Præ omnibus tamen hoc, quod nunc omnipotens Deus per nos pro ſua laude & pro ſuo amore demonſtrare dignatus eſt, excedit omnia mirabilia opera, quæ in ſæculo contigerunt, vt Africa per nos tam breui tempore reciperet libertatem, antea nonagintaquinq. annos a Vuandalis captiuata, qui animarum ſimul fuerant hoſtes & corporum. nam animas quidem diuerſa tormenta atq. ſupplicia non ferentes, rebaptizando ad ſuam perfidiam transferebant; corpora vero liberis natalibus clara iugo barbarico duriſſimo ſubiugabant. Ipſas quoque Dei ſacroſanctas eccleſias ſuis perfidijs maculabant, aliquas vero ex eis ſtabula fecerunt. Vidimus venerabiles viros, qui abſciſſis radicitus linguis, pœnas ſuas miſerabiliter loquebantur. Alij vero poſt diuerſa tormenta per diuerſas diſperſi prouincias vitam in exilio peregerunt. B

LVIII. Exaggeratio accepti diuinitus beneficij.

Quo ergo ſermone, aut quibus operibus dignas Deo gratias agere valeamus, qui per me vltimum ſeruum ſuum Eccleſiæ ſuæ iniurias vindicare dignatus eſt, & tantarum prouinciarum populos a iugo ſeruitutis eripuit? quod beneficium Dei anteceſſores noſtri non meruerunt, quibus nõ ſolum Africam liberare non licuit, ſed & ipſam Romam viderunt ab eiſdem Vuandalis captam, & omnia Imperialia ornamenta in Africam exinde translata. Nunc vero Deus per ſuam miſericordiam non ſolum Africam & omnes eius prouincias nobis tradidit, ſed & ipſa Imperialia ornamẽta, quæ, capta Roma, fuerant ablata, nobis reſtituit. Ergo poſt tanta beneficia, quæ nobis Diuinitas contulit, hoc de Domini Dei noſtri miſericordia poſtulamus, vt prouincias, quas nobis reſtituere dignatus eſt, firmas & illæſas cuſtodiat, & faciat nos ſecundum voluntatem ſuam ac placitum gubernare: vt vniuerſa Africa ſentiat omnipotentis Dei miſericordiam; & cognoſcant eius habitatores, a quam diriſſima captiuitate & iugo barbarico liberari, in quanta libertate ſub feliciſſimo noſtro Imperio degere meruerunt.] Sed antequam vlterius progrediamur, attende, quæſo, quæ ſubdit de imploratione diuini auxilij precibus Mariæ Virginis; quam ſolitus inuocare cum eſſet, cuius opitulatione tanta a Deo Iuſtinianus conſequi meruerit beneficia, intelligas: precibus namq. C ſanctiſſimæ Dei genitricis Mariæ id factum cognoſces ex ijs quæ idem mox ſubijcit, cum ad reliqua impetranda rurſum per eiuſdem preces diuinum implorans auxiliũ, mox iſta ſubiungit: Hoc etiam deprecantes exoramus ſanctæ & glorioſæ ſemper Virginis & Dei genitricis Mariæ precibus, vt quicquid minus eſt Reipublicæ noſtræ, per nos vltimos ſeruos ſuos reſtituat in ſuo nomine Deus, & dignos nos faciat ſeruitium eius adimplere.

LIX. De Præfecto Præt. Africæ dando.

Deo itaque auxiliante, pro felicitate Reipublicæ noſtræ per hanc diuinam legem ſancimus, vt omnis Africa, quam nobis Deus præſtitit, per ipſius miſericordiam optimum ſuſcipiat ordinem, & propriam habeat Præfecturam: vt ſicut Oriens atq. Illyricum, ita & Africa Prætoriana maxima poteſtate ſpecialiter a noſtra clementia decoretur: cuius ſedem iubemus eſſe Carthaginem, & in præfatione publicarum chartarum Præfecturis alijs eius nomen adiungi. quam nunc tuam excellentiam gubernare decernimus. Et ab ea, auxiliante Deo, ſeptem prouinciæ cum ſuis Iudicibus diſponantur. Carthago & Byzacium & Tripolis Rectores habeãt Conſulares: reliquæ vero, id eſt, Numidia, Mauritaniæ duo, & Sardinia a Præſidibus cum Dei auxilio gubernentur, &c.] ſubdit enim de reliquis Iudicibus ijſdem præficiendis; & quæ emolumenta perſolui debeant tum ipſis, D cum alijs miniſtris, Notitiam, qua declaretur, adiungit.

LX.

Iſta quidem ſanciens Imperator, poſteros omnes docuit Principes, digno quod retineretur exemplo. poſt populos Dei beneficio debellatos, tum verbis, tum factis gratias ſummas diuino numini eſſe reddendas: verbis quidem ea animi ſummiſſione depromptis, vt cuncta ipſi Deo optimo maximo ferantur accepta, ne illud blaſphemum proferant, vt impie cum impijs dicant [b]: Manus noſtra excelſa, & non Deus fecit hæc omnia.] Factis vero gratias agant, vt intelligentes ea ſe lege tanta eſſe conſecutos a Deo, vt deuicto populo non tyrranice præſint, ſed proſint: ſe vt paſtores gerant, paſcentes, & non depaſcẽtes populũ ſibi a Deo creditum. Hac quidem conditione præfici populis a Deo Reges, Dauid Rex verbis illis docens, occinuit [c]: De poſt fœtantes accepit eũ, paſcere Iacob ſeruũ ſuũ & Iſrael hereditatẽ ſuã: Et pauit eos in innocẽtia cordis ſui, & in intellectu manuũ ſuarum deduxit eos.] quod tunc fiet, cum videlicet ſanctis legibus eorumdẽ proſpiciunt ſecuritati atque quieti: dum leges iuſte ſancteq. præſcribunt, magiſtratibus atque militibus ſubiectas ſibi prouincias moderantibus & defendentibus: optime ſcientes, primum hos legibus coercendos, ne populus ab his pati cogatur, quæ vix ab hoſtibus perpeti conſueuit, vbi magiſtratibus atque militibus liberæ relaxantur habenæ. E

b Deut. 32.

c Pſal. 77.

LXI. Recolit grato animo accepta a Deo beneficia Imp.

Sic igitur poſt primam ſancitam legem, idem Imperator, quæ militibus in Africa militantib. eorumq. Ducibus per ſingulas prouincias diſponendis debeantur, alia ad Beliſarium Ducem exercitus data conſtitutione ſanciuit hoc eodem anno, ſub quarto ſuo Conſulatu, Idibus Aprilis; cuius hic tantum ſatis erit exordium [d] recitare: ſe habent enim iſta veluti acceptorum a Deo beneficiorum æneæ inciſæ tabulæ, quas voluit cunctis patentes perpetuo permanere, quæ ita exordiuntur: In nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti ad omnia conſilia omneſq. actus ſemper progredimur: Per ipſum enim iura Imperij ſuſcepimus: per ipſum pacem cum Perſis in æternum confirmauimus: per ipſum acerbiſſimos hoſtes & fortiſſimos tyrannos deiecimus: per ipſum multas difficultates ſuperauimus: per ipſum Africam defendere, & ſub noſtrum Imperium redigere nobis cõceſſum eſt: per ipſum quoque vt noſtro moderamine gubernetur & firme cuſtodiatur, confidimus. Vnde per eius gratiam etiam ciuilium adminiſtrationum Iudices & officia ſingulis Africanis prouincijs cõſtituimus,

d l. 2. C. de offic. Præf. Præt. Afr.

A ſtituimus,attribuentes quidem emolumentum.quod vnuſquiſque percipere debeat.Ad eius igitur prouidentiam etiamnum animum noſtrum referentes,& armatas militias & Duces militum ordinare diſponimus.Sancimus itaque .] & reliqua vſque ad finem,quæ breuitatis cauſa prætermittimus:ea tu ipſe,ſi cupis,conſulere poteris. Voluit autem ipſe Imperator has recens editas a ſe conſtitutiones hoc anno inferri in Codicem ſuum,quem antea editum vidimus;vt ſic idem ex nouis promulgatis poſtea ſanctionibus, quibus interdum nonnulla iuri ſancita emendabantur & alia addebantur,augeretur:ipſum enim hoc anno,ſuo Conſulatu quarto,Imperator decimoſexto Kal. Decembris edidit iterum(vt diximus)auctum & emendatum recenti de his, quæ hæc ſignificaret,appoſita ſanctione [a].

a l.1. de emendat.Cód.

LXII. Multa præterea diſpoſuit de his,quæ ſpectarent ad res Africanas Eccleſiaſticas moderandas, quorum meminit in ſanctione [b] anno ſequenti ſub Conſulatu Beliſarij edita , quam ſuo loco recitaturi ſumus. Erat plane miſeranda facies Eccleſiæ Africanæ,vtpote quæ ſpeciem quamdam præſeferebat agri inculti,quem veptes,ſpinæ,& vrticæ vndique repleuiſſent,in quibus & immaniũ beſtiarum latibula eſſent.ad annorum enim ferme centum ſpatium ab Arianis trucuIentis barba-

B ris poſſeſſa,quænam potuerunt in ea remanere priſtini decoris & pulchritudinis? Ad eam autem excolendam,& in priſtinam culturam(quantum fas eſſet) reſtituendam impigro ſtudio ſequenti anno omnium Orthodoxorum qui reperiri potuerunt in Africa Epiſcoporum Concilium celebratum eſt:agemus de eo ſuo loco.

b Nouel 36.

LXIII. Iuſtinianus inſuper,vt quam recepiſſet nobiliſſimam ſummo labore Romano Imperio a maioribus partam prouinciam ad priſtinum ſtatum politicum reuocaret,pro viribus laborauit, ſanctionem illam edens,qua voluit vt quiſque ſua reciperet, quæ perdidiſſet;cuius hoc tãtum fragmẽtum reliquum eſt [c]: Omne infinitum,&c. Vt Afri,quæ Vuandalorum temporibus vel ipſis , vel proprijs parentibus vel auis vtriuſque ſexus, vel ex tranſuerſis cognatis vſque ad tertium gradũ erepta ſunt,intra quinque annorum ſpatia vindicent,niſi legitimis excludantur præſcriptionibus. Vt ad comprobandum genus ambæ partes probationes proferant . Vt omnes Afri Romanis legibus ſubditi ſint .] hæc ſunt quę de rebus Africanis Iuſtinianus ſancitis legibus ſtatuiſſe reperitur. Sed quæ idem Imperator ſiue ad pietatem , ſiue ad decorem , vel munimentum ſpectantia in Africa ædificia erigenda curauit, Procopius diligenter proſecutus eſt diffuſe

C ſatis .

c Nouel.35. *De rebus Africanis alia conſtitutio.*

LXIV. In primis autem grati animi ſignum illud rependit,cum ob gratiarum actionem,veluti triũphales quoſdam fornices ei,cuius fultus præſidio & interceſſione ad Deum vicerat,ipſi Dei genitrici ſemperq. Virgini Mariæ Carthagine nobiles ædificauit eccleſias . Quodammodo enim viſi ſunt mutuis officijs atque etiam beneficijs certaſſe Dei genetrix atque Iuſtinianus:cum enim hic aduerſus improbos Neſtorianos eius defendiſſet ſummum omnium titulum dignitatis,quo vere Dei mater appellaretur;ab ipſa datum eſt ei,vt Imperio potiretur:& cum ipſe complures eidem erexiſſet eccleſias,potiſſimum vero Hieroſolymis nobilem baſilicam;ab ea repenſum eſt, vt quã facilime vniuerſam Africam ſubiugaret:qui rurſum ob accepta a Deo tam ingentia munera, pluribus ipſam baſilicis honorauit , quas Carthagine extruendas curauit . Ita quidem reddendis beneficijs cum mutuo ſimul certent Deus & homo : ſemper tamen vincit Deus:ſed vnam illam tantum conſequi poteſt homo victoriam,ſi gratias agens,ſe fateatur diuinis beneficijs ſuperatum: quod quidem Iuſtinianum feciſſe vidimus.

De Eccleſiis Carthagine ab Imp.erectis.

LXV. Agens itaque idem qui ſupra Procopius de ædificijs ab Imperatore Carthagine erectis,vbi lo-

D cutus eſt de ſtructuris antiquis a Vuandalis per vniuerſam Africam demolitis,hæc addit [d]: Solum Carthagine pauca quædam in antiqua ſpecie manſerunt,& ipſa quoque diuturnitate temporis iam collapſa.]& paulo poſt: Primum Carthagine murum collapſum reparauit totum,foſſa,quę ante non fuit,egeſta. Poſuit quoque ſacra templa Dei genetrici;& in Palatio,cui indigenarum ſanctæ Primæ.]non(vt puto)quod Prima nomine diceretur aliqua nota Carthaginenſis martyr,(nulla enim apud maiores de ea mentio eſt)ſed quæ primaria inter alias eccleſias a ciuibus habetur. Addit Procopius & monaſterium ab eo erectum,mœnibusq. munitum iuxta mare,in quo monachi debitas Deo laudes perſoluerent:inſuper & Bagaienſem vrbem cinxiſſe muris, eamdemq. nomine coniugis Theodorianam appellaſſe: Adrumetum præterea muris ab ipſo cinctum, Iuſtinianam nuncupatum;quo etiam nomine ab eo fuiſſe Carthaginem nominatam Iuſtinianam,multiplex memoria eſt:id enim patet ex litteris Synodi Carthaginenſis , & in ipſius Iuſtiniani conſtitutionibus [d].

d Procop.de ædificijs Iuſtin. lib.6.

e Auth de Eccl. tit.& alijs.

LXVI. Sed & illud laude digniſſimum,dum barbaros repertos in Africa,quos Mauros vocant , Romanis ſubiectos,ex Gentilibus reddidit Chriſtianos;de quibus iſta Procopius [b]: Tripolis hic pro-

E montoria ſunt,habitantq. Mauri,barbara gens & Romanis antiquo fœdere iuncta . Hi omnes a Iuſtiniano Rege perſuaſi Chriſtianorum dogma ſpontanee amplexati ſunt,vocanturq. nunc Pacati,quod Romanis ſemper confœderati ſunt,a pace ita dicti Latina voce.]ceterum reliqui Mauri ab eodem Imperatore ſub Duce Salomone Dareoſi & alijs poſt eum vix poſt decennium ſubiugari potuerunt,reliquis parere recuſantibus in partes interiores Africæ effugatis. Sed de Africanis rebus ſatis;iam ad Gothicas tranſeamus.

De Mauris ad Chriſtum conuerſis.

f Proco.de ædificijs Iuſtiniani Imp.orat.3.

LXVII. Hoc eodem anno Athalaricus Rex Gothorum corruptis moribus adoleſcens,vbi annos octo in regno abſoluiſſet,moritur,vt Procopius [g] auctor eſt . Theodatus vero conſilio Amalaſunthæ regnum ſuſcepit,de quo iſta idem auctor. Erat autem Theodatus nomine quidam Theodorici ex ſorore Amalafreda nepos ad multum ætatis prouectus, Latinarum litterarum,Platonicorũq. dogmatum ſatis peritus,rei tamen bellicæ prorſus ignarus;longoq. interuallo cum ab induſtrio & ſtrenuo quouis abeſſet,accumulandis pecunijs enixius incombebat.]Extant litteræ Amalaſunthę ad Senatũ Romanũ de ſubrogatione Theodati in regnũ Gothorũ,quibus eũ pluriniũ laudat; necnõ

Athalarici obitus.

g Procop.de bello Goth.lib.1.

Theodat. Rex Goth.

Amalaſuntha carceri tradita.

ipſius Theodati ad Senatum item epiſtola. Sed quid accidit ingrati animi indignum facinus? Si- A
mulac Theodatus ipſe liberas eſt nactus regni habenas, Amalaſuntham vinculis alligatam in in-
ſula ad lacum Vulſinum poſita aſſeruari in carcere iuſſit. Interea vero oratum pacem legatos Cō
ſtantinopolim Liberium atq. Opilionem cum alijs tribus miſit, litteraſq. eiuſdem argumēti Ama
laſuntham ad eumdem Imperatorem dare coegit, vt Procopius tradit [a]. Extant ipſæ litteræ [b],
in quibus de miſſa legatione pacis mentio habetur: ſed & litteræ Theodati [c] pariter apud Caſſio
dorum integræ habentur, quibus pacem petit per legatos ab ſe miſſos. Qui igitur egit vt per Ama
laſuntham inuitam licet litteræ ſcriberentur ad Imperatorem, ad idem officii præſtandum Sena
tum Vrbis adegit, antea expoſtulatus aduerſus eum quaſi nutantem, cuius exemplo vniuerſum re
gnum facile commoueri poſſet. nā inter alia: Quæ, inquit, ciuitas non fiat excuſabilis, ſi Roma deli
querit? Epiſtola autem Senatus ad Imperatorem ſic ſe habet [d]:

a Procop de bello Goth lib. 1.
b Apud Caſſiod. Var. li. 10. ep. 3. 4.
c Apud Caſſiod. ibid epiſt. 2.
d Apud Caſſiod. Var. li. 11 ep. 13.

LXVIII.
Romani Senatus ad Iuſtinian. Imp. epi.

Honeſtum nimis & neceſſarium videtur eſſe negotium, pro ſecuritate Romanæ Reipublicæ
pro Principe ſupplicare: quia conuenit a vobis expeti, quod noſtræ poſſit proficere libertati. Nam
inter cetera bona, quæ vobis ſingulariter diuina tribuerūt, nihil glorioſius probatur accedere, quā
quod vos cognoſcitis vbiq. poſſe præſtare. Rogamus ergo, clementiſſime Imperator, & de gremio B
curiæ duplices tendimus manus, vt pacem veſtram noſtro Regi firmiſſimam præbeatis, nec nos pa
tiamini abominabiles fieri, qui ſemper de veſtra concordia videbamur accepti. Romanum ſiq-
dem nomen vos commendatis, ſi noſtris dominis benigna conceditis: gratia veſtra nos erigit ac
tuetur: & hoc mereri cognoſcimus, qđ de veſtra mente ſentitur. Quietem ergo Italiæ fœdera veſtra
cōponunt: quia tunc amari poſſumus, ſi per vos dilectio votiua copuletur. Cui rei ſi noſtræ preces
non videntur poſſe ſufficere: æſtimate patriam noſtram in hæc precatoria verba prorumpere.

LXIX.
Roma ipſa qd ad Iuſtinian. Imp.

Si tibi aliquando grata fui; ama, pijſſime Principum, defenſores meos. Qui mihi dominantur,
tibi debent eſſe cōcordes; ne incipiant talia in me facere, quæ a votis tuis cognouerint diſcrepare.
Non mihi ſis cauſa crudelis exitij, qui ſemper vitæ gaudia præſtitiſti. Si me lædi pateris, vbi iā no-
men tuæ pietatis oſtendes? Quid enim pro me uitaris amplius agere, cuius religio, quæ tua eſt, co-
gnoſcitur ſic florere? Senatus meus honoribus creſcit, facultatibus indeſinenter augetur. Noli per
diſcordiam diſſipare, quod deberes per bella defendere. Habui multos Reges, ſed neminem huiuſ
modi litterarum: habui prudentes viros, ſed nullum ſic doctrina & pietate pollentem. Diligo Ama
lum meis vberibus enutritum, virum fortem, mea conuerſatione cōpoſitum, Romanis prudentia C
charum, gentibus virtute reuerendum. Iunge quinimmo vota, participare conſilia: vt tuæ gloriæ
proficiat, ſi mihi aliquid proſperitatis accedat. Noli me ſic quærere, vt nō valeas inuenire. Tua ſum
nihilominus charitate: ſic nullum facias mea membra lacerare. Nam ſi Libya meruit per ſe reci-
pere libertatem, crudele eſt me amittere, quam ſemper viſa ſum poſſidere. Impera motibus iracū
diæ, triumphator egregie. Plus eſt quod generali voce petitur, quam ſi veſter animus cuiuſlibet in
gratitudinis offenſione vincatur. Hæc Roma loquitur, dum vobis per ſuos ſupplicat Senatores.

LXX.
Apoſtoli vrbis patroni.

Quod ſi adhuc minus eſt, beatorum Apoſtolorum Petri atq. Pauli petitio ſanctiſſima cogite-
tur. Nā qui ſecuritatem Romanā ſæpe defendiſſe probantur ab hoſtibus; quid erit quod eorū me
ritis veſter non tribuat Principatus? Sed vt omnia reuerentiæ veſtræ congruere videantur, per il-
lum virum venerabilem legatum pijſſimi Regis noſtri ad veſtram clementiam deſtinatum pre-
ces noſtras credimus dirigendas, vt multa debeant efficere, quæ vel ſinguli poterunt pios animos
obtinere.] hæc Senatus, id exp. tente (vt apparet) Rege Gothorum. Diuerſa hæc legatio eſt ab ea
poſtea per Petrum legatum exhibita: hæc autem miſſa eſt hoc anno, cum legati profecti ſunt Sena
tores, Liberius ſcilicet & Opilio: quod ipſi indicant iis litteris, vbi dicunt: Hæc Roma loquitur, dū D
vobis per ſuos ſupplicat Senatores.]

LXXI.
e Procop. de bello Goth lib. 1.
Amalaſuntha necatur.
f Caſſiod. Var. lib. 11. epiſt. 1.

Poſt hæc Theodatus Rex Gothorum, nonnullorum perſuaſione, quorum cognatos olim Ama
laſuntha neci tradi iuſſiſſet, eamdem obtruncandam curauit. ita Procopius [e], ſed Iordanus eam
in balneo ſtrangulatam tradit: hunc tandem finem conſecuta eſt femina ſupra ſexum magno & ex
celſo animo prædita: qualis enim quantaq. iſta mulier fuerit, præter illa quæ de ea Procopius atq.
Iordanus habent, conſule Caſſiodorum [f] in epiſtola hoc anno ſcripta ad Senatum de collata ſibi
Prætorij Præfectura. Quia autem in Occidētem ab Imp. Iuſtiniano miſſus eſt Petrus, vt necē Ama
laſunthæ cognouit, quæ ſuæ virtutis ergo chariſſima erat Imperatori, deteſtatus eſt immane faci-
nus, conteſtatuſq. pariter rem indigniſſimā perpetratam, quæ animum Iuſtiniani commouere plu
rimum poſſet; foreq. poſthac vt nulla amplius ſpes pacis eſſet, ſublata de medio femina æqui aman
tiſſima, ipſiq. Imperatori amicitia coniunctiſſima: quod & accidit. Etenim (vt idem teſtatur Pro-
copius) vbi iſta accepit Iuſtinianus hoc ipſo anno ipſius Imperij octauo, aduerſus Gothos bellum
parare cœpit, dimiſſis re infecta legatis: cœpitq. exercitū cōparare, & aduerſus eoſdem commoue
re Francos, iā ante (vt vidimus) viuente Athalario concitatos. Quæ autē acta ſint, dicemus ſuo loco E
anno ſequenti, quo geſta eſſe noſcuntur. Sed quæ hoc tranſacta ſunt anno his ſubijcimus: nempe di
miſſo legato Petro ad eundē Imperatorē a Theodato Rege, tā ab ipſo quam ab eius coniuge Re
gina Gudelina ad Iuſtinianū Imp. redditas eſſe litteras, quibus obnixius pacem petere ſignifica-
runt. habet eas qui ſcripſit Caſſiodorus [g]: in quibus & mentio habetur de legatione iterum per
virum venerabilem cum iiſdem litteris ad Imperatorem miſſa: Sacerdotem plane quemdā meri-
tis inſignem a Theodato delectum legatum eſſe, eædem ſcriptæ litteræ docent. Quod vero ad Petri
legationem ab Imperatore directam pertinet, meminit eius pluribus Procopius [h].

g Caſſiod. Var. libr. 10. epiſt. 19. 20. 21.
h Procop. de bello Goth. lib. 1.

LXXII.

Hic vero in Theodati Regis exordio tibi cudendam curauimus, lector, eiuſdem Regis Gotho-
rum imaginem, cultumq. regium ſacro nō abſimilem, quo ſacerdotes vti conſueuerunt: in qua præ
terea habes quod obſerues, Gothum Regem in barba raſa priſtinos imitatum eſſe Romanos; &
aduerſa eius parte in Victoriæ imagine ſerpentem calcantis, inſcriptione VICTORIA PRIN-
CIPVM. adulatum Iuſtiniano, qui Vuandalorum Regem debellaſſet.

Hoc

A

a Apud Lælium Paſqualin.

Hoc anno ſub dictis Conſulibus finem imponit ſuo Chronico Marcellinus Comes, vt ipſe eius opetis præfatione teſtatur, aitq. hoc opus alii cuidam ſuæ ſcriptioni ſubieciſſe; quam illam putamus, cuius Caſſiodorus his verbis meminit [b]: Marcellinus etiam quatuor libros de temporum qualitatibus & poſitionibus locorum pulcherrima varietate conficiens, itineris ſui tramitem laudabiliter percurrit: quē vobis pariter dereliqui.] & paulo poſt, vbi de Euſebij Chronicu habuit mētionem, iſta ſubiungit. Hunc ſubſecutus eſt ſupradictus Marcellinus Illyricanus, qui adhuc Patricij Iuſtiniani fertur egiſſe cancellos: ſed meliore dictione deuotus a tempore Theodoſij Principis vſq. ad fores Imperij triumphalis Auguſti Iuſtiniani opus ſuum, Domino iuuante, perduxit: vt qui ante fuit in obſequio ſuſcepto gratus, poſtea ipſius Imperio copioſe amantiſſimus appareret.] hęc Caſſiodorus de Marcellini Chronico, cuius & aliam refert inferius lucubrationem, cum ait [c]: Marcellinus, de quo dixi, pari cura legendus eſt, qui Conſtantinopolitanam ciuitatem & vrbem Hieroſolymorum quatuor libellis minutiſſima narratione conſcripſit.] hactenus de eo ipſe. Sed præter Chronicon reliqua Marcellini ſcripta perijſſe videntur.

B — LXXIII. *Marcellini ſcripta.* — b Caſſiod de diuin. lect. c. 17. — c Caſſiod de diuin. lect. c. 25.

C

IESV CHRISTI ANNVS 535.	AGAPETI PAP. ANNVS 1.	IVSTINIANI IMP. 9. THEODATI REG. 2.

QVi ſequens eſt Chriſti annus quingenteſimus trigeſimusquintus Conſulatu ſolius Beliſarij feliciter incipit: ob præclaras enim res geſtas in Africa ſumma Conſulatus dignitate Iuſtinianus Imperator eum ornandum putauit, quem ad non minoris momenti expeditionem Gothicam accincturus eſſet. De ipſo Conſulatu Beliſarij agens Procopius, hæc ait [d]: Paulo poſt Beliſario decretus triumphus antiquorum more: nam Conſul factus eſt, curuli ſella humeris captiuorum inuectus argentea, zonas aureas, aliaſq. e ſpoliis Vuandalorum diuitias populo diſperſit, quamquam rem nouam facere viſus.] Quæ autem ad Gothicam expeditionem ſpectare videntur, antequam attingamus, res Eccleſiaſticas proſequamur.

I. *Beliſarij Cōſulatus honorificus.* — d Procop de bello Vuandal l. 2.

Prouinciam Iuſtinianus perardnam ſubiturus, perdifficileq. bellum Gothicum auſpicaturus, nullum ſibi meliorem apparatum ceſſurum exiſtimauit, quam ſi probe factis conſuleret rebus ſacris, prætetitorum ſatis doctus exemplo, debellari a Deo feliciter hoſtes, cum Imperator pie pro religione laborat. Quamobrem in id totis incumbit viribus, vt quæ in primis in ipſa Conſtantinopolitana ciuitate aduerſus ſacros canones probatamque conſuetudinem, in eccleſiarum detrimentū diſpendiumque diuini cultus videret admitti, corrigeret. At quænam fuerint iſta, eodem tēporis ordine, quo ſunt edita, hic nobis dicenda erunt. Inter alias autem eiuſdem Principis hoc anno promulgatas ſanctiones ſub Beliſarii Conſulatu, primum locum illa obtinet ad Epiphanium Conſtantinopolitanum Epiſcopum data, decimaſexta menſis Martii, vt determinatus ſit numerus clericorum ſanctiſſimæ maioris eccleſiæ [e]: quæquidem nonniſi ex canonum præſcripto ſe facere, ipſo eius exordio profitetur, cum regularum ſacrarum meminit. Eius vero ſanciendæ legis ab ipſo cauſam expreſſam habes: nimirum quod cum ab Epiſcopo plures ordinarentur clerici, quam reditus eccleſiæ ferrent; inde accideret, vt ipſa ære alieno oppreſſa ſemper eſſet, alienareque cogeretur bona etiam immobilia ſibi relicta. Sed accipe quid agere ſolerent ſtructores eccleſiarum; de his enim iſta habet:

D — II. *Iuſtinian. pro religione laborat.* — e Nouel. 3.

Inueſtigantes igitur illud vndiq. inuenimus, quoniam ſinguli horum, qui ſanctiſſimas eccleſias ædificauerunt in hac feliciſſima ciuitate, non pro ædificio ſolummodo cogitarunt, ſed etiam vt expenſas ſufficientes darent a ſe factis venerabilibus domib. & determinarent quantos quidem competens eſſet presbyteros per vnamquamq. eccleſiam, quantoſq. diaconos, maſculos atq. feminas, & quantos ſubdiaconos, & rurſum cantores atq. lectores & oſtiarios conſtitui: & ſuper hæc etiam Oratorii expenſas definierunt: & reditus proprios ſufficientes dederūt iis quæ a ſe conſtituta ſunt: ſi quis aūt adiecerit multitudinem, nequaquam amplius penitus extendi valentes. Et quidem permanſerunt vſq. ad multum tempus talia conſeruata; & donec hoc fuit, durauerunt ſanctiſſimarum eccleſiarum domibus quæ ſufficerēt. Cum vero Deo amabiles Epiſcopi ad aliquorum preces ſemper reſpicientes pertracti ſunt ad ordinationum multitudinem, aucta quidem eſt expenſarū quātitas ad immenſitatem multam: creditores autem vndiq. & vſurę: & nouiſſime neq. creditores inueniuntur propter incredulitatem iam cauſæ; ſed alienationes cum neceſſitate & contra leges, &c.] plura enim aggregat mala, quæ prouenire ſolerent ex eiuſmodi cauſa in diſpendium eccleſiarum. Sed non prætermittenda ſunt, quæ de numero clericorum eccleſiæ maioris Conſtantinopolitanæ cum decernit, de aliis eidem annexis eccleſiis habet. Erat illa ceteris eminens baſilica,

E — III. *Conſulis Imp. Eccleſiis ære alieno oppreſſis.*

Sophiæ nomine nuncupata, de qua ſæpe ſuperius cum dictum ſit, plura adhuc inferius dicenda erunt: A

IV. *Maiori Baſilicæ tres annexæ.*

Sancimus igitur (*inquit*) eos q. hactenus ſunt in eadem ſanctiſſima maiori eccleſia, & reliquas omnes venerabiles domos, & reuerendiſſimos clericos & mulieres diaconiſſas & oſtiarios manere in eo quo ſunt ſchemate, *eodem modo ſcilicet & ordine perſeuerent* (nō enim quod eſt, minuimus, ſed de futuro prouidentes hæc ſancimus) Reliquo vero tempore nulla fiat ordinatio, donec ad antiquum numerum inſtitutum ab ijs, qui ſanctiſſimas eccleſias ædificarunt, reuerendiſſimorum clericorū quantitas redigatur. Sed qm̄ pridem ēt reuerendiſſimorū clericorū ſanctiſſimæ maioris eccleſiæ noſtræ ciuitatis determinatus eſt numerus, & valde breuis erat, vtpote vna exiſtente ſanctiſſima eccleſia, poſtea vero & venerabilis domus ſanctæ glorioſæq. Virginis & Dei genitricis Marię iuxta ſanctiſſimæ maioris Eccleſiæ vicinitatē poſita ædificata eſt a piæ memorię Verina Auguſta *vxore Leonis Imperatoris*, & veneranda domus ſancti martyris Theodori ab Aſporatio * glorioſæ memoriæ dedicata (*geſſit hic Conſulatum vna cum Herculano tempore Marciani Imperatoris, anno Domini quadringenteſimo quinquageſimoſecundo*) erat autem etiam venerabilis domus ſanctæ Helenæ, quæ ſanctiſſimæ maiori eccleſiæ copulata eſt: propterea redigere numerum ad antiquam figuram, impoſſibile eſt: non enim ſufficient tantis eccleſijs pauci conſiſtentes; quoniam quidem proprios clericos neq. vna quidem harum trium haber baſilicarum, ſed communes ſunt ſanctiſſimæ maioris eccleſiæ & earum: & omnes circumeuntes, ſecundum quemdam ordinem & circum *, miniſteria in eis celebrant. Deinde etiam plurima multitudine ex antiquis hæreticis ad ſanctiſſimā maiorem eccleſiam deducta, gratia quidem magni Dei & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, laborib. autem & immutationibus noſtris oportear plures qoam a principio ad præſens officij miniſteriū definiri.] Quod de hæreticis ait in maiorem eccleſiam receptis, intellige de ijs, qui ex eiuſdem eccleſiæ clero in hæreſim lapſi, ſed Catholicam fidem rurſum profeſſi, in locum priſtinum ſunt pariter reſtituti, Catholicis iam ante in locum ipſorum ſubrogatis; ex quo fiebat, vt neceſſario auctus eſſet numerus clericorum. Sed quot cuiuſque ordinis eſſe deberent, ita decernit: B

* Speratio, vel Sporatio

*circulum

V. *Numerus clericorum maioris Eccleſ.*

Quapropter ſancimus, non vltra ſexaginta quidem presbyteros in ſanctiſſima maiore eccleſia eſſe, diaconos autem maſculos centum, & quadraginta feminas, *diaconiſſas ſcilicet*, ſubdiaconos vero nonaginta, lectores autem centum & decem, cantores vigintiquinq. ita vt ſit numerus reuerendiſſimorum clericorum ſanctiſſimæ maioris eccleſiæ in quadringentis vigintiquinq. & inſuper cētum exiſtentibus ijs qui vocantur oſtiarij] hæc de numero clericorum maioris eccleſiæ Conſtantinopolis, longe hac ex parte primaria Romana numeroſioris: vt vel ex his perſpicuo intelligas, non ex nimio Romanę Eccleſiæ ſplendore (vt aliqui garriunt) comparatam eſſe illi ſuper omnes Orbis totius Eccleſias auctoritatem & poteſtatem, quæ hac ex parte pluribus diuerſarum ciuitatum Eccleſijs inuenitur inferior: ſed ex cathedra Petri a Deo ſuper vniuerſalem Eccleſiam conſtituti id ipſi perpetuo inhæſiſſe. Hinc vides, his etiam temporibus, cum Romana Eccleſia ſub Gothis barbaris atq. hæreticis videretur teneri captiua, & quodammodo ſub tributo redacta (vt ea quæ ſunt dicta ſuperius docent) nihilominus ſumma auctoritate, quæ velit vt ſeruet, ipſi Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ iubere, vt recitatæ nuper Hormiſdæ Romani Pontificis litteræ manifeſtant. C

VI.

Adijcit idem Imperator poſt hæc ex canonum præſcripto, ne liceat clericis de minore ad maiorem eccleſiam fauore potentium pertranſire; ſed vt vbi ſunt ordinati, illic debeant miniſtrare, etiā ſi e domo Imperatoria id veniat imperatum. Ad poſtremum vero illud inculcat, vt quæ ſuperſunt de eccleſiarum facultatibus miniſtrantibus clericis, eadem in pauperes erogentur. atq. demum ad Epiphanium Patriarcham iſta perorat: Beatitudinem igitur tuam, quæ ab initio & infantili pene ętate in ſacro omni ordine & ſchemate ſanctiſſimam ornauit * Eccleſiam; quæ & ex ſacrato vtiq. genere deſcendit: hæc cuſtodire continue ſancimus, ſcientes quia non minor nobis cura eſt horum quæ ſanctiſſimis eccleſijs proſunt, quam quæ ipſi animæ. Data decimoſeptimo Kal. Aprilis, domino Beliſario viro clariſſimo Conſule.] D

* ordinauit.

VII.

Paulo poſt autem, vt quæ a ſanctis Patribus de electione Epiſcoporum ſancitæ ſunt regulæ ſeruarentur, ad eumdem Epiphanium ſcripſit; ad quem etiam, a promulgata dicta de numero clericorum conſtitutione triduo tantum elapſo, idem Iuſtinianus Imperator decimanona eiuſdem menſis Martij [a] de obſeruantia monachorum ſanctionem dedit (vt ſuo loco dicemus) in qua huius de Epiſcopis editæ conſtitutionis meminit, vt appareat ante data. Sic igitur ad Epiphanium Conſtantinopolitanum Epiſcopum iſta ſcribens, ad felicem ſucceſſum belli Gothici viam ſibi aperire putauit, ſi vt Eccleſiaſtici canones obſeruarentur, inuigilaret: quæ enim ipſe in hunc præfatur modum, animi eius conſilium reddunt manifeſtum;

a Nouel. 5.

VIII. b Nouel. 6. *Sacerdotij reformatio procuranda.*

Maxima quidem (inquit [b]) in hominibus ſunt dona Dei ſuperna collata clementia, Sacerdotium & Imperium: & illud quidem diuinum miniſtrans, hoc autem humanis præſidens ac diligentiam exhibens, ex vno eodemq. principio vtraq. procedentia humanam exornant vitam. Ideo que nihil ſic erit ſtudioſum Imperatoribus, ſicut ſacerdotum honeſtas, cum vtiq. & pro illis ipſi ſemper Deo ſupplicent. Nam ſi hoc quidem inculpabile ſit vndiq. & apud Deum fiducia plenum, Imperium autem recte & competenter exornet traditam ſibi Rempublicam: erit conſonantia quędam bona, omne quicquid vtile eſt, humano conferens generi. Nos igitur maximam habemus ſollicitudinem circa vera Dei dogmata & circa ſacerdotum honeſtatem; quam illis obtinentibus, credimus quia per eam maxima nobis dona dabuntur a Deo & ea quæ ſunt, *adepta ſcilicet*, firma habebimus; & quæ nondum hactenus venerunt, acquiremus. Bene autem vniuerſa geruntur & cōpetenter, ſi rei principium, *auſpicatio videlicet belli Gothici*, fiat decens & amabile Deo. Hoc autem futurum credimus, ſi ſacrarum regularum obſeruatio cuſtodiatur, quam iuſti & laudandi & adorandi inſpectores & miniſtri Dei Verbi tradiderunt Apoſtoli, & ſancti Patres cuſtodierunt & explanauerunt.] E

Quod

A Quod igitur probe ſciret,ſpem omnem Eccleſiaſticæ diſciplinæ in eo eſſe repoſitam,ſi qui pręſunt Eccleſijs ſacerdotes,a quib.ſunt alij illuſtrandi,ipſi ſint ſuperna luce reſperſi:in hoc laborans, IX.
vt præſcriptæ de his a Patribus leges ſeruarentur,iſta ſubiungit:Sancimus igitur,ſacras per omnia
ſequentes regulas,&c.]plane ſignificans,quæ ſacris eſſent canonibus conſtituta,ſeruanda ſe propo
nere,non autem de perſonis vel rebus Eccleſiaſticis ferre legem. Et inter alia multa, cohærentes
vxori arceri voluit Epiſcopatu:nam ſubdit:Sed neq.ineruditus exiſtens ſacrorum dogmatum, ad
Epiſcopatum accedat. Prius autem monachicam vitam profeſſus, aut in clero conſtitutus nō mi-
nus menſibus ſex,vxori tamen non cohærens,aut filios,aut nepotes habens. Hoc enim omnimodo
ſuper Deo amabilibus Epiſcopis quærimus,ſicut etiam prius duabus noſtris conſtitutionib. hoc *De Epiſcoporum ordinatione.*
ſancitum eſt,per quas dudum cohærentes vxoribus non perſcrutamur, omne præteritum relin-
quentes,de cetero autem nulli permittentes a poſitione legis vxorem habenti talem imponi ordi-
nationem &c.] Vides cælibatum & ſacris legibus & Imperatoria ſanctione præſcribi in Græcorū
etiam Eccleſia eligendis Epiſcopis: quod non in Epiſcopis tantum, ſed & in reliquis clericis ſa-
B cris ordinibus mancipandis obſeruandum eſſe, inferius idem Imperator admonet: ſubditq. alia
plura ex ſacris regulis impedimenta, quibus quis repellatur ab Epiſcopatu.

Sed & ſubiicit item de Epiſcopis,ne vltra annum abſentes ſint ab Eccleſijs ſuis,neq.ad Comi- X.
tatum accedant abſq.litteris ſui Metropolitæ. His multa addit de ordinatione clericorum atq.dia
coniſſarum,& alijs:quæ tu otioſius,ſi libet,legere poteris. Ad finem vero,omnia iſta ex ſacrorū ca-
nonum præſcripto a ſe eſſe deprompta,verbis his conteſtatur:Quæ igitur a nobis ſancita ſunt, &
ſanctum ordinem ſtatumq.cuſtodiūt ſecūdum ſacrarum regularum ſtatum & virtutem,&c.] Sed
neq.hæc ſatis viſa ſunt Imperatori:qui paulo poſt,nempe decimanona menſis Martij rurſum de
monaſtica diſciplina ſeruanda ad eumdem Conſtantinopolitanum Epiſcopum Epiphanium con a Nouel 5.
ſtitutionem ſcripſit [a]: in qua inter alia de his qui eſſent in monaſterio ſuſcipiendi,ſalubriter ca *De obſeruātia*
uit,ne intra triennium ſacro monachorum habitu induerentur,ſed probarentur eo temporis ſpa *monaſticę di-*
tio:hæcq.ex canonum ſententia,vt profitetur his verbis:Sancimus ergo ſacras ſequentes regulas, *ſciplinę.*
eos qui ſingularem conuerſationem profitentur,non protinus ſtatim mox a reuerendiſſimis Præſulibus
venerabilium monaſteriorū habitum percipere monachalem; ſed per triēnium totum (ſiue liberi
C forte ſint,ſiue ſerui) tolerare,nondum monachicum habitum promerentes,ſed tonſura & veſte eo
rum qui laici vocantur vti,& manere,diuina diſcentes eloquia,&c.]hæc & alia pluta ad ordinē mo
naſticum ſub diſciplina continendum eadem ſanctione Imperator inculcat.

Qui igitur de Epiſcopis,clericis,atq.monachis in officio continendis tres has recenſitas con- XI.
ſtitutiones ad Epiphanium Conſtantinopolitanum ſcripſit:aliam rurſus ad eum de non alienādis
permutandisve bonis eccleſiarum,ſequenti menſe,eodem anno dedit, nempe XVII. Kalendas
Maij,ſub dicto Beliſarij Conſulatu. Ita quidem tū perſonis,tū reb.ſacris idē Imperator optime vo
luit eſſe conſultū,quo ſibi ad ardua pertentāda diuinū numē per eiuſmodi pia conciliaret officia.
Neq.vero,ſacra in priſtinū decorem reformanda laborans,quæ laicorū eſſent,prætermittenda pu
tauit:ſed quod ſalus integra Reipublicæ,quæ ex vtroq.perſonarū ſtatu & ordine conſtat,in vtroq.
vigeret;illud adiecit,vt eos,quib.regimen ſubiectorū in diuerſis prouincijs mādatū eſſet,regeret di
ſciplina,& legibus coerceret,qui ſeruādis legibus populi præfecti eſſent. De prouinciarū igitur pꝛæ- *Præfect. emendatione Reipub. bene conſultum.*
fectis moderandis dignam Chriſtiano Principe edidit ſanctionem ſequenti die,nempe decimoſex
to Kal.Maij,ſub eodem Beliſarij Conſulatu. qua inter alia ſingulis Præfectis voluit Epiſcopos im-
D minere,vt ſi quid iniuſtum admitterent,iidem Imperatori deferrent:nam poſt multa: Damus (in- b Nouel.8.
quit [b]) prouincialibus licentiam,ſi quid apud prouinciam iniuſtum,qui adminiſtrationem ha-
bet,egerit:vel ſi damnis aliquibus aut calumnijs ſubdat noſtros collatores: vt Deo amabiles Epi-
ſcopi & prouinciæ primates preces ad nos dirigant,exponentes cingulum habentis delicta. Nos
enim hæc cognoſcentes,dirigemus in prouinciam hæc examinaturū:quatenus ipſe, vbi iniuſtitiā
fecit,illic quoq.pœnas ſubeat delictorum.]Adiecit inſuper,vt Præſes prouinciæ, vbi ei ſucceſſum
eſſet,adhuc quinquaginta dies ibidem moraretur expoſitus cuiuſq.querelis. Inhibuit præterea,ne
pro conſequenda Præfectura aliquid quiſquam perſolueret,ſicq.Præfecturæ venales redderentur:
immo velut eis a fiſco ſtipendium aſſignari,vt ſic omnis occaſio vexandi ſubditos tolleretur. cu-
ius rei gratia ſubiectos ſibi populos ad perſoluendas Deo laudes excitat verbis iſtis [c]: c Nouel.8.c.11.

Itaq. Deo & Saluatori noſtro Ieſu Chriſto omnes ſimiliter offerant hymnos pro hac lege,quæ XII.
eis dabit & patrias habitare caute,& proprias facultates habere firmiſſime,& Iudicum frui iuſti *Pro noua ſancita lege gratię agēda Deo.*
tia. Nam & nos propterea ea poſuimus,vt & iuſtitiam,quæ in lege eſt,valeamus Domino Deo no
ſtro vouere,& noſmetipſos & noſtrum commendare Imperium,& nō videamur homines deſpice
E re,quos nobis tradidit Deus,vt eis per omnia parcamus,eius ſequentes benignitatē. Ideoq.(quā-
tum ad nos) conſecretur hæc lex Deo;eoquod nihil in mentem noſtram veniens boni,pro tuitio-
ne ſubiectorum relinquimus. Volentes enim inhoneſta hæc & ſeruilia furta perimere, & noſtros
ſubiectos in quiete a prouincialibus Iudicibus conſeruare; propterea feſtinauimus gratis ad-
miniſtrationes eis dare,vt nec ipſis liceat delinquere,& abripere ſubiectis,quorum cauſa omnem
perferimus laborem,dedignantes imitari eos qui ante nos imperauerunt,qui pecunijs ordinabāt
adminiſtrationes,ſibi metipſis licentiam auferentes adminiſtratoribus nocentibus increpandi iu
ſte,&c.]Hanc editam a ſe legem Iuſtinianus ad Epiſcopos miſit in diuerſas prouincias vna cū edi
cto ad omnes Archiepiſcopos & Patriarchas, quos ſuper cuſtodiam latæ legis monet inuigilare, d Habetur in appēdice Nouel.8.
cum eos his verbis alloquitur [d]:

Traditæ nobis a Deo Reipublicæ curam habentes,& in omni iuſtitia viuere noſtros ſubiectos XIII.
ſtudentes, ſubiectam legem conſcripſimus,quam & tuæ ſanctitati, & per eam omnibus qui tuæ *Epiſcopi inſpectores Præfectorum.*
prouinciæ ſunt,facere manifeſtam,bene habere putauimus. Tuæ igitur ſit reuerentiæ & cetero-
rum hæc cuſtodire:& ſi quid tranſcendatur a Iudicibus,ad nos referre:vt nihil cōtemnatur horū,

quæ ſanƈte & iuſte a nobis ſancita ſunt. Sic enim nos quidem noſtrorum ſubieƈtorũ miſerati,quoniam ſupra fiſcalium funƈtionum exaƈtionem maximas ſuſtinent ex furto Iudicum violentias propter faƈtas prouinciarum venditiones,hæc auferre per ſubieƈtam ſtudnimus legem. Vos autem ſi negligentes non teferatis a nobis quidem conſecratam Domino Deo;rationem reddetis apud eũ pro aliorum iniuſtitia,ſi quod non agnoſcentibus nobis damnum apud vos hnminibus inferatur. Sed oportet præſentes vos,& pro eis ac reliquis deteſtantes,manifeſtos nobis facere & reƈtos Iudiees.& tranſcendentes hanc legem noſtram;quatenus vtroſq.cognoſcẽtes,hos quidem puniamus, illis autem repenſemus.Cumq.lex publice propoſita fuerit & omnibus manifeſta: tunc intus recondatur in ſanƈtiſſima eccleſia cum ſacris vaſis: vtpote & ipſa dedicata Deo,& ad ſalutem ab eo faƈtorum hominum ſcripta.Facietis autem melius,& illic habitantibus vniuerſis vtilius, ſi eã inſculpentes aut tabulis,aut lapidibus,in porticibus ſanƈtiſſimæ eccleſiæ deſcribatis,plenam præbentes omnibus horum quæ ſancita ſunt leƈtionem atque poſſeſſionem.] A

XIV. Adiecit inſuper illud commendatione digniſſimum,vt qui eſſent prouinciarum Præfeƈti, iidẽ iurarent Metropolitano eius prouinciæ Epiſcopo,omnia ſeruaturos,quæ eſſent Imperatoris legibus imperata.habetur eiuſmodi iuriſiurandi præſcripta forma,quæ ſic ſe habet [a]: B

a Sub Nouel.8. in fin.edit.tit.3.

XV. *Iuſiurandum Præfeƈtorum Prouinc.*

Iuro ego per Deum omnipotentem & Filium eius vnigenitum Dominũ noſtrum Ieſum Chriſtum & Spiritum ſanƈtum,& per ſanƈtam glorioſam Dei genitricem & ſemper Virginem Mariã, & per quatuor Euangelia,quæ in manibus meis teneo,& per ſanƈtos Archangelos Michaelem & Gabrielem,puram conſcientiam,germanumq.ſeruitium me ſeruaturum ſacratiſſimis noſtris dominis Iuſtiniano & Theodoræ coniugi eius occaſione traditæ mihi ab eorum pietate adminiſtrationis,& omnem laborem & ſudorem eum fauore ſine dolo & ſine arte,quæcumq.ſuſcipio in commiſſa mihi ab eis adminiſtratione eorum Imperio atq. Republica. Et communicator ſum ſanƈtiſſimæ Dei Catholicæ & Apoſtolicæ Eccleſiæ:& nullo modo vel tempore aduerſabor ei, nec alium quemcumque permitto, quantum poſſibilitatem habeo.

XVI. Iuro quoque idem iuſiurandum,quod nulli penitus neque dedi, neque dabo occaſione dati mihi cinguli,neque occaſione patrocinij,neque promiſi,neque profeſſus ſum de prouincia mittere,neque mittam,neque occaſione dominici ſuffragij,neque famoſiſſimis Præfeƈtis, neque ijs qui circa eos ſunt,neque alij hominum vlli: ſed ſicut ſine ſuffragio percepi cingulum, ſic etiam pure me exhibebo circa ſubieƈtos pijſſimorum noſtrorum dominorum, contentus ijs quæ ſtatutę ſunt mihi a fiſco annonis. Et primum omne adhibebo ſtudium,vt fiſcalia vigilanter inſpiciam:& indeuotos quidem & indigentes neceſſitate cum omni exigam vehementia, nequaquam ſubinclinatus,neq.ob hoc lucrum ipſum omnino conſiderans, aut per gratiam aut odium exigens aliquẽ citra quam competit,aut concedam alicui. Deuotos autem paterne traƈtabo,& ſubieƈtos pijſſimorum noſtrorum dominorum illæſos vndiq.(quantum poſſibilitatem habeo)cuſtodiam. Et æquus in cauſis vtriq.parti & in publicis diſciplinis ero:nulliq. parti,citra quam iuſtum eſt,præſtabo;ſed exequar vniuerſa deliƈta,& omnem æquitatem ſeruabo,ſecundum quod mihi viſum fuerit iuſtũ: & eos quidem qui innoxij ſunt, vndiq.innoxios illæſoſq.conſeruabo:noxijs autem imponam ſupplicium ſecundum legem:& omnem iuſtitiam(ſicut iam diƈtum eſt)in publicis & priuatis contraƈtibus eis ſeruabo;etſi comperero fiſcum iniuſtitiam [*] pati. Non ego ſolum hoc ago,ſed etiam ſemper mihi aſſidentem talem ſtudebo aſſumere & circa me omnes;vt non ego purus quidem ſim, ſi qui vero circa me ſunt,furentur & delinquant. Si quis autem inueniatur circa me talis, & quod fit ab eo,me ſanare & eum expellere [*]. Si vero non hæc omnia ita ſeruauero:recipiam hic & in futuro ſæculo in terribili iudicio magni Domini Dei & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti,& habeam partem cum Iuda,& lepra Giezi,& tremore Cain: Inſuper & pœnis,quæ lege eorum pietatis continentur, ero ſubieƈtus.] hactenus iuſiurandum a Iudicibus præſtandum Epiſcopis. C D

* diſpendium

* opus erit

XVII. *Iuſtinia. Imp. priuilegio munit Rom. Ecc.*

His igitur probe diſpoſitis,cunƈtiſq.apte compoſitis,quæ tam ad ſacra,quam etiam ad profana ſpeƈtare poſſe videbãtur: Iuſtiniani animum cogitatio illa ſubijt,vt Romanæ Eccleſiæ aliquod ſancita lege,priuilegium conferret:quæ cum adhuc ſub Gothorum ditione detineretur afflicta, nõ nulla tamen in ſibi ſubieƈto Imperio latifundia poſſidebat;quæ quo eſſent remotiora, eo facilius occupari poſſent. Vt igitur eadem,nullo obice,perpetuo iure ſeruarentur ipſi Romanæ Eccleſiæ integra;munire eam voluit Imperator eo priuilegio,vt ipſam non triginta vel quadraginta tantũ,ſed centum annorum præſcriptione vallaret:indignum omnino ratus, vt eo ipſa omnium caput Eccleſiarum priuilegio careret,quod meminerat Orientalibus Eccleſijs conceſſiſſe ante ſeptennium anno ſecundo ſui Imperij,ſuo pariter Conſulatu ſecundo [b]: cuius quidem ſanciendæ legis occaſio quæ præceſſerit,dicemus inferius,cum primum reddiderimus ipſam pro Romana Eccleſia editã hoc anno ſanƈtionem vigeſimaſexta menſis Aprilis,cui eiuſmodi titulus præfixus habetur [c]:

b l.23.C.de ſac. Eccleſ.

c Nouel.9.

XVIII. Imperator Iuſtinianus Auguſtus viro beatiſſimo ac ſanƈtiſſimo Archiepiſcopo & Patriarchæ veteris Romæ. E

Iuſtiniani Cõſt. de præſcrip. centum annorum.

Vt legum originem anterior Roma ſortita eſt,ita & ſummi Pontificatus apicem apud eam eſſe,nemo eſt qui dubitet. Vnde & nos neceſſarium duximus,patriam legum,fontem ſacerdotij ſpeciali noſtri numinis lege illuſtrare;vt ex hac in vniuerſas Eccleſias Catholicas,quæ vſque ad Oceanum fretum poſitæ ſunt, ſaluberrimæ legis vigor extendatur:& ſit totius Occidentis, necnon & Orientis,vbi poſſeſſiones ſitæ inueniuntur ad Eccleſias noſtras ſiue nunc pertinentes: ſiue poſtea eis acquirendæ, lex propria ad honorem Dei conſecrata. Cum enim antiqua iura triginta annorum metis temporales exceptiones concludebant,& ſi hypotheca fuerat, paulo longiora eis ſpatia condonabant:nos ſacroſanƈtas Eccleſias huiuſmodi quidem curriculis temporum nullatenus excludi contendimus,maxime in illis rebus,in quibus vel læſionem ſuſtinuerint,vel quicquam debeatur: ſed centum tantummodo annorum lapſu temporalem exceptionem eis opponi ſancimus, vt maneant per totum prædiƈtum tempus integra iura Eccleſiaſtica, & non poſſit eis alia

præter

Digitized by Google

A præter centum annorum obuiare exceptio;cum hoc tempus vitæ longæui hominis plerumque fi
nis eſſe dignoſcatur.

Habeat itaque ſanctitas tua hanc legem Catholicis totius Occidentis Eccleſijs profuturam , XIX.
& in Orientales partes propagãdam, in quibus aliquid ſacroſanctæ poſſident Eccleſiæ: vt ſit Deo
omnipotenti dignum donatiuum diuinarum rerum tuitio;nec iniquis hominibus impium rema-
neat præſidium,& tutus peccandi locus etiam ſcientibus relinquatur:ſed ille ſeruetur innocens ,
qui re vera innoxius ſit,nec improba temporis allegatione ſeſe tueatur,tempus proprietate præ-
tendens.Quod igitur noſtra æternitas ad omnipotentis Dei honorem venerandæ ſedi ſummi Apo
ſtoli Petri dedicauit,hoc habeant omnes terræ,omnes inſulæ totius Occidentis,quæ vſque ad ip-
ſos Oceani receſſus extenduntur, noſtri Imperij prouidentiam per hoc in æternum.

Reminiſcentes huius legis prærogatiuam(ſicut ſupra dictum eſt) non ſolum in Occidentali- XX.
bus partibus,in quibus Eccleſiaſticæ vrbis Romæ poſſeſſiones ſunt,vel poſtea fuerint,ſcilicet om-
nibus iudicijs maioribus,ſiue minoribus,qui Chriſtiani & Orthodoxi ſunt,vel poſtea fuerint,hãc
noſtram conſuetudinem ſeruantibus;nihilominus huius legis temeratoribus poſt cæleſtes pœnas
B etiam legitimum ſemper vigorem pertimeſcentibus,& pœnam quinquaginta librarum auri for-
midantibus,hac lege non ſolum in poſtea emergentibus cauſis ſuum tenorem exercente,ſed etiã
in ijs quæ iam ſunt deductæ in iudicium.Sanctitas itaque tua præſentem noſtræ manſuetudinis le
gem pijſſimam,ſiue ſacroſanctam oblationem,quam Deo dedicamus,accipiẽs,intra ſacratiſſima
vaſa reponat & a vobis ſeruandam,& omnes Eccleſiaſticas poſſeſſiones ſeruaturam.Datum ſexto
Kalendas Maij,Beliſario V.C.Conſule.] hactenus ſanctio & priuilegium a Iuſtiniano conceſſum
Romanæ Eccleſiæ,atque Occidentalibus omnibus, quæ Catholica communione coniunctæ ipſi
Romanæ Eccleſiæ eſſent:cum tamen idem priuilegium Orientalibus Eccleſijs, ab eodem Impe-
ratore conceſſum fuiſſet(vt diximus) ante ſeptennium.porro cauſam apud Suidam ita recenſi- a Suid. verb. Priſcus.
tam inuenies [a]:

Priſcus Emeſenus alienas litteras mirabiliter imitari potuit,artifex in eo fraudis genere ni- XXI.
mium ſolers.Acciderat autem,vt Emeſenorum Eccleſia multis ante annis a quodam homine locu *Cauſa ſanciendæ legis.*
pletiſſimo heres eſſet inſtituta.Erat & homo quidam dignitate Patricius,nomine Mamianus , &
genere & pecuniæ copijs illuſtris. Priſcus vero hic, dinumeratis ſub Iuſtiniano vrbis huius facul
C tatibus omnibus,ſi quos inuenerat opibus florentes,qui magnam mulctam ſuſtinere poſſent,ho-
rum maioribus accurate peruestigatis,antiquas eorum litteras nactus , libellos multos quaſi ab
illis ſcriptos compoſuit,qui confiterentur ſe Mamiano pecuniã magnã reddituros, vt quam ab eo
depoſiti nomine accepiſſent. Ac pecunia fictitijs illis libellis comprehenſa non minus centum cen
tenarijs confecit.Atque iam viri cuiuſdam,de quo eſſet magna & veritatis & virtutis opinio,qui
tum temporis in foro ſedens,cum ſuperſtes eſſet Mamianus,omnes conficiebat ciuium tabulas ,
ſuis literis ſingulas illarum obſignando,quem Tabellionem Romani vocant, litteras ſolertiſſime
imitatus,procuratoribus Emeſenæ Eccleſiæ tradidit,partẽ ita partæ pecuniæ ipſi pollicitus.Quia
vero lex obſtabat,cauſas omnes ad annorum triginta præſcriptionem redigens,paucas vero quaſ
dam & hypothecarias omnes quadraginta annorum ſpatio excludens:Byzantium profecti,& Im
peratori Iuſtiniano pecuniã largiti,ſine vlla cunctatione impetrarunt,vt legem ferret,vt præſcri-
ptionum cauſæ non conſtitutis temporibus,ſed centum annorum ſpatio concluderentur.]hæc Sui
das,cum agit de Priſco.Sed ad datam ab Imperatore ad Ioannem conſtitutionem redeamus .
Eſt autem vt ex ipſa eos errotis redarguas , qui eumdem Pontificem anno ſuperiori defunctum *De Ioan. Pap. ſedis tem. ore.*
D ponunt ſexto Kalendas Iunij:etenim in hunc annum ipſum propagaſſe vitã ex dicta ad eum ſcri-
pta ſanctione perſpicis.

Quo etiam anno data reperitur ad eumdem Pontificem Synodalis epiſtola ex Concilio Afri- XXII.
cano.Vindicata enim in priſtinam libertatem Eccleſia Africana,ij qui tunc extabant in vnum cõ
uenere ſanctiſſimi ſacerdotes ; qui reſtituere conantes collapſam ob longam ſeruitutem Ec-
cleſiaſticam diſciplinam,ad ipſum Rom. Põtificem legationem miſere,qua perfuncti ſunt Petrus
& Caius Epiſcopi,atque Liberatus diaconus Eccleſiæ Carthaginẽſis,cui hoc tempore præerat Re-
paratus Epiſcopus. His igitur legatis ad Ioannem ipſum Pontificem has dedere litteras [b] Epi- b Extant tom. 1. epiſt. Rom Pon. in Agapeto.
ſcopi Africani ex Concilio Carthaginenſi:

Domino beatiſſimo & honorabili ſancto fratri & conſacerdoti Ioanni Reparatus,Florentinia XXIII.
nus,Datianus & ceteri ducenti decem & ſeptem Epiſcopi,qui in vniuerſis Concilijs apud Iuſtinia
nam Carthaginem fuimus.

Optimam conſuetudinem præteriti temporis,quam violenta captiuitas per annos cẽtum,do- *Epiſt. Concilii Carthag. ad Ioan. Pap.*
lentibus cunctis,abſtulerat,iterum ſeruare cupientes,ad vniuerſalem totius Africæ Synodum fide
E li deuotione conuenimus in illa Iuſtinianæ Carthaginenſis baſilica congregationis noſtræ primi-
tias Domino conſecrantes,vnde noſtros patres tyrannus Hunericus expulerat.Hæc baſilica Fau-
ſti apud nos dicitur,multis martyrum corporibus inſignita;quorum Deus exaudiuit orationes,
vt daret huius rei fiduciam ſacerdotibus.Ibi igitur quantum ſinguli lacrymantibus gaudijs flere
potuerint,cogitandum potius beatitudini veſtræ dimittimus.In omnibus enim lætitiæ ſpiritualis
vnus fuit affectus,agere gratias omnipotenti Deo,cuius gratia peccatoribus ſine meritis operũ da-
tur,& antidotum fidei ſalutaris nuper reconciliatis hæreticis obtinetur.

Definitionibus autem Nicæni Concilij publica lectione tranſcurſis, inter alia de quibus na- XXIV.
ſci debuit,diſputatione requiri iam cœperat.Quomodo Arianorum ſacerdotes ad Catholicã fidẽ *De Arianis pœnitentibus ſuſcipiendis.*
ſuſcipi oporteat,vtrum ne in ſuis honoribus,an in laica communione.Sic omnibus nobis vnanimi
ter ſubito placuit ſciſcitari primitus beatitudinis veſtræ ſententiam.Poteſt enim ſedes Apoſtolica
(quantum ſperamus)tale nobis interrogantibus dare reſponſum,quale nos approbare concordi-
ter,explorata veritas faciat. Ex omnium quidem collegarum tacitis motibus nemini placere ſenſi-
mus,

Digitized by Google

mus,vt in ſuis honoribus Ariani ſuſcipiantur. Verumtamen conuenire charitati credidimus,vt qd A
habeat ſenſus noſter in publicam notitiam nemo perduceret,niſi prius vel conſuetudo nobis, vel
definitio Romanæ Eccleſiæ proderetur.] Diſce ex his,lector,quo cultu,quo honore ac reuerentia
proſequi ſolerent tranſmarini Epiſcopi etiam conuentu Synodali pollentes Romani Pontificis
auctoritatem; vt etiam diuerſam ab eo ſententiam meditati cum eſſent,tamen paratos ſe præbeant
ab ea libenter recedere,ſi ipſe Pontifex,quem conſulunt, diuerſa reſcriberet:cuius ſtandũ omnino
decreto,eſſet Catholicis omnib.in cõfeſſo.Sed quæ ſunt reliqua Synodalis epiſtolæ proſequamur.

XXV. Laudes Pap. Ioannis.

Hanc igitur noſtræ ſalutationis epiſtolam per fratres & conſacerdotes noſtros Caium & Petrũ,
& per filium noſtrum Liberatum diaconum continuo deſtinauimus,& auctoritatem veſtrę beatitudinis & gratiam debitis obſequijs honorantes. Talis quippe es,qualem ſancta ſedes Petri merebatur habere Pontificem,dignus veneratione,plenus dilectione,loquens veritatem ſine mendacio, nihil faciens arroganter:vnde etiam libera charitas vniuerſæ fraternitatis requirendum putauit conſilium tuum. Reſpondeat,obſecro,mens illa ſancto Spiritui ſeruiens affabiliter & veraciter.
Non ſolum enim de ſacerdotibus,ſed de ipſis quoque paruulis apud eos baptizatis,vtrum ſoleant,
vel debeant ad clericatum,ſi petierint,applicari,conſulimus. Multis enim facere iſtas frequenter B
petitiones concedimus,nec negamus;donec habito vobiſcum diligentiore tractatu,legatio noſtra
reuertatur.

XXVI.

** accuſantes*

Aduerſus vagos clericos.

Illud etiam beatitudini tuæ credimus intimandum: Fratres aliquantos ex noſtro collegio,relictis ſine cauſa plebibus ſuis,ad tranſmarinas nauigare ſæpius regiones:hos diutius Eccleſia tolerauit,excuſante * eos violentia temporis mali. Petimus nunc,vt quicumque forſitan Epiſcopus, aut presbyter,ſiue diaconus,aut cuiuſlibet inferioris ordinis clericus ſine noſtra epiſtola venerit,& non approbauerit ſe pro vtilitate ſanctarum Eccleſiarum fuiſſe directum,ſimilis hæretico iudicetur,neque veſtra communione dignus exiſtat:vt in omnibus & per omnia beatitudinis veſtræ diſciplina laudetur. *Et alia manu* Vegetem te,noſtriq. memorem præſtet omnipotens Deus, domine frater.] At quid accidit? Antequam eiuſmodi litteræ Romam per legatos perlatæ eſſent, Ioannes Papa ex hac vita deceſſit.

XXVII. Ioannis obitus & creatio Agapeti.

Cum autem legatio miſſa ab Africano Concilio ad Ioannem Romanum Pontificem,inueniſſet ipſum eſſe defunctum,ei qui in locum illius eſſet ſubrogatus,Agapeto Papæ litteras Synodales
dedit. Antequam vero quæ poſt hæc acta ſunt proſequamur,ordo rerum geſtarum poſtulat,vt de il C
lius obitu & huius creatione primum agamus. Quod igitur ad Ioannis Papæ obitus tempus pertinet:ſatis certe errare conuincuntur,qui eum anno ſuperiori ex hac vita migraſſe tradunt: ex litteris enim,ſeu potius conſtitutione data hoc anno ab Imperatore Iuſtiniano ad ipſum Ioannem ſexto Kalendas Maij,ad id vſque tempus perueniſſe,intelligi poteſt. Sed quo potiſſimum anni huius die deceſſerit:habet Anaſtaſius,ipſum hoc anno eſſe defunctum ſexto Kalendas Iulias, atque poſt ſex dies ſuffectum in locum ipſius Pontificem Agapetum.

XXVIII. De tẽpore creationis Agapeti.

Hæc ſi vera dixerimus,corrigendæ eſſent quæ reperiuntur eiuſdem Imperatoris Iuſtiniani litteræ hoc anno datæ ad Agapetum Papam pridie Idus Martias ſub Conſulatu Beliſarij, redditæ que ad ipſum ab eodem Pontifice decimo quinto. Kalend. Aprilis ſub eodem Beliſarij Cõſulatu Sed magis illapſus videtur error in diem datæ dictæ Imperatoriæ ſanctionis ad Ioannem: cũ præſertim ſucceſſoris eius Agapeti ordinationem contigiſſe hoc anno,ipſa hieme, litteræ eiuſdem Agapeti Papæ ad Reparatum Carthaginenſem Epiſcopum datæ declarent,ſuo loco paulo poſt recitandæ:quarum auctoritate optime congruit,vt eadem ordinatione quamprimum renunciata Con
ſtantinopoli,ſtatim ipſe Imperator(vt dictum eſt)ſcripſerit ad ipſum Agapetum Pontificem, ex D
more,fidei Catholicæ profeſſionem;de qua Imperatoris epiſtola agetur inferius. Verum etſi hoc anno contigiſſe & Ioannis obitum & Agapeti ordinationem,tot teſtimonia probent; quo tamẽ potiſſimum die vnumquodque contigerit,minime affirmari poteſt. At de Ioanne iam quæ ſunt reliqua deſcribamus:de eo enim Bibliothecarius hæc habet: Hic fecit ordinationem in vrbe Roma vnam per menſem Decembrem,creauit presbyteros quindecim,Epiſcopos per diuerſa loca numero vigintiunum. Qui ſepultus eſt in baſilica S. Petri.]& paulo poſt; Ceſſauit Epiſcopatus eius dies ſex.] eius autem ſepulchro eiuſmodi epitaphium inſcriptum tradit Manlius ex antiquis monumẽtis baſilicæ Vaticanæ:

Hic tumulus Vatis conſeruat membra Ioannis
Ordine Pontificum qui fertur iure ſecundus.
Licet in extremis ſolers,fiduſq miniſter
Claruit,& primus iure Leuita fuit.
Miſſus ad Imperium vice Præſulis,extitit auctor,
Hunc memorant Synodus,Pontificiſq. thronus. E
Cum titulis fidei vigilantia quanta regendi
Commiſſas animas,ne lupus hoſtis oues
† *Carperet,ammixtus premeret, vt † potentior vnam*
Iuſtitiam cunctos nixus habere parem.
Prouidus,humanus,ſummus,veruſq. ſacerdos,
Nil temere,atque nimis pondere cuncta gerens.] hæc ibi,nonnihil,vt vides,deprauata.

XXIX.

a Liberat. diaco. Breuiar. c. 21.

Irritata acta Bonifacij contra Dioſcorũ.

Qui autem in locum Ioannis ſubrogatus eſt Agapetus,patria fuit Romanus, filius Gordiani presbyteri tituli ſanctorum Ioannis & Pauli. Fuiſſe autem Agapetum Archidiaconum, eumdemque apprime eruditum,teſtatur Liberatus in Breuiario [a]. Quid vero, ſimulac creatus eſt Pontifex,egerit,ab Anaſtaſio accipe: Hic(inquit)in ortu Epiſcopatus ſui libellos anathematis,quos inuidiæ dolo extorſerat Bonifacius a presbyteris & Epiſcopis contra canones, contra Dioſcorum, in medio eccleſiæ,congregatis omnibus,incendio conſumpſit,& abſoluit totam Eccleſiam ab inuidia

dia

A dia perfidorum.]hæc ipſe:ſed de his ſuperius pluribus actum eſt.
Vbi vero Iuſtinianus Imperator cognouit Agapetum eſſe creatum Romanum Pontificem, of
ficio non defuit. Cum enim more maiorum (vt dictum eſt ſuperiori tomo ex Symmacho) conſueue
rint omnes Catholici Imperatores ad ſingulos recens creatos Romanæ ſedis Epiſcopos mittere
Catholicæ, quam profiterentur, fidei profeſſionem: id ipſum præſtitit Iuſtinianus Imperator, qui
mox eamdem direxit ad Agapetum fidei confeſſionem, quam Ioanni Papæ eius prædeceſſori miſe
rat confirmandam, cui & hanc præfationem præfixit poſt huiuſmodi conſuetum apponi titulum[a].

a Extat inter epiſt. Agape. tom. 1. epi Rom. Pon.

In nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti Dei, Imp. Flauius Iuſtinianus, Alemannicus, Gothicus, XXX.
Frãcicus, Germanicus, Anticus, Alanicus, Vuandalicus, Africanus, Pius, Felix, Inclytus, Victor, ac
Triumphator ſemper Aug. Agapeto ſanctiſs. Archiepiſcopo almæ vrbis Romæ & Patriarchæ.] In-
ter tot e deuictis populis apponi ſolitos gloriæ titulos cur Anticus voluerit nominari, habes quem
conſulas doctiſſimum Alciatum[b], nempe ab Antis Iſtri fluminis accolis, quos idem Imp. ad inter
necionem fere deleuit. Sed epiſtolam audi:

b Alciat. parerg. lib. 5. c. 3.

Ante tempus in hac regia vrbe noſtra quorumdam de cauſa fidei extitit morboſa contẽtio: quã XXXI.
B nos congrue reſpuentes, interpoſito edicto, repreſſimus. Et quia noſtri ſtudij eſt, emergentes eiuſ-
modi cauſas ad Apoſtolicæ ſedis veſtræ referre iudicium: eiuſdem fidei, quam ſequendam duxi-
mus, tenorem epiſtolæ noſtræ ad beatæ memoriæ prædeceſſorem veſtrum Ioannem per Hypatiũ
& Demetrium venerabiles Epiſcopos miſſa legatione direximus. Quam pro integritate fidei me
moratus prædeceſſor veſter libenti gratulatione ſuſcipiens, ſuo & totius Eccleſiæ Romanæ firma-
uit aſſenſu. Cuius epiſtolæ noſtræ tenor huiuſmodi eſt: Victor Iuſtinianus, &c. Reddentes honorẽ
Apoſtolicæ ſedi.] & quæ ſequuntur, prout ſupra deſcripta habetur. Porro fidei profeſſioni recitatæ
iſta ad Agapetum Iuſtinianus adiunxit: Quamobrem petimus ſanctitatem veſtram, vt memoratã
epiſtolam veſtra auctoritate firmetis, & Cyrum vel ſequaces eius a communione habeatis alienos
donec ſtatutis ſanctitatis veſtræ obtemperent. *Exemplar ſubſcriptionis*. Diuinitas te ſeruet per mul
tos annos, ſancte ac religioſiſſime Pater. Data prid. Id. Martiarum, Conſtantinopoli, Flauio Beliſa-
rio V. C. Conſule.] qui eſt præſens annus Chriſti quingenteſimus trigeſimusquintus. Quid ad
hæc Agapetus Papa reſcripſerit, accipe[c]:

Iuſtiniani Imp. ad Agapetum fidei confeſſio.

c Agape epiſt. 6.

Agapetus Epiſcopus Iuſtiniano Auguſto.

C Gratulamur, venerabilis Imperator, quod tanto Catholicæ fidei ardore ſuccenderis, vt omni- XXXII.
bus pijſſimæ vitæ veſtræ temporibus piam ſolicitudinem circa ſeruandam, augendamq. Eccleſiarũ
concordiam clementer exhibeas, & vnam fidem, ſuaq. per omnia firmitate conſimilem omnibus
populis Chriſtianis cupias prædicari. Nec mirum in eiuſmodi clementiam veſtram placita Deo
cogitatione perſiſtere, cum non alius Imperij veſtri beatior ſit prouectus, quam religionis augmẽ
tum. Quapropter libenti hoc & Prophetica voce cantabo[d]: Repletum eſt gaudio os noſtrum, &
lingua noſtra exultatione: quod florentiſſimum Principatum veſtrum diuinis quotidie inſpicimus
beneficijs adornari.

Agapeti Papæ epiſt. ad Iuſtinianũ Imp.

d Pſal. 125.

Cupis enim, venerabilis Imperator, vt tuæ pietatis epiſtolam de fidei veſtræ expoſitione nuper XXXIII.
ad beatæ memoriæ prædeceſſorem noſtrum Ioannem Romanæ ſedis Antiſtitem per Hypatium
atque Demetrium Epiſcopos deſtinatam, & a præfato Præſule roboratam, noſtra quoque auctori-
tate firmemus: laudamus, amplectimur: non quia laici * auctoritatem prædicationis admittimus,
ſed quia ſtudium fidei veſtræ Patrum noſtrorum regulis conueniens confirmamus atque robora
mus: per quod iam & vnitas prouenit Eccleſiæ, & reliqua Catholicæ membra Eccleſiæ ad eius cõ
D pagem Chriſtianitatis conſtantia reditura confidimus. Cuius profeſſionis vel epiſtolæ veſtræ teno
rem inferius adnectentes, ſtudium, quod circa Deum integre geritis, noſtra auctoritate firmamus,
prædicantes huiuſmodi fidem omnium Patrum noſtrorum regulis conuenire, & Apoſtolicæ ſedis
concordare dogmatibus.

* laicis

Qualiter probetur Imp. Cõſtit. de fide.

Conſtituentes, vt ſi quis noſtræ Catholicæ fidei contraire tentauerit, quam pro ſubmouenda XXXIV.
hæreticorum ſuſpicione paternis regulis conſentaneam præſenti definitione firmamus, ſanctæ cõ
munionis efficiatur extraneus. Vnde & Cyrum, eiuſq. ſequaces iam ante pro hac inſania ab Eccle
ſiæ Catholicæ communione ſuſpenſos, & in ſua hactenus perfidia permanentes, niſi ſub ſatisfactio
ne canonica doctrinam Apoſtolicam fuerint cõſecuti, nullatenus patimur eos ſacræ communioni
reſtitui, ſed etiam vt hæreticos anathemati ſubijcimus: vt qui noſtris conſtitutionibus parere con
tempſerit, Eccleſiaſticum ſtatum, puritatemq. non maculet.] hucuſque cum perduxiſſet Agapetus
ſuas litteras, mox ſubnexuit dictam Iuſtiniani Imperatoris epiſtolam, necnon eius fidei profeſſio
nem ſuperius recitatam.

Hæc ipſis exordijs Agapeti Pontificatus tranſacta ſunt inter Imperatorem atque ipſum Pon XXXV.
E tificem; cuius ſententia in dicta epiſtola Romano Pontifice digna numquam e memoria dilaba-
tur: ita nimirum recipere Catholicam Eccleſiam, ipſamq. Apoſtolicam ſedem Imperatorũ leges
atque ſancita de rebus ad Eccleſiam pertinentibus, quatenus ea ſunt ſacris canonibus conſentien
tia, non vt laici hominis docere in Eccleſia præſumentis: FIRMAMVS (inquit) LAVDAMVS,
AMPLECTIMVR: NON QVIA LAICIS AVCTORITATEM PRÆDICATIONIS AD
MITTIMVS, SED QVIA STVDIVM FIDEI VESTRÆ PATRVM NOSTRORVM RE
GVLIS CONVENIENS CONFIRMAMVS ATQVE ROBORAMVS.] Sicq. & in cete-
ris diſcas, ita probatas Eccleſiæ Catholicæ & Apoſtolicæ Iuſtiniani vel aliorum Principũ de rebus
Eccleſiaſticis editas ſanctiones, ſi eædem ſacris canonibus innitãtur, quibus faueant, eiſdemq. con
ſentiant: ſecus ſi contra. Hæc quidem Agapeti Pontificis verba ad reliquas eiuſdem Imperatoris
editas de rebus Eccleſiaſticis ſanctiones admitendas, vel reſpuendas, regula ſunto: nimirum vt
illæ dumtaxat Iuſtiniani Imperatoris recipiantur in Eccleſia de rebus ſacris promulgatæ conſtitu
tiones, q̃ auctoritate canonũ fulciũtur; explodẽdę vero penitus illę, quib. ſacri canones aduerſãt.

Iuſtiniani conſtitutiones, qua probatæ.

Poſt

XXXVI. Poſt hæc autem idem Imperator prudentior factus ex hac Agapeti cenſura, non amplius pri A
natam a ſe editam fidei confeſſionem vſurpauit: ſed ne quid ſibi arrogare viſus eſſet, publicam
miſit, & illam ipſam quam olim Hormiſda Pontifex miſerat per legatos Conſtantinopolim ſub-
ſcribendam ab iis qui Catholicæ & Apoſtolicæ Eccleſiæ communionem conſequi vellent: hanc,
a Extat inter epiſt. Agapeti. inquam, ipſam iterum miſit Iuſtinianus Imp. ad Agapetum Pontificem, cuius eſt exordium [a]:
Prima ſalus eſt, &c.] inſertam in epiſtola data hoc anno, decimooctauo Kalend. Aprilis ſub Conſu
latu Beliſarij. Sed quæ reliqua ſunt eiuſdem Pontificis rerum geſtarum ipſius Pontificatus exor-
dio, his coniungamus.

XXXVII. Simulac igitur idem Agapetus in Ioannis Papæ defuncti locum ſubrogatus eſt, legati ex Afri
cano Concilio antea ad eius prædeceſſorem directi, eo ex hac vita iam abiiſſe inuento, eaſdem lit
teras Synodales ipſi Agapeto dedere, adieceréq. alias a Reparato Carthaginenſi poſtea ſcriptas:
quas vbi Agapetus omnes accepit, in primis ad Concilium Africanum, cui præfuerat Reparatus,
mox vero priuatas adiunxit ad eumdem Carthaginenſem Epiſcopum litteras. Reddamus hic ſin
gulas, ac primo loco ad ipſam Synodum datas [b]:

b Tom. 1. epiſt. Rom. Pontif. in Agapeto epiſt. 1.

Agapetus Epiſcopus Reparato, Florentioiano, Datiano, & ceteris Epiſcopis per Africam B
conſtitutis.

XXXVIII. c Pſal. 125. *Epi. Agapeti PP. ad Afric. Con.*

Iamdudum quidem, fratres amantiſſimi, de proſperitatibus veſtris repletum eſt [c] gaudio os
noſtrum & lingua noſtra exultatione. Sed & nunc cum litteras charitatis veſtræ ad prædeceſſorem
noſtrum datas accepimus, pridem gaudia concepta renouamus, benedicentes Dominum ſempi-
ternum, qui liberauit nos ab inimicis noſtris & de manu omnium qui nos oderunt. Vobiſcum
enim recte nos dicimus, cum quibus & tribulati ſumus: nam cum vnum corpus vbique ſit Eccle-
ſia, & apud nos quoque principalia compatiebantur & membra. Veſter enim mæror noſtra ſem-
per fuit afflictio, & de veſtrorum omnium gemitu, imperante charitate, viſceribus frequentaba-
mus ſæpe ſingultus. Quæ cum ita ſint, redeuntibus Caio & Petro fratribus & coepiſcopis noſtris,
atque Liberato diacono filio noſtro, proferimus ſinceriſſimam conſilij veſtri charitatem: quoniã
ſicut & ſapientes facere decebat & doctos, immemores principatus Apoſtolici nõ fuiſtis: ſed quæ
ſtionis illatæ volentes vincula diſſoluere, ab eius ſede requiſiuiſtis (ſicut decebat) aditum, cui pote
ſtas eſſet indulta clauſtrorum.

XXXIX. Vnde nos ea quæ de eiuſmodi negotio in penetralibus Patrum conſtituta poſuerunt, libenter C
aperimus, & præſentibus alloquiis tractata ſubnectimus: vt ſine dubitatione poſſitis agnoſcere, trã
ſcendi poſitos iamdudum terminos non licere. Itaque ſi vitare volumus offendiculum: quod a ſe-
nioribus nunciatum eſt, hoc ſequamur. Carent enim excuſatione, quos præmonitos contingit ex
cedere; & acerbitatem cumulauit exceſſuum, quos ignorantia non tuetur. Hinc eſt, vt quia in tantũ
d Luc. 1. Deus omnipotens erexit [d] cornu ſalutis nobis in domo Dauid pueri ſui, vt de omnibus, quorũ
iniquitati ſubiacuimus, reconciliatione tractemus: ita ſolicite remedia debeamus adhibere, ne in
columitati noſtræ ſit incommodum quod curantur, aut medicina ſubeat maculam de vulnere cui
tribuere vult ſalutem: ſed eiuſmodi (ſicut & nobis cautiſſime viſum eſt) præſtemus officium in ob
ſeruatione paſtorum, ne cum perdita volumus congregare, pereamus; & cum ſub nimia relaxatio
ne abſoluimus, obnoxij (quod auertat Dominus) cadamus in culpam: maxime cum priorum no-
ſtrorum ſententia, redeuntes ad nos ex Arianis, quolibet modo, in qualibet ætate illius peſtilẽtiæ
labe pollutos, tanta charitate in fide complexa eſt eiuſmodi iuſtitia, & ſub dilectione redarguit, tã
ra ratiocinatione de ambitu honoris excluſi, vt erubeſcerent aliud magis quærere, quam redire.

XL. *Reſpondet ad Conſul. Conc. Carthag.*

De eo vero quod piiſſima compunctione requiſiſtis, vtrum ad officium ſuum debeant ſuſcipi, D
aut eos non oporteat omnino promoueri, an alimoniorum ſaltem vtilitatibus adiuuentur. Lauda-
mus, hortamur, amplectimur, vt re vera eius promotionem, aut officium, in quo fuerint, abnegan-
tes, canonum vos reuerentia iudicent omnes appetere potius, quam gerere cupiditatis ardorẽ. Ve
nientes igitur ad fidem ſinceriſſimam, nutriat humanitas, conſoletur: prompta ſit omnibus miſe-
e Matth. 5. cordia, in cuius remuneratione dictum eſt [e]: Beati miſericordes, quia ipſi miſericordiam conſe-
quentur. Illud quoq. quod Catholicos, qui præſunt aut militant Eccleſiæ, ſine ſacerdotum ſuorum
litteris ſuſcipi a nobis minime debere mandaſtis, & canonibus eſt congruum, & diſciplinis prodeſ
ſe iudicamus ac fidei; quia permanendo in Eccleſiis, in quib. militant, & miniſterij ſui poterunt aſſi
duitate in Dei Saluatoris noſtri amore feruéſcere, & quæ in peruagatione reprehenſibilia ſunt, vi
tare. Datum quinto Iduum Septembris.] Idem vero Agapetus ad priuatas litteras Reparati Epi-
f Extant tom. 1. epiſt. Rom. Pon. in Agapet. epi. 2. ſcopi Carthaginenſis ad ſe datas, poſtquam innotuit illi ipſius electio, iſta reſcripſit [f]:

Agapetus Reparato Epiſcopo Carthaginenſi.

XLI. *Agapeti Pap. epiſt. ad Reparatum.*

Fraternitatis tuæ litteris indicaſti, poſt epiſtolam deceſſori meo dirigendam, inter nauigij ſo-
ſcipiendi moras, quas hiemis continuati generabat aſperitas, ordinationẽ noſtrã tibi omnipotẽtis E
Dei beneficio nunciatam, & gratulatum te fraternitatis affectu, quia Pontificatus mihi Diuinitas
indulſit officium. quod de ſinceritate tua nõ ſumus admirati: ſic enim te nobis alloquii directi præ
ſentauit affectio, vt cum dilectiſſimas tuas litteras legerem, te viderim. Quapropter ipſa te qua vẽ
di mente complexus, poſtulo miſericordiam Diuinitatis, vt & in vobis quietis reparata gratia fru-
ctificet, & Deus omnipotens, qui mihi ſacerdotij dedit donum, concedat & meritum.

XLII. Præterea ad ea quæ Caius atque Petrus fratres & coepiſcopi noſtri, ſed & Liberatus diaco-
nus filius noſter, vt apud nos agerent verbo, a fraternitate tua ſibi iniuncta dixerunt: congruum
putauimus verbo dare reſponſum, quod per legatos noſtros (ſi Domino placuerit) reddere nõ mo
ramur. Vniuerſa præterea quæ inimicorum peruerſitas inuaſerat, charitati tuæ Metropolitana iu-
ra reparantes hortamur, vt ea quæ tuo vel aliorum nomine reſcripſimus, vniuerſis debeas innote
ſcere. Metropolitani quippe auctoritate ſuffultus, ne quis ſe excuſabiliter aſſerat ignorare, quod ſe
dis Apoſtolicæ principalitas canonum conſideratione præſcripſit. Data quinto Idus Septembris,

poſt

A poſt Conſulatum Paulini V.C.] qui eſt præſens annus ſignatus aliter Beliſarij Cōſulatu. hactenus
ad Carthaginenſem Epiſcopum Reparatum Agapetus: non extant tamen decretales litteræ ip-
ſius Pontificis, quas in Africana Eccleſia promulgandas dedit.

Egit & Iuſtinianus Imp. apud Agapetum litteris de rebus Eccleſiæ Africanæ, rogans ita reci- XLIII.
pi Arianos Epiſcopos in Eccleſiam ad pœnitentiam, vt tamen eiſdem indulgeretur in Epiſcopatu
permanere: ſed quid decreuerit Agapetus, paulo poſt dicendum erit: Conſtat etiam, ex eadem Sy- *Legatio Conc.*
nodo Carthaginenſi legationem miſſam eſſe Conſtantinopolim ad Iuſtinianum Imp. pro recupe- *Carthag. ad Iu*
randis rebus ac iuribus Eccleſiaſticis a Vuandalis vſurpatis: functus eſt hac legatione Theodorus *ſtinian. Imp.*
diaconus. Quæ autem reſcripſerit pro Africana Eccleſia Imperator, iam dicamus. Suſceptis idem a Poſt Noue. Iu
Auguſtus litteris ex Cōcilio Africano, inter alias redditas litteras reperitur illa reſcripſiſſe ad Sa ſtinia edit. Iulia.
lomonem Præfectum Prætorio in Africa [a]: pa.146.& Nou. 36.37.

Venerabilem Eccleſiam noſtræ Carthaginis Iuſtinianæ, ceteraſq. omnes Africæ Eccleſiæ diœ- XLIV.
ceſeos ſacroſanctas Eccleſias Imperialibus beneficijs releuare, noctu dieq. feſtinamus: poſtquam *Quę Iuſtinian.*
noſtræ Reipublicæ per Dei præſidium a tyrannis direptæ ſociatę ſunt, noſtras etiam ſentiant libe- *conceſſit Afri*
B ralitates. Cum igitur Reparatus * vt ſanctiſſimus ſacerdos noſtrę Carthaginis Iuſtinianæ, qui ve- *canis Eccleſ.*
nerando Concilio totius Africę ſanctiſſimarum Eccleſiarum præeſſe dignoſcitur, vna cum ceteris * Separatus
eiuſdem prouincię reuerendiſſimis Epiſcopis, proprijs per Theodorum virum religioſum diaco-
nem & reſponſalem eiuſdem venerabilis Eccleſię Carthaginis ciuitatis Iuſtinianę litteris deſtina
tis, noſtram deprecati ſint maieſtatem, poſſeſſiones Eccleſiarum totius Africę tractus tyrannico q
dem tempore ablatas eis, poſt victorias autem cæleſti pręſidio nobis contra Vuandalos præſtitas,
per noſtram piam diſpoſitionem eis redditas (ſalua in quocumq. loco tributorum ſolutione) firmi
ter poſſidere ſecundum legis tenorem, quę iam ſuper hac cauſa promulgata eſt: petitionibus eorū
prono libentique animo duximus annuendum.

Ideoq. iubemus ſublimitatem tuam ſuis diſponere præceptionibus, vt prædictas poſſeſſiones, XLV.
ſalua (vt dictum eſt) tributorum ratione, venerabiles Eccleſiæ tam noſtræ Carthaginis Iuſtinianæ,
quam omnium ciuitatum Africanæ diœceſeos firmiter poſſideant, & ſine vlla concuſſione a nullo
penitus abſtrahendas. Si quas autem alias poſſeſſiones, ſiue domos, ſiue eccleſiarum ornamenta
apud Afros vel Arianos vel Paganos vel alias quaſlibet perſonas detineri probatum fuerit: ea
C quoque omnimodo ſine aliqua dilatione ſacroſanctis Eccleſijs Orthodoxæ fidei aſſignari, nul-
la prolixitate temporis his qui eaſdem res inique detinent vti concedendis, ſed earum reſtitutio-
nem, omni exploſa machinatione, facere compellendis. Quia non patimur ſacratiſſima vaſa vel or
namenta venerabilium eccleſiarum, aut alias poſſeſſiones apud Paganos vel alias perſonas deti-
neri: & lex quæ a nobis antea prolata eſt, abundeq. huiuſmodi capitulo cōſultum fecerit. Alterius
etiam noſtræ conſtitutionis prærogatiua, quam pro Eccleſiaſticis etiam fecimus rebus & poſſeſſio
nib. Africæ quoq. venerabiles Eccleſias perpotiri cenſemus: & ſecundum eius tenorem licentiam
eis damus, res proprias & poſſeſſiones, & quicquid ad eas pertinens ablatum eſt, vel fuerit, ab anti-
quis detentoribus vindicare.

Curæ autem erit ſublimitati tuæ, quatenus neque Arianis, neque Donatiſtis, neque Iudæis, XLVI.
neque alijs qui Orthodoxam religionem minime colere noſcuntur, aliæ detur omnino communio
penitus ad Eccleſiaſticos ritus, ſed omnino excludantur a ſacris & templis nefandis, & nulla eis li
centia concedatur penitus ordinare Epiſcopos vel clericos, aut baptizare quaſcumque perſonas,
& ad ſuum furorem trahere: quia huiuſmodi ſectæ non ſolum a nobis, ſed etiam ab anterioribus le
D gibus condemnatæ ſunt, & a ſceleratiſſimis, necnon inquinatis coluntur hominibus. Omnes au-
tem hæreticos ſecundum leges noſtras, quas impoſuimus, publicis actibus amoueri, & nihil peni-
tus publicum gerere concedantur hæretici conſtituti, & Orthodoxis imperare. cum ſufficiat eis
viuere, non etiam ſibi aliquam auctoritatem vēdicare, & ex hoc Orthodoxos homines & Dei om
nipotentis rectiſſimos cultores quibuſdam afficere detrimentis. Rebaptizatos autem militiam
quidem habere, nullo modo concedimus. Pœnitentiam autem eorum, ſi ad Orthodoxam fidem
mente puriſſima venire maluerint, non reſpuimus; ſed damus eis licētiam hoc faciendi: quia Deo
omnipotenti nihil ita eſt acceptabile, vt peccatorum pœnitentia. Iudęis autem denegamus ſeruos
habere Chriſtianos, quod & legibus anterioribus cauetur, & nobis cordi eſt illibatum cuſtodire,
vt neque ſeruos Orthodoxæ religionis habeant, neque ſi forte catechumenos accipiant, eos circum
cidere. Sed neque eorum ſynagogas ſtare concedimus, ſed ad eccleſiarum figuras volumus refor-
mari; neque enim Iudæos, neque Paganos, neque Donatiſtas, neque Arianos, neque alios quoſcū-
que hæreticos, & ſpeluncas habere, vel quædam quaſi ritu Eccleſiaſtico facere patimur, cum ho-
minibus impijs ſacra peragendi permittere, ſatis abſurdum eſt.

E Inſuper ſacroſanctæ Eccleſiæ Carthaginis Iuſtinianæ omnia condonamus, quæ Metropolitanæ XLVII.
ciuitates & earū Antiſtites habere noſcuntur, quæ Codici noſtro in primo eius libro ſegregata ſa
croſanctis Eccleſijs ſuum honorem præſtare noſcuntur: vt ciuitas, quam noſtri nominis * cogno * numinis
mine decorandam eſſe perſpeximus, Imperialibus etiam priuilegijs ornata floreſcat. Confugas
etiam, qui ad venerabiles eccleſias & earum fines conuolare feſtinant, & ſuæ voluntati proficere;
nulli penitus licere ſacrilegis manibus ab ijs abſtrahere, ſed eos venerabilibus locis habita reue-
rentia perpotiri, niſi tantum homicidæ ſint, vel virginum raptores, ac Chriſtianæ fidei violato-
res. Illos enim qui talia facinora cōmittunt, nullis eſſe dignos priuilegijs quis non confiteatur? cū
non poſſint ſacroſanctæ eccleſiæ & homines iniquos adiuuare & hominibus læſis ſuum adiutoriū
præſtare.

Si quid præterea ſacroſanctæ Eccleſiæ ſæpe dictæ Carthaginis Iuſtinianę & alijs Eccleſijs Afri XLVIII.
canæ diœceſeos a quacumque perſona pro ſuæ ſalute animæ oblatum eſt vel fuerit quocumq mo-
do legitimo, ſeu in poſſeſſionibus, ſeu alijs quibuſlibet ſpeciebus; & hoc apud venerabiles Eccle-
ſias

Digitized by Google

ſias manere ſinatur, nullius vmquam manibus abſtrahendum: cum homines quidem tam lauda- A
biles tamq. Deo acceptabiles actus & pias facere oblationes deproperant, ſatis & nos laudamus,
& Dei cæleſtis remunerat clementia. Hæc igitur omnia quæ ad honorem ſacroſanctarum dedi-
mus Eccleſiarum totius Africanæ diœceſeos per præſentem pijſſimam & in perpetuum valituram
legem, quam omnipotenti Deo dicandam eſſe perſpeximus, ſublimitas tua cognoſcens, firma, illi
bataq. cuſtodire feſtinet, & omnibus (prout ſolitum eſt) manifeſtare, edictis vbique proponendis:
vt noſtra iuſſa ſummæ pietatis habentia, ex omni parte immutilata ſeruentur: temeratoribus eorũ
pœnæ decem librarum auri ſubdendis, aliqua graui noſtri numinis plectendis omnibus, qui no-
ſtram diſpoſitionem quocumque modo vel tempore violare conceſſerint. Dat. Kal. Aug. C.P. Be
liſario V.C. Conſ.] Hanc accipiens Salomon Præfectus Præt. in Africa ſanctionem, cum eam exe-
cutioni mandaret, Arianorum (quorum magna in Africa multitudo ad centum ferme annos re-
gnarat) maximum in ſe odium concitauit. ſed de his ſuo loco agendum erit. Porro huius anni ex-
a Poſt Noue. Iuſtinian. a Iulian. translatas in fin. pag. 245. edit. nou. — ordio de rebus priuatorum idem Imperator ad eumdem Salomonem reſcripſerat ſanctionem [a]
ipſis Kalendis Ianuarij, qua admonuit, vt vnuſquiſque Catholicorum infra quinquennium ſua bo
na cognoſceret atque repeteret. At de his quæ ad res Africanas pertinent, cuius Concilij occaſione B
& petitione, eam quam ſuperius recitauimus Iuſtinianus edidit ſanctionem, iam ſatis.

XLIX. Cum autem (vt nuper dictum eſt) idem Iuſtinianus Imp. apud Agapetum Pontificem litteris
b Agapet. epi 3. tom. 1. epi. Rom. Pont. — egiſſet pro Eccleſia Africana, petens, vt ijs qui ab Ariana hæreſi ad Catholicam fidem redirent,
pateret aditus ad Epiſcopatum capiendum: ijs acceptis Agapetus quid ad eumdem Imperatorẽ
reſcripſerit [b], accipe:

Agapetus Epiſcopus Iuſtiniano Auguſto.

L. *Agapeti epiſt. ad Iuſti. Imp.* Licet de ſacerdotij mei primitijs, pietatis diuinæ muneribus ad referendas eſſem gratias mul
tipliciter obligatus: ſuſceptis tamen, venerabilis Imperator, per Heraclium venerabilem presby-
terum filium noſtrum veſtræ ſerenitatis affatibus, quos æterni fructus vbertate pleniſſimos deſti-
naſtis, votorum meorum ſunt in Domino gaudia geminata, quod adunatis felicitatis veſtræ pro
uectibus, tali mentis glorioſæ propoſito terrena vobis regna ſubijcitis, vt ſimul cæleſtia conquira-
tis. Cuius rei non ſunt ambigua documenta, quando ita veſtris, quæ direxiſtis, oraculis Catholicæ
profeſſionis lumen irradiat, vt etiam beatis operibus eniteſcat. Siquidem illa eſt in Deo noſtro ple
na & firma credulitas, quam ſpiritualium ſimul fructuum commendat vbertas, ſicut Vas electio-
c Galat. 5. — nis annunciat, dicens [c]: In Chriſto Ieſu neque circumciſio aliquid valet, neque præputium, ſed fi- C
des, quæ per dilectionem operatur. Quod enim maius fidei veſtræ poterit opus exiſtere, quã quod
tantis Apoſtolicam ſedem charitatis & munificentiæ titulis eleuaſtis, vt ipſa etiam deſideria ſpe-
rantium tranſiretis? Et quidem hoc in vobis olim (ſicut ego quoque probaui) per Dei gratiã ſem-
per floruit inſtitutum, vt poſſibilitatis veſtræ meritum quantitas oſtenderet præſtitorum, & ad
*, indepte vel inclytæ — hos prouectus inditæ * momenta potentiæ tenderetis, vt benignitas vobis ingenita vota poſcentiũ
aut præueniret, aut vinceret. Hinc eſt, quod vſque ad Principalis coronæ faſtigia, & vltra nunc vſq.
proſperis veſtra tranquillitas ſucceſſibus gloriatur, nec vmquam cæleſtibus fraudabitur adiumẽ
d Rom. 8. — tis; quia ſcriptum eſt [d]: Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum.

LI. Vnde ego quoque pijſſima veſtræ liberalitatis eloquia cum deuotione gratulantis Eccleſiæ
(ſicut præcepiſtis) diuinis ſcripta feci myſterijs adhærere, vt ſupernæ maieſtatis obtutibus inde-
feſſis ſemper precibus ingerantur, & ad impetranda vobis retributionis veſtræ præmia ſit cõme-
moratio ſempiterna. Atque ideo, domine clementiſſime fili, obſequium ſalutationis vberrimæ re-
uerenter exoluens, ſpecialis vos finibus charitatis amplector, ſperans vt de mea deuotione (quan-
tum in me eſt) in his quæ pro Eccleſiaſticæ pacis vnitate præcipitis, vos vobis potius quæ ſunt Ca- D
e Rom. 1. — tholica promittatis, iuxta hoc quod dicit Apoſtolus [e]: Ita quod in me eſt, promptum eſt & vo-
bis. Nec in aliquo eorum in quibus licite poſſumus obedire, manſuetudinis veſtræ nos adhorta-
f 2. Cor. 10. — tionibus credatis obſiſtere: quia ſicut Gentium Doctor aſſeruit [f]: Spem habeo, creſcẽte fide veſtra,
& in vobis magnificari ſecundum regulam noſtram. Et ideo immenſas Deo noſtro gratias exhi-
beo, quod pro populi multiplicatione Catholici tanto charitatis ardore feruetis, vt vbicumque ve
ſtrum propagatur Imperium, regnum mox incipiat proficere ſempiternum.

LII. *Recipiendos non eſſe lapſos cũ honoribus.* Cuius ſtudij beneuolentiæ vehementius inſiſtentes, etiam nos in acquirendis eis, quos Aria-
nam, ſignificatis vitare velle perfidiam, paternæ traditionis exiſtimatis declinare poſſe cenſuram,
ſcilicet vt in his honoribus, in quibus fuerunt apud hæreticos, perſeuerent, & promoueantur ad a-
lios. Quapropter bonum hoc quidem & ſumma laude præcipuum, quod omnes ouili Dominico p
veram fidem cupitis aggregare. ſed non oportet nobis eos, qui non recte ingredi moliuntur, exci-
g 2. Cor. 6. — pere, beato Paulo Apoſtolo commonente [g]: Nemini dantes vllam offenſionem, vt non vitupere E
tur miniſterium noſtrum. Quantam autem paternarum conſtitutionum, ſi ſic recipiantur (quod
abſit) incurrant offenſionem; ne quid pietatem veſtram latere contingeret, ipſas quoque regulas
credidi ſubnectendas, quæ ſpecialiter cenſuerant, ne quis talium conciliatus aut Eccleſiaſtici ordi
nis prouectibus augeatur, aut deſideret honores vlterius poſſidere, quos ſe dubitare iam non de-
bet culpabiliter amiſiſſe: ex quibus pietas veſtra melius poterit æſtimare, ſi quo modo tam aperta
h Galat. 2. — & Synodalia ſedis Apoſtolicæ licet infringere conſtituta; cum ſententia clamet Apoſtoli [h]. Si tamẽ
quæ deſtruxi, ea iterum reædifico, præuaricatorem me ipſe conſtituo. Et ideo ſecurus cum ipſius
Apoſtoli voce profiteor: Quia confido in vobis & in Domino, quod nihil aliud ſentiatis. Etenim ſi
cut idem Doctor aſſeruit: Certus ſum & ego de vobis, quod pleni eſtis bonitate, repleti omni ſcien
tia, vt poſſitis inuicem monere.

LIII. Si igitur hi, de quibus indicaſtis, ad fidem rectam legitime venire feſtinant: noſtræ fidei regu-
i Matth. 16. — las ſequi non abnuant, dicente Domino [i]: Si quis vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & ſe
* recuperandi — quatur me. Quod ſi adhuc vituperandi * honoris ambitionibus excitantur, & pro lucro ſanctæ
fidei

Digitized by Google

A fidei humanæ gloriæ pati damna formidant;ipſi pronunciant,necdum ſe a vitijs & errore diſcede- *Vere pœnitentes honores non quærunt.*
re,& nos magis velle ſuis exceſſibus implicare.De talibus ergo dicit Apoſtolus [a]: Aemulantur
aũt vos nõ bene,ſed excludere vos volũt,vt eos æmulemini.Quę cum ita ſint,ſancto ſtudio veſtro
quod Eccleſiã Catholicã cupitis ampliari,nihil ex hoc,ſi tales in clero non recipiantur,credatis im a Galat.4.
minui,Apoſtolo præmonente[b]:Quid enim,ſi quidam eorum non crediderunt?numquid increduli b Rom.3.
tas eorum fidem Dei euacuauit? Abſit.Nam licet ſimili ſtudio charitatis pro multiplicatione Fide
lium ille beatus Petrus cæleſtis regni ianitor traheretur,qui vt Iudæorũ plures acquireret,a doctri
na & tramite regulari in non reſpuendo omni Iudaiſmo deſcenderat: huic tamen ille iunior vin-
ctus in Domino Paulus ſe retulit obuiaſſe,dicens [c]: Sed cum vidiſſem,quod non recte ingrede c Galat.2.
rentur ad veritatem Euangelij,dixi Petro coram omnibus: Si tu cum ſis Iudæus, gentiliter viuis,
quomodo Gentes cogis Iudaizare? Hæc ergo per omnia,Deo cordi veſtro aſſidente,penſantes,a-
gnoſcere poteritis,non occaſionem nos excuſationis inquirere,ſed ea quæ pro officij noſtri ratio-
ne tranſcendere non poſſumus,vobis humiliter intimare,dicente Apoſtolo [d]: Non enim poſſumus
aliquid contra veritatem,ſed pro veritate. d 2.Cor.13.

B Vnde & de Stephani Epiſcopi perſona ſimul & cauſa non credatis alicuius nos ſtudio defenſio *LIV.*
nis * impelli.Abſit a quorumlibet mentibus Chriſtianis,vt in quacumq.perſona aut innocentiã re- * offenſionis
darguant,aut crimen abſoluant.Sed vniuerſa,quæ Apoſtolicæ ſedis ſuper hac ſunt parte diſpoſita,il
lo ſemper ſtudio manauerunt,quæ principatui beati Petri vos quoq. cupitis per omnia reſeruari;
ſcilicet ne in his qui ſedis eius audientiam poſtulaſſent,ſeparata * ipſius reuerentia,alterius ſenten * ſperata
tia prouenireт. Et ideo quia clementia veſtra ſalubriter offerre dignata eſt,vt a legatis noſtris om *Legatis Rom. Pont. negotia commiſſa.*
ne negotium tractaretur:hanc operam his quos in continenti dirigimus,Deo auctore,mandamus:
ita tamen,vt iam nunc communione noſtra vir religioſus Achilles pro veſtra iuſſione debeat gratu
lari.At vero de ſacerdotio perfruendo,cum ad nos vniuerſa quæ legati noſtri cognouerint,pleniſſi
ma eorum fuerint relatione perlata,conſideratis ſanctorum canonum regulis,quas ſeruari præci-
pitis,ſequenda firmius cenſebuntur.

Quod autem clementia veſtra fratris & coepiſcopi noſtri Epiphanij dignata eſt excuſare per *LV.*
ſonam:quia in prædicti Achillis conſecratione veſtra potius iuſſio quam illius ordinatio præueniſ *In Epiphaniũ illicita præſumentem.*
ſet:credimus quod & ipſe cognouerit iure culpatum;qui præter alia quæ deliquit,hoc certe excuſa
C re vix poterit,quod tam pijſſimo & clementiſſimo Principi,beati quoq. Petri priuilegia defenſan
ti,non vel opportune vel importune ſuggeſſerit,quid in hac parte ſedis Apoſtolicæ reuerentiæ de-
beretur. De quo ſimul negotio,ſed & de Iuſtiniana ciuitate glorioſi natalis veſtri conſcia, necnon
& de noſtræ ſedis vicibus iniungendis,quid,ſeruato beati Petri,quem diligitis,principatu,& ve-
ſtræ pietatis affectu,plenius deliberari contigerit,per eos quos ad vos dirigimus legatos,Deo pro
pitio,celeriter intimamus.Supereſt,vt(ſicut a beato Petro indeſinenter expoſcimus) de ſalute &
proſperitate veſtri ſemper Imperij gratulemur.Datum Idibus Octobris.] hactenus Agapetus re-
ſcribens ad Iuſtinianum Imperatorem:ſed deſiderantur aliæ litteræ,ſicut & collectio canonum de
non recipiendis hæreticis cum honoribus,quam ſe his ſubijcere tradit.

At nec etiã de legatis miſſis,quinam iſti fuerint,mentio vlla fit;ſed ex Actis Quintæ Synodi [e] *LVI.*
intelligere poſſumus:nam ijdẽ ſubſcripti habentur in ſententia lata contra Seuerum,Petrũ,& Zoa e Quint.Synod. Act.1 to.2.Concil nou.edit.
ram ſub Menna Epiſcopo anno ſequẽti,nempe Sabinus Epiſcopus Canuſinus,Epiphanius Epiſco-
pus Aſculanus,Aſterius Epiſcopus Salernitanus,Leo Epiſcopus Nolanus, Ruſticus Epiſcopus Fe
ſulans,Theophanes & Pelagius diaconi ſanctæ Romanæ Eccleſiæ. Intelligis iã ſatis,puto,ex eadẽ *Sedis Apoſtol. tantum eſſe de lapſis decernere.*
D epiſtola,nonniſi Romani eſſe Pontificis de recipiendis hæreticis pœnitentibus formã præſcribere
& diſpenſare;iureq. Agapetum expoſtulaſſe aduerſus Epiphanium Conſtantinopolitanum Epiſco
pum,qui inter alia quæ perperam egiſſet,abſq. requiſita Romanæ ſedis auctoritate Achillem ab
Arianis ad Eccleſiam Catholicam venientem ordinaſſet,iubente Iuſtiniano Imperatore.

Quod pertinet ad Iuſtinianam ciuitatem,quam Agapetus in eadem ſua epiſtola patrium ſolũ *LVII.*
ipſius Iuſtiniani nominat,cuius Epiſcopum petierat idem Imperator pallio inſigniri,ſicq. vices *De prima Iuſtiniana.*
gerere Apoſtolicæ ſedis:cum totum negotium legatis tractandum ſe commiſiſſe dicat; quid ea in
re factum ſit,diligentius eſt inueſtigandum,atq.in primis a Procopio noui nominis origo petenda
Ipſe enim cum agit de eiuſdem Imperatoris ædificijs,iſta habet [f]: Apud Dardanos Europæ,qui f Procop.de ædific.Iuſtinia.Imp. lib.4.
iam poſt Epidamniorum terminos habitant,locus eſt Tauresia dictus:hinc Iuſtinianus Rex Orbis
reparator oriundus erat.Hunc locum muro circumdans quadrangula figura,ſingulis angulis tur-
rim impoſuit,effecitq.vt eſſet & vocaretur Quadriturria. Iuxta hunc locum vrbem nobiliſſimã
condidit,quam Iuſtinianam Latina voce appellauit;atque hoc modo nutricationis officium altri
ci patrię rependit . Fabricauit etiam canales aquarum , vt vrbs aquis abundaret , & multa a-
E lia narratu digna.Non eſt facile enumerare Deo ſacrata templa,verbis comprehendere Principũ
habitacula,ingentes porticus,nitida fora,fontes,vias,balnea,loca vbi res venum exponuntur.Ma-
gna plane vrbs eſt,& totius regionis Metropolis Illyricorum Archiepiſcopum ſortita,alijs vrbibus
ipſi tamquam magnitudine præſtanti cedentibus:quo fit vt etiam honorẽ Regi rependat.Vt enim
ipſa vrbs Rege honoratur tamquam alumno,ita e diuerſo Rex locum illum in vrbem euehere cu
rauit.]hæc de Prima Iuſtiniana Procopius,qui pergit dicere de Secunda Iuſtiniana ita nominata
ab eo,quæ olim apud Dardanos vrbs erat nomine Vlpiana.necnon & de Iuſtinopoli auunculi no-
mine nuncupata,& alijs.

Porro quoad priuilegia quæ ab Apoſtolica ſede per Agapetum Papam impertienda idem Im *LVIII.*
perator rogarat,re diutius dilata,cum interea(vt dicetur anno ſequenti) contigerit Agapetum ex *De priuilegijs primæ Iuſtinianæ.*
hac vita migrare,Vigilius Papa eidem Iuſtiniano aſſenſus eſt,vt idem Imperator ſua conſtitutio
ne declarat his verbis [g]: Beatiſſimũ Primæ Iuſtinianæ noſtrę patriæ Archiepiſcopũ habere ſemper g Auth de Eccl. tit col. 9 tit. 14. Nouel.131.
ſub ſua iuriſdictione Epiſcopos prouinciarum Daciæ Mediterraneæ,& Daciæ Ripenſis, & Priua-

* Brinalis lis*,& Dardaniæ,& Myſiæ Superioris,atq. Pannoniæ,& ab eo hos ordinari,ipſum vero a proprio A
ordinari Concilio,& in ſubiectis ſibi prouincijs locum obtinere ſedis Apoſtolicæ Romæ,ſecundũ
ea quæ definita ſunt a ſanctiſſimo Papa Vigilio.Simili quoq.modo ius Pontificis,quod Epiſcopo
Iuſtinianæ Carthaginis Africanæ ciuitatis dedimus,ex quo Deus hanc nobis reſtituit,ſeruari iube
mus.]hæc ibi Imperator. Eſt Nouella conſtitutio de priuilegijs collatis Archiepiſcopo Primæ Iu-
a Nouel.11. ſtinianę,quæ incipit [a]: Multis & varijs modis,&c.]data hoc anno ſub Beliſarii Conſulatu.de iiſ-
b Nouel. 131.c. 3. dem in aliis ab eodem promulgatis mentio habetur [b].

LIX. Agapetus autem haud quicquam in præiudicium aliarum prouinciarum Metropolitanorum
Antiſtitum viſus eſt voluiſſe concedere:magnopere enim cauere conſueuerunt Romani Pontifi-
ces,ne in canonum iniuriam & alterius præiudicium conferrent alicui priuilegium : ſed Vigilius
c Greg.li.4.epi. 35. diu vi Imperatoria agitatus(vt ſuo loco patebit)acquieuit. Extant & Gregorij Papæ litteræ [c] de
collato pallio Ioanni Archiepiſcopo Primæ Iuſtinianæ.Sic igitur quatuor habes Iuſtinianas, duas
apud Europæ Dardanos,totidemq.in Africa,vbi diximus duas ampliſſimas ciuitates eodem no-
mine appellatas,nempe Adrumetum atque Carthaginem.Sed de his ſatis.

LX. Quod autem in recitatis nuper litteris Agapeti Pontificis ad Iuſtinianum querela eſt aduer- B
ſus Epiphanium Epiſcopum Conſtantinopolitanum de illegitima ab eo ordinatione præſumpta
& alijs quibuſdam perperam factis:haud impune intentatum ſcias;nã quam citiſſime Deus vltus
Obitus Epiphany,& Anthimi ſubrogatio. eſt,quod idem Epiſcopus in ſacros canones deliquiſſet,& quidem ſeuere,cum ipſum ex hac vita
præripuit.Sciendum eſt enim,ipſum Epiphanium hoc anno ex hac vita ſublatum,inq.locum eius
Anthimum ſubrogatum.Ad hæc vſq.tempora Epiphanium perueniſſe,tot conſtitutiones hoc an-
no ſub Beliſarij Conſulatu ab Imperatore ad ipſum datæ ſatis aperte demonſtrant:quem tamen
hoc eodem anno finem viuendi feciſſe,ex iis quæ dicentur inferius,certum redditur.

LXI. Sic igitur Epiphanius cum ſediſſet annos quindecim,hoc ipſo anno ex hac vita deceſſit; quo e
medio ſublato valido ſatis Orthodoxæ fidei propugnatore,callidis occultiſq.conſilijs impiæ Theo
doræ Auguſtæ Anthimus Epiſcopus Trapezuntius,qui foris licet Catholicam fidem profiteretur,
intrinſecus tamen Eutychianam hæreſim ſectabatur,in ſedem Conſtantinopolitanam intruditur.
d Nouel.45. Id quidem de ipſo publica ſanctione [d] anno ſequenti edita Iuſtinianus teſtatus eſt.

LXII. Hinc malorum origo,hinc ipſi Imperatori atq. vniuerſæ Eccleſiæ Catholicæ acerbiſſimarum
cladium fons erupit,cum videlicet Theodoram Auguſtam coniugem audiens Imperator,monſtrũ C
horrendum in regiæ ciuitatis Pontificiam ſedẽ prouehit. Plus æquo,& quam deceat Catholicum
Principem,audire ſolebat Iuſtinianus conſiliũ hæreticæ feminæ impiæ Theodoræ: quod ipſemet
e Nouel. 8 c.1. in conſtitutione hoc ipſo anno edita profitetur,cum ait [e];Hæc omnia apud nos cogitantes, & hic
quoq.participẽ conſilij ſumentes eã,quæ a Deo data eſt nobis,reuerendiſſimam coniugem, &c.]
Sed plane facta eſt ipſi in ſcandalum atq.ruinam,vt quæ dicentur annis ſingulis demonſtrabunt.

LXIII. De ſtudijs autem Theodoræ erga Anthimum auctor eſt Liberatus diaconus,qui iſta ait [f]: Ea
f Liberat diac. de cauſ. Neſt.c. 20. tempeſtate mortuo Epiphanio Conſtantinopolitano Epiſcopo,Theodora Auguſta Anthimũ tran
ſtulit in ſedem,qui fuit Epiſcopus ciuitatis Trapezunti regionis Ponti, latentet Chalcedonenſe
Concilium non ſuſcipientem.]hæc ipſe huius temporis ſcriptor.Sed audi ex Actis Quintæ Synodi
g Quint.Synod. Act.1. [g] Anthimi nebulonis in ſedem ingreſſum ex libello monachorum Syriæ:Epiphanio ſanctæ memo
riæ Archiepiſcopo huius regiæ vrbis in pace vita functo', Anthimus,qui aliquando ordinatus fuit
Epiſcopus Trapezundarum,magnitudinem & dignitatem ſacerdotii, non ſpiritualium animarũ
diligentiam eſſe putauit,ſed quemdam ciuilem principatum,& propterea maiorem appetens, iã
multo tempore derelinquens propriam Eccleſiam,& ciuitatem regiam, *Conſtantinopolim ſcilicet*, D
apprehendens tamquam quædam plaga Aegyptiaca,vitamq.fictã ipſius figuratæ continentiæ om
nibus oſtendens,cum hæreticis hic nidificantibus conuerſatus eſt;ſimilia quoq.illis hæretica turta
largiendo,& placita illis faciendo & dicendo,voluit adulterioe ſubripere ſacerdotalem ſedem ip-
ſius ciuitatis contra omnem æquitatem Eccleſiaſticam & canones,&c.]hæc pluribus Syriæ mona
chi proſecuti ſunt in libello,quem poſtea Agapeto Papæ obtulerunt anno ſequenti.

LXIV. Sed vnde tanta vis homini nequam,vt fauore paucorum hæreticorum(haud enim conferendi
erant hæretici Conſtantinopoli commorantes cum degentibus ibidem Orthodoxis)ſedem inua-
deret tantæ vrbis,ſub Catholico præſertim Imperatore,niſi inſidijs Theodoræ Auguſtæ faventi il
li vti Orthodoxo?quod & ſuaſit viro ſuo,qui ad eum vt ad Orthodoxum Antiſtitem ſequenti anno
h Anth de menſur.ord.cler. col. 3.titul.3 & Nouel.16. Idibus Auguſti conſtitutionem dedit [h] Eccleſiaſticã de numero clericorum ordinandorũ. Porro
hæc eadem de Anthimi nefaria electione proſecuti ſunt Archimandritæ Conſtantinopolitani in li
bello,quem obtulerunt Agapeto Papæ,cum peruenit(vt dicemus)Conſtantinopolim anno ſequen
ti:quo etiam teſtati ſunt in fine ipſius,ſe ea de cauſa hoc anno miſiſſe legationem Romam ad ip-
i Conc. tom. 2. edit nou. ſum Pontificem,vt de his quæ acta eſſent Conſtantinopoli,deq. perſona Anthimi idem Agapetus E
certior redderetur.extat ipſe libellus prope finem primæ Actionis Synodi Quintæ [i].

LXV. Tanta hæc mala ordita eſt peſſima femina,quæ altera Eua ſerpenti obaudiens facta eſt viro
De Theodora Aug. maxime impia. malorum omnium cauſa,nouaq. Dalila Samſoni,eius vires doloſa arte eneruare laborans, Hero-
dias altera ſanctiſſimorum virorum ſitiens ſanguinem,petulanſq. ſummi ſacerdotis ancilla,Petri
negationem ſolicitans:ſed parum ſit ipſam huiuſcemodi ſugillaſſe nominibus,quæ reliquas impie
tate feminas antecelluit:accipiat potius nomen ab inferis,quod Furijs fabulæ indiderunt,femina
furens,Alecto potius,vel Megera,aut Tiſiphone nuncupanda,ciuis inferni,alumna dæmonum,ſa
tanico agitata ſpiritu,œſtro percita diabolico,initæque ſummo labore inimica concordiæ,pacisq.
redemptæ ſanguine martyrum & ſudoribus confeſſorum partæ fugatrix:quanta enim hæc Eccle-
ſiæ Catholicæ mala inuexerit,quæ dicenda erunt oſtẽdent.Quam vero religioſiſſimo iſta obfuerit
Imperatori,ſatis ſuperque,ſi quæ dicentur attendet,ſpectator luctuoſæ tragœdiæ intuebitur.

LXVI. Quam feliciſſimus Iuſtinianus Imp.extitiſſet,& plane cui nullus vmquam vel Gentilium.vel
Chriſtia-

Iuſtinian. laſus a coniuge hæretica. a *Eccleſ. 25.*

A Chriſtianorum Impetatorum longo interuallo fuiſſet exæquandus, ſi Theodora coniuge caruiſſet, & Catholicam nactus fuiſſet ſibi ſimilem conſortem Imperij: vt plane ſecundum illud Eccleſiaſtici [a]: Commorari leoni & draconi placebit, [quam habitare cum muliere nequam] ipſi contigerit. Et quidem ſecundum quod ſubditur: Mulier ſi primatum habeat, contraria eſt viro ſuo] quanto propenſiori ſtudio palam fauit Iuſtinianus Catholicæ fidei, tanto iſta callidiori conſilio clam Eutychianæ hæreſi atq. Eutychianis hæreticis adiumento fuit & augmento, necnon etiam firmamento. Ceterum priſtinum adhuc vigorem retinens Iuſtinianus, cum ſibi, qualis eſſet Anthimus, bene perſpectus eſt, eumdem e ſede eiectum proſcripſit; ſed hæc anno ſequẽti, poſtq̃ idẽ ſceleſtus iudicio Agapeti Romani Pontificis detectus, eiuſq. ſententia cõdemnatus eſt, accedenre Synodali decreto.

LXVII. b *Liberat. diac. Breuiar. c. 20.* *Theodoſius & Gaian. altercãtur.*

Sed quodnam hoc item tempore, ipſa peccati fomes, præpotenſq. diaboli telum Eccleſiæ Alexãdrinæ damnum intulerit, accipe a Liberato diacono, vbi poſt ſubrogationem Anthimi in Epiphanij locum mox iſta coniungit [b]: Verum defuncto Timotheo Alexandrino Epiſcopo, ſtudio & pmiſſione Calotychi cubicularij partis Theodoræ Auguſtæ, Theodoſius ordinatur: qui licet haberet cleri decretum, contradicere volentibus non permiſit certamen populi & monachorum, quos non B habuit: hi enim pro Gaiano fuerunt. Conſuetudo quippe eſt Alexandriæ, illum qui defuncto ſuccedit, excubias ſupra defuncti corpus agere, manumq. dexteram eius capiti ſuo imponere, & ſepulto manibus ſuis, accipere collo ſuo beati Marci pallium, & tunc legitime ſedere. Dũ hæc Theodoſius pertentat, cognouerunt populi & monaſteria, quod eſſet factum veſpere in Epiſcopio ſtudio Calotychi & Iudicum, id eſt, Ariſtomachi Ducis, & Dioſcori Auguſtalis: mox Theodoſium perſecuti ſunt, & expulerunt, ne colligeret funus Timothei.

LXVIII. *Diro ſchiſmate vexata Eccl. Alexand.*

Inthronizauerunt autem Gaianum, qui fuit Archiepiſcopus ex parte aſſertorum incorruptibilitatis: habens autem conſentaneos aliquantos ex clero, & Poſſeſſores ciuitatis, & Corporatos, & milites, & nobiles, & omnem prouinciam, permanſit Gaianus in Epiſcopatu dies centum & tres: poſt hæc a Iudicibus pulſus abſceſſit. Et poſt menſes duos Narſes miſſus ab Auguſta Theodora Theodoſium quidem inthronizauit, porro Gaianum miſit in exilium: qui adductus Carthaginem, & inde quaſi in Sardiniam directus, quid de eo contigit, ignoratur. Manſit autem Theodoſius in ſede annum vnum, menſes quatuor, paucis ei communicantibus: plurimi enim communicabant ad nomen Gaiani: populi autem pugnauerunt pro Gaiano multis diebus: qui cæſi a militib. maio C rem ſui partem amiſerunt: ſed & militum maior cecidit numerus. Vincebatur Narſes non armis, ſed ciuitatis concordia: De ſuperioribus domorum iactabant mulieres ſuper milites, quicquid occurriſſet. At ille igne vicit, quod ferro non potuit. Diuiſa eſt vſq. nunc illa ciuitas hoc ſchiſmate, vt Gaianitæ & Theodoſiani in eo vocentur, id eſt, Phantaſiaſtæ & Corrupticolæ.] Fuerunt iſta adeo cruenta atque funeſta veluti pingues victimæ a Theodora immolatæ diabolo. Pergit auctor:

LXIX. *Inducitur Cõſtantin. Theodoſius.* c *Leont. de ſectis Act. 5.*

Nouiſſime Theodoſius de ſede diſceſſit non ferens ſeditiones & bella quæ contra eum exercebantur a populo. Miſſus eſt Conſtantinopolim cum honore, eo quod ita Auguſtæ ſcripta præceperunt. Quo illo veniente, promittebat Auguſta Imperatori, quoniam poſſet Theodoſius Chalcedonenſem ſuſcipere Synodum: ſed perſiſtente & nolente eo, cum eius voluntate foras ciuitatem regiã ſexto miliario in exilium miſſus eſt, iuxta baſilicam, in via quæ ducit ad Stoma pontem: viuitq. vſque nunc.] hactenus de his Liberatus. Eamdem proſecutus hiſtoriam Leontius [c] Scholaſticus, tradit inter alia Gaianum fuiſſe Eccleſiæ Alexandrinæ Archidiaconum, Theodoſium autem ſcriptorem orationum, huncq. ſectatorem Seueri, illũ vero Iuliani Halicarnaſſei; magnates fauiſſe Theodoſio, plebem vero Gaiano.

LXX. *Orthodoxus Antiſtes præfectus.* d *Nouel. 6.*

D Quod autem ad ſucceſſionem Alexandrinorum Antiſtitum pertinet, ex quo ibi præcipuam ſedem hæretici occuparunt, ab ipſis & per ipſos ſucceſſio ſpuria deducta eſt, interrupta vero Catholicorum: cum tamen & ij qui ibi erant Orthodoxi, licet longe inferiores numero hæreticis eſſent, Orthodoxũ aliquando haberent Epiſcopum, cui communicabãt. Diximus ſuperius de Euagrio quodam Orthodoxo Epiſcopo Alexandrino; ſed & mentio eſt apud Iuſtiniani Imperatoris ſanctionẽ de Epiphanio Epiſcopo Alexandrino Catholico. nam in ea conſtitutione, cuius eſt titulus [d]: Quomodo oporteat Epiſcopos & reliquos clericos ad ordinationem adduci] ſcripta ipſa (vt diximus) hoc anno ad Epiphanium Conſtantinopolitanum Epiſcopum, hæc de alio habet Epiphanio Epiſcopo Alexandrino: Scripta exemplaria ſanctiſſimo Archiepiſcopo Alexandriæ Epiphanio, ſanctiſſimo Archiepiſcopo Theopolitano, *nempe Antiocheno Antiſtiti*: ſcripta exemplaria Petro Epiſcopo Hieroſolymorum, &c.] Poſt Theodoſium autem atque Gaianum, quorum mutuæ altercationes ad biennium productæ fuerunt, qui creati ſunt poſtea Epiſcopi Alexandrini, omnes fuere Orthodoxi defenſores Concilij Chalcedonenſis, quos numerat Leontius, nempe Paulus, Zoilus, Apolinaris, Ioannes, & Eulogius æqualis ſancti Gregorij: quos ob cultum Synodi Chalcedonenſis Sy- E noditas appellat [e].

e *Leont. de ſect. Act. 5.*

LXXI. f *Euagr. lib. 4. c. 11.*

Inter hæc autem cum Conſtantinopoli ſederet Theodoræ Auguſtæ fauore Anthimus, & Alexãdriæ (vt diximus) Theodoſius: Seuerus ille perditiſſimus hæreſiarcha ab Antiochena ſede pulſus Iuſtini tempore, ſciens hos qui præcipuas Orientis ſedes occupaſſent, ſuæ eſſe farinæ homines, ſperans eiuſdem Theodoræ potentia Antiochenæ fore ſe reſtituendum Eccleſiæ, egreſſus e latebris, conuolat Conſtantinopolim ad ipſam Theodoram & Anthimum Patriarcham in hæreſi propagãda collegam. De his enim hæc habet Euagrius [f]: Extant (inquit) adhuc epiſtolæ Seueri ad Iuſtinianũ & Theodorã ſcriptæ: ex quib. intelligi poteſt, eũ ab initio, poſtquã ſedem Epiſcopatus Antiocheni deſeruerat, iter ſuũ Cõſtantinopolim verſus diſtuliſſe, poſtea tamẽ eo ſe contuliſſe.] Spe enim vana Theodora impia Auguſta illudebat Imperatoris pio animo, dũ ſicut Anthimũ, atq. Theodoſiũ quaſi profeſſurũ Conciliũ Chalcedonẽſe vocauit Cõſtãtinopolim, ita & de Seuero pſuaſit hoc ipſum eidẽ Imperatori, abſq. cuius aſſenſu idẽ ſæpe proſcriptus hæreſiarcha haud auſus eſſet cõferre ſe Cõſtantinopolim de ſceleribus perpetratis daturus pœnas. Subdit vero de ipſo iſta Euagrius.

LXXII. *Seueri Hæreſiarcha conatus.*

Scripſiſſeq. Seuerum, ſe, cum eſſet Conſtantinopoli, & cum Anthimo collocutus eſſet, compe- A
riſſetq. enim eamdem ſecum tenere opinionem, idem de Deo ſentire perſuaſiſſe, vt ſedē Epiſcopa-
lem relinqueret. Scripſit præterea iiſdem de rebus ad Theodoſium Epiſcopum Alexandrinum lit-
teras, in quibus magnopere gloriatur ſe Anthimo (vt dictum eſt) perſuaſiſſe, vt huiuſmodi dogma-
ta gloriæ terrenæ & Epiſcopatui longe præponeret.] hæc quidem, cum Anthimus (vt paulo poſt di-
cturi ſumus) factus reus impietatis, abdicare hæreſim & profiteri Chalcedonenſe Concilium quæ-
ſitus eſt, vt remaneret in ſede. Poſt hæc autem rurſus Euagrius: *E*xtant porro Anthimi ad Theodo-
ſium de iiſdem rebus epiſtolæ, & Theodoſij rurſum ad Seuerum & Anthimum: quas, ne in librum, q.
in manib. eſt, nimis multas res includere videat, prætermittere animus eſt, eaſq. relinquere iis qui earū-
dem voluendarum cupiditate incenduntur.] hactenus de his Euagrius: quæ autem ſubiicit, poſtea fa-
cta ſunt, noſq. de iis ſuo loco dicemus. Vidiſti quos colligit Theodora & in præcipuis ſedibus Oriē-
tis collocat impios hæreticos, & quas infert in vrbem Conſtantinopolitanam hominum peſtes, id
ordiens funeſtiſſima: vt occupatis maioribus ſedibus ab hæreticis, inualeſceret nefanda hæreſis &
dominaretur vbique ſed hæc (vt diximus) clanculo per cuniculos in Eccleſiam conabatur inferre,
quod ſciret viri animum pro fide Catholica ſemper inuigilare ſolere, & neruos omnes pro eadē ro- B
boranda contendere.

LXXIII. a Leont. de ſectis Act. 5. tom. 4. Biblioth. *Agnoitarum Hæreſis.*

Theodoſius vero Alexandrinus Epiſcopus hæreticus degens Conſtantinopoli, inter hęc noua
occaſione oborta, a ſuis diuiſus eſt. quomodo id ſe habuerit, Leontius [a] Scholaſticus docet, cum
ait: Cum autem priuatus Byzantij Theodoſius degeret, Agnoitarum (ſic ab ignoratione dictorū)
dogma motum fuit. Nam quia Dominus ait, neminem horam iudicij ſcire, ne Filium quidem, ex-
tra ſolum Patrem: quæſitum eſt, An Chriſtus eam ignoraret vt homo. Theodoſius Chriſtum igno-
rare negabat, & aduerſus Agnoitas ſcripſit. Alii vero Chriſtum horam ignorare, tradebant, quem-
admodum ipſum dolorem ſenſiſſe diximus. Inde diuulſi ſunt a Theodoſio qui Agnoitæ vocantur;
cumque peculiarem ſibi feciſſent eccleſiam, ſeorſum communicabant.] Sed aduerſabatur Agnoi-
tis Theodoſius, vtpote Seuerianus, Gaianitiſque contrarius.

LXXIV. b Idem Act. 10. *De Gaianitis & Theodoſianis.*

Quinam autem error fuerit Gaianitarum, idem qui ſupra ſcriptor huius temporis Leontius
Scholaſticus docet his verbis [b]: Confitentur Gaianitæ Deum Verbum e Virgine naturam huma-
nam ſumpſiſſe perfecte ac vere, ſed poſt vnionem eſſe corpus incorruptile dicunt: omnes enim ma-
lorum ſpecies Chriſtum perpeſſum aiunt, vt eſurierit & ſitiuerit & defatigatus fuerit, at non eodē C
iſta quo nos modo paſſum. Aiunt enim: nos quadam naturali neceſſitate tum eſurire, tum ſitire, ſed
Chriſtum hæc omnia ſponte ſuſtinuiſſe; nō enim (inquiūt) naturæ legibus ſeruiebat: alioqui paſſio-
nes iſtas fatebimur præter voluntatem accidiſſe. quod abſurdum fuerit. Hæc Gaianitarum eſt opi-
nio, Incorruptibilium dicta. Nos ad ea reſpondemus, etiam nos fateri, paſſiones & affectiones
illas fuiſſe voluntarias, nec tamen idcirco dicere Chriſtum eas perpeſſum eo modo quo nos:
Nam ſponte dicimus ipſum ſeruiſſe naturæ legibus, volentemque ſe conceſſiſſe corpori, vt ſua per-
peteretur eo modo quo nos patimur.] hæc Leontius, qui teſtificationibus ſanctorum Patrum iſta
vt Catholica roborat atque firmat. Porro aduerſus eoſdem Gaianitas diſputat Euthymius in
panoplia.

LXXV.

Leontius vero vbi de Gaianitis locutus eſt, de Theodoſianis hæc habet: Agnoitæ vero confiten-
tes omnia quæ Theodoſiani, *de corruptibilitate videlicet*, diſcrepant in hoc quod Chriſti humani-
tatem ignorare negant, illis ignorare affirmantibus: Aiunt enim, per omnia nobis Chriſtum aſſi-
Iacobitæ hæretici. milari: quod ſi nos ignoremus, & ipſum ignoraſſe, &c.] Qui vero a Theodoſio Theodoſiani ap-
pellati fuerunt, eoſdem poſtea a Iacobo propagatore Iacobitas eſſe dictos, eoſque pariter Aegy- D
c Ioan. Damaſc. lib. de hæreſ. ptios nominatos, affirmat ſanctus Ioannes Damaſcenus [c]. Contra eiuſmodi hæreticos Agnoitas
dictos ſcripſit ſanctus Eulogius Alexandrinus Epiſcopus, cum ad finem ſæculi huius eamdem Ale-
d Gregor. lib. 8. epiſt. 42. xandrinam Eccleſiam gubernaret, qui eo argumento editum commentarium cognoſcendum Ro-
mam miſit ſancto Gregorio Papæ; de quo ipſe Gregorius iſta reſpondit [d]: De doctrina veſtra
contra hæreticos, qui dicuntur Agnoitæ, fuit valde quod admiraremur; quod autē diſpliceret, non
fuit. In eodem autem ſenſu iamdudum communi filio noſtro Anatolio diacono plurima reſcripſe-
ram. Ita autem doctrina veſtra per omnia Latinis Patribus concordauit, vt mirum mihi non eſſet
quod in diuerſis linguis ſpiritus non fuit diuerſus, &c.] id quidem ſenſiſſe ſanctum Auguſtinum
oſtendit, & veritatem aduerſus eoſdem hæreticos ex aliis diuinæ Scripturæ locis docet. De iiſdem
e Ioan. Damaſc. de hæreſ. alio quoq. nomine nuncupatis hæc Ioannes Damaſcenus [e]: Agnoitæ, qui iidem Themiſtiani vo-
De Themiſtianis hæreticis. cantur, impie & improbe Chriſtum diem iudicij ignorare, palam docent, eumq. ignauiæ & timidi-
tatis arguunt. Hi ſunt quidem ex ſecta Theodoſianorum: Themiſtius enim, qui eiuſdem ſectæ ac
diſciplinæ princeps fuit, vnam in Chriſto naturam coniunctam fuiſſe tradidit.] hæc de propagine
Theodoſianorum Themiſtianis Damaſcenus.

LXXVI. *Acephalorum capita multa.*

Ita quidem Seueriani omnes iſti profeſſione, hoſteſq. Concilij Chalcedonenſis, inter ſe ipſos E
more hæreticorum pugnarunt: vt plane acciderit hoc veluti portento quodam, vt bellua ſine capi-
te (ita Acephalorum hæreſis appellata) eadem pluribus prodierit armata capitibus inter ſe pugnā-
tibus: nam ex eis primum eminuit caput Seuerus, ex quo denominati ſunt Seueriani; ex hoc vero
plura alia capita pullularunt, nempe Gaianus, ex quo Gaianitæ, Theodoſius, ex quo Theodoſiani,
Iacobus, ex quo Iacobitæ, Themiſtius, ex quo Themiſtiani numerat adhuc aliud caput Ioannes
Damaſcenus, nempe Barſanium, ex quo Barſaniani, ſiue Semidalitæ, de quibus ait. Hi cum omnia
Gaianorum & Theodoſianorum decreta defendant, aliquid tamen præterea addiderunt de ſuo,
ſymbolis Dioſcori relictis, vt a reliquis Dioſcori ſectatoribus noſcerentur.] Aduerſus has peſſimas
f Euthym. Panopl. tit. 16. 17. Seueri propagines Euthymius [f] diſputat, idemq. teſtatur aduerſus Theodoſianos Anaſtaſium Si-
naitam ſcripta edidiſſe.

LXXVII.

Fuit & præpotēs illud etiam ex Acephalis caput exortum, quod ita in eorumdem corpore, quā

cum

A cum Eutychianis atque Seuerianis vnam tantum faterentur in Chriſto naturam, prominebat, vt tamen ſe ceteris capitibus aduerſarium exhiberet, morſibuſq. depaſceret ea: etenim fuit qui aduerſus eiuſmodi fæces hæreticorum ſtans ex aduerſo Ioannes Philoponus ita pugnarit, vt tamen in hæreſes ipſe æq. prolapſus fuerit; de quo primum iſta Leontius [a]: Hoc eodem tempore, adhuc degente Theodoſio Byzantij, denuo motum fuit dogma Tritheitarum, cuius ſectæ princeps Philoponus fuit. Quoniam enim obijciebat Eccleſiæ, ſi duas in Chriſto naturas diceret, neceſſario eſſe duas hypoſtaſes confeſſuram. Reſpondebat Eccleſia: Si natura & hypoſtaſis idem ſint, neceſſarium quoq. fatēdum indiuiduum: ſin aliud natura, & aliud hypoſtaſis, quænam illa fortitio fuerit, vt naturas duas ſtatuentes, omnino duas quoq. cōfiteamur hypoſtaſes? &c.] plurihus ipſe inuicem aduerſantia altercationum argumenta retexens, ita plane Philoponum ad oppugnandam veritatē Catholicæ fidei ex deliramentis hæreticorum mutuatum eſſe arma demonſtrat. Sed & adhuc de eodem Ioanne Philopono quæ habet Suidas, videamus; ſunt enim hæc eius verba:

a Leont. de ſect. Act. 5.

LXXVIII. *De Ioāne Grāmatico dicto Philopono.*

Ioannes Grammaticus Alexandrinus, cognomento Philoponus, plurima ſcripſit grammatica, philoſophica, arithmetica, rhetorica, ſacras quoq. litteras tractauit. Scripſit & contra decem &
B octo Procli argumenta & contra Seuerum: ſed tamen ab Eccleſiæ doctoribus, vt Tritheites, vt qui tres deos aſſerat, reijcitur, & in Orthodoxorum catalogo non admittitur.] iſta de Philopono Suidas. Quod vero pertinet ad eius ſcripta aduerſus Proclum Lycium, magnam quidem ſibi ea eo laudem conciliauit, quod aduerſus impium hominem, qui ſcripſerat inſtar Porphyrij contra religionem Chriſtianā, ſtylū exeruiſſet. Suidas enim hæc ait, dum de Proclo agit: Hic eſt Proclus ille, qui alter a Porphyrio impuram linguam & contumelioſam contra Chriſtianos exercuit: ſed Ioannes Philoponus, præclariſſime eius propoſitiones refutauit, eumque in Græcis etiam, quibus efferebatur, rudem atque indoctum eſſe oſtendit.] hæc Suidas de libris Procli atque redargutione Philoponi, ex qua ſibi eximiam (vt diximus) gloriam comparauit: ſed euaneſcens in cogitationibus ſuis, non Gentilium dumtaxat atque hæreticorum, verum Orthodoxorum dogmata confutare aggreſſus eſt.

LXXIX. *Philoponi errores.*

Porro delirans Philoponus indignus factus eſt, qui nō ſolum inter Eccleſię magiſtros adnumerati meruerit, ſed neq. inter Chriſtianos aſcribi: Etenim & de eo ſcribit Photius in Bibliotheca, ab eodem impio elaboratum fuiſſe commentarium aduerſus reſurrectionem mortuorū, quo & Chri-
C ſtianos irriſit: aduerſus quem tradit ſcripſiſſe Theodoſium monachum, item & Cononem, Euagriū atq. Themiſtium, licet omnes hi hæretici fuerint nō aſſentientes Concilio Chalcedonenſi. Auctor eſt idem Photius ſcripſiſſe eundem Ioannem Philoponum in Hexameron opus aduerſus Theodorum Mopſueſtenum, qui in eodem argumento verſatus fuerat. & rurſus de eodē: Philoponus (inqt) homo inſanus ſcripſit librum aduerſus Quartam œcumenicam Synodum.] Idem quoq. affirmat Photius, extare Acta diſputationis Seuerianorum aduerſus Tritheitas habitæ coram Ioanne Epiſcopo Conſtantinopolitano ſub Iuſtino Imperatore, Conone & Euagrio altera ex parte aduerſus Tritheitas, altera vero Paulo atq. Stephano Tritheitis Philoponi defenſoribus, impijs æq. omnib. Hæc monſtra his temporibus peperit Oriens inter ſe ipſa morſibus conflictantia, Theodora Augusta aſpidum oua fouente.

LXXX.

At quomodo intelligendum ſit, quod dictum eſt, Philoponum negaſſe reſurrectionem mortuorum, erit ex Nicephoro declarandum: non enim vt animas diceret ſine corporibus cæleſti gloria fruituras, ſed eas alijs corporibus induendas, illis quidem ex nihilo creatis, quod videlicet aſſereret corpora noſtra corrumpi ſecundum formam atq. materiam. hæc ipſe Nicephorus [b] de Philo-
D poni ſententia pluribus: qui poſtquam ait ipſum aſſeruiſſe materiam ſimul & formam corrumpi, hæc addit: Ad hæc conſummationem, ſiue interitum viſibilis huius mundi, ac rurſus noui mundi creationem alteram aſſerit: Statuit etiam reſurrectionem mortuorum eſſe, rationabiliū videlicet animarum cum corruptibili corpore indiſſolubilem vnionem. Quibus ſententijs renitens Conon, ipſum iuxta & lucubrationes eius (ſicuti a me dicetur) reiecit, quamuis eas antea receperit. Conō ipſe corpora dixit non ſecundum materiam, ſed tantum iuxta formam occidere, eaq. denuo reformari, præſtabiliorem ſpeciem materia ipſa recipiente, &c.] Propagata quidem eſt Philoponi hæreſis ex Origene accepta ad poſteros, qua imbutus Eutychius Conſtantinopolitanus Epiſcopus confutatus eſt a ſancto Gregorio Papa tunc ſanctæ Romanæ Eccleſiæ diacono, & Apocriſarium agente Conſtantinopoli, vt ſuo loco dicetur.

b Niceph. li. 18. c. 47.

LXXXI.

Quinam autem fuerint Philoponi hæreſum confutatores, præter hæreticos illos ſuperius nominatos, idem Nicephorus inferius docet his verbis [c]: Cum (inquit) pleriq. alij ſcriptis ſuis ea oppugnauerunt, tum Leontius monachus omnium maxime egregium librum triginta capitum contra illum conſcripſit, quo ſimul & hæreſim eam prorſus euertit, & piam noſtram ſententiam valde
E confirmat: poſt hunc & admirabilis ille diaconus atq. referēdarius Georgius Piſides æqualis ſiue coætaneus illius, quamuis ætate aliquanto iunior, iābis pulcherrimis, quos ſcribere conſueuerat] confutauit ſcilicet, & in eo præſertim, quod licet Philoponus conſentiret Catholicis, duas eſſe in Chriſto vnitas naturas, alteram diuinam, humanam alteram; erraret tamen, cū adderet, facta vnione, non amplius duas, ſed vnam tantum compoſitam eſſe naturam: ex quo Monophyſitarum hæreſis pullulauit, & Monothelitæ progreſſi ſunt. hunc igitur confutaturus Georgius Piſides, rem ſetiā ludicro temperando, ad hunc modum abſurditatem illius refert [d]:

c Eod. lib. 18. c. 48.

ψηφίζεται θἄττον μίαν τε καὶ μίαν.
εἰ γὰρ μίαν τε καὶ μίαν λέγοι μίαν,
γέλως τὸ λεχθὲν γίγνεται καὶ παισὶν,] hoc eſt
Vnam atque mox vnam lapillo computat:
At vnam & vnam forte ſi vnam dixeris,
Pueri vel ipſi tale dictum riſerint.] ſubdit Nicephorus: Quod autem verſiculis his

d Niceph. li. 18. c. 48.

expreſſit,ſic habet: Profiteris(inquit)Philopone philoſophorum omnium laborioſiſſime & ſapien A
tiſſime,duas naturas in Chriſto vnitas eſſe,vnam diuinitatis,& vnam humanitatis. Si ergo duas na
turas dicis in eo conueniſſe,quomodo duas in vnam rurſum contrahis? vna namque & vna, duæ
ſunt,non vna,&c.]

LXXXII. *Ephrem Epiſ. Antioch. ſcripta.*
Rurſus autem aduerſus huiuſcemodi hæreticos ex Seuero deſcendentes,præter eos quos recẽ
ſuimus,addit Photius in Bibliotheca ſua,Ephræm Epiſcopum Theopolitanum, Antiochenum ſci
licet,egregium commentarium conſcripſiſſe,quo perſtringit Seuerianum hominem Iacobum,quẽ
diximus,a quo ſunt Iacobitæ denominati,ibiq. aduerſus Baradatum,Eutychetem,& alios,Triſagi
tas;in quo quidem commentario ait explicatum eſſe Athanaſij locum,vbi naturam & hypoſtaſin
idem eſſe viſus eſt aliquibus affirmare. De eodem quoq. Ephræm addit Photius, commentarium
elucubraſſe aduerſus eos qui verba ſancti Cyrilli impugnabant,quo & hæreſim Seueri apertiſſime
confutauit:addidiſſe his adhuc tractationem aduerſus Anatolium Sebaſtenum,atq. inſuper diſer-
tam apologiam pro ſacroſancto Chalcedonenſi Concilio.

LXXXIII. *De Iacobo a quo Iacobitæ.* a Niceph. li. 18. c. 52.
Quod vero pertinet ad Iacobum,quem(vt ait Photius)Ephræm Antiochenus Epiſcopus ſuis
ſcriptis exagitauit:iſta de eo Nicephorus habet [a]: Iacobus porro,a quo nunc quoq. Iacobitarũ B
hæreſis denominata celebratur,Syrus genere fuit,obſcurus prorſus & nulla gloria vir, qui etiam
Zanzalus propter ſummam tenuitatem eſt cognominatus. Hic Eutychetis & Dioſcori,Cnapheiq.
præterea Petri atq. Seueri dogmate recepto,magnopere id apud Syros propagare ſtuduit] nempe
Monophyſitarum atq. Theopaſchitarum dogmata. & inferius: Enim vero eo quem diximus Iaco-
bo Monophyſitarum opinionem apud Syros prædicante,magnum exortum eſt diſſidium. Nam
qui rectæ opinioni adhæſerunt,Melchitæ appellati ſunt,quod ſanctam Quartam Synodum & Im-
peratorem ipſum(Melchi enim Syris Rex eſt)conſectarentur. Qui autem diuerſum ſenſerunt,mul
ta variaq. habuere nomina: Iacobitæ tamen maxime ſunt cognominati, propterea quod ei quẽ di-
b Niceph. li. 18. c. 53. xi Monophyſitarum hæreſis ſtudioſo Iacobo adhærerent. Qui etiam anathemati traditi ſunt,vt
Monophyſitæ ſcilicet,& Theopaſchitæ.]ac rurſum [b]:

LXXXIV. *Iacobus auctor hæreſum Armeniorum*
Iacobus autem Armeniorum quoq. ſectæ dux fuit. Ea ſane hæreſis multiplex eſt,& vt quiſpiã
dicat,hæreſum omnium confluens ſentina. Nam cum Ario aberrant in eo,quod Deum Verbũ na-
turam mutationi obnoxiã habentem,carnem anima carentem aſſumpſiſſe dicunt. Cum Apollina-
ri autem,quod corpus Domini mentem non habere,eiq. diuinam naturam ſufficere,mentiſq. vim C
operatricem perficere dicunt:atq. hæreticis multis laudatis,deprauatas ipſorum opiniones ſibi ip
ſis arrogant. Magiſtri horum illi,quos diximus,fuere poſt Iacobum & Eucbanius & Mantacunes.
Et quandoq. illi Deum Verbum incorruptibile & increatum & cæleſte & a perpeſſione alienum &
ſubtile,nobiſq. non conſubſtantiale corpus cepiſſe,atq. ea quæ carnis ſunt,nobis in ſpecie tantũ ſpe
ctri more exhibuiſſe,executumq. eſſe opinantur: quandoq. autem carnem eius in naturam deitatis
conuerſam,eique conſubſtantialem factam eſſe dicunt.

LXXXV. *Errores alij Iacobitarum.*
Multoties vero etiam Deum Verbum humanum ex Virgine corpus aſſumpſiſſe negant, ſed ip
ſum immutabili modo mutatum & carnem factum,tranſitum tantum per Virginem feciſſe: & cru
ci diuinitatem,quæ circumſcribi & definiri nequeat, Vnigeniti affixam,eamdemq. ſepulchro tra-
ditam aſſeuerant. Atq. fidem etiam natiuitati Chriſti ſecundum carnem derogantes,& eam in ſpe-
ciem tantum,phantaſmatis inſtar factam eſſe dicentes; & non ſicut nos per interualla particulatim
ſed ad quindecimum Ianuarij menſis diem tempus extendentes, Annunciationem ſimul & Natiui
tatem & Baptiſmum Chriſti celebrant. Quinetiam multa diuini Euangelij dicta, ſuam ipſorũ opi
nionem aſtruere conantes,tollunt atq. inducunt:ac veluti Monophyſitarum & Theopaſchitarum D
& Aphthartodocitarum & Monothelitarum hæreſim hereditate creuerint, Cnaphei Petri acceſſio
nem ter ſancto hymno annexam valde complectuntur.]hæc de Armeniorum dicta hæreſi,a Iacobo
poſt Seuerum originem,hoc ipſo tempore ducente: quod oſtendimus, dum aduerſus eumdẽ Iaco-
bum ex Photio vidimus ſcripſiſſe Ephræm Epiſcopum Antiochenum , qui hoc tempore illi præ-
erat Eccleſiæ: vnde nihil eſt,vt ad poſteriora quis tempora illam referat.

LXXXVI. *Hæreticorum conditio.*
En in quo vepres atq. dumeta,inuia loca, ſcabra,abditoſq. receſſus per rupes & præcipitia, p̃
ruptaq. ſcopula,immanium ferarum latibula incurrerint a recto fidei tramite aberrantes humanæ
mentes! En quomodo monſtrum monſtro iunctum concipiat , pariatq. horrenda ſpectra atque
deformia ſimulacra! Vt ex his ipſis prudens quiſq. intelligere valeat (ſecundum illud Iob [c]) vbi
c Iob 38. lux habitet,& tenebrarum quis locus ſit,vt quiſq. ducat vnumquodq. ad terminum ſuum, & intel
ligat ſemitas domus eius; cognoſcat ſcilicet,vbi ſit fides Catholica,vbi vero hæreſes habitent. At
non hic finis portentorum: alia adhuc prodierunt ex cornuta beſtia capita, vt longe iſta ſuperet
tricipita cõficta a Gentilibus monſtra,vel ſeptem capitum hydram: præter enim eas ſuperius re-
d Niceph. li. 18. c. 49. cenſitas ex Seuero progenitas hæreſes,ad eumdem pertinere tradit Nicephorus [d] Caucobabdi- E
tas a loco quodam ita denominatos hæreticos, Angelitas etiam & Damianiſtas ita dictos ab Epi-
ſcopis & locis iiſdem nominibus appellati: nam Angelitas ab Alexãdriæ loco,qui nomen erat An
gelij,dictos tradit: quibus præterea addit & Tetraditas, Petritas,atq. Paulitas,quorum alij Petrũ,
alij Paulum Seuerianos,ſed ab inuicem diſſidentes conſectabantur.

LXXXVII. e Iſai. 19.
Gignebantur hæc monſtra potiſſimum in Aegypto,quæ mox poſt ortũ in ſe ipſa vngulas con
uertebant & dentes: vt plane acciderit Aegyptijs ſecundum illud Propheticum [e]: Concurrere
faciam Aegyptios aduerſus Aegyptios,& pugnabit vir contra fratrem ſuum , & vir contra ami-
cum ſuum,ciuitas aduerſus ciuitatem,& regnum aduerſus regnum: & dirumpetur ſpiritus Aegy-
pti in viſceribus eius,& conſilium eius præcipitabo: & interrogabunt ſimulacra ſua & diuinos ſuos
& pythones & ariolos.]donec tot ſcelera conſecuta eſt quæ ſubditur vltio: Et tradã Aegyptum in
manus dominorum crudeliũ,& Rex fortis dominabitur eorum,ait Dominus Deus exercituum.]
Ad hæc plane hęreſes deducunt populos , vt poſt abominationes ſecum vehant ſeruitutem atque
deſola-

Digitized by Google

A deſolationem:quam cunctis manifeſtam ob oculos poſitam tam in Aegypto,quam in alijs Orbis regionibus a Catholica fide refugis,nemo non videt. At de Acephalorum capitibus multiplicibus hactenus.

LXXXVIII. *Anthimus ſtudet videri Catholicus.*

Iam vero ad Anthimum Conſtantinopolitanum Epiſcopum hæreticum ſubrogatum hoc anno in locum Epiphanij ab impia Theodora Auguſta redeamus. Ita ſe comparauit vulpis iſta,Anthimus inquam,vt cum nefandus hæreticus eſſet,ſtuderet tamē in omnibus apparere Catholicus, probans Chalcedonenſe Concilium,& reliqua quæ veri Orthodoxi probarent:Sed & adiecit, qđ cū de eius hæreſi ſparſus rumor eſſet,ſeſe hō callidus perpurgauit,dum coram ipſo Iuſtiniano Imp.diſertis verbis profeſſus eſt,ſe in omnibus aſſenſurum ijs quæ Apoſtolica ſedes ſentienda præſcriberet:hoc enim nullum euidentius ſignum edi poſſe videbatur, quam ſi ſecururum polliceretur,quicquid Eccleſia Romana credendum oſtenderet;cui aſſentiri,ſit ſe Catholicum demonſtrare.Sed accipe cuncta hæc intexta in ipſius Anthimi damnationis ſententia a Quinta Synodo promulgata verbis iſtis [a]:

a Quint.Synod. Act.4.

LXXXIX. *Subdoli conatus Anthimi*

Cumq.ſic obtinere potuerit magnum Pontificium Anthimus,quemadmodū dictum eſt:paulatim putauit oportere depaſcere ſanctiſſimas Dei Eccleſias tali morbo,& contrarium quam diuinæ voces dicant, pro congregando rationabiles oues Dei ouilis diuiſiones excogitabat aduerſus omnes(vt ita dicam) Eccleſias,vt periclitando vnionem ſanctiſſimarum Eccleſiarum tantis pijſſimi Imperatoris noſtri laboribus reformatam in multas diuiſiones ſcinderet. Denique paulatim hanc corruptionem ſignificabat,ſimulans quidem ſuſcipere ſanctas Synodos, Nicænam dicimus contra impium Arium,Conſtantinopolitanam contra impium Macedonium,& Epheſinam primam contra impium Neſtorium,ac Chalcedonenſem contra impium Eutychetem, ſaltem ipſas habens in ſacris Diptychis:ſed cum inſerta ipſis Synodis eſſet ſancta memoria beatiſſimi Leonis Papæ,nullo tamen tempore aliter vel percipit,vel participat ſanctiſſimis Dei myſterijs,nec celebrationem ipſorum prædicat ne in hac quidem ſanctiſſima Dei Eccleſia, reſiliens vniuerſaliter a rectis ipſorum confeſſionibus,& neque magnorum Pōtificum,neque venerabilium Priorum, qui pro talibus reſpiciunt,& omnino tolerat,aut aliquam defenſionem dat.]& paulo poſt: In talibus enim cum ſe ipſum magnus Imperator diſpoſuerit,ad memoriamq. ſibi reuocauerit ſententiam Principis Apoſtolorum,qua dicit[b], paratos nos ſemper eſſe oportere ad reſpondendum omni petenti rationem de ea quæ in nobis eſt ſpe:nihil plus iuuit,ſed ad eius ſerenitatem deceptibilib. rationibus vſus,promiſit ſe omnia facere, quæcumque Summus Pontifex magnæ ſedis Apoſtolicæ decerneret;& ad ſanctiſſimos Patriarchas ſcripſit,ſe ſequi per omnia Apoſtolicam ſedem.] hucuſque de peimordijs Anthimi captioſi,formam ad tempus induentis Præſulis Orthodoxi.

b 1.Petr.3.

XC. *Spuria epiſtola nomine Agapeti Pap.*

Hæc cum ita ſe habuerint,non vacat impoſturæ ſuſpicione epiſtola illa nomine Agapeti Papæ vulgata ad Anthimum inſcripta,qua erroris hæreſis Eutychianæ ipſum redarguit:etenim hæc ſimulata ab Anthimo,nequaquam detecta atque damnata fuere,antequam ſequenti anno(vt dicetur) ſe contulit ipſe Pontifex Conſtantinopolim:interea autem quaſi profeſſor fidei Catholicæ & communicator Apoſtolicę ſedis eſt habitus idem Anthimus ex ſua ipſius(vt dictum eſt) publica profeſſione,qua ſe cuncta recipere,quæ Summus Pontifex credenda præſcriberet,publice ob omnium oculos,coramq.ipſo Iuſtiniano Imp.teſtatus eſt.Sed & ex falſa omnino Conſulum nota Iuſtiniani quartum cum Theodato,ſeu potius Theodoro collega,detegitur impoſtura:cum data ipſa epiſtola reperiatur anno ſuperiori Kalendis Maij:nam ex his quę ſuperius dicta ſunt, certū eſt, tunc non Agapetum,ſed Ioannem eius prædeceſſorem ſediſſe in hunc vſque annum Romanum Pō-D tificem.Sed & longe diuerſus ſtylus ab alijs Agapeti epiſtolis,alterius eſſe ſobolem parentis,ſatis indicat.Neque enim quicquam conqueſtus fuerat Iuſtinianus Imperator apud Agapetum de Anthimo,ſed tantummodo de Cyro & ſectatoribus eius.At de rebus Agapeti & Anthimi ſequenti anno fuſius agendum erit.

XCI. *De ſcholis aperiendis in Vrbe.*

Quæ vero ſunt reliqua eiuſdem Agapeti hoc anno rerum ab ipſo Romæ geſtarum,ſeu potius quæ agenda conceperat animo,perfeciſſetq.niſi bellico tumultu impeditus fuiſſet, nempe de publicis Romæ ſacræ Theologiæ ſcholis erigendis,Caſſiodorus narrat his verbis [c]: Niſus ego cum beatiſſimo Agapeto * vrbis Romæ,vt ſicut apud Aleſandrinam multo tempore fuiſſe traditur inſtitutum,nunc etiam in Niſibi ciuitate Syrorum Hebræis ſedulo fertur exponi, *diuina Scriptura ſcilicet*,collatis expenſis in vrbe Romana profeſſos doctores ſcholæ potius acciperent Chriſtianæ, vnde anima ſuſciperet æternam ſalutem,& caſto atque puriſſimo eloquio Fidelium lingua comeretur.Sed cum propter bella feruentia,& turbulenta nimis in Italico regno certamina,deſiderium meum nullatenus valuiſſet impleri:quoniam non habet locum lex * pacis temporibus inquietis, ad hoc diuina charitate probor eſſe compulſus,vt ad vicem magiſtri, introductorios vobis libros E iſtos,Domino præſtante,confecerim,per quos(ſicut æſtimo)& Scripturarum diuinarum ſeries, & ſæcularium litterarum compendioſa notitia Domini munere panderetur.] hæc de his Caſſiodorus in eo laborans,ne docta Latinitas inter barbaricos vepres omnino ſilueſceret;Agapetumq.tradens hoc ipſum optaſſe de rebus Theologicis faciendum,vtpote qui eſſet(vt ait Liberatus diaconus [d]) in Eccleſiaſticis rebus apprime eruditus.

c Caſſiod.in præfa.lib.diuin.lect.

* Pontifice

* rei

d Liberat.diaco. in Breu.c.21.

XCII. *Rom.Eccl.doctrina ex Apoſt.traditionibus.*

Sed ſicut admiratione,ita & obſeruatione dignum eſt conſiderare,non extitiſſe hactenus Romæ,qui in ſcholis publice ſacras litteras profiterentur:vt ex hoc magis intelligas puritatem Apoſtolici fontis Romæ iugiter ſcaturientis,& in vniuerſum Orbem aquas limpidas deriuantis: cum non pro arbitrio differentium,verbiſq.pugnantium hominum(vt fiebat a Græcis,ob idq.diuerſis ſemper erroribus fatigatis)ſacra dogmata Romana Eccleſia definiret,ſed quæ ab Apoſtolis tradita,a maioribus deducta,a patribus ſeruata accepiſſet,hæc ipſa,vtpote ſacroſancta,vniuerſæ Eccleſiæ ſeruanda atque inuiolabili lege cuſtodienda eadem Eccleſia Romana præſcriberet;quam ceteris omnibus Orbis Eccleſijs diligentiorem fuiſſe Apoſtolicarum inſtitutionum cuſtodem, cū

Digitized by Google

ex S. Irenæo, tum ex alijs antiquis Patribus ſuperius abunde demonſtratum eſt. Quæ enim olim A ſub Gentilitatis inſanijs ipſa Roma antiquitatis amans & cultrix in rebus dubijs Sibyllinos libros conſulere iugiter conſueuit: vbi ſepultis erroribus, particeps facta eſt veritatis, quas ab Apoſtolis omnium præcipuis ſacras traditiones accepit, eaſdem fida cuſtodia conſeruatas in rebus dubijs cõſulere, & ex eis reſponſa dare quærentibus conſueuit, cunctis veluti diuinum oraculum accipientibus, quæ ſcirent nonniſi ex Apoſtolico fonte manare.

XCIII. *Qua occaſione introducta ſcholæ Theolo.*

a Greg. Nazian. orat. in laud. Athan.

At vero ne videretur Apoſtolica ſedes Apoſtolicis innixa traditionibus repuliſſe ſcientiam, & examina declinaſſe, atque refugiſſe diſcuſſiones, quaſi verira ne conſtarent, quæ ſimpliciter ſeruanda proponeret: eadem ipſa poſtea quæ docuiſſet, in ſcholis diſſerenda, & quæſtionibus ventilanda propoſuit (vti de auro obrizo fieri ſolet, quod Lydio probandum lapide vnicuique vbique & ſemper libenter offertur) occaſione præſertim hæreticorum, quæ pura ſunt atque ſincera, eſſe adulterina clamantium: Fuit enim quondam rempus (inquit Gregorius Nazianzenus [a]) cum res noſtræ florerent, ac præclare ſe haberent, cum nimirum ſuperflua hæc & verborum lepore atque arte fucata tractandæ Theologiæ ratio ad diuinas caulas ne aditum quidem habebat: verum idem erat calculis ludere inuerſionis celeritate aſpectum fallentibus, & omnigenis & laſciuis corporis flexib. B ſpectatores ludificare, quod noui quippiam ac curioſi de Deo vel dicere, vel audire. Simplex e contra, ingenuaq. oratio atque doctrina pietas exiſtimabatur. At poſteaquam Sexti & Pyrrhones, & contradicendi libidine incitata lingua velut grauis quidam ac malignus morbus in Eccleſias noſtras infeliciter irrepſit; quodq. Actorum liber de Athenienſibus narrat [b], ad nihil aliud vacamus, quam ad noui aliquid dicendum vel audiendum.] tunc namque opus fuit Eccleſiæ Catholicæ tractatoribus, ne quaſi infirmi ipſi viderentur in hac parte [c], aduerſus moles librorum obloquentium detrahentium in fidem Catholicam hæreticorum, cuncta quæ ſunt fidei Chriſtianæ aduerſus eoſdem diſſerendo tractare, omniq. genere argumentorum vera certaque firma atque ſolida demonſtrare. Sed ad ſcholas Orientis reuocemus orationem.

b Act. 17.

c 1. Cor. 11.

XCIV. *De ſcholis Niſibitis.*

De ſcholis autem Niſibitis, quarum meminit Caſſiodorus, eſt mentio etiam apud Iunilium Africanum Epiſcopum, in libro ad Primaſium legatione fungentem his ferme temporibus Conſtantinopoli, vbi ait: Dum te inter alios reuerendiſſimos coepiſcopos tuos vſque Conſtantinopolim peregrinæ prouinciæ coegiſſet vtilitas, ex ciuitatis affectu in notitia colloquiumq. peruenimus Tu autem more tuo nihil ante quæſiſti, quam ſi quis eſſet inter Grecos qui diuinorum librorũ ſtu C dio intelligentiaq. flagraret. Ad hæc ego reſpondi, vidiſſe me quemdam Paulum nomine, Perſam genere, qui in Syrorum ſchola in Niſibi vrbe eſt edoctus, vbi diuina lex per magiſtros publicos, ſicut apud nos in mundanis ſtudijs grammatica, & rethorica, ordine ac regulariter traditur, &c.] ſubijcit his regulas aliquot ab eodem Paulo acceptas, confecitq. ex eis librum illum de Partibus diuinæ legis inſcriptum.

XCV. *Belli Gothici tempus.*

d Procop. de bello Goth. lib. 1.

Sed quinam fuerint bellici tumultus, quibus (vt vidimus ex Caſſiodoro) hoc anno flagrare Italia cœpit, iam dicamus. Fuit id bellum Gothicum, hoc anno (vt huius anni exordio dictum eſt) ab Imperatore Iuſtiniano cœptum, cum videlicet idem Auguſtus annum nonum Imperij inchoaret, de quo Procopius [d]: Imperator vbi iam didiciſſet, quemadmodum cum Amalaſuntha actum fuiſſet, confeſtim ſe ad bellum parabat annos nouenos potitus Imperio.] feliciq. progreſſu per Mundum Præfectum Illyrici Dalmatiam Gothis ſubiectam inuadentem, Salonam vrbem expugnaſſe tradit, ſed & per Beliſarium Siciliam tentaſſe, eademq. potitum eſſe affirmat: huicq. vni Beliſario accidiſſe, vt triumpho auſpicatus Conſulatum, eumdem triumphans pariter depoſuerit, aperiens & claudens annum quam feliciſſime. D

XCVI. *Felicitas Beliſarij.*

Subdit de eo iſta Procopius: Cum Beliſario itaque actum, quam dici queat, lõge felicius: quippe qui Vuandalis recens deuictis, Cõſulatus dignitate accepta, cum eo adbuc munere fungeretur, Sicilia inſuper in poteſtatem redacta, poſtrema Conſulatus die Syraculas ingreſſus, plauſu ingenti exceptus, aureorum numiſmatum vim magnam circumfuſam iactauit in turbam: nec ſane id ex induſtria factum, ſed forte quadam Beliſario omine cõtigit, qui vniuerſam Siciliæ inſulam Romanis recuperaſſet, ea vt die Syracuſas eueheretur, qua & ei Cõſulatus finiretur, ſuſceptum antea munus.] hucuſque Procopius. Quæ hæc ſecuta ſunt, ſequenti anno magis opportune dicentur.

XCVII.

e Procop. de bello Groh. lib. 1.

Ad inuadendam autem Italiam, quam forti robore Gothi tenebant, viſum eſt Iuſtiniano Imperatori Francos ſibi fœdere coniungere: ex pietate potiſſimum ad eos aduerſus Gothos permouendos argumenta deducens: quod enim ſciret Frãcos Catholicæ fidei ſtudioſiſſimos, facile ipſis ſuaſit vt bellum Gothis inferrent, quos conſtaret eſſe Orthodoxæ fidei perduelles, vtpote impios Arianos. de his enim iſta Procopius habet [e]: Litteras deinde ad Francos Iuſtinianus in hanc ſententiam miſit:

XCVIII. *Franci aduerſus Gothos vocantur.*

Noſtræ ditionis Italiam per vim Gothi ceperunt, nec ſolum reſtituere hanc nobis haud quaquam decernunt, ſed iniuria inſuper nos afficere nec toleranda quidem, nec mediocri. E quocirca exercitus aduerſus hos mittere cogimur. Vos vero, par fuerit nobis hoc bello vt auxilio ſitis, quod vtique vtriſque noſtrum commune rectior illa ac vera de Deo opinio facit, in Gothoſq. odium, vt Arianorum errores reijcientibus deteſtandos.] hactenus litteræ. Subdit vero Procopius: His litteris Imperator præſcriptis, & Francorum Principibus magna pecunia condonatis, maiorem ſe pollicetur daturum, vbi bellando rem geſſerint. Franci vero pacto illecti, bellum ſe promptius geſturos promittunt.] hæc ipſe: cetera autem inferius ſuis locis.

XCIX. *Optimis legib. Iuſtinian. vicit hoſtes.*

Ita proſpere cuncta cedunt Imperatori (quod ſæpe ingerendum eſt) dum perinde atque omni feriatus bello, in ſummo otio, tranquillaq. pace dies duceret, nihil præterea curaſſe (vt diximus) viſus eſt, niſi vt nouis ſemper iteratis legibus Catholicæ veritati bene conſultum eſſet, & quam iuſtiſſime per prouinciarum Præſides vniuerſum adminiſtraretur imperiũ, & ſuccreſcentes diuerſis ex cauſis prauos mores legum falce ſucciderer. Id quidem indicant multiplices ſanctiones ſub

diuerſis

A diuerſis titulis collocatæ ab eodem Imperatore hoc anno editæ, nempe ſub Conſulatu Flauij Beli
ſarij: ſed in nonnullis earum errore puto librariorum illapſum, vt loco V.C.Conſ. *quod eſt*, Viro cla
riſſimo Conſ. putauerit imperitus ſcriptor per illa elementa ſignificari Vicariam Præfecturam
atque loco V.C.Conſ. ſcripſerit Vice Conſule.] quod mendum minime emendatum a tot clariſſi
mis Iureconſultis, mirati ſumus. Sic igitur cum in expeditione eſſet exercitus, erat ipſe totus Impe
rator in legibus ſanciendis; probeq. ſciens leges etiam ipſas potentiſſima eſſe ad hoſtes vincendos
arma, id in Inſtitutionum exordio hac ipſa voluit ſententia declaratum: Imperatoriam maieſtatē
non ſolum armis decoratam, ſed etiam legibus oportet eſſe armatam.] ita quidem armatam legi-
bus dixit: quod ſcilicet intelligeret ad hoſtes ſuperandos præſtare leges armis, quæ prorſus ob
tuſa atque inutilia omnino reddantur, cum iniuſtitia viget, prauiq. mores inſurgunt, & multa ſcele
ra dominantur.

Porro de Sicilia hoc anno Romano Imperio e Gothorum manibus vindicata mentionem ha- C.
bet idem Imperator in Nouella conſtitutione hoc anno ſub eodem Conſulatu Beliſarij data ad
Ioannem Præf. Præt. de Proconſule Cappadociæ; vbi in fine & quam de Deo fiduciam conceperit
B ad ea quæ reliqua eſſent prœlia, notum facit, cum ait [a]: Quæ res ſummo a nobis ſtudio habita
effecit, vt magnas etiam opes deſpexerimus: quamquam in tot ſumptibus & magnis bellis, per
quæ Deus nobis dedit vt non ſolum pacem ad finem deduxerimus, & Vuandalos, Alanos, Maurita
nos ſubegerimus, & totam Africam, inſuper & Siciliam recuperauerimus; ſed & bonam ſpem ha-
beamus, quod Deus nobis annuet, vt & ceteras gentes, quas ſocordia ſua Romani amiſerunt, cum
vtriuſque Oceani terminos tenerent, iterum ditioni noſtræ adiungamus, quas nos diuino freti au
xilio ad meliorem ſtatum redigere properamus. Neque quicquam detrectamus eorum, quę ad ex
tremam pertingunt difficultatem, vigilijs ſimul & inedijs, ceteriſq. laboribus iugiter pro ſubditis
noſtris, vltra quam humanæ naturæ modus patiatur, vtentes.] hæc & alia ipſe ibi hoc anno. Re-
dacta vero ſub Imperio Sicilia inſula, eam Prætori more maiorum Iuſtinianus tradidit gu-
bernandam [b].

a Nouel. 30.
Nititur diuino auxilio Iuſtinianus.
b Nouel. 75. & 104.

At quid exſoluit pro tot a Deo acceptis beneficijs Imperator? illud quod maxime ipſi Diuini CI.
tati gratum eſſe ſentiret, nempe, vt ab omni turpitudine emundaret (quantum fas eſſet) Imperij
primariam ciuitatem & omnes prouincias Romano Imperio ſubiectas, in primis vero eas quas
C Deus ipſi recens ſubegerat nationes, quas omnes cœno putentis luxuriæ expurgaret, exhauriens
omnium lenonum cloacas, in quas vndique inferrentur vermibus inſumenda cadauera, Nouella
edita ſanctione, qua veluti ſcopa verreret collectas vndique ſordes. Ad finem enim anni huius, vbi
accepto totum in eo a Deo beneficiorum recenſuit rationem, aduerſus omnes lenonum turpitudi-
nes Deo inuiſas ad Conſtantinopolitanos ciues inſcriptam ſanctionem promulgandam curauit:
nec ipſi id ſatis, ſed & addidit, vt ampliſſimum monaſterium exædificaret ad recipiendas miſeras
proſtitutas ab ipſis feminas, quæ reſipiſcentes Deo vellent iugi pœnitentia deſeruire. Tantas au-
tem res Chriſtianiſſimo Principe dignas haud compendioſa narratione anguſtandas eſſe exiſti-
mamus: ſed in primis ipſam aduerſus lenones editam ab eo ſanctionem, ob exactam rerum cogni
tionem, quo magis eiuſdem Imperatoris pietas eluſceat, & animi puri candor appareat, hic deſcri
bendam putauimus; ſic enim ſe habet [c]:

Purgat orbem ab immunditijs Imp.
c Nouel. 14. & Auth. de lenon. col. 2. tit. 1.

Et antiquis legibus & dudum imperantibus ſatis odibile viſum eſt lenonum nomen & cauſa, CII.
ſic tantum vt etiam plurimæ contra talia delinquentes ſcriberentur leges. Nos autem & dudum
poſita contra eos, qui ſic impie agunt, ſupplicia auximus; & ſi quid relictum eſt a noſtris prædeceſ
D ſoribus, etiam hoc per alias correximus leges; & nuper interpellatione nobis facta rerum impiarū
pro talibus negotijs * in hac maxime ciuitate commiſſis, cauſam non deſpeximus. Agnouimus
autem quoſdam viuere quidem illicite, ex cauſis autem crudelibus & odioſis occaſionem ſibimet
nefandorum inuenire lucrorum, & circumire prouincias & loca plurima & iuuenculas miſerādas
decipere, promittentes calciamenta & veſtimenta quædam, & his venari eas, & deducere ad hāc
feliciſſimam ciuitatem, & habere conſtitutas in ſuis habitationibus, & cibum eis miſerandum da
re & veſtem, & deinceps tradere ad luxuriam eas volentibus, & omnem quæſtum miſerabilem ex
corpore earum accedentem ipſos accipere, & celebrare conſcriptiones, quia vſque ad tempus qđ
eis placuerit, obſeruabunt impiam hanc & ſceleſtam functionem implentes. Quaſdam vero earū
etiam fideiuſſores exposcere, & in tantum procedere illicitam actionem, vt in omni pene hac re-
gia ciuitate, & in tranſmarinis eius locis, & (quod deterius eſt) iuxta ſanctiſſima loca & venerabi-
les domos ſint tales habitationes, & cauſæ ſic impiæ & iniquæ ſub noſtris temporibus præſuman-
tur: ita vt etiam quoſdam miſerantes earum, & abducere a tali operatione crebro volentes, & ad
legitimum deducere matrimonium, non ſinerent.

Iuſtiniani aduerſus lenones ſanctio.
* nequitija

E Alios autem ſic ſceleſtos exiſtere, vt puellas nec decimum agentes annum ad periculoſam CIII.
deponerent corruptionem: & quoſdam aurum dantes non paruum, vix inde redemiſſe miſeras,
& nuptijs copulaſſe caſtis. Eſſe etiam decies mille modos, quos nullus præualeret ſermo compre-
hendere, cum ad infinitam crudelitatem deductum ſit tale malum: ita vt primum quidem in vlti-
mis partibus ciuitatis eſſet, nunc autem & ipſa, & quæ circa eam ſunt, omnia talium plena ſint ma
lorum. Hoc igitur dudum aliquis nobis ſecrete denunciauit: deinde etiam nuper magnificentiſſi
mi Prætores a nobis talia inquirere præcepti, hæc eadē ad nos retulerunt: moxque audiuimus & iu
dicauimus oportere Deo huiuſmodi cōmēdare cauſam, & velociter liberare tali ſcelere ciuitatē.

Sancimus igitur, omnes quidem (ſecundum quod poſſunt) caſtitatem agere, quæ etiam ſola CIV.
Deo cum fiducia potis eſt hominum animas præſentare. Quia vero plurima ſunt humana cum ar-
te & dolo & neceſſitate quaſlibet talium ad luxuriam deduci: omnibus prohibemus modis & nulli
fiduciam eſſe paſcere meretricem, & in domo habere mulieres, aut publice proſtituere ad luxuriā,
& pro alio quodam negotio talia mercari, neque conſcriptiones ſuper hoc percipere, neque fide-
iuſſores

Digitized by Google

iuſſores exigere, nec tale aliquid agere,quod cogat miſeras & inuitas ſuam caſtitatem confunde A
te,neque ſperare quia licebit de cetero eis veſtium datione & ornamentorum forſan aut alimen-
ti decipere,vt etiam inuitæ ſuſtineant. Non enim permittimus quicquam fieri tale,ſed etiam nũc
omnia talia breuiter competenti cura diſponimus,ſtatuentes etiam reddi eis omnem quam con
tigerit cautionem occaſione ſceleris huius exponi: & neque permittimus ſceleſtos lenones,ſi quid
dederunt eis,hoc ab eis auferre. Sed etiam ipſos lenones iubemus extra hanc fieri feliciſſimam ci
uitatem,tamquam peſtiferos & communes caſtitatis vaſtatores factos,& liberas ancillaſq. requi
rentes & deducentes ad huiuſmodi neceſſitatẽ,& decipientes & habentes educatas ad vniuerſam
confuſionem.

CV. Præconizamus itaque,quia ſi quis de cetero præſumpſerit inuitam puellam aſſumere & habe
re ad neceſſitatem nutritam,& fornicationis ſibi deſerentem quæſtum: hunc neceſſe eſſe a ſpecta-
bilibus Prætoribus populi huius feliciſſimæ ciuitatis comprehenſum, omnia nouiſſima ſuſtinere
ſupplicia. Si enim pecuniariorum eos furtorum & latrociniorum emendatores elegimus: quomo
do non multo magis caſtitatis furtum & latrocinium eos coercere permittimus? Si quis autem pa
tiatur in ſua domo quemdam lenonẽ,& huiuſmodi propoſitum operationis habere,& hæc denun B
ciata cognoſcens,non etiam domo ſua expulerit: ſciat ſe decem librarum auri ſuſtinere pœnam ,
& circa ipſam periclitaturum habitationem . Si quis autem conſcriptionem de cetero in talibus
præſumpſerit,aut fideiuſſorem acceperit: ſciat nullam quidem ſe vtilitatem huiuſmodi fideiuſſio-
nis aut conſcriptionis habere. Etenim fideiuſſor quidem obligatus nõ erit,conſcriptio autem om
nino inualida manebit,& ipſe (ſicut prædiximus) corpore ſuppliciũ ſuſtinebit,& a magna hac lon
giſſime ciuitate expelletur.

CVI. Mulieres itaque caſte quidem viuere volumus & oramus,non autem inuitas ad luxurioſam
vitam deduci,nec impie agere cogi: omnino enim lenocinium fieri prohibemus & factum puni-
mus,præcipue quidem in hac feliciſſima ciuitate & in eius circuitu: nihilominus autem & in lo-
cis foris poſitis omnibus,& quæ ab initio noſtræ ſunt Reipublicæ, & quæ nunc denuo a Domino
Deo data ſunt nobis,& maxime in illis; eo quod Dei dona quæ circa noſtram fecit Rempublicã,
volumus conſeruari pura ab omni tali neceſſitate, & Domini Dei circa nos munera permanere
digna. Credimus enim in Domino Deo,etiam ex hoc noſtro circa caſtitatem ſtudio magnũ fieri
noſtræ Reipublicæ incrementum, Deo nobis omnia proſpera per talia opera conferente. C

CVII. Quatenus ergo vos primi noſtri ciues caſta hac noſtra fruamini diſpoſitione: propterea hac ſa
cra prædicatione vtimur,vt ſciatis noſtrum circa vos ſtudium,circa caſtitatem ac pietatem labo-
res noſtros per quos in omnibus bonis cuſtodiri noſtram Rempublicam ſperamus. *Scriptum exẽ-
plar glorioſiſſimo Magiſtro,mutatis ad hunc modum verbis:*

CVIII. Vt ergo omnibus hæc manifeſta fiant in noſtra habitantibus Republica,tua ſublimitas hanc
noſtram ſuſcipiens ſacram legem,in omni ditione præceptis proprijs eam vniuerſis inſinuet: vt nõ
ſolum in hac feliciſſima ciuitate,ſed & in prouinciarum cuſtodiatur locis, Domino omnium Deo
pro alio quodam odore ſuauitatis oblata. Data Kalendis Decembris Conſtantinopoli, Beliſario
V.C. Conſule.] hactenus conſtitutio hoc anno data: ſequenti vero poſt Conſulatum Beliſarij ad-
a Cõſt.45.apud Iulian Anteceſſ. dit aliam [a] aduerſus eos qui iuramentum exigerent a meretrice, quod numquam ab ea infamĩ
arte recederet.

CIX. Adiecit his etiam Iuſtinianus Imperator maxime pius, quo vere Chriſtianiſſimi Imperato-
ris ſpecimen edidit,vt miſerabiles illas mulierculas proſtitutas ita lenonũ ſubſidio deſtitutas ne-
quaquã abijceret,ſed regia munificentia in regias exciperet domos,vbi eaſdem alẽdas regijs ex D
b Procop. de ædific. Iuſtinia. Imp. orat.1. penſis curauit. De his enim iſta Procopius [b], dum eiuſdem Imperatoris ædificia præclara recẽ
ſet: In oppoſito littore olim Regiæ erant ſpectatu dignæ: has Deo in hunc modum conſecrauit Iu-
ſtinianus Imperator. Apud Byzantium conuentus erat mulierum in lupanari Veneri ſeruientiũ,
non quidem ſponte,ſed vrgenti paupertate,a lenone victum accipientes,cogebantur ſubinde per
ſingulos dies corpora vulgare,& viris ignotis,quos caſus ferebat,admiſceri . Olim enim hic erat
lenonum copioſa familia,quippe qui ex libidinis officina lucrum aucupabantur, in foro publice
alienam pulchritudinem venditantes,& illaqueantes caſtitatem. Rex aũt Iuſtinianus & Theodo-
ra Regina inuicem pietate moti,ſceleſtum lupanaris conuentum expurgarunt,& expuncto leno-
num nomine,mulieres paupertate oppreſſas ab intemperantia ſeruili liberarunt,dato illis libero
Monaſterium dictum Pœnitentia. victu & caſtitate libera. Hæc igitur Rex adminiſtrauit in littore,quod in dextra occurrit ingredien
ti Euxinum mare: priores Regias in celebre monaſterium commutauit, in receptaculum ſcilicet
mulierum,quæ propter vitam male actam pœnitentiam agunt. Quapropter hoc mulierum conuẽ E
ticulum,ob rei ſimilitudinem,cognominabant Pœnitentiam. Multis pecuniarum prouẽtibus Re
ges ipſi hoc monaſterium locupletarunt,multa præterea venuſtate & ſumptibus in primis excel-
lentia ad conſolandas mulieres ædificarunt,ne ad ſeruanda caſtitatis munia quoquo modo ſegnio
res fiant.] hactenus de his Procopius,hicq. finis dicendi de rebus ab Imperatore geſtis poſt Siciliã
vendicatam. Qui igitur erepta a barbaris accepit a Deo regna,aliquam ex parte ſaltem vicem pẽ
dens,ipſe erutas a diaboli tyrannide Chriſtianas feminas in Regijs collocauit.

CX. Iam vero quæ reliqua ſunt Agapeti Papę anni huius videamus: accepimus ab Eccleſia Arelatẽ-
ſi duas eius epiſtolas ad S. Cæſarium Epiſcopum Arelatenſem,priorem quidem de non alienãdis
bonis Eccleſiaſticis,poſteriorem vero de appellatione Contumelioſi Epiſcopi ad Apoſtolicam ſe-
dem,datas ambas hoc anno,nempe poſt Conſulatum Paulini; quarum prior ſic ſe habet:

Dilectiſſimo fratri Cæſario Agapetus.

CXI. Tanta eſt,Deo propitio,& a Deo * libentiſſime concedenda quæ alimonijs proficiunt paupe
* adeo rum & circa tuæ fraternitatis affectum noſtra deuotio,vt oneroſum nobis nullatenus eſſe iudice-
mus,quod annui veſtris deſiderijs poſtulatis: ſed reuocant nos veneranda Patrum manifeſtiſſima
conſtituta,

Digitized by Google

A conſtituta,quibus ſpecialiter prohibemur prædia iuris Eccleſiæ,cui nos omnipotens Dominus p̄eſſe conſtituit,quolibet titulo ad aliena iura transferre.Quam rem veſtræ quoque ſapientiæ credimus eſſe gratiſſimam,quod in nullo contra priſcæ definitionis conſtituta vel regulas pro qualibet occaſione,vel ſub cuiuſcumque perſonę reſpectu venire præſumimus;ne tenacitatis ſtudio, aut ſæcularis vtilitatis cauſa hæc facere nos credatis.Sed diuini conſideratione iudicij neceſſe nobis eſt, quicquid ſancta Synodalis decreuit auctoritas,inuiolabiliter cuſtodire.Quod vt charitati tuæ indubitabiliter eluceſcat,ad locum de hoc articulo ex conſtitutis Patrum fecimus releuari:quæ cum præſentibus pariter affatibus credimus dirigenda. Dominus te incolumem cuſtodiat, frater reuerendiſſime. Dat.XV.Kal.Aug.P.C.Paulini Iun.V.C.]poſt finem epiſtolæ idem Pontifex einſmodi apposuit decretum editum in Romano Concilio tertio [a] ſub Symmacho Papa totidem verbis exſcriptum,appoſito huiuſmodi titulo:

a Conc.Rom 3 ſub Symmacho c 4.

Ex conſtituto Synodali inter cetera,& ad locum:His ergo perpenſis, manſuro cum Dei noſtri conſideratione decreto ſancimus,vt nulli a præſenti die(donec diſponente Domino Catholicæ fidei manſerit doctrina Saluatoris *)liceat prędium ruſticum,quantæcumque fuerit vel magnitudi-B nis,vel exiguitatis,ſub qualibet * alienatione ad cuiuſlibet iura transferre.Nec cuiuſquam excuſetur neceſſitatis obtentu,quippe cum non ſit perſonale quod loquimur:nec aliquis clericorum vel laicorum ſub hac occaſione accepta tueatur.Ac paulo poſt [b]: Quicumque oblitus Dei , & decreti huius immemor,cuius Romanæ ciuitatis ſacerdotes volumus religioſis nexibus deuinciri, cōtrafacere aut aliquid alienare tentauerit, * honoris ſui amiſſione mulctetur. Præterea [c] qui petierit aut acceperit,vel qui presbyterorum aut diaconorum ſeu Defenſorum danti ſubſcripſerit,illo quo iratus Deus animo percutitur,anathemate feriatur : ſitque accipienti vel ſubſcribenti de perſonis ſuperius comprehenſis,id eſt,quas anathemate feriri cenſuimus(ſtatuta pœna contubernio * ſeruata)quam promiſimus in dante * vindicta;niſi forte dator * ſibi celeri repetitione proſpexerit . Quod [d] ſi minori animæ ſuæ cura quiſquam remedium oblatum forte neglexerit,ſubeat ea pœnarum genera,quæ ſuperius tenentur aſcripta. Contra fas ſi qua corrupta fuerit ſcriptura,vniuerſis viribus,quamuis ab initio nullas habuerit,efficetur.Sed etiam liceat quibuſcumque Eccleſiaſticis perſonis vocem contradictionis afferre,& Eccleſiaſtica auctoritate fulciri,ita vt cum fructib. poſſint alienata repoſcere,nec aliquo ſe ante tribunal Chriſti obſtaculo muniat,q a religioſis anima-C bus ad ſubſtantiam pauperum derelicta contra fas ſine aliqua pietatis conſideratione diſpergit.] Hucuſque deſcripſit Agapetus ex dicto Romano Cōcilio ad Cæſarium:ex quibus æque intelligis, quam auerſi & prorſus alieni eſſent ſancti Pontifices a rerum Eccleſiæ alienatione quouis obtentu quæſito.Qui enim rogat,ſanctus eſt;pro quibus rogat,pauperes ſunt,& vtique ſub cura Romani Pontificis:etenim etſi facta ſit inter Principes Apoſtolorum in prædicatione verbi diſtinctio nationum,cura tamen pauperum(vt ait Paulus [e])in ſolidum ceſſit vtrique:cum alioqui Romano incumbat Pontifici ex prerogatiua primatus,pauperum omnium pro facultate curam gerere. At de his nulla habita ratione,perſtitit ſanctiſſimus Agapetus firmiter in decreto de non alienandis bonis Eccleſiaſticis,exemplum poſteris præbens,quam in his debeāt eſſe tenaces.Sed reddamus hic poſteriorem Agapeti epiſtolam ad eamdem Cęſarium conſcriptam in cauſa Contumelioſi antea damnati Epiſcopi:

CXII.

*ſalutaris
* perpetua
b Eod Conc.c.6. in 17 q 4. quicūque Dei.
* omittit plura quæ illic leguntur verba.
c Eod.Rom.Cōcil c 7.
* contubernalis
* alienatore
* alienator
d Eod.Conc. 3; cap.8.
e Gal.2;

Dilectiſſimo fratri Cæſario Agapetus.

Optaueramus,frater amantiſſime,vt Epiſcopi Contumelioſi opinione integra permanēte,nec tibi dudum fieret neceſſitas iudicij,nec nobis cauſa cenſendi:maxime quia in ſupraſcripti viri ac-D cuſatione communis honoris reuerentia quodammodo videtur incurſata. Vnde quatenus præſūptione(ſicut aſſerit)innocentiæ ad appellationis voluit auxilium conuolare, orationibus aſſiduis hoc innitamur,vt eum cognitionis iteratæ beneficium gratulationi omnium reſtituat abſolutum. Delegaturi enim,Deo noſtro adiuuante,ſumus examen vt ſecundum canonum venerabilium conſtituta ſub conſideratione iuſtitiæ omnia,quæ apud fraternitatem tuam,de eiuſmodi negotio acta geſtave ſint,diligentiſſima veſtigatione flagitentur:neque enim prædictum virum conuenit euentu prius habitæ cognitionis vrgeri,quippe cum & ipſe iudicium petierit : Non auertatur voluntas animi a precibus infirmorum,cum in neceſſitate fuerint;ne nobis. (quod auertat Dominus) ea quæ leguntur in Prouerbijs dici poſſint [f]: Qui obturat aurem ſuam.vt non audiat infirmum, & ipſe inuocabit Dominum,& non erit qui exaudiet eum. Quid eſt enim infirmius Epiſcopo Contumelioſo,qui in tribulatione poſitus & de præteriti iudicij pudore confunditur, & cognitionis quæ futura eſt expectatione turbatur?quia quamlibet ei(quod optandum eſt)puritas forte ſuffragetur innocentiæ,non poteſt iudicij ſollicitudinem non habere.

CXIII.

f Prouer.21;

Et nos quidem,quamuis culpatus a vobis Emeritus defenſor memoratum Epiſcopum reuer-E ſum ad Eccleſiam ſuam charitatis tuæ voluntate firmauerit vſque ad exitum iudicij,quod delegauerimus Epiſcopo Contumelioſo,reddita ſibi modo propria ſubſtantia,ſuſpenſum interim voluimus ab adminiſtratione patrimonij Eccleſiaſtici,& celebratione Miſſarum:quia id quod ſibi videat iudicio fuiſſe ſublatum,glorioſius,ſi ei veritas ſuffragatur , iudicio receperit,quam vſurpationibus occuparit.Melius autem fecerat fraternitas tua,ſi poſtea quam ſedis Apoſtolicæ appellationem interpoſitam deſiderauit,examen circa perſonam eius a tempore ſententiæ nihil permiſiſſes imminui,vt eſſet integrum negotium quod interpoſita prouocatione quæreretur: nam ſi in executionem mittitur prima ſententia,ſecunda non habet cognitio quod requirat. Addendum , quia etſi non eſſet prædictus Epiſcopus iudicationi refragatus,priuatam magis potuit ſecundum canones capetere ſeceſſionem,quam ſeueritatem religionis excipere. Suſpenſus igitur(ſicut præfati ſumus) Epiſcopus Contumelioſus habeat tantum quam præſumpſiſſe dicitur celebrationem Miſſarum:& patrimonio Eccleſiæ in gubernatione Archidiaconi eiuſdem Eccleſiæ conſtituto, ita vt alimonia ſufficienter Epiſcopo non negentur , viſitatoriam in eius loco præcipimus ordinari perſonam,

CXIV.

perſonam,& patienter expectare iudices,quos inſpirante nobis Domino,conſtituerimus,audire. A Præterea ne quid eſſet quod charitati tuę videatur incognitum,ſtudio dilectionis conſtitutorum, fecimus capitula ſubter annecti,vt ſcientia communicemur canonum,ſicut participamur affectus. Dominus te incolumem cuſtodiat,frater reuerendiſſime. Dat. XV. Kalendas Auguſtas. P. Conſ.Paulini Iun.V.C.]hactenus Agapeti epiſtola ad Cæſarium. Iam ad res geſtas anni ſequentis tranſeamus.

IESV CHRISTI ANNVS 536.	AGAPETI PAP. ANNVS 2.	IVSTINIANI IMP. 10. THEODATI REG. 3.

I. *Agapetus Papa legationem ſuſcipit.*

QVi ſequitur Chriſti annus quingenteſimus trigeſimusſextus, nullius Conſulatu notatus, poſt Conſulatum Beliſarij in veteribus monumentis inſcriptus habetur,idemq.primus annus belli Gothici in Italia a Procopio numeratur,cum Iuſtiniani Imperatoris decimus in B choatur:Quo Agapetus Papa a Gothorum Rege Theodato ſubire cogitur difficillimæ legationis onus Conſtantinopolim ad Iuſtinianum Imperatorem.Quamtūlibet enim anno ſuperiori ad eumdem Auguſtum pro Eccleſiaſticis rebus honorificam plenamq.ſatis miſiſſet,quam recenſuimus, legationem, per quam pacē a Iuſtiniano efflagitaſſet, nec obtinuiſſet,immo iam bellum indictū accepiſſet,atque etiam Rex barbarus diſpendium paſſus eſſet Dalmatiæ atque Sicilię; timeretq. ſimulac hieme lapſa,opportunum nauigandi tempus adeſſet,fore,vt Beliſarius,qui in Sicilia hiemauit,Italiam inuaderet:tantum diſcrimen anteuertendum putauit,non alio obice,quam Summi Pontificis legatione,qua pacē rurſum peteret ab Imperatore.de qua legatione hæc Liberatus diaconus [a]: Quo tempore Theodatus Rex Gothorum ſcribens ipſi Papæ & Senatui Romano(*Rauennæ enim degere conſueuit*)interminatus non ſolum Senatores,ſed & vxores,& filios,filiaſq.ſe gladio interempturum,niſi egiſſent apud Imperatorem,vt deſtinatum exercitum ſuū de Italia ſubmoueret.Sed Papa pro eadem cauſa legatione ſuſcepta,Conſtantinopolim profectus eſt.]hæc Liberatus. Porro erroris arguuntur,qui hanc Agapeti legationem in ſuperiorem reijciunt annum; cum ex Procopio, qui rebus præſens fuit, ſatis liqueat, hæc de legatione acta abſoluto anno C ſuperiori, cuius die nouiſſimo Beliſarius Conſulatus inſignia, abſoluto munere, Syracuſis depoſue rat.

a Liberat.in Br. c.22.

II.

Quæ autem præceſſerint Agapeti hoc anno legationem, ex eodem auctore rem accurate proſequente dicamus. Miſſus eſt ad Theodatum rurſum Petrus a Iuſtiniano Imperatore legatus, vir eloquens & in rebus agendis quam dexterimus; cum quo Theodatus quæ egerit anni huius exordio Procopius ita ſcribit [b]:Petrus interea in Italiam delatus,de his omnibus,*quæ ſcilicet Beliſario feliciter contigiſſent*,certior factus,inſtare tunc acrius,& Theodatum terrere haudquaquam intermittebat. Tum ille timore perculſus & attonito ſimilis,haud ſecus voce emiſſa ac bello captus fuiſſet,amotis arbitris,cum Petro in colloquium venit. Et inter eos demum conuentum,vt Imperatori Theodatus vniuerſam Siciliam cederet,illiq.auream in annos ſingulos trecentarum librarum coronam mitteret,e Gothiſq.item ad tria millia pro eius vt traderet arbitratu.Theodoro vero vt minime liceat ſiue ſacri,ſiue Senatorij ordinis,ſine Imperatoris permiſſu quemquam occidere,vel eius bona in publicum proſcripta redigere.Et ſi quem forte ex ſubditis ad Patriciam velit, ſiue aliam hic dignitatem prouehere,ab Imperatore hanc dari depoſcat.Quinetiam Romanus D vt populus pro eius conſuetudine,in acclamationibus ac plauſu ipſo,Imperatoris in primis nomen pronunciet,Theodati deinceps,ſiue in theatris,ſiue in triuijs,ſiue alibi vbicumque id fieri cōtigerit.Statua præterea ſiue ænea,ſiue alia quauis materia ſtructa,numquam ſoli Theodato, ſed vtriſque ſemper imponatur,Imperatoris ad dexteram,Theodati ad læuam.

b Procop.de bello Goth.lib.1.
De pacis conditionibus.

III. *Theodatus nimio timore agitatur.*

His quidem & ſcriptis cum pactionibus Petrum legatum Theodatus Byzantium ad Imperatorem remiſit.Quo inde dimiſſo,hominem ſtatim trepidatio cepit,& in varias quaſdam formidines egit,eiuſq.mentem varie volutabat, vel ſolo belli nomine territando, ne ſi forte Imperatori haudquaquam placerent quæ inter ſe fuiſſent & Petrum conuenta,bella eſſent mox occurſura.Vnde abeuntem Petrum & in Albanos profectum,ad ſe reuocatum, perinde ac alia ſecum acturus, ſeorſum rogabat,num petitiones inter ſe factas voluptati eſſe Imperatori exiſtimaret.Cui affirmāti ita ſe ſuſpicari,reſpondit:Sin vero minus oblectent,quid deinde agendum?At Petrus:Belligerandum tibi proculdubio erit,o ſtrenue.Tunc Theodatus:Num æquum id fuerit? Cur non id æquū futurum ſit,inquit,vt ſtudia animo cuiuſque inſita obſeruentur & artes?Quid enim ſibi vult illud, o Theodate,vt ipſe ſtudij plurimum philoſophiæ impendas,Iuſtinianus vero Romanorum Im E perator animi magnitudini ſtudeat,ſtrenueq.vt omnia peragat:in eo tamen differat plurimum, quod qui philoſophiæ operam det,mortem afferre hominibus & his quidem tam multis,haudquaquam ſat deceat,& ex Platonicis præcipue diſciplinis,quarum te ſcilicet participem factum, quauis cæde vacare,profecto nil ſanctius ſit:ſed illum priſtino ac ſuo Imperio loca ſedulo addere,atq. ident idem vendicare,nil prorſus dedeceat.

IV. *De Legatione Ruſtici Agapeti.*

Hac Theodatus tam callida ſuggeſtione facile perſuaſus, ceſſurum ſe Iuſtiniano Imperatori principatum fatetur:idq.ipſe inprimis atque eius deinceps vxor iurauit;Petrumq adegerunt, vt iureiurando polliceretur non ſe prius id editurum in vulgus,quam Imperatorem cognouerit priores illas non admiſſurum conditiones. Vnde & Ruſticum ſacerdotum e numero quemdam, Romanum virum,& peridoneum ad eam rem confirmandam Byzantium cum Petro trāſmiſit:Huic ad Imperatorem litteras dedit.]hæc Procopius:quod vero de Ruſtici legatione ait, hunc certum eſt fuiſſe Agapetum,qui Ruſticus dictus eſt.porro viſus eſt Procopius ignoraſſe,hunc ipſum fuiſſe Roma-

A ſe Romanum Pontificem,cuius nec amplius,vſquam meminit. Sed ne quid de hac legarione prætermittatur,quam Pontificia dignitas adeo illuſtrauit,neve quid ambiguum relinquatur; exacte cuncta ſunt diſquirenda,& quo ſunt facta ordine recenſenda.

V. De tribus Petri legationib.

In primis autem meminiſſe debemus, Petrum hunc,de quo agitur,ſæpius ab eodem Imperatore miſſum ad Theodatum,eodem eſſe legationis munere functum:primo videlicet(vt ex Procopio patuit)cum adhuc ſuperſtes eſſet Amalaſuntha,quam,cum in Italiā perueniſſet,defunctam inuenit:ſecundo vero hanc,de qua eſt ſermo,legationem obiuit:tertio vero miſſus,vt quæ promiſerat Theodatus Imperatori præſtaret.hæc omnia ex Procopio. Quod autem ad ſecundam hanc, de qua agitur,legationem pertinet:has illi dediſſe litteras Theodatum,Procopius tradit [a]:

a Procop.de bello Got.lib. 1.

VI. Litteræ Theodati ad Iuſtinian.Imp.

Non quidem ipſe ad id regium culmen vt aduentitius & peregrinus perueni, quippe qui ex auunculo Rege ſim genus ſortitus,& pro eius nutritus hic dignitate:bellorum vero ac bellicæ turbulentiæ ſum equidem non omnino peritus. Cum enim in audiendis litterarum optimis diſciplinis exercitus ſim,& in eas ſtudium meum omne contulerim,contigit ſane vt a bellicis his perturbationibus quam longe ſemotus,ad id demum venerim, vt haud quaquam decere me ducam, pro
B terreſtris Imperij & bonorum præſentium cupiditate vitam vt in diſcrimine agam,ſed ab his prorſus vt procul abſim,nimirum cui neutrum mihi ſit voluptati:tum quia alterum ſatietate metimur (nam ſuauitatum omnium ſatietas eſt)tum quia inſolentia ipſa,cōſuetudoq.in anxietates plerumque & turbas inducunt.Ipſa igitur ſi modo mihi prædia ſint,quæ aureos ducentos* & mille quot annis, parui equidē ſum regnum facturus,tibiq.ſtatim Gothorum & Italorum permiſſurus Imperium,vt qui longe malim terræ cultor ſine negotio eſſe,quam in Imperatorijs curis vitam hanc degere,viciſſim in pericula tranſmittentibus. Mittes ergo quam celerrime hunc ad nos virum, cui cum Italiam ipſam,tum res ceteras tuo ſim nomine traditurus.]hactenus litteræ Theodati ad Iuſtinianum a Procopio recitatæ.

* aliter ex Greco habet,nempe XII. centenariorum annuū prouentum

VII. Theodati aliæ ſecretæ,aliæ publicæ litteræ.

Porro has litteras ſecretas eſſe oportuit. Etenim quas eidem Petro hoc anno datas recitat Caſſiodorus [b], ab his diuerſæ ſunt,nihilq.præterea habent,quam exhortationem ad oblatam pacē non reſpuendam:cuius etiam ſunt argumēti,quas eidem Petro ad ipſum Imperatorem dedit Gudelina Regina vxor Theodati,& aliæ ad Auguſtam Theodoram,vel quas Theodatus miſit,cū primum profectus eſt Petrus:itemq.& aliæ,quas dedit Summo Pontifici;quem licet non nominet,il-
C lis tamen verbis ſignificat,quibus ait [c]: Nunc iterum per *illum* virum ſanctiſſimum eadem credimus eſſe repetenda,vt vera atq.affectuoſa iudicetis,quæ frequenter repetita cognoſcitis, &c.] & in litteris Reginæ [d]: Et ideo *illum* virum venerabilem,veſtris conſpectibus vere digniſſimū, legatum noſtrum ad vos ſpecialiter credimus eſſe dirigendum.]

b Caſſiod. Var. lib. 10 ep.19.20.21.22.23.
c Caſſiod. Var. libr.10.epiſt.22.

VIII.

Vera tamen eſſe,quæ de Theodato Rege Gothorū meticuloſo Procopius ſcribit,& illis quidē maiora fuiſſe,vetera monumenta declarant,ex quib.ipſum ſtatim adimplere cœpiſſe conſtat oblatas conditiones,quas Iuſtinianus poſtea reſpuit:nummos ſiquidē mox cudere aggreſſus eſt , in quorū ſingulis primo loco Iuſtiniani imaginē effigiandā curauit, ex aduerſa autem parte nomen ſuum;prout ex vno ipſorum,cuius hic tibi formam curauimus exprimendam,poteris intelligere.

d Caſſiod. Var. lib.10.epiſt.23.

D

e

e Ex nummo argēteo e prōptuario antiquitatum Lælij Paſqualini

Satis vides,primum locum tributum Imperatori,in nummi vero poſtica inſcriptum tantum haberi nomen ipſius Gothorum Regis Theodati abſque aliqua eius imagine. Ex qua etiam in nummo poſita inſcriptione intelligis(vt id obiter tangam)quomodo eiuſdem nomen Regis ſcribi ſolitum fuerit,nempe triplici aſpiratione, Theodahathus,non vt frequenti vſu receptum,vt ſimplici aſpiratione,Theodatus ſecundum Latinam,non ſecundū Gothicam pronunciationem ſcribatur. Habes de his præterea oppignoratam fidem ſcholiaſtis in notatione affixa apud eundem Procopij
E locum de alio item eiuſdem Theodati nummo huic ſimili,vbi ait:Ad hanc pacis conditionem accedit inſcriptio noſtri numiſmatis argentei,in cuius latere dextro. D.N.IVSTINIANO P.AVG. a ſiniſtro D.N.THEODAHATHVS REX.]Sic igitur certo vides,timore nimio Theodatum exagitatum ante implere cœpiſſe quas obtulit pacis conditiones,quam eas Iuſtinianus probaſſet,quæ nouis emergentibus cauſis(vt inferius dicturi ſumus)contemptæ ſunt.Sed iam de miſſa ab eo legatione agamus.

IX. De legatione Agapeti Pōt.

Agapetus igitur eiuſmodi ſubire prouinciam barbarico coactus imperio, ad expenſas in via faciendas,regio Arcario opus habuit vaſa ſacra oppignorare. Operatus eſt tamen poſtea Caſſiodorus apud Regem,vt eadem redderentur eccleſiæ S.Petri,a qua ſublata fuerant: de quibus eiuſmodi memoria dignas litteras idem Caſſiodorus [f] ſcripſit Arcarijs, cum adhuc fungeretur ipſe officio Prætorij Præfecturæ:

f Caſſiod. Var. lib.12.epiſt.20.

X.

Tomaci* & Petro VV.CC.Arcarijs Senator Præfect.Prætorio.

Retinetis mecum,fideliſſimi viri,ſanctum Agapetum* vrbis Romæ Papam,cum ad Orientis

* Tomati
* Agabitum

Vaſa oppignorata reddi iubentur.
* ſubſidium

Principem legationis gratia mitteretur, iuſſione regia, datis pignoribus, a vobis tot libras auri, facto pictacio, ſolemniter accepiſſe: vt cui prouidus dominator iuſſit ad ſubditum * eius etiam vrgere exceſſum. Primum quidem benigne præſtitit, qui in neceſſitate mutuas pecunias dedit; ſed quãto glorioſius fecit, etiam illud elargiri, quod cum gratiarum actione potuiſſet offerri? Victa eſt ſine damno neceſſitas: manus Papæ dabat, quod eius ſubſtantia non habebat: & illud iter eſt indemne redditum, quod donis conſtat expletum. Quale, rogo, videbatur, Antiſtitem petentibus Eccleſiã, & Eccleſiam nulla detrimenta ſentire? Diſtributor fuit potius, quam donator: quia neceſſe eſt illi applicari, de cuius facultatibus videbatur expendi. Quid non agat apud pium Principem talis legatio, quam deſtinatam ſingulari conſtat exemplo? A

XI. Quapropter noſtra præceptione commoniti, & regia iuſſione ſecuri, Sanctorum vaſa cum obligatione chirographi auctoribus ſancti Petri Apoſtoli ſine aliqua dilatione refundite, vt lucroſe reddita celeriter impetrata videantur. Optata referantur manibus Leuitarum miniſteria toto Orbe narranda. Donetur quod proprium fuit: quoniam iuſte per largitatem recipit, quod ſacerdos legibus obligauit. Superatum eſt exemplum, quod in hiſtoria noſtra magna intentione retulimus. Nã cum Rex Alaricus vrbis Romæ deprædatione ſatiatus, Apoſtoli Petri vaſa ſuis deferentibus excepiſſet; mox vt rei cauſam habita interrogatione cognouit, ſacris liminibus deportari diripientium manibus imperauit: vt cupiditas, quæ deprædationis ambitu admiſerat ſcelus, deuotione largiſſima deleret exceſſum. B Sed quid mirum, ſi reuerendorum Sanctorum diripere vaſa noluit, qui tanta ſe Vrbis vaſtatione ditauit? Rex autem veſter religioſo propoſito reddidit vaſa, quæ iure pignoris propria videbantur effecta. Et ideo talibus factis frequens præſtetur oratio: quando læta concedi poſſe credimus, eum retributionem bonis actibus poſtulamus.] hucuſq. Caſſiodorus.

XII.
Non ex diuitijs ſedex Apoſtolica auctoritate Maieſtas Rom. Eccl.

Ad hæc modo prouoco Nouatores, qui ex opulentia creuiſſe Romanæ Eccleſiæ ſummam auctoritatem, non ex Apoſtolica poteſtate, dixere: cum cernere ſit ſub barbarico iugo captiuam ſanctam Romanam Eccleſiam eo paupertatis adactam, vt cum nec ex omnibus ſuis reditibus corradere tantum pecuniæ poſſet, quæ Pontifici legatione fungenti ad iter conficiendum Conſtantinopolim ſatis eſſet, opus fuerit vaſa ſacra pignori dare ad pecuniam tunc neceſſariam comparandam: & tamen nihil vmquam toto eo tempore ſupremæ Pontificiæ auctoritatis fuit imminutum, vel relaxatum ad delinquentes coercendos Apoſtolici roboris: immo neſcio an aliquo alio tempore magis viguerit in Eccleſia Romana ſuprema poteſtas, & adeo fuerit a rebellibus cognita experimento, C Orbi imperans & coercens Apoſtolicæ ſedis auctoritas & culta maieſtas, ſicut hoc ſæculo, vt q̃ ſunt dicta ſuperius in Hormiſda docent de tot Conſtantinopolitanis Patriarchis, inuito etiam populo & contradicente clero, ex Albo Catholicorum abraſis, deque duobus condemnatis poſt obitum Imperatoribus, de præſcriptis toties ab ea legibus Orientalibus & Occidentalibus, ſi recipi ab eadem Romana Eccleſia vellent, de frequentioribus vndique ex diuerſis prouincijs Occidẽtalibus atq. Orientalibus ad ipſos Romanos Pontifices conſultationibus miſſis, crebrioribuſq. legationibus, Imperatorijs deſtinatis: quæ omnia & alia quamplurima ſuperius exempla enarrata declarant, & quę hoc ipſo anno paulo poſt dicturi ſumus oſtendent; cum videlicet idem Agapetus Põtifex licet a Rege viſus ſit miſſus ad Imperatorem pro pace rogãda, a Deo tamen proficiſci iuſſus apparuit, vt imperaret imperantibus, & ab eis perperam facta reſcinderet: nimirum vt quem Principes ſtatuiſſent in ſede, poſt Epiphanium, Anthimum Patriarcham Conſtantinopolitanum, inuẽtum hæreticum in ordinem redigeret, & loco eius eadem Apoſtolica auctoritate Mennã protinus ſubrogaret, atq. delatos damnaret hæreticos: quæ omnia vigenti Apoſtolica auctoritate feciſſe, etiã diuinitus oſtenſa ſigna primitus docuerunt. D

XIII.
a Act. 3.

Etenim illud ipſum ferme contigit Agapeto, quod olim Petro Apoſtolo, qui rogatus a claudo eleemoſynam dare, pro petita pecunia, qua carebat, illud reſponſum dedit [a]: Argentum & aurum non eſt mihi: quod autem habeo, hoc tibi do: In nomine Ieſu Chriſti Nazareni ſurge & ambula.] ita plane Agapetus egentem ſe quidem pecunia in ſacrorum oppignoratione vaſorum oſtendit, ſed in oſtenſione ſignorum diuina gratia opulentum, cum & cuius eſſet ſucceſſor, antequam Conſtantinopolim perueniſſet, innotuit. Oſtenſum quippe eſt Romanum Pontificem, Petri ſucceſſorem, Chriſti Vicarium ſemper & vbique eſſe locupletem, abundareq. cæleſtibus donis, licet auri appareat egentiſſimus; vtpote qui habeat in cælo promptuaria diuina promiſſione ſecura, eademque auro illo referta, de quo in Canticis Sponſa [b]: Caput eius aurum optimum] Chriſtum ſcilicet, in quo ſunt (inquit Apoſtolus [c]) omnes theſauri ſapientiæ & ſcientiæ Dei; quorum ipſe diſpenſator fidelis exiſtens, pro ratione locorum & temporum quod opus eſt Fidelibus erogat. Qui igitur inops, ex oppignoratione ſacrorum vaſorum pecunia comparata, ab Vrbe diſcedit, viaticum a Deo locupletius, nempe virtutem miraculorum accepit, quorum ampliſſimum meruit aſſertorem, nempe Gregorium Magnum itidem Pontificem Maximum, cui ad prærogatiuam dignitatis & ſanctitatis accedunt loci atq. temporis adminicula, dum & ſuæ Eccleſiæ ſuique ſæculi ſcribit hiſtoriam. E

b Cantic. 5.
c Col. 2.

XIV.
d Greg. dialog. lib. 3. c. 3.
Mutus & claudus ab Agapeto curatur.

Quæ igitur in itinere conſtitutus ſanctiſſimus Agapetus miracula fecerit, idem S. Gregorius narrat his verbis [d]: Poſt non multum temporis, exigente cauſa Gothorum, vir quoque beatiſſimus Agapetus huius ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Pontifex, cui, Deo diſpenſante, deſeruio, ad Iuſtinianum Principem acceſſit. Cui adhuc pergenti, quadam die, in Græciarum iam partibus curandus oblatus eſt mutus & claudus, qui neque vlla verba edere, neque ex terra vmquam ſurgere valebat. Cumque hunc propinqui illius flentes obtuliſſent: vir Domini ſolicite requiſiuit, an curationis illius haberent fidem. Cui dum in virtute Dei ex auctoritate Petri firmam ſalutis illius ſpem habere ſe dicerent: protinus venerandus vir orationi incubuit, & Miſſarum ſolemnia exorſus, ſacrificium in conſpectu Dei omnipotentis immolauit: Quo peracto, ab altari exiens, claudi manum tenuit, atq. aſſiſtente & aſpiciente populo, eum mox e terra in proprijs greſſibus erexit:

cumque

A cumque ei Dominicum corpus in os mitteret, illa diu muta ad loquendum lingua ſoluta eſt. Mi-
tati omnes, flere præ gaudio cœperunt; eorumque mentes illico metus & reuerentia inuaſit, cum
videlicet cernerent quid Agapitus facere in virtute Domini ex adiutorio Petri potuiſſet.] hæc Gre
gorius. Vtinam totius peregrinationis Agapeti extarent ſcripta diaria, ex quibus noſtri eſſent An
nales locupletandi. Verum de reliquis ab eo rebus geſtis in via quouſq. Cõſtantinopolim aduenit,
altum vbique ſilentium.

Quando autem peruenerit Conſtantinopolim, Anaſtaſius refert id accidiſſe decimo Kalendas XV.
Maij, verum Acta Synodalia eum illuc maturius perueniſſe, ſignificare videntur. Porro de eius ad *De aduētu A-*
aentu hæc habet Liberatus diaconus [a]: Primum quidem honorifice ſuſcipiens directos ſibi ab *gap. Conſtanti*
Imperatore, ſpreuit tamen Anthimi præſentiam, eumq. ad ſalutaudum ſuſcipere noluit. Deinde vi *nop.*
ſo Principe, cauſam agebat legationis ſuſceptæ. Imperator autem pro multis fiſci expenſis ab Ita- a Liberat. diac.
lia deſtinatum exercitum auertere nolens, ſupplicationes Papæ noluit audire. At ille (quod ſum- in Breuiar. c. 21.
mum * fuit) legatione Chriſti fungebatur.] quænam iſta fuerit, paulo poſt dicetur. * ſuum

Cur præterea Iuſtinianus non acquieuerit Agapeto pacem Theodato petenti, ex Procopio poſ XVI.
B ſumus intelligere: nempe accidiſſe, vt dum hæc tractarentur, Gothi qui reſidui erant in Dalmatia, *Cur de pace*
cum Romanis conferentes manus, priores tulerint, occiſo primum Mauritio Mundi filio, atq. de- *ſpēs dempta.*
mum Mundo ipſo, qui anno ſuperiori Salonas ceperat, quas hoc anno itidē Gothi recuperauerunt:
quibus cum factus eſſet elatior Theodatus, ipſum de promiſſione facta pœnitere cœpit: quamobrē
Iuſtinianus & ipſe eam reijciens, confeſtim Beliſarium iam paratum e Sicilia in Italiam cum exer
citu traijcere præcepit; qui improuiſo agmine perueniens in Campaniam, Neapolim munitam val
de ciuitatem obſedit: quid autem poſtea factum ſit, infra dicemus. Interea vero Agapeti Papæ res
geſtas Conſtantinopoli proſequamur, de quibus iſta habet in primis, cuncta ſummatim referens b Liberat vbi ſu
Liberatus [b]: pra c. 22.

Deniq. petentibus Principibus, vt Anthimum Agapetus Papa in ſalutatione & cõmunione ſu- XVII.
ſciperet: illud fieri inquit poſſe, ſi ſe libello probaret Orthodoxum, & ad cathedram ſuam, *nempe* *Agapetus de-*
Trapezuntium, reuerteretur. Impoſſibile eſſe aiebat, tranſlatitium hominem in illa ſede permane- *ponit Anthi-*
re. Auguſta vero promittente munera multa, & rurſus Papæ minas intentante, in hoc Papa perſti- *mum.*
tit, ne eius audiret petitionem. Anthimus vero videns ſe ſede pulſum, pallium quod habuit, Impe-
C ratoribus reddidit, & diſceſſit, vbi eum Auguſta ſuo patrocinio tueretur. Tunc Papa Principis fa-
uore Mennam pro eo ordinauit Antiſtitem, conſecrans eum in baſilica ſanctæ Mariæ. Fuit iſte Men
nas Prępoſitus xenodochij maioris, quod vocatur Samſonis, genere Alexandrinus, ſuſcipiens Chal
cedonenſe Concilium.] hæc ſummatim (vt dixi) complexus eſt Liberatus: ſed alij paulo latius rem
ſunt proſecuti, addentes nonnulla, quæ deſiderari in his poſſe videntur.

At quæ primum de his ſcripta ab Anaſtaſio [c] reperiuntur, in medium afferamus: Ingreſſus (in XVIII.
quit) Conſtantinopolim Agapetus, primum cœpit habere altercationem cum pijſſimo Principe c Anaſt. in Aga-
domino Iuſtiniano Auguſto de religione: cui beatiſſimus Agapetus conſtantiſſime reſponſum de- peto.
dit de Domino Ieſu Chriſto Deo & homine, hoc eſt, de duabus naturis in Chriſto, &c.] Qui autem
ſimulac eſt Agapetus Papa creatus, ex more (vt vidimus) Iuſtinianus Imp. rectæ fidei miſit Romã
profeſſionem; vt rurſum ab eo idem exigeret Agapetus Catholicæ fidei profeſſionem, non aliam
ob cauſam accidiſſe potuit, quam quod ob conſenſum adhibitum in creatione Anthimi hæretici
ipſe etiam Imperator in ſuſpicionem hæreſis eſſet adductus. Potuiſſet aliquo prætextu idem Iuſti-
nianus tergiuerſari, tenuereque id ſibi præſtandum fore, quod ſemel & iterum (vt vidimus) antea
D præſtitiſſet: verum in his non obtemperare Romano Pontifici exigenti, nefas ratus & impium,
mox editam fidei confeſſionem illam iterat, quam Orientalibus ab Hormiſda Pontifice vidimus d Extat inter e-
fuiſſe præſcriptam, cui eiuſmodi legitur affixa inſcriptio [d]: Exemplar libelli pijſſimi domini no piſt. Rom. Pont.
ſtri Iuſtiniani Imp. quem dedit Agapeto Papæ apud Conſtantinopolim de fide. In nomine Domi- in Agapeto.
ni Dei noſtri Ieſu Chriſti, Imperator Cæſar Flauius Iuſtinianus, &c. Agapeto ſanctiſſimo ac beatiſ *Iuſtinian. obtu*
ſimo Archiepiſcopo almæ vrbis Romæ & Patriarchæ.] incipit: Prima ſalus, &c.] omnia habens vt il *lit libellum fi-*
la ab Hormiſda per legatos Conſtantinopolim miſſa. Sed quod data habetur decimooctauo Ka- *dei Agapeto.*
lend. Aprilis ſub Beliſarij Conſulatu, mendum irrepſit, vt poſt Conſulatum, loco Cõſulatus, ſit cor
rigendum.

Quomodo autem ante hæc, cum nondum compertus eſſet Iuſtiniano hæreticus Anthimus Pa XIX.
triarcha, eius cauſa ſucceſſus ipſe ſit Agapeto Pontifici, Anaſtaſius ita narrare pergit: Dum con-
tentio verſaretur, ita Dominus adfuit, vt Epiſcopum Conſtantinopolitanum nomine Anthimum
* inueniret Agapetus Papa hæreticum. Cumq. contentio verteretur cum Auguſto & Agapeto Pa- * Anthemium
pa, dixit ei Imp. Iuſtinianus: Aut conſenti nobis, aut exilio deportari te faciam. Tunc beatiſſimus *Res geſtę inter*
E Papa Agapetus reſpondit cum gaudio dicens ad Imperatorem: Ego quidem peccator ad Iuſtinia *Agapetum &*
num Imp. Chriſtianiſſimum venire deſideraui: nunc autem Diocletianum inueni: qui tamen *Iuſtinian.*
minas tuas non pertimeſco. Et dixit ei iterum Agapetus venerabilis Papa: Tamen vt ſcias tu,
eum idoneum non eſſe religioni Chriſtianæ, Epiſcopus tuus confiteatur duas naturas in Chriſto.
Tunc accerſito ex præcepto Auguſti Epiſcopo Conſtantinopolitano nomine Anthimo, & diſcuſ-
ſione facta, numquam voluit confiteri in doctrina Catholicæ reſponſionis ad interrogationem
beati Papæ Agapeti, duas naturas in vno Domino noſtro Ieſu Chriſto. Quem cum viciſſet ſan-
ctus Papa Agapetus, glorificatus eſt ab omnibus Chriſtianis. Tunc pijſſimus Auguſtus Iuſtinia
nus gaudio repletus, humiliauit ſe ſedi Apoſtolicæ, & adorauit beatiſſimum Agapetum Papam.
Eodem temporis eiecit Anthimum a communione, & expulit in exilium. Tũc pijſſimus Auguſtus
Iuſtinianus rogauit beatiſſimum Papam Agapetum, vt in locum Anthimi Epiſcopum Catholicũ
conſecraret nomine Mennam.] hactenus Anaſtaſius, quæ etiam in Miſcella hiſtoria leguntur. Re-
ſtitit primo haud dubium Iuſtinianus Agapeto pro Anthimo, impiæ Theodoræ Auguſtæ, qui ipſi

Anthimo pattocinabatur, Impulſu:ſed re comperta:plus apud eum tandem valuit iuſſio Pontifi- A
cia,quam Auguſtæ coniugis perfidæ blandimenta:vt digno poſteris exemplo ſit, omnia fidei Ca-
tholicæ poſthabenda.

XX. Sed quid facit infelix,quæ ſe hac in re deſpici videt a viro ſuo,quo non ſolum amari,ſed coli ſe
mirifice ſciſſet? Haud deſpondet animum,ſed vehementioribus a prauo dæmone ſtimulis agitata,
cuius malo ſpiritu percita erat,ad Epiſcopos ſe conuertit,quos noſſet fauere Eutychianæ hæreſi:
hos vrget, hos impellit,vt Agapeto reſiſtant, qui vnus a ſe tanto labore parta diſſoluit, virumque
a Zonar. Annal. par. 3. in Iuſtiniano. ſuum tamquam captiuum in ſuam ſententiam trahit. Narrat hæc Zonaras verbis iſtis [a]: Non-
nulli e primoribus ſacerdotibus Agapeto Papæ Romano in imperatricis gratiam ſunt refraga-
ti,ab eadem quoque largitionibus corrupti: quos tamen ille, qui veritatem defenderet,omnes ſu
perauit.]hæc ipſe.

XXI. Sunt plane his conſentientia quæ recitantur in libello Archimandritarum oblato Iuſtiniano
Damnati ab Agap. Pap. alij heretici. Imp. poſt obitum Agapeti:ex quo etiam illud apparet,vna cum Anthimo eodem tempore damna
tos ab eodem Agapeto veternoſos illos Conſtantinopoli degentes hæreticos,Seuerum,Petrum,at
que Zoaram;de quibus omnibus hæc in eodem libello [b]: Canonicum iudicium a Romano Pon B
b Extat in Conſtantino. Synod. ſub Menna Act. 1 tom. 2. Concil. tifice in ipſum Anthimum & prædictos hæreticos audiri voluiſtis,illo perſuaſus qui dicit [c]: Inter
roga patrem tuum,&c.]& paulo poſt:Miſit itaq. Deus huic ciuitati Agapetũ, qui vere Ἀγάπητος,
id eſt,dilectus a Deo & hominibus,Pontificem antiquæ Romæ in depoſitionem Anthimi & prædi
c Deut. 32. ctorum hæreticorum Seueri, Petri,atq. Zoaræ,tamquam olim Petrum magnum Apoſtolũ Roma-
* magi, vel Samaritani nis in depoſitione Simonis Cretiani *. Iſte enim venerabilis vir ſciens per libellos plurimorum no
ſtrorum ea quæ iniq. contra Eccleſias præſumpta fuere,ea ipſo viſu ſemel accipiendo,neque ad vi
ſum ſuſcipere voluit Anthimum furentem aduerſus canones, ſed tunc iuſte deiecit de ſacerdotali
ſede ciuitatis ſuæ;& coopitulante & coadiuuante Catholicæ fidei & diuinis canonibus veſtro Impe
rio,præfecit ipſi Eccleſiæ ſanctiſſimum Mennam.]hæc & alia ipſi ibi.

XXII. In his quidem omnibus peragendis ſumma poteſtas Apoſtolicæ ſedis Antiſtitis demonſtrata
eſt,dum tantæ Eccleſiæ Patriarcham fauore Iuſtiniani Imperatoris & Theodoræ Auguſtæ pollen
Agapetus quã magnifice egerit. tem,plurium iam antea Epiſcoporum(vt dictum eſt)ſuffragijs confirmatum ipſe Summus Ponti-
fex Agapetus nullo ſuper hoc congregato(vt moris fuit)ante Concilio,condemnauit. Quod enim
ſciret in gratiam Auguſtorum eoſdem Epiſcopos facillime conſpirare;ijs omiſſis, ſimplici habita C
diſcuſſione,ſimulac hæreticus idem Anthimus apparuit, ipſum condemnauit, atque Mennam in
locum eius protinus ſubrogauit,damnatis cum Anthimo itidem Apoſtolica auctoritate Seuero, Pe
tro,atque Zoara. Immo nec etiam citatum,nec viſum,ſed & reiectum penitus,nec in conſpectũ ad-
miſſum,fuiſſe ab Agapeto Pontifice Anthimum condemnatum, Nicephorus tradit, hæc dicens [d]:
d Niceph. li. 17. c. 9. Agapetus cum de rebus Anthimi inquireret,multoſque ab Archimandritis eius vrbis & alijs libel
los oblatos acciperet:illi ne in conſpectum quidem admiſſo,Epiſcopatum abrogauit:cuius calcu-
lum monaſteria etiam Palæſtinæ & Petrus Hieroſolymitanus Antiſtes,necnõ reliqui Eccleſiarum
præfecti comprobauerunt.] hæc ipſe conſentientia ijs quæ ex libello monachorum modo ſunt
recitata.

XXIII. At vero quod ex Nicephoro dictum eſt, Anthimum nec in conſpectum admiſſum ab Agapeto
Papa,e ſede fuiſſe depoſitum:magis inhærerem ſententiæ Anaſtaſij dicentis vocatum Anthimum,
& diſcuſſione de eo facta,cum nollet confiteri duas in Chriſto naturas,id ab eo exigente Pontifi-
ce Agapeto,ab ipſo tunc damnatum fuiſſe:niſi præter Nicephorum eſſent Acta Synodalia hoc te-
ſtantia ex libello monachorum Iuſtiniano oblato,nuper a nobis citato. Vnde intelligere poſſumus D
vſum ipſum plenitudine poteſtatis,non ſeruata in omnibus forma iudicij. Porro etſi aduerſus An
thimum Agapeti Papæ iudicium abſq. Synodo huiuſmodi fuit ſecundum ſupremam Apoſtolicæ
ſedis auctoritatem,qua ſupra omnes canones Pontifex eminet:haud tamen extitit commiſeratio
Mitius egit cũ Anthimo Agapetus. ne ieiunum:ſiquidem aditum ei apertum reliquit,vt ſi quando ab errore pœnitens ad Eccleſiam re
dire vellet, Epiſcopatus priſtinus Trapezuntiæ Eccleſiæ eidem integer ſeruaretur. Quam tamen
commiſerationem Pontificis Agapeti erga Anthimum ægre ferentes Orthodoxi Archimandritæ
e Ex Synod. Cõſtantinopol. ſub Menna Act. 1. Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ,in alio libello quem poſtea eidem Pontifici hoc anno obtulerunt,
iſta arctari ad certum tempus petierunt,nempe vt præfinitus illi daretur ad reſipiſcendum termi-
nus,quo elapſo,nullus illi vltra pateret aditus ad priorem Eccleſiam. Sed accipe eorum verba [e]:

XXIV. Non vultis omnimodam eius perditionem,ſed vt conuertatur:imitamini enim Chriſtum Deũ
f Matth. 9. noſtrum,qui venit [f] vocare non iuſtos,ſed peccatores ad pœnitentiam:& omnino paternis viſce-
ribus ſuſcipitis,ſi recognouerit proprium peccatum,& conuertatur. Adiuramus veſtram beatitu-
Vt certus terminus Anthimo præſcribatur. dinem(licet audax quid faciamus)per ſanctam & cõſubſtantialem Trinitatem,ac per principem
Apoſtolorum Petrum,ac ſalutem & victoriam piiſſimi Imperatoris noſtri, non contemnere diui-
nos canones,qui ab iſto peſſumdantur;neq. Eccleſiam ei traditam,quæ ab ipſo deſpicitur:ſed ſe- E
quendo in omnibus eos qui ante ipſam tuam beatitudinem in ſede veſtra claruerunt,facere in ip-
ſum adhuc & contra auctoritatem canonum inualeſcentem,& qui prætulit vitam degere cum hære
ticis,quam cum propria Eccleſia;ea quæ ſanctum Cæleſtinum contra Neſtorium liquet feciſſe,aſ-
ſignando ei terminum,ſicut & ille Neſtorio:intra quem niſi occurrens prædictum libellum Apo-
ſtolicæ veſtræ ſedi porrexerit,ac veſtræ beatitudini & ſanctiſſimo Archiepiſcopo vrbis regiæ, & a
morbo hæretico ſe ipſum liberauerit,ne ad Trapezuntinam Eccleſiam ſibi creditam proficiſcatur:
definite,ſanctiſſimi,ipſum alienum eſſe & nudum ab omni Pontificali dignitate atq. efficacia,& ſe
ipſum ſubmittere condemnationi prædictorum hæreticorum,& partem illorum accepiſſe;alterum
vero pro iſto Eccleſiæ Trapezuntinæ ordinandum eſſe.]hæc ipſi ad Agapetum,quod mitius viſum
eſſet cum Anthimo actum hæretico.

XXV. Quo minus autem Anthimus vteretur impertita ab ipſo Romano Pontifice humanitate, Se-
uerum

A uetum illum caput hæreticorum Acephalorum,qui tunc(vt dictum eſt)Conſtantinopoli erat,im-
pedimento fuit:etenim hortatus eſt eum,vt ſede cedere mallet, quam Chalcedonenſe Concilium *Seuerus hæreticus fouet Anthimum.*
profiteri:teſtatur id Euagrius [a] ex eiuſdem Seueri litteris datis ad Theodoſium hæreticum Epi-
ſcopum Alexandrinum,de quo ſuperiori anno actum eſt pluribus.

Sic igitur poſtquam præfuiſſet ſedi Conſtantinopolitanæ Anthimus(ſicut habet Nicephorus XXVI.
in Chronico)menſes decem,vel(vt Zonaras ait)annum vnum,ab Agapeto Papa depoſitus eſt, at a Euagr. hiſt.li 4.c.11.
que ab eodem ſubrogatus eſt Mennas magni nominis,Orthodoxus,qui antequam Epiſcopus deli-
geretur,ſuæ fidei profeſſionem publice edere iuſſus eſt. Protulit ille quidem eamdem ipſam, quã
præſcripſiſſe diximus Romanos Pontifices omnibus Orientalibus communionem Catholicam
expetentibus,cuius eſt exordium:Prima ſalus eſt rectam fidei regulam cuſtodire,&c.] cui ipſe ſua
manu antequã ſubſcriberet,hæc appoſuit:Mennas miſericordia Dei presbyter & Xenodochus ſu-
ſcipio prædictas quatuor ſanctas Synodos,& omnia quæ in ipſis cõtinentur dogmata,& epiſtolas
Papæ Leonis,quas pro fide conſcripſit. Et confiteor in duabus naturis,id eſt,in diuinitate & hu-
manitate Chriſtum Deum noſtrum inconfuſe & indiuiſe agnoſcendum; anathematizans omnes
B qui præter hæc ſapiunt vna cum omnibus qui condemnati ſunt,vt ſuperius dictum eſt. ſubſcripſi.]
Hæc quidem Mennas ante ſuã ordinationem:poſtea autem,ſimulac ordinatus eſt, obtulit rurſum
more maiorum ipſi Romano Pontifici libellum fidei,quo omnes condemnauit hæreſes,& Catholi- b Vigil. epiſt. 12 tom. 1. ep. Rom. Pont.
cam fidem profeſſus eſt. meminit eiuſdem libelli Vigilius Papa [b] in epiſtola quam ſcripſit poſtea
ad Iuſtinianum Imperatorem.

His peractis, idem Agapetus Papa litteras dedit Apoſtolicas eaſdẽq. circulares ad omnes Epi- XXVII.
ſcopos Orientales qui cum Anthimo communicarant,quibus eoſdem de Anthimi depoſitione ab
Epiſcopatu,& de ſubrogatione Mennæ reddidit certiores:quarum quidem litterarum extat ad Pe- c Conſt. Synod. ſub Menna Act. 1. in fin. & tom. 1. ep. Rom. Pont. in Agapet. ep. 5.
trum Epiſcopum Hieroſolymorum exemplar his verbis conſcriptum,exſcriptum vero ex Synodo
[c] Conſtantinopolitana ſub Menna,vbi eædem Agapeti litteræ recitantur:

Dilecto fratri Petro Agapetus.

Voluiſſemus quidem,fratres dilecti,propter coniunctionem noſtræ charitatis omnes Domini XXVIII.
ſacerdotes iuxta Apoſtolicam [d] traditionem irreprehenſibiles inueniſſe,& neminem aut per gra- d 1. Tim. 3.
tiam,aut per metum ab Eccleſiaſticis canonibus declinare. Sed quoniam multa multoties ſubſe- *Agapeti epi. ad Petrum.*
quuntur,quæ pœnitudinem parere poſſunt,& Dei miſericordia delicta peccatorum vincit,& idcir-
C co differtur pęna, vt reformatio locum inuenire poſſit;monere neceſſarium iudicauimus,vt aſſum-
pta de cetero imprævaricata cuſtodiantur. Oportebat enim veſtram charitatem memorem pater-
narum traditionum,neminem permittere prohibita facere,ſed ſi quis audax appareret,tota virtu-
te reſiſtere.

Cum itaq. peruenimus ad Comitatum ſereniſſimi Imperatoris filij noſtri, inuenimus ſedem XXIX.
Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ contra omnem canonum honeſtatem ab Anthimo Eccleſiæ Trape-
zundarum Epiſcopo inconuenienter vſurpatam. cuius animam non ſolum ſecundum iſtam partẽ,
ſed(quod maius eſt)in confeſſionem veræ fidei e perditione reducere deſiderauimus: ſed Euty-
chetis errori inſiſtens,ad viam veritatis redire contempſit. Vnde cum ipſius in fide pœnitentiam *Quid in Anthimũ Agapetus.*
iſto modo expectemus,neq. Catholico neq. ſacro nomine dignum eſſe ſententiauimus,donec om-
nia a Patribus tradita,per quæ veræ religionis fides & diſciplina cuſtoditur,ſecundum congruen-
tem ſatisfactionem ſuſcipiat. Ceteros vero ſimiles cõtumaciæ ipſius & ſententia Apoſtolicæ ſedis
condemnatos ſimiliter veſtra charitas aduertat,quorum ipſe ſe ipſum participem fecit. Conſtanti-
nopolitanæ vero ſedis iniuriam,Apoſtolica auctoritate adiuuante, & adiutorio fideliſſimorũ Im-
D peratorum,emendauimus. Et ſupra modum quidem admirati ſumus,quod iſtud opus ita aperte
contrarium decretis Patrum veſtra fraternitas non ſolum ad notitiam noſtram adducere negle-
xit,ſed & reprehenſibili conſenſu confirmauit.

Sed gratias egimus Deo,cuius ſpiritu mala ad melius vt plurimum vertuntur, & paruæ tranſ-
greſſiones ad vtilitatem & occaſionem magni fuerint gaudij. Hoc autem pro excitando veſtræ con- XXX.
ſpiritualitatis lætitiam ſignifico,quia Mennam fratrẽ & coepiſcopum noſtrum, virum multis lau-
dum modis ornatum,prædicta Conſtantinopolitana Eccleſia Epiſcopum ſuſcepit. Cui licet præter
ceteros ſereniſſimorum Imperatorũ electio attulerit,ſimiliter tamen & totius cleri ac populi con- *Mennę Epiſc. laudes.*
ſenſus acceſſit,vt a ſingulis eligi crederetur: Etenim alicui neq. ſcientia,neque vita fuit ignotus;ſed
& fidei integritate,& ſacrarum Scripturarum ſtudio,atq. etiam piæ adminiſtrationis officio ſic prę-
dicta viri reſplẽduit opinio, vt ipſi tardius venire videretur,quo dignus erat.] Hic, lector,obſerua,
dum Agapetus ait,arriſiſſe electioni Mennæ Imperatores, intelligere abſq. dubio Iuſtinianum &
eius coniugem Theodoram Auguſtam;vt cognoſcas Theodoram licet maxime impiam feminam,
præſetuliſſe tamen foris imaginem Orthodoxæ,qua ſæpe uirum vidimus decepiſſe,magiſq. Eccle-
E ſiæ Catholicæ obfuiſſe,quam ſi quæ erat,ſe palam oſtendiſſet hæreticam. Pergit vero Agapetus de
eiuſdem Mennæ electione:

Et hoc dignitati ſuæ addere credimus,quod a temporib. Petri Apoſtoli nullũ aliũ, vnquã Oriẽ-
talis Eccleſia ſuſcepit Epiſcopũ manib. noſtræ ſedis ordinatũ. Et forſitan vel ad demonſtrationem XXXI.
laudis ipſius,vel ad deſtructionẽ inimicorum inſtans res tanta peruenit,vt illis ipſe ſimilis eſſe vi- *Ab Agapeta conſecratus Mennas.*
deatur,quos in his quandoq. partib. ipſius Apoſtolorũ Principis electio ordinauit. Cõe itaq. gau-
dium,fratres,pia exultatione ſuſcipite. Et quantũ vos Apoſtolicæ ſedis noſtræ iudiciũ comproba-
tis,conſueta reſcriptione ſignificate,habentes duplicẽ exultationis cauſam,& quod mala ſine mo-
ra corrigantur,& pro his optata ſubſecuta fuerint. De cetero præcauentes,ne rurſus canonicis ſan-
ctionibus quid contrariũ per vos(quod non credo)fiat,veſtro accedente conſenſu:cumq. ſicut er-
ror eius qui ſemel peccauit,venia dignus eſt,ſic frequẽs tranſgreſſio motum auſteritatis depoſcit.
Deus incolumem te cuſtodiat,frater venerandiſſime.] hactenus Encyclica Agapeti.

XXXII.
Agapeti præclarum factum.

At de damnatione Anthimi atq. Mennæ ſubſtitutione per Agapetum facta iudicium ſi tibi,le- A
ctor,ob oculos ponas,factiq.ſpeciem mente conſideres,admirari non deſines: Videre nimirũ Ro-
manum Pontificem,quem furor barbaricus ſub pulchro nomine pacis ab Vrbe remouet,vt Con
ſtantinopolim ad Imperatorem ſupplex accedat,eumdemq.ipſum egentem mutua collecta ex ſa-
crorum vaſorum oppignoratione pecunia,vbi Conſtantinopolim venit,imperare Imperatoribus,
exigereq.debitum fidei,& perperam ab illis facta reſcindere, & quam cum ipſi, tum Orientales
Epiſcopi probaſſent,Anthimi ordinationem irritam reddere,eumq.e ſublimi, quẽ conſcenderat
throno deponere,iura dare,omnibusq.iubere,litteraſq.publicas ſcribere,eiuſq. ſucceſſorem deli-
gere & ordinare,hæcq.omnia(vt dictum eſt)abſq.coacto vllo Synodali conuentu;cum antea in ſi-
mili cauſa Cæleſtinus Papa einſdem Eccleſiæ Pontificem deponendum Neſtorium ſcripſerit,& per
Teodoſium Imperatorem ea de re non prouinciale dumtaxat,ſed œcumenicum Epheſi Conciliũ
conuocandum curarit. Quibus intelligas,maiori tunc niti ſolere auctoritate Apoſtolicæ ſedis Anti
ſtitem,quando magis ea videtur oppreſſa;quod certo ſciat omnia illi cedere opus eſſe,ſi ea vti ve-
lit. In quibus & commendes Iuſtiniani Imp.moderationem,animiq.demiſſionem,vtpote qui ma
ri terraq.victor,barbarorumq.domitor ab vno Romano Pontifice vinci patiatur,accipiatq. ab ip B
ſo leges,qui Romanis ac barbaris leges ſanciat,& exercitibus imperet. Sed iam quæ reliqua ſunt
rerum geſtarum Agapeti Pontificis Conſtantinopoli proſequamur.

XXXIII.

Quoniam dictum eſt,præter Anthimum excommunicatos quoq. ab eodem Agapeto Rom.
Pontifice Seuerum pſeudoepiſcopum Antiochenum atq.collegas eiuſdem cum eo impietatis:qua
occaſione id factum ſit:hic ordine recenſendum putamus. Cum autem omnes ſordes,fæceſq.hære
ricorum,fauente illis Theodora Augusta Seueri diſcipula,Conſtantinopolim conueniſſent, illicq.
nidificantes,graui damno fidei Orthodoxæ multiplicarentur in fœtibus: fuit iuſta querela Ortho-
doxorum Antiſtitum aduerſus horum anteſignanos Seuerum,Petrum,atq. Zoaram, & Iſaciũ Per
ſam. Quamobrem iidem ſcriptum a ſe libellum obtulerunt Agapeto Papæ commoranti Conſtan-
tinopoli. Extat ipſe quidem,ſed qui vitioſa translatione & librariorum incuria mendoſus nonnihil
appareat;ſic enim ſe habet [a]:

[a] Hieroſ Synod. Act. 1 ad fin. recitata in Syno. Conſtantinop. ſub Mẽna Act. 5.

Domino noſtro per omnia ſanctiſſimo ac beatiſſimo Patri Patrum,Archiepiſcopo Romanorũ
& Patriarchę Agapeto,ab Epiſcopis Orientalis diœceſis,& ab his qui ſunt ſub ſanctis locis Chri-
ſti Dei noſtri,necnon Ambaſiatoribus & ceteris clericis in hac regia vrbe congregatis. C

XXXIV.
Epiſtola Orientalium ad Agapetum Pap.

Ex quo Chriſtus Deus noſter pro debitis vobis præmijs,propter ipſam in omni tempore cum
vera fiducia ſua inuiſibili ac terribili virtute diuulgatam confeſſionem ſuper venerabile caput ve-
ſtrum requieſcere fecit,cum ſedem Apoſtolorum vobis,Pater beatiſſime,commiſit,& firmauit ſu
pra firmam Petram pedes veſtros,& direxit greſſus veſtros,& impleuit os veſtrum cantico nouo,
hymno Deo noſtro: ſperauerunt in Domino ſecundum Pſalmidicum eloquium,clarificari a ſpiri
tuali ſplendore veſtro,per quem tamquam lucerna ſplendens ſuper ſancto candelabro caliginẽ eo-
rum qui in tenebris ſedent,& cæcos illuminaſtis,& oculos mentis ipſorum aperuiſtis. Et propte-
rea confiſi & credentes diuino eloquio dicenti: In tempore non timebit cor confugiens ad intelle-
ctum. Et experientia intellectus cognoſcentes vos eſſe diligentes cuſtodes theſaurorum Apoſtoli-
corum,exoſſauimus * modo Anthimum,habitum pietatis circumferentem,potentiam vero ipſius
negãtem;qui conuenientem ſibi ſponſam dimiſit,& aliam contra diuinos canones accipere auſus
eſt: cognoſcenteſq.& a Deo cuſtoditum Imperatorem noſtrum, tamquam Chriſti diſcipulum ap-
probatã animam habere,& participem vobis huius boni operis fuiſſe: Qui a primordijs regni ſui
vſq.nunc ſtuduit cuſtodire omne corpus Eccleſiæ ſanum & perfecte integrum & ab omni morbo D
hæretico liberũ: & propter hoc ſtatuit quatuor ſanctas Synodos in diuinis ac ſacris initiationib.
quando fecit magna voce a ſacris prædicatoribus prædicari,quæ fortificant corda Fidelium,& hæ
reticorum compungunt,ſperans ipſe ex clementia ſecundum naturam ſuam,& putans, quod ſicut
eos qui ex ſimplicitate errore ſubducti ſunt,decenti tempore conuerti;ſic & huius inuentores,im
mo diaboli diſcipulos,& numquam veritatem recognoſcentes,iactum hæreticorum a principio p
nidere & præmeditari.

* excommunicauimus

XXXV.
De Seuero nefandiſſimo hæretico.

Rogamus,beatiſſime,rememorari memorato ac a Deo cuſtodito Imperatori noſtro illam ſa-
cram vocem dicentem: Omnem abominationem odit Dominus,quæ prima,media,& vltima eſt.
Seuerus facinoroſus,qui contra Deum ſemper locutus eſt ſuper iniquitatem,& quandoq.quidem
Græcorum vanidicorum myſteria imbutus,ipſa honorauit:quandoq.vero Eutychetis inſaniã do-
cuit,& in tota vita dixit,Bene valete in fide Chriſtianorum:& appellationem Neſtorij anthropo-
latræ ad decipiendos qui in ſimplicitate paratas habent aures,ſuſcipiendam excogitauit,euiden-
ter illa illis dicẽdo,Neſtorianoſq.vocabat magiſtros rectorum dogmatum:& nec illi pepercit qui
baptizauit ipſum;inualidiſq.anathematibus impleuit totum mundum; ac arroganter decernere E
ipſe præſumpſit & validiores fortitus eſt cum his qui adhærebant ei in ordinãdo Scythiam contra
prædictam ſanctam œcumenicã Chalcedonenſem Synodum,& contra ſacras ac Deo dilectas epi-
ſtolas ſanctæ memoriæ Leonis Papæ,qui fuit illuminator & columna Eccleſiæ,quiq.firmauit Fide
les ambulare in recta ſemita. ſicq.illud relinquetur diuinæ Scripturæ impleri [b]: Incidit in foueã
quam fecit. Vnde dubitantes quomodo ipſum proprie vocemus idem cum Gentilibus ſentiẽtem,
eiuſdem opinionis cum Eutychete,eiuſdemq.moris cum Neſtorio: magis inſigni & propria appel
latione nominabimus,ipſum itidem cum veritate organum diaboli vocantes.

[b] Pſal. 7.

XXXVI.
Exclamant contra eumdẽ hæreticum.

Prætereuntes igitur multitudinem eorum quæ præſumpta ſunt ab ipſo,& ſanguinem ſanctorũ
virorum qui in Eoan * effuſus eſt ab Eſtaſiaſmeno Iudaico de Fatria tunc ſub ipſo militante,ac a-
lia difficiliora prædictis propter longam narrationem: Supplicamus,ſanctiſſime,cum nunc ſit tem
pus acceptabile,nunc dies ſalutis, clamamus; Adiuua nos & ſanctas animas occiſas; quas aſtare
cogitate prudenter & oſtendere vobis, quod propter Chriſtum traditæ ſint morti a beſtia multi
capitis;

* Locus corruptus

Google

A capitis;ac rurſus ex ſua omnibus manifeſta mangania & Manichæo errore,quo confidens iſte ini-
quus auſus eſt intrare mundas aulas regias,cum nullum locum debeat habere,ſed batathrum,ad
conuerſantium deſtructionem. Et cum in præſenti pax donata ſit omnibus Fidelium Eccleſijs cũ
tantis laboribus & ſudoribus veſtris ac Deo amantiſſimi Imperatoris noſtri:parcentes ipſi extre-
mitati animarum facientium conuentiones ad ipſum & communicantium per interpellationem
anathematibus contra ipſum prolatis,ſtudete longe expellere illum pollutum & abdicatum, qui
anathematibus ſcriptis,& apertius ab Apoſtolica ſede veſtra,& a tantis Pontificibus, & in cælo
ab Angelis electis ſuis iam condemnatus eſt.Qui ſecundum Euangelicam & diuinam vocem * . . . . — * aliquid deeſt.
cum iniquo & facinoroſo alio Petro ſuo diſcipulo appellationem propriam vſque nunc
mentiri non erubuit,& verba apoſtaſiæ quotidie loquitur:necnon cum Zoara,qui omnino diui-
nam Scripturam & omnem ſacrum ordinem & Miſſam ignorat;ſed cum audacia(neſcimus vnde) — *De Zoara.*
ſibi tradita peſſundat Eccleſiaſticum ornatum atque ſtatum per cõuenticula & parabaptiſmata,
quæ quotidie temerarie aguntur;cuius ſynagogam mulierculis,comeſſationibus & ebrietatibus,
luxibuſq. & adulterijs deditis implet. Perſuaſimus autem & pijſſimo Imperatori noſtro,non per-
B mittere aggregari beſtias edaces cum agnis;cum clare & aperte ſciat illud diuini Apoſtoli dictũ
[a], quod nulla participatio iuſtitiæ eſt ad iniquitatem,vel communicatio lucis ad tenebras , vel — a 2.Cor.6.
pars fidelis cum infideli.

At vero ſi ea quæ ab Iſacio Perſa nunc perpetrata ſunt,ſine lacrymis dicere non valemus:non — *XXXVII.*
eſt poſſibile neque metum abijcere, ſi narrare volumus quæ ſuis iniquis manibus ille facere non — *De Iſacio Perſa.*
horruit.Nam in quodam diuerſorio repoſitæ honorabili imagine præſentis pijſſimi Imperatoris
prædictus ſceleſtus & arrogans vir,tamquam certans & ſecundum receutiorem modum dicen-
di blaſphemauerit,diuinum extendens baculum, in quo inhonoratam ſenectutem ſuam firmare
fingit,implenſq.ſimulatum ſtellionatum in conſpectu eorum qui ab ipſo ſeducti ſunt,percutiebat
ſine venia ſimilitudinem Chriſto amantiſſimi Imperatoris,hæreticum denominando:nec a furo-
re ceſſauit,donec diuiſit tunicam habentem nobilem eius effigiem,& partem pro ſe tenuit;quam
& igni traditam,totam exterminare non valuit;nam conſeruata fuit a meliori prouidentia in re
dargutionem manifeſtam & notam homicidialis temeritatis,& maioris omnibus accuſationis ,
Teſtes ſunt viri(ſicut nouiſtis,ſanctiſſime)manifeſtam veritatem aduocatam habentes.

C Quoniam igitur præter opinionem hæreſiarchæ ſubmutauerunt eorum deiectionem, quæ cũ — *XXXVIII.*
ignominia debebat eſſe,& ante tempus multum dederunt audaciam habitandi in regalibus cellis,
his qui per alium modum Deum negant,multis deſignatis & enumeratis ipſis nomen fictæ ortho
doxiæ:& periculum eſt,fideles numquam ambulare in domo Domini cum conſenſu:Tollite a no — *Rogant liberari ab hæreticis.*
bis cito malos, offerte conſuetum ſacrificium hoc Deo & Saluatori pro conſeruanda nobis bona
defenſione in futuro tremendo iudicio:liberum ab omni timore & hęretica tertio repetita fluctua
tione ornatum Eccleſiaſticum conſeruate,ſtatum confirmate;rurſumq.exponendo iuſtiſſimo Im
peratori noſtro pias ac iuſtas ſententias contra ipſos prius ab Apoſtolica ſede prolatas,ſtatuendo
per illas,impia ſcripta tradere igni,& habentes illas in publicum prodere,iuxta imitationem eo-
rum qui zelant peſſundare Manichæa & illa impij Neſtorij & Eutychetis inſenſati ac Dioſcori
patris & protectoris eorum.Sic enim euacuabitur omnis expectatio his qui fruſtra ſperant in eis.
Rogamus etiam,ſanctiſſime,finem perfectum imponere diuinæ ac veſtræ ſententiæ contra Anthi
mum,paternis veſtris decretis conuenientem vt omne de medio extinguatur ſcandalum a paruu
lis in Dominum credentibus & omnibus nobis. Cuſtodiat Dominus ſedem veſtram ac pijſſimi
D Imperatoris noſtri,tamquam dies cæli,qui Petri imitatores ſaluatis , & nos a tribulationibus
ſaluaſtis,eoſq.qui vos oderunt confudiſtis.]hactenus Orientales Epiſcopi ad Agapetum Roma-
num Pontificem.

His ſubijcitur in Actis ſubſcriptio Epiſcoporum Secundæ Syriæ,qui eam dederunt epiſtolam, — *XXXIX.*
primoq.loco poſitus Thalaſſius Epiſcopus Berythorum.At non ij tantum,ſed & qui erant Con-
ſtantinopoli,& alij Archimandritæ Orthodoxi itidem libellum obtulerunt eidem Pontifici Aga
peto,qui & ipſe pariter habetur intextus primæ Actioni eiuſdem Synodi,hic vero ob multa notatu
digna in eo poſita recitandus nobis eſt:in primis enim quam deploratiſſimus eſſet huius tempo- — b Synod Conſtantinop. ſub Mena Act. 1.
ris Eccleſiæ ſtatus,cum adeo vbique in Oriente hæretici inualeſcerent,oſtendit;continetq. non-
nulla,quibus recitatæ epiſtolæ ſiue libelli obſcura dilucidentur:ſic enim ſe habet [b]:

Domino noſtro ſanctiſſimo & beatiſſimo Archiepiſcopo antiquæ Romæ & œcumenico Patri — *XL.*
archæ Agapeto Marianus presbyter & Primas monaſteriorum regiæ vrbis,& ceteri Archiman- — *Libellus Monachorum oblatus Agapeto.*
dritæ eiuſdem, & Archimandritæ ac monachi Hieroſolymorum ac Orientales in eadem Synodo
congregati.

E Eos qui ſanctas Dei Eccleſias opprimunt,conſiderantes , & inimicos Dei quotidie aduerſus
eam ſcribere conſpicientes,lamentationes ſancti Gregorij [c] in procemium facimus opportune — c Greg.Nazian. ad Nectarium.
ad veſtram beatitudinem,dicentes;Viſa eſt cura Dei penitus dereliquiſſe præſentem vitam, quæ
temporibus ante nos Eccleſiam cuſtodiebat.]habet enim hæc Gregorius Nazianzenus in epiſto
la ad Nectarium Conſtantinopolitanum Epiſcopum data,ipſo eius exordio,cum dolet Conſtanti
nopolitanam Eccleſiam a ſe derelictam diuerſorum commercio hæreticorum peſſumire.Sed per
gunt ipſi:Et iam tantum cuiuſlibet anima immerſa eſt a calamitatibus,vt quidem proprios dolo-
res vitæ noſtræ non in malis eſſe putetur.Tot & tanta ſunt communia mala Eccleſiarum ad ſingu-
la reſpiciendo;quorum niſi aliqua in præſenti tempore fieret diligentia ad reformationem,ad om
nimodam deſperationis confuſionem paulatim perueniretur.Cum multis itaque modis iam hæc
enarrauerimus:non minus vero & nunc magnas & incredibiles inſidias aduerſus Dei Eccleſiam
factas multiplicauimus.

Schiſmatici & Acephali, qui a furia Dioſcori & Eutychetis deſcenderunt(neſcimus quis eos — XLI.
ad

ad amentiam mouerit)qui veluti quadam audacia ſ freti, ſuo proprio morbo triumphant, ſynagogas facientes & parabaptiſmata innouantes,& tamquam ex euerſione hoc facientes,& * nomẽ Epiſcoporum ſibi ipſis in locis noſtris diffamantes,aperte ingrueſcunt, & licenter omnia audent non contra Eccleſias ſolum,ſed etiam contra ipſum pijſſimum Imperatorem noſtrum & veſtrum honorabile caput,ſicut tanta prædictorum inſania veſtræ beatitudini manifeſta fuit.} A

* etiam

XLII. Magna quidem admiratione dignum, ſub Imperatore Catholico leges quotidie aduerſus hæreticos ſanciente,& pro fide recta patrocinium ſuſcipiente,adeo coaluiſſe,inualuiſſeq. in Oriẽte, ac potiſſimum vbi ipſe Imperator erat,Conſtantinopoli nefandos hæreticos, vt Catholici qui ibi erant(vt audis)tentati ſupra modum(vt ita dicam cũ Apoſtolo [a])& vltra vires,in vltimã pene deſperationem videri poſſent adducti.Sed vnde malorum omnium in mundum olim fluxit origo,ex eodem fonte diabolus modo tot damna in Eccleſiam deriuauit,eoſdem aliquando obſtructos referans aquæductus per malam feminam;vtpote qui ſciret,potentiori nullo vti poſſe ad Eccleſiam demoliendam ariete,adhibens ad hoc ipſam impiam ſæpe dictam Theodoram Auguſtam Seueri diſcipulam:cuius arte,fraude,doliſq. femineo ingenio comparatis,omnes leges in hereticos latæ preſſæ faucibus ſtrangulantur,vt ſileant,cum & loquaces hæreſes reuiuiſcunt, atque hæretici maiori audacia,ſpreta etiam Imperatoria maieſtate,clamantes,inſurgunt.Ita plane ſecundum illud Eccleſiaſtici [b]: Vnus ædificans & vnus deſtruens:quid prodeſt illis niſi labor? Vnus orans & vnus maledicens:cuius vocem exaudiet Deus?] B

a 2.Cor.1.

Theodora Auguſta cladẽ infert Eccl.

b Eccleſ.34.

XLIII. Sic igitur quæ Iuſtinianus Imperator ſanctis legibus erigebat,impia femina occultis machinis deſtruebat;& quam ille voce ſcriptoq. ſæpe profeſſus eſt ſingulis ferme annis Catholicam fidem,iſta conſueta perfidia abolere ſategit.At non puto tanta iſta iam in foris atque triuijs vbique vulgata,lacrymis & lamentis Catholicorum deplorata, altioribus(vt vides)dolentium declarata clamoribus,atque libellis ſcriptis toties ob oculos repræſentata Iuſtinianum Imperatorem latere penitus potuiſſe.Sed quid?Frangit Adam Eua,& Dalila Samſonem eneruat,vt illi ipſe licet nõ ſeductus,ſed turpiter emollitus acquieſcat,atque incaute caput in eius ſinum ſomno preſſus inclinet.Sed quę ſunt libelli reliqua audiamus.Subdunt enim monachi, quam contumelioſi facti ſint hæretici in ipſa etiam primaria Imperij ciuitate vbi degeret Imperator, & quo tandem procaciæ venerint,vt in eiuſdem Imperatoris imaginem inſanierint:

XLIV. Nam venientes (inquiunt)ad quamdam domum figuram oratorij habentem,in qua monachi quidam de iniquo contubernio illorum habitant,imaginem pijſſimi Imperatoris furia excæcati *, illud patris eorum diaboli fecerunt,qui cum non poſſit contra Creatorem,aduerſus figmẽtum ſuam oſtendit furiam.Irruit enim vnus ex eis Iſacius Perſa,qui magia quadam vtens,ſeducit corda volentium ab eo decipi,&c.]quæ ſuperius in Epiſcoporum libello ſunt recitata. Inferius vero dillemma illud adhibent,quo vſus eſt Gregorius Nazianzenus ad Nectarium ſcribens, qui fatua tolerantia ſinebat cum Orthodoxis hæreticus coaleſcere,ſuaſq.ſynaxes agere permittebat: rogantq.(vt ille petebat)ab ipſa vrbe Conſtantinopolitana pelli procul hæreticos. eſt autem huiuſmodi adhibitum argumentum:Non poſſunt duo contraria eſſe ſimul vera:Si hæreticis facultas datur hæreſes prædicandi;iſtud ipſum fateri eſt,veritatem apud ipſos eſſe,a nobis autem illam penitus defeciſſe:Sin autem eam apud nos eſſe iure firmemus;illos ea deficere,& vt mendaciorum teſtores Deo & hominibus execrabiles eſſe abijciendos,dicere neceſſe:cum præſertim in eo ſtatu res modo poſitæ eſſent,vt tolerare iſta,etſi non iubere,patiq.ſaltem ipſum Principem ſub pacatiſſimo & florentiſſimo Imperio, cum vbique terrori eſſet etiam longe poſitis barbaris, indecens eſſet,atque propemodum eiſdem conſentire,ac patrocinio ipſos fouere ſuo.Sed quomodo ijdem tacite perſtringant fautores illorum,accipe: C D

In Imperatorẽ moleſtiſſimi hęretici.

* excæcantes

XLV. Quoniam igitur ex hac cauſa in multas domos eorum,qui in excellentia ſunt,intrant,& indecentia faciunt,captiuantes mulierculas quaſdam peccatis oneratas,quę varijs ducũtur deſiderijs, & ſemper addiſcunt,& numquam ad cognitionem veritatis venire poſſunt: verum etiam in ipſis proprijs domibus,& ſuburbijs altaria & baptiſteria erigunt in oppoſitum veri altaris & ſancti fontis:& omnia ſimul contempſerunt propter attributum eis patrocinium ab his qui in domo domini & aliquo alio modo potentes ſunt.]& proculdubio iſta dicentes,ſignificant,nõ ipſam vnam dũtaxat Theodoram Auguſtam infectam Seueri peſte,ſed alios eiuſdẽ ciuitatis optimates, eorumq. coniuges eodem morbo peſſime laboraſſe.Quod enim cuncta Theodoræ arbitrio volui perſpicerent,& hac ex parte prorſus imbellem eſſe noſſent Imperatorem, cum minime repugnaret vxori; non damnum & pœnam timebant,ſed gratiam ſe eſſe ſperabant conſecuturos,dũ fauerent hæreticis,quibus Auguſtam ſtudere ſciebant.

Optimatũ plures Hæreſi inquinati.

XLVI. Hæc igitur ſanctiſſimæ fidei confeſſores monachi deplorantes,eumdem Agapetum Pontificẽ vna ſimul interpellauerunt his verbis:Nolite pati,beatiſſime,non vti ſolita fiducia ad reformandũ tantum malum.Sed ſicut prius contra Anthimum inſurrexiſtis,& lupum qui conabatur cooperiri per pellem ouis,& tranſcẽdere oſtium Eccleſiaſticorum ordinum,ſanctionum & canonum,& qui latrocinanter mandrã ouium tranſcenderat,pelle denudaſtis & ipſummet demonſtraſtis, & procul a mandra expuliſtis:ſic & nunc iterum vigilate,& oſtendite pijſſimo Imperatori noſtro, quod nullum lucrũ exierit(vt inquit diuinus Gregorius)ſtudio reliquo ſuo circa Eccleſias,ſi tale malũ in deſtructione ſanæ fidei per ipſorum fiduciam præualebit, & permittantur adhuc iſti ad corruptionem Eccleſiæ nidificare in domibus dominorum & in proprijs,& iniqua in ipſis facere. E

De fugandis a ciuitate hęreticis.

XLVII. Hęc quidem dumtaxat,portamus,licet incredibilia,& a diris doloribus incuruati ſpem habentes ad clementiſſimum Deum,qui in tempore opportuno veſtrum aduentum nobis oſtendit: quod ſicut Petrum magnum Apoſtolorum principem his qui Romæ erant in depoſitione Simonis Soetici * miſit,ſic & vos miſit in depoſitione & expulſione Seueri,Petri,& Zoaræ, & eorum qui ſimilia eis ſapiunt,& qui omnigenis honoribus circumfouentur ad inhonorationem Dei;blaſphemiaſq.

* Samaritani

A miaſq. ac electiones *: dabit vobis poteſtatem, coopitulãte vobis pijſſimo & a Deo cuſtodito Im- * electiones
peratore noſtro, iſtos expellere de omni Eccleſia tamquam inſidiatores & violarores nõ ſolum ſan
ctiſſimarum Eccleſiarum, ſed & politiæ ipſius: Nam cum hos ad ſuam malitiam conuenientia or-
gana inſidiator boni, *nempe diabolus*, inueniſſet, totum orbem terrarum commotum feeit, & San-
ctorum ſanguine terram contaminauit, & ciuitates iugulationibus & tumulribus turbauit. Expel
lite igitur iſtos.

Scimus bene, ſi pijſſimum Imperatorem noſtrum & ipſius Chriſto amabiles Principes infor- XLVIII.
matis, quod communicant anathemati, in medio habentes anathema, ſicut oſtendit nobis antiqna *In eos qui hæreticos non expellunt.*
Scriptura [a] iu Achan & Ionathan, qui ſcienter & ignorantet inciderunt in anarhema, & hæc igno-
rando in periculo fuerunt perire cum eis: quoniam in medio eorum fuit anathema Et ſi comme-
moratis ſuo Deo amato & dilecto Imperio adducere Deo eos qui ab ipſis a recta fide abducti sũt, a Ioſ. 7.
& ſi hoc non valeat facere, inſidiatores Eccleſiæ repellantur. Non enim latuit tuam beatitudinem 1 Reg. 14.
quod quamquam pijſſimus Imperator noſter mandauerit hæreticos non conuẽtus facere, neque
rebaptizare: Zoaras tamen tale præceptũ deſpexit, & parabaptizauit in die Paſchæ non paucos, in-
B ter quos erant pueri eorum qui permanent in domo herili, ſicut depoſuit ille , qui ab ipſis gratia
Dei potuit euadere & auſugere, & ad Dei Eccleſiam refugere: In alijs quoque locis & domibus
excellentiſſimorum virorum hæc & ſimilia iſtis facta fuerunt . Verum ſemper iſti loli Dei Ec-
cleſiam perturbauerunt & contriſtauerunt , & nos vſque ad iſtud tempus fletum vtique
continnimus.

Sed quoniam & ab his qui intus iam eſſe videntur, ac in ordine Pontificum exiſtere, omnino XLIX.
expugnatur, *Catholica fides ſcilicet*: tempus eſt dicere de eis illud Pſalmi [b]: Si inimicus maledixiſ- b Pſal. 54.
ſet mihi, ſuſtinuiſſem vtique: & ſi is qui odit ſuper me magna locutus fuiſſet, abſcondiſſem me for- *De Epiſcopis*
ſitan ab eo. tu vero homo vnanimis, dux meus & notus meus, qui mecum dulces capiebas cibos , *pietatem ſimulantibus.*
iu domo Dei ambulauimus cum conſenſu. Tales fuerunt nonnulli commorantium in magna &
regia vrbe, prima ciuitatum, nomen quidem paſtorum portantes, totaliter autem ſunt lupi rapa-
ces: e quorum numero maxime exiſtit Anthimus]Trapezuntinus & alij aliarum ciuitatũ, iſti enim
& ſimiles huic ex hæreticis Acephalis exiſtentes, ac paululum religionis pietatem ſimulãtes , in
Eccleſias ſe intruſerunt tamquam quædam Ægyptiaca flagella , qui nullo modo proprijs Ec-
C cleſijs vacare volunt, & hoc ſolum bene ſapientes vt deuaſtent ſibi aſſignatas Eccleſias, &c.] pergũt
dicere de Anthimo Eccleſiæ ſuæ deſertore, inuaſore vero alterius: ſed hæc nos ſuo loco opportu-
nius recenſuimus. Atque demum hæc addunt aduerſus eoſdem:

Verum quoniam non ſolum iſte ſed & ceteri Epiſcopi, clerici, & Archimandritæ in magno nu- L.
mero, qui inſidijs aduerſus Dei Eccleſiam vtuntur, & propter hoc ſolum in hac ciuitate commo- *De pſeudo epiſcopis degentibus Conſtantinop.*
rantur, ei & vniuerſis Eccleſijs perturbationes dare, nullo modo recuſant; rogamus & vniuerſos ta-
les ad vos adduci, & exactiones promittere cannnibus condecentes: quippe & in prædicto Anthi-
mo & in iſtis omnibus vigilante iuſto iudicio canonum a vobis bene cuſtoditorum, vt paululum
refrigeretur Dei Eccleſia ab iſtis liberata: & cognoſcant qui ad paſtoralem curam & clerum hoc
modo venire volunt, quod non in fine tacebit Dominus, ſed euigilabit ſuper tales paſtores, ſuper
quos ſecundum Prophetam [c] exacerbatus eſt furór eius. Iſti enim paſcunt non oues, ſed ſe ipſos; c Ezech. 34.
& iudicium abominantes, & omnia recta peruertentes, ad nihilum duxerunt inſidias quæ fiunt cõ-
tra Eccleſiam, & blaſphemiam contra ſanctus Patres.

Quam defendentes *Eccleſiam*, beatiſſimi, ſuſcipite noſtram ſupplicationem: & poteſtatem vo- LI.
D bis a Deo datam in ipſos mouentes, purgate Dei Eccleſiam, & a lupis liberate, immitteutes in ip-
ſos non paſtoralem, ſed diſciplinatiuam virgam veſtram. Nam etſi pœnitere promittunt: præterita
vita ipſorum, quæ alio & alio tempore & non veritate commutatur, non permittit committere pa-
ſtoralia eis qui Eccleſiam Dei negauerunt, & hæreticis qui extra ipſam iuſte conſtituti ſunt, Seue-
ro videlicet, Petro, & Zoaræ, & qui ſimilia his ſapiunt, ſuper quos iudicium veſtrum pijſſimus Im-
perator ſuſcepit, iamq. condemnatos Apoſtolica ſede veſtra, & ab alijs Patriarchalibus ſedibus ,
necnon ab omni Pontificio, cum non patiantur canonice venire ad Eccleſiam Dei, expelli ab omni
publica & priuata domo, pijſſimo Imperatore noſtro pro pace Eccleſiarum idem vobiſcum ſen-
tentiante, cui omnis cura & ſtudium die noctuq. de hac re ſuper omnes eſt: & ceſſare facere omnẽ
turbationem ab ipſis factam Eccleſijs, atque omnem alienam doctrinam ſimul videre, beatiſſimi,
& hortari Deo amatum dominum noſtrum, vt ſanciat, ſicut illa impij Neſtorij , ita & iſta Seueri
mente capti animæ corruptibilia ſcripta in ſanctam Chalcedonenſem Synodum & in thronum
ſancti Patris noſtri Leonis Archiepiſcopi blaſphemantia igni tradere: nam per iſta dubiam fidem
in animas ſimplicıorum facere ſtuduit, & ſubſannari fecit apud Gentes magnum & venerabile
E nomen Chriſtianiſmi.

Etenim huius gratia & Romam ad vos miſimus, & veſtrum exoptatum aduentum denuncia- LII.
uimus, & ipſum ſuſcepimus. Tales a pijſſimo Imperatore noſtro promiſſiones accepimns, quod
ea quæ a vobis canonice pronunciata ſunt, ſua pietas omnino ſtudeat mandare executioni, & totũ
mundum deinceps liberare a temporali horum turbatione. Nomina vero clericorum & monacho-
rum tempore opportuno denunciabimus, exhibentes quomodo hi quidem quæ Neſtorij ſunt, hi
vero quæ Eutychetis ſentientes, ab vtraque parte diuellere Eccleſiam conantur.] hactenus Ortho-
doxorum monachorum libellus, cui ſubſcripta leguntur nomina Archimandritarum & presby-
terorum pro ſuis monaſterijs legatione ſungẽtium numero nonagintaduo magna ex parte prouin-
ciæ Palæſtinæ. Nam inter alios affuit legatio a magno illo Theodoſio cœnobiarcha, de quo plu-
ra ſuperius laude digniſſima pro fide perfuncta enarrata ſunt: Heſychius enim presbyter eius mo-
naſterij Theodoſij legatus ſubſcriptus eidem libello legitur.

Viuebat adhuc quidem Theodoſius ipſe, de quo iſta in eius Vita poſt alia ſuſcepta pro fide Or- LIII.
thodoxa

De Theodoro cœnobiarcha.

thodoxa certamina leguntur: Cum de eo, *Theodoſio ſcilicet*, intellexiſſet & qui veteris Romæ ſedē A
pulchre tenebat (is autem erat Agapitus) & qui Antiochenam ſedē regebat Ephraim, *ſiue Ephræm:*
ipſi quoque populis rectam fidem prædicabant. In quibus multa ſunt ad laudem huius beati com
poſita, quæ non minorem gloriam afferunt ijs qui ſcripſerunt, quam ei qui laudabatur; quod non
ad gratiam, ſed plane ad veritatem fieret laudatio.] hæc ibi.

LIV. Sed quod ad libellum recitatum pertinet, oblata iſta fuerunt ab Archimandritis Agapeto, vt
quæ præcedunt ipſum libellum, Acta teſtantur: ita tamen, vt ea omnia, antequam libellos tum Epi
ſcoporum tum monachorum Agapetus ſuſciperet, celeritate præuenerit, vtpote quod iam Anthi

Agapetus iterum damnat Anthimum.

mum condemnaſſet: nam vbi primum exuiſſet Epiſcopatu Conſtantinopolitano, ſumma qua nite
batur Apoſtolica auctoritate rurſum in eum ſententiam tulit, qua iudicauit, vt etiam ab Epiſcopa
tu Trapezūtij, & omni ſacerdotali munere & functione eſſe omnino deberet extorris: acceptos
vero dictos libellos tum Epiſcoporum, tum etiam monachorum miſit ad Iuſtinianum Imperato
rem, quo ab eo damnati expellerentur hæretici.

LV. Sed quid interea, peccatis exigentibus populi, funeſtum accidit? Cum iam omnia iſta ab ipſo

Agapeti ex vita tranſitus.

a Apud Synod. Conſtantino. ſub Menna Act. 1.

facta eſſent, impleſſetq. in omnibus partes ſuas, ſanctiſſimus Agapetus ex hac vita migrauit, tam- B
quam omnibus abſolutis ad quæ miſſus erat, poſt opus vocaretur ad præmium. Hæc autem om-
nia breui narratione a nobis perſtricta, accipe quam diligentiſſime enarrata in libello [a] eorum
dem monachorum, quem Iuſtiniano Imperatori poſt Agapeti obitum obtulerunt, in quo poſt re-
cenſitum ab eis primum & ſecundum iudicium contra Anthimum latum, quorum priori e ſede
Conſtantinopolitana eum depoſuerat, poſteriori etiam e ſacerdotio Eccleſiæ Trapezuntinæ, iſta
adiecere de his quæ poſt hæc ſunt ſubſecuta:

LVI. Has vero petitiones noſtras, *oblatas ſcilicet Agapeto, vt omni ſacerdotio exueret Anthimum*, præ
ueniens prædictus ſanctiſſimus vir Agapetus, cum Anthimus ſe ipſum manifeſtum conſtituerit, ſi
mul cum prædictis hæreticis condemnauit, & omni dignitate ſacerdotali & officio nudauit, & om
ni Epiſcopatu & Orthodoxo nomine vſq. ad pœnitentiam eorum quæ deliquit. Et miſit pietati ve
ſtræ libellos noſtros, vt quæ in ipſis ſunt, *nempe vt ijdem damnati hæretici procul eijcerentur*, per vos
ad finem deducantur. Sic enim opportune aſſumptus eſt hic honorabilis vir a diſpenſatore noſtro
Deo, & additus eſt patribus ſuis, & bonum certamē certauit, & curſum perfecit, fidemq. ſeruauit.]
hæc ipſi de tranſitu ſanctiſſimi Agapeti: atq. eodem libello Imperatorem, vt eoſdem abijciat hære- C
ticos, interpellant his verbis:

LVII. Obteſtamur itaque veſtrum Imperium (licet temerarium quid faciamus) per magnum Deū

Quid Orthodoxi petant ab Imp.

Saluatorem noſtrum Ieſum Chriſtum, qui protegat venerabile Imperium veſtrum, & omnem ini-
micum & hoſtem propter veſtram rectam fidem vobis ſubijciat, non contemnere iudicium prædi
cti ſancti viri, ſed ipſum exequi, & Eccleſiam Dei & totum mundū liberare a peſte Anthimi & præ-
dictorum hæreticorum. Nam ſancto Agapeto in præſenti vita exiſtente, poſt Deum ad veſtrā pie-
tatem reſpiciente, hæc accipere finem a vobis expectauimus. Implendo itaque quæ ab illo iuſte &
canonice iudicata fuere, & per veſtram generalem ſanctionem iſta confirmando, taliaque de cete-
ro præſumi interdicendo, illius beatam animam coletis, quæ cum Deo proxima ſit, eo quod vincu
lo terræ & carnis huius ſoluta ſit, & fiduciam ex proprijs bonis operibus adepta, pro pace & ſalu-
te veſtræ pietatis intercedit.

LVIII. Vos autem cum Dauid ad Dominum cum fiducia clamate [b]: Nonne qui oderunt te, Domi

b Pſal. 138.

Magnō periculo ſinuntur hæretici degere in ciuitate.

c Ioſ. 7.

1 Reg. 4.

d Prouer. 20.

ne, odio habui, & ſuper inimicos tuos tabeſcebam? Perfecto odio odiui illos, & inimici facti ſunt
mihi. Timendum enim eſt, pijſſime Imperator, ne propter multam dilationem illud Iſraelitici po D
puli patiamur & nos, in medio habentes ab omni ſacerdotio anathematizatos; qui quoniam in me
dio habuit Achan [c] & Ionathan in ſcientia & ignorantia ſe ipſos anathemati ſubijcientes, in pe-
riculo fuit totaliter perire, licet ignoraret quod in medio haberet anathema. Non ergo, Chriſtia
niſſimi Imperatores, tale malum contemnite, ſed vtimini zelo ad cognitionem Dei & his quæ ip-
ſius ſunt, adimplentes qđ ſcriptum eſt [d]: Ventilator impiorum Rex ſapiens: vt cum Dauid, &
Ioſia, & Elia, ac Agapeto, q maxime zelauerunt pro Deo, partē vos habeatis in præſenti quidem
ſicut & illi, & ſub ſcabello pedum omnes inimicos veſtros ſubijciat: in futuro vero cum illis æter-
num regnum tribuat, qui promiſit etiam iſto centuplum & in futuro ſæculo vitam æternam do
nare.] hactenus Archimandritæ ad Imperatorem poſt obitum ſanctiſſimi Agapeti.

LIX. Sed antequam cetera quæ hoc eodem anno Conſtantinopoli poſt Agapeti Papæ obitum ſecu

De tempore obitus Agapeti.

ta ſunt, in medium afferamus, in ipſo tranſitu tanti Pontificis aliquantulum immorandum. Quod
enim in primis ad tempus ſpectat: quo huius anni menſe, quove eius die defunctus ſit, haud ſatis
liquido conſtat: certum eſt tamen errare eos, qui eius obitum cōtigiſſe referunt hoc anno vigeſima
prima menſis Maij: Siquidem ex Actis Synodalibus eius, quod hoc anno celebratum eſt Conſtan E
tinopoli, Concilij poſt migrationem Agapeti, redarguuntur, cum eius prima Actio die ſecunda
eiuſdem menſis Maij habita legatur: adeo vt opus ſit affirmare, ante eumdem menſem Maium
ſanctum Agapetum ex hac vita deductum. Anaſtaſius de ipſo habet, ſediſſe tantum menſes vnde-
cim & dies decem & octo. Verum cum ſuperiori anni exordio ipſum electum fuiſſe Pontificem ſa
tis aperte fuerit demonſtratum, vtique amplius anni periodo ipſum vixiſſe, opus eſt affirmare. Ad
calcem vero de eodem Agapeto hæc Anaſtaſius: Poſt dies aliquantos ægritudine correptus, de-
functus eſt Conſtantinopoli. Cuius corpus in loculo plumbeo tranſlatum eſt Romam vſq. ad ba-
ſilicam beati Petri Apoſtoli, vbi & ſepultus eſt duodecimo Kalendas Octobris. Hic fecit ordina-
tionem in vrbe Roma, *creauit* diaconos quatuor, Epiſcopos per diuerſa loca numero vndecim. Et
ceſſauit Epiſcopatus eius menſem vnum & dies vigintiocto.] hactenus Anaſtaſius. Porro diem na
talis eius illum celebrat annuatim Eccleſia, quo Romam tranſlatum in baſilica Vaticana ipſum
excepit. Quod vero ad legationis negotium, cuius rei cauſa profectus eſt Cōſtantinopolim: ipſum
quidem

A quidem bene geſtum eſſe, idem Anaſtaſius indicat, vbi ait: Agapetus Papa omnia obtinuit, pro qui
bus miſſus fuerat.] ſed redarguitur ex his q̄ dicta ſunt ſuperius ex Procopio, & ex ijs quæ poſtea sũt
conſecuta. Poſt hæc de eiuſdem Agapeti obitu iſta ſubdit Liberatus diaconus [a]: His peractis, cõ
ſtituens Papa apud Imperatorem Apocriſarium Eccleſiæ ſuæ Pelagium diaconum ſuum, dum in
Italiam reuerti diſponit, Conſtantinopoli obijt.] hæc Liberatus.

LX.
Extat in bibliotheca Vaticana [b] de rebus geſtis ab Agapeto Pontifice Conſtantinopoli & o-
bitu eius & funere vetus monumentum, ſcriptum (vt apparet) ab aliquo qui tum interfuit; quod li
cet depravatum valde, vt licuit: reſtitutum hic tibi reddendum putauimus, cum notatu digna non
nulla contineat: ſic enim ſe habet:

LXI.
Anno ædificationis Romanæ Eccleſiæ quadringenteſimo oonageſimo, Agapitus, qui primæ ſe
dis Antiſtes fuit, a Theodato Gothorum oequiſſimo Rege ob poſtulandam a Iuſtiniano Augu-
ſto pacem Conſtantinopolim venit.] Hic obſerua, lector, veterem chronographiam, qua aliqui nu-
merarent, interdum annos ab ædificatione Romanæ Eccleſiæ. Sicut enim priſcis Romanis mos
fuit ab Vrbe condita annos recenſendo deducere, ita ijs viſum ab Eccleſia Romana condita tem-
B poris oota memorias conſignare: cui & conſentire, cohærereq. noſtrã chronographiam adamuſſim
omnino gaudeas. Etenim dum oſtendimus anno Domini quadrageſimoquinto Romanam Eccle
ſiam ab Apoſtolorum Principe Petro erectam: plane ab eo tempore abſoluitur hoc anno quadrin-
genteſimus oonageſimus, & inchoatur nonageſimusprimus eiuſdem, quo vertitur annus Domi-
ni quingenteſimus trigeſimusſextus. Sed videamus quæ ſequuntur:

LXII.
Confeſtim vterque, Rex & Pontifex, ſancta delibans oſcula, & alter alterum veneratus, diem
duxere in veſperam, legationis dumtaxat pace negata. At vero Agapitus iuxta præceptum Petri,
vniuerſis profuturus Eccleſijs, quæ per id tempus omnes in ſe inclinatæ recumbebant, in ipſarum
ſe neceſſitatẽ cõuertit, colũnãq. ſe ſuffulſit immobilẽ,] etenim (vt dictum eſt) vbi Conſtãtinopolim
venit, plures de miſerando ſtatu Eccleſiarum ei libelli oblati ſunt; petentes omnes ab ipſo, cui vni-
uerſalis gregis cura in Petro credita fuit, cui & dictum eſt; Confirma fratres tuos] auxilium imper
tiri. Hactenus (ſubdit auctor) Romanum Pontificem Conſtantinopolim adueniſſe dixi: nunc An-
thimum vniuerſalem Eccleſiam inuaſiſſe dicam. Epiphanio ſiquidem vigeſimo regiæ vrbis Epi-
ſcopo vita defuncto.] ita quidem numerans a Metrophane prædeceſſore Alexandri Epiſcopi Cõ-
C ſtãtinopolitani, qui vixit tempore Conſtantini: ab ipſo enim vſque ad Epiphanium, dẽptis hæreti
cis & ſchiſmaticis, totidem numerãtur eius Eccleſiæ Epiſcopi; vt plane appareat, Nicephorus cata
logum Cõſtantinopolitanorum Antiſtitum, a Stachi (vt ait) ab Andrea Apoſtolo ordinato inchoa
tum, his temporibus prorſus ignotum fuiſſe. Pergit vero auctor:

Series antiqua Epiſcoporum Conſtantinop.

LXIII.
Anthimus, qui relicto dudum apud Trapezuntium ciuitatem Epiſcopatu, Conſtantinopolim
venerat, vitamq. ſuam ieiunijs commendabat, ſiue Patrum decreto, ſiue Auguſti fauore, ſiue pro-
cerum voto, hæreticorum pecunijs & ſeditioſorum turbis fretus, in Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ
ſedem irruit improuiſus, adulter inuaſit, & Apoſtolicum thronum, ingemiſcente clero, populoque
ad cælum oculos referente, homo inimicus inſedit, atque cunctis ceteris inſaniam ſuam tacitus ſe
minauit, ſtipem egenis ſimoniaco ritu diſſeminans. Talem hunc Eccleſiæ adulterum & populi ſe-
ductorem Agapetus Papa ſine vllis moratum obſtaculis Eccleſia expulit, & pœnitẽtiæ eidem tem
dus indixit: quod cum ſine mora repelleret, & antiquam Eccleſiam quam reliquerat, reprobaret,
perfidiamque ſuam alta mente reponeret; Papæ Agapiti voce & canonica ſecure percuſſus
eſt; compliceſque eius Seuerus & Petrus, Antiochenæ & Apamenæ ciuitatum quondam E-
D piſcopi de exilio in exilium deportati; Zoaras quoque presbyter, eorumque ſequax Apoſtolica
voce ligatus eſt.

LXIV.
Agapitus vero Papa, vas Catholicum, Euangelij tuba, præco iuſtitiæ, ſacra altaris ſediſq. vela
mina ſacrilegi Anthimi infecta flatibus, ſuis Catholicis precibus eluit.] citantur hæc verba a Gra
tiano [c] ad probandum antiquum Eccleſiæ ritum, quo oſtenderet Catholicam Eccleſiam ſemper
exhorruiſſe quæ ſunt hæreticorum, non ſolum ipſas eccleſias, ſed omnia ipſarum vtenſilia, nec il-
lis abſque expiatione ſacra vti ſolere. Sed pergit: Omneſq. templi ædes ab inflictis inibi per Anthi
mum maculis Orthodoxis obſecrationibus expiauit, mercenario, lupoq. ouium a Dominico eau-
la detruſo extra Eccleſię parietes. Eccleſiarum miniſtri, Catholico Principe ſibimet arridente, cõ
ſilium vnanimes ineunt Agapito Præſuli Mennam presbyterum ordinandum ſibi Epiſcopum ſuis
vocibus commendantes, in medium proferunt: Agapitus Papa libellum eius inſtar fidei ſuæ ma
nu propria editum flagitat, ſcilicet Romæ eum per ſe beato Petro Apoſtolo porrecturus.

Expiari ſolita templa & vtenſilia.

LXVI.
Edito Mennas iuxta præceptũ creatoris ſui fidei libello & Agapito Papæ in conſpectu Eccleſiæ
ſuę oblato, ab eodem omnium Epiſcoporum Principe impoſita manu vniuerſalem, *ſubiectarum ſi
E bi prouinciarum videlicet*, Epiſcopatum adeptus eſt, ſoluſq. vigeſimuſprimus Eccleſiæ ſuæ Epiſco-
pus a Romanæ ſedis Antiſtite meruit ordinari. Hucuſq. Agapiti præceptoris noſtri monitis lætati
ſumus in his quæ dicta ſunt nobis: nunc ſubita infirmitate eius turbati mæremus. Quis enim po-
tuit ſiccis oculis Agapitum narrare morientem?

Libellũ offert Mennas Agapeto.

LXVI.
Incidit in grauiſſimam valetudinem: immo quod optabat, inuenit, vt nos deſereret, & tempo-
rum malis mox ſubſequentibus careret, & Domino plenius cum ſanctis Patribus iungeretur. De
fecerat ſpiritus, & anhelans in morte, anima erumpere geſtiebat: ipſumq. ſtridorem, quo morta-
lium vita finitur, in laudes Domini conuertebat. Necdum ſpiritum exhalauerat, necdum debitã
Chriſto reddiderat animam; & iam fama volans tanti prænuncia luctus, totius Orbis populus, qui
bus ciuitas repleta erat, ad exequias conuocabat. Aderant diuerſarum prouinciarum numeroſi
Epiſcopi, & ſacerdotum monachorumq. chori pene vrbem repleuerant. Tota ad funus eius Byzã-
tium turba conuenit: ſacrilegium putabat, qui non tali Pontifici vltimum reddidiſſet officium: ſona
bant pſalmi, & excelſa tecta domorum reboans in ſublime Alleluia quatiebat,] locus iſte ex epiſto
la S.

De ægritudine Agapeti.

a Liber. diac. Breuiar. c. 22.

b Biblioth. Vatic. li num 1538. apud Regeſt S. Greg. pag. 194.

Chronographia ab Eccl. Rom. condita.

c De conſecrat. diſt. 1. c. 23.

la S. Hieronymi ad Aletinm de funere Ruffinæ ſcripta deſumptus indicat auctorem fuiſſe Latinũ, A
atq. Latine ſcripſiſſe:qui pergit:Hinc iuuenum choros,hinc ſenum videres. Quæ carmina,laudes
ſacerdotales,& facta feruntur?

LXVII. De ſumptuoſo funere Agapeti. *ſeruebant*

Nemoquandoq.totius Orbis vel Epiſcoporum,vel Imperatorum vita defunctus,inter tantas
exequiarum copias funeratus viſus eſt. Eaplorate procedentium & cateruatim in exequijs eius
multitudinem fluctuantem: non plateæ,non porticus, non eminentia deſuper tecta capere pote-
rant proſpectantes. Tunc ſuos in vnum populos vrbs regia proſpexit.fauebant * omnes ſibi in
gloriam defuncti ſacerdotis. Nec mirum,ſi de eius fide homines eaultarent,de cuius prædicatio-
ne Angeli lætabantur in cælo. Quodq. mirum ſit,nihil pallor mutarat in facie:ſed ita dignitas quæ
dam & grauitas eius ora compleuerat,vt eum non mortuum,ſed dormientem putarent.] hucuſq.
ibi,ſed nonnulla deeſſe videntur. Impendit Oriens viuo,impendit & mortuo Agapeto, quæ tãtum
decere ſciret Romanum Pontificem,Orbis totius Antiſtitem:dum quam debuit eidem ſuperſtiti
obedientiam exhibuit & obſeruantiam,defuncto autem vt patri omnium parentauit.

LXVIII.

Ne quid vero prætermiſſe videamur ex ijs quæ ſub eodem Pontifice geſta eſſe antiquitas pro-
didit:hic ad finem rerum ab ipſo geſtarum collocanda nobis erunt, quæ abſq. nota temporis eſſe B
conſcripta reperiuntur de ijs quæ ipſi acciderunt,dum Romę eſſet:cum more noſtro certis reddere
annis nolimus,quæ nulla certitudine temporis enarrantur,ſed ad calcem potius ipſa referre. Quæ
igitur de eodem Agapeto Pontifice apud Sophronium narrata leguntur,his iungamus:ſunt huiuſ-
modi *: Narrauit nobis Abbas Theodorus Romanus,dicens: Eſt non procul a Romana vrbe bre
ue oppidum,quod Rumellum * dicitur. In eo oppidulo Epiſcopus erat magnæ virtutis & meriti.
Die ergo quadam habitatores oppidi ingreſſi ſunt ad beatiſſimum Romanum Antiſtitem Agape
tum,accuſantes Epiſcopum ſuum,ac dicentes quia in ſanctificato vaſe manducat. Pontifex autem
ſolo auditu perculſus,mittit duos ex clericis,vt vinctum Epiſcopum & pedibus iter agentem Ro-
mam perducerent:venientem vero continuo miſit in carcerem. Cum ergo tres dies in carcere egiſ
ſet Epiſcopus,venit Dominicus dies. Et cum Papa quieſceret,illuceſcente Dominico die,vidit in
ſomnis quemdam aſtantem ſibi,ac dicentem;Hac die Dominica neq. tu offeras ſalutarem hoſtiã,
neque alius quiſpiam Epiſcoporum qui ſunt in vrbe iſta,niſi ſolus Epiſcopus,quem habes in car-
cere incluſum:illum enim hodie offerre volo.

a Prat. Spirit. ca. 150. *Formellum* *De Epiſcopo calũniã paſſo.*

LXIX. Agapetus admonitus profi-cit.

Expergefactus autem Papa,& de viſione quam viderat,hæſitans,dicebat in ſe ipſo: Talem cõ C
tra illum accuſationem ſuſcepi,& ipſe habet offerre? Venit igitur ei ſecundo vox in viſione,dicens:
Dixi tibi,vt Epiſcopus,qui eſt in carcere,ſolus offerat. Ambigenti adhuc,tertio apparuit illi,eadem
repetens. Expergefactus autem Pontifex miſit in carcerem,& accerſito ad ſe Epiſcopo,percuncta
batur eum,dicens:Quod eſt opus tuum? Epiſcopus autem nihil illi aliud reſpondit,niſi: Peccator
ſum. Cum vero Epiſcopo perſuadere non poſſet,vt aliud diceret:tunc ait ad eum Papa: Hodie tu
offerre debes.

LXX.

Cum ergo ſancto altari aſiſteret,& Papa prope illum aſtaret,diaconis altare circumdantibus,
cœpit ſancta Miſſarum ſolemnia Epiſcopus. Et cum compleſſet orationem oblationis, antequam
concluderet ipſam, cœpit ſecundo ac deinceps tertio & quarto dicere ipſam ſanctam oblationis
orationem. Cunctis vero eam moram moleſte ferentibus,dicit ei Pontifex:Quid hoc eſt,quod iam
quarto hanc orationem dixiſti,nec eam concludis? Tunc reſpondit Epiſcopus: Ignoſce mihi, Pater
ſancte:Quia non vidi iuxta conſuetudinem ſancti Spiritus deſcenſum,idcirco non terminaui ora-
tionem. Sed,ſancte mi domine,diaconum illum prope me aſſiſtentem,qui flagellum tenet,ab alta-
ri remoue:ego enim illi dicere non audeo. Tunc iuſſu S. Agapeti receſſit diaconus:& continuo vi-
dit Epiſcopus & Papa ſancti Spiritus aduentum. Sed & velum,quod altari ſuperimpoſitum erat,vi D
tro ſublatum eſt,texitq. Papam & Epiſcopum & diaconos omnes,qui ſancto altari aſtabant,quaſi
per tres horas. Tunc venerandus Agapetus,agnita ſanctitate Epiſcopi ex perſpecto miraculo,quã
que falſam calumniam perpeſſus eſſet cognoſcens,quod illum ita vexauerat,triſtis effectus,ſtatuit
non iam amplius per ſurreptionem quippiam agere,ſed cum maturo conſideratoq. iudicio & ma
gna longanimitate procedere.] hactenus ibi.

Viſibile ſignũ Spir. ſancti.

LXXI. Admonitio de ijs quæ dicta ſunt.

At ne tu iſta legens errore ex huiuſmodi narrata hiſtoria ducaris,vt exiſtimes peccatis inter-
cedentibus miniſtrorum poſſe effici,vt quod in Eccleſia Deo offertur ſacrificium,minime ſuũ ſor
tiatur effectum. Etenim ſi nec ipſius ſacerdotis rẽ agentis peccata impedimento eſſe poſſunt,quo
minus incruentum illud & ſacroſanctum ſacrificium perficiatur omnino:quanto magis aſtantium
miniſtrorum id haud poterit retardari criminibus? Sed totum illud factum eſſe diuinitus ad illius
ſanctiſſimi viri ſanctitudinem declarandam,ſatis innotuit,atq. ad reliquos admonendos,haud fa-
cile a Deo permitti omnino falli iudicia Summorum Pontificum,quorum ſit mens recta,piaq. cũ
etſi aliqua poſſint vt homines falſa ſurreptione præueniri,Deus tamen ſuccurrat ne labantur. Quę
ſi in huiuſmodi priuatis cauſis accidere conſueuerunt,vt etiam ſuperiori tomo,dum de S. Equitio E
egimus,eſt demonſtratum:quomodo non præſentaneo peculiariq. Deus præſto erit auxilio,cũ pu-
blica ad vniuerſam Eccleſiam pertinentia iudicia exercentur,atque ea potiſſimum quæ ſunt Ca-
tholicæ fidei decernuntur?

LXXII. Excellentia Agapeti.

At hic finis eſto hiſtoriæ rerum geſtarum ſanctiſſimi Agapeti Romani Pontificis:cui haud ſcio
an ſimilis alius inueniri poſſit,qui adeo breui temporis ſpatio Eccleſiæ Catholicæ præſidens,talia
tantaq. perfecerit, cuiuſq. æq. apud Occidentales atq. Orientales ſint ampliſſima conclamata præ
conia:quiq. Fidelibus cunctis ex hac vita decedens ſui ardentius reliquerit deſiderium, quod etiã
de optimis priuatus amor adimere conſueuit:qui deniq. in deplorata adeo incidens tempora, ma
gis ſacerdotali vigore nituerit,conſtantiorque apparuerit Pontificia poteſtate.

LXXIII.

Iam vero quæ poſt ſanctiſſimi Papæ deceſſum,antequam ſucceſſor crearetur, facta ſint Con-
ſtantinopoli,hic enarremus. Aderant illic adhuc Apoſtolicę ſedis legati illi,quos idem Pontifex (vt
dictum

Digitized by Google

A diĉtum eſt) præmiſerat anno ſuperiori ad res componendas Conſtantinopolim, quos decedens nul
la imminutos poteſtate reliquit. His autem cura illa potiſſima fuit, vt quæ ab eodem Agapeto vi
uente conſtituta fuiſſent, nullo vmquam hæreticorum labefactarentur inſultu, ſed ſacra tecta atq.
in omnibus illibata & integra permanerent: cuius rei cauſa ſuis ipſorũ verbis etiam obligare Oriẽ
tales Epiſcopos, ipſis in conſilio fuit, atque in eamdem ſententiam Mennam adduxerunt Conſtã-
tinopolitanum Epiſcopum.

Apoſt. legati poſt obitũ Papæ.

LXXIV. *Synodus Conſtantinop. ſub Menna.*

Sic igitur pari conſenſu Synodum in eadem ciuitate ex vicinioribus Epiſcopis & ijs qui Con-
ſtantinopoli morabantur colligere quantocyus decreuerunt, antequam rurſus inſurgerent poten-
tia freti, Imperatricis depoſiti nuper hæretici, qui fuerant Pontificia Agapeti auctoritate cõpreſſi.
Pollebat ad hæc agenda viribus Mennas, vtpote qui non legatorum tantum muniebatur auctori-
tate, ſed & ipſe præpotens erat vicaria ſedis Apoſtolicæ præfectura, qua ab eodem Romano Pontifi
ce adhuc viuente inſignitus fuerat, prout eiuſdem Synodi Acta, de quib. ſumus dicturi, declarant.
His ergo relictis, qui ex hac vita ad æternam migrauerat Agapetus, viuere viſus eſt in legatis, ſuper
ſteſq. in Vicario Menna Conſtantinopoli adhuc poſt obitum permanere. Horum igitur opera atq.
B labore, hoc anno, die ſecunda Maij, celebrari cœpta eſt dicta Synodus Conſtantinopoli, præſiden-
tibus cum Menna Apoſt. ſedis legatis. Extant eius Synodi Acta recitata in Concilio Hieroſo-
lymitano, hoc item anno die XIX. Septemb. habito, vbi hæc de ipſa Synodo Conſtantinopoli di-
cta die celebrata leguntur, quibus tempus & perſonæ quæ interfuerunt deſcribuntur, atque ita ex-
ordiuntur [a]:

a Extant tom. 2. Conc. nou. edit.

LXXV. Poſt Cõſulatum Flauij Beliſarij viri clariſſimi, ſexto Nonas Maias, Indictione decimaquarta,
in Deo amantiſſima & Imperiali ciuitate Conſtantinopoli noua Roma, præſidente domino noſtro
ſanctiſſimo ac beatiſſimo Archiepiſcopo & Patriarcha Mẽna in Meſaulio* Dijtico venerabilis do-
mus dominæ noſtræ ſanctæ & glorioſæ Dei genitricis ſemper Virginis Mariæ, q̃ eſt prope ſanctiſſi-
mam magnam eccleſiam. Et a dextra quidem parte conſidentibus ei & coaudientibus iuxta pium
iuſſum Chriſto amantiſſimi & a Deo cuſtoditi Imperatoris noſtri Iuſtiniani, ſanctiſſimis ac
Deo amantiſſimis Epiſcopis Sabino Canuſino, Epiphanio Eſculano, Aſterio Salernitano, Ru-
ſtico Fæſulano, Leone Nolano, omnibus ex Italiæ regione prius quidem miſſis a ſede Apoſtolica
& aliis ibi recitatis Epiſcopis, omnibus quinquaginta numero: poſt quorum nomina recenſita,
C nouiſſime recitantur, qui & eodem ordine ſubſcripſiſſe reperiuntur Theophanes atque Pelagius
S. Rom. Eccleſiæ diaconi cum dictis Epiſcopis eodẽ munere Apoſtolicæ legationis fungentes, vna
cum alijs miniſtris Mẽna & Petro Apoſtolicæ ſedis Notarijs ac ſubdiaconibus & procuratoribus,
ac ceteris qui aderant eiuſdem Apoſtolicæ ſedis clericis: interfuerunt legati quoq. ab Antiocheno
Patriarcha Ephræmio, necnon alij a Petro Epiſcopo Eccleſiæ Hieroſolymitanæ, itemque Cæſarea
Cappadociæ, Ancyra, & ab alijs locis miſſi.

* in meditullio au'æ occiduo.

De his qui Synodo interfuere.

LXXVI. *De loco Synodi nominato Dijtico.*

Quod vero in primis ad locum Synodi pertinet: non prætereat (quod & alibi notaſſe memini-
mus) dum habent Acta, eam habitam in Dijtico: hanc vocem cum librarij minime intelligerent,
eam corrupiſſe, vt pro Dijtico, ſcripſerint Dyticum, alij Dipſychũ: ſed germana eſt illa lectio, qua
Dijticum ponitur; erat enim Conſtantinopoli percelebre monaſterium Dij appellatum, a quo Dij
ticum deriuatum, cuius hoc tempore præfectus erat Agapetus, qui in ordine Archimandritarum
in datis Synodo libellis primo loco ſubſcriptus habetur. Ita dictus locus ille a Dio Archimandri-
ta ſanctitate celebri, cuius natalem diem Græci notatum habent in Menologio decimanona Iulij.
Cuius etiam monaſterij Dij mentio habetur in Romano Martyrologio [b], vbi memoria celebra-
D tur eiuſdem monaſterij monachorum martyrũ, qui pro Catholica fide tuenda ſub Anaſtaſio Imp.
occiſi ſunt, de quibus ibidem in Notis diximus.

b Die 8. Febr.

LXXVII. *De prima Synodi actione.*

Conſidentibus itaque Epiſcopis, iuſſus eſt legi libellus oblatus antea Imp. Iuſtiniano ab Or-
thodoxis Archimandritis Conſtantinopolitanæ vrbis & alijs Syriæ Inferioris, qui etiam (vt nuper
vidimus) alium Agapeto Papæ dedere libellum eodem argumento conſcriptum, quibus omnibus
petebant damnatos hæreticos procul expelli. His actis, rurſum legi eorumdem libellum datum A-
gapeto Papæ, Patres iuſſerunt, quo (vt dictum eſt) damnatos hæreticos non amplius audiri, ſed pro
cul relegari petebant; necnon alium eidem prius oblatum Pontifici, & ſcriptam ab eo epiſtolam ad
Petrum Hieroſolymorum Epiſcopum. His lectis, interlocutus Mennas, conueniendum dixit eſſe
& explorandum Anthimum, ſi reſipiſcere ab errore vellet, necne, vt ſi minus id faceret, expelli poſ-
ſet. hac vſus benignitate ex voluntate (vt teſtatus eſt) Agapeti Papæ. Miſſiq. ſunt ex Synodo ad eũ
accerſendum tres Metropolitani Epiſcopi, duo presbyteri, totidemq. diaconi. ſicque finis impoſi-
tus eſt præſenti primæ Actioni.

LXXVIII. *Secũda Actio.*

Secundo conuenerunt ijdem ſanctiſſimi Patres Nonis Maij, ſiue (vt alia lectio habet) pridie
E Nonas eiuſdem [c]. Tunc, qui miſſi erant, retulerunt Anthimum quæſitum in Palatij locis vbi de-
gere conſueuit, & alibi, & in ſuburbio, nec inueniri potuiſſe. His auditis, placuit ſanctæ Synodo rur-
ſum aliorum trium dierum terminum ad reſipiſcẽdum illi tribuere, cuius rei gratia alij legati ſunt
Epiſcopi, presbyteri, atque diaconi, qui eum quærerent. Hæc geſta ſunt in hac Actione, neque am-
plius quicquam.

c Habetur tom. 2. Cõc. nou. edit.

LXXIX. *Tertia Actio.*

Poſt hæc autem ſtatuta die rurſum ad Synodum Epiſcopi conuenere ſexto Idus Maij: vbi vo-
catis qui ad inquirendum Anthimum miſſi eſſent, & pariter teſtatis maiori cum diligentia per-
quiſitum & non inuentũ: interlocutus Mennas Cõſtantinopolitanus Eṗs vna cum ſancta Synodo,
tertiam adhuc Anthimo ad reſipiſcendum dilationem decernit, eamdemq. peremptoriam: miſſiq.
totidem Epiſcopi, presbyteri, atque diaconi, prorogato decem dierum ſpatio ad pœnitentiam An
thimo. Sed quid præterea a Patribus additum, ex Actis iiſdem accipe [d] quod interlocutus eſt Mẽ-
nas & vniuerſa Synodus poſt conceſſum decẽ dierum Anthimo ſpatium: Et pro tollendo omnem
ignorantiæ, ſeu (quod verius eſt) diſſimulationis occaſionem: ſiunt, quæ a nobis ſententiata fuerint,

d Ibid. Act. 3.

manifeſta toti Chriſtianiſſimo populo huius regiæ ciuitatis, & proclamatio apponetur continens A
inquiſitionem eſſe factam ſuper Anthimum, & ipſum hortans ſerò venire ad nos.]hus dictis clauſa eſt tertia Synodi huius Actio: ipſa autem proclamatio lecta eſt quarta Seſſione.

LXXX. Quarta Actio. Duodecimo enim Kalendas Iunij eodem anno & Indictione iterum conuenere Patres: vbi auditis Epiſcopis & alijs qui ad perquirendum Anthimum miſſi erant; cum nuſquam eum eſſe inuẽtum, ſingulorum relatione innotuiſſet; tum Mennas Conſtantinopolitanus Epiſcopus ad Anthimum proclamationem ſcriptam publice legi iuſſit, quæ ſic ſe habet:

Mennas Archiepiſcopus Conſtantinopolitanus œcumenicus Patriarcha & tota Synodus in ipſa Deo amata Roma Conſtantinopoli congregata Anthimo venerabili.

LXXXI. Proclamatio ad Anthimũ. Si quidem aliqua ratio conueniens tibi fuiſſet & ſpes pœnitentiæ de peccatis commiſſis, nihil certe opus fuiſſet pręſentium proclamationum. Sed olim ſanctæ memorię Agapeto Papæ antiquæ Romæ manifeſtã feciſti opinionem tuã, & iam in ipſis reprehẽſibilib. dogmatib. inculationẽ meruiſti, cũ Pontifex Trapezũtius appareas: ſed neq. inquiſitionem illius ſuſtinuiſti; & cum a nobis tãto tempore ad pœnitentiã euocatus fueris, non moderatior te ipſo factus es, & inobedientiam tuã

* meliorem

mainrem * ſacerdotali humilitate (ſicut viſum eſt) oſtendiſti. Et quidem quæ a te geſta ſunt, nulla B
venia digna ſint: Verumtamen ad huc hominum lubrico peccata aſcribendo, & clementiam vſq. ad multum tempus erga eos qui peccauerunt, & occaſionem emendationis (licet tarde) ſæpius factã inuenientes, præſenti littera te prouocamus, admonentes tuã venerabilitatem, non ſtare in ipſa cõtentione vſq. ad finem, & venire ad ſanctam Synodum intra numerum ſex dierum, & opinionem quam in rectis dogmatibus adeptus es, pura voce oſtendere, palamq. facere vniuerſis alijs, quanta poteſt ad reuocationem his qui lapſi ſunt Patrum mitiſſimorum & Iudicum clementiſſimorũ admonitio. Si vero & hanc noſtrã vocationem deſpexeris: tibi de cetero non in tempore locus pœnitentiæ erit. Nobis enim non aliunde quã ex his quæ feciſti, ea quæ iudicij ſunt inducẽtur. Subſignaui, appoſita menſis Maij die quintadecima, Indictione quartadecima, poſt Conſulatũ Flauij Beliſarij glorioſiſſimi.]hactenus ad Anthimũ captantem latebras proclamatio. Termino autem præſcripto iam elapſo, in eumdẽ Anthimum ſententia lata eſt, immo pronunciata antea ab Agapeto Papa firmata, ex qua ſupra alia occaſione complura depromſimus, ſed hic eam integram accipe [a]:

a Eod. Conc. Cõſtantinop. Act. 4. tom. 2. Concil.

LXXXII. Sententia lata in Anthimũ. Multarum tranſgreſſionum Anthimus reus demonſtratus eſt. Venerabiles quidem Patrum leges tamquam non poſitas ad nihilum reputauit, & paulo minus ſuo exemplo omnem Eccleſiaſticũ C
ſtatum conturbauit, introducendo ſe in Patriarchalem ſedem huius regiæ vrbis, quæ nullo modo ſibi conuenit, cõmuneuq. confuſionem ſacerdotibus Dei ac populis fideliſſimis operatus eſt. Qui nimmo non hoc ſolum ſibi ſtudium erat, ſed & Eutychetis opinionem habet. Cumq. ſic obtinere potuerit magnum Pontificium, quemadmodum dictum eſt, paulatim putauit oportere depaſcere ſanctiſſimas Dei Eccleſias tali morbo, & contrarium quam diuinæ voces dicant, pro congregando rationabiles oues Dei ouilis, diuiſiones excogitabat aduerſus omnes (vt ita dicatur) Eccleſias, vt periclitando vnionem ſanctiſſimarum Eccleſiarum tantis pijſſimi Imperatoris noſtri laborib. reformatam in multas diuiſiones ſcinderet. Deniq. paulatim hanc corruptionem ſignificabat ſimulans quidem ſuſcipere ſanctas Synodos, Nicænam dicimus contra impium Arium, Cõſtantinopolitanam contra hæreticum Macedonium, & Epheſinam primam contra impium Neſtorium, ac Chalcedonenſem contra impium Eutychetem, ſaltem ipſas habens in ſacris Diptychis. Sed cum inſerta ipſis Synodis eſſet ſancta memoria beatiſſimi Leonis Papæ, nullo tamen tempore aliter vel percipit, vel participat ſanctiſſimis Dei myſterijs, nec celebritatem ipſorum prædicat, ne in hac quidem ſanctiſſima magna eccleſia, reſiliens vniuerſaliter a rectis ipſorum confeſſionibus, & neq. ma D
gnorum Pontificum, neq. venerabilium Priorum, qui pro talibus reſpiciunt, aut omnino tolerat, aut aliquam defenſionem dat: quomodo non paruum ſingulo die affert ſcandalum in talibus infidelibus quidem irridentibus, Fidelibus vero dolentibus; vt qui parum credunt, adhuc magis conturbentur, & in peius incidant,

LXXXIII. In talibus enim cum magnus Imperator ſe ipſum diſpoſuerit, ad memoriamq. ſibi reuocauerit ſententiam Principis Apoſtolorum, qua dicit [b], paratos nos ſemper eſſe oportere ad reſpondẽdum omni petenti rationem de ea quæ in nobis eſt ſpe: nihil plus iuuit, ſed ad eius ſerenitatem deceptibilibus rationibus vſus, promiſit ſe omnia facere, quæcumq. Summus Pontifex magnæ ſedis Apoſtolicæ decerneret: & ad ſanctiſſimos Patriarchas ſcripſit, ſe ſequi per omnia Apoſtolicam ſedem. At magno Deo & Saluatore noſtro Ieſu Chriſto non permittente talia vſq. in finem procedere, miſſus eſt huic regiæ vrbi, ſecundum ipſius deitatem, Agapetus ſanctæ & beatæ memoriæ Papa beatiſſimus, qui ſtatim ſacris canonibus manum cum Deo porrexit, & ipſum de ſede ſibi non conueniente depulit, data venia his qui talis rei participes aut communicatores ſunt, & regiæ ac a Deo cuſtoditæ ciuitati ſacrum ornatum ſuum reddidit, cum oſtendit veſtram beatitudinem huic E
ſanctæ magnæ ſedi præeſſe.

b 1. Petr. 3.

LXXXIV. Quoniam vero & in dogmatibus impietatis ſibi infinita crimina impendit, ſupplicationeſque & libelli multi porrecti ſunt pijſſimo Imperatori noſtro, & beatiſſimo Papæ a diuerſis venerabilibus viris: & multis quidem ſudoribus ipſe beatiſſimus Papa animam ipſius paterne reuocare ſtuduit; ſic tamen inſanabiliter eum ſe habere inuenit & pia dogmata recuſantẽ, inſuper etiam & criminantem vocem illam de duabus naturis (quod aduerſus Eutychetem maxime ſancta Chalcedonenſis Synodus diffiniuit) prorſus negando, & recte cõdemnatos a ſancta Synodo recuſantem euitare, immo e contra ipſos amplexantem, & quantum in ipſo eſt, ſtudentem oſtẽdere Dioſcorum & ipſum Eutychetem prorſus inſontes, inter quos ſequi hæreſim deprehenſus eſt: ſententiam proferre in ſcriptis plenam clementia & decenti ſanctitate, differens * ei tempus pœnitentiæ, decernenſque donec a tali opinione mutatus ſatisfecerit his quæ a ſanctis Patribus docte & canonice definita ſunt, ipſum non habere nomen Catholici, neque ſacerdotis.

* deferens

Hæc

A Hæc autem ſecutus piiſſimus Imperator noſter,reſpicienſq. ad ſupplicationes ſuæ ſerenitati LXXXV.
a diuerſis perſonis venerabilibus porrectas,veſtram beatitudinem & nos omnes in id ipſum ſuper
iſto connenire bene ſatisfaciendo,iuſtum iudicauit. Nos itaq. venerabiles canones ſanctorum Pa
trum noſtrorum ſequentes;ſacris vocationibus ipſum aduocauimus,& tempus pœnitentiæ ei de-
dimus,& latenti ac medelam recuſanti proclamatione manifeſta fecimus quæ a nobis facta ſunt.
Cumq. in his omnibus ipſum ad conuerſionem adducere non potuerimus,apertam hanc ſuæ hæ-
reſis demonſtrationem accipientes,ſequenteſq. ea quæ a beatiſſimo Papa bene examinata ſunt:cō
ſpicimus(ſi hic vobis aſtaret)omnino ipſum tamquam membrum inutile & putridum abiici de
corpore ſanctarum Dei Eccleſiarum,& extra Epiſcopatum Trapezuntinum eſſe,& alienū ab om-
ni ſacra dignitate & poteſtate,& iuxta ipſius ſanctiſſimi Papæ ſententiam a Catholica appellatio-
ne.]hactenus Synodi ſententia.

Poſt hæc Mennas Conſtantinopolitanus Epiſcopus plura in eumdem Anthimum locutus,affe LXXXVI.
rens in eiuſdem condemnationem calculum,quanta debeant flagrare charitate Iudices Eccleſia- *Mennæ in Anthimum ſentē*
ſtici reum damnantes,declarauit exemplo, dum inter alia animi ad commiſerationem commoti *tia.*
B indiciū oſtendit verbis iſtis: Vnde ſuper impœnitenti inobedientia voluntaris ipſius lacrymātes,
&,ſuper errore,qui illius animam apprehendit,gemiſcentes,& ſequēdo ſanctiſſimam vocē magni
Dei & Saluatoris noſtri [a], qui docet,nos non parcere proprijs membris,ſi alicuius ſcandali cau- a Matth. 5.
ſa nobis fiant,ſed ipſis inciſionem facere inſinuat ad integram totius corporis valetudinem reſpi-
cientes ad ea quæ pridem a ſanctæ memoriæ Agapeto Papa antiquæ Romæ decreta ſunt,&c.] præ
locutuſq. multa,in eumdem peruerſum Anthimum ſententiam tulit, quam ſecutæ ſunt acclama-
tiones Epiſcoporum,clericorum,& monachorum,exclamationeſq. pariter aduerſus collegas An-
thimi Seuerum,Petrum,atq. Zoaram,iam ab Agapeto Papa prædānatos. Poſt hæc monachi quo-
que aduerſus eoſdem libellum obtulerunt,cuius lectio in alium eſt dilata conuentum.

Ne autem iſta dilatio quid ſuſpicionis in eorum animis parere poſſet,iſta ad poſtremum Men LXXXVII.
nas adiunxit:Putamus,chariſſimi,veſtram pietatem non ignorare voluntatem & zelum pij Impe *Cauſam dila-*
ratoris noſtri,quem habet ad Orthodoxam fidem noſtram:& nihil eorum quæ in ſanctiſſima Ec- *tionis affert*
cleſia mouentur,conuenit fieri præter opinionem & iuſſum ipſius. Rogamus itaq. veſtram chari- *Mennas.*
tatem in præſentiarum acquieſcere,vt nos tempus accipiamus adducere ad pias ſuas aures ea quę
C a vobis exclamata fuerunt.]hæc ipſe dicens,ne de Imperatoris voluntate nimis profuſe locutus eſ
ſe videri poſſet,mox hac addita appendice,dicta coercuit; Nos enim(ſicut ſcit veſtra charitas) A-
poſtolicam ſedem ſequimur,& ei obedimus.] hucuſq. Mennas,qui & ſubſcriptionem appoſuit,
quam ceteri qui Synodo interfuerunt pariter ſubſcribendo ſecuti ſunt.

Quod igitur ad Imperatorem ſe dictorum hæreticorum cauſam relaturum Mennas Conſtan- LXXXVIII.
tinopolitanus Epiſcopus dixiſſet,oblati ſunt aduerſus eos libelli eidem Imperatori,quos Synodo
cognoſcendos idem miſit Auguſtus. Cuius rei cauſa opus fuit vt rurſum Synodus conueniret:quo b Conc. Conſt. ſub Menna Act. 1. tom. 2. Conc.
nam vero die,ita Acta declarant [b]: Poſt Conſulatum Flauij Beliſarij,pridie Nonas Iunias,indi-
ctione decimaquarta,in Deo amata ciuitate Conſtantinopoli, præſidente autem ſanctiſſimo ac *Vltima Actio*
beatiſſimo domino noſtro Menna,&c.]Notandum autem,quod in Actis Hieroſolymitani Conci- *Synodi Conſt.*
lij hæc vltima Actio,Synodus ſecūda nominatur,prima vero quam recitauimus contra Anthimū, *ſub Menna.*
ita namq. ob diuerſas vtriuſq. Actiones diſtingui placuit,vtpote priorem illam eſſe dicēdam cōtra
Anthimum celebratam,poſteriorem vero illam,quæ aduerſus Seuerum, Petrum,atq. Zoaram col-
lecta eſt. Sed cum re vera eodem in loco fuerit congregata,ab iiſdemq. Epiſcopis celebrata, & ea-
D dem ex cauſa,nempe aduerſus eiuſdem claſſis hæreticos habita,Actionem hanc potius eiuſdē Sy-
nodi eſſe diximus,quam Synodum a ſuperiore diſtinctam.

Cum igitur dicta die & loco conueniſſent Epiſcopi,iuſſus eſt ingredi Theodorus Tribunus & LXXXIX.
Notarius atq. Referendarius Imperatoris,qui ſecum ferret ab ipſo ad Synodum miſſos libellos,
quos a diuerſis acceperat:vocatiq. pariter monachi & clerici eorumdem hæreticorum accuſatores,
qui libellos obtulerant Imperatori. Primum vero pręcipitur legi libellus Pauli Epiſcopi Apameę,
cuius Antiſtes antea fuerat Petrus,habens ſubſcriptionem ſex aliorum Epiſcoporum Secundæ Sy
riæ;cuius eſt exordium:Magnificauit etiam & nunc Dominus facere nobiſcum,&c.]continet autē
eorumdem libellus confeſſionem fidei Orthodoxæ,laudeſq. ipſius Imperatoris,quem commoue
ri ſuadent aduerſus Seuerum, Petrum,atq. Zoaram. mentionem pariter habet de epiſtola eodem
argumento ſcripta ad Romanum Pontificem Agapetum,quam ipſe morte præuentus non acce-
piſſet. Eo lecto libello,iuſſus eſt pariter recitari qui a monachis Conſtantinopolitanis & alijs Secū
dæ Syriæ eidē oblatus eſt Imperatori,qui incipit:Cor veſtræ pietatis in manu Dei,& ad quodcūq.
ipſe vult inclinari conſpicientes,&c.]illud enixius expetentibus,vt dictos damnatos hęreticos iudi
E cio Synodali ſubijciat,& de medio tollat omnes non communicantes Apoſtolicæ ſedi. His lectis,
dimiſſus eſt Theodorus Referendarius,qui ab Imperatore eoſdem ad Synodū libellos attulerat.

Cum autem ipſe receſſiſſet,iuſſus eſt a ſancta Synodo eorumdem monachorum legi libellus XC.
aduerſus eoſdem ad Synodum datus,cuius eſt initium:Cum iudicium aduerſus Anthimum finem
acceperit,&c.]verſantur in eodem argumento,vt ſicut Anthimum,ita reliquos damnet hæreticos
Dei Eccleſiam perturbantes:in memoriam pariter reuocantes impia atq. nefanda ſcelera ab iiſ-
dem ipſis perpetrata;quæ cum a nobis ſuperiori tomo ſint ſuo loco & tempore quo facta ſunt,re-
cenſita,hic eadem iterum repetere,ſuperfluum indicauimus. Perlecto libello,quo iidem appellaue
rāt olim agitatum aduerſus eoſdem Apoſtolicæ ſedis iudicium, lecta ſunt quæ aduerſus eoſdem re
ſcripta fuerant ab Hormiſda Rom. Pontifice ad Epiphanium Conſtantinopolitanum Epiſcopum
necnon ea quæ idē Pontifex ſcripſiſſet ad monachos Secundæ Syriæ:de quib. epiſtolis a nobis pari
ter actum eſt ſuperius. Iuncta his lectio eſt libelli ſupplicis clericorum & monachorum Antiochiæ
ad Ioannem Hieroſolymorum Epiſcopum aduerſus eoſdem hæreticos tempore Iuſtini Impera-

toris,cum pax reddita eſſet Eccleſiæ:cui ſubiecta eſt relatio a Ioanne Conſtantinopolitano Epiſco A
po tunc temporis data de pace compoſita, & alia eiuſdem temporis acta, de quibus nos ſuo loco
abunde ſatis.

XCI. His omnib. perlectis & auditis,perſpicue cognitum eſt,tum a Romano Pontifice,tum in Oriē
te in Synodis Antiochiæ,Conſtantinopoli,Hieroſolymiſq.& vbiq.locorum ab Orthodoxis eoſdē
iam eſſe damnatos hæreticos.Quamobrem in eoſdem ab ipſo Menna Epiſcopo Conſtantinopoli-
tano,& vniuerſa quæ congregata erat Synodo,eiuſmodi ſententia lata eſt verbis iſtis:

XCII. Cum Ioannes diuinus Apoſtolus & diſcipulus magni Dei & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti di-
[a] 1.Ioan.5. cat [a], quædam eſſe peccata non ad mortem,quædam vero ad mortem;doceatq.nos per hanc ſen
Sententia in tentiam fugere blaſphemias in Deum per opiniones hæreticorum veluti ad mortem ducentes:vi
Seuerum, Pe- deanturq.Seuerus & Petrus ſponte præeligere peccata ad mortem:opportunum eſt eos qui a prin
trum,& Zoa- cipio errauerunt,& opinionibus hæreticis ſeducti ſunt,& propter hoc a ſancta Catholica Eccleſia
ram. & Apoſtolica,& ab omnibus qui in ipſa parte ſacerdotij ſortiti ſunt,condemnationem ſibi ipſis ſu
perinduxerunt,ſobrie pœnam portare,& ipſam exiſtimare occaſionem pœnitentiæ atque recogni-
tionis.At cum hi nihil tale videantur feciſſe,neque toto tempore aliquam demonſtrationem reco B
gnitionis fecerint,ſed tamquam in ipſum Deum ſuperbientes,manſerunt in proprijs impietatib.
& paruum putauerunt ſtare vſque ad perditionem ſuam,& ſi non omnes alios,quibus validi fue-
runt,perdidiſſent,& opus affectauerunt dignum ſolius auctoris & inuentoris iniquitatis, qui pro-
priam ruinam communem omnium hominum perditionem conſtituere voluit, & vſq; nunc vult.
Non ergo ceſſauerunt vti doctrinis ſcriptis,& non ſcriptis, & non ſolum in ciuitatibus in quibus
fuerunt commorantes, ſed etiam in longe remotis ſimpliciorum animas alliciendo, & participes
propriæ perditionis faciendo,non ad intellectum accipientes iudicium Dei, neque Dominicam
[b] Matth.18. ſententiam manifeſtiſſime clamantem [b]: Si quis ſcandalizauerit vnum de puſillis iſtis,obnoxius
erit gehennæ ignis.

XCIII. Inſuper autem conculcauerunt venerabiles canones,qui prudenter ſanxerunt,condemnatum
in aliqua Synodo,nullo modo poſſe ſacerdotale miniſteriū reaſſumere,donec de eo diſcuſſio ab a
lia Synodo facta,ipſum innocentem probaſſet:Et ſi quis audebit ſacrum quid medio tempore face
re ante reſtitutionem in alia Synodo, hunc nec poſtea in alia Synodo ſpem aliquam reſtitutionis
habere.Sed hæc omnia deſpicientes prædicti Seuerus & Petrus & ſui communicatores & partici- C
pes,de quorum numero eſt Zoaras quidam monachus de Syria ortus homo,qui neq. intelligere
aliquid ſacri poteſt,neq.ſecundum rationem facere,non quod alijs quicquam boni impartiri poſ-
ſit, ſed ſimpliciter ſic hypocriſim veluti eſcam quamdam animabus eſurientium porrigit, immo
(quod verius eſt dicere)materiam auaritiæ facit.

XCIV. Contempſerunt quidem Eccleſiam Romanam,ſucceſſorem Apoſtolorum, quæ ſententiā con
tra ipſos protulit,& pro nihilo reputauerunt huius regiæ vrbis ſedem Patriarchalem, & omnem
Synodum in ea congregatam,& eiuſdem Domini & Saluatoris omnium in ſanctis locis Apoſtoli
cam ſucceſſionem,& vltra hæc omnia etiam omnem ſententiam Orientalis diœceſis contra ipſos
latam.Dicendum etiam eſt,quod illotis manibus ſancta contrectarunt,& tamquam porci quidam
margaritas conculcauerunt(dico autem Euangelicas & paternas ſententias)nec ceſſauerunt vſq.
ad hodiernum diem grauiter obuiare ſtatui & paci ſanctiſſimarum Eccleſiarum. Ipſi enim clam
& occulte faciunt ea quæ canonibus interdicta ſunt, alios quidem multos iniqua doctrina ipſo-
rum perſuadentium peruertendo,conuenticulaq. & parabaptiſmata per domos & monaſteria fa-
ciendo contra canones;& ipſorum ſceleratam communionem multis,qui ab ipſis peruerſi fuerāt, D
tradendo:homines dicimus neque figura,neque re,qui habebant ordinationem ab ipſis datam,ſi-
militer ipſis peruerſos.

XCV. Porro per hæc non ſolum non eradicatur anathema primo impoſitum a Patribus noſtris, ſed
& ex noſtra ſententia,immo vero canonum auctoritate ſpes reſtitutionis ipſis aufertur, & vt Ca-
tholici filij cum hoc intelligunt,fugiant illorum errorem & hæreſim. Propterea igitur ſequentes
ſanctorum Patrum noſtrorum ſententias,& Euangelicis ac paternis inhærendo ſanctionibus,ſuſci
pimus & ſanctiſſimos fratres & comminiſtros,cum ab ipſis lata fuerit ſententia contra prædictos
Seuerum,Petrum,& Zoaram,& alios quicumque communicant ipſis in impietate,ac contra com
plices ipſorum.Et nos illos per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum verum Deum noſtrum tam-
quam lupos quoſdam grauiter irruentes in ouile Chriſti abiicimus,& conſentanei ſumus ſanctiſſi
mis fratribus & comminiſtris noſtris:& ſæpius prius nominatos Seuerū & Petrum ſimili anathe-
mate ferimus;non autem ipſos ſolos,ſed & Zoaram, & alios qui conuenticula & parabaptiſmata,
faciunt,necnō & omnia ab ipſis conſcripta,quæ venenum draconis auctoris mali in ipſis nutriunt,
& ipſum in ſimpliciorum animas emittunt.]hactenus ſententia Synodi ex præſcripto Hormiſdæ E
& Agapeti Romanorum Pontificum.

XCVI. His peractis,dedit litteras de damnatione dictorum omnium hæreticorum Mēnas Epiſcopus
[c] Apud Synod. Conſtantin. ſub Menna Act.1. Conſtantinopolitanus ad Petrum Hieroſolymorum Epiſcopum, quæ ſic ſe habent [c]:
Per omnia Deo amantiſſimo ac ſanctiſſimo fratri & comminiſtro Petro Mennas in Domino
ſalutem.
Epiſt. Mennæ ad Petrū Hieroſolym. Epiſcopum. Recordantes ſolum venerabilium virorum qui apud vos ſunt,lætamur: nam cum ſine vultus
interpellatione ſit allocutio per epiſtolas,eſt animum vertere ad ipſos:propter hoc ergo ſolum &
nunc me motum eſſe ad ſcribendum, & ex ipſo momento * alloquendi vos,delectatus ſum ſicut
* motu in omnibus diuitiis:nam ſicut vnguentum effuſum, ſic odorem nominis tui nedum non præſen-
tis,ſed longe abſentis ſentimus in eminentia morum veſtrorum,in ipſo medio cordis poſita læti-
tia implemur,audientes virtutum veſtrarum fertiliſſimā vbertatem.Nam ſermo de veſtra chari-
tate quotidie verſatur inter nos,cū multi quidem,q̄ a vobis reformata ſunt,narrēt, maxime vero
com-

A communis frater, immo communis benefactor Deo amantiſſimus presbyter Euſebius (veritatem dico & non mentior) magnus generaliter & cõtinuus de vobis ſermo eſt, maxime ab ipſius ſanctitate, qui libenter narrat quæ apud vos ſunt, ſicut fides recta, vita irreprehenſibilis, manſuetudo magna, & (ſimpliciter dicendo) omnis virtutum chorus vobis a Deo datus eſt, vt & Iacobi ſedem accipere, & cuſtos Orthodoxæ fidei eſſe mereamini. Igitur & Seuerum tamquam blaſphemum veſtra ſedes deiecit. Poſt hæc quia tua ſanctitas nobis præbuit ſemina fructuum, fuimus vobis conſentientes contra Seuerum. Adſimilis huic fuit & Petrus, qui cum a ceteris iam depoſitus fuerit, eadẽ condemnatione & a nobis ille reprehenſus eſt. Anthimus quoq. ac Zoaras in ſimilem errorem incidiſſe deprehenſi ſunt, & vterq. iſtorum æquali pœna iudicatus eſt. Communicauerunt nobis in his omnibus hi qui de antiqua Roma venerunt, & quicumq. congregati ſunt in noſtra venerabili Synodo: ſtudiumq. vigilans ac prouidentiam Deo amabilem his omnibus cótulerunt venerabiles monachi, qui ex veſtra a Chriſto amata regione in regia vrbe conuenerunt:

XCVII. Ipſas itaq. actiones Actorum in his omnibus formatas vobis mittimus. Sitis igitur eiuſdẽ ſententiæ in iudicatis a nobis & a vobis contra Seuerum, rurſum in approbatis a nobis & ab aliis omnibus, B & (vt ita dicatur) contra Petrum & Zoaram atq. Anthimum ſequi tardare nolite: nam veſtrũ vtiq. fuit, indiſſimulanter & indifferenter in aliis quidem principium liberationis hominum prauorum ibidem accommodare, in alijs vero (ſi fuerit datum) ab alijs ſequi. Et oſtendetur quidẽ vobis per partem rerum geſtarum ordo atq. ſtatus. Veruntamen volumus hęc a vobis fieri ipſis manifeſta, & horum intimationem ad eos mittite, veſtram & venerabilium Epiſcoporum qui ſubditi vobis ſunt intelligentiam circa geſta per litteras ipſis ſubijciendas ſignificantes: quæ autem a nobis miſſa ſunt, manere apud vos ſinite; quæ veſtræ rectæ confeſſionis & eorum qui malam opinionẽ ſuſtinuerunt & paſſi ſunt, in perpetuum erunt ſymbolicum inſtrumentum.

XCVIII. Rogo autem, talentum quod creditum eſt, nolite abſcondere, ſed participatione multiplicate, exerite & tradite veritates veſtras, ne quandoque videamini ipſum in terram fodere. Secundum me ergo propere facientes, orate pro fratre, & ſupplicationes frequentate dicentes: Da pacem, Domine, nobis: omnia enim reddidiſti nobis. Omnem in Chriſto fraternitatẽ, quæ cum ſanctitate veſtra eſt, plurimum ſalutamus.] hactenus Mennas: quem eiuſdem argumenti alias miſiſſe litteras ad Ephræm Antiochenum Epiſcopum ſæpe aduerſus eoſdem hæreticos ſtrenue laborantem, par C eſt credere, ſed non extant.

XCIX. *De Euſebio Presb.* Quem autem audiſti litteris Mennæ ad Petrum laudari Euſebium Hieroſolymitanæ Eccleſiæ miniſtrum Conſtantinopoli agentem, eumdem ſcias commendari pariter in conſtitutione Iuſtiniani Imperatoris hoc anno data ad eumdem Hieroſolymitanum Epiſcopum Petrum de alienatione domorum quarumdam ſpectantium ad eccleſiam Reſurrectionis dictam, Hieroſolymis exiſtentem: quam hic deſcribere vtile eſſe putamus ob cognitionem frequentis acceſſus huius temporis ex toto orbe Chriſtiano ad loca ſancta: ſic enim ſe habet [a]:

a Nouel. 40.

C. *Iuſtiniani conſt. de alienandis domib. Eccl. Hieroſoly.* Iam quidem ea quæ de prohibitione eccleſiaſticarum alienationum erant, lege communi promulgata ſunt a nobis, quam ſane & obtinere & ratam in omnibus eſſe volumus. Quando autẽ congruentis omnibus eccleſijs boni prouidentiam agere conuenit, præcipue autem ſanctæ Reſurrectionis, & loci in quo mundi Creator dignatus eſt in humana conſtitui generatione: propter hoc exiſtimauimus præſentem ſcribere legem, non ad ſubuerſionem eorum quæ iam a nobis conſtituta ſunt, ſed ad aliquam conuenientem & neceſſariam rebus vtilitatem. Omnibus enim eſt hominibus manifeſtum hoc, ſanctiſſimam Reſurrectionem eos qui ex omni Orbe eo confluunt (quorum D multitudinem infinitum eſt dicere) & ſuſcipere & alere & facere ſumptus immẽſos & inſperatos, his qui illic coaceruati ſunt, ſufficientes, ſecundum miraculorum operationem magni Dei & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti (qui multitudinem ineffabilem ex paucis enutrijt panibus) in dies ſuſcipientem. Itaque ipſi & reditus eſſe oportet plurimos, & occaſiones pias, ſecundum quas futura ſit poſſibilis conſtitui, vt multitudini auxilietur tantæ.

CI. Nouimus igitur, quatenus ſecundum præſens Euſebius Deo amantiſſimus presbyter & Cimeliarches eius quæ ſecundum regiam hanc vrbem eſt ſanctiſſimæ eccleſiæ, profectus in præfatã Hieroſolymorum ciuitatem, & honeſtos ſuos & Deo amabiles etiam nunc indicans mores (per quos multis & maximis & iuſtis augmentis ſanctæ Eccleſiæ auxit reditum) potuit trecentis octoginta libris auri comparare reditum triginta paulo plus minus auri librarum, quaſdam quidẽ pecunias colligens pie, quaſdam vero vt mutuas ſumerent exhortans Deo amabiliſſimos Oeconomos præfatæ ſanctæ Reſurrectionis. Docuit autem & nos, quia & creditores ſua accipere quærũt, & quia aliud excogitauit inopinabile lucrum. Multis namque confluentibus & accedentibus ad p̃dictam Hieroſolymorum ciuitatem deſiderio repoſitorum & dicatorum Deo locorum, concupi- E ſcunt comparare habitationes eccleſiaſticas auro multo, quatenus vtique liceat ipſis, ea quæ ſecundum dictum locum eſt, habitatione perfrui: non poſſe autem hæc facere Antiſtites ſanctæ Reſurrectionis metu legis a nobis de eccleſiaſticis alienationibus poſitæ, quamuis tanta exiſtente vtilitate huius inuenti, vt in annos quinquaginta velint quidam tabernacula ſeu cœnacula iſtiuſmodi comparare, & inde multo & maiore quam dici poſſit commodo futuro, ſi quidem poſſeſſio ſanctiſſimæ eccleſiæ accedat reditus triginta auri librarum (hæc conſtituente admiratione) vix in tredecim annis, cum ædificiorum venditio in ipſis quinquaginta annis fiat; & præſertim cum ſubſtantia ipſius Reſurrectionis in domibus ſit conſtituta, quæ fortuitis omnibus ſubiacent caſibus, repẽte vna pereuntes cum ipſis, nec veſtigium vel tantulum ſeruare facile valentes, ſi quidẽ ex aliquo (abſit autem & hoc vt dicamus) caſu cadant, aut alias conſumentur.

CII. Hæc nos venire ad præſentem legem fecerunt, quam dedicamus Deo & omnium eccleſiarum ſanctiſſimæ Reſurrectioni, per quam ſancimus omnia quidem alia & in ſanctiſſima Reſurrectione obtinere occaſione prædiorum eccleſiaſticorum (neque enim ipſi omnino permiſimus venditionem

ditionem nullam facere prædiorum)ſuper ſane ædificijs laaamua aliquid de rigore legis. Si enim A
ſuper vtilitate ſanctiſſimarum eccleſiarum hanc ſcripſimus, videmus autem tantam in re vtilitatē
eaiſtentem;quomodo non vtique per præſentem legem hoc ipſis permittemus,omnem dantes &
vendentibus licentiam,& emeutibus ſecuritatem? & maxime poſtquam præſumimus,tempore ip-
ſo citius reducturo iterum ædificia ad ipſam,vtpote ipſorum emptoribus, qui ſicut propter ſtudiū
circa Deum emerint iſta,ita & poſtquam obierint,ipſi illa relicturis. Liceat igitur ipſi ſanctiſſimæ
eccleſiæ facere ædificiorum venditionem,nihil verenti legem in genere de his poſitam; propterea
quod lege recentiore ſubdiuiſionem accepit, neque aliqua pœna inde contra quamlibet perſonā
omnino conueniente.]Audiſti ex verbis Imperatoris Fidelium pietatem,cum quæ ab eccleſia eme
tent,eidem relinquere ſolerent eccleſiæ.Sed pergit.

CIII. In ſequens vero tempus hoc ipſum facere liceat,ſicubi aliqua tanta emerſerit vtilitas,vt mul-
tocuplum * bonum pro minimo ſanctiſſimæ accedat per alienationem Reſurrectioni:omnem ha-
bentibus facultatem eorum emptoribus,nunc & in futurum omne tempus, & nullam ablationem
verentibus,non ipſis,non heredibus ipſorum,non ſucceſſoribus,neque nunc, neque in aliud tem
pus;propterea quod per præſentem legem ipſos confidentes poſſe ad emptionem accedere, non
ſunt iuſſi aliquam pro hoc ſuſtinere turbam,aut accuſationem,aut damnum,aut ablationem: de- B
creto proculdubio faciendo apud tuam beatitudinem præſentibus qui ea clero venerabili, & de-
monſtrata cauſa,ſecundum quam alienatio ædificiorum fit,quia maiorum cauſa bonorum eorum
venditioni ſtudetur,ea iguis quidem rebus venditis exiſtentibus,pluribus autem & meliorib. ijs
quæ inde acquiruntur.Scilicet ſecundum præſentem mercedem congregatum ex penſionibus ha
bitantium,venditione in quinquaginta annis facta,& pretio in ſolutionem debitorum ſoluendo,q̃
creditores dederunt pro præfati reditus acquiſitione.

CIV. Si enim omnium Dominus ſimul & creator Deus dignatus eſt tantum ipſi dare priuilegium p̃
ter alias ciuitates,vt ex ipſa reſurgeret ſecundum carnem;manifeſtum,quia & nos imitantes Do-
minum Deum & magnas eius miraculorum operationea,quantum homini poſſibile eſt, priuile-
gium aliquod dedimus ipſi præter ceteras eccleſias,vt ipſa fruatur hac noſtra lege,quam velut ali
quas primitias ipſi adducimus,eius commodum per omnia eligentes & venerantes. Quæ igitur
a nobis conſtituta ſunt per hanc propriam legem & ipſam legum inſcribendam voluminibus tua
beatitudo cognoſcens,manifeſtam ipſam omnibus ibi conſtitutis conſtituat.Indicet autem noſtrā
voluntatem, quam pro ſanctiſſima & merito ab omni hominum genere adoranda Reſurrectione C
noſtrum habet Imperium,& Domino dedicat Deo,tantis nos & tot bonis præter alios omnes qui
ante nos imperarunt in re qualibet dignato & dignanti.Specialis lea ſcripta Petro ſanctiſſimo ac
beatiſſimo Archiepiſcopo & Patriarchæ Hieroſolymitanæ ciuitatis.Dat.XV.Kal.Iunij,C.P. poſt
Beliſ. V. C. Conſ.]

CV. Viſis his,quæ tum a Menna,tum ab Imperatore hoc anno ad eumdem Petrum eodem tempo-
re ſcripta directa ſunt,iam ad damnatorum hæreticorum cauſam,e qua digreſſi ſumus,redeamus.
Cum autem Iuſtinianus Imperator cognouiſſet ea quæ geſta eſſent in Synodo, conſentientia in
omnibus eſſe ijs,quæ haud pridem ab Agapeto Romano Pontifice acta eſſent:intelligenſq. nullā
reliquam ſpem vt Anthimus ſuum emendaret errorem,qui latebras captans neque audire quæ ſi-
bi proficua eſſe potuiſſent,omnino voluiſſet:eadem religione,qua hactenus ſemper enituit,p mu-
nimento eorum quæ a Patribus ſancita eſſent,ſanctionem contra eoſdem damnatos hæreticos ſcri
pſit hoc ipſo anno,octauo Idus Auguſti,quæ his verbis legitur in Nouellis [a]:

a Nouel.42.
CVI. *Iuſtiniani Impe.cōſt.aduerſus hereticos.* Imperator Cæſar Fl.Iuſtinianus,&c.Mennæ ſanctiſſimo ac beatiſſimo Archiepiſcopo & *Vni-
uerſali* Patriarchæ.]Hic aduerte,quod quæ eſt in tomo ſecundo Conciliorum editio huius ſanctio- D
nis,voce illa,*Vniuerſali*,caret:ſed licet ab Imperatore ipſo dicatur appoſita;haud tamen dici poteſt
eo ſenſu eſſe prolata,vt Conſtantinopolitanum Epiſcopum totius Eccleſię vniuerſalem eſſe Anti-
ſtitem,ſignificare voluerit:cum hoc tantum eſſe Romani Pontificis,pluribus locis idem ipſe Im-
perator diſertis verbis ſignificarit;& ipſis Synodalibus Actis & omnibus quæ præceſſerunt actio-
nibus expreſſum ſit quam euidentisſime,ſubiacere Conſtantinopolitanum Epiſcopum Romano
Pontifici:vt plane certiſſimum appareat,eum appellari Vniuerſalem,habito reſpectu ad ſubiectos
ipſi in Oriente ſacerdotes:qđ nec recentiores Græci licet ſchiſmatici negant.Sed audiamus ipſius
Imperatoris aduerſus damnatos hæreticos ſanctionem Catholico Principe dignam:

CVII. *Concordare debere cum ſacerdotib.Imp.* Rem non inſolitam Imperio & nos facientes,ad præſentem venimus legem.Quoties enim ſa-
cerdotum ſententia quoſdam indignos ſacerdotio de ſacris ſedibus depoſuit(quemadmodū Ne-
ſtorium,Eutychetem,Arium,Macedonium,& Eunomium,& quoſdam alios ad iniquitatem non
minores illis)toties Imperium eiuſdem ſententiæ & ordinationis cū ſacerdotum auctoritate fuit:
ſicq.diuina,humanaq.pariter conſentientia,vnam conſonantiam rectis ſententiis fecere.Quemad
modum & nuper factum eſſe circa Anthimum ſcimus:qui quidem deiectus eſt de ſede huius regię E
vrbis a ſanctæ & glorioſæ memoriæ Agapeto ſanctiſſimæ Eccleſiæ antiquæ Romę Pontifice,eo qđ
nullo modo ſibi ipſi conuenienti(contra omnes ſacros canones)ſe intruſerat ſedi: ſed & commu-
ni ſententia ipſius ſanctæ memoriæ viri primum,atque etiam ſacræ Synodi hic celebratæ,condem
natus & depoſitus fuit,eo quod a rectis dogmatibus receſſit:& quæ prius multoties diligere vide-
batur,hæc demum diuerſis luſtrationibus aufugit,ſimulans ſequi ſanctas quatuor Synodos, tre-
centorum videlicet decem & octo Patrum in Nicæa,& centum quinquaginta in hac felici ciuita-
te,& in Epheſo primo congregatorum ducentorum,& ſexcentorum triginta venerabilium Patrū
in Chalcedona.

CVIII. Atquidem nec dogmata ſequi,nec noſtram clementiam & condeſcenſum, quem propter ip-
ſius ſalutem habeamus,ſuſcipere voluit,neque ipſe abdicare auctores impiorum dogmatum, qui
prius a ſanctis Synodis expulſi fuerant;ſed putauit oportere ſecundum ipſum & in æquali ducere

&

A & condemnatos & condemnatores. Nam ſemel alienis a ſanctiſſima Eccleſia intellectibus manci
patus, & a rectis dogmatibus alienatus, merito ad ipſorum rectitudinem reuerti non valuit, etiam
ad hæc inuitatus a nobis & directus, qui omni ſtudio vſi ſumus ad ipſius ſalutem. Propter hæc igi *Quid decernat*
tur omnia ſententiam depoſitionis in ipſum a ſancta Synodo factam occaſione non liciti, neque a *Imp. cõtra An*
ſanctis canonibus approbati raptus ſacrarum ſedium huius regiæ vrbis, & auerſionis a rectis & *thimum.*
veris dogmatibus cyriam propriam noſtrum facit Imperium, & contra iſtum præſentem ſcribit
legem. Interdicimus autem & ei commorari in hac felici ciuitate & eius diſtrictu, & a quacumque
alia inſigni ciuitate, ſancientes in quiete eſſe, & eos diligere, quibus ſe ipſum digne ſuppoſuit; & nõ
aliquibus communicare, neque eos imbuere in perditionem interdictorum dogmatum.

Nec vtique extra Imperialem cõfirmationem relinquimus ſententiam iuſte contra Seuerum CIX.
latam, ac ex omnibus (vt ita dicamus) Pontificalibus & Patriarchalibus vna cum monachicis con *Quæ in Seuerũ*
ſenſibus prouenientem ſedibus, & anathematiſmum ipſi inſerentem, qui prius contra ſacras ſan *ſtatuat.*
ctiones accipiendo ſedem ſanctiſſimæ Eccleſiæ Theopolitanorum, ſic vniuerſa conturbauit, ſicq.
accumulatas turbationes fecit, quod commune quoddam ac abominabile bellum ſanctiſſimis
B Eccleſijs adinuicem immitteret. Et hoc & a ſceptris quæ ante nos fuerunt contra ipſum ſcriptum
erat, varijs dogmatũ & a rectitudine alienatis intellectibus ac blaſphemijs vſum fuiſſe, ac vniuer-
ſa conturbaſſe, & illum quemcumque errorem abominabilem hæreſiarcharum & iniquorum dog
matum recipere, Neſtorij dicimus & Eutychetis: & cum vterque horum præceptorum contrarij
quodãmodo adinuicem eſſe videantur, ad vnum vero impietatis finem inferant, etiam illorum di-
uulgatos ſermones eum in vnum formauiſſe: duobus enim exiſtentibus dogmatibus adinuicem
repugnantibus, quorum vtrumque ſimiliter ad animæ perditionem adducit, Neſtorij videlicet &
Eutychetis (quemadmodum dicendo narrauimus) quæ ex Arianorum & Apollinaris contagione
conſiſtunt; ipſe paradoxum quid perpeſſus, & in vtrumque ſimiliter incidit, & ibi quidem hoc, ibi
vero illud mittendo, ſe ipſum & ſermones ſuos viſus eſt conſtituiſſe commune receptaculum tan
torum delictorum.

Sit itaque & ipſe ſub prædicto anathematiſmo, quem vniuerſus Patriarchalis, Pontificalis, CX.
ac monachicus noſtræ (vt ita dicamus) politiæ cœtus iuſte in ipſum induxit, de Theopolitana qui
dem Eccleſia eiectus idcirco, quod thronus de illa ipſum remouit, eo quod ipſius principatum re
C cte non acceperat, ſed adhuc viuente eo & in ſanctiſſimis Eccleſijs commorante, qui ante ipſum
ſacerdotium habebat, & propter eum qui poſt ipſum fuit, de ſacerdotio exciderat. Nec vero vſque
huc ſtetit, ſed etiam ſub communi Orthodoxæ & Catholicæ Eccleſiæ anathematiſmo factus, mul-
tis libris, blaſphemijſq. & abominationibus nobis politiam impleuit.

Quare vniuerſis interdicimus aliquid de libris ipſius poſſideri: & ſicut non licet Neſtorij li- CXI.
bros ſcribere vel poſſideri (quia prædeceſſoribus noſtris Imperatoribus in ſuis conſtitutionibus
viſum eſt ſtatuere ſimilia his quæ dicta & ſcripta ſunt a Porphyrio in Chriſtianos) ſic nec dicta &
ſcripta Seueri maneant penes aliquem Chriſtianorum, ſed ſint profana & aliena ab Eccleſia Ca-
tholica, igneq. comburantur a poſſidentibus; niſi qui ipſa habent, velint periculum pati. A ne mine
ergo ſcribantur, neque ad pulchritudinem, neque ad velocitatem ſcribentium: ſciendo, quia am-
putatio manus his qui ſcripta eius ſcripſerint, pœna erit. Neque enim volumus in futuro tempo-
re ex illis blaſphemiam protrahi. Similiter autem & huic interdicimus omnino regiam ciuitatem
ingredi, aut diſtrictum eius, nec aliquam aliam de inſignibus; ſed in aliqua ſolitudine & in ſilentio
ſedere, & non corrumpere ceteros, neque in blaſphemiam ipſos adducere, & non ſemper
D aliquid noui inuenire contra vera dogmata, per quod rurſus nobis conturbare ſanctiſſimas Ec
cleſias feſtinet.

Sed nec Petrum Epiſcopum Apameæ & ſimul depoſitum, & ſimul ab ipſis, a quibus Seuerus, CXII.
ſub prædicto anathemate factum, Imperium admittit: ſed ſint propria contra ipſum ſententiata: *Quæ in Petrũ*
& qui ſub communi anathematiſmo ordinatus eſt, ſub ipſo eſto; & ſententia ſanctiſſimorum Pon- *ſtatuat Imp.*
tificum, quæ ipſum præuenit, firma permaneto. Neque vero permittimus illi hanc regiam vrbem
habitare, aut ipſius diſtrictum, vel aliquam de inſignibus; ſed quorum ſecutus eſt errorem, horum
imitetur diętam, quam longiſſime abſcedens, & occultãs ſe ipſum; nam talibus occultari, quam vi
deri, vtilius eſt: ignoti etenim exiſtentes, ſe ipſos lædunt ſolos; publicantes vero ſua dogmata, mul-
tis ex ſimplicioribus occaſionem perditionis præbent: quod nullo modo fieri in Chriſtiano ouili
Dei & Orthodoxo populo iuſtum eſt, neque ab Imperio permiſſum eſt.

Quoniam vero & Zoaram digne penitus iudicarunt ſub anathematiſmo eſſe reuerendiſſimi CXIII.
& qui iuſte iudicãt Epiſcopi (cum parua quædam talium malorum interpoſitio ſit) & in quibus de *Quid in Zoarã*
honeſtatus eſt, omnia videlicet comprehendendo ex memoria quadam abundanti, ſit & Zoaras
E interpoſitio quædam parua huius malæ partis (Anthimi dicimus, Seueri, ac Petri) ordineturq. &
ipſe inter anathematizatos, ſacra ſententia ipſum deferente, quam propriam & ipſam in ſe ipſa
exiſtentem, adhuc magis cyrioteran * Imperium facit, & hunc de hac regia vrbe & eius diſtri- ** id eſt, propriã magis*
ctu abijcit, & habitationem in alijs ciuitatibus ipſi omnino interdicit. Itaque cum illis ſolis ha-
bitet & conſulat, qui a nobis ante memorati ſunt, qui ſimilia quidem blaſphemant, ſimilia patiun-
tur, & ſimiliter in exilio ponuntur. Si quid vero aliud in ſentẽtia ſanctiſſimorum Epiſcoporum cõ
tinetur, qui prædictos deponit & anathematizat, hoc firmius ponimus & diutius, ac Imperialibus
noſtris legibus ipſum corroboramus, ac ſi ab Imperio proueniſſet.

Si vero aliquis ipſorum deprehendatur de cetero facere aliquid præter conſtituta, ſciat incidiſ CXIV.
ſe in legibus Imperialibus, quæ minores pœnas declinantes, ad maiores immittunt indignatio- *Legibus ſæculi*
nes. Interdicimus autem & omnibus conantibus Catholicam Dei Eccleſiam diuellere, ſiue ſecun *coercẽdi perti-*
dum hæretici Neſtorij doctrinam, ſiue ſecundum inſenſati Eutychetis traditionem, ſiue ſecundũ *naces.*
blaſphemias Seueri, qui & ſimilia illis intellexit, aut eorum qui illos ſequuntur, ſeditionem immit

tet ſan-

tet ſanctiſſimis Eccleſijs,& loqui aliquid de fide:ſed ſancimus quemlibet talium ſilentium doce- A
re,& non cõuocare aliquos ad ſe,neque accedẽtes recipere aut parabaptizare audere,aut ſanctam communionem ſordidare,& ipſam aliquibus tradere, aut interdictas doctrinas exponere ſiue in hac noſtra regia,ſiue in alia ciuitate,ſed omne ſupportare periculum,ſi quid tale faciat. Interdicimus etiam omnibus iſtos ſuſcipere. Abijci ergo ipſos ſancimus a ciuitatibus ab ipſis concitatis, ſcientes pœnas iam contentas in noſtris diuinis conſtitutionibus,quæ & domos ipſas in quibus tale quid fit,& campos ex quibus nutrimenta præbẽtur,ſanctiſſimis Eccleſijs aſſignant,& a poſſidẽtibus auferunt:quia detrimenti cauſa fit ſimplicioribus, ſub ſanctiſſimis vero & Orthodoxis Eccleſijs hæc iuſte ducunt eſſe.

CXV. Hæc pro communi pace ſanctiſſimarum Eccleſiarum ſtatuimus, hæc ſentẽtiauimus,ſequentes ſanctorum Patrum dogmata,vt omne ſacerdotium imperturbatum de cetero nobis permaneat: quo in pace ſeruato,aliqua nobis exuberabit politia,deſuper pacem habens, quam omnibus magnus Deus & Saluator noſter Ieſus Chriſtus, Trinitatis vnus,vnigenitus Dei Filius prædicat & donat his qui ſincere ipſum & vere glorificare & adorare digni habiti ſunt. Cuſtodiat itaque beatitudo tua,quæ recte adnotata ſunt, & mittat ipſa per ſuas dilectas litteras omnibus ſanctiſſimis B
Metropolitis ſub ipſa exiſtentibus; quorum cuilibet cura erit ipſa manifeſtare facere ſanctiſſimis Dei Eccleſijs ſub ipſis ordinatis: vt nemi non ex omnibus lateant,quæ ſacerdotio viſa ſunt & ab Imperio confirmata. *Diuina ſubſcriptio.* Diuinitas te ſeruet per multos annos, ſancte ac religioſe Pater. Data Octaua Idus Auguſti, Conſtantinopoli, poſt Conſulatum Beliſarij viri clariſſimi.]

CXVI. *De Concilio Hieroſolymitano.* Cum autem Mennas,abſoluta(vt vidimus)Synodo,eius Acta miſiſſet ad Petrum Hieroſolymitanum Epiſcopum cuius iuſſione monachi Orthodoxi Palæſtinæ & nonnulli Epiſcoporum abierant Conſtantinopolim acturi contra dictos hæreticos: idem Petrus Hieroſolymis collegit Synodum Epiſcoporum decimanona menſis Septembris,cuius extant Acta,quæ Actiones omnes dictæ Synodi Conſtantinopolitanæ(vt diximus)continent. Eſt eiuſmodi eius exordium [a]: Poſt Conſulatum Flauij Beliſarij glorioſiſſimi,decimotertio Kalendas Octobris,Indictione quintadecima, in colonia Aelia metropoli & Hieroſolymis,præſidente ſanctiſſimo ac beatiſſimo Patriarcha Petro,in Secreto venerabilis Epiſcopatus,ſuæ beatitudinis,& aſſiſtentibus ſacerdotio ſuo ſanctiſſimis Epiſcopis trium Palæſtinarum ſub ſanctis locis venerabiliſſimæ Synodi exiſtentibus,&c.] In- C
terfuerunt omnes numero quadragintaquinque Epiſcopi. Vbi lectis in Synodo quæ acta ſunt contra Anthimum,Seuerum & alios hæreticos antedictos,prolata eſt primum in eumdem Anthimum ſententia, quæ extat:deſideratur autem quæ aduerſus Seuerum,Petrum & Zoaram fuit in eadem Synodo pronunciata damnatio.

a Extat tom. 2. Concil.

CXVII. *Hæretici vbiq. damnati.* Sic igitur vbique locorum,vbi eſſent Orthodoxi,toto Chriſtiano orbe conclamata eſt damnatio dictorum hæreticorum,cum omnes Synodi æque probarent,quæ a totius vniuerſalis Eccleſiæ Antiſtite Agapeto aduerſus eoſdem Conſtantinopoli acta eſſent. Quæ vero poſt hæc ſecuta ſint de Anthimo iterum fauore impiæ Theodoræ Auguſtę inualeſcente,dicemus ſuo loco. De Seuero autem illud liquet,haud diu poſt fuiſſe ſuperſtitem,ſed & præſenti vita& æterna priuatum,cum ſuis ęqualibus blaſphemis ad infernales pœnas eſſe damnatum:quod quidem Deus cuidam ſeruo ſuo, ad curandum hominem in errorem lapſum,oſtẽdit; vt certa teſtificatione Sophronius narrat [b],noſque ſuperius alia occaſione recenſuimus,vt ſuperfluum videatur eadem hic repetere.

b Prat. Spirit. c. 26.

CXVIII. *Theodoſii Epiſcopi Ale. exilium.* Sed & hoc anno decimo Iuſtiniani Imperatoris Theodoſius Epiſcopus Alexãdrinus(vt auctor eſt Liberatus [c] diaconus)cum ſediſſet annum vnum & mẽſes quatuor,cum licet rogatus a Theo- D
dora Auguſta ſubſcribere noluiſſet Concilio Chalcedonenſi,in exilium miſſus eſt,ſubſtitutuſq. in locum eius Paulus Epiſcopus Orthodoxus:hæcq. omnia agente Pelagio,qui Conſtantinopoli fuit Apocriſarius Romanorum Pontificum,Agapeti primum,inde Siluerij,atque demum Vigilij. Porro de Pauli electione idem Liberatus iſta ſubijcit [d]: Poſtquam ergo Theodoſius Alexandrinus in exilium miſſus eſt,Paulus quidam vnus Abbatum Tabennenſium monachorum ad Alexandrinam ſedem ordinatur Epiſcopus plane Orthodoxus,ſuſcipiens Chalcedonenſem Synodum:ordinatus eſt a Menna Conſtantinopoli,præſente Pelagio Reſponſario Vigilij,& Apocriſario Ephræmij Antiocheni,& Apocriſarijs Petri Hieroſolymorũ. Seuerus autem Antiochenus iam fuerat cõdemnatus,& Anthimus Conſtantinopolitanus ab Agapeto Papa Romano & Mẽna Conſtantinopolitano,& libellis datis aduerſus eos Imperatori Iuſtiniano,præſentibus monaſteriorum præſulibus Primæ & Secundæ Syriæ,& præſidibus monaſteriorum Hieroſolymitanorum & eremi. Hoc ergo modo vnitas facta eſt Eccleſiarum anno Imperatoris glorioſi Iuſtiniani Auguſti *decimo.*] ita ſupplendum ex rebus geſtis ſuperius enarratis. Pergit vero idem auctor hęc de Pauli inexpectata electione dicere,deq. tumultibus Alexandrinis: Iſte Paulus ſpretus erat ab aliquibus monachis E
ſuis,& venerat Conſtantinopolim pro ſe agere apud Imperatorem. Qui diuino nutu cathedram vacantem inueniens,meruit per Pelagium diaconum Alexandriæ Epiſcopatum.] Quæ autem contigerunt poſtquam Alexandriam reuerſus eſt(vt ſingula ſingulis reddamus annis)ſuo loco dicturi ſumus:hæc modo de rebus hoc anno geſtis.

c Liberat. diac. in Breuiar. c. 2.
d Liberat. c. 23.
Pauli Epiſcopi Alexandrini creatio.

CXIX. *Ariani milites rebellant in Africa.* Quod vero ſpectat ad ſtatum Eccleſiæ Africanæ:hoc eodem anno contigit,vt Ariani milites in Africa coniurantes aduerſus Salomonem exercitus Ducem, Paſchali tempore,in hoſtes conuerſi,Africanam prouinciam dira afflixerint clade,Carthaginemq. diripuerint,electoque ſibi Duce Stoza tyranno,ab Imperio Romano omnino defecerint. Scribit hæc omnia Procopius: ſed male in margine lacunam impleturus quis addidit id factum anno duodecimo eiuſdem Imperatoris. Etenim cum idem auctor dilertis verbis dicat,tunc accerſitum in Africam ipſum Beliſarium Syracuſis agentem;nonniſi hoc anno id factum oportuit:nam(vt dictum eſt)vltimo anni ſuperioris tẽpore potitus Belyſarius Syracuſis,ibi degens hoc anno vocatur in Africam; ſequenti vero Romã

cum

A cum exercitu profecturus, Neapolim ſibi obuiam ciuitatem vi cepit. poſt hæc ſemper perſeueraſ-
ſe in expditione Italica Beliſarium, Procopius ſatis oſtendit, qui eius ſingula aſſectatus veſtigia,
quæ duodecimo Imperatoris anno ab eo ſunt geſta, fuſius eſt proſecutus.

CXX.
a Procop de bello Vuanda lib. 2.
De tumultuatione ac rebellione militum in Africa.

Hæc autem de militum Arianorum in Africa facta defectione quomodo ſe habuerint, ex Pro-
copio [a] ſic habeto; Annus (inquit) *decimus* Iuſtiniani Imp. agebatur, vere ineunte, quando Chri-
ſtiani feſtum celebrant, quod Paſcha vocant, ſeditio in Africa inter milites contigit.] & inferius:
Poſtquam vero dies feſtus proximus futurus erat: Ariani mæſti ob templorum prohibitionem,
valde inſtabant; viſumq. eſt eorum primatibus, vt in prima feſti die, quam Magnam vocant, Salo-
monem interficerent: erat is Dux exercitus Imperatoris. Res aliquando latuit nullo conſilium re
tegente, vtpote multa grauia & dira conſulentibus, ſermo manifeſtus in nullum fuit inimicum, de
qua cauſa rem celari putauerunt. Poſtquam vero multi Salomonis equites haſtati, & ſcutiferi ad
hanc coniurationem oppidorum cupiditate aſciti ſunt, adueniente die, Salomon in templo ſecurus
procul omni ſuſpicione reſedit. Egredientes autem quibus datum erat negotium, & ſpiritu vehe-
mentiore inter ſe enſibus accincti murmurantes, nihil omnino ſunt auſi, ſiue templi tunc ſacra cæ-
B rimoniaſq. verentes, ſeu Ducis gloriam aſpectumq. erubeſcentes, vel aliqua alia re diuinitus pro-
hibiti. Sacris deinde peractis, eadem die domum redeuntibus, coniurati inter ſe obiurgant, ac pla
ne illorum deteſtantur ignauiam atque mollitiem.

CXXI.
Patefacta coniuratio.

Rurſus vero in diem ſequentem eodem conſilio re dilata, ſimiliter re infecta diſceſſerunt, ac in
forum venientes ſe inuicem accuſabant, quiſque in alterum cauſam reijciebat, vt mollem ac ſocie
tatis & officij deſertorem, ſimulq. Salomonis aſpectus timorem probro dabant. Iāq. (vti par erat)
re vulgata, eorum plerique non tutum in ciuitate morari putantes, extra vagādo & oppida & agros
populabantur; Afroſq. in quos incidebant, omnes loco inimicorum habentes. Alij vero ex coniu-
ratis in ciuitate remanentes, conſilium, mentemq. diſſimulando, admirari videbantur. Salomon
igitur vbi accepit regionem omnē vaſtari a ſuis militibus, vt rem nouam plane mirabatur; ſimul
que in hoc tumultu hos qui remanſerant, omnes ne ab officio diſcederent, ac ad Imperatoris bene
uolentiam ſequendam eſt adhortatus: qui ab initio quidem auſcultare viſi, poſtquam dies quinta
aduenerat, ac illos qui extra prædabantur, iam in tuto eſſe, ac in tyrannidem confirmatos audie-
runt, in Hippodromo conuenientes, in Salomonem ſimul cum alijs Ducibus aperte conuicium
C iactabant. Itaque Theodorus Cappadox a Salomone miſſus, eos blandis verbis ac perſuaſio-
nibus ad æquum deducere minime dicto audientes conatur. Erat autem quidam huic Theo-
doro tunc inimicus, & Salomonis inſidioſus atque ſuſpectus. Hunc itaque milites illi-
co Ducem ſuum de conſilij ſententia conclamant, ac cum eo arma corripientes multo tumultu
in Palatium properant. hic quidem Theodorum alium, qui cuſtodibus præerat, ante omnes truci-
dant, virum perfectum cum alijs virtutibus clarum, tum belli diſciplina præſtantiſſimum, &c.] ſub
dit de Salomone Duce, qui fugiens, in templo latuit, ſicq. euaſit periculum imminens, deq. Cartha
gine ab iiſdem ſeditioſis militibus direpta narrationem ingerit, ac de accerſito mox Beliſario Sy-
racuſis in Africam, deq. Germano ab Imperatore poſt eum in Africam miſſo; cum, eo adueniente,
Beliſarius ad bellum Gothicum reuocatur. Quæ autem poſtea contigere, ſuo loco dicturi ſumus.

CXXII.
De creatione Siluerij Pap.

Iam vero Romanam Eccleſiam inuiſamus, quæ tanto viduata paſtore mærens diu in luctu p-
manſit acerbius afflictata a Gotho tyranno, quo ille grauiora ſibi imminere mala ſenſit ab Ortho-
doxis. Cum igitur Romæ auditus eſſet obitus Agapeti Papæ Conſtantinopoli, atque iam haberen
tur more maiorum ſacta comitia de nouo creando Pontifice: idem Gothorum Rex Theodatus (ſi
D credimus ijs quæ ab Anaſtaſio enarrantur) violentam manum immiſit, vt non quem clerici vellēt
ſed qui ipſi eſſet in animo, crearent Agapeti Antiſtitis ſucceſſorem. Hæc autem quomodo ſe habue
rint, audiamus in primis ab ipſo Anaſtaſio, qui rem geſtam ita recenſet: Siluerius natione Campa-
nus ex patre Hormiſda Epiſcopo Romano ſedit annum vnum, menſes quinque & dies vndecim.
Hic leuatus eſt a tyranno Theodato ſine deliberatione decreti. Qui Theodatus corruptus pe-
cuniæ dato, talem timorem indixit clero, vt qui non conſentirent in eius ordinatione, gladio pu-
nirentur. Sacerdotes quidam non ſubſcripſerunt in eum ſecundum morem antiquū, neque decre-
tum confirmauerunt ante ordinationem. Iam autem ordinato Siluerio ſub vi & metu, propter ad
unationem Eccleſiæ & religionis poſtmodum ſubſcripſerunt presbyteri. Poſt mēſes vero duos nu-
tu diuino extinguitur Theodatus tyrannus, & eleuatur Rex Vitigis, &c.] Quod ad collatam pro
electione pecuniam ſpectat: ex his quæ dicemus paulo poſt, calumnioſe dictum intelligi poteſt. At
quod ſpectat ad vim a Gotho tyranno cuncta pauente, nec patiente facile aliquem eligi qui Iuſti-
niani eſſet ſtudioſus: quod vera fuerit, adducimur vt credamus.

CXXIII.
Cleri Romani diuinitus inſpiratum cōſiliū.

Vidiſti in clero Romano dignum exemplum, dum ad euitandum ſchiſma, quod omnino ſi a-
E lium elegiſſent, abſque dubio conflandum fuiſſet: cum electionem, immo intruſionem Siluerij (vt
decuit) primitus improbaſſent, poſtea demum vno omnium accedente conſenſu, vt legitima eſſet
electio, effecerunt: atque plane qui eijci iure mereretur intruſus, vtpote non legitimus paſtor, qui a
liunde & non per oſtium introiſſet, cleri Romani tamen clementia factum eſt, vt eidem rurſus in
ouile patente oſtio ingredi liceret: idq. non abſque nutu diuino, vt exitus declarauit. Qui igitur pri-
mo non genuinus Antiſtes viſus omnibus eſſet, mox legitimus bonus paſtor apparuit, & quidem
talis, qui animam ſuam daret pro ouibus ſuis, atque demum ſummum ſacerdotium quod acce-
perat (quod maximæ gloriæ fuit) corona martyrii inſignierit, vt ſuo loco dicemus. Hoc ſatis ad in-
greſſum Siluerij.

CXXIV.
De tempore electionis Siluerij.

Quonam autem huius anni menſe vel die eiuſdem Pontificis creatio contigerit, haud quis po
terit facile definire; cum nihil præterea, quam q̄ de ipſo Anaſtaſius habet, ab aliquo antiquorum in
ueniatur expreſſum. Dum vero ait ceſſaſſe Agapeti Epiſcopatum menſem vnum atque dies vigin
ti; neque tamen ex his certa dies definiri poteſt ſucceſſoris electionis. Qui vero ex animi arbitrio

creationis

creationis Siluerij diem appoluerunt & menſem, oportuiſſet in medium adducere teſtes, quorum A
de ea definienda fuerint niſi auctoritate: ceterum nobis religio, abſque digna maiorum teſtifica-
tione quicquam vt indubitatum aſſerere. Simulac igitur auditus eſt obitus Agapeti Romæ, vim il
lam quam nuper diximus Theodatus Rex *Eccleſiæ* intulit: ſed qui refragatus primo eſt clerus, in
eius electionem (vt dictum eſt) tandem ipſi conſenſit: ſed quonam menſe, quotave ea fuerit dies,
haud liquido conſtare poteſt, dum (quod demonſtrauimus) & Agapeti obitus certa dies penitus
ignoretur. Sed nec colligi poteſt ex tempore, quo Siluerius & ſediſſe & obijſſe dicitur, nempe qui
ab Anaſtaſio ponitur ſediſſe annum vnum, menſes quinque & dies vndecim, obijſſe vero diem vi-
geſimaprima menſis Maij: nam ea ratione dicendus eſſet creatus Pontifex hoc anno, die decima
menſis Decembris: Verum eum idem vacaſſe ſedem Agapeti nonniſi menſem vnum & dies vigin-
tiocto affirmet; conſtet vero ex Actis Synodalibus recitatis, eumdem Agapetum hoc anno defun-
ctum ante tempus Synodi Conſtantinopolitanæ ſub Menna, quæ cœpta eſt hoc anno, ſexto No-
nas Maias; quæ ab Anaſtaſio dicta ſunt, ſponte corruunt.

CXXV. Ceterum Liberatus, qui his temporibus vixit, & Breuiarium hiſtoriæ ſuæ ſcribebat, vbi de Sil
uerij electione agit, nihil penitus de vi illata clero ob intruſionem Silueij meminit, ſed hæc tantũ B
a Liberat. diaco. in Breu. c. 22. — ait [a]; De Agapeti deceſſu audiens Romana ciuitas, Siluerium ſubdiaconum Hormiſdæ quõdam
Papæ filium (*haud dubium ex legitimo matrimonio ante ſuſceptum, alias enim ad tanta dignitatis gra-
dum prorſus fuiſſet inhabilis*) elegit ordinandum. Auguſta vero vocans Vigilium Agapeti diaconũ,
profiteri ſibi ſecreto ab eo flagitauit, vt ſi Papa fieret, tolleret Synodum, & ſcriberet Theodoſio
Quæ machinata ſit Auguſta contra Siluerium pro Vigilio. — *Alexandrino Epiſcopo hæretico*, Anthimo, & Seuero, & per epiſtolam ſuam eorum firmaret fidẽ; pro
mittens dare ei præceptum ad Beliſarium vt Papa ordinaretur, & dari centenaria ſeptem. Luben-
ter ergo ſuſcepit Vigilius promiſſum eius amore Epiſcopatus & auri: & facta profeſſione, Romam
profectus eſt, vbi veniens inuenit Siluerium Papam ordinatum. Quin & Rauennæ reperit Beliſa
rium in eadem vrbe ſedentem, eamq. obtinentem.] hæc Liberatus de electione Silueri & conatu
Vigilij, quem accerſitum oportuit poſt obitum Agapeti Conſtantinopolim, vbi cum eſſet, ea cum
ipſo ſacrilega femina molita eſt. At Liberatus nihil penitus de violentia Theodati, nec de collata
ipſi a Siluerio pecunia, vt Pontifex crearetur, quod quidem crimen neque veriſimile fit, dum illud
ipſum Siluerius Vigilio ſedis ſuæ inuaſori in libello ſententiæ, quem de ipſius damnatione cõſcri-
pſit, potenter obijciat: quod haud puto adeo libere facere potuiſſe, ſi eiuſdem ipſe reus criminis ex C
titiſſet. At de Silueij electione ſatis: petamus modo Gallias.

CXXVI. Hoc anno, qui numeratur vigeſimus ſecundus Childeberti Francorum Regis (decimoquarto
Aurelianenſe Concil. ſecũdũ. — enim anno poſt quingenteſimum hic cum fratribus, defuncto Clodoueo parente, regnare cœpit)
celebrata eſt in Gallijs ſecunda Synodus Aurelianenſis, cui interfuerunt Epiſcopi triginta, licet p
vicarios ſuos nonnulli. Inter eos autem plures fuerunt ſanctitate celebres, vt de quo inferius di-
cturi ſumus, Gallus Aruernenſis, Eleutherius Antiſidorenſis, Lauto Conſtantienſis; Paternus
Abricenſis; licet pro Paterno, Perpetuus legatus. horum omnium memoria eſt in Romano Marty
rologio certis diebus, quibus eorum dies natales celebrantur. Interfuit & Iniuriofus magni nomi-
b Grego Turon. lib. 10. c. 31. — nis Epiſcopus Turonenſis [b]. Extant eius Synodi canones vigintiduo, inter quos qui numeratur
quartusdecimus de oblationibus defunctorum, hæc habet: Oblationem defunctorum, qui in ali-
quo crimine fuerint interempti, recipi debere cenſemus, ſi tamen non ipſi ſibi mortem probẽtur
proprijs manibus intuliſſe] quorum tantummodo deſperanda ſalus eſſet. Quibus videas, haud fa-
cile conſueuiſſe maiores negare defunctis gratiam, quam ſuffragijs Fidelium eiſdem impartire
Eccleſia ſoleret. D

IESV CHRISTI ANNVS 537. SILVERII PAP. ANNVS 1. IVSTINIANI IMP. 11. VITIGIS REG. 1.

I. QVi ſequitur annus Chriſti quingenteſimus trigeſimusſeptimus, poſt Beliſarij Conſulatum ſe
c Procop. de bello Goth. lib. 1. — cundus, ponitur idem a Procopio ſecundus belli Gothici, & vndecimus Iuſtiniani Imperato-
ris: quo (vt idem teſtatur auctor [c]) Beliſarius Romam cogitans, primum omnium Neapo-
Neapolis capta a Beliſario. — lim ſibi obuiam muniſſimam in Campania ciuitatem, poſt duram viginti dierum obſidionem,
in deditionem accepit, humaniſſimeq. (*ſi Procopio credimus*) tractauit: Beliſarij enim erga Nea-
politanos clementia ab eodem Procopio commẽdatur. Verum a maioribus inuenimus traditum,
eumdem Beliſarium, ob nimiam cædem ibidem perpetratam, a Siluerio Romano Pontifice, cum
Roma potitus eſt, acriter fuiſſe reprehenſum, & pœnitentiam agere compulſum, vt auctor Miſcel- E
d Paul. diaco hiſtor. lib. 16. — læ teſtatur [d], omnino diuerſa ab ijs quæ a Procopio enarrantur: quem conſulas rem fuſius proſe-
quentem.

II. Amiſſione igitur tanti præſidij, quod vnicum intercedebat medium petẽtibus Vrbem, magno-
pere conſternati ſunt Gothi. deq. ſalute ſua penitus iam deſperare cœperunt, eoq. magis, quod ſub
Rege eſſent poſiti omnium ignauiſſimo, immo & de proditione ſuſpecto, quod viderent eũ tanti
præſidij iacturæ nullam prorſus habuiſſe rõnem, neq. de nobiliſſimæ vrbis excidio vel minimum
quidem curaſſe, cum potuiſſet Gothorum conflato exercitu illi ſuppetias ferre, & anteuertere tãtã
cladem. Quamobrem eius e medio tollendi conſilia inter ſe inire cœperunt, quod & citius perfe
cerunt nam hoc eodem anno ab ipſis nouo creato Rege Vitige, interemptus eſt, cum regnaſſet an-
nos tres, vt Procopius tradit, qui rem geſtam fuſius narrat, aitq. pertæſos Gothos ignauiæ ſui Re-
Vitiges Rex Gothorum. — gis non modo nihil de bellico apparatu in tanto rerum diſcrimine meditantis, ſed de rebus euen
turis ſciſcitantis malis artibus Iudæum quemdam magum, ſtatim Vitigem Ducem exercitus an-

A tea e Dalmatia euocatum, virum ſtrenuum, bellicis ſudoribus vbique ſpectatum, Regem accla-
maſſe. Cum eius rei perculſus nuncio Theodatus, ex Vrbe profugus, Rauennam verſus dum abi- *Theodatus oc-*
ret, præuentus a militibus a Vitige miſſis occiditur. Tũc Romam cum ſuis Rex nouus progreſſus, *ciſus.*
filium Theodati Regis nomine Theodegiſclum coniecit in carcerem. Interea vero, quo ſibi agen-
tes vbique Gothos redderet, vt Regi, in omnibus obſequentes, publicas omnibus ad omnes Go-
thos litteras dedit, ſcriptas ipſas quidem a Caſſiodoro fungente Præfectura Prętorij, ab eodemq. a Caſſiod. Var.
inter ceteras ſuas Varias aggregatas; quæ ſic ſe habent [a]: lib. 10. epiſt. 31.

Vniuerſis Gothis Vitigis * Rex. * Vitiges

Quamuis omnis prouectus ad Diuinitatis eſt munera referendus, nec aliquid conſtat bonum, III.
niſi quod ab ipſa dignoſcitur eſſe collatum: tamen quam maxime cauſa regiæ dignitatis ſupernis *Vitigis Regis*
eſt applicãda iudicijs: quia ipſe nihilominus ordinauit, cui ſuos populos parere cognoſcit. Vnde *epiſtol. ad Go-*
auctori noſtro gratias humillima ſatisfactione referentes, indicamus, parentes noſtros Gothos in- *thos.*
ter procinctuales gladios, more maiorum ſcutorum ſuppoſito, regalem nobis conteuliſſe, præſtante
Deo, dignitatem: vt honorem arma darent, cui bella opinionem pepererant. Non enim in cubilib.
B anguſtis, ſed in campis late patentibus electum me eſſe noueritis: nec inter blandientium delica-
ta colloquia, ſed turbis increpantibus ſum quæſitus: vt tali fremitu concitatus deſiderio virtutis in-
genitæ Regem ſibi Martium Geticus populus inueniret. Quamdiu enim fortes viri inter bella fer-
uentia nutriti Principem ferre poterant, non probatum, vt de eius fama laboraret, quamuis de
propria virtute præſumeret? Neceſſe eſt enim, talem de cunctis opinionem currere, qualem gens
meruit habere rectorem. Nam ſicut audire potuiſtis, parentum periculis euocatus adueneram cõ-
munem cum omnibus ſubire fortunam: ſed illi Ducem me ſibi eſſe non paſſi ſunt, qui exercitatũ
Regem quærere videbantur.

Quapropter primum diuinæ gratiæ, deinde Gothorum fauete iudicijs: quia me Regem om- IV.
nes facitis, qui vnanimiter vota confertis. Deponite nunc damnorum metum: diſpendiorum ſu-
ſpiciones abijcite: nihil ſub nobis aſperum formidetis. Amare nouimus viros fortes, qui ſæpius bel-
la peregimus. Additur, quod vnicuiq. virtutum veſtrarum teſtis aſſiſto. Ab alio enim mihi non eſt
opus facta veſtra narrari: quia omnia vobiſcum laboribus ſociatus agnoui. Amici * Gothorum * Arma
nulla promiſſionum mearum varietate frangendi ſunt. Ad gentis vtilitatem reſpiciet omne quod
C agimus: priuatim nec vos amabimus. Hoc ſequi promittimus, quod ornet regium nomen. Poſtre-
mo noſtrum per omnia pollicemur Imperium, quale Gothos habere deceat poſt inclytum Theo-
doricum: vir ad regni curas ſingulariter & pulchre compoſitus: vt merito vnuſquiſque Principũ
tantum præclarus intelligatur, quantum conſilia ipſius amare dignoſcitur. Idcirco parens ipſius
debet credi, qui eius facta potuerit imitari. Et Ideo pro regni noſtri vtilitate eſtote ſoliciti, de in-
terna conuerſatione, Deo iuuante, ſecuri.] hactenus Vitiges ad ſuos Gothos, quos omnes in Theo-
datum infenſos reddidit ſibi maxime obſequentes.

At vero Beliſario victori ad tempus cedere coactus eſt, impoſſibile ſentiens contra fluminis V.
impetum niti poſſe: haud enim ſatis virium nouo Regi, reſiſtere Iuſtiniano Imperatori, qui per *Conſilium Vi-*
Beliſarium regnum inuaſum iam magna ex parte poſſidebat, quiq. tot tantiſq. ex Vuandalico *tigis receden-*
bello victorijs poſſet quibuſcumque videri tremendus. Quamobrem haud ſibi tutum putauit Ro- *di ab vrbe.*
mæ cõſiſtere, & a Beliſario obſideri, ſeq. ac ſuos in diſcrimen adduci. Sic igitur commonefactis (vt
ait Procopius) ipſo Siluerio Romano Pontifice atque vniuerſo Senatu, vt Gothis de omnibus be-
nemeritis fideles perſiſterent, relicto Vrbi præſidio quatuor millium ſelectiſſimorum Gothorum
D militum ſub Duce Leudere, ipſe cum ceteris ad reparandas vires & res componendas profectus
eſt Rauennam. Vbi cum eſſet, ſtatim legationem ad ſuos qui in Gallia erant Gothos mittit, & ad *Vitiges exerci-*
Francos, vt eos ſibi belli ſocios iungeret, ſicq. tum ex ſuis tum etiã ex ſocijs exercitum compararet, *tum comparat.*
quo rediens poſſet occurrere Beliſario, & cum eo collatis ſignis de rerum ſumma decernere. Mit-
teos autem legatum ad Reges Francorum, dat in mandatis, vt illis Gallias cedat, & pecuniam a
Theodato pactam perſoluat, vt ſic illos his beneficijs obligaret.

Interea vero veriti Romani ne paterentur quæ paſſi erant Neapolitani: ſuadente (vt ait Pro- VI.
copius) Romano Pontifice, ſeſe Beliſario dedere; miſſoq. qui eum vocaret, nuncio, vno eodemque
die per Aſinariam portam ingreſſus eſt idem cum exercitu Beliſarius, & ex aduerſa egreſſi ſunt Go-
thi Rauennam ituri. Potitus igitur Vrbe Beliſarius, tamquam victoriæ inſignia claues portarum
Conſtantinopolim miſit, vinctumq. Leuderem Ducem Gothorum, qui capi potius quam cum a-
lijs fugam capere decreuiſſet. Quibus peractis, idem Beliſarius in reparandis Vrbis mœnibus egre-
giam operam nauat.

Quonam menſe anni huius, quotove eius die capta a Beliſario Vrbs fuerit, Procopius quidem VII.
E rem tantam ſilentio præterijt, Euagrius [b] vero his verbis notam facit: Ciuitas itaque Beliſario ſi- *Quo tempore*
ne pugna tradita eſt, & Roma denuo Romanis ſubijcitur poſt annos ſexaginta, quibus a Gothis *capta vrbs.*
* occupata fuiſſet, nono die Apellei, hoc eſt, ad quintum Idus Decembris, vndecimo anno Impe- b Euagr. lib. 4. c.
rij Iuſtiniani.] hæc Euagrius, eademq. Nicephorus [c]. Anaſtaſius vero in Siluerio tradit, quarto 18.
Idus eiuſdem menſis Decembris Beliſarium eſſe Vrbem ingreſſum, anno autem ex quo Erulis ca- * Erulis
pta eſt ſexageſimo expleto, ex quo vero a Gothis poſſeſſa [d], anno trigeſimoquarto. c Niceph. lib. 17. c. 13.

Inter hæc Vitiges non prætermittit tentare animum Imperatoris, ſi ad pacem eum perducere d Miſcel. lib. 16.
poſſet; decernitq. ad eum legatos, quibus has litteras a Caſſiodoro [e] conſcriptas tradidit:

Quanta ſit nobis, clementiſſime Imperator, gratiæ veſtræ votiua ſuauitas, hinc omnino datur VIII.
intelligi, vt poſt grauiſſimas læſiones & tanta effuſione ſanguinis perpetratas, ſic videamur pacem *Vitigis litteræ*
veſtram quærere, tamquam nos nemo veſtrorum putetur ante læſiſſe. Pertulimus talia, qualia & *ad Imp.*
ipſos offendere poſſunt, qui fecerunt inſecutiones ſine reatu, odium ſine culpa, damna ſine debi- a Caſſiod. Var.
tis. Et ne pro paruitate ſui negligi potuiſſet, non in prouincijs tantum, ſed in ipſo rerum capite, lib. 10. epiſt. 32.

nempe

nempe Roma,probatur inflictum. Aeſtimate quos dolores abijcimus,vt veſtram iuſtitiam reperire A
poſſimus. Talis res effecta eſt,quam mundus loquatur:quæ ſic a vobis meretur cōponi, vt æquica-
tem veſtram generalitas debeat admirari. Nam ſi vindicta Regis Theodati * quæritur, mereor
diligi:Si commendatio diuæ memoriæ Amalaſunthæ Reginæ piæ oculis habetur, eius debet filia
cogitari,quam iuſſis veſtrorum omnium perducere decuiſſet ad regnum,vt cunctæ gentes potuiſ-
ſent agnoſcere viciſſitudinem vos gratiæ tanto pignori reddidiſſe.

* Theobaldi Theudobaldi

IX.

* faſtidia

Illud etenim vos debuit permouere,quod diſtributione mirabili ante regni faſtigia * inuicem
nos Diuinitas veſtram fecit habere notitiam,vt amoris cauſam tribueret, quibus aſpectus gratiā
contuliſſet. Quali enim reuerentia Principem colere potui,quem adhuc in illa poſitum fortuna ſu
ſpexi? Sed poteſtis & nunc omnia reintegrare quæ facta ſunt:quando non eſt difficile illum in affe-
ctu retinere,qui gratiam conſtat deſideranter expetere. Et ideo ſalutantes clementiam veſtram ho
norificentia competenti,indicamus nos legatos noſtros illum atque illum ad ſerenitatis veſtræ ſa
pientiam deſtinaſſe,vt omnia more veſtro cogitetis:quatenus vtrique Reſpublicę reſtaurata cōcor
dia perſeuerent;& quod temporibus retro Principum laudabili opinione fundatum eſt,ſub veſtro
magis Imperio diuinis auxilijs augeatur. Reliqua vero per legatos prædictos ſerenitati veſtræ ver B
bo inſinuanda commiſimus,vt & aliqua epiſtolaris breuitas ſtringeret,& cauſas noſtras ſuggeren
tes plenius intimarent.]hactenus ad Iuſtinianum Vitiges:qui quod ait de filia Amalaſunthę; tra-
dit Procopius,eumdem Vitigem,vbi Rauennam peruenit,eam ibi aſſeruatam matrimonio ſibi,in
uitam licet,coniunxiſſe, vt ita ſanguinis regij vel ex coniugis ſaltem parte regnum ipſum minime
expers eſſet. Extant & tres aliæ Vitigis [b] epiſtolæ occaſione eiuſdem legationis ad diuerſos datæ.
At vero nihil hac legatione actum eſſe,declararūt euenta,cum non pax eam ſecuta ſit,ſed bella ma
ximo apparatu comparata,vt docent quæ ſuo loco dicturi ſumus anno ſequenti.

b Caſſiod. eod. libro. epiſt. 33. 34. 35.

X.

De Gothis Rauennam feſtinantibus.

c Gregor. dialo. lib. I. c. 9.

Quæ vero acta eſſe hoc tempore memoria digna narrantur,cum cōtigit Gothorum profectio
ex Latio Romaq. concito gradu Rauennam:hic minime prætermittenda putamus,quę probe ſibi
cognita S. Gregorius in Dialogis refert,atque in primis de S. Bonifacio Ferentinæ ciuitatis Epiſco
po,cuius complura pręclara geſta vbi recenſuit,hæc de Gothis habet [c]: Alio quoque tempore duo
ad eum Gothi hoſpitalitatis gratia venerunt,qui Rauennam ſe feſtinare profeſſi ſunt:quibus ipſe
paruum vas ligneum vino plenum manu ſua præbuit,quod fortaſſe in prandio itineris habere po-
tuiſſent. Ex quo illi,quouſque Rauennam venirent,biberunt. Gothi autem aliquantis diebus in C
eadem ciuitate morati ſunt;& vinum quod a ſancto viro acceperant,quotidie in vſu habuerunt.
Sicq. vſque ad eumdem venerabilem ferentes reuerſi ſunt,vt nullo die ceſſarent bibere, & tamen
vinum eis ex illo vaſculo numquam deeſſet;ac ſi in illo vaſe ligneo,quod Epiſcopus eis dederat,vi
num non augeretur,ſed naſceretur.]hæc de his Gregorius. Porro ſi hæc in iſta feſtinatione Gotho
rum contigerunt,cum illi menſe Decembri e Latio Romaq. Rauennam profecti ſunt,reuerſi vero
ad obſidionem Vrbis menſe Martio;ingens plane iſtud oportuit fuiſſe miraculum.

XI.

d Gregor. dialo. lib. I. c. 10.

Quid S. Fortunatus cum Gotho pernicace.

Sed quid idem ſanctus Gregorius [d] his ipſis temporibus factum a Fortunato Tudertinæ ci-
uitatis Epiſcopo,tradat,accipe:Quadam(inquit)die Gothi iuxta Tudertinam ciuitatem venerūt,
qui ad partes Rauennæ properabant,& duos paruulos puerulos de poſſeſſione abſtulerant, quæ
poſſeſſio præfatæ Tudertinæ ciuitati ſubiacebat. Hoc cum viro ſanctiſſimo Fortunato nunciatum
fuiſſet,protinus miſit,atque eoſdem Gothos ad ſe vocari fecit. Quos blando ſermone alloquēs,eo-
rum prius ſtuduit aſperitatem placare;ac poſt intulit,dicens:Quale vultis pretium dabo;& pueru
los quos abſtuliſtis,reddite;mihiq. hoc gratiæ veſtræ munus præbete. Tunc is qui prior eorum eſſe
videbatur,reſpondit dicens:Quicquid aliud præcipis facere parati ſumus:nam iſtos paruulos nul D
latenus reddemus. Cui venerandus vir blande minatus dicit: Contriſtas me,fili,& non audis patrē
tuum. Noli me contriſtare,nam non expedit tibi. Sed idem Gothus in cordis ſui feritate permã-
nens,negando diſceſſit.

XII.

Gothus diuinā ſenſit vindictā

Die vero altera digreſſurus,rurſus ad Epiſcopum venit:quem iiſdem verbis pro dictis pueru-
lis iterum Epiſcopus rogauit. Cumq. ad reddendum nullo modo conſentire voluiſſet,contriſtatus
Epiſcopus dixit:Scio quia tibi non expedit,quod me contriſtato diſcedis. Quæ Gothus verba de-
ſpiciens,ad hoſpitium reuerſus,eoſdem pueros,de quibus agebatur, equis ſuperimpoſitos cum
ſuis hominibus præmiſit;ipſe vero ſtatim aſcēdens equum,ſubſecutus eſt. Cumq. in eadem ciuita
te ante beati Petri Apoſtoli eccleſiam veniſſet,equi eius pes lapſus eſt:qui cum eo corruit, & eius
coxa mox fracta eſt,ita vt in duabus partibus os eſſet diuiſum:leuatuſq. in manibus, reductus eſt
ad hoſpitium. Qui feſtinus miſit,& pueros quos præmiſerat reduxit,& viro Fortunato venerabili
mandauit,dicens:Rogo te,Pater,mitte ad me diaconum tuum. Cuius diaconus cum ad iacentem
veniſſet,pueros quos redditurum ſe Epiſcopo omnino negauerat,ad medium deduxit,eoſq. diaco
no illius reddidit,dicens:Vade,& dic domino meo Epiſcopo: Quia maledixiſti mihi,ecce percuſ- E
ſus ſum:ſed pueros,quos quæſiſti,recipe;& pro me,rogo,intercede. Suſceptos itaque puerulos dia
conus ad Epiſcopum reduxit:cui benedictam aquam venerabilis Fortunatus ſtatim dedit,dicens:
Vade citius,& eam ſuper iacentis corpus proijce. Perrexit itaque diaconus,atque ad Gothum in
greſſus,benedictam aquam ſuper membra illius aſperſit.

XIII.

Vſus et virt. aquæ benedictæ.

Vide aquæ benedictæ vſum atque virtutem,quam ſubdit his verbis. Res mira & vehementer
ſtupenda: mox vt aqua benedicta Gothi coxam contigit, ita omnis fractura ſolidata eſt & ſaluti
priſtinæ coxa reſtituta,vt hora eadem de lecto ſurgeret,& aſcenſo equo iter ageret,ac ſi nullam vm
quam læſionem corporis pertuliſſet. Factumq. eſt,vt qui ſancto viro Fortunato pueros cum pretio
reddere obediētiæ ſubiectus noluit, eos ſine pretio pœna ſubactus donaret.]hæc Gregorius,quæ ſe
accepiſſe teſtatur a ſene,ciue Tudertino,viro fideli. plura alia præterea narrat de eodem viro ſan-
ctiſſimo Fortunato,cuius virtus miraculorum exuberans etiam in Gothos Arianos large aquæ be
nedictæ aſperſione manauit, quam Nouatores infeliciſſimi,Arianiſq. deteriores contemnunt.

Floruerunt

A Floruerũt his temporibus inter tot Italiæ clades viri ſanctiſſimi,quorum pluribus in locis idẽ ſan
ctus Gregorius in Dialogis meminit,noſq.opportune,ſe offerente occaſione, ſuis locis mentionẽ
habebimus. Iam vero ad res Orientalis Eccleſiæ narrandas orationem conuertamus.

Hoc anno Paulus Epiſcopus Alexandrinus Orthodoxus incaute agens,homicidij reus conſti- *XIV.*
tutus atq.damnatus,in exilium eijcitur,ſubrogato in locum ipſius Zoilo.Hæc autem quomodo ſe *Exulat Paul⁹*
habuerint,quam diligenter proſecutus eſt Liberatus [a], qui de ipſo hæc ait poſt eius electionem: *ſubſtituitur*
Accepit ab Imperatore poteſtatem ſuper ordinationem Ducum & Tribunorum,vt remoueret hæ *Zoilus.*
reticos,& pro eis Orthodoxos ordinaret:per illos enim populi inualeſcebant. Qui Alexandriam a Liberat diac.in
deſcẽdens,timore ſui,ſuaq.induſtria addixerat ſuſcipere Concilium Chalcedonenſe,niſi interuen Breuiar.c.2.
tu diaboli talis emerſiſſet cauſa.Cogitante Paulo Epiſcopo remouere Eliam Magiſtrum militum,
Pſoius diaconus quidam & Oeconomus Eccleſiæ,amicus Eliæ, per portitores litterarum velociſ-
ſimos pedeſtres(quos Aegyptij Simacos vocant)omnia volumina Pauli ſcribebat. Contigit autẽ
Paulum inuenire litteras eius Aegyptiace ſcriptas,& legere:& timens quod de Proterio contige-
rat,ſolicitus de eo factus eſt,& cœpit Pſoium compellere facere rationes Eccleſiæ: quem tradidit
B Iudici,& Imperatori de eo retulit.Eo tempore apud Alexandriam Rhodo erat Auguſtalis, qui eũ
accipiens cuſtodiendum vſq.ad Imperatoris præceptum,conſilio cuiuſdam prioris ciuitatis no-
mine Arſenij,acceptis muneribus,inſcio(vt fertur)Epiſcopo,clam nocte totis viribus eum magno
cruciatu occidit.Cuius filij & affines Imperatorem interpellantes,ſuggeſſerunt ei, quia vi eorũ pa
rens debitum mortis perſoluiſſet.Quod audiens Imperator,vocauit Liberium & fecit eum Augu
ſtalem,miſitq.eum Alexandriam inquirere cauſam.Ad quam vrbem Liberius cum veniſſet,Rho
donem ad ſe venire iuſſit,& ab eo requirebat,quomodo occidiſſet diaconũ.Ille vero reſpondit,iuſ
ſione Epiſcopi factum fuiſſe:habere ſe Imperatoris delegationem,aiebat,vt quicquid iuberet Epi
ſcopus, modis omnibus impleret. Sed negante Paulo Epiſcopo,& ſe neſcire clamante,prior il-
le ciuitatis Arſenius homicidij illius auctor inuentus,morte mulctatus eſt: Porro Epiſcopo Pau-
lo Gazam in exilium miſſo, Rhodo cum geſtis de eo Actis directus eſt Conſtantinopolim. *Dãnatur Pau*
Cuius Geſta cum intra Palatium legerentur Principi: iuſſit eum duci, & foras regiam ciuitatem *lus Epiſc. Ale*
occidi. *xandr.*

Et poſt hæc miſit Imperator Pelagium diaconum & Apocriſarium primæ ſedis Romanæ An- *XV.*
C tiochiam cum Sacris ſuis,quibus præcepit vt cum Euphemio [a] eiuſdem vrbis Epiſcopo & Petrus [a] Ephræmio
Hieroſolymita & Hippatius Epheſinus venirent Gazam, & Paulo Epiſcopo pallium auferrent
& deponerent.Pelagius vero profectus Antiochiam & inde Hieroſolymam, cum memoratis Pa-
triarchis & aliquantis Epiſcopis venit Gazam,& auferentes Paulo pallium,depoſuerunt eum, &
ordinauerũt pro eo Zoilum,quem poſtea Imperator depoſuit,& Apollinarẽ ordinauit,qui nũc eſt
Præſul ipſius Alexandrinæ Eccleſiæ.]hæc Liberatus. Ceterum Zoili condemnationem poſt annos
ſex cõtigiſſe,ex numero annorum ſedis eius a Nicephoro poſito,dicere opus eſt.Sed nõ prætermit
tamus referre quæ ſub eodem Paulo Alexandrino Epiſcopo accidiſſe admiratione digna apud b Prat. Spirit.c.
Sophronium habes [b]: 207.

Narrauit(inquit)nobis Abbas Theonas & Theodorus,quod Alexãdriæ ſub Paulo Patriarcha *XVI.*
puella quædam relicta fuerat pupilla a parentibus magna facultate locupletibus.Erat autem ad-
huc ſine baptiſmo.Die vero quadam ingreſſa pomarium,quod ſibi reliquerant parentes eius(ſunt
enim in medio ciuitatis pomaria)vidit quemdam parantem ſibi laqueum,vt ſe præfocaret. Cucur
rit igitur,& dixit ei:Quid facis,homo? Dixit autem ei:Dimitte me,mulier, quoniam in multa tri-
D bulatione ſum.Quæ ait:Dic mihi cauſam,& fortaſſis adiuuare te potero.Dixit illi:Graui ære alie-
no premor,& valde ſuffocor a creditoribus: elegique potius ſemel vitam finire; quam quotidie
mori. Quæ dixit illi: Quæſo te, accipe omnia quæ habeo, & redde:tantum ne perdas te ipſum.
Sumens vero ille, reddidit omnia. Puella ergo anguſtiari cœpit, non habens qui ſibi curam
gereret:itaq.deſtituta parentum ſolatio,fornicari inſtituit,& inde ſibi victum quærere. Dicebant
ergo viri illi ſancti Theonas & Theodorus,*admirantes ſcilicet*:Quis nouit iſta,niſi ſolus Deus;quo
modo ſcilicet permittatur anima propter cauſam aliquam ipſi ſoli cognitam ad tempus derelin- *Puella miſeri-*
qui? Poſt aliquantum vero temporis infirmata eſt puella,& in ſe conuerſa compuncta eſt,orauitq. *cors miſericor*
Pontificem,vt faceret illam Chriſtianam.Omnes autem aſpernabantur eam,dicentes: Quis hãc *diã conſecuta.*
ſuſcipiat,quæ meretrix eſt? Affligebatur autem vehementer.Cum vero in his eſſet anguſtijs,aſti-
tit illi Angelus in ſpecie hominis cum quo miſericordiam fecerat,Cui illa dixit:Cupio fieri Chri-
ſtiana,& nemo vult pro me loqui.Qui ait:Numquid re vera iſtud cupis? Reſpondit illa; Vtiq.do-
mine,& deprecor te vt hoc mihi impertias.Qui ait:Noli triſtari.Ego adducam aliquos qui te acci
piant. Adduxit ergo alios duos & ipſos ſanctos Angelos. Duxeruntq.illam ad eccleſiam.Rurſuſq.
E ſe ipſos transformantes in perſonas quaſdam illuſtres & notas in ordine Auguſtalium,vocant cle
ricos,presbyterum ſcilicet & diaconum,qui in hoc ipſum conſtituti erant.

Dicunt eis clerici:Veſtra charitas pro ea pollicetur? Illi autem reſponderunt;Etiam nos pro il *XVII.*
la pollicemur.Sumentes ergo illam,baptizauerunt:& albis induta,rurſus ab eis ſubuecta eſt. Quã
cum depoſuiſſent,euanuerunt. Vicini ergo cum illam ita albis indutam viderent: poſtquam re-
ceſſerunt illi,dicunt ei:Quis te baptizauit? Nunciauit autem eis rem totam,dicens; Venerunt qui
dam & tulerunt me in eccleſiam,locutiq.ſunt clericis,& baptizauerunt me. Et dixerunt ad illam
Qui ſunt illi? Cum vero non poſſet dicere qui eſſent illi:abeuntes nũciauerunt Epiſcopo. Dixit au
tem Epiſcopus his qui ad baptizandum conſtituti erant. Et confeſſi ſunt ſe illam baptizaſſe,exora
tos ab illo & illo Auguſtalibus. Porro accerſitis ex Prætorio his quos clerici dixerant,dixit Epiſco
pus: Num ipſi iſta fideiuſſiſtis? Qui dixerunt; Neque nouimus, neque conſcij ſumus nos hoc
feciſſe. Tunc vero iam cogitauit Epiſcopus,Dei hoc eſſe opus.Conuocanſq.illam,dixit ei:Dic mi
hi,filia,quid geſſiſti boni? Quæ ait:Meretrix exiſtens & paupercula,quid boni facere potui? Dixit

illi Epiſcopus: Nihil omnino operata es? Dixit: Non, niſi quod videns quemdam qui a creditoribus premebatur, ſe ſuffocare volentem, data illi omni ſubſtantia mea, liberaui eum. Et bis dictis, continuo obdormiuit in Domino. Tunc Epiſcopus glorificans Dominum, dixit: Iuſtus es, Domine, & rectum judicium tuum.] hucuſque auctor non abſque probatorum virorum teſtificatione hæc aſſerens. A

XVIII. Quod ad Zoilum pertinet Epiſcopum Alexandrinum, teſtatur Agatho Papa in epiſtola ad Imperatores Conſtantinum, Heraclium & Tiberium, ad eumdem Zoilum ſcriptum fuiſſe a Iuſtiniano Imperatore edictum pro fide Catholica aduerſus Acephalos: quod exſcriptum idem Agatho Papa ad dictos Auguſtos miſit. caremus nos eo, neque vſquam inuenimus, cuius ſaltem hic meminiſſe oportuit.

XIX. Quod vero ad reliqua quæ ſunt anni huius ſpectat, dicere minime prætermittimus, reperiri hoc anno editas complures Iuſtiniani Imperatoris conſtitutiones: eſt inter alias illa data Kalēdis Septembris [a], qua in cunctis monumentis publicis apponi voluit nomen Imperatoris, Conſulū, & Indictionis, de qua ad confirmandam temporis rationem ſuperius egimus: aliæ [b] item de permutandis Eccleſiaſticis rebus: inſuper ne etiam aliquid ſoluatur pro admittendis clericis in eccleſiam [c]: item qua vetuit in priuatis domibus ſacra [d] fieri: & alię [e] ad funera defunctorum conſtitutiones ſpectantes: quas cunctas tu, lector, otioſius conſulere poteris: nos hic imponimus anni huius rerum geſtarum finem. B

a Nouel. 47.
b Nouel. 54. 55.
c Nouel. 56.
d Nouel. 58.
e Nouel 49. 59. 60. & ſup. Noue. 23. & 49.

IESV CHRISTI ANNVS 538. SILVERII PAP. ANNVS 2. IVSTINIANI IMP. 12. VITIGIS REG. 2.

I. *Vrbs à Vitige obſeſſa.*

CONſulibus Ioanne atq. Voluſiano aperitur annus Domini quingenteſimus trigeſimus octauus, idemq. a Procopio numeratus annus tertius belli Gothici in Italia: quo Vitiges Gothorum Rex, reuocatis in Italiam Gothis qui apud Francos erant, comparato exercitu (vt auctor eſt Procopius) centum & quinquaginta millium militum, aduerſus Beliſarium veniens, Romam mēſe Martio obſidere cœpit. quæ autem crebro inter vtramq. partem ſint conflata certamina, iterati conflictus, & quam in multis prudentia & bellica fortitudo Beliſarii enituerit, eumdem exacte eū cta narrantem Procopium conſule. Sat nobis pauca quædam ab inſtituto haud abhorrentia, ſed maxime congrua hic inſerere, quæ ad pietatem ſpectare poſſe pius quiſque cēſebit, vt cum hæc ait de mœnium cuſtodia [f]: C

f Procop. de bello Goth. lib. 1.

II. Inter hanc portam, *nempe Flaminiam*, & alteram ad dexteram huic proximam portulam, porta alia eſt quæ Pinciana vocatur. Huic proximi muri pars quædam, lapidum laxata iampridem compagine, ſeiuncta ſpectatur, non ſolum a ſolo, ſed a medio ad ſummum faſtigium ſciſſa, nec ſane collapſa, nec alias reſoluta, ſed vtrinque ſic inclinauit, vt cetero muro extrinſecus partim prominentior eſſe appareat, partim retractior. Hanc muri partem cum demoliri tunc primum Beliſarius niteretur, & iterato ædificare cœpiſſet; obſtitere Romani, Petrum Apoſtolum pro indubitato ſe comperiſſe, aſſeuerantes, eius loci tuendi pollicitum curam ſe ſuſcepturum. Quod vtique Romanis ex voto ſucceſſit: quandoquidem nec eo die quo per Gothos ſunt mœnia oppugnata, nec per omne id tempus quo Vrbem obſederant barbari, hoſtilis vis vlla ad hunc locum peruenit, nec plane vmquam eodem tumultuatum: Et ſane me admiratio ſubit, nec Romanis, nec hoſtibus ipſis in ea tam diutina Vrbis obſidione in memoriam veniſſe muri hanc partem. Quæ res cum miraculi poſtea loco ſit habita, nec ſarcire quidem in poſterum quiſquam, nec de integro reſtituere auſus eſt, ſed ad hunc diem ea e regione ſeiunctus permanet murus.] hucuſque Procopius. Cernitur vſque hodie ipſe paries ab alio diuiſus, & quaſi iamiam caſurus deorſum inclinatus: vt qui ne ſciat, timeat illac pertranſire. Extant & ibi proxime venerandæ imagines, indices veteris eiuſdem loci ſacri cultus. D

Murus Vrbis ſub S. Petri protectione.

III. Sed illud maioris miraculi obtinet locum, quod cū per annum & amplius, Vrbe obſeſſa, in ſuburbiis moram fecerint barbari, iidemque Ariani atque Romanæ Eccleſiæ hoſtes, nihil tamen contumeliæ damnive intulere ipſis Apoſtolorum baſilicis extra Vrbem poſitis, ſinentes illic Catholico ritu libere ſacra peragi. Audi enim de his ipſa verba Procopij [g]; Extat autem (inquit) Pauli Apoſtoli templum Romanis procul a mœnibus ſtadijs decem & quatuor, iuxta quod Tiberis fluit, vbi nullum patet munitum eſſe præſidium: porticus tamen eodem ab Vrbe pertinens, circaq. ædificia alia pleraque non ſatis ad inuadendum opportunum locum hunc reddunt. Patebat & Gothis ad id ſacrariū via, per quos omnibus conſtat per id belli tempus in * neutra dedicata Apoſtolis æde quicquam editum, quod incolentibus vel moleſtius eſſet, vel quoquam pacto ingratum, ſed ſacratos ibidem viros libere permiſiſſe rem diuinam peragere.] hæc Procopius; quibus vehementer redarguas, exprobres, & execrationibus diris inceſſes recentes hæreticos diaboli faces, fæceſque hæreticorum, ſacra Deo dicata ubique Sanctorum monumenta rapinis incendijſque vaſtantes. E

g Procop. de bello Goth. lib. 2.
Gothi venerati Baſilicas Orthodoxorum.
* id

IV. At audi portentum, attende facinus omni execratione dignum Romæ hoc tempore perpetratum ab eo, qui ſe Catholicæ fidei eſſe cultorē præſeferebat ac defenſorem hactenus laudatiſſimū, Beliſario. Pro monſtro plane habitum eſt, ut cum qui foris erant barbari hoſtes Gothi Ariani, ne clericulum quidem iniuria damnoue affecerint, nec impedierint quo minus Apoſtolis ſacri ibi conſiſtentes Deo dicati miniſtri diuerſi ordinis clerici conſuetum cultum impenderent, Apoſtolorumque baſilicis nec leue damnum attulerint: eodem tempore, qui intus degebat, pius, iuſtuſq. hactenus ſemper niſus, ab Imperatore miſſus expugnare barbaros, Vrbēq. ab eorū tyrannide uindicatā

tueri

A tueri Dux exercitus Beliſarius, idem ex improuiſo tyrannus apparuerit, atq. ſacrilegus in cathedram Petri & in vniuerſam Romanam Eccleſiam, eam barbarice tyranniceq. iniurijs damnoque afficiens atq. profanans, inijcenſq. violentam manum in ipſum Romanum Pontificem, deturpans inhoneſtanſq. ipſum viſibile loco Chriſti poſitum Eccleſiæ caput. Quomodo autem id acciderit, in primis Procopium [a] audi ita rem tantam paucis abſoluentem:

a Procop. de bello Goth. li. 1.

V. *Theodora quę aduerſus Siluerium ſit molita.*

Deinde (inquit) oborta ſuſpicione, Siluerium vrbis Romæ Pontificē defecturum ad Gothos; hunc quidem confeſtim tranſmittit in Græciam, alterum vero quempiam [illi ſufficit Vigiliū nomine, non ſecus & alios quoſdam, & hos Senatorios viros.] hæc ipſe: ſed doloſæ fraudis iſte prætextus fuit: eiuſmodi enim velamento obtegebatur, quod impia Theodora (vt dictum eſt ex Liberato diacono) cum Vigilio ab Vrbe Conſtantinopolim accerſito molita fuerat; nempe ſe effecturam, vt ipſe Pontifex, expulſo Silverio, crearetur, dummodo quod ſpoponderat inſana cupiditate flagrās ambitione Vigilius, Anthimum ab Agapeto damnatum in Conſtantinopolitanam ſedem reſtitueret. Sed quæ de his paulo fuſius Anaſtaſius habeat, audiamus: Theodora vſa conſilio cū Vigilio diacono, miſit epiſtulam Romam ad Siluerium Papam, rogans & obſecrans: Ne pigritetis ad nos ve-
B nire: aut certe reuoca Anthimum in locum ſuum. Hæc cum legiſſet beatus Siluerius, ingemuit, & dixit: Modo ſcio quia cauſa hæc finem vitæ meæ adducit. Sed beatiſſimus Siluerius fiduciā habens in Domino & beato Petro, reſcripſit, dicens: Domina Auguſta, ego rem iſtam numquam ero facturus, vt reuocem hominem hæreticum in ſua nequitia dānatum. Tunc indignata Auguſta miſit iuſſiones ſuas ad Beliſarium Patricium per Vigilium diaconum iſta cōtinentes: Vide aliquas occaſiones in Siluerio Papa, & depone illum de Epiſcopatu, aut feſtinus certe tranſmitte eum ad me. Ecce ibi habes Vigilium Archidiaconum & Apocriſarium, noſtrum chariſſimum, qui nobis pollicitus eſt, reuocare Anthimum Patriarcham. Tunc ſuſcipiens iuſſionem Beliſarius Patricius, ait: Ego quidem iuſſionem facio: ſed is qui intercedit in necem Silverij Papæ, ipſe reddet rationem de factis ſuis Domino Ieſu Chriſto.

VI. *Quę calumnia in Siluerium excogitata.*

Et vrgente iuſſione, exierunt quidam falſi teſtes, qui dixerunt: Quia nos multis vicibus inuenimus Siluerium Papam ſcripta huiuſmodi mittere ad Regem Gothorum: Veni ad portam quæ vocatur Aſinaria iuxta Lateranas, & ciuitatem tibi trado & Beliſarium Patricium. Quod audiens Beliſarius, primo non credebat: ſciebat enim quod per inuidiam de eo hæc dicebantur. Sed dum mul-
C ti in eadem accuſatione perſiſterent, pertimuit. Tunc fecit Beliſarius Patricius beatum Siluerium Papam venire ad ſe in Palatium Pincis*, & ad primum & ſecundum velum retinuit omnem clerum. Ingreſſis itaq. Siluerio & Vigilio ſolis in Mauſoleo, Antonina Patricia *Beliſarij vxor* ſedebat in lecto, & Beliſarius Patricius ſedebat ad pedes eius. Et dum vidiſſet eum Antonina Patricia, dixit ad eum: Dic, domine Silueri Papa, quæ fecimus tibi & Romanis, vt tu velles nos in manus Gothorum tradere? Adhuc ea loquente, ingreſſus ſubdiaconus regionarius Regionis primæ tulit pallium de collo eius, & duxit eum in cubiculum, & expolians eū, induit eum monachicā veſtē, & abſcondit eū. Tunc Sixtus ſubdiaconus Regionis ſextæ videns eum iā monachum, egreſſus foras, nūciauit ad clerum, dicens: Quia dominus Papa depoſitus eſt, & factus eſt monachus. Quod audientes, fugerunt omnes. Quem ſuſcipiens Vigilius Archidiaconus in ſua quaſi fide, & miſit eum in exilium ad Pontianas, & ſuſtentauit eum pane tribulationis & aqua anguſtiæ.] hucuſque Anaſtaſius.

* Pincij, vel in Pincis

VII. *Quando contigit Siluerij exilium.*

b Liberat. diaco. Breuiar. c. 22.

Sed ab his diſſentit quod ait Procopius, eum miſſum in Græciam; quod æq. fatetur Liberatus diaconus [b]. Ceterum Anaſtaſius, omiſſo exilio Orientis, de vltima deportatione Siluerij memi-
D nit, qua ex Græcia in Pontianam inſulam, ſiue illi proximam Palmariam dictam, contra Circeum montem poſitas, deportatus, ibi tandem mori coactus eſt. Sed & Liberatus diaconus in eo diſcrepat a Procopio, dum ait, id factum, vbi Beliſarius eſſet Rauēnæ, quod non contigit niſi anno ſequēti, vbi ſoluta eſt obſidio Vrbis: cum tamen Procopius diſertis verbis oſtendat id factum, cum Beliſarius Romæ detineretur obſeſſus. Sed præſtat hic reddere quæ idem Liberatus de his habet, prætermiſſa ab Anaſtaſio atq. Procopio: fuit & ipſe huius temporis ſcriptor, incipienſq. a Vigilio in Italiam ex Oriente reuerſo, vbi cum Theodora conuenerat, Pontificatu & auro promiſſo: Facta (inquit) promiſſione, Romam profectus eſt, vbi inuenit Siluerium Papam ordinatum. Quin & Rauennæ reperit Beliſarium in eadem vrbe ſedentem, eāq. obtinentem.] hic puto Liberatum memoria lapſum Rauennam pro Neapoli poſuiſſe: nā vix anno quinto belli Gothici potitus eſt Rauenna Beliſarius: ſed longe ante conſtat Vigilium in Orientē remeaſſe, & quæ dicta ſunt aduerſus Siluerium molitum eſſe. Sed pergit auctor: Cui tradens præceptum Auguſtæ, promiſit ei duo auri centenaria, ſi Siluerio remoto, ordinaretur ipſe pro eo. Beliſarius vero Romam reuerſus, euocans Siluerium ad Palatium, intentabat ei calumniam, quaſi Gothis ſcripſiſſet vt Romam introirent.

VIII. *Calūniatores Siluerij Pap.*

E Fertur enim, Marcum quemdam ſcholaſticum & Iulianum quemdam prætorianum fictas de nomine Siluerij compoſuiſſe litteras Regi Gothorum ſcriptas, ex quibus conuinceretur Siluerius Romanam velle prodere ciuitatem. Secreto autem Beliſarius & eius coniunx perſuadebant Siluerio implere præceptum Auguſtæ, vt tolleretur Chalcedonenſis Synodus, & per epiſtolam ſuam hæreticorum firmaret fidem. Qui mox de Palatio egreſſus, quid de eo fieret, conſiliarijs ſuis locutus eſt. Et veniens contulit ſe in baſilicam beatæ martyris Sabinæ, ibiq. manebat. Vbi directus eſt ad eum Photis* filius Antoninæ Patriciæ, & præſtito ſacramento, inuitauit eum venire ad Palatium. Qui autem Siluerio aſtabant, perſuadebant ei, ne Græcorum crederet iuramentis. Ille autem exijt, & ad Palatium venit. At illa quidem die pro iuramento ad eccleſiam redire permiſſus eſt. Ad quē rurſus mandauit Beliſarius, vt ad Palatium veniret. Qui de eccleſia exire nolebat, dolos ſibi pparatos agnoſcens. Sed poſtea orans, & cauſam ſuam Domino commendans exijt, & ad Palatium venit. Qui ſolus ingreſſus, a ſuis vlterius non eſt viſus. Et alia die Beliſarius, conuocatis presbyteris & diaconibus & clericis, mandauit eis, vt alium ſibi Papam eligerent. Quibus dubitantibus, & nonnullis ridentibus*, fauore Beliſarij ordinatus eſt Vigilius. Siluerius autem in exilium

* Photius

Siluerius exul mittitur in Lyciam.

* renitentibus

Digitized by Google

miſſus eſt in ciuitatem prouinciæ Lyciæ, quæ Patara dicitur.] hactenus de expulſione Siluerij & A
intruſione Vigilij Liberatus.

IX. Magna hæc quidem fuit horribiliſq. in Eccleſia Romana tempeſtas a furente hęretica femina excitata, ab ambitioſo diacono procurata, per Beliſarium autem impie admodum conſummata in eo quidem Pilato deteriorem, dum veritus eſt ipſe, ne feminæ offenſam incurreret, cuius iuſſa feſtinauit implere, cum ille ipſum Cæſarē pertimuerit: ſed (vt ſuo loco dicemus) luit meritas infelix pœnas; nam qui tanto patrato ſcelere ſibi deuincire putauit per Theodoram Imperatorē, Deo vleiſcente factum, vt eumdem infenſiſſimum expertus poſtea fuerit aduerſarium, ab eodemq. ipſe, qui tot victorijs glorioſus toto conſpicuus Orbi fuit, in ordinē redactus ſit; exemplum poſteris factus, quanto ſuo quis damno in Chriſtum Domini manus violentas inijciat. Cui ob immenſitatem ſceleris perpetrati nec ſatis fuit ad veniam promerendam facti pœnitentia: nam noluit omnino Deus, licet diſtulerit, abſq. vindicta relinqui, quod tanto ſacrilegio facinus horrendum ab ipſo fuerat perpetratum.

X. *De pœnitentia Beliſarij.* Beliſarius enim poſt ſcelus admiſſum, in ſe reuerſus, veluti ebrietate iam ſoluta, quod deliquiſſet ob mentis oculos iugiter habens, ſe ipſum erubuit, & deteſtatus valde, ad expiandum immane B
facinus, vt offenſum diuinum numen conciliaret, illudq. ipſum redderet ſibi propitium, mox Romæ eccleſiam erigendam curauit, cui præ foribus eiuſmodi inſcriptionem lapidi incidi voluit, patrati facinoris pœnitentiæ perpetuum monumentum [a]:

a Extat Romæ in pariete eccle. Cruciferorum inter Pincium mōtem & Quirinalem.

HANC VIR PATRICIVS VILISARIVS VRBIS AMICVS
OB CVLPAE VENIAM CONDIDIT ECCLESIAM
HANC ICCIRCO PEDEM SACRAM QVI PONIS IN AEDEM
VT MISERETVR EVM SAEPE PRECARE DEVM

IANVA HAEC EST TEMPLI DOMINO DEFENSA POTENTI]

At licet ipſa eccleſia ab eo erecta perierit, demolita fortaſſe a Gothis, cum rurſum potiti ſunt Vrbe (vt par eſt credere) in odium ipſius conditoris Beliſarij: ipſa tamen inſcriptio adhuc integra legitur, in alterius eccleſiæ affixa pariete, vt habes notatum in margine.

XI. Hæc quidem paſſus Siluerius, haud potuit eſſe deſinere quod erat Romanus Pontifex: qui ad C
ſuum Apoſtolatum illa plane adiecit Apoſtolica ſigna, quibus Petrus [b] & alij gloriabantur Apoſtoli, quod videlicet digni habiti eſſent pro nomine Ieſu contumeliam pati. Ipſo enim viuente, nemo iure dixerit, Vigilium vere potuiſſe Pontificem Maximum dici, licet in ſede Petri ſederit violenter intruſus: ſed Siluerium ipſum legitimum Papam & quidem claritudine auctum, vtpote adijcientem ad Pontificiam dignitatem confeſſionis coronam, illuſtrantemq. ipſam palma martyrij, præter alia egregia facta complura: cum, dum vixit, nihil remiſerit, licet exul, ſacerdotalis auctoritatis atque Pontificiæ maieſtatis, vt quæ ab eo geſta ſunt, aperte declarant, de quibus agendum erit paulo poſt. Quæ autem poſt hæc tranſacta ſunt Romæ inter Vigilium & Beliſarium, idem Liberatus enarrat his verbis [c]:

b Act. 5.

c Liberat. diac. in Breui. c. 22.

XII. *Turpitudo Vigilij de auro pollicito.* Poſt ordinationem ergo ſuam compellebatur Vigilius a Beliſario implere promiſſionem ſuā, quam Auguſtæ promiſerat, vt ſibi redderet duo auri centenaria promiſſa. Vigilius autem timore Romanorum, & auaritia patrocinante, nolebat ſponſiones ſuas implere.] hæc quidem de Vigilio iure dicta, ſententia in eum lata a ſancto Siluerio Papa demonſtrat, vbi habetur ſimoniacam labē contraxiſſe ipſum Vigilium ſpondendo aurum, vt Pontifex eſſe poſſet. His de Vigilio præmiſſis, Silnerij in Orientem deportati veſtigia aſſectatus idem Liberatus, quæ tunc ibi facta ſunt, ſcriptis prodidit. Accidit plane illud admirandum, vt cum aduerſus ipſum Romanum Pontificem inſurrexiſſet qui inhærebat lateri eius diaconus ipſe Vigilius; Deus excitauerit ſpiritum vnius ex Græcis Epiſcopis, qui magno ſumpto animo pro eius defenſione ſurrexerit, ſteteritq. contra Imperatorem, ipſum de ſacrilegio perpetrato redarguens. Hæc quidem Liberatus diaconus habet paucis deſcripta his verbis: D

XIII. Sed Siluerio veniente Pataram, venerabilis Epiſcopus ciuitatis ipſius venit ad Imperatorem, & iudicium Dei conteſtatus eſt de tantæ ſedis Epiſcopi expulſione: multos dicens eſſe in hoc mundo Reges, & non eſſe vnum, ſicut ille Papa eſt ſuper Eccleſiam mundi totius a ſua ſede expulſus. *Iuſtinian. reſtitui Siluerium iubet.* Quem audiens Imperator, reuocari Romam Siluerium iuſſit, & de litteris illius iudicium fieri; vt ſi approbaretur ab ipſo fuiſſe ſcriptas, in quacumq. ciuitate Epiſcopus degeret; ſi autem falſæ fuiſſent approbatæ, reſtitueretur ſuæ ſedi.] Ita quidem ſentiens Iuſtinianus Imperator non eſſe cuiuſlibet poteſtatis damnare Romanum Pontificem, quem etiam ſi erraſſe conuinceretur, Romanum tamen Epiſcopum, licet non Romæ, voluit permanere, ne videlicet (quod obiectū ei fuerat) ipſo moliente, daretur Vrbs Gothis; ſed vt alijs in locis eamdem, qua fungebatur, retineret Pontificiā dignitatem. Sed audi quid poſt hæc narret idē Liberatus de conatu Theodoræ Auguſtæ etiā Pelagiū diaconum Apocriſariū impellentis, vt Siluerij reditum impediret [d]: Pelagius vero currens cū voluntate Auguſtæ, volebat irritum facere Imperatoris præceptum, ne Siluerius Romā reuerteretur; ſed præualente Imperatoris iuſſione, Siluerius ad Italiā reuerſus eſt. Cuius aduentu territus Vigilius, ne ſede pelleretur, Beliſario mandauit: Trade mihi Siluerium: alioquin non poſſum facere quod a me exigis. Ita Siluerius traditus eſt duob. Vigilij defenſoribus & ſeruis eius. Qui in Palmariam inſulam adductus, ſub eorum cuſtodia defecit inedia. Vigilius autem per Antoninam Beliſarij cōiugem implens promiſſionem ſuam, quam Auguſtæ fecerat, talem ſcripſit epiſtolam: E

d Liberat. diac. in Breuiar. c. 22.

Dominis & patribus * Vigilius.

* fratribus

XIV. *Vigilij nomine epiſtola impia.* Scio quidē, quia ad ſanctitatē veſtrā antea fidei meę credulitas, Deo adiuuante, peruenit. Sed quia modo glorioſa filia mea Patricia Antonina Chriſtianiſſima deſideria mea facit impleri, quod fraternitati veſtræ præſentia ſcripta tranſmitterē: ſalutās ergo vos gratia, qua nos Deo noſtro Chriſto

A Saluatori coniungimur,& eā fidē quā tenetis,Deo adiuuante,& renuiſſe & tenere ſignifico: ſciens
quia illud ioter nos prædicamus & legimus,vt & anima vna ſit,& cor vnum in Deo . Profectus * * Prouectus
mei,quia veſter eſt,Deo adiuuāte,vobis gandia maturauit ex meo animo, ſciens fraternitatem ve
ſtrā quæ optat & libenter amplecti.Oportet ergo,vt hæc quæ vobis ſcribo,nullus agnoſcat,ſed ma
gis tamquam ſuſpectum hic me ſapientia veſtra ante alios exiſtimet habere,vt poſſim hæc quæ cō
cepi,facilius operari & perficere. *Et ſubſcriptio.*Orate pro nobis Deum,mihi fratres in Chriſto Do
mino noſtro charitate coniuncti.]hactenus Vigilij nomine epiſtola ſcripta.
Hic,amabo te,ſiſte paululum gradum,lector,& illud in primis conſidera,etiā ſi vere iſta ſcrip XV.
ſiſſet Vigilius,nullū tamē ob id inferri penitus præiudiciū Apoſtolicæ ſedi,cuius tunc ipſe inuaſor,
Siluerius aūt germanus Pontifex eſſet. Verum commenticiā hanc fuiſſe epiſtolam,plura ſunt quæ
perſuadent.Si enim re vera ſcripſiſſet iſta Vigilius;cur non ex iiſdem ſuis ſcriptis conuentus eſt,cū
de reſtitutione Anthimi altercatus eſt poſtea Cōſtātinopoli cum Theodora? Rurſum ſi iſtæc ab ip
ſo ſcripta ſunt;cur non exprobrata eadē,cum ipſe Conſtantinopoli a Theodoro Epiſcopo Cæſariē
ſi & Menna Conſtantinopolitano durius vexaretur,cum vtrumq. ipſe Vigilius excommunicationi
B ſubiecit? Vel cur non id factum ab ipſo Iuſtiniano Imperatore, cum in ipſum furore accenſus etiā
vi agendum putauit? Cur itē id tacuit ipſa Quinta Synodus in eumdem Pontificem accedere re-
nuentem nonnihil commota? Hæc omnia publice ſunt ventilata,& publicis Actis excepta,nec ta-
men de dicta epiſtola vel nutu vſquam mentio.Neq. etiam Facundus Hermianenſis Epiſcopus in
Vigilium ob Tria capitula ſubinfenſus aliquid huiuſmodi(ſicut cetera)ipſi obijcere vmquam au-
ſus apparet.Sunt vero & alia inferius diceoda,quibus eamdem epiſtolam impoſturæ redarguas.
Sed accipe quæ his ſubijcit Liberatus:Sub hac(inquit)epiſtola Vigilius fidem ſuam ſcripſit,& XVI.
reſoluens tomum Papæ Leonis,ſic dixit:Nos non duas naturas in Chriſto confitemur, ſed ex dua *Blaſphemie Vi*
bus naturis compoſitum Deum Filium,vnum Chriſtum,vnum Dominum. *Et iterum:*Qui dicit in *gilij nomine*
Chriſto duas formas,vnaquaq. agente cum ſua communione,& non confitetur vnam perſonam,v- *ſcriptæ.*
nam eſſentiam:anathema ſit.Qui dicit,quia hæc quidem miracula faciebat,hoc vero paſſionibus
ſuccumbebat,& non confitetur miracula & paſſiones vnius eiuſdemque quas ſponte ſua ſuſtinuit
carne nobis conſubſtantiali;anathema ſit. Qui dicit,quod Chriſtus velut homo miſericordia di-
gnus eſt,& non dicit Deum Verbum & crucifixum eſſe,vt miſereatur nobis:anathema ſit. Anathe
C matizamus ergo Paulum Samoſatenum,Dioſcorum,Theodorum,& Theodoretum,& omnes qui
ſtatura eorum coluerunt & colunt. Et hæc Vigilius ſcribens hæreticis occulte,permāſit ſedens . In
quo impletum eſt illud teſtimonium,quod Salomon in Prouerbijs dicit [a]: Edent viæ ſuæ fru- a Prouerb. 1.
ctus,& conſilijs ſuis ſaturabuntur. Ab ipſa hæreſi afflictus,nec coronatus, qualem vitæ terminum
ſuſcepit,notum eſt omnibus.]hæc Liberatus:quem rogo,quonam pacto potuit Vigilius anathema
tizare Dioſcorum,ſi cum Dioſcoro Eutychianam hæreſim prædicat? hæc enim ſibi inuicem ad-
uerſantur, vt vtraque vera eſſe non poſſint.
Sed in hūc ſe miſer ſtatum coniecit,vt hæretica ſcripſiſſe,ab hæreticis vel fingi potuerit. Quid XVII.
reliquum eſſe potuit ſalis infatuati,niſi vt conculcaretur ab hominibus,& proijceretur in hæreſum
ſterquiliniū? putorem namq. contraxit hæreticæ prauitatis ex conſuetudine inita cum hæreticis. *Vnde Vigilij*
En in quod barathrum infelicem hominem coniecit ambitio! in quantam enim inſaniam & inſa- *lapſus.*
niam adegit gloriæ vanæ cupido! cuius cauſa cogatur & in ipſo portu pati naufragium,in Petra
petræ ſcandalum eſſe,atq. in ſede videri mobilem , & in fide infidelem haberi . Ita plane ſenten-
tia Domini iudicatur a fide excidere,qui gloriæ mancipium ſe conſtituit;ipſo dicente [b]: Quomo b Ioan. 5.
D do poteſtis credere,ſi gloriam abinuicem accipitis?]& de huius ſimili Ioannes [c]: Diotrepes, qui c 3. Ioan.
amat primatum gerere in eis,non recipit nos.]
Quis non putaſſet Vigilium gloriæ turbine agitatum,in tranſuerſum ferri,& in præcipitia de- XVIII.
di:qui diu ante iam temporibus(vt vidimus)Bonifacij,vt ab eo viuente ſubrogaretur in ſedem,cō
tra leges omnes Eccleſiaſticas atq. morem,impudens pertentaſſet? Ita plane pondere ſcelerū præ
grauatus,dum ſurſum aſcendere meditatur,deorſum vna cum ijs & ab ijs qui in cælo principatū
ſuperbe appetiere,demergitur,eadem cum illis conſilia mente voluens [d]: In cælum conſcendā, d Iſai. 14.
ſuper aſtra Dei exaltabo ſolium meum,ſedebo in monte teſtamenti in lateribus Aquilonis,aſcen
dam ſuper altitudinem nubium,ſimilis ero Altiſſimo.]cum his plane appetiuit aſcendere,ſedemq.
collocare ſuper inanium altitudinem nubium,non ſupra deorſum poſitam in fundamento ſtabilē
petram,de qua a Domino dictum [e]:Tu es Petrus,& ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meā, e Matth. 16.
& portæ inferi non præualebunt aduerſus eam.]At non eſt ſolium [f] filiæ Chaldæorum,: vagetur f Iſai. 47.
neceſſe eſt vt Cain [g], qui intus clauſum habet,quod eum agit in diuerſa,peccatum:perſtat econ- g Geneſ. 4.
tra ſtabilis & immobilis,qui ſuper Petram ſolium collocauit,licet vndiq. vel ex inferorū ſpiritib.
E vel Principibus,huius ſæculi inſurgerent tēpeſtates,ipſe Siluerius ſicuti verus legitimuſq. Petri ſuc
ceſſor:quamuis enim in inſulam fuerit relegatus,factus eſt tamen ibi inhærens Petræ ipſe duriſſi-
ma petra,in quam tumentes fluctus illiſi,in gracilem ſpumam conuerſi retro fracti reſilire coacti
ſunt;immobiliſq. manet in Apoſtolico ſedens throno inſtat Regis [h], qui ſedens in ſolio iudicij h Prouer. 20.
diſſipat omne malum intuitu ſuo:Habito enim illic Epiſcoporum Concilio,in Vigilium ſententiā
damnationis intorquet;vt quæ inferius dicturi ſumus,ſignificabunt.
Ceterum quod ad Vigilium ſpectat; etſi complura ab eo perperam facta ipſum condemnent, XIX.
vt excuſari non poſſit,clamantibus vndique ſacrilegijs:non defuerunt tamen qui Vigilij eam eſſe *Quod ea epiſt.*
epiſtolam ad Theodorā inſcriptam negarint,nomine vero ipſius ab aliquo Eutychianō ſuppoſitā, *negari poſſit eſ*
eoq. imperito,vt ex plurib. colligi poteſt. Equidē præter ea quæ dicta ſunt,non Vigilij eā putamus: *ſe Vigilij.*
nam nomine Vigilij ab hæreticis ſcriptas fuiſſe litteras Synodi Sextæ Acta teſtantur [i],in quib. hac i Sext. Syno. Act.
de dānatis impoſturis hæreticorū:Anathema libro qui dicitur Mennæ ad Vigiliū,& qui eū finxe- 15. 10. 2. Concil.
runt,ſiue ſcripſerunt. Anathema libellis,q dicūtur facti fuiſſe a Vigilio ad Iuſtinianū & Theodorā

diuæ memoriæ, & qui ſunt demonſtrati.] hæc ibi. Sane quidem inſcriptio recitatæ nuper epiſtolę no A
mine Vigilij, Ad dominos, ad Iuſtinianum & Theodoram Augg. ſcriptam eam fuiſſe demonſtrat.
Sed & abhorret a conſueto ſcribentis more, dum præter dominos, & ad Patres, eadem epiſtola habeatur inſcripta: vt iure poſſit argui impoſturæ. Etenim cum Vigilius, expulſo Siluerio, ſe gereret iā quam Romanum Pontificem: quodnam vnquam extitit prædeceſſorum exemplum, vt ipſos Imperatores Patres nominarit Romanus Pontifex, quos potius filios conſtat ſolitum appellare? Vel ſi dicas ſcriptam ad Epiſcopos: qui nouus mos iſte & penitus inuſitatus, vt Romanus Pōtifex coepiſcopos Patres appellet & dominos? Vel ſi legas, Fratres: certe procul abhorret vt eoſdem dicat & dominos. Præterea vero in eadem epiſtola a ſe ipſo diſcrepat auctor, contraria ſimul iungens: Etenim quomodo cum Eutychete & Dioſcoro negat duas in Chriſto naturas, & paulo inferius vna cum alijs anathema Dioſcoro infert? Hæc quidem cum ſibi inuicem aduerſentur, augent (vt dixi) de impoſtura ſuſpicionem.

XX. Sed licet Vigilij ſchiſmatici, alienæ ſedis emptoris & inuaſoris (quæ negari non poſſunt) eam epiſtolam fuiſſe dixerimus: haud mirum videri debet, vt perditus homo addiderit ad ſchiſma hæreſim quoq. Auſus enim ſemel cathedram erigere contra cathedram, & viuente paſtore legitimo, B
nulla niſi ſæcularis hominis auctoritate abſque iudicij vlla forma ſententia condemnato, ſedere Pontifex: quonam alio nomine, quam lupus gregem inuadens, fur & latro non per oſtium, ſed aliū de in ouile ouium conſcendens, pſeudoepiſcopus contra legitimum Epiſcopum ſtans, ac denique Antichriſtus contra Chriſtum iure potuit appellari? Superat eiuſmodi ſcelus quodlibet id genus antea perpetratum: cedit huic Nouati impietas, pertinacia Vrſicini, Laurentij præſumptio, ac denique aliorum omnium ſchiſmaticorum Antiſtitum ſuperbia, arrogantia, atq. facinoroſa temeritas: ſiquidem nemo, ſicut iſte, tanta impudentia in viuentis Pontificis ſedem inſilijt, vt talibus perſidiæ præmiſſis anteambulonibus ſacrilegijs eam occuparit, tantoque periculo ex pactis conuentis cum hęreticis obtinuerit; cum eiuſmodi improbo facto ianua aperta videri potuiſſet, per quam in Romanam Eccleſiam (proh ſcelus!) hæreſes cum hæreticis ſe immitterent, atq. cuncta Apoſtolica dogmata peſſumdarent. Nullum hactenus ſchiſma extitit, ex quo in tantam ignominiam inducta ſit ipſa Pontificis ſacroſancta maieſtas, cum datur laico homini, abſq. Concilio, vlloq. ſacerdotū aſſenſu damnare primæ ſedis Antiſtitem, viq. pellere, expoliatumq. ſacerdotalibus indumentis procul eijcere in exilium, & reſtitutum licet ſententia Imperatoris, nihilominus in inſulam relegare, C
moriq; cogere. At quomodo Apoſtolicæ ſedi moderandæ inuigilauerit in Vigilio Dei vindicta, atque tandem iuſtum ſanguinem vlta ſit, ſuo loco dicturi ſumus.

Nullum hactenus turpius ſchiſma.

XXI. Cum igitur hoc anno, expulſo Silueriо, ageret Vigilius Romanum Pontificem, quantumlibet
Vigilius reſpōdet ad conſultationes. ſpurius, atque penitus, dum vixit Siluerius, illegitimus: quæ tamen Pōtificij muneris eſſent, exequi minime prætermiſit. Nam inter alia reſpondiſſe reperitur hoc anno ſub dictis Conſulibus ad conſultationem Eutherij Epiſcopi: cum enim ad legitimum Pōt. Siluerium ſcriptas litteras accepiſſet, illo e ſede eiecto, ipſe reſcripſit. Quiſnam autem fuerit Eutherius ad quem ſcribit, & cuius ciuitatis Epiſcopus, licet nulla ſit mentio; tamen ipſum fuiſſe Epiſcopū in extremis Hiſpaniæ oris Oceano coniūctis, vel in Luſitania, aut in Gallicia, ſatis poſſumus ex epiſtolæ argumento colligere: ibi namque viguiſſe rurſum Priſcillianiſtarum hæreſim, ſuperius diximus, cum egimus de epiſtola S. Leonis Papæ ad Turibium ſcripta, ex qua petenda eſt obſcurorum hic poſitorum locorum elucidatio: licet habeat aliqua amplius epiſtola iſta, ex qua quiſnam fuerit huius temporis illius prouinciæ Eccleſiarum ſtatus, intelligi poſſe videtur. quamobrem hic ipſam recitare, vtile iudicamus: ſic
a Vigil. epiſto. 1. tom. 1. epiſt. Ro. Pont. enim ſe habet [a]: D

Dilectiſſimo fratri Eutherio Vigilius.

XXII. *Vigilij epiſto. ad Eutherium.* Directas ad nos tuæ charitatis epiſtolas, plenas Catholicæ inquiſitionis ſolicitudine gratāter accepimus, benedicentes Dei noſtri clementiam, quia tales in extremis mundi partibus dignatur ſuis ouibus prouidere paſtores, per quos & paſcuis valeant ſalutaribus abundare, & ab antiqui hoſtis rapacitate ſeruari, vt inſidias nequeant eius ſubreptionis incurrere. Vnde certum eſt, quia promiſſæ vos beatitudinis gratia ſubſequatur, quando a vobis cæleſtium perfectio doctrinarū tam votiua ſciſcitatione perquiritur. Scriptum eſt enim [b]: Beati qui ſcrutantur teſtimonia eius, in toto
b Pſal. 118. corde exquirunt eum. Hoc igitur, frater chariſſime, propoſitum tuæ conſultationis tota mente tractantes, de te quoq. prouenire contendimus, qui regulam Catholicæ fidei iiſdem ſtudes tenere ve-
c Pſal. 18. ſtigijs, quibus eam in Apoſtolica fide cognoſcis eſſe fundatam. Et quamuis ſonus [c] eorum toto orbe diffuſus, & vſq. ad fines orbis terræ verba eorum diſtenſa, dilectionis tuæ corda Chriſto probauerint eſſe fidelia: tamen ſi quid ex his in Eccleſia, quæ tuæ gubernationi, Deo auxiliante, commiſſa eſt, necdum plena luce claruerit: ad eumdem fontem, de quo illa ſalutaris manarat limpha, recurritis: quod debita charitate ſumus amplexi: quia fiducialiter de his, vnde apud eos obſeruantiā eſ- E
ſe dixiſtis ambiguam, noſtra voluiſti reſponſione firmari. Quapropter dilectionem tuam in Domino ſalutantes, de ſingulis quid iuxta Catholicam diſciplinam teneat Apoſtolicæ ſedis auctoritas, ſubiectis aliquibus etiam ſanctorum capitulis regularum te credimus inſtruendum.

XXIII. *De Priſcillianiſtarum abſtinētia.* Ac primum de his quos Priſcillianæ hæreſis indicaſti vitijs inquinari, ſancta & conueniente religioni Catholicæ eos deteſtatione iudicas arguendos, qui ita ſe ſub abſtinentiæ ſimulatæ prætextu ab eſcis videntur carnium ſubmouere, vt hoc execrationis potius animo quam deuotionis probentur efficere: qua in re quia nefandiſſimis Manichæis eſſe conſimiles approbantur, iuſte Patrū venerabilium conſtitutis ab hac ſuperſtitione ſub anathematis ſunt interminatione prohibiti, q̄do aliquid ciborum contagione carnium credunt eſſe pollutum.] & poſt multa, quibus ex diuinæ Scripturæ ſententijs eiuſmodi confutat impietatem, iſta mox ſubijcit de alio eorumdem errore:

XXIV. De baptiſmo quoque ſolemniter adimplendo ſimiliter quid Apoſtolica vel ſanxerit, vel obſeruet auctoritas, in ſubiectis tua charitas euidenter agnoſcet. Illud autem nouelli eſſe iudicamus

A erroris,quod cum in fine pſalmorum ab omnibus Catholicis ex more dicatur,Gloria Patri & Fi-
lio & Spiritui ſancto;aliqui(ſicut indicas)ſubducta vna ſyllaba coniunctiua, perfectum conantur
minuere vocabulum Trinitatis,dicendo,Gloria Patri & Filio Spiritui ſancto. Quamuis ergo ipſa
nos ratio euidenter edoceat,quia ſubducta vna ſyllaba,perſonam Filii & Spiritus ſancti vnam quo
dammodo eſſe deſignent:tamen ad errorem talium conuincendum ſufficit, quod Dominus Ieſus
Chriſtus deſignans in inuocatione Trinitatis credentium debere baptiſma celebrari,dixit [a]: Ite
docete omnes gentes,baptizantes eos in nomine Patris & Filij & Spiritus ſancti. Ergo cum non di
xerit. In nomine Patris & Filij Spiritus ſancti,ſed æqualibus diſtinctionibus Patrem & Filium &
Spiritum ſanctum iuſſerit nominari:cõſtat illos omnino a doctrina Dominica deuiare, qui aliquid
huic voluerint confeſſioni derogare. Qui ſi in errore permanſerint,ſocij nobis eſſe non poſſunt.]
hæc cum damnet Vigilius:ſi quis cauſam huius erroris indagare voluerit,conſulat citatam ſuperio
ri tomo S. Leonis Papæ epiſtolam ad Turibium Epiſcopum Aſturicenſem eodem argumento,nẽ-
pe contra Priſcillianiſtas in Hiſpania commorantes conſcriptam.

De Baptiſmi forma & Glorificationis Hymno.

a Matth. vlt.

Quod autem vna ex parte ob Priſcillianiſtas,altera vero ob Arianos, Arianis Principibus in
B Hiſpaniis regnantibus,Hiſpana anguſtiaretur Eccleſia;Catholicis aduerſus vtramque peſtẽ fue-
runt remedia conquirenda: Vigilius iſta de Apoſtolico fonte quæ a maioribus tradita reperit(ali
ter enim non licere ſciret)petenti propinat: De his enim(inquit)qui baptiſmatis gratia ſalutaris
accepta,apud Arianos iterum baptizati,profundæ voraginis ſunt morte demerſi,quid per ſingu-
los ordines vel ætates anteceſſorum noſtrorum decreta cenſuerunt,quæ multiplici ſunt digeſta ra-
tione,e noſtro ſcrinio releuata capitula his ſubiecta direximus. In quibus tamẽ illud ſpeciali chari
tate etiam conuenit obſeruari,vt quia pro peccatis plurimis in gentibus iniquitas ipſa ſurrexit,in
æſtimatione fraternitatis tuæ,aliorumq. Pontificum per ſuas diœceſes relinquatur,vt ſi qualitas &
pœnitentis deuotio fuerit approbata,indulgentiæ quoque remedio ſit vicina.Quorum tamen re-
conciliatio non per illam impoſitionem manus,quæ per inuocationem Spiritus ſancti fit, quæra-
tur,ſed per illam qua pœnitentiæ fructus acquiritur,& ſanctæ communionis reſtitutio perficitur.]
Vidiſti Vigilium,etſi non legitimum Pontificem,legitimorum tamen inhærentem veſtigijs;quod
agi ſolitum erat:cum enim aliqui Eccleſiam Romanam Epiſcopi diuerſarum prouinciarum con-
ſulerent,ne vel minimum a prædeceſſorum deuiarent decretis,ipſi Pontifices ipſa antiqua reſera-
C bant archiua,vt quæ de eo quod quæreretur eſſent a maioribus reſponſa,cognoſceret,& illis cõſen
tientia reſponderent.

XXV. De rebaptizatis ab Arianis.

Poſt hæc autem ſubiicit de reparatis eccleſijs dedicandis,quando nempe ſolemnis deberet in
eis dedicatio iterari,vel fieri reconciliatio cum Miſſis, vel tantum aqua benedicta eædem fuerint
conſpergendæ.His addit de tempore Paſchatis celebrandi his verbis:Paſcha vero futurum nos,ſi
Deus voluerit, XI.Kalend.Maiarum die celebraturos eſſe cognoſcite.] ſubdit & de ordine precũ,
qui ſeruari ſolitus eſſet ab Eccleſia Romana in celebritate Miſſarum ex Apoſtolica traditione:ſic ã
ait.Ordinem quoque precum in celebritate Miſſarum nullo nos tempore,nulla feſtiuitate ſignifi-
camus habere diuiſum,ſed ſemper eodem tenore oblata Deo munera conſecrare . Quoties vero
Paſchalis,aut Aſcenſionis Domini,vel Pentecoſtes,vel Epiphaniæ,Sanctorumq. Dei fuerit agen
da feſtiuitas,ſingula capitula diebus apta ſubiungimus,quibus commemorationem ſanctæ ſolem
nitatis,aut eorum facimus,quorum natalitia celebramus: cetera vero ordine conſueto proſequi-
mur.Quapropter & ipſius canonicæ precis textum direximus ſubter adiectum:quem, Deo propi
tio,ex Apoſtolica traditione ſuſcepimus. Et vt charitas tua cuncta cognoſcat, quibus locis aliqua
D feſtiuitatibus apta connectes,Paſchalis diei preces ſimiliter adiecimus.] & poſt exhortationẽ ad
fidem Catholicam illibate ſeruandam,hæc de miſſis reliquijs iungit: Significatur etiam,beatorum
Apoſtolorum,vel martyrum(ſicut ſperamus)ſanctonos affectui tuo direxiſſe reliquias,præſumen
tes fidem veſtram eorum deinceps plenius eſſe meritis adiuuandã.]& poſt aliqua de baptiſmi for-
ma corrupta in integrum reſtituta,de Romanæ Eccleſiæ primatu vbique cognito addit hęc verba:

XXVI.

Rom. Eccl. ritus ex traditione Apoſtolorum.

Nulli vel tenuiter ſentienti,vel pleniter ſapienti dubium eſt,quod Eccleſia Romana fundamẽ
tum & forma ſit Eccleſiarum;a quo omnes Eccleſias principium ſumpſiſſe,nemo recte creden-
tium ignorat.Quoniam licet omnium Apoſtolorum par eſſet electio,beato tamen Petro conceſsũ
eſt,vt ceteris præemineret:vnde & Cephas vocatur,quia caput eſt & principium omnium Apoſto
lorum,& quod in capite præceſſit,in membris ſequi neceſſe eſt.Quamobrem ſancta Romana Ec
cleſia eius merito Domini voce conſecrata,& ſanctorum Patrum auctoritate roborata , primatũ
tenet omnium Eccleſiarum:ad quam tam ſumma Epiſcoporum negotia & iudicia atque querelæ,
quam & maiores Eccleſiarum quæſtiones,quaſi ad caput,ſemper referẽda ſunt. Nam & qui ſe ſcit
alijs eſſe præpoſitum non moleſte ferat aliquem eſſe ſibi prælatum. Ipſa namque Eccleſia, quæ pri
E ma eſt,ita reliquis Eccleſijs vices ſuas credidit largiendas, vt in partem ſint vocatæ ſolicitudinis ,
non in plenitudinem poteſtatis. Vnde omnium appellantium Apoſtolicam ſedem Epiſcoporum
iudicia,& cunctarum maiora negotia cauſarum eidem ſanctæ ſedi reſeruata eſſe liquet:præſertim
cum in his omnibus eius ſemper ſit expectandum conſultum,cuius tramiti ſi quis obuiare tentauerit
ſacerdotum,cauſas ſe non ſine honoris ſui periculo apud eamdem ſanctam ſedem nouerit red-
diturum. Data Kal. Martij,Voluſiano & Ioanne viris clariſſimis Conſſ.]hactenus Vigilij epiſtola,
cum & habitum veri paſtoris induit ipſe,licet adhuc profanus.Sed & hoc etiam anno ſub Ioannis
Conſulatu,cum idem Vigilius Pontificem gereret,conſultus de iniungenda pœnitentia Theodo-
berto Regi Francorum ob inceſtuoſas nuptias contractas,ad Cæſarium Arelatenſem Epiſcopum
ita reſcripſit:

XXVII. Rom. Eccl. excellentia.

Dilectiſſimo fratri Cæſario Vigilius.

Si pro obſeruatione cæleſtium mandatorum Catholicæ filios Eccleſiæ opportune vel importu
ne ſacerdotes ſingulos decet inſtruere,quanto magis his qui deuotione laudabili de rebus ſibi du

XXVIII.

bijs

Digitized by Google

bijs ad ſtudium veniunt conſulendi, competenti neceſſe eſt ordine reſpondere? Hinc eſt, quod glorioſi filij noſtri Regis Theodoberti interrogationem, qua nos per Modericum virum illuſtrem legatum ſuum credidit requirendos, duximus amplectendam: in qua gloriam ſuam deſiderat informari, cuiuſmodi pœnitentia poſſit illius purgare delictum, qui cum vxore fratris ſui illicitum præſumpſit inire coniugium. Cui nos equidem miſſis affatibus, quorũ tenorem tua fraternitas in ſubiectis inueniet, hoc indicare curauimus, quoniam tale commiſſum non parua cordis afflictione valeat expiari. Sed quia (ſicut charitatem tuam bene noſſe confidimus) modus pœnitentiæ præſentiũ potius ſacerdotum inſpectioni committitur, vt iuxta compunctionis meritum, veniæ quoque poſſit indulgeri remedium: tuæ hoc potius æſtimationi credimus relinquẽdum. Quapropter charitas tua, totius facti qualitate, ac pœnitentis ipſius compunctione perſpecta, prædictum glorioſum Regem filium noſtrum & de temporis obſeruatione non omittat inſtruere, & ne vlterius tale aliquid præſumatur inſtanter expoſcat. Illud quam maxime præcauendum, vt ne ipſe qui hoc noſcitur admiſiſſe, ad eoſdem nomitus reuertur: ſed diuiſis etiam habitationibus commanentes, ab omni ſuſpicione commiſſi facinoris reddantur immunes. Dominus te incolumem cuſtodiat, frater chariſſime. Datum pridie Non. Martiarum, Ioanne V.C. Conſ.] hactenus litteræ Vigilij ad S. Cæſarium, impertitæ nobis vna cum alijs ab Eccleſia Arelatenſi. B Iam vero his recenſitis, quid interea in Oriente in cauſa Origeniſtarum factum ſit, videamus.

XXVIII. Quem anno ſuperiori profectum eſſe Pelagium Romanæ Eccleſiæ diaconum in Palæſtinam, & cum Patriarchis Antiocheno ac Hieroſolymitano, iuncto ſimul Epiſcopo Epheſino, Gazæ damnaſſe Paulum Alexandrinum Epiſcopum, ex Liberato diacono dictum eſt: idem Pelagius, his abſolutis reuerſurus Conſtantinopolim, vbi agebat Apocriſarium, interpellatus ab Orthodoxis Palæſtinæ monachis aduerſus Origeniſtas, eoſdem ſecum Conſtantinopolim duxit. Quid autem ibi factũ ſit, Liberatus diaconus ita narrat[a]: Redeũte vero Pelagio Cõſtãtinopolim, monachi qui ab Hieroſolymis, per quos Pelagius in Gazam tranſitum habuit, venerunt ad eum in Comitatu, portãtes capitula de libris Origenis excepta, volentes agere apud Imperatorem, vt Origenes damnaretur cum illis capitulis. Igitur Pelagius æmulus exiſtens Theodoro Cæſareæ Cappadociæ Epiſcopo, volens ei nocere, eo quod eſſet Origenis defenſor, vna cum Menna Archiepiſcopo Conſtantinopolitano flagitabat a Principe, vt iuberet fieri, quod illi monachi ſupplicabant, vt Origenes damnaretur cum ipſis capitulis talia dicentibus. Annuit Imperator faciliime, gaudens ſe de talium cauſa iudicium ferre. C Iubente eo, dictata eſt in Origenem & in illa capitula anathematis damnatio: quã ſubſcribẽtes vna cũ Mẽna Archiepiſcopo apud Cõſtãtinopolim reperti, deinde directa eſt Vigilio Romano Epiſcopo. Zoilo Alexãdrino, Ephræmio Antiocheno, & Petro Hieroſolymitano. quib. eã accipientibus, & ſubſcribentibus Origenes damnatus eſt mortuus, qui viuens olim fuerat ante dãnatus.] hactenus Liberatus. Quæ autem hæc ſecuta ſint, paulo poſt dicturi ſumus.

a Liberat. diaco. in Breuic. ca. 23. prope fin.

Monachi Palæſtini agũt vt damnetur Origenes.

XXIX. Concitatos vero fuiſſe eiuſmodi monachos a S. Theodoſio in Palæſtina Archimandrita, de quo ſæpe ſuperius, eius Acta ſignificant: ſiquidem Cyrillus de ipſo, poſt damnationem hæreticorum ab Agapeto Romano Pontifice factam, hæc habet: Maxime autem Theodoſius oſtendebat ſe auerſari Origenem, qui exiſtimauit ſuum in hoc ponendũ ſtudiũ, vt diuinæ Apoſtolorum p̃dicationi nugas cõtexeret Gentilium, & luderet in rebus minime ludictis.] hæc ipſe. Sed & ſanctum Sabã magnopere auerſatũ eſſe eiuſmodi hæreticos dictos Origeniſtas, ſuo loco ſuperius diximus.

SS. Theodo. & Sabas hoſtes Origeniſtarũ.

XXX. Sic igitur (vt decebat rem tantam, cuius cauſa per multa ſæcula vniuerſus Chriſtianus exagitatus eſt orbis) occidentalibus ſimul conuenientibus cum Orientalibus, nempe pro illis Apoſtolicæ ſedis Apocriſario Pelagio, & pro iſtis Menna & ipſo (vt dictum eſt) vicem agente Romani Põtificis, D vna cum alijs Orthodoxis Epiſcopis, qui hoc tempore Conſtãtinopoli ſunt reperti, magnũ agitatum eſt de Origene iudicium, cui nec defuit maieſtas Imperatoris: qui cum videret omnium vnam illam eſſe ſententiam, vt eum erroribus ſuis auctor etiam damnaretur, iuſſit (vt ex Liberato diacono modo vidimus) in Origenem eiuſq. decerpta ex ipſius ſcriptis erroris capitula condemnationis ſententiam ſcribi: quod & factum eſt,

Iudicium in cauſa Origenis

XXXI. Porro eam ſcriptam eſſe ſententiam a Menna Epiſcopo Conſtantinopolitano Vicario Apoſtolicæ ſedis vna cum Pelagio S.R.E. diacono, nihil eſt quod quis reuocare poſſit in dubium: ſed & eidem pariter ſententiæ ceteros, qui reperti ſunt Conſtantinopoli Epiſcopos ſubſcripſiſſe, Liberati aſſertio eſt: quam tamen Imperatoris nomine (vt alias plerumque factum eſſe videmus) quo petulantes hæretici nihili facientes Catholicæ Eccleſiæ iudicium, neque timentes anathematis ab ea ſolitam exerceri cenſuram coerceri poſſent, per Imperatoriam conſtitutionem edendam curarunt. Eam itaque cum tu legis, non Iuſtiniani legere neſcientis lucubrationem exiſtima, ſed Mennæ atque Pelagij id ipſum Apoſtolica auctoritate tractantium, & collegarum Epiſcoporum accedente in ſubſcriptione conſenſu, Imperatoris tamen nomine ad Mennam inſcriptam, miſſam vero, quo omnibus nota fieret, ad Vigilium Romam, & ad Oriẽtalis Eccleſiæ Patriarchas, & per eos E ad Metropolitanos Epiſcopos.

De ſententia in Origenem lata.

XXXII. Porro epiſtola iſta, ſiue conſtitutio tanti ponderis, ſcripta contra Origenem a Iuſtiniano Imp. ad Mennam, cuius meminit Liberatus, diutiſſime latuit: quam ex ſcripto codice Antonij Auguſtini viri præſtantiſſimi, deq. Eccleſiaſticis antiquitatibus optime meriti, Romam miſſo ad Antoniũ Carafam S.R.E. Cardinalẽ ſane doctiſſimum ac maxime pium, acceptam, hic tibi, ne excidat rurſum obliuione ſepulta, primum edendam curamus, prolixam licet: tamen quod hactenus nuſquam cuſam eſſe ſciamus, laboris ſuſcepti minime pœnitebit; eoq. magis, quod non ignoremus & hodie non deeſſe qui inſano quodam Origenis amore flagrent, eumdemq. conentur defendere, Æthiopem dealbantes. Opus namque fuit Patribus ipſis prolixe confutaſſe errores illos, quibus miſeri Origeniſtæ modo tenebantur oppreſſi; vt, ſi vellent, poſſent contra venena paratum antidotũ adhibere: ſic enim ipſa ſe habet:

A Oratio* pijſſimi Imperatoris Iuſtiniani miſſa ad Mennam ſanctiſſimum ac beatiſſimum Ar
chiepiſcopum vrbis Conſtantinopolis & Patriarcham, aduerſus impium Origenem nefariaſque
eius ſententias.

* Epiſtola, ſic ipſe auctor eam vocat in fine.

Nobis ſemper ſtudio fuit, atque etiam nunc eſt, rectam & irreprehenſibilem Chriſtianorum fi
dem, ſtatumq. ſanctiſſimum Dei Catholicæ & Apoſtolicæ Eccleſiæ perturbationum expertem vſ
quequaque cuſtodiri. Hæc nobis prima & antiquiſſima cura eſt, per quam & nobis in præſenti ſæ
culo Imperium a Deo traditũ eſſe & conſeruari credimus, & Reipublicæ noſtræ inimicos ſubdi,
& in ſæculo futuro miſericordiam in conſpectu bonitatis eius nos adepturos ſperamus. Nã ſi hu
mani generis hoſtis varias occaſiones comminiſcitur, quibus hominum animas ſtudet lædere; Dei
tamen humanitas illius improbitatem & malitiam frangens atque euacuans, aduerſarioſq. redar
guens, gregem ſuum damnũ accipere aut diſſipari non permittit. Hæc autẽ a nobis ideo dicta ſunt,
quod ad nos allatum eſt, nonnullos Dei metum in animo non habentes, nec rectæ doctrinæ diſcri
men tenentes, quo ſaluatur quicumque veritatem cognoſcit, relictis diuinis Scripturis, ſanctiſq. Pa
tribus, quos Catholica Dei Eccleſia doctores habet, p quos omnis vbiq. hæreſis expulſa eſt, fides
B vero Orthodoxa declarata: Origenem, eiuſque dogmata Paganorum & Arianorum & Manichæo
rum erroribus affinia aſſerere, per quæ ille in foueam incidit.

XXXIII. Iuſtiniani conſtit. aduerſus Origenem.

Qui eiuſmodi ſunt, quomodo poſſint in Chriſtianis numerari, eum tuentes hominem, qui ea
quæ Pagani, Manichæi, Ariani ſentiunt, tradere ſtuduit? Qui ante omnia in ipſam ſanctam & con
ſubſtantialem Trinitatem blaſphemias auſus eſt dicere, Patrem maiorem eſſe Filio, Filium ſancto
Spiritu, ſanctum Spiritum alijs ſpiritibus. Porro hoc ad impietatẽ ſuam addidit, vt diceret nec poſ
ſe Filium Patrem videre, nec Spiritum ſanctum Filium: Ipſum Filium & Spiritum ſanctum creatu
ras eſſe: quodque nos ſumus ad Filium, Filium eſſe ad Patrem. Ad ſuas autem blaſphemias hoc
quoque adiunxit in primo ſermone Periarchon his verbis ſic dicens: In principio quod cogitatur,
tantum numerum voluntate ſua intelligibilium ſubſtantiarum conſtituit Deus, quantus poterat
perdurare. Dicendum enim, finitam eſſe Dei potentiam: nec ſub obtentu laudis ac honorum ver
borum tollenda eius circumſcriptio eſt. Etenim ſi infinita ſit diuina potentia, neceſſe eſt eam nec
ſe ipſam quidem intelligere. Natura enim infinitum comprehendi non poteſt. Tanta igitur fecit, q̃
ta poterat apprehendere & ſub manu habere & ſub prouidentia ſua continere: quemadmodum &
C tantam materiam apparauit, quantam regere, diſtinguere, ac exornare poterat.

XXXIV. Auctor hæreſis Arij Origenes.

An vllam maiorem potuiſſet Origenes in Deum blaſphemiam proferre? qui & in ſancta Trini
tate gradus excogitans, inde vult multitudinem deorum inducere; ac ipſam Dei potentiam circum
ſcriptam eſſe, monſtruoſe aſſerit. Hoc vero omni impietate plenum eius fabuloſitatis eſt dicere, om
nia genera, ſpecieſq. coæternas eſſe Deo: quodq. rationabilia, quæ peccarunt, ac propterea de ſtatu
ſuo exciderunt, pro proportione ſuorum peccatorum ſupplicij cauſa in corpora iniecta ſunt: ac ex
purgata rurſum aſſeruntur in priſtinum ſtatum, omni depoſita malitia: iterumq. ac tertium & com
pluries diuerſis ad pœnam inijciuntur corporibus. Ponit porro diuerſos conſtitiſſe & conſtare mũ
dos tum præteritos, tum futuros. Et quiſnam adeo fatuus eſt, vt hæc audiens, animo non exhorre
ſcat propter ſummam impietatẽ? Quis non execretur inſanum Origenem, qui huiuſmodi finxerit
ac ſcriptis mãdarit in Deum blaſphemias? quas vt omnibus Chriſtianis interdictas manifeſtaque
habentes impietatis argumenta, ſuperuacaneum duximus refutatione dignari.

XXXV. Origenis inſaniæ atque blaſphemia.

Quare ſi hæretici omnes ob vnius forſitan aut alterius dogmatis peruerſitatem e ſanctiſſima
Eccleſia ſunt eiecti, *ſubditique anathemati cum ſuis dogmatibus: quis prorſus Chriſtianorũ ſu
D ſtinebit Origenem, eiuſque praua ſcripta tueri, qui tot blaſphemias dixerit, omnibuſque fere hære
ticis tantam exitij ac blaſphemiæ materiem præbuerit, ac idcirco pridẽ a ſanctis Patribus anathe
mati ſubiectus ſit vna cum ſceleratis eius dogmatibus? Nam quamuis concedat quis, Deo repu
gnantem Origenem ex veridica doctrina (quod & apud alios hæreticos inuenitur) aliquid expreſ
ſiſſe * in improbis ſuis ſcriptis: ea ipſius propria non eſt, ſed ſanctæ Dei Eccleſiæ: atq. hoc ille ma
litioſe in ſimpliciorum fraudem molitus eſt. Nam is Paganorum commentis enutritus, eaq. pro
pagare in animo habens, diuinas ſe vtiq. Scripturas interpretari ſimulauit: vt hoc modo nefariam
doctrinam ſuam ſacrarum litterarum monumentis maligne admiſcens, Paganicum & Manichæi
cum errorem ſuum atq. Arianam veſaniam induceret; eoſq. qui ſacram ſcripturã nõ accurate per
cepiſſent, ineſcare poſſet.

XXXVI. Origenes quæ ſunt Paganorũ intulit in Eccleſiam.

* diſperſiſſe

Quid enim aliud expoſuit Origenes, quam Platonis, qui Paganorum inſaniam dilatarat, do
ctrinam? Aut a quo alio Arius mutuatus propria venena concinnauit, qui in exitium animæ ſuæ in
ſancta & conſubſtantiali Trinitate gradus excogitauit? An hic a Manichæo abeſt, qui animas ho
minum dicit propter peccata corporibus ad ſupplicium immitti? Quiq. primum quidem mentes
E & ſanctas virtutes fuiſſe aſſerat, deinde contemplationis diuinæ ſatietatem cepiſſe, ac in deterius
conuerſas idcirco a Dei amore refriguiſſe; ſicq. Græco nomine appellatas ψυχὰς ſupplicij cauſa cor
poribus eſſe inditas. quod vel ſolum ad eius damnationem ſatis erat, cum a Paganorum ortũ ſit
impietate. Cum enim dixerit Deus: Faciamus hominem ad imaginem & ſimilitudinem noſtram:
ex eius vanis ſermonibus inuenitur ſolum corpus abſq. anima ad imaginem & ſimilitudinem Dei
factum eſſe; ſi omnino præexiſtebat anima, & facto corpore, in id iniecta eſt, aut in id tamquam in
vas immiſſa; ac neceſſe erit dicere, ipſum Deum opificem hominis eſſe, vtpote qui corpus ad ima
ginem & ſimilitudinem ſuam fecerit. Quomodo autem corpus imago incorporei eſſe poſſit? Quã
obrem abſit, vt his Chriſtiani aſſentiantur.

XXXVII. E Platonis ſchola & a Manichæis Origenes plura.

De præexiſtentia animarum error Origenis XXXVIII.

Si vero iuxta Origenis blaſphemiam animæ præexiſtebant, ac in pœnam peccatorum ſuorum
in corpora demiſſa ſunt, vt emendatæ reſipiſcerent: eas oportebat amplius non peccare. Nam ſi in
ſupplicium datum eſt animæ corpus propter peccata, vt doloribus emendaretur ad glorificandũ
Deum; quomodo eam adiuuat ad peccandum & corroborat corpus? atque id * quod puniendo
eſt?

* ad id quod puniendum eſt

Digitized by Google

eſt? Vincula enim, carceres, compedes, ac (vt breuiter dicam) omnia huiuſmodi, iniurias & pecca- A
ta eorum cohibent, quibus imponitur pœna; nec vt qui peccarit amplius peccet, vincula ei addun-
tur, quæ ad peccandum adiuuent, ſed vt vinculorum cruciatu peccare deſiſtat. Quare perſpicuum
eſt, non ad ſuperiorum peccatorum caſtigationem (vt illi nugantur) corporibus immiſſas eſſe ani-
mas; ſed ſimul Deum & corpus & animam, id eſt, perfectum hominem fabricatum eſſe. Itaque eo-
rum quæ per corpus nobis geſta ſunt, ſiue bonorum ſiue malorum, retributionem expectamus.
Hoc enim nobis tradit diuinus Apoſtolus Paulus, dicens: Omnes enim nos manifeſtari oportet
ante tribunal Chriſti, vt referat vnuſquiſque propria corporis, prout geſſit, ſiue bonum, ſiue malū.
Attendenda ergo ſunt Apoſtoli verba: nec enim dixit, Oportet recipere eum qui iudicatur, prout
geſſit ante corpus. Si vero ob ea ſola quæ per corpus homo geſſit, ab eo qui rectā iudicat, vel pœna
afficitur, vel præmio, nullaque mentio fit ante admiſſorum peccatorum: perſpicuum eſt ani-
mas ante corpora non eſſe: ſi enim præexiſterent dixiſſet Apoſtolus, Geſta tum per corpus, tum
ante corpus.

XXXIX. *Redarguitur dementia Origenis.*

Animas vero hominum intelligentia & ratione vti, in confeſſo eſt: quod ne eos quidem nega-
re putamus qui ſequuntur Origenem. Dicant igitur qui cum Origene ſentiūt animæ ipſorum: ſi qui- B
dem (vt aſſeuerant) ante corpus fuerunt, quo in ordine, aut quid agebant? Oportuit enim eas, ſi an-
te erant, ſcire quo loco eſſent, aut quomodo huc aduenissent. Si hoc nulla ratione poſſunt dicere
(nam id verum non eſt) apertum eſt eos fabulas dicere. At fortaſſe dicant, animas, poſtquam cor-
pora ingreſſæ ſunt, tum diſcernere poſſe & cognoſcere quæ a ſe geruntur. Si hoc dicent; ex eorum
inani diſputatione efficitur, vt corpus plus prætij atq. honoris quam anima habeat, quod ei in be-
neficij loco det intelligentiam & rationem: atqui hoc aſſerere, plenum dementiæ eſt atque abſurdi-
tatis. Cur vero ſi anima (vt aiunt) ante fuit quam corpus, diſciplina indiget poſtquam in corpus
venit, paulatimq. inſtituitur, & ad meliora perfectiotaq. progreditur? nam ſi ante exiſteret, vtilia
vtique cognoſceret, nec vlla egeret doctrina; nec vtpote in cognitione verſans, cura & diligētia eru-
ditur. Ac ſi quid vt offendere ſciebat; non edoceretur quod ante ſciuiſſet. Iam vero ſi edoceretur, vt
in ignoratione verſans, prius neſciebat: ſi non præſciuit, ante non fuit: verum enim vero numquam
antea fuit.

XL. *Hominis vera origo.*

Ortus enim noſtri ſolus Deus in cauſa eſt: vt nos cum nō eſſemus fecit, ſic natos gratia manu-
que propria tuetur ac ſaluat, ſi digni ac idonei perhibeamur. Nam Deus, qui dixit: Faciamus homi- C
nem ad imaginem noſtram & ſimilitudinem: vtraque ſimul fecit, id eſt, corpus plaſmauit, & ani-
mam intelligentem & rationalem creauit: vna enim & effinxit corpus, & animam immiſit, perfe-
ctum hominem exhibēs: neque enim homo corpus eſt ſine anima, nec anima ſine corpore. Si enim
anima præexiſtebat (vt delirat Origenes) cuius rei gratia ſanctiſſimus Propheta Zacharias dixit
[a]: Figens ſpiritum hominis in eo? Iam vero cum dicit Propheta, Figens, oſtendit, vt corpus, ſic ani-
mam non præexiſtentia Deum propria virtute & bonitate feciſſe. Quod igitur homo (ſicut dictū
eſt) ad imaginem & ſimilitudinem Dei ſic factus, dignatusq. inſpiratione diuina: inde perſpicuum
eſt, non ſolum intelligentem & rationalem animam, ſed etiam immortalem eſſe creatam, vt om-
nibus ijs qui in terra facta ſunt, imperaret. Hoc eſt enim quod a Theologo Gregorio dictum eſt, a
Deo eſſe, & diuinam, ac ſupernæ nobilitatis participem: non vt nōnulli autumāt ac dicunt, diuinæ
ſubſtantiæ animam eſſe, ſed inſpiratione Dei factam, gratiamq. nactam ab eo, vt intelligens eſſet
& rationalis & immortalis, nec vna cum corpore moreretur more irrationabiliū animalium, ſed
per gratiam participaret ſupernæ nobilitatis, id eſt, immortalitatis. His teſtimonium perhibet ſan-
ctus Ioannes Conſtantinopoleos Patriarcha in vndecimo ſermone in Creationē; ſic enim ait: Et D
inſufflauit (inquit) in faciem eius ſpiritum vitæ, & fuit homo in animam viuentem. Hæc nonnulli
imperiti homines proprijs cogitationibus moti, ac nihil Deo decens in mente habentes, nec conde-
ſcenſionem verborum reputantes, dicere audent, e Dei ſubſtantia eſſe animam. O inſaniam! o
dementiam! Atque hæc quidem, Pater, de argumento propoſito.

[a] Zach. 12.

XLI. *Vniuerſi creatio vt ſit facta.*

Conſidera autem de alijs omnibus in terra factis dixiſſe Deum: Fiat, &, Educat terra. & factū
eſt. De homine autem dicit: Faciamus: non ſolum Faciamus, ſed, Ad imaginem & ſimilitudinem
noſtram. Et ſumens puluerem de terra, proprijs manibus hominem finxit, & inſufflauit in fa-
ciem eius ſpiritum vitæ, & factus eſt homo in animam viuentem. Ex his igitur perſpici poteſt, vt
Deus hominem faceret honorabiliorem ac pretioſiorem omnibus alijs quæ in terra ſunt creatu-
ris: alia quidem omnia fecit verbo: Dixit & facta ſunt: hominem vero (ſicut dictum eſt) proprijs
ipſe manibus iuxta diuinam Scripturam fecit. Quæcumque autem ab eo in terra facta ſunt, ſub-
didit homini, qui ſexto factus eſt die: vt omnibus terrenis creaturis iam factis ac ipſi præparatis
dominaretur ipſe Dominatoris ſui obediens imperio.

XLII. *Ex Patrū ſententijs aſſeritur veritas.*

Hoc & nos docet S. Theologus Gregorius in oratione in Nonam Dominicam. ſic enim dicit: E
Ita aliquid primum in diebus numeratur & ſecundum & tertium ac deinceps vſque ad ſeptimam
diem, qua requies fuit ab operibus; quibus diebus diſpertiuntur ea quæ fiunt ineffabili ratione di-
ſpoſita, nec conſertim edita, Verbo rerum omnium potēte, cuius & cogitare & dicere, rem ipſam
eſt præſtare. Quod ſi poſtremus homo deſignatus eſt, iſq. manu Dei & imagine honoratus: nihil
mirum: ei enim tamquam Regi oportuit prius regiam aulam ſubſiſtere, ac deinde Regem induci,
omnium iam quaſi ſatellitio ſtipatum ac munitum. Quamobrem ſi ex Gregorij Theologi doctrina
vltimus homo eſt deſignatus, iſq. Dei manu & imagine honoratus, ac omnia a Deo ei præparata
ſunt, ac ei tamquam Regi prius ſubſunt palatia, ſicq. a Deo introductus eſt omnium iam ſtipatus
obſequio: quomodo dicunt qui iuxta Origenem deſipiunt, præexiſtentes animas propter peccata
in corpora dimitti, prius commiſſa luituras? contra enim S. Gregorius poſtremum omnium homi-
nem factum eſſe dicit & a Deo honoratum, & ijs omnibus quæ in terra ſunt, dominari: quod ſane
pœna non eſt, ſed ſingularis prouidentiæ ac beneficij ſignificatio.

Theologo

A Theologo porro Gregorio conſentit S. Ioannis Conſtantinopoleos Patriarchæ doctrina in vn- XLIII.
decimo ſermone de Creatione. ſic enim dicit: At fortaſſe dicat aliquis: Cur nam, ſi anima pretio-
ſior eſt corpore, quod inferius eſt prius ſit, ac demum quod maius eſt ac nobilius? An non vides,
dilecte, in ipſa creatione idem hoc factum eſſe? Quemadmodum enim cælum & terra & Sol & Lu-
na, ceteraq. omnia fabricata ſunt, ac poſtremum homo, cui eorum imperium mandandum fuerat:
ſic in plaſmatione hominis prius formatur corpus, tum anima, quæ honorabilior eſt. Nam vt exi
pertia rationis, quæ ad vtilitatem & obſequium parabantur, ante hominem extitere, vt parata mi
niſteria haberet, qui futurus erat eorum commodis frui: ita corpus ante animam fabricatum eſt,
vt cum iuxta occultã Dei ſapientiam anima induceretur, propria officia poſſet motu corporis exe-
qui. Atq. hæc ſatis ad oſtendendum audientibus nos vbique eadem ſentire & dicere, quæ Patres,
qui animarum præexiſtentiam tollunt.

Præterea cum ſancta Scriptura de Adam atq. Eua dicat: Benedixit eos Deus, & dixit: Creſcite XLIV. *Ex diuina ſcri-*
& multiplicamini, & replete terram & dominamini ei: quomodo igitur, ſi animæ antiquiores fuere *ptura error re-*
corporibus, futurum fuit vt creſcerent ac multiplicarentur, quæ ante (iuxta eorum fabulas) erant? *darguitur.*
B Et quomodo habebat Deus benedicere animas iam in peccata lapſas ad creſcendum & multipli-
candum? Animæ enim peccatis contaminatæ maledictione potius quam benedictione dignæ erãt.
Ac ſi animæ præexiſtebant, & iuxta Origenis fabulas in alio erant ordine: quamobrem ſolum Adã
plaſmauit Deus? An vero Adam anima tum ſola peccarat, ac propterea vnum corpus a Deo fabri-
catum? Si enim antea aliæ animæ fuerant, alia corpora ſimul fabricari oportuit, quæ ſuſciperent ani
mas. Et quomodo peccatrix (vt eorum eſt ratio) anima ſupplicij cauſa in corpus coniecta in para-
diſum deliciarum a Deo poſita eſt? Nam ſi vt pœnas dependeret, in corpus eſſet miſſa: nõ in illo pa
radiſo, ſed in ſupplicij loco collocaretur. Tantopere vero dilexit hominem Deus, quem poſtremũ
fabricauerat, vt cum ille tranſgreſſus eſſet datum ſibi præceptum, ac idcirco a paradiſo eſſet expul
ſus: creſcente hominum genere, gliſcente peccato, quod cogitatio hominis ad deteriora prauo ſtu-
dio incumberet: figmentum ſuum Deus, vtpote bonus, non neglexit, ſed multimodis reprehendit,
& caſtigauit, ſicut ſancta Scriptura ſignificat.

Poſtquam vero ob grauiores morbos maiore medicina indiguimus: ipſum Vnigenitum Dei XLV.
Verbum, vnius, id eſt, vna perſona ſanctæ Trinitatis propter benignitatem ſuam homo fit, manẽs *De verbi In-*
C Deus, nec diuina ſua ſubſtantia in humanam conuerſa, nec humana in diuinam mutata, vnuſq. eſt *carnatione do-*
ac idem in vtraque natura, in iiſq. incõfuſe atque indiuiſe cognoſcitur. Manens enim qđ erat, factũ *ctrina.*
eſt quod non erat: morteq. nobis debitã ex tranſgreſſionis dãnatione & propria carne ſuſcipiens,
æterna nos morte liberauit, primitiæ dormientium factus, ac primogenitus reſurgens ex mortuis,
conſuſcitauit nos & conſedere fecit in cæleſtibus, quemadmodum nos docet traditio Apoſtolica.
Quamuis enim a principio humana natura propter inobedientiam priuata paradiſo eſt; tamen
(vt eſt dictum) Vnigenitus Dei Filius propter multam charitatem ſuam, qua dilexit nos, naturam
noſtram ſuæ vniens induiſſe ſecundum ſubſiſtentiam in vtero ſanctę glorioſæ ſemperq. Virginis
Mariæ, maiori nos dignatus eſt gratia, gratificatus nobis regnum cælorum. Atque his teſtimoniũ
perhibet ſanctus Ioannes Conſtantinopoleos Patriarcha in ſermone de Aſcenſione, ſic dicens: Qui
terra indigni extiteramus, ſumus & in cælum ſubuecti. Qui ne inferiore quidẽ imperio fueramus
digni, ad regnum ſupernum conſcendimus, ſupergreſſi cælos regiumq. ſolium adepti. Natura, pro
pter quam Cherubim paradiſum cuſtodiebat, ipſa ſupra Cherubim hodie ſedet.

Quamobrem demonſtratum eſt, animas non (vt Origenes nugatur) in cælis prius fuiſſe, ac de XLVI. *Cur homo crea-*
D inde in corpora miſſas, vt perpetratorum peccatorum pœnas exoluerent: ſed contra in terra fabri- *tus.*
catam vniuerſam naturam humanam, bonitate ac benignitate diuina cælos adeptã eſſe; vt qui ho-
mines mandatum Dei cuſtodirent ac implerent, Angelorum in cælis conuerſatione digni haberẽ
tur, quos in terra imitari per confeſſionem in Deum iuſſi ſumus. Nam cum vellet Deus propter ine
narrabilem bonitatem ſuam, ſicut in cælis a ſanctis virtutibus glorificatur, ita in terra glorificari
ab hominibus: fabricatus eſt hominem, alterum Angelum in terris, vt Dei gloria omnia comple-
rentur. Itaque Dominus dans nobis orandi præceptum, dicit: Pater noſter qui es in cælis, ſanctifi-
cetur nomen tuum, adueniat regnum tuum, fiat voluntas tua ſicut in cælo & in terra.

Cum his porro quæ a nobis dicta ſunt, conueniunt quæ ſanctus Gregorius Theologus docet in XLVII. *Ex Gregorio*
ſermone de ſancto Paſchate: ſic enim dicit: Cum hanc rem Verbum artifex demonſtrare vellet, ẽt *Naz. teſtimo-*
animal ex vtriſq. natura videlicet viſibili & inuiſibili, hominem fabricatur; ſumptoque corpore e *nium.*
materia quæ ante ſubſiſtebat, ac a ſe ipſo vitam * indens, quod vtiq. animum intelligentem & ima- * *viſum*
ginem Dei eſſe ratio nouit, veluti quemdam alterum mundum, in paruo magnum conſtituit in ter
ra, alium Angelum, promiſcuum adoratorem, contemplatorem viſibilis naturæ, ſtudioſumq. eius,
E quæ tota mente comprehenditur. Quare attendendum eſt, Patrem hunc, cum diceret, Deum ex
vtriſq. feciſſe hominem, addidiſſe, e prius ſubſiſtenti materia corpus ſumptum; non dixiſſe vero,
prius extitiſſe animam, nec ex vlla ſubſtantia natam quæ ante exiſteret: ſed Deum per ſe ipſum vi
tam indidiſſe, quod animam eſſe intelligentem & Dei imaginem nouit ratio. Quod autem dicit
Pater, Deum feciſſe hominem in terra ſuperno obſtrictum imperio, euertit eorum rationem, qui
ad pœnam animas immiſſas corporibus dicunt. Nam in terra regnare, ſoliuſq. Dei teneri imperio,
non in ſupplicij loco ducendum eſt, ſed in magno beneficio ac munere Dei.

Ad hæc illud nobis neceſſario dicendum exiſtimamus in eos qui præexiſtentiam aſſerunt: Si XLVIII.
verum eſſet prius animas eſſe quam corpora: cognoſcerent ac recordarentur quæ ante geſſiſſent,
quam in corpora venirent: quemadmodum poſt obitum ſciunt & norunt quæ in corporibus ege-
re. Demonſtrabimus autem animam poſt diſceſſum e vita cognoſcere quæ geſſit; ex ipſis Euange-
lij verbis: dicit enim Dominus noſter & Saluator Chriſtus in Euangelio ſecundum Lucam, in pe- a *Luc. 16.*
riocha Lazari & diuitis *: Homo quidam erat diues, & induebatur purpura & byſſo, & epulaba
tur quotidie ſplendide. Et erat quidam mendicus nomine Lazarus, qui iacebat ante ianuam eius,
vlceribus

Digitized by Google

Ex parabola de Lazaro & Epulone arguitur Origenes.

vlceribus plenus,cupiens ſaturati de micis quæ cadebant de menſa diuitis:ſed & canes veniebant A
& lingebant vlcera eius. Factum eſt autem,vt moreretur mendicus,& portaretur ab Angelis in ſi-
num Abrahæ. Mortuus eſt autem & diues,& ſepultus eſt:in inferno autem eleuans oculos ſuos,cũ
eſſet in tormentis,vidit Abrahã a longe & Lazarũ in ſinu eius. Et ipſe clamans dixit: Pater Abra-
ham,miſerere mei,& mitte Lazarum qui intingat extremum digiti,ſui in aquam & refrigeret lin
guam meam,qui a crucior in hac flamma. Et dixit illi Abrahã: Fili recordare quia recepiſti bona
in vita tua,& Lazarus ſimiliter mala: nunc autem hic conſolatur,tu vero cruciaris:& in his omni-
bus inter nos & vos magnum chaos firmatum eſt:vt ſi qui velint hinc tranſire ad vos,non poſſint,
neque inde huc trãſmeare. Et ait: Rogo te, Pater, vt mittas eum in domum patris mei:habeo enim
quinque fratres:vt teſtetur illis,ne & ipſi veniant in hunc locũ tormentorum. Quamobrem pudeat
eos qui tuentur Origenem,vel ex ſancti Euangelij verbis. Si enim animæ antequam corpora fuiſ-
ſent,cognoſcerent ea quæ ante corpus feciſſent,quemadmodum poſt migrationem e vita remini-
ſcuntur ea quæ in corpore geſſerunt:hoc enim e verbis Euangelij didicimus.

XLIX. Quod autem & ſancti Patres ſequentes inſpiratas diuinitus Scripturas talem doctrinam con
demnarunt,vna cum Origene,qui ea commẽtus eſt;iam quidem ex his quæ ſancti Patres dixerũt, B
aperte oſtendimus:nihilo tamen ſecius & ex inſequentibus Patrum teſtimonijs ſumus demõſtra
turi. Ac primum ſanctum Petrum,qui Epiſcopus Alexandriæ & martyr fuit,proponemus,teſtimo
nium nobis his ſermonibus perhibentem:

Sancti Petri Epiſcopi Alexandrini & martyris ex primo ſermone.

L. *Petri martyris teſtimoniũ.*

Quod nec præextitit anima,nec cum peccaſſet,propterea in corpus miſſa eſt,diximus quædã
de primo e terra terreno homine proponenda,vt demonſtretur vnum & eumdem in tempore eſſe
factum,quamuis particulariter nonnumquã interior & exterior hõ dicatur. Nã etſi ſecũdũ ſaluta
rem ſermonem qui interiora fecit,exteriora quoque fecit;tamẽ ſemel & eodem tempore,id eſt,ea
die,cum dixit Deus: Faciamus hominem ad imaginem & ſimilitudinem noſtram. Ex quo perſpi-
cuum eſt,non ex congreſſu,quaſi aliquid aliud anteceſſerit & ex alio loco venerit,factum eſſe. Nã
ſi congreſſus fuit,quamobrem ſcriptum eſt quod iam factum fuerat? Et poſt alia: Itaque non capit
ante corpora in cælo peccare animas,quæ prorſus nec ante corpora quidem ſubſtiterunt. hæc
enim doctrina a Paganorum philoſophia eſt,quæ peregrina eſt,& ab ijs aliena qui pie in Chriſto
volunt viuere.

Eiuſdem in Myſtagogia,quam fecit ad Eccleſiam,cum martyrij coronam ſuſcepturus eſſet. C

LI. Propterea obſecro,vigilate: Afflictionem enim rurſus adituri eſtis. Scitis quot ſubierit pericu
la qui me enutriuit pater meus & Epiſcopus Theonas,ab ijs qui in idola inſanierunt:in cuius ego ſe
dem ſucceſſi,vtinam etiam in mores. Scitis vt magnus ſe geſſerit Dionyſius,qui ſe e locis in loca
abdebat,cum inſuper Sabellius affligeret. Quid porro dicam Heraclam & Demetrium beatos E-
piſcopos? quales tentationes ſuſtinuerunt ab inſano Origene,cum ipſe diſſidia in Eccleſia ſereret
quæ ad hanc vſque diem ei turbas excitauerunt? An igitur turpe eſt aliquem bene ſentientium ijs
aduerſari,quæ in Origenem dicta ſunt a ſancto martyre & Epiſcopo Alexandriæ Petro,qui egre
gium pro Chriſto certamen ſuſcipiens,non ſolum Origenem,ſceleratamque eius doctrinam ab-
dicauit,ſed etiam teſtificatur, ſanctos qui ante ipſum fuerunt Patres multas ſuſtinuiſſe tentatio-
nes ab illius dementia?

LII. *Athanaſii teſtimonium in Vita S. Antonij.*

Dixit quoque ſanctus Athanaſius,qui & ipſe Epiſcopus fuit Alexandriæ,in ſermone de bea-
ti Antonij vita: Quomodo nos irridere audetis, q dicamus Chriſtum hominem manifeſtatũ eſſe:
eum & vos dementem animam eſſe definientes,eam erraſſe dicatis,ac de apſide cæli in corpus de D
ſcendiſſe? Attendat,qui audiunt, ſanctum Athanaſium ijs aperte aduerſari,qui mentem præexi-
ſtere dicunt, & ex ea animam ortam,peccando ſe contaminaſſe, ac e cæli conuexo in corpus
deſcendiſſe.

Eiuſdem ſancti Athanaſii e ſermone ſecundo contra Arianos.

LIII. Omnis creatura aſpectabilis in ſex diebus facta eſt:ac primo quidem die lux, quam vocauit
diem,ſecundo autem firmamentum,tertio collectis aquis oſtendit aridam,varioſq. in ea produxit
fructus,quarto fecit cælum & Lunam,omnemq. ſtellarum chorum,quinto maris natatilium, aeriſ
que volatilium generationem condidit,ſexto fecit in terra quadrupedes,ac de cetero hominem,
qui ex anima rationali eſt & corpore. Ac inuiſibilia eius a creatione mundi per ea quæ facta ſunt,
intellecta conſpiciuntur,ac neque lux eſt vt nox,neque Sol vt Luna,neque irrationabilia vt homo
rationabilis eſt,neque Angeli ſicut Throni,neque hi vt Poteſtates: ſed creaturæ quidem omnes
ſunt,vnumquodque autem eorum quæ orta ſunt ſecũdum genus in propria ſubſtantia,vt factũ eſt,
perſtitit ac manet. Ecce ſanctus quoque Athanaſius tradit,poſt omnes creaturas Deum feciſſe ho
minem ex corpore & anima intelligente ac rationali. Neque enim dixit corpus poſt omnia factũ
eſſe,vt præexiſtens anima in id ingrederetur:ſed dixit,poſt omnes creaturas hominẽ eſſe factum, E
qui ex anima rationali eſt & corpore:oſtendens vtraque,id eſt,corpus & animam Deum ſimul fa
bricatum eſſe.

LIV. *De Chriſti anima delirium Origenis.*

Quoniam autem Origenes ad ceteras blaſphemias hoc adiunxit,Domini animam prius exti-
tiſſe,eiq. Deum Verbum eſſe vnitum antequam e Virgine incarnaretur:hoc deliramentum euer-
tens ipſe ſanctus Athanaſius in epiſtola ad Epictetum,ſic dicit: Merito ſeſe damnabunt omnes qui
exiſtimant ante Mariam eſſe carnem quæ ex ea eſt,ac ante eam habuiſſe animam humanam Deũ
Verbum,ac in ea ante aduentum ſemper fuiſſe. Quare ſi ex ijs quæ a ſancto Athanaſio dicta ſunt,
anima Domini noſtri Ieſu Chriſti,qui per omnia nobis ſimilis factus eſt abſque peccato,non fuit
ante eius in carne aduentum: qualis inſaniæ eſt dicere alias hominum animas ante corpora
eſſe?

LV. Audiamus præterea ſanctum Baſilium in ſermone in illud, In principio erat Verbum & Ver-
bum erat apud Deum,ita dicentem: Vide ne quando te vocis ambiguitas fallat. Quomodo enim

in

A in principio erat humana ratio,cum homo deorſum principium generationis acceperit? Ante hō-
minem fuere beſtiæ,ante hominem iumenta,reptilia tum terreſtria,tum aquatilia,volatilia cæli,
ſtellæ,Sol,Luna,herba,terra,mare,cælum. Ecce Pater aperte nobis denunciat,ne Origenis fabulis
de animarum præexiſtentia inducamur. Docet enim nos,non in principio fuiſſe humanam ratio-
nem,id eſt,animam;ſed aperte clamat,omnibus Dei creaturis ortum hominis poſteriorem eſſe.
Si ergo creaturæ omnes ante hominem,qui eſt anima & corpus,dicit omnia fuiſſe:ex hoc oſtendi
tur ſimul vtrumque fabricatum eſſe.

Dicit autem ſanctus Gregorius Epiſcopus Nyſſæ in diſputatione de homine:Ac fortaſſe alie- *LVI.*
num non eſt a diſputationis noſtræ propoſito,id expendere,quod in Eccleſijs de anima & corpo- *Ex Gregorio*
re controuerſum eſt. Nonnullis enim qui ante nos fuerunt placet ijs qui περὶ ἀρχῶν diſſeruerunt, *Nyſſeno.*
animas veluti quemdam populum in propria vrbe ante ſubſtitiſſe,atque ibi propoſita eſſe exem
pla tum virtutis,tum malitiæ;eamq.animam quæ in virtute atque honeſtate permanſerit,congreſ
ſum & conflictationem corporis minime experiri:ſi vero a boni participatione defluxerit,hanc in
vitam delabi,ſicq.eſſe in corpore. Alij attendentes ex Moyſe condendi hominis ordinem,animam
B corpori ſecundam tempore eſſe dicunt:quandoquidem primum Deus limum e terra ſumens,fin-
xit hominem,ac eum deinde inſpiratione animauit. Ac paulo poſt; Qui primam rationem tuen-
tur,& animarum quaſi ciuitatem antiquiorem vita corporea aſſerunt, non mihi videntur carere
Paganorum fabulis,quæ de metempſychoſi proditæ ſunt. Si quis enim ſubtiliter examinet,compe *Fabulæ Genti*
riet neceſſario rationem eorum deuolui. Aiunt quemdam ſectæ ſuæ prudentium dixiſſe,& virum *lium de homi-*
fuiſſe ſe,& muliebre corpus induiſſe,& ſubuolaſſe cum auibus,& fuiſſe arbuſculam,& aquarilem *ne.*
vitam ſortitum. Non longe,meo quidem iudicio,a vero diſcedit,qui hæc de ſe affirmat;vere enim
ranarum aut graculorum garrulo ſtrepitu,vel irrationabilitate piſcium,vel arborum inſenſibilita
te eiuſmodi diſciplina digna eſt,quæ tot res permeare vnam animam dicat. Harum autem ineptia
rum hæc cauſa eſt,quod præexiſtere animas opinio ſit. Conſequenter enim talis doctrinæ princi-
pium ad affinia & ad adiuncta progrediens,huculque commenta ſua propagat. Nam ſi per vitia
animus e ſublimiori vita abſtractus homo fit;ac ſi in confeſſo eſt vitam corpoream paſſionibus ma
gis obnoxiam eſſe,quam æternam ac incorpoream:neceſſe eſt animam in hac vita degentem, in
qua plures facultates ad peccandum ſuppetunt,in pluribus verſari vitijs,magiſq.paſſionibus affi
C ci. Animæ autem humanæ paſſio ſimilitudo eſt ad irrationabilia:huic ergo vitæ deuincta anima,in
beſtiarum naturam delabetur,ac ſemel vitia ingreſſa,inq.irrationabilitate verſans nullum finem
ad malitiam progrediendi faciet:vbi enim malitia ſiſtitur,ſuccedit impetus ad virtutem. Atqui
virtus in irrationabilibus nulla eſt;in deterius ergo neceſſario mutabitur,aſſidue ad peiora turpio
raq.progrediens,eiuſq.naturæ,in qua eſt,deteriora quæque ſemper comminiſcens.

Porro quemadmodum rationabili ſenſibile ſubiacet,ſic ab illo prolapſio eſt. Quamobrem huc *LVII.*
ratio eorum euadens a veritate aberrat,& per quamdam conſequentiam ex abſurdis ad abſurda *Ab abſurdo*
ſe confert. Exinde eorum doctrina per ea quæ inter ſe non cohærent,fabuloſe procedit. Conſequē *Origenes re-*
tia vero ipſa oſtendit omnimodam animæ corruptelam;Quæ enim ſemel a ſublimi vita decedit, *darguitur.*
nullum modum ſtatuit malitiæ ſuæ,ſed propter paſſionum conſuetudinem atque habitum a ratio
nabili ad irrationabile deueniet:itaque in ſtirpium inſenſibilitatem mutabitur. Inſenſibili autem
inanimum eſt conſequens, inanimo id quod non ſubſiſtit. Itaque penitus ex hac conſequentia ani
ma ipſis ad non ens tandem concedet:ſic nullam facultatem habitura eſt ad meliora redeundi. Ve
rum enim vero ad hominem e ſfrutice animā reducunt. Igitur præſtantiorem demonſtrant eſſe vi
D tam in frutice, quam incorpoream vitam. Iam enim oſtenſum eſt progreſſum animæ ad dete-
riora,atque idcirco in inferiora eſſe. Subiacet autem inſenſibili naturæ inanimatum,quo per con-
ſequentiam principium eorum doctrinæ animam redegit. Sed quoniam hoc nolunt,aut inſenſibili
animam concludunt,aut ſi inde ad humanam vitam eam reducunt,eam vitam quæ in ſtirpe duca-
tur(vt dictum eſt)oſtendunt antecellere primo animarum ſtatui;ſiquidem inde ad malitiam fuit
prolapſio,hinc vero ad virtutem eſt reditus. Quamobrem illa ratio conuincitur eſſe ſine capite,ſi-
ne fine,quę viuere animas ante corpoream vitam aſſeuerat,propterq.flagitia corporibus eſſe deuin
ctas. hæc Nyſſenus.

Cum igitur aperta ſit Patris huius doctrina,damnetq.eos qui dicunt animas ante corpora fuiſ *LVIII.*
ſe:audiamus & ſanctum Theophilum Epiſcopum Alexandriæ in ſermone ad quoſdam monachos *Ex Theophilo*
ſcripto, qui Origeni aſſentirentur:ſic enim dixit:Quare anathematizantes Origenem,ceteroſque *teſtimoniū de*
hæreticos,exemplo noſtro,& Anaſtaſij ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Epiſcopi;qui ex veteribus certa- *Anaſtaſio Pa*
minibus clarus,nobiliſſimi populi dux creatus eſt:quem & vniuerſa beatorum Occidētis Epiſco- *pa.*
porum ſequitur Synodus,quæ accepit ac probauit Alexādrinorū Eccleſię ſentētiā in impium latā.

E *Eiuſdem Theophili de epiſtola ad ſanctos qui in Sceto eſſent, propter eos qui incuſarent damnatio-*
nem Origenis doctrinæ:

Dicere nonnulli auſi ſunt,Origenem Eccleſiæ doctorem. An hi,obſecro,ferendi ſunt? An Ec- *LIX.*
cleſiæ doctor eſt Origenes? Magnos ſibi ſpiritus ſumunt Ariani & Eunomiani & Pagani:illi in Fi-
lium & Spiritum ſanctum blaſphemantes;hi ſimiliter atque illi impij,reſurrectionem mortuorum
deridentes. Ex his perſpicuum eſt,eum qui ſanctos Patres ſequitur,non dubitare,quin hi qui cum
Origene ſentiunt, Paganorum errorem,Arianorumq.inſaniam ſequantur.

Hæc quoque ſanctus Cyrillus dicit Alexādriæ Epiſcopus in epiſtola ad monachos qui in Phua, *LX.*
in eos qui affirmant corporum reſurrectionem non eſſe:Aiunt igitur nonnulli,eſſe qui negent hu *Ex Cyrillo A-*
manorum corporum reſurrectionem,quæ pars confeſſionis noſtræ eſt,quam facimus ſalutare ad- *lexandrino.*
euntes baptiſma: fidem enim profitentes adiungimus, credere nos carnis reſurrectionem. Si
hoc tollimus,nec credimus Chriſtum reſurrexiſſe a mortuis,vt nos ſibi conreſuſcitaret:claudican-
tem habemus fidem,ac a via regia deflectentes,prauum iter habemus. Huiuſmodi autem opinio

ab improbi Origenis dementia eſt,quē & Patres noſtri vt veri deprauatorē abdicauerūt,& anathematizarunt. Non enim ſenſit vt Chriſtianus,ſed Paganorum ſecutus ineptias & nugas,in errorem incidit. Hinc autem ei contigit morbi principium;aſſeuerat animas ante corpora eſſe, & a ſanctimonia abductas fuiſſe in cupiditates & nequitiam,deſciuiſſeq. a Deo,a quo hanc ob cauſam damnatæ ſunt & corpori obſtrictæ,ſuntq. in carne tamquam in vinculis. A

Eiuſdem ex epiſtola ſcripta ad eos qui in Phua erant monachos.

Eccleſia vero Scripturis obſequens a Deo inſpiratis,nec animam nouit ante corpora fuiſſe,

LXI. nec ante ea peccaſſe. Quomodo enim, quæ non ſubſiſtebat,peccare potuit? At nos affirmamus,vniuerſitatis opificem corpus e terra finxiſſe,idque animaſſe,intelligente anima:& hæc eſt hominis ſtructura. Et poſt alia: Animam hominis nec(vt aiunt)ob præterita flagitia atque ſcelera eſſe damnatam,nec in hunc demiſſam mundum,ſanctiſſimus Paulus fidem facit,ita ſcribens: Omnes nos manifeſtari oportet ante tribunal Chriſti, vt referat vnuſquiſque propria corporis, prout geſſit,ſiue bonum,ſiue malum. Cur ergo propter ſola propria corporis manifeſtari nos oportere ait,nec potius propter ea quæ ante corpus,ſi animam ante fuiſſe norat,& ante peccaſſe? Si vero ob ea ſola peccata quæ in corpore deſignauimus,adducimur ad iudicium: non vtique habemus antiquius corpore peccatum:nam omnino ante id non conſtitit hominis anima. Hoc porro planum facit & legalis litteræ vis. Si enim (vt dicit errabundus Origenes) ob ſuperiora commiſſa,in ſupplicij ac pœnæ loco anima corpus accepit:quāobrem flagitioſis ac ſceleratis mortem comminata eſt? Magis enim oportuerat,bonos ac iuſtos viros mortem oppetere,vt vinculis & ſupplicio liberarentur: viuere contra ſceleſtos ac nefarios,vt pœna afficerētur,nec vlla vinculorum eſſet liberatio. B

Ex expoſitione Synodicæ epiſtolę Epiſcoporum Aegypti atq. Alexandriæ aduerſus Origenis doctrinā.

LXII. *Ex Synodali epiſto. teſtimonium.* Hic ergo de quo agitur Origenes, veluti abominationis deſolatio in medio veræ Eccleſiæ extitit,ac presbyter ordinatus,a canonica,ab vna,a vera manu dignitatem presbyteri nudam ac ſolam habuit,quemadmodum Apoſtolatus habuit honorem fur ac proditor Iudas. Is enim cum cœpiſſet blaſphemas homilias habere,Heraclas beatæ memoriæ tum Epiſcopus, vt ſtudioſus veritatis ac arator ac vinitor Eccleſiaſtici agri,eum e medio pulchræ ac lætæ ſegetis euulſit. *Ac paulo poſt;* Quare hic e cælo in terram decidens tamquam fulgur,ſicut & eius pater diabolus,multæ atrociſque iracundiæ contra veritatem ſpirans,in Palæſtinam regionem nauigauit,moratuſq. in Cæſarienſium metropoli, cum perſonam quam ſibi induerat depoſuiſſet,ſeq. aperuiſſet, veluti piſcis quæ ſepia apud quoſdam appellatur,ſignificans quod ſibi voluptati erat, ac tenebricoſum & atrū vitæ venenum euomens,illic ſcriptis expreſſit, & ſicut caupo Iudaicus boni ſpecie ac ſimulatione dulci amarum miſcuit: C

LXIII. Quid enim iſte praue moliens atque inſaniens dicit? Erat(inquit)anima ante corpus, & præexiſtebat in cælis;eamque cum peccaſſet,in cuſtodiam immerſit Deus,id eſt,in corpus demiſit:ad purgationem(inquit)& caſtigationem admiſſorum in cælis criminum. Hinc primum impijſſimus protinus fabulatur,veritatemq. oppugnare ſtudet. *Ac paulo poſt:* Si ante fuit anima in cælis,ibique prius deliquit,vt male ſanus Origenes,Deoque repugnans dixit:non oportuit dicere ſanctiſſimum Prophetam:Et figens ſpiritum hominis in ipſo,ſed potius, demergens quaſi vtrem ſpiritum hominis in ipſo,vel fortaſſe,demittens. Iam vero cum hoc non dicat,ſed figens in ipſo: oſtenditur, hunc lupum grauiſſimum eſſe,indutum extrinſecus ouina pelle ad deceptionem perditionis: Vecors enim e cælo animam aſſerit decidiſſe,ceteraq. quæ ibi definiuit:quaſi aperte ſciat, non ſolum ante fuiſſe animam,ſed etiam ante peccaſſe. Quare demonſtratum eſt tum e diuina Scriptura,tum e ſanctis Patribus,nec veræ Chriſtianorum fidei nec rectæ rationi conuenire hæreticorum de animæ præexiſtentia imaginationes. D

LXIV. *Cœleſtia corpora animata affirmat Origenes.* Præterea hoc quoque Origenis demonſtrat amentiam,quod affirmat,cælum,& Solem,& Lunam,& ſtellas,& aquas quæ ſuper cælos ſunt,animata eſſe, & quaſdam eſſe virtutes ratione vtentes. Hæc vero aperte refellit ſanctus Baſilius in tertio ſermone commentariorum in Hexameron, ſic contra Origenis doctrinam diſputans: Nobis porro de ſeparatis aquis dicendum eſt ad eos qui ab Eccleſia exciderunt,qui ſub obtentu ſenſus anagogici,& ſublimiorum videlicet ſententiarum,ad allegoriam confugerunt,& aſſerunt,virtutes quaſdam ſpirituales & incorporeas tropice ex aquis ſignificari,ac ſurſum quidem in firmamento manſiſſe meliores,deorſum vero in terreſtribus ſiluestribuſque locis deteriores perſtitiſſe: ac idcirco aiunt,aquas quæ ſupra cælos ſunt laudare Dominum,id eſt,bonas virtutes,quæ dignæ ſunt propter potioris partis puritatem,dicentes laudem reddere Creatori:aquas vero quæ ſubter cælos ſunt,ſpiritualia eſſe nequitiæ,quæ e naturali ſublimitate in malitiæ profundum deciderunt;eaq. vt turbulenta & ſeditioſa, paſſionumque tumultibus fluctuantia, maria appellati propter facilem mutationem atque inſtabilem voluntatem eorum motuum. E

LXV. *Ex S. Baſilio redargutio.* At nos huiuſmodi rationes tamquam confuſa ſomnia & aniles fabulas repudiemus; aquamque aquam eſſe cogitemus,ſeparationemque a firmamento factam accipiamus ſecundum redditam rationem. Ac ſi quando ad communis vniuerſorum Domini glorificationem aquæ quæ ſuper cælos ſunt,aſſumuntur;non propterea eas dicamus eſſe naturam ratione vtentem: nec enim cæli idcirco animati ſunt,quod enarrant gloriam Dei:nec firmamentū animal eſt præditum ſenſu, quoniam opera manuum eius annunciat. hæc Baſilius. Attendendum porro eſt,Patrem, cum Græce dicit, πρὸς τὰς ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας, de Origene diſſerere,qui a Dei gratia & a ſancta Dei Eccleſia expulſus fuerat,deque ijs qui eum illo ſentiunt;non enim dixit πρὸς τὰς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. id eſt,ad eos qui in Eccleſia ſunt,ſed πρὸς τὰς ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας, quod ſignificat, ad eos qui longe ſunt ab Eccleſia. Catholicos etiam ſignificaſſet,ſi dixiſſet, τὰς τῆς ἐκκλησίας, id eſt,eos qui ſunt Eccleſiæ;quoniam vero dixit τὰς ἀπὸ,ſignificauit eos qui abſunt & qui ab ea exciderunt. Vnum autem

id

A id ſolum impio Origeni ſtudium fuit, Paganorum errorem confirmare, & imbecilliorum animis
zizania inſerere.
Quamobrem hoc quoque riſn dignum ab eo tamen dictum de hominum ex mortuis reſurre- LXVI.
ctione corpora hominum orbiculata ſuſcitari. O demẽtiam atque inſcitiam hominis inſani, & Pa- *De corporibus*
ganorum diſciplinæ explicatoris: qui mente cæcutiens, ſtudéſq. Chriſtianorum fidei miſcere fa- *orbiculatis in*
bulas, ipſam Chriſtianorum ſpem ac ſalutem nixus eſt contumelia violare, ne reſurrectionem qui- *reſurrectione.*
dem Domini reueritus. Reſurgens enim Dominus ex mortuis, & primitiæ dormientium factus,
diſcipulis viſus eſt, eiſq. oſtendit foramina manuum ac pedum & plagam lateris: poſtq. reſurre-
ctionem comedit, non vt cibo indigens, ſed vt eo modo ſuſcitati corporis naturam confirmaret. Et
quidem cum Dominus aſcenderet, Angelus ad diſcipulos dixit: Hic Ieſus qui aſſumptus eſt a vo-
bis in cælum, ſic veniet, quemadmodum vidiſtis eum euntem in cælum. Quod ſi (vt inſanit Orige-
nes) orbiculatum erat corpus Domini, quomodo potuit demonſtrare manuum ac pedum forami-
na, aut lateris plagam? aut quomodo comedere potuit, aut omnino a diſcipulis agnoſci? Et quonã
modo Sanctorum corpora, quæ poſt Domini reſurrectionem ſurrexerunt, & in ſancta ciuitate ap-
B paruerunt, potuerunt ab aliis agnoſci, ſiquidem in alia erant figura, atque fuerant in vita? In fidei
ergo petra nullo modo ſtabilitus, ſed huiuſmodi & his multo atrociores blaſphemias impius O-
rigenes cum edidiſſet: nihil mirum eſt, eum in eo ipſo martyrij articulo Chriſtum abnegaſſe, cultã
que a Paganis deorum multitudinem, quam ipſe inducit, adoraſſe.
Atque id Dei prouidentia factum eſt, ne in Eccleſia pro martyre acciperetur, atque inde gregi LXVII.
Chriſtiano inferretur aliquid detrimenti. Nam ſi etiam nunc ſunt, qui de eius quidem ruina conti- *De Origenis A-*
ceantur, doctrinam vero aſſerant: an non eam tamquam martyris ac patris erant defenſuri, ſi con- *poſtaſia.*
tigiſſet eum, nulla idolis exhibita adoratione, conſummari? Nemo enim veritatis tenax excidit a
Deo, ab eoq. deſeritur, iuxta quod dicit diuina Scriptura [a]; Reſpicite filij nationes hominum, &
ſcietis quia nullus ſperauit in Domino & confuſus eſt. Quis enim permanſit in mandatis eius & [a] Eccleſ. 2.
derelictus eſt? Aut quis inuocauit eum & deſpexit illũ? Impius autem Origenes blaſphemias ſuas
non ſe ipſo tenus ſtatuit, ſed proprijs ſcriptis in multos alios ſuum errorem tranſmiſit: vt in eũ val-
de conueniat ſancti Apoſtoli vox, quæ dicit [b]. Quorumdam hominum peccata manifeſta ſunt p̃-
cedentia ad iudicium, quoſdam autem & ſubſequuntur. Nam eius erroris ſucceſſio in infirmorũ [b] 1. Tim. 5.
C irrepens animos facit, vt eum ſequantur quæ a principio ab ipſo commiſſa peccata ſunt.
Quaſi enim ijs qui Origenis placita ſequuntur, non ſatis ſit de præexiſtentia animarum impie- LXVIII.
tas, ceteraq. eius vaniloquentia, blaſphemiæq. de ſancta Trinitate; hoc quoque proprio errori adiũ- *De damnatis*
gunt, ducem & auctorem habentes peruerſam eius diſciplinam, vt dicant omnium impiorum ho- *aliquando ſal-*
minum ac præterea dæmonum pœnam finem habituram eſſe, reſtitutumq. iri tum impios homi- *uandis error.*
nes tum dæmones in priſtinum ordinem ſuum. Hæc cum dicunt, ignauos homines efficiunt in Dei
præceptis exequendis, eos auertentes ab anguſta & arcta via, inq. latæ ac ſpatioſæ errorem inducẽ-
tes. Omnino autem aduerſantur magni Dei & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti dictis: Ipſe enim in
ſancto Euangelio docet, impios quidem ituros in ſupplicium æternum, iuſtos vero in æternam vi-
tam. Ruſumq. dicit ijs qui a dextris ſunt: Venite benedicti Patris mei, poſſidete paratum vobis
regnum a conſtitutione mundi. ijs vero qui a ſiniſtris: Ite maledicti in ignem æternum, qui para-
tus eſt diabolo & angelis eius.
Cum igitur aperte Dominus in ſancto Euangelio indefinens & ſupplicium & regnum denun- LXIX.
ciet: perſpicuum eſt hos Origenis deliramenta ſententijs Domini anteferre. Ex hoc quoque illo-
D rum amentia redarguitur: Si quis iuxta illius nugas ponat ſupplicium deſiturum: neceſſe eſt hunc
& promiſſæ iuſtis vitæ æternæ ſtatuere finem: æque enim in vtroque æternum ponitur. Si autem &
pœna & fruitio gloriæ habet finẽ, cur incarnatio fuit Domini noſtri Ieſu Chriſti? cur crucifixio & *Tam pœna dã-*
mors & ſepultura & reſurrectio Domini? Quod commodum ijs qui bonum certamen certauerunt *natorum quam*
& pro Chriſto martyrium ſubierunt, ſi & dæmones & homines impij eumdem quem Sancti ordi- *vita beatorum*
nem redintegratione habituri ſunt? Verum hæc in eorum capita vertant qui hæc fabulantur: nam *æterna.*
Chriſti verba in Fidelium mentibus incuſſa manent atque in ipſa rerum veritate.
Qui porro Origenis improbam opinionem tuentur, firma hæc argumenta fugientes, ſuumq. LXX.
conantes regere errorem, quædam ſanctorum Patrum dicta male excipientes, praueq. ſententia
ſua interpretantes, proprio morbo accommodant: quod etiam cum diuinis faciunt Scripturis. Nos
autem ex ipſis ſanctis Patribus oſtendemus inanes, ac futiles eorum rationes eſſe. Hæc igitur ſcri-
bit S. Gregorius Theologus in Apologetica oratione: Nobis vero, quibus periclitatur ſalus animę
beatę atque immortalis, quæq. ſempiternam aditura eſt vel pœnam vel laudem propter malitiam
aut virtutem, quanti faciendum eſt hoc certamen, aut quanta ſcientia opus eſt?
E *Eiuſdem ex oratione de plaga grandinis.*
Qua falſa defenſione, qua perſuaſione artificioſa, quonam commento veritatem oppugnante LXXI.
circumuenitur ius, ac fallitur rectum iudicium, quod omnibus omnia in ſtatera ponit, facta, dicta,
cogitationeſq. omnes; ac nequiter commiſſa melioribus repenſat, vt vincat quod propendet, ſen-
tentiaq. ſecundum plura dicatur, quam nulla excipiat prouocatio, non ſuperior Iudex, non defeſſio
alterorum factorum, non oleum vel a prudentibus virginibus ſumptum, vel ab ijs qui deficienti-
bus lampadibus vendunt, non pœnitentia diuitis qui flamma cruciętur, ſuorumq. neceſſariorum
quærat emendationem, non ad mutationem præfinita dies: ſed certum ac ſtabile ius & formidolo-
ſum & vltimum, & æquius inſtruſq. quam quantus eſt terror, quinimmo propter iuſtitiam terribi-
le, cum throni ponuntur, & antiquus dierum ſedet, & libri aperiuntur, & fluuius igneus trahitur,
& lux ante ipſum & tenebræ paratæ [*]: & eunt qui bona fecerunt in reſurrectionem vitæ, quæ [*] pariter
nunc in Chriſto abſconditur, poſtmodum vero cum eo apparet: qui vero mala egerunt, in reſurre-
ctionem iudicij, quo qui non credũt, iã iudicati, dãnatiq. ſunt a Verbo, quos eos iudicauit: ac alios

quidem lux ineſtabilis excipit,& ſanctæ tegnantiſq. Trinitatis gratia,apertius,puriuſq.effulgentis, A
ac totam ſe toti menti inſerentis:quod vtiq.ſolum regnum cælorum eſſe duco:alia vero vna cum a
lijs malis tormenta,vel potius ante alia proiectum eſſe a Deo, & conſcieotiæ turpido & verecũdia
nullum finem habens,

Baſilij Epiſcopi Cæſareæ,ex eius libro Regularum. Interrogatio:

LXXII. Si tum dicit,vapulabit multis,tum paucis;quo pacto quidam dicunt,nullum finem ſupplicij fo
Ex S. Baſilio re ijs qui pœna afficiuntur? *Reſponſio:* Quæ ambigua ſunt ac vidẽtur obſcure eſſe dicta , quibuſdam
Origenes argui locis diuinitus inſpiratæ Scripturæ alibi ab alijs,quæ confeſſa & aperta ſunt,declarantur. Cum er-
tur. go Dominus pronunciarit:Ibunt hi io ſupplicium æternum,iuſti autem in vitam æternam:& alicu
bi:Mittas eos in ignem æternum,qui paratus eſt diabolo & angelis eius;atq. ita nominet gehennã
ignis:vbi vermis eorum non moritur & ignis nõ extinguitur:ac rurſum per Prophetam de quibuſ
daui prædixerit:Vermis eorum non morietur,& ignis eorum oon extinguetur:Cum hæc & huiuſ-
modi ſæpe a diuinitus inſpirata Scriptura proponãtur;hoc quoq.eſt diaboli artis & aſtutiæ,vt mul
ti homines veluti obliti talium tantarumq. Domini ſeotentiarum,finem ſibi audeant pœnarũ in
poſterum adumbrare. Nam ſi æterni ſupplij quãdoq.finis eſt futurus,omnino habebit & vita æter B
na finem. Sin in vita noo ſic Euangelici dicti ſenſum accipimus:quæ ratio eſt,ſupplicio æterno finẽ
ſtatuere? æterni enim adiunctio pariter in vtroq. ponitur:Ibunt enim(inquit)hi io ſupplicium æter
num iuſti autem in vitam æternam.

Eiuſdem e ſermone adhortatorio ad ſanctum baptiſma.

LXXIII. Proptet breuem ac temporariam peccati voluptatem ſempiterna crucior pœna: propter volu
ptatem carnis ſempiterno igni addicor.

Sancti Ioannis Epiſcopi Conſtantinopoleos,e prima Theodorum monachum epiſtola.

Ex S. Ioann. In mẽte iugiter habeas fluuium ignis:fluuius enim igneus,rapiduſq.egrediebatur a facie eius.
Chryſoſt. redar Noo eſt;quod quiſquam ei deditus igni,ſupplicij finem expectet. Verum improbæ ſæculi huius vo
gutio Origenis luptates ab vmbris ſomnijſq.nihil differunt:priuſquam eoim peccatum ad finẽ peruenerit,extin-
guitur voluptas;ſuppliciorum vero,quæ pro flagitijs ſuſcipiuntur,nullus eſt finis.

Eiuſdem in commeotarijs in primam ad Corinthios epiſtolam.

LXXIV. Non lenis nobis hinc propoſita quæſtio eſt,ſed de rebus valde neceſſarijs:Quærũt pleriq. ho-
mines,ignis gehennæ ſit ne finem habiturus. Nun habiturum,ptonunciauit Dominus,cum dice- C
ret:Ignis eorum non extinguetur,& vetmis eorum non morietur. Paulus vero eũ perennem oſten
a 2.Theſſal. 2. dẽs,ait a de peccatoribus:Pœnas dabunt in interitu æternas. Quare cum diuina nos Scriptura,
ſanctiq. Patres edoceant,nullum finem impiorum ſupplicij,dæmonũq.q ab illis coluntur: quam re
ſtitutionem imaginantur qui cum Origene ſentiuot, vbi ſuppliciorum nullus eſt exitus? Sancta
enim Chriſti Eccleſia quemadmodum iuſtis indeſinentem prædicat vitam æternam,ita impios p-
petua ſupplicia manere tradit. Atq. hæc quidem in his. Nos porto paucas e multis diuinæ Scriptu-
ræ ſanctorumque Pattum auctoritatibus afferendas eſſe perſpeximus ad coufutandam Origenis
impietatem.

LXXV. Cum autem velimus omne ſcandalum a ſanctiſſima Eccleſia propulſare, vt nulla in ea macula
relinquatur:obſequentes diuinis Scripturis,ſanctiſq. Patribus,qui ipſum Origenem ac huiuſmo-
di ſceleratam impiamq. doctrinam profligarunt,ac iure anathemati ſubiecerunt, hanc epiſtolã ad
De Synodo ha tuam beatitudinem dedimus,qua eam hortamur,vt omnium qui in hac regia vrbe nunc degunt,
benda Conſtan ſanctiſſimorũ Epiſcoporũ conuentum habeat, ac Deo amabiliſſimorum præfectorum ſanctis quę
tinopoli. hic ſuot monaſterijs:faciatq. vt omnes in ſcriptis præfatum impium ac Deo repugnantem Orige- D
oem(qui & Adamantius)quiq. presbyter fuit ſanctiſſimæ Eccleſiæ Alexaodriæ,& eius nefaria im-
piaq. dogmata,capitulaq. omnia quæ inferius ponuntur,omnimodis anathematizent: & exempla
dimittas eorum quæ a beatitudine tua ob hanc cauſam geſta fuerint,ad alios omnes ſanctiſſimos
Epiſcopos,præfectoſq. venerabilium monaſteriorum,vt & ipſi ſubſcriptione propria anathema-
tizent Origem,ſceleſtaq. eius dogmata cum omnibus qui declatabuntur hæreticis.

LXXVI. In poſterum autem ne aliter ordinentur Epiſcopi,aut monaſteriorum hegumeni,niſi prius cũ
Quos deberẽt alijs omnibus hæreticis,qui de more in libellis anathematizantur,id eſt,Sabellio,Ario,Apollina-
ordinãdi Præ rio,Neſtorio,Eutychete,Dioſcoro,Timotheo Aeluro,Petro Mogo,Anthimo Trapezuntij, Theo-
ſules anathe- doſio antea Alexandriæ,& Petro qui Apameæ præſuit,& Seuero qui Antiochiæ , prædictum etiam
matizare. Origenem qui Paganorum Arianorumq. inſania laborauit vna cum execrabilibus impijſque eius
dogmatibus anathematizent. Omnibus enim prædiceodum eſt,ne omnino quiſquam audeat talẽ
hæreticum aut eius expoſitiones aſſerere,ſed eas vnuſquiſq. ex toto animo & tota cogitatione ode
rit & auerſetur & anathematizet , ut a Chriſtiana traditione alienas , & ſimpliciorum animali-
bus grauem afferentes luem ac peſtem. Hæc porro eadem ſcripſimus non ſolum ad ſanctitatẽ tuã, E
ſed etiam ad ſanctiſſimum & beatiſſimum Papam ſeniotis Romæ & Pattiarcham Vigilium,& ad
ceteros omnes ſanctiſſimos Epiſcopos & Patriarchas,id eſt,Alexandriæ,Theopoleos,& Hieroſoly
miorum:vt & hi huic rei proſpiciant,& hæc finem adipiſcantur.

LXXVII. Cũ vero cupiamus omnes Chriſtianos cognoſcere ſcripta Origenis prorſus a vera Chriſtiano
rum fide aliena eſſe ex multis immenſiſq. eius blaſphemijs paucas ad verbum eſſe ponandas cen-
ſuimus. Sic autem ſe babent:

Quod minor ſit Filius Patre,& Spiritus Filio,e primo libro Periarchon.

Quod Deus quidem & Pater omnia contineos ad vnumquodq. entium peruenit,eſſe vnicuiq.
Orig. horrendę impertiens de ſuo;eſſe * enim eſt minus. Quod vero præter Patrem Filius ad ſola rationabilia p
blaſphemia uenit;eſt enim ſecundus a Patre. Adhuc etiam minor eſt Spiritus ſanctus,ad ſolos Sanctos perue-
de Trinitate. niens. Ita ex hoc maior eſt poteſtas Patris præ Filio & Spiritu ſancto,ampliorque Filij præ Spiritu
* corruptum in Græco videtur. ſancto,ac rurſum præſtantior ſancti Spiritus poteſtas præ alijs cunctis eotibus ſanctis.

Quod

A *Quod finita eſt Dei & Patris poteſtas, e ſecundo libro eiuſdem voluminis.*
Finitam enim eſſe & poteſtatem Patris dicendum, nec prætextu laudis circumſcriptio eius tol- LXXVIII.
lenda eſt. *Et paulo poſt:* Tanta enim fecit, quanta ſub manum comprehendere & habere poterat, & *De poteſtate*
continere ſub prouidentia ſua: quemadmodum tantam conſtruxit materiam, quantam adminiſtra- *Dei Orig. bla-*
re & exornare poterat. *ſphamia.*

Eiuſdem e quarto libro eiuſdem voluminis.
Nemo autem ſermone offendatur, ſi modum ſtatuimus Dei poteſtati. Infinita enim comple- LXXIX.
cti, natura impoſſibile eſt. Nam cum ſemel finita ſint quæ Deus ipſe comprehendit, neceſſe eſt ter-
minum eſſe ad finita * ipſe ſufficit. *

Quod exiturus Filius eſt, ex eodem libro.
Hic Filius de voluntate Patris generatus, qui eſt imago Dei inuiſibilis & ſplendor gloriæ eius, LXXX.
figura ſubſtantiæ eius, primogenitus omnis creaturæ, creatura, Sapientia: ipſa enim Sapientia di-
cit: Dominus poſſedit me in initio viarum ſuarum.] At de blaſphemijs Origenis in Deum hæc tan-
tum in epiſtola Imperatoris: quibus hi ſubijciuntur anathematiſmi:

B Si quis dicit, aut ſentit, præexiſtere hominum animas, vtpote quæ antea mentes fuerint & ſan- LXXXI.
ctæ virtutes, ſatietatemq. cepiſſe diuinæ contemplationis, & in deterius conuerſas eſſe; atque id- *Anathematiſ-*
circo ἀποψυγείσας, id eſt, refrixiſſe a Dei charitate, & inde ψυχὰς Græce, id eſt, animas eſſe nuncu- *mi aduerſus O-*
patas, demiſſaſq. eſſe in corpora ſupplicij cauſa: anathema. *rig. errores.*

Si quis dicit, aut ſentit, Domini animam prius extitiſſe atque vnitam fuiſſe Deo Verbo ante in- LXXXII.
carnationem & generationem ex Virgine; anathema eſto.

Si quis dicit, aut ſentit, primum conformatum eſſe corpus Domini noſtri Ieſu Chriſti in vtero
beatę Virginis vt aliorum hominum, ac poſtea vnitū ei eſſe Deum Verbum & animam, vtpote quę
ante fuiſſet; anathema eſto.

Si quis dicit, aut ſentit, omnibus cæleſtibus ordinibus aſſimilatum eſſe Deum Verbum, Che-
rubimq. factum eſſe ipſis Cherubim, & Seraphim ipſis Seraphim, ac omnibus plane ſuperioribus
virtutibus ſimilem eſſe factum; anathema eſto.

Si quis dicit, aut ſentit, in reſurrectione corpora hominum orbiculata ſuſcitari, nec confitetur
nos ſuſcitari rectos: anathema eſto.

C Si quis dicit, cælum & Solem & Lunam & ſtellas & aquas quæ ſuper cælos ſunt, animatas &
materiales eſſe quaſdam virtutes; anathema ſit.

Si quis dicit, aut ſentit, Dominum Chriſtum in futuro ſæculo crucifixum iri pro dæmonibus,
ſicuti pro hominibus; anathema eſto.

Si quis dicit, aut ſentit, finitam eſſe Dei poteſtatem, & eum feciſſe quæ plurima comprehende-
re potuit; anathema eſto.

Si quis dicit, aut ſentit, ad tempus eſſe dæmonum & impiorum hominum ſupplicium, eiuſque
finem aliquando futurum, ſiue reſtitutionem & redintegrationem fore dæmonum & impiorum
hominum; anathema eſto.

Anathema & Origeni (qui & Adamantius) vna cum nefaria eius execrabili ſceleſtaque doctri- LXXXIII.
na; & cuiuis qui ea ſentiat, aut vllo modo prorſus quocumq. tempore tueri præſumat. In Chriſto Ie-
ſu Domino noſtro, cui gloria in ſæcula ſæculorum. Amen.] hactenus ex ſcripto codice Antonij Au-
guſtini, in quo deeſt annus & dies.

Porro plures his fuiſſe errores Origenis ex S. Hieronymo collectos, meminiſſe debes, ſuperius LXXXIV.
D ſuo loco recenſitos. Quod vero geſta hæc eſſent in Oriente, prætermiſſa ſunt referri plurium Con-
ciliorum atq. Pontificum aduerſus hos & alios enumeratos Origenis errores ſancita decreta, quæ
omnia olim delata Romam, ipſius Romanæ Eccleſiæ cuſtodirent archiua, nēpe quæ aduerſus eoſ-
dem habita ſunt a Theophilo Alexandrino Epiſcopo in Aegypto, quæve a S. Epiphanio in Cypro
atq. ab Anaſtaſio Papa Romę: de quibus omnibus ſuis locis ſuperius dictum eſt. Porro anathema-
tiſmos hos hic recenſitos omnes in Quinta Synodo recitatos probatoſq. eſſe, ibiq. repetitam Ori- a Niceph. li. 17.
genis damnationem, Nicephorus tradit [a]. Ipſe enim Imperator, quod ſciret extra fines eſſe rega- c. 27. & 28.
lis auctoritatis de fide ſancire decreta, hanc ob cauſam (vt in eiuſdem modo recitata epiſtola audi- *Quã rõ Imp.*
uimus) ipſum Mennam Conſtantinopolitanum, ad quem ſcribit, admonet vt Synodum habeat, a *de fide ſcriben-*
qua iſta omnia, quæ aduerſus Origenem ſcripta eſſent, confirmarentur: quod & factum fuit. *di epiſt.*

Sed non prætereat, in ijs quæ ad finem prope eiuſdem Imperatoris epiſtolæ ſcripta ſunt de dā- LXXXV.
natione facienda hæreticorum, cum ſiue Epiſcopus ſiue Abbas ordinandus eſſet, haberi inter a-
lios execrandos hæreticos eſſe adnumeratum Anthimum Epiſcopum Trapezuntij haud pridem
damnatum ab Agapeto Pōtifice. Quib. intelligas, ea cuncta quæ dicta ſunt de ſtudio Imperatricis
E apud Vigilium, vt reſtitueretur in ſedem Conſtantinopolitanam Anthimus, eadem abſq. Impera- *Iuſtinian. vbi-*
toris conſenſu vel ſcientia tractata eſſe per Theodoram Auguſtam primo cum Vigilio adhuc Ro- *que deceptus.*
manæ Eccleſiæ diacono de creando ipſum Romanum Pontificem, ſi promitteret Anthimum reſti-
tuere; deinde requiſitum ab eadem, cum pulſo Silverio, idem Vigilius euectus eſſet in thronū. Sed
& illud ex hac eadem epiſtola accipe: Iuſtinianum, cum nominat in eadem epiſtola Vigilium Ro-
manum Pontificem, circumuentum fuiſſe, putaſſe nimirum, quem reuerti Romā & ſubire iudiciū
iuſſiſſet Silverium Papam, & audiſſet relegatum in inſulam, iuſta ſententia condemnatum, Vigiliū
vero legitima ſubrogatione ſuffectum: cum tamen longe aliter res ſe haberet. Sic plane in rebus gra- b Liberat. diac.
uiſſimis contingit Principes falſa relatione ſæpiſſime falli. Breuiar. c. 24.

Quid sūt acciderit ex huiuſmodi aduerſus errores Origenis litteris Imperatoris, promulga- LXXXVI.
ta dānatione, ex Liberato ſic accipe [b]: Ex reſerato aditu aduerſarijs Eccleſiæ, vt mortuus dānare- *Artes ſubdolę*
tur Origenes, Theodorus Cæſareæ Cappadociæ Epus dilectus & familiaris Principum, ſecta Ace- *Theodori Cæ-*
phalus, Origenis defenſor acerrimus, & Pelagio æmulus, cognoſcēs Origenē fuiſſe dānatū, dolore *ſarienſis.*

damnationis eius,ad Eccleſiæ conturbationem,damnationẽ molitus eſt in Theodorum Mopſueſtenum;eo quod Theodorus multa opuſcula edidiſſet contra Origenem,exoſuſq.& accuſabilis haberetur ab Origeniſtis;& maxime,quod Synodus Chalcedonenſis(ſicut probatur)laudes eius ſuſceperit in tribus epiſtolis.Cuius damnationem memoratus Theodorus tali machinatione perſecit.Subſcribente Principe contra Acephalos in defenſionem Synodi Chalcedonenſis, accedens idem Theodorus Cappadociæ vna cum ſuis ſatellitibus,qui ſub nomine Catholico Acephalis fauebant,cum Theodoræ Auguſtæ fauore Imperatori ſuggeſſit,ſcribendi laborem eum non debere pati,quando compendio poſſet Acephalos omnes ad ſuam communionem adducere. Siquidem illi(inquit)hoc offenduntur in Synodum Chalcedonenſem,quod laudes ſuſceperit Theodori Mopſueſteni Epiſcopi,epiſtolamq.Ibæ,quæ per omnia Neſtoriana cognoſcitur,quã Synodus ipſa iudicio ſuo pronunciauerit Orthodoxã.Qui Theodorus ſi cum dictis ſuis & hac epiſtola anathematizaretur,tanquam retractata Synodus atque purgata,ſuſciperetur ab eis per omnia & in omnib. & ſine pietatis veſtræ labore Eccleſiæ Catholicæ ſociati gaudentes, in vniuerſali Eccleſia clementiæ veſtræ laus erit ſempiterna. A

LXXXVII. De tribus capitulis controuerſia cœpta.

Hæc audiens Imperator,& dolum doloſorum minime perſpiciens,ſuggeſtionem eorum libẽter accepit,& facere libentiſſime ſpopondit.Sed rurſus illi callida fraude rogauerunt eum,vt dictaret librum de damnatione Trium capitulorum.]acceſſit enim duobus ſupra recẽſitis capitulis tertium de Theodoreto Epiſcopo Cyri recepto in Concilio Chalcedonenſi.Sed pergit dicere de ſcripto Iuſtiniani Imperatoris:Quo libro(inquit)eius edito & toto mundo manifeſtato,dum emẽdare Princeps erubeſcit,irreuocabilis cauſa fieret.Sciebant enim,Principem ſolita pietate, ſcandalo emergente,ſententiam ſuam poſſe corrigere,ſeſeq.ad periculum peruenire.Annuit his Princeps, & hoc ſe lætus implere promiſit;& relinquens operis ſui ſtudium,vnum in damnatione Trium capitulorum condidit librum,pro delictis noſtris nobis omnibus notiſſimum. B

LXXXVIII.

Cetera vero quæ ſubſequẽter in Epiſcopis & Catholica Eccleſia ab eodem Principe facta ſunt, quo modo conſentientes Epiſcopi in Trium damnationem capitulorum muneribus ditabantur, vel non conſentientes,depoſiti,in exilium miſſi ſunt,vel aliqui fuga latitantes in anguſtijs felicem exitum ſuſceperunt,quoniam nota ſunt omnibus,puto nunc a me ſilenda.Illud liquere omnib.credo,per Pelagium diaconum & Theodorum Cæſareæ Cappadociæ Epiſcopum hoc ſcandalum in Eccleſiam fuiſſe ingreſſum.Quod etiam publice ipſe Theodorus clamitauit, ſe & Pelagium viuos incendendos,per quos hoc ſcandalum introiuit in mundum.]hactenus Liberatus finem imponẽs Breuiario ſuo de cauſa Neſtoriana & Eutychiana collecto(vt ait)ex Eccleſiaſtica hiſtoria e Græco in Latinum tranſlata,& ex Geſtis Synodalibus atque etiam epiſtolis ſanctorum Patrum:quæ quidem paulo poſt ab ipſo ſcripta fuiſſe,ex vltima rerum geſtarum narratione poſſumus intelligere. verum ipſum conſtat ex eorum claſſe fuiſſe,qui pro Tribus capitulis pugnantes, pro Theodoro Mopſueſteno,licet non pro erroribus ei aſcriptis,etiam ſcripſere defenſionem: quod non obſcure ſuis ipſe ſcriptis ſignificat [a]. Ceterum quinam fuerit iſtiuſmodi de fide liber a Iuſtiniano Imperatore editus,inferius ſuo loco dicturi ſumus. C

a Liberat Breui. c.3.10.24.

LXXXIX.

Quod autem ad œconomiam Eccleſiaſticam pertinet,idem Imperator alias edidit ſanctiones, atque in his totus eſſe viſus eſt,perinde atque ab omni belli cura remotus,cum tamen & Roma obſideretur a Gothis,& Africa,rebellantibus Arianis,in magno diſcrimine verſaretur, vt paulo poſt dicturi ſumus.Inter alia vero Kal.Maij hoc anno ſanctionem promulgauit, ne quis [b] præter voluntatem Epiſcopi domos oratorias fabricaret,inſuper de Epiſcopis qui in ſuis Eccleſijs minime reſiderent,ac de alienatione rerum Eccleſiæ immobilium:aliam [c] rurſum de clericis ſubrogatis, & emolumentis eiſdem præſtandis,necnon de iure præſentandi,quod ijs competat qui in ædificandis eccleſijs ius ſibi patronatus retinere voluerunt:itemq.aliam ſanctionem [d] de bonis eorum q ingrediuntur monaſterium.has tu maiori otio conſulas. D

b Nouel.67. & Auth.col.5.titu. 17.
c Nouel. 57. & Auth.col.5.titu. 16.
d Nouel.76.

XC.

Hoc eodem pariter anno duodecimo Imperatoris,dum(vt dictum eſt) belli Gothici tertius adhuc annus ageretur(inquit Procopius [e]) ex Mediolano vir ſacer quidam Dacius nomine(*Epiſcopus hic erat Mediolanenſis Eccleſię*)ciueſq.primores nonnulli cum Romam veniſſent,a Beliſario ſuppliciter petiere,modicum ad ſe vt præſidium mitteret,quo ſatis ſe poſſe aſſeuerarent non modo Mediolanum,ſed Liguriam omnem abdуctam a Gothis Imperatori recuperare.]qui hac functus eſt legatione Dacius,vitæ ſanctitate inſignis eſt habitus,de quo plura dicturi ſumus. Hic ergo vt vendicaret a Gothis iiſdemq.Arianis populos ſpirituali regimine ſibi ſubditos, omnem adhibuit diligentiam.quo exemplo ſatis intelligas,non mereri calumniam,neque inuidiam Epiſcopos illos pati debere,qui ne ſub hæretico Principe degant,omnem lapidem voluunt.Quomodo autem Beliſarius eadem Mediolanenſi ciuitate,totaq.Liguria potitus ſit,idem Procopius narrat [f]. E

e Procop.de bello Goth. lib.2.
Dacius Epiſc. Mediolanenſis contra Gothos implorat auxilium.
f Procop.de bello Goth.lib.2.

IESV CHRISTI ANNVS	SILVERII PAP. ANNVS	IVSTINIANI IMP. 13. VITIGIS REG. 3.
539.	3.	

I.

ANnus Domini quingenteſimus vndequadrageſimus Apione [g] Aegyptio Conſule abſque collega notatur:ita Apio ab Api denominatus Aegyptius:licet in Nouellis Imperatoris,pro Apione,Ario ponatur. Nouellæ [h] enim complures,quæ ſub Conſulatu Arionis datæ reperiuntur, ſub Apione Conſule ſcriptæ noſcuntur.Numeratur idem annus belli Gothici in Italia quartus.Cũ Siluerius Papa,tertio exacto ſedis ſuæ anno,exagitatus (vt dictum eſt [i]) aduerſariorum calumnijs & in Palmaria inſula relegatus detentus,conuentu habito quatuor,qui eum conuenerant,Epiſcoporum,aduerſus Vigilium Romanæ Eccleſiæ cathedræ inuaſorem anathematis ſententiã tulit.

g alias Appio.
h Nouel. 70. vſque ad 91.
i Liberat diac. in Breu.c.22.

A lit, hiſq. verbis conſcriptam ad ipſum miſit [a]:

[a] Extat inter Acta Siluerij tom. 2. Concil. & to. 1. epiſt. Rom. Pót.

Silnerius Epiſcopus Vigilio.

II. *Siluerius relegatus damnat Vigiliũ intruſum.*

Multis te tranſgreſſionibus irretitum, ſacerdotalis iamdudum nouit generalitas. Et quia cruẽtis humano ſangine manibus deceſſoribus noſtris peruicacia tua ſubripiens, Leuiticis præſumpſeris excubare miniſterijs, plerique nouerunt Fidelium. Nam quia cõtra iura canonica, temporibus ſanctæ memoriæ Bonifacij Papæ, ipſo viuente, ſucceſſor eius deſignari conabaris, niſi tibi ampliſſimi Senatus obuiaſſet iuſtitia, tunc prouidentia paſtorali ac Pontificali auctoritate, tua execranda iam debuerant auſpicia detruncari. Sed dum paruum vulnus in te neglectum eſt, inſanabile accreuit apoſtema: quod niſi ferro altius abſcindatur, fomentorum lentire non poteſt medicinam. Quippe qui nequiſſimi ſpiritus audacia, ambitionis phreneſim concipiens, in illius Apoſtolici medici, cui animas ligandi ſoluendiq. collata & conceſſa poteſtas eſt, verſaris contumeliam, nouumq. ſcelus erroris in Apoſtolica ſede, rurſus niteris inducere; & in morem Simonis, cuius diſcipulum te oſtendis operibus, data pecunia, meq. repulſo, qui fauente Domino, tribus iam iugiter emenſis temporibus ei præſideo, tempora mea niteris inuadere.] per tria hæc emenſa tempora tres annos, diui
B næ Scripturæ more, ſuæ ſedis iam elapſos Silueriu notat, qui ſubdit:

III. *Priuatur Vigilius abrepto Pontificatu.*

Habeto ergo cum his qui tibi conſentiunt pœne damnationis ſententiam: ſublatumq. tibi nomen & munus miniſterij ſacerdotalis agnoſce, ſancti Spiritus iudicio & Apoſtolica a nobis auctoritate damnatus. Sic enim decet fidem ſanctorum Patrum in Eccleſia ſeruari Catholica; vt quod habuit amittat, qui improbabili temeritate quod non accepit, aſſumpſerit. Data octauo Kalendas Iulij.] quod ſequitur, Principe Baſilio, ſiue (vt alia lectio habet) Beliſario Patricio] adiectum putatur, cum temporibus his Siluerij nullus conueniat Beliſarij Conſulatus, neque Baſilij: quorum alterius, nempe Beliſarij contigit ante annos duos; alterius itidem, Baſilij ſcilicet, poſt annum ſequẽtem. Subijcitur autem huic ſententiæ eiuſdem Papæ ſubſcriptio & aliorum qui interfuerunt Epiſcoporum: Cælius Siluerius Papa vrbis Romæ huic decreto anathematis in Vigilio peruaſore facto, ad omnia ſtatuta conſenſum præbens, ſubſcripſi. Pariter & quatuor Epiſcopi ſubſcripſerunt, id eſt, Terracinenſis, Fundanus, Firmanus, & Minturnenſis. Data eſt chartula per Anaſtaſium ſubdiaconum.] hactenus ibi.

IV. *In vinculis nitet Pontificia poteſtas.*

[b] 2. Tim. 2.

Sic igitur beatiſſimus Pontifex vna cum Apoſtolo Paulo vinctus in Domino, æque cum Paulo
C illud Apoſtolicum concinit [b]: Laboro vſque ad vincula, quaſi male operans: ſed verbum Dei nõ eſt alligatum. Ita quidem, cum licet deportatus in inſulam, incluſus carceri, vallatus cuſtodia, atque conſumptus media, nihil tamen remitrit ſacerdotalis roboris atque conſtantiæ, vel Pontificiæ poteſtatis: potenſq. gladio Spiritus, quod eſt verbum Dei, ſciens cunctos ſibi populos habere ſubiectos, quos ſuo arbitrio vel abſoluat, aut æternis vinculis obliget, auctoritate qua pollet, aduerſus Romanæ Eccleſiæ inuaſorem, ſpuriumq. intruſum Pontificem valide telum damnationis intorquet; & vniuerſo oſtendit Orbi, illum qui faſtigium Apoſtolici throni ruiturus aſcendit, ſeq. pro Pontifice gerit, non referre Simonem Petrum, ſed magum, neque Vicarium eſſe Chriſti, ſed Antichriſtum. Eminet, licet conculcata preſſuris, in inſula Apoſtolica ſedes: illuſtratur Antiſtitis præſẽtis pluſquam Roma Palmaria: non anguſtiatur exiguæ inſulæ termino, nec clauditur circũdãtis maris Eccleſia fluctibus, quæ magis dilatatur aduerſis & creſcit anguſtijs. Fœcunda antiquorum martyrũ palmis ipſa Palmaria, nouo germine, tanti Pontificis martyrij palma mirifice decoratur; eoq. magis, quod pacis tempore, cum nullus Chriſtianæ fidei hoſtis Gentilis tyrannus inſurgit, ſola ipſa eiuſmodi triumphali fronde vireſcit.

V.

[c] De eo Roman. Martyrolog. die 26. Nouemb.

[d] Tom. 1. epiſt. Rom. Pont. ante epiſt. Siluer.

D Interea vero congemuit vniuerſus Catholicus orbis ad vniuerſalis Eccleſiæ Præſulis ignominias, communicans ipſius vinculis (vt licuit) ſcriptis epiſtolis, quarum vnicum quod ſupereſt, hic tibi reddimus monumentum: quas enim vnus inter alios Amator Epiſcopus (quem puto Auguſtudunenſem illum [c], qui hoc tempore claruit ſanctitate) ad eum litteras cum muneribus dedit, vt ea quam patiebatur ipſum leuaret inopia, hic tibi integras exhibemus; ſic enim ſe habent [d]:

Beatiſſimo Siluerio Amator Epiſcopus.

VI. *Amatoris Epiſcopi epi. ad Siluerium Papam.*

A quibuſdam, Pater dilectiſſime, illis a partibus aduentantibus audiuimus, vos a ſede ſancti Petri iniuſte pulſum, exilio deſtinatum. Quod nimis graue ferentes, miſimus parua munuſcula, id eſt, argenti libras triginta, ad veſtram veſtrorumq. ſuſtentationem: quę petimus vt ita grato animo ſuſcipiatis, ſicut grata mittuntur intentione. Precamur quoque, vt per veſtram epiſtolam nobis remandare [*] non dedignemini, qualiter circa vos ſit actum, vel modo agitur: vt certam rationem de vobis ſcire & fratribus valeam nunciare. Quid enim putas de nobis fieri, Pater ſumme, cũ de ſummo Paſtore & Vicario ſancti Petri talia fiunt? Vos tamen nolite multũ triſtari, ſed cõfortamini ſemper in Domino: quoniam potens eſt Diuinitas immenſæ tempeſtatis incerta bono ſereni
E tatis amouere. Ora pro nobis, beatiſſime Papa.] hactenus epiſtola ſine die & Conſule. Extat ad eũdem Amatorem reddita Siluerij nomine epiſtola ab aliquo otioſo ex Anaſtaſij ſcriptis conſarcinata, mendaci Conſulum appoſita nota, a veritate hiſtorica procul abhorrens, quam ex huius temporis ſcriptore Liberato diacono ſincere prodidimus: vnde indignam putantes quæ ipſius Siluerij nomine cenſeatur, relinquimus eam vndique impoſturæ labe ſuſpectam.

[*] renunciare

VII. *Infeliciſſima tempora.*

Quod vero ad Pontificis defenſionem ſpectat, iniquitas temporis reddidit Siluerij vincula duriora. Etenim cum a Gothis Vrbs eſſet obſeſſa, & vniuerſa Italia motibus Græcorum quateretur atque Gothorum; quodq. ſcirent omnes, Beliſarium cum vniuerſis viribus Orientalis exercitus pro aduerſarijs contra Siluerium militare: factum eſt, vt relegato Pontifici ad eum in ſedem reſtituendum nullus ſuppetias ferre poſſet: non clerus Romanus foris Gothorum obſidione vallatus, intus cuſtoditus ab exercitu Imperatoris, quicquam ex more præſtare valuit: non reliqui Epiſcopi, quod viderent fruſtra ſe niti poſſe, tot ingruentibus malis, contra torrentem: expectantes omnes, ſi meliora forte, quod eſſet in optatis, tempora aſpirarent. Silent leges, cum arma ſtrepũt; nec

canonum

canonom auditur clamor, vbi reboante claſſico milites excitantur. A

Relinquitur indefenſus Rom. Pont.

VIII. Sic itaque iniuria temporis factum eſt, vt ab Eccleſia indefenſum ipſius Eccleſiæ viſibile caput opprimi ſineretur, quod alias, vrgente etiam Gentilium perſecutione, accuſationum vinculis abſolutum, congregatum in cryptis Epiſcoporum Concilium ſuo ipſius iudicandum arbitrio iuſſit abire liberum. Ex quibus magis quis deploret iſtiuſmodi infeliciſſimum omnium rerũ ſtatũ, quo ſub Chriſtianis Principibus fieri contigerunt, quæ ſub Imperatoribus Ethnicis iiſdemq. diris perſecutoribus, ne fierent, Occidentalis orbis Epiſcopi ſedulo ſtudio interceſſerunt: dũ ſine Epiſcoporum ſententia damnatur abſque ſpe vlla reſtitutionis Epiſcopus Epiſcoporum, & ſubrogatus artibus hæreticorum is ſedet, qui cum iiſdem hæreticis de reſtitutione damnati hæretici conuenisset. Hoc quidem diſcrimine grauius inuenimus numquam, neque periculum manifeſtius, ſub quo fuerit Romana Eccleſia conſtituta. Sed qui ſuper maria fundauit eam, de excelſo ſolio clamat: Confidite, ego vici mundum.

Quæ Silverius Papa pati coactus a Vigilio.

IX. Sed quid poſt hæc Silverio accidit? Mouerunt aduerſariorum inuidiam obſequia illa ipſi ab Epiſcopis diuerſis impenſa: auxit & in eum odium ab ipſo in Vigilium anathema recens illatum: cuius rei cauſa factum eſt, vt arctiori cuſtodiæ traderetur, ac denique (quod Liberatus diaconus reſtatur) conſumi inedia cogeretur: ſed id quidem ſenſim, non ſtatim violenterque: adeo vt in annũ B ſequentem ærumnoſam vitam produxerit; adhuc enim annum vnum ferme vixiſſe, ex eo cogimur affirmare, quod qui mẽſe Iunio hoc anno (vt diximus) litteras ad Vigiliũ dediſſe reperitur, & Anaſtaſii teſtificatione menſe Maio obiiſſe diem ponitur: non hoc vtique anno, ſed ſequenti eum eſſe defunctum, affirmare neceſſe eſt. dicemus de eo ſuo loco.

X. Sed quantis hæc Deus illata in Summum Pontificem mala immiſſis cælitus cladibus vindicarit, vix credi poteſt; referreq. detrectarem, quod ſuperare videantur humanum captum: ſed cum hæc Procopius referat, qui hoc tempore eamdem quam habebat præ oculis ſcribebat hiſtoriam, verbis ipſius hic deſcribere minime prætermittam. Sub hoc enim anno decimotertio Iuſtiniani Imperatoris hæc adeo infelicia contigiſſe narrat in Oriente, vnde malum tantum originem duxit, his verbis [a]: Ingentes igitur tunc Hunnorum exercitus Iſtrum tranſmittentes in omnem Europam inuaſerunt, nec vlla natio tot in hac parte maleficia damnaq. intulit. A ſinu enim Ionico hi barbari omnia vſque Byzantij ſuburbana populati ſunt, arceſq. duas munitiſſimas in Illyrico, ciuitatemq. Caſaudream vi euerterunt, quam antiqui Potideam vocabant: multaq. gaza ſimul cum C centum & viginti millibus hominum captis, domum reuerterunt, nullo penitus eis reſiſtente. Poſteris autem temporibus ſæpius reuerſi intoleranda Romanis mala intulerunt: nam in Cherſonneſi expugnatione oppidanos deceperunt, ex parte maris (Melanes vocatur) muros aſcendentes de improuiſo eos oppreſſerunt, quorum partim capti, partim interfecti ſunt. Nonnulli anguſtias maris inter Abidum & Sextum tranſeuntes, in Aſiæ loca excurrentes, Cherſonneſum reuerterunt. Inde denique rurſus domum cum toto exercitu ſe receperunt. In alia item irruptione Illyricum repetentes, Thermopolim obſedere, oppidanis ſe acriter defendentibus. veſtigabant quanam via facilius aſcendere poſſent; præter ſpem vnam repererunt, quæ ad montem hic ſuperuenientem [*] ducit. Sic omnes fere Græcos, præter quam Peloponneſiacos infeſtãtes, tertio domum remigrarũt.] hæc de Hunnorum incurſionibus Procopius: quibus, tradit inferius, annuam eſſe pollicitum Imperatorem pecuniam, ſicut & Sarracenis: ita ignominioſe coactus eſt Imperator a barbaris ingruẽtibus redimere pacem penſitatione tributi, qui haud pridem, cum Dei amicus eſſet, Vuandalos, Gothoſq. inuictos ſuperaſſet.

a Procop. de bello Perſic. lib. 2.

Clades illatæ Orientalibus.

* ſupereminentẽ

XI. Et vnde (ſi quis accurate inueſtigabit) tantorum malorum cauſa prouenisse dicenda, niſi ob numen offenſum? Quoddam hoc fuit quodam modo monſtrum, vt qui victor in omnibus Iuſtinianus Imperator vniuerſa Africa potitus fuit, atque item bello Siciliam, Dalmatiam, Italiamq. vna D cum Vrbe recepit, idem ex inſperato Hunnos pati coactus ſit infundentes ſe vſque in Conſtantinopolitanæ vrbis mœnia, nec eos quicquam virium habuerit expellendi. Quis non manu tractet, & aperta omnino luce non videat, vocati a Deo barbaros in demolitionem & damnum Imperij, cum ſancta religio a Principibus ſauciatur? Cum factum eſt in Silverium, quod nec profanus aliquis tentare auſus fuiſſet: paſſum eſt ab Hunnis Romanum Imperium, quod vix quælibet deſtituta ſine Rege prouincia ſubitura fuiſſet.

Alia clades Imperij.

XII. Sed pauca ſane hæc atque adeo leuia quiſque dixerit, ſi conferat cũ his quæ poſt hæc mala ſunt ſubſecuta, hoc tamen anno fieri cœpta. Et quænam hæc? Audi ex eodem auctore Procopio, dum ait, hoc ipſo anno decimotertio Iuſtiniani Imperatoris Coſrhoen Regem Perſarũ ſtatuiſſe rumpere fœdus, quod perpetuum fuerat cum Romanis ſancitum, nec vllis potuiſſe ab inſtituto reuocari litteris vel legationibus Imperatoris: quænam vero ingentia mala bellum hoc ſecum vexerit, idẽ fuſius narrat, noſq. ſuis locis ſummarim dicturi ſumus. Vitigem enim Gothorum Regem per legatos ſoliciraſſe Coſrhoen ad inferendum bellum Iuſtiniano Imperatori, idem Procopius alibi tradit [b]. His quidem malis Orientale Imperium hoc anno exagitatum conſtat. In Occidente vero E poſt fatigatam Italiam diuturno Gothico bello, poſtq. longam Vrbis obſidionem, ingenti penuria vniuerſus populus laborauit. Ita plane in vltionem ſcelerum patratorum exacuens gladium iræ ſuæ, famem vocauit Deus ſuper terram [c], & omne firmamentum panis contriuit, ac ſecundum illud propheticum [d]: Reſiduum erucæ comedit locuſta, & reſiduum locuſtæ comedit bruchus & reſiduum bruchi comedit rubigo.] E quidem quod bellicæ deuaſtationi ſuperfuit, penuria deorauit & peſtis; & ſi quid a penuria & peſte remanſit illæſum, rurſum furor Gothicus deuaſtauit: ita vt non ſoluta obſidio Vrbis, ſed potius eiuſdem dilatum videri potuiſſet excidium, nec Gothorum tantum, ſed Græcorum etiam gladijs tradita Italia deuoranda.

b Procop. de bello Goth. lib. 2.

c Pſal. 104.

d Ioel. 1.

Quid tempore obſeſſæ Vrbis.

XIII. Sed antequam iſta adeo ærumnoſa laboris doloriſq. plena narremus (vt cuncta ordine temporum deſcribamus) quæ prius de Vrbis obſidione ab eodem Procopio ſunt dicta, ea ſcilicet quæ ad

A inſtitutum pertinent, hic deſcribamus. Quæ igitur menſe Martio anno ſuperiori obſideri cœpta eſt, vltra annum dies nouem eamdem obſidionem propagaram fuiſſe Procopius tradit [a]: cuius quoque teſtificatione, Romanorum ſtudium erga Chriſtianæ religionis cultum mirifice commendatur, cum quæ eſſent Gentilitiæ ſuperſtitionis mirum in modum deteſtarentur; quod ex ijs quæ tunc acciderunt, digno exemplo edito demonſtrarunt: cuius rei cauſa fortaſſe accidit, vt non tam cito, veluti ſub Alarico, tradita Gothis ipſa Vrbs fuerit, quando (vt ſuo loco ſuperius dictum eſt) vigebat apud plurimos nobilium ſuperſtitio idolorũ. Verum licet puriſſimi modo Romani, paucis exceptis, eſſent Chriſtianæ religionis cultores, proculq. abhorrerent ab omni cultu deorũ: tamen quod reiecto legitimo ſacerdote, illic illud in loco ſancto eſſet exaltatum idolum, ob Græcos tale ſenſit Vrbs ipſa flagellum: dederunt & pœnas, qui tantæ abominationis fuerunt auctores: Sed quæ de Iani delubro ſcribat Procopius, audiamus:

Quid tempore obſeſſa Vrbis.
a Procop. de bello Goth. li. 1. & 2.
Superſtitione Gentilitia explosa, vrbs fortior reddita.

XIV.
b Procop. de bello Goth. lib. 2.

Per id tempus (inquit [b]) Romani quidam Iani fanum aperire, foribus vi occulte illata, tentarunt. Hic Ianus deorum antiquiſſimus fuit, cuius foro in medio & ex aduerſo Capitolij ſacellum extat paulo ſupra eum locum, quem nunc Romani Tres Parcas appellant. Id vero Iani ſacel- B lum totum ex ære conſtructum fuiſſe ſat conſtat, & quadrata quadam dimenſione locatum, tantæque amplitudinis, quanta integi Iani ſtatua poterat, quæ vtique & ipſa cum ænea ſit, non minor quam quinquepedalis eſſe apparet, per cetera omnia mortali ſimilis, capite dumtaxat bifrons, ita vt facies altera in orientem Solem diuergat, in occidentem altera: portæ vtrinque & æneæ in faciẽ alterutram verſæ: quas ferme in pace & proſperis rebus occludi Romani veteres quondam inſtituerunt, contraq. aperiri, dum interea bellum his eſſet. Sed Chriſtianæ fidei diſciplinam ſi vſpiam alij vmquam, Romani præcipue ſunt venerati. Vnde has Iani portas perinde neglectas, ne bellantes quidem apetuere. In ea tamen obſidione nõnulli, vetuſtæ illius (vt reor) opinionis & cultus memores facti, eniſi clam ſunt pateſacere: haud tamen omnino id exequi potuerunt, niſi eatenus, vt fores vim paſſæ non inuicem ſic cohærerent, ac antea arctius cohæſiſſent. Latuere tamen qui aggreſſi id facinus fuerunt, nulla eius rei, vt in tanta omnium perturbatione, habita quæſtione; quippe eum nondum ad Principes ipſos id dilatum fuiſſet.] vtpote qui haud inultum facinus relicturi erant, vbi eius auctores ſolicite perquiſitos adinueniſſent. Si igitur adeo magnum execrandumq. æſtimabatur ſacrilegium, vel aperire Iani portas eſſe tentatum: quæ de ſacrificantibus Dijs, aliosC ve ſuperſtitioſos deorum cultus tentantibus fuerant pœnæ ſumendæ? Hæc de Vrbis obſidione; quam perduraſſe menſes quatuordecim dum alij tradunt, certe a Procopio, qui fuit præſens, erroris penitus arguuntur, cum ipſam annum vnum & dies nouem perſeueraſſe tantum affirmet. Sed quæ his ſucceſſerunt mala, narremus.

XV.
Dira fames Italiam vexat et peſtis.
c Procop. de bello Goth. lib. 2.

Sub hoc eodem anno, qui quartus belli Gothici a Procopio ponitur inchoatus, dira fames vexauit Italiam, de qua iſta idem auctor habet [c]: Cum (inquit) iam ſe verterat annus, & meſſis tempus adeſſet, in campis frumentum ſua ſponte matureſcebat; non tamen qua prius id copia fuit, ſed longe minori, vt quod nec hominũ manibus, nec boum labore ſatum humoq. tectum fuiſſet, ſed temere in agri ſuperficiem iactum: vnde eius pars quædam terræ vi foras emerſerat: ipſum id tamen cum demeteret nemo, præ nimia ſui maturitate in terram iterato excidens renaſcebatur. Quæ res cum eumdem in modum in Aemilia accidiſſet, eius regionis homines proprijs ſedibus ac bonis relictis, in agrum Picenum profugerant, haudquaquam exiſtimantes eius prouinciæ loca, quia maritima eſſent, eadem omnino rei frumentariæ inopia premi. Tuſcos præterea haud ſecus ac pari de cauſa fames attigerat. Ex his tamen qui montes incolerent, frumenti in modum e glandib. cõ- D molitis confectum panem edebant: Vnde vulgatis velut in pecua morbis, vti par erat, multi mortales capiebantur, & paucis ſuperſtitibus interibant. In Picentes autem tradunt non minus quinquaginta millia hominum præ inedia interijſſe, & longe plures extra Ionicum ſinum. Qua autem morbi ſpecie, & quemadmodum hi morerentur, mox explicabo.

XVI.
Quæ famis tempore triſtia acciderint.

Cum enim nihil ijs eſſet quo veſcerentur, extenuati nimirum omnes pallenteſq. reddebantur, earoque vt cibo diutius carens in ſe ipſa retracta cohæſerat: fel item cum nimium abundaret, atq; adeo corpora ipſa vi ſua oppreſſa iam infeciſſet, haudquaquam ſinebat ſuo e priſtino curſu in his venas defluere. Malo itaque perurgente, nihil prorſus ſucci corporibus relinquebatur. Cutis præterea obdurata corio perſimilis erat, præ ſe maxime ferens quod impacta oſſibus inhæſiſſet, liuore tã in nigredinem commutato: vnde & homines exuſtis facib. nihil abſimiles videbantur, eorumq. facies ſtupidior erat, toruuſq. & furentis aſpectus. Mortẽ itaq. paſſim obibant, cibi partim inopia, nimia partim ſaturitate. Nam poſtquam in his fuerat calor omnis extinctus, quem natura introrſum exuſſerat: ſi quis forte eos ad ſatietatem & non paulatim cibaſſet (vt recens nati lactari ſolẽt) eum ingeſtos minus digererent cibos, celerius longe moriebantur. Fuere qui fame cogente, alterE ni ſe eſitarent: Feminas enim duas fuiſſe tunc tradunt, quæ viros ſeptemdecim interfectos abſumpſerint. hæ namq. (vt ferunt) cum ſolæ & reſides domi, ceteris mortuis ſuperfuiſſent, diuertentibus ad ſe peregrinis, noctuq. dormitãtibus interfectis diueſcebantur: ſeptem itaq. & decem diuerſis tẽporum ſpatijs in cibum abſumptis, octauus ac decimus qui ad has forte diuerterat, ſomno tunc ſubito experrectus, cum in ſe eadem quæ & in ceteros fecerant, molirentur, cognita primum facti ab his ratione, vtraſque obtruncat.

XVII.

Sed eo iam alibi euaſerat famis neceſſitas, vt quicquid vbiq. herbarum eſſet, celerius nonnulli adirent, & genu in terram nixi, cum auellere has niterentur, deficientibus viribus (nam e corporib. vigor omnis abſceſſerat) porrectas ad herbas ſolo moribundi procumberent: inſepultique paſſim manerent, cum hos nemo homo contegeret: non enim erat qui ſepulturæ rationem haberet.] hactenus de fame Procopius horum inſpector ac deplorator.

XVIII.

Porro Miſcellæ auctor coniungit famem hanc cum ea quã Vrbs paſſa eſt, dum obſideretur: ſed quam atrox iſta fuerit, teſtificatione S. Dacij Mediolanenſis Epiſcopi ita paucis deſcribit: Tanta

ſiquidem

Digitized by Google

ſiquidem per vniuerſum mundum eo anno,maximeq. apud Liguriam fames excreuerat,vt (ſicut A vir beatiſſimus Dacius Mediolanenſis Antiſtes retulit) pleræq. matres infelicium natorum comederent membra.] hæc ipſe,quæ quidem perperam ponit ſub anno decimoquinto Imperatoris: ſicut & errare conuincitur Cedrenus,qui eamdem ſub anno nono recenſet. nam quantum ex Procopio,qui præſens fuit,inſpicere licet,ad præſentem hæc ſunt annum referenda. Sed non defuit tunc Dei ſeruis annona.

XIX.
a Gregor. dialog. lib. 2. c. 21.
S. Benedicto diuinitus ſuppeditata annona

Tunc enim accidiſſe videtur mirandũ illud,quod ſanctus Gregorius de ſancto Benedicto narrat his verbis [a]: Alio quoq. tempore in eadem Campaniæ regione fames incubuerat, magnaque omnes alimentorum indigentia coanguſtabat. Iamque in Benedicti monaſterio triticum deerat: panes vero pene omnes conſumpti fuerant, vt non plus quam quinque ad refectionis horam fratribus inueniri potuiſſent. Cumq. eos venerabilis Pater contriſtatos cerneret,eorum puſillanimitatem ſtuduit modeſta increpatione corrigere,& rurſum promiſſione ſubleuare,dicens: Quare panis inopia veſter animus contriſtatur? Hodie quidem minus eſt, ſed die craſtina abundanter habebitis. Sequenti autem die ducenti farinæ modij ante fores cellæ in ſaccis inueuti ſunt, quos omnipotens Deus quibus deferentibus tranſmiſiſſet,nunc vſq. manet incognitum. Quod cum fratres B cernerent,Domino gratias referentes,didicerunt iam de abũdantia nec in egeſtate dubitare.] hęc Gregorius.

XX.
b Procop. de bello Goth. lib. 1.
Excidium Mediolani.

Sub eodem quoq. anno quarto belli Gothici recenſet idem qui ſupra Procopius cladem ciuitatis Mediolanenſis, quando a Gothis capta & ſolo penitus æquata eſt. Rem geſtam ipſe [b] pluribus ſcribit,quem tu conſulas. Sed quæ poſt tantæ vrbis excidium enarratum fuſius,breui cuncta ſtringẽs epilogo,demum adijcit,accipe: Mediolanum vero ampliſſimam vrbem ſolo æquatam delent, in eaq. virorum trecenta millia ſine vllo ætatis reſpectu trucidant: feminas vero ſeruitiorũ in morem abductas Burgundionibus dono dedere, vt promeritas his gratias redderent pro inita ſecum belli ſocietate. Reparatum vero,qui ad Romanos defectionis cauſa fuerat,inuentum,comprehenſumq. & minutatim conciſum vorandum canibus obiecere. Birgentius tamen eiuſdem non expers noxæ (nam & is Mediolani tunc aderat) fugiens in Venetos abijt; indeq. ſequentibus ſuis, in Dalmatiam venit,& ex ea prouincia ad Imperatorem ſe Byzantium contulit.] hæc Procopius: quæ quidem facta ſunt a Mundila Gothorum Duce fœdifrago.

XXI.
c Procop. de bello Goth. lib. 2.
d Greg. dialog. lib. 3. c. 4.
S. Dacius fuga lapſus venit Conſtantinop.

De Dacio autem Epiſcopo Mediolanenſi,quem iam antea legatione apud Beliſarium functũ eſſe ex Procopio [c] diximus,quid factum ſit,licet nihil dicat; ipſum tamen fuga lapſum cruentorum manus euaſiſſe Gothorum,S. Gregorius [d] Papa teſtatur,perueniſſeq. Conſtantinopolim: ſed C quod perſecutores Gothi Ariani eſſent,cauſa fidei exactum ciuitate ipſe putauit; qui & quid in via eidem acciderit,ita narrat: Eiuſdem quoq. Principis tempore, *nempe Iuſtiniani*, cum Dacius Mediolanenſis vrbis Epiſcopus,cauſa fidei exactus,ad Conſtantinopolitanam vrbem pergeret, Corinthum deuenit. Qui dum largam domum ad hoſpitandum quæreret,quæ comitatum illius totũ ferre potuiſſet,& vix inueniret,aſpexit eminus domum congruentis magnitudinis,eamq. ſibi prę parari ad hoſpitandum iuſſit. Cumq. eiuſdem loci incolæ dicerent, in ea tunc manere non poſſe, quia multis iam annis hanc diabolus inhabitaret,atq. ad eo vacua remanſiſſet: vir venerabilis Dacius reſpondit,dicens: Immo ideo hoſpitari in eadem domo debemus,ſi hanc ſpiritus malignus inuaſit & ab ea hominum habitationem repulit. In ea ſibi igitur parari præcepit; ſecuruſq. illam, antiqui hoſtis certamina toleraturus,intrauit: Itaq. intempeſtæ noctis ſilentio, cum vir Dei quieſceret, antiquus hoſtis immenſis vocibus,magniſq. clamoribus cœpit imitari rugitus leonum, balatus pecorum,ruditus aſinorum,ſibilos ſerpẽtum,porcorum grunnitus,ſtridores ſoricum. Tunc repente Dacius tot beſtiarum vocibus excitatus,ſurrexit vehementer iratus,& contra antiquum hoſtem magnis cœpit vocibus clamare,dicens: Bene tibi contigit,miſer: tu ille es qui dixiſti: Ponam D ſedem meam ad Aquilonem,& ero ſimilis Altiſſimo. Ecce per ſuperbiam tuam porcis & ſoricibus ſimilis factus es: & qui imitari Deum indigne voluiſti,ecce (vt dignus es) beſtias imitaris. Ad quã eius vocem (vt ita dicam) deiectionem ſuam malignus ſpiritus erubuit. An non erubuit,qui eamdem domum ad exhibenda monſtra quæ conſueuerat,vlterius non intrauit? Sicq. poſtmodum Fidelium habitaculum facta eſt: quia dum eam vnus veraciter fidelis ingreſſus eſt, ab ea protinus mendax ſpiritus atq. infidelis abſceſſit.] hæc ſanctus Gregorius. atque de his hactenus: reliqua de Dacio inferius ſuis locis dicenda erunt.

IESV CHRISTI ANNVS 540. VIGILII PAP. ANNVS 1. IVSTINIANI IMP. 14. VITIGIS REG. 4.

E

I.
Cõſulatus Paulini Iun. additur Faſtis.

QVi ſequitur annus Domini quadrageſimus ſupra quingenteſimum,aſcriptus Faſtis reperitur Conſulatu ſolius Iuſtini: tu addas collegam Paulinum,Iuniorem dictum,ad diſtinctionẽ alterius Paulini,qui ante ſex annos una cum Iuſtiniano Imperatore Conſulatum geſſit. Ex Actis tertij Concilij Aurelianenſis Iuſtino Conſuli hunc collegam addimus Paulinum. Cum enim in fine eius Concilij notatum tempus habeatur,quo celebratum eſt,anno videlicet vigeſimoſexto Childeberti Regis Francorum ſub Conſulatu Paulini Iunioris; hic ipſe annus Domini quadrageſimus ſupra quingenteſimum demonſtratur: ſecundum vero Aurelianenſe ſub anno vigeſimoſecũdo eiuſdem Regis notatum habetur; vt plane appareat perſpicua vndiq. veritas. Sic igitur,libera iam reddita a longa obſidione Vrbe,placuit Beliſario hoc afflictis reddere Senatoribus, vt more maiorum ſuum in Occidente crearẽt Conſulẽ,atq. Paulinum eligerent,quem ſcirent ex progenitoribus Conſulibus procreatum. Porro idem annus a Procopio,qui per chronologiam belli Gothici

A thici numerat annos, ponitur quintus eiuſdem belli.
Quo anno Siluerius Papa in inſula Palmaria relegatus, confectus ærumnis, conſumptuſq. ine-
dia diem tandem clauſit extremum duodecimo Kalendas Iulij, ita martyrij corona ſublimis in
cælum cum martyribus collegis aſſumptus; cum etiam ab Eccleſia Catholica inſignitus nobiliq. II.
Martyris titulo ſacro aſcriptus Albo, perenni memoria perſeuerat dies natalis eius annis ſingulis *Siluerius Pa-*
rediuiuus. De loco autem martyrij inter Liberatum & Anaſtaſium ea diſcrepātia reperitur, quod *pa martyrio co-*
ille in Palmaria inſula id accidiſſe ait, iſte vero in Pontia: ſed cum eædem ipſæ ſibi vicinæ ſint, haud *ronatur.*
poteſt diuerſitas iſta alicuius eſſe momenti, cum de altera in alteram transferri perfacile potuiſſet.
Ceterum Liberatus diaconus cum ijs ipſis temporib. hæc ſcripſerit, firmiorem ſibi vendicat fidē.
Qui igitur martyrij coronam conſequi ſub Chriſtianis Principibus Siluerius meruit, a Deo III.
etiam poſt migrationem eſt illuſtratus gratia miraculorum, teſtantibus quidem ſignis, viuere glo *Siluerius poſt*
rioſum in cælo, quem vis tyrannica adeo compreſſiſſet in terris. nam audi Anaſtaſium paucis ma- *obitum mira-*
gna narrantem: Sepultus eſt (inquit) in eodem loco XII. Kalen. Iulij* ibiq. occurrit multitudo ma- *culis clarus.*
le habentium, & ſaluantur.] hæc de miraculis. Ita quidem & oſtenſione ſignorum voluit Deus vni- * Iunij
B uerſæ Eccleſiæ innoteſcere qui germanus eſſet Romanæ Eccleſiæ Pontifex, & palam omnibus fie-
ri, in cælum cum collegis martyribus Pontificibus eſſe receptum, quem furor hæreticorum & am
bitioſi hominis inſana cupido vſq. ad interitum afflictaſſent. His vero Anaſtaſius ſubdit: Hic fecit
ordinationem vnam per menſem Decembris, *ordinauitque* presbyteros tredecim, diacones quin-
que, Epiſcopos per diuerſa loca numero decem & nouem] cum ſediſſet annos quatuor, & quintum
inchoaſſet. Quod autem aliqui nec duos annos eius ſedi concedunt, inde id eueniſſe liquet, quod
abſurde admodum numerent eius ſedis tempus vſq. ad Vigilij intruſionem tantum, cum ipſe Sil-
uerius e ſede expulſus eſt: at vero vſq. ad conſummatum martyrium ſemper ipſum legitimum per
ſeueraſſe Pontificem, & Pontificia, vt licuit, exercuiſſe liquet; Vigilium autem contra verum Dei
ſacerdotem ſedentem nullum meruiſſe Pontificis titulum conſtat. Subdit vero hæc Anaſtaſius: Ceſ
ſauit Epiſcopatus eius dies ſex.] hucuſque ipſe.
Sunt plane eius illa vltima verba penſanda: Ceſſauit Epiſcopatus eius dies ſex.] Quibus perſpi IV.
cue intelligas, quem vſurpaſſe & malis artibus nactum eſſe, immo & inuaſiſſe diximus viuentis Sil *Vigilij prudēs*
uerij ſedem, & excommunicatum licet, factione tamen hæreticorum munitum vſq. ad eiuſdem Sil- *conſilium ſe*
C uerij obitum tenuiſſe; hunc ipſum tamen, ſimulac Siluerium defunctum atq. miracula edere audi- *abdicandi.*
uit, minime diutius ſedere perſeueraſſe, ſeq. ipſum in ordinem redegiſſe, probe ſcientem minime
ſe legitimum fore dicendum Pontificem, quem tot crimina deturpaſſent; cum præter ſimoniacam
labem, redarguerent ipſum conniuentia cum hæreticis, pactis conuentis conſcripta iurataq. ipſo-
rum defenſio & Anthimi reſtitutio, Siluerij inſuper prædeceſſoris expulſio, eiuſdemq. necis coope
ratio, atq. demum quod poſt damnationem & anathema in ipſum a Siluerio irrogatum, ſediſſet ni
hilominus tamquam verus in Eccleſia Pontifex. Hæc, inquam, ipſe conſiderans, poſt Siluerij obitū
a ſede male occupata deſcendit, fretus tamen potentia Beliſarij quod eſſet eam mox iterum con-
ſcenſurus: locumq. ſic præbens ſacris habendis comitijs conquieuit. Ita quidem ſe a Pontificatu
abdicaſſe Vigilium, ex ſpatio vacationis ſedis Siluerij dicendum omnino eſt: nam quomodo po-
tuit ſecundum Anaſtaſium ſedes vacaſſe ſex dies, ſi Vigilius, ipſo viuente Siluerio, intruſus ſemel,
ſedere poſt eius obitum perſeueraſſet? neutiquam enim id aliquo modo potuit accidiſſe.
Verum, quod ipſe id fecerit tamquam repræſentaturus in ſcena comœdiam, non ex animo, ſed V.
vt quoquo modo eliceret de ſua electione cleri Romani conſenſum: inde mihi facile perſuadeo, dū *Aſtute rem a-*
D non (vt par erat) pœnitens ſcelerum patratorum, omnem penitus conceptā de ſede Pontificia adi- *git Vigilius.*
piſcenda ſpem abiecit, ſeq. ea prorſus iudicauit indignum, reliquumq. vitæ tempus (vt ab eo exige
bant grauiſſima criminum pondera) in lacrymis ſibi tranſigendum indixit; ſed cōſueta ſummi ho
noris prurigine exagitatus, vt eum conſequi tuto poſſet, nec vmquam inde eijci ob perpetrata de-
licta, huiuſmodi ſibi vafer viam aperiendam curauit: cum præſertim ſecurus de Beliſarij volunta-
te, cuius ſtudijs ex Theodoræ Auguſtæ mandatis foret totius cleri extorquendus aſſenſus, haud
dubiam iaceret aleam, cum ſciret eamdem quam vellet faciem redituram. At quoniam eorum q̃
ſunt in mente inſpector tantum & iudex atq. vindex eſt Deus; non nobis quæ in eius mente cogita-
tiones fixæ laterent, ſed quas foris manifeſte agendo cunctis aſpiciendas propoſuit actiones con-
ſiderandæ erunt: nimirum ipſum, quod debuit exſoluiſſe, & vt immeritum, e ſublimiori cathedra,
quam ſuperbe conſcenderat, humili obſequio deſcendiſſe.
Ceterum qui vocat ea [a] quæ non ſunt tamquam ea quæ ſunt, & de tenebris facit [b] lucem VI.
ſplendeſcere, non alium quam ſe ipſum eſſe qui regit Iſrael, & deducit velut ouem Ioſeph, vult a cū a Rom. 4.
ctis intelligi, dum ſinit aliquando res Romanæ Eccleſiæ titubare, in ſummumq. diſcrimen adduci, b 2. Cor. 4.
E atq. pene pericliſtari: vt cum omnis ferme ſpes videri poſſit eſſe conſumpta, & animo concidant de *Dei pro Rom.*
ficiantq. ipſi qui contra vehementes ventorum flatus nituntur & laborant in remigando; tunc ipſe *Eccl. prouiden*
ex improuiſo appareat, atq. dicat [c]: Cōfidite, ego ſum, nolite timere. Sum ego ille ipſe quidem, qui *tia.*
Petro [d], cum cœpiſſet mergi, manum extendens, eduxi illum ex vndis. Sum ego qui eidem cæli c Mar. 6.
claues tradidi &, inferorum, quo ſcirent omnes, cælicolas ipſum habere ſocios, & inferis domina- d Matth. 14.
ri. Ego ipſe ſum, qui, ne aliquis eius ſucceſſor poſſet diffidere demeritis, poſt triplicis reatum nega-
tionis eidem Petro vniuerſalis gregis credidi præfecturam. Ego inſuper ille ipſe ſum, qui eidē ali-
quando dixi [e]: Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, & portæ inferi nō a Matth. 16.
prævalebunt aduerſus eam.] ne videlicet quilibet ſucceſſor eius clauum tenens, ad imperum tumē
tium fluctuum timeret quaſſari nauiculam, vel in ſcopulos illiſam frangi, diſſoluiq. ſi impingat in
Syrtes: cui magis ſit metuenda infida ſecuritas, ne in littore otioſa conſiſtens cœno putreſcat & al-
ga ſepeliatur, quam a ſæuo flante Aquilone tempeſtas. Sic igitur ex inſperato tandem poſt diras, q
bus agitata eſt Eccleſia Romana, procellas, imperante Deo ventis & mari, facta eſt tranquillitas
magna

magna,cum qui hactenus ad malum Vigilius vigilaſſet,cœpit pro vniuerſo grege agere vigil excu A
bias,vbi legitimus eſſe cœpit Epiſcopus.Quomodo autem hæc facta ſint,audiamus.

VII.
Cleri Romani conſilium de eligendo Põt.

His igitur quæ dicta ſunt,a Vigilio legitime de ſedis abdicatione completis:mox ſtudia Beliſa
rij,vt idem eligeretur Pontifex,ſuffragantur,populum ad id petendum impellentis atq.Senatum.
Tunc clerus in maximas coniectus anguſtias,quid ageret,agitabat diu multumq.mutuis conſul-
tationibus:primumq. longe abhorrens vt hominem tot criminibus implicatum in ſedem eucheret
ret Pontificiam,id præſertim ſacris Eccleſiæ legibus prohibentibus:ſed & quod immineret pericu
lum,ne obſequens Vigilius votis Auguſtæ,eamdem ſedem Apoſtolicam(quod numquam accide-
rat)ſi nõ hæreſi,ſaltem cõmunicatione cũ hæreticis inita macularet,ab eius electione ſe magis ma
giſq.exhibuit alienum.Magna quidem erant iſta,adeo vt ad eligendum Vigilium nullis adduci ra
tionibus poſſent qui eſſent optimi;ſed omnes,vt ab execrando facinore,ab eius electione longe lõ
gius abhorrere,ſuadebat ipſa recti amans ratio.Contra vero accuratius rem expendentes,manife
ſte cernebant,ſi quemq.alium eligerent Summum Pontificem,ſcindendam mox fore Eccleſiã di-
ro ſchiſmate,qđ potentia ſæculari,ex ſententia iuſſiſq.Theodoræ Auguſtæ rurſus euehendus in Põ
tificiam ſedem Vigilius eſſet,rurſus idolum collocandum in templo,conſpiciendamq.abominatio B
nem deſolationis ſtantem in loco ſancto;per quem timerent ſimul cum ſchiſmate etiam hæreſim
inducendam;vtpote indigentẽ Vigilium auxilijs Theodoræ,vt in ſede ſemel adepta contineri fir-
mariq.poſſet,in gratiam ipſius cuncta facturum contra illum quem clerus elegiſſet Romanũ Pon
tificem;foreque vt alius numquam ſeſſurus eſſet,quouſque viueret Theodora.

VIII.
De Vigilij Papæ electione.

His inſuper addebatur,quod cum Vigilij perſonam,quam diu ob oculos habuiſſent,ſatis per
ſpectam haberent,nempe eſſe hominem re vera Catholicum,honoris tamen cupiditate flagrantẽ,
cuius rei cauſa ſeſe turpiſſime Theodoræ Auguſtæ inſtar mancipij vendidiſſet:ſalubre illud conſi
lium inierunt,vt ipſum quoquo modo poſſent ab Imperatrice redimerent,impenſo illi honore quẽ
cuperet;ſibiq.ita hominem vendicarent,atq.hoc modo arctioribus nexibus obligarent:duplicem
inde ſe conſecuturos eſſe vtilitatem videntes,nempe & ab imminente ſchiſmate & ab irrepente hę
reſi Eccleſiam Romanam reddendam fore ſecuram.Sic igitur diuinitus inſpirato conſilio(vt exi-
tus declarauit)communi ſententiæ inhærentes,more maiorum ſolemnibus ritibus rem agentes,
accipienteſq.ab ipſo Vigilio Catholicæ fidei profeſſionem vna cum hæreſum & hæreticorum om-
nium execratione,euehunt ipſum in Pontificium thronum,creantq.Romanum Pontificem ſexto C
(vt dictum eſt)die a morte Silucrij,quarto Kalendas Iulij.

IX.
a Num. 22.23.24.
b 1.Reg 19.
Mirabilis facta diuinitus transmutatio.

Hæc quidem cuncta Dei nutu eſſe facta,probauit euentus:ſiquidem nouo exemplo accidit,vt
qui [a] ad maledicendum populo Dei Propheta antea fuiſſet inductus,idem ad benedicendum ei-
dem conuerteretur;& qui [b] miſſus fuerat homicida,in Prophetam Deum laudantem continuo
mutaretur.Fuit illa plane mutatio dexteræ Excelſi,& inſigne miraculum,quo perſpicuum factũ
eſt,Dei prouidentia Romanam Eccleſiam ſolicitius gubernari,vt in quouis diſcrimine conſtitu-
ta,ſit penitus liberanda;quod diuina ſit promiſſione ſecura,vt a portis inferi ſemper illæſa perma-
neat;& mirifica quadam transformatione,quos iniquos accepit,ſoleat mox reddere ſanctos,vt ij
dem fixe mox ipſi inhærentes ſacræ Petræ,ſuper quam Chriſtus ſuam fundauit Eccleſiam,inſtar
polypi ipſius colorem accipiant,& quod maius eſt,eiuſdẽ quoq.conſequantur robur & firmitatẽ.
Siquidem probarunt euenta(quod apparuit tamquam oſtentum)ipſum qui hactenus ſterilis arun
do fuit & mobilis in diuerſa agitata pro diuerſitate ventorum,in firmam ſtabilemq. petram eſſe
conuerſum,ſolido inhærentem in Eccleſia poſito fundamento. Hæc de electione Vigilij,ſæculari
quoque nobilitate clariſſimi,filij nimirum(vt Anaſtaſius habet)Ioannis Conſulis. D

X.
c Greg. regiſtr. lib.7.epiſt.53.

Horum gratia ſcito,non ob aliam,quod clero non adeo liberum eſſet,quicquid vellet libere a-
gere,dictum a ſancto Gregorio,ab Hormiſdæ tempore vſq.ad Vigilium fuiſſe Romanorum Pon-
tificum ordinationes expoſitas:ſunt enim hæc eius verba [c]: De ordinationibus vero Apoſtolicæ
ſedis Pontificum,vtrum poſt beatiſſimum virum Hormiſdam aliqua ſint addita,charitas veſtra
requirit:ſed vſq.ad Vigilij Papæ tempora expoſitas ordinationes Præſulum eſſe cognoſcas.] hæc
ipſe.Haud tamen ob id Deus ipſam ſuam dereliquit Eccleſiam;ſed cum ipſe eidem præſideret An
tiſtes,mala cuncta obuiantia conuertere ſciuit in bonum,ipſoſq.lupos in gregem irruentes in opti
mos mutare paſtores:vt omnes intelligerent,eſſe Deum qui regat Iſrael.

XI.
Petri ſucceſſor licet malus a Deo non deſtituitur.

Quis enim non intelligat,iſta de electione Vigilij improbi hominis diuino conſilio eſſe per-
miſſa,ne quis contemnendum putet,ſi quem viderit non meritis,ſed nomine tantum referentem
Petrum ſedere ſuper Apoſtolicam ſedem Pontificem?memor & vmbræ Petri immenſam a Deo
præſtitam eſſe virtutem:nam etſi quid inane eſſe vmbra prorſus appareat,corpus tamen ipſum So
le illuſtratum oſtendit;ſicq.ex diuina facta Petro promiſſione,qui vmbra tantũ eius corporis ſua
imbecillitate videri poſſent creati Pontifices,eoſdem tamen non eſſe Apoſtolicæ virtutis expertes; E
prout euctu rerum in Vigilio,factum intelliges,nec quidem aliquo temporis interuallo;ſed(quod
magna admiratione dignum eſt)ſtatim vbi legitima electione Petri thronum conſcendit,ſacerdo
tale robur accepit,& conſtantiam induit Pontificiam:vt plane ad confutandas hæreſes atq.hæreti
cos viſus ſit accepiſſe a Domino Apoſtolatum,omnem ſpem penitus adimens aliter de ſe ſperan-
di ijs qui eum(vt vidimus)ad praua quæque perpetranda pellexerãt.Quo enim tempore expecta
batur,vt poſt Silucrij obitum reuocaret(quod fuerat ipſe antea Theodoræ Auguſtæ pollicitus)An
thimum Epiſcopum ab Agapeto damnatum Conſtantinopoli:tunc aduerſus eum atque collegas
ipſius hæreticos irrogatum in ipſos anathema,illud iterans,confirmauit. At quomodo id accide-
rit,videamus.

XII.
De legatione Iuſtiniani ad Vigilium.

Hoc igitur anno ſub Iuſtini Conſulatu,ſimulac de legitima electione Vigilij Conſtantinopo-
lim nuncium perlatum eſt:ab Imperatore præſtitum fuit,more maiorũ,quod Imperatores Catho-
lici præſtare conſueuerunt(vt ſuperius dictum eſt ex Symmachi Papæ Apologetico ad Anaſtaſiũ)

nimirum

A nimirum ſiue cum Imperij gubernacula ſuſciperent, ſiue cum Apoſtolicæ ſedi nouum cognoſcerẽt Præſulem inſtitutum, ad eum protinus epiſtolam dare, qua ſignificarent ſe in eadem fidei profeſſione ipſorum eſſe conſortes. Iuſtinianus itaq. Romam ad ipſum Vigilium mittens legatum Dominicum Patricium virum clariſſimum, ei ad eumdem litteras dedit, fideiq. Catholicæ confeſſionem adiecit. Præſtitit id ipſum obſequium & Mennas Conſtantinopolitanus Antiſtes, eiuſdem argumenti ad ipſum Vigilium ſcripta dirigens: deſiderantur ipſa quidem; ſed ita omnino factum eſſe, quæ ad eos ab ipſo Vigilio ſunt redditæ litteræ, aperte declarant, quas ex codice Vaticano acceptas iamque typis excuſas atque editas hic reddituri ſumus.

XIII. Iuſtinianus alienus a Theodoræ impietate

Sed primum illud ex ijs exploratum habeas, longe abfuiſſe, vt Iuſtinianus Imperator in dãnationem Siluerij ob reſtitutionem Anthimi Theodoræ Auguſtæ conniuerit; etenim ſi id accidiſſet, nequaquam confirmationem rerum geſtarum per prædeceſſores Romanos Pontifices, potiſſimũ vero Agapeti qui depoſuerat Anthimum, ipſe a Vigilio Papa dictis litteris per legationem Dominici exegiſſet. Vnde ſatis perſpicuum videri poteſt, verum eſſe quod dictum eſt, ea omnia Theodoram clanculo cum Vigilio eſſe molitam per Beliſarium, Iuſtinianum autem ab omni Vigilij cum B Theodora conniuentia prorſus immunem fuiſſe.

XIV. Vigilij repentina mutatio.

a 1. Reg. 10.

Sed iam audi grandi miraculo noua hominem loquentem lingua, vbi Pontifex cœpit eſſe germanus: vt ſecundum vetus prouerbium illud [a]: Num & Saul inter Prophetas?] acciderit; momẽtoque temporis, vbi in ſanctæ Eccleſiæ ſede vere Vigilius conſtitit, nouam formam acceperit: voceſq. nouas ediderit, & conſona ſanctis Patribus prophetarit, mutatus mira transformatione in virum alterum, nempe ex hoſte in defenſorem, ex perſecutore in prædicatorem, ex blaſphemo in cõfeſſorem, atq. demum in omnibus ex perfido in fidelem. Sed audi ipſum e ſublimi Apoſtolico throno ad Orientem conuerſum litteris ſuis iſta clamantem [b]:

b Ex Cod. Vatic. epiſt. 2. Vigil. to. 1. epiſt. Ro. Pont.

XV. Vigilij PP. epiſto. ad Iuſtinianum Imp.

Glorioſiſſimo & clementiſſimo filio Iuſtiniano Auguſto Vigilius Epiſcopus.

Litteris clementiæ veſtræ, glorioſo viro filio noſtro Dominico exconſule atque Patricio deferente aſſueta veneratione ſuſceptis: iucunditate multiplici vniuerſali Eccleſiæ gaudendum eſſe perſpeximus, quod Chriſtianam fidem, qua diuina Trinitas honoratur & colitur, in nullo diſſimilem, in nullo permittis eſſe diſcordem: & hanc clementiſſimo Imperio veſtro, Dei, cui ſeruiendo regnatis & regnando ſeruitis, gratiam indefeſſis cumulatis operibus; vt in his quæ vobis pro inte- C gritate & deuotione fidei veſtrę Dominus ſingulari pietate conceſſit, agnoſcantur iuſte ac conuenienter impleri: quam prædicationem docet Apoſtolus [c]: quia Sancti per fidem vicerunt. Qualia enim regna plus armis fidei quam corporea fortitudine viceritis, docet immenſitas gentium ſubiectarum: quæ quanto maior aſſurgit numero, tanto myſtici ſolius perfecta operatione miraculi ſuperatur.

c Hebr. 11.

XVI. Imp. Iuſtiniani fidi recta cõfeſſio.

Vnde nos in Domino nimium conuenit gloriari, quod non Imperialem ſolum, ſed etiam ſacerdotalem vobis animum concedere ſua miſeratione dignatus eſt: & quod omnes Pontifices antiqua in offerendo ſacrificia traditione depoſcimus, exorantes vt Catholicam fidem adunare, regere Dominus & cuſtodire toto Orbe dignetur; ſummis hoc pietas veſtra viribus effecit: cũ per omnes regni veſtri partes & vniuerſos fines terræ eam fidem, quam per venerabiles ſemper Chriſtianæ confeſſionis iudicio complectendas Nicænam, Cõſtantinopolitanam, Epheſinam primam, ſed & Chalcedonenſem Synodos conſtat irreprehenſibiliter ſolidatam, inconcuſſa iubeatis pace ſeruari: nec Chriſtiano quemquam vocabulo nuncupetis, qui ſe a præfatarum Synodorum vnitate ſeiungit: & qui fidem earum non omnibus viribus, omniq. defendit adnixu, non iudicandum, ſed iam D iudicatum potius exiſtimetis.

XVII.

Cui non ergo ſacerdotum iucundam exultationem & gaudia infinita conciliet, quod inſertum per Dei noſtri gratiam cordi veſtro lumen Euangelicæ veritatis, pernicioſorum atque hæreticorum dogmatum nocte diſcuſſa, vniuerſali reſplendet Eccleſiæ? Abſit ergo a nobis, vt quod omnibus fratribus & coepiſcopis noſtris generare gaudium profitemur, noſtrum non aut cum omnibus miſceatur, aut (quod magis dignum eſt) ſupra cunctos emineat. Ex qua re, venerabilis Imperator, deuota venerationis gratulatione ſuſcipimus, quod ardore fidei & ſuauis iracundiæ commotione ſuccenſi, nobis etiam pios direxiſtis affatus, in quibus beatæ recordationis Cæleſtinum atque Leonem Apoſtolicæ ſedis Præſules, qui ſingulas hæreſes pro diuina ſibi diſpenſatione commiſſa cum Synodali congregatione damnantes, quid cuncti generaliter ſequi debeant Chriſtiani, manſura in æuum lege ſanxerunt, laudabili commemoratis affectu. Quorum probabilia conſtituta ſanctæ recordationis Hormiſda, atque Ioannes ſenior, necnon & Agapetus deceſſores noſtri per omnia conſeruantes, vniuerſos Neſtorianæ atque Eutychianæ ſequaces hæreſis iuſtæ mucrone ſententiæ perculerunt: quod nos ſummis viribus ſequi, ſummoque adnixu defendere, pietatis ve- E ſtræ clementia indubitabiliter agnoſcat. Sed & beati Leonis epiſtolas ad ſanctæ recordationis Flauianum tunc Conſtantinopolitanæ ciuitatis Antiſtitem, necnon & ad clementiſſimæ memoriæ Leonem Principem deſtinatas, quibus hæreticorum, id eſt, Neſtorij atque Eutychetis perfidiam rationabili aſſertione, Deo ſibi inſpirante, confudit, omnino amplectimur, & qua oportet charitate defendimus. Et quamuis nos animi, fideiq. noſtræ, Deo cuſtodiente, ſinceritas contra ea nullatenus venire permittat: perpendere tamen debet veſtræ pietatis admiranda prudentia, quia non digni cenſentur Antiſtites, qui præfatorum Præſulum ſedis Apoſtolicæ inuiolabiliter minime conſtituta ſeruauerint.

Prædeceſſoribus inhæret Vigilius.

XVIII. Anathema in hæreticos.

Hæc ergo quæ de fide a Patribus ſanctatum quatuor Synodorum, & a deſignatis beatæ recordationis Papæ Leonis epiſtolis, atque a ſupraſcriptorum prædeceſſorum noſtrorũ conſtitutis ſunt venerabiliter definita, per omnia nos ſequentes, & eorum doctrinæ contrarios probabili Apoſtolicæ ſedis auctoritate damnantes; anathematizamus eos; quicumque de fidei expoſitione vel rectitudine, aut diſputare peruerſe, aut infideliter dubitare tentauerint, & contra eadem ſentientes,

quæ de fide io Nicæna, Conſtantinopolitana, Epheſina prima, & Chalcedonẽſi ſanctiſſimis Syno- A
dis, necnon & beatæ recordationis prædeceſſoris noſtri Leonis epiſtolis, quarum fecimus mentio
nem, vel vniuerſis, q̃ ipſius ſanxit auctoritas, continentur; Catholicæ fidei vnitate ſecernimus: Am-
plectenteſq. & in omnibus comprobantes fidei veſtræ libellum, quem noſtri obſequij famulatu tũc
prædeceſſori noſtro piæ recordationis Agapeto pietas veſtra Orthodoxa deuotione contradidit :
in quo ea quæ mente geritis, ad eruditionem futuræ ætatis, ſcripturæ quoque teſtimonio declara-
ſtis. Nihilq. a ſæpe dictorum prędeceſſorum noſtrorum fide deuiantibus, ſub qualibet occaſione
ſernamus: niſi forte ſi hæreſis, in qua volutantur, amputata caligine, ſupraſcriptam de fide veritatẽ
pœnitentiæ competentis voluerint correctione ſectari: & damnatis omnibus, quæ contra ea quæ
præfati ſumus, ptauiſſima quidam impietate dixerunt, ſubſcriptionibus ſuis & proprijs vocibus
cunctos hæreticorum reſpuentes errores, canonica fuerint diſtrictione conuerſi, vt tunc cõmunio-
nis ſacræ myſterium mereantur; dum omnia quæ præfati ſumus, canonica & Apoſtolica diſtrictio
ne impleuerint: quia nos nulli corrigenti ſe pœnitentiæ locum conuenit amputare.

XIX.
Anathema in Anthimum et ſocios.
[a] Conſtantio

In his vero, in quibus Mennam fratrem & coepiſcopum noſttum, memorem libelli ſui, quem
prædeceſſori noſtro beatæ memoriæ Agapeto, ordinationis ſuæ tempore, veſtræ elementiæ eooſen B
ſu, porrexerat, ſequentem re vera ſedis Apoſtolicæ diſciplinam, hæretieis inferius comprehenſis, id
eſt, Seuero Eutychiano, Petro Apameno, Anthimo qui etiam Eccleſiam Conſtantinopolitanã pra-
ua ambitione peruaſerat, Zoaræ, ſed & Theodoſio Alexandrino, & Conſtantino * Laodicenſi, atq.
Antonio Verſentano Eutychianæ hæreſis, ſed & Dioſcoro, qui in Chalcedonẽſi Syoodo inter alios
legitur fuiſſe damnatus, & defenſoribus atq. ſequacibus anathema dixiſſe, pietas veſtra manda-
uit: in nullo a nobis quidem moleſte ſuſcipitur a prædicto fratre noſtro vel a quolibet alio in hære
ticos dicta dãmuatio: ſed & libenter amplectimur, & ſedis Apoſtolicæ auctoritate firmamus, com-
plices damnatorum ſimili anathematis vltione plectentes, ea videlicet ratione, vt (ſicut ſupra me-
minimus) ſecundum Præſulum ſedis Apoſtolicæ conſtituta, his qui reſipuerint, & præcedentium
Synodornm, vel ſupraſcriptorum Apoſtolicæ ſedis Pontificum ſuſceperint conſtituta, pœniteotiæ
& communioois aditum reſeremus.

XX.
Omnes hęreticos aque damnat.

Sed quia nouimus potius plus illos, qui hæreticam perfidiam deſtruunt, ſibi magis prodeſſe
errantium vitando conſortium, quam ſententiæ ſupraſcriptornm Patrum multipliciter ſolidatæ
aliquid firmitatis adiũgere, quam conſtat ſuis indubitate viribus, Deo auctore, ſubſiſtere: ideo ha C
ctenus tamquam non nouiter latam damnationem, minime arbitrati ſumus nouo aliquo indige-
re reſponſo. Qui enim hæreſum, quarũ ſupra meminimus, vel omnium aliarum, quæ ſunt Apoſto-
lica definitione & conſtitutione damnatæ, ſectatores fuerint iouenti, non tantum ex noua lege, ſed
ex ipſa auctorum ſuorum iampridem damnatione perculſi ſunt.] Addit his Vigilius defenſionem,
qnod cum iam diu ante ſe geſſerit pro Pontifice, nec quicquam tale Conſtantinopolim ſcripſerit,
a pleriſque ſuum ſilentium in deteriorem partem fuiſſet acceptum, atque ait:

XXI.
[a] 1. Petr. 3.
[*] petentes
De priuilegijs Rom. Eccl. nõ minuendis.
[*] offendant

Et licet pietatem veſtram aliter de taciturnitate noſtra ſuſpicari vel intelligere voluerit ma-
lignus interpres: nos tamen, quos beatus Petrus [a] Apoſtolus omoi poſceoti rationem reddere pia
traditione conſtituit, libenti aoimo Chriſtianitati veſtræ ſatisfaciendum eſſe perſpeximus: ſuppli-
citer ſperantes *, vt nullius ſubrepentis ioſidijs priuilegia ſedis beati Petri Apoſtoli Chriſtianiſſi-
mis temporibus veſtris io aliquo permittatis imminui: quæ ſi turbentur (quod non credimus) aut
minuantur in aliquo, violatæ fidei inſtar oſtendant *. Scit enim ſapientiæ veſtræ pietas ſingularis, il
lam ſe auctoritati ipſius beati Petri Apoſtoli retributionem modis omnibus merituram, quã vel
in illius priuilegijs, vel in noſtra humili veſtra ſeruaueritis, Deo vobis aſpirante, perſona. Tamen D
vt cuncta pietatem veſtram informent, & nihil pro callidi inſidiatoris aſtutia vlterius relinquatur
ambiguum; beatæ recordationis prædeceſſoris noſtri Papæ Leonis, quę diuerſis ad Oriẽtem ſunt
directa temporibus conſtituta, quanta de plurimis in præſenti neceſſaria credidimus, ſuperadieci-
mus: rogantes per ipſum, cuius cauſam integre agere feſtinatis & cupitis Chriſtianitatis affectu, vt
vniuerſa legere pietas veſtra dignetur, ne aliquid ſuperſit quod minime relegatur. Scio enim, quia
ſicut Deus vobis legem dedetit voluotatem, ita cuncta tractantes, ſapientia vobis ſingulariter a
Deo conceſſa diſponitis, vt neq. de religione, neque de aliquo præiudicio quilibet fidelium ſacer-
dotum poſſit in qualibet parte vexari.

XXII.
Vigilius fidem Catholicam illibatam ſeruauit.

Rationem his igitur (pront Chriſtianitatis veſtræ meritum poſtulabat) in quantum valuimus
reddidiſſe ſufficiat: quamuis nos oibil contra Synodalia vel prædeceſſorum noſtrorum Præſulum
ſedis Apoſtolicæ conſtituta aut commiſiſſe aliquid, aut tentaſſe, quiſque licet aſtutus & ſubtilis in-
ueniet. Ea vero quæ fidei Catholicæ vel animæ noſtræ expediunt (de qua, ſicut oouit pietas veſtra,
& pro ſacerdotali officio, & pro multiplicibus præſtitis clementiæ veſtræ, cauſam plus alijs habeo
cogitandi) ſuggerere non omitto. In primis ſupplicantes, & ipſius beati Petri Apoſtoli (quem dili E
gitis) intercedente ſuffragio poſtulantes, vt ſemper ad hãc ſedem Apoſtolicã pro diſponendis Rei-
publicæ veſtræ vtilitatibus Orthodoxas & Deo placitas & rugam aut maculam fidei non habẽtes
dignemini deſtinare perſonas, per quas & ea quæ publico veſtro conueniunt, ſalubriter ordinen-
tur, & pro animæ veſtræ mercede Catholicæ diſciplinæ in nullo conturbetur integritas: vt vniuerſi
re vera illud gratiæ cæleſtis munus iam (ſicut & credimus) pietatem veſtram habere cognoſcant,
[b] 3. Reg. 3.
quod Salomon adhuc a Domino poſtulabat, dicens [b]: Dabis ſeruo tuo cor audire & iudicare po
pulum tuum in iuſtitia, & intelligere inter malum & bonum.

XXIII.
Committit ſecreta Legato.

Et quia per filium noſtrum Dominicum præſentium portitorem quædam verbo ſuggerenda
mandanimus: ſperamus, vt ea (aſpirante vobis Domino) & libenter audire dignemini; & maxime
quæ Eccleſiaſticæ paci ac dehinc generalitatis quieti profutura ſunt, conſueta Chriſtianitate & pro
uidentia diſponatis.] hanc ad Iuſtinianum Vigilius per legatum miſſum reſponſionem dedit:
qua cum inter alia de fide Catholica illibate ſeruata atque ſeruanda adeo glorioſa de ſe prædicet,

tum

A tum omnem de hæretica a ſe ſcripta epiſtola ſuſpicionem abolet, tum etiam omnẽ protſus voluit ſi
ue Theodoræ ſiue alijs ademiſſe ſpem implendi, quæ de Anthimo reſtituendo fuiſſet aliquando
pollicitus. Datam autem hanc eſſe hoc anno ſub Conſulatu Iuſtini, ex data per eumdem redeuntẽ
Dominicum legatum alia epiſtola ab eodẽ Vigilio ad Mennam ſatis perſpicue intelligi poteſt. Sed a Vigil. epiſt. 3. tom. 1. epi. Rom. Pont.
videamus ipſam eadem legatione ad Mennam Conſtantinopolitanum redditam. eſt huiuſmodi [a]:

Dilectiſſimo fratri Mennæ Epiſcopo Vigilius Epiſcopus.

Licet vniuerſa (prout, Deo auxiliante, potuimus & credidimus expedire) domino filio noſtro XXIV.
ſereniſſimo & Chriſtianiſſimo Imperatori de Eccleſiaſticis cauſis noſtræ inſinuationis ſermone Vigilij epiſtola ad Mennã.
ſuggeſſerimus: neceſſariũ tamen iudicauimus & charitati veſtræ per Chriſtianiſſimi filij noſtri Pa
tricij Dominici perſonam ſcripta dirigere, quibus nos grandi exultatione & gaudio ſuſcepiſſe co-
gnoſcite, quod Nicænam, Conſtantinopolitanam, Epheſinam, & Chalcedonẽſem ſanctiſſimas Sy-
nodos, in quibus fidei Orthodoxæ atque Apoſtolicæ fundamenta monſtrantur (ſicut pollicitatio
nis veſtræ tunc ad prædeceſſorem noſtrum ſanctæ recordationis Agapetum lectio data teſtatur) in-
uiolabiliter vos aſſeritis cuſtodire, & maxime beati Leonis prædeceſſoris noſtri ſequi in omnibus
B conſtituta. Quid eſt charitati tuæ dignius honoris quod conueniat, niſi a Romanorum Præſulum
non deniare doctrina? Aut quid nobis iucundius, quidve ſit gratius, quam illos in Chriſti Domini
& Saluatoris noſtri charitate complecti, qui maiorum noſtrorum & prædeceſſorũ facta cuſtodiũt?

Vnde ſpiritualiter ſalutantes te, hortamur, & qua nos conuenit affectione inceſſanter alloqui
mur, vt illius normam, illius ad monitionẽ, illius (ſicut & promiſiſti & indicas) ſequaris in omnib. XXV.
conſtituta. Plena ſunt enim de p̃dicti prædeceſſoris noſtri ſanctæ & venerandæ recordationis Leo De fide Catholica illibate ſeruanda.
nis ſcriptis veſtræ fraternitatis ſcrinia, q̃ ad p̃deceſſores tuos leguntur ab eodẽ deſtinata Pontifi-
ce: ibidemq. quod & noſtris prædeceſſoribus, quod veſtri promiſerint, releguntur. Sed hæc dixiſſe
ſufficiat. Apoſtoli namq. ſermo ante oculos noſtros eſt, qui dicit [b]: Sapientiam loquimur inter per
fectos. De his vero, quibus te memorem libelli, quem ſupraſcripto prædeceſſori noſtro tradideras, b 1. Cor. 2.
& ſequentes Apoſtolicæ cõſtituta doctrinæ in hæreticos inferius comprehenſos, id eſt, in Seuerum
Antiochenum, Petrum Apamenum, Anthimum quoq. peruaſorem Conſtantinopolitanæ Eccle-
ſiæ, & Theodoſium Alexandrinæ ciuitatis, necnon & Cõſtantinum atq. Antonium Verſentanum
Eutychianæ hæreſis, ſed & Dioſcorum, qui in Chalcedonenſi Synodo inter alios legitur fuiſſe dã-
C natus cum defenſoribus atq. ſequacibus, anathema dixiſſe cognouimus: In quibus non aliquid
nouum ſententiæ olim a Patribus decretæ iunxiſti, nec talibus Præſulibus beati Petri Vicarijs in
auctores hæreſum ipſarum data ſententia penitus indigebat: quia qui damnatæ hæreſeos ſectator
agnoſcitur, non tantum ex nouella lege, ſed ex ipſa iam auctoris ſui damnatione perculſus eſt: gra
te admodum & libenter amplectimur, & auctoritatis ſedis Apoſtolicæ, cui nos Deus præſidere vo
luit, interpoſitione firmamus; & vniuerſi eorum complices, vel omnes hæretici pari damnationis
ſententiæ ſubiacebunt.

Hoc tantummodo (ſicut Apoſtolicæ moderationi conuenit) per omnia reſeruantes, vt ſi aliqs XXVI.
vel eorum vel quorumlibet errantium, quaſi agnita Catholicæ fidei veritate, pœnitentiam agens, Quid agere debeant reſipiſcẽtes hæretici.
reuerti voluerit, & hæreſis in qua voluratur errore contempto, ſcripturæ quoq. profeſſione vniuer
ſam errorum ſuorum ac complicum damnauerit prauitatem, & Apoſtolicæ ſequens inſtituta do-
ctrinæ anathema dixerit ei qui vel prædictas quatuor Synodos in fidei cauſa non ſequitur, vel bea
tæ recordationis prædeceſſoris noſtri Leonis venerabilia conſtituta in omnibus non confitetur,
& non in omnibus viribus omniq. animi ſequitur puritate: tunc communionis noſtræ (quam nulli
D nos negare conuenit pœnitenti) ſub Apoſtolica & canonica (ſicut præfari ſumus) ſatisfactione mo
dis omnibus agetur: quia Redemptor [c] noſter non venit aliquem perdere, ſed omnes ſua pietate c 1. Tim. 2.
ſaluare. *Et manu domini Papę.* Deo iuuante, per ipſius gratiam Vigilius Epiſcopus ſanctæ Eccleſiæ
Catholicæ vrbis Romæ has ſchedas epiſtolatum ſupraſcriptarum, quas ego Deo iuuante dictaui,
ipſo auxiliante recognoui, atque ſubſcripſi. *Et alia manu ſubſcriptio Flauij Dominici Patricij.* Fla-
uius Dominicus V. C. Comes Domeſticorum Exconſul ac Patricius has ſchedas a beatiſſimo
atque Apoſtolico Papa Vigilio in cauſa fidei factas ad domnum noſtrum Iuſtinianum pijſſimum
& Chriſtianiſſimum Principem, ſed & ad Mennam virum beatiſſimum Conſtantinopolitanæ Ar-
chiepiſcopum ciuitatis, relegens, conferens, conſentienſq. ſubſcripſi die XV. Kalend. Octobris, Iu
ſtino V. C. Conſule.]

Porro Flauius Dominicus iſte, qui hac ad Vigilium Papam legatione functus eſt, illum exiſti- XXVII.
mamus eſſe Dominicum, qui Præfecturam Prætorij agebat Illyrici, vt paret ex Nouella centeſima
ſexageſima ſecunda. Vides igitur, qualia quantaque ipſo ſuæ ſedis ingreſſu Vigilius præſtitit:
vt nihil minus habuiſſe appareat ab omnibus ſanctiſſimis prædeceſſoribus, nihil veritus Theodoræ
E Auguſtæ inſidias, ad cuius nutum ſciret Beliſarium Ducem exercitus cuncta mouere, prout ex his
quæ in Silucrium facta eſſent, potuerat didiciſſe: quanto namq. iſta ipſe tentaret periculo, optime
conſcius erat: verum fidei Catholicæ cauſa etiam vitam ipſam prodigẽdam eſſe, ſi opus eſſet, ex Pe
tra veluti grandi miraculo petræ ſoliditate percepta, iam firmiter mente conceperat, reliqua ve-
ro annis ſequentibus. Sed luſtremus res geſtas in Gallijs.

Ad hunc eumdem annum, qui numeratur vigeſimus ſextus Childeberti Regis Francorum, re- XXVIII.
ferenda eſt tertia Synodus Aurelianenſis: tot enim ipſius regni reperiuntur anni ab obitu Clodo- Synodus Aurelian. tertia.
uei. Addita eſt annis Regis nota etiam Conſulatus Paulini Iunioris, qui deſideratur in Faſtis: ſed
adijciendus collega Paulinus Iuſtino, vt exordio anni huius præfati ſumus. Nec eſt quod quis di-
cere poſſit, Paulinum iſtum illum eſſe intelligendum, qui ante annos ſex Conſulatum geſſit: ſiqui-
dem non ſolum his repugnant anni Regis Francorum hic numerati, ſed & Acta ſecundæ Synodi
Aurelianenſis itidem annorum Regis chronographia conſignata, de qua ſuo loco ſuperius dictũ
eſt. hæc quo ad tempus.

XXIX. Quod autem ad res in eadẽ Synodo geſtas pertinet: fuit quidem Synodus iſta nobilis ob ſan- A
ctos Epiſcopos, qui eidem interfuerunt ſiue per ſe ſiue per vicarios numero viginriquinque, ijdem ſanctitate ſpectati. Inter alia autem plura quæ triginraduobus capitulis in hoc Concilio ſunt deſinita, recens fuit canon vigeſimusnonus, qui hæc de Iudæis: Quia Deo propitio ſub Catholicorũ Regũ dominatione viuimus; Iudæi a die Cœnæ Domini vſq. ad ſecundum ſabbati in Paſcha, hoc eſt, ipſo quatriduo procedere inter Chriſtianos, neque Catholicis populis ſe vllo loco, vel quacumq. occaſione miſcere præſumant.] hæc canon, cui acceſſit ipſius Regis Childeberti edictum hac de re promulgatum, quod citatur a Concilio Matiſconenſi [a] itidem in Gallia celebrato, vbi & huius ſanciendæ legis cauſa narratur, adduntarq. alia aduerſus eoſdem pariter conſtituta, dũ ibi iſta ſubduntur: Secundum edictum bonæ recordationis domini Childeberti Regis per plateas aut forum (illo quatriduo ſcilicet) quaſi inſultationis cauſa deambulandi licentia denegetur. Et vt reuerentiam cunctis ſacerdotibus Domini vel clericis impendant, nec aute ſacerdotes conſeſſum niſi ordinati habere præſumant. Qui hoc facere fortaſſe præſumpſerit, a Iudicibus locorum (prout perſona fuerit) diſtringatur.] His fuit infrenanda legibus petulantia Iudæorum, quæ vbiq. & ſemper Chriſtianæ religioni inſultare conſueuit. B

De Iudæis Canon & Regis edictum.
a Concil. Matiſcon. 1. c. 14.

XXX. Sed & memoria dignum illud in hoc eodem Concilio [b] ſtatutum eſſe conſtat, vt clericus cuiuſlibet gradus ſine Pontificis ſui permiſſu nullum ad ſæculare iudicium præſumat attrahere: neq. laico, inconſulto ſacerdote, clericũ in ſæculari iudicio liceat exhibere. Iſta quidem ſanctiſſimi Patres illi, clericorum ac totius Eccleſiæ immunitati proſpicientes ſanxere, haud dubium annuentibus ipſis Francorum Regibus, quibus & cum fide Catholica Eccleſiaſtica immunitas cordi erat.

b Eod. Concil. c. 31.

XXXI. Quod autem vna cum alijs huic Synodo S. Albinus Epiſcopus Andegauenſis interfuiſſe reperiatur, vir ob egregiam ſanctitatem vbiq. ſpectatus: quid ipſi acciderit, cum noluit excommunicato benedictionem impertiri, eius vitæ Acta [c] declarant, in quibus inter alia hæc leguntur. Præter labores reliquos etiam per Synodos pro ipſa cauſa, *inceſtarum ſcilicet nuptiarum, quarum auctores damnauerat*, ſæpius excitatus excurrens, ad poſtremum complurium Epiſcoporum iniunctione, vt excommunicatas a ſe perſonas abſolueret, vi fratrum coactus eſt. Et cum rogaretur, vt Eulogias, quas reliqui Antiſtites ad perſonam communione ſuſpenſam dirigentes benedicerent, & ipſe ſignaret; ait ad ſacerdotale Concilium. Etſi ad Imperium veſtrum ego ſignare compellor, dum vos cauſam Dei recuſatis defendere: ipſe potens eſt vindicare. Quo facto, antequam Eulogias excom- C
municata perſona ſuſciperet, expirauit; & priuſquam portitor perueniſſet, ſermo ſacerdotis obtinuit. Qui ad beatum Cæſarium Arelatenſem Præſulem pro eadem cauſa conſulturus occurrit.] hactenus de his Albini Acta. Eſt enim ad hæc ſpectans eiuſdem Concilij Aurelianenſis canon decimus de inceſtis coniunctionibus.

Albini ſanctitas & digna ſeueritas.
c Apud Sur. die 1. Martij.

XXXII. Præter alios etiam Synodo huic preſens fuit Iniurioſus Turonenſis Epiſcopus magni hoc tempore nominis ſacerdos, de cuius in redarguendis Regibus conſtantia & libertate hęc habet memoria digna S. Gregorius eiuſdem Eccleſiæ Epiſcopus [d]: Clotharius Rex indixerat, vt omnes Eccleſiæ regni ſui tertiam partem fructuum fiſco ſoluerent. Quod licet inuiti ſancti Epiſcopi conſenſiſſent atq. ſubſcripſiſſent: viriliter hoc beatus Iniurioſus reſpuens, ſubſcribere dedignatus eſt, dicẽs: Si volueris res Dei tollere, Dominus regnum tuum velociter auferet: quia iniquum eſt, vt pauperes, quos tuo debes alere horreo, ab eorum ſtipe tua horrea repleantur. Et iratus cõtra Regem, nec Vale dicens, abſceſſit. Tunc commotus Rex, timens etiam virtutem beati Martini, miſit poſt eum cum muneribus, veniam petens, & hoc quod fecerat, damnans, ſimulq. rogans, vt per virtutẽ beati Martini Antiſtitis exoraret.] hæc Gregorius: qui & de erecta ab eo baſilica beatiſſimæ Dei ge- D
nitrici Mariæ, deq. alijs ab eodem pie ſancteq. inſtitutis inferius [e] meminit. Numerantur & alij ſanctiſſimi ſacerdotes, qui & ſecundam Aurelianenſem Synodum pariter illuſtrarunt: ſed de his alias inferius dicendum erit.

d Greg. Turo. de Geſt. Franc. libr. 4. c. 2.
Iniurioſi Epiſcopi dignum exemplum.
e Idem libr. 10. c. 31.

XXXIII. Hoc item anno factum eſt, vt cum regnum Francorum periclitaretur bello ciuili, diuinitus inter fratres Reges inita ſit concordia, pax q. firmata: ſub hoc enim anno iſta Sigebertus habet: Childebertus Rex cum patruele Theodoberto in fratrem Lotharium inſurgit; ſed matre eorum ſatis agente Crotilde apud Deum, ne inter fratres fieret ciuile bellum, horrenda tempeſtate coerciti, cũ ſuper Lotharium ne ſignum quidem apparuerit horroris huiuſcemodi, reddunt ſe fraternæ paci.] At cuius virtute hæc geſta ſint, a Gregorio accipe, qui ſic ait [f]: Childebertus autem & Theodobertus commouentes exercitum, contra Clotharium ire diſponunt. Ille autem hæc audiens, exiſtimans ſe horum exercitum non ſuſtinere, in ſiluam confugit: & concides magnas in ſiluis illis fecit, totamq. ſpem ſuam in Dei pietatem transfundens.

Bellum ciuile Francorum diuinitus ſedatum.
f Greg. Turo. de Geſt. Franc. lib. 3. c. 28.

XXXIV. Sed & Crotildis Regina hæc audiens, beati Martini ſepulchrum adiit, Ibique in oratione proſternitur, & tota nocte vigilat, orans ne inter filios bellum ciuile conſurgeret. Cumque hi veniẽtes E
cum exercitibus ſuis eum obſiderent, tractantes illum die ſequenti interficere; mane facto, in loco quo erant congregati orta tempeſtas tentoria diſſecat, res diripit, & cuncta ſubuertit, immixtaque fulgura cum tonitruis ac lapidibus ſuper eos deſcendunt, ipſi quoque ſuper infectam grandine humum in faciem proruunt, & a lapidibus deſcendentibus grauiter verberantur: nullum enim eis tegumen remanſerat, niſi parmæ tantum: hoc maxime metuentes, ne ab ignibus cæleſtibus cremarẽtur. Sed & equi eorum ita diſperſi ſunt, vt vix in vigeſimo quoque reperirentur ſtadio: multi enim ex eis prorſus non ſunt inuenti. Tunc illi (vt diximus) a lapidibus cæſi & humo proſtrati, pœnitentiam agebant & precabantur veniam a Deo, quod iſta contra ſanguinem ſuum agere voluiſſent. Super Clotharium vero neque vna quidem pluuiæ gutta decidit, aut aliquis ſonitus tonitrui eſt auditus, ſed nec anhelitum vllius venti in illo loco ſenſere. Hi quoque mittentes nuncios ad eum, pacem & concordiam petierunt: qua data, ad propria ſunt regreſſi. Quod nullus ambigat hanc per obtentum Reginæ beati Martini fuiſſe virtutem.] huculque Gregorius: quæ quidem & alii, qui

S. Crotildis pietas ſedat ciuile bellum.

res

A res Francorum ſuot proſecuti,teſtantur.

XXXV. *Franci inuadunt Italiam.*

Hoc eodem anno Theodobertus Rex Francorum magno animo inuadens Italiam, magnum in Picenum vſque duxit exercitum;qui lue exagitatus,admodumque debilitatus & imminutus,re infecta,redire ad propria cogitur. Scimus Procopium ob hanc cauſam in eos vt fidifragos multa iactare: Verum ſi conſulas Agathiam,haud leuem eã fuiſſe belli ſuſcipiendi cauſam cenſebis, quã præbuiſſet Iuſtinianus Imperator:teſtatur enim Agathias [a], haud æquo animo pati potuiſſe Theodoberrum Regem,quod Iuſtinianus Imperator Græco quodam faſtu in monumentorum publicorum Imperatorijs titulis omni genere litterarum inſcriptis ponere conſueuit, ſicut Vuandalicum & Gotbicum,ita & Francicum nomen,perinde ac ſicut Vuandalos & Gotbos,ita Francos etiam debellaſſet,quos ne attigerat quidem. Hæc igitur ad inferendum bellum aduerſus Iuſtinianum Imperatorem in Italia ſatis iuſta viſa eſt cauſa Francorum Regi alterius dominij nomine tenus licet impatienti,& iugo vel verbis tantum ſubdi penitus auerſanti.

a Agath.lib. 1. hiſtor.

XXXVI. *Vindicantur Franci a Procopij calũnia.*

Quod autem idem Procopius calumnioſe tradit de ijſdem Francis humanas id temporis hoſtias immolantibus,nullum habet aſtipulatorem,immo contradictorem eumdem Agathiam æque B Græcum,qui hæc de his ait, dum de Theodoberto dicere aggreditur [b]: Sunt quippe omnes hi Chriſtiani,& rectiſſimæ inter ceteros omnes opinionis. Habent præterea per ciuitates Antiſtites, ſacerdoteſq. feſtos inſuper haud ſecus ac ipſi nos peragunt dies. Et ſane hi mihi,etſi cetera barbari,moribus tamen videntur quam optimis prædìti & maximum in modum ciuiles,nec quicquam habere,quod a nobis hos faciat alienos,præter veſtitus barbariem,& vocis innatæ,ſonumque linguæ. Quos quidem cum ob eorum virtutes,tum ob in ceteros ęquitatem,inter ſeq. concordiam mirum in modum admiratione ac laudibus proſequor.] hæc & plura de his Agathias alia occaſione alibi repetita. Sed ſatis hæc ad inſtitotum de cauſa Francorum in Iuſtiuianum commotionis ob vſurpatum indebitum titulum,vt Francicus diceretur.

b Agath.lib.1. hiſtor.

XXXVII. *Rauenna cum Vitige Rege dedita Beliſario.*

Quod autem ad res Gothicas in Italia ſpectat,aliquis tandem diuinæ gratiæ Romano exercitui fauor illuxit,cum(vt Procopius tradit)nulla Ducum virtute, Rauenna ciuitas,ipſeque Vitiges Rex Beliſario deditur. Hæc omnia quomodo acciderint,habes ipſum Procopium [c] fuſius enarrantem,cunctaque ſub hoc anno belli Gothici quinto claudentem: quo eos redarguas qui hæc facta referunt anno ſuperiori. Porroquintum annum belli Gothici eumdem eſſe Imperatoris deci- C mumquartum,ex eo certo ſcies,lector,dum idem auctor vndecimo anno eiuſdem Imperatoris ſecundum belli Gothici annum ſtatuit. At non hic finis eiuſdem Gothici belli:immo poſt hæreſes ingruenies in deterius videbis res Romanas eſſe prolapſas. parua enim Gothorum manus minime deſpondens animum,nouum elegit ſibi Regem Theodebaldum nomine,quem ipſo regni exordio vix mille Gothi ſequebantur,vt idẽ Procopius tradit:ſed maioribus in annos ſingulos,nouis creatis Regibus,incrementis auctæ ſunt,quæ videbantur eſſe conciſæ Gothorum vires,adeo vt Romanum in Occidente Imperium in maximum diſcrimen adduxerint;vt quę annis ſingolis pro temporis ratione dicentur,facile demonſtrabunt.

c Procop. de bello Goth.lib.2.

XXXVIII. *Conſilium Dei circa hoſtes ſuos.*

Ita plane diuina prouidentia moderans res humanas,ſic atterere conſueuit pietatis hoſtes, vt tameu eos perdere penitus nolit: deprimit quidem,ne forte(ſecundum illud Propheticum [d]) ſuperbirent hoſtes eorum,& dicerent,Manus noſtra excelſa & non Dominus fecit hæc omnia]erigit vero,ne erutus e flagellis Dei populus liber,timore ſolutus in grauiora iterum peccata dilabatur. Ob idq. pro illis ad Deum conuerſus precatus eſt Dauid,dicens [e]: Ne occidas eos,ne quando obliuiſcantur populi mei.]ſic & vidimus noluiſſe Deum ſeptem illos Iſraelitis infenſos popu- D los Palæſtinam occupantes ab ipſis penitus vnici atq. deleri; ſed vſum illis fuiſſe tamquam virga ad infligenda peccantibus verbera. Eodem itaq. modo permiſit idem rerum moderator Deus reuiuiſcere ad tempus extinctum in Vitige regnum Gothorum,vt Latinis nimium inſultantes Græcos cohiberet;deleuit vero tandem,vt Arianæ hæreſis error,quo nec afflictati cladibus Gothi carere voluerunt,cum ipſa gente pariter tolleretur.

d Deut.32.

e Pſal.58.

XXXIX.

Sic itaq. Deus,iuſtitiæ dextera ſuſpenſa lance,æquilibrio pro meritis hominum cuncta diſponere conſueuit,ſecundum illud Prouerbiorum [f]: Pondus & ſtatera iudicia Domini ſunt.] cuius quoq. arbitrio & illud factum eſt,vt cum res Occidentalis Imperij feliciſſimo viſæ ſunt hoc anno exitu claudi,eodem ſane tempore res Orientis cœptæ ſint diro bello vexari,& plane peſſumire,atque in Syria funditus perdi:vt his concuſſa Theodora Auguſta deſineret perſequi Romanam Eccleſiam,in cuios Pontificem Vigilium non ſtantem pactis conuentis terribilius inſurgendi iuſta cauſa videri poſſet exorta. Sed de Orientis cladibus narrationem aggrediamur.

f Prouer.16.

XL. *De Clade illata Syrię.*

Hoc enim anno Coſrhoes Rex Perſarum,rupto fœdere,in Romanum Imperium mouit exercitum:quanta autem damna eidem intulerit,cum non eſſet miles qui ei aduerſaretur,Procopius [g] E narrat:videlicet quod Rex Perſarum per Meſopotamiam deſcendens in Syriam,nullo obice,eamdem deuaſtauit,Surenorum ciuitate in deditionem accepta,atq. vna cum habitatoribus funditus exciſa,ſpretis pactis conuentis cum Epiſcopo eius loci Candido nomine, quem redimere coegit duodecim millia captiuorum,credita & iuramento promiſſa pecunia ducẽtorum aureorum:qood que inde Hierapolim veniens, illic Magnum Berœenſem Epiſcopum ab Antiochenis legatum pacis miſſum inuenit;quo eluſo,Berœam expugnauit:indeque Antiochiam deueniens,eadem potitus eſt,cum illinc prius aufugiſſet Ephræm eius Epiſcopus,atque Germanus Dux, qui illuc ab Imperatore miſſus fuerat,reliquis in ciuitate inuentis internecioni traditis: cum & Antiochenæ duæ ex clarioribus feminis, ne quid indecens paterentur a Perſis, ſeſe ſponte in Orontem fluuium demerſere: quando & ciuitate cremari iuſſa,maiorem tantum eccleſiam legatorum precib. redemptam pecunia voluit eſſe ſaluã,quam antea ornamentis omnib. expilauerat. Suburbia quoque ab eiſdem incenſa Procopius tradit,ſaluo dumtaxat S. Iuliani templo & coniunctis illi domibus,in quas legati ab Imperatore miſſi diuerterant. Huius autem Antiochenæ ciuitatis horrendæ

g Procop.de bello Perſic.lib. 2.

Capta Antiochia.

cladis tempore accidiſſe credi poteſt, vt inde Romam tranſlatum fuerit corpus S. Ignatij eiuſdem A
ciuitatis Epiſcopi.

XLI. *Pax ignominioſa Romanis.*

At quis tandem belli finis? magna ignominia cum Coſrhoe tranſactum per legatos fuiſſe, per
ſolutis videlicet quinquaginta millibus nummum aureorum, totidemq. per annos ſingulos dan-
dis loco tributi pactis, obſidibuſq. datis, pacem inter Coſrohen & Iuſtinianum Imp. conſtitutam
tunc fuiſſe Procopius tradit. Ante hæc vero incenſum a Coſrhoe templum ſancti Michaelis in Da-
phne, idem affirmat: qui & mirandum quoddam Apameæ tunc accidiſſe recēſet his verbis [a]: Poſt
hæc (inquit) Coſrhoes cum exercitu Apameam venit, vbi pars Crucis Dominicæ magnitudine cu-
bitali viſitur, ab homine Syro huc clam delata, quam oppidani magnam eius loci tutelam eſſe exi-
ſtimant ac venerantur, theca ei condita lignea, quam auro multo ac gemmis tectam ſacerdotib.
tribus cuſtodiendam tradiderunt, inſuper quotannis certa die adorant. Tunc itaq. Apamenſis po-
pulus videns Perſarum exercitum ad ſe venientem, in magna trepidatione fuere, Coſrhoenq. au-
dientes vt minime promiſſis maneret, Thomam vrbis Epiſcopum adeuntes, rogauerunt Crucis li
gnum eis oſtendi; vt eo viſo, feliciter morerentur. Ille vero cum eis morem geſſiſſet, ſpectaculū fie-
ri contigit ſermone ac fide maius. Præſule enim id tenente, ignis iubar ſupra ferebatur: vnde in tē- B
pli tholo ſplendor præter ſolitum apparens, illum continuo circumeuntem ſequebatur.] hucuſque
Procopius: ſed ſubdit Euagrius de liberatis virtute Crucis Apamenſib. a Coſrhoe Rege Perſarum.

a Procop. de bello Perſ. lib. 2.

Miraculum de ligno Crucis.

XLII.

Ipſe enim Euagrius, qui interfuit, iſta addit [b]: Eo autem parentes mei cū alijs conuenerunt,
meque id temporis ad ſcholam euntem ſecum duxerunt. Poſtquam vero nobis data fuit poteſtas
honoratam Crucem adorandi, amplexandiq. Thomas ſublatis manibus, lignum Crucis, quo vetus
peccati maledictio deleta fuit, totum Sanctuarium circumiens (vt ſtatis adorationis diebus fieri
ſolebat) omnibus oſtendit, ac Thomam de loco ad locum progredientem ingens flāma ignis ſplen
dentis non ardentis ſequebatur. Quæ res ſalutem, quæ poſtea Apamenſibus contigit, ſignificauit.
Ob quam cauſam imago in teſtudine Sanctuarij ſtatuta fuit, quæ inſcriptiōne in baſi inciſa hoc mi
raculum illis qui eius rei ignari eſſent, commonſtrauit.] hæc de miraculo Euagrius, qui de eodem
Epiſcopo Thoma iſta præmiſit:

b Euagr. lib. 4. c. 25.

XLIII. *De Thoma Epiſcopo Apameę.*

Thomas autem non doctrina modo, ſed recte factis etiam præſtantiſſimus, qui forte vna cum
Coſrhoe certamen equorum in Circo ſpectare (licet hoc Eccleſiæ canon vetaret) neutiquam recu
ſauit. Quod propterea ab eo factum eſt, vti omnibus modis Coſrhois furorem molliret, mitigaret C
que. Quem percunctanti Coſrhoi, vellet ne eum in ſua videre ciuitate? Reſpondiſſe ferunt vere &
animo, nolle lubenter eum ibi videre. Quod eius dictum Coſrhoem admiratū eſſe, hominēq. veri-
tatis cauſa (vti merebatur) admodum amplexatum.] hæc Euagrius ante dictum miraculum refert.

XLIV. *Dei vindicta ob violatā Cathol. fidem.*

Sed ne, lector, ob ludicra ita obiter tranſeas luctuoſa: verum dum totius Syriæ cladem, Antio-
chenæq. ciuitatis omniū Orientalium nobiliſſimæ vidiſti incendium atq. ruinam, require cauſam,
ac memoria repete, quæ ſuperiori tomo a nobis dicta ſunt de Syriæ Epiſcopis, in primis vero An-
tiochenis, ex quibus aliquos primum fuiſſe Neſtorij defenſores, aliquos vero poſtea Eurychianæ
blaſphemiæ ſectatores: vt plane ſicuti experimento videmus ampliſſima quæq, ruere ædificia, cum
ipſorum fundamenta deficiunt; ita etiam neceſſe ſit peſſumdari florentiſſimas ciuitates atq. pro-
uincias, quibus Chriſtianæ religionis deficit fundamentum, quod eſt ipſa Catholica fides. Et licet
non ſemper ſtatim perfidiam vltio ſubſequatur, vanam tamen inanemq. penitus eſſe ſcias peccan
tium iactantiam illam, qua dici ab ipſis ſolet [c]: Peccaui, & quid mihi accidit triſte? Altiſſimus enim
eſt patiens redditor.] Clamant hæc vera eſſe omnes quæ ſunt in Aſia, Africa, & Europa Orientales
prouinciæ, traditæ feris barbaris ad multa annorum ſæcula deuaſtandæ. Sed ad illam te in his con D
ſiderationem rurſus prouoco atq. reuoco, quam proſpere, quamq. feliciter ceſſerint res bellicæ Iu-
ſtiniano Imp. tam in Perſide, quam in Africa, antequam in Siluerium Romanum Pontificem fue-
rint violentæ manus iniectæ; poſtea vero conuerſa alea, quam extiterint luctuoſæ: nam licet in Oc
cidente ad modicum temporis ſpatium res Gothicæ dextere atq. floride ſuccedere viſæ ſint, quę ſę
pe poſtea ſunt in diſcrimen adductæ; certe quidem in Oriente, vbi regnabat Imperator, res longe
diuerſæ viſæ ſunt vbiq. deploratiſſimæ, eoq. ſtatu miſerrimo collocatę, vt non Hunnis tantum (vt ſu
perius dictum eſt) ſed etiam Perſarum Regi fieri neceſſe fuerit tributarium Imperatorem illum,
qui Vuandalorum atque Gothorum Reges nuper duxerat ſub iugo captiuos. Sed & res Africanas
quam feliciſſimis auſpicijs inchoatas, maxima ſecuta ſunt detrimenta, vt ex Procopio ſatis poteſt
quiſq. cognoſcere; & ne longius recedamus, ex ijs quæ hoc anno in Africa geſta eſſe teſtatur, per-
ſpicuo valeas intelligere, quam diſpares rerum progreſſus a principio fuerint ſubſecuti.

c Eccl. 5.

XLV.

Hoc enim anno decimoquarto Iuſtiniani Imperatoris in Africa a Romanis male pugnatū eſt
cū Mauris: quo in prœlio inter alios ipſe Romani præcipuus Dux exercitus deſideratus eſt. Quo-
modo autem hæc ſe habuerint, a Procopio diſces, qui cuncta eſt fuſius proſecutus. Hic modo no- E
bis illa tantum perbreuis recenſenda erit hiſtoria, qua in inuocatione diuini numinis affuiſſe per-
eunti militi diuinam virtutem, palam oſtenſum fuit. Porro rem geſtam apud Sophronium relatā
ſic accipe [d]: Narrauit mihi quidam Patrum, accepiſſe ſe a quodam milite: quod cum bellum ge
rerent in Africa Romani cum Mauritanis, victiq. fugarentur a barbaris, & plurimi illorum paſſim
cæderentur: ipſum quoque vnus ex barbaris nactus, haſtam, vt illum feriret, vibrare cœpit. Quod
cum ille cerneret, orare Deum cœpit & dicere: Domine Deus, qui apparuiſti ancillæ tuæ Theclæ,
& eripuiſti eamdem ab iniquorum manibus, libera me in hac neceſſitate, & ſalua ex hac acerba
morte: mox ibo in eremum, & agam vitam ſolitariam. Conuerſus autem, neminem ex barbaris vi
dit. Itaque continuo venit in hanc Lauram Cepatha; manſitque in ſpelunca, Dei protegente gra-
tia, annis triginta quinque.] hæc auctor: cuius rei geſtæ veritatem probauit euentus, & qui caſum
eſt ſubſecutus effectus, cum videlicet miles haud ingratus, redemptam precibus vitam ipſi obtu-
lit, cui eam acceptam ferret, ſeruiens Deo in ſanctitate atque iuſtitia omnibus diebus vitæ ſuæ. At

iam

d Prat. Spir. c. 20.

Miles Dei virtute liberatur.

A iam præſentis anni rebus geſtis hic finis eſto.

IESV CHRISTI ANNVS 541. | VIGILII PAP. ANNVS 2. | IVSTINIANI IMP. 15. THEODIBALDI REG. 1.

I.

QVI ſequitur ordine temporis quingenteſimus quadrageſimusprimus Christi annus, Baſilij
iunioris ſine collega Conſulatu notatur:nec poſt hæc amplius aliquis Cõſulatus reperitur ad- *Conſulatus cœpti negligi.*
ditus Faſtis;licet non penitus Conſules eſſe deſijſſe,ex veteribus monumẽtis appareat. Ita plane Iu
ſtinianus Imperator eiuſmodi poſt Conſulatus a maioribus deductam chronologiam, ſui anti-
quitate venerandam,paulatim antiquare atque penitus tollere voluit,illam inducens,qua per Im
peratoris annos tempora notarentur,adderentur vero Conſules,ſi qui eſſent;quod & lata lege vidi
mus ſanciuiſſe:cuius rei gratia inuidiam ſibi peperit,& odium ab antiquitatum cultoribus conci
B tauit.Potuit tamen(ſi quid ad eius excuſationem afferre liceat)dignus ille eius rei eſſe prætextus,
factum id ſcilicet ad immoderatas expenſas illas tollendas,quas in Conſulatus ingreſſu ab ipſis
creatis Conſulibus fieri moris erat:nam eiuſdem rei cauſa Marcianus Auguſtus illam promulga-
uerat legem,ne Conſules in populum pecunias ſpargerent,tamquam miſſilia,colligendas. Sed cũ
nec ita pareret inſanus gloriæ appetitus,Iuſtinianus ipſe ſancitam moderatus eſt legem,prohibens a Nouel. Iuſtin. Imp. 105. & Aut. de Con. c. 4 ti. 3.
ne Conſules aurum effunderent,ſpargendi autem argenti tribuit liberam facultatem b. Sed qđ
neque bis ſe limitibus ſciret humana ſuperbia coarctare:hinc & illud ſubijt Imperatoris animum,
vt Conſulatus dignitatem ampliſſimam paulatim e Senatu proſcriberet. II.

Hæc,inquam,ad Imperatoris excuſationem de inuidia in eum cõflata dicta ſunto:Siue potius
ea fuerit conuertenda in legum conditorem Tribonianum ad tale honoris culmen aſcendere non
valentem,atque odio proſequentem in alijs,quod ipſe conſequi minime potuiſſet,prohibente le-
ge,ne quis non Chriſtianus atque Catholicus ampliſſimi honoris gereret magiſtratus;Ethnicum
enim ipſum perſeueraſſe,ſuperius dictum eſt. Verum ab omnibus in ipſum Imperatorem culpa
transfertur,faſtu elatum ægre ferentem ſub alieno potius nomine,quam Imperatoris,tempora nu
C merari:cum tamen ipſi Imperatori vna cum Imperio iugem inhærere voluerit Conſulatum, ait
enim ad finem conſtitutionis,quam de Conſulibus promulgauit b: Imperatori quidem iugis & b Nouel. 105.
indeſinens Conſulatus omnibus ciuitatibus & populis & gentibus in ſingulis quę placuerint diſtri
buenti aduenit;aut cum ipſe annuerit,trabea:ideoq. & Imperij Conſulatus per omnia ſit ſequens
ſceptra.]hæc ipſe.

Porro hic ipſe annus,qui & decimusquintus ipſius Imperatoris Iuſtiniani numeratur,idem a III.
Procopio c ſextus ponitur belli Gothici:quo Beliſarius ob ingentem ſibi partam gloriam, capta c Proco de bello Goth. lib. 2. in fi.
Rauenna & Vitige Rege in poteſtatem redacto,ab æmulis paſſus inuidiam,in ſuſpicionemq. addu
ctus affectatæ tyrãnidis Conſtantinopolim reuocatur:de cuius illuc aduentu & gloria hæc accipe d Proco de bello Goth. lib. 3. in pr.
a Procopio d:

Suſpenſis Beliſarius adhuc & dubijs rebus,cum Vitige Gothorumq. optimatibus & Theudi- IV.
baldi *tunc regnantis* liberis,pecuniaq. omni,& regia pretioſaq. cetera ſupellectile ſecum deuectis, *Beliſarius redit Conſtantinopolim.*
Byzantium venit,Ildigere,Valeriano,Martino,& Herodiano Præfectis ſequentibus. Vitigem ve-
ro cum vxore Iuſtinianus gratanter ſuſcepit;barbarorum item agmen pro eximia corporum ſpe-
D cie ac magnitudine mirabatur. Theodorici deinde in curiam dignas profecto receptas gazas Sena
torijs viris ſeorſum viſendas expoſuit,rerum geſtarum magnitudinem gloriæ ducens. Non enim
vel has populo ſpectãdas hic prębuit,vel Beliſario,vt triumpharet,permiſit,quemadmodum alias,
cum ex Gilimere Rege & Vuandalis victoriam retuliſſet. Sed in omnium ore Beliſarius erat egre
gijs victorijs duabus ornatus,quales antehac mortaliũ nemini contigere,quippe qui Reges duos
Byzantium captiuos deduxerit,& Genſerici,Theodoricíq. ingentes opes, præter omnium ſpem
Romanis vt ex hoſtibus ſpolia eſſent. vnde vel apud barbaros ipſos nemo vmquam clarior & fa-
ma celebrior fuit;quippe qui deuictis ex hoſtibus in publicum ærarium maximas rurſum ingeſſit
diuitias,& terræ mariſq. dimidiam partem tam breui recuperauit.

Porro alibi idem Procopius e tradit,acceptas de duobus Regibus victorias ab ipſo Iuſtinia V.
no Imperatore in Palatij atrio fuiſſe muſiuo opere ſatis egregie pingi iuſſas. ait enim:Super parie e Procop. de ædificijs Iuſtinian. lib. 1.
tes octo fornices ſuſpenſi ſunt,teſtudinem totius operis in medio ad ſublimitatem ſphæricam ar-
ctatam continentes ſaſtigium picturis expolitum eſt,non liquenti cera & diſſluenti materia cna- *Pictura de Victorijs Beliſarij*
ctum,ſed concinnatum exiguis tenuibuſq. lapillis & vario colore nitentibus;imitantur cum alia,
E tum homines;Qualis autem pictura ſit,indicabo: Pugna eſt & bellum, Diripiuntur multæ vrbes;
hinc Italia,inde Libya;vincit Iuſtinianus,Duce Beliſario. Accedit ad Regem Dux integrum ha-
bens exercitum,tradit ſpolia,Reges,& regna,& quæ ab hominibus deſiderari poſſunt. Stant in me
dio Rex & Regina Theodora lætis ſimiles,& ob victoriam ferias agentibus: Vuandalorum & Go
thorum Reges adueniunt victi & captiui;circumſtat Romanorum Senatus,omnes ferias agentes.
Hoc lapilli hilari plane & florida facie oſtentant:geſtiunt omnes & adbladiuntur Regi,diuinos ho
nores illi propter geſtorum magnitudinem impartientes. Hæc quidem ſic ſe habent.]hactenus de
his Procopius. Sed reuocemus orationem eius ſuſceptam ſemel de gloria Beliſarij.

Erat inquit idem auctor f) Byzantinis ciuibus voluptati Beliſarium intueri in forum quo-
tidie prodeuntem, vel ſe domum inde recipientem,atque adeo vt tanti ſpectaculi hos nulla ſatie VI.
tas caperet:nam eius pompa ſpectatior ob præeũtium turbam & ſubſequentium erat,vt quẽ Vuã f Procop. de bello Goth. lib. 3.
dalorum,Gothorumq. Mauruſiorum multitudo ſequeretur non mediocris. Ad hæc accedebant, *Laudes Beliſarij.*
quod pulchritudo hunc,magnitudoq. corporis honeſtabat. Humilem præterea ſe benignumque

adeo

adeo atque aditum obuijs quibuſque perfacilem exhibebat,vt infimæ ſortis viro perſimilis videretur. Milites & ruſticani & cuiuſcumque generis homines certatim hunc beneuolentia proſequebantur:nam in ſuos præcipue milites magnificentia ceteros anteibat: & qui bello rem forte male geſſiſſent,pro acceptis vulneribus pecuniam non paruam donando,indignationem ac ſimul mæſtitiam ſæpius promulcebat;ei vero qui in acie ſe egregie habuiſſet,varia dona dabat in præmium,armillas & torques: & qui præterea aut arcus aut rei alterius bellicæ iacturam prœliando feciſſet,confeſtim alia & potiora per Beliſarium parabantur. A

VII. Agricolarum immunitas.

Erga agricultores agreſteſq. homines tanta hic indulgentia ac prouidentia vtebatur,vt Beliſario ductante exercitum,nullam hi vim paterentur,ſed ex inſperato potius opulenti & diuites redderentur,vt qui crebro aduentantibus copijs,maiori omnia in victum pretio venditarent. Segetes inſuper,dum in agris matureſcerent,diligentius tuebatur, ne forte equorum greges has deuorarent:arborumq. maturos fructus,frugeſq. ceteras,inuitis dominis,ſuos attingere prohibebat. Erat item vir continentior,vt qui præter denuptam ſibi vxorem nouerit nullam:nam ex Vuandalis,Gothisq. tanta multitudine & forma egregia feminas quas bello cepiſſet,earum nullam vel in eius conſpectum venire,vel ſe alloqui quoquo pacto permiſit. B

VIII.

Ad cetera eius huiuſmodi ornamenta perſpicax quidem & viuidum accedebat ingeniũ:quippe dubijs ipſis in rebus,ad ea quæ potiora forent cogitanda,mirum de ſe in modum & opportune valeret,in ipſoq. belli diſcrimine animi præſtaret magnitudine,e tutoq. & conſideratius ad res gerendas audentior eſſet. Feſtinare præterea,cunctariq. in ipſis aduerſus hoſtem conatibus, vt res poſcebat. In rebus trepidis bene ſperare,nec terrore aliquo capi. Non proſperis inſolens eſſe: nec vitam in delicijs agere. Nec quiſquam vmquam hominum fuit,qui temulentum eum viderit.]hęc Procopius de Beliſario exercitus Duce inter feliciſſimos adnumerando, niſi impiæ Theodoræ nimis obſequens, eius cauſa dira facinora perpetraſſet: ſed Dei iuſto iudicio poſtea factum eſt,vt ob hanc cauſam quod feminæ ipſum Deum poſthabuit,grauiſſima pati coactus ſit,vt ſuo loco dicemus.

Imperator vero tot a Deo beneficijs auctus,& gloria cumulatus,illud ei ex more rependit obſequium & gratiarum exhibuit actionem,vt de ſancta Eccleſia Catholica quibuſcumque valeret ſtudijs benemereret,pias ſanctaſq. ad fidem Catholicam Eccleſiaſticamque diſciplinam ſartas tectas conſeruandas plures hoc anno promulgans ſanctiones, de quibus ſingulis dicturi ſumus. In primis autem quæ ad Concilium Bizacenum in Africa hoc anno celebratum ſcripſerit videamus. C

IX. De Concilio Bizaceno.

Hoc namque anno in Africa in prouincia Bizacena Concilium celebratum eſt,ex quo legatio miſſa eſt ad Iuſtinianum Imperatorem:id enim ex eiuſdem Imperatoris reſcripto ad ipſum Concilium reddito apparet,quod ſic ſe habet [a]:

[a] In collect. Iuliani prope finẽ.

Imp. Iuſtinianus Alemannicus,Gothicus,&c. Daciano Metropolitano Vizatij [*] & omni Cõcilio Vizaceno. Reſtitutus & Heracleus reuerendiſſimi viri omnium quodammodo veſtri Concilij ſacerdotum non relationem tantum ſed ſuam viſi ſunt attuliſſe præſentiam:relucebat namque in eis puritas veſtræ auctoritatis & vitæ. Non ſolum Eccleſiaſticis cauſis,ſed totius prouinciæ vtilitatibus præfuerunt,dicentes quibus iam beneficijs gaudeatis,& quæ a noſtra ſunt manſuetudine conferenda. Vnde precibus eorum ſumma cum benignitate ſuſceptis, ad vniuerſa reſpõdimus: & quantum apud nos eorum legatio valuit,ipſa teſtatur exhibitio præſtitorum. Quæcumque igitur ad priuilegia veſtra veſtriq. Concilij pertinent,iuxta veterem firmamus diſciplinam. Orate igitur diuinam miſericordiam,vt & nos Reipublicæ & ipſam nobis ſeruet incolumem,& quos a iugo ſubripuimus Vuandalicorum,vltro florem felicitatis antiquæ(ſicut volumus)erigamus. Data pridie Nonas Octobris,Conſtãtinopoli,Imperij domini noſtri Iuſtiniani Aug. anno decimoquinto.]Rurſum vero ad eumdem Dacianum,ſed anno ſequenti,ita reſcripſit: D

[*] Bizacij

X. Reſcriptũ Iuſtiniani Impe. ad Dacianum.

Imp. Fl. Iuſtinianus &c. Daciano Metropolitano Vizatij. Semper noſtræ ſerenitati cura fuit ſeruandæ vetuſtatis maxime diſciplinę,quam numquam cõtempſimus,niſi & in melius augeremus: præſertim quoties de Eccleſiaſticis negotijs contigit quæſtio,quæ Patrum conſtat regulis definita,immo aduentu ſuperni numinis inſpirata:quia conſtat cælitus inſtitutum,quicquid Apoſtolica decreuit auctoritas. Hinc eſt,quod in Africanis quoque Concilijs illa volumus reſeruari,quæ antiquitas ſtatuit,& ſequentium obedientia cuſtodiuit, atque in noſtrum vſque ſeculum intemerata perduxit. Nullus inter Primates aliud ſibi priuilegium vendicet, quod accepiſſe non legitur: nullus arripiat, quod habuiſſe iugiter non probatur: nec de reſcriptis ad vnius ſuggeſtionem pro meritis, aut de exemplis conſuetudinem violantibus quibuſlibet ſibi blandiatur ambitio. Illud pro lege ſeruandum eſt, quod Concilis definitum ſeruauit deuota poſteritas [*]. Nam quæ quis in præiudicium ſtatutorum quibuſlibet rebus vſurpauit, corrigenda potius quam imitanda cenſemus.

[*] Proſperitas

XI. Iuſtinian. legũ Eccleſiaſticarum cuſtos.

Si quid igitur Metropolitano Carthaginis,vel Primatibus Numidiæ vel Vizatij Conciliorum auctoritas prę̃ſtitit,& inoffenſa conſuetudo ſeruauit;hoc ſibi quiſque optet,ſibi vendicet;hoc noſtra ſperent ſanctione firmati. Nos tutores tantum ſumus vetuſtatis & vindices. Nec deerit Eccleſiaſtica vindicta,vel noſtra in eos,qui aut ambitioſa ſuperbia,aut ſubreptitijs poſtulationibus antiquitatem temeraſſe docebuntur:Quoniam ad Diuinitatis tendit iniuriam,qui ſanctorum Patrũ conſtituta contemnere aut violare non metuit,ſancte ac religioſiſſime Pater. Beatitudo itaque tua quæ per hanc diuinam pragmaticam ſanctionem noſtra ſtatuit æternitas,effectui mancipari, obſeruariq. procuret. Diuinitas te ſeruet per multos annos,ſancte ac religioſiſſime Pater. Data quarto Kalendas Nouembris,Imperij domini noſtri Iuſtiniani anno XVI.] E

XII.

Vidiſti,lector,quantum deferat Imperator ſacris Conciliorum canonibus,quorum ſe cuſtodem & vindicem profitetur,atque ad hoc ſe de illis leges ſancire,non vt abroget,ſed vt confirmet ſecundum alia ab eodem Imperatore in alijs editis conſtitutionibus ſæpius repetita,vel quę habet

in Nouel-

A in Nouella conſtitutione hoc item anno data menſe Februario, quam Oleandri editio iunxit Nouellæ centeſimæ vigeſimætertiæ. Expedit autem vt hic eius prooemium recenſeamus, quo appareat eiuſdem Imperatoris mens, nimirum dum de rebus Eccleſiaſticis leges ſancit, non alium quã ſe vindicem ſacrorum canonum præſtitiſſe: ſic enim ſe habet [a]:

[a] Nouel. 137. edit Godef apud Oleand vero Nouel 123.

XIII. *Imperator agit vind. c m Canonum.*

Si ciuiles leges, quarum poteſtatem nobis Deus pro ſua in homines benignitate credidit, firmas ab hominibus cuſtodiri ad obedientium ſecuritatem ſtudemus; quanto plus ſtudij adhibere debemus circa ſacrorum canonum & diuinarum legum cuſtodiam, quæ ſuper ſalute animarum noſtrarum definitæ ſunt? Qui enim ſacros canones cuſtodiunt, Domini Dei adiutorio digni ſunt: qui autem eos tranſgrediuntur, ipſi ſemetipſos iudicio tradunt obnoxios. Maiori igitur condemnationi ſubiacent ſanctiſſimi Epiſcopi, quibus concreditum & commiſſum eſt & canones inquirere & cõſeruare; ſi quod eorum prætermiſſum fuerit, indemnatum atque impunitum reliquerint. Sane cum hactenus canones obſeruati nõ recte fuerint, diuerſas ex eo paſſi ſumus interpellationes contra clericos & monachos & quoſdam Epiſcopos, vt ſecundum diuinos canones non viuerent, & quidam etiam inter eos inuenirentur, qui nec ipſam quidem vel ſacroſanctæ oblationis vel baptiſmi orationem tenerent aut ſcirent.

B Dei igitur intelligentes & animo iuſigentes iudicium, ſingulorum quæ nobis delata ſunt inquiſitionem ſimul & correctionem iuſſimus canonice procedere. Si enim illa, quæ a laicis peccantur, generales leges non concedunt extra inquiſitionem & vindictã manere: quomodo a ſanctis Apoſtolis & Patribus ſuper omnium hominum ſalute canonice ſtatuta deſpici patiemur? Sane multos ex eo maxime deprehendimus in peccata fuiſſe prolapſos, qđ non ſunt factæ Synodi ſanctiſſimorum ſacerdotum iuxta ea quæ a ſanctis Apoſtolis & Patribus definita ſunt. Si enim hoc fuiſſet obſeruatum, quilibet metuens grauem in Synodo accuſationem ſtuduiſſet vtique & ſacras ediſcere liturgias, & temperanter viuere, ne condemnationi diuinorum canonum ſubiaceret, &c.] pergit dicere de ordinatione Epiſcoporum, quæ in conſtitutione Nouella centeſima vigeſimatertia habentur inſerta. Data autem hæc lex reperitur hoc anno ſub Conſulatu Baſilij, decimo Kalendas Martij.

XXIV.

Accidit vero, vt aliquando idem Imperator inuigilans vehementiſſimo ſtudio ſuper ſacrorum cuſtodiam canonum, dum videret eos ab ijs conculcari, qui magis obſeruare deberent, Epiſcopis; nonnihil commotus, aduerſus ipſos inſurgens, ne ex mutua indulgentia licentius peccaretur, Præfectos iuſſerit accurrere prouinciarum, qui eiuſmodi Epiſcopos coercerent.

C Ad hæc plane ſpectat illa, quã hoc eodẽ anno ipſis Kalẽdis Februarij Nouellã promulgauit conſtitutionẽ de appellationibus: qua quidem cum ipſe Iuſtinianus Imperator Dei zelũ ſe habere præſeferat, non tamen fuit ille ſecundum ſcientiam. Etenim cum negligentes Epiſcopos & ſine pœna peccantes vult emendari, eo incaute prolabitur, vt præter ius faſq. per prouinciarum Præfectos ipſorum iudicia voluerit exerceri, & ab ipſis eoſdem ad maiores appellare Præfectos, & ſi opus eſſet, ab ijs ad Imperatorem prouocare. hæc quidem ita ſe habuiſſe, docent quæ in exordio eius conſtitutionis ponuntur his verbis [b]:

[b] Nouel. 115.

XV.

Peruenit ad ſcientiam noſtræ ſerenitatis, quod cum inter Euſtachium virum reuerendiſſimũ Tholonæ [*] *in Lycia* ciuitatis Epiſcopum, & Piſtum diaconum Eccleſiæ Theſmiſſenſis *itidem in Lycia maritima ciuitatis* fuiſſet cauſa commota, proceſſit a Rectore prouinciæ diffinitiua ſententia, contra quam appellatio porrecta eſt. Iudices igitur, apud quos appellatio ventilabatur, dubitantes ad noſtram clementiam retulerunt, &c.] hæc ibi: quibus videas ipſum Imperatorem ſibi nimium de Eccleſiaſticis iuribus arrogaſſe; qui dum ſe canonum vindicem præſefert, atq. pro

[*] Tlonæ

A Iuſtiniano aliquando Canones conculcati.

D Eccleſiæ ſeruanda illibata diſciplina inuigilare profitetur, canones ipſe cõculcat, penitusq. peſſum dat Eccleſiaſticam œconomiam. Etenim non ſæculares Iudices cauſas iudicare Epiſcoporũ & inferioris ordinis clericorum, ſed Synodos Epiſcoporum, & ſi ſit ab his appellandum, non ad Imperatorem, ſed ad maiores ſedes, ac deniq. ad ipſum Romanum Pontificem recurrendum, docent ſacræ ſanctorum Patrum regulæ, traditio oſtendit, vſuſq. probauit. Tunc vero laicis his ſe immiſcere conceſſum, cum vel ad hæreticos aut ſchiſmaticos comprimendos, vel aduerſus potentiores vel diſcordes ab Epiſcopis in auxilium ſunt vocati. Porro hæc ipſa quæ fuerunt obiter pertractata, æq. videntur eſſe ab eodem Imperatore correcta: nam ſi qua de his fuerat ab ipſo lex ſancita, ab eodem pariter eſt abrogata; ſiquidem nulla eius ſanctio inuenitur, qua Epiſcoporum cauſas a Præfectis cognoſci voluerit, & ab ijs ad alios ſæculares itidem Iudices appellari, atq. ab his ad Imperatorem.

XVI.

At reuocemus orationem ad eiuſdem Imperatoris Nouellam conſtitutionem centeſimam vigeſimamtertiam, cuius eſt titulus, De ſanctiſſimis Epiſcopis ac Deo amabilibus & reuerendiſſimis clericis & monachis] cui intexta ſunt quæ diximus haberi in Nouella centeſima trigeſimaſeptima data hoc anno ſub eodem Conſulatu Baſilij, decimo Kalendas Martias: hæc autem de qua

E eſt ſermo, hoc anno ſub Conſulatu Baſilij data cognoſcitur Kalendis Maij, ipſaque quadragintaquatuor diſtincta capitibus: quam ob nimiam vitandam prolixitatem hic deſcribere prætermittimus, ſatis ad inſtitutum eſſe putantes, ſi capitum ſingulorum index hic apponatur, qui ſingulis ita affixus habetur:

XVII. *Capita Conſtitutionis Iuſtiniani CXXIII.*

De ordinatione Epiſcoporum. cap. I.

De accuſationibus Epiſcoporum cap. II.

De Epiſcopis qui ante ordinationem Eccleſiæ res ſuas obtulerint. Et quid pro cathedratico dario inueniat. cap. III.

Vt Epiſcopatus a ſeruili & aſcriptitia fortuna hominem liberet. cap. IV.

De presbyteris & diaconis & ſubdiaconis cognationis iure ad tutelam vel curam vocatis. ca. V.

Vt clerici a muneribus perſonalibus & negotijs ſecularibus abſtineant. cap. VI.

Ne Epiſcopus dicendi teſtimonij cauſa euocetur. cap. VII.

Ne propter quamlibet cauſam Epiſcopus ad ſæcularem Iudicem trahatur. cap. VIII.

Ne

Ne Epiſcopi proprias Eccleſias relinquant. cap. IX.
Vt Archiepiſcopi & Patriarchæ ſæpius in annis ſingulis Concilia & Synodos celebrent. cap. X. A
Ne quis ante cauſæ exitum excommunicetur. cap. XI.
Quales eſſe debent qui in clericos ordinantur. cap. XII.
De ætate presbyterorum & ceterorum clericorum cap. XIII.
De vxoribus clericorum, ne videlicet diaconus, vel ſubdiaconus quis ordinetur, niſi antea polliceitus ſit abſque vxore continentem vitam ducere. cap. XIV.
Quibus cauſis curiales clerici ordinari poſſint. cap. XV.
Vt ordinationes gratis fiant. cap. XVI.
Quomodo ſeruus ordinari poſſit, aut aſcriptitius. cap. XVII.
De ædificatoribus eccleſiarum. cap. XVIII.
Vt omnes clerici res ſuas in ſua poteſtate habeant. cap. XIX.
Quibus pœnis ſubijciantur clerici, qui falſum tulerint teſtimonium. cap. XX.
Vt clerici apud proprium conueniantur Epiſcopum. cap. XXI.
Vt Epiſcopi apud proprium conueniantur Metropolitanum. cap. XXII. B
Vt Oeconomi & ſimiles apud proprium Epiſcopum conueniantur. cap. XXIII.
Vt Epiſcopi illic, vbi deliquerint, conueniantur. cap. XXIV.
De Apocriſarijs. cap. XXV.
Ne Epiſcopi legationis nomine conueniantur. cap. XXVI.
Vt monachi per procuratorem ſe defendant, & de quantitate ſportularum. cap. XXVII.
De modo ſportularum in perſona clericorum. cap. XXVIII.
Ne clerici mulieres ſuperinductas in proprijs domibus habeant. cap. XXIX.
De diaconiſſis. cap. XXX.
De his qui in eccleſia Epiſcopo vel alijs clericis iniuriam inferunt. cap. XXXI.
Ne laici faciant litanias ſine Epiſcopo & clericis & crucibus. cap. XXXII.
De monaſterijs & monachis. cap. XXXIII.
Vt Abbas non tam antiquitate quam bona æſtimatione cenſendus ſit, & eligendus. ca. XXXIV.
De monachis non ſtatim veſtiendis. cap. XXXV.
Vt monachi in vno conclaui habitent. cap. XXXVI.
Conditionem nuptiarum vel liberorum non extare, ſi quis monaſterium ingrediantur. cap. XXXVII. C
Vt qui monaſteria ingrediuntur, ſe ſuaq. dedicent monaſterio. cap. XXXVIII.
Vt ſolutis ſponſalibus per monaſterij ingreſſum, ſimplæ tantum arrhæ reddãtur. cap. XXXIX.
Si vir aut vxor ingrediatur monaſterium. cap. XL.
Non licere parentibus exheredare filios qui ingrediuntur monaſteria velut ingratos. cap. XLI.
De monacho monaſterium deſerente. cap. XLII.
De raptoribus ſanctimonialium. cap. XLIII.
Ne liceat laicis & ſcenicis vti monachi ſchemate. cap. XLIV.] atque demum ad Petrum Præfectum Prætorio iſta habet epilogus: Tua igitur gloria, quæ per præſentem legem in perpetuum valituram noſtra ſanxit tranquillitas, per omnia cuſtodiri prouideat. Data Kalendis Maij, Conſtãtinopoli, Iuſtiniano PP. Aug. Baſilio V.C. Conſ. Miſſa Petro Præfecto Prætorio.

XVIII. *a Nouel. 131.* Sed & hoc anno menſe Martio idem Iuſtinianus Imp. de Eccleſiaſticis titulis & priuilegijs atque alijs Nouellam conſtitutionem edidit, cuius eſt hoc exordium *a*: De regulis Eccleſiaſticis & priuilegijs, alijſq. capitulis ad ſacroſanctas Eccleſias & reliquas venerabiles domos præſentem ꝓferimus legem.] moxq. de quatuor Synodis ibi ſic primum decernit: D

XIX. *De quatuor Cõcilijs & in eis decretis.* Sancimus igitur vicem legum obtinere ſanctas Eccleſiaſticas regulas, quæ a ſanctis quatuor Concilijs expoſitæ ſunt aut firmatæ, hoc eſt, in Nicæna trecentorum decem & octo, & in Conſtantinopolitana ſanctorum centum quinquaginta Patrum, & in Epheſina prima in qua Neſtorius damnatus, & in Chalcedonia in qua Eutyches cum Neſtorio anathematizatus eſt. Prædictarum enim quatuor Synodorum dogmata ſicut ſanctas Scripturas accipimus, & regulas ſicut leges obſeruamus.] & de ſede Conſtantinopolitana, vt primum locum poſt Romanam teneret, ita conſtituit:

XX. *De ſede Conſtantinopolitana.* Ideoq. ſancimus ſecundum earum definitiones, ſanctiſſimum ſenioris Romæ Papam primum eſſe omnium ſacerdotum, beatiſſimum autem Archiepiſcopum Conſtantinopoleos nouæ Romæ ſecundum habere locum poſt ſanctam Apoſtolicam ſenioris Romę ſedem, alijs autem omnibus ſedibus præponatur.] hæc ipſe: qui quod ſciret non eſſe Imperatoris auctoritatis ordinem pręſcribere ſedibus, ex earumdem Synodorum definitionibus id ſe non definire, ſed definita promulgare ſeu confirmare teſtatur. Verum hæc quidem perperam: etenim cum tam ex Concilio œcumenico Conſtantinopolitano, quam etiam Chalcedonenſi id ſibi Epiſcopus Conſtantinopolitanus vendicare conatus eſſet, aduerſatus eſt ſanctus Leo Papa, vt ſuperiori tomo demõſtratum eſt. Sic igitur non tam ex iure canonum id ſibi arrogat Imperator, quam contra omne ius faſq. præſumit. E

XXI. Subijcit his de alijs Eccleſiarum priuilegijs conceſſis poſſeſſionibus Eccleſiaſticis: de præſcriptione quadraginta annorum ad loca venerabilia pertinente: de ædificatione eccleſiarum: ne in domibus priuatis vel fundis Miſſæ celebrentur: vt legatum Deo relictum illi debeatur Eccleſiæ, vbi teſtator domicilium habet: de his qui oratorium ædificari iuſſerint: deq. legatis pro captiuorum redemptione relictis, vt ab Epiſcopis præſtentur, neque locum Falcidia in pijs legatis habeat: Itẽque inhibetur Epiſcopis, ne teſtari poſſint de his quæ poſt Epiſcopatum acquiſierint. De hæreticis illud addidit, ne ab Eccleſijs vel priuatis res immobiles quoquo titulo accipiant, neque ijdem ipſi

hæretici

Digitized by Google

A hæretici noua oratoria ædificent. Ad poſtremum vero de Orphanotrophis illud additur, vt inſtar
tutorum, cum bona hoſpitalium adminiſtrent, inuentarium conficiant. Hæc Imperator & ad Pe-
trum Præfectum Prætorio, ad quem ita perorat: Quæ igitur per præſentem legem in ꝑpetuum va-
lituram noſtra ſanxit tranquillitas, tua celſitudo edictis ſolemniter in hac vrbe propoſitis, ad om-
nium ſtudeat peruenire notitiam. Nos enim prouidebimus, quatenus ſine collatorum diſpendio
fiat etiam in prouincijs manifeſta. Data XV. Kalend. Aprilis Conſtantinop. D.N. Iuſtiniano PP.
Aug. Baſilio V.C. Conſule.]

Sed hic obiter notandum eſt, quod cum agens de xenodochijs Imperator mentionem habet — XXII.
celeberrimi hoſpitalis Mariæ Sanſo, ſeu potius (vt Contius legendum magis putat) memoriæ Sã- — *De hoſpitale S.*
ſonis; ſciendum hoc antea exuſtum incendio, ab ipſo Iuſtiniano Imperatore fuiſſe reſtitutum, vt — *Samſonis.*
Procopius verbis iſtis oſtendit [a]: Erat hoſpitale, in quo recipiebantur languidi & infirmi, ſupe- — a Procop. de ędific. Iuſtin. Imp. lib. 1.
rioribus annis a religioſo quodam viro, cui Samſon nomen erat, extructum: reſtabant quædam ve
ſtigia neque gregarijs militibus ſatis commoda; cetera perierant vna cum templo exuſta & collap
ſa. Inſtaurauit illud nobile hoſpitale Iuſtinianus ſtructura ſplendidiore magnificentius, & manſio-
B num multitudine multa amplius.] hæc Procopius: ex quo corrigas auctorem vitæ Samſonis, vbi
habet, non reſtitutum, ſed erectum hoc hoſpitale ab ipſo Iuſtiniano Imp. fuiſſe, cuius & tempore
eumdem Samſonem vixiſſe putauit. Sed & habes in quo pariter Cedrenum redarguas, qui exiſti-
mauit penultimo anno Iuſtiniani ipſius idem xenodochium conflagraſſe. Diximus de eo in Notis
ad Romanum Martyrologium die vigeſimaſeptima Iunij, qua tam apud Græcos quam etiam La
tinos digno ſanctitatis titulo celebratur eiuſdem ſancti Samſonis natalis dies. Quod inſuper ad
idem hoſpitale ſpectat: omnium fuiſſe primarium, ſub quo alia conſtituta eſſent, quæ in eadem
Nouella leguntur, oſtendunt his verbis: Seruari autem iubemus venerabili orphanotrophio hu-
ius regiæ vrbis, & xenodochio, quod vocatur ſanctæ Mariæ * Sanſo, & ſub eius gubernatione cõ- — * memoriæ Samſonis
ſtitutis oratorijs & xenonibus aut venerabilibus domibus omnia priuilegia quæcumque habet
maior ſanctiſſima eccleſia Conſtantinopolitana.] Eſt etiam mentio huius xenodochij ſancti Sam-
ſonis in alia [b] conſtitutione eiuſdem Imperatoris, vbi ſecundum lectionem Contianam legitur, — b Nouel. 59. c. 3.
Sanctæ memoriæ Samſonis] loco, Sanctæ Mariæ Sanſo.] Porro eiuſdem hoſpitalis ſancti Samſonis
presbyter fuerat (vt dictum eſt) Mennas, qui hoc tempore erat Conſtantinopolitanus Epiſcopus.
C ſed de his ſatis.

Hoc etiam anno Kalendis Iunij idem Iuſtinianus Imp. conſtitutionem [c] edidit de præſcri- — XXIII.
ptione, qua antiquabit priuilegium conceſſum Eccleſiæ centum annorum, quod videlicet eſſet litiũ — c Nou. 3. & Aut.
ſeminarium: ſatis exiſtimans fore quadraginta annorum periodum, vt Eccleſia ſua ſibi valeat ven — collat. 8. tit. 7.
dicare. Quo item anno idem Imperator, qui aduerſus Samaritanos Chriſtianorum hoſtes leges — *Pro Samarita*
ſcripſerat, monitus a Sergio Epiſcopo Cæſarienſi, qui eos ad meliorem frugem reſtitutos fidem — *nis Iuſtin. re-*
fecit, noua edita ſanctione, pœnas in eos ſancitas antiquat. Extat eius conſtitutio [d] Nouella ſub — *ſcripſit.*
Conſulatu Baſilij data anno XV. Imperatoris. Sed videamus quas hoc pariter anno idem Impera — d Nouel. Iuſtini. 129. col. 321.
tor, qui multus fuit in exagitãdis hæreticis, aduerſus eos complures edidit ſanctiones; quarum pri — e Nouel. 131. &
ma ita ſe habet data ad Mennam Conſtantinopolitanum Epiſcopum [e]: — Auth. col. 9. ti. 12.

Primum eſſe & maximum bonum omnibus hominibus credimus veræ & immaculatæ Chri- — XXIV.
ſtianorum fidei rectam confeſſionem, vt per omnia hæc roboretur, & omnes orbis terrarum ſanctiſ — *Aduerſus hære*
ſimi ſacerdotes ad concordiam copulentur & conſonam immaculatam Chiſtianorum confeſſio — *ticos Sanctio.*
nem prædicent, & omnem occaſionem quæ ab hæreticis inuenitur, auferant: quod oſtenditur ex di
D uerſis conſcriptis a nobis libris & edictis. Sed quoniam hæretici neque Dei cogitant timorem, ne
que interminatas talib. pœnas ex legũ ſeueritate conſiderantes, diaboli opus implent, & quoſdam
ſimpliciũ seducẽtes, ſanctæ fidei Catholicæ & Apoſtolicę Eccleſiæ adulteras collectas, & adultera
baptiſmata latẽter faciũt; pietatis exiſtimauimus ꝑ p̃ſens noſtrũ edictũ monere eos qui tales ſunt,
quatenus & ipſi recedant ab hæretica veſania, & nec aliorum animas per ſimplicitatem perdãt, ſed
magis concurrant ad ſanctam Dei Eccleſiam, in qua recta prædicantur dogmata, & omnes hære-
ſes cum principibus ſuis anathematizantur. Noſſe enim volumus omnes, quia ſi de cetero aliqui
inueniantur contrarias collectas facientes, aut apud ſemetipſos collectionem: nequaquam omni-
no eos ferimus: ſed domos quidem, vbi aliquid delinquitur, ſanctæ aſſignamus Eccleſiæ: his autem
qui colligunt, aut apud ſe colliguntur, ex conſtitutionibus pęnas inferri, omnibus modis iubemus.
Data pridie Non. Aprilis Conſtantinop. D.N. Iuſt. PP. Aug. Baſilio Conſule.] Sed & aliam edidit
ſanctionem [f], ne priuilegijs dotis fruerentur hæreticæ feminæ. Id quidem hoc anno ſub Conſula — f Nouel. 109. & Auth. col. 8. tit. 5.
tu Baſilij, XI. Kalẽdas Maij, ſeu potius Martij, antequam inchoaret decimumquintum annum idẽ
Iuſtinianus Imperator: nam ſi Maij dixerimus, loco anni decimiquarti, quintusdecimus in fine
E conſtitutionis ponendus eſſet. Adiecit quoque aliam conſtitutionem [g] hoc anno datam Kalen- — g Nouel. 115. c.
dis Febroarij, vt hæretici omnes velut ingrati a parentibus eſſent exheredandi, Catholicis tantum — 3. § ſi quis.
filijs ab eis heredibus inſtitutis. Hactenus de ſancitis hoc anno legibus Eccleſiaſticis. iam reliqua
proſequamur.

Eodem anno decimoquinto Iuſtiniani Imp. de Auximitis populis ad fidem Chriſti conuerſis — XXV.
Cedrenus hæc habet: Anno decimoquinto Iuſtiniani Imp. Adadus Auximitarum Rex bellũ illatu — *De Auximi-*
rus Damiano Hebræorum Regi, quod negotiatores Chriſtianos interfeciſſet, vouit ſe Chriſtia- — *tis ad fidẽ Chri*
num fore, ſi Homeritas, *quibus ille imperabat*, viciſſet. Et quidem commiſſo prœlio vicit eos, auxiliã — *ſti conuerſis.*
te Deo: victumq. Regem eorum Damianum in poteſtatem redegit, potitusq. eſt regno & Regia.
Itaque Deo gratias agens, miſit ad Iuſtinianum, ab eoq. ſibi Epiſcopos & clericos mitti petijt. Ita
tota regio Chriſti fidem amplexata eſt, baptizatiq. ſunt & Chriſtiani facti.] hæc ipſe, quæ anno ſe-
quenti contigiſſe in Miſcella narrantur, pauloq. fuſius explicantur. Hebræos namque illis in regio
nibus magna potentia viguiſſe, atque Reges facere conſueuiſſe, quæ dicta ſunt ſuperius, dum Are

thæ

Digitized by Google

a Procop. de bello Perſic. lib. 3.

thæ martyris & ſociorum Acta retulimus, ſatis oſtendunt. hæc de Auximitis ad fidem Chriſti con- A
uerſis. Ad Homeritas autem iam ante Euangelium perueniſſe, ex Procopio [a] dictum eſt, necnon
ex Actis Arethæ martyris & ſociorum, iiſdemq. Chriſtianum Regem datum; ſed eodem e medio
ſublato, ſubrogatum Abrahamium, idem Procopius tradit: cui ſucceſſiſſe videtur Damianus, de
quo agitur, Rex Hebræus.

XXVI.

b Extant apud Sur. tom. 5. die 5. Octobr.

Hoc eodem anno Domini quingenteſimo quadrageſimoprimo, a Gordiano [b] ponitur con-
ſummatum martyrium ſanctorum Placidi & ſociorum in Sicilia a pyratis illatū: ſed dum hunc ip
ſum annum auctor numerat Iuſtiniani Imp. decimumtertium, plane erratum liquet in numero.
Quod ſi ſub dicto Imperatoris anno decimotertio eoſdem martyrio coronatos vult; tunc dicendū
erit; ipſos paſſos anno Chriſti quingenteſimo trigeſimono. Quod vero ad eoſdem martyres perti-
net, eos quidem egregiam fuiſſe coronam martyrij conſecutos, cum nullatenus reuocari poſſit in
dubium, ſiquidem eoſdem antiquiores Eccleſiæ tabulæ titulo martyrij inter Sanctos allectos ha-
bent atq. deſcriptos die quinta Octobris, qua eorumdem natalis dies anniuerſaria memoria cele-

Acta S. Placidi in quib. inueniantur commentitia.

branda recurrit: tamen ab auctore, qui ſub nomine Gordiani eam conſcripſit hiſtoriam, multis ip
ſa reperitur erroribus deprauata, vt in primis quod habet hos affectos martyrio a Mamuca Duce, B
eodemq. Agarenopyrata miſſo ab Abdala Agarenorum Rege in Hiſpania regnante: cum nō Ab-
dala, ſed Theudis, idemq. non Agarenus, ſed Gothus his temporibus (vt patet ex Iſidoro & ſcripto
ribus omnibus) in Hiſpania regnaret. Agareni vero ſeu Sarraceni longe poſt hæc tempora in Hi-
ſpania regnare cœperunt, cum poſt Muzam Abdalaxirus ſiue Abdalaſſius eius filius, captis quā-
pluribus Hiſpaniæ ciuitatibus, anno Domini ſeptingenteſimo decimoſexto Regem ſe geſſit. Sunt
& complura alia apud eumdem pſeudo Gordianum, quæ & temporum rectæ rationi repugnant; &
contradicunt hiſtoricæ veritati.

XXVII.

Eiuſdem quoque ſunt generis epiſtolæ, quæ ſiue Gordiani ſiue aliorum nomine apud Leonem
Oſtienſem in appendice leguntur Chronici Caſſinenſis, in quibus nulla cohærentia ineſt appoſi-
tis a mendaciorum effictore Conſulibus cum annis ibidem notatis Iuſtiniani Imperatoris. Et vt

Nomine Iuſtiniani ſuppoſita epiſtola.

hæc obiter attingamus, extant ibidem litteræ eiuſdem Iuſtiniani ad Placidum nepotem ſuum da
tæ anno duodecimo ipſius Iuſtiniani Imp. (qui eſt annus Domini quingenteſimus trigeſimuſocta
uus) ſub Conſulatu Boetij & Cethegi, addito anno tertio, quorum nulla eſt mentio quod vna ſi-
mul geſſerint Conſulatum, ſed diuerſo tempore inter ſe & a dicto Imperatoris anno longe remo- C
to; ſiquidem Cethegus Conſul fuit anno Domini quingenteſimo quarto, Boetius quingenteſimo
decimo, ſub anno vero duodecimo Iuſtiniani Ioannes & Voluſianus (vt vidimus) Conſulatum geſ
ſerunt. Qua pariter cenſura corrigas, quæ ei ſubijcitur, Theodoræ epiſtolam ad S. Placidum iiſdem
Conſulibus & anno Imperatoris datam.

XXVIII. De falſo priuilegio Iuſtiniani Imp.

Sed maiori indigent caſtigatione eiuſdem Imperatoris Iuſtiniani nomine litteræ illæ iiſdem
coniunctæ, quibus ſalua vult eſſe Caſſinenſi monaſterio, quæ Tertullus Placidi parēs, quæve Iuſti-
nus ſenior Imp. eidem cœnobio contuliſſet, nempe villas, rura, caſtra, oppida, ciuitates, & munici-
pia ibidem recenſita, & quidem non parua vel exigua numero. At quænam ſub Theodorico Go-
thorum Rege eſſe poterant alicui Romanorū Patricio oppida & ciuitates? Vel quæ Iuſtinus Imp.
eiuſmodi in Italia exiſtentia potuit donare non ſua? nec enim glebam Imperator Orientis ſub
Theodorico Rege in Italia poſſidebat. Et quid illud ad finem: Ex minio manu propria ſubſcripſi-
mus] cum, teſte Suida, Iuſtinianus litteras penitus ignoraret? Et quomodo (vt ſuperiores epiſtolæ)
eadem data legitur ſub Conſulibus Boetio atque Cethego, anno duodecimo eius Imperij? Et quæ
inſuper ridenda illa ſubſcriptio teſtium: Theodoricus Rex aquilifer, Beliſarius draconifer, Mauri
rius leonifer, Tiberius lupifer?] Ac denique quonam modo ſubſcripſiſſe potuit ei priuilegio anno D
duodecimo Iuſtiniani Imperatoris Theodoricus Gothorum Rex, cum longe ante hæc tempora de
ceſſiſſet, & poſt eum Athalaricus, inde Theodatus, ac poſtea Vitiges eo anno duodecimo Iuſtinia
ni regnaret? Sed miſſa iſtæc, quæ dolemus ab aliquo otioſo conficta, vtpote non (vt vane putauit) il
luſtrante res Patris ſanctiſſimi Benedicti, ſed obſcurante potius iſtiuſmodi mendacijs, denſarum
inſtar nubium globis fulgentis vbique radijs Solis oppoſitis: miramur vero magis eadem ab eiuſ
dem ſacri ordinis monachis viris doctis non fuiſſe reiecta, & obliuione omnino ſepulta. Non indi
ger qui eos primus tantus genuit Pater, neque ab eo deſcendens ſancta & generoſa poſteritas p
cuncta ſæcula in Eccleſia Dei feliciter propagata & ſanctis ramis mirifice dilatata, hiſce mentitis
gloriæ titulis ſiue ex ſanguinis nobilitate, ſiue ex diuitiarum amplitudine comparatis: qui etſi nec
his omnino caruere, ex virtutibus tamē terrę cęloq. ſunt redditi celeberrimi. Sed de his hactenus.

XXIX. Aruernenſe Concilium.

Hoc eodem anno, qui poſt Conſulatum Paulini reperitur inſcriptus, idemque Theodoberti
Frācorum Regis vigeſimuſſeptimus (vt ex his quæ anni ſuperioris exordio dicta ſunt, patet) Aruer
nis in Gallia Concilium celebratur, cui etſi pauci numero, meritis tamen excelſi quindecim inter-
fuerunt Epiſcopi: nam eorum nonnulli egregia claruiſſe ſanctitate noſcuntur. Antequam autem E
de rebus in adeo præclaro conuentu geſtis agamus, eos primum qui in tam nobili ſacerdotum co
rona prominent flores intuentes, ſimulq. fructus ex eorumdem probefactis ante carpentes, quinā
qualeſve iſti fuerint cupidius audiamus: gratior namque ille habetur ſermo, quē animi primo vir-
tutes commendant, ſecundum illud Prouerbiorum [c]: Cor ſapientis erudiet os eius, & labijs eius
addet gratiam; fauus mellis compoſita verba, dulcedo animæ, ſanitas oſſium.]

c Prouerb. 16.

XXX. De S. Gallo Epiſc. Aruernēſi.

Præerat hoc tempore eidem Aruernenſi Eccleſiæ, in qua Synodus eſt celebrata, ille magni no-
minis Gallus ſanctitate conſpicuus, tenuitq. in ſeſſione ſecundum locum, idemq. haud imparis me
ritis S. Auiti ſucceſſor: ex cuius genere proueniſſe gloriatur Gregorius Turonenſis ciuitatis Epiſco
pus, qui eumdem Gallum patruum ſuum fuiſſe teſtatur [d], de quo etiam complura admiratione
quidem digna conſcripſit, ex quibus (ne ieiunus omnino abſcedas, fame ex fama tanti viri tibi par
ta) hoc modo vnum breuiter accipe: Cum autem Aruernenſis ciuitas maximo incendio cremare-

d Greg. de glor. mart. lib. 1. c. 13.

tur, &

A tur,& hoc Sanctus comperiſſet,ingreſſus eccleſiam, diutiſſime Dominum ante ſanctum altare cũ lacrymis exorauit;ſurgenſq. Euangelijs comprehenſis,apertiſq. obuiam ſe igni obtulit:quo obtẽperante,protinus ad aſpectum eius ita omne incendium eſt extinctum,vt nec fauillæ quidem in eo igne remanſiſſent.] hæc Gregorius:quomodo vero lue graſſante,eadem ciuitas Aruernẽſis,ubi Synodus acta eſt,ab ipſo fuerit liberata,ſuo loco opportunius dicturi ſumus.

XXXI. *De S. Gregorio Epiſcopo Lingon.*

Qui tertius ordine ponitur Gregorius Lingonienſis Epiſcopus,æq. ſanctitate clarus eſt habitus:de eo vero ſuperius rurſus mentio facta eſt;quem ad hæc tempora fuiſſe ſuperſtitem,ipſius ſubſcriptio docet:ad trigintaduos namq. annos ſediſſe Epiſcopum,Venantius Fortunatus [a] in epitaphio eius teſtatur,quod hic tibi deſcribendum putamus;

a Fortun. carm. lib. 4.

Poſtquam ſidereus diſrupit Tartara Princeps,
Sub pedibus iuſti mors inimica iaces.
Hoc veneranda ſacri teſtatur vita Gregorij,
Qui modo poſt tumulos intrat honore polos.
Nobilis antiqua decurrens prole parentum,
B *Nobilior geſtis nunc ſuper aſtra manet.*
Arbiter ante ferox,exhinc pius ipſe ſacerdos,
Quos domuit Iudex,fouit amore Pater.
Triginta & geminos direxit ouile per annos,
Et grege de Chriſti gaudia paſtor habet.
Si quæras meritum,produnt miracula rerum,
Per quem debilibus fertur amica ſalus.] Cum ergo teſtificatione Fortunati triginta duos annos ſediſſe Gregorium certum ſit:vtique dicendum eſt ipſum fuiſſe creatum Antiſtitem Lingonienſem anno Domini quingenteſimo nono,quo interfuiſſe reperitur Concilio Epaunenſi (vt ſuo loco dictum eſt)& hoc anno pariter viuere deſijſſe,quo ipſius ſedis expletur annus trigeſimusſecundus:cum & in locum ipſius ſuffectus eſt S. Tetricus, de quo inferius opportune dicturi ſumus.

XXXII.

Quarto autem loco ſcribitur,ſubſcribiturq. Hilarius Epiſcopus Gabalitanus,qui & ipſe ſanctitate inſignis certa die [b] colitur in Eccleſia,qua e terrenis fuit ad ſuperna vocatus:ad quem extat C carmine miſſa ſalutatio Fortunati in hunc modum [c];

b Ro. Martyrol. die 25. Octobr.
c Fortun. carm. lib. 3.
De S. Hilario Gabalitano.

Lux ſerena animi ſemper mihi dulcis Hilari,
Quamuis abſentem quem mea cura videt.
Cuius honeſtus amor tantum mea corda repleuit,
Vt ſine te numquam mente vacante loquar.
Verſibus exiguis mandamus vota ſalutis:
Qua dedit affectus,ſint tibi grata precor.] hæc ad eum Fortunatus.

XXXIII.

Hunc ſequitur ordine Ruricius Epiſcopus Lemouicenſis,quem præter egregiam morũ præſtantiam,aucta etiam nobilitas,qua Anicianæ familiæ iunctus erat,reddidit clariorem. Quod autem tanti viri antiqua proſapia Romani ſanguinis illuſtriſſimi obſcura memoria relicta ſit; vnicũ quod extat ipſius gloriæ monumentum ab eodem Fortunato poſteris traditum(quo nomine plurimum ei debent antiquitatis ſtudioſi)hic intexendum erit,nempe ſcriptum ab eo ipſi poſt obitum epitaphium verſibus iſtis [d]:

d Fortun. carm. lib. 4.

Inuida mors rapido quamuis miniteris hiatu,
D *Non tamen in Sanctos iura tenere vales.*
Nam poſtquam remeans domuit fera Tartara Chriſtus,
Iuſtorum meritis ſub pede victa iaces.
Hic ſacra Pontificum toto radiantia mundo
Membra ſepulchra tegunt,ſpiritus aſtra colit.
Ruricij gemini flores,quibus Aniciorum
Iuncta parentali culmine Roma fuit,
Accumulante gradus prænomine ſanguine nexi,
Exultat pariter hinc auus,inde nepos.] Quod geminos audis Ruricios haud alium ab hoc illum exiſtimo ſeniorem Ruricium virum doctrina inſignem in Gallijs item degentem,ad quẽ plures extant Sidonij Apollinaris epiſtolæ [e]. Sed audi eiuſdem epitaphij reliquos verſus, quibus amborum præclara facta narrantur:

De duobus Ruricijs.

e Sidon. li. 4. epi. 16. li. 5. epiſt. 15. lib. 8. epiſt. 10.
Præclara facta Ruriciorum.

Tempore quiſque ſuo fundent pia templa patrono,
Iſte Auguſtini,condidit ille Petri.] Non enim in Africa tantum, vbi claruit ſanctus E Auguſtinus,magno religionis cultu proſequebantur Fideles eiuſdem Sancti memoriam,ſed etiam in Gallia(vt vides)in eius honorem templa erigere conſueuerunt.Sed pergit.

Hic probus,ille pius;hic ſerius,ille ſerenus,
Certantes pariter quis ſibi maior erit.
Plurima pauperibus tribuentes diuite cenſu,
Miſerunt cælos,quas ſequerentur opes.
Quos ſpargente manu redimentes crimina mundi,
Inter Apoſtolicos credimus eſſe choros.
Felices qui ſic de nobilitate fugaci.
Mercati in cælis iura Senatus habent.] hactenus Fortunatus;cui multum etiam debemus,quod dum vnius Ruricij facta quærimus,alterum ſeniorem Ruricium æque virtutibus egregium inuenerimus.

XXXIV.

Sed & qui hunc in ſubſcriptione ſubſequitur Nicetius Epiſcopus Treuerenſis, & ipſe his tẽporibus

De S. Nicetio Treuerenſi Epiſcopo.
a Greg. in Vita S Nicetij Epiſco. Treuer.

ribus Gallias illuſtrauit, ſpectatus vbiq. virtutum excellentia & miraculorum editione, relatusq. in A ter Sanctos iugi memoria in Eccleſia perſenerat. Scripſit autem præclaras ab eo res geſtas Gregorius Turonenſis [a]. Inferius vero de eodem nobis nonnulla opportuniori occaſione dicenda: ſed hic tantum de eo illud ad memoriam reuocaſſe ſatis, eius opera factum, vt Theodobertus Rex de quo eſt mentio in eiuſdem Synodi præfatione, ad meliorem frugem conuerſus ſit.

XXXV.
De Flauio Epiſco. Remenſi.
b Sigeb. in Chr. & alij cum ſecuti.

Qui vero nonus ordine recenſetur, Flauius eſt Remẽſis Epiſcopus. Ex quo velim obſerues, plane errore deceptos, qui S. Remigij eiuſdem Eccleſiæ Epiſcopi ad Deum tranſitum referunt [b] ad annum Domini quingenteſimum quadrageſimumquintum. Nam quomodo ad illud tempus potuit Remigius perueniſſe, ſi hoc anno ſediſſe Flauius reperitur, quem & præceſſiſſe ponitur Romanus eiuſdem ſancti Remigij primus ſucceſſor? Par erat (ſi licuiſſet) Antiſtitis celeberrimi Francorum Apoſtoli ex hac vita ad Deum tranſitum certo ſignaſſe in noſtris Annalibus, ſicut die, ita & anno: ſed quod quæ de his ab alijs ſcriptis mandata feruntur, haud eiuſmodi eſſe noſcantur, quæ immobili veritate ſubſiſtant, inuiti abſtinere cogimur, & nonniſi hic dũtaxat obiter meminiſſe; Gregorii enim Turonenſis [c] teſtificatione aſſerentis ſeptuaginta annos & amphus ſanctum Remigiũ ſediſſe, & Hincmari aſſertione dicentis vixiſſe in Epiſcopatu annos ſeptuagintaquatuor, inualuit B opinio illa, vtq. creatus habetur Epiſcopus anno Chriſti quadragẽteſimo ſeptuageſimoprimo, idẽ peruenerit ad annum quingenteſimum quadrageſimumquintum. ſed Synodalia Acta maiorẽ vendicant ſibi fidem; ex quibus liquet neq. ad annum ſeptuageſimum perueniſſe. At reliqua de Aruernenſi Synodo percurramus.

c Grego. Turon. de Glor. confeſſ. c. 79.

XXXVI.
d Greg. Turon. de Geſt. Franc. li. 3. c. 34
Deſideratus Epiſc. Virdunẽſis.
e exilia

Qui vero penultimo loco ſcriptus ponitur Deſideratus Epiſcopus Virdunenſis, ipſe eſt de quo plura Gregorius Turonenſis [d] habet, & inter alia quæ ad hanc ipſam Synodum ſpectare poſſe videntur in commendatione Theodoberti Regis Francorum, cuius eſt mentio in eiuſdem Synodi præfatione. ait enim: Deſideratus Virdunenſis Epiſcopus, cui Theodoricus Rex multas irrogauit iniurias; cum poſt multa exitia [e], damna & ærumnas, ad libertatem propriam, Domino iubente, rediſſet, & Epiſcopatu apud Virdunenſem vrbem potiretur: videns habitatores eius valde pauperes atq. deſtitutos, dolebat ſuper eis. Et cum ipſe per Theodoricum de rebus ſuis remanſiſſet extraneus, nec haberet de proprio qualiter eos conſolaretur: bonitatem & clementiam circa omnes Theodoberti Regis cernens, miſit ad eum legationem, dicens: Fama bonitatis tuæ in vniuerſam terram vulgatur, cum tanta ſit tua largitas, vt etiam non petentibus opem præſtes. Rogo, ſi pietas C tua habet aliquid de pecunia, nobis accommodes, qua ciues noſtros releuare valeamus: cumq. hi negotium exercentes, ſponſionem in ciuitate noſtra, ſicut reliquæ habent, præſtiterint, pecuniam tuam cum vſuris legitimis reddemus. Tunc ille pietate commotus, ſeptem ei millia aureorum præſtitit. Quæ ille accipiens, per ciues ſuos erogauit. At illi negotia exercentes, diuites per hoc effecti ſunt, & vſq. hodie magni habentur. Cumq. antedictus Epiſcopus debitam pecuniam obtuliſſet Regi, reſpondit Rex: Non habeo neceſſarium hoc recipere: illud mihi ſufficit, ſi diſpenſatione tua pauperes, qui opprimebantur inopia, per tuam ſuggeſtionem & meam largitatem ſunt releuati. *Et nihil exigens*, antedictos ciues diuites fecit.] huc uſque Gregorius.

XXXVII.
e Grego. Turon. in Vit. S. Galli.
Tyrãnis Regũ in res Eccl. inſurgens compreſſa.

Cum igitur ex his Theodorici improbetur in expoliatione ſacerdotum tyrannis: cauſam intelligis, cur in hoc eodem Concilio Patres eos damnauere qui a Regibus bona Eccleſiæ vſui pauperum inſeruientia impetrarent. ait namq. hæc Gregorius [e]: Eiuſdem Theodorici Regis tempore illud iniquum germen cœperat pullulare, vt ſacerdotium aut venderetur a Regibus, aut compararetur a clericis.] Ad hæc, inquam, primum pertinet, quod ijdẽ ſanctiſſimi ſacerdotes ſecundo canone ſic ſtatuere: Placuit etiam, vt ſacrum quis Pontificij honorem non votis quærat, ſed meritis: nec D diuinum videatur munus comparare rebus, ſed moribus: atq. eminentiſſimæ dignitatis apicẽ omnino conſcendat electione, non paucorum fauore, &c.] & in tertio canone: Ne a potentibus ſæculi clerici contra Epiſcopos ſuos vllo modo erigantur.] atq. item quarto canone: Qui regulam Eccleſiæ petunt a Regibus, & horrendæ cupiditatis impulſu egentium ſubſtantiam rapiunt, a communione Eccleſiæ, cuius facultatem auferre cupiunt, excludantur.]

XXXVIII
Theodob. Regis pietas commendata.

Hæc ſanctiſſimi Patres, erigentes ſe aduerſus Regum temeritatem pro arbitrio cõcedentium petentibus bona Eccleſiaſtica: quibus quidem conſtituendis fuiſſe adiumento Theodobertum Regem, ex ijs quæ iidem ad Concilium vocati ſacratiſſimi Antiſtites præfati ſunt, intelligi poſſe videtur, dum aiunt. Cum in Dei nomine, congregata ſancto Spiritu, cõſentiente domino glorioſiſſimo pioq. Rege Theodoberto, in Aruernam vrbem ſancta Synodus conueniſſet, ibiq. flexis in terra genibus pro Rege, pro eius regno, &c.] Sic igitur conſentiente Rege (vt vides) contra Reges manus injicientes in bona iuraq. Eccleſiaſtica iidem Patres eoſdem quos diximus canones ſanciuere. Ex quibus magis magiſq. Nouatores Principes ſacrilegii arguantur, qui inhiantes diu bonis Eccleſiaſticis, inuenere tandem pſeudoprophetas, qui ex eorum ſententia id poſſe iure fieri reſponderent; E maiorem adhibentes fidem arreptis penitus mentis inſania, nequam ſpiritu agitatis apoſtatis ex monachis perfidis & impiis, quam tot tantiſq. ſanctiſſimis Patribus, in quibus inhabitaſſe Spiritum ſanctum, Deus multiplici miraculorum editione monſtrauit.

XXXIX.
Theodobertus emẽdat patris errata.
f Grego. in Vita S Nicet. Epiſco. Treuer.

Theodobertus igitur Rex maxime pius, deteſtatus vehementer quæ a ſuo ipſius patre Theodorico rerum Eccleſiaſticarum inuaſore ſæpius in ſanctos Epiſcopos & bona Eccleſiarum fuerant perpetrata, etſi heres regni, non tamen perfidiæ eſſe voluit, quam longe auerſatus, in omnib. immunitati Eccleſiaſticæ ſtuduit eſſe conſultũ, ſanciiq. Eccleſiaſticas leges, quib. iura antiqua Eccleſiis illibata penitus ſeruarentur, atq. illi qui praui emerſiſſent abuſus funditus tollerẽtur. Sic itaq. quẽ imitari in his filius heres noluit, ſed perperã ab eo facta per Epiſcopos corrigi, cur fideles Principes auerſari non debent? Porro hæc omnia accepta ferenda eſſe videntur ſanctiſſimo viro Nicetio Epiſcopo Treuerenſi, qui huic Aruernenſi interfuit Synodo; quod eumdẽ Theodobertũ Regẽ prauis morib. deprauatum ad meliorẽ frugẽ ſæpe reprehendendo (vt ex Gregorio [f] patet) conuertit.

Extant

Digitized by Google

A Extant inſuper alij eiuſdem Concilij canones ad diſciplinam Eccleſiaſticam reſtituendam cõſeruandamque ab ijſdem Patribus conſtituti, quos tu pro animi arbitrio conſulas: hęc nobis modo ſatis ad horum temporum Gallicanæ Eccleſiæ ſtatum inſinuandum. Ceterum etſi hæc ſaluberrima appoſita ſunt vlceri ſerpenti remedia; haud tamẽ factum eſt, vt poſtea minime rurſus eruperit: vt plane in his plurimum fuerit Galliarum ſanctis Epiſcopis inſudandum; prout quæ ſuis ſæpe locis inferius dicentur, ſignificabunt.

IESV CHRISTI ANNVS 542.	VIGILII PAP. ANNVS 3.	IVSTINIANI IMP. 16. TOTILÆ REG. 1.

I.
Occiſi Reges Goth.

CHriſti annus quingenteſimus quadrageſimusſecundus abſq. nouis Cõſulibus inchoatus, poſt Baſilij Conſulatum inſcribitur, idem a Procopio belli Gothici ſeptimus numeratus, quo, no
B uo occiſo Rege Theodibaldo, Gothi euexerunt in regnum Araricum; quo etiam paucos poſt menſes perempto, Totilas regnum accepit. hæc pluribus idem Procopius [a] tradit. Theodibaldi Totilas nepos fuit, ingenio & viribus præſtans, in flagellum dominantium in Occidente Græcorum in regnum euectus. qui hoc ipſo anno, non amplius quam quinque millium Gothorum collecto exercitu, bis collatis ſignis, apud Fauentiam in Aemilia primum, inde apud Florentiam in Tuſcia Romanorum exercitum ſuperauit. reliqua autem ab eo fortiter geſta, eademq. a Procopio enarrata, ſuis locis annis ſingulis (cum tamen inſtituti ratio exiget) Annalibus intexemus. Hoc igitur anno hæc facta eſſe, quo Procopius numerat annum ſeptimum belli Gothici, non eſt quod in dubiũ reuocari poſſit: nam & id ex eiuſdem auctoris ea confirmatur aſſertione, dum Totilam regnaſſe annos vndecim dicit, obijſſeq. anno decimooctauo eiuſdem belli: cuius pariter ſententiæ ſuffragatur Agathias, qui eiuſdem Totilæ necem ponit poſt vigeſimumſextum annum Iuſtiniani Imperatoris. Hæc de temporis ratione adeo certa & probata reliquiſſe oportuit ad redarguendós errores mendacia compingentium, de quibus inferius ſermo erit. modo res Orientis inuiſamus.

a Procop. de bello Goth. lib. 2.
Totilas regnare cœpit.

II.
Antiochia a Iuſtiniano Impe. reſtituitur.

Iuſtinianus Imp. redempta (vt vidimus) pace a Coſrhoe Rege Perſarum, adiecit animum, vt in
C cenſam ab eo Antiochiam reſtitueret atq. muniret: quænam autem illic erexerit ædificia, Procopius pluribus refert, vbi poſtquam ea quæ ad ciuitatis munitionẽ pertinent, exacte deſcripſit, hæc de alijs ibi erectis ædificijs narrat [b]: Vniuerſam vrbem ab hoſtibus exuſtam ipſe reparauit; purgatis carbonibus & cineribus, liberum aera reddidit: pauimenta vrbis grauibus ſaxis inſtrauit: diſtinxit vrbem porticibus & foris: biuia angiportis diſcriminauit, conſtitutis fontibus & aquarum fluxibus & ductibus. Et quibus vrbes exornantur, theatris, balneis, & alijs ædificijs decorauit, quibus vrbis felicitas illuſtrari conſueuit & vt facile & citra laborem incolæ ſuas ipſorum domos inſtruant, præſtitit. hoc modo Antiochiam nunc illuſtriorem eſſe quam prius contigit. Hic etiã Dei genitrici ingens templum dedicauit, cuius ſplendorem & magnificentiam oratione æquare impoſſibile eſt. Præterea Michaeli Archangelo magnam admudum ædem conſecrauit. Prouidit & pauperibus ægrotis diligenter & domo & ijs quæ ad curam & infirmitatum mutationem pertinent, ordinatis ſeorſum viris, & ſeorſum mulieribus. Nihilominus prouidit & peregrinis ex opportunitate factis hic inquilinis.] hæc Procopius de ædificijs a Iuſtiniano Antiochiæ excitatis, cum eamdem reſtituendam ciuitatem ex integro operam dedit. Sed ad res Occidentis conuertamus
D orationem.

b Procop. de ædific. Iuſtin. Imper. lib. 2. in fin.

III.
Francorũ bellum in Hiſpania.

Hoc eodem anno Clotharius & Childebertus fratres Francorũ Reges aduerſus Theudem Gothorum Regem Arianum in Hiſpania regnantem mouent exercitum, victoreſque Cæſarauguſtã vſque peruenientes, eamque obſidentes, S. Vincentij martyris ſacris exuuijs ciuitate defenſa, ijſdẽque dono ab obſeſſis acceptis, in Gallias redierunt ouantes. De tẽpore fidem facit Sigebertus. Qđ ad belli apparatum pertinet, cõſtat Childebertũ maxime pium, ſumma religione nũcupatis Deo votis, precibus niſum Sanctorum eamdem expeditionem auſpicatum eſſe, cuius rei cauſa liquet conueniſſe ſanctum Euſichium eremitã, a quo & reſpõſum de victoria lætus accepit, vt paulo poſt dicturi ſumus. Porro de reb. tunc in bello geſtis hæc S. Gregorius narrat eiuſdem ſæculi ſcriptor [c]:

c Gregor. Turo. de Geſt. Franc. lib. 3. c. 29.

IV.

Poſt hæc Childebertus Rex in Hiſpaniam abijt: quam ingreſſus cum Clothario, Cæſarauguſtanam ciuitatem cum exercitu vallant atque obſident. At illi in tanta humilitate ad Deum conuerſi ſunt, vt induti cilicijs, abſtinentes a cibis & poculis, cum tunica B. Vincentij martyris muros ciuitatis pſallentes circumirent: mulieres quoque amictæ nigris pallijs, diſſoluta cæſarie, ſuperpoſito cinere, vt eas putares virorum funeribus deſeruire, plangendo ſequebantur. Et ita totam ſpem
E locus ille ad Domini miſericordiam retulit, vt diceretur ibi Niniuitarum ieiunium celebrari, nec exiſtimaretur aliud poſſe fieri, niſi eorum precibus diuina miſericordia inflecteretur. Hi autem qui obſidebant, neſcientes quid obſeſſi agerent, cum viderent ſic murum circuiri, putabant eos aliquid agere maleficij. Tunc apprehenſum virum de ciuitate ruſticum, ipſum interrogant, quid hoc eſſet quod agerent. Qui ait: Tunicam beati Vincentij deportant; & cum ipſa, vt eis Dominus miſereatur, exorant. Quod illi timentes, ſe ab ea ciuitate remouerunt: tantum acquiſita maxima Hiſpaniæ parte, cũ magnis ſpolijs in Gallias redierunt.] hæc Gregorius: qui tamen in eo errare viſus eſt, dum hæc ſub Amalarico Rege Hiſpaniarum contigiſſe, ex ijs quæ ſubdit, affirmare videtur.

V.
d Aim. hiſt. Frã. lib. 2. c. 19.
S. Vincentij Tunica tradita Francis.

Verum certum eſt, hoc tempore non Amalaricum, ſed Theudem ſeu Theodem in Hiſpania regnaſſe. Addit Aimoinus [d], eoſdem Reges vocaſſe ad ſe Epiſcopum eius ciuitatis, atque ab eo in redemptionem obſidionis petiiſſe & accepiſſe tunicam ſancti Vincentii. Verum & ipſe in eo errare videtur, dum ſub Germano Pariſienſi Epiſcopo eadem facta eſſe teſtatur: ſiquidem is longe poſt ſedit: nam ante ſanctum Germanum ſederunt Emelius, qui ſubſcriptus reperitur ſecundo,

Digitized by Google

& tertio Concilijs Aurelianenſibus,annis proxime elapſis(vt vidimus)celebrans: poſt quem quar A
to Concilio Aurelianenſi(quod anno trigeſimooctauo eiuſdem Childeberti Regis habitum reperitur)Simplicius interſuit eiuſdem Pariſienſis Eccleſiæ Epiſcopus,quem ſanctus Germanus ſecutus eſt. Porro non tunicam tantum ſancti martyris,ſed & alias ſacras Sanctorum reliquias conſtat acceptas,quas honorifice poſtea idem Childebertus recondidit,vt idem auctor affirmat,recitatq. de his eiuſdem Childeberti Regis donationem iſtis verbis lõge poſt hæc,erecto tẽplo,cõſcriptã [a]:

a Aim.li.2.c.20

VI.

** Auſtraſiorum*

Ego Childebertus Rex vna cum conſenſu & voluntate Francorum & Neuſtraſiorum *, & exhortatione ſanctiſſimi Germani Pariſiorum vrbis Pontificis, vel conſenſu Epiſcoporum,cõſtruere cœpi templum in vrbe Pariſiaca prope muros ciuitatis,in terra quæ aſpicit ad fiſcum noſtrum Iſciacenſem,in loco qui appellatur[ ]Leucotitio,in honorem S. Vincentij martyris, cuius reliquias ex Hiſpania aſportauimus,ceu & ſanctæ Crucis,& ſancti Stephani,& S. Ferreoli,& S. Iuliani,& beatiſſimi ſancti Georgij,& ſancti Geruaſij, Protaſij, Nazarij, & Celſi pueri, quorum reliquiæ ibi ſunt conſecratæ:propterea in honorem dominorum Sanctorum concedimus noſtrum fiſcum largitatis noſtræ,qui vocatur Iſciacus.]reliqua inferius ſuo loco:nam non hoc anno data habetur, ſed longe poſtea,nempe anno eiuſdem Regis quadrageſimooctauo.quando videlicet abſoluta baſilica,recondidit ibi ſacra martyrum pignora,non quando ea ex Hiſpania victor retulit;quod decepit auctorem confundentem ſimul vtraque tempora. At non Pariſijs tãtum,ſed in pluribus Galliarum ciuitatibus fuiſſe celebrẽ memoriam ſancti Vincẽtij, eiuſq. ſacras reliquias honore cultas claruiſſe miraculis,Gregorius narrat [b]: ſed de his nos inferius tempore ſcriptæ donationis. B

Reliquiæ ex Hiſp. in Galliã aſportatæ.

b Gregor. Turo. de Gloria mart. lib.1.c.89.& 90.

VII.

c Apud Sur. to. 3. die 17. Iunij.

Quod rurſus ad idem bellum ſpectat:cum idem Childebertus Rex in Gallias victor rediſſet, quod Deo vouerat templum in honorem ſancti Auiti,extruendum curauit: res geſta in eiuſdem ſancti Auiti Actis ita narratur [c]: Ea tempeſtate Rex Childebertus inclytus Francorum Princeps comparato exercitu, Hiſpanias ſuo addere imperio volebat. Audita vero ſancti viri fama,& quia ſepulchrum eius exigui parietes vallarent:celeſti Regi integra deuotione votum nuncupauit: Si incolumis in regnum ſuum ſancti Auiti interceſſione reuerteretur,ampliſſimam ſe ſuper eius monumentum baſilicam conditurum. Itaque in itinere multa quidem ab hoſtibus perpeſſus eſt:ſed quoties ei ſtructæ eſſent inſidiæ,toties ſancti Auiti interceſſione ab impendentibus periculis liberatus eſt,atque ita ſoſpes & triumphans redijt in regnum ſuum. Tunc vero inſignem ædem (vt erat pollicitus)in loco ſupradicto extruendam curauit, vſus ad eam exornandam ſolertia Vuaddonis , C
vnius ex proceribus ſuis,cuius operis mercede eum credimus minime fruſtratum: Illic enim aſſiduis miraculis virtutum geſta clareſcunt,clauſi pateſcunt oculi,debilium membra ſubito conualeſcunt,mutus vocem recipit,ſurdus auditum,&c.]hæc ibi auctor,vbi eiuſdem Sancti res geſtas quã fideliſſime enarrauit.

Childebertus erigit templũ S. Auito.

VIII.

Rurſus etiam poſtquam redijt,aliam cõſtat ædificaſſe baſilicam in loco vbi S. Euſichij eremitæ membra quieſcebant,quam item antea vouerat. Etenim in procinctu poſitus,antequam Hiſpanias ingrederetur,idem Childebertus valde prius ſancti Euſichij eremitæ miraculis clari diuerſorium petijt,vt eius precibus fulciretur:a quo de adipiſcenda victoria reſponſum accepit . id vero paucis Gregorius ita narrat [d]: Ad hunc ergo ſenem Childebertus in Hiſpaniam abiens venit . Cũq. ei quinquaginta aureos obtuliſſet;ait ſenex: Quid mihi iſta profers?alijs qui ea pauperibus largiantur attribue;mihi autem hæc neceſſaria non ſunt:ſufficit mihi vt pro meis peccatis Dominum merear deprecari. Et adiecit: Vade & victoriam obtinebis,& quod volueris,ages. Tunc Rex aurum pauperibus erogans,vouit,vt ſi eum Dominus cum ſua gratia de itinere illo reduceret , in honorem Dei baſilicam eo loco ædificaret,in quo ſenis membra quieſcerent:quod poſtea adimpleuit.]hæc Gregorius. Cum vero ſcriptores veteres de adepta victoria Childeberti omnes æque D
teſtentur:quidnam eſt,rogo,quod hæc apud Chronicon Iſidori leguntur,cum de Theude Rege loquitur auctor: Iſte Francorum Reges quinque Cæſarauguſtam obſidentes,omnemq. fere Tarraconenſem prouinciam bello depopulãtes, miſſo Duce Theudiſclo fortiter debellauit,atque a regno ſuo non pace,ſed armis exire coegit?]hæc autem quam repugnent his quæ dicta ſunt,tu cõſidera, & quinam quinque Reges fuerint,tu perueſtigato:ſed non inuentis,facile(puto) conſenſeris ea verba ab alio fuiſſe ad Iſidorum appoſita,magis quam Iſidorum eſſe mentitum .

d Gregor. Turo. de Glor. confeſſ. c.82.

Childebertus erigit templũ S. Euſichio.

IX.

De tempore obitus S. Benedicti.

Hoc item anno Domini quingenteſimo quadrageſimoſecundo ponitur a pluribus obitus ſancti Benedicti in Caſſino monte: id quidem Gordiani nomine incertus auctor aſſerit in Actis ſanctorum martyrum Placidi & ſociorum,cum vult ſequenti anno ab eorumdem martyrio ipſum ex hac vita migraſſe:verum cum id factum affirmat decimoquarto anno Iuſtiniani Imperatoris,procul abhorret a veritate: nam hic annus decimusſextus eiuſdem Imperatoris numeratur ab ipſis Kalendis Aprilis. Eadem ſententia de anno Domini aſſeritur in Chronico Caſſinenſi, communiorisq. conſenſu recepta,magis quam dicentium eumdem perueniſſe ad annum Domini ſexcenteſimum tertium,cuius reſpectu hanc probatiorem aliquando diximus: verum ſi res ad calculum quã exactiſſime redigatur,nec ipſa nobis probari poteſt. E

X.

Etenim quomodo hoc anno menſe Martio dicere aliquo modo poſſumus ipſum ſanctũ Benedictum eſſe defunctum,cum necdũ creatus eſſet Totilas Rex Gothorũ,quẽ hoc anno,occiſo Theodibaldo,præceſſit Araricus?Sed etſi eodem anno creatus ſit Totilas,nõdũ in Campaniã duxiſſe copias conſtat ex ijs quæ de ipſo Procopius ſcripſit,qui ferme ſingula eiuſdẽ Regis veſtigia eſt conſectatus;cum tamen ſatis ex ſancto Gregorio certum ſit,notum fuiſſe eidem Regi ſanctũ Benedictũ,pluresq. cũ eo miſcuiſſe ſermones,atq. ab ipſo ſub eodẽ Rege miracula edita eſſe: vt ad minus ad annum Domini quingẽteſimum quadrageſimumquartum oportuerit eumdem ſanctum Benedictum perueniſſe;vt ex ijs quæ ex Procopio,iunctis his quæ de eodem ſancto Gregorio dicturi ſumus,perſpicuo intelligi poteſt. Ad hæc forte reſpectum habuit Leo Oſtienſis,dum aſſerit ipſum defunctum potius anno ſequenti,Domini ſcilicet quingenteſimo quadrageſimotertio.

Qui

XI.

A Qui vero eum tradidit longe poſt hæc tẽpora deceſſiſſe anno Chriſti ſexcenteſimotertio Marianus Scotus,inde ipſi errandi emerſit occaſio;quod eum in Actis ſancti Mauri Abbatis eiuſdem ſancti Benedicti diſcipuli aſſeratur,eumdem ſanctum Benedictum eo anno ex hac vita migraſſe, cum contigit celebrari Paſcha duodecimo Kaleudas Aprilis: & quod ex tabulis aſtronomicis & Paſchali computo id non inueniatur accidere potuiſſe niſi dicto anno ſexcenteſimo,tertio,mox in eam ſententiam abijt,vt eo anno idem S.Benedictus diem extremum obierit:nam ipſe ſub eodem anno ſic ait:S.Benedictus Abbas(ſicuti ſui ſcribunt)duodecimo kalend.Aprilium, ſabbato ſancto Paſchæ,in hoc anno videtur obijſſe.]verum ſequenti potius anno ſexcenteſimo quarto,& alias antea quingenteſimo nono,dicta die celebratum Paſcha in Eccleſia reperitur. At cum pluribus locis Dialogorum S.Gregorij inueniatur longe ante illa tempora ſanctus Benedictus eſſe defunctus,nihil eſt vt ex notata in Vita Mauri die obitus eius poſſit elici veritas,de in cælum tranſitus anno. Quomodo(rogo te)potuit ſexcenteſimo tertio anno Domini,qui fuit Pontificatus ſancti Gregorij Papæ nouiſſimus,mori S.Benedictus,ſi ipſe quarto ſui Pontificatus anno ſcribens Gregorius libros Dialogorum,ipſorum libro ſecundo vitam recenſuit & obitum S.Benedicti,multumq. tem-

Redarguitur error illapſus in vitam Sancti Mauri.

B poris interceſſiſſe,ſæpe demonſtrat ab eiuſdem S.Benedicti morte vſq.ad eam Dialogorũ ſcriptionem? Hæc cum ita ſe habeant,nonniſi mendum in Acta Mauri irrepſiſſe dicendum,eſt de eius anni Paſcharis menſe vel die. Hæc autem dicta ſunto ad redarguendos potius de tempore obitus S.Benedicti vulgatos errores,quam ad certum annum nobis incertum eius ad Deum tranſitus ſtatuendum:plura enim ab eo præclare geſta poſt hæc ſunt,quæ ſuis inferius reddemus locis.

IESV CHRISTI ANNVS 543.	VIGILII PAP. ANNVS 4.	IVSTINIANI IMP. 17. TOTILÆ REG. 2.

I.

QVingenteſimus quadrageſimustertius Domini annus poſt Baſilij Conſulatum ſecundus inſcribitur,idemq.a Procopio octauus belli Gothici numeratur,quo Totilas regni ſui annum

C ſecundum auſpicatur,cuius iſtos in bello progreſſus hoc anno Procopius narrat [a]: Cæſenę deinde mox Totilas ac Petræ præſidia cepit,& paulo poſt ſe in Tuſciam contulit,lociſq. in ea iam perteutatis,cum ad ſe nemo concederet,amne Tiberino tranſmiſſo,non tamen Vrbis ingreſſus cõfinia,ad Campanos,& Samnites diuertit.]Quid autem ei acciderit,cum Romam verſus proficiſceretur,vbi Narniam venit,audi ſanctum Gregorium [b]:

a Procop.de bello Goth.lib.3.

Totilas potitur Campania.

b Gregor.lib. 3. dialog.c.6.

II.

Eodem namq. Gothorum tempore,cum præfatus Rex Totila Narniam [*] veniſſet,ei vir vitæ venerabilis Caſſius eiuſdem vrbis Epiſcopus occurrit. Cui quia ex conſperſione ſemper facies rubere conſueuerat:hoc Rex Totila non conſperſionis eſſe credidit,ſed aſſiduæ potationis, eumque omnimodo deſpexit. Sed omnipotens Deus,vt quantus vir eſſet qui deſpiciebatur, oſtenderet: in Narnienſi campo,quo Rex aduenerat,malignus ſpiritus coram omni exercitu eius ſpatharium inuaſit,eumq.vexare crudeliter cœpit. Qui cum ante Regis oculos ad venerandum virum Caſſium fuiſſet adductus:hunc ab eo vir Domini,oratione facta,ſigno Crucis expulit: qui in eum ingredi vlterius non præſumpſit. Sicq. factum eſt,vt Rex barbarus ſeruum Dei ab illo iam die veneraretur ex corde,quem deſpectum valde iudicauit ex facie. Nam quia virum tantæ virtutis vidit,erga illũ

** Narnia*

A S.Caſſio curatur Spatharius.

D illa mens effera ab elationis faſtu detumuit.]hæc Gregorius.

III.

Cum autem Narnia decedens Totilas Vtriculanæ ciuitati appropinquaret,quid acciderit,idẽ Gregorius his verbis inferius narrat [c]: Fulgentius Epiſcopus,qui Vtriculenſi Eccleſiæ præerat, Regem crudeliſſimum Totilam infenſum omnimodo habebat. Cumq.ad eaſdem partes cũ exercitu perueniſſet,curæ fuit Epiſcopo per clericos ſuos xenia ei tranſmittere,eiuſq. furoris inſaniã, ſi poſſet,muneribus mitigare. Quæ ille,vt vidit,protinus ſpreuit,atque iratus ſuis hominibus iuſſit,vt eumdem Epiſcopum ſub omni aſperitate conſtringerẽt,eumq.eius examini ſeruarent. Quẽ dum feroces Gothi,miniſtri ſcilicet crudelitatis illius tenuiſſent,circumdantes, eum vno in loco ſtare præceperunt,eique in terra circulum deſignauerunt,extra quem pedem tendere nullo modo auderet. Cumque vir Dei in Sole nimio æſtuaret,ab ijſdem Gothis circumdatus & deſignatione circuli incluſus:repente coruſcationes & tonitrua & tanta vis pluuiæ erupit, vt hi qui eum cuſtodiendum acceperant,immenſitatem pluuiæ ferre non poſſent. Et dum magna nimis inundatio fieret,intra eamdem deſignationem circuli in qua vir Domini Fulgentius ſtetit, ne vna quidem pluuiæ gutta deſcendit. Quod dum Regi crudeliſſimo nunciatum eſſet, illa mens effera ad ma-

c Grego.dialog. lib.3 c.12.

Mira de S.Fulgentio Epiſco. Vtricul.

E gnam eius reuerentiam verſa eſt, cuius pœnam prius inſatiabili furore ſitiebat. Sic omnipotens Deus contra elatas carnalium mentes potentiæ ſuæ miracula per deſpectos operatur, vt qui ſuperbe contra præcepta veritatis ſe eleuant, eorum ceruices veritas per humiles premat.] hactenus Gregorius.

IV.

Pergit autem Procopius Totilæ progreſſus in Campaniam atq.Samnites dicere; quæ prætermittimus. Referemus vero,quid actum,dum in Campania eſſet,cum S.Benedicto Iuniori egregię ſanctitatis viro:quod dignum perenni memoria factum idem S.Gregorius ita narrat [d]: Fuit(inquit)quidam in Campaniæ partibus intra quadrageſimum Romanę vrbis milliarium, nomine Benedictus,equidem ætate iuuenis,ſed moribus grandæuus, & in ſanctæ conuerſationis regula ſe fortiter ſtringens. Quẽ Totilæ Regis tempore cũ Gothi reperiſſent, hunc incendere cum ſua cella moliti ſunt. Ignẽ namq.poſuerũt,ſed in circuitu arſerunt omnia,cella vero illius igne cõburi nõ potuit. Quod videntes Gothi,magiſq.ſęuientes,atque hunc ex ſuo habitaculo trahentes,non longe aſpexerunt ſucceuſum clibanũ,qui coquendis panib.parabatur,eumq.in illo proiecerunt, cliba-

d Greg. dialog. lib.3.c.18.

S.Benedicti Iunioris grande miraculum.

numq.clauſerunt. Sed die altero ita illæſus inuentus eſt, vt non ſolum eius caro ab ignibus, ſed ne A
que extrema vllo modo veſtimenta cremarentur.] hæc Gregorius. Quæ vero, cum vlterius Totilas
progreſſus eſt ad Caſſinum mõtem, ſexageſimo ab Vrbe lapide, inter S. Benedictum Seniorem &
Totilam tranſacta ſint, iam dicamus.

V. Totilas inuiſit S. Benedictum.

a Greg. dialog. lib. 2. cap. 14. & 15.

Totilas de S. Benedic. experimentum facit.

Adeo enim ſanctiſſimi viri Benedicti in eodem Caſſino monte vitam monaſticam excolentis
& virtute miraculorum effulgentis fama apud omnes increbuerat, vt ipſa potens etiã valuerit tru-
cem barbarum omnia cæde miſcentem Totilam Gothorum Regem ad eumdem ſuper montis ver
ticem degentem pertrahere. Quæ autem tunc geſta ſint inter mitiſſimum Dei virum & hominem
barbarum crudeliſſimum, a S. Gregorio [a] rem geſtam accurate narrante audiamus: Gothorum
(inquit) temporibus, cum Rex eorum Totila ſanctum virum prophetiæ habere ſpiritum audiſſet,
ad eius monaſterium pergens, paulo longius ſubſtitit, eique ſe venturum eſſe nunciauit. Cui dum
protinus mandatum de monaſterio fuiſſet, vt veniret: ipſe ſicut perfidæ mentis fuit, an vir Dei pro
phetiæ ſpiritum haberet, explorare conatus eſt. Quidam vero eius ſpathatius Riggo dicebatur,
cui calciamenta ſua præbuit, eumq. indui veſtibus regalibus fecit: quem quaſi in perſona ſua per-
gere ad Dei hominem præcepit. In cuius obſequio tres qui ſibi præ ceteris adhærere conſueuerãt B
Comites miſit, ſcilicet Vulterium, Rudericum, & Blindinum, vt ante ſerui Dei oculos ipſum Re-
gem Totilam eſſe ſimulantes, eius lateri obambularent, cui alia quoq. obſequia quaſi ſpathatij pr
berent, vt tam ex eiſdem obſequijs, quam ex purpureis veſtibus Rex eſſe putaretur.

VI.

Res tranſactæ inter S. Benedictum & Totilam.

Cumq. idem Riggo decoratis veſtibus, obſequentium frequentia comitatus monaſteriũ fuiſ
ſet ingreſſus, vir Dei eminus ſedebat. Quem venientem conſpiciens, cum iam ab eo audiri potuiſ-
ſet, clamauit, dicens: Pone fili, pone hoc quod portas, non eſt tuum. Qui Riggo protinus in terrã
cecidit; & quia tanto viro illudere præſumpſiſſet, expauit; omneſq. qui cum eo ad hominem Dei ve
niebant, terræ conſternati ſunt. Surgentes autem, ad eum propinquare minime præſumpſerunt,
ſed ad ſuum Regẽ reuerſi nunciauerunt trepidi in quanta velocitate fuerant deprehenſi. Tunc per
ſe idem Totila ad Dei hominem acceſſit: quem cum longe ſedentem cerneret, non auſus accedere,
ſeſe in terram dedit. Cui cum vir Dei bis terve diceret, Surge, ſed ipſe ante eum de terra erigere ſe
non auderet: Benedictus Chriſti Ieſu famulus per ſemetipſum dignatus eſt accedere ad Regẽ, pro-
ſtratumq. de terra leuauit, & de ſuis actibus increpauit: atq. in paucis ſermonibus cuncta quæ illi
erant ventura prænunciauit, dicens: Multa mala facis, multa mala feciſti: iam aliquando ab iniqui C
tate conquieſce. Equidem Romam ingreſſurus es, mare tranſiturus; nouem annis regnans decimo
morieris. Quibus auditis Rex vehementer territus, oratione petita, receſſit, atq. ex illo iam tem-
pore minus crudelis fuit, & non multo poſt Romam adijt, ad Siciliam perrexit, anno autem regni
ſui decimo omnipotentis Dei iudicio regnum cum vita perdidit.

VII. Quid de Vrbis clade S. Benedictus vaticinatus.

Præterea Canuſinæ Antiſtes Eccleſiæ ad eumdem Dei famulum venire conſueuerat, quem vir
Dei pro vitæ ſuę merito valde diligebat. Is itaq. dum cum illo de ingreſſu Regis Totilæ & Roma-
næ vrbis perditione colloquium haberet, dixit: Per hunc Regem ciuitas iſta deſtruetur, vt iam am
plius non inhabitetur. Cui vir Domini reſpondit: Roma a gentibus non exterminabitur, ſed tem-
peſtatibus, coruſcis, turbinibus, ac terrę motu fatigata, in ſemet ipſa marceſcet. Cuius prophetiæ
myſteria nobis iam facta ſunt luce clariora, qui in hac vrbe diſſoluta mœnia, euerſas domos, de-
ſtructas eccleſias turbine cernimus; eiuſq. ędificia longo ſenio laxata, quia ruinis crebreſcentibus
proſternuntur, videmus. Quamuis Honoratus eius diſcipulus, cuius mihi relatione compertũ eſt,
nequaquam ex ore illius audiſſe perhibet: ſed quia hoc dixerit, dictum ſibi a fratribus fuiſſe teſta-
tur.] hactenus de his Gregorius. D

VIII. b Grego. dialog. lib. 2. c. 31. De Galla Duce & S. Benedicto.

Quæ præterea eodem ferme tempore inter eumdem ſanctum Benedictum & Gallam vnũ ex
Totilæ Ducibus acta ſint, idem ſanctus Gregorius inferius ita recenſet [b]: Gothorum quidã, Gal-
la nomine, perfidiæ fuit Arianæ, qui Totilæ Regis eorum temporibus contra Catholicæ Eccleſię re
ligioſos viros ardore immaniſſimæ crudelitatis exarſit; ita vt quiſquis ei clericus, monachuſve an-
te faciem veniſſet, ab eius manibus nullo modo exiret. Quadam vero die auaritiæ ſuæ æſtũ ſuccen
ſus, in rapinam rerum inhians, dum quemdam ruſticum tormentis crudelibus affligeret, eumq.
per ſupplicia diuerſa laniaret: victus pœnis ruſticus, ſeſe res ſuas Benedicto Dei famulo commen-
daſſe, profeſſus eſt, vt dum hoc a torquente creditur, ſuſpenſa interim crudelitate ad vitam hora re
pararetur. Tunc idem Galla ceſſauit ruſticum tormentis affligere: ſed eius brachia loris fortibus
aſtringens, ante equum ſuum cœpit impellere, vt quis eſſet Benedictus qui eius res ſuſceperat, de-
monſtraret. Quem ligatis brachijs ruſticus antecedens, duxit ad ſancti viri monaſterium, eumque
ante ingreſſum cellæ ſolum ſedentem reperit & legentem. Eidem autem ſubſequenti & ſæuienti
Gallæ ruſticus dixit: Ecce iſte eſt de quo dixeram tibi, Benedictus pater.

IX.

Nouit Galla diuinam virtutem.

Quem dum feruido ſpiritu cum peruerſæ mentis inſania fuiſſet intuitus, eo terrore quo conſue E
uerat acturum ſe exiſtimans, magnis cœpit vocibus clamare, dicens: Surge, ſurge, & res iſtius ruſti
ci redde, quas accepiſti. Ad cuius vocem vir Dei protinus oculos leuauit a lectione, eumq. intui-
tus, mox etiam ruſticum qui ligatus tenebatur attendit. Ad cuius brachia dum oculos deflexiſſet,
miro modo tanta celeritate cœperunt illigata brachijs lora deuoluere, vt diſſolui tam concite nul-
la hominum feſtinatione potuiſſent. Cumq. is qui ligatus venerat, cœpiſſet ſubito aſtare ſolutus:
ad tantæ poteſtatis vim tremefactus Galla ad terram corruit, & ceruicem crudelitatis rigidæ ad
eius veſtigia inclinans, ſe orationibus illius commendauit. Vir autem ſanctus a lectione minime
ſurrexit; ſed vocatis fratribus, eum introrſus tolli, vt benedictionem acciperet, præcepit. Quem ad
ſe reductum, vt a tantæ crudelitatis inſania quieſcere deberet, admonuit. Qui fractus recedens, nil
vlterius petere a ruſtico præſumpſit, quem vir Domini nõ tangendo, ſed reſpiciendo ſoluerat.] hu
cuſque de his Gregorius.

X.

Cum vero Gothorum exercitus ad Vulturnum fluuium ſuper Capuam, vbi amnis tranſmeabi

lis

A lis equis eſt,iturus ad Samnites perueniſſet:quid ibi acciderit,recenſeamus ex eodem S.Grego-
rio Papa,qui ait [a]: In eadem prouincia Samnij,quam ſupra memoraui,idem Libertinus vir pro — a Greg. dialog. lib.1.c.a.
vtilitate monaſterij carpebat iter.Dumq. Darida Gothorum Dux cum exercitu in loco eodem ve
niſſet,Dei ſeruus ex caballo,quo ſedebat,ab hominibus eius proiectus eſt.Qui iumẽti perditi libẽ — S. Libertini res geſtæ cum Duce Gothorum.
ter damnum ferens,etiam flagellũ,quod tenebat,diripientibus obtulit,dicens:Tollite,vt habeatis
qualiter hoc iumentum minare valeatis.Quibus dictis,protinus ſe in orationem dedit.Curſu au
tem rapido prædicti Ducis exercitus peruenit ad fluuium qui vocatur Vulturnus,ibiq.equos ſuos
ſinguli cœperunt haſtis tundere & calcaribus cruentare; ſed tamen equi verberibus cæſi, cal-
caribus cruentati fatigari poterant,moueri non poterant, ſicque aquam fluminis tangere, qua-
ſi mortale præcipitium pertimeſcebant. Cumque diu cædendo ſeſſores ſinguli fatigarentur: v-
nus eorum intulit: Quia ex culpa quam ſeruo Dei in via fecerant, illa ſui itineris diſpendia to-
lerabant.Qui ſtatim reuerſi,poſt ſe Libertinum reperiunt in oratione proſtratum.Cui cum dice
rent:Surge,tolle caballum tuum.Ille reſpondit:Ite cum bono:ego caballo opus non habeo.Deſcẽ
dentes,vero, inuitum eum in caballum,de quo depoſuerant,leuauerunt & protinus abſceſſerunt.
B Quorum equi tanto curſu illud quod prius non poterant tranſire flumen tranſierunt,ac ſi ille flu
minis alueus aquam minime haberet.Sicq.factum eſt,vt cum ſeruo Dei vnus caballus ſuus reddi
tur,omnes a ſingulis reciperentur.]hæc Gregorius.ita quidem Deus in omnibus ferme locis vir-
tutis ſuæ veſtigia impreſſa reliquit.

Sed quid poſt hæc Totilas?audi a Procopio,vbi iſta dictis ſubdit [b]: Beneuentum munitiſſi- — XI.
mum oppidum nullo in poteſtatem labore redegit,eiuſq.muros in ſolum mox diruit;ne forte ex — b Procop de bello Goth.lib. 3.
ercitus aliquis e Byzantio eo ſe conferẽs,vt e loco munito in Gothos impetu facto,negotium illis — Progreſſus Totilæ.
exhiberet.Neapolitanos deinde obſidere decreuit:quandoquidem ſe intra vrbem recipere, etſi
pleraque quidem & allicibilia prædicantem,hi prorſus renuerent.Conon eam tunc vrbem cuſto-
diebat cum Iſauris,Romaniſq.mille.Sed Totilas ipſe cum maxima copiarum parte haud procul a
mœnibus caſtris poſitis quieſcebat,parteq.exercitus ad Cumas dimiſſa cum his & alijs ſimul mu
nitiſſimis locis potitur,pecuniarumq.numero non mediocri.Feminas vero quaſdam patricias ca
ptis in oppidis per ſuos comprehenſas nulla prorſus affecit iniuria,ſed ſumma cum diligentia li-
bere abire permiſit:vnde factum eſt,eius vt nomen,vt ſapientiæ, ita & benignitatis celebre apud — Totilas monitis S.Benedicti profecit.
C Romanos iam eſſet & maximi fieret.]Ex S.Benedicti monitis(vt ex S.Gregorio nuper diximus)
hoc eſſe lucratum Totilam,vt redditus mitior eiuſmodi humanitatis & continentiæ exempla ede
ret,poſſumus intelligere.Sed pergit Procopius:

Cumq.nuſpiam hoſtes ſibi obuiam irent,paucis e ſuo exercitu circummiſſis, res memoratu — XII.
dignas gerebat.Brutios itaque & Lucanos ſubegit,Apuliaq.& Calabria ſimul potitus,publica tri
buta frequenter exigere,& omnium rerum prouentus rapiendo & fraudando ſibi habere,cetera
haud ſecius factitare ac Italiæ ſortitus iam eſſet Imperium.]hæc Procopius;quibus iſta ex ſancto
Gregorio ſunt addenda de eodem Totila,dum in Apulia verſaretur,& ſanctum Sabinum Canuſi-
num Epiſcopum adijt,æque ac fecerat cum ſancto Benedicto,experturus,num(quod auditu per-
ceperat)eſſet in ipſo ſpiritus prophetię.Hic ille Sabinus,qui pluribus(vt diximus)legationibus Ro
mani Pontificis illuſtratus,iam ſenio viribus corporis fractus,ſed animo veges,& cum oculorum
luce priuatus penitus eſſet,ſpiritu tamen futura noſcens,Prophetæ & Videntis nomen fuerat con — c Grego dialog. lib.3.cap.5.
ſecutus.Ait ergo de eo Gregorius [c]:

Hunc Rex Gothorum Totila prophetiæ habere ſpiritum audiẽns,minime credidit,ſed proba — XIII.
D re ſtuduit quod audiuit.Qui cum in iiſdem partibus deueniſſet,hunc vir Domini ad prandium ro — De S.Sabino Epiſcopo Canuſino,& Totila
gauit.Cumque iam ventum eſſet ad menſam,Rex diſcũbere noluit,ſed ab Sabini venerabilis dex
teram ſedit.Cum vero eidem Patri puer ex more poculum vini præberet,Rex ſilenter manum te
tendit,eumq.per ſe Epiſcopo vice pueri præbuit,vt videret an ſpiritu præuidẽtiæ diſcerneret,quis
ei poculum præberet.Tunc vir Dei accipiens calicem,ſed tamen miniſtrum non videns,dixit: Vi-
uat ipſa manus. De quo verbo Rex lætatus erubuit;quia quamuis ipſe deprehenſus ſit, in viro
tamen Dei quod quærebat inuenit.] hæc de his quæ tunc inter Totilam & Sabinum ſunt geſta,
Gregorius.

Accidit autem inter hæc,vt cum Neapolis arcta obſidione perſtringeretur,auxilium expecta — XIV.
ret ab Imperatore.At cum claſſis ab eo miſſa ad Neapolitanum littus ventorum impulſibus nau-
fragium paſſa eſſet,quiq.e fluctibus emerſerant,in Gothorum deueniſſent poteſtatem:his perter-
riti Neapolitani,Totilæ ſeſe dedere.Horum deditione anni huius periodum Procopius claudit To
tilæ rerum geſtarum.Quod vero Totilas tantam pręſtiterit ſuperatis humanitatem,non parcendo
tantum,ſed alendo & commeatum eiſdem præbendo,vt neque aliquis propinquorum vel intimo
E rum amicorum talia illis officia exhibere valuiſſet(vt idem auctor pluribus narrat) plane appa-
ruit,quantum ex S.Benedicti congreſſu atque monitis barbarus profeciſſet,effectus inſuper ſum-
mæ iuſtitiæ cultor, cum videlicet anno ſequenti in armigerum ſuum animaduertit, quod virgini
vim intuliſſet, cui & morte affecti armigeri bona dari voluit:quæ omnia fuſius Procopius ſcriptis
eſt proſecutus.

Quod vero ad res bellicas Orientales pertinet, rurſum rupto fœdere Rex Perſarum in Ro- — XV.
manum Imperium immiſit exercitum:hoc enim anno a Procopio ſecunda ponitur Coſrhois in Ro
manos expeditio,cum Beliſarius aduerſus eum bellum geſturus in Perſidem miſſus eſt:vbi vno tã
tum caſtro capto eodemq.poſtea amiſſo,nihil præterea memoria dignum eſt factum,Deo aduer
ſus Romanos pro Perſis pugnante,cum videlicet ægritudo inuaſerit Romanum exercitum,adeo
vt vix pars eius tertia ſeruari potuerit.ſcribit hęc Procopius [d] pluribus:ſed ad inſtitutũ iſta ſatis. — d Procop.de bello Perſ.lib. 2.

I. *Totilas tentat litteris Senatum.*

QVingenteſimus quadrageſimus quartus Chriſti annus notatus reperitur in Conſulatibus tabulis poſt Baſilij Cōſulatum tertio, idemq. a Procopio numeratus belli Gothici nonus: quo Totilas Vrbem cogitans, eam prius litteris ad Senatum iterum ſcriptis quam armis tentare decreuit. ſed cum Ioannes Præfectus, Conſtantinopoli olim miſſus, illic eſſet, Senatum in officio cōtinens, illi reſcribere vetuit: cuius rei cauſa Totilas indignatus, Romam verſus ad eius obſidionē exercitum mouit: cum iſtis admonitus Iuſtinianus, Beliſarium e bello Perſico reuocans in Italiā miſit. hæc ſunt quæ hoc anno nono Gothici belli accidiſſe Procopius tradit, additq. hoc item anno factum, vt omnes qui Arianæ hæreſis Romæ ſuſpecti haberentur, ne proderent Gothis itidem Arianis Vrbem, inde protinus pellerentur. id opera (vt creditur) Vigilij Papæ, a quo etiam illud procuratum fuiſſe videtur, vt Beliſarius in Italiam mitteretur. Hæc quidem primo accipe a Procopio, qui ait [a]: Ipſe vero cum maiori & reliqua parte exercitus ad circumiecta Vrbi loca ductare ſtatim contendit. Cuius profectione cognita Imperator, etſi fortiſſime adhuc ſibi inſiſtentibus Perſis, mittere rurſum in Italiam Beliſarium cogitur.] hæc ipſe. Quod vero de his rogatus a Vigilio Papa Iuſtinianus Imperator annuerit, audi quæ Arator in præfatione ad ipſum Vigilium præfixa Heroico carmini, quo Acta Apoſtolorum cecinit, habet his verſibus. B

a Procop. de bello Goth. lib. 3.

Vigilij opera Vrbs liberata.

Mœnibus vndiſonis bellorum incendia cernens,
Pars ego tunc populi tela pauentis eram.
Publica libertas, Vigili ſanctiſſime Papa,
Aduenit inclusos ſoluere vincla gregi.
De gladio rapiuntur oues, Paſtore miniſtro,
Inque humeris ferimur, te reuocante, pius.
Corporeum ſatis eſt ſic euaſiſſe periclum,
Mihi plus animæ naſcitur inde ſalus. C
Eccleſiam ſubeo, dimiſſa naufragus aula,
Perfida mundaui deſero vela freti, &c.] ad finem vero hæc habet:
Te duce, tyro lego, te dogmata diſco magiſtro.
Si quid ab ore places, laus monitoris erit.] hæc ad Vigilium Papam Arator: qui hoc

eodem anno iam ordinatus Romanæ Eccleſiæ ſubdiaconus ipſum nobile elucubratū a ſe carmen, quo luculenter Apoſtolorum Acta a Luca conſcripta proſecutus eſt, egregium opus Vigilio Papæ obtulit: nam quo die, menſe & anno id factum, cōtinet Vaticanus codex eiuſdem carminis, in quo iſta leguntur:

II. *Arator Subdiacon. carmē in Act. Apoſtol.*

Beato Petro adiuuante, oblatus eſt huiuſmodi codex ab Aratore ſubdiacono ſanctæ Eccleſiæ Romanæ, & ſancto & Apoſtolico viro Papæ Vigilio, & ſuſceptus ab eo die VIII. Idus Aprilis in Presbyterio ante Confeſſionem beati Petri, cum ibidem plures Epiſcopi, presbyteri, diaconi, & cleri pars maxima intereſſent. Quem cum ibidem legi pro aliqua parte feciſſet, Surgentius vir venerabilis Primicerius ſcholæ Notariorum in ſcrinio dedit Eccleſiæ collocandum. Cuius [*] beatitudinem litterati omnes doctiſſimiq. continuo rogauerunt, vt eum iuberet publice recitari. Quod cū fieri præcepiſſet, in eccleſia beati Petri, quæ vocatur, Ad Vincula, religioſorum turba conuenit; atq. eodem Aratore recitante, diſtinctis diebus, ambo libri, ſeptem vicibus, ſunt auditi, cum vnius medietas libri tantummodo legeretur propter repetitiones aſſiduas, quas cum fauore multiplici poſtulabant. Eadem hæc repetitio facta eſt his diebus: Prima Idibus Aprilis, ſecunda decimoquinto Kalendas Maij; quarta vero tertio Kalendas Iunij, tertio anno poſt Conſulatum Baſilij V. C. Indictione VII.] hæc ibi. Porro de eodem Aratore poeta, qui Apoſtolorum Acta metro cecinit, hos habet verſus Venantius Fortunatus [b]: D

* Cum eius

Sortis Apoſtolicæ quę Geſta vocantur & Actus,
Facundo eloquio vates ſulcauit Arator.] at de ipſo ſatis.

b Fortun. carm. de Vita S. Martini lib. 1.

III. *Tertia Coſrhois in Romanos expeditio.*

Quod autem ad Orientales res pertinet, hoc anno a Procopio [c] bellum Perſicum ſcriptis proſequente tertia ponitur Coſrhois in Romanorum ditionem irruptio, cum Sergiopolim tentauit ciuitatem, quæ præſidio S. Sergij munita, eiuſq. patrocinio defenſa illæſa permanſit: de qua primū quid idem Procopius tradat, audiamus: Vere (inquit) poſtea ineunte, Coſrhoes tertiam in Romanorum regionem irruptionem maximo fecit exercitu, Euphratem dextrorſus habens. Candidus autem Sergiopolis Præſul poſtquam Perſarum exercitum prope mœnia perſpexit, timens & ſibi & ciuitati, quod pacta inter eos priora nō ſeruauerit, ſeſe vltro excuſans, Coſrhoi occurrit, ac rogās, ne propterea ciuitati ſit iratus: nam ei pactam pecuniam numquam fuiſſe, quam ei pro redemptis Surenis (vti ſupra commemorauimus) debebat. Coſrhoes autem ipſum in cuſtodiam duci, atque corpus eius probris omnibus affici, pecuniam deinde duplam atq. prius conuenerat exſolui iuſſit. Ille vero Sergiopolim aliquos mitti rogauit, qui omnem pretioſam templi ſupellectilem auferrēt, cum quibus etiā alios ipſe miſit. His Sergiopolitani quæcumq. ſunt iuſſa tradidere, ſibi nihil aliud relictum dicentes. Cumq. Coſrhoes non ſatis hoc eſſe diceret, aliaq. expeteret, adhuc alios de bonis eorum nomine quidem veſtigatum miſit, re autem vera vt vrbem caperet. E

c Procop. de bello Perſic. lib. 2.

IV. Sed quando diuinitus datum non erat vt ea potiretur, quidam e Saracenis Chriſtianus, alioquin ſub Alamundaro militans, Ambrus nomine, nocte per muros aſcendēs, omne conſilium ciuibus nunciauit, ſuaſitq. nullatenus Perſas in vrbem recipiendos. Sic igitur a Coſrhoe miſſi, ſine effe

ctu

A ſſi reuerterunt. Quamobrem idem vrbem euertere ſtatuit; protinuſque exercitu ſex millium miſ- *Sergiopolis diuinitus defenſa.*
ſo, mœnia obſidere atq. oppugnare cœpit. Sergiopolitani autem fortiter ab initio reſiſtentes, dein
de periculum metuentes, ciuitatem hoſti dedere decreuerunt: milites enim non plus quam ducen
ti erant. Sed Ambrus rurſus ad mœnia noctu veniens, duorum tantum ſpatio dierum Perſarum ob
ſidionem duraturam dixit, aqua eis deficiente. Quapropter illi nullatenus in ſermonem cum ho-
ſte venerunt. Interim vero barbari, præ mente ſiti, inde diſcedentes, ad Regem venerunt, qui Candi
dum adhuc non dimiſerat: oportebat enim (exiſtimo) illum tamquam periurum a ſacerdotio deij
ci. Et hæc quidem ſic ſe habuere.] hucuſq. de his Procopius, qui ſubdit in fine: At Beliſarius rurſus
ab Imperatore accerſitur Byzantium, vt in Italiam iterũ mitteretur, reb. iã Imperij collabentib.]
De rebus autem ſacris ad ipſum Coſrhoem aſportatis e templo hæc addit Euagrius [a]: Simul V.
vt mœnia aggreditur, fit vtrinq. ſermo & colloquium de ſeruanda ciuitate: conuenitq. inter eos, vti [a] Euagr. lib. 4. c. 27.
ſacris theſauris ac monumẽtis (inter quæ Crux a Iuſtiniano & Theodora miſſa fuit) vrbs redimere
tur. Vbi iſta fuere ad Coſrhoem apportata; percunctatur a ſacerdote & Perſis qui cum eo ad eam *Eccleſię Theſauri ad Coſrh. delati.*
rem miſſi erant, ecquæ alia ſupereſſent. Cui quidam eorum, qui uerum dicere minime conſueue-
B rat, reſpondet, alia etiam adhuc monumenta reſtare a paucis quibuſdam ciuibus occultata. Re-
linquebatur autem ab his qui theſauros & monumenta attulerant, auri, argentique prorſus nihil,
ſed alterius cuiuſdam materiæ multo præſtabilioris, quæ Deo omnino dicata fuit: ſanctiſſimas di-
co reliquias Sergij inuicti Chriſti martyris, quæ in capſa erant oblonga argẽtoq. obducta repoſitę.
Itaq. poſtquam Coſrhoes his verbis perſuaſus totum exercitum ad vrbem excidendam dimi- VI.
ſerat, derepente in ipſis mœnibus magna hominum multitudo clypeis munita viſa eſt ciuitatem *Coſrhoes diuinitus ab Vrbe repulſus.*
propugnare. Quam qui erant a Coſrhoe miſſi conſpicati, reuerterunt; ac tum multitudinem, tum
armaturam admirati, ad Coſrohem rem referunt. Vbi autem rurſus certior factus eſt, paucos ad-
modum in vrbe remanere, eoſq. vel ætate exacta eſſe vel tenera & immatura (quippe omnes qui fir
ma fuere ætate & robuſta, e medio ſublati erant) pro certo nouit illud miraculum a ſancto marty-
re editum: & propterea metu perculſus, admiratuſq. Chriſtianorum fidem, domum reuertitur: quẽ
ferunt ſub extremum ætatis tempus diuino regenerationis lauacro tinctum fuiſſe.] hæc Euagrius
& ipſe ſui temporis res geſtas ſcribens, eaque addens quæ a Procopio præterita ſciret. Subdit his
vero ipſe Procopius: In animo quoque Coſrhoes habuit, recta in Palæſtinam tendere, vt tum alia,
C tum Hieroſolymitani templi ſacram ac pretioſam ſupellectilem prædaretur.] quo minus autem
id perfecerit, inde accidit, quod Beliſarius rurſus hoc anno aduerſus eum miſſus occurrit, egitq. vt
Coſrhoes pacem cum Imperatore denuo iuramento firmaret. Cuius rei cauſa percõmode euenit,
vt Beliſarius iterum in Italiã mitteretur (ſicuti dictum eſt) vt periclitanti ibi Imperio præſto eſſet.
Hoc eodem anno lues magna in Oriente graſſari cœpit, de qua iſta admiratione digna Proco- VII.
pius [b]: Fuit inſuper iiſdem temporibus ingens peſtilentia, cui remedium nullum inuentum, præ [b] Procop. de bello Perſic. lib. 2.
terquam ex Deo, vnde venit: quamquam multi arrogantes phiſiologiæ cauſas commentari contẽ-
dant, vanas quidem omnes & inueſtigabiles, tantumque ſermone decipientes. Hic enim morbus *Peſtis immiſſa per Angelos malos.*
nulli neq. ætati, neq. ſexui, neq. loco parcebat. Vnde vero initium habuerit, aut quo modo perime-
bat, referam. Cœpit enim ab Aegyptijs, qui apud Peluſium ſunt: hinc vniuerſam terram comprehẽ
dit, itinere ſemper procedens, nullas reliquit locorum latebras, nec bis eadem corpora repetebat.
Incipiebat autem hoc modo. Phantaſmata dæmonum multis humana ſpecie viſa ſunt; quot enim
in ipſa inciderent, percuti ſe ab aliquo viro putabant, morbuſque ſubito irruebat.
Nonnulli ab initio verbis ſanctis ac alijs (vt poterant) ſupplicationibus eum auertere fruſtra VIII.
D quærebant: ac tamquam lymphati, ſeu ſpiritu maligno agitati, amicos vocantes minime audie- *Peſtis effectus mirandi.*
bant: in locis quoq. anguſtis coercebantur. Nonnullis vero in ſomnis hæc eadem accidebant. Cor
ripiebantur enim ſtatim febre, calore coloreq. pariter corporis nuſquam mutatis; neq. vlla itẽ in-
flammatio (vti febricitantibus ſolet) ſed tuſſis quædam ab initio, vſq. ad veſperam febris erat; ad-
eo vt nullo adhibito medicamento,* nullius opinionem periculi præberent. Eodem vero die, non- * medico
nullis ſequenti, alijs non multo poſt tuber ſucceſcebat, alijs alibi. Præterea quibuſdam ſomnus in
erat profundus, nonnullis acuta quædam ſtultitia, & primum quidem omnium obliti rerum, etiam
cibum negligentes moriebantur. In ſtultitia vero corripi ſibi viſi, aut inuadi clamitabant, auertent
teſq. fugiebant: quorum curatores & miniſtri dira atque intoleranda patiebantur, adeo vt non mi
nus ipſi quam ægroti miſericordia digni fuerint, non quod morbo & ipſi afficerentur (non enim is
contagione nocebat) ſed quod furentes, aut e lecto ſe præcipitare, aut ad flumina ob ſitim prope-
rare volentes, vix retinebant. Peribant aliqui eodem die, nonnulli multis poſt diebus. Tribus igi-
tur menſibus huiuſcemodi lues Conſtantinopoli præualuit, & ab initio quidem pauci, deinde in ſin
gulos dies quinque, ſæpius etiam decem millia efferebantur: adeo vt plures etiam diuites, mini-
E ſtris iam omnibus extinctis, curatorum penuria magis quam morbo perirent, & inſepulti mane-
rent.] ſubdit his Procopius de nauata opera ab Imp. per Theodorum Referendarium, vt afflictæ
ciuitati ſubſidio eſſet.
Meminit eiuſdem peſtis Euagrius [c], pluraq. addit a Procopio prætermiſſa, diuerſaq. narrat; IX.
corrigendus in eo, dum ait biennio poſt captam a Perſis Antiochiam ea cœpiſſe; cum ex Procopio *Peſtis ad annos plurimos propagata.*
euidenter appareat tum contigiſſe, cum Beliſarius e bello Perſico in Italiam miſſus eſt: cuius po-
tius fidem ſectandam putamus, quam Euagrij, quem poſt quinquaginta annos ea ſcriptis mandaſ
ſe, idem ipſe teſtatur: Porro ætatem Procopij longe morbum ipſum prætergreſſum eſſe oportuit, cũ [c] Euag. li. 4. c. 28.
ſcribat Euagrius annos quinquaginta duos inter homines graſſatum eſſe, neque Orientem ſolum,
ſed vniuerſum ferme terrarum orbem ab eodem fuiſſe depaſtum: nonnullaſq. vrbes omnibus fuiſ
ſe habitatoribus per eamdem peſtilentiam orbatas, atque in illa ipſa loca, quæ antea inuaſiſſet, ſæ-
pe reuerſam; plura inſuper ſymptomata in ægrotantibus accidiſſe, ac plane diuerſa ab eis quæ idẽ
Procopius tradit, de quibus tu ipſum conſulas:

Dei Genitrix peſtem ſedat Conſtantinop.

X. Quod vero non amplius quam tribus menſibus ciuitatem Conſtantinopolitanam occuparit, A
miraculo tribuitur. quod licet neque a Procopio vel Euagrio recenſeatur, haud tamen obliuione
ſepultum penitus relictum eſt; nam tantum beneficium ſolemni die feſto in honorem Dei geni-
tricis Mariæ inſtituto, anniuerſariaq. die in Eccleſia repetendo, remanſit poſteris perpetua memo
ria conſignatum, cum videlicet idem Hypapanti eſt nominatus, nempe humilis occurſus Simeo-
nis, cum Deipara ſuum filium Dominũ noſtrum Ieſum Chriſtũ in templũ intulit: cuius feſti diei in
Occidẽte Gelaſiũ Papam fundamenta iecisse, cum Lupercalia penitus abſtulit, in Notis ad Roma
num Martyrologium diximus. Porro de hac feſtiuitate Dei genitricis, præter publicis tabulis cõ
mendatam teſtificationem, quam Græci in Menologijs habent, alij [a] tum Græci tum Latini au-
ctores meminere. Sed & ex his quæ dicta ſunt, corrigas neceſſe eſt, quod peſtem iſtam alij decimo
Imperatoris Iuſtiniani anno, alij nono, vel alij alio contigiſſe dixere: nullam enim inſignioris no-
minis peſtem ſub eius Imperio accidiſſe præter iſtam de qua dictum eſt, ipſe ſignificat. Cum vero
Imperator Iuſtinianus accepiſſet Perſas laborare peſte, miſit aduerſus eos exercitum, qui ab illis
ignominioſe fugatur & trucidatur. rem geſtam pluribus Procopius narrat.

a Niceph. lib. 17. ca. 28. Cedren. in compend. Miſcel. an. 15. Iuſti Sigebert in Chron. ann. 542.

XI. Hoc anno defuncto S. Cæſario Epiſcopo Arelatenſi, in locum eius Auxanius ſubſtituitur; cu B
ius audita promotione Vigilius Papa per legatos ipſius Romam miſſos ad petẽdum pallium, has
ad eum litteras dedit:

Dilectiſſimo fratri Auxanio Vigilius.

Scripta de ordinatione charitatis veſtræ, Ioanne filio noſtro presbytero, ſed & Terentio dia-
cono deferentibus, cum animi ſpirituali gratulatione ſuſcepimus, Domino gratias referẽtes, quia
hoc in Eccleſia Arelatenſi factum eſt, quod & canonibus & deceſſorum noſtrorũ regulis conueni-
ret, quatenus ex ſequenti ordine ſacerdotij tua fraternitas ad Pontificalis proueheretur apicem di
gnitatis, & diuinæ in te electionis iudicium compleretur, ſicut ſcriptum eſt [b]: Omne datum opti
mum & omne donum perfectum deſurſum eſt deſcendens a Patre luminum, apud quem non eſt
tranſmutatio, nec viciſſitudinis obumbratio. Et iterum Doctor Gentium Apoſtolus Paulus dicit
[c]: Nec quiſquam ſumit ſibi honorem, ſed qui vocatur a Deo tamquam Aaron. Supereſt, vt Deus,
qui nos immeritos ineffabili miſericordia honorem miſerans Pontificalem habere pro ſua pieta-
te concedit, donet & præmium: vt illud in nobis compleatur, quod Chriſti Dei & Saluatoris noſtri
verba teſtantur, dicentis [d]: Euge ſerue bone & fidelis, quia in pauca fuiſti fidelis, ſupra multa te C
conſtituam, intra in gaudium domini tui. Et iterum [e]: Quis, putas, eſt fidelis ſeruus & prudens,
quem conſtituit dominus ſuper familiam ſuam, vt det illis in tempore tritici menſuram? Beatus il
le ſeruus, quem cum venerit dominus, inuenerit ita facientem.

b Iacob. 1.
c Heb. 5.
d Matth. 25.
e Matth. 24.

XII. Sunt etiam quæ per Dei gratiam ſuper fraternitate veſtra ad facienda bona horteutur exem-
pla. Si enim deceſſoris tui illa, quæ a ſede Apoſtolica de fundamento petræ Dominicæ doctrinæ
bona ſuſcipiens actibus exæquauit, imitari volueris, & a ſedis Apoſtolicæ in nullo deuiaueris con-
ſtitutis; ſicut ſcriptum eſt [f], coronam ſine dubitatione percipiens, quam dedit Dominus diligẽ-
tibus ſe. De his vero, quæ charitas veſtra tam de vſu pallij, quam de alijs ſibi a nobis petijt debere
concedi, libenti hoc animo etiam in præſenti facere ſine dilatione potuimus, niſi cum Chriſtianiſſi
mi domini filij noſtri Imperatoris hoc (ſicut ratio poſtulat) voluiſſemus perficere notitia, Deo au
ctore; vt & vobis gratior præſtitorũ cauſa reddatur, dum quæ poſtulaſtis cum cõſenſu Chriſtianiſ
ſimi Principis conferuntur, & nos honorem fidei eius ſeruaſſe cum competenti reuerentia iudice
mur. Dominus te incolumem cuſtodiat, frater chariſſime. Dat. XV. Kalend. Nouembris. P. C. Ba-
ſilij V. C. III.]

f Iacob. 1.

XIII. Ad poſtremum hic tibi ſubijcimus epitaphium nobilis monumenti, quod in citeriori Hiſpa- D
nia haud admodum longe ab Hiſpali, in loco qui vulgo dicitur Alcala del rio poſitum eſt in eccle
ſia dicta S. Gregorij:

✠ IN HOC TVMVLO
IACET FAMVLVS DEI
GREGORIVS QVI VI
XIT ANNOS PL. MIN.
L— RECESSIT IN PACE
AIJ. NONAS FEBR
ERA DLXXXII.] Eſt is præſens annus. Ferunt coli ab accolis atque vicinis
populis eũ qui in hoc ſepulchro conditus habetur Gregorius, eumdemq. pluribus coruſcare mira
culis, multaq. ineſſe tum in ipſo ſepulchro ſigna, tum in parietibus antiquæ picturæ, quibus viri ſan
ctitas poſſit intelligi.

XIV. Verum quod abſque ſcripti alicuius monumentis Gregorij iſtius ob Gothorum & aliorum E
barbarorum Hiſpanias vaſtantium illata damna obſcura prorſus memoria remanſit: conſultum
fuiſſe videtur vt Magnus ibidem Gregorius Pontifex Maximus coleretur duodecima menſis Mar
tij, qua eiuſdem Pontificis natalis dies celebrari conſueuit, ſecundum illud Domini ad Samarita-
nam [g]: Nos adoramus quod ſcimus.] Eodem quoque modo viſus eſt conſuluiſſe ipſe S. Grego-
rius [h] Papa, cum ab Auguſtino accepiſſet, coli in Anglia quemdam incognitum Sixtum marty-
rem: dum vt conſeruaretur illic memoria Sixti martyris, & populus quem certo ſciret eſſe marty-
rem Sixtum coleret, miſit illuc certas reliquias Sixti martyris: cum tamen ibidem S. Gregorius tra
dere videatur, ſatis eſſe poſſe ad ſanctitatem viri indicandam & cultum eidem impendendum, ſi
corpus incognitum quod creditur Sancti, miraculis coruſcet.

g Ioan. 4.
h Greg. lib. 12. epiſt. ad Auguſti. Reſp. 19.

XV. Habet Ambroſius in Chronicis ſuis ex Reſendio eiuſdem anni duo hæc epitaphia exarata eo
dem ferme modo his verbis [i]:

PAVLA. CLARISSIMA. FEMINA. FA
MVLA.

i Ambroſ. Mor. Chron. Hiſpa. li. 11.

A MVLA. CHRISTI. VIXIT. ANNOS XXII I. MENSES. DVOS. RECES SIT. IN. PACE. XVI. KAL. FEBRVA RIAS. ERA DLXXXII.] itemq.aliud eiuſdem anni ſic ſcriptum:

DEPOSITIO. PAVLI. FAMVL. DEI VIXIT. ANNOS. L. ET. VNO. RE QVIEVIT. IN. PACE. D. IIII. IDVS MARTIAS. ERA. DLXXXII.] Habes quod & ex bia diſcas, nullum penes illos antiquos Chriſtianos nobiliorem fuiſſe titulum, quam dici famulum Dei.

IESV CHRISTI ANNVS 545. | VIGILII PAP. ANNVS 6. | IVSTINIANI IMP. 19. TOTILÆ REG. 4.

B

I. QVI ſequitur ordine temporum Chriſti annus quingenteſimus quadrageſimusquintus, poſt Baſilij Conſulatum quartus, idem belli Gothici decimus a Procopio numeratur: cuius initio Beliſarius reuocatus a bello Perſico (quod male pacis velamento compreſſum adhuc vigebat) in Italiam veniens, Romam ſe contulit. hæc pluribus Procopius cum agit de bello Gothico [a], ac etiam in hiſtoria de bello Perſico [b]. Quo tempore Totila ad Tiburis obſidionem conuerſus, eo per proditionem potito, ciues omnes vna cum ciuitatis Præſule internecioni ſubiecit, ſummæ crudelitatis edens exemplum. Beliſarius vero in Aemilia conſtitutus, quod non tantum ſibi viriu eſſe ſciret vt collatis ſignis cum Gothis decerneret, impedimento eſſe Totilæ conatus eſt, ne munitionibus a Romanis detentis potiretur, miſitq. Romam ex ſuis qui Vrbem pro viribus tutarētur. hæc ſummatim ex eodem Procopio de rebus bellicis dicta ſunto. Quod autem in Miſcella legitur, Beliſarium ipſum ſe Romam contuliſſe, atque crucem auream ſancti Petri baſilicæ obtuliſſe, id quidem per ſuos factum oportuit: ſiquidem eum minime eſſe Vrbem ingreſſum, ex Procopio res ſingulas exactiſſime proſequente colligi poteſt. Referri poterat eiuſmodi oblatio, cum Vuan-
C dalis deuictis Romam Beliſarius venit: verum cum ſub Vigilio Papa id factum tradant, nihil eſt quod ad ea tempora reduci valeat. Sed eius verba reddamus, vbi ſic ait [c]:

a Procop de bello Goth. lib. 3.
b Procop. de bello Perſ. lib. 2.
Tibure capto, in Tiburtinos Totilas ſæuit.
c Miſcel. lib. 16.

II. Beliſarius victor Romam venit, aureamq. crucem centum librarum, pretioſiſſimis gemmis exornatam, in qua ſuas victorias deſcripſerat, beato Petro per manus Vigilij Papæ obtulit.] hæc ibi: licet addatur id præſtitum, cum iterum Vuandalos ſubieciſſet: ſed (vt diximus) nequaquam Vigilius tunc Romanæ præerat Eccleſiæ. De eadem cruce aurea apud Anaſtaſium iſta leguntur. Obtulit beato Petro Apoſtolo per manus Vigilij Papæ crucem auream cum gemmis penſantem libras centum, in qua ſcripſit victorias ſuas: ceroſtrata argentea deaurata maxima duo, quæ ſunt vſque hodie ante corpus beati Petri Apoſtoli; ſed & multa alia dona & eleemoſynas pauperum elargitus eſt: fecit etiam Beliſarius Patricius xenodochia in via Lata & in Flaminia, iuxta ciuitatem Ortas monaſterium ſancti Iuuenalis, vbi & poſſeſſiones, & dona multa largitus eſt.] hęc ibi: ſed de his quæ ad ſtructuras ædium pertinent, hæc olim cum primo in Italiam venit, ab ipſo facta eſſe, omnes æque puto conſentient, qui res ipſius a Procopio ſcriptis mandatas exploratas habent.

Dona oblata S. Petro a Beliſario.

III. Eodem quoq. anno, nempe quarto poſt Conſulatum Baſilij, Vigilius Papa, petente etiam Chil-
D deberto Rege Francorum, pallium dedit Auxanio Epiſcopo Arelatenſi, eidemq. cum ſuas vices delegaſſet, commonitorias eiuſmodi litteras ſcripſit his verbis:

Dilectiſſimo fratri Auxanio Vigilius.

IV. Sicut nos pro tuæ charitatis affectu, & pro glorioſiſſimi filij noſtri Regis Childeberti Chriſtiana deuotione mandatis, vices noſtras libentiſſima voluntate contulimus: ita fraternitatem tuā conuenit Deo placitis operibus tantæ ſedis auctoritate digna conuerſatione vti atq. diſponere; vt bonis actibus innoteſcens, rectum circa charitatem tuam iudicium noſtræ dilectionis oſtendas. Conuenit enim nos Doctoris Gentium mandata recolere, quibus Timotheum diſcipulum ſuum ſtructionibus ſanctis hortatur, dicens [d]: Exemplum eſto fidelium in verbo, in conuerſatione, in charitate, in fide, in caſtitate. Et ſicut item Apoſtolorum primus ſaluberrima admonitione præcipiens [e], Paſcite qui in vobis eſt gregem Dei, conſequenti adhortatione ſubiungit: Forma facti gregis ex animo. Et cum apparuerit princeps paſtorum, percipietis immarceſcibilem gloriæ coronam.

d 1.Tim.4.
e 1.Petr.5.

V. Si quæ ergo inter fratres & Coepiſcopos noſtros in locis charitati veſtræ præſenti auctoritate commiſſis, ſeminante illo auctore ex antiquitate * ziſaniæ, diſſenſiones emerſerint; adhibitis vo-
E biſcum ſacerdotibus numero competenti, cauſas canonica & Apoſtolica æquitate diſcutite, ea modis omnibus prælato iudicio finituri, quę Deo placitis deceſſorū noſtrorū poſſint regulis cōuenire.

* iniquitate

VI. Si qua vero certamina aut de religione fidei (quod Deus auferat) de quolibet negotio, quod ibi pro ſui magnitudine terminari non poſſit, euenerint: totius veritatis indagine diligenti ratione diſcuſſa, relationis ad nos ſeriem deſtinātes, Apoſtolicæ ſedi terminanda ſeruate; vt vniuerſis a fraternitate veſtra competenti ratione diſpoſitis, pax, quæ * voce collata eſt Eccleſiæ Dei, quæ vna eſt in toto Orbe diffuſa, ſtabili firmitate ſeruetur, ne antiqui hoſtis poſſit quaſſatione vexari, in illius petræ Chriſti Dei Domini & Saluatoris noſtri erectione firmata ſtabilitate perſiſtens. Quæ cuncta vt fraternitas veſtra melius per Dei gratiam poſſit implere, vniuerſis Epiſcopis, quibus te præeſſe voluimus, auctoritatis noſtræ eſt ſerie declaratum. Nullus ergo de Pontificibus tuæ per has vices ordinationi commiſſis (ſicut & ad eos data loquitur noſtra præſcriptio) in longinquis quibuslibet locis audeat proficiſci, niſi ſolemni more (ſicut, deceſſore noſtro prædeceſſori veſtro ſimiliter concedente, conſueuerant,) Formatam veſtræ charitatis acceperit.

* Saluatoris

Oportet

Digitized by Google

VII. Oportet ergo fraternitatem veſtram inceſſantibus ſupplicationibus Deo noſtro preces effun A
dere, vt dominos filios noſtros clemētiſſimos Principes Iuſtinianum atq. Theodoram ſua ſemper
protectione cuſtodiat, qui pro his nobis veſtræ charitati mandandis, ſuggerente glorioſiſſimo &
excellentiſſimo filio noſtro Patricio Beliſario, pro quo item vos conuenit exorare, pia præbuerunt
deuotione conſenſum. Hortamur quoq. vt ſacerdotali opera inter glorioſiſſimum virum Childe-
bertum Regem, ſed & antedictum clementiſſimum Principem conceptæ gratiæ documenta pater
na adhortatione ſeruetis. Bene enim Domini & Saluatoris noſtri, quæ populis prædicamus man-
a Matth. 5. data ante oculos retinemus, quibus ait [a]: Beati pacifici, quoniam filij Dei vocabūtur. Et quia di-
gna credimus ratione compleri, vt agenti vices noſtras pallij non deſit ornatus: vſum tibi eius (ſi-
cut deceſſori tuo prædeceſſor noſter ſanctæ recordationis Symmachus legitur contuliſſe) beati Pe
tri functa auctoritate concedimus. Ea vero quæ de præſenti ordinatione noſtra directa præceptio-
ne ſignauimus, ad vniuerſos Epiſcopos per charitatem tuam volumus peruenire. Dominus te in-
columem cuſtodiat, frater chariſſime; Dat. XI. Kalend. Iun. Quarto P.C. Baſilij V.C.] Quo etiam
die idem Vigilius ad eumdem Auxanium de cognoſcenda cauſa Prætextati Epiſcopi has litteras
dedit: B

Dilectiſſimo fratri Auxanio Vigilius.

VIII. Licet fraternitati veſtræ Apoſtolicæ ſedis vicibus attributis, quas directa auctoritate commi-
ſimus, generaliter emergentium cauſarum ſit diſcutienda licentia: tamen quia filij noſtri Ioannis
presbyteri, ſed & Terentij diaconi, qui ad nos a tua charitate directi ſunt, de Prætextati exceſſu eſt
porrecta petitio, neceſſarium valde credimus ſpecialiter memorati negotij examinationem præ-
ſenti vobis auctoritate mandare. Quapropter charitati, qua in Chriſto iungimur, reddentes fra-
ternæ alloquia viſitationis, hortamur, vt adhibitis vobiſcum fratribus & Coepiſcopis noſtris nu-
* ea mero competente, diſcuſſa ratione canonica veritate, & * ſapienti ordinatione diſponat, quæ deceſ
ſorum noſtrorū conueniant ſtatutis, charitas veſtra * ratione proſpiciens, ne aliquē facile ex laicis
ad ſacratos ordines ſaltu præcipiti cuiquam ſacerdotum liceat aggregare. Dominus te incolumē
cuſtodiat, frater chariſſime. Dat. XI. Kal. Iun. P.C. Baſilij. V.C. IIII.] Porro de cauſa Prætextati ſæ
pe ad iudiciū reuocata pluribus agit Gregorius Turonenſis. Sed quas eodem die & anno idem Ro
manus Pontifex litteras dederit ad Epiſcopos Galliæ ſubiectos Arelatenſi, accipe:

IX. Dilectiſſimis fratribus vniuerſis Epiſcopis prouinciarum omnium per Gallias, qui ſub regno C
vel poteſtate glorioſiſſimi filij noſtri Childeberti Regis Francorum cōſtituti ſunt, ſed & his qui ex
antiqua conſuetudine ab Arelatenſi conſecrati ſunt vel conſecrantur Epiſcopi, Vigilius.

Quantum nos diuina potentia Apoſtolorum primi ſedem non pro noſtris meritis, ſed pro in
effabili ſuæ miſericordiæ pietate habere conſtituit, tantum nos de vniuerſarum Eccleſiarum diſpo
b 2. Cor. 11. ſitione & pace & ſtatu, curam habere etiam conuenit, cum Gentium dicat Apoſtolus [b]: Inſtan-
tia mea quotidiana, ſolicitudo omnium Eccleſiarum. Quomodo ergo inter Domini ſacerdotes ſā
cta & Deo placita poteſt manere concordia, niſi vt ſi humani generis hoſtis antiqua nequitia con
ſuetam zizaniam ſeminare voluerit, is qui abſentiam noſtram ſedis Apoſtolicæ vicibus perfruen
do ſpirituali gratia repræſentat, auferat certamen exortum? Quapropter Auxanio fratri & Coepi-
ſcopo noſtro Arelatenſis ciuitatis Antiſtiti vices noſtras charitas veſtra nos dediſſe cogno-
ſcat: vt ſi aliqua (quod abſit) fortaſſis emerſerit contentio, congregatis ſibi fratribus & Co-
epiſcopis noſtris, cauſas canonica & Apoſtolica integritate diſcutiens, Deo placita æquitate
diffiniat.

X. Contentiones vero ſi quæ (quas Dominus auferat) in fidei cauſa contigerint, aut tale emerſe- D
rit forte negotium, quod pro magnitudine ſui Apoſtolicæ ſedis magis iudicio debeat terminari:
ad noſtram, diſcuſſa veritate, perferat ſine dilatione notitiā. Et quia neceſſe eſt, vt aptis, Deo pro-
pitiante, temporibus Arelatenſis Epiſcopus noſtris vicibus fungatur: quoties iudicauerit expedi-
re pro facienda conſolatione communi, Epiſcoporum debeant congregari perſonæ. Nullus inobe
diens eius forte mandatis ſit: quod ſi fuerit, a congregatione ſuſpendatur; niſi aut corporalis infir-
mitas, aut iuſtitiæ cauſa eum excuſatio venire prohibeat: ita tamen, vt ſi ſe quo minus occurrat ra-
tionabili poteſt exceptione defendere, ad Synodum pro ſuo presbyteri aut diaconi dirigat loco p
ſonam; quatenus quæ a noſtro Vicario congregatis fratribus diffinitiua ſententia fuerint termina
ta, ad eius qui abſens eſt per ſuos perducta notitiam, ſincera & inuiolabili ſtabilitate ſeruentur: ne
ceſſe eſt enim, quotiens in nomine Domini eius famuli de tractanda quæ ipſi ſunt placita colligū
tur, ſancti Spiritus non deeſſe præſentiā. Ita enim Chriſti Dei Domini & Saluatoris noſtri māda-
c Matth. 18. ta nos inſtruunt, quibus ait [c]: Vbi fuerint duo aut tres in nomine meo congregati, ibi ero in me
dio eorum. Quid ergo ſe æſtimat ſubiturum, qui Deo odioſa ſuperbia in illa congregatione inte-
reſſe contemſit, in qua ſe Dominus noſter affuturum pia promiſſione denunciat? E

XI. Illud pari auctoritate mandamus, ne quiſquam Epiſcoporum ſine prędicti fratris & Coepiſco
pi noſtri Formata ad longinquiora loca audeat proficiſci: quippe quia & deceſſorum noſtrorum
deceſſoribus eius, quibus vices ſuas libentiſſime contulerunt, ſanctæ ſic definiunt iuſſiones: vt his
omnibus obedientia Deo placita cuſtoditis, pax quæ a Chriſto Deo Domino & Saluatore noſtro
Apoſtolis tamquam hereditario eſt nomine derelicta, in Eccleſia Dei, quæ vna eſt toto Orbe dif-
fuſa, firma ſtabilitate ſeruetur. Dominus vos incolumes cuſtodiat, fratres chariſſimi. Dat. XI. Kal.
Iun. Quarto P.C. Baſilij V.C.] hæc quidem hoc anno, quo, vel ſequenti ſaltem idem Auxanius vi-
detur fuiſſe defunctus: nam ſequenti alius ab eo diuerſus, nempe Aurelianus reperitur fuiſſe Are
latenſis Epiſcopus, vt ſuo loco dicturi ſumus. Scias vero citatas a nobis & recitatas epiſtolas accę
pias eſſe ab Eccleſia Arelatenſi, omni fide probatas.

XII. Hoc item anno decimonono Iuſtiniani Imperatoris quarta a Coſrhoe aduerſus Romanum
Imperium expeditio facta eſt, cum ipſo primo egreſſu obſedit Edeſſam, ſed ita tamen, vt iam non

A contra homines,ſed contra ipſum Deum Chriſtianorum bellum eſſet,vt Procopius his verbis ſi-
gnificat [a]: Anno inſequenti Coſrhoes in Romanorum agrum rurſus incurrit,in Meſopotamiam
exercitum ducens:quæ quidem irruptio non aduerſus Iuſtinianum Imperatorem aut alium quẽ — a Procop. de bello Perſic. lib. 2.
piam mortalium facta,ſed in ipſum Deum,quem Chriſtiani colunt.]hæc quidem de Coſrhoe Pro
copius,quod non exercitum Romanorum aduerſantem reperit,ſed diuinam virtutem in Chriſti
imagine eius profligantem exercitum.Quomodo autem id acciderit,cum apud ipſum Procopiũ
non legatur,quod Euagrius hæc referens teſtatur ſe a Procopio accepiſſe;dicere neceſſe eſt interci
ſum mutilumque locum illum Procopij.

At vero iam audiamus quæ ex Procopio ſe referre Euagrius profitetur;cum ait [b]: Idem por — XIII.
ro Procopius litteris mandauit ea quæ ſunt de Edeſſa & Abagaro a veteribus cõmemorata,& quẽ- — b Euagr. lib. 4. c. 26.
admodum Chriſtus ad Abagarum ſcripſerit epiſtolam:deinde quo pacto Coſrhoes, altera facta
incurſione,Edeſſam obſidere conſtituerit,ratus ea ſe falſa eſſe conuicturum,quæ de ea ciuitate om
nium Fidelium ore ac ſermone celebrantur,nempe Edeſſam numquam ab hoſtibus ſubiugatam
fore.Quæ res in epiſtola a Chriſto Deo noſtro ad Abagarum ſcripta non ponitur illa quidem (vt
B ſtudioſi ex hiſtoria Euſebij cognomento Pamphili,apud quem hæc epiſtola ad verbum recitata
eſt,intelligere poſſunt)ſed tamen eum exitũ conſecuta eſſe,a Fidelibus non decantatur ſolum,ſed
etiam creditur,ratuſque eius euentus prædictionem illam veram eſſe confirmat.

Nam poſtquam Coſrhoes vrbem inuadere aggreſſus eſt,quamquam multos in eam impetus — XIV.
fecit,& aggerem adeo ingentem ſtruxerat,vt mœnia ciuitatis facile tranſgredi poſſet,aliaſq.com- — *Conatus Coſrhois in oppugnãda Edeſſa.*
plures machinas apparauit:re tamen infecta,inde diſceſſit.Sed quemadmodum res geſta ſit,expo
nam,Coſrhoes primum militibus ſuis imperat,vti magnam ſtruem lignorum,qualiacumq.eſſent,
ad vrbem obſidendam in vnum congerant.Quibus dicto fere citius in vnum coaceruatis,inq.or-
bem ductis,aggerem in medium inijcit,eumq.verſus vrbis murum recta dirigit,atque extruit pe-
detentim,ligno & alia materiei congerie impoſita.Tum ita tollit in ſublime,& eius altitudine ita
mœnia ſuperat,vt tela in eos qui in muro pro vrbis defenſione capita ſuo periculo obijciebant,per
commode iacere poſſint.Vbi qui obſeſſi erant,vident aggerem inſtar montis vrbi appropinqua-
re,& veriſimile eſſe hoſtes in eam pedibus ingreſſuros; primo mane e regione aggreſſus foſſam
ſtruere moliuntur,inque eam ignem inijcere,ad eum plane finem,vt eius flamma ligna aggeris ab
C ſumpta,ipſum aggerem ſolo æquarent.Qua quidem machina confecta,rogoque accenſo,neutiquã
ſucceſſit quod intenderant;propterea quod ignis erumpere, aeremque ad ſe admittere non pote-
rat;quo ſtruem lignorum occuparet.

Ad extremum igitur,cum deſperatione debilitati fere ſuccumberent,ſanctiſſimam imaginem — XV.
diuinitus fabricatam,quam non hominum manus effinxerant,ſed Chriſtus Deus Abagaro(quan — *Diuina virtute Edeſſa defenditur.*
doquidem eum videre cupiebat)miſerat,proferunt:eamq.in foſſam,quam conſtruxerant, impor
tatam,aqua conſpergunt,ex qua non parum in rogum ac ſtruem lignorum immittunt; ac diuina
potentia fidei illorum qui iſta moliebantur,ſubſidio veniente,quod ab illis ante fieri nequaquam
poterat,iam facile confectum fuit:Nam extemplo ligna inferiora concepere flammam,& dicto ci
tius in carbones redacta,ad ligna ſuperiora,igne omnia vndiq.depaſcente,eum tranſmiſere. Vbi
vero qui obſidione premebantur,vident fumum in ſublime erumpere,iſtam machinam ad hoſtes
ludificandos excogitant:paruas inducunt lagenas,eaſque ſulphure & ſtupa & alia id genus mate-
rie ad flammam concipiendam apta farciunt,deinde conijciunt in aggerem:quæ fumum,igne ip-
ſa iaciendi vi & impetu accenſo,ex ſe emittunt.Qui quidem fumus erumpens ex aggere adeo pe-
D nitus obſcuratus fuit,vt omnes qui machinæ ignari erant,exiſtimarent fumum illum non aliunde
quam ab ipſis lagenis effuſum eſſe.

At vero triduo poſt flammulæ ignis e terra erumpentes viſæ ſunt:ac tum quidem Perſæ, qui — XVI.
in aggere pugnabant,intellexere in quod diſcrimen deueniſſent.Verum Coſrhoes quaſi diuinæ vir
tuti ac potentiæ reluctaturus,aquæductus qui extra vrbem erant,ad rogum deriuat, eumque ita
reſtinguere conatur.At rogus aquam veluti oleũ,ſulphur,aut aliud quippiam eorum quę facile in
cendi ſolẽt,excipiens,magis exarſit;vſq.adeo,vti totum aggerem vaſtaret,inq.cineres prorſus redi
geret.Poſtremo igitur Coſrhoes de ſpe penitus deturbatus,cum re vera intelligeret,ſe turpẽ ad-
modum dedecoris notam propterea ſubijſſe,quod in animum induxerat,ſe Deũ quem colimus
omnino ſuperaturum,domum cum ignominia reuertit.] hæc Euagrius ex Procopio:ſed(vt dixi-
mus)in ipſo Procopio deſiderantur ea quæ de imagine Chriſti ipſe Euagrius narrat.in reliquis au
tem fuſius ea quæ ſummatim collegit Euagrius,apud Procopium leguntur,aliaq.plura,quib.di-
uina virtus in tuenda ciuitate enituit:ad poſtremum vero addit,hoc ipſo anno a Iuſtiniano Impe-
ratore redemptas fuiſſe auro ab eodem Rege Perſarum quinq.annorum pacis inducias,hoc vide-
E licet anno decimonono Iuſtiniani Imperatoris.

Hoc eodem anno cum Græci tum Latini hiſtorici tradunt de Paſchatis tempore ex Iuſtinia- — XVII.
ni Imperatoris edicto in Oriente erratum eſſe.Ita plane permiſit Deus,vt cum ſacris ſe immiſcẽt — *Erratũ in die Paſchatis in Oriente.*
Principes,& quæ ſunt ſacerdotum ſibi vſurpant,in errorem labantur.In Miſcella hæc ita narran-
tur:Anno Imperij Iuſtiniani decimonono facta eſt inopia frumenti,vini,& olei,ac pluuia magna,
& factus eſt terræmotus magnus Conſtantinopoli,& euerſo die ſancti Paſchæ, cœpit vulgus ab-
ſtinere a carnibus menſe Februario, die quarto: Imperator autem præcepit alia hebdoma-
da carnem apponi, & omnes carnium venditores occiderunt & appoſuerunt, & nemo emebat
aut edebat.Porro Paſcha factum eſt vt Imperator iuſſit,& inuentus eſt populus ieiunans hebdo-
mada ſuperflua.]hæc ibi.Eadem hoc item anno Cedrenus habet.

In Occidente etiam de Paſchatis die anni huius exortam controuerſiam, intelligi poteſt ex — XVIII.
Concilio quarto Aurelianenſi his temporibus celebrato,vbi de Victoris cyclo ſeruando ſtatuta
eſt canon eiuſdem Concilij primus his verbis:Placuit igitur, vt ſanctum Paſcha ſecundum later

Quid de Paſchali die ſtatutum.

culum Victoris ab omnibus ſacerdotibus vno tempore celebretur: quæ feſtiuitas annis ſingulis ab Epiſcopo Epiphaniorum die in eccleſijs denuncietur. De qua ſolemnitate quoties aliquid dubitatur, inquiſita vel agnita per Metropolitanos a ſede Apoſtolica ſacra conſtitutio teneatur.] hæc canon aduerſus Iuſtiniani Imperatoris edictum ſibi quod ſuum non eſſet arrogantis, inq. eius edictũ quo vna hebdomada augebatur Quadrageſimæ ieiunium. Sequentes enim quæ a Patribus ſtatuta eſſe videntur, iſta mox addiderunt: Hoc etiam decernimus obſeruandum, vt Quadrageſima ab omnibus Eccleſijs æqualiter teneatur: neq. Quinquageſimam aut Sexageſimam ante Paſcha quilibet ſacerdos præſumat indicere: ſed neq. per ſabbata abſq. infirmitate quiſquam ſoluat quadrageſimale ieiunium, niſi tantum die Dominico prandeat: quod fieri ſpecialiter Patrum ſtatuta ſanxerunt. Si quis autem hanc ſacram regulam irruperit, tamquam tranſgreſſor diſciplinæ a ſacerdotibus cenſeatur.] hæc ſanctiſſimi Epiſcopi Gallicani aduerſus temeritatem (vt apparet) Iuſtiniani Imperatoris pro arbitrio ſacra miſcentis.

XIX.

a Beda de ſex ætat. ſub Iuſtin.
b Beda de tempor ration. c. 49. in fin.

Quod autem ad cyclum Victoris pertinet, qui ita a Synodo commendatur, vt tamẽ vbi aliqua emergeret ambiguitas, eſſet de his cõſulenda Apoſtolica ſedes: auctor illius fuit Victor Epiſcopus Capuanus, qui his ipſis temporibus (vt Beda teſtatur) vixit doctrina & ſanctitate celebris, cuius natalis dies in Eccleſia agitur XVI. Kalendas Nouembris: ſcripſiſſeq. dicit Beda cyclum ſuum ad confutandũ cyclum Victorini Aquitani, qui ſcripſit tempore Hilari Papæ, vt ex Gennadio liquet: hunc autem ad tempora Iuſtiniani Imperatoris referunt, & tunc ſcripſiſſe, Beda [a] teſtatur. Porro non hoc anno, ſed poſt Conſulatum Baſilii nouies, ex Victoris ſeu Victorini cyclo obortam eſſe controuerſiam, idem ipſe Beda affirmat [b].

XX.
De Concilio Quarto Aurelianenſi.

c Grego. Turon. Vit. ſanct. Patr. cap. 23.

Quod autem ad quartum Aurelianenſe Concilium pertinet, cuius duos canones recitauimus; hoc ipſum his temporibus celebratum (licet certus non ponatur annus) dubium eſſe non debet; cũ magna ex parte illi ipſi Epiſcopi, qui interfuerunt tertio Aurelianenſi Concilio, iidem huic quarto præſentes fuiſſe atq. ſubſcripſiſſe legantur, & inter alios Gallus Epiſcopus Aruernenſis, qui tamen ſuperiorib. Concilijs Aurelianenſibus nonniſi per legatos præſto fuiſſe reperitur: vnde fit vt in hoc potius Concilio ea accidiſſe putemus, quæ de ipſo atq. eius diacono Gregorius [c] narrat his verbis: Apud Aurelianenſem autem vrbem, incriminato ab iniquis Marco Epiſcopo & in exilium truſo, magnus Epiſcoporum conuentus eſt congregatus, Childeberto Rege iubente. In qua Synodo cognoſcentes beati Epiſcopi hoc eſſe vacuum quod contra eum fuerat muſſitatum, eum ciuitati & cathedræ ſuæ reſtituunt.]

XXI.
De Diacono S. Galli.

Sed audi quæ ſubdat de eiuſdem ſancti Galli diacono. Deniq. tunc in ſeruitio ſancti Galli Valentinus diaconus, qui nunc presbyter habetur atq. vocalis, abijt. Cumq. Epiſcopo alio Miſſas dicente, diaconus ille propter iactantiam potius quam pro Dei timore cantare vellet, a S. Gallo prohibebatur, dicente ſibi; Sine, inquit, fili: quando, Domino iubente, nos celebrauerimus ſolemnia, tunc & tu canere debes; nunc eius clerici concinnant, qui conſecrat Miſſam. At ille, & tunc ſe poſſe, pronunciat. Cui ſacerdos: Fac vt libet: nam quod volueris, non explebis. Ille quoq. negligens mandatum Pontificis, abijt; & tam deformiter cecinit, vt ab omnibus irrideretur. Adueniens antẽ alia Dominica, dicente ſæpe dicto Pontifice Gallo Miſſas, iuſſit abire: Nunc, inquit, in nomine Domini quod volueris explicabis. Quod cum feciſſet, in tantum vox eius præclara facta eſt, vt ab omnibus laudaretur.] hęc Gregorius, qui alias quamplurimas de ſanctiſſimo viro præclaras res geſtas & miracula narrat.

XXII.
Gontharis in Africa tyrannus.

d Procop. de bello Vuanda. li. 2.

Hoc item anno Iuſtiniani Imp. decimonono miſſus Areobindus maritus filiæ ſororis Imperatoris in Africam, idem a Gontharide ſibi ſubiecto Duce, ſub quo aduerſus Mauros Vuandali militabant, iam effecto tyranno, necatur ſub fide præſtita Reparato Epiſcopo Carthaginenſi. Rem geſtam Procopius ita narrat [d]: Deinde Gontharis Reparatum ciuitatis Epiſcopum Areobindo nũciatum mittit, vt ſub fidem incolumitatis ad palatium venire maturaret (*continebat enim ſe Areobindus vna cum coniuge in monaſterio intra Carthaginem poſito a Salomone Duce ædificato, quod cinctũ muro arcem reddiderat munitiſſimam.*) Quod ſi contempſerit, ſeſe illum expugnaturum, ac illico interfecturum minitatur. Areobindus ſuſceptis ab Epiſcopo mandatis, metuens, ſe ſtatim venturũ dixit, ſi lauacro filium diuino de more prius abluerit, deinde per idem iurauerit ſpem ei certam ſalutis ſe daturum. Præſul itaq. ei morem geſſit. Ille e veſtigio redeuntem ſequitur veſtem indutus ſeruilem, neque Duci neque vlli militari viro conuenientem.

XXIII.

Areobind. occiditur.

Poſtquam vero prope palatium fuit, ſacrum Euangelium a Præſule accipiens, in eius conſpectum venit, pronuſq. aliquandiu iacuit, preces & ſacrum Euangelium ac paruum filium tunc ſacro baptiſmate ablutum, per quod Præſul iurauerat, protendens. Gontharis eum miſeratus, ad ſpẽ quoq. exhortans, ſurgere iuſſit: omnia quæ Præſul pollicitus fuerat, ſe præſtiturum affirmando. Poſteraque die eius & vxorem & ſubſtantiam Carthaginem transferri mandauit. Deinde Præſulem miſſum faciens, Areobindum & Athanaſium ſecum cœnare iuſſit: ac Areobindum ante omnes in ſummo accumbere, poſt cœnam vero in cubili ſolum dormire coegit. Vbi Vlithens cum nonnullis alijs ab eo miſſus ipſum & flentem & multa obteſtantem, ac miſericordiam, fidemq. datam implorantem interfecit, non eſſe immortalem dicẽs, in longam eius puto ſenectutem cauillando.] hęc de tyrãno Gontharide & nece Areobindi Procopius, qui ad finem eius commentarij tradit poſt dies trigintaſex eumdem Gontharidem dolo necatum ab Artabane Duce, quem conuiuio exceperat. hiſque diffuſe narratis, idem Procopius finem imponit hiſtoriæ de bello Vuandalico in hunc vſq. annum conſcriptæ, quod feliciſſime inchoatum, ac pene abſolutum, denuo reſtauratum difficillimumque in dies redditum eſt crebris defectionibus populorum, emergentib. nouis tyrannis, poſtquam Imperator ſiue eius miniſtri ſacrilege agentes, in inſula Romanum Pontificem mori impie coegerunt.

I. SEquitur annus Domini quingenteſimus quadrageſimusſextus idemq. belli Gothici a Procopio vndecimus numeratus, & poſt Conſulatum Baſilij quintus: quo Totilas Spoletum in deditionem accepit, Peruſiumq. obſedit, diuq. obſidione fruſtra tentata, demum dolo necãs Cyprianum, cui cuſtodia mandata erat, occupauit. Scribit hæc omnia Procopius [a] pluribus, qui & tradit capti eo modo Peruſij a Totila præfectos cuſtodiæ Meledium & Vliſiũ transfugas. Sed quo modo tunc contigerit ſanctum Herculanum eiuſdem ciuitatis Epiſcopum ſubire martyrium, ex ſancto Gregorio ſic habeto [b].

a Procop de bello Goth. lib. 3.
b Grego. dialog. lib. 3. c. 13.

II. Nuper quoq. Floridus venerabilis vir vitæ Epiſcopus narrauit quoddam memorabile valde
B miraculum (*fuit hic Floridus Trifernas Epiſcopus ſanctitate clarus, de quo inferius idem ſanctus Gregorius* [c] *meminit*) dicens: Sanctiſſimus Herculanus nutritor meus, Peruſinæ ciuitatis Epiſcopus fuit, ex conuerſatione monaſterij ad ſacerdotalis ordinis gratiam deductus. Totilæ autem perfidi Regis temporibus eamdem vrbem annis ſeptem continuis Gothorum exercitus obſedit; ex qua multi ciuium fugerunt, qui famis periculum ferre non poterant. Anno vero ſeptimo nondum finito, obſeſſam vrbem Gothorum exercitus intrauit.] Hic admonendum putamus, ex deprauato codice pro menſibus annos poſitos Peruſinæ obſidionis: ſiquidem ex Procopio, qui veſtigia Totilæ eſt aſſectatus, apparet non ante præſentem annum ab eodem Rege tentatum eſſe Peruſium, vtpote qui in aliis expugnandis munitionibus intentus fuit. Pergit vero Gregorius:

c Greg. dialog. lib. 3. c. 35.

III. Tunc (inquit) Comes, qui eidem exercitui præerat, ad Regem Totilam nuncios miſit, exquirẽs quid de Epiſcopo vel populo fieri iuberet. Cui ille præcepit, dicens: Epiſcopo prius a vertice capitis vſq. ad calcaneum corrigiam tolle, & tunc caput eius amputa: omnem vero populum qui illic inuentus eſt, gladio extingue. Tunc idem Comes venerabilem virum Herculanum Epiſcopum ſuper vrbis murum deductum capite truncauit, eiuſq. cutem iam mortui a vertice vſq. ad calcaneum incidit, vt ex eius corpore corrigia ſublata videretur: moxque corpus illius extra murum proiecit.
C Tunc quidam humanitatis pietate compulſi, abſciſſum caput ceruici apponẽtes, cum vno paruulo infante, qui illic extinctus inuentus eſt, iuxta murum corpus Epiſcopi ſepulturæ tradiderunt.

S. Herculanus Martyrio coronatur.

IV. Cumq. poſt eamdem cædem die quadrageſimo Rex Totila iuſſiſſet, vt ciues vrbis illius, qui quolibet diſperſi eſſent, ad eam ſine aliqua trepidatione remearent: hi qui prius fame fugerant, viuendi licentia accepta, reuerſi ſunt: ſed cuius vitæ eorum Epiſcopus fuerat, memores, vbi ſepultum eſſet corpus illius quæſierunt, vt hoc iuxta honorem debitũ in Eccleſia B. Petri Apoſtoli humarẽt. Cumq. itum eſſet ad ſepulchrum, effoſſa terra, inuenerunt corpus pueri pariter humati, vtpote iam die quadrageſimo tabe corruptum, & vermibus plenum; corpus vero Epiſcopi, ac ſi die eodem eſſet ſepultum: & quod eſt adhuc magna admiratione venerandum, quia ita caput eius vnitum fuerat corpori, ac ſi nequaquam fuiſſet abſciſſum, ſic videlicet, vt nulla veſtigia ſectionis apparerent. Cumq. hoc & in terga verterent, exquirentes ſi quod ſignum vel de alia monſtrari inciſione potuiſſet, ita ſanum atq. intemeratum omne corpus inuentum eſt, ac ſi nulla hoc inciſio ferri tetigiſſet.] hactenus de ſancto Herculano Gregorius.

V. Subdit vero Procopius, e Peruſio mox Totilam ad Vrbem obſidendam perrexiſſe: a qua cum
D octo tantum milliaribus procul abeſſet, de ſancto Cerbonio Epiſcopo ſpectaculum truculentum populo exhibuit, quod S. Gregorius refert. Accidit enim vt in dies magis magiſq. ſæuiret crudelis barbarus; qui cum de ferocia ſua monitis ſancti Benedicti aliquid ad tempus remiſiſſe viſus eſſet, eamdem duplo reſumpſit; vt intelligere potes tum ex ijs quæ dicta ſunt, tum etiam ex ijs quæ mox dicemus de crudelitate, quam exercuit in S. Cerbonium Populonij Epiſcopum, dum idem barbarus Rex hoc anno in Tuſcia (vt tradit Procopius) verſaretur. Rem geſtam idem S. Gregorius ita narrat [d]: Vir quoq. vitę venerabilis Cerbonius Populonij Epiſcopus magnam diebus noſtris ſanctitatis ſuæ probationem dedit. Nam cum hoſpitalitatis ſtudio valde eſſet intentus, die quadam tranſeuntes milites hoſpitio ſuſcepit, quos Gothis superuenientibus abſcondit, eorumq. vitam ab illorum nequitia abſcondendo ſeruauit. Quod dum Gothorum Regi perfido Totilæ nunciatum fuiſſet, crudelitatis immaniſſimæ veſania ſuccenſus, hunc ad locum qui octauo huius Vrbis milliario Merulis dicitur, vbi tunc ipſe cum exercitu ſedebat, iuſſit deduci, eumq. in ſpectaculo populi vrſis ad deuorandum proijci.

d Grego dialog. lib. 3. c. 11.

VI. Cumque idem Rex perfidus in ipſo quoque ſpectaculo conſediſſet ad inſpiciendam mortem
E Epiſcopi, magna populi turba confluxit. Tunc Epiſcopus deductus in medium eſt, atque ad eius mortem immaniſſimus vrſus exquiſitus, qui dum humana membra crudeliter carperet, ſæui Regis animum ſatiaret. Dimiſſus itaque vrſus ex cauea eſt, qui accenſus & concitus Epiſcopum petijt: ſed ſubito ſuæ ferocitatis oblitus, deflexa ceruice, ſubmiſſoque humiliter capite, lambere Epiſcopi pedes cœpit: vt patenter omnibus daretur intelligi, quia erga illum virum Dei & ferina corda eſſent hominum, & quaſi humana beſtiarum. Tunc populus, qui ad ſpectaculum venerat mortis, magno clamore verſus eſt in admirationem venerationis. Tunc ad eius reuerentiam colendam Rex ipſe permotus eſt: quippe cum quo ſuperno iudicio actum erat, vt qui Deũ ſequi prius in cuſtodienda vita Epiſcopi noluit, ſaltem ad manſuetudinem beſtiam ſequeretur. Cui rei hi qui tunc præſentes fuerunt, adhuc nonnulli ſuperſunt, eamq. cum omni illic populo ſe vidiſſe teſtantur.] hæc de ſancto Cerbonio Gregorius, qui & de eodem quæ contigerunt tempore Longobardorum mox ſubiicit: ſed de his ſuo loco.

S. Cerbonius Epiſc. obycitur Vrſo.

VII. Didicit igitur ferus homo ab vrſo humanitatem, quam tamen cito exuit, vt dicemus: verum

A incidentes Deitatem. Vnus igitur Deus Pater ex quo omnia, & vnus vnigenitus Filius per quem omnia, & vnus Spiritus ſanctus in quo omnia.

Credimus autem ipſum vnigenitum Filium Dei, Deum Verbum ante ſæcula & ſine tempore ex Patre natum, non factum, in vltimis diebus propter nos & propter noſtram ſalutem deſcendiſſe de cælis, & incarnatum eſſe de Spiritu ſancto & ſancta glorioſa Dei genitrice ſemper Virgine Maria, & natum ex ipſa, qui eſt Dominus Ieſus Chriſtus, vnus de Trinitate, & cõſubſtantialis Deo Patri ſecundum Deitatem, & conſubſtantialis nobis idem ipſe ſecundum humanitatem, paſſibilis carne, impaſſibilis idem ipſe Deitate. Non enim alius quidam eſt præter Deum Verbum, qui paſſionem & mortem ſuſcepit, ſed ipſe impaſſibilis & ſempiternus Deus Verbum, generationem carnis humanæ ſuſtinere dignatus impleuit omnia. Ideo non alium Deum Verbum eſſe qui miracula operatus eſt, & alium Chriſtum qui paſſus eſt, cognoſcimus, ſed vnum eundemq. Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum Dei Verbum incarnatum & hominem factum, & eiuſdem ipſius miracula & paſſiones, quas carne voluntarie ſuſtinuit, confitemur. Nõ enim homo aliquis pro nobis ſemet ipſum dedit: ſed ipſe Deus Verbum ſuum corpus pro nobis dedit, ne in hominem fides & ſpes ſit B noſtra, ſed in ipſum Deum Verbum noſtram fidem habeamus. Et Deum igitur eum confitentes, non abnegamus ipſum eſſe & hominem: & hominem dicentes, non abnegamus ipſum eſſe & Deũ. Si enim Deus tantummodo eſſet, quomodo patiebatur? quomodo crucifigebatur & moriebatur? Aliena enim iſta ſunt a Deo. Sin autem homo ſolum, quomodo per paſſionem vincebat? quomodo ſaluos faciebat? quomodo viuificabat? Hæc enim ſupra hominis naturam erant. Nunc autem idem ipſe patitur & ſaluos facit, & per paſſionem vincit idem ipſe Deus, idem ipſe homo, vtrumq. tamquam vnum, vtrumque tamquam ſolum. Vnde ex vtraq. natura, id eſt, ex Deitate & humanitate vnum Chriſtum compoſitum dicentes, confuſionem vnitioni non introducimus. Et in vtraq. item natura, id eſt, in diuinitate & humanitate vnum Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum Dei Verbum incarnatum & hominem factum cognoſcentes, diuiſionem quidem per partes, vel interciſiones non ferimus vnius ſubſiſtentiæ. — *XIII. Chriſti humanitatis exacta diſcuſſio.*

Differentiam autem naturarum, ex quibus compoſitus eſt, ſignificamus non interemptũ propter vnitatem, quoniam vtraque natura in ipſo eſt. Cum enim cõpoſitionem dicamus, neceſſe eſt confiteri & partes in toto eſſe, & totum in partibus cognoſci. Nec enim diuina natura in humanã C tranſmutata eſt, nec humana natura in diuinam conuerſa eſt. Magis autem intelligitur, quod vtraque in proprietate & ratione ſuæ naturæ manente, facta eſt vnitas ſecundum ſubſiſtentiam. Vnitas autem ſecundum ſubſiſtentiam ſignificat, quod Deus Verbum, id eſt, vna ſubſiſtentia ex tribus Deitatis ſubſiſtentijs non ante plaſmato homini vnitus eſt, ſed in vtero ſanctæ Virginis creauit ſibi ex ipſa in ſua ſubſiſtentia carnem animatam anima rationali & intellectuali, quod eſt natura humana. Hanc autem ſecundum ſubſiſtentiam vnitatem Dei Verbi ad carnem docens nos & diuinus Apoſtolus, dicit [a]: Qui cum in forma Dei eſſet, non rapinam arbitratus eſt, æqualem ſe eſſe Deo, ſed ſemetipſum exinaniuit, formam ſerui accipiens. Per hoc enim quod dixit, Qui cum in forma Dei eſſet, Verbi ſubſtantiam in natura Dei oſtendit: Per hoc autem quod dixit, Formam ſerui accepit, naturæ hominis & non ſubſiſtentiæ ſiue perſonæ vnitum eſſe Verbum ſignificauit. Nec enim dixit, quod eum qui in forma ſerui erat, accepit; ne ante plaſmato homini vnitum eſſe Deum Verbum oſtenderet, ſicut Theodorus *Mopſueſtenus* & Neſtorius impij blaſphemauerunt, effectualem dicentes vnitatem. — *XIV. De duabus in Chriſto naturis.* — a Philip. 2.

Nos autem ſequentes diuinas Scripturas & ſanctos Patres, confitemur, quod Deus Verbum D caro factus eſt, quod eſt ſecundum ſubſiſtentiam ſibi vnire naturam humanã. Ideo & vnus eſt Dominus noſter Ieſus Chriſtus, habens in ſemetipſo perfectionem diuinæ naturæ & perfectionẽ naturæ humanæ. Et eſt vnigenitus quidem & Verbum, vtpote a Deo Patre natus, & primogenitus autem in multis fratribus idem ipſe cum factus homo: Filius enim Dei Filius hominis factus eſt. Vnde & duas natiuitates eiuſdem ipſius vnigeniti Dei Verbi confitemur, ante ſæcula quidem ex Patre incorporaliter nati, in vltimis autem diebus eiuſdem ipſius incarnati & nati de ſancta glorioſa Dei genitrice & ſemper Virgine Maria. Qui enim de Patre ſplenduit ſupra intellectum, ex matre ortus eſt ſupra rationem: & cum Deus verus eſſet, factus eſt vere homo. Ideo proprie & vere Dei genitricem ſanctam glorioſam & ſemper Virginem Mariam cõfitemur: non quod Deus Verbum initium ex ipſa accepit, ſed quod in vltimis diebus vnigenitus Deus Verbum, qui ante ſæcula erat, incarnatus ex ipſa, immutabiliter homo factus eſt: & cum inuiſibilis in ſuis eſſet, viſibilis factus eſt in noſtris: & cum impaſſibilis Deus eſſet, non dedignatus eſt paſſibilis eſſe homo, & immortalis mortis legibus ſubiacere. Iſtum qui in Bethlehem de ſemine Dauid natus eſt ſecundum carnem, & ſimilis factus eſt hominibus, & crucifixus eſt pro hominibus ſub Pontio Pilato, prædicauerunt E ſancti Apoſtoli ipſum eſſe Deum, ipſum hominem, ipſum Filium Dei, ipſum Filium hominis, ipſum de cælo, ipſum de terra, ipſum impaſſibilem, ipſum paſſibilem. — *XV.*

Deus enim Verbum, qui natus eſt deſurſum ex Patre ineffabiliter, inenarrabiliter, incomprehenſibiliter, ſempiterne, ipſe in tempore naſcitur deorſum de Virgine Maria; vt illi qui deorſum prius nati ſunt, deſurſum ſecundo naſcerentur, id eſt, ex Deo. Cum enim accepiſſet mortalem patrem hominem Adam, dedit hominibus ſuum Patrem immortalem, ſecundum quod dicitur [b]. Dedit eis poteſtatem filios Dei fieri. Vnde & mortem ſecundum carnem guſtauit Filius Dei propter carnalem ſuum patrem [*], vt filius hominis vitæ eius particeps fieret propter ſuum ſecundum ſpiritum Patrem Deum. Ipſe igitur ſecundum naturam Filius eſt Dei, nos ſecundum naturam ſumus filij Adam. Pater enim eſt eius Deus ſecundum naturam, noſter autem ſecundum gratiam: & Deus ei fuit ſecundum diſpenſationem, eo quod homo factus eſt: noſter autem ſecundum naturam Dominus eſt & Deus: & ideo Deus Verbum, qui eſt Filius Patris vnitus carni factus eſt caro, vt homines vniti ſpiritui fierẽt vnus ſpiritus. Ipſe igitur verus Filius Dei omnes nos — *XVI.* — b Ioan. 1. — * ſuam matrem

indutus eſt, vt omnes induamur vnum Deum; & eſt poſt incarnationem vnus de ſancta Trinita A
te vnigenitus Filius Dominus noſter Ieſus Chriſtus, compoſitus ex vtraq. natura: compoſitum au
tem Chriſtum confitemur, ſanctorum Patrum doctrinam ſequentes. In myſterio enim Chriſti vni-
tas ſecundum compoſitionem confuſionem & diuiſionem reijcit, & ſeruat quidem vtriuſque natu
ræ proprietatem. Vnam autem ſubſiſtentiam ſeu perſonam Dei Verbi & cum carne oſtendit: &
eſt vnus, idemque perfectus in Deitate & perfectus in humanitate, non tamquam in duabus ſub-
ſiſtentijs ſiue perſonis, ſed in diuina natura & humana cognoſcendus, vt vnus ſit vtraque perfectus
Deus & perfectus homo, idem ipſe Dominus noſter Ieſus Chriſtus vnus de ſancta Trinitate, con
glorificandus Patri, ſanctoq. Spiritui: nec enim quartæ perſonę adiectionem, ſuſcepit ſancta Trini
tas, incarnato vno de ſancta Trinitate Deo Verbo.] his de Verbi incarnatione quam exactiſſime
aſſertis, ſubijcit ad omnia confirmanda ſanctorum Patrum aſſertiones, quas nos breuitatis cauſa
referre prętermittimus.

XVII. *Aemulatio Theodori.* Voluit enim Theodorus Cæſarienſis Iuſtinianum non minus eſſe prolixum in his edendis, ac
fuerat in conſtitutione lata contra Origenem: ſed & quod perſuaſerat Imperatori ſub huius fidei
profeſſione Acephalos Eccleſię vniendos; eam omni genere doctrinæ voluit eſſe refertam, omniq. B
ex parte conſtantem. Vbi autem de enarrato incarnationis diuinę myſterio longiorem produxit
orationem, poſtea ſubiungit de his quæ ſpectant ad confeſſionem quatuor œcumenicorum Conci
liorum, nẽpe Nicæni, Cõſtantinopolitani, Epheſini, & Chalcedonenſis: ita vt quęq. Catholicũ gau
dio afficere potuiſſet, dum diſertis verbis probat eamdem quam hactenus deteſtati eſſent Acepha
li hæretici Catholicæ fidei confeſſionem. Sed cum poſt hæc quatuordecim ſubijcit anathematiſ-
mos, illis vltimo loco tria illa includit capitula, de quibus nuper mentio fieri cœpta eſt. Anthema-
tiſmi autem ſic ſe habent:

XVIII. *Anathematiſmi aduerſus diſſidentes prolati.* Si quis non confitetur Patrem & Filium & Spiritum ſanctum, Trinitatem conſubſtantialem,
& vnam Deitatem, ſiue naturam & ſubſtantiam, & vnam virtutem & poteſtatem in omnibus ſub-
ſiſtentijs ſiue perſonis adorandam: talis anathema ſit.

Si quis autem non confitetur eum qui ante ſæcula & tempora ex Patre natus eſt, Deum Ver-
bum in vltimis diebus deſcendiſſe de cælis, & incarnatum eſſe de ſancta glorioſa Dei genitrice ſem
per Virgine Maria, & hominem factum & natum eſſe ex ipſa, & propter hoc eiuſdem Dei Verbi
duas eſſe natiuitates, quæ eſt ante ſæcula incorporaliter, & quæ eſt in vltimis diebus ſecundum car C
nem; anathema ſit.

XIX. Si quis dicit, alium eſſe Deum Verbum qui miracula operatus eſt, & alium Chriſtum qui paſ
ſus eſt, aut Deum Verbum cũ Chriſto eſſe naſcente ex muliere dicere* vel ipſo eſſe tãquam alterũ
in altero, ſed non vnum eumdemque Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum Deum Verbum in-
carnatum & hominem factum, & eius ipſius miracula & paſſiones, quas carne ſponte ſuſtinuit: ta-
lis anathema ſit,

* vel Deum in ipſo

XX. Si quis dicit, ſecundum gratiam, vel ſecundum operationem, vel ſecundum dignitatem hono-
ris, vel ſecundum auctoritatem, vel relationem, vel effectum, vel virtutem, vnitionem Dei Verbi ad
hominem eſſe factam, vel ſecundum homonymam*, per quam Neſtoriani & Deum Verbum vo
cantes Chriſtum & hominem, ſeparatim Chriſtum nominantes, ſolo vocabulo vnum Chriſtum di
cunt: Aut ſi quis per bonam voluntatem dicit vnitionem factam eſſe, ſicut Theodorus hæreticus ip
ſis verbis dicit, quaſi quod placuit Deo Verbo homo, eo quod bene viſum eſt ei de ipſo, ſed non ſe-
cundum ſubſiſtentiam Dei Verbi ad carnem animatam anima rationali & intellectuali vnitionẽ
confitetur, & ideo vnam eius ſubſiſtentiam eſſe: talis anathema ſit. D

* homonymiã

XXI. Si quis per relationem, aut abuſiue Dei genitricem ſanctam glorioſam ſemper Virginem Ma
riam dicit, aut hominis genitricem, aut Chriſtotocon, tamquã Chriſto Deo non exiſtente, ſed non
proprie & vere Dei genitricem ipſam confitetur, eo quod ipſe qui ante ſæcula ex Patre natus eſt
Deus Verbum, in vltimo ex ipſa incarnatus & natus eſt: talis anathema ſit.

XXII. Si quis non confitetur Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, qui carne crucifixus eſt, eſſe
verum & Dominum gloriæ & vnum de ſancta Trinitate: talis anathema ſit.

XXIII. Si quis in duabus naturis dicens, non tamquam in Deitate & humanitate vnum Dominum
noſtrum Ieſum Chriſtum, Deum verbum & incarnatum confitetur, nec ad ſignificandam differen
tiam naturarum, ex quibus compoſitus eſt, ſed pro diuiſione per partes talem excipit vocẽ in my-
ſterio Chriſti, quaſi ſeparatim vnaquaque natura ſuam habente ſubſiſtentiam, ſicut Theodorus
& Neſtorius blaſphemauerunt: talis anathema ſit.

XXIV. Si quis in vno Domino noſtro Ieſu Chriſto, hoc eſt, Deo Verbo incarnato, numerum cõfitens
naturarum, non intellectu differentiam earum, ex quibus & compoſitus eſt, excipit, vtpote non in
terēptam propter vnitatem, ſed pro diuiſione per partem numero vtitur: talis anathema ſit. E

XXV. Si quis dicens vnam naturam Dei Verbi incarnatam; non ſic hoc intelligit, quod ex diuina
natura & humana vnus Chriſtus effectus eſt, conſubſtantialis Patri ſecundum Deitatem, & con-
ſubſtantialis nobis idem ipſe ſecundum humanitatem; ſed quod Deitatis & carnis Chriſti vna na
tura ſiue ſubſtantia effecta eſt, ſecundum Apollinaris & Eutychetis perfidiam; talis anathema ſit.
Aequaliter enim & eos qui per partem incidunt vel diuidunt, & eos qui confundunt diuinæ diſpẽ
ſationis myſterium Chriſti, reijcit & condemnat vniuerſalis Dei Eccleſia.

XXVI. Si quis non anathematizat Arium, Eunomium, Macedonium, Apollinarium, Neſtorium, &
Eutycherem, & eos qui ſimilia eis ſapuerunt, vel ſapiunt: talis anathema ſit.] Qui autem ſequun-
tur tres anathematiſmi continent Tria capitula, de quibus agitata diu controuerſia poſt hęc fuit.
Ex eo enim quod in Concilij Chalcedonenſis Actione decima recitata reperitur Ibæ epiſtola, in
qua Theodorus Mopſueſtenus laudatur, accuſatur vero ſanctus Cyrillus ex calumnijs in eum a
Theodoreto illatis, quaſi particeps fuiſſet ſentententia Apollinaris: ac occaſione illius epiſtolæ
quis

A quis Theodorum recipiendum eſſe putaret, vel Theodoreti ſcripta contra Cyrillum probanda,
aut ipſam Ibæ nomine recitatam dictam epiſtolam receptam eſſe quis aſſereret ab eodem Conci-
lio Chalcedonenſi; ex tribus inquam his cauſis, tres qui ſequuntur formati ſunt anathematiſmi, ex
quibus Tria capitula poſt hæc deriuata inueniuntur; quorum primus contra Theodorum ſic
ſe habet:

Si quis defendit Theodorum Mopſueſtenum, qui dixit, alium eſſe Deum Vetbuu, & alium XXVII.
Chriſtū a paſſionibus animæ & deſiderijs carnis moleſtias patientē, & ex perfectu operū meliora *Primū ex tri-*
factū, & baptizatum in nomine Patris & Filii & Spiritus ſancti, & per baptiſma gratiam ſancti Spi- *bus capitulis.*
ritus accepiſſe, & affiliationem meruiſſe, & ad ſimilitudinem Imperialis imaginis in perſonam
Dei Verbi adorari, & poſt reſurrectionem immutabilem cogitationibus, & impeccabilem omni-
no factum fuiſſe: & iterum dixit talem factam eſſe vnitionem Dei Verbi ad Chriſtum, qualem di- a Epheſ. 5.
xit Apoſtolus [a] de viro & muliere, Erūt duo in carne vna. Et ſuper alias ſuas innumerabiles blaſ-
phemias auſus eſt dicere, quod poſt reſurrectionem, cum inſufflaſſet Dominus diſcipulis ſuis, &
dixiſſet [b], Accipite Spiritum ſanctum, non dedit eis Spiritum ſanctum, ſed figuratiue tātummo b Ioan. 20.
B do inſufflauit. Sed etiam confeſſionem quam fecit Thomas, cum palpaſſet manus & latus Domi-
ni poſt reſurrectionem, dicens [c], Dominus meus & Deus meus; inquit non eſſe dictam a Thoma c Ioan. 20.
de Chriſto. Nec enim dixit Theodorus, Deum eſſe Chriſtum, ſed ad miraculum reſurrectionis ſtu
pefactum Thomam glorificaſſe Deum, qui Chriſtum reſuſcitauit. Et quod peius eſt, etiam in inter
pretatione, quam in Actus Apoſtolorum ſcripſit Theodorus, ſimilem fecit Chriſtum Plaroni &
Maniehæo & Epicuro & Marcioni: quod ſicut illorum vnuſquiſque ex dogmate quod inuenit, ſuos
diſcipulos fecit vocare Platonicos & Manichæos & Epicureos & Marrioniſtas; ſimili modo & cū
Chriſtus dogma inueniſſet, ex ipſo Chriſtianos vocari, Si quis igitur defendit eumdem Theodorū
qui talia blaſphemauit, & non anathematizat eum & eius ſcripta, & eos qui ſimilia illis ſapuerunt,
vel ſapiunt: talis anathema ſit.

Si quis defendit conſcripta Theodoreti, quæ expoſuit pro Neſtorio hæretico aduerſus rectam XXVIII.
fidem, & Epheſinam primam ſanctam Synodum, & S. Cyrillum, & duodecim eius capitula, in qui- *Secundum ex*
bus ſceleratis conſcriptis idem Theodoretus effectualem dicit vnitatem Dei Verbi ad hominem *tribus capitu-*
quemdam, de quo blaſphemans dixit, quod palpauit Thomas eum qui reſurrexit, & adorauit eū *lis.*
C qui reſuſcitauit: & propter hoc impios vocat doctores Eccleſiæ, qui vnitatem ſecundum ſubſiſten
tiam Dei Verbi ad carnem confitentur; & ſuper hæc Dei genitricem abnegat ſanctam & glorioſā
ſemper Virginem Mariam. Si quis igitur memorata ſcripta Theodoreti defendit, & non anathe-
matizat ea; talis anathema ſit. Propter tales eius blaſphemias ab Epiſcopis eiectus eſt, & poſtea in
ſancto Chalcedonenſi Concilio compulſus eſt omnia contraria memoratis ſuis conſcriptis facere,
& rectam fidem confiteri.

Si quis defendit impiam epiſtolam, quam ad Marin Perſam hæreticum Ibas conſcripſiſſe di- XXIX.
icitur, quæ abnegat Deum Verbum hominem factum eſſe, & dicit non Deum Verbum ex Virgine *Tertium ex tri*
incarnatum eſſe, ſed purum hominem ex ipſa eſſe natum, quem templum vocat, vt alius ſit Deus *bus capitulis.*
Verbum, & alius homo: & ſuper hoc iniuriat Epheſinam primam Synodum, quaſi ſine inquiſitio-
ne & examinatione ab ipſa Neſtorio condemnato: & S. Cyrillum vocat hæreticum, & duodecim
eius capitula impia dicit: Neſtorium autem & Theodorum, cum impijs eorum conſcriptis collau
dat & defendit. Si quis igitur (ſicut dictum eſt) eamdem ipſam epiſtolam vindicat, vel rectam eſſe
dicit ipſam vel partem ipſius, ſed nō anathematizat eam; anathema ſit.] hactenus anathematiſmi,
quorum tres nouiſſimi (vt diximus) complectuntur tria illa capitula, de quibus mota controuerſia
D eſt, additis his quæ ſequuntur:

Tali ergo (ſubdit ipſe) epiſtola iuſte anathematizata propter inſertas ei blaſphemias, Theo- XXX.
dori & Neſtorij impietatis ſequaces conantur dicere ſuſceptam eſſe etiam a ſancto Chalcedonen
ſi Concilio. Hoc autem dicunt, ſanctam quidem Chalcedonenſem Synodum calumniantes, nomi
ne autem eius feſtinantes debita condemnatione liberare Theodorum & Neſtorium & impiam
epiſtolam, pro qua Ibas ſæpius accuſatus, nō eſt auſus dicere eſſe ſuā propter inſertas ei blaſphe-
mias, &c.] pergit agere de Actis Tyri cum ibi cauſa ventilata eſt Ibæ, item de Actis Chalcedonen
ſibus, negans a Synodo ipſa Ibæ epiſtolam eſſe receptam, quam inquit ipſum Ibam negaſſe eſſe
ſuam. vnde ſubdit: Si igitur ipſe Ibas propter impiam epiſtolam ſæpius accuſatus, non eſt auſus
eam ſuam dicere, ſed etiam Chalcedonenſe Concilium omnia ei contraria compulit eum perage
re: quomodo eadem ſancta Synodus memoratam epiſtolam ſuſciperet, & condemnationi impieta
tis quæ in ea continetur ſe ſubijceret, a qua Ibam liberare feſtinauit?] Iſta autem quæ adeo Impe-
rator inculcat, non auſum Ibam profiteri epiſtolam eſſe ſuam, quomodo ſubſiſtant, conſule quæ di
E cta ſunt ſuperiori tomo, vbi de rei geſtæ veritate accurratiſſime actum eſt.

Sed quod ita rem geſtam eſſe putauit idem Iuſtinianus Imp. ibidē poſt multa ſubijcit ex eiuſ XXXI.
dem epiſtolæ Ibæ nomine editæ occaſione, quod doloſe hæretici, vt Catholici haberentur, multa
ponant quæ a Catholicis dici debent: vt cum in ea auctor confitetur in Chriſto naturas duas, vnam
vero perſonam, vt Orthodoxi profiteri ſolent: cum tamen aliter vocem Naturæ atque Perſonæ ipſi
accipere conſueuerint. vnde ſubiungit: Nihil autem mirandum, ſi vocabulo naturarum vſus eſt ſcri
ptor impiæ illius epiſtolæ. Solent enim hæretici, vt ſimpliciores deciperēt, vocibus quidem vti quę
ab Orthodoxis pie dicuntur, rectum autem eorum intellectum & expoſitionem ad ſuam impieta-
tem transferre.] Rurſus veru aduerſus eoſdem, qui Synodi eſſe dicerent cuncta quæ in Actis Syno
di reperirentur, ſicq. inurere notam hac via viderentur Concilio Chalcedonenſi, quod plura in eo
reperirentur eſſe hæreticorum: his occurrens idem Iuſtinianus Imperator, poſt alia iſta ſubijcit: XXXII.

Quæ enim de hæreticis proferuntur in Synodis, & pars Geſtorum fiunt, non ad deliberationē
inſeruntur, ſed ad maiorem cōdemnationem eorum & qui eis ſimilia ſapiunt. Oportet autem etiā
illud

Queratio habenda Synodalium Act.

illud attendere eos qui veritatem perſcrutantur,quod forſan in Concilijs quædam a certis ibi con A
uenientibus dicuntur aut per fauorem,aut,per contrarietatem,aut per ignoranriam: Nemo autem
attendit ea quæ per partem a quibuſdam dicuntur,ſed ſola illa q̃ ab omnibus communi conſenſu
definiuntur. Si enim aliquis ſecundum illos voluerit attendere huiuſmodi contrarietates,vnaqueque Synodus innenietur ſe ipſam deſtruens. Propter hæc igitur oportebat eos,ſi ſanctum Concilium recte ſuſciperent,non tales blaſphemias ei applicare, ſed ſequi doctores Catholicæ Eccleſiæ,&c.]

XXXIII.
De Symbolo Theodori Mopſueſteni.

Ad poſtremum antem de Theodoro damnando,cuius rei gratia omnia quæ eadem conſtitutione ſuperius dicta ſunt,pręmiſſa videntur:iſta addit Imperator poſt alia in hominis deteſtationem ſæpius inculcata:Impio enim Theodoro (inquit) non ſuffecit ſuper alias eius blaſphemias ad ſuum errorem male interpretari ſymbolum trecẽtorum decem & octo ſanctorum Patrum,ſed etiam contempto eo,aliud ſymbolum expoſuit omni impietate plenum, in quo anathematizare auſus eſt eos qui aliter ſapiunt vel tradunt;vt quantum ad illius inſaniam pertinet, omnes ſancti Apoſtoli & Patres condemnarentur. Hoc autem Theodori impium ſymbolum & in Epheſina prima Synodo prolatum, & in Chalcedonenſi recitatum,ab vtraque Synodo cum eius expoſitore & B
eis qui illud ſuſcipiunt condemnatum eſt.

XXXIV.
a Sap. 14.
Excommunicatus Theodorus.
b Ioan. 8.
c 1. Tim. 3.

Quoniam autem quidã verba pro Theodoto facientes,cum proferunt impia eius conſcripta, propter inſertam eis blaſphemiam,confingunt quidem dicere,quod impia ſint;ipſum autem, qui talem iniquitatem euomuit,recuſant anathematizare:miramur eorum dementiam, quod diuinæ Scripturæ contraria agunt,euidenter dicenti [a], quod æqualiter horribilia ſunt apud Dominum impius & impietas:actio enim cum auctore punietur. Si autem ſimiliter impietati horribilis eſt Deo ille qui impie agit,certe ſeparatus eſt talis a Deo,& anathemati iuſte ſubijcitur. Anathema autem nihil aliud ſignificat,niſi a Deo ſeparationem,ſicut in veteri & nouo Teſtamento iudicium de anathemate ſignificat. Quod autem & Dominus eos qui non permanent in verbo veritatis ipſius,ſeparatos eſſe ab Eccleſia dicit:in Euangelio ſecundum Ioannem Iudæos alloquens,ſic ait [b]: Omnis qui facit peccatum,ſeruus eſt peccati;ſeruus autem nõ manet in domo in æternum. Quod autem Dominus nominat domum,diuina Scriptura Eccleſiam Dei viui vocat:id Apoſtolus teſtatur [c] in epiſtola prima ad Timotheum.

XXXV.
Poſt mortem etiam poteſt infligi Anathema.

Si vero quidam dicunt,non oportere Theodotum poſt mortem anathematizari: ſciant qui ta- C
lem hæreticum defendunt,quod omnis hæreticus vſq. ad finem vitæ in ſuo errore permanens,iuſte perpetuo anathemati & poſt mortem ſubijcitur:& hoc in multis hæreticis & antiquioribus & propioribus factum eſt,id eſt, Valẽtino,Baſilide,Marcione,Cherintho,Manichæo,Eunomio, & Bonoſo:hoc autem idem & in Theodoro factum eſt & in vita accuſato,& poſt mortem anathematizato a ſanctis Patribus:quibus ſi credere voluerint,vt hæretici eius defenſores,vel impiæ epiſtolæ, quã ipſi defendunt,credant:quæ licet Theodorum collandet,manifeſte tamen dixit, quod in Eccleſia a ſanctis Patribus anathematizatus eſt,& ex illo plurima inquiſitio facta eſt de eius conſcriptis,vtpote plenis impietate. Hoc autem tunc faciebant Catholicæ Eccleſiæ doctores,ne ſimpliciores legentes illius impia conſcripta,a recta fide declinarent.

XXXVI.
Damnati poſt mortem hæretici.

Quod autem impij,licet non in vita in ſuam perſonam anathema ſuſceperint,tamen poſt mortem anathematizantur a Catholica Eccleſia,oſtenditur a ſanctis Synodis. Nicæna enim Synodus eos qui impij Arij ſectam colunt ſine nomine anathematizauit:quæ autem Conſtantinopoli cõgregata eſt,impiam Macedonij hæreſim ſimiliter condemnauit,ſi tamen Dei ſancta Eccleſia & poſt
mortem Arium & Macedonium nominatim anathematizat. Cum autem ex multis probationib. D
conuincuntur, quod ſuperuacue & impie agunt, qui Theodorum & impietatem eius defendunt ad aliam vanam occaſionem confugiunt,dicentes non oportere eum anathematizari, eo quod in communicatione Eccleſiarum mortuus eſt.

XXXVII.
Theodorus a ſua Eccl. damnatus.

Oportebat autem ſcire eos, quod illi moriuntur in communicatione Eccleſiarum,qui commune pietatis dogma,quod in vniuerſali Eccleſia prædicatur,vſq. ad finem ſeruauerunt;Iſte autem vſque ad mortem in ſua permanens impietate,ab omni Eccleſia eiectus eſt. Itaq. & omnis plenitudo Mopſueſtenæ Eccleſiæ,in qua Epiſcopus dicitur fuiſſe,cum inueniſſet,quod Paganis & Iudæis & Sodomitanis a ſanctis Patrib. connumeratus eſt, deleuerunt ipſi ex illo a ſacris Eccleſiæ Diptychis eius nomen,ſicut Geſta in eadem ciuitate apud Conciliũ Epiſcoporũ illius prouinciæ confecta oſtendunt. Miramur igitur Theodori ſequaces,qui eum & impietatem eius tamquam ſuã defendunt;cum Eccleſia,in qua fuit Epiſcopus,vtpote hęreticum,ex multis temporibus eum eiecit. hæc & alia Imperator,ſubiiciens plura exempla,quibus pateret & damnari & abſolui conſueuiſſe mortuos,qui viuentes vel damnari vel abſolui meruiſſent. Atq. demum eiuſmodi conteſtationem imponit ipſi quam de fide conſtitutionem conſcripſit: E

XXXVIII.
Conteſtatio Imp.

Sic quis igitur poſt eiuſmodi rectam confeſſionem & hæreticorum condemnationem, ſaluo manente pio intellectu,de nominibus,vel ſyllabis,vel dictionibus contendens,ſeparat ſe a ſancta Dei Eccleſia,tamquam non in rebus ſed in ſolis nominibus & dictionibus poſita nobis pietate:talis,vtpote diſſenſionibus gaudens, rationem pro ſemetipſo & pro deceptis & decipiendis ab eo reddet magno Deo & Saluatori noſtro Ieſu Chriſto in die iudicij.] hactenus Iuſtiniani de fide Catholica promulgatum edictum,non ob aliam cauſam (vt vult Liberatus) quam ob æmulationem Theodori Cæſarienſis in Pelagium diaconum,qui Origenem damnari curaſſet.

XXXIX.
De tribus capitulis ſumma.

Antequam autem vlterius de his progrediatur oratio, hic ad limen monendum putamus lectorem,quod etſi demum poſt obortas plurimas controuerſias,immenſaq. parta diſſidia Catholica Eccleſia ſententiã Iuſtiniani Imperatoris contra Tria capitula ſit ſecuta;tamẽ hoc ipſo exordio propoſitæ quæſtionis,immo aſſertæ ab Imperatore ſententiæ,cõtra eadem Tria capitula complures Orthodoxi,immo & ipſe Vigilius Romanus Pontifex,quaſi vindices Chalcedonenſis Conci-

A lij, in cuius præiudicium ea viderentur ab Imperatore ſancita, inſurrexere. Cum autem perſpicue pleneq. cognitum fuit, nequicquam derogatum ſacroſancto Concilio Chalcedonenſi per damnationem Trium capitulorum, ipſa in primis Apoſtolica ſedes eam Imperatoris edicto primum promulgatam & poſtea per Quintam Synodum cõfirmatam aſſertionem probauit atq. retinuit, itumque eſt a Catholicis omnibus in eamdem ſententiam cum Quinta Synodo habita Conſtantinopoli, & cum ipſis Romanis Pontificibus, aliiſq. Apoſtolicæ ſedi communicantibus: Qui vero poſtea ab his diſſenſere, vt ſchiſmatici habiti ſunt atq. reiecti: cum tamen interea ante nouiſſimum Apoſtolicæ ſedis aſſenſum non eſſet piaculum pro Tribus pugnare capitulis, cum præſertim in ea aſſertione habuerint aliquando quem ſequerentur ipſum Vigilium Romanum Pontificem.

XL.

Quo etiam tempore qui Tria capitula defendebant, pugnare ſe æq. pro Synodo Chalcedonenſi, prætulerunt, cum nihil vellent de eodem ſacroſancto Concilio imminutum: nec ita impugnabant Imperatoris edictum illud aduerſus Tria capitula datum, vt errores dogmatum, qui ſiue in Theodoro, ſiue in Iba, vel Theodoreto iure condemnabantur, defendendos putarent: reſpuebant enim & ipſi eorum errores & execrabãtur: ſed erat ab iſtis pro perſonis inſtitura defenſio, nempe B contendentibus non eſſe damnandum Theodorum Mopſueſtenum, quem indemnatum a Patrib. conſtaret eſſe in Catholica communicatione defunctum; neq. Ibam, vel Theodoretum, quos damnãtes hæreſes Chalcedonenſis Synodus recepiſſet; neq. faceſſendum negotium mortuis dictitabãt, quos in pace Eccleſię eſſe defunctos, nec ab ea fuiſſe reiectos, probari poſſet. Sic igitur iſti pro Tribus pugnantes capitulis, nequaquam defendẽbant (vt dictum eſt) quæ dicebantur repertæ hæreſes in commentariis Theodori, neq. errores in epiſtola Ibæ enunciatiue inſertos, vel antea iam improbata ſcripta Theodoreti aduerſus duodecim Cyrilli capitula, quæ omnia ipſi etiam reſpuebãt, retinentes pariter quæcumq. in ſacroſancti Concilii Chalcedonenſis Actis eſſe inuenirentur intexta; & defendentes licet epiſtolam Ibę, nequaquam blaſphemiis in ea relatis patrocinabantur: cum tamen iidem omnes aduerſus Iuſtinianum Imperatorem tanta ſibi in Eccleſia Catholica arrogantem inueherentur, atq. edicto ab eo promulgato ſimul aduerſarentur: quo nomine (vt dictum eſt) inter alios ipſe Facundus Hermianenſis in Africa Antiſtes ſcriptum aduerſus eumdem Imperatorem pro Trium capitulorum defenſione volumen edidit.

XLI. *Defenſorũ triũ Capp. triplex ſtatus.*

Porro defenſores iſti laudati aliquando ſunt, cum quem ſequerentur haberent Vigilium Ro- C manum Pontificem; interdum vero tolerati, cum de huiuſmodi controuerſia quid ſancta Synodus definiret, expectaretur; reprobati autem tunc penitus, vbi damnante Tria capitula Quinta Synodo, & eam poſtea probante Vigilio, atq. ſucceſſoribus Romanis Pontificibus, ipſi ab ea nimis obſtinate reſilierunt. Hæc eſt ſumma totius hiſtoriæ, immo tragœdiæ, vtpote per quam plurima damna Eccleſiæ Catholicæ noſcantur illata, quæ tu ipſe plorabis, cum legeris. His autem ſummatim in geſtis, quorum meminiſſe debes, proſequamur iam ſuo ordine cœptam hiſtoriam, & in primis de Iuſtiniani Imperatoris conatu in edicto illo promulgando, eumq. ab aduerſariis in deteriorẽ partem accepto, atque proinde reiecto.

XLII. *a Facund. pro defenſ. Cap. lib. 1. In Zenone redarguitur Iuſtinianus. b Facund. pro defenſ. Cap. lib. 12. in fin.*

Cum ergo ea omnia velamento quodam pacis agerentur, factum eſt vt animoſius ab Imperatore Epiſcopis ſubſcribenda ingererentur. Nam de vnione promiſſa iſta Facundus [a]: His igitur ita fraudulenter agentibus, ac neſcio quam promittentibus vnitatem, quæ ſi etiam ſequeretur, confuſio potius dicenda eſſet, &c.] Sed iuſtius, etſi tamen acrius, dum inferius in Zenonem perfidum Imperatorem inuehitur, qui impia illa excogitata vnione, de vnitate pariter impiũ olim promulgauit edictum, ipſum Iuſtinianum Imperatorem coarguit: atque perſtringit, vbi poſt multa [b]: Etiã D aliud deterius addens, ait, quod ſanctæ quæ vbique eſſent Catholicæ Eccleſiæ, & qui eis præeſſent Deo amabiles ſacerdotes, non aliter deberent credere: quaſi omnium fides Eccleſiarum ex eius voluntate penderet, & nemini liceret aliter credere, quam præciperet Imperator. Videbat (vt arbitror) quoſdam timidos, vel rerum temporalium cupidos, ſibi fauere, & ex illis ceteros exiſtimabat: quibus etſi vocem contradictionis abſtulerat, animum certe mutare nõ potuit. Nec enim amplius aliquid mundi poteſtas valet in his quos a libera fidei aſſertione terruerit, niſi vt in illud incidant, quod Dominus ait [c]: Qui me erubuerit & meos ſermones, hunc Filius hominis erubeſcet, cum venerit in maieſtate ſua * & Patris & ſanctorum Angelorum. Aliquod ergo ius mundana poteſtas Eccleſiæ valet auferre, nullum ſibi tamen acquirere. Melius ergo eſt, vt ſemer intra limitem ſuum contineat: quem cum tranſgreditur, perdere multos poteſt, lucrari neminem. Nam & ſuas habẽt officinas vel artifices, omniaq. ex propoſito doceri videmus. Numquam enim de textrina perſonare incudes audiuimus, & ignem illic in fornacibus anhelare. Numquam comperimus a ſutore quæſitum quæ cuiuſque fabricæ proportio latitudinis conueniret, & quanta vtriſque conueniens congrueret altitudo: quoniam illa integre ſcire poſſunt, quæ ab ipſis artis ſunt præce- E ptoribus inſtitutæ ſcholæ.] hæc licet in Zenonem ab ipſo eſſe videantur dicta, in Iuſtinianum tamẽ vult retorqueri; qui cum eſſet penitus illiteratus, eruditas tamen ſibi arrogaret de fide Catholica edere ſanctiones, quas doloſe conſcripſiſſent hæretici. Pergit vero Facundus:

*c Luc. 9. * in præſentia*

XLIII. *Non eſſe Imp. ſancire leges Eccleſię.*

In contemptu ſunt diuinæ litteræ, quæ nec ſuam ſcholam nec magiſtros habeant, vt de quibus peritiſſime diſputare ſe credat, qui numquam didicit. Deinde, cum Palatij cauſæ transferantur ad Eccleſiam: quomodo Eccleſiæ cauſam ad Palatium transferebat? Poſtremo, numquid iam domuerat, vel pacauerat omnes infeuſas Reipublicæ barbaras nationes? iam per vniuerſas Imperij ſui prouincias ſeditiones ac ſeditionum cauſas abſtulerat? iam cunctis criminalium, ſiue ciuilium cauſarum, qui illis conueniens, dederat finem? Cum ergo his non ſufficeret, quibus nemo ſufficere poteſt: quomodo ſi cogitaret tanta loci ſui pericula, & de omnibus ſe rationem crederet redditurum, etiam periculis ſe alienis immergeret?]

XLIV. *Facundus perſtringit Iuſtin.*

En quam belle ſed argute magis Facundus in Zenonem intendens iacula, eadem in Iuſtinianũ ex peritia bellicæ artis vibrat: quippe qui (vt etiam damnat Procopius) cum vndique ingruerent bella

bella & ſeditiones,ipſe tamen totus eſſet intentus diſputationibus diuinæ Scripturæ.Quantum, A
rogo,ipſi in his temporis inſumendum fuit,vt qui nec prima elemẽta calleret vt legere poſſet,eiuſ
modi perplexas quæſtiones vel ſaltem leuiter intelligeret?quamq.facile,vt non auditis quæ obijce
rentur ab aduerſarijs,in ſuam eum ſententiam traherent,qui iam eius præoccupaſſent aures? At
quis in tantum diſcrimen fidem Catholicam adducendam eſſe cenſeat,vt qui eiuſmodi eſſet, & de
fide leges ſanciret,vniuerſam Eccleſiam Catholicam eiſdem parere obligaret?Hæc addidiſſe vo-
luimus ad roborandam Facundi ſententiam,qua cum Vigilio tunc Tria capitula defendebat.

XLV. *Adulatio Imperatores dementat.*

Sed vnde iſta mala in ipſum prouenerint Iuſtinianum etiam ſub Zenonis perſona idem auctor
declarat,cum hæc addit:Ad hoc autem deteſtandum facinus adulantium laudibus eum credimus
excitatum,cum ei dicerent quemadmodum ſolent:quod omnes ſuos deceſſores ſapientia & reli-
gione præcelleret:quod nullus ei poſſet in vniuerſis qui eſſent vel fuiſſent Dei ſacerdoribus compa
tari.Quibus ille credulus,exiſtimauit per ſingularem ſapientiam,quam ei præter aſſentatores ne
mo tribueret,inuenire ſe poſſe rationem faciendæ vnitatis,quam nullus ante per tot tempora po-
tuerit inuenire.]hæc & alia prudentiſſimus Eccleſiaſticus agoniſtes Facundus,cum inter Catholi-
cos militans,ea ſcriberet,iubente Vigilio Catholicæ ſedis Antiſtite,imprudentem Iuſtiniani cona B
tum ſugillans,atque ſimul omnes Principes illos arguens,qui immiſcentes ſe fidei cauſæ,rãtum ſi
bi ſumunt,vt non vereantur legem credendi præſcribere Chriſtianis.

XLVI. *Stephanus Apocriſarius reſiſtit Imp.*

Imperator igitur ſimulac de fide tale promulgauit edictum, ſciens eiuſmodi conſtitutiones
nullarum virium eſſe,niſi ab Epiſcoporum ſubſcriptione auctoritatem acciperent:primum omniũ
Apoſtolicæ ſedis Apocriſarium ibi degentem Stephanum diaconum,vt id faceret,vehementer ro
gauit:ſed tantum abeſt vt illum ad id præſtandum impellere potuerit,vt eumdem maximum ſuis
conatibus expertus fuerit aduerſarium,ſicut & Dacium Mediolanenſem Epiſcopum,qui tunc iñ
erat Conſtantinopoli:ijdem vero Vigilium Romanum Pontificem monuerunt abſentem: At non
ſic quidem Orientales Epiſcopi;qui ſiue blanditijs,ſiue terroribus compulſi,magna ex parte Impe
ratori ceſſerunt,licet ijdem ſicut antea,ita & poſtea facinus fuerint deteſtati. Nam audi, quæſo,
quid de Patriarchalium ſedium Epiſcopis idem Facundus ſcribat:Illud eſt inſuetũ, illud mirabi-
le,illud in quo magna vis veritatis apparet,quod ipſos quoque præſumptores internis conſcientiæ
ſtimulis fateri coegit,ad deſtructionem Concilij Chalcedonenſis hæc fuiſſe conſcripta.

XLVII. *Mennas Epiſ. ſubſcribit inuitus.*

Nam primus infirmator eorum Mennas Conſtantinopolitanus Epiſcopus cum adhuc tenta- C
retur ſcripto(ſicut præceptum fuerat)præbere conſenſum:contra Synodum Chalcedonenſem fie
ri,proteſtatus eſt.Sed &,poſtquam conſenſit,a prædicto venerabilis memoriæ Stephano Eccleſiæ
Romanæ diacono & Apocriſario conuentus:cum priori ſententiæ ſuę contrarius acquieuit his quę
ante culpauerat,& de quibus ſe nihil acturum ſine Apoſtolica ſede promiſerat:ſub ea ſe conditio
ne ceſſiſſe,iuratum ſibi fuiſſe reſpondit,quod chirographum ſuum reciperet,ſi hæc Romanus E-
piſcopus non probaret.]hæc de Menna Facundus:ex quibus intelligas Apoſtolicę ſedis ſummam
auctoritatem,cuius arbitrio,quæ eſſent ab Imperatore ſtatuta & a Patriarchis ſubſcripta,validã-
da relinquerentur,caritura robore & auctoritate,ſi ipſius Romani Pontificis approbatione care-
rent.Sed quæ cum alijs Patriarchis tunc tranſacta fuerint,ex eodem auctore cognoſce, qui paulo
poſt iſta ſubiungit per antiphraſim:

XLVIII. *Tres Patriarchæ ſubſcribũt nolentes.*

Quis porro auctoritatem contemnere poſſit iſtorum?Quis dubitet talium ſequi ſentẽtiam,ui
dens quam libere ab his & intrepide veritas prædicatur?Zoilus quoque Alexandrinæ vrbis Anti-
ſtes cum Romanum Epiſcopum venire cognoſceret(*quod contigit anno ſequenti*)obuiam illi ad Si-
ciliam miſit,conquerens ſe ad ipſius decreti affirmationem fuiſſe compulſum.Quod hic ei, poſt- D
quam venit,idem Romanus Epiſcopus in facie palam,nobis quoque inter alios præſentibus, ex-
probrauit.Necnon Ephræmius Antiochenus,cum primum ei mandaretur,vt hoc etiam ipſe ſub-
ſcribendo firmaret,conſentire noluit. At poſtquam ei denunciatum eſt,quod excludendus eſſet,
niſi faceret, ſui potius honoris, quam veritatis dilector inuentus eſt. Quid autem Petrus
Hieroſolymitanus? nonne publica notitia refert, quoniam conueniente ad ſe multitudine mo-
nachorum,iuratus pronunciarit,quod ſi quis eidem decreto monitus conſentiret,contra Chalce-
donenſe Concilium faceret:nec tamen ſe ab eius conſenſione ſuſpendit?Hoc autem velut heredi-
tarium de præuaricatione primæ illius mulieris cognouimus eſſe contractum,quæ prius interdi-
ctum ſibi fuiſſe reſpondit,ne de ligno,quod erat in medio paradiſi, comederet: & poſtea quod
ipſa illicitum pronunciauerat,vſurpauit,ac viro vt comederet,perſuaſit.Et quid dicemus ad hæc?
niſi quod Dominus dixit:Verumtamen veniens Filius hominis, putas inueniet fidẽ ſuper terrã?

XLIX. *Quid Epiſcopi aliarum ciuitatum.*

Iam vero de aliarum ciuitatum Epiſcopis quid loquamur?Qui & cum ſubſcribere compelle-
rentur,palam reclamauerunt,contra magnam Synodum fieri:& poſt ſubſcriptionem memorato
Stephano Romano diacono libellos dederunt, ſedi Apoſtolicæ tranſmittendos,confitentes in eis, E
quod a Conſtantinopolitano Epiſcopo coacti ſubſcripſerint.qui ſi a veſtra pietate quærantur,po-
terunt & apud vos noſtris aſſertionibus atteſtari. Vnde non ſolum ipſi qui hæc fecerunt, ſed & illi
etiam qui facientibus communicando conſentiunt,de ignorãtia ſemetipſos excuſare non poſſunt,
& fruſtra diſſimulant,fruſtra ſe dicũt neſcire quod factum eſt,ſiue lucra temporalia diligẽtes, ſiue
gratis ſuas animas negligentes.Cui enim non ſufficiat ad cognoſcendum cauſæ meritum ſola con
feſſio trangreſſorum & verbis publice facta & libellis expoſita?]cum interea ipſum Vigilium con
ſulere non prætermiterent.

L.

Quid autem excuſando ſe quod Iuſtiniano Imperatori paruiſſent,illi dicerent,idem Facũdus
ſuperius ſic ait [a]: Adhuc dicant,quod de tanta ſua præſumptione Eccleſiam quoque Romanam
conſuluerint,& ſententiam beati Vigilij Præſulis adhuc expectent.]hæc ipſe:qui poſt multa ſub-
dit [b] & de Domitiano Epiſcopo Metropolitano Ancyræ in Galatia, qui Origeniſta cum eſſet,
ſcripto tamen libello ad Vigilium Romanum Pontificem,ingenue profeſſus eſt, Origeniſtarum
ſtudijs

a Facund pro defenſ.Cap lib. 2.
b Facund pro defenſ.Cap.lib. 4.

Digitized by Google

A ſtudijs ea fuiſſe ab Imperatore contra Theodorum Mopſueſtenum & alios aduerſus Synodum
Chalcedonenſem promulgata:ait enim [a]: Quia per inſtantiam tuæ religionis eiuſdem profani — a Facund lib.1.
dogmatis(*Origenis ſcilicet*)iterata damnatio eſt:hinc eius ſectatores exarſerunt aduerſus Eccleſiã, — *Ab Origeni-*
quærentes eam quacumque poſſent immiſſione turbare. Et hoc totum publicam notitiam non eſ- — *ſtis hoc malum*
fugit. Præſertim cum & Domitianus Ancyrenſis quidem ciuitatis Epiſcopus prouinciæ Primæ — *proceſſit.*
Galatiæ,qui fuit ipſius Origenianæ hæreſis manifeſtus aſſertor per libellum quem ad beatum Pa
pam Vigilium ſcripſit,Deo extorquente,confeſſus eſt,quod eius complices Origeniani cum vide
rent non ſe poſſe proprium dogma defendere,neque ſibi quicquam ſpei de conflictu reſtare:ad vl
tionem eorum quæ contra Origenem geſta ſunt,hæc Eccleſiæ ſcandala commouerunt.]hæc Facun
dus,qui & inferius eiuſdem Domitiani verba in libello fuſius ſcripta recitat. ſed de his modo ſatis,
quod ex Liberato diacono eadem ſuperius fuerimus proſecuti,hic vero occaſione libelli ad Vigi-
lium miſſi oportuit repetiſſe.

Sed qui fuerint hoc eodem tempore Occidentaliũ conatus aduerſus eiuſmodi Iuſtiniani Impe — *LI.*
ratoris promulgatum de fide decretum,videamus. Pelagius Romanæ Eccleſiæ diaconus ſimulac — *Studia Pelagij*
B Conſtantinopoli reuerſus hoc anno in Vrbem eſt,contra eiuſdem Imperatoris de fide ſancitũ edi — *& Anatolij*
ctum claſſicum cecinit,& cum alios,tum etiam Africanos Epiſcopos armare conatus eſt:qui enim — *Diaconorum.*
(vt ex Liberato diximus)hoſtis erat & acerrimus impugnator Origeniſtarũ,& aduerſarius Theo
dori Cæſarienſis,aduerſus eadem inuenta magno animo inſurrexit vna ſimul cum collega Anato
lio:de quibus pauca tantum hæc,vnde multa valeas intelligere, ex Facundio [b] dicemus,quæ ſic — b Facund.pro de
ſe habent: Non ergo ciuilis hæc cauſa credenda eſt,vel talis quæ pro Eccleſiarum pace ferenda ſit, — fenſ.Cap.lib.4.
ſed quæ merito iudicetur contra ipſius Catholicæ fidei ſtatum hæreticorum ſubreptione commo-
ta;pro qua pars maxima orbis Chriſtiani,quæ potuit,primum inter primos Chriſtianos ſacerdo-
tem,*nempe Vigilium*,publica conteſtatione pulſauit:& Romana quidem vniuerſitas atque Africa,
priuſquam ipſius Romani Antiſtitis acceperimus epiſtolam,non paruo iam agnoueramus iudi-
cio,quid de huius facti nouitate ſentirent.

Nam venerabilis Pelagius & Anatolius Romani diaconi debitam officio ſuo & loco ſolicitu — *LII.*
dinem pro Eccleſia Dei gerentes,laudabilis in Chriſto memoriæ Ferrando diacono Carthaginen — *Africani Epi*
ſi ſcripſerunt,vt habito de hac cauſa diligenti tractatu cum reuerendiſſimo eiuſdem Eccleſiæ Car — *ſcopi reſiſtunt*
C thaginenſis Epiſcopo, vel alijs,quos & zelum fidei & diuinæ Scripturæ ſcirent habere notitiam,cõ — *Imperatori.*
ſulentibus reſponderent,quid obſeruandum in commune omnibus videretur.]His ab Eccleſiæ Ro
manæ diaconis acceptis litteris,Ferrandus diaconus Carthaginenſis facere minime prætermiſit
quod fuit iniunctum:quamobrem omnes eius eſſe ſententiæ inuenit Africanos Epiſcopos,ne Im-
peratoris decretum in aliquam acciperetur auctoritatem,nec quicquam penitus de ipſo Chalce-
donenſi Concilio pertingendum. Hæc cum Facundus teſtetur;memineris quod ſuperius, dum de
Ferrandi ſcriptis mentio facta eſt,iam diximus ſcriptam fuiſſe ab eo ad Pelagium & Anatolium — c Extat Concil.
Romanæ Eccleſiæ diaconos eo argumento epiſtolam,quæ deſideratur. At quæ eo tempore de his — tom.1.inter Acta
extat epiſtola Pontiani Epiſcopi Africani ad Imp.conſcripta videamus,quæ ſic ſe habet [c]: — Ioan Papæ.

Clemẽtiſſimo ac pijſſimo filio Iuſtiniano Imperatori Pontianus Epiſcopus in Domino ſalutẽ. — *LIII.*

Principaliter nomen ab ipſis incunabulis iuſtitiæ ſuſcepiſti:& iuſtus Dominus qui ita præſti- — *Pontiani Epi-*
tit,vt nomen ante iuſtitiæ tribueret,cui Imperij poſtmodum gubernacula contuliſſet. Adunata eſt — *ſcopi Afric.*
igitur gratia Saluatoris non ſolum in nomine,verum etiam in merito,cuius vita exaltata eſt impe — *ad Iuſtinianũ*
rando,& Imperium iuſte viuendo. Dignatus es nos in Africanis partibus commorantes litteris ad — *epiſt.*
D monere,qualem fidem teneas & defendas. Cognouimus quod Dominus B.Petro ſtatuit dicens [d]: — d Matth.16.
Super hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam,& portæ inferi non præualebunt aduerſus eam:
& tibi dabo claues regni cælorum. Exultauit ſpiritus noſter,hoc firmiter te pijſſime eſſe Impera-
tor,quod Apoſtolica fides prædicat,credentes quod a rectæ credulitatis tramite non declines. Ta
lem enim decet eſſe Imperatorem,pium,iuſtum,fidelem,qualem te nos eſſe cognouimus.

In extremo itaque epiſtolæ veſtræ cognouimus, quod nos non mediocriter remordet,debere — *LIV.*
nos Theodorum & ſcripta Theodoreti & epiſtolam Ibæ damnare. Eorum dicta ad nos vſque nunc — *Nõ putat dã-*
minime peruenerunt. Quod ſi & peruenerunt,& aliqua ibi apocrypha,quæ contra fidei regulam — *nandos mor-*
ſint,legerimus:dicta poſſumus reſpuere,non auctores iam mortuos præcipiti condemnatione dã- — *tuos.*
nare. Quod ſi adhuc viuerent,& correcti errorem ſuum non condemnarent,iuſtiſſime damnaren-
tur. Nunc autem quibus recitabitur ſententia damnationis noſtræ?quod in eis recorrigatur, non
eſt. Sed timeo,pijſſime Imperator,ne ſub obtentu damnationis iſtorum,Eutychiana hæreſis eriga
tur;& dum minima iudicia non ſpernimus,ad maiorem hæreſim colliſionemq. veniamus. Et quid
nobis cum mortuis inire bellum,vbi nulla inuenitur in congreſſione victoria? Apud iudicem verũ
E iam tenentur,a quo nullus appellat. Per ipſum,in quo nos honoratis & diligitis,ſupplicamus cle-
mentiam tuam,vt pax permaneat temporibus tuis,ne dum quæris damnare iam mortuos,multos
inobedientes interficias viuos,& exinde compellaris reddere rationem ei qui venturus eſt iudica
re viuos & mortuos.]hucuſque ad Imperatorem Pontianus ex Africa,cum illuc miſſum hoc anno
ab ipſo Iuſtiniano fidei decretum Epiſcopis Africanis innotuiſſet: cuius autem ſedis iſte Epiſco
pus fuerit,ignoratur. At illud opinari facile quiſque poteſt, quod ab eo factum eſt,id ipſum ab
alijs Epiſcopis diuerſarum regionum minime prætermiſſum:nam liquet omnes fidei Catholicæ
profeſſores ſimul aduerſus eiuſmodi nouitatem inſurrexiſſe,vindicesq. ſe Chalcedonenſis Conci-
lij exhibuiſſe.

At quid inter hæc Imperator? Cum cerneret primarum ſedium Orientalium Epiſcoporum, — *LV.*
præcipue vero Mennæ Conſtantinopolitani Epiſcopi ſuſpenſam eſſe ſententiam ad Vigilij Papæ ar — *Imp.Conſtant.*
bitrium,& ex eius voluntate pendere:exiſtimauit neceſſarium fore,ipſum Romanum Pontificem — *acerſit Vigi-*
Conſtantinopolim conuocare;quod fecit hoc anno,ipſum ſumma celeritate venire rogans. Nec re — *lium.*

moratus

moratns quidem ipſe Vigilius fuit,qui hoc item anno receſſit ab Vrbe,& ſe contulit in Siciliam, A
vbi hiemanit. Sed tum ex his quæ ex Facundo dicta ſunt,tum ex his quæ dicentur ex Procopio,
ambobus huins temporis ſcriptoribus,aperti mendacij redarguitur Anaſtaſius,dum alias profe
ctionis Vigilij Conſtantinopolim cauſas aſſerit, atque ſubtractum violẽter ab Vrbe,inſectatumq.
iurgijs & blaſphemijs tradit.porro res adeo ignominioſa minime latere potuiſſet res ſuorum tem
porum accuratiſſime proſequentes auctores.

LVI.

Non recedendum ab vrbe Pontificibus.

Ceterum cum non alia cauſa præceſſiſſe cognoſcatur profectionis ipſius Vigilij Papæ Conſtã
tinopolim:oportuit eum ſummo cum honore ab Imperatore vocatum eſſe,ne ipſe aduerſans inef
ficaces redderet omnes eius de promulgato de fide decreto conatus.Sciens enim(quod dictũ eſt)
præcipuos Orientis Epiſcopos ex Romani Pontificis definitione pendere:eum ſibi quibus valuit
ſtuduit conciliare blanditijs,vt quæ dicturi ſumus quam perſpicue demonſtrabunt. Ceterum Vi-
gilij Papæ Conſtantinopolim profectionem magnum intuliſſe Catholicæ Eccleſiæ damnum, de-
clararunt euenta;quæ & ſignificarunt,quam prudentiſſime egerint prædeceſſores Romani Ponti
fices,vt ſanctus Leo & alij,qui vocati ſæpe ab Orthodoxis licet Imperatoribus in Orientem,num
quam paſſi ſunt ab ipſa fixa Romæ ſede diuelli. Obfuiſſe haud modicum vſu rerum reperitur Pon B
tificum ab Vrbe profectio ad Comitatum,cum Imperatorum ſiue blanditijs ſiue minis contra-
rijs hiſce ex aduerſo pugnantibus ventis,expoſita ſæpe noſcatur magno periculo Petri nauicula,
cuius clauum immobilis ſedens Romanus Pontifex tutius teneat.

LVII.

Hoc igitur anno,qui(vt dictum eſt)a Procopio vndecimus belli Gothici numeratur, Vigiliũ
Papam Roma receſſiſſe Conſtantinopolim profecturum,& in Siciliam perueniſſe,idem affirmat:
vbi Dacium Mediolanenſem Epiſcopum Conſtantinopoli venientem obuiam habuit,& legatum
ſuſcepit ab Ephræmio Epiſcopo Antiocheno miſſum,a quibus cuncta quæ Conſtantinopoli geſta
eſſent,exploratius intellexit. Quid autem egerit vbi ea omnia comperta habuit,a Facundo accipe,

a Facund. pro defenſ. Cap. lib. 4.

Vigilius Papa quid comminatur in Nouatores.

b 2. Cor. 12.

cum ait [a]: Hoc eſt autem mirabile, vt poſtquam horum condemnationem fecerunt,dicerent q
Eccleſiam Romanam conſulerent,& ſententiam Vigilij eius Præſulis expectarent:cui, quantum
ad illos attinet,non permiſerunt cenſere quod ſenſerit,ante ſtatuentes,vt ſi quis Theodorum Mop
ſueſtenum cum ſuis dogmatibus & epiſtolam venerabilis Ibæ non anathematizat,ſit anathema.
Sed ecce iam veniens,ex itinere,quod ei videbatur edixit,& facti huius auctori correctionem tu- C
multuariæ ſuæ tranſgreſſionis indixit;& niſi citius quod male factum eſt,auferretur,etiam vindi-
carurum ſe eſſe prædixit,proteſtans & dicens cum Apoſtolo & Timotheo [b]; Ne forte cum vene
ro,non quales volo inueniam vos,& ego inueniar a vobis qualem non vultis.]erant hæc ſcripta in
epiſtola quam Conſtantinopolim Vigilius miſit,quam etiam iiſdem præcurrentibus legatis dedit
ad Imperatorem,ne quid innouari pateretur:nam ſubdit idem Facundus:

LVIII.

Quæ Vigilius Conſtantinopolim ſcripſerit.

Præter quod & a veſtra clementia ſummis precibus,ſummoq. adniſu per ſuos legatos petit,ſi-
cut eum venientem diuerſæ prouinciæ conteſtatæ ſunt,ne pateremini ſtare quod factum eſt:tale ſi-
quidem ipſius facti crimen eſſe iudicauit,vt illo Doctoris Gentium teſtimonio duceret arguendũ,
quo diſcipulo Timotheo ſcribens,dixit:Depoſitum cuſtodi,deuitans profanas vocum nouitates,
& oppoſitiones falſi nominis ſcientiæ,quam quidam promittentes circa fidem exciderunt. Quid
ergo adhuc quæritur,vtrum contra fidem & Synodum Chalcedonenſem factum fuerit(quod dole
mus)quando ille,cuius dicebatur expectari ſententia,profanas vocum nouitates & oppoſitiones
falſi nominis ſcientiæ,quam quidam promittentes circa fidem exciderunt,in ipſius facti auctorẽ

* ibi

ſibi * vendicauerat arguendas? Denique etiam beatum Dacium Mediolanenſem Epiſcopum,
quem hinc reuerſum in Sicilia ſe vidiſſe perhibuit & alios conſacerdotes ſuos,ſed venerabilis me D
moriæ Stephanum ſolum,quem Romanæ Eccleſiæ,cui per Dei gratiam præſidet,hic habuit reſpõ

* multos

ſalem,& per miſſos * Eccleſiæ ſuos approbauit,quod & pro hac cauſa a venerabilis Mennæ hu-
ius regiæ vrbis Epiſcopi communione ſuſpenderit,& eos qui ei communicauerant,ſub debita ſa
tisfactione ſuſceperit.

LIX.

Multæ prouinciæ conteſtatæ ſunt Vigilium Pap.

Quod non faceret niſi contrarium Synodo Chalcedonenſi,quod factum eſt,ſicut & alij,iudi-
caret:non autem ſolos quos commemorauimus ſanctos & venerabiles viros hoc ſecum iudicaſſe
monſtrauit,quando non tacuit,quod Romana quoque vniuerſitas egredientem,quod venientem
Africa,atque etiam Sardinia,quamquam non per eas tranſierit,per ipſius tamen conſiliarium pu
blica enm conteſtatione pulſauerint,ſicut Hellas & Illyricus prouinciæ,per quas venit; vt nullatenus nouitati,quæ facta eſt,acquieſcat. Non ergo ciuilis hæc cauſa credenda eſt,nec talis quæ pro
Eccleſiarum pace ferenda ſit,ſed quæ merito iudicaretur contra ipſius Catholicæ fidei ſtatum hæ
reticorum ſubreptione commota;pro qua pars maxima orbis Chriſtiani,quæ potuit,primum in-
ter primos Chriſtianos ſacerdotem publica conteſtatione pulſauit:& Romana quidem vniuerſi
tas atque Africa,priuſquam Romani Antiſtitis acceperimus epiſtolam,non paruo iam agnouera E
mus indicio,quid de huius facti nouitate ſentirent.] hactenus Facundus de Vigilij Papæ rebus
geſtis hoc anno antequam peruenerit Conſtantinopolim,quod ſequenti anno contigiſſe, ſuo lo-
co dicemus.

LX.

c Procop. lib. 3. de bello Goth.

Vigilius e Sicilia triticum mittit in Vrbẽ.

Porro ipſum Vigilium diutius manſiſſe in Sicilia,indeq. laboranti fame Vrbi frumentum mi-
ſiſſe,Procopius teſtatur,vbi ait [c]: Per idem tempus Vigilius vrbis Romanæ Præſul,cum in Sici
lia eſſet,magnum nauium numerum frumento complet,& Romam tranſmittit,ratus omnino Vr
bem tuto adire hos poſſe,qui onera nauibus importarent. Qui vtique cum Romanum ad Portũ
curſum tenerent,hoſtes eorum aduentu percognito,paulo ante priores ipſi cum in Portum veniſ
ſent,intra muros delituerunt,vt eo naues iam deſcendentes nullo negotio caperent. Sed hos qui
in mœnibus erant cuſtodes mox cõſpicati,e propugnaculis veſte altius agitata,ſignũ nautis ad ſe
nauigantibus dabant,ne vltra progrederentur,ſed alio quocũque poſſent verterent vela. Illi vero
prodito ſigno non intellecto,ſed rati potius,qui in Portu erant,Romanos præ gaudio ex ſuo aduẽ

tu alacres

A tū alacres factos id ſignum dediſſe,ſeq.ad Portum ineundum hortari,proſpero ac præſenti afflante
his vento,intra Portum celerrime cum nauibus peruenerunt;in quibus Valentinus Epiſcopus qui
dam cum Romanis pleriſq.alijs nauigabat. Tunc barbari ex inſidijs confeſtim exorti,naues om-
nes,nemine defendente,mox capiunt,Epiſcopum cum Romanis comprehenſum ad Totilam du-
cunt,ceteros vero obtruncant,& cum oneribus naues remulco trahentes eueſtigio abeunt. Toti-
las interea cum Epiſcopum quid ſibi iam vellet rogaſſet,& mendacij apertius conuiciſſet, vtraſq.
illi manus præcidit. hæc Procopius,qui de longa Vigilij in Sicilia mora, deq. profectione ipſius
anno ſequenti Conſtantinopolim agit.

Porro oneraſſe naues Vigilium ex Eccleſiæ frumento,poſſumus intelligere; quod conſtet am- LXI.
pliſſimum fuiſſe Romanæ Eccleſiæ in Sicilia patrimonium,vt ex ſancti Gregorij epiſtolis liquet.
Quod autem ad Valentinum Epiſcopum pertinet;hunc fuiſſe Epiſcopum Siluæ Candidæ,alio titu
lo ſanctarum Roffinæ atq.Secūdæ,Anaſtaſius tradit,miſſumq.a Vigilio in Vrbem, vt ibi Vicarius
conſideret,affirmat:quem reuerſum ad Vigilium Conſtantinopoli iam agentem,quæ poſtea dicē
tor,oſtendent. Ad hæc inſuper addit Anaſtaſius,ipſum Vigilium in Sicilia commorantem, Cata- *Vigilius ordinationem in Sicilia habet.*
B næ ordinationem habuiſſe menſe Decembri,ordinaſſeq.presbyteros atq.diaconos,ex quibus Ro-
mam miſiſſe Ampliatum presbyterum Vicedominum ſuum, Valentinum vero(quem diximus)ad
cleri gubernationem,vtq.loco Pontificis Vicarius ibi degeret in ædibus Lateranenſibus. Dum ve
ro ſubdit,in vigilia Natalis Domini eumdem Pontificē perueniſſe Conſtantinopolim,ex dicendis
e Procopio mendacij redarguitur. At hic finis eſto rerum geſtarum huius anni Vigilij Romani
Pontificis. Ceterum annis ſingulis inchoatæ tragœdiæ Actus luctuoſi inferentur in ſcenam cunctis
ſpectandi. Quæ vero reliquarum huius anni rerum geſtarum narratio ſupereſt,proſequamur.

Hoc eodem anno, cum Auxanius Arelatenſis Epiſcopus ex hac vita migraſſet,in locum eius
ſubrogatus eſt Aurelianus, quem Vigilius ſuum decreuit eſſe Vicarium. Epiſtola autem tunc ad
eum ſcripta ab ipſo Romano Pontifice ſic ſe habet:

Dilectiſſimo fratri Aureliano Vigilius.

Adminiſtrationem vicium noſtrarum fraternitati veſtræ animo libenti committimus,& credi
mus charitatis veſtræ officio actibus Deo placitis diligenter vniuerſa compleri,quando & ſummi
ſacerdotij conſortio vos dignos diuina eſſe gratia iudicauit,& glorioſiſſimi Childeberti Francorū
C Regis Chriſtiana & Deo placita in perhibendo vobis teſtimonium voluntas acceſſit. Quapropter
vices noſtras veſtræ charitati hac auctoritate committimus,vt vniuerſa quæ deceſſorum noſtrorū
vel canonum ſtatuta lanxerunt, Deo congruis operibus faciendo atq.ſeruando,& noſtrum & præ-
dicti glorioſi Regis iudicium circa charitatem tuam rectum fuiſſe poſſis oſtendere. Sacrarū enim
Scripturarū nos docet auctoritas,quia Chriſtus Deus & Dominus Saluator noſter prius vniuerſa
q̃ bona ſunt facere voluit,quā docere: ſcriptum eſt enim [a]: Primum quidem ſermonem feci de om- a Act.1.
nibus,o Theophile,quæ cœpit Ieſus facere & docere,vſq. In diē qua præcipiens Apoſtolis per Spi-
ritum ſanctum,quos elegit,aſſumptus eſt. Itē quid commonendo Timotheum Doctor Gentium di
cat Apoſtolus,fraternitatē tuā ſemper ante oculos habere confidimus: ait enim [b]: Cōfortare in gra b 2.Tim.2.
tia,quæ eſt in Chriſto Ieſu;& quæ audiſti a me per multos teſtes,hæc cōmenda fidelibus hominib.
qui idonei erunt & alios docere. Et item ipſe [c]: Solicite cura te ipſum probabilem exhibere Domi c Ibid.
ni operarium,inconfuſibilem,recte tractantem verbum veritatis. Et iterum [d]: Labora ſicut bo- d Ibid.
nus miles Chriſti Ieſu. Intellige quæ dico:dabit enim tibi Dominus in omnibus intellectum.

Si quam ergo inter fratres diabolus humani generis hoſtis antiquus zizaniam ſeminauerit cal
D liditate nequitiæ conſuetæ,aut de aliquo ſacerdote fraternitati tuæ, ſeruatis maiorum per omnia
conſtitutis,fuerit querela depoſita:adhibitis tibi fratribus & Coepiſcopis ſecundum qualitatem
negotij numero cōpetenti,cauſam canonica & Apoſtolica ordinatione diſcutiens ea ſententia de
finies,quæ & deceſſorum noſtrorum conueniat ſtatutis,& Deo æquitatem in omnibus diligenti ſit
grata. Si quod vero de religione fidei(quod Deus auferat)fuerit certamen exortum, aut tale ali-
quod negotium fortaſſis emerſerit,quod pro ſui magnitudine ibidem nequeat definiri: veritate di
ſcuſſa,relationis ſerie diſtincta,ad noſtram conſultationem potius vt remittas hortamur: quia ita
deceſſores veſtros,qui deceſſorum noſtrorum vices egiſſe monſtrantur,feciſſe,teſtimonium noſtri
declarat ſcrinij:quatenus ea diſpoſitione ſeruata,Eccleſiæ vnitas ſtabili firmitate perſiſtens pacis
bono in omnibus perfruatur, cuius velut hereditarium munus Chriſtus Deus & Saluator noſter
ad cælos,vnde numquam defuit,rediturus,diſcipulis ſuis legitur reliquiſſe,dicens [e]: Pacem meā e Ioan.14.
do vobis,pacem meam relinquo vobis.

Et vt vniuerſa fraternitas veſtra diligenti poſſit ratione complere,Epiſcopis quib.pro vice no-
ſtra te præeſſe voluimus,nos præcepta deſtinaſſe ſignamus; vt & illi vobis obedientiam exhibere
E debeant competentem,& fraternitas tua eos in Chriſti charitate complectens, exemplis bonorū
potius operum ad quæ ſunt Deo placita facienda ſemper inuitet. Illud pari eis auctoritate ſigna-
uimus,ne quis ſine Formata tuæ fraternitatis ad longiora loca audeat proficiſci:ſed vt conſuetudi
nem illā debeant cuſtodire,quam cōſtat ſemper noſtræ ſedis habuiſſe Vicarium, & a vobis Forma
tam poſtulent,ſi cauſarum ſuarū neceſſitate cōpulſi ad longiora itinera deſtinate diſponūt. Sed ne
in aliquo ſedis noſtræ Vicarius minor ſuis deceſſorib.videatur, neceſſarium fore credimus pallij
vobis vſum, quemadmodum deceſſori veſtro hactenus dedeтamus, præſenti auctoritate conce-
dere: vt & morum,& omnium bonarum rerum vobis,beato Petro Apoſtolo ſuffragante,non deſit
ornatus.

Oportet ergo charitatem veſtram ſacerdotali ſemper ſtudio inter dominos filios noſtros cle-
mentiſſimos Principes, & glorioſiſſimum virum, id eſt, filium noſtrum Childebertum Regem
gratiæ intactæ fœdera cuſtodire. Scitis enim,nec vos conuenit ignorare,quod neceſſario prædica-
tis,quia Scriptura pronunciat,dicens [f]: Beati pedes euangelizantium pacem, euangelizantium f Rom.10.

bona. Et hoc quoq. veſtrum facere deſideramus affectum, vt glorioſo viro filio noſtro Patricio Beliſario deſtinatis ſcriptis gratias referatis, qui homini veſtro laborem ad clementiſſimum Principem abſtulit tranſeundi, ſed mox vt reſponſum recepit, nobis ſuis litteris indicauit. Dominus te incolumem cuſtodiat, frater chariſſime. Data XI. Kalen. Septembris. Quinquies poſt Conſul. Baſilij V.C.] Dedit & alias eodem argumento ad Galliarum Epiſcopos, quæ ſic ſe habent: A

Dilectiſſimis fratribus vniuerſis Epiſcopis qui ſub regno glorioſiſſimi filij noſtri Childeberti Regis ſunt per Gallias conſtituti, Vigilius.

Admonet nos loci noſtri miniſterium diuina miſericordia Domini collatum, Domini gratia protegente, nec legentis* euitando periculum, bonis potius palmam retributionis promiſſæ & ſtudeamus & mereamur accipere. Vnde quantum nobis Chriſtus Deus Dominus & Saluator noſter primi Apoſtolorum locum pro ineffabili pietatis ſuæ gerere largitate conceſſit, tantum nos de vniuerſarum pace Eccleſiarum, quæ licet in multis, vna tamen eſt toto Orbe diffuſa, inceſſanti ſtudio conuenit eſſe ſolicitos. Quippe quia nos ſacrarum Scripturarum eloquia reddunt diligenter inſtructos, quod cum Moyſes Dei famulus diuinis iuſſionibus obſecundans ad montem voluiſſet aſcendere, loco ſui Aaron & Hur legitur reliquiſſe, dicens [a]: Expectate hic, donec reuertamur ad vos. Habetis Aaron & Hur vobiſcum: ſi quid natum fuerit quæſtionis, refereris ad eos. Ita enim inter ſacerdotes Domini poteſt pax ſuper omnia Deo placita cuſtodiri, ſi fuerit qui vicium noſtrarum auctoritate ſubnixus, perſonam noſtram in Galliarum patribus præſentans ſecundum conſuetudinem a noſtris deceſſoribus attributam ſapientiam ſolicita indagatione cuſtodiens, ſi quam humani generis hoſtis antiquis zizaniam inter Dei famulos nequitia conſueta ſeminare tentauerit, ſapientiæ ſuæ moderamine, adhibitis ſibi fratribus & Coepiſcopis noſtris, iuſtitia Deo placitâ ſcandala orta ſubmoueat. B

a Exod. 24.

Vnde quia dudum Auxanio quondam Arelatenſis ciuitatis Antiſtiti vicium noſtrarum ſolicitudinem dederamus, ſed curſum vitæ præſentis implendo, de hac luce migrauit, in cuius loco Aurelianus frater noſter noſcitur ſucceſſiſſe: neceſſarium valde credimus ſolicitudinem hanc a nobis antefato debere committi, confidentes illum & pro loci ſui qualitate bonis actibus vniuerſa quæ Deo placeant poſſe complere, & maxime cum glorioſus filius noſter Childebertus Rex teſtimonium bonæ conſcientiæ pro Chriſtiana ſuæ voluntatis deuotione perhibuit. Oportet ergo charitatem veſtram ei in omnibus, quæ ſeruatis per cuncta canonibus ſalubriter ſecundum noſtrorũ definita maiorum pro noſtra auctoritate cenſuerit, præbere obedientiam competentem. C

Et quia omnino neceſſe eſt, vt pro diuerſis confratribus, Deo iuuante, tractandis, ſtatutis, aptiſque temporibus Epiſcoporum Synodũ debeat congregare: idcirco præſenti auctoritate cenſemus, vt nullus, vbi aut quando conſtituerit, ſe audeat excuſare, excepta infirmitatis cauſa, quam humana non poteſt vitare fragilitas, aut certe quem dignæ excuſationis ratio fecerit, non venire. Omnibus nihilominus ſcientibus, quid Chriſtus Dominus & Saluator noſter pia inſtitutione pronũciat, dicens [b]: Quia ſi duo ex vobis conſenſerint ſuper terram, de omni re quacumq. petierint, fiet illis a Patre meo, qui in cælis eſt. Quemadmodum autem quis ſibi quæ poſtulat credit poſſe concedi, ſi congregationis ſanctæ conuentum, vbi Dominus præſentiam ſuam promiſit modis omnibus affuturam, ſine aliqua rectæ excuſationis cauſa euitare crediderit? Sed ſicut præfati ſumus, ſi iuſta cauſa illum ad Synodum fecerit non venire, pro ſe aut presbyterum aut diaconũ deſtinare non differat, quatenus quæ fuerunt conſtituta, per eos poſſit agnoſcere, & definita complere. Pari auctoritate mandãtes, vt nullus ſine prædicti Formata ad longinquiora loca audeat proficiſci: præſertim quia & deceſſorum noſtrorum deceſſoribus eius, quibus vices ſuas commiſiſſe prætericis temporibus releguntur, ſic definiunt ſtatuta: vt his omnibus obedientia Deo placita cuſtoditis, pax Eccleſiarum ſtabili firmitate perſiſtat, & ſicut Doctor Gentium dicit Apoſtolus [c], Eccleſia Dei poſſit ſine ruga & macula permanere. Dominus vos incolumes cuſtodiat, fratres chariſſimi.] D

b Matth. 18.

c Ephes. 5.

LXII.

Domnus Antiochenus Episc.

Hoc anno Ephræm Epiſcopus Antiochenus, cum ſediſſet decem & octo annos, ex hac vita migrat, in cuius locum Domnus eius nominis ſecundus eſt ſubrogatus. hæc ex Nicephori Chronico. qui autem eum anno ſuperiori diem obijſſe putarunt; ex his quę ipſum egiſſe cum Iuſtiniano Imp. hoc anno vidimus, errare noſcuntur. Idem dicendum de Petro Epiſcopo Hieroſolymitano, quem non ante præſentem annum diem obijſſe oportuit, licet anno ſuperiori eum defunctum ponant: in cuius locum ſuffectum eſſe Macarium ſecundum huius nominis, tum Euagrius tum Nicephorus tradunt. Quæ autem huius Petri obitum præceſſerint ante ſex menſes memoria digna, & prophetia de eius obitu, quæ & eius vitæ ſanctitatem commendent, narratam a Sophronio [d] hic hiſtoriæ attexamus: quam cum a Sophronio petitam dicimus, ita quidem morem aliorum citare conſueuimus librum illum qui a Ioanne conſcriptus ad Sophronium legitur: etenim apud Damaſcenum, necnon apud Septimæ Synodi Acta Sophronij nomine citatus habetur. ait igitur auctor: E

d Sophron. Prat. ſpirit. c. 117.

LXIII.

De Abbate Georgio diuinitus tranſlato.

Narrauit nobis Abbatiſſa Damiana ſolitaria mater Abbatis Athenogenis Epiſcopi Petrenſis, dicens: Erat quidam Abbas in ſancto monte Sina, nomine Georgius, miræ virtutis & abſtinẽtiæ vir. Huic Abbati Georgio magno ſabbati die in cellula ſua venit deſiderium faciendi ſacrum diẽ Reſurrectionis in ſancta ciuitate, & ſumere veneranda myſteria in ſancta Chriſti Dei noſtri Reſurrectione. Per totum ergo diem ſenior huiuſmodi cogitatione ſolicitabatur, & orabat. Cum itaque ſero factum eſſet, venit diſcipulus eius, dicens ei: Iube, Pater, vt eamus ad ſynaxim. Senex autẽ reſpondit ei: Vade, & tempore ſanctæ communionis veni ad me, & pergam. Manſit itaq. ſenex in cellula. Cum autem adueniſſet tempus ſanctæ communionis in ſancta Reſurrectione, inuentus eſt ſenex prope Archiepiſcopum beatum Petrum, qui præbuit tum illi, tum presbyteris ſanctam communionem. Videns igitur eum Patriarcha, dixit Mennæ aſſeſſori ſuo: Quando venit Abbas montis Sinai? Reſpondit ille: Per orationes veſtras, domine, non vidi illũ, niſi nunc ſolũmodo. Tunc ait Patriarcha: Dic illi vt non recedat: volo enim vt mecum ſumat cibum. Ille vero profectus ad dixit

ſeni.

A ſeni. Qui ait: Voluntas Dei fiat. Cum ergo ſalutaſſet ſynaxes, adorato ſancto monumento, inuētus
eſt in cellula ſua. Ecce diſcipulus eius pulſauit, & dixit. Pater veni vt communices. Senex vero pro-
fectus in eccleſiam cum diſcipulo ſuo, iterum ſumpſit veneranda myſteria.

Petrus autem Archiepiſcopus contriſtatus quod illi inobediens fuiſſet, poſt ſolemnitatem mi- LXIV.
ſit ad Epiſcopum Phari Abbatem Photinum & ad Patres Sina, vt Abbatem ad ſe mitterent. Cum
ergo veniſſet qui attulerat litteras, dediſſetque illas, miſit & ſenex tres presbyteros, Abbatem ſci-
licet Stephanum Cappadocem magnum illum virum, cuius & ſupra meminimus, & Abbatem Zo
ſimum cuius etiam ſuperius mentionem fecimus, & Abbatem Dulcitium Romanum ad Patriar-
cham, purgauitque ſe ipſum ſenior ſcribens ac dicens: Abſit a me, mi domine ſanctiſſime, vt ſan- *Georgij Abbatis excuſatio & prędictio.*
ctum Angelum veſtrum contempſerim. Scripſit autem idem Georgius Abbas & hoc ad eum: Vt
ſciat beatitudo veſtra, poſt ſex menſes Chriſto Domino & Deo noſtro ſimul occurſuri ſumus, & il
lic adorabo vos. Egreſſi itaque presbyteri dederunt Patriarchæ litteras. Dixerunt tamen & hoc
ei, quoniam ſenex multos annos habebat ex quo non venerat in Palæſtinam. Oſtendebant item
& litteras Epiſcopi Phari ſimul conteſtantes, quod ferme ſeptuaginta annos habebat ſenex, ex
B quo de ſancto monte Sina non exierat. Sanctus vero & mitiſſimus Petrus afferebat teſtes eos
qui tunc aſtuerant, Epiſcopos & clericos, dicentes: Vere nos ſenem vidimus, & omnes oſculo ſan-
cto illum ſalutauimus. Poſtquam igitur impleti ſunt ſex menſes, requieuerunt in pace ſenex & Pa
triarcha, iuxta ſcilicet ipſius ſenis prophetiam.] hucuſque ibi: quibus videas his innouata antiqua
ſigna Habacuc & Philippi diaconi, qui in momento tranſlati ſunt e loco in locum. Voluntatem
enim timentium ſe facit Dominus, & deſiderium pauperum exaudit. Etenim cupienti ſeni vltimū
ſuum Paſcha agere Hieroſolymis, id magno miraculo præſtitit ei Deus diues in omnes qui inuo-
cant illum, non ſeneſcens, vt virtute ex diuturnitate temporis minuatur, quo minus præſtare ſem-
per valeat, quod olim aliis conceſſiſſe legitur.

Qui autem in locum Petri ſuffectus eſt in ſedem Hieroſolymitanam Epiſcopus (vt dictum eſt) LXV.
Macarius nomine, in ſuſpicionem adductus eſt hæreſis: adeo vt multi ab eius ſe communione ſepa *De Macario Epiſc. Hieroſol.*
rarint, vt patet ex eodem Sophronio [a]: verum id potius ex leuitate quam veritate factum, oſten-
dunt quæ ab eodem auctore narrantur inferius verbis iſtis [b]: Cum alius hic fuiſſet ſenex genere
Arabs, Iulianus nomine, captus oculis, ipſe aliquando ſcandalizatus eſt in Macarium Archiepiſco a Sophron. Prat. ſpirit. c. 19.
C pum Hieroſolymitanum, nolebatque communicare illi. Quadam ergo die Abbas Iulianus ſignifi- b Idem cap. 96.
cauit Abbati Simeoni, qui erat in monte Mirabili, (diſtat autem a Theopoli mons ille milliaribus
nouem) dicens: Cæcus ſum, & quo abeam neſcio: neque vero habeo qui poſſit auxiliari mihi, & cō
municare Macario detrecto. Indica mihi, Pater, quid agere habeam de fratre qui fornicatus eſt,
& de illo qui ſe cum eo iuramento conſtrinxit. Reſpondit autem Abbas Simeon Abbati Iuliano, di
cens: Ne recedas, neq. te ipſum a ſancta Eccleſia ſepares: neque enim illa male habet gratiam Do-
mini noſtri Ieſu Chriſti Filii Dei.] hæc de Macario ibi. In Vita [c] ſancti Gregorij Epiſcopi Agrigen c Apud Sur die 23. Nouembr.
tini prolixa atque honeſta pariter mentio fit de Macario iſto, eidemq. ſpiritus prophetię tribuitur:
ab eoque ipſum Gregorium fuiſſe diaconum ordinatum, auctor affirmat. Fuit autem hic eius no-
minis ſecundus Hieroſolymorum Epiſcopus: Senior enim Macarius vixit temporibus Conſtanti-
ni Magni Imperatoris.

IESV CHRISTI ANNVS 547.	VIGILII PAP. ANNVS 8.	IVSTINIANI IMP. 21. TOTILÆ REG. 6.

D

QVi ſequitur poſt Baſilij Conſulatum annus ſextus, idem numeratur Domini quingenteſimus I.
quadrageſimusſeptimus, qui & a Procopio ponitur belli Gothici annus duodecimus: quo
cum obſeſſa anno ſuperiori Roma a Totila, graui premeretur inedia, ad eam leuandam incu
buit opera Pelagij diaconi ſanctæ Romanæ Eccleſiæ: cuius res geſtas cum Totila hoc ipſo anno
duodecimo belli Gothici, ſimul & cladem Vrbis ſic idem deſcribit Procopius [a]: Erat (inquit) tunc a Procop. de bello Goth. lib. 3.
forte inter Romanos & ſacros viros Pelagius quidam diaconus, qui diu Byzantij commoratus,
maximam ſibi cum Imperatore conciliauerat amicitiam. Vnde & pecuniarum vi maxima circū-
fultus, Romam ſe paulo ante quam obſideretur, contulerat. In eaque deinde obſidione neceſſarijs
indigentibus eius pecunię partem largiter impartitus, cum vel antehac eſſet inter Italos omnes vir
E probus, maiorem (vti par erat) charitatis & in proximos quoſque beneuolentiæ gloriam retulit. *Legatio Pelagij diaconi ad Totilam.*
Hunc igitur, cum præ fame indigna quædam Romani & difficillima paterentur, facile ſuadent, cō
uentum vt Totilam precaretur, paucorum ſibi dierum inducias his conditionibus daret: vt ſi in-
tra conſtitutum inter ſe tempus nemo ſibi ſuppetias ex Byzantio venerit, ſine mora ſe ipſi Vrbē-
que barbaris proderent. His cum mādatis vbi ad Totilam Pelagius venit, & ab eo eſt perbenigne
ſuſceptus, prior Totilas ſic exorſus eſt:

Conſtat ſane apud barbaros omnes, id lege cautum eſſe, oratores vt hi plurimum colant & re- II.
uereantur. Mihi vero, qui virtutis ſibi aliquid compararunt, qualis es tu, honorem deferre ſimul & *Totila ad Pelagium diaconum oratio.*
reuerentiam iampridem ſtudium fuit. Sed oratoribus delatos honores, ſiue illatam his ignomi-
niam, non perſonarum manſuetudine, ſiue verborum tumiditate & elegantia diſcerni reor: ſed
cum vera quædam fatentur, vel non ſanis admodum verbis vtuntur. Oratori illi itaque honor de-
ferri maxime ſolet, qui veritate mox patefacta, ad ſuos dimittitur: ſed is ignominia præ ceteris af-
fici, qui vbi commentitia quædam & ſubdola fecerit verba, ad ſuos mox redeat. Cetera quidem,

Pelagi,quæ a nobis petieris,facile conſequeris,tribus dumtaxat exceptis;& vbi hæc caueris,vt pla- A
ne ſubijcias magis expediet:ne forte maximam ipſe cauſam præbeas,quo minus eorum vel peragas,quorum ob gratiam huc aduenisti,vel nos forte ex re infecta incuſes. Petere namque quæ præſentibus haudquaquam rebus conueniant,plurimum proculdubio facit, nemo pro votis vt quippiam conſequatur.

III. His autem ſic interdico,ne quoquam pacto pro Siculis,vel Vrbis mœnibus hiſce,vel transfugis ſeruis verba nunc facias:quandoquidem fieri non poteſt,vt aut Gothorum opera vti pro Siculis queas,aut murus vt iſte Vrbis integer maneat;vel ſerui ipſi, qui nobiſcum nunc militant, ſuis quondam de cetero dominis ſeruiant. Verum ne videantur hæc inconſiderata quadam per nos prætendi ſententia,& cauſas ipſas explicaturi mox ſumus. Fuit olim Sicilia inſula & priſcis quidem temporibus pecuniarum vt felix prouentu,ita & cuiusuis generis frugum in ea naſcentium ceteris terris fœcunditate præſtantior;atque vt non ſolum hæc incolis ſuppetant, ſed vel vobis Romanis itidem ad vitam ſint neceſſaria per annos ſingulos exportantibus ſatis. Vnde tūc primum Romani Theodoricum deprecabantur,ne ea in inſula maius aliquod Gothorum præſidium collocaret,ne ea res forte ad ceteras proſperitates eorum libertatem interpellaret. His ita peractis, hoſtium exercitus in Siciliam nauigauit,qui ferme nec hominum multitudine, nec re alia vlla nobis B
eſſent in bello pares. Siculi vero,viſa hoſtium claſſe,non ad Gothos quicquam denunciare, nec ſe continere munitionibus,nec hoſtibus ſaltem cenſere vtcumque occurſandum tunc eſſe, ſed promptiſſime patefactis tunc vrbium portis,lupinis hoſtium exercitum manibus exceperunt; & haud ſecus egere,ac in fidiſſima ſeruitia ſolent,quæ diutius in carcere aſſeruata, dum dominorum volunt manus effugere,in nouos quoſdam & alienigenas ſtatim incidunt. Ea itaque ex inſula hoſtes,vt e loco munito impetu facto,omni Italiæ ora ſine vllo potiti negotio ſunt: quinetiam vel vrbem hanc Romam cepere,ac tantum inde frumenti numerum importarunt, vt vel obſeſſi in anni ſpatium queant Romanis obſiſtere. De Siculis hactenus,quibus per Gothos vt venia detur, fieri nullo modo iam poterit,criminum magnitudine miſericordiam ab his adimente qui affecti iniuria ſunt.

IV. Nunc vero intra hos muros hoſtes ſe exercendo,in campum quidem deſcendere, & nobiſcum acie decertare minime cenſent: dolis vero & deceptiunculis continenter & per ſingulos dies nos oppugnando,iniuſte quidem noſtris his rebus & plane abſurdius nunc potiuntur. Ne itaque itera- C
to hæc eadem patiamur,prouidendum iam ducimus. Qui enim præ ignorantia ſemel circumuenti falluntur,ſi rurſus in infortunium recidant,quia minus periclitando præuideant conſuetam ſibi calamitatem,haudquaquam ex aduerſante fortuna id fieri videbitur, ſed quia ſe deliquiſſe plane ignorent:vel illud quidem adiecerit quiſpiam, & vobis omnibus maxime profuturum, vt Vrbis hæc mœnia ſolo æquentur;ne cum alijs & ipſi demum coerciti,vel ab inſultantibus hoſtibus circū uallati,ſed malis excluſi alieno periculo, nec vllo veſtro diſcrimine victoribus futuri ſitis in præmium. De ſeruis vero,qui vltro ad nos conceſſerunt,dicturi hæc ſumus:Si enim qui nobiſcum fuere in hoſtem inſtructi,& a nobis deinde fidem noſtra ex confeſſione acceperunt,ne ſe vmquam veteribus dominis vtcumq. reſtituamus,veſtras in manus dedendos eſſe nunc cenſuerimus:profecto nec vobis quidem traditam fidem ſeruaturi quandoq. eſſemus. Non enim qui vel cum omnium miſerrimis pactiones factas neglexerit,erga alium quempiam firmiorem præſeferre animum queuerit:quin potius veluti abſurdioris naturæ indicium,ad omnes qui ſecum verſantur,circumferre perfidiam videtur. Hæc Totilas.

V.

Pelagij Diac. ad Totilam reſponſio.

Pelagius vero ita reſpondit;Summum tibi,vir ſtrenue,in dicendo ſtudium fuit,me ſimul & o- D
ratoris nomen extollere,etſi alias in ſordidiſſima ſtatuiſti nos ſorte. Virum namque amicum & oratorem non ſolum eum affeciſſe contumelia duxerim,qui vel caput illi percuſſerit, vel alioquouis in hunc deſæuiat modo,ſed vel qui re infecta dimiſerit ad ſe delegatum. Non enim homines oratoris munere idcirco funguntur,vt honorem ab his conſequantur,qui ſuſcepturi ſe ſint, ſed quod vſui Reipublicæ in poſterum ſit peragendo,ad eos qui ſe legauerint,mox redeant. Sic igitur velut affectis iniuria longe magis conducat eorum aliquid effeciſſe,quorum ob cauſam venerint,quam Principum verbis benignioribus auditis,nihil pro ſpe conſecutos ad ſuos redire. Deprecor autem haudquaquam ſat ſcirem,quæcumq. præfatus nunc es. Cur enim quiſquam ei moleſtum ſe præbeat,qui antequam poſtulatis reſpondeat,conuentiones facturum ſe neget? Sed illud quidem minime ſubticebo,quod præ te facile feras,quantum erga Romanos,qui in te arma ſuſceperint,oſtēſurus benignitatis & beneuolentiæ ſis,qui in Siculos nil tibi aduerſatos immortale quoddam decernas effundere odium. Sed ipſe,mea ad te omiſſa legatione,ad Deum hanc transferam, qui ſupplicum contemptores odiſſe ſolet. His Pelagius dictis,abſceſſit.

VI.

Quæ Romani ad Duces.

Quem Romani vbi re infecta ad ſe redeuntem videre,eo acrius animo conflictari, quo & fa- E
mes quotidie inualeſcendo,inſanabiliter eos afficeret. Militibus vero nondum neceſſaria deerant, ſed ſe adhuc ſuſtinebant. Vnde Romani Græcis immixti,exercituum Præfectos Beſſam & Cononem adeuntes,lacrymabundi & multo cum gemitu profati huiuſmodi ſunt:Talem vobis præſentem eſſe fortunā ſpectamus,vt ſi vel impium aliquod aduerſum vos facinus patraſſemus,haudquaquam poſſet id merito nobis in crimen aſcribi:neceſſitatis ſiquidem magnitudo excuſationis in ſe plurimum habet. Nunc vero cum nobis ipſis ad opitulandum nil quicquam ſit virium,verbis oſtēſuri calamitatem ipſam,hanc deploratum nunc ad vos venimus. Sed benigne quæ dicturi nos ſumus audiatis,precamur;nec vlla dicendi audacia obturbari vos volumus,ſed malorum ex ea penſitate nunc magnitudinem. Nam qui de ſalute cogitur deſperare, nec opere quidem nec verbis decorem ſeruare de cetero poterit. Nos vero,o Principes,nec Romanos quidem, nec vobis conſanguineos ducitis,nec eorumdem vel morum vel legum ſocios eſſe,ſed perinde rebelles, & qui Imperatoris non vltro intra Vrbem exercitum excepimus,ſed hoſtes potius ipſos, in vos armis deſumptis.

A deſumptis. Nunc vero veluti acie victis, captiſq. bello, vobis in ſeruitutem ex lege cedentibus, date
veſtris mancipijs alimenta, non ad neceſſitudinem ſuffectura, ſed q̃ ad tenuem ſaltem vitam ducen
dam ſint ſatis: vt & nos ſuperſtites facti, vobis contra ſubminiſtremus, quæcumq. dominis ſerui par
eſt vt miniſtrent. Quod ſi id vobis non facile placet, ſed dignum duxeritis ſine vlla ope miſſos nos
facere; id lucri eſtis denique habituri, quod in ſeruorum nihil operæ inſudabitis ſepulturam. Et ſi
ne id quidem de vobis ſperãdum relinquitur, ſaltem nos obtruncate, nec morte honeſta nunc frau
detis, nec vitæ exitum nobis inuideatis omnium proculdubio ſuauiſſimum, ſed vno facinore in-
finitis Romanos liberate difficultatibus.] hactenus ad Præfectos militum Romani. pergit vero
Procopius:

Præfecti itaque, his auditis, commeatus Romanis quos tribuant, nullos in præſentia eſſe re- VII.
ſpondent: ipſos vero necare, impium ducere, nec plane ſine diſcrimine fore, ſi ſic relinquuntur: Be-
liſarium tamen & ex Byzantio trãnſmiſſos exercitus identidem affirmate affuturos propediem eſ
ſe. Denique his verbis Romanos ſolati dimittunt. Fames interea inualeſcendo in immenſum cũ
accreuiſſet, maximum in malum euaſit, vt quæ ciborum abſurdiora quædam ſuggereret genera & *Dira fames vr*
B naturæ excedentia terminos. Sed Beſſas, Cononq. vt Vrbis Præfecti cuſtodiæ frumenti maximum *get Romanos.*
numerum intra mœnia ſibi reconditum, ſua neceſſitate militibus fraudatis, Romanorum primo-
ribus & his quidem diuitibus ingenti pecunia venditabant: medimni ſiquidem (quod vtiq. men-
ſuræ eſt genus) aurei ſeptem pretium erat. Sed quibus non erant tantę domeſticæ facultates, cibos
tam delicatos vt poſſent & tanti opulentiorum more abſumere, eius pretij parte quarta depenſa,
furfure medimnum complentes, pane inde ſordidiore confecto diueſcebantur, id cibi genus neceſ
ſitate ipſa ſuauiſſimum faciente.

Beſſas porro & eius armigeri, qui bouem haberent venalem, aureis quinquaginta vendebant. VIII.
Ex Romanis vero cui vel equus forte obijſſet, vel iſtiuſmodi aliquid demortuum erat & putidum, *Miſerrimus*
inter feliciſſimos habebatur, quia mortui animalis carnibus veſci poſſet. Cetera hominum turba *ſtatus Roma-*
vrticas dumtaxat edebat, quales circa Vrbis pomœrium & locis incultioribus paſſim & affatim *norum.*
naſcuntur: quas tamen decoctas, ne vel ſapore vel innatis offenderẽtur aculeis, eſitabat. Quamdiu
itaq. fuit Romanis nummus, frumentum (vt dictum eſt) & furfures comedebant: verum vbi demũ
is defuit, domeſticam ſupellectilem omnem in forum inferre, & pro diurno hanc victu in eorum
C commutare iacturam: ſed vbi frumenti militibus nihil reliquum fuit quod impertiti Romanis poſ
ſent, ad vrticas vniuerſi iam circumſpicere. quibus deficientibus, cum earum non magna his copia
eſſet, atq. adeo ad ſaturitatem non omnes haberent, corpore extenuari deniq. cœperunt; colorq. cũ
in pallorem ſe paulatim & liuorem conuertiſſet, ſimillimi idolis videbantur: pleriq. vero vel ince-
dentes, vel dentibus adhuc ipſis vrticas mandentibus, de improuiſo exanimati cadebant.

Iamq. vel purgamentis in cibum & ſtercoribus vtebantur: nonnulli etiam fame nimia prægra IX.
uati manus ſibimet inferebant, cum nec canes quidem, nec mures de cetero inuenirent, nec aliud *Quouſque miſe*
vſquam demortuum animal, quibus vti in cibum poſſent. Erat inter ceteros Romanos vir quidam *ros fames ade-*
liberorum quinq. factus iam pater: hunc filij omnes circumſiſtebant, prehenſandoq. vt aſſolent, ci *git.*
bum ſibi efflagitabant. Tum ille nec ingemiſcens quidem, nec vllo edito perturbationis indicio,
ſed fortiſſime dolore diſſimulato, filios iuſſit ſe ſubſequi, & cibum mox accepturos. Vbi vero ſu-
pra Tiberis pontem peruenit, capite obuoluto, velatiſq. oculis, in Tiberis aquas cõfeſtim exiliuit,
ſpectantibus filijs, Romaniſq. ceteris qui ea tunc forte e regione conſtiterant.] hæc de fame. Ad po-
ſtremum vero cũ copiæ miſſæ Conſtantinopoli ab Imperatore varijs in via bellis detentæ & a Go-
D this interea profligatæ eſſent: milites Romæ degentes obſeſſi, clam prodendi Vrbem Gothis con- a Procop. de bel
ſilium inire. hi fuerunt Iſauri, de quibus iſta Procopius [a]: lo Goth. lib. 3.

Cum itaque perpauci (vt diximus) admodum ad murorum cuſtodiam relinquerentur, & hi q X.
dem iam fame confecti: quaterni cuſtodes quidam & Iſauri genere ad portam Aſinariam cuſto- *Iſaurorum pro*
dias nacti, nocte concubia obſeruata, qua ceteros ſomnus oppreſſerat, demiſſa e pinnis ad terram *ditio.*
reſte, & ea ſe demittentes, Totila inde adito, excepturos ſe Gothorum intra Vrbem exercitum pol
licentur, idq. ſe nullo negotio facturos affirmant. Tum Totilas gratias illis ſe redditurum ingentes
profeſſus, pecuniaq. donaturum non parua, ſi ea quæ obtuliſſent, peragerent: datos quoſdam ſuis
e ſatellitibus cum his ſtatim dimittit, locum contemplaturos, vnde hi aditum affirmaſſent ſuis in
Vrbem fore. Qui vbi ad muros venere, reſte comprehenſa, in propugnacula ipſa, nullo interpellan
te, euadunt. Quo vbi eſt ventum, Iſauri barbaris omnia oſtentare, & nihil omnino edicere impedi
menti vſpiam fore volentibus muros conſcendere, & item licentiæ plurimum, vbi iam conſcendiſ
ſent, quia nemo obſiſteret. Proinde Gothi iuſſi Totilæ cuncta renunciare quæ viderant, eodem quo
prius aſcenderant fune, protinus, demittuntur.

E Quorum relatu omnibus Totilas cognitis, etſi eo fuiſſet ex nuncio lætitia nõ mediocri affectus XI.
ſuſpicione tamen propter Iſauros captus, haud dum confidendum his nimium eſſe cenſebat. Non *Iſauri tertio uo*
multos inde poſt dies ad Totilam Iſauri ijdem venere ad id facinus hortaturi. Tum ille alios *cant in Vrbẽ*
duos cum his ruſum ire mox iuſſit, vt & ipſi diligentius omnibus & accurate perueſtigatis, viſa *Totilam.*
renunciarent. Qui vtique non longe poſt ad Totilam reuertentes, priorum ſimillima referunt
omnia. Interea vero Romani milites multi exploratum quid hoſtes agerent miſſi, non procul ab
Vrbe Gothis decem occurrunt iter ea habentibus: quos ſtatim comprehenſos ad Beſſam dedu-
cunt. Sciſcitantique Beſſæ, quidnam Totilas animo agitaret: Gothi reſpondent, eum ſperare Iſau-
ros quoſdam eius in poteſtatem Vrbem daturos: iam enim ad barbaros vt certior rumor is ema-
narat: Sed nihilominus Beſſas & Conon Vrbis tunc Præſides, his auditis, negligenter ſe (vt
cœperant) gerere, nec aliquam tantæ rei rationem habere. Vnde factum, vt tertio demum Iſau-
ri Totilæ cum in conſpectum veniſſent, ad aggrediendum id facinus incitarent. Tum ille alios
quoſdam cum Iſauris mittit, cum hiſque & ſanguine quemdam ſibi propinquiorem. Hi vero ad

Totilam paulo poſt redeuntes,ad rem perageodam confirmant. A

XII. Totilas potitur Vrbe.

Qui omnium certior factus primis tenebris,vniuerſo armis inſtructo exercitu, ad portam Aſi
nariam duxit;quaternoſq.inde e Gothis præualidos viros,Iſauris ducibus,per funem iubet in mu
ros euadere.Qui nocte ſtatim eadem qua & Iſauris ipſis obuenerat per vices cuſtodia, dormienti
bus ceteris,ad fores Aſinarias aperiendas deſcendunt,præciſaq.lignea ſecuribus obice,refractiſq.
ferreis clauſtris,Gothis aditum patefaciunt,& patentibus portis cum vniuerſo exercitu Totilam
intra Vrbem ad hoſtium arbitrium recipiunt.Sed ipſe vbi intro eſt itum,vnū in locum copias om-
nes coegit,nec abire diuerſim permiſit,hoſtium inſidias veritus.Verum vbi(vti par erat)tumul-
tuatum,& perturbatio inde & timor,vt in capta Vrbe,Romanos inuaſerāt;militum Romanorum
pars maxima cum Ducibus ipſis,vt facile cuiq.fugam capeſſunt.Pauci quidam Romanis cum ci-
uibus ſe immiſcentes,in templo perfugium habuere.Soli omnium ex Patricijs viris Decius & Ba-
ſilius cum alijs nonnullis,cum præparatos ad id equos haberent,cum Beſſa fugere potuerunt. Sed
Maximus Olybriuſq.& cum his ſimul Oreſtes & alij quidam in Petri Apoſtoli ædem ſe fuga reci
piunt.Conſtat ſane e plebe tunc homines ad quingentos in Vrbe reſides per id tempus fuiſſe, qui
in diuorum ſe templa receperant;ceteri omnes iam ex Vrbe exceſſerant, & in alias ſe contulerant B
terras,vel(vt ſupra iam diximus)lue abſumpti perierant.

XIII.

Multi interea & noctu quidem de Beſſa & hoſtium diſceſſione Totilam fecerant certiorē:quo
affirmante pergratam illos ſibi rem nunciare,neminem tamen ſuorum fugientium inſiſtere veſti-
gijs ſiuit:nihil eſſe homini ſuauius dictitando, quam terga ſibi vt hoſtes darent. Verum vbi pri-
mum illuxit, nec vlla ad inſidias relinquebatur ſuſpicio, Totilas ipſe orandi gratia Petri Apo-
ſtoli templum ingreditur;ſed Gothi interea quos obuios habent,obtruncant. Vnde hoc pacto ex
militibus quidem deſiderati viginti dumtaxat ſunt,ſexaginta e plebe homines.Ineunti itaq.id To
tilæ templum,Pelagius ipſe ſeſe obuiam offert,Chriſti in manib. Euangelia geſtans,ſupplexq.om-

Totilę erga Romanos benignitas.

nibus factus,& genu procumbens:Parce,inquit,o Princeps,tuis.Tum ille arridens , & ſane profu-
ſius,ita profatus eſt:Nunc mihi ſupplicaturus adueniſti, Pelagi? Ita quidem,reſpondit,quandoqui
dem tuum me ſeruum effecit Deus . Sed ab his iam abſtine manus,qui tibi in ſeruitutem ceſſere.
His itaq.victus precibus Totilas, Gothis militibus edicto mox imperat , Romanorum de cetero
vt neminem obtruncarent,& ei in primis pretioſiſſima quæq.delecta ſeruarent , cetera ſibi habe-
rent in prædam,quam multa in Patriciorum ædibus inuenta fuere,ſed omnium maxima extitere C
quæ Beſſas reliquerat,vt qui velut omnium perditiſſimus homo infauſtum illud diuenditi frumē
ti pretium Totilæ ad ceteram prædam accumulaſſet . Sic itaque cum Romanis & Patricijs viris
tunc actum.

XIV. De Ruſticianæ calamitate.

Vnde vel Ruſticianæ Boetij quondam vxori & Symmachi filiæ id reliquum fuit ad vitā & mi-
ſeriarum ad cumulum,vt ab hoſtibus panem vel neceſſarium aliud quicquam emendicando depo
ſceret,quæ facultates antehac ſuas egentibus impertiſſet,& ſeruilibus ipſa ruſticaniſq. indumen-
tis amiciretur.Haud ſecus & Romanorum primores,amiſſis prorſus fortunæ bonis,domos circū
eundo,foreſque oppulſando,cibum dari ſibi ſuppliciter precabantur,nil prorſus his ignominiæ ea
re afferente.Sed Gothi in Ruſticianæ mortem iam conſpirauerant , eius hanc noxæ inſimulantes,
quod tradita Romani exercitus Ducibus non parua pecunia,Theodorici ſtatuas diſturbaſſet, in
Symmachi patris,viriq.vindictam.Totilas tamen nulla hanc affici iactura permiſit,ſed eam ac ce-
teras feminas omnes,vt extra iniuriam eſſent,ſeruauit,vel Gothis has ſibi maxime cupientib.con
iugio iungi.quocirca factum vt nulla ex his ſit per barbaros vitiata;qua ille ex re maximam retulic
continentiæ laudem.] D

XV. Ruſticianę plures.

Quod autem ad Ruſticianam pertinet,de qua agit,Symmachi filiam,vxoremque Boetij:plu-
res eius nominis einſdemque generis reperiri eſt feminas:prima illa habetur vxor Symmachi Se-
nioris,quam viro ſuo doctiſſimo tenuiſſe candelam & candelabrum, Sidonius ſcribens [a] ad He-
ſperium tradit:alia vero,de qua eſt ſermo,Symmachi Iunioris filia,coniuxque Boetij: rurſum etiā
alia Ruſticiana,quæ ex Vrbe migrauit Conſtantinopolim,clariſſima femina,ad quam extant cō-
plures S.Gregorij Papæ epiſtolæ datæ,cum Pontifex eſſet;vnde diuerſam ab hac ipſam exiſtimare
licet:etenim quæ ætate ſeneſcens erat cum occiſus eſt vir eius a Theodorico anno Domini quingē
teſimo vigeſimoſexto,vt peruenerit ad annum Domini ſexcenteſimum quando ad illam ſcribe-
bat Gregorius,nequaquam perſuaderi facile poteſt;fuiſſe tamen eiuſdem familiæ,ex epiſtola ipſa
Gregorii [b] ad eam ſcripta ſub Indictione quarta,facile quis intelliget . Sed ad res Totilæ redea-
mus,de quo iſta Procopius ſubdit:

a Sidon. li. 2. ep. 10.

b Greg li. 9. epi. 37.

XVI. Totilæ ad ſuos oratio parænetica.

Poſtero autem die Gothis omnibus Totilas ad ſe conuocatis,verba huiuſmodi fecit: Non equi
dem nouum aliquod vel vobis incognitum monendi genus in præſenti facturus,o viri commilito-
nes,huc vos conuocaui,ſed eadem illa vel nunc diſſerturus,quæ apud vos antehac ſæpe diſſerui.Vo E
biſcum vero,qui ea ex me accepiſtis,actum quam optime eſt.Non igitur ita commonefactis in ſe-
gnitiem eſt relabendum:nam & verborum,quæ ad felicitatem traducunt,nulla eſſe mortalibus ſa
tietas debet,vel ſi quos forte inſcitia opprimat rationis:quandoquidem eorum nullo ſunt pacto,q̄
probe dicuntur,beneficia reſpuenda.Quorſum hęc?Fuere quondam & Gothis militum millia cē-
tum bellicoſiſſimorum in vnum tunc coeuntium,qui vtiq maximum in modum ad gloriam opib.
vtebantur:& equorum armorumq.ſumma his copia ſuppetebat,veteranorum præterea & pruden-
tiſſimorum vis ingens,qui ſane ipſis in certaminibus conſtituti noſtris rebus conducere plurimū
videbantur:& alioqui a Græcorum militum millibus ſeptem hi omnes deuicti, Imperio priorum
fuere,deinde & ceteris rebus priuati.

XVII. Cauſa ruinæ Gothorum.

Nunc vero nos qui reliqui ſumus,& tanta præſertim paucitate,nudi quidem & plane calamito
ſi & ignauiſſimi omnium,hoſtium vltra viginti millia vicimus;& ſummatim vt dicam,quæ geſta
fuere,eiuſmodi ſunt,vt credi vix poſſint.Cauſas vero cur hæc ita nobis contigerint, ſtatim aperiā.

Gothi

A Gothi tunc primum præ ceteris omnibus æquitate poſthabita, vt inter ſe inuicem, ita & in Romanos tunc ſubditos indigna quædam patrabant: quibus (vti par erat) permotus & ita ſuccēſus Deus, pro hoſtibus & contra nos depugnabat. Quo factum, vt etſi multitudine ac virtute, ceteroq. belli apparatu hoſtibus eſſemus maximo interuallo ſuperiores, vi quadam tamen occultiore ac plane diuina deuicti nos ſimus. Veſtra itaque intereſſe iam reor, quæ rectiora ſunt vt ſeruetis, id eſt, vt æquitatem de cetero tueamini: nam hanc peruertētibus vobis, vel diuina quidem ſubſidia infeſtiora mox erunt. Non enim Deus ſine vllo delectu vel temere humano generi, vel priuatæ cuiquam rationi ferre præſidium conſueuit; ſed his quam maxime fauet, apud quos æquitatis ratio habeatur: & illi quidem haudquaquam difficile eſt ad alios bona transferre, vt qui rerum omnium habeat poteſtatem. Illud itaque vobis pernęceſſariū fore aſſeuerauerim, iuſtitiam vt inuicem & in ſubditos quoſque ſerueris, hoc eſt, vt perpetuam vobis adipiſcamini felicitatem.]

XVIII. Cur infideles aduerſus fideles aliquando præualeant.

Ita quidem Totilas apud ſuos egregie philoſophatus, ex iuſtitiæ cultu a Deo rependi victoriā docuit. Quod adeo verum eſt, vt etiam ſi a parte aduerſa ſtet pietas veraq. religio, nihil ob id erga illos propenſior ſit diuina clementia, ſi peccata reliqua adſint; immo magis in eos vindictam exer- B ceat, qui eum confiteantur ſe noſſe Deum, factis tamen negant, deteriotaq. infidelibus ſcelera patrant. In quam ſententiam Apoſtolus [a], præco cæleſtis edicti, iſta proclamat: Ita & indignatio omni animæ operanti malum, Iudæo primum & Græco.] quid Iudæo primum & Græco, niſi qđ prius ad ſupplicium aduocatur, qui acrius deliquiſſe noſcatur? Sed & ſententia Domini [b] grauioris eſt culpæ reus qui ſcit voluntatem Domini & non facit, vtpote qui multis præ alijs ſit afficiendus plagis. Adeo vt ex his cogatur Deus (ſi ita dicere licet) aduerſus nequiſſimos Chriſtianos fauere Gentilibus, & ad plectenda Catholicorum facinora interdum propitio vultu ad caſtra reſpicere Ethnicorum, & ijs vti ad puniendos illos neſandorum criminum reos: quod in Propheta conteſtatus eſſe videtur, vbi ait [c]: Virga furoris mei Aſſur] nempe ad infligenda Iudæis verbera, quorum promiſſiones, adoptio, legiſlatio, & vera religio erat: vt ad corrigendos improbos filios alioqui dilectos, cogatur adhibere ſibi odibiles ſeruos, iuxta quod ingemiſcat amans Pater, & dicat [d]: Heu, conſolabor ſuper hoſtibus meis.] Sed ad Totilam reuertamur, de quo ſubijcit iſta Procopius:

a Rom. 2.
b Luc. 12.
c Iſai. 10.
d Iſai. 1.

XIX. Quæ ad Senatores querelas Totilæ.

Totilas cum apud Gothos diſſeruiſſet, Senatorij ordinis ex Vrbe viris ad ſe poſtmodū conuocatis pleraque exprobrando, indignandoq. obiicere, & illud in primis, quod per Theodoricum quā C multis affecti ſint beneficijs, quodq. in omnibus ſemper conſtituti vrbanis ſint per eum antehac magiſtratibus, & Rempublicam ipſi eius permiſſu adminiſtrauerint, & ingentibus præterea fuerint muniti diuitijs: & alioquin in beneficos Gothos ingratiſſimos ſe præſtitiſſent, in quorum iacturam ad defectionem reſpexerint, ac Græculos ſimul inuexerint in patriam homines, ſuimet proditores tam ſubito indecenterq. facti. Sciſcitari deinde, num ipſi a Gothis mali iam eſſent quicquam perpeſſi; eſtariq. mox cogere, num boni adhuc quippiam ſibi a Iuſtiniano obuenerit: & ſingula deinceps enumerare: quemadmodum omnibus fere magiſtratibus ſint per eum priuati: quod ab exactoribus ſæpe antehac vapulauerint: quod demum coacti ſint animum ad ea intendere, quæ aduerſus Gothos geſſiſſent, belloq. preſſi publica non minus tributa Græcis dependere, ac ſi pacifici eſſent: & alia pleraque his dictis adiecit, quæ domini ſolent infenſiores ſubditis exprobrare,] & fortaſſe illa non tacuit, quæ primum omnium fuerant inculcanda, nimirum ſub Catholico ipſorū Imperatore adeo ignominioſe habitum Romanum Pontificem Siluerium, vt ab Vrbe ſub falſo prætextu quod Gothis faueret, ignominioſe auulſus, fuerit deportatus in Græciam, atque relegatus iā dem in inſulam, illic fame confici perireq. coactus ſit: quodq. nihil magis curæ Græcis eſſet, quam D primam ſedem deprimere, cui ſe ſubeſſe moleſtiſſime ferrent. Sed quæ de Pelagio Romanæ Eccleſiæ diacono, cuius nuper mentio facta eſt, his addat Procopius videamus: ait enim:

XX. Pelagius rogat pro captiuis.

Pelagius vero pro viris ſontibus ita & infelicibus ſupplex Totilæ factus, non prius precari hūc deſijt, quam ille clementiorem in omnes ſe fore pollicitus, Romanos dimiſit. His ita peractis, Pelagium Totilas & ex Vrbis rectoribus præcipuum vnum Theodorum nomine ad Iuſtinianum Imperatorem legauit, arctius iureiurando adactos, ſuas vt partes amice ac beneuole tuerētur, & in Italiam reditum accelerarent. His deinde iniunxit, totis vt viribus niterentur pacem ſibi cum Imperatore & amicitiam conciliare: ne poſtmodum cogerentur, ſi pace infecta redirent, Romam ad ſolum diruere, interfectiſq. Patricijs viris, in Illyrios bellum transferre, litteraſque Iuſtiniano conſcripſit] quæ ſic ſe habent;

XXI. Totilæ epiſtola ad Iuſtinianū.

Quæ in vrbe Roma ad hanc diem contigerint, cum te fuiſſe edoctum iam putem, ſilentio prætereunda videntur. Ea vero, quorum de cauſa ad te oratores hos miſerim, ſtatim intelliges. Bona pacis tute vt deligas, nobiſq. tradas, in primis depoſcimus. Quorum ipſi monumenta quam optima & ſimul exempla Anaſtaſium & Theodoricum habemus; qui paulo ante regnarunt, paceque & E ceteris bonis ſua tempora compleuere. Si igitur hæc tibi placita erunt, merito meus pater vocabere, & belli nos ſocios in quoſcumque libitum fuerit, habebis.] hæc Totilas ad Iuſtinianum Auguſtum. ſubdit vero Procopius:

XXII.

His cognitis Imperator mandatis, & oratoribus auditis, hos ſtatim reſponſo dato dimiſit; Totilęq. reſcripſit, Beliſarium ſe bellicis rebus præfeciſſe, & liberam habere hūc poteſtatem, quæ ad Totilam pertinent pertractandi.] His exacerbatus Totilas, cum ab oblata pace ſe videret excludi, in Lucania accepta interim clade, quomodo Vrbem delere penitus meditatus ſit, Procopius ita narrat: Quibus cognitis Totilas rebus, Romam in primis ad ſolum proſternere decernit, & maiore exercitus parte ibidem relicta, cum reliqua aduerſus Ioannem in Lucanos contendere. Sed muri tantum & diuerſis in locis hic diruit, quantum totius partem eſſe hanc tertiam coniectura quis conſequi poterat.] adhuc eſt viſere eiuſmodi Totilæ ruinam in mœnijs a Beliſario fabricatis diuerſis in locis ſolo proſtratis, ſed poſtea opere ſubitaneo haud eadē pulcbritudine hoc anno a Beliſario reſtitutis. Sed pergit Procopius: Pulchriora præterea, magnificentioraq. abſumere incendio ædificia

Totilas muris aliqua ex parte ſpoliat Vrbem.

animo

Digitized by Google

animo inerat,& vrbem Romam in ouium paſcua idoneam reddere. Quibus de rebus Beliſarius A
certior factus,nuncios ſimul & litteras ad Totilam miſit.Qui vbi illi in cõſpectum venere,& ſui ad
uentus cauſam explicarunt,litteras reddidere in hanc ſenteentiam ſcriptas:

Litteræ Beliſarij ad Totil. pro Vrbe ſeruãda.

XXIII. Ad vrbium ornamenta,ædificia,quæ antea nulla fuiſſent,conſtruere,ſapientum ferme virorum
inuentinnes fuere,& ciuiliter viuere percallentium:Quæ vero ad pulchritudinem extant,delere,in
ſipientium proculdubio eſt,& quos minime pudeat in ſuæ malignioris naturæ argumentnm mo-
numenta poſteritati relinquere. Roma quidem ciuitatum omninm quæ ſub Sole nunc ſunt maxi-
ma & magnificentiſſima eſſe facile affirmatur:non enim eſt viri vnius virtute conſtructa, nec bre-
ui quodam temporum ſpatio in tantam hæc magnitudinem & decorem euaſit: ſed Imperatorum
multitudo & maximi ſummorum virorum cœtus,temporis diuturnitas ipſa,diuitiarumq.& poten
tiæ magnitudo,vt cetera omnia, ita ex vniuerſo terrarum orbe cogere hunc in locum opifices po-
tuere;qui Vrbem hanc talem tantamq.paulatim ædificando, omnium monumenta virtutum po-
ſteris proderent.Fit itaque,vt his illata vis iure appareat totius ſæculi ſempiternam mortalibus ad
iniuriam cedens:quandoquidem progenitoribus ipſis virtutis memoria demeretur,poſteris vero
operum tantorum ſpectaculum. B

Dilemmate pſuadet.

XXIV. His itaque ſe ita habentibus,recte velim intelligas,e duobus alterum neceſſarium fore: aut e-
nim hoc bello victus ipſe ſuccumbes:aut,ſi ita forte contigerit,nos ſuperabis. Quod ſi viceris &
Romam demolieris,nõ alterius Vrbem ſed tuam delebis:quam ſi ſeruaueris,ex poſſeſſione cetera
rum omninm præſtantiſſima opulentior fies.Sin vero ad tuam deteriorem fortunam res nobis ſuc
ceſſerint:Roma incolumi ſeruata,gratia tibi apud victorem conciliabitur & non mediocris:qua p
te tum forte deleta, nullus tibi de cetero relinquetur ad humanitatem conſequendam & clemen-
tiam locus:nec facti vllus erit apud te vſus,& exiſtimationem apud omnes homines ipſo facto di-
gnam mereberis:nam qualia Principum opera fuerint,tale neceſſe eſt ex ijs etiam nomen ferant.]
hactenus Beliſarij ad Totilam litteræ:Quibus(inquit Procopius)Totilas ſæpe perlectis, & vt bene
monentibus magni factis,ſuaſus demum,Vrbem inoffenſam ſeruauit & integram,deq.eius in hãc
voluntate certiorem per oratores Beliſarium fecit.]

XXV. Sed quis anni huius rerum Vrbis finis?Cum igitur eo conſilio vſus eſſet,vt mœnium parte eam
Totilas ſpoliaret,ne vniuerſum exercitum cogeretur ad præſidinm Vrbis relinquere,ſi eam defen
dere vellet,ſicq.deſtituta remanerent quæ in Italia præſidia expugnaſſet, aut occurrendi Beliſa- C
rio nulla facultas eſſet;reuertendiq.iterum ad eam,cum vellet,ſibi per diruta mœnia aditum pate
re putans:mox ipſe Totilas egreſſus ab Vrbe,cum Romanis apud Lucanos primum , inde Cala-

Beliſarius Vrbẽ ingreditur & munit.

bros pugnat.Interea vero Beliſarius Vrbem aggreditur,eamq.ingreditur, muroſq. dirutos (vt li-
cuit)ſtatim inſtaurandos curauit,foſſiſq.muniuit,adeo vt reuertentem ad eius oppugnationem To
tilam omnino repulerit:qui ab ea ſæpe reiectus,Tibur ſe contulit.huncq. tandem finem res Vrbis
anni huius habuerunt,luctuoſæ quidem omni ex parte atque funeſtæ.

a Procop. de bello Goth. lib. 3.

Vigilius Papa venit Conſtantinopolim.

b Anaſtaſius in Vigilio.

XXVI. Hoc item anno tranlacta hieme,redditoq.nauigandi opportuno tempore,Vigilius Papa e Si-
cilia ſoluit Conſtantinopolim:nam ſub hoc anno duodecimo belli Gothici iſta Procopius[a]:His ita
peractis,iã hiems ſe circumegerat:Vigilius interea Romanus Antiſtes ab Imperatore ex Sicilia e-
uocatus, Byzantium venit:nam vt eo contenderet,diutinam ea in inſula hic traxerat morã.] hæc
Procopius,nec de eo quicquam vlterius. Reduxiſſe ſecum Dacium Mediolanenſem Epiſcopum, q
ſibi occurrerat in Sicilia,quæ dicentur inferius demonſtrabunt. Anaſtaſius [b] autem iſta ſubijcie
de eius aduentu Conſtantinopolim,quæ tamen in omnibus haud arrident,vt in his præſertim qui
bus ait ipſum illuc perueniſſe in Vigilia Natalis Domini:nam ſi ordinationem habuit(vt ait)men D
ſe Decembri Catanæ prope diem Natalis Domini:quomodo in Vigilia eiuſdem potuit perueniſſe
Conſtantinopolim?Sed de eius aduentu audi ipſum:Tũc(inquit)obuius ei Imperator;& exoſculã
tes ſe cœperũt flere,& plebs illa pſallebat ante eum vſque ad eccleſiam ſanctæ Sophiæ,dicens:Ec-
ce aduenit Dominator Dominus,&c.

Vigilij cum Theodora & Iuſtiniano contentio.

XXVII. Per bienninm vero fuerunt contentiones de Anthimo Patriarcha,quomodo promiſiſſet reuo
care & remittere eum in locum ſuum,& cautionem manus ſuæ oſtendebant,cum promiſerat eum
in ordine ſuo reuocare;ſed Vigilius nullatenus voluit eis conſentire,ſed tanta roboratus virtute,
mori magis deſiderabat,quam viuere. Tunc Vigilius Papa dixit : Vt video nõ me fecerunt venire
ad ſe Iuſtinianus & Theodora pijſſimi Principes,ſed hodie ſcio quod Diocletianum & Eleuthe-
riam inueni.facite vt vultis;digna enim factis recipio.]Cetera autem quæ ſequuntur,poſt obitum
Theodoræ contigerunt,quando excitata in eum rurſus perſecutione per Theodorum Epiſcopum
Cæſarienſem,oportuit ipſum confugiſſe Chalcedonem in baſilicam ſanctæ Euphemiæ.Hæc de his
quæ ſpectãt ad altercationes,Vigilij cũ Theodora Auguſta.Ceterũ aliæ inter ipſum atq.Imperato
rẽ intercesſere alia ex cauſa cõtẽtiones nẽpe ex Trib.capitulis, quorũ cã(vt anno ſuperiori dictum E
eſt)vocatus fuit ab Imperatore Conſtantinopolim.Sed antequam rerũ geſtarũ narrationẽ aggre
diamur,primum elucidandum,quænam eſſet iſta de Tribus capitulis ſuborta contẽtio in Oriẽte.

c Extat in Biblio. Patr. tom. 4.

XXVIII. Etſi enim ex ſuperius dictis poſſit cuique eadem eſſe perſpicua,& ex ijs quæ per ſingulos fer-
me annos dicenda erunt,nulla de ipſis dubitatio penitus exoriri poſſit:tamen hic occurrendum pu
tamus cuidam viro erudito,qui a veraci maiorum ſententia diſcedens,nouam de Tribus capitulis
iniję rationem,quippe qui hæc illa tria putauit eſſe capitula,quorum diſerta mentio fit in epiſtola a
Ioanne Romano Pontifice ad Auienum & alios Senatores conſcripta his verbis [c]: Iuſtinianus e-
quidem Imperator filius noſter(vt ex eius epiſtolæ tenore cognouiſtis) de his tribus quæſtionibus
orta certamina fuiſſe ſignificauit;Vtrum vnus ex Trinitate Chriſtus & Deus noſter dici poſſit, hoc
eſt,vna de tribus perſonis ſanctæ Trinitatis ſancta perſona:An Deus Chriſtus carne pertulerit,im-
paſſibili Deitate:An proprie & veraciter mater Domini & Dei noſtri Ieſu Chriſti Maria ſemp Vir
go debeat appellari.Probauimus in his Catholicam Imperatoris fidem,&c.] habet eadem Iuſtinia
nus

A nus Imperator in fidei profeſſione [a] ad ipſum Ioannem Romanum Pontificem.

XXIX. At procul a veritate aberrat, vt iſta ſint Tria illa capitula, quorum cauſa diro ſchiſmate Eccleſia longo tempore ſciſſa eſt. Etenim cum conſtet iſtam de Tribus capitulis inter Catholicos contentionem eſſe obortam, non autem inter Catholicos & hæreticos: quis, rogo, Catholicorum vmquam negauit Verbum carni vnitum vnam eſſe perſonam ſanctiſſimæ Trinitatis, & eumdem hominem factum, eumdemq. Deum vnum de Trinitate perſeueraſſe indiuiſa & inconfuſa atque inconuertibili vnione? Et quis aliquando Orthodoxorum vel leuiter dubitaſſe reperitur, ſanctiſſimã Mariam Virginem vere proprieq. Dei matrem in Eccleſia appellatam? Aut quis vmquam pietatem colentium reuocauit in dubium, Deum vere dici paſſum in carne? Cum igitur in his inter ſe Catholici ſemper cõſenſerint, & pro his aduerſus Neſtorianos & Eutychianos iunctis manib. animiſq. certauerint, & poſthac pugnare numquam deſierint: quæ ergo cauſa, vt ob tria dicta capitula inter ſe inuicem tam in Oriente quam in Occidente Fideles fuerint ſciſſi, atque ſchiſmate ſeparati? Præterea ſi quis rerum geſtarum ſeriem diſponat ordine temporis, inueniet, non tempore Ioãnis illius Papæ, ſed ſub Vigilio Romano Pontifice de Tribus capitulis quæſtionem exortam eſſe: B vnde appareat longe diuerſa illa eſſe tria capitula, quæ a Ioanne Papa recitantur in epiſtola ad Senatores, ab illis quæ (vt dicemus) ſub Vigilio in controuerſiam deducta ſunt.

a l. reddentes. C de ſum Trini. & ſup. l. cum recta. Cod. eod.

Confutatur falſa opinio de tribus Capitulis.

XXX. Exploſis igitur his quæ nulla ex parte veritati cohærent, neque ſubſiſtere poſſunt: non alia quiſque prudens Tria illa affirmare poterit fuiſſe capitula, quam quæ ipſe Iuſtinianus Imp. ſæpius ſuis epiſtolis inculcauit, præſertim vero in ea quæ ad Ioannem inſcribitur, ſed re vera ad Vigilium eſſe datam oſtendimus, & in ea quæ in exordio Quintæ Synodi recitatur: nempe primum de damnatione Theodori Mopſueſteni: ſecundo loco de damnatione epiſtolæ Ibæ Epiſcopi Edeſſeni: tertio demum de damnatione ſcriptorum Theodoreti Epiſcopi Cyri contra Cyrillum. hæc ſunt Tria illa capitula diſſenſionum omnium locuples ſeminarium. Etenim (vt dictum eſt) non inter Catholicos & hæreticos eiuſmodi certamen extitit, ſed inter Catholicos tantum ipſos, qui omnes ſaluum vellent Chalcedonenſe Concilium; neque ex diuerſa cauſa conflatum, ſed plane eadem: ſiquidem tam qui iſta Tria volebant damnari capitula, quam qui defendi, id ſe facere dictitabant, vt in omnibus conſultum eſſet Concilio Chalcedonenſi, ne illorum occaſione ipſum labefactari ab hæreticis poſſet. Sic igitur eorum negatio vel aſſertio pro tuendo Chalcedonenſi Concilio facta vel prætenſa, niſi C aliud quippiam erroris admiſcuiſſet, non conſtituebat quemquam hæreticum; ſed eſſe ſchiſmatici conuicti ſunt, qui diuerſam a Romano Pontifice in his decernendis ſententiam ſectati eſſent: nã de perſonis & non de fide quæſtionem fuiſſe, Gregorius [a] Magnus affirmat. Magna fuit iſta in Eccleſia Dei tentatio, cum miſerando modo inter ſe Catholici ita confligerent, non ſecus ac eum in caſtris contigit oriri tumultus, & inter ſe arma collidere ac vibrare iacula milites ſub eodem Principe conſtitutos.

Quę tria Capitula.

a Grego. lib. 3. epiſt. 37.

XXXI. Sed quid factum ſit hoc anno, vbi Vigilius (vt dictum eſt) Conſtantinopoli moraretur, iam videamus. Cum ipſe diu expectatus Conſtantinopolim perueniſſet: primum omnium (vt ex Facundo liquet) Zoilum Alexandrinum occurrentem ſibi de emiſſa ſubſcriptione redarguit, atque etiam alios. Dumq. maximam inter Epiſcopos concitatam reperit eſſe diſcordiam, in ſummumq. periculum adductam Eccleſiam, vt ſchiſmate ſcinderetur, fauentibus alijs iiſdemq. longe maiori numero & præſtantiorum ſedium Epiſcopis Imperatori, Africanis autem ex aduerſo ſtantibus, inter quos Facundus ipſe (quem diximus) ſcientia eminebat: ipſe Vigilius Papa inter hos omnes pacis arbiter ſedit, vt ambarum partium auditor, ſedaret, ſi poſſet, concitatos inter eos con- D flictus illos.

Studia diuerſa de trib. Capp.

XXXII. At non ipſe id agere ſolus, verum colligi voluit eorum qui aderant Synodum triginta Epiſcoporum: in qua cum aduerſæ partes inter ſe conflictantes adeſſent, & inter diſſerendum altercarentur haud pacifice (vt parerat) rem agentes, adeo vt quid magis veritati congruum eſſet minime poſſet examinari & æqua iudicij lance perpendi: placuit tunc Vigilio, vt quæ quiſque ſentiret, & quibus quam proponeret ſententiam defendendam rationibus comprobaret, ſcriptis proderent. Tunc opportune accidit, vt idem Facundus ex commentario illo duodecim libris partito, quem habebat præ manibus, necdum abſoluerat, reſponſionem elicitam ederet: qui poſtea ipſum integrum commentarium pro Trium capitulorum defenſione perfecit, atque vulgauit: quem quidem in communione Catholica eſſe ſcriptum, cum ipſe Vigilius Papa pro defenſione eorumdem capitulorum epiſtolas (vt vidimus) conſcripſiſſet, & adhuc in opus incumberet, ſatis liquet ex ijs quæ toto illo commentario pluribus in locis idem oſtendit. Quæ vero in ipſius operis præfatione haud obſcure habet, atque ea quæ ſunt a nobis dicta confirmat, accipe, vbi ait:

Synodum Vigilius agit.

XXXIII. Hoc opus, ſuadentibus fratribus, ad Imperatorem Conſtantinopoli ſcripſi: quo nondum finito E ac pertractato * adductus eſt Romanus Epiſcopus: in cuius certamine, cum Geſtis ſuper hac cauſa diſceptaremus; mediante conflictu, interrumpi Acta præcepit, & ab vniuerſis Epiſcopis qui aderamus expetijt, vt ſcripto quiſque oſtenderet, quid eis de his capitulis videretur. Cum ergo per Magiſtrum Officiorum ſub graui neceſſitate reſpondere contingeret: vix mihi ſeptem dierum induciæ datæ ſunt, in quibus erant etiam duo feſti. Vnde vt omnia dicerem quæ magis neceſſaria iudicabam, ex his libris aliqua decerpſi; quia non occurrebat omnia noua dicere: ſiquidem tria millia verſuum excedit illa reſponſio. Sane quoniam (ſicut dixi) necdum a me pertractati fuerant ijdẽ libri, quædam teſtimonia pro mendoſitate codicum, ex quib. ea, poſueramus, vel pro incuria tranſlatorum aliter continebant; quæ ſic etiam in illa reſponſione tranſpoſita ſunt. Idcirco præloqui hæc ac præmonere curaui, vt neminem, qui memorata reſponſione perlecta, hos contigerit libros, offendat iſta diuerſitas, ſed illic ignoſcat feſtinãti, & huic potius credat.] hæc cum præfatur in duodecim ſuos libros Facundus, adhuc ſub iudice tunc temporis litem fuiſſe demonſtrat.

** peracto, vel perfecto.*

Qua occaſione Facundus commentarios ſcripſit.

XXXIV. Ceterum quantumlibet aduerſarij, vrgerent condemnationem, cui ipſi ſubſcripſerant, Trium

capitulorum:

Aduerſarij expectarunt voluntatem Ro. Pont.

capitulorum:haud tamẽ ita videri voluerunt effrontes,vt ea de re aliter ſtatuere,quam decreuiſſet A
Romanus Epiſcopus,cuius expectarent ſententiam,ſint profeſſi.Id quidem pluribus in locis Facũdus ipſe teſtatur,vt ſecundo libro,dum ait:Adhuc dicunt,quod de tanta ſua præſumptione Eccleſiam quoque.Romanam conſuluerint,& ſententiam beati Vigilij Præſulis expectent.]& poſt plura:Quomodo ab his creditur quartuſdecimus ſucceſſor eius,*nempe Leonis*,ſanctus Vigilius nouum poſſe aliquid iudicare,præſertim illo dicente:Nam ſecundum Apoſtolum [a], Si quæ deſtruxi hæc ædifico,præuaricatorem me conſtituo,& eis me vltionum conditionibus ſubdo, quas non ſolũ auctoritas beatæ memoriæ Principis Mariani,ſed etiam ego mea defenſione firmaui,&c.]Habet autem ad finem operis idem Facundus ad ipſum Imperatorem,cui ſcribit,admonitionem Orthodoxo Antiſtite dignam,hic merito inſerendam,dum primo Theodoſij Imp.exemplo eum, quid agere debeat,ita docet:

a Gal.2.

XXXV. *Ex Theodoſii exemplo ſumpta admonitio.*

Maior Theodoſius Imperator,cuius ſemper memorabilis erit in Eccleſia Chriſti memoria,q̃quam ſæpe de magnorum barbarorum prœlijs & de maximorum tyrannorum triumphauerit,non tamen in eiuſmodi victoriarum frequentia,in quibus Traiano filio gehennæ comparari nõ poteſt, veram meruit gloriam,ſed de ſupplici & publica peccati ſui pœnitentia,quam expugnato regali faſtigio,placide ac humiliter,Ambroſio Epiſcopo caſtigante,ſuſcepit,& indictum ſibi debitæ ſatisfactionis tempus ab Eccleſiæ communione remotus impleuit,pie admodum credens,& ſapienter intelligens,quod non ex temporali poteſtate,qua fuerat etiam ſacerdotibus Dei præpoſitus, ſed ex eo peruenire poſſet ad vitam,quod illis erat ipſe ſubiectus. Vnde credendum eſt,quod ſi nũc Deus aliquem Ambroſium ſuſcitaret,etiam Theodoſius non deeſſet:Sed cum minor eſt exigẽdi fiducia, minor eſt reddendi deuotio;non eſt autem magnus amator veritatis,cui *etiam perſonæ commendet auctoritas.]& poſt pauca:Non tale aliquid petimus corrigi,quale fuit quod excommunicatione vlciſcebatur Ambroſius.Illud enim non,quamuis male fuerit geſtum , creditum tantum erat Theodoſij poteſtati:quod autem nunc factum eſt,vel ſi rectum fuiſſet , recte non fieret: quia nulli Regum hinc aliquid agere,ſed ſolis eſt ſacerdotibus datum]ſancire videlicet de fide decretum, cũ Imperatorum ſit fidem Catholicam coram ſacerdotibus profiteri,non eamdem præſcribere ſacerdotibus atque omnibus Chriſti Fidelibus. Hæc ad calcem ferme librorum locutus eſt Facundus: quos abſolutos paucos poſt dies ipſi obtulit Iuſtiniano Imperatori. B

XXXVI. Sed redeamus ad Synodum,quam diximus hoc anno Conſtantinopoli ab ipſo Vigilio Romano Pontifice fuiſſe collectam, & in eius prima Actione auditis altercationibus ambarum partiũ, defenſiones ab ipſis ſcriptis mandandas,Synodoq.reddendas eſſe præceptas:quibus omnibus acceptis,eaſdem Imperatori iuſſit eſſe tradendas.At non placuerunt iſta Facundo,nec reliquis Triũ capitulorum defenſoribus,cum iam poſtea inter ſchiſmaticos militare cœpiſſet: ipſe enim eadem conatus eſt ſugillare,in deteriorem partem accipiens.Sed audi ipſum Facundum in libello ad Mocianum inter plura de eadem Synodo iſta ſubinfenſe dicentem: Geſtis de medio ſublatis,quibus C

Vigilius ſcriptas partium reſponſiones exigit.

cauſa cœperat aperiri,& interrupto ſuo iudicio Vigilius,a conſidentibus Epiſcopis flagitauit, vt quid eis de cauſa videretur,prolata quiſque in ſcriptis reſponſione,ſignaret. Et quia illi Epiſcopi maxime Conſtantinopolim occurrerant in eius aduentum,quorum nulla in hac cauſa ſubſcriptio tenebatur,& de ſua fuerant integritate ſecuri: per occaſionem huius interrogationis ipſi quoque ſeparatim compulſi ſunt ab aduerſarijs Eccleſiæ,quomodo dictauerũt,in præiudicium magni Cõcilij,reſpondere:Ac ne poſtea ſubtraherent,& quæ ſcripto reſponderant,iudicio non offerrent:iam ſub proſecutione ipſorum atque cuſtodia palam ad illum deducebantur,tradere ſua profana & deteſtanda reſponſa.Oculis noſtris hæc vidimus nos:Acephalos coram ipſo Iudice alacres & exultãtes aſpeximus,cum Epiſcopos ad eum,*Vigilium ſcilicet*,adducerent,eadem reſponſa portantes. At quomodo hæc ſic inhæreant cordibus audientium,vt ſic ea deteſtari ac lugere poſſitis,ſicut nos,in quorum animis ipſorum malorum adhuc imago verſatur?]hæc ipſe ſubinfenſus in Vigilium , cum iam aduerſæ parti fauiſſe viſus eſt.Sed pergit: D

XXXVII. Suſcipiens vero ille,*nempe Vigilius*,memoratas reſponſiones,poſt aliquot dies ad Palatium attulit,atque alteri detulit parti in præiudicium Synodi Chalcedonenſis cum aliorum chirographis, qui antea ſubſcripſerant,reſeruandas. Verum ne ſuis traditor videretur,talibus verbis eos ſefellit, vt diceret:Quid apud nos reſeruamus iſta contraria Synodo Chalcedonenſi reſponſa , vt inuenta quandoque in Eccleſiæ Romanæ ſcrinio,a nobis approbata credantur?Sed afferamus illa in Palatium,& de illis agant ipſi qui iam nouerint.Quaſi ea ſcindere vel vrere ipſe non poſſet,aut per ſuam euacuare ſententiam,aut ipſis a quibus fuerant data refundere,quæ nec ſuſcipere ab eis nec extorquere debuerat.Si vero decretum generalis Synodi præcauebat , atque iſta ſolita fictione fingens eius præiudicium ſe cauere,hoc pro voluntate contrariorum fecit,quod ei,ſi diſſimulemus,præiudicet:quomodo enim non præiudicet, ſi demonſtrentur triginta circiter Epiſcopi cum Romano E
Antiſtite Conſtantinopoli congregati(vt illos omittam qui ante ſubſcripſerant) condemnaſſe cũ approbatoribus ſuis epiſtolam a Chalcedonenſi Concilio approbatam, & illum Epiſcopum,cuius doctrinæ laudes in memorato Chalcedonenſi Concilio citatæ ſunt,nemine reſiſtente,cum ſuis dogmatibus anathematizaſſe poſt mortem,ſcientibus ceteris & in eorum communione manentibus?] hæc Facundus poſtea iam factus hoſtis,cum videlicet ſe inter ſchiſmaticos collocaſſet,inuectus & in Vigilium plurimum de chirographo ante ab eo tradito,cum Pontifex fieri ardenti deſiderio laboraret;iſta refricans & inculcans,ne(quod ait)perſonæ ſumma auctoritas cauſæ præiudicium afferret:vt ſchiſmaticorum atque hæreticorum mos eſt,cum ex criminibus in aduerſarios irrogatis ſuam volunt cauſam defendere,& præſeferre iuſtitiam. Vtinam extarent ipſa Synodalia Acta, ex quibus fuiſſent ipſi redarguendi ſchiſmatici:non enim locus relictus eſſet impoſturæ.

XXXVIII. Sed quod illis caremus,fragmenta hinc inde non ſine magno labore collegimus, nec aliunde quidem quam,ex ejuſdem temporis ſcriptis,licet magna ex parte illa perierint. In primis autẽ ex

ipſo

Digitized by Google

A ipſo Facundo accipe, quæ in libello tunc temporis ad Mocianum conſcripſit; vbi tunc aduerſatum ſe fuiſſe Vigilio tradit, dum ait: Accipite quæ in iudicio ipſius Vigilij inter alia fuerim proſecutus, ſicut editæ nobis ab Officio tertiæ Actionis geſta declarant. Ego enim fateor ſimpliciter beatitudini veſtræ, non pro Theodori Mopſueſteni damnatione me a contradicentiæ communione ſubtraxiſſe: hoc enim vel ſi approbandum non ſit, ferendum tamen exiſtimo, nec tantam eſſe cauſam iudicij, pro qua deberemus a communione multiplici ſegregari: ſed quod ex perſona Theodori epiſtolam Ibæ Neſtorianam probare conati ſunt; & quod ex epiſtola Ibæ Synodum, *Chalcedonenſem ſcilicet*, a qua ſuſcepta eſt, improbarent.] hæc Facundus, cum iam a Vigilij ſententia receſſiſſet, in ipſum inuectus, quod iam in defenſione Trium capitulorum, quam ante acerrime ſuſceperat, tepuiſſet. *Quid ad Vigilium Facūdus in Synodo.*

XXXIX. *Vigilius cur fauere viſus eſt Orientalibus.*

Qui enim abſens (vt diximus) pro Trium capitulorum defenſione viſus eſt laboraſſe Vigilius, & aduerſus eos, qui ea vna cum Iuſtiniano Imp. oppugnabant, inſurrexiſſe: re perpenſa, videns nihil afferri præiudicij Chalcedonenſi Concilio, vel Catholicæ fidei, quam quis partem tueretur, cum re vera omnes æque damnarent errores qui fuerunt Theodori, Theodoreti, & Ibæ; ſed maximum damnum accipi ex eo, quod ijdem ferme omnes inhærentes nouæ Imperatoris conſtitutioni,
B qui in Eccleſiæ Catholicæ communione hactenus retinebantur, iamiam in gratiam Imperatoris ſchiſmate eſſent diuidendi; hæc, inquam, Vigilius Papa conſiderans, primum quidem ne ob id Occidentales defenſores Trium capitulorum ſcandalum paterentur, rem ſecreto tranſigendam eſſe, atque (vt in re quę non ſpectaret ad fidei veritatem) diſſimulandam putauit. Demum vero cum ſibi aduerſari ſentiret Epiſcopos Africanos, & res eſſet in eo ſtatu repoſita, vt ſiue Occidentalib. ipſis, ſiue Orientalibus omnibus ſibi inhærendum eſſet: conſultius ſibi viſum, iſtorum, nempe Orientalium fauere ſententiæ, quam illorum; ſecreto de his iudicans; ſperans fore, vt & ij etiam in eam ſententiam perducerentur. ſed res aliter accidit, perſtantibus Occidentalibus in ſententia qua ſemper fuerant pro Trium defenſione capitulorum, atque eidem firmiter inhærentibus; adeo vt eius cauſa ſeſe a communione Catholica, ſchiſmate conflato, diuiſerint. Hæc quidem de Vigilio Papa ita tranſacta eſſe, ea quæ dicta ſunt atque dicentur, certam fidem faciunt.

XL. *Vigilius contra Tria Capitula laborauit.*

Sane quidem nemo iure inficias ire poterit, Vigilium aduerſus Tria capitula ad Mennam Cōſtantinopolitanum Epiſcopum libellum conſcripſiſſe; id ipſius Vigilij ſcriptis teſtantibus, nempe publicis Actis latæ ab ipſo ſententiæ in Ruſticum & Sebaſtianum & alios Trium capitulorum de-
C fenſores, de quibus dicturi ſumus; cum queritur aduerſus Ruſticum, quod ſe inconſulto, quam citiſſime ſententiam ſuam, quam Iudicatum appellat, ad Mennam conſcriptam, in diuerſas prouincias promulgaſſet. Id quoque teſtari videtur in epiſtola ad Valentinianum [a] Epiſcopum Tomitanum in Scythia, vbi tamen de calumnia queritur, nimirum quod ab ipſis fuiſſet diuulgatum, Vigilium quoque damnaſſe Theodoretum & Ibam, quos recepiſſet Chalcedonenſe Concilium. Equidē ſparſum in vulgus fuiſſe de damnato ab eo Theodoreto, ex alia epiſtola Vigilij olim ſcripta ad Theodoram Auguſtam, Liberatus [b] diaconus tradit; at id vt omnino commentitium neque eius poſtea aduerſarij auſi ſunt (quod procul abhorreret a veritate) illi tribuere. Sed & de conſenſu Vigilij ſiue ſcriptis, ſiue ſine ſcriptis prodito contra Tria capitula, Acta Quintæ Synodi ſæpe fidem faciunt. Quinetiam Sexta Synodus Actione ſeptima cōtinet Vigilij Papæ aduerſus Tria capitula monumenta, quibus argumenta contra eadem Tria capitula allata narrantur: adeo vt nulla dubitatio eſſe poſſit, quin de his Iuſtiniani ſententiam edicto editam comprobarit.

a Extāt Act. 9. Quint. Synod.

b Liberat. diac. Breuiar. c. 22.

XLI. *Vigil. de quæſtione tacendū decernit.*

Sed quid accidit? Cum id innotuiſſet Africanis Epiſcopis, & aliarum Eccleſiarum ſacerdotib. atque primum omnium ipſis, quos ſecū duxerat, diaconis Romanæ Eccleſiæ Ruſtico, Sebaſtiano,
D & alijs; & magnæ ob eam cauſam turbæ, diſcordiæ, diſſidięq. eſſent obortæ: mox idē Vigilius emiſſam de Trium capitulorum damnatione ſententiam ſuſpendit, ſeu potius reuocauit: & conſentientibus etiam illis qui iam damnarant eadem Tria capitula, Theodoro videlicet Epiſcopo Cæſarienſi, atque Menna Conſtātinopolitano, rurſum ab eodem Vigilio promulgatum decretum eſt, quo decernebatur, vt de controuerſia de Tribus capitulis penitus taceretur vſque ad proxime cogendam Synodum vniuerſalem: ſicq. res aliquandiu conſopita ſiluit. Ita prudenter periclitāti Eccleſiæ viſus eſt conſuluiſſe Vigilius, ne ob eam controuerſiam vniuerſus Chriſtianus orbis inter ſe collideretur, atque Oriens ab Occidente ſchiſmate ſcinderetur: ſperans fore, vt mora temporis aliquod poſſet excogitari remedium, quo vtrique parti conſuleretur.

XLII.

De hoc quidem Vigilij decreto, & quodammodo inita cum Theodoro atque Menna tranſactione, teſtes ſunt Acta publica, quibus lata a Vigilio Papa poſtea ſententia contra Theodorum atque Mennam continetur: etenim hæc ipſa verba ſcripta leguntur in ipſo libello ſententiæ vigeſimoquinto anno Imperij Iuſtiniani dato, anno nimirum Domini quingenteſimo quinquageſimoprimo; cum quid ab hoc tempore per Vigilium actum ſit, ita ab ipſo docetur: Nos vero longa- *Vigilius patiē-*
E nimitatem noſtram diuina largitate conceſſam tam circa te, quam circa ſeductos abs te, pene *tia agendum*
hoc quinquennio elapſo monſtrauimus. Primum quidem in eo, quod pro ſcandalo refrenando, *putauit.*
condeſcendentes quorumdam animis, quos aliqua diſpenſatione * credimus temperandos, quia ** diſſipatione*
tu iam eos pluribus annis inquietiſſimus ſtimulator accenderas, quædam pro tempore medicina- *Theodori te-*
liter exiſtimauimus ordinanda, tali ſub conditione, vt omni in poſterum perturbatione ſopita, ni- *meritas condē-*
hil vltra nec verbo, nec litteris quiſquam facere ex eadem cauſa præſumeret. At tu conſuetudinis *natur.*
tractus audacia, neque tunc ceſſare a conſcribendis vel prædicandis nouitatibus voluiſti: ita & ſæpius libellis Epiſcoporum redditis, & conſenſum tuum cum eis propria confeſſione condemnans, eorum vel tuis exceſſibus ſæpius a nobis concedi veniam poſtulaſſes.

XLIII.

Poſt hæc autem cum te a præſumptione ſolita nec pudor humanæ verecundiæ, nec ſacerdotij pondus, nec timor diuini iudicij cohiberet, dum amplius quam iuſtum fuerit, patientiam tuis facinoribus præberemus: ad hoc eſt cauſa producta, quatenus ſemotis omnibus, quæ de Trium capitulorum quibuſlibet dicta ſcriptave fuerant, quid de ipſa re facto opus eſſet, cum Africanarum, Illyricanarum,

* Galliarum. Helladarum, vel aliarum.

ricanarum,ſeu Valliaium * partium congregata Synodo tractaremus,eorum maxime præſentiã A
requirentes,quorum fuerat ſcandalizata fraternitas.Illud quoque magnopere nobis cum clemẽ-
tiſſimo Principe,præſentibus etiam Menna Conſtantinopolitanæ ciuitatis,& Dacio Mediolanen-
ſis vibis Antiſtite , alijſq.tam Græcis quam Latinis Epiſcopis, cum quibus omnibus etiam tu
Theodore pariter affuiſti,necnon & præſentibus Iudicibus ac proceribus,vniuerſoq.Senatu, con-
uenit,ne vſque ad memoratam Concilij definitionem quicquam de præfatis Tribus capitulis ab
aliquo fieri intentaretur.At deinde tuis ex incitamentis liber condemnationem capitulorum ip-
ſorum continens in Palatio te aſſiſtente & inſtruente,coram quibuſdam Græcis Epiſcopis eſt rele
ctus,&c.]ſatis hæc modo ex ſententia in Theodorum lata,quam ſuo loco inferius integram recita
bimus:ex eaq.hæc deducta ſufficiant ad oſtendẽdum ab hoc anno ad illud vſque tempus in ea cau
ſa Trium capitulorum ab ipſo Vigilio indictum fuiſſe ſilentium ; cum & ipſe Theodorum eorum
dem prius factam condemnationem iterum promulgantem,lata in eum ſententia condemnauit .

XLIV. Vigilius creditus conſenſiſſe dãnationi triũ Capitulorum.

Sed quid accidit?Ex his quæ dicentur ſatis apparet, eiuſmodi indictum a Vigilio Papa ſilen-
tium a defenſoribus capitulorum in deteriorem partem acceptum,colluſionemq.cum aduerſarijs
interpretatum,vel ſaltem ſubdolam conniuentiam,cum videlicet(vt oſtenſum eſt ex petulantia B
Theodori)ijdem nequaquam conticeſcerent,ſed eorumdem condemnationem in Palatio omni-
bus oſtentarent:ſicq.indictum ea de re ſilentium,non aliud quam tacitum Vigilij conſenſum in-
terpretati ſunt.Quod enim ipſe cum eſſet abſens,litteris libelliſq.ijs qui conſenſerãt(vt vidimus)
fuiſſet comminatus,quodq.etiam(vt dictum eſt anno ſuperiori)litteras abſens in via ſcripſiſſet ad
uerſus eos qui edito ab Imperatore fidei decreto ſubſcripſerãt; verum ijſdem Vigilius veniens con
ſenſiſſet,& poſtea ſilentium indixiſſet , atque ad futuram Synodum prouocaſſet : ipſum non re-
cto incedere pede ſunt arbitrati : adeo vt perſeuerauerit apud Occidentales illa de ipſo ſententia,
Vigilium Papam in damnationem Trium capitulorum conſenſiſſe.Atq.graue paſſi ſunt ſcandalũ
ipſi capitulorum defenſores, qui eius cupidiſſime expectarunt aduentum,vt Apoſtolica auctorita
te ab ea quam patiebantur vindicarentur Imperatoris tyrannide vſurpantis ſibi quæ eſſent Epi-
ſcoporum;vbi viderunt omnia in contrarium eſſe mutata,atq.demum tranſacta ſilentio , quæ ſibi
videbantur fuiſſe inſectanda atq.explodenda clamoribus:ſicq.in eumdem veluti deſertorem præ-
uaricatoremq.inſurrexere,quem cum aduerſarijs communicare viderent.

XLV. Vigilius communicat damnantibus tria Capp.

Conſtat quidem,eoſdem quos ante vel ipſe Vigilius, vel ante ipſius aduentum eius diaconus C
Stephanus a communione eadem ex cauſa ſuſpenderant,a Vigilio ipſo,cum venit,in communio-
nem eſſe ſuſceptos,nempe Zoilum Alexandrinum Epiſcopum,qui(vt vidimus) edicto ſubſcripſe
rat,ea tamen conditione ſi ratum haberetur a Romano Pontifice, & Theodorum malorum om-
nium auctorem,necnon Mennam Epiſcopum Conſtantinopolitanum,qui primus poſt Theodorũ
ab eis vocabatur in crimen.Hos namq.omnes,Zoilum,Theodorum,& Mennam a Vigilio cõmu-
nionis Catholicæ factos fuiſſe participes,ex eodem Vigilii libello de ſententia in Theodorum lata
euidenter apparet:teſtante diſertis verbis ipſo Vigilio,Zoilum Romanæ connexum Eccleſiæ ex A
poſtolica eidem communione conceſſa:itemq.Theodorum & Mennam vſq.ad illud tempus indi-
cti ſilentij eidem communione fuiſſe coniunctos,poſtea vero ea Theodorum priuatum, Mennã ve
ro ſuſpenſum.Ex eiuſmodi igitur confœderationis oſtenſis ſymbolis,non a defenſoribus tantũ(vt
dictum eſt)fuit exiſtimatum & prædicatum Vigilium Papam aduerſarijs adhæſiſſe,atque pariter
Tria illa capitula condemnare perſeueraſſe;verum etiam ab ijſdem Trium capitulorum impugna
toribus id ipſum fuit aſſertum atque ſumma gloria diuulgatum.

XLVI. Excuſatur Vigilius.

Qui rem exacte abſque aliquo affectu priuato cõſiderant,ipſum Vigilium excuſant:quod qui D
abſens adeo per litteras fuerat comminatus,mitius egit,vbi præſens rẽ proxime eſt intuitus:oſtẽ-
ſa enim & ob oculos poſita Eccleſiæ facies omni ex parte miſerabilis & quouis deploranda lu-
ctu,aliter decernere perſuaſit:Siquidem ſimul cum quatuor Orientalium ſedium Patriarchis qui
ſubſcripſerunt,omnes ferme illis ſubiectos Epiſcopos in eamdem ſententiam atque ſubſcriptionẽ
inductos inuenit.Quamobrem nimis durum & aſperum , valdeque acerbum atque inhumanum
ipſi viſum,Apoſtolica auctoritate , quam ad ædificationem non ad deſtructionem ſibi ſciret eſſe
conceſſam,veluti vno gladij ictu Orientem ab Occidente diſcindere:cum præſertim ſciret, re vera
non de fide eſſe quæſtionem,quæ diſſimulari minime poſſet,ſed de perſonis,vt ex S. Gregorio ſu-
perius dictum eſt.

XLVII. Non de fide, ſed de perſonis fuit contentio.

Licet enim pro fide pugnare aduerſus errores Theodori,Theodoreti,& Ibæ,impugnatores præ
ſe ferrent;non tamen(quod ſæpe inculcatum eſt)his aduerſantes ipſi defenſores Trium capitulo
rum æque defendebant errores Theodori,Theodoreti,vel Ibæ:nam & ipſi eos penitus execraban-
tur,ſicut & illi qui contra Tria capitula ſententiam propugnabant;cum & vtraque pars in primis
nihil ſe magis velle conteſtaretur,quam conſultum eſſe Catholicæ fidei probatæ a ſacroſancto Cõ E
cilio Chalcedonenſi.His etiam accedebat , quod qui impugnabant Tria capitula,a ſententia illa
diuelli poſſe,cui aſtringebantur Imperatoria voluntate,impoſſibile videretur.

XLVIII. Vigilius prudẽter egit.

Quid igitur peccaſſe Vigilius dicendus fuit,ſi de cauſa illa vſque ad futuram Synodum eſſe ta
cendum indixit,quæ potius(ſi fieri potuiſſet)perpetuo erat ſilentio condemnanda,ſopienda , im-
mo ſepelienda,atque penitus extinguenda?Quod vero id non liceret, partibus acerrime aduerſus
ſe inuicem concertantibus,nec ſpes vlla eſſet vt poſſet pax deſperata componi:ad fœderis remediũ
in tanto diſcrimine itum eſt;vt cum nulla ſpes eſſet in perpetuum ſanciri ſilentium,illud ſaltem ad
tempus indiceretur,vt interea cum ceſſatum eſſet ab armis, pax mutua tranquillioribus animis
tractaretur:ad quam conciliandam,ſicut tempore fœderis ſunt conceſſa commercia,ita & Vigilio
placuit omnibus concedendam eſſe communionem.

XLIX.

Quod autem ſciamus eiuſmodi Vigilij conſilium in deteriorem fuiſſe partem acceptum, ob
idq.ipſum colluſorem,præuaricatoremq.ab aduerſarijs conclamatum,quod ob timorem Impera

toris,

A toris,ad eius gratiam prometendam,a cœptis continuo reſilierit: ad hæc omnia excuſanda illud
ſatis ſuperq.eſſe poteſt quod ſummæ conſtantiæ ſpecimen edidit,vbi hoc anno Cõſtantinopolim
venit.Vbi enim non cum Catholicis,ſed pugnandum ſibi fuit aduerſus hæreticos,cum quib. mi
nime eſſe diſſimulandum ſciret;mox auctoritate Pontificia inſurrexit,ac nullo habito reſpectu po
tentium,& pro nihilo hac ex parte ducens Imperatoriam poteſtatem,in ipſam Theodoram Augu
ſtam,diutiſſime magno Eccleſiæ detrimento toleratam,ſententiam tandem excommunicationis
inflixit,eadem pœna afficiens hæreticos omnes Acephalos Seuerianos & Eutychianos, quam ip-
ſa eorum patrona meruerat.Hæc quidem haud vulgo iactata,vel teſte minus digno feruntur, ſed
eo,quo ob Pontificiam dignitatẽ,vitæq.ſanctitatem, & rerum vſum atq. ſcientiam nullus dignior
dici poteſt:Etenim teſtatur id Gregorius Magnus in epiſtola ad Hibernos Epiſcopos ſchiſmati-
cos verbis iſtis [a]: Poſtquam recordandæ memoriæ Vigilius Papa in vrbe regia conſtitutus, cõ
tra Theodoram tunc Auguſtam & Acephalos damnationis promulgauit ſententiam;tunc Roma
na vrbs ab hoſtibus adita & captiuata eſt.Ergo bonam cauſam habuerunt Acephali,& iniuſte dã
nati ſunt,poſt quorum damnationem talia contigerunt? Abſit:hoc enim nec noſtrum quempiam,
B nec alios qui Catholicæ fidei myſterijs inſtituti ſunt,dicere,vel aliquo modo confiteri conuenit.]
hæc Gregorius aduerſus ſchiſmaticos eorumdem Trium capitulorum defenſores.

Theodora Auguſt.cum Acephalis a Vigilio excommunicata.

a Gregor.lib. 2. epiſt.36.

L. Vides igitur,pro diuerſitate perſonarum,Vigilium magna conſideratione adhibita atque pru
dentia diuerſo modo pugnaſſe,aliterq.ſe aduerſus hæreticos,aliter cum Catholicis exhibuiſſe: il-
los quidem,quibus nec Aue dicendum monet Apoſtolus [b], quamuis faſtu elatos,potentiaq.ſub-
limes,excommunicationis ſententia,fulminis inſtar cælitus emiſſi proſtrauit:hos autem non abii-
cit,ſed Apoſtolicis charitatis viſceribus fouens,iterum parturit,cum diſſimulat,annuit,expectat,
reprimit,corripit,tolerat.In quorum etiam ſalutem iſtiuſmodi aduerſus Theodoram Auguſtã re-
dundauit oſtenſa ſeueritas:intendit enim in eam eo modo neruos cenſuræ Catholicæ,ne ob defen
ſa antea,damnata poſtea vel ſuſpenſa Tria illa capitula,in ſuſpicionem vocarẽtur proditæ fidei, &
cum Eutychianis initæ ſecreto ſocietatis:ſed vt tam euidenti ſigno oſtenſo vigoris ſacerdotalis in
Orthodoxa fide tuenda,& hæreticos eorumq.patronam damnando,omnes qui Catholici re vera
eſſent,erigerent animos;& quæcumq.ab ipſo Vigilio gererentur,in meliorem partem acciperent:
cũ iam certo ſcirent,nihil apud ipſum Romanum Pontificem antiquius eſſe,quam aduerſus hære-
C ticos fidem Catholicam propugnare,poſteriſq.ſartam tectam relinquere. Quæ autem hæc ſecuta
ſint,ſuo loco dicemus.

Vigilij in pugnando diſcretio.

b 2.Ioan.

IESV CHRISTI ANNVS 548. | VIGILII PAP. ANNVS 9. | IVSTINIANI IMP. 22. TOTILÆ REG. 7.

I. QVingenteſimus quadragenteſimus octaus Chriſti annus,idem poſt Conſulatum Baſilii ſepti-
mus,& belli Gothici decimustertius a Procopio [c] numeratur:quo nouis cladibus in Ita-
lia diuerſis in locis Romanus exercitus a Gothis afficitur:additumq.ad alia damna,vt Scla-
uinorum exercitus,tranſmiſſo Iſtro,Illyricum occuparit.hæc omnia Procopius pluribus.Sed neq.
his motus aduerſis reuocatur Imperator a ſuſceptis aduerſus Tria illa capitula ſtudijs,quib.maio
rem inflixit Eccleſiæ cladem,quam a barbaris pateretur Illyricus.Audi igitur lugubrem de obor-
D to ſchiſmate & a Romano Pontifice defectione tragœdiam.

c Procop.de bello Goth.lib.3.

Sclauini occupant Illyricũ.

II. Cum Romanæ Eccleſiæ diaconi Ruſticus atque Sebaſtianus Conſtantinopoli apud Vigilium
agentes vidiſſent ipſum Summum Pontificem minime condemnaſſe(vt in votis erat) qui damna-
rant Tria illa capitula,immo & ipſum cum illis communicaſſe:iidem ab Africanis impulſi, aduer-
ſus ipſum Vigilium rebellarunt: id vero præ ceteris operati ſunt Felix Gillitanus monaſterij in
Africa Abbas,atque Lampridius,qui hanc ob cauſam Conſtantinopolim ſe contulerant: & licet
hi primum reiecti fuiſſent a Vigilij Papæ clericis,eo quod ipſius Pontificis vitarent communionẽ:
dolo tamen ſe inſinuantes Sebaſtiano diacono,eumdem a Vigilio abſtraxere,qui & ſecum in eam
dem ſchiſmatis ſocietatem Ruſticum item Romanæ Eccleſiæ diaconum captiuum duxit.Hi ve
ro eum gloriarentur vindices inſurgere pro Concilio Chalcedonenſi,in eamdem ſocietatem tra-
xerunt etiam Vigilij ſubdiaconos,Defenſores,atque Notarios,quorum hæc ſunt nomina, Ioan-
nes,Gerontius,Seuerinus, Importunus,alterq.Ioannes,& Deuſdedit.hi quidem aduerſus eum-
dem Romanum Pontificem ad diuerſos Epiſcopos in diuerſas prouincias litteras dedere.Hæc au
tem omnia expreſſa habentur in libello ſententiæ aduerſus Ruſticum atque Sebaſtianum prolatæ,
E quem ſuo loco recitabimus.Eiuſdem vero Felicis Gillitani huius ſchiſmatis inſtigatoris meminit
etiam Facundus Epiſcopus in libello ad Mocianum,eumq.maximum defenſorem fuiſſe Theodo
ri Mopſueſteni docet,Abbatemq.nominat.Sic itaque ſub prætextu defendendi Concilij Chalce-
donenſis maximum fuit in Eccleſia Dei ſchiſma conflatum,& calumnijs exagitatus ipſe Vigilius,
quaſi fautor acceſſerit impugnantibus ipſam ſacroſanctam Synodum Chalcedonem:factumq. vt
vndique ab Epiſcopis Orthodoxis querelarum plenæ ad eumdem Pontificem litteræ ſcriberen-
tur,de quibus ſuis locis agemus.

Qui Ro. Eccl. clerici defecerunt a Vigilio

III. Cum enim iſtiuſmodi ab Eccleſiæ Romanæ diaconis diuerſarum Eccleſiarum Epiſcopi litte
ras percepiſſent:haud putantes contemni debere,quæ de re tanta a viris tantis e tali loco, nempe
Conſtantinopoli ſcriberentur;magnopere turbati ſunt,verumq. eſſe exiſtimantes quod ab ipſis
diaconis Romanæ Eccleſiæ ſcriberetur,ipſum ſcilicet Romanum Pontificem molitum aliquid cõ
tra Chalcedonenſe Concilium:magnopere commoti ſunt,eorumq.nonnulli ſe ab ipſius Romani
Põtificis cõione diſiũxere;alij ad tẽpus donec res magis ſibi explorata fieret,ab eius ſe cõſuetu-

Tumultus aduerſus Vigiliũ exortus.

dine temperauere; alij vero, quibus maior inerat in re tanta prudentia, ad rem apertius cognoſcen A
dam nuncios miſere Conſtantinopolim, litteraſq. ad ipſum Vigilium conſcripſere: ſicq. duorũ Ro
manæ Eccleſiæ diaconorum nempe Ruſtici & Sebaſtiani litteris vniuerſus concuſſus eſt Orbis, Ec
cleſiaq. Catholica perturbata & in ſummum diſcrimen adducta; iactaq. ſunt ab eiſdem immenſi
ſchiſmatis fundamenta, adnitentibus cum ipſis potiſſimum Africanis, qui (vt dictum eſt) aduerſus
Imperatorem primum pro Concilio Chalcedonenſi (vt ſibi videbatur) erexere vexillum. Hæc om
nia (vt diximus) expreſſa habentur in libello damnationis amborum diaconorum ſequenti anno
a Vigilio Papa conſcripto.

IV. Sed & his omnibus inſuper a Ruſtico diacono additum, vt ad ſuam firmandam pro Trium ca
Ruſticus Dia. pitulorum defenſione ſententiam, commentarium per dialogiſmũ ſcriberet aduerſus Acephalos,
ſcribit contra ad cuius finem poſita ab eo fuit de Tribus capitulis diſputatio. Extat ipſe quidem, ſed ſine decur-
Vigilium. tatus, vbi de Tribus capitulis controuerſia tractabatur. Nam inter diſputandum, cum vrgeret Or
thodoxus hæreticum, vt Dioſcorum anathematizaret; ad hæc hæreticus: Nos interim non de cau-
ſis ſingularum colloquimur perſonarum, ſed de fide vniuerſaliter diſceptamus: Hoc vero negotiũ
illi ſeruabimus tempori, quando de Diodoro, Theodoro, Iba, & Theodoreto diſputabimus, cauſas B
perſonarum quæſtioni de fide miſcentes.] hæc ibi: ex quibus appareat eumdem librum fine carere,
cum ea illic quæ dicenda propoſuerat, deſiderentur. Sed & cum deſit in fronte operis nomen dia-
coni ad quem tomum illum inſcribit: coniectura ducimur & illud eſſe ſubtractum, neque alium
quemquam hunc fuiſſe, quam collegam in ſchiſmate, quem diximus, Sebaſtianum diaconum; ad
quem inter alia iſta præfatur:

V. Memento (inquit ipſe) Chriſtianum te eſſe atq. diaconum, & hoc ſummæ totius vniuerſitatis
Eccleſiæ, *nempe Romanæ*. Si importabile onus eſt ordinis, quare vllo modo aggreſſus es dignitatẽ?
* circa Semel diaconus factus, tuis votis obligatus es Deo: alioqui debuiſti reputare prius, & citra * hu-
iuſmodi gradum cum aduerſario tenere pacem, perquirens ſi tu cũ decem millibus viginti aduer-
ſarij millia euincere potuiſſes.] hæc & alia Ruſticus diaconus collegam incendens ad prœlium: vn-
de & illud percipere valeas, quibus animis initum ſit certamen, tali tantoq. claſſico præcantato. Dẽ
ptis autem ex libro illo ſpinis quibus ager fertilis abundabat, & vepribus quibus in angulo ſilueſce
bat exciſis, quæ remanſerunt, viro quidem docto ſunt digna; in quo cum plura notanda ſint, illud
obiter inculcatum de perſeuerante in Eccleſia priſtino ſacrarum reliquiarum vſu non prætermit C
tam, ne quis putet traditiones a Patribus acceptas temporum fuiſſe diuturnitate vel varietate di-
miſſas; Clauos (inquit) in quibus confixus eſt Chriſtus, & lignum venerabilis Crucis, omnis per to
tum mundum Eccleſia abſq. vlla contradictione adorat, &c.]

VI. At non Ruſticus tantum exacuit contra Vigilium Romanum Pontificem ſtylum pro defenſio
Dirum ſchiſ- ne Trium capitulorum, ſed alij plures: nam in Africa id præſtitit Liberatus Eccleſiæ Carthaginen-
ma in Eccleſia ſis diaconus, Facundus Epiſcopus Hermianenſis in libello præſertim contra Mocianum edito,
Catholica ob- necnon Victor Epiſcopus Tunuenſis, de quibus inferius prolixior ſermo erit. horum meminit Iſi
ortum. dorus: licet corrupte, pro Facundo, Secundus legatur. De illis vero qui poſtea Vigilij patrocinium
ſuſceperunt, & pro Trium capitulorum damnatione pugnarunt, ſuo dicemus loco, vbi de Quinta
Synodo pertractabimus. Sic igitur maximo Eccleſiæ Catholicæ detrimento vbiq. rixæ, vbiq diſſi-
dia, contentiones & diſſenſiones ſunt ſimul exortæ, pugnantibus aduerſus ſe inuicem Orthodoxis
enormi ſchiſmate ſciſſis, inter ſeq. mutuo collidentibus, ex quo totum hoc ſæculum redditum pla-
ne eſt infeliciſſimum. Sed de his modo ſatis.

VII. Hoc anno Theudis Rex Gothorum in Hiſpania occiſus eſt, vbi regnaſſet (ex ſententia Iſidori) D
Theudis Rex annos ſeptẽdecim & mẽſes quinq. licet deprauate legatur ſexdecim, atq. mendoſe anno Iuſtiniani
occiſus. Imp. XII. pro XXII. ex quibus etiam corrigas Æræ menda. Sub hoc Rege Theude recenſetur ab
a Iſidor. de Viris illuſtr. c. 20. Iſidoro de Viris illuſtribus Iuſtinianus Valentinus Epiſcopus iſtis verbis [a]: Iuſtinianus Eccle-
ſiæ Valentiæ Epiſcopus, ex quatuor fratribus & Epiſcopis eadem matre progenitis vnus, ſcripſit li
brum Reſponſionum ad quemdam Ruſticum de interrogatis quæſtionibus: Quarũ prima reſpon
ſio eſt de Spiritu ſancto: Secunda eſt contra Bonoſiacos, qui Chriſtum adoptiuum & non propriũ
dicunt: Tertia reſponſio de baptiſmo Chriſti, quod iterare nõ licet. Quarta reſponſio de diſtinctio-
ne baptiſmi Ioannis & Chriſti: Quinta reſponſio, quia Filius ſicut Pater inuiſibilis eſt. Floruit in
Hiſpanijs temporibus Theudis Principis Gothorum.] hæc ipſe, qui pergit dicere de eius fratribus,
Iuſto Orgelitano Epiſcopo, Nebridio, & Helpidio, iiſdemq. ſacrorum ſcriptorum auctoribus: ſed
periere præclara horum virorum illuſtrium monumenta.

VIII. Paulo autem ante obitum Theudis, inter tot tenebras Gothorum perfidia ſuperinductas, nobi
lem Hiſpalenſem Eccleſiam S. Lauriani martyrio illuſtratam, vetera Eccleſiæ Catholicæ monumẽ
b Rom. Martyr. ea die. ta teſtantur, quæ diem natalem eius anniuerſaria memoria renouant [b] quarto Nonas Iulij. (Qui E
prosecuti ſunt res Hiſpaniæ, tradunt, hunc fuiſſe Pannonium genere, presbyterum vero Mediola-
De S. Lauriano nenſis Eccleſiæ, inuectumq. zelo fidei in perfidum Totilam Arianum Principem, ab eo quæſitum
Epiſcop. Hiſpa ad necem, ſed fuga lapſum Hiſpaniam ad latebras delegiſſe: adduntq. quod ibi cum virtutum præ
lenſi martyre. ſtantia qualis eſſet cito innotuiſſet, delectus eſt in Epiſcopum Hiſpalenſem poſt Maximum. Cum
vero id Totilas cognouiſſet, barbarica obſtinatione per gentilem ſuum Theudem Regem illi necẽ
inferendam curauit: qui diuino monitu fugam rurſus captans, Romam ſe contulit, cum nondum
Vigilius eſſet profectus in Orientem, a quo honorifice exceptus eſt, ſed cum reuerſurus in Hiſpa-
niam, perueniſſet in Gallias; mira ſagacitate ab exploratoribus Totilæ ſingula eius veſtigia affe-
ctantibus repertus apud Maſſiliam, ab eiſdem apprehenſus, capite gladio Ariano truncatus eſt.
cuius corpus Euſebius Epiſcopus Arelatenſis, qui præceſſit Aurelianum, ſepeliendum curauit; ca
put vero in ſuam delatum eccleſiam, populum fame peſteq: laborantem (vt prædixerat) liberauit
cum paulo poſt occiſus eſt Theudis, & regnum arripuit Theodegiſclus, idemque Gothus & Aria-
nus.

A nus. Hunc tandem felicem conſecutus eſt finem vir ſanctiſſimus Laurianus, ardore Catholicæ veritatis & dicendi libertate omnes huius ſæculi Catholicos facile antecellens, & miraculorum operatione nulli ſecundus: ex quibus illud tantum poſteris notum, cæcum in itinere, cum Romam peteret, illuminaſſe.

IX.
Theodegiſclus Rex in Hiſpania.

Porro Theodegiſcli haud fuit in regno longa permanſio: ſiquidem Iſidorus tradit, quod poſt annum & menſes ſeptem, pari exitu, coniuratorum manu inter epulas gladio confoſſus extinctus eſt, ob pœnam (vt Gregorius Turonenſis exiſtimauit) offenſi numinis, dum curioſius diuina diſquirere, & illis detrahere laborauit. Homo enim Catholicæ fidei infenſiſſimus, ægerrimo patiebatur animo, vt Deus manifeſtis iiſdemque perennibus miraculis declararet quæ ſibi religio cordi eſſet, & veram fidem a perfidia ſignis manifeſtiſſimis diſcriminaret. adeo vt, antequam regnum adipiſceretur, cum, Theude adhuc ſuperſtite, habenas regni adminiſtraret, admodum curioſe ſcrutatus ſit, vt redarguere poſſet impoſturæ, quod Deus inter Arianos euidens edere conſueuit ſignũ, quo & fides Catholica veluti Dei digito probaretur, & Ariana impietas damnaretur. Sed quodnã id fuerit, meminimus ſuperius alia occaſione retuliſſe, cum de aliis huiuſcemodi miraculis in Sici- B lia, Italia, & Oriente fieri ſolitis ſermonem habuimus: hic vero (quod locus & tẽpus poſtulat) eiuſdem Gregorii verbis repetere, haud putamus legenti fore faſtidio. ſic enim ait [a]:

a Greg. Turo. de glor. mart. c. 24. 25.

X.
* Offer
De miraculis in fonte baptiſmatis quotãnis renouari ſolitis.

Eſt & illud illuſtre miraculum de fontibus Hiſpaniæ, quos Luſitania prouincia profert. Piſcina namque eſt apud Oſen * campum antiquitus ſculpta, & ex marmore vario in modum crucis miro compoſita opere: ſed & ædes magnæ claritatis ac celſitudinis deſuper a Chriſtianis constructa eſt. Igitur cum dies ſacer poſt curriculum anni antecedentis aduenerit, quo Dominus, confuſo proditore, myſticam diſcipulis præbuit cœnam: conueniunt in locum illum cum Pontifice ciues, iam odorem ſacri perſentientes aromatis. Tunc data oratione ſacerdos, oſtia templi ſimul iubet muniri ſignaculis, aduentum virtutis Dominicæ præſtolantes. Die autem tertia (quod eſt ſabbati) conuenientibus ad baptizandum populis, adueniens Epiſcopus cũ ciuibus ſuis, inſpectis ſignaculis, oſtia reſerat clauſa. Ac mirum dictu, piſcinam quam reliquerant vacuam, reperiunt plenam, ſed ita cumulo altiore refertã, vt ſolet ſuper ora modiorum triticum adgregari: videaſq. huc illuc que latices fluctuare, nec partem in diuerſam defluere. Tunc cum exorciſmo ſanctificatũ, conſperſum deſuper chriſma, omnis populus pro deuotione haurit, & vas plenum domi pro ſaluatione re- C portat, agros vineaſq. aſperſione ſaluberrima tutaturus. Et cum exinde multitudo amphorarum ſine collecto numero hauriatur, numquã tamen vel cumulum minuit: licet vbi infans primo tinctus fuerit, mox aqua reducitur: & baptizatis omnibus, limphis in ſe reuerſis, vt initio prodũtur, neſcio, ita & fine clauduntur ignaro.

XI.
Diuina vltio in contemptorem.

Cuidam vero ex hæreticis Deum non metuenti, neque venerationem præſtanti huic loco ſancto, neque credenti corde miraculum quod in eo Dominus ad corroborandam ſuorũ Fidem præſtare dignatus eſt, quid euenerit, non ſilebo. Venit cum turba equorum, ſolutiſq. impedimentis iuſſit in baſilica poni, equiſq. in ea præſepia præparari, irridens miſer quæ de hoc loco narrabantur incolis. Igitur media nocte prætereunte, a febre corripitur, ac pene exanimis, & tardius quam debuerat pœnitẽs, exclamat equites ab æde expelli: erat enim ei, ſub Rege licet, magna tamen in ea regione poteſtas. Expulſiſq. a baſilica ſancta equitibus, ad ſe conuerſus cœpit dentibus proprium lacerare corpuſculum, nec prorſus retineri a ſuis ob nimiam poterat debacchationem: tandẽq. oppreſſus inter ſuorum manus ſpiritum exhalauit.

XII.
* Theodegiſclus
Theodegiſclus Rex ſuo dãno periculum de fonte facit.

Deniq. Theodegiſilus * huius Rex regionis cum iam vidiſſet hoc miraculum, quod in his ſa- D cratis Deo fontibus gerebatur: cogitauit intra ſe dicens: Quia ingenium eſt Romanorum (Romanos enim vocitant homines noſtræ religionis) vt ita accidat & non eſt Dei virtus. Veniens vero ad annũ ſequentem, oſtium cũ ſigillis ſuis cũ Epiſcopi ſigillo muniuit, poſuitq. cuſtodes in circuitu templi, ſi forte aliquem deprehendere poſſet fraudis alicuius conſcium, per cuius ingenium in fontibus aqua ſuccreſceret, ſimiliter & alio fecit anno. Tertio vero conuocata virorum multitudine, foſſas in circuitu baſilicæ, fieri iuſſit, ne forte locis occultis limphæ deducerentur in fontem: fueruntq. foſſæ in profundum vicenum quinum pedum, in latitudinem vero quindecim. Sed nihil abditum potuit reperiri. Tamen vitæ finẽ faciens, & credo pro huius inquiſitionis temeritate, anni ſequentis diem, quo hoc myſterium celebrabatur, videre non meruit, eo quod arcanum virtutis diuinæ inueſtigare præſumpſit. Habentur autem in ea reliquiæ ſancti Stephani Leuitæ.] hactenus de his Gregorius: quibus haud vulgarem conciliant fidem, quæ eiuſdem generis in vnum congeſta miracula ſuperiori tomo ſunt enarrata.

XIII.
Macarius Epiſco. Hieroſol. ſede pulſus.

Hoc eodem anno Macarius Hieroſolymorum Epiſcopus, vbi sediſſet annos duos, pellitur: de quo iſta Euagrius habet [b]: Sedit Macarius, Imperatore nondum ei ſuffragante: qui poſtea ſede E ſua pulſus fuit, nam ferebatur, eum dogma Origenis tutatum. Cui in Epiſcopatu ſucceſſit Euſtochius.] hæc Euagrius: verum ipſum Macarium paſſum fuiſſe calumniam, ea quæ ſuperius in eius creatione dicta ſunt, poſſunt facile ſuadere. hincq. factum eſt, vt vbi Origenem damnaſſet (vt idem auctor ait) in ſuam ſedem receptus ſit: quem ſediſſe annos quatuor, Nicephorus tradit. Ceterũ poſt eum rurſum liquet reſtitutum Euſtochium: ſiquidem conſtat, ipſum ei quæ celebrata eſt anno Domini quingenteſimo quinquageſimotertio, per legatos Quintæ Synodo interfuiſſe. Vnde corrigendum eſt Nicephori Chronicon, vbi habet annum tantum ſediſſe Euſtochium.

b Euagr. libr. 4. c. 36 & Niceph. lib. 17. c. 26.

XIV.
c Euagr. libr. 4. ca. 32.
De Barſanuphio admiranda Anachoreta.

Quod autem ad Euſtachium ſpectat, qui hoc anno ſuffectus eſt Macario pulſo; ab Euagrio [c] iſta accipe, dum eius meminit occaſione Barſanuphii ſanctiſſimi anachoretę: Vixere per idem tempus viri plane diuini, qui multis in locis magna edebant miracula, & quorum gloria vbiq. peruagata fuit. Ex quorum numero erat Barſanuphius genere Aegyptius: Ipſe vixit in monaſterio prope vrbem Gazã, & in carne vitã carni aduerſam degit, adeo vt multa mirabilia ederet miracula. Creditur porro, eũ in ædicula quadã clanculũ ętatem degiſſe, atq. a tempore quo eã ingreſſus eſt,

ad ſpatium quinquaginta annorum & amplius neque a quoquam viſum eſſe,neque quicquam ali A
menti vel aliarum rerum in terra cepiſſe.Quibus rebus cum Euſtochius Epiſcopus Hieroſolymo
rum minime fidem adhiberet;cumq.ædiculam,in qua ille diuinus incluſus fuit,perfodere conſti-
tuiſſet:parum aberat,quin ignis ex ea erumpens,omnes,qui cum eo illuc venerant, combuſſiſſet.]
hæc de Euſtochio,occaſione Barſanuphij habet Euagrius. Viuebat tunc & in Palæſtina miræ ſancti
a Sophron.Prat. Spirit.c.8. tatis vir Mirogenes nomine,de quo hæc inter alia Sophronius [a]: De hoc Abbate Mirogene cum
audiſſet Hieroſolymitanus Euſtochius,voluit ad eum mittere quæcumq.erant neceſſaria,nam hy
dropiſi laborabat:ſed ille numquam ab eo quicquam conſenſit accipere: hoc autem ſolum illi ſi-
gnificabat:Ora pro me,Pater,vt liberer ab æterno cruciatu.]hæc ipſe.

XV. Pergit autem Euagrius [b]: Fuit Emeſæ vir quidam nomine Simeones, qui omni inanis glo-
b Euagr.libr.4. c.33. riæ cupiditate abiecta,quamquam ſapientia eiuſque generis & diuina gratia refertus fuit,tamen
his qui eum minime ignorabant, delirus viſus. Iſte maxima ex parte remotus ab aliorum con-
De Simeone Salo. ſpectu vitam tranſegit, nec cuiquam poteſtatem conceſſit comprehendendi quando aut quomo-
do Deum precaretur,neque quo tempore ſolus apud ſe vel abſtineret cibarijs,vel eadem capeſſe-
ret. Interea vero cũ in publica platea vel in foro verſaretur, viſus eſt a priſtina viuendi conſuetudi B
ne deflexiſſe,immo vero etiam nihil omnino vel prudentiæ habere,vel ingenij. Quin etiam taber-
nas aliquando ingreſſus,eſculentis,cum eſuriret,vel cibis quibuslibet veſcebatur. Quod ſi quiſquã
inflexo capite,eum ſalutabat,ira accenſus e loco illo celeriter exceſſit,veritus ne ſua virtus a vulgo
c Habes ea apud Sur. tom.4. die 1.Iulij. deprehenderetur.]hæc & alia de eodem Simeone Euagrius,quibus oſtendit eum virtutem miracu
lorum fuiſſe adeptum,atque etiam propheticum ſpiritum conſecutum. Porro res ab eo præclare
d Conc.Nicæn. 2. Act 4. geſtæ fuſius ſcriptis [c] mandatæ fuere a Leontio Neapolis Cypri Epiſcopo,vt Acta Nicænæ po-
ſterioris Synodi [d] fidem faciunt.

XVI. At quid his temporibus,quibus in Palæſtina præſertim hæreſes Origenis inualuerunt, interro
Qualis Origenes fuerit declaratus. gare cupientibus quid de Origene ſibi videretur,reſponderit:accipe ſcite dictum,ſed ſtultitiæ pã
nis obtectum. Sic eam Leontius narrat hiſtoriam:Cum autem duo quidam Patres tunc in quodã
monaſterio prope Emeſam inter ſe quærerent & perſcrutarentur, cur cecidiſſet Origenes hæreti
cus,qui tanto ingenio & tanta ſapientia a Deo fuerat ornatus: Et vnus quidem diceret,non fuiſſe a
Deo eam quæ ei aderat ſcientiam,ſed fuiſſe quoddam donum naturæ & dexteritatem ingenij: nã
cum in lectione diuinæ Scripturę & ſanctis Patribus maxime eſſet verſatus,acuit ingenium,& ideo C
libros conſcripſit. Alius vero contra,diceret,neminem ex dono naturæ poſſe tales, quales ille edi-
dit,habere orationes,& maxime ea quæ ſunt de ijs quæ dicuntur Hexapla: quocirca ea vel in ho-
diernum diem ſuſcipit Eccleſia tamquam neceſſaria. Cum ille autem rurſus reſponderet: Crede
mihi;ſunt Gentiles,qui eo maiorem habuere ſapientiam,& qui eo plures libros conſcripſere:quid
ergo?oportet ne eos laudare propter verboſas eorum nugas?

XVII. Cum,inquam,non potuiſſent conuenire,tandem dicit vnus alteri:Audiuimus ex ijs qui veniunt
ex ſanctis locis,eſſe magnos monachos in ſolitudine Iordanis:eamus,& hoc diſcamus ex ipſis.
Cum itaque ad ſancta loca veniſſent,& oraſſent, veniunt etiam ad Mortui maris ſolitudinem, in
quam ſeceſſerant ſemper memorandi Ioannes & Simeon. Cum ergo feciſſet Deus vt eum laborẽ
non fruſtra ſuſceperint,inuenerunt Abbatem Ioannem,qui ipſe quoque ad perfectam iam men-
ſuram peruenerat. Poſtquam enim eos videt,dicit:Bene venerunt qui mare reliquerunt, & in fic-
cum lacum veniunt ad hauriendum.]hæc ea ex cauſa,quod cum in patria haberent Simeonem,eo
non cognito,& ob id prætermiſſo,ad ipſum tam longo itinere perrexiſſent. Sed pergit auctor: Cum
longa ergo,piaq.ac religioſa inter eos fuiſſet congreſſio, dicunt ei, quanam de cauſa tantum iter D
confecerant. Is vero dicit eis:Nondum,Patres,accepi donum diſcretionis iudiciorum Dei: ſed
abite ad Salum Simeonẽ,qui eſt in veſtra regione:ipſe vobis poteſt & hæc & omnia quæ vultis ſol-
uere,ei dicentes: Precare etiam pro Ioanne,vt illi quoque decem ſorte contingant.]quid autem
per hæc decem ſignificarit,nota iſta erant inter ſe ſymbola, quę ipſorum Vitæ exordio auctor de-
clarat. Sed rurſum Leontius.

XVIII. Poſtquam autem venerunt Emeſam,& rogauerunt vbinam eſſet ille Simeon qui dicitur Salus,
id eſt,Stultus:omnes eos irridebant,& dicebant:Quid ea eo vultis,Patres? Eſt homo amens,q om
nes vexat & ſubſannat,& maxime monachos. Cum ij autem qui quæſierant,inueniſſent eum apud
Ex facie iudicãs monachus corripitur. Fuſcarium rodentem lupinos tamquam vrſum: vnus ex eis ſtatim paſſus eſt ſcandalum,& dixit a-
pud ſe: Venimus ad videndum virum magna cognitione præditum: is poteſt multa nobis dicere?
Poſtquam ergo appropinquauerunt,dicunt ei: Benedic. Ille vero eis dicit:Male veniſtis,& qui vos
miſit ſtultus. Apprehenſa vero auricula eius qui ſcandalum paſſus fuerat, impegit ei talem ala-
pam,vt plus quam tres dies ſignum apparuerit:& dicit: Cur vituperas lupinos? ij fuerunt madefa
cti quadraginta diebus: Origenes vero ex eis non comedit,quoniam mare ſubijt, & non potuit e- E
gredi,& fuit ſuffocatus in profundo. Ij ergo obſtupefacti,quod eis omnia prædixiſſet: quin etiam
quod decem velit Salus,ſed eſt ſtultus,vobis ſimilis:Accipitis ne,ait,plagam in cruce? Certe,certe,
abite. Statimq.ſublata olla,in qua erat leuis veſica,vſſit eos duos in labris, ne quid poſſent dicere
Origenes ſibi ſapiens ſtultus factus. quod eis dixiſſet.]Iſta ſymbolice de Origene Simeon,quod deſerens ille Chriſtianam bene proba
tam ſimplicitatem per lupinorum eſum repræſentatam,cum plus ſapere vellet quam oportet ſape
re,euanuit in cogitationibus ſuis;& putans ſe ſapientem,vere ſtultus factus eſt. iſtiuſmodi igitur
ludibrio Simeon Origenem cum Origeniſtis voluit condemnaſſe. At quonam alio edito ſtultitiæ
ſigno graſſantem his temporibus Acephalorum hæreſim palam ob oculoſq. omnium idem dam-
natam oſtenderit;accipe quæ his mox idem Leontius ita ſubdit:

XIX. Cum autem quadam die eſſet in officina in qua erant veſicæ,accepit calamum, & cœpit tibia
canere in quodam anguſto vico,vbi erat ſpiritus immundus. Canebat autem tibia,& dicebat ora-
tionem magni Niconis,vt ex eo loco effugaret ſpiritum:multos enim vexauerat. Poſtquam ergo
fugit

A fugit dæmonium,tranſijt tamquam Aethiops per veſicarum officinam,& confregit omnia. Reuer
ſus ergo ille admirabilis,dicit dominæ: Quis hæc fregit? Illa autem dixit: Vnus Mauritanus ſcele- *Dæmon in officinam hæretici hominis debacchatur.*
ratus venit,& omnia contriuit. Is vero dicit ridens: Pumilio,pumilio. Illa vero dicit: Certe,Sale. Il
le autem dicit: Re uera ego eum miſi,vt omnia confringeret: Poſtquam autem illa hæc audiuit,vo
luit eum verberare. Ille vero ſe incuruans,& puluerē tollens proiecit,& oculos eius Sanctus obſcu
rauit,& dixit: Re vera non me apprehēdes,ſed aut in Eccleſia mecum communicabis,aut Mauri-
tanus cōfringet omnia.erat enim ex hæreſi Acephalorum. Poſtquā ergo receſſit ab ea,ecce cras,e
adem hora venit Maurus,& rurſus confregit omnia tam aperte,vt videretur oculis. Vires itaq. ſum *Acephali conuicti miraculo*
pſerunt Orthodoxi,vt qui Simeonem haberent Dei famulum,de eo autem nemini audentes dice-
re,quamuis quotidie tranſiret Salus,& eos irrideret.] ita plane vt illud Apoſtoli his aptari poſſit[a]: a 1.Cor.1.
Cum mundus per ſapientiam Deum non cognouiſſet, placuit per ſtultitiam prædicationis ſal-
uos facere credentes.] Sed quod ad recitatam hiſtoriam ſpectat,aliqua deeſſe videntur in textu,nē
pe tum feminæ,tum viri eius Fuſcarij cōuerſio ad fidem Catholicam: quod ex ijs quæ idem auctor
ſuperius dixerat,elici ſatis poteſt,vbi de eodem Simeone hæc ait:

B Cum autem Deus vellet ſaluum facere Fuſcarium(erat enim hæreticus ex hæreſi Acephalorū XX.
Seuerianorum)vidit ipſum eius vxor in manu ſuffumigantem: ea vero obſtupefacta dixit: Vnus
Deus,o Abbas Simeon,in manu tua ſuffumigas? Poſtquam autem hoc ſenex audiuit, prætulit ſe
comburi,& neſcio quæ lucida e manu ſua tranſtulit in vetus palliū quod geſtabat,& dixit: Si nolis
in manu mea, ecce in meo pallio ſuffumigo. Virtute autem Domini,qui rubum conſeruauit incō
buſtum & pueros,nec Sanctus ſenſit flammam,nec eius pallium. Quomodo autem ſalui euaſerūt
Fuſcarius & eius vxor,dicetur in alio capite] eo nimirum,quo ab Aethiopis formam induto prauo
dæmone ea ipſos paſſos eſſe damna auctor narrat. Sed qui eo modo per Aethiopem Acephalos cō
demnauit,& in ſupinis Origenis inſipientiam demonſtrauit; quomodo & de Iudæis triumphum
egerit,ex eodem auctore accipe,qui iſta ſubiungit:

Quidam vero ex his qui præerant officinis ciuitatis, voluit eum publicare,cognoſcens eius vir XXI.
tutem: ſemel enim vidit,cum lauaretur,duos Angelos qui cum eo conuerſabantur. Erat autem is *Iudæorum conuerſio.*
qui præerat officinis Hebræus,& Chriſtum ſæpe blaſphemabat. Apparet ergo ei in ſomnis hic San
ctus dicens,vt nemini diceret quod viderat. Mane autem voluit de eo triumphum agere & eum
C traducere. Protinus autem aſtans ſanctus,eius labia attigit & compreſſit,nec potuit vllum ver-
bum loqui. Venit autem ad Salum, & ei manu annuit,vt faceret eum loqui. Simulabat vero Ab-
bas Simeon amentiam,& ei contra annuebat tamquam ſtultus: ei autem annuebat, vt ſe ſignaret.
Licebatq. vtroſq. videre inter ſe annuentes terribili ſpectaculo. Ei ergo rurſus apparet in ſomnis ſe
nex,dicens: Aut baptizare,aut eris mutus. Atq. tunc quidem nec induxit in animum, vt crederet.
Poſtremo autem quando mortuus fuit Abbas Simeon,& ſe vidit adductum in anguſtias, maxime
autem dum eius transferrentur reliquiæ,tum ipſe baptizatus fuit & eius domus. Et cum primum
aſcendit de ſacro lauacro,eſt locutus. Faciebat autem Sali quotannis commemorationem,& inui
tabat pauperes.] Sed quomodo alium idem Salus Hebræum baptizari coegit,audi:

Rurſus autem ſemel ſedebat cum fratribus,& ſe calefaciebat prope caminum vaſorum vitreo XXII.
rum opificis: erat autem vitreorum opifex Hebræus. Dixitq. ludens pauperibus: Vultis faciā vos *Alterius Hebræi conuerſio.*
ridere? Ecce quando artifex facit poculum,faciam crucem,& franget. Poſtquam autem ſeptē fre-
git ordine,cœperunt ridere pauperes,& rem ei,dixerunt. Is vero illum ira accenſus eſt perſecu-
tus. Poſtquam autem receſſit, clamauit ei,dicens: Re vera,Manzer,donec crucem in tua fronte fe
D ceris,contetentur omnia. Cūq. rurſus tredecim alia confregiſſet ordine,cōpunctus eſt,fecitq. cru-
cem in fronte,nec vllum fregit amplius. Hoc ergo modo abijt,& factus eſt Chriſtianus.] Sed qui O
rigeniſtas atque Acephalos vicit,Iudæoſq. ſuperauit,quē de magis triūphum egerit,paucis accipe:

Erat aūt illo tempore quædam mulier diuinatrix,quæ faciebat amuleta,& vtebatur incantatio- XXIII.
nib. Hanc conabatur hic vir iuſtus facere ſibi amicam,dās ei ea quæ colligebat,ſiue eſcā,ſiue pultē *Magiæ vſus ademptus maleficæ.*
ſiue etiam veſtes. Itaq. quadam die dicit ei: Vis tibi faciā amuletū,vt nūquā ſit tibi ſema in oculo?
Illa vero dicit; Certe,Sale. reputās,quod etſi ſit fatuus,id forte poſſit pſtare. Abiens itaque ſcripſit
in tabella Syriace: Deus te faciet ceſſare & deſiſtere ab auertēdis ab ipſo hominib. Dedit ergo ei,
& ipſa geſtauit; neque potuit amplius alicui diuinare.] hęc & alia plura Leontius: ſed ad inſtitutū
iſta ſatis. Vides in his plane quam vehementer admireris Dei prouidentiam,dum quo tempore in
fatuata videri poterat Græcorum ſapientia,cum iam Oriens ſterilis prorſus redditus parere deſiiſ
ſet doctiſſimos illos atque ſanctiſſimos viros, qui ſicut antea orbem terrarum ſcientia illuſtra-
rent,atque aduerſus hoſtes fidei Chriſtianæ pugnarent ac ſuperarent,virum excitat, qui ſe ſtul-
tum fingens,omnium ſapientiſſimus demonſtretur; ſimulq. luſu quodam aduerſantes Chriſtianæ
E religioni hæreticos,Iudæos,& magos vincat. Vt plane illud cum Apoſtolo liceat exclamare[b]: Vbi b 1.Cor.1.
ſapiens? Vbi ſcriba? Vbi inquiſitor huius ſæculi? Nonne ſtultam fecit Deus ſapientiam huius mū
di?] Sed quod ſupereſt anni huius tetrum Theodoræ Auguſtæ funus,inſpiciamus. didicit ipſa infe
lix tandem,quam ſit terribilis qui aufert ſpiritum Principum.

Hoc enim anno Imperij Iuſtiniani vigeſimoſecundo,eadem Theodora Aug. ad eladem fidei XXIV.
Orthodoxe ſolum intenta,ex hac tandem vita,licet ſero,ſubducitur,cum(inquit Procopius)im- *De obitu Theodoræ Aug.*
peraſſet annum vnum & viginti,menſemq. tertium. ita ipſe ſcribens de bello Gothico, & in fine
commentarij de rebus Perſicis,id ipſum affirmat,vbi cum refert res geſtas in bello Perſico anno
eiuſdem Iuſtiniani Imp. vigeſimotertio,mox iſta ſubdit: Ioannes autem Cappadox anno ſuperio-
re ab Imperatore reuocatus eſt; quo tpe finis item vitæ Theodoræ Aug. aduenit.] hæc de tempore
obitus Imperatricis Procopius: ſed quo morbi genere fuerit ex hac luce ſubtracta,hic oīno ſiletiū.
Verū qui hæc Procopius obiter attigit,ſeorſum(teſte Suida) in alijs libris ſcripſit vituperationes
Iuſtiniani & Theodoræ,necnō Beliſarij & eius cōiugis: ſed cū eiuſmodi a Procopio ſcriptis libris

careamus,nihil eſt vt de Theodora aliud dicere poſſimus,niſi quod a Vigilio ſauciatam primũ di- A ro iaculo anathematis,haud poſt diu,vlciſcente numine,eſt ſecutus interitus.

XXV. *De Ioanne in ordinem redacto.* Sed videamus quæ de Ioanne Cappadoce,qui ſemper apud Iuſtinianum Imp. primarium locum obtinuit,idem Procopius iſtis ſubijcit: Ioannes ob ſuſpicionem magiſtratu deiectus,ſacerdotium ſumere compulſus eſt:quamquam in eo ſtatu in phreneſim quamdam atque opinionem conſequendi Imperij venit. Quærit enim dæmon ambitioni homines deditos ſummorum honorum ſpe deludere,qui præſertim conſtanti natura ſeu propoſito non ſunt:quod Ioanni accidit, cui mira ac vana ſoliti prædicere homines,cum alia,tum futurum vt is quandoque Auguſti habitum indueret: quod fortaſſe factum in hoc verum apparuit ,quod quidam ſacerdos nomine Auguſtus Byzantij theſauri Sophiæ templi cuſtos prope aderat,quando Ioãnes ſacerdotis habitum induit; forteq.ſuum,ceteris deficientibus,accommodauit.] hæc Procopius:qui & hic finem imponit hiſtoriæ de bello Perſico.

XXVI. Quod vero ait compulſum Ioannem effici ſacerdotem,non ſic accipias,vt inuitus potuerit ordinari ſacerdos:Sed cum ea offerretur ab Imperatore conditio,vt ſi vitam ſibi ſaluam vellet,ſacris initiaretur ordinibus,alioqui foret gladio feriẽdus:ille fieri ſacerdos magis elegerit,minime cogẽ- B dus,ſi renuiſſet. Eſt namq.exemplum de Anaſtaſio Imperatore,qui cum quemdam ex Senatorio ordine vellet ordinari presbyterum,ipſum penitus renuentem, & omne potius ſupplicium ſubire paratum,laicum tandem remanere permiſit potius,quam vi cogeret fieri ſacerdotem;quem a ſucceſſore Iuſtino Imperatore creatum fuiſſe Præfectum Prætorio,teſtatur ex Romani ſcrinij ſcriptis Petrus Damiani in epiſtola ad Nicolaum Romanum Pontificem.

XXVII. a Procop. de bello Perſic. lib. 2. *In exiliũ Ioannes mittitur.* Sed ad Ioannem redeamus,de quo idem Procopius [a] in bello Perſico,quæ ſunt reliqua ipſius tragœdiæ memoria digna,proſequitur verbis iſtis: Igitur de magiſtratu primum deiectus, in exilium in Cyzici ſuburbanum,quod Artacem vocant,miſſus eſt;vbi presbyteri tantum habitum,nõ autem ſacrificandi animo ſumpſit,ne impedimento fieret ad repetendos forſitan honores, quorũ ſpem non omnino abiecerat. Bona eius Conſtantinopoli publicata,quamquam longa pars ei Imperatoris benignitate dimiſſa eſt. Cum his itaque,atque alijs quæ occultauerat,ditiſſimus remanſerat,eaque vixit nihilominus licentia & his delicijs,quibus prius:adeo procul ab omni cura fuit. quamobrem odium in ſe Romanorum accumulauit,perſpecta hominis impudentia, & in calamitate merita inconſiderantia. Verum eum Deus grauiori pœnæ,puto,reſeruauerat:quod hoc mo- C do contigit.

XXVIII. *Rurſum Ioannes reuocatur ad pœnas.* Erat quidam apud Cyzicum Epiſcopus Euſebius,omnibus cum quibus verſaretur,nõ minus quam Ioannes grauis. Hunc Cyziceni apud Imperatorem accuſantes,ad iudicium acceſſiuerunt: verum eo viribus ac potentia reſiſtente,nihil tunc egerunt:conſpirantibus demum quibuſdam iuuenibus,in foro interficitur. Erat autem Ioannes in diſſenſione cum Euſebio,ex quo illi inſidiæ in primis proueniſſe putabantur. Mittitur igitur e Senatu Romanorum qui crimen cædis inquirant. Hi Ioannem ante omnes in carcerem coniiciunt. Deinde hominem olim inter Patricios potentiſſimum & Præfectum,& quandoq. Conſulem,nudum more latronis conſtituentes, auctores cædis dicere coegerunt. Deinde cunctis eius bonis direptis,breui tantum eum ac linea contectum veſte naui impoſuerunt:ſic itaque circumductus per totum Aegypti iter vſque ad Antinoi vrbem,petere ab obuijs ſtipem cogebatur. Hic vero tres annos in cuſtodia ſeruatus eſt. Quodque mirũ,in tantis ærumnis conſtitutus,numquam imperandi ſpem dimiſit;ſed & quoſdam Alexandrinos publice aurum debentes,palam etiam calumniabatur. Poſt decem itaque annos a Ioanne male adminiſtratæ Reipublicæ pœna exacta.] hactenus Procopius de Ioanne illo inſignis nominis,ad quẽ Præ- D fectura Prætorii fungentem extant compluta Iuſtiniani Imp. data reſcripta,homine plane in exẽplum poſito rerum mundi huius volubilis ſtatus,& eius animi inſania obdurati,quem nec malleus b Prouer. 27. ferreus tribulationum valuit vllo pacto conterere,ſecundum illud Sapientis [b]: Si contuderis ſtultum in pila quaſi ptiſanas,feriente deſuper pilo,non auferetur ab eo ſtultitia eius.] Sed hic iam finis anni huius rerum geſtarum eſto.

IESV CHRISTI ANNVS 549. VIGILII PAP. ANNVS 10. IVSTINIANI IMP. 23. TOTILÆ REG. 8.

I. c Proco. de bello Goth. lib. 3. *Beliſarij reditus inglorius.* ANnus ſequens poſt Conſulatum Baſilij octauus numeratus,quingenteſimus vndequinquageſimus Domini ponitur,idemque a Procopio belli Gothici decimuſquartus aſſeritur:quo Beliſarius,relicta Italia,Conſtantinopolim remeauit:de eo enim iſta Procopius habet [c]: Beliſa- E rius interim nulla referens militiæ decora,Byzantium venit,cum per quinquennium ex Italia nuſpiam diſceſſiſſet,nec potuiſſet per eam quoquam pacto vagari;ſed tacita fuga quadam deterritus vt vitabundus id omne tempus de loco in locum nauigando conſumpſit. Qua ex re factum, vt vrbem Romam iterato in ſeruitutem receperint Gothi, cumque ea & cetera fere Italiæ oppida.] ſed id anno ſequenti. Reuerſum autem Conſtantinopolim otioſam degiſſe vitam,idem auctor affirmat. Amantiſſimæ vero coniugis precibus ipſum teſtatur idem Procopius ab Italia reuocatum.

II. d Procop. de bello Goth. lib 3. *Occidentale Imperium collapſum.* Sed quo ſtatu res Occidentalis Imperij eſſent,antequam inde receſſerit Beliſarius, ex eodẽ auctore accipe,vbi ait [d]: Dum hæc agerentur,totius Occidentis barbari Imperio potiuntur: Romani vero cum Gothis,etſi paulo ante(vt diximus)debellatis,bellum dum integrant,pecuniarum hominumque iactura ingenti facta & ſine vllo eorum commodo,Italiam amiſere, cum hac ſimul Illyricos omnes,Thraceſque,cum a barbaris iam finitimis factis ſua omnia agerentur in prædam, & item ipſi fœde deprædarentur.] hæc Procopius,qui & ſubdit, Romam iterato in ſeruitutem a Gothis

A Gothis redactam fuiſſe. At de his ſuo loco.

III. *Cauſa malorum.*

Quod vero pertinet ad Beliſarium, conſiderare ne prætermittas quam diſparis exitus a priore poſterior hic fuit ipſius in Italiam aduentus, & reditus Conſtantinopolim. Ex quo enim (quod ſæpius ob oculos repræſentandum eſt) in Romanum Pontificem Siluerium violentas manus iniecit, vis omnis ipſius roburque Romanæ militiæ concidit, addita vero fuit hoſtibus bellica fortitudo, quam innumeræ victoriæ ſunt ſecutæ: vſque adeo, vt quæ tanto fuerunt parta labore, peſſumierint, cum illis potiti ſunt Gothi. reliquas vero prouincias, nempe Pannoniam & finitimas regiones, Longobardi a proprijs ſedibus ſuper Iſtrum fluuium poſitis Gipedum regioni finitimis excitati inuaſerunt; graſſanteſque in Dalmatiam & Illyricum, Epidamnum vſque cuncta depopulati ſunt. Hæc omnia pluribus Procopius habet, qui de aucto hoc anno Francorum regno hæc ſubdit[a]:

a Procop. de bello Goth. lib. 3.

IV. *Frāci ab Imp. iura Galliarū accipiunt.*

Dum hæc gererentur, totius Occidentis barbari Imperio potiuntur.] & paolo poſt: Galliarum partem ſuæ quondam ditionis effectam in huius belli principio Gothi Germanis, *nempe Francis*, tradiderant, cum minus ſe poſſe exiſtimarent Romanis ſimul ac Germanis reſiſtere. Id ſane factū non ſolum Romani nil prorſus interpellarunt; ſed vt Gallias ſibi Germani haberent, Iuſtinianus B vltro permiſit: non enim illi has tuto ſe poſſeſſuros rebantur, niſi & Imperator eas ſuæ ditionis futuras perpetuo confirmaſſet. Quo factum, vt ex eo tempore Princeps Germanorum Maſſiliā Phocenſium quondam coloniam & cetera circa mare loca tenuerint, totiuſq. eius oræ maritimæ potiti imperio ſint: vnde & Arelate nunc reſident ad certaminis equeſtris ſpectaculum.] Quis iſta legēs, & in memoriam reuocans vſurpatum a Iuſtiniano indebite titulum Francicum, non admiretur Dei prouidentiam rebus humanis inuigilantem, ad hoc in primis, vt mente elatos deprimat, & humiles eleuet? Ecce enim qui inani titulo, præter alia gloriæ nomina e populis debellatis accepta, Francicus a Francis ſuperatis dici voluit, quos nec bello tentauerat; modo cogitur cedere Francis quæ potiora in Gallijs Romani eſſent Imperij. Ita plane accidit, vt nihil ſit in ceteris Galliarum prouincijs, quod iuſtius Franci poſſederint, quam Maſſiliam cum aliis eiuſdem prouinciæ locis, acceptis illis conceſſione Gothorum, & ceſſione facta Imperatoris.

V. *Franci primi cudunt aureos cum Regis imagine.*

Pergens Procopius, ad gloriam inſinuandam Francorum hæc adijcit: Aureum nummum natiuo & Galliarum metallo hi cudunt, non Romani Imperatoris (vt ceteri ſolent) imagine, ſed ſua impreſſa. Perſarum ſiquidem Imperator etſi ad arbitrium argenteum nomiſma facit, auro tamen nō C illi fas eſt ſuam vt imponat effigiem, nec barbarorum Princeps alius quiſquā id facere auſit. Sed de his hactenus. Franci interea pleraq. ſibi & nullo iure in Venetos occupant loca, cum nec Romani ea tueri iam poſſent, nec Gothis tantum virium eſſet, vt his vtriſque bellum inferrent.] hæc Procopius de ſtatu Occidentalis Imperij.

VI. *Coniuratio in Iuſtinianum.*

Sed & hoc pariter anno accidiſſe tradit, vt Artabanes, qui Guntharidem tyrannom occidiſſet in Africa, vna cum Arſace cognato ſuo atque alijs nōnullis proceribus aduerſus ipſum Iuſtinianū Imperatorem conſpirauerit; & niſi molitiones detectæ fuiſſent, plane de ipſius Iuſtiniani vita atq. Imperio actum eſſet. Deſcribit hæc pluribus ipſe Procopius, ſed nihil ad inſtitutum.

VII.

Illud vero ſatis admiratione dignum, quod licet tot tantiſq. malis obortis vndique Romanum adeo fluctuaret Imperium, Iuſtinianus tamen totus erat in dogmatibus Eccleſiaſticis perſcrutandis. Nam cum de coniuratione Artabanis in Imperatorem Procopius agit, hæc ab Arſace de eo inter alia dicta refert[b]: Ad multam noctem hic ſedet, circumſtantibus ſacratis quibuſdam & effœtæ ætatis viris, Chriſtianorum ſcriptis miro ſtudio reuoluendis intentus.] & poſt multa ſubdit iſta Procopius: Vigilius autem vrbis Romanæ Præſul cum Italicenſibus alijs & primoribus viris, qui ſecum Byzantij erant, ab Imperatore ſuppliciter & enixius poſtulabant, Italiam omnibus in ſuā D vt viribus redigeret poteſtatem: ſed Gothicus præ ceteris maxime vir ſane Patricius ad ipſum id hunc crebro impellere, hortarique, vt qui ea de cauſa Byzantium ſe contuliſſet. Imperator vero Italiam ſibi curæ fore, reſpondit. Sed circa Chriſtianorum dogmata componenda nimis intentus, eorum altercationes vt recte diſponeret, nitebatur.] hæc Procopius de Imperatoris ſtudijs: quibus dum plus quam decet Imperatorem, curioſe vacaret, vniuerſum peſſumdedit Imperium.

b Procop. de bello Goth. lib. 3.

Studia Iuſtiniani circa dogmata.

VIII. *Contra politicos Nouatores.*

Videant ergo Politici Nouatores, quanta cum iactura quæ ſunt Pontificum arrogēt ſibi Principes, quamuis, ſicut Iuſtinianus, ex ſacrarum legum præſcripto cuncta ſe facere profiteantur. Regum namque eſt de ſacris dogmatibus ex Eccleſiaſtica diſciplina accipere ab Epiſcopis leges, nō quouis colore præſcribere, ſed ſancitas ab ipſis ipſorumq. maioribus illibatas ſeruare, & pro illis aduerſus hæreticos decertare. Intelligant illud inſuper vel ex ipſo rerum vſu, quanto cum Imperij detrimento regnandi iuris inani prætextu peccent Principes in ſacerdotes: Recolant Siluerium Papam abductum ab Vrbe eo colore ne proderet ipſum Gothis: quæ, illo pereunte, ab iiſdem Gothis iterum capitur: inſuper & Italia ab eodem Imperatore a Gothis antea fortiter vindicata, rurſus E amittitur; atque vniuerſi demum barbari, veluti impellente numine, ad cladem Romani conuocantur Imperij. Tanta ſub Iuſtiniano mala Romano Imperio ſunt allata. Sed & parua hæc quodāmodo videri poſſent, niſi ipſe grauia intuliſſet in Catholicam Eccleſiam damna Iuſtinianus, dum laborat leges ſacras præſcribere ſacerdotibus, a quibus accipere potius debuiſſet: edicto enim illo de Tribus capitulis promulgato, materiam præparauit, & ignem quo vniuerſus orbis Catholicus conciſus ſchiſmate conflagraret, appoſuit. Tot igitur tantaque mala ſæculi prudentia (quæ mors eſt) inuexit in mundum, & vſque hodie in ſui perniciem laborare non ceſſat. Sed iam reliqua ordine temporis proſequamur.

Digitized by Google

I. QVingenteſimus & qninquageſimus annus Domini,poſt Conſulatum Baſilij nonus, & b elli
Gothici decimusquintus agitur, Imperij vero Inſtiniani annus vigeſimusquartns notatur a
menſis Aprilis exordio. Quo ipſo anno,menſe Martio Vigilius Papa ad Valentinianum Epi
ſcopum Tomitanum litteras dedit aduerſus ſchiſmaticos,qui vbique ſcriptis litteris illud vulga-
rant,ipſum Vigilium Papam Tria damnando capitula:impugnare Chalcedonenſe Conciliũ. Cũ
enim eius rei cauſa complures haud leuiter perculſi animo reſilirent ex ipſius Vigilij Papæ com-
munione:prudentiores qui eſſent,rem accuratius conſiderandam rati, litteras miſerunt ad ipſum
Vigilium agentem Conſtantinopoli,inter quos fuit hic Valentinianus Tomitanus in Scythia E-
piſcopus Metropolitanus,ad quem Vigilius iſta reſcripſit [a]: B

a Extat apud Synodum Quin. Act. 7. & tom. 1. epiſt. Rom. Pon. epiſt. 6. Vigilij.

Dilectiſſimo fratri Valentiniano Epiſcopo de Tomis prouinciæ Scythiæ Vigilius.

II. *Vigilij epiſtola ad Valentinianum.*

Fraternitatis tuæ relegentes ſcripta, Pontificalem in vobis ſolicitudinem ineſſe gratanter acce
pimus:quia prophetica ſibi poſſunt verba competenter aptari , quibus ait [b]: Saluabo gregem
meum,& ſuſcitabo ſuper eum paſtorem,qui paſcat eum,ſeruum meum. Oportet ergo charitatẽ
tuam ea quoque Domini noſtri verba ſectari,per quæ dixit [c]: Speculatorem te poſui domui Iſ-
rael,& audies de ore meo verbum,& annunciabis eis ex me. & conuocatos eos quos ſcandalizari
diuerſis rumoribus retuliſti,inceſſanter hortari,ne per hos forſitan ſeducantur, qui ſub prætextu
Catholico,nequiſſimo ſpiritu ſimplicium Chriſtianorum corda fallacia ſua decipere moliuntur ,
& patris ſui diaboli conſuetudinem maligno ſectantes ſpiritu Eccleſiam tibi commiſſam diuerſis
mendacibus ſcriptis conturbare deſiderant;quibus Apoſtolica lectio cõgruenter aptatur,dicẽs[d]:

b Ezech. 34.
c Ezech. 3.
d Rom. 16.

III. Rogo autem vos,fratres,vt obſeruetis eos qui diſſenſiones & offendicula præter doctrinã quã
vos didiciſtis faciunt,& declinare ab illis. & infra: Et per dulces ſermones & benedictiones ſedu-
cunt corda innocentium. Veſtra autem obedientia in omni loco diuulgata eſt,quatenus fraternita
tis veſtræ adhortatione ſæpe commoniti nulla fideles eorum animos a rectitudine viæ, quæ Chri- C
ſtus eſt,qui ait [e], Ego ſum via,veritas,& vita,qualibet maligna annunciatione ſubmoueant. ſed
ſi(quod non oportet)ab aduerſarijs conturbati,aliquid(quod Deus auertat) contra fidem factũ
forte formidant:cum manſuetudine,quæ conuenit Chriſtianis,prophetica verba ſectentur,dicen-
tis [f]: Interroga patrem tuum,& annunciabit tibi:ſeniores tuos,& dicent tibi. Et alius Propheta
[g]: Labia ſacerdotis cuſtodiunt ſcientiam,& legem requirunt ex ore eius.

e Ioan. 14.
f Deut. 32.
g Malach. 2.

IV. Et quoniam Baſinianus illuſtris & magnificus vir filius noſter cum his,qui pro actibus tuæ fra
ternitatis Eccleſiæ in Conſtantinopoli obſeruant,pari ratione dixiſſe noſcuntur,etiam hoc Dei ini
micos fuiſſe mentitos,quod perſonæ Epiſcoporum Ibæ atq. Theodoreti in noſtro(quod abſit)fuiſ-
ſent Iudicato damnatæ:legant ergo,quæ de cauſa,quæ hic mota eſt,ad fratrem noſtrum Mennam
Conſtantinopolitanæ vrbis Epiſcopũ ſcribentes,legimur definiſſe: & tunc cognoſcent, nihil a no-
bis,Deo nos cuſtodiente,commiſſum,vel certe diſpoſitum,quod cõtra fidem,prædicationemq. ve
nerandarum quatuor Synodorum,quæ pro vna eademq. fide definita ſunt,id eſt,Nicænæ,Conſtã-
tinopolitanæ,Epheſinæ primæ,& Chalcedonenſis reperiatur aduerſum, aut vnius ex his qui defi-
nitioni ſupraſcriptæ Chalcedonenſis fidei ſubſcripſerunt , tangat iniuriam ; vel quod deceſſorum D
prædeceſſorumq. noſtrorum inueniatur(quod abſit)conſtitutis forte contrarium;ſed in omnibus
Apoſtolicæ ſedis Præſulum & beatæ recordationis Leonis Papæ & prædicatarum * Synodorũ
aduerſarijs reſtitiſſe. Fraternitatem autem veſtram credimus non latere,inimicos fidei Chriſtia-
næ hoc ſemper ſæculari & reprobanda molitos aſtutia,vt Euangeliſtas quatuor contraria ſibi(qđ
abſit)dixiſſe monſtrarent:quibus a ſanctis Patribus per Euangeliorum concordiæ libros eſt cæle
ſti ſapientia contradictum.

* prædictarum

V. Quod nunc quoque ſancti Chalcedonenſis Concilij aduerſarij(inter quos etiam Ruſticum
& Sebaſtianum comperimus iſtius auctores ſcandali,quos olim pro meritis ſuis a ſacra commu
nione ſuſpendimus;in quibus nos,ſi non reſipuerint celeriter,fraternitas tua noſcat canonicam
ſententiam prolaturos)qui ſub prætextu falſæ defenſionis ſtudent,vt eamdem Synodum contra
prædictas tres Synodos dixiſſe(quod abſit)oſtendant. Quibus hæc conantibus,Prophetæ dicta cõ
ſonanter aptantur,dicentis [h]: Vere mendacium operatus eſt ſtylus mendax ſcribarum: verbũ
Domini noſtri proiecerunt,& ſapientia nulla eſt in eis:docuerunt enim linguam ſuam loqui mẽ
dacium:vt inique agerent, laborauerunt. Quibus,ſi non pœnituerint,veniet Pſalmiſtæ inuoca- E
ta ſententia,dicentis [i]: Vt deſtruas inimicum & defenſorem.

h Hier. 8. 9.
i Pſal. 8.

VI. Credimus enim, Catholicis Eccleſiæ filijs,ea quæ tunc ad fratrem & coepiſcopum noſtrum
Mennam ſcripſimus,id eſt,de blaſphemijs Theoduri Mopſueſteni,eiuſq. perſona,vel de epiſtola
quæ ad Marim Perſam ſcripta ab Iba dicitur,& ſcripta Theodoreti quæ contra rectam fidem
& duodecim capitula ſancti Cyrilli facta ſunt,abunde poſſe ſufficere. Quippe dum in Conſtitu-
to noſtro ſuperius deſignato poſſit diligenter agnoſci,quia in ipſa definitione fidei quam ſancti
Chalcedonenſis Concilij ſacerdotes ſecundum præcedentes eam tres alias ſanctas Synodus pro-
tulerunt,non aliquid mutauerunt;ſed laudantes omnia quę a ſuperioribus acta ſunt,ſancta defi-
nitione ſua perpetuo robore firmauerunt. Tamen ſi poſt hæc aliquis(quod non credimus)dubi
tare voluerit,hortamur vt eum tuæ fraternitatis ordinatione ad nos venire feſtinet:quatenus lu
cida admonitione cognoſcat,omnia quæ deceſſorum noſtrorum & antefatarum quatuor Syno-
dorum

A dorum ſunt de vna eademq. fide acta ſcriptaq. temporibus, ita nobis inuiolabiliter fuiſſe ſeruata.

Qua ratione percepta, ſublato (ſicut oportet) de Chriſtianiſſimis animis ſcandalo, pax Deo placita in eius Eccleſia illibata perduret. Hoc quidem fraternitatem tuam credimus adhortandam, ne vlterius prædictorum Ruſtici & Sebaſtiani, aut illorum qui prauæ eorum præſumptionis probantur eſſe participes, ſcripta ſuſcipiat: ſed & vniuerſos ad tuam pertinentes ordinationē ēū moneas, ne vel ipſi a prædictis relegant aliquid deſtinatum, vel falſitati eorum vlterius animum ſuæ credulitatis accomodent. Deus te incolumem cuſtodiat, frater chariſſime. Data XV. Kalendas Aprilis, Imperij domini Iuſtiniani perpetui Auguſti anno vigeſimotertio, poſt Conſulatum B aſilij viri clariſſimi anno nono. *per Ioannem presbyterum & Apocriſarium, & ipſe direxit eam per Maxentium hominem ſuum.* Hactenus Vigilij epiſtola ad Valentinianum, cuius mentio fit in litteris Iuſtiniani Imp. recitatis in Quinta Synodo. VII.

At non Oriens tantum, ſed & Occidentalis Eccleſia hoc eodem concuſſa eſt terræmotu: cuius rei fidem quoque faciunt legatio miſſa ab Aureliano Epiſcopo Arelatenſi & litteræ datæ Anaſtaſio Conſtantinopolim ad eumdem Vigilium Romanum Pontificem: de hoc enim ipſo quæ-
B renti, num videlicet verum eſſet, aduerſum Chalcedonenſe Concilium aliqua ab ipſo eſſe tentata, quidnam reſcripſe ſit Vigilius Papa, ipſius quæ extant tunc datæ litteræ docent, quæ ſic ſe habent [a]: VIII. *Aureliani Epiſcopi Arela. ad Vigilium legatio.*

a Vigil epi.4.to., 1 epi.Ro. Pont.

Dilectiſſimo fratri Aureliano Epiſcopo Arelatenſi Vigilius.

Fraternitatis veſtræ litteras pridie Idus Iulias, Anaſtaſio deferente ſuſcepimus; & gratias referimus diuinæ clementiæ, quia ſolicitudinem veſtram in fidei cauſa, vel in noſtræ opinione perſonæ factis relegimus conuenire mandatis, vt digne charitati tuæ verba Dei & conuenienter aptentur, quibus ait: Elegi te ſacerdotem ex omnibus: vt aſcendens ad altare meum, portes coram me nomen magnum cunctis diebus vitæ tuæ. Neceſſe ergo nobis eſt, charitatis veſtræ ſolicitudinem breui interim (quantum pro temporis qualitate potuimus) releuare colloquio: quatenus modis omnibus confidatis, nihil nos penitus admiſiſſe, quod deceſſorum noſtrorum conſtitutis, vel ſanctæ, quæ vna eademq. eſt, fidei quatuor Synodorum, id eſt, Nicænæ, Conſtantinopolitanæ, Epheſinæ primæ, atque Chalcedonenſis, inueniatur (quod abſit) eſſe contrariū, aut quod ad perſonarū iniuriam pertineat, quæ definitioni eiuſdem ſanctæ fidei ſubſcripſerunt, vel ſanctorum prædeceſſo-
C rum noſtrorum Cæleſtini, Xyſti, Leonis, aliorumq. præcedentium atque ſequentium definitis reperiatur aduerſum: ſed a nobis omnibus prædictis Synodis vnam venerationem, vnamq. fidei credulitatem indubitabiliter exhiberi: & eos qui omnes ſupraſcriptas quatuor Synodos in rectitudine fidei non ſequuntur, vel vnam ex ipſis vel omnes in fide repr auant, aut reprauare, aut iniuriare, vel repudiare nituntur, abijcimus. Sed & ea quæ in eiuſdem ſanctæ fidei iniuriam verbo dicta vel reperiuntur ſcripta, anathematizanda, execrandaq. iudicauimus, & conſtituimus iudicanda: Simili pœna plectentes etiam eos, qui fidem beati Cyrilli, quam ſanctæ recordationis Leo prædeceſſor noſter ad prædeceſſores veſtros alioſq. datis probauit & laudauit ſcriptis, & Chalcedonenſis veneranda ſancta Synodus legitur protuliſſe, aliorumq. Patrum, quos Apoſtolicæ ſedis Præſules ſuſceperunt atque ſecuti ſunt, execranda ſuperbia impiam vocauerunt. IX. *Vigilij ad Aurelianum Arela. Epiſ. epiſtola.*

Fraternitas ergo tua, quem Apoſtolicæ ſedis per nos cōſtat eſſe Vicarium, vniuerſis Epiſcopis innoteſcat, vt nullis aut falſis ſcriptis, aut mendacibus verbis, aut nuncijs qualibet ratione turbentur: ſed potius primi Apoſtolorum (ſicut conuenit) verba ſectentur, dicentis [b]: Aduerſarius veſter diabolus vt leo rugiens circumit, quærens quem deuoret: cui reſiſtite fortes in fide. Et quod item
D Doctor Gentium dicit Apoſtolus [c]: Rogo autem vos, fratres, vt obſeruetis eos, qui diſſenſiones & offendicula præter doctrinam, quam vos didiciſtis, faciunt: & declinate ab illis: in Domino confidentes, quia (ſicut præfati ſumus) ab Apoſtolis fidem traditam, & a prædictis ſanctis quatuor Cōcilijs declaratam, & a deceſſoribus noſtris & ab antedictis Patribus prædicatam atque inuiolabiliter cuſtoditam, ſincera voluntate tenuimus, tenemus, venerati ſumus, & veneramur, atque defendimus, & contra eam facientes Apoſtolica auctoritate damnamus. X.

b 1.Petr.5.
c Rom.16.

Sed quanta poſſumus per filium noſtrum Anaſtaſium de his quæ geſta ſunt breuiter nos indicare neceſſe eſt; & cum nos dominus filius noſter clementiſſimus Imperator, ſicut promiſit, Deo, qui cor ipſius tenet, iuuante, reuerti præceperit, hominem, qui vobis ad ſingula ſubtiliter innoteſcat, Deo propitio, deſtinamus. Quod ideo adhuc non fecimus, quia & hiemis aſperitas, & Italiæ quæ vos non latet, neceſſitas prepediuit: donec ſereniſſimos Princeps, ſicut deſiderat, Domino adiuuante, ipſi ſubueniat. Illud quoque credimus ſperandum, vt quia ſcriptum eſt [d]: Frater fratrem adiuuans exaltabitur: & ſicut de credentibus in Domino Actuum Apoſtolicorum ſcriptura teſtatur [e], Quia erat credentibus in Domino cor vnum & anima vna: vt ſit fraternitas veſtra
E in hac quoque parte ſolicita: & glorioſo filio noſtro Childeberto Regi, quem Chriſtianitatis ſtudio venerationem integram ſedi Apoſtolicæ, cui nos Deus præeſſe voluit, cognouimus exhibere, ſupplicare non deſinas, quatenus in tanta rerum neceſſitate circa Eccleſiam Dei ſolicitudinem (ſicut & confidimus) Chriſtiana deuotione perſoluat: vt quia Gothi cum Rege ſuo in ciuitatem Romanam perhibentur ingreſſi, hoc eis dignetur ſcribere, ne ſe in Eccleſiæ noſtræ præiudicio (quippe velut alienę legis) immiſceat, & aliquid faciat, aut fieri qualibet ratione permittat, vnde Catholica poſſit Eccleſia perturbari. XI.

d Prou.18.
e Act.4.
Vocatur Rex Francorum in auxilium.

Dignum enim eſt, & Catholico (ſicut eſt) Regi cōueniens, vt fidem & Eccleſiam, in qua Deus illum voluit baptizari, omni debeat virtute defendere. Scriptum eſt enim [f]: Viuo ego, dicit Dominus, qui glorificantes me glorificabo. Feſtina ergo, frater chariſſime, vt in ſanctæ fidei ſinceritate perſiſtens, Eccleſiarum pacem, quæ vel a Deo per meritum ſacerdotij tibi commiſſa eſt, vel a nobis per Apoſtolicam auctoritatem vicaria poteſtate mandatur, competenti ſolicitudine, Deo propitiante, cuſtodias, & Vicariū te ſedis noſtræ dignis Deo manifeſtes operibus. Deus te conſeruet, fra- XII.

f 1.Reg.2.

Digitized by Google

uet, frater chariſſime. Data III. Kalendas Maias, Imperij domini noſtri Iuſtiniani perpetui Augu- A
* nono
ſti anno XXIV. poſt Conſulatum Baſilij V.C. anno octauo *. per hominem quem Anaſtaſius dire-
xit.] hactenus Vigilius. Mentio huius epiſtolæ fit a Iuſtiniano Imperatore in litteris ad Quintam Synodum datis & ibidem recitatis. Porro hic Aurelianus, ad quem Vigilius ſcripſit, claruit ſancti-
a Martyrol. Ro. ea die.
tate, agiturq. eius celebritas annua die decimaſexta Iunij [a].

XIII.
De Vrbe a Gothis iterum capta.

Quod autem Vigilius Papa his ad Aurelianum litteris meminit de Vrbe a Gothis capta, rogatq. vt de eius incolumitate apud Childebertum Regem Francorum agat: bene hæc conſentiũt ijs quæ Procopius ſub hoc eodem anno decimoquinto belli Gothici narrat, nimirum hoc anno rurſus proditione Iſaurorum Vrbem Gothis ceſſiſſe, Romanis cæſis, his exceptis qui in eccleſias ſe recepiſſent: quibus cum ceteris abire iuſſis, & iam deſtitutam habitatoribus Vrbem ac deſolatam relinquendi cum Totilas conſilium inijſſet; quo minus id faceret, requiſitus per Aurelianum a Vigilio opportuna oblata occaſione deſtitit: nempe cum Totilas ab eo filiam in matrimonium petijſſet, & eo prætextu recuſaret ille, quod Vrbem caput Imperij deſtitutam hoſtibus relinquẽs, ſe ſumma gloria pariter ſpoliaret: factum eſt, vt Totilas ciues alio migrare iuſſos reuocarit in Vrbẽ, quã & nouis ædificijs muniuit & illuſtrauit. Sed hæc omnia Procopius pluribus. Idem vero inferius B
ſubdit, magno cum exercitu poſt Liberium Patricium miſſum eſſe Germanum, cum iam Totilas Siciliam inuaſiſſet. His addit, quod Sclauinus populus iterum, Iſtro tranſmiſſo, Illyricum & Thraciam deuaſtauit, & ſumma crudelitate in necem omnium incolarum ſæuiens, exaturatus humano ſanguine, præda ſpolijſq. onuſtus ad propria remeauit. Quæ autem per Germanum geſta ſint, anno ſequenti idem Procopius narrat.

XIV.

Neglectis tamen his Iuſtinianus, quæ primo (vt decebat Imperatorem, ſibi ſubditos ab hoſtiũ inuaſione defendere) curare debuiſſet, exagitatus prurigine quadam aduerſus mortuos ineundi certamina obtentu firmandæ pacis Eccleſiæ, ſed re vera turbandæ: vt ſtabiliret quæ de capitulis Tribus, inſtigante, immo & ſcribente Theodoro Cæſarienſi, ſtatuiſſet, hoc anno (vt inferius dicetur) curauit vt Mopſueſtiæ in Syria Synodus cogeretur, a qua Theodori eius ciuitatis Epiſcopi ante centum & amplius annos defuncti facta atque alia de eo monumenta cognoſcerentur. Porro homini in his omne ſtudium impendenti, & ob id in optimo Imperij regimine frigeſcenti, illud fuit vetus prouerbium occinendum, Non vltra crepidam. Dum enim amplius quam par eſt aures admouet occultis hæreticis, ſub prætextu conſeruandæ fidei, & pacis in Eccleſia reintegrandæ, fa- C
ctioſorum ſe ſtudijs inſeruit, ſacra dogmata in diſcrimen adduxit, inter Catholicos ſchiſma dirũ inuexit, & ipſum Romanum Imperium barbaris deſolandum reliquit. Queritur de his ſæpe Procopius, nempe de cura Reipublicæ Iuſtinianum redditum ſegniorem, nec ea qua antea ſollicitudine bellicas res curaſſe.

XV.
Vigilius agit aduerſus ſchiſmaticos Clericos.

Sed ad Vigilium redeamus, qui ſchiſmaticorum factione adeo vexabatur, vt a ſuis quoq. clericis compluribus deſtitutus, ab eiſdem indigniſſime vrgeretur tum dictis, tum ſcriptis, iiſdemq. per Orbem vbique vulgatis, vt ſuas ad diuerſos (vt vidimus) cogeretur ſcribere apologias. Quamobrem quod in graue id damnum vertere intelligeret totius Eccleſiæ vnitatis; hæcq. diutius tolerare, patientiaq. differre, nonniſi grauiora mala in Eccleſiam inferre cognoſcens; aduerſus deſertores clericos ſuos, qui in caſtris hoſtium militabant, cenſura Eccleſiaſtica ſibi agendum eſſe putauit. Collectis igitur qui ibi tunc erant Italiæ Epiſcopis, aduerſus eoſdem, præcipue vero Ruſticum
b Vigil. epiſto. 5. tom 1. epiſt. Rom. Pont.
& Sebaſtianum, eiuſmodi damnationis ſententiam [b] protulit, cuius fit mentio in epiſtola Iuſtiniani ad Quintam Synodum:

Vigilius Epiſcopus Ruſtico & Sebaſtiano. D

XVI.
Sententia lata in Auctores ſchiſmatis.
c Rom. 2.

Diu vobis, Ruſtice & Sebaſtiane, canonibus & deceſſorum noſtrorum *decretis* congruentem vltionem inferre, pro Apoſtolica moderatione diſtulimus. Sed quia Doctoris Gentium in cordis veſtri duritia (quod a nobis cum nimia triſtitia dicitur) verba videmus impleta, quibus ait [c]: Neſcitis quia patientia Dei ad pœnitentiam nos adducit? Tu autem ſecundum duritiam tuam & impœnitens cor, theſaurizas tibi iram in die iræ. Vt exceſſus veſtros ex plurimis paucos interim (in quantum poſſumus) deſignemus: venientibus vobis hic in regiam ciuitatem, tu Ruſtice, dum aliqua nobis ignorantibus legeres, quæ hominem loci tui omnino legere non decebat, & plura committere dicereris, quæ etiam noſtram, ſi te non prohibuiſſemus (quod abſit) opinionem atque animam lædere potuiſſent: dicente quoque de te nobis aliqua Paulo diacono, etiam te præſente, ſicut oportuit, & pro affinitate, qua nobis a germano, quem diligimus, iungebaris, & pro eo quod nos te ad Leuiticum prouexeramus officium, frequenter & ſecrete paterna monuimus charitate, vt ſi ea quæ de te dicebantur, ex aliqua parte cognoſceres, a talibus temperares: ne, quia Dei cauſam indiſcuſſam non patereinur qualibet ratione relinquere, canonicum per nos in te iudicium proueniret. E

XVII.
d Prouer. 9.
e Pſal. 35.

Tu autem non ſolum admonitionem noſtram audire maleuolo ſpiritu noluiſti, ſed etiam (ſicut ſcriptum eſt [d]: Argue ſapientem, & adamabit te: ſtultum, & odio habebit te. Et iterum [e]: Noluit intelligere vt bene ageret, iniquitatem meditatus eſt in cubili ſuo) ad hoc malitia tua perducta eſt, vt noſtra admonitione contempta, in odium potius proſiliret, & occaſionem quæreres, quatenus cauſa Capitulorum, id eſt, de dictis Theodori Mopſueſteni, eiuſq. perſona, ſed & de epiſtola quæ ab Iba ad Marim Perſam perhibetur ſcripta, necnon & dictorum Theodoreti, quæ contra rectam fidem & epiſtolam beatæ recordationis Cyrilli Synodicam ad Neſtorium cum duodecim capitulis, quam & ſancta Synodus Epheſina prima ſuſcepit, & beata Chalcedonẽſis Synodus ad conuincendas Neſtorij veſanias in definitione fidei legitur poſuiſſe . . . . . quæ, te etiam inſtante, certum eſt flagitata: ita vt filijs noſtris Sapato & Paulo diaconis, ſed & Sergentio Notariorum Primicerio clamitares, dicens. Non ſolum nomen & ſcripta Theodori Mopſueſteni a nobis debere damnari, ſed & territorium eius ipſum, vbi poſitus eſt: & ſi oſſa eius euulſa quiſquam de ſe-

ſepultura

A pultura eijceret,& cum eodem territorio incenderet,gratanter acciperes.
Et cum neceſſe eſſet,vt negotium quod fuerat in iudicio noſtro perductum,te etiam quam ma XVIII.
xime inter alios tam ſacrati ordinis quam ſequentis conſentiente,ſententia finiretur(quod cõſtat
effectum)& quid de eodem Iudicaro ſceeris,quomodo etiam in Palatiò vt fratri noſtro Mennæ ,
ad quem ſcripſeramus,celeriter traderetur,inſtiteris,nulli habetur incertum:ita vt filio noſtro Sur
gentio Primicerio petenti ſcbedam ipſam Iudicati noſtri,vt apud ſe pro loco ſuo ſecundum coo-
ſuetudinem retineret,per multos dies dare penitus noluiſſes,donec exemplaria per plurimos ſa-
cerdotes ac laicos,ſed & per glorioſum virum Tyrannum Magiſtrum militum,aliosq.laicos,in A
fricana prouincia deſtinares: quod in Eccleſia noſtra a diacono nũquam factnm eſt:ac nobis etiã
neſcientibus,eius exemplaria deſtinares.
Nam & ſabbato ſancto,quo ipſum,te(ſicut præſati ſumus)imminente,protulimus Iudicatũ , XIX.
in eccleſiam ſeſſum proceſſiſſe,& communicaſſe,& nfficium tuum impleſſe cognoſceris. Nam &
eodem die reuertens ab eccleſia,coepiſcopo noſtro(quantum perhibet)Iuliano boc diceres, quia
melius fieri non potuit,quam quod factum eſt Iudicatum,& hortareris,vt Deus oraretur, neque
B quod factnm eſt rolleretur:Quod etiam, ſuccedente Dominico die Paſchæ ſimiliter effeciſti:&
diu in eadem perdurando ſententia,alios,vt Iudicatum noſtrum libenti animo ſequerentur,nihilo
minus hortabaris.
Nam dum Antiochenæ Eccleſiæ Apocriſariis einſdem Iudicati exemplaria nos dare petenti- XX.
bus differremus,ſed hoc magis iuſtũ eſſe prædictis Apocriſarijs diceremus,vt a fratre noſtro Mẽ-
na potius exemplaria peterent,ad qnem a nobis videbatur fuiſſe prolatum:tu autem publica voce
depoſceres,dicens dominum Leonem ita de epiſtola ſua diuerſis eſemplaria deſtinaſſe,nos face-
re debere ſimiliter,aſſerendo quia metueres,niſi vniuerſitas Iudicati noſtri exemplaria de ſcrinio
noſtro edita teneret,qualibet rationem poſtea forſitan celaretur.
Nam dum occaſionem euntis ad Siciliam repertiſſes,& Iudicatum noſtrum,laudeſq.eius,vbi XXI.
etiam filij noſtri diaconus Primiceriuſq.tecum manifeſtum eſt ſubſcripſiſſe,filijs noſtris Pelagio
diacono,alijsq.dirigere voluiſſes pro cautela,ne ab aliquo inueniri forſitan potuiſſet,nobis etiam
ignorantibus in membrana conſcriptum,& in breuitate quadruplicatum litteris ſcriptum minu
tiſſimis deſtinaſti. Nam & Vincentio ſecundæ regionis ſubdiacono iterum a nobis poſtea ad Sici-
C liam directo,per eum filio noſtro Pelagio diacono ſimiliter ſcripſiſti:ſed quia ita memoratus ſub-
diaconus proſpere nauigauit,vt illum qui in membrana ſcripta portauerat, præcedere potuiſſet;
quantum nobis retulit,ea quæ in membrana ſcripſeras,Pelagius diaconus ipſo præſente percepit.
Ergo dum &,te præ omnibus imminente,prolatum fuerit Iudicatum,& tanta in eius Iudica- XXII.
ti laude ſuccẽſus per multum tempus ſcripſeris,feceris ve,vt numquam te crederemus ab bac poſ
ſe rectitudine deuiare:immutatum te ſubito poſt hæc quadam animi leuitate, volgante opinio-
ne comperimus,& cum aduerſarijs Eccleſiæ,qui contra Iudicati noſtri ſeriem nitebantur, & a no
bis ſunt per Iudicati ipſius tenorem a communione ſuſpenſi,ſecrete tractare;& dũ filius noſter dia
conus Paulus ad Italiam diſcedere voluiſſet,poſtqnam & ad eum peruenit,quod ſcandalum Eccle
ſiæ in communione adhuc noſtra poſitus ſecrete & hic & in Africana prouincis,vbi antea defen-
dendo & laudando Iudicatum noſtrum,eius exemplaria deſtinaſti facere nitebaris:tunc tibi cœ-
pit inſiſtere & dicere,vt ſi verum eſſet,producere debuiſſes : quod tu conuictus celare minime
potuiſti.
Tunc vero memoratus nobis cœpit imminere diaconus, vt aut corrigere te ab his quæ illicite
D faciebas,ſub noſtra præſentia clericorumq.promitteres,aut certe petitionem aduerſum te,& varic XXIII.
tatem tuam atque fallaciam ab eo factam,quam & præ manibus gerebat , debuiſſemus accipere,
ad boc es propria voluntate perductus,vt tactis Euangelijs ſacramenta præſtares , & verba tua a
Notario ſcripta in noſtro teneantur ſcrinio,quibus inter alia legeris promiſiſſe,te numquam a no-
ſtro penitus obſequio diſceſſurum. Poſtquam vero peior te Sebaſtianus pro ſolo ſcandalo faciendo
(ſicut & initia ipſius venientis in Conſtantinopolim monſtrauerunt,& exitus peior edocuit)no-
ſcitur aduenisſe,ita vt mox tui immemor ſacramenti,coniurationem inter vos contra ſtatuta ca-
nonum,nobis ignorantibus,facientes,in apertum vterque prorumperetis ſcandalum.
Sed vt tua,Sebaſtiane,non inquantum ſunt,ſed inquantum referre poſſumus,mala quæ fece- XXIV.
ris diuerſi cognoſcant,& iuſte te(nam magis tarde)canonicam aduertant ſubijſſe ſententiam : ad
tuæ ordinationis veniamus initia. Abſentibus filijs noſtris disconis Anatolio atq.Stephano,a no-
bis poſtulaſti,vt ad tempus pro implendo officio abſentium loco,diaconũ te interim faceremus.]
hæc cum Vigilius ingerat in Sebaſtianum ad tempus creatum diaconum,non accipias quo ad ordi
nem,ſed potius quo ad miniſterium,vt qui diaconus iam eſſet,miniſtrare loco diaconi Cardina-
lis permitteretur. Pergit vero Vigilius:Quod ideo tibi ad præſens ſperanti conceſſimus,quia an-
E te ordinati nem tuam cautionem nobis propria voluntate legeris emiſiſſe,quam & teſtibus robo
raſti,& tactis Euangelijs iuramentũ corporaliter præſtitiſti,vt quicquid tibi a nobis pro Eccleſia
ſtica vtilitate fuiſſet iniunctum,fideliter & ſine aliqua fraude compleres; officium vero, locumq.
diaconi ſine aliquo vitio,ſine aliqua ſuperbia , ſine aliqno neglectu,donec reuerterentur diaconi
memorati,aut quanto te tẽpore in Leuitarum voluiſſemus ordinatione miniſtrare,cum omni hu
militate & ſtudio ſine neglectu modis omnibus impleturum:in eadem cautione rurſus adijciens,
quod ſi de his omnibus quę cum ſacramento,tactis corporaliter Euangelijs,promiſiſti,aliquid mi
nus impleſſes,tunc a ſancta communione eſſes ſuſpenſus:ita vt ſi a die exceſſus tui intra annũ pœni
tentiæ noluiſſes colla ſubmittere,tu tibi anathema manu propria ſcribendo dixiſti. Tunc ergo ad
præſens factus es ſub ea quam ſperabas & pollicitus fueras conditione diaconus.
Poſtea vero vt a nobis ad Dalmatiarum patrimonium mittereris,ſummis precibus poſtula- XXV.
ſti:quod nos ſecuri,quia talem feceras cautionem,animo libenti conceſſimus. Qui dum in Salo-
nitana

nitana vrbe pro ordinatione patrimonij aduenifſes(quantum ad nos poſtea plurimorum relatio A
ne perductum)illicitis te & a ſede Apoſtolica prohibitis ordinationibus miſcuiſti;& quos Hono
rius tunc prædictę ciuitatis Epiſcopus contra conſuetudinem Romanæ vel ſuæ Eccleſiæ & ſedis
Apoſtolicæ conſtituta ſacris ordinibus applicauerat,non ſolum perhibere penitus noluiſtis, ſed
nec nobis de hac cauſa ſcripto referre,vel quando Theſſalonicæ nobis occurreras,memor conſciẽ
tiæ tuæ ne verbo quidem ſuggerere voluiſti,& cum illis tamquam cum legitimo & rationabili or
dine factis cupiditatis ſpiritu acquieuiſti procedere,& eorum ſocius es communionis venalitate
repertus.

XXVI. Iterum Theſſalonica ad Dalmatias patrimonij regendi cauſa remiſſus es:ex qua prouincia
frequenti te auctoritate monuimus; vt non ante diſcederes,niſi omnes ſecundum pollicitationem
tuam tam de Dalmatiarum patrimonio,quam de Præualitano colligeres penſiones.Sed tu omnia
prætermittens,ad Conſtantinopolitanam vrbem pro ſolo faciendo ſcandalo venire feſtinaſti,quã
tum & ſequens exitus declarauit.Relegens tamen Conſtituti noſtri ſeriem,quam de præfatis ca-
pitulis ad Mennam huius ciuitatis Antiſtitem dediſſe relegimus,in conſpectu diaconorum, ſub-
diaconorumque,vel vniuerſorum clericorum publica voce laudabas, vt de cælo Iudicatum no- B
ſtrum ordinatum atque prolatum omnibus(ſicut præfati ſumus)clericis loqueretis. Dicta vero
Theodori Mopſueſteni aſſerebas te in Romana vrbe inter aliquos codices inueniſſe,quæ confir-
mabas omni execratione & blaſphemijs eſſe completa. Hæc dicendo,in noſtro obſequio,& in ec-
cleſia publice,& in Placidias officium diaconatus implebas.]erat locus ad Placidias,ſiue Palatiũ
Placidiæ,vbi Vigilius Conſtantinopoli morabatur,prout Synodalia Acta declarant.ſed ſubdit hęc
idem Vigilius:

XXVII. Natiuitatis Chriſti Dei Domini & Saluatoris noſtri ſecũdum carnem præterito anno dies ad
uenit.vocauimus te;quia ad nos quæ ſupra meminimus ſe feciſſe in Dalmatijs,de recenti peruene
runt:& ſicut oportuit,diximus tibi: Si cum illis qui contra Apoſtolicæ ſedis conſtituta in ſacratis
ſunt applicati ordinibus proceſſiſti, aut eorum te communioni(ſicut dicitur)ſociaſti: neceſſe no-
bis eſt,vt ſi nos Deus ad noſtram dignatur Eccleſiam reuocare,quæramus iſta,& veritatem mani
feſtius cognoſcentes,ſecundum canones vindicemus. Tu vero conſcientiæ tuæ reatu perterritus,
quia contra Apoſtolica feceras conſtituta,occaſionem tibi diſcedendi,diſſimulãs,requirebas. Nã
cum te pro certo mandato cum Ioanne Epiſcopo & Surgentio Primicerio atque Saturnino Con- C
ſulario noſtro ad Mennam fratrem noſtrum huius ciuitatis Antiſtem miſiſſemus:reuerſus in Pla-
cidias,multis præſentibus,& officium diaconi tu & Ruſticus ex more cõpleſtis. Et quãdo clemen
tiſſimus Princeps dominus filius noſter,vt alia die ad eccleſiam procedere deberemus, Referen-
darium deſtinauit:vt ei promitteremus,cum alijs diaconis & clericis nos tu & Ruſticus fuiſtis hor
tati. Nam & ad refectionem pariter in noſtra menſa ambo fuiſſe,ſimili ratione probabimini:ſed ſi
cut Iudas,poſtquam buccellam accepit, de traditione Domini cogitauit,ita & vos noctis horis
pro concitando ſcandalo Eccleſiæ diſceſſiſtis.

XXVIII. Nos autem alio die mandantes vobis,vt aut procederetis, locum diaconi ex more complen-
tes,aut a communione vos cognoſceretis fuiſſe ſuſpenſos:tu vero,Sebaſtiane,his quos inter alios
miſeramus fratribus noſtris Ioanni & Iuliano Epiſcopis hoc(quantum renunciauerunt)dixiſti:
Ego Iudicatum,quod Papa protulit,ſequor,ſi tamen in illis vendicat quæ contra Iudicatũ faciũt.
Nam & ſimili eis(quantum perhibent)ratione dixiſti,in tantum vt diceres ibi veniſſe Lampridiũ
& Felicem monachos,qui noſtrum Iudicatum ſuſcipere noluerunt:& mandaſſe vos eis: Non poſſu
mus vos videre,quia vos aliam cauſam habetis,& nos aliam. Poſtea vero ad hoc nequitia veſtra D
peruenit,vt excommunicatis communicare contra canones ſuperbo præſumeretis ſpiritu, id eſt,
memoratis,vel alijs,quos pro hoc quod contra Iudicatum noſtrum ſcripſerant,per eiuſdem Iudi
cati ſeriem conſtabat iam a nobis communione ſuſpenſos:cui Iudicato(ſicut ſupra meminimus)
vos acquieuiſſe & conſenſiſſe & communicaſſe,Catholica probauit Eccleſia. Vnde conſtat vos ſe-
cundum regulas canonum iuſte damnari. Definiunt enim canones:Si quis excommunicatus ante
audientiam communicare præſumpſerit:ipſe in ſe damnationem protulit. Item:Placuit vniuerſo
Concilio,vt qui excommunicatus fuerit pro ſuo neglectu,ſiue Epiſcopus,ſiue quilibet clericus,&
tempore excommunicationis ſuæ ante audientiam communicare præſumpſerit:ipſe in ſe damna-
tionis iudicetur protuliſſe ſententiam.

XXIX. Adiecitis etiam execranda ſuperbia quę nec loquitur, nec ſine ſui Pontificis iuſſione aliquã-
do ordinis veſtri homines præſumpſerunt,auctoritatem vobis prædicationis contra omnem con-
ſuetudinem vel canones vendicare, Epheſinæ primæ Synodi impugnationem & exprobrationẽ,
ſed & beatę recordationis Cyrilli,blaſphemias quoq. contra Ieſum Dominum noſtrum dictas ſi
mili defendentes inſania,& per omnes prouincias fallaciter ſcribentes nos aliquid commiſiſſe,qđ E
reperiatur aduerſum definitioni ſanctæ Chalcedonenſis Synodi,quæ præcedentium ſe trium, id
eſt,Nicænæ,Conſtantinopolitanæ,atque Epheſinæ primæ concordat fidei Synodorum. Ita ergo
cunctorum animos,qui veſtram malitiam neſcierũt,ſed tamquam a Romanis diaconis ſuſcipiẽ
tes ſcripta,ſimpliciter crediderunt,ad tantum ſcelus operatio fallaciæ veſtræ peruenit, vt huma-
nus ſanguis in aliquibus locis intra eccleſiam (quod dici nefas eſt)funderetur: & omnem legem
Eccleſiaſticam ſuperbo ſpiritu conculcare voluiſtis: ſanctarum quoque regularum conſequen-
tiam iniurijs affeciſtis,impia & quæ non ſunt licita per vniuerſas contra nos prouincias fallaciter
iudicando.

XXX. Nuper etiam malis veſtris addentes peiora prioribus,dominum Leonem prędeceſſorem no
ſtrum in Theodori Mopſueſteni dictis,quæ contra rectam fidem legitur ſcripſiſſe, conſenſum præ
buiſſe atq. firmaſſe,dato ſcripto ad Chriſtianiſſimum Principem dominum filium noſtrum, auſi
fuiſtis aſtruere.]hæc enim & Facundus habet in ſuis citatis a nobis ſuperius ſcriptis. Sed pergit:

A bſit

A Abſit ergo quemlibet credere Chriſtianum, quod aliquid tale, quod contra rectam fidem a quoli-
libet inueniatur ſcriptum, illius tanti Præſulis ſanctitas ſuſcepiſſet: quippe qui in vniuerſis epiſto-
lis ſuis & Neſtorium & Eutychetem vel eis ſimilia ſapientes pari legitur ſententia condemnaſſe.
In quo memorato ſcripto etiam contra diuinas Scripturas non ſolum Pontificib. multis, ſed etiam
(quod dici nefas eſt) ipſi quoq. Principi ſacrilegas iniurias irrogare tentaſtis, quatenus ignoran-
tem Chriſtianum populum diabolica amplius deciperetis aſtutia.

Hæc ergo ſuſtinentes per multa temporis ſpatia patientia ſacerdotali, reſecare diſtulimus, cre- XXXI.
dentes vos forſitan reſipiſcere & ab illicitis temperare. Sed quia ſemel & ſecundo adhortatione
noſtra per fratres noſtros Epiſcopos, id eſt, Ioannem Marſicanum, Iulianum Cingulanum, vel Sa-
patum filium noſtrum atq. diaconum, necnon & per glorioſum virum Patricium Cethegum, & re-
ligioſum virum item filium noſtrum Senatorem, alioſq. filios noſtros commoniti, noluiſtis audire
& neq. ad Eccleſiam neque ad nos reuerti (ſicut omnia facitis) voluiſtis deteſtanda ſuperbia: Et
ideo neceſſe nobis eſt in vobis canonice vindicare, ne videamur diuinarum Scripturarum incre-
pationibus ſubiacere. Scriptum eſt enim [a]: Videbas furem, & ſimul currebas cum eo, & cum ad a Pſal. 49.
B ulteris portionem tuam ponebas. Et ipſe Dominus ac Saluator noſter dicit [b]: Quod ſi oculus tuus b Matth. 5.
dexter ſcandalizat te, erue eum & proijce abs te: expedit enim tibi vt pereat vnum membrū tuū,
quam totum corpus mittatur in gehennam. Et quoniam iſte intellectus magis de officijs Eccleſia-
rum vel proximis non recte agentibus & ſcandala in Eccleſijs mittentibus ſano ſenſu debet apta-
ri; ſicut & alibi nos admonet, dicens [c]: Oportet venire ſcandala, ſed væ illi per quem veniunt. Et c Matth. 18.
beatus Apoſtolus ſimili prædicat ratione [d]: Vtinam & abſcindantur qui vos conturbant. Et ite- d Galat. 5.
rum ſancta Scriptura nos commonet, dicens [e]: Eijce peſtilentem de Concilio, & exiet cum eo e Prouer. 22.
iurgium.

Oportet ergo nos iam poſt tantas admonitiones in vobis, Ruſtice & Sebaſtiane, per auctori- XXXII.
tatem B. Petri, cuius nos Dominus ſibi voluit vice ſeruire, regulariter vindicare: propterea ne ſi
iam diutius differamus, omnis Eccleſiaſticus ordo ſoluatur. Ideoque (quod a nobis cum gemitu,
ſed cum beati Petri auctoritate dicendum eſt) pro ſupraſcriptis exceſſibus alienos vos a diaconi
eſſe honore decernimus, & omni miniſterio officij Leuitici, prædictum vobis honorem auferētes,
penitus ſubmouemus, nullam vlterius licentiam habentes, vt ex Leuitico nomine aut gradu ali-
C quid facere præſumatis, vel ſub nomine diaconorum ſcribendo iterum Dei conturbetis Eccleſiā:
quippe ex Apoſtolica auctoritate & Patrum regulis, contra quas multa ſpiritu ſuperbo atq. irreli-
gioſo feciſtis, vos olim dignos damnatione, præſenti auctoritate deponimus. Et vt vniuerſi nos
hæc pro loco in quo nos Deus eſſe voluit, & auctoritate beati Petri Apoſtoli recte feciſſe cogno-
ſcant: canonum conſtituta poſuimus, quæ ſancta Chalcedonenſis Synodus apud ſe relecta lauda-
uit.] ſubijcit hæc ex Actis eiuſdem Concilij Chalcedonenſis:

Aetius Archidiaconus relegit: Si quis presbyter aut diaconus ſuum contemnens Epiſcopum, XXXIII.
a communione ſemetipſum ſuſpendit Eccleſiæ, & ſecretius collectam facit & altare conſtituit, &
nolit euocanti Epiſcopo conſentire, & noluerit eidem acquieſcere neque obedire & prius & ſecun-
do vocanti: hunc omnino damnari, nec vmquam hunc curationem mereri, nec recipere eum poſ-
ſe honorem. Si autem permanſerit turbas faciens & ſeditiones Eccleſiæ per extraneam poteſtatē:
tamquam ſeditioſum debere comprimi. Omnes reuerendiſſimi Epiſcopi clamauerunt: Hæc iuſta
regula: hæc regula Patrum.

Pariter ſtatuentes, vt ſi nobis viuentibus (ſicut optamus) ſub humilitate & manſuetudine ca- XXXXIV.
D nonice pœnitentes matrem recognoueritis Eccleſiam, competenter a nobis venia concedatur. Si
vero (quod non optamus) ſub regulari pœnitentia ad matrem Eccleſiam conſueta diſtuleritis re-
dire ſuperbia: Conciliorum in vobis, quorum regulas poſuimus, cenſura ſeruetur: vt nullus poſt
tranſitum noſtrum contra Conſtitutum noſtrum, quod ex beati Petri, cuius locum licet immeriti
gerimus, auctoritate protulimus, canonum regulas exequentes, in Eccleſiaſtico gradu audeat re-
uocare Ioannem, Gerontium, Seuerinum, Importunum, Ioannem, atq. Deuſdedit, quos conſtat ve-
ſtræ coniurationis & conſpirationis eſſe participes: quos nos putantes bonos, militare Eccleſię, cui
Deo præſidemus auctore, noſtro tempore feceramus. tamen vt & ipſi poſſint & diuerſi cognoſce-
re, de ſubdiaconorum & Notariorū vel Defenſorum officio præſenti ſe ſententia nouerint fuiſſe
depoſitos, & nullum penitus in Eccleſia noſtra gradum vlterius detinere; niſi forte (ſicuti præfati
ſumus) nobis in hac luce ſuperſtitibus, & ipſi pœnitentiæ canonicæ colla ſubmiſerint.

Felicem etiam monachum Afrum, qui Gillitano monaſterio dicitur pręfuiſſe, & leuitate ſua XXXV.
atq. inconſtantia congregationem eiuſdem monaſterij per diuerſa loca certum eſt diſperſiſſe, &
veſtræ prauitatis incentor eſt, cum vniuerſis qui eum vel vos tam clerici vel monachi, quam laici
E poſt præſentia interdicta in aliqua veſtra ſe ſocietate polluerint, aut conſenſum cōſiliumq. præbue-
rint, regularem in his, quæ item ſuperius legitur, conſtituimus manere ſententiam: quatenus in
his remedijs ordine ſeruato canonico, nullus præſumat pacem, quam Dominus diligit, vlterius Ec-
cleſiæ perturbare. Præſentem autem ſententiam per Ioannem Marſicanum, Zacchęum Scyllacenū,
Iulianum Cingulanum fratres & coepiſcopos noſtros, ſed & Sapatum atq. Petrum filios noſtros
diaconos, necnon & filium noſtrū Surgentium Primicerium Notariorum, atq. Seruum Dei ſubdia-
conum regionis primæ, necnon & Vincētium ſubdiaconum regionis ſecundæ noſtræ cui præſide-
mus Eccleſię, vobis noſcimur tranſmiſiſſe.] hactenus Vigilij ſententia in ſchiſmaticos lata.

Quamuis autem iſta hoc anno Conſtantinopoli a Vigilio Papa aduerſus ſchiſmaticos decreta XXXVI.
fuerint, nequaquam tamen conflatum ſchiſma ſedatum eſt, ſed magis excitatum vtraq. parte
aduerſus ipſum commota, nimirum & capitulorum defenſoribus ob damnata Tria illa capitula, at-
que etiam ob non damnatos aduerſarios; & impugnatoribus Trium capitulorum, eo quod ſilen-
tiū ab ipſo Vigilio de illis eſſet indictū, vt diximus ſuperius ex verbis ipſius Vigilij in ſententia de

Theodori Cæſarienſis dânatione relatis. Horrendũ plane ſpectaculũ reddebat cunctis ſpectantib. A
exorta, trib. ſimul ex aduerſo flantibus contrarijs ventis, maris iſta tempeſtas, qua nauis illa, quæ
typum gerit Eccleſiæ, agitabatur, Catholicis aduerſus Catholicos confligentibus, & ipſis etiam
Romanæ Eccleſiæ clericis aduerſus ſuum Antiſtitem rebellantibus. Gratum id tantum fuit hære
ticis, illis præſertim, qui mentito Catholico nomine, Orthodoxos inter ſe ſciſſos, ita contra ſe inui
cem pugnare feciſſent. Ad tanta ſedanda diſſidia cum vnicum illud eſſet excogitatum remedium,
vt vniuerſalis Synodus haberetur: quæ ſibi conducere poſſent Iuſtinianus parare ſolicitus, Mop-
ſueſtenam Synodum agi curat, vt aliqua inde Patribus de damnatione Theodori Mopſueſteni fa-
cta olim afferret.

XXXVII. *De Synodo Mopſueſtena.* Hoc eodem igitur anno, qui (vt dictum eſt) nonus poſt Conſulatum Baſilij numeratur Mopſue
ſtiæ in Cilicia celebratur Synodus aduerſus Theodorum eiuſdem ciuitatis Epiſcopum centeſi-
mum iam ante annum defunctum: vbi ab ijs qui conuenerunt, hoc actum, vt aduerſus ipſius Theo
dori acerrimos defenſores, e loco ipſo vbi ſederat atque ſcripſerat, antiquæ proderentur memoriæ,
ſi quæ de ipſo ibidem adhuc reliquæ eſſent. Huius Synodi Acta habentur inſerta in Quintæ Syno-
di [a] Actione quinta. Incumbente itaque Imperatore in opus, ad hoc ab ipſo miſſus eſt Marta- B
nius Comes Domeſticorum, cui & litteras dedit ad Metropolitanum Ioannem, necnon ad Coſmã
Epiſcopum Mopſueſtenum & alios. Interfuerunt eidem conuentui nouem Epiſcopi & complures
viri clariſſimi Comites atque Tribuni. In qua Synodo nihil præterea factum eſt, niſi diligens exa-
minatio de nomine Theodori, num in eius Eccleſiæ ſacris Diptychis vna cum alijs eiuſdem ciui-
tatis Epiſcopis Catholicis reperiretur ipſe Theodorus aſcriptus: & diligenti facta teſtium exami
natione, nempe eorumdem qui aderant clericorum, qui eſſent longa ſenectute probati; inuentum
eſt omnium aſſertione, nullam eius ſæculi memoriam eſſe, quod nomen Theodori Epiſcopi fue-
rit e Diptychis recitatum, in quibus nec ſcriptum erat, ſed eius loco poſitum fuiſſe, ipſo dempto,
Cyrillum. His igitur quam exacte percognitis, eadem Synodus ea de re certiorem reddidit Vigi-
lium Romanum Pontificem eiuſmodi teſtificatione:

a Quint. Synod. Act. 5. tom. 2. Concil.

XXXVIII. *Synodalis ad Vigiliũ Pap.* Decebat vere, cum primam Sacerdotis dignitatem ſortiti eſtis, ſanctiſſime, ea quæ ad ſancta-
rum Eccleſiarum ſtatum reſpiciunt, manifeſta veſtræ diuinitus honoratæ beatitudini fieri. Hoc be
ne & Chriſtianiſſimus noſter Imperator conſiderans, & ad veſtram ſcientiam quædam quæ de
Theodoro quondam Mopſueſtenæ Eccleſiæ Epiſcopo mota ſunt, iuſſit inferri. Pijſſimis enim C
ad nos litteris vſus, hortatus eſt, ad Mopſueſtenam ciuitatem conuenire, quæ vna Secundæ Ciliciæ
eſt; & cum ſubtilitate perſcrutari, quomodo Theodorus, qui olim prædictæ ciuitatis fuit Epiſco-
pus, ſacris Diptychis eiectus eſt; & manifeſta ea tam eius tranquillitati, quam veſtræ diuinitus ho
noratæ facere beatitudini. Statim igitur Mopſueſtiam accedentes, religioſiſſimum congregaui-
mus clerum & fidelem eius populum: eligentes eos qui ſeniores ſunt, qui & retinere forſitan me-
moria poſſent ſubtilitatem eius quod quærebatur. Et diuina & adoranda eis proponentes Euange
lia, vt ſuſpicionem ſui teſtimonij emendarent, dicere inuitauimus, ſi ſciunt, quo tempore, Theodo
ri antiqui nomen eiectum eſt Diptychis. Illi vero multos annos & ſuam excedentes memoriã eſ-
ſe iurauerunt, ex quo nulla eiuſdem Theodori memoria ſacris Diptychis infertur: Cyrillum au-
tem religioſæ memoriæ Alexandrinæ ciuitatis Pontificem eius loco ſcriptum eſſe; quæ ex Patrib.
ſuis audiſſe aſſeruerunt.

XXXIX. Sed eorum quæ dicebantur ſubtilitatem inueſtigantes, & per ipſa venimus ſacra Diptycha, &
mortuorum commemorationem conſiderabamus. Et Theodori quidem in antiquioribus tem-
poribus nullam memoriam inuenimus: in ipſo vero fine ſacrorum Diptychorum Theodorus D
ſcriptus eſt, quem omnes nuper quidem mortuum eſſe dixerunt, ex Galatia vero ortum eſſe
prouincia: hunc & nos omnes noſtri Concilij partem factum ante biennium mortuum eſſe co-
gnouimus. Hæc ita habere, ipſa Geſta vobis ſanctiſſimis manifeſtant, quæ humili ſuggeſtioni
coniungentes, ad ſcientiam veſtram deſtinauimus. ſed petimus diuinitus inſpiratos vos reli-
gioſiſſimis & Deum placantibus veſtris orationibus nos humiles ſuffulcire.] hæc Mopſueſte-
na Synodus, quæ ad Vigilium Papam Iuſtiniani conſilio & opera miſſa fuerunt, ne in futura ge-
nerali Synodo Theodorum ipſe damnare aliquo modo detrectaret, quem ſciret fuiſſe iam ante
condemnatum.

XL. Ad hunc vſque annum perduxit Iordanus, ſiue Iornandes Gothorum Epiſcopus, quem ſcrip-
ſit commentarium de Regnorum ac temporum ſucceſſione, vt ipſe in præfatione ad Vigilium
quemdam alium a Romano Pontifice teſtatur, cum hæc habet in fine: Ab ipſo Romulo ædifica-
tore Vrbis originem ſumens in vigeſimoquarto anno Iuſtiniani Imperatoris, quamuis breui-
ter, vno tamen in tuo nomine & hoc paruiſſimo libello confeci, iungens ei aliud volumen de
origine & actu Geticæ gentis, quod iamdudum communi amico Caſtalio edidiſſem: quatenus E
diuerſarum gentium calamitate comperta, ab omni ærumna liberum te fieri cupias, & ad Deum
conuerſus, qui eſt vera libertas. Legens ergo vtroſque libellos, ſcito quod diligenti mundum
ſemper neceſſitas imminet. Tu vero auſculta Ioannem Apoſtolum, qui ait [b]: Chariſſimi, no-
lite diligere mundum, neque ea quæ in mundo ſunt: quia mundus tranſit & concupiſcentia eius:
qui autem fecerit voluntatem Dei, manet in æternum. Eſtoque toto corde diligens Deum &
proximum, vt impleas legem, & ores pro me, nobiliſſime frater.] hactenus ille, perbelle ad-
monens, hanc nos ex hiſtoriarum lectione conſequi debere vtilitatem, vt mundi huius prauita-
tes & ærumnæ, quibus indeſinenter voluitur & inuoluitur, eum nos contemnere penitus debere
& odio proſequi perſuadeant. Quod ſi a lectore hæc exigit auctor: ab auctore quomodo non to-
tus id ipſum mundus iure requirat? Faxit Deus (quod eſt in optatis) nos mundi ſcabra & lutu-
lenta illæſo & impolluto pede tranſire. Sed iam ad anni ſequentis res geſtas enarrandas progre-
diamur.

Digna admonitio Iordani Hiſtorici.
b 1. Ioan. 2.

IESV

Digitized by Google

QVingenteſimus quinquageſimusprimus aduenit Chriſti annus, idem numeratus poſt Ba- I.
ſilij Conſulatum decimus, & a Procopio belli Gothici decimusſextus, Iuſtiniani vero Impe
ratoris vigeſimusquintus, Romano Imperio funeſtiſſimus: quo Germanus inſignis du-
ctor exercitus, in quo omnis recuperandæ Italiæ collocata ſpes erat, improuiſa morte ſubtrahi-
tur, claſſiſque Imperatoria naufragium paſſa eſt in oſtijs Hadriatici maris contra Calabriam;
Sclauinique barbari iterum graſſantes, apud Hadrianopolim Romanum profligarunt exercitum,
victoreſque progreſſi vſque ad Murum longum, qui vnius diei ſpatio diſtat Conſtantinopoli; ſed
vix repulſi, ad propria remearunt. Habet pluribus omnia iſta Procopius [a]. Sed vnde tot ma-
la, quibus terra marique vbique ab irato numine Romanum peſſumdatur Imperium? Dictum eſt
B ſæpe, repetendum vero ſæpius, pro hoſtibus pugnare Deum, cum a Principibus in religionē pec-
catur; reddique imbecilles ac prorſus inutiles robuſtiſſimos quoſque exercitus, niſi pietate firmen
tur; at debiles hoſtes euadere potentes, cum in aduerſariorum caſtris offenſam paſſa religio mæ-
ret: quæ quidem ea diuinis litteris pluribus declarata exemplis, eadem crebrius ſingulis ſæculis
producuntur expreſſis ſignata monumentis. Tu vero hæc clarius intueberis ex recenti quæ ob ocu
los ponetur hiſtoria.

Nonis cladib. affligitur Romanum Imperium.

a Procop. de bello Goth. lib. 3.

Quænam autem hoc anno aduerſus ſacros canones, contra Eccleſiaſticas ſanctiones, decreta- II.
que Patrum, maiorumque traditiones, in contumeliam primæ ſedis Antiſtitis vſque hactenus mor
talibus inaudita facta ſint Conſtantinopoli, videamus. Inſtigante rurſum Theodoro Cæſarienſi
omnium malorum auctore, contra præcedentis Synodi decretum & emiſſam ſponſionem de ſer-
uando vſque ad Concilium vniuerſale ſilentio, Iuſtinianus Imp. contra Tria illa capitula publice
appendi iuſſit edictum: quod nec rogante per ſuos Vigilio, reuocare voluit; immo & præter minas,
vim quoque adhibuit, ſuis mādans ſatellitibus, nimiū oblitus ſui, furore percitus, mente dimotus,
correptus maligno ſpiritu, agitatus a ſatana, vt in ipſum Vigilium Apoſtolicæ ſedis Epiſcopū ma-
C nus inijciant. Conuertit in vnū Vigilium (o laudem egregiā!) quod aduerſos tot barbaros vbiq. de
uaſtantes Imperium prœlium agendum erat: hinc ſibi cupit parari triumphos illitteratus Theo-
logus, ſi vincat vi, quem non poſſit ratione conuincere, Eccleſiæ vniuerſalis Antiſtitem; vniuerſam
iam ſubiugaſſe Eccleſiam ratus, cui vt ſibi ſubditæ aggreſſus erat præſcribere leges. Vbi vero au-
diſſet iſta Vigilius, in fuga tantum ſpem ponit; ſicq. ex domo Placidiana, vbi degebat, confugit ad
ibi proxime iunctam eccleſiam S. Petri [b]; vbi & Eccleſiaſtica tractans, ad aliquod temporis ſpa
tium manſit, in aduerſarios ſententiam ferens.

Imperator cū Theodoro euertit Eccleſiam.

b Vigil. epiſt. 7. to. 1 epiſt. Rom. Pont.

Nam & Theodorus ille Cæſareæ Cappadociæ Præſul, qui inhærens Imperatori omnium ma- III.
lorum illi auctor acceſſit, eius gratia niſus, & potentia factus impudens, eo audaciæ progreſſus eſt,
vt primæ totius Orientis Eccleſiæ Zoilum Patriarcham Alexandrinum, quod inhærens olim Vi-
gilio Romano Pontifici Tria illa capitula ab Imperatore promulgata damnare penitus renuiſſet,
ſua ſponte, nulla Synodo congregata, vel aliquo ordine iudiciali ſeruato, veluti ſi primarius ipſe ſo
lus toti Orbi præſideret Antiſtes, condemnarit, in ordinemq. redigens, ſede priuarit, & tamquam
hæretici hominis ex ſacris Diptychis eius nomen expunxerit, inq. locum ipſius ſucceſſorem ſub
D rogarit Apollinarem. Sed & illud aduerſus Apoſtolicam Romanam ſedem non eſt veritus perpe-
trare, vt cum ſynodice Vigilius Papa (vt vidimus) ſtatuiſſet, tacendum eſſe de quæſtione oborta
condemnationis Trium capitulorum vſq. ad generalem Synodum celebrandam, iſte peruicax ad
uerſus eadem Tria capitula cuncta publice agere non deſtiterit, egeritq. vt contra eadem ab ipſo
Iuſtiniano Imperatore palam edicto propoſito omnes æque aſſentirentur Epiſcopi. Addidit ve-
ro, vt Vigilio contradicenti, atque ſub anathemate id prohibenti non ſolum non acquieuerit, ſed
plane deſpexerit, inſultarit, inq. eius contumeliam, licet ab eo vetitus, Miſſas tamen publice cele-
brauerit, aliaq. nefaria id genus adiecerit, quibus contumax ingenium, refractariumque animū,
atque rebellem penitus voluntatem oſtenderet, nec ipſarum memor legum Imperatoris, quibus
haud ſemel quidem, ſed ſæpius quanta eſſet ſuper omnes totius Orbis Epiſcopos Romani Pontifi
cis auctoritas declaraſſet.

Theodori Cæſarienſis impudētia.

En quo tandem progreſſus eſt præceps ea monacho Origeniſta præpotens armiger Iuſtinia- IV.
ni hoc enim nomine nuncupauerim eum, qui lateri eiuſdem aſſiſtens, fecit analphabetum Impera
torem palliatum repente apparere Theologum, atque de dogmatibus acutiſſime diſputare, qui
E numquam legere ſciuerit vel ipſum foris inſcriptum ſacrorum titulum Bibliorum. Accipiat & a
Nouatoribus, quibus etiam militat, miles iſte ſtipendium; cum nihil præterea ſuis ſtudijs intelli-
gant hominem iſtum vafrum eſſe conatum, niſi vt tam profana quam ſacra cuncta tribui vellet
Imperatori, a quo ſicut laici, ita & accepturi eſſent leges Epiſcopi, ſicq. omnem in Eccleſia diſſol-
ueret inſtitutum diuinitus ordinem, faceretq. ex regno cælorum (quo nomine ſæpe Eccleſia deno-
tatur) ergaſtulum inferorum, vbi nullus ordo ineſt, ſed vbique confuſio: verum quæ Dei (inquit A-
poſtolus [c]) a Deo ordinata ſunt. Hæc vero omnia ex Actis publicis accepimus, ex ipſa inquā ſen
tentia Vigilij Papæ in eumdem Theodorum lata, quam proxime hic deſcripturi ſumus, vt cuncta
certa exploratàque abſque vlla dubitatione reddantur.

c Rom. 13.

Quid autem ipſe Vigilius? Num diſſimulanda putauit atque negligenda, tempori inſeruien- V.
do, quæ cōtra ſtatuta decreta a Theodoro ignominioſe peracta cognouit? Num timore perculſus;
agere deſinit aduerſus canonum violatorem, iuriumque Eccleſiæ inuaſorem? An non protinus
aduerſus pacis perturbatorem, violentumq. Eccleſiæ graſſatorem vindex inſurgit? Sed quid agat

Vigilius aduerſus Theodorũ inſurgit.

in terra aliena, vbi ſilent iura, & a legum conditore intelligit leges proculcari, & iuſtitiam a Iuſti- A
niano exulem agi? Non deſpondet animum, non concidit viribus, quibus ſcit Apoſtolica auctorita
te fulciri; non timore percellitur: fugitiuus licet, aggredientem inſequitur hoſtem, erigitq. ſe ex ad
uerſo pro Eccleſia Dei, inq. ſacrilegum pſeudoepiſcopum imo tyrannũ inſurgit; collectoque pauco
rum, quos ſecum habebat, Epiſcoporum conuentu, execranda Theodori facinora examinanda pro
ponens, demum aduerſus peruerſorem legum & euerſorem iurium, occultum hæreticum, manife-
ſtum ſchiſmaticum, ſententiam excommunicationis intorquet his verbis [a]:

a Extat tom. 1. epiſt. Rom. Pon. & tom. 2. Conci.

VI. *Excommunicatio in Theodorum.*

Vigilius Epiſcopus ſanctæ Eccleſiæ vrbis Romæ dixit: Res eſt quidem diuinæ cõueniens iuſſio
ni, patientiam præbere peccantibus: quam non tamen adusq. decet extendi, vt ſpe continuæ impu
nitatis iugiter ſine correctione peccetur. Quoniam igitur tu, Theodore Cæſareæ Cappadociæ ciui
tatis Epiſcope, qui hactenus ab ordinationis tuæ tempore, vnius anni ſpatio in Eccleſia, cuius gu-
bernacula ſuſceperas, non paſſus es reſidere; ſed auctoritate nominis Epiſcopalis abuſus, vni-
uerſalis Eccleſiæ ſcandala generare non ceſſas & a nobis modo familiariter obiurgatus, modo
precibus obſecratus, nonnumquam vero fraterna increpatione correptus, ſæpe etiam diuina-
tum Scripturarum auctoritate commonitus, vel Eccleſiaſticæ conſuetudinis conuictus exemplis, B
ſemper emendationem ſermone promittens, quam factis nequiſſimis reſpuebas, numquam a pra
ua intentione ceſſaſti.

VII. Nos vero longanimitatem noſtram diuina largitate conceſſam, tam circa te, quam circa ſedu
ctos abs te, pene hoc quinquennio elapſo monſtrauimus. Primum quidem in eo, quod pro
ſcandalo refrenando condeſcendentes quorumdam animis, quos aliqua diſpenſatione * credi-
mus temperandos, quia tu iam eos pluribus annis inquietiſſimus ſtimulator accenderas, quæ-
dam pro tempore medicinaliter exiſtimauimus ordinanda, tali ſcilicet conditione, vt omni in po-
ſterum perturbatione ſopita, nihil vltra nec verbo nec litteris quiſquam facere ex eadem cauſa præ
ſumeret. At tu prauæ conſuetudinis tractus audacia, neque tunc ceſſare a conſcribendis & præ-
dicandis nouitatibus voluiſti: ita vt ſæpius libellis Epiſcoporum redditis, & conſenſum tuum
cum eis propria confeſſione condemnans, eorum vel tuis exceſſibus ſæpius a nobis concedi ve-
niam poſtulaſſes.

* diſſipatione

VIII. Poſt hæc autem cum te a præſumptione ſolita nec pudor humanæ verecundiæ, nec ſacerdo-
tij pondus, nec timor diuini iudicij cohiberet, dum amplius quam iuſtum fuerat, patientiam C
tuis facinoribus præberemus: ad hoc eſt cauſa perducta, quatenus ſemotis omnibus quæ de
Trium capitulorum a quibuslibet dicto ſcriptove fuerant ordinata, quid de ipſa, re facto opus
eſſet, cum Africanarum, Illyricianarum, ſeu Galliarum * partium congregata Synodo tra-
ctaremus, eorum maxime præſentiam requirentes, quorum fuerat ſcandalizata fraternitas. Il-
lud quoque magnopere nobis cum clementiſſimo Principe, præſentibus etiam Menna Conſtan-
tinopolitanæ ciuitatis & Dacio Mediolanenſis vrbis Antiſtite, aliiſque tam Græcis quam La-
tinis Epiſcopis, cum quibus omnibus etiam tu Theodore pariter aſtitiſti, necnon & præſenti-
bus Iudicibus atque proceribus, vniuerſoque Senatu, conuenit, ne vſque ad memoratam
Concilij definitionem quicquam de præfatis Tribus capitulis ab aliquo fieri intentaretur. At de-
inde tuis ex conſuetudine incitamentis liber condemnationem capitulorum ipſorum continens,
in Palatio, te aſſiſtente & inſtruente, coram quibuſdam Græcis Epiſcopis eſt relectus, a qui-
bus aſſentationum fauorem tuis vocibus exigebas. Ex quo facto tam tu, quam tibi conſentientes
Epiſcopi, mitius licet a nobis quam oportuit increpati, ad prometendam ficta ſatisfactione ve-
niam conuolaſtis.

* aliarum

IX. Quis autem commemorare ſufficiat, quæ te incitante atque exequente mala commiſſa ſunt? D
Nam vt de magnis exceſſibus tuis parua narremus, totius ſcandali incitamentum fuiſti atque
ſeditio. Qui domi tuæ ſedens, antiquarios pretio caro conducens, ea quæ iurata voce te non
eſſe facturum vſque ad conſtitutum tempus frequentius firmaueras, conſcripſiſti, & ſub præ-
textu religionis, ea quæ Eccleſiam Dei diuiderent (ſicut etiam rebus ipſis agnoſcitur) perpe-
traſti. Nam vſque ad hoc animum Chriſtianiſſimi Principis falſis ſuggeſtionibus perduxiſti, vt
clementia eius, quæ in ſuis hoſtibus pia ſemper apparuit, contra nos grauiter moueretur. Sed
hæc omnia bona deſideria noſtra, quæ pro pace Eccleſiæ proculdubio militabant, ita animus
tuus quietis impatiens diſſipauit, vt illa quæ fraterna collatione & tranquilla Epiſcoporum fue-
rant reſeruanda iudicio, ſubito contra Eccleſiaſticum morem, & contra paternas traditiones, con-
traque omnem auctoritatem Euangelicæ Apoſtolicæque doctrinæ, edictis propoſitis, ſecundum
tuum damnarentur arbitrium, dum Fidelium nullus ignoret, per quos Dominus & Deus noſter
doctrinis cæleſtibus plebem ſuam iuſſerit erudiri, vel quibus ligandi ſoluendique ſuper terram de
derit poteſtatem.

X. Deinde in domo Placidiana cum Græcarum vel Latinarum partium Epiſcopis, qui in vrbe re- E
gia aderant, & presbyteris ac diaconibus Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ conueniſti: ibiq. ſub ma-
gnæ vociferationis conteſtatione, tam nos quam frater noſter Mediolanenſis Epiſcopus prohibui
mus, ne aliquis veſtrum præuaricationi communis Conſtituti, contempta fraternitate, præberet
aſſenſum. Tu autem ſedis Apoſtolicæ interdicentis per nos auctoritate deſpecta, ad Eccleſiã in qua
edicta ipſa pendebant, reliquos tecum attrahens, perrexiſti, ibiq. aliis adiectis, præuaricationibus
Miſſarum ſolemnia celebraſti: & quaſi nihil tibi eſſet, primæ ſedis Antiſtitem præſentem & con-
tradicentem contempſiſſe; Pontificem etiam Alexandrinæ Eccleſiæ ſacerdotem fratrem noſtrum
Zoilum, cuius nomen vſque ad memoratum diem communicatum vobis fuerat, Diptychis eximẽ
tes, Apollinarem quemdam peruerſorem atq. Eccleſiæ ipſius adulterum vobis ſociaſtis; vt veſtra
iniquitas non ſolum in remouendo ſimpliciſſimo ſacerdote, ſed etiam in recipiendo pateſieret per
uerſore. Reticemus interim alia, quæ eodem die a vobis in Apoſtolicæ ſedis & in canonum per-
petrata

A petrata probantur iniuriamine detenti enumeratione culpaſum, quarum inuentor oſtenderis, quod tibi competit, diutius differamus.

Et licet ante triginta dies pro memoratis exceſſibus veſtris ab Apoſtolicę vos communionis remouiſſemus conſortio, credentes quod ſacerdotali propoſito facilius quæ male geſta fuerant, ſatisfactione congrua curaretis: Ideoq. ex perſona & auctoritate beati Petri Apoſtoli, cuius licet exigui nos locum gerimus, cum Dacio Mediolanenſe, Ioanne Marſicano, Zacchæo Scyllaceno, Valētino Siluæcandidæ, Florentio Matellicatenſi, Iuliano Signino, Romulo Numentanenſi, Dominico de Calliopoli, Primaſio Adrumetino, Verecundo Lunenſi, Stephano Ariminenſi, Paſchaſin Alatrino, atq. Ioanne Cortonenſi, fratribus & coepiſcopis, hac Theodorum Cæſareæ Cappadociæ ciuitatis quondam Epiſcopum ſententiæ promulgatione, tam ſacerdotali honore & communione Catholica, quam omni officio Epiſcopali ſeu poteſtate ſpoliatum eſſe decernimus nullis te vacare vlterius rebus, niſi pœnitentiæ lacrymis cenſentes, quibus percepta remiſſione culparum, locum, communionemq. tuam aut a me aut poſt obitum meum a ſucceſſore meo (ſi merueris) indulgentię recipias. *XI. Sententia in Theodorũ Cęſ. Epiſc.*

B Teq. Mennam Conſtantinopolitanæ ciuitatis Epiſcopum, qui non diſſimili culpa conſtringeris, cum omnibus Metropolitanis & Micropolitanis Epiſcopis ad tuam diœceſim pertinentibus, ſed & tuos Orientales, vel diuerſarum prouinciarum maiorum minorumq. ciuitatum Epiſcopos, qui his exceſſibus, pro quibus Theodorum Cęſareæ Cappadociæ quondam Epiſcopum condemnauimus, præbuiſtis aſſenſum, humaniore *ſenteatia* pro Dei conſideratione tādiu a ſacra cōmunione ſuſpendimus, donec vnuſquiſque veſtrum errorem ſuæ præuaricationis agnoſcens, culpā apud nos propriam competenti ſatisfactione diluerit. *Hac eſt ſubſcriptio ſancti Papæ*: Deo iuuante & ipſius gratia Vigilius Epiſcopus ſanctæ Eccleſiæ Catholicæ vrbis Romæ huic damnationi atque excommunicationi Theodori Cæſareę Cappadociæ, & huic communicantis Mennæ Conſtantinopolitanæ vrbis Epiſcopi vel aliorum Præfectorum, ſubſcripſi. Data XIX. Kalendas Septembris, imperante domino Iuſtiniano perpetuo Auguſto, anno vigeſimoquinto, poſt Conſulatum Baſilij viri clariſſimi anno decimo*.] hactenus Conſtitutum Vigilij de anathemate. Quod autem ad Zoili depoſitionem ac ſubſtitutionem Apollinaris pertinet, hæc Liberatus diaconus ait [a]: Zoilum poſtea Imperator depoſuit, & Apollinarem ordinauit, qui nunc eſt Præſul ipſius Alexandrinæ Ec- *XII. Seatentia in Mennam.*

C cleſiæ.] hæc ipſe.

** XI.*
a Liberat. diac. Breuiar. c. 23. to. 2. Conc.

Antequam autem quæ poſt hæc ſunt ſubſecuta narremus: cum inter Epiſcopos, qui vna cū Vigilio dicto conuentui interfuerunt, nominatus reperiatur Primaſius Epiſcopus Adrumetinus in Africa: hunc illum eſſe putamus, qui clarus habetur inter ſcriptores Eccleſiaſticos, cuius & meminit Iſidorus & alij. ſolus hic (quod ſciam) inter Africanos Epiſcopos reperitur, qui inhæſerit Vigilio, ceteris ab eius communicatione recedentibus. Cum vero hic dicatur Epiſcopus Adrumetinus, errore lapſus videtur Trithemius, dum eum nominat Epiſcopum Vticenſem: niſi quis dicere velit, duos fuiſſe Primaſios Epiſcopos Africanos eoſdemq. eruditione claros; quod non perſuadetur, nam dum de Primaſio meminit Caſſiodorus, ipſum ſui fuiſſe æqualem profitetur, cum ait [b]: Noſtris quoq. temporibus Apocalypſis beati Primaſij Antiſtitis Africani ſtudio minute & diligēter quinq. libris expoſita eſt, &c.] Porro his temporibus vixiſſe Caſſiodorū, nullus ignorat. Quod vero Primaſium Trithemius dicit fuiſſe Epiſcopum Vticenſem, diſcipulumq. ſancti Auguſtini, & Scholiaſtes eumdem ipſum floruiſſe ait temporibus Theodoſii, anno Domini quadringenteſimo quadrageſimo: ſane quidem vterq. decipi reperitur: nam cum idem Primaſius inueniatur in commentarijs in epiſtolam ad Hebræos citare ipſum Caſſiodorum, qui his vixit temporibus Iuſtiniani Imperatoris, longe poſt Theodoſii tempora ipſum claruiſſe oportuit. Quamobrem nonniſi vnū eumdemq. Primaſium dixerimus, ipſumq. Epiſcopum Adrumetinum, qui Conſtantinopoli (vt videmus) cum Vigilio Papa aduerſus ſchiſmaticos ſtetit. *XIII. De Primaſio Epiſ. Adrumetino.*

b Caſſiod. de diuin. lect. c. 9.

D (beside "mentarijs in epiſtolam ad Hebræos")

Hæc autem omnia acta ſunt ab ipſo Vigilio Conſtantinopoli in eccleſia ſancti Petri, ad quam Imperatoris miniſtrorum violentiam metuens ante confugerat, vt ipſe docet litteris [c] circularibus anno ſequenti datis. Vbi dum moraretur, atq. ea quæ per Theodorum eſſent geſta cognouiſſet, eam ipſam quam recitauimus ſententiam tulit; verum non ſtatim promulgauit, ſed apud ſe retinendam aliquantiſper, in conſilio habuit, paci interim Eccleſiæ conſulturus. *XIV. c Vigil. ep. 7. to. 1 ep. Rom. Pont.*

Sed quæ præceſſerunt, cum ad euitandos Imperatoris ſatellites Vigilius e Placidiana domo hoc anno fugit ad eccleſiam ſancti Petri, nuper a nobis relata, iam ex eiuſdem Pontificis ſcriptis ſequenti anno datis hic recitemus, quo cuncta certius habeas explorata: ait enim ipſe in epiſtola circulari vniuerſæ Eccleſiæ Catholicæ ſcripta [d]: *XV. Vigilius confugit ad Eccleſiā S. Petri.*

Poſteaquam edicta ſua pijſſimus Princeps iuſſit appendi: omnibus Epiſcopis diuerſarum par- *XVI. d Vigil. epiſt. 7.*

E tium & presbyteris atq. diaconibus necnon & clericis Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ ad nos venientibus in Placidiana domo, antequam ad ſancti Petri confugeremus baſilicam, facie ad faciem ita locuti ſumus: Rogate pijſſimū Principem, vt edicta ſua, quæ præcepit appendi, remouere dignetur, & conſtitutum cōmune expectare; id eſt, vt ſcandalizati Epiſcopi Latinæ linguæ ad Synodum veniant: aut certe remota omni violentia, ſuas ſcripto declarent ſentētias. Quod ſi forte preces veſtras audire nolueritis, vos nulli rei præbeatis aſſenſum, quæ ad diuiſionē tendit: nec contra conſtitutum cum comminatione aliqua veniatis. Quod ſi hoc forſitan (quod non credimus) feceritis: noueritis ex præſenti die, vt præuaricatores Apoſtoli Petri, per miniſterium vocis meæ haberi ſuſpenſos.

Et quoniam his actis, non ſolum ea quæ commiſſa fuerant, nullo modo ſunt correcta, ſed etiā ex alijs cauſis die ipſo in regularum Eccleſiaſticarum præiudicium, vel iniuriam ſedis Apoſtolicæ, peiora præſumpta ſunt: nec vlterius eos communionis noſtræ permiſimus eſſe participes, nec aſpectus eorum poſt tot præuaricationes noſtri oculi receperunt. Ea enim quæ verbo de memorata ex- *XVII. Vigilius excōmunicat aduerſarios.*

communicatione cunctis Epiſcopis vel presbyteris & diaconibus alijſq. clericis Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ voce publica dixeramus, poſtea etiam die Nonarum * Septembrium nuper prætetitarum in beati Petri baſilica ſcripto firmauimus: in quo etiam illum, qui ſub habitu Epiſcopali lupi rapacis Dominico gregi tendit inſidias, & aſſumens totius ducatum ſcandali, vniuerſalè perturbat Eccleſiam, de Epiſcopatus ordine deponentes, damnauimus: alios vero, qui ſuperius memorati ſunt, a communione ſuſpendimus. A

* decimonono kalend. ita in ſententia lata in Theodorum.

XVIII. Sed hæc hactenus. Paginam ipſius damnationis proferre noluimus: quoniam & clementiſſimũ Principem pro tali ac tanto ſcandalo ea quæ facta ſunt, diuini conſideratione iudicij reuocare confidimus: omnibus oportebat nos ſpatium pœnitentiæ reſeruare, imitantes beatum Petrum, cuius ſedem tenemus immeriti. Chartam vero ipſam excommunicationis atque damnationis cuidam Chriſtianæ perſonę tradidimus conſeruandam: vt ſi forſitan hi qui exceſſerant, nullo modo corrigere voluiſſent, aut ſi nobis vis aliqua irrogaretur, ſiue quælibet inquietudo fieret, vel certe humana ſorte tranſitus de hac luce contingeret, mox eam in celeberrimis locis proponeret; quatenus eius notitia Chriſtianis omnibus patefacta, ſeruetur in poſterum.] hæc de ſententia in Theodorum atque Mennam lata Vigilius: quæ ipſe ſcripſit anno ſequenti in baſilica S. Euphemiæ Chalcedone, ad quam, vrgente rurſus violentia regiorum miniſtrorum, ex dicta eccleſia ſancti Petri confugere coactus eſt. B

IESV CHRISTI ANNVS 552. VIGILII PAP. ANNVS 13. IVSTINIANI IMP. 26. TOTILÆ REG. 11.

I. QVingenteſimus quinquageſimusſecundus Domini annus poſt Conſulatum Baſilij vndecimus notatur in Faſtis, a Procopio autem belli Gothici decimusſeptimus, quo & mẽſis Aprilis exordio annus incipit numerari Iuſtiniani Imperatoris vigeſimusſextus: cum menſe Februario, adhuc anno durante eiuſdem Imperatoris vigeſimoquinto, idem Iuſtinianus ſanctionem edidit aduerſus Iudæos, qui ſuos prohiberent ſacræ legis libros alia tradi doceriq. lingua, quã Hebraica: quo fiebat, vt ſimplicioribus, quos vellent, ipſorum magiſtri magno illorum damno propinarent errores. Hos igitur lege coerceri præcipit, ſi quid ijdem contra diuinam Scripturam auſi ſint docendo tradere, vt negare mortuorum reſurrectionem ſiue vniuerſale Iudicium, vel aſſerere per Angelos cuncta eſſe creata. Quantum enim ex Iuſtiniani ſanctione conſpicitur, Hebræi iam vulgo a linguæ Hebraicæ vſu deſciuerant, & nationum lingua, ſine ea quæ apud eos vulgaris eſſet, vtebantur. Iſta igitur ſanctio ſic ſe habet [a]: C

Omni lingua doceri legem Iudæis conceditur.

a Nouel. 146.

II. Neceſſarium quidem erat, Hebræos ſacros audientes libros, non ſolis litteris adhærere ſed ad reconditas eis prophetias inſpicere, per quas magnum Deum & Saluatorem generis humani Ieſum Chriſtum annunciant. Sed etiam ſi inſenſatis ſemetipſos interpretationibus tradentes, a recta vſq. nunc aberrauerunt gloria; tamen certare adinuicem diſcentes ipſos, non ſuſtinuimus ſine iudicio eis relinquere tumultum. Per has enim ipſorum quæ nobis adductæ ſunt interpellationes, didicimus, quod quidem ſolam habentes Hebraicam vocem, & ipſa vti in ſacrorum librorum lectione volunt, nec Græcam tradere dignantur, & multum dudum tempus per hoc adinuicem cõmouentur. Nos igitur huiuſmodi diſcentes, meliores iudicauimus eſſe & Græcam vocem ad ſacrorum librorum lectionem tradere volentes, & vocem omnem ſimpliciter, quam locus aptiorem & magis cognitam audientibus facit. D

Iuſtiniani conſtitutis de Iudæis.

III. Sancimus igitur, licentiam eſſe volentibus Hebræis per ſynagogas ſuas, in quocumq. Hebræi omnino loco ſunt, per Græcam vocem ſacros libros legere conuenientibus, vel etiam patria forte (Italica hac dicimus) lingua, vel etiam aliorum ſimpliciter, vna ſcilicet cum locis etiam lingua cõmutata, & per ipſorum lectionem, per quam clara ſunt quæ dicuntur, conuenientibus omnibus deinceps, & ſecundum hæc viuere & conuerſari. Neq. fiduciam eſſe his qui apud eos ſunt expoſitoribus ſolam Hebraicam tradentibus malignari hanc quemadmodum voluerint, multorum ignorãtia ſuam ipſorum abſcondentes malam conſuetudinem.

IV. Verumtamen hi qui per Græcam legunt, Septuaginta vtãtur traditione, quæ omnibus certior eſt & præ alijs melior iudicata, præcipue propter quod circa interpretationem contigit: quia & per duos diuiſi & per diuerſa interpretantes loca, tamen vnam tradiderunt omnes cõpoſitionem. Ad hæc vero quis non horum virorum & illud admiretur, quia multo antiquiores ſalutari apparitione magni Dei & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti conſtituti, tamen illam futuram tamquam videntes ſacrorum librorum traditionem fecerunt, tamquam prophetiæ gratia circumfulgente eos? Et hac quidem vtantur præcipue omnes: ſed non tamen tamquam eis reſiduas excludere ſanciuerimus interpretationes. Licentiam damus & Aquilæ vti, etſi alienæ tribus ille, & non competentem in aliquibus ſermonibus habet cum Septuaginta interpretatione diſſonantiam. E

V. Eam vero quæ ab eis dicitur Secunda editio, interdicimus omnimodo, vtpote ſacris non coniunctam libris, neque deſuper traditam de Prophetis, ſed inuentionem conſtitutam virorum ex ſola loquentium terra, & diuinum in ipſis habentium nihil. Et ipſas ergo ſacras voces legant, codices ipſos reſpuentes, ſed non abſcondentes quidem quæ per eos dicta ſunt, exterioribus vero traditis ſine ſcriptis vanæ vocis vtentes ad ſimpliciorum per ipſos excogitatis perditionem. (*Talmudiſtas Iudæorum ſignat Imperator.*) Vt hac data a nobis licentia, neque damnis aliquibus ſubijciantur omnino qui Græcam vocem & alias tradunt, neq. ab alio quouis prohibeantur. Neque licentiam habebunt hi qui ab eis maiores omnibus Archipherecitæ, aut presbyteri forſitan vel magiſtri appellantur, per inuoeis aliquibus aut anathematiſmis hoc prohibere: niſi velint propter hos caſtigari

gari

A gari corporis pœnis,& inſuper priuationem facultatum nolentes ſuſtinere , meliora vero & Deo
amabiliora volentibus nobis & iubentibus.
Si quidam vero apud eos atheos vanæ nouæ vocis eloqnia inferre præſumpſerint,aut reſurre- VI.
ctionem & iudicium negare,aut facturam Dei & creaturam Angelos ſubſiſtere: hos & expelli vo
lumus loco omni,& non relinqui vocem blaſphemiæ,& ita a Dei ſimul lapſam notitia:præſumen
res enim eos affari aliquid huiuſmodi,vltimis ſubdantur ſupplicijs,illato terrore ex hoc Iudæorū
emendantes gentem.Oramus autem eos,aut per iſtam,aut per illam linguam ſacros libros au-
dientes,ſeruare quidem interpretantium malignitatem,non ſolas vero conſiderare litteras , ſed
rebus refici,& diuinum veraciter intellectum recipere:vt & redoceri quod melius eſt,& quieſce-
re aliquando errantes,& in hoc ipſo,quod eſt omnium κυριώτατον peccantes in Deum ſpem di
cimus. Propterea enim omnem eis vocem aperimus ad ſacrorum librorum lectionem , vt omnes
de cetero eorum accipientes ſcientiam,doctiores ad melius fiant,re confeſſa conſtituta, paratio-
rem multo ad diſcretionem eſſe, & ad melioris intentionem, ſacris innutritum libris,& parum
quod deſit habentem ad emendationem,quam ſcientem quidem horum nihil,ſolo vero cultus in
B choatum nomine,& tamquam anchora retētum ſacra,& doctrinam piam hæreſis appellationem
eſſe putantem.
Quę igitur nobis placuerunt,& per hanc præſentem piā legem declarata ſunt,cuſtodiet quidē VII.
tua gloria,& quod tibi obtemperat Officium:ſeruabit & pro tempore qui in eodem cingulo ordi
nabitur,& non permitter omnino Hebræos præter hæc facere;ſed inſiſtentes & prohibere omnino
nitentes,corporalibus primum pœnis ſubijciens,exilium incolere compellet,auferens & bona, vt
non ſimul ipſi contra Deum ſed & Imperium audaciter inſurgant. Vtetur autem & præceptioni-
bus ad prouinciarum Præſides,præcipiens ipſis noſtram legem,vt & ipſi hanc diſcentes proponāt
per ciuitatem vnamquamque:ſcientes,quia hæc obſeruari vtile erit his qui noſtram indignationē
veriti fuerint. Data ſexto Idus Februarij,Conſtantinopoli,D.N.Iuſtin.PP.Aug.an.XXV.poſt Ba
ſilij.V.C.Conſulatum anno XII. *]ſed corrigendum,vt dicat,anno vndecimo:annus enim Im * XI.
peratoris vigeſimusquintus abſoluitur hoc anno in fine menſis Martij;nam Aprili menſe vigeſi-
musſextus inchoatur . Hac igitur Imperatoris ſanctione ordine temporis recenſita , iam re-
rum Vigilij Papæ anni huius, nullius alterius lectionis obice interciſam , narrationis ſeriem
C ingrediamur.
Meminiſſe,lector,debes quæ anno ſuperiori Conſtantinopoli aduerſus Vigilium Romanum VIII.
Pontificem ſunt ſacrilege perpetrata,cum ipſe Catholicæ & Apoſtolicæ ſedis Antiſtites vim me-
tuens Imperatoris ad ſancti Petri baſilicam primum confugere coactus eſt.Sed quod nec ſacer il
le aſylus,ſeruilis etiam conditionis quibuſcumque ſecurus,tanto Pontifici ab Imperatoris ſacri-
legi violētia videri poterat eſſe tutus ante oculos eius poſitus:trans mare quæſiuit effugium,& in
baſilicam ſanctæ Euphemiæ apud Chalcedonem(ſi quis tamen inueniri poſſit locus ab Impera-
toris furore ſecurus)habitare diſpoſuit. Hoc plane tempore accidiſſe noſcuntur , quæ Anaſtaſius
Bibliothecarius iungit,immo confundit cum prioribus quæ acciderunt viuente adhuc Theodo-
ra Auguſta:Tūc(inquit)*antequam ſcilicet ab eccleſia S.Petri recederet*,dedit alapam in faciem eius
quidam,dicens;Homicida,neſcis quid loqueris:quia Siluerium Papam occidiſti,& filium mulie-
ris viduæ ad calces & fuſtes interfeciſti. Tunc fugiens in baſilicam ſanctæ Euphemiæ,tenuit colū
nam altaris.]hęc ibi vſque ad poſteriorem fugam,priorem omittens:cetera autem quæ ſequūtur,
ſuo loco dicentur.
D In eadem itaque ſanctæ Euphemiæ baſilica Vigilius degens,ſicut prius fecerat, nihil penitus IX.
remiſit Apoſtolicæ auctoritatis:atque perinde ac ſi Romæ in ipſa Lateranenſi baſilica ſiue Vatica
na ſumma pace conſiſteret,ibi cum ſuis memoratis ante Epiſcopis degens,quæ eſſent Eccleſiæ li-
bertatis,& Catholicæ fidei integritatis,tractare minime prætermiſit:Sed ex eo,cuius in ſede con-
ſiſteret,ipſo inquam Petro Apoſtolorum Principe,tāta eſt ipſi parta fiducia,vt ex Apoſtolico thro
no,cui in ſua perſona ſciret confidere Petrum,& in Petro Chriſtum ſumma poteſtatis plenitudi-
ne aduerſus Metropolitanos Epiſcopos,immo in ipſum Patriarcham Conſtantinopolitanum fer-
re ſententiam,inſuper & perperam facta Imperatoris reſcindere magno animo fit aggreſſus ,
minime reueritus vultum potentis,ſciens maiore fulciri quam Hieremiam auctoritate,cui a Do
mino dictum [a]: Ecce conſtitui te hodie ſuper gentes & regna.]ac rurſum:Dedi te hodie in ciui a Hier.1.
tatem munitam & in columnam ferream & in murum æreum ſuper omnem terram Regibus Iu
da,Principibus eius & ſacerdotibus,& omni populo terræ:& bellabunt aduerſum te,& non præua
lebunt:quia ego tecum ſum(ait Dominus)vt liberem te.]Tanto namque ipſe potentior eſt Pro-
phetis effectus,quanto differentius præ illis nomen hereditauit. Cui nam aliquādo Prophetarum
E dictum: Tu [b] es Petra,& ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam,& portæ inferi non præ b Matth.16.
ualebunt aduerſus eam? His igitur Domini promiſſionibus roboratus,tum alijs tum ſe ipſo robu
ſtior tunc apparuit,cum magis deorſum mergeretur.
Vidiſſes plane tūc nō characteribus tantummodo exaratam ſententiam illā omnium ore ver X.
ſatam, Vbi Papa,ibi Roma,ſed velut in tabula graphice coloribus delineatam veritatem ipſam;
dum ipſe quiſ ad fugā captatus eſt locus,& veluti delectus ad latebras,idem fit effectus ipſius præ
ſentia Romani Pontificis eminens cunctiſq. perſpicuum ad iudicandum tribunal,& ad reprimē-
dos ſternendoſq. aduerſarios ſublimis turris,inacceſſibilis cuilibet humanæ potentiæ,e qua miſſi
lia in hoſtes iaceret is qui confugit in eam,manens ipſe ſecurus ſecundum illud Prouerbiorum [c]: c Prouerb. 18.
Turris fortiſſima nomen Domini:ad ipſum currit iuſtus,& exaltabitur.]Intellexiſſes pariter,quā
verum ſit quod Apoſtolus Paulus ingenue profitetur [d]: Cum infirmor,tunc potens ſum. Etenim d 2.Cor.12.
qui animi infirmitate viſus eſſet iterata fuga longius eſſe progreſſus,ibiq. corporis quoque lan-
guore grauiter affectus,animi tamen vigore reſumpto, fortior factus atque robuſtior intrepide
de

de victoria ſecurus inſurgit, potentiſſimaque ſpiritalia ſpicula iacit in hoſtes, feritque ipſe illæſus exiſtens. A

XI. *Mira facta mutatio.*

Ita plane magno veluti miraculo factum, vt dum fugit Vigilius, vincat: dum inſequentem & perſequentem patitur Imperatorem, eumdem reddat humilem & obſequentem: vt perſpicue apparuerit vel ex hoc facto, quod non homo tantum, ſed Chriſtus ipſe Deus & homo cum homine in ſede Petri ſedente conſideat, cui cedere neceſſe ſit omnem humanam potentiam atque portas etiam inferorum. Sed quomodo hæc facta ſunt, iam enarrare aggrediamur: Vbi Iuſtinianus Imp. accepit Vigilium Romanum Pontificem iuſto metu perculſum e Petri baſilica confugiſſe Chalcedonem, & in eccleſia Euphemiæ martyris cum ſuis degere, inſuper & corporis mala valetudine laborare: facti pœnitens, non milites, qui eum inde abducerent miſit iratus, ſed dignam tanto Pontifice legationem ornauit, qua eum iuramento præſtito in priſtinum domicilium honorifice reuocaret.

XII. *Vigilius aboleri iubet Imper. edictum.*

At ipſe Vigilius inde egredi numquam conſenſit, neque iuratis Patricijs fidem voluit adhibere, niſi prius in omnibus conſultum eſſet ſedis Apoſtolicæ dignitati, nempe vt quæ contra ipſius Romani Pontificis voluntatem de Tribus capitulis Imperator appendiſſet edicta, idem protinus reuocaret, atque penitus aboleret. B Sed & quod magna licet pollicentibus miſſis nuncijs haud facile putaret eſſe credendum, vtpote (quod in prouerbio eſt) Græcorum fides: illud excogitauit, vt ante ad vniuerſos Chriſti fideles encyclicam daret epiſtolam, qua cuncta quæ geſta eſſent, vniuerſæ Eccleſiæ innoteſcerent; ſic namque fore, vt ſi quid in ipſum Vigilium decerneret Imperator fidifragus, omnes ſcirent qua animi conſtantia ipſe illi reſtiterit: & ſi quid præter illa quæ ſtatuiſſet ab eo ſuis ſanctionibus vulgaretur, nihil eſſe noſſent ſua conſenſione firmatum. Epiſtola autem encyclica tunc ab ipſo Vigilio Papa conſcripta ita ſe habet [a]:

a Vigil. epiſt. 9. tom. 1. epi. Rom. Pont.

Vigilius Epiſcopus Eccleſiæ Catholicæ vniuerſo populo Dei.

XIII. *Encyclica Vigilij ad Chriſti fideles.*

Dum in ſanctæ Euphemiæ baſilica graui laborantes ægritudine teneremur, pijſſimus atque clementiſſimus Imperator Dominico die, id eſt, Kalendis Februarij, glorioſos iudices ſuos ad nos deſtinare dignatus eſt, id eſt, Beliſarium & Cethegum Exconſules atque Patricios, necnon & Petrum Exconſulem Patricium atque Magiſtrum, ſed & Iuſtinianum Exconſulem & Curampalatij *, & Marcellinum Exconſulem & Comitem Excubitorum, ſed & glorioſum virũ Conſtantinum Quæſtorem, qui nobis dicerent, vt ſacramenta percipere deberemus, & de ſanctæ Euphemiæ eccleſia ad ciuitatem regiam remeare. C

* Curopalatem

XIV. *Quid Vigilius petat.*

Quibus tale dedimus, Deo adiuuante, reſponſum, dicentes: Nos quidem in hanc baſilicam nulla pecuniaria vel priuata cauſa confugimus, ſed pro Eccleſiæ tanto ſcandalo, quod iam toti mundo pro peccatis innotuit. Et ideo ſi cauſa Eccleſiæ ordinatur, vt pacem eius, quam ab auunculi ſui pijſſimus Princeps fecit temporibus, & modo reſtituat: ego ſacramentis opus non habeo, ſed ſtatim egredior: ſi cauſa finita non fuerit, ijſdem ſacramentis opus non habeo: quia numquam de ſanctæ Euphemiæ eccleſia exire diſpono, niſi ſcandalum ab Eccleſia Dei fuerit amputatum. Nam poſteaquam edicta ſua, &c.] pergit narrare quæ geſta ſunt anno ſuperiori, quæ ſuo loco poſuimus: quibus recenſitis, iſta ad poſtremum addit:

XV.

Dum hæc autem præfatis Iudicibus diceremus, rogauimus eos, inuocato omnipotentis Dei iudicio, vt clementiſſimo Imperatori hoc quoque ex nomine noſtro ſuggererent: Quia illis qui a nobis excommunicati ſunt, in quibus & is quem prædiximus eſt damnatus, communicare non dẽt, ne graue (quod abſit) peccatum incurrat. His ita ſe habentibus, per magnificum virum Petrum Referendarium die * pridie Kalendas Februarias quædam charta nobis allata eſt, quam a clementiſſimo Principe nullo modo credimus deſtinatam, quia nec fuerat pietatis eius manu ſcripta. D Et dum memorato Referendario diceremus, vt in ea ſcriberet diem, & quomodo ab ipſo fuerat oblata, pariter ſignaret.] hucuſque in codice: reliqua deſunt, magno præiudicio hiſtoricæ veritatis. Ceterum ex his quæ dicentur, conſtat ceſſiſſe tandem Vigilio Imperatorem, atque appenſa amoueri iuſſiſſe a ſe prolata de Tribus capitulis edicta, & ex ſententia ipſius Vigilij nihil de illis tractari voluiſſe ante Synodum generalem, quam ex eiuſdem Pontificis deſiderio & voluntate conuocari fecit, vt ſuo loco ſequenti anno dicemus.

* poſtridie

Cedit Vigilio Imperator.

XVI. *Repelluntur errores.*

Ex his igitur complura conuincenda ſunt ſcriptorum mendacia, primumq. ab Anaſtaſio [b] tradita; niſi quæ mixtim confuſeq. ab eo narrantur, ſuis ſeorſum reponantur locis, & non ſub Theodora Auguſta reſeruantur quæ longe poſt eius obitum facta eſſe noſcuntur. Epiſtolari enim hiſtoriæ cetera a quibuſuis ſcripta cedant neceſſe eſt; ſi præſertim ex illis accepta noſcatur epiſtolis, quæ encyclicæ dictæ, vniuerſo populo Chriſtiano, patentes vnicuique, ſcriptæ eſſe noſcuntur. Ex ijſdem pariter habes ex quibus redarguas Nicephorum Calliſtum, qui de huiuſcemodi turbis hiſtoriã ſcribens, multipliciter errasse comperitur, dum parum æquus in Vigilium Papam, quod Conſtantinopolitanum Epiſcopum Mennam a communione ſuſpenderit, in eum inuehitur, & mendaciſſime aſſerit parem ſententiam aduerſus Vigilium ipſum a Menna latam: E Quod ſi ille auſus fuiſſet, neceſſario plane & præcipue de his habenda mẽtio erat in eiuſdem Vigilij epiſtola circulari. Sed alia plura mendacia miſcuit, quæ tu ex eius verbis colliges, quæ ſic ſe habent [c]:

b Anaſtaſ. in Vigilio.

Nicephori errores arguuntur.

c Niceph. li. 17. cap. 26.

XVII.

Eo (inquit) Vigilius inſolentiæ progreſſus eſt, vt & Mennam a communione quatuor menſibus excluſerit. Idem ſane & Mennas aduerſus illum fecit. Sed enim Iuſtinianus rebus huiuſmodi ad iram commotus, eum comprehendere iuſſit. Vigilius autem ſibi metuens, ad Sergij martyris aram confugit, & ſacris ibi fiſtulis implicitus, non prius inde extractus ceſſit, quam illas euerterit. erat enim magnus & corporis ſtatura vaſtus. Poſtea vero cum eius rei Iuſtinianus pœniteret, partib. ſuis interponente Imperatrice Theodora, Vigilium ſuſcepit, atque ille rurſus Mẽnã ad cõmunionem admittit.] hæc Nicephorus: qui etſi non in alijs corrigendus foret, certe defendi non poteſt, dum hæc viuente adhuc Theodora Auguſta facta narrat, cum redarguatur ex Procopio & dum

A dum ait ad ſancti Sergij aram Vigilium confugiſſe, plane mendacij conuincitur ex ipſiua Vigilij
ſcriptis, quibus (vt vidimus) ait, ad S. Petri, inde ad Euphemiæ baſilicam confugiſſe.

Porro turbata in hunc modum Eccleſia, rerum naturam etiam æque eſſe turbatam, ea q̃ hoc XVIII.
anno accidiſſe Procopius tradit declarant: etenim hoc ipſo anno Græciæ ciuitates plures terræ-
motu excilas, hiatu terræ loca multa abſorta, portentoſaſq. maris æſtuariones factas enarrat. his ac
ceſſit Sclauinorum & Hunnorum in Romanum Imperium incurſio repetita. Sed & hoc pariter an
no Gothos Corſicam & Sardiniam cepiſſe, idem Procopius refert. Quid enim potuit eſſe ſtabile,
cum religio, baſis ipſa Orbis exagitatur? Concuti quidem opus eſt omnia, cum ipſa petra, ſuper q̃
Eccleſia fundata eſt, motibus in diuerſa propellitur. Etenim eiuſdem etiam teſtificatione Procopij
illud aſſeritur, eiuſmodi qui Conſtantinopoli contigit motu alias etiam Orientis Eccleſias flu-
ctuaſſe: quo vno allato exemplo, quæ in reliquis facta ſint ciuitatibus, facile quisque intelligere
poſſit: ſunt enim hæc ipſiua verba [a]: Ceteri milites, Imperatoris iuſſu, circa Vlpianam in Illyrijs
vrbem ſtationem habuerunt ob ſeditionem ea de cauſa inter incolas ortam, qua Chriſtiani ſolent
de fide ſolertius diſceptando inter ſe altercari.] hæc Procopius: ex quibus licet paucia magna poſ-
B ſumus intelligere, nempe miſerandum totiua Eccleſiæ ſtatum, Catholicis inter ſe in qualibet ciui-
tate pugnantibus.

Eccleſiaſticũ bellum vbiq. viget.

a Procop. de bello Goth. lib. 3.

Verum cum inter tot diſcrimina fluctibus agitatæ nauiculæ omnino vna cum capite vniuerſũ XIX.
periclitari viſum eſt Eccleſiæ corpus: repente excitatus eſt tamquam dormiens Dominus, impe-
ranſq. vento & mari, cuncta, temporis ferme momento, fecit eſſe tranquilla. Etenim (vt dictũ eſt)
Imperator appenſa antea de Tribus capitulis tolli iuſſit edicta, & ex ſententia Vigilij Papæ, quod
fecerat abrogauit; atque quod idem Pontifex poſtularat, cuncta in generali agitanda Concilio
reſeruauit. His acceſſit, quod & Theodorus malorum omnium auctor, cuius cauſa vniuerſa hæc
fuerat tempeſtas exorta, iam pœnitẽs facti (quod admiratione ſumma dignum eſt) ad eum a quo
ſententiam damnationis acceperat, accedens humilis, libellum ſupplicem ipſi Vigilio Papæ offert
quo & rectam fidem profeſſus eſt, & quatuor ſacra Concilia comprobauit non his tãtum quæ ſpe
ctant ad fidem; ſed & cũcta quæ in eis eſſent acta, rata firmaq. habenda eſſe, pariter comprobauit:
quibus plane docuit, excitatam a ſe primum de Tribus capitulis quæſtionem profundo eſſe ſilen-
tio obruendam: his adiecit, vt de irrogatis in ipſum Summum Pontificem probris & contumelijs
C eodem libello ſuppliciter veniam peteret.

Theodori Epiſc. pœnitentia.

Quis, rogo, iſta conſiderans, nõ miretur, atque etiam obſtupeſcat, Dauidicũ [b] illud exclamãs: XX.
Hæc mutatio dexteræ Excelſi, & a Domino factum eſt iſtud, & eſt mirabile in oculis noſtris?] cũ
primaria illa petra, quam adeo reiecerant ædificantes, eadem repente repoſita ſurſum inſpiciatur
in caput anguli, præcipuo digna honore habita: vt præ miraculo illud factum appareat, quod idem
Propheta occinit, ita dicens [c]: Abſorti ſunt iuncti petræ Iudices eorum] dum eidem ceſſere peni
tus qui aduerſati erant terræ Principes & ſummi religionis Antiſtites. Nam præter Theodorum
Archiepiſcopum Cæſarienſem, præſtitit id ipſum etiam Mennas Conſtãtinopolitanus Epiſcopus,
qui ab eodem Vigilio eadem ex cauſa fuerat ad certum tempus communione priuatus: ipſe enim,
ſicut & Theodorus, totidem verbis ſcriptum libellum ſupplicẽ Vigilio obtulit, quo etiam præter
ea quæ dicta ſunt, pariter profeſſus eſt, libellum quemdam in Vigilium ſcriptum, minime eſſe ſuũ.
Sic igitur tali præmiſſa ſatisfactione, Vigilius eoſdem in communionem accepit, redditaq. eſt Ec-
cleſiæ pax: quæ ex optato cunctis innoteſcens, eo iucundior atque gratior facta eſt, quo magna ſe-
cum bona vexit, quæ dicemus. Porro hæc omnia habentur in Vigilij Papæ Conſtituto, de quo in-
D ferius agendum erit.

b Pſal. 76. & Pſal. 117.

c Pſal. 140.

Menna Epiſc. Conſtantinop. pœnitentia.

Sed quænam hæc mox ſecuta tũc bona? accipe. Gothi e Sicilia præter omnem ſpem expellun- XXI.
tur, belloq. nauali vincuntur: miſſoq. in Italiam a Iuſtiniano Imperatore Narſete, res Gothorum
in deterius dilabi cœperunt. Vt plane perſpicue fuerit demonſtratum, pro ſtatu rerum Eccleſia-
ſticarũ res Imperij a Diuinitate diſponi; vt cũ laceſſuntur Dei ſacerdotes, barbari inualeſcant; pro
terantur autem, cum illorum dignitati conſulitur: ſicq. veluti quadam neceſſitate Eccleſiæ pacem
felicitas ſubſequatur Imperij, Eccleſiæ vero illatum a Principe bellum cladem Imperij ſecum du
cat. Sed de anni huius rebus proſpere geſtis in Sicilia atque Italia terra mariq. Procopium conſu
le. At hæc magis anni ſequentis facta docebunt.

Pax Eccleſiæ eſt ſalus Imperij.

Reſpirante iam populo, atque optata pace lætante, immenſę vbique & ab omnibus gratiarum XXII.
actiones Deo redduntur: quando & publica feſta parantur, quæ triumphi quamdam ſpeciem præ
ſeferant. Etenim hoc anno ipſe Mennas Conſtantinopolitanus Epiſcopus, poſtquam a Vigilio Pa
pa in communionem admiſſus eſt (vt inquit Nicephorus [d]) vigeſimanona Iunij die Encænia
celebrauit baſilicæ ſanctorum Apoſtolorum, cum ſacræ reliquiæ curru aureo circumuectæ ab eo
E dem Menna reconditæ ſunt. Sed quæ de eadem baſilica Procopius [e] habeat, audi: Erat (inquit)
antiqua apud Byzantiũ eccleſia Apoſtolis conſecrata, longitudine temporis iam emota, & q̃ (vt ſu
ſpicabatur) amplius ſtare non poterat. Hanc Iuſtinianus inſtaurauit pro dignitate. Vbi latomi &
artifices, effoſſo fundamento, inuenerunt ligneas arcas tres inſculptis litteris indicantes eſſe ſcili-
cet Trium Apoſtolorum corpora, Andreæ, Lucæ, & Timothei. Quæ Rex ipſe & omnes Chriſtiani
maximo cum feruore conſpexerunt, & conſpecta rurſus terra occuluere, non negligẽtes locum &
vicinis orbatum relinquentes, ſed Apoſtolorum corporibus dedicatum cum pietate cõſtituentes.
Conſtat autem, quod Apoſtoli beneficiorum memores, ad Regis honorem nunc hominibus appa
ruerint, Regis inquam pij & religioſi. Neque enim ab humanis recedunt diuina, ſed miſceri per-
cupiunt & hominum conuerſatione oblectari.] hactenus Procopius de reſtituta baſilica Apoſtolo-
rum, quam Mennas hoc anno (vt dictum eſt) dedicauit.

Dedicatur a Menna Baſilica Apoſtolorum.

d Niceph. lib. 17. c. 16.

e Procop. de edif. Iuſtin. Imp. lib. 1.

Porro eidem bene ceſſit, vt poſt tot Eccleſiæ conflata diſſidia, ex quibus extra Eccleſiam ipſe XXIII.
poſitus fuerat, reddita pace poſtliminio quodam, & communionem Apoſtolicæ ſedis: cuius iactu
ram

Digitized by Google

Mennas moritur.

ram fecerat, conſecutus, & cuncta antea benefacta recipiẽs, feliciter mox ex hac vita migrarit: hoc enim anno finem viuendi fecit, cum ſediſſet annos ſexdecim: in cuius locum ſequentis anni exordio ſubrogatur Eutychius: de eius electione diuinitus facta anno ſequenti, quo contigit, nos agemus. Quid autem acciderit Conſtantinopoli ſub Menna de puero Hebræo ab incendio diuinitus liberato, ita narrat Euagrius [a]: A

a Euagr. libr. 4. cap. 35.

XXIV.

De puero Iudæo ab incendio ſeruato.

Mennæ temporibus miraculum editum fuit plane memorabile. Vetus fuit conſuetudo Conſtantinopoli, vt ſi quando multæ admodum particulæ puri & immaculati corporis Chriſti Dei noſtri ſupereſſent, pueri impuberes qui ſcholas frequentabant, accerſerentur, eaſq. manducarent. Quod cum factum fuit, filius cuiuſdam hominis Hebræi quidem opinione, arte autem vitriarij, vna cum pueris verſatus eſt: qui quidem, parentibus percunctantibus ab eo cauſam moræ, reſpõdit, vti res ſe habuit, ſeq. cum alijs pueris pariter comediſſe. Hebræus bile furore & iracundia inflammatus, in clibanum ardentem, in quo vitrum formare ſolebat, puerum conijcit. Poſtquam vero mater puerum quæritans reperire non potuit, paſſim per totam vrbem ibat, Deum cum gemitu obteſtans, & flebilibus lamentis ſe dedens. Triduo autem poſt ad oſtium officinę viri ſui conſiſtens, luctu miſerabiliter diuexata, nomine puerum cõpellat. Puer matris vocem vt agnouit, e clibano reſponſum dat. Mater effractis foribus, introrumpit videre puerum in medijs carbonibus cãdentibus conſiſtentem illæſum ab ignis incendio. Qui cum rogaretur, quo pacto illæſus manſerit: Mulier, inquit, veſte amicta purpurea crebro ad me venit, porrexit aquam, qua carbonum flãmas corpus ambientes extinguerem, cibum denique dedit quoties eſuriebam. Qua re ad Iuſtinianum perlata, puerum cum matre lauacro regenerationis tingendos decreuit: patrem autem pueri, qui recuſauit in numerum Chriſtianorum aſcribi, in Syris cruci ſuffigendum curauit.] hactenus Euagrius rem ſuo tempore geſtam vniuerſo iam factam Orbi notam enarrans. B

XXV.

Synodus Aurelianenſis quinta.

Hoc eodem anno, qui numeratur Childeberti Francorum Regis trigeſimuſoctauus, habita eſt Synodus Aurelianenſis, eius nominis quinta, vbi vigintitres canones ſtatuti reperiuntur. Interfuit eidem Aurelianus Arelatenſis Epiſcopus, ille nimirum qui ad Vigilium Papam agentem Conſtãtinopoli legationem miſit vna cum ea epiſtola, ad quam etiam Vigiliũ diximus reſcripſiſſe: Triũ namque capitulorum occaſione ipſam fuiſſe Synodum celebratam, canon primus admonet, dum eius exordio damnantur hæreſes Neſtorij & Eutychetis, quarum cauſa ſciret Eccleſiam Orientalem incendio conflagrare. Præfuiſſe autem eidem Synodo reperitur, primoq. loco ſubſcriptus ſanctus Sacerdos ita nominatus Epiſcopus Lugdunenſis, cuius egregiam ſanctitatem teſtantur Eccleſiaſticæ tabulæ, dum ipſius anniuerſariam commemorationem celebrandam repræſentant pridie Idus Septembris [b]. Itemq. præſens fuit S. Agricola Epiſcopus Cabilonenſis & ipſe inter Sãctos adnumeratus, cuius & natalis dies decimoſexto Kalendas Aprilis ſingulis annis agitur. extat de ipſo epigramma Venantij Fortunati his verſibus [c]: C

b Martyrol. Ro. 12 Septemb.

c Fortun. carm. lib. 3.

De S. Agricola Epiſcop. Cabilon.

Præſul honoris apex, generis, fideiq. cacumen,
Cultor agri pollens, paſtor opime gregis:
Cum mea terra manu meruit genitoris arari,
Reddatur nati vomere culta ſui.
Nam pater affectu dulci memorabilis Orbi
Me vobiſcum vno fouit amore duos.
Corde parens, paſtu nutrix, bonus ore magiſter
Dilexit, coluit, rexit, honeſta dedit.
Ille pio ſtudio ſulcata noualia fecit: D
Quod pater effudit, hoc mihi ſemen ale.] ita ipſe alludens ad nomen Agricolæ patri filioq. commune.

XXVI.

Inter alios etiam ſanctitate celebres viros interfuit Tetricus Epiſcopus Lingonienſis, qui ſicut viuens nouit gregi ſuo bene præeſſe, ita & poſt mortem eiuſdem curam geſſiſſe, ipſius vindicta in ſucceſſorem ſuum moribus deprauatum oſtendit; de ipſo enim mira hæc Gregorius Turonenſis [d] habet, dum interitum Pappoli, qui ei ſubrogatus eſt, ita conſcribit: Anno octauo Epiſcopatus ſui, dum diœceſes & villas Eccleſiæ circumiret, quadam nocte dormienti illi apparuit beatus Tetricus vultu minaci. Cui ita: Quid tu, inquit, hic, Pappole? Vt quid ſedem meam polluis? Vt quid Eccleſiam peruadis? Vt quid oues mihi creditas diſpergis? Cede loco, relinque ſedem, abſcede longius a regione. Et hæc dicens, virgam quam habebat in manu, pectori eius cum ictu valido impulit. In quo ille euigilans, dum cogitat quid in hoc eſſet, fixo in loco illo defigitur, ac dolore maximo cruciatur: abhorret cibum potumque, & mortem iam ſibi proximam præſtolatur. Quid plura? tertia die, cum ſanguinem ore proijceret, expirauit.] hæc Gregorius, quæ in commendationẽ ſancti Tetrici, qui Synodo interfuit, hic voluimus recitaſſe: quo & illud quam perſpicuo cognoſcatur, ſuorum laborum poſt obitum ſanctos viros non eſſe immemores. Sed accipe dignum tanto viro epitaphium ſcriptum ab eodem Venantio Fortunato [e]: E

d Greg. Turon. hiſt. Franc. lib. 5. cap. 5.

S. Tetrici vltio in Succeſſorē.

e Ven. Fort. carm. lib. 4.

S. Tetrici epitaphium.

Palma ſacerdotij venerando, Tetrice, culta,
Te patriæ ſedes, nos peregrina tenet.
Te cuſtode pio, numquam lupus abſtulit agnum,
Nec de fure timens paſcua carpſit ouis.
Sex quaſi luſtra gereas & per tres inſuper annos,
Rexiſti placido paſtor amore gregem.
Nam vt condirentur diuino corda ſapore,
Fudiſti dulcem iugiter ore ſalem.
Summus amor Regum, populi decus, arma potentum *
Eccleſiæ cultor, nobilitatis honor,

* parentum

Eſca

A

Eſca inopum, tutor viduarum, cura minorum,
Omnibus officijs omnia paſtor eras.
Sed cui præbebat varie tua cura medelam,
Funere rectoris plebs modo triſte gemit.
Hoc tamen, alme Pater, ſperamus, dignus in aſtris
Qualis honore nites, hic pietate probes [*].] hactenus epitaphium. Sed ad Synodum redeamus.

[*] proſis

XXVII. Ornauit etiam tantam coronam Patrum ſanctus Eleutherius Epiſcopus Antiſidori & ipſe inter Sanctos adnumeratus [a]: itemq. ſanctus Firminus Epiſcopus mendoſe ſcriptus Vticenſis pro Vencienſi. Quid Vticæ Epiſcopo cum Concilio in Gallia celebrato? In Martyrologio Vſuardi non legitur Firminus Epiſcopus in Africa, qui re vera in Gallia floruit hoc ipſo tempore. Interfuit eidem Concilio S. Gallus Epiſcopus Aruernenſis, de quo plura ſuperius: atque item Iſichius Vienenſis: ex quo corrigas Adonem eiuſdem Eccleſiæ Epiſcopum, qui ipſum tradit perueniſſe vſque ad Zenonis Imperatoris tempora, cum appareat his Iuſtiniani temporibus eum ſediſſe cum Patribus in dicto Concilio quinto Aurelianenſi. B Sed & Lauto Conſtãtienſis & ipſe relatus inter Sanctos, necnon Nicetius Treuerenſis, inſuper & Prætextatus Rhotomagenſis, atque Quintianus Rutenenſis pariter præſentes fuerunt, quos omnes ſanctitate conſpicuos Catholica colit Eccleſia, ſacris tabulis aſcriptos. Omnes vero fuere numero quinquaginta, qui ſimul eiuſdem Regis cohortatione ad Synodum conuenientes, eius pietatem in ipſa Synodi præfatione ijdem Patres verbis iſtis teſtatam reliquerunt: Dominus Childebertus enim pro amore ſacræ fidei, ſtudio religionis, in Aurelianenſium vrbem congregaſſet in vnum dominos ſacerdotes, cupiens ex ore Patrum audire quod ſacrum eſt, &c.]

[a] Martyrolog. Rom. die 16. Aug.

XXVIII. Conſtituti ſunt ab ijſdem Patribus canones vigintitres, quos tu conſulas. Quod vero in eiuſdem Concilij canone decimoquinto mentio habetur de xenodochio Lugdunenſi ab eodem Rege eiuſque coniuge Vltrotho ædificato: reſtitue pro Vltrotho, Vltrogotho: hoc enim nomine Francorum Reginam Childeberti coniugem nominatam fuiſſe, tum ex Gregorio Turonenſi [b], tum ex Venantio Fortunato [c] liquet; de qua inferius dicendum erit. At de his quę ſpectant ad Aurelianenſe Concilium hactenus.

[b] Grego. Turon. hiſt. lib. 1. ca. 41.
[c] Fortunat. carm. lib. 5.

C XXIX. *Theodoberti Reg. obitus.*

Hoc eodem anno Theodobertum Regem inuadentem Italiam e hac vita diſceſſiſſe, filiumq. Theodibaldum regni heredem & paterni inſtituti proſecutorem reliquiſſe, Procopius tradit. De pietate Theodoberti nonnulla habet Vita S. Mauri Abbatis, in quem plura idem Rex contulit beneficia. Quomodo autem in venatione occaſio eſt obitus eius exorta, narrat Agathias, ſed Gregorius morbo interijſſe tradit: qui & de Parthenio, cui regni ab eo cura commiſſa erat, iſta mox addit [d]: Franci vero cum Parthenium in odio magno haberent, pro eo quod tributa eis antedicti Regis tempore inflixiſſet: ille vero in periculo poſitum ſe cernens, cõfugium ab vrbe facit, & a duobus Epiſcopis ſuppliciter exorat, vt eum ad vrbem Treuericam deducentes, populi ſæuientis ſeditionem ſua prædicatione comprimerent. Quibus euntibus, nocte dum in ſtratu ſuo decumberet, per ſomnium vocem magnam emiſit, dicens: Heu, heu, ſuccurrite qui adeſtis, & auxilium ferte pereunti. A quo clamore expergefacti qui aderant, interrogabant, quod hoc eſſet. Reſpondit ille: Auſanius amicus meus cum Papianilla coniuge, quos olim interfeci, ad iudicium me accerſibant, dicentes: Veni ad reſpondendum. Zelo enim ductus ante aliquot annos coniugem innocentem amicumq. peremerat.

[d] Grego. Turon. hiſt. lib. 3. c. 36.

D XXX. *Parthenius crudeliter occiſus.*

Igitur accedentibus Epiſcopis ad antedictam vrbem, cum ſtrepentis populi ſeditionem ferre non poſſent, eum in eccleſia abdere voluerunt, ſcilicet ponentes eum in arca, & deſuper ſternentes veſtimenta quæ erant ad vſum eccleſiæ. Populus autem ingreſſus, perſcrutatuſq. vniuerſos angulos eccleſiæ, cum nihil reperiſſet, frendens [*] egrediebatur. Tunc vnus ex ſuſpicione locutus, ait: En arca, in qua non eſt inquiſitus aduerſarius noſter. Dicẽtibus vero cuſtodibus, nihil in ea aliud niſi ornamenta eccleſiæ contineri: illi clauem poſtulant, dicentes: Niſi reſerauerítis velocius, ipſi eam ſponte confringimus. Denique reſerata arca, amotis linteaminibus, inuentum extrahũt, plaudentes atque dicentes: Tradidit Deus inimicos noſtros in manus noſtras. Tunc cedentes eum pugnis, ſputiſq. perurgentes, vinctis poſt tergum manibus ad columnam, lapidibus obruunt.] hæc de nece Parthenii Gregorius. Atque hic finis eſto rerum geſtarum præſentis anni.

[*] fremens

IESV CHRISTI ANNVS 553.	VIGILII PAP. ANNVS 14.	IVSTINIANI IMP. 27. THEIAS REX.

I. *De Eutbi. Epi. Conſtantinop. ordinatione.*

QVingenteſimus quinquageſimuſtertius Chriſti inchoatur annus, aſcriptus in Faſtis poſt Cõſulatum Baſilij duodecimus, quo & Iuſtiniani vigeſimuſſeptimus menſe Aprili incipit, idẽque numeratur a Procopio belli Gothici decimuſoctauus: cũ excitatis turbis illis aduerſus Vigilium Papam ſedatis, atque ſacerdotali auctoritate compreſſis aduerſarijs, iam extincto Menna, in locum eius ſucceſſit Eutychius monachus, qui communionis Catholicæ Eccleſię particeps fieri ab ipſo Vigilio Papa petijt; & vt Catholicus haberetur Antiſtes, fidei rectam confeſſionem conſcripſit: de qua antequam agamus, hic de eiuſdem Eutychij ordinatione dicendum eſt: etenim mirifica quædam eam præceſſiſſe narrantur; ipſam vero huius anni exordio contigiſſe, ex eius fidei profeſſione & Vigilij reſponſione hoc anno reddita ſuademur.

II. Qui res ab eo geſtas eſt proſecutus Euſtathius [a] eius alumnus, in primis narrat viſionem ipſi diuinitus oſtenſam, vbi iuſſu Amaſeę Epiſcopi Conſtantinopolim ad Synodum indictam mittitur:

[a] Apud Sur. die 6. April. tom. 2.

Digitized by Google

tur: ea enim illuc veniendi cauſa interceſſit, vbi vniuerſale Concilium eſt conuocatum. A

II. *Precedens viſio oſtenſa Eutychio.*

Videbam (inquit) in viſione noctis digitum manus Domini in firmamento cæli, & montem
ſancto monaſterio imminentem (eſt enim mons ille valde ſublimis & excelſus, in quo ſancti marty-
ris Thalalei ædem conſtructam videmus) cuius vertex mihi a digito illo oſtendebatur, & vox au-
diebatur, dicens: Illic eris Epiſcopus. Quis per montem illum aliud quam vrbem regiam (vt exi-
tus docuit) ſignificari exiſtimaſſet? Cum igitur viſionem hanc vidiſſet, Deum qui illam oſtēderat,
deprecabatur, vt ſacrum illud munus & periculum, q͛d ex eo immineret, a ſe transferret, atque ſibi
potius concederet in futura vita bonis illis, quæ iuſtis promiſſa ſunt, perfrui, atque audire verba il-
la [a]: Eſto ſuper decem ciuitates. Sed Deus, qui nubes educit ab extremis terræ, quiq. a gregibus
ouium vocauit Dauid, vnxitq. illum Prophetam & Regem, elegit & mitem hunc virum, & occaſio
ne illa quam dixi (*nempe vt ſub Epiſcopo Amaſeno morbo detento, ſuo nomine, mitteretur ad Synodum*)
in vrbium ampliſſimam duxit.

a Luc. 19.

III. *Manſit cum Menna Eutychius.*

Manſit autem apud Patriarcham qui tunc erat: Mennas appellabatur, eratq. vir ſanctiſſimus &
diuinus. Cumq. angelicam ageret vitam, futuraq. proſpiceret, magnum Eutychium hortatus eſt,
ne a ſe diſcederet: oſtendenſq. illum ſancto clero, dixit. Hic monachus erit ſucceſſor meus. Confe- B
ſtim autem illum miſit ad Imperatorem; apud quem cum de rebus propoſitis diſputaretur, appa-
ruit omni diuina humanaq. diſciplina inſtructiſſimus. Cumq. congreſſus eſſet cum hæreticis, qui
ſoliti ſunt verbis digladiari, non ad vtilitatem, ſed ad ſimpliciorum euerſionem: illi non potuerunt
reſiſtere ſapientiæ & ſpiritui quo loquebatur. Cum enim quidam negarent eos anathemate fe-
riendos qui poſt mortem deprehenſi eſſent hæretici: ipſe diuinarum ſcripturarum teſtimonijs ana
themate puniendos eſſe demonſtrauit: Rex enim Ioſias [b] (inquit) cum id prophetia ante ſignifi-
caſſet, oſſa eorum, qui vitulis immolarant, poſt mortem effodit atque combuſſit. Idem ergo in hæ-
reticos ſeruandum eſt, vt poſt mortem anathemate damnentur.

b 4. Reg. 23.

IV. *Aperta via Eutychio ad Epiſcopatum.*

Hoc igitur Imperator, & qui aſtabant, admirati, magnopere coluerunt & obſeruarunt. Itaq.
maiore cum libertate deinceps in Regia verſabatur: & maiores cognitionis eius diuitiæ apud
Deum atque homines declaratæ ſunt. Amabat eum Imperator, immo vero Imperatorum ac Re-
gum omnium Dominus: cui cum ante ortum noſtrum nota ſint omnia (quos [c] enim præſciuit &
prædeſtinauit, hos & vocauit & glorificauit) magnum etiam Eutychium ſumma cum gloria voca
uit ad Pontificatus dignitatem. Paucis enim poſt diebus ſanctus Dei ſeruus Mennas regiæ vrbis C
Patriarcha, de quo mentionem fecimus, in ſenectute bona & dierum plenus, quos cum Dei gra-
tia tranſegerat, hinc ad Angelorum & ſanctorum Patrum vitam migrauit. Cuius quidem obitus
nuncio ad Chriſtianiſſimum Imperatorem perlato, multi certatim incredibili ſtudio conabantur
amicos Imperatoris promiſſis & muneribus corrumpere, vt hominibus indignis Pontifica-
tum deferret.

c Rom. 8.

V. *Aſſeruari iubetur Eutychi.*

Sed qui omnia facit & mutat, quiq. corda ſcrutatur & renes Deus, in manuq. ſua cor Regis cō
tinet, cum finibus terræ, quietiſſimi Imperatoris cor ad virum dignum inclinauit. Qui celeriter vni
e Referendarijs (Petrus hic appellabatur) mandauit, vt quæreret & teneret & congruenti honore
cuſtodiret magnum Eutychium; quod ſane factum eſt. Sed audite viſionem, quam is, dum ſerua-
retur, vidit: Videbar (inquit magnus ille vir) magnam quamdam & præclaram domum videre &
lectum ſplendide ſtratum, in quo mulier nomine Sophia iacebat: quæ cum vocaſſet me, ornamen-
taq. demonſtraſſet, vidi mox domui adjacens ſolarium niue repletum, & puerum in ſolario ſtantē,
nomine Sotericum, qui e ſolario caſurus videbatur, niſi ego præcurrens, e niue eductum, a lapſu cū
ſeruaſſem. Hoc viſo quid aliud ſignificabatur, niſi pulcherrima Eccleſiæ ſanctiſſimę opera? Hæc D
enim erant illa ornamenta. Per puerum autem in niue periclitantem, dogmatica diſciplina labora
re indicabatur. Quæ quidem omnia ſancti viri præſidentis operam & diligentiam requirebant.

VI. *Iuſtinianus ſtudet electioni Eutychij.*

Cum igitur hæc ita proceſſiſſent, ſancto clero, ſacroq Senatui libere conſilium ſuum expoſuit
Chriſti ſtudioſiſſimus Imperator, affirmans ſe de illo diuinam viſionem vidiſſe. Cū enim (inquit)
in æde ſancti Petri Principis Apoſtolorum, in qua Senatus habebatur, me ſomnus complexus eſ-
ſet, in quiete vidi Principem Apoſtolorum mihi magnum Eutychium oſtendentem, dicētemque:
Fac vt hic ſit Epiſcopus. Hæc cum ita ſe habere iureiurādo affirmaret Imperator, omnes ipſius in
tentionem & ſtudium (quod diuino quodam ſplendore vultus declarabat) conſpicientes, vno ani-
mo, eademq. mente, & cunctis ſuffragijs atque vna voce ante tempus clamabant: Dignus eſt, Di-
gnus eſt. Cum igitur illi omnia ordine & ex diuinorum canonum præſcripto contigiſſent, & tem-
pus eſſet vt ſacrarum manuū impoſitione & initiatione conſecraretur Pater & magiſter ipſorū,
adducitur ad ſanctum altare, qui multos ad illud ſacerdotes atque Pontifices erat adducturus: pre
cibus ac manu & diuinis ac venerandis oraculis conſecratur: ſancto inūgitur Spiritu, vel potius ſā-
ctificatus ipſe viciſſim præſentes omnes Pōtifices ſanctificat: ouis errantis typum ſuper humeros E
tollit, in ſedem ſublimem aſcendit, in ſolio ſedet, atque paſtorum principem Chriſtum in cælum
reuertentem imitatur. Dicit enim ipſe quoque populo vniuerſo verbum illud, quod coniunctionē,
conciliationemq. & conſeruationem ſignificat, nempe, P A X O M N I B V S, atque ab omnibus
illud viciſſim accipit.] hactenus de electione & conſecratione Eutychij Euſtathius, qui & paulo
inferius ait, eum tunc fuiſſe ætatis annorum quadraginta.

VII.

Sed antequam vlterius progrediatur oratio; quid ſignificare velit verbis illis Euſtathius, vi-
deamus, quibus ait: Ouis errantis typum ſuper humeros tollit.] Iſidorus Peluſiota de hac re interro
gatus, reſpondit, pallium illud, quod decoris gratia ſuper omnia indumenta ſuperinducitur ſacer-
doti, ſignificare deperditam ouem illam, quā paſtor ille Euangelicus ſuper humeros imponit ſuos.
hæc enim ipſe in epiſtola ad Herminum Comitem habet [d]: Id autem amiculum, quod ſacerdos
humeris geſtat, atque ex lana & lino contextum eſt, ouis illius, quam Dominus oberrantem quæſi
uit, inuentamq. humeris ſuis ſuſtulit, pellem deſignat: Epiſcopus enim, qui Chriſti typum gerit, ip
ſius

d Iſid. Peluſ. lib. 8. epiſt. 136.

A ſins munere ſungitur, atque ipſo etiam habitu illud omnibus oſtendit, ſe boni illius ac magni Pa-
ſtoris imitatorem eſſe, qui gregis infirmitates ſibi ferendas propoſuit.] hæc Iſidorus. Sed ad Euty
chium redeamus: qui ſimulac ſacris initiatus eſt myſterijs, fidei ſuæ profeſſionem, more maiorũ,
Vigilio Romano Pontifici dedit, quæ ſic ſe habet [a]:

a Extat in Quinta Synod. collat. 1. & inter Vigilij epiſt. tom. 1. epiſt. Rom. Pont.

Sanctiſſimo & beatiſſimo domino & conſacerdoti Vigilio Eutychius.

VIII. *Eutychij fidei profeſſio.*

Scientes quantorum bonorum cauſa eſt pax Dei, cuſtodiens corda & ſenſus Fidelium, & colli-
gens eos, vt vnum idemq. ſapiant in recta fidei confeſſione, & ad perficienda diuina mandata, &
propitium Deum faciens in his quæ recta ſunt concordantibus: ideo feſtinantes vnitatem conſer-
uare, ad Apoſtolicam ſedem veſtræ beatitudinis manifeſtum facimus, quod nos ſemper & ſeruaui
mus & ſeruamus fidem ab initio traditam a magno Deo & Saluatore noſtro Ieſu Chriſto ſanctis
Apoſtolis, & ab illis in omni mundo prædicatam, & a ſanctis Patribus explanatam, & maxime ab
his qui in ſanctis quatuor Synodis congregati ſunt: quas in omnibus & per omnia amplectimur
& ſuſcipimus, id eſt, trecentos decem & octo ſanctos Patres qui Nicææ congregati ſunt, & ſanctũ
Symbolum ſiue mathema fidei expoſuerunt, & Arianam impietatem anathematizauerunt, & eos
B qui ſimilia eis ſapuerunt vel ſapiunt. Suſcipimus autem centum quinquaginta ſanctos Patres Cõ
ſtantinopoli congregatos, qui idem ſanctum mathema explanauerunt, & de Deitate ſancti Spiri-
tus dilucidauerunt, & hæreſim Macedonianam ſanctum Spiritum impugnantem & impium Apol
linarium condemnauerunt cum his qui ſimilia illis ſapuerunt vel ſapiunt. Suſcipimus autem &
ſanctos ducentos Patres in Epheſina prima Synodo congregatos, qui per omnia ſecuri ſunt idem
ſanctum Symbolum ſiue mathema, & condemnauerunt Neſtorium impium & impia eius dogma
ta, & eos qui ſimilia ei aliquando ſapuerunt vel ſapiunt.

IX. Ad hæc aũt ſuſcipimus & ſexcentos triginta ſanctos Patres Chalcedone congregatos, qui etiã
ipſi per omnia conſenſerunt prædictis trib. Synodis, & ſecuti ſunt prædictum Symbolum ſiue ma-
thema a trecentis decem & octo ſanctis Patrib. expoſitum, & a centum quinquaginta ſanctis Patri
bus explanatum, & anathematizauerunt eos qui aliud præter prædictum Symbolum præſumunt
docere, aut exponere, aut tradere ſanctis Eccleſijs Dei. Condemnauerunt autem & anathematiza
uerunt & Eutychetẽ & Neſtorium & impia eorũ dogmata, & eos qui ſimilia his ſapuerunt vel ſa-
piunt. His ita ſe habentib. certum facimus, quod omnia quæ a prædictis ſanctis Synodis iudicata
C & definita ſunt, & ſeruauimus & ſeruamus: quia etſi per diuerſa tempora prædictæ ſanctæ quatuor
Synodi factæ ſunt, tamen vnã eamdemq. confeſſionẽ fidei ſeruauerunt & prædicauerunt. Suſcipi-
mus autem & amplectimur etiam epiſtolas Præſulum Romanæ ſedis Apoſtolicæ tam aliorũ, quã
Leonis ſanctæ memoriæ de recta fide ſcriptas, & de quatuor ſanctis Concilijs, vel vno eorum.

X. Cum igitur prædicta omnia & ſeruauimus & ſeruamus, & in his nobis ipſis inuicem conſenti
mus: neceſſarium eſt conferri de Tribus capitulis, vnde quibuſdam quæſtio nata eſt. Et ideo peti-
mus, præſidente nobis veſtra beatitudine, ſub tranquillitate & ſacerdotali manſuetudine, propoſi
tis ſanctis Euangelijs, communi tractatu eadem capitula in medio proponenda quæri & conferri,
& finem quæſtioni imponi Deo placitum, & conuenientem his quæ a ſanctis quatuor Concilijs de
finita ſunt: quoniam ad augmentum pacis & concordiam Eccleſiarum pertinet, vt omni de medio
diſſenſione ſublata, quæ prædictis quatuor ſanctis Cõcilijs definita ſunt, inconcuſſa ſeruentur, ſan
ctarum Synodorum reuerentia in omnibus cuſtodita. His autem & ſubſcripſi incolumis in Domi
no. Ora pro nobis, ſanctiſſime & beatiſſime Pater. Ego Eutychius miſericordia Dei Epiſcopus
Conſtantinopolis nouæ Romæ omnibus ſupraſcriptis ſubſcripſi.] hucuſq. Eutychius. ex quibus in
D telligis, tam ipſum, quam Imperatorem manus dediſſe, vt quæſtio de Tribus capitulis ſynodice
diſputaretur, nec abſq. Patrum diligenti examinatione, quę ille de iiſdem Tribus capitulis promul
gaſſet edicta, a Fidelibus reciperentur. Sic igitur ſatis vides, tum ſæcularem potentiam, tum etiam
ſacerdotalem reuerentiam Pontificia auctoritate repreſſas, nec auſas præter id quod a Vigilio Pa
pa ſtatutum eſſet, aliquid decernere, vel quæ ante promulgato edicto decreta eſſent, vllatenus ap-
probare. Quæ autem Vigilius ad iſta ab Eutychio data reſcripſerit, accipe [b]:

b Ex Quinta Synod. coll. 1. & ep. 8. Vigil. tom. 1. epiſt. Rom. Pont.

Dilectiſſimo fratri Eutychio & Epiſcopis ſub ſe conſtitutis Vigilius.

XI. *Vigilij reſponſio ad Eutychium.*

Repletũ eſt gaudio os noſtrum & lingua noſtra exultatione, quod diſcordiæ cõfuſione ſubmo
ta, pacẽ Deus ſuæ reformauit Eccleſiæ: vt impleretur quod dictum eſt [c]: Ecce quam bonum & quã
iucundum habitare fratres in vnum. Valde enim nos in Domino exultare conuenit, quod charita-
tis veſtræ ſcripto nobis eſt oblata profeſſio, cuius tenor ita ſe habet: Scientes quãtorũ donorum cã
eſt pax Dei, &c.] deſcripta hic habebatur & inſerta ipſa integra Eutychij fidei profeſſio: eaq. abſo
luta, hæc mox Vigilius ſubijcit, quæ in ipſa deſiderãtur: His autem & ſubſcripſimus, huius profeſ-
ſionis Orthodoxæ claritatem libenter amplexi, eadem nos per omnia & in omnibus approbantes
E cuſtodituros atq. inuiolabiliter ſeruaturos Deo noſtro profitemur auctore.] pergit vero Vigilius
in ſua epiſtola:

c Pſal. 132.

XII. Omnibus igitur, quæ profeſſio veſtra continet, in ſua perenniter firmitate durantibus, popo-
ſcit veſtra fraternitas, vt nobis præſidentibus, de Tribus capitulis, ex quibus quæſtio nata eſt, ſub
tranquillitate & ſacerdotali manſuetudine, ſanctis propoſitis Euangelijs, conferatur, & finis quæ-
ſtionis ipſi Deo placitus & conueniens iis quæ a memoratis ſanctis quatuor Concilijs definita
ſunt, imponatur: vt omni de medio diſſenſione ſublata, quæ ab iiſdem quatuor ſanctis Synodis de
finita ſunt, inconcuſſa ſeruentur, earumdem Synodorum reuerentia in omnibus cuſtodita. Quam
profeſſionem paternarum traditionum memorem & ſequacem tam in fraternitate veſtra, quam
in omnibus ſimilia confeſſis atque confitentibus, omni laude pleniſſimam iudicauimus, & noſtros
ex ea re vere fratres agnoſcimus.

XIII. Vnde diuinæ clementiæ ſupplicamus, vt omnes nos in hac confeſſione & in paternis traditio
nib. permanentes, noſtro digni reperiamur officio, & in die diuini iudicij nulli præuaricationi pa-

ternarum conſtitutionum inueniamur obnoxij. Quibus ita prædictis poſtulationibus veſtrum de A
ſiderium cognoſcentes annuimus, vt de Tribus capitulis, ex quibus quæſtio nata eſt, facta regula
et conuentu, ſeruata æquitate, medijs ſacroſanctis Euangelijs, collationem cum vnitis fratrib. ha-
beamus, & finis detur placitus Deo & conueniens ijs quæ a ſanctis quatuor ſunt definita Cōcilijs.
Sciētes vtique, ſicut & communis profeſſionis teſtimonio declaratur, memoratarum Synodorum
in omnibus reuerētiam cuſtodiri. Deus te incolumem cuſtodiat, frater chariſſime. Data VI. Idus
Ianuarij, Imperij domini Iuſtiniani perpetui Aug. anno vigeſimoſexto, poſt Conſulatum Baſilij
V.C. anno duodecimo.]

XIV. Sic igitur reddita eſt pax Eccleſiæ, cum a perſecutione Vigilij Iuſtinianus Imp. ceſſauit, ſumm-
que appenſum iam in foro de Tribus capitulis reuocauit edictum, penituſque ipſius Romani Pon
tificis voluntati ceſſit, qua ſtatuerat, vt nihil ea de re vſq. ad generalem Synodum decerneretur: an
nuitq. eidem & Eutychius recens creatus Epiſcopus, ſeq. Vigilio ſubiecit, ſuæ fidei profeſſione illi
oblata; vt Catholica ab ipſo communione percepta, legitimus Epiſcopus haberetur. Id ipſum fe-
Apollinaris recipitur a Vigilio. cit & Apollinaris Aleſandrinus, cui licet vitioſum & adulterinum ingreſſum ad Epiſcopatum pa-
tefecerit Imperator, eum, pulſo Zoilo, ipſum intruſit; tamen eodem Zoilo ex hac vita ſublato, cum B
ſicuti Eutychius & ipſe eidem Vigilio eiuſdem fidei Catholicæ profeſſionem obtulit, ſicut ille pa
riter receptus eſt. Sic itaq. animis iunctis, reſtitutoq. in priſtinam dignitatem atque honorem ipſo
Romano Pontifice, indicta eſt œcumenica Synodus diu a Vigilio expetita, ad menſem Maium, iā
exoptata diu (vt dictum eſt) ſancita in Eccleſia pace: quæ quanta mox Romano Imperio attulerit
bona, breuiter percurramus.

XV. Primum omnium Gothorum claſſis Orientem infeſtans, redire cogitur cum ignominia: Ta-
rentum a Gothis antea captum, Romanis militibus redditur: præterq. opinionem Narſes cū exer
citu, obſtructis licet & obſeruatis itineribus a Francis & Gothis, Rauennam peruenit incolumis;
ac tandem in Rubiconem fluuium ab hoſtibus cuſtoditum, occiſo Gothorum Duce, tranſiens, in
Totilas a Narſete vincitur & occiditur. Tuſcia occurrentem cum ingenti exercitu Totilam nactus, aduerſus eum collatis ſignis dimicans
ac ſuperans, in fugam ipſum conuertit, atq. occidit, vniuerſo cum eo exercitu trucidato. Factumq.
Dei opera (quod & ipſe Narſes ingenue profeſſus eſt) vt bellicoſiſſimus vir Totilas vna cum potē
tiſſimo exercitu, innumeris clarus victorijs, ac viribus pollens a ſemiuiro Narſete (eunuchus enim
erat) cuncta nitente Mariæ Virginis ope (vt dicemus inferius ex Euagrio) vinceretur. Nōne, quæ C
ſo te, lector, contrectas manibus, nedum e longe digito ſignas, ſimulac Eccleſiæ capiti debitus ho-
nor impenditur, a Deo eſſe repenſa bona cuncta, quæ in Pontifice vim paſſa & contumelia affecta
religio penitus effugarat?

XVI. Sic igitur inuictiſſimus Rex Gothorum, qui ob offenſum a Catholicis numen ex tenuibus par
Cum religioni conſulitur, Imperium propagatur. uiſq. principijs in immenſum auctus, quā ſæpiſſime proſtratis aduerſariorū copijs, vniuerſam pe-
ne Italiam Vrbe iterum potitus ſubegerat: inita demum pace Eccleſiæ, numineq. conciliato, eodē
ferme momento conteritur vna cum ſuis atq. necatur, anno regni ſui (vt Procopius [a] ait) vndeci-
mo inchoato, decimo expleto, ſecundum ſancti Benedicti vaticinium [b]: regnare enim cœpiſſe di
a Procop de bello Goth. lib. 3. ximus ex Procopio anno ſeptimo belli Gothici, qui Domini eſt quingenteſimus quadrageſimus-
b Greg dialog. lib. 2. c. 15. ſecundus. Quo interempto, eiuſq. exercitu cæſo, cum aliæ nobiliſſimæ Italiæ ciuitates, tum Vrbs ip
ſa a Narſete breui tempore capta eſt: cuius portarum claues ad Iuſtinianum Imperatorem ab eo
Conſtantinopolim miſſas, idem Procopius tradit. Factumq. eſt, vt diuini compenſata lance iudicij,
poſtquam Imperator cum ſuis Orientalibus obſequentem ſe præbuit Romano Pontifici, Roma-
na ipſe potiretur vrbe: eiuſq. claues acciperet, cum Petri claues in Vigilio recognouit. D

XVII. Ad hæc additum, vt cum Theias Gothorum fortiſſimus in Regem ab ijs electus eſſet, & repa-
Theias Rex Gothorum occiſus. rare Gothorum res ſatageret, poſtquam compreſſionem diu Romanorum militum fortiter ſuſti-
nuiſſet, demum & ipſe occideretur. Hęc omnia adeo præclara & immenſa conſecutus eſt Impera-
tor, dum ſibi imperari a Romano Pontifice paſſus eſt. Porro hæc tanta ſummatim collecta, plurib.
proſecutus eſt Procopius, iiſdemq. rebus geſtis (vt ipſe in fine teſtatur) operi finem imponit. cete-
ra autem ab Agathia in poſterū petenda erunt. Eſt mentio de Procopio Cæſarienſi apud Sophro-
c Prat. Spirit. ca. 232. nium [c], quem eumdem cum iſto eſſe putamus. corrige vero errorem illapſum apud eumdem au
ctorem in numerum annorum Imperatoris, dum hæc omnia facta eſſe anno vigeſimoquarto Iuſti
niani dicuntur, quæ contigerunt vigeſimoſeptimo.

XVIII. Sed vnde tantum virium ſemiuiro Narſeti, ex Euagrio audi, dum ait [d]: Commemoratum eſt
d Euagr. lib. 4. c. 23. ab his qui vna cum Narſete fuerunt, dum precibus & alijs pietatis officijs diuinum numen placa-
ret, debitumq. cultum ei tribueret, ſanctam Virginem Deiparam ei apparuiſſe, planeq. tempus pr-
Auxilio Dei genitricis Narſes potens. ſcripſiſſe, quo bellum cum hoſtibus gereret, atque vt non prius ad prœlium committendum ſe
accingeret, quam cælitus ſignum acciperet. Multæ aliæ quoq. res a Narſete valde memorabiles ge E
ſtæ ſunt, &c.] Intelligis, lector, cuius niti præſidio Duces debeant, vt maxima quæq. & inconceſſa a
lijs præſtare valeant, nimirum Dei genitricis Mariæ, quæ interpellata precibus aduerſus hoſtes cō
e Cant. 6. ſurgat: de ea enim canit Eccleſia [e]: Terribilis vt caſtrorum acies ordinata.] cuius fultus auxilio
Narſes, indomitos barbaros eſt expertus imbelles. Porro fuiſſe & ipſum Narſetem æqui amantiſ-
f Procop de bello Goth. lib. 3. prope finem. ſimum, quæ de eo Procopius refert oſtendunt: nihil enim apud eum antiquius fuit, quam iuſtitiæ
cultus, quo milites in officio continere conſueuit æqui atq. recti cultores; vt quæ de Longobardis
ab ipſo dimiſſis oſtendit Procopius, vbi ait [f]:

XIX. Narſes itaque ex re bene geſta lætior factus, id omne Deo acceptum (vt erat in vero) indeſinē
Narſes dimittit Longobardos. ter referre. Conuerſus deinde ad ea quæ proxima erant adminiſtrandum, Longobardorum in pri
mis nefanda facinora ſe in expeditionem ſequentium vindicare primum & expiare curauit. Illi
namque ad ceteram vitæ factorumque impietatem & ſcelus, vel ædificia ipſa in quæ forte diuer
terant, iniuſſi cremabant, ſtuprumq. feminis & vim inferebant ſacras in ædes refugientibus. Vnde
magna

A magna pecunia hos primum donatos ad proprios redire penates permiſit, Valeriano, Damianoq. ſuis eum copijs Ducib. traditis, qui eos tādiu deducerent, quoad in Romanorum confinia perueniſſent; & illis iniunctum, vt ſine aliorum iniuria pertranſirent.] hæc Procopius de Narſere, qui delegit potius robore fortiſſimorum carere militum, quam Deum eorum perperam factis offendi, probe ſciens ex militum delictis infirmiorem exercitum reddi, ex pietate autem imbelles effici quoſque fortiſſimos. Iam vero ex barbaricis prœlijs ad Eccleſiaſticas lites orationem conuertamus.

XX. *Agitur de cogenda quinta Synodo.* Cum Iuſtinianus Imp. (vt ſuperius dictum eſt) vi rem agere deſtitiſſet, propoſitumq. de Tribus capitulis edictum reuocaſſet, atq. ea omnia eſſe in Synodo generali cognoſcenda ſecundum Vigilij Papæ ſententiam acquieuiſſet: de eiuſmodi cogendo Epiſcoporum conuentu laborat, quem pernéceſſarium Eccleſiæ paci putauit: etenim non ob Tria illa tantum capitula ſchiſmate Orbis videbatur eſſe diuiſus, verum etiam ob damnatum edicto Imperatoris (vt diximus) Origenem vna eum ipſius erroribus: eius enim rei cauſa Oriens ferme totus cum Palæſtina prouincia grauioribus exagitatus motibus erat. Ad hos igitur omnes ſedandos tumultus Synodum vocatā eſſe, B Euagrius [a] pluribus docet; nos autem ea hic referre prætermittimus, cum de his ſuo loco latius dictum ſit, tempore videlicet promulgati aduerſus Origenem Imperatoris edicti, vbi & res perperam geſtas ab Origeniſtis in Palæſtina vſq. ad præſens tempus, Quintæ videlicet Synodi, ex eiuſdē temporis ſcriptoribus abunde ſatis proſecuti ſumus. Ceterum præcipua huius cogendæ Synodi cauſa fuit haud dubium maxima illa de Tribus capitulis altercatio.

a Euagr. lib. 4. cap. 37.

XXI. Leontius [b] Scholaſticus, qui his vixit temporibus Iuſtiniani Imperatoris, ad decernendum de Tribus capitulis cum conuocatam Synodum dicit, huiuſcemodi eius cogendæ dignos prætextus adducit, dicens ad occultos hæreticos auertēdos Eutychianos atq. Neſtorianos eiuſmodi fuiſſe remedium excogitatum: cum eo ventum eſſet, vt tam illi quam iſti ſeſe Neſtorij vel Eutychetis eſſe diſcipulos palam profiteri detrectarent, erubeſcentes; horum tamen fauere dogmatibus, alijs quibuſdam inuentis cauſis, iuſtis apparentib. minime prætermitterent. Nā omnes qui Eutychetis laborabant morbo, cum non cōicarent Eccleſiæ, non ob defenſioné erroris ipſius id facere profitebantur, ſed nolle dicebant amplecti Synodū Chalcedonenſem eā ob cauſam, quod quædam in eius Actis eſſe corrigenda viderentur, quæ Tribus illis erant comprehenſa capitulis. Hos vero non Eu- C tychianos, ſed Hæſitantes nominatos fuiſſe, cum tamen ex Eutychianis progrederentur, affirmat.

b Leont. de ſect. Act. 6.

Qui vigerent conflictus Eccleſiæ.

XXII. Ad hos igitur Eccleſiæ Catholicæ vniendos, in cauſa Trium capitulorum Imperatorē ſtuduiſſe dictam Synodum congregare, idem qui ſupra Leontius tradit. Quod enim hi haud longius viderentur aberrare, facile corrigi poſſe, & ex dubitantibus reddi certos atque ſecuros exiſtimauit, ita perſuaſus (vt dictum eſt ſuperius) a Theodoro Epiſcopo Cæſareæ Cappadociæ, fore nimirum vt omnes iſti ſuſciperent Chalcedonenſe Concilium, ſi damnatis illis capitibus eadem Synodus purgaretur; cum ijdem ſimul omnes iuſte clamare viderentur, Neſtorianæ hæreſis ſuſpectos eſſe qui fauerent Theodoro Mopſueſteno, Ibæ epiſtulæ, & Theodoreti ſcriptis aduerſus Cyrillum Alexandrinum, quod ſcilicet Theodorus inſtitutor fuerit Neſtorij, cuius & ſectatores ac ſocij extitiſſent Ibas atque Theodoretus.

XXIII. Porro ijdem ipſi qui Tria illa eſſe damnanda capita aſſerebant, aduerſarios qui id negarent faciendum, Synoditas nominare conſueuerunt: e conuerſo autem Catholici appellabant Hæſitantes huiuſcemodi occultos Eutychianos & Seuerianos, qui quidem (in quantum foris apparebat) ſe eſſe Catholicos, Synodumq. ſuſcipere profitebantur; immo & pro eadem certare iſti, ſicut illi, tū D ore tum ſcriptis etiam aſſerebant. Ad hos igitur ſimul vno nexu fidei Catholicæ conſtringendos ſtudium inſudauit Imperatoris, qui ante Synodum indictam (vt vidimus) vt eiuſmodi Hæſitantes colligeret, de damnandis Tribus illis capitibus edictum antea promulgauit. Sed cum nec factus eſſet ſui compos deſiderij, vt illi redirent ad Eccleſiam, immo ſubſecutus eſſet contrarius optatis effectus, dum qui erant in Eccleſia Synodi defenſores, exiſtimantes ex Tribus illis capitibus cōdēnatis maximam irrogatam eſſe eidem Synodo contumeliam, ſeſe ab alijs Catholicis ſepararant, vt inter alios feciſſe diximus complures Epiſcopos Africanos: ſed & cum inter hæc pars alia nec illis nec iſtis inhærens, Synodum expectandam eſſe diceret, quæ ambages omnes iſtas ſolueret, & qd de his agendum eſſet, ſumma auctoritate decerneret: bene conſultum fuit, vt ex Vigilij Papæ ſententia Synodus œcumenica ageretur. id quidem Vigilius ipſe Pōtifex pręceteris expoſcebat, quē eius rei cauſa tot tantaq. mala eſſe perpeſſum vidimus.

XXIV. *Ex Vigilij Papæ ſententia Synodus indicta.* Cum igitur eius cedendum eſſe voluntati neceſſitatem cogere intelligeret Imperator: quieuit tandem, atque ex ipſius ſententia Synodum conuocandam eſſe decernit, ratus nimirum fore, vt editum a ſe de Tribus capitibus decretum ab œcumenica Synodo firmaretur, quod abſque Epi- E ſcoporum decreto & Pontificia auctoritate omnibus carere penitus viribus ſciret. At ſicut laudabile fuit ex Vigilij Papæ ſententia Synodum colligere laboraſſe; ita illud reprehenſione non caruit, dum quos ſciret ſuæ eſſe ſentētiæ Epiſcopos, eoſdem ad Synodum conuocare, omiſſis ceteris, conatus fuerit. Huius quoque rei conſequendæ cauſa Epiſcopatum Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ (vt vidimus) Eutychio contulit, quem acerrimum eſſe noſſet Theodori Mopſueſteni impugnatorem: optime enim ipſum compertum habuit, dum Conſtantinopoli conſtitutum Apocriſarium agentem Epiſcopi Amaſeni (vt Nicephorus tradit) ſæpe ſæpius aduerſus defenſores Trium capitulorum ipſum audierat ſtrenue dimicare. Inſuper eiuſdem quoque rei conficiendæ cauſa illud antea fuiſſe orditum vidimus, vt in ordinem redacto Zoilo Epiſcopo Alexandrino, in locum eius ſubſtitueret Apollinarem eiuſdem cum ipſo ſententiæ defenſorem, cum & in eam traxiſſet quamplurimos Orientales Epiſcopos: ſed cunctantem expertus Romanum Pontificem, ad eum permouendum, penes quem ob ſedem Apoſtolicam ſummam ſciebat eſſe prærogatiuam, tot tantoſque (vt vidimus) terrores ipſi incuſſit, & ignominias irrogauit.

XXV. *Vigilius in Occiden em cupit trahere Synodum.*

Hic vero ſicut ſemper inconcuſſus reſtitit Imperatori ſibi nimium arroganti & inconceſſa ten- A tanti, nec quieuit quouſque omnes ſibi ſubiecerit aduerſarios; ita modo conatui iſtiuſmodi Imperatoris occurrere feſtinauit, illud in primis aggreſſus, ſi ſuadere illi poſſet, cum de ea re ageretur, cuius cauſa vniuerſus ferme Orbis Occidentalis eſſet perturbatus, vt Occidentalium Epiſcoporum æque requireretur aſſenſus, atque ſententia rogaretur, ſicq. ad eamdem Synodum vocarentur: Verum quod ob ingruentia bella perdifficilis eſſet eorumdem in Orientem acceſſus, acquieſceret Imperator, vt in Sicilia eadem Synodus ageretur, loco nimirum in meditullio poſito, quo & Orientales & Occidentales vna cum tranſmarinis Africanis Epiſcopis facilius conuenirent; horum namque potiſſimum eſſe habendam rationem aſſerens, qui ob Imperatoris de Tribus capitibus promulgatum edictum ſeſe ab Orientalibus ſegregarant, neq. cum Occidentalibus conuenirent, quos in Imperatoris ſententiam abductos ſuſpicarentur. Propoſuit & Iuſtiniano Vigilius, ſi ad Synodum cogendam Sicilia non placeret, vt aliam aliquam ipſe Italiæ ciuitatem maritimam æque ſibi ſubditam Imperator eligeret.

XXVI. *De vocandis Occidentalib. Episc.*

Verum etſi æqua hæc videri poterant, facere tamen abnuit Imperator, timens ne Latinorum Epiſcoporum ſuffragiorum frequentia obruerentur qui de Tribus capitibus condemnandis Orien- B tales ex aduerſo pugnabant: Nimis enim ſuæ ipſius ſententiæ tenax Imperator ſic Synodum cogi curabat, vt tamen eamdem ſibi, ſi liceret, faceret conſentientem. At inſtat rurſus Vigilius, vrgetq. Imperatorem, vt ſaltem (quod æquitas non negaret) ex Italia & Africa ad Synodum Conſtantinopolim accerſerentur Epiſcopi: aliter fore, vt tamquam excluſi ſacro cœtu ijdem haud æquo animo id laturi eſſent, periculumq. ingens de alio excitando ab eis ſchiſmate immineret: cũ enim id expetitum a Romano Pontifice ipſi ſcirent, ab Imperatore vero negatum, nullamq. ſui habitam rationem, ſed pro ipſius Auguſti arbitrio cuncta facta cognoſcerent fore vt ſeorſum illi Synodum collecturi eſſent, & aduerſantes decretis Orientalium de Tribus capitulis ſiue alijs canones ſancituri.

XXVII.

His adeo efficacibus rationibus Iuſtinianus perſuaſus, tunc Vigilio aſſenſus eſt, ſed ea adhibita cõditione, vt exæquato numero Epiſcoporum, qui ſiue ex Italia, ſiue ex Africa vocarentur, nõ plures hi eſſent, quam qui ab ipſo Imp. ex diuerſis Orientis Eccleſijs Conſtantinopolim vocarentur. Huiuſcemodi igitur pactis conuentis, cum Vigilius hæc cuncta feſtinaret implere, vt legitima Synodus haberetur: Iuſtinianus Imperator per Theodorum Decurionem Palatij ad eumdem Vigilium Romanum Pontificem a ſe ante conſcriptum volumen de Tribus capitulis miſit, vt quæ C de illis ſua eſſet ſententia, ſcriptis ipſe profiteretur. Tunc Epiſcopi qui cum Vigilio aderant, negarunt id eſſe faciendum, non expectato fratrum aduentu. At Imperator eam temporis dilationẽ moleſte ferens, rurſus ſuos ad eum proceres deſtinauit, qui vrgerent ipſum quantocyus de ea referre reſponſum.

Interpellat Vigilium Imper. prodere quid ſentiat.

XXVIII.

Ad hæc Vigilius rogauit Imperatorem, vt ſibi ſaltem viginti dierum temporis daret inducias, cum (quod omnibus erat manifeſtum) nondum conualuiſſet a corporis ægra valetudine, quæ eũ diutius detinuiſſet ægrotũ. Hæc vt impetraret ab Imperatore, idẽ Vigilius Pelagiũ diaconũ ad eũ abire iuſſit. quibus obtẽtis, Vigilius æger adhuc in his cogitur laborare, & addere ad priora, ſimulque in volumen quoddam ab Imperatore per Benignum Epiſcopum Heracleæ Paphlagoniæ antedelatum inludare, in quo horrendę erant conſcriptæ blaſphemiæ capitibus ſexaginta diſtinctæ, nomine Theodori Mopſueſteni in ipſius liminari pagina prænotatæ: Has omnes idem Vigilius per ſingulas reiecit, confutauit, anathematizauitq. atq. tandem in fine quæ de Tribus capitib. ſua eſſet ſententia fuſius ſcripſit. Extat libellus ipſe ſiue Cõſtitutum Vigilij ad Iuſtinianũ Imperatorẽ datum hoc anno pridie Idus Maij: quod deſcriptum ex Vaticano codice antiquitus ſcripto inferius ponemus ſuo loco. D Ex quo quidem cuncta hæc quæ ad Synodum præfati ſumus, deſumpſimus: quæ præſtat audire magis, quam quæ ex Nicephoro præmittuntur ad Quintam Synodum.

XXIX. *Synodi quintæ acta corrupta.*

De qua illud etiam admonendum putamus, ipſa quæ edita in hanc diem Acta reperiuntur, eſſe corrupta, atque decurtata in pluribus, vt ſuis locis fiet cuique manifeſtum: id autem factum ab aduerſarijs Origeniſtis, ſiue a Monothelitis, fuit nonnullorum ſententia. Pudenda plane in illis inſerta habentur, ac prorſus indigna Synodo œcumenica: cum alioqui nec œcumenicæ tunc Synodi potuerit habuiſſe nomen, vtpote nec in Spiritu ſancto legitime congregata, cui ſiue per ſe ſiue per ſuos ipſe Romanus Pontifex noluit intereſſe.

XX X. *De numero actionum.*

Quod ad Actiones eiuſdem Synodi, ſiue Collationes dixeris, ſeu Seſſiones pertinet: duas dumtaxat Nicephorus numerat, alteram aduerſus Tria capitula congregatam, alteram vero aduerſus Origenis errores: verum quæ extant Quintæ Synodi Acta, octo continent Collationes, de quibus ſingulis dicturi ſumus.

Sed vt ab eiuſdem Synodi principio exordiamur: coeunt ſine capite membra; immo nec cum alijs qui ſub capite cenſebantur artubus compaginari curantes, nulla Vigilij Papæ ægrotantis ad- E huc habita ratione, hoc eodem anno, cum vocatus prima die menſis Maij (vt habetur in eius Synodi Collatione ſecunda) Vigilius ad Synodum non veniſſet: quarto Nonas Maij Orientales Epiſcopi, qui Conſtantinopolim venerant, vna conueniunt, acturi de ventilata diu quæſtione Trium capitulorum, omnes numero centum ſexaginta. Tunc enim cum ibi eſſent, vocauerunt ad Synodum ipſum Vigilium Summum Pontificem honeſtiſſima vocatione, nempe Epiſcoporum nomine Synodi, & magiſtratuum nomine Imperatoris: hac prærogatiua etiam aduerſarij dignati Romanum Pontificem, vt cum alias (quod ſæpe vidimus) ſi Patriarchalium ſedium vocandi eſſent Epiſcopi, tres mitti ſolerent; ad cõuocandum ipſum Romanum Pontificem Vigilium viginti miſſi fuerint, tres Patriarchæ, reliqui vero omnes Metropolitani Epiſcopi, vt Acta ipſa docent, in quibus nomina ſingulorum deſcripta leguntur.

XXXI.

Inter nobilium autem ſedium Epiſcopos, qui Synodo interfuerunt, poſt Eutychium Epiſcopũ Conſtantinopolitanum, de quo diximus, numerãtur Apollinaris Patriarcha Alexandrinus, Dom-

nulq.

A nuſq. Antiochenus; Euſtochius autem Epiſcopus Hieroſolymitanus per legatos interfuit. Exterorum vero Sextilianus Epiſcopus Tunienſis ſiue Tunetenſis præſto fuit legatus miſſus a Primoſo Epiſcopo Carthaginenſi, qui ſedit poſt Reparatū, de quo ſuperius eſt habita mentio. Reliquos autem numerare prætermittimus, & quarum eſſent ciuitatum Antiſtites, cuius ve vitæ meriti. *Præcipui Epiſcopi qui Synodo interfuerũt.*

Cum igitur (vt dictum eſt) Epiſcopi conueniſſent: conſidentibus omnibus, Theodorus Silentiarius a Iuſtiniano Imperatore miſſus libellum attulit coram Patribus in Synodo legendum: qui, cunctis audientibus, iuſſus eſt legi. eſt eius exordium: Semper ſtudium fuit Orthodoxis & pijs Imperatoribus, &c.] Ea in primis ſcriptione, quid omnes prædeceſſores rectæ fidei Imperatores ad deſtruendas obortas hæreſes egerint, quantum ve ſtudij in id ipſum ſedulo impenderint, per ſingulos recenſet. Qualis autem, ante ſua tempora Eccleſiæ eſſet facies lurida, ſic deſcribit: Poſt Conciliũ Chalcedonenſe, exiguo tempore tranſacto, iterum ſurrexerunt Neſtorij & Eutychetis ſequaces, & tantas turbas in ſanctis Eccleſijs fecerunt, vt diuiſiones & ſchiſmata in eis fierent, & nullam ad ſe inuicem communionem haberent. Neque enim præſumebat aliquis de ciuitate in ciuitatem veniens, in eccleſiam procedere.] his addit ſuum a ſe nauiter impenſum ſtudium ad conciliandas ac XXXII. *Collatio prima.*
B ſimul vniendas Eccleſias: quo minus autem fieret in omnibus voti compos, Neſtorianos obſtitiſſe ait, qui ſcripta Theodori Mopſueſteni, aliaq. Theodoreti Epiſcopi Cyri, necnon epiſtolam Ibæ proferrent in medium: ſicq. ea vi reſtituere conati eſſent Neſtorij hæreſim: Quibus cum occurrendum ſibi eſſet, pro remedio ea Tria capitula primum ab Epiſcopis qui conuenerant Conſtantinopoli damnanda procuraſſe; quæ item Vigilij Papæ auctoritate improbata iterum atque iterum fuiſſe, teſtatus eſt.

Inſuper (quod nuper acciđiſſet) ſe per ſuos conueniſſe Vigilium, vt ſcriptis dicta capitula damnaret, vel ſi minus facere vellet, quæ eſſet ſua de ea quæſtione ſententia itidem ſcriptis commendaret: quod & ipſe ſe eſſe facturum, pollicitus eſſet. Poſt hæc autem ſuæ fidei confeſſionem cũ ſubdit, illos omnes qui ad Synodum conuenerunt Patres rogat de his omnibus ferre ſententiam, aſſerens de Theodoro Mopſueſteno: Non nuper nomen eius abraſum eſt e Diptychis, ſed ex quo ipſius hæreſes prodiere in lucem.] hæc continet libellus Iuſtiniani Imperatoris oblatus Synodo, ſcriptus autem (vt ibi notatur) tertio Nonas Maias, hoc ipſo anno vigeſimoſeptimo ſui ipſius Imperij. Eadem etiam Actione, ſuggerente ſancta Synodo, iuſſæ ſunt legi litteræ Eutychij Epiſcopi Con- XXXIII.
C ſtantinopolitani, quibus ſuæ fidei profeſſionem (quam ſuperius recitauimus) dedit eidem Vigilio Papæ; rurſumq. ipſius Vigilij ad Eutychium de eadem redditæ litteræ.

His omnibus recitatis, Synodus teſtata eſt, aliquos Epiſcopos rogaſſe Vigilium Romanum Pontificem, vt ad Synodum vna cum ceteris conueniret, nec tamen hactenus id feciſſe: quam ob cauſam illum ſolemni eſſe accerſendũ vocatione, operæpretium duxit. Miſſi itaq. ſunt ijdem qui eum vocarent Epiſcopi (vt dictum eſt) omnes numero viginti, ijdemq. Metropolitani præter tres præcipuarum ſedium Patriarchas, nimirum Conſtantinopolitanum, Alexandrinum, & Antiochenum. Qui redeuntes, de illo retulere, cauſatum ipſum eſſe corporis ægritudinem, ſcriptis tamen ſe Synodo ſatisfacturum pollicitum, & quid de Tribus capitulis ſentiret, palam facturum. XXXIV.

Rurſum enim ad octauum Idus Maias conuenerunt [a] Epiſcopi: vbi primum viginti illi ac primarij Eccleſiæ Orientalis Antiſtites, qui iterum miſſi erant ad conueniendum atq. inuitandum ad Synodum Vigilium Romanum Pontificem, quid ab eo acceperint, coram omnibus referunt: nimirum eam ſuæ abſentiæ cauſam Vigilium prætexuiſſe, quod nõ adeſſent Occidentales Epiſcopi, niſi perpauci admodum; ſe autem conſcriptam de ea quæſtione ſententiam ad Imperatorem miſſu- XXXV. a Tom. 2. Conc. nouæ edit. *Collatio ſecunda Synodi.*
D rum. Ad hæc ſe reſpondiſſe teſtati ſunt miſſi Epiſcopi, olim in quatuor præcedentibus Synodis œcumenicis perpaucos Occidentalium interfuiſſe ſacerdotes: ſatiſq. eſſe, vt qui adeſſent, conuocati Epiſcopi, ipſi inter ſe de propoſita agerent quæſtione. Hæc autem cum retuliſſent Imperatori; ipſum ſuos vna cum Epiſcopis ſequenti die ad Vigilium accerſendum miſſurum, eſſe pollicitum; quod & feciſſe, teſtati ſunt, miſiſſeq. ad eum Liberium Patricium, Petrum Patricium Magiſtrum Officiorum, Patricium Patricium; Conſtantinum Quæſtorem, & cum his Beliſarium, Cæthegum, atq. Ruſticum Exconſules vna cum deputatis Epiſcopis a Synodo miſſis pridie eius diei.

Poſt priorem iſtam habitam relationem, iuſſi ſunt a Synodo ij qui miſſi erant, quæ apud Vigilium geſſiſſent, palam facere. Qui retulerunt, Vigilium iterum inducias poſtulaſſe, quo ſuam ſententiam ſcriptis depromeret; vt quid ſentiret, omnibus notum faceret. Reſpondiſſe autem hos, ipſum idem iam alias ſenſiſſe, condemnaſſeq. Tria capitula, & per hæc ſuam eſſe ſententiam declaratam; tantum ab eo requirere, vt quod ſolus feciſſet, cum Patribus in publico conuentu ageret. Etſi ad hoc inducias optaret, vt tandem ad Synodum conueniret; Synodum expectaturam: alias inter ſe de quæſtione Trium capitulorum Patres qui conueniſſent acturos. Ad hæc autem Vigiliũ, XXXVI.
E ſe ſolũ ſuã de ea re ſententiã conſcripturum reſpondiſſe. His porro tam ab Epiſcopis miſſis quam a prædictis Patricijs in Synodo relatis: qui miſſi erant ab Imperatore, ſe iam functos munere, receſſuros: de reliquo hortari Patres vt rei cœptæ finem imponerẽt, cum id Imperator optaret, apud quem nihil eſſet antiquius, quam vt fides Catholica ſemper maneret inconcuſſa.

His peractis, Synodus iuſſit mitti tres Epiſcopos, qui Primaſium Epiſcopum Adrumetinum in Africa Metropolitanum Conſtantinopoli tunc degentem vocarent ad Synodum, ſimulque Sabinianum, Proiectum, & Paulum Epiſcopos Illyrici. legati ſunt ad hoc opus tres Epiſcopi, totidemque presbyteri. Hi redeuntes, de Primaſio in primis hęc retulerunt, illum dixiſſe: Papa non præſente, non venio.] reliquos autem citatos Epiſcopos Illyricos recuſaſſe accedere, eo quod non adeſſet eorũ Archiepiſcopus Benenatus. His relatis, de Primaſio ſentẽtiã differre Synodo placuit, illi vero Illyrici vt Benenatum adirent, vt idem cum illo ſentirent, quem conſtaret vnius eſſe cum ipſis qui aderant ad Synodum conuocati ſententię, eadem decreuit Synodus. His in hunc modum rebus geſtis, finis habetur impoſitus ſecundæ Collationi. XXXVII.

XXXVIII. *Collatio tertia.*

Seqnenti die, ad ſeptimum Idus Maias, iterum Epiſcopi conuenerunt; recitatiſq. omnibus ante actis, agendum iam eſſe de quæſtione Trium capitulorum pr[…]erunt. Antequam autem rem ipſam aggrederentur, publica profeſſione Synodus fidem Catholicam profiteturſe nimirum credere quæ olim ſancti Apoſtoli, quæ & ſanctæ qnatuor Synodi tradidiſſent, quæ inſuper ſancti Eccleſiæ doctores tam Græci qnam Latini, quos recolit, ſcripſiſſent, tenere. ſunt vero hi a Synodo nominati, Athanaſius, Hilarius, Baſilius, Gregorius Theologus, Gregorius Nyſſenus, Ambroſius, Auguſtinus, Theophilus, Ioannes Chryſoſtomus, Cyrillus, Leo, Proclus. Ceterum profeſſa eſt Synodus & alios ſe ſuſcipere Patres, qui in ſancta Dei Eccleſia rectam fidem vſque ad finem vitæ prædicaſſent. Quæſtio autem de Tribus capitulis, videlicet de Theodoro Mopſueſteno & ſcriptis eius, deq. ſcriptis Theodoreti in Cyrillum, atque de epiſtola quæ dicta eſt Ibæ Epiſcopi ad Marim Perſam, in ſequenti Collatione tractanda proponitur. ſicq. præſens tertia Collatio finem accepit.

XXXIX. *Collatio quarta.*

a Tom. 2. Concil. edit. nouæ.

Conuenerunt [a] rurſus Epiſcopi ad quartum Idus Maias: iuſſæq. ſunt palam in Synodo recitari horrendæ blaſphemiæ excerptæ ex ſcriptionibus (vt dicebant) Theodori Mopſueſteni olim Epiſcopi, quibus & ſubiecerunt eiuſdem Theodori impium fidei ſymbolum. Porro in eis non tantũ quæ impius homo aduerſus Chriſti Domini noſtri humanitatem in vna perſona cum diuinitate coniunctam dicebatur cõſcripſiſſe, ſunt poſita, ſed & quæ improbus in Cantica Canticorum librũ, tam ab Hebræis quam a Chriſtianis ſemper receptum, effutijt, adducta ſunt in medium; ſicut & quæ in librum Iob, quem repudiaſſe aſſerebatur, tamquam ab aliquo Pagano conſcriptum, & alia eiuſmodi: aduerſus quæ omnia a Patribus magna fuit deteſtatione exclamatum in Synodo. Cetera in alium conſeſſum sũt reſeruata, nimirum vt ageretur de his quæ ſanct Patres, vel leges Imperiales, aut hiſtorici de eodem Theodoro conſcripſiſſent. B

XL. *Collatio quinta.*

b Tom. 2. Concil. nouę edit.

Collationem autem quintam Patres quo potiſſimum die habuerint, haud adeo exploratum habetur. nam quod in codice [b] typis excuſo notatus eſt octauo Idus Maias: mendum ineſſe, dubitare nemo debebit: ſiquidem nulla patitur ratio, vt cum præcedẽs Actio quarta ſit habita ad quartum Idus Maias, quinta hæc q̃ poſt illã celebrata eſſe conſtat, inſcribatur octauo Idus eiuſdem mẽſis: vnde potius vel ſequenti, vel poſt ſequentem diem pridie Idus Maias, quo & oblatum Synodo Vigilij Conſtitutum datum reperitur, hanc eſſe habitam Actionem dixerimus. In qua primum ea quæ ſancti Patres aduerſus Theodorum ſcripſerunt, quæve legum Imperatorum auctoritate aduerſus eum ſancita reperirentur, inſuper & quæ Heſychius presbyter Hieroſolymitanus nobilis hiſtoricus de eodem ſcriptionum monumentis teſtata reliquit, in medium adducta ſunt & recitata: ſed & quæ etiam pro Theodoro conſcripta fuerant, eadem diſcuſſa ſunt & confutata. C

XLI.

c Caſſiodor Inſtit. diuin. lect. li. 1. cap. 1.

Poſt hæc autem omnia fuſius explicata Sextilianus Epiſcopus legatus miſſus a Primoſo Carthaginenſi Epiſcopo atque a Concilio Carthaginenſi, ex S. Auguſtino nonnulla attulit loca, quibus ille ſæpe profitetur, aliquem poſſe damnari poſt mortem; quod etiam roboratum fuit exẽplis aliorum, ac præſertim Romani Pontificis, qui Dioſcorum ſchiſmaticum põſt mortem damnauit: confirmatum eſt etiam exemplo ipſius Vigilij Romani Pontificis, qui damnarat Origenem: dictũ eſt enim: Quod etiam nunc in ipſo Origene fecit & veſtra ſanctitas, & Vigilius religioſiſſimus Papa antiquioris Romæ.] Sed hæc acta ab ipſis Epiſcopis cum deſiderentur in Synodo, vtique eam haud haberi integram, ſed decurtatam atque deprauatã ab aliquo Origeniſta, nemo iure negarit. Vigilium ſeorſum Pontificio decreto damnaſſe Origenem, etiam Caſſiodorus teſtatur [c]: ſed de hoc inferius. Ad hæc inſuper poſt alia multa in eamdem ſententiam a Patribus aduerſus Theodorum ſuperaddita recitata ſunt Acta Synodi Mopſueſtenæ, quorum ſuperius ſuo loco meminimus, quibus probaretur ipſum Theodorũ olim ex Diptychis Eccleſiæ fuiſſe abraſum, & in locum eius fuiſſe ſuffectum Cyrillum Alexandrinum. D

XLII.

Poſt hæc autem omnia aduerſus Theodorum allata, produnt Acta, ad cauſam Theodoreti factum tranſitum, cum videlicet ex ipſius Theodoreti ſcriptis aliqua loca excerpta ſunt recitata, q ab Orthodoxa fide viderentur eſſe aliena contra ſanctum Cyrillum ſcripta. His iuncta legitur epiſtola quædam Theodoreti nomine edita poſt obitum Cyrilli Epiſcopi Alexandrini, qua mirum in modum dicterijs & ſcommatibus in defunctum inuehitur. His ſic habitis, laudauit Synodus iudicium ſanctorum Patrum Concilij Chalcedonenſis, quod non prius Theodoretum ijdem ſuſcepiſſent, quam ipſe Neſtorium condemnaſſet. Sicq. finis impoſitus eſt præſenti quintæ Actioni.

De epiſt. Theodoreti nomine ſuppoſita.

Deteximus autem, vbi de Cyrilli obitu egimus, de Theodoreti illa quæ dicitur epiſtola impoſturam. At hic quod opportune de ea tractari contingat, eadem modo repetere non grauamur, quo oſtendatur non ea Synodi germana Acta eſſe, ſed nebulonis cuiuſpiam excogitatum commentum. Dicimus itaque, epiſtolam illam, quæ recitatur in Synodo hac Actione quinta ſub nomine Theodoreti ad Ioannem Antiochenum de Cyrilli obitu gaudentis, omni ex parte conuinci minime eſſe potuiſſe Theodoreti. Ex his vero diſces, lector, Synodum Quintam haud adeo eſſe legitimam, ſed magna ex parte ſuppoſitam, in aliquibus mutilatam, auctam in alijs: nam hæc quæ de Cyrilli Epiſcopi Alexandrini obitu, ſub nomine Theodoreti narrantur, ab aliquo Eutychiano hæretico eſſe conficta, non ambigimus: idq. vt credamus, immo certo affirmemus, non leui aliqua ducimur coniectura, vel tenui quadam ſuſpicione, ſed firmiſſima ſane rei demonſtratione. E

XLIII.

d Apud Theodo-cuſſam in addit. pag. 179.

Quonam pacto, quæſo, hæc Theodoretus de obitu Cyrilli ad Ioannem Epiſcopum Antiochenum ſcripſiſſe potuit, ſi ante Cyrilli mortem ipſe Ioannes ex humanis ſublatus eſſe reperitur? Id enim tum ex Nicephori Epiſcopi Chronico, tum ex alijs qui Patriarchalium ſedium ſucceſſiones Epiſcoporum conſcripſerunt, exploratum habetur. Verum ne rem tantam chroniſtarum dumtaxat fide (etſi magna ſit) definiendam eſſe velimus, in quorum ſcripta errorem irrepſiſſe quis dicere poſſit: ne de his vlla tibi penitus remaneat dubitatio, Ioannem Antiochenum ſcilicet ante Cyrillum mortuum eſſe: habes inter eas quę leguntur canonicas diuerſorum Epiſcoporum epiſtolas eiuſdem Cyrilli Patriarchę Alexandrini ſcriptam epiſtolam [d] ad Domnum Epiſcopum, qui

fuit

A fuit ſucceſſor eiuſdē Ioānis Epiſcopi Antiocheni:vt nullus iā dubitare valeat S. Cyrillū poſt eius obitum ſuperuixiſſe. *Detegitur impoſtura.* Quod autem ille Domnus,ad quem extat dicta epiſtola Cyrilli canonica, ille ipſe ſit,& non alius ab Epiſcopo Antiocheno ſucceſſore Ioannis,ex rebus quæ in ea tractantur,ſatis poteſt intelligi:dum tantæ illum fuiſſe auctoritatis oſtendit,vt Epiſcopum poſſet deponere, atque iterum reſtituere:unde appareat non inferioris ſedis aliquem eſſe potuiſſe eius nominis Epiſcopum. Certe quidem in ſerie Epiſcoporum Orientalium,qui tam in Concilio Epheſino, quam Chalcedonenſi iiſdem temporibus celebratis,recenſiti reperiuntur,nullus alius eius nominis Dōnus inſcriptus vel ſubſcriptus Epiſcopus legitur,qui alios Epiſcopos ſub ſe haberet,tantaq. polleret auctoritate,vt ad libitum(quod dictum eſt)deponere atq. reſtituere eos poſſet. Indigna plane oſtenditur epiſtola illa tanto viro,quem probauit ac recepit ſancta Synodus Chalcedonenſis,& S. Leo a calumniatoribus(vt vidimus)vendicauit:quem & nauiter Cōſtantinopoli apud legatos Apoſtolicos pro fide Catholica vidimus inſudaſſe. At hic iterum opportune ipſam epiſtolam in dicta Actione quinta Synodi Quintæ recitatam deſcribamus:vt quiſq. intelligat,non eſſe partum hominis vel mediocriter Chriſtianam pietatem ſectantis, ſed impudentiſſimi cuiuſpiam impoſtoris
B figmentum. ſic enim ſe habet eiuſmodi titulo prænotata:

Theodoreti ad Ioannem Archiepiſcopum Antiochiæ epiſtola ſcripta,cum mortuos eſſet Cyrillus Archiepiſcopus Alexandrinus. *XLIV.*

Conficta epiſt. nomine Theodoreti.

Sero tandem & vix malus homo defunctus eſt. Boni enim & benigni ante tempus inde demigrant:mali vero in multo tempore vitam producunt. Et arbitror omnium diſpenſatorem bonorū prouidentem,celerius quam tempus eſt,humanis tribulationibus eos abducere, & tamquam victores liberare luctationibus,& in meliorem vitam tranſducere: quæ vita præmium poſitum eſt his qui pro virtute luctantur,ſine & triſtitia & ſolicitudine libera. Malitiæ vero amatores & operatores diutius concedit præſenti vita frui,vt aut ſatietatem caperent malignitatis,& virtutem poſtea diſcerent,aut pœnas darent & in hoc ſæculo, pro moleſtia ſuorum morum longo tempore amaris & malis vitæ præſentis fluctibus æſtuantes. Illum vero miſerum nec ad ſimilitudinem aliorum dimiſit noſtrarum animarum gubernator diutius eorum potiri,quæ videntur eſſe delectabilia;ſed creſcentem quotidie viri malignitatem ſciens & corpori Eccleſiæ nocentem, quaſi quamdam peſtem amputauit,& abſtulit opprobrium a filijs Iſrael. Lætificauit quidem ſuperſtites eius
C diſceſſio:contriſtauit vero forſitan mortuos:& timor eſt,ne prægrauati eius conuerſatione,iterum ad nos remittant,vel illos diffugiat,qui eum abducunt,ſicut ille tyrannus Cyni Ciliciam. Procurandum igitur eſt,& oportet tuam ſanctitatem maxime hanc ſuſcipere feſtinantiam,& iubere collegio mortuos aſportantium,lapidem aliquem maximum & grauiſſimum ſepulchro imponere, ne iterum huc perueniret,& inſtabilem voluntatem iterum demonſtraret. Infernis noua dogmata adſerat:ibi diu noctuque(ſicut vult)ſermocinetur. Non enim timemus,ne & illos diuideret,aduerſus pietatem publice alloquens,& morte circumdans naturam immortalem. Lapidabūt enim eum non ſolum qui diuina eruditi ſunt,ſed etiam & Nemrod,& Pharao,& Sennacherib,& ſi quis eorū eſt ſimilis Dei impugnator. Sed enim ſine cauſa multa loquor:ſilet enim miſer inuitus. Egredietur enim,dicit,ſpiritus eius,& reuertetur in puluerem ſuum;in illo die peribunt omnes cogitationes. Iſte vero & aliud habet ſilentium:nudata enim illius facta alligant linguam, obſtruunt os, frenant ſenſum,ſilere faciunt,in terram inclinare cogunt. Ideo plango miſerum & ploro:nec enim puram mihi delectationem fecit mortis eius annunciatio,ſed dolore permixtam. Lætor enim & iucundor,eiuſmodi peſtilentia commune Eccleſiæ videns liberatum:contriſtor vero & ploro, quod
D nec requiem malorum miſerabilis ſuſceperit,ſed maiora & peiora pertentans defunctus eſt.

Somniauit enim(ſicut dicunt)& regiam vrbem perturbare,& pijs iterum dogmatibus repugnare,& tuam ſanctitatem accuſare,vtpote ea colentem. *XLV.* Sed vidit Deus & non deſpexit: immiſit vero fimum in os eius,& frenum in labia eius,& auertit eum in terra ex qua ſumptus eſt. Fiat vero orationibus tuæ ſanctitatis,vt miſericordiam & veniam conſequatur, & vincat immenſa Dei clementia illius malignitatem. Rogo vero tuam ſanctitatem,ſoluere nobis animæ tumultus. Plurimæ enim & diuerſæ famæ circumſonant,& nos perturbant,communes calamitates annunciantes. Quidam vero & tuam reuerentiam proficiſci dicunt ad Comitatum ſine voluntate. Et vſque nunc deſpiciebam,vtpote falſa,iſta quæ diuulgantur. Quoniam vero vidi ſola eademq. omnes dicentes,neceſſarium exiſtimaui veritatem a tua diſcere ſanctitate:vt vel rideamus, vtpote falſa;aut vt vera, merito lugeamus.] hactenus epiſtola. Sane quidem & huius ſcriptor temporis valde accuratus Leontius in libro de Sectis,cum multa ab hæreticis conficta tradat,inter alia ab ipſis epiſtolas ſcriptas eſſe nomine Theodoreti teſtatur. At quam fidem,rogo,merentur Acta huiuſcemodi,quæ ſunt his contexta commentis? illud etiam non prætermus:leges illas Theodoſij Imperatoris aduerſus
E Neſtorium prolatas ac recitatas in dicta Actione,aliter ſe habere in Codice Theodoſiano,atque in Actis Concilij Epheſini:quas & nos ſuo loco ſub die & Conſule datas ſuperius recitauimus; in quibus nulla prorſus habetur mentio de Theodoro. Hæc de commentitijs atq. ſuppoſitis ſcriptis hic dicta ſufficiant:de ſublatis modo dicendum.

Deſideratur autem in iiſdem publicis Synodalibus Actis Vigilij Papæ libellus oblatus Synodo,quem ipſe Conſtitutum appellat,quod idem eſt quod Decretum. *XLVI.* hunc ipſum eſſe ſcias, quem de ſua ſententia ab Imperatore interpellatus idem Vigilius pollicitus fuit ſe miſſurum ſuo tempore ad ipſum Imperatorem atq. ad Synodum,quod & ingenue præſtitit. Scripſerat autem illud ipſum Conſtitutum iam antea:nam eius ipſe meminit in epiſtola ad Valentinianum Epiſcopū Tomitanum in Scythia:nec quidem illud elaborauit vt ipſi dumtaxat innoteſceret Imperatori vel Synodo,ſed vt vniuerſo Orbi Catholico cunctiſque Chriſti fidelibus palam fieret,nec ob aliam cauſam(vt ex ipſo patet)niſi vt omnia quæ a ſanctis Patribus in Chalcedonenſi Concilio definita eſſent,firma conſiſterent,nec vlla quouis prætextu poſſent calumnia labefactari. Porro Conſtitu-

tum

tum,hoc ipſum Vigilij, quod ſicut alia pleraque ex Actis Quintæ Synodi noſcitur eſſe ſublatum, A
nos hic ſuo loco reſtituendum eſſe putamus.

XLVII. *De Vigilij Papa edito conſtituto.*
Vt igitur hic cuncta ſuis reddantur diebus,poſt Quintam Collationem deſcribendum hic ip-
ſum cenſuimus Vigilij Papæ Conſtitutum,antequam de reliquis agamus ipſius Quintæ Synodi
Collationibus nacti illud ſumus in Vaticana bibliotheca,vbi antiquitus ſcriptum aſſeruatur. Id
vero eo libentius facturi ſumus,qđ numquam in hanc diem impreſſum ipſum inuenerimus. Perti
nere illud quidem ad ipſa Acta Synodalia Quintæ Synodi,quæ ſuperius dicta ſunt,aperte decla-
rant.ipſo enim voluit Vigilius,quæ de Tribus capitulis ſua eſſet ſententia,tam Imperatori, quam
Synodo vniuerſæ innoteſcere:quod enim antea pollicitus fuerat viris clariſſimis ab Imp. miſſis
& Epiſcopis a Synodo ad illud ipſum munus explendum delectis,modo opportune præſtandũ pu
tauit.Porro illud cum in fine notatum habeat diem & Conſulem,quo ipſum Vigilius publice edẽ
dum curauit,ad hunc ipſum annum & diem Collationis quintæ pertinere cognoſcitur:noſque hic
ipſum ſuo loco inſerendum putauimus.

XLVIII. *Vigilij prudẽs Conſilium.*
In qua quidem ſcriptione illud in primis viſus eſt Vigilius inijſſe conſilium,ne ſcilicet Tria il
la pro Chalcedonenſi Concilio defendens capitula,in ſuſpicionem vel leuem ab aduerſarijs addu B
ci poſſet defenſionis errorum Neſtorij ob indemnatum Theodorum Mopſueſtenum:primum om
nium multo ſtudio totus fuit in damnatione errorum illorum,qui in ſcriptis Theodori Mopſueſte
ni dicebantur inuenti,quos attulerat ad ipſum Vigilium nomine Imperatoris(vt vidimus) Beni-
gnus Epiſcopus Heracleæ Paphlagoniæ. Sic igitur ne ipſe redargui poſſet ab aduerſarijs, fauiſſe
Theodoro,ſi eum anathemate damnare detrectaret;oblatos damnat errores:ita quidem ſe gerẽs,
vt ad damnandos defunctorum errores accurrerit impiger;in damnandis autem auctoribus,quos
ſciſſet in Catholica communione defunctos,minime præpropere agendum putarit. Iam vero ip-
ſum Vigilij recitemus Conſtitutum,in quo primum res tranſactæ de ineunda concordia recenſen
tur.ſic enim ſe habet:

Glorioſiſſimo & clementiſſimo filio Iuſtiniano Auguſto Vigilius Epiſcopus.

XLIX. *Vigilij conſtitutum ad Imp.*
Inter innumeras ſolicitudines,quibus oneratur Imperiale faſtigium,laudabile clementiæ ve-
ſtræ cognouimus eſſe propoſitum,per quod ſummotis omnibus diſcordiæ ſeminibus,quę in agro
Domini humani generis inimicus aſperſerat,vniuerſos Domini ſacerdotes,præmiſſis ad teſtimo
nium conſcientiæ ſuæ profeſſionibus,per quas ſanctorum Patrum & venerabilium quatuor Syno C
dorum ac Præſulum ſedis Apoſtolicæ inhærere definitionibus atque iudicijs monſtrarentur, ad
vnitatem atque concordiam reſtituere properaſtis:quarum profeſſionum formam,vt Eccleſiaſti
cæ pacis amplectendum poſteris tradatur exemplum,præſenti(quemadmodum ſe habet) inſerta
pagina declaramus.

Exemplum primæ profeſſionis,quam ad S. Euphemiæ templum fecerunt.

L. ª 1.Theſſ.4. *Mennæ, Theodori, & aliorũ Epiſc. profeſſio.*
Omnes quidem Fideles, maxime vero Dei ſacerdotes pacem & ſanctificationem ſequi cum
omnibus oportet,ſine quibus nemo ſecundum Apoſtolum ª videbit Dominum. Nos igitur A-
poſtolicam ſequentes doctrinam,& feſtinantes concordiam Eccleſiaſticam ſeruare,præſentem fa
cimus libellum. In primis quatuor ſanctas Synodos, Nicænam trecẽtorum decem & octo,Conſtã
tinopolitanam centum quinquaginta,Epheſinam primam ducentorum,in qua in Legatis ſuis at
que Vicarijs,id eſt,beatiſſimo Cyrillo Alexandrinæ vrbis Epiſcopo, Archadio & Proiecto Epi-
ſcopis,& Philippo presbytero,beatiſſimus Cæleſtinus Papa ſenioris Romæ noſcitur præſediſſe,
& Chalcedonenſem ſexcentorum triginta ſanctorũ Patrũ ſuſcipimus. Et per omnia & in omnib.
quæcũq. in omnib. Geſtis Chalcedonẽſis Concilij aliarumq. prædictarũ Synodorum,ſicut in ijſdẽ D
quatuor Synodis ſcriptũ inuenitur,cõmuni conſenſu cum Legatis atque Vicarijs ſedis Apoſtoli
cæ,in quibus iuxta tempora ſua prædeceſſores ſanctitatis veſtræ beatiſſimi Papæ ſenioris Romę
ipſis Synodis præſiderunt,tam de fide,quam de alijs omnibus cauſis,iudicijs,cõſtitutionibus,aut
diſpoſitionibus definita,aut iudicata,vel conſtituta,ſiue diſpoſita ſunt,inconcuſſe,inuiolabiliter,
irreprehenſibiliter,atque irretractabiliter ſine adiectione vel imminutione aliqua nos promitti-
mus ſecuturos,nec quicquam cõtrarium, qđ ad earum reprehenſionem & retractationem vel per
mutationem ſiue iniuriam ſub qualibet occaſione vel nouitate pertineat,admiſſuros,aut tale ali
quid præſumentibus conſenſuros.Sed quæcumque communi conſenſu cum Legatis atque Vica-
rijs ſedis Apoſtolicæ Orthodoxæ ibidem dicta ſunt,ea Orthodoxa veneramur atque ſuſcipimus.

LI.
Quæcumque anathematizauerunt vel damnauerunt,anathematizamus & nos atque damna
mus:& vniuerſa,ſicut ab ijſdem Synodis communi conſenſu cum Vicarijs ſedis Apoſtolicæ iudica
ta,aut definita,vel conſtituta,ſiue diſpoſita lecta inueniuntur,irretractabiliter atque impermuta-
biliter conſeruamus.Sed & beatæ recordationis Papæ Leonis epiſtolas & ſedis Apoſtolicæ conſti-
tuta,quæ tam de fide,quam de firmitate ſupradictarum quatuor Synodorum proceſſerunt,nos in
omnibus ſecuturos,ſeruaturoſq. promittimus. Anathematizantes omnem hominem ad ordines & E
dignitates Eccleſiaſticas pertinentem,quicumque contra ea,quæ ſuperius promiſimus,ſub qua
libet occaſione vel altercatione venire tentauerit. Libellum autem in cauſa Trium capitulorum,de
quibus quæſtio nata eſt,contra conſtitutum pijſſimi Principis & beatitudinis veſtræ ego quidem
nullum feci:ſed volo atque conſentio,vt omnes libelli,qui facti ſunt ſub hac forma,beatitudini ve
ſtræ reddantur. De iniurijs autem,quæcumque beatitudini vel ſedi veſtrę factæ ſunt,eas quidem
non feci:ſed quia pro pace Eccleſiæ modis eſt omnibus feſtinandum,velut ſi eas feciſſem,veniam
poſtulo. Quia vero tempore diſcordiæ excommunicatos vel non receptos a beatitudine veſtra in
communione ſuſcepi,pariter veniam poſtulo.

In hac forma fecerunt Mennas Conſtantinopolitanus Epiſcopus,
Theodorus Cæſareæ Cappadociæ Epiſcopus,
Andreas Epheſinus Epiſcopus,

Theodorus

A Theodorus Antiochiæ Piſidiæ Epiſcopus,
Petrus Tarſenſis Epiſcopus: ſed multi alij Epiſcopi idem fecerunt.] hæc quidem Vigilius in LII.
ſui ponit exordio Conſtituti; vt quæcumque tranſacta fuiſſent cum aduerſarijs, omnibus innoteſcerent;
viderentq. ſinguli, quam ab ipſorum promiſſione facta contraria ſint ſecuta, & quam mobiles
illi fuerint Epiſcopi, qui cum hæc ſubſcripta ſua ipſorum manu Vigilio obtuliſſent, non erubuerint
rurſus in eumdem ob gratiam Imperatoris inſurgere. Sed audiamus aliam quam hic ſubijcit
Vigilius fidei profeſſionem trium Patriarcharum, Conſtantinopolitani, Alexandrini, & Antiocheni,
nempe Eutychij, Apollinaris, & Domni, ſiue Domnini, inſuper & Eliæ Theſſalonicenſis Epiſcopi.
ſic enim ſe habet:

Exemplar profeſſionis quam reſidui Epiſcopi Theophaniorum die nobis fecerunt.

Scientes quantorum bonorum cauſa eſt pax Dei cuſtodiens corda & ſenſus Fidelium, & colli- LIII.
gens eos, vt vnum idemq. ſapiant in recta fidei confeſſione, & ad perficienda diuina mandata, & *Alia profeſſio*
propitium Deum faciens in his quæ recta ſunt concordantibus: ideo feſtinantes vnitatem conſer- *oblata Vigi-*
B uare, ad Apoſtolicam ſedem veſtræ beatitudinis manifeſtum facimus, quod nos ſemper conſerua- *lio.*
uimus & conſeruamus fidem ab initio traditam a magno Deo & Saluatore noſtro Ieſu Chriſto ſã-
ctis Apoſtolis, & ab illis in mundo prædicatam, & a ſanctis Patribus explanatam, & maxime ab
his qui in ſanctis quatuor Synodis congregati ſunt, quos per omnia & in omnibus ſequimur & ſu-
ſcipimus, id eſt, trecentos decem & octo ſanctos Patres qui Nicææ congregati ſunt, & ſanctũ Sym-
bolum ſiue mathema fidei expoſuerunt, & Arianam impietatem anathematizauerunt, & eos qui
eadem ſapuerunt vel ſapiunt: Suſcipimus autem & centum quinquaginta ſanctos Patres Conſtã-
tinopoli congregatos, qui idem ſanctum mathema explanauerunt, & de Deitate Spiritus ſancti di-
lucidauerunt; & hæreſim Macedonianam] Spiritum ſanctum impugnantem & impium Apollina-
rium condemnauerunt cum his qui eadem cum illis ſapuerunt vel ſapiunt. Suſcipimus autem &
ſanctos ducentos Patres in Epheſina prima Synodo collectos; qui per omnia ſecuti ſunt idem ſan-
ctum Symbolum ſiue mathema, & condemnauerunt Neſtorium impium & ſcelerata eius dogma-
ta, & eos qui ſimilia ei aliquando ſapuerunt vel ſapiunt.

Ad hæc autem etiam ſuſcipimus ſexcentos triginta ſanctos Patres Chalcedone congregatos; LIV.
C qui etiam ipſi per omnia conſenſerunt prædictis ſanctis tribus Synodis, & ſecuti ſunt prædictum
Symbolum ſiue mathema a trecentis decem & octo ſanctis Patribus expoſitum, & a centũ quin-
quaginta ſanctis Patribus explanatum, & anathematizauerunt eos qui aliud præter prædictum
Symbolum præſumupt docere, aut exponere & tradere ſanctis Dei Eccleſijs: condemnauerunt au-
tem & anathematizauerunt & Eutychetem & Neſtorium, & impia eorum dogmata, & eos qui ſi-
milia eis ſapuerunt, vel ſapiunt. His ita ſe habentibus, certum facimus, quod omnia quæ a prædi-
ctis ſanctis quatuor Synodis iudicata & definita ſunt, ſeruauimus & ſeruamus: Quia etſi per diuer-
ſa tempora prędictæ ſanctæ quatuor Synodi factæ ſunt, tamen vnam eamdemq. confeſſionem fidei
ſeruauerunt & prædicauerunt.

Suſcipimus autem & amplectimur & epiſtolas Præſulum Romanæ ſedis Apoſtolicæ tam alio- LV.
rum, quam Leonis ſanctæ memoriæ de recta fide ſcriptas, & de quatuor ſanctis Concilijs, vel de
vno eorum. Cum igitur prędicta omnia & ſeruauimus & ſeruamus, & in ijſdem nobis inuicem cõ-
ſentimus: neceſſarium eſt conferri * de Tribus capitulis, vnde quibuſdam quæſtionata eſt. Et * conſiteri
ideo petimus, præſidente nobis veſtra beatitudine, ſub tranquillitate & ſacerdotali manſuetudine,
D ſanctis propoſitis Euangelijs, communi tractatu eadem capitula in medio proponenda quæri, &
conferri, & finem quæſtioni imponi Deo placitum & conuenientem his quæ a ſanctis quatuor
Concilijs definita ſunt: quoniam ad augmentum pacis & concordiam Eccleſiarum pertinet, vt om-
ni de medio diſſenſione ſublata, quæ a prædictis ſanctis quatuor Concilijs definita ſunt, inconcuſſa
ſeruentur, ſanctarum Synodorum reuerentia in omnibus cuſtodita. His autem & ſubſcripſimus in
hunc modum fratres & coepiſcopi noſtri.

Eutychius Epiſcopus Conſtantinopolitanus.
Apollinaris Epiſcopus Alexandrinus.
Domninus * Antiochiæ Syriæ Epiſcopus. * Domnus
Elias Epiſcopus Theſſalonicenſis; ſed & ceteri qui primam profeſſionem non fecerunt, & in
hac ſecunda profeſſione aut ſubſcripſerunt, aut ſeorſum eamdem fecerunt.

His igitur diſpoſitis, optauimus quidem, venerabilis Imperator (ſicut frequentiſſime ſuppli- LVI.
ci prece popoſcimus) eumdum ad quemlibet Italiæ locum, aut certe ad Siciliam, & conuocatis ad *Quid egerit cũ*
nos Africanæ & aliarum prouinciarum Latinæ linguæ ſacerdotibus, vel Eccleſiæ noſtræ ſacratis *Imperatore Vi-*
E ordinibus, ſecundum conſuetudinem tractaremus, & de quæſtionibus Trium capitulorum pieta- *gilius.*
ti veſtræ redderemus plena deliberatione reſponſum: quod quia fieri ſerenitas veſtra non annuit,
hoc iterum noſcitur conſtitutum, vt oblatis a nobis manſuetudini veſtræ nominibus de ſupraſcri-
ptis prouinciis, qui nobiſcum ad tractandum adhiberentur Antiſtites, clementia veſtra faceret ad-
uenire: cui diſpoſitioni item præbuimus Eccleſiaſticæ pacis amore conſenſum. Poſtea vero hoc
magis cum conſenſu fratrum noſtrorum noſtratum partium Epiſcoporum, nuper ante ſanctum
Paſchæ diem pietas veſtra conſtituit, vt exæquato numero his Pontificibus qui in Conſtantinopo-
litana vrbe præſentes ſunt, de Tribus capitulis, ex quibus quæſtio vertitur, ſecundum ſuperius de-
ſignatam fratrum noſtrorum Epiſcoporum profeſſionem deberemus inire tractatum.

Sed quia, dum ea quæ pro conſeruanda Eccleſiarum pace cum fratribus noſtris fieri, veſtra LVII.
diſpoſitione conuenerãt, feſtinaremus impleri, vt adhibita ſalubri deliberatione communiter, &
propter informandam vniuerſalem Eccleſiam, cunctis quæ inter nos geruntur, in ſcriptis deductis
atque iacentibus, noſtrum ex his collectum de Tribus capitulis in quæſtionem deductis iudicium
proueniret: continuo pietas veſtra poſt illud volumen, quod nobis ante multos Paſchæ dies per
virum

virum magnificum Theodorum Decurionem Palatij deſtinauit, in quo vos interim, quid de Tri A
bus ſentiretis capitulis exponentes, noſtrum popoſcitis dari ex eadem cauſa reſponſum.

LVIII. Legitima Vigilij petitio.

Ideoq. cum fratres noſtri, neque exæquato nobiſcum numero reſidere, neque in ſcriptum quæ
ageremus, vel tractaremus, redigi paterentur, tamquam (quod abſit) non conuenientia rectitudi-
ni loqueremur, quæ ſcribere timeremus: Et inſuper glorioſiſſimis ad nos proceribus deſtinatis in
ſiſſeret veſtra clementia, noſtrum de Trium capitulorum negotio quam celerrime proferre debe-
re reſponſum: nec ſic deſtitimus veſtræ obedire velle clementiæ: hoc ſolummodo poſtulantes, vt pro
infirmitate corporis noſtri, quæ nulli habetur incognita, viginti dierum nobis daretis inducias,
quatenus habito nobiſcum Deo auxiliante, tractatu definitionis noſtræ, conſtituto die ſcripto, ſen
tentiam diceremus: ad fratres & coepiſcopos noſtros, a quibus ſimiliter de eadem cauſa reſponſũ
vos flagitare dixiſtis, filium noſtrum diaconum Pelagium cum huiuſmodi mandato direximus, di
centes: vt quia conſtitutus collationis faciendæ modus fuerat prætermiſſus, ſaltem viginti dies pro
antedicta noſtri corporis imbecillitate, quam norunt, noſtrum deberent definitum de Tribus ca-
pitulis ſuſtinere reſponſum, antiquum & regularem cuſtodientes ordinem: ne ante noſtræ, hoc eſt,
ſedis Apoſtolicæ, cui per Dei gratiam præſidemus, promulgationem ſententię, quicquam proferre B
tentarent, vnde ſcandali rurſus, quæ ſopita fuerat, oriri poſſet occaſio.

LIX.

Propoſitis itaque nobis & diligenter inſpectis, in quantum vniuſcuiuſque capituli in quæſtio-
nem deducti ratio poſtulabat, Synodalibus codicibus atque Geſtis prolatis, quæ aliis eorumdem
Patrum vel in ſanctis quatuor Synodis, aut in vna earum reſcripſiſſe * monſtrantur, Synodalibus
epiſtolis inſpectis, nihilominus prædeceſſorum noſtrorum ſedis Apoſtolicæ Præſulum Conſtitu-
tis, alijſq. probatorum Patrum neceſſarijs inſtructionibus pertractatis; ſi qua de his quę in quæſtio
nem deducta ſunt apud Patres noſtros examinata fuerint, finita atque diſpoſita, memores ſuperius
deſignatarũ profeſſionũ, inueſtigare curauimus: in ſpiciẽtes dogmata q̃dã in prima chartacei volu
minis parte per fratrẽ noſtrũ Benignũ Epiſcopũ Heracleæ Paphlagoniæ a veſtra parte trãſmiſſi ia
cẽtia, quorũ tenor ſecũdũ intellectum ſubter expoſitum ad excludẽdũ totius ambiguitatis errorẽ
præſenti definitioni noſtrę tenetur inſertus, plena execrabilibus blaſphemijs, & Orthodoxæ fidei
(quæ ſecundum Euangelicam Apoſtolicamq. doctrinam a ſanctis quatuor Synodis, Nicæna, Con-
ſtantinopolitana, Epheſina, atque Chalcedonenſi probabiliter atque irreprehenſibiliter, ſancti Spi
ritus cooperante pręſentia, legitur definita) valde inimica eſſe perſpeximus, & procul a Chriſtianis C
ſenſibus repellenda. Propterea ergo vtpote execrabilia, atque a ſanctis Patribus olim ſine dubita-
tione damnata, noſtra quoque ſententia anathematizamus atque damnamus. quorum primum
capitulum ita ſe habet:

** reſediſſe*

LX. Prima Theodori blaſphem.

Quomodo igitur tu, quem ſuper omnes maxime decet animarum regimen, illũ eumdem, qui
ex Virgine natus eſt, Deum eſſe, & ex Deo conſubſtantialem Patri exiſtimari dicis, niſi forte ſan-
cto Spiritui imputari illius creationem nos iubes? Sed quis eſt Deus ex Deo & conſubſtantialis
Patri? is idem qui ex Virgine natus erat? (o mirandum) & qui per Spiritum ſanctum ſecundum di
uinas Scripturas plaſmatus eſt, & confictionem in muliebri accepit ventre? inerat forſitan, quia
mox quam plaſmatus eſt & vt templum Dei eſſet, accepit: non tamẽ exiſtimandum nobis eſt, Deũ
de Virgine natũ eſſe: niſi forte idẽ exiſtimandũ nobis eſt & quod natũ eſt, & q̃d eſt in nato tẽplo; &
q in templo eſt Deus Verbum: non tamen nec ſecundũ tuam vocem pronunciandũ eſt omnino, ex
Virgine natum Deum eſſe & ex Deo conſubſtantialem Patri. Nam ſi non homo eſt (ſicut dicis) aſ
ſumptus, qui natus eſt ex Virgine, Deus vero incarnatus: quomodo qui natus eſt, Deus ex Deo &
conſubſtantialis dicetur Patri, carne non potente hanc vocem ſuſcipere? Nam eſt quidem demen D
tia, Deum ex Virgine natum eſſe dicere: hoc enim nihil aliud eſt, quam ex ſemine eum dicere Da
uid de ſubſtantia Virginis genitum & in ipſa plaſmatum: quia quod ex ſemine Dauid & de ſub-
ſtantia Virginis eſt, in materno ventre conſiſtit; & ſancti Spiritus plaſmatum virtute, natum fuiſ-
ſe dicimus de Virgine. Vt autem aliquis ex hoc concedat dicere ipſis, quod Deus ex Deo & con-
ſubſtantialis Patri natus eſt ex Virgine, eo quod eſt in templo nato, ſed non per ſe natus eſt Deus
Verbum: incarnatus vero, ſicut dicit iſte ſapiens. Si igitur cum carne eum natum eſſe dicunt; quod
autem natum eſt, Deus ex Deo & conſubſtantialis Patri eſt: neceſſe eſt hoc & carnem dicere. q̃d
ſi non idcirco caro eſt, quoniam nec Deus ex Deo, nec conſubſtãtialis Patri, ſed ex ſemine Dauid
& conſubſtantialis ei cuius ſemen eſt, & non id quod natum eſt ex Virgine Deus eſt & ex Deo &
conſubſtantialis Patri: niſi forte pars nati, prout ipſe in inferioribus partem Chriſti nominat Dei-
tatem, ſed non diuina natura ex Virgine nata eſt: natus autem eſt ex Virgine, qui ex ſubſtantia Vir-
ginis conſtat, non Deus Verbum ex Maria natus eſt: natus eſt autem ex Maria, qui ex ſemine eſt
Dauid, non Deus Verbum ex muliere natus eſt: ſed natus ex muliere, qui virtute ſancti Spiritus
plaſmatus eſt in ea; non ex matre natus eſt conſubſtantialis Patri (ſine matre enim eſt, ſecundum E
beati Pauli vocem, ſed qui in poſterioribus temporibus in materno ventre ſancti Spiritus vir-
tute plaſmatus eſt, vtpote ſine Patre propter hoc dictus.] ita impius, duas in Chriſto perſonas con
ſtituens. tantam hanc blaſphemiam Vigilius damnans, iſta ſubdit:

LXI. Vigilij reſponſio.

In ſupraſcripto primo capitulo quoniam per circuitus id videtur aſtrui, quia homo purus ex
ſancta Virgine Maria natus ſit, dicendo: Si fatemur Deum Verbum, qui conſubſtantialis eſt Patri,
carne ex eadẽ Virgine natum; neceſſe eſt, vt carnem conſubſtantialem Patri conſequenter eſſe di-
camus. Ideoq. quicumque huiuſmodi intellectus ſapit, docet, credit, aut prædicat, & non eumdem
Verbum ac Filium Dei per ſecundam natiuitatem ex ſancta Maria incarnatum & natum credit;
anathema ſit.] cum vna tantum ſit dicenda perſona in duabus naturis. Rurſus impius:

LXII. Theodori error II.

Mox autem in ipſo plaſmato Deus Verbum factus eſt: nec enim in cælum aſcendenti ſolũ ine
rat, ſed etiam ex mortuis reſurgenti, vtpote & reſuſcitans eum ſecundum ſuam promiſſionem: nec
reſurgenti ſolum inerat, ſed etiam crucifixo & baptizato, & Euangelicam poſt baptiſma conuerſio

nem

A nem peragenti,necnon etiam de baptiſmo legalem ad implenti conſtitutionem,& præſentato ſec ũ
dum legem & circumciſo,& fœtui pannis obuoluto:erat autem forte in ipſo & naſcente,& cum in
vtero eſſet a prima ſtatim plaſmatione:diſpenſationi enim quæ circa eum erat, ordinem impone-
bat,& particulatim ipſum ad perfectionem perducens:

Et per tempus quidem ad baptiſma ducens,poſt illud autem ad mortem,deinde ſecundũ ſuã LXIII.
pronunciationem reſuſcitans,ducens in cælum,collocans eum ad dexteram Dei per ſuam coniun- *Theodori error*
ctionem,ex qua ſedet & adoratur ab omnibus,& omnes iudicabit.Iſtorum autem omnium finem *III.*
apud ſe habebat Deus Verbum,cum in eo erat,& omnia per ordinem complebat: quem ordinẽ
ipſe arbitrabatur bene habere per finitionem quidem & voluntatem,quam autea ſtatuit pro his
quæ euentura erant,& bona voluntate,quam circa eum habebat,ab initio ſimiliter inerat ei, per
ordinem autem placitum ad perfectionem ducebat ipſum.

In ſupraſcriptis ſecundo & tertio capitulis hoc videtur aſtrui,quia Deus Verbum homini plaſ LXIV.
mato inerat tamquam alter in altero. Dicendo enim,vt particulatim diſpenſationi,quæ circa eũ *Vigilius Papa*
erat,ordinem videretur imponere,& eum propter bonam voluntatem,quam circa ipſum habebat
B & parabat eum qui aſſumptus eſt ad prouectũ perfectionis adducere:talibus verbis dualitas per-
ſonarum in Domino vno & Deo noſtro Ieſu Chriſto execrabiliter videtur induci,& tamquam quẽ
libet hominem Dei Verbi gratia per ſpatia temporum profeciſſe. Ideoq. quicumque eo intellectu
ſapit,docet,credit,aut prædicat;anathema ſit.]rurſum ex Theodoro:

Suam autem cooperationem ad propoſita opera præſtabat ei qui aſſumptus:vbi hoc facit in LXV.
loco ſenſus fuiſſe diſtantem illi qui aſſumptus eſt:nec enim eis quibuſcumque donauit coopera- *Cap. iv. hære.*
tionem;ſenſus locum eius obtinebat;Si autem & modo præcipuam quamdam cooperationem do
nauit illi qui aſſumptus eſt,non hoc faciebat locum ſenſus Deitatem obtinere.Sed ſi Deitas ꝓ
ſenſu fiebat illi qui aſſumptus eſt, ſecundum veſtra verba:quomodo timorem in paſſione ſuſcipie
bat?quid vehementioribus orationibus ad imminentem neceſſitatem indigebat,quas eũ magna
quidem & clamoroſa voce,cum plurimis etiam lacrymis ſecundum beatum Paulum [a] refere- a Hebr.5.
bat Deo,Euangeliſta [b] aperte dicente,quod globis ſanguinis ſimilis ſudor deſcendebat ? Quid b Luc.22.
autem Angeli aduentu & viſitatione egebat animam reficientis in experimento malorum confor
tantis eius alacritatem,exercitantis eum ad imminentem paſſionis neceſſitatem,tolerare fortiter
C mala ſuadentis,vrgentis ad patientiam & tolerationem malorum,oſtendentis præſentium malo-
rum fructum ex paſſione,mutationem in gloriam bonam circa eum poſt paſſionem futuram?qui
enim ſecundum Euangeliſtæ [c] vocem confortabat eum,Angelus ſcilicet,verbis iſtis fortem eũ c Luc.ibid.
faciebat,& infirmitati naturæ ſuperiorem fieri hortabatur,& corroborando cogitationes eius for
tem eum faciebat.

In ſupraſcripto quarto capitulo,quia dici intelligitur,quod ſicut alijs hominibus donauit ſuã LXVI.
cooperationem Deus,ita & ei qui aſſumptus eſt,licet præcipuam,tamẽ ſimiliter vt aliis hominib. *Vigilius Papa*
dicitur eſſe donatam,& ita purum atque infirmum hominem circa paſſionem Angeli eguiſſe præ
ſidio,vt ei pro corroborandis cogitationibus eius futura gloria promitteretur de tolerantia paſ- d Matth.16.
ſionis.Quæ ſi quis ita ſapit,credit,aut prædicat;anathema ſit.] Item Theodorus: Marc.8.

Vade poſt me ſatanas [d], ſcandalum mihi es,quod non ſapis ea quæ Dei ſunt,ſed ea quæ ho- LXVII.
minum.non eſt confuſio mihi mors,non fugio ipſam vt indecentem,ad humanam gloriam reſpi- *Cap. v. hæret.*
ciens.Suſtinebo autem meliori animo experimentum mortis pro plurimis bonis futuris,in qui-
bus & ipſe fuero,& per omnes,ne mihi animum lædas atque turbes,tamquam confuſione dignũ
D fugere admones mortis experimentum.

In ſupraſcripto quinto capitulo dicitur,quod ideo Ieſus Chriſtus verba Petri Apoſtoli fuerat LXVIII.
aſpernatus, quando ei dixit; Vade poſt me ſatanas,ſcandalum mihi es,quia non ſapis ea quæ Dei *Vigilius Papa*
ſunt:ne diſſuaſione eius animus ipſius perturbatus refugeret paſſionem,& quia paſſione ſua profi
ceret,& pro pluribus bonis exinde adipiſcendis.Qui igitur hæc ita ſapit,docet,credit,aut prędicat,
& non magis nobis mortem ipſius quam propria carne ſuſcepit,æternæ credit vitæ præmia contu-
liſſe;anathema ſit.]pergit hæreticus:

Quod enim dictum eſt [e]: Ducebatur a Spiritu:aperte hoc ſignificat,quod ab eo regebatur, LXIX.
ab eo ad virtutem propoſitorum confortabatur,ab eo ad hæc quæ oportebat ducebatur, ab eo qđ *Cap. vi. hæret.*
decebat docebatur,ab eo cogitationibus corroborabatur,vt in tantum certamen ſufficeret,ſicut & e Matth.4.
beatus dicit Paulus [f]: Quicumque enim Spiritu Dei aguntur,hi ſunt filij Dei:Duci Spiritu,dicẽs f Rom.8.
illos,qui ab eo gubernantur,ab eo docentur,ab eo ad melius conſtituuntur, ab eo competenti ũ do
ctrinam accipiunt.Cum dixiſſet autem Euangeliſta, quod Spiritu ſancto plenus regreſſus eſt ab
Iordane;aperte demonſtrauit,quod huius cauſa ſancti Spiritus habitationem in baptiſmate ſuſce-
E pit,vt inde propoſitam caperet virtutem:vnde & ad certamen illud, quod pro nobis erat ad dia-
bolum effecturus,Spiritu ducebatur.]tantam blaſphemiam damnans Vigilius,addit:

In ſupradicto ſexto capitulo rurſus tamquam purus homo a Spiritu,cuius præſentiam poſt ba LXX.
ptiſma ſuſcepiſſe dicitur,ad omnia ductus perhibetur,confortatus & edoctus,ſicut ceteri homines, *Vigilius Papa*
de quibus(vt hic videtur dici)Apoſtolus ait [g]: Quicumque Spiritu Dei aguntur,hi filij Dei ſunt.
Si quis hæc ita ſapit , docet , credit, aut prædicat , & non Deum Verbum incarnatum vnum eſſe g Rom.8.
credit & confitetur & prædicat Chriſtum ; anathema ſit .] Inſaniens adhuc impius impia
addens,ait:

Dicant igitur nobis omnium ſapientiſſimi,ſi pro ſenſu Domino Chriſto , qui eſt ſecundum LXXI.
carnem,Deitas facta eſſet,ſicut dicunt:quid ſancti Spiritus operatione ad hæc Chriſtus indigebat? *Cap. VII. hær.*
Nec enim vni geniti Deitas Spiritu indigebat ad iuſtificationem Spiritu indigebat ad vincendum
diabolum,Spiritu indigebat ad operanda miracula , Spiritu indigebat vt doceretur ea quæ dece
bat peragere, Spiritu indigebat vt immaculatus appareret . Si enim pro ſenſu quidem Deitas
ſufficiebat,

Digitized by Google

a Act.10. ſufficiebat,ad omnia autẽ eius virtus,neceſſe erat inde omnia fieri vt ſuperflua eſſet ſancti Spiritus habitatio:ſed nunc vnctum eſſe dicit [a] ipſum Spiritu,& habitaſſe in eo Spiritum,& ad omnia ad iuuaſſe propoſita,& doctrinam inde ipſum accepiſſe, & virtutem & inde imperraſſe iuſtificationem,& inde immaculatum factum eſſe.] contra hæc adeo enormia ita Vigilius: A

LXXII. Vigilius Papa In ſupraſcripto ſeptimo capitulo hoc dici intelligitur;quia vt ceteri homines ad iuſtificationem ſuam & ad vincendum diabolum & ad operanda miracula, & vt doceretur ea quæ decebat eum agere,& vt immaculatus appareret,habitatione ſancti Spiritus eguiſſe,& ipſo Spiritu eũ ad omnia adiutum fuiſſe propoſita.Quicumque hæc ita ſapit;docet,credit,aut prædicat, & non ſua Deitate Chriſtum,vtpote verum Deum,omnia operatum fuiſſe quæ voluit,& operari quæ volet, ſed tamquam purum hominẽ ſancti Spiritus eguiſſe ſolatio; anathema ſit.]Sed rurſum inuehitur in Orthodoxos hæreticus:

LXXIII. Cap.viij. hæret. Hoc quod ante ſæcula erat,dicit in vltimis factum eſſe temporibus,vtpote quibuſdam hoc cõfitentibus;cum nemo ex his qui pietatis cauſam habent,iſtum patitur morbum habere dementiæ, vt dicat,eũ qui ante ſæcula eſt,in vltimis factum eſſe;& ex his infert quod neceſſe eſt,& hoc quod
* execratione in vltimis eſt ante ſecula eſſe;& accuſat eos qui non omnia ſimiliter cum obſeruatione * dicunt; B
* execratione. quaſi hi qui vnum eſſe Filium confitentur,neceſſitatem habeant cum obſeruatione * omnia dicere. Et quis non beatificat veſtram clementiam? Quis autem non optet tales impetrare doctores tantam confuſionem rationi pietatis introducentes,vt dicerent;hoc quod ante ſæcula, factũ eſt in vltimis,& hoc alienarent ſua natura,& ad deterius deducerẽt ; deinde obuerterent,qđ & hoc qđ
b 2.Tim.3. eſt in vltimis,ante ſæcula eſt;cũ oporteret forte dicere,quia quod ante ſæcula erat,aſſumpſit hunc qui in vltimis erat,ſecundum beati Pauli [b] vocem. Veſtras igitur leges ſequentes,& a tua ſapientia conſtitutam obuerſionem,immo magis ſubuerſionem ſuſcipientes,age omnia ſimul confundamus,& nulla iam ſit diſcretio nec Dei formæ,nec ſerui formæ,nec templi ſumpti,nec eius qui in templo habitauit,nec eius qui ſolutus eſt,nec eius qui ſuſcitauit,nec eius qui perfectus eſt in paſſionibus,nec eius qui perfecit,nec eius qui memoriam meritus eſt,nec eius qui memor factus eſt, nec eius qui viſitatus eſt,nec eius qui viſitauit, nec eius qui paulo minus ab Angelis minoratus eſt,nec eius qui minorauit,nec eius qui gloria & honore coronatus eſt,nec eius q coronauit, nec eius qui conſtitutus eſt ſuper opera manuum Dei,nec eius qui conſtituit, nec eius qui accepit iſta ad ſubleuationem,nec eius qui dedit ſubleuationem.]at vno ictu iſta præcidens Vigilius ait: C

LXXIV. Vigilius Pap. In ſupradicto octauo capitulo diuerſis modis videtur induci dualitas perſonarum per hoc qđ dicitur: Non ipſe qui ante ſæcula erat,in vltimis dicendus eſt veniſſe temporibus: ſed quaſi altera ſit aſſumentis humanitatem,altera aſſumpti perſona.Si quis igitur hęc ita ſapit,docet,credit, aut prædicat,& non eumdem Deum Verbum,qui ante ſæcula ex Patre natus eſt,in vltimis temporib. ex beata Virgine Maria incarnatum & natum eſſe fatetur,vt vnus idemq. ſit Chriſtus in vtraq. natura;anathema ſit.]Delirans adhuc ſtultus ſtulta hæc addit:

LXXV. Cap.ix. hæret. Iſtum igitur virum,in quo ſtatuit omnium facere iudicium ad fidem futurorum,cum reſuſci-
c Act.10. taſſet eum ex mortuis,& Iudicem omnium demonſtraſſet ſecundum B. Pauli [c] vocem,meriti vnitate ad ſe ipſum dignatus eſt:& per coniunctionem ad ſe factam,talium participem fecit, vt & adorationis communionem haberet,omnibus quidem diuinæ naturæ debitam adorationem reddentibus,comprehendentibus autem adoratione & illum,quem inſeparabiliter ſcit eſſe coniunctum. ex quo manifeſtum eſt,quod ad maiora eum perduxerit.

LXXVI. Vigilius Pap. In ſupraſcripto nono capitulo coniunctionis & participationis cuiuſdam vocabulo,quaſi Dei ad hominem Chriſtum factæ,diuinis Chriſtus aſſeritur operibus decorari;per quæ rurſus dualitas inducitur perſonarum.Si quis igitur ita ſapit,docet,credit,aut prædicat:& non vnum eumdemque Chriſtum Deum ac Dominum noſtrum,manentibus in ſuis proprietatibus differentijs naturarum,agnoſcit & credit:anathema ſit.]Item hæreticus: D

LXXVII. Cap. x. hæret. Ego quidem,quem videtis,nihil quidem facere poſſum ſecũdum meam naturam,cum homo
d Ioan.14. ſim:operor autem,quia in me manens [d] Pater, omnia facit:quoniam enim & ego in Patre,& Pater in me,Deus autem Verbum vnigenitus in me eſt:certum eſt quod & Pater cum ipſo in me manet,& opera facit. Et non eſt mirandum de Chriſto hæc exiſtimari,cum euidenter ipſe de ceteris
e Ioan 14. hominibus dicat [e]: Qui diligit me,verbum meum obſeruabit,& Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus,& manſionem apud eum faciemus. Si enim apud vnumquemque huiuſmodi hominem & Pater & Filius manſionem faciunt:quid exiſtimandum eſt, vt in Domino ſecundũ carnem Chriſti ambo ſimul putarentur manere,communionem eorum ſecundum ſubſtantiam,communionem etiam manſionis forſitan ſuſcipientem?]damnat iſta Vigilius,dicens:

LXXVIII. Vigilius Papa. In ſupraſcripto decimo capitulo ita in homine Chriſto Deus Verbum meſſe dicitur, ſicut Pater:vt per hoc aut,& Pater incarnatus eſſe videatur,ſicut & Filius:aut nec Filius ſit incarnatus, ſicut nec Pater,aut magis vterque in tertia perſona hominis habitare.Qui igitur ita ſapit hæc, docet,credit,aut prædicat;anathema ſit.]Rurſum hæreticus: E

LXXIX. Cap.xi. hæret. Ita & animam,vtpote humanam & immortalem conſtitutam,& ſenſus participem prius accipiens,& per reſurrectionem & immutabilitatem conſtituens,ſic & nobis eorumdem iſtorum per reſurrectionem præbuit communionem. Ideo autem ante reſurrectionem ex mortuis increpat quidem Petrum,vt ſuis eum vocibus ſcandalizantem; & in magna trepidatione per tempus paſſionis conſtitutus,apparitione Angeli indiget confortantis eum ad patientiam & tolerantiam imminentium malorum. Poſt reſurrectionem autem ex mortuis & in cælos aſcẽſum impaſſibilis factus, & immutabilis omnino,& ad dexteram Dei ſedens,Iudex vniuerſi eſt orbis terrarum, vtpote in eo diuina natura faciente iudicium.]contra hæc Vigilius:

LXXX. Vigilius Pap. In ſupraſcripto vndecimo capitulo eadem repeti videntur, quæ ſuperius in quarto iam dicta ſunt,quod ante paſſionem ita infirmus fuerit Chriſtus,vt in magna trepidatione paſſionis tẽpore conſti-

Digitized by Google

A conſtitutus, Angeli videretur eguiſſe ſolatio. Quod quia velut purum hominem, qui huiuſmo
di auxilijs egeat, ſignificare videtur: Si quis ita ſapit, docet, credit, aut prædicat; anathema ſit.] Vr-
get adhuc hæreticus, dicens:

Sic igitur & hic ſapientiſſimũ omnium habere nos doces Chriſti ſenſum, vt ſanctum Spiritum LXXXI.
habentem illum, qui ſenſui Chriſti aliquam virtutem adimplebat, prudentiã eius præſtans ad om- Cap. xij. hæ-
nia quæ agenda erant: ſicut & in præcedentibus demonſtrauimus, quod ab ipſo quidem in eremũ ret.
ad certamina, quæ contra diabolum erant, ducebatur; vnctionem autem illius & ſcientiam, & vim
eorum quæ agenda erant, accipiebat; & illius particeps factus, non ſolum miracula faciebat, ſed
etiam quomodo vti oportebat miraculis, ſciebat ſubtiliter, vt notam quidem faceret gentib. pie-
tatem, pateretur autem laborantium infirmitates, & ſic ad effectum ſuam voluntatem duceret, &
iuſtificabatur inde, & immaculatus oſtendebatur, ſiue reparatione peiorum, ſiue cuſtodia melio-
rum, ſiue etiam paulatim ad meliora profectibus.] inſectatur iſta Vigilius, addens:

In ſupraſcripto duodecimo capitulo eadem quæ in ſeptimo capitulo videntur exponi, aſſeren LXXXII.
do Dominum noſtrum Ieſum Chriſtũ per habitationẽ ſancti Spiritus ad omnia informatum, & p Vigilius Pap.
B tempora ad perfectionem vnctionis eius auxilio perueniſſe. Si quis igitur eum non ſua Deitate p-
fectum eſſe credens, ſed tamquam purum hominem vnctione ſancti Spiritus indigentem fuiſſe
adiutum ſapit, docet, credit, aut prædicat; anathema ſit.] Addit idem hæreticus:

Quomodo igitur ſequentiam habet, eo quod homo factus eſt Deus, iſtum hominem Deũ Ver LXXXIII.
bum eſſe dicere? Si enim homo eſt Deus Verbum, vt ipſe dicis: omnimode de homine dicemus ea Cap. xiij. hære.
quæ de Deo Verbo Euangeliſta [a] dicit. Quid autem dicit? In principio erat Verbum, & Verbum
erat apud Deum, iſte erat in principio apud Deum: omnia per ipſum facta ſunt, & ſine ipſo factum [a] Ioan. 1
eſt nihil quod factum eſt. Ergo ſi homo eſt Deus Verbum, dicemus de ipſo: In principio erat ho
mo, & homo erat apud Deum, & Deus erat homo, erat homo in principio apud Deum: omnia per
ipſum facta ſunt, & ſine ipſo factum eſt nihil quod factum eſt. Si enim homo eſt Deus Verbum, ſi
cut dicis, conuenient omnia ipſi, quæ de Deo Verbo dicit Euangeliſta.

In ſupraſcripto decimotertio capitulo negari videtur Deum Verbum hominẽ factũ, & rurſus
hominẽ Verbum Deum eſſe, vt per hoc inducatur (ſicut ſuperius dictũ eſt) dualitas perſonarũ. Si LXXXIV.
quis igitur ita ſapit, docet, credit, aut ꝑdicat; & non potius manente in Domino Deo noſtro Ieſu Vigilius Pap.
C Chriſto inconuertibiliter atq. indiuiſe differẽtia naturarũ, ſic vna perſona, ſiue ſubſiſtẽtia eius eſſe
creditur, vt & Deus Verbũ ſine vlla diuinæ naturæ ſuæ cõuertibilitate hõ eſſe, & aſſumpta humani
tas ꝑ ꝑ ſingularitatẽ pſonæ incõuertibiliter Deus eſſe credatur: anathema ſit.] addit Theodorus.

Hoc quidem quid eſt: Ad Patrem meum & Patrem veſtrum, & Deum meum & Deum veſtrũ? LXXXV.
Nemo ſic demens eſt, vt alii cuidam cõuenire diceret, niſi templo Dei Verbi aſſumpto pro noſtra Cap. xiv. hære.
ſalute hominis, qui eſt mortuus, & reſurrexit, & aſcenſurus eſſet in cælos. Et Patrem ſibi aſcribit cũ
diſcipulis ſuis Deum, & ipſe gratia adoptionem meritus, & Deũ ſuum appellat, quia cum ceteris
hominibus ſimiliter vt eſſet accepit. Vnde propter communitatem quidem naturæ, Patrem meũ
& Patrem veſtrum dicit, Deum meum & Deũ veſtrum. Diuiſit autem iterum ſuam perſonã ipſis
principium gratiæ ſignificans, propter quam ad Deum Verbum coniunctione in loco veri Filij ab
omnibus honoratur hominibus.

In ſupraſcripto quattodecimo capitulo per hoc quod legitur in Euangelio [b]: Aſcendo ad Patrẽ LXXXVI.
meum & Patrem veſtrum, Deum meum & Deum veſtrum, ita intelligitur, quod Ieſus Chriſtus Vigilius Pap
Dominus & Deus noſter, ſicut ceteri homines, gratiam adoptionis, vt Filius Dei diceretur, acce- [b] Ioan. 20.
D perit, & quaſi per coniunctionem ad Deum Verbum in locum veri Filij ab omnibus adoretur.
Quod ſi quis ita ſapit, docet, credit, aut prædicat: & non magis vnum Ieſum Chriſtum Filium Dei
& Dominum noſtrum in duabus inconfuſis & inſeparabilibus intelligit & credit eſſe naturis: ana
thema ſit.] Item hæreticus:

Hic quod dictum eſt, Accipite, pro Accipietis, dicit. Si enim cum inſufflaſſet, Spiritum dediſſet LXXXVII.
(quod valde quidem ſtulte exiſtimauerunt) ſuperfluum erat dicere poſtea his, & maxime tempo Cap. xv. hære.
re aſcenſus in cælos [c], non ſeparari ab Hieruſalem, ſed expectarent promiſſionem Spiritus. & in
ſequentibus: Sed accipietis virtutem, ſuperueniente Spiritu ſancto in vos. Aduentum autem ip- [c] Act. 1.
ſum ſancti Spiritus ſuper diſcipulos Lucas factũ eſſe dicit quinquageſimo die reſurrectionis, poſt
aſcenſum. Et illud tñ animaduertendũ eſt, quod ſi ab inſufflato ſuſcepiſſent Spũm, non diceret, Ac
cipite, ſed, Qm̃ accepiſtis. hoc enim quod dictum eſt, Accipite, his conuenit, qui nondũ acceperũt.

In ſupraſcripto decimoquinto capitulo dicitur, quia inſufflans Dominus noſter Ieſus Chri- LXXX VIII
ſtus [d] poſt reſurrectionem ſuam in facies diſcipulorum ſuorum non dederit eis Spiritum ſanctũ, Vigilius Pa-
ſed dandum ſignificauerit: vt per hoc aut veritas ipſa (quod abſit) putetur eſſe mentita; aut tam- pa.
E quam purum hominem illo flatu non habuiſſe quod daret, aut dare minime potuiſſe. Si quis igi- [d] Ioan. 20.
tur hæc ita ſapit, docet, aut prædicat; anathema ſit.] pergit impius:

Dicit ad Thomam: Infer digitum tuum huc, & vide manus meas; & porrige manum tuam, & LXXXIX.
mitte in latus meum, & noli eſſe incredulus, ſed fidelis. Quoniam, dicit, non credis, & tactum ſolũ Cap. xvi. hære.
ſufficere tibi ad credendum putas (hæc enim dicens non me latuiſti) tange manu, & cape expe-
rimentum, & diſce credere, & non diffidere. Thomas quidem cum ſic crediſiſſet: Dominus meus,
& Deus meus dicit: Non ipſum Dominum & Deum dicens. Non enim reſurrectionis ſcientia do
cebat etiam Deum eſſe eum qui reſurrexit: ſed quaſi pro miraculo facto Deum collaudat.

In ſupraſcripto decimoſexto capitulo de illo loco Euangelij [e], vbi Thomas Apoſtolus palpãs XC.
fixuras clauorum dixit; Dominus meus & Deus meus: aſſeritur quod Thomas Apoſtolus non ip Vigilius Pap.
ſum Ieſum Chriſtum Dominum Deumq. confeſſus ſit, & quia reſurrectionis ſcientiam non do [e] Ioan. 20.
ceret, vel quia Deus eſſet qui reſurrexit, ſed quia magis pro miraculo facto Thomas Apoſtolus
Deum laudauerit. Si quis igitur hæc ita ſapit, docet, credit, aut prædicat, & non potius Thomæ

confeſſione & verum Deum eſſe Ieſum Chriſtum, & in vera carne eum reſurrexiſſe declaratum A
credit;anathema ſit.]Rurſum Theodorus:

XCI. *Cap. xvij. hæret.* [a] *Act. 2.*
Ille autem dixit [a] oportere pœnitentiam agere eos pro crucis iniquitate, & agnoſcentes Sal
uatorem & auctorem bonorum omnium Ieſum Chriſtum,quoniam propter iſta peruenit & aſſum
ptus eſt,de diuina natura in ipſum fidem ſuſcipere,& eius diſcipulos fieri,ante omnia autem ad ba
ptiſma accedentes,quod ipſe tradidit nobis præformationem quidem habens ſperationis futuro
rum,in nomine autem celebrandum Patris & Filij & Spiritus ſancti.hoc enim quod eſt,vt baptize
tur vnuſquiſq. in nomine Ieſu Chriſti:non hoc dicit,vt vocationem quæ in nomine Patris & Filij
& Spiritus ſanctis eſt,relinquentes,Ieſum Chriſtum in baptiſmate vocent.ſed quale hoc eſt quod
in Moyſe baptizati ſunt in nube & in mari,vt diceret,quia ſub nube & mari Aegyptiorum ſepara-
ti ſunt,liberati eorum ſeruitute,vt Moyſis leges attenderent:tale hoc eſt,vt cum ad ipſum acceſſiſ-
ſent tamquam Saluatorem & omnium bonorum auctorem & doctorē veritatis,ab ipſo vtpote au-
ctore bonorum & doctore veritatis vocarentur,ſicut omnibus hominibus quamcumq. ſectam ſe-
quentibus conſuetudo eſt ab ipſo dogmatis inuentore vocari,vt Platonici,Epicurei,Manichæi, &
Marcioniſtæ,& quidam tales dicuntur:eodem enim modo & nos nominari Chriſtianos iudicaue B
runt Apoſtoli,tamquam per hoc certum facientes,quod iſtius doctrinam oportet attendere:ſic &
quod ab ipſo datum eſt,ſuſciperent baptiſma in ipſo quidem primo conſtitutum,qui & primus ba
ptizatus eſt,ab ipſo autē & ceteris traditum,vt ſecundum præformationem futurorum celebretur.

XCII. *Vigilius Papa.* [b] *Act. 2.*
In ſupradicto decimoſeptimo capitulo ex verbis beati Petri,quibus in Actis Apoſtolorū dicit
[b], Baptizetur vnuſquiſque veſtrum in nomine Ieſu Chriſti,hoc aſtruitur: quia in ea inuocatio-
ne,quæ in nomine Patris & Filij & Spiritus ſancti fit, non contineatur & Chriſtus: & quod dixit
Petrus Apoſtolus,debere eos in Chriſti nomine baptizari,vt ſecundum hūc intellectum appareat
introducta quaternitas. Adijcitur etiam in eodem capitulo,quia ſic a Chriſto Chriſtiani vocemur,
quemadmodum diuerſarum ſectarum & errorum ſequaces ab inuentoribus & magiſtris ſuis ſunt
ſortiti vocabula,vt a Platone Platonici,a Marcione Marcioniſtæ,& a Manichæo [*] Manichæi. Si qs
hæc ita ſapit,docet,credit,aut prædicat;anathema ſit. Nos enim ideo Chriſtiani vocamur & ſu-
mus,quia ipſum Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum in baptiſma percipientes induimus,ipſo no
bis exiſtente capite,omnes in eodem vnum corpus efficimur.]his adnectitur ſequens blaſphemia
decimaoctaua: C

[*] Manete

XCIII. *Cap. xviij. hæret.*
Et ſecundum duas rationes locum imaginis obtinet:qui enim amant quoſdam, poſt mortem
eorum ſæpius imagines ſtatuentes,hoc ſufficiens mortis ſolatium habere arbitrantur; & eum qui
non videtur,nec præſens eſt,tamquam in imagine aſpicientes,putant videre,ita flammam deſide
rij & vigorem placantes:ſed etiam illi qui per ciuitates habent Imperatorum imagines,tamquam
præſentes & videntes honorare videntur eos qui non ſunt præſentes,cultu & adoratione imaginū.
iſta autem vtraq. per illum adimplentur:omnes enim qui cum illo ſunt & virtutem ſequuntur, &
debitorum Dei parati redditores,diligunt eum & valde honorant,& charitate quidem ei, diuina
natura licet non aſpiciatur,adimplent in illo qui ab omnibus videtur, ſic omnibus exiſtimantib.
vt ipſum videntibus per illum & illi ſemper præſentibus,& honorem vero omnem ſic attribuunt
tamquam imagini Imperiali,cum quaſi in ipſo ſit diuina natura,& in ipſo ſpectetur. Si enim & Fi-
lius eſt qui inhabitare dicitur,ſed cum eo eſt etiam Pater & inſeparabiliter omnimodo ad Filium
eſſe ab omni creditur creatura,& Spiritus autem non abeſt,vtpote etiam in loco vnctionis factus
ei,& cum eo eſt ſemper qui aſſumptus eſt:& non mirandum eſt,cum etiam quibuſlibet homini-
bus virtutem ſequentibus cum Filio & Patre eſſe dicitur: Veniemus [c] enim & ego & Pater,& mā D
ſionem apud eum faciemus.quod autem & Spiritus huiuſmodi hominum inſeparabilis eſt, certū
eſt omnibus.

[c] *Ioan. 14.*

XCIV. *Vigilius Papa*
In ſupraſcripto decimooctauo capitulo ita inuiſibilis Dei imago aſſeritur eſſe Chriſtus. tam-
quam ſi abſentium Principum imagines pro eorum colantur honoribus. Quæ ſi quis ita ſapit,do-
cet,credit,aut prædicat;anathema ſit.]addit hæreticus:

XCV. *Ca. xix. hæret.* [d] *Matth. 3.* [e] *Pſal. 81.* [f] *Eſa. 1.*
Hoc enim,quod,Hic [d] eſt Filius meus dilectus in quo mihi complacui,in baptiſmate adoptio
nem demonſtrat,ſed non comparationem Iudaicæ adoptionis:quia & ad illos dictum erat: Ego [e]
dixi,Dij eſtis & filij Excelſi omnes:&, Filios [f] genui & exaltaui.eius adoptionis præcipuum, eo
quod dixit,Dilectus,& in eo mihi complacui:oſtendens propter hoc,& vox Patris fiebat adoptio-
nem confirmans,& Filij nominationem per adoptionem ſecundum gratiam,eum qui vere Filius
eſt demonſtrabat,cuius coniunctio ad veram & firmam adoptionem iſtum conſtituebat,& Spiri
tus ſanctus in ſpecie columbæ deſcendens permanſit ſuper eum,quatenus in coniunctione ad eum
qui vere Filius eſt,ea cooperatione tentus maneat,firmam adoptionis habens dignitatem. Per om
nia autem in quo primo adoptionis præformabatur baptiſma,dico autem Domini Chriſti ex Pa E
tre & Filio & Spiritu ſancto,hoc quod fiebat complebatur.

XCVI. *Vigilius Papa* [g] *Luc. 3.*
In ſupraſcripto decimonono capitulo,vbi Euangelium ſecundum Lucam [g] de baptiſmo Chri
ſti videtur exponi,duæ ſunt reprehenſiones:vna qua dualitas inducitur Filiorum,cum per adoptio
nem videtur dici Chriſtus Filius Dei:alia,quia in nomine Trinitatis ipſe quoq. aſſeritur baptiza
tus,per quod quaternitas ſine dubitatione monſtratur. Si quis igitur hæc ita ſapit,docet,credit,
aut prædicat,anathema ſit.]pergit blaſphemus Theodorus:

XCVII. *Ca. xx. hæret.*
Ideo ergo differentiam quidem Dei Verbi & recepti hominis tantū nobis oſtendit pſalmus:
diuiſa vero hæc in nouo Teſtamento reperiuntur,Domino quidem in ſe accipiēte primordia pſal-
mi,in quibus factorem eum dicit eſſe creaturæ,& eleuatam habere ſuper cælos magnificentiam,
& mirificari in omni terra. Apoſtolo autem ſupradicta quæ de homine dicuntur,qui tantum be-
neficiorum meruit,quomodo non manifeſtum, quod alterum quidē nos diuina Scriptura docet
euidenter eſſe Deum Verbum,alterum vero hominem,& multam eorum eſſe oſtendit nobis diffe
rentiam

A rentiam:nam iſte quidem memorat,ille autem memoriam meretur:& iſte quidem viſitat,alter au
tem eum viſitationem meretur,beatus dicitur:& iſte quidem beneficium dando minuit paulo mi
ous ab Angelis,ille autem & per talem minutionem beneficium accepit: & iſte quidem gloria &
honore coronat,alter autem coronatur,& pro his beatus dicitur: & iſte quidem conſtituit ipſum
ſuper omnia opera manuum eius,& omnia ſubiecit ſub pedibus eius;alter autem meritus eſt do-
minari eis,quorum antea non habebat poteſtatem:

In ſupraſcripto vigeſimo capitulo,vbi octauus pſalmus videtur exponi,& nudus homo(ſicut & XCVIII.
in alijs iam dictum eſt)Chriſtus aſſeritur,& diuiſus a Verbo monſtratur,& dualitas inducitur per *Vigilius Pap.*
ſonarum.Quæ ſi quis ita ſapit,docet,credit aut prædicat,& non ita in Chriſto Domino duas natu-
ras indiuiſibiliter & inconfuſe vnitas intelligat,et manente earumdem differentia naturarum,ip
ſe vnus atque idem verus ſit Dei,& verus hominis Filius;anathema ſit.] ſequuntur alia capitula
hæretici:

Sed non volentes iſta conſiderare,voces omnes trahere ad Dominum tentarent Chriſtum,vt XCIX.
ea quæ de populo facta ſunt ſimili modo intelligerent,& riſum præſtarent Iudæis,quando ex ſcri *Ca.xxi. hæret.*
B ptorum ſequentia nihil ad Dominnm Chriſtum pertinentes oſtendant voces.

Tale eſt & quod non derelicta eſt anima eius in inferno,nec caro eius vidit corruptinnē: Nā C.
Propheta quidem ſupra modum ipſam ponit circa populum prouidentiam,volens dicere: quo- *Ca.xxii. hær.*
niam inter tentabiles * eos ab omnibus conſeruauit malis.Quoniam autem hoc verùm & ex ipſis *
rebus euentum accepit in Domino Chriſto,frequentiſſime de eo loquens beatus Petrus , vtitur
voce;oſtendens quoniam quod de populo ſupra modum dictum eſt,ex quadam ratione vtente vo
ce Propheta,hoc verum euentum in ipſis rebus accepit nunc in Domino Chriſto.

In ſupraſcriptis vigeſimoprimo & vigeſimoſecundo capitulis hoc videtur dici,quod prophe- CI.
tiā,quæ ex perſona Chriſti loquens ait [a]: Non derelinques animā meā in infernum,nec dabis ſan *Vigilius Papa*
ctum tuū videre corruptionē:non de ipſo Chriſto prædictā fuiſſe,ſed de populo Iſraeliticæ genera- a Pſal.15.
tionis;beatū vero Petrum Apoſtolum [b] ad Chriſtum hanc prophetiam per euentum aptare voluiſ b Act.2.
ſe.Et ideo qui hæc ita ſapit,docet,credit,aut prædicat;anathema ſit.]Rurſum Theodorus:

Eumdem intellectum habet & illud [c]: Diuiſerunt ſibi veſtimenta mea,& ſuper veſtimentum CII.
meum miſerunt ſortem.quod etenim pſalmus nullatenus conuenit Domino,certum eſt: neque *Cap.xxiii.hæ-*
C enim erat Domini Chriſti,qui peccatum non fecit,nec inuentus eſt dolus in ore eius,dicere:Lon- *ret.*
ge a ſalute mea verba delictorum meorum.Sed & ipſe Dominus,cum ſecundum communem ho c Pſal.21.
minum legem in paſſione opprimeretur [d]: Deus meus,Deus meus,quare me dereliquiſti?miſit d Matth.27.
vocem.& Apoſtoli [e]: Diuiſerunt ſibi veſtimenta,& ſuper veſtimentum meum miſerunt ſortem, Marc.15.
ad eum traxerunt manifeſte:quoniam quod ſupra modum dictum fuerat prius a Dauid propter il e Matth.27.
lata ei mala, hoc ex operibus euenit in Domino Chriſto,cuius & veſtimenta diuiſerunt,& ſorti tū Ioan.19.
ea ſubiecerunt.

In ſupraſcripto vigeſimotertio capitulo exponendo quædam vigeſimiprimi pſalmi verba,qui- CIII.
bus dicitur,Diuiſerunt ſibi veſtimenta mea,& ſuper veſtem meam miſerunt ſortem, negantur Ie *Vigilius Papa*
ſu Chriſto Domino conuenire;ſed quod Dauid propter quædam mala quæ perpeſſus eſt, de ſe di
xerit,Euangeliſtam ex euentu ad Chriſtum traxiſſe.& adiicitur:Quia non poterat dicere Domi-
nus Ieſus,qui peccatum nō fecit:Longe a ſalute mea verba delictorum meorum.Et ideo qui hæc
ſapit,docet,credit,aut prædicat;& non ea,in quibus delictorum meminit,ad corpus ipſius , quod
eſt Eccleſia,quæ in hoc mundo ſine delicto eſſe non poteſt,intelligit pertinere:illa autem de diui-
D ſione veſtimentorum non ſpecialiter de ipſo capite,id eſt,Domino Deo noſtro Ieſu Chriſto prædi
cta,& in ipſo credit eſſe completa:anathema ſit.]Poſt hæc Theodorus:

Foderunt [f] manus meas & pedes,& omnia perſcrutabantur & quæ agebam,& quæ conabar. CIV.
Nam foderunt,ex tranſlatione dicit eorum,qui per foſſionem ſcrutari quæ in profundo ſunt ten- *Ca.xxiv. ha-*
tant.Dinumerauerunt omnia oſſa mea:totius meæ fortitudinis & totius meæ ſubſtantiæ detento- *ret.*
res facti ſunt,vt etiam numero mea ſubijcerent.Iſtud autem ex conſuetudine, quam habent ho f Pſal.21.
ſtes,dixit:qui quando obtinuerint,numero & talibus ſubtilem notitiam inuentorum faciunt: pro
pterea & ſequenter dicens:Ipſi vero conſiderauerunt,& conſpexerunt me.Intulit: Diuiſerunt ſibi
veſtimenta mea, & ſuper veſtimentū meum miſerunt ſortem.Conſiderantes enim me,ait, & con-
ſpicientes,quod omnia eis euenerunt in me deſiderata (conſpicere enim ita vt apud nos dicitur
pro eo quod eſt vidit)in eū,quæ volebat pati eum*;iam tamquā me omnino malis dedito,ſicut ho *
ſtes in ea poſt vaſtationē & captiuitatem diuiſerunt ſorte diuiſionē eorū facultates.Et Euāgeliſta
g quidē in Domino verba ex reb.aſſumens,eis vſus eſt,ſicut & in alijs diximus.Nā quod non per g Matth.27.
tineat ad Dominū pſalmus,in ſuperiorib.euidenter oſtendims.At vero beatus Dauid ſupra modū Ioan.19.
E iſta magis in his,quæ ab Abſalon facta ſunt,dixit:quoniā dum receſſiſſet Dauid,iure belli metro-
polim ingreſſus,omnes quidem obtinuit res regales,non piguit autem patris cubile inquinare.

In ſupraſcripto vigeſimoquarto capitulo de memorato eodem vigeſimoprimo pſalmo illa ver CV.
ba vbi dicit:Foderunt manus meas & pedes meos,dinumerauerunt omnia oſſa mea:ipſi vero con *Vigilius Pap.*
ſiderauerunt & inſpexerunt in me:aſſeritur non de Chriſto eſſe prædicta, ſed Dauid hoc de ſe di-
xiſſe propter tyrannidem Abſalon,qui regiā vrbem ſubſtantiamq.peruaſerat,atq. in terra omnia
dinumerauerat patris:ſed Euangeliſtam hæc ex euentu ad Chriſti traxiſſe perſonā.Qui igitur hæc
ita credit,ſapit,docet,aut prædicat;anathema ſit.]Rurſum ex impio Theodoro:

Quoniam cibi & potus ſuaues quidem fiunt in tempore gaudii , inſuauia autem & amara in CVI.
triſtitia:talia erant(inquit)quæ ab illis fiebant,vt ex triſtitia & ira eſſet quidem mihi in locum fel *Cap.xxv.hær.*
lis cibus,eſſet autem & potio aceto nihil differens.maxime autem hoc fit in iracundijs, quæ cum
tribulatione fiunt , quod veriſimile erat pati eos contra ſuos. Vſus eſt autem Euangeliſta hoc
teſtimonio in Domino.Et ipſe autem Dominus : Zelus domus tuæ comedit me,de ſe ipſo dicens.

a Act. 1.

Et beatus Paulus de Iudæis loquens: Fiat menſa eorum, &c. Et beatus Petrus de Iuda [a]: Fiat ha- A
bitatio eius deſerta. Et certe diuerſis conſtitutis rebus, non quaſi pſalmo modo pro his dicto, ite-
rum autem de illo, & iterum de alio. Sed quia de Iudæis dicta ſunt plura, qui ſeparauerunt de Deo
& lege conuincentia illorum deuotionem: neceſſarius eſt teſtimoniorum vſus ſimul ex rebus cap-
tus, qualis eſt: Dederunt in eſcam meam fel, & in ſiti mea potauerunt me aceto.

CVII. *Vigilius Papa.*

In ſupraſcripto vigeſimoquinto capitulo de eo loco pſalmi, vbi dicit: Dederunt in eſcam meã
fel, & in ſiti mea potauerunt me aceto: contra euidentem Euangelij veritatem exponitur, dicendo:
quia nec vero aceto potatus eſt Dominus, ſed ad triſtitiam & iracundiam offerentium habuerit
potationem in aceti loco, & eſcam in fellis; nec de ipſo prædictum, ſed Euangeliſtam hoc teſtimo-
nio vſum fuiſſe ex euentu in Domino. Propterea qui hæc ita ſapit, docet, credit, aut prædicat; ana-
thema ſit.] Sequitur alia blaſphemia:

CVIII. *Cap. xxvi. hæret.*

Sicut igitur per huiuſmodi confeſſionem non Deitatis Nathanael habens ſcientiam oſtendi-
ditur, Iudæi & Samaritæ talia ſperantes plurimum Dei Verbi a ſcientia longe erant, ſic & Martha
per confeſſionem illam nõ Deitatis habens tunc ſcientiam probatur: manifeſte autem nec beatus
Petrus: adhuc etenim ipſis ſufficiebat tunc reuelationem illam ſuſcipientibus præcipuum aliquid B
& maius de ipſo præter ceteros hominum phantaſia accipere. poſt reſurrectionem autem Spiri-
tu perducti ad ſcientiam, tunc & reuelationis perfectam ſcieutiam ſuſcipiebant, vt ſcirẽt quia præ
cipuum ipſi præter ceteros homines, non aliquo puro honore ex Deo peruenit, ſicut in ceteris ho-
minibus, ſed per vnitatem ad Deum Verbum, per quam omnis honoris ei particeps eſt poſt in cæ-
los aſcenſum.

CIX. *Vigilius Papa.*

In ſupraſcripto vigeſimoſexto capitulo & agnitionem Deitatis Chriſti ante reſurrectionem
eius Petrus habuiſſe negatur, phantaſiam vero intelligentiæ præ ceteris hominibus accepiſſe dici-
tur: & rurſus dualitas Filiorum inducitur, dum hominem participem dicit ad Deum Verbum, poſt
quam in cælos aſcendit. Qui ergo ita ſapit, docet, credit, aut prædicat, & non vnum eundemq. eſ-
ſe intelligit Chriſtum & Dominum noſtrum Dei & hominis Filium, manente in ipſo vnitatũ dif-
ferentia naturarum; anathema ſit.] Sed pergit blaſphemus hæreticus:

CX. *Cap. xxvij. hæret.*

b Matth. 4.
c Luc. 22.
d Matth. 28. Marc. 16. Luc. 24. Ioan. 20.

Matthæus quidem Euangeliſta [b] poſt tentationes dicit, quod accedentes Angeli miniſtra-
bant ei, ſcilicet cum eo conſtituti cooperantes, & omnibus circa eum Deo miniſtrantes, quod iam
per certamina ad diabolum oſtenſus eſt clarior: ſed & quod paſſuro ei aderant Angeli, ex Euange C
lijs [c] diſcimus. Et cum reſurrexit, in monumento viſi ſunt [d]: per omnia enim iſta monſtratur
dignitas Chriſti, quod inſeparate ei Angeli aderãt, & omnibus circa eum miniſtrabãt: ſicut enim
a peccantib. ſeparãtur, ſic & per meritum honoratis ſubueniunt. Propter quod bene Dominus ait
[e]: Quod maius uidebitis, quod & cælũ aperietur omnib. per me, & omnes Angeli ſemper mecum
erunt, nunc quidem aſcendentes, nunc vero deſcendentes, ſicut ad domeſticum Dei & amicum.

CXI. *Vigilius Papa.*

e Ioan. 1.

In ſupraſcripto vigeſimoſeptimo capitulo, vbi de Matthæo Euangeliſta exponitur, quia con-
ſummatis tentationibus acceſſerunt Angeli, vt miniſtrarent Chriſto, dicitur: quia ſicut & alij per
meritum honorato Chriſto ſubuenerint Angeli, & quia ſic ad Chriſtum in cælos aſcenderint & de
ſcenderint Angeli, tamquam ad amicum & domeſticum Dei. Qui ergo hæc ita ſapit, docet, credit,
aut prædicat, & non vt vero Deo, veri Dei Filio vni eidemq. cum aſſumpta ex vtero Virginis per-
fecta humanitate, Angeli vtpote Creatori & Domino deſeruierint atque deſeruiãt; anathema ſit.]
Sequitur hæreticus:

CXII. *Cap. xxviij. hæret.*

Plus inquietabatur Dominus & certamen habebat ad animæ paſſiones, quam corporis, & me
liore animo libidines vincebat, mediante ei Deitate ad perfectionẽ; vnde & Dominus ad hæc ma- D
xime inſtituens videtur certamen: cupiditate enim pecuniarum non deceptus, & gloriæ deſiderio
non tentus, carni quidem præbuit nihil, nec enim illius erat talibus vinci: animam autem ſi non re
cepiſſet, ſed Deitas eſt qui ea vinceret, nullatenus eorum quæ facta ſunt, ad nos reſpicit lucrũ: quæ
enim ad conuerſationis perfectionem ſimilitudo Deitatis, & animæ humanæ? Etiam videtur Do
mini certamina non ad nos reſpiciens habere lucrum, ſed oſtentationis cuiuſdam gratia fuiſſe.
quod ſi hoc dicere non eſt poſſib le (certum etenim eſt, quod illa propter nos facta ſunt, & maius
certamen inſtitui ad animę paſſiones, minus autem ad carnis) quanto & amplius & magis inquie
tare illos contingebat, & magis illa erant, quæ & ampliori indigebant medicina, videlicet, quod &
carnem & animam aſſumens pro vtraq. certabat, mortificans quidem in carne peccatum, & man-
ſuetans eius libidines, & facile capiendas meliori ratione animæ faciens, erudiens autem animam
& exercitans & ſuas paſſiones vincere, & carnis refrenare libidines. hæc autem Deitas inhabitans
operabatur, hæc inhabitans medebatur vtrique eorum.

CXIII. *Vigilius Papa.*

In ſupraſcripto vigeſimooctauo capitulo iterũ purus homo Chriſtus inducitur, qui ratione ani
mæ, corporis dicitur manſuetas feciſſe libidines, & erudiſſe animã, & exercitaſſe eam, vt paſſiones E
ſuas vinceret, & carnis in ſe libidines refrenaret: q̃ tamen vtraq. mediante Deitate, operatã fuiſſe
dicit animã: vt ſecundũ hæc iã nec ipſum vnum eundemq. Ieſum Chriſtum mediatorẽ Dei & ho-
minum habeamus, ſed carni & animæ mediatrix Deitas fuiſſe videatur. Qui igitur hæc ita ſapit,
docet, credit, aut prædicat; anathema ſit.] his adiungitur vigeſimumnonum capitulum Theodori:

CXIV. *Cap. xxix. hæret.*

Sed ſi caro erat (inquit) crucifixa, quomodo Sol radios auertit, & tenebræ occupauerũt terram
omnem & terræmotus, & petræ dirumpebantur, & mortui ſurrexerunt? Quid igitur dicant & de te
nebris in Aegypto factis temporibus Moyſis non per tres horas, ſed per tres dies? quid autẽ pro-
pter alia per Moyſen facta miracula? & quæ per Ieſum Naue, qui Solem ſtare fecit: qui Sol & in tẽ
poribus Ezechiæ Regis & contra naturam retroceſſus eſt? & de Eliſæi reliquijs, quæ mortuum ſu-
ſcitarunt? Si enim Verbum Deum paſſum demonſtrant quæ in cruce facta ſunt, & propter homi-
nem non concedunt facta eſſe; & quæ in temporib. Moyſis, propter genus Abrahã non erãt, & quæ
in temporibus Ieſu Naue, & quæ in Ezechiæ Regis, quod ſi illa propter Iudæorum populum mira-
biliter

A rabiliter facta ſunt:quomodo non magis quæ in cruce facta ſunt propter Dei Verbi templum?

CXV. *Vigilius Papa.* In ſuprаſcripto vigeſimonono capitulo,dum quaſi Apollinari,qui diuinam naturam paſſionib. implicabat,contradicitur,a recto tramite declinatur,& modus aſſertionis exceditur, vt purus homo pependiſſe putetur in cruce. Et ideo qui hoc ita ſapit,docet,credit,aut prędicat, & non Chriſtũ Deum verum credens,manente impaſſibili Deitate, eumdem carne propria paſſum eſſe confitetur;anathema ſit.]pergit hæreticus:

CXVI. *Cap.xxx.hęr.* Manifeſtum eſt autem quod vnitas conuenit:per eam enim collectę naturæ vnam perſonam ſecundum vnitatem effecerunt. Sicut enim de viro & muliere dicitur [a], quod iam non ſunt duo, ſed vna caro:dicamus & nos rationabiliter ſecundum vnitatis rationem,quoniam non ſunt duæ perſonæ,ſed vna,ſcilicet naturis diſcretis. ſicut enim ibi non nocet numero duorum vnam dici carnem (certum eſt enim ſecundum quod vna dicitur)ita & hic non nocet naturarum differentiæ perſonæ vnitas. Quando etiam & naturas diſcernimus,perfectam naturam Dei Verbi dicimus,& perfectã perſonam:nec enim ſine perſona eſt,ſubſiſtentiam dicere perfectam,perfectam autem & hominis naturam & perſonam ſimiliter:quando autem ad coniunctionem reſpiciamus, vnam perſonam B tunc dicimus.

a Matth.19. Marc.10.

CXVII. *Vigilius Papa.* In ſuprаſcripto trigeſimo capitulo peſſimo exemplo tentatur oſtendi, quomodo vna perſona Chriſti poſſit intelligi,id eſt,ſicut de viro & de muliere conuenientibus legitur, ſic & in Chriſto diſcretis naturis quaſi vnam eſſe perſonam:& ſequitur perfectam eſſe naturam Dei Verbi, & perfectam perſonam,& perfectam hominis naturam atque perſonam ſimiliter:vnde apparet, quia & de exemplo viri ac mulieris,vbi duæ perſonæ ſunt,& de his quæ ſequuntur,tametſi tacetur numerus,duæ autem inducuntur vnius Chriſti perſonæ. Quod qui ita ſapit,docet,credit, aut prædicat; anathema ſit.]proſequitur impius:

CXVIII. *Cap.xxxi.hęret.* Sed Chriſtum quidem ſecundum carnem aſſumptam ſerui formam,eum autem qui eam aſſũpſit ſuper omnia nominans Deum,intulit tamen hoc ſecundum coniunctionem;vt per ſignificationem nominum,naturarum manifeſtam diuiſionem faciat. Nemo igitur neque eum qui ſecundũ carnem ex Iudæis eſt,dicat Deum , nec iterum Deum qui eſt ſuper omnia ſecundum carnem ex Iudæis.

CXIX. *Vigilius Papa.* In ſuprаſcripto trigeſimoprimo capitulo,in expoſitione quæ de Symbolo trecentorum decem C & octo Patrum facta videtur,non ſolum diuiſio naturarum aſſeritur,ſed & abſolute dicendo, neq. eum qui ſecundum carnem ex Iudæis nudus Deitate homo,& purus ſine carne Deus, quaſi ſeorſum & ſeorſum duæ pronunciantur eſſe perſonæ. Si quis ergo hæc ita ſapit,docet,credit,aut pdicat, & non ſic in vno Chriſto vnitas confitetur eſſe naturas,vt perſonę ſiue ſubſiſtentiæ ſingularitas agnoſcatur;anathema ſit.]adhuc Theodorus:

CXX. *Cap.xxxij.hæret.* Ieſum enim dicit a Nazareth,quem vnxit Deus Spiritu ſancto & virtute:qui autem Dei Spiritu vnctus eſt,omnino aliquid inde aſſumpſit. Quis autem furens dicat de Spiritu aliquid aſſumpſiſſe diuinam naturam?necnon & participem : participes enim eius videlicet vocat qui & ipſi vncti ſunt:qui autem vncti ſunt,& in hoc participes eius iuſte facti, nõ aliter vnctiones communicate dicuntur niſi ei qui aſſumptus eſt:hoc ipſum autem demonſtratur,quod mercedem iuſtam accepit; Pro hoc enim(inquit)quod [b] dilexiſti iuſtitiam & odiſti iniquitatem,pro his præcipuam vnctionem meruiſti.

b Pſal.44.

CXXI. *Vigilius Papa.* In ſuprаſcripto trigeſimoſecundo capitulo in commento epiſtolæ ad Hebręos adhibetur illud Petri,vbi dixit [c]: Ieſum a Nazareth,quem vnxit Deus Spiritu ſancto & virtute.& infertur;Qui au D tem Dei Spiritu vnctus eſt,omnimode aliquid inde aſſumpſit.& additur: Quis autem furens dicat de Spiritu aliquid aſſumpſiſſe diuinam naturam?per quæ verba purus homo Chriſtus inducitur,qui vnctione Spiritus ſancti particeps factus ſit diuinæ naturæ,ſicut & alij:& mercedis iuſtæ nomine,quia dilexerit iuſtitiam & oderit iniquitatem,præcipuam meruerit vnctionem. Qui ergo ita ſapit,docet,credit,aut prædicat;anathema ſit.]pergit veternoſus hæreticus:

c Act.10.

CXXII. *Cap.xxxiij.hęret.* Rabbi,tu es Filius Dei,tu es Rex Iſrael:hoc eſt,tu es ille,qui de longe prædicatus es Chriſtus: hæc enim ſcilicet de Chriſto ſperabat,ſicut domeſtico conſtituto præter omnes Deo.

CXXIII. *Cap.xxxiv.hęret.* Certus quidem & ipſe erat Filius Dei,non ſecundum Deitatis dicens diuinitatem,ſed ſecundũ quod domeſticus Deo erat,per quod filij Dei qui per virtutem domeſtici Deo conſtituti homines interim vocabantur.

CXXIV. *Vigilius Papa.* In ſuprаſcriptis trigeſimotertio & trigeſimoquarto capitulis de interpretatione Euangelij ſecundum Ioannem adhibentur verba Nathanaelis dicentis Domino [d]: Tu es Filius Dei , tu es Rex Iſrael. & infertur dictum eſſe Chriſto tamquam domeſtico Dei, vt nõ ipſe Chriſtus ſit Deus, ſed pluſquam alij homines ſit domeſticus Deo,& dicitur,quia ſicut alij ſancti homines filij Dei di E cuntur,ſic & Chriſtus per familiaritatem,quam ad Deum habet,a Nathanaele,cum quo loquebatur,Deus ſit nominatus. Quæ qui ita ſapit,docet,credit,aut prædicat,& non eumdem Chriſtum verum Deum & verum hominem confitetur, vnum in vtraque natura perfectum;anathema ſit.]Rurſum ex Theodoro:

d Ioan. 1.

CXXV. *Cap.xxxv.hæret.* Quando enim dicit , De Filio ſuo, qui factus eſt ex ſemine Dauid ſecundum carnem , non Deum dicit Verbum,ſed aſſumptam ſerui formam;nec enim Deus ſecundum carnem, nec Deus ex ſemine factus eſt Dauid,ſed ſumptus pro nobis homo,quem Filium beatus Apoſtolus manifeſte vocat.

CXXVI. *Vigilius Papa.* In ſuprаſcripto capitulo trigeſimoquinto,cum exponitur locus Apoſtoli de epiſtola ad Romanos,vbi dicit [e],De Filio ſuo,qui factus eſt ex ſemine Dauid ſecundum carnem,nuda ſerui forma depromitur,dicendo quod hic Filium eum qui ex ſemine Dauid factus eſt ſecundum carnem, non Deum Verbum dicat,ſed ſumptum pro nobis hominem,quem Filium beatus Apoſtolus manifeſte vocat,quæ verba oſtendunt nudum(ſicut dictum eſt)hominẽ prædicari. Qui ergo ita ſapit,

e Rom.1.

docet,credit,aut prædicat,& non eumdem,qui ex ſemine Dauid ſecundum carnem natus eſt,iux- A ta Dauid & Pauli Apoſtoli vocem,ipſum credit eſſe etiam ſuper omnia Deum;anathema ſit.]pergit impius;

CXXVII. *Cap. xxxvi. hæret.*

Renatus alter factus eſt pro altero non iam pars Adam mutabilis & peccatis circumfuſi, ſed Chriſti,qui omnino inculpabilis per reſurrectionem factus eſt.

Vigilius. Papa.

In ſuprafcripto trigeſimoſexto capitulo,vbi ad baptizatum dicitur,quia renatus alter factus eſt ex altero non iam pars Adam mutabilis & peccatis circumfuſi,ſed Chriſti,qui omnino inculpabilis per reſurrectionem factus eſt:quibus verbis Chriſtum ante reſurrectionem (quod abſit) vult videri fuiſſe culpabilem.Qui ergo hæc ſapit,docet,credit,aut prædicat;anathema ſit.] addit adhuc execrandus hæreticus.

CXXVIII. *Cap. xxxvij. hæret.*

Vt multã quidem eius faceret diligentiã,omnia autem illius propria faceret & toleraret per omnes conductus paſſiones,per quas eum ſecundum ſuam virtutem perfectum fecit, nec a mortuis ſecundum ſuæ naturæ legem recedens,ſed ſua præſentia & operatione & gratia liberans eum quidẽ de morte & malis quæ inde ſunt,ſuſcitans eum de mortuis,& ad meliorẽ finem perducens.

CXXIX. *Vigilius Papa*

In ſuprafcripto trigeſimoſeptimo capitulo dicitur,quia Chriſto in paſſionib. & morte Deus B Verbum præſentia & operatione & ad gratiam affuerit:quod ſi ita eſt,tamquam alter alteri præſens gratiam & operationem impendiſſe videbitur.Qui ergo hæc ita ſapit,docet,credit,aut prædicat,& non ipſum Deum Verbum,ſeruata impaſſibilitate diuinitatis ſuæ in carne anima rationali & intellectuali animata,quam ſibi ab ipſo conceptu vniuit ex Virgine, omnia quæ de paſſione eius ſcripta ſunt,voluntarie ſuſtinuiſſe dicit;anathema ſit.]ſubdit præterea blaſphemus impoſtor:

CXXX. *Cap. xxxviij. hæret.*

Deinde oſtendens cuius gratia paſſus eſt,diminutionem infert,quatenus citra Deum pro omnibus guſtaret mortem:quia diuina natura ita volente,ſeparata illa,ipſe pro ſe,pro omnium vtilitate guſtauit mortem:& oſtendens quod Deitas ſeparata quidem erat ab illo qui paſſus eſt ſecundum mortis experimentum;quia nec poſſibile erat illam mortis experimentum accipere:non tamen ille qui paſſus eſt,adfuerat ſecundum diligentiam.

CXXXI. *Vigilius Papa* *a Hebr. 2.*

In ſuprafcripto trigeſimooctauo capitulo & falſatum teſtimonium Apoſtoli agnoſcimus:quia vbi legitur [a], Vt gratia Dei pro omnibus guſtaret mortem:hic inuenitur, Vt ſine Deo pro omnibus guſtaret mortem.& hoc quaſi aſtruendo dicitur:quia diuina natura ſeparata,ipſe pro ſe, vel vt purus homo pro omnium vtilitate guſtauerit mortem.Qui ergo ita ſapit,docet,credit, aut præ C dicat:& non confitetur,quia Deus Verbum carnem, quam ſibi ex ipſa conceptione ſecundũ ſubſtantiam aduniuit,nec in paſſionibus,nec in morte vmquam deſeruerit;anathema ſit.]ſequitur trigeſimanona blaſphemia hæretici:

CXXXII. *Ca. xxxix. hæret.*

Ieſum autem,ait,de Nazareth,quem vnxit Deus Spiritu & virtute: cuius vnctionem meritus, immaculatus effectus eſt per omnia,& ad diuinam naturam meruit coniunctionem; neque coniunctionem ſuſcepiſſet illam,niſi prius immaculatus fuiſſet,vt ſi condeceat illius vnitatem.

CXXXIII. *Vigilius Papa* *b Act. 2.*

In ſuprafcripto trigeſimonono capitulo rurſum illud quod beatus Petrus dixit [b]: Ieſum a Nazareth,quem vnxit Deus Spiritu & virtute:exponens dicit,per vnctionem Spiritus,quod meruit,& immaculatum eum per omnia factum,& ad diuinam naturam meruiſſe coniunctionẽ:quæ verba Chriſtum purum hominem aperte ſignant. Qui ergo hæc ita ſapit,docet,credit,aut prædicat;anathema ſit.]proſequitur Theodorus:

CXXXIV. *Cap. xl. hæret.* *c Matth. 3.*

Nam & illud:Hic [c] eſt Filius meus dilectus,in quo mihi complacui: inſania euidens eſt de Deo Verbo putare dicere sum.qui enim dixit:Hic eſt Filius meus dilectus,& intulit,In quo mihi complacui:ſignificauit,quod aperte ad comparationem hoc dicit aliorum filiorum,qui nec dilecti D facti ſunt,nec placere nimis potuerunt ei.

CXXXV. *Vigilius Papa*

In ſuprafcripto capitulo quadrageſimo de interpretatione Euangelij ſecundum Matthæum, vbi dicitur:Hic eſt Filius meus dilectus,in quo mihi complacui:ſubiungitur & dicitur:Inſania euidens eſt de Deo dicere eum.qui enim dixit:Hic eſt Filius meus dilectus, & intulit, In quo mihi complacui:ſignificauit,quod aperte ad comparationem hoc dicit filiorum,qui nec dilecti ei, facti ſunt,nec placere nimis potuerunt.Quæ verba Chriſtum Ieſum purum rurſus hominem & adoptiuum filium euidenter oſtẽdunt.Qui igitur hæc ita ſapit,docet,credit,aut prædicat;anathema ſit.] addit porro iſta hæreticus:

CXXXVI. *Cap. xli. hæret.*

Permanens autem,donec ſecundum ſuam creaturam & virtutem ſoluens mortis labores liberauit eum ineffabilibus illis vinculis,& de mortuis reſuſcitans,tranſtulit quidem in immortalẽ vitam:incorruptum autem eum & immortalem & immutabilem efficiens,in cælum duxit.

CXXXVII. *Vigilius Papa*

In ſuprafcripto quadrageſimoprimo capitulo dicitur,quod ſoluens mortis dolores, liberauit Chriſtum ineffabilibus illis vinculis,& de morte reſuſcitans tranſtulerit quidem ad immortalem vitam,incorruptum autem eum & immortalem & immutabilem efficiens,in cælum eduxerit: per E quæ omnia verba declaratur nudum hominem eſſe Ieſum Chriſtum.Qui ergo ita ſapit,docet,credit,aut prædicat;anathema ſit.]pergit blaſphemus:

CXXXVIII. *Ca. xlij. hæret.*

Chriſtum iuſtificatum & immaculatum factum ſecundum virtutem ſancti Spiritus(ſicut beatus Apoſtolus modo quidem dicit quod iuſtificatus eſt in Spiritu, modo vero quod per Spiritum æternum immaculatum ſe obtulit Deo)mori quidem fecit ſecundum legem hominum, vtpote autem impeccabilem virtute ſancti Spiritus factum reſuſcitauit de mortuis, & vitam conſtituit meliorem,immutabilem quidem animæ cogitationibus, incorruptum autem & indiſſolutum & carne faciens.

CXXXIX. *Vigilius Papa*

In ſuprafcripto quadrageſimoſecundo capitulo dicitur Chriſtum iuſtificatum & immaculatum factum eſſe virtute Spiritus ſancti:& adijcit,Mori quidem eum fecit ſecundum legem hominum,vtpote autem impeccabilem virtute Spiritus ſancti factum reſuſcitauit de mortuis.quib. verbis ſic ſeparatus a Verbo Dei inſinuatur homo,vt ſancti Spiritus virtute immaculatus & impeccabilis

A biſis quaſi aliquis iuſtus homo aſſeratur effectus. Qui ergo hęc ita ſapit, docet, credit, aut prędicat; anathema ſit.] Rurſus execrandus Theodorus:

Deo autem gratias, qui nobis dedit victoriam per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum. Iſto CXL.
rum cauſam nobis fuiſſe dicens Deum, qui contra omnes aduerſarios dedit nobis victoriam ſiue *Cap. XLIII.*
mortis, ſiue peccati, ſiue cuiuſcumque hinc naſcendi mali: qui Dominum noſtrum Ieſum Chriſtũ *hæret.*
pro nobis hominem ſumens, & ipſum per reſurrectionem de mortuis ad meliorem tráſtulit finem
& in dextera ſua ſedere fecit, & nobis ad eum donauit communionem.

In ſuprascripto quadrageſimotertio capitulo, exponendo verba Apoſtoli Pauli, quibus dicit [a]: CXLI.
Deo autem gratias, qui nobis dedit victoriam per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum. & poſt *Vigilius Papa.*
plura ſubiungitur: Dominus noſter Ieſus Chriſtus pro nobis hominem ſumens, & ipſum per reſur
rectionem de mortuis ad meliorem tranſtulit finem. per quæ iam quaſi exiſtens homo, a Deo Ver- a 1. Cor. 15.
bo ſignificatur aſſumptus, vt duo fuiſſe videantur, & alter alteri præſtitiſſe. Qui ita ſapit, docet, credit, aut prædicat; anathema ſit.] Nondum finis blaſphemiarum : adhuc pergit improbus hæreticus:

B Cum ergo interrogent, hominis genetrix ne aut Dei genitrix Maria dicatur a nobis? Vtraq. CXLII.
vnum quidem natura, alterum autem relatione: hominis enim genitrix natura, quia homo erat *Cap. XLIV. hæ*
& in ventre Mariæ, qui & proceſſit inde: Dei autem genitrix, quia Deus erat in homine nato, non *ret.*
illum circumſcriptum ſecundum naturam, ſed quod in eo erat affectu voluntatis.

In ſopraſcripto quadrageſimoquarto capitulo dicitur: Cum ergo interrogent, hominis geni- CXLIII.
trix, an Dei genitrix Maria dicatur; quaſi ex reſpondentis perſona, dicitur, vtraque dici. & adiun *Vigilius Papa*
gitur: Vnum quidem natura rei, alterum autem relatione. & additur. Hominis enim genitrix natu
ra, quia homo erat & in ventre Mariæ, qui & proceſſit inde: Dei autem genitrix, quia Deus erat in homine nato. & adijcitur: Non ille circumſcriptus ſecundum naturam, ſed quod in eo erat affectu voluntatis. Quæ verba item & vnum hominem Chriſtum & duos filios beatæ Mariæ demonſtrant. Quod qui ita ſapit, docet, credit, aut prædicat: & non Deum Verbum, qui ante omnia ſæcula ex Patre ineffabiliter natus eſt, eumdem ſancta Virgine Maria (ſicut in primo capitulo diximus) per ſecundam natiuitatem ſuam incarnatum & natum vnum in vtraque natura inconfuſa inſeparabiliq. cognoſcit: anathema ſit.] Adhuc vrgens impius addit:

C Gratia filius qui ex Maria eſt homo, natura autem Deus Verbum: quod autem ſecundũ gra- CXLIV.
tiam, non natura: & quod ſecundum naturam, non gratia; non duo filij? ſufficiat corpori, quod ex *Cap. XLV. hæ*
nobis eſt, ſecundum gratiam filiatio, gloria & immortalitas: quia templum Dei Verbi factum eſt, *ret.*
non ſupra naturam eleuetur: Deus Verbum pro debita a nobis gratiarum actione non iniurietur: & quæ eſt iniuria componere eum eum corpore, & putare indigere corporis ad perfectam filiationem: nec ipſe Deus Verbum vult ſe Dauid filium eſſe, ſed Dominum; corpus autem hoc vocari Dauid filium non ſolum non inuidit, ſed & propter hoc adfuit.] contra hæc Vigilius:

In ſupraſcripto quadrageſimoquinto capitulo dicitur, quia per gratiam ſit filius qui ex Maria CXLV.
natus eſt homo, natura autem Deus Verbum: & quaſi ratiocinatur dicendo: Quod gratia, non na- *Vigilius Papa*
tura: & quod natura, non gratia. & adiungitur: Sufficit corpori quod ex nobis eſt ſecundum gratiã filiatio, & non ſupra naturam eleuetur, & Deus Verbum pro debita a nobis gratiarum actione non iniurietur. quæ verba nudum hominem ex Virgine Maria ſignificant, qui per gratiam appelletur Filius Dei. Qui ergo hæc ita ſapit, docet, credit, aut prædicat; anathema ſit .] Inſaniens adhuc ita blaſphemat hæreticus:

D Quando erit quæſtio de natiuitatibus ſecundum naturam, ne Mariæ filius Verbum Dei exi- CXLVI.
ſtimetur. mortales enim mortales generant ſecundum naturam, & corpus ſimile ſibi: & duas nati *Cap. XLVI. hæ*
uitates Deus Verbum non ſuſtinuit, vnam quidem ante ſæcula, alteram vero in poſterioribus tẽ- *ret.*
poribus.] at damnans hæc Vigilius ait:

In ſupradicto quadrageſimoſexto capitulo dicitur, vt Mariæ filius Deus Verbum non exiſti- CXLVII.
metur: adijciendo, quia mortalis mortalem generat ſecundum naturam, & corpus ſimile ſibi. quæ *Vigilius Papa*
verba & purum hominem de ſancta Virgine Maria ſignificant, & duos Filios introducunt. Qui ergo ita ſapit, docet, credit, aut prædicat: anathema ſit.] Inſuper hæreticus impie:

Ergo iam ceſſabunt ab impudente pugna, deſiſtent autem a ſua contentione, erubeſcentes CXLVIII.
euidentiam prædictorum: plurimos enim dicunt Filios in gloriam ducentes. Ecce igitur in filia *Cap. XLVII.*
tionis rationem Apoſtolus [b] apparet, aſſumptum hominem ceteris connumerans, non ſecundũ *hæret.*
quod illius filiationis particeps eſt, ſed ſecundũ quod ſimiliter gratia filiationem aſſumpſit, Dei b 1. Tim. 3.
tate ſola filiationem poſſidente.] ita vero damnat iſta Vigilius:

In ſupraſcripto quadrageſimoſeptimo capitulo id quod dicit Apoſtolus, qui multos filios ad CXLIX.
E gloriam adduxerat, exponendo dicitur, quod aſſumptum hominem ceteris connumeret ſanctus *Vigilius Papa*
Apoſtolus, eo quod ſimiliter gratiam filiationis acceperit, ſola Deitate naturalem filiationem poſſidente. quæ quidem verba (ſicut ſuperius dictum eſt) duos introducunt Filios, id eſt, vnũ per gratiam, alterum per naturam. Quod qui ita ſapit, docet, credit, aut prædicat; anathema ſit.] Sed blaſphemare non ceſſans hæreticus addit:

Sed ad hoc dicunt, quod Ieſus nomen Saluatorem ſignificat: Saluator autem ſi dicitur, quomo CL.
do ille homo dicatur? obliti quod Ieſus dicebatur etiam filius Naue: & quod mirandum eſt, quia *Cap. XLVIII.*
non ſit vocatus fortuito in generatione, ſed tranſnominatus a Moyſe: certum autem eſt quod non *hæret.*
hoc imponere homini patiebatur, ſi diuinam naturam omnimode ſignificabat.] at damnat iſta Vigilius, dicens:

In ſupraſcripto quadrageſimooctauo capitulo de nomine Ieſu, quod Saluatorem ſignificat, at- CLI.
gumentando negatur, & dicitur: Quia ſi Saluator diuinam naturam ſignificaret, numquam tale *Vigilius Papa*
nomen homini imponeretur. Quibus verbis abſolute & purus homo Chriſtus oſtenditur, & duæ

perſonæ

perſonæ intelliguntur. Quæ qui ita ſapit, docet, credit, aut prædicat; anathema ſit.] A Adhuc inſaniens blaſphemus addit:

CLII. *Cap. XLIX. hæret.*

Itaque non ſolum Filium ipſum vocat a Deo Verbo ſeparans, ſed etiam ſecundum rationem filiationis communicans ceteris participib. filiationis conuincitur; quoniã gratia & ipſe particeps fuit filiationis, non naturaliter ex Patre natus, habens tamen ad ceteros excellentiam, qui vnitate ad ipſum filiationem poſſidet, quod ei firmiorem ipſius rei donat participationem.] reijcit iſta Vigilius, dicens:

CLIII. *Vigilius Pap.*

In ſuprascripto quadrageſimonono capitulo dicitur, quia Chriſtus per gratiam particeps fuit filiationis, habens tamen ad ceteros excellentiam, quod ei firmior ipſius rei donata fuerit participatio. Quod qui ita ſapit, docet, credit, aut prædicat, & non magis Deus Verbum cum aſſumpta carne vnus atque idem Dominus Ieſus Chriſtus & verus Filius Dei & idem ipſe verus Filius hominis intelligitur & creditur; anathema ſit.] Pergit hæreticus:

CLIV. *Cap. L. hæret.*

Homo Ieſus ſimiliter omnibus hominibus nihil differens connaturalibus hominibus, quam quod ipſi gratiam dedit: Gratia enim data naturam non mutat: Sed poſt mortis deſtructionẽ donauit ei Deus nomen ſuper omne nomen.] contra hæc Vigilius. B

CLV. *Vigilius Pap.*

In ſuprascripto quinquageſimo capitulo dicitur, quod homo Ieſus nihil differat ab omnibus connaturalibus hominibus, niſi, quod ei gratiam dedit: Quæ verba Dominum noſtrũ Ieſum Chriſtum velut vnum de iuſtis hominibus faciunt æſtimari, qui non Deitate ſua excelſus intelligatur, ſed gratia aliquid amplius quam ceteri homines aſſeratur adeptus. Quod ſi quis ita ſapit, docet, credit, aut prædicat; anathema ſit.] Rurſus impius:

CLVI. *Cap. LI. hæret.*

Sed mei fratres, qui eiuſdem mihi matris ſunt filij, dicũt mihi: Nõ ſeparato hominem & Deũ, ſed vnum eumdemq. dic hominem, dicens. Connaturalem mihi dico Deum. Si dicam, connaturalem Deo, dico: Quomodo homo & Deus vnum ſunt? numquid vna natura hominis & Dei, Domini & ſerui, factoris & facturæ? Homo homini conſubſtantialis eſt, Deus autem Deo conſubſtantialis eſt: Quomodo igitur homo & Deus vnus per natiuitatem eſſe poteſt, qui ſaluificat & qui ſaluificatur? qui ante ſæcula & qui ex Maria apparuit?] At audi Vigilium:

CLVII. *Vigilius Pap.*

In ſuprascripto quinquageſimoprimo capitulo negatur quod vnus idemq. dici poſſit Deus & homo, dicendo: Quomodo homo & Deus vnus per vnitatem eſſe poteſt? qui ſaluificat, & qui ſaluificatur, qui ante ſæcula eſt, & qui ex Maria apparuit? Quæ verba duas introducunt in Chriſto perſonas. C Si quis igitur ita ſapit, docet, credit, aut prædicat; anathema ſit.] Addit inſuper execrandus hæreticus:

CLVIII. *Cap LII. hære.* a *Matth. 8.*

Bene intulit; Namque ego homo [a] ſum. ne dicat, nihil mirandum ſi hoc potes, cum ſis homo accipiens a Deo: quoniam & ego cum hoc ſim, accipio obedientes, ſemel habens iubendi poteſtatem propter datoris indulgentiam.

CLIX. *Cap. LIII. hær.*

Quapropter & nec incongruum eſt, vt te accepta iſta a Deo poteſtate, verbo ſolo iubẽtem abigere paſſiones. nec enim tamquam Filio Dei & ante vniuerſam creaturam exiſtenti & Creatori eorum quæ ſunt, acceſſit Centurio.] ſed contra iſta omnia ita Vigilius;

CLX. *Vigilius Pap.*

In ſuprascriptis quinquageſimoſecundo & quinquageſimotertio capitulis dicitur: quia Chriſto dixerit Centurio, nihil mirandum eſſe ſi hoc potes, cum ſis homo, accipiens a Deo: quoniam & ego cum hoc ſim, accipio obedientes, ſemel habens iubendi poteſtatem propter datoris indulgentiam. Et quamuis ex eo quod ſequitur Centurionem non tamquam Filium Dei adiſſe, qui vniuerſam condiderit creaturam: videatur, quidem eſſe confiteri eum eſſe Filium Dei & creaturæ totius opificem: Tamen quia nec de Centurionis intellectu bene exiſtimauit, cuius Dominus fidem non D laudaret dicendo, Non inueni tantam fidem in Iſrael, niſi ſciret eum intellexiſſe quia Deus eſt: & ex his & ſuperioribus capitulis & alijs dictis iam non per vnitatem ſubſiſtentiæ, ſed per gratiam dicitur Chriſtus eſſe Filius Dei, & ex eo Chriſtus purus homo videtur induci, qui pro merito ſuo acciperet per datoris indulgentiam poteſtatem. Si quis ergo hæc ita ſapit, docet, credit, aut prædicat; anathema ſit.] Inſtat adhuc blaſphemus, addens:

CLXI. *Cap. LIV. hær.* b *1. Tim. 3.*

Conſonantia & Apoſtolus [b] dicit & manifeſte magnum pietatis myſterium, quod manifeſtatum eſt in carne, iuſtificatum eſt in Spiritu, dicens ipſum, ſiue quod ante baptiſma, cum ſubtilitate competenre legem cuſtodiuit, ſiue quod etiam poſt illud gratiæ conuerſationem cooperatione Spiritus cum magna compleuit ſubtilitate.] At in hæc Vigilius:

CLXII. *Vigilius Pap.*

In ſuprascripto quinquageſimoquarto capitulo id quod Apoſtolus dicit: Quod manifeſtatum eſt in carne, iuſtificatum eſt in Spiritu: Chriſtus iuſtificatus eſſe aſſeritur, ſiue quod ante baptiſmũ cum ſubtilitate competenti legem cuſtodiuit, ſiue quod etiam poſt illud gratiæ conuerſationem cooperatione Spiritus cum magna ſubtilitate compleuerit. Quæ verba quia item purum hominẽ Chriſtum iuſtificatione eguiſſe demonſtrant: Si quis ita ſapit, docet, credit, aut prædicat, & non E magis ipſum vt verum Deum conſubſtantialem Patri & Spiritui ſancto iuſtificare impios per fidẽ credit; anathema ſit.] Vrget adhuc blaſphemus:

CLXIII. *Cap. LV. hær.*

Idem hoc dicimus iuſte & de Domino, quod Deus Verbum ſciens eius virtutem, & ſecundum præſcientiam ſtatim in ipſo initio complaſmationis cohabitare bene voluit, & vniens eum ſibi affectu voluntaris, maiorem quamdam præſtabat ei gratiam, vtpote gratia quæ in eum eſt & in omnes homines diuidenda. Vnde & circa bona voluntatem integram ei cuſtodiebat. Non enim hoc dicemus, quod ille homo voluntatem habebat nullam, ſed quod volebat quidem bonum, magis autem ei voluntarie plurimum aderat & boni deſiderium, & contrarij odium: conſeruabatur vero a diuina gratia illi voluntas integra ab initio, Deo qualis erit ſubtiliter ſciente, qui & ad confirmandum eum magnam illi cooperationem habitatione ſua præſtabat pro omnium noſtrum ſalute: vnde nec iniuſtum dicat aliquis eſſe, quod præter omnes præcipuum aliquid datum eſt illi homini, qui a Domino aſſumptus eſt.] ita profanus. Sed contra hæc Vigilius:

In ſu-

A In ſupraſcripto quinquageſimoquinto capitulo dicitur, quia Deus Verbum ſecundum præ- CLXIV.
ſcientiam ſciens hominis Chriſti virtutem, initio complaſmationis ſtatim inhabitare in ipſo be Vigilius Papa
ne voluerit, & vniens eum ſibi affectu voluntatis, maiorem quamdam ei præſtabat gratiam. Ex
quibus verbis, & ex alijs quæ ſequuntur, duæ euidenter inducũtur eſſe perſonæ, & quia Filius Dei
in Filio hominis per affectum & gratiam & relationem habitare videatur. Si quis ergo hæc ita ſa-
pit, docet, credit, aut prædicat, & non vnum eumdemq. Chriſtum in duabus perfectis & indiuiduis
inconfuſiſq. agnoſcit & credit naturis; anathema ſit.] Addit vero adhuc impius:

Nam rationalis quidem primum eſt diſcretio bonorum & malorum: cum vero non ſint con- CLXV.
traria, non erat ei poſſibile aliquid diſcernere. primum igitur in his quæ creata ſunt, magnam con Cap. lvi. hære.
trarietatem fecit.] ſed hæc expendens Vigilius, ait:

In ſupraſcripto quinquageſimoſexto capitulo dicitur, rationalis proprium eſſe diſcretionẽ bo CLXVI.
norum & malorum. & poſt pauca ſequitur: Primum igitur in his quæ creata ſunt magnam contra- Vigilius Pa-
rietatem fecit. Quæ verba ſi ea intentione dicantur, vt mali natura, ſicut & boni, introducatur: ana pa.
thema ſit.] Sed rurſum hæreticus:

B Quoniam autem non obaudiuit Adam, deinde ſubditus eſt morti, & factum eſt hoc propter in CLXVII.
obedientiam, quod & citra inobedientiam propter vtilitatem noſtram a Creatore factum eſt; & Cap. lvij. hær.
docti ſumus omnes peccatum.] at contra hæc Vigilius ita:

In ſupraſcripto quinquageſimoſeptimo capitulo dicitur, quia etſi non fuiſſet Adam inobe- CLXVIII.
diens, tamen propter vtilitatem hominum a Creatore factum eſſe, & edoctos nos eſſe peccatum: Vigilius Papa
quod abſit vt Catholica fides credat, a Deo nos, vt peccatores efficeremur, doceri potuiſſe pecca-
tum. Si quis ergo hoc ita ſapit, docet, credit, aut prædicat; & non magis prohibente Deo, primi ho-
minis culpa introductum fatetur eſſe peccatum, & iuſto Dei iudicio eum atque eius progeniem
propter inobedientiam ſuam mortis ſubijſſe ſupplicium; anathema ſit.] Vrget adhuc blaſphe-
mus, dicens:

Nec igitur mortem ſponte & præter iudicium ſuum intulit hominibus, nec peccato aditum CLXIX.
ad nullam vtilitatem dedit: nec enim hoc fieri, nolente ipſo, poterat: ſed quoniam ſciebat vtile eſſe Cap. lviij. hæ-
nobis, magis autem omnibus rationabilibus prius quidem malorum & deteriorum fieri aditum, ret.
poſtea autem deleri quidem hæc, introduci autem meliora: ideo in duos ſtatus diuiſit Deus creatu
C ram, præſentem & futurum, in iſto quidem ad immortalitatem omnia addicturus, in præſenti ve-
ro creaturam in mortem & mutabilitatem interim demittens. Nam ſi ſtatim ab initio immorta-
les nos feceris & immutabiles, nullam differentiam ab irrationabilibus haberemus, proprium ne
ſcientes bonum: ignorãtes etiam mutabilitatem, immutabilitatis ignorabamus bonum: neſcientes
mortem, immortalitatis lucrum neſciebamus: ignorantes corruptionem, non laudabamus incor-
ruptionem: neſcientes paſſionum grauamen, impaſſibilitatem non mirabamur (compendioſe dicã
ne longum ſermonem faciam) neſcientes malorum experimẽta, bonorum illorum non poteramus
ſcientiam mereri] Audi vero Vigilium:

In ſupraſcripto quinquageſimooctauo capitulo dicitur, ideo Deum dediſſe peccato aditum, CLXX.
quia vtile hoc ſciebat eſſe nobis, magis autem omnibus rationabilibus, vt prius videlicet malis Vigilius Pa-
& deterioribus rebus fieret aditus, poſtea autem his deletis introduci meliora. & adijcitur: quia ſi pa.
ſtatim ab initio immortales nos feciſſet & immutabiles, nullam differentiam ad irrationabilia
haberemus, proprium neſcientes bonum. Quibus verbis primum contra regulam fidei Deus aſſe
ritur tamquam nobis vtile introduxiſſe peccatum. Secundo cum omnia rationabilia cõplectitur,
D hoc etiam de Angelis & de vniuerſa cæleſti militia, quæ ratione eſt prædita, facit intelligi. Tertio
quia illud, quod diabolus ad decipiendum primis hominibus perſuaſerit, quia ſi de ligno prohibi
to manducarent, ſicut dij ſcientes bonum & malum, beneficij loco aſſeritur profuiſſe. Quæ ſi quis
ita ſapit, docet, credit, aut prædicat; anathema ſit.] Rurſum vero erroribus intexens errores im-
pius addit:

Neceſſe eſt autem omnia ſimul rationabilia, inuiſibilia dico, & nos ipſos, quibus mortale qui- CLXXI.
dem eſt corpus, animam autem per omnia eiuſdem generis inuiſibilibus, & rationabilibus ſubſtã Cap. lix. hære.
tiis hic quidem præſentem mutabilitatem pati, vt optima erudiamur doctrina religioſitatis, & ad
beneuolentiam conſtituamur:] ad hæc Vigilius:

In ſupraſcripto quinquageſimonono capitulo dicitur; Neceſſe eſt omnia ſimul rationabilia, in CLXXII.
uiſibilia, & nos ipſos, quibus mortale quidem eſt corpus, animam autem per omnia eiuſdem gene Vigilius Pap.
ris inuiſibilibus & rationabilibus ſubſtantijs hic quidem præſentem mutationem pati, vt optima
erudiamur doctrina religioſitatis, & ad beneuolentiam conſtituamur. Quibus verbis ſi & Angeli
locis, & vniuerſæ cæleſtes inuiſibileſq. virtutes ſic mutabilitati hactenus ſubiacere, ſicut humanæ
E animæ aſſeruntur: anathema ſit.] Rurſum hæreticus:

Nam ſciebat quidem, quod peccabunt omnimodo: concedebat vero hoc fieri, expedire eis co- CLXXIII.
gnoſcens, quoniam non erat impoſſibile eum qui confecerat non exiſtentes, & tantorum quidem Cap. lx. hæret.
demonſtrauerit dominos, tanta vero bona propoſuerit, vt eis fruantur, nec prohibere peccati aditũ,
ſed expedire eis hoc cognoſceret: ſed enim non erat poſſibile nos aliter diſcere peccatum & paſſio-
num moleſtias & deteriora, & noſtram infirmitatem in his demonſtrandam, & oſtendendam ma-
gnitudinem immutabilitatis, quam poſtea nobis eſſet donaturus, niſi ſic ab initio hæc fuiſſent a
Deo diſpenſata, vt collatione & experimento infinitorum illorum bonorum poſſemus ſcire magni
tudinem, & huiuſmodi gratia, vtpote profuturum nobis peccatum intrare dimittens, magnum in
eius bello auxilium inuenit.] contra hæc Vigilius:

In ſupraſcripto ſexageſimo capitulo dicitur, quia Deus ſciens hominem peccaturum, ideo CLXXIV.
peccare permiſerit, quia hoc ei nouerat expedire, & propterea non prohibuiſſe peccati aditũ, quia Vigilius Pap.
ſic ab initio a Deo fuerit diſpenſatum, vt collatione & experimento infinitorum malorum, bonorũ
poſſemus

poſſemus ſcire magnitudinem,& huius rei gratia,vtpote profuturum nobis peccatum intrare di- A
mittens,magnum in eius peccati bello auxilium inueneiır homo. Quæ verba quoniam aliena ſunt
a ſenſu diuinæ Scripturæ,vt dicatur,quia peccatum a Deo pro vtilitate nobis introductum ſit: Si
quis ita ſapit,docet,credit,aut prædicat;anathema ſit. Sancta enim Catholica Eccleſia hoc certum
tenet & credit,quia Deus & prohibuerit a peccato primum hominem,& per inobedientiam pecca
tum punierit iuſto ſupplicio:ſed bene vtens etiam malis noſtris,ſingulari nos remedio,per vnige-
niti Filij ſui incarnationem,paſſionem,mortem,& reſurrectionē,hoc eſt Domini noſtri Ieſu Chri-
ſti,ab omnium peccatorum nexibus liberauit.]hactenus ſexaginta capitum facta damnatio,ipſa-
que præmiſſa defenſioni Trium capitulorum;ne(vt dictum eſt)cum pro ipſorum defenſione labo-
rat,pro allata Theodori nomine mala doctrina pugnaſſe videri poſſet,& pati calumniam ab ijs q
inferre parati erant. Subdit itaque hæc opportune Vigilius:

CLXXV. His igitur competenter,& per Orthodoxę fidei rectitudinem,Apoſtolicæ ſententiæ auctorita-
De trib. Capp. ac primum de Theodoro Mopſueſt.
te damnatis: conſtituimus,vt ex omnibus iſtis,quæ nos Patrum ſtatutis atque traditionibus inhæ
rentes Apoſtolica auctoritate damnauimus,nulla iniuriandi præcedentes Patres vel doctores Ec
cleſiæ(quæ proculdubio ſcandala ſacroſanctæ Eccleſiæ ſuſcitat)præbeatur occaſio; anathematizā- B
tes omnem ad ordines Eccleſiaſticos pertinentem,qui Patribus atque doctoribus Eccleſiæ contu-
meliam ex ſuprascriptis impietatibus quodammodo aſcribere vel irrogare voluerit. Et quoniam
præfata dogmata,quæ ſecundum intellectum de his expoſitum anathemati atque damnationi ſub
iecimus in eo volumine,quod nobis per fratrem noſtrum Benignum Epiſcopum nuper a pietate
veſtra tranſmiſſum,ſub Theodori Mopſueſteni Epiſcopi perhibentur nomine prænotata:ad hoc ſo
licitudinis noſtræ animum conſequenter admouimus, vt ſi quid de perſona vel nomine memora-
ti Theodori apud Patres quæſitum ſit,vel ſi qua ſuper eius nomine ab eis regulariter fuerint con-
ſtituta,ſiue diſpoſita,diligentiſſima indagatione quærere curaremus: Et hæc inueſtigantes aduer
timus beatæ recordationis Cyrillum Alexādrinæ ciuitatis Antiſtitem de perſona iā mortui Theo
dori Epiſcopi Ioanni reuerendę memoriæ Antiochenæ ciuitatis Epiſcopo, vel Orientali Synodo
ad eius litteras reſcribentem,inter alia ita tradidiſſe: Quæ prolata eſt in ſancta Synodo Epheſina
definitio,veluti a Theodoro diſpoſita(ſicuti offerentes dicebant)nihil habens ſanum,euacuauit q
dem eam ſancta Synodus veluti peruerſarum plenam intelligentiarum,condemnans item eos qui
ſic ſapiunt. Diſpenſatiue vero mentionem viri non fecit,neque eum nominatim anathemati ſubdi C
dit,neque alios. Ipſam vero Synodum Epheſinam primam ſolicite recenſentes,nihil de Theodo-
ri Mopſueſteni perſona referre comperimus,ſed ſymbolum,quod Cariſius presbyter illic prodi-
dit,magis quia ab Athanaſio & Photio,qui tunc temporis hæretico Neſtorio adhærebant,per An
tonium & Iacobū nomina tantum presbyterorum habentes ad Philadelphorum Eccleſias fuerit
deſtinatum: ex quo claret,beatum Cyrillum hoc quod per litteras profitetur,a prolatoribus ſcili
cet ſymboli iam defuncti Theodori Epiſcopi nomen fuiſſe delatum,ſua prouidentia Eccleſiaſticā
moderationem circa mortuum ſapientia ſacerdotali ſeruantem,noluiſſe nomen eius,nec monumē-
tis quidem Synodalibus,propter regulam quæ de mortuis in ſacerdotio ſeruanda eſt, contineri.
Quomodo autem hoc quod ſupra dixit beatus Cyrillus diſpenſatiue factum,vt minime anathema
ti nomen viri ſubiicere voluiſſet intelligi,ad Eccleſiaſticam regulam porrigendum, in eadem epi-
ſtola ſua ſubter adiecit,dicens:Sed iuſte audient,tametſi nolint,qui huiuſmodi cauſas præbent: Ob
liuiſcimini vos ipſos,quando aduerſus cineres arcus extenditis:non enim ſupereſt qui apud eos in
ſcriptus eſt:& me nullus culpet in hæc verba progreſſum, ſed cedant valde,nimirum prædeceſſori.

CLXXVI. Graue eſt enim inſultare defunctis,vel ſi laici fuerint,nedum illis qui in Epiſcopatu hanc vitā D
depoſuerunt. Iuſtiſſimum enim apparet prudentibus viris cedere præſcienti *Deo ſcilicet* vniuſcu-
iuſque voluntatem,& cognoſcenti qualiſcumque quiſque futurus ſit. Beatum quinetiam Proclum
huius regiæ ciuitatis Antiſtitem ita memorati Ioannis Antiocheni Epiſcopi ſimiliter conſtat re-
ſpondiſſe reſcriptis,dicentem inter alia: Quando enim ſcripſi tuæ ſanctitati,oportere aut Theodo-
rum,aut alios quoſdam,qui pridem defuncti ſunt,anathemati ſubdi,aut nominatim alicuius feci
mentionem?& poſt pauca: Et illa capitula,quæ ſubiecta ſunt,repuli,vtpote ſubtilitatem non habē
tia pietatis:neque autem de Theodoro,neque de alio quoquam qui iam defuncti ſunt ſcripſi, Deo
amantiſſimi,aut vt anathematizaretur,aut vt abdiceretur. Sed neque chariſſimus Theodorus,qui a
nobis directus eſt,diaconus,talia mandata ſuſcepit. Item ipſe beatus Proclus in epiſtola ad Maxi
mum diaconum poſt alia ita dicit: Quomodo igitur per litteras didici nunc,quia Theodori Mop-
ſueſteni & aliorum quorundam nomina prępoſita ſunt capitulis ad anathematizandum, cum il-
li ad Deum iam migrauerint: & eos qui iam vitam reliquerunt, ſuperuacuum eſt iniuriari poſt
mortem,quos nec viuos aliquando culpauimus. Et poſt pauca: Poſt ſubſcriptionem autem tomi,
& poſt abiectionem capitulorum,quæ cuius ſint ignoramus,continuo præpara diaconum Theodo- E
rum venire ad regiam ciuitatem.

CLXXVII. Perpendat ergo pietatis veſtræ ſapientia ſingularis,quia Proclus eruditiſſimus ſacerdotum,&
non longe a Theodori Mopſueſteni vita repertus,mala quæ libenter damnauerat,cuius eſſent,ſe iā
tunc profeſſus eſt ignorare. Sed neque in ſancto ac venerando Chalcedonenſi Concilio aliquid de
ſæpius deſignati Mopſueſteni Theodori Epiſcopi nomine inuenimus ſtatutum vel dictum eſſe cō
trarium,dum in relatione,quam eadem veneranda Synodus piæ memoriæ Marciano tunc Impera
tori tranſmiſit,quam vos quoque veſtris legibus,dum Orthodoxa profeſſione vnum de ſancta Tri
nitate Chriſtum Deum ac Dominum noſtrum confitendum aſtruitis,ad teſtimonium laudabiliter
adduxiſtis,litteræ Antiocheni Ioannis cum Orientali Synodo ad Theodoſium tunc piiſſimæ recor
dationis Principem deſtinatæ venerabiliter memorentur,quibus Mopſueſteni Theodori Epiſco-
pi perſona,nec poſt mortem damnari deberet,excuſatur.

CLXXVIII. Poſt hęc ampliori cura proſpeximus,ſi quid in his,qui iam defuncti ſunt,& minime reperiun
tur

A tur in vita damnati,etiam ſanctæ recordationis prædeceſſores noſtri decreuerint. Quibus inſpe-
ctis,agnouimus,quod huius cautelæ prouidentiæq.formam veneranda prædeceſſorum noſtrorum
ſedis Apoſtolicæ Præſulũ conſtituta nobis apertiſſime tradiderunt. Nam beatiſſimus Papa Leo
ad Theodorum Epiſcopum Furoliuienſem poſt alia ita dicit;Non neceſſe eſt nos eorum,qui ſic ob
ierunt,merita actuſq.diſcurrere:cum Dominus Deus noſter, cuius iudicia nequeunt comprehen-
di,quod ſacerdotale myſterium implere non poterat,ſuæ iuſtitiæ reſeruauit. Item beatus Gelaſius
Papa in epiſtola,quam ad Epiſcopos Dardaniæ de cauſa Acacij ſcripſit,poſt alia ita dicit:Qui poſt
quam in collegium recidens prauitatis,iure meruit ab Apoſtolica communione ſecludi,in hac aũt
perſiſtens damnatione defunctus eſt,abſolutionem quam ſuperſtes nec quæſiuit omnino,nec me-
ruit,mortuus iam non poteſt impetrare.Siquidem ipſis Apoſtolis Chriſti voce delegatum eſt [a]: a Matth.18.
Quæ ligaueritis ſuper terram,& quæ ſolueritis ſuper terram.Ceterum iam de eo,qui in diuino eſt
iudicio conſtitutus,nobis fas aliud decernere non eſt,præter id in quo eum dies ſupremus inuenit.

Itẽ memoratus beatæ recordationis Papa Gelaſius in Geſtis Synodalibus de Miſeni Epiſcopi CLXXIX.
Cumani abſolutione confectis hoc euidenter edocuit,dicens : Totum quod ſupra facultatis eſt
B modulum,diuino iudicio relinquamus:non autem nobis poterunt imputare,cur præuaricationis
offenſam viuentibus remittamus;quod Eccleſiæ, Deo largiente,poſſibile eſt:nec nos iam mortuis
veniam præſtare depoſcant:quod nobis non eſſe poſſibile,manifeſtum eſt.quia cum dictum ſit:
Quæ ligaueritis & ſolueritis ſuper terram:hos quos ſuper terram iam non eſſe conſtat,non huma
no ſed ſuo Deus iudicio reſeruauit:nec audet Eccleſia ſibimet vendicare,quod ipſis Apoſtolis cõ
ſpicit non fuiſſe conceſſum:quia alia eſt cauſa ſuperſtitum,alia defunctorum.Hanc autem regulã
& in ſanctorum Ioannis Conſtantinopolitani Epiſcopi,quem Chryſoſtomum vocant, atque Fla-
uiani eiuſdem ciuitatis Epiſcopi veneranda memoria conſtat eſſe ſeruatam:qui licet violenter ex
cluſi ſunt,non tamen pro damnatis ſunt habiti,eo quod ſemper inuiolatam eorum communionẽ
Romani Pontifices ſeruauerunt:nec abſcindi ab Eccleſia dici potuerunt,vel poterunt, quos ſibi
inconuulſe vnitos Apoſtolica iudicauit auctoritas:

In Euſebij etiam cognomento Pamphili hiſtoriæ libro ſeptimo legitur,Dionyſium Alexandri CLXXX.
næ ciuitatis Epiſcopum,qui longe ante fuerat,de Nepote quodam Epiſcopo Ægypti ita feciſſe :
Hic enim Nepos Epiſcopus de mille annis , quibus poſt primam reſurrectionem Sanctos cum
C Chriſto regnaturos eſſe , beatus Ioannes Apoſtolus in Apocalypſi dicit , ſcripſiſſe aſſeritur , in
quibus Iudaicum intellectum habuiſſe narratur.Poſt cuius mortem,cum ad Dionyſium Alexan-
driæ Epiſcopum perueniſſet,quod tota Ægyptus ipſos libros,quos Nepos reliquerat, veluti ma-
gnum aliquod & occultum myſterium ſe habere putaret:& pergens ad eum locum(in Arſenoite
enim quæſtionem ipſam motam fuiſſe refert)ſcribenſq.deſtruxit eoſdem libros,atque euertit:Ne
potem vero qui eos ſcripſerat propter hoc maxime, quia iam defunctus fuerat , nulla ſit aggreſ-
ſus iniuria.Quæ ſi quis latius agnoſcere velit,in memorato ſeptimo hiſtoriæ eiuſdem Euſebij li-
bro reperiet.

Quibus omnibus diligenter inſpectis,quia licet diuerſo Patres noſtri verborum modo,vnius CLXXXI.
tamen ducti intelligentiæ differentes,illæſas ſacerdotum in pace Eccleſiaſtica defunctorum ſerua
uere perſonas,idemq.regulariter Apoſtolicæ ſedis quæ ſupra diximus definiunt conſtituta: Nulli
licere nouiter aliquid de mortuorum iudicare perſonis:ſed in hoc relinqui,in quo vnumquemque
dies ſupremus inuenit.& ſpecialiter de Theodori Mopſueſteni nomine, quid ſancti Patres noſtri
diſpoſuerint,ſuperius euidenter expreſſum eſt:eum noſtra non audemus damnare ſententia, ſed
D nec ab alio quopiam condemnari concedimus. Abſit tamen,vt ſupraſcripta capitula dogmatum
quæ ſecundum ſubiectos intelligentiæ ſenſus a nobis conſtant eſſe damnata, vel quæcumque di-
cta cuiuſlibet ſine nomine prænotata,Euangelicis tamen & Apoſtolicis ac quatuor Synodorũ Ni-
cænæ, Conſtantinopolitanæ,Epheſinæ primæ,atque Chalcedonenſis,& Apoſtolicæ ſedis non con-
gruentia conſonaq.doctrinis,non ſolum ſenſu,ſed vel etiam aure patiamur admittere.

De ſcriptis vero quæ ſub viri venerabilis Theodoreti quondam Epiſcopi nomine proferun- CLXXXII.
tur:miramur primum,cur neceſſe ſit eius ſacerdotis nomine in obtrectationem quicquam cuiuſ De Theodoreti
libet ſtudio deuocari,qui ante centum & amplius annos in ſanctæ ac venerandæ Chalcedonenſis cauſa Cap.ij.
Synodi iudicio conſtitutus ſine aliqua cunctatione ſubſcripſit,& beatiſſimi Papæ Leonis epiſtolis
prona deuotione conſenſit. Dehinc cum exiſterent tunc Dioſcorus & Ægyptij Epiſcopi,qui eum
dicerent ſanctum Cyrillum anathematizaſſe,& eumdem Theodoretum etiam hæreticum eſſe: ta
men ſancti Patres noſtri hæc audientes,diligentiſſime eodem Theodoreto poſthac examinatio-
ne diſcuſſo,& præſente a præſentibus inquiſito,nihil aliud ab eo exegiſſe noſcuntur, niſi vt ſtatim
Neſtorium eiuſq.impia dogmata anathematizaret atque damnaret,hoc ſibi tantummodo ſuffi-
E cere iudicantes:quod ille coram vniuerſo Concilio faciens, Neſtorium cum dogmatibus ſuis,vni-
uerſis Patribus audientibus,clara voce damnauit. Ex qua euidenter apparet,quia quicquid ſit vel
fuerit ſub cuiuſlibet prolatum nomine,quod impij Neſtorij videatur concordare dogmatibus,hoc
tunc in illo ſancto Concilio a viro venerabili Theodoreto fuerit ſine dubitatione damnatum:& ſit
valde contrarium & Chalcedonenſis Synodi iudicio indubitabiliter inimicum, quædam Neſto-
riana dogmata nunc ſub eius ſacerdotis nomine condemnari,qui cum ſanctis Patribus eumdem
impium Neſtorium & execrabilia eius dogmata(ſicut diximus)tunc apertiſſime anathematiza-
uit.Quid enim aliud eſt,mendaces aut ſimulantes profeſſionem rectæ fidei Patres in ſancta Chal
cedonenſi Synodo reſidentes oſtendere,quam dicere aliquos ex eis ſimilia ſapuiſſe Neſtorio,quo
rum iudicio videas Neſtorium eiuſq.dogmata fuiſſe damnata?

Nec illud arbitrandum eſt,quia ſanctæ memoriæ Cyrilli iniurijs per duodecim capitulorum CLXXXIII.
eius reprehenſionem a viro venerabili Theodoreto(vt putatur)ingeſta beatiſſimi Patres noſtri
in ſancta Synodo Chalcedonenſi neglexerint:ſed aut (vtpote rebus de proximo geſtis cuncta præ
oculis

oculis habentes) Theodoretum nihil tale feciſſe probauerunt; aut exemplum ipſius ſanctæ memo- A riæ Cytilli iudicauerunt eſſe ſequendum, qui poſt multa & grauia contra ſe ab Orientalibus apud Epheſum ſctipto geſta, rempore quo cum ipſis in concordiam temeauit, tamquam ſi acta non fuiſſent, pacis amore, ſilentio dereliquit: vt impleret vtique illud Apoſtolicum dictum, quo Corinthijs

a 2.Cor.2. ſcribit, dicens [a]: Cui enim aliquid donaſtis; & ego. Nam & illud ſancta Synodus Chalcedonenſis intendiſſe credeuda eſt, quia dum doctrinam ſancti Cyrilli ex epiſtolis eius in eadem Synodo reſeratis atque receptis memoratus Epiſcopus Theodoretus ita deuota mente ſuſcepit, vt doctrinæ quoque eius ad laudandam beatiſſimi Papæ Leonis epiſtolam teſtimonijs vteretur, etiam ſi meã iniurias intuliſſe conſtaret, pleniſſime ſatisfeciſſe videretur, illius venerabilitet amplectendo fidẽ, cuius falſo fuerat ſuſpicatus errorẽ. Et ideo nos nec aliquid velut omiſſum a Patribus noſtris quærere nunc aut retractare conuenit; & eos, quibus S. Cyrilli reprehenſio nunc placet, aut iiſdem ſanctis Patribus noſtris æſtimant placuiſſe, modis omnibus tefutamus.

CLXXXIV. *Theodoretus non damnandus.* Hac ergo rerum veritate perpenſa, ſtatuimus atque decernimus, nihil in iniuriam atque obtrectationem probatiſſimi in Chalcedonenſi Synodo viri, hoc eſt, Theodoreti Epiſcopi Cyri, ſub taxatione nominis eius a quoquam fieri, vel proferri: ſed cuſtodira in omnibus perſonæ eius reue- B rentia, quæcumque ſcripta, vel dogmata eius cuiuſlibet nomine prolata ſceleratorum Neſtorij atque Eutychetis manifeſtantur erroribus conſonare, anathematizamus atque damnamus. Etenim ſatis habet, abundeq. ſufficere debet, quod damnantes atque anathematizantes cum Paulo Samoſateno & Bonoſo Neſtorium, & e diuerſo eum Valentino atque Apollinare Eutychetem ſimul & errores eorum, alioſq. hæreticos omnes cum dogmatibus ſuis, illos quoque pariter condemnamus, qui erroribus eorum impliciti & inemendabiles permanẽtes de vita præſentis ſæculi migrauerũt. Siquidem pet hoc nihil peruerſæ doctrinæ relinquimus, quod non pet hanc ſententiam a nobis prolatam a ſancta Dei Eccleſia Apoſtolica auctoritate inueniatur excluſum.

CLXXXV. *Anathematiſmi quinque.* Rutſus tamen hoc ſpecialiter dicimus: vt ſi quis, ſeruata inconuertibilitate naturæ diuinæ, nõ confitetur Verbum carnem factum, & ex ipſa conceptione de vtero Vitginis humanæ naturæ ſibi ſecundum ſubſiſtentiam vniſſe principia, ſed tamquam cum exiſtenti iam homine fuerit Deus Verbum, vt per hoc non ſancta Vitgo vere Dei genitrix eſſe credatur, ſed verbo tenus appelletur: anathema ſit.

CLXXXVI. Si quis ſecundum ſubſiſtentiam vnitatem naturarum in Chriſto factam denegat, ſed ſeorſum C exiſtenti homini tamquam vni iuſtorum inhabitare Deum Verbum; & non ita confiteatur naturarum ſecundum ſubſiſtentiam vnitatem, vt Deus Verbum cum aſſumpta carne vna permanſerit, permaneatq. ſubſiſtentia ſiue perſona: anathema ſit.

Si quis voces Euangelicas & Apoſtolicas in vno Chriſto ita diuidit, vt etiam naturarum in ipſo vnitarum diuiſionem introducat: anathema ſit.

Si quis vnum Jeſum Chriſtum verum Dei & eumdem ipſum verum hominis Filium futurorũ ignorantiam aut diei vltimi Iudicij habuiſſe dicit, & tanta ſcire potuiſſe, quanta ei Deitas, quaſi alteri cuidam inhabitans, reuelabat: anathema ſit.

CLXXXVII. b Hebr. 5. Si quis illud Apoſtoli, quod eſt in epiſtola ad Hebtæos [b] dictum, quod eſperimento cognouit obediẽtiam, & cum clamore forti & lacrymis preces ſupplicationeſq. obtulit ad Deum, qui ſaluum illum poſſet a morte facere: tamquam nudo Deitate Chriſto deputans, qui laboribus virtutis perfectus ſit, vt ex hoc duos introducere Chriſtos vel duos Filios videatur, & non vnum eumdẽ que credit Chriſtum Dei & hominis Filium ex duabus & in duabus naturis inſeparabilibus indiuiſiſq. confitendum atque adorandum: anathema ſit. D

CLXXXVIII. *Quos Vigilius nolit damnari mortuos.* His omnibus & huiuſmodi blaſphemijs ita a nobis abdicatis atque damnatis; hac præſentis conſtitutionis diſpoſitione quam maxime prouidemus, ne (ſicut ſupra diximus) perſonis quæ in pace & communione vniuerſalis Eccleſiæ quieuerunt, ſub hac damnati a nobis peruerſi dogmatis occaſione aliquid derogetur: ſed execrabilibus dogmatibus in Neſtorio atque Eutychete hæreſiarchis, vniuerſiſq. eorum ſequacibus condemnatis, illis ſacerdotibus, qui in pace Catholicæ Eccleſiæ (ſicut dictum eſt) ſunt defuncti, nulla contumelia generetur; ne inde iniuriarum naſcatur occaſio, vnde potius debeat ſanctorum Patrum reuerentia cuſtodiri.]

CLXXXIX. Hic aduerte aſſertionem iſtam Vigilij de mortuis non condemnandis haud ita generaliter, vt ponitur, vſu receptam. Quamuis enim aliquis probetur mortuus in pace Eccleſiæ, & tamen abſq. calumnia conſtiterit eum damnatam hæreſim aliquam ſcriptis ſuis acerrime reliquiſſe defenſam, & in eo errore perſeuerantem diem extremum clauſiſſe, ſimulateque Catholicæ Eccleſiæ communicaſſe: eiuſmodi hominem iure damnare poſt mortem ſancta conſueuit Eccleſia. Pergit vero Vigilius:

CXC. *De Iba Epiſcopi cauſa capi. iij.* De epiſtola quoque venerabilis viri Ibæ quondam Edeſſenæ ciuitatis Epiſcopi, de qua pari- E ter inquiſiſtis, diligenti nihilominus inueſtigatione quæſiuimus, ſi quid de ea priſcis temporibus apud Patres noſtros motum vel agitatum, ſiue quæſitum, ſeu fuerit conſtitutum. Et quia Græcæ linguæ (ſicut cunctis & maxime pietati veſtræ notum eſt) ſumus ignari: nunc per noſtros, qui eiuſdem linguæ videntur habere notitiam, Geſta ſancti venerandiq. Chalcedonenſis Concilij in Synodalibus codicibus diligentiſſime perquirentes, dilucide aperteq. reperimus, duabus in eadem Synodo Actionibus prædicti viri venerabilis Ibæ examinatum fuiſſe negotium, ibiq. ex Geſtis apud Photium Tyri & Euſtathium Berythi Epiſcopos habitis, hanc de qua quæritur, inter cetera prolatam fuiſſe contra eum ab accuſatoribus eius epiſtolam: cumq. conſummata ipſius diſceptatione

c Concil. Chalced. Act. 10. prope finem. negotij, a venerandis fuiſſet Patribus requiſitum, quid de eiuſdem conſtituendum videretur Ibæ negotio: conſequenter huiuſmodi proceſſiſſe ſententias [c]:

CXCI. *Paſchaſinus & Lucentius reuerendiſſimi Epiſcopi & Bonifacius presbyter tenentes locum ſedis Apoſtolicę quia Miſſi Apoſtolici ſemper in Synodis prius loqui & confirmare ſoliti ſunt, per Paſchaſinum dixerunt:*

Digitized by Google

A *xerunt: Relectis chartis, agnouimus ex ſententia reuerendiſſimorum Epiſcoporum, Ibam reuerendiſſimum innoxium approbari. Relecta enim eius epiſtola, agnouimus eum Orthodoxum. Et ob hoc decernimus ei honorem Epiſcopatus reſtituendum, & Eccleſiam a qua iniuſte & abſens expulſus eſt, reparandam. De Epiſcopo igitur ſanctiſſimo Nonno, qui pro eo paulo ante factus eſt, exiſtimationis erit venerabilis Epiſcopi Antiochenæ Eccleſiæ, quid oporteat de eo formari * ſiue ſtatui.*

CXCII. *Anatolius reuerendiſſimus Archiepiſcopus Conſtantinopolis nouæ Romæ dixit: Deo amantiſſimorum Epiſcoporum & Iudicum fides, ac lectio omnium horum quæ ſunt ſubſecuta, demonſtrant innoxium Ibam reuerendiſſimum ab accuſationibus quæ illatæ ſunt in eum: Vnde omnem in præſenti ſuſpicionem abijcio, quoniam conſentit & ſubſcribit ei quæ nunc de fide ſententia data eſt a ſancto Concilio, & epiſtolæ ſanctiſſimi Archiepiſcopi Romæ Leonis; & dignum eum iudico Epiſcopatu, & habere curam in qua pridem exiſtebat Eccleſiæ.*

CXCIII. *Maximus reuerendiſſimus Epiſcopus Antiochenus dixit: Ex ijs quæ modo relecta ſunt, conſtitui manifeſtum eſſe, quia ab omnibus ei illatis reuerendiſſimus Ibas innocens eſt repertus: ex relecto vero reſcripto epiſtolæ, quæ probata eſt ab eo qui aduerſarius eius exiſtit, Orthodoxa eſt eius declarata dictatio.*] & cetera vſque ad finem Actionis decimæ. B Ex quibus omnibus ille cognoſcitur ſcopus fuiſſe Vigilij, vt non erraſſe probaret Apoſtolicæ ſedis Legatos, vel alios, qui interlocuti ſunt poſt illam recitatam epiſtolam, Ibā eſſe Catholicum. Id ſe idcirco probare conatum, ne hac ex parte derogaretur Chalcedonenſi Concilio, idem ipſe ad finem huius Conſtituti teſtatur; non autem vt cuncta quæ dicerentur in ipſa Ibæ epiſtola, voluerit aſſeruiſſe Catholica. Quæ vero in eamdem ſententiā poſt illa recitata ipſe ſubijciat, accipe.

CXCIV. *Iudicium Synodi de epiſt. Ibæ.* His igitur ita in ſanctæ Chalcedonenſis Synodi iudicio diſpoſitioneq. iacentibus, & ita vicariatum ſedis Apoſtolicæ venerandorum Præſulum ſuſtinentium & ceterorum Patrum interlocutionibus declaratis, euidenter aduertimus, quod ab his, qui in eadem ſancta Chalcedonenſi Synodo locum beatiſſimi prædeceſſoris noſtri Papæ Leonis tenuiſſe noſcuntur, dictum ſit: *Relecta eius epiſtola, agnouimus eum eſſe Catholicum.* & ab Anatolio Conſtantinopolitano dictum ſit: *Lectio omnium quæ ſunt ſubſecuta, demonſtrat innoxium Ibam reuerēdiſſimum ab his quæ in eum accuſatores intulerant.* a Maximo vero Antiocheno dictum ſit: *Ex relecto ſcripto epiſtolæ, quod perlatū eſt ab aduerſario eius, Catholica eſt eius declarata dictatio.* quorum interlocutionibus ceteri Epiſcopi non ſolum non contradixiſſe, C verum etiam apertiſſimum noſcūtur præbuiſſe conſenſum.] hæc Vigilius.

CXCV. *Vtilis admonitio Auctoris.* Antequam autem vlterius progrediamur, hic te admonendum, lector, putamus, non eo ſpectare ſententiam Patrum Chalcedonenſis Concilij ſuis ipſorum recitatis interlocutionibus, vt voluerint probaſſe epiſtolam Ibæ refertam erroribus recipiendam eſſe vt Orthodoxam, cum in ea eſſent complures aſſertæ blaſphemiæ, neq. id Vigilium aſſerere voluiſſe, ſed tantum ex ea eſſe recipiēdum Ibam, in qua nimirum teſtetur ipſe ſe iam amplecti pacem Eccleſiæ; qua recepta, neceſſe fuerit eumdem probare Catholicum. Quod igitur ex dicta epiſtola complures viderentur aſſertæ blaſphemiæ, ex quibus idem Ibas poſſet in ſuſpicionem adduci Neſtorianæ hæreſis: ad hanc ſuſpicionem perpurgandam (licet antea in eadem Actione demonſtrauerit ſe poſt pacem initam pleniſſime Orthodoxum, atq. cum Cyrillo communicaſſe) vt ab illis omnib. idem ipſe poſt pacem acceptā redderetur omnino liber, Patres ſanctiſſimi eiuſdē Chalcedonenſis Concilij addiderunt hæc in fine eiuſdem Actionis decimæ: *Omnes reuerendiſſimi Epiſcopi clamauerunt: Omnes eadem dicimus: Neſtorium modo anathematizet & Eutychetem. & eius dogma modo anathematizet. Ibas reuerendiſſimus Epiſcopus dixit: Et iam in ſcripto anathematizaui Neſtorium, & nunc anathematizo eum decem millies.* (*Ibas plene cognitus Orthodoxus.*) D *Quod enim ſemel cum ſatisfactione fit, ſi fiat decem millies, non contriſtat: Anathema & Neſtorio, & Eutycheti, & vnam dicenti naturam: & omnem eum qui non ſapit ſicut hæc ſancta Synodus, anathematizo.*] hæc ad finem decimæ Actionis Chalcedonenſis Concilij Ibas: Quod igitur (vt dictum eſt) non propter errores, quibus antea fuerat Ibas implicitus, in eadem epiſtola recenſitos, Patres dixerūt eam epiſtolam vt Catholicam recipiendam, ſed quod ex illa ipſe Ibas profiteretur ſe paci inter Ioannem atq. Cyrillum initæ conſentire; hac ex parte ijdem ſanctiſſimi Patres pronunciarunt recipiendam eſſe, prout declarat his verbis idem Vigilius inferius, cum iſta ſubiungit:

CXCVI. Propter illam prædicationem fidei, per quam venerandæ recordationis Cyrillus Alexandrinus Epiſcopus & reuerendiſſimus Ioannes Antiochenus Antiſtes atq. omnes Orientales Epiſcopi per Paulum Emeſenæ ciuitatis Epiſcopum ad concordiam redierunt, quam Ibas quoq. in eadē epiſtola laudans, libenter amplectitur, Orthodoxa eſt Ibæ Epiſcopi a Patribus pronunciata dictatio. Illa vero quæ in ipſa Ibæ ſacerdotis epiſtola in iniurijs beatæ recordationis Cyrilli per errorē intelligentiæ dicta ſunt, Patres in ſancta Chalcedonenſi Synodo epiſtolā pronunciantes Orthodoxā, nullatenus receperunt: quippe quæ etiā ipſe venerabilis Epiſcopus, intellectu capitulorum eius E meliore recepto, mutando refutauit, ſicut interlocutione venerandæ memoriæ Eunomij Nicomedienſis Epiſcopi in eadem ſancta Chalcedonenſi Synodo reſidentis euidentiſſime declaratur: qđ ita ſe habet: *Eunomius Epiſcopus Nicomediæ dixit: Iam quidem ex his quæ relecta ſunt, innoxius approbatus eſt beatus Ibas: in quibus etiam dicendo male culpare viſus eſt beatiſſimum Cyrillum; & in poſtremis recte confeſſus, illa quæ culpauerat, refutauit. vnde & ego anathematizantem eum Neſtorium & Eutychetem & impia eorum dogmata, & conſentientem his quæ a ſanctiſſimo Archiepiſcopo Leone ſcripta ſunt & in hac vniuerſali Synodo, dignum eſſe Epiſcopatu decerno.*] Sic vides non alia ex parte probari a Patribus illis Ibæ epiſtolam, niſi quantum ad id ſpectat, quod ſignificauit in poſtrema eius epiſtolæ parte, ſe in omnibus pactis conuentis inter Ioannem atq. Cyrillum de vnione Catholica facienda præbuiſſe conſenſum: nec aliud quidem ſenſiſſe ceteros qui interlocuti ſunt Patres, ex eorumdē ſententiis, quas mox addit, ſatis aperte demonſtrat: pergit enim:

CXCVII. Nam & venerabilis memoriæ Iuuenalis interlocutio hoc idem ſignificat: quod Ibas Epiſcopus de eo quod ſancto Cyrillo capitula eius aliter intelligendo detraxerat, poſtea profeſſus, quia

Digitized by Google

his ab eo explanatis & a ſe intellectis, in communionem eius deuote concurrerit, & de his quæ A
prius aliter intellexerat ſit conuerſus: propterea recipere eum Epiſcopatum decreuit, vtpote quā-
tum ad profeſſionem fidei Orthodoxum exiſtentem, ita dicens: *Qui conuertitur, Scriptura diuina ſu-*
ſcipi iubet: quapropter & ab hæreticis reuertentes ſuſcipimus. vnde prauideo reuerendiſſimum Ibam me-
reri clementiam, quia & ſenex eſt, vt habeat Epiſcopatus gradum, Orthodoxum exiſtentem. Quibus ver-
bis (inquit idem Vigilius) hoc intelligitur: quod ſi ab hæreticis venientes ſuſcipimus; quomō Ibā,
qui eſt Orthodoxus, & intellectu capitulorum beati Cyrilli hæſitans ei obloqui viſus eſt, nunc ab
eo in quo fallebatur intellectu conuerſum non ſuſcipiamus, cum eum Orthodoxum conſtet exiſte-
re? Neq. enim Orthodoxum exiſtere Ibā diceret Iuuenalis Epiſcopus, niſi ex verbis epiſtolæ eius
confeſſionem fidei Orthodoxam comprobaret. Vt autem appareat quia interlocutio Iuuenalis Eu-
nomij interlocutioni concordat, verba ipſa ex interlocutione Eunomij nos edocent, quę inter alia
ita ſe habent: *In quibus enim dicendo male culpare viſus eſt beatiſſimum Cyrillum, in poſtremis recte con-*
feſſus, illa quæ culpauerat refutauit. Ex quibus verbis euidenter declaratur, in Iba Epiſcopo nihil de
confeſſione fidei reprehenſum, quam conſtat eſſe laudatam; ſed eumdem Ibam, quod fallente in-
telligentia de beato Cyrillo male ſenſerat, refutaſſe.] hæc ipſe Vigilius: qui, ne minus ſufficientia eſ- B
ſe putarentur ad Ibæ excuſationem, quæ ex ipſius epiſtolæ extrema parte ſunt allata, vtpote quod
poſſent in deteriorem partem accipi, quæ de duabus naturis Ibas ibi habet: Non enim quiſquam
audet dicere quia vna eſt natura diuinitatis & humanitatis, ſed confiteantur in templum & in eū
qui in hoc habitat, qui eſt vnus Filius Ieſus Chriſtus.] quæ quidem verba a Neſtorianis in eum ac-
cipi ſenſum conſueuerunt, vt ita in Chriſto duæ ponerentur naturę, quæ duas pariter conſtituerēt
perſonas inter ſe diuiſas, ſicuti ſunt templum & qui in eo habitat ab inuicem ſeparata: ne itaq. pu-
taretur Ibas eiuſdem eſſe in verbis illis ſententiæ cum Neſtorianis, ipſe Vigilius veluti declaratio-
nem verborum illorum ad rectum ſenſum deducendorum affert, dum docet ex Actis ipſum Ibam
iam recepiſſe Epheſinum Concilium, cuius profeſſione de Neſtorianiſmo omnis ſuſpicio tollere-
tur. ait enim:

CXCVIII. Nam idem venerabilis Epiſcopus Ibas ex ipſis Geſtis præcedētibus (ſicut Photij & Euſtathij
ſententia continet) apertiſſime perhibetur habere ſe & recipere omnia quæ in Epheſina prima Sy-
nodo geſta ſunt, & æqua iudicare quæ in Nicæa ſunt conſtituta, & nullā differentiā arbitrari eius
ad alia, & nimis eius ſanctitatem ſe laudaſſe pronuncians, quod prone Ibas ſapuerit curare eos q C
vel ſuſpicione vel alio aliquo mō eius læderent opinionē doctrinæ: nā & poſt explanationē duode-
cim capitulorū beati Cyrilli factā, & intellectū eius ſibi quē ſanctus Cyrillus in ipſis capitulis ha-
buit declaratum, & Orthodoxum eum ſe cum omnib. Orientalib. Epiſcopis habuiſſe, & in commu-
nione ipſius vſq. ad exitum permanſiſſe profeſſus eſt. Ex quo apparet, eumdem Ibam, & prius quā
duodecim capitula beati Cyrilli intelligeret, & cum in eis ſuſpicaretur vnam Chriſti prædicari na-
turam, Orthodoxo ſenſu quod male dictum exiſtimauerat reprobaſſe: & poſt explanationem eo-
rum, eumdem Orthodoxo ſenſu, quæ recte dicta cognouerat, venerabiliter ſuſcepiſſe.

CXCIX. *Quomodo & quando Ibas aduerſatus S. Cyrillo.* Sed & illud indubitanter cunctorum Fidelium mentibus patet, quod magis in Epheſina ſecū-
da hæretico intellectu Dioſcorus cum Eutychete beato Cyrillo & primo Epheſino Concilio con-
tumelias irrogarint, qui crediderunt ſanctum Cyrillum vnam naturam in Domino Deo noſtro Ie-
ſu Chriſto per duodecim ſua prædicaſſe capitula: & ob hoc aliquos Orientales Epiſcopos, qui v-
nius naturæ prædicationem noluerunt ſuſcipere, Dioſcorus condemnauit: inter quos & Ibam Epi-
ſcopum propter hanc ſpecialiter fidei eius profeſſionem, qua duas naturas, vnam virtutem, vnam
perſonam, quod eſt vnus Filius Dominus noſter Ieſus Chriſtus, apertiſſime confitetur, hæreticum D
condemnauit; & Eutychetem propter vnius naturæ prædicationem ſicut Catholicum reuocauit,
damnans quoque propter duarum naturarum vocem ſanctæ recordationis Flauiani perſonam:
& inuentus eſt ipſe magis Dioſcorus Epheſinam primam Synodum conari deſtruere, qui eam ſub
execrabilis intellectus imagine defendebat, & amplius beatum Cyrillum criminatus eſt laudās
Dioſcorus atq. Eutyches, quam Ibas ſub falſi intellectus errore vituperans. Namque cum laus at-
que vituperatio ad vnum tenderent intellectum: Dioſcorus & Eutyches, qui laudauerunt, hæreti-
co ſpiritu laudaſſe reperti ſunt, atque ideo ſunt a ſancta Chalcedonenſi Synodo damnati: at vero
Ibas Epiſcopus, qui per errorem vnam putans in his prædicari naturam prius vituperauit capitu-
la: & poſt declaratum ſibi intellectum eorum, communicatorem ſe beati Cyrilli cum omnib. Oriē-
talibus eſſe profeſſus eſt, & in Catholicæ fidei rectitudine ab eadem Chalcedonenſi Synodo iudi-
catus eſt permanſiſſe. Hæc ergo eadem Synodus in Dioſcoro atq. Eutychete, qui ſe falſo per beatū
Cyrillum velamine tegere nitebantur, videns potius beati Cyrilli prædicationibus Dioſcorum at-
que Eutychetem apparere contrarios per hoc quod vnam poſt adunationem naturam blaſphemo
ſpiritu prædicabant, ſimili atque eadem Dioſcorum cum Eutychete ſententia condemnauit, de- E
ſtruens Epheſinam ſecundam, primamq. confirmans.

CC. *Vigilij ſcopus.* Et quia nobis de Ezechielis Prophetæ verbis obijcitur illud, quod ad ſacerdotes Hieruſalem
a Ezech. 22. malum a bono non diſcernentes, ex perſona Domini dicebat [a]: Sacerdotes eius ſpernentes legē
meam, coinquinauerunt ſancta mea, inter ſanctum & pollutum non diſtinguebant, & inter mediū
mundi & immundi non ſecernebant: debet veſtra pietas pariter nobiſcum & vniuerſorum corda
Fidelium ex his verbis aduertere, ideo nos non audere Chalcedonenſis Synodi retractare iudiciū,
ne ibidem conſidentib. ſacerdotibus iſta (quod abſit) ab hæreticorum inſidijs macula inuratur: vt
eos inter ſanctum & pollutum, & inter mediū mundi & immundi non potuiſſe diſcernere crimi-
nentur, ſi nos modo cauſas eiuſdē ſanctæ Synodi cum conſenſu ſedis Apoſtolicæ iudicio termina-
tas, ſub qualibet occaſione, viderint retractare. Propterea ergo diſcretionē atq. iudicium ſancto-
rum Patrum nos in omnibus conſeruantes, & rerum omnium diſpoſitionem, ſecundum eam quā
reddimus rationem ex Chalcedonenſis Synodi iudicio declaratam, cum ſatis apertiſſima luceat
veritate,

Digitized by Google

A veritate,ex verbis epiſtolæ viri venerabilis Ibæ rectiſſimo ac pijſſimo intellectu perſpectis, & ex
Geſtis apud Photium & Euſtathium habitis,& ex ipſius Ibæ Epiſcopi præſentis a præſentibus in
tentione diſcuſſa, Patres noſtros in Chalcedone reſidentes iuſtiſſime Orthodoxam eiuſdem viri
venerabilis Ibæ Epiſcopi pronunciaſſe fidem,& reprehenſionem beati Cyrilli,quam humanitus p
errorem intelligentiæ eueniſſe cognouerant,congrua ſatisfactione purgatam:præſentis ſententiæ
noſtræ auctoritate ſtatuimus atq.decernimus,cum in omnibus, tum etiam in ſæpius memorata
venerabilis Ibæ epiſtola intemeratum Patrum in Chalcedone reſidentium manere iudiciũ.] quo
nempe declararunt ex ea Ibam comprobatum eſſe Catholicum,non autem quod qui in ea recitã-
tur errores aliquo modo recipiendos eſſe putarint,quos iam antea ab iiſdem Patribus & ab ipſo
Iba in eadem Synodo liquet fuiſſe damnatos.Quamobrem ne ob eam cauſam ab occaſionem quę
rentibus ex ea epiſtola aliquid derogaretur integritati ipſius Synodi Chalcedonẽſis,idem Vigi
lius non pro defenſione epiſtolæ,ſed pro firmitate eiuſdem Synodi conſeruanda hæc addit:

Nec quemquam ad ordines & dignitates Eccleſiaſticas pertinentem hoc Conſtituto noſtro CCI.
permittimus aliquando præſumere vel ſuper eiuſdem epiſtolæ negotium,vel alijs in Chalcedonẽ
B ſi Concilio conſenſu Vicariorũ ſedis Apoſtolicæ iudicatis,ordinatis,definitis atq.diſpoſitis, tam-
quam imperfectis atq.reprehenſibilibus,ſiue per additamentum,ſiue per diminutionem,ſiue per
immutationem,vel quoquo modo aliquid temerariæ nouitatis inferre.] hæc ipſe pro defenſione *Duplex iudiciũ de Ibæ epi.*
atq.integritate Actorum Synodi Chalcedonenſis:adeo vt duplex de ea epiſtola eſſet iudicium fa-
ciendum:alterum,cum epiſtola illa conſideratur in eiuſdem Synodi Actis inſerta & ad hoc poſita,
vt quali tunc eſſet Ibas,qui iam antea hæreticus fuerat,intelligeretur:hac habita ratione, nequa-
quam detrahendum quis iure dixerit Apoſtolicæ ſedis Legatis,vel alijs,qui ex ea comprobarunt
Ibam eſſe Catholicum,cum ex ea intelligeretur,ipſum eſſe,iam pace facta,redditum vnitati,ob id
que non eſſe explodendam epiſtulam,ſed ad hoc quod diximus,probandum eſſe recipiendam: Al
terum vero iudicium faciendum,ſi ea ratio auferatur,atq. ſeorſum poſita extra Acta epiſtola illa
conſideretur:tunc quidem iure meritoq.nemo nõ dixerit(quod pariter a ſancta Synodo & ſanctiſ
ſimorum Pontificum decretis definitum poſtea fuit)eam epiſtolam ob blaſphemias in ipſa poſi-
tas penitus reſpuendam.Sed quæ his addat Vigilius,accipe:

Pari ratione decernimus,ne quiſquam epiſtolæ beati Cyrilli,cui duodecim ſunt ſubiecta ca- CCII.
C pitula,vel ipſis capitib.aduerſus Neſtorij perfidiã promulgatis exiſtimet derogandum:cũ conſtet *De duodecim*
eũdem Ibam,vel inter omnes Oriẽtales Epiſcopos poſt explanatum ſibi eorumdem capitulorũ in *capitulis Cy-*
tellectum,beati Cyrilli communicatorem toto vitæ eius tempore permanſiſſe,abijcientem ea, & *rilli.*
a veri intellectus rectitudine repellentem,in quibus vel ex ſuprascripta epiſtola vnius Ibæ Epiſco-
pi,vel ex omnibus quæ in ſancta Synodo Chalcedonenſi iudicata,ordinata,definita, atq.diſpoſita
ſunt,ita quicquam aptatur,vt per auctoritatem eiuſdem Synodi aut peruerſum dogma aſſertũ eſ-
ſe Neſtorij,aut ipſe dicatur Neſtorius excuſatus.

Et ne quis forſitan arbitretur ambiguum,quod præfatis Legatis atq. Vicarijs ſedis Apoſtoli- CCIII.
cæ a beatiſſimo Papa Leone tantum fidei cauſa,& non etiam de depoſitorum incompetenter Epi-
ſcoporum fuerit reuocatione mandatum,& quaſi ſuperflue Ibæ quoque Edeſſenæ ciuitatis Epiſco
pi cauſam coram ſanctis Patribus exiſtimet agitatam:nouerit beatiſſimum Papam Leonem ſan-
ctæ Chalcedonenſi Synodo hæc inter cetera ſcripſiſſe,dicendo:Quia vero non ignoramus per pra
uas æmulationes ſtatum multarum Eccleſiarum fuiſſe turbatum,plurimoſq.Epiſcopos qui hære-
ſim non reciperent,ſedibus ſuis pulſos,& in exilia deportatos,atque in locum ſuperſtitũ alios ſub-
D ſtitutos:his primitus vulneribus adhibenda eſt medicina iuſtitiæ,ne quiſquam careat proprijs,vel
aliter vtatur alienis.

Et ne quis dubitet,vtrum ea quæ de reſtitutione Epiſcoporum geſta ſunt in Chalcedonẽſi Sy CCIV.
nodo,ad beatiſſimi Leonis fuerint perducta notitiam,& ab eodem confirmata:ipſam potius Sy-
nodi relationem ad beatiſſimum Leonem prædeceſſorem noſtrum directam congrua legere ſoli-
citudine non omittat,cuius poſt alia in fine hæc verba ſunt:Omnem vobis Geſtorum vim inſinua-
re curauimus ad conſiſtentiam noſtram,& eorum quæ a nobis acta ſunt,confirmationem & diſpo
ſitionem.poſt quorum notitiam idem beatiſſimus Papa Leo ad piæ memoriæ Pulcheriam Au-
guſtam gratias referens de reſtitutis Epiſcopis,ita ſcribit:Clementia igitur veſtra cognoſcat om-
nem Romanam Eccleſiam de vniuerſis fidei veſtræ operibus plurimum gratulari,ſiue quod lega
tionem noſtram pio per omnia iuuiſtis affectu,& quod ſacerdotes Catholicos,qui ab Eccleſiis ſuis
iniuſta fuerant eiecti ſententia,reduxiſtis. Ecce & in eo quod omnia beatiſſimo Papæ Leoni dire-
cta ſunt,rerum geſtarum ad eum perducta notitia eſt,& in recurrentium actione gratiarum rerũ
geſtarum confirmatione declaratur.

E Non dubitamus igitur omnium Fidelium ſenſibus patefactum,quæ Vicarijs beati Leonis Pa- CCV.
pæ loco eius Synodo præſentibus, ab eodem fuerit diſpenſandarum rerum forma mandata, vel
quales ad expungendum perceperint actiones,vel quæ ab illo generali Concilio,præſidente ac cõ
ſentiente per Vicarios ſuos ſedis Apoſtolicæ Prælule,fuerint conſtituta:quæ neque minui,neque au
geri,neque perfringi,neque poſſe fas eſt ab aliquo retractari. Non licere autem venerãdæ Chalce
donenſis Synodi ſtatuta conuelli,vel quolibet colore ſeu titulo retractari, prædeceſſorum noſtro-
rum pauca de innumeris prolata conſtituta nos docent,ex illius præcipue beati Leonis præde-
ceſſoris noſtri epiſtolis,quo in Vicarijs ſuis Summo Præſule floruit ſanctum Chalcedonenſe Con
cilium. Ait namque in epiſtola ad piæ memoriæ Leonem Auguſtum ita:Hæc autem Dei mune-
ra ita demum nobis diuinitus conferuntur,ſi de his quę ſunt pręſtita non inueniamur ingrati, & *Quid S.Leo*
tamquam nulla ſint quæ adepti ſumus, contraria potius expectemus. Nam quæ patefacta *pro integritate*
ſunt quærere, quæ perfecta ſunt retractare, & quæ ſunt definita conuelli,quid aliud eſt, quam *Concilij Chal*
de adeptis gratias non referre,& ad interdictæ arboris cibum in prauos appetitus mortiferæ cu- *ced.*

piditatis extendere? Er poſt aliquanta, ita: Prænoſcat (inquit) igitur pietas tua, venerabilis Imperator, A hos quos ſpondeo dirigendos, non ad confligendum cum hoſtibus fidei, nec certandum contra illos a ſede Apoſtolica profecturos: quia de rebus & apud Nicæam & apud Chalcedoné, ſicut Deo placuit, definitis, nullum audemus inire tractatum tamquam dubia vel infirma ſint, quæ tanta ꝑ Spiritum ſanctum fixit auctoritas.

CCVI.

Necnon idem beatus præceſſor noſter Papa Leo ad præfatum venerabilem Auguſtum in alia epiſtola: Non ſinas (ait) contra dexteræ Omnipotentis triumphos rediuiuis exurgere motibus extincta certamina: præſertim cum in damnatis iamdudum hæreticorum auſibus omnino non liceat; & hic fructus pijs laboribus debeatur, vt omnis Eccleſiæ plenitudo in ſuæ vnitatis ſoliditate ſecura permaneat, nihilque prorſus de bene conſtitutis retractetur: quia poſt legitimas & diuinitus inſpiratas conſtitutiones velle confligere, non pacifici eſt animi, ſed rebellis, dicente Apoſtolo [a]: Verbis enim contendere nihil vtile eſt, niſi ad ſubuerſionem audientium. Nam ſi humanis perſuaſionibus ſemper diſceptare ſit liberum, numquam deeſſe poterunt, qui veritati audeant reſultare, & de mundanæ ſapientiæ loquacitate confidere. Item poſt pauca: Pie nobis & conſtanter videndum eſt, ne dum talium diſputatio admittitur, his quæ diuinitus definita ſunt auctoritas derogetur. B Item in epiſtola Papæ Leonis ad Anatolium Conſtantinopolitanum Epiſcopum: Vt auté hæc exhortatio ad omnium fratrum poſſit notitiam peruenire, diligentiæ veſtræ cura perficiat: quia (quod ſæpe dicendum eſt) tota religio Chriſtiana turbatur, ſi quicquam de his quæ apud Chalcedonem conſtituta ſunt, conuellatur; & quæ ex diuina ſunt diſpoſitione compoſita, vlla patiamini nouitate temerari.

a 2. Tim. 2.

CCVII. Quid pro Synodo Chalc. Simplicius Papa.

Sed & beatiſſimus prædeceſſor noſter Papa Simplicius ad Zenonem Auguſtum ſic inter cetera dicit: neque aliquis dubius rationis & trepidus mentis expectet noui aliquid poſt Chalcedonenſe Concilium contra definitiones ipſius retractari: quia per vniuerſum mundum inſolubili obſeruatione retinetur, quod a ſacerdotum vniuerſitate eſt conſtitutum. Item memoratus Papa Simplicius Zenoni Auguſto: Nullus ad aures veſtræ pietatis pernicioſis mentibus pandatur acceſſus, nulla retractandi de veterrimis fiducia cōcedatur; ſic hæreſum denique machinamenta cunctarū Eccleſiaſticis proſtrata decretis, numquam ſinuntur oppugnationibus eliſa repatare certamina. Item prædictus Papa Simplicius ad præfatum Zenonem Auguſtum: Ita Chalcedonenſis Synodi cōſtituta, vel quæ beatæ memoriæ prædeceſſor meus Leo Apoſtolica traditione perdocuit, inteme C rata vigere iubeatis: quia nec vllo modo retractari poteſt, quod illorum definitione ſopitum eſt.

CCVIII. Quid Vigilius conſultum voluit Cōc. Chal.

Conſtat ergo ex præfatis teſtimonijs Patrum, quam tenere debeamus pro Apoſtolicæ ſedis rectitudine, & pro vniuerſalis Eccleſiæ conſideratione cautelam: cuius nos quoque cautelę iamdudū memores, in eam quam tunc dederamus ad Mennam Conſtantinopolitanum Epiſcopum epiſtolam, quam tum præſentibus pluribus ſacerdotibus & glorioſo Senatu, Menna ſanctę recordationis Epiſcopo veſtræ clementiæ offerente, & pietate veſtra nobis cum eius conſenſu reſtituente receptam, quātum ad Trium capitulorum cauſam pertinet, euacuauimus, nullatenus a loci noſtri atq. propoſiti circumſpectione ceſſantes, competentem Chalcedonenſis Synodi reuerentiam curauimus omnibus exhibere, ſicut ſeries eiuſdem teſtatur epiſtolæ: cuius ad probandam cautelam noſtram ſubiecimus perpauca de plurimis: quib. diligenter inſpectis, qualiter apud nos ſancta Chalcedonenſis Synodus inuiolata permanſerit atq. permaneat, euidenter oſtenditur. Siquidem de eadem Synodo ita nos ipſa epiſtola noſtra certum eſt inter cetera poſuiſſe, dicentes: Cum apud nos manifeſta ratione perclareat, quicumq. in contumeliam antefatæ Synodi aliquid tentat agere, ſibi potius nociturum. Item poſt alia: D

CCIX. Quantum deferendum Synodis.

Sed ſi euidenter nobis fuiſſet oſtenſum in ipſis Geſtis potius contineri, nullus auderet tantæ præſumptionis auctor exiſtere, vt aliquid, quod in illud ſanctiſſimum iudicium productum eſt, velut dubium iudicaret: cum credendum ſit, illos tunc præſentes a præſenti rerum memoria diligentius etiam præter ſcriptum aliqua requirere, vel definire certius potuiſſe, quod nobis nunc poſt tanta tempora velut ignota cauſa videatur ambiguum, cum & hoc deferatur reuerentiæ Synodorum, vt & in his quæ minus intelliguntur, eorum cedatur auctoritati. Item poſt alia: Saluis omnibus, atque in ſua perpetua firmitate durantibus, quæ in Nicæno, Conſtantinopolitano, Epheſino primo, atque Chalcedonenſi venerandis conſtant Concilijs definita, & prædeceſſorum noſtrorum auctoritate firmata; & cunctis, qui in memoratis ſanctis Concilijs abdicati ſunt, ſine dubitatione damnatis, & his nihilominus abſolutis, de quorum ab ijſdem Synodis abſolutione decretum eſt. Item poſt alia:

CCX. Pro Cōc. Chalced. Vigilij aſſertiones.

Anathematis ſententiæ eum quoque ſubdentes, qui quæuis contra prædictam Synodum Chalcedonenſem, vel præſenti, vel quælibet in hac cauſa ſiue a nobis, ſiue a quibuſcumque geſta ſcriptave inueniuntur, pro aliqua ſuſceperit firmitate: & ſancta Chalcedonenſis Synodus, cuius E magna & inconcuſſa eſt firmitas, perpetua & veneranda, ſicut Nicæna, Conſtantinopolitana, atq. Epheſina prima habent, ſuam teneat firmitatem. Item poſt alia: Anathematizamus & eum quoque, quicumque ſanctam Nicęnam, Conſtantinopolitanam, Epheſinam primam, atque Chalcedonenſem ſanctiſſimas Synodos in vna & immaculata fide Apoſtolis conſonantes, & ab Apoſtolicæ ſedis Præſulibus roboratas, non & fideliter ſequitur, & æqualiter veneratur: vel qui ea quæ in ipſis ſanctis Concilijs, quæ præfati ſumus, geſta ſunt, vult quaſi praue dicta corrigere, aut vult imperfecta ſupplere.

CCXI. Synodo Chalced. vult conſultum.

Ecce, venerabilis Imperator, luce clarius demonſtratur, hanc nos habuiſſe ſemper in ſanctarum quatuor Synodorum reuerentia voluntatem, & quæcumq. a ſanctis Patribus in eiſdem conſidentibus definita, vel ſtatuta, ſiue iudicata ſunt, intemerata permanere. Manentibus ergo omnibus quæ de epiſtola Ibæ perſonaque eius in ſanctorum Patrum & ſedis Apoſtolicæ Vicariorum interlocutionibus continentur, illud nobis, omnibuſq. Catholicis æquali voluntate ſufficiat, quod

illic

Google

A illic ſibi ſancta Synodus ſufficere poſſe clamauit, dicendo: Neſtorium & eius dogmata modo ana-
thematizetiquo anathemate nefandiſſimorum Neſtorij & Eutychetis ab Iba Epiſcopo toties ite
rato, totius ſatisfactum eſſe Synodi voluntati.

His igitur a nobis cum omni vndiq. cautela atq. diligentia propter ſeruandam inuiolabilē CCXII.
reuerentiam prædictarum Synodorum & earumdem venerabilia conſtituta diſpoſitis: memores *Vigily probibitio.*
ſcriptum eſſe, terminos patrum noſtrorum nos tranſcendere non debere: Statuimus & decerni-
mus, nulli ad ordines & dignitates Eccleſiaſticas pertinenti licere quicquam contrarium his quæ
præſenti aſſetuimus vel ſtatuimus Conſtituto, de ſæpe dictis Tribus capitulis aut conſcribere, vel
proferre, aut componere, vel docere, aut aliquam poſt præſentem definitionem mouere vlterius
quæſtionem. Si quid vero de iiſdem Tribus capitulis cōtra hæc, quæ hic aſſeruimus vel ſtatuimus,
nomine cuiuſcumq. ad ordines & dignitates Eccleſiaſticas pertinentis factum, dictum, atque con-
ſcriptum eſt, vel fuerit, & a quolibet vbicumq. repertum; hoc modis omnibus ex auctoritate ſedis
Apoſtolicæ, cui per gratiam Dei præſidemus, refutamus.]

Subſcriptio.

B A ✠ ω Iuuante Deo & per ipſius gratiam Vigilius Epiſcopus ſanctæ Eccleſiæ Catholicæ CCXIII.
vrbis Romæ huic Conſtituto noſtro ſubſcripſi.

Subſcriptiones Epiſcoporum.

Ioannes Epiſcopus Eccleſiæ Marſorum huic Conſtituto conſentiens, ſubſcripſi.

Zacchæus Epiſcopus Eccleſiæ Scyllacenæ huic Conſtituto conſentiens, ſubſcripſi.

Paſtor miſericordia Dei Epiſcopus Eccleſiæ Iconienſis Metropolis huic Conſtituto conſen-
tiens, ſubſcripſi.

Vincentius Epiſcopus Claudiopolitanus Metropoleos huic Cōſtituto conſentiens, ſubſcripſi.

Zacchæus Epiſcopus rogatus a fratre Valentino Epiſcopo Siluæcandidæ, ipſo præſente & con-
ſentiente & mihi dictante, huic Conſtituto pro ipſo ſubſcripſi.] *Valentinus hic eſt ille, de quo ſuperius
egimus: qui miſſus Vicarius a Vigilio Romam, in Portu Romano a Totila Rege Gothorum amputatus eſt
manibus, ob idq. per alium ſubſcribit.*

Iulianus humilis Epiſcopus Eccleſię Cingulanæ huic Conſtituto conſentiens, ſubſcripſi.

Paulus humilis gratia Dei Epiſcopus Eccleſiæ Vlpianenſis huic Conſtituto, quod beatiſſi-
C mus Papa Vigilius in cauſa Triū capitulorum protulit, ad omnia ſupraſcripta conſentiens, ſub-
ſcripſi.

Proiectus Epiſcopus Naſſitanæ ciuitatis huic Conſtituto conſentiens, ſubſcripſi.

Fabianus gratia Dei Epiſcopus Zapparenæ ciuitatis huic Conſtituto, quod beatiſſimus Papa
Vigilius in cauſa Trium capitulorum protulit, ad omnia ſupraſcripta conſentiens, ſubſcripſi.

Primaſius Dei gratia Epiſcopus ciuitatis Adrumetinæ, quæ etiam Iuſtinianopolis dicitur Cō
cilij Bizaceni, huic Conſtituto, quod beatus Papa Vigilius in cauſa Trium capitulorum protu-
lit, conſentiens, ſubſcripſi.

Stephanus Epiſcopus Eccleſiæ Ariminenſis huic Conſtituto conſentiens, ſubſcripſi.

Alexander Epiſcopus Eccleſiæ Melitenæ huic Conſtituto conſentiens, ſubſcripſi.

Iulianus Epiſcopus Eccleſiæ Melitenſis huic Conſtituto conſentiens, ſubſcripſi.

Redemptus Epiſcopus Eccleſiæ Nomentanæ huic Conſtituto conſentiens, ſubſcripſi.

Venantius Epiſcopus Eccleſiæ Lippienſis * huic Conſtituto conſentiens, ſubſcripſi. * Liparenſis

Quoduultdeus Epiſcopus Eccleſiæ Numanæ * huic Conſtituto conſentiens, ſubſcripſi. * Nucerinæ

D Theophanius Archidiaconus ſanctæ Eccleſiæ Romanæ huic Cōſtituto conſentiens, ſubſcripſi.

Pelagius miſerante Deo diaconus ſanctæ Eccleſiæ Romanæ huic Conſtituto conſentiens, ſub
ſcripſi.

Petrus miſerante Deo ſanctæ Eccleſiæ Romanę diaconus huic Conſtituto conſentiens, ſub-
ſcripſi.

Datū pridie Idus Maij, imperāte domino noſtro Iuſtiniano perpetuo Auguſto anno XXVII. CCXIV.
Poſt Conſulatum Baſilij V.C. anno XII. in Conſtantinopolitana ciuitate.] hactenus Vigilij tracta
tus, Conſtituti nomine nuncupatus. Porro eiuſmodi Vigilij decretum ante conſcriptum, ad Impe
ratorem primum datum, ab eodem ad Synodum miſſum eſſe, ex ſequenti Collatione ſexta Syno-
di Quintæ poſſumus intelligere, in qua allata ab ipſo Vigilio pro defenſione Ibæ epiſtolæ, nempe
interlocutiones Epiſcoporum in Concilio Chalcedonenſi, confutantur.

Agamus igitur de ipſa, quæ ſexta ordine ſequitur, Collatione: De qua primum monendum, CCXV.
quod dum falſa quædam aſſerta ibi reperiuntur, de impoſtura non mediocrem ſuſpicionem indu *Collatio ſexta admodum deprauata.*
cunt: cum videlicet habetur ibidem dictum, Ibam negaſſe epiſtolā eſſe ſuam, ex eo quod poſt vnio-
E nem pacemq. factam negauerit ſe quicquam contra Cyrillum eſſe locutum. Verum cū eodem mo
mento pacis initæ eam ſcripſerit Ibas epiſtolam: quod dixit, poſt vnitatem, incluſiue intelligi vo-
luit, poſt quam minime probaretur ipſum aduerſus Cyrillum aliquod protuliſſe indecens verbū.
Sed & quod ibidem ſubditur, eamdem epiſtolam in Synodo Chalcedonenſi a Patribus fuiſſe dā-
natam, ipſa Acta ſecus docent: neutrum enim horum verum eſſe, ſuperius cum egimus de Chalce
donenſi Concilio, ſexto tomo ex ipſius Synodi Actis apertius demonſtrauimus. Certe quidem &
ſanctum Gregorium Romanum Pontificem eadem Acta deprauata nactum eſſe, dum eadem af-
firmat, item oſtendimus. Etenim Ibam eamdem epiſtolam ſuam eſſe profeſſum, & Legatos Apo-
ſtolicæ ſedis inter alios aſſeruiſſe, ex ea lecta epiſtola Ibam cognitum eſſe Catholicum, quod Ca-
tholica pacta conuenta initæ pacis ſe recipere profiteretur, inter quæ erat damnatio Neſtorij &
eius errorum, ſuperius diximus.

Porro hæc ſexta Collatio, quæ celebrata ponitur decimoquarto Kal. Iunias, eo ordine diſpoſi- CCXVI.
ta eſt, ut cum in ea actum ſit de ipſa cauſa Ibæ (quod eſt vnū ex Tribus capitulis) primo loco ip- *Collatio Sexta*

ſius Ibæ epiſtola recitata ſit,indeq.contra Ibam epiſtola Procli in medium allata,ex quibus cōuin A
ceretur Ibas poſt pacem Eccleſiæ perſeueraſſe Neſtorianus:poſtea iudicium de ipſo habitum Be
rythi breuiter repetitum eſt. Inde vero additum de interlocutionibus Epiſcoporum,quæ in cauſa
Ibæ in Chalcedonenſi Concilio deſcriptæ reperiuntur,actumq.eſt(vt apparet) aduerſus Vigilij
Conſtitutum,licet præ reuerentia ipſum non nominauerint:partimq.excuſant,partim vero redar
guunt,hoc vſi potiſſimum argumento:in Concilijs non vnius vel ſecundi interlocutionem atten-
dere oportet,ſed quæ communiter ab omnibus vel amplioribus definiuntur.]Iſtis ſubijciunt,ex E
piſcoporum etiam interlocutionibus probari epiſtolam Ibæ eſſe hæreticam,& damnatam a Patri
bus,cum videlicet ipſum Ibam coegerunt damnare Neſtorium, cui viſa eſſet eadem epiſtola fa-
uiſſe.Poſt hæc autem relegi iuſſa ſunt Acta primæ Synodi Epheſinæ,& ſancti Leonis Papæ ad Fla
uianum epiſtola,atque ex Concilio Chalcedonenſi petita fidei profeſſio, cui collata epiſtola Ibæ
in multis comprobata eſt hæretica,ob idq.ab omnibus condemnata, dictumq. iterum anathema
Neſtorio ac Theodoro Mopſueſteno.huncq.finem tandem ſortita eſt Collatio ſexta.

CCXVII. Quomodo ex epiſtola hæretica Ibas oſtenſus Catholicus

Sed quomodo hæc non contradicant Actis Synodi Chalcedonenſis,in quibus interlocutione
Apoſtolicæ ſedis Legatorum & aliorum diſertis verbis dictum eſt,ea lecta epiſtola,Ibam auctorē B
eius probari eſſe Catholicum?nam ſi epiſtola eſſe pronunciatur hæretica,quomodo auctor ipſius
dici potuit probari Catholicus? De his cum ſæpe ſuperius dictum ſit,dum de eodem Cōcilio Chal
cedonenſi eſt hiſtoria recitata,atque itidem nuper ingeſtum iterum:hic rurſum paucis erit in me
moriam reuocandum:nimirum quod in fine habetur epiſtolæ,eius auctorem Ibam pacem in Ec-
cleſia initam eſſe teſtari,ſeq.oſtendere ex eo lætari,paciq.conſentire,dum de reſtituta concordia
Deo gratias agit:cumq.ea conditione tranſactio illa facta fuerit,vt Neſtorius atque eius pariter
condemnarentur errores,Synoduſq.Epheſina prior & in ea decreta reciperētur:plane ex neceſſa-
ria proueniebat aſſumptione,vt &(quod Catholici eſſet hominis)Ibas Neſtorium condemnarit,
Synodumq.Epheſinam profeſſus ſit. Sic igitur haud perperam interlocuti ſunt Apoſtolicæ ſedis
Legati & alij,cum dixerunt epiſtola illa lecta,Ibam probatum eſſe Catholicum:& hoc plane fuit
quod interlocutus eſt Eunomius Epiſcopus,ipſam epiſtolam in principio apparere hæreticam,
in fine vero inuentam eſſe Catholicam. Sed de his modo ſatis,de quibus ſuperius ſæpe diffuſius
actum eſt.

CCXVIII. Quid a Græcis additum ad Cōcil. Chalced.

At non prætermittamus hic Grecorum illorum vafriciem notam facere,nimirum præter fas C
iuſq.ſacrum corrupiſſe textum Synodalium Actorum,dum tandem addiderunt(quod diutius ten
tarant) verba illa ad Chalcedonenſe Concilium,de quibus ſub Hormiſda Papa diu fuerat alter-
catum,cum contenderent nonnulli Eutychianæ hæreſis ſuſpecti,præſertim vero Scythæ monachi,
de quibus ſuperius pluribus actum eſt,vt in ipſam ſacroſanctam Synodum Chalcedonenſem in-
ferrentur verba iſta: Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum vnum eſſe de ſancta Trinitate.]quod cū
tunc non obtinuiſſent,quod abſque additamento Synodus recte conſiſteret:hic modo dum confer
tur Ibæ epiſtola cum Concilij Chalcedonenſis profeſſione,hæc recitant Synodi verba: Chalcedo-
nenſis ſancta Synodus in definitione quam de fide fecit,prædicat Deum Verbum incarnatum ho
minem factum eſſe]addideruntq.Synodi verbis hæc:Qui eſt Dominus noſter Ieſus Chriſtus vnus
de ſancta Trinitate,&c.]quaſi id profeſſa fuerit ipſa Synodus Chalcedonenſis,quæ potius vnam di
cere maluit perſonam ſanctæ Trinitatis,quam vnum de ſancta Trinitate.Sed cur id dicendum re-
cuſarit Hormiſda ob dolos vitandos hæreticorum Eutychianorum,& cur a ſucceſſoribus ad con
futandos Neſtorianos illa ſint verba recepta,dictum eſt de his pluribus ſuo loco ſuperius. Iam ve
ro veniamus ad ſeptimam Collationem. D

CCXIX. Collatio Septima.

Rurſus enim ad ſeptimum Kalendas Iunij ijdem qui ſupra Orientales Epiſcopi ad Synodum
conuenere. Vbi primum Conſtantius Quæſtor nomine Imperatoris Synodo ſuggeſſit,vt ſingula le
gerentur quæ Vigilius ad diuerſos ſcripſiſſet,ſiue cum damnauit Ruſticum & Sebaſtianum Eccle
ſiæ Romanæ diaconos, ſiue cum ſuſpicione pulſatus de Trium capitulorum damnatione litteras
ſcripſiſſet ad Valentinianum Tomitanę in Scythia Eccleſiæ Antiſtitem,necnon ad Aurelianum E
piſcopū Arelatenſem;in eo ex his laborante Imperatore,vt poſſet arguere ipſum Vigilium præua
ricationis,quaſi ante Tria capitula condemnaſſet,quæ poſtea defendiſſet.Ad poſtremum vero re-
citantur Acta Antiochena,quibus docetur,Neſtorianos vendicantes ſibi vt ſuum Theodoretum,
eius imaginem ſuper currum cum triumpho duxiſſe.His peractis,abſoluta eſt Collatio ſeptima.

CCXX. Octaua & vltima collatio.

Vltima demum Collatio habita legitur quarto Nonas Iunias:in qua recitata eſt ſententia cō
tra Theodorum Mopſueſtenum,Ibæ epiſtolam,& Theodoreti ſcripta aduerſus Cyrillum.eſt eius
exordium:Magno Deo & Saluatore noſtro Ieſu Chriſto,&c.]Ad calcem vero ſententiæ a Synodo
poſiti habentur duodecim anathematiſmi contra Neſtorij & Eutychetis hæreſes & aduerſus Tria
illa capitula.quæ omnia ſecuta ſubſcriptio Epiſcoporum roborauit.Ab Eutychio Epiſcopo Con E
ſtantinopolitano primum omnium ſubſcriptum eſt latæ ſententiæ,inde ab Apollinare Alexandri-
no,& Domno Antiocheno:ſed cum Epiſcopus Hieroſolymitanus non adeſſet Euſtochius,per lega
tos ſubſcriptus legitur.ſunt omnes numerati centum ſexagintaquinque.Quid autem in eadem ſen
tentia de Vigilio Papa ſint prælocuti,hic recitemus;ſic enim habent:

CCXXI. Quæ relata in ſententiam de Vigilio.

Quia contigit Vigilium religioſiſſimum in hac regia vrbe degentem omnibus intereſſe quę de
Tribus capitulis annotata ſunt,& tam in ſcriptis quam ſine ſcriptis ea ſæpius condemnaſſe:poſtea
tamen & conſenſit in ſcriptis in Concilio conuenire & diſceptare vna nobiſcum de his Tribus ca-
pitulis,vt diffinitio communiter ab omnibus nobis præbeatur fidei rectæ conueniens: pijſſimus
Imperator(ſecūdū quod inter nos placuit)tam ipſum quam nos hortatus eſt communiter conue-
nire,eo quod ſacerdotes decet cōmunibus quæſtionibus finem communem imponere. Vnde neceſ
ſario petiuimus ipſius reuerētiā,ſcriptis ſuas promiſſiones adimplere:nec enim iuſtū eſſe amplius
ſcandalum de his Tribus capitulis creſcere,& Dei Eccleſiā cōturbari.] & inferius: Cum aūt & a
nobis

A nobis omnib. inuitatus, & inſuper glorioſiſſimis Iudicibus miſſis ad ipſum a piiſſimo Imperatore promiſit per ſe ipſum de iiſdem Tribus capitulis ſententiam proferre. Huiuſmodi reſponſo audito, Apoſtoli nos admonitiones in corde habentes, quod vnuſquiſq. pro ſe rationem reddet Deo, timentes autem & ſcandalum imminens eis qui vel vnum ex minimis ſcandalizant, quanto magis Imperatorem ita Chriſtianiſſimum & populos & Eccleſias totas, &c.] ſubditur enim cauſa, cur ipſi ad ea de Tribus capitulis definienda permoti fuerint, putantes præmiſſam excuſationem ſufficere, quod Vigilius Pontifex, vocatus licet iam ſolemniter, ad Synodum venire recuſarit.

CCXXII. *Reuerentur aduerſarij auctoritatem Rom. Pont.*

Ex his primum illud conſiderandum putamus, renuentem Vigilium minime coactum fuiſſe aliquo termino peremptorio ex more præfixo ad Synodum conuenire, neque prohibitum pro arbitrio de cauſa in Synodo ventilanda, pendente Synodo, ſententiam ferre: neque vlla ob id a Synodo cenſura perculſum. Illud inſuper, quod ſciret Synodus abſque aſſenſu Romani Pontificis irrita reddi decreta Concilij: vtcumque poſſent Vigilij conſenſum ad ea quæ ab ipſis de Trib. capitulis ſunt definita prætendere; in ſententia poſuerunt, antea ab ipſo & ſcriptis & ſine ſcriptis Tria dānata eſſe capitula, tacentes omnino quid ab ipſo per editum Conſtitutum, pendente Synodo, pro defenſio-
B ne Trium capitulorum decretum eſſet, vtpote quod ſcirent, non eſſe cuiuſuis Synodi infringere latam ſententiam ab ipſo Romano Pontifice. Hæc, inquam, omnia tacuere, vt qui (quod dictum eſt) non ignorarent, nullius eſſe roboris, quæ contra præceptum eiuſdem Pontificis eſſet Synodus congregata, & quæ ipſo contradicente, in eadem fuiſſent Synodo conſtituta. Quod igitur ſcirent, non eſſe tantum vitium cuiuis Synodo quolibet numero Epiſcoporum pollenti, vt infringere poſſit decreta Romani Pontificis: ſilentio potius agere, quam contrarijs niti viribus, conſultius viſum fuit: ſicque nullam penitus de Vigilij Conſtituto, quo defendebat Tria capitula, mentionem habēdam eſſe duxerunt.

CCXXIII. *Qualis iſta Synodus.*

His ita ſe habentibus, ſi ad numeros omnes, quibus conſtare debet Synodus, vt Oecumenica in Spiritu ſancto legitime congregata dicatur, iſtam conferas: rebus ſic ſtantibus quas exhibēt Acta, plane conſenties ipſam non Oecumenicæ tantum, ſed nec priuatæ Synodi mereri nomen, vt quæ reſiſtente Romano Pontifice fuerit congregata, & contra ipſius decreta ab ea pariter ſentētia dicta. At quomodo factum ſit, vt eadem poſtea nomen Synodi obtinuerit Oecumenicæ, inferius dicturi ſumus.

CCXXIV. *Fruſtra condeſcenditur hæreticis.*

C Hic modo illud conſiderandum eſt: num effectum illum fuerit id Concilium conſecutum, cuius cauſa fuit indictum, nempe vt Eutychiani illi hæretici, qui dicebantur Hæſitantes, reciperent (vt promittebatur) ſacroſanctum Chalcedonenſe Concilium, Tribus illis, quibus offendi videbantur, capitulis condemnatis? minime gentium: etenim in errore preſſius permanſere. vnde ex hac Synodo euidens fuerit poſteris relictum exemplum, nihil contra fas hæreticis concedendum ſub ſpecie conuerſionis illorum. Nam audi Leontium Scholaſticum, qui his temporibus hæc ſcribebat [a]: Alia (inquit) nobis oritur de Iuſtiniani temporibus difficultas; nam quia Iuſtinianus, qui videret Hæſitantes occlamare Theodoreto [*] & Ibæ, quaſiq. propter ipſos auerſari Synodum, anathemati eos ſubiecit: obijciunt nobis, quamobrem illos anathematizaſſemus? Aut boni ſcilicet erant, aut mali. Si boni, cur anathematizatis? Si mali, cur a Synodo, *Chalcedonenſi videlicet*, recepti ſunt? Quod ſi vos iam ipſos vt malos anathematizatis, quid hoc ad Chalcedonenſe Concilium a vobis probatum, quod eos ſuſcepit? Ad hoc reſpondemus, Iuſtinianum hoc certo quodam conſilio feciſſe. Nam quia videbat (vt diximus) horum cauſa Hæſitantes Synodum auerſari: perfecturum ſe putabat, vt ijs anathematizatis, Synodus reciperetur. Ideoq. duos anathematizandos duxit (quā
D quam minime anathematizatos oportuit) vt omnes ad vnionem redigeret. Hanc igitur ob cauſam illos anathemati ſubiecit. Verum nec ſic quidem adducti ſunt Hæſitantes, vt Synodum reciperēt.] hæc Leontius, qui & alia quæ in Orthodoxos ijdem Hæſitantes obijcerent, recenſet atq. refellit. citat ipſum Ioannes Damaſcenus [b]:

a Leon. de Sect. Act. 6. in fin & 7.
* Theodoro
b Ioan. Damas. de Ortho fid. lib. 3. c. 11.

CCXXV. *Iuſtinian. reſiſtentes Synodo punit exilio.*

At non hæretici tantum minime conuerſi (quod ferendum aliquo pacto eſſet) ſed quod longe deterius eſt, Orthodoxi ſchiſmate diuiſi ſunt, & vniuerſa Eccleſia Catholica ſchiſmate dilacerata: & quod monſtruoſius acceſſit, ab Imperatore, qui Chriſtianiſſimus ſemper videri voluit, perſecutio excitata fuit, & haud quidem leuis: ſiquidem illi qui damnationem Trium capitulorum non reciperent, Imperatoris iuſſu in exilium agebantur. Nam audi Liberatum diaconum [c], dum ait, quod ſicuti omnes qui conſentiebant in damnationem Trium capitulorum, ab Imperatore muneribus ditabantur: Ita (inquit) non conſentientes, depoſiti, in exilium miſſi ſunt: vel aliqui fuga latitantes in anguſtijs felicem exitum ſuſceperunt.] hæc ipſe, qui vna cum ſuis Africanis pro Tribus capitulis pariter pugnauit. Sed & de Victore in Africa Epiſcopo hæc Iſidorus habet [d]: Victor pro defenſione Trium capitulorum a Iuſtiniano Auguſto exilio in Aegyptum tranſportatur. Vnde rur-
E ſus Conſtantinopolim euocatus, dum Iuſtiniano Imperatori & Eutychio Conſtantinopolitanæ vrbis Epiſcopo obtrectatoribus eorumdem Trium capitulorum reſiſteret, rurſus in monaſterium eiuſdem ciuitatis cuſtodiendus mittitur, atque in eadem damnatione (vt dicunt) permanens moritur.] hæc de Victore Iſidorus. Conſtat & Facundum Hermianenſem Epiſcopum in Africa quæſitum ad pœnas, eo quod quam diſertiſſime pro Tribus illis (vt diximus) ſcripſiſſet capitulis: ipſum autem captantem latebras euaſiſſe, e quibus aduerſus Mocianum hæc ipſa exprobrantem libellum ſcripſit.

c Libera. diac. in Breuiar. c. vlt.
d Iſidor. de Vir. illuſtr. c. 25.

CCXXVI. *Epiſc. Afri & Illarici dira paſſi.*

At non Africanis tantum Epiſcopis ob eamdem cauſam idem Imperator negotiū faceſſiuit, ſed aduerſus Illyrici Epiſcopos, qui pro Tribus capitulis collegerant Concilium, edictum promulgauit. De his enim hæc Iſidorus habet [e], cum de Iuſtiniano Imperatore agit: Condidit quoq. (inquit) & reſcriptum contra Illyricanam Synodum & aduerſus Africanos Epiſcopos, in quo Tria capitula damnare contendit, &c.] Immunes a perſecutione illi tantum fuere, qui non ſub ipſius Iuſtiniani degebant Imperio: hincq. accidit, vt Venetæ & ei adiacentium regionum Epiſcopi, cum eſ-

e Iſidor. de Vir. illuſt. c. 18.

ſent

Digitized by Google

ſent ſub Francorum dominio (Franci enim tunc illis dominabantur prouincijs) contra Quintam A
Synodum cogerent Concilium Aquileiæ, cuius meminit Beda. Quem igitur contra aduerſantes
Epiſcopos promulgaſſe conſtat edictum, num Vigilio Papæ pepercit, qui pro Tribus capitulis ad
uerſus Imperatoris promulgatum ante decretum & contra Synodi ſententiam Conſtitutum an
te a ſe editum vniuerſæ Eccleſiæ notum fecit? minime quidem. Liquet enim ex Anaſtaſio, Vigiliũ
vna cum ijs qui cum ipſo erant, in exilium fuiſſe deportatum, demũ vero rogatu Narſetis ab exi
lio omnes pariter reuocatos: de quorum reſtitutione ſuo loco acturi ſumus.

CCXXVII. An Vigilius conſenſerit quintę Synodo.

Porro ſi Vigilius in exilium actus eſt: quomodo dicunt nonnulli ipſum Vigilium per litteras
conſenſum iam Synodo tribuiſſe? non enim iſta ſibi inter ſe aduerſantia ſimul conuenire poſſunt,
vt Vigilius conſenſum Synodo præbuerit, & in exilium actus ſit: cum præſertim Liberatus teſte
tur, eos qui in damnatione Trium capitulorum Synodo conſenſerunt, ab Imperatore abdicatos
eſſe. Græcorum tamen nonnulli ſunt, qui de ipſius Vigilij conſenſu affirmant, quod ſcilicet ſcirẽt
abſque eius aſſenſu cuncta irrita caſſaq. ipſo iure eſſe. Euagrius enim hæc ait [a]: Vigilius autem
per litteras conſenſit Concilio: non tamen intereſſe voluit.] eadem quoque Nicephorus [b] tradit,
necnon Euſtathius in Vita Eutychij: id ipſum Cedrenus, Zonaras, atque Photius de ſeptem Syno B
dis apud Euthymium in Panoplia [c]. Sed mihi veriſimile non ſit, vt vel pendente Synodo, vel ſta
tim vt eſt abſoluta, id Vigilius fecerit, tũ ex his quæ dicta ſunt de eius exilio mox ſecuto: tum etiã
quod ſi verũ eſſet, tunc ꝑ litteras aſſenſum Vigilium tribuiſſe, vtique litteræ illæ tanto emendica-
tæ labore atque induſtria Actis fuiſſent intextæ, & plurima earum exemplaria exſcripta, notaq. fa
cta omnibus tum Orientalis, tum Occidentalis orbis Eccleſijs, non ſecus ac epiſtola Leonis Papæ,
quod ex illis validarentur quæ a Synodo ſancita ipſo cõtradicente eſſent inualida. An autem poſt
exilium aſſenſus ſit, cum redire Romam permiſſus eſt, ſuo loco dicemus.

a Euagr. lib. 4. c. 37
b Niceph lib. 17. c. 27. & 28.
c Euthym. Pan. par. 2. tit. 24.

CCXXVIII. Qua auctoritate quinta Synodus Oecumenica facta ſit.

Sed dices: Si Vigilius tunc cum ageretur non conſenſit, neque ratam ſtatim abſolutam Syno-
dum habuit: quonam pacto nomen & titulum & auctoritatem obtinuit Oecumenicæ? Hic ſiſte, le
ctor, atque rem attente conſidera: non eſſe hoc nouum, vt aliqua Synodus, cui nec per Legatos ip-
ſe Pontifex interfuerit, ſed aduerſatus fuerit, titulum tamen obtinuerit Oecumenicæ, cum poſtea
vt huiuſmodi titulum obtineret, Romani Pontificis voluntas acceſſit. Ita quidem accidiſſe ſupe-
rius diximus Synodo Conſtantinopolitanæ ſub Theodoſio Maiore celebratæ, repugnante Dama
ſo, qui (vt ſuo loco vidimus) Synodum ipſam Romæ celebrandam indixerat: cui tamen accedens C
poſtea eiuſdem Damaſi Papæ conſenſus, eam Oecumenicam eſſe fecit. Huic igitur Synodo etſi
Vigilij conſenſum aliquando defuiſſe diximus, ipſius tamen poſtea, vel ſucceſſoris eius Pelagij,
& aliorum qui poſt ipſum præfuerunt Pontificum Apoſtolicæ ſedis aſſenſu ipſa non caruit. Sic igi
tur quæ aliquando expers fuit penitus auctoritatis, vt nec legitima Synodus dici meruerit, eo q̃d
reſiſtente Romano Pontifice fuerit congregata, & eodem contra obnitente abſoluta: vbi tandem
pariter ipſius Vigilij & ſucceſſorum Romanorum Pontificum ſententia eſt probata, eadem titulo
Oecumenicæ toti Chriſtiano orbi plena illuxit auctoritate. Ex quibus quiſque poterit intelligere,
quanta vis in Apoſtolica ſede reſideat, cuius arbitrio pendeat, quid velit eſſe in vniuerſa Eccleſia
ſacroſanctum, & ab omnibus cuſtodiri legitimum atque canonicum comprobari.

CCXXIX. Cur non vt alię quatuor quinta Synodus laudata.

Quod autem dum de Synodis agunt Patres, non eodem præconio eademq. fiducia celebrant
Synodum Quintam, ſicut alias quatuor præcedentes: id ea ex cauſa accidiſſe videtur, quod hac ex
parte haud adeo nobilis iſta Quinta vt aliæ viſa fuit, eo quod non de fide in hac actum eſt, ſed de
perſonis, in quatuor autem ſuperioribus Synodis præcipua fidei Chriſtianæ tractata atque ſtabili
ta ſunt dogmata, nimirum de diuinitate Filij Dei & Spiritus ſancti, atque de incarnatione Verbi. D
Hinc vides ſanctum Gregorium Papam non audere hanc Quintam cum quatuor ſuperioribus cõ
ferre Synodis, cum ad Conſtantium Mediolanenſem ſcribens, hæc ait [d]: Nunc ita facimus, ſicut
vobis placuit, vt quatuor Synodos ſolummodo laudaremus. De illa autem Synodo quæ in Conſtã-
tinopoli poſtmodum facta eſt, quę a multis Quinta nominatur: ſcire vos volo, quia nihil cõtra qua
tuor ſanctiſſimas Synodos conſtituerit vel ſenſerit: quippe quia in ea de perſonis tantummodo,
non autem de fide aliquid geſtum eſt, & de his ꝑſonis, de quibus in Chalcedonenſi Concilio nihil
cõtinetur, ſed poſt expreſſas Synodos ſeu canones facta contentio, & extrema Actio de perſonis vẽ
tilata eſt.] hæc Gregorius, eo quod ea de controuerſijs Epiſcoporum poſt fidei definitionem ſta-
tuta, appendix potius quædam ad ipſam Synodum viderentur.

d Gregor. lib. 3. epiſt. 37.

CCXXX.

De probatione autem ipſius Quintæ Synodi idem S. Gregorius ad Ioannem Conſtantinopoli
tanum Epiſcopum hæc habet [e]: Quintum quoque Concilium pariter veneror: in quo epiſtola quę
Ibæ dicitur, erroris plena reprobatur: in quo Theodorus perſonam Mediatoris Dei & hominum
in duabus ſubſiſtentijs ſeparans, ad impietatis perfidiam cecidiſſe conuincitur: & in quo ſcripta
quoque Theodoreti, per quæ beati Cyrilli fides reprehenditur, auſu dementiæ prolata reperiũtur. E
Cunctas vero quas præfata veneranda Concilia prorſus reſpuunt, reſpuo: quas venerantur, com-
plector.] hæc Gregorius ad Ioannem: in eamdemq. ſententiam ad Theodolindam Longobardorũ
Reginam ſic ait [f]: Quantum vos pure diligimus, tantum de vobis fortius dolemus, quia vos im
peritis ſtultiſq. hominibus credidiſtis, qui non ſolum ea quæ loquuntur, neſciunt, ſed vix ea percipe-
re quæ audierint, poſſunt. Dicunt enim, piæ memoriæ Iuſtiniani temporibus aliqua contra Chal-
cedonenſem Synodum fuiſſe conſtituta. Qui dum neque legunt, neque legentibus credunt, in ip-
ſo errore manent, quem tibi de nobis ipſi finxerunt. Nos enim, teſte conſcientia, fatemur de fide
eiuſdem ſancti Chalcedonenſis Concilij, nihil motum, nihil eſſe violatum: ſed quicquid prædicti
Iuſtiniani temporibus actum eſt, ita actum eſt, vt fides Chalcedonenſis Concilij a nullo vexaretur.
Si quis autem contra eiuſmodi Synodi fidem aliquid loqui præſumit vel ſapere, nos eius ſenſum
ſub anathematis interpoſitione deteſtamur.

e Greg. lib. 1. ep. 24.
Recepta quinta Synodus vt Oecumenica.
f Gregor. lib. 3. epiſt. 4.
g Gregor lib. 2. epiſt. 10. Indi. 11.

CCXXXI.

Ad Sabinum vero ſubdiaconum ſic [g]: Exeuntes maligni homines turbauerunt animos ve-
ſtros,

A ſtros,non intelligentes neq. quæ loquūtur,neq.de quibus affirmāt,aſtruētes,qđ aliquid de Chalcedonenſi Synodo piæ memoriæ *Iuſtiniani* temporibus ſit imminutum,quam omni fide omniq. deuotione veneramur: Et ſic quatuor Synodos ſanctæ vniuerſalis Eccleſiæ, ſicut quatuor libros ſancti Euangelij recipimus. De perſonis vero,de quibus poſt terminum Synodi aliquid actū fuerat,eiuſdem piæ memoriæ Iuſtiniani temporibus eſt ventilatum, ita tamen, vt nec fides in aliquo violaretur,nec de ijſdem perſonis aliquid aliud ageretur,quam apud eamdem Synodum Chalcedonenſem fuerit conſtitutum. Anathematizamus autem,ſi quis ex definitione fidei, quæ in eadē Synodo prolata eſt,aliquid minuere præſumit.]hæc ad Sabinum: ſed fuſius de his agit ſcribens ad Secundinum,vbi inter alia [a]: Synodus quæ poſt eam generaliter facta eſt, idcirco a nobis recipitur,quia eiuſdem Synodi,*Chalcedonenſis ſcilicet*,in omnibus ſequax,honorem illius auctoritatemque cuſtodit.

a Greg. lib. 7. epiſto. 53. Indict. 10.

CCXXXII. *De libro Pelagij pro quinta Synodo.*

At quod in epiſtolis ſuis breuiter tantum attigiſſe hæc Gregorius potuit,nec cunctos qui eius eſſent quæſtionis valuit explicare numeros:idem ſcribens ad Hibernos Epiſcopos de his quærentes,mittit ad eos Pelagij Papæ librum eodem argumento conſcriptum,quo doceri potuiſſent, ni-
B hil ab Eccleſia perperam factum,quod ab alijs Epiſcopis iure redargui potuiſſet.nam audi ipſum de his ad eos ita ſcribentem [b]: Vt de Tribus capitulis animis veſtris ablata dubietate poſſit ſatisfactio abundanter infundi:librum quem ex hac re ſanctæ memoriæ deceſſor meus Pelagius Papa ſcripſerat,vobis vtile iudicaui tranſmittere:quem ſi,poſito voluntariæ diſſenſionis ſtudio,puro vigilantiq.corde ſæpius volueritis relegere,eum vos per omnia ſecuturos,& ad vnitatem noſtram reuerſuros nihilominus eſſe confido. Porro ſi poſt huius libri lectionem,in ea qua eſtis volueritis deliberatione perſiſtere,ſine dubio non rationi operam,ſed obſtinationi vos dare mōſtratis.]hæc ad Hibernos dicta ex cauſa ſchiſmate diuiſos Gregorius. Meminit etiam eiuſdem Pelagij Papæ epiſtolæ Paulus [c] diaconus,quam dicit fuiſſe conſcriptam ab ipſo Gregorio, cum eſſet diaconus.ex quibus intelligas,librum illum non Pelagij Senioris,ſed Iunioris, qui præceſſit Gregorium,fuiſſe opus.

b Gregor. lib. 2. epiſt. 36.

c Paul. di. libro de Geſtis Longob. lib. 3. c. 10.

CCXXXIII.

At non Gregorius tantum cum prædeceſſoribus Romanis Pontificibus,ſed & ſucceſſores omnes Quintam Synodum recepiſſe atque confirmaſſe noſcuntur. Conſtat id de Leone Secundo,qui ad Conſtantium Imp.ſcribens,eamdem Synodum confirmauit,cuius epiſtola in Sexta Synodo re-
C citatur. Præſtitit id ipſum Hadrianus Papa in epiſtola ad Nectarium data. Itemq.in alijs Oecumenicis Synodis poſtea celebratis eadem Quinta Synodus Oecumenica cognita eſt atque probata:vt nihil penitus ſit,quo id in dubitationem amplius reuocari poſſit. Verum quod ad hæc ſpectat tempora,accidit quidem,vt cum his temporibus Vigilij Conſtitutum de Tribus capitulis comprobandis vbique vulgatum haberetur præ manibus,eius niſi auctoritate atque fiducia complures Catholici orbis Epiſcopi Synodum Quintam minime receperint, atque a contraria illi ſentientibus ſeſe diuiſerint:fuerunt hi Epiſcopi Africani,Italique illi Venetiæ prouinciæ atque Liguriæ,& alij Epirotici,Illyrici,& illis finitimi,demumq.progreſſum eſt malum(vt vidimus) ad Hibernos. Conſtituto namque Vigilij fretos,id ſibi iure licuiſſe eos arbitratos eſſe, ex S. Gregorio ſatis intelligi poteſt.

Defenſores cōſtituti Vigilij conflarūt ſchiſma.

CCXXXIV. *Diluendæ proponuntur obiectiones.*

Sed inſurgens aliquis Nouator,vrgenſq.dilemmate, dicet: Si bene fecit Vigilius contraria prioribus decernens,Pelagiuſq.& ſucceſſores aliud ſtatuentes de Tribus capitulis,quam quæ ab ipſo Vigilio ſtatuta eſſent;fateri neceſſe eſt Vigilium ipſum aliquando erraſſe. Contra vero ſi Vigilius ſuo Conſtituto minime erraſſe dicatur;tunc dicere opus erit, eumdem aliud decernentem,
D id ipſumque confirmantes Pelagium & ſucceſſores,a recto veritatis tramite deuiaſſe. Vel ſaltem erit vt leuitatis crimen Vigilius effugere minime poſſe videatur,iuxta illud Eccleſiaſtici [d]: Vnus ædificans,vnus deſtruens:quid prodeſt illis niſi labor?]Sed & præuaricationis notam quomodo effugiet, ſecundum Apoſtoli verba dicentis [e]: Si quę deſtruxi,hæc iterum ædifico,præuaricatorem me conſtituo?]Vt autem hos ſoluas nodos,tricaſq.reſoluas,tollas ambages,ſpinetaq.tanta veritatis falce ſuccidas,attende.

d Eccl. 34.

e Galat. 2.

CCXXXV. *Saluo Concil. Chalced. diſceptatum.*

Primum omnium abſque controuerſia vlla ab omnibus conſentitur(quod modo legimus ab ipſo S.Gregorio ſæpius inculcatum,& a nobis ſuperius eſt pluries dictum)in his diſceptationibus de Tribus capitulis nullam fuiſſe de fide quæſtionē,vt alter ab altero aliter ſentiens dici poſſet hæreticus. Rurſum pariter ex his quæ dicta ſunt,in comperto eſt,vtramque partem in altercando ac differendo profeſſam eſſe,totū quod ageret,in id reſpexiſſe,vt conſultum eſſet dignitati ſicut & auctoritati ſacroſancti Concilij Chalcedonenſis.id quidē Quintæ Synodi ſexcenta loca,id Vigilium Papam ſuo Conſtituto ſæpe ſæpius inculcaſſe legiſti:vt nec de his vlla dubitatio eſſe poſſit. Hæc cum ita ſe habeant:ſi licuit Vigilio ex cauſa vitandi ſchiſmatis priorem mutare ſententiam,& con-
E traria ijs quæ antea ſtatuiſſet Conſtituto decernere:cur ipſi non licuit ex eadem cauſa,mutato rerum ſtatu,rurſum mutare ſentētiam, itidemq.eius ſucceſſoribus in ipſius Vigilij abire decretum, cum præſertim(vt ſæpe dictum eſt)in vtroque bene eſſet conſultum Concilio Chalcedonenſi, ſiue cum damnaret Tria illa capitula,ſiue cū eadem ipſa defenderet,vt ex allatis pro vtraque parte rationibus perſpicue intelligi poteſt.

CCXXXVI. *Contrariæ ſententiæ quomodo in vnū conſentiant.*

Cum enim damnarentur eadem Tria capitula,nihil detractum fuit vel derogatum ſacroſanctæ Synodo Chalcedonenſi, ſed additum potius,ſiue dixerimus aliquid magis perſpicue declaratum. Etenim cum Theodorus Mopſueſtenus in epiſtola Ibæ inueniretur eſſe laudatus;ne quis deciperetur,vt ob id a ſancta Synodo ipſum vna cum eius ſcriptis putaret eſſe receptum,magnoque præiudicio Catholicæ veritatis plus illi quam par eſſe tribueret:placuit ipſum ex ſuis ſcriptis fuiſſe hæreticum demonſtrare,pariterq.damnare,ad obſtruenda etiam hæreticorum ora,qui calūniabantur Synodum ſuſcepiſſe in epiſtola Ibæ eiuſdem Theodori præconia. Inſuper quod in eadem epiſtola videri poſſent ab auctore laudata Theodoreti ſcripta, & Cyrillus nota Apollinaris erroris

Digitized by Google

rotis inuſtus: ne ex his daretur occaſio, vt ab aduerſarijs dici poſſet fuiſſe recepta a Synodo ſcripta Theodoreti contra Cyrillum, probaſſeq. Synodum Cyrilli crimen: opus eſſe videbatur hæc veluti declarando, damnare iam antea improbata Theodoreti contra Cyrillum ſcripta. Rurſum vero, ne quod Ibę epiſtola Actis Synodi Chalcedonēſis haberetur intexta conferta blaſphemijs, a Synodo in omnibus videretur eſſe ſuſcepta placuit Synodo & alijs eius ſententiæ Epiſcopis eam vt hæreticam condemnare. Hæ ſunt cauſę & rationes, quibus Tria illa primum condemnare capitula tum Vigilius & Iuſtinianus, tũ Synodus poſtea ſunt perſuaſi. His accedebat, quod magna ſpes erat, ſi ea Tria capitula damnarentur fore vt Eutychianorum pars illa, quæ Hæſitantium dicebatur, ad Eccleſiam remearet. A

CCXXXVII

Quid prætenderent defenſores trium Capitulorum.

Vt autem Vigilius aliquando poſtea in hac ſententia non ſteterit, ſed pro defenſione Triũ capitulorum fecerit Conſtitutum, vtq. alij quamplurimi diuerſarum prouinciarum Antiſtites itidē pro defenſione Trium capitulorum ſoliciti fuerint, plures etiam acceſſerunt dignæ cauſæ & rationes: atque primum, quod veluti per cuniculos aditus patefactus videretur ad inuadendum ſacroſanctum Chalcedonenſe Concilium, cum quæ in eo acta eſſent, iterum ad examen reuocarentur. Præterea ſi concederetur, vt in communicatione Catholica defunctus aliquis poſſet damnari poſt mortem: pateret oſtium, vt ex ſuis ſcriptis quiſque Eccleſiæ ſcriptor poſt mortem, licet in communione Catholica defunctus eſſet, ſæpe poſſet vt hæreticus condemnari: cum haud facile ſit repetire aliquem rerum Eccleſiaſticarum tractatorem, qui quantumlibet titulo ſanctitatis atque doctrinæ, refulſerit, non ſit erroris alicuius arguendus. B

CCXXXVIII.

A patrib. plene conſultum cauſæ Ibæ.

Rurſum vero quod infamari videretur ab aduerſarijs ipſum ſacroſanctum Concilium Chalcedonenſe, quod recepiſſet epiſtolam Ibæ blaſphemam: pro eius defenſione inſurgendum eſſe, neceſſarium viſum fuit, aſſerereque, quod etſi Synodus Chalcedonenſis recitatam audierit epiſtolā Ibæ, non poteſt tamen affirmari ita eam recepiſſe, vt cuncta quæ in ea ſcripta haberentur probaret, ſed tantum quod ex ipſa cognitus fuerit Ibas euaſiſſe Catholicus, nimirum cum hiſtorice ipſe in ea mala præterita blaſphemiaſq. recenſens quæ hactenus viguiſſent, ad poſtremum de pace ſancita, qua ab omnibus Neſtorius fuit condemnatus, exultans Ibas potuit videri Catholicus: ſed quaſi id non ſufficeret, a Patribus compulſus eſt plenius ibi condemnare Neſtorium: adeo vt bene definitum iudicium de Iba iam cum iniuria Synodi calumnioſe reuocari videretur in dubiũ.

CCXXXIX.

Defenſorum Capp. duplex conditio.

His accedebat cauſa vrgentiſſima, qua coactus fuerit in hanc Vigilius ſententiam pertrāſire: C nempe quod (vt ſæpe dictum eſt), viderit tum Africanam, tum reliquas ferme omnes Occidētales Eccleſias ſchiſmate diuidendas, ſi contra Tria capitula in priori ſentētia perſtitiſſet, cum vero graviori dãno vniuerſum Orientem ab Eccleſia Romana diuiſum cerneret, niſi Synodo cõſentiret eã probauit. Sic igitur nouis emergentibus cauſis, ſententiã cũ ſæpe mutarit, haud arguendus eſt leuitatis; ſicut nec accuſandus eſt Paulus Apoſtolus [a], neq. prœuaricator dicẽdus fuit, ſi cũ ipſe tuliſſet de abroganda circũciſione ſuffragiũ, poſtmodum noua ſuborta cauſa Timotheũ circũcidit [b], atque rurſum priora ſecutus, Petro ad tempus diſſimulanti in faciem reſtiterit & redarguerit eũ, quod magno aliorum periculo Iudaizaret, ita pro ratione temporis modo hoc, modo illud adimplens, factus eſt omnia omnibus, vt omnes lucraretur.

a Galat. 2.

b Act. 16.

CCXL.

Hæc ſunt quæ ad excuſationem Vigilij ſpectant, necnon eorum qui pro defenſione Trium capitulorum hactenus laborarunt: a quibus tamen in eo Vigilius diſcrepaſſe viſus eſt, quod illi pertinaci animo impudēter ſatis cum Tribus capitulis defendebant pariter Theodorum Mopſueſtenũ, vt apparet ex ſcriptis Liberati diaconi, atque Facundi Epiſcopi Hermianenſis: Vigilius autem cõtra, cuncta quæ eius nomine allata fuiſſent, anathemate (vt vidimus) condemnauit. At ſicut Vigilius, ita & Vigilij ſucceſſor Pelagius Papa eamdem iniens rationem, ipſam Quintam Synodum dãnantem capitula Tria eſſe ſuſcipiendam exiſtimauit; ex ea potiſſimum permotus ratione, vt Orientalis Eccleſia ſchiſmate ſciſſa ob Vigilij Conſtitutum, Romanæ Eccleſiæ vniretur. Quod inſuper in ea (vt dicemus) rata habita eſſet damnatio Origenis & eius errorum, qui magnopere in Orientali inualeſcebant Eccleſia: ne viderentur eam damnando Synodum, quæ inſectata erat Origenis errores, ijſdem aliquo modo fauiſſe, eamdem Quintam Synodum ijdem comprobarunt. D

CCXLI.

De Tribus capitulis damnoſa diſputatio.

Hæc ad excuſationem vtriuſq. ſibi inuicem aduerſantis partis voluimus in medium adduxiſſe: cum tamen illud affirmare non deſinamus, longe prꝭſtantius futurum fuiſſe, vt ab his controuerſijs Dei Eccleſia ieiuna manſiſſet, nec vmquam de his aliquis habitus eſſet ſermo, ex quibus tum Oriens tum Occidens immenſa ſtrage multiplicibus diu ſunt repleti funeribus. Hanc tandē cladem Orbi, peſtemq. Eccleſiæ Iuſtinianus inuexit, dum ſuadente Theodoro Cæſarienſi, de Tribus damnandis capitulis primus legem ſanciuit, & promulgauit edictum. Vides quanta iactura, quod eſt Epiſcoporum Principes ſibi ſumant, cum indicere audent ipſis ſacerdotibus leges, a quibus ſancitas ſeruare ipſi debent, & ſeruandas edicere: quo ſemel e cardine ſuo reuulſo ordine, confundi omnia, cunctaq. neceſſe ſit in ſummum diſcrimen adduci, periclitariq. penitus quæ ſunt in Eccleſia bene diſpoſita. E

CCXLII.

Deſiderari in quinta Synodo damnationem Origenis.

His viſis, iam ad ea quæ in eadem Quinta Synodo deſiderari videntur, quæve ſpuria eidē poſtea acceſſerunt, orationem diu per altercationum tribulos atque carduos diſſenſionum deductã, libentiori animo conuertamus. Conſtat quidem plurium teſtificatione (vt ſuperius dictum eſt) in eadem Synodo damnatos eſſe Origenem, Didymum, & Euagrium vna cum ipſorũ erroribus, ſcriptoſq. aduerſus eos decem anathematiſmos, quos Nicephorus recitat [c]: in Actis autem Synodi de Origene, eiuſq. erroribus condemnatis ſit tantum breuis mentio in vndecimo anathematiſmo. Affert vero Cedrenus ex epiſtola Iuſtiniani Imperatoris ad Synodum Quintam data de erroribus Origenis hæc ipſa [d]:

c Niceph. lib. 17. cap. 27.

d Cedren. in cõpend. Annal.

Litterarum Iuſtiniani ad Concilium hæc eſt ſententia.

CCXLIII.

De Origene & ijs quæ ab eius ſunt ſecta, operam dedimus, iuſtum eſſe intelligentes, vt ſanctã

Dei

A Dei Apoſtolicamq. Eccleſiam a turbis ſecuram præſtemus, vtq. ea quæ quocumque modo aduerſa rectæ fidei enaſcuntur, condemnentur. Cum ergo compertũ habeamus, eſſe Hieroſolymis quoſdam, monachos nimirum, qui Pythagoræ, Platonis, Origenis Adamantij impios errores ſectentur atque doceant: exiſtimamus curam & inquiſitionem de his adhibendam, ne hi ad extremum Græcanicis & Manichæicis ſuis impoſturis multos perdãt. Nam vt de multis pauca commemoremus, mẽtes aiunt eſſe innumeras & nominis expertes, omniaq. ratione ꝑdita vnũ eſſe idemq. ſubſtantia & efficacia facultateq. ad Deum & cognitione omnia vnita. Has mentes, cum amoris ac cõtemplationis Dei ſatietas eas cepiſſet, pro eo vt quæuis magis minusve in deterius deſciuerat, vel craſſiora vel tenuiora corpora indui, atque nomina ſortiri, atque cæleſtibus & adminiſtris facultatibus eſſe ſubiectas: ipſum adeo Solem, Lunam, & ſtellas, cum ipſa quoque in rationali iſta vnitate eſſent, mutatione in deterius facta, id cœpiſſe eſſe, quod ſunt. Eas vero mẽtes, in quibus Dei amor magis etiam refrixit, animas factas, & craſſioribus, qualia noſtra ſunt, corporibus immitti: Quæ vero ad extremum peruerſitatis venerint, eas frigidis & caliginoſis inſeri corporibus, quos dæmonas vocant: Ex Angelico proinde ſtatu animalem, ex animali dæmoniacum fieri & *Ex epiſt. Iuſtiniani de Origenis erroribus.*
B humanum.

De tota autem vnitate mentium vnam dumtaxat perſtitiſſe immotam, neque ab amore & contemplatione Dei paſſam eſſe abduci; eum eſſe Chriſtum, qui Deus & homo fuerit. Affirmauit etiã corpora prorſus interire, ipſumq. primo Dominum corpus ſuum abieciſſe, & id omnes homines facere: rurſuſq. omnes in vnitatem redire, ac mentes fieri, ſicut ab initio fuerant: ipſum videlicet etiã diabolum & reliquos dæmones, impioſq. homines in eamdem cum ſanctis & diuinis hominibus & cæleſtibus facultatibus, eodem quo ipſe Chriſtus modo cum Deo vnitum iri, ſicut & a principio vniti fuerant: atque adeo Chriſtum plane nihil a reliquis ratione præditis differre, neque ſubſtantia, neque cognitione, neque facultate, neque efficacitate. Sane Pythagoras principium omnium rerum eſſe vnitatem pronunciauit: idemq. & Plato docuerunt, eſſe quamdam gentem animarum corporis expertium, quæ ſi quid delinquunt, pœnæ loco in corpora demittuntur. quamobrem Plato corpus σῶμα quaſi σῆμα, id eſt, vinculum appellauit, in eo animam quaſi ſepultura alligari, indicans. *CCXLIV.*

Idem de futuri Iudicio & præmijs ac penis animarum ſic ſcribit: Philoſophi anima, qui maC ſculorum amore & flagitijs ſe polluit, tres millenarias circuitione pœnas luit: itaque milleſimo anno alata eijcitur & abit. reliquæ hac vita defunctæ, aliæ ad tribunalia infra terram deferuntur pœnas ibi daturæ dicta cauſa, aliæ in cæleſtem quemdam locum ſubleuatæ a iuſtitia pro vitæ meritis beatitudine fruuntur. Eſt autem in promptu huius ſententiæ abſurditatem perſpicere. Quis enim eum docuit millenarias iſtas annorum conuerſiones, & quod mille annis elapſis, quæuis anima ad ſuum perueniat locum? nam quæ in medio ſunt horum, de his ne libidinoſos quidem decuit ita pronunciare, nedum tantum philoſophum. Quippe eos qui vitam perfectiſſimis functi officijs egerunt, cum intemperantibus & maſculorum amatoribus compoſuit, eademq. vtroſque manere dixit. Pythagoras ergo, Plato, Plotinus, alijq. horum tribules immortalitatẽ animæ vno ſenſu aſcribentes, eas corporibus priores affirmant, & eſſe quamdam animarum gentem, ac eas quæ peccãt ideo in corpora delabi, pigrorumque animas abire in aſinos, rapacium in lupos, doloſorum in vulpes, mulierum amore furentium in equos. Sed Eccleſia diuinis aſtipulans Scripturis, animam vna cum corpore condi affirmat, neque alterum altero prius eſſe, vt vecordi viſum eſt Origeni. *CCXLV.*

D Propter has igitur malas & pernicioſas opiniones, aut deliria potius, vos hortamur, o ſanctiſſimi Patres, vt in vnum collecti ſubiectam expoſitionem & ſingula eius capita examineris, damnetiſque vna cum Origene omnes qui idem ſentiunt, aut quocumque tempore ſentient. Patres his acceptis litteris, omnibuſq. perpenſis, exclamauerunt: Damnamus hæc omnia, & omnes qui ita ſentiunt & ſentient.] hactenus de litteris Iuſtiniani ad Synodum Cedrenus: cæterum & illas putamus eſſe his ſubiectas litteras Imperatoris ad Mennã (ſiue edictum dixeris) quas ſuperius recitauimus per ſingula diſtincta capita alios plures Origenis errores continẽtes, iam ante (vt vidimus) editas. Porro ex eiuſdem auctoris ſentẽtia, de Origene eiuſq. ſectatoribus Didymo, Euagrio, & alijs actũ eſſe in Synodo ponitur, inde vero de Theodoro Mopſueſteno, Ibæq. epiſtola, & Theodoreti aduerſus Cyrillum editis ſcriptis. *CCXLVI.*

His autem recitatis ſubijcit aliam eiuſdem Imperatoris ad Synodum datã epiſtolam de quatuor Concilijs Oecumenicis hiſtoriam continentem, vbi ad calcem plura habet aduerſus Theodorum Mopſueſtenum: eſt eius exordium: Maiores noſtri fidei cultores, qui ante nos Imperium pie adminiſtrarunt, &c.] Fuiſſe vero eamdem epiſtolam ad Synodum datam Actis eius intextam, neE mo iure dubitarit: vt ex his etiam intelligas, quamplurima in eadem Quinta Synodo deſiderari. *CCXLVII.*

Sed & cum Actorum contra Origenem & Origeniſtas pars magna fuerit, quod deſideratur in eis, recitatum ſuo loco prolixum Imperatoris contra eoſdem edictum, quod quidem ipſis fuiſſe putamus adnexum: quis dubitet id factum ab Origeniſtis qui Synodo præfuerũt, quorum ſumma erat apud Imperatorem auctoritas, quorum patronus fuit (vt ſæpe dictum eſt) Theodorus Cæſarienſis malorum omnium concinnator? Sed & in non leuem ſuſpicionem Origeniſmi induci potuit Eutychius Conſtantinopolitanus Epiſcopus, cũ videlicet ſecũdum Origenis errores aliquando illud ſenſiſſe certum ſit, non cum eadem carne atque membris corpus noſtrum reſurrecturum; licet redargutus poſtea a ſancto Gregorio Papa tunc diacono Apocriſario Romanæ Eccleſiæ, eo abdicato errore, Catholicus ſit defunctus. Cum igitur audis Quintæ Synodi corypheos Origenis errores vel ex parte ſectatos eſſe: æque intelligere potes, quorum arte, quæ in Synodo acta ſunt cõtra Origenem & eius errores, ex ea fuerint decurtata. *CCXLVIII.* *Ab Origeniſt. Synodus mutilata.*

Acta illa præterea deeſſe noſcuntur, quibus agebatur de adiectis Patriarchatui Hieroſolymitano Ec- *CCXLIX.*

Digitized by Google

no Eccleſijs, de quibus hæc leguntur in Bello ſacro [a]: Tempore prædicti Principis, *Iuſtiniani vi* A
delicet congregata eſt Synodus generalis apud Conſtantinopolim, tempore domini Vigilij Papæ,
Eutychij Conſtantinopolitani, Apollinaris Alexandrini, Pauli * Antiocheni, & Euſtochij Hiero
ſolymitani Patriarcharum, ſuper Tribus capitulis, &c. In qua Synodo poſt alias populo Dei neceſ
ſarias inſtitutiones, quas pro tempore promulgandas decreuerat ſanctorum Patrum qui ad eam
conuenerant auctoritas, prædictam Deo amabilem Hieroſolymitanam honorare Eccleſiam, &
eius Epiſcopo locum inter Patriarchas dare, communi ſanxit voluntate, reuerentiam exhibens ſan
ctæ Reſurrectioni. Et quoniam prædicta Dei cultrix ciuitas quaſi in limite Alexandrini & Antio
cheni Patriarcharum erat, nec haberet vnde illi vrbi ordinaret Suffraganeos, niſi vtrique Patriar-
chæ aliquid detraheret, viſum eſt expedire, ab vtroq. aliquid detrahere, vt eidē iuxta formā aliorū
Patriarchatuū ordinaret ſubiectos. Subtraxerunt ergo Antiocheno Cæſarienſem & Scythopolitanū
Metropolitanos, Alexādrino vero Rubenſem & Berythenſem item Metropolitanos. Et qm̄ iterū
eūdē Patriarchā oportebat habere p̄ter ſupradictos Metropolitanos familiares Suffraganeos, quos
Græci Cancellos * vocant: ſubtraxerunt prædictis Metropolitanis quoſdam Epiſcopos, & quoſ
dam de nouo erexerunt vſque ad vigeſimumquintum, quorum nomina ſubiunximus, computatis B
prius Metropolitanis & Suffraganeis eorum. Eſt autem ordo talis: Dorenſis, Antipatrita, &c.]ea-
dem reperimus in Vaticana bibliotheca in codice notiſſimo, cuius eſt titulus, Liber Cenſuum.

a Guiliel. Tyr. de bello ſacro li. 14. c. 12.

* Domni *Hieroſol. Eccleſia in Patriarchatum.*

* Syncellos

CCL.

Meminiſſe debes, lector, hæc tentaſſe & obtinuiſſe Iuuenalem Hieroſolymorū Epiſcopum in
Concilio Chalcedonenſi poſt abſentiam Legatorum: ſed quo minus ea, quod in præiudicium ver-
terentur aliarum Eccleſiarum, executioni mandata eſſent, Leonem Romanum Pontificem inter-
ceſſiſſe. Sic igitur inuerſo antiquo ordine a ſacroſancto Nicæno Concilio inſtituto, Cæſarienſis Ec
cleſia totius Palæſtinæ Metropolis ſpoliata, nunc primum ſubiecta eſt Hieroſolymorum Eccleſiæ.
Porro Iuſtinianus Imperator eamdem Cæſarienſem ciuitatem nobilitare voluit Proconſularib.
faſcibus, reſtituens quem diu ante poſſediſſet Proconſulatum, vt de his edita eiuſdem Imperato-
ris conſtitutio [b] docet. Nunc ergo primum Hieroſolymorum Eccleſia Patriarchatu vere aucta
cognoſcitur, licet eodem nomine ſæpe eius Epiſcopus ante hæc tempora vſus eſſe inueniatur.

b Conſt. 103. de Proconſ. Palæſt.

CCLI.
Quinta Syno. corrupta a Monothelitis.

Iam vero ad poſtremum videamus quæ ab impoſtoribus fuerint Quintæ Synodi nomine per
uulgara. Monothelitarum fuit inuentum, vt ſub titulo Quintæ Synodi, tamquam ex eius Actis de
promptam ediderint epiſtolam quamdam Mennæ Conſtantinopolitani Epiſcopi nomine ad Vi- C
gilium Papam conſcriptam de vnica in Chriſto voluntate. Sed eiuſmodi ſtropha detecta eſt in Sex
ta Synodo a Legatis Apoſtolicæ ſedis oſtēdentibus tres quaterniones Actis Quintæ Synodi recēs
adnexos. Rurſus vero dum in Sexta Synodo Actio ſeptima Quintæ Synodi legeretur, duæ in ea ſu
peradditæ epiſtolæ inuentæ ſunt Vigilij Papæ nomine inſcriptæ, quarum altera ad Iuſtinianum Im
peratorem, altera vero ad Theodoram Auguſtam data haberetur, quibus Vigilij Papæ de vna in
Chriſto operatione eſſet aſſertio: quas cōmētitias atque ſuppoſitas ijdem Apoſtolicæ ſedis Legati
manifeſte probarunt. Detectæ ſunt eiuſmodi hæreticorum impoſturæ in Actione decimaquarta
eiuſdem Sextæ Synodi, in qua dictum eſt pariter anathema in eos qui quoquo modo eādem Quin
tam Synodum corruperunt. Vides igitur, quam fuerit Quinta Synodus tum ab Origeniſtis, tum
etiam a Monothelitis diuerſis temporibus lancinata.

CCLII.
De rebus poſt Synodū geſtis.

His ergo hinc inde collectis quæ ad Synodum Quintam ſpectare videbantur, reliquum eſt, vt
iam quæ poſt Synodum diuerſis in locis fieri contigerunt, his adnectamus. Extāt Acta ſancti Sabę
a Cyrillo (vt dictum eſt) omni fide conſcripta: ad quorum finem hæc habentur de damnatione O
rigenis atque ſectariorum eius relata in Actione prima Septimæ Synodi. Itaque cum ſancta vniuer D
ſalis Quinta Synodus Cōſtantinopoli eſſet cōgregata, cōmuni & generali anathemate reiecti ſūt
Origenes & Theodorus Epiſcopus Mopſueſtiæ, & quæcumque ab Euagrio & Didymo dicta ſunt
de præexiſtentia, περὶ προϋπάρξεως. Probauerunt autem id quatuor Patriarchæ præſentes. Præterea
Imperator noſter Dei obſeruantiſſimus Acta Synodi Hieroſolymam miſit: in qua ciuitate coacto
Epiſcoporum conuentu, quotquot erant Palæſtinorum Epiſcopi manibus & pedibus & ore ſentē
tiam & ſtatutū Synodi confirmarunt, niſi quod Alexander Ep̄s Abyles contrarium ſenſit: quamob
rem Epiſcopatu exutus, Byzātium ſe recepit, & terræmotu abſortus eſt & defoſſus. Neolauritas
autem (*monachos ſcilicet qui nouam Lauram ſancti Sabę incolebant*) cum ſe a Catholica communione
ſeparaſſent, Eutychius Patriarcha diuerſis rationibus aggreſſus eſt, octo menſes vſque varia ad-
monitione & cohortatione vſus, cum non poſſet voti fieri compos, neque id vnitatem Eccleſiæ eos
perducere, Imperatoris iuſſionibus obtemperans, illos per Anaſtaſium Ducem a Neolaura expu-
lit, regionem ab illorum peſte liberans.]hæc ibi.

CCLIII.
Terręmotu cōcuſſa Conſtantinopolis.

Ceterum quod pertinet ad terræmotum, quo Conſtantinopolitana ciuitas concuſſa eſt: id fa-
ctū hoc anno, in Miſcella ita deſcribitur: Anno vigeſimoſeptimo Imperij Iuſtiniani factus eſt terri E
bilis terręmotus Conſtantinopoli & per alias vrbes, qui tenuit dies quadraginta. Et paulatim ho
mines compuncti ſunt, litaniam agentes & frequētantes, atque in Eccleſias commeantes. Cumq.
multa miſericordia Dei facta fuiſſet, homines ad peiora delapſi ſunt. Fit autem memoria huius ter
ræmotus per ſingulos annos, in campo litaniam populo agente.]hæc ibi. Agit de eodem terræmo
tu Agathias [c], cuius etiam aſſertione colligitur, hoc eodem anno contigiſſe, nempe vigeſimoſe
ptimo ejuſdem Inſtiniani Imperatoris, autumnaliq. tempore: Verum (vt dictum eſt) nō Byzantiū
tantum, ſed & alias regiones Orientis eodem fuiſſe motu concuſſas, & ciuitates ſolo æquatas,
vt inter alias Berythum in Phœnicia, contremuiſſeq. etiam Alexandriam Aegyptij, vrbem (quod
magno miraculo factum eſt) terræmotibus minime ſoli natura ſubiectam, idem aſſerit Agathias,
qui & de eiuſmodi prodigijs multa philoſophatur, quæ tu ipſe conſulere poteris: nobis non eſt tan
tum otij, nec patitur inſtitutum vt hæc inquiramus.

c Agath. lib. 2.

CCLIV.

Ceterum quis negare poterit, ſi ab euentis facta nouerit iudicare, præſagia iſta fuiſſe malorū
quæ ſunt

A quæ ſunt Synodum hoc anno habitam conſecutæ?cum videlicet graniore concuſſione commotæ Eccleſiæ ſunt,quæ inter ſe inuicem collidentes,ciuitatibus Orientis & Occidẽtis lacrymabile plane ſpectaculum intulerunt,cum nequaquam terræmotus inſtar breui temporis ſpatio perdurantis,ſed commotio talis fuit, quæ indeſine nti concuſſione ad plurimorum annorum ſpatia ſanctã Eccleſiam iugiter agitauit, prout quæ ſingulis ferme annis dicturi ſumus facile demonſtrabunt. Etenim ipſa Synodo abſoluta,tantum abeſt vt pax reddita ſit Eccleſijs,vt maius belluui exarſerit, inteſtinaq. diſcordia magis ſæuierit,Orthodoxis inter ſe inuicem altercantibus,inhærentibus alijs Synodalibus de Trium capitulorum damnatione decretis,alijs vero tuentibus Vigilij Pontificis Conſtitutum pro eorumdem Trium capitulorum defenſione ſancitum. præualuerunt iſti in Occidente,in Oriente autem illi,vbi Imperatoria eminebat auctoritas.Sic igitur haud tunc accidit(quod in alijs Oecumenicis Concilijs euenille ſcimus)vt de hæreſibus expugnatis atq.damnatis Orthodoxi Epiſcopi ad propria cum triumpho redirent,pacemq.referrent,erigerentq.de impietate expugnata trophæa,ſed ciuilem potius diſcordiam inuexere. Vbicumq.enim Synodale decretum munitum Imperatoris edicto a prouinciarum Præſidibus promulgabatur,illic ab aduer-

B ſa parte luctus excitabatur,quaſi proculcata ſacroſanctæ Synodi Chalcedonenſis maieſtate,atque auctoritate Apoſtolicæ ſedis in Vigilio vilipenſa.

CCLV.

Verum luctus mærorq.haud ipſorum animos hebetarunt,ſed vehementioribus ſumptis ſpiritibus exurgentes ex aduerſo,pro Tribus capitulis Synodos collegere,putantes ſe legitimum inire certamen,quod inijſſe ſcirent atq.proſequi quantumlibet exulem Romanum Pontificem,ſeq. pro ſacroſanctis pugnare legibus,quarum cauſa viderent primarium Catholicæ Eccleſiæ Antiſtitem conſtanti animo exilium ferre. Congregata ſunt igitur ea de cauſa ab ipſis in Occidente Concilia,in quibus Conſtituto Vigilij ſubſcribentes,quæ facta eſſent Cõſtantinopoli damnauere,memores ea tantum de Synodis in Eccleſia eſſe recepta, quæ Apoſtolicæ ſedis Antiſtites ſuo calculo comprobaſſent:cuius veritatis de præcedenti Oecumenica Quarta Synodo ingerebatur exemplũ, ubi quæ ſexcenti & amplius de ſedium prærogatiua Epiſcopi ſtatuiſſent,non conſentiente ſed aduerſante ipſo ſancto Leone Romano Pontifice,irrita caſſaque reddita ſunt & nullius auctoritatis. Quo igitur tutius iuncta capiti membra ſibi viſa ſunt ſuſcepiſſe certamen,eo ardentius proſilierũt ad pugnam;coronandi quidem,ſi ſecuti eumdem poſtea Vigilium Romanum Pontificem probã-

C tem Synodum,capiti itidem inhærentes,ipſum non deſeruiſſent,neq.in Vigilij locum ſubrogatos ſibi inuicem Romanos Pontifices de quæſtione propoſita ob bonum pacis aliter ſtatuentes, ſalua fide & Chalcedonenſis Concilij integritate ſeruata. Verum dum contrariæ ſententiæ defenſioni Trium capitulorum obſtinatius quam par erat inhærerent, a coniunctione viſibilis capitis deſciuerunt.Sed de his abunde ſuis locis inferius.

CCLVI. *De auaro terribilis caſus.*

Iam vero quæ reliqua ſunt anni huius rerum geſtarum proſequamur. Habet hæc Cedrenus ſub huius anni periodo: Eo tempore Conſtantinopoli diues quidam cum ægrotaret, mortemque timeret,triginta libras argenti in pauperes erogauit:reſtitutus autem præter ſpem ſuam bonæ valetudini,fraude diaboli eo inductus eſt,vt facti ipſum pœniteret,hocq.fideli cuidam ſuo amico aperiret.Monet ille hominem,ne huic malæ aſſentiatur cogitationi,Deumq.irritet,qui propter iſtã largitatem miſeratus,ſanitatem donarit:alioqui fore,vt ſubita morte,nondum mutato facto,pereat.Cum non moueretur ille,ſed magis magiſq.irritaretur:amicus:Quando,inquit, ſalutare conſilium non admittis,aliud tibi ſubijciam.Poſcenti hoc,vere miſericors ille: Agedum,ait,ad templum vade,& non te ſed me in pauperes elargitum pecuniam iſtam dicito: ipſe ſtatim triginta li-

D bras reddam. Conſentiens infelix ille ad templum abijt,auroq.accepto,ita vt alter præceperat,locutus eſt. inde egrediens,ad ipſam templi portam mortuus concidit. Clericis de rei nouitate ſtupentibus,omnibuſque alijs qui forte aderant,iubentibus alterum pecuniam recipere ſuam; ille non obtemperauit,ſed inter egenos omnem diuiſit,quod diceret Deum non pati ſannas.Promiſſa enim Deo non tantum pecuniam,ſed verba voluntatemque obligant; & quicquid homo Deo pollicitus fuerit,id præſtare opus habet,virgo virginitatem,continens continentiam,&c.]hæc auctor.Sed quæ poſt hæc ſubijcit de Syneſio,ſuo loco illa poſuimus.Iam vero huius anni res Francorum inuiſamus.

CCLVII. *Chrotildis Reginæ obitus.*

Hoc eodem anno finem huic vitæ impoſuiſſe magnam illam feminam ſanctam Chrotildem Clodouei Regis coniugem,ſcriptores tradunt [a]: cui debent Franci,quicquid boni ob ſuſceptam Chriſtianam religionem ſunt conſecuti;vtpote quæ ſuis precibus & hortationibus Clodoueo viro ſuo ſimulq.Francorum genti auctrix fuit,vt Chriſtianam religionem abiecta idololatria, ſuſciperent.Quæ fidei Catholicæ,viteq.fidei congruæ profunda relinquens beneq.impreſſa veſtigia, viduata viro,reliquum vitæ tempus apud ſepulchrum S.Martini Turonis ad obitum vſq. ſanctiſſime

E perduxit,cũ illi Eccleſiæ præſideret Iniurioſus Epiſcopus, quem interfuiſſe diximus quarto Concilio Aurelianenſi.ait enim Gregorius[b]: Chrotildis Regina plena dierum,boniſq.operibus prædita, apud vrbem Turonicam obijt tempore Iniurioſi Epiſcopi;Quæ Pariſios magno cum pſallentium præconio deportata,in ſacrario baſilicæ ſancti Petri ad latus Clodouei Regis ſepulta eſt a filijs ſuis Childeberto atque Clothario Regibus:nam baſilicam ipſa conſtruxerat,in qua & Genouefa beatiſſima eſt ſepulta.]hæc Gregorius.

[a] Sigebertus in Chron.& alij eũ ſecuti.

[b] Greg. Turon. inſt.lib.4.c.1. & lib.10.c.31.

CCLVIII.

Quę enim viuens coluit,cuſtodiuit,propagauitq.fidem Petri,in Petri pariter baſilica elegit, quam erexerat,ſibi ſepulchrum,ſciens in terra & in cælo ei traditam poteſtatem:ita quidem ſicut viuens verbis & exemplis,ſic moriens teſtatum relinquere voluit perpetuo monumento,Francis omnibus,potiſſimum vero Pariſiẽſibus ampliſſimis notis expreſſum,quam ſectari deberent fidẽ & colere pietatem:quibus merito poſitum ſit ob oculos ſemper loquens & auribus inclamans iugiter illud diuinum elogium [c]: Attendite ad petram vnde exciſi eſtis,& ad cauernam laci, de qua præciſi eſtis.Attendite ad Abraham patrem veſtrum,& ad Saram,quæ peperit vos] ad Clodo-

[c] Iſai.51.

ueum,inquam,atque Chrotildem , qui ſupra petram fundamenta regni perpetuo permanſuri A
locantes,in ſignum Petro baſilicam erexere,in qua quieſcentes in ſpe,diem nouiſſimum expecta-
rent. Proſecuta vero eſt tantæ feminæ dignam memoriam Catholica Eccleſia , dum inter Sanctos
illam aſcribens,diei quoq.natalis eius anniuerſariam memoriam celebrat [c]. At de his ſatis.

c Rom.Martyrolog.die 3. Iunij.

IESV CHRISTI ANNVS	VIGILII PAP. ANNVS	IVSTINIANI IMP. ANNVS
554.	15.	28.

I. *Vigilius ab exilio liberatus.*

ANnus Chriſti Redemptoris quingenteſimus quinquageſimusquartus,poſt Conſulatum Ba-
ſilij decimuſtertius in Faſtis notatur,quo Vigilius Papa precibus Narſetis Ducis ab Impe
ratore liberatur exilio.Res geſta ab Anaſtaſio ita deſcribitur:Adunatus clerus Romanus rogaue-
runt Narſetem,vt vna cum eius ſuggeſtione rogarent Principem,vt ſi adhuc viueret Vigilius Pa-
pa,aut presbyteri,vel clerus qui cum eodem Vigilio fuerant in exilium deportati, reuerterentur. B
Suſcepta relatione Narſetis vel cuncti cleri Romani , lætus effectus eſt Imperator, & omnes in-
clyti eius,eo quod requiem donaſſet Deus Romanis.Mox miſit iuſſiones ſuas per diuerſa loca ;
vbi fuerant in exilium deportati in Gypſa * & Proconeſſo,& adduxit eos ad ſe Imperator , dicens
eis:Vultis recipere Vigilium,vt fuit Papa veſter?gratias ago. Minusve ? hic habetis Archidiaco-
num veſtrum Pelagium,& manus mea vobiſcum erit.Reſponderunt omnes:Imperet Deus pieta
ti tuæ.Reſtitue nobis modo Vigilium:& quando voluerit eum Deus tranſire ab hoc ſæculo , tunc
veſtra præceptione donetur nobis Pelagius Archidiaconus noſter.Tunc dimiſit omnes cum Vigi
lio.] hæc Anaſtaſius.

II. Audiſti Imperatorem iam arrogaſſe ſibi Romani Pontificis confirmationem,immo & abro-
gationem,nimirum dum ſe paratum exhibet,ſi clerus Pelagium magis velit,facturum vt Vigilius
eſſet;ita plane captiuam ducens Romanam Eccleſiam,quam ſub eodem humiliatam tenuit iugo,
cum videlicet nullam haberi voluit electionem cleri,niſi electi accederet confirmatio ab Impera-
tore. Vidiſti & clerum abiecte nimis profitentem,poſt obitum Vigilij in ſucceſſoris ſubſtitutione
præceptionem ipſius expectaturum.Sic quidem ducta eſt [b] in captiuitatem domina Gentium,& C
Regina prouinciarum facta eſt ſub tributo.Totidẽ Hieremia petitis verbis deplorat iſta S.Gre-
gorius [c] Papa,cum & dolet non ſine certæ oblatione pecuniæ eiuſmodi fieri ſolitam ab Impera-
tore probationem Romani Pontificis,vt apertius ſuo loco inferius apparebit.

b Thren.1. c Greg in ſeptẽ Pſal.pœnit.

III. Vidiſti ſcelus?Qui enim præ ceteris videri voluit Imperator maxime pius,ſe maxime impium
præſtitit,dum duriores coegit Romanam Eccleſiam ſubire conditiones,quam tulerat ſub Ethni-
eis Imperatoribus,de quibus nulla eſt vſquam mentio quod confirmationem electi in Romanũ
Pontificem ſibi aliquando arrogarint.Iſta igitur quæ neq.humana neq.diuina iura tribuunt Im-
peratori,ille qui legiſlator omnium maximus dici ſtuduit,ſibi ſumens , in his impie decernendis
diuinorum & humanorum decretorum profanator & conculcator euaſit,in gratiam haud dubiũ
æmulantium Græcorum Romanæ Eccleſiæ gloriam.Sed fruſtra humana id præſumpſit aſtutia:Im
pingentes enim ipſi in lapidem,fracti ſunt,Romanæ vero Eccleſiæ decor magis ſemper eluxit , vt
quæ dicentur ampliſſimam fidem facient.

IV. *De Quinta Synodo a Vigilio comprobata.*

Hæc autem quæ de liberatione Vigilij & aliorum ab exilio dicta ſunt,licet Anaſtaſius facta tra
dat rogatore Narſete exercitus in Italia Duce:tamen & tunc accidiſſe putamus, ut Vigilius Papa D
aſtenſus fuerit Imperatori,recedenſq.a ſua ſententia,quam Conſtituto edito declarauerat,Quin-
tam Synodum comprobarit. Etenim eum de conſenſione Vigilij Græci omnes affirmẽt,& qui his
temporibus vixit & ſcripſit Euagrius id ipſum aſſerat,vt quæ ſunt ſuperius dicta teſtantur: cum-
que pariter declaratum ſit,id non eo tempore accidere potuiſſe,cum idem Pontifex actus eſt non
ob aliam cauſam in exilium,niſi quod Quintam Synodum minime probare voluiſſet: neceſſe eſt
affirmare,id ab ipſo factum eſſe hoc tempore,cum ab exilio ſolutus eſt,liberq.dimiſſus,vt in ſuam
rediret Eccleſiam,iam vendicata per Narſetem a Gothis Italia.

V. Vt iſtæc firmemus,alia plura ſuadent.In primis vero,quod Liberatus diaconus Carthaginen
ſis,& ipſe ex iis vnus qui pugnarunt pro Trium capitulorum defenſione (vt ex Breuiario ab ipſo
conſcripto ſatis apparet vel ex eo potiſſimum dum Theodorum Mopſueſtenũ laudat)ipſe, inquã,
Liberatus in Vigilium parum æquus,præter alia quæ aduerſus eum conſcripſit,iſta de eius fine ha
bet [d]: Hæc(inquit)Vigilius ſcribens hæretici ſo cculte,permanſit ſedens.In quo impletum eſt il
lud teſtimonium,quod Salomon in Prouerbijs dicit [e]: Edent viæ ſuæ fructus,& conſiliis ſuis ſa
turabuntur.Ab ipſa hæreſi afflictus Vigilius,nec coronatus,qualem vitæ terminum ſuſcepit, notũ E
eſt omnibus.]hæc Liberatus:qui quidem ſi perſtantem in ſententia vſq.ad mortem pro Trium ca-
pitulorum defenſione, quorum cauſa Cõſtitutum ediderat,Vigilium comperiſſet, ipſum in ea de
functum velut martyrem collaudaſſet:ſed cum ait,ipſum fuiſſe afflictum nec coronatum,plane al
ludit ad eius exilium,& poſt exilium a priori propoſito defectionem.

d Libera. Breu. c.22.in fin. e Prou.1.

VI. Suadet etiam iſtud ipſum ea ratio,quod cum Iuſtinianus Imperator nihil antiquius habuerit
Trium capitulorum damnatione,quorum cauſa plura(vt vidimus)ſanciuit edicta,& Synodũ Oe
cumenicam collegit,ſuæque ſententiæ aduerſantes ſeuere puniuit:quomodo paſſurus fuiſſet, niſi
conſenſiſſet,vt Vigilius, qui ampliſſimis ſcriptis contrariam ſententiam profeſſus fuit, & ad eã
ſectandam vniuerſam Eccleſiam Catholicam impulit,idem poſtquam ſolueretur exilio,ſineretur
proficiſci in Occidentem,haud dubium vniuerſos Epiſcopos orbis Occidui aduerſus edicta Im-
peratoris atque Synodi decreta concitaturus?Rurſum vero Iuſtinianus Imperator non ſolum ab
exilio ipſum Vigilium liberauerit,ſed alia nonnulla eidem petenti conceſſerit,& ipſo exigente ſan

Vigilius Iuſtiniano amicus redditus.

ctionem

A ctionem de rebus Italicis promulgarit, abſque dubio ex huiuſmodi officijs declaratum eſt, eumdem Vigilium ipſi valde charum extitiſſe, vt ea petenti indulſerit, ꝗ nõniſi conſenſione in Trium capitulorum damnatione effici potuit, vt inter eos amicitia ſanciretur, quorum ſolũ cauſa odium conflatum erat, & in eum exilium irrogatum.

VII. Sic igitur ex omnibus, ſuffragante potiſſimum Græcorum auctoritate, ſatis apparet, Vigilium Papam, vt natum occaſione Trium capitulorum ſchiſma penitus tolleret, omnemq. Orientalem Eccleſiam Catholicæ communioni coniungeret, abrogato quod pro Tribus capitulis ediderat cõſtituto Quintæ Synodo aduerſanti, eamdem Synodum auctoritate Apoſtolica comprobaſſe, œcumenicamq. dixiſſe: cuius poſtremam ſententiam cum poſteri omnes Romani Pontifices ſint ſecuti, vniuerſa Dei Eccleſia, paucis exceptis ſchiſmaticis, eamdem Synodum vt œcumenicam ſemper nouit & prædicauit. Eius vero exemplaria tunc in Romanæ Eccleſiæ archiuis fuerũt inter alia ſcripta authentica collocata: quæ vtinam conſeruata fuiſſent: non enim opus eſſet eam corruptam & mutilatam (vt vidimus) e codicibus Græcis accipere.

Vltimam Vigilii ſententiã Eccleſia ſecuta.

VIII. Porro eadem exemplaria genuina miſiſſe noſcitur S. Gregorius ad Theodolindam Longobardorum Reginam, & eius filium Adulouualdum renuentem aliquando ea de cauſa Eccleſiæ Catho- B licæ communicare, quod accepiſſet, ex eadem Synodo derogari ſcriptis S. Leonis Papæ ab vniuerſa Eccleſia vt ſacroſanctis toto orbe receptis. Sed accipe ipſius verba Gregorij ad ipſam Theodolindam Reginam reddita [a] extremo tempore ſui Pontificatus: Eam tamen (inquit) Synodũ, quæ piæ memoriæ Iuſtiniani tempore facta eſt, per latores præſentium tranſmiſi: vt pdictus filius meus dilectiſſimus ipſam relegens, cognoſcat, quia falſa ſunt omnia, quæ contra ſedem Apoſtolicam vel Catholicam Eccleſiam audierat. Abſit enim nos cuiuslibet ſenſum hæretici recipere, vel a tomo ſanctæ memoriæ Leonis prædeceſſoris noſtri in aliquo deuiare: ſed quæcumq. a ſanctis quatuor Synodis ſunt definita, recipimus; & quæcumq. reprobata ſunt, condemnamus.] hæc Gregorius, qui tũ ipſam Reginam, tum eius filium Regem Longobardorum detrectantes interea ob falſos a ſchiſmaticis ſparſos rumores Apoſtolicæ ſedi communicare, rei veritate dilucide demonſtrata, communione Catholica & Apoſtolica impertiuit.

Quint. Synodi germana exemplaria.

a Greg lib. 12. epiſt. 7.

IX. Sed ad ipſum Vigilium ſolutum iam exilio, dimiſſumq. liberum vt ad ſuam redire Eccleſiã poſſet, reuertamur. Cum rediturus Romam, Conſtantinopolim ad Iuſtinianum Imperatorem veniſſet: ab ipſo petijt ſanctionem promulgari vniuerſæ Italiæ profuturam. Extat illa quidem, quam hic C tibi reddendam putauimus, vt quæ ſunt dicta notiora hãt. ipſa vero ad Narſetem Ducem & ad Antiochum Italiæ Præfectum data reperitur hoc anno, diſtincta capitibus vigintiſeptem: ſed nobis ſatis hæc ex multis pauca referre [b]:

b Nouel. Iuſtin. edit. in fin.

X. Pro petitione Vigilij venerabilis antiquioris Romæ Epiſcopi quædam diſponenda cẽſuimus ad vtilitatem omnium pertinentia, qui per Occidentales partes habitare noſcuntur. In primis itaque iubemus, vt omnia quæ Athalaricus vel Amalaſuntha regia mater eius, vel etiam Theodatus, Romanis, vel Senatu poſcente, conceſſerunt, inuiolabiliter conſeruentur: ſed & ea quæ a nobis, vel a piæ memoriæ Theodora Auguſta quondã coniunge noſtra collata ſunt, volumus illibata ſeruari: nulla cuicumq. danda licentia contra ea venire, quæ a prædictis perſonis pro quibuſcumq. reb. vel titulis data vel conceſſa eſſe noſcuntur, excepta videlicet donatione a Theodato in Maximũ pro rebus habita Marciani, ex quibus dimidiam portionem Liberio viro glorioſiſſimo dediſſe meminimus, reliquam dimidiam Maximo viro magnifico relictam, quas apud vtrumque firmiter manere cenſuimus.

Edictum Iuſtiniani Imp. de rebus Italiæ.

XI. D Si quid a Totilano tyranno factum vel donatum eſſe inuenitur cuicumq. Romano, ſeu cuique alio, ſeruare, vel in ſua firmitate manere, nullo modo concedimus: ſed res ablatas ab huiuſmodi detentatoribus antiquis dominis reformari præcipimus. Quod enim per illum tyrannidis eius tẽpore factum eſſe inuenitur, hoc legitima noſtra notare tempora non concedimus.] & inferius de ijſdem rebus a Totila alienatis: Quia autem verſimile putamus, diuerſos tyrannidis tempore res ſuas per metum alienaſſe hominibus vel officium quodcumq. gerentibus, vel aliam a Totila commiſſam actionem, vel potentiam, vel gratiam apud eum habentibus, ſiue venditione, ſiue alijs quibuſcumq. contractis titulis: modo vero quod factum eſt prius reſcindi deſiderare, vtpote per violẽtiam, vel per metum tyrannici temporis factum: ſancimus omnibus eſſe licentiam ſui recipiendi, ſiue vendicandi, vel poſſeſſionis a Iudice adipiſcẽdæ, pretijs tantummodo videlicet reſtitutis: quæ tamen (eo qui ſe dediſſe perhibet approbante) veraciter conſtiterit exoluta, nec aliquo poſtea modo vel fraude ſubtracta, vel ab eo recepta, cum non abſq. ratione eſſe putemus multa tunc temporis per metum & violentiam facta eſſe, quæ noſtris temporibus reſcindi poſcit iuſtitia, pœna videlicet inſtruentis inſerta propter prædictas factiones modis omnibus quieſcente.] hæc & alia plura ad res ſiue immobiles ſiue mobiles ſpectantia, inſtante Vigilio Papa, Iuſtinianus ſanxit, multaque E alia ad perſonas reſpicientia, quas vel barbaricus furor redegiſſet in ſeruitutem, vel militaris licentia profanaſſet. nam poſt alia plura hæc de dicatis Deo virginibus:

XII. Cum autem tyrannicæ ferocitatis præſumptionem res etiam illicitas quaſi permiſſas egiſſe, ſine dubio ſit: ſancimus, vt ſi qui mulieres Deo ſacratas, vel habitum religioſum habentes ſibi coniunxiſſe inueniantur, nulla eis tenendi, vel dotes forte conſcriptas, iterum monaſterijs, vel eccleſijs, aut ſancto propoſito cui dedicatæ ſunt, reſtituantur.] hæc & alia Iuſtinianus hoc anno vigeſimooctauo ſui Imperij, & poſt Conſulatum Baſilij tertiodecimo: quæ quidem ab Imperatore procuraſſe Vigilium apparet, vt quæ tempore bellico fuiſſent iura iuſſa ſileri, eadem reuiuiſcerent, ſuſque vnicuiq. tribuerent. Quomodo autem recedens Conſtantinopoli Vigilius Papa, cum in Siciliam perueniſſet, illic extremum clauſit diem, ſequenti anno, quo id contigit, dicturi ſumus: modo quæ anni huius ſunt reliqua proſequamur.

XIII. Hoc eodem vigeſimooctauo Imperatoris anno a Coſrhoe Perſarum Rege aduerſus Iuſtinianũ Augu-

Auguſtum bellum mouetur, non quidem ex more in Syria, ſed in Colchorum prouincia; quo Romanus exercitus turpiter victus atq. fugatus eſt. Hæc vero quomodo ſe habuerint, Agathias pluribus refert. Quibus accurate narratis, diuertit idem auctor ad peregrinationem ſeu tranſmigrationem quorumdam Gentilium philoſophorum e Romano ſolo in Perſidem, ea (vt refert) occaſione, quod pertæſi illi Chriſtianam religionem & eam colentium mores, ad Perſas, quos acceperant eſſe modeſtiores, proficiſci, ibiq. reliquum vitæ tempus apud eos degere decreuerint: verum falſa decepti fama, vbi Perſarum fœdiſſimos inuenerunt mores, mox redire ad priſtinos lares, & cum Chriſtianis reliquum vitæ tempus degere cenſuerunt. Quæ autem notatu digna iiſdem tunc acciderint remeantibus, ab eodem accipiamus auctore, qui rem ſic exorditur [a]: A

a Agath. lib. 2.

XIV. *De philoſophis ad Perſas peregrinantibus.* Paulo ante Damaſcius Syrus, Simpliciuſq. e Cilicia, Eulamius Phryx, Priſanius Lydus, Hermias præterea & Diogenes ex Phœnicia, Iſidoruſq. Gazæus in Perſidem ad Regem hunc viſendũ ſe contulerunt: qui omnes facile hac noſtra ætate, omnium erant philoſophorum principes. His quidem, cum minus placerent quæ de Deo Romani rectius ſentiunt, & multorum relatu perſuaſi iam eſſent Perſarum inſtituta & mores ceteris longe præſtare, in Perſiam ad Regem, vt in ea victuri, vna conceſſerunt, & eo libentius, quod Regem in primis iuſtiſſimum, continentiſſimumq. eſſe acceperant, qualem & vult Plato, vt philoſophia ſit cum Imperio iuncta: ſubditos vero pollere virtutibus, quandoquidem nec fures apud hos eſſent, neq. prædones, nec deniq. qui iniuſtiora cetera facerent: atque adeo vt pretioſiſſima quæq. vel in ſolitudine quauis relicta, qui forte inuenerit, haud quaquam ſit ſublaturus, ſed relinquenti utcumque domino integra omnia vſque ad reditum maneãt. Vbi tamen eo eſt tandem peruentum, cum omnia aliter longe ac ipſi acceperant ſeſe habere iam comperiſſent, & omnem ſcelerum apud hos ſpeciẽ exerceri, ipſiq. hæc moleſtiſſime ferrent: incõſtantiæ & leuitatis ſe ſtatim inſimularũt, & mutati loci cœpit hos pœnitere. Vnde etſi Coſrhoes eos & beneuolentia proſequeretur, & vt apud ſe manerent, precibus fatigaſſet: confeſtim tamen ad priſtina loca, e quibus exceſſerant, ſe receperunt, exiſtimantes, longe ſibi potius fore, initis mox Romanorum confinibus mortem, ſi forte contingat, obire, quam apud Perſas morando, maiora ſibi præmia comparare. Sic demum omnes ad priſtinas ſedes reducti, barbarica deteſtabantur hoſpitia.] Ita quidem experimento didicere philoſophi, ſolutos licet diſciplina Chriſtianos præſtare moribus quibuſlibet veri Dei cultum ignorantibus populis. Quid vero his ſubiiciat auctor admiratione dignum, accipe: B C

XV. *De cadauere humato atque refoſſo.* Sed cum interea iter hi facerent, mirandum quiddam his ferunt & dignum memoria contigiſſe. Nam cum in agrum quemdam Perſicum philoſophi diuertiſſent, hominis eiectum cadauer viderunt recens mortui inhumatum. Tum hi legis barbaricæ prauitatem commiſerati (*lege enim Perſarum, defunctorum hominum corpora non humari, ſed feris beſtiis & volucribus exponi iubebantur*) quandoquidem nec par fore exiſtimabant, vt vel in partem aliam natura iniuriam pateretur, cadauer illud per ſeruos elatum, terra (vt licuit) obruerunt. Noctu vero, his quieſcentibus, vnus quidã eo ex comitatu (non enim ſat calleo) obuerſari ſibi ſpeciem vidit hominis ſenioris, ſibiq. incogniti, alias tamen grauis & venerandi, & qui philoſophiæ ſtudenti vt pallio, ita & barba promiſſiore nihil eſſet abſimilis; ſibiq. perinde iubendo, monendoque huiuſmodi inclamaſſe: Noli inhumatum humare: permitte canibus lacerandum. Terra vniuerſorum mater matris corruptorem hominem non ſuſcipit (*hæc idcirco, quod Perſis in more eſſet, filios cum matribus commiſceri*) Tum ille quamprimum præ formidine experrectus, aliis ſomnium ſtatim renunciauit. At illi tum primum dubii animi erant, quonam eſſet id ſomnium euaſurum. Antelucano autem tempore ſurgentes progrediuntur quo erat iter occœptum, agrum eumdem carpendo, cogente ad id loci ſitu, in quo pridie mortui cadauer ſuffoderant. Nudum illum iterato inueniunt, in agri ſuperficie iacentem, tamquã ſponte ſua in apertum remittente terra, nec tolerante non a beſtiis abſumptum ſeruare. Illi igitur rei miraculo obſtupefacti, iter proſequebantur, omiſſo humanitatis officio, quod ſibi ex lege iniungebatur. Somnium interea cum ſermonibus agitarent, ex eo facile fatebantur, pœnas luere Perſas pro impudico & materno concubitu, eoq. & inſepultos manere, & non iniuria per canes dilacerari.] hæc Agathias, ſuorum temporum recenſens hiſtoriam, haud leuiter accepta refert. D

XVI. *Se ipſos impii pœnis afficiũt.* Ex hoc quidem exemplo quis non intelligat, in ſuæ ipſorum vltionem impietatis fini a Deo Nouatores hæreticos ſpernere ab Apoſtolis traditos & in Eccleſia Catholica ſæpe vſu receptos atque poſteris commendatos Chriſtianis ritus ſepulchrales, pompamq. piam, qua ſacris canticis ducuntur funera, ſacriſq. locis, quæ ſunt Chriſti membra, humantur corpora defunctorum; eoſdemq. vere impios ſua ſponte ab Eccleſiaſtica communione diſciſſos hiſce priuari, atque tamquam infames in loco profano, profanæq. ſepulturæ mandari? vt plane iuſto Dei iudicio in eis Hieremiæ [b] vaticinium compleatur, quo ait: Sepultura aſini ſepelietur, putrefactus & proiectus extra portas Hieruſalẽ.] Sed quæ de funere & ſepultura dicimus, de pluribus aliis Dei beneficiis Catholicæ Eccleſiæ collatis æque dicenda ſunt, quibus in ſuorum ſcelerum pœnam ſua ipſorum ſententia impii, ſed iuſto Dei iudicio omnino priuantur. E

b Hierem 22.

IESV CHRISTI ANNVS 555.	VIGILII PAP. ANNVS 16.	IVSTINIANI IMP. ANNVS 29.

I. HIC annus Domini quingenteſimus quinquageſimuſquintus, poſt Conſulatum Baſilii numeratur decimuſquartus; quo Vigilius Romanus Pontifex venturus in Italiam, in Sicilia dicitur obiit, cum ſediſſet annos ſexdecim, licet Anaſtaſius habeat ſediſſe annos decem & ſeptem, menſes ſex, & dies viginti ſex: ſed nulla ſubſiſtunt talia ratione, quamplurimis his aduerſantibus.

A De ipſo item hæc Anaſtaſius ſubdit,cum agit de eius obitu:Venerunt itaq.in Siciliam,in ciuita-
tem Syracuſas,vbi Vigilius afflictus,calculi dolorem habens,mortuus eſt. Corpus eius delatum
Romam,ſepultum eſt ad ſanctum Marcellum via Salaria.]ſed quoto anni mēſe dieve ſit mortuus,
nulla apud antiquos mentio:nec nobis de his diuinandum , cum nec ex ſucceſſoris annis tempus
Vigilij ſedis poſſit menſium atq.dierum numero definiri. Ceterum hic non prætermittendum,Pe
lagium diaconum ductum eſſe in ſuſpicionem illatæ mortis Vigilio:id enim idem Anaſtaſius tra-
dit,cum agit de eiuſdem Pelagij ordinatione:addit autem,ipſum Pelagium publice ſe purgaſſe de
tanta illata calumnia.ſed de his inferius.

Hic tandem finis Vigilij Papæ,vt iuſto Dei indicio in inſula defunctus ſit,confectus ipſe ægrum II.
nis ex morbo,qui coegerat ſanctum prædeceſſorem ſuum Siluerium deportatum in inſulam illic
animam exhalare.Qui enim malis artibus ad Pōtificatum ſibi parauit aſcenſum , ipſum adeptus,
immenſis ſemper agitatus eſt fluctibus,inuiſos in primis Imperatori,cuius gratiam tot ſtudijs de
merere conatus fuit,Orientalibus haud gratus Epiſcopis,aduerſus quos diu multumq. certauit:
ſed & Occidentalibus defenſoribus Trium capitulorum redditus execrabilis , quod in ſententia
B non ſtetiſſet,ſed impugnatoribus eorumdem,ſuo conſtituto abolito,inhæſiſſet, Quintam proban-
do Synodum,quam antea impugnaſſet:ac tandem cum e procellis in portum ſibi viſus eſt appuliſ
ſe,pedemq.alterum in Vrbem,a qua diu abfuiſſet,propemodum intuliſſe,in via mori cogitur im-
menſis confectus ex calculi morbo doloribus.

Fuit iſta Vigilij,dum eſſet Pontifex,vitæ periodus:ex qua quidem multa quis hauriet diuinæ III.
prouidentiæ inuigilantis ſuper Eccleſiam Romanam exempla:quibus illud potiſſimum euidētius *Romana Ecc.*
innoteſcat,ipſam Diuinitatem eius gubernaculum tunc præcipue moderari , cum qui naui præſi- *non læditur ad*
det,clauumque tenet,obdormire videtur,vel alio non opportune dirigere,quo vel timor impellit, *uerſis.*
aut priuatus commouet affectus:qui enim in ea reſidet Chriſtus,huc atque illuc vniuerſam nauim
pro arbitrio vertit:& fluctus licet contrarij vrgeant,& flantes venti in aduerſam partem impellāt:
numquam tamen ipſa nauis impingat in ſcopulos,neq.offendat in ſyrtes , vel crebrioribus vnda-
rum ictibus diſſoluatur,ſed illæſa permaneat,neſciens vel vetuſtate ſeneſcere,vt per lata forami-
na ſorbens aquam,abſorbeatur a fluctibus.

Intelliget ex ijs pariter accuratus inſpector,quanta Romanæ Eccleſiæ inſit auctoritas, vigeat IV.
C que poteſtas,cum viderit ex aduerſo fruſtra ſæcularem niti potētiam, incaſſumq.armari perfidiā,
vaneque contra niti Orientales Epiſcopos,otioſe reſilire Occidentales Antiſtites,inutiliter vbi-
que cogi Concilia,atque ſanciri decreta,vbi non acceſſerit ipſius ſedis Apoſtolicæ confirmatio, &
qui in ea ſedet Romani Pontificis comprobatio:cum illud tantum neceſſe ſit in Eccleſia Catholi
ca haberi ratum & firmum,quod noſcitur conſenſione aſſerta vel præſompta eiuſdem Romani
Antiſtitis comprobatum.

Vidiſti enim,fruſtra niſum Imperiali edicto Iuſtinianum,quouſq.illi Vigilius reſtitit,nulliuſ- V.
que roboris habitum totius Orientis collectum Concilium,donec illud ipſum ſuo aſſenſu volue- *Apoſtol. ſedis*
rit Romanus Pontifex effici Oecumenicum : cum plane non alia ratione ipſi etiam Græci illud *ſumma aucto-*
comprobent Oecumenicum eſſe,niſi quod illi conſenſus acceſſerit Romani Pontificis. Sic vides, *ritas.*
quo magis in Vigilio contempta eſt Apoſtolicæ ſedis auctoritas,eo amplius eamdem apparuiſſe il
luſtratam:& cum nulla fuerint tempora,quibus ſub Catholico Imperatore adeo ignominioſa di-
raq.pati coactus ſit Romanus Pontifex,numquā tamen magis,quanta in Petri ſucceſſore vis atq.
poteſtas eſſet,cognitum fuit,in illo præſertim Antiſtite, quem ante electionem præterita crimina
D adeo infamaſſent,& violenta præcedens intruſio,illicitæq.atque probroſæ promiſſiones factæ hæ
reticæ feminæ contemptibilem reddidiſſent,atq.demum Siluerij Papæ obitus ferme omnibus de-
teſtabilem effeciſſet. Ita plane permiſit Deus Apoſtolicam ſedem adeo fluctuare,atq. in diſcrimē
adduci,vt ab omnibus intelligatur nō humanis ſed diuinis illam fulciri præſidijs. Sed quæ reliqua
ſunt Vigilij Papæ,antequam de eius agamus ſucceſſore,proſequamur.

In huiuſcemodi habitis cum Iuſtiniano conflictibus cum fatigatus eſſet ærumnis Vigilius,idē VI.
Imperator ab eo inter alia illud extorſit,quod ab Agapeto Papa obtinere fruſtra tētauerat,nec ab *A Vigilio col*
eius ſucceſſore Siluerio impetrare valuit,nempe vt Prima Iuſtiniana,natale ſolum,a ſe mirifice il *latum priuile-*
luſtrata,non Epiſcopatus tantum,ſed Metropolitanæ ſedis augeretur dignitate. Cum id,inquā,a *gium Primæ*
Vigilij prædeceſſoribus ipſe Iuſtinianus impetrare conatus eſſet, minime valuit obtinere , quod *Iuſtin.*
ſcirent ijdem Romani Pontifices,(vt ſuperius dictum eſt)ea verti in præiudiciū aliarum ipſi pro
uinciæ adiacentium Metropolitanarum ſedium,iniuſtum rati dedecore nobilium Eccleſiarum il-
luſtrari nouam Eccleſiā Primę Iuſtinianæ,indecenſq.eſſe alias denudare,vt vna ſuperexornaretur
Eccleſia,creſceret nimirum ipſa diminutione maioris cui ipſa ſubdita fuiſſet Eccleſiæ; & pallium
E quod illa ſoleret accipere a Romano Pontifice,Prima Iuſtiniana ab eodem peteret,ac ſibi ſuperin
dueret. Id quidem fuiſſe a Vigilio Papa decretum,vt eius Epiſcopus pallio ornaretur,vicemq. ge
reret Apoſtolicæ ſedis,idem Iuſtinianus Imp.in conſtitutione Nouella profitetur [a]: de eodemq. a Nouel. 131
pallio,quod Archiepiſcopus Primę Iuſtinianę accipere ſoleret a Romano Pontifice,teſtis eſt Gre cap. 3.
gorius [b] Papa in epiſtola ad Ioannem. Exciderunt autem ipſius Vigilij Papæ Apoſtolicæ litteræ b Gregor. lib. 4.
de collatis a ſe priuilegijs Primæ Iuſtinianę. Hæc vero,quod incerta habeantur quo anno facta epiſt. 15.
fuerint,hic ad finem ipſius Vigilij rerum geſtarum ex more poſuimus.

Ad poſtremum de eodem Vigilio Papa his illud adijcere monumentum minime prætermitti VII.
mus,quod habet Hadrianus Romanus Pontifex in epiſtola ad Carolum Magnum Imp.nempe ab *Sacrarum v-*
eo egregijs ijſdemq.pijs imaginibus exornatam fuiſſe baſilicam a ſe erectam. Cum enim inter a- *ſus Imaginū.*
lia plurima idem Pontifex vellet oſtendere Imperatori viguiſſe ſemper in Eccleſia ſacrarum vſum
imaginum & de ſingulis temporibus quibus celebratæ eſſent Oecumenicæ Synodi adduxiſſet de
Romana Eccleſia,quā alię minores Eccleſię imitarētur,exēpla:vbi vētū eſt ad proxime dicta tēpo

ra Quintæ Synodi, ita habet. Et de ſācto Quinto Cōcilio. Sanctiſſimus Vigilius Papa in Lateranēſi A
Patriarchio baſilicam faciens, pulcherrimis eam decorauit picturis, tam in hiſtorijs, quam in ſa-
cris imaginibus.] hæc ipſe: quæ quidem verba (vt ex præcedentibus patet) eam habent ſententiā,
vt Pontifex dicere voluerit, ſicut tempote reliquorum Conciliorum Oecumenicorum vſus pro-
batur ſacrarum imaginum, ita etiam tempore Quintæ Synodi, cum eſſet Pontifex Vigilius Papa,
qui baſilicam a ſe conſtructam ſacris decorauit picturis. Quod tamen ab ipſo Vigilio ante factum
oportuit, quam in Orientem proficiſceretur: nam ſemel Roma diſcedens, illuc non eſt am-
plius reuerſus.

VIII.
Quod rurſum ad reliqua einſdē Vigilii monumenta pertinet; nec excidat, quod ſanctus Gre
gorius Papa in epiſtola ad Virgilium Epiſcopum Arelatenſem meminit de priuilegiis ab ipſo
conceſſis Arelatenſi monaſterio, quod Childebertus Rex Francorum erexit, & petiit a Vigilio ſe-
dis Apoſtolicæ immunitatibus communiri: cui illum aſſentientem, litteras Apoſtolicas ad Aure-
lium tunc Arelatenſem Epiſcopum [a] dediſſe ſignificat, ad quem conſtat aliam quam ſuperius re
citauimus ſcripſiſſe epiſtolam.

a Grego. lib. 7. epiſt. 115.

IX.
Vides igitur tam in Oriente, quam in Occidente, tum Imperatores tum Reges non ab alio B
Antiſtite quam a Romano Pontifice expetere conſueuiſſe pro locis a ſe erectis priuilegia, vtpote
quod certo ſcirent in ipſo totius Catholicæ Eccleſiæ reſidere primatum, vniuerſoſq. Antiſtites eiuſ
dem parere præceptis, ſæculateſq. Principes haud audere violare, quæ ſcirent Apoſtolicæ ſedis pri-
uilegijs eſſe munita. Nec de Vigilio illud prætereat (quod attigimus) Cōſtitutum aliud ſanciniſſe
aduerſus Origenem, ipſum condemnans, vt Caſſiodorus teſtatur his verbis [b]: Hunc, *nempe, Ori
genem*, licet tot Patrum impugnet auctoritas, præſenti tamen tempore & a Vigilio beatiſſimo Pa-
pa denuo conſtat eſſe damnatum.] Hæc cum teſtetur Caſſiodorus, ſatis habes declaratum, quomo
do accipiendum ſit, quod in alio ſuo Conſtituto Vigilius ad Iuſtinianū Imp. dato, quod haud pri-
dem recitauimus, ait, poſt mortem non eſſe aliquem condemnandum, qui in pace & communio
ne Eccleſiæ Catholicæ deceſſerit: cuius ſententiæ ſenſus quomodo ſit accipiendus, ſuo loco dixi-
mus. Demum vero, vt res Vigilij ad finem perducamus, de ordinationibus ab eo factis quæ habeat
Anaſtaſius, accipe: Hic fecit ordinationes duas per menſem Decembrem, presbyteros quadragin
taſex, diaconos ſexdecim, Epiſcopos per diuerſa loca octoginta & vnum. Ceſſauit Epiſcopatus
eius menſes tres & dies quinque.] C

b Caſſiod. Inſti. diuin. lect. lib. 1. cap. 1.

X.
Pelagius Papa creatur.
Subrogatus eſt in locum Vigilij Pelagius Archidiaconus: quo autem menſe & die, antiquorum
nemo docet. De huius ordinatione hæc idem Anaſtaſius: Dum non eſſent Epiſcopi qui eum ordi-
narent, inuenti ſunt duo Epiſcopi, Ioannes de Peruſio & Bonus de Ferentino, & Andreas presby-
ter de Oſtia, & ordinauerunt eum Pontificem: tunc enim non erant in clero qui eum poſſent pro-
mouere; & multitudo religioſorum, ſapientum, & nobilium ſubtraxerant ſe a cōmunione eius, di
centes quia in morte Vigilij Papæ ſe immiſcuit, vt tantis pœnis affligeretur. Eodem tempore Nar
ſes & Pelagius Papa, conſilio inito, data litania a S. Pancratio, cum hymnis & canticis ſpiritualib.
venerunt ad S. Petrum Apoſtolum; Cum Pelagius tenens Euangelium & crucem Domini ſuper
caput ſuum, in ambonem aſcendit: & ſic ſatisfecit cuncto populo & plebi, quia nullum malum pe-
regiſſet contra Vigilium. Item adiecit Pelagius Papa: Peto vt petitionem meam confirmetis, vt ſi
quis ille eſt, qui promouendus eſt in ſancta Eccleſia ab oſtiario vſq. ad gradum Epiſcopatus, neq.
per aurum neq. per alias promiſſiones proficiat (vos enim omnes ſcitis quia hoc ſimoniacum eſt)
ſed ſi quis ille eſt doctus in opere Dei bonam vitam habens, non per dationem, ſed per bonam cō
uerſationem, inhibemus eum vſq. ad primum gradum venire. Eodem tempore Eccleſiæ rebus præ D
fecit Valentinum Notarium ſuum timentem Deum & reſtitui fecit omnia vaſa aurea & argentea
& pallia per omnes eccleſias.] hactenus de Pelagij ingreſſu Anaſtaſius.

XI.
Pelagius Papa recipit quintam Synodum.
Qui igitur non ſine aſſenſu, immo & promotione Iuſtiniani Imperatoris, qui etiam Vigilio ad
huc ſuperſtite (vt vidimus) ei ſtudebat, Pelagius Pontifex creatus eſt, licet viuente Vigilio cū eſ-
ſet Archidiaconus, eius Conſtituto pro Tribus capitulis ſubſcripſiſſet: tamen poſtremam eiuſdē
Vigilij ſententiam probantem Synodum ſecutus eſt; cum præſertim probe noſſet, cauſam non eſſe
eiuſmodi, vt nonniſi cum iactura Catholicæ fidei, vel ignominia Synodi Chalcedonenſis (vt ſupe
rius eſt monſtratum) ſanciri pax potuiſſet. Sed ad alia tranſeamus.

XII.
Franci cum Alemannis inuadunt Italiā.
Hoc anno vigeſimonono Iuſtiniani Imperatoris, qui ſub Theodibaldo Francorum Rege mili-
tabant duo germani, ijdemq. Alemanni Leuthares & Bucellinus (quem Agathias Bultinū vocat)
cum Francorum ingentibus copijs deſcendentes in agrum Campanum, Lucanos, Brutios, omneſ-
que interiacentes regiones depopulantur. hæc pluribus Agathias [c], qui horum exercitum fuiſſe
ſeptuagintaduo millia delectorum virorum tradit. Porro Alemannos ductabat Leuthares, Fran-
cos vero Bucellinus. De eodem Francorum Duce meminit Gregorius Turonenſis [d], licet male E
temporibus Beliſarij eius expeditionem contigiſſe dicat, huncq. ipſum Bucillenum appellat, quē
S. Gregorius [e] Papa nominat Bucellinum, dum agit de S. Libertino, qui in monaſterio apud Fun
dos in Campania poſito egregia floruit ſanctitate; atque de eodem Bucellino, qui eius tunc mona
ſterium inuaſerat, hæc ſcribit: Eodem vero tempore in Campaniæ partibus Bucellinus cum Fran
cis venit. De monaſterio vero præfati viri famuli Dei rumor exierat, quod pecunias multas habe-
ret. Ingreſſi oratorium Franci, cœperunt ſæuientes Libertinum quærere, Libertinum clamare, vbi
in oratione ille proſtratus iacebat. Mira valde res, quærentes, ſæuienteſque Franci ingredientes
in ipſum impingebant, & ipſum videre non poterant, ſicque ſua cæcitate fruſtrati a monaſterio ſunt
vacui reuerſi.] hæc Gregorius, qui de ſancto viro miranda complura alia ſcribit. Agathias dum de
Bucellini graſſatione in Italiam facta agit [f], hæc ait, Francorum erga res ſacras abſtinentiam
commendans:

c Agath. hiſtor. lib. 4.
d Gregor. Turo. hiſt. Franc. libr. 3. cap. 32.
e Greg. dialog. lib. 1. c. 2.
f Agath. lib. 2.

XIII.
Eo vbi ventum iam eſt: Franci omnes qui locis hiſce ante inſueuiſſent, erga ſacra pietate & re-

A uerentia vtebantur, vt qui ad potiores leges tamquam veræ fidei cultores conceſſerant (vt ſupra iã
diximus) & hand ſecus ac Romani ſacrificarent. Sed Alemannorum exercitus omnis (nam aliter
longe hi ſentiunt) ſine vllo delectu & per impietatem templa diripiebant ſimul & deformabant; ſa
craq. ex auro vaſa, & ad peragendam rem diuinam parata, pretioſamq, ceteram ſuppellectilem cũ
ſuſtuliſſent, in poſſeſſionem turpiter vendicabant: cumq. ea patraſſent, necdum malefactis exatia
ti, vel vrnas ipſas, quibus templorum ſtructores recondebantur, frangebant, euertebantq. pauimẽ
ta, & eruore templa fœdabant, prædaq. omnis cõſpurcabatur, cum mortuos inſepultos diſijcerẽt.
Haud tamen diuina longe, poſt ira, quæ ob tanta hæc ſcelera inferebatur, hos pœnis affecir. Quan
doquidem bello partim, partim morbo interiere, ita vt eorum nemo quippiam ſit ex priſtina ra-
piendi ſpe conſecutus. Iniuſtitia namque & erga Deum impietas vt fugienda permaxime ſunt,
ita & prodeſſe nil poterunt, & in ipſo præſertim bello. Nam patriæ opem ferre, ac patrias leges
tueri, & has deuaſtantibus ſe minus permittere, ſed enixius hos impugnare, æqnum proculdubio
fuerit & generoſum. Qui vero lucri & auaritiæ gratia, odijq. nulla tatione ſubnixi, cum nullum eri
minandi ius habeant, ſi velint in aliena irrumpere, & eos inceſſere, qui iniuriæ nihil intulerint: pro
B fecto inſolentes bi ſunt, & plane inſaniunt, neq. quid ius faſq. ſir norunt, nec magni id faciunt, ſi ma
leficis ſit infenſior Dens. Quo fit, vt acriora his inferantur ſupplicia, & ad inſanabilem calamitatẽ,
qui praue geſſerint, recidant, etſi ad breue felices exiſtimentur. Leuthari itaque, Bnltinoq. iſtiuſ-
modi euenere, &c.]

Quam autem terribilem Dei in ſe iram expertus ſit Leuthares germanus Bucellini, dum XIV.
onnſtus ſacrorum ſpolijs domum reditum parat, idem auctor paulo inferius his verbis
conſcribit [a]: a Agath. hiſtor. lib. 2.

Paulo poſt peſtilens morbus derepente cnm hos inuaſiſſet, multitudinem abſumebat, ita vt
partim circumiectorum locorum aerem vt noxinm cauſarentur, & eius mali originem fuiſſe hũc *Leuthares dat*
ducerent, partim etiam vitæ incuſarent mutationem: quandoquidem ex aſſidua belli exercitatio- *pœnas petra-*
ne, longisq. itineribus ad otiũ & delicias diuertiſſent. morbi tamen principium & calamitatis ne- *torum ſcelerũ.*
ceſſitatem non admodum pernoſcebant. Iniuſtitia namque & rebus ſacris, humaniſq. legibus illa
ta iniuria, exitij cauſa his (vt equidem reor) fuere. cui rei vel Princeps ipſe argumento ſat fuit,
quem ex Deo ingeſta ſupplicia diuexabant. Quippe qui demens iam factus, in apertam eſt rabiẽ
C verſus, vt amentes ſolent & furibundi. Vertigo præterea crebrior quædam eum excepit, eiulatusq.
edebat horribiles, cernuusq. nonnumquam, vel vtrumque in latus ſe proruendo, illiſus ſolo voluta
batur, abundantiq. ſpuma os ipſum proluebatur: tamen oculi horribiles viſu, inuerſiq. erant, & eo
iam miſer veſaniæ venerat, vt vel propria membra deſæuiendo guſtaret. brachijs ſiquidem vbi iã
mordicus inhæſiſſet, dentibus carne dilacerata in feræ beſtiæ morem, his veſcebatur, defluentem
que lingebat cruorem. ſic demnm ſuo exatiatus, & paulatim deperditus miſerrime ex humanis ex
ceſſit. Ceteri vero paſſim moriebantur, nil penitus remittente malo, qnuuſque tandem vniuerſi
interiere. Quinetiam vel febre maior pars degrauata mortem obibat: nonnullos apoplexiæ morb.
accerrimus inuadebat, alij capitis dolore peribant, & mentis exceſſu quidam. Itaque dum varie
omnes afficerentur, in perniciem morbi ipſi cedebant. Cum Leuthare igitur & ceteris omnibus,
qui ſe ſequebantur, ſic actum: & hunc ea expeditio habuit finem.] hæc Agathias, qui de Bucellino
refert, iuraſſe non ſe receſſurum ab Italia, ſed pro Gothis ſemper bello aduerſus Romanos actu-
rum. Quæ vero dicta ſunt de Leuthari atqne Alemannorum exercitu, contigiſſe ait idem auctor
trans Padnm ad Venetiæ loca apud Cenedam vrbem, cnm iam ijdem reuerterentur in patriam.
D Bucellinus autem apud Capuam cum Francis agens, & prœlio decernens cum Narſete ab eo XV.
victus eſt, ac necatus cum omni Francorum exercitu: adeo vt ex tam ingẽti hoſtium numero quin *Franci a Ro-*
que tantummodo fuerint reperti qui remearint ad propria. Rem porro egregie geſtam cum Aga *manis victi.*
thias deſcribat, id tribuit pietati ac iuſtitiæ Narſetis, qui non ante conſerere manus cum hoſtibus
voluit, qnam purgato exercitu: inuentum vero tunc vnum Herulorum nobilem militem, qui ſeruũ
occidiſſet, pari illum pœna plectendum eſſe iuſſit; nec magni fecit, etſi in tanta temporis ac rerum
neceſſitate ingens Herulorum multitudo ſeſe ab exercitu, mortem gentilis ſui ægro ferens animo,
ſepararet. Pluribus hæc omnia idem auctor ſcriptis mandauit, qui & inferius eiuſmodi recitatq in
ſcriptionem, qua tantæ victoriæ monumentum exaratum fuit: ait enim [b]: Mihi vero ex incolis qui b Agath. lib. 2.
dam nonnulla elogia recitauit in vrnam inſculpta lapideam ſub Caſilini fluminis ripas locatam;
quæ huiuſmodi ſunt:

AQVAS CASILINI FLVMINIS MORTVIS GRAVATAS SVSCEPIT
TYRRHENI MARIS LITTVS, QVANDO FRANCORVM GENTEM
OCCIDIT AVSONIVS ENSIS, VBI MISERO HÆC GESSIT MO-
E REM BVLTINO. FELIX ETIAM ISTE FLVCTVS, ET ERIT BAR-
BARICO PRO TROPHÆO DIVTINE ERVCTANS SANGVINEM.

Id epigramma ſiue in vero lapide fuerit inſcultum, ſiue alias vtcumque celebre ſit ad me peruenit:
haud tamen diffido fuiſſe hoc modo inſcriptum.]

Cum autem idem auctor aperte teſtetur [c], ob iniuſtitiam victos fuiſſe Francos: hic examinã XVI.
dum eſt præcipuum eorum peccatum, cujus rei gratia adeo ad internecionem cædi meruere. Nam *Cur Franci vi*
cum ab eodem auctore Francorum pietas commendetur, iuſtitia tamen non ita: quod ſcilicet Aga *cti.*
thias de eorum Duce tradat, obſtinate nimis patrocinium Gothorum ſuſcepiſſe: adeo vt receden- c Agath. lib. 2.
te Leuthari cum Alemannis, ipſe laturus Gothis opem remanere omnino voluerit. ait enim: Bulti
nus vero cum iureiurando iam confirmaſſet aduerſus Romanos & pro Gothis ſe bella geſturum,
hiq. adulando barbarum permulcerent, ac ſuum Imperatorem fore ſe prædicarent: viſum eſt tan-
dem manendum apud hos potius eſſe, & peragenda conuenta: vnde apud Gothos is manſit, & ad
bellnm neceſſaria comparabat.] hæc auctor, dum in bello ſuſcepto iniuſtitiam aperit, cum illos de
fendendos

Digitized by Google

fendendos Franci ſuſcepiſſent,qui ditionem inuaſerant alienam.Adde his etiam,quod ea ex parte A
impietatem defenderent(licet hoc non eſſet in animo)dum aduerſus Catbolicos pro Arianis,qua
les Gothi erant,iuratum prœlium proſequi ſtatuiſſent.His etiam iunge illud,quod inuito Theodi
baldo Francorum Rege(vt idem auctor teſtatur)ſuaq.ſponte idem Dux exercitus Bucellinus pro
Gothis Francos duxit cum Alemannis ad pugnam.Vt plane exemplo poſteris fuerit, fortiſſimos
quoſque debiles reddi ac prorſus imbelles, quos iuſtitia deſerit,quam merito Sapiens prœlian-
a Sap.5. tium [a] thoracem appellat,fidem vero ſcutum;quibus ſi careant prœliantes omnino ſint perituri,
niſi(quod ſæpe contigit)ad ſcelera vlciſcenda his Deus vtatur tamquam virga furoris ſui.

XVII. Sed quod res humanæ ſui varietate inconſtantes eſſe ſoleant,lætis mox admixta ſunt triſtia ;
Rom. exercitus profligatus in Colchis. cum videlicet poſt tam ingentem de Francis adeptam victoriam in Italia, Romanus exercitus q
in Perſide militabat,poſteriores tulit.Siquidem hoc anno ab eo male pugnatum eſt cum Perſis ,
fugatis a tribus millibus Perſarum quinquaginta millibus Romanorum,vlciſcente Deo (vt ab
omnibus iactabatur)innocentem ſanguinem Regis Colchorũ a Romani exercitus Ducibus frau
de necati.De his pluribus Agathias:Erat namque Rex ille Chriſtianus maxime pius,totaq. eius
prouincia Chriſtianitate refulgens.Factaq.hæc ait , dum Perſæ obſiderent Onogorim antiquum B
præſidium,quod Chriſtiani Colchi a Protomartyris nomine Sanctum Stephanum nominatunt.
Tu vero de his eumdem,ſi libet,auctorem conſule.

XVIII. Inter hæc vero,dum quæ dicta ſunt de Francis in Italia gererentur,Theodibaldũ Francorũ Re
gem adoleſcentulum pene puerum morbo miſerrime affectum ex hac vita migraſſe , idem auctor
Agathias affirmat;ob idq.eum ad conſanguineos ſuperſtites Francorum Reges Childebertum at
que Clotharium deuolueretur hæreditas, inter eos obortam eſſe diſcordiã tradit . De Theodibal
do ſcribit Gregorius,vxorem duxiſſe,annoq.regni ſui ſeptimo deceſſiſſe.Porro vna cũ regno eius
quoque coniugem inceſtuoſo connubio Clotharium accepiſſe narrat,reprehenſum vero a ſacer-
b Greg.li.4.c.9. dotibus eam dimiſiſſe.ſed audi verba ipſius [b]: Regnum eius Clotharius Rex accepit, copulans
Vuldotradam vxorem eius ſtrato ſuo: ſed increpitus a ſacerdotibus,reliquit eã,dans ei Gariual-
dum Ducem,&c.]Vigebat quidem Gallicanorum Epiſcoporum ſacerdotalis vigor his temporib.
aduerſus inceſtuoſos:nam extant plures canones diuerſorum Conciliorum in Gallijs habitorum,
quibus eiuſmodi crimen Eccleſiaſticis cenſuris inſectati ſunt ſanctiſſimi Patres illi quos diximus
Aurelianenſium Synodorum ſecundæ,tertiæ,quartæ,& quintæ,necnon Concilij Turonenſis.Sane C
c Greg.li.4.c.3. quidem & aliud id genus crimen eiuſdem Clotharij idem Gregorius [c] refert,nimirum duas ſi-
bi in matrimonium coniunxiſſe ſorores,ex quibus ſeptem ſuſcepit filios.Vnde ob tanta hæc faci
nora haud modicum fuit ijſdem ſanctis Epiſcopis laborandum,vt malos hos exotiri cœptos fruti
ces ſacrarum legum falce ſuccideren.

XIX. Sed vt repetamus res Orientis hoc eodem anno vndetrigeſimo Iuſtiniani Imperatoris tumul
tuatum rurſum eſſe a Iudæis & Samaritanis hæreticis in Palæſtina,Miſcellæ auctor ita deſcribit :
Anno vigeſimonono Imperij Iuſtiniani ſeditionem concitauerunt Iudæi & Samaritæ Cæſareę Pa
læſtinæ, & facti quaſi in ordine Praſino & Veneto irruerunt in Chriſtianos eiuſdem ciuitatis, &
multos interfecerunt,& eccleſias combuſſerunt,& Stephanum ipſius ciuitatis Præfectum in Præ-
torio peremerunt,& ſubſtantiam eius diripuerunt.Vxor vero illius fugiens in vrbem,adijt Impe-
ratorem:Qui iuſſit Adamantio Magiſtro militum deſcendere in Palæſtinam,& occiſionem exqui
rere Stephani:qui veniens,eorum quos reperit,alios ſuſpendit,alios decollauit,alios vero debilita
uit & publicauit:& factus eſt timor magnus in omnibus partibus Orientis.]hæc aduerſus Iudæos
& Samaritas hoc anno facta ſunt,quos iam antea ſæpius aduerſus Chriſtianos ſæuientes legibus D
eiuſdem Imperatoris compreſſos,ſæpe ſuperius dictum eſt.

IESV CHRISTI ANNVS	PELAGII PAP. ANNVS	IVSTINIANI IMP. ANNVS
556.	2.	30.

I. QVingenteſimus quinquageſimus ſextus Chriſti annus poſt Conſulatum Baſilij decimusquin
Bellum Eccleſiaſticũ in Occidente. tus notatur:quo debellatis Francis,Alemannis lue conſumptis,& Gothis in deditionem acce
ptis,a bellis Italia tandem quieuit:cum tamen vigeret bellum Eccleſiaſticum & illud qui-
dem haud leue,iam ante ortum,cum Vigilius Conſtantinopoli primum contra Tria capitula illa
ſententiam tuliſſe ferretur,vt diximus:auctum vero,cum cognitum fuit,ab eo Quintam Synodum
comprobatam eadem Tria capitula condemnantem:magis autem commotum,cum auditum,qđ
Pelagius Papa(vt dictum eſt)anno ſuperiori creatus Pontifex,vt Orientalem Eccleſiam ob Quin E
tam Synodum cum Occidentali coniunctam in pace ſeruaret,ipſam Quintam Synodum recepiſ-
ſet:maior enim inde facta eſt ſciſſura Occidentalium Epiſcoporum,ad quam conſarciendam idẽ
Pelagius Pontifex impigre laborauit.Adeo enim viſi ſunt exhorruiſſe Occidentales Antiſtites fe
re omnes aliam Oecumenicam Synodum poſt Quartam admittere,vt nec potuerit Pelagius re-
perire Epiſcopos Romæ,a quibus conſecraretur,atq. opus fuerit presbyterum Oſtienſem (quod
numquam antea acciderit)loco Epiſcopi munus illud obire, ipſo Pelagio ita iubente.

II. Quantum enim auerſati fuerint Quintam Synodum Occidentales,vel ex Caſſiodoro [d] & a
d Caſſiod.Inſtit. diuin lect.lib. 1. cap. 11. lijs poſſumus intelligere,qui licet a communione Catholica numquam defecerint , nec eamdem
Quintã Synodum aliquando damnarint:eã tamen ſilẽtio prætererunt , ſatis eſſe putantes in his
quæ ſpectant ad Catholicam fidem quatuor profiteri Oecumenicas Synodos,in quibus Catholica
dogmata aduerſus hæreticos aduerſantes ſunt ſtabilita: nam in ipſa Quinta Synodo actum con-
ſtat de perſonis:quãobrem haud neceſſarium viſum eſt in aſſertione Catholica vna cum quatuor
Syno-

Digitized by Google

A Synodis etiam Quintam eadem obſeruantia qua illas quatuor profiteri. Sic & Caſſiodorus feciſſe cognoſcitur, & aliquando etiam S. Gregorius Papa, atque Patres Concilij Bracarenſis ſecundi, vt ſuo loco dicetur. Non dubium enim eſt, per eſos etiam fuiſſe Catholicos Occidentales profeſſores Quintæ Synodi, aliquid eſſe occaſione Chalcedonenſis Concilij innouatum. Hinc eſt, quod ipſe Caſſiodorus in commentario illo, quo de diuinæ lectionis inſtitutionibus agit, vbi de quatuor Synodis ſumma cam laude mentionem habet, aduerſus eos qui innouarunt ſic inuehitur [a]: Sunt nonnulli qui putant eſſe laudabile, ſi quid contra antiquos ſapiant, & aliquid noui, vnde periti videantur, inueniant. Chalcedonenſis autem Synodi teſtis eſt codex encyclicus, qui eius reuerentiã tanta laude concelebrat, vt ſanctæ auctoritati merito iudicet comparandam. quem codicem ἐγκύκλιον, id eſt, totius Orbis epiſtolarum a viro diſertiſſimo Epiphanio fecimus in Latinum de Græco ſermone conuerti.] hæc ipſe intelligens per encyclicum codicem tomum illum epiſtolarum procurante Leone Imperatore, a quamplurimis eius temporis Epiſcopis pro defenſione Chalcedonẽſis Concilij conſcriptarum, quem continet ſecundum volumen Conciliorum, de quo ſuo loco pluribus dictum eſt. Neminem vero moueat, ſi idem Caſſiodorus recẽſens Oecumenicas Synodos, de

Caſſiodorus quatuor tantũ Synodorum aſſertor.

a Caſſiod: de diuin. lect. c. 11. & 17.

B Quinta Synodo nullam habuerit mentionem, ſicut & S. Gregorius [b] aliquando feciſſe viſus eſt; quod (vt ipſe Gregorius teſtatur [c]) in ea non de fide, ſed de perſonis ſit actum: id enim (vt dicetur) & alij plures feciſſe noſcuntur, cum tamen eidem non contradicerent.

b Gregor. lib. 3. epiſt. 33.
c Gregor. lib. 3. epiſt. 37.

III. At ne quis putet Caſſiodorum, quem claruiſſe vidimus tempore Theodorici & ſucceſſorũ Regum Gothorum, ad hæc tempora minime perueniſſe: ex eodem libro Inſtitutionum diuinarum lectionum, quonam tempore ætatis eius ille ſit ſcriptus, facile intelligi poterit. Cum enim trigeſimo eiuſdem commentarij capite meminerit libri de Ortographia a ſe conſcripti, idemq. teſtetur in eiuſdem voluminis præfatione illũ ipſum a ſe elaboratum anno ſuæ ætatis nonageſimotertio: plane intelligere vales, eũdem Caſſiodorum his ſuperuixiſſe temporibus, pluraq. ſcripſiſſe, edidiſſeq. de ſacræ lectionis Inſtitutionibus librum illum, vbi quatuor tãtum Synodos agnoſcere profitetur, omni exploſa altercantium nouitate. quod (vt dictum eſt) mirum eſſe minime debet, cum & temporibus Gregorij Papæ de eadem Quinta Synodo haud eſſet omnium Orthodoxorum eam recipientium libera certaque aſſertio. Sed ad Pelagium redeamus, Caſſiodorum opportuniori tempore conuenturi.

De ætate & ſcriptis Caſſiodori.

IV.

C Pelagius igitur vbi Occidẽtaliũ animos ex Oriente veniens exploratos habuit, etſi grauem ſubijſſe prouinciam ſenſit, & ſupra vires onus ſuſcepiſſe ex eius pondere intellexit: haud tamen a cœptis deſtitit, ſed perarduum opus ſemel aggreſſus, illud perficere manibus (vt aiunt) pedibuſq. conatus, omnes neruos intendit, vt Occidentales Epiſcopos, potiſſimum vero Italos ſibi in his obſequentes redderet. Verum cum omnes ferme reperit renitentes, tum vero præ ceteris refractarios illos inuenit, qui in ea Italiæ erant regione, quæ hactenus Frãcis ſubdita fuit, nẽpe Venetos, Iſtrios, atque Ligures: quos ad Catholicam vnitatem reducere feſtinans, eoſdem litteris Apoſtolicis vocauit, & prouocauit aliorum exemplis. At cum penitus reſilirent, per Narſetem eos compeſcere, atque coercere putauit. Narſes vero quod pius admodum eſſet, veritus eſt aduerſus Epiſcopos aliquid agere; cum ad eum ita trepidantem Pelagius hæc tunc ſcripſit [d]:

Pelagius laborat pro quinta Synodo.

d Pelag. epiſt. 3. tom. 1. epi. Rom. Pont.

V. Non vos hominum vaniloquia retardent dicentium, quia perſecutionem Eccleſia faciat, dum vel ea quæ committuntur reprimit, vel animarum ſalutem requirit. Errant huiuſmodi rumoris fabulatores. Non perſequitur, niſi qui ad malum cogit. Qui vero malum vel factum iam punit, vel prohibet ne fiat, non perſequitur iſte, ſed diligit. Nam ſi (vt illi putant) nemo nec reprimendus a

D malo, nec retrahendus a malo ad bonum eſt: humanas & diuinas leges neceſſe eſt euacuari, quæ & malis pœnam & bonis præmia, iuſtitia ſuadente, conſtituunt. Malum autem ſchiſma eſſe, & per exteras etiam poteſtates huiuſmodi homines debere opprimi, & canonicæ Scripturæ auctoritas & paternarum regularũ nos veritas docet. Quiſquis ergo ab Apoſtolicis diuiſus eſt ſedibus, in ſchiſmate eum eſſe, non dubium eſt, & contra vniuerſalem Eccleſiam altare conatur erigere.

VI. Sed quid de talibus inſertus Chalcedonenſi Synodo canon ſtatuat, gloria veſtra conſideret, vbi poſt alia ſic dicit. Qui a communione ſe ipſum ſuſpendit, & collectam facit, & altare conſtituit, & noluerit vocanti Epiſcopo conſentire, & noluerit eidem acquieſcere, neque obedire primo & ſecundo vocanti; hunc omnino damnari, nec vnquam vel orationem mereri, nec recipere eum poſſe honorem: Si enim permanſerit turbas faciens & ſeditiones Eccleſiæ, per exteram poteſtatem tamquã ſeditioſum comprimi. Et beatus Auguſtinus de talibus dicit [e]: Multa etiam cum inuitis benigna quadam aſperitate plectendis agenda ſunt: quorum potius vtilitati conſulendum eſt, quam voluntati. Nam in corripiendo filio, quantumuis aſpere, numquam paternus amor ammittitur: fit tamen, quod noller, vt doleat, qui etiam inuitus videtur dolore ſanandus.

e Auguſtin. Enchir. c. 72.

E VII. Ecce videtis, quemadmodum tanti teſtimonio Patris non perſequatur coercendo talia, ſed diligat emendando tales ſemper Eccleſia. Facite ergo etiam vos (quod ſcientes intentionem Chriſtianitatis veſtræ frequenter hortamur) & date operam, vt talia fieri vltra non liceat, ſed etiã (quod vobis facillimum eſſe non dubito) hi qui talia præſumpſerunt, ad pijſſimum Principem ſub digna cuſtodia dirigantur. Recolere enim debet celſitudo veſtra, quid per vos Deus fecerit tempore illo, quo Iſtriam & Venetias tyranno Totila poſſidente, Francis etiam cuncta vaſtantibus, non ante tamen Mediolanenſem Epiſcopũ fieri permiſiſtis, niſi ad clementiſſimum Principem exinde retuliſſetis: & quid fieri debuiſſet, eius iterum ſcriptis recognouiſſetis; & inter vbique feruentes hoſtes, Rauennam tamen & is qui ordinabatur, & is qui ordinaturus erat, prouidẽtia culminis veſtri deducti ſint.

VIII. De Liguribus atque Veneticis & Iſtrijs Epiſcopis quid dicam? quos idonea eſt excellentia veſtra & ratione & poteſtate reprimere, & dimittitis eos in contemptum Apoſtolicarum ſedium de ſua ruſticitate gloriari: cum ſi quid eos de iudicio uniuerſalis Synodi, quod Conſtantinopoli per

primam

primam nuper elapſam Indictionem actum eſt, forte mouebat; ad ſedem Apoſtolicam (quomodo A ſemper factum eſt) electis aliquibus de ſuis, qui dare & accipere rationem poſſent, dirigere debuerunt, & non clauſis oculis corpus Chriſti Dei noſtri, hoc eſt, ſanctam Eccleſiam lacerare. Nolite ergo dubitare, huiuſmodi homines principali vel iudiciali auctoritate comprimere: quia regulæ Patrum hoc ſpecialiter conſtituerunt, vt ſi qua Eccleſiaſtici officij perſona, cui ſubiectus eſt, reſtiterit, vel ſeorſum collegerit, aut aliud altare erexerit, ſeu ſchiſma fecerit; iſte excommunicetur, atque damnetur. Quod ſi forte & hoc contempſerit, & permanſerit diuiſiones & ſchiſma faciendo, per poteſtates publicas opprimatur. Ecce domine, quod animus veſter forte timidus eſt, ne perſequi videaris, de Patrum vobis auctoritate hæc breuiter dirigenda curaui: cum mille alia exempla & conſtitutiones ſint, quibus euidenter agnoſcitur, vt facientes ſciſſuras in ſancta Eccleſia, non ſolum exilijs, ſed etiam proſcriptione rerum & dura cuſtodia per publicas poteſtates debeāt coerceri.] hactenus ad Narſetem Pelagius.

Coercendi ſchiſmatici.

IX. Ecce Pelagius Papa (vt vides) ſchiſmaticos Donatiſtarum exemplo vult corripi per ſæcularem Principem, ſicut eos ſanctus Auguſtinus cogēdos ſcripſit per Romanum Imperatorem. Ceterum quod ad hæc ſpectat, Facundus Epiſcopus Hermianenſis Africanus (de quo plura ſuperius) acerrimus Trium capitulorum defenſor, in libello quem ſcripſit ad Mocianum, nequaquam horum cauſam eſſe ſimilem Donatiſtarum ſchiſmati, ſed longe diſparem, aſſerit & lamentatur: reclamabant B enim vndique ſchiſmatici, dum vrgerentur, perſecutionem ſe pati a Patribus Orthodoxis: iſti vero ex aduerſo ſchiſmaticos vi coercendos, exemplis ſanctorum Patrum atque legibus probabant Eccleſiaſticis. Sed & quod ijdē eſſent in ſchiſmate, inde certo declarabant argumēto, quod diuiſi eſſent in primis ab ipſo capite, ſimulq. ab omnib. totius Catholicæ Eccleſiæ Patriarchalib. ſedib.

Quod igitur idem probe ſciret Pelagius, quanto cum detrimento ſchiſmatici permitterentur ſua inſania agere, atque ſeorſum colligere conuenticula: vrget opus, ad Narſetem iterum ſcribens his verbis [a]:

a Pelag. epiſt. 5.

X. Illud eſt quod a vobis popoſcimus, & nunc iterum poſtulamus, vt Paulinum Aquileienſem pſeudoepiſcopum, & *illum* Mediolanenſem Epiſcopum ad clementiſſimum Principem ſub digna cuſtodia dirigatis: vt & iſte, qui Epiſcopus eſſe nullatenus poteſt, quia contra omnem canonicam conſuetudinem factus eſt, alios vltra non perdat; & ille, qui contra morem antiquum eum ordinare præſumpſit, canonum vindictæ ſubiaceat. Nec licuit alicui aliquando, nec licebit particularē Synodum congregare. Sed quoties aliqua de vniuerſali Synodo aliquibus dubitatio naſcitur, ad recipiendam de eo quod non intelligunt rationem, aut ſponte ij qui ſalutem animæ ſuæ deſiderant, ad Apoſtolicam ſedem pro recipienda ratione conueniant: aut ſi forte (ſicut de talibus ſcriptum eſt [b]: Peccator cum venerit in profundum malorum contemnit) ita obſtinati & contumaces extiterint, vt doceri non velint: eos ab eiſdem Apoſtolicis ſedibus aut attrahi ad ſalutē quoquo modo neceſſe eſt; aut ne aliorum perditio eſſe poſſint, ſecundum canones per ſæculares comprimi poteſtates.] hæc ad Narſetem Pelagius. C

Epiſcopi Aquileienſis & Mediolanēſis ſchiſmatici.

b Prouer. 18.

XI. Ceterum etſi Epiſcopi a capite ſchiſmate ſciſſi eſſent, populi tamen non ita. Etenim quod longo vſu didiciſſent, ſecundum hierarchicum in Eccleſia ſemper ſeruatum ordinem, eſſe non poſſe legitimum ſacerdotem, qui a Romano Pontifice non habeat communionem, nec viuere in corpore membrum quod a connexione capitis ſit abſciſſum: hac de cauſa cum ſcirent eiuſmodi eſſe a Romani Pontificis coniunctione diſciſſos, eoſdem non vt paſtores legitimos cognoſcebant, ſed vt alienos auerſabantur & fugiebant, & ad eum quem vere ſciebant in Eccleſia omnium vniuerſalem eſſe paſtorem accurrebant, porrigentes querelarum libellos aduerſus eos quos patiebantur ſchiſmaticos ſacerdotes. Hos cum audiret Romæ Pelagius, officio non defuit, vt oues a luporum inſultibus vindicaret: ſed quod probe noſſet, haud eiuſmodi litteris permoueri, nec legationibus reprimi, ſed magis ex ijs paſtoralibus admonitionibus eoſdem reddi proteruos; ſæcularis eſſe opus auxilij poteſtatis intelligens, in eamdem ſententiam [de comprimēdis his qui a ſede Apoſtolica ſunt diuiſi, hæc ad Narſetem Præfectum ſcribit [b]: D

Populi recurrunt ad Pelagium.

c Pelag. epiſt. 2.

XII. Quali nos de gloriæ veſtræ ſtudijs iudicio gratulemur, non ſolum veſtram, ſed multorum ac pene omnium credimus habere notitiam: & idcirco nunc de his, quæ vobis præſentibus ibi fieri ſtupemus, fiducialiter apud gloriam veſtram duximus conquerendum. Thracius [*] ſiquidem atq. Maximilianus nomina tantum Epiſcoporum habentes, & Eccleſiaſticam ibi vnitatem perturbare dicuntur, & omnes Eccleſiaſticas res ſuis vſibus applicare: in tantum vt contra vnum eorum, id eſt, Maximilianum, vſque ad nos per tam longum iter, neceſſitate compellente, quidam infatigabiliter venientes, preces offerrent. Ob quam cauſam Petrum presbyterum ſedis noſtræ, ſed & Proiectum Notarium ad eadem loca duximus deſtinandos; vt ea quę canonicis ſtatutis a prædictis pſeudoepiſcopis compererint commiſſa, vel digna debeant ibi vltione compeſcere, vel eoſdem ad nos vſque perducere. E

Pelagius rurſum excitat Narſetem contra ſchiſmaticos.

* Tertius

XIII. Et ideo ſalutantes paterno affectu gloriam veſtrā, petimus, vt præfatis, qui a noſtra ſede directi ſunt, in omnibus præbeatis auxilium: nec putetis alicuius eſſe peccati, ſi huiuſmodi homines comprimuntur. Hoc enim & diuinæ & humanæ leges ſtatuerunt, vt ab Eccleſiæ vnitate diuiſi, & eius pacem nequiſſime perturbantes, a ſæcularibus etiam poteſtatibus comprimantur. Nec quicquam maius eſt, vnde Deo ſacrificium poſſitis offerre, quam ſi id ordinetis, vt hi qui in ſuam & aliorum perniciem debacchantur, competenti debeant vigore compeſci.] hęc Pelagius ad Narſetē, ad quem eodem argumento alias (vt vidimus) litteras dedit. Ceterum ipſe litteris permotus Pelagij Narſes, cum aduerſus ſchiſmaticos moueretur, non vi, ſed hortatione cum eis agendum putauit; cum illi contra, eum a Pelagij communicatione debere recedere hortarentur: quod cum Narſes deteſtaretur, ipſi ſchiſmatici eum cum ignominia veluti ſchiſmaticum auerſati ſunt. Cum autē hæc omnia ipſe Narſes Pelagio ſignificaſſet, idem Pontifex ad ipſum iſta reſcripſit [c]:

Schiſmatici cōprimendi.

e Pelag. epi. 4.

Relegi-otes

A Relegentes litteras excellentiæ veſtræ,de iniuria quidem, quam vobis iniquorum hominum XIV.
præſumptio ingeſſit,valde doluimus. Sed quia ſcimus occulto Dei iudicio animam veſtram etſi *Rurſum Pelagius ad Narſetem.*
per aliorum iniquitatem & ſuperbiam a contaminatione ſchiſmatis cuſtoditam:egimus omnipo-
tenti Deo gratias,qui etiam de malis hominum actibus bona operari conſueuit. Nec enim ſine
illius prouidentia factum eſſe credendum eſt,vt inſenſati & peruerſi homines ad hoc vſque proſili
rent,vt ſuam diuiſionem,Catholicam eſſe credentes Eccleſiam,a ſua vos pollutione prohiberent.
Sic enim per miſericordiam Dei,etiam neſcientibus illis,hoc factum eſt,vt a ſchiſmaticorũ factio
ne eruti,Catholicæ quam diligitis,ſeruari vos contigiſſet Eccleſiæ. Quamuis igitur veſtra per illo
rum ſcelus vtilitas facta ſit:nolite tamen impunitam iniquorum hominum præſumptionem graſ
ſari permittere.Si enim hoc,quod in veſtram gloriam præſumpſerunt,non fuerit vindicta cõpreſ-
ſum:quod in minoribus non valeant puniri,ambigi vltra non debet.

Exercete igitur in talibus debitam auctoritatem:& ne eis amplius talia committendi ſpiritus XV.
creſcat,veſtris coercitionibus reprimantur.Ad hoc ſiquidem Dei nutu etiam contra vos talia præ
ſumpſerunt:vt talia vobis corrigentibus,ab eodem ſcelere alios poſſitis,Deo propitiante,munire.
B Quales autem ſint qui Eccleſiam fugiunt,Euphraſij vos ſcelera (quæ amplius occulta Deus eſſe
noluit)euidenter informant:qui in homicidio quidem nec hominis neceſſitudinẽ,nec fratris cha
ritatem,nec ſacerdotij reuerentiam cogitauit.Inceſtuoſo autem adulterio etiã ipſius vindictæ ab-
ſtulit modum:quia ſi adulterium punias,non remanet in quo vindicetur inceſtus. Si inceſtuoſo in
geras pœnam,inultum crimen adulterij remanebit. Ecce de quo collegio ſunt,qui quantum ad ſu
perbiam ſuam,iniuriam vobis inferre moliti ſunt:& quantum ad prouidentiam Dei, impollutos
vos Eccleſiæ ſeruauerunt.Auferte tales ab iſta prouincia:vt imini oblata vobis a Deo opprimendi
perfidos occaſione.Quod tunc plenius fieri poterit,ſi auctores ſcelerum ad clementiſſimum Prin-
cipem dirigantur,& maxime Eccleſiæ Aquileienſis inuaſor,qui in ſchiſmate, & in eo maledictus
nec honorem Epiſcopi poterit retinere,nec meritum.]hactenus de his Pelagius.

Hic autem Epiſcopus Aquileienſis,de quo agitur,Paulinus nomine, poſt Macedonium ſedit XVI.
annos vigintiduos,vt habent monumenta Eccleſiæ Aquileienſis.Quæ vero geſta ſint per Narſetẽ
Pelagij Papæ impulſionibus,ex ſcriptorum inopia latent. ſed & quæ reliqua fuerint Pelagij aduer-
ſus ſchiſmaticos ſtudia,licet præter hæc altum ſit ſilentium:ex his tamen quæ dicta ſunt, ea quæ
C ignorantur,poſſumus intelligere,cum conſtet conflatum ſemel ſchiſma minime conſopitum, ſed
maioribus in dies incrementis auctum,vt S.Gregorij Papæ epiſtolis ſatis liquet.At quidnam ꝓ-
fecit Pelagius per Narſetem?multum quidem,nempe vt nonnulli Italiæ Epiſcopi veluti membra
capiti ſubderentur.Aquileienſis tamen Epiſcopus & aliquot ipſi inhærentes obſtinatiſſimi permã
ſere,adeo vt Eccleſia illa vſque ad Sergij Papæ tempora in ſchiſmate diuiſa permanſerit ad centum
ferme annorum ſpatium,licet omnes ſucceſſores Pelagij,vt eum cum alijs ad Catholicam vnitatẽ
reducerent,nauiter laborauerint. At de his hęc modo ſatis.

Hoc eodem anno,nempe decimoquinto poſt Conſulatum Baſilii,idem Pelagius Papa cum ſu XVII.
ſcepiſſet legatos a Childeberto Francorum Rege,necnon ab Epiſcopo Arelatenſi Sapaudo , ſiue
Sabaudio(ita enim ſubſcriptus reperitur Concilio ſecundo Matiſconenſi)ad eoſdem reſcripſit,in
primiſq.ad eumdem Epiſcopum Arelatenſem litteras dedit,quibus eidem ſuas delegauit vices ,
& impertitus eſt pallium.accepimus eas ab Eccleſia Arelatenſi:ſic enim ſe habent:

Dilectiſſimo fratri Sapaudo Pelagius.

Maiorum noſtrorum,operante Dei miſericordia,cupientes inhærere veſtigijs,& eorũ actus
D diuino iuuamine in omnibus imitari;charitati tuæ per vniuerſam Galliam ſanctæ ſedis Apoſtoli XVIII.
cæ,cui diuina gratia præſidemus,vices iniungimus:hoc enim antiquitatis memoria docet,hoc Ec
cleſię Romanæ teſtantur ſcrinia a ſanctis Patribus & deceſſoribus noſtris tuis deceſſoribus eſſe cõ
ceſſum:vt illius ſtabilis petræ ſempiterna ſoliditas,ſupra quam Dominus Saluator noſter propriã
fundauit Eccleſiam , a Solis ortu vſque ad occaſum primatus ſui apicem ſucceſſorum ſuorum au-
ctoritate tam per ſe,quam per Vicarios ſuos firmiter obtineret. Nos autem(ſicut dicit beatus Apo
ſtolus [a]) non in immenſum gloriamur,ſed ſecundum menſuram regulæ,qua menſus eſt nobis a 2.Cor.10.
Deus mẽſuram pertingendi vſque ad vos:nec enim quaſi qui non pertingentes ad vos ſuperex-
tendimus nos.Sic ergo participata ſolicitudine, ſanctã Dei vniuerſalem Eccleſiam noſtri per Dei
gratiam rexere maiores . Hinc eſt quod & nos fraternitati tuæ huiuſmodi curas iniungimus,vt
ſedis noſtræ Vicarius inſtitutus ad inſtar noſtrum in Galliarum partibus primi ſacerdotis locum
obtineas , & quicquid ad gubernationem vel diſpenſationem Eccleſiaſtici ſtatus gerendum eſt ,
ſeruatis Patrum regulis & ſedis Apoſtolicæ conſtitutis, diuini iudicij conſideratione diſpenſes,
talemq.te in cuſtodiendis canonibus ſancta conuerſatione demonſtres, qualem tanti loci decet
E eſſe Vicarium .

Memor ſententiæ beati Pauli Apoſtoli,qua Timotheum diſcipulum ſolicite magiſter infor- XIX.
mat,dicens [b]: Teſtor coram Deo,& Chriſto Ieſu,& electis Angelis eius,vt hæc cuſtodias ſine prę b 1.Tim.5.
iudicio, nihil faciens in aliam partẽ declinando:vt erogetur,chariſſime frater,auctoritas Pontifi-
cis & paſtoris manſuetudo,per nos tibi locum Vicarij,ſicut & deceſſoribus tuis , noueris gratiæ
largitate conceſſum.Quia licet apud Dominum non ſit acceptio perſonarum,tuam tamen chari-
tatem etiam carnali generatione conſtat eſſe præclaram. Et ideo conuenit,vt quanto in te Domi-
nus multiplicia bona largitus eſt,tanto in ſacerdotalibus actibus probitatem morum exhibeas cla
riorem.Scriptum eſt enim [c]: Cui commodauerunt multum,plus petent ab eo. Vſum quoque pal c Luc.12.
lij tibi alacriter affectioſeq. * concedimus,pariter etiam pallium dirigentes:vt in tanti loci faſti * affectuoſe.
gio conſtitutus præclaro quoque habitu decoreris,ſciturus omnibus Eccleſiaſtici gradus homini
bus nullam haberi licentiam ſine Formata tuæ charitatis ex quacumque Galliarum parte lon-
giores petere regiones,ne prohibita præſumentes ipſi ſe proprio priuare videantur officio , Hæc
igitur

gitur per Flauianum diaconum,& Neſtorium ſubdiaconum Eccleſiæ tuæ,per quos epiſtolas tuas A
iaccepimus,ſcribenda eſſe curauimus,io quorum etiam conuerſatione laudabilis tuæ charitatis
agnouimus inſtitutum. Dominus te incolumem cuſtodiat,frater chariſſime. Dat. III. Non.
Februar. anoo XV. P. C. Baſilij V. C.] Ad ipſum vero Francorum Regem hanc ſcripſit
epiſtolam:

Domino filio merito glorioſiſſimo atque præcellentiſſimo Childeberto Regi Pelagius.

XX. Excellentiæ veſtræ litteras poſt illas quas legati veſtri detulerunt,etiam per eos quos frater &
Coepiſcopus noſter Sapaudus * ad nos direxit,reuerenter accepimus;& ſalutis veſtræ, quę nobis ſemper optanda eſt,cognoſcentes indicia,gratias diuinæ pietati retulimus,exorantes clementiam eius,vt vos largiflua pietate ſua conſeruet incolumes. Litteras autem noſtras præfato conſacerdoti noſtro Sapaudo ſecundum petitionem veſtram direximus,vſum pallij pariter concedentes:quia in ſcrinio Eccleſiaſtico huiuſmodi exempla reperimus, quibus oſtenditur Arelatenſibus Epiſcopis a ſanctæ recordationis deceſſoribus noſtris hęc fuiſſe collata. Propterea ſalutantes cultu regalibus infulis debito, poſtulamus,vt ita eum atque Eccleſiam eius gratia excellētię veſtrę tueatur ac foueat,ne quem per vices noſtras augeri,propitiāte Domino,poſtulatis,in aliqua parte cuiquam Gallicanorum ſacerdotum,vel cuiuslibet ordinis Eccleſiaſtici perſonis(quod non oportet) cōtēptibilis habeatur,& in ea auctoritate ſanctæ ſedi Apoſtolicæ & genio veſtro,qui pro eo ſuffragatores acceditis(quod abſit)videatur in aliquo derogari. Per incolumem excellentiam veſtram Deus noſter cuſtodiat,domine fili glorioſiſſime atque præcellentiſſime.] deſunt quibus data eſt dies & Conſulatus;ſed eodem tempore quo ſuperior datam eſſe,argumentum ipſius ſignificat. Cū autem ea data tertio Non. Februarij habeatur,præmittenda eſt reliquis ab eodem Pelagio Papa ſiue ad eumdem Sabandium,ſiue ad Childebertum Regem poſtea eodem anno datis, atque in primis quæ ſcripta legitur decimooctauo Kalendas Iunias ad eumdem Sabaudium Epiſcopum, quæ ſic ſe habet:

* Sabaudius.

Dilectiſſimo fratri Sapaudo Pelagius.

XXI. Quia legatus filij noſtri glorioſiſſimi Regis Childeberti beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli & aliorum ſanctorum martyrum reliquias popoſcerunt:neceſſe habuimus hominem bonum ſubdiaconem de clero noſtro dirigere,qui eas vſque ad fraternitatem tuam cum reuerentia deportaret. Et ideo ſalutantes,hortamur vt quæſita occaſione ſiue nauis,ſiue terreno,cum talibus perſonis,de quibus nulla periculi poſſit eſſe ſuſpicio,ad nos eum,iuuante Domino,remittatis. Ea autē quæ pro honore charitatis tuæ a nobis ſupradicti legati popoſciſſe noſcūtur,parati ſumus,Deo iuuāte,concedere. Sed niſi litteras tuas per te acceperimus,ſicut etiam deceſſores noſtri poſtulantibus tuis deceſſoribus præſtiterunt,ſuperfluum iudicauimus vltro tranſmittere:ſed mox ad nos, iuuante Domino,cum de clero tuo cum litteris direxeris,ſi Dominus voluerit,& ſi vixerimus,promittimus nos eſſe facturos. Præterea hortamur,vt viro magnificentiſſimo filio noſtro Patricio Placido genitori tuo dicas,vt quod de penſionibus poſſeſſionum Eccleſiæ noſtræ collectum eſt,aut per ſuū hominem,aut per harum nobis dignetur dirigere portitorem:quia Italiæ prædia ita deſolata ſūt, vt ad recuperationem eorum nemo ſufficiat. Et ſi poſſibile eſt vt nobis de ipſis ſolidis ſaga tumentacia,quæ pauperibus erogari poſſint,& tunicas albas,aut cucullas,vel colobia,aut ſi quæ aliæ ſpecies in Prouincia fiunt,quæ pauperibus(vt diximus)erogari debeant,exinde facite comparari, & opportunitate nauis inuenta dirigite:vt maximas fraternitati tuæ gratias referamus,dum huiuſmodi ſolicitudinem noſtram prouidentia charitatis tuæ releuari contigerit. Hortamur etiam, vt Anaſtaſium fratrem Pauli Defenſoris Eccleſiæ ad nos faciatis occurrere. Dominus te incolumē cuſtodiat,frater chariſſime. Data XIX. Kal. Iun. anno XV. P. C. Baſilij V. C.] hæc Pelagius ad Arelatenſem Epiſcopum:quibus intelligis ſtudium Regis Chriſtianiſſimi erga Sanctorum cultum,cum ad accipiendas Sanctorum reliquias Romam ad Pelagium Papam legationem miſit; & reuerentiam illis exhibitam ab ipſo Romano Pontifice,dum eas non credidit homini laico,ſed mittendas putauit per Romanæ Eccleſiæ ſubdiaconum virum pium. Porro hæc menſe Maio eſſe a Pelagio Papa ſcripta vidiſti. Quo item anno,poſt Cōſulatum ſcilicet Baſilij decimoquinto,idem Pelagius Papa menſe Iulio has ad eumdem Arelatenſem Epiſcopum litteras perbreues dedit:

Dilectiſſimo fratri Sapaudo Pelagius.

XXII. Quæ nobiſcum omnipotentis Dei gratia fuerit operata,ad charitatem tuam credimus fuiſſe perlatum:pro qua re ad vos * deſtinari conuenerat,vt viſitatione communi magno inuicem gaudio frueremur. Nos tamen fraternæ memores charitatis,per præſentium portitorem,occaſione reperta,officium fraternæ ſalutationis impendimus. Optamus,vt alterna in timore Domini charitate viuentes,mutuo frequenter refoueamur alloquio. Dominus te incolumem cuſtodiat, frater chariſſime. Dat. IV. Nonarum Iuliarum,anno XV. P. C. Baſilij V. C.] Rurſum vero eodem anno menſe Septembri ad eumdem idem Pelagius Papa dediſſe litteras reperitur, quæ ſic ſe habent:

* nos

Dilectiſſimo fratri Sapaudo Pelagius.

XXIII. Fraternitatis veſtræ grata nobis colloquia,Felice viro honeſto deferēte,ſuſcepimus:quibus recenſitis,communi Domino ac Deo non inſufficientes gratias egimus,quia incolumitatē dilectionis tuæ,quę nobis eſt deſiderabilis,eorum teſtificatione cognouimus. Ea autem quæ in noſtris laudibus facundia oris veſtri diſſeruit,quamquam vos congruentem vobis rem feciſſe manifeſtum ſit,nos tamen nihil noſtrum ex omnibus quæ dicta ſunt agnoſcentes,verecundiam magis incurrimus,illud doctiſſimi viri ad animum perducentes,qui dixit:Sicut vera laus ornat,ſic falſa caſtigat. Multum enim vitæ noſtræ ac morum verba charitatis veſtræ menſuras excedunt. Optamus tamē, vt Sanctorum omnium precibus & veſtris orationibus faciat nos Deus tales exiſtere, quales vos eſſe ex bona voluntate pinxiſtis. Atque ideo ſalutantes debito charitatis affectu,indicamus nos,in

ueuta

Digitized by Google

A uenta ante hoc paruum tempus occaſione quorundam de prouincia veſtra Romam venientium, tanto amoris veſtri feruore fuiſſe ſuccenſos, vt impatienter ferremus huiuſmodi opportunitatẽ ſilentio præterire.

Scribentes namque glorioſiſſimo communi filio Regi Childeberto, etiam ad charitatem tuam litteras, quales ſub breuitate temporis potuimus dictare, tranſmiſimus. Quædam autem nobis (ſicut ſcripſiſtis) proprio ore, litterarum veſtrarum in compendio portitor intimauit, quæ nos non mediocriter promouerunt, admirantes nimirum, qua ratione tam noua res fuerit vſurpata: & neceſſe habemus ſolicite *, vt ſi quis venerit, non facile nobis tamquam ignaris ſubrepere videatur. Melius tamen fraternitas tua faciet, ſi cognoſcens illos quos ſuſpicamini ad nos eſſe vẽturos, & vos perſonam inſtructam ex omni parte dirigatis, quæ eis poſſit obſiſtere. Quia cum epiſtola veſtra nihil de cauſa contineat: ſi hic, qui nobis modo ex voluntate veſtra verbo ſuggeſſit, tũc apud nos nequeat inueniri, videbimur nos accuſatoris officium ſuſcepiſſe. Quod ſi a tua charitate perſona dirigitur: noſtrum eſt & pro affectu quem vobis impendimus, & pro rei geſtæ nouitate, ſalua æquitate, competentem, quem dilectio tua miſerit, præbere fauorem. Dominus te incolumem co- XXIV. * perſcrutari

B ſtodiat, frater chariſſime. Dat. XI. Kalend. Octob. anno XV. P. C. Baſilij V. C.] Quænam autẽ iſta fuerint, quibus Epiſcopus Arelatenſis iudicandus fuerit ab ipſo Romano Pontifice, ex epiſtola eiuſdem Pelagij data ad Childebertum Francorum Regem aliqua ex parte poſſumus intelligere, quæ ſic ſe habet:

Domino filio glorioſiſſimo atque præcellentiſſimo Childeberto Regi Pelagius.

Cum celſitudini veſtræ multa dona miſericordia diuina contulerit, pro amore tamen quem Eccleſiæ eius ſinceriter exhibetis, fecit vos multis regnantibus clariores: quoniam inter alias regni veſtri curas pro tranquillitate ſanctæ Eccleſiæ præcipuam ſolicitudinem vos certum eſt exhibere. Quæ cum ita ſint, miramur quia & quantum nobis præſentium portitorum ſuggeſtio patefecit, paſſi eſtis ſubripi vobis Sapaudum fratrem & Coepiſcopum noſtrum Arelatenſis ciuitatis Antiſtitem, cuius Eccleſia in regionibus Gallicanis primatus priuilegio & ſedis Apoſtolicæ vicibus decoratur, ad petitionem Epiſcopi ab ipſo ordinati in iudicium ſequentis * ciuitatis Epiſcopi (quod nulla Eccleſiaſtica lege vel ratione conceditur) iudicandum iuberetis occurrere; vt ipſo de conculcato loci ſui præiudicio conquerente, illum qui vſurpauit neceſſe ſit de illicita præſum- XXV. *

C ptione culpari. Pro quibus Chriſtianitatis veſtræ confidentia freti, paterno ſtudio poſtulamus, vt ſi quid eſt tale factum, congrua ſatisfactione celeriter amputetur, nec vllum ſui exemplum in perturbatione Eccleſiarum, quas vobis Deus credidit, relinquere concedatur. Et huiuſmodi cauſis ſolicitam vos in reliquo decet exhibere cautelam, ne quid contra Eccleſiaſticas regulas petentib. concedatis; quia (quod bene cognitum eſt religioſæ menti veſtræ) non aliter Deo noſtro recte poteſt regalis deuotio famulari, niſi prouidentia eius Eccleſiaſticorum ordinum ſeruet integritatẽ. Incolumitatem excellentiæ veſtræ Deus noſter cuſtodiat, domine fili glorioſiſſime atque præcellẽtiſſime.] hactenus epiſtola ad Regem Francorum, quæ ſine die & Conſulatu licet poſita habeatur, datam tamen anno quintodecimo poſt Conſulatum Baſilij, quæ dicta ſunt, docent. Quo pariter anno ab eodem Pontifice ſcripta legitur epiſtola menſe Decembri ad eumdem Childebertum Francorum Regem per Ruffinum legatum miſſa. Quod enim Græcis conſenſiſſet Pelagius in probanda Quinta Synodo, a ſchiſmaticis in ſuſpicionem adductus eſt de violata Catholica fide: cuius rei gratia idem Rex Ruffinum legatum Romam ad ipſum Pontificem miſit id exploratum. Quo audito, mox idem Pontifex has ad eumdem Regem litteras reddidit:

D Domino filio glorioſiſſimo atque præcellentiſſimo Childeberto Regi Pelagius Epiſcopus. XXVI.

Ruffinus vir magnificus legatus excellentiæ veſtræ nobis dixit, quod & in prouincijs Galliarũ quidam ſemina ſcandalorum ſparſerunt, dicendo quid contra fidem Catholicam (quod Dominus non patiatur) admiſſum. Et quamuis a tranſitu diuæ memoriæ Theodoræ Auguſtæ nullas de fide quæſtiones Eccleſia Dei in partibus Orientis, Deo miſerante, formidet, ſed quædam capitula extra fidem fuerint agitata, de quibus longum eſt vt epiſtolari poſſint complecti ſermone: hoc breuiter ſecundum admonitionem præfati magnifici viri Ruffini, ad ſanandum animum veſtrum, vel omnium fratrum & Coepiſcoporum noſtrorum in Galliæ regionibus conſiſtentium, faciendum eſſe perſpeximus, dicentes anathematizare nos, & alienos ab æternæ vitæ præmijs iudicare, quicũque ab illa fide, quam beatæ recordationis Papa Leo in ſuis epiſtolis prædicauit, & quam Chalcedonenſe Concilium ſequens eumdem Præſulem edita diffinitione ſuſcepit, in vna ſyllaba aut in vno verbo vel in ſenſu errauit, vel errauerit aliquando, aut declinauit, vel declinauerit aliquando.

Quibus ſe ita habentibus, non attendat celſitudo veſtra, nec fratres noſtri Epiſcopi fabulas eorũ hominũ, qui ſcandalis delectantur. Quoniam hæc ipſa ita contigerunt, vt cum pater veſter cle- XXVII.

E mentiſſimus Imperator omnes hæreſes, quæ Conſtantinopoli Epiſcopos ſuos & eccleſias cum magnis reditibus & vaſorum diuerſitate vſque ad tempora Imperij eius habuerunt, euerterit, & ſublatis baſilicis eorum atque reditibus, omnibuſq. alijs rebus, Catholicis tradiderit: hi ergo, qui in ipſis erroribus remanſerunt, conglobati ſunt in vnum, & agunt vehementer, qualiter Eccleſiam Catholicam ſcindant atque perturbent. Nam & ſic in Italiam (quamdiu nos in Conſtantinopoli fuimus) de nomine noſtro chartas mittebant, dicendo, quaſi nos dixerimus fidem Catholicã ſuiſſe corruptam: nunc vero etiam contra nos aſſerunt huc chartas tacitis nominibus, vt neſciatur qui eas miſit: ſed ſic faciunt Chriſtiani qui in Conſtantinopoli ſunt, dum eos conſtet non eſſe Chriſtianos, maxime tamen Neſtorianæ hæreſis homines, pro eo quod Neſtorius duas naturas in Chriſto ſeparatas quidem & diuiſas aſtruxerit, fraudulenter moliuntur dicere lõge ab intellectu eſſe Chalcedonenſis Synodi & Papæ Leonis, dum Neſtorium pro eo quod diuiſas duas naturas aſſereret, ipſo dogmate beati Papæ Leonis conſtat eſſe damnatum.

Hæc breuiter inſinuanda eſſe excellentiæ veſtræ curauimus, vt ille ardor fidei veſtræ & vnita- XXVIII.

tis amor nō alicuius peruerſi hominis fabulas aut chartas ſuperfluas permittat attēdi: quia & ſic A ſimplices aliquos Epiſcopos & neſcientes prima elementa fidei ſolicitauerunt, vt nec rationem ipſam intelligant, nec diſcernant quantum ſit bonum a fide Catholica non errare, ſed ſi qua ſunt alia quibus crimen ab hæreticis patitur ſancta Eccleſia, refutare. Quis enim patiatur, vt Neſtorij vel ſectatorū eius blaſphemias pro eo quod duas naturas in Chriſto ſeparatas, id eſt, diuiſas eſſe aſtruxerit, Catholicæ fidei exiſtimet concordare?

XXIX. Vt autem nos diu tribulationes Conſtantinopoli pateremur, illa res fecit, quam breuiter ſuperius tetigimus: quoniam viuente Auguſta, quicquid in Eccleſiaſticis cauſis mouebatur, ſuſpectum habuimus: nam pater veſter clementiſſimus Imperator & B. Papæ Leonis dogma & Chalcedonenſis Synodi fidem nullo modo patitur violari. Reliquias vero tam beatorum Apoſtolorum, quam ſanctorum martyrum iam quidem per ſeruos Dei monaſterij Lirinenſis direximus: ſed & nunc quas legati veſtri popoſcerunt, nos miſiſſe ſignamus, deputantes hominem bonum ſubdiaconem ex clero Eccleſiæ noſtræ, a quo vſque ad fratrem & Coepiſcopum noſtrum Sapaudum, iubente Domino, deferantur. Dat. III. Id. Decemb. anno XV. poſt Conſ. Baſilij V. C. Per Ruffinum legatum. B

Pelagius miſericordia Dei Epiſcopus Eccleſiæ Catholicæ vrbis Romæ exemplari epiſtolæ noſtræ ſubſcripſimus.]

XXX. Poſt hæc autem idem Rex, ad omnem dubitationem tollendam, adiecit vt peteret ab ipſo Pontifice exactiorem fidei profeſſionem: quod & fecit anno ſequenti eam ſcribens; habes ipſam collocatam in fine Pelagij. Has vero omnes epiſtolas ab Eccleſia Arelatenſi accepimus ex antiquius ſcripto codice. Hæc geſta ſunt cum Eccleſia Gallicana. Quænam autem hoc eodem anno geſta contigerit cum Epiſcopis Italiæ prouinciæ Tuſciæ, ex litteris eiuſdem Pelagij ad eos datis menſe Februarij ſatis apparet. extant ipſæ integræ ex eodem codice acceptæ, ſicque ſe habent:

Dilectiſſimis fratribus Gaudentio, Maximiliano, Gerontio, Iuſto, Terentio, Vitali, & Laurentio per Tuſciam Annonariam Pelagius.

XXXI. Directam a vobis relationem, Defenſore Eccleſiæ noſtræ Iordane deferente, ſuſcipientes ſatis mirati ſumus, ita vos Apoſtolicæ auctoritatis oblitos, vt diuiſionem veſtram ab vniuerſali Eccleſia meo etiam volueritis (quod abſit) conſenſu firmari; & quos decuit popularem ignorantiam ſacerdotali doctrina comprimere, in contumeliam ſedis Apoſtolicæ, plebis velle ſequi iudicium. C Nec iſta dicentes, iniuriam noſtram dolemus, quibus donante Domino propoſitum eſt in manſuetudine ſupportantes omnia fraternæ pacis vinculo cuſtodire: ſed (ſicut diximus) diuiſionem veſtram a generali Eccleſia, quam tolerabiliter ferre non potero, vehementer ſtupeo. Cum enim beatiſſimus Auguſtinus Dominicæ ſententiæ memor, qua fundamentum Eccleſiæ in Apoſtolicis ſedibus collocauit, in ſchiſmate eſſe dicat, quicumque ſe a Præſulis earumdem ſedium auctoritate vel communione ſuſpenderit, nec aliam manifeſtet eſſe Eccleſiam, niſi quæ in Pontificibus Apoſtolicarum ſedium eſt ſolidata radicibus: quomodo vos ab vniuerſi Orbis communione ſeparatos eſſe non creditis, ſi mei inter ſacra myſteria ſecundum conſuetudinem nominis memoriam reticetis, in quo licet indigno Apoſtolicæ ſedis per ſucceſſionem Epiſcopatus præſenti tempore videtis cōſiſtere firmitatem?

XXXII. Sed ne apud vos forte, vel apud greges qui vobis commiſſi ſunt, de fide noſtra aliqua poſſit remanere ſuſpicio: hoc dilectionem veſtram certiſſime noſſe deſidero, me illam, donante Domino cuſtodire fidem, quam ſacra Apoſtolorum doctrina conſtituit, quam Nicænæ Synodi firmauit auctoritas, quam Conſtantinopolitanæ, Epheſinæ primæ, & Chalcedonenſis ſanctarum Synodorum explanauere ſententiæ, nec quicquam de præfatarum Synodorum definitionibus vel imminuiſſe D me aliquid, vel auxiſſe, aut in aliquo permutaſſe; ſed omnia, Deo propitio, quæ ab illis de fidei puritate conſcripta ſunt, inuiolabiliter cuſtodire: anathematis nihilominus iudicio ſubdens, quiſquis ad ſuprascriptarum quatuor Synodorum fidem, vel ad beatiſſimi Leonis Præſulis Apoſtolicæ ſedis tomum, qui in Chalcedonenſi eſt Synodo confirmatus, aliqua ex parte vel infirmandum quoquo modo, vel in dubium (quod abſit) deducendum aliquando conſenſerit. Hac igitur dilectio veſtra fidei noſtræ profeſſione munita, ignorantiam hominum (ſicut ſacerdotes decet) in ſpiritu manſuetudinis edocere feſtinet, & a praua intentione modis omnibus reuocare, atq. vnitati Eccleſiæ reddere. Quod ſi quis forte etiam poſt hæc aliquem ſibi ſupereſſe credit ſcrupulum; ab inſano tumultu deſinens, ad nos magis venire feſtinet: vt ex his quæ dubitat, rationabili ſatisfactione perceptа, lætus, Deo propitio, cognita veritate, vniuerſali reformetur Eccleſiæ. Nos enim (ſecundum

a 1. Petr. 3. Apoſtolicam [a] ſententiam) parati ſumus ad ſatisfactionem omni poſcenti nos rationem de ea quæ in nobis eſt fide: quia in nullo nos a ſanctis Patribus, cuſtodiente nos diuina gratia, cognoſcimus deuiaſſe. Dominus vos incolumes cuſtodiat, fratres chariſſimi. Dat. XV. Kalēd. Mar. anno XV. P. E C. Baſilii V. C.] hæc Pelagius, qui cum vbiq. tumultuari audiſſet, ſchiſmaticis omnes Eccleſias aduerſus ipſum Romanum Pontificem concitantibus, expedire iudicauit de fide Catholica ad vniuerſum populum Chriſtianum circulares (quas dicunt) litteras dare, quas ex eodem codice hic tibi reddere, operæpretium iudicauimus; ſic enim ſe habent:

Pelagius Epiſcopus vniuerſo populo Dei.

XXXIII. Vas electionis beatiſſimus Paulus Apoſtolus [b] cum de Iudæis in Chriſto necdum credentibus loqueretur, zelum eos Dei habere profeſſus eſt; ſed ne ex hoc ſine culpa eſſe crederentur, conſequenter adiecit, ſed non ſecundum ſcientiam: vt eos neceſſarie per doctrinam a Deo ſibi creditam oſtenderet emendandos. Quod teſtimonium noſtro etiam tempori conuenire, charitas veſtra non ambigit: quia etſi zelum Dei in quorumdam mentibus eſſe deprehendimus, in hoc tamen quod ſuſpicionibus quibuſdā ſine notitia veritatis ſe concuſſerunt atque concutiunt, & quod ſe a viſcerib. vnicæ matris Eccleſiæ nefaria animoſitate diſcerpunt, ſine ſcientia eos eſſe non dubiū eſt.

b 1. Rom. 10.

Et

A Et poſſemus quidem totius cauſæ rationem ad ſedandos rumores hominum, diuina nobis cooperante miſericordia, fiducialiter explicare, nihilque contra fidem Patrum, contraque quatuor Synodorum firmitatem vllatenus eſſe tentandum, lucidiſſimis approbationibus demonſtrare, magisque id actum vt memoratarum Synodorum firmitas contra omnes inimicos immobili ſoliditate conſiſteret. Sed quia hoc his, qui lacte potius quam ſolido cibo nutriendi ſunt, neceſſarium eſſe non duximus, vt (ſicut memoratus Doctor Gentium dicit [a]) inter perfectos loquenda ſit ſapientia: hoc interim, quod etiam paruulis abunde ſufficiat, ad notitiam omnium deferendum eſſe perſpeximus. Id autem eſt, vt fidem meam annexa ſubter profeſſione definiam, in qua, Deo propitio, & rectæ me Apoſtolorum doctrinæ & Patrum inhærere veſtigijs euidenter appareat: vt per vos qui zelum Dei etiam cum ſcientia poſſideris, ceteris innoteſcat, quos, operante Domini noſtri gratia, non ſine veſtra mercede ab irrationabili diuiſionis ſuæ malo confidimus liberandos.

a 1. Cor. 6.

De ſanctis vero quatuor Concilijs, id eſt, Nicæno trecentorum decem & octo, Conſtantinopolitano centum quinquaginta, Epheſino primo ducentorum, ſed & de Chalcedonenſi ſexcentorum XXXIV.
B triginta; ita me protegente diuina miſericordia ſenſiſſe & vſque ad terminum vitæ meæ ſentire toto animo & tota virtute profiteor, vt eas in ſanctæ fidei defenſione, & damnationibus hæreſum atque hæreticorum, vtpote ſancto firmatas Spiritu, omnimoda deuotione cuſtodiam: quarũ firmitatem, quia vniuerſalis Eccleſiæ firmitas eſt, ita me tueri ac defendere profiteor, ſicut eas deceſſores meos defendiſſe non dubium eſt: in quibus illum maxime & ſequi & imitari deſidero, quẽ Chalcedonenſis Synodi auctorem nouimus extitiſſe; qui ſuo congruens nomini, eius ſe membrum, qui de tribu Iuda Leo extitit, viuaciſſima fidei ſolicitudine euidenter oſtendit. Similem igitur ſupraſcriptis Synodis reuerentiam me ſemper exhibiturum eſſe confido, & quicumq. ab eiſdem quatuor Concilijs abſoluti ſunt, me eſſe Orthodoxos habiturum, nec vmquam in vita mea, Deo nos in omnibus protegente, aliquid de ſanctæ & veræ prædicationis eorum auctoritate minuere.

Sed & canones, quos ſedes Apoſtolica ſuſcepit, ſequor & veneror, & Deo adiuuante defendo, neq. vel de hac profeſſione reticere, aut diſcedere aliquando promitto. Epiſtolas etiam beatæ recordationis Papæ Cæleſtini, Sixti, & præ omnibus B. Leonis, necnon etiam ſucceſſorum eius Hilari, Simplicij, Felicis, Gelaſij, Anaſtaſij, Symmachi, Hormiſdæ, Ioannis, Felicis, Bonifacij, Ioannis alXXXV.
C terius, & Agapeti pro defenſione fidei Catholicæ, & pro firmitate ſupraſcriptarum quatuor Synodorum, & contra hæreticos tam ad Principes, quam ad Epiſcopos, vel quoſlibet alios per Orientẽ & Illyricum atque Dardaniam, aliaſque prouincias diuerſis temporibus miſſas inuiolabiliter, adiuuante Chriſto Domino noſtro, me cuſtodire profiteor; & omnes quos ipſi damnauerunt, habere damnatos, & quos ipſi receperunt, præcipue venerabiles Epiſcopos Theodoritum & Ibam, me inter Orthodoxos venerari.

Hæc eſt igitur fides mea, & ſpes quę in me dono miſericordiæ Dei eſt: pro qua maxime paratos nos eſſe debere, beatus Petrus [b] præcipit, ad reſpondendum omni poſcenti nos rationem. Cum hac profeſſione me viuere opto, cum ipſa ante tribunal Chriſti aſſiſtere: per hanc a peccatis meis abſolui me credo, & ad dexteram gloriæ diuina miſericordia deportandũ. Quicumq. autem aliud ſenſerit, crediderit, prædicauerit, hunc anathematizat ſancta & vniuerſalis Eccleſia Dei. Deus vos incolumes cuſtodiat, filij dilectiſſimi. Amen.] Ad hæc quidem compulſus eſt Pelagius Papa, cum obrutus vbiq. eſſet ſchiſmaticorum calumnijs, quod Quintam probando Synodum, Quartam aboleuiſſe, vel ſaltem corrupiſſe iactarent. Proferunt iſta quidem multis, non tamen omnib. etenim
D in pluribus Italiæ locis diutius eiuſmodi viguiſſe ſchiſmaticos liquet.

b 1. Petr. 3.

Hoc eodem tempore (vt Agathias [b] tradit) regnum Francorum in maximum diſcrimen XXXVI. adductum eſt ex bello ciuili conflato inter fratres Regem Childebertum atque Clotarium ob diuiſionem bonorum Theodibaldi Regis defuncti: cui & domeſticum bellum acceſſit, cum Chramnus Clotarij filius contra patrem arma mouit, quo tempore idem Clotarius aduerſus Saxones rebellantes in expeditione eſſet. Sed omnibus his omiſſis, hic ea tantum referanda ſunt, quibus Dei aduerſus ſacrilegos vltio his temporibus non ſemel progreſſa narratur. Ac primum de Leone Pictauienſi, qui inter alios filium in patrem commouit, hæc notatu digna Gregorius [c]: Habebat Chramnus & Leonem Pictauienſem ad omnia mala perpetranda grauem ſtimulum, qui nominis ſui, tamquam leo erat in omni cupiditate ſæuiſſimus. Hic fertur quadam vice dixiſſe, quod Martinus & Martialis confeſſores nihil Fiſci viribus vtile reliquiſſent: & ſtatim percuſſus a virtute confeſſorum, ſurdus & mutus effectus, amens eſt mortuus. Venit enim miſer ad baſilicam ſancti Martini Turonos, celebrauitque vigilias, dedit munera: ſed non eum reſpexit virtus conſueta; cum ipſa enim qua venerat infirmitate regreſſus eſt.] inhiaſſe hominem rapacem in bona Eccleſiæ, vltio ſecuta declarat.

b Agath. lib. 2.
Bellum ciuile & domeſticũ affligit Gallias.
c Greg. Turon. lib. 4. c. 16.
Leo Pictauiẽ. blaſphemus in Sanctos punitur.

E Complures alios his ciuilium diſcordiarum temporibus inieciſſe manus in bona Eccleſiaſtica, nonnulla alia exempla diuinæ vltionis in eos immiſſa demonſtrant: quod & teſtatur primus canon [d] Pariſienſis Concilij poſt annum ſequentem (vt ſuo loco dicemus) habiti: hæc enim habet in fine poſt nonnulla aduerſus huiuſmodi facinoroſos ſtatura: Accidit autem, vt temporibus diſcordiæ (*hæc enim ſignat tempora*) ſupra prouiſionem beatæ memoriæ Clodouei Regis, res Eccleſiarum aliqui competiſſent, ipſaſque res inuaſiſſent, improuiſa morte collapſi, proprijs heredibus reliquiſſent. Placet & hos quoque, niſi res Dei admoniti a Pontifice, agnita veritate, reddiderint, ſimiliter a ſanctæ communionis participatione ſuſpendi: quoniam res Dei, quæ anteceſſores eorum immatura morte credendæ ſunt peremiſſe, non debent filij vlterius poſſidere. Iniquum eſſe cenſemus, vt potius cuſtodes chartarum, per quas aliquid a fidelibus perſonis legitur derelictũ, quam defenſores rerum creditarum (vt præceptum eſt) iudicemur.] hæc Patres in Concilio Pariſienſi. XXXVII.

d Conc. Pariſ. 2. c. 1.

XXXVIII. Sed & præter hos bonorum Eccleſiarum inuaſores regij quoq. miniſtri eadem Fiſco addicere A conſueuerunt: cuius rei gratia ijdẽ in eadem Synodo Patres hæc in ſecundo canone poſuerunt: Perpetuo autem anathemate feriatur, qui res Eccleſiæ confiſcare, aut competere, aut peruadere periculoſa infeſtatione præſumpſerit.] periculoſa, inquiunt, infeſtatione, quod ſcilicet (vt dictũ eſt, atq. dicetur) multæ aduerſus huiuſmodi violatores diuinæ exempla edi ſolerẽt. hæc canon ſecundus eiuſdem Concilij, de quo poſt ſequentem annum ſuo loco dicturi ſumus: ſed cœpta proſequamur.

Ad eiuſmodi vero contra patrem ſceleratum bellum ſuſceptũ idem perditiſſimus filius Chramnus patruum ſuum Childebertum Regem Clotarij fratrem ſibi, fœdere icto, coniunxit. Sed quem ãeſſent obuentura, clerici Diuionenſes in hunc modum ex diuinis Scripturis deprompto oraculo notum fecere; ait enim Gregorius: Poſitis, clerici, tribus libris ſuper altarium, id eſt, Prophetiæ, Apoſtoli, & Euangeliorum, orauerunt ad Dominum, vt Chramno quid eueniret, oſtenderet: aut ſi ei feliciter ſuccederet, aut certe ſi regnare poſſet, diuina potentia declararet. ſimulq. vnam habentes conniuentiam, vt vnuſquiſq. in libro quod primum aperiebat, hoc ad Miſſas etiam legeret. A-
a Iſai. 5. perto ergo primum omnium Prophetarum libro, reperiunt: Auferam[a] maceriam eius, & erit in direptionem: Porro eo quod debuit facere vuas, fecit autem labruſcas. Reſeratoque Apoſtoli libro, B
b 1. Theſſ. 5. inueniunt[b]: Ipſi enim diligenter ſcitis, fratres, quod dies Domini ſicut fur in nocte ita veniet: & cum dixerint, Pax & ſecuritas, tunc repentinus illis ſuperueniet interitus, ſicut dolores parturientis, & non effugient. Dominus autem per Euangelium ait[c]: Qui non audit verba mea, aſſimila-
c Matth. 7. bitur viro ſtulto, qui ædificauit domum ſuam ſuper arenam. deſcendit pluuia, aduenerunt flumina, flauerunt venti, & irruerunt in domum illam, & cecidit, & facta eſt ruina eius magna. Iſta ſunt in ſuſcepto bello prænunciata de Chramno, ac pariter adimpleta in exemplum iuſti iudicij magni Dei: ſed quomodo id acciderit, dicemus inferius, ſimulq. diuinitus oſtenſa prodigia. Subijcit enim
d Grego. lib. 4. c. 18. iſta Gregorius[d]:

XXXIX. De Auſtrapio Duce.

Auſtrapius Dux Chramnum metuens, in baſilicam S. Martini confugit: cui tali in tribulatione poſito non defuit diuinum auxilium. Nam cum Chramnus ita eum conſtringi iuſſiſſet, vt nullus illi alimenta præbere præſumeret, & ita arctius cuſtodiretur, vt nec aquam quidem ei haurire liceret: quo facilius compulſus inedia, ipſe ſponte ſua de baſilica ſancta periturus exiret: accedens quidam vaſculum illi cum aqua ſemiuiuo detulit ad potandum. Quo accepto, velociter iudex loci aduolauit, ereptumq. de manu eius terra diffudit. Quod velox Dei vltio & beati Antiſtitis virtus eſt ſubſecuta. Ea namq. die iudex qui iſta geſſerat, correptus a febre, nocte media expirauit, C nec peruenit in craſtinum ad illam horam qua in baſilica Sancti poculum de manu excuſſerat fugitiui. Poſt illud miraculum, omnes ei opulentiſſime quæ erant neceſſaria detulerunt.] hæc Gregorius: quibus præter diuinitus patrata miracula, illud admiratione dignum pariter innoteſcit, quã religioſe a Francis ſacra cuſtodirentur, cum nec perditiſſimus Chramnus ea violare præſumpſerit, ſed obſidione potius quam inuaſione capere voluerit inimicum. Quid autem eidem acciderit Chramno, cum euaſurus indignationem patris confugit ipſe in eamdem baſilicam S. Martini, ſuo loco dicemus. Sed quæ præterea diuina vltio conſecuta ſit milites Chramni cum res Eccleſiæ ab-
e Gregor. de gloria mart. c. 66. ſtuliſſent, eumdem audi Gregorium[e]:

XL. Milites ſacrilegi puniũtur, pœnitens liberatur.

In ipſo quoq. territorio, tempore quo Chramnus Aruernum abijt, cum diuerſa ſcelera ab eius gererentur miniſtris, quinq. viri ſacroſanctum oratorium domus Iciacenſis furtim appetunt: habentur autem in eo S. Saturnini reliquiæ: interruptoq. ablatis palliolis vel reliquis miniſterij ornamentis, nocte tegente, diſcedunt. Sed presbyter recognoſcens furtum, ac inter vicinos ſcrutans, nullum potuit ex his quæ ablata fuerant indicium reperire. Protinus vero latrones, qui hæc admiſerant, in Aurelianenſe ſe territorium tranſtulerunt: diuiſiſq. rebus, accepit vnuſquiſq. partem ſuam. D ſed mox inſequente vltione diuina, quatuor in ſeditione interfecti ſunt: quintus vero totã furti huius hereditatem ſuperſtes remanens vendicauit. Sed vbi hæc in domum ſuam contulit, ſtatim obtectis ſanguine oculis, excæcatus eſt. Tunc compunctus tam doloribus, quam inſpiratione diuina, vouit, dicens: Si reſpexerit Deus miſeriam meam, & mihi viſum reddiderit, referam loco illi ſancto quæ abſtuli. Et hæc cum lacrymis orans, viſum recepit: Accedens vero ad oppidum Aurelianenſe, prouidente Deo, diaconum Aruernenſem inuenit: cui traditis rebus, ſuppliciter exorauit, vt eaſdem oratorio reſtitueret. quod diaconus deuotus impleuit.] hactenus de his Gregorius. Sed ad Orientem recurrat oratio.

XLI. f Agath. lib. 3. Iuſtinus pietati intentus Perſas vincit.

Hoc eodem anno (vt colligitur ex Agathia[f]) ingentem inſperatamq. victoriã de Perſarum exercitu apud Colchos Romanus exercitus obtinuit, Deo ita cuncta ſua prouidentia diſponente, dum qui ſacrificij cauſa Iuſtinus Dux cum equitatu abeſſet, reuerſurus in munitionem, hoſtes quibus occurrit fugauit. Agathias rem geſtam narrans, hæc de Iuſtino, qui poſt Iuſtinianum imperauit: Interea vero Iuſtinum (non enim Nachoragan Perſarum Ducem de improuiſo affuturum putabat) cogitatio ſubijt, & diuinitus quidem (vt reor) templum quoddam ſanctiſſimũ, & apud Chriſtianos haud dubie permagnificum, ſacrificandi gratia adeundi haud procul ab vrbe ſitum. Dele- E cta itaque ex vniuerſo exercitu equitum mille fortiſſimis & bellicoſiſſimis viris, haud ſecus inſtructis, armatiſque ac acie mox eſſet concertandum, proceſſit, ſequentibus ſignis, & militari cetero apparatu: & ferme tunc accidit, vt nec Perſæ hos abeuntes præuiderint, neque hi illos in ſe aduentantes: ſed alia ducti, mœnia de improuiſo aggrediuntur.] & inferius poſt enarratum ſummum diſcrimen in quod obſeſſi coniecti erant, de eodem Iuſtino ita ſubijcit: Interea Iuſtino e templo iam redeunti, ex ipſo tumultu & armorum concuſſione quæ gererentur innotuere: vnde equitatu ſtatim conuerſo, & ordine ſuo quodam inſtructo, iuſſiſque anteſignanis, vt ſigna erigerent, vniuerſos operam vt nauarent hortatus, ſuos certiores mox fecit, non ſine diuino nutu ex oppido ſe exceſſiſſe, vt hoſtes in ſe ſubita territos obſidione abduceret.] Quomodo autem cõpreſſione in hoſtes acta, omnes in fugam adegit, ordinea turbans, & internecioni ſubiecit, idem pluribus refert. Sed

hæc

A hæc ſatis ad inſtitutum,quo moneamur omnia florida euenire, cum diuini numinis cultus præ-
cedit opus.

IESV CHRISTI ANNVS 557. | PELAGII PAP. ANNVS 3. | IVSTINIANI IMP. ANNVS 31.

Qvinquageſimusſeptimus ſupra quingenteſimum Chriſti annus,idemque poſt Conſulatum I.
Baſilij decimusſextus in Faſtis inſcriptus,Conſtantinopolitanis admodum luctuoſus ob in
gentem rurſus repetitum terræmotum ipſam vrbem horrenda denuo quaſſatione concutiẽ
tem extitit.Agathias enim poſt recenſitas anni huius res geſtas,nimirum quæ facta ſunt hieme ad
uerſus Ruſticum & Ioannem Duces exercitus capite damnatus ob necem illatam Cholcorum Re
gi Chriſtiano Romani Imp.ſocio:& bella quæ proſpere confecta ſunt aduerſus Miſianos,qui defe
B cerant a Romanis ad Perſas:poſtq.enarratum ſupplicium ſuperbiſſimi Perſarum exercitus Du-
cis,quem ob male rem geſtam Coſrhoes Rex excæcari iuſſit:poſt deniq.de Regibus Perſarũ,eiuſ-
demq.gentis moribus plura ſuſius pertractata:quæ funeſta hoc eodem anno Conſtantinopoli au-
tumni tempore contigerunt,ita ſcribit [a]: a Agath lib 5.

II. Paulo antequam hæc gererentur,iterato Byzantij vehementer adeo terra mouit,vt omnis fe-
re collapſa ciuitas ſit.Hunc terræmotum & alter tantæ magnitudinis inſecutus,quantæ (vt reor) Conſtantinop. a terramotu cõcuſſa.
numquam antea fuerat;nimirũ qui fit ex æſtuantibus aquis,ſalientiſq.terræ perſeuerantia factus:
& is ſane eo horridior videbatur,quod & pleraq.periculoſius occurrebant. Exierat namque au-
tumni iam tempus,& pro nominibus ex Romana conſuetudine ſympoſia peragebantur. frigus
tunc erat,quale per id eſſe tempus decebat;Solq.in occiduum vertens,in Capricornum defereba
tur:cum interea circa mediæ noctis cuſtodiam ciuibus altiore ſomno detentis & iam quieſcentib.
derepente id malum inuaſit,atq.adeo vt a fundamentis omnia quaterentur:motuſque ipſe etſi in
principio ſtatim violentiſſimus fuit,in maius tamen continenter excreuit,ita vt alio addito ad id
incremento,in immenſum euaderet.

III. C Demum itaq.omnibus excitatis,eiulatus vndique,complorationeſque exaudiebantur,& vox
item illa quæ in huiuſmodi malis afferri ſponte ad Deum ſolet.Nam ſonitus quidam grauis,fe- Ingẽs tremor occupat oẽs.
ruſque perinde tonantis e terra ſtridor,fragorque remittebâtur, remiſſoſque ventorum turbines
ſubſequebantur,& terrorem ingeminabant pauentibus:ſiquidem terreſtris ſpiritus quidam fumo
ſa nebula neſcio quo pacto ſurſum verſus expulſus deſæuiebat & turbulentior & ſonorus.quo ter
riti homines & pauore correpti,mentis quadam torpedine,e domicilijs ſe proruebant:tum publi
cæ anguſtioreſque uiæ multitudine complebantur,tamquam non domi deperituri,ſi pereundum
iam eſſet:nam frequentia,cõtinuata,connexaq.inuicem eius urbis ædificia ſunt,atque adeo ut nix
locum ſub diuo ſitum,apertumque,& omnino nõ adiacente ædificio altero uacuum reperiat quiſ-
quam.Sed alioquin enim ad ſuperiora dirigerent oculos,& utcumque cælum ſpectarent, Deumq.
hoc pacto deprecarentur: ſummitti timor animi omnis & perturbatio denique ſenſim his uide-
batur,& perinde leniter cadente niue irrigabantur,algore iam degrauati:haud tamen vel ita affe-
cti tecta iterato ſubibant,ni forte ſacras ædes iniſſent nonnulli,eodemq. prouoluti ex Deo opem
depoſcerent.

IV. D Videre tunc licuiſſet feminarum uim maximam,nec infimæ ſortis,ſed familiæ honoratiſſimę
cum uiris ſimul deferri,& turbæ immiſceri, omnem ordinem & pudorem confundi,nec cuiuſuis Varij ac miſerabiles caſus.
conditionis homines præ formidine ſine vllo diſcrimine proculcari.Dominos præterea ſerui aſper
nabantur,nec dicto parebant,cum maiore quodam terrore victi ſe in templa reciperent.Haud ſe-
cus inferiores priuatiq.homines magiſtratus gerentibus ſine vllo honoris reſpectu permixti iam
aderant,vt ex communi omnibus incidenti periculo,vniuerſis exiſtimantibus ſe non longe poſt pe
rituros.Frequentiores ea ſunt nocte euerſæ domus,& præſertim in Regio(vrbis arx Regium eſt)
quam multa præterea & incredibilia contigere.Nam alibi ſorte ſiue lapide tecta,ſiue ligno ædifi-
cata,velut renunciata compage hiantia,ab inuicem diuellebantur,ita vt æther inde aſtraq.nihil ſe
cus ac ſub diuo conſpicerentur,ac mox iterato in priſtinam compagem coibant. Alibi vero colum
næ e ſuperiori domicilij loco firmius collocatæ,violentia exæſtuantis motus depulſæ excutieban
tur,ſuperuectæq.proximas domos,ad eas quæ longius aberant,veluti funda emiſſæ euehebantur,
& fragore ingenti omnia conterebant.Alibi vero horribiliora acciderant,ſed alias ſæpe & ſuperio
ribus temporibus facta:& vt in poſterum fiant neceſſe eſt,quoadusq.terra hæc ſupereſt & humanę
naturæ peccata:tunc tamen in maius omnia occurrerunt.Nam e turba magna vis hominum & ob
E ſcuriorum interijt. Ex his vero qui Senatorum numero eſſent aſcripti,ſolus Anatolius perijt,vir ſa
ne Conſularis dignitatis honoratiſſimus:ad quod accedebat,quod Imperatoris domus vt curã ſu
ſceperat,ſic & eſſet bonorum omnium procurationem nactus.

V. Is itaq.cum ſuo & conſueto lectulo quieſceret,marmoris iuxta ſe fruſtũ in cubiculi ædificio ſta
bat pulchre atq.decenter elaboratum,qualia parietibus ſolent ad ornatum & oſtentationem, non Anatolij obitus.
ad neceſſitatem per eos aſfigi,qui iſtiuſmodi ſupernacaneis inhiant rebus,& non admodum neceſ
ſarijs ornamentis.Ea igitur ſaxi moles præ nimio motu diffracta luxataque e pariete pulſa huic
in caput concidit dormienti,& plane contriuit. Anatolius vero tanta mole oppreſſus ad id modo
ſuffecit,vt grauiter ex cordeque ingemiſcens, eodem tamen in lecto procumberet moribundus.
Hæc noctu.

VI. Die autem comparente, perquam libenter ſe inuicem ciues contuebantur, cum obuiam
offerrentur amantiſſimi quique & familiariſſimi: comploratione que mutua ceteræ ſe turbæ in-

Quæ cõſolatio in anguſtijs. finnantes,alternisq.ſinguli pro data redditaq.vltro ſalute,etſi ſui iam deſperantes, voluptate affi- A
ciebantur.Interea vero dum Anatolius in ſepulchrum effertur,e plebe homines quidam(vt fit)di
ctitare,non iniuria eum hoc mortis genere fuiſſe affectum,quippe qui iniuſtiſſimus fuerit, & quã
multis multa ſubtraxerit;& facile cõfirmare,deſcriptas illas per eum tabellas ſub puniceas veſtes
hunc ſibi demum exitum habuiſſe,quas ſub prætextu in Imperatorem beneuolentiæ in domos fe-
licium frequenter congeſſerat,& hac via ſibi vendicaſſet,violaſſetq.impudentius ſimul & fregerit
quæ teſtamento mortui delegaſſent,abire in rem malam legibus iuſſis,quæ liberos velint in parer
næ ſubſtantiæ hereditatem ſuccedere.Iſtiuſmodi vulgus ſubmurmurando,tanti caſus compertam
habere ſe cauſam opinabatur.]& inferius poſt nonnulla de Anatolij repentino obitu diſputata,cœ
ptam ſemel de terræmotu narrationem proſequitur verbis iſtis:

VII. *De impoſtoribus occaſum mundi prędicentibus.*

Tunc igitur & deinceps dies quamplurimos terra mouit:breuior tamen,nec qualis tunc pri-
mum hic motus inuaſit,ſed validus alioquin,vt qui reliqua quæ Byzantij eſſent concuteret. Tunc
portenta mox quædam & prædictiones abſurdæ in vulgus temere diuulgari,& mundi hanc machi
nam prædicari quam concitatiſſime collapſuram.Nebulones præterea quidam & deceptores, ve
luti diuini quidam & vates ſponte ſua circumire,& ſibi viſa prædicere,terroreſq.multis incutere; B
quibus facile poterat,vt antea territis,perſuaderi.Hi itaq.ſiue incaſſum furere, & prauo agitari
dæmone ſe ſimularent,grauiſſima quædam paſſim iactabant,& tamquam ex adnata ſibi prauorũ
dęmonum ſpecie fuiſſent futura edocti,deq.ſuis admodum furijs iactarentur.Alij præterea aſtro-
rum decurſus,figuraſque animo agitantes,maiores calamitates.& perinde communem rerũ euer
ſionem fore ſignificabant.Itaque terrore omnes percellebantur.]Quomodo autem &ob præſen-
tia quæ aderant mala,& futura quæ timebantur,populus ſibi timens totus eſſet in ſupplicationib.
idem ſic addit auctor:

VIII. *Populus Cõſt. ad meliorem frugem conuerſus.*

Eorum tamen nemo qui affuiſſent , ſibi non admodum formidoloſus terrore obſtupeſce-
bat.Vnde & ſupplicationes publice factæ,hymniq.ſupplices,vniuerſis aſtantibus ad id vnum coa
ctis,exaudiebantur.Quinetiam quæ verbo tenus antea laudaſſent,ſed factis rarius confirmaſſent,
tunc mira animi promptitudine exequebantur: æquitatem præterea vniuerſi in ſuis commercijs
præferebant,ita vt vel Principes ciuitatis,lucri cupiditate reiecta,ex lege cauſas vendicarent:tum
alij etiam,etſi potentes,taciti ſecum quieſcere iuſtioraq.facere,& a turpiſſimis abſtinere. Nonnul
li vero.immutato prorſus viuendi more,ſolitariam potius vitam & in montibus ducere maluerãt C
relictis honoribus,pecunijſq.& eiuſmodi ceteris quæ ſuauiſſima dicunt mortales ; vel forte in ſa-
cras ædes,ſacroſq.viros collatis.Noctu præterea primores vrbis publicas circumuecti vias abun-
de cibis,veſtituq.miſeros quoſq.& calamitoſos donabant,quorum plerique vt corpore mutilati in
terram proiecti tunc forte emendicabant.Hæc ferme per tempus aliquod geſta,& quamdiu recẽs
timor incubuit.Poſtquã vero ſubleuari parumper diſcrimen eſt viſum,cõfeſtim ad priſtinam re-
diere plerique conſuetudinem:dum enim neceſſitas vrget,& formido ingruerit , quæ recentiora
ſunt factu,vtcumq.& leuiter deguſtamus.]hæc Agathias;qui & poſt diuerſorum ſententias de ter
ræmotus cauſa allatas,de Iuſtiniani ſtudio iſta ſubdit:

IX. *Iuſtinia. Imp. templũ inſtaurat.*

Per eam itaq.hiemem in his malis ciuitas verſabatur,adeo vt ad plurimos dies terra viſa ſit cõ
moueri,etſi minus concuteretur:inſederat id hominum mentibus,& ſuſpicio inerat animi cogita
tus obturbans.Imperator interea ædificia pleraq.quæ putrentia & debilia eſſent,vel forte prolap
ſa,inſtaurare nitebatur. Sed curæ illi præcipue fuit Dei illud maximum & egregium templum,
quod antea ipſe per populum quondam incenſum,conſpicuum & admirabile iterato conſtruxe-
rat,& vt priſtina magnitudine excellentius,ita & formæ decore & metallorum varietate ornarat.] D
& paulo poſt:Erat in eo pars quædam teſtudinis & intermedia quidem,quæ ceteras ſuperaret æ-
dificij partes,terræmotu excuſſa;quam Imperator longe firmius exædificari curauit.]Quomodo
autem id factum ſit docet , aſſerens inſuper de eodem mirabili ædificio extare egregium poema
a Procop.lib. 1. ædif.Iuſtin Imp. Pauli Flori viri maiorum nobilitate clariſſimi atq.inter Præfectos inſignis,cuius etiam argumen
ti edita reperirentur egregia alia poemata.De eodem quoq.templo præter illa quæ a Procopio,[a]
b Euagr lib. 4. c.30. ſcripta habentur, Euagrius eius ſtructuram,ſitum,& dimenſiones capite vno complexus eſt:quod
hic deſcribere,haud ſuperuacaneum eſſe putamus.ait igitur [b]:

X. *Deſcriptio Sophię templi.*

Idem Iuſtinianus Conſtantinopoli cum alias multas ſacras ædes pulcherrimo artificio elabo
ratas Deo & Sanctis erexit,tum inſigne illud & præ ceteris eximium , ampliſſimum dico Sophiæ
templum extruxit:quod quidem tale fuit,quale non aliquando viſum fuiſſet, quodque ornatu &
ſplendore adeo excelluit,vti nulla dicendi vi facile explanari poſſet: at ipſe tamen illud pro virili
deſcribere conabor.Teſtudo ſanctuarij quatuor fornicibus in ſublime erecta,& ad tantam ſubla-
ta altitudinẽ,vt ad eius emiſphærij faſtigium acies eorum qui infra ad baſim conſiſtentes oculos
ſurſum tollebant,ægre penetrare poſſet:& qui ſupra ſtabant,etiam ſi valde eſſent animoſi,deſpice E
re neutiquam auderent,oculoſve ad baſim deijcere.Fornices a ſolo vſque ad tectum(vſque eo nã
que eriguntur)penitus vacant.In dextro templi latere ſunt homini ingredienti ad læuam colum-
næ ordine locatæ,quæ ex lapide Theſſalico confectæ ſunt, ſunt etiam alta tabulata alijs columnis
ſimilibus ſuffulta,in quibus ſi qui volunt,myſteria peracta videre poſſunt. In illis quoque Impe-
rator diebus feſtis,dum ſacroſanctæ myſteriorum celebrationi intereſſet,aſſidere ſolet. Quæ qui-
dem partim verſus orientem Solem,partim occidentem verſus ſic diriguntur,vt minime impedi-
mento ſint,quo minus amplitudo talis operis ſpectari queat. Porro autem porticus eorumdem
tabulatorum,quæ infra,columnis paruiſque fornicibus operis extremitates ambiunt.Verum quo
magis admirabilis ædificij fabrica velut ante oculos cuiuſque verſetur,viſum eſt hoc loco intexe-
re,quot pedes eius longitudo contineat,quot altitudo,quot latitudo,& de fornicib.eodẽ mõ quot
pedes vacuus eorum complectatur ambitus,quot denique eorum altitudo:ſic igitur ſe habent:

XI. Longitudo a porta quæ a regione ſacræ conchæ,in qua incruentum offertur ſacrificium, ſita
eſt

A eſt,ad ipſam concham vſque pedes continet centum nonaginta. Laritudo a parte Septentrionali *Templi dimenſiones ſingulæ.*
ad Borealem pedes centum quindecim. Altitudo ab ipſo puncto in vertice hemiſphærij ad ſolum
vſque pedes centum octoginta. Latitudo autem cuiuſque fornicis pedes habet ſexagintaſex. Lon-
gitudo totius templi ab Oriente ad Occidentem pedes ducentos ſexaginta. Latitudo vero τ'ȣ ἐμ
φῶτα illius pedes continet ſeptuagintaquinque. Sunt præterea verſus Solis occaſum aliæ duæ por-
ticus valde eximiæ,& atria vndique ſub dio poſita.]hucuſque de Sophiæ templo Euagrius. De cu-
ius ſacra menſa iſta Cedrenus:Sacram quoque menſam tum fecit,opus imitatione multa æquan
dum ; conſtabat vero auro , argento , omniſque generis lapidibus , lignis, metallis, om-
nibuſque rebus,quas terra fert,mare,& totus mundus : ex omni materia pretioſiora plura, vilio-
ra pauciora collegerat:liquatiſq. his quæ fluunt,ficca illis immiſerat,atque in formam menſæ ab-
ſoluerat. Itaque varium illud opus contuentibus ſtuporem conijciebat. In orbem hanc habuit in-
ſcriptionem:

TVA DE TVIS TIBI OFFERIMVS SERVI TVI CHRISTE IVSTI-
NIANVS ET THEODORA. EA TV PROPITIVS ACCIPE FILI
B DEI VERBVM QVI NOSTRI CAVSA CARNEM ASSVMPSISTI
ET CRVCI AFFIXVS FVISTI. AC NOS IN TVA RECTA FIDE
CONSERVA. ET QVAM NOBIS COMMISISTI REMP. EAM AD
TVAM GLORIAM AVGE ET TVERE INTERCEDENTE SAN-
CTA DEIPARA VIRGINE MARIA.]hactenus inſcriptio. Rurſus vero de eodẽ ſum
ptuoſo ornatu meminit Agathias, vbi ait:Huius ex verſibus noſſe inſuper poteris,ſanctius illud ſa
cellum argento auroq.conſtare,& in myſteria dumtaxat ſepoſitum pretioſiſſimis rebus & mira
varietate ornatum.]At de his modo hactenus.

IESV CHRISTI ANNVS	PELAGII PAP. ANNVS	IVSTINIANI IMP. ANNVS
558.	4.	32.

C QVingenteſimus quinquageſimusoctauus ſequitur Chriſti annus,poſt Baſilij Conſulatum de- I.
cimusſeptimus,idemq. Conſtantinopolitanæ ciuitati ob nouas ingruentes clades plane mi-
ſerrimus,longeq. ſuperiori funeſtior:etenim ille vltima ſui parte ob terræmotum dumtaxat infe-
lix,hic vero peſte belloq. ſemper ærũnoſus extitit. Complectitur breuiter Agathias lugubrem tra
gœdiam verbis iſtis [a]: Eodem anno,vere iam ineunte,derepente & iterato vrbem peſtilens mor *a Agath lib. 5.*
bus inuaſit,& infinitam ſuſtulit multitudinem:haud tamen prorſus ceſſauit,ex quo tunc primum *Peſtis bellumque Conſtantinopolim vrget*
anno Iuſtiniani Imperij quinto irrepere hanc noſtram regionẽ occœpit.]qualis vero eiuſmodi cõ-
tagio eſſet,ita inferius: Interibant autem repentina morte quam multi tamquam apoplexiæ graui
morbo correpti:qui plurimum reſiſtebant,ad quintum vix diem vita defungebantur.]ſed & qua-
lis eſſe ſoleret febris quæ hos perurgebat,narrare pergit.

Ad tanta hæc auertenda mala,peſtis ſcilicet & terræmotus, Iuſtinianus Imperator haud du- II.
bius ob peccata diuinitus eiuſmodi immiti flagella,hanc ad populum Conſtãtinopolitanum edi
dit ſanctionem [b]: *b Nouel. 77.*

Omnibus hominibus qui recte ſapiunt,manifeſtum eſſe putamus,quia omne nobis eſt ſtudiũ
D & oratio,vt crediti nobis a Domino Deo bene viuant,& eius inueniant placationem: quoniam &
Dei miſericordia non perditionem,ſed conuerſionem & ſalutem vult:& delinquentes qui corrigũ
tur,ſuſcipit Deus. Propter quod vos omnes inuitamus, Dei timorem in ſenſibus accipere,& inuo
care eius placationem:& nouimus,quia omnes qui Dominum diligunt,& miſericordiam eius ſu-
ſtinent,hoc faciunt. Igitur quoniam quidam diabolica inſtigatione comprehenſi,& grauiſſimis lu
xurijs ſemetipſos inſerunt,& ipſi naturæ contraria agunt:iſtis iniungimus , in ſenſibus accipere
Dei timorem & futurum iudicium,& abſtinere ab huiuſmodi diabolicis & illicitis luxurijs. vt nõ
propter huiuſmodi impios actus ab ira Dei iuſta inueniantur,& ciuitates cum habitatoribus ea-
rum pereãt. Docemur enim a diuinis Scripturis,quia ex huiuſmodi impijs actibus & ciuitates cũ
hominibus pariter perierunt.

Et quoniam quidam ad hæc quæ diximus & blaſphema verba & ſacramenta de Deo iurant , III.
Deum ad iracundiam prouocantes:iſtis iniungimus,abſtinere ab huiuſmodi & alijs blaſphemis
verbis & non iurare per capillos & caput & his proxima verba. Si enim contra homines factæ blaſ
phemiæ impunitæ non relinquuntur:multo magis qui ipſum Deum blaſphemant, digni ſunt ſup-
E plicia ſuſtinere. Propterea igitur omnibus hominibus huiuſmodi præcipimus a prædictis delictis
abſtinere,& Dei timorem in corde accipere,& ſequi eos qui bene viuunt. Propter talia enim deli-
cta & fames & terremotus & peſtilentiæ fiunt: & propterea admonemus abſtinere ab huiuſmo-
di prædictis illicitis,vt non ſuas perdant animas. Sin autem poſt huiuſmodi noſtram admonitionẽ
inueniantur aliqui in talibus permanentes delictis:primum quidem indignos ſemetipſos faciunt
Dei miſericordia, poſt hæc autem & legibus conſtitutis ſubijciuntur tormentis.

Præcipimus enim glorioſiſſimo Præfecto ciuitatis regiæ permanentes in prædictis illicitis & IV.
impijs actibus poſt hanc admonitionem noſtram comprehendere,& vltimis ſubdere ſupplicijs,vt
non ex contemptu talium inueniatur & ciuitas & Reſpublica per hos impios actus lædi. Sin autem
poſt hanc noſtram ſuaſionem quidam tales inuenientes hoc ſupercelauerint,ſimiliter a Deo Do-
mino condemnabuntur . Ipſe etenim glorioſiſſimus Præfectus ſi inuenerit quoſdam tale aliquid
delinquẽtes,& vindictam in eos non intulerit ſecundum noſtras leges:primum quidem obligatus
erit Dei iudicio: poſt hæc & noſtram indignationem ſuſtinebit.]hucuſque Imperator:qui dum fa

mem,terræmotum,& peſtem per eiuſmodi delicta illata refert,nec de barbarica graſſatione quicquam meminit:inde adducimur vt credamus eam hoc anno latam eſſe,ſed ante Hunnorum aduentum,qui tempore autumni contigit, vt Agathias docet. Verum primo quid Glicas his addat,audi: A

V.

Cum(inquit)reperti quidam eſſent illicitis vtentes amplexibus,tamquam in triumpho per vrbem, veretris prius amputatis, ducti ſunt. Horum in numero quidam magnates & Pontifices erant,qui hoc modo circumducti vitam miſere finiebant.]Sed hæc expreſſius accipe a Cedreno, dum ait:Anno ſecundo Iſaias Rhodi & Alexander Dioſpolis Thraciæ Epiſcopi,alijq. multi deprehenſi ſunt maſculorum corruptores. Horum alijs veretrum amputari iuſſit Imperator,alijs calamos acutos in meatus genitalium inſeri,eoſq. nudos in forum quaſi in triumpho produci. Fuerũt & ciuium ac Senatorum multitudo & Pontificum ſummorũ nõ pauca in eadẽ culpa:qui caſtrati & publice nudi in forum producti,miſerabiliter perierunt,ſuoq. exemplo reliquos pudicitiam colere docuerunt. Tulit Iuſtinianus acres leges contra impudicos,&c.]e quibus eam hoc tempore latam eſſe quam diximus,ea quę ſunt dicta ex Agathia de terræmotu atq. peſte ſatis docent: horum namque ſcelerum gratia tanta obueniſſe mala,Imperator ea eſt edita ſanctione conqueſtus. Verũ B nec tantæ maculæ tantis ſunt abſterſæ flagellis, quæ olim nonniſi igne immiſſo cælitus dilui meruerunt. Nam audi ab eodem auctore Agathia [a], quæ hoc eodem anno autumni tempore mala Conſtantinopolim oppreſſerunt:

[a] Agath. libr. 5.

VI.
Noua hunnorum incurſio.

Super his autem ciuitati & alia pleraque eodem tempore inciderunt tumultuoſa & turbida,nihil minus,quam ea quæ diximus,permoleſta. Sed qualia fuerint,explicaturi mox ſumus, ſi prius & breuiter vetuſtiora quædam nos tranſegerimus.]narratis poſt hæc de Hunnorum gente nonnullis,mox iſta ſubiungit:Eodem itaque anno,quo peſtilentiſſimum morbum Byzantium diximus inuaſiſſe,Hunnorum reliquiæ ſaluabantur,erantq. adhuc celebritate & nomine clari. Deſcendentes itaq. Hunni ad notum ventum,haud longe ab Iſtri fluminis ripis pro eorum arbitrio conſidebant. Tunc igitur hieme iam ineunte,huius fluminis aquæ(vt alias ſemper)nimio præ algore magnam in profunditatem concretæ obſtrictęq. obduruerant,adeo vt peruiæ tam viris eſſent quam equis iam redditæ. Zaberga igitur Cotrigurorum Hunnorum Præfectus magna cum hominum, equorumq. multitudine dum per conſtrictos fluminis vortices nihil ſecus ac terra iter haberet,facillime in Romanæ ditionis loca pertranſit,nimirum quæ deſerta iam eſſent,& prodeunti ſibi nihil impedimento fuiſſet. Quo factum eſt,vt quamprimum Mœſiam,Scythiamq. tranſgreſſus, in C Thraciam demum peruenerit:quo vbi ventum,exercitus partim in Græciam, vt de improuiſo ſine cuſtodia loca excurreret & popularetur,dimiſit,& alias deinceps manus in Cherſoneſum Thraciæ.]ac poſt nonnulla:

VII.
Ingens & miſeranda ſtrages.

Ipſe vero Zaberga cum equitum millibus ſeptem recta ire Conſtantinopolim pergit,agros depopulando,tentandoq. proxima quæque caſtella,ita vt paſſim omnia perturbaret.]& poſt hęc:Cũ itaque prodeuntibus ijs nemo obuiam iret,incurſiones libere factitabant,& agros depopulati ingentem auertebant prædam,magna vi captiuorum coacta:quos inter & feminæ quam multæ vt nobiles,ita & continentiſſimæ crudelius trahebantur:quæ vtique infeliciores eo maxime erant,quo & barbarorũ miniſtrare profuſæ libidini cogebantur. Quinetiam barbari homines pleriſque vel e ſacrario abductis vim inferebant,quæ a pueritia iampridem nuptijs renunciaſſent & ſæculi voluptatibus,ac caſtam vitam vt degerent,in remoto aliquo domicilio reconderentur Deo ad ſupplicandum idoneo,& id magni facerent,vt ſemotæ omnino & liberæ a quouis hominum contubernio quam procul abeſſent,quietiq. ſe ſolum permitterent. Erãt præterea,quæ cum barbarorum re D nunciarent concubitus,vel partui proximæ(ſi quæ forte iſtiuſmodi eſſe tunc contigiſſent)ita diſtrahebantur, vt ſi neceſſitas ipſa pariendi ingrueret,in ipſo itinere,in propatulo fœtum mox ederent,nec verecundos poſſent partus dolores obtegere,vel hos vrgentes ſignificare:vnde vel editi plerumque infantes canibus diſcerpendi,vel auibus in ſolitudine relinquerentur,perinde idcirco eſſent in lucem producti,& fruſtra quod nati fuerant bis deguſtaſſent.

VIII.
Deploratus rerum ſtatus.

Rem ſane calumnioſam,vt eo tandem res Romanorum redactæ iam eſſent,vt vel in circumiectis regiæ vrbi locis a barbaris etſi perpaucis quidem mala hęc inferrentur. Quibus tamen non eatenus audacia finiebatur:ſed vrbem verſus progrediendo,ad longos(quos nuncupant) muros ſe facile contulerunt,& præſidijs quę infra hos eſſent,appropinquabant: iam vero præ vetuſtate & negligentia maioris caſtelli diſſolutum ceciderat ædificium. Tum barbari ipſi vel ſtantes in partẽ aliquam muros haud ſecus ac ſua intrepide diſturbabant:nec aliquid erat quod hos coerceret, cũ nullum ibidem eſſet militare præſidium collocatum,nec vlla ad defenſionem tormẽta,nec demũ (ſi forte affuiſſent)qui ea tractare ſatis callerent:nec canum latratus audiebatur, nec hominum fremitus:& ſi non id dicti ridiculum ſit,tamquam porcorum in clauſtris Romani exercitus interclusi manebant,tametſi vel eo numero eſſent,quo tunc primum & veterum Imperatorum tempore recenſebantur,& non in minimam partem redacti,haudquaquam ſint tamen Imperij magnitudini ſuffecturi.]Enarratis denique,quam florentiſſimi olim eſſe ſolerent atque copioſiſſimi qui E vbique terrarum nutriebantur exercitus,ſugillataq. ignauia Iuſtiniani iam in ſenectute non ferro, ſed auro barbaros auertere conſueti,talia deploratus tempora,iſta ſubdit:

IX.
Prodigioſa Iuſtiniani mutatio.

In ſcotta,aurigaſq. & homines eiuſmodi effeminatos ac delicijs deditos,ciuileſq. in ſeditiones tantum intentos & corporum curam,contentioſos,furentes,audaces, & alia demum minoris longe momenti militare ſtipendium inſumebatur. Quo factum eſt,vt non ſolum Thracia,ſed vel proxima regiæ urbi loca deſerta iam adeo eſſent & ſine vllis cuſtodijs derelicta,vt barbaris peruia fierent,& ad incurſiones nimium opportuna:nam illi eo euaſerant inſolentiæ,vt vel ad Melantidem vicum caſtra poſuerint,qui a Byzantio ne centum quidem & quadraginta ſtadijs abeſt:quem vicum Atyras circumfluit amnis,qui ferme exiguo progrediens ſpatio,in auſtrum ventum ſenſim

declinans

A declinans,in Propontidem fluxum eructat,ad cuius ripam ipſo in exitu promontorium habet pot
rectius,cuius appellationē & flumen id retulit. Hoſtibus itaque tam proxime vrbem ſtationem ha
bentibus,ciuium multitudo & timere primum & pauore percelli,& imminentia mala non ſolum
qualia eſſent,ſed longe maiora animo agitare,ſomniareq. obſidionem,incendia,futuram neceſſa
riorum carentiam,mœniumq. diruptiones.

Itaque in ciuitatem,in publicas vias fugæ ſubito multitudinis factæ,impulſioneſq. mutuæ & X.
pauores,& quidem pertrepidi ita & temerarij,perinde iam barbari in ſe impetum fecerint. In ſo
rumq. ex portarum violento impulſu crepitus ingens iam edebatur: atque adeo vt non modo ple-
beios obſcuræ ſortis homines timor inuaderet,ſed magiſtratos omnes,& Imperator haud parui
quæ acciderant faceret. Dehoneſtabantur itaque Imperatoris ipſius permiſſu ſacra omnia templa
extra vrbem locata,Europæq. e regione,littoriq. adiacentia loca,quæ vbique e Blanchernis (id lo- *Cuncta luctu*
co nomen) initium ſumunt,in pontum vſque Euxinum porrecta ſunt,& in Boſphorum deſinunt. *plena.*
Ex his itaque locis quæ pretioſiora eſſent oblationum cum cetero apparatu his neceſſario, partim
plauſtris deferentes intra vrbem depoſuerunt,partim inuecta nauigijs,& intermedio traiecta fre
B to in aduerſum litus in continentem mox deuehunt. Videres tunc ſacras nudatas ædes ſuo ſplen
dore,ſic & ornatu priuatas,perinde ac numquam antea dicatas,nec religionis quicquam aut ſan-
ctitatis ſortitas,ſed vt nuper fundatas. Adeo autem terribilia erant & ingentia illa diſcrimina,tan
topere,vt occurſura omnino animis ipſis concepta,vt vel in Syces mœnia,Chiſeamq. portam pri-
mores quidam Præfectiq. & armatorum vis magna inſederint hoſtes oppugnantium,ſi ſe forte in
uaderent. Huiuſmodi fuit miſerandus ciuitatis ſtatus: ex quo quiſque reliqua quæ extra vrbem,&
in alijs tum Thraciæ tum Græciæ ciuitatibus , in quas ijdem Hunni graſſati ſunt,ab iiſdem ſint
crudeliter acta,poterit intelligere. Subdit vero Agathias:

Dum interea ciuitas omnis tumultuando maximum in modum perturbaretur,& barbari haud XI.
quaquam proxima quæque depopulari intermiſiſſet: Beliſarius clariſſimus olim Præfectus etſi *Beliſarius ar-*
præ ſenectute in curuitatem iam declinaſſet,mittitur tamen per Imperatorem in hoſtes,eo armo- *matur aduer-*
rum habitu circumactus,quibus a pueritia iam inſueuerat; vnde & rerum per ſe quondam geſta- *ſus Hunnos.*
rum recordatio ſuccurrebat,& ipſe quidem de ſe mira animi promptitudine iuuenis munera exe-
quebatur: id namque illi vltimum in vita certamen fuit,nec tamen ex eo minorem retulit gloriam
C quam ex Vuandalis olim Gothiſq. deuictis: ſiquidem malorum præteritorum & futurorum iā de-
ſperatio,vt conatus hoſte maiores fore,ſuperbioreſq. arguebant,ita & victoriam periucundam.]
Quomodo vero idem Beliſarius non ſine labore atque periculo eiuſmodi tandem ab vrbe propul
ſauerit infeſtos barbaros,idem Agathias pluribus narrat: ac demum quonam pacto reliquos Hū
nos per Thraciam Græciamq. graſſantes,non armis,ſed auro penſo annuoq. pollicito, vt ad pro-
pria redirent,tributo perſuaſit,atque alios Hunnos,quibus antea idem Imperator tributum pen
debat,aſtuto cōſilio in hos concitauit,idē auctor fuſius proſequitur: ſed hæc nobis ſatis ad inſtitutū.

Quam autem iuſta querela fuerit Agathię iſta tempora deplorantis,cum theſauris Romani XII.
Imperij non copioſiſſimi vt olim exercitus nutrirentur,ſed ijdem in aurigas & alios huiuſmodi
vanos homines impenderentur: audi ſuorum quoque temporum nobilem hiſtoriarum ſcriptorem
Euagrium,cum hæc tradit [a]: De alio item Iuſtiniani facto mihi dicendum eſt: quod quidem ſi *a Euagr. lib. 4. c. 31.*
ue ex naturæ vitio,ſiue ex formidine & timore ortum ſit,non habeo dicere; eius tamē generis fuit,
vt omnem belluinam immanitatem longe ſuperaret. Duxit autem initium ab ea ſeditione po- *Iuſtiniani ſtul*
pulari,quam Nica,hoc eſt, Vince,vocant. Placuit Iuſtiniano ita vehementer in alteram factionem *titia,dum fa-*
D eorum qui Praſini dicuntur animo propendere,vt impune poſſent ipſo meridie in ciuitate aduer- *ctioſis fauet.*
ſarios trucidare,& non modo non pœnas metuerent,verum etiam dignarentur honoribus: adeo
vt inde multi homicidæ exiſterent. Licebat enim illis in ædes alienas irrumpere,theſauros diripe-
re in illis reconditos,hominibus ſuam ipſorum ſalutem ac vitam diuidere. Et ſi qui magiſtratus il
los cohibere molirentur,ſuo ipſius capiti creauit periculum.

Vnde certe vir quidam qui geſſit in Oriente magiſtratum,quoniam nonnullos eorum qui re- XIII.
bus nouis ſtudebant,neruis coercere voluit,quo modeſtiores efficerentur: per mediam vrbem cir
cumductus fuit,neruis grauiter cæſus. Callynicus porro Præfectus Ciliciæ,cum duos Ciciles Pau
lus & Fauſtinus,homicidæ vterque,in eum impetum facerent,occidereq. in animo haberent: quo-
niam pœna ex legibus conſtituta eos mulctauit,in crucem actus eſt,hocq. ſupplicio pro recta con
ſcientia & legum obſeruatione affectus. Inde factum eſt,vt qui alterius erant factionis, cum do-
micilijs ſuis fugiſſent , & a nemine vſquam exciperentur hoſpitio , ſed velut ſcelera vbique ex
agitarentur,tendere inſidias viatoribus,compilare,cædes facere cœperint,vſque eo,vti omnia lo-
ca nece immatura,direptione,& reliquis id genus maleficijs redundarent. Interdū animo in con-
E trariam ſententiam mutato,eius generis homines interfecit,legumq. permiſit poteſtati etiam eos
quos ante paſſus fuiſſet more barbarorum in ciuitatibus impia ſcelera conſciſcere. Sed ad iſta ſin-
gillatim proſequenda mihi nec tempus ſuppetit,nec facultas dicendi. Atque ea quæ diximus,ſatis
eſſe poterunt ad coniecturam de reliquis eius facinoribus faciendam.] hucuſque Euagrius de ma
gno legiſlatore,verumtamen maximo re vera iurium proculcatore. At a quibuſdam abſtinuiſſe in
iuſtis actibus potuit,qui nec veritus eſt in ipſum Romanum Pōtificem manum inijcere? ita miſer
a priſtino illo vitæ inſtituto deſciuit,dum ſe ſupra ſe contra Dei ſacroſanctos ſacerdotes erexit .
ſed hęc ſatis: ad res iam Occidentales.

Hoc eodem anno quem diximus adnotatum poſt Conſulatum Baſilij decimumſeptimum,ma XIV.
gnus ille Eccleſiæ Narnienſis Antiſtes S. Caſſius ex hac vita feliciter tranſijt. Teſtantur id eiuſdem
Eccleſiæ vetera monumenta,nempe his uerſibus ad eius ſepulchrum inſcriptio exarata, haud ta-
men exculta minerua: inter tot enim tantaq. bella quibus eſt Italia deuaſtata,bonarum litterarū
campum ſpineta repleuerant:

Caſſius

Caſſius immerito Præſul de munere Chriſti, A
Quem fato anticipas conſors dulciſſima vita.
Tu,rogo,quiſquis ades,prece nos memorare benigna.
Hic ſua reſtituo terra mihi credita membra.
Ante meum in pace requieſcit Fauſta ſepulchrum.
Cuncta recepturum te voſce congrua factis.
DD. ANN. XXI. M. IX. D. X.
RE. IN PACE. PR. KAL. IVL.

P. C. BASILII ANN. XVII.]Vides ſanctiſſimum uirum ex coniugio(ut alijs etiam pleriſque uiris ſanctiſſimis contigit)uocatum ad Epiſcopatum,egregia claruiſſe ſanctitate: cuius præclaram memoriam annis ſingulis in Eccleſia celebrandam Eccleſiaſticæ tabulæ reddunt die ipſius natali,qui ita deſcribitur a ſancto Gregorio Papa [a]:

a Gregor.dialo. lib.4.c.56.

XV. Vir vitæ venerabilis Caſſius Narnienſis Epiſcopus,qui quotidianum offerre cõſueuerat Deo ſacrificium,ſeq.in lacrymis,inter ipſa ſacrificiorum arcana mulctabat,mandatum Domini per cuiuſdam ſui viſionem presbyteri ſuſcepit:dicens;Age quod agis:operare quod operaris;non ceſſet B pes tuus,non ceſſet manus tua:natali Apoſtolorum venies ad me,& retribuam tibi mercedem tuã. Qui poſt annos ſeptem,ipſo natalitio Apoſtolorum die,cum Miſſarum ſolemnia peregiſſet,& myſteria ſacræ communionis accepiſſet,e corpore exiliuit.] hactenus de Caſſij tranſitu ſanctus Gregorius.

XVI. Hoc eodem anno magnus ille Ioannes cognomento Silentiarius ex Epiſcopo anachoreta, de quo complura ſuperiori tomo dicta ſunt ,ex hac vita migraſſe reperitur annos natus centum quatuor,vt liquet aſſertione Cyrilli eius diſcipuli,quem Euthymij & aliorum illuſtrium monachorũ, res geſtas ſcriptis mandaſſe diximus:licet agones eius aduerſus hæreticos,præſertim vero Origeniſtas,ab alijs conſcribendos fuiſſe teſtetur;quamobrem ipſe de Sancto præclariora prætermiſiſſe videri poteſt.Sed audi ipſum ita perorantem:Hæc quidem pauca ex multis ſelecta mandaui litteris,mittens narrare eius de fide certamina,quæ ſuſcepit aduerſus Origenis & Theodori Mopſueſtiæ dogmata,& eorum qui ea defendebant,& perſecutiones quas congruenter Euangelio pro decretis ſuſtinuit Apoſtolicis.Sed quæ ab eo in his geſta ſunt,relinquo narranda alijs.Scio enim fore, vt multi(ſicuti,eſt conſentaneum)poſt eius deceſſum ſtudeant ſcribere eius certamina & perſecu C tiones & pericula quæ ſuſtinuit pro fide Orthodoxa,victoriasque & res ab eo glorioſe geſtas,&c.] Sed his caremus magno detrimento eius temporis hiſtoricæ veritatis.Quod ad rationem temporis eius obitus pertinet,ſatis id liquet,vt quem natum idem Cyrillus tradit anno quarto Imperij Marciani Aug.qui eſt annus Domini quadringenteſimus quinquageſimusquartus,& vixiſſe ſcribit annos centum & quatuor,eum hoc anno defunctum opus ſit affirmare:quem inter Sanctos in tabulas Eccleſiaſticas relatum,tum Orientalis,tum Occidentalis Eccleſia anniuerſaria memoria colit.Hic vero rerum geſtarum anni hujus finis eſto.

IESV CHRISTI ANNVS	PELAGII PAP. ANNVS	IVSTINIANI IMP. ANNVS
559.	5.	33.

I. Pelagij Papæ obitus.

QVingenteſimus vndeſexageſimus Chriſti annus,idem Iuſtiniani Aug.trigeſimustertius, & D poſt Baſilij Conſulatum decimusoctauus annus inſcribitur:quo Pelagius Papa, vbi ſediſſet annos quatuor , mẽſes decem,dieſq.decem & octo,ex hac vita migrauit ſecũda Martij,ita ex Anaſtaſij commentario,qui ſcriptus habetur in Vaticana bibliotheca,ex quo iſta excripſimus:quibus erroris redarguuntur,qui eumdem vixiſſe annos vndecim & aliquot menſes ac dies ponunt,quiue anno ſequenti eumdem mortuum tradunt.Sed quæ de ipſo ſparſim ſcripta reperiuntur , nec certo quo facta ſunt anno deſcribi poſſunt,his veluti appendicem apponamus.De eodẽ enim Pelagio hæc Hadrianus Papa in epiſtola ad Carolum Magnum de imaginibus:Multo amplius vero eius ſanctiſſimi ſucceſſores domnus Pelagius & domnus Ioannes miræ magnitudinis eccleſiam Apoſtolorum a ſolo ædificantes,hiſtorias diuerſas tam in muſiuo, quam in varijs coloribus cum ſacris pingentes imaginibus & nunc vſque hactenus a nobis venerantur.]hæc Hadrianus. Porro de eadem baſilica a Pelagio cœpta,a Ioanne vero ſucceſſore perfecta,idem qui ſupra Anaſtaſius meminit in Ioanne,eamq.titulo Philippi atque Iacobi ſanctorum Apoſtolorum conſecratam affirmat:ex antiquis Vaticanæ baſilicæ monumentis a Manlio collectis,de abſoluta a Ioanne Papa baſilica a Pelagio cœpta,habet verſum hunc: E

Pelagius cœpit,compleuit Papa Ioannes.]recitatur ab eodem & epitaphium Pelagij Papæ inſcriptum his verſibus:

Terrenum corpus claudant hæc forte ſepulchra
Nil ſancti meritis derogatura viri.
Viuit in arce poli cæleſti luce beatus,
Viuit & hic cunctis per pia facta locis.
Surgere iudicio certus,dextramq.tenentem
Angelica partem ſe rapiente manu.
Virtutum numeret titulos Eccleſia Dei
† *Quos ventura vt † ſæcula ferre queant:*
Rector Apoſtolicæ Fidei,veneranda retexit
Dogmata,quæ clare conſtituere Patres.

Digitized by Google

A *Eloquio curans errorum ſchiſmate lapſos,*
Vt veram teneant corda placata Fidem.
Sacrauit multos diuina lege miniſtros,
Nil pretio faciens immaculata manus,
Captiuos redimens, miſeris ſuccurrere promptus,
Pauperibus numquam parta negare ſibi.
Triſtia participans ipſis moderator opimus:
Alterius gemitus credidit eſſe ſuos.

Hic requieſcit Pelagius Papa, qui ſedit annos quatuor, menſes decem, dies decem & octo. De
poſit. IV. Non. Martij.] hactenus ibi.

Quod vero ſpectat ad Eccleſiam Apoſtolorum, his opportune ſubijciẽdum duximus antiquũ II.
bullę exemplar e manuſcriptis Vaticanis excerptum eiuſdem Ioanis III. cui eiuſmodi inſcriptio
præpoſita legitur, his verbis.

Exemplum Bullæ Papæ Ioanis Tertij, vbi dicit baſilicam duodecim Apoſtolorum initiatam
B per Pelagium prędeceſſorem ſuum, & morte præuento non abſolutam conſummaſſe, Titulumq.
Cardinalem eam conſtituiſſe, & aſſignat eidem baſilicæ parochiæ fines, & eam diuerſis donarijs
donat de ſuo Veſtiario.

Ioannes Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, dilectis filijs Cardinalibus & clericis Eccleſiæ Apo III.
ſtolorum perpetuo in Chriſti ſeruitio manentibus.] *Ex his habes in vno titulo plures fuiſſe aliquan-
do Cardinales presbiteros.*

Quoniam primitiuam Eccleſiam poſt incarnationem Chriſti duodecim Apoſtoli prædicatio
ne illuſtrauerũt, & operibus ſtabiliuerunt ſicut in actibus eorumdem legitur, quibus erat cor vnũ,
& in eiſdem erant illis omnia communia, ac pro Chriſti Fide legitime decertantes glorioſe coro-
nari ſunt: placuit mihi Ioanni Vrbis Romæ humillimo Pontifici Eccleſiam duodecim Apoſtolo-
rum * confirmare, quam Pelagius Papa bonæ memoriæ prædeceſſor meus ante palatium Conſtã * conſummare
tij initiauerat, ſed morte præuentus inchoatam reliquit. Deinde Patris noſtri incepta captantes,
quod ipſe dimiſit, diuina gratia opitulante, * vel perfectum vſque finem adduximus: hanc etiam * ad
& in Natali Apoſtolorum Philippi & Iacobi, quod eſt in Kalendis Maij ad honorem omniũ Apo
C ſtolorum decenter dedicatam Titulum Cardinalem illam conſtituimus, necnon & parochiam ſi-
cut ceteri Tituli Vrbis habent de alijs & de alijs colligentes, ſic tantæ & tam honorabili baſilicæ
ratam & inconcuſſam deliberamus. Non enim laudaremur, ſi ſolum in ædificijs extollendis labo-
rauiſſemus, & alias dignitates Eccleſiaſticas ei non prouideremus.

Idcirco præſente & conſentiente fratrum noſtrorum cœtu, nouæ baſilicæ conceſſam & attri IV.
butam parochiam determinamus, ita ſane vt omnis capellæ conſtitutæ vel conſtituendæ & popu
lus qui, infra terminos iſtos, comprehenduntur, Apoſtolicæ baſilicæ de parochiali iure deinceps
penitus reſpondeant, videlicet. A via vbi eſt calix marmoreus & lapis marmoreus magnus in gra
dibus excauatus, cum omnibus domibus ante ſe; & inde itur iuxta Eccleſiam ſancti Marcelli, & de
cliuatur ad læuam, ante Eccleſiam ſanctæ Mariæ quæ eſt in Via lata, & inde recto itinere produci
tur per viam quæ eſt ſub monte Tarpeio vſque ad arcum Clagentariorum, & inde itur in viam ad
læuam per viam ſecus hortum, qui dicitur Mirabilis, atque per Scalam mortuorum fit aſcenſus p
cauam montis vſque ante Caballos marmoreos recta via ac inde vertitur ante arcum Pacis: dein
de ad dextram extẽditur iuxta latus montis ſuper Catricam, & exinde deriuatur per Calicem mõ
D tis vſq. ad hortum Veneris, & deinde itur in viam Salariam, & exitur in Pincianam, deinde deſcen
ditur per Silicem, & ſic tranſitus ſuper formam Virginem iuxta Monumentum, & deinde conuer
titur citra eamdem formam continuo vſque illuc vbi dicitur, Canella eiuſdem formæ, & exinde
recolligitur per viculum Capricalium cum inſula & caſis ex vtroque latere viæ ad præfatum Ca-
licem marmoreum, lapidem in gradibus excauatum.

Inſuper ex ſacro noſtro Veſtiario hæc donaria contulimus, videlicet Crucem vnam auream V.
penſantem libras ſex, calicem vnum aureum penſantem libras duas, calices duos argenteos pen-
ſantes libras quatuor, veſtes quoque ſericias cum gemmis albis & auro contextas quatuor; libris
etiam multis ac varijs eam adornare curauimus. Iis Eccleſiæ Apoſtolorum noſtris manibus condi
tæ & dedicatę parochialibus terminis ſtatutis, ac donarijs impartitis ex parte Dei omnipotentis
& B. Mariæ & auctoritate Apoſtolorum Petri ac Pauli & omnium Apoſtolorum benedictionem
noſtram, & ſuorum peccatorum remiſſionem capituli huius ac priuilegij obſeruatoribus & coad
iutoribus condonamus. Contradicentibus autem & præuaricatoribus, eadem auctoritate, vſque
ad ſatisfactionem Dathan Coræ & Abiron Moyſi ſuperbientium & contradicentium maledi-
E ctionem & damnationem intendimus & confirmamus. Ipſi gloria, laus, poteſtas, imperium, qui vi
uit & regnat per infinita ſæcula ſæculorum. Amen. Bene valete.

Dat. temporibus domini Ioannis Tertij Papæ per manus Petri, Epiſcopi Cancellarij ſanctæ Se
dis Apoſtolicæ, menſe Maio, die tertia.

Ego Cirinus in Dei nomine Secretarius ſanctæ Romanæ Eccleſię ſicut inueni in charticinio
priuilegio Tituli Apoſtolorum, fideliter in hac membrana exemplificaui.

Quod vero ad eiuſdem Pelagij Papæ ſcripta pertinet, præter epiſtolas quas ſuperius ſuis lo VI. *De Pelagij Imp. ſcriptis.*
cis poſuimus, extat eiuſdem nomine epiſtola nonnihil prolixa ad Vigilium quemdam Epiſcopũ
ſcripta: ſed dum ad finem eius data ponitur ſub Conſulatu Narſetis atque Ioanois, imposturæ ſu-
ſpicionem auget. Etenim cum vetera quęque monumenta ſignata vbique reperiantur poſt
Baſilij Conſulatum toties repetitum; plane ſignificatur, nullum alium interea Conſulem eſſe crea-
tum. Et ne de his dubites, habes Caſſiodorum [a] numerantem annos poſt Conſulatum eiuſdem a Caſſiod. de cõput. Paſchali.
Baſilij vicies ſemel repetitum. Quod ſi Narſetis, vel aliorum poſt Baſilij Conſulatum fuiſſet Con

ſulatus

ſulatus Faſtis interpoſitus:certe non ab illo vltimo Conſulatu Baſilij tot anni poſt eius Conſulatũ A reperirentur inſcripti,ſed poſt Conſulatum Narſetis atque Ioannis. Sic igitur ex his reliquæ etiã epiſtolæ poſt Conſulatum Baſilij datæ,ſed aliorum a Mercatore Conſulum nota ſuppoſita,impoſturæ ſuſpectæ redduntur.

VII. Rurſum vero quod ad Pelagij Papę ſcripta atque res geſtas ſpectat,audi quæ Papyrius [a] vir plane diſertus in Francorum Annalibus dicat,dum agit de Childeberto Rege:Childebertus Ruf-

[a] Papyr. Annal. Franc. lib. I. finum in Italiam ad Pelagium Romanum Pontificem miſerat,rogatum an Catholicæ Leonis to-

Legatio Childeberti ad Pelagium Pap. mum aduerſus Eutychetem ſequeretur. Pelagius reſpondit,librum illum Eccleſiæ probari; ipſeq. vt Rex poſtularat,nouam fidei formulam ſcripſit. Extat epiſtola Pelagij ad Childebertum.] hæc ipſe. Porro eũ ſcribendi fidei profeſſionis libellum ſiue epiſtolam Pelagio occaſio oborta illa fuiſſe videtur,quod cũ contra Tria capitula pro Quinta Synodo(vt vidimus)ſententiã ſequeretur,in ſuſpicionem læſæ pietatis,offenſæque Catholicæ fidei haud mediocrem adductus eſſet: cum præſertim defenſores Trium capitulorum illud vndiq. vulgaſſent,ac pariter exclamaſſent, omnes qui agerent contra Tria illa capitula,impugnare Chalcedonenſe Concilium:qua quidem calumnia vt dubitantium animos liberaret,eam ad Childebertum de fide Catholica Pelagius epiſtolã dedit: B quod & præſtitiſſe S. Gregorium ad Theodolindam Reginam eamdem ob cauſam oportuit.

VIII. Sed & ex dictis illud obſerua:cum in dubium venit Romani Pontificis fides Catholica,non aliunde eius peti conſueuiſſe examinationem atq. diſcuſſionem,quam a fide tradita a prædeceſſoribus;quibus ſi conſentiat,nihil ſit quod poſſit eum erroris arguere,ſecus ſi contra. Sic igitur Childebertus Rex de fide Pelagij ſubdubitans,ad S. Leonis Papæ epiſtolam de recta fide ad Flauianũ conſcriptam prouocauit:cui ſe in omnibus cum Catholica Eccleſia coſentire cum profeſſus ſit ſcriptis Pelagius,omnem prorſus conceptam de ſe ſupicionem amouit.

Hæc autem ad finem rerum geſtarum Pelagii Papæ oportuit collocaſſe,cum nobis eſſet penitus incompertum,quoto eius Pontificatus anno contigerint. Sed accidit,vt cuſo iam tomo(vt ſæpe ſuperius dictum eſt)cum allatæ ad nos eſſent ab Eccleſia Arelatenſi complures diuerſorũ Romanorum Pontificum ad diuerſos Epiſcopos Arelatenſes datæ epiſtolæ, inter alias reperiremus eas de fide Catholica ad Childebertum Regem litteras ſcriptas, quæ & ipſæ cum die carerent & Conſulatu,quando tamen datæ fuerint,ex alia epiſtola tunc ab eodem Pontifice ad Sapaudum,ſiue Sabaudium Arelatenſem Epiſcopum ſcripta poſſumus intelligere, quæ data legitur anno decimoſexto poſt Conſulatum Baſilij:eſt is annus Domini quingenteſimus quinquageſimusſeptimus,Pelagij vero Pontificatus annus tertius. Epiſtola autem ad Sabaudium ſic ſe habet: C

Dilectiſſimo fratri Sapaudo Pelagius.

IX. Tanta nobis eſt circa perſonam tuæ fraternitatis affectio,vt nullas occaſiones tranſire ſilentio patiamur. Deniq. veniente illuc Petro vrbis negotiatore, præſentia curauimus ad fraternitatẽ tuã ſcripta dirigere,deſiderantes vt de incolumitate quoque viciſſim datis opportunitatibus agnoſcamus. Atq. ideo ſalutantes fraterno charitatis amore,indicamus,propitiãte Domino,circa nos omnia proſpere geri. Et hortamur,vt ſi epiſtola,quam per diaconum atq. ſubdiaconum fraternitatis tuæ ad excellentiſſimum filium noſtrum Childebertum Regẽ direximus, in qua de inſtitutis beatiſſimorum Patrum noſtrorum fidem Catholicam noſtro per Dei gratiã ſermone deprompſimus, tam ipſi glorioſiſſimo Regi,quam charitati tuæ,vel alijs fratribus & Coepiſcopis noſtris placuit, reſcripto tuæ charitatis celerius agnoſcamus.

X. Præterea commendamus ſpecialiter dilectioni tuæ Romanos,qui illuc hoſtilitatis metu confugerunt,vt ſolatium fraternitatis tuæ & continentiam,qualem peregrinatio eorum poſcit, inueniant:quos etiam filio noſtro magnificentiſſimo viro Patricio Placido genitori tuo ex noſtra perſona volumus commendari,vt in ſua continentia recognoſcant,quantum apud charitatem tuam eis commendatio noſtra profuerit. D

Sed & illud ad commemorationem tuæ fraternitatis adducimus, vt(ſicut iampridem ſcripſimus) veſtes quæ pauperibus erogentur,id eſt,cucullas & tunicas atq. ſaga de eo quod pro penſionibus Eccleſiaſticarum poſſeſſionum nobis domnus filius noſter Placidus directurus erat,comparari faciatis,& ad Portum Romanum,Deo propitiante,dirigere, quatenus ſolicitudinem noſtrã ex parte aliqua releuetis:quia tanta egeſtas & nuditas in ciuitate iſta eſt,vt ſine dolore & anguſtia cordis noſtri homines,quos honeſto loco natos idoneos noueramus,non poſſimus aſpicere. Deus te incolumẽ cuſtodiat,frater chariſſime. Data Idibus April. anno XVI. P.C. Baſilij.] Epiſtola autẽ ad ipſum Francorum Regem Childebertum data,in eodem codice poſita ſequitur iſtis verbis:

Domino filio glorioſiſſimo atq. præcellentiſſimo Childeberto Regi Pelagius Epiſc.

XI. Humani generis Saluator ac Dominus diſcipulos ſuos docens,ait [a]: Non eſt voluntas Pa-

Matth. 18. tris veſtri qui in cælis eſt,vt vnus ſaltem pereat de puſillis:de quibus nec ſcandalizari quemquam E ſine magni aſſerit cõparatione ſupplicij. Cum igitur etiam de puſillis iſta forma præcepti ſit:quanto nobis ſtudio ac labore ſatagendum eſt, vt pro auferendo ſuſpicionis ſcandalo obſequium confeſſionis noſtræ Regibus miniſtremus,quibus nos etiã ſubditos eſſe ſanctæ Scripturæ præcipiunt? Veniens etenim Ruffinus vir magnificus legatus excellentiæ veſtræ cõfidenter a nobis (vt decuit) poſtulauit,quatenus vobis aut beatæ recordationis Papæ Leonis tomum a nobis per omnia conſeruari ſignificare debuiſſemus,aut proprijs verbis noſtræ confeſſionem fidei deſtinare. Et primã quidem petitionis eius partem,quia facilior fuit,mox vt dixit,impleuimus;meq. in omnibus prędicti Præſulis tomum pro Catholicæ fidei aſſertione conſcriptum,Deo propitio,cuſtodire,manus noſtræ ad vos profeſſione ſignauimus. Vt autem deinceps nullius(quod abſit) ſuſpicionis reſideret occaſio,etiam illam aliam partem,quam memoratus vir illuſtris Ruffinus admonuit, facere maturaui,ſcilicet proprijs verbis confeſſionem fidei,quam tenemus,exponens. Definitiones quoque de eadem Catholica fide,quæ in quatuor ſanctis Concilijs ſtatutæ ſunt,ſed & memorati Pontificis.

Digitized by Google

A tificis,quaa vniuerſalis ſemper tenuit ac tenet Eccleſia, nos ſancto Dei auxilio tenere atq. defen-
dere præſenti ad excellentiam veſtram colloquio intimandum neceſſario iudicaui.

Fides Papæ Pelagij.

Credo igitur in vnum Dominum Patrem & Filium & Spiritum ſanctum, Patrem ſcilicet om XII.
nipotentem,ſempiternum,ingenitum;Filium vero ex eiuſdem Patris ſubſtantia vel natura genitũ
ante omne omnino vel temporis,vel cuiuſquam initium:de omnipotente omnipotentem,æqualẽ,
conſempiternum,atq.conſubſtantialem.Spiritum quoq. ſanctum omnipotentem,vtriq. Patri ſci-
licet ac Filio æqualem,conſempiternum,atque conſubſtantialem,qui ex Patre intemporaliter pro
cedens Patris eſt Filij quoq.Spiritus.hoc eſt,tres perſonas,ſiue tres ſubſiſtentias vnius eſſentiæ,ſi-
ue naturæ,vnius virtutis,vnius operationis,vnius beatitudinis,atque vnius poteſtatis, vt trina ſit
vnitas,& vna ſit trinitas iuxta vocis Dominicæ veritatem,dicentis [a]: Ite,docete omnes gentes, a Matth.28.
baptizantes eos in nomine Patris & Filij & Spiritus ſancti.In nomine,inquit,non nominibus,vt &
vnum Dominum per indiſtinctum diuinæ eſſentiæ nomen oſtenderet, & perſonarum diſcretionẽ
ſuis demonſtratam proprietatibus edoceret:quia dum tribus vnum Deitatis nomen eſt, æquali-
B tas oſtenditur perſonarum. Et rurſus æqualitas perſonarum nihil extraneum, nihil accedens in
eis permittit intelligi:ita vt & vnuſquiſq.eorum verus perfectuſq.ſit Deus,videlicet ex plenitudi-
ne diuinitatis nihil minus in ſingulis,nihil amplius intelligatur in tribus.

Ex hac autem ſancta & beatiſſima atq.conſubſtantiali Trinitate credo atq.cõfiteor vnam per XIII.
ſonam,id eſt,Filium Dei pro ſalute humani generis nouiſſimis temporibus deſcendiſſe de cęlo,nec
patriam ſedem,nec mundi gubernacula relinquentem:& ſuperueniente in beata Virgine Maria
ſancto Spiritu,atque obumbrante ei virtute Altiſſimi, eumdem Verbum ac Filium Dei in vtero
eiuſdem ſanctæ Virginis Mariæ clementer ingreſſum,& de carne eius ſibi vniſſe carnem anima ra
tionali & intellectuali animatam:Nec ante creatam eſſe carnem,& poſtea ſuperueniſſe Filiũ Dei:
ſed ſicut ſcriptum eſt [b], Sapientia ædificante ſibi domum,mox carnem in vtero Virginis, mox b Prouerb.9.
Verbi Dei carnem factam,exindeq.ſine vlla permutatione atq.conuerſione Verbi carniſq. naturæ
Verbum ac Filium Dei factum hominem vnum in vtraq.natura,diuina ſcilicet & humana, Chri-
ſtum Ieſum Dominum verum eumdemq.verum hominem proceſſiſſe,id eſt, natum eſſe, ſeruata
integritate maternæ virginitatis:quia ſic eum virgo permanens genuit, quemadmodum virgo cõ
C cepit. Propter quod eamdem beatam Virginem Mariam Dei genitricem veriſſime confitemur
peperit enim incarnatum Dei Verbum.

Eſt ergo vnus atque idem Ieſus Chriſtus verus Filius Dei, & idem ipſe verus Filius hominis, XIV.
perfectus in Deitate,& idem ipſe perfectus in humanitate,vtpote totus in ſuis,& idem ipſe totus
in noſtris:ſic per miſericordiam natiuitatem ſumens ex homine matre quod non erat,vt non deſi-
ſteret eſſe quod per primam qua ex Patre natus eſt erat. propter quod eũ ex duabus & in duabus
manentibus,indiuiſis,inconfuſiſque credimus eſſe naturis:indiuiſis quidem,quia & poſt aſſum-
ptionem naturæ noſtræ vnus Chriſtus Filius Dei permanſit: inconfuſis autem, quia ſic in vnam
perſonam atque ſubſiſtentiam adunatas credimus eſſe naturas, vt vtriuſque proprietate ſeruata,
neutra cõuerteretur in alteram. Ac propterea (ſicut ſæpe diximus) vnum eumdemque Chriſtum
eſſe verum Filium Dei,& eumdem ipſum verum Filium hominis confitemur, conſubſtantialẽ Pa
tri ſecundum Deitatem,conſubſtantialem nobis eumdem ſecundum humanitatem,per omnia no
bis ſimilem abſque peccato:paſſibilem carne,eumdem ipſum impaſſibilem Deitate. Quem ſub
Pontio Pilato ſponte pro ſalute noſtra paſſum eſſe carne confitemur,crucifixum carne, mortuum
D carne,reſurrexiſſe tertia die glorificata & incorruptibili eadem carne,& conuerſatum poſt reſur-
rectionem cum diſcipulis ſuis,ac multimodis euidenter eis oſtendiſſe ſui corporis veritatem: &
quadrageſimo die,videntibus eiſdem diſcipulis,aſcendiſſe in cælos,ſedere etiam ad dexteram Pa
tris.Quem credo & confiteor ſecundum teſtificationem Angelorum [c], ſicut aſcendit in cælos,ita c Act.1.
venturum iudicare viuos & mortuos.Omnes enim homines ab Adam vſque ad cõſummationem
ſæculi natos & mortuos,cum ipſo Adam eiuſque vxore,qui non ex alijs parentibus nati ſunt, ſed
alter de terra,altera autem de coſta viri creati ſunt,tunc reſurrecturos eſſe confiteor,& aſtare an-
te tribunal Chriſti,vt recipiat vnuſquiſque propria corporis,prout geſſit,ſiue bona,ſiue mala; &
iuſtos quidem per largiſſimam gratiam Dei,vtpote vaſa miſericordiæ in gloriam præparata, æ-
ternæ vitæ præmijs donaturum,in ſocietate videlicet Angelorum abſque vllo iam lapſus ſui metu
ſine fine victuros. Iniquos autem arbitrio uoluntatis propriæ vaſa iræ apta in interitum perma-
nentes,qui viam Domini aut non agnouerint,aut cognitam diuerſis capti præuaricationibus re-
liquerunt,in pœnis æterni atque inextinguibilis ignis, vt ſine fine ardeant,iuſtiſſimo iudicio tra-
diturum.

E Hæc eſt igitur fides mea & ſpes,quæ in me dono miſericordiæ Dei eſt,pro qua maxime para- XV.
tos eſſe debere beatus Petrus Apoſtolus [d] præcipit ad reſpondendum omni poſcenti nos ratio- d 1.Petr.3.
nem. Nunc conuenit excellentiam veſtram pro feruore eiuſdem fidei, quam vos in corde habere
gaudemus,peculiarem curam per vniuerſas Galliæ veſtræ regiones impendere,ne illic ſcandala ſe
minantes (ſicut in partibus iſtis facere conabantur) frontis ſuę procacitate impellente diſcurrant,
& aliquos fratres & Coepiſcopos noſtros vel creditas eis plebes ad diſſenſiones exagitent. Quia
dum rectæ fidei non ſine dolore oppreſſionis ſuæ,vt ſe ad nutrienda ſcandala Catholicis familiares
efficiant,etiam rectam fidem ſe ſimulant vindicare,maxime apud eos qui fraudes ipſorum & do-
los ignorant.Sed Deus,qui gloriam veſtram contra inimicos pacis Eccleſiaſticæ miſericorditer
hoc tempore præparauit,præſtet vos ita ſolicitos & circumſpectos exiſtere,ut non præualeant in-
tra ſata ſanctæ Eccleſiæ in illis partibus loliorum ſuorum ſemina maligna iactare. Perincolumẽ
excellentiam veſtram Deus noſter cuſtodiat,domine filiglorioſiſſime atque excellentiſſime.] huc
uſque fidei confeſſio Pelagii Papæ.

Ad poſtremum autem hæc de eo apud Anaſtaſium: Hic fecit ordinationes duas per menſem A
Ioannes Pap. III. Decembrem,presbyteros viginti ſex,diaconos nouem,Epiſcopos per diuerſa loca quadragintano
uem.Qui etiam obijt ſecunda menſis Martij,& ceſſauit Epiſcopatus menſes tres,& dies viginti-
quinque.]ſicq. vigeſimaſeptima menſis Iulij ſubrogatus eſt in locum eius Ioannes cognomento
Catellinus,ex patre Anaſtaſio viro illuſtri.

XVI. *S. Euphronius Epiſcopus Turonenſis creatur.* a Greg. Turon. lib.1.miracul.S. Martin.c.32. *De Pariſienſ. Priori Concilio.*

Quod autem res Galliarum perluſtrando occurrit:hic eſt annus,quo S. Euphronius Turonen
ſis Epiſcopus creatus eſt,vir qui his temporibus non eam tantum prouinciam,ſed vniuerſas pla-
ne Gallias illuſtrauit. Supputatio autem temporis hac ratione deducitur,quod ſcilicet eiuſdē Ec-
cleſiæ Epiſcopus Gregorius [a] ſecundum Sigeberti Francorum Regis annum,eumdem numeret ſe
ptimum ſancti Euphronij. Porro Sigeberti regnum inchoatum eſſe anno Domini quingenteſimo
ſexageſimoquarto,quæ dicentur inferius palam facient. Quod igitur hoc anno certum ſit teſtifica
tione Gregorij Euphronium Turonenſem Epiſcopum ſedere cœpiſſe;affirmare neceſſe erit,cūcta
quæ ſub eodem Epiſcopo facta eſſe dicuntur,non ante præſentem annum contigiſſe. Vnde & illud
ex his infertur Pariſienſe Concilium,cui idem ſanctus Euphronius præſens fuit,non ante hunc eū
dem annum celebrari potuiſſe,licet alij ante biennium referant. Dignus plane memoria conuen- B
tus ille habetur:in quo Patres inter alia laudabiliter inſtituta,inſurgentes aduerſus regios mini-
ſtros in res Eccleſiarum manus injicientes,quotquot id facere auderent,anathemate feriendos eſ
ſe ſanxerunt. Ex bello ciuili exorta licentia illud effecit,vt non in aduerſantium tantum bona ma-
nus hoſtes injicerent,ſed & a rebus Eccleſiarum minime abſtinerent:atq. qui ea ab Epiſcopis im
petrare diffiderent,importuna petitione a Regibus obtinerent;ita cum ſacrilegio auaritia graſ-
ſans,incōceſſa tentans,prædia inuadebant Eccleſiarum. Sed & ambitio ambiendo,flexuoſoq. greſ
ſu ad honores peruenire deſpiciens, breuiori via ſæculari iuncta potentiæ ad primos Eccleſiarū
honores ſibi aditum patefecit,cum videlicet pro Epiſcopatib. adipiſcendis ipſos Reges adirent,
peterentq. ab eis,quod obtinere per leges Eccleſiaſticas non licebat.

XVII. Quāobrem aduerſus eiuſmodi adeo temere præſumpta,ſacrilege tētata,atq. probroſe vſurpata
ſanctiſſimi Galliarum Epiſcopi inſurgentes,non clanculo,vel in angulo,Regum timore,Synodum
coegere,ſed Pariſijs,vbi Rex ipſe degere conſueuit. Præerat tunc nobili Eccleſiæ Pariſienſi S. Ger
manus recens creatus Epiſcopus(vt ex ordine ſubſcribentium patet)quem æſtuantem zelo Eccle
ſiaſticæ diſciplinæ auctorem fuiſſe eiuſmodi congregandi Concilij,mihi facile perſuadeo. Res pla C
ne agebatur magni momenti,verum etſi aduerſus Reges Eccleſiaſtica iura ſibi vſurpantes cer
tamen ſuſcipiendum erat:pluris tamen apud eos fuit Dei timor,quam Principum terror, ſicque
ſacerdotali vigore,quo ſcirent cunctos Principes eſſe ſubditos ſacerdotibus(ſi modo Chriſti eſſe
oues,& numerari ſub grege ipſius velint,& non procul abijci,& inter hædos haberi maledictionis
heredes)rem tantam aggrediuntur,primoq. loco eiuſmodi canonem promulgarunt [b]:

b Concil. Pariſ. 1 cap.1. tom. 2. Concil.

XVIII. Itaque placet,ac omnibus nobis conuenit obſeruare,vt quia nonnulli memores ſui,per quaſli
bet ſcripturas pro captu animi de facultatibus ſuis,Eccleſijs aliquid contuliſſe probantur:quod a
diuerſis minus Deum timentibus eatenus mortifera calliditate tenetur,vt aliorum oblatio illis
pertineat ad ruinam;nec intueri corde poſſunt diem iudicij,dum nimiæ cupiditatis delectantur ar
dore. Quicumque ergo immemor ſui interitus,res Eccleſiæ(vt ſupra diximus) delegatas iniuſte
poſſidens,præſumpſerit retinere,& veritate comperta res Dei ſeruis ſuis diſſimulauerit reforma-
re;ab omnibus Eccleſijs ſegregatus,a ſancta cōmunione habeatur extraneus,neque aliud mereа-
tur habere remedium,niſi culpam propriam rerum emendatione purgauerit. Indigne enim ad al-
tare Domini properare permittitur,qui res Eccleſiaſticas & audet rapere & iniuſte poſſidere, ac D
in iniqua defenſione perdurat. Necatores enim pauperum iudicandi ſunt,qui eorum taliter alimē
ta ſubtraxerint. Sacerdotalis tamen debet eſſe prouiſio,vt vindictam admonitio manifeſta præce-
dat:vt ſi res vſurpatas iniuſte quis tenet *, adhibita æquitate reſtituat. Quod ſi neglexerit: cum
neceſſitas compulerit,poſtea prædonem ſacerdotalis diſtrictio maturata percellat.

* tulit

XIX. Neque quiſquam per interregna res Dei deſraudare * nitatur:quia Dei potentia cunctorum
regnorum terminum ſingulari dominatione concludit. Quod ſi præſumpſerit: & ipſius offenſam
& prædictæ damnationis periculum ſuſtinebit. Competitoribus etiam huiuſmodi frenum diſtri
ctionis imponimus,qui facultates Eccleſię ſub ſpecie largitatis regię improba ſurreptione perua-
ſerint.

* defenſare

XX. Sera namque de his rebus pœnitudine commouemur,cum iam anteactis temporibus contra
huiuſmodi perſonas canonum ſuffulti præſidio ſe ſacerdotes Domini erigere debuiſſent,ne man-
ſuetudo indulgentiæ ad ſimilia perpetranda improborum audaciam adhuc quotidie prouocaret:
ſed nunc tarde,iniuriarum mole depreſſi,damnis quoque Dominicis compellentibus,excitamur.
Quod ſi is qui res Dei cōperit,in alijſq. vbi res agitur,maxime ſolet territorijs cōmorari,ſacerdo- E
tē loci illius, vbi habitat,Epiſcopus ille huiuſmodi prauitatis contemptus neglecta perſona,litte-
ris mox reddat inſtructum : tunc Antiſtes , ipſius fratris anxietate comperta , aut peruaſo-
rem admonitione corrigat, aut canonica diſtrictione condemnet, &c.] quæ nos ſuperius alia
occaſione recitauimus . Et rurſum inferius [c]: Perpetuo anathemate feriatur, qui res Eccleſiæ
confiſcare,aut conterere , *a Rege ſcilicet poſtulare* , aut peruadere periculoſa infeſtatione præ-
ſumpſerit.]

c Concil. eo. c.4.

XXI. Sed & ne Clotarij Regis,qui(vt diximus)coniugis ſuæ defunctæ ſororem vxorem duxerat, &
aliorum inceſtuoſorum Principum exemplo populus Francus ſolitus mores ſuorum dominorum
imitari deprauaretur;ijdem ſanctiſſimi Patres aduerſus inceſtuoſa coniugia hæc ſtatuerunt [d]: Cō
uenit etiam vniuerſis fratribus,vt non ſolum præſentiū rerum actus,ſed & animarum quoque de
beant præparare remedia. Nullus ergo illicita coniugia contra præceptum Domini inire præſu-
mat,id eſt,fratris relictam,nec nouercam ſuam , relictamq. patrui, vel ſororem vxoris ſuæ ſibi
audeat

d Eod. Conc. c.4.

A audeat ſociare,atq.auunculi quoq.quæ relicta eſt,neque nurus ſuæ vel matertetæ coniugio potia-
tur:pari etiam conditione a coniugio amitæ,priuignæ,ac filiæ priuignæ coniunctionibus præcipi-
mus abſtinere.]hæc ſancta Synodus,malos excreſcentes ex malis Regum exemplis vepres ſucci-
dens.Sed & in Reges ipſos præſumentes contra canones,arrogantesq.ſibi ius præficiendi Eccleſiis a Concil. Pariſ. 1.cap 5.
paſtoribus deſtitutis Epiſcopos,hæc ſtatuere [a]:
Quod in aliquibus rebus conſuetudo priſca negligitur,ac decreta canonum violantur: placuit XXII.
vt iuxta aliquam conſuetudinem canonum decreta ſeruentur.Nullus ciuibus inuitis ordinetur E- *Aduerſus Re-*
piſcopus,niſi quem populus & clericorum electio pleniſſima quæſierit volũtate:non Principis im- *ges Eccleſiis*
perio,neq.per quamlibet conditionem contra metropolis volũtatem,vel Epiſcoporum prouincia- *Epiſcopos da-*
lium ingeratur.Quod ſi per ordinationem regiam honoris iſtius culmen peruadere aliquis nimia *re præſumẽtes.*
temeritate præſumpſerit:a comprouincialibus loci ipſius Epiſcopis recipi nullatenus mereatur.
Quem indebite ordinatum cognoſcunt, ſi quis de prouincialibus recipere contra interdicta præ-
ſumpſerit,ſit a fratribus omnibus ſegregatus,& ab ipſorum omnium charitate remotus,&c.]Sane
quidem id a Regibus præſumptum hoc ſæculo tum in Occidente,tum etiam in Oriente, ea quæ
B ſunt dicta,& ſuo loco dicentur,fidem haud dubiam faciunt.
Inſuper vero cum iiſdem temporib.inter ſanctos Epiſcopos Gallicanos vigeret Eccleſiaſtica di XXIII.
ſciplina,contigit vt praui homines a Rege impetrare conarentur,quod ab Epiſcopis ſcirent prohi *Nihil Regi li*
beri:vnde & fiebat,vt etiam præter bona,fauore Regis,quam optarent peterent ſibi coniugẽ. Cui *ceat præterius.*
temeritati Patres obuiantes,iſta etiam vetuere,hæc ſancientes [b]: Nullus res alienas competere b Concil.Pariſ. cap.6.
a regia audeat poteſtate:Nullus viduam,neq.filiam alterius extra voluntatem parentum aut rape
re præſumat,aut Regis beneficio æſtimet poſtulandam:quod ſi fecerit,ſimiliter ab Eccleſiæ cõmu
nione remotus,anathematis damnatione plectatur.]hæc & alia Patres,in omnibus regiam auctori
tatem plus æquo ſibi ſumentem ſacerdotali robore reprimentes.
Cum autem huic Concilio Pariſienſi minime ſubſcriptus reperiatur Saphoratus eius ciuitatis XXIV.
Epiſcopus,quem interfuiſſe conſtat Concilio quinto Aurelianenſi habito(vt vidimus)anno Domi *De ſecundo Pa*
ni quingenteſimo quinquageſimoſecundo:facile mihi perſuadeo,poſterius quod habetur Conci *riſien. Conc.*
lium Pariſienſe,in quo idem Saphoratus depoſitus legitur,ante præſentem Synodum celebratum
eſſe,inuerſumque ordinem,vt quod prius fuit dicatur poſterius celebratum Concilium, hoc vero
C de quo eſt ſermo,poſt illud fuiſſe habitũ:vt & qui huic habetur Germanus ſubſcriptus,ipſe ſit ſan-
ctiſſimus ille Dei ſacerdos Germanus Pariſienſis,quem Euſebio ſucceſſiſſe poſt depoſitum Sapho
ratum Aimoinus tradit.Sane quidem cum Pariſienſe Concilium illud ſecundum dictum(vt ex ip
ſo patet)paulo poſt quintum Aurelianenſe Concilium habitum affirmetur,æq.ratio perſuadet an
te præſentem Synodum eſſe collectum.
Quod vero pertinet ad ſanctum Germanum:ipſum ex Abbate monaſterii S.Simphoriani ſan XXV.
ctitate vitæ,dignis moribus,& miraculorum editione præſtantem,præcedentibus prophetijs,vo- *De S. Germa-*
catum ad regimen Pariſienſis Eccleſiæ,Fortunatus Pictauienſis [c] Epiſcopus tradit,qui res ab eo *no Epiſcopo*
præclare atq.mirifice geſtas enarrat.Sed & Venantius Fortunatus,quanta ſub eodem ſancto Ger- *Pariſienſi.*
mano polleret Eccleſiaſtica diſciplina Pariſienſis Eccleſia,eleganti cecinit carmine ad Pariſiacũ c Extat apud Sur die 28.Maij.
clerum inſcripto,in cuius fine [d]: d Fortun. carm. lib. 2.

Sub duce Germano felix exercitus hic eſt.
Moyſes tende manus,& tua caſtra iuua.] Cuncta plane docuerunt,maximo Dei bene
neficio his calamitoſis temporibus euectum eſſe in ſedem Pontificiam tantum Antiſtitem, cuius
D virtutum fulgore non Galliæ ſolum,ſed vniuerſus orbis Occidentalis illuſtraretur, proficerentq *Childebertus*
omnes tanti viri monitis & exemplis. Inter alios autem quantum ſub eodem Antiſtite Childe- *Rex valde pro*
bertus Rex Francorum pietate enituerit,plura ſunt exempla & egregia monumenta,atque in pri- *fecit ſub S.Ger*
mis baſilica, quam S. Vincentio, ipſo Germano hortante, conſtruxit, de qua ſuo loco dicturi *mano.*
ſumus.
De eleemoſynarum vero copioſa largitione Fortunatus Pictauienſis Epiſcopus in rebus ge- XXVI.
ſtis eiuſdem ſancti Germani hæc habet his verbis:Quæ(inquit)eleemoſynæ iam de rebus Eccle-
ſiæ,quam populi oblatione,vel regio munere per manus eius ſanctificatæ ſint,ſolus ille qui omnia
ſcit,nouit & numerat.Deniq.quadam vice præexcellentiſſimus Childebertus Rex cum ei direxiſ-
ſet ſex millia ſolidorum pauperibus eroganda:expendens tria millia,reuertitur ad Palatium.Inter
rogatuſq.a Rege,ſi adhuc reſideret quod egenis tribueret:reſpondit,medietatem reſediſſe,nec in
ueniſſe ſe inopes,quibus mox totũ expenderet. Erat ergo ſpectanda contentio inter ſacerdotẽ &
Principem:faciebant apud ſe de miſericordia pugnam, & de pietate certamen.] hæc Fortunatus
de Childeberti Regis ſub ſancto Germano erga pauperes amore atq.munificentia : vt plane illud
E fuerit certo experimento cognitum,vbi ſacerdotes ſancti digne numeros explent ſuos, Reges ſpõ
te ſe illis ſuaque bona ſubijcere,ſecundum vulgatum illud Machabæorum [e]: Propter Oniæ Pon e 2.Mach 3.
tificis pietatem & animos odio habentes mala fiebat,vt & ipſi Reges & Principes locum ſummo
honore dignum ducerent,& templum maximis honoribus illuſtrarent.]At de S. Germano plura
inferius:nunc rurſus ad S.Euphronium Epiſcopum Turonenſem,de quo dicere cœpimus ipſo ex-
ordio narrationis Concilij Pariſienſis, recurrat oratio.
Extant ad hunc ipſum duæ epiſtolæ Venantij Fortunati,necnon carmen quo eum mirifice lau XXVII.
dat,dignumque ſancti Martini prædicat ſucceſſorem, cum eius tempore amplioribus miraculis *Euphronij tẽ-*
eiuſdem ſancti cineres coruſcarent. Prædicat idem Fortunatus eiuſdem ſancti viri inter alia erga *pore grandia a*
pauperes mirificam charitatem iſtis verſibus [f]: *S.Martino mi*
racula edita.
f Fortun.lib. 3.

Aduena ſi veniat,patriam tu reddis amatam,
Et per te proprias hic habet hoſpes opes.
Si quis iniqua gemit,triſtis hinc nemo recedit:

Sed lacrymas remouens, lætificare facis. A
Martinus meritis hac vos in ſede locauit:
Dignus eras heres, qui ſua iuſſa colis.
Ille tenet cælum, largo dans omnia voto:
Chriſto iunctus eris hunc imitando virum.] &c.

At (vt paululum a Synodi Actis diuertamus) quæ hoc ipſo tempore, cum ſederet Euphronius, & bella vigerent Clotarij aduerſus Chramnum filium ſuum, miranda fieri contigerunt virtute ſancti Martini, rogante eodem Euphronio Epiſcopo, memoratu digna, accipe a Gregorio eiuſdem Eccleſiæ Antiſtite ſucceſſore, dum ait [a]:

a Gregor. Tur. de mirac. S. Martin. lib. 2. c. 23.

XXVIII. *Chramnus liberatus a vinculis.*

Dignum exiſtimaui & illud non omittere in relatu, quod Viliathario presbytero referente audiui. Tempore quo propter perfidiam Chramnus iram Clotarij Regis incurrerat, in baſilicā ſancti Martini confugit, atq. ibidem in catenis poſitus cuſtodiebatur: ſed virtute beati Martini Præſulis comminutæ catenæ, ſtare non potuerunt. Neſcio autem quomodo imminente negligentia, foris atrium comprehenſus eſt: quem oneratum ferro, vinctis poſt terga manibus, ducebant ad Regē. At ille voce magna clamare cœpit: vt ſibi beatus Martinus miſereretur, orare; nec eum fineret abire captiuum, cuius deuotus expetierat templum. Statimq. in eius vocibus, orante beato Euphronio Epiſcopo de muro ciuitatis contra baſilicam, diſſolutæ ſunt manus eius, & omnes baccæ catenarum confractæ ceciderunt. Perductus autem vſq. ad Regem, ibi iterum in compedibus & catenis conſtrictus retinebatur: ſed inuocato nomine ſæpe dicti patroni, ita omne ferrum ſuper eum comminutum eſt, vt putares illud fuiſſe quaſi ſiglinū. Hoc tātum erat in ſpatijs, vt non ſolueretur a vinculo, quoadusq. nomen illud ſacratiſſimum inuocaſſet: inuocato autem, omnia ſoluebantur. Tunc Rex altioris ingenij videns virtutes S. Martini ibidem operari, & ab onere vinculorum abſoluit eū, & priſtinę reſtituit libertati. Hæc ab ipſius Viliatharij presbyteri ore coram multis teſtibus facta eſſe cognoui.] iſta Gregorius. Porro quomodo tot tantiſq. donis abuſus, aduerſus patrem iterum rebellans, meritas impius pœnas dedit, inferius ſuo loco dicemus. B

XXIX. Redeamus modo ad ſanctos Epiſcopos prioris ordine poſiti Concilij Pariſienſis. Interfuiſſe eidem quoq. reperitur S. Prætextatus Rothomagenſis Antiſtes nobilior poſtea redditus corona martyrij, de quo ſuo loco pluribus agendum erit. Qui vero ſubſcriptus Chalactericus nominatur, ſcias hunc fuiſſe Epiſcopum Carnotenſem ſanctitate clarum, ſed iniuria temporis obſcurum redditum: de quo vnicum quod extat monumentum hic deſcribendum putamus, vt quoquo modo eumdem vendicemus in lucem. Venantius enim Fortunatus [b] eius ſepulchro huiuſmodi inſcripſit epitaphium hoc titulo prænotatum: C

b Fortun. carm. lib. 4.

Epitaphium Chalacterici Epiſcopi ciuitatis Carnotenſis.

Illacrymant oculi, quatiuntur viſcera fletu,
Nec tremuli digiti ſcribere dura valent:
Dum modo qua nolui viuo, dabo verba ſepulto,
Carmine vel dulci cogor amara loqui.
Digne tuis meritis, Chalacterice ſacerdos,
Tarde notus nobis, quam cito, chare, fugis.
Tu patriam repetis, nos triſte ſub vrbe relinquis:
Te tenet aula nitens, nos tenebroſa dies.
Ecce ſub hoc tumulo pietatis membra quieſcunt:
*Dulcior in tumulo * lingua ſepulta iacet.* D
Forma venuſta decens, animus ſine fine benignus,
Vox ſuauis legem præmeditata Dei.
Spes cleri, tutor viduarum, panis egentum,
*Cura propinquorum, promptus * ad omne bonum.*
Organa pſalterij cecinit modulamine dulci,
Et tetigit laudans, plectra beata Dei.
Cautere eloquij bene purgans vulnera morbi:
Quo paſcente fuit fida medela gregi.
Sex qui luſtra gerens, octo bonus inſuper annos,
Ereptus terra iuſtus ad aſtra redis.
Ad paradiſiacas epulas te ciue reducto:
Vnde gemit mundus, gaudet honore polus.
Et quia non dubito quanta eſt tibi gloria laudum,
Non debes fleri talis, amice Dei. E
Hac qui, ſancte Pater, pro magnis parua ſuſurro:
Pro Fortunato, quæſo, precare tuo.] hactenus vetus memoria Chalacterici: ſed agamus de reliquis.

* & melle

* totus

XXX. Interfuit pariter eidem Concilio fama ille inſignis, decus Aquitaniæ, Leontius Epiſcopus Burdegalenſis, de quo plura dicenda nobis erunt inferius, cum agemus de Concilio Santonenſi ab ipſo collecto: porro idem interfuiſſe reperitur quarto Aurelianenſi Concilio. Præter alios vero nobis incompertos, qui penultimo ponitur loco Paternus, ſanctitate conſpicuus extitit Epiſcopus Abrigenſis, quem etiam Catholica Eccleſia aſcriptum tabulis Eccleſiaſticis annua memoria celebrat decimaſexta die Aprilis. Extat ad eumdem epigramma Venantij Fortunati his verſibus [c]:

c Fortun. carm. lib. 9.

Nominis auſpicio fulgent tua facta, Paterne,
Munere qui proprio te facis eſſe patrem.
Seruitij noſtri non immemor omnia præſtas,

Et tibi

A *Et tibi deuotis das pia vota libens.*
Vt bona diſtribuas modo qui tam promptus haberis,
Vnde magis præſtes, amplificentur opes.] Quodnam eſſet ſeruitium, quod Paterno impertiit Fortunatus, idem alio declarat epigrammate verſibus iſtis:

Paruimus tandem iuſſis, venerande ſacerdos:
Nominis officium iure, Paterne, regis.
Qui proprijs meritis ornans altaria Chriſti,
Tam prece quam voto das placitura Deo.
Supplico, cede tamen, ſi quid me forte fefellit:
Nam ſolet iſte meas error habere manus.
Obtineat ſupplex modo pagina miſſa ſalutem:
Hæc quoque cum reliquis me memorare velis:] hæc Fortunatus ad Paternum tunc adhuc Abbatem, vt eiuſdem epigrammatis inſcriptio habet. extant res ab eo præclare geſtæ [a].

Qui vero vltimo loco ponitur Samſon Epiſcopus, idẽ claruit in Minori Britannia ſanctus Dei XXXI. B ſacerdos, cuius perpetua viget memoria in Eccleſia, quæ eius natalem diem celebrat vigeſima octaua Iulij. Sunt & alij nobis haud ſcriptorum monumentis ſatis noti: porro omnes quindecim numerantur: ſtatueruntq. canones nouem tantum numero, ſed virtute pollentes, quibus Regum eorumque miniſtrorum atq. aliorum ſibi nimium ſumentium temeritatem repreſſerunt: ex quibus non ſolum ij qui illis vixere temporibus, ſed & Nouatores noſtri temporis exagitentur.

Non prætereat, qđ Epiſcopi q huic S. Synodo interfuiſſe reperiũtur, Euphronius, Prætextatus, XXXII. Germanus, Felix, Domitianus, ibidem nominati, & præter eos duo alij Victorius & Domnolus, alter Redonenſis, Cænomanenſis alter ſanctitate clariſſimi, inſcripti reperiuntur in epiſtola ab ijſdẽ data ad S. Radegundem Reginam de ſeruanda inſtitutione monaſtica, quam miro ardore animi ſuſceperat, & cum regijs alijſq. nobiliſſimis virginibus Pictaui excolebat. quod enim ex horũ diœceſibus ad dictum monaſterium Deo dicandæ virgines conuolaſſent: ne aliqua ex illis poſt promiſſionem Deo factam ad propria redire poſſet, vel nubere, ijdẽ ſanctiſſimi Patres eiuſmodi ſcripſere epiſtolam ad ſanctiſſimam Reginam, quę ſic ſe habet [b]:

Dominæ beatiſſimæ & in Chriſto Eccleſiæ filiæ Radegundi Euphronius, Prætextatus, Germa- C nus, Felix, Domitianus, Victorius, & Domnolus Epiſcopi.

Solicita ſunt iugiter circa genus humanum immenſæ Diuinitatis prouiſa remedia, nec ab aſſi- XXXIII. duitate beneficiorum ſuorum quocumq. loco vel tempore videntur aliquando ſeiuncta, cum pius ſecum arbiter tales in hereditate culturæ Eccleſiaſticæ perſonas vbiq. diſſeminat, quibus agrum eius intenta operatione fidei raſtro colentibus ad felicem centeni numeri reditum diuina temperie Chriſti ſeges valeat peruenire. Tantum igitur benignitatis eius ſe paſſim diſpenſatio profutura diffundit, vt illud nuſquam deneget, quod prodeſſe multis agnoſcit: quarum perſonarum exemplo ſanctiſſimo, cum iudicaturus aduenerit, habeat in plurimis quod coronet.

Itaq. cum ipſo Catholicæ religionis exortu cœpiſſent Gallicanis in finibus venerandæ fidei pri- XXXIV. mordia reſpirare, & adhuc ad paucorum notitiam tunc ineffabilia perueniſſent Trinitatis Dominicæ ſacramenta (*cum videlicet tempore Conſtantij in Gallijs Ariana hęreſis ſub Saturnino Arelatenſi Epiſcopo graſſabatur*) ne quid hic minus acquireret, quam in Orbis circulo prædicantibus Apoſtolis obtineret: beatum Martinum peregrina de ſtirpe ad illuminationem patriæ dignatus eſt dirigere, miſericordia conſulente: qui licet Apoſtolorum tempore non fuerit, tamen Apoſtolicam gratiã D non effugit: nam quod defuit in ordine, ſuppletum eſt in mercede: quoniam ſequens gradus illi nihil ſubtrahit, qui meritis antecellit. Huius quoq. reuerentiſſima filia, in vobis congratulamur, redi uiua ſurgere ſupernæ dilectionis exempla propitiatione diuina: nam declinante tempore ſæculi vetuſtate, veſtri ſenſus certamine fides reuiuiſcit in flore; & quod veterno tepuerat algore ſenectæ, tãdem feruentis animi rurſus inualeſcat ardore.

Sed cum pene eadem veneritis ex parte, qua beatum Martinum huc didicimus acceſſiſſe: non XXXV. eſt mirum, ſi illum imitari videaris in opere, quem tibi ducem credimus itineris extitiſſe: vt cuius es ſecuta veſtigia, felici voto compleas & exempla, & beatiſſimum virum intantum tibi facias eſſe ſocium, inquantum partem refugis habere de mũdo. Cuius opinionis radio pręmicante, ita reddis audientium pectora cæleſti fulgore ſuffuſa, vt paſſim prouocati puellarum animi, diuini ignis ſcintilla ſuccenſi, raptim feſtinent auide in charitate Chriſti fonte veſtri pectoris irrigari, & relictis parentibus, te ſibi magis eligant, quam matrem. facit hoc gratia, non natura.

Igitur huius ſtudij vota videntes, gratias clementiæ ſupernæ referimus, qui voluntates hominũ XXXVI. ſuæ facit voluntati connecti: quoniam confidimus, quas apud vos iubet colligi; ſuo vult amplexu E ſeruari. Et quia quaſdam competimus, Diuinitate propitia, de noſtris territorijs ad inſtitutionem veſtræ regulæ deſiderabiliter conuolaſſe: inſpicientes etiam veſtræ petitionis epiſtolam libenter a nobis exceptam. hoc Chriſto auctore & remediatore firmamus: vt licet omnes æqualiter quæ ibi conueniunt in Domini charitate manſoræ, debeant inuiolabiliter cuſtodire quod videntur libentiſſimo animo ſuſcepiſſe: quoniam cõtaminari non debet Chriſto fides, cælo teſte, promiſſa: vbi nõ leue ſcelus eſt templum Dei (quod abſit) pollui, vt ab eo poſſit ira ſuccedente diſperdi: tamẽ ſpecialiter definimus, ſi qua (ſicut dictum eſt) de locis ſacerdotaliter noſtræ gubernationi, Domino prouidente, commiſſis in Pictaua ciuitate veſtro monaſterio meruerit ſociari, ſecundum beatæ memorię domini Cæſarij Arelatenſis Epiſcopi conſtituta, nulli ſit vlterius diſcedendi licentia: quæ ſicut cõtinet regula, voluntate prodita videtur ingreſſa, ne vnius turpi dedecore ducatur in crimen, quod apud omnes micat in honore.

Et ideo ſi (quod Deus auertat) aliqua inſanæ mentis illicitatione ſuccenſa ad tanti opprobrij XXXVII. maculam ſuam præcipitare voluerit diſciplinam, gloriam, & coronam, vt inimici conſilio ſicut Eua

a Sur. die 16. Aprilis tom. 1.

b Recitata habetur a Greg. lib. 9. cap. 39.

iecta de paradiſo, per qualemcumq. de clauſtris ipſius monaſterij, immo de cæli regno exire per- A
tulerit: mergenda & conculcanda vili platearum in luto, ſeparata a communione noſtra, diri anathematis vulnere feriatur. Ita vt, ſi fortaſſis, Chriſto relicto, homini voluerit nubere, diabolo captiuante: non ſolum ipſa quæ refugit, ſed etiam ille qui ei coniunctus eſt, turpis adulter & potius ſacrilegus quam maritus; vel quiſquis vt hoc fieret, venenum magis quam conſilium miniſtrauit, ſimili vltione, ſicut de illa dictum eſt, cæleſti iudicio, nobis optantibus, percellatur: donec ſeparatione facta, per competentem execrandi criminis pœnitentiam a loco quo egreſſa fuerat recipi, meruerit & annecti.

XXXVIII. Adijcientes etiam, vt eorum qui nobis quandoq. ſucceſſuri ſunt ſacerdotes, ſimilis condemnationis teneantur adſtrictæ reatu: & ſi (quod non credimus) aliquid ipſi voluerint aliter, quam noſtra deliberatio continet, relaxare: nouerint ſe nobiſcum æterno Iudice definiente cauſaturos; quia communis eſt ſalutis inſtructio, ſi quod Chriſto promittitur, inuiolabiliter obſeruetur. Quod noſtræ determinationis decretum, pro firmitatis intuitu, propriæ manus ſubſcriptione credimus roborandum, perpetualiter a nobis * Chriſto auſpice duraturum.] hactenus ſanctiſſimorum Patrum epiſtola, ſiue de dicatis Deo virginibus ſacerdotale decretum: quibus admoneantur noſtri B
ſæculi Nouatores & ipſi ex monachi, & Deo dicatas virgines ex monaſterijs abducentes. Quis adeo mentis obtuſæ non ſtatim intelligat, quam perfidi iſti ſint, qui contraria ſtatuant ſanctiſſimis illis Deo dignis Epiſcopis, qui innumeris eluxere miraculis, & virtutibus omnis generis effulſere decori? At de his ſatis.

* In annos

IESV CHRISTI ANNVS	IOANNIS PAP. ANNVS	IVSTINIANI IMP. ANNVS
560.	1.	34.

I. SExageſimus ſupra quingenteſimum Domini annus inchoatur, poſt Baſilii Conſulatum decimusnonus, idem Imperatoris trigeſimusquartus, Conſtantinopolitanis valde lugubris. Etenim [a] ægrotans idem Imperator cum vulgo mortuus iactaretur, quaſi in interregno quibuſque quod vellent agendi licentiam ſibi ſumẽtibus, ingentia plane perpetrata ſunt ſcelera, quæ in vrbis C
direptione ab hoſtibus fieri conſueuerunt; inter alia vero ergaſteria mercatorum ſunt expilata. Si enim viuente adhuc Principe, Praſinorum factioni talia impune agendi videbatur facultas eſſe conceſſa: quid putandum poſt renunciatam Imperatoris mortem non eſſe præſumptum ſiue ab ipſis, ſiue potius a contraria factione Imperatoris potentia diu compreſſa, luctuoſaq. paſſa? Sed quomodo idem Imperator ex inſperato ope ſanctorum martyrum conualuerit, cum omnes referant; nos ex ipſo fonte, nempe Procopio, eam petamus hiſtoriam. ait enim [b]:

a Miſcel. & Cedren Annal. hoc anno

Conſtantinopolis direptio.

b Procop de ædific. Iuſtinian Imperatoris lib. 1.

II. Inuentio reliquiarum Sanctorum martyrum.

Iuxta orificium Sinus Irenes martyris templum fundatum eſt tanta magnificentia, vt ſatis enarrare non poſſim. Hic aſſeruantur ex antiquo reliquiæ ſanctorum virorum non minus quã quatuor, qui in Romano exercitu æra merentes, militabant in duodecima legione apud Melitenem vrbem Armeniæ olim collocata. Etenim latomi, effoſſa humo, inuenerunt arculam litteris indicãtem, eſſe ſcilicet reliquias horum virorum. Quod Deus latere voluit, donec manifeſtari cõgruum foret. Quippe Iuſtinianus corpore erat male affectus: vehemens enim fluxus in genua delapſus virum dolore confecit.] quanam ex cauſa id acciderit, cum idem referat, nos alia occaſione ſuperius enarrauimus. atq. mox ſubdit: Hinc igitur morbus ſuccreſcens, medicorum operã euicit. Interim D
audiens inuentas eſſe reliquias, relicta ope humana, ad has fidem conuertit, & vera opinione in ijs quæ maxime neceſſaria erant vſus eſt. Poſtquam enim lancem reliquiarum ſacerdotes genib. Regis impoſuerunt, euanuit dolor, corporibus quæ Deo ſeruierunt, cedens. Quod profecto Deus nolens eſſe dubium, magnum ſignum oſtendit eorum quæ acta erant. Nam ex ſanctis illis reliquijs ſubito oleum manauit, & arculam perfundens, pedes & totam purpuream veſtem Regis imbuit & humectauit. Quamobrem veſtis hoc modo humectata aſſeruatur in regijs receptaculis, in eorum quæ tunc facta ſunt teſtimonium.] hæc Procopius.

III. At non ſemel tantum ſanctorum martyrum beneficio curatum eſſe Iuſtinianum ab ægritudine, & e mortis faucibus erutum atq. renouatum ad vitam, conſtat: nã quæ ſunt relata, num hoc anno acciderint, vel potius quæ idem auctor his præmiſit, quiſq. pro animi ſententia iudicabit. Porro rem geſtã idem Procopius ita narrat. Etenim quod expertus eſt modo remedium ex quatuor ſanctorum martyrum reliquijs, alias ope ſanctorum martyrum Coſmæ & Damiani factum itidẽ refert his verbis [c]: Circa Sinus terminum in arduo ſatis & edito loco & ſanctis Coſmæ & Damiano olim templum dedicatum eſt: vbi Iuſtinianum grauiter ægrotantem, & iam morituri ſpe- E
ciem præbentem, nempe a medicis deſperatum, & inter cadauera iacentem, iſti Sancti per ſomnũ & viſum apparentes curauerunt. Cuius beneficij memor, priſtinam ſtructuram permutans impoſitam plane & indignam tantis cælitibus, elegantia, magnitudine, & fulgore luminis templum illuſtrauit.] hæc ipſe.

c Procop de ædific Iuſtin. Impe. lib. 1.

IV. Miracula ex Sanctorum reliquijs.

Non id recens, ſemel ve experimento declaratum eſt, Sanctorum reliquias Dei ope edidiſſe miracula: ab exordio enim naſcentis Eccleſiæ, veluti e fonte perenni copioſe fluente, riuoſq. curationum in omnes Orbis partes emittente, Sanctorum reliquias id præſtitiſſe, quæ ſuperius ſingulis ferme annis ſunt dicta, perſpicua luce demonſtrant. Sicut etiam pariter oſtenſum eſt, vbiq. locorũ cultum ſacrarum imaginum ſemper in Eccleſia Catholica viguiſſe, de quo hoc pariter anno haud vulgare exemplum Annales continent: hoc enim anno id accidiſſe, Sigebertus eſt auctor, quod narrat his verbis: Hoc tempore Iudæus quidam imaginem Saluatoris de eccleſia furtim deponens, eam telo transfixit, & eam clam in domum ſuam deferens, cum uellet flammis exurere, ſe ſanguine

imaginis

A imaginis cruentatum videns, præ ſtupore eam abſcondit. Quam Chriſtiani requirentes, & per ve-
ſtigia ſanguinis inuenientes, eam ſanguinolentam receperunt, Iudæi vero lapidauerunt.] hęc ipſe.

Quod vero de Iudæis mentio facta eſt: non prætermittimus dicere eiuſdem Iuſtiniani Impe- V.
ratoris tempore tradi, a Theodoſio Iudæo proditum librum apud Hebræos reconditum de Chri- *Impoſtura de*
ſti in templo ſacerdotij functione, deq. Dei genitricis virginitatis a ſacerdotibus Iudæorum facta *libro recondi-*
per obſtetrices exploratione. narratur eiuſmodi apud Suidam hiſtoria, eademq. a diuerſis alijs *to.*
auctoribus recentioribus repetita; quam vt commentum nos reſpuiſſe memores ſumus tomo An-
nalium primo.

Quod ad res Occidentalis Eccleſiæ pertinet, vltimos adeamus Hiſpaniarum fines Oceano cō- VI.
tiguos, ipſam inquam Galliciæ prouinciam, vbi regnantes hactenus Sueui Reges ijdemq. impij *Theodomirus*
poſt Alaxam apoſtatam haud modicum Catholicę Eccleſiæ damnum intulere vſque ad præſen- *Rex Sueuorū*
tem annum, quo regnare cœpit Theodomirus, tenuitq. regnum annos decem, ſecundum exactam *redditus Ca-*
doctiſſimi viri Moralis peruestigationem, cui haud inuiti ſubſcribimus. Quod autem hic ipſe in *tholicus.*
Concilio priori Bracharenſi Ariamirus dictus inueniatur, error illapſus putatur. Commune fuiſ-
B ſe reperitur tam patri quam filio, vt Miro vterque nominaretur: ſed pater Theodo, Aria filio præ-
nomen fuiſſe cognoſcitur: licet apud Gregorium Turonenſem idem qui Theodomirus, Charra-
ricus etiam nuncupatus inueniatur: eumdem tamen eſſe cum ipſo Mironis parente, ex eodem au-
ctore probatur. Sed quanam occaſione eiuſdem Regis conuerſio ad rectam fidem contigerit, hic a Gregor Turo.
ex ipſo Gregorio res tunc temporis ſcribente depromimus, qui ait [a]: miracul. S. Mar-
tin. lib. 1. c. 11.

Charrarici cuiuſdam Regis Galliciæ filius grauiter ægrotabat: qui tale tædium incurrerat, vt VII.
ſolo ſpiritu palpitaret. Pater autem eius fœtidæ ſe illi Arianæ ſectæ vna cum incolis loci illius ſub-
diderat. Sed & regio illa plus ſolito, quam aliæ prouinciæ, lepra ſordebat. Cumq. Rex videret v-
geri filium in extremis, dicit ſuis: Martinus ille, quem in Gallijs dicunt multis virtutibus effulge-
re, cuius, quæſo, religionis fuerit, enarrate. Cui aiunt: Catholicæ fidei populum paſtorali cura in
corpore poſitus gubernauit, aſſerens Filium cum Patre & Spiritu ſancto æquali ſubſtantia vel om-
ni potentia venerari debere. Sed & nunc cæli ſede locatus, aſſiduis beneficijs non ceſſat plebi pro-
priæ prouidere. Qui ait: Si hęc vera ſunt quæ profertis: diſcurrant vſque ad eius templum fideles
amici mei, multa munera deportantes: & ſi obtinear mei filij medicinam, inquiſita fide Catholica,
C quam ille credidit, credam. Penſato ergo auro argentoq. ad filij pondus, tranſmiſit ad venerabilem
locum ſepulchri.

Qui profecti, oblatis muneribus, exorant ad beati tumulum pro ægroto. Sed inſidente adhuc VIII.
in patris eius pectore ſecta, non continuo integram recipere meruit medicinam. Reverſi autem nū-
cij narrauerunt Regi, ſe multas virtutes ad beati tumulum vidiſſe, dicentes: Cur non ſanatus fue-
rit filius tuus, ignoramus. At ille intelligens, non ante ſanari poſſe filium, niſi æqualem cum Pa-
tre crederet Chriſtum, in honorem B. Martini fabricauit eccleſiam: miroq. opere expedita, pro-
clamat: Si ſuſcipere mereor viri iuſti reliquias, quodcūque ſacerdotes prædicauerint, credā.] hæc
ideirco de reliquijs, quod ſcilicet omnes qui alicui Sanctorum eccleſiam fabricaſſent, ſanctuaria
accipere ſolerent, nempe veli partem, quæ ſepulchro illius Sancti ſuperpoſita fuiſſet, vt ex S. Gre-
gorij epiſtolis liquet, & quæ ſuperius dicta ſunt de S. Leone manifeſtum faciunt. Sed pergit
Gregorius:

Et ſic iterum ſuos dirigit maiore cum munere: qui venientes ad beatum locum, reliquias po- IX.
ſtulabant. Cumq. eis offerrentur ex conſuetudine, dixerunt: Non ita faciemus; ſed nobis, quæſu-
D mus, licentia tribuatur ponendi, quę exinde iterum aſſumamus. Tunc partem pallij ſerici penſatā
ſuper beatum ſepulchrum poſuerunt, dicentes: Si inuenimus gratiam coram expetito patrono, quæ
poſuimus plus in ſequenti penſabunt: eruntq. nobis in benedictionem poſita, quæſita per fidē.] eū-
dem plane vſum ſeruari ſolitum ſuper corpora Apoſtolorū Romæ, idem auctor affirmat, quæ nos
alia occaſione ſuperius retulimus: fiebat enim, in ſignum diuinæ benignitatis impartiendæ peten-
ti, vt eadem vela maioris ponderis reciperentur, quam data fuerint, ſecus ſi contra. Sed de pallio
ſerico quid legatis acciderit, audi:

Vigilata (inquit) vna nocte, facto mane, quæ poſuerant penſitabant. In quibus tanta beati viri X.
infuſa eſt gratia, vt tamdiu eleuarent in ſublime æream libram, quantum habere poterat, quo aſcē-
deret momentanea. Cumq. eleuatæ fuiſſent reliquiæ cum magno triumpho, audierunt voces pſallē-
tes qui erant in ciuitate detruſi in carcere (*nonniſi enim cum pſalmodia reliquiæ transferri ſolebant*) &
admirantes ſuauitatem ſoni, interrogant cuſtodes, quid hoc eſſet. Qui dixerunt: Reliquiæ domini
Martini in Galliciam tranſmittuntur, & ideo ſic pſallitur. Tunc illi flentes, inuocabant S. Martinū,
vt eos ſua viſitatione liberaret. Exterritiſq. cuſtodibus, & in fugam verſis, diruptis obicibus retina-
E culorum, liber populus ſurgit a vinculo: & ſic vſque ad ſancta pignora, plebe inſpectante, venerūt,
oſculantes flendo beatas reliquias, ſimulq. & gratias B. Martino pro ſui abſolutione reddētes, qđ
eos dignatus fuerit ſua pietate ſaluare. Tunc obtentis per ſacerdotem a Iudice culpis, incolumes
dimiſſi ſunt. Quod videntes geſtatores reliquiarum, gauiſi ſunt valde, dicentes: Nūc cognouimus,
quod dignatur beatus Antiſtes nobis peccatoribus propitium ſe præbere.] fuerunt hæc eorum quę
facienda erant in Gallicia in ſolutione perfidiæ vinculorum ſigna prænuncia in catenarum fractio-
ne monſtrata. Sed proſequitur cetera Gregorius:

Et gratias agentes, proſpero proſequente patroni præſidio nauigium, vndis lenibus, tempera- XI.
tis flatibus, velo pendulo, mari tranquillo, velociter ad portum Galliciæ peruenerunt. Tunc com- *De Martino*
monitus a Deo quidā nomine Martinus de regione longinqua, qui ibidē nunc ſacerdos habetur, *Peregrino.*
aduenit. Sed nec hoc credo ſine diuina fuiſſe prouidentia, quod eo die ſe cōmoueret de patria, quo
beatę reliquiæ de loco leuatæ ſunt, & ſic ſimul cum ipſis pignoribus Gallicię portum ingreſſus ſit.]
perinde ac ſi Martinus Martinum ad Sueuorum conuerſionem aſciuerit, atq. perfecerit æque Mar-

tinus

tinus doctrina, quod Martinus miraculis inchoauerat: vt illud Euãgelicum probaretur exemplo, A
a Ioan. 4. quod eſt a Domino dictum [a]: In hoc veritas eſt, quod alius eſt qui ſeminat, alius eſt qui metit.] Quæ pignora (ſubdit Gregorius) cum ſumma veneratione ſuſcipientes, fidem miraculis firmant: nam filius Regis, dimiſſa omni ægritudine, ſanus properat ad occurſum. Beatus autem Martinus ſacerdotalis gratiæ accepit principatum. Rex vnitatem Patris & Filij & Spiritus ſancti confeſſus, cum omni domo ſua chriſmatus eſt. Squallor lepræ a populo pellitur, & omnes infirmi ſaluantur, nec vmquam ibi vſque nunc ſuper aliquem lepræ morbus apparuit. Talemq. gratiam ibi in aduentu pignorum beati patroni Dominus tribuit, vt virtutes quæ ibidem illa die factæ ſunt, enarrare perlongum ſit. Nam tantum in Chriſti amore populus ille promptus eſt, vt omnes martyrium libentiſſime ſuſciperent, ſi tempus perſecutionis adeſſet.] hactenus de his Gregorius.

Lepra cum perfidia per fidem tollitur.

XII. *Theodomiri Regis conuerſio.*

Porro hæc omnia contigiſſe ipſius Theodomiri regni exordio, ex eo certum illud deducimus argumentum, quod poſt annum ſequentem, nempe tertio ipſius regni, totius ſuæ ditionis conuocati fecit Epiſcopos, Conciliumq. Brachari celebrari. Sed & de eiuſdem Regis conuerſione paucis agit Iſidorus in Chronico Sueuorum verbis iſtis: Poſt multos deinde Reges regnum Sueuorum ſuſcepit Theodomirus: qui fidem Catholicam adeptus, Arianæ impietatis errore deſtructo, Sueuos B
vnitati fidei reddidit. Huius tempore Martinus Dumienſis monaſterij Epiſcopus fide & ſcientia clatuit, cuius ſtudio pax Eccleſiæ reddita eſt, & multa monaſteria condita.] hæc Iſidorus: ſed de Martino turſus inferius dicendum erit.

XIII.

b Gregor. lib. 1. miracul. S. Martin. c. 12.

Quod vero tanta S. Martini meritis tribuuntur: opportunum putamus his attexere glorioſiſſimæ Francorum Reginæ (quæ iiſdem temporibus contigit) peregrinationem ad ſepulchrum eiuſdẽ S Martini, de qua Gregorius ita pergit [b]: Nam & Vltrogotha Regina, auditis miraculis quæ ad locum fiunt, quo ſancta membra quieſcunt, tamquam ſapientiam Salomonis expetijt corde deuoto proſpicere. Abſtinens ergo ſe a cibis & ſomno, præcurrentibus etiam largiſſimis eleemoſynis, peruenit ad locum ſanctum; ingreſſaq. baſilicam timens & tremens, nequaquam audebat adire ſepulchrum, indignam ſe eſſe proclamans, nec ibidem poſſe, obſiſtentibus culpis, accedere. Tandem deducta vigilijs, nocte, & orationib. ac profluis lacrimis ntaue oblatis muneribus multis, in honorem beati confeſſoris Miſſas expetijt celebrari. Quæ dum celebrantur, ſubito tres cæci, qui ad pedes beati Antiſtitis longo tempore priuati lumine reſidebant, fulgore nimio circumdati, lumen quod olim perdiderant, receperunt. Quo facto, clamor in cælum attollitur magnificantium Deũ. C
Ad iſtud miraculum currit Regina, currit & populus: mirantur omnes fidem mulieris, mirantur gloriam confeſſoris. Sed ſuper omnia collaudatur Deus noſter, qui tantam virtutem præſtat Sãctis ſuis, vt per eos talia operari dignetur.] hæc Gregorius de Vltrogotha Regina. Extat Venantij Fortunati epigramma de horto eiuſdem Vltrogothæ, ſiue Vrrogothonis Reginæ, licet deprauatus codex habeat Regis, pro Reginæ: non enim de Rege, ſed de Regina eſſe epigramma illud, poſtremi ſaltem duo verſus ſignificant, qui ſunt huiuſmodi [c]:

c Venant. carm. lib. 6.

Poſſideas felix hac Vltrogotho per æuum
Cum geminis natis tertia mater ouans.] at de ipſa ſatis; ad res iam ſequentis anni tranſeamus.

IESV CHRISTI ANNVS	PELAGII PAP. ANNVS	IVSTINIANI IMP. ANNVS
561.	3.	35.

D

I. Redemptoris noſtri annus quingenteſimus ſexageſimusprimus, poſt Baſilij Conſulatum vigeſimus, idemq. Iuſtiniani Imperatoris trigeſimusquintus adeſt: quo defuncto Domno Iuniore Epiſcopo Antiocheno, vbi ſediſſet annos quatuordecim, ſubrogatus eſt in locum ipſius Anaſtaſius cognomento Sinaita, quod ex monachis in Sina monte vitam agentibus ad Epiſcopatũ eius Eccleſiæ vocatus ſit, de quo plura ſuis locis dicturi ſumus. Quo etiam tempore poſt Euſtochium Hieroſolymorum Eccleſiæ ſubſtitutus eſt Ioannes, cuius ſedis tempus & res geſtæ prorſus obſcuræ manſere: licet alij in locum Macarij iterum reſtitutum eum creatum Hieroſolymorum Antiſtitem dicant.

II. *Beliſarij Ducis calamitas.*

d Crinit. de honest. diſcip. lib. 15. Volater. Pontan. vel alij recentiores omnes.

Hoc item anno trigeſimoquinto Imperatoris, menſe Nouembri ſtructas fuiſſe inſidias ad occidendum ipſum Iuſtinianum Auguſtum, habet Miſcellæ auctor. Cum, re detecta, in crimen adductus Beliſarius pœnas dedit, bonis & dignitate exutus. Porro ſequenti anno menſe Martio dimiſſũ fuiſſe ipſum Beliſarium ea de cauſa detentum, atque ſuis dignitatibus reſtitutum, idem auctor affirmat: quem & poſt biennium Byzantij, mortuum eſſe, Cedrenus tradit. Sed aduerſantur Latini [d] nonnulli, qui eum excæcatum, exutumq. omnibus dignitatibus atque diuitiis, mendicare ſtipem E
cepiſſe coactum aſſerunt.

III.

e Alciat. parerg. lib. 4. c. 24.

f Hier. 2.

Aduerſus hos ſcimus dimicare Alciatum [e] ſui Iuſtiniani acerrimum defenſorem. At vtinam leues iſtæ tantum eſſent Iuſtiniani ſordes, quæ breui ab eodem viro docto elui potuiſſent apologia & non potius illius generis, de quo Hieremias [f]: Si laueris te nitro & multiplicaueris tibi herbã borith, maculatus es in iniquitate tua coram me.] aſperſus enim impietate & ſacrilegijs coinquinatus antea perpetratis diem clauſit extremum, vt ſuo loco dicemus: vt nulla eſſe poſſit ſufficiens quæ ipſum emendet apologia.

IV. Quod vero ad præſentem Beliſarij cauſam pertinet, antiquiorum vna omnium ſententia fuit, vt ipſe in coniurationis ſuſpicionem adductus, ab eodem Iuſtiniano Imperatore fuerit redactus in ordinem. De reliquis autem varias reperimus ſententias eſſe: cum alij dixerint excæcatum, & ita vſque ad finẽ vitã traxiſſe miſerrimam: alij vero in eo tantũ cõſentiũt, vt e ſublimiori ſtatu deiectus, rurſus fuerit in priſtinũ reſtitutus. Sed accipe de his in primis Ioãnis Græci auctoris iãbos.

Iſte

A *Iſte Beliſarius Imperator magnus*
Iuſtinianeis exiſtens temporibus Imperator,
Ad omnem quadrantem terræ cum explicuiſſet victorias,
Poſtea inuidia excæcatus(o fortunam inſtabilem)
Poculum ligneum detinens clamabat plebi in ſtadio:
Beliſario obulum date Imperatori,
Quem fortuna quidem clarum fecit, excæcauit inuidia
Alij dicunt chronici, non excæcatum fuiſſe hunc,
Ex honoratis autem infamem profectò factum eſſe,
Et iterum ad reuocationem æſtimationis veniſſe prioris.]hæc ipſe.verum de Beliſarij in pri
ſtinum reſtitutione altum apud Græcos ſilentium.

Certe quidem Zonaras,cum bonis omnibus priuatum dicat,de reſtitutione nihil:vt plane in V.
ſtatu miſerrimo ipſum derelictum:nec amplius ſubleuatum poſſit intelligi.Sed & Glicas minime
eum in priſtinum reſtitutum affirmat:idem & Cedrenus,qui de eodem hæc ait:Adeo autem ac-
B ceptus fuit Iuſtiniano,vt is percuſſo nummo,in altera parte ſe,in altera parte Beliſarium armatũ
effinxerit cum inſcriptione hac: BELISARIVS ROMANORVM DECVS. Verum enimve-
ro inuidia vt ſolet rebus proſperrime ſuccedentibus inſidiari,Beliſarium quoque ita adorta eſt,vt
is per calumniam delatus & magiſtratu & honore ſit exutus.]hæc Cedrenus.Sed & Conſtantinus
Manaſſes in Annalibus cum id ipſum affirmet, vehementi iſtiuſmodi inuectiua probroſum Im-
peratoris inſectatus eſt facinus,vbi res a Beliſario præclare geſtas enarrat:

Sed hæc (inquit)inuidiæ ſceleratiſſimæ non placebant:quapropter honeſtiſſimam Ducis fa- VI. *Pro Beliſario declamatio.*
mam parum æquis oculis intuebatur,& toto impetu gloriam eius oppugnabat: nã vulgo quod di
citur , Quid ſit vtile,ignorat inuidia.Quamobrem vir fortunatus,magnus copiarum ductor,qui
formidabilem Coſrhoem Perſarum Principem exterruerat,qui Reges ſeruitutis iugo ſubiecerat,
qui gladio tot Libyæ nationes domuerat,vir denique Mauortius,& prœlijs animo leonino prædi
tus,immanis belluæ,nimirum inuidiæ dolis circumuentus,abſque milite,propugnatoribus, pha-
retratorum turba ruinam indignam & lacrymis deplorandam ruit.Factus eſt(heu miſer) pupillo
nudior calicem calamitatum largiter hauſit:ceu fugitiuum quoddam mãcipium rebus ſuis vniuer
C ſis ſpoliatus eſt:eoq.denique loci redactus eſt,vt(heu ſortem acerbam)carnificem expectaret,quã
do ceruices ei gladio ſecturus eſſet.O inuidia,bellua nocens,latrocinatrix,cædibus & perſecutio-
nibus gaudens,ſcorpie infinitis ſtimulis prædite,tigris homines deuorans,dracæna,venefica, leta
lis herba,telum ferri expers,cuſpis acutiſſima,qualia deſignas & improba committis?Quas cala-
mitates,quæ mala ſtruis?Vincit me dolor, conturbat luctus,& lacrymas exprimit.Quouſque per
ditrix tantum virium habebis?Quouſque ſceleratiſſima vitam humanam perturbabis? O tyranne
mala machinans,ſanguinarie cuncta appetens,etiam ipſe(quod numquam factum oportuit) tuas
in manus incidi,tuaq.tela expertus iaceo,paulimper adhuc ſpirans.]huculque Conſtantinus in in
uidiã veluti malorum omnium cauſam ſtylo pugnans,cum & alij in eodem argumento verſantes
fortunam proditionis incuſent.

Sed Ethnicorum ſint iſta lamenta:altius figit oculos Chriſti fidelis,qui cum manare cuncta e VII.
diuina prouidentia intueatur,haud cælum incuſat atque fortunam;ſed præterita hominum impie
facta conſiderans,diuinam intelligit eſſe vindictam,quam imprudens quiſpiam inuidẽtiæ tribuit
atque fortunæ.Quod autem,ex ſententia Sapientis [a], Altiſſimus ſit patiens redditor,cum inter- a Eccleſ. 5.
D dum vindicet peccata patrum in filios,nepotes,ac pronepotes: ſeram haud quis iudicabit eſſe vin- *Peccati culpa, non pœna dimiſſa.*
dictam,qua ipſum viderit peccati eſſe proſecutum auctorem.Vt igitur æqua libra expenſam intel
ligas in Beliſarium cælitus Deum iaculatum eſſe vindictam:hic ob oculos pone quę in ſanctiſſimũ
Eccleſiæ Romanæ Pontificem Siluerium in gratiam Theodoræ Auguſtæ Romæ Beliſarius aliquã
do perpetrauit:quorum etſi pœnituiſſe poſtea viſus ſit,tamen(quod honor Regis iudiciũ diligit)
licet culpa peccantem abſoluat,ob quam perpetua gehenna dignus erat,haud ſemper pœnam in
præſenti vita luendam omnino remittit:vt inter alia exempla,quibus affluit diuina Scriptura, de
Dauid [b] patet expreſſum:cui licet peccatum a Deo dimiſſum Nathan annunciauerit, pœnam b 2.Reg.12.
tamen in pręſenti vita ipſi a Deo infligendam pariter demonſtrauit . Quam autem ſit immane
ſcelus,atque pauendum etiam demonibus ſacrilegium,inijcere manus in Chriſtum Domini,] vn-
ctumq.in ſanctum ſanctorum,ex illa ſatis ſit ponderate ſententia Domini qua ait [c], Qui tetige- c Zach.2.
rit vos,tangit pupillam oculi mei.] vel cum minatur [d] : Qui ſcandalizauerit vnum de puſillis d Matth.18. Marc.9. Luc.17.
iſtis qui in me credunt,expedit ei vt mola aſinaria appendatur in collo eius,& deijciatur in ma-
re.]Sed quis præterea,ſi ſceleris immenſitatem conſideret,incuſare poterit & nõ admirari potius
E diuinum iudicium iuſte latum in Beliſarium,cum experiri ipſe coactus ſit,quod(vt ex Procopio
dictum eſt)pati coactus eſt Ioannes Conſul atque Præfectus Prætorio inſignis Patricius,qui re ve
ra ob inopiam compulſus eſt mendicare?

Quod vero his de Beliſario enarratis Alciatus(vt dictum eſt)repugnans,nullum præterea ar- VIII.
gumentum afferat,quam de re tanta ſilentium Procopij & Agathiæ: Quod ad Procopiũ pertinet,
nihil eſt quod ex eo aliquid induci poſſit,cũ minime ad hæc tempora ſuam hiſtoriam perduxerit :
Ceterum ipſum poſt hiſtoriarum volumina ſcripſiſſe librum conſtat,quo eiuſdem Iuſtiniani com
prehendit vituperationes,ſimul & vxoris eius Theodoræ,itemq. Beliſarij,atque coniugis ipſius ,
ut teſtatur Suidas:]in quo quidem commentario ea tractata fuiſſe,ratio argumenti cogit exiſtima
re.Quod autem pertinet ad Agathiam,haud potuit ipſe hæc pertractaſſe,quæ facta diximus anno
trigeſimoquinto ipſius Iuſtiniani Imperatoris,cum eius hiſtoria annum trigeſimum ſecundum nõ
excedat.At de his hactenus.Ad res vero Occidentalis Eccleſiæ pietas Childeberti nos prouocat.

Hoc enim anno,qui eiuſdem Childeberti Francorum Regis quadrageſimuſoctauus numera- IX.
tur

tur inchoatus,data reperitur eiuſdem Regis pragmatica ſanctio de bonis a ſe donatis eccleſię ſan A
cti Vincentij,quam(vt iam diximus)ſumptuoſe conſtruxit. Vt ergo memorabile antiquitatis mo
numentum cunctis notum fiat,quo Chriſtianiſſimi Regis pietas innoteſcit,hic ipſam integram de
a Apud Aim.li. 2.cap.20. ſcribere,ex parte aliqua ſuperius recitatam,haud erit otioſum:ſic enim ſe habet [a];

Childebertus Rex Francorum V. I.

X. Donatio Childeber. Reg. Franc. Recolendum nobis eſt & perpenſandum vtilius,quod hi qui templa Domini noſtri Ieſu Chri
ſti ædificauerint,& pro requie animarum ſuarum ibidem tribuerint, vel in alimoniam pauperũ
aliquid dederint,& voluntatem Dei adimpleuerint,in ęterna requie ſine dubio apud Deum mer
cedem recipere merentur. Ego Childebertus Francorũ Rex vna cum cõſenſu Francorum & Neu
ſtraſiorum, & exhortatione ſanctiſſimi Germani Pariſiorum vrbis Pontificis, vel cõſenſu Epiſco
porum,cœpi conſtruere templum in hac vrbe Pariſiaca prope muros ciuitatis in terra quæ aſpicit
ad fiſcum noſtrum Iſiacenſem,in loco qui appellatur Leucotitio,in honorem ſancti Vincentij mar
tyris,cuius reliquias ex Hiſpania aſportauimus,ceu & ſanctæ Crucis,& S. Stephani, & S. Ferreoli,
& S. Iuliani,& beatiſſimi S. Georgij, Protaſij, Nazarij,& Celſi pueri , quorum reliquiæ ibi ſunt
conſecratæ. B

XI. Propterea in honorem dominorum Sanctorum concedimus fiſcum noſtrum largitatis noſtrę
Iſiacum,qui eſt in pago Pariſiorum prope alueum Sequanæ, vna cum omnibus quæ ibi aſpiciunt
cum manſis & commanentibus in eius agris territorijs,vineis,ſiluis,pratis,ſeruis,inquilinis,liber
tis,miniſterialibus(præter illos quos ingenuos nos eſſe pręcepimus)cum omnibus appenden-
tijs ſuis quæ ibi aſpiciunt,cum omnibus adiacentijs, cum omnibus quæ nobis deſeruiunt tam in
aquis quam in inſulis,vel cum molendinis intra portam ciuitatis & turrim poſitis, cũ inſulis quæ
ad ipſum fiſcum adiacent,cum piſcatoria quæ appellatur Verena, cum piſcatorijs omnibus quæ
ſunt in ipſo alueo Sequanæ,ſumuntq. initium a ponte ciuitatis,& ſortiuntur finem vbi alueolus Sa
naræ veniens præcipitat ſe in flumen. Has omnes piſcationes, quæ ſunt & fieri poſſunt in vtraque
parte fluminis,ſicut nos tenemus & noſtra foreſtis eſt,tradimus ad ipſum locum, vt habeant ibi-
dem Deo ſeruientes victum quotidianum per ſuccedentia tempora. Damus autem hanc poteſta-
tem, vt cuiuſque poteſtatis littora fuerint vtriuſque partis fluminis,teneant vnam perticam terræ
legalem,ſicut mos eſt ad ducendas naues & reducendas,ad dimittenda retia vel deducẽda abſq.
vlla refragatione & contradictione,ſeu iudiciaria contentione. C

XII. * inſtrumentis De argumentis * vero,per quæ aues poſſunt capi ſuper aquam,præcipimus vt nulla potens p
ſona inquietare valeat famulos,ſed omnia ſecure teneant,poſſideant per infinitas temporum ſuc-
ceſſiones,& cum areis & caſis infra Pariſios ciuitatem,cum terra & vinea & oratorium in honorẽ
S. Andeoli martyris,quæ de Hilario & Ceraunio,dato pretio,comparauimus , & cum omnibus
quæcumque in eo nobis deſeruiunt,pro requie animæ meæ, quando Deus de hac clariſſima luce
dederit diſceſſum. Ipſe fiſcus qui vocatur Iſiacus,cum omnibus quæ ibi aſpiciuntur,ipſo die ad ip
ſum templum Domini,quod nos ædificauimus,deſeruiat,& ad omnia que illi ſunt opus tam ad lu
men quam in Dei nomine ad ſtipendia ſeruorum Dei quos ibi inſtituimus,ſeu ad ipſos rectores q.
ipſos regere habent,omnino ibi tranſuolaut,& per longa annorum ſpatia ad ipſum templum Do-
mini,quod abſque contradictione vel refragatione aut iudiciorum contentione inſpecta,ipſa præ-
ceptione omni tempore proficiat in augmentum. Et vt hæc præceptio ceſſionis noſtræ futuris tem
poribus firmior habeatur,& Deo auxiliante,per omnia tempora inuiolabiliter conſeruetur:mani
bus proprijs vel noſtris ſignaculis infra decreuimus roborare. Datum quod fecit menſe Decem-
bri,die ſexto,anno quadrageſimooctauo poſtquã Childebertus Rex regnare cœpit.]hactenus do- D
nationis tabulę Regis Chriſtianiſſimi,ex Eccleſiaſtica diſciplina colentis cineres ſanctorum mar
tyrum,& perpetuam requiem poſt obitum per eleemoſynas ſibi conciliantis.

XIII. De Baſilica S. Vincentij. Porro quod ad nobilem baſilicam ab ipſo Childeberto Pariſijs erectam pertinet,eſt eiuſmo-
di carmen Venantij Fortunati hac inſcriptione notatum:

De Eccleſia Pariſiacba.

Si Salamoniaci memoretur machina templi :
Arte licet par ſit,pulchrior iſta fide.
Nam quæcumque illic veteris velamine legis
Clauſa fuere prius,hic reſerata patent.
Floruit illa quidem vario intertexta metallo :
Clarius hęc Chriſti ſanguine tincta nitet.
Illam aurum,lapides,ornarunt cedrina ligna:
Hic venerabilior de Cruce fulget honor.] hæc idcirco de Cruce,quod(vt vidimus)
in tabulis donationis inter alias ſacras reliquias lignum quoque ſanctæ Crucis illic Childebertus E
collocandum curauit. Sed pergit:

Conſtitit illa vetus ruituro ſtructa talento:
Hæc pretio mundi ſtat ſolidata domus.
Splendida marmoreis attollitur aula columnis:
Et quia pura manent, gratia maior ineſt.
Prima capit radios vitreis oculata feneſtris ,
Artificisq. manu clauſit in arce diem:
Curſibus auroræ vaga lux laquearia complet,
* hæc *Atque ſuis radijs & * ſine Sole micat.]* His dictis,de auctore qui eam erexit,do-
niſq. multiplicibus ditauit,hæc addit:

Hæc prius egregio Rex Childebertus amore
Dona ſuo populo non moritura dedit,

Totus

Digitized by Google

A *Totus in affectu diuini cultus inhærens,*
Eccleſiaq. inges amplificauit opes.
Melchiſedech noſter merito Rex atque ſacerdos
Compleuit laicus religionis opus.
Publica iura regens, & celſa palatia ſeruis
Vnica Pontificum gloria, norma fuit.
Hinc abiens, illuc meritorum viuit honore:
Hic quoque geſtorum laude perennis erit.] Hæc Fortunatus poſt obitum (vt apparet) ipſius Childeberti Regis, de quo dicemus anno ſequenti.

Ad hanc autem ſpiritualibus muneribus locupletandam baſilicam, ipſe S. Germanus ad loca ſancta inuiſenda in Orientem profectus, expetitas a Iuſtiniano Imperatore reliquias detulit, atq. in eadem baſilica collocauit: de quibus Aimoinus hæc habet [a]: Beatiſſimus quoque Germanus Præſul Pariſiacæ vrbis ad ſancta loca Hieroſolymam pergens, indeq. rediens, præfatum Principem, *nempe Iuſtinianum Imperatorem*, adijt, a quo & honorifice eſt ſuſceptus. Cumq. eam plurimis B vellet decorare muneribus, vir Deo plenus auri & argenti ſpernens munera, ab eo reliquias tantũ modo Sanctorum expetijt. Cuius deuotionis præfatus congaudens Princeps, de Domini noſtri Ieſu Chriſti corona ſpinea, ſimulq. reliquias Innocentum, vnaq. brachium ſancti Georgij martyris pro magno munere contulit. Quæ vir Dei gratanter ſuſcipiens, ad propria redijt, & prædicta Sanctorum pignora in eccleſia ſanctæ Crucis, ſanctiq. Vincentij condidit,] hæc auctor.

XIV. Peregrinatio S. Germani Hieroſoly.

a Aimoin. de Geſt. Franc. lib. 3. cap. 9.

Porro quod ad reliquias ipſius ſancti Vincentij martyris pertinet, viguit magnopere non Hiſpanijs tantum vbi paſſus eſt, ſed & in Gallijs earumdem cultus: cuius rei præter cetera fidem faciunt alia eiuſdem Fortunati eodem argumento ſcripta carmina [b], nempe de eiuſdem Sancti baſilica vltra Garumnam, quam S. Leontius Epiſcopus Burdegalenſis ſtanno cooperuit, & de alia in Vernemete, quam idem Leontius erexit a fundamentis; vbi & recolit miraculum in eius dedicatione, martyris virtute, factum: ſimulq. docet toto orbe terrarum cultum S. Vincentij martyris fuiſſe celebrem. Sed accipe eius epigramma:

XV. De alijs memorijs S. Vincen.

b Fortunat. lib. 1. c. 8. & 9

Cultoris Domini toto ſonus exijt Orbe,
Nec locus eſt vbi ſe gloria celſa neget.
C *Sed cuius meritum ſcimus præcurrere mundum,*
Huius vbique viri ſurgere templa decet.
Ecce beata ætem Vincenti culmina ſummi,
Munere martyrij qui colit aſtra poli.
Promptus amore pie quę Papa Leontius olim
Condidit eximio conſolidata loco,
Nomine Vernemetis voluit vocitare vetuſtas,
Quod quaſi fanum ingens; Gallica lingua refert.
Aſpicis præmiſſa fides erat arce ſatura,
Vt modo celſa domus flagret honore Dei.
Hic etiam ſanctus Domini ſuffultus amore
Virtutis ſummę ſigna tremenda dedit.
Nam cum templa Dei Præſul de more dicauit,
Martyris aduenta dæmonis ira fugit.
D *Redditur incolumis quidam de parte maligna*
Cui vidiſſe pia templa, medela fuit.
Emicat aula potens diuino plena fauore,
Vt merito placeat hic habitare Deo.
Nunc ſpecie ſuadente loci hæc virtutis honore
Euocat hic populus: huic decus, inde ſalus.
Qui plebem accendis, venerandæ conditor arcis,
Talibus officijs præmia taſta metis.] hæc ad Leontium Fortunatus. Sed & de alijs eiuſdem martyris in Gallia baſilicis & miraculis illic edi ſolitis agit Gregorius Turonenſis in commentario de Gloria martyrum. At de his hæc ſatis.

S. Vincentij celeberrimus cultus.

IESV CHRISTI ANNVS 562. | IOANNIS PAP. ANNVS 3. | IVSTINIANI IMP. ANNVS 36.

E

NOuus illuxit annus, idemq. Domini quingenteſimus ſexageſimusſecundus numeratur, atq. poſt Conſulatum Baſilij vigeſimusprimus, decimæ Indictionis; quo religioſiſſimus Francorum Rex Childebertus ſanctis operibus clarus ex hac vita migrauit, agens in ſuo regno annos quadragintanouem. Ad hunc vſq. annum ſaltem perueniſſe ipſum, vetera ſcriptorum monumenta anno ſuperiori recitata ſatis docent. Vnde emendes eos qui eidem tribuunt annos quadragintaquatuor: nam præter ea quæ dicta ſunt, conſtat ex Fortunato ad tempora Euphronij Epiſcopi Turonenſis atque Germani perueniſſe, qui haud pridem (vt diximus) creati fuere Epiſcopi. Sane quidem Aimoinus atque Papyrius qui res Francorum accuratius ſunt proſecuti, ad dictum a nobis poſitum annorum numerum eumdem Regem perueniſſe teſtantur. Porro vbi defunctus eſt, in erecta ab ipſo baſilica ſancti Vincentij (quod iuſſerat) ſepultus fuit: ad cuius ſepulchrum eiuſmodi inſcriptio exarata legitur [a]:

I. Childeberti Regis obitus.

a Apud Aimoin. lib. 2. c. 9

Francorum

Epitaphium Childeb. Reg.

Francorum rector, præclarus in agmine ductor, A
Cuius & Allobroges metuebant ſoluere leges,
Dacus, & Aruernus, Britonum Rex, Gothus, Iberus:
Hic ſitus eſt, dictus Rex Childebertus Honeſtus.
Condidit hanc aulam Vincenti nomine claram
*Vir pietate eluens *, probitatis munere pollens,*
Amplectens humiles, proſternens mente rebelles,
Templa Dei dicans, gaudebat, bona repenſans:
Millia mendicis ſolidorum dans & egenis,
Gazarum cumulos ſatagebat condere cælo.

* clarens

II. Porro idem Rex religionis propenſioris cultus alia plura monumenta reliquit, nempe hoſpitalem domum pauperibus extructam Lugduni, cuius eſt mentio in Concilio Aurelianenſi [a]; celeberrimum inſuper monaſterium Arelatenſe, cuius meminit S. Gregorius [b], cum illud locupletat priuilegijs: necnon etiam monaſterium Modoalenſe, in quo ſanctus Carilephus vna cum ſuis monaſticam vitam ſumma excoluit diligentia, vt eius vitæ Acta [c] ſignificant. Sed & alia multa B fuiſſe, non dubium eſt, quæ nos latent.

a Conc. Aurelia. 5. c. 15.
b Gregor. lib. 7. epiſt. 111.

III. Poſt obitum vero Childeberti Regis Clotarius germanus eius regnum, filiabus eiectis, accepit ſolusq. totius Francorum regni monarchia potitus eſt. Qui Pariſios veniens, & in morbum repente incidens, a S. Germano eius ciuitatis Epiſcopo, cuius contemptus cauſa ille diuinitus immiſſus erat, curatur. Sed quomodo id acciderit, accipe a Fortunato, dum ait [d]: Cum S. Germanus ad glorioſum Clotarium Regem occurriſſet, nec tamen de Sancto viro ſtante ante Palatium ei fuiſſet indicatum: mora facta ante veſtibulum, non præſentatus, domum reuertitur. At ſequens nox conſuetis in oratorio vigilijs ducitur: Rex dolore atque febris infeſtatione torquetur. Vix primo diluculo ad domum Pontificis a proceribus concurſatur: pœna Regis exponitur; & vt ſua viſitatione Regis doloris vim mitiget, optimates deprecantur. Mox apud pietatis virum iniuriæ cauſa poſtponitur: & qui ante nec nunciabatur, intrat iam honoratus, & exoratus Palatium viſitat. Tunc Rex vix aſſurgens de lectulo, cæſum ſe diuino flagello conqueritur, allambitq. palliolum, & veſtẽ ſacerdotis deducit gaudens per loca doloris: culpam namque confeſſus eſt criminis, & ſic dolor omnis fugatur. Itaque actum eſt, vt cuius incurrebat de contemptu periculum, ſentiret de contactu remedium.]hæc Fortunatus. C Porro vbi monarchiam Clotarius Galliarum obtinuit, enm ceteros viros ſanctos, tum præcipue ſanctum Maurum, qui a ſancto Benedicto miſſus erat in Gallias ad propagandam vitam monaſticam, coluit, multaq. erga eius monachos exhibuit pietatis officia, atque contulit beneficia, quæ Mauri Acta proſecutus Fauſtus pluribus narrat. Pepercitq. iterum filio ſuo Chramno ſæpius rebellanti Clotarius hoc anno, vbi monarchiam eſt conſecutus; ſed fruſtra: nam de eo iſta Gregorius [e]:

c Extant apud Sur. tom. 4. die 1. Iul.
Clotarius Monarchiam adeptus Regni Francorum.
d Fortunat. in vita S. Germani c. 24. apud Sur. tom. 3.
Ob S. Germani contemptũ Rex affligitur
e Gregor. Turo. lib. 4. c. 10.

IV. Chramnus patri repræſentatur, ſed poſtea infidelis extitit. Cumq. ſe cerneret euadere nõ poſſe, Britannias petijt, ibiq. cum Conobio Britannorum Comite ipſe & vxor eius & filiæ latuerunt. Vuilicharius autem ſocer eius ad baſilicam ſancti Martini confugit. Tunc ſancta baſilica a peccatis populi ac ludibrijs, quæ in ea fiebant, per Vuilicharium, coniugemq. eius ſuccenſa eſt: qđ non ſine graui ſuſpirio memoramus. Sed & ciuitas Turonica ante annum iam igne conſumpta fuerat, & totæ eccleſiæ in eadem conſtructæ deſertæ relictæ ſunt. Protinus beati Martini baſilica, ordinante Clotario Rege, ſtanno cooperta eſt, & in illa qua prius fuerat elegantia reparata.]hæc Gregorius: reliqua autem de Clotario ſuo loco:

Baſilica S. Martini incenſa.

V. Sed ratio temporis a nobis exigit, vt doctiſſimum illum & æque ſanctiſſimum virum decus Romanæ nobilitatis præfecturis innumeris diutius illuſtratum conueniamus Aurelium Caſſiodorum, non otioſum illum quidem, licet feriatum degentem in monaſterio quod extruxit: vbi velut in portu reſidens poſt naufragia Regum Gothorum, quorum regna Prætoria præfectura curarat, Deo & litteris vacans, reliquum vitæ tempus ad obitum vſque ſemper aliquem fertiliſſimi ingenij partum edens, effœtam licet annis, fœcundam frugibus ſenectutem ducebat. Scribebat hoc anno Paſchalem computum, & de Indictione adinuenienda currente, ac de Epacta, alijſq. ad Paſchalis temporis computum ſpectantibus. In quibus ſingulis diſponendis quam adamuſſim in omnibus idem ipſe noſtræ cõſentiat Annalium chronographiæ (quod ex alijs teſtibus ſæpe docuimus) ipſum audi iſta dicentem: Si noſſe vis, quotus annus eſt ab incarnatione Domini noſtri Ieſu Chriſti: computa triginta ſex per quindecim, fiunt quingenti quadraginta: his ſemper adde duodecim, & fiunt quinquagintaduo: adde & Indictiones anni cuius volueris, vt puta, decimam, vicies ſemel poſt Conſulatum Baſilij Iunioris: ſunt quingenti ſexagintaduo, &c.]ac paulo poſt: Si vis ſcire, quota eſt Indictio, vt puta vicies ſemel poſt Conſulatum Baſilij Iunioris: ſume ab incarnatione Domini noſtri Ieſu Chriſti, id eſt, quingentos ſexagintaduos: his ſemper adijce tria; fiunt quingenti ſexagintaquinque. Hæc partire per quindecim; remanent decem: decima eſt Indictio.]hæc ipſe, præſentem deſignans annum. E

De Aurel. Caſſiodoro.

VI. Nos igitur ab eodem Caſſiodoro hæc accurrate tractante accepto hoc anno tradito Indictionis inueniendæ, numerandæq. modo, ſingulos poſt hæc annos Indictionis nota ſignaturi ſumus. Cũ enim iam prope nos deſerant Conſules, per quos hactenus annos ſingulos numerare cõſueuimus, vel admodum infrequentes inueniantur; nihil eſt vt per eos annos ſingulos numerare poſſimus: vnde opus eſt per Indictionum periodos, deducere temporum ſupputationem. In quo illud monendum, quod etſi numeret Caſſiodorus ab incarnatione, nos vero a natali Domini, vnus idemq. annus Domini eſt, cum nouem tantum menſes intercedant ab incarnationis tempore vſque ad natalem ipſius diem, idemq. annus ſit ſub Conſulatu Baſilij vicies ſemel ſignatus, vt etiam numeratũ eum vides a Caſſiodoro. Verum ſi a menſe Septembri, more maiorum, numerare cœperis Indictio

nes:

A nes:tunc fiet vt non eadem ſit Indictio anni ab incarnatione numerati, & eius qui exorditur a ſe-
quẽti natali Domini:ſæpe enim opus erit vt vnius numero creſcat annus a Domini natali notatus.
ſicq. hic ipſe annus Domini quingenteſimus ſexageſimusſecundus, ſub Conſulatu Baſilij vices ſe
mel, Indictionis decimæ ab incarnatione Domini, idem ſit Indictionis vndecimæ a natalis tempo
re. Quamobrem cum hoc anno Indictio decima a Caſſiodoro ponatur, vndecim a ponenda a no-
bis eſſet, ipſa incipiente a menſe Septembri eiuſdem anni quingenteſimi ſexageſimiſecundi incar
nationis Domini, qui deducitur vſque ad vigeſimamquintam menſis Martij anni huius, a quo tẽ-
pore poſtea ſexageſimustertius incipit numerari.

Quoniam vero maiores noſtri, qui Chriſti annis coniunxere Indictiones, eos non a natali Do VII.
mini, ſed ab incarnatione (vt vides) incipiunt numerare: nos ad euitandas perplexitates eodem pa
riter ordine iungemus Chriſti annis Indictiones, ita vt præſenti anno, veluti ſit ab incarnatione in
choatus, ex ſententia Caſſiodori decimam ponamus Indictionem. Ceterum nequaquam ſit præiu
dicium inſtitutæ chronographiæ; cum eodem anno & ſub iiſdem Conſulibus (vt ſæpe dictum
eſt) quo Chriſtus eſt incarnatus, pariter & natus ſit, curratq. idem annus, licet non eadem Indictio,
B abſoluta priori menſe Septembri, quo & ſequens inchoatur. Hæc igitur meminiſſe oportuit, vt in
ponendis Indictionibus noſtri inſtituti ratio habeatur. Sed ad Caſſiodorum redeamus.

Ve autem tanti viri memoria noſtris Annalibus preſſius inhæreat, præter illa quæ de ipſo ſupe VIII.
rius dicta ſunt, quæ ſunt reliqua recolamus; ne qui nobis ſcribentibus quamplurima ſuppeditauit,
ſuumq. ſæculum mirifice illuſtrauit, ipſe obſcurus prætereat, atque ingrata nimis obliuione ſepe-
liatur inglorius. Qui igitur a tempore Theodorici Amali Regis vſque ad Vitigem itidem Italiæ
Regem, apud ipſos Gothorum Reges florentiſſime vixit, ſummis ſemper honoribus auctus; exatu
ratus ad nauſeam vſque continuatione ampliſſimorum magiſtratuum, quo turbulentius mundi
pelagus magis expertus eſt, eo libentius tenui cymba contulit ſe in ſolitudinem, exoptatũ diu por
tum tranquillitatis, nempe in monaſterium a ſe conſtructum, de quo ipſe pluribus in libris de diui
nis lectionibus [a] meminit; appellatq. ipſum monaſterium Viuarienſe, ſiue Caſtellenſe, ita a loco a Caſſiod de diu.lect.c.29.
denominatum, vbi (vt ait) piſcoſus amnis Pellena dictus ſe mittit in mare. Sane quidem vbi iſte ſi
tus fuerit qui ab ipſo Caſſiodoro deſcribitur locus, haud facilis eſt inuentu: ex Gregorio tamẽ Ro *De monaſterio Caſſiodori.*
mano Pontifice in epiſtola ad Ioannem Scyllitanum Epiſcopum, vbi poſitum fuerit ipſum Caſſio
C dori monaſterium, quod Caſtellenſe nominatum tradit, poſſumus intelligere.

Meminit enim ipſe [b] de Caſtellenſe ſiue Caſtellienſe monaſterio a Romanis Pontificib. pri IX.
uilegiis communito, traditq. collocatum fuiſſe apud ciuitatem Scyllitanã. Et ne quis putet S. Gre- b Gregor. libr. 7. Indict. epiſt. 33.
gorium de alio aliquo Scyllitano ſiue Scyllacæo loco eſſe locutũ, quam de eo qui in extrema par-
te Calabriæ, ſiue dixeris Magnæ Græciæ ſitus eſt, vbi famoſus Scyllæ cõtra Caribdim ſcopulus im
minet, a quo ciuitas nomen accepit: ſatis id intelligere poſſumus ex alia epiſtola [c] eiuſdem Gre c Gregor. libr. 7. Indict. 1 epiſt. 32
gorij Papæ ad Secundum Tauromenij Epiſcopum data, cui committit cauſam eiuſdem Caſtellien
ſis monaſterij monachorum. Eſſe autem Tauromenium in Sicilia ciuitatem ex aduerſo littore po
ſitam, nemo ignorat. Ceterum de Pellena amne nuſquam mentionem reperimus. At ex his quæ di
cta ſunt, minime induci poſſumus, vt credamus (quod alij dicunt) Caſſiodori monaſterium in Ra
uennate fuiſſe territorio collocatum. Remotiora videtur quæſiſſe loca, qui ſæculo nuncium omni-
no remiſit, & non vbi aſſiduo bella vigebant.

Sed cur duo nomina vni monaſterio ab ipſo indita, cum eiuſmodi affixit titulum loci deſcrip- X.
tioni, videlicet, De poſitione monaſterij Viuarienſis, ſiue Caſtellenſis.] accipe quæ ipſe in fine eius *Cœnobitis &*
D capitis habet his verbis: Si nos in monaſterio Viuarienſi (ſicut credere dignum eſt) diuina gratia *Anachoretis*
ſuffragante cœnobiorum conſuetudo competenter adiuuat, & aliquod ſublimius defectos animos *locus aptus.*
optare contingat: habetis montis Caſtelli ſecreta ſuauia, vt velut anachoritæ, præſtante Domino,
eſſe poſſitis: ſunt enim ſemota & emicantia eremi loca, quando muris priſtinis ambientibus pro-
bantur incluſa.] A viuarijs vero piſcium Viuarienſe monaſterium eſſe dictum, ipſe ſuperius teſta-
ri videtur, vbi ait: Maria quoq. nobis ita ſe ſubiacent, vt piſcationib. variis pateant, & captus piſcis,
cũ libuerit, viuarijs poſſit includi. Fecimus illic, iuuãte Domino, grata receptacula, vbi ſub clauſtro
fideli vagetur piſciũ multitudo, ita cõſentanea montiũ ſpeluncis, vt nullatenus ſe ſentiat captũ, cui li
bertas eſt eſcas ſumere & per ſolitas ſe cauernas abſcondere.] hæc de loco & nominib. monaſterij.

Porro ita ipſum optime, ciuitatis inſtar, inſtituit, vt nihil Deo ſeruientibus ex ijs deeſſet, quæ XI.
Chriſtiano philoſophanti ad rerum diuinarum contemplationem conducerent. deſcribit ipſe [d] ea d Caſſiod. diuin. Inſtitut. cap. 29. 30. 31.
dem vtenſilia: vbi & de lucernis ex Archimedis officina ſumptis hæc mira: Parauimus etiam no-
cturnis vigilijs mechanicas lucernas conſeruatrices illuminantium flammarum, ipſas ſibi nutriẽ
tes incendium, quæ, humano miniſterio ceſſante, prolixe cuſtodiant uberrimi luminis abundantiſ *De lucernis & Horologijs.*
E ſimam charitatem; vbi olei pinguedo non deficit, quamuis flammis ardẽtibus iugiter torreatur.]
& de horologijs iſta mox ſubijcit: Sed horarum modulos paſſi ſumus ullatenus ignorare, qui ad ma
gnas utilitates humani generis noſcuntur inuenti. Quapropter horologium uobis, quod Solis cla-
ritas indicet, præparaſſe cognoſcor: alterum aquatile, quod die noctuque horarum iugiter indicet
quantitatem; quia frequenter nõnullis diebus Solis claritas abeſſe cognoſcitur, miroq. modo in ter
ris aqua peragit, quod Solis flammeus uigor deſuper modulatus excurrit. ita, quæ natura diuiſa
ſunt, ars hominum facit ire concorditer; in quibus fides rerum tanta ueritate conſiſtit, ut quod ab
utriſque geritur, per internuncios exiſtimes conſtitutum. Hæc ergo procurata ſunt, vt milites Chri
ſti certiſſimis ſignis admoniti, ad opus exercendum diuinum quaſi tubis clangentibus euocẽtur.]
hæc ipſe.

Sed quod omnibus præſtat, egregiam plane eiſdem uitam monaſticam excolentibus ibidem XII.
bibliothecam conſtituit, quam & in commentario Inſtitutionis diuinarum lectionum deſcripſit: *De Caſſiodori*
quo & effecit, ut (quod in eius præfatione profitetur) cum bellis pax eſſet in Italia ubique turbata, *Bibliotheca.*

ob idq. ad diſcendum ſcholæ minime eſſent apertæ, ipſe addiſcere cupientibus doctores ueluti io A
cathedris conſtituerit, cum eorum ſcripta per nouem (vt ipſe teſtatur [a]) diſtiocta atmaria ibidem
collocauit. Sed audi conſilium eius, quod præfando declarat his verbis: Quooiā non habet locum
res pacis temporib. inquietis: ad hoc diuioa charitate probor eſſe cōpulſus, vt ad vicem magiſtri, in
troductorios vobis libros iſtos, Domino præſtaute, confecerim, per quos (ſicut æſtimo) & ſcriptu
ratum diuinarū ſeries, & ſæcularium litterarum cōpēdioſa ootitia, Domini monere paoderetur.]

a Caſſiod. Inſtit. diuin lect. cap. 8. & 11.

XIII. *Ab antiquis petenda doctrina.*

Et poſt hæc, quid e ſingulis ſit accipiendum libris, ſie vtiliter admonet: In quibus non propriā
doctrinam, ſed priſcorum dicta commendo, quæ poſteris laudare fas eſt, & prædicare glorioſum.
Quoniam quicquid de priſcis ſub laude Domini dicitur, odioſa iactantia non putatur.] & paulo
poſt, non propriam, ſed priſcorum eſſe in diuiois reb. ſeotentiam ſectandam, his verbis edocet: Qua
propter, dilectiſſimi fratres, indubitanter aſcendamus ad diuinam Scripturam per expoſitiones ꝓ
babiles Patrum, veluti per quamdam ſcalam viſionis Iacob [b]: vt eorum ſenſibus prouecti, ad co-
templationem Domini efficaciter peruenire mereamur. iſta enim fortaſſe ſcala Iacob, per quam
Angeli aſcenduot atq. deſcendunt; cui Dominus innititur, lapſis porrigens manum, & feſſos aſcen
dentium greſſus ſui cootemplatione ſuſtentans.] hæc ipſe: qui & quæ tyrooem deceant, quæve pro B
uectioribus ſint proponenda, magna habita diſcretione, partitur.

b Geneſ. 28.

XIV. *De Mutiano.*

Præter autem ſanctorum Patrum varia ſcriptorum monumenta, recentiorum lucubrationes
recenſet auctorum, vt Dionyſij Exigui, Epiphanij, Bellatoris, Eugipij, Primaſij, quorum omniū ſu
perios ſuis locis fecimus mentionem. Meminit & Mutiani viri diſertiſſimi, cuius ſe opera vſum tra
dit, vt trigintaquatuor homilias S. Ioannis Chryſoſtomi io epiſtolam Pauli ad Hebræos Latinita-
ti donaret. Porro hunc crediderim Mutianum illum fauentem Quintæ Synodo & Romanis Pon-
tificibus io damnatione Trium capitulorum, redarguentemq. Africanos obſtinate nimis reſiſten-
tes, & ſchiſmate ſe ab Eccleſia Catholica diuidentes: aduerſus quem Facundus Hermianenſis Epi
ſcopus opuſculum ſcripſit, cuius ante meminimus.

XV. *c Caſſiod. Inſtit. diuin. lect. cap. 8.* *De Petro Tripolitano.*

Agit præterea Caſſiodorus, dum relegit ſuam bibliothecam, de quodam Petro Abbate in Afri
ca; cujus ſcripta dum recenſet, hæc ait [c]: Petrus Abbas Tripolitanæ prouinciæ S. Pauli epiſtolas
exemplis opuſculorum S. Auguſtini ſubnotaſſe narratur, vt per os alienum ſui cordis declaret ar-
canum: quæ ita locis ſingulis competenter aptauit, vt hnc magis ſtudio beati Auguſtioi credas eſ-
ſe profectum *. Mirum eſt enim ſic alterum ex altero dilucidaſſe, vt nulla verborum ſuorum adie- C
ctione permixta, deſiderium cordis proprij compleſſe videatur: qui vobis inter alios codices, diui
na gratia ſuffragante, de Africana parte mittendus eſt.] hæc de Petro Caſſiodorus.

** perfectum*

XVI. Tu vero ſcito, lector, eiuſdē Petri extare labores, ſed Bedæ nomine editos; quod vt probaret q
præfationē præfecit operi, Bedæ q̄dam verba id teſtātia recitat ad finē (vt ait) hiſtoriæ ipſius appo-
ſita: ſed cū deſidereotur illa in ipſa recentiori etiā Bedæ editione, impoſturā arbitror. Abſit a Ve-
nerabilis Bedæ ꝓbitate, alienos ſibi partus ſuppoſuiſſe. Sed ſicut Bedę illud opus nō eſt, ita nec Flo
ri Abbatis, cui a Sigeberto tribuiē. Quis vero eius ſit legitimus auctor, ſatis definitā habes litē, nē-
pe eſſe opus illud Petri Abbatis Tripolitani: qđ (vt vidimus) Caſſiodori teſtificatione monſtratur.

XVII. *d Caſſiod. Inſtit. diuin. lect. c. 5.* *De Euſebio Nouatiano hæretico.*

Inter alios autem illuſtres viros, quorum ibidem Caſſiodorus meminit, Euſebius cæcus eſt ne
mini notus, niſi qui commentarium illum legerit. de ipſo enim hæc habet [d], dum de Didymo Ale
xandrino agit: De Didymo quod ferebatur, mihi pene impoſſibile videbatur eſſe, cum legerem:
niſi de partibus Aſiæ quemdam ad nos venire Euſebium nomine contigiſſet. Qui ſe infantē quio-
que annorum ſic excæcatum eſſe oarrabat, vt ſiniſtrum eius oculum excauatum orbis profuodiſſi-
mus indicaret; dexrer vero globus vitreo colore confuſus, ſine videodi graria infructuoſis vſibus D
voluebatur. Hic tantos auctores, tantos libros in memoriæ ſuæ bibliotheca condiderat, vt legentes
probabiliter admoneret, in qua parte codicis quod prædixerant inuenirent. Diſciplinas omnes &
animo retioebat, & expoſitione planiſſima lucidabat.] & poſt alia de eius lucubrationibus: Quē
tamen adhuc Nouatianæ prauitatis errore detentum, miſericordia Domini ſuffragante, rectæ fi-
dei credimus illuminatione complendum; vt quem ſcripturas ſuas animo fecit diſcere, iubeat Ca-
tholicæ fidei integritate pollere.] hæc Caſſiodorus.

XVIII. *De Caſſiodori ſcriptis.*

Sed iam ipſius recenſeamus Caſſiodori lucubrationes, quas in eadem collocauit bibliotheca;
& quo ordine ſcriptæ fuerint, pernoſcamus. Scripſit perbreue Chronicon vſq. ad anoum Domini
quingenteſimum decimumnonum, id Theodorico Rege peteote: itemq. de rebus Gothicis duode-
eim libros, vt ipſe tradit in Vatiarum præfatione: id ipſumque & Iordanus, qui eos in com-
pendium redegit. Variarum inſuper duodecim libros collectos epiſtolarum in eadem biblio-
theca poſuit aſſeruandos. Mox vero ſcripſit librum de Aoima, vt ipſe reſtatur, eum ita eordi-
tur [e]: Cum iam ſuſcepti operis optato fine gauderem, meq. duodecim voluminibus iactatum qe
tis portus exciperet, vbi etſi non laudatus, certe liberatus adueneram: amicorum me ſuaue colle- E
gium in ſalum rurſus cogitationis expoſuit: poſtulans, vt aliqua, quæ tam in libris ſacris, quam in
ſæcularibus abſtruſa compereram, de animæ ſubſtantia, vel de eius virtutibus aperirem, &c.] ha-
bet id ipſum in vndecimi libri Vaiarum præfatione. Porro ex dictis etiam illud apparet, tamdiu ꝑ
manſiſſe ipſum in ſæcularibus curis, quamdiu vixere illi Gothorum Reges, quibus in ampliſſimis
præfecturarum ordinibus militabat vſq. ad Vitigem; inde vero ſæculo huic nuncium remiſiſſe, atq.
monaſterij capraſſe quietem: com iam deguſtans ſpiritalis vitæ dulcedinem, cratere potatus ſapiē
tiæ, hoc ore promebat, ſtyloq. pingebat, quo erat plenus interios: nam in fine eiuſdem opuſculi: Ti
bi deniq. Domino (inquit) nobilius eſt ſeruire, quam mundi regna capeſſere, quando ex ſeruis filij,
ex impijs iuſti, de captiuis reddimur abſoluti, &c.]

e Caſſiod. in pf. lib. de anima.

XIX. Tunc temporis etiam, hortatu Summi Pontificis, Pſalmos accepit ioterpretandos, vt ipſe pro-
fiterur, cum air in ipſius operis præfarione his verbis: Repulſus aliquando in Rauennare vrbe
ſolicitudinibus dignitatum, & curis ſæcularibus noxio ſapore conditis, cum Pſalterii cæleſtis
animarum

Digitized by Google

A animatum mella guſtaſſem,&c.]in fine autem:Quocirca(inquit)Pater Apoſtolice,qui cæleſtes lit
teras ſanctis monitis reddidiſti,pſtāte Deo,tua imitatione puocatus,abyſſus diuinas ingrediar.]
Ea ſcriptione perfecta,ad Salomonis Parabolas ſtylum conuertit:id enim ipſe pollicitus eſt in fine
eiuſdem commentarij ſuper Pſalmos:idemq. in inſtitutione diuinarū lectionum ſuper Pſalmos
a ſe editas lucubrationes affirmat:ſed & in Parabolas Salomonis meminit in prologo [a] aliqua cō
monuiſſe. Quos aūt poſt hæc ipſe ediderit cōmentarios,audi ipſum eoſdē hoc ordine referentē [b]:

a Caſſiod. Inſtit. diuin lect. c. 5. b Caſſiod. de Orthograph. præf.

XX. Caſſiodori elucubrationes.

Iam tempus eſt, vt totius operis noſtri concluſionem facere debeamus, vt melius in animo re-
condantur quæ ſeptenaria concluſione diſtincta ſunt. Prima poſt commenta Pſalterij, vbi, præſtan
te Domino,conuerſionis meæ tempore primum ſtudium laboris impendi. Secūda deinde poſt In
ſtitutiones quemadmodum diuinæ & humanæ deberent intelligi lectiones,duobus libris (vt opi-
nor)ſufficienter impletis, vbi plus vtilitatis inuenies,quam decoris. Tertia poſt expoſitionem epi
ſtolæ quæ ſcribitur ad Romanos, vnde Pelagianæ hæreſeos prauitates amoui, quod etiam in reli-
quo commentario facere ſequentes admonui. Quarta poſt codicem, in qua artes Donati cum com
mentis ſuis & librum de Etymologijs, & alium librum ſacerdotis de Schematibus, Domino præ-
B ſtante,collegi; vt inſtructi ſimplices fratres, vbi neceſſe fuerit, ſimilia dicta ſine confuſione perci-
piant. Quinta poſt librum quoq. titulorum, quem de diuina Scriptura collectum, Memorialem vo
lui nuncupari, vt breuiter cuncta percurrant, qui legere prolixa faſtidiunt. Sexta poſt complexio-
nes in epiſtolis Apoſtolorum, & Actibus Apoſtolorum, & Apocalypſi quaſi breuiſſimas explana-
tiones decurſas. Septima ad amantiſſimos Orthographos diſcutiendos anno ætatis meæ nonage-
ſimotertio, Domino adiuuante, perueni.]hæc ipſe de ſuis ſcriptis hactenus editis.

XXI. Caſſiodori in ſenectute labores. c 1. Cor. 9.

In quibus omnibus ſane admirari non deſino doctiſſimi viri incredibilē animi demiſſionem,
factū(ſecundum Apoſtolum [c]) omnia omnibus:etenim non quæ ſua ſunt quærens,ſed aliorū,pri
ma etiam rudimenta in decrepita ſenectute monachos veluti pueros docere voluit,& tamquā pue-
rorum manum tenere & ad characteres recte formandos ducere non recuſauit: in eorūdem enim
fratrum vtilitatem plurimum ſe laboris inſumpſiſſe teſtatur, vt ſecundum orthographiam iam li-
brariorum incuria prætermiſſam,ad vtilitatem legentium,ſacros codices reſtitueret:nam audi ip-
ſum,dum in præfatione Inſtitutionis diuinarum lectionum hæc ait: Illud quoq. credidimus cōmo
nendum,ſanctum Hieronymum ſimplicium fratrum conſideratione pellectum, in Prophetarum
C præfatione dixiſſe,propter eos qui diſtinctiones non didicerunt apud magiſtros,ſæcularium litte-
rarum,colis & comatibus tranſlationem ſuam,ſicut hodie legitur,diſtinxiſſe. Quod nos talis viri
auctoritate commoniti,ſequendum eſſe iudicauimus,vt cetera diſtinctionibus ordinentur, &c.]
Verum licet diligentiſſimis Notarijs opus delegarit,ipſe tamen plurimum laboris inſumpſit,vt cū
ctos a ſe in bibliotheca poſitos codices cum alijs antiquis voluminibus ſedulo legendo conferret.
Sed qua hæc tanta ipſe mercede? in fine operis poſita ipſius verba audi: Valete,fratres,atq. in ora-
tionibus veſtris mei memores eſſe dignemini,qui inter cetera & de orthographiæ virtute,& de di
ſtinctione ponenda(quæ nimis pretioſa cognoſcitur)ſub breuitate commonui:& quemadmodum
Scripturæ diuinæ intelligi debeant,copioſiſſime legenda præparaui:quatenus ſicut ego vos ab im-
peritorum numero ſequeſtratos eſſe volui,ita nos virtus diuina non patiatur cum nequiſſimis pœ
nali ſocietate coniungi.]

XXII. Caſſiodorus etiam ſuos docuit.

Sed quid poſtea? num hic finis eius didaſcaliæ? minime gentium. Etenim poſt hæc quos recte
ſcribendi facultatem docuit,eoſdem arte Grammatica reddere voluit diligenter excultos,dum eiſ
dem de eadem Grammatica librum conſcripſit:ſed & poſtea de Rhetorica breue adiecit compen
dium,de Dialectica etiam copioſius volumen,necnon de Arithmetica,de Muſica, de Geometria,
D & Aſtronomia,non euaneſcens quidem in philoſophorum ſententijs,ſed ea perſecutus, quæ lecto-
rem ſobrium reddant ac pium:nam hæc habet in fine libri de Aſtronomia: Nobis ſufficit,quātum
in Scripturis ſacris legitur,tantum de hac arte,*nempe Aſtronomia*,ſentire:quia nimis indecorū eſt,
hinc humanam ſequi ſententiam,vnde quantum nobis expedit,diuinam noſcimur habere doctri
nam.]hæc ipſe,exploſa penitus a Fidelium corde ea,quam iudiciariam dicunt,Aſtronomia, euēta
hominum præſignante. Ad poſtremum autem libellum addidit de Paſchali cōputo, quem hoc ab
eo anno eſſe elucubratum,ex annorum numero poſt Baſilij Conſulatum deſignato (vt dictum eſt)
ſatis manifeſte apparet:an autem poſt hæc aliquid ſcripſerit,nobis ignotum; quantumque vitam
duxerit,pariter incompertū;ſed prope cētenariū ex hac vita migraſſe,ex dictis poſſumus opinari.

XXIII. d Caſſiodor. in præfat. Variar. Reliquæ Caſſiodori lucubrationes.

Quod autem ad reliquas ſuperius non numeratas Caſſiodori lucubrationes pertinet:ante duo
decim libros Variarum ipſe de ſe teſtatur [d], dixiſſe panegyricos Regibus atque Reginis; inſu-
per Eccleſiaſticam hiſtoriam ex Socrate,Sozomeno,atque Theodoreto tripartitam contexuiſſe,iiſ
dem auctoribus(vt ipſe affirmat)ab Epiphanio in Latinum verſis. Addidit de Schematibus & tro
E pis libros duos,quos ante libros de Orthographia poſitos habes. Sic igitur, qui uegetiorē ætatem
in optima regni gubernatione utiliter honorificeq. conſumpſit,nec in decrepita ſenectute labores
ad res diuinas conuerſos uel minimum intermittens,in ſuo monaſterio tādē ſancto fine quieuit,
ad monaſterij curam duobus præfectis Abbatibus viris ſanctiſſimis, Chalcedonio ſcilicet atque
Geronio,quorum alter Viuarienſibus cœnobitis,Caſtellenſibus alter præeſſet ibidem iunctis ana
choretis. At de Caſſiodoro ſatis.

IESV CHRISTI ANNVS	IOANNIS PAP. ANNVS	IVSTINIANI IMP. ANNVS
563.	4.	37.

I. Qvingenteſimo ſexageſimotertio Chriſti anno,poſt Conſulatum Baſilij vigeſimoſecundo,nu
meratiq; cœpto Indictionis vndecimæ,noui de fide tumultus Eccleſiam Conſtantinopoli-

tanam perturbauit,cum ſe Iuſtinianus Imp.infelix in hæreſim præcipitem dedit.Hunc tandem cō- A
ſecuta eſt finem reprehenſibilis Imperatoris curioſitas,atq.temeritas in miſcendis ſacris,ſummus
velut Antiſtes eſſet.Qui igitur compoſitam a prædeceſſore Iuſtino pacem inuenit,fidemq. Catho
licam ſtabilitam,vndiq.compreſſis hæreticis;dum quæ ſunt ſacerdotum ſibi nimium arrogat, &
Pontificum partes vſurpat,pacem profligat,fidemq.in diſcrimen ſæpe adducit,atq. tandem peni-
tus labefactat.Ita plane homini accidit non quæ ſunt Cæſaris tantum ſibi ſumēti, ſed & quæ Dei
procaciter vſurpanti.Sed hæc quomodo ſe habuerint,videamus.

Iuſtinia. Imp. lapſus.

II. Vbi ſemel pacis & concordiæ Eccleſiaſticæ ineundæ velamento cœpit Iuſtinianus Imperator
cum hæreticis habere cōſuetudinem,quos procul pellere, & more Catholicorum Imperatorum
in exilium mittere debuiſſet:plane accidit,vt eorum venena minus caute vitarit:dumq. aduerſan-
tes ſibi Romanos Pontifices(vt vidimus)auerſari cœpit & perſequi,factum eſt, vt tum maiorem
fiduciam conciliaret hæreticis,tum etiam aduerſus eos clamantium ora Orthodoxorum obſtru-
xerit,ex quibus partes hæreticorum redditæ fuerint firmiores.Sed & quod ijdem eſſent inter ſe cō
flictantes hæretici abinuicem ſeparati:æq.factum eſt,vt(quod conſueuit in ludis Circenſibus)al-
teri ipſorum parti aduerſus alteram fautorem ſe Imperator addixerit,ſicuti magnis animis sum- B
moq.conatu aduerſus Venetos Praſinis ſtulte ſtuduiſſe meminimus.

Vnde Iuſtinia. ruina.

III. Erat vtraq.pars ex Eutychianorum ſecta progrediens, quarum altera Corrupticolarum ſiue
Gaianitarum,altera vero Aphthardocitarum,ſiue Incorruptibilium, vel Phantaſiaſtarū nomina-
batur;quarum altera a Seuero,a quo & Seueriani hæretici dicti fuere;altera vero a Iuliano pſeudo
epiſcopo Halicarnaſſeo eodem tempore & loco,nempe Alexandriæ principium duxit,prout ſuo lo
co ex Liberato [a] diacono & Leontio Scholaſtico [b] ambobus ſuorum temporum rerum ſcriptori-
bus dictū eſt. Teſtatur vero Leontius,præualuiſſe ſententiā Aphthardocitarum;ex quo factum eſ-
ſe,vt pulſo Theodoſio hæretico Eutychiano Epiſcopo Alexandrino Corrupticolarum fautore, in
locum eius ſubrogatus fuerit Gaianus potentiſſimus defenſor incorruptibilitatis,a quo eius ſentē
tiæ ſectatores dicti fuerint Gaianitæ.Hi enim ſic incorruptibilem & paſſionum expertem penitus
Chriſti carnem dicebant,vt tamen,ſi voluiſſet,eamdem ſubijcere paſſionibus valuiſſet.

Hæretici inter ſe contrarij.

a Liberat. diac. in Breuiar. c.19. 20.

b Leont. de ſectis ſect.5.& 10.

IV. At contrarium omnino profitetur Eccleſia Catholica,ita aſſumptam a Deo carnem paſſioni
bus abſq.peccato fuiſſe ſubiectam,vt tamen ſi voluiſſet,vel quando voluiſſet,ab eiſdem ſe liberum
reddere potuiſſet:quamobrem qui erant in carne Chriſti eiuſmodi naturales affectus, non paſſio- C
nes,ſed propaſſiones Theologi Orthodoxi nominauerunt,nempe vt cum vellet ipſe, tantum in-
ſurgerent:& ſi nollet,nequaquam ipſi dominarentur. Ex priori autem ſentētia illud deducebatur
abſurdum,ut una tantum eſſet in Chriſto uoluntas:ex poſteriori autē recta illa Catholicaq.aſſer-
tio,ut ſicut duæ prædicātur in Chriſto naturæ,ita pariter & duæ voluntates affirmarentur.Quamo
brem factum eſt,ut ex illa priori ſententia exorta fuerit Monothelitarum hæreſis,quæ diu multū
que Eccleſiam Catholicam perturbauit,ut ſuo loco dicturi ſumus. Porro eo magis culpanda fuit
horum hæreticorum de incorruptibilitate ſententia,quo eam ſcire potuiſſent in Hilario eſſe dam
natā non a recentiorib.tantū,ſed & a Claudiano,[c] Mamerto Epiſcopo Viennenſi; licet in meliorē
ſenſum Hilarij dicta recentiores [d] acceperint,excuſetq.idem Claudianus uirum ſanctiſſimum.

Eccleſiæ Catholic. ſententia.

c Claud. de ſtatu animæ.l.2.c.11.

d Magiſt. ſentēt. lib.3. diſt.15.

V. Contraria uero ſententia dicentium Verbum corpus ſuſcepiſſe paſſionibus ſubditum, in eo a
Catholicis diſcrepabat,quod id illi neceſſitate incubuiſſe traderent,ut etiam ſi noluiſſet,illis inſer
uire cogeretur:unde & in illam deteriorem prolapſi ſunt hæreſim,qua ab ignorantia dicti ſunt A-
gnoitæ,utpote qui dicerent neſciſſe penitus Chriſtum iudicij magni tempus; quod ſcilicet ignorā
tiæ paſſio ita ipſi inhæſerit,ut quod neſciret ſui natura,eadem noſſe minime potuiſſet.Sic igitur ab D
vno eodemq. Eutychianæ hæreſis lutoſo fonte turbidos hos videas riuos Corruptibiliū & Incor-
ruptibilium hæreticorum manaſſe,rurſumq.ex illo Agnoitarum,ex iſto autem Monothelitarū eſſe
hæreſes propagatas:Cum e contra Catholica Eccleſia cœnoſos hoſce Aegypti lacus declinans, bi
bens aquam(vt monuit [e] Sapiens)de ciſterna ſua,eamdem in plateas deriuans, ſic aſſeruit atq.
docuit Chriſti corpus ſubditum fuiſſe paſſionibus,vt nonniſi volentem illæ eumdem appetere poſ
ſent.vnde & olim Propheta [f]: Oblatus eſt,quia ipſe voluit.]& ſic in eodem duas nouit & docuit
voluntates,vt tamen quæ eſſet ſecundum humanam naturam ei quæ ſecundum diuinam in omni-
bus & ſemper ſubditam eſſe noſſet.

e Prouer.5.

f Iſai.53.

VI. Iuſtinianus igitur vbi ſemel de dogmatibus edicta ſanciendi ſibi arrogauit auctoritatem, ad
huiuſmodi dirimendas quæſtiones haud more maiorum Orthodoxorum Imperatorum conſu-
lendam ſibi putauit Apoſtolicam ſedem(ſicut antea ſæpe ipſum feciſſe vidimus)neque coacto ali-
quo prouinciali ſaltem Concilio,quid ſentiendum eſſet explorauit Patrum ſententias:ſed quid ab
vniuerſa Catholica Eccleſia credendum,atque prædicandum foret ab omnibus Orthodoxis, ſu-
per omnes Epiſcopos eleuans ſibi thronum,non ſecus ac Antichriſtus in templo Dei erigens ſibi E
cathedram,& extollens ſe ſupra id omne quod colitur,de ſtabilienda perfidia leges ſacrilegas ſan-
cit,atque de hæreſi conſcribit edicta:vt plane lugubre illud Hieremiæ [g] fuerit omnibus Ortho
doxis ex imo corde ductis ſuſpirijs exclamandum:Obſtupeſcite cæli,& portæ eius deſolamini] ob
tam grande peccatum Imperatoris,cum relinquens venam aquarum viuentium,effodit ciſternas
diſſipatas.

g Hierem.2.

VII. Viſum plane tunc fuit in Eccleſia contra Eccleſiam monſtrum illud triceps, quod adeo odio
dignū & execrabile eſſe Eccleſiaſticus,[h] monuit,vbi ait:Tres ſpecies odiuit anima mea,& aggra-
uor valde animæ illorum:pauperem ſuperbum,& diuitem mendacem,& ſenem fatuum & inſenſa
tum.] ita plane apparuit Iuſtinianus,qualem fabulæ fingunt fuiſſe tricorporem Gerionem,cum in
ſe tria hæc adeo deteſtanda coniunxit:dum videlicet cum pauper eſſet,immo pauperrimus,expers
penitus litterarum , cui nec ad legendum(vt aiunt) ipſa elementa ſuppeterent, nihilominus
voluit omnium videri doctiſſimus Epiſcoporum,& quem ſequi deberet vniuerſa Eccleſia,cui nō

h Eccle.25.

veretur

A vereretur doctrinam ſuam ꝑſcribere,& ne quis contradicere audeat,ſua prohibere potentia:ex quo & diues ille mendax apparuit,de quo eſt illud etiam Sapientis [a]: Locutus eſt diues,& omnes tacuerunt,& verbum illius vſque ad nubes perducent.] Sed & cum reſpuit conſilia ſeniorum plane ſenex cognitus eſt fatuus & inſenſatus: nam e contra ſubdit Eccleſiaſticus [b]: Quam ſpecioſum caniciei iudicium,& presbyteris cognoſcere conſilium? Quam ſpecioſa veteranis ſapientia, & glorioſis intellectus & conſilium? Corona ſenum multa peritia,& gloria illorum timor Dei.] Sic igitur incaute miſer tunc lapſus eſt tam ſenex,cum ceteri,licet deſipuerint in iuuẽtute, ſapere ſaltem in ſenectute incipiunt.

a Eccle.13.
b Eccle.25.

VIII.

Vtinam probroſa hæc poſſent aliqua excuſatione purgari: cum enim eius in hæreſim lapſus tam Græci quam Latini auctores omnes ſint teſtes,omneſq. pariter facinus deteſtentur,vnus tantum Nicephorus [c] crimen ab eo admiſſum his verbis attenuat: Hæc ipſa eſt Aphthardocitarum hæreſis,qua multi mortales ſunt correpti,non ſolum ex his qui honores & magiſtratus geſſerunt, ſed & Hierarchæ primarij,& monachi vita illuſtres,& ex ſacerdotali ordine alij,atq.adeo etiam ipſe Imperator Iuſtinianus:& is plurimum opinioni ei inhæſit, nõ ille altius dogma tale inueſtigãs, B verum verbi ipſius ſignificationi acrius inſiſtens,videlicet quod haudquaquam tale quiddam de Chriſto propter ſummum ipſius erga illum amorem & deſiderium audire conſtituerit] nempe vt carnem corruptibilem paſſionibus obnoxiam idem ſuſcepiſſe diceretur.at ſubdit: Princeps enim iſte tanto in Chriſtum pietatis ardore flagraſſe, ab eis qui res illius memoriæ poſteritatis mandarunt,dicitur,quanto alius ex ijs qui ante eum Imperium obtinuerunt,ter maximo illo Conſtantino ſemper excepto. itaq.propter vehementem in Chriſtum amorem,illius gratia,multa etiã violenter fecit: Hebræos namq. Paſcha ante Chriſtianos celebrare paſſus non eſt,&c.] hæc quidem Nicephorus: verum & ipſe hac ex parte (venia ſit dictum obtenta) fatuus iudicandus, qui putarit ex nimio in Chriſtum amore poſſe aliquem aduerſus Chriſtum eiuſq. Eccleſiam hereſes promulgare. Charitas enim non agit perperam,nec quærit quæ ſua ſunt.] iuſtius excuſaſſet, ſi quod ait Apoſtolus [d], de ipſo dixiſſet: Teſtimonium illi perhibeo, quod zelum habuit, ſed non ſecundum ſcientiam.] [illegible]

c Niceph.li.17. c.29.

d 1.Cor.13.

IX.

Qui igitur ſemel imbibit de incorruptibilitate ſententiam,ita ebrius factus eſt, vt mente motus quid de ea ſententia vellet vt vniuerſa Catholica ſentiret Eccleſia,conſcripſerit edictũ; de quo C ita Euagrius [e]: Iuſtinianus edictum ſcripſit,quo aſſeruit corpus Domini non fuiſſe obnoxium internecioni,neq. affectionum illarum quæ naturaliter inſitæ ſunt,inq. nullam incurrunt reprehenſionem,particeps eſſe,& Dominum eodem modo ante paſſionem cõmediſſe,quo poſt reſurrectionem comedit,& corpus eius ſanctiſſimum nullam conuerſionem,mutationemve,vel ex formatione quæ in matrice facta eſt,vel ex voluntarijs naturalibusve affectionibus accepiſſe,immo ne poſt reſurrectionem quidem.] hæc ex eius conſcripto edicto ſummatim eſt complexus Euagrius. Sed quomodo ad id compellere niſus ſit ſacerdotes,& quomodo reſilierint Orthodoxi, mox ita ſubdit: Quibus opinionibus vt ſacerdotes & Epiſcopi vbiq. aſſentirentur,compellere inſtituit. At omnes ſe Anaſtaſij Epiſcopi Antiochiæ ſententiam expectare reſpondendo, primum illius conatũ repulerunt.] Magni tunc nominis erat inter omnes Orthodoxos Antiſtites Anaſtaſius Sinaita ex eremo Sinæ montis petitus tum ob eminentem vitæ ſanctitatem, tum etiam ob eximiam viri doctrinam vbique in Oriente ſpectatam;de quo idem Euagrius iſta mox ſubijcit:

e Euagr.lib 4.c.38.

Anaſtaſii Antioch. Orthodoxi ſententiam expectant.

X.

Qualis Anaſtaſius Antioch.

Anaſtaſius vir quidem erat cum in ſacrarum litterarum cognitione apprime diſertus, tum in moribus & tota vitæ ratione adeo exquiſitus,vt etiam rerum leuicularum magnam curam haberet,neq. illis nec a conſtanti & ſtabili animi ſui propoſito decedere vellet, nedum a rebus maximi D momenti & ponderis,& quæ ipſum Deum viderentur attingere. Quin etiam ita ſuum temperauit ingenium,vt neq. propter lenitatem animi atq. comitatem nimis facile his rebus,quæ minus rationi conſentientes erant,cederet;neq. propter ſeueritatem & inclementiam ægre his,quas recta ratio poſtulabat,aſſentiretur. Ac rebus ſerijs audiendis eius patebant aures,& vt ſermone profluẽs, ita in quæſtionibus diſſoluendis acutus & perſpicax: rebus autem ineptis & nullius momenti occluſit aures: linguam vero ſic freno cohibuit,vt & ſermonem ratione moderaretur,& ſilentium loquela præſtabilius efficeret. Iſtum tamquam turrim muniſſimam oppugnare omni machinarum genere aggreſſus eſt,illud ſcilicet complectens animo;ſe,ſi iſtum euerteret,nullo labore ciuitatem totam occupaturum,recta fidei dogmata redacturum veluti in ſeruitutem,& oues Chriſti deniq. captiuas ab Eccleſia abducturum.] Aſſenſus eſt petitioni Epiſcoporum Orthodoxorum Iuſtinianus Imperator,ſperans fore,vt datis ad eumdem Anaſtaſium ipſe litteris, eum mox in eamdem quam ipſe fouebat ſententiam perduceret,ſtulte credens eumdem Anaſtaſium id genus eſſe Epiſcopum,qui Imperatoris gratiam quibuſlibet dogmatibus anteferret. ſed quam deceptus ſit Im-E perator,Euagrius ita ſubdit [f]:

f Euagr eod lib. 4 c 39.

XI.

Anaſtaſius repugnat Imperatori.

Verum Anaſtaſius ſic diuina quadam animi celſitate elatus fuit (nam ſupra firmam petrã conſtitit) vt Iuſtiniano per litteras ſuas libere & aperte contradiceret,tum perſpicue admodum, tum diſerte oſtenderet,Apoſtolos & ſanctos Patres confeſſos eſſe atq. adeo tradidiſſe corpus Domini internecioni obnoxium eſſe,& affectionum quæ ſunt natura in animis impreſſæ,quæq. reprehenſione carent,particeps. Eodem modo etiam monachis Maioris & Minoris Syriæ de hac re ſciſcitantibus ſententiam reſpondit:omnes confirmauit mentes,ad certamen ineundum præparauit. In eccleſia deniq. lectitauit quotidie illam Pauli vaſis electionis ſententiam: Si quis vobis Euangelizauerit præter id quod accepiſtis,etiam ſi Angelus de cælo ſit, anathema eſto. Quibus omnes,paucis exceptis,aſſenſi,ſimile ſtudium erga fidei defenſionem declararunt.

XII.

Iuſtinian. perſecutionem inſtituit.

Iuſtinianus autem cum litteras Anaſtaſii perlegiſſet,intellexiſſetq. violentia ſibi agendum fore,ſi vellet turres eiuſmodi expugnare,ne euaneſceret quod ſcripſiſſet edictũ: exilium omnib. Epiſcopis contradicentib. comminatur. Cum itaq. & ipſe Anaſtaſius eſſet eadem ex cauſa ſubiturus

Iuſtinian. perſecutionem inſtituit.

exilium, ante profectionem ſuos armandos putauit ad prœlium, data ad eos epiſtola, de qua ſubdit his verbis Euagrius: Idem vero Anaſtaſius, cum accepiſſet Iuſtinianum velle ipſum in exilium mittere, ſcripſit ad Antiochenos orationem, qua eorum animos in fide confirmaret: quæ certe tum ob ſermonis elegantiam, tum ob crebritatem ſententiarum, tum ob teſtimoniorum e ſacris litteris petitorum frequentiam, tum denique ob hiſtoriam quæ tam commode in ea narrata eſt, optimo iure ſane permagni facienda eſt.] hucuſque Euagrius. At egregium tanti viri opus hactenus latere dolemus. Quid autem poſt hæc aduerſus renitentes Epiſcopos Iuſtinianus molitus ſit, dicturi ſumus anno ſequenti. A

XIII.
Incendium Cõſtantinop.

At Deus tantum Imperatoris lapſum aliquo non prætermiſit ſtatim admonere flagello: ſiquidem ipſa Conſtantinopolitana ciuitas hoc ipſo anno conflagrauit: eodemq. incendio conflagraſſe præcipuam domum hoſpitalem Samſonis & complura alia ædificia ac monaſteria & eccleſias, auctor eſt Cedrenus: qui in eadem ciuitate a trigeſimoquinto Imperatoris anno vſque ad trigeſimũſeptimum diuerſis in locis eamdem vrbem tertio incendium paſſam affirmat, magno ciuium dãno. Sed nec tot incendijs purgata ſcoria, ciuitas pura manſit, polluta vbique ab hæreticis atq. alijs ſceleratis hominibus pacem publicam perturbantibus. B

XIV.
Conciliũ Bracharenſe.

Sed quid accidit? dum Imperator in Oriente a Catholica fide deficiens inſequitur Orthodoxos (o mirabile diuinæ prouidentiæ ſignum!) in Occidente qui erat hæreticus ad fidem conuerſus Princeps, colligit Catholicos Epiſcopos, per quos Concilium celebrat, quo damnentur hæreſes cum hæreticis. Hoc enim ipſo anno, qui tertius Theodomiri Sueuorum Regis numeratur, idẽ Princeps celebrari curauit Concilium Bracharenſe in totius Galliciæ metropoli ciuitate. Porro in editis ibi canonibus, loco Theodomiri, Ariamirus poſitus eſt, qui eius filius fuit. Præfuit autem Synodo Lucretius Bracharenſis Epiſcopus, qui ſucceſſit Profuturo, præceſſit autem Martinum. Eſt ipſius Synodi eiuſmodi exordium: Anno tertio Ariamiri [a] Regis, Kalend. Maij, cum Galliciæ prouinciæ Epiſcopi, &c.]

a Theodomiri

XV.
Arbitrio Ro. Pont. cuncta definita.

In hoc autem Concilio primum omnium ex præſcripto Apoſtolicæ ſedis damnata eſt hæreſis Priſcillianiſtarum, & aliorum hæreticorum errores, capitulis decem & ſeptem. Sed ſicut fides recta ſancita eſt ex Apoſtolicæ ſedis inſtructione, ita pariter ex eiuſdem ſcriptis datis ad Profuturum Epiſcopum Lucretij prædeceſſorem, quæ ſpectarent ad Eccleſiaſticam diſciplinam viginti duobus regulis ſunt inſtituta. De litteris autem a Romano Pontifice ad Profuturum antea datis ita ibi teſtati ſunt Patres: Si quid eſt illud magnum vel paruum, quo variati videmur: ad vnam (ſicut dictũ eſt) formulam, præfixis rationabiliter capitulis, reuocetur: præcipue cum & de certis quibuſdam cauſis inſtructionem apud nos ſedis Apoſtolicæ habeamus, quæ ad interrogationes ſuas quondam venerandæ memoriæ prædeceſſoris tui Profuturi prudentia ab ipſa beatiſſimi Petri accepit cathedra.] lecta eſt ipſa ibi epiſtola Romani Pontificis, quam ſe omnes ſequi profeſſi ſunt, in ipſis præſertim ſacris ritibus, & inter alia de Miſſa [a]: C

a Concil. Brach. 2. c. 21.

XVI.

Item placuit, vt eodem ordine Miſſæ celebrarentur ab omnibus, quo Profuturus quõdam huius metropolitanæ Eccleſiæ Epiſcopus ab ipſa Apoſtolicæ ſedis auctoritate accepit ſcriptum.] ita quidem more maiorum vſus ſemper ille viguit in Eccleſia Catholica, qui ab exordio ipſius incipiens, idem ad poſteros propagatus ſemper eſt, nempe vt ad Apoſtolicam ſedem, ipſam Romanã Eccleſiam veniant omnes longe lateque per Orbem vniuerſum ſitæ Eccleſiæ, vt ab eadem tum de fide, tum de his quæ ad ſacros ritus necnon ad Eccleſiaſticam diſciplinam pertinent, erudiantur.

XVII.
b Eodem Conc. c. 32.

Quo inſuper ab omni hæreſis ſuſpicione Dei miniſtri procul abeſſent, audi quid fuerit ab ijſdem ſanctis Patribus ſalubriter inſtitutum [b]: Item placuit, vt quicumque in clero cibo carnium non vtuntur, pro amputanda ſuſpicione Priſcillianæ hæreſis, vel olera cocta cum carnibus tamen prægustare cogantur. Quod ſi contempſerint, ſecundum quod de talibus ſancti Patres antiquitus ſtatuerunt, neceſſe eſt pro ſuſpicione hæreſis huius hos excommunicatos ab officio omnimode remoueri.] Hoc plane ſibi laudis vendicauit ſemper Eccleſia Catholica in Hiſpania, vt non ab erroribus tantum, ſed & a ſuſpicionibus eſſe voluerit ſuos immunes. Quo factum eſt, vt & hoc ipſo noſtro ſæculo, cum longe lateque facibus hæreticorum Orbis inflammaretur, ipſa illæſa perſtiterit, accurrentibus ſumma celeritate Dei miniſtris, ſi vel tenuem ſuſpicionis ſcintillam, vel ſi non ignẽ, fumum ſaltem viderint latentis ignis indicium, ipſo præcipue Catholico Rege ſuper omnes in opus nauiter incumbente. D

Hiſpanicæ Eccleſiæ laus.

XVIII.
c Eodem Conc. c. 36.

Sed & illud ex ſancitis hic legibus [c] velim obſerues, hactenus perſeueraſſe veterem vſum, ne in eccleſijs corpora defunctorum ſepelirentur: ſanctorum tantummodo martyrum vel confeſſorũ ſepulturæ eccleſia tunc temporis ſeruabatur. Hinc pluribus S. Gregorius Papa epiſtolis admonet, ſummopere cauendum eſſe, ne in ea quæ dedicanda foret eccleſia, aliquod corpus hominis cuiuſlibet, licet Chriſtiani, humatum eſſet. Quando autem, quave ratione fuerit deinde conceſſum, vt intra eccleſias Fideles ſepelirentur, ſuo loco dicturi ſumus. Statutis igitur canonibus quadraginta, quos tu conſulas, Epiſcopi octo numero ſubſcripſere. E

IESV CHRISTI ANNVS 564. IOANNIS PAP. ANNVS 5. IVSTINIANI IMP. ANNVS 38.

I.
Inſequitur Iuſtinianus Catholicos.

QVI ſequitur annus Chriſti quingenteſimus ſexageſimus quartus, idem vltimus eſt Iuſtiniani Imperatoris, atque poſtremus qui poſt Conſulatum Baſilij numeretur vigeſimustertius, Indictionis duodecimæ: Quo ipſe Iuſtinianus Imperator vbi elaboratum a ſe edictum contemni ab Orthodoxis & pro nihilo duci percepit, & ira exæſtuãs magnã aduerſus Catholicos Epiſcopos

perſecu-

A perſecutionem commonit: quos enim habuit conſultores ad impietatem ſtatuendam, eoſdem inuenit inſtigantes aduerſus reſiſtentes Antiſtites. Nō enim ſibi (vt alias fecerat) viſum eſt ea de cauſa cogi debere Concilium, cum ſciret non Antiochenum tantum, ſed & Conſtantinopolitanū Patriarcham, atq. alios primarum Eccleſiarum Epiſcopos fore totis viribus impietatem oppugnaturos, nec vllo modo paſſuros, vt eiuſmodi prauum dogma decretis Synodalibus probaretur, quod tamquam idolum nulla ratio ſed ſola Imperatoris auctoritas erectura erat in Dei templo.

II. *Iuſtiniani ignorantia praua diſpoſitionis.* Neq. etiam (quod ante ſæpe fecerat, cum aliqua oboriretur Eccleſiaſtica controuerſia) voluit de re tanta conſulere Apoſtolicam ſedem, quam aduerſariam ſibi fore haud dubijs ſignis intelligebat: quin potius ipſi celandum eſſe putauit; ne ſcilicet, ſi reſciſſet, more conſueto, eidem inconceſſa tentanti Pontificia auctoritas reſtitiſſet, cohibuiſſetq. quod iam aggreſſus facinus eſſet; ſcripſiſſetq. ad Epiſcopum, clerum, populumq. Conſtantinopolitanum & alios, omnes hortans aduerſus emergentem hæreſim ad mortem vſq. certare; iuſſiſſetq. pariter conuocari ea de cauſa Epiſcopos, atq. celebrari Concilium: hæc, inquam, omnia vt vitaret Imperator, noluit de iiſdem ex more certiorem reddere Romanum Pontificem.

B III. Quod igitur omnis qui male agit [a], odit lucem, ne eius praua opera arguantur: agi cuncta voluit Imperator ſummo ſilentio, nolens penitus intelligere vt bene ageret, ſecundum illud Dauidicum [b]: Iniquitatem meditatus eſt in cubili ſuo, aſtitit omni viæ non bonæ] non alios quam complices erroris adhibens in cō ſilium. Reſciuerit ne per ſuum Apocriſarium iſta Ioannes Romanus Pontifex, haud exploratum habetur: periere enim eiuſdem Pontificis totius ipſius Pontificatus ſcripta, ac reliqua monumenta. Quicquid ſit, illud quidem conſtat, abſq. Epiſcoporum aſſenſu Imperatorem hæreſim comprobaſſe, eamdemq. ſcripto edicto firmaſſe, & in Epiſcopos perſecutionē haud mediocrem commouiſſe: cuius primus paſſus eſt impetum, qui proxime aderat ipſi contradicens, Eutychius Conſtantinopolitanus Epiſcopus, cuius res geſtas cum Imperatore Euſtathius eius Vitæ auctor ſcriptis mādauit: nos autem cuncta reddemus verbis ipſius, quibus eiuſmodi narrationem inſtituit [c], ab exordio lapſus ipſius Iuſtiniani Imperatoris hiſtoriam texens, ſui temporis rerum geſtarum ſcriptor.

a Ioan. 3.
b Pſal. 35.
c Extant eius Acta die 6. April. apud Sur. tom. 2.

IV. *De rebus geſtis Eutychij Patriarchę cū Imperatore.* Scitis vos omnes (inquit) qui pij Imperatoris Iuſtiniani diuinorum dogmatum ſtudium meminiſtis; quomodo is in eam potiſſimum curam incumberet, vt omnes hæreticorum rationes vna C cum ipſis hæreticis improbaret & euerteret: quod quidem fecit tum argumentis & demonſtrationibus, tum teſtimonijs Scripturarum. Hic neſcio quo auctore & magiſtro, cœpit execrabilem ac deteſtandam & pernicioſam opinionem illam ſub ſpecie religionis probare, quæ Domini noſtri Ieſu Chriſti corpus ex ipſa diuinitatis coniunctione incorruptum aſſerebat: quæ quidem vt cancer ſerpens atq. depaſcens, totum prope Orbem perdidiſſet, niſi noſter Phinees anteuertens reſtitiſſet. Sed quod huic morbo remedium adhibitum eſt? Sanctorum Apoſtolorum, Prophetarum, atq. doctorum teſtimonia, & demonſtrationes ſunt multæ, quibus vſus eſt ille ad peſtiferum illum morbum opprimendum.

V. *De incorruptione error.* Pernicioſa omnino peſtis eſt, affirmare incorruptum fuiſſe Domini noſtri Ieſu Chriſti corpus ante reſurrectionem. Quis adeo ſtultus eſt, vt Domini corpus ex eo quod cum diuina natura copulatum fuit, incorruptum aſſerat; cum hoc conceſſo, colligendum ſit neceſſario fictam & ſimulatā humanæ carnis ſuſceptionē extitiſſe? Quomodo enim incorruptū corpus pati potuit, aut circūcidi, aut pannis inuolui, aut lacte nutriri? Quæ ſi illā vitæ largitricē carnem ſubiiſſe credimus: crucē itē & clauorum foramina & lanceæ vulnus confiteri oportet. Incorruptum igitur de illo dici nō poteſt: D niſi per hoc verbum intelligamus, corpus illius nulla vmquam fuiſſe peccati macula contaminatum, aut in ſepulchro non eſſe diſſolutum. Verum hæc a magno diuinoque doctore Eutychio ſcriptis ſtudioſe ſunt & acriter diſputata. Ex quibus, ſi quis veritatem ignorat, facile eam poterit intelligere. Longiores eſſemus, ſi ea vellemus perſequi. Videamus igitur, quid poſteaquam Patrū attulit teſtimonia, conſecutum ſit.] hæc de diſputatione, qua Eutychius redarguit Imperatorem; abduxiſſetq. eum fortaſſe poterat ab errore, in quem ſeſe præcipitem dederat, niſi in eo veluti quibuſdam vinculis obligatus fuiſſet quam arctiſſime ab illis qui ei aſſiſtebant hæreſis eius defenſoribus Epiſcopis.

VI. *Theodorus Cęſarīēſis auctor erroris Impe.* At quinam iſti fuerint, licet a nemine expreſſum inueniremus: ex eo tamen quod idem Euſtathius proſecutus rea geſtas eiuſdem Eutychij cum Imperatore (vt dicemus) hos fuiſſe teſtetur, qui præcipui defenſores eſſent Origenis errorum: facile quidem & abſque calumnia affirmare poterimus, horum anteſignanum fuiſſe Theodorum illum nequiſſimum Cæſareæ in Cappadocia Archiepiſcopum, quem mirum in modum fauiſſe oſtendimus Origenis hæreſibus: eiuſq. cauſa vniuerſum concuſſum vidimus Orientem, dum olim in odium Pelagij Romanæ Eccleſiæ Apocriſa E rij Conſtantinopoli exurgentis atque damnare curantis vniuerſos cum auctore Origenis errores, ipſe ex aduerſo contra Chalcedonenſe Concilium occulte ſe erigens, famoſam illam de Tribus capitulis excitauit in Eccleſia quæſtionem, qua tantopere tantoq. tempore Catholicam Eccleſiam perturbauit, atque hactenus perturbare minime quieuit.

VII. *Incautus deceptus ſono vocis Imp.* Hic igitur nefandiſſimus, totius Eccleſiæ peſtis, poſtquam totum id quod tamdiu molitus fuerat, eſſet de Tribus capitulis cōſecutus, cum etſi faciem præſeferret Antiſtitis Orthodoxi, omniūque maxime pij, re vera tamen hæreticus eſſet, non Origenis tantum erroris aſſecla, ſed & Eutychianæ blaſphemiæ vehementiſſimus propugnator, ſenſim rudem rerum ſacrarum Imperatorem in quam voluit flexit opinionem: vbi enim ſemel de homine iſto nequam optimam ipſe Imp. concepiſſet æſtimationem, eius ſemper inhærere veſtigijs ſummam putauit eſſe religionem: ita miſer cæcus cæcum ſectans, cum ipſo pariter mergitur in profundum. Fuerunt neſcienti ſacras litteras ad errorem illecebræ ipſius nominis pulchritudo, nempe ipſa de incorruptibilitate ſententia, vt dignius putaret aſſerere incorruptibile, quam contrarium affirmando inter deteſtabilis nominis hæreticos

reticos Corrupticolas numerari:ita plane rem tantam ſono vocis definiens imprudenter, ſicut Ariani olim a fide Catholica homines abſterrere ſolebant, dum voce exotica Catholicos nominarent Homouſianos. Sicq. Theodorus verſutus homo, vt puerum larua abſterruit a contraria ſententia Iuſtinianum Imperatorem, atque in hæreſim captiuum abduxit. A

VIII. Habes igitur de auctore atque malorum omnium concinnatore Theodoro Cæſarienſi aſſerta ſententiam; reliquos autem qui ad malum acceſſerint adiutores, ex ſuperius dictis quiſque poterit reperire eos ſcilicet quos ad alias miſcēdas diſcordias idem aſciuerat ſibi ſodales: facile enim eſt, auctore inuento, reliquos prauitatis eiuſdem perueſtigare conſocios: ad malum namque praui homines vt ſpinæ [a] ſeſe inuicem complectuntur. Quos omnes cum optime Euſtathius noſſet, cur non expreſſerit, ea fuiſſe cauſa videtur, quod cum ſuorum temporum eam ipſe hiſtoriam ſcriberet, ſuperſtites etſi ipſi non eſſent, eorum tamen propinqui, iidemq. pietatem magnopere præferentes, viuerent: quinam hi fuerint, maluit ex quibuſdam notis notos ipſos relinquere, quam inuidioſe nominatim exprimere, haud tamen numeros omnes ſcribentis hiſtorias in hoc implens: ſed nec illos voluit proprio nomine ſignificare, qui magiſtratibus perfūgētes ampliſſimis ad eiuſmodi errores ipſi Imperatori impulſores inhærebant: quos tamen quam citiſſime pœna eſt conſecuta ex recenti delicto in ipſam maieſtatem Imperatoriam perpetrato. B Quod enim qui Deo infideles exiſtunt, haud hominibus norunt præſtare fidem: iidem ipſi qui eiuſmodi hæreſis laborabāt infamia, praui inſtinctu dæmonis iiſdem dominantis, aduerſus Imperatorem coniurationem conflare, machinariq. cædem aggreſſi ſunt; ſed detecti luere merito pœnas. fuerunt hi Ablauius, Marcellus, & Sergius, inter quos & Beliſarius, quem (ſiue iuſte, ſiue iniuſte id acciderit) vidimus fuiſſe proſcriptum. Sed iam ipſum Euſtathium eamdem proſequentem hiſtoriam audiamus; ait enim hæc poſt ſuperius dicta conſecuta fuiſſe:

a Nah. 1.
Cur ſilentio auctores erroris omiſſi.

IX. Cum magnus hic vir, *Eutychius ſcilicet Conſtantinopolitanus Epiſcopus*, longa oratione Imperatori non eſſe id Catholicæ Eccleſiæ dogma comprobaſſet: animam ſuam (vt ait Ezechiel Propheta [b]) quæ ad propoſitum pertinerent explicans, ſeruauit: illi vero malorum inuentores in peccatis ſuis perierunt: inſtar enim ſæpe cadentis guttæ & petram excauantis Imperatori perſuaſerunt. Atque huius quidem improbæ opinionis magiſtri exectanda nugacis Origenis & Euagrii & Dydymi dogmata defendebant: quorum nomina libens prætereo, ne malum malo pendere videar, & contumeliam calumnia perſequi, & contra propoſitum & mores ſancti Eutychii facere, qui ex beati Saluatoris mandato, non eſſe malum pro malo reddendum, ſed contra potius maledicentib. benedicendum, & pro proſequentibus precandum, tum factis, tum verbis docuit. C Quamquam ſilenda potius videntur, quam prædicanda, quæ tunc geſta ſunt. Quamobrē (vt ipſe vir ſanctus edocuit) quæ ſilentio ſunt digna, prætereamus. Vigil igitur iuſtitiæ oculus malitiam impunitam abire non permiſit, ſed calumniam omnino retexit & patefecit: adeo vt illi ipſi ore proprio coniurationem confeſſi ſint, & vltionis æquitatem collaudarint.

b Ezech. 3.

X. Erant autem qui hæc machinati ſunt, non ſolum ex eorum numero qui plurimum valebant apud Imperatorem, verum etiam ex ſacerdotibus qui erant inſignes, quiq. magnas Eccleſias gubernabant (ſi tamen ſacerdotis nomine digni ſint homines improbi & calumniatores) quos tamen omnes iuſtitia puniuit obſtruens labia aduerſus iuſtum loquentia iniquitatem in ſuperbia & deſpectione. Iſti igitur (vt dictum eſt) execrabilium & impiorum dogmatum ſtudio ſimplicitatē Imperatoris peruerterunt, & ſub incorrupti occaſione inique (vt demonſtrabitur) & præter diuinos canones & Eccleſiaſtica inſtituta beatum ac pium virum oppugnarunt. Sed eos iuſtus Iudex & in hac vita puniuit, & mox in inferorum ſupplicia detruſit ſempiterna. D

XI. Cum igitur ſtudiis iſtorum diuturna vis morbi eſſet adaucta, & vulnus intractabile atque adeo immedicabile euaſiſſet: cumq. Imperator, aſſumpta charta, in qua deteſtanda illa opinio, quod Domini corpus ex diuinæ naturæ copulatione incorruptibile fuerit, continebatur, eam diuino magnoq. pugili Eutychio perlegiſſet; flagitabat, vt ſententia & ſuffragio ſuo illam comprobaret. At ille, vt æquum erat, primum cohortationibus vtens, negabat eam eſſe doctrinam Apoſtolorum: quā obrem ſe illi nec animo poſſe, nec verbis aſſentiri. Deinde cum nec cohortationibus, nec admonitionibus poſſet Imperatori perſuadere, ne quid contra Catholicam Eccleſiam & recta dogmata faceret: omnem curam & ſolicitudinem ſuam in Deum reiiciens, Apoſtoli [c] verbis teſtatus eſt, ſe nihil vtilium omiſiſſe, quod non nunciarit: atque in poſterum ita ſe confirmauit, vt pro Chriſti fide vellet omnia perpeti: Certo (inquiens) ſcio, nec mortem, nec vitam, nec præſentia, nec futura, nec afflictionem, nec anguſtiam, nec famem, nec nuditatem, nec gladium, nec exilium poſſe me ſeparare a charitate Dei, quæ eſt in Chriſto Ieſu Domino noſtro. Hæc vir ſanctus verbis primum, mox autem factis comprobauit. Conſtat enim facta eſſe ſubſecuta.

Tentat Imperator vt Eutychius ſubſcribat.

c Act. 10.
Admiranda Eutychii conſtantia.

XII. Cum enim nollet dogmatis errorem ſuſcipere, & Aphthardocitas comprobare: ſtatim malorum inuentores, qui omnia facile audent, principes illi & ſacerdotes annui congregati in auditorium & conuenientes meditati ſunt inania & ſtulta aduerſus Dominum & aduerſus Chriſtū eius: & Imperatori perſuaſerunt, vt virum omnibus ornatum virtutibus a ſede exturbaret, in eaq. alium conſtitueret, qui ſtudiis & opinionibus ſuis conſentiret. quod quidem & factum eſt. E Nam cum feſtus dies S. Timothei apud Hormiſdæ regionem in nouo Palatio celebraretur (*erat ibi eccleſia ſancti Petri ab ipſo Iuſtiniano in ſuis ædibus ſtructa, vt Procopius* [d] *docet*) & S. Eutychius rem diuinā faceret: Tribunus militum & ſatellites immanis feræ miniſtri Epiſcopatum inuaſerunt, comprehenſis & diſtractis viris Sancti familiaribus, qui contra illum teſtificarentur, vt quoquo modo illū non ſine cauſa ex Epiſcopatu eiectum fuiſſe oſtenderent. At vir magnus cum eorum inuaſionem in Epiſcopatum, & quoſdam e ſuorum numero illinc violēter abſtractos & in carcerem coniectos fuiſſe cognouiſſet, peracto ſacrificio, diſtributaq. ſancta communione, in ſacrario manſit. Dicebāt enim quidam graues viri, ſi e ſacro templo exiret, fore vt interficeretur: quoſdam enim armatos, atque

Milites inuadunt Eutychiū ſacra peragentem.

d Procop. lib. 1. ædific. Iuſtin. Imp.

A atque in Antiochi prædio collocatos, eo conſilio eum foris expectare.

XIII. *Eutychius vi detruditur in monaſterium.*

Hæc cum beatus vir accepiſſet, conſtitit ante altare: ſolutiſq. veſtibus & ſuperhumerali indutus, quod ſemper ſecum habebat, vſque ad veſperam precationibus incubuit, Deum obſecrans, vt Eccleſiam ſuam tranquillam & recta dogmata cōſeruaret. Cum autem feciſſet obſecrandi finem: ſacerdotes & monachi, qui aderant, hortati ſunt eum, vt cibum caperet: quod & fecit. Cumq. paululum quieuiſſet, affuit cum gladijs & fuſtibus, multoq. cum præſidio militari magna illa fera, qui Etherius † appellabatur: correptum ſanctum virum nudum & nihil habentem, in monaſterium, quod Choracudim appellant, aſportauit. Quo in loco cum vno die commoratus eſſet, & propter monaſterij paupertatem male tractaretur: miſericordia commoti (nam viri ſancti virtutem aduerſarij quoque mirabantur) eum in Otiæ, id eſt, Sanctæ ſic appellato monaſterio prope Chalcedonem collocarunt. Nec amplius quærentes, vtrum iure, an iniuria e ſede fuiſſet eiectus, coacto poſt diem octauum conuentu Epiſcoporum & Principum, virum ſanctum, quem indicta cauſa eiecerant, in ius vt ſe defenderet, vocarunt, quod libellus aduerſus eum Conſeſſui eſſet oblatus. Quid autem libellus contineret, non ſine riſu poteſt audiri: Quod vnctus eſſet: quod auiculas co-

B mediſſet; quod multas horas genibus flexis oraſſet: & alia his magis adhuc ridicula. Ab huiuſmodi igitur criminibus vt ſeſe purgaret, eum accerſiuerunt.] Sic igitur reuocantur impie in Eutychiū, quæ olim fuerunt contra S. Ioannem Chryſoſtomum, vrgente Eudoxia, actitata.

† Quas inde hic Etherius pœnas dederit, ſcribit Euagrius hiſt. lib. 5. c. 3.

XIV. *Quid contra Eutychiū egerit conciliabulum.*

Vbi primum autem de exilio Eutychij ſententia lata eſt: continuo de ſucceſſore eligēdo actū, delectuſq. fuit Ioannes cognomento Scholaſticus ex Apocriſario Eccleſiæ Antiochenæ, homo plane ſeruus gloriæ & nundinator rerum ſacrarum, quiq. pretio adulationis eam mercatus eſt dignitatem. Ne quid tamen abſque vmbra ſaltem iudicialis formæ factum contra canones videretur: vbi Ioannes creatus eſt, iubetur citari Eutychius a Conciliabulo collecto Cōſtātinopoli. At quid ipſe, ita Euſtathius ſubdit: Sed vir ſanctus Epiſcopis & Principibus, qui Conſeſſus mandato nuncium attulerant: Ad quem (inquit) acceditis? ad quem me vocaris? Illi veritate coacti reſponderūt: Ad dominum noſtrū & patrem. Quibus ipſe rurſus: Quis eſt (inquit) iſte dominus & pater veſter? Venimus (inquiut, tamquam occultis quibuſdam verberibus vapularent) ad Patriarcham noſtrū dominum Eutychium. Patriarcha ego (inquit ille) Patriarcha Dei gratia ſum, nec a me quiſquā hominum tollet hanc dignitatem. Quis eſt iſte, quem meo in loco collocaſtis? Quibus verbis cum

C illi reſpondere non poſſent, victi reuerterunt ad eos, a quibus miſſi fuerant. Verum idem Conuentus iterum & tertio contra canones eum vocauit. Sed ille ſemper congruenter reſpondit: Si canonicum (inquiens) iudicium conſtitutum eſt; detur mihi clerus meus & ordo Patriarchatus, & veniā, detendamq. me, & accuſatorum meorum vtar teſtimonio. Hæc illi reſponſa cum accepiſſent, nihil conſentaneum facientes, ſententiam contra ipſum tulerunt ipſis Iudicibus dignam. Quam tamen beatus vir anteuertens, ſubiecit omnes pœnis canonicis, donec reſipiſcerent.

XV. *Eutychius deportatur in inſulam.*

Verum cum finem accepiſſet Conſeſſus illius ludicris qui conſilium Achitophelis diſiecerat, axeſq. curruum Pharaonis confregerat, diſſipauit etiam illorum conſilium, implicās eos inter ſe. Qui cum occaſionem honeſtam non reperirent aduerſus iuſtum: vt quæ iniuſte egerant, iuſte viderentur geſſiſſe (erant enim iidem Iudices & accuſatores) eum ex loco, vbi erat, in inſulam, quæ Princepo dicitur, tranſtulerunt. Ad hanc appulit inſulam beatus vir cum tempeſtate, die ſabbati, nocte propenda. Cum autem illuxiſſet, antequam quicquam aliud ageret, vidit crucem in pariete pictam, cum hoc elogio: CHRISTVS VOBISCVM * EST. STATE.] terræmotus enim tempore eiuſmodi verba in domibus inſcribi conſuetum fuiſſe, diximus ſupra, cum actum eſt de cla-

D de terræmotus Antiocheni. ſubdit vero: Qua quidem re vehementer lætatus, gratias egit Deo, qui hanc ſibi conſolationem attuliſſet.

** Nobiſcum.*

XVI. *Eutychius Amaſeam transfertur.*

Sed cum in illa inſula tres hebdomadas ſub magna militum cuſtodia tranſegiſſet, rurſus ab iiſdem Iudicibus decretum eſt, vt Amaſæorum metropolim peteret, maneretq. in monaſterio, quod ipſe conſtituerat: quod & factum eſt. Quæ autem illic aduerſus eum acta ſcriptaue ſint, dicere, ne longior ſim, ſuperſedebo. Satis enim eſt quod ad hoc propoſitū dixit Ezechiel ex perſona Dei[a]: Eo tempore auertam faciem meam ab eis, & inquinabunt Epiſcopatum meum, & ingredientur in ſācta mea ſine reuerentia, & facient inquinationem magnam. Sed quæ inde euenerint, videamus.

a Ezech. 36.

XVII. *b Act. 27.*

Fidelis Dei ſeruus Eutychius Paulo ſimilis declaratus eſt, & ad eum quoque Pauli hiſtoria referri poteſt. ſic enim de Paulo ſcriptum eſt [b]: Vt autem iudicatum eſt vt Italiam nauigaremus, tradiderunt Paulum & quoſdam vinctos Centurioni nomine Iulio. Sic & de ſancto viro factū eſt. Nam poſtquam multa temere conſulta eſſent, tandem (vt diximus) decretum fuit, vt ad Amaſenorum metropolim ſeſe conferret, & in ſuo ipſius monaſterio viueret. Hoc ille nuncio doluit fortaſſe? auerſatus eſt? Vel ſuccurrit illi quod Dominus prædixerat: Nemo Propheta acceptus eſt in pa-

E tria ſua? Minime vero, ſed prompto animo omnia ſubijt. Gaudebat enim, quod dignus habitus eſſet, qui pro nomine Dei contumelia afficeretur. Studebat enim, non ſolum ut in illum crederet, verum etiam vt pateretur: quoniam fides ſine operibus mortua eſt. Imitatus eſt hac item in re ſuper omnia ipſum Deum, qui dorſum ſuum tradidit flagellis, & genas alapis, & faciem ſuam non auertit a fœditate ſputorum, cuius liuore ſanati omnes ſumus. Qui etiam dixit: Si me perſecuti ſunt, & vos perſequentur: Si patrem familias Beelzebub vocauerunt, quanto magis domeſticos eius? Hoc egit & ſeruus Dei.

XVIII.

Decreuerat enim omnes potius perpeti acerbitates, quam fidem prodere: vt exemplo ſui multi confirmarentur, ſtabileſq. & immobiles in rectæ fidei confeſſione permanerent. Quod quidē & factum eſt. Omnes enim Patriarchæ, multiq. Epiſcopi, præcipueq. Orientales recuſarunt Imperatoris opinioni ſubſcribere: & ei tum Synodo, tum ſcriptis reſtiterūt, in primiſq. ſanctiſſimus Theopolis Patriarcha Anaſtaſius, qui eaſdem, quas magnus, ærumnas ne dicam, an coronas? pertulit. Cum igitur indicta cauſa damnatus eſſet exilio, parataq. eſſent iam omnia: nos item cum illo per-

ſecutionem

Detruditur Eutychius in monaſterium.

ſecutionem pro Chriſto & exilium ferre decreuimus. Quo quidem conſtituto, ille omnes qui adeſtant in inſula ore oſculans, vt Epheſios Paulus in littore, animo autem totam Eccleſiam ſibi a Deo creditam in oſculo ſancto, eam Domino, a quo ipſam acceperat, commendauit. Eorum igitur qui nos ducebant, & qui miſerant arbitrio in monaſterio ipſius conſtitimus tamquam in exilio, vt ipſi arbitrabantur: quod tamen vir ſanctus ſalutiferum ſibi & multorum bonorum cauſam exiſtimabat. Quæ autem tunc in via publica geſta ſunt, vtrum moleſta acerbaq. fuerint, an miraculis & ægrotantium curationibus plena, vt orationis longitudo vitetur, prætereo: quamquam eadem, maioraq, publiceq. perſpecta ſunt, cum viri ſancti reuocatio celebrata eſt.] & paulo poſt: Qui cum fide ad Sanctum accedebant, plus gratiæ accipiebant, cum omnia ſint credenti poſſibilia, viro ſancto nimirum traditam ſibi a Patre luminum gratiam impertiente. Hic autem exordiar: Vos qui huiuſmodi narrationibus delectamini, attendite. A

XIX. *Eutychij miracula & Prophetia.*

Sed vnde & a qua gratia exordiendum eſt? Quamuis alia ſint miracula præſtantiora, ab hoc tamen initium ſumendum exiſtimo. Erat in vrbe Amaſea quidam Androginus legitima vxore copulatus: qui cum filijs procreandis operam darent, ita fruſtrabantur, vt infantes, antequam e ventre exirent, immaturi præriperentur; ex quo parentes ipſi magno mærore afficiebantur. Quid igitur faciunt? Vtile conſilium capiunt. Confugiunt ad Deum, qui mortuos etiam poteſt per ſeruos ſuos in vitam reuocare. Imitantur viduam illam Sareptanam, cuius filium Elias ſuſcitauit: Sunamitidem imitantur, quæ cucurrit ad Eliſeum, cum filius eius in cœnaculo mortuus iaceret. Confugiũt & ipſi ad beatum virum: ſupplicãt vt precibus ſuis impetret, ne infantes ſibi in lucem editi ſtatim moriantur. Quæ cum pro illis precatus eſſet, ambos vnxit oleo ſancto, tum eo quod e pretioſa Cruce, tum illo quod ex ſanctæ puræq. Dei genitricis & perpetuæ Virginis Mariæ noſtræ dominæ veneranda imagine ſcaturire ſolet Soaopoli, dicẽs: In nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti. Hæc enim verba cunctis ægrotantibus, qui ad ſe accedebant, ſolitus erat adhibere, quemadmodum & S. Iacobus præcipit. *Sed non in ſacramento.* Cum igitur precandi finem feciſſet, & tamquam gratia quadã afflatus taceret: mox, Nomen illi (inquit) Petrum imponetis, & viuet. erat enim mulier grauida. Cum autem ego adeſſem, & reſpondiſſem: At ſi feminam, inquiet, pariet, ecquod illi nomen imponent? Minime (inquit) ſed Petrum vocabunt, & ſaluus erit. Quibus verbis gaudentes, tamquam puerum nondum natum in vlnis geſtarent, domum reuerſi ſunt. B

XX.

Tempore iam impleto peperit filium, quemadmodum anteuiderat & prædixerat ſeruus Dei. Quem cum baptizandum curaſſent parentes, & nominaſſent Petrum; poſtea vna cum ipſo ad virum ſanctum accedentes, complexi ſunt pedes eius, & confeſſi ſunt quæ ſibi feciſſet Deus, & quod ſui miſertus eſſet. Impoſitis autem puero manibus, vir ſanctus benedixit ei. Sed cum creuiſſet ille qui ea præcognitione & precibus genitus fuerat, alter natus eſt illis. Itaque venientes rurſus, ambos filios ad ſanctum virum attulerunt, laudantesq. Deum rogabant, quo nomine poſtremus deberet appellari. Qui geminos filios intuitus, illud Salomonis venuſte vſurpauit [a]: Frater qui coadiuuatur a fratre, quaſi ciuitas firma. Parentibus autem illorum dixit: Ioannem hunc appellabitis: quoniam in æde ſancti Ioannis preces veſtras Dominus Deus audiuit.] hæc Euſtathius, qui his omnibus præſens aderat. C

[a] Prouerb. 18.

XXI. *Miracula confirmandæ fidei cauſa.*

Porro quod hæc & alia de Eutychio ab eodem recenſita ibi miracula, non tam ad Eutychij probandam ſanctitatem, quam ad fidem Catholicam, cuius cauſa ea patiebatur, confirmandam, Deo volente, edita fuiſſe videntur: nos hic eadem referre minime prætermiſimus. Ita plane Deus (ſicut Pharaonem, vbi in populum Iſraeliticum inſurrexit, miraculis voluit repreſſiſſe) cum Iuſtinianus Imperator omni ad ſtabiliendam hæreſim & fidem Catholicam deprimendam potentia vſus eſt, ex aduerſo conſurgens, ad indicandam, firmandam, ſtabiliẽdamq. Catholicorum dogmatum veritatem, confutandam vero hæreticam prauitatem, hæc voluit per Eutychium Catholicæ fidei confeſſorem edi ſigna, atque propalari miracula: vt ſi vel ex ipſis Pharao non proficeret, neque Aegyptij emendarentur, remanerent tamen in Eccleſia perpetua de veritate Catholicæ fidei monumenta, & contra expugnatam diuinitus impietatem erectæ columnæ. Quamobrem hic de his agere, ratio poſtulat argumenti. Subijcit igitur hæc Euſtathius: D

XXII. *De ſurdo & muto ſanato.*

Senex quidam e villa quę ad ſanctiſſimam Eccleſiam pertinebat, filium habebat ſurdum & mutum annorum circiter quatuordecim: quem cum ad ſanctum virum perduxiſſet, ſupplicabat, vt ipſi a Deo opem impetraret. Itaque cum pro illo preces fudiſſet, omnes eius ſenſus vnxit oleo ſancto, terq. Nunechem (nam illi id erat nomen) vocat. Ac primo quidem die obſcure reſpondit: cum autem tres ibi dies manſiſſet, & oleo ſancto inungeretur, ſolutum eſt uinculum linguæ eius, & plane audiebat & loquebatur. Sed cum uellet eum pater in monaſterio relinquere, noluit Dei ſeruus. Senex igitur, aſſumpto filio, domum magno cum gaudio reuerſus eſt. Audiamus & aliud inſigne miraculum.

XXIII.

Quidam alius eiuſdem loci, qui inter ipſius ſanctiſſimæ Eccleſiæ clericos electus erat, (Cyrillus ille appellabatur) filium habebat, qui cum quinque eſſet annorum & eo amplius, nec loqui poterat, nec alimentum accipere, nec uitæ prope, nec mortis erat particeps. Hunc cum ad uirum ſanctum perduxiſſent: ille ſolitas preces adhibuit, & ſanctam communionem impertiuit, & cum panẽ benedixiſſet, dedit ei, atque dimiſit. Ex illa autem die ſolutum eſt uinculum linguæ eius, & loquebatur, & edebat atque bibebat, cum Dei gratia ſanitatem recepiſſet. Videamus & aliud huic ſimile, immo uero mirabilius. E

XXIV. * Zeli *De puero curato miraculum.*

Eſt oppidum quoddam nomine Zala * ipſi metropoli Amaſeæ propinquum. Quidam inde profecti, quadrimulum puerum ad ſanctum uirum adduxerunt. hic nihil aliud niſi ex matris ubere nutrimenti paululum capiebat. Erat autem prope carnis & corporis expers, neque calorem vllum habebat: ſed tamquam ſpica vento corrupta, quæ nondum creuerit, exilem quamdam ac inanem granorum & ariſtarum ſpeciem habet, ſic & ille puer videbatur. potuiſſes autem omnes illius

A ſius coſtas & neruos & oſſa numerare. Hunc vir Dei magnus cum aſpexiſſet ſic exiccatum, & parẽ
tes ipſius dolore tabeſcentes; Dei, qui ea quæ non ſunt facit vt ſint, implorans auxilium, totum pue
ri corpus inunxit oleo pretioſo, & ſanctam communionem impertiuit; cumq. panem communem
benedixiſſet, parentibus dedit, præcepitq. vt mero panem illum intingerent, pueroque præberent.
Quod illi cum feciſſent, voti compotes facti ſunt.] Subdit de duobus alijs pueris, quorum alter e
deſperata valetudine, veluti e mortuis excitatus reuixit, atq. ſanatus eſt; alter claudus, qui ſtare ſu-
per plantas non valebat, omnino curatus. aliud idem grande miraculum refert de arreptitia puel-
la grauiter a dæmone cruciata, quæ ab eo pariter liberata eſt. Sed quod de pictore a dæmone per-
cuſſo, a Sancto autem ſanato his ſubiicit, verbatim reddam, quod plurimum idem miraculum in
ſe contineat vtilitatis. ait enim Euſtathius de his quæ præſens aſpexit, hæc verba:

Iuuenis quidam arte pingendi peritus eam in domo Chryſaphij piæ memoriæ in ipſa ciuitate XXV.
Amaſenorum exercebat. Hic aliquando veterem in pariete Veneris picturam delebat, vt hiſtorias *De pictore miraculum.*
pias reponeret. Volebat enim vir ille ex domo ſua ſuperiore Archangeli oratorium facere, ex infe
riore autem oratorium ſanctæ immaculatæque dominæ noſtræ Dei genitricis & ſemper Virginis
B Mariæ. Cum igitur pictor fœdam impudicæ Veneris hiſtoriam euertiſſet: dæmon qui illi inhære-
bat, artificis manum ſic inuaſit, vt inflammata tumeſceret, & graui vulnere affecta, neceſſario am-
putanda videretur. Quare cum periculum aſpiceret, vtile capit conſilium, & ad virum ſanctum con
fugit, vt per ipſum a Deo auxilium impetret. At ille cum pro ipſo Deum oraſſet, vnxit oleo ſancto
dexteram ipſius manum, quæ inflammatione & vlcere laborabat: idq. fecit tribus diebus, & ma-
nus eius diuino auxilio conualuit, atq. alteri ſimilis reddita eſt. Et quo in loco pictor vulnus acce-
perat, in eo memoriæ & grati animi declarandi cauſa ſancti viri depinxit imaginem; vt manus, quæ
curationis beneficium acceperat, medicum ſuum ſecundum Deum teſtaretur.]

Hic velim attendas, lector, non tantum editum diuina virtute miraculum, ſed etiam pateſactã XXVI.
latentem ipſam veritatem, ſi quis eam ab exemplis deductam accipere velit. Si enim in profanis
inhoneſtiſq. imaginibus inhæſiſſe cognita eſt ad nocendum, Deo permittente, vis inimica: vtique
vel ex his diſcas, in ſacris Deo dicatis imaginibus non deeſſe diuinam ad beneficia præſtanda vir-
tutem; & ſicut illæ Chriſtianis obeſſe ſolent, ita & iſtas conſueuiſſe iiſdem eſſe proficuas. Subiicit
autem his auctor de eodem Sancto miracula admiratione quidem digna, vt de apoſtata a dæmo-
C ne arrepto & mirum in modum cruciato, deq. periuro cæco reddito, atq. alijs pluribus ab eodẽ in-
columitatem diuinitus conſecutis. Sed illud hic non prætermittendum putamus, quomodo ſan-
ctus vir ab exercitu Coſrhoes & fame vrgente complures Amaſeam confugientes Chriſtianos li
berauit. Rem geſtam memoratu dignam ſic deſcribit Euſtathius, qui præſto fuit:

Impiorum Perſarum in Rempublicam noſtram impetum omnes ſcimus, cum nouus Nabu- XXVII.
chodonoſor Coſrhoes Sebaſtem venit & Melitenem. Cum igitur in magnas tunc anguſtias atque *Confugiunt Amaſeam Chriſtiani.*
diſcrimen adductæ res eſſent: vicini omnes fere tum Nicopoli, tum Cæſarea, tum Comanis, tũ Za-
la *, ex alijſq. finitimis ciuitatibus Amaſeam tamquam ad locum munitiſſimum ſe conferebant, * Zela
non tam vrbis præſidio, quam viri ſancti precibus confiſi. Omnes enim & ciues & inquilini, qui
magna ex parte erant Iberi, & hoſpites reliqui ſuas ſecundum Deum in hoc ſancto viro ſpes collo
carant: ex eius enim ore pendentes, & verba ipſius audientes ſeruati ſunt. Merito igitur in tali tu-
multu innumerabilis hominum multitudo ad eam vrbem concurrit. Sed cum ibi diu eſſet cõmo-
rata, magna cibariorum penuria conſecuta eſt. Itaque omnes ad ſanctum ipſius monaſterium tã-
quam tutiſſimum in portum confugiebant, vt ſimul cum corporibus animos paſcerent. Quare
D cum magnus quotidie ſumptus fieret, & fames in dies creſceret cum propter noſtros exercitus, tũ
propter Dei & Reipublicæ noſtræ aduerſarios, magna oẽs in mæſtitia & anguſtiis verſabamur.

Cum enim multitudini panis ſubminiſtraretur, & ſic exinanitæ eſſent arcæ monaſterii, in qui- XXVIII.
bus farinæ conſeruabantur, vt ne vnius quidem hebdomadæ cibus in eis reliquus eſſet: cum igitur *Farina diuinitus aucta.*
horrei cuſtodes monachi religioſiſſimi farinam minui, & flagitantium cernerent creſcere multi-
tudinem, ad virum magnum acceſſerunt, illum Scripturæ locum vſurpantes [a]: Tranſiens in Ma- a Act. 16.
cedoniam adiuua nos: quoniam farina iam in arcis defecit, & ſpes victus nobis adimitur. At ille
nulla interpoſita mora, nihil dubitans, ſed opulentæ Dei miſericordiæ fidens, in eum ingreſſus eſt
locum, in quo arcæ erant farina iam vacuæ. Et cum Deum obſecraſſet, miniſtros hortatus eſt: Bo-
no (inquiens) animo eſtote: quantum enim egentibus impertitis, duplum Dominus noſter elargie
tur. Spero enim, quemadmodum olim [b] ex hydria farina non defecit, ita nunc minime defuturã. b 3. Reg. 17.
Nam licet declinaueritis ex hoc in illud (vt eſt in Pſalmo [c] dictum) hoc eſt, a pleno in id quod eſt c Pſal. 74.
inane: tamen fæx eius non erit exinanita: ſed edent omnes, & ſaturabuntur, & laudabunt Dominũ
Deum noſtrum. His verbis gaudio repleti religioſiſſimi monachi, alacriter mandata exequeban-
E tur, panes omnibus aduenientibus diſtribuentes. Atque hoc quidem modo magnam populi tur-
bam fame laborantem diu nutriuerunt. Et eo ſane maius miraculum apparuit, quod cum farinæ
in annum paratæ nihil adderetur, & tantum quotidie inſumeretur: tamen non ſolum non defecit,
verum etiam poſtquam noua farina eſſet illata, farina vetus diu, immo ſemper ſatis fuit, ſicut ſcri-
ptum eſt: Comedetis vetera ſuper vetera, & vetera a conſpectu recentium efferetis.] hactenus Eu
ſtathius de rebus geſtis Eutychij, cum exularet; quibus eius confeſſionis corona & veritas Catho
licæ fidei illuſtratæ fuere.

Perdurauit exilium Eutychij (vt idem auctor [d] affirmat) ſpatio duodecim annorum & am- XXIX.
plius, nimirum annis duodecim & menſibus ſeptem, quibus ſedit Ioannes Scholaſticus, vt habet d Apud Lipom. tom. 7.
Nicephori Chronicon, in quo & ipſum hoc anno Iuſtiniani Imperatoris trigeſimooctauo Euty-
chium eſſe eiectum traditur; cui ceteri Græci hiſtorici aſſentiuntur. At quomodo vltus eſt Deus
vna cum prodita fide etiam Eutychij & aliorum Orthodoxorum Epiſcoporum calamitates quas
paſſi ſunt, dicemus anno ſequenti.

Quod

XXX. *De Chramni miſerando interitu.* a Greg hiſt. Fr. lib. 4. c. 20.

Quod ad res pertinet Occidentales, nihil præterea Annales reddũt, niſi monumenta Frācorũ. A Hoc enim ipſo anno, qui Clotarij Regis Francorum præcedit obitum, eius filij Chramni ſæpe rebellantis & ad veniam ſæpe recepti tragœdia finem habuit, qui a Gregorio ita deſcribitur [a]: Clotarius autem Rex contra Chramnum frendens, cum exercitu aduerſus eum in Britaniam dirigit. Sed nec ille contra patrem egredi timuit. Cũq. in vno campo conglobatus vterque reſideres exercitus, & Chramnus contra patrem aciem inſtruxiſſet, incumbente nocte a bello ceſſatum eſt. Ea quoque nocte Connober Comes Britannorum dicit ad Chramnum: Iniuſtum cenſeo te contra patrem tuum debere egredi. Permitte me hac nocte, vt irruam ſuper eum, ipſumq. cum toto exercitu proſternam. Quod Chramnus (vt credo) virtute Dei præuentus, fieri non permiſit. Mane autem facto, vterque commoto exercitu, ad bellum contra ſe propetant. Ibatq. Clotarius Rex tamquam nouus Dauid contra Abſalonem filium pugnaturus, plangens, atque dicens: Reſpice Domine de cælo, & iudica cauſam meam, quia iniuſte a filio iniuriam patior: Reſpice, & iudica iuſte, illudq. impone iudicium, quod quondam inter Abſalonem & patrem eius Dauid poſuiſti. Confligentibus igitur pariter, Britannorum Comes terga vertit, ibiq. & cecidit. Denique Chramnus fugam inijt, naues in mari paratas habens: ſed dum vxorem & filias ſuas liberare voluit, ab exercitu patris op- B preſſus, captus atque ligatus eſt. Quod cum Clotario Regi nunciatum eſſet, iuſſit eum cum vxore & filiabus igne conſumi; incluſuſq. in tugurio cuiuſdam pauperculæ Chramnus ſuper ſcamnum extenſus orario ſugillatus eſt, & ſic poſtea ſuper eos incenſa caſula cum vxore & filiabus interijt.] cum eoſ illas par pœna coniunxit, quas ad rebellandum contra patrem habuit impellentes; ignemque pati ijdem metuerunt, quorum occaſione (vt dictum eſt ſuperius) incenſa eſt Turoni baſilica S. Martini.

XXXI. b Extat apud Sur. die 8. Iunij. *De obitu S. Medardi Epiſc. Nouiomenſis.*

Reuerſo autem ab hoſtium cæde Clotario contigit intereſſe ſancti Medardi Epiſcopi Nouiomenſis felici ad Deum ex hac vita migrationi. Auctor enim res ab eo præclare geſtas narrans, qui aſſeritur Fortunatus, hæc habet [b]: Cum autem beatus hic Pontifex vitæ appropinquaret ad exitũ, contigit Clotarium Regem, poſtquam Chramnum filium ſuum cum vxore ſua ac filiabus combuſſerat, e regione reuerti Britannorum. Cognita vero huius inualetudine Pōtificis, ad eum viſendũ humiliter feſtinauit, eius ſe non diffidens contra diabolicas infeſtationes benedictione muniri, & interceſſione apud diuinam maieſtatem reconciliari. Cum ergo in hac regali viſitatione in conſpectu eiuſdem & Principum de ſepultura Pontificis tractaretur, ſuorum aſſenſu filiorum ſua ſe in ſe C de Sanctus ipſe præordinauit ſepeliendum. Cuius ſententiæ obſtinato Rex animo reſiſtens, Sueſſionem eum conſtituit transferendum, aſſerens ſe ſuper corpus eius baſilicam decenter ædificaturum, & ad laudem & gloriam diuinæ maieſtatis cœnobialem ſeruorum Dei regulam ordinaturũ. Ceſſit igitur beatiſſimus Pontifex regiæ diſpoſitioni: & indefeſſe ſe ſuoſq. Domino commendans, finita oratione, ſpiritum exhalauit. O felix corpus, felicioremq. animam! Mox eorum certiſſimo qui aderant teſtimonio, cæli aperti ſunt, & diuina luminaria fere per duarum horarum ſpatium ante Sancti apparuere præſentiam, de tenebris eum tranſitorijs ad lucem deſignantia pro certo tranſiſſe perpetuam. Hoc tanto beatiſſimi Præſulis animati miraculo, maiori vt eum transferrent, accenſi ſunt deſiderio. Corpore itaque ſancto compoſito ac delato ad eccleſiam, nocte illa exequialē cum multa deuotione celebrauerunt vigiliam.

XXXII. *Rex Clotarius ſubijcit terga feretro S. Medardi.*

Mane autem facto, cum Epiſcopi, quibus intereſſe contigerat, ſuum defuncto celebraſſent officium, inopinabilis multitudo conuenit nobilium de caſtellis & ciuitatibus, de agris & municipijs adiacentibus inextimabilis accurrit conuentus, alij eius deuote deſiderantes intereſſe obſequijs, alij admodum lugentes patrem ſeparari a filijs. Per medias ergo plorantium lacrymas Rex irrum- D pens cum Epiſcopis & optimatibus, ſui ipſius humeris corpus ſuſtulit ſanctiſſimum, Sueſſionis (ſicut prædixerat) efferre volens ſepeliendum. Ea nimirum hora, quibus intereſſe contigit, ineffabilē lugentis populi expauere gemitum, dum non modo in illa eccleſia, ſed per totam ciuitatem & in ſuburbio per vicos quoque & plateas vnam & eamdem vocem audirent plorantium. Recolebant ſiquidem vrbis illius indigenæ patris ſanctiſſimi (qua eatenus informati fuerant) benigniſſimam prædicationem: dolebant vero & vehementer angebātur, quia cum patrem amiſiſſent, patris etiā ſepultura, Regis & procerum violentia, fruſtrabantur. Compatiebantur qui ſuperuenerant ad tantam plebis illius compunctam illacrymationem. Verum quia regia vrgebat dignitas, ad ſanctiſſimi corporis intente inſudabant tranſlationem. Vix ergo & non ſine multo labore, patre, merentibus & lugentibus filijs erepto (ſicut a Rege ſuſceperant) iter aggrediuntur.]

XXXIII.

Qui enim multa audierat iam ante edita a viro ſancto miracula, quiq. præſens inſpexerat, cælitus miſſis luminibus coronatum feretrum, cui venerandum corpus erat impoſitum, eidem Clotarius Rex humeros ſupponere ad geſtandum, maximum eſſe duxit honorem, ac veluti agere de victoria nuper adepta triumphum: amplius vero erga Sanctum affectus eſt, vbi vidit quæ in via, dũ E pergerent Sueſſionem, ab eodem ſunt edita magna miracula: quorum gratia magis de conſtruenda illi eccleſia excitatus, colligere hinc inde magna ſolicitudine curauit, quæ ad ſumptuoſum ædificium opus eſſent: quam, cum ipſe deceſſiſſet anno ſequenti, eius filius Sigebertus extruxit, monaſteriumq. coniunxit. hæc omnia pluribus auctor enarrat, ſimulq. miracula ibi fieri ſolita recenſet.

c Gregor. lib. 11. epiſt. 32. *De eccleſia & monaſt. S. Medardi.*

Porro quale quantumve ipſum S. Medardi fuerit monaſterium, quod regia eſt exædificatum impenſa, ex Gregorij Papæ [c] epiſtola intelligere potes, dum munitum illud a ſe voluit ſedis Apoſtolicæ priuilegijs, vt primum omnium eſſet honore & dignitate Galliæ monaſterium. Ioannes autē, qui hoc tempore ſedebat Romanus Antiſtes, idem monaſterium alijs muniuit priuilegijs, prout Gregorius eadem teſtatur epiſtola, dum ait: Iuxta filiorum noſtrorum præcellentiſſimorum ſcripta Regum Brunichildis ac nepotis eius Theodorici, monaſterio ſanctæ Dei genetricis Mariæ, ac beatorum Petri Apoſtolorum Principis, necnō protomartyris Chriſti Stephani, quod eſt in Sueſſionum ciuitate ſitum, vbi S. Medardus requieſcere, & vir venerabilis Gallardus præeſſe videtur,

huiuſmo-

A huiuſmodi priuilegia auctoritatis noſtræ decreto indulgemus;& ea plenius confirmamus priuilegia,quæ a bonæ memoriæ Papa Ioanne,comitante illuſtrium Regum cleméтia,Clotarij ſcilicet, & Sigeberti huius noſtræ filiæ ingalis,ipſi loco ſub anathematis vinculo ſunt conceſſa vel indulta, concedimus,& terminamus:ſtatuentes,nullum Regum,&c.]ac poſt nonnulla: Ne vileſcat tantæ ſublimitatis locus ſanctæ Mariæ,& beati Petri,nec non & protomartyris, & domini Medardi meritis ſacratus,quem caput monaſteriorum Galliæ conſtituimus, nulliq.ditioni patimur ſubeſſe.] at hęc ſatis de monaſterio.

Extat autem de egregia ſanctitate atque miraculis eiuſdem ſancti Medardi carmen elegiacū Venantij Fortunati,vb. & aliquot recenſet ab eo edita tum in vita, tum poſt mortem Apoſtolica ſigna;cuius eſt exordium [a]: XXXIV. a Fortun.libr.2.

Inter Chriſticolas,quos actio vexit in aſtra,
Pars tibi pro meritis magna,Medarde,patet.] deq.cæco illuminato,vbi defuncti corpus iacebat adhuc in feretro,hæc eleganter. *De cæco illuminato.*

Cum pia compoſito veherentur membra feretro,
B *Subtractum meruit cęcus habere diem.*
Anxius ille ſacra lumen ſuſcepit ab vmbra,
Et tua mors illi lucis origo fuit.
Dumque ſepulchra darent,oculi rediere ſepulti:
Tunc ſopor ille tuus hunc vigilare facit.
Cum fugis a mundo,datur illi lumine mundus
Te linquente dies,hunc fugiunt tenebræ,&c.] reliqua item alia plura tunc edita recenſet inuocato ſancto viro ſigna,quæ ex auctore latius tibi petenda relinquimus. Ad finem vero pro Rege Sigeberto,qui extruendum templum curauit,precans auctor ita perorat:

En tua templa colit nimio Sigebertus amore, *Pro Sigeberto Rege preces Fortunati.*
Inſiſtens operi promptus amore tui.
Culmine cuſtodi qui templum in culmine duxit,
Protege pro meritis qui tibi tecta dedit.
Hæc pia pauca ferens ego Fortunatus amore
C *Auxilium poſco;da mihi vota,precor.*]

Porro eadem ipſe die qua obijt S. Medardus,pariter exceſſiſſe ex hac vita S. Gildardum Rothomagenſem Epiſcopum eius germanum,eademque cum ipſo die natum atq.ſacratum,Audoenus eiuſdem Eccleſiæ Epiſcopus his teſtatur verſibus: XXXV.

Hi ſunt Gildardus fratres gemini atque Medardus:
Vna dies natos vtero,viditque ſacratos,
Albis indutos,& ab iſta carne ſolutos.] ſic & Catholica Eccleſia [d] vna eademque die amborum ad Deum tranſitum celebrat.Quos igitur vna die peperit,ſimulq.aluit,& Pontificia dignitate inſuper auxit,vna pariter die Eccleſia Catholica miſſos ad ſuperos colit. At rerum geſtarū anni huius hic finis eſto. b Martyro. Ro. 6.Idus Iunij.

IESV CHRISTI ANNVS	IOANNIS PAP. ANNVS	IVSTINIANI IMP. ANNVS
565.	6.	39.

D

QVingenteſimus ſexageſimusquintus Domini,idemq.Iuſtiniani Imperatoris nouiſſimus,Indictionis decimætertiæ incipit annus:quo Iuſtinianus Imp.vbi abſoluiſſet ſui Imperii annum trigeſimumoctauum,atq.nouum ingreſſus eſſet(vt ait Euagrius [c]) per menſes octo,vel poſt annos triginta octo(vt auctor Miſcellæ habet)menſes ſeptem & dies decem,aut (quod Cedrenus tradit)dies tredecim,ex hac vita migrauit Idibus Nouembris,media nocte,vt ex Corippo huius temporis poeta in carmine de Iuſtini Imp.laudibus habes. Media namq.nocte clamor factus eſt, cum ea improuiſo inſtar furis ianuam effringentis mors eum rapuit improuiſa & importuna opportuna vero ipſi Romano Imperio ſub Imperatore hæretico turbanti,& in deteriora labenti;vindicante Deo illatas ſanctis Epiſcopis contumelias,pariterq.prohibente, ne accenſum ab eo ſemel incendium vniuerſam depaſceretur Eccleſiam. I. c Euagr. libr.4. c.40.

Vt enim Dei iudicium fieret manifeſtius,tunc ſubitanea eſt morte ſubreptus,cum iam indixiſſet exilium Anaſtaſio Epiſcopo Antiocheno,atque ceteris illi inhærentibus Eccleſiæ ſacerdo-E tibus. Tulerat diu conſueta patientia Deus,quæ aduerſus Eutychium Patriarcham anno ſuperiore Imperator contra fas iuſque ſacrilege perpetrarat,cum e ſede eum violentus abſtraxit: verum qui non relinquit virgam peccatorum ſuper ſortem iuſtorum,haud ſiuit vlterius progredi,qui nō ſolum non emendaret perperam facta,ſed audaciora tentaret, repentina eum morte ſubducens. nam audi Euagrium [d]: Verum(inquit) Iuſtiniani edictum diuina prouidentia,qua melius nobis proſpectum fuit,minime vulgatum eſt. Nam Iuſtinianus, qui Anaſtaſio & ſuis ſacerdotibus exilium indixerat,ea improuiſo perculſus,cum trigintaocto annos & menſes octo regnaſſet, ex hac luce migrauit.] De obitu item eius iſta Nicephorus [e]: Iuſtinianus namque cum Anaſtaſij, ſacerdotumque eius, qui eodem cum illo ardore flagrabant, exilij libellum dictaret,inuiſibili ictus plaga, e a hac vita exceſſit.] Euagrius inſuper eum quem diuina hæc vindicta percuſſit, ob impietatem quam fouebat, & diſcordias quas in Eccleſia excitauit, ad inferos detruſum affirmat, eum ait [f]: Iuſtinianus igitur cum omnia omnino turba ac tumultu compleuiſſet,mercedemque his debitam in extremo vitæ ſuæ tpe reportaſſet,ad ſupplicia iuſto Dei iu- II. *Iuſtinian. Dei vindicta ex hac vita repēte abreptus.* d Euagr. libr.4. c.40. e Niceph.li. 17. c.31. f Euagr. libr.5. c.1.

dicio apud inferos luenda profectus eſt.]hæc Euagrius ſnorū ipum rerū geſtarū ſcriptor inſignis. A

III. Qui autem diu poſt ipſum vixit, eum extremo illo ſpiritu facti pœnituiſſe, iuſſiſſeq. Eutychium ab exilio reuocari, Nicephorus tradit [a]: quod ex eo (vt puto) argumento deduxit, dum non ſicut aliorum hæreticorum eius nomen abraſum fuit e ſacris tabulis, ſiue quod Patres Sextæ Synodi & alij elogio Catholico homine digno & pietatis titulo reperiuntur eius memoriam proſecuti:nam S. Gregorius [b] Papa cum eumdem nominat Imperatorem, piæ memoriæ Iuſtinianum appellat. Sed accipe de eodem Imperatore in Synodo Romana ab Agathone Papa pronunciatum præconium:in epiſtola [c] enim ad Heraclium & Tiberium Imperatores poſt recitatos ſanctos Orthodoxos Epiſcopos, qui aduerſus hæreticos pro fide Catholica certamen inierunt, mox de Iuſtiniano hæc ſubdit: Et præ omnibus æmulator veræ & Apoſtolicæ fidei piæ memoriæ Iuſtinianus Auguſtus, cuius fidei rectitudo quantum pro ſincera confeſſione Deo placuit, tantum Rempublicam Chriſtianam exaltauit. Et vtiq. ab omnibus gentibus eius religioſa memoria veneratione digna cenſetur, cuius fidei rectitudo per auguſtiſſima eius edicta in toto Orbe diffuſa laudatur: quorum vnum, quod ad Zoilum Alexandrinum Præſulem aduerſus Acephalorum hæreſim miſſum eſt pro Catholicæ fidei rectitudine, ſatisfacere ſufficiens cum hac noſtræ humilitatis ſuggeſtione veſtræ tranquilliſſimæ Chriſtianitati dirigentes per præſentium latores offerimus, &c.]Et in alia rurſus epiſtola ad eoſdem Auguſtos Roma ex Synodo centum vigintiquinq. Epiſcoporum miſſa, vbi Theodoſij Magni atq. Marciani fidei Catholicæ prẹſtantiam prædicauit, hæc de Iuſtiniano mox infert, cum præfert ijſdem: Sicut extremi quidem, præſtantiſſimi tamen omnium magni illius Iuſtiniani, cuius vt virtus, ita & pietas omnia in meliorem ordinem reſtaurauit: cuius inſtar fortiſſimẹ veſtræ clementiæ principatus, virtutis quidem conatibus Rempublicam Chriſtianam tuetur & reſtaurat in melius, pietatiſq. ſtudijs Catholicæ ſuccurrit Eccleſiæ.] hæc ſunt ex Agathone Romano Pontifice Iuſtiniani præconia. B

a Niceph. l. 17. c. 3.

Iuſtiniani memoria a R.om. Pont. commẽdata.

b Gregor. lib. 2. epiſt. 10 lib. 3. epiſt. 4. lib. 7 epi. 126.

c Extat recitata in Synodo Sexta Actione 4.

IV. Quod enim quæ de eius hæreſi iactarentur, nullis conſtarent edictorum ipſius publicis monumentis (nam etſi ſcripſit, non tamen, vt vidimus ex Euagrio, promulgauit de hæreſi Imperator edictum) & e contra eiuſdem Imperatoris fides Catholica pluribus promulgatis ſanctionibus probaretur: nihil præterea de eo ſentiendum, quam ſuis ipſius ſcriptis reperiretur expreſſum, idem Romanus Pontifex exiſtimauit, cuius ſententia non ex populari clamore, ſed potius ex certa ſcriptorum teſtificatione proferri debet. Sed nec irrogata in Orthodoxos exiliorum ſupplicia eum omnino conuincebant hæreticum, etſi iniuſtum arguebant atq. ſacrilegum: ſicut nec cum Vigilium Papam eadem pœna mulctauit: præſertim vero cum de exilio Eutychij Epiſcopi culpam viſus fuerit deleuiſſe, dum eum ex teſtamento (vt Nicephorus ait) reuocandum conſtituiſſet. C

V. Quod igitur edictum retentum minime fuerit promulgatum, & perperam facta vltimo elogio viſus ſit reuocaſſe; haud adeo infamis poſteris, ſed honorifica eius memoria manſit. Nam audi eumdem de his Nicephorum [d]: Ioannes Chalcedonij filius cum Conſtantinopolitanæ præeſſet Eccleſiæ, Alexij Comneni ætate, in ipſo Verbi Dei Sapientiæ templo quotannis magnifice memoriam eius celebrauit, populi vniuerſi concione ad rem diuinam coacta. Memoria eius Epheſi quoque, in eccleſia diſcipuli eius qui ſupra pectus Saluatoris recubuit, culta: quam eccleſiam ipſe Iuſtinianus conſtruxerat.]hæc de eius memoria publicis honoribus affecta poſt mortem Nicephorus, qui & de eiuſdem ſepultura hæc ſubijcit [e]: In magnifico monumento ab ipſo lapide Sardio in Apoſtolorum templo conſtructo ſepultus eſt, ad dexteram in ædem ingredienti partem.]

d Niceph. li. 17. c. 31.

e Niceph. li. 17. c. 33.

VI. *De Iuſtiniani poſtremo iudicio.*

Sed quo magis humanum poſſunt Imperatores, ſubductis chartis, legitimum fallere atq. vitare iudicium, quod nonniſi (vt aiunt) ſecundum acta atque probata proferri poteſt: eo diſtrictius diuino reſeruantur examini iudicandi, atque atrociori pœna plectendi, ſecundum illud quod ait Sapiens ad Reges terræ [f]; Horrende & cito apparebit vobis, quoniam iudicium duriſſimum his q præſunt fiet. Exiguo enim conceditur miſericordia, potentes autem potenter tormēta patientur.] Sane quidem etſi humanæ non ſit facultatis diuinis intereſſe iudicijs, ac de illis omnino nefas ſit iudicare: tamen ſecundum irreuocabilem illam Dei ſententiam, quæ de omnibus reperitur pronunciata defunctis [g]. Opera illorum ſequuntur illos] eadem ipſa quæ hinc abeuntem ſecuta ſunt Iuſtinianum, aduerſus eum hactenus clamant in chartis, nempe iuge bellum Eccleſiaſticum, quod (exule facta, quam reperit, pace) iugiter enutriuit, decedenſque reliquit accenſum: ſacrilegiorum immenſitas, cum ſæpe in Chriſtos Domini ſanctos Epiſcopos violentas manus iniecit, vt inter alios in Vigilium Romanum Pontificem & Eutychium ſanctiſſimum Conſtantinopolitanum Antiſtitem: crudelitas inſuper in ciues innoxios ab Euagrio ſuperius deplorata, & auaritia ab eodem preſſius ſugillata, vt omittamus reliqua. Quam autem mortuus ante horrendum maieſtatis diuinæ tribunal ſententiam acceperit, etſi non ſit hominis iudicare: opinari tamen ſicui licet, facilius eſt inuenire, qui Euagrij de eius condemnatione velit ſequi ſentẽtiā. quem iure ſciat prærogatiua, E temporis, cum quæ ſcripſit inſpexerit, hiſtoricis reliquis eſſe præferendum, qui longe poſt Iuſtiniani tempora res ab eo geſtas ſcripſere: cum præſertim in eamdem proculdubio abijſſe ſententiā Procopius eiuſdem temporis luculentus hiſtoricus viſus ſit, dum quem ante ſæpe laudarat, poſtea ſcripto volumine tam ipſum quam Theodoram coniugem recantans palinodiam magnopere vituperauit, vt apud Suidam notatum habetur. D

f Sapien. 6.

g Apoc. 14.

VII. At cum laudatam audis ab eodem Procopio inſignem eius pietatem in erectione templorum quibus repleſſe non Conſtantinopolim tantum, ſed vniuerſum pene viſus eſt Orbem: prouoco te ad Euagrium de his iſta dicentem [h]: Erat porro tam largus in pecunia eroganda, vt multa ſancta & magnifica templa in multis locis extrueret, aliaq. ſacra ædificia, quibus tum viri tum mulieres & ætate tenera & exacta, tum qui variis morbis vexabantur ſedulo accurarentur, ædificaret: magnamq. ſeorſum colligeret a ſuis pecuniarum vim, vnde iſta perficerẽtur: alia denique infinita exequeretur opera: quæ ſane pia, Deoq. accepta eſſent, ſi modo vel ille, vel alij qui talia moliuntur, de ſuis

h Euagr. lib. 4. c. 29 in fin.

Aliena pecunia erectæ Eccleſiæ a Iuſtiniano.

Digitized by Google

A de ſuis ipſorum bonis eſficienda curarent, ſuæq. vitæ actiones vacuas a ſceleris labe tamquam hoſtiam Deo offerrent.] hæc ipſe, qui paulo ſuperius de eiuſdem Imperatoris in pecunijs a ſubditis corradendis cupiditate iſta recenſet:

VIII. *Iuſtiniani turpis auaritia.*

In Iuſtiniano vero tam inexplebilis fuit pecuniæ cupiditas, & tam turpis atq. adeo abſurda rerum alienarum appetitio, vt omnia ſubiectorum bona his qui magiſtratus adminiſtrabant, qui tributa colligebant, qui nulla de cauſa inſidias hominibus ſtruere volebant, ob auri amorem vendiderit. Complures vero, immo innumerabiles qui bona multa poſſidebant, cauſa falſa commentitiaq. confićta, omnibus fortunis mulctauit. Quod ſi quæ meretrix oculos cupiditatis ad alicuius bona adijciens, conſuetudinem ſe vllam cum eo vel coniunctionem habuiſſe ſimularet: ſtatim omnia iura ac leges, modo Iuſtinianum turpis lucri ſocium conſtituerer, eius cauſa euerſa iacuerunt; facultateſq. omnes illius, qui falſo in crimen adductus erat, fuerunt in eius dumum tranſlatæ.] hęc Euagrius; cuius ſentētia, quot ab eo nouæ promulgatæ ſunt leges & veteres reſtitutæ, tot rēſa ad extorquendam pecuniam retia dices: cum etſi ex illis aliquæ currentibus ad prædā Iudicibus venatoribus aliquando potuiſſent obſtare, continuo eaſdem mira arte depreſſas ſiuerit a magiſtratibus B pro arbitrio proculcari. Iſta ex antiquioribus, fideq. ſincera pollentibus ſcriptoribus reſetans, ſcio in me concitaſſe Iuriſconſultorum agmina pro ſuo Iuſtiniano pugnantia: verum ſatis ſir ad defenſionem vnica oppoſita veritas, quam profitemur, & illibatam colimus & excolimus.

IX.

Ceterum quæ ab eo iuſte pieq. reſtituta vel ſancita reperiuntur, vt Dei munus Chriſtianitas non refugit, ſicut nec Ethnicorum Imperatorum, eorumdemq. Chriſtianorum perſecutorū leges iuſte decretas; mente illud retinens & ore verſans, quod diuina Sapientia clamat [a]: Per me Reges regnant, & legum conditores iuſta decernunt: Per me Principes imperant, & potentes decernunt iuſtitiam.] Hinc videas ipſum quoq. S. Gregorium Romanum Pontificem [b] in moderandis etiam rebus Eccleſiaſticis vti eiuſdem Iuſtiniani Imperatoris conſtitutionibus, eaſdemque citare conſueuiſſe, ſicut & aliorum Chriſtianorum Imperatorum, necnon & Gentilium, vt Modeſtini & aliorum, cum opus fuit, iureconſultorum. Quæ vero præter ius faſq. idem Iuſtinianus ſuis ſanctionibus obſeruanda præcepit, Catholica Eccleſia reſpuit, vt quæ ſibi ſuper Eccleſias perſonaſque Eccleſiaſticas arrogare præſumpſit, quæve de vſuris conſtituit. Sed in his conſule Alciatum [c], licet ei in omnibus minime aſſentiamur. Quod autem inuratur nota Iuſtiniano de voluntario C conceſſo diuortio; ad eius ſucceſſorem Iuſtinum eam legem potius pertinere, ſuo loco dicemus.

a Prouerb. 18.

b Grego. lib. 11. epiſt. 54.

c Alciat parerg. lib. 6. c. 10.

X. *Iuſtiniani nomine vulgata ſcripta.*

Quę vero ſpectant ad eiuſdem Imperatoris ſcripta, ſeu potius aliorum lucubrationes ſuo ipſius nomine promulgatas: præter illa quæ ſunt recenſita ipſius de fide edicta, Iſidorus de eodem iſta habet [d]: Iuſtinianus Imperator quoſdam libros de Incarnatione Domini edidit, quos etiam per diuerſas prouincias miſit. Condidit quoque reſcriptum contra Illyricanam Synodum & aduerſus Africanos Epiſcopos, in quo Tria capitula damnare contendit, &c.] Sed ne quis ex ijs redarguat Suidam, quod analphabetum dixerit Iuſtinianum tot ſcriptorum auctorem; nam ſicut Triboniani fuiſſe ciuiles leges, ita & Theodori Cæſarienſis ſcripta ſuo nomine vulgari voluiſſe, quæ dicta ſunt ſuperius docent. At de Iuſtiniano hactenus.

d Iſidor c. 18.

XI.

Antequam autem ad eius ſucceſſorem conuertamus orationem, inciſas a Narſete prope Romā, cum adhuc viueret Iuſtinianus hoc anno, in pōte a ſe reſtituto ſuper Anienem fluuiū inſcriptiones (ne eas ampliſſimis litteris exaratas non legiſſe culpæ ſit) hic deſcribamus: ſic enim ſe habent:

Narſetis monumenta in pōte Anienis.

D IMPERANTE. D. N. PIISSIMO. AC. TRIVMPHALI. SEMPER IVSTINIAMO. PP. AVG. ANN. XXXVIII.
NARSES. VIR. GLORIOSISSIMVS. EX. PRAEPOSITO. SACRI PALATII. EX. CONS. ATQVE. PATRICIVS. POST. VICTORIAM GOTHICAM. IPSIS. EORVM. REGIBVS. CELERITATE. MIRABILI. CONFLICTV. PVBLICO. SVPERATIS. ATQVE. PROSTRATIS. LIBERTATE. VRBIS. ROMAE. AC. TOTIVS. ITALIAE. RESTITVTA. PONTEM. VIAE. SALARIAE. VSQVE AD AQVAM. A NEFANDISSIMO. TOTILA. TYRANNO. DESTRVCTVM. PVRGATO. FLVMINIS. ALVEO. IN. MELIOREM. STATVM. QVAM. QVONDAM. FVERAT. RENOVAVIT], itemq. ibi:

QVAM. BENE. CVRBATI. DIRECTA. EST. SEMITA. PONTIS
ATQVE. INTERRVPTVM. CONTINVATVR. ITER
CALCAMVS. RAPIDAS. SVBIECTI. GVRGITIS. VNDAS
E ET, LIBET IRATAE. CERNERE. MVRMVR. AQVAE
ITE. IGITVR. FACILES. PER. GAVDIA. VESTRA. QVIRITES
ET. NARSIM. RESONANS. PLAVSVS. VBIQVE. CANAT
QVI. POTVIT. RIGIDAS. GOTHORVM. SVBDERE. MENTES
HIC. DOCVIT. DVRVM. FLVMINA. FERRE. IVGVM] Iam ad ipſum Iuſtinum veniamus.

XII. *Iuſtinus imperat.*

Simulac autem ex hac vita Iuſtinianus diſceſſit, ſuccedit Iuſtinus ipſius ſororis Iuſtiniani Imperatoris nomine Vigilantiæ filius, patreque nomine Dulciſſimo natus; coniux vero Iuſtini, Sophia appellata, Theodoræ Auguſtæ neptis fuit, vt ex Victoris Tunnenſis Chronico, & Corippo Africano grammatico, qui Iuſtini laudes cecinit, apparet: nam pulchre hic de ipſius Iuſtini, matriſque eius, atque vxoris nominibus:

Mater conſilij placidis Vigilantia veſtris
Semper ineſt oculis: quamque omni pectore geſtas,

Alma Auguſta tu conſors Sapientia regni. A
Tu quoque Iuſtitiæ nomen de nomine ſumens.
Frena regendorum retines firmiſſima Regum, &c.] Iuſtinus igitur apud Iuſtinianũ Imperatorem cognationis iure primum ſibi vendicauerat locum, ab eodemq. Curopalates creatus (ita Græci dicunt magiſtratum, cui Palatii cura credita erat) qui & Cæſar iam antea dictus fuerat. id quidem Corippus his verſibus docet.

Te dominum ſacra quia non prædixerat aula,
Cum magni regeres diuina Palatia patris,
Par extans curis, ſolo diademate diſpar,
Ordine pro rerum vocitatus Curapalatij:
Diſpoſitus iam Cæſar eras. Cum ſceptra teneret
Fortia adhuc ſenior, regni tu ſumma regebas
Conſilio moderata graui: Nil ille peregit
Sine te.] Sed quæ diuinitus de eodem ſint præuiſa ab Eutychio Patriarcha, Euſtathius ita narrat [a]: B

a Apud Sur die 6. Apr. tom. 2.

XIII. *Quæ prædicta de futuro Imperatore.*

Tribus circiter annis ante Imperium Iuſtini futura proſpicienti & magno Pontifici patefactum fuit, ipſum imperaturum: Qui nulla interpoſita mora, vt eum in Dei timore confirmaret, totiusque vitam eius ad pietatem incenderet, cum in Iucundianis quodam die Senatus haberetur, in remotum quemdam locum Dei ſeruus Iuſtinum ſeduxit, quo quidem in loco feneſtra erat (hoc enim ſignum, vt lapidum cumulus olim inter Iacob & Laban teſtimonium fuit) Et audi, inquit, ampliſſime vir: Quãuis ego humilis ſim ſeruus & ſacerdos Dei: ſignificauit mihi Deus te poſt auunculum tuum fore Imperatorem. Quare vide, ne huc illuc occupationibus diſtraharis: ſed attende tibi, & operam da, vt dignus euadas, qui Dei perficias voluntatem. His auditis Iuſtinus, gratias egit Deo, & viro magno reſpondit in hunc modum: Deus me dignum faciat, vt voluntati eius obtemperem, meq. gubernet & regat arbitrio ſuo. Et hæc quidem ſic facta ſunt. Cum autem vir magnus eſſet in inſula quæ Princepo appellatur, quadam die narrabat nobis: In viſione (inquiens) noctis quidam gladium dedit duorum imagines continentem, Iuſtini & coniugis eius, qui & mihi ad ridebant. Sed quidnam id ſignificaret, ab eo quæſiuit vnus ex ijs qui illic præſto erant, num illius gladij viſione ſectionem aliquam, vel rei finem portendi ſciret. Minime, inquit ille; ſed hi ipſi regnabunt, & me liberabunt: Imperatorio enim habitu indutos aſpexi. Quod imperauerint, perſpicuum eſt. Quod autem fuerit liberatus, quodq. exilij eius multæ viſiones extiterint, omnes nouimus.] hæc Euſtathius. Verum ſicut pincerna tardius recordatus eſt Ioſeph [b] in carcere detenti, ita & Iuſtinus ſerius quam par erat Eutychium ab exilio reuocauit, & non antequam qui in eius locum intruſus fuerat Ioannes ex hac luce diſceſſerit. C

b Geneſ. 40.

XIV. Ex hac vita iam ſubducto Iuſtiniano Imperatore, excitatur media nocte Iuſtinus a Callinico Excubitorum Præpoſito, & vt habenas ſumat Imperij admonetur; progreſſuſq. ad aulam, & Senatu hortante, ſumit Imperium: cum interea componitur exanime Imperatoris cadauer, ornaturq. ad ſepulturã, Sophia tunc ipſum veſte contexit pretioſa valde, in qua effigiatæ erant eiuſdẽ Imperatoris res geſtæ: quæ deſcribitur a Corippo, cũ agit de Sophiæ pietatis tũ exhibitis officijs defuncto Iuſtiniano. Pandemus hic tibi eã velut picturã in tabula, quã docta manus non penicillo, ſed acu formauit. Cum igitur de paratis agit exequijs, pompaq. funeris adornata, hos etiam habet verſus:

Exequijs adiecit ſolito plus dona paternis:
Ireque contractas denſo iubet agmine turbas: D
Et tulit intextam pretioſo murice veſtem,
*Iuſtinianorum * vbi tota laborum*
Nexo auro inſignita fuit, gemmiſque coruſca.
Illic barbaricas flexa ceruice phalanges,
Occiſos Reges, ſubiectaſque ordine gentes
Pictor acu tenui multa formauerat arte,
Fecerat & fuluum distare coloribus aurum,
Omnis vt aſpiciens ceu corpora vera putaret.
Effigies auro, ſanguis depingitur oſtro.
Ipſum autem in media victorem pinxerat aula
Effera Vuandalici calcantem colla tyranni,
Plaudentem Libyam fruges laurumque ferentem:
Addidit antiquam tendentem brachia Romam
Exerto & nudo geſtantem pectore mammam E
Altricem Imperij, libertatiſque parentem.
Hoc ideo fieri viuax Sapientia iuſſit,
Ornatum vt proprij funus regale triumphis
Auguſtum in tumulum fatalis duceret hora.] hæc de ornatu cadaueris atque feretri.

De veſte auro picta.

XV. Ceterum idem poſt multa ſubdit auctor, nullum ferme vas fuiſſe, in quo non ſculptæ eſſent victoriæ eiuſdem Imperatoris imagines; nam ait:

Triumphalia vaſa.

Ipſe triumphorum per ſingula vaſa ſuorum
Barbarico hiſtoriam fieri mandauerat auro,
Tempore quo captis iniecit vincla tyrannis
Iuſtinianus ouans quarto cum Conſule Princeps
Alta triumphali terret Capitolia pompa.]

XVI. At ita compoſito ad funus Iuſtiniani feretro, illud minime tamen effertur, niſi poſtquam inſignia

gnia

Digitized by Google

A gnia Iuſtinus accepit Imperij: quæ quidem nec recipere voluit, niſi conſulto oratoq. numine, & religionis officijs perſolutis: nam idem hæc de his cecinit auctor:

Ipſe autem procerum magnis oratibus actus
Non primum Imperij regalia ſigna recepit,
Ni ſacrata prius ſupplex oracula poſcens,
Effuſis precibus Chriſto ſua vota dicaret.
Ilicet Angelici pergens in limina templi,
Impoſuit pia thura focis, cereaſq. micantes
Obtulit, & ſupplex lacrymis ita cœpit obortis:
Omnipotens Princeps, &c.] quod item pietatis opus ipſa eius vxor Sophia ſeorſum exſoluit.

Expletis vero quæ ſolerent a proceribus exhiberi ſolēnijs, a Patriarcha Ioanne idem Iuſtinus benedictionem accepit atque coronam: quod pulchre his verſibus idem poeta deſcribit: XVII. *Iuſtinus a Ioāne Epiſcopo coronatur.*

Poſtquam cuncta videt ritu peracta priorum,
Pontificum ſummus, plenaq. ætate venuſtus
B *Aſtantem benedixit eum; cæliq. parentem*
Exorans Dominum, ſacro diademate iuſſit
Auguſtum ſancire caput; ſummoq. coronam
Imponens apici, &c.]

Poſt hæc autem diademate inſignitum & in ſolio collocatum, acclamationibus abſolutis, orationem habuiſſe teſtatur ad populum, quam deſcribit: ante cuius exordium cū ſignaſſe cruce frontem tradat, veterem morem intellige, conſueuiſſe nimirum Fideles ante concionem præmittere crucis ſignum: nam audi: XVIII.

Ipſe coronatus ſolium conſcendit auitum, *Signo Crucis ſe munit & ligno Imp.*
Atque crucis faciens ſignum venerabile, ſedit:
Erectaq. manu, cuncto præſente Senatu,
Ore pio hęc orans ait: Super omnia regnans
Regna Deus, &c.] At non manu tantum ſignaſſe crucis ſignum, ſed & ligno ſacratiſſimæ Dominicæ crucis frontem exornaſſe, idem inferius docet, hæc dicens:
C *Egreditur cum luce ſua, frontemq. ſerenam*
Armauit ſancti faciens ſignacula ligni.] In frontibus enim Regum crucem fulgere conſueuiſſe, ſuperius auctoritate Patrum, alia id poſcente occaſione, dixiſſe meminimus.

Poſt hæc autem vbi ad populum peroraſſet, atq. eius querelas lugubribus editas vocibus percepiſſet, quibus dolebat iniuſte exactionibus vexatum a prædeceſſore Principe, & ab eo debita nō eſſe ſoluta: Iuſtinus ſua vnicuique reddenda præcipit, & æs alienum Iuſtiniani diſſolui iubet. Hæc autem pereleganter Corippus his verſibus cecinit: XIX.

Flere diu tantis lacrymis non paſſus acerbis,
Condoluit miſerans, & ſe pietate ſubegit *Iuſtiniani æs alienum diſſoluit Iuſtinus.*
Legibus vltro ſuis. Aliena pecunia, dixit,
Reddenda eſt. Viuus patri qui ſubſtitit heres
Theſauros fidis priuatos ferre miniſtris
Imperat. Innumeræ mox aduenere cateruæ,
Fortia centenis oneratàq. brachia libris
D *Depoſuere humeris: turmæ glomerantur in vnum,*
Et totus fuſo Circus reſplenduit auro:
Tunc poſita ratione palam, populoq. vidente,
Debita perſoluit genitoris, cauta recepit.
Gaudia quanta illic, quantus fauor! vndique lætus.]
Tollitur in cęlum populorum clamor ouantum, &c.]

Hæc quidem omnia profecto redarguunt Iuſtiniani prædeceſſoris auaritiam, ne recitata ſuperius ex Euagrio eſſe calumnias & ex prauo ea ſcribentis animo prodijſſe quis putet. Præter hæc etiam de cauendis delictis Iuſtinum populum admonuiſſe, tradit auctor. Sed nec prętermiſiſſe quę ad Eccleſiarum ſtatum pertinere videbantur, teſtatur Euagrius, qui vbi plura præcedentibus cōſentientia narrauit, hæc addit: At primum dat mandatum, vt omnes Epiſcopi & ſacerdotes, qui ex omnibus locis in vnum Conſtantinopoli conuocati erant, ad ſuas ipſorum dimitterentur ſedes, vti conſuetos cultus Deo ſancte religioſeque adhiberent, monens ne quiſquam quod ad fidem pertineret nouare moliretur. Atq. iſtud quidem eius factum in laude ponendum eſt.] hæc Euagrius. XX.

E Sed quæ ad Iuſtiniani Imp. funus ſpectant, quod poſtea curatum conſtat, pauca quædam hic ex eodem Corippo cuncta exacte proſequente deſcribenda putamus, vtpote quæ ad Chriſtianum cultum pertinere noſcuntur, atque primum de multiplicibus luminaribus celebri pompa delatis, cum ait: XXI.

——— *Vaſa aurea mille,* *Luminaria exornant funus.*
Mille columnarum ſpecies, argentea mille,
Quę ſuperimpoſitis implebant atria ceris,
Ordine cuncta ſuo, patrum ſic more parata.] Vaſa illa fuiſſe intelligas multiplicia inſtrumenta pretioſorum diuerſi generis candelabrorum ad portandos cereos fabrefactorum, quorum ſuperius diuerſis in locis mentio facta eſt. Subdit vero de his quæ ferebantur condiendi cauſa cadaueris.

Thura Sabæa cremant: flagrantia mella locatis

Vngentis conditur corpus Imp.

Infundunt pateris, & odoro balſama ſucco: A
Centum aliæ ſpecies, vnguentaque mira feruntur
Tempus in æternum ſacrum ſeruantia corpus.] Et inferius de procedente populo, & pſalmodia qua religioſam proſequebantur funeris pompam:
——— *tota populus proceſſit ab aula.*
Mæſtaque funereas accendunt agmina ceras.
Omnis in exequias ſexus conuenit & ætas.
Quis memorare poteſt tanta miracula pompæ?
Hinc Leuitarum mirabilis ordo canentum,
Virgineus tonat inde chorus: vox æthera pulſat.] At hæc ſatis ad inſinuandam veterem Eccleſiæ Catholicæ conſuetudinem in celebritate funerum Fidelium defunctorum, per ſingula tempora vſque in præſens religioſiſſime propagatam. Sed de funere Imperatoris ad illud Regis funus tranſeamus.

XXII. *a Greg. Turon. hiſt. Franc. lib. 4. cap. 21.* *Clotarij Francorum Regis obitus.*

Hoc enim anno & Clotarius Rex Francorum, cum ageret ab obitu Clodouei annos quinquaginta & vnum in regno, ex hac vita migrauit; de quo iſta Gregorius [a], res ſui temporis ſcriptis B proſequens. Rex vero Clotarius anno quinquageſimoprimo ſui regni cum multis muneribus limina beati Martini expetijt; & adueniens Turonos ad ſepulchrum antedicti Antiſtitis, cunctas actiones, quas fortaſſe negligenter egerat, replicans, & orans cum grandi gemitu, vt pro ſuis culpis beatus confeſſor Domini miſericordiam exoraret, ea quæ irrationabiliter commiſerat, ſuo obtentu dilueret. Exin regreſſus quinquageſimoprimo regni ſui anno, dum in Cotia ſilua venationem exercet, a febre corripitur, & exinde Compendium villam redijt: in qua cum grauiter vexaretur a febre, aiebat: Vah, quid putatis? qualis eſt ille Rex cæleſtis, qui ſic tam magnos Reges interficit? In hoc enim tædio poſitus, ſpiritum exhalauit.] Quod ad eius culpas pertinet, ipſum quidem compluribus delictis obnoxium, potiſſimum vero inceſtis nuptijs infamatum, ſæpe excommunicatum fuiſſe a S. Nicetio Epiſcopo Treuerenſi, idem Gregorius in rebus geſtis eiuſdem Epiſcopi, quas conſcripſit, affirmat. ſed de eius ſepultura vbi ſupra idem auctor hæc addit: Quatuor filij ſui eum magno honore Sueſſionas deferentes, in baſilica beati Medardi ſepelierunt.] loco ſcilicet quem delegerat ad baſilicam conſtruendam, quam tamen filius Sigebertus conſtruxit. ac demum: Obijt autem poſt vnum decurrentis anni diem, quo Chramnus fuerat interfectus.] hæc Gregorius. C

XXIII. *Quatuor filij Clotarij regnant in Gallijs.*

Defuncto Clotario, quatuor eius filij inter ſe partiti ſunt regnum, nempe Charibertus, Chilpericus, Guntheramnus, & Sigebertus: quorum Charibertus regni ſedem tenuit Pariſijs, Chilpericus Sueſſionis, Guntheramnus Aurelianis, Sigebertus Rhemis. Porro horum omnium religioſiſſimus habitus eſt Sigebertus. Hic enim ſimulac accepit patrem eſſe defunctum, nihil antiquius habuit, quam vt ſanctum Nicetium Treuerenſem Epiſcopum ab eo in exilium amandatum poſtliminio reuocaret: de quo iſta in Vita eiuſdem S. Nicetij Gregorius habet [b]:

XXIV. *b Greg. Turon. Vit. S. Nicet. c. 1.*

Sanctus Nicetius quotidie prædicabat populis, denudans crimina ſingulorum, & pro remiſſione deprecans aſſidue confitentium: vnde aduerſus eum ſæpius odij virus exarſit, quod tam veraciter multorum facinora publicaret. Nam plerumq. ſe perſequentibus vltro obtulit, gladio exerto ceruicem præbuit: ſed nocere ei Dominus non permiſit. Voluit namq. pro iuſtitia mori, ſi perſecutor fuiſſet infeſtior. aiebat enim: Libenter moriar pro iuſtitia. Sed & Clotarium Regem pro iniuſtis operibus ſæpius excommunicauit; exiliumq. minante eo, nunquam eſt territus. Quodam vero tempore, cum ad exilium ductus, ab reliquis Epiſcopis, qui adulatores Regis effecti fuerant, remotus eſſet, atq. a ſuis omnibus derelictus: vni diacono, qui adhuc perſtabat in fide, ait: Quid tu nunc D agis? quare non ſequeris fratres tuos & eos quos volueris, ſicut & illi fecerunt? Qui ait: Viuit Dominus Deus meus, quia vſquequo ſpiritus meus intra hos artus contentus fuerit, nunquam derelinquam te. Et ille: Quia (inquit) hæc dixiſti, dicam tibi quæ Domino reuelante cognoui: Cras enim in hac hora & honorem recipiam, & Eccleſiæ meæ reſtituar. Hi autem qui me dereliquerunt, cum magno pudore ad me confugient. Præſtolabatur itaq. diaconus rem promiſſam attonitus: quod poſtea eſt expertus; Illuceſcente enim die craſtina, ſubito aduenit legatus Sigeberti Regis cum litteris, nuncians Clotarium Regem eſſe defunctum, ſeq. regnum debitum cum Epiſcopi charitate debere percipere. Hæc ille audiens, ad Eccleſiam regreſſus, poteſtati reſtituitur; confuſiſq. iis a quib. derelictus fuerat, omnes in charitate recepit.] hucuſq. Gregorius, qui & alia ſanctiſſimi Præſulis egregia facta ſcriptis mandauit.

Sigebert' Rex liberat ab exilio S. Nicetiũ.

XXV. *Peſtis inguinaria Italiã vaſtat.* *c Paul. diac. de Geſt. Lõgobard. lib. 2. c. 4.*

Hoc eodem anno (quo nimirum Iuſtinianus Imperator mortuus eſt) peſtis illa vehemens, inguinaria dicta, vniuerſam inuaſit Italiam, peruaſitque etiam regiones Boreales; de qua iſta habet Paulus diaconus [c]: Iiſdem temporibus in Liguria prouincia maxima peſtilentia exorta eſt. Subito enim apparebant quædam ſignacula per domos, oſtia, vaſa, veſtimenta; quæ ſi quis voluiſſet E abluere, magis magiſque apparebant. Poſt annum vero expletum cœperunt naſci in inguinibus hominum & alijs delicatioribus locis glandulæ in modum nucis, ſeu dactyli, quas mox ſequebatur febris intolerabilis æſtus, ita vt triduo homo extingueretur. Sin vero aliquis triduum tranſegiſſet, habebat ſpem viuendi. Erat vbiq. luctus, vbique lacrymæ. Nam (vt vulgi rumor habebat) fugientes cladem aut vitantes relinquebant domos deſertas habitatoribus, ſolis catulis eas ſeruantibus: pecuaria ſola remanebant in paſcuis, nullo aſtante paſtore. Cerneres villas & caſtra agminib. hominum repleta, poſtero die, vniuerſis fugientibus, in ſumma vaſtitate & ſilentio. Fugiebant filij, inſepulta parentum relinquentes cadauera. Si quem forte antiqua pietas perſtringebat, vt vellet ſepelire proximum, reſtabat ipſe inſepultus: & dum obſequebatur, perimebatur: dum offerre obſequium defunctis præmeditabatur, ipſe ſine obſequio ſuorum cadauer remanebat: vt videres ſæculum in antiquum redactum ſilentium. Nulla vox audiebatur, niſi gementium in morte, nullus paſtorum ſibillus, nullæ ferarum inſidiæ parabantur * pecudibus; nulla damna

domeſticis

A domeſticis volucribus: ſata tranſgreſſa metendi tẽpora intacta expectabant meſſores. Vineæ amiſſis folijs, radiantibus vuulis, illæſę remanebant, hieme appropinquante. Nocturnis horis perſonabat tuba bellantium: audiebatur a pluribus quaſi murmur exercitus: nulla erant veſtigia commeãtuum: nullus cernebatur percuſſus, & tantum viſus oculorum ſuperabant cadauera mortuorum. paſtoralia loca conuerſa fuerant in hominum ſepulturas, & habitacula humana facta fuerant habitacula beſtiarum. Et hæc quidem mala intra Italiam tantum vſque ad fines Alemannorum, & Baioariorum ſolis Romanis accidere. Inter hæc Iuſtiniano Principe e vita decedente, &c.] hæc Paulus diaconus. At quæ de eadem lue vbique pauenda ſcripſerint duo Gregorij, res geſtas ſuorum tẽporum proſequentes, his ſubijciam.

XXVI.

Hæc plane peſtis illa fuit, cuius S. Gregorius Papa meminit in Dialogis, miraq. narrat verbis iſtis [a]: Ammonius mihi iam in monaſterio poſitus narrauit, quod in ea mortalitate, quæ Patricij Narſetis temporibus hanc vrbem vehementer afflixit, in domo prædicti Valeriani puer armentarius fuit præcipuæ ſimplicitatis & humilitatis. Cum vero eiuſdem aduocati domus eadem clade vaſtaretur, idem puer percuſſus eſt, & vſque ad mortem deductus. Qui ſubito ſublatus a præſen B tibus, redijt, ſibiq. dominum ſuum vocari fecit: Cui ait. Ego in cælo fui, & qui de hac domo mortui ſunt, agnoui: Ille, ille, & ille mortui ſunt. Tu vero ne timeas: quia in hoc tempore moriturus non es. Vt vero ſcias, quia me in cælum fuiſſe, verum fateor: ecce accepi illic vt linguis hominũ loquar. Numquid tibi incognitum fuit Græcam me linguam omnino non noſſe? & tamen Græce loquar, vt cognoſcas an verum ſit, quod me linguas hominum accepiſſe teſtificor. Cui tum Græce dominus ſuus locutus eſt, atque ille in eadem lingua reſpondit; vt cuncti qui aderant, mirarentur. in eadem quoque domo prædicti Valeriani Narſes ſpatharius Bulgar manebat; qui feſtine ad ægrum deductus, ei Bulgarica lingua locutus eſt: ſed ita puer in Italia natus, & nutritus in eadem, barbara locutione reſpondit, ac ſi fuiſſet ex eadem gente generatus. Mirati ſunt omnes qui audiebant; atq. ex duarum linguarum experimento, quas eum ante neſciſſe nouerant, crediderunt de omnibus, quæ probare minime valebat. Tunc per biduum mors ei dilata eſt: ſed die tertio (quo occulto Dei iudicio neſcitur) manus & brachia, lacertoſq. ſuos dentibus laniauit, & ita de corpore exiuit.] hæc Gregorius. Sane quidem & in amentiam quoque atque furorem deducere homines conſueuiſſe peſtem illã Gregorius Turonenſis teſtatur. Nec vero de alia plane lue meminit idem Gregorius, C quam de iſta tunc graſſante in Gallias: non enim Italiæ terminis contineri potuit, ſed & exteras regiones Gallias atque Germaniam peruaſit, vt ex pluribus Gregorij locis apparet; qui in primis quomodo Rhemenſis ciuitas fuerit liberata, ita deſcribit [b]:

a Gregor. dialo. lib. 4. c. 36.

Prodigium de puero peſte percuſſo.

b Greg. de Glo. confeſſ. c. 79.

XXVII.

Rhemenſes effugiunt peſtem ope S. Remigij.

Sed nec illud ſileri placuit, quod illo geſtum eſt tempore, cum lues inguinaria populum Primæ Germaniæ deuaſtaret. Cum autem omnes terrerentur huius cladis auditu, cucurrit Rhemenſis populus ad S. Remigij ſepulchrum, congruum huius cauſæ flagitare remedium. Accenſis cereis, lychniſq. non paucis, hymnis, pſalmiſq. cæleſtibus per totam excubat noctem. Mane autem facto, quid adhuc precatui deſit, in tractatu timatur. Reperiunt etenim reuelante Deo, qualiter oratione præmiſſa, adhuc maiori propugnaculo vrbis propugnacula muniantur. Aſſumpta igitur palla de beati ſepulchro, componunt in modum feretri: accenſiſq. ſuper cruces cereis atque cerofera libus, dant voces in canticis: circumeunt vrbem cum vicis, nec prætereunt vllum hoſpitium, quod non hac circuitione concludant. Quid plura? Non poſt multos dies fines huius ciuitatis lues aggreditur memorata. Verumtamen vſque ad eum locum accedens, quo beati pignus acceſſit, ac ſi conſtitutum cerneret terminum, initio ingredi non modo non eſt auſa, ſed etiam quæ in principio per D uaſerat, huius virtutis repulſa reliquit.] hæc Gregorius: qui & quonam modo Treuerenſis etiam ciuitas ab eadem ingruente tunc lue fuerit liberata per S. Nicetium hoc tempore eius Epiſcopum, narrat in libello, quo eiuſdem Sancti res geſtas proſecutus eſt, his verbis [c]:

c Greg. Tur. in libel. vitę S. Nicetij.

XXVIII.

S. Nicetius liberat Treuerẽſes ab inguinaria.

Cum autem lues inguinaria Treuericum populum in circuitu ciuitatis valde vaſtaret, & ſacerdos Dei pro ouibus commiſſis Domini miſericordiam imploraret aſſidue: factus eſt ſonus de nocte magnus tamquam tonitruum validum ſuper pontem amnis, ita vt putaretur vrbs ipſa abſorberi. Cumq. omnis populus exterritus in lectulis reſediſſet, letiferum ſibi interitum opperiens: audita eſt in medio vox vna ceteris clarior, dicens: Et quid hic, o ſocij, faciemus? Ad vnam enim portam Eucharius ſacerdos obſeruat, ad aliam Maximinus excubat, in medio verſatur Nicetius: nihil hic vltra præualere poſſumus, niſi ſinamus hanc vrbem eorum tuitioni. Hac audita voce, ſtatim morbus quieuit, nulluſq. ab eo vltra defunctus eſt. Vnde non ambigitur, virtute memorati Antiſtitis fuiſſe defenſam.] hæc Gregorius de eadem agens inguinaria lue. Quomodo etiam precibus S. Galli Epiſcopi populus Aruernenſis ſit liberatus, idem auctor hæc ait [d]:

d Greg. hiſt. Fr. lib. 4. c. 5. & in Vita S. Galli.

XXIX.

S. Gallus liberat Aruernenſes ab inguinaria.

Huius tempore, cum lues illa, quam inguinariam vocant, in diuerſas regiones deſæuiret, & maE xime tunc Arelatenſem prouinciam depopularetur: ſanctus Gallus Aruernenſis Epiſcopus non tantum pro ſe, quantum pro populo ſuo trepidus erat. Cumq. die noctuq. pro populo deprecaretur, vt veniens plebem ſuam vaſtari non cerneret: per viſum noctis apparuit ei Angelus Domini, qui tam cæſariem quam veſtem in ſimilitudinem niuis candidam efferebat; & ait ad eum: Bene enim facis, o ſacerdos, quod ſic Dominum pro populo tuo ſupplicas: exaudita eſt enim oratio tua & ecce eris cum populo tuo ab hac infirmitate liberatus; nulluſq. te viuente, in regione iſta ab hac ſtrage deperiet: nunc autem ne timeas poſt octo vero annos time. Vnde manifeſtum fuit, tranſactis his annis, eum e ſæculo diſceſſurum. Expergefactus autem, & Deo gratias pro hac cõſolatione agẽs quod eum per cæleſtem nunciũ confortare dignatus eſt, Rogationes illas inſtituit, vt media Quadrageſima pſallendo ad baſilicam beati Iuliani martyris itinere pedeſtri venirent. ſunt enim in hoc itinere quaſi ſtadia trecenta ſexaginta. Tunc etiam in ſubita contemplatione parietes vel domorum vel eccleſiarum ſignari videbantur: vnde a ruſticis hæc ſcriptio Thau vocabatur. Cum autem regiones alias (vt diximus) lues iſta conſumeret, ad ciuitatem Aruernam, S. Galli intercedente oratio-

re oratione,non attigit. Vnde hanc non paruam cenſeo gratiam,qui hoc meruit, vt paſtor poſitus oues ſuas deuorari,defendente Domino,non videret.]hæc Gregorius,qui eadem repetit, cũ eiuſdem S.Galli collectas res geſtas conſcripſit. Sed quid poſt annos octo timendum eſſe Angelus prædixit,eum videlicet ipſo Sancto defuncto,in locum eius ſubrogatus eſt Cautinus Epiſcopus Aruernenſis,ſuo loco dicturi ſumus. At e Gallijs in Britanniam inſulam transeamus. A

XXX. Hoc enim anno gens Pictorum in Britannia inſula commorantium ad Chriſti fidem per ſanctum Columbanum perducta eſt. Rem geſtam certa temporis nota ſignatam Beda narrat his verbis [a]:

[a] Beda de Geſtis Angl. lib. 3. c. 4.

Conuerſio Pictorum Septentrionalium.

Anno incarnationis Dominicæ quingenteſimo ſexageſimoquinto (quo tempore gubernaculum Romani Imperij poſt Iuſtinianum Iuſtinus Iunior accepit) venit de Hibernia presbyter & Abbas habitu & vita monachi inſignis,nomine Columbanus,in Britanniam prædicaturus verbũ Dei prouincijs Septentrionalium Pictorum,hoc eſt,eis qui arduis atq. horrentibus montium iugis ab Auſtralibus eorum ſunt regionibus ſequeſtrati. Namque ipſi Auſtrales Picti,qui intra eoſdem montes habent ſedes,multo ante tempore(vt perhibent)relicto errore idololatriæ,fidem veritatis acceperant,prædicante eis verbum Nynia Epiſcopo reuerendiſſimo & ſanctiſſimo viro de B natione Britonum,qui erat Romæ regulariter fidem & myſteria veritatis edoctus: cuius ſedem Epiſcopatus S. Martini Epiſcopi nomine & eccleſia inſignẽ(vbi ipſe etiam corpore cum pluribus Sanctis requieſcit) iam nunc Anglorum gens obtinet.qui locus ad prouinciam Berniciorum pertinens,vulgo vocatur Ad candicam caſam,eo quod ibi eccleſiam de lapide, inſolito Britonibus more,fecerit.

XXXI. Venit autem in Britanniam Columbanus,regnante Pictis Bridio filio Meilochon Rege potẽtiſſimo,nono anno regni eius·gentemque illam verbo & exemplo ad fidem Chriſti conuertit:vnde & præfatam inſulam ab eis in poſſeſſionem monaſterij faciendi accepit:neq. enim magna eſt, ſed quaſi familiarum quinque iuxta æſtimationem Anglorum: quam ſucceſſores eius vſque hodie tenent,vbi ipſe ſepultus eſt poſt annos circiter trigintaduos ex quo ipſe Britanniam prædicaturus adijt.

S. Columbanus Abbas Pictorum Apoſtolus.

XXXII. Fecerat autem ſibi,priuſquam in Britanniam veniret,monaſterium nobile in Hibernia,quod a copia roborum Dearnach,lingua Scotorum,hoc eſt,Campus roborum,cognominatur. Ex quo vtroq. monaſterio plurima exinde monaſteria per diſcipulos eius & in Britannia & in Hibernia C propagata ſunt:in quibus omnibus idem monaſterium inſulanum,in quo ipſe requieſcit corpore principatum tenet. Habere autem ſolet ipſa inſula rectorem ſemper Abbatem presbyterũ, cuius iuri & omnis prouincia & ipſi etiam Epiſcopi ordine inuſitato debeant eſſe ſubiecti, iuxta exemplum primi doctoris illius,qui non Epiſcopus,ſed presbyter extitit & monachus: de cuius vita & verbis nonnulla a diſcipulis eius feruntur ſcripta haberi.

XXXIII. Verum qualiſcumq. fuerit ipſe,nos hoc de illo certum tenemus,quod reliquit ſucceſſores magna continentia,ac diuino amore,regulariq. inſtitutione inſignes:in tempore quidem ſummæ feſtiuitatis,*Paſchatis ſcilicet*,dubios circulos ſequentes,vtpote quibus longe vltra Orbem poſitis nemo Synodalia Paſchatis obſeruantiæ decreta porrexerat:tantum ea quæ in Propheticis, Euangelicis,& Apoſtolicis litteris diſcere poterant,pietatis & caſtitatis opera diligenter obſeruantes. Permanſit autem huiuſmodi obſeruantia Paſchalis apud eos tempore non pauco,hoc eſt, vſq. ad annum Dominicæ incarnationis ſeptingenteſimum decimumſextum, per annos centum quinquaginta. At tunc veniente ad eos reuerendiſſimo & ſanctiſſimo patre & ſacerdote Egberto de natione Anglorum,qui in Hibernia diu exulauerat pro Chriſto,& erat doctiſſimus in Scripturis,& longæua vitæ perfectione eximius:correcti ſunt per eum, & ad verum canonicumque Paſchæ diem translati.]Sed de his inferius ſuo loco. D

Pictorũ Chriſtianorum error de die Paſchatis celebrãdo.

IESV CHRISTI ANNVS	IOANNIS PAP. ANNVS	IVSTINI IVN. IMP. ANNVS
566.	7.	1.

I. QVi ſequitur annus Redemptoris quinquagenteſimus ſexageſimusſextus, idem Iuſtini Imp. primus numeratur,inchoatus tamen ab anno ſuperiori menſe Nouembri,Indictionis decimæquartæ:quo idem Imp. Conſul creari voluit. Intermiſſus diu a Conſulatu Baſilij eiuſmodi magiſtratus populum nonnihil mæſtum reddiderat;exhilaratus vero eſt,cũ Iuſtinus reſtituendum Conſulatum fore promiſit:nam hæc Corippus [b] ex Iuſtini perſona:

[b] Corip. in laud. Iuſtini lib. 4.

Non ſolum optati iubeo ſpectacula Circi: B
Præmia ſed populis & maxima dona parabo:
Ditabo plebes opibus:nomenq. negatum
Conſulibus Conſul poſt tempora cuncta nouabo,
Gaudeat vt totus Iuſtini munere mundus.
Dona Kalendarum properant vicina mearum.
Vos veſtris adſtate locis,properate,parate,
Promiſſaq. die noſtras ſperate curules.
Expauit gaudens inopino nomine vulgus
Conſulis audito:natus fragor,atq. tumultus
Per latos ingens,fremit vndique murmur,
Ingeminantq. cauos dulci modulamine plauſus.]

II. Aduenientibus igitur ipſis Kalend. Ianuarijs Conſulatum iniens Imp. donatiuũ more maiorũ dedit,

A dedit,templumq.petijt Deo acturus gratias more Chriſtiano,non Gentili,quo Romani olim con
ſueuerunt aſcendere Capitolium,Sed audi ipſum Corippum:

——— Hunc, Chriſtum ſcilicet,*mente fideli*
Regnator Iuſtinus amans,trabeatus ab aula
Egrediens templum primus ſublime petiuit,
Atque Deo grates ſolita pietate peregit,
Plurima votorum ſacrauit dona ſuorum,
Immenſoq.pium ditauit munere templum:
Obtulit & ceras,ſed mitis voce petiuit,
Corde humilis,dextraq.Dei benedictus abiuit.
Plus exaltatus,plus iuſtificatus in ipſum,
Quod ſe humilem ſtans ante Deum,veramq.fatetur
Quam retinet pietate fidem.] alludit hæc dicens auctor ad fidei profeſſionem, quam no-
uus creatus Imperator ipſo ſui Imperij initio publice exhibere ſolebat.

B Quod vero periclitantem nactus eſſet ſtatum Imperij ob fidem Catholicam a prædeceſſore III.
magnopere(vt dictum eſt)perturbatam,edictum etiam de fide conſcripſit,quo conſultum voluit
fidei Orthodoxæ.recitatur illud ab Euagrio iſtis verbis [a]: a Euag.li.5.c.4.

In nomine Domini Ieſu Chriſti Dei noſtri,Imp.Cæſar Fl.Iuſtinus,fidelis in Chriſto,Manſue
tus,Max.Beneficus,Alemannicus,Gothicus,Germanicus,Atticus,Francicus,Herulicus,Gipedi- *Iuſtini Imp.de*
cus,Pius,Fortunatus,Glorioſus,Victor,Triumphator,ſemper Auguſtus. *Catholica fide edictum.*

Pacē meā do vobis,inquit [b] Chriſtus Dominus verus Deus noſter:pacē meā relinquo vobis,
idē Dominus omnibus prædicat.Atq.iſtud aliud nihil eſt,quā vt credētes in eū,ad vnā eādēq.Ec b Ioan.14.
cleſiā ſe conferāt,& in recta Chriſtianorum fide ipſi inter ſe cōſentiāt:eoſq.qui ei cōtradicūt,opi
nionemve aduerſariam conſectantur penitus deteſtentur. Eſt enim prima omnibus hominibus
ſalus ingenua veræ fidei confeſſio.Quocirca nos tum præceptis Euangelicis,tum ſancto Symbolo,
id eſt,doctrinæ ſanctorum Patrum obſequentes,hortamur omnes,vt ad vnam eamdemq.Eccleſiā
& diſciplinam ſe recipiant,credentes in Patrem & Filium & Spiritum ſanctum,Trinitatem con-
ſubſtantialem,Vnam Deitatem,id eſt,naturam & ſubſtantiam ratione & re ipſa vnam,vim,poten
C tiam & facultatem vnam in tribus perſonis glorificantes,in quibus baptizati ſumus,in quas credi
mus,quibus in vnum coniungimur. Vnitatem in Trinitate,& Trinitatem in vnitate adoramus;
tum diuiſionem habentem,tum coniunctionem plane admirabilem:vnitatem ſecundum ſubſtan
tiam,id eſt,Diuinitatem:Trinitatem ſecundum proprietates,id eſt,perſonas(diuiditur enim ra-
tione,vt ita dicam,indiuidua,coniungitur autem diuidua;ſiquidem Diuinitas vnum eſt in tribus,
& tres vnum,in quibus eſt Diuinitas,vel,vt accuratius dicam,quæ ſunt ipſa Diuinitas)Deum Pa-
trem,Deum Filium,Deum Spiritum ſanctum:quandoquidem ſingulæ perſonæ per ſe conſideran-
tur,mente ea quæ ſeiungi nō poſſunt ſeiungente: Deum nimirum tres eſſe perſonas,quæ in vnum
motus & naturæ(vt ita dicā)identitate coniunctæ intelliguntur.Nam oportet & vnum confiteri
Deum,& tres perſonas ſiue proprietates prædicare.

Confitemur etiam ipſum vnigenitum Filium Dei,Deum Verbum ante ſæcula & ab æternita IV.
te a Patre genitum,non factum, & in nouiſſimis diebus propter noſtram ſalutem deſcendiſſe de
cælis,& incarnatum ex Spiritu ſancto,& ex domina noſtra ſancta & glorioſa Deipara ſemperque
Virgine Maria,& natum ex ea:qui eſt æqualis Patri & Spiritui ſancto.Nam quartæ perſonæ ac-
D ceſſionem,id eſt,Dei Verbi incarnati,qui eſt una perſona Trinitatis,ſancta Trinitas non admittit:
ſed eſt vnus & idem Dominus noſter Ieſus Chriſtus,qui eſt cōſubſtantialis Patri ſecundum Diui
nitatem,nobis autem conſubſtantialis ſecundum humanitatem,patibilis quidem carne,Diuinita
te autem impatibilis.Non enim alium Deum Verbum qui miracula edidit,& alium qui paſſus eſt
agnoſcimus:ſed vnum eumdemq.confitemur Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum Dei Verbum
incarnatum & vere hominem factum;& tum miracula quæ edidit,tum afflictiones quas ſua ſpon-
te pro noſtra ſalute carne ſuſtinuit,vnius & eiuſdem fuiſſe.Nam non homo aliquis ſe ipſum pro
nobis tradidit,ſed ipſe Deus Verbum,qui ſine Diuinitatis mutatione factus eſt homo,& ſua ſpō
te paſſionem & mortem pro nobis ſubijt.Quapropter dum Deum illum confitemur,non inficia-
mur hominem eſſe:& dum illum confitemur hominem,Deum eſſe non negamus.Vnde dum vnū
Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum ex vtraque natura Diuinitate & humanitate conſtare aſſeri
mus,non confuſionem in vnitate introducimus.Etenim quod ſecundum noſtram naturam factus
ſit homo,non definet eſſe Deus:neque quod Deus ſit ſecundum ſuam naturam,ſimilitudinemq.ha
beat noſtræ ſimilitudinis haud capacem,homo eſſe detrectabit:ſed manet ſicut Deus in humani
E tate,ſic non minus in Diuinitatis præſtantia homo.

Ambo igitur in eodem,& vnus Deus pariter & homo,qui eſt Emmanuel.Eumdem porro dū V.
perfectum in Diuinitate,perfectum quoque in humanitate,ex quibus duabus rebus conſtat,con-
cedimus;vni eius compoſitæ perſonæ diuiſionem,ſectionemve particularem non inferimus,ſed na
turarum ſignificamus differentiam,quæ propter copulationem minime tollitur.Siquidem neque
diuina natura mutata eſt in humanam,neque humana natura in diuinam conuerſa,ſed quia vtra-
que in propriæ naturæ finitione rationeq.melius intelligitur,exiſtatque,idcirco copulationem fa
ctam in perſona dicimus.Copulatio autem quæ eſt in perſona,oſtendit Deum Verbum, hoc eſt,
vnam ex tribus perſonis in Diuinitate,non homini qui ante extitit,coniunctum fuiſſe,ſed in vtero
dominæ noſtræ ſanctæ & glorioſæ Deiparæ & ſemper Virginis Mariæ ſibi ex ea in propria perſona
carnem nobis conſubſtantialem,& iiſdem nobiſcum affectionibus,peccato excepto,obnoxiam,eā
que anima rationis & intelligentiæ participe imbutam fabricaſſe.In ſe namque propriam habuit
perſonam,& factus eſt homo,& eſt vnus & idem Dominus noſter Ieſus Chriſtus eiuſdem cum Pa

tre

tre & Spiritu ſancto particeps gloriæ. A

VI. Ac dum mente complectimur inexplicabilem eius copulationem;confitemur vere vnam na-
turam Dei Verbi incarnatam carne anima rationali & mentis participe imbuta. Rurſus autem
cum cogitatione comprehendimus naturarum differētiam;duas naturas,nulla tamen inducta ea
rum direptione,aſſerimus. Nam in eo vtraque ineſt natura:& propterea vnum & eumdem confi-
temur Chriſtum,vnum Filium,vnam perſonam ſiue vnam proprietatem eſſentiæ diuinæ , Deum
pariter & hominem.Quocirca omnibus qui iſtis contraria vel ſenſerunt vel ſentiunt , denuncia-
mus anathema,alienoſq.a ſancta Catholica & Apoſtolica Dei Eccleſia iudicamus.Et cum recta ve
eaq.dogmata,quæ ſancti Patres nobis tradiderunt,nobis prædicata ſint:hortamur vos omnes,im
mo vero etiam obſecramus,vt in vnam eamdemq. Catholicam & Apoſtolicam Eccleſiam coale-
ſcatis.Nam non grauamur,licet ſimus in hoc eximio Imperij gradu locati, eiuſmodi verbis pro
omnium Chriſtianorum concordia & coniunctione vti,eo quidem conſilio,vti omnes vno ore lau
dem & gloriam Dei optimi maximi & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti celebrent;& nemo de reli-
quo vlla de cauſa vel de perſonis Trinitatis,vel de vlla ſyllaba in ea comprehenſa digladietur:quā
doquidem ipſæ ſyllabæ nos ad vnam & ſinceram fidem ſententiamq.ferant,& eadem cōſuetudo & B
modus in ſancta Catholica & Apoſtolica Dei Eccleſia hactenus omnino firmus & minime noua-
tus manſerit,& in vniuerſum poſterum tempus manſurus ſit.]hucuſque Iuſtini Imp.edictum.Pe-
git vero Euagrius:

VII. *Probe iacta imperij funda menta.* Huic edicto quamquam conſenſere omnes,illudq.ſicut vera fides poſcit,editum dixere:mem-
bra tamen Eccleſiæ,quæ opinionum varietate diſtracta erant,minime fuerunt ad concordiam redu
cta:propterea quod edictum plane & apertis verbis ſignificarit,vnam conſuetudinem in Eccleſijs
firmam & minime nouatam hactenus manſiſſe,& in poſterum tempus manſuram.]hæc Euagrius.
Iecit ſtabiliendo Imperio hæc fundamēta Iuſtinus,ex quibus magna eſt ei parta fiducia,vt ingruē
tes barbaros non timeret:tantumq. abfuit vt eiſdem dona mitteret,vt & pactum a Iuſtiniano tri-
butum,quo redemerat cladem Imperij,eiſdem perſoluere denegarit,immo minas addiderit:vt ſe
a Prouer.28. cundum illud Prouerbiorum [a]: Iuſtus quaſi leo contendens abſque terrore erit]Iuſtinus fide,mu
nitus ſummam induerit animi fortitudinem.

VIII. Hoc namque anno cum auſpicatus eſt Conſulatum,idem Iuſtinus Imp.audiuit legatos Gaga
ni Regis Auarum,qui miſſi erant ad exigendam a Iuſtino annuam pecuniam, quam Iuſtinianus C
Imp.illi ſoluere cōnſueuerat,ne laceſſeret,incurſionemve faceret in Romani Imperij ditionem :
ſed renuit id præſtare Iuſtinus,eoſdemq. inanes ac vacuos redire iuſſit,bellum eiſdem comminatus
ſi quid contra Imperium moliri tentarent. Proſequitur iſta deſcribere Corippus,qui inter alia hęc
Iuſtinum ad legatos conſtanti animo eſſe locutum tradit:

Iuſtinus contē-nit Barbaros.

Res Romana Dei eſt:terrenis non eget armis:
Iure pio viuit:bellum non ingerit vltro,
Suſcipit illatum.] & inferius:
Quod ſupereſt,vnumq.meum ſpeciale leuamen,
Imperij Deus eſt virtus & gloria noſtri,
A quo certa ſalus,ſceptrum datur atque poteſtas:
Qui populos clemens ſuper omnia regna Latinos
Conſtituit, pacemq.ſuam commendat amari:
Cuius ſpe fruimur,cuius virtute ſuperbos
* populum *Deijcimus:cuius populos * pietate tuemur:* D
Qui noſtros auget mira virtute triumphos.
Ipſius laudamus opus,ſolumq.timemus:
* rerum *Hunc vnum colimus Regem * Dominumq.fatemur,*
* omnibus *Cognoſcant Auares,quoniam Deus omnium * hic eſt.]* Ita plane Iuſtinus ſecundum illud
b Pſal.59. Dauidicum [b]: In Deo faciemus virtutem,& ipſe ad nihilum deducet inimicos noſtros] contem
nit formidabiles omnibus gentibus barbaros,qui(vt dictum eſt)& ſuum prædeceſſorem Iuſtinia
num,qui Vuandalos ac Gothos debellauit,iam ſub tributo redegerant.

IX. Quod inſuper ad eoſdem barbaros a Iuſtino repulſos ſpectat , non prætermittendum pu-
tamus, Photium in ſua Bibliotheca,dum agit de Theophanis Byzantij hiſtoria cœpta(vt ait)a bel
lo Perſico,quod actum eſt poſt fœderis ſolutionem anno ſecundo Iuſtini Iunioris ſucceſſoris Iu-
ſtiniani Imperatoris,& producta vſque ad annum decimum eiuſdem belli,inter alia mentionem
habere de legatione Turcarum miſſa vna cum donis ad Iuſtinū ipſum, qua peterent ne ſuſciperet
Auares barbaros ipſis infeſtiſſimos:aitq.de Turcis,fuiſſe populum habitantē apud Tanaim verſus
Euri venti partem,eoſdemq.antiquitus appellatos eſſe Maſagetas , a Perſis vero ipſorum lingua E
Chermichiconas nominatos.hæc de his ex Theophane Byzantio Photius.

X. Sic igitur Iuſtinus in Deum ſperans [c], non eſt fraudatus a deſiderio ſuo;ſed eoſdem truculē
c Pſal.77. tos hoſtes hactenus ſemper & vbique victores ſumma gloria ſuperauit per Tiberium Ducem an-
Iuſtinus fidei Catholicæ ſtudioſus. no quarto ſui Imperij,vt ſuo loco dicemus.Ad hæc idem Imperator maxime pius hoc itidem anno
(vt Miſcellæ auctor habet)ad ſedandos obortos Alexandriæ tumultus occaſione diuerſarum ſecta
rum inter ſe altercantium,Photinum Beliſarij priuignum illuc miſit,ſimulq.munera eccleſijs offe
renda dedit & quidem ſumptuoſa.Sunt hæc ſane magna laude digna,ſi in reliquis idem Impera-
tor optimi Principis numeros omnes ſimul expleſſet, & non potius turpi vita fœdaſſet quæ ipſo
ſui Imperij exordio laudabiliter(vt Chriſtianiſſimum decet Principem)peregiſſet . Hæc autem
d Euag.lib.5.c.1. ut cognoſcas,accipe quæ de ipſo ſcripta ſunt ab Euagrio iſtis verbis [d]:

XI. *Iuſtini praui mores.* Verum quo ad vitæ eius rationem attinet,delicijs re vera defluxit & mollicie,in voluptatibus
obſcœnis volutatus,alienæ pecuniæ adeo ardenter appetens,vti omnia iniqui quæſtus gratia diuē
deret,

Digitized by Google

A deret;immo vero etiã ipſa ſacerdotia,diuinum numen minime reuerens, plebeijs hominibus ve-
nalia palam exponeret.]hæc Euagrius.Porro incontinentis animi primum illud publica lege[c] ſan- a Iuſtin Nouel. conſt.3.apud Iulian.
cita hoc anno kal.Ianuarij dedit indicium,dum pœnas Iuſtiniani legibus aduerſus illicita coniu
gia contrahentes ſancitas ſilere voluit,atq.ita coniunctos abinuicem minime ſeparauit: ſed his ẽt
deterior conſtitutio illa hoc eodem anno Septembri menſe lata,qua communi coniugum conſen
ſu diſſolui matrimonium poſſe ſanciuit.Extat ipſa conſtitutio,ſed male inter Iuſtiniani Imperato
ris Nouellas [b] adnumerata;cum ipſe Iuſtinus in ea teſtetur expreſſe, diuerſam Iuſtiniani de ea b Apud Nouel. Iuſtiniani 140.
re fuiſſe ſententiam.Habes editionem Iuliani Anteceſſoris,in qua cum eiuſmodi conſtitutio reci-
tetur,Iuſtino,non autem Iuſtiniano tribuitur:vt de his nihil ſit quod dubitare quis poſſit. Hæc o-
portuit admonuiſſe,vt Iuſtinianus ab illata a nonnullis calumnia vendicetur. Porro ad teſtandã
ac deteſtandam Iuſtini temeritatem iſtiuſmodi inter Chriſtianos contrariam ſacro Euangelio le-
gem ſancientis,hic ipſam deſcribendam putauimus.ſic enim ſe habet:

Imp.Cæſ.Flauius Iuſtinus Alemannicus,Gothicus,Francicus,Alanicus, Vuandalicus,Afri- XII.
canus,Pius,Felix,Glorioſus,Victor,ac Triumphator ſemper colendus Aug. Iuliano Præf. Vrbis *Iuſtini edictũ*
B Conſp. *de diuortio.*

Nuptijs decentius nihil eſt hominibus,ex quibus filij,ceteræq.nationum ſucceſſiones,fundo-
rum quoq.& ciuitatum habitacula,& Reipublicæ eximius ſtatus.Propter quod nuptias felices eſ
ſe eis qui eas ineunt,ſic optamus,ita vt numquam eas ſiniſtri omnis opus fieri,neq.nuptijs copu
latos abinuicẽ ſeparari,iuſtam non habentes abſolutionis nuptiarum occaſionem. Sed quoniam
difficile eſt in omnibus hominibus hoc ſeruari(in multitudine enim tanta non aliquas incidere ir
rationabiles ſimultates,vnum de impoſſibilibus exiſtit)oportere putauimus his reperire quam-
dam medelam;magis vero illic,vbi puſillanimitas in tantum erigitur,ita vt implacabilis horror
fiat coniugibus vna manentibus.Antiquitus quidem licebat ſine periculo tales abinuicem ſepara
ri ſecundum communem voluntatem & conſenſum hoc agentes,ſic vt plurimæ tunc leges extarẽt
hoc dicentes: ET BONA GRATIA. ſic procedentem ſolutionem nuptiarum patria vocitan-
tes voce.Poſtea vero diuæ memoriæ noſtro patri pietate & temperantia omnes vbicumq.aliquan-
do imperantes excedenti viſum eſt,qui ad ſuam vtilem & firmam reſpiciens voluntatem,non autẽ
miſerias puſillanimitatis conijciens,legem ſancire,qua prohibuit conſenſu coniugia ſolui: quod
C nos quoque volebamus nimis obtinere in hoc ipſo.

Plurimi autem nos adierunt inter ſe coniugium horrentes & abominantes, & prœlia diſcor- XIII.
diaſq.propter hoc domi contingere accuſantes(hoc quod valde doloriferum & triſte conſiſtit)
diſſoluere propter hoc præcantes connubia,etſi occaſiones non habuerunt dicere,per quas ſine ti
more lex hoc dabat * facere ipſis. Deſiderium vero & ſtudium eorum pro hac re in aliquanto di * debeat
ſtulimus tempore,aliquando quidem monentes,aliquando vero minantes quieſcere eos ab irra
tionabili circa inuicem horrore,& ad vnanimitatem properare,& melioris fieri voluntatis: ageba
mus vero plus nihil.Quoniam vero difficile eſt immutare ſemel detẽtos irrationabili paſſione &
horrore:forſitan enim cõtigit iſtis & inſidias aggredi adinuicem,& venenis alijſq.ad mortem agẽ
tibus vti:ita vt nec filios eis factos valere ad vnam ſimilemq.tales voluntatem immiſcere: Hæc
igitur aliena noſtris iudicantes temporibus,in præſenti ſacram conſtituimus legem,per quam ſã
cimus licere(vt antiquitus) conſenſu coniugum ſolutiones nuptiarum fieri:non vltra vero obtine
re conſtitutas pœnas conſtitutione noſtri patris aduerſus eos qui cum conſenſu coniugij faciunt
ſolutionem.Si enim alterutrorum affectus nuptias ſolidat, merito contraria voluntas iſtas cum
D conſenſu diſſoluit,adſignificantibus rebus quæ nuptias ſoluunt.

Certum autem ſit,omnia alia quantacumque legibus ac potiſſimum ſacris conſtitutionibus XIV.
noſtri patris dicta ſunt de nuptijs,& filijs,occaſionibuſq.ex quibus præcipitur diſſolui nuptias(ſi
& ſine ratione non & cum communi conſenſu,ſecundum quod & præſens noſtra conſtituit diuini
tas,hoc agentibus & diſponentibus pœnis interpoſitis)obtinere,& ex præſenti noſtra lege per om
nia habere virtutem propriam.Quę ergo nobis viſa ſunt,& per pręſentem manifeſtata legem,tua
gloria per conſuetum ſibi modum omnibus fieri manifeſta præcipiat in hac vrbe regis. Data de
cimooctauo Kal.Octob.Chalcedone,Imp.D.N.Iuſtino PP.Aug.anno primo indictione quinta-
decima.]hactenus Iuſtini ſanctio,qua bene inſtituta primordia ſui turpiter fœdauit Imperij.

Porro horrenda hæc debuere per Epiſcopos prohiberi ne fierent,& iã facta reſcindi,& ab Ec- XV.
cleſia penitus propulſari:ſed cuius id erat muneris Ioannes Conſtantinopolitanus Epiſcopus,quod
precario eã ſedẽ quodammodo poſſideret intruſus Antiſtes,minime reſtitiſſe reperitur. De Ioan-
ne autem Romano Pontifice,cum omnia ferme eius rerum geſtarum monumenta perierint,nihil
eſt quod dicere valeamus:quem tamẽ a prædeceſſoribus minime exiſtimamus fuiſſe degenerem,
E quorum ſæpe ſacerdotalis vigor enituit in continendis Orientalibus Imperatoribus in fide Catho
lica & Eccleſiaſtica diſciplina,in coercendiſq.illis cum ab ea vel leuiter declinarent,prout res ge
ſtæ ipſorum ſuperius recenſitæ declarant.

Sed iam de ſtatu Eccleſiæ Gallicanæ,qualis fuerit,poſtquam quatuor Reges Francorum poſt XVI.
obitũ Clotarij anno ſuperiori inter ſe regnum partiti ſunt,videamus.Cum autem(vt ſuperius ſuo
loco vidimus)in Concilio Pariſiẽſi Epiſcopi ſtatuiſſent,neminem ad mittendum ad Epiſcopatum, *Concilium Sã-*
quem Regis auctoritas abſq.canonica electione introduceret,ſed quem clerus eligeret,& Epiſco *tonenſe.*
pi prouinciales vna cum Metropolitano probarent:Leontius Burdegalenſis Epiſcopus, collecto
collegarum Concilio Santonis,inter alia decreta Emerium Epiſcopum Santonenſem a Clotario
Rege eo modo in Epiſcopatũ regia auctoritate intruſum,ſede priuauit;qui tamen a Rege Chari-
berto vi rurſum intruditur.Hæc autem cuncta quomodo ſe habuerint, accipe a Gregorio res ſui c Greg. Turon.
temporis ſcriptis tradente his verbis [c]: lib 4.c.26.

Apud vrbem Santonicam Leontius, congregatis prouinciæ ſuæ Epiſcopis,Emerium ab Epi- XVII.
ſcopatu

Digitized by Google

Charibertus Rex tyrannice agit in Epiſ.

ſcopatu depulit,aſſerens non canonice fuiſſe hnc honore donatum.Decretum enim Regis Clota- A
rij habuerat,vt abſque Metropolitani conſilio benediceretur,qui non erat præſens. Quo eiecto, conſilium fecere in Heraclium tunc Burdegalenſis Eccleſiæ presbyterum:quod Regi Chariperto * ſubſcriptum proprijs manibus per nuncupatum presbyterum tranſmiſerunt. Qui veniens Turonos,rem geſtam beato Euphronio pandit,deprecans hoc,vt cõſenſum,*decretum videlicet*,ſubſcribere dignaretur. Quod vir Dei manifeſte reſpuit. Igitur poſtquam presbyter Pariſiacæ vrbis portas ingreſſus Regis præſentiam adijt,hæc effatus eſt:Salue Rex glorioſe:ſedes enim Apoſtolica eminentiæ tuæ ſalutem mittit vberrimam. Cui ille: Numquid,ait,Turonicam adijſti vrbem, vt Papæ illius nobis ſalutem deferas?]Hic accipe,ſic dici a Gregorio Eccleſiam Turonenſem ſedem Apoſtolicam,atq. Burdegalenſem;non quod ab Apoſtolis fuerint inſtitutæ,cum longe poſt Apoſtolorum tempora(vt ipſemet tradit)cœperint habere Epiſcopum;ſed quod eiſdem ab Apoſtolica ſede Petri conceſſa per pallium Apoſtolica ineſſet auctoritas. Sed pergit:

* Chereberto]

XVIII.

Leontius mulctatur a Chariberto Rege.

Pater(inquit presbyter)Leontius tuus cum comprouincialibus Epiſcopis ſalutẽ tibi mittit, indicans Æmulum(ſic enim vocitare conſueuit Emerium ab infantia ſua)eiectum ab Epiſcopatu,pro eo quod prætermiſſa canonum ſanctione,vrbis Santonicæ Epiſcopatum ambiuit. Ideoq.cõ- B
ſenſum ad te direxerunt,vt alius in locum eius ſubſtituatur:quo fiat,vt dum tranſgreſſores canonũ regulariter arguuntur,regni veſtri potẽtia æuis prolixioribus propagetur. Hoc eo dicente, fremẽs * Rex,eum a ſuis conſpectibus extrahi iuſſit,& plauſtro ſpinis ſuppleto imponi deſuper,& in exilium protrudi præcepit,dicens:Puras ne,quod non eſt deſuper quiſquam de filijs Clotarij Regis, qui patris facta cuſtodiat,quod hi Epiſcopum quem voluntas Regis elegit,abſque noſtro iudicio proiecerunt? Et ſtatim electis viris religioſis,Epiſcopum loco reſtituit, dirigens etiam quoſdam de Camerarijs ſuis qui exactis a Leontio mille aureis,reliquos iuxta poſſibilitatem damnet Epiſcopos.& ſic patris eſt vltus iniuriam.]hæc quidem tyrannice Rex. Quomodo autem idem Rex impie agens,inuadens res Eccleſiarum,diuina vltione percuſſus interijt,ſuo loco dicemus. Permãſiſſe quidem Emerium in Santonenſi Epiſcopatu,eumdemq.reconciliatum fuiſſe Leontio, ex his quæ ſcribit Venantius Fortunatus [a] in carmine de baſilica S.Bibiani intelligi poteſt: nam eius precibus idem Leontius baſilicam S.Bibiani Santonenſis cœptam ab Euſebio perfecit,vt ipſe Fortunatus docet his verſibus:

* frendens

a Fortun.carm. lib.1.

Digna ſacerdotis Bibiani templa coruſcant: C
Quo ſi iuſta petis,dat pia vota fides:
Qua Præſul fundauit ouans Euſebius olim;
Ne tamen expleret,raptus ab Orbe fuit.
Cui mox Emerius ſucceſſit in arce ſacerdos:
Sed cœptum vt strueret,ferre recuſat onus:
Quod precibus commiſit opus tibi,Papa Leonti,
Cuius ad hoc votum iugiter inſtat amor, &c.]

At non S. Bibiani tantum inchoatam Leontius perfecit eccleſiam,ſed etiam collapſam reſtituit S. Entropii primi eius ſedis Epiſcopi,vt aliud eiuſdem Fortunati ſubſequens indicat epigramma:quibus declaratur erga Santonenſes fuiſſe Leontium propenſiorem. Sed accidit(iiſdem puto temporibus, cum Regis violentia opprimeretur)vt falſo allato nuncio ipſum iam eſſe defunctum, non defuerit qui in Burdegalenſi Eccleſia creari conaretur Epiſcopus:cum ex improuiſo ipſe adueniens,ſummo ciuiũ exceptus eſt gaudio: quando & eiuſdem Leontij ſtudioſiſſimus Venantius Fortunatus iucundiſſimum illum cecinit hymnum,cuius hæc ſunt exordia:

Leontius ſuis ex improuiſo redditus.

Agnoſcat omne ſæculum D
Pontificem Leontium
Burdegalenſe præmium
Dono ſuperno redditum.
Bilinguis ore callido
Crimen fouebat inuidum,
Ferens acerbum nuncium
Hunc iam ſepulchro conditum.] & poſt multa:
Non longiore tempore
Verſantur in hoc murmure:
Dum cogitant ſuccedere,
Redit ſacerdos qui fuit,&c.]

XIX. Quod igitur ad Leontium ſpectat, decimustertius hic Burdegalenſis Eccleſiæ Epiſcopus numeratur ab eodem Fortunato his verſibus [b]:

b Fortun.in lau. Leontii car.lib.1.

Tertius a decimo huic vrbi Antiſtes haberis, E
Sed primus meritis enumerandus eris.]

qui nobiliſſimo ortus genere, diuitiiſq.pollẽs,& egregijs animi virtutibus exornatus,coniugatus licet,inuitus ad eius Eccleſiæ Epiſcopatum aſſumptus eſt. Fuit nomen coniugis Placidina ex Imperatorio ſtemmate procreata;de qua idem auctor.

De Placidina clariſſ.femina.

Cogor amore etiam Placidinæ pauca referre,
Quæ tibi tunc coniunx,eſt modo chara ſoror.
Lumen ab Arcadio veniens genitore refulget,
Qua manet Auguſtum germen,Auite,tuum:
*Imperij faſtus * toto qui rexit in Orbe.*
Cuius adhuc pollens iura Senatus habet.
Humani generis ſi culmina prima requiras,

* faſces

ſemine

A *Semine Cæſareo nil ſupereſſe poteſt.*
Sed genus ipſa ſuum ſenſu & moderamine vicit,
Cuius ab eloquio dulcia mella fluunt.
Chara, ſerena, decens, ſollers, pia, mitis, opima,
Quæ bona cuncta gerit, quicquid honore placet:
Moribus, ingenio, meritorum luce coruſcans
Ornauit ſexum mens pretioſa ſuum.] Ita quidem optimis compoſita moribus, etſi diuiſa corpore a ſancto viro, inhæſit tamen ipſi in bonis operibus comes indiuidua, vt inter alia illis quoque docet verſibus Fortunatus, vbi agit de eccleſia S. Bibiani:
Sacra ſepulchra tegunt Bibiani argentea tecta,
Vnanimis tecum quæ Placidina dedit.] Et cum idem agit de baſilica S. Martini ab eodem Leontio erecta, ab ipſa vero Placidina ornata, hos in fine habet verſus:
Quæ Placidina ſacris ornauit culmina velis:
Atque ſimul certant: hic facit, illa colit.] Sed & de alijs Deo donis ab ipſis oblatis eiuſ-
B modi extat eiuſdem auctoris epigramma:
Summus in arce Dei pia dona Leontius offert,
Votis iuncta ſacris & Placidina ſimul.
Felices quorum labor eſt altaribus aptus,
Tempore qui paruo non peritura ferunt.] Extitit vero & Placidinæ virtutis æmula ſoror ipſius nomine Alchima; quæ & ipſa iuncta coniugio, Apollinari viro ſuo, vt Epiſcopus crearetur, indulſit, pariterque ad conſtruenda ſanctis martyribus templa ſe contulit, vt ex Gregorio [a] habes, vbi agit de martyre Antoliano. Tanta hac antiquæ Gallicanæ nobilitatis germina haud fuerunt prætereunda ſilentio, quæ egregiarum additamento virtutum reddita ſunt contemptu ſæculi clariora. Sed vt ad Leontium redeamus, cuius præclaras res geſtas nonniſi per fragmenta ſcriptorum colligere licuiſſe dolemus, ſiue eas a Gregorio, ſiue a Fortunato relatas: ſcias & in Actis [b] quoque S. Maclouij Epiſcopi in Britannia de hoc eodem Leontio mentionem eſſe frequentem: ex quo etiam tempus, quo idem Maclouius vixit, poteris facile intelligere: qui fuit vir ſane a Deo plurimis magniſque miraculis illuſtratus.

De Alchima clariſſima femina.

a Greg. de Glor. mart. c. 65.

b Apud Sur. tomo 6. die 15 Nouemb ca. 21. 22. 23. 24. 25.

XX.

C Demum vero vt eidem noſtro Leontio perſoluamus extrema, quod eius ſepulchro epitaphiũ affixit idem qui ſupra Venantius Fortunatus [c], hic deſcribamus. ſic enim ſe habet:

Leontij Epiſc. Burdegal. Epitaphium.

c Fortun. carm. lib. 4. nou. edit.

Omne bonum velox, fugitiuaque gaudia mundi:
Proſperitas hominum quam cito rapta volat.
Nullem cui potius nunc carmina ferre ſalutis,
Peruerſo voto flere ſepulchra vocor.
Hic recubant tumulo veneranda membra Leontij,
Quem ſuum Pontificem fama ſub aſtra leuat.
Nobilitas altum ducens ab origine nomen,
Quale genus Romæ forte Senatus habet.
Et quamuis celſo flueret de ſanguine patrum,
Hic proprijs meritis creſcere fecit auos.
Regum ſummus amor, patriæ caput, arma parentum,
Tutor amicorum, plebis, & vrbis honor,
D *Templorum cultor, tacitus largitor egentum,*
Suſceptor peregrum diſtribuendo cibum.
Longius extremo ſi quis properaſſet ab Orbe
Aduena mox vidit hunc, ait eſſe patrem.
Ingenio viuax, animo probus, ore ſerenus:
Et mihi qualis erat, pectore flente loquor.
Habuit hunc clarum qualem modo Gallia nullum:
Nunc humili tumulo culmina celſa iacent.
Placabat Reges, recreans moderamine ciues.
Gaudia tot populis, heu, tulit vna dies.
Luſtra decem felix & quatuor inſuper annos
Vixit, & a noſtro lumine raptus obit [*]:
Funeris officium magni ſolamen amoris
Dulcis adhuc cineri dat Placidina tibi.] hucuſque epitaphium Leontij, qui iunior

* abit

E Leontius dicendus eſt reſpectu ſenioris itidem Burdegalenſis Epiſcopi, cuius epitaphium apud eumdem Fortunatum extat [d] a Theodoſio ſcriptum, de quo puto mentionem haberi apud Sidonium [e] Apollinarem: neq. enim alium illum exiſtimo a Leontio ſeniore Burdegalenſi Epiſcopo, æque nobilitate & vitæ ſanctitate conſpicuo. At de his hactenus.

d Fortun. carm. lib. 4. no. edit.

e Sidon lib 6. epiſt. 3. & lib. 7. epiſt. 6.

XXI.

Hiberni Epiſ. Schiſmatici.

Sed inuidia praui dæmonis interea factum eſt, vt dum tot luminaribus Gallicana Eccleſia perfulgeret, quæ erat hoc tempore bene hactenus culta Eccleſia in Hibernia denſis tenebris obduceretur, paſſa naufragium, dum non ſequitur eam, quæ ad ſalutis portum ante omnes pergit viam monſtrans, nauiculam Petri. dum enim iuſtior ceteris videri voluit, & plus ſapere quam oportuit, decipitur imprudens a ſchiſmaticis. Dolo namque ſchiſmaticorum falſo ad eos rumore perlato, a Quinta Synodo peccatũ eſſe in ſacroſanctum Chalcedonenſe Concilium, quaſi Trium damnatione capitulorum damnaſſet pariter quæ in eadem Synodo ſtatuta eſſent: ardentiſſimo iidẽ ſtudio pro Trium capitulorũ defenſione, iunctis animis, omnes qui in Hibernia erant Epiſcopi inſurrexere. Addiderunt & illud nefas, vt cum percepiſſent Romanam Eccleſiam æq. ſuſcepiſſe Trium damna-

damnationem capitulorum,atq;ſuo conſenſu Quintam Synodum roboraſſe:ab eadem pariter re- A ſilierint,atq;reliquis qui vel in Italia vel in Africa,alijſve regionib.erant,ſchiſmaticis inhæſerint, fiducia illa vana erecti,quod pro fide Catholica ſtarent,cũ q̃ eſſent in Concilio Chaledonẽſi ſtatuta defenderent. Ita miſeri rerum ignari,ſpecie quadã apparentis iuſtitiæ permoti,zelum habentes, non tamen illum qui eſſet ſecundum ſcientiam,cum & in remotioribus Orbis partibus degerent, vt haud facile admoneri & corrigi potuiſſent accedentibus incommodis alijs,quæ bella,peſtis,& fames ſecum ferre ſolent,ita permanſere diutius,miſerti illorum qui Quintam Synodum ſectarentur,tamquam qui a recto fidei tramite aberrarent:tantum abfuit vt ſe errore deceptos eſſe intelligere potuiſſent.Sed eo fixius inhærent errori,cum quæcumque Italia paſſa ſit bellorum motibus,fame,vel peſtilentia,ea ex cauſa illi cuncta infauſta accidiſſe putarent,quod pro Quinta Synodo aduerſus Chalcedonenſe Concilium prœlium ſuſcepiſſet.Quo ſtatu miſerrimo collocati vſque ad S.Gregorij Papæ tempora,ad finem videlicet præſentis ſeculi, permanſere,cum de his ijdem litteras ad eumdem quem ſcirent Deo amicum virum ſanctiſſimum conſcripſere. Quid autem

a Gregor.lib.2. epiſt.36. ad ea Gregorius ipſe reſcripſerit, ſuo loco dicturi ſumus. Extat ipſa epiſtola [a], ex qua iſta depromplimus. B

XXII. At vero quod non ſolum(vt dictum eſt)ſanctorum virorum hoc tempore viuentium Catholica Eccleſia eſt illuſtrata miraculis,ex quibus vbi eſſet veritas, potuiſſet agnoſci, ſi id attendere ſchiſmatici voluiſſent;verum etiam præſtarent id ipſum abundantius Sanctorum cineres vbique miraculis coruſcantes:his iungenda putauimus,quæ hoc ipſo anno,quo & ſecundus Sigeberti Regis Francorum incipit numerari(anno enim ſuperiori,vt vidimus,ſuſpicatus eſt regnũ)ipſi Gregorio Turonenſi Epiſcopo tunc diacono,qui ſucceſſit Euphronio,hoc eodem anno, quem ſepti-

b Greg. Turon. mirac. S. Mart. li. 2.c.32. mum eius ſedis numerat,acciderint. Dum enim inſignia recẽſet eiuſdem S.Martini miracula, hæc habet de ſe ipſo [b]:

XXIII. Ergo his exactis quæ circa alios geſta ſunt,aggrediar quæ circa me indignum virtus præſentis eſt operata patroni. Anno centeſimo ſexageſimotertio poſt aſſumptionem ſancti ac prædicabilis viri B.Martini Antiſtitis,regente Eccleſiam Turonenſem S. Euphronio Epiſcopo anno ſeptimo,ſecundo anno Sigeberti glorioſiſſimi Regis.] concordat his optime poſita chronographia ab obitu S.Martini,quem deceſſiſſe diximus anno Domini quadringenteſimoſecũdo:a quo tempore ſi ſedes eius annos centũ ſexagintatres exactos,plane hunc ipſum annũ conſtituit,nempe quingen- C

Quæ Gregorius hic anno conſecutus eſt a S. Martino. tos ſexagintaquinq.abſolutos,inchoato ſexageſimoſexto.Sed pergit ipſe:Irrui in valetudinem cũ puſtulis malis & febre:negatoq.vſu potus & cibi,ita angebar, vt amiſſa omni ſpe vitæ præſentis, de ſolis ſepulturæ neceſſarijs cogitarem:obſederat enim me mors cum ardore, animam cupiens expellere de corpore.

XXIV. Tunc iam valde exanimis,inuocato nomine beati Martini Antiſtitis,parumper conualui, & lento adhuc conamine iter incipio præparare:inſederat enim animis,vt locum venerabilis ſepulchri viſitare deberem. Vnde tanto deſiderio affectus ſum,vt ne viuere me optarem,ſi tardius direxiſſem. Et quia vix euaſeram,ex ardore incommodi cœpi iterum ardore febris ſuccendi. Nec mora,adhuc parum fortis iter cum meis arripio:actiſque vel duabus vel tribus manſionibus, ingreſſus ſiluas corrui rurſus in febrem,& tam grauiter ægrotare cœpi,vt omnes me autumarent vitam amittere. Tunc accedentes amici,& videntes me valde laſſum,dicebant: Reuertamur ad propria: & ſi te Deus vocare voluerit,in domo tua moriere: ſi autem euaſeris,votiuum iter facilius explicabis:ſatius eſt enim reuerti ad domum,quam mori in eremo. Ego vero hæc audiens, vehementer lacrymabar:& plangens infelicitatem meam,locutus ſum cum eis,dicens:Adiuro vos per omni- D potentem Deum,& reis omnibus metuendum iudicij diem,vt ea quæ rogo conſentiatis:de cœpto itinere non deſiſtere:& ſi mereor S.Martini videre baſilicam, gratias ago:ſin alias, vel exanime corpus deferentes ibidem ſepelite:quia deliberatio mea eſt non reuerti domum,ſi non eius ſepulchro meruero præſentari. Tunc vna pariter flentes,iter quod cœperam,aggredimur: præcedente vero præſidio glorioſi domini,ad baſilicam eius aduenimus.

XXV. Eodem [c] tempore vnus ex clericis meis, Armentarius nomine,bene eruditus in ſpirituali-

c Ibid. cap.33. bus Scripturis,cui tam facile erat ſonorum modulationes appendere,vt eum non putares hoc meditari,ſed ſcribere,in ſeruitio valde ſtrenuus & in commiſſo fidelis:hic vero,inficiente veneno, a puſtulis malis omnẽ ſenſum perdiderat,& ita redactus fuerat,vt nihil penitus aut intelligere poſſet,aut agere. Tertia autem nocte poſtquam aduenimus ad ſanctam baſilicam, vigilare diſpoſuimus:quod & impleuimus. Mane autem facto,ſigno ad matutinas commoto,reuerſi ſumus dormitum,qui lectulis quieſcentes vſque ad horam prope ſecundam dormiuimus. Expergefactus ergo, amota omni languoris & cordis amaritudine,ſentio me priſtinam recepiſſe ſanitatem:& gaudẽs, puerum familiarem,qui mihi ſeruiret,euoco. Exurgens autem Armentarius,velociter coram me E ſtetit,& ait:Domine,ego parabo quod iuſſeris. At ego exiſtimans adhuc eſſe eum extenſum, Vade, inquam,voca puerum. Et ait;Ego quæcumque præceperis,adimplebo. Obſtupefactus interrogo quid hoc eſſet. Qui ait;Intelligo me valde ſanum;ſed vnus error eſt animi,quod neſcio de qua parte huc aduenerim. Et ita incipiens,ita mihi impendit ſeruitium,ſicut erat ſolitus ante triduũ. Tunc ego exultans & flens præ gaudio,gratias omnipotenti Deo tam pro me,quam pro ipſo refero,qđ intercedente patrono,incolumem me corpore,illum mẽte reddiderit, & vnus excurſus ea fide etiã

d Ibid.c.34. alteri amenti,qui nec petere nouerat, ſalutem præſtitiſſet.]ac paulo poſt [d]:

XXVI. *De cereis miraculum.* Nos vero reuertentes, tres cereolos pro benedictione beati ſepulchri portauimus. De qua cera quam multæ virtutes factæ ſunt ſuper frigoreticis & alijs infirmis, longum eſt enarrare. Sed vnum e multis miraculum proferam. Agrum quemdam poſſeſſionis noſtræ grando annis ſingulis vaſtare conſueuerat,& tam grauiter ſæuiebat, vt nihil ibidem,cum veniſſet,relinqueret. Tunc ego in vineis illis arborem vnam quæ erat excelſior ceteris,eligens, de ſancta cera ſuper eã poſui.

poſt

Digitized by Google

A poſt illam autem diem vſque in pręſens tempus, numquam ibidem tempeſtas cecidit: ſed veniens,
locum illum tamquam timens præterijt.] hæc ibi. Quomodo vero vno ex cereolis e S. Martini ſe-
pulchro ſublatis ſanauit Iuſtinum filium ſororis ſuæ, idem Gregorius pluribus inferius narrat [a].
Sed pergit ipſe reliqua referre [b]:

a Gregor lib. 2. mirac. S Martini. c. 2.

XXVII. *De ligno cãcelli S. Martini miranda.*

b Greg. lib. 1. mirac. S. Mart. c. 35.

Fide commouente, quidam ex noſtris lignum venerabile de cancello lectuli a monaſterio San-
cti, me neſciente, detulerat: quod in hoſpitiolo ſuo pro ſaluatione retinebat. Sed credo quia non ſic
honorabatur aut decorabatur, vt decuerat, cœpit familia eius grauiter ægrotare. Et eum penitus
neſciretur quid hoc eſſet, nec minueretur aliquid, ſed quotidie augeretur deterius: vidit in viſu no-
ctis perſonam terribilem dicẽtem ſibi: Cur ſic tecum agitur? Qui ait: Ignoro prorſus vnde hoc eue-
nerit. Dicit ei perſona: Lignum quod de lectulo domini Martini tuliſti, negligẽter hic retines: ideo
hæc incurriſti. Sed vade nunc, & defer illud Gregorio diacono, & ipſe ſecum retineat. At ille nihil
moratus, mihi exhibuit: quod ego cum ſumma veneratione collectum, loco digno repoſui. Et ſic
omnis familia in domo eius ſanata eſt, ita vt nemo ibidem deinceps aliquid mali perferret:] hæc
Gregorius: qui his longe maiora edita a Sancto refert miracula, eademque quatuor libris diſtin-
B xit. Hæc autem quæ de ſe Gregorius hoc anno accidiſſe triplici ſignat cronographia, prætermiſiſ-
ſe noluimus: quo etiam fieret manifeſtum, qualiſnam & his temporibus cultus reliquiarum vige-
ret in Gallijs, præcipue vero in ſacris cineribus S. Martini: de cuius celebritate vide quæ inter alia
Venantius Fortunatus [c] his conſentientia ſcribat ad Childebertum Regem, atque Brunichildem
Reginam:

c Venant. carm. lib. 10.

S. Martini virtus toto Orbe perſpicua.

Qui modo de Gallis totum mire occupat Orbem,
Et virtus pergit, quo pede nemo valet:
Qui velut alta Pharus lumen protendit ad Indos:
*Quem Hiſpanus, Morus *, Perſa, Britannus amat:*
Hunc Oriens, Occaſus habet, hunc Africa, & Arctos,
Martini decus eſt, quæ loca mundus habet.
Quique per Oceanum diſcurrit marginis vndas,
Omnibus vt præſtet circuit Orbis iter.] Sed quomodo idem Gregorius iam Epiſco-

** al Maurus*

pus, hauſto puluere e ſepulchro ſancti Martini accepto, e morte fuerit reuocatus ad vitam, ſuo lo-
C co inferius dicturi ſumus. Habes ex his in Eccleſia Catholica, tum ex viuis, tum vita functi ſanctiſ-
ſimis viris (vti propoſuimus) ſemper ſcaturire veluti e fonte perenni miracula; quibus manifeſtiſ-
ſimis notis quiſq. licet mente ſtolidus cognoſcere poſſit, vbi veritas permaneat ſacrorum dogma-
tum, ac pariter intelligere hæreticos atq. ſchiſmaticos cenſendos eſſe, qui ab ijs procul aberrant.

XXVIII. *Cultus ſacrarũ reliquiarum viget in Gallijs.*

Ceterum admiratione maxima dignus eſt fidei Chriſtianæ feruor, qui his temporibus erga ſa-
crarum reliquiarum cultum adeo exardebat in Gallijs, vt licet abundarent illæ prouinciæ ſacris pi-
gnoribus ſanctorum martyrum & confeſſorum, nihilominus ſame inhiarent ad peregrina: quorũ
gratia in Orientem profectũ eſſe diximus S. Germanum Pariſienſem Epiſcopũ, qui factus pij voti
cõpos ad ſuam Eccleſiã locupletatus hiſce diuitijs eſt reuerſus Pariſios, vti diximus. Sed & ſancta
Regina, Clotarij Regis quondã coniux, clariſſima Radegundis his ipſis tẽporibus ſæpius legatos
miſiſſe reperitur in Orientẽ ad perquirendas Sanctorũ reliquias, de quib. hic nobis opportune di-
cendum: de prima enim legatione hæc habet Bandouinia, ſiue Bandomina, q̃ cũ ea in monaſterio
coaleſcens, quæ vidit, de ipſa quã fideliſſime ſcripſit, his verbis [d]: Quantam illa, poſtquã in mona-
ſterium ſe cõtulit, ſanctarũ reliquiarũ multitudinẽ precib. fideliſſimis aggregarit, teſtatur Oriens,
D Aquilo, Auſter, & Occidens confitetur. Vndique enim gemmas pretioſas, cælo reconditas & quas
paradiſus habet, & muneribus & precib. vt adipiſceretur, effecit: apud illas vero ſine intermiſſione
meditari, pſalmos & hymnos ſibi depromere videbatur. Perlatum eſt ad eam, Mammetis * mar-
tyris ſacros artus Hieroſolymis quieſcere. Illa iuſtar hydropicę, mire ſitiens, auide hæc hauriebat.
Sicut enim qui hydropiſi laborant, quanto plus bibunt, tanto maiori ardent ſiti: ita & ipſa rore
Dei perfuſa magis incaluit. Itaque virum venerabilem Reculum * presbyterum, qui tum ſæcu-
laris adhuc erat, & hodie ſupereſt, ad Patriarcham Hieroſolymitanum tranſmiſit, petens beati Mã-
metis pignora ſibi donari. Eius preces vir Dei benigne admittẽs, orationes populo indixit, cupiẽs
noſſe Dei voluntatem. Tertio die Miſſa celebrata, ad beati martyris ſepulchrum cum omni popu-
lo, acceſſit, altaq. voce & plena fide dixit: Obſecro te, confeſſor & martyr Chriſti, ſi vera eſt ancilla
Dei beata Radegundis, innoteſcat gentibus potentia tua, permittaſq. de pignoribus tuis mentem
fidelem accipere quod poſcit. Oratione completa, cum populus omnis reſpondiſſet, Amen: venit
ad ſanctum ſepulchrum, ſemper beatæ fidem pronuncians: contrectat ſacra membra, ſcire cupiens
quænam ipſe martyr beatiſſimus dominæ Radegundi donari velit. Tangit manus dexteræ ſin-
E gulos digitos: vbi ad minimum ventum eſt, leui attactu e manu amotus eſt, vt beatæ Reginæ de-
ſiderio ſatisfaceret. Eum vero digitum vir Apoſtolicus eo quo par erat honore beatæ Radegun-
di miſit. Ab Hieroſolymis vero Pictauos vſque in eius honorem ſemper diuinæ laudes
promebantur.

d Bando in Vit. S. Rade. lib. 2. tit. 4. Sur. die 13. Au.

** Mamantis*

** Regulum*

Acceptæ reliquiæ Mammetis martyris.

XXIX. *Quanta veneratione ſacra ſuſcepta reliquia.*

Quis vero pro dignitate explicet, quam ardenti animo, quam fida deuotione tantum illa mu-
nus expectans ſeſe abſtinentiæ mancipârit? Poſtquam autem hoc cæleſte donum cum multa ani-
mi alacritate accepit, tota hebdomada cũ vniuerſa congregatione pſallentium vigilijs & ieiunijs
ſe accommodauit, Deum benedicens, quod tale munus conſequi meruiſſet. Sic Deus ſuis fidelibus
quæ poſtulant, non negat.] hucuſque de prima a ſancta Radegunde Regina in Orientem lega-
tione miſſa.

XXX.

Poſt hæc autem paulo inferius de alia ab eadem miſſa legatione in Orientem ad Imperatorẽ
pro ligno ſanctæ Crucis accipiendo eadem Bandouinia refert, hæcq. habet: Quod igitur fecit ſan-
cta Helena in Oriente, hoc fecit beata Radegundis in Gallijs. Sed quia nihil ſine conſilio facere

Alia Legatio in Orientem pro ligno Crucis. voluit quamdiu vixit in hoc mundo, litteris ad Sigebertum excellentiſſimum Regem datis (is eſt filius Clotarij Regis, qui vna cum fratribus regnauit in Gallijs) petiit ab eo, vt cum eius bona venia liceret ſibi pro totius patriæ ſalute, & regni ipſius ſtabilimēto, lignum ſalutaris Crucis Domini ab Imperatore expetere. Illo clementiſſime ſanctæ Reginæ precibus annuente, deuotione plena cum multo deſiderio ad Imperatorem munera miſit, quippe quæ cauſa amoris Chriſti pauperem ſe fecerat Sed Sanctos iugiter implorās, nuncios ſuos ablegauit; Sanctorumq. ſuffragiis, quod optabat, adepta eſt. Imperator enim & beatum lignum Crucis Domini auro & argento ornatum, multaſq. Sanctorum reliquias, quas Oriens obtinebat, ei per legatos tranſmiſit vna cum Euangelijs auro gemmiſq. decoratis.] aſſerit Gregorius eas fuiſſe reliquias ſanctorum Apoſtolorum atq. martyrū. Pergit vero Bandoninia: A

XXXI. *Morouens aduerſatur S. Cruci.* Vt autem ſalus mundi Pictauorum vrbem cum ſanctis reliquijs aduenit, lociq. Antiſtes (*his erat Morouens*) cum omni populo deuote ea vellet accipere; inimicus humani generis per ſatellites ſuos egit, vt pretium mundi repelleretur, nec illud intra vrbem vellent accipere, aliud pro alio Iudaico more aſſerentes. Quid ſane egerint, non eſt noſtrum commemorare: ipſi viderint: Dominus nouit quinam rei ſint.] tacuit prudens femina peccatum Antiſtitis Morouei, quod Gregorius ex parte B

a Gregor. Tur. lib. 9. c. 40. ſaltem prodit his verbis [a]: Petijt Regina Epiſcopum, vt cum honore debito, grandiq. pſallentio in monaſterio locarentur: ſed ille deſpiciens ſuggeſtionem eius, aſcenſis equis, villæ ſe cōtulit. Tūc Regina iterato ad Sigebertum Regem direxit, deprecans, vt iniunctione ſua quicumq. ex Epiſcopis hæc pignora cum illo quo decebat honore, votumq. eius expoſcebat, in monaſterio locarēt. Ad hoc enim opus beatus Euphronius vrbis Turonicæ Epiſcopus iniungitur, &c.] Sed & modeſte quidem Gregorius tacet, quod a ciuitate, ſicut a monaſterio, ne illuc inferretur, ſacroſanctum lignum eſcluſum ſit: ne enim vel in ciuitatem admitteretur, ſatanico ille ſpiritu hoc prohibebat. Sed audiamus Bandoniniam ita hiſtoriam proſequentem:

XXXII. At beata Radegundis feruens ſpiritu, animo certans, ad clementiſſimum Regem ſcripſit, orās vt in ciuitatem lignum Dominicum recipi iuberet. Interim donec eius nuncij a Rege redirent, Turonico ſuo virorum monaſterio, quod ipſa condiderat, cum pſalmodijs & canticis ſacerdotum

S. Crux contumeliam paſſa. Crucem Domini & Sanctorum pignora commendauit. Vbi tamen non minorum iniuriam ſancta Crux perpeſſa eſt, ſtimulante inuidia, quam Dominus ipſe cum ad Præſidem & Iudices iniquos maligna omnia patienter pertulit, ne id quod creauerat periret.] quidnam autem iſtud fuerit, ſicut nec ipſa, ita neque Gregorius innuit. C

XXXIII. Ceterum ea cuncta in maiorem Dominicæ Crucis ceſſere gloriam: etenim apud Turonos in honorem ſanctę Crucis erectum oratorium fuit, de quo meminit Venantius Fortunatus; qui, cum pallia crucibus intexta ſucceſſor Euphronij Gregorius dono dedit, eamdem dignam oblationē

b Fortun. carm. lib. 2. his verſibus proſecutus eſt, quibus & Crucis gloriam prædicauit [b]:

* rite

*Virtus excelſa Crucis totum recte * occupat Orbem:*
Hac quoniam mundi perdita cuncta redit.
Quodq. ferus ſerpens infecit felle veneni,
Chriſti ſanguis in hac dulce liquore lauat.
Quaq. lupi fuerant raptaris præda ferocis,
In cruce reſtituit Virginis agnus oues.
Tenſus in his ramis cum plantis brachia pendens,
Eccleſiam ſtabilit pendulus ipſe Cruce.
* pius
*Hoc opus * in ligno reparans deperdita pridem,*
Quod vetiti ligni poma tulere boni. D
* coruſcat
*Addita quin etiam virtutum flamma coruſca *,*
Bona quod abſequijs Crux parat ipſa ſuis.] hactenus de Crucis ſanctæ præconijs. Quę nam autem eiuſmodi eſſent dona, quibus Crucis gloria illuſtraretur, ex nuncupato voto perſoluta, mox iſta ſubiungens oſtendit:

Denique ſancta Cruci hæc templa Gregorius offert,
Pallia dum operit ſigna gerendo Crucis:
Dona repente dedit diuina potentia Chriſti:
Mox fuit & voti cauſa ſecuta pij.
Pallia nam meruit, ſunt quæ Cruce textile pulchra:
Obſequijſque ſuis Crux habet alma Cruces.
* agnans
*Serica cum niueis agnata * eſt blatea telis,*
Et textis Crucibus magnificatur opus.
Sic cita Pontifici dedit hæc deuota voluntas, E
Atque dicata Cruci condita vela placent.
Vnde ſalutifero ſigno tibi, clare ſacerdos,
Hęc cui complacuit, reddere magna valet.] Ita plane vſu veteri receptum fuit, vt cum ipſa figura eccleſiæ, tum vel veſtes, vaſaq. ſacra, & alia ad diuinum opus parata vtenſilia tam in Occidente quam in Oriente ſanctæ Crucis ſignis multiplicibus ornarentur. Sed cœptam ex Bandoninia proſequamur hiſtoriam, cum poſt deſpectam a membris diaboli Crucem iſta refert:

XXXIV. *Per S. Euphronium lignum S. Crucis reconditur ſuo loco.* Id vero ſancta femina animaduertens, magnis ſe cruciatibus dedit, ieiunijs, vigilijs, profuſioni lacrymarum ſe addicens cum tota congregatione ſua; donec reſpexit Dominus humilitatem ancillæ ſuæ, aſpirauitq. eam mentem Regi, vt in populo faceret iudicium & iuſtitiam. Miſit enim deuotus Rex virum illuſtrem Iuſtinum ad virum Apoſtolicum Euphronium Epiſcopum, præcipiens vt cum honore condigno glorioſam Domini Crucem & Sanctorum reliquias in monaſterium dominæ Radegundis inferret.]

Tunc

A Tunc temporis vero a Venantio Fortunato einſdem S. Radegundis ſtudioſiſſimo (vt ex plurimis ad eādem ſcriptis carminibus cooſtat) nobilis ille conſcriptus eſt ſacer hymnus, qui ab vniuerſa Occidentali Eccleſia vt in honorem ſanctiſſimæ Crucis ſæpe caneretur, vſu receptus eſt, ſicque incipit: XXXV.

Vexilla Regis prodeunt,
Fulget Crucis myſterium,
Quo carne carnis conditor
Suſpenſus eſt patibulo] &c. Adiecit & illum itidem in Eccleſia Catholica vbique a Latinis muſicis modulis occini ſolitum, cuius hoc eſt exordium:

Pange lingua glorioſi prælium certaminis,
Et ſuper Crucis trophæum dic triumphum nobilem,
Qualiter Redemptor Orbis immolatus vicerit] &c. quod enim ore omnium ferme Fidelium ijdem ſoliti ſint cōcini ſacri hymni, eos hic reddere integros non curamus. Verum aliud ab eodem tunc temporis eadem occaſione in honorem eiuſdem ſanctiſſimæ Crucis elaboratum ele-

B gans epigramma hic deſcribendum putauimus: ſic enim ſe habet:

Crux benedicta nitet, Dominus qua carne pependit,
Atque cruore ſuo vulnera noſtra lauat.
Mitis amore pio pro nobis victima factus
Traxit ab ore lupi qua ſacer agnus oues.
Transfixis palmis, vbi mundum a clade redemit,
Atque ſuo clauſit funere mortis iter.
Hic manus illa fuit clauis confixa cruentis,
Quæ eripuit Paulum crimine, morte Petrum.
Fertilitate potens, o dulce & nobile lignum,
Quando tuis ramis tam noua poma geris.
Cuius odore nouo defuncta cadauera ſurgunt,
Et redeunt vitæ qui caruere die.
Nullum vret æſtus ſub frondibus arboris huius,
C *Luna nec in nocte, Sol neque meridie.*
Tu plantata micas ſecus eſt vbi curſus aquarum,
Spargis & ornatas flore recente comas.
Appenſa eſt vitis inter tua brachia, de qua
Dulcia ſanguineo vina rubore fluunt].

Quæ autem ſecuta ſint poſt illatum in monaſterium venerandum lignum Crucis, audi quæ ſubdit ſacra virgo Bandoninia:

Quod vt factum eſt, exultauit mirifice beata illa cum omni congregatione tale ſibi donum cælitus collatum, quod propitium Deum effecturum eſſet ſuæ congregationi, quam in Dei ſeruitium collegiſſet; nimirum ſpiritu præſentiens, poſt deceſſum ſuum quam eſſet eximia monaſterij eius futura facultas, licet ipſa cum cæli Rege gloriaretur. Vt ergo illi ſubueniret, inſtar optimi prouiſoris & paſtoris boni, ne oues vſquequaq. desereret, pretiū mundi de pignore Chriſti e longinqua regione expetitum in loci eius honorem & populi ſalutem ſuo monaſterio reliquit.] Sed quid accidit? Quæ viſa eſt ſanctiſſima Crux alieno auxilio & Regum obſequio indigere ad eliciendam cre- XXXVI.

D dentium fidem, mox ipſa apparere voluit; non alieno quo non indigebat, ſed ſuo fulgore coruſca. Nam audi quid dictis ſubiiciat: Ibi diuina agente virtute, cæcis redditur lux, aures ſurdorum pateſcunt, mutorum linguis ſuum reſtituitur officiū, claudi ambulant, dæmones profligantur. Quid multa? Quiſquis morbo laborans (quicumque tandem ille ſit morbus) ex fide eo accedit, per ſanctæ Crucis virtutem recedit incolumis. Pro quo ineffabili dono, quod in hanc vrbem beata intulit, quiſquis ex fide viuit, eius nomini benedicit.] At ne ieiunum omnino lectorem iſta præterire ſinamus, vnum vel duo ex Gregorio Turonenſi, qui interfuit, his miracula attexamus; qui cum ea deſcribit, iſta præfatur [a]: *Miracula edita ex ligno S. Crucis.* a Greg. Turon. de Glor. mar. ca. 5.

Crux Dominica, quæ ab Helena Auguſta reperta eſt Hieroſolymis, ita quarta & ſexta feria adoratur. Huius reliquias & merito & fide Helenæ comparanda Regina Radegundis expetiit, ac deuote in monaſterium Pictauienſe, quod ſuo ſtudio conſtituit, collocauit: miſitq. pueros iterum Hieroſolymas, ac per totam Orientis plagam; qui circumeuntes ſepulchra ſanctorum martyrū, confeſſorumq. cunctorum reliquias detulerunt. Quibus in arca argentea cum ipſa Cruce ſancta locatis, multa exinde miracula conſpicere meruit. De quibus illud primum exponam, quod ibidē XXXVII.

E Dominus in diebus paſſionis ſuæ dignatus eſt reuelare.

Sexta feria ante ſanctum Paſcha, cum in vigiliis ſine lumine pernoctarent, circa horam tertiā noctis apparuit ante altare lumen paruulum in modum ſcintillæ: deinde ampliatum huc illucque comas fulgoris ſpargens, cœpit gradatim in altum conſcendere; effectaq. phatus magna, obſcuræ nocti, vigilantiq. plebeculæ lumen præbuit ſupplicanti: Illuceſcente quoq. cælo paulatim deficiens, data terris luce, ab oculis mirantium euanuit. XXXVIII. *Lux de Cruce.*

Ego autem audiebam ſæpius, quod etiam lychni qui accendebantur ante hæc pignora, ebullientes virtute diuina, in tantum exundarent oleum, vt vas ſuppoſitum plerumq. replerent: & tamen iuxta ſtultitiam mentis duræ numquam ad hæc credenda mouebar, donec brutam ſegnitiē ipſa ad præſens quæ oſtenſa eſt virtus argueret. Ideoq. quæ oculis proprijs viderim, explicabo. XXXIX. *Oleum exundans.*

Cauſa deuotionis extitit, vt ſepulchrum ſancti Hilarij viſitās, huius Reginæ audirē colloquia: ingreſſuſque monaſterium, conſalutata Regina, coram adoranda Cruce ac ſacris beatorum proſternor pignoribus. Denique oratione facta, ſurrexi. Erat enim ad dexteram lychnus accen- XL.

Inſigne miraculum de exereſcente oleo lampadis S. Crucis.

ſus:quem enim ſtillis frequentibus defluere conſpexiſſem,teſtor Deum quia putaui quaſi vas eſſet effractum,quia erat ei concha ſuppoſita,in quam oleum defluens decidebat. Tunc conuerſu ad Abbatiſſam,aio;Tanta ne te retinet mentis ignauia,vt integrum cicindile laborare non poſſis, in quo oleum accendatur, niſi effractum,quo defluat,ponas? Et illa: Nec eſt ita,domine mi,ſed virtus eſt Crucis ſanctæ,quam cernis. Tunc ego ad me reuerſus,& ad memoriam reuocās quæ prius audieram,conuerſus ad lychnum,video in modum ollæ feruentis magnis fluctibus exundare, ac per oram ipſam vndis intumeſcentibus ſuperfluere,& (vt credo)ad incredulitatem meam arguendam magis ac magis augeri,ita vt in vnius horæ ſpatio plus quam vnum ſextarium redderet vaſculum,qđ.quartarium non tenebat:admiratuſq.ſilui,ac virtutem adorandæ Crucis deinceps prędicaui.]hęc & alia ex dicto Crucis ligno manaſſe miracula,idem auctor affirmat. A

XLI. *Legatio Radegundis ad Im.*

Porro ſancta Radegundis pretioſiſſimi accepti ab Imperatore muneris grata,non litteris tantum ipſi gratias agendas æſtimauit,verum etiam certos miſit ad gratias debitas perſoluendas legatos, nempe venerandum ſacerdotem Regulum,per quem illud ipſum acceperat,& alios. De hac rurſum,miſſa in Orientem legatione,eadem quæ ſupra eiuſdem monaſterij monialis ſacra virgo Baudoninia iſta habet [a]: Pro cæleſti autem hoc munere miſit ſupradictum presbyterum cum alijs gratias vt agerent Imperatori.]Quid vero ijſdem legatis in Gallias redeuntibus,dum nauigarent,acciderit,ex quo eiuſdem ſanctæ Radegundis virtus magis enituit,ex eadem accipe, dum iſta mox ſubdit: B

a Baud in Vita S Radeg. lib. 2. c. 17.

XLII.

Quibus redeuntibus,mare fluctibus cœpit agitari,ita vt multis illi obiecti periculis, eiuſmodi procellas & tempeſtates numquam ſe vidiſſe faterētur. Quadraginta diebus & noctibus in medio mari in ſummum vitæ diſcrimen coniecti, cum vitam plane deſperarent,& mors eis ob oculos verſaretur;inter ſe mutuo conciliati, pelago illos iam iam abſorbere incipiente,vocem in cælum dabant,ita dicentes:Domina Radegundis,ſubueni ſeruis tuis,vt qui tibi obediuimus, ſine ſubſidio non pereamus:libera nos de præſentiſſimo ſubuerſionis periculo:Vbicumque ex fide inuocaris, miſericors es;adiuua etiam tuos,ne pereamus.Ad has voces in medio mari colūba ad eos veniēs, nauem ter circūuolauit:cumq.tertio id faceret in nomine ſanctiſſimæ Trinitatis,quam beata Radegūdis ſemper in ſuo habuit pectore,famulus eius Beneſarus manum extendens,e cauda tres extraxit pennas,quas mari intingens,tempeſtatem ſedauit.} hæc de liberatione legatorum precibus Radegundis(vt ab omnibus fuit æſtimatum)per alitis nuncium ſuos periclitantes inuiſentis & per eius pennas,quibus nihil leuius eſſe poteſt,exæſtuantis maris fluctus diuinitus mitigantis,penitusque ſedantis. C

XLIII. *Radegundis Regina gloria.*

Magno namque beneficio Francorum gentis,talem tantamq.Reginam virginem ęque ex Burgundiæ Regibus oriundam,ſicut & Crotildem fidei Chriſtianę Francis auctricem,Deus clarere in Eccleſia fecit hoc ſæculo,cum Galliæ bello ciuili ſæpe repetito flagrarent,quæ veluti nocturno tempore ſuper excelſam turrim ingens pharus eſſet poſita lucens,perſpicua errantibus duplici lumine tum ex ſanctiſſimæ vitæ moribus,tum etiam ex frequentibus edi ſolitis ab ea miraculis comparato. in cuius laudem tum metro tum ſoluta quoque oratione cum plurima ſcripſerit Venantius Fortunatus,ex multis vnum hic accipe epigramma [b]:

b Fortun carm. lib. 8.

Ad beatam Radegundem.

Regali de ſtirpe potens Radegundis in Orbe,
Altera cui cælis regna tenenda manent.
Deſpiciens mundum, meruiſti acquirere Chriſtum:
Et dum clauſa lates,hinc ſuper aſtra vides. D
Gaudia terreni conculcans noxia regni,
Vt placeas Regi læta fauente polo.
Nunc anguſta tenes,quo celos largior intres:
Effundens lacrymas gaudia vera metes,
Dum corpus cruciat,animam ieiunia paſcunt.
Salue quam Dominus ſeruat amore ſuo.] Quod autem idem Fortunatus eamdem ſancte pieq.amans ſępe carmine caneret,& munuſculis frequentaret:cum eiuſmodi officia quæ ex pietate animiq.integritate progredi ſolerent,in deteriorem partem ſuſurrones acciperent, qui nonniſi ex ſuis ipſorum deprauatis moribus ſoleant,aliorum facta metiri:idem ad ipſam hæc ſcripſit tum carmina [c]:

c Fortun. carm. lib. 11.

Mirifice coluit Radegundem Fortunatus.

Mater honore mihi,ſoror autem dulcis amore:
Quam pietate,fide,pectore, corde colo,
Cæleſti affectu,non crimine corporis vllo:
Non caro,ſed hoc quod ſpiritus optat,amo.
Teſtis eſt Chriſtus,Petro,Pauloq.miniſtris, E
Cumque pijs ſocijs ſancta Maria vides,
Te mihi non alijs oculis,animoq.fuiſſe,
Quam ſoror ex animo tu Titiana fores,
Ac ſi vno partu mater Radegundis vtroſque,
Viſceribus caſtis progenuiſſet eram,
Et tamquam pariter nos vbera chara beata
Pauiſſent vno lacte fluente duos.
Heu mea damna gemo,tenui ne forte ſuſurro
Impediant ſenſum mollia verba meum.
Sed tamen eſt animus ſimili me viuere voto,
Si vos me dulci vultis amore coli.]hæc & alia alijs verſibus ſępe idem auctor inculcat

aduerſus

A aduerſus obtrectatores. At quomodo non toto amanda corde, omnibuſque laudibus proſequēda, *Iuſte amata*
obſequiiſque cunctis honoranda, & muneribus demerenda ab omnibus, quæ regiæ nobilitatis ver *cultaq. S. Rade*
ticem Chriſti amoris cauſa ſumma animi demiſſione adeo inclinaſſet, angelicamq. vitam in ter- *gundis a Fortu*
ra, ſpreto connubio Regis, ducere ſtatuiſſet, omniq. virtutum genere compta Chriſto ſponſo pla- *nato:*
cere ſemper ardentiſſime ſtuduiſſet? Quis vehementer amare refugere poſſet, quam a Deo, eiuſq.
Angelis atq. Sanctis præ ceteris diligi perſpexiſſet? Quis obſequi in omnibus illi refugeret, cuius
virtuti in miraculorum editione cæleſtia atq. terreſtria pariter obtemperare cognouiſſet? Quis de-
niq. omni cultus genere proſequi eam prætermiſiſſet, quam currentem in odorem vnguentorū cæ
leſtis ſponſi, & poſt eam & ab ea ſacratum virginum chorum duci intellexiſſet? Sed de Radegun-
de a Fortunato modo ſatis.

Quod vero iam ad calcem anni huius peruenimus, non prætermittendum de Victore chrono- XLIV.
grapho meminiſſe, quem genere Africanum in hunc vſq. primum Iuſtini Imp. annum ſuum Chro
nicon perduxiſſe, auctor eſt Iſidorus, qui de ipſo iſta habet [a]: Victor Tumuenſis ſiue Tunnenſis [a] Iſidor. de Vir. illuſt. cap. 25.
Eccleſiæ Africanæ Epiſcopus, a principio mundi vſq. ad primum Iuſtini Iunioris imperatoris an *De Victore Epiſ. Africano.*
B num perbreuem per Conſules annuos bellicarum Eccleſiaſticarumq. rerum nobiliſſimam pro-
mulgauit hiſtoriam laude & notatione illuſtrem ac memoria dignam, &c.] Diximus ex eodem de
ipſo ſuperius ſuo loco, iuſſu Imperatoris in exilium deportatum, ac demum Conſtantinopolim re-
uocatum, detruſumq. ibidem in monaſterium in defenſione Trium capitulorum perſtantem diem
clauſiſſe extremum. Porro de eodem Victore locum corrige Iſidori in libro Originum: ibi enim dū
de ipſo agitur, nominatus reperitur, Turonenſis Epiſcopus, loco Tunnenſis, ſiue Tumuenſis. Finis
hic Victoris: quem cum aliis, dum videri voluit nimis iuſtus, ſtupor oppreſſit, non attendentem qđ [b] Eccleſ. 7.
commonet Eccleſiaſtes, dicens [b]: Iuſtus perit in iuſtitia ſua.] & paulo poſt: Noli eſſe multum iu-
ſtus, neque plus ſapias, quam neceſſe eſt, ne obſtupeſcas.]

IESV CHRISTI ANNVS	IOANNIS PAP. ANNVS	IVSTINI IVN. IMP. ANNVS
567.	8.	2.

C

QVingenteſimus ſexageſimusſeptimus annus Redemptoris adeſt, qui Indictionis decimæquin I.
tæ, ipſius Iuſtini Imperatoris ſecundus a menſe Nouembri anni ſuperioris iā cœptus adnu *Cruentus ann° nece nobilium.*
meratur; idemq. alicubi ſecundo eiuſdem Auguſti Conſulatu inſcriptus habetur: ſic enim vi
ſus eſt reuocaſſe in vſum Conſulatus ampliſſimum magiſtratum, vt ipſe ſolus eo potitus nullum a- [c] Miſcel. hoc an. & Cedren.
ſciuerit ſibi collegam. Sanguinolentus fluxit hic annus nece Iuſtini Ducis cognati ipſius Impera
toris, necnon clariſſimorum virorum Aetherij & Addæi quos hoc anno Imperatorium gladium ſu [d] Euſtath. in Vita ſanct. Eutych. apud Sur. die 6. April.
ſtuliſſe, omnes hiſtorici [c] nota temporum ſingula conſignantes affirmant; ſed & diem necis no
tat Euſtathius [d], fuiſſeq. ait tertiam menſis Octobris. Ante hos illuſtres viros e medio ſublatū
eſſe Iuſtinum, Euagrius [e] docet, cui potius aſſentimur, quam recentiori [f] auctori ad ſextum an [e] Euag. lib. 5. c. 1. 2.
num Iuſtini Imperij referenti. De Iuſtino igitur primum aggrediamur tragœdiam: cuius non ſit
quem non misereat, qui res ab eo præclare geſtas in bello Perſico & alijs ex Procopio atq. Agathia [f] Cedren. Anna. in Iuſtino.
percepetit. Sed audiamus de eius nece quæ ſcribat Euagrius [g]:

Quinetiam (inquit) audacia & timiditate, duobus vitijs contrariis irretitus, primum Iuſtinum II.
D cognatum, virum in magna gloria apud omnes tum ob rerum bellicarum vſum, tum ob alia orna [g] Euagr. lib. 5. c. 1. 2.
menta, iam circiter Danubium ideo commorantem, vt Abaros, ne eo flumine traiecto in fines Ro
manorum irrumperent, prohiberet, ad ſe acceſſit. Iſti Abari ſunt ex gente Scytharum, qui Amaxo- *De Abaris atque Turcis.*
bij dicuntur, quiq. agros vltra Caucaſum iacentes accolunt, oriundi. Qui Turcas vicinos ſuos ab
illis grauibus affecti incommodis cum omnibus ſuis fugientes, primum ad Boſphorum venerunt;
deinde Euxini ponti littoribus relictis (vbi multæ gentes barbaræ habitant illæ quidem, ſed vrbes
& caſtella a Romanis incolebantur, atq. eo tum nonnulli milites rude donati aduenerant, tum co-
loniæ erant de ſententia Imperatorum deductæ) recto itinere contenderunt, omnibus barbaris qui
ante pedes erant vſque eo expugnatis, quoad Danubij ad littora peruenirent; vnde legatos miſe-
runt ad Iuſtinianum.] At quod ad Turcas pertinet, quos Abaris fuiſſe confines Euagrius tradit: ve
teres eoſdem non ignorarunt: ſiquidem a Plinio [h] adnumerantur inter eas gentes, quæ circa Meo [h] Plin. hiſt. lib. 6. c. 7.
tidem paludem habitant. horum dum huius etiam temporis ſcriptor meminit Agathias [i], ait ipſos
fuiſſe horribiles viſu, intonſos, ſordidos, impexos, ſquallidos. ſed de his alias. Pergit Euagrius: [i] Agath. lib. 1.

Ex eo loco Iuſtinus acceſſebatur, eo nomine videlicet, vti conditionibus inter ipſum & Impe- III.
E ratorem Iuſtinum pactis frueretur. Nam quoniam ambo in ſimili vitæ ſplendore poſiti videban- *Iuſtinus Dux iniuſte necatur*
tur, & Imperium ad vtrumq. ſpectaret; poſt magnam de rerum ſumma diſceptationem & contro-
uerſiam conuenit inter eos, vt vter illorum ad Imperij honorem aſcenderet, alteri deferret ſecun-
das, eatenus quidem, vti licet ſecundas ab Imperatore, præ ceteris tamen omnibus primas obtine
ret. Quapropter Iuſtinus Imp. beneuolentia quadam fronte ſimulata, alterum Iuſtinum comple-
ctitur; & criminibus paulatim contra eum confictis, & ſatellitibus militibus prætorianis ac ſtipa-
toribus ab eo remotis, vetat quo minus in publicum prodiret (domi enim aſſidue ſe continuit) &
tandem mandat Alexandriam tranſportandum. In qua vrbe nocte intempeſta, cum iam decumbe
ſet in lecto, miſerandum in modum interemptus eſt, iſtaq. mercede tum ob beneuolentiam in Re-
publicam, tum ob res præclare in bello geſtas remuneratus. Atq. non prius Imperatoris, eiuſque
coniugis *Sophiæ Auguſtæ* furor & iracundiæ flāma reſtincta fuit, quā caput eius ceruicib. abſciſſum
cernerent, inq. illud calcibus inſultarent.] hæc de nece Iuſtini Ducis exercitus habet Euagrius.

Sed quæ in Aetherium & Addæum clariſſimos Senatores admiſerit, ita ſubdit. Non longo tem IV.
pore

Aetherij & Addæi ſupplicium.

pore poſt, Aetherium & Addæum, vtrumq. ex ordine Senatorio, qui principem locum apud Iuſti- A
nianum diu tenuerant, in iudicium ob piaculum quoddam adducit Iuſtinus. Quorum alter (Ae-
therium dico) confeſſus ſe animo inſtituiſſe Imperatorem veneno conficere, habuiſſeq. Addæum
illius conatus ſocium & in omnibus adiutorem. Verum Addæus grandi cum iureiurando affir-
mat, ſe iſtius rei prorſus ignarum eſſe. At vterq. tamen ſecuri percuſſus eſt. Atq. Addæus, cum iam
caput abſcinderetur, dixit ingenue, licet falſo de his rebus eſſet accuſatus, iuſta tamen debitaq. a
Deo facinoris cuiuſque contemplatore & vindice ſibi inflicta ſupplicia: Theodotum namque au-
læ Præfectum ſe præſtigiis quibuſdam e medio ſuſtuliſſe. Ceterum iſta ita ne ſe habeant, an ſecus,
non poſſum quidem pro certo affirmare. Attamé vterq. ſceleſtus fuit: quippe Addæus inſano pue-
rorum amore exarſit: Aetherius autem nullum calumniæ genus præteriens, tum viuos, tum mor-
tuos nomine aulæ Imperatoriæ, cui regnante Iuſtiniano præfuit, fortunis ſpoliauit. Atque hæ res
hunc habuere exitum.]

V. Hæc cum habeat Euagrius ipſum quidem illa cauſa præterijt vtriuſque ſupplicij, ſacrilegium
a Euſtath. in Vit. S. Eutych. apud Sur. die 6 April. nimirum ab vtroq. aduerſus ſanctum Eutyhium Conſtantinopolitanum Epiſcopum perpetratũ,
cum eum trudentes in exilium peſſime habuere. Eſt horum omnium fidelis teſtis Euſtathius, qui B
interfuit, cunctaque litteris commendauit, atque de his hæc habet [a]:

VI. Ea quidem die tertia menſis Octobris, quæ erat Dominica. Qua quidem die & illi qui viro
ſancto inſidias ſtruxerant, atque in exilium eiecerant, Aetherius & Addæus, quorum hic vrbis Præ
fectus erat, ille autem Antiochiæ Curator, mortui ſunt: & quemadmodum virum ſanctum eiicien
dum curauerant, ita ambo mercedem perceperunt. In hac igitur die vir optimus ſedem recepit at-
que Eccleſiam ſuam, & ipſi priuati ſunt vita, multis annis antequam ipſe reuocaretur.] & paulo in
ferius: Iam de ſuperhumerali, *pallio videlicet*, dicenda ſunt: neque enim illi in ea expulſione fuit ere
ptum, ſed apud eum manſit. Cum enim quidam e clericis ſuaderent Aetherio, vt ipſum adimeret vi
ro ſancto: ille, neglectis eorum verbis, recuſauit. Itaq. cum ipſe in indignatione verſaretur, eis qui
ad ſe inuiſendum venerant, confeſſus eſt: Quæ, inquiens, feci domino Eutychio, ea in me cumulate
reciderunt. Per homines enim meos oppugnaui eum, & per homines meos oppugnatus ſum: Ve-
ſtimenta illius diripui, omnia mihi direpta ſunt. Vnum tantum non ademi, id mihi quoque relictũ
eſt. Cum enim clerici me hortarentur, vt adimerem ſuperhumerale, non feci. Et ecce cum in hac
ſim calamitate, zona tantum & dignitatis meæ inſignia a me non ſunt ablata. Lugens ille quidem C
hæc narrabat: pœnitentiæ tamen tempus non inuenit, quamuis multis lacrymis eam quæſiuiſſet.
At de his quidem ſatis.] hæc Euſtathius: quibus intelligas virgam illam, quam vigilantem Hiere-
b Hierem. 1. mias [b] vidit, diuinam ſcilicet imminentem ſuper quoſlibet delinquentes vlſionem, iuſte digneq.
ad infligenda peccantibus verbera diuinæ manus arbitrio tempore congruo deorſum ferri.

VII. Sed iam ingens ſtrepitus barbarorum Italiam aggredi parantium, vt oculos atq. aures, ita &
ſtylum ad ſe conuertit. Quæ enim depreſſis atq. penitus fere extinctis Gothis, cunctiſque Francis
eam ſubigere laborantibus, iam tandem viſa eſt Italia quieuiſſe; nouis exundantib. barbaris, maio
ri cœpit ſubiacere diſcrimini, cũ videlicet graſſantes Longobardi in eam parant aduentum. Hæc
c Paul. diacon. de Geſtis Longobard. libr. 2. c. 5. autem quomodo ſe habuerint, quæ Paulus diaconus Longobardorum res proſecutus conſcripſit,
primum adducamus in medium, qui ſic exorditur [c]:

VIII. *De Narſete & Sophia Auguſta.* Narſes (inquit) dum multum auri & argenti, aliarumq. rerum diuitias acquiſiuiſſet, magnam
a Romanis, pro quibus multum contra eorum hoſtes laborauerat, inuidiam traxit: qui contra eũ
Iuſtino Auguſto, eiuſque coniugi Sophiæ Auguſtæ ſuggeſſere, dicentes, quod expedierat Roma-
nis ſeruire Gothis potius quam Græcis, vbi Narſes eunuchus imperat & nos ſeruitute opprimit, D
& hæc noſter piiſſimus imperator ignorat. Aut igitur libera nos de manu eius, aut certe vrbem Ro
mam & nos metipſos Gentibus trademus. Cumque hoc Narſes audiſſet, hæc breuiter retulit ver-
ba: Si male feci Romanis, male inueniam. Tunc Iuſtinus Auguſtus in tantum aduerſus Narſetem
commotus eſt, vt ſtatim in Italiam Longinum Præfectum mitteret, qui Narſetis locum obtineret.
Narſes vero his cognitis, valde timuit, & vſque adeo ab Auguſta perterritus eſt, vt vltra regredi
Conſtantinopolim non auderet: cui inter cetera (quia eunuchus erat) illa hoc fertur mandaſſe, vt
eum puellis in gynæceo lanarum penſa faceret diuidere. Ad quæ Narſes reſpondiſſe fertur: Talem
ſe eidem telam orditurum, qualem ipſa, dum viueret, deponere, aut detexere non poſſet.

IX. *Legatio Narſetis ad Lõgobardos.* Itaq. odio & metu exagitatus, Neapolim Campaniæ ciuitatem ſecedit: vnde legatos mox ad
Longobardorum gentem dirigit, mandans vt paupertima Pannoniæ rura deſererent, & ad poſſidẽ
dam Italiam cunctis refertam diuitijs venirent: ſimulq. multimoda pomorum genera; aliarumq.
rerum ſpecies, quarum Italia ferax eſt, ad eos mittit, vt eos ad veniendũ citius poſſet illicere. Lon
gobardi læta nuncia, quę ipſi præoptauerant, gratanter accipiunt, deq. futuris commodis animos
extollunt. Continuo vero apud Italiam terribilia noctu ſigna viſa ſunt, vtpote igneæ acies in cælo E
apparentes, eum videlicet, qui poſtea effuſus eſt, ſanguinem tali coruſcatione portendentes.] hæc
Paulus diaconus, qui hæc accidiſſe hoc eodem anno ſatis demonſtrat, dum ipſam eruptionem Lõ
d Paul. diac. de geſt. Longob. li. 2. cap. 6. gobardorum e Pannonia in Italiam anno ſequenti, nimirum, quingenteſimo ſexageſimooctauo,
quarto Nonas Aprilis, vel ipſis Kalendis eiuſdem, contigiſſe commemorat [d].

X. Quod autem ſpectat ad inimicitias inter Senatum populumq. Romanum atque Narſetem cõ
flatas: Anaſtaſius auctor eſt Ioannem Romanum Pontificem ad eos inter ſe conciliandos acceſſiſ
ſe ſequeſtrem, Neapolimq. ea de cauſa profectum, eumdemq. in Vrbem reuocaſſe: ait enim: Vt co
gnouit Ioannes Papa, quia ſuggeſtionem ſuam ad Imperatorem contra Narſetem Senatorem
miſiſſent, *Romani ſcilicet*, feſtinus venit Neapolim: cœpit eum Ioannes Papa rogare, vt reuertere
tur Romam. Tunc Narſes dixit ei: Dic, ſanctiſſime Papa, quid mali feci Romanis? Vadam ad pe-
des eius qui me miſit; vt cognoſcat Italia, quomodo totis viribus laboraui pro ea. Reſpondit Ioan
nes Papa, dicens: Citius ego vadam, quam tu de hac terra egreſſus fueris. Reuerſus eſt ergo Nar

ſes cum

A ſcs cum Ioanne ſanctiſſimo Papa. Hinc ſanctiſſimus Papa retinuit ſe in cœmeterio ſanctorum Tiburtij & Valeriani, & habitauit ibi multum temporis, vt etiam Epiſcopos ibi conſecrarct. Narſes vero ingreſſus Romam, non poſt multum temporis mortuus eſt, &c.] ſed de Narſetis obitu inferius pluribus agendum erit. Vidiſti omnia quæ de Narſete tum a Paulo diacono, tum ab Anaſtaſio ſcripta ſunt. At hæc vera ne ſint, diligentiori ſunt ſtudio inueſtiganda.

XI. *De Narſete hiſtoriæ Pauli Diaconi reiicitur.*

Atq. primum illud expendendum, an veritate ſubſiſtat, Narſetem hoc tempore in Italia commoratum, atque inde Longobardos e Pannonia conuocaſſe, qui ſequenti anno irruperint in Italiam, cum iam in locum eius ab Imperatore Longinus ſubrogatus eſſet. Hæc autem ab auctorib. cõſcripta, qui poſt plurimos annos vixerunt, vt in dubium reuocentur, haud mirum videri debet; cum præſertim ab auctore arguantur, qui his temporibus vixit. Certe quidem Corippus grammaticus Africanus, quem ſuperius ſæpe citaſſe meminimus, Narſetem iam ante præſentem annum reuocatum Conſtantinopolim, magnumq. honorem apud Iuſtinum Imp. conſecutum docet, dum ait ipſum præſentem fuiſſe anno ſuperiori quo Iuſtinus adiit Conſulatum, inhæſiſſeque præ ceteris lateri ipſius Imperatoris, cum audiuit legatos miſſos ab Auaribus barbaris. habet enim de ipſo hos verſus [a]:

B

Armiger intereu, domini veſtigiu luſtrans,
Eminet excelſus ſuper omniu vertice Nurſes
Agmina, & Auguſtam cultu præfulgurat aulam,
Comptus cæſarie, formaq. inſignis & ore:
Aureus omnis erut, cultuq. habituq. modeſtus,
Et morum probitate placens, virtute verendus,
Fulmineus, cautus, vigilans noctéſque dieſque
Pro rerum dominis.] & inferius de eodem Narſete ita magnifice [b]:
Nec non enſipotens membrorum robore conſtans,
Aſpectu mentis, non u grauitate benignus
Adſtabat Narſes, ſedemque ornabat herilem,
Splendida ſigna gerens, qualis pretioſus achates,
Aut medius fuluo Parius lapis enitet auro,
C *Artificis formante manu: ſic luce coruſcus,*
Sic animo placidus, mitis, ſic gratior ore,
Terga tegens domini, claris fulgebat in armis.]

a Corip in laud. Iuſtin. lib 3.

b Corip. libr. 4. in fin.

hæc de Narſete auctor ipſo anno primo Iuſtini Imperatoris: vt non ſit dubium ipſum iam antea ab Italia fuiſſe Conſtantinopolim reuocatum. Quamobrem ea omnia a Paulo diacono, ſiue ab alijs de ipſo aſſerta commenta corruunt, dum volunt minime antehac fuiſſe reuerſum Conſtantinopolim, ſed hoc anno altercatum cum Senatoribus Vrbis, & ab Auguſta contemptum.

XII.

Sed nec eſt quod dici poſſit, ipſum Narſetem, qui reperitur anni ſuperioris initio fuiſſe Conſtantinopoli, ab Imperatore iterum in Italiam miſſum cum eodem munere præfecturæ. Etenim omnes conſentiunt atq. ſimul teſtantur, Longinum in eius locum ſubrogatum fuiſſe: quamobrem in Italiam iterum miſſum eſſe, vt dicamus, nulla ratio perſuadet. Sic igitur cuncta quæ de vocatis ab eo ex dicta cauſa Longobardis ſunt per Paulum diaconum enarrata, in dubium reuocari poſſe videntur, & fabulæ loco accipi quæ ſponte corruant, cum firmitate veritatis non ſubſiſtant. His in medium adductis, reliquum eſt, vt cœpram iam de aduentu Longobardorum in Italiam hiſtoriã D proſequamur, atq. primũ de iis quæ de dira clade ab ipſis Italiæ inferenda fuerunt ante ſignificata.

XIII.

Quod igitur ad prodigia attinet, quorum meminit Paulus, ea ex ipſo ſunt fonte petenda. Sanctus Gregorius Papa de his agens, hæc pro concione habuit ad populum [c]: Priuſquam Italia Gẽtili gladio ferienda traderetur, igneas in cælo acies vidimus, ipſumque qui poſtea humani generis fuſus eſt, ſanguinem coruſcantes.] hæc Gregorius. Sed quæ ante hæc oſtenſa de his ſint ſancto Redempto Epiſcopo Ferentinati, idem ſanctus Gregorius narrat his verbis [d]: Redemptum Ferentinæ ciuitatis Epiſcopum, vitæ venerabilis virum, qui ante hos fere annos ſeptem ex hoc mundo migrauit, tua dilectio cognitum habuit. Hic, ſicut mihi adhuc in monaſterio prope poſito valde ſamiliariter iungebatur, hoc quod Ioannis Iunioris prædeceſſoris mei tempore de mundi fine cognouerat, ſicut longe lateq. claruerat, a me requiſitus mihi ipſe narrabat. Aiebat namq. quia quadam die, dum parochias ſuas ex more circuiret, peruenit ad eccleſiam beati Eutychij martyris. Adueſperaſcente autem die, ſtratum ſibi fieri iuxta ſepulchrum martyris voluit, atq. ibi poſt laborem quieuit. cum nocte media (vt aſſerebat) nec perfecte vigilare poterat, nec dormiebat; ſed depreſſus, vt ſolet, ſomno grauabatur quodam pondere vigilans animus; atq. ante eum idem martyr E Eutychius aſtitit, dicens: Redempte, vigilas? Cui reſpondit: Vigilo. Qui ait: Finis venit vniuerſæ carnis: Finis venit vniuerſæ carnis: Finis venit vniuerſæ carnis. Poſt quam trinam vocem viſio martyris, quæ mentis eius oculis apparebat, euanuit. Tunc vir Dei ſurrexit, ſeque in orationis lamentum dedit.

c Greg. homil. 1. in Euang.

d Greg. dialogi lib. 3. c. 38: *Quæ præoſtenſa ſunt de incurſione Longobardorum S. Redempto.*

XIV. *Mala Longobardis illata.*

Mox enim illa terribilia in cælum ſigna ſecuta ſunt, vt haſtæ atq. acies igneæ ab Aquilonis parte viderentur. Mox effera Longobardorum gens de vagina ſuæ habitationis educta, in noſtrã ceruicem graſſata eſt; atq. humanum genus, quod in hac terra præ nimia multitudine quaſi ſpiſſæ ſegetis more ſurrexerat, ſucciſum aruit: nam depopulatæ vrbes, euerſa caſtra, concrematæ eccleſiæ, deſtructa monaſteria virorum & feminarum, deſolata ab hominibus prædia, atque ab omni cultore deſtituta in ſolitudine vacat terra; nullus hanc poſſeſſor inhabitat; occuparunt beſtiæ loca, quæ prius multitudo hominum tenebat. Et quid in alijs mundi partibus agatur, ignoro. Nam in hac terra, in qua nos viuimus, finem ſuum iam non nunciat, ſed oſtendit. Tanto ergo nos neceſſe eſt inſtantius æterna quærere, quanto a nobis cognoſcimus temporalia fugiſſe. Deſpiciendus a nobis hic

mundus

mundus furetur, etiam ſi blandiretur, ſi rebus proſperis demulceret animum. At poſtquã tot flagellis premitur, tanta aduerſitate fatigatur, tot nobis quotidie dolores ingeminat: quid nobis aliud, quam ne diligatur, clamat?] hæc S. Gregorius de aduentus Longobardorum prædictione. A

XV. *Quomodo accipiendum vaticinium.* a Ezech. 7.

At ne quis putet mendax fuiſſe oraculum de fine vniuerſæ carnis prædictum: ſciat hiſce verbis non ſæculi conſummationem ſignificatam, ſed gentis Italiæ cladem: ſicut olim Deum per ſuum Prophetam comminatum fuiſſe conſtat, vbi ait [a]. Hæc dicit Dominus Deus terræ Iſrael: Finis venit: Venit finis ſuper quatuor plagas terræ: Nunc finis ſuper te, &c.] ſicut ergo finem vniuerſæ carnis minitante Propheta, non mundi eſt demonſtratus interitus, ſed imminentes tantum clades præſignatæ fuere; ita pariter eadem quæ prædicta ſunt S. Redempto accipienda erunt. Certe quidem finis quodammodo tunc dici potuit adueniſſe Romani Occidentalis Imperij, cum Longobardi Italiam inuadentes, rerum potiti ſunt. Etenim poſt paucos Hexarchos Conſtantinopoli ab Imperatoribus in Italiam miſſos, qui Rauennæ conſidere conſueuere, ijſdem diu præualentibus Longobardis, Occidentis Imperium penitus collapſum eſt, neque vſque ad Carolum Magnum amplius reſtitutum, vt tamen in Gallias fuerit ipſum tranſlatum. Sane quidem quam diriſſima foret Lõgobardorum aduentura graſſatio, eiuſmodi factis diuinitus vaticinijs præſignata poteſt intelligi, quibus mundi ipſius interitus fuit creditus ſignificari. B

XVI. *Quam dira Longobardorũ inuaſio.*

Quid autem paſſa ſit a Longobardis Italia, vel hoc vno collige argumento: Si, teſte Procopio, cum ijdem amici eſſent Imperatoris, & laboranti Italiæ bello Gothico in auxilium Longobardi venientes, longe deteriora hoſtibus perpetrarunt, vt opus fuerit eos dimittere: quid ab ijſdem factum poteſt exiſtimari, cum iam hoſtes redditi hoſtili animo Italiam innaſerunt? Sane quidem adeo immenſa vbique increbuere ſub ipſis mala, vt non leues quæque perſonæ, ſed ipſe S. Gregorius Papa, idemq. Magnus præ meritorum celſitudine nuncupatus exiſtimarit iam inſtare nouiſſimum diem, quo vniuerſi Orbis conflagratio immineret. Sed de his pluribus ſuo loco agendum inferius: iam vero quæ rerum geſtarum anni huius ſunt reliqua videamus.

XVII.

Hoc eodem anno, qui eſt ſecundus Iuſtini Imperatoris, defuncto Athanagildo Rege Gothorũ in Hiſpania, cum ceſſaſſet regnum menſes quinque, Liuba ei præficitur, ſecundoq. ſui regni anno ſibi collegam aſcinit Leuuigildum fratrẽ. hæc Chronicon Iſidori, licet quod ad notam Æræ pertinet deprauatus numerus eius reperiatur. Fuerunt Athanagildo duæ filiæ, quarum altera maior natu Geleſuintha, minor Brunichildis; illa nuptui tradita Chilperico Francorum Regi regnãti Sueſſionis, iſta Sigeberto Regi itidem Francorum Rhemis regni ſedem habenti. C Quod enim a patre etſi Ariano, Catholicis tamen fauente, immo & clam (vt Tuditanus eſt auctor) Catholicam fidem colente, ſint genitæ: perfacile fuit eaſdem, vbi venerunt in Gallias, rectis dogmatibus imbui, & abiurata Ariana impietate, reddi Catholicas.

XVIII. b Fortun. carm. lib. 6.

Cecinit tunc temporis Venantius Fortunatus [b] epithalamium de nuptijs Sigeberti Regis atque Brunichildis Reginæ, vbi plura de laudibus Sigeberti, deq. pace inter Francos & Gothos nuptijs Brunichildis ſancita hæc habet:

Pax conciliata nuptijs Brunichildis.

——— *Quis crederet autem*
Hiſpaniam tibimet dominam Germania naſci,
Quæ duo regna iugo pretioſa annexuit vno?
Non labor humanus potuit tam mira parare:
Nam res difficilis diuinis vtitur armis.
Longa retro ſeries * *Regi hoc vix contulit vlli:*
Difficili niſu ſuperantur ardua rerum. D
Nobilitas excelſa nitet genus Athanagildi,
Longius extremo regnum qui porrigit Orbi,
Diues opum, quas mundus habet, populumq. gubernat
Hiſpanum ſub iure ſuo pietate canenda.] &c.

* quæ Regi hoc cont.

De ipſa vero a viro ſuo ad fidem conuerſa Brunichilde hæc idem auctor in carmine in laudem Sigeberti Regis eius coniugis habet [c]:

c Fortun. carm. lib. 6. *De Brunichilde Regina facta Catholica.* * qua

Catholico cultu decorata eſt optima coniux:
Eccleſiæ creuit, te faciente, domus.
Reginam meritis Brunichildem Chriſtus amore
Tunc tibi coniunxit, hanc tibi quando dedit.
Altera vota colis melius, quia * *munere Chriſti*
Pectora iuncta prius, plus modo lege placent.
Rex pie, Regina tanto de lumine gaude;
Acquiſita bis eſt, quæ tibi nupta ſemel.
Pulchra, modeſta, decens, ſollers, pia, grata, benigna,
Ingenio, vultu, nobilitate potens. E
Sed quamuis tantum meruiſſet ſola decorem:
Ante tamen homini, nunc placet ecce Deo.]

XIX. d Gregor. hiſt. lib. 4. c. 28.

Cecinit idem auctor de Geleſuintha eius ſorore nupta Chilperico Regi non epithalamium, ſed lugubres elegos quibus plane oſtendit in poeticis facultatibus haud Latinas muſas his temporibus raucas, ſed plane ſonoras, quæ & ad collacrymandum lectorem impellant. Miſerrima quidẽ fuit Geleſuinthæ conditio de eius enim cũ Chilperico infelici cõiugio Gregorius iſta hẽt [d]: Chilpericus Rex, cum iã plures haberet vxores (*ita nominat concubinas*) ſororẽ Brunichildis Galſuinthã, *ſiue Geleſuintham, vel Gelſuintham dictam*, expetijt, promittens per legatos ſe alias relicturum, tantũ condignam ſibi Regiſq. prolem mereretur accipere. Pater vero eius has promiſſiones accipiens, filiam ſuam ſicut anteriorem ſimiliter ipſi cum magnis opibus deſtinauit. nam Geleſuintha ætate ſenior quam Brunichildis erat. Quæ cum ad Chilpericum Regem veniſſet, cum grandi honore ſu-

ſcepta

A ſcepta,eiuſq.eſt ſociata coniugio. A quo etiam magno amore diligebatur:detulerat enim ſecũ magnos theſauros. Sed per amorem Fredegundis,quam prius habuerat, ortum eſt inter eos grande ſcandalum. Iã enim in lege Catholica cõuerſa fuerat & chriſmata. Cumq. ſe Regi quereretur aſſidue iniurias perferre,diceretq nullam ſe dignitatem cum eodem habere;petiit, vt relictis theſauris quos ſecum detulerat,libere redire permitteret ad patriam. Quod ille per ingenia diſſimulans, verbis etiam lenibus demulſit. Ad extremum eam ſugillari iuſſit a pueros mortuamque repetit in ſtratu.] hæc Gregorius. Ceterum rem haud omnibus cõpertam fuiſſe,Fortunatus demonſtrat, dũ repentina eam morte abreptam,non violenta e a hac vita ſubductam tradit:qui de ambabus ſororibus hæc primum habet [a]:

Toletus geminas miſit tibi Gallia turres:
Prima ſtante quidem,fracta ſecunda iacet.
Alta ſuper colles ſpecioſa cacumine pulchro
Flatibus infeſtis culmine lapſa ruit.
Sedibus in patriæ ſua fundamenta relinquens,
B *Cardine mota ſuo,non ſtetit vna diu.*
De proprio migrata ſolo noua merſit arena.*
Exul,& his terris,heu,peregrina iacet.] & inferius de eius in pauperes amore & fide Catholica recens accepta hos verſus idem auctor cecinit eleganter:
Regnabat placido componens tramite vitam,
Pauperibus tribuens aduena mater erat.
Quoque magis poſſit regno ſupereſſe perenni,
Catholicæ fidei conciliata placet.
O dolor inſignis,quid differs tempora fletus,
Lugubreſque vices plus a loquendo taces?
Improba ſors hominum,quæ improuiſo condita lapſu
Tot bona tam ſubito,ſorte volante,voras.*
Nam breue tempus habens,conſorti nexa iugali,
Principio vitæ funere rapta fuit.
C *Præcipiti caſu,volucri preuenta ſub ictu*
Deficit,& verſo lumine lumen obit.] Hoc tamen lucrata fuit Hiſpana virgo, vt ex Ariana in Gallia Catholica redderetur,ac plane ſancta moribus efficeretur. Quid autem accideriт ad ipſius ſepulchrum,quod eius ſanctitatis indicium haud leue exiſtimatum eſt,refert Gregorius,dum iſta ſubdit [b]:

Poſt eius obitum Deus virtutem magnam oſtendit. Lychnus enim ille qui fune ſuſpenſus coram ſepulchro eius ardebat,nullo tangente,fune diſrupto,in pauimentum corruit:& fugiente ante eum duritie pauimenti,tamquam in aliquod molle elementum deſcendit,atq. medius eſt ſuffuſus*,nec omnino contritus:quod non ſine magno miraculo videntibus fuit.] hæc ipſe; quę idem Fortunatus in eius panegyrico,dum de ipſius funere agit,ita carmine cecinit:

Ducitur,ornatur,deponitur,vndique fletur,
Conditur & tumulo ſic peregrina ſuo.
Naſcitur & ſubito rerum mirabile ſignum.
Dum pendens lychnus lucet in obſequium,
D *Decidit in lapidem,nec vergit,& integer arſit:*
Nec vitrum ſaxis,nec perit ignis aquis.] Et ad finem ex eodem arguit auctor miraculo,quod anima eius lucidas cum Sanctis ſedes acceperit:hæc enim idem Fortunatus habet, quæ vt alia plura in veteri editione deſiderantur, in tantæ feminæ commendatione pie ac religioſe decantata:

Tot lacrymas ſtillaſſe ſat eſt:ſed ab imbre vaporis
Non releuanda ſitim gutta miniſtrat opem.
Affectus ſi forte poteſt mitteſcere,dicam:
Nam ea flenda iacet,quæ loca læta tenet.
Dicite ſi quid ei nocuit,quam tempore lapſo
Mortis iter rapuit,vita perennis alit.
Quæ modo cum Stephano cæleſti Conſule pergit,
Fulget Apoſtolico principe clara Petro:
Matre ſimul Domini plaudens radiante Maria,
E *Rege ſub æterno militat illa Deo.*
Conciliata placet,pretioſo funere fulget:
Depoſita veteri,nunc ſtola pulchra tegit.
Atque vtinam nobis illos accedere vultus
Cedat amore Deus per mare,per gladios.
Vita ſigna tenet,vitreo cum vaſe cadente
Nec aqua reſtinxit,nec petra fregit humi.
Tu quoque mater habes conſultum voce tonantis
Denata & genero,nepte,nepote,viro.
Credite Chriſticolæ viam quia credidit illam,
Non hanc flere decet,quam paradiſus habet.] hactenus Fortunatus. Sed quæ eſt ſecuta vltio Chilpericum,cum detectum eſt facinus,a Gregorio item accipe,qui ait: Rex autem Chilpericus cum eam mortuam defleſſet,poſt paucos dies,Fredegundem recepit in matrimonio. Poſt quod

[a] Fortun. de Geleſuin.car. lib 6. De Brunichilde & Geleſuintha ſororibus.

* mерſit. [* merſit.]

* ſugis

[b] Gregor. lib. 4. cap. 28.

XX.

* ſuffixus

Miraculum ad ſepulchrum Geleſuinthæ.

Digitized by Google

quod factum reputantes eius fratres, quod ſua emiſſione antedicta Reginæ fuerit interfecta, cum A e regno deijciunt.] ſed hæc poſtea.

XXI. *Hiſpani aduerſus Græcos pugnant.*

Porro hoc tempore in Hiſpanijs etſi non amplius aduerſus Francos coniugii fœdere ſociatos Gothis certandum eſſet: aduerſus tamẽ Græcos aſcitos ſocios, ſed conuerſos in hoſtes iugiter pugnandum fuit: poſt obitum enim Athanagildi Iſidorus tradit Hiſpaniarum Regibus adhuc fuiſſe cum iiſdem confligendum: Aduerſus quos (inquit) hucuſque confligitur; nam frequentibus ante prœlijs cæſi, nunc autem multis caſibus fracti ac diminuti ſunt.] hæc Iſidorus. Ad hæc plane ſpectãt quæ S. Gregorius [a] ſcribit ad Recharedum Regem requirentem capitula ac pacta illa conuenta cum Iuſtiniano Imperatore, dum ait: Item in Anagnoſtico ante longum tempus dulciſſima mihi veſtra excellentia, Neapolitano quodam iuuene veniente, mandare curauerat, vt piiſſimo Imperatori ſcriberem, quatenus pacta in chartophylacio requireret, quæ dudum inter piæ memoriæ Iuſtinianum Principem & iura regni veſtri fuerant emiſſa: vt ex his colligeret, quid vobis ſeruare debuiſſet. Sed & ad hæc facienda duæ res mihi vehementer obſtiterunt: Vna, quia chartophylaciũ prædicti piæ memoriæ Iuſtiniani Principis tempore ita ſurrepente ſubito flamma incenſum eſt, vt omnino ex eius temporibus pene nulla charta remaneret: Alia autem, quia (quod nulli dicendum eſt) ea quæ contra te ſunt, apud temetipſum debes documenta requirere, atque [*] hoc per B me in medium proferre. Ex qua re hortor, vt veſtra excellentia ſuis moribus congrua diſponat, & quæque ad pacem pertinent, ſtudioſe peragat, vt regni veſtri tempora per longa ſint annorum curricula cum magna laude moderanda.] hæc Gregorius: quibus indicat adhuc viguiſſe bellum in Hiſpania aduerſus milites Imperatoris, qui aliquo ſibi iure id faciendum putaret: conuentum namq. inter eos tradunt, vt ſi opem ferret Imperator, Hiſpaniæ pars ſub Romani Imperij ditionem, hoſte ſuperato, rediret: ob idq. ad pacem idem Gregorius hortatus eſt Recharedum. Verum nõ pace, ſed gladio finem bello impoſitum, idem Iſidorus affirmat.

a Gregor. lib. 7. epiſt. 126.

* neque

XXII. Sub hoc anno ſecundo Chilperici Clotarij filij Regis Francorum notatæ reperiuntur præclaræ res geſtæ ſancti Launomari Abbatis, qui his temporibus in Gallia egregia ſanctitate atq. miraculis refulſit. extant ipſæ omni fide conſcriptæ ab æquali [b] ipſius; ex quo hæc tantum quæ ad annum hunc ſpectant, haud ſilentio prætereunda putamus, cum agit de monaſterio ab eo erigi cœpto, vbi antea plurimis miraculis claruiſſet. reliqua vero quæ ab eodem auctore deſcripta legũtur, tu conſulas: Cœpit (inquit) eo in loco vir Dei ad laborem ſe accingere, Deo adiuuante, illum repur C gare, Turbionis [*] priſtino permanente vocabulo: ſtatuitq. ibi oratorium, inſtarq. cœnobij cellulas ædificauit, in iis cum ſuis habitans. Factum hoc eſt anno ſecundo Chilperici Regis, qui fuit filius Clotarij ſupradicti a Clodoueo primo Francorum Rege Chriſtiano progeniti. Die quadam monachi venerabilis Patris vetuſtam quercum amputauerunt, ceſſuram in ſtructuram oratorij. Vbi autem hora cibi capiendi aduenit, vir Domini illos iuſſit abſcedere: ipſe vero cum ſuo miniſtro in opere permanſit. Erat arbor illa in loco importuno ſita, vt a fratribus neque ſecuri, neque dolabris aptari poſſet ad vſum ædificij.

b Recitat Sur. to. 1 die 19. Ianuar.

* Corbionis.

Res geſtæ S. Launomari.

XXIII. Itaque ſeruus Dei ad ſolitũ præſidium recurrens, precibuſq. pulſans Dominum, illius virtute & opere fretus, arborem immenſæ molis, & roboris, quo illi collibitum fuit tranſpoſuit: ita vbi ab hominibus non ſuppetebat adiutorium, nõ deerat fideli ſeruo manus auxiliatrix præpotentis Dei. Fertur autem ea arbor tantæ fuiſſe vaſtitatis, vt vix quadraginta viri illi deportandæ ſufficerent. Præcepit autem vir ſanctus miniſtro ſuo, vt venientibus fratribus diceret, a prætereuntibus allatã fuiſſe opem. In cunctis autem operibus ſuis valde id ſtudebat, vt hominum fugeret notitiam & ſpiritum vanitatis atque iactantiæ: admonebatq. vt omnis laus vni Deo aſcriberetur, cuius etiam D re vera totum eſſet, quicquid feciſſet boni.] ita quidem tegere ſua admiranda opera conſueuit, vt tamen mendacij prauitatem effugeret: neque enim quiſquam eum eſſe mentitum dicere potuit, dum a prætereuntibus allatã opem ad quercum transferendam aſſeruit: prætereuntes namque quis dixerit ſanctos Angelos viatores, qui ipſorum apparitiones factas Abrahæ, Loth, atque Tobiæ in memoriam reuocarit. Sed attende quid mox idem ſubijciat auctor:

XXIV. Fuit poſt hæc vir quidam nobilis, Ermoaldus nomine, qui iam ad extrema perductus, mortis angoribus premebatur. Miſit igitur ad virum Dei ſolidos quadraginta, obnixe rogans, vt ipſi iã in ſupremo conſtituto ſpiritu velit benignus opitulari, & ſuis apud Deum precibus efficere, vt ſpes obtinendæ ſanitatis ipſi præſtetur. Illam pecuniam vir ſanctus prorſus recipere noluit: attamen rogante latore, accepit illam quidem, ſed ingreſſus in oratorium fudit preces ad Deum, vt accepta foret in conſpectu illius oblatio hominis: imponenſq. altari pecuniam, & multo ſtudio ſingulos appendens & manu reuerſans nummos, crebroq. flectens genua & orans Dominum; ad extremum nonniſi vnum ex omnibus retinuit ſibi ſolidum, quem per ſpiritum cognouit non rapina, ſed iure partum eſſe. Reliquos autem reſtituens illi qui eos attulerat, ait: Hæc pecunia per iniquitatem con E flata eſt: nec poteſt mutare ſentẽtiam Dei, nec vitæ ſpatia producere, nec peccatorum veniam impetrare. ſcriptum enim eſt [c]: Victimæ impiorum abominabiles Domino: vota iuſtorum placabilia. Hinc eſt illa Prophetæ exprobratio [d]: Sacrificate de fermento laudem. De fermento quippe laudem immolat, qui ſacrificium de rapina parat. Tu ergo, frater, celeriter annuncia domino tuo, vt pro animæ ſuæ ſalute ſit ſolicitus, iniuſteq. alijs ablata reſtituat, noueritq. hoc morbo vitam ſe amiſſurum temporariam: nos vero, Chriſto propitio, bonis omnibus abundamus, nec quicquã nobis in Chriſtum firmiter credentibus poterit deeſſe. Dominus tecum ſit, fili: vade in pace. Ille, his auditis, abijt ad dominum ſuum: quem tum quidem adhuc viuentem reperit: ſed idem tamen, inualeſcente morbo, exceſſit e vita.] Alia his ab auctore ſubijciuntur obſeruatione digniſſima: ſed quod alio noſtra tendit oratio, iſta de ſancto viro libaſſe ſatis erit. Iam vero ad cladem per Longobardos Italiæ ſequenti anno inferri cœptam tranſeamus.

c Prou. 15.
d Amos 4.

I. *Longobardi influunt in Italiam.*

QVingenteſimus ſexageſimusoctauus Domini annus adeſt, Indictionis primæ, qui & Conſulatu ſecundo Iuſtini Imperatoris in aliquibus (vt dicetur) monumentis notatus habetur: quo Alboinus Rex Longobardorum e Pannonia, quam occuparat, & ad quadragintaduorum annorum ſpatia illic manſerat cum ſuis ex Scandauia inſula iam ante progreſſis, in Italiam magnis potens viribus ingreditur.

II. a Paul. diac. de Geſt. Lõgobard. lib. 2. c. 6. b Gregor. lib. 4. epiſt. 34. *De tẽpore aduentus Long. in Italiam.*

Quod autem aliqui anno ſuperiori id factum volunt, temporis ratio exactius eſt exploranda. licet enim Paulo diacono [a] id teſtanti de prima Indictione & anno præ ceteris fides præſtanda eſſet; eius adhuc ſententiam S. Gregorij Papæ aſſertione fulcire in promptu eſt: in epiſtola [b] enim ad Conſtantiam Auguſtam data ſub Indictione decimatertia poſt menſem Iunium (qui eſt annus

B Domini quingenteſimus nonageſimusquintus) cum numeret annos vigintiſeptem ab aduentu Longobardorum: vtiq. ab hoc anno eum oportuit numerare cœpiſſe. Rurſum vero cum in epiſtola ad Phocam Imperatorem data ſub ſexta Indictione (qui eſt annus Domini ſexcenteſimus tertius) numeret annos trigintaquinq. a Longobardorum incurſionibus: vtiq. etiam æſtimare neceſſe eſt, ab hoc ipſo anno numerum deduxiſſe. ait enim ſcribens ad Conſtantiam, ſiue potius dixeris Conſtãtinam: Viginti iam & ſeptem annos ducimus, quod in hac vrbe inter Longobardorum gladios viuimus.] quæ verba cum nequaquam intelligi poſſint, ex quo Longobardi Romam venerunt, vtique de tempore inuaſæ ab eis Italiæ accipienda erunt, ſicuti & cum hæc ſcribit ad Phocam Imperatorem [c]: Qualiter enim quotidianis & quantis Longobardorum incurſionibus ecce iam per trigintaquinq. annorum longitudinem premimur, nullis ſupplere vocibus ſuggeſtionis valemus.] hæc quod ad annum Longobardorum in Italiam aduentus. ſed & diem pariter ſignant, vbi id factum hoc anno, quarto Nonas Aprilis, alij ipſis Kalendis eiuſdem tradunt.

c Gregor. li. 12. epiſt. 43.

III. d Greg. Turon. hiſt. Franc. lib. 4. cap. 35. *Cũ Longobardis alij barbari.* e Paul. diac. lib. 2. cap. 26.

Quod autem ad ipſum Regem ſpectat, cum eſſet Francis amicitia & affinitate coniunctus, magis reddebatur Romanis timendus: ipſe enim (vt Gregorius [d] auctor eſt) Chlothoſindam Clota-

C rij filiam in vxorem duxit: ſicq. non tantum Regis potentiſſimi effectus eſt gener, ſed & quatuor Francorum Regum cognatus. His addebatur, quod & Hunnis fœdere erat iunctus, quibus Pannoniam libere poſſidendam precario conceſſit. Accedebat ad tanta hæc, quod & alios complures barbaros nactus eſt auxiliares, nempe Saxones, & præter hos alias nationes, quarum vel ſingulæ negotium faceſſere Romano Imperio potuerunt, quænam hæ fuerint, audi Paulum diaconum [e]: Certum eſt autem (inquit) Alboinum tunc multos ſecum ex diuerſis gentibus, quas vel alij Reges, vel ipſe ceperat, ad Italiam adduxiſſe. Vnde in hodiernum vſq. diem populos in his quos habitant vicos, Gipedas, Bulgaros, Sarmatas, Pannonios, Sueuos, & alijs huiuſcemodi nominibus appellamus.] hæc Paulus.

IV. *Longobardorũ peſſimi mores.*

Sed & quid magis exterruerit animos audientium vel ſolum nomen Longobardorum, memoria rurſum repete quæ ex Procopio ſuperius dicta ſunt; qui res belli Gothici tractans, expertam iam fuiſſe Italiam tradit, quam feræ beſtiæ eſſent & truculentæ, quamq. turpiſſimæ; cum Narſeti, qui aliquot ex ipſis vocauerat contra Gothos, neceſſarium fuerit eos muneribus donatos quam citiſſime ad propria dimiſiſſe, quod intolerabilis eſſet eorum in Italia commoratio, amicorum cun-

D cta præda, incendijs, & libidinum putore miſcentium. Sed iterum accipe verba Procopij iſta dicẽtis [f]: Illi, namq. *Longobardi videlicet*, ad ceteram vitæ factorumq. impietatem & ſcelus, vel ædificia ipſa, in quæ forte diuerterant, iniuſte cremabant. ſtuprumq. feminis & vim inferebant ſacras in ædes refugientibus: vnde magna pecunia hos primum donatos, ad proprios redire penates permiſit, &c.] Si tanta hæc, Romanis militantes, aduerſus eoſdem ſcelera immania perpetrabant; quid putandum eoſdem iam hoſtes, in Romanum ſolum cum irrumperent, peracturos? cum præſertim nullus eſſet qui illis arma obijciendo reſiſteret: licet enim Hexarchus in Italiam ab Imperatore miſſus Longinus defendere a barbaris eam (quantum fas eſſet) conaretur; tamen quod valde debilis viribus eſſet, occurrendi & cum eiſdem in campo collatis ſignis pugnandi, nulla penitus illi facultas. Quales autem fuerint in Italiam Longobardorũ progreſſus, ſcire ſi cupis, eos conſule qui eo argumento commentarios conſcripſere: nobis ſatis ad inſtitutum, hęc quo potiſſimum anno agi ſint cœpta, in medium afferre, his & alia pro ratione temporis addituri, quæ ad rerum Eccleſiaſticarum ſtatum ſpectare noſcentur.

f Procop. de bello Goth. lib. 3.

V. *Alboinus Rex Long. mitis videri cupit.* g Paul diac. lib. 2. cap. 9.

Illud autem minime prætermittimus, ipſum Alboinum Regem ad conciliandos ſibi Italorum

E animos benignum ſe præbuiſſe, depoſuiſſeq. pauendam illam cunctis Longobardis innatam ſæuitiam: teſtatur ſiquidem Paulus [g] diaconus, eidem in Italiam ingredienti occurriſſe Felicem Eccleſiæ Taruiſanæ Epiſcopum, ab eoque ſuæ Eccleſiæ petiſſe immunitatem, ne ſcilicet ab hoſtibus detrimentum aliquod pateretur; accepiſſeque ab eodem quæ poſtulaſſet. ait enim: Igitur Alboinus cum ad fluuium Plauem perueniſſet, ibi et Felix Epiſcopus Taruiſanæ Eccleſiæ occurrit. eique vt erat largiſſimus, omnes Eccleſiæ ſuæ facultates poſtulanti conceſſit, & per ſuum pragmaticum poſtulata firmauit.]

VI. *De Felice Epiſc. Taruiſano.* h Venãt. Fortun. in Vit. S. Martini lib. 4. in fin.

Hæc narrans Paulus de Felice, hunc illum tradit eſſe Felicem pernéceſſarium Venantii Fortunati, cuius meminit in Vita S. Martini his verſibus [h]:

Illuſtrem ſocium Felicem, quæſo, require,
Cui mecum lumen Martinus reddidit olim.] Sed quid ſit quod ait: *Cui mecum lumen*, &c.]

declarat inferius idem ipſe, dum ad finem Vitę S. Martini, quam heroico carmine cecinit: de ſe ipſo teſtatur, laborantem oculis, oleo lampadis ad imaginem S. Martini incenſæ eſſe ſanatum, quorum

nos iam meminimus. Sed audi iterum ipſum rem tantam his verſibus deſcribentem: A

Oleo lampadis curatus oculis Fortunatus.

ª ante

Expete Martini loculum, quo iure ſacelli
Iam deſperatum lumen mihi reddidit auctor,
Munera qui tribuit, ſaltem rogo verba rependo
Eſt vbi baſilicæ culmen Pauli atq. Ioannis,
Hic paries tenet Sancti ſub imagine formam,
Amplectenda ipſo dulci pictura colore.
Sub pedibus iuſti paries habet arcte ª feneſtram:
Lychnus adeſt, cuius vitrea natat ignis in vrna,
Huc ergo dum propero, valido torquente dolore,
Diffugiente gemens oculorum luce feneſtra.
Quo procul vt tetigi benedicto lumen oliuo,
Igneus ille vapor marcenti fronte receſſit,
Et præſens medicus blando fugat vnguine morbos.] iſta & alia Fortunatus: qui accepti diuinitus beneficii memor, pro gratiarum actione res geſtas S. Martini quatuor libris concinuiſſe vo B luit. Sed de his alis occaſione ſuperius: hic vero ob Paulum diaconum repetenda putauimus, qui eiuſdem Fortunati natale ſolum deſcribit his verbis:

VII. Sane quia huius Felicis fecimus mentionem, libet quoq. pauca de venerabili & ſapientiſſimo viro Fortunato contexere, qui hunc Felicem aſſerit ſibi ſocium fuiſſe. Hic itaq. Fortunatus ortus quidem in loco, qui Duplabilis dicitur, fuit; qui locus haud longe a Cenetenſi caſtro vel Taruiſana diſtat ciuitate: ſed tamẽ Rauennæ nutritus & doctus in arte Grammatica, Rhetorica, & Geometria clariſſimus extitit. Is cum oculorum dolorem vehementiſſimum pateretur, ſimiliter & Felix præfatus ſocius eius eorumdem dolore laboraret, &c.] curationem eorum recenſet ipſius Fortunati verſibus recitatam; de quo & iſta ſubdit:

VIII. *Peregrinatio Fortunati.*

Fortunatus in tantum B. Martinum veneratus eſt, vt relicta patria, paulo antequam Longobardi Italiam inuaderent, ipſius ſanctiſſimas reliquias in Gallia ſitas viſitare decreuerit: quod iter ſuum per flumina, montes, valles, oppida, pagos ipſe in carminibus ſuis dilucide deſcribit in præfatione ad Gregorium. Qui poſtquam Toronos iuxta votum proprium peruenit, Pictauos tranſiens, illic habitauit, & multorum ibidem Sanctorum geſta partim proſa, partim metrica oratione C conſcripſit: nouiſſimeq. in eadẽ ciuitate primum presbyter, deinde Epiſcopus ordinatus eſt, atque in eodem loco digno tumulatus honore quieſcit.] Subdit de eiuſdem lucubrationibus, atque hæc ad finem: Ad cuius tumulum, cum illuc orationis gratia aduenta ſſem, epitaphium rogatus ab eiuſdem loci Abbate contexui.] hucuſq. Paulus diaconus de Fortunato, non aliunde quã ex ipſius ſcriptis elicita. Sed quæ huius anni rerum geſtarum reliqua eſſe putantur, iam proſequamur.

IX. *De Narſetis Ducis fine diuerſæ ſententiæ.*

ª Paul diac. lib. 2. ca 5. & 8. & in Miſcel. lib. 17.

Longino (vt vidimus) ab Imperatore in Italiam miſſo, ceſſaſſe Narſetem a præfectura, atq. pariter vitæ finem impoſuiſſe, ſunt qui teſtentur. Verum quid actum ſit de eodem Narſete in Italia Duce, haud leuis ſuboritur controuerſia, quam necdum ab aliquo inuenimus eſſe ſolutam, ſed nec etiam pertractatã. De eo autem quid primum Latini tradant, audiamus. Paulus ª diaconus, Anaſtaſius & alii eos ſecuti teſtantur eumdem cum Ioanne Pontifice Romam reuerſum, facti admiſſi pœnitentem, Romæ extremum diem clauſiſſe, corpuſq. eius loculo plumbeo collocatum vna cum ipſius theſauro Conſtantinopolim eſſe tranſlatum. hæc, inquam, Latini habent. Sed longe diſcrepant ab his Græci, dum aſſerunt, eum Conſtantinopolim eſſe reuerſum, & poſt reditum ſumptuoſa ædificia ereaiſſe. Cedrenus enim hæc habet anno ſexto Iuſtini Imperatoris: Narſes chariſſimus D Imperatori, domum Narſetis dictam, conſtruxit, & Carbarorum manſionem.] ſed & Miſcella hæc in Tiberio: Narſes quoq. Patricios Italię cum multis theſauris ab Italia ad ſupra memoratam vrbem, *Conſtantinopolim videlicet*, aduenit, & ibi in domo ſua ciſternam effodit magnam, in qua multa millia centennariorum auri argẽtiq. depoſuit: interfectiſq. omnibus conſciis, vni tantummodo ſeni, hæc pro iuramento ab eo exigens, commendauit, &c.] ex quibus intelligas plures poſt hæc annos oportuiſſe eumdem Narſetem fuiſſe ſuperſtitem.

X. *De proditione Narſetis refellitur aſſertio.*

Quibuſnam autem alterutrorum maior ſit in tanta ſcriptorum diuerſitate præſtanda fides, æqua ſunt cuncta expendenda ſtatera. Certe quidem inclinari lancem pondere veritatis in Græcorum ſententiam, quæ ſuperius recitata ſunt ea Corippo ſui temporis ſcriptore declarant; quibus demonſtratum eſt, ante annum Narſetem rediſſe Conſtantinopolim, illicq. mirifice cultum, nec amplius in Italiam, miſſo illuc Longino, eſſe reuerſum. Quæ vero hac de re ſcripta ſunt a Latinis, leuitate tolli, & inſtar fumi in aera euaneſcere, præter ea quæ dicta ſunt, plura alia perſuadent. Primo quidem periclitari fides Latinorum videtur, dum dicunt, ſtatim vt reuerſus eſt Narſes in Vrbem, mortuum eſſe. Etenim ſi Anaſtaſius habet eodem tempore contigiſſe mori Ioannem Pontifi- E cem, quo Narſes extinctus eſt: cum conſtet de Ioanne adhuc poſt annos quatuor fuiſſe ſuperſtitẽ, totidem anni vitæ Narſeti tribuendi erunt. Id magis patebit ex litteris Ioannis Papæ, ſi agere ex illis velis, in quibus mentio eſt Conſulatus Narſetis cum Iuſtino ſecum Conſule, quem hoc anno ſecundum Conſulatum geſſiſſe, ex his quæ proxime dicentur, apparet.

XI. Sed nec illud aſſeri quidem vel coniectura exiſtimari poteſt, quod aiunt, poſt tam immane facinus Narſetis quo Italiam barbaris prodidit, cum iuſtiſſimam Imperatoris iram commeruiſſet, eius tamen corpus (vbi ipſe defunctus eſt) cum honore eſſe tranſlatum Conſtantinopolim; quod quidem ſi fuiſſet ſepultum, exhumandum illud & proiiciendum foras, magnitudo ſceleris poſtulaſſet. Sic ergo ſiue viuens Conſtantinopolim rediſſet, ſiue poſt mortem eius cadauer tranſlatum dixeris Conſtantinopolim, vtrumq. (quodcumque fuerit) eumdem ab Italiæ proditionis crimine reddit immunem: vt plane tela illa, in qua tot tantaque mala ab eo ordita feruntur, contextra appareat in mendaciorum textrina. Quonam pacto, rogo, totius Italiæ fax, tantæ auctor proditionis,

poſtquam

A poſtquam defunctus eſt, tanto honore dignus eſt habitus, vt ſi non ipſe, cineres ipſius ſaltem velut quodam triumpho euehendæ fuerint Conſtantinopolim, cum iure meritoq. ſiqua illius ſiue lapide ſiue ære extaret inciſa memoria, fuiſſet more maiorum penitus abolenda? Græcis igitur hac in re maiorem putarem fidem adhibendam; cum præſertim iidem & Latinum huius temporis ſcriptorem aſtipulatorem habeant Gregorium Turonenſem [a], qui ea cuncta de theſauro abſcondito tradita a Græcis narrat.

a Greg. Turonē. lib. 5. c. 19.

XII.

Verum & Græcorum in eo fides vacillat, dum quem omnes prædicant religione maxime piū, operibuſq. probe factis Deo gratiſſimum, ipſi eumdem auarum atq. crudelem fuiſſe tradunt, cui non ſatis fuerit adeo ingentem pecuniam congregaſſe, ſed & inſontium immani cæde eamdem ſanguine madidam nullius profuturam vtilitati in loco abdito collocaſſe: de quo portentoſo facinore dicturi ſumus inferius in Tiberio Auguſto opportuniori loco. Porro laudatum vidimus Narſetem a Procopio, eumq. ob inſignem pietatem de Gothis plenam meruiſſe, deſperatis iam plane rebus, victoriam, id ipſum teſtante Euagrio [b], atque Nicephoro, iſtis repetitis verbis [c]: De Narſete, qui familiariter cum eo vixere illud perhibent, ita ipſum ex diuino numine pependiſſe, atq. B id omnis generis pietate coluiſſe, & Virginem eamdemq. Dei genitricem ita veneratum eſſe, vt illa manifeſto ei apparens, quando prœlium committendum eſſet, præciperet; neque illum facile prius in aciem deſcendiſſe, quam tempus opportunum ab ea cognouiſſet. Plures & alias res maximas Narſes geſſit, &c.] hęc de Narſete Euagrius, itemq. Nicephorus. laudauit & ipſum plurimū Agathias [d]. Sed de eodem audi elogium Pauli diaconi [e]: Erat (inquit) vir piiſſimus, in religione Catholicus, in pauperes munificus, in reparandis baſilicis multum ſtudioſus, vigilijs & orationibus in tantum ſtudens, vt plus ſupplicationibus quam armis bellicis victoriam obtineret.] Certe quidem ſi quid huiuſmodi Narſes poſt adeptam ob victorias tātam gloriam perpetraſſet, ſcribēs poſt hæc res ſui temporis Euagrius parcius ſaltem laudaſſet hominem, quem tam infamis exitus ſugillaſſet; eaq. de ipſo referre, vel ſaltem meminiſſe minime prætermiſiſſet: ſed cum ad Mauritij tempora ſuam hiſtoriam perducat, nec de eius obitu vel minimum quidem loquatur, adhuc fuiſſe ſuperſtitem, haud leuem ſuſpicionem ingerit.

Narſes mirifice laudatus.

b Euagr. lib. 4. c. 23.

c Niceph. li. 17. c. 13. in fine.

d Agath. lib. 1.

e Paul. diaco. de Geſtis Longoba. li. 2. c. 3.

XIII.

Quod facit vt in illum reſpiciam virum inſignem eodem nomine nuncupatum Narſetem ſub eodem Imperatore Mauritio domi foriſq. ſpectatum, ſumma gloria auctum, eademq. Patriciatus C dignitate inſignitum, eidem muneri mancipatum, nempe Romani exercitus præfecturæ, & (quod maius eſt) eadem etiam pietate imbutum; hūc ipſum inquam dum intueor, me ſuſpicio haud leuis pulſat, num hic idem cum ipſo ſit, atque adhuc ad annos triginta vitam propagarit. Quod ſi quis penitus inficias ierit; tunc neceſſe erit affirmare, duos eodem ferme tempore eiuſdem nominis, ordinis, dignitatis, probitatis, & victorijs inſignitos, bello ſpectatos Duces exercitus vixiſſe Narſetes: quod haud adeo ſit veriſimile, cum nulla diſtinctione prior ſenior vel maior, poſterior vero iunior vel minor dictus inueniatur. De eius Narſetis præfectura exercitus, quo vicit Varanem inuaſorem regni Perſarum, reſtituitq. in regnum Coſrhoem iuniorem ſenioris filium, agitur plurib. in Miſcella [f] ſub anno quarto Mauritij Imperatoris, itemq. de ipſo Zonaras [g], Cedrenus in Tiberio Nicephorus [h], & Conſtantinus [i] qui & de eius nece ſub Phoca tyranno agunt: ab eodemq. ædificatas eccleſias SS. Pataleemoni, Probo, Taraco, & Andronico, necnon hoſpitalem domum, Zonaras tradit [k], dum recenſet viri inſignis pietatis monumenta: quibus ipſum eumdem eſſe Narſetem Patricium S. Gregorij Papæ obſeruantiſſimum, ad quem ipſius Pontificis tres extāt epiſtolæ [l], ſuademur.

De Narſete Patricio & Duce ſub Mauritio.

f Miſcel lib. 17.

g Zonar. in Mauritio

h Niceph. li. 18. c. 10.

i Conſtantin. in Annal.

k Zonar. in Phoca.

l Gregor lib. 4. epiſt. 6 lib. 4. epi. 14. & lib. 6. epiſt. 27.

XIV.

D Si vero hunc ſub Mauritio Imperatore tot inſignibus ſpectatum Narſetem diuerſum ab eo qui ſub Iuſtiniano Gothos vicit, fuiſſe quis dicat: haud pro his nobis adeo pugnandum erit, cum res tantummodo coniecturis agatur, & hæc ipſa potius conſideranda propoſuerimus, quam hiſtorica lege credenda. Ad poſtremum autem de Narſete Italiæ Duce quod refert Paulus diaconus, haud perfunctorie prætereundum eſt. His quoque temporibus (inquit [m]) Narſes Patricius, cuius ſtudium ad omnia vigilabat, Vitalem Epiſcopum Altinæ ciuitatis, qui ante annos plurimos ad Francorum regnum, hoc eſt, ad Moguntinenſem ciuitatem confugerat, tandem comprehenſum apud Siciliam exilio damnauit.] hæc ipſe. Porro non tanta ſibi arrogaſſe Narſetem virum pium, vt in Epiſcopos manus inijceret, quiſque ſciat, niſi cum id iuſſum ipſi fuit pluribus litteris a Pelagio Papa Ioannis huius prædeceſſore, prout quæ recitatæ ſunt ſuperius Pelagij litteræ facile demōſtrant. Pelagium vero ipſum ad hæc Narſetem excitaſſe conſtat, vt obortum recens ſchiſma ſedaretur: quod & iure faciendum eſſe, S. Auguſtinus aduerſus Donatiſtas agens, pluribus comprobauit. Fuiſſe autem tunc Altinenſem tum Aquileienſem Eccleſias temporibus iſtis in ſchiſmate, quæ ſuperius dicta ſunt atque dicentur oſtendunt.

m Paul. diaco. de Geſtis Longoba. lib. 2. c. 4. in fin.

De Vitali Epiſcopo Altinenſi in exilium deportato.

XV.

E Sed res Orientales obuias proſequamur. De Sophia Auguſta dignum Chriſtiana fœmina facinus chronographi [n] hoc anno recenſent, nempe diſſoluiſſe nomina omnium debitorum: ait enim Cedrenus. Tertio anno Sophia Auguſta, accitis omnibus qui ære alieno obſtricti erāt, debita eorū creditoribus diſſoluit, & pignora ſuis auctoribus, *dominis ſcilicet*, reddidit.] eadem in Miſcella. Pręceſſerunt hæc clamores pauperum a potentibus oppreſſorum: pro quibus cum Imperator ſæpius reſcripſiſſet, ſed nihil profeciſſet, violento tandem intellexit opus eſſe remedio; nempe vt vno ex ſublimiorib. magiſtratibus pœnam dante, reliqui diſcerent aduerſus iuſtitiam nihil debere præſumi. Quodnam autem iſt iuſmodi remedium fuerit, Cedrenus exacte rem geſtam narrat his verbis;

n Cedr. anno 3. Iuſtini, & Miſcellæ auctor.

XVI.

Iuſtinus hic cum crebro ægrotaret, ac vertigine vexaretur, neque in publicum prodire poſſet, potentes quidam (quia ad Imperatorem querelæ de eis afferri non poſſent) nemini parcentes, omnium facultates diripuerant. Cum vero Imperator aliquando ſe recollegiſſet, atque in templum prodijſſet, ij qui iniuria fuerant affecti, miſericordiam ipſius magna voce implorauerunt. Omnibus ergo in curiam vocatis, Iuſtinus: Exiſtimabam, inquit, vos omnes pietatē colere, veſtriſq. cō

Iuſtini ad Magiſtratus oratio.

tētos, nemini egenorum iniuriam inferre: at vos & Deo & Imperio noſtro aduerſa patratis facino- A
ra. Hortor ergo vos, vt pauperibus ſua vltro reddatis, ne veſtra ipſorum bona amittatis. Potentes his auditis, tamen conſuetudine ducti deteriora etiam prioribus adiecerunt. Aeris enim res eſt conſuetudo, quæ iam altera natura iudicatur. Itaq. cum Imperator rurſum ad proceſſum prodiret, plures enim inuocabant. Rurſum igitur in progreſſu conuocato Senatu, dicit. Si me a Deo putatis Imperatorem factum, eius auxilio imperare: parete iuſtis meis mandatis: iniuria afficere pauperes deſinite: ſolis namq. piſcibus moris eſt, vt validior & maior deuoret minorem. Quod ſi meis p̄ceptis non parere, ſed in rapiendo veſtris obſequi vultis cupiditatibus, aliū vobis veſtro arbitrio deligite Imperatorem. Ego enim contumacibus, iniuſtis, & aliena violantibus imperare nolo.

XVII. *Præfectura cō ceſſa pro defenſione oppreſſorum.* Ibi quidam procerum, libertate dicendi ſumpta, ita Imperatorem alloquitur: Conſtitue me coram omnibus Præfectum Vrbis, mandaq. ne cuiuſquam rationem potiorem iuſtitia habeam, vtq. mihi te de rebus neceſſarijs monituro ſemper aditus pateat: recipio in me, effecturum me intra mēſem, ne vlla ſit vel illata in vrbe, vel accepta iniuria. Quod ſi quis profert culpam, quam mihi indicaram non punierim, capite me plecti iubeto. Pergratum hoc Imperatori fuit, eumq. Præfectum Vrbis conſtituit. Is ergo cum mane pro tribunali ſederet, & quædam vidua quereretur ſe a Magi- B
ſtro quodam omnibus ſuis facultatibus ſpoliatam: mittit eam cum ſygillo ad Magiſtrum illum, iubetque eum ad dicendam cauſam venire.

XVIII. *Egregium facinus Præf. vrbis.* Cum eamdem viduam Magiſter verberibus male mulctatam remiſiſſet: mittit Præfectus ad eum de Curſoribus vnum: ſed hunc quoq. verbis deluſum dimittit. Interim dum Præfectus in Circo ſedet, Magiſtrūq. opperitur: hic ad conuiuium ab Imp. vocatur. Eodem ſe Præfectus quoq. cōfert, aitq. Imperatori: Si in eo Imp. perſiſtis, quod mihi mandaſti, ne cui eorum, qui pauperes concutiunt, parcam: ſcito me promiſſis meis ſatisfacturum. Sin eos tu, pœnitentia ductus, amicos potius habes, & conuiuijs adhibes: ſcies me quoq. detrectare ea quæ in me recepi. Imperatore reſpōdente, vti ſe ipſum potius ſolio detraheret, ſi ſontem talis criminis ſciret: Præfectus illico Magiſtrū vi abripuit, & in curiam, quæ Arca dicitur, cum eo abiit. Ibi diligenter vtriuſq. ſermone conſiderato; cum haud leuibus iniurijs ab eo affectam mulierem comperiſſet; verberibus impoſitis homini caput raſit, aſinoque nudum impoſitum per mediam vrbem velut in triumpho duxit, & omnes eius opes mulieri addixit. Hoc exemplum reliquos ita in viam redegit, vt vbiq. ſumma in pace uiuerent, atq. intra trigeſimum diem neq. actor ullus eſſet, neque reus iniuriarum. Tunc Præfectus C
Imperatori ſignificat, ſe promiſſa impleuiſſe: & Imperator in publicum progreſſus, cum nulla querela audiretur, rurſus Patricia dignitate eum ornat, & per omnem vitam Præfectum Vrbis eſſe iubet.] hactenus de his auctor.

XIX. Hoc eodem tertio anno Iuſtini Imp. cum Speſindeum Epiſcopus Primas Bizacenæ prouinciæ in Africa de ſuæ Eccleſiæ priuilegiis conſeruandis interpellaſſet Imperatorem, ipſe morem gerens in hunc modum ad eum reſcripſit [a]:

a Extat in Nouel. Iulian. Anteel.

** Bizacenæ*

Iuſtinus Imp. ſalua vult priuilegia Eccl. Bizacenæ.

Imperator Iuſtinus Aug. Speſindeum viro beato Archiepiſcopo Vizacenæ * prouinciæ.

Cum & priuatis hominib. donata priuilegia pietas noſtra obſeruare curauerit: hoc ipſum multo magis & ſanctis Eccleſijs cuſtodiri, neceſſarium eſſe putamus. Petiuit enim tua beatitudo per Euaſium reuerendiſſimum diaconum, diuinas regulas atq. priuilegia data ſancto Concilio tuo, vel Eccleſiæ tuæ inuiolata cuſtodiri: Vt ſi quando contra clericos accuſatio proceſſerit: quæ pertinent ad diuinas regulas, non apud Iudices ciuiles aut militares cauſæ examinatio procedat, ſed ad tuam beatitudinem, ſicut & pater noſter per diuinos apices conſtituit. Quapropter ſancimus, ſecundum regularum diuinarum tenorem, atque diſpoſitionem patris noſtri, Epiſcopos, ſiue omnes clericos D
ſubiectos tuæ beatitudini, ſi accuſantur ab aliquo, ſub tua audientia ſatisfacere in his quæ ad regularem ordinem pertinent: quia noſtra pietas hæc ipſa atque priuilegia data ſancto Concilio tuo præuidit confirmare.

XX. Super hęc petiſti, vt quando opus fuerit ad noſtram pietatem tuos Reſponſales dirigere, nullus eos prohibeat nauigare: quod & nobis placuit, vt nihil neceſſariorum lateat aures noſtras. Vnde licentiam tuæ beatitudini damus, vt quando opus fuerit aut Eccleſiæ tuæ aut communi prouinciæ ad ſerenitatem noſtram aliquem tranſmittere docturum cauſas neceſſarias, ſine aliquo impedimento dirigere eum; vt veritatem audientes, quicquid oporteat fieri, ſtatuamus. Alios vero Epiſcopos illius prouinciæ, ſi neceſſariæ cauſæ emerſerint, ad nos dirigere, aut ad noſtram venire pietatem, cum voluntate Primatis hoc faciant. Hæc ergo tua beatitudo effectui tradere obſeruareque procuret. Legi. Data Kal. Maij, Conſtantinopoli, Imperij domini noſtri Iuſtini PP. Aug. an. III. Cōſulatu eiuſdem ſecundo.] hæc quidem ipſe pio digna Imperatore: quibus huius anni rerum geſtarum finem imponimus. E

IESV CHRISTI ANNVS 569. IOANNIS PAP. ANNVS 10. IVSTINI IVN. IMP. ANNVS 4.

I. QVingenteſimus ac ſexageſimusnonus vertitur annus Domini, ſecundæ Indictionis, idemque quartus Iuſtini Imperatoris: cum Liuba Rex Gothorum in Hiſpania, ipſius regni anno ſecundo prope dilapſo, collegam ſibi allegit fratrem ſuum Leuuigildum, cui & ceſſit Hiſpanias, ipſe contentus regno quo potiebatur in Gallia Narbonenſi. Erat Leuuigildo vxor Theodoſia Catholica femina, eademq. ſoror ſanctorū Leandri, Fulgentij, Iſidori, ac Florentiæ, filia vero Seueriani Carthaginenſem prouinciā moderantis. ſed nihil ex ſancto conſortio profecit Rex impius Arianiſmi tenaciſſimus. De tempore fidem facit idem S. Iſidorus [b] in Chronico, dum ait, anno

b Iſidor. in Chr. Goth.

A ſecundo Iuſtini Imp. Liuuam * regnare cœpiſſe; & idem addit, eumdem ſecundo anno ab adepto principatu aſciuiſſe in regnum ſocium fratrem Leuuigildum. Vnde opus eſt vt ex eodem Iſidoro corrigas Iſidori deprauatum in eo Chronicon, cum ibidem ſubditur, anno ſecundo Iuſtini vocatũ ad regnum a fratre Leuuigildum: vt quartus Iuſtini pro ſecundo ponendus ſit annus. De perſecutione autem a Leuuigildo aduerſus Catholicos excitata ſuo loco dicturi ſumus.

* Liubam

II. Hoc item anno ſub Theodomiro Sueuorum Catholico Rege celebratum eſt in Gallicia Lucenſe Concilium, de quo perpauca hæc tantum monumenta habentur, Ambroſij rerum Hiſpanicarũ luculenti hiſtorici diligentia nuper inuenta: Tempore Sueuorum, ſub Æra ſexcenteſima ſeptima, die Kalen. Ianuarij, Theodomirus Princeps Sueuorum Concilium in ciuitate Luco fieri præcepit, ad confirmandam fidem Catholicam, vel pro diuerſis Eccleſiæ cauſis, &c.] quod inſuper tecitat ex alijs ſcriptis exordium, cum ſpectare cognoſcatur ad ſecundum Lucenſe Concilium, de eo ſuo loco dicendum. In hoc autem actum rogatione Regis, vt noua inſtitueretur Metropolitana Eccleſia in Gallicia, quæ tamen eſſet ſubdita Bracharenſi: circumſcriptiq. ſunt in eodem Conuentu limites Lucenſis Eccleſiæ ad lites de finibus euitandas. Ita plane incaluit recens redditi Catholici Re-
B gis fidei ardor, vt totus eſſet in his quæ ſpectarent ad fidem Catholicam illuſtrandam, conſeruandamq. in Eccleſia pacem; curaritque ſumma diligentia neophytus Princeps, quæ ſunt abſolutiſſimi ſacerdotis.

Lucenſe Concilium in Gallicia.

III. Quod vero ad res Orientales pertinet, hoc ipſo anno quarto Iuſtini Imp. Tiberius Comes Excubitorum, qui poſtea Auguſtus creatus eſt, aduerſus Auares barbaros pugnans, eos vicit atque penitus debellauit, adeo vt eoſdem pacem ſubmiſſe petere ab Imperatore coegerit. hæc apud Victorem Tunnenſem in Chronico: ſed & hoſtũ meminit Corippus in carminine ad Iuſtinum his verſibus [a]:

Auares victi a Tiberio pacẽ petunt.

a Corip. in prin. carm.

Illa colubrimodis Auarum gens dura capillis
Horribilis viſu, crudiſque aſperrima bellis
Imperio ſubiecta tuo ſeruire parata,
In media ſupplex defuſis crinibus aula
Exorat pacem, nec fidere millibus audet
Tot numeroſa ſuis Romana laceſſere ſigna.] & infra:
C *Pars inimicorum cecidit cum magna tuorum*
Perfidia punita ſua: nunc marte peracto,
Victores, victiq. * *famulantur in aula.*] at hæc ſatis.

IESV CHRISTI ANNVS	IOANNIS PAP. ANNVS	IVSTINI IVN. IMP. ANNVS
570.	11.	5.

I. Septuageſimus ſupra quingenteſimum adeſt annus Domini, tertiæ Indictionis, idemq. quintus Iuſtini Auguſti, qui & in ipſius conſtitutione [b] annus ſecundus poſt Conſulatum eiuſdem inſcribitur. Quo Apollinaris Alexandrinæ Eccleſiæ Epiſcopus, vbi ſediſſet annos decem & nouem (ſecundum Nicephori Chronici rationem) ex hac vita migrauit. de quo non prætereãt quæ de ipſo apud Sophronium omni fide teſtata leguntur, cum contigit eum ſanctiſſimos viros ordinare E-
D piſcopos in Aegypto, quorum vnus e mortuis reſurrexerat. Res geſta ita deſcribitur [c] teſtificatione Zoſimi Cilicis magni anachoretæ:

b Conſt. de filiis liber. apud Iulian. Antecel.

c Prat. Spirit. cap. 124.

II. Narrauit autem nobis (inquit) & hoc ſenex, dicens: Ante annos vigintiduos aſcendi in Porphyrilem, volens illic morari. Accepi autem & diſcipulum meum Ioannem mecum. Cum autem illuc veniſſemus, inuenimus duos anachoretas, manſimuſq. prope illos. Erat autẽ alter quidem ex his Galata nomine Paulus, alter vero Melitinus nomine Theodorus (ex monaſterio fuerant Abbatis Euthymij) ferebant autem collobia ex pellibus bubalorum. Manſi autem illic ferme duos annos: diſtabamus ab inuicem quaſi duobus ſtadijs. Die autem quadam, cum ſederet Ioannes diſcipulus meus, percuſſit eum ſerpens, ſtatimq. defunctus eſt, ſanguinem ex omnibus partibus fundens. In multa igitur anguſtia exiſtens, abii ad anachoretas. Qui vt viderunt me turbatum & afflictũ, anteq̃ aliquid dicerem ad eos, dicunt mihi: Quid eſt, Abba Zoſime? mortuus eſt frater? Dico: Ita ſane, mortuus eſt. Venientes igitur mecũ, videnteſq. ipſum in terra iacentem, dicunt mihi: Noli contriſtari, Abba Zoſime: adeſt diuinum adiutorium. Vocanteſq. fratrem, dixerunt: Frater Ioannes, ſurge: quia ſenex te opus habet. Continuoq. ſurrexit frater de terra. Quærentes autem beſtiam
E & inuenientes, tenuerunt eam, & in conſpectu noſtro illam in duas partes diſruperunt. Tũc dicunt mihi: Abba Zoſime, vade in Sina. Deus vult tibi committere Eccleſiam Babylonis. Continuo itaq. receſſimus nos. Cumque veniſſemus in Sina, Abbas miſit me & duos alios in miniſterium Alexandriam: tenenſq. nos Papa Alexandrinus beatiſſimus Apollinaris, omnes tres fecit Epiſcopos, vnũ quidem Heliopoleos, alium Leontopoleos, me vero in Babylonem miſit.] hæc de facta ab Apollinare ordinatione Epiſcoporum. Porro idem Zoſimus abdicauit ſe poſtea Epiſcopatu, & in Sinæ monaſterium reuerſus eſt, vt idem auctor teſtatur [d]. In locum vero ipſius Apollinaris Epiſcopi Alexandrini ſubrogatus eſt Ioannes.

De tribus Epiſcopis ab Apollinare ordinatis.

d Prat ſpirit. c. 127.

III. Sane quidem frequentia fuiſſe miracula, quæ his temporibus Deus per Catholicos operabatur ad hæreſes deſtruendas, accipe ex relatione eiuſdem auctoris, cum ait [e]: Dicebat ſenex quidam: Signa & prodigia vſque hodie diuinitus in Eccleſia fiunt propter eas quæ pullulauerunt & pullulant quotidie impias hæreſes, & maxime propter Acephali Seueri & ceterorum pernicioſa ſchiſmata, ad munimẽ ac firmitatem infirmarum animarum, atq. ad illorũ ipſorũ, ſi ita voluerint, conuer-

e Prat. Spirit. cap. 113.

Miracula crebra in teſtimonium fidei.

conuerſionem. Propterea igitur a ſanctis Patribus & a beatiſſimis martyribus ab initio fidei ho- A
die fiunt mirabilia in ſancta Catholica & Apoſtolica Eccleſia.] hæc quidem ſcite, vtpote quod pecu
liaris hæc ſit dos Eccleſiæ, neq. cuipiam extra Eccleſiam poſito aliquando conceſſum, vt vera mi-
racula faciat. Glorientur licet hæretici de argumentorum captioſitate quam præſeferunt, inſultẽt
licet in Catholicos contumelijs: numquam tamen oſtendere poſſunt ſuam ipſorum veris miraculis
confirmatam eſſe perfidiam, Dei voluntate ſignis oſtenſa.

IV. At non prætereat de Apollinare Alexandrino Epiſcopo, illa his addere, quæ ipſius ſanctitatem
commendent. Quod enim eius ingreſſus in Alexandrinum Epiſcopatum pulſo Zoilo, viſus ſit Vi-
gilio Romano Pontifici (vt dictum eſt) haud legitimus, ſed probroſus; rurſum vero ipſe vna cum
Quinta Synodo, cui interfuit, cum fuerit æq. receptus, purgata eſt labes irruſionis & inter germa-
nos Alexandriæ Epiſcopos adnumeratus eſt. vt ergo eam oſtendamus magnę quoq. fuiſſe virtutis;
a Prat. Spirit. c. 193. quæ de ipſo ex Sophronio narrata habentur, hic ſunt referenda; ſic enim ſe habent [a]:

V. Narrauerunt nobis de ſancto Abbate Apollinare Alexandrino Patriarcha, quod valde fuerit
miſericors & compaſſionis viſceribus affluens: cuius rei indicium id afferebant. Erat (aiebant) Ale
xandriæ iuuenis quidam, qui primarij ciuitatis dignitate atq. diuitiis clariſſimi filius fuerat. Parẽ B
tibus itaq. iſtius defunctis, qui infinita illi bona tam in auro, quam in naualibus commercijs reli-
querant, non ſatis feliciter & proſpere ea gubernans, perdidit omnia, atq. ad extremam inopiã de-
ductus eſt, cum neq. gulæ, neq. luxuriæ vacauerit (quæ ſolent diuitum exhaurire patrimonia) ſed in
caſus varios atq. naufragia inciderit. Itaque ex opulentiſſimo pauperrimus eſt effectus, iuxta illud
Pſalmiſtæ: Aſcendũt vſq. ad cælos, & deſcendunt vſq. ad abyſſos. Namq. adoleſcens quanto fuerat
pecunijs ſublimior, tanto per inopiam inferior factus eſt.

VI. Hoc audiens beatus Apollinaris, videnſq. in quantum miſeriæ & paupertatis adoleſcens delap
ſus eſſet, cum parentes eius fuiſſent locupletiſſimi; miſeratus illius caſum, exiguum ipſi charitatis
impendere voluit miniſtrando alimenta: ſed erubeſcebat, & quoties videbat illum, in ſecreto con-
ſcientiæ ſuæ angebatur, cernens veſtem ſordidam & luridam faciem, quæ ſunt extremæ pauperta-
tis indicia. Cum igitur huiuſmodi curis angeretur Pontifex, die quadam diuinitus inſpiratus, con
ſilium profecto mirabile adinuenit ipſius ſanctitati maxime conueniens. Accerſiuit itaq. diſpenſa
torem ſanctiſſimæ Eccleſiæ, ſeorſumq. illum alloquens, dixit ei: Poteris mihi ſeruare ſecretum, do-
mine diſpenſator? Qui ait: Spero, domine mi, in Filium Dei, quia quodcumq. mihi iuſſeris, nemini C
dicã; neq. diſcet aliquis vnquã ex me, quod mihi ſeruo tuo aperueris. Tunc ait ad illũ Epiſcopus
Apollinaris: Vade & conſcribe chirographum quinquaginta librarum auri, quæ a ſanctiſſima iſta
Eccleſia Macario illius miſeri adoleſcentis patri debeantur, & appone teſtes & ſtipulationem &
ratam, & affer illud mihi.

VII. Diſpenſator continuo quod ſibi fuerat a Pontifice iniunctum cum omni celeritate peregit, at
tulitq. chirographum, & dedit illi. Cum itaq. pater adoleſcentis ante decem annos defunctus eſ-
ſet, chartaq. chirographi noua videretur, ait illi Pontifex: Vade, domine diſpenſator, chirographum
iſtud vel in tritico vel in hordeo abſconde, & poſt paucos dies affer illud ad me. Quod ille cum fe
ciſſet, præfinito die chirographum retulit quaſi ſubuetuſtum, deditq. Pontifici. Tunc ait ille: Perge
modo, domine diſpenſator, & dicito adoleſcenti: Quid mihi daturus es, ſi tibi dedero chirographũ
magnæ pecuniæ quæ debetur tibi? Et caue ne pluſquam tria numiſmata ab illo accipias, & præbe
illi chirographum. Reſpondens autem diſpenſator: Vere mi domine, ſi iuſſeris, nihil accipiam. Di-
xit ei ille: Volo omnino vt tria numiſmata accipias. Perrexit autem ille ad iuuenem, ſicut ipſi iuſ-
ſum fuerat, & dixit ei: Dabis mihi tria numiſmata, ſi oſtendero tibi aliquid magnæ vtilitatis tuæ?
Ille vero pollicitus eſt illi, quicquid vellet, ſe daturum. Fingens autem diſpẽſator ait illi: Ante quin- D
que vel ſex dies euoluens inſtrumenta Eccleſiaſtica: reperi chirographum iſtud; & memini quia
Macarius pater tuus mihi multum confidens, ipſum mihi diebus aliquot permiſit; defunctoq. ipſo,
contigit illud apud me vſq. hodie manere: obliuione enim ſubreptum eſt mihi, nec vnquam venit
in mentem, vt illud redderem tibi. Ait illi adoleſcens: Noſti quod perſona illa ſit locuples quæ de-
bet? Dixit ei diſpenſator: Ita ſane, locuples & grata eſt: poteſq. ab illa debitum ſine labore recipere.
Dixit ei iunior: Nouit Deus, quia modo nihil habeo; ſed ſi recepero quod meum eſt, quicquid pe-
tijſti, dabo tibi, vltra etiam tria numiſmata.

VIII. Tunc dedit ei diſpenſator inſtrumentum quinquaginta librarum. Suſcepto itaque chirogra-
pho, perrexit ad ſanctum Pontificem, proſtratuſque ante illum, dedit ei chirographum. Cum ergo
accepiſſet ille inſtrumentum ipſum ac legiſſet, cœpit ſe ipſum turbatiorem oſtendere, dixitq. ei: Et
vbi fuiſti vſq. modo? pater tuus ante decem annos defunctus eſt: perge, nolo tibi nunc reſpondere.
Qui dixit illi: Veraciter, domine mi, non ego illud habui, ſed diſpenſator illud habebat, & ego ne-
ſciebam: ſed Deus ipſius miſereatur, quia modo ipſum mihi reddidit, dicens, ſe inter chartas ſuas
domi inueniſſe. Pontifex vero illum interim remiſit, dicens: Deliberabo mecum, ſeruato apud me E
chirographo. Poſt vnam igitur hebdomadam redijt ad Epiſcopum iunior, iterumq. deprecabatur
eum. Ille autem quaſi nihil ei vellet dare, dicebat: Quare tãtum diſtuliſti proferre chirographum?
Dixit illi adoleſcens: Mi domine, ſcit Deus, quia non habeo vnde familiam meam nutriam: itaque
ſi Deus inſpirat vobis, miſeremini mei. Tunc dixit illi S. Apollinaris, fingens ſe illius precibus ce-
dere: Summã quidem integram ego tibi reſtituam: hoc autem obſecro, mi domine frater, ne a ſan-
cta hac Eccleſia vſuras exigas. Tunc procidens ille adoleſcens, ait; Quicquid voluerit & iuſſerit mi
hi dominus meus, hoc faciam; & ſi ex principali ſumma placet minuere aliquid, minue: Dixit illi
Epiſcopus: Non id quidẽ: ſatis eſt ſi nobis vſuras dimittis. Tũc proferens quinquaginta libras au
ri, dedit ei, & dimiſit eum, orans eum pro vſuræ remiſſione. Hoc opus ſummi Apollinaris, iſta ſan-
cta illius ars atq. miſericordia.] hæc ibi, hic appoſita ad Apollinaris ſepulchrum ornandum:

IX. Quod autem ad res Occidentalis orbis ſpectat, de progreſſu Longobardorum in deprædatio
nem

Digitized by Google

A nem Italiæ Paulus diaconus agens ſub hoc anno tertiæ Indictionis, præter illa quæ in deuaſtationē Venetæ prouinciæ ab iiſdem perpetrata eſſe ſuperius[a] tradidit, hæc poſtmodum hoc anno facta addit[b]: Alboinus igitur Liguriam introiens, indictione ingrediente tertia ad Nonas Septembris ſub temporibus Honorati Archiepiſcopi Mediolanenſis ingreſſus eſt. Dehinc vniuerſas Liguriæ ciuitates, præter eas quæ in littore maris poſitæ ſunt, cepit. Honoratus vero Archiepiſcopus Mediolanum deſerens, ad Genuenſem vrbem confugit. Paulinus vero Patriarcha Aquileiēſis vndecim annis ſacerdotio functus ex hac luce ſubtractus eſt, regendamq. Eccleſiam Probino reliquit.]

Progreſſus Longobardorum in Italia.

a Paul. diac. de Geſtis Longoba. lib. 2. c. 10.

b Eod. lib. c. 12.

X. Quod vero ſit hic prima mentio de Patriarchatu Aquileiæ: vnde emerſerit iſtiuſmodi inauditum hactenus in Italia nomen, in qua præter Pontificem, neminem eiuſmodi titulo apud veteres reperies inſignitum, accuratius diſquiramus. Ad hæc autem primo illud dicendum occurrit, vſurpatum frequenter id ipſum nomen his tēporibus reperiri pro Archiepiſcopo, nimirum vt qui ſub ſe alios haberet Epiſcopos, ſicut dictus eſſet Archiepiſcopus, idem pariter ex vocis ſignificatione Princeps Patrum, & Græco nomine Patriarcha nominaretur. Sunt de his plura exempla: etenim Gregorius Turonenſis[c] Patriarcham appellat S. Nicetium Archiepiſcopum Lugdunenſem: id ipſū B etiam habes in Concilio ſcd'o Matiſconenſi, vbi item Priſcus Lugdunenſis Eps Patriarcha pariter appellatur. ſunt & de his alia plura teſtimonia. Conſtat præterea Arianos conſueuiſſe ſuos primarios Epiſcopos Patriarchas appellare: quod cum apud Victorem, tum apud Gregoriū & alios vſurpatum inuenies: factumq. eſt, vt & alij hæretici Catholica cōmunione diſciſſi, quem ſequerentur erroris principem, eumdem quoque dicerent Patriarcham, ad hoc male vſurpato nomine Patriarchæ, quod olim Apoſtolicarum tantum ſedium conſueuit eſſe nomen ampliſſimæ dignitatis.

De Patriarchæ nomine.

c Gregor. Turon. hiſt Franc lib. 5. cap. 20.

XI. Ceterum quod ad præſentem cauſam ſpectat, non alio præterito tempore, ſed præſenti, cum videlicet Venetiarum & Iſtriæ Epiſcopi atque Liguriæ (vt vidimus ex epiſtolis[d] Pelagij Papæ) eſſent in ſchiſmate, Paulinuſq. Aquileiēſis his omnibus præemineret, placuit iiſdem ſchiſmaticis qui ab Eccleſia Romana deſciuiſſent, illum ſibi loco Pontificis conſtituere ſupremum Antiſtitem, quē & Patriarcham nuncupauere. Hanc igitur putamus veram germanamq. fuiſſe noui nominis cauſam, ab hac vero diuerſam neque quis poterit ſomniare, cum non antea ſed tunc aucta ſit maioris dignitatis amplitudine Eccleſia illa, dum eſſet in ſchiſmate.

d Pelag. epiſt. 3. & 5.

XII. Sed o mirabilis, ſicut & terribilis Deus in conſilijs ſuper filios hominum! Etenim in vltionem C eorumdem ſchiſmaticorum feros barbaros aduocauit, inq. gladium eorum eos primum cum ſectatoribus ſuis tradidit conſumendos. An non ſunt hæc certa diuinæ vindictæ impreſſa veſtigia? cū ipſi primum ſchiſmatici traditi ſint a Deo ore gladij deuorandi, & ante omnes ſchiſmaticorum latibula Aquileia, Mediolanum, & aliæ Eccleſiæ dictarum prouinciarum captæ atque in prædam datæ Longobardis: Roma autem ipſa quamuis a Gothis ſæpe antea capta fuerit, a Longobardis licet inuadi, minime tamen cōprehendi potuerit? Habes igitur hæc de Aquileienſis Eccleſiæ Patriarchatus origine ex ſchiſmate deriuata: quod quidem nomen eidem retinere bono pacis permiſſum fuiſſe videtur, quo & ad præſens vtitur, ſedis Apoſtolicæ indulgentia. Pergit vero Paulus eiuſdem Eccleſiæ diaconus, Ticinenſis autem ciuitatis per ea tempora vltra quatuor annos obſidionem perferens, ſe fortiter continuit, Longobardorum exercitu non procul ab ea in Occidentali parte reſidente. Interim Alboinus eiectis* militibus inuaſit omnia vſque ad Tuſciam præter Romam & Rauennam & quædam caſtella quæ erant in maris littore conſtituta. Nec erat tunc virtus Romanis vt reſiſtere poſſent: quia & peſtilentia quæ ſub Narſete facta eſt, plurimos in Liguria & Venetia extinxerat, & poſt annum quem diximus miræ vbertatis fuiſſe, fames nimia irruens vniuerſam Italiam D deuaſtauit.] hæc Paulus: cetera autem quæ ſubdit, ſuo loco.

* electis

XIII. Sed ad res Gallicanas inuiſendas tranſeamus. In Galijs hoc tempore ob complures ſanctos Epiſcopos, qui præerāt diuerſarum prouinciarum Eccleſijs, vigebat magnopere Eccleſiaſtica diſciplina: nam & ſicubi ea collapſa reperiretur, e veſtigio qui eam reſtituerent excitabantur Epiſcopi. Hoc namque anno, qui ſextus Chariberti Regis numeratur, celebrata reperitur Synodus Turonēſis ſecunda decimoquinto Kalen. Decembris, vt ex eius Actis habetur expreſſum; nam ea ſexto anno ipſius Regis habita dicitur. cui etſi pauci numero interfuiſſe reperiuntur Epiſcopi, nempe octo tantummodo numerati; tamen ex eis viri ſanctitate celebres quatuor præter alios ſubſcripti habentur, ijdēq. in ſacras Eccleſiæ tabulas relati, nempe qui primo loco ponitur Prætextatus Rothomagēſis, Germanus Pariſienſis, Domitianus Catalaunenſis, atque Domnulus Cænomanenſis, quorū omnium memoriam ſuis deſcriptam diebus annis ſingulis Eccleſia Catholica celebrare conſueuit. Verum quod inter eos non legatur ſanctus Euphronius hoc tempore Epiſcopus Turonenſis, eius videlicet loci vbi Synodus eſt celebrata ſacer Antiſtes, neque per vicarium ſubſcriptus reperiatur: inde exiſtimo ſeriem Epiſcoporum interciſam & minime integram ibi poni. Eius autem Sy E nodi celebrandæ illa occaſio interceſſit, quod videlicet nonnullorum temeritate ſacri canones proculcarentur. pro quorum ſtabili firmitate ſanctiſſimi Patres illi ex aduerſo conſurgentes, pro muro ſe domui Iſrael oppoſuere, atque duodetriginta canones ſtatuerunt, quibus Eccleſiaſtica diſciplina collapſa reſurgeret, priſtinoq. nitore ſplendeſceret.

De Synodo ſecunda Turonēſi.

XIV. Inter alios vero ille obſeruatione dignus eſt canō, quo de aſſeruatione ſanctiſſimæ Euchariſtiæ ita decernitur[e]: Vt corpus Domini in altari non in imaginario ordine, ſed ſub Crucis titulo componatur.] nempe vt digniorem ſibi vendicaret locum, ſtatutum eſt, vt non inter ſacras imagines ſuper altari poni ſolitas poneretur, ſed ſub ipſa Cruce, quæ in meditullio ipſius altaris collocari conſueuit. Scimus intra columbam argenteam alicubi his temporibus conſeruari conſueuiſſe Euchariſtiam; quod Synodus prohibuiſſe videri poteſt, dum prohibet ne in imaginario collocaretur ordine: ſicq. videas non eſſe nouum vt corpus Chriſti ſuper altare ſeruetur.

e Concil. Turon. 2. c. 3.

Vbi Euchariſtia aſſeruari deberet.

XV. His adijcimus de Felice Epiſcopo Bituricenſi, qui huic Synodo interfuit, tertioq. loco ſubſcripſit, ipſum perelegans aureum vas ad ſacratiſſimam Euchariſtiam conſeruandam turris inſtar fa-

brefieri

Digitized by Google

breſieri curaſſe,quod Venantius Fortunatus eiuſmodi epigrammate celebrauit,cui præpoſita legi A
tur hæc inſcriptio:

Ad Felicem Epiſcopum Bituticenſem in Turrem eius.

Quam bene iuncta decent,ſacrati vt corporis Agni
Margaritum ingens aurea dona ferant.
Cedant chryſolitis Salomonia vaſa metallis:
Iſta placere magis ars facit atque fides.
Quę data,Chriſte,tibi Felicis munere ſic ſint,
Qualia tunc tribuit de grege paſtor Abel:
Et cuius tu corda vides pietate coęquas
Par viduę merito quę dedit æra duo.] Vides igitur quanto honore conſueuerit Eu
chariſtia cuſtodiri ſuper altare ſub ſacratiſſima Cruce in pretioſiſſimo tabernaculo turris inſtar,
a Hieron.epi.4. quo nomine auctor in titulo ipſum appellat. Commendatur tamen a S.Hieronymo [a] S. Exupe- B
rius Toloſanus,qui tempore exundantium barbarorum, ne iſtiuſmodi aurea ſacra vaſa cederent
illorum rapinæ,ipſa conflarat in vſum pauperum,caniſtro vimineo & vitreo calice corpus Domi
ni portans. Hæc occaſione canonis de loco Dominici corporis ea ſtatuentis.

XVI. Sed illud Chriſtianam magnam redolet pietatem,eum ad curam pauperum adhibendam iſta
b Ibid.c.5. ſanxere Patres [b]: Vt vnaquæque ciuitas pauperes & egenos incolas alimentis congruentibus pa
De cura pauperum. ſcat ſecundum vires:vt tam vicini presbyteri,quam ciues omnes ſuum pauperem paſcant. Quo
fiet,vt ipſi pauperes per ciuitates alias non vagentur.]Sed & de ieiunijs obſeruari ſolitis in mona-
ſtica obſeruantia,deq.pſallendi ordine in Eccleſia vſu recepto canones condiderunt. Inſuper ad-
uerſus repullulantem Nicolaitarum hæreſim,qua ſacri miniſtri iam relictas reſumebant vxores,
inuigilauit ſacerdotalis diligentia,ſuccidens eiuſmodi ſrutices Dei Eccleſiam occupantes,canone
ſancito vigeſimo.

XVII. Inſuper & plurimum ijdem cognoſcuntur laboraſſe Patres aduerſus inceſtuoſos,quorum gra
tia vigeſimumſecundum canonem ſtatuerunt,in quo ex diuinæ Scripturæ locis allatæ ſententiæ, &
diuerſorum Conciliorum diuerſi intexti ſunt canones. Et hoc quidem viſi ſunt ſtatuiſſe ſanctiſſi- C
mi Patres ad corrigendum ipſum Regem Charibertum tanto crimine labefactatum, vtpote qui
ſororem coniugis ſibi neſarie copulaſſet,Marcoueſam ſcilicet Meroflendis vxoris ſororē. Sed quid
accidit? Cum nec iſta remedia ipſi profuerint,paratumq. a ſanctis Patribus antidotum omnino re
ſpuerit:ab ipſo S.Germano Pariſienſi Epiſcopo huius canonis vindice,cui ſubſcripſerat,interpella
c Gregor. Turo. hiſt. Franc. lib. 4. c.26. tus,ſed non emendatus,fuit excommunicatione percuſſus,vt Gregorius [c] ait,cum poſt turpitu-
dines eiuſdem Regis recenſitas hæc addit; Poſt hæc Marcoueſam Meroflendis ſcilicet ſororem cō
iugio copulauit:pro qua re a S.Germano Epiſcopo excōmunicatus vterque eſt. ſed cum eam Rex
relinquere nollet,primum illa perculſa iudicio Dei obijt:nec multo poſt & ipſe Rex poſt eam de-
ceſſit Charibertus.]quod contigit poſt ſequentem annum,quo agemus de eodem pluribus.

XVIII. Quod autem ab iiſdem additum eſt [d] ſanctis Patribus,vt præter S. Ambroſij hymnos alij
d Concil. Turo. 2.c.24. etiam in Eccleſia canerentur:ni fallor,eiuſmodi ſanciendæ legis cauſam dediſſe exiſtimo hymnos
Venantij Fortunati,quos(vt dictum eſt)haud pridem de ſancta Cruce cecinerat; quos & ſcimus
fuiſſe ab Eccleſia receptos,atque hactenus pie ſancteq. concini ſolitos.

XIX. Rurſum vero quod exciſæ ſemel atque iterum ſpinæ illæ in agro Dominico,adhuc magno dā D
no e maledictis radicibus foras emergerent:fuit in his denuo ſuccidendis ſanctis Patrib. laboran-
dum. Acciderat enim vt ſrequētium occaſione bellorū, cum non eſſet amplius in regijs theſauris
vnde Princeps ſatisſaceret militantibus, bona Eccleſiæ iidem inuaderent, ea a Rege petentes,vel
e Concil. Tur. 2. c.25. ſponte eadē vſurpantes. Ad hæc igitur reprimenda penituſque tollenda diuino pollentes Spiritu
Patres iſta decreuerunt [e]:

XX. Illud quoque quamquā canonica ſit auctoritate præfixum,quo dum intra ſe ſæuiunt domini no
ſtri,*Reges Francorum ſcilicet*, ac malorum hominum ſtimulo concitantur,& alter alterius res rapi-
da cupiditate peruadit:ne iſta caduca actione,qua inter ſe aguntur,Eccleſiaſtica rura aut contami
nare præſumant,inuiolabiliter obſeruandum cenſemus: Vt quicumque tam Eccleſiæ, quam Epi-
ſcopi res proprias,quæ & ipſæ Eccleſiæ noſcuntur eſſe,quas Pontifex Actoribus Eccleſiæ dignoſci
tur aſſignaſſe,vel Abbatum,aut monaſteriorum,ſiue presbyterorum quaqua temeritate peruade-
re,competere,vel confiſcare præſumpſerit: Tunc reſeruato correctionis hoc loco adhuc presbyter
eiuſdem Eccleſiæ,cuius intereſt,peruaſorem conuenit admonere; & ſi reſtitutionem diſtulerit; ad
huc quaſi filius ab omnibus fratribus ad reddendum,miſſis epiſtolis,compellatur. Qui ſi pertina E
citer in peruaſione perſtiterit,& ſe tollere poſt tertiam commonitionem de re illa aut Eccleſiæ aut
propria noluerit;conuenit omnes omnino cum conniuentia ſimul cum noſtris Abbatibus ac pres-
byteris,vel clero,qui ſtipendijs ex ipſo alimento paſcūtur(quia arma nobis non ſunt alia)adiuuā
te Chriſto, circuiu ſepto clericali choro,necatori pauperum,qui res peruadit Eccleſiæ, pſalmus
centeſimus octauus dicatur,qui incipit: Deus meus laudem meam ne tacueris,&c. vt vere ſit ſuper
f Ioan.13. * faceret eum illa maledictio quæ ſuper Iudam [f] venit,qui cum loculos ferret, * ſubtrahebat pauperum
alimentum; vt non ſolum excommunicatus,ſed etiam anathema moriatur,& cæleſti gladio fodia
tur,qui in deſpectu Dei & Eccleſiæ & Pontificum in hac peruaſione præſumit aſſurgere.] hæc de
his Patres,qui & eidem ipſorum inſtituto canoni ſubijciunt alium ante(vt dictum eſt)eadem ex
cauſa contra eoſdem in Concilio Pariſienſi ſancitum; nihil penitus omittentes,quo eiuſmodi cohi
berent rerum Eccleſię inuaſores. Ceterum compluribus fuit declaratum exemplis,maledictionem
illos ſequi non deſinere qui res Eccleſiæ inuaſere,diuinituſq. vindictam immitti in eiuſmodi delin
quentes

Digitized by Google

A quentes:quæ quidem cum ſuis locis opportune ſcripſerimus,hic vel vnum ex ijs(quod ratio exi-
gat argumenti)reddere minime prætermittimus. Accipe igitur quæ eodem ferme tempore ibidē a Grego.de glo. mart.lib.1.c.17.
in Gallia Gregorius accidiſſe narrat his verbis [a]:

Fuit etiam quidam diaconus,qui,relicta eccleſia,Fiſco ſe publice iunxit:acceptaq. a patronis XXI.
poteſtate,tanta perpetrabat,vt vix poſſet a vicinis circumpoſitis ſuſtineri. Accidit autem quadam
vice,vt ſaltus montenſes,vbi ad æſtiuandum oues abierant,circumiret,atque paſcuaria,quæ Fiſco
debebantur,inquireret. Cumq.diuerſos ſpoliaret iniuſte,conſpicit eminus greges,qui tunc ſub no
mine martyris Iuliani tuebantur:ad quos leui curſu volans,tamquam lupus rapax diripit arietes.
Conturbati atque exterriti paſtores ouium, dicunt ei : Ne, quæſumus, contingas hos arietes,
quia beati martyris Iuliani dominio ſubiugati ſunt. Quibus ille hæc irridens reſpondiſſe fertur :
Putas ne quia Iulianus comedit arietes? Dehinc ipſis verberibus affectis,quæ voluit abſtulit,igno
rans miſer,quod qui de domibus Sanctorum aliquid aufert, ipſis ſāctis iniuriam facit,ipſo ſic Do
mino proteſtante: Qui vos ſpernit,me ſpernit & qui recipit iuſtum,mercedem iuſti accipiet.] Sed
ne immiſſa in ſacrilegū vltio aliqua alia ex cauſa vel caſu accidiſſe a quolibet fingi poſſet,delectus
B eſt ad ſupplicium locus & modus,vt vindicta diuinitus illata fieret manifeſtior. Verum quomodo
id aciderit,audi:ſubdit enim:

Contigit autem,vt poſt dies multos,non religione,ſed caſu conferente,ad vicum Briuatenſem XXII.
diaconus properaret;proiectuſq.humo ante ſepulchrum martyris,mox a febre corripitur,& tan
ta vi caloris opprimitur,vt neque conſurgere,neque puerum euocare poſſet. Famuli vero cum vidiſ
ſent eū extra ſolitum plus procūbere,accedētes: Quid tu,inquiūt,in tāta diuturnitate deprimeris?
non enim tibi tam longus mos erat orandi,aut deuotio. Ferebant autem de eo,quod quando qui
dem in eccleſiam fuiſſet ingreſſus,parumper immurmurans, nec capite inclinato , regrediéba-
tur . Tunc interpellantibus pueris,cum reſponſum reddere non valeret,ablatus manibus e loco,
in cellam quæ erat proxima , lectulo collocatur. Igitur inualeſcente febre , proclamat ſe miſe-
rum incendi per martyrem: Et quod primo ſiluerat,admotis animæ iudicij facibus,crimina con
fitetur ; iactarique ſuper ſe aquā voce qua poterat,deprecabatur. Delatis quoque in vaſculo lim-
phis,& in eum ſæpe deiectis,tanquam de fornace, ita fumus egrediebatur e corpore. Interea mi-
ſeri artus ceu combuſti,in nigredinem conuertuntur: vnde tantus procedebat fœtor , vt vix de
C aſtantibus poſſet aliquis tolerare . Innuens enim dehinc manu indicat ſe eſſe leuiorem . Mox
illis recedentibus,hic ſpiritum exhalauit . De quo haud dubium eſt qualem illic teneat locum ,
qui hinc cum tali diſceſſit iudicio .] hæc Gregorius , occaſione canonis Concilij Turonenſis
a nobis relata,quo Patres diuinā vltionem aduerſus huiuſmodi facinoroſos implorandam eſſe pu
tarunt. At quomodo & in ipſum Regem peruadentem bona ſancti Martini dira vindicta ſecuta ſit,
dicemus inferius in eius obitu. Sed de Turonenſi Concilio hactenus.

Hoc eodem anno,qui pariter ſextus numeratur Guntheramni Francorum Regis, celebrata XXIII.
reperitur Synodus Lugdunenſis;quæ prima earum quæ reperiuntur,dicta inuenitur:cui interfue- *Cōcilium Lugdunenſe primum.*
runt Epiſcopi quatuordecim,eorumq.aliqui per legatos: ſtatutiq.in eadē ſex canones reperiuntur,
quibus Eccleſiaſticæ paci atq.indemnitati conſulitur,appoſite quidem ob ſcandala a quibuſdam
malis Epiſcopis tunc illata. Quænam autem iſta fuerint,ex Gregorio Turonenſi ita accipe [b]: Cō b Greg Turon. hiſt.Franc.lib.5. cap.20.
tra Salonium(inquit)Sagittariumq. Epiſcopos tumultus exoritur: hi enim a S. Nicetio Lugdu-
nenſi Epiſcopo educati,diaconatus officium ſunt ſortiti: huiuſq.tempore Salonius Ebredunēſis vr
bis,Sagittariuſq. Vapingenſis Eccleſiæ ſacerdotes ſtatuuntur, Sed aſſumpto Epiſcopatu,in pro-
D prium relati arbitrium,cœperunt in peruaſionibus,cædibus,homicidiis,adulteriis, diuerſiſque in
ſceleribus inſano furore graſſari;ita vt quodam tempore celebrante Victore Tricaſſinorum Epi-
ſcopo ſolemnitatem natalitij ſui,emiſſa cohorte,cum gladiis & ſagitis irruerent ſuper eum: veniē
teſque ſciderunt veſtimenta eius,miniſtros cæciderunt,vaſa & omnia ad apparatum prandii auſe
rentes,relinquentes Epiſcopum cum grandi contumelia. Quod cum Rex Guntheramnus compe-
riſſet,congregari Synodum ad vrbem Lugdunenſem iuſſit . Coniunctique Epiſcopi cum Patriar-
cha Nicetio beato,diſcuſſis cauſis,inuenerunt eos de his ſceleribus,de quibus accuſabantur,val-
de conuictos. Præceperuntq.vt qui talia commiſerant,Epiſcopatus honore priuarentur. At illi cū
adhuc propitium ſibi Regem noſſent,ad eum accedunt,deplorantes ſe iniuſte remotos: ſibiq. tra-
di licentiam,vt ad Papam vrbis Romanæ accedere debeant. Rex vero annuens petitionibus eorū,
datis epiſtolis,eos abire permiſit .] Vigebat his etiam temporibus(vti ſemper viguit)vſus ille a
quouis Concilio ad ſedem Apoſtolicam appellandi: quod & hi feciſſe noſcuntur; de quibus per-
git Gregorius hæc dicere:

Qui accedentes,coram Papa Ioanne exponunt ſe nullius rationis exiſtentibus cauſis ,dimo- XXIV.
E tos. Ille vero epiſtolas ad Regem dirigit,in quibus locis ſuis eoſdem reſtitui iubet. Quod Rex ſi-
ne mora caſtigatis prius illis verbis multis,impleuit.] Vides,ne lector,quantā reuerentiam exhi-
buerint Reges atque Epiſcopi ſententiæ Romani Pontificis, vt quamuis ijdem videri potuiſſent
iniuſte reſtituti eſſe,quos Synodus iuſte damnaſſet,parere tamen ipſi minime prætermiſerint ?
Sed nulla(ſubdit Gregorius)quod eſt peius,fuit emēdatio ſubſecuta. Tamen Victoris Epiſcopi pa
cem petierunt,traditis hominibus,quos in ſeditionem direxerant . Sed ille recordatus præcepti
Dominici,non debere reddi inimicis mala pro bonis *, nihil his mali faciens, liberos abire per * malle
miſit: vnde in poſterum a communione ſuſpenſus eſt,pro eo quod publice accuſans, clam inimi-
cis pepercíſſet abſque conſilio,quibus accuſauerat,fratrum.] hæc de his quæ ſpectant ad Conciliū
Lugdunenſe hoc anno tempore Ioannis Papę celebratum. Porro de iiſdem Epiſcopis hæc ſupe
rius idem Gregorius [c], dum agit de bello Longobardorum aduerſus Burgundiones: Fueruntq. c Gregor. hiſt. lib.4.c.37.
in hoc prœlio Salonius & Saggitarius fratres atque Epiſcopi,qui non cruce cæleſti muniti,ſed ga-
lea atq.lorica ſæculari armati,multos manibus proprijs(quod peius eſt) interfeciſſe referūtur.]
hæc

Digitized by Google

hæc tunc primum ſunt monſtra cœpta videri, vt loricati Epiſcopi militarent. A

XXV. Hoc anno Liuba Rex Gothorum in Hiſpania, ipſo regni ſui anno tertio moritur: ſicq. Leuuigildus eius germanus in collegam antea aſcitus, ſolus vniuerſo potitur regno. Quo pariter anno defunctus Theodomirus Sueuorum Rex Catholicus, maximeq. pius, filio Ariamiro, quem precibus S. Martini ex diuturno atque grauiſſimo morbo ſanum acceperat, vna cum pietate regnum pariter reliquit: de quo hic deſcribenda putamus, quæ Gregorius Turonenſis rudi licet ſtylo, veritatis tamen fulgore coruſco poſteris tradidit hiſce verbis [a]: Et quia Florentiani Maioris memoriam fecimus: quid ab eo didicerim, nefas puto tacere. Tempore quodam cauſa legationis Galliciam adijt, atque ad Mironis Regis præſentiam accedens, negotia patefecit iniuncta. Erat enim eo tempore Miro Rex in ciuitate illa, in qua deceſſor eius baſilicam S. Martini ædificauerat, ſicut in libro primo huius operis expoſuimus. Ante huius ædis porticum vitium camera extenſa per traduces dependentibus vuis quaſi picta vernabat. Sub hac enim erat ſemita, quæ ad ſacras ædis valuas peditem deducebat. Cumq. Rex ſub hac præteriens camera hoc templum adiret, dixit ſuis: Cauete ne contingatis vnum ex his botrionibus, ne forte offenſam Sancti eius incurratis. Omnia enim quę in hoc habentur atrio, ipſi ſacrata ſunt. B

a Grego. Turon. mirac. S. Martini lib. 4. c. 7.

XXVI. Hoc audiens vnus puerorum, ait intra ſe: Vtrum ſint hæc huic Sancto conſecrata, an non, ignoro: vnum ſcio, quia deliberatio animi mei eſt de his veſci. Et ſtatim iniecta manu, caudam botrionis cœpit incidere: protinuſq. dextera eius adhærens cameræ, arente lacerto, diriguit. Erat autem mimus Regis, qui ei per verba iocularia lætitiam erat ſolitus excitare: ſed non eum adiuuit cachinnus aliquis, neque præſtigium artis ſuæ; ſed cogente dolore, voces dare cœpit, ac dicere: Succurrite, viri, miſero: ſubuenite oppreſſo, releuate appenſum, & S. Antiſtitis Martini virtutem deprecamini, quia tali exitu crucior, tali plaga affligor, tali inciſione diſiungor. Egreſſus quoq. Rex, cum ea quæ acta fuerant didiciſſet, tanto furore contra puerum eſt accenſus, vt eius manum vellet incidere, ſi a ſuis prohibitus non fuiſſet. Dicentibus tamen præterea famulis: Noli, o Rex, iudicio Dei tuam adiungere vltionem, ne forte iniuriam quam minaris puero, in te retorqueas. Tunc ille compunctus corde, ingreſſus baſilicam, proſtratus coram ſancto altari, cum lacrymis precem fudit ad Dominum, nec antea a pauimento ſurrexit, quam flumen oculorum huius paginam delicti deleret. Quo a vinculo, quo nexus fuerat, abſoluto, ac in baſilicam ingreſſo, Rex eleuatur e ſolo: & ſic recipiens incolumem famulum, palatium reperiuit. Teſtatur autem Maior præfatus, hoc ſe ab ipſius Regis relatione, ſicut actum narrauimus, cognouiſſe.] huc uſq. Gregorius. C Hiſce Deus miraculis recens credentem Regem voluit admonuiſſe, quod non ſine diuina vltione peccant, qui vel minimum quippiam e rebus Eccleſiæ auferunt, quæ vel ſeruientiũ vſui, vel pauperum alimoniis ſunt deſtinatæ. Quomodo autem idem Rex paterno exemplo duo Concilia, Bracharenſe videlicet atq. Lucenſe congregauit, ſuo loco dicemus.

IESV CHRISTI ANNVS	IOANNIS PAP. ANNVS	IVSTINI IVN. IMP. ANNVS
571.	12.	6.

I. ADuenit annus Domini quingenteſimus ſeptuageſimusprimus quartæ Indictionis; quo Alboinus Longobardorum Rex, vbi regnaſſet in Italia annos tres & menſes ſex, Kalendis Octobris moritur, cum paulo ante Ticinenſem ciuitatem per tres annos & amplius obſeſſam cepiſſet. D Quid autem tunc admiratione dignum acciderit, a Paulo diacono ita accipe [b]: At vero Ticinenſis ciuitas per tres annos & aliquot menſes obſidionem perferens, tandem ſe Alboino tradidit & obſidentibus Longobardis. In quam cum Alboinus, per portam quæ dicitur ſancti Ioannis, ab Orientali vrbis parte introiret; equus eius in portæ medio concidens, quamuis calcaribus ſtimulatus, quamuis hinc inde a Stratorio verberibus cæſus, non poterat eleuari. Tunc quidam de Longobardis ita Regem allocutus eſt: Memento, domine Rex, quale votum vouiſti: Frange tam durũ votum, & ingredieris in vrbem. Vere enim Chriſtianus eſt populus in hac ciuitate. Siquidem Alboinus vouerat, quod vniuerſum populum, qui ſe dedere noluerat, gladio extingueret. Qui poſtquam tale votum diſrumpens, veniam promiſit; mox equo ſurgente, ciuitatem ingreſſus, in ſua promiſſione permanſit. Tunc ad eum omnis populus in palatium, quod quondam Rex Theodoricus conſtruxerat, corruens poſt tantam miſeriam, de ſpe iam fidens, cœpit animum ad meliora futura leuare. Qui Rex poſt quam in Italia tres annos & ſex menſes regnauerat, inſidijs ſuæ coniugis peremptus eſt.] quomodo autem id acciderit, pluribus ipſe narrat his verbis [c]:

b Paul. diac. de Geſt. Longob. li. 2. cap. 13.

c Paul. diacon. de Geſtis Longobard. lib. 2. c. 14.

II. *Alboinus Rex arte coniugis necatur.*

Cauſa autem eius interfectionis huiuſmodi fuit. Cum in conuiuio vltra quam oportuerat, apud Veronam lætus reſideret, cum poculo, quod de capite Chunimundi Regis ſui ſoceri fecerat, E Reginæ ad bibendum uinum dari præcepit, atque eam vt cum patre ſuo lætanter biberet, inuitadit. Hoc ne cui videatur impoſſibile: veritatem in Chriſto loquor: ego hoc poculum vidi in quodã die feſto Ratchis Principem, vt illud conuiuis ſuis oſtentaret, manu tenentem. Igitur Roſimunda (*id erat vxori Alboini Regis nomen*) vbi rem animaduertit, altum concipiens in corde dolorem, quem compeſcere non valens, mox in mariti necem, patris cædem vindicatura exarſit: conſiliumque mox cum Helmige, qui Regis Scilpor, id eſt, Armiger & collactaneus erat, vt Regem interficeret inijt. Qui Reginæ ſuaſit, vt Peredeum, qui erat vir fortiſſimus, in hoc conſilium aſciſceret.

III. *Alboinus Rex occiditur.*

Cum vero Peredeus Reginæ ſuadenti tantum nefas conſenſum adhibere nollet: illa ſe noctu in lectulo ſuæ veſtiariæ, cum qua Peredeus ſtupri conſuetudinem habuerat, ſuppoſuit: Vbi Peredeus inſcius fraudis cum Regina concubuit. Cumq. illa, patrato iam ſcelere, ab eo quæreret, quam ſe eſſe exiſtimaret: & ipſe nomen ſuæ amicæ, quam eſſe putabat, nominaſſet: Regina ſubiunxit: Ne

qua-

A quaquam eſt vt putas,ſed ego Roſimunda ſum. Certe,nunc,Peredee,rem talem perpetraſti , quod
aut tu Alboinum interficies,aut ipſe te ſuo gladio extinguet. Tunc ille intellexit malum quod fe-
cit;& quod ſponte noluerat,tali modo in Regis necem coactus aſſenſit. Tunc Roſimunda,dum ſe
Alboinus in meridie ſopori dediſſet:magnum in palatio ſilentium fieri præcipiens,omnia alia ar-
ma ſubtrahens,ſpatham illius ad lectuli caput,ne tolli aut euaginari poſſet,fortiter colligauit, &
iuxta conſilium initum Peredeum & Helmigem *interfectores,omni beſtia crudelior,introduxit. *Amechildem
Alboinus ſubito de ſopore ea per rectus,malum quod imminebat intelligens,manum citius ad ſpa
tham porrexit,quam ſtrictius ligatam cum trahere non valeret,apprehenſo ſcabello ſuppedaneo,
ſe per aliquod tempus defendit. Sed heu,proh dolor ! vir bellicoſiſſimus & ſummæ audaciæ , nihil
contra hoſtem præualens,quaſi vnus de inermibus interfectus eſt,vniuſq. mulierculæ conſilio pe-
rijt,qui per tot hoſtium ſtrages in bello fortunatiſſimus extitit.]hic finis Regis Longobardorum,
qui inuaſit Italiam,& tot malorum quæ ſunt ſubſecuta,primus extitit auctor. Subdit vero Paulus
diaconus de fuga Roſimundæ ad Romanos,Rauennam,cum Helmige,ſimulq. cum Longobardo
rum Regis theſauro. Sed quæ vtrumque ſint conſecuta mala Roſimundam & Helmigem, ab eo-
B dem ſic breuiter accipe:

Tunc Longinus Præfectus(erat is miſſus ab Imperatore Hexarchus,morabaturq. Rauennæ) IV.
ſuadere cœpit Roſimundæ,vt Helmigem interficeret,& ipſius ſe nuptijs copularet. Illa vt erat ad *Roſimūda Reginæ & Helmigis obitus.*
omnem nequitiam facilis,cum affectaret Rauennatium domina fieri,ad tantum facinus perpetrā
dum aſſenſum præbuit;atque dum Helmigis ſe in balneo abluerat,egredienti mortis poculum,qđ
ſalutare aſſeruit,propinauit. Ille vbi ſenſit ſe mortis poculum bibiſſe,Roſimundā(euaginato gla-
dio ſuper eam)quod reliquum erat bibere coegit. Sicq. omnipotētis Dei iudicio Regis interfecto
res nequiſſimi vno momento perierunt.]hucuſque Paulus:quibus vidiſti repræſentatam de Rege
atque Regina tragœdiam:ita plane agente Deo vindice,vt qui innoxios populos crudeli cæde de-
paſcerent,in ſe ipſos ſuam ipſorum ſæuitiam retorquerent. Succeſſit poſt Alboinum Clephis Rex, *Clephis Rex Longobard.*
tenuitq. regnum annum vnum & menſes quinque. Corrigendus vero textus Gregorij Turonenſis
eſſe videtur,vbi præter omnium ſententiam Alboinum regnaſſe in Italia tradit annos ſeptem: ab
ipſa enim Gregorij Papæ ſententia de tempore aduētus Longobardorum diſcrepare cognoſcitur,
quam duabus ipſius teſtatam epiſtolis ſuperius propoſuimus.

C Sed de propagatione Longobardorum in Italia regni,diuinum admirare conſilium,quod ma V.
nifeſte declararunt euenta,Deū permiſiſſe eiuſmodi feros barbaros potiri Italia, vt eius dominio
Orientales exueret Imperatores quibuſuis barbaris aduerſus Romanos truciores:ſicq. tandē fie-
ret,vt excuſſa Græcorum tyrannide,& vendicata a Francis cum Vrbe Italia,eadem magna ex par
te cederet Romano Pontifici:ita ſuauiter Deo ex more cuncta diſponente,qui ſemper maiores Ec
cleſiæ clades maioribus conſueuit compenſare prouētibus,ſicut & Eccleſiæ ipſius nomine cogno
ſcitur occinuiſſe Propheta,dum ait [a]: In tribulatione dilataſti mihi.]cum & conſilium illud Græ a Pſal. 4.
corum euanuit,quo deprimere Romanam Eccleſiam diutius laborarunt,reddita illa magis ma-
giſq. ex ipſorum cladibus ampliore.

IESV CHRISTI ANNVS	IOANNIS PAP. ANNVS	IVSTINI IVN. IMP. ANNVS
572.	13.	7.

D

QVingenteſimus ac ſeptuageſimus ſecundus Domini annus quintæ Indictionis adeſt:quo Ioā I.
nes Papa,vbi ſediſſet annos tredecim,minus diebus quatuordecim,moritur tertio Idus Iu- *Ioannis Papa obitus.*
lij,vt ex Anaſtaſio admonemur,qui de eodem hæc habet:Hic ampliauit & reſtaurauit cœ-
meteria ſanctorum martyrum. Hic conſtituit,vt oblationes,& amulæ vel luminaria in eadem cœ
meteria per omnes Dominicas de Lateranis miniſtrarentur. Hic perfecit eccleſiam ſanctorū Phi-
lippi & Iacobi,& dedicauit eam.]& in fine;Eodem tempore Ioannes Papa & ipſe mortuus eſt, &
ſepultus eſt in baſilica S. Petri Apoſtoli tertio Idus Iulias. Hic fecit ordinationes duas per mēſem
Decembrem,presbyteros trigintaocto,diacones tredecim,Epiſcopos per diuerſa loca numero ſe
xaginta & vnum. Ceſſauit Epiſcopatus eius menſes decem,dies tres.]hæc Anaſtaſius. De ſubroga-
tione igitur ſucceſſoris agemus ſuo loco anno ſequenti.

Ad hæc tempora eiuſdem Ioannis Romani Pontificis,antequam tamen Longobardi irrumpe II.
rent in Italiam,Conſtantius Epiſcopus Aquinas,qui viuente adhuc S. Benedicto iam ſedere cœpe *De obitu Conſtantij Epiſcopi Aquinatis.*
rat,defunctus eſt,vt teſtatur S. Gregorius,qui & ipſius ex hac vita ad Deum tranſitum refert his
E verbis [b]: Vir quoque venerabilis vitæ Conſtantius Aquinæ ciuitatis Epiſcopus fuit,qui nuper p̄ b Greg. dialog. lib. 3. cap. 8.
deceſſoris mei tempore beatæ memoriæ Ioannis Papæ defunctus eſt. Hūc prophetiæ habuiſſe ſpi-
ritum,multi teſtantur. Cuius inter multa hoc ferunt religioſi veraceſq. viri,qui præſentes fuerunt,
quod in die obitus ſui,cum a circumſtantibus ciuibus,vtpote diſceſſurus,Pater tam amabilis ama
tiſſime plangeretur:eum flendo requiſierunt,dicentes:Quem poſt te Patrem habebimus ? Quib.
ipſe Pater per prophetiæ ſpiritum reſpondit,dicens:Poſt Conſtantium mulionem,poſt mulionem
fullonem. O tu Aquina,& hos habes. Quibus prophetiæ verbis editis, vitæ ſpiritum exhalauit ex-
tremum. Quo defuncto,eius Eccleſiæ paſtoralem ſuſcepit curam Andreas diaconus illius;qui quō
dam in ſtabulis itinerum curſum ſeruauerat equorum. Atque hoc ea hac vita ſubducto, ad Epiſco
patus ordinem Iouinus accerſitus eſt,qui in eadem ciuitate fullo fuerat. Quo adhuc ſuperſtite,ita *Longobardorū incurſione plures Eccleſiæ deſolatæ.*
cuncti habitatores ciuitatis illius & barbarorum gladijs & peſtilentiæ immanitate vaſtati ſunt,vt
poſt mortem illius nec quis Epiſcopus fieret,inueniri potuiſſet. Sic itaque cōpleta eſt viri Dei ſen-
tentia,quatenus poſt diſceſſum duorum ſe ſequentium eius Eccleſia paſtorem minime haberet.]

hucuſque

hucuſque Gregorius:quæ quidem cum ſub Ioanne Papa contigiſſe dicat,nec quoto eius Pontificatus anno ſint facta referat, hic ad finem rerum geſtarum eiuſdem Pontificis ex more voluimus A collocaſſe cum reliquis alijs quæ certo anno minime definita reperiuntur. Porro ex his etiam infelicem Italiæ ſtatum huius temporis poſſumus intelligere,cum deſolarentur penitus tum ob bella,tum etiam ob peſtem integræ ciuitates. Quod rurſus ad Conſtantium ipſum ſpectat, eiuſdem nominis & ciuitatis diximus in Notis [a] reperiri Epiſcopum qui ſub Hilaro Papa claruit & peruenit ad Symmachi tempora,vt Concilia Romana ſub iiſdem Pontificibus celebrata teſtantur:licet priorem illum alicubi non Conſtantium,ſed Conſtantinum appellatum inuenerimus.

a Not.in Rom. Martyrol. die 1. Septemb.

III. *De ſpuria Ioannis Papæ nomine epiſtola.*

Vt autem ad poſtremum de ſcriptis eiuſdem Ioannis Pontificis nomine editis agamus:fertur eius epiſtola ad vniuerſos Epiſcopos Germaniæ & Galliæ aduerſus Correpiſcopos,qui ſibi quæ eſſent Epiſcoporum vſurparent:data habetur eadem ſub Conſulatu Iuſtini ſexto cum Narſete, quo deſignatur iſte ipſe præſens annus,ſi annis ſingulis eum geſſiſſe dixerimus Conſulatum. Etenim quem anno tertio Conſulem ſecundo fuiſſe conſtat ex recitata ſuperius eius conſtitutione,vtique hoc ſui Imperij anno ſeptimo,& non ante oportuit geſſiſſe ſextum Conſulatum. Verum dum decimoquarto Kalendas Auguſti eadem data repetitur epiſtola,vtique,nonniſi ad tempus poſt obitũ B Ioannis referri poteſt:adeo vt impoſturæ argui facile poſſit:quæ & non ex his tantum,ſed & alijs ſignis conuincitur,non eſſe Ioannis,ſed ex ſuppoſitis mercibus Mercatoris. Etenim nomen Correpiſcoporum,de quorum munere integra eſt epiſtola illa ſcripta in Gallijs ſiue in Germania penitus erat abolitum. Conſule cuncta Gallicana Concilia his temporibus celebrata,& nullam de Correpiſcopis inuenies mentionem. Sed quod eadem epiſtola contineat de Lino & Cleto Romanis Pontificibus,quod non fuerint re vera Romani Pontifices,ſed Correpiſcopi tantum:eſt plane ab omni antiquitate & veritate hiſtoriæ alienum. Sunt præterea alia ſigna quæ vultum exprimãt Mercatoris,ſiue potius ſubdoli venditoris. ſed de his ſatis.

IV. Hoc pariter anno defunctus eſt Charibertus Frãcorum Rex qui regnabat Pariſijs,cum tenuiſſet regnum annos octo: ſed quæ eius obitum ſcitu digna præceſſerint in teſtimonium iudicij magni Dei,hic recenſenda putamus. Gregorius igitur,qui his temporibus viuebat, hæc in primis de ipſo habet [b]: Videtur non ſilendum, qualiter vir beatus Martinus præſidia famulis ad res ſuas defendendas quaqua iubet,accomodat. Charibertus Rex cum,exoſis clericis,eccleſias Dei negligeret,deſpectiſq. ſacerdotibus,magis in luxuriam declinaſſet:ingeſtum eſt eius auribus,locũ quẽ- C dam quem baſilica S. Martini diuturno tempore retinebat,ſiſti ſui iuri,reddiq. debere.loco antẽ illi Nauicellis nomen priſca vetuſtas indiderat. Qui accepto iniquo conſilio,pueros velociter miſit,qui Remiculam illam in ſuo dominio ſubiugarent. Cumq. hæc recte poſſidens videretur habere, iuſſit in locum illum ſtabularios cũ equitibus dirigi,ibiq. ſine æquitatis ordine præcepit equos ali. Accedentes ergo pueri fœnum,quod coaceruatum fuerat,accipiunt in equorum expenſas. Cũque iniunctum ſtudioſe ageretur ſeruitium,atq. equi appoſitum fœnum cœpiſſent expendere,corripiuntur rabie:& frementes adinuicem,diſruptis loris,per plana proſiliunt, & in fugam vertuntur:& ſic male diſperſi alij excæcantur,alij rupibus præcipitantur,alij ſe ſepibus ingerentes palorum acuminibus transfodiuntur. Tandem ſtabularij,iram Dei intelligentes,paucos extra terminum loci,quos aſſequi potuerunt,expellunt,ſanoſq. recipiunt,nunciantes Regi rem illam iniuſtiſſime detineri. Et ideo hæc eum fuiſſent perpeſſi,dixerunt: Dimitte eam,& erit pax tibi.

b Grego Turo. de mira. S.Martini lib.1.c.29

Chariberti Regis ſacrilegia.

Rex impius inuadit ſuo damno res Eccleſiæ.

V. Qui furore repletus,ſic dixiſſe fertur:Siue iuſte ſiue iniuſte reddi debeat,regnante me hãc baſilica non habebit. Qui protinus diuina iuſſione tranſitum accipiens,quieuit. Adueniente autem glorioſiſſimo Sigeberto Rege in eius regnum,ad ſuggeſtionem beati Euphronij Epiſcopi, hoc in D domo ſancti Martini reſtituit,quod vſque adhuc ab eius baſilica poſſidetur. Audite hæc omnes poteſtatem habentes:ſic veſtite alios,vt alios non ſpolietis:hoc adiungite veſtris diuitijs,vt damna non inferatis Eccleſijs. Vindex eſt enim Deus velociter ſeruorum ſuorum. Et ideo monemus, vt qui de poteſtatibus hæc legerit,non iraſcatur, nam ſi iraſcitur,de ſe fatebitur dictum.] hucuſque Gregorius,piam ingerens monitionem legenti.

VI. Quomodo autem idem S. Euphronius Turonenſis Epiſcopus eiuſdem Regis obitum prophetico ſpiritu præſenſit,idem auctor alibi narrat his verbis [e]: Ipſe quoque Pontifex cum a multis crebrius vrgeretur,vt ad occurſum Chariberti Regis deberet accedere:& innectens moras ire differet:tandem commotus a ſuis,ait:Ite præparate iter,vt eamus ad occurſum Regis, quem viſuri non ſumus. Igitur imponentes plauſtris neceſſaria,& caballis ad iter præparatis,iamq. in hoc ſtãte ratione,vt deberet viam incedere,ait:Reuertantur plauſtra,laxentur equi:non modo hoc iter incedimus. Dicentibus autem ſuis,quæ eſſet hæc leuitas,vt quæ tam inſtanter parari iuſſerat,tam facile deturbaret:ait ſecretius:Princeps ad quem nos ire compellitis,obijt;nec viuentem, ſi abierimus,inueniemus. Stupefacti audientes,diem notant,& Sancti verba taciti ſeruant. Aduenientibus E autem ab vrbe Pariſiaca hominibus,ea hora Regem tranſiſſe nunciant, qua ſacerdos plauſtra de itinere iuſſerat reuocari.] hæc de Euphronij prædictione Gregorius eius in Epiſcopatu ſucceſſor.

e Greg de Glor. confeſſ. c.19.

Prædictio S. Euphronij.

VII. Verum eumdem Charibertum deceſſiſſe excommunicatum a ſancto Germano Pariſiorum Epiſcopo ob inceſtum coniugium(quod dictum eſt ſuperius)idẽ auctor affirmat:& quæ poſt obitum de Theodigilde Regina ſecuta ſint,ita narrat [f]: Nec multo poſt illatam excommunicationem a ſancto Germano,& ipſe Rex poſt eam deceſſit. Cuius poſt obitum, Theodigildis vna Reginarum eius nuncios ad Guntheramnum Regem dirigit,ſe vltro offerens matrimonio eius. Quib. Rex hoc reddidit reſponſum:Accedere ad me ea non pigeat cum theſauris ſuis:ego enim accipiam eam,faciamq. magnam in populis,vt ſcilicet maiore mecum honore,quam cum germano meo, qui nuper defunctus eſt,potiatur. At illa gauiſa,collectis omnibus,ad eum profecta eſt. Quod cernens Rex,ait:Rectius eſt enim,vt hi theſauri apud me habeantur,quam apud hanc,quæ indigne germani mei torum adiuit. Tunc ablatis multis, paucis relictis, Arelatenſi eam monaſterio deſtinauit.

De Theodigilde concubina Regis.

d Greg. Turon. hiſt. Franc. lib. 4. cap. 26.

Hæc

A Hæc vero ægre acquieſcens ieiunijs ac vigilijs affici, per occultos nuncios Gothorum quemdam adiuit, promittens, ſi ſe in Hiſpanias deductam coniugio copularet, quod eum theſauris ſuis de monaſterio egrediens, libenti eum animo ſequeretur. Quod ille nihil dubitans, rem promiſit. Cumque hæc collectis rebus, factiſque inuolucris, e cœnobio pararet egredi: anticipauit voluntatem eius induſtria Abbatiſſæ, deprehenſaque fraude, eam grauiter cæſam, cuſtodiæ mancipari præcepit, in qua vſque ad exitum vitæ præſentis non mediocribus attrita paſſionibus perdurauit.] hucuſque Gregorius.

Porro licet nomine eamdem, diuerſam plane moribus atq. genere Theodigildem aliam, ſiue Theodichildem itidem Reginam laudat Venantius Fortunatus: licet errore librariorum in carminis inſcriptione, loco Theodigildis Reginæ, inditum ſit nomen Theodigildi Regis: de femina namque, non de viro illa fuiſſe ſcripta, his plane haud obſcure declarat verſibus, dicens [a]: VIII. *De Theodigilde Regina.* a Venant. carm. lib. 6.

Femineum ſexum quantum præcedis honore,
Tantum alias ſuperas & pietatis ope.
Si nouus aduenat, recipis ſic mente benigna,
B *Ac ſi ſeruitys iam placuiſſet auis.*
Pauperibus feſſis tua dextera ſeminat eſcas,
Vt ſegetes fructu fertiliore metas.
Vnde fouens inopes ſemper ſatiata manebis:
Vt quem ſumit egens, ſit tuus ille cibus.
Peruenit ad Chriſtum, quicquid largiris egeno:
Etſi nemo videt, non peritura manent.
Cum venit extremus finis concludere mundum,
Omnia dum pereunt, tu meliora petis:
Eccleſiæ ſacræ, te diſpenſante, nouantur:
Ipſa domum Chriſti condis [*], *& ille tuam.* * concidis
Tu fabricas illi terris, dabit ille ſupernis:
Commutas in melius ſic habitura polos.
Stat ſine fraude tuum quod mittis ad aſtra talentum:
C *Quas bene diſpergis, has tibi condis opes.*
Quæ Domino viuis ſummo, non perdis honores,
Regna tenes terris, regna tenenda polis.
Sit modo longa ſalus pro munere plebis in vrbe,
Felix quæ meritis, luce perennis eris.] hactenus Fortunatus de Theodigilde Regina tunc viuente. Porro longe diuerſam hanc eſſe a coniuge Chariberti, de qua nuper egimus, nõ mores tantum valde diſſimiles ſignificant, ſed & genus: illam enim Opilionis filiam fuiſſe, idem qui ſupra Gregorius tradit [b]: quam vero Fortunatus laudat, idem docet regali genere, patreq. Rege natam: nam ita de ipſa exorditur: b Gregor. hiſt. Franc. lib. 4. c. 26.

Inclyta progenies regali ſtirpe coruſcans,
Cui celſum a proauis nomen origo dedit:
Curris in Orbe volans generis noua gloria veſtri,
Et ſimul hinc frater perſonat, inde pater.] &c. Rurſum vero cum dicat de illa Gregorius, nullius ipſam matrem fuiſſe filij (nam quem vnicum aliquando genuerat, mox, inquit, vt pro
D ceſſit ex aluo, delatus eſt ad ſepulchrum) iſtam e contrario fœcundam fuiſſe, idem Fortunatus his verſibus ſignificat, quibus ait:

Mens veneranda, decens, ſollers, pia, chara, benigna
Cum ſis prole potens, gratia maior adeſt.] Hæc idcirco ad diſcriminationem alterius ab altera dicta voluimus, ne quis poſt laudes ab eodem Fortunato tributas Chariberto Regi, legẽs præconia Theodigildis Reginæ, exiſtimet eam fuiſſe ipſius coniugem.

Mentio eſt etiam de eadem Theodigilde apud eumdem Gregorium in commentario de Gloria confeſſorum [c], vbi pro Theodigilde, Theodichildis ſcripta habetur, ſicut & in epitaphio ipſius ab eodem Venantio [d] Fortunato conſcripto, vbi inter alia de eius nobilitate atq. pariter pietate: IX. c Gregor. de gloria confeſſ. c. 41. d Fortun. carm. lib. 4.

Cui frater, genitor, coniux, auus, atque priores,
Culmine ſucciduo regius ordo fuit:
Orphanus, exul, egens, vidua, nudeque iacentes
Matrem, eſcam, tegmen hic ſepeliſſe dolent.] Diem vero obijſſe ſenem annorum ætatis ſeptuagintaquinque, poſtremo verſu docet, cum ait:

E *Actibus his inſtans terrena in luce redacta,*
Ter quino luſtro vixit in Orbe decus.] hactenus Fortunatus: qui etſi laudaſſe legitur, Charibertum Regem, quem infami exitu diem extremum clauſiſſe vidimus; non eum poſt mortẽ ſed eum regnare cœpit laudaſſe cognoſcitur: quas laudes & Nero commeruiſſe potuit, qui primo triennio optime Imperij habenas moderatus eſt. Sed de Theodigilde, atq. de rebus Gallicis hactenus: iam ad Hiſpanicas tranſeamus.

Hoc ipſo anno, menſe Decembri celebrata eſt Synodus poſterior Bracharenſis, anno ſecundo Ariamiri Regis Sueuorum, vt eius Acta ſui exordio declarant his verbis: Regnante Domino Ieſu Chriſto, currente Æra ſexcenteſima decima, die decimooctauo Kalendarum Ianuariarum, cũ Galliciæ Epiſcopi tam ex Bracharenſi quam ex Lucenſi Synodo cum ſuis Metropolitanis præcepto præfati glorioſiſſimi Regis ſimul in Metropolitana Bracharenſi Eccleſia conueniſſent, id eſt, Martinus, Nitigius [*], &c.] omnes numero duodecim. Statuti ſunt autem canones decem ad Eccleſiaſticam diſciplinam ſpectantes: extant ipſi quidem ab ipſo Martino Metropolitano canonum colle- X. *Bracharenſe ſecundum Concilium.* * Nitigiſius Nigetius

De Concilio Lucenſi ſecundo:
a Ambr. Moral. Chron. lib. 12. c. 62.

ctore ſumma induſtria elaborati, quos tu conſulas. Porro eadem Æra ſexcenteſima decima A
qui cum Metropolitano ſuo Nitigio ad propria reuerſi ſunt Epiſcopi, Luci habuere conuentum,
in quo de eadem ſecunda Synodo Brachari habita mentio facta eſt. de his locuples teſtis eſt vetus
conſtitutio eiuſdem Regis hac pariter Æra data, vendicata autem in lucem ex abditis Eccleſiaſti-
cis tabulis ab Ambroſio, quo nomine plurimum ei debent Hiſpaniæ, omneſq. ſimul rerum antiqua
rum ſtudioſi. Recitat ipſe quæ in eiuſdem Regis conſtitutionis habentur exordio verbis illis [a]:

XI. Deo omnipotenti trino & vno & vero Patri & Filio & Spiritui ſancto, qui ſua ſapientia ineffa-
bili in Deitate perfecta ex arce ſumma quæcumque ſunt tam præſentia quam futura inſpicit, vt
præſcius ordinat, atque diſponit vt dominus. Ipſo cælorum Rege inſpirante ſeu opitulante, ego
Theodomirus Rex, cognomento etiam Mirus, Galliciæ totius prouinciæ Rex, Deo, eiuſq. genitri-
ci glorioſæ Mariæ ac ceteris Sanctis cupiens eſſe famulus & ſeruulus, coadunato nutu Dei Conci-
lio in Lucenſi iam præfatæ prouinciæ vrbe omnium Catholicorum Epiſcoporum, ſeu religioſorũ
virorum, nobis ab ipſis intimatum eſt vno animo cordeq. perfecto, auctoritate etiam ſedis Apoſto
licæ ſancti Petri, cuius legationem læti excepimus.] hucuſque ex eius conſtitutionis exordio Am-
broſius: ex quibus & illud intelligis, niſos ſedis Apoſtolicæ auctoritate Reges, cũ præciperent Epi B
ſcopos ad Synodos conuenire. Miſſam autem apparet ad hunc Regem a Ioanne Papa legationẽ, ſi
mulac paternum regnum accepit. Moris quidem fuiſſe liquet Romanorum Pontificum, nouos,
vbicumque eſſent, Chriſtianos Reges legationibus conuenire, quibus eos quæ decent Catholicos
Principes commonerent, & quæ opus eſſent ad religionis ſtatum integre conſeruandum, vt face-
rent, æque iuberent, facultatemque eiſdem eam tribuerent, quæ ad res bene conficiendas neceſſa-
ria videretur.

XII. Sed quæ poſt Regis conſtitutionem Nitigii Epiſcopi verba poſtrema recitat, videamus: vbi
enim de his Rex egit quæ ad terminos diœceſis conſtitutos in priori Lucenſi Concilio conſeruan-
dos admonuit, ipſe Nitigius Epiſcopus iſta ſubiecit: His itaq. determinationibus ſeu definitionib.
comitatuum a me Nitigio nutu Dei Lucẽſis ſedis Epiſcopo diligentiſſime exquiſitis, per antiquo
rum virorum ſcientiam ſeu ſcripturarum ſeriem vetuſtarum ſtudioſiſſime poſt peractam Synodũ
Brachatenſem ſecundam, ibidem in diebus glorioſiſſimi domini Mironis Regis ſub Æra ſexcen-
teſima decima in præſentia ipſius Regis & omnium Catholicorum magnatum totius Galliciæ,

De nomine & cognomine Regum Sueuorũ.

&c.] Sed illa haud leuis ſuboritur de textu deprauato ſuſpicio, cum Theodomiri ea dicatur conſti C
tutio, quam ex Æra notata & mentione ſecundæ Synodi Bracharenſis conſtat non patris eo nomi-
ne appellati, ſed filij Ariamiri eſſe: nam quod vterq. Mirus dicatur, commune nomen fuiſſe videtur
Regibus Sueuorum, vt Ambroſius exiſtimauit, cui conſentio: ſed & Theodem, ſicut & Mirum, eo-
rum fuiſſe Regum cognomina honorem & dignitatem aliquam ſignificantia, haud facile admittẽ
dum putamus; nam cum ambo eiuſdem fuerint Reges regni, non diuerſa cognomina, ſed eadem
iiſdem fuerant ipſorum nominibus apponenda. vnde magis ineſſe in ſcripto vitium, librariorum
(vt accidit) errore dilapſum, putamus.

XIII. *Cur omiſſa profeſſio quintæ Synodi.*
b Gregor. lib. 3. epiſt. 37.
c Greg ad Theodolind. lib. 3. epiſt. 33.

Quod vero eadem ſancta Synodus cum ſacroſanctas Oecumenicas recenſet Synodos, omiſſa
Quinta, quatuor tantum numerat, nempe Nicænam, Conſtantinopolitanam, Epheſinam, & Chal-
cedonenſem: rationem diſces ex Gregorio Romano Pontifice, quod videlicet in Quinta (vt ait [b])
non ſit actum de fide, ſed de perſonis, in illis vero quatuor de fide, ob idq. illarum profeſſio neceſſa
ria videretur. Nihil eſt ergo vt ob id iidem ſanctiſſimi Epiſcopi in ſuſpicionẽ ſchiſmatis poſſint ad
duci, quibus cum conſtat (vt dictum eſt) Apoſtolicam ſedem litteris atque legatione ad Regẽ miſ
ſis communicaſſe. Videmus enim & ipſum quoq. Gregorium [c] interdum nonniſi quatuor recen D
ſere Oecumenicas Synodos, cum tamen & Quintam recipiendam eſſe teſtetur [d].

XIV. d Greg. lib. 2. ep. 34. in fin.

Ad eumdem Lucenſis Eccleſiæ Epiſcopum Nitigium, ſimulq. ad vniuerſum Lucenſe Conciliũ
Martinus Bracharenſis Epiſcopus collectionem & emẽdationẽ Orientalium canonum direxit hu-
iuſcemodi perbreui præfatione notatam:

XV. * Nigetio
Martini Brachar. collectio Canonum.

Domino meo beatiſſimo & Apoſtolicæ ſedis honore ſuſcipiendo in Chriſto fratri Nitigio *
Epiſcopo, vel vniuerſo Concilio Lucenſis Eccleſiæ Martinus Epiſcopus. Canones ſancti, qui in par
tibus Orientis ab antiquis Patribus conſtituti ſunt, poſtea autem ſuccedenti tempore in Latinam
linguam tranſlati ſunt. Et quia difficile eſt vt ſimplicius aliquid ex alia lingua transferatur in aliã,
ſimulq. & illud accidit, vt in tantis temporibus ſcriptores aut non intelligentes, aut dormitantes
multa prætermittant, & propterea in ipſis canonibus aliqua ſimplicioribus videantur obſcura: ideo
viſum eſt, vt cum omni diligentia quæ per translatores obſcurius dicta ſunt, immutata, ſimplicius
& emendatius reſtaurarem, id primum obſeruans, vt illa quæ ad Epiſcopos vel vniuerſum clerum
pertinent, vna in parte conſcripta ſint; ſimiliter & quæ ad laicos pertinent, ſimul ſint adunata: vt de
quo capitulo ſcire aliquis voluerit, poſſit celerius inuenire.] extat ipſa collectio canonibus octogin E
taquinque locupletata.

XVI. e Iſid. de Script. Eccl. cap. 22.

Verum fuerunt eiuſdem viri alia ſcriptorum monumenta, de quibus Iſidorus dum agit, hæc
ait [e]: Martinus Dumienſis monaſterij ſanctiſſimus Pontifex, ex Orientis partibus nauigans, in
Galliciam venit, ibique conuerſis ab Ariana impietate ad fidem Sueuorum populis regulam fidei &
ſanctæ religionis conſtituit, eccleſias informauit, monaſteria condidit, copioſaq. præcepta piæ in-
ſtitutionis compoſuit. Cuius quidem ego legi librum de Differentijs quatuor virtutum, & aliud
volumen epiſtolarum, in quibus hortatur vitæ emendationem & conuerſionem fidei, orationis in
ſtantiam, & eleemoſynarum diſtributionem, & ſuper omnia culturam virtutum omnium pietatẽ.
Floruit regnante Theodomiro Rege Sueuorum, temporibus illis quibus Iuſtinianus in Republi-
ca, & Athanagildus Hiſpanus Imperium tenuere.] hæc Iſidorus. Porro libellum illum de Virtutib.

f Sigebert. de Script. Eccl. c. 19.

quatuor, complectentem honeſtæ vitæ formulam, inſcripſiſſe ad Mironẽ Regẽ, Sigebertus [f] eſt te
ſtis. Reliqua de eodẽ Sancto rurſum in eius obitu dicturi ſumus. Sed iã pãdat vela in Oriẽtẽ oratio.

Hoc

XVII. A Hoc ipſo anno qui numeratur S. Anaſtaſij Sinaitæ Epiſcopi Antiocheni ſedis vndecimus (vt in Chronico Nicephorus docet) ipſe a Iuſtino Imperatore in exilium miſſus eſt, inq. locum eius ſubrogatus Gregorius fuit. Hæc autem quomodo ſe habuerint, ab Euagrio res ſui temporis proſequente petamus hiſtoriam; ipſe enim de his agens, hæc primum ait [a]:

Iuſtinus itaque Anaſtaſium, his illi obiectis criminibus, primum quod ſacrum theſaurum extra modum & in nullum vſum neceſſarium profuderit, deinde quod conuicia in ipſum iecerat (Anaſtaſium enim, cum rogaretur quid cauſę eſſet, cur ſacrum theſaurum tã effuſe abſumpſiſſet? ingenue reſpondiſſe ferunt, Ne a Iuſtino communi totius Orbis Principe diriperetur) ſede Antiochena exturbauit. Quinetiam dicitur, Iuſtinum Anaſtaſio ſuccenſuiſſe, quod poſtulanti ei pecuniã, cum Epiſcopus eſſet deſignatus, Anaſtaſius dare noluit. Alia præterea crimina a quibuſdam, qui Imperatoris inſtituto (credo) inſeruire ſtudebant, ei intendebantur.] hæc Euagrius de exilio Anaſtaſij, qui exul vixit annis viginti quatuor (tot enim annis ſedit Gregorius, qui in locum eius a Iuſtino eſt ſubrogatus, vel annis viginti tribus, vt idem habet Euagrius [b]) inde Mauritij Imperatoris tempore iterum reſtituitur, vt ſuo loco dicemus inferius. Verum cum a Iuſtino depoſitus dica-
B tur Anaſtaſius, non tamen ſine coacto ad hoc Epiſcoporum conuentu id eſſe factum ſcias: docet id enim Eutychij Conſtantinopolitani Epiſcopi ſuperius enarratum exemplũ. Porro quem in locum eius ſubſtitutum Gregorium diximus, hunc mirifice laudat Euagrius, ſic dicens [c]:

a Euagr. lib. 5. c. 6.
Calumniæ contra Anaſt. Antioch. Epiſcop.
b Euagr. hiſt. li. 6. c. vltim.
c Euagr. hiſt. lib. 5. cap. 6.

XVIII. Poſt illum Gregorius ad ſacrum Epiſcopatus gradum elatus fuit, qui ob poeticam facultatẽ magnam apud omnes gloriam conſecutus eſt. Hic ineunte ætate monaſticam viuendi viam ingreſſus eſt, & adeo viriliter & excelſo animo in ea decertauit, vt cum iam primum pubeſcere inciperet, ad ſummum & perfectiſſimum gradum peruenerit, præfueritq. monaſterio Conſtantinopoli, in quo vitam inopem & auſteram degit. Deinde mãdato Iuſtini monaſterio in monte Sina præfectus fuit: vbi obſeſſus a barbaris Scenitis Arabibus, in grauiſſima incidit pericula. Ac cum in illis locis pacem conſtituiſſet, inde ad Epiſcopatum capeſſendum accerſitus fuit. Erat vir quidem, ſiue prudentiam, ſiue virtutem ſpectes, omnium præſtantiſſimus, & ad quamcumq. rem animum ſuum applicaret, in ea perficiẽda longe diligentiſſimus; atque vt metu percelli non poterat, ſic nullo modo adduci, vt vel ſententia cederet, vel hominum pertimeſceret poteſtatem:

Gregorius Epiſco. Antioch. in locum Anaſtaſij.

XIX. Ita porro magnificas pecuniarum fecit largitiones (liberalitate namque & munificentia in
C quemque vſus) vti cum aliquo prodiret, ingens multitudo, præter eos qui illum comitari conſueuiſſent, eum ſequeretur, & qui vel viderent, vel audirent eum quopiam iturum, frequentes confluerent. Atq. ad eximiam illius dignitatis amplitudinem, in qua collocatus fuit, hæc ſecunda adiecta fuere ornamenta, quod videlicet homines ſua ſponte inducti tam ſæpe vel prope in eum intueri, vel verba facientem audire cuperent. Erat enim ad deſiderium ſui in animis omnium, qui quacũque de cauſa vel quocumq. modo ipſum compellaſſent, inſerendum aptiſſimus, admirabilis cũ primis aſpectu, ſermone propter leporem iucundiſſimus, & ſicut ad rem quampiam intelligentiæ acumine extempore eliciendam peracutus, ſic ad optimum conſilium capiendum: & ad iudicandum tum de ſuis rebus, tum de alienis ſolertiſſimus. Vnde etiam euenit, vt tot & tam egregia facinora gereret: nihil enim diſtulit in craſtinum.

Gregorij Laudes.

XX. In magnam præterea traduxit admirationem non ſolum Imperatores Romanus, verum etiam Reges Perſarum: propterea quod omnibus ita vti poterat, ſicut tum poſcebat neceſſitas, tum occaſio, quam non aliquando omiſit, poſtulabat. Cuius quidem rei ſingulæ eius res geſtæ argumento eſſe poſſunt. Erat quoque in eo multa ſeueritas, & interdum ira non exigua rurſus, immo etiam per
D magna comitas & manſuetudo: vt illud prudens Gregorij Theologi dictum in eum optime conueniret: Seueritas ſic cum pudore temperata fuit, vti neutra res læderetur ab altera, ſed vtraque alterius ope maximam conſequeretur commendationem.] hæc Euagrius: ſed & alia de eodem laude digniſſima tradunt: quibus appareat eum minime fuiſſe violenter in ſedem Antiochenam intruſum, ſed legitime electum, cum Anaſtaſius fuiſſet in Synodo ab Epiſcopis etſi non iuſte, aliqua tamen ſpecie prætenſa iuſtitiæ legitime condemnatus. Alioqui quam commeruiſſe potuit laudem intruſus? an non potius inſectandus probris, qui vt fur & latro aliunde quam per oſtium in ouile ouium aſcendiſſet? Porro eumdem Gregorium etiam poſtea ex alijs rebus probe geſtis ſummam gloriam aſſecutum eſſe, dicetur inferius.

XXI. Hic vero in eius ingreſſu mira illa dicenda, quæ de eodem Gregorio Epiſcopo Antiocheno in Prato Spirituali [d] habentur, dum eiuſmodi narratur hiſtoria de S. Coſma Abbate: Narrauit nobis Abbas Baſilius presbyter Bicariorum, dicens Cum eſſem Theopoli apud Patriarcham Gregoriũ, venit ab Hieroſolymis Abbas Coſmas eunuchus Lauræ Pharan, vir ſingularis religionis & fidei, rectorumq. dogmatum valde tenax & zelator, ac diuinarum Scripturarum ſcientia non mediocri-
E ter inſtructus. Cum ergo fuiſſet ibi ſenex dies non paucos, defunctus eſt. Et iuſſit Patriarcha pretioſas illius reliquias in monaſterio ſuo ſepeliri, vbi & poſitus erat quidam Epiſcopus. Die igitur quadam profectus ſum vt ſalutarem ſepulchrum ſenis. Erat autem ſupra ſepulchrum eius iacens homo quidam pauper, eleemoſynam petens ab ingredientibus in templum. Cum ergo me conſpexiſſet pauper tertio proſtratum & ſeni orationem facientem, dicit mihi: Abba, magnus profecto erat ſenex ille, quem ſepeliſtis hic ante duos menſes. Tunc ego ad illum: Vnde hoc tu noſti? Qui reſpõdit; Vere, domine Abba, ego paralyticus fui annis duodecim, & per ipſum curauit me Deus, & quoties in tribulatione ſum, venit ad me conſolationem afferens, mihiq. refrigerium præſtat.

d Prat. Spirit. c. 40.
De Coſmæ Abbatis obitu & miraculis.

XXII. Sed & aliud audi de illo miraculum. Ex qua die illum ſepeliſtis, vſque ad horam hanc, audio illum ſingulis noctibus clamantem, ac dicentem ad Epiſcopum: Noli me tangere, hæretice, & ne appropinques mihi, inimice ſanctæ Dei Catholicæ Eccleſiæ. Hoc ego audiens ab eo qui ſanatus fuerat perrexi, & omnia ex ordine Patriarchæ retuli, orabamq. ipſum ſanctiſſimum Patriarcham, vt ſumptum ex eo loco corpus ſenis, in ſepulchro alio conderemus. Tunc ait Abbas Gregorius

Nec in vita nec in morte communicandum cum hæreticis.

Patriarcha: Mihi crede, fili, nihil ab hæretico læditur Abbas Coſmas: ſed hoc tantum factum eſt, vt ſenis virtus, zeluſq. fidei nobis innoteſceret, qualis ſcilicet fuerit, qualisve ſit etiam poſt carnis occubitum, vtq. Epiſcopi nobis proderetur opinio, ne illum arbitraremur Orthodoxum fuiſſe atq. Catholicum, &c.] plura de eodem Coſma ſubijcit, de quo etiam Cyrillus in Actis S. Sabæ Abbatis meminit. A

XXIII. Hoc autem primo anno, quo Gregorius, de quo agimus, accepit ſedem Antiochenam, Chriſtiani incolentes Maiorem Armeniam, cum grauia paterentur fidei cauſa a Coſrhoe Rege Perſarum, legationem miſerunt ad Iuſtinum Imperatorem, cupientes, ſicut olim erant, Romani Imperij ditioni ſubijci. Quid autem actum ſit, Euagrius rem geſtam narrat his verbis [a]: Primo anno quo iſte Epiſcopatum adminiſtrauit, qui Maiorem accolebant Armeniam (ſic enim olim appellata eſt, poſtea autem Perſarmenia, quæ ante fuerat Romanis ſubiecta, & a Philippo, qui Gordiano ſucceſſit, Sapori prodita: atque vt Armenia, quæ Minor dicitur, fuit in ditione Romanorum, ſic reliqua tota Perſis paruit) qui inquam Maiorem accolebant, fidem Chriſtianam profeſſi; quoniam a ceteris Perſis miſere & potiſſimum religionis ſuæ gratia vexabantur, clandeſtinam ad Iuſtinũ miſere legationem, ſupplicaturi, vt Romano ſubijcerentur Imperio, quo libere, nemine impediente, diuinos cultus exequerentur. Quam legationem cum Iuſtinus admiſiſſet, & quædã conditiones in litteris, quas ad eos dabant, explicatæ eſſent, ac ſacramento ac ſolemni iuramento confirmatæ: Armenij ipſos ſuorum Principes trucidant, & ſe cum ſuis omnibus Romano adigunt Imperio. Quibus cum regio finitima, in qua homines cum eiuſdem generis, tum peregrini habitabant, vni Romanorum ditioni acceſſit, duce Vardane, qui apud eos tum ob generis & honoris ſplendorem, tũ ob peritiam rei militaris facile primas obtinuit. Itaq. Iuſtinus Coſrhoen his de rebus eum inſimulantem hac ratione repulit: Præfinitum paci tempus effluxiſſe: nec fas eſſe, vt Chriſtiani Chriſtianos in tempore belli ad ſe confugientes deſertos eſſe patiantur. Atq. Iuſtinus tametſi hoc reſponſum dedit Coſrhoi, tamen ad bellum gerendum neutiquam ſe parat, ſed conſuetis delicijs tenetur irretitus, omniaq. ſuæ voluptati poſtponit.] hæc ipſe. At de his hæc modo ſatis. B

a Euagr. libr. 5. c. 7.

Armenij a Perſis afflicti.

IESV CHRISTI ANNVS	BENEDICTI PAP. ANNVS	IVSTINI IVN. IMP. ANNVS
573.	1.	8.

C

I. *Benedictus Papa.*

ANno Redemptoris quingenteſimo ſeptuageſimotertio, Indictionis ſextæ, vbi Romanæ Eccleſiæ ſedes bellicis tumultibus exagitata vacaſſet menſes decem & dies tres, creatus eſt Benedictus cognomento Bonoſus decima ſexta menſis Maij: Græci vero hunc a cognomento non Benedictum, ſed Bonoſum appellant, vt Euagrius [b]. De eo autem iſta Anaſtaſius: Benedictus natione Romanus ex patre Bonifacio ſedit annos quatuor, menſes duos, dies quindecim. Eiuſdem tempore gens Longobardorum inuaſit totam Italiam, ſimulq. & fames nimia, vt etiam multitudo caſtrorum ſe traderet Longobardis, vt temperare poſſet inopiam famis. Quod dum cognouiſſet Iuſtinus pijſſimus Imperator, quia Roma periclitaretur fame & mortalitate, miſit in Aegyptũ, & onerauit naues frumento, & tranſmiſit Romam: & ſic miſertus eſt Deus Italiæ.] hæc Anaſtaſius.

b Euagr. lib. 5. c. 16.

II. *Clephis Rex occiſus.*

Quod autem ad Longobardos pertinet: hoc anno, qui fuerat in locũ Alboini ſubrogatus Clephis, vbi regnaſſet annum vnum & menſes quinq. a ſeruo occiſus eſt, interregnumq. fuit (vt Paulus [c] diaconus ait) annis decem, cum interim trigintaſex militum Duces partiti ſunt ſibi quas cepiſſent in Italia ciuitates. Quibus diebus (inquit Paulus) multi nobilium Romanorum ob cupiditatem Ducum interfecti ſunt: reliqui vero per partes diuiſi tertiam partem frugum Longobardis perſoluerunt, & tributarii efficiuntur. Porro his Longobardorum Ducibus, ſeptimo anno ab aduentu Alboini & totius gentis, expoliatis eccleſijs, ſacerdotibus interfectis, ciuitatibus ſubrutis, populiſq. qui more ſegetum excreuerant, extinctis in ijs regionibus quas Alboinus ceperat, Italia maxima ex parte capta a Longobardis ſubiugata eſt.] hæc Paulus. D

c Paul. diac. lib. 3. c. 17.

III. *De Longobardorum religione.*

De perſecutione Longobardorum acturi, primum omnium ipſorum exploremus religionẽ, cuius numinis cultores iidem fuerint Longobardi. Eos quidem Chriſtianos fuiſſe, Procopius [d] haud obſcure teſtatur: verum etſi non omnes, quamplurimos tamen adhuc Gentiles & idolorum cultores perſeueraſſe, multa quæ de ipſis a S. Gregorio [e] Papa in Dialogis conſcribuntur oſtendunt: vnde hac ex parte ſæuior illis inerat aduerſus Chriſtianos immanitas, & maior in loca ſancta deſpectus; vt plane quæ antehac a barbaris paſſa Italia eſſet, tolerabilia videri potuiſſent. Ceterũ & eos qui inter ipſos erant Chriſtiani, fuiſſe ſecta Arianos, Gregorius teſtatur, dum in Dialogis [f] agit de Longobardorum Epiſcopo quodam Ariano. In his autem aliquos ex Principibus conuerſos fuiſſe poſtea ad Catholicam fidem, quæ dicentur, oſtendent. E

d Procop. de bello Goth. libr. 2.
e Greg. in Euãg. hom. 1. & dialogi lijs 3. c. 16. 18.
f Greg. dialog. lib. 3. cap. 29.

IV. *De perſecutione Longobardorum.*

Quod vero ad perſecutionem ab eis illatam ſpectat: numerat idem S. Gregorius Longobardorum graſſationem inter alias ſæuas Eccleſiæ perſecutiones, dum ait: Sunt etiam portæ inferi quædam poteſtates huius mundi. Quid enim Nero, quid Diocletianus, quid denique iſte qui hoc tẽpore Eccleſiam perſequitur, *nempe Longobardorum populus*, numquid non omnes iſtæ portæ inferi? &c.] Sed eiuſmodi portæ inferi non præualuerunt aduerſus Romanam Eccleſiam, neq. ipſam quidem Vrbem, qua potiri minime datum eſt Longobardis, veluti magno miraculo, vt Gregorius teſtatur his verbis in epiſtola ad Ruſticianam Patriciam, vbi ait [g]: Si vero gladios Italiæ & bella formidatis: ſolicite debetis aſpicere, quanta beati Petri Apoſtolorum Principis in hac Vrbe protectio eſt, in qua ſine magnitudine populi, ſine adiutorijs militum, tot annos inter gladios illæſi, Deo auctore, ſeruamur.] hæc Gregorius tempore ſui Pontificatus.

g Gregor. lib. 7. epiſt. 23.

Ceterum

Digitized by Google

V. a Gregor lib. 4. epiſt. 4. *Roma quę paſſa a Longobardis.*

A Ceterum vt ingruentes eiuſmodi poſſent abigere beſtias, muneribus interdum Romani Pontifices eos auertebant ab Vrbe: nam ad Conſtantiam Auguſtam hæc ſcribit [a]. Viginti autem iã & ſeptem annos ducimus, quod in hac vrbe inter Longobardorum gladios viuimus: quibus quam multa hic ab Eccleſia quotidianis diebus erogantur, vt inter eos viuere poſſimus, ſuggerenda nõ ſunt.] Verum in Vrbem licet non ſint ingreſſi, in ſuburbia tamen omnia quæ potuerunt damna intulerũt, demoliti etiam ædificia quæ conſtructa erant in ſanctorum martyrum cœmeteriis, quib. Vrbs abundabat. teſtatur id quidem Paulus Romanus Pontifex in ſuo Conſtituto de erectione eccleſiæ ſanctorum Stephani & Silueſtri Romanorum Pontificum: cuius hæc ſunt verba, vbi de cœmeterijs loquitur: Igitur cum per euoluta annorum ſpatia diuerſa ſanctorum Chriſti martyrum atque confeſſorum eius foras muros huius Romanæ vrbis ſita cœmeteria neglecta antiquitus ſatis manerent diruta: contigit poſtmodum ab impia Longobardorum gentium impugnatione funditus eſſe demolita. Qui etiam & aliquanta ipſorum effodientes martyrum ſepulchra, & impie deuaſtantes, quorumdam Sanctorum ſecum depopulata auferentes deportauerunt corpora. Et ex eo tempore omnino deſidioſe atq. negligenter eis debitus venerationis exhibebatur honor. Nam

Coemeteria a Longobardis diruta.

B (& quod dictu nefas eſt) etiam & diuerſa animalia in aliquantis eiſdem Sanctorum cœmeterijs aditum habebant, & illic eorum exſtebant lepra bouilia, in quibus fœtoris egerebant ſquallorem; &c.] ex quibus accidit, vt ad auertenda animalia in cœmeterijs ſtabulantia, eorum complurium fuerint aditus omnino clauſi: ex quo & illud grauius accidit damnum, vt & ipſorum memoria omnino perierit: contigit vero ſæpe diebus noſtris, a vinitoribus, vel a foſſoribus arenam foſſilem eruderantibus aliquod detegi cœmeterium. Hæc autem vt quærantur, & quæſita religioſo cultu cuſtodiantur, ſcimus eſſe curæ Sanctiſſimo D. N. Clementi Octauo Pontifici Maximo: quod vt impleat, Deus concedat. Sed ad cladem per Longobardos illatam redeamus.

VI. *Longobardorũ res haud exacte cõſcripta.*

Quoniam vero non ſicut res Gothicas Procopius, ita Paulus per ſingulos annos graſſationes Longobardorum proſecutus eſt, ſed quamplurima prætermiſiſſe conſtat, vtpote qui neque ſicut ille ſui temporis & quæ aſpexit oculis, ſed poſt ducentos & amplius annos ſuam de Longobardis hiſtoriam ſcripſit, tempore videlicet Caroli Magni Imperatoris, neque antiquorum aliquis inueniatur qui in eo argumento verſatus ſit: operæpretiũ exiſtimauimus, quæ diuerſis in locis ſanctus Gregorius Papa de eorumdem Longobardorum perſecutione ſuis ſcriptis mandauit, hic ſibi in vnum colligere;

C cuius fides cum ob dignitatem & ſanctitatem perſonæ omnibus probata videri poſſit, eo certior atq. exploratior ſimulq. fidelior haberi debet, quod ſui temporis res geſtas fuiſſe ſtylo proſecutus apparet, & cuncta ferme certa teſtificatione conſignata reliquit: vt ex his quæ lector vera ſinceraq. compererit, reliqua poſſit mente concipere, quæ remanſerunt abſq. ſcriptionis alicuius lucerna tenebris obſcurata.

VII. *Sub ducib. Lõgobardi inſolentiores.*

Age igitur, quæ certo tempore in reliquis Italiæ partibus ſub Benedicto Papa in eadem Longobardorum incurſione ſunt facta, quæ & a S. Gregorio ſunt ſcripta, hic colligentes ſub anno præſenti recenſeamus, quo videlicet deficiente Rege, Duces eſſe cœperunt: cum eo licentius ipſos ſæuiſſe conſtat, quo ex crudelitate quiſq. potentior videri vellet, cum neminem haberet, qui patratorum ſcelerum vltor iudex exiſteret. Etenim hoc ipſo eorumdem Ducum primo progreſſu, hiſq. diebus quibus Benedictus Pontifex vixit, teſte Paulo diacono, eorumdem furor rabieſq. barbatica vehementiori incendio exarſit.

VIII. *De fuga Chriſtianorum, & de S. Cerbonio Epiſc. Populonij.*

Diſperſis creatis Ducibus per diuerſas Italiæ regiones, cum eorum crudelitatis fama percurreret, frequentes erant Fidelium latebræ atq. fugæ; ſuaq. ipſorum bona eiſdem relinquentes in prędam,

D ſaluti ſinguli conſulere ſolicite feſtinabant, fiebantq. deſertæ ciuitates, ipſa vero loca deſerta ciuibus replebantur: magis autem inſulæ maris appetebantur ab iis, quibus nauigij alicuius poteſtat eſſe facultas. Inter alios autem vna cum ſuis clericis magnus ille confeſſor Cerbonius Epiſcopus Populonij, qui Gothorum tempore ſeſe ipſis obiecit intrepide, modo exundante vehementiori Longobardorum ſæuitia, in Iluam inſulam Tyrrheni maris ſe contulit, vbi & Deo iuuante, vitæ præſentis finem accepit: ſic enim melius abſcondit eum Dominus in abſcondito faciei ſuæ a puſillanimitate ſpiritus & tempeſtate. Moritur igitur iiſdem primordijs Ducum Longobardorum incurſionis ſanctiſſimus hic Epiſcopus, de cuius obitu & ſepultura idem ſanctus Gregorius ſcribit his verbis [b]:

b Greg. dialog. lib. 3. c. 11.

IX. * Iluam. *S. Cerbonij obitus & funus.*

Cum Longobardorum gens in Italiam veniens cuncta vaſtaſſet, ad Helbam * inſulam idem ſanctus Cerbonius receſſit. Qui ingruente ægritudine, ad mortem veniens, clericis ſuis ſibique obſequentibus præcepit, dicens: In ſepulchro meo, quod mihi præparaui Populonii, me ponite. Cui illi cum dicerent: Corpus tuum illuc qualiter deferre poſſumus; quia a Longobardis teneri loca eadem, & vbiq. illic eos diſcurrere ſcimus? Ille reſpondit: Reducite me ſecuri: nolite timere, ſed feſtine

E ſepelire me curate: moxq. vt ſepultum fuerit corpus meum, ex eodem loco ſub omni feſtinatione recedite. Defuncti igitur corpus impoſuerunt naui. Cumq. Populonium tenderent, collectis in aere nubibus, immenſa nimis pluuia erupit. Sed vt pateſceret omnibus cuius viri corpus nauis illa portaret, per illud maris ſpatium, quod ab Helba inſula vſq. Populonium duodecim millibus diſtat, circa vtraq. nauis latera procelloſa valde pluuia deſcendit, & in nauem eamdem vna pluuiæ gutta non cecidit. Peruenerunt itaque ad locum clerici, & ſepulturæ tradiderunt corpus ſacerdotis ſui cuius præcepta ſeruantes, in nauem ſub feſtinatione reuerſi ſunt: quam mox vt intrare potuerunt, in eumdem locum, vbi vir Domini ſepultus fuerat, Longobardorum Dux crudeliſſimus Gummar aduenit. ex cuius aduentu, virum Dei habuiſſe ſpiritum prophetiæ claruit: quia miniſtros ſuos a ſepulturæ ſuæ loco ſub feſtinatione diſcedere præcepit.] hæc de S. Cerbonio & Longobardorum Duce Gregorius.

XI.

Erat Gummar vnus ex dictis triginta ſex Ducibus, quos inter ſe hoc anno partitos eſſe regnũ Longobardorum diximus. De Populonii autem Eccleſia deſtituta paſtore agit idem Gregorius

S. Cernobij triumphus.

cum eſſet Pontifex. Ita plane qui a Longobardis, iubente Deo, cum ſuis timens viſus eſt in inſulã A
confugiſſe, mortuus de iiſdem apparuit triumphaſſe, dum cælitus miſſis aquis illi reiecti ſunt: cum
quot pluuiæ guttis, tot veluti characteribus fuit eius ſanctitas prædicata: vt non lugubre funus il-
lud Deus eſſe voluerit, ſed paratum illi e cælo triumphũ, quo pariter quam accepiſſet eius anima
a Deo in cælo coronam, omnibus perſpicue innoteſceret. Sic igitur quem confeſſorem ſub Gothis
nouit Eccleſia, & ſub Longobardis poſt obitum tanto miraculo diuinitus illuſtratum accepit, eum-
dem inter Sanctos eadem die, qua ex hac vita migrauit, allegit, atq. legit ex more in eccleſia anni-
uerſaria [a] obitus die ipſius populo Chriſtiano confeſſionem.

a Mart Rom. die 10. Octob.

XI. Ceterum ſicut & fugientes Dominus non deſeruit, & defunctis honorificam parari voluit ſe-
pulturam, ita & iis qui remanſerunt præſto fuit, & manus conſerentibus aſtitit, vt vnus fugaret mil-
le, & duo decem millia, non armis, ſed fide, qua Sancti vicerunt regna, fortes facti ſunt in bello, &
caſtra verterunt exterorum. Nam accipe primum, quæ in prouincia Samnij accidiſſe iiſdem tem-
poribus, idem S. Gregorius his verbis enarrat [b]: Nuper in prouincia Samnij quidam venerabi-
lis vir, Menas nomine, ſolitariam vitam ducebat; qui noſtrorum multis cognitus, ante hoc fere eſt
decennium defunctus. De cuius operis narratione vnum anctorem non refero, quia pene tot mi- B
hi in eius vita teſtes ſunt, quot Samnij prouinciam nouerunt. Hic itaq. nihil ad vſum ſuum aliud,
niſi pauca apium vaſcula poſſidebat. Huic cum Longobardus quidam in iiſdem partibus rapinã
voluiſſet ingerere, prius ab eo viro verbo correptus eſt, & mox per malignum ſpiritum ante eius
veſtigia vexatus. Qua ex re factum eſt, vt ſicut apud omnes incolas, ita etiã apud eamdem barbarã
gentem eius celebre nomen haberetur, nulluſq. vltra præſumeret eius cellulam niſi humilis intra-
re.] hactenus de Mena Gregorius.

b Gregor. dialog. lib 3. c. 16.

De Mena ſolitario.

XII. Sed coronis coronas iungens, huiuſcemodi addit glorioſum ex religione triumphum, cum vi-
delicet non aduerſus Longobardos tantum pugnatum eſt, ſed & contra Arianam perfidiã, qua ar-
matus ipſorum Epiſcopus in caſtra Dei tentauit violentus irrumpere: ait enim [c]: Vnum narro
quod per Bonifacium monaſterij mei monachum, qui vſque ante quadriennium cum Longobar-
dis fuit, adhuc ante triduum agnoui. Cum ad Spoletanam vrbem Longobardorum Epiſcopus,
ſcilicet Arianus, veniſſet, & locum vbi ſolemnia ſua ageret non haberet, cœpit ab eius ciuitatis Epi-
ſcopo eccleſiam petere, quam ſuo errori dedicaret. Quod dum valde Epiſcopus negaret; idem qui
venerat Arianus, beati Pauli Apoſtoli eccleſiam illic cominus ſitam ſe die altero violenter intratu- C
rum eſſe profeſſus eſt. Quod eiuſdem eccleſiæ cuſtos audiens, feſtinus cucurrit: eccleſiam clauſit,
ſeris muniuit: facto autem veſpere, lampades omnes extinxit, ſeq. in interioribus abſcondit. In ipſo
autem ſubſequentis lucis crepuſculo Arianus Epiſcopus collecta multitudine aduenit, clauſas ec-
cleſiæ ianuas effringere paratus. Sed repente cunctæ ſimul portæ diuinitus concuſſæ, abiectis lon-
gius ſeris, apertæ ſunt, atque cum magno ſonitu omnia eccleſiæ clauſtra patuerunt. Effuſo deſuper
lumine, omnes quæ extinctæ ſunt lampades, accenſæ ſunt. Arianus vero Epiſcopus, qui vim factu-
rus aduenerat, ſubita cæcitate percuſſus eſt, atque alienis manibus ad ſuum habitaculum reductus.
Quod dum Longobardi in eadem regione poſiti omnes agnoſcerent, nequaquam vlterius præſũ-
pſerunt Catholica loca, *ibidem ſcilicet poſita*, temerare. Miro enim modo res geſta eſt, vt quia eiuſ-
dem Ariani cauſa lampades in eccleſia beati Pauli fuerant extinctæ, vno eodemq. tempore & ip-
ſe lumen perderet, & in eccleſia lumen rediret.] hæc Gregorius. Sed quod arma fidelium non ſint
carnalia, ſed Deo potentia, & non ira ſed charitate aduerſus hoſtes conſueuerint dimicare: his ad-
iungam quæ de Chriſti milite Sanctulo Nurſinæ Eccleſiæ presbytero idem auctor tunc accidiſſe
ſcribit his verbis [e]: D

c Gregor. dialog. lib. 3. c. 29.

Arianus Epiſcopus dat pœnas impietatis.

d Grego. dialog. lib. 3. cap. 37.

XIII. Hic (inquit) quodam tempore, cum in prælo Longobardi oliuam premerent, vt oleum liqua-
ri debuiſſet: ſicut iucundus erat & vultu & animo, vtrem vacuum ad prælum detulit, laborante ſq.
Longobardos læto vultu ſalutauit, vtrem protulit, & iubendo potius, quam petendo, eum imple-
ri ſibi dixit. Sed Gentiles viri, quia tota iam die fruſtra laborauerant, atque ab oliuis exigere oleũ
torquendo non poterant, verba illius moleſte ſuſceperunt, eumq. iniurijs inſectati ſunt. Quibus vir
Dei lætiori adhuc vultu reſpondit, dicens: Si premetis, vt iſtum vtrem Sanctulo impleatis, ſic oleũ
vobis reuertetur. Cumque illi ex oliuis oleum defluere non cernerent, & virum Dei ad implendũ
vtrem ſibi inſiſtere viderent, vehementer accenſi maioribus hunc verborum contumelijs deteſta-
ri cœperunt. Vir autem Dei videns quod ex prælo oleum nullo modo exiret, aquam ſibi dari pe-
tijt, quam cunctis videntibus benedixit, atque in prælum ſuis manibus iactauit: ex qua protinus
benedictione tanta vbertas olei erupit, vt Longobardi, qui diu incaſſum laborauerant, non ſolum
ſua vaſcula omnia, ſed vtrem quoq. quem vir Dei detulerat, implentes, gratias agerent, quia is qui
oleum petere venerat, benedicendo dederat quod poſtulabat.]

Mira de Sanctulo.

XIV. Sed de eo ſubdit maiora idem S. Gregorius, referens inſigne miraculum ab ipſo Sanctulo eodẽ E
tempore editum, cum eccleſiã S. Laurentii a Longobardis incenſam reſtituere conaretur. ait enim:
Alio quoque tempore vehemens vbiq. fames incubuerat (*illa videlicet, de qua ex Anaſtaſio hoc anno
mentionem fecimus*) & beati Laurentij martyris eccleſia fuerat a Longobardis incenſa, quam vir
Dei reſtaurare cupiens, artifices multos ac plures ſubminiſtrantes operarios adhibuit; quibus ne-
ceſſe erat vt quotidianos ſumptus laborantibus ſine dilatione præberet. Sed exigente eiuſdem fa-
mis neceſſitate, panis defuit: cœperuntq. laborantes inſtanter victum quærere, quia vires ad labo-
rem per inopiam non haberent. Quod vir Dei audiens, eos verbis conſolabatur, foris promittẽdo
quod deerat: ſed ipſe grauiter anxiebatur intus, exhibere cibum non valens, quem promittebat.

Eccleſiam incenſam Sanctulus inſtaurat.

XV. Cum vero huc illucque anxius pergeret, deuenit ad clibanum, in quo vicinæ mulieres pridie pa-
nes coxerant: ibiq. incuruatus aſpexit, ſi forte panis a coquentibus remanſiſſet. Tunc repente panẽ
miræ magnitudinis atque inſoliti candoris inuenit: quem quidem tulit, ſed deferre artificibus no-
luit, ne fortaſſe alienus eſſet, & culpam velut ex pietate perpetraret. Per vicinas itaque hunc mu-

lieres

Digitized by Google

A leres detulit, eumq. omnibus oſtendit; ac ne cui earum remanſiſſet, inquiſiuit. Omnes autem quæ pridie panem coxerant, ſuum hunc eſſe negauerunt, atque panes ſuos numero integros tetuliſſe, profeſſæ ſunt. Tunc lætus vir Domini perrexit ad multos artifices cum vno pane; & vt omnipotẽti Deo gratias agerent, admonuit: & quia eis annonam præbuerat, indicauit. Eiſq. ad refectionem protinus inuitatis inuentũ panem appoſuit. Quib. ſufficienter pleneq. ſatiatis, plura ex eo quam ipſe panis erat, fragmenta collegit: quæ die quoq. altero eis ad refectionẽ intulit. ſed id quod ex fragmentis ſupererat, ipſa quoque quæ appoſita fuerant fragmenta ſuperabat. Factumque, vt per dies decem omnes illi artifices & operarij ex illo pane ſatiati, hunc & quotidie ederent, & ex eo quotidie quod edi poſſet in craſtinum ſupereſſet, & ſic fragmenta panis illius per eſum creſcerent, & cibum comedentium ora repararent,] hucuſque de his Gregorius: ſed nondum de Sanctulo, eiuſque cum Longobardis initio certamine finis. Audi enim quæ ijs idem ſanctus Gregorius de eodem mox adnectit, cum plene de Longobardis aduerſantibus victoriam tulit, ſpoliaq. reuexit, & perſpicuo in Eccleſia permanſura trophæa Chriſti gloriam prædicantia ſtatuit. ait ergo Gregorius[a]:

Panis operarijs ſuppeditatur indeficiẽs.

a Gregor. dialo. lib. 3. c. 37.

XVI. *Diaconus liberatur.*

Die quadam captus a Longobardis quidam diaconus tenebatur ligatus; eumq. ipſi qui tenue-
B rant, interficere cogitabant. Adueſperaſcente autẽ die, vir Dei Sanctulus ab iiſdem Longobardis petijt, vt relaxari, eiq. vitam concedi debuiſſet: quod poſſe ſe facere, omnino negauerunt. Cumque mortem illius deliberaſſe eos cerneret, petijt vt ſibi ad cuſtodiam dari debuiſſet. Cui protinus reſponderunt: Tibi quidem eum ad cuſtodiendum damus, ſed ea conditione interpoſita, vt ſi iſte fugerit, pro eo ipſe moriaris. Quod vir Domini libenter accipiens, prædictum diaconum in ſuam ſuſcepit fidem. quem nocte media, cum Longobardos omnes ſomno graui depreſſos aſpiceret, excitauit, & ait: Surge, concitus fuge: liberet te omnipotens Deus. Sed idem diaconus promiſſionis eius non immemor, reſpondit, dicens: Fugere, pater, nõ poſſum: quia ſi fugero, pro me ſine dubio ipſe morieris. Quem vir Domini Sanctulus ad fugiendum compulit, dicens: Surge, & vadere omnipotens Deus eripiat: nam ego in manu eius ſum: tantum in me poſſunt facere; quantum ipſe permiſerit. Fugit itaque diaconus, & quaſi deceptus in medio fideiuſſor remanſit.

XVII.

Facto igitur mane, Longobardi, qui diaconum ad cuſtodiendum dederant, venerunt: quem dederant, petierunt: ſed hunc venerandus presbyter fugiſſe reſpondit. Tunc illi inquiunt: Scis ipſe melius quid cõuenit. Seruus autem Domini conſtanter ait; Scio. Cui dixerunt: Bonus homo es: no-
C lumus te per varios cruciatus mori: elige tibi mortem quam vis. Quibus vir Domini reſpondit, dicens: In manu Dei ſum: ea morte me occidite, qua occidi permiſerit. Tunc omnibus qui illic aderant Longobardis placuit, vt eũ capite trũcare debuiſſent, quatenus ſine graui cruciatu vitã eius cõpendioſa morte terminarent. Cognito itaque, quod Sanctulus, qui inter eos pro ſanctitatis reuerẽtia magni honoris habebatur, occidendus eſſet: omnes qui in eodem loco inuenti ſunt Longobardi conuenerunt, ſicut ſunt nimiæ credulitatis, læti ad ſpectaculum mortis. Circumſteterunt itaque acies. Vir autem Domini deductus in medium eſt, atq. ex omnibus viris fortibus electus eſt vnus, de quo dubium non eſſet quin vno ictu caput eius abſcinderet. Venerandus igitur vir inter armatos deductus, ad ſua arma ſtatim cucurrit: nam petijt vt ſibi paululum orandi licentia daretur. Cui dum conceſſum fuiſſet, in terram ſe ſtrauit & orauit. Qui dum paulo diutius oraret, hunc electus interfector calce pulſauit, vt ſurgeret, dicens: Surge, & flexo genu extende ceruicem. Surrexit autem vir Domini, genu flexit, ceruicem extendit; ſed rurſo collo eductam contra ſe ſpatham intuẽs, hoc vnum publice dixiſſe fertur: Sancte Ioannes ſuſcipe illam. Tunc electus carnifex euaginatum gladium tenens, niſu forti in altum brachium percuſſurus eleuauit, ſed deponere nullo modo po-
D tuit: nam repente diriguit, & erecto in cælum gladio, brachium inflexibile remanſit.

Sanctulus in diſcrimẽ adductus liberatur.

XVIII. *Lõgobardi Sãctulum venerati.*

Tunc omnis Longobardorum turba, quæ ad illud ſpectaculum aderat, in laudis fauorem conuerſa, mirari cœpit, virumq. Dei cum timore venerari: quia profecto claruerat, cuius ſanctitatis eſſet, qui carnificis brachiũ in aere ligaſſet. Itaque poſtulatus vt ſurgeret, ſurrexit: poſtulatus vt brachium ſui carnificis ſanaret, negauit, dicens: Ego pro eo nullo modo orabo, niſi mihi ante iuramentum dederit, quia cum iſta manu Chriſtianum hominem non occidet. Sed Longobardus idem, qui (vt ita dicam) brachium contra Deũ tendendo perdiderat, pœna ſua exigente, compulſus eſt iurare, ſe Chriſtianum hominem numquam occidere. Tunc vir Dei præcepit, dicens: Depone manum deorſum. Qui ſtatim depoſuit. Atque illico adiunxit: Remitte gladium in vaginam. & ſtatim remiſit.

XIX. *Sanctulus captiuos liberat.*

Omnes ergo tantæ virtutis hominem cognoſcentes, boues & iumenta, quæ deprædati fuerant, certatim ei offerre in munere volebant: ſed vir Domini tale munus ſuſcipere recuſauit, munus autem bonæ mercedis requiſiuit, dicens. Si mihi aliquid vultis concedere: omnes captiuos, quos habetis, mihi tribuite, vt habeam vnde pro vobis debeam orare: Factumq. eſt, vt omnes captiui cum eo
E dimiſſi ſint; atque superna gratia diſponente, cum ſe vnus pro vno morti obtulit, multos a morte liberauit:] hucuſque Gregorius de Sanctuli initio cum Longobardis certamine, in quo charitati iuncta fides extinxit odium, atque perfidiam ſuperauit. Siquando vero eos permiſit Deus in Dei ſeruos ſic ſæuire, vt eoſdem abſque obice neci traderent; & in hoc declarata eſt diuina potentia, cum ijdem occiſi licet, tamen vt victores triumphale carmen conciuere auditi ſunt. Nam accipe quæ inſuper in prouincia Valeria accidiſſe in hunc modum idem auctor enarrat[b]:

b Gregor dialo. lib. 4. cap. 21.

XX. *Monachi ſuſpẽſi pſallunt.*

Vitæ namque venerabilis Valentius, qui poſt hac in Romana vrbe mihi (ſicut noſti) meoque monaſterio præfuit, prius in Valeriæ prouincia ſuum monaſterium rexit. In quo dum Longobardi ſæuientes veniſſent (ſicut eius narratione didici) duos eius monachos in ramis vnius arboris ſuſpenderunt, qui ſuſpenſi eodem die defuncti ſunt. Facto autem veſpere, vtrorumque eorum ſpiritus claris illic apertiſq. vocibus pſallere cœperunt: ita vt ipſi quoque, qui eos occiderant, nimium mirati tenerentur. quas videlicet voces captiui quoque omnes, qui illic aderant, audierunt, atque eorũ pſalmodiæ poſtmodum teſtes extiterunt. Sed has voces ſpirituum omnipotens Deus idcirco per-

tingere

tingere voluit ad aures corporis, vt viuentes quique in carne diſcerent, quia ſi Deo ſeruire ſtudeāt, A
poſt carnis mortem vberius viuant.] hæc ipſe; ſed & alijs quoque ſignis Deus reddidit manifeſtū in cælo viuere; quos tunc barbaricus gladius in terra necaſſet. nam audi eumdem Gregorium ita narrantem [a].

a Ibid c. 21.
XXI.
De Sorani Abbatis nece.

Quibuſdam religioſis quoque viris atteſtantibus, adhuc in monaſterio poſitus agnoui quod hoc Longobardorum tempore iuxta in hac prouincia, quæ Sura nominatur, quidam monaſterij pater venerabilis Soranus nomine fuerit, qui captiuis aduenientibus, atque a Longobardorum deprædatione fugientibus, cuncta quæ in monaſterio videbatur habere, largitus eſt. Cumq. in eleemoſynis veſtimenta ſua ac fratrum omnia & cellarium conſumpſiſſet, quicquid habere in horto potuit, expendit. Expenſis vero rebus omnibus, Longobardi ad eum ſubito venerunt, eumq. tenuerunt, & aurum ab eo petere cœperunt. Quibus cum ille diceret, ſe omnino nihil habere; in vicino monte ab eis ductus eſt, in qua ſilua immenſæ magnitudinis ſtabat. Ibi captiuus quidam fugiens, in caua arbore latebat: vbi vnus ex Longobardis, educto gladio, prædictum venerabilem occidit virum: cuius corpore in terram cadente, mons protinus & ſilua concuſſa eſt, ac ſi ferre non poſſe pōdus ſanctitatis eius diceret terra quæ tremuiſſet.] Sic igitur ſanctum virum martyrio coronatum, B
anniuerſaria recurrente die, quolibet anno Eccleſia celebrare conſueuit. Sed attende quid de alio itidem martyrio vita perfuncto Gregorius ſubdit [b]:

b Ibid c. 23.
XXII.
Vltio ſubſecuta eſt Diaconi occiſorem.

Alius quoque in Marſorum prouincia vitæ valde venerabilis diaconus fuit: quem inuentum Longobardi tenuerunt, quorum vnus educto gladio caput eius amputauit. Sed cum corpus eius in terram caderet: ipſe, qui hunc capite truncauerat, immundo ſpiritu correptus, ad pedes eius corruit, & quod amicum Dei occiderit, inimico Dei traditus oſtendit.] hæc ſanctus Gregorius. Quod igitur alios ereptos, alios vero ab eiſdem barbaris necatos audis: in vtriſque admirandam Dei prouidentiam contemplari licet, cum vt alij coronam conſequerentur, & vt alij in aliorum leuamen ſolatiumq. remanerent, effecit; ne ſi magiſtri omnino deficerent, exoleſceret diſciplina. Quomodo autem reliqui ſanctiſſimi monachi miſtici illius Equitij alumni a Deo illæſi a furore barbarico cōſeruati ſint, eumdem audi Gregorium, cum ita ſcribit [c]:

c Grego. dialog. lib. 1 c. 4.
XXIII.
S. Equitius ſuos liberat.

Eamdem Valeriæ prouinciā Longobardis intrantibus, ex monaſterio reuerēdiſſimi viri Equitij in prædicto oratorio ad ſepulchrum eius monachi confugerunt. Cumq. Longobardi ſæuientes oratorium intraſſent, cœperunt eoſdem monachos foras trahere, vt eos aut per tormenta diſcuterent, aut gladijs necarent. Quorum vnus ingemuit, atque acri dolore commotus clamauit: Heu, C
heu, heu, ſancte Equiti, placet tibi quod trahimur, & nos non defendis? Ad cuius vocem protinus ſæuientes Longobardos immundus ſpiritus inuaſit: qui corruentes in terram tamdiu vexati ſunt, quouſque cuncti qui foras erant Longobardi cognoſcerent, quatenus locum ſacrum temerare vlterius non auderent. Sicq. vir ſanctus dum diſcipulos defendit, etiam multis poſtea remedium illuc fugientibus præſtitit.] idemq. de Caſſinati monaſterio S. Benedicti iſta inferius [d] tradit, in primis referens quæ ab ipſo ſancto viro ante cognita atque prænunciata fuiſſent:

d Grego. dialog. lib. 2. c. 17.
XXIV.

Vir quidam nobilis Theoprobus nomine eiuſdem Benedicti Patris fuerat admonitione conuerſus, qui pro vitæ ſuo merito magnam apud eum familiaritatis fiduciam habebat. Hic cum quadam die eius cellam fuiſſet ingreſſus, hunc amariſſime flentem reperit. Cumq. diu ſubſiſteret, eiuſque non finiri lacrymas videret (nec tamen vir Dei conſueuerat orando plangere, ſed mærendo) quænam cauſa tanti luctus exiſteret, inquiſiuit. Cui vir Dei illico reſpondit: Omne hoc monaſterium quod conſtruxi, & cuncta quæ fratribus præparaui, omnipotentis Dei iudicio Gentibus tradita ſunt. Vix autem obtinere potui, vt mihi ex hoc loco animæ concederentur. Cuius vocem tunc D
Theoprobus audiuit, nos autem cernimus, qui deſtructum modo a Longobardorum gēte eius monaſterium ſcimus. Nocturno enim tempore quieſcentibus fratribus, nuper illuc Longobardi ingreſſi ſunt, qui diripientes omnia, ne vnum quidem hominem tenere potuerunt. Sed impleuit omnipotens Deus, quod fideli famulo Benedicto promiſerat, vt ſi res Gentibus traderet, animas cuſtodiret.] hæc Gregorius. Porro eoſdem monachos inde pulſos Romam commigraſſe, idem alibi tradit, Abbateſq. numerat, qui ad ea vſque tempora eidem monaſterio præfuerunt [e], traditumque his fuiſſe Lateranenſe cœnobium incolendum affirmat. Hos etiam accipere conſueuiſſe alimoniam vna cum alijs monachis ab ipſa Apoſtolica ſede, idem Gregorius in epiſtola ad Conſtantinam Auguſtam [f] docet. At de Longobardorum ſub Benedicto Papa cœpta graſſatione per Duces in reliquas Italiæ partes ſatis. Plura ſunt alia, quæ certis annis, quibus geſta eſſe reperiuntur, opportunius inſeremus.

e Gregor. dialo. lib. 2. in princ.
f Gregor. lib. 4. epiſt. 34.

XXV.

Quod vero ad res hoc anno in Gallijs geſtas pertinet, auctor eſt Sigebertus hoc anno altercatum eſſe inter Hiſpanos & Gallos de Paſchatis diei celebritate. ait enim: Hiſpani & Franci de Paſcha celebrando diſſentiunt, Hiſpanis duodecimo Kalendas Aprilis, Francis vero decimoquarto E
Kalendas Maij Paſcha celebrantibus. Sed Francos recte celebraſſe, per hoc diuinitus claruit, quod fontes in Hiſpania, qui in ſabato ſancto Paſchæ ad baptizādum ſponte diuinitus repleri ſolent, nō in Hiſpanorum, ſed in Francorum Paſcha repleti ſunt.] hæc ipſe, ex quibus omnis de impoſtura interdum oborta ſuſpicio abolita eſt. Si enim humana arte ea de fontibus contigiſſent, vtique eadē ad Hiſpanorum ſententiam comprobandam accommodata fuiſſent.

XXVI.
S. Galli obitus
g Grego. Turon. hiſt. Franc. lib. 4. cap. 5.
h Greg. Turon. in Vit. SS. Patr. cap. 3.

Hic ipſe inſuper numeratur annus octauus a tempore inguinariæ peſtis, quo ſuum S. Gallus Aruernenſis Epiſcopus obitum deſignauit, & cladem populi ex renaſcēte eodem morbo prædixit, vt ſuo loco ex Gregorio [g] Turonenſi narratum eſt. Porro de eius felici ad Deum tranſitu idem auctor iſta alibi habet [h]: Cum grauatus incommodo decubaret, ita febris interna omnia membra eius depilauit, vt capillos & barbam ſimul amitteret. Sciens autem, reuelante Domino, poſt triduū migraturum, conuocat populum, & omnibus confracto pane, communionem ſancta ac pia voluntate largitur. Adueniente autem die tertia, quæ erat Dominica dies, quæ ciuibus Aruernis immanem con-

Digitized by Google

A nem contulit luctum, albeſcente iam cælo, interrogat, quid in eccleſia pſallerent. Dixerunt, Benedictionem ſeſe pſallere, *nempe pſalmum Benedicite omnia opera Domini Domino*, At ille, pſalmo quinquageſimo, & benedictione decantata, & Aleluiatico cum capitello expleto, conſummauit officiũ totum temporis matutini. Quo iam extremo perfunctus officio, ait: Vale dicimus vobis, fratres. Et hæc dicens, extenſis manibus ſpiritum cælo intentus præmiſit ad Dominum: tranſijt autem ætatis ſuæ anno ſexageſimoquinto, Epiſcopatus vero ſui ſeptimo & vigeſimo anno.] hucuſque Gregorius de obitu S. Galli: pergit vero dicere de funere atque miraculis: ſed ſatis ad inſtitutum.

XXVII. At non prætereundum de eodem S. Gallo Venantij Fortunati [a] epitaphium, quod in gratiã Gregorij Turonenſis eius nepotis conſcripſit: ſic enim ſe habet: a Fortun. lib. 4. carm.

Hoſtis iniqne, Adam paradiſo fraude repellis:
Ecce Deus famulis præſtat adire polos.
Inuide, ſic tua mors homini meliora parauit:
Tu expellis terris: hic dat & aſtra ſuis.
Teſtis & Antiſtes Gallus probat iſta beatus,
B *Nobilis in terris, diues eundo polos.*] Sed quod ad eius pertinet antiquam nobilitatem, teſtatur Gregorius Turonenſis [b] in Vita ipſius, genus ducere de egregio martyre Vetio Epagatho, cuius mentio eſt in epiſtola Eccleſiæ Lugdunenſis apud Euſebium [c], fuiſſeq. tradit natum ex Georgio Senatoriæ ſtirpis viro & matre Leocadia. Pergit vero idem Fortunatus eius vitã ſummatim referre: b Gregor. Vit. SS. Patr. c. 3. c Euſe. lib. 5. c. 1.

Qui Chriſti auxilio fultus, nec adultus in annis
Se maiora petens, odit amore lares:
Effugit amplexus patrios, matremq. reliquit:
Qui monachum regeret, quæritur Abba parens,
Illic tyro rudis generoſo cœpit ab æuo
Militia Domini belliger arma pati.
Quintiano demum ſancto erudiente magiſtro,
Pulchrior eſt auro corde probatus homo.] Fuit iſte Quintianus ſanctitate præclarus Epiſcopus Aruernenſis, qui eum ex monacho reddidit clericum, atque imbuit ſanctis moribus &
C Eccleſiaſticis litteris; quibus optime excultus, cum innotuiſſet Theodorico Francorum Regi, & ab eo accerſitus atque retentus eſt: vbi cum eſſet, apud Coloniam Agrippinam idolorum templũ, quod frequentabatur a ruſticis, ſuccendiſſe tradit Gregorius. Pergit vero Fortunatus:

Inde Palatinam Regis tranſlatus in aulam,
Theodorice, tuam, vixit amore pio.
Mox vbi deſtituens terras, petit aſtra magiſter,
Ceſſit diſcipulo cura tenenda gregis.
Pontificatus enim moderans ita rexit habenas,
Paſtor vt officij, eſſet amore pater,
Manſuetus patiens, bonus, æquus, amator, amandus,
Non erat offenſa, ſed locus hic veniæ.
Siqua ſuperuenit facta eſt iniuria verbis:
Vnde furor poterat, inde triumphus erat.] plura id genus de ipſo Gregorius refert exempla, de contumelijs ſcilicet atque verberibus a ſuis presbyteris magna patientia toleratis.
D Sed audi reliqua:

Plebem voce fouens, quaſi natos vbere nutrix
Dulcia condito cum ſale mella dabat.
Hic opus exercens præſenſit dona futuri,
Se paſtore nihil poſſe perire gregis.] hoc idcirco Chriſtianus poeta, quod ingruente inguinaria lue, a diuino oraculo accepit reſponſum (vt idem tradit Gregorius) ipſo viuente, nullũ e ſuis ea peſte lædendum: quod & ſicuti prædictum fuit, euenit. Quot autem annis eamdem Eccleſiam gubernarit, his Fortunatus quos ſubdit, verſibus docet.

Sic Pater Eccleſiam regit in quinquennia quinque,
Bis terdena tamen luſtra ſuperſtes agens.
Hinc meliore via Sanctum ad cæleſtia vectum
Non premit vrna rogi, ſed tenet vlna Dei.] hucuſque Fortunati de S. Gallo epitaphiũ. Claruiſſe autem corpus eius terræ mandatum pluribus miraculis, Gregorius tradit, qui tamen in numerando ſedis ipſius tempore duobus annis a Fortunato diſcrepat: ſiquidem eum Eccleſiæ Ar-
E uernenſi præfuiſſe Epiſcopum ait annos vigintiſeptem. Remanſit poſteris eius memoria in vniuerſa Eccleſia celebris: etenim ſacris inter Sanctos ipſe aſcriptus tabulis, die qua obijt, Kalendis Iulij anniuerſaria memoria vbique recolitur.

XXVIII. Sed qui dum vixit extitit ſuis mediator apud Deum, tamquam Moyſes [d], qui ſtetit in confractione in conſpectu eius, vt auerteret indignationem eius, ne diſperderet eos: Vbi vero mortuus eſt, ſublato de medio tanto obice, tamquam a vinea macerie depulſa, de qua ſcriptum eſt [e]: Auferam maceriem eius, & erit in direptionem] mox lues illa inguinaria, quæ ante annos octo Italos & Gallos afflixit, Aruernos autem, Sancto intercedente, non læſerat, populum illum inuaſit, magnaque clade affecit, vt Gregorius ipſe teſtatur [f], cum de diuina virtute, quam tunc fuit in famulo ſuo expertus per ſancti Iuliani martyris Aruernenſis reliquias, ita alibi narrat [g]: d Pſal. 106. & Exod. 32. e Iſai. 5. f Greg. Turon. hiſt. Franc. lib. 4. cap. 15.

XXXIX Inter reliqua vero inſignia ſuſcipiendorum miraculorum ponimus & iſtud, quod inſipientes corrigat, & roboret ſapientes. Igitur Cautini Epiſcopi tempore, quo ingruentibus peccatis populi Aruerna regio ab excidio luis, quam inguinariam vocant, deuaſtabatur: ego Briuatenſem vicum g Greg. Turon. de Glor. mar. li. 1. c. 45.

expetij

expetij, ſcilicet vt qui meritis tutari nequibam, beati martyris Iuliani tutarer præſidio. In quo dũ commorarer vico, vnus puer ex noſtris ab hoc morbo corripitur: reclinatoq. ad lectulum capite, grauiter ægrotare cœpit. Erat autem febris aſſidua cum ſtomachi pituita, ita vt ſi quid acciperet, confeſtim eijceret, nec erat ei cibus confortatio, ſed magis exitus putabatur. Denique mei cum viderent eum in extrema vexari, hariolum quemdam inuocant. Ille vero venire non differens, acceſſit ad ægrotum, & artem ſuam exercere conatur, incantationes immurmurat, ſortes iactat, ligaturas collo ſuſpendit, promittit viuere quem ipſe mancipauerat morti. Hæc autem me inſcio agebãtur. Quæ cum mihi delata fuiſſent, amariſſimus reddor, & cum graui ſuſpirio illud commemoro, quod Dominus per Eliam Prophetam Ochoziæ Regi pronunciat, dicens [a]: Quia dereliquiſti Dominum Deum Iſrael, & conſuluiſti Deum Accaron, ideo de lectulo in quo aſcendiſti non conſurges, ſed morte morietis. Nam iſte poſt aduentum harioli validius febre ſuccenſus, ſpiritum exhalauit. Cuius poſt obitum interpoſitis paucis diebus, puer alius ſimili laborare cœpit incommodo. Tunc ego eis inquio: Accedite ad martyris tumulum, & aliquid exinde ad ægrotum deportate, & videbitis magnalia Dei, atq. cognoſcetis quid ſit inter iuſtum & iniuſtum, & inter timentẽ Deũ & non ſeruientem illi. Accedentes autem, parumper pulueris circa ſepulchrũ iacentis ſuſtulerunt. De quo vt hauſit infirmus cum aqua, protinus aſſecutus eſt medicinam, recuperatiſq. viribus ac reſtincta febre cõualuit. Intelligite ergo nunc, o omnes qui inſipientes eſtis in populo, & poſtquã ita diſcuſſeritis, ſcitote quia nihil ſunt quæ ad ſeducendum humanum genus diabolus operatur. Ideo moneo, vt ſi quis vexillo Crucis ſignatus, ſi quis baptiſmi ablutione mundatus, ſi quis vetuſta te depoſita in nouo nunc homine viget, talia poſtponat ac negligat: quærat autem patrocinia martyrum, per quos ſanitatum miracula celebrantur: poſtulet adiutoria confeſſorum, qui merito amici ſunt Dominici nuncupati: & quæ voluerit, obtinebit.] hucuſq. Gregorius, eamdem ſpirans in ſacrarum reliquiarum cultu pietatem, qua omnes non Galliarum tantum, ſed totius Catholici orbis ſanctiſſimi Epiſcopi præditi ſemper fuerunt.

a 4. Reg. 1.

Puluere ſepulchri S. martyris curati infirmi.

A B

XXX. Quod vero Aruernenſes populi poſt obitum ſancti Galli ea meruerunt affligi clade: ad alia ipſorum peccata, quorum Gregorius meminit, illud acceſſit, vt poſt obitum eius diuiſa ſchiſmate Eccleſia illa fuerit, ſtudentibus alijs Catoni presbytero, Archidiacono vero Cautino alijs: cum iſte dolo agens, clam profectus ad Regem, ab eodem dari ſibi petijt Epiſcopatum. quę quidem omnia luctu digna idem Gregorius ſuo proſecutus eſt ſtylo [b]: verum cognoſcitur memoria lapſus, dum ad tempora Theodibaldi Regis id refert: nam longe poſt Theodibaldi obitum ſuperſtitem fuiſſe Gallum, tum ex Actis Conciliorum quibus Gallus interfuit, tum ex iis quæ de eodem Gallo ipſe Gregorius ſcripſit, apparet. C

Aruernenſis Eccleſ. ſchiſmate laborat.

b Gregor. hiſt. Franc. lib. 4. c. 5. 6. 7.

IESV CHRISTI ANNVS	BENEDICTI PAP. ANNVS	IVSTINI IVN. IMP. ANNVS
574.	2.	9.

I. IAm quingenteſimus ſeptuageſimuſquartus Chriſti annus adeſt ſeptimæ Indictionis, idemq. nonus numeratus Iuſtini Imperatoris: qui quidem extitit Orientali Imperio funeſtiſſimus, Abaris vna ex parte, Perſis ex altera Romanum Imperium deuaſtantibus.

Anno enim hoc nono Iuſtini (inquit Cedrenus) Abari ſiue Auares ad Danubium venerunt, ac vicerunt Romanos.] de his hæc pauca ipſe: Euagrius vero pluribus, dum agit de Tiberio, qui aſcitus poſtea fuit collega in Imperium a Iuſtino: Hunc (inquit) Iuſtinus, ingenti collecto exercitu, ad congrediendum cum Abaris iampridem miſerat. Qui quidem, militibus aſpectum barbarorum haud ferentibus, parum aberat quin captus fuiſſet, niſi diuina prouidentia eum præter omniũ opinionem ſeruaſſet, & in fines Imperij Romani reduxiſſet incolumem: quippe temerarijs Iuſtini inſtitutis obſecutus, ipſe cum tota Romana Republica in periculum venit penitus pereundi, & amplum Imperij Romani decus barbaris concedendi ad occupandum.] hæc ipſe. His autem hæc præterea hoc item anno addita mala a Perſis, idem Euagrius affirmat his verbis: Et Artabanus Perſa in Romanorum ditionem facta incurſione, multos captiuos aduxit, captoq. & Daras caſtro, domũ redijt. Iuſtinus nuncio tãtæ cladis accepto, animo abalienatus eſt, petijtq. ab Hormiſda, vti pacẽ cõponeret, quæ & in annũ pacta eſt. Conſtitutum ſub eo eſt, vt pſalmus, Tuę cœnæ myſticæ] magna feria quinta caneretur. Illata quoq. tunc eſt imago nulla manu facta Camulianis pago Cappadociæ: *Illuc enim Edeſſa, ne in Perſarum manus deueniret, olim tranſlata fuit.* Et veneranda ligna, *Crucis ſanctiſſimę ſcilicet*, ab Apamea Syriæ Secundæ Conſtantinopolim tranſlata ſunt.] quibus exuta ciuitas illa, quæ (vt dictum eſt ſuperius) ab iiſdem in alia Perſarum incurſione miraculo magno diuinitus defenſa fuit, capta ſtatim atque in fauillam redacta eſt.

Auares rurſum inuadunt Rom. Imperiũ

D E

II. Verum quæ de hac Perſarum incurſione, ex qua in magnum diſcrimẽ Antiochia adducta eſt, idem Euagrius tradat, hic deſcribamus. Ipſe enim dum agit de Niſibis, quæ erat ſub poteſtate Perſarum, obſidione, quam Marcianus Dux Romani exercitus ad multum temporis ſpatium protraxerat, ob idq. Iuſtinum Imp. in indignationem commouerat, cuius & præcipiti animo mala cũcta Imperio inferrentur, hæc ait [c]: De ea incurſione, *quam ſcilicet pararet Coſrhoes per Adaarmanem Ducem (ſic enim eum appellat, quem Cedrenus nominat Artabanum)*, fit certior Gregorius Epiſcopus Antiochiæ: nã huic Epiſcopus Niſibis amiciſſimus fuit, magnis muneribus ab eo donatus: & propterea cum inſanam Perſarum contumeliam contra Chriſtianos admiſſam, qua ſemper fere premebantur, ægre admodum pateretur, & magnopere cuperet ciuitatem, cuius ipſe fuit Epiſcopus, in ditionem Romanorum venire, omnia quæ extra fines Romanorum circiter Niſibin gerebãtur, ſignificauit, opportuneq. expoſuit. Quæ quidem Gregorius illico ad Iuſtinum retulit, eiq. quam ce-

c Euagr. lib. 5. c. 9. 10.

lerrimam

Digitized by Google

A letrimam declarauit Coſrhois incurſionem. At vero ille in conſuetarum voluptatum ſordibus vo- *Peccatis vrgentibus datũ robur hoſtibus contra Romanos.*
lutatus Gregorij litteris neque animum attendere, neque fidem habere voluit; illud dumtaxat ve-
rum arbitratus, quod ipſe in animum induxerat. Nam hominum intemperantiũ & luxu perditorũ
conſuetudinem imitabatur, in quorum animis ſicut ignauia inſita eſt, ita de proſpero rerum aduẽ
tu nimis magna fiducia, & ſi quid contra ipſorum voluntatem acciderit, ei nolunt vllo modo fidẽ
adiungere. Itaque ſcribit Gregorio, reſq. ad ſe relatas, quaſi omnino veræ non ſint, reijcit: quod ſi
veræ ſint, Perſas, non ante ſuos obſidione occupaturos: ſin autem ante occuparent, cum magno ſuo
malo diſceſſuros.] ita quidem Euagrius, deuaſtationem Syriæ & captiuitatem Antiochiæ tribuẽs
Imperatoris ignauiæ: ſed altius optaſſem ipſum iſta cõſideraſſe, cur ante ſeptem annos, quibus Im
perium Iuſtinus adminiſtrauit, minime contigerint, ſed vbi ſcilicet ſanctiſſimum Epiſcopum ab
ea ciuitate dimouit? hæc enim ſi conſideraſſet, non in ignauiam, ſed ad ſacrilegium Imperatoris ea
cuncta mala retuliſſet: ſicuti enim in templo columnæ, & in ædibus ſunt fundamenta, ita plane ſe
habent in ciuitatibus atque prouincijs ſanctiſſimi ſacerdotes; quos ſi quis e loco dimoueat, foriſq.
pellat, neceſſe ſit cuncta quæ virtutum fortiſſimo robore ſuſtinebant, omnino corruere ac peſſum
B ire. Cum Anaſtaſius Antiochiæ ſederet, ipſe Dominus poſitus erat in Syria vniuerſa murus & an-
temurale, quo ſublato, & Dominus pariter receſſit ab eis, atque tunc luxit [a] antemurale, & mu- a Thren. 2.
rus pariter diſſipatus eſt, cum vniuerſa Syria ceſſit deprædationi barbarorum, cum iam nullus pe
nitus eſſet qui reſiſteret graſſantibus vbique locorum hoſtibus crudeliſſimis. ſed quomodo id ac
ciderit, ſic narrare pergit Euagrius:

Deinde mittit Acacium Imperator, hominem ſuperbum & contumelioſum, ad Marcianum III.
Ducem exercitus cum hoc mandato, vt ſi Marcianus alterum pedem in ciuitatem Conſtantinopo *Perſæ vniuerſam depopulati Syriam.*
litanam ante intuliſſet, quam ſcilicet de hoſtibus victoriam accepiſſet, honoris ſui gradu eum ab-
dicaret. Quod quidem factum eſt ab eo ſedulo: idq. non ſine Reipublicæ detrimento, quo Impera-
toris mandato inſeruiret. Nam profectus ad caſtra Romanorum Marcianum iuxta fines Imperij
verſantem, inſciente exercitu, ſpoliat dignitate. Præfecti autem Manipulares ad Centuriones,
vbi peractis vigilijs didicerant Ducem ſuum de honoris gradu dimotum, copias non vlterius du-
cunt, ſed clam ſe inde ſubducentes, ſparſi fugiunt, obſidione ciuitatis Niſibis cum omni irriſione
dimiſſa. Adaarmanes igitur, qui Perſarum & Scenitarum barbarorum ſatis validum & magnum
C habebat exercitum, Circeſium præteriens, res Romanorum incendio, occiſione, & alijs omnibus
vaſtationis generibus populatus, nec quicquam clementiæ omnino vel cogitatione complexus
eſt, vel factis declarauit. Capit caſtella & pagos multos, nemine præterea repugnante; primum qđ
copiæ Romanæ nullum Ducem habuere: deinde quod militibus circiter Datas a Coſrhoe circum
cluſis, populationes agrorum & incurſiones abſque vllo timore fiebant.

Inuadit porro Coſrhoes Antiochiam per ſuos dumtaxat milites (ipſe namque eo non venit) IV.
qui præter omnem ſpem inde repulſi fuere: cum tamen nemo, vel pauci admodum in ciuitate re-
manerent. Cumque Epiſcopus inde fugiſſet, ſecumq. eduxiſſet ſacrum Eccleſiæ theſaurum, propte
rea quod magna pars muri ceciderat, & populus (vt fit in his præſertim temporibus) ſeditione cõ
flata nouis rebus ſtudebat, quibus fugiẽtibus vrbs deſerta relicta: nec quiſquam erat, qui vel ad ma
chinas vllas contra hoſtes fabricandas, vel ad eiſdem vllo modo reſiſtendum, animum inducderet.]
ſubijcit [b] his de Heraclea ab hoſtibus incenſa, Apameaq. capta & igne abſumpta, abducto capti b Euagr. lib. 5. c. 10.
uo Epiſcopo vna cum ciuitatis Præfecto, alijſq. malis innumeris illatis regionibus illis, in quas ij
dem ſe graſſantes infuderant: cum interea ipſe Coſrhoes Datam expugnauit ciuitatem munitiſſi-
D mam in finibus poſitam.

Alia rurſus clade contigit his Iuſtini temporibus Syriam nonnihil affligi a Samaritis hæreti- V.
cis ſæpe repreſſis, eiectis, ac ſæpe receptis, ſed denuo in Catholicos inſurgentibus: de quibus idem c Nouel. 5. Iuſtini inter Nouel. Iuſtiniani 144.
Imp. Nouellam [c] conſtitutionem ediderat, mulctans ciuilibus pœnis eos qui in eodem perman
ſiſſent errore. Quæ autem malæ beſtiæ iſtæ tentauerint, videre eſt apud Acta Nicæni poſterioris Cõ
cilij Oecumenici, cum a Patribus recitari iubetur epiſtola Simeonis Stylitæ Iunioris ad ipſum tunc d Nicæn. Conc. 2. Act. 1.
Imperatorem Iuſtinum data, cuius titulus ſic ſe habet [d]:

Beati Simeonis Stylitæ, qui in admirando monte vixit, epiſtola ad Iuſtinum Iuniorem Impe- VI.
ratorem.

Quis dabit oculis meis fontem lacrymarum, vt omnibus diebus miſeræ vitæ meæ ſatis ex cor *De Samaritis in ſacras imagines inſanientibus.*
de fleam? Tanta enim, veſtra ſerenitate & pietate regnante, tanta ſcelera & impietates ab impijs
& execrandis Samaritanis in ſanctum templum, quod deuota tua maieſtas extrui iuſſit, deſignata
ſunt, qualia numquam ſunt audita. Dico autem eos qui caſtra habent prope ciuitatem Porphyrio
nis. Hæc autem quæ ſunt facta, breuiter & tenuiter cognoſcat veſtra ſerenitas in his quæ noſtra hu
E militas per ſanctiſſimum Epiſcopum Orientalem Patriarcham, qui non leuiter ex hoc angitur, ad
veſtram maieſtatem ſcripſit. Nec lapides ſufficientes ſunt ferre, ſi omnem illam impietatem excla
met, quam oculis ſuis dictus ſanctiſſimus Archiepiſcopus vidit. Citius enim mortem & interitum
noſtra tenuitas expeteret, quam iterum talia mihi narrari audire. Omnem enim blaſphemiam ex
ceſſit improbum hoc factum, quod in Deum Verbum pro nobis incarnatum, eiuſq. glorioſam ma
trem, & venerandam ſanctamq. Crucem deſignarunt. Hanc rem cum cogitamus, ad diuinas ve-
ſtras aures nos referimus. Nam cum videamus pias leges veſtras, eos qui imaginem aut ſtatuã Im
peratoris ignominia afficiunt, extremo & iuſto mortis ſupplicio plectere: qua tandem pœna puniẽ
di ſunt, qui in imaginem Domini noſtri eiuſq. matrem nefando facinore graſſati ſunt? Profecto nõ
video quid mihi dicendum ſit. Tantum enim ſcelus eſt commiſſum, vt nec vlla humanitatis mica
amplius ſupereſſe credatur. Quamobrem obſecramus victorioſam veſtram potentiã, ne vlla poſt
hac eis miſericordia oſtendatur, neq. amplius parcere illis quiſpiã velit, neque vllam apologiã aut
excuſationẽ illorũ nomine accipere, ne poſthac peiora aggrediantur.] hactenus magnus Simeon.

Videant

VII. *Aduerſus Iconoclaſtas.*

Videant recentiores Iconoclaſtæ,quibus ſeſe coniunxerint hæreticis omnium neſandiſſimis: A
audiant a ſpirituali homine qui omnia recte dijudicat,qualia ſint de quibus etiam gloriãtur ſacri
legia,dum violentas in ſacras imagines manus immittũt;& quibus ſint digni ſupplicijs, ex verbis
pariter Simeonis expendant. Quid vero de his factum ſit,nuſquam verbum.

VIII. *a Euagr. lib. 6. c. 22. De Vita et miraculis Simeonis Iunioris.*

De ipſo autem Simeone plura etiam ſcribit Euagrius,cui magnus cum eo vſus amicitiæ inter-
ceſſit:qui quonam pacto tam arduũ vitæ inſtitutum arripuerit, Abbate,in cuius monaſterio dege-
bat,id monente,narrat his verbis [a]: Erat autem iſte Simeones propter eximiam virtutem omniũ
hominum ſuæ ætatis facile præſtantiſſimus;qui in columna vitam ſeneram coluerat adeo a tene-
ris(vt aiunt)vnguiculis,vti dentes ſuos in ea manſione commutaret. Ad vitam autem in columna
degendam tali cauſa inductus fuit. Cum adhuc tenella valde ætate eſſet,& puerorum more per mõ
tis iuga ludendo ſaltandoq. pererraret,forte fortuna incidit in pardum:cuius collo cingulo circũ-
iecto,eo veluti freno beſtiam,quæ iam ſuam feram naturam exuerat,ad ſuum monaſterium ſecũ
ducit. Quod cum magiſter eius,qui ætatem agebat in columna,videret:percontatur quid ſit. Re-
ſpondit puer,ſelem eſſe,quem vulgo catum nominant. Hinc igitur coniecturam faciens,quantope
re virtute eſſet in poſterum præſtaturus,ad vitam in columna degendam eum induxit. In qua colũ B
na ſimul & in altera ſummo in montis vertice ſita ſexaginta & octo annos vixit omnibus gratiæ
donis repletus:quippe dæmones expulit,ſanauit omnem morbum & omnem languorem,res futu
ras perinde ac præſentes præuidit. Qui prædixerat Gregorio, illum eius morti minime adfuturũ,
atque adeo ignoraturum quid poſt ipſum mortuum eueniret.

IX.

Quinetiam cum ipſe mecum cogitarem de liberorum amiſſione:quæreremq. quid cauſæ eſſet,
cur Gentibus,qui liberis abundarent,idem ipſum neutiquam accideret:Simeones, quamuis hanc
cogitationem nemini pateſeciſſem,ſcripſit ad me,vt ab huiuſmodi cogitationibus,vtpote Deo mi
nime probatis,deſiſterem. Porro autem hoc factum cum vxore ſcribæ mei:quoniã lac illi poſtquã
pepererat ita obſtructum fuit,vt infans in maximum vitæ veniret periculum,Simeones vbi manũ
dexteram viri eius tetigerat,iuſſit vt ad vxoris vbera inijceret:quo facto,extẽplo lac veluti ex fon-
te erupit,adeo vt veſtẽ mulieris totam madefaceret. His accedit,quod puerum a viatoribus, quib.
cũ iter faceret Simeones,intempeſta nocte a tergo relictum leo dorſo impoſuit,& ad monaſterium
Simeonis adduxit. Itaque miniſtri Simeonis iuſſu ingreſſi,puerum a leone apportatum introdu-
xerũt. Multa alia præterea geſſit admirabilia,quæ linguam diſertam & vacuũ tempus & ſeparatã C
tractationem deſiderant:quæ certe crebro hominum ore ſunt atque ſermonibus decantata. Nam
cuiuſque nationis homines,non Romani ſolum,ſed etiam barbari ad eum aduenrarunt, rerumq.
poſtulatarum compotes facti ſunt. Huic Simeoni rami quidam fruticis in monte creſcentis & cibi
& potionis loco fuere.] hæc Euagrius de Simeone obiter, alia occaſione ad ea de ipſo ſcribenda
perductus. Porro hic Iunior Simeon cognomento Stylita ſenioris reſpectu dictus reperitur:diuer
ſum enim ab illo ſeniore Stylita fuiſſe,tempora diſtincta,actioneſq. atque demum ætas cum plu-
ribus alijs,quibus alter ab altero diſcriminatur,oſtendunt.

X. *De obitu S. Euphronij Episc. Turonenſis.*

Sic igitur tum Oriens tum Occidens eodem tempor,cum plurima ingruerent vndique mala,
viris ſanctiſſimis illuſtrantur, tantam noctem non ſine facibus Deo relinquente. Nam in Occidẽ
te hoc eodem anno S. Euphronius Epiſcopus Turonenſis ex hac vita cum migraſſet, Gregorius æ-
que ſanctus ipſi ſucceſſit. Porro ipſum Euphronium virum quidem ſanctitate conſpicuum inter
Sanctos cooptatum habent Eccleſiaſticæ tabulæ,honore impertito anniuerſariæ commemoratio
nis. Quod vero ad tempus Euphronij obitus ſpectat(ne quid perfunctorie aſtruere videamur) ex
Gregorio eius ſucceſſore optime coſtiges aſſerti temporis rationem. Cum enim ipſe de ſe teſtetur D
[b], vigeſimumprimum habuiſſe in Epiſcopatu Turonenſi annum,cum S. Gregorius Papa ageret in
Pontificatu annum quintum(ipſe eſt annus Domini quingenteſimus nonageſimusquintus) ab hoc
numero ſi viginti & vnum detrahas, hoc anno ipſum reperies Euphronio ſucceſſiſſe. Rurſum
vero cum alibi [c] dicat,ſe ordinatum anno centeſimo ſeptuageſimoſecundo a tranſitu San. Mar-
tini,quem anno quadringenteſimoſecundo ex hac vita migraſſe ſæpe ſuperius demonſtrauimus:
vtique reperies hoc anno ipſum fuiſſe Euphronio ſubrogatum. Verum dum ibidem addit id fa-
ctum anno duodecimo Sigeberti Regis;ne ipſe ſibi contrarius eſſe appareat,dicendum pro anno
nono Regis illius errore eſſe poſitum duodecimum,cum alibi anno ſecundo Sigeberti Regis ha-
buiſſe Euphronium annum ſeptimum tradat:qua etiam ratione dicendum eſt ipſum ſedi Turo-
nenſi præfuiſſe annis quatuordecim:cum tamen habeat alibi,dum de eius morte agit, ſediſſe
annos decem & ſeptem. vnde opus eſt,vt ex Gregorio ipſiuſmet Gregorij textum emendes.

b Greg. Turon. hiſt. Franc. lib. 3. in fin.

c Greg. Turon. de mirac. S. Martini lib. 1. c. 32. & lib. 1. c. 1.

XI. *d Greg. Turon. hiſt. lib. 10. c. vlt.*

Quoniam vero egregiæ ſanctitatis virum ipſum appellat eius in ſede ſucceſſor Gregorius[d],par
eſt vt ex ijs quę ſunt reliqua de monumentis a maioribus traditis,quibus ipſius virtutes prædican
tur,reddamus poſteris notiorem. Extant in primis eius æqualis Venantij Fortunati duæ datæ ad E
eum diuerſis temporibus epiſtolæ,quas hic tibi deſcribere haud putauimus ſupernacuum: ſolẽt
enim legentibus eſſe iucunda quamuis etiam corroſa carie,quæ e ſuo penu fragmenta pauper &
pannoſa ſed fidelis antiquitas prodit. Eſt autem eiuſmodi prioris inſcriptio:

XII. *Fortunati ep. ad Euphroniũ.*

Domino ſancto & meritis Apoſtolico domino & dulci patri Euphronio Papæ Fortunatus. An
te paucorum dierum volubilitatem tranſcurſam,deferente litterarum portitore,venerabilis oris
veſtri colloquium a me cæleſti pro munere ſignifico fuiſſe perceptum:quod ea auiditate,teſte re-
rum creatore,complexus ſum,qua & veſtrum pijſſimum animum circa meam humilitatem iugi
ter approbaui profuſum,& me ſupplicem multis copioſum * beneficijs agnoſco deuotum. Qui
quamuis in altera commorer ciuitate,nouit Deus,quia a vobis abſens ſum tantummodo loco,nõ
animo,& quocumque fuero,intra me vos clauſos habeo. Vere dico:non eſt illud cor carneum, vbi
veſtræ animæ non recipitur miranda dulcedo,ſed marmore durius,ſi tantæ charitatis non ample-
ctitur blandimentum:nam quis de te tam congrua prædicet,quam mens vere ſancta depoſcit?

** repletum*

aut

A aut quis ſuo ſic ſatisfaciat animo, vt veſtrum ſicut decet digne prodat affectum, qui interea ſic humilis habetur erectus in cœlis, vt inclinando ad infima, te ſubleuari faciat ad excelſa: vt iam cognoſcas, qui Chriſti humilitatem libenter amplecteris, de eius regni munere quid habebis.

Quoniam (ſicut ipſius mandata ſunt) qui ſe paruulum inter homines vult videri, magnificum ſe elatumq. reſpiciet in ſupernis. vnuſquiſq, qualiter deſiderat, exponat. Ego vero gratulor, in corde domni Euphronij, dilectionem domni mei ſediſſe Martini. Quapropter multiplici me prece Apoſtolatui & ſanctæ charitati veſtræ commendans, rogo per ipſum domnũ Martinum, cuius frueris participato conſortio, vt apud eum memorari præcipias me famulum & deuotum; quatenus quid apud eum meritis præuales, in meæ humilitatis protectione iugiter oſtendas. Ora pro me, domne ſancte & Apoſtolice, peculiaris domne & Pater.] ita ſe habet prior quæ reperitur epiſtola, facta collatione duorum exemplarium. Poſterior autem eſt huiuſmodi, vt expreſſas in ea videas præcipuas illas virtutes non in Epiſcopo tantum, ſed in quolibet Chriſtiano homine commendatas, charitatem videlicet cum humilitate atque manſuetudine. XIII.

Domino ſancto, mihiq. in Domino peculiari patrono Euphronio Papæ Fortunatus. XIV.

B Copioſam & ſuperabundantem pectoris veſtri dulcedinem, quam circa deuotionem perſonæ meæ veſtram beatitudinem, Pater amantiſſime, fateor impendiſſe: quis illam (vt dignum eſt) vel corde poſſit concipere, vel ſermone valeat explicare? quæ tanto me ſibi vinculo admirandæ charitatis adſtrinxit, vt ne vnius horæ ſpatio ab illo mihi videar ſeparari conſpectu, quem etſi præſentẽ non video, attamen intra pectoris habitaculum retineo conditum & reclusum. Quis enim tuæ charitati peculiaris non redditur, in qua tantæ bonitatis beneficia continentur? aut quem ad tuã dulcedinem non inducas inuitum, cuius probauimus animum ineffabili charitate profuſum? Qua autem illud admiratione complectar, cum te ſic video cunctos diligere, ac ſi vnumquemq. viſus ſis proprio latere generaſſe? Quis vero filiorum ſuperbus eſſe deſideret, vbi te patrem & doctorẽ tantæ humilitatis agnoſcit? Aut quis ſummo nobilitatis deſcendẽs de culmine, cum te hic reſpicit ſupplicem, non ſe tuis veſtigijs in terra pronolutum oſtendet *? Vere dico. Si tumidum ſuperbia deijcit, multum eſt laudabilis humilitas, quæ vos erigit *. Quis deniq. illic poſſet eſſe iracundus aut turbidus, vbi ſacerdos & Pontifex tam placidus es * inuentus? Scit enim totus ſine rapacitate grex viuere, vbi viuendi tranquillitas diſcitur a paſtore. * oſtendit * erexit * inuenitur

C Quid de rebus reliquis referam, in quibus ſic impendis ſingulis, vt lauderis a cunctis? quæ tamen etſi imitari non poſſumus, vel vidiſſe quod imitari deceat, congaudemus. Quapropter dominationi & ſanctitati veſtræ peculiariter me commendans, rogo & obteſtor, ſic ille domnus meus Martinus ſua interceſſione obtineat vt cum ipſo iuxta merita veſtra in luce perpetua vos collocet diuina miſericordia, vt pro me humili filio & ſeruo veſtro ad eius beatum ſepulchrum orare dignetur, vt pro peccatorum meorum remiſſione pius interceſſor accedat. Eos vero qui veſtri ſunt, omnes domnos & dulces * reuerenter ſaluto. Domnum meum filium veſtrum Euentium pro me multipliciter ſupplico ſalutari. Domno meo Felici Epiſcopo, ſi per vos venit, me benigno animo commendari depoſco. Ora pro me.] hactenus Fortunatus ad S. Euphronium. XV. * duces

Quem Felicem hic nominat Fortunatus Epiſcopum, fuiſſe Namnetenſis Eccleſiæ Præſulem ea ſequenti ad ipſum data epiſtola poſſumus intelligere, de quo pauca paulo poſt dicturi ſumus: nunc autem eiuſdem Fortunati de laude Euphronij carmina, aliqua ex parte ſuperius recitata, velut epitaphium hic ad ſepulchrum eius appoſitum, integra audiamus a: XVI. a Fortun. carm. lib. 3.

Quamuis pigra mihi iaceat ſine fomite lingua,
D *Nec valeam dignis reddere digna viris:*
Attamen, alme Pater, Chriſti venerande ſacerdos
Euphroni, cupio ſoluere parua tibi.
Debeo multa quidem, ſed ſuſcipe pauca libenter.
Sit veniale precor, quod tuus edit amor.
Eccleſiæ lampas ſub te radiante coruſcat,
Lumine Pontificis fulget vbique fides.
Gratia præcellens ſincero in pectore vernat,
Quo nullus dolus eſt, Iſraelita vir es.
Immaculata tibi feliciter actio currit:
Vt penetres cælos, hac via pandit iter.
Dulcia colloquij ſine fuco dicta refundis.
Non ſic mella mihi, quam tua verba placent,
Quicquid habet ſenſus, hoc lingua ſerena relaxat:
E *Pectore ſub veſtro fraus loca nulla tenet.*
Qui ſine felle manens in ſimplicitate columba,
Nec ſerpens in te dira venena foues.
Aduena ſi veniat, patriam tu reddis amatam,
*Et per te proprias hic habet hoſpes * opes* * exul
Si quis iniqua gemit, triſtis hinc nemo recedit,
Sed lacrymas remouens lætificare facis.
Martinus meritis hac vos in ſede locauit:
Dignus eras heres, qui ſua iuſſa colis.
Ille tenet cælum, largo dans omnia voto.
Chriſto iunctus eris hunc imitando virum.
Non perit hic veſtrum qui grex ad ouile recurris,
Candida nec ſpinis vellera perdit ouis.

A *Hoc commune bonum prædicet omnis homo.*
Spes gregis ecce venit, plebis pater, vrbis amator:
Munere paſtoris lætificentur oues.
Sollicitis oculis, quem proſpera vota petebant,
Veniſſe aſpiciant, gaudia feſta colant.
Iura ſacerdotis merito reuerenter adeptus
Nomine Gregorius paſtor in vrbe gregis.] &c.

Quid autem ei contigerit menſe ſecundo a die ordinationis ipſius notatu digniſſimũ, hic deſcrip-
ſiſſe haud pœnitebit. ait ergo ipſe [a]: Anno centeſimo ſeptuageſimoſecundo poſt tranſitum S. — a Greg. Turon. de mirac. S. Martini lib. 2. c. 1.
Martini Antiſtitis, Sigeberto glorioſiſſimo Rege duodecimo anno regnante, poſt exceſſum ſancti
Euphronij Epiſcopi, non meo merito, cum ſim conſcientia teterrimus & peccatis obuolutus, ſed
tribuente fideli Deo, qui vocat ea quæ non ſunt tamquam ea quæ ſunt, onus Epiſcopale indignus
accepi. Menſe autem ſecundo ordinationis meæ, cum iſſem in vrbem, incurri diſſenteriam cum fe-
bre valida, & taliter angi cœpi, vt imminente morte, viuere omnino deſperarem.] & inferius, vbi
B ipſam deſcripſit infirmitatem, mox ſubdit:

Cumq. ſic ageretur mecum, vt non remanſiſſet ſpes vitæ, ſed cuncta deportarem in funere, nec — XX.
valeret penitus medici antidotum, quem mors mancipauerat ad perdendum: ego ipſe me deſpe- — *Pulueris hauſtu reuocatur ad vitã Greg.*
rans vocaui Armentarium archiatrum, & dico ei: Omne ingenium artificij tui impendiſti, pigmẽ-
torum omnium vim probaſti, ſed nihil proficit. Perituro ex ſeculo vnum reſtat qđ facias; magnam
tibi thiriacam oſtendam: puluerem de ſacratiſſimi domini Martini ſepulchro exhibe, & exinde
inibi facito potionem; quod ſi hoc non valuerit, amiſſa ſunt omnia euadendi præſidia. Tunc miſſo
diacono ad antedictum beati Præſulis tumulum, de ſacroſancto puluere exhibuit, dilutumq. mihi
porrigunt ad bibendum. Quo hauſto, mox omni dolore ſedato, ſanitatẽ recepi de tumulo: in quo
tam præſens fuit beneficium, vt cum datum fuerit hora tertia, incolumis procederem ad conuiuiũ
ipſa die hora ſexta.] hæc ipſe de puluere ſacro: idemq. inferius ex puluere eodem alios curatos tra-
dit, ſicut ex cereolis ad ſepulchrum Sancti incendi ſolitis. Audi vero quæ de velo, lignoq. cancelli — b Greg. Turon. mirac. S. Martini lib. 4. cap. 1. & 2.
ſepulchri eiuſdem Sancti ſe miracula ſenſiſſe teſtatur [b]:

Nuperrimo autem tempore (inquit) ventris dolorem incurri: & licet non vſquequaq. dabat ſo- — XXI.
C lutionem, tamen doloris malum in illis intraneorum flexuoſis receſſibus bacchabatur. Adhibui,
fateor, ſæpius balnea, atq. res calidas ſuper ipſas alui torturas ligari faciebam, ſed nihil mederi po-
terant infirmitati. Sexta etenim dies illuxerat, quod magis ac magis dolor inualeſcebat: cum mihi
venit in mentem, ante paucos annos (ſicut in libro ſecundo huius operis continetur ſcriptum) me
ab hoc dolore Sancti virtute fuiſſe ſanatum. Acceſſi haud temerarius ad locum ſepulchri, proiectuſ-
que ſolo orationem fudi, atq. ſecretius a pendentibus velis vno ſub veſtimento iniecto filo, crucis
ab hoc ſignaculum depinxi. Protinus dolore ſedato, ſanus abſceſſi.] addit his hæc de ſe itidem:

Quodam vero tempore lingua mihi grauiter obriguerat, ita vt plerumque dum loqui vellẽ, — XXII.
balbutire me faceret: quod non mihi ſine improperio erat. Acceſſi autem ad tumulum Sancti, ac
per lignum cancelli linguam impeditam traxi. Protinus tumore cõpoſito, conualui. Intumuerat
enim valde, & totum palati impleuerat antrum. Deinde poſt diem tertium labium mihi exilire gra-
uiter cœpit. Acceſſi iterum quærere ſanitatem ad tumulum: tactuſque a dependentibus velis, pro-
tinus ſtetit venæ pulſus.] hæc Gregorius, quæ ipſe expertus teſtatur: Quibus quis non magnopere
Dei potentiam prædicet in Sanctis ſuis, dum non ex anima tantum in cælo beata, & ex corpore
D humi ſepulto, ſed & ex puluere circa ſepulchra Sanctorum conſperſo, exque velorum contactu, li-
gniſque cancelli Fideles hauriãt ſanitatem? At de his modo ſatis: iam ad res geſtas anni ſequentis
migremus.

IESV CHRISTI ANNVS	BENEDICTI PAP. ANNVS	IVSTINI IVN. IMP. ANNVS
575.	3.	10.

QVingenteſimus & ſeptuageſimusquintus Chriſti uoluitur annus, Indictionis octauæ: quo nõ
Italis tãtum Longobardorum incurſio (ut dictum eſt) ſed Gallis etiam moleſta fuit, aliquot — I. *Longobardi Gallias inuadunt.*
Ducibus ad eos infeſtandos immiſſis: licet enim antea eos fruſtra tentaſſent, atq. cum ignominia
repulſi fuiſſent; viſi iam ſibi Italiæ dominatione redditi fortiores, ne a Francis victi fuiſſe aliquan-
do dicerentur, certamen inſtaurantes, aditum ſibi per Alpes Cotias parant [c], Nicæamque deua- — c Paul. diac. de geſt. Longob. li. 3. cap. 1.
E ſtant & alias obuias ciuitates. Sed quomodo populi peccatis id factum ſit, audiamus Gregorium
Turonenſem, ex quo Paulus diaconus quæ narrat accepit; nam licet ſtylus rudior, veritas tamen
ipſa ſecurior atq. purior hauritur e fonte. Cum enim S. Hoſpicij recluſi voluntarie ad pœnitentiã
res præclare geſtas narrat, de præuiſa ab eo Longobardorum incurſione in Gallias æq. narrationẽ
inſtituit. Quæ quidem dum Gregorius poſt Regis Alboini obitum ſub eius ſucceſſore contigiſſe
tradit, vtique ad hæc ſunt tempora referenda: quod præmonuiſſe voluimus, ne quis hunc Longo-
bardorum in Gallias aduentum cum ſuperiori confundat.

Accidit plane tunc quidem, quod ſicut euenire ſæpe videmus, cum tumentes maris fluctus — II.
ventorum impulſibus ſurſum elati exitium ſinguli nauigantibus minitentur, ijdem vilis obice a-
renæ colliſi, fracti retro reſilire cogantur: ita cum exæſtuantes Longobardorum furores in Fran-
corum damna effunderentur in Gallias, homuncionis vnius (ſi tantum ſpectes quæ foris ſunt) eiuſ-
demque vincti atque ergaſtulo clauſi virture ſint victi, ſecundum illud Sapientis [d]: Fugat vmbra — d Prou. 28.
iuſti impiũ, & fugit impius, nemine perſequente: iuſtus autẽ quaſi leo cõfidens abſq. terrore erit.]

Sic plane Deus coſdem primo voluit homuncionis vnius virtute vinci, quo diſcerent ad plectenda populorum peccata accipere gentes a Domino fortitudinem,adeo vt ſi quis iuſtus inueniatur, A
omnibus ipſe potentior efficiatur:vt cunctis innoteſcat,ad hoſtes vincendos magis pietatem conferre,quam arma.Sed audiamus Gregorium,qui hæc ait de S.Hoſpitio [a]:

a Greg.hiſt lib. 6.cap.6.

III. *S. Hoſpitij de clade Longobardorum prædictio.*

Quodam tempore,reuelante ſibi Spiritu ſancto,aduẽtum Longobardorum in Gallias hoc modo prædixit:Venient,inquit,Longobardi in Gallias,& deuaſtabunt ciuitates ſeptem, eo quod increuerit malitia earum in conſpectu Domini:quia nullus eſt intelligens,nullus qui faciat bonum, quo ira Dei placatur:eſt enim omnis populus infidelis,periurijs deditus,furtis obnoxius,in homicidijs promptus,a quibus nullus iuſtitiæ fructus vllatenus gliſcit:non decimæ dantur, non pauper alitur,non nudus tegitur,non peregrinus hoſpitio recipitur,aut cibo ſufficienti ſatiatur. ideo hæc plaga ſuperuenit.Nunc autem dico vobis, congerite omnem ſubſtantiam veſtram intra murorũ ſepta,ne a Longobardis diripiatur.Hæc eo loquente,omnes obſtopefacti,& vale dicentes,cum magna admiratione ad propria ſunt regreſſi.

IV. Monachis quoq.dixit: Abſcedite & vos a loco, auferentes vobiſcum quæ habetis:ecce enim appropinquat gens,quam prædixi. Dicentibus autem illis: Non relinquemus te, ſanctiſſime Pater: ait:Nolite timere pro me:futurum eſt enim vt inferant mihi iniurias,ſed non nocebunt vſque B
ad mortem. Diſcedentibus autem monachis,venit gens illa,& dom cuncta quæ reperit vaſtat,peruenit ad locum vbi Sanctus Dei clauſus erat. At ille per feneſtram turris oſtendit ſe eis. Illi vero circumeuntes turrem,aditum per quem ingrederentur ad eum inuenire non poterant. Tunc duo aſcendentes detexerunt tectum,& videntes eum vinctum catenis,indutumque cilicio,dicunt: Hic malefactor eſt,& homicidium fecit:ideo in his ligaminibus vinctus tenetur. Vocatoq. interprete, ſciſcitãtur ab eo quid mali fecerit,vt tali ſupplicio arctaretur. At ille fatetur ſe homicidam eſſe,omniſq.criminis reum]vt pore quia peccatum quo libet ꝑpetrare minime prætermiſiſſet,niſi Deus ſua gratia muniuiſſet. Sed pergit:

V. *Percuſſor abiecta impietate fit monachus.*

Tunc vnus extracto,gladio,vt in eius caput vibraret,dextera in ipſo ictu ſuſpenſa diriguit,nec eam ad ſe potuit reuocare:tunc gladium laxans,terræ deiecit. Hæc videntes ſocij eius, clamorẽ in cælum dederunt,flagitantes a Sancto,vt quid agi oporteret,clementer inſinuaret. Ipſe vero impoſito ſalutis ſigno,brachium ſanitati reſtituit. Ille autem in eodem loco conuerſus,tonſurato capite fideliſſimus monachus nunc habetur. Duo vero Duces,qui eum adierunt,incolumes patriæ red- C
diti ſunt:qui vero contempſerunt præceptum eius, miſerabiliter in ipſa prouincia ſunt defuncti. Multi autem ex ipſis a dæmonijs correpti clamabant:Cur nos,ſancte & beatiſſime, ſic crucias & incendis? Sed impoſita eis manu,mundabat eos.]hæc de his Gregorius: quibus videas non Longobardos tantum ab Hoſpitio Dei ſeruo victos fuiſſe,ſed & vltores dæmones ad vindictam a Deo miſſos nullo negotio expulſos. Hæc tunc tranſacta fuere cum Longobardis ſecundum Propheticum illud oraculum [b]: Erunt capientes eos qui ſe ceperant.] Pergit autem idem Gregorius alia eiuſdem Hoſpitij miracula recenſere, quibus Deus voluit innoteſcere quanta eſſet in homine ſanctitas.

b Iſai.14:

VI. Ex quibus illud vnum ſatis in medium adduxiſſe, quo perſeuerans priſtinus ille vſus declaratur,quo Fideles conſueueru t Romam ad Apoſtolorum limina,vt ibi a diuerſis languoribus ſanarentur,ſe conferre. ait enim Gregorius [c]: Homo erat Andegauenſis incola, qui per nimiam febrem eloquium pariter auditumq. perdiderat;& cum de febre conualuiſſet,ſurdus permanebat ac mutus. Igitur diaconus ex prouincia illa Romam directus eſt,vt beatorum Apoſtolorũ pignora,vel reliquorum Sanctorum,qui illam vrbem muniunt,exhiberet. Qui cum ad parentes infirmi D
illius perueniſſet:rogant eum,vt eum ſibi comitem itineris ſumere dignaretur,confiſi,quod ſi beatiſſimorum Apoſtolorum adiret ſepulchra,protinus poſſet aſſequi medicinam. Euntibus autem illis,venerunt ad locum vbi beatus Hoſpitius habitabat. Quo ſalutato ac deoſculato,cauſas itineris diaconus pandit,ac proficiſci ſe Romam indicat;ſeſeque his qui ſancto viro de naucleris amici eſſent,commendari depoſcit.

c Gregor. lib.6. c.6

Peregrinatio ad limina Apoſtolorum.

VII. Cumq. ibi adhuc moraretur,ſenſit vir per ſpiritum Domini adeſſe virtutem,& ait diacono:Infirmum qui comes tui nunc eſt itineris,rogo,vt meis aſpectibus repræſentes. At ille nihil moratus,velociter ad metatum vadit,inuenitq. infirmum febre plenum,qui per nutum aures ſuas dare tinnitum indicabat:apprehenſumq,ducit ad Sanctum Dei. At ille apprehenſa manu cæſarie,attraxit caput illius ad feneſtram,aſſumptoq. oleo benedictione ſanctificato, tenens manu ſiniſtra linguam eius,ori,verticiq. capitis infudit,dicens:In nomine Domini mei Ieſu Chriſti,aperiantur aures tuæ,reſeretq. os tuum virtus illa,quæ quondam ab homine ſurdo & muto noxium eiecit dæmonium. Et hæc dicens,interrogat nomen. Ille vero clara voce ait:Sic dicor. Cumq. hæc vidiſſet diaconus,ait:Gratias tibi immenſas refero,Chriſte,qui talia per ſeruum tuũ dignaris oſtendere. Quæ- E
rebam Petrum,quærebam Paulum, Laurentiumq. vel reliquos,qui proprio cruore Romam illoſtrant. hic omnes reperi,hic cunctos inueni. Hæc eo cum maximo fletu & admiratione dicente,vir Dei omni intentione vanam vitans gloriam,ait:Sile,ſile,dilectiſſime frater:non hæc ego facio, ſed ille qui mundum ex nihilo condidit; qui pro nobis hominem ſuſcipiens,cæcis viſum, ſurdis auditum,mutis præſtat eloquium;qui leproſis cutem priſtinam,mortuis vitam,omnibuſq. infirmis affluentem medicinam indulget. Tunc diaconus gaudens abſceſſit cũ comitibus ſuis,&c.]hæc Gregorius:ex quibus etiam vetus illa in Eccleſia Catholica conſuetudo perſeuerans oſtenditur,cuius Tertullianus ad Scapulam meminit,qua videlicet oleum benedictum adhibere conſueuerunt Fideles ad morborum curationem.

Oleo benedicto curatur infirmus.

IX. Quod rurſus pertinet ad Longobardos, idem Gregorius ſuperius de alijs eorumdem in Gallias eruptionibus diuerſis temporibus reperitis hæc ait [d]: Prorumpentibus Longobardis in Gallias, armatur Pericius nuper Celſi ſucceſſor: concurruntque ibi, tantamque tunc ſtragem Longo-

d Greg. Turon. hiſt.li.4. cap.36.

Digitized by Google

A Longobardi feruntur feciſſe de Burgundionibus, vt non poſſit colligi numerus occiſorum; onerati〈q〉. præda, aſcenderunt iterum in Italiam. Quibus aſcendentibus, Ennius, qui & Mummolus, accerſitus a Rege Gunthramno Patriciatus culmen meruit. Irruentibus iterum Longobardis in Gallias, & vſque Muſcias Calmes accedentibus, quod adiacet ciuitati Ebredunenſi, Mummolus exercitum mouet, & cum Burgundionibus illuc proficiſcitur: circumdatiſq. Longobardis cum exercitu, actiſq. concædibus, per diuortia ſiluarum irruit ſuper eos, multoſq. interfecit, nonnullos cepit, & Regi direxit; quos ille per loca diſperſos cuſtodire præcepit, paucis quodammodo per fugam elapſis qui patriæ nunciarent.

Tentāt iterum Gallias Longobardi.

IX.

Fueruntq. [a] in hoc prœlio Salonius & Sagittarius fratres, atque Epiſcopi, non cruce cæleſti muniti, ſed galea & lorica ſæculari armati: multos manibus proprijs (quod peius eſt) interfeciſſe reperiuntur. hæc prima Mummoli certaminis victoria fuit.] Meminiſſe debes, lector, hos Epiſcopos iam tempore Ioannis Papæ (vt dictum eſt ſuperius) fuiſſe Epiſcopali dignitate diminutos, ſed Rege intercedente, per ipſum Romanum Pontificem reſtitutos: verum licet ſpecimen aliquod ad breue tempus ediderint modeſtioris vitæ; quia tamen quodcumque fictum durabile non eſt, in priſtinos relapſi mores, ſe ipſis ſunt deteriores effecti. de quibus hæc rurſum ipſe Gregorius [b]:

a Greg. Turon. hiſt. lib. 4. c. 37.

Salonius et Sagittarius Epiſcopi bellatores.

B

X.

Hi vero in maioribus ſceleribus quotidie miſcebantur, & in prœlijs illis (ſicut iam ſupra meminimus) quæ Mummolus cum Longobardis geſſit, tamquam vnus ex laicis accincti arma plurimos proprijs manibus interfecerunt: in ciues vero ſuos nonnullos commoti felle, verberantes fuſtibus vſque ad effuſionem ſanguinis ſæuiebant. Vnde factum eſt, vt clamor populi ad Regem denuo procederet, eoſdemq. Rex accerſiri præceperit. Quibus aduenientibus, noluit ſuis obtutibus præſentari; ſcilicet vt prius habita audientia, ſi idonei inuenirentur, ſic Regis præſidium mererentur. Sed Sagittarius felle commotus, vt erat leuis ac vanus, & in ſermonibus irrationabilibus profuſus, declamare plurima de Rege cœpit, ac dicere, quod filij eius regnum capere non poſſent, eo quod mater eorum ex familia Magnacharij quondam aſcita Regis torum adijſſet; ignorans, quod prætermiſſis nunc generibus feminarum, Regis vocarentur liberi, qui de Regibus fuerint procreati. His auditis Rex commotus valde, tam equos, quam pueros, vel quæcumque habere poterant, abſtulit, ipſoſq. in monaſterijs a ſe longiori acceſſu dimotis, in quibus pœnitentiam agerent, includi præcepit, non amplius quam ſingulos eis clericos relinquens, Iudices locorum terribiliter commonens, vt ipſos cum armatis cuſtodire debeant, ne cui ad eos viſitandos vllus pateat aditus.

b Greg. Turon. hiſt. Franc. lib. 5. c. 20.

C

XI.

Superſtites autem erant his diebus filij Regis, ex quibus ſenior ægrotare cœpit. Accedentes autem ad Regem familiares eius dixerunt: Si propitius audire dignaretur Rex verba ſeruorum ſuorum, loquerentur in auribus ſuis. Qui ait: Loquimini quæ libet. Dixeruntque: Ne forte innocentes hi Epiſcopi exilio condemnati fuiſſent, & peccatum Regis augeatur in aliquo, & ideo filius domini noſtri pereat.] non quidem innocentes ex dictis ſuperius comprobari, ſed iniuſte ab eo dānati diei poterant, cum Regum hoc non ſit, ſed tyrannorum, Epiſcopos condemnare: Summorum enim Pontificum ſententia, vel Synodali decreto more maiorum id fuit ſolitum agi. Subdit vero de Rege: Quod Rex hac ex parte ſuam culpam ſentiens, ait ad eos: Ite quantocyus, & relaxate eos, deprecantes vt orent pro paruulis noſtris.] Vides quantum tribuat Rex Chriſtianiſſimus Epiſcopatui ob ſacramentum, vt licet ſciret deterrimos eſſe homines, eos tamen vinctos abſoluerit, & preces ad Deum ab eiſdem efflagitarit. Intelligis pariter, quanti Deus ipſe fieri voluerit a Principib. quoſcumque licet improbos ſacerdotes, pro quibus aduerſus eos quos non decet inſequentes eorum ſcelera feſtine vindex inſurgat. Sed quid de illis? pergit auctor dicere:

Gunthramni Regis pietas commendata.

D

XII.

Quibus abeuntibus, dimiſſi ſunt. Egreſſi igitur de monaſterijs, coniūcti ſunt pariter, & ſe oſculantes, eo quod olim ſe viſi non fuerant, ad ciuitates ſuas regreſſi ſunt: & in tantum compuncti ſūt, vt viderentur numquam a pſallentio ceſſare, celebrare ieiunia, eleemoſynas exercere, librum Dauidici carminis explere per diem, noctesq. in hymnis & lectionibus meditando deducere. Sed nō diu hæc ſanctitas illibata permanſit: conuerſiq. ſunt iterum retrorſum: & ita plerumque noctes epulando atque bibendo ducebant, vt clericis matutinas in eccleſia celebrantibus, hi pocula poſcerent & vina libarent: nulla prorſus de Deo erat mentio, nullus omnino verſus memoriæ habebatūr. renidente aurora, ſurgentes a cœna, mollibus ſe indumentis operientes, ſomno vinoq. ſepulti vſque ad horam diei tertiam dormiebant: ſed nec mulieres deerant, cum quibus polluerētur. Exurgentes igitur, abluti balneis, ad conuiuium diſcumbebant, ex quo veſpere ſurgentes, cœnæ inhiabant vſque ad illud lucis tempus, quod ſuperius diximus. ſic faciebant ſingulis diebus, donec ira Dei diruit ſuper eos: quod in poſterum memoraturi ſumus.] hucuſque de his modo Gregorius. Quomodo autem hi in Epiſcoporum Concilio ab Epiſcopatu eiecti ſunt, & alij in locum eorum ſubrogati, atque demum licet correcti, ſed inemendati male periere, inferius eodem anno quo iſta fieri contigerunt, dicturi ſumus.

Epiſcopi in deterius iterum lapſi.

E

XIII.

Quod vero ad ſtatum pertinet rerum Orientalium, additum eſt ad calamitatem, vt poſt graſſationem Perſarum, deuaſtationemq. Syriæ, & expugnationem, quam diximus, Daræ Iuſtinus Imperator ob mœrorem nimium, quem ex tot acceptis cladibus hauſit, in phreneſim inciderit, deliquiūq. mentis ſit paſſus, dilucidis interdum interuallis ad modicum temporis ſpatium reſipiſceos. Cum interea Sophia Auguſta vt corruenti omni ex parte Reipublicæ conſuleret, conſilium inijt vt precibus a Coſrhoe Rege pacem redimeret: quomodo autem id factum ſit, ab Euagrio ita accipe [b]:

Iuſtin. laborat mentis deliquio.

c Euag. li. 5 c. 12

XIV.

Initum eſt (inquit) mature conſilium rebus Romanis opportunum & accomodatum, quo illud quod temeritate peccatum erat, in integrum reſtitutum eſt. Nam mittitur ad Coſrhoen Traianus vir eximius ex ordine Senatorio, magno in bonore ab omnibus tum ob canos, tum ob ſingularem prudentiam habitus, non ex perſona Imperatoris aut Reipublicæ, ſed pro Sophia dumtaxat Imperatrice verba facturus. Nam ſcripſit illa litteras ad Coſrhoeo, quibus apud illum de viri

Sophia Aug. pacem a Reg. Perſarum obtinet.

Digitized by Google

calamitate,deq. Republica Principe orbata conqueſta eſt,& quod non oportet illum in mulierem A
viduam,in Imperatorem iacentem & afflictum,in Rempublicam deſertam,opeq.deſtitutam im-
petum facere:Nam olim ei morbo diuexato non modo parem benignitatem declaratam, verum
etiam optimos quoſq.medicos a Republica Romana ad ipſum miſſos,qui eum morbo curarent.
Quibus verbis perſuaſus fuit Coſrhoes; & quãquam in res Romanorum extemplo erat incurſio-
nem facturus,tamen ad triennium paciſcitur inducias pro partibus verſus Orientem;ſimulq. de
cretum fuit,vt Armenia ſimili frueretur conditione,nullumque bellum ibi gereretur,neque quiſ-
quam partibus ad Orientem vergentibus quicquã faceſſeret moleſtiæ.] hæc de fœdere inito Eua-
grius,quod hoc anno eſſe ſancitum inde ducimus argumentum,quod cum illud ad triennium pa-
ctum ſeruatum integrum fuerit,poſt tres annos a Tiberio aduerſus eum pugnatum conſtat. Corri
a Cedren.& Miſcel.an.9.Iuſtin. gendi [a] vero videntur,qui id nono anno eiuſdem Imperatoris factum putarunt,quo tempore(vt
dictum eſt)nondum eam cladem acceperat a Perſis Romanum Imperium:ſicuti etiam errant, dũ
eodem anno novo creatum Tiberium Cæſarem tradunt,refragante Euagrio,qui ea ipſa quæ ocu-
lis vidiſſe potuit,ſcripſit.

XV. Quod rurſus ad eumdem Iuſtinum pertinet:quomodo magicas incantationes paſſus, diuino B
b Greg.de Glor. mart.lib.1.c.6. præſidio curatus ſit,a Gregorio Turonenſi eiuſmodi accipe narrationem [b], vbi agit de clauis q-
bus Chriſtus in Cruce confixus eſt,deq.freno Conſtantini,in quo ex illis vnus connexus fuit: Ma
A Magicis larvis liberatur Iuſtinus. gnam(inquit) aſſerunt virtutem eſſe huius freni;quod ambigi nequaquam poteſt: quod Iuſtinus
Imperator publice expertus eſt,ac ſuis omnibus patefecit. Illuſus enim a quodam mago propter
pecuniam,emiſſas ſibi a dæmonis vmbra intolerabiles per duarum curricula noctium ſuſtinuit in
ſidias:ſed dum tertia nocte frenum capiti collocaſſet,locum inſidiandi inimicus vltra non habuit,
repertumq.auctorem inſidiarum gladio perculit.] hæc Gregorius:qui licet de ſeniori vel de iunio
ri an hæc dicat non exprimat,de iuniori potius Iuſtino,qui eius tempore vixit,accipiendum puta-
mus,quem deliquium mentis paſſum diximus. Quo tempore idem ipſe Imperator illud ſtulto ho
Iuſtini facinus Imperatore indignum, mine dignum facinus edidit,quod in Miſcella,non tamen congruo tempore ita narratur [c]: Iuſti-
c Miſcel.libr.16. anno 8.Iuſtini. nus infirmatus & contriſtatus aduerſus Biduarium fratrem ſuum,& hunc iniurijs lacerauit:nouiſ
ſime vero præcepit cubicularijs pugnis cæſum educere illum in conſpectu Concilij Senatorũ: erat
enim Comes Imperialium ſtabulorum. Quo comperto,Sophia triſtata eſt,& conqueſta Impera-
tori. Qui ſe pœnituit,& deſcendens ad eum in ſtabulum,introiuit ſubito cum Præpoſito cubicula C
riorum. Biduarius autem,viſo Imperatore,fugit e loco in locum per ſuperiora præſepis præ timo
re Imperatoris. At Imperator clamabat:Adiuro te per Deum,frater mi,expecta me. Et cum cu-
curriſſet,tenuit eum,& amplexatus oſculatus eſt eum,dicens: Peccaui tibi,frater mi:ſed ſuſcipe vt
fratrem tuum primum & Imperatorem;ex diabolica enim operatione noui quod factum ſit hoc.
Qui cecidit ad pedes eius,& flens ait: Veraciter,domine,poteſtatem habes;verumtamen in præſen
tia Senatus deformaſti ſeruum tuum:modo,domine,his rationem redde.& oſtendit ei equos. At
vero Imperator rogauit eum ſecum manducare,& pacificari ſuot.] huncuſq.auctor, ſed interuerſo
(vt dictum eſt)ordine temporum. At de fatuitate Iuſtini ſatis.

IESV CHRISTI ANNVS 576. | BENEDICTI PAP. ANNVS 4. | IVSTINI IVN. IMP. ANNVS 11.

D

I. SEquitur Chriſti annus quingenteſimus ſeptuageſimus ſextus,nonæ Indictionis:quo ciuili bel-
lo in Gallijs recrudeſcente inter Gunthramnum atq. Sigebertum & Chilpericum in ſocieta-
d Greg. Turon. de Geſt. Franc. lib.4.c.47.48. tem vocatum Francorum Reges [d], celebrata eſt prouincialis Synodus Pariſijs,ea de cauſa ab
eodem Rege Guntheramno procurata, vt ſanctiſſimi qui tunc in Gallijs florebãt Epiſcopi cauſam
Synodus Pariſienſis. cognoſcerent,contentionemq. obortam ſedarent,liteſque antequam deueniretur ad arma,compo
nerent. Verum vbi ſemel res armis cœpta eſt agi,ſiluerunt Eccleſiaſticæ leges. Accidiſſe namq. ait
Gregorius inter hæc,vt Chilpericus per filium ſuum Theodobertum magnam intulerit cladem,ſu
perato Gundebalo Duce,Turonenſibus,Pictauienſibus atque aliarum ciuitatum Eccleſijs: quam
paucis his Gregorius ipſe Turonenſis Antiſtes ita perſtringit: Vaſtat,euertit,eccleſias incendit,mi
niſteria detrahit,clericos interficit,monaſteria virorum deijcit, puellas deludit,& cũcta deuaſtat,
fuitque illo in tempore peior in Eccleſijs gemitus,quam tempore perſecutoris Diocletiani.] iſta
ſic deplorans Gregorius,mox exclamat in deprauatos corruptoſque moribus Francorum Reges,
a maioribus ipſorum valde degeneres:excipitur vero ab his Guntheramnus, qui ab eo ſanctiſſi- E
mus prædicatur: Recurramus(inquit)ad illud quod parẽtes eorum egerunt,& iſti perpetrant. Illi
poſt prædicationem ſacerdotum de fanis ad eccleſias ſunt conuerſi:iſti quotidie de eccleſiis præ-
das detrahunt. Illi ſacerdotes Domini ex toto corde venerati ſunt & audierunt:iſti non ſolum non
audiunt,ſed etiã perſequuntur. Illi eccleſias & monaſteria ditauerũt:iſti eas diruunt & ſubuertunt.

II. Quid de Latta monaſterio referam, in quo beati Martini habentur reliquiæ? Cum ad eum
vnus currens hoſtium aduentaret,& fluuium qui propinquus eſt, tranſire diſponeret, vt monaſte-
rium ſpoliaret:clamauerunt monachi,dicentes: Nolite barbari,nolite huc trãſire:beati enim Mar-
tini eſt monaſterium. Hæc audientes eorum multi compuncti a Dei timore regreſſi ſunt. Viginti
tamen ex ipſis,qui non metuebant Deum,neque beatum confeſſorem honorabant,aſcendẽtes na-
uem,illuc tranſgrediuntur,& inimico ſtimulante,monachos cædunt,monaſterium euertunt, reſq.
diripiunt,de quibus facientes ſarcinas,naui imponunt. Ingreſſiq. fluuiũ,protinus vibrante carina,
huc illucq. feruntur. Cumq. amiſſo auxilio remorum,haſtilibus lancearum in fundo aluei defixis,

remeare

A remeate conarentur,nauis ſub pedibus eorum dehiſcit,& vnuſquiſque ferrum quod contra ſe te-
nebat,pectori defigit;tranſuerberatiq. cuncti a proprijs iaculis interimuntur. Vnus tantum ex ip-
ſis,qui eos increpabat ne iſta committerent,remanſit illæſus. Quod ſi quis hoc fortuitu eueniſſe di
cat;cernat vnum inſontem plurimis euaſiſſe de noxiis. Quibus interfectis,monachi ipſi res ſuas al-
ueo detrahentes,& illos ſepelientes,res domi reſtituunt.]hæc Gregorius, res geſtas ſui temporis,
ſuæq. pariter regionis deſcribens:quæ autem his ſubijcit,annis potius ſequentibus facta noſcũtur,
ſi res ſingulas exacte penſemus.

Vidiſti ſacrilegorum diuinitus immiſſam vindictam,vt ſuis ipſorum ſingulis armis confoſſi — III.
perirent:quo diſcant impij,paſſuros ſe vindicem Deum,cum in res ipſi dicatas inſurgunt. Nec glo
rientur,ſi qui eiuſmodi ſcelera perpetrantes,non eandem confeſtim vindictam experiãtur;ſed me
miniſſe debent ſententiæ Domini [a] de occiſis a Pilato Iudæis,atque necatis ruina turris Siloe,aſſe — a Luc.13.
rentis de alijs diriora patrantibus facinora,nec ſtatim pœnas dantibus,eos ad pœnitentiam reſer-
uari;quam ſi agere prætermittant,durius eſſe iudicium ſubituros. Quam male autem ceſſerit Sige
berto Regi,ſacerdotes Dei ſanctiſſimos Epiſcopos,quæ ſunt pacis curantes,non expectaſſe, vt ſe
B cundum ſacras ciuileſq. leges ſententiam ferrent,exitus patefaciet,de quo ſequenti anno dicturi ſu
mus. Demum,vt vno verbo rem abſoluam,pluribus fuit ſemper declaratum exemplis, regna tunc
optime gubernari ;cum ſanctæ religioni fuerint veluti fundamento ſolido ſuperpoſita ; quo ſi ca-
reant, nutare ſit neceſſe,& quolibet licet leui terræmotu proſterni:eo quod nemo poſſit aliud po-
nere fundamẽtum quo firme quid permaneat,præter id quod a Deo poſitum eſt, Chriſtus ſcilicet
Deus noſter.

Quid præterea einſdem Regis furore graſſantis tempore acciderit militibus qui baſilicã S. Vin — IV.
centij martyris in eadem regione poſitam inuaſerunt,audi eumdem Gregorium iſta narrantẽ his
verbis [b] :Tempore autem illo,quo contra Gundibaldum commotus exercitus ad Conueniẽſem — b Greg. de Glor. mart. lib. 1. c. 105.
vrbem directus eſt,ab huius hoſtilitatis multitudine baſilica S. Vincentij martyris vallatur tota: — *Inuaſores Eccleſiæ S. Vincẽ-*
erat enim in ea plebs omnia rerum ſuarum præſidia confidens de reuerẽtia martyris,quod nullus — *tij miſere pe-*
ea præſumptione temeraria auderet attingere;& obſeratis oſtijs,ſe ab intus eum rebus incluſerat. — *riere.*
Circumdantes autem hoſtes,cum aditum per quem ingrederentur,inuenire non poſſent, ignem
oſtiis ædis ſubijciunt;quem diu multumq. ſuccendentes,non apprehendebant valuæ,donec impul
C ſu ſecurium comminutis, ingreſſi ſunt,diripientes res,populumq. incluſum in ore gladij trucidan
tes. Sed non diu hæc remanſerunt inulta:nam alij a dæmone correpti,nonnulli in flumine Garum-
næ necati,multi etiã a frigore occupati diuerſis in partibus diuerſorum morborum genere vexabã
tur. Nam vidi ex eis multos in Turonico territorio,qui in hoc fuerant mixti ſcelere, grauiter cru-
ciari,& vſque ad vitæ præſentis amiſſionem intolerabilium dolorũ cruciatu torqueri. Multi enim
ex his confitebantur ſe iudicio Dei ob iniuriam martyris fuiſſe morti peſſimæ deſtinatos . Ecce
quantum Deus præſtet martyribus ſuis. Ecce qualibus eoſdem laudibus Chriſtus Dominus bel
lorum fidelium inſpector honorat:Ecce quantum præſtat ipſius nominis dignitas Chriſtiani, ſi nõ
Gentilium more aut inhiemus cupiditati,aut luxuriæ ſeruiamus.]hucuſque de his ibi Gregorius ;
quomodo autem ex inſperato inter Francorum Reges pax ſancita fuerit,dicetur anno ſequenti.

IESV CHRISTI ANNVS 577.	BENEDICTI PAP. ANNVS 5.	IVSTINI IVN. IMP. ANNVS 12.

D

QVingenteſimo ſeptuageſimo ſeptimo Domini anno,decimæ Indictionis,vltima die Iulij Be- — I.
nedictus Papa cum ſediſſet annos quatuor,menſem vnum & dies vigintiocto,moritur, vt col — *Benedicti Papæ obitus.*
ligitur ex Anaſtaſio,qui de eodem iſta ſubdit:In iſtis laboribus *Ex incurſionibus Longobardo-*
rum illatis & afflictionibus poſitus ſanctiſſimus Benedictus Papa mortuus eſt : qui ſepultus eſt in
baſilica B. Petri Apoſtoli,in ſecretario. pridie Kal. Auguſti. Hic fecit ordinationem vnam per men
ſem Decembrem,Presbyteros quindecim,diaconos tres,Epiſcopos p diuerſa loca numero vigin-
ti vnum.]hæc Anaſtaſius. Habetur nomine ipſius notata epiſtola ad Dauid Epiſcopum in Hiſpania
Bætica de myſterio ſanctiſſimæ Trinitatis ex diuinis Scripturis deprompto. Quod autem Ioannes
diaconus dicat a Benedicto creatum fuiſſe diaconum S. Gregorium:id quantum a veritate aber-
ret,dicemus ſuo loco inferius,cum de Gregorio agemus pluribus.

Vbi vero poſt obitum Benedicti ſedes vacaſſet menſes tres & dies decem, vndecima menſis — II.
E Nouembris creatus eſt Pelagius Iunior eiuſq. nominis ſecundus Rom. Pontifex, natus ex patre — *Pelagius II. Papa creatur.*
Vuingildo,ex quo quidem nomine eum potius genere Gothum quam Romanum putamus . Hic
(inquit Anaſtaſius)ordinatur abſque iuſſione Principis:eo quod Longobardi obſiderent ciuitatẽ
Romanam,& multa vaſtatio ab eis in Italia fieret.] hæc de eius ordinatione,quæ quidem in cala-
mitoſiſſima plane tempora incidit,cum gladio Lõgobardorum vniuerſa vaſtaretur Italia,idemq.
in ipſam Vrbem immineret exertus . Addebatur ad mala hæc tãta dirum ſchiſma orbis Occiden
talis,ſeparatis quamplurimis Eccleſijs,ipſiſq. prouincijs vſque ad Hibernos(vt dictum eſt) ab Ec-
cleſiæ Romanæ communicatione ob damnationem Trium capitulorum:cum idem Pontifex iſtis
conſulturus,adhibito in conſilium & auxilium S. Gregorio,qui ipſi in ſede ſucceſſit, librum edidit
pro Quinta Synodo quam defendit,probeq. factam oſtendit Trium capitulorum damnation me
minit eiuſdem ſcriptionis ipſe S. Gregorius in reddita epiſtola ad Hibernos. Sed de his modo ha-
ctenus: reliqua vero ſuis locis inferius.

Eodem tempore inter Reges Francorum inter ſe mutuo(vt dictum eſt)prœliis decertãtes pax — III.
ex inſpe-

a Greg lib.4.ca. 49.in fin. ex inſperato compoſita eſt: Nec hoc (inquit Gregorius [a]) B. Martini virtute factum ambigitur A
vt hi inter ſe ſine bello pacificarentur: nam ipſa die qua hi pacem fecerunt, tres paralytici ad bea-
ti baſilicam ſunt directi: quod ſequentibus libris, Domino iuuante, diſſeremus] in commenrario vi
b Gregor. de mirac. S. Martin. lib. 2. c. 6. 7. delicet de miraculis S. Martini, vbi hæc de his habet [b]: Quidam ex Antiſiodorenſi oppido, Manlul
fus nomine, deferentium manibus ad B. Martini ſepulchrum iactatus eſt. Qui iugi orationi & ie-
iunio incumbens, pedes quos intortos exhibuit, reddita ſubito ſanitate, retulit in vſu conſueto di
rectos, & ita Sancti virtute reformatus eſt, vt qui aliorum manibus deportatus eſt, proprijs firma
tus veſtigijs, præſentibus nobis conſurgeret ſoſpes.

IV. *Miracula alia ad ſepulchrum S. Martini.*

Alius autem paralyticus ex Aurelianenſi territorio carruca deuectus venit in ſanctam baſili-
cam: qui diebus multis iacens ad oſtium illud, quod ſecus baptiſterium ad medium diem pandit
egreſſum, B. Antiſtitis implorabat auxilium: factum eſt autem vt vna die iacens grauius extra ſo-
litum torqueretur, ita vt vicini de proximo ad eius voces concurrerent (diſſoluebantur autem li-
gaturæ neruorum eius, & dirigebantur, propterea erat dolor intolerabilis) & ſic tribuente patro-
no, erectus ſuper plantas, flens præ gaudio, populo teſte, ſurrexit: qui cōtinuo clericus factus, & in
ſoſpitate firmatus, ad domum regreſſus eſt. Sed & alius greſſu debilis, nomine Leubouius, iā cle- B
ricus, adueniens, ſed per terram ſe trahens, quia paupertate faciente, non habebat qui eum ferret,
de die in diem B. Martini limina requirebat. Qui dum quadam die ad Sancti pedes ſteret, directis
genibus atq. pedibus, ſpectante populo, ſanitatem recepit. Tres virtutes iſtas ipſa die factas fuiſſe
conſtat, qua Sigebertus glorioſiſſimus Rex Sequanam tranſiens ſine colliſione exercitus pacem
cum fratribus fecit. Quod nullus ambigat hanc tertiam beati Antiſtitis fuiſſe victoriam.] hucuſq.
Gregorius, cum de inita inter Francorum Reges pace teſtatur, quæ tamen anni vnius terminū nō
c Gregor. libr. 4. cap. 50. exceſſit: ſiquidem poſt ſequentem annum iterum Chilpericus Guntheramnum excitauit aduer-
ſus Sigebertum, vt idem Gregorius [c] tradit: ſed de his ſuo loco dicendum erit.

V. *Eccleſia Dei genitrici ædificatur ab Imperatore.*

Quod ad rerum Orientalium ſtatū pertinet, nihil præterea nobis veteres reddont Annales, ni
ſi quod Iuſtinus Imp. cum vaſtari a Perſis audiret Imperium, ad conciliandum ſibi diuinum nu-
men, Dei genitrici Mariæ templum erigendum curauit, de quo ita hoc anno eiuſdē Imperij duo-
decimo in Miſcella: Iuſtinus Imp. ſynagogam Iudæorum, quæ erat Conſtantinopoli in Chalco,
pretijs ablatam ab eis, fecit eccleſiam dominæ noſtræ ſanctæ Dei genitricis, quæ proxima eſt ma-
gnæ eccleſiæ.] Quænam autem ſit Iuſtinus a Deo ob pie factum beneficia conſecutus, idem auctor C
mox addit, nimirum, quod cum deliquio mentis laboraret, ob idq. res Imperij in ſummo eſſent di
ſcrimine poſitæ, tantum ei Dei genitrix præſtitit ſanitatis, vt dilucido interuallo potitus, cunctis
recte diſpoſitis, ſtatum Reipublicæ in tuto collocaret, aſcito ſibi Tiberio in collegam: quod quo-
modo anno ſequenti contigit, paulo poſt dicturi ſumus.

IESV CHRISTI ANNVS 578. PELAGII PAP. II. ANNVS 2. IVSTINI IVN. IMP. ANNVS 9.

I.

Qvingenteſimo ſeptuageſimooctauo Chriſti anno, Indictionis vndecimæ, cum Iuſtinus Impe
rator decimumtertium ageret in Imperio, aſciuit ſibi collegam Tiberium. Ita quidem Eua-
d Euagr lib. 5 c. 23. grius rerum præſentium inſpector, cum hæc ait [d]: Vt autem ordinem temporum accuratiſ
ſime complectamur; intelligendum eſt, Iuſtinum Iuniorem per ſe ſolum ad annos duodecim & D
Tiberius ſimul cum Iuſtino imperat. menſes decem cu dimidio regnaſſe, atque vna cum Tiberio ad annos tres, & vndecim menſes.] hęc
ipſe: ex quibus corrigas alios, qui Tiberii cooptationem ante quatuor vel quinque annos collo-
cant in ſuis Annalibus. Cauſam autem allegendi ſibi collegam, idem auctor ſuperius refert huiuſ
e Euagr. lib. 5. c. 21. modi [e]: His rebus auditis, *nempe Perſarum felicibus progreſſibus*, Iuſtinus præ nimia inſolentia ac
ſuperbia, ſanitate animi & prudentia ex mentis domicilio exturbata, caſum qui acciderat, multo
acerbius quam humana fert conſuetudo, tulit, atque in morbum, quem Gręci φρενῖτιδα vocant, id
eſt, mentis alienationem & inſaniam incidit: adeo vt de cetero, rerum quæ gereret, nullum omnino
ſenſum haberet. Itaque Tiberius genere Thrax, qui facile primas apud Iuſtinum obtinuit, Reipu
blicæ capeſſit adminiſtrationem.] hucuſque Euagrius.

II.

Hæc autem quomodo eidem Tiberio prænunciata fuerint a S. Eutychio Epiſcopo Conſtanti
f Euſtath. in Vita S. Eutych. apud Sur. tom. 2. die 6. April. nopolitano cum in exilio degeret, Euſtathius [f] eius comes ita ſcripſit: Quid porro de piæ memo
riæ Tiberio prædixerit, videamus. Primum quidem ipſum Tiberium Notarium apud Iuſtinum,
antequam eſſet Imperator, collocauit. Deinde cum apud Syrmium Abarici belli cauſa ageret, ſcri
pſit ad eum vir admirabilis. ſcribendi autem hæc fuit occaſio: Tribonus quidam militum Amaſeæ E
commorantium cupidus apud Tiberium gratiam inire, acceptis a ſancto viro litteris commenda
titijs, ad eum alacri animo Syrmium profectus eſt. Atque illius quidem epiſtolæ argumentū erat
huiuſmodi, ſed tamen Imperii quoque prænunciationem continebat. poſt procemium enim epi-
Prædictio de Tiberij Imperio. ſtolæ ſequebantur hæc verba: Nunc quidem in partem Reipublicæ gubernacula tibi commiſit
Deus, mox autem & finem concedet. Hoc nemo noſtrum tunc animaduertit, ſed vbi Cæſar crea-
tus eſt, tunc intelleximus. Epiſtolam autem ille (vt audiuimus poſtea) ſeruauit.] hæc Euſtathius.

III.

Porro Tiberius vbi adminiſtrationem accepit Imperij, horum memor, opportune oblata occa
ſione mortis Ioannis intruſi in ſedem Conſtantinopolitanam, mox eumdem Eutychium ſummo
cum honore reſtituit. hæc autem quomodo ſe habuerint, paulo poſt dicturi ſumus. Verſemur mo-
do in his quæ de Tiberio ſcripta narrantur, de cuius laudatiſſimis moribus accipe Suidæ verba: Ti-
berius Romanorum Conſtantinop. Imp. quem Iuſtinus commendat vt virum clementiſſimum &
humanum, hominem alienum ab auaritia, qui felicitatem in vno eo reponat, vt floreat populus &
omnibus

Digitized by Google

A omnibus rebus abunder, communem hominum felicitatem præclarum & inuiolatum theſaurum exiſtimans: quiq. tyrannicam inſolentiam peroſus, & humanitatem amplectens, & regia ſuis, quã illos a ſe crudelius tractari, paterq. a ſuis dici maluerit, quam dominus.] hæc Suidas. Sed maiora de eo ab Euagrio ſunt præconia decantata, cum primum de ijs quæ acciderunt in eius promotione eiuſmodi orationem inſtituit [a]:

Tiberii mores laudati.

a Euagr. lib. 5. c. 13.

IV.

Interea temporis Iuſtinus de conſilio Sophiæ Tiberium Cæſarem declarat, taliaque verba in eo declarando locutus eſt, qualia nulla hiſtoria vel vetere vel recentiore ſunt omnino commemorata, Deo videlicet propitio ei tempus largiente tum ad ſua peccata confitenda, tum ad explenda ea quæ ex vſu Reipublicæ forent. Nam cum Ioannes Epiſcopus vna cum ſuis, cumq. principes & magiſtratus, cum denique milites prætoriani in atrio ſub dio vbi eiuſmodi negotia de more inueterato agi ſolent, in vnum cogerentur, ſic clara voce Iuſtinus allocutus eſt Tiberium, tunica induẽs Imperatoria, & læna circumueſtiens: Ne te in errorem inducat veſtis ſplendor, neque illuſtris ornatus iſtarum rerum, quæ ſub aſpectu cadunt, decipiat, quibus ipſe in fraudem impulſus imprudẽs me ipſum grauiſſimis supplicijs obnoxium reddidi. Itaque tu in Republica ſumma cũ manſuetu-B dine & animi lenitate regenda vitia mea præſtato. Atque digito magiſtratus demonſtrans: Non oportet, inquit, horum conſilijs morem gerere: nam hi me ad iſtas quas cernis miſerias deduxerunt. Aliaq. eius generis protulit verba, quę omnes in maximam adduxere admirationem, tum ad immenſam lacrymarum vim profundendam impulere.

Admonitio Iuſtini ad Tiberium.

V.

Tiberij forma atq. virtutes.

Erat iſte Tiberius corpore maxime procero & robuſto, & pulchritudinis excellentia omnium opinione maiore: adeo vt non Regibus ſolum & Imperatoribus, ſed omnibus etiam hominibus facile præſtaret. At primum quod ad corporis formam attinet, ea principatu plane digna fuit. Quod autem ſpectat ad animum: illum manſuetudo & benignitas exornarunt: primo enim aſpectu omnes videbatur ad ſe diligendum inuitare: diuitias eas putauit, quæ cuique ſatis eſſent ad largiendũ non ſolum ad neceſſitatem, verum etiam ad affluentiam. Nam non iſtud modo conſiderabat, quod qui opis indigeant, illis beneficia accipienda ſint, ſed quod Imperatorem Romanum deceat liberaliter dare: aurum vero adulterinum exiſtimauit quod cum ſubiectorum lacrymis collectum eſt: qua re inductus, tributum vnius integri anni vectigalibus condonat: quinetiam prædia quæ Adaarmanes tributis impoſitis fere labefactauerat, quaſi in libertatem vendicauit, & non modo damnũ C pro eius magnitudine, ſed etiam eum fœnore ſarciuit; atque iniquas largitiones, pro quibus alij Imperatores ſuos ſubiectos magiſtratibus pro ſua libidine abutendos exponere & quodã modo diuendere conſueuerant, remiſit, cauitq. per leges, ne quid huiuſmodi in poſterum committeretur.] hæc Euagrius de Tiberio. Quomodo autem hoc anno defuncto Ioanne Epiſcopo intruſo, reuocatus a Tiberio eſt Eutychius exul tertia die Octobris, Euſtathius, qui interfuit, rem geſtam ita deſcribit [b]:

b Apud Sur. die 6. April. tom. 2.

VI.

Eutychius ab exilio reuocatur.

Cum ex hac vita deceſſiſſet is quem Deus arcanis quibuſdam de cauſis quas ipſe nouit, in ſedem huius ærumnoſi magniq. viri irrepere permiſerat, cumq. pius populus paſtorem doctoremq. ſuum flagitaret; ad pię memoriæ Imperatores Iuſtinum & Tiberium, in primiſq. ad Imperatorem & Regum Dominum noſtrum exclamant, vt fidei cuſtos & Trinitatis buccinator redderetur. Suſcipientes illi diuinum populi fideliſſimi ſtudium, & charitatis ardorem, quo ipſi quoque iampridem erga ſanctum virum flagrabant, pro populo id quod petebat, conceſſerunt. Illud enim ſemper optauerant cum multis alijs de cauſis, tum ob eam præcipue, quod eos Imperatores futuros prædixerat.] & inferius: Cum igitur Chriſti amantiſſimi populi clamores exaudiſſent Iuſtinus & Tibe-D rius Imperatores, ſtatim magna cum celeritate ingentiq. gaudio Scribas generoſiſſimos miſerunt ad ſanctiſſimum virum, vt eum vel inuitum ac recuſantem ad regiam ciuitatem reducerent. Hi cũ ad eum perueniſſent, reddiderunt litteras Imperatorum: quas cum ille perlegiſſet, ſuſpiciens in cęlũ & lacrymans, egit gratias Deo: Ecce inquiens, Dñe labia mea nõ prohibebo: quoniã tu cognouiſti cogitationes meas de longe, ſemitam meam & funiculum meum inueſtigaſti, & omnes vias meas præuidiſti: Mirabilis facta eſt ſcientia tua ad me: confirmata eſt, & non potero ad eam. Quis nouit mentem Domini, & quis cõſiliarius eius fuit? Quis ea quæ Deus altiſſimus decreuit, diſſipabit? Num dicet figmentum ei qui ſe fecit: Cur me feciſti ſic? Audiui auditionem tuam, & timui: cogitaui opera tua, & expaui.

VII.

Eutychij reditus.

His & alijs multis verbis cum gratias egiſſet, & in ſancto monaſterio diuinum ſacrificium obtuliſſet, in ſede conſtitutus (dies tunc erat Dominica) poſtquam ſalutiferæ etiam Crucis memoriã die quartadecima menſis Septembris ſplendide celebrauimus, monaſterio & omnibus in eo habitantibus benedixit, vniuerſæq. ciuitati; omneſq. Deo commendans, iter ſuſcepit. Comitatus eſt autem eum vſque ad regiam ciuitatem Archiepiſcopus Apameæ ciuitatis. Videre licuit nouum E plane ſpectaculum & diuina etiam anima dignum: mixta inter ſe contraria, dolorem & gaudium, luctum & lętitiam, cum alij quidem ob eius diſceſſum dolerent, alij propter eius reuocationem lætarentur.] & paulo poſt:

VIII.

Quis (inquit) ea quę tunc admirabilia contigerunt pro dignitate valeat explicare? Quę lingua narrare queat aſſiduos & varios cõcurſus & congreſſus, & fauſtas acclamationes, cum omnes vna clara voce dicerent: Benedictus qui venit in nomine Domini, &, Gloria in excelſis Deo, & in terra pax. Sciebant enim qui ita clamabant, a Domino eſſe dictum: Qui vos accipit, me accipit: & qui accipit iuſtum in nomine iuſti, mercedem iuſti accipiet.] hæc quo ad acclamationes: quo vero ad miracula, accipe quæ mox ſubdit de populorum ipſi occurrentium magna fide, Sanctique virtutibus:

IX.

Miracula in via.

Infirmos autem iuxta viam efferebant, vt vel vmbra fortaſſe viri eos attingeret; qui pro ratione fidei a Deo auxilium accipiebant. Accidit & res admirabilis. Nam cum ab Euchaitis vir ſanctus diſcederet, mulier quædam cum filio ægrotante progrediens, ſic eſt a multitudine conculcata,

vt de

vt de ipſius filijq. ſalute omnes deſperarent: quæ tamen euaſit incolumis, morbuſq. diſceſſit; atq. ita totum iter noſtrum perfecimus. Cum autem in Nicomedienſium metropolim perueniſſemus videbamur nobis in alium mundum veniſſe (ſicut accidit Petro, qui cum liberaretur ab Angelo, putabat ea per viſum fieri) ſic cum Nicomediam perueniſſemus, vere cognouimus Deum miſiſſe Angelum ſuum, & Petri imitatorem eripuiſſe de manu omnium qui illi ſtruxiſſent inſidias. Non ſolus enim fidelis & Chriſti ſtudioſus populus, regale ſacerdotium, gens ſancta congruentes acclamationes edebat, & gratias agebat Deo: ſed & incredulus etiam & a grege noſtro alienus populus Hebræorum, propemodum pueros illos imitans, clamabat: Benedictus qui venit in nomine Domini. &, Creſcet fides Chriſtianorum. A

X. *Lætitia publica Conſtantinopolis.*

Cum hoc igitur honore ex honeſta peregrinatione in vrbium reginam ingreſſus eſt propugnator, vt fortis olim Magnus Athanaſius Alexandriam (talia enim de ipſo S. Gregorius ſcripſit) neq. enim aliquis arrogantiam ei tribuat. Pullus enim aſinæ virum illum portabat: famuli ac ſtragulæ veſtes variæ illum excipiebant: alij præcinebant & præſultabant. Neque enim ſolum multitudo puerorum, ſed omnium linguæ certatim fauſtis acclamationibus vtebantur. Prætereo varios plauſus & thura quæ incendebantur, & ignes qui ita vbique fiebant, vt tota vrbs ardere videretur. B Mitto conuiuia publica, & noua ædificia, & quæcumque ſolent ciuitates efficere, vt gaudium lætitiamq. ſignificent: quæ quidem omnia abunde fuerunt exhibita. Tanta profecto vir admirandus & magnus Eutychius exceptus eſt celebritate, vt eum honorificæ multæ iam fuerint, nulla poſt hominum memoriam ſplendidior extiterit. Illud Iſaiæ [a] Prophetæ eximij huic merito congrue dixeris: Adducent fratres ipſorum, id eſt, viri fideles & pij, Leuitas & ſacerdotes in ſplendidis mulis, cum vehiculis in ſanctam ciuitatem munus Domino. An non ita fuit? Immo vero patrem ac paſtorem, magiſtrumq. ſuum fidelis populus duxit in ſanctam ciuitatem nouam Hieruſalem ac reginam vrbium.

a Iſai. 66.

XI.

Quis dicendo aſſequi poſſet res admirandas, quæ tunc in terra mariq. geſta ſunt? quo modo mare cõſtratum ſit, tergaq. ſua nauibus ſubijciens terræ factum fuerit ſimile, adeo vt ſine impedimento poſſent omnes ſuper ipſum incedere? Nemo enim præ hominum multitudine poterat aquam a terra diſcernere, & erat terra omnis atq. mare labium vnum; voxq. diuina & cæleſtis omnium ſimul Domini & creatoris ſui Dei gloriam celebrantium. Hæc dicta ſunt, vt qui ſciunt recordentur, & qui neſciunt diſcant. Quid porro? prætermittimus ne reliqua? minime vero. Quænã iſta ſunt? Diuino conſilio factum eſt, vt vnde diſceſſus principium fuit, inde reditus etiam initium habuerit. Cũ enim dies feſtus S. Timothei in Hormiſda (vt ante diximus) celebraretur, illinc pius vir ſacrificiũ faciens ſublatus eſt & ea ꝑtulit q̃ paſſus eſt. Cũ aũt curſum expleſſet tamq̃ Sol, exultauit vt gigas, currens etiã a ſummo cæli, & occurſus eius vſq. ad ſummũ eius. Rurſus enim in Hormiſda reſtitutus eſt, tamquam ſponſus ingrediens in thalamum ſuum, & non fuit qui ſe abſconderet, aut calore eius non frueretur. Omnes enim Fideles ſanctitatis & gratiæ eius participes extiterunt vel ꝑ viſum, vel per tactũ: multi enim per ſalutationem & dulcem cõgreſſum delectabãtur; alij per auditum vehemẽter gaudebant: fama enim eius paulo poſt per omnẽ terrã eſt peruagata. Cũ igitur noctem ibi tranſegiſſet, mane ſumpto ſuperhumerali, quod ſecum ipſe ſemper geſtabat, Cum ſancto clero ſuo in anguſtam ædem ſanctæ & immaculatæ dominæ noſtræ Dei genetricis & ſẽper Virginis Mariæ, quæ in Blanchernis ſita eſt, conceſſit. Illic erant pij Imperatores Iuſtinus & Tiberius: qui hilari vultu & magno cum honore ſanctum virum excipientes, q̃ tempori conueniebant, collocuti ſunt: & quia dies erat Dominica, & diuinum ipſe ſacrificium erat facturus, eum dimiſerunt. Quis non commemoret hic opportune verba pſalmi [b]: Dies diei eructat verbum, & nox nocti indicat ſcientiam? Si quis illam tempeſtatis, & tentationis ſeu perſecutionis diem ac noctem cum hac reuocationis & reditus eius ſummæq. pacis & trãquillitatis die nocteq. cõparet, magnam ſapientiam atque ſcientiam in vtroque tempore negotioq. reperiet. Nam in perſecutionis tempore ſabbatum & hiems erat. C D

Imperatores ſuſcipiunt Eutychium.

b Pſal. 18.

XII.

Vigeſimoſecundo menſis Ianuarij die vir ſanctus tentus & eiectus fuit, reuocatus autem eſt die tertia menſis Octobris, qui erat Dominica: qua quidem die & illi qui viro ſancto inſidias ſtruxerant atque eum in exilium eiecerant, Aetherius & Addæus, quorum hic quidẽ Vrbis Præfectus erat, ille autem Antiochiæ Curator, mortui ſunt: & quemadmodum ambo virum ſanctum eijciendum curarunt, ita meritam ambo mercedem acceperunt. In hac igitur die vir optimus & ſedem recepit atque Eccleſiam ſuam, & ipſi priuati ſunt vita multis annis antequam ipſe reuocaretur,] & poſt multa de Aetherij perſecutoris confeſſione, quæ & ſuperius alia occaſione dicta ſunt, hæc ſubdit:

XIII. *Eutychius ingreſſus in Eccleſiam communicat populum & benedicit.*

Cum vir ſanctus (vt dictum eſt) cum Imperatoribus congreſſus eſſet, & vix tandem ab eo diuelli potuiſſent; videns populum Chriſti paſtoris ſui ſtudioſum ſine interpellatione gratias agentem Deo, precatus eſt eum, vt bonus ipſius eſſet remunerator. Atque ita cum vniuerſo populo fideli in ſanctam Dei magnam eccleſiam ingreſſus eſt, non ſine labore tamen, tamquam in regnum Dei, cum magna premeret multitudo, quæ diuinum templum occuparat. Cumq. in locum editũ, vt Moſes olim in monte Sinai, aſcendiſſet: ſublatis ad Deum manibus populi preces & ſupplicationes cæleſti Deo & Patri offerre, Deiq. miſericordiam ad populum deducere videbatur: neque enim aliud propter populi multitudinem fieri poterat. Tonitruus enim & buccinæ progredientes, id eſt, aptæ diuinorum oraculorum lectiones clarius & vehementius pronunciatæ cum timore & magna compunctione peragebantur. Quid tum? Diuina caligo ſanctum operuit altare, ſuper quod cum incruẽtum ſacrificium obtuliſſet, fideli populo diſtribuit: quæ quidem diſtributio ab hora tertia ad nonam vſque perducta eſt, cum omnes ab ipſo accipere vellẽt communionem. Quoties enim diſtribuebat, omnes ad eum ſine ceſſatione concurrebant. Nam qui recte ſentire ſoliti erant, nulla viſendi cum ſatietate afficiebantur; ſed quanto quis illi magis hærebat, tanto magis a:- E

A gis attrahebatur,eodem erga illum affectus modo,quo erga magnetem lapidem ferrum,quod ar
cana quadam illius vi naturali pertrahitur: ita vir admirabilis omnes qui videndi ipſum ſtudio
tenebantur,amanter attrahebat.]& poſt multa de virtutibus eius dicta,hæc etiam de reditu popu
lo admodum proficuo addit:
Vos qui reditum eius memoria tenetis,non ignoratis magnam & diuturnam,antequam reuer XIV.
teretur,peſtem extitiſſe:quæ quidem ita ſæuiebat,vt niſi hic a Deo electus tamquam alter Phinees *Eutychius peſtem precibus auertit.*
obſtitiſſet,omne genus hominum atque omnis ætas interijſſet . Quomodo autem placatus eſt
Deus?Supplicationibus,quas ipſe cum Chriſti ſtudioſo populo adhibuit,a ſanctiſſima magna ec
cleſia incipiens, vſq. ad ædem ſanctæ & immaculatæ dominæ noſtræ Dei genitricis ſemperq. Virgi
nis Mariæ,quæ in Blanchernis colitur.Dum igitur ſupplicationes ad Chriſtum Deum noſtrum ,
quem ipſa Virgo de Spiritu ſancto concepit,fierent:pepercit ille populo,Angelumq.cohibuit, qui
ciuitatem ſine intermiſſione percutiebat.]& paulo poſt;Ab eo igitur die vſque ad beati viri vitæ fi
nem Chriſtus Deus noſter a populo prouocatus iram cohibuit.Ac reditus quidem ipſius primum
opus hoc fecit,quo ſalutem omnibus communem impetrauit,&c.]pergit Euſtathius enarrare cō-
B plura miracula ab eodem Eutychio Conſtantinopoli poſt reditum ſuum edita,quę breuitatis can
ſa prætermittimus:cetera autem de ipſo opportunius ſuo loco dicemus inferius. Ecce ſufferentiā a Iac.5.
[a] Sancti audiſtis,& finem Domini vidiſtis,quoniam miſericos Dominus eſt & miſeraror,qui nō Pſal.54.
dat in æternum fluctuationem iuſto,ſecundum illud [b]: Vſque ad tempus ſuſtinebit patiens,& po b Eccli.1.
ſtea redditio iucunditatis.]At de his ſatis.

IESV CHRISTI ANNVS 579. PELAGI PAP. II. ANNVS 2. IVSTINI IVN. IMP. ANNVS 14.

SEquitur ordine temporis Chriſti Redemptoris annus quingenteſimus ſeptuageſimusnonus , I.
Indictionis duodecimæ:quo Tiberius Imperator Coſrhoen Perſarum Regem,euoluto iam triē
nio icti fœderis,arma mouentem aduerſus Romanum Imperium vicit,eoq.mœroris adegit ſup
C bum hominem crebris victorijs elatum,vt mori cogeret.
Antequam autem rem geſtam hic deſcribamus,de annis eiuſdem Perſarum Regis ratio exqui II.
renda eſt.Conſtat ipſum,ex ſententia Agathiæ [c] huius quoque temporis ſcriptoris,regnaſſe an c Agat.hiſt.li.4.
nos quadragintaocto:hoc vero anno ſecundo Tiberij Imp.ab eodem ſuperatum,eſſe morte ſubla-
tum,quem teſtatur inchoaſſe regnum anno quinto Iuſtiniani Imp.(eſt is annus Domini quingen
teſimus trigeſimusprimus)licet Procopius tradat [d] ipſum non ante ſeptimum eiuſdem Iuſtinia- d Procop.de bel
ni annum regnare cœpiſſe:quo anno ait perenne illud inter Romanos & Perſas fœdus decretum lo Perſic.lib.1.
fuiſſe , cum ſtatim Coſrhoes regnum inuaſit . Verum Agathias [e] nobis ſequendus res Per- e Agath.lib.2.
ſicas accuratius proſecutus , cuius ſententia dicimus Coſthoen hoc anno victum eſſe atque
defunctum.
Sed corrigendus eſt locus Agathiæ,vbi coniungit quintum annum Coſrhois Regis cum Iuſti- III.
niani Imp.anno vigeſimooctauo:qua ratione dicendum foret,ipſum cępiſſe regnare anno eiuſdem *De annis Coſrhois Agathiæ*
Imperatoris vigeſimotertio , perniſſeq.ad annū Domini quingēteſimum nonageſimumſeptimū: *locus emendandus.*
quod vtrumque pro monſtro eſſet habendum. Nam quomodo dicto anno vigeſimotertio potuit
D inchoaſſe regnum,cum inferius tradat anno quinto defunctum Cadabem,& regnum cœpiſſe Co-
ſrhoen?Rurſus vero cum conſtet ſub Tiberio mortuum eſſe:quomodo ad annum Domini nona-
geſimumſeptimum poſt quingenteſimum peruenit,cum tunc Mauritius imperaret?Liquet igitur
apud Agathiam in annorum numerum mendum irrepſiſſe,ne accuratum in ſui temporis rebus ge
ſtis ſcriptorem hallucinatum dicere quis cogatur,ſtabili manente eiuſdem ſententia Agathiæ te-
ſtantis hoc anno Coſthoen victum atque defunctum finem impoſuiſſe regnandi.Quæ vero ante o f Euagr.lib.5.c.
bitum Coſthois præceſſerint prœlia,hic ex Euagrio breuiter ea proſequente narremus [f]: 14.15.
Idem Tiberius cum pecuniam male & inique partam ita collocaſſet, ſicut ratio & æquitas IV.
poſtulabat,res ad bellum faciendum neceſſarias parare,ingentem cogere exercitum virorum fa- *Bellum a Tiberio geſtum contra Coſrhoen.*
cile præſtantiſſimorū tam ex gentibus Tranſalpinis circiter Rhenum incolentibus, quā ex Ciſal-
pinis, quinetiam ex Maſſagetis,alijſq.ex genere Scytharum,ex Pęonia preterea,Miſia, Illyria, Iſau
ria collectorum:adeo vt prope centum quinquaginta turmas equitum lectiſſimorum inſtructas ha
beret:quorum ſubſidio Coſrhoen,qui ſtatim poſt Daram expugnatam tempore æſtiuo Armeniam
inuaſerat,indeq.iter verſus Cæſaream vrbem Capadociæ primariam ſuſceperat,penitus profliga-
E uit.Iſte Coſrhoes tam inſolenter ſe geſſit aduerſus Romanum Imperatorem,vti cum Imperator le
gatos ad eum miſiſſet,illis ne quidem adeundi poteſtatem facere dignaretur,ſed iuberet eos Cæ-
ſaream vſque ſequi;ibi namque ſe conſilium de eorum legatione initurum dixit. Poſtquam vero
exercitum Romanū ex aduerſo ſibi occurrentem,& a Iuſtiniano fratre Iuſtini,qui tam miſerabili
ter interfectus fuit,gubernatum & armis ferme munitum, & tubas claſſicum canentes, & ſigna
ad pugnam ſublata,& milites acute vociferantes & in acie pulchro ordine locatos,iram & furorē
anhelantes,& tantum & tam egregium equitatum,quantum nemo aliquando ex Imperatorum
numero vel ipſa cogitatione conceperit,animaduertit:vehementer obſtupefactus præ re tam in-
ſperata inexpectataque,ex intimo pectore ingemuit,& prœlium exordiri noluit.
Eum igitur pugnam differentem,cunctātem,terrentem tempus,& callide ludificantem, Curs V.
Scytha,qui dextero cornu exercitus Romani præfuit,adortus eſt:& cum Perſæ impetū eius ferre *Perſa à Romanis victi.*
non poſſent,ſed aciem penitus delererent,Curs magnam cædem hoſtium fecit. Poſtremum agmē
a tergo inuadit,vbi apparatus tum Coſthois,tum totius exercitus locatus fuit.Capit theſaurū Re
gis

gis vniuerſum,& omnem prætereà appatatum bellicum,idq. Coſrhoe ſpectante,toleranteque, at- A
que hoc potius perpetiendum arbitrante,quam Curs impetu facto in ipſum irrueret.Curs igitur
cum ſuis magna pecuniæ vi & multis ſpolijs potitus eſt: iumenta cum ſarcinis, inter quas ignis
fuit,quem pro Deo coluit Coſrhoes,abducit:atque Perſarum exercitu repulſo,lætum pæana ca-
nens,ſub crepuſculum redit ad ſuos,qui iam ſtationes,in quibus ordine locabantur,reliquerant.
Et adhuc neque Coſrhoes,neque illi prœliari cœperant,ſed quædam dumtaxat velitares pugnæ fa
ctæ ſunt,ſicubi ſinguli ex vtroque exercitu(vt fieri ſolet)cum ſingulis congrederentur,Coſrhoes au
tem ingenti rogo accenſo,nocturnum prœlium inſtituit.Ac cum Romani duos haberent exerci-
tus,illum qui verſus Septentrionem erat,intempeſta nocte adoritur,Melitinam vrbem ſitam in p
ximo præſidiis nudatam ac prorſus deſertam a ciuibus inuadit:qua igne abſumpta,parat ſe ad flu
men Euphratem traijciendum.

VI. Vbi vero copiæ Romanorum in vnum coactæ eum ſequi cœperunt,ipſe metuens de ſalute ſua,
conſenſo elephanto,fluuium tranſmittit:magna autem pars exercitus ſui,tranando flumine,vndis
obruta eſt;quam ſubmerſam cum accepiſſet,maturè diſceſſit.Itaque Coſrhoes hoc poſtremũ ſup-
plicium pro inſana temeritate contra Romanos admiſſa luens,vna cum ſuis qui ſupererant,in O- B
rientem reuertit. Ibi autem pactas habuit inducias,ne quis eum inuaderet.Iuſtinianus vero incur
ſione cum toto exercitu in fines ditionis Perſarum facta,tota hieme ibi commoratus eſt, nemine
quicquam omnino ei exhibente moleſtiarum:circiter vero ſolſtitium æſtiuum redijt, nulla parte
exercitus amiſſa;atque in finibus,quibus Romanorum & Perſarum Imperium terminatur,cũ ma
gna vitæ proſperitate & rerum geſtarum gloria totum æſtatis tempus contriuit. Coſrhoes autem
ingenti doloris cumulo oppreſſus,animo fracto & ancipiti cura debilitato languens, crebris deni-
que & variis ægritudinis fluctibus demerſus,miſerandum in modum interijt;ac legem quam ſcri-
pſit,ne Rex Perſarum in poſterum contra Romanos arma ferret,velut ſempiternum ſuę fugæ mo
nimentum poſt ſe reliquit.Quo extincto,Hormiſdes eius filius regnum capeſſit.] huculque Eua-
grius de Romanorum bello cum Perſis,quod biennij temporis ſpatio confectum eſt.

Coſrhoes mœrore conſumptus moritur.

VII. At quod ſpectat ad interitum Coſrhois,aliqua habet Agathias,quæ in ipſo Euagrio deſiderari
videntur:cuius res præ oculis habentis atque puro ſtylo eaſdem proſequentis haud eſt auctoritas
contemnenda. Admiratus vero ipſe mirabilem Dei potentiam,quomodo poſt tot annorum curri-
cula ipſi Coſrhoi quam feliciſſime euoluta,reſpexit Deus tandem in mentem illam magnã,in Re- C
gem Aſſyriorum,eumq. e ſolio detraxit,in terramq. proſtrauit,eiuſmodi de eodem Coſrhoe habet
ad calcem orationem [a]: Illud(inquit)in præſentia dixerim,per octo & quadraginta annos, qui-
bus potitus Imperio eſt,quam multas hunc retuliſſe victorias,& eo magnitudinis euaſiſſe, vt nul-
lus priorum apud Perſas Regum fuiſſe huic ſimilis comperiatur:vel ſi cum ſingulis eum quis con-
ferat,ne Cyrum dicam Cambyſi huic parem facturus ſit;ſed ne Xerſem quidem ipſum,quem ma
re ferunt contabulaſſe,equitabileq. id reddidiſſe,& nauigabiles montes. Coſrhoes igitur etſi ma-
gnitudine ceteros anteiuit,vitæ tamen eſt exitum vt calamitoſum & inglorium nactus,ita & alie-
niſſimum a ſui temporis Principum fine.] De ipſius vero Coſrhois obitu eiuſmodi habet hiſtoriã:

a Agath. lib. 4.

VIII. Is namque cum interea circa Carduchios montes æſtiuo tempore,in Thamanorum vico quo-
dam,vitandi æſtus ob gratiam,& ob locorum temperiem ſecedendo diuerſaretur: Mauritius Pau
li per Tiberium Conſtantinum Romanorum Imperatorem Orientalibus copijs præeſſe iuſſus,in
Araxanum agrum incurſionem de improuiſo fecit,qui vtique contiguus erat circumiectis vico,
vbi Rex erat Perſarum, caſtellis & agris protinus & intrepide deuaſtatis, Zirma flumine traiecto,
in anteriora proceſſit,& proxima quæque depopulatus,igne demum ſuccendit. Cum is itaque ar D
mis igneq. omnia peruaſtaret,Coſrhoes ipſe(non enim longe aberat,quam vt in altum euectam
lateq. diffuſam flammam intueretur)hoſtilibus perinde incendijs inſuetus, haudquaquam eius
proſpectum tulit:vnde pudore ſimul ac formidine percitus:nec hoſtibus obuiam iuit,nec quoquã
pacto iniuriam vindicauit:ſed præter modum ex ea clade ingenti dolore perculſus,ac ſui prorſus
deſperans,morbo ſtatim inſanabili quodam corripitur:vnde quam celerrime ac per manus ela-
tus,ad Seleuciam Cteſiphontem regiam fertur:& in fugæ morem facta diſceſſione, non longe poſt
vitam finiuit.] hæc Agathias. Ita Deus tumentes fluctus exiguæ arenæ obice in gracilem ſpumam
conuertit,cum diſpergit [b] ſuperbos in furore ſuo,& reſpiciens,omnem arrogantem humiliat.
Hæc in Oriente. Iam vero quæ memoria digna facta ſint in Occidente,videamus.

De obitu Coſrhois ex animi mœrore Agath. ſententia.

b Iob 40.

IX. Hoc eodem anno(vt ex S. Gregorio poſſumus intelligere)contigit octoginta martyrum coro
nis Eccleſiam illuſtrari. Ad hunc enim annum referenda ſunt,quæ idem S. Gregorius de his ſcri-
bit [c] in Dialogis tertio ſui Pontificatus anno,dum ante annos quindecim eadem contigiſſe affir-
mat,vbi hæc ait: Ante hos ferme annos quindecim(ſicut hi teſtantur qui intereſſe potuerunt)qua
draginta ruſtici a Longobardis capti carnes immolatitias comedere compellebantur.Qui cũ vali- E
de reſiſterent,& contingere cibum ſacrilegum nollent: cœpere Longobardi qui eos tenuerãt,niſi
immolata comederent,mortem eis minari. At illi æternam potius vitam quam præſentem ac tem
porariam diligentes, firmiter perſtiterunt,atque in ſua conſtantia ſimul omnes occiſi ſunt. Quid
itaque iſti,niſi veritatis martyres fuerunt,qui ne vetitum comedendo,conditorem ſuum offende-
rent,elegerunt gladiis vitam finire?

Martyres necati a Longobardis.

c Greg. dialog. lib. 3. c. 27. 28.

X. Eodem quoque tempore,dum fere quadraginta captiuos alios Longobardi tenuiſſent, more
ſuo immolauerunt caput capræ diabolo,hoc ei per circuitum currentes,& carmine nefario dedicã
tes. Cumq. illud ipſi ſubmiſſis ceruicibus adorarent,eos quoque quos cœperant,hoc pariter ado-
rare compellebant. Sed ex eiſdem captiuis maxima multitudo, magis eligens moriendo ad vitam
immortalem tendere,obtemperare iuſſis ſacrilegis noluit,& ceruicem quam ſemper Creatori fle
xerat,creaturæ inclinare contempſit. Vnde factum eſt,vt hoſtes qui eos ceperant, graui iracundia
accenſi,cunctos gladijs interficerent,quos in errore ſuo participes non haberent.

Alij Martyres ſub Longobardis.

Quid

A Quid ergo mirum, ſi erumpente perſecutionis tempore illi martyres eſſe potuiſſent, qui in ip- XI.
ſa quoque pace Eccleſiæ ſemetipſos ſemper affligendo, anguſtam martyrij tenuerunt viam? quan
do ingruente perſecutionis tempore, hi etiam meruerunt martyrij palmam accipere, qui in pace
Eccleſiæ latas huius ſæculi vias ſequi videbantur?] hæc quidem tunc facta. Poſtea vero licet Longo
bardi eſſe hoſtes perſeuerarint, nullum tamen fidei cauſa negotium faceſſere conſueuere: nã pau-
lo poſt Petrus diaconus hæc interloquitur: Super indignos nos diuinæ miſericordiæ diſpenſationẽ
miror, qui Longobardorum ſæuitiam ita moderatur, vt eorum ſacerdotes ſacrilegos, qui eſſe ſe Fi
delium quaſi victores vident, Orthodoxorum fidem perſequi minime permittat.] Ad hæc Grego
rius: Hoc, Petre, facere plerumque conati ſunt, ſed eorum ſæuitiæ miracula ſuperna reſtitere.] hæc
vero quæ inculcat, idem demonſtrat exemplis, de quibus nos alias.

Quod autem ſpectat ad huiuſmodi aliquot Longobardorum idololatriam, qua caput capræ XII.
immolantes venerarentur: eſt de his eiuſdem Gregorij Papæ querela ad Reginam Francorum *Longobardorũ*
Brunichildem de quibuſdam licet Chriſtianis in eodem tamen errore perſeuerantibus. ſed audi *ſuperſtitio.*
eius verba [a]: Hoc quoque pariter hortamur, vt ceteros ſubiectos veſtros ſub diſciplinæ debea- a Gregor. lib. 7.
B tis moderatione reſtringere, vt idolis non immolent, cultores arborum non exiſtant, anima- epiſt. 7.
lium capitibus ſacrificia ſacrilega non exhibeant: quia peruenit ad nos, quod multi Chriſtiano-
rum & ad eccleſias occurrant, & quod dici nefas eſt, a cultu tis dæmonum non diſcedant.] hæc Gre
gorius Papa.

Hoc ipſo anno, cum pax inita inter Francorum Reges, poſt anni vnius elapſum curriculum XIII.
noui belli obice turbaretur, conſpirantibus in Sigebertum Chilperico ac Guntheramno, præ- *Theodoberti*
lio Theodobertus filius Chilperici victus occiditur. Victor vero Sigebertus Rex Francorum hoc *& Sigeberti*
eodem anno, cum in regno decimumquartum annum ageret, dolo impiæ Fredegundis, dum ad- *interitus.*
uerſus Chilpericum germanum ſuum Regem iterum certamen parat, per ſicarios necatur annos
ætatis agens quadraginta. Hæc ex Gregorio, qui fuſius rem geſtam proſequitur [b]: atque vbi pri- b Gregor. lib. 4.
mum de nece Theodoberti pœnas luentis nefandorum ſcelerum, quæ (vt vidimus) a militibus ſibi cap. 50.
ſubditis in Dei Eccleſias Eccleſiaſticaſq. perſonas ſunt perpetrata, narrauit; hæc de nece habet Si-
geberti, quam incurrit, quod audire noluerit S. Germanum Pariſienſem Epiſcopum [c]: Miſit Si- c Gregor. lib. 4.
gebertus, qui fratrem ſuum Chilpericum in ſupra memorata ciuitate Rothomagenſi obſideret, cap. 51.
C ipſe illuc properare deliberans. Cui S. Germanus Epiſcopus dixit: Si abieris, & fratrem tuum inter
ficere nolueris, viuus & victor redibis: ſi aliud cogitabis, morieris. ſic enim Dominus per Salomo-
nem dixit [d]: Foueam quam fratri tuo parabis, in eam corrues. Quod ille, peccatis facientibus, au d Prou. 16.
dire neglexit. Veniente autem illo ad villam, cui nomẽ erat Victoriacum, collectus eſt ad eum om-
nis exercitus, impoſitumque ſuper clypeum ſibi Regem ſtatuunt. Tunc duo pueri cum cultris va- *Sigeberti Re-*
lidis, quos vulgo ſacramaſaxos vocant, infecti veneno maleficati a Fredegunde Regina, cum aliam *gis obitus.*
cauſam ſe gerere ſimularent, vtraque ei latera feriunt. At ille vociferans atque corruens, non poſt
multo ſpatio emiſit ſpiritum.] hic finis Sigeberti Dei ſacerdotem non audientis, cum alioqui opti
mi Regis & vere Chriſtianiſſimi ſæpe antea egregium ſpecimen ediderit: vt plane inter maxime
pios Principes collocandus fuiſſet, niſi furor ille belli ciuilis eius animum inuaſiſſet: quamuis enim
ſæpe prouocatus illud inuitus viſus ſit ſuſcepiſſe; vbi tamen ſemel atque iterum excitaretur, eo
impetu ferri ſe ſiuit, vt Dei contemnens monita ſacerdotis, in eam inſidiarum foueam præ-
ceps incurrerit.

Commendatur inter alia eiuſdem pietas Regis in colendis Dei ſeruis, monaſterijſq. conſtruẽ XIV.
D dis a Iona ea ſcriptione qua proſecutus eſt res geſtas [e] ſancti Columbani Hiberni egregiæ ſan- e Sigebert. de
ctitatis viri, cuius opera magnopere in Gallijs atq. etiam in Italia propagatus eſt monachiſmus, vt Scrip. Eccl. c. 41.
eiuſdem viri ſancti Acta demonſtrant. extat apud Bed. tom. 3 Sur. tom.

Sed quidnam memoria dignum acciderit huius Sigeberti Regis tempore (quoto autem anno 6. die 21. No-
eius regni, neſcitur) cuidam Childerico qui apud eumdem Regem primum locum obtinebat, hic uembr.
tibi hiſtoriam perpetuis dignam monumentis intexendam putamus. narrat eam Gregorius iſtis XV.
verbis [f]: Aquenſibus conceſſus eſt inclytus athleta Metrias, vir in corpore iuxta hiſtoriam actio f Greg. Turon.
nis magnificæ ſanctitatis, & licet ditione ſeruus, liber tamen iuſtitia: qui (vt ferunt legentes certa- de Glor. confeſ.
minis eius textum) peracto curſu boni operis, a ſæculo victor abſcedit, ſæpius ſe in cælis dege- cap. 71.
re virtutibus manifeſtis oſtendens. Tempore igitur quodam, cum Franco Epiſcopus huius mu- *Franco Aquen*
nicipij Eccleſiam gubernaret: Childericus, qui tunc primus apud Sigebertum Regem habeba- *ſis Epiſc. tue-*
tur, villam eius competit, dicens, quia iniuſte ab Eccleſia Aquenſi retineretur. Ac dicto citius *tur iura Eccle*
conuenitur Epiſcopus, datiſque fideiuſſoribus, in præſentia Regis adſiſtit, clamans & obſecrans, *ſiæ.*
vt Rex ad huius cauſæ audientiam præſentiam ſuam auerteret, ne cæleſti iudicio condemnetur; ad
E dens: Scio enim virtutem Metriæ viri beati, quod velociter in peruaſorem ſuum irrogat vltionẽ.
Denique coniuncti Auditores cauſam diſcutiunt. Inſurgit Childericus, & improperans crimini-
bus exacerbatum Epiſcopum, quod res fiſci ditionibus debitas iniquo ordine retineret: extrahi
eum a iudicio iubet; & eumdem ablata per iudicium præſentium villa trecentis aureis condemna
uit. Fauebant ei omnes, nec quiſquam contra voluntatem eius audebat decernere, niſi quod eidem
libuiſſet.

Denique condemnatus, ſpoliatuſque ſacerdos ad vrbem redijt, atque proſtratus in oratione XVI.
coram ſepulchro Sancti, dicto pſalmi capitello, ait: Non hic accendetur lumen, neque pſalmorum
modulatio canetur, glorioſiſſime Sancte, niſi prius vlciſcaris ſeruos tuos de inimicis ſuis, reſque ti-
bi violenter ablatas Eccleſiæ ſanctę reſtituas. Hęc cum lacrymis effatus, ſentes cum acutis aculeis
ſuper tumulum proiecit: Egreſſuſq. clauſis oſtijs, ſimiliter in ingreſſu alias collocauit: *typus is erat* *Childericus*
derelicti penitus loci. Nec mora, corripitur peruaſor a febre, decumbit in lectulo, exhorret cibum, fa *dat pœnas pa-*
ſtidit & potum; profert æſtuans iuge ſuſpirium: cui etiam ſi interdum ab ardore febris ſitis accede *trati ſceleris.*

ret aquam tantum,nihil aliud hauriebat. Quid plura? in hac ægrotatione integrum ducit annum, A ſed mens praua non flectitur. Interea labitur cæſaries cuncta cũ barba,& ita omne caput remanſit vt putares eum olim ſepultum,nuper eiectum fuiſſe poſt funeta de ſepulchro.

XVII. His & talibus miſer afflictus malis,ſero recogitat,dicens: Peccaui, eo quod expoliauerim Eccleſiam Dei,atq. Epiſcopo ſancto intulerim iniuriam. Nunc autem ite quantocyus, & reddita villa,ſexcẽtos aureos ſuper tumulum Sancti deponite:eſt enim mihi ſpes,quod res reddita tribuat ægrotanti medelam. Quod audientes homines eius,accepta pecunia,fecerunt ſicut eis fuerat imperatum. Reddiderunt agrum,ſolidoſq. ſuper ſepulchrum ſerui Dei poſuerũt. Sed cum hoc feciſſent, ſtatim ille in loco quo erat,ſpiritum exhalauit,lucratuſq. eſt detrimentum animæ per adeptionem acquiſitionis iniquæ. Epiſcopus autem obtinuit vltionem de inimico Eccleſiæ,quam promiſerat futuram per athletæ Dei virtutem.] hucuſq. Gregorius,oſtendens renouatum Antiochi exemplũ, qui licet in extremis poſitus violati templi Dei pœnitentiam prætetulerit, ablataq. reſtitui præcepiſſet,ab ægritudine tamen qua detinebatur, haud valuit conualeſcere. Hæc tempore Sigeberti, quem hoc anno vita functum diximus.

XVIII.
a Greg. Turon. mirac. S. Martini lib. 2. c. 37.
Ruccolenus ſacrilegus dat pœnas.

Sed quid inſuper ſtatim poſt obitum eiuſdem Regis acciderit violatori Eccleſiaſticæ immunitatis,ab eodem Gregorio accipe res ob oculos poſitas enarrante [a]: Cum vero (inquit) interempto B Sigeberto Rege,Chilpericus regnum exemptus ab imminenti morte cepiſſet: Ruccolenus cum Cenomanicis grauiter ciuitatem Turonẽſem opprimebat,ita vt cuncta deuaſtans,nullam ſpẽ alimoniæ in domos Eccleſiæ vel pauperum hoſpitiola relinqueret. Poſtera autem die legatos ad ciuitatem mittit,vt homines qui propter culpam minime nobis incognitam ad Sancti baſilicam reſidebant (*quod illic confugiſſet Guntheramnus Dux, qui dicebatur occidiſſe Theodobertũ*) extraherentur a clericis. Quod ſi differretur fieri,vniuerſa promittit incendio concremari. Et nos hæc audientes,mæſti valde baſilicam ſanctam adimus,& beati auxilia flagitamus: ſtatimq. paralytica, quæ per duodecim annos fuerat contracta,dirigitur. Ipſe vero Ruccolenus vlteriorem ripam aggreſſus, morbo confeſtim regio ſauciatur,atq. ab infirmitatibus Herodianis (quas enarrare longum videtur) alliſus,& ſicut cera a facie ignis guttatim defluens,quinquageſima die ab hydrope conflatus interijt.] hæc Gregorius,qui Herodianum appellat morbum,quo nefandus Herodes interijt. Subdit

b Greg. Turon. hiſt. Franc. lib. 5. cap. 1. & 4.
c Greg. Turon. lib. 5. c. 6.

vero his iſta: Sed nec hoc ſilebo,quod illo tẽpore alueus fluuij nutu Dei, vel virtute beati viri abſq. pluuiarum inundationibus repletus,hoſtem,ne ciuitatem læderet,tranſire prohibuit.] hæc ipſe: q C de ſuperbia Ruccoleni & de eius miſerando interitu alibi [b] pluribus ait. vbi poſt multa,rurſus ad ea quæ hoc anno facta ſunt,reuocat orationem,ſic dicens [c]:

XIX.
Miracula ad ſepulchrum S. Martini.

Anno vero quo ſupra,id eſt,quo mortuo Sigeberto, Childebertus eius filius regnare cœpit, multæ virtutes ad ſepulchrum beati Martini apparuerunt,quas in illis libellis ſcripſi, quos de ipſius miraculis componere tentaui: & licet ſermone ruſtico,tamen celari paſſus non ſum, quæ aut ipſe vidi,aut a Fidelibus relata cognoui. Hic tantum quid negligentibus euenerit,qui poſt virtutẽ cæleſtem terrena medicamenta quæſierunt,exoluam: quia ſicut per gratiam ſanitatum, ita & per caſtigationem ſtultorum virtus eius oſtenditur. Leonaſtes Biturigis Archidiaconus,decidentibus cataractis,lumine caruit oculorum. Qui cum per multos medicos ambulans nihil omnino viſionis recipere poſſet,acceſſit ad baſilicam beati Martini,vbi per duos aut tres menſes conſiſtens, & ieiunans aſſidue,lumen vt reciperet,flagitabat. Adueniente autẽ feſtiuitate,clarificatis oculis, cernere cœpit. Regreſſus vero domum,vocato quodam Iudæo, ventoſas,quo earum beneficio oculis lumen augeret,humeris ſuperponit: decidente vero ſanguine,rurſus in recidiuam cæcitatem redigitur. Quod cum factum fuiſſet,rurſus ad templum ſanctum regreſſus eſt: ibique iterum longo ſpatio commoratus,lumen recipere non meruit.] ita ante punitus,dũ a Iudæo petijſſet ſuppleri,quod D a ſancto Martino videri poterat prætermiſſum. Et inferius de ſanctis viris hoc anno defunctis iſta ſubijcit [d]:

d Greg. Turon. hiſt. lib. 5. c. 7.

XX.
Senoch presbyteri obitus.

Sed & illud commemorare libet,qui vel quales viri hoc anno a Domino ſunt vocati.] nempe Senoch presbyter virtutibus clarus,de quo ait: Benedictus Senoch presbyter,q apud Turonos morabatur,hic migrauit e ſæculo. fuit genere Theſſalus,& in Turonico clericus factus,in cellulã, quã ipſe inter parietes antiquos compoſuerat,ſe remouit,collectiſq. monachis,oratorium,quod multo tempore dirutum fuerat,reparauit. Idem ſuper infirmos multas virtutes fecit,quas in libro vitæ eius ſcripſimus.] hęc ipſe. Subdit de tranſitu ſancti Germani Epiſcopi Pariſienſis his verbis [e]:

e Greg ibid c. 8.

XXI.
Tranſitus S. Germani Epiſc. Pariſieñſis.

Eodem anno & beatus Germanus Pariſiorum Epiſcopus tranſijt: in cuius exequijs multis virtutibus,quas in corpore geſſerat,hoc miraculum confirmationem fecit. Nam carceratis acclamantibus,corpus in platea aggrauatum eſt,ſolutiſq. iiſdem,rurſum ſine labore leuatur. Ipſi quoq. qui ſoluti fuerant,in obſequium funeris vſque ad baſilicam,in qua ſepultus eſt,liberi peruenerũt. Ad ſepulchrum autem eius multas virtutes, Domino tribuente,credentes experiuntur: ita vt quiſque, E ſi iuſta petierit,velociter exoptata reportet. Si quis autem ſtrenuas virtutes illius, quas in corpore fecit,ſolicite vult inquirere; librum vitæ illius, qui a Fortunato presbytero compoſitus eſt, legens, cuncta reperiet.] hæc ſanctus Gregorius.

XXII.
f Aimoin lib. 3. c. 16.

Porro epitaphium eius a Chilperico Rege fuiſſe conſcriptum, Aimoinus affirmat his verbis [f]: Ingrediente autem poſtmodum Chilperico Rege in vrbem Pariſiacam, ſequenti die poſtquam Rex ingreſſus eſt ciuitatem,paralyticus qui in porticu baſilicæ ſancti Vincentij (in qua beatus Germanus requieſcit in corpore) reſidebat, dirigitur: mane autem facto,ſpectante populo,beato Antiſtiti gratias referebat. Quod cum Regi nunciatum foret,magna cum deuotione illuc adueniens,& tanto gauiſus miraculo,eius epitaphium his dyſtichis rhythmice compoſuit:

Epitaphium S. Germani.

Eccleſiæ ſpeculum,patriæ vigor,ara reorum,
Et pater & medicus,paſtor,amorq. gregis,
Germanus virtute, fide,corde,ore beatus

Carne

A *Carne tenet tumulum, mentis honore polum.*
Vir cui dura nihil nocuerunt fata ſepulchri:
Viuit enim nam mors quem tulit, ipſa timet.
Creuit adhuc potius iuſtus poſt funera. Nam qui
Fictile vas fuerat, gemma ſuperba micat.* * ſuperna
Huius opem ac meritum mutis data verba loquuntur,
Redditus & cæcis prædicat ore dies.
Nunc vir Apoſtolicus rapiens de carne trophæum,
Iure triumphali conſidet arce throni.] hactenus a Rege ſcriptum epitaphium. Excultum quidem fuiſſe ipſum Regem poeticis litteris, teſtatur Venantius Fortunatus, atque Gregorius Turonenſis. Subdit vero idem ſcriptor: Factaq. illi prædictus Rex oblatione ſolemni, munificentia regali, ad propria redijt.]

XXIII. Delegiſſe potiſſimum viſus eſt ad ſepulturam S. Germanus eccleſiam S. Vincentij, quod ſactas reliquias ab Imperatore Iuſtiniano acceptas, cum redijt Hieroſolymis, illic (vt idem teſtatur [a] auctor) collocauerat, nempe ſpineæ coronæ Domini noſtri Ieſu Chriſti partem, ſanctorumq. Innocentium reliquias, necnō S. Georgij martyris celeberrimi brachiū. At qui viuens miraculorū virtute reſplenduit S. Germanus, in cælum ſcandens maioribus fulgoribus coruſcauit, vt quæ a Gregorio & Fortunato & alijs de ipſo ſunt ſcripta teſtantur. Dies vero natalis eius anniuerſaria veneratione celebris ab Eccleſia Catholica cuſtoditur. Succeſſit autem S. Germano Ragnemodus, ſiue Regnamundus: de quo, cum eſſet diaconus, Gregorius narrat [b], liberatum a morbo, hauſto diluto puluere collecto e ſepulchro S. Martini. Subdit his etiam idem Gregorius, hoc itē anno migraſſe e vita Caluppam reclusum, cuius res geſtas alibi ſcriptis mandauit, agitq. de Patroclo eiuſdem vitæ inſtituto ad magnum ſanctitatis culmen euecto: quos omnes anniuerſaria commemoratione Dei Eccleſia colere conſueuit.

a Aim. lib. 3. c. 9.
b Gregor. mirac. S. Martini libr. 2. cap. 12.

XXIV. *De Iudæorum conuerſione.* Ad poſtremum vero quæ de Iudæorum conuerſione Aruerni per eius ciuitatis Epiſcopum S. Auitum facta hoc itidem anno narrat, ipſius hic verbis reddenda putamus, ait enim [c]: Et quia ſemper Deus noſter ſacerdotes ſuos glorificare dignatur: quid Aruerni de Iudæis hoc anno contigerit, pandam. Cum eoſdem plerumq. beatus Auitus Epiſcopus commoneret, vt relicto velamine C legis Moſaicæ ſpiritaliter lecta intelligerent, & Chriſtum Filium viuentis Dei prophetica & legali auctoritate promiſſum corde puriſſimo in ſacris litteris contemplarentur: manebat in pectoribus eorum iam non dicam velamen illud, quo facies Moyſi obumbrabatur, ſed paries. Sacerdote quoque orante, vt conuerſi ad Dominum, velamen ab eis litteræ rumperetur: quidam ex eis ad ſanctū Paſcha, vt baptizaretur, expetijt; renatuſq. Deo per baptiſmi ſacramentum, cum albatis reliquis in albis & ipſe procedit. Ingredientibus autem populis portas ciuitatis, vnus Iudæorum ſuper caput conuerſi Iudæi oleum fœtidum, diabolo inſtigante, diffudit. Quod cum cunctus abhorrens populus voluiſſet eum vrgere lapidibus, Pontifex vt fieret non permiſit.] fuiſſe quidem in Gallijs frequentem Iudæorum populum, eoſq. ſuperbia elatos in religionis Chriſtianæ contemptum quamplurima perpetrare conſueuiſſe, quæ habentur de iſdem in Concilio Matiſconenſi demonſtrant. ſed pergit Gregorius:

c Gregor. hiſt. Franc. li. 5. ca. 11.

XXV. *Synagoga Iudæorum deſtructa.* Die autem beato, quo Dominus ad cælos poſt redemptum hominem aſcendit glorioſus, cum ſacerdos de eccleſia ad baſilicam pſallendo procederet: irruit ſuper ſynagogam Iudæorum multitudo tota ſequentium, deſtruens eam a fundamentis, vt campi planiciei locus aſſimilaretur. Alia D autem die ſacerdos eis legatos mittit, dicens: Vi ego vos confiteri Dei Filium non impello, ſed tamen prædico, & ſalem ſcientiā veſtris pectoribus trado: paſtor ſum enim Dominicis ouibus ſuper poſitus; & de vobis ille verus paſtor, qui pro nobis paſſus eſt, dixit habere ſe alias oues quæ non ſunt ex ouili ſuo, quas eum oporteat adducere, vt fiat vnus grex & vnus paſtor. Ideo, ſi vultis credere vt ego, eſtote vnus grex, cuſtode me poſito: Sin vero aliud, abſcedite a loco. Illi autem diu æſtuantes atq. dubitantes, tertia die (vt credo) obtentu Pontificis coniuncti in vnum, ad eum mandata remittunt, dicentes: Credimus Ieſum Filium Dei viui, nobis Prophetarum vocibus repromiſſum: & ideo petimus vt abluamur baptiſmo, ne in hoc delicto permaneamus.

XXVI. *Iudæi baptizātur a S. Auito Epiſcopo.* Gauiſus autem nuncio Pontifex, nocte ſancta Pentecoſtes, vigilijs celebratis, ad baptiſteriū foras muraneum egreſſus eſt: ibiq. omnis multitudo coram eo proſtrata baptiſmum flagitauit. At ille præ gaudio lacrymans, cunctos aqua abluens, & chriſmate liniens, in ſinu matris Eccleſiæ congregauit. Flagrabant cerei, lampades refulgebant, albicabat tota ciuitas de grege candido; nec minus fuit vrbi gaudium, quam quondam Spiritu ſancto deſcendente ſuper Apoſtolos Hieruſalem videre promeruit. Fuerunt autem qui baptizati ſunt, amplius quingenti. Hi vero qui baptiſmum E recipere noluerunt, diſcedentes ab illa vrbe, Maſſiliæ redditi ſunt.] hucuſq. Gregorius de Iudæorū conuerſione a ſancto Auito diuino Spiritu adminiſtrata, ex Euangelij (vt putauit) præſcripto, quo Dominus monuit [d] compellendos vi aliqua intrare in Eccleſiam renuentes: licet a S. Gregorio [e] Papa incenſio ſynagogarum minime comprobetur: ſed nec a recentioribus ſcholaſticis ſcriptoribus, qui eamdem quæſtionem diffuſiſſime pertractarunt, vi extorquendam conuerſionem, conceditur: quamuis nō deſint qui ex aduerſo obnixe repugnent, & contrariam ſententiam tueri conentur. In Auito autem quis id audeat condemnare, viro præſertim cuncta ſua ſancti Spiritus arbitrio moderantis, itidemque miraculis coruſcantis?

d Luc. 14.
e Gregor. lib. 1. epiſt. 34. & libr. 11. epiſt. 55.

XXVII. Cecinit carmine Fortunatus eiuſmodi Iudæorum conuerſionem atque baptiſmum, id ipſo expetente Gregorio Turonenſi, ad quem illud miſit, cui & epiſtolam dedit, quæ eidem præfixa legitur: de quibus poſt alia quæ præclare cecinit, de abſterſo e ſacro lauacro Iudaico fœtore iſta habet [f]:

Abluitur Iudæus odor baptiſmate diuo,

f Fortunat. carm. lib. 5.

Fœtor Iudaicus abſterſus baptiſmate.

Et noua progenies reddita ſurgit aquis. A
Vincens ambroſios ſuaui ſpiramine rores
Vertice perfuſo chriſmatis efflat odor.] Deq. vſu illo priſtino, quo baptizati candidis indui veſtibus, & accenſos ferre cereos ſolerent, iſta ſubdit admodum præclare:
Vndique rapta manu lux cerea prouocat aſtra,
Credas vt ſtellas ire trahendo comas.
Lacteus hinc veſtis color eſt, hinc lampade fulgor
Ducitur, & vario lumine picta dies.] &c. Qui vero iſta de Iudæorum conuerſione cecinit Fortunatus, eiuſdem ad eumdem Auitum tria extant epigrammata, quibus & ipſius inſignes celebrantur virtutes.

XXVIII. Quod rurſus ſpectat ad Iudæorum in Gallia commorantium conuerſionem: opera quoque S. Germani Epiſcopi Pariſienſis conſtat complures ex eis eſſe conuerſos: cuius obitum cum hoc eodem anno contigiſſe diximus, aſpergatur floribus iſtis eius ſepulchrum, hicq. reddamus quæ de his miranda recitat Fortunatus in Vita ipſius [a]: Cunctorum (inquit) ſaluti ſemper inſtans ſolicitus, cum Bituricas acceſſiſſet pro ordinatione Felicis Epiſcopi, prædicante illo, Sigericus quidā Iudæus, fidei ſacramento percepto, conuerſus eſt; habebat enim in Iudaiſmo coniugem Mammonā nomine. Hæc de ſui conuerſione, dum nec mentionem quidem reciperet ſæpius per miſſos beati admonita, ſed cum magis refugeret, facta ad eam vigilia, doctor ipſe profectus eſt. Quæ cum beatum virum nec viſu vellet intendere, decantato curſu tertiæ, manum ſuam Pontifex ad mulieris frōtem dignanter admouit pietatis ex opere. Statim a circumſtātibus de mulieris naribus, quaſi ſcintillante igne, fumus egredi viſus eſt: vt cunctis clarum fieret, eiecto inſidiatore, mulierem vſq. tunc repugnaſſe ſaluti ſuæ per obſidentem. Tunc exonerata inimici faſce, reſpirans confeſſa eſt, numquam ſe prius faciem beati viri potuiſſe conſpicere. Inde petens ac humiliter ſupplicans cum propria domo meruit effici Chriſtiana. Nam & exinde quaſi capite ſubdito, exemplo eorum ad fidē conuerſi ſunt.] hæc Fortunatus. B

a Fortun. in Vit. S. Germ. c. 64.

De feminæ Iudææ conuerſione.

XXIX. Sed iam ad Chilpericum Regem ob repentinam Sigeberti necem e periculo erutum redeamus. Magna quidem momento temporis facta eſt rerum mutatio, vt qui obſidione vallatus quæreretur ad necem, iam regno integro ferme deperdito, idem mox ſurgens vna cum vita recuperaret & regnum. Tribuit id Venantius Fortunatus eiuſdem Regis pietati, ceteriſq. virtutibus, quas C hoc tempore carmine laudationis edito celebrauit, in priſtinum ſtatum præter ſpem reſtitutionē eius his verſibus concinens [b]:

De Chilperico e morte in Regnū euecto.

b Fortunat. car. lib. 9.

Sed meritis tantis ſubito ſors inuida rerum
Perturbare parant regna quieta tibi,
Concutiens animos populorum & fœdera fratrum,
Lædere dum voluit, proſperitate fauet.
Denique iam capiti valido pendente periclo,
Quando ferire habuit, reppulit hora necem.
Cum retineretis mortis circumdatus armis,
Eripuit gladio ſors, operante Deo.
Ductus ad extremum, remeas de funere vitæ:
Vltima quę fuerat, ſit tibi prima dies.
Noxia dum cuperent tibi hoſtes bella parare,
Pro te pugnauit fortis in arma fides.
Proſpera iudicium ſine te tua cauſa peregit. D
Et redis proprio celſa cathedra ſuo.
Rex bone, ne doleat: nam te fortuna querelis
Vnde fatigauit, hinc meliora dedit.
Aſpera tot toleranda diu modo læta ſequuntur,
Et per mœrores gaudia nata metis.
Multimodis per opes ſeminans, tua regna reſumis:
Namque labore graui creſcere magna ſolent.
Aſpera non nocuit, ſed ſors ſe dura probauit:
Vnde grauabaris, celſior inde redis.] &c.

XXX. Vt autem tot tantaq. a Deo obtinere meruit Chilpericus, S. Lupicini inſignis ſanctitatis viri preces interceſſiſſe videntur: de eo enim in Vita ipſius iſta habet Gregorius Turonenſis: Lupicinus iam ſenex factus acceſſit ad Chilpericum Regē, qui tunc Burgundiæ præerat. Audierat enim eum habitare apud vrbem Ianubam: cuius cum ingreſſus eſt portam, tremuit cathedra Regis, qui E ea hora ad conuiuium reſidebat. Exterritusq. ait ſuis: Terræmotus factus eſt. Reſponderunt qui aderant, nihil ſe ſenſiſſe commotionis. At ille: Occurrite quantocyus ad portam, ne forte aliquis aduerſari cupiens regno noſtro adſit quaſi nociturus nobis: non enim ſine cauſa hæc ſella contremuit. Qui protinus occurrentes, offenderunt ſenem in veſte pellicea, & dixerunt de eo Regi. Qui ait: Ite & adducite eum in conſpectu meo, vt intelligam cuius ordinis ſit homo. Et adductus ſtetit coram Rege, ſicut quondam Iacob coram Pharaone. Cui ille ait: Quis es, & vnde veniſti, & quod eſt opus tuum, vel quid neceſſitatis habes vt venias ad nos?

Lupicinus tremendus Chilperico redditur.

XXXI. Cui ille: Pater ſum (inquit) Dominicarum ouium, quas cum Dominus ſpiritualibus cibis iugi adminiſtratione reficiat, corporalia eis interdum alimenta deficiunt. Ideo petimus potentiam veſtram, vt ad victus veſtituſque neceſſaria aliquid tribuatis. Rex vero hæc audiens, ait: Accipite agros vineaſque, de quibus poſſitis viuere, ac neceſſitates veſtras explere. Qui reſpondit: Agros & vineas non accipiemus; ſed ſi placet poteſtati veſtræ, aliquid de fructibus delegate: quia non decet monachos

Munificentia Regis erga Lupicinum.

A monachos facultatibus mundanis eatolli,ſed in humilitate cordis Dei regnum iuſtiriamque eius exquirere. Ar Rex cum audiſſet hæc verba,dedir pręceptionem,vt annis ſingulis trecentos modios tritici,eiuſdemq. menſuræ numero vinum accipiant,& centum aureos ad comparanda fratrum indumenta:quod vſq.nunc a fiſci ditionibus capere referuntur.]hucuſque Gregorius.Sic igitur ſeminans Rex iſta carnalia,meſſuit iugi prouentu ſpiritualia,nempe preces aſſiduas tantorum monachorum,ex quibus etiam ditatus eſt rerum temporalium copia,nouo auctus regno,qui iam prope caſurus erat e ſuo.

XXXII. Sed quæ læta hæc ſint triſtia ſubſecuta,iam ex Gregorio [a] nobis dicendum erit. Accidit enim, vt maior natu ea alia coniuge filius Chilperici Moroueus nomine aduerſus patrem inſurrexerit occaſione inceſtuoſi contracti coniugij,cum videlicet copulauit ſibi in matrimonium Brunichildem Sigeberti Regis ſui patrui relictam vxorem,quam apud Rhotomagum idem Rex Chilpericus iuſſerat exulare. cuius rei gratia contra filium indignans pater inſurgens,ipſum armis rem agẽtem ſuperatum,captumq. in cuſtodia detineri mandauit:Qui(inquit Gregorius)ibi tõſuratus eſt, & mutata veſte,qua clericis vti mos eſt,presbyter ordinatur, & in monaſterium Cænomanicum,

a Gregor.Turo. hiſt. li.5.c 2. 14.

De Morouco inceſtuoſo in clericum mutato.

B quod vocatur Aninſula,dirigitur,vt ibi ſacerdotali erudiretur regula.] Subdit autem Gregorius, eumdem Moroueum patrem eludere conatum,inde aufugiſſe,confugiſſeque ad baſilicam ſancti Martini Turonos,vbi ipſum tunc Gregorium adeſſe contingeret,qui de re geſta eiuſmodi hiſtoriã texit [b]: Operto capite,indutus veſte ſæculari,beati Martini templum expetijt. Nobis autẽ Miſſas celebrantibus,in ſanctam baſilicam,aperta reperiens oſtia,ingreſſus eſt. Poſt Miſſas autem petijt vt ei eulogias dare deberemus(erat autem tunc nobiſcum Ragnemodus Pariſiacæ ſedis Epiſcopus,qui S.Germano ſucceſſerat)Quod cum refutaremus,ipſe cœpit clamare, & dicere,quod non recte eum a communione ſine fratrum conniuentia ſuſpenderemus. Illo autem hæc dicente, cum conſenſu fratris qui præſens erat conteſtata cauſa canonica,eulogias a nobis accepit. Veritus autem ſum,ne dum vnum a communione ſuſpendebam,in multos exiſterem homicida: minabatur enim aliquos de populo noſtro interficere,ſi communionem noſtram non meruiſſet. Multas tamẽ pro hac cauſa Turonica regio ſuſtinuit clades.]& quænam fuerint,hæc paulo inferius: Igitur Chilpericus Rex nuncios ad nos direxit,dicens: Eijcite apoſtatam illum de baſilica: ſin autem totam regionem illã igne ſuccendam. Cumque nos reſcripſiſſemus,Impoſſibile eſſe vt quod tempore hæ

b Gregor.hiſto. Fran.li.5.c.14.

Gregorius leuiter nimis communionem impertit Moroueo.

C reticorum non fuerat,Chriſtianorum tunc temporibus fieri, *nempe vt confugientes ad eccleſiam vi expellerentur*:ipſe exercitum commouet & illuc dirigit.]Quod autem poſt hæc facta ſint,dicemus poſtea.

XXXIII. Verum haud perfunctorie factum huiuſmodi Gregorij prætereundum putamus,ne imitandũ poſteris factum perperam relinquatur. Laudandus mihi ſemper in reliquis Gregorius fuit multis de cauſis,potiſſimum vero ob pietatem, quo nomine etiam ab eius temporis ſcriptore Venantio Fortunato plurimum commendatur:in hoc autem minime mihi probandus, cum communionem impertijt apoſtatæ tranſfugæ,qui præſertim eam minis expeteret. Eſto purgatum fuerit per pœnitentiam vtcumq.prætenſum delictum illud inceſtus:tamen vt habitus clericalis deſertori,ad homi numque cædes parato impertierit communionem,non(vt decebat)conſtantiam ſacerdotalem exhibuit,ſed eneruatum animum,tantoque muneri imparem demonſtrauit,cum non ſatis ſibi ineſſe virium docuit,vt minacem repelleret peccatorem,cum ipſe maiori polleret auxilio, nempe patrocinio S.Martini,qui ad vlciſcendas iniurias illatas perſonis vel loco,continuo ſoleret aſſurgere. Sed miſſa iſtæc.

D

IESV CHRISTI ANNVS 580.	PELAGII PAP. II. ANNVS 3.	IVSTINI IVN. IMP. ANNVS 15.

I. Octogeſimus ſupra quingẽteſimum Chriſti annus adeſt,Indictionis decimætertiæ idemq. tertius Tiberij cum Iuſtino regnantis:quo [c] Antiochia Syriæ iterum terræmotu quaſſata,magna ex parte vaſtatur. Vnde autem tantorum malorum fluxerit cauſa, Euagrium in primis illorũ temporum ſcriptorem audiamus,qui ait [d]: Antiochiæ porro & Daphne,quæ eſt illi finitima, ad tertium annum Imperij Tiberij Cæſaris tam ingens terræmotus in ipſo meridie extitit,vt Daphne tota eius vi impetu concideret,& Antiochiæ ædificia tam publica,quam priuata ad terram vſq.dirumperentur illa quidẽ,ſed non ita tamen,vt ad ſolum ruerent. Acciderunt præterea tum Antiochiæ,tum Conſtantinopoli alia nonnulla,quæ longum ſermonem requirunt: quæ quidem certe v-

c Euagr.lib.5. c.17. & Niceph. hiſt.lib.18.c 3.

d Euagr.hiſt. li. 5.c.17.& 18.

Antiochia terræmotu concuſſa.

E tramq.vrbem grauiter exagitarunt,& in maximas turbas coniecerunt,atq. vt ex diuino quodam zelo orta ſunt,ſic exitum habuere plane admirabilem;de quibus deinceps verba facturus ſum.

II. Anatolius quidam,vir primum quidẽ plebeius & mollis,poſtea vero ad magiſtratus & alia munera obeunda ſubdole(neſcio quo modo)arrepſit,& Antiochiæ ætatem traduxit: quo in loco res, quas habebat in manibus,ſedulo executus eſt. Vnde Gregorio eius vrbis Antiſtite maximam conflauit familiaritatem,perſæpeq. illum adijt,partim gratia de negotijs ſuis colloquendi, partim vt maiorẽ auctoritatẽ ex crebra eius conſuetudine ſibi conciliaret. Iſte Anatolius hoſtias ſimulacris immolaſſe,forte deprehenſus eſt.qui cum vocaretur in quæſtionem,homo impius,præſtigiator,& infinitis inuolutus ſceleribus repertus fuit. Et tamen parum aberat, quin & ipſe & ſui omnes (habuit namque alios ſui ſimiles, qui idolis itidem ſacrificaſſe manifeſto tenebantur) liberi dimiſſi fuiſſent,niſi populus,excitato tumultu,omnia turba ita miſcuiſſet, vt conſilium de illis impijs initum eo pacto diremptum eſſet. Quinetiam contra Gregorium Epiſcopum clamores tolluntur, eum conſilii Anatolij participem fuiſſe, palam prædicantum. Porro autem execrabilis

De Anatolio impio.

dæmon, humanæ vitæ perturbator, nonnullos induxerat, vt victimis immolandis cum Anatolio ſe A
ſocios adiungerent. Hinc Gregorius in maximum venit diſcrimen, populo eum grauiſſime exagi-
tante, inſectanteq. hinc etiam in illum tam vehemens mouebatur ſuſpicio, vt Imperator ipſe Tibe-
rius coram ex ore Anatolij veritatem expiſcari laboraret.

III. *Deipara imago Anatoliũ impium auerſata.*

Mandatum igitur dat, vti Anatolius & ſui omnes quam celerrime aduentarent. Quibus rebus
cognitis, Anatolius ad imaginem quamdam Mariæ Deiparæ fune in carcere ſublimem appẽſam
accurrens, manibus a tergo complicatis, ſe ei ſupplicare, preceſq. adhibere oſtendit. Illa autem eũ
veluti ſacrilegum deteſtata, & vt Deo inuiſum coarguens, penitus ab ſe auertit: ſpectaculum plane
horribile & ſempiternæ memoriæ prodendum: quod quidem a præſidiarijs militibus, & ab his q-
bus illius cuſtodia commiſſa fuit, viſum eſt, & ab his omnibus alijs diuulgatum. Apparuit itẽ Dei
para re ipſa nonnullis alijs Fidelibus, eoſq. contra ſceleſtum illum incitauit, inquiens, Anatolium
filium ſuum contumelijs afficere.

IV. *Zelus populi Conſtantinopolitani aduerſus impios.*

Vbi vero Anatolius ad vrbem Conſtantinopolitanam ductus fuit, & ibi verberibus ſupra mo
dum cæſus, nihil contra Epiſcopum potuit dicere, ipſe cum ſuis maioris tumultus & ſeditionis pla
ne popularis ciuitati auctor & cauſa extitit. Nam cum quidam illorum ſententiam haberent de ſe B
pronunciatam, vt non morte, ſed exilio dumtaxat mulctarentur: populus diuino quodam zelo ſuc
cenſus, omnia turbare, bile & iracundia exardeſcere, exilioq. damnatos rapere cœpit: qui in nauẽ
piſcatoriam impoſiti, totius populi ſuffragijs viui ignis tradebantur incendio. Contra Imperato-
rem porro & Eutychium Epiſcopum ſuum tamquam fidei proditores grauiter vociferari. Nec du
bium, quin & Eutychium, & eos quibus poteſtas in Anatolium cum ſuis inquirendi permiſſa fuit
(iſtos namq. in ſingulis locis inquirere & vndiq. circumſidere cœperunt) prorſus e medio ſuſtu-
liſſent, niſi Dei prouidentia, quæ omnium ſaluti proſpicit, illos e quærentium manibus eripuiſſet,
& tam ingentis multitudinis furorem pedetentim ſedauiſſet. Siquidem ita factum eſt, vt neq. vl-

Anatolius expoſitus beſtijs.

lum atrox facinus eorum manibus ederetur, & Anatolius primum in amphitheatro beſtijs expoſi-
tus, ab iiſdem dilaniaretur, deinde ageretur in crucem.

V.

Neq. tamen ita finem ſuppliciorum ſibi inflictorum reperit. Nã lupi corpus eius in terram di-
ſturbantes (quod ante nũquam viſum fuiſſet) paſtu crudeli membratim deuorarunt. Erat aũt qui
dam e noſtris hominibus, qui, priuſquam res iſtæ confectæ eſſent, dixerat, ſe ſecundum quietem vi
diſſe ſententiam contra Anatolium ac ſuos a populo latam. Quinetiam vir illuſtris, qui Imperato- C
ris Palatio præfuit, quique Anatolii cauſam acriter admodum tuebatur, dixerat, ſe quoq. vidiſſe
Deiparam Mariam, eamq. ſic ipſi locutam: Quouſque defendis cauſam Anatolii, qui tum me, tum
filium meum tantis onerat contumelijs? Sed de his hoc modo.] hactenus Euagrius de rebus in O-
riente geſtis.

VI.

Quod ad res Occidentalis Eccleſiæ ſpectat, de Eccleſia Gallicana nõnulla a Gregorio, cum pro
ſequitur res Francorum, ſuppeditantur, ex quibus complura obſeruatione digna de rebus Eccle-
ſiaſticis elici poſſunt. Dum igitur ſtylo proſequitur Morouei filii Chilperici Regis confugiũ in
eccleſiam, quæ potiſſimum hoc anno facta ſint, quo Childeberti filij Sigeberti annus ſecundus re-

a Greg Turon. lib. 5. cap. 14.

Morouei ad Brunichildem fuga.

gni incipit numerari, ita narrare pergit [a]: Anno autem ſecundo Childeberti Regis, cum videret
Moroueus patrem ſuum in hac deliberatione intentum, aſſumpto ſecum Guntheramno Duce, ad
Brunichildem pergere cogitat, dicens: Abſit vt propter meam perſonam baſilica domini Martini
violentiam perferat, aut regio eius propter me captiuitati ſubdatur. Et ingreſſus baſilicam, dum
vigilias ageret, res quas ſecum habebat ad ſepulchrum B. Martini exhibuit, orans vt ſibi Sanctus
ſuccurreret, atq. ei concederet gratiam ſuam, vt regnum accipere poſſet.] Vides hominem quantum D
libet improbum, haud tamen Sanctorum cultum deſpexiſſe, ſed eo amplius propenſiuſq. Martini
auxilium expetijſſe precibus atq. munerib. quo magis anguſtiis premeretur. Subdit autem Grego
rius: Moroueus vero de patre atq. nouerca multa crimina loquebatur; quæ cum ex parte vera eſ-
ſent, credo acceptum non fuiſſe Deo vt hæc per filium vulgarentur, ſicut in ſequentibus cognoui.

VII.

Quadam enim die ad conuiuium eius accitus cum pariter ſederemus, ſuppliciter expetijt ali-
qua ad inſtructionem animę legi. Ego vero reſerato Salomonis libro, verſiculum qui primus occur

b Prou. 30.

rit, arripui, qui hæc continebat [b]: Oculum qui aduerſus reſpexerit patrem, effodiant eum corui
de conuallibus. Illo quoq. non intelligente, conſiderauit hunc verſiculum a Domino præparatum.]
animus enim ſemel ambitione regnandi aliud non admittit ad ſalutem oblatum remedium. In de
teriora igitur infelix lapſus, Saulem imitatur, ad pythoniſſam confugiens, cum ſe a Deo deſertum
eſſe cognouit. nam audi quæ mox ſubdit Gregorius:

VIII. *Moroueus conſulit Pythoniſſam.*

Tunc direxit Guntheramnum puerum ad mulierem quamdam habentem ſpiritum pythonis,
vt ei quæ erant euentura narraret. Aſſerebat præterea, ipſam ſibi ante hoc tempus non ſolum an-
num, ſed & diem & horam in qua Rex Charibertus obiret, denunciaſſe. Quæ hæc ei per pueros mã E
data remiſit: Futurum eſt enim, vt Rex Chilpericus hoc anno deficiat; & Moroueus, incluſis fra-
tribus, omne capiat regnum. Tu vero ducatum totius regni eius annis quinq. tenebis; ſexto vero
anno in vna ciuitate, quæ ſuper Ligeris alueum ſita eſt in dextera eius parte, ſauente populo, Epi-
ſcopatus gratiã adipiſceris, ac ſenex plenus dierum ab hoc mundo migrabis. Cumq. hæc pueri re
deuntes omnino nunciaſſent, ſtatim ille vanitate elatus, tamquã ſi iã in cathedra Turonicæ Eccle-
ſiæ reſideret, ad me hæc detulit verba. Cuius ego irridens ſtultitiã, dixi: A Deo hæc poſcenda ſunt:
nam credi non debent quæ diabolus repromittit: ille autem ab initio mendax eſt, & in veritate nũ
quam ſtetit. Illoq. cũ confuſione diſcedente, valde irridebã hominem qui talia credi debere puta-
bat.] ita plane hac punitione curioſi plectantur, vt in hunc modum a dæmone illudantur atq. tra-
ducantur falſis promiſſionibus, quibus aliquid verum immiſcet. ludus iſte eſt ſapientiæ, ut illudat
hominibus huiuſcemodi vana ſectantibus, ſicut cum talia quærentem decipi voluit Achab, dicens

c 3. Reg. 22.

[c]: Quis ibit nobis ad decipiendum Achab?] Vix credi poteſt, quam amplum ſit rete iſtud, quod
ſuper

A ſuper Orbem, vt decipiat curioſos, diabolos tendere conſueuit. Pergit vero Gregorius de ſe ipſo:

IX.

Denique quadam nocte, vigilijs in baſilica S. Martini celebratis, dum lectulo decumbens obdormiſſem, vidi Angelum per aera volantem: cumq. ſuper ſanctam baſilicam præteriret, voce magna ait: Heu heu, percuſſit Deus Chilpericum & omnes filios eius, nec ſupererit de his qui proceſſerunt de lumbis eius, qui regat regnum illius in æternum. Erant ei eodem tempore de diuerſis vxoribus filij quatuor, exceptis filiabus. Cum autem hæc in poſterum impleta fuiſſent, tunc ad liquidū cognoui falſa eſſe quæ promiſerant harioli.] Cum vero admonitione Gregorij Morouεus Regis filius oraculum pythoniſſæ ſuſpectum haberet, quid præterea ad prænoſcenda ventura idem excogitarit, ab eodem Gregorio ita accipe;

X. *Morouεus quærit ventura ex ſacris codicib.*

Morouεus non credens pythoniſſæ, tres libros ſuper Sancti ſepulchrum poſuit, id eſt, Pſalterij, Regum, Euangeliorum: & vigilans tota nocte, petijt vt ſibi beatus confeſſor, quid eueniret, oſtenderet; & vtrum poſſet regnum capere, an non, vt Domino iudicante, cognoſceret. Poſt hæc cōtinuato triduo in ieiunijs, vigilijs, atque orationibus, ad beatum tumulum iterum accedens, reuoluit librum qui erat Regum. Verſus autem primus paginæ, quam reſerauit, hic erat [a]: Pro eo quod re-
B liquiſtis Dominum Deum veſtrum, & ambulaſtis poſt deos alienos, nec feciſtis rectum ante conſpectum eius, ideo tradidit vos Dominus Deus veſter in manibus inimicorum veſtrorum. Pſalterij autem verſus hic eſt inuentus [b]; Verumtamen propter dolos poſuiſtis eis mala: deieciſti eos, dū alleuarentur. Quomodo facti ſuot in deſolatiooem? ſubito defeceruot: perierunt propter iniquitates ſuas. In Euangelijs autem hoc eſt repertum [c]: Scitis quia poſt biduum Paſcha fiet, & Filius hominis tradetur vt crucifigatur. In his reſponſionibus ille confuſus, flēs diutiſſime ad ſepulchrū beati Antiſtitis, aſſumpto ſecum Guntheramno Duce, cum quingentis aut eo amplius viris diſceſſit.] hæc quidem Turonis, quo ad S. Martini baſilicam ante confugerat. Sic homo toties admonitus, plurimorum peccatorum pondere prægrauatus, reſipiſcendi haud obtinuit facultatem.

a 3. Paral. 7. Hier. 3.

b Pſal. 72.

c Matth. 26.

XI.

Sed & Chilpericus Dei beneficiorum oblitus, odio plus æquo indulgens, dum furit in filium, religionem lædit: nam de eo hæc paulo poſt Gregorius: Exercitus autem Chilperici Regis vſque Turonos accedens, regionem illam in prædas mittit, ſuccēdit, atque deuaſtat, nec rebus ſancti Martini pepercit; ſed quod manu tetigit, ſine vllo Dei intuitu aut timore diripuit. Morouεus prope duos menſes ad antedictam baſilicam reſidens, fugam inijt, & ab Brunichildem Reginam vſque
C peruenit: ſed ab Auſtraſijs non eſt collectus. At de bellis turbiſq. hactenus.

XII. *Erratum in Hiſpania in die Paſchatis.*

Poſt hæc autem recenſita Gregorius de controuerſia oborta dei Paſchatis cauſa inter Gallicanam & Hiſpanicam Eccleſiam iſta habet: Eo anno dubietas Paſchæ fuit. In Gallijs vero nos cum multis ciuitatibus XIIII. Kal. Maias ſanctum Paſcha celebrauimus, alij vero cum Hiſpanis XII. Kal. Aprilis ſolemnitatem hanc tenuerunt. Tamen (vt ferūt) fontes illi, qui in Hiſpanijs nutu Dei complentur, in noſtro Paſcha repleti ſunt.] hæc Gregorius: deq. his fontibus dictum eſt ſuperius. Iam vero ad nobilem Epiſcoporum conuentum hoc eodem tempore Pariſijs celebratum, a Gregorio vero deſcriptum ſtylum admoueamus. Interfuit ei ipſe, & pars magna fuit.

XIII. *Concilium Pariſienſe.*

Hoc ipſo enim anno, agente Chilperico Rege Francorum conuocatur Synodus Pariſienſis in eccleſia S. Petri ob cauſam Prætextati Epiſcopi Rhotomagenſis. Datum eſt enim illi crimini a Rege, quod manus eius fuerit cum ipſius filio, qui rebellauerat, Morouεo, coniuraſſetq. cum illo aduerſus Regem. Agit de his pluribus Gregorius Turonenſis, atque ait [d]: Adductus eſt igitur in Synodum Prætextatus Epiſcopus. Rex aduerſus eum cauſam agens ſic eſt locutus: Quid tibi viſū eſt, o Epiſcope, vt inimicū meum Morouεū, qui filius eſſe debuerat, cū amica ſua, id eſt, patrui ſui
D vxore cōiūgeres? An ignarus eras, quæ pro hac cauſa canonū ſtatuta ſanxiſſent? Etiā non hic ſolū exceſſiſſe probaris ſed etiam cum illo egiſti, datis muneribus, vt ego interficerer, hoſtem autem filium patri feciſti, ſeduxiſti pecunia plebem, vt nullus mecum fidem habitam cuſtodiret; voluiſtiq. regnū meū in manus alterius tradere. Hæc eo dicente, infremuit multitudo Francorū, voluitque oſtia baſilicæ rumpere, quaſi vt extractum ſacerdotem lapidibus vrgeret: ſed Rex prohibuit fieri.

d Greg. Turon. hiſt. Franc. lib. 5. cap. 18.

XIV. *Prætextatus accuſatus a Rege ſuam cauſā agit.*

Cumq. Prætextatus Epiſcopus ea quæ Rex dixerat, facta negaret: aduenerunt falſi teſtes, qui oſtendebant ſpecies aliquas, dicentes: Hæc & hæc nobis dediſti, vt Morouεo fidem promittere deberemus. Ad hæc ille dicebat: Verum enim dicitis, vos a me ſæpius muneratos; ſed non ex hac cauſa extitit, vt Rex eijceretur e regno. Nam & cum vos mihi & equos optimos & res alias præberetis: numquid poteram aliud facere, niſi & ego vos ſimili ſorte remunerarem? Recedente vero Rege ad metatum ſuum, nos collecti in vnum ſedebamus in ſecretario baſilicæ beati Petri. Confabulantibuſq. nobis, ſubito aduenit Aetius Archidiaconus Eccleſiæ Pariſiacæ, ſalutatiſq. nobis ait: Audite me, o ſacerdotes Domini qui in vnū collecti eſtis. Aut enim hoc tempore exaltabitis nomen veſtrum, & bonæ famæ gratia refulgebitis: aut certe nullus vos amodo pro Dei ſacerdotibus eſt habiturus, ſi perſonas veſtras ſagaciter non erigitis, aut fratrē perire permittitis. Hæc eo dicente, nul-
E lus ſacerdotum ei quicquam reſpondit: timebant enim Reginæ, *Fredegundis ſcilicet*, furorem, cuius inſtinctu hæc agebantur. Quibus intentis, & ora digito comprimentibus, ego aio: Attenti eſtote, quæſo, ſermonibus meis, o ſanctiſſimi ſacerdotes Dei, & præſertim vos qui familiares Regi eſſe videmini. Adhibete ei conſilium ſanctum & ſacerdotale, ne exardeſcens in miniſtrum Dei, pereat ab ira eius, & regnum perdat & gloriam.

Aetij Archidiaconi inſtigatio.

XV. *Gregorij grauis ſententia.*

Illis vero ſilentibus, adiecit: Mementote, domini mei ſacerdotes, verbi Prophetici, quod ait [e]: Si viderit ſpeculator iniquitatem hominis, & non dixerit; reus erit animæ pereuntis. Ergo nolite ſilere, ſed prædicate, & ponite ante oculos Regis peccata eius, ne forte ei aliquid mali contingat, & vos rei ſitis pro anima eius. An ignoratis quid nouo geſtum fuerit tempore? quomodo apprehenſum Sigimundum Clodomeris retruſit in carcerem, dixitq. ei Auitus Dei ſacerdos: Ne inijcias manum in eum, & cum Burgundiam petieris, victoriam obtinebis. Ille vero abnuens quæ ei a ſacerdote dicta fuerant, abijt, ipſumq. cum vxore & filijs interemit: petijtq. Burgundiam, ibiq. oppreſſus ab exercitu, interemptus eſt. Quid Maximus Imperator? nonne cum beatum Martinū compu-

e Ezech. 3.

compuliſſet communicare cuidam homicidæ Epiſcopo: & ille quo facilius addictos morti, libe- A
raret, Regi impio conſenſiſſet: proſequente Regis æterni iudicio, ab Imperio depulſus Maximus, morte peſſima condemnatus eſt? Hæc me dicente, non reſpondit vllus quicquam, ſedebant omnes intenti & ſtupentes.

XVI. Duo autem adulatores ex ipſis (quod de Epiſcopis dici, dolendum eſt) nunciauerunt Regi, dicentes, quia nullum maiorem inimicum, quam me haberet. Illico vnus ex aulicis curſu rapido ad me repræſentandum dirigitur. Cumque veniſſem, ſtabat Rex iuxta tabernaculum ex ramis factum, & ad dexteram eius Bertheramnus Epiſcopus, ad læuam vero Ragnemodus ſtabat *(hic erat Epiſcopus Pariſiẽſis ſucceſſor S. Germani)* & erat ante nos ſcamnum pane deſuper plenum cum diuerſis ferculis.

Quę Rex aduerſus Gregorium ingerit.

Viſoque me, Rex ait: O Epiſcope, iuſtitiam cunctis largiri debes: & ecce ego iuſtitiam a te non accipio, ſed (vt video) conſentis iniquitati, & impletur in te prouerbium illud, quod: Coruus oculum corui non eruet. Ad hæc ego: Si quis de nobis, o Rex, iuſtitiæ tramitem tranſcendere voluerit, a te corrigi poteſt: Si vero tu exceſſeris, quis te corripiet? Loquimur enim tibi: ſed ſi volueris, audis: ſi autem nolueris, quis te condemnabit, niſi is qui ſe pronunciat eſſe iuſtitiã? Ad hæc ille (vt erat ab adulatoribus contra me accenſus) ait: Cum omnibus enim inueni iuſtitiam B
& tecum inuenire non poſſum. Sed ſcio quid faciam, vt noteris in populis, & iniuſtum te eſſe omnibus perpateſcat. Conuocabo enim populum Turonicum, & dicam eis: Vociferamini contra Gregorium, quod ſit iniuſtus, & nulli hominum iuſtitiam præſtet. Illis quoque hæc clamantibus reſpondebo: Ego qui Rex ſum, iuſtitiam cum eodem inuenire non poſſum: & vos qui minores eſtis, inuenietis? Ad hæc ego: Quod ſim iniuſtus, tu neſcis: ſcit enim ille conſcientiam meam, cui occulta cordis ſunt manifeſta. Quod vero falſo clamore populus, te inſultãte, vociferatur, nihil eſt: quia ſciũt omnes a te hæc emiſſa; ideoq. non ego, ſed potius tu in acclamatione notaberis. Sed quid plura? habes leges & canones; hæc te diligenter rimari oportet: & tunc quę præceperint, ſi non obſeruaueris, noueris tibi Dei iudicium imminere. At ille quaſi me demulcens (quod doloſe faciens putabat me non intelligere) conuerſus ad iuſcellum, quod coram me erat poſitum, ait: Propter te hæc iuſcella paraui, in quibus nihil aliud præter volatilia & parumper ciceris continetur. Ad hæc ego, cognoſcens adulationem eius, dixi: Noſter cibus eſſe debet, facere voluntatem Dei, & non his delicijs delectari: vt ea quæ præcepit, nullo caſu prætermittamus. Tu vero qui alios de iuſtitia culpas, pollicere prius quod leges & canones non emittas, & tunc credimus, quod iuſtitiam proſe- C
quaris. Ille vero porrecta dextra, iurauit per omnipotentem Deum, quod ea quæ lex & canones edoceant, nullo prætermitteret pacto. Poſt hęc accepto pane, & hauſto vino, diſceſſi.] hactenus Gregorius de prima Synodi Actione; quæ autem poſt hęc facta ſint, antequam iterum Synodus cogeretur, ſic narrat;

XVII. Ea vero nocte decantantis nocturnalibus hymnis, oſtium manſionis noſtræ granibus audio cogi verberibus: miſſoſq. pueros nuncios Fredegundis Reginæ adſtare cognoſco. quibus introductis, ſalutationem Reginæ ſuſcipio.

Tentatur Gregorius a Fredegunde Regina.

Deinde precantur pueri, vt in eius cauſis contrarius nõ exiſtã, ſimulq. ducentas argenti promittunt libras, ſi Prætextatus, me impugnãte, opprimeretur. dicebãt enim: Iam omnium Epiſcoporum promiſſionem habemus: tantum tu aduerſus non incedas. Quibus ego: Si mihi mille libras auri argentiq. donetis, numquid aliud facere poſſum, niſi quod Dominus agi præcepit? Vnum tantum polliceor, quod ea quę ceteri ſecundũ canonum ſtatuta conſenſerint, ſequar. At illi non intelligentes quæ dicebam, gratias agentes diſceſſerunt. Mane autem facto aliqui de Epiſcopis ad me venerunt, ſimile mandatum ferentes: quibus ego ſimilia reſpondi, &c.] ſequitur modo Actio eiuſdem Synodi ſecunda, quæ ſic ſe habet: D

XVIII. Conuenientibus autem nobis ad baſilicam S. Petri, mane Rex affuit, dixitq. Epiſcopus enim in furtis deprehenſus ab Epiſcopali officio vt auellatur, canonum auctoritas ſanxit.

Actio Pariſiẽſis Synodi ſecũda.

Nobis quoq. reſpondentibus, quis ille ſacerdos eſſet, cui furti crimen irrogaretur, reſpondit Rex: Vidiſtis enim ſpecies, quas nobis furto abſtulit (oſtenderat enim nobis ante diem tertiam Rex duo volucra ſpeciebus & diuerſis ornamentis referta, quæ pretiabantur amplius quam tria millia ſolidorum, ſed & ſacculum cum numiſmatis auri pondere tenentem quaſi millia duo) hæc enim dicebat Rex ſibi ab Epiſcopo Prætextato fuiſſe furata. Qui reſpondit: Recolere vos credo, diſcedente a Rhotomagenſi vrbe Brunichilde Regina, quod venerim ad vos: dixique vobis, quia res eius, id eſt, quinque ſarcinas commendatas haberem; & frequentius aduenire pueros eius ad me, vt ea redderem, & nolui ſine conſenſu veſtro. Tu autem dixiſti mihi, o Rex: Eijce hæc a te, & reuertantur ad mulierem ſuæ res, ne inimicitiæ inter me & Childebertum nepotem meum pro his rebus debeant pullulare. Reuerſus ergo ego ad vrbem, vnum volucrum tradidi pueris: non enim valebant amplius ferre.

Furti arguitur Prætextatus.

Reuerſi iterum requirebant alia: Iterum conſului magnificentiam veſtrã: tu autem præcepiſti, dicens: Eijce, eijce hæc a te, o ſacerdos, ne faciat ſcãdalum hæc cauſa. Iterum tradidi eis duo ex his, E
duo autem alia remanſerunt mecum. Tu autem quid nũc me calumniaris, & me furti arguis, cum hæc cauſa non ad furtum, ſed ad cuſtodiam debeat deputari?

XIX. Ad hæc Rex: Si hoc depoſitum penes te habebatur ad cuſtodiendum, cur ſoluiſti vnum ex his, & limbum aureis contextum filis in partes deſecaſti, & dediſti per viros, qui me a regno deijcerent? Prætextatus Epiſcopus reſpondit: Iam dixi tibi ſuperius, quia munera eorum acceperã: ideoque cum non haberem quod de præſenti darem, hinc præſumpſi, & eis viciſſitudinem munerũ tribui. proprium mihi eſſe videbatur, quod filio meo Morouco erat, quẽ de lauacro regenerationis excepi. Videns autẽ Rex Chilpericus, quod eum his calumniis ſuperare nequiret, attonitus valde ac conſcientia confuſus diſceſſit a nobis: vocauitq; quoſdã de adulatorib. ſuis, & ait: Victum me verbis Epiſcopi fateor, & vera eſſe quæ dicit, ſcio: quid nunc faciã, vt Reginæ de eo volũtas adimpleatur? Et ait: Ite, & accedentes ad eum dicite, quaſi conſilium ex vobiſmetipſis dantes: Noſti quod ſit Rex Chilpericus pius atq. compunctus, & cito flectatur ad miſericordiam. humiliare ſub eo, & dicito ab eo obiecta a te perpetrata fuiſſe: tunc nos proſtrati omnes coram pedibus eius, dari tibi

veniam

A veniam impetramus. His ſeductus Prætextatus Epiſcopus, pollicitus eſt ſe ita facturum.] hactenus ſecunda Actio Synodi. Sequitur rurſus tertia & vltima:

XX.

Actio tertia Synodi Pariſienſis.

Mane autem facto, conuenimus ad conſuetum locum: aduenienſq. & Rex, ait ad Epiſcopum: Si munera pro muneribus his hominibus es largitus, cur ſacramẽta poſtulaſti, vt fidem Morouco ſeruarent? Reſpondit Epiſcopus: Petij, fateor, amicitias eorum haberi cum eo: & non ſolum hominem, ſed ſi fas fuiſſet, Angelum de cælo euocaſſem, qui eſſet adiutor eius: filius enim mihi erat (vt ſæpe dixi) ſpiritualis ex lauacro. Cumq. hæc altercatio altius tolleretur, Prætextatus Epiſcopus proſtratus ſolo, ait: Peccaui in cælum & coram te, o Rex miſericordiſſime: ego ſum homicida nefandus, ego te interficere volui, & filium tuum in ſolio tuo erigere. Hæc eo dicente, proſternitur Rex coram pedibus ſacerdotum, dicens: Audite o pijſſimi ſacerdotes, reum crimen execrabile confitentem. Cumq. nos flentes Regem eleuaſſemus a ſolo, iuſſit eum baſilica egredi. Ipſe vero ad metatũ diſceſſit, tranſmittens librum canonũ, in quo erat quaternio nouus annexus, habens canones quaſi Apoſtolicos, continens hæc: Epiſcopus in homicidio, adulterio, & periurio deprehenſus, a ſacerdotio diuellatur.

XXI.

B His ita lectis, cum Prætextatus ſtaret, ſtupens Bertheramnus Epiſcopus ait: Audi, o frater & coepiſcope, quia Regis gratiam non habes, ideoq. nec noſtra charitate vti poteris, priuſquam Regis indulgentiam merearis. His ita geſtis, petijt Rex, vt aut ei tunica ſcinderetur, aut centeſimus octauus pſalmus, qui maledictiones Iſchariotiças cõtinet, ſuper caput eius recitaretur, aut certe iudicium contra eum ſcriberetur; ne in perpetuum communicaret, quibus conditionibus ego reſtiti, iuxta promiſſum Regis, vt nihil extra canones gereretur. Tunc Prætextatus a noſtris raptus oculis, in cuſtodiam poſitus eſt: de qua fugere tentans, nocte grauiſſime cæſus, in inſulam maris, q̃ adiacet ciuitati Conſtantinæ, in exilium eſt detruſus.] hactenus Gregorius de Synodo Pariſienſi, & cauſa Prætextati; qui etſi turpiter nimiſq. animo fracto calumnias in ſe latas confeſſus eſt; tamen maioribus ſumptis animi viribus aduerſus Fredegundem, alteram Iezabelem, ſtrenue agens, mortem ſubire non timuit, de qua agemus ſuo loco inferius. Porro hoc eodem anno artibus Fredegundis Morouecum Regis filium fuiſſe ſpontanea nece defunctum, id ipſo expoſcente a Gaileno familiari, ne in manus inimicorum veniret, idem auctor teſtatur [a]. Quo item anno eiuſdẽ Regis filium iuniorem Samſonem nomine ex humanis ſublatum eſſe, idem affirmat [b]:

Prætextatus detruditur in carcerem.

a Greg Turon. hiſt. Franc. lib. 5. c. 18. in fin.
b Idem c. 22.

XXII.

c Idem c. 21.

C Quid autem hoc eodem anno Turonis apud ſancti Martini ſepulchrum fieri contigit, ex eodem ipſius ciuitatis Epiſcopo Gregorio haud erit inutile recitare: Tunc (inquit [c]) Vinnocus Brito in ſumma abſtinentia a Britannijs venit Turonos, Hieroſolymam accedere cupiens, nullum aliud veſtimentum niſi de pellibus lana priuatis habens: quem nos quo facilius teneremus (quia nobis religioſus valde videbatur) presbyterij gratia honorauimus. Ingetrudis autem religioſa cõſuetudinem habebat aquam de ſepulchro ſancti Martini colligere. Qua aqua deficiente, rogat vas cum vino ad beati tumulum deportari: tranſacta autem nocte, id exinde, hoc presbytero præſente, aſſumi mandauit: Et ad ſe delato, ait presbytero: Aufer hinc vinum, & vnam tantum guttam de aqua benedicta, vnde parum ſupereſt, funde. Quod cum feciſſet (mirum dictu) vaſculum quod ſemiplenum erat, ad vnius guttæ deſcenſum impletum eſt: idem bis impletum. Quod non ambigitur, & in hoc beati Martini fuiſſe virtutem.] Ex huiuſmodi miraculo longe lateque vulgato, alijſq. eiuſdẽ generis accidiſſe videtur, vt ſuper vinum ſancti Martini nomen inuocaretur, illudq. pariter eo modo ſancti viri nomine benedictum, vnaq. ſimul mutuæ ſymbolo charitatis inuicem propinatum in honorem eiuſdem Sancti potarent. Sed quod tum pietas docuit, prauus vſus labefactauit, vt eius

Vinum S. Martini.

D inuocatione non ex vino miracula, ut olim, ſed ebrietates ex luxu ſoleant prouenire.

IESV CHRISTI ANNVS 581.	PELAGII PAP. II. ANNVS 4.	IVSTINI IVN. IMP. ANNVS 16.

I.

SEquitur annus Chriſti quingenteſimus octogeſimusprimus, decimæquartæ Indictionis: quo conſultus Pelagius Papa ſcripſit ad Benignum Archiepiſcopum epiſtolam decretalem die decimatertia Auguſti de tranſlatione Epiſcoporum, an & quando Epiſcopum e ſede in ſedem tranſire deceat. quæ incipit [d]: Lectis fraternitatis tuæ litteris, &c.] an autem & ipſa ex Iſidori ſit mercibus, tu videto.

d Extat tom. 2. Concil.

II.

Laurentius Iun. Epiſc. Mediol.

Hoc eodem anno Laurentius Iunior poſt Frontonem creatur Epiſcopus Mediolanenſis Eccleſiæ: moxq. ad Pelagium Papam, vt in cõmunionem Catholicam reciperetur, ſcripſit libellum (quẽ cautionem Gregorius Papa appellat) quo ſe auerſari ſchiſmaticos, & in cauſa Trium capitulorũ

E Romanæ inhærere Eccleſiæ profitebatur. cui quidem libello cum cõplures nobiles Senatores ſubſcripſerint, etiam Gregorius, qui poſtea fuit Romanus Pontifex, dum hoc tempore Vrbanam gereret Præfecturam, ſuum appoſuit chirographum, vt ipſe teſtatur in epiſtola [e] ad Laurentij ſucceſſorem Conſtantium. Subſcripſere autem Senatores, ipſeq. Præfectus Vrbis Gregorius tamquã fideiuſſores Laurentij ipſius Mediolanenſis Epiſcopi: ex quo intelligas, cur idem Gregorius ipſum Laurentij libellum fidei nominat cautionem. Cum igitur hæc ipſius Gregorij Papæ teſtificatione adeo manifeſta ſint, vides quam longe ab hiſtorica veritate aberret Ioannes diaconus, dum in Vita S. Gregorij Papæ tradit ab eodem Benedicto Papa ipſum Gregorium ex monacho, inuitum licet & renitentem, creatum fuiſſe diaconum Cardinalem S. R. E. Ait inſuper, quod antequam hoc Benedictus Papa aggrederetur, ipſum adhuc monachum Gregorium miſerit in Britanniam inſulam ad conuerſionem gentis Anglorum, ſed tumultuantibus ciuibus, ab eodem reuocatum, & inter diaconos cooptatum. hæc quidem Ioannes [f] diaconus tradit, ſed quam fabuloſe, tu ex citatis ipſius Gregorij ſcriptis iudex eris.

e Gregor. lib. 3. epiſt. 11.

De tempore diaconat⁹ Gregorij Papæ.

f Ioannes diac. in Vit. S Greg li. 1. c. 21. 23. 24. 25. tom. 2. Sur.

Aggreſſuri

III.
De tempore Ioannis Diaconi.
a Ioan. diac. ibi. lib. 4. c. 86. 93. 94 97.
b Sigeb. de Scri. Eccleſ. c. 117.

Aggreſſuri itaque iam nos ordine temporum res mirifice geſtas eiuſdem S. Gregorij recenſere: quoniam continget interdum a Ioannis diaconi, qui Vitam eius ſcripſit, ſententia diſcrepare: ne hoc nimium audax alicui videri poſſit, cum auctor abſque reprehenſione hactenus lectus fuerit: hic primum de ipſius auctoris tempore, quo ſcripſit, paucis agendum putamus. Cum ipſe in eadem ſcriptione meminerit [a] Leonis Quarti, Nicolai, atque Hadriani Romanorum Pontificũ, inſcribatq. opus illud ad Ioannem Romanum Pontificem eius nominis octauum ordine, qui ſedere cœpit anno Domini octingenteſimo ſeptuageſimoſecundo; iam liquet poſt hæc trecentis ferme annis eos libros elaboraſſe. Ex quibus pariter erroris redarguas Sigebertum, qui non ad Ioannem Octauum, ſed Septimum illud affirmat [b] ab ipſo opus inſcriptum: etenim cum dictorum Pontificum, qui vixerunt poſt Ioannem Septimom, auctor ipſe in eo meminerit, nulla de his dubitatio reliqua eſſe poteſt. mortuus eſt autem Ioannes Papa Septimus anno Domini ſeptingenteſimo ſeptimo, poſt quod tempus ijdem nominati Pontifices vixiſſe reperiuntur Hadrianus, Leo Quartus, & Nicolaus. Sic igitur haud quiſque prudens in verba auctoris dixerit eſſe iurandum, qui poſt annos (vt dixi) ferme trecentos ea de S. Gregorio ſcriptorum monumentis poſteris commendauit: cum alioqui etiamſi eodem tempore cum S. Gregorio ipſe vixiſſet, a perſpicua veritare refelli, ſiue ipſe, ſiue alius minime refugere iure poſſit, eoq. magis, ſi ex ipſiuſmet Gregorij ſcriptis auctor redarguendus erit.

IV.
c Greg. dialog. lib. 4. cap. 16.
De S. Gregorij Papæ vitę primordijs.
d Greg. homil. 38.
e Greg. lib. 4. ep. 44.
f Grego. lib. 11. epiſt. 54.
g Greg. Turon. hiſt. lib. 10. c. 1.

Acturi igitur de Gregorij Papæ primordijs, de genere prius aliqua veluti præludia præmittẽda putamus. Scimus ipſius Gregorij [c] teſtificatione, fuiſſe ipſi atauum Felicem Romanum Põtificem, non quidem quartum eius nominis (vt vult Ioannes diaconus) cum non Romanus ille, ſed Samnita fuerit: Gregorij enim progenitores & anteceſſores liquet fuiſſe Romanos. ſed de his ſuperius. Fuiſſe autem illi patrem nomine Gordianum, matrem vero Siluiam appellatam, eoſdemque pietatis cultores, omnes æque conſentiunt: ſed excelluiſſe Siluiam ſanctitare, meruiſſeq. inter Sanctos adnumerari, Eccleſiaſticæ tabulæ fidem faciunt, ſicut eadem claritudine illuſtratæ fuere eius amitæ Tarſilla atque huius ſoror Aemiliana Deo dicatæ virgines, quas ſui patris [d] affirmat fuiſſe ſorores, ſicut & Gordianam, ſed a ſanctis ſororibus valde degenerem. Quod ſi adhuc ipſius Gregorij cunabula perſcruteris, inuenies & nutricem eius, eamdemq. adhuc ſuperſtitem tempore ipſius Pontificatus, cuius meminit in epiſtola ad Ruſticianam Patriciam [e]. Inſtitutum vero fuiſſe optimis moribus, & in domo ſancta inter ſanctos ſanctitudine æque imbutum coaluiſſe, par eſt credere; excultumq. bonis litteris (quantum illud ferebat ſęculum ob diuturna bella, eruginatum) certum eſt: iuris quoque fuiſſe conſultiſſimum, ſuis poſtea litteris declarauit [f]. De ipſius eruditione Gregorius Turonenſis æqualis ipſius Romani Gregorij hæc habet [g]: Litteris grammaticis, dialecticis, atque rhetoricis ita erat inſtitutus, vt nulli in Vrbe ipſa videretur eſſe ſecundus.] Porro inter Senatores militaſſe, in eaq. forenſi militia primos ordines duxiſſe, Præfecturamq. Vrbanam adminiſtraſſe, ex ſuis ipſius ſcriptis poſtea litteris ſatis conſtat.

V.
De tẽpore Præfecturæ vrbanæ Gregorij.
h Gregor. lib. 3. epiſt. 1.
i Gregor. lib. 2. epiſt. 31. Ind. 11.
k Gregor. lib. 2. epiſt. 30. Ind. 11.

Sed quo tempore id acciderit, ex ijſdem eius ſcriptis eſt perſcrutandum. Sane quidem diuerſis verbis ipſe ſanctus Gregorius teſtatur, ſe tunc in eo magiſtratu fuiſſe, cum Laurentius adhuc eſſet Mediolanenſis Epiſcopus: id enim ipſe habet in epiſtola ad eius ſucceſſorem Conſtantium, vbi ſunt hęc verba [h]: Quamuis deceſſor fraternitatis tuæ Laurentius diſtrictiſſimam cautionem ſedi Apoſtolicæ remiſerit, in qua viri nobiliſſimi ex legitimo numero ſubſcripſerunt, inter quos ego quoque tunc Vrbanam Præfecturam gerens pariter ſubſcripſi.] Cum igitur eius teſtificatione ſatis liqueat, ſuperſtite adhuc Laurentio Mediolanenſi Epiſcopo, ipſum Gregorium in ea functione fuiſſe, quærendum modo de tempore ipſius Laurentij Epiſcopatus. Fuit iſte (vt diximus) Laurentius Iunior: Senior enim, ad quem ſæpe & de quo plura Ennodius Ticinenſis, vixit Symmachi Papæ temporibus (vt Conciliorum Acta declarant) ante annos ſexaginta; Iuuior vero his Longobardorum temporibus vixit, quem diem obijſſe liquet, cum iam ipſe Gregorius Romanus Pontifex creatus eſſet, ageretq. in ſede annum tertium: tunc enim de eius obitu & in eius locum ſubrogatione Conſtantij extant ipſius Gregorij datæ litteræ ad Exarchum [i] Italiæ Romanum, necnon aliæ [k] ad Ioannem ſubdiaconum de eiuſdem Laurentij obitu, & electione Cõſtantij. eſt is annus Domini quingenteſimus nonageſimustertius.

VI.
l Panuinus in Faſt. & Geleſin.
m Greg. libr. 3. epiſt. 1.

Cum igitur conſtet de anno quo Laurentius defunctus eſt, appareatq. eum ſediſſe annos duodecim, ſedereq. cœpiſſe anno Domini quingenteſimo octogeſimoprimo (vt omnes qui res Eccleſiæ Mediolanenſis proſecuti ſunt, & ex eiuſdem Eccleſiæ monumentis ſeriem Epiſcoporum texuerunt, affirmant [l]) nihil eſt vt dici poſſit a Benedicto Papa Gregorium creatum eſſe diaconum, ſine monaſticam vitam excoluiſſe: cum hoc ipſo Laurentij tempore adhuc laicum Præfecturam Vrbanam adminiſtraſſe pateat. Porro quod eodem hoc anno initium Epiſcopatus Laurentij contigerit, eum Gregorius ipſe Præfectus Vrbis vna cũ alijs nobiliſſimis viris ſubſcripſit Laurentij de communione cum Romana Eccleſia ſcriptæ cautioni, colligi ſatis poteſt ex veteri inſtituto, qđ eſſet in more, vt ſimulac quis creatus eſſet Epiſcopus, fidei profeſſionem mitteret ad Apoſtolicam ſedem, prout & ab eius ſucceſſore Conſtantio in ſua electione factum apparet ex eadem epiſtola [m] ad eum data, cum eumdem tradit ſcripſiſſe ſimilem cautionem de Trium capitulorum damnatione, cuius cauſa tres Epiſcopi ab eius ſe communione diuiſerant. At vero ante Laurentium Frõto, & ante Frontonem Honorius rexit Mediolanenſem Eccleſiam, qui & eo quidem tempore fuiſſe Epiſcopus reperitur (teſte Paulo diacono) cum Alboinus inuaſit Italiam, Indictione tertia, anno Domini quingenteſimo ſeptuageſimo; vt appareat ipſum cum ſucceſſore Frontone vſque ad Laurentium impleſſe decennium.

VII.
n Gregor. in præfat. Mor. ad Leandr.

Gregorius autem cum negotijs ſæcularibus foris inſeruiret, intus anhelaſſe ad ſolitudinem, ipſemet teſtatur ſcribens poſtea ad ſanctum Leandrum Epiſcopum Hiſpalẽſem his verbis [n]: Omne tuis auribus, quod mihi de me diſplicebat, expoſui; quoniam diu longeq. conuerſionis gratiam

diſtuli:

A diſtuli: & poſtquam cæleſti ſum deſiderio afflatus, ſæcularem habitum cõtemnere melius putaui. Aperiebatur mihi tunc de æternitatis amore quod quærerem; ſed inolita me conſuetudo deuinxerat, ne exteriorem cultum mutarem. Cumq. adhuc me cogeret animus præſenti mundo quaſi ſpecietenus deſeruire: cœperunt multa contra me ex eiuſdẽ mundi cura ſuccreſcere, vt in eo iã nõ ſpecie, ſed (quod eſt grauius) mente retinerer. Quæ tandem cuncta ſolicite fugiens, portam monaſterij petij, & relictis quæ mundi ſunt (vt fruſtra tunc credidi) ex huiuſmodi naufragio nudus euaſi.] hęc de ſe ipſe vſque ad ingreſſum in monaſterium. Qđ igitur ipſe adhuc ſęcularis ſpecie tenus (vt ait) ſic Reipublicæ miniſtrabat, vt tamen animo Deo intrinſecus militaret: vtique ea illa putamus fuiſſe tempora, quibus ipſe Gregorius in erigendis in Sicilia monaſterijs totus erat, poſt quæ & aliud erexit Romæ in Cliuo Scauri. De his autem, vſque ad munus diaconatus ſuſceptum, Gregorius Turonenſis huius temporis inſpector & ſcriptor iſta habet [a]: Hic de Senatoribus primis, ab adoleſcentia deuotus Deo, ex rebus propriis ſex in Sicilia monaſteria congregauit, ſeptimum vero intra Vrbis muros inſtituit: quibus tantam delegãs terrarum copiam, quanta ad victum quotidianũ præbẽdum ſufficeret, reliqua venumdedit cum omni præſidio domus ac pauperibus erogauit. Et
B qui ante ſerico contextu ac gemmis micantibus ſolitus erat per Vrbem procedere trabeatus, nunc vili contectus veſtitu ad altaris Dominici miniſterium conſecratur, ſeptimuſq. Leuita in adiutorium Papæ adſciſcitur. Tantaq. ei abſtinentia in cibis, vigilantia in orationibus, ſtrenuitas in ieiunijs erat, vt infirmato ſtomacho vix conſiſtere poſſet.] hæc Turonenſis Gregorius de Gregorij Romani primordijs.

i *Quæ adhuc ſecularis Gregorius egerit.*

a Grego. Turon. hiſt. lib. 10. c. 1.

Sed & in eo etiam redarguendus eſt Ioannes diaconus, dum ait ipſum Gregorium vitam excoluiſſe monaſticam primo ſub Hilarione Abbate, inde vero ſub Maximiano. Nã ipſe Gregorius his diuerſa ponit, dum ait [b]: Vitæ venerabilis Valentius, *vel Valentio, ſiue Valentinus*, qui poſt in hac Romana vrbe mihi (ſicut noſti) meoq. monaſterio præfuit, prius in Valeria prouincia ſuum monaſterium rexit, &c.] Qui igitur haud diu pmiſſus eſt degere in monaſterio, ſed inde euulſus in diaconum ipſe Gregorius eſt aſſumptus, haud alium Abbatem poſt Valentium habuiſſe inſtitutorem putamus. Nam quod ad Maximianum ſpectat, licet ipſe Gregorius [c] teſtetur eum eidem ſuo monaſterio præfuiſſe, non tamen addit & ſibi, ſicut de Valentio dixerat. Poſt Maximianum vero præfuit eidem ipſius monaſterio Pretioſus, cuius idem Gregorius [d] meminit: inde autem Pro-
C bus, adhuc viuente Gregorio, qui de eo in Conſtituto [e] ad ipſum dato mentionem habet: monaſteriumq. illud titulo ſanctorum Andreæ Apoſtoli, atque Luciæ, ſeu potius Lucæ, cuius reliquias, ſicut & Andreæ acceperat Conſtantinopoli nominatum fuiſſe, publica intexta Conſtituto Acta referant. Quo extructo, in ipſum cum eſt ingreſſus monaſterium, contigiſſe ſanctam Romulam virginem ex hac vita migrare, idem affirmat [f]. VIII.

b Gregor. dialo. lib. 4. c. 21.

c Grego. dialog. lib. 4. c. 32. & homil. in Euãg. 34.

d Greg. dialog. lib. 4. c. 55.

e Greg. lib. 9. ep. 22.

f Greg. in Euan. hom. 40. & dialog. lib. 4. c. 15.

Porro inſtituto ab ipſo in Vrbe eodem ſancti Andreæ monaſterio non ex proxime poſitis Caſſinatibus monachis (vt multi putant) quibus Longobardos fugientibus apud Lateranenſem baſilicam datum fuerat monaſterium, ſed ex prouincia Valeria monaſterio ſancti Equitij, in quo vigebant monaſtica inſtituta petitum primum Abbatem apparet, idq. non ex ipſius Gregorij loco citato tantum, ſed & alio eiuſdem, dum ſancti Equitij poſt obitum edita miracula recenſet, dumq. ex relatione eiuſdem Valentij, ſiue Valentini ſui Abbatis, quæ narrat ſe accepiſſe teſtatur, vbi ait [g]: Silere non debeo, quod de hoc viro Abbate quondam meo reuerendiſſimo Valentio cognoui, &c.] ſuum enim illum Abbatem dum iterum appellat, haud alium ab eo de quo dictum eſt, fuiſſe cognoſce. Porro nullum aliud celebre eo tempore in prouincia Valeria monaſterium fuiſſe reperitur,
D niſi ſancti Equitij, ex quo primus petendus eſſet Abbas monaſterij ab ipſo in Vrbe erecti, a quo & habitum ipſe Gregorius monaſticæ conuerſionis accepit, & ab eo monachorum inſtitutus eſt regulis. IX.

De inſtitutione monaſtica S. Gregorij.

g Idem dialog. lib. 1. c. 4. prope fi.

Videant hinc ergo, quo iure nonnulli tradant, fuiſſe Gregorium inſtitutionis ſancti Benedicti profeſſorem, cũ ſanctus Equitius ante ſanctum Benedictum in dicta prouincia monaſterium erexerit, & monachis in eo poſitis præfuerit: congregauerat iam ille monachos, cum ſanctus Benedictus petijt eremum. nec eſt enim, cui magis quam ipſi Gregorio credi poſſit de ſe teſtanti: ſed neque eſt vt quis Valentium hunc, quem ſibi præfuiſſe Abbatem fatetur iterum ipſe Gregorius, illũ exiſtimet fuiſſe Valentinianum, ſecundum numeratum poſt S. Benedictum Abbatem, primum vero Lateranenſis cœnobij. Nam conſtat diuerſum fuiſſe monaſterium ſancti Andreæ ab illo Lateranenſi, vt ex diuerſa etiam Abbatum ſerie intelligere potes. Lateranenſi enim primum Valentinianus Abbas, inde Symplicius, & poſt eum præfuit Honoratus, vt idem ipſe Gregorius [h] docet. In monaſterio autem S. Andreæ primo (vt eiuſdem Gregorij teſtificatione diximus) Valentius, ſiue Valentinus, inde Maximianus, tertio loco Pretioſus, atque poſtea ſubſtitutus eſt Probus. X.

h Idem dialog. lib. 1. in princ.

E Qui indigne ferunt, S. Gregorium alterius inſtituti quam S. Benedicti monachum aſſeri, eoſdem S. Equitij monachos ſub eodem Patriarcha S. Benedicto redigere laborant, quaſi monaſterium S. Equitij vnum ex eis fuerit duodecim monaſteriis, quæ S. Benedictũ erexiſſe, ipſe S. Gregorius tradit [i]: Verum an his annuere, vel contradicere idem Gregorius inueniatur, ex eius verbis exactiſſime diſquiramus. Qui dum agit de duodecim a S. Benedicto erectis monaſterijs, ait non in diuerſa prouincia, ſed, illic, inquit, duodecim monaſteria conſtruxit. & paulo poſt [k], de iiſdem agẽs eadem in eodem loco circumquaque fuiſſe conſtructa ait. & ſequenti capite: [l] Ex his autem monaſterijs, inquit, quæ in eodem loco conſtruxerat, tria ſurſum in rupibus montis erant, &c.] Sicq. repetita tertio eiuſdem Gregorij teſtificatione, ubinam eadem eſſent a S. Benedicto erecta monaſteria, vnicuiq. exploratum abſque dubitatione redditur: parua enim ea fuiſſe, ex numero monachorum duodenario in ſingulis (vt idem ait Gregorius) collocato, poſſumus intelligere. Hæc autẽ ex dictis cum perſpicua reddita ſint: adhuc iſta manifeſtiora redduntur, ſi de S. Equitij monaſtica præfectura quæ ab eodem S. Gregorio deſcripta ſunt, videamus. XI.

i Greg. Dialog. lib. 2. cap. 3.

k Greg. lib. 2. cap. 4.

l Greg. lib. 2. c. 5.

Ipſe

XII.

a Greg. Dialog. lib. 2. c. 3. in fin.

b Greg. Dialog. lib. 1. c. 4.

Ipſe enim ſuperius in ſecundo Dialogorum [a] libro non vnius tantum monaſterij, ſed multorum S. Equitium fuiſſe Abbatem affirmat. ſunt enim hæc ipſius verba: Equitius præ ſuæ magnitudine ſanctitatis multorum in ea prouincia, *Valeria ſcilicet*, monaſteriorum, pater extitit.] hæc cum ita ſint, quomodo ſub S. Benedicto Abbate (ſi temporis ratio ferret) redigendus Equitius eſt, qui in diuerſa prouincia iam Abbas multorum monaſteriorum eſſet, nemini ſubiectus præterquã ſummo Pontifici, cum conſtet duodecim illis monaſterijs a S. Benedicto ædificatis (vt idem teſtatur [b] S. Gregorius) ſingulis ſingulos eſſe præfectos Abbates, nec alium quempiam niſi ipſum Benedictum vniuerſalem curam omnium habuiſſe? Sic igitur tot eiuſdem S. Gregorij aſſertionibus (quibus non acquieſcere nefas) non eſt qui negare iure poſſit, S. Benedicti & S. Equitij diuerſas inter ſe atque diſtinctas fuiſſe collectiones monachorum; ex S. Equitij vero claſſe propagatos fuiſſe S. Gregorij monaſterij monachos, ex ſancti vero Benedicti, quos diximus, Lateranenſes. Vincat veritas, priuata faceſſat affectio. Sed de his modo ſatis ad explodendam Ioannis diaconi ſententiam de ſancti Gregorij diaconatus ſub Benedicto Papa, quem contigiſſe potius ſub eius ſucceſſore Pelagio Iuniore, certis aſſertionibus ſuo loco dicturi ſumus. A

XIII.

c Euagr. lib. 5. c. 16.

Eodem quoque anno, defuncto Ioanne Epiſcopo Alexandrino, cum ſediſſet annos vndecim, in locum eius ſuffectus eſt ſanctus Eulogius, qui ſedit annis vigintiſeptem, hæc ex Nicephori Chronico: de eodem Euagrius [c], & alij. Hic ille Eulogius, de quo ſępe in epiſtolis ſuis meminit ſanctus Gregorius Papa: ſed de eo plura inferius pro temporis ratione dicturi ſumus. Illuxit Deus tãdem, vt Aegypti tenebras ab hæreticis eam inuadentibus ſedem olim offuſas, tanti electi Epiſcopi ſplẽdore fugaret, qui cum Orthodoxa fide polleret, ſanctæ vitæ quoque meritis coruſcaret. B

XIV.

d Greg. Turon. hiſt. lib. 5. c. 25.

e Gregor. Turo. mirac. S. Mart. lib. 2. c. 17.

f Fortunat. car. lib. 7.

Sed iam res Francorum, quæ ad Eccleſiaſticam ſpectant hiſtoriam, proſequamur; langueſcerent plane his temporibus Annales inopia, niſi ex rebus Francicis ſuppeditaretur annis ferme ſingulis argumentum. Hoc igitur anno, qui Childeberti filij Sigeberti Regis numeratur tertius, Guntheramni vero Regis ipſius patrui decimus ſeptimus, inquit Gregorius Turonenſis: Dacco nobilis Dux inſidijs Draccoleni Ducis captus, cum occidendus eſſet, vocato presbytero, ab eodem pœnitentiam petijt, qua accepta interfectus eſt.] vigebat in Eccleſia pius vſus, vt abſque peccatorum remiſſione a Deo per ſacerdotem accepta, nemo ex hac vita migraret. At homicida ipſe eſt paſſus quod fecit: ſuperbus enim & arrogans a Guntheramno Boſone, inuocato nomine Domini & virtute S. Martini, occiſus eſt. rem geſtam narrat Gregorius [d], qui de eodem Guntheramno iterũ ope S. Martini a naufragio liberato hæc ait [e]: Quodam die dum Guntheramnus Boſo contra vicum Ambianenſem Ligerim fluuium tranſmearet, ac irruentibus tenebris, mundum nox horribilis retineret: ſubito aduerſante vento nautæ turbantur in pelago, ſeparatiſq. nauibus quæ pontẽ illum ſuſtinebant, & aqua vſque ad ſummum repletis, deſcendunt cuncti vſque ad cingulum cum ipſis nauibus in profundum, nequaquam tamen nauibus ſubductis a pedibus. Exterritiſq. omnibus, Boſo non rauce vociferans, B. Martini auxilium implorabat, & vt eis ad liberandum feſtinus occurreret, precabatur, dicens fidẽter ſuis: Nolite timere: ſcio enim quod dextera ſancti viri ad auxilium porrigendum maxime in neceſſitatibus ſit parata. Hæc eo dicente, directis ab eo nauibus, mutatoq. vento contrario in ſecundum, nullo pereunte peruenit ad littus, vbi tam præſens occurrit beati confeſſoris ſuffragium, vt etiam argentum quod rapiente fluuio perdiderant, denuo fluuio in littus reſtituente, reciperent.] hæc de Boſone Gregorius. Ad eumdem Boſonem extat Venantij Fortunati carmen [f], quod incipit: C

Sic tegat omnipotens radiantia culmina Regis,
Atque eius cauſas arma ſuperna regant.] & inferius illud cum ipſi bene precatur his verſibus: D

Sic placido Regi ſummus pius auctor ab alto,
Qui dedit ante Petro, porrigat ipſe manum.] exauditum fuiſſe vidiſti.

IESV CHRISTI ANNVS	PELAGII PAP. II. ANNVS	TIBERII IMP. ANNVS
582.	5.	1.

I.

Moritur Iuſtinus. Tiberius imperat.

h Miſcel. lib. 16.

QVingenteſimo octogeſimo ſecundo Redemptoris anno Indictionis decimæquintæ, Iuſtinus Imp. poſt annos in Imperio ſexdecim, menſeſq. nouem cum dimidio exactos ex hac vita receſſit menſe Auguſto, vt teſtatur Euagrius; Tiberiuſq. ſolus imperat, tenuitq. annos quatuor. Quid autem proxime obiturus Iuſtinus Imp. ad Tiberium conuerſus dixerit, aſtante Senatu & Eutychio Patriarcha, a Cedreno atque Miſcella [h] recitatur his verbis:

II.

Quæ Iuſtinus proxime moriturus ad Tiberium.

Ecce Deus qui bene fecit tibi, hunc habitum dedit tibi, non ego. Honora illum vt tu quoque honoreris ab illo. Honora matrem tuam (Sophiam Auguſtam intelligens) quæ aliquando domina tua fuit. Noſti quod primum ſeruus eius fueris, nunc autem filius. Non gratuleris in ſanguinibus, nec communices homicidio, nec malum pro malo reddas, ne in malo inimicitiæ ſimilis mihi efficiaris. Ego enim vt homo culpaui, etenim culpabilis factus ſum, & recepi ſecundum peccata mea; ſed cauſam habeo cum his qui hoc mihi fecerunt, ante tribunal Chriſti. Ne eleuet te habitus, quemadmodum me. Sic attende omnibus ſicut tibi. Scito quis fueris, & quis modo exiſtas. Ne ſuperbias, & non peccabis. Noſti quis fuerim, & quis factus ſim, & quis ero & exiſtam. Omnes iſti filij tui ſunt & ſerui. Scis quod pro viſceribus meis honorauerim te. Hos tu cum videas omnes, quæ Reipublicæ ſunt vides. Exercitus curam geras; molles & imprudentes ne præficias; neque eo tibi perſuadeant, quod priores te tales Imperatores fuiſſe dicent. Hæc tibi præcipio, meoq. edoctus malo, hortor vt ijs ſtes. Qui habent ſubſtantias, fruantur eis: his vero qui non habent, dona. Et facta B

oratione a

A oratione a Patriarcha,cum dixiſſent omnes, Amen:cecidit Cæſar ad pedes Imperatoris, & dixit
ei:Si vis,ſum;ſi non vis,non viuam. Et Imperator: Deus,ait,qui fecit cælum & terram, ipſe omnia,
quæ dicere oblitus ſum,in cor tuum mittat. Porro dum hæc proſequeretur Imperator,replebat la-
crymis totum collegium.]hęc ibi eadem fere cuncta Cedrenus,ex quo & aliqua emendanda ſunt;
qui & hæc his addit:Ceterum morbo ingraueſcente,haud multo poſt vitam concluſit. Corpus ve-
ro in Heroo Iuſtiniani depoſitum eſt in arca Proconneſia,iuxtaq.Sophia vxor eius.]at hęc poſtea.
Quod ſpectat ad Iuſtini mores,hæc item in Miſcella:Hic Iuſtinus in initio Imperij ſui bonus fuit,
poſt in omnem auaritiam incidit,contemptor pauperum,Senatorum ſpoliator: cui tanta cupidi-
tatis fuit rabies,vt arcas iuberet ferreas fieri,in quibus quæcumq.rapiebat, auri talenta congre-
garet.]Porro ipſum etiam in hæreſim Pelagianam dilapſum tradit Gregorius;quod tamen mini-
me receptum eſſe videtur.

III. *De coronatione Tiberij Imper.*

De coronatione Tiberij Augusti hæc idem Gregorius Turonenſis [a]: Cum eum ſecundum
conſuetudinem loci ad ſpectaculum Circi præſtolaretur populus proceſſurum,parare ei cogitans
pro parte Iuſtiniani inſidias,qui tunc nepos Iuſtini habebatur:ille per loca ſancta proceſſit; com-
B pletaq.oratione, vocato ad ſe vrbis Papa cum Conſulibus ac Præfectis, Palatium eſt ingreſſus.
Dehinc indutus purpura,diademate coronatus,throno Imperiali impoſitus,cum immenſis laudi-
bus Imperium confirmauit. Factionarij quoq.opperientes ad Circum,cum cognouiſſent quæ fa-
cta fuerant,pudore confuſi,ſine effectu regreſſi ſunt,nihil homini qui in Deo ſpem poſuerat, ad-
uerſari valentes. Tranſactis autem paucis diebus,adueniens Iuſtinianus, pedibus ſe proiecit Im-
peratoris,quindecim ei centenaria deferens ob meritum gratiæ:quem ille ſecundum patientię ſuæ
ritum colligens,in Palatium iuſſit aſſiſtere.]

a Gregor. hiſt. Fran. lib 5.c.30.

IV. *Sophiæ inſidiæ in Tiberio.*

Atquid poſt hæc? ſubdit auctor:Sophia vero immemor promiſſionis,quam quondam in Ti-
berium habuerat,inſidias ei tentauit intendere. Procedente autem eo ad villam,vt iuxta ritum Im-
perialem triginta diebus iucundaretur ad vindemiam:vocato clam Iuſtiniano Sophia, voluit eũ
erigere in Imperium. Quo comperto,Tiberius curſu veloci ad Conſtantinopolitanam regreditur
vrbem,apprehenſamq.Auguſtam omnibus theſauris ſpoliauit,ſolum ei victus quotidiani alimen-
tum relinquens. Segregatiſque pueris eius ab ea,alios poſuit de fidelibus ſuis:mandans prorſus,vt
nullus de anterioribus ad eam haberet acceſſum. Iuſtinianum vero obiurgatum tanto in poſterũ
C amore dilexit,vt filio eius filiam ſuam promitteret,rurſumq.filio ſuo filiam eius expeteret: ſed res
non eſt ſortita effectum. Exercitus eius Perſas debellauit,victorq. regreſſus, tantam molem præ-
dæ detulit,vt crederetur cupiditati humanæ poſſe ſufficere:viginti elephanti capti ad Imperatorẽ
deducti ſunt.]hæc Gregorius:eadem & Paulus diaconus [b]; quæ & in Miſcella [c] leguntur. Sed
eos puto errare in his quæ ſcribunt de victoria Iuſtiniani Ducis contra Perſas obtenta; quæ(vt vi-
dimus ex Euagrio)facta ſunt,cum Tiberius,viuente adhuc Iuſtino,ante tres annos regnare cœpiſ-
ſet. Ceterum eo defuncto,Iuſtinianum Ducem honore fuiſſe ſpoliatum,ſcribit Euagrius [d],eo qđ
non tam feliciter atque antea contra barbaros depugnaſſet:inque eius locum ſubrogatum tradit
Mauritium,qui & genus & nomen traxerat ab antiqua Roma,licet Arabiſſo Cappadociæ ciuitate
oriundus eſſet;de quo paulo inferius plura ſumus dicturi.

b Paul diac. de geſt. Longobard. lib 3 c 6.
c Hiſt. Miſcel. li. 17.
d Euagr. lib. 5. cap. 19.

V. *Cur Sophia auerſata eſt Tiberium.*

Sed manifeſtemus cauſam,cur Sophia Auguſta Tiberium poſt viri obitum auerſata eſt: pri-
mumq.audiamus quæ de ea Zonaras ita habet [e]: Tiberius ab Eutychio Patriarcha coronatus,
vxorem quoq.ſuam Anaſtaſiam Auguſtam ſalutauit,quæ duas ei filias peperit Charitonem & Cõ-
ſtantiam. Sophia vero Iuſtini vidua,relicta aula,in regiam ſibi cognominem migrauit, regio comi-
D tatu ei a Tiberio tamquam matri attributo.]hæc Zonaras. Subdit his Cedrenus,indignatam non-
nihil Sophiam fuiſſe noua manifeſtatione Anaſtaſiæ coniugis:nam cum ignoraſſet illa fuiſſe Tibe-
rio vxorem,quo poſt obitum ei nuberet,virum fuerat cohortata,vt Tiberium Cæſarẽ diceret. Ad-
dit inſuper de Tiberio hæc verba:Huic in ſomnis Angelus prædixit nomine ſanctæ Trinitatis,ty-
rannos,ipſo imperante,imperium nõ inuaſuros.]hæc ille. Miſſos autem a diuerſis regionibus lega-
tos ad Tiberium,& inter alios Chilpericum Francorum Regẽ id officij præſtitiſſe,Gregorius nar-
rat [f]; & quæ ab eodem dona acceperint reddenda Chilperico,idem recenſet.

e Zonar. Annal. par. 3.
f Greg. hiſt. lib. 6. cap. 2.

VI. *Tiberij erga pauperes liberalitas.*

His addimus quæ idem Gregorius Turonenſis de theſauro a Tiberio inuento ſic ſcribit [g]: Cũ
Tiberius multa de theſauris,quos Iuſtinus aggregauit,pauperibus erogaret, & Auguſta illa eum
frequentius increparet, quod Rempublicam redegiſſet in paupertatem,diceretque: Quod ego
multis annis congregaui,tu infra paruum tempus prodige diſpergis. Aiebat ille: Non deerit fi-
ſco noſtro:tantum pauperes eleemoſynam accipiant,& captiui redimantur. hic eſt enim magnus
theſaurus,dicente Domino: Theſaurizate vobis theſaurus in cælo, vbi neque erugo, neque tinea
corrumpit,& vbi fures non effodiunt, nec furantur. Ergo de quo Deus dedit, congregemus per
E pauperes in cælo,vt Dominus nobis augere dignetur in ſæcula. Et qui(vt diximus) Tiberius ma-
gnus & verus Chriſtianus erat, dum hilari diſtributione pauperibus opem præſtat,magis ac ma-
gis Dominus ei ſubminiſtrat. Nam deambulans per Palatium,vidit in pauimento domus tabu-
lam marmoream,in qua crux Dominica erat ſculpta;& ait:Cruce tua, Domine,frontem noſtram
munimus & pectora,& ecce crucem ſub pedibus conculcamus. Et dicto citius iuſſit eam auferri:
defoſſaque tabula atque erecta,inueniunt ſubtus & aliam hoc ſignum habentem; nunciantesque
iuſſit auferri:qua amota,reperiunt & tertiam,iuſſuque eius & hæc aufertur:qua ablata, inueniunt
magnum theſaurum habentem ſupra mille auri centenaria, ſublatumque aurum pauperibus ad-
huc abundantius(vt conſueuerat) ſubminiſtrat, nec Dominus aliquid deficere permittebat pro
bona voluntate ſua.

g Greg. hiſt. lib. 5 c. 19.
Theſaurus inuentus.

VII.

Quid ei Dominus in poſterum tranſmiſerit,non omittam. Narſes ille Dux Italiæ:cum in qua-
dam ciuitate domum magnam haberet,in Italiam * cum multis theſauris egreſſus ad ſupramemo-
ratam vrbem aduenit:ibiq.in domo ſua occultam ciſternam magnã fodit,in qua multa millia cen-

* Italia

De Narſetis theſauro inuento.

tenariorum auri argentiq. repoſuit, ibiq. interfectis conſcijs, vni tantummodo ſeni per iuramentum condita commendauit. Defunctoq. Narſete, hæc ſub terra latebant. Cumq. ſupradictus ſenex huius eleemoſynas aſſidue cerneret, pergit ad eũ, dicens: Si (inquit) mihi aliquid prodeſt, magnã rem tibi Cęſar edicam. Cui ille: Dic, ait, quod volueris: proderit enim tibi, ſi quiddã nobis profuturum ſcieris narraueris. Theſaurum (inquit) Narſetis reconditum habeo; quod in extremo vitæ poſitus celare non poſſum. Tunc Tiberius Cæſar gauiſus, mittit vſque ad locum pueros ſuos. Præcedente vero ſene, hi ſequuntur attoniti; peruenientesq. ad ciſternam, deopertamq. ingrediuntur: in qua tantum aurum argentumque reperiunt, vt per multos dies vix euacuaretur à portantibus. Ex hoc ille amplius hilari erogatione diſpenſauit egenis.] hactenus Gregorius Turonenſis; eademque de his duobus ingentibus theſauris inuentis hiſtoria Miſcella [a], Paulus diaconus [b], & alij recentiores. Miramur tamen hiſtoriam ore Latinorum tantopere decantatam, nullũ (quod inuenerimus) ex Græcis auctoribus habere aſtipulatorem. Sed de his conſule quæ ſuperius, cum de obitu Narſetis actum eſt, dicta ſunt. A

a Miſcel lib. 17.
b Paul. diac. de geſt. Longob. lib. 3. c. 5. & 6.

VIII. Quod ad res Pontificias ſpectat, data reperitur a Pelagio Papa epiſtola ad omnes Epiſcopos, præcipue ad Campaniæ atque totius Italiæ ſacerdotes. Quod enim bello vigente Longobardorũ, quo vniuerſa flagrabat Italia, cultus Epiſcopis deferri ſolitus nonnihil diminutus eſſe videretur, ex quo quamplurima mala manarent, nempe vt qui minime ſuos reuererentur Antiſtites, contemnentes perſonas, nequaquam parcerent bonis Eccleſiaſticis, perſuaſi nimirum bellorum tempore ſilere iura: hinc Pelagius Papa hoc ipſo anno Kalendis Decembris decretalem dedit epiſtolam de accuſationibus ac iudicijs Epiſcoporum. Euenire enim frequenter ſolet, vt cum Epiſcopi bona Eccleſiarum a laicis vſurpata repetere atque ad vſum priſtinum vindicare ſtudent, in ſe illorum linguas prouocent, qui ne quod abſtulerunt reddant, criminoſis primum omnium Epiſcopos accuſationibus impetunt. quæ omnia Pelagius ea edita conſtitutione correxit. Incipit vero epiſtola; Solicitudinem omnium Eccleſiarum iuxta Apoſtolum circumferentes, &c.] B

IX. *Synodus Cabilonenſis.*

Hoc item anno, qui quartus Childeberti Regis, decimus vero octauus Guntheramni habetur, celebrata eſt prima Synodus Cabilonenſis in cauſa Sagittarij & Salonij Epiſcoporum, vt Gregorius Turonenſis teſtatur his verbis [c]: Anno quoque quarto Childeberti Regis, qui fuit decimusoctauus Guntheramni & Chilperici Regum, apud Cabilonum ciuitatem Synodus facta eſt ex iuſſu Principis Guntheramni diſcurſiſq. diuerſis cauſis, contra Salonium & Sagittarium Epiſcopos iteratur vetus iudicium, obijciunturq. eis crimina; & non ſolum de adulterijs, verum etiam de homicidijs accuſantur. Sed hæc per pœnitentiam purgari cenſentes Epiſcopi, illud eſt additum, vt conſtituerentur rei maieſtatis, & patriæ proditores. qua de cauſa ab Epiſcopatu dieiecti, in baſilicam B. Marcelli ſub cuſtodia detruduntur; ex qua per fugam lapſi, diſceſſerunt per diuerſa vagantes, donec in ciuitatibus eorum alij ſubrogati ſunt.] hæc Gregorius. C

c Grego Turo. hiſt. Franc. lib. 5. c. 27.

X. *Cõcilium Matiſcon.*

Eodem anno Indictionis itidem decimæquintæ, Kalendis Nouẽbris, euocatione eiuſdem Gũtheramni Francorum Regis in Gallia celebrata eſt prima Synodus Matiſconenſis; vt eius Acta [d] teſtantur in fine eiuſdem Concilij, licet illic numerus annorum ipſius Regis deprauatus habeatur, dum coacta dicitur Synodus anno duodecimo dicti Regis: nam ſi (vt illic legitur) decimaquinta indictione eam Synodum celebratam habent ipſius Acta, non duodecimo, ſed decimooctauo habitam eſſe, dicere oportet. Nec eſt quod quis eam reuocet ad præcedentis Indictionis periodi itidem decimamquintã Indictionem: nam illis temporibus Nicetius præerat Eccleſiæ Lugdunenſi, hoc autem tempore & Indictioni regebat eam Eccleſiam Priſcus, qui eidem Synodo ſubſcriptus reperitur. Ado Viennenſis huius Synodi cum meminit, hæc ait [e]: Poſt Philippum Euantius vir ſanctus Epiſcopus Viennæ leuatus eſt. hic cum ſancto Priſco, & Artemio Senonico, & Remigio Bituricenſi, & cum alijs ſanctis Epiſcopis viginti capitula Eccleſiaſtica perfecte roborauit, quibus conſenſit [*] quoque Syagrius Eduenſis Epiſcopus, vir ſummæ ſanctitatis.] hæc Ado. Syagrius autem iſte, cuius meminit, haud pridem creatus fuit Epiſcopus Eduenſis, cuius ordinationi interfuiſſe ſanctum Germanum Epiſcopum Pariſienſem, auctor eſt Fortunatus in ipſius Vita. D

d Conc. Matiſc. tom. 2. Concil.
e Ado in Chro.
* conſedit;

XI. Quod vero ad eiuſdem Synodi canones ſpectat: cum viginti in Concilio ſancitos canones Ado teſtetur, nonniſi decem & nouem reperiuntur, ijdemq. omnes ad morum emendationem, Eccleſiaſticamq. diſciplinam ſpectantes, complures vero ad Iudæorum petulantiam coercendam. Inter alia & illud etiam cauerunt Patres, ne ad ſæculare forum Epiſcoporum cauſæ traherentur. Sed & eum vetuerunt [f] ne clerici ſæculari habitu incederent, vel armati: ad prauum illum vſum, qui factione dictorum Epiſcoporum Salonij & Sagittarij irrepſerat, reſpectum habuiſſe Patres videntur. Actum [g] ibidem de Quadrageſima dicta S. Martini ante Natalem Domini trium dierum in hebdomada ieiunijs obſeruanda: quo tempore canones publice recitari mandarunt. Sed accipe verba eiuſmodi Eccleſiaſticæ ſanctionis: E

f Ead. Syn. can. 5.
g Ead Synod. can. 9.

XII. *De Ieiunijs q̃ præcedunt Natalem Domini.*

Vt a feria ſancti Martini vſque ad Natalem Domini, ſecunda, quarta, & ſexta ſabbati ieiunetur, & ſacrificia quadrageſimali debeant ordine celebrari. In quibus diebus canones legendos eſſe ſpeciali definitione ſancimus, vt nullus ſe fateatur per ignorantiam deliquiſſe.] hæc Patres. Fuiſſe autem in Galliis huiuſmodi ieiunia primum inſtituta a ſancto Perpetuo Turonenſi Epiſcopo, Gregorius eiuſdem Eccleſiæ Antiſtes docet, vbi inter alia ieiunia [h]: A depoſitione (inquit) S. Martini vſque ad Natalem Domini terna in ſeptimana ieiunia. Fluxit inde, vt nonnulli Fidelium ipſum integrum tempus Aduentus, quod Natalem Domini diem præcedit, ieiunio cõtinuato trãſigerent. At de Synodo hactenus: iam ad ſequentis anni rés geſtas tranſeamus.

h Gregor. Turo. hiſt. lib. 10. c. 31.

IESV

SEquitur annus Chriſti quingenteſimus octogeſimus tertius, Indictionis primæ; quo Tiberius Imperator, in ordinem redacto Iuſtiniano exercitus Duce ob conſpirationem initam cum Sophia, Mauritium in bello Perſico ſatis ſpectatum virum Magiſtrum militum creat quieti Reipublicæ conſultutus: cognatione enim Iuſtiniani cum Iuſtino Auguſto intercedente, eidem regnandi parta cupido fuit: quæ, vbi ſemel cor humanum inuaſerit, haud facile quibuſcumque remedijs ab animo penitus extrahi poteſt, radicituſq. conuelli, cum ſæpe reciſa, vberiori germine, oborta occaſione, ſoleat pullulare. Sed cum tanta hæc nonniſi conſulto numine Tiberius ſit aggreſſus, omnia quam feliciſſimum ſortita ſunt exitum: etenim bellum ciuile ipſo eſt eius ortu compreſſum, paxq. vbique parta, atque cultus religionis viridem retinuit obſeruantiam; ex quibus factum eſt, vt ex I. Status Reip. a Tiberio probe diſponitur.
B bello Perſico, quam plures ſint relatæ victoriæ. Vtinam ſicut florentiſſimum extitit Imperij Tiberij tempus, ita fuiſſet & diuturnum.

Cum igitur (vt ex Euagrio dictum eſt) Mauritio cum præfectura Orientis bellum aduerſus Perſas a Tiberio Imp. creditum eſſet: fauente numine, aduerſus eos ſæpe bello decernẽs, diuina fultus ope, ſemper egregias de illis victorias retulit: quæ cũ haud facile breuitate perſtringi poſſint (res enim geſtas peculiari ſcriptione cum ſe ſcriptis proſecuturum Euagrius ſpem dederit; quod ea careamus: nec ſi præſtiterit ſcimus) ex multis pauca dicemus, quæ idem auctor in Eccleſiaſtica digeſſit hiſtoria, vbi primum de Mauritij moribus eiuſmodi orationem inſtituit [a]: II.

[a] Euagr. hiſt. lib. 5 c. 19. 20.

Vir erat Mauritius prudens, ingenioſus, in rebus quidem diligens, animo conſtans & ſtabilis, ipſa vitæ ratione & moribus cõpoſitus, beneq. cultus: veneris etiam cupiditates ſic coercuit, vt nõ modo rebus neceſſarijs & facile parabilibus, verum etiam alijs omnibus, quibus vita intemperãs ſe inſolenter efferre ſolet, abſtinuerit: vulgus hominum non facile admiſit ad colloquium, neque aures cuiuſq. ſermonibus patefecit: quippe qui ſciret, alterum contemptum, alterum aſſentationẽ parere: raro ſe adeundi conceſſit poteſtatem, eamq. nonniſi vehementer oratus largitus eſt: aures III. Mauriti⁹ Dux qualis.
C ſermoni ſuperuacaneo obturauit, non cera (vt eſt apud poetam) ſed ratione, vt illa pro claui exiſteret, quæ eas hominum ſermonibus commode tum aperiret, tum clauderet. Inſcitiam autem matrẽ audaciæ, quæ ei vicina & finitima eſt, ſic ab ſe depulit, vt in temeritate periculum, in cunctatione ſecuritatem eſſe cenſeret: quippe fortitudo & prudentia, quæ in eius animo inſidebant, ſic ferebãtur ad res gerendas, ſicut temporum momenta poſtulabant, habenaſq. appetitionis ita direxerunt, vti vſus rerum requirebat: adeo vt in ea tum remittenda, tum intendenda modus quidam & moderatio conſeruaretur. Sed de hac re poſtea accuratius diſputabimus. Nam quam egregius quiſque ſit, & qualem naturam moreſq. habeat, ex eius Imperio conſiderandum eſt: quæ vna res hominem ſolet perſpicue, qualis ſit, oſtendere: quandoquidem cum libera ei ſit viuendi poteſtas, ea quæ ſunt in animi domicilio recondita, omnium oculis ſubijcit ad contemplandum.] hæc de Mauritij morib. ſed pergit reliqua enarrare, cum ait:

Iſte Mauritius cum bellum in exteris regionibus gereret, ciuitates & arces Perſis accommodatiſſimas, cepit, tantamq. prædam inde eduxit, vt inſulas, vrbes, agroſq. diu ab hominibus deſertos captiuis, quos abduxerat, compleret: terramq. quæ ante cultura diu caruerat, iam ſedulo coli IV. Res pclare geſtæ a Mauritio Duce.
D efficeret, atque adeo ex illis hominibus ingentem cogeret exercitum, qui contra alias gentes valide, viriliter, & excelſo animo dimicarent: denique quamque familiam domeſticis miniſterijs impleret, quoniam captiui quam minimo comparari poterãt. Porro autem idem Mauritius cum præſtantiſſimis quibuſque Perſarum, vtpote cum Tamocoſrhoe, & Adaarmane, qui copias ingentes ad bellum faciendum ducebant, prœlijs decertauit. Verum quo modo, quæſo, quove tempore, & qua fortuna res iſtæ ab eo geſtæ ſint, vel alij litteris perſequantur, vel nos in alio opere ſeparato (præſertim cum in opere quod in manibus eſt, aliarum rerum explicationem ſimus polliciti) fortaſſe exponemus.

Tantum tamen hoc loco dicam, Tamocoſrhoen in acie non exercitus Romani fortitudine, ſed ſola Ducis pietate & in Deum fide cecidiſſe: Adaarmanem autem viribus in prœlio profligatum, ac multis amiſſis copijs, verſum in fugam: idq. cum non ſolum Alemandorus barbarorum Scenitarum Dux Mauritium propterea prodiderat, quod fluuium Euphratem traijcere, & contra Scenitas barbaros, qui ex aduerſis partib. militabãt, ei ſubſidio venire noluit (iſti enim Scenitæ ab alijs propter equorum velocitatem vinci non poſſunt, neque ſicubi intercluſi ſunt, capi: ſed hoſtes, dum V. Victoria Mauritij Ducis.
E fuga ſit ipſis facienda, longe præuertunt) verum etiam Theodoricus Dux Scytharum, qui intra teli iactum conſiſtere non audebat, ſeſe cum ſuis illico fugæ mandauit.] hæc ſummatim complexus eſt Euagrius de prœlijs Mauritij aduerſus Perſas, quæ hoc anno cœpta in ſequentes ſunt propagata: nequaquam enim eſſe potuit anni vnius opus inita aduerſus Perſas tot diuerſis locis t.p.buſq. certamina, licet in Miſcella [b] omnia referantur anno ſequenti, tertio videlicet Tiberij Imperatoris: nos autem quæ certis ſingulorum annorum limitibus diſtingui non poſſunt, ſub ipſorum ortu, quo narrari ſunt cœpta, collegimus. Sed & ijs quæ ſunt de eius reditu ſcripta pariter coniungamus, ex quibus mirificus ipſius Mauritij religionis cultus, quo potiſſimum vicit hoſtes, cognoſcatur.

[b] Miſcel. hiſt. anno 2 & 3. Tiber. Imp. lib. 17.

Gregorius enim presbyter in Actis quæ ſcripſit S. Theodori Sicæntæ, cuius fuit diſcipulus, hæc de reditu Mauritij ad Imperatorem ſcribit his verbis [c]: Eo tempore piæ memoriæ Tiberius Imperio potiebatur: qui cum Mauritium ſibi à ſecretis Comitem feciſſet, miſit eum aduerſus Perſas, cumq. viciſſet illos, in Vrbem ab Imp. reuocatus eſt. Hic igitur cum per Galatiam iter faceret, VI.

[c] Apud Metap. die 22. Apr. Sur. tom. 2.

Ad pedes Sancti viri accidit Mauritius victor.

auditis quæ de Chriſti ſeruo S. Theodoro cognomento Sicæota Archimandrita dicebantur, ad cũ, A
qui tũc in ſpelũca quieſcebat, cum fratre Petro & ſociis acceſſit: & ad pedes eius proſtratus, orabat,
vt pro ſe Deum precaretur, vt iter ſuum ad Imperatorem fortunaret. Beatus autem vir, cũ, vt ſurgeret,
præcepiſſet, & pro illo Deum obſecrauit, & Deo ſibi patefaciente, dixit ei: Fili, ſi ſancti martyris
Georgij memor extiteris; haud ita multo poſt cognoſces, qua in gloria Imperii collocaberis.
Quod cum euenerit, memento vt pauperes alas atque ſuſtentes. Et cum Mauritius hæſitaret, qua
in Imperij gloria ſe collocandum fore diceret,, ſeorſum duxit eum, & amotis ſocijs aperte ſignificauit,
ipſum futurum Imperatorem. Mauritius igitur cum ſocijs accepta benedictione, lætus diſceſſit,
& Conſtantinopolim peruenit.] hactenus de his Gregorius, quæ quando, quove modo impleta ſint,
dicturi ſumus poſtea ſuo loco. At de Mauritij Imperio longe ante his ſimilia prædicta
fuerant ab Eutychio Conſtantinopolitano Epiſcopo, cum exul ageret in Ponto: quę ab Euſtathio,
qui præſens erat, ita deſcribuntur [a]:

a Euſt. in Vita S. Eutychii.

VII.
De Imperio Mauritij Eutychij prædictio.

Cum ageret vir ſanctus in monaſterio, in ea rerum perturbatione contigit, vt qui prouinciam
Ponti incolebant, venirent ad ſanctum hunc virum, magnam ex illius ſermone vtilitatem percepturi.
Cumq. (vt in colloquijs fit) alij alias prouincias laudarent: magnus Dei vir, cum de Arabiſſenorum B
ciuitate mentio fieret, venuſte dicebat ad Principes, qui inde venerant: Magna eſt ciuitas veſtra,
& de illa merito dici poteſt: E Nazareth poteſt aliquid boni eſſe? Id autem ita prænunciabat,
vt non diceret ſe id affirmare, ne ſe ſublimem, ſed humilem oſtenderet.] hoc quidem verborum
inuolucro clauſit myſterium nempe ex Arabiſſo futurum qui Orbi dominaretur. Sed de patentiori
vaticinio, quod hoc anno, biennio videlicet ante Tiberij obitum ab eo præunciatum eſt, hęc
ſubdit idem Euſtathius:

VIII.
Patefacit vaticinium Eutychius.

Cum autem (inquit) Deo placuiſſet, vt in ſuam ſedem reſtitueretur ſanctus Eutychius, biennio
ante obitum Tiberij Imperatoris contigit vt ipſe Tiberius in morbum incideret: & inuiſit eũ
Dei ſeruus Eutychius, atque conualuit. Per viſum enim intellexerat, tunc eum non eſſe moriturum.
Cum igitur multa dicerentur de ſucceſſore, ſi quid humanitus ei contigiſſet: Non morietur,
dicebat vir magnus. Et cum diuerſi nominarentur, beatus nihil reſpondebat. Sed cũ pijſſimus hic
Imperator Mauritius nominatus eſſet: ſe colligens, ea quæ antea cognouerat atque prædixerat,
aperuit: Vere non eſt alius, inquiens. idque iuramento aſſeruit. Tunc igitur ea quæ Amaſeæ dicta
fuerant, meminimus.] hæc Euſtathius, quæ hoc anno contigiſſe demonſtrat. Sed & quod in huiuſmodi C
rebus verſatur oratio, reliqua quæ eiuſdem ſunt argumenti his contexamus, ea videlicet,
quæ de prodigijs diuinitus oſtenſis eiuſdem præſignantibus Imperium ab Euagrio ipſa ſunt enarrata,
qui ait [b]:

b Euagr. lib. 5. c. 21.

IX.
De futuro Mauritij Imperio prænuncia.

Signa quoq. diuinitus oſtentata antegreſſa ſunt, quæ Mauritium Imperatorem fore præſignificarunt.
Nam ad multam noctem ei intra ſanctuarium templi ſanctæ caſtiſſimæ Virginis & Deiparæ
Mariæ dedicati (quod quidem ab Antiochenis templum Iuſtiniani nuncupatur) thus incenſum
offerenti, aulæum ſacræ menſæ igne conflagrare viſum eſt, adeo vt ingens admiratio ac ſtupor illũ
inceſſerit, viſionemq. magnopere extimuerit. Cui aſtãs Gregorius illius vrbis Epiſcopus, dixit: Viſionem
cælitus dimiſſam eſſe, & ſummum ei ſplendorem atq. eximium portendere. Apparuit præterea
verſus Orientem re ipſa Chriſtus Deus vltionem de hoſtibus requirens: qua quidem viſione
Imperium Mauritij perſpicue demonſtratum eſt. Nam a quo, quæſo, niſi ab Imperatore, & ab illo
homine qui ipſum pie colebat, rem huiuſmodi poſtularet?

X.
Quæ parentib. de Mauritio oſtenſa.

Quinetiam mihi de his rebus percontanti, aliæ res ſane memorabiles & dignæ hiſtoria a parentibus D
ſuis narratæ ſunt. Nam pater eius memorauit, ſe eo tempore quo Mauritius conceptus
fuit, in ſomnio vidiſſe vitem maximam ex ſuo cubili pullulaſcere, & botros fere innumerabiles &
maturos ex ea pendere. Mater vero narrauit, terram tempore partus ſui ſuaue olentem odorem, pe
regrinum, & alternis vicibus variatum ex ſe efflaſſe, ac ſæpe laruam, quã Græci ἔμπουσαν vocant, infantem
de loco in locum mouiſſe, tamquam illum voraturam, minime autem ei nocere potuiſſe.
Itemque Simeones, qui prope Antiochiam in columna habitauit, vir ad res quaſcumque prudenter
ac ſtudioſe exquirendas aptiſſimus, & omnibus diuinis virtutibus eximie ornatus, multa cum
verbis tum factis expreſſit, quæ Mauritium fore Imperatorem plane indicarunt.] hucuſque Euagrius.
Poſt hæc vero Tiberius Imperator, cum expertus eſſet Mauritium pium, prudentemque,
eumdem ſibi generum cooptauit, tradens illi filiam Conſtantinam in matrimonium. Sed de his
ſatis.

XI.
Gregorius ex Monacho diaconus & legatus.

Hoc eodem anno, quo poſt primum Tiberij Imp. a menſe Auguſti ſecundus incipit numerari:
Pelagius Papa, vbi opportunum nauigandi tempus aduenit, ordinato Gregorio ex monacho diacono,
eumdem mittit Conſtantinopolim Apocriſarium. Quoniam vero quod aſſeritur id factum
a Benedicto Papa Pelagij prædeceſſore teſtificatione Ioãnis diaconi, ex ipſius S. Gregorij ſcriptis E
confutauimus ſuo loco ſuperius: cur in hunc ipſum annum potius ordinationem Gregorij & legationem
eius Conſtantinopolim referamus, ratio lectori reddenda eſt: qui primum meminiſſe debet,
demonſtratum eſſe, perſeueraſſe Gregorium adhuc laicum, licet maxime pium, in functione
Vrbanæ Præfecturæ vſq. ad annum quingenteſimum octogeſimumprimum, cum creatus eſt Laurentius
Mediolanenſis Epiſcopus, prout ex ipſius Gregorij litteris eſt pleniſſime declaratũ. Quomodo
vero nuncium remittens ſæculo, factus eſt in monaſterio monachus, & ſtatim inde auulſus
a Pelagio Papa & diaconus ordinatus, miſſus eſt Conſtantinopolim Apocriſarius ad Tiberium
nouum Imperatorem, hæc apertius inſinuanda ſunt.

XII.

Cum igitur Gregorius monaſterium ingreſſus eſſet, ne ibi diu permaneret, oborta occaſio
fecit, qua Pelagius Papa bene vſus, eum e monaſterio inuitum ac nolentem abſtraxit, vt ipſum
videlicet ad recens creatum Tiberium Imperatorem mitteret Apocriſarium: ſciebat enim tanti

viri, in

A viri in rebus gerendis prudentiam,diligentiam,atque dexteritatem, quas omnes animi eius do-
tes ſatis perſpectas habuerat in functione Vrbanæ Præfecturæ;nec ignorabat quanti eſſet momen
ti apud Imperatorem ad negotia Eccleſiaſtica obeunda aſtare virum nobilitate inſignem,virtuti-
buſq.conſpicuum,qui & peritiam rerum gerendarum calleret,tantæq.eſſet præſtantiæ,vt ſi opus
foret,aduerſus hæreticos atque ſchiſmaticos non tantum ſtaret intrepidus,ſed & Catholicos coer
ceret,atque in officio contineret,ipſumq.Imperatorem(ſi res exigeret)redargueret.Quoniam ve
ro moris erat,nonniſi ſanctæ Romanæ Eccleſiæ diaconis Cardinalibus eiuſmodi munus obeun-
dum fideliter credi:ob id Pelagius addidit,vt ipſum Gregorium,renitentem licet,crearet diaco-
num Cardinalem.

Deligitur Gregorius Apocriſarius.

XIII. *Quomodo Gregorius monaſterio euulſus.*

Hæc autem omnia a nemine fidelius quam ab ipſo Gregorio relata percipias,qui in præfatio-
ne ad S. Leandrum Epiſcopum Hiſpalenſem hæc de ſe habet, vbi primum de tarda a ſe facta ad
monaſterium conuerſione agit:Quia enim(inquit) plerumque nauem incaute religatam etiã de
ſinu tutiſſimo littoris vnda excutit,cum tempeſtas excreſcit:repente me ſub prætextu Eccleſiaſti-
ci ordinis in cauſarum ſæcularium pelago reperi;& quietem monaſterij,quam habendo non forti-
B ter tenui,quam ſtricte tenenda fuerit,perdendo cognoui. Nam cum mihi ad percipiendum ſacri
altaris miniſterium obedientiæ virtus opponit,hoc ſub Eccleſiæ colore ſuſceptum eſt,quod ſi inul-
te liceat,iterum fugiendo deflectatur.]& paulo poſt:Eo quoq.tempore,quo ad miniſterium altaris
acceſſi,hoc de me,ignorante me,actum eſt,vt ſacri ordinis pondus acciperem; quatenus in terre-
no Palatio licentius excubarem.] Sic itaque vides,tum auulſum a monaſterio creatum eſſe dia-
conum,cum Apocriſarius Conſtantinopolim mittendus eſſet,& non ante. Nam nonniſi diaconis
eiuſmodi munus credi conſueuiſſe, idem Gregorius in epiſtola ad Focam Auguſtum docet his
verbis [a]: Quod permanere in Palatio iuxta antiquam conſuetudinem Apoſtolicæ ſedis diaco-
nem veſtra ſerenitas non inuenit:non hoc meæ negligentiæ,ſed grauiſſimæ neceſſitatis fuit. Quia
dum miniſtri omnes huius noſtræ Eccleſiæ contrita aſperaque tempora cum formidine declinarẽt
atque refugerent,nulli eorum poterat imponi,vt ad vrbem regiam in Palatio permanſurus accede
ret.]ſubdit vero,ſe tunc Eccleſiæ Defenſorem ordinaſſe diaconum, quem Apocriſarium mitteret
Conſtantinopolim.

a Greg. li. 12. epiſt. 43.

XIV. *Suos ſecum ducit monachos Gregorius.*

At quid Gregorius ordinatus iam diaconus,cum profecturus Conſtantinopolim eſſet? Illud
C quidem admiratione dignum præſtitit,vt qui non permiſſus eſſet in ſuo monaſterio permanere,
miro quodam modo ipſum monaſterium ſecum veheret,cum videlicet complures ex eodem ipſe
inde duceret ſecum monachos,quo vbicumque locorum eſſet,ſiue in diuerſorio,ſiue in naui, ſiue
Conſtantinopoli,ijdem nobile redderent monaſterium florentiſſimum monaſticis inſtitutis. Id
quidem ex eiſdem ad Leandrum ſcriptis in præfatione ad libros Moralium facile poſſumus intel
ligere,vbi ait:Me ſcilicet multi ex monaſterio fratres mei germana charitate ſecuti ſunt.Quod di
uina factum diſpenſatione conſpicio,vt eorum exemplo ad orationis placidum littus quaſi ancho
ræ fune reſtringerer,cum cauſarum ſæcularium inceſſabili impetu fluctuarem.Ad illorum quippe
conſortium, velut ad tutiſſimi portus ſinum, poſt terreni actus volumina fluctuſque fugiebam.
Et licet illud me miniſterium ex monaſterio abſtractum a priſtinæ quietis vita mucrone ſuæ oc-
cupationis extinxerat,inter eos tamen per ſtudioſæ lectionis alloquium,quotidianæ me aſpiratio
compunctionis animabat.] hæc Gregorius de ſe ipſo. Inter alios autem monachos ſecutus eſt
Gregorium Maximianus, qui numeratur ab ipſo ſui monaſterij ſecundus Abbas, primus poſt
Valentium. Porro res geſtæ ab eodem Gregorio Conſtantinopoli inferius pro temporis ordi-
D ne dicentur.

XV. *Synodus Brennacẽſis in Gallia.*

Hoc eõd anno,qui & quintus numeratur Childeberti Iunioris Regis filii Sigeberti,habita eſt
in Gallia Synodus Brennacenſis,cuius aliquot apud Gregorium [b] Turonenſem Epiſcopum,qui
interfuit,monumẽta extant:nam celebrata ipſa eſt in cauſa ipſius Gregorij, cum reus factus eſſet,
quod in Reginam Fredegundem vxorem Chilperici & in Bertheramnum Burdegalenſem Epiſco
pum crimen nefarium compoſuiſſet & euulgaſſet. Res autem ita ſe habuit. Leudaſtes Præfectus ſi
ue Comes Turonenſis,cum iniuſte admodum ſe geſſiſſet,Eccleſiiſque damna plurima dediſſet,ob
idque e præfectura opera Gregorij amotus eſſet, aduerſus eum vna cum Riculfo Turonenſi preſ-
bytero coniurans,calumniam ambo ſimul ſtruunt,accuſantes ipſum tradere machinatum Turo-
nenſem ciuitatem Childeberto Regi.quod cum minime crederetur,adiecerunt calumniam aliam
qua Rex commoueri facile potuiſſet,nempe dixiſſe Gregorium,Fredegundem Reginam commi
ſceri ſolitam cũ Bertheramno Epiſcopo Burdegalẽſi:eius rei teſtes eſſe Platonem Archidiaconũ,
& Gallienum eiuſdem Eccleſiæ æque diaconum.Acceperat autem a Leudaſte Riculfus de Epiſco
patu Turonenſi promiſſionem,cum Gregorius damnaretur. Qui quaſi iam eius poſſeſſor multas
E interea in Gregorium irrogabat iniurias,neque a ſputis temperans;qui accuſatorem ad Regẽ mi-
ſit eiuſdem nominis Riculfum clericum,promiſſo illi Archidiaconatu. Cum vero vincti catenis
teſtes ducerentur ad Reginã,quid tunc Gregorius egerit,ab ipſo accipe:Hæc ego(inquit) audiẽs,
dum in domo eccleſiæ reſiderem,mæſtus turbatuſq.ingreſſus oratorium,Dauidici carminis ſumo
librum,vt ſcilicet apertus aliquem conſolationis verſiculum daret.in quo ita repertum eſt: Edu-
xit eos in ſpe,& non timuerunt,& inimicos eorum operuit mare.]Interim vero iuſſus eſt ipſe Gre
gorius cuſtodiri vſque ad futurum conuentum Epiſcoporum in villa Brennaco colligendum.

b Greg. lib. 5. c. 47. 48. 49.

Calumnia aduerſus Gregorium.

XVI. *De Modeſto fabro miraculũ.*

Sed quid interea mirandum acciderit,audi.Modeſtus quidam faber lignarius cum zelo iuſti-
tiæ redarguiſſet iſtæc patrantem,falſoque obijcientem Riculfum clericum accuſatorem:iſte eum
auxilio Eunomij Comitis retrudi fecit in carcerem,vbi iuſſu Reginæ mandatur ſubdi tormentis.
Apprehenditur(inquit Gregorius) Modeſtus, torquetur, flagellatur,& in vincula compactus,
cuſtodiæ deputatur.Cumque inter duos cuſtodes carceris & cippo teneretur vinctus, media no-
cte dormientibus cuſtodibus,orationem fudit ad Dominum,vt dignaretur eius potentia miſerum

viſitare,& qui innocēs illigatus fuerat, viſitatione Martini Præſulis & Medardi abſolueretur. Mox A
diſruptis vinculis, diffracto eippo, ſancti Medardi baſilicam, nocte nobis vigilantibus, introiuit.]
hæc Synodum præceſſerunt: quæ ſatis fuiſſe poterant ad Gregorij innocentiam conteſtandam, cuius cauſa vinctus Modeſtus diuinitus fuerat liberatus.

XVII. Vbi autem Brennaci Synodus Epiſcoporum eam ob cauſam collecta eſt: quid actum ſit, Gregorius ita narrat: Congregati igitur apud Brennacum villam Epiſcopi, in vnam domum reſidere iuſſi ſunt. Deinde, adueniente Rege, data omnibus ſalutatione ac benedictione, reſedit. Tunc Bertheramnus Burdegalenſis ciuitatis Epiſcopus, cui hoc cum Regina crimen impactum fuit, cauſam proponit, meq. interpellat, dicens a me ſibi ac Reginæ crimen obiectum. Negaui ego in veritate me hæc locutum, & audiſſe quidem hæc alios, me non excogitaſſe. Nam extra domū rumor in populo magnus erat dicentium: Cur hæc ſuper ſacerdotem Dei obijciuntur? Cur talia Rex proſequitur? Numquid potuit Epiſcopus talia dicere vel de ſeruo? Heu, heu, Domine Deus, largire auxilium ſeruo tuo. Rex autem dicebat: Crimen vxoris meæ meum habetur opprobrium. Si ergo cenſetis vt ſuper Epiſcopum teſtes adhibeantur: ecce adſunt. Certe ſi videtur vt hæc non fiant, ſed in fidem Epiſcopi committuntur, dicite: libenter audiam quæ iubetis. Mirati ſunt omnes Regis B
prudentiam, vel patientiam ſimul. Tunc cunctis dicentibus: Non poteſt perſona inferior ſuper ſacerdotem cædi *: reſtitit ad hoc cauſa, vt dictis Miſſis in tribus altaribus, me de his verbis exuerē ſacramento: & licet canonibus eſſent contraria, pro cauſa tamen Regis impleta ſunt.

Gregor. ſe purgat iuramēto.

* credi

XVIII. Sed nec hoc ſilebo, quod Rigunthis Regina condolens doloribus meis, ieiunium cum omni domo ſua celebrauit, quouſq. puer nunciaret, me omnia ſic impleſſe, vt fuerant inſtituta. Igitur regreſſi ſacerdotes ad Regem, aiunt: Impleta ſunt omnia ab Epiſcopo quæ imperata ſunt, o Rex. Quid nunc ad te, niſi vt cum Bertheramno accuſatore fratris communione priueris? Et ille: Non ego niſi audita narraui. Quærentibus illis, quis hæc dixerit? reſpondit ſe hæc a Leudaſte audiſſe. Ille autem ſecundum infirmitatem vel conſilij vel propoſitionis ſuæ fugam inierat. Tunc placuit omnibus ſacerdotibus, vt ſator ſcandali, infamator Reginæ, accuſator Epiſcopi ab omnibus arceretur Eccleſiis, eo quod ſe ab audientia ſubtraxiſſet: vnde & epiſtolam ſubſcriptam alijs Epiſcopis qui non adfuerant tranſmiſerunt, & ſic vnuſquiſque ad locum ſuum regreſſus eſt.] hactenus Acta Synodi Brennacenſis.

Riguntbis Reginæ charitas.

XIX. Quid autem factum fuerit aduerſus Riculfum clericum accuſatorem qui aderat, idem ſic tradit: At Riculfus clericus ad interficiendum deputatur; pro cuius vita vix obtinui: tamen de tormen- C
tis excuſare non potui: nam nulla res, nullum metallum tanta verbera potuerit ſuſtinere, ſicut hic miſerrimus. At hora tertia diei, reuinctis poſt tergum manibus, ſuſpenſus ad arborem depēdebat: ad horam vero nonam depoſitus, extenſus ad trocleas, cædebatur fuſtibus, virgis & loris duplicib. & non ab vno vel duobus, ſed quot accedere circa miſeros potuiſſent artus, tot cæſores erant. Cum autem in diſcrimine eſſet, tunc aperuit veritatem, & arcana doli publice pateſecit. Dicebat enim, ob hoc Reginæ crimen obiectum, vt eiecta de regno, interfectis fratribus & patre, Clodoueus regnum acciperet, Leudaſtes ducatum.] hæc de falſo teſte. Porro Leudaſtem inſtar Cain vndiq. pulſum, vndique profugum ſuper terram vagaſſe tradit.

Riculfus clericus accuſator luit pœnas, & cuncta pateſecit.

XX. Non prætermittendum, de hac Synodo ſcripſiſſe carmen Venantium Fortunatum, quo & cecinit laudes Chilperici, necnon Fredegundis Reginæ. Quod enim aduerſus Fredegundem tanta calumnia ſparſa eſt, & eum ignominia ad iudicium vſque cauſa deducta; placuit Fortunato (quē puto eidem Synodo cum Gregorio interfuiſſe) eam ſcripto carmine celebrare, atque eius canere laudes, cuius opprobria fuerant adeo turpiter diuulgata. eſt vero eiuſmodi præfixa inſcriptio D
carmini [a]:

Ad Chilpericum Regem, quando Synodus in Brennaco habita eſt.] incipit autem:

Ordo ſacerdotum, venerandaq. culmina Chriſti,
Quos dedit alma fides religione patres.
Paruulus opto loqui Regis præconia celſi:
Subleuet exigui carmina veſter amor.] & poſt multa habet iſta de Fredegunde Regina appoſite quidem:

a Fortun. carm. lib. 9.

Coniuge cum propria, quæ regnum moribus ornat
Principis, & culmen participata regit,
Prouida conſilijs, ſollers, cauta, vtilis aulæ,
Ingenio pollens, munere larga placens,
Omnibus excellens meritis Fredegundis opima,
Atque ſereno ſuo fulget ab ore dies,
Regia magnanimis curarum pondera portas,
Te bonitate colens, vtilitate iuuans.
Qua pariter tecum moderamine palatia creſcunt,
Cuius & auxilio floret honore domus.
Quærens vnde viro duplicentur vota ſalutis,
Et tibi mercedem de Fredegunde facit:
Quę meritis proprijs effulget gloria Regis,
Et Regina ſuo facta corona viro.
Tempore ſub longo hæc te fructu prolis honoret,
Surgat & inde nepos, vt renoueris aui.
Ergo Creatori referatur gratia digne,
Et cole Rex Regem qui tibi præbet opem.] iſta & alia Fortunatus ad Chilpericum, & quidem puto intuitu charitatis, vt e domo regia manantem ex impudica Regina fœtorem veluti plu-

A ti plurimo effuſo balſamo effugaret.

Verum qui Regibus dominatur, & ſolus verax eſt, nec ſecundũ faciem iudicat, aduerſus Chilpericum & Fredegundem ſentẽtiam & quidem duriſſimam protulit, nulla penitus interpoſita mora: acciditq. nutu Dei, vt idem qui cecinit glorioſa Fortunatus, paulo poſt lugubri carmine occineret luctuoſa: quæ S. Saluio, qui eidem Synodo interfuit, quomodo fuerint antea demonſtrata, proxime dicturi ſumus: modo vero accipe, quę antea ibidem tranſacta ſunt cum diſſerẽte de fide Iudęo, & quæ idem habet de Chilperico Rege ipſi Gregorio conciliato, & ab ipſo benedictionem petente, cum inde recedens eſſet Pariſios rediturus. Cum enim moraretur adhuc apud Chilpericum Gregorius Turonẽſis (vt ipſe teſtatur) data occaſione Iudęi nomine Priſci, cum eo de veritate Chriſtianæ fidei contulit: ſed in obſtinatione ille ſua perſeuerans, nihil profecit: ſcripſit tamen eam ipſe diſputationem Gregorius [a], ad cuius finem, vbi agit de Rege inde Pariſios profecturo, hęc habet. Ad me (inquit) cõuerſus poſtulat vt accepta benedictione diſcederet. ait enim: Dicam (inquit) tibi, o ſacerdos, quod dixit Iacob ad Angelum, qui ei loquebatur: Non dimittam te, niſi benedixeris mihi. Et hæc dicens, aquam manibus porrigi iubet: quibus ablutis, facta oratione, accepto pa- B ne, gratias Deo agẽtes, & ipſi accepimus, & Regi porreximus, hauſtoq. mero, Vale dicentes diſceſſimus.] hæc de Rege accipiente eulogias ab ipſo Gregorio, vt his pacis ſymbolis ipſi reconciliatum ſe oſtenderet. Sic igitur qui ad Regem reus maieſtatis aduenerat, a regia maieſtate eo modo maximo affectus honore receſſit. ſed ad S. Saluij vaticinium redeamus. XXI.

a Greg. Turon. hiſt. Franc. lib. 6. cap. 5.

Gregorius impertit benedictionem Regi.

Quid enim poſt hæc ibi contigerit memoratu dignum, idem Gregorius narrat his verbis [b]: Igitur cum, Vale poſt Synodum memoratam Regi iam dicto, ad propria redire vellemus: non ante diſcedere placuit, niſi hunc virum, *Saluium Epiſcopum ſcilicet*, libatis oſculis, linqueremus. Quem quæſitum in atrijs Brennacenſis domus reperi. Cui dixi, quia iam eram ad propria rediturus. Tũc remoti paululum, dum hinc inde ſermocinaremur, ait mihi: Vides ne ſuper hoc tectum quæ ego ſuſpicio? Cui ego: Video enim ſupertegulum, quod nuper Rex poni præcepit. At ille: Aliud, inquit, nõ aſpicis? Cui ego. Nihil aliud, inquã, video (ſuſpicabar enim qđ aliquid iöculariter loqueretur) & adieci: Si tu aliquid magis cernis, enarra. At ille vltra trahens ſuſpiria, ait: Video ego euaginatũ iræ diuinæ gladium ſuper domum hanc dependentem. Veruntamen non feſellit dictio ſacerdotẽ: nam poſt dies viginti, duo filij Regis (quos ſuperius mortuos diximus) obierunt.] hæc Gregorius: C quomodo vero mortui ſint, inferius docet. XXII.

b Greg. lib. 5. cap. 50.

Dei vindicta ſuper Regis domum parata.

Nam idem Gregorius eodem hoc anno, qui numeratur (vt dictum eſt) quintus Childeberti Iunioris, peſtem ingentem depaſtam eſſe Gallias tradit, qua tacti ijdem duo filij Regis Chilperici & Fredegundis extincti ſunt. Porro rem geſtam ita idem auctor enarrat [c]: Igitur in his diebus Chilpericus Rex grauiter ægrotauit. Quo conualeſcente, filius eius iunior necdum ex aqua & Spiritu ſancto renatus ægrotare cœpit: quem in extremis videntes, baptiſmo abluerunt. Quo paulum per melius agente, frater eius ſenior nomine Clodobertus ab hoc morbo corripitur. Ipſumq. in periculo mortis Fredegundis mater cernens, ſero pœnitens ait ad Regem: Diu nos male agentes pietas diuina ſuſtentat: nã ſæpe nos febribus & alijs malis corripuit, & emendatio non ſucceſſit. Ecce iam perdimus filios: Ecce iam nos lacrymæ pauperum, lamenta viduarum, ſuſpiria orphanorũ interimunt, nec ſpes remanet, cui aliquid congregemus. Theſaurizamus, neſcientes cui congregemus ea: Ecce theſauri remanent poſſeſſore vacui, rapinis ac maledictionibus pleni. Numquid non exundabant promptuaria vino? Numquid non horrea abundabant frumento? Numquid non erãt theſauri referti auro, argento, lapidibus pretioſis, monilibus, vel reliquis Imperialibus ornamen- D tis? Ecce quod pulchrius habebamus, perdimus. XXIII.

De peſte quæ Gallias inuaſit.

c Gregor. lib. 5. cap. 34.

Nunc ſic placet, venite, incendamus omnes deſcriptiones iniquas. Sufficiat fiſco noſtro, quod ſuffecit patri Regiq. Clotario. Hæc effata Regina, pugnis verberans pectus, iuſſit libros exhiberi qui de ciuitatibus ſuis per Marcum venerant: proiectiſq. in ignem, iterum ad Regem conuerſa: Quid tu, inquit, moraris? Fac quod vides a me fieri: vt etſi dulces natos perdimus, vel pœnam perpetuam euadamus. Tunc Rex compunctus corde tradidit omnes libros deſcriptionum igni, conflagratiſq. illis, miſit qui futuras prohiberet deſcriptiones. Poſt hæc infantulus iunior, dũ nimio labore tabeſcit, extinguitur: quem cum maximo dolore ducentes e villa Brennaco Pariſios, ad baſilicam S. Dionyſij ſepeliri mandauerunt. Clodobertum vero componentes in feretro, Sueſſionas ad baſilicam S. Medardi duxerunt, proijcienteſq. eum ad ſanctum ſepulchrum vota vouerunt pro eo: ſed media nocte anhelans iam & tenuis ſpiritum exhalauit: quem in baſilica ſanctorũ Criſpi & Criſpiani martyrum ſepelierunt. Magnus vſque huc planctus omni populo fuit: nam viri lugentes mulieresq. lugubribus veſtimentis indutæ (vt ſolet in coniugum exequijs fieri) ita hoc funus ſunt proſecutæ. Multa poſtea Chilpericus Rex eccleſijs, ſiue baſilicis, vel pauperibus eſt largi- E tus.] hæc de funere duorum filiorum Regis, & de Rege ipſo in meliorem frugem mutato Gregorius. XXIV.

Pœnitẽtia Reginæ Fredegundis, & Regis.

Scripſit ijſdem Regis filijs epitaphia Venantius Fortunatus, atque primum maiori natu filio Clodoberto his verſibus [d]: XXV.

Flere monet populum crudelia funera Regum,
Cum caput Orbis humo mæſta ſepulchra tegunt.
Hoc igitur tumulo recubans Clodobertus habetur,
Qui tria luſtra gerens raptus ab Orbe fuit,
De proauo veniens Clodoueo celſa propago,
Clotarijq. nepos, Chilpericiq. genus:
Quem de Regina ſumpſit Fredegunde venuſta:
Auxerat & naſcens Francica vota puer:
Quem patria dum ſpes adoleſceret ampla,

d Fortun. lib. 10. carm.

Epitap. Clodoberti Regis filij.

Acce-

Accelerante die, ſors inimica tulit. A

Sed cui nulla nocent queruli contagia mundi,
Non fleat vllus amor, quem modo cingit honor.
Nam puer innocuus viuens ſine crimine lapſus
Perpetui regni ſe fauet arce frui.] Sed & eius germano infanti Dagoberto æque epitaphium elaborauit, ex quo nomen eius a Gregorio prætermiſſum ediſces, vocatum nempe Dagobertum: ſic enim ſe habet:

Epitaph. Dagoberti Regis filii.

a ibin

Dulce caput populi, Dagoberte, perennis amore,
Auxilium patriæ ſpes puerilis obis [a].
Germine regali naſcens generoſus, & infans,
Oſtenſus terris mox quoque rapte polis.
Belligeri veniens Clodouei gente potenti
Egregio proaui germine, honore pari.
Regibus antiquis reſplendens nobilis infans,
Chilpericiq. patris, vel Fredegunde genus. B
Te veneranda tamen mox abluit vnda lauacri,
Hinc licet abreptum lux tenet alta throno.
Viuis honore ergo, & cum Iudex venerit Orbis,
Surrecturus eris fulgidus, ore nitens.] iſta Venantius, qui (vt diximus) cum paulo ante læta ceciniſſet, ſcribere mox coactus eſt Regum funeribus epitaphia. ſed & tunc etiam ad ipſum Regem conſolationem de filiorum obitu carmine ſcripſit, cuius eſt exordium:

Aſpera conditio & ſors irreuocabilis hora,
Quam generi humano triſtis origo dedit.] & inferius alludens ad luctum vniuerſi populi, iſta ſubdit;

Talis erit populus, qualem te viderit omnis,
Deq. tua facie plebs tua vota metit.] innatum eſt enim Francis, eiſdemq. illud peculiare, vt cum præ ceteris gentibus ſuum diligant Regem, ſeſe in Regis vultum, mores animi, corporis habitum, atque alia denique omnia (quantum fas eſt) transformare, ſimileſque reddere cupiant.

XXVI. *Clodoueus necatur.* *a Gregor. lib. 5. c. 39.* *Fraus Fredegundis.* C

At nec finis hic filiorum Chilperici Regis funerum: etenim Fredegundis amatis carens filijs nouercali odio in priuignum Clodoueum commouetur, quem in ſuſpicionem adductum, quod aliquid in eam moliretur, eumdem detruſum in carcerem ibi gladio feriri præcepit, de ipſo illud euulgans, quod ſe ipſum obnoxium culpæ necaſſet. Rem geſtam narrat ipſe Gregorius [a]. *Erat* Clodoueus iſte filius Chilperici ex Audouera vxore ſua, ex qua pariter Theodobertũ & Moroueũ ſuſceperat. Ipſa autem Audouera velata, quanam arte ſe Fredegundis coniunxerit Chilperico, ab Adone Viennenſi ſic accipe: Abſente Chilperico, Fredegundis Audoueram Reginam tali fraude decepit, vt filiam quam ex Chilperico habebat Audouera ex ſacro fonte ipſa per ſe non per aliam ſuſciperet: quod & ipſa seducta quidem fecit. Ac idcirco poſtmodum a marito ſuo Chilperico dimiſſa: ſicq. Fredegundis in connubium tranſijt: Audouera vero velata villas & prædia tantum ad ſuſtentationem ſui accepit. Epiſcopus, qui filium baptizauit & matrem eum tenere non prohibuit, exilio damnatus eſt.] hæc Ado, quibus plenius Fredegundis perfidia innoteſcat, quam in priuignũ Clodoueum filium Audoueræ ad poſtremum Phædræ inſtar expleuit.

XXVII. *Impia Auſtregildis Reginæ obitus.* D

Sed funeribus Regum triſtiora Reginæ funera coniungamus. Gregorius enim his de obitu filiorum Chilperici narratis, de alia Regina Francorũ coniuge Guntheramni germani Chilperici hac eadem peſte defuncta mox iſta funeſta ſubiungit; His diebus Auſtregildis Guntheramni Principis Regina ab hoc morbo conſumpta eſt. Sed priuſquam nequam ſpiritum exhalaret, cernens quod euadere non poſſet, alta trahens ſuſpiria, voluit leti ſui habere participes, agẽs vt in exequijs eius aliorum funera plangerentur. Fertur enim Herodiano more Regem petijſſe, dicens: Adhuc ſpes viuendi fuerat, ſi non inter iniquorum medicorum manus incidiſſem: nam potiones ab illis acceptæ mihi vi abſtulerunt vitam, & fecerunt me hanc lucem velociter perdere. Et ideo ne mors mea inulta prætereat: quæſo, & cum iuramenti interpoſitione cõiuro, vt cũ ab hac luce diſceſſero, ſtatim ipſi gladio trucidentur, vt ſicut ego amplius viuere non queo, ita nec illi poſt meum obitũ glorientur, ſed ſit vnus dolor noſtris pariter & eorũ amicis. Hæc effata, infelicem animã tradidit. Rex vero peracto ex more iuſtitio, oppreſſus iniquæ coniugis iuramẽto, impleuit præceptũ iniquitatis: nam duos medicos, qui ei ſtudium adhibuerant, gladio feriri præcepit.] hæc Gregorius.

XXVII. *Nantini obitus & ſupplicium.* *b Greg. lib. 5. c. 36. in fine.* E

Eadem quoque lue tactum abreptumq. ex hac vita Nãtinum Comitem Engoliſmenſem, idẽ ſubdit: qui cum in ſancta loca Deiq. miniſtros mala multa patraſſet, vltimo ipſe elogio, quid pateretur ob ſcelera perpetrata, teſtatus eſt: ait enim Gregorius [b]; Poſt paucos menſes a ſupradicto morbo Nãtinus Comes corripitur. Qui nimia exuſtus febre, clamauit, dicens: Heu, heu, ab Heraclio Antiſtite exuror: ab illo crucior: ab illo ad iudiciũ vocor. Cognoſco facinus; reminiſcor iniuſte iniurias me intuliſſe Pontifici: mortẽ deprecor, ne diutius crucier hoc tormento. Hæc cũ maxima in febre clamaret, deficiẽte robore corporis, infelicẽ animã fudit, indubia relinquens veſtigia hoc ei ad vltionem beati viri veniſſe: nã exanimum corpus ita nigredinẽ duxit, vt putares eũ prunis ſuperpoſitum fuiſſe combuſtum. Ergo omnes hæc obſtupeſcant, admirentur, & metuant, ne inferant iniurias ſacerdotibus: quia vltor eſt Dominus ſeruorum ſuorum ſperantium in ſe.] Quæ autem aduerſus Heraclium Burdegalenſem Epiſcopum Nantinus egiſſet, idem Gregorius paulo ſuperius narrat, cum tradit ab eo ob immenſa ſcelera perpetrata ipſum Nantinum fuiſſe excõmunicatum. At de his hactenus: iam vero e Gallijs in Galliciam tranſeamus, Gregoriumq. ſectemur, qui ait [c]:

c Greg. Tur. hiſt. Franc. lib. 5. c. 37

Hoc

A Hoc eodem tempore *(nempe anno quinto Childeberti iunioris, qui hoc Chriſti anno incipit numerari)* & beatus Martinus Galliciensis Epiſcopus obijt, magnum populo illi faciente planctum. Nā hic Pannoniæ ortus fuit *(ſicuti nomen & patriam, ita etiam ſanctitatem Martini Turonenſis adeptus)* & exinde ad viſitanda loca ſancta in Orientem properans, intantum ſe litteris imbuit, vt nulli ſecundus ſuis temporibus haberetur: & exinde Galliciam venit, vbi cum beati Martini reliquiæ portarentur, Epiſcopus ordinatur: in quo ſacerdotio impletis plus minus triginta annis, plenus virtutum migrauit ad Dominum. Verſiculos qui ad oſtium ſunt a parte meridiana in baſilica S. Martini, ipſe compoſuit.] hæc Gregorius. **XXIX.** *De obitu S. Martini Galliciensis.*

Porro quod pertinet ad annos eius Epiſcopatus: dum numerat triginta circiter annos eius ſedis Gregorius, ſcias ipſum deducere numerum ab eo tempore quo illatæ ſunt ſancti Martini Turonenſis reliquiæ in Galliciam, vt patet ex eiuſdem teſtificatione, dum de eadem a nobis ſuperius recitata translatione agit [a]. qua ratione dicendum eſſet, inchoatum eiuſdem Epiſcopatum circa annum Domini quingenteſimum quinquageſimum tertium, cum alii (vt vidimus) referant ad annum quingenteſimum ſexageſimum: cui ſententiæ magis inhæſimus, quod ex Actis Concilij B Bracharenſis ſecundi tum nota Æræ, tum numero annorum Ariamiri Regis ſibi vendicet auctoritatem. Dies autem, quo tantus vir, cui multum debet Hiſpania, ex hac vita ad cælum migrauit, celebri ſolemnitate anniuerſario cultu refulget ad decimumtertium Kalendas Aprilis. **XXX.** *De tempore ſedis eius.* a Greg. Tur. mirac. S. Mart. lib. 1. cap. 15.

Ad poſtremum vero quod reperimus ipſius ſepulchrum, nefas ſit præterijſſe eum inſalutatum: quamobrem ipſum ex prato Venantij collectis floribus aſpergamus, verſibus illis, inquam, quib. ipſe mirifica eius facta tunc temporis cecinit, cum prouinciam illam, abſterſo Ariano putore, ad Catholicam fidem conuertens grande Deo obtulit ſacrificium in odorem ſuauitatis. ſunt igitur eiuſmodi vetera monumenta, epitaphij loco, ſanctiſſimi viri inciſa ſepulchro. Editum enim ipſum adhuc viuentem carmen ita incipit [b]: **XXXI.** b Fortun. carm. lib. 5.

Lumen Apoſtolicum cum ſpargeret vna Triados,
Exciperetque nouum mundus honore diem.] pergit dicere de Apoſtolis ad diuerſas gentes miſſis, ac demum iſta de duobus Martinis, ſeniore ac iuniore, Turonenſi videlicet atque Galicienſi Epiſcopis:

—— Martini Gallia priſci
C *Excellente fide luminis arma capit.*
Martino ſeruata nouo Gallicia plaude:
Sortis Apoſtolicæ vir tuus iſte fuit.
Qui virtute Petrum, præbet tibi dogmate Paulum:
Hinc Iacobi tribuens, inde Ioannis opem.
Pannonia (vt perhibent) veniens e parte Quiritum,
Eſt magis effectus Gallica vera ſalus.
In ſulcum ſterilem vita plantaria ſeuit,
Quo matura ſeges fertilitate placet.
Eliæ meritis alter redit imber ariſtis,
Munera roris habens, ne premat arua ſitis,
Neu taceant ſtupidis arentia iugera ſulcis,
Inſluit irriguo fonte perennis aqua.] ſpectant hæc ad prædicationem Euangelij; & quod ſubdit, id ipſum inſinuat:

D *In ramis hæreſis fidei plantaria fixit:*
Quodq. oleaſter erat, pinguis oliua viret.
Quæ ſtetit exilis, viduatis frondibus, arbor
Iam paritura cibum floret honore nouo.
Imponenda focis ſine quo ſiculnea triſtis
Præparat ad fructum ſtercore culta ſuum.
Palmitis vna tumens auium laceranda rapinis,
Hoc cuſtode bono, non peritura latet [a].
Rebus Apoſtolicis ouantes [a] *viuere monſtrat,*
Arua ligone mouens, falce flagella premens.
Ex agra Domini lappas excidit inertes.
Atque racemus adeſt, qui fuit ante frutex.
De ſatione Dei Zizania vulſit amara:
Surgit & æqualis lætificata ſeges.] vt plane dicendus fuerit Galliciæ reſtitutor Eccle- E ſiæ. hinc idem Fortunatus ſubiicit: a patet a ouantes

Martino ſeruata nouo Gallicia plaude:
Sortis Apoſtolicæ vir tuus iſte fuit.
Paſtoris ſtudio circum ſua ſepta recurrens,
Ne lupus intret, oues ſeruat amore gregis.
Et portante manu trahit ipſa ad pabula Chriſti,
Montibus inſtabilem ne vorct error ouem.
Cuius vox refluens plebi de fonte ſalubri,
Vt bibat ore fidem, porrigit ore ſalem.
Hoſti damna quidem, Domino pia vota parauit,
Et commiſſa ſibi dupla talenta refert.] & de æterno præmio, quod eſſet a Deo conſecuturus, mox addit hæc ipſa:

Vocem Euangelicam ſpectans operarius almus,

Quando

Vt tibi dicatur, Seruule perge bone: A
Quando fidelis enim mihi ſupra pauca fuiſti,
Supra multa nimis conſtituendus eris.
Ecce tu Domini modo gaudia lætior intra,
Proq. labore breui magna parata tibi.
Auditurus enim vocem, Martine, beatam:
Sed Fortunati ſis memor ipſe tui.
Quæſo, precare Pater, videam tua gaudia tecum.
Sic placeas Regi poſtulet ante Petrus.] &c. Commendat eidem ſanctā Radegundem adhuc viuentem in monaſterio Pictauienſi Reginam, cum ea quæ præerat eidem Agnete Abbatiſſa, de qua ſæpe Gregorius.

XXXII.
Perſecutio excitata a Leuuigildo.
a Gregor. Tur. hiſt. Franc lib. 5. c. 38.
b Iſidor. in Chronic. Goth.

Hoc item anno, teſte Gregorio, qui (vt numerat) annus quintus eſt Sigeberti Regis, dira perſecutio in Hiſpania excitata eſt a Leuuigildo Rege Ariano aduerſus Catholicos: ait enim [a]: Magna eo anno in Hiſpania Chriſtianis perſecutio fuit, multique exilijs damnati, facultatibus priuati, facie decocti, carceri mancipati, verberibus affecti, ac diuerſis ſupplicijs trucidati ſunt.] hęc ſummatim de perſecutione Gregorius. His conſentiens S. Iſidorus, vbi narrauit res ab eodem Rege in bello fortiter geſtas, iſta ſubiungit [b]: Sed obfuſcauit (inquit) error impietatis gloriam tantæ virtutis. Denique perfidiæ furore repletus, in Catholicos perſecutione commota, plurimos Epiſcoporum exilio relegauit, & Eccleſiarū redditus & priuilegia tulit: multoſq. terroribus ſuis in Arianam hæreſim & peſtilentiam impulit: pleroſque ſine perſecutione illectos auro, rebuſq. decepit. Auſus quinetiam inter cetera hæreſis ſuæ contagia rebaptizare Catholicos, & non ſolum ex plebe, ſed etiam ex ſacerdotalis ordinis dignitate, ſicut Vincentium Cæſarauguſtanum de Epiſcopo apoſtatam factum, & tamquam e cælo in inferna proiectum.] hucuſq. de perſecutione Iſidorus, breui quidem cōpendio quamplurima perſtringens, ex quib. magnum plane fuiſſet impleodū volumē. B

XXXIII.
c Greg. Turon. eod. lib. 5. c. 38.
* Leuuichildus
Ingūdis vxor Hermenegildi quæ ſit paſſa fidei cauſa.

Sed quæ recentior cauſa perſecutionis huius indicendæ præceſſerit, Gregorius ita recenſet [c]: Caput autem, *nempe origo*, huius ſceleris Goiſuintha fuit, quam poſt Athanagildi Regis connubiū Rex Leuuigildus * acceperat. Sed quæ Dei ſeruis notam humilitatis inflixerat, proſequente vltione diuina, ipſa quoq. omnibus populis eſt facta notabilis: nam vnum oculum nube alba cōtegens, lumen quod mens non habebat pepulit a palpebris.] Erant autem Leuuigildo Regi ex alia vxore duo filij, *nempe Hermenegildus & Reccaredus*, quorum ſenior Sigeberti, iunior Chilperici Regis filiam deſponſauerat. Sed Ingundis Sigeberti Regis filia cū magno apparatu in Hiſpanias directa, ab auia Goiſuintha cū magno gaudio ſuſcipitur (*erat enim Ingundis filia Brunichildis, quę filia fuit ipſius Goiſuinthæ, vt ſuperius ex Fortunato & Gregorio diximus*) quam nec paſſa eſt in religione Catholica diu commorari, ſed vt rebaptizaretur in Ariana hæreſi, blandis cœpit ſermonibus illicere. Sed illa viriliter reluctans: cœpit dicere: Sufficit ſatis me ab originali peccato baptiſmo ſalutari ſemel ablutam eſſe, & ſanctam Trinitatem in vna æqualitate confeſſam: Hæc me credere ex toto corde confiteor, neque vmquam ab hac fide ibo retrorſum. C

XXXIV.
Hermenegildus Rex cōuertitur ab Ingunde coniuge.

Hæc illa audiens, iracundiæ furore ſuccenſa, apprehenſam per comam capitis puellam in terram collidit, & diu calcibus verberatam ac ſanguine cruentatam iuſſit ſpoliari, & piſcinæ immergi; ſed (vt aſſerunt multi) numquam animum ſuum a fide noſtra reflexit. Leuuigildus autem dedit eis, nempe ipſi Ingundi & viro ſuo Hermenegildo, vnam de ciuitatibus, in qua reſidentes regnarent. Ad quā cū abijſſent, cœpit Ingūdis prædicare viro ſuo, vt relicta hæreſis fallacia, Catholicæ fidei veritatem agnoſceret. Quod ille diu refutans, tandem commotus ad eius prædicationem, conuerſus eſt ad legem Catholicam, ac dum chriſmaretur, Ioannes eſt vocitatus.] ſed tamen nomine, quo cognitus erat ab omnibus, perſeuerauit dici Hermeneglidus. Leandrum quoque Hiſpalenſem Epiſcopum doctrina & pietate clarum plurimum contuliſſe, vt Hermenegildus fieret Catholicus Chriſtianus, qui proſecuti ſunt res Hiſpaniarum tradunt, in primis vero S. Gregorius Papa, vt ſuo loco dicemus. D

XXXV.
Legatio S. Leādri Epiſc. Hiſpal. Conſtantinop.
d Greg. in præfat. Moral.

Ceterum cum pater perfidiæ argueret filium, filius vero eum hæreſis inſimularet: factum eſt vt bellum ingens inter ipſos conflaretur, altera ex parte cum Leuuigildo pugnantibus Arianis, quorum maior numerus, fortiorq. potentia, ex altera vero reſiſtentibus cum Hermenegildo Catholicis. Hic ſentiens ſe imparem viribus, etſi iuſtiorem cauſam foueret, legat in Orientem ad Tiberiū Orthodoxum Imperatorem S. Leandrum Hiſpalenſem Epiſcopum, vt laborantibus ſub gladio Ariano Catholicis ſuppetias ferret. De hac Leandri honorifica legatione meminit S. Gregorius, cū de amicitiæ vſu qui interceſſerat eum eo dum eſſet Conſtantinopoli agit; ait enim [d]: Dudum te, frater beatiſſime, in Conſtantinopolitana vrbe cognoſcens, cum me illic ſedis Apoſtolicæ reſponſa conſtringerent, & te illuc iniuncta pro cauſis fidei Regis Vuiſigothorum legatio perduxiſſet, omne tuis auribus, quod de me diſplicebat, expoſui, &c.] repetens ſuæ conuerſionis initia, & quomodo e monaſterio abſtractus ac diaconus ordinatus cōpulſus ſit a Pontifice Romano Pelagio legationis pondus ſubire, ſeu potius Apocriſatij munus obire Conſtantinopoli. E

XXXVI.
e Gregor. lib. 1. epiſt. 41.

Quomodo autem tunc monachis ſuis petentibus, quos ſecum Roma duxerat, ipſoq. adnitente S. Leandro, aggreſſus ſit expoſitionem ſacri voluminis Iob, ita ſubdit: Tunc eiſdem fratribus, etiā te cogente, placuit (ſicut ipſe meminiſti) vt librum beati Iob exponere, importuna me petitione compellerent, &c.] cœptum vero hoc anno opus illud Gregorius abſolutum primo ſui Pontificatus anno ad Leandrum id expetentem miſit, vt litteræ ipſius tunc ad eum ſcriptæ ſignificant [e], nec non quæ in eumdem in Iob commentarium ipſe præfatus eſt.

XXXVII.

Quod vero ad Leandri legationem ſpectat, quæ obtinuerit apud Tiberium Imp. haud ſatis liquet. Qui enim his tēporibus rebus Perſicis occupatus erat, haud eo ſtatu poſitus fuiſſe videtur, vt aduerſus Gothos Arianos tam longe poſitos dirigeret vires Romani exercitus: tamen quod Gre-

gorius

A gorius Turonenſis tradit Græcorum copias præſto fuiſſe Hermenegildo, putandum Tiberium, quibus potuit auxiliaribus copijs eidem adiumento fuiſſe. Quæ autem poſt hæc geſta ſint, & quomodo proditione perfidi parentis tentus Hermenegildus, & in carcere occiſus conſecutus fuerit coronam martyrii, dicemus anno ſequenti, quo tantum nefas contigit perpetrari.

XXXVIII. a Grego. Turon. de Glor. confeſſ. c. 12. 13. *Arianus dat pœnas perfidiæ*

Quæ vero memoratu digna acciderint, dum eiuſmodi ciuile bellum in Hiſpanijs exardeſceret, ex diuerſis locis petita narremus, atq. hæc in primis ex Gregorio Turonenſi a: In Hiſpanijs (inquit) nuper factum cognoui, cum Leuuigildus Rex contra filium ſuum ambularet, atq. exercitus (vt aſſolet) grauiter loca ſancta concurreret: monaſterium erat S. Martini inter Seguntum atq. Carthaginem Spartariam. Audientes autem monachi, quod hic exercitus ad locum illum deberet accedere, fugam ineunt, & ſe, relicto Abbate ſene, in inſulam maris abſcondunt. Aduenientibus autem Gothis, ac diripientibus res monaſterii, quæ ſine cuſtode remanſerant, Abbatem ſenio incuruatū, ſed ſanctitate erectum offendunt, extractoque vnus gladio, quaſi amputaturus ceruicem eius, reſupinus ruit, ac ſpiritum exhalauit. reliqui vero hæc videntes, timore perterriti fugerunt. Quod cum Regi nunciatum fuiſſet, cum teſtificatione præcepit, omnia quæ ablata fuerant, monaſterio
B reſtaurari.

XXXIX. *De Ariani Epiſcopi impoſtura in cæco ſanando.*

Cernens autem præfatus Rex tanta miracula per ſeruos Dei, qui noſtræ religionis erant, fieri; vocauit vnum Epiſcoporum ſuorum: dixitq. ſecretius ad eum: Quamobrem vos, vt iſti, qui ſe Chriſtianos dicunt, non oſtenditis ſigna in populos ſecundum fidem veſtram? Dicit ei Epiſcopus: Sæpius ego cæcis lumen reddidi, & ſurdis auditum, nunc autem hæc poſſum facere quæ dicis. Et vocato ad ſe vno de hæreticis, clanculo ait ad eum: Accipe quadraginta aureos, & clauſis oculis reſide in loco, vnde nobis eſt tranſitus: & prætereunte mecum Rege, exclama in virtute, vt perditum lumen mea tibi credulitate reſtituam. Cumq. hic accepta pecunia feciſſet quod ſibi fuerat imperatū, procedit nouus Cyrola ad dextram conſtipatus hæreticorum caterua. Exclamat & iſte cæcatus pecunia, vt fide Epiſcopi reciperet oculos ſuos. At iſte cum nō minima arrogantia imponens manus ſuper oculos eius, ait: Secundum fidem meam fiat tibi. Hæc eo dicente, ita obſerati ſunt oculi hominis cum dolore, vt non ſolum viſum perderet, verum etiam dolum, quem auaritia impellente finxerat, publicaret.] hactenus Gregorius, qui idcirco Epiſcopum hunc, cuius non refert nomen, nouum appellat Cyrolam, quod eiuſdem nominis Epiſcopus iſtiuſmodi facinus tempore Vuandalico in
C Africa perpetraſſet, vt ſuperius eſt dictum. Eiuſmodi plane eſſe conſueuere hæreticorum miracula, vt impoſturis affectent agere, quod omnino denegat ipſis gratia Spiritus ſancti in operatione virtutum, quæ tamquam certa atq. legitima dos cum alijs chariſmatibus Eccleſiæ Catholicæ tantummodo impertita cognoſcitur, veluti euidens ſignū, quo Catholici ab hæreticis internoſci poſſint, nempe in oſtenſione ſignorum, quæ vere proprieq. miracula dici queant.

XL. b Greg. de Glor. mart. c. 82. *De Clerici egregia confeſſione.*

Sed audi ab eodem auctore egregiam confeſſionem hominis Orthodoxi, quem ipſe nouit. deſcribit rem geſtam his verbis b: Sed & noſtro tempore, cum incredulitas atq. iniqua hæreticorū ſecta in locis Hiſpaniæ per malorum peſſimas aſſertiones diſſeminata fuiſſet: quidam clericus apprehenſus, Chriſtianum ſe eſſe confeſſus eſt, aſſerens æqualem Patri Filium & Spiritum ſanctum. Cui Rex qui præerat, oblatis muneribus, tamquam maiorem ſe ſuppliciter deprecabatur, vt ſcilicet compreſſa confeſſione de ſanctæ Trinitatis æqualitate, minorem Patre Filium cum ſancto Spiritu fateretur. Quod ſi faceret, facultatibus ditaretur, & magnus haberetur in populis. Quod illo conſilium tamquam morſum viperæ fugiente, ac iniqui virus mortiferum reſpuente anguis: adiecit Rex: Video, inquit, duram intentionem mentis inſanæ; ſed noui temperamentum tuum, vt quē
D munera non deflectunt, facile tormenta ſubiiciant. At ille: Vtinam dignus haberer, ait, in hac iugulari confeſſione: nam munera tua tamquam ſtercus exhorreo. Tunc iratus Rex iuſſit eum ad trochleas extendi, & fortiter cædi, interrogans: Quid credis? Reſpondit: Iam tibi dixi: Credo Deum Patrem omnipotentem, & Filium eius Ieſum Chriſtum. Poſt hæc cæſus eſt valde: ſed ſemper durabat in confeſſione, neq. vnquam eum a fideli linea potuit hæc tortura deflectere. Nam in primordio cum cæderetur, tres tantum verberum ictus ſenſit, qui (vt poſtea referebat) ipſam animam penetrarunt: reliqua vero flagella nequaquam, tamquam ſi aliquod velamentum dorſo ſuperpoſitū fuiſſet. Ita non ſentiens, magis fidem quam cœperat, inter tormenta poſitus prædicabat. Itaq. cum Regi ſatisfactum de eius cæde fuiſſet, dimiſſus eſt, obteſtante eo, ne in terminis Hiſpaniæ vnquā inueniretur. At ille lætus diſcedens, in Gallias eſt regreſſus. Sed vt dictis fides adhibeatur: ego hominem vidi, qui hæc ab ipſius clerici ore audita narraui.] hactenus de ipſo Gregorius. Quid vero de conflictu Orthodoxi tunc temporis inito cum hæretico, alibi, idem auctor ſcribat, his attexere, congruum exiſtimamus: ait enim c:

Non ſentit verbera Catholicus.

c Grego. Turon. de glor. confeſſ. c. 14.

XLI. *Igne probata fides Catholica.*

Retulit alius vir fidelis, ſpectaſſe ſe Chriſtianum cum hæretico pro fide noſtra certantem. Altercantibuſque diu de diuinis Scripturis, cum flecti non poſſet hæreticus, vt agnoſceret veritatē,
E ait: Si noſtræ religionis, ſi Scripturarum teſtimonia te ad credendum minime mouent, vel virtutē indiuiduæ Trinitatis experire. Eſt digito meo annulus aureus, ego eum in ignem iacio, tu candentem collige. Proiectumq. inter prunas annulum ita igniri permiſit, vt eis ſimilis cerneretur. Conuerſuſq. ad hæreticum ait, Si vera eſt proſecutio tua, ſume eum ab igne. Illo autem reſiſtente, ait, Immenſa Trinitas Deus, ſi quid indignum te credo, oſtende: certe ſi recta eſt fides mea, nihil mihi præualebunt hæc incendia ſæua. Et ablatum ab igne annulum diutiſſime palma ſuſtinuit, & nihil eſt nocitus; ſed magis confuſo hæretico, Catholicos reliquos feruore ſuæ fidei roborauit.] huc uſque Gregorius.

XLII.

d Greg. Turon. hiſt. Franc. lib. 5. c. 43.

Sed non tacendum de Agilane Ariano homine miſſo legato ab eodem Leuuigildo Rege hoc tempore ad Chilpericum, qui in via ad diſputandum ipſum Gregorium prouocauit. Quæ autē inter vtrumq. tranſacta fuerint, idem auctor d enarrat, recenſetq. diſputationem tunc inter ſe habitam, perbreuem illam quidem, ac non vt exigebat ratio argumenti, ſed humilem atq. pedeſtrem, ſi

conferas

Digitized by Google

conferas cum illis quæ ab alijs ſanctis Patribus aduerſus hæreticos copioſius atque nervoſius alla A
ta ſunt. ſed audiamus ipſam ab ipſomet Gregorio deſcriptam his verbis:

XLIII. *Leuuieldus *Diſputat. Gregorij cum Agilane Legato Ariano.* *Argumẽtatur Arianus.*

Leuuigildus * vero Rex Agilanem legatum ad Chilpericũ mittit, virum nullius ingenij aut
diſpoſitionis ratione peritum, ſed tantum voluntate in Catholica lege perverſum. Quem cum via
Turonos detuliſſet, laceſſire nos de fide & impugnare Eccleſiaſtica dogmata cœpit: Iniqua enim
(inquit) fuit antiquorum Epiſcoporum lata ſententia, quæ æqualẽ aſſeruit Filium Patri. Nam qua-
liter (inquit) poterit eſſe Patri æqualis in poteſtate, qui ait: Pater maior me eſt? Non eſt ergo æquũ,
vt ei ſimilis æſtimetur, quo ſe minorem dicit, qui triſtitia mortis ingemuit, cui poſtremo moriens
ſpiritum quaſi nulla præditus poteſtate commendat. Vide Patre eum & ætate & poteſtate pater
na minorẽ. Ad hæc ego interrogo: Si crederet Ieſum Chriſtũ Filiũ Dei eſſe, ſi eũdẽq. eſſe Dei ſapiẽ
tiã, ſi lumen, ſi veritatem, ſi vitam, ſi iuſtitiã fateretur. Qui ait: Credo hæc omnia eſſe Filiũ Dei. Et
ego: Dic ergo mihi: Quando Pater ſine ſapientia? Quando ſine lumine? Quando ſine vita? Quando
ſine veritate? Quando ſine iuſtitia fuerit? Sicut enim Pater ſine iſtis eſſe non potuit, ita & ſine Filio
eſſe non potuit, quæ maxime & Dominici nominis myſterio coaptantur. ſed nec Pater eſſet vbiq.
ſi Filium non haberet. Quod autem eum dixiſſe ais: Pater maior me eſt: Scias eum hoc ex aſſumptæ B
carnis humilitate dixiſſe, vt cognoſcas, non poteſtate, ſed humilitate ſe fuiſſe redemptum. Nam
tu, qui dicis, Pater maior me eſt, oportet meminiſſe quod alibi ait: Ego & Pater vnum ſumus. Nã
& mortis timor & commendatio ſpiritus ad infirmitatem corporis eſt referenda, vt ſicut verus
Deus, ita & verus homo credatur.

XLIV. *Rurſus Arianus interrogat*

Et ille: Cuius qui implet voluntatem, eo & minor eſt: ſemper Filius minor eſt Patre, quia iſte
facit voluntatem Patris, nec Pater illius voluntatem facere comprobatur. Ad hæc ego: Intellige
quia Pater in Filio, & Filius in Patre in vna ſemper Deitate ſubſiſtit. Nam vt cognoſcas Patrem Fi
lij facere voluntatem: ſi in te fides Euangelica manet: audi quid ipſe Ieſus Deus noſter, cum ad re
ſuſcitatum venit Lazarum, ait: Pater, gratias ago tibi, quoniam audiſti me: & ego ſciebã quia ſem-
per me audis: ſed propter turbam quæ circumſtat, dixi, vt credant, quia tu me miſiſti. Sed & cum
ad paſſionem venit, ait: Pater, clarifica me claritate, quam habui apud temetipſum, priuſquam mũ
dus fieret. Cui Pater de cælo reſpondit: Et clarificaui, & iterum clarificabo. Æqualis eſt ergo Filius
in Deitate, non minor, ſed neque aliquid minus habens: nam ſi Deum confiteris, neceſſe eſt inte-
grum fatearis, & nihil egentem: Si vero integrum eſſe negas, Deum eſſe nõ credis. Et ille: Ex aſſum C
pto homine cœpit Filius Dei vocitari: nam erat, quando non erat. Et ego: Audi Dauid dicentem;
Ex vtero ante Luciferum genui te. Et Ioannes Euangeliſta ait: In principio erat Verbum, & Ver-
bum erat apud Deum & Deus erat Verbum: Et hoc Verbum caro factũ eſt, & habitauit in nobis:
per quem facta ſunt omnia. Nam vos cæcati veneno perſuaſionis nihil dignum de Deo ſentitis.

XLV.

Et ille: Numquid & ſanctum Spiritum Deum dicitis, aut æqualem Patri, Filioq. decernitis?
Cui ego: Vna in tribus eſt voluntas, poteſtas, & operatio: Vnus Deus in Trinitate, & vnus in vnita-
te: tres perſonæ, ſed vnum regnum, vna maieſtas, vna potentia, omnipotentiaque. Et ille: Spiritus
ſanctus, inquit, quem æqualem Patri profertis ac Filio, vtrinque minor accipitur: quia & a Filio
promiſſus, & a Patre legitur miſſus: nemo enim promittit, niſi quod ſuæ dominationi ſubſiſtit: &
nemo mittit niſi inferiorem ſe, ſicut ipſe ait in Euangelio: Niſi abiero, paracletus ille non veniet: ſi
autem abiero, mittam illum ad vos. Ad hæc ego reſpondi: Bene Filius ante paſſionem ait: quia niſi
ille ad Patrem victor remeauerit, ac proprio ſanguine redempto mundo dignum Deo ex homi-
ne præparet habitaculum, non poteſt ſanctus Spiritus idem Deus in pectore planatico originalis
criminis labe infecto deſcendere Spiritus enim ſanctus (ait Salomon) effugiet fictum. Tu autem D
ſi ſpem aliquam reſurrectionis habes, noli loqui aduerſus Spiritum ſanctum; quia iuxta ſenten-
tiam Domini, Spiritum ſanctum blaſphemanti non remittetur neque in hoc ſæculo, neque in futu
ro. Et ille: Deus eſt qui mittit: non eſt Deus qui mittitur. Ad hæc interrogo, ſi crederet doctrinam
Petri & Pauli Apoſtolorum? Reſpondente eo: Credo. Adieci: Cum argueret Petrus Apoſtolus Ana
niam pro fraude fundi, vide quid dicat: Quid enim tibi viſum eſt mentiri Spiritui ſancto? non es
mentitus hominibus, ſed Deo. Et Paulus, cum gratiarum ſpiritualium diſtingueret gradus: Hæc
omnia, inquit, operatur vnus atque idem Spiritus diuidens vnicuique, ſicut vult. Qui enim, quod
voluerit facit, in nullius redigitur poteſtatem. Nam & vos (vt ſuperius dixi) nihil recte de Trinita-
te ſancta ſentitis: & quam iniqua ſit huius ſectæ peruerſitas, ipſius auctoris veſtri, id eſt, Arij expreſ
ſit interitus.

XLVI. *Arianorũ extrema dementia.*

Ad hæc ille: Legem quam non colis, blaſphemare noli: Nos vero quæ creditis, etſi non credi-
mus, non tamen blaſphemamus: quia non deputatur crimini, ſi & illa & illa colantur: ſic enim vul
gato ſermone dicimus: Non eſſe noxium, ſi inter Gentilium aras & Dei eccleſiam quis tranſiens,
vtraque veneretur.] Vides in quam iam Ariani fuerint ipſi dementiam, vt qui ſemel a vero cul- E
tu religionis exciderint, omnem impietatem putarent eſſe colendam Sed pergit Gregorius: Cuius
ego ſtultitiam cernens, aio: Vt video, & Gentilium defenſorem & hæreticorum aſſertorem te eſſe
manifeſtas, cum, & Eccleſiaſtica dogmata maculas, & Paganorum ſpurcitias prædicas adorari. Sa
tius, inquio, faceres, ſi ea te armaret fides, quã Abraham in ilicem, Iſaac in ariete, Iacob in lapide,
Moſes vidit in ſente: quam Aaron portauit in Logio, Dauid exultauit in tympano, Salomon præ-
dicauit in intellectu: quam omnes Patriarchæ, Prophetæ, ſiue lex ipſa vel oraculis cecinit, vel ſacri
ficijs figurauit: quam & nunc præſens ſuffragator Martinus noſter vel poſſedit in pectore, vel oſtẽ
dit in opere: vt & tu conuerſus crederes inſeparabilem Trinitatem, & accepta a nobis benedictio
ne, purgatoq. a malæ credulitatis veneno pectore, delerentur iniquitates tuæ. At ille furore com-
motus, neſcio quid quaſi inſanus frendens, ait: Ante anima ab huius corporis vinculis emicet, quã
ab vllo religionis veſtræ ſacerdote benedictionem accipiam. Et ego: Nec noſtram Dominus reli-
gionem ſiue fidem ita tepeſcere faciat, vt diſtribuamus ſanctum eius canibus, ac pretioſarum mar

garitatum

A gatitarum ſacra porcis ſquallentibus exponamus. Ad hæc ille, relicta altercatione, ſurrexit & abijt. Sed poſt hæc cum in Hiſpanias reuerſus fuiſſet, infirmitate debilitatus, ad noſtram religionem, neceſſitate cogente, conuerſus eſt.] hactenus Gregorius: qui diuerſis in locis quæ hoc tempore interceſſerunt inter Catholicos & Arianos facta recenſet, & quidem ſcitu digniſſima, vt memorabile illud de Leone Epiſcopo Agathenſi aduerſus Gomacharium Comitem, qui adminiſtrabat prouinciam a Leuuigildo Rege Ariano præfectus. ſub Gothorum namque ditione eam fuiſſe ciuitatem, idem Gregorius alibi [a] tradit. narrat autem rem geſtam his verbis [b]:

a Greg. hiſt. lib. 6 c. 2.
b Greg. de glor. mart. lib. 1. c. 79.

XLVII.
Leo Epiſc. Agath. ſanat Gomacharium Arianum.

Eccleſia quoq. Agathenſis vrbis, quæ S. Andreæ reliquijs plaudit, plerumque glorioſis illuſtratur miraculis: peruaſores rerum ſuarum ſæpius arguit. Deniq. Gomacharius Comes agrum Eccleſiæ ipſius peruadit. Tunc Leo Epiſcopus huius Eccleſiæ valde mæſtus concurrit ad eum, dicẽs: Relinque, fili, res pauperum, quas ordinationi noſtræ Dominus commendauit; ne tibi ſit noxiũ, & a lacrymis egentiũ, qui de fructibus eius ali conſueuerunt, eneceris. Ille vero quia hæreticus erat, paruipendens quæ de his ab Epiſcopo dicebantur, rem in ſua dominatione retinuit. Interim procedente die, arripitur a febre. Cumq. nõ modo ardore corporeo, verum etiam animæ vexaretur in
B commodo: miſit ad Epiſcopum nuncius, dicens: Dignetur pro me ſacerdos orationem ad Dominum fundere, & ego dimittam agrum eius. Quo orante, hic a valetudine qua grauabatur conualuit: factuſq. ſanus, ait ſuis: Quid putatis quod iſti nunc Romani dicãt? Aiunt enim, me ob hoc fuiſſe febre grauatum, quod tulerim agrum eorum: quod mihi iuxta conſuetudinem humani corporis accidit. verumtamen non habebunt eum, me viuente.] Sed antequam vlterius progrediamur, attende nomenclaturam: appellat Romanos Catholicos, licet Gallos, quod idem apud Arianos eſſet dicere Romanos ac Catholicos, vt obſeruauimus in Victore Vticenſi & alijs, ob prærogatiuam videlicet Romanæ Eccleſiæ; quod & alio quoque exemplo ex eodem Gregorio paulo inferius patebit. Pergit vero ipſe Gregorius:

XLVIII.
Quib. pugnet armis contra Arianum S. Epiſcopus.

Quod cum Epiſcopus comperiſſet, venit ad eum, dicens: Num pœnitet te feciſſe bene, qđ hoc iterum conatis euertere? Ne facias, quæſo, ne vltioni diuinæ ſubiaceas. Qui ait ad Epiſcopum: Sile, ſile, decrepite: iam infrenatum te loris circuire vrbem ſuper aſinam faciam, vt ſis in ridiculo omnibus qui te aſpexerint. At ille ſilens, ad nota recurrit præſidia. Proſternitur in oratione, celebrat vigilias, & noctem totam in lacrymis & pſallentio ducit. Mane autem facto, accedit ad ly-
C chnos qui de camera eccleſiæ dependebant, extendenſque virgam, quam tenebat in manu, effregit cunctos, dicens: Non hic accendetur lumen, donec vlciſcatur Deus de inimicis, & reſtituat res Eccleſiæ tuæ.

XLIX.
Arianus illuſor perit.

Hæc eo dicente, protinus hæreticus ille in rediuiuam febrem corruit. Cumq. in extremis ageret, miſit ad Epiſcopum, dicens: Oret pro me ſacerdos ad Dominum, vt viuam; & reſtituam agrũ, ac ſimilem eius conferam dominationi. Quibus Pontifex reſpondit: Iam oraui ad Dominum, & exaudiuit me. Miſit & alios & tertios ad eum nũcios: ſed ſacerdos in vno reſpõſo perſiſtens nõ mouebatur ad hæc, vt pro eo orationem daret ad Dominum. Hæc ille hæreticus cernens, iuſſit ſe in plauſtro componi, atq. ad eum euehi, ac per ſe deprecari Epiſcopum, dicens: Quia dupla ſatisfactione reſtituo agrum, quem iniq. peruaſi, tantum vt oret pro me ſanctitas tua. Illo quoq. recuſante, compulit eum vi, vt abiret ad eccleſiam. Quo diſcedente, vt eccleſiam eſt ingreſſus, & hic ſpiritum exhalauit: recepitq. confeſtim Eccleſia rem ſuam.] hæc Gregorius de Comite Ariano, moxq. ſubiungit de presbytero itidem Ariano presbyterum Catholicum deludente præſentaneum pa- nendumq. Dei iudicium, quod ipſe auctor veritatis tantummodo cupidus, ſimpliciter vt res geſta
D fuit, enarrat his verbis [c]:

c Greg. Turon. de Glor. mar. li. 1. c. 80.

L.
Ludibrium in deluſorem retorquetur.

Mulier quædam erat Catholica habens virum hæreticum: ad quam cum veniſſet presbyter noſtræ religionis valde Catholicus, ait mulier ad virũ ſuum: Peto charitati tuæ, vt pro aduentu huius ſacerdotis, qui me viſitare dignatus eſt, lætitia habeatur in domo noſtra, ac præparatum dignis impendijs prandium epulemur cum eo. Promittente autem viro eius, ſic ſe, vt illa flagitabat, facturum: aduenit & alius hæreticorum presbyter. Dixitq. vir mulieri: Duplicata eſt lætitia hodie, eo quod ſint ſacerdotes vtriuſq. religionis in domo noſtra. Diſcumbentibus autem ad conuiuium, vir ille cum presbytero dexteræ partis cornu occupat, Catholicum ad ſiniſtram ſtatuens, poſitaq. ad læuam eius ſellula, in qua coniunx eius reſideret. Dixitq. vir ad presbyterum hæreticum: Si conſenſeris dictionibus meis, exerceamus hodie cachinnum de hoc Romanorum presbytero, vt ſcilicet depoſito ferculo, tu celerius ſignare feſtines: cumq. ille manum non poſuerit, illo triſtante, nos cum lætitia comedamus cibum (*mos enim in Eccleſia erat, vt de benedictionibus hæreticorum nemo Catholicus participaret*) Cui ille: Faciam, inquit, quod præcipis.

LI.

Deniq. veniente diſco cum oleribus, ſignauit hæreticus, poſuitq. primus manum ſuam. Quod
E cernens mulier, ait: Ne feceris, quia ingrate fero iniuriam ſacerdotis. Et exhibito alio cibo, ſumpſit Catholicus. In ſecũdo vero & tertio ferculo ſimiliter fecit hæreticus. quarto aũt exhibito, cuius in medium ſarrago feruens aduenerat, in qua compoſitus erat cibus ille, qui ex colliſis ouis, parum permixta farina, dactylorum partibus, oliuarumq. rotunditatibus aſſolet exornari: feſtinans hæreticus, priuſquam ferculum illud vel menſam tangeret, eleuata obuiam manu ſignat: ſtatimque poſitum coclearium ſumit, non intelligens an caleret, ferventemque cibum velociter deglutiuit. Protinus accenſo pectore æſtuare cœpit, emiſſoque cum ſuſpirio immenſo ventris ſtrepitu, nequam ſpiritum exhalauit: ablatuſque de conuiuio, locatus in tumulo, terrenæ molis congerie eſt coopertus. Tunc exultans presbyter noſtræ religionis, ait: Vere vltus eſt Deus ſeruos ſuos. Et conuerſus ad virum cuius erat conuiuium, dixit: Perijt huius memoria cum ſonitu, & Dominus in æternum permanet. Tu vero appone quod comedam. Tunc homo ille perterritus, expleto conuiuio, prouolutus eſt ad pedes presbyteri, conuerſuſque ad fidem Catholicam, credidit cum domo ſua qui in hac perfidia tenebatur, & multiplicata eſt lætitia, ſicut prius mulier flagitauerat.] hactenus de te

Deriſor Arianus male perijt.

Digitized by Google

geſta Gregorius, qua terribili iudicio Dominus deriſorem deriſit, ſecundum Scripturæ diuinæ elogium [a]: Erit Moab in deriſum & in exemplum omnibus in circuitu ſuo.] A

a Hier. 48.

LII. Subijcit his controuerſiã de fide habitã inter Catholicum diaconum & Arianum presbyterũ, quæ miraculo diremta eſt, remq. tunc geſtã ſic narrat [b]: Arianorum presbyter cum diacono noſtræ religionis altercationem habebat, proferens contra Dei Filium ac Spiritum ſanctum (vt mos eſt genti) venenoſas aſſertiones. At ille cum diu multumq. nonnulla de fidei noſtræ ratione diſſeruiſſet, & hæreticus perfidiæ obcæcatus caligine, quæ erãt vera reſpueret, iuxta illud, Quia in maleuolam animã non introibit ſapientia, adiecit dicens: Quid longis ſermocinationũ intentionib. fatigamur? factis rei veritas approbetur: Succendatur igni æneus, & in feruenti aqua annulus alicuius proiiciatur. Qui vero eũ ex feruenti vnda ſuſtulerit, ille iuſtitiã conſequi comprobetur: quo facto pars diuerſa ad cognitionẽ huius iuſtitiæ conuertatur. Intellige itaq. & tu, hæretice, ſi hæc pars noſtra, Spiritu ſancto adiuuante, compleuerit: nihil in ſancta Trinitate diſſonum, nihil eſſe diſſimile fatearis. Conſenſit hæreticus huic diffinitioni, & inito vſque mane placito diſceſſerunt.

b Greg. de glor. mart. lib. 1. cap. 81.

Ad miraculũ prouocatur hæreticus.

LIII. Sed fidei feruor, per quẽ hæc primum diaconus protulerat, cœpit, inimico inſidiante, tepeſcere. Diluculo autem ſurgit, brachium infundit oleo, vnguento conſpergit: ſed tamen loca ſancta circuit, & Dominum deprecatur. Quid plura? Circa horã tertiam in foro conueniunt: concurrit populus ad ſpectaculum: accenditur ignis, æneus ſuperponitur, feruet valde, annulus in vnda feruente proiicitur. Inuitat primum diaconus hæreticũ, vt ipſe eum a calore auferat: ſed ſtatim recuſauit, dicens; Qui hanc ſententiã protuliſti, debes auferre. Diaconus vero licet trepidus, tamẽ denudat brachium. Cumq. ipſum vidiſſet vnguentis hæreticus presbyter delibutum, exclamauit dicens: Magicis artibus te eluitandum putaſti, vt hæc vnguenta diffunderes: nec valebunt iſta quæ agis. B

Tepeſcit in Catholico fidei feruor.

LIV. His itaq. litigantibus, ſuperuenit diaconus ab vrbe Rauenna Hyacinthus nomine; ſciſcitanſque quæ eſſet hæc altercatio, vt veritatem cognouit, nec moratus, extracto a veſtimentis brachio, in æneum dexteram mergit. Annulus autem qui eiectus fuerat, erat valde leuis ac paruulus, nec minus ferebatur ab vnda, quam vento ferri poſſet vel palea. Quem diu multumq. quæſitum infra vnius horæ ſpatium reperit. Accendebatur interea vehementer focus ille ſub dolio, quo validius feruens non facile aſſequi poſſet annulus a manu quærentis: extractuſq. tandem. Nihil diaconus ſenſit in carne ſua, ſed potius proteſtatur, in imo quidem frigidum eſſe æneum, in ſummitate vero calorem teporis modici continentem. Quod cernens hæreticus, valde confuſus iniicit audax manum in æneo, dicens: Præſtabit mihi hæc fides mea. Iniecta manu, protinus vſq. ad ipſa oſſium internodia omnis caro liqueſacta defluxit, & ſic altercatio finem accepit.] iſta Gregorius: ſed de miraculis iam ſatis ad pietatem. C

Igne probata fides.

LV. Ad poſtremum autem quid hoc item anno contigerit de Rege Francorũ Chilperico Arianam hæreſim inſectante, videamus. Accidit enim, vt cum idẽ Rex aduerſus ipſos pugnans victor regrediretur, ab alia his contraria hæreticorum turma fuerit captiuus abductus, vixq. tandẽ a ſuis Catholicis liberatus, cũ videlicet expugnans ſuis etiã ſcriptis Arianos a Sabellianis tenetur deprehẽſus erroribus. Nam audi Gregorium [c], qui rẽ geſtã narrat: Per idem (inquit) tempus Chilpericus Rex ſcripſit indiculum, vt ſancta Trinitas non in perſonarum diſtinctione, ſed tantum Deus nominaretur, aſſerens indignum eſſe vt Deus perſona, ſicut homo carneus nominetur, affirmans etiam ipſum eſſe Patrem qui eſt Filius, idemq. ipſum eſſe Spiritum ſanctum qui eſt Pater & Filius: Sic (inquit) Prophetis ac Patriarchis apparuit, ſic eum ipſa lex nunciauit. Cumq. hæc mihi recitari iuſſiſſet: Sic, inquit, volo vt tu & reliqui doctores Eccleſiarum credatis. Cui ego reſpondi: Hac credulitate relicta, pie Rex, hoc te oportet ſequi, quod nobis poſt Apoſtolos alij doctores Eccleſiæ reliquerunt; quod Hilarius Euſebiuſq. docuerunt; quod & in baptiſmo es confeſſus. Tunc iratus Rex ait: D Manifeſtum eſt mihi in hac cauſa Hilarium Euſebiumq. validos inimicos haberi. Cui ego reſpondi: Obſeruare te conuenit, neq. Deum neq. Sanctos eius habere offenſos. Nam ſcias, quia in perſona aliter Pater, aliter Filius, aliter Spiritus ſanctus: Non Pater aſſumpſit carnem, neq. Spiritus ſanctus, ſed Filius: vt qui erat Dei Filius, ipſe ad redemptionem hominis filius haberetur & Virginis. Non Pater paſſus, neq. Spiritus ſanctus, ſed Filius, vt qui carnem aſſumpſerat in mundo, ipſe offerretur pro mundo. De perſonis vero quod ais, non corporaliter ſed ſpiritualiter ſentiendum eſt. In his ergo tribus perſonis vna gloria, vna æternitas, vna poteſtas.

Chilpericus Rex declinat in Sabellianiſmum.

c Greg. Turon. lib 5. cap. 44.

LVI. At ille commotus ait: Sapientioribus te hoc pandam, qui mihi conſentiant. Et ego: Numquã erit ſapiens, ſed ſtultus, qui hæc quæ proponis, ſequi voluerit. Ad hæc ille frendens ſiluit. Non poſt multos vero dies adueniente Saluio Albigenſi Epiſcopo, hæc ei præcepit recenſeri, deprecans vt ſibi conſentaneus fieret. Quod ille audiens, ita reſpuit, vt ſi chartã, in qua hæc ſcripta tenebantur, potuiſſet attingere, in fruſta diſcerperet. Et ſic Rex ab hac intentione quieuit.] hæc de Regis Sabellianiſmo. addit Gregorius, fuiſſe Chilpericum poeticis facultatibus leuiter excultũ, addidiſſeq. Græca elementa Latinis. Celebrat eum quidem Fortunatus [d] vt omnium Francorum Regum anteceſſorum & æqualium doctiſſimum, linguaſq. in primis varias callentem: vnde ipſe: E

Rex acquieſcit S. Saluio Epiſcopo.

d Fortun. carm. lib. 9.

Chilpericus doctrina pollens.

Diſcernens varias, ſed nullo interprete voces,
Et generum linguas vnica lingua refert.] & inferius:
Inter vtrumque ſagax armis & iure probaris:
Belliger hinc radias, legifer inde micas.
De virtute pater reparatur, auunculus ore,
Doctrinæ ſtudio vincis & omne genus.] & de poetica facultate:
Regibus æqualis, de carmine maior haberis,
Dogmate vel qualis non fuit ante parens.
Te arma ferunt generis ſimilem, ſed littera præfert.
Sic Regum veterum pars ſimul, atque prior.

Admirande

[A] *Admirande mihi nimium Rex, cuius opime*
Prælia robur agit carmina lima polit.
Legibus arma regis & leges dirigis armis.
Artis diuerſæ ſic ſimul itur iter.]&c. Humanum fuit deliquiſſe Regem, & excuſatione dignum, quod dum fertur præceps impugnam aduerſus Arium, trāſgreſſus limitem in Sabellianiſmum impegit: at Chriſtianiſſimi Regis præclarum reliquit exemplum, cum contraria aſtruentibus ſacerdotibus acquieuit. Sed ad felices Sanctorum ad Deum tranſitus veniamus.

LVII. Hoc enim anno S. Mauritium Epiſcopum Cadutcenſem miræ ſanctitatis virum ex hac vita migraſſe, idem tradit Gregorius [a] qui eius virtutes recenſet accelebrat: itemq. S. Agricolam Cabilonenſem Antiſtitē euocatum ad ſuperos addit [b]. Fuit hic filius ſenioris Agricolæ æque ſancti, a quo vna cū iuniore Agricola Venāti⁹ Fortunatus ſacris litteris inſtructus fuit, vt ipſe epigrāmate teſtatū reliquit [c] ad Agricolā Epiſcopum Cabilonenſem, quod alia occaſione ſuperius eſt recitatū.

a Greg. hiſt. Fr. lib. 5. c. 42.
b Greg. eod. lib. c. 45.
c Fortun. carm. lib. 6.

LVIII. Iungit eidem coronæ Sanctorum Gregorius Dalmatium Ruthenæ ciuitatis Epiſcopum æque hoc anno ad cæleſtia gaudia euocatum. Quam autem terribili Dei iudicio pœnas dederit, qui ad- [B] uerſus eum probra iacere & blaſphemare præſumpſit, a Gregorio ita accipe [d]: Tranſobadus aūt presbyter epulum in ipſa vrbe clericis præparat. Reſidētibus autem illis, vnus presbyterorum cœpit Antiſtitem memoratum impudicis blaſphemare ſermonibus, & vſque ad hoc erupit, vt eum delirum & fatuum nominaret. Hæc eo dicente, pincerna poculum oblaturus aduenit. At ille acceptum dum ori proximat, tremere cœpit; laxatoq. de manu calice, ſuper alium qui ſibi erat proximus caput reclinans, reddidit ſpiritum: ablatuſq. ab epulo ad ſepulchrum humo contectus eſt.] hæc Gregnrins. Moritur & his Tiberij Imperatoris temporibus in Palæſtina Siſinnius ex Epiſcopo factus anachoreta, itemq. eius diſcipulus magiſtro ſanctitate non impar, vt exitus declarauit [e].

d Greg. hiſt. lib. 5. c. 40.
e Apud Sophr. prat ſpirit c. 93.

IESV CHRISTI ANNVS	PELAGII PAP. II. ANNVS	TIBERII IMP. ANNVS
584.	7.	3.

I. De tempore martyrij Hermenegildi Regis.

[C] QVingenteſimus octogeſimuſquartus Chriſti annus Indictionis ſecundæ nota ſignatur: quo, die decimatertia Aprilis nobile martyrium Hermenegildi Regis Catholici tum Hiſpanias, tum etiam vniuerſum Chriſtianum orbem mirifice illuſtrauit, Gothorumq. gentem Ariana hactenus infamem hæreſi tanta corona nobilitauit, ac reddidit glorioſam. De re hac acturi primum omnium, noſtro more, rei geſtæ tempus certis rationibus confirmemus, quod ſciamus a diuerſis eiuſmodi inſigne martyrium diuerſis Domini annis collocatū: alij enim anno octogeſimotertio, alij ſexto, alij octauo, alij nono id factum affirmant. Verum cui magis credamus, quā S. Iſidoro ob oculos hæc habenti, inuenimus neminem. Cum enim obitum Leuuigildi Regis perſecutoris, auctoriſque filij necis, anno ſequenti referat contigiſſe, nempe anno regni ipſius decimooctauo; nihil eſt penitus, vt poſt eius obitum martyrium filij ipſius Hermenegildi Regis quis valeat collocare.

II. Et ne quis putet errorem illapſum in numerum apud Chronicon Iſidori, accipe id magis exploratum ex Synodalibus Actis, ex quibus pariter anno ſequenti habes Leuuigildo defuncto fuiſſe ſubrogatum eius filium Reecaredum. Quod vero his videatur repugnare nota Aeræ ex numero ab annis Iuſtini Imp. deducto: ne quis dicere poſſit potius in illum, quam in iſtum per notam [D] Aeræ numerum ſupputatum irrepſiſſe mendum, habet ad hæc arguenda Acta Synodalia Toletani Concilij, quod cum habitum dicatur anno quarto Reccaredi Leuuigildi ſucceſſoris, & eidem numero iungatur Aera (vt ibi ponitur) ſexcenteſima vigeſimaſeptima (qui eſt annus Domini quingēteſimus octogeſimus nonus) plane habes vnde intelligas, ipſum auſpicatum eſſe regnum anno ſequenti poſt patris obitum: ex quibus conſentientia vides Iſidoro Acta Synodalia de obitu Leuuigildi, quod contigerit anno ſequenti. Cum vero ante annum filij ipſius martyrium conſummatū conſtet, vtique hoc anno & non alio id factum euidenter apparet.

III. Quod autem deducatur hoc ipſum ex tabulis aſtronomicis ab Ambroſio, eo quod hoc ipſo anno & non ſequentibus contigerit celebrari Paſcha eo die quo & martyrium ſubijt: friuolum videri poteſt ex eiuſmodi tabulis hoc aſſerere, cum Ariani, de quorū Paſchate agitur, nequaquā Catholicorum legibus ſubderentur. Firmior ſtet ſententia ex Synodalibus (vt diximus) Actis aſſerta, hoc anno, nec poſtea, nec antea contingere potuiſſe martyrium Hermenegildi. Cum enim (vt dictum eſt) anni vnius interlapſum ſpatium a cæde martyris vſque ad obitum patris etiam Gregorius aſſeueret, & liqueat pariter ſequenti anno ipſum Leuuigildum eſſe defunctum: neceſſe eſt affirmare, [E] hoc anno S. Hermenegildū glorioſum conſummaſſe martyriū. Hæc ſatis de his q̄ ſpectant ad tp̄s.

IV. Græcorum proditio.

Quæ vero hæc præceſſerint, ex Gregorio Turonenſi petamus, nimirum proditionem factam a Græcis, qui a Tiberio miſſi in auxilium venerant Hermenegildi, quem nominat Hermenechildū; cuius rei gratia ipſe Rex patri iuſta ſpondenti ſe dedit: ait enim [f]: At ille, *nempe Leuuigildus parēs*, datis Præfecto Imperatoris triginta millibus ſolidorum, vt ſe ab filij ſolatio reuocaret, commoto exercitu contra eum venit. Hermenegildus vero vocatis Grecis contra patrem egreditur, relicta in vrbe coniuge ſua. Cūq. Leuuigildus ex aduerſo veniret, relictus a ſolatio, *Græcorum ſcilicet*, Hermenegildus cum videret nihil ſe præualere poſſe, eccleſiam quæ erat propinqua expetijt, dicens: Non veniat ſuper me pater meus: nefas eſt enim aut patrem a filio, aut filium a patre interfici. Hæc audiens Leuuigildus, miſit ad eum fratrem eius; qui dato ſacramento, ne humiliaretur, ait: Tu ipſe accede, & proſternere pedibus patris noſtri, & omnia indulgebit tibi. At ille popoſcit vocari patrem ſuum. Quo ingrediente, proſtrauit ſe ad pedes illius: ille vero apprehenſum oſculatus eſt eum, & blandis ſermonibus delinitum duxit ad caſtra: oblituſq. ſacramenti, innuit ſuis, & ap-

f Greg. Turon. hiſt. Franc. l. 5. ca. 38.

prehenſum ſpoliauit eum indumentis ſuis, induitq. illum veſte vili: regreſſuſq. ad vrbem Toletũ, A
ablatis pueris eius, miſit eum in exilium cum vno tantum puerulo.] hæc Gregorius. verum non in
exilium, ſed in carcerem fuiſſe detruſum, omnes affirmant. Coniugem vero eius ereptam a Græcis
& ductam in Africam, vt perducerent eam ad Imperatorem, ibi defunctam tradit [a]. ſed in eo quã
prudens, ipſe viderit, dum appellat miſerum Hermenegildum iudicio diuino in prælio derelictũ,
quod contra genitorem quantumlibet hæreticum talia cogitarit. quaſi non monuiſſet Dominus,
pietati erga Deum patrem, matrem, & omnia poſthabenda. Sed tamen ea quæ de ipſo Rege marty-
re omni fide teſtata S. Gregorius narrat, hic reddamus. ait enim [b]:

a Greg. Tur. lib. 6. c. 43. & lib. 8. c. 28.

b Greg. dialog. lib. 3. c. 31.

V. *Conſtãtia Hermenegildi.*

Sicut multorum qui ab Hiſpaniarum partibus veniunt, relatione cognouimus, nuper Herme-
negildus Rex Leuuigildi Regis Vuiſigothorum filius ab Ariana hæreſi ad fidem Catholicam, vi-
ro reuerendiſſimo Leandro Hiſpalitano Epiſcopo dudum mihi in amicitijs familiariter iuncto p̃-
dicante, conuerſus eſt: quem pater Arianus, vt ad eandem hæreſim rediret, & præmijs ſuadere, &
minis terrere conatus eſt. Cumq. ille conſtantiſſime reſponderet, numquam ſe veram fidem poſſe
relinquere, quam ſemel agnouiſſet: iratus pater eum priuauit regno, rebuſq. ſpoliauit omnib. Cum-
que nec ſic virtutem mentis illius emollire valuiſſet, in arctam illum cuſtodiam includens, collum B
manuſq. eius ferro ligauit. Cœpit itaq. idem Hermenegildus Rex iuuenis terrenum regnũ deſpi-
cere, & forti deſiderio cæleſte quærens, in cilicijs vinculatus iacens, omnipotenti Deo ad confortan-
dum ſe preces effundere, tantoq. ſublimius gloriam tranſeuntis mundi deſpicere, quanto & reli-
gatus agnouerat nihil fuiſſe quod potuerit auferri.

VI.

Superueniente autem Paſchalis feſtiuitatis die, intempeſtæ noctis ſilentio, ad eum perfidus
pater Arianum Epiſcopum miſit, vt ex eius manu ſacrilegæ conſecrationis communionem perci-
peret, ac per hoc ad patris gratiam redire mereretur. Sed vir Deo deditus Ariano Epiſcopo venien-
ti exprobrauit, vt debuit, eiuſq. a ſe perfidiam dignis increpationibus repulit: quia etſi exterius ia-
cebat ligatus, apud ſe tamen in magno mentis culmine ſtabat ſecurus. Ad ſe itaq. reuerſo Epiſco-
po, Arianus pater infremuit: ſtatimq. ſuos apparitores miſit, qui conſtantiſſimum confeſſorẽ Dei
illic, vbi iacebat, occiderẽt; Quod & factum eſt. Nam mox vt ingreſſi ſunt, ſecurem cerebro eius in-
figẽtes, vitam corporis abſtulerunt: hocq. in eo valuerunt perimere, quod ipſum quoq. qui perem-
ptus eſt, in ſe conſtiterat deſpexiſſe. Sed pro oſtendenda vera eius gloria, ſuperna quoq. non defue-
re miracula. Nam cœpit in nocturno ſilentio pſalmodiæ cantus ad corpus eiuſdem Regis & mar- C
tyris audiri, atq. ideo veraciter Regis, quia & martyris. Quidam etiam ferunt, quod illic nocturno
tempore accenſæ lampades apparebãt: vnde & factum eſt, quatenus corpus illius vt videlicet mar-
tyris iure a cunctis Fidelibus venerari debuiſſet. Pater vero perfidus & parricida commotus pœ-
nitentia, hoc feciſſe ſe doluit: nec tamen vſq. ad obtinendam ſalutem pœnituit. Nam quia vera eſ-
ſet Catholica fides cognouit, ſed gentis ſuæ timore perterritus ad hanc peruenire non meruit.] hæc
Gregorius: habet eadem Ado Viennenſis.

Martyriũ Hermenegildi.

Signa diuinitus oſtẽſa poſt martyrium.

VII. *Leuuigildus perſequitur Orthodoxos.*

Addidit & illud amplius, vt quamuis viſus ſit pœnituiſſe necis illatæ filio, non tantum nõ de-
ſeruerit perfidiam, cuius impulſu execrandum facinus perpetrauit, ſed iracundia ex dolore conce-
pta exæſtuans eam acrius propagarit, vtpote qui eius cauſa aduerſus Catholicos acerbiorem per-
ſecutionem excitauit, relegans Orthodoxos Epiſcopos in diuerſa loca, Eccleſiaſq. bonis ſpolians.
Exulaſſe tunc quidem conſtat S. Leandrum atq. Fulgentium fratres Epiſcopos, Mauſonam Archie-
piſcopum Emeritenſem, Licinianum Carthaginenſem Antiſtitem, Ioannem quoq. Gerundenſem
Epiſcopum, & alios. Sed vt quorum eſt ex confeſſione memoria glorioſa, trophæa erecta proſequa-
mur, dicendum de his ſingulis, primumq. de S. Leandro, de quo hæc habet Iſidorus [c]: Hic nam-
que in exilij ſui peregrinatione compoſuit duos aduerſus hæreticorum dogmata libros eruditio- D
ne ſanctarum Scripturarum ditiſſimos, in quibus vehementi ſtylo Arianæ hæreſis [*] confodit atq.
detegit impietatem, oſtendens ſcilicet quid contra eoſdem habeat Catholica Eccleſia, vel quantũ
diſtet ab eis religione, vel fidei ſacramentis. Extat & aliud laudabile eius opuſculum aduerſus in-
ſtituta Arianorum in quo propoſitis eorum dictis, ſuas reſponſiones apponit.] hæc de armis, quib.
etiam exulans Leander perſequentes profligauit inimicos: quibus quoq. miſſilibus perfidum apo-
ſtatam Vincentium Cæſarauguſtanum Epiſcopum vulnerauit, aduerſus quem alij quoq. Ortho-
doxi Epiſcopi decertarunt. ait enim idem Iſidorus [d]: Seuerus Malacitanæ ſedis Antiſtes, collega
& ſocius Liciniani Epiſcopi, edidit librum vnum aduerſus Vincentium Cæſarauguſtanæ vrbis
Epiſcopum, qui ex Catholica fide in Arianam prauitatem fuerat deuolutus, &c.] recenſet alia eiuſ-
dem celebris viri monumenta. Porro Licinianum eius collegam Carthaginenſem Epiſcopũ exu-
laſſe, pariterq. perueniſſe Conſtantinopolim, tradit Iſidorus, ibiq. ab æmulis extinctum veneno.

c Iſidor. de Scrip. Eccleſ. c. 28.

* impietatis

d Iſidor. ibidem cap. 31.

VIII. *De Ioanne Gerundenſi confeſſore.*

Sed audi de exulante Ioanne Epiſcopo Gerundenſi: Fuit iſte (inquit Iſidorus [e]) natione Go-
thus prouinciæ Luſitaniæ Scallabalitanus. Hic cum eſſet adoleſcens, Conſtantinopolim perrexit, E
ibiq. Græca & Latina eruditione nutritus, ſeptimo demum anno in Hiſpanias reuerſus eſt, eodem
tempore, quo incitante Rege Leuuigildo, Ariana feruebat inſania. Hunc ſupraſcriptus Rex cum
ad nefandæ hæreſis credulitatem compelleret, & hic omnino reſiſteret, exilio truſus, Barchinonæ
relegatus per decem annos multas inſidias & perſecutiones ab Arianis perpeſſus eſt. Qui poſtea
condidit monaſterium, quod nunc Biclaro dicitur, vbi congregata monachorũ ſocietate, ſcripſit
Regulam ipſi monaſterio profuturam, ſed & cunctis Deum timentibus ſatis neceſſariam. Addi-
dit & in libro Chronicorum ab anno primo Iuſtini Iunioris principatus vſq. ad annum octauum
Mauritij Principis Romanorum, & quartum Reccaredi Regis annum, hiſtorico compoſitoque
ſermone valde vtilem hiſtoriã.] hæc de Ioanne Iſidorus, qui inferius addit de Maximo Epiſcopo
Cæſarauguſtano in eodem ſcribendi argumento verſato: Scripſit (inquit [f]) & breui ſtylo hiſto-
riolam de his quæ a temporibus Gothorum in Hiſpanijs acta ſunt, hiſtorico & compoſito ſermo-
ne.] at perierunt iſta. Sed & inter hos æque adnumerandus Eutropius Epiſcopus Valentinus, cu-
ius

e Iſidor. de Eccl. Scrip. c. 31.

f Iſidor. de Eccl. Scrip. c. 33.

Google

A ius idem lucubrationes recenſet [a]:

Floruiſſe namq. viſæ ſunt diebus iſtis Hiſpaniæ viris valde diſertis, aduerſus quos certamen Leuuigildum ſuſcepiſſe diximus: ſed nec ipſi ſatis exagitaſſe Catholicos in Hiſpanijs commorantes; verum & Sueuos haud pridem vna cum Rege (vt dictum eſt) ad Catholicam fidem conuerſos a recta fide abire coegit: quos ipſos (vt habēt Acta Cōcilij tertij Toletani) Reccaredus eius in regno ſucceſſor ad fidem Catholicam reuocauit, vt ſuo loco dicemus. Quomodo aūt Leuuigildus Sueuos ſubegerit, quave occaſione eorum regnum inuaſerit, Iſidorus in Chronico Sueuorum ita paucis oſtendit: Mironi Eburicus filius in regnum ſuccedit, quem adoleſcentem Audicas aſſumpta tyrānide regno priuat, & monachum factum in monaſterio damnat: pro quo non eſt dilata ſententia. Mox enim Leuuigildus Gothorum Rex Sueuis bellum inferens, obtento eodem regno, Audicam deiecit, atq. eodem tonſo, poſt regni honorem presbyteri officio conſecrauit. Sic enim oportuit, vt quod Regi ſuo fecerat, rurſum idem ab alio congrua meriti neceſſitudine pateretur. Regnū autem Sueuorum deletum in Gothos transfertur; quod manſit annis centum vigintiſex.] hucuſque Iſidorus. reliqua de Leuuigildo dicemus anno ſequenti.

a Iſid. ibid. c. 31.

Leuuigildus Sueuos a fide reuocat.

B Non Hermenegildi tantum ſanguine illuſtrata eſt Hiſpaniarum Eccleſia, ſed & Vincentii Abbatis. Cernens enim hic maximam eſſe irrogatam ignominiam Chriſtiano Catholico nomini p Vincētium Cęſaranguſtanum Epiſcopum (vti ſuperius dictum eſt) nomenq. Vincentij in apoſtata Vincentio labefactatum, e ſolitudine proſilijt iſte Vincentius, aduerſus Arianam blaſphemiā vbique pugnare non deſinens: qui ab Arianis comprehenſus, affectus verberibus, eſt detruſus in carcerem: dimiſſus vero tandem ab illis martyrij coronam eidem inuidentibus, vbi maiori ſpiritus ardore in Arianos inuectus eoſdem vna cum Ariana hæreſi exagitaſſet, ante fores monaſterij ab eiſdem irruentibus crudeliſſime peremptus eſt Legione, vndecima menſis Septembris, qua die in Eccleſia Occidentali anniuerſaria memoria celebratur. Sed ex Hiſpanijs ad Gallias. X.

Eodem anno per Igidium Rhemenſem Epiſcopum & alios collegas legatos compoſitæ ſunt res Francorum, pace ſtabilita, ea conditione, vt poſt obitū Chilperici Childebertus ei heres in vniuerſo regno ſuccederet. habet iſta Gregorius [b]. Tanti boni auctor qui extitit, ipſe Igidius pacis conciliator clarus fuit his diebus Antiſtes: cuius laudes cecinit egregie Venantius Fortunatus his verſibus [c]; quos vt dignum gloriæ tanti viri monumentum hic tibi integre reddimus: XI.

b Greg. lib. 6. c. 3. 31. & lib. 7. ca. 14.

c Fortun. carm. lib. 3.

Igidij Rhemēſis Epiſcopi laudes.

C

Actibus egregijs venerande culmen Igidi,
Ex cuius meritis creuit honore gradus
Subtrahor ingenio, compellor amore parato,
Laudibus in veſtris prodere pauca fluens.
Namque reus videor tantis exiſtere cauſis,
Si ſolus taceam, quicquid vbique ſonat.
Sed quamuis nequeam digno ſermone fateri,
Da veniam voto me voluiſſe loqui.
Exijt in mundum geſtorum fama tuorum,
Et meritis proprijs ſidus in Orbe micas.
Clarior effulges, quam Lucifer ore ſereno:
Ille ſuis radijs, tu pietate nites.
Nil lupus inſidijs cauto ſubducit ouili,
Te paſtore ſacro peruigilante gregem.

D

Facundo eloquio cæleſtia dogmata fundis:
Eccleſiæ creuit te monitore domus
Pontificis ſtudio correctio plebis haberis:
Ne tenebra noceant, ſemita lucis ades.
Cunctorum recreas animos dulcedine verbi:
Qui ſatias epulis, paſcis & ore greges.
Præcepta impleantur: non ſolo pane cibamur:
Delicias capimus, quas tua verba ferunt:
Vt gaudet corpus, cui nitior eſca paratur:
Sic animæ gaudent, ſi tua lingua ſonet.
Hæreſis ira cadit, forti te milite Chriſti:
Acquiris Regi quæ dedit arma tibi.
Qui purgas ſpinis agros ſermone colente,
Et mundata Deo ſurgit vbique ſeges.

E

Qui venit huc exul, triſtis, defeſſus, egenus,
Hic recipit patriam, te refouente, ſuam.
Quæ doluit tollis, gemitus in gaudia vertens,
Exilium remouens, reddis amore lares.
Pauper habere cibum, meruit quoque nudus amictum:
Inuenit hic ſemper quæ bona quiſque cupit.
Conſultum tribuis generaliter omnibus vnum:
Qui populi pater es, tot pia rite geris [*].
Hac tibi vita diu, Domino tribuente, ſuperſit,
Atque futura micet lucidiore die.] hactenus Venantius Fortunatus: ex quibus profecto non laudes tantum Igidij Epiſcopi habes expreſſas, ſed & eorum qui bene præſunt ſuis Eccleſiis Epiſcoporum partes, quas debent explere, enumeratas. Verum quod ad ipſum Igidium Rhemenſem Epiſcopum ſpectat, nouiſſima ipſius haud adeo fuiſſe felicia, idem Gregorius Tu-

* regiſ

prehenſum ſpoliauit eum indumentis ſuis, induitq. illum veſte vili: regreſſuſq. ad vrbem Toletū, A ablatis pueris eius, miſit eum in exilium cum vno tantum puerulo.] hæc Gregorius. verum non in exilium, ſed in carcerem fuiſſe detruſum, omnes affirmant. Coniugem vero eius ereptam a Græcis & ductam in Africam, vt perducerent eam ad Imperatorem, ibi defunctam tradit [a]. ſed in eo quā prudens, ipſe viderit, dum appellat miſerum Hermenegildum iudicio diuino in prœlio derelictū, quod contra genitorem quantumlibet hæreticum talia cogitarit. quaſi non monuiſſet Dominus, pietati erga Deum patrem, matrem, & omnia poſthabenda. Sed iam ea quæ de ipſo Rege martyre omni fide teſtata S. Gregorius narrat, hic reddamus. ait enim [b]:

a Greg. Tur. lib. 6. c. 43. & lib. 8. c. 18.

b Greg. dialog. lib. 3. c. 31.

V.
Conſtantia Hermenegildi.

Sicut multorum qui ab Hiſpaniarum partibus veniunt, relatione cognouimus, nuper Hermenegildus Rex Leuuigildi Regis Vuiſigothorum filius ab Ariana hæreſi ad fidem Catholicam, viro reuerendiſſimo Leandro Hiſpalitano Epiſcopo dudum mihi in amicitijs familiariter iuncto prædicante, conuerſus eſt: quem pater Arianus, vt ad eamdem hæreſim rediret, & præmijs ſuadere, & minis terrere conatus eſt. Cumq. ille conſtantiſſime reſponderet, numquam ſe veram fidem poſſe relinquere, quam ſemel agnouiſſet: iratus pater eum priuauit regno, rebuſq. ſpoliauit omnib. Cumque nec ſic virtutem mentis illius emollire valuiſſet, in arctam illum cuſtodiam includens, collum manuſq. eius ferro ligauit. Cœpit itaq. idem Hermenegildus Rex iuuenis terrenum regnū deſpicere, & forti deſiderio cæleſte quærens, in cilicijs vinculatus iacens, omnipotenti Deo ad confortandum ſe preces effundere, tantoq. ſublimius gloriam tranſeuntis mundi deſpicere, quanto & religatus agnouerat nihil fuiſſe quod potuerit auferri. B

VI.

Superueniente autem Paſchalis feſtiuitatis die, intempeſtæ noctis ſilentio, ad eum perfidus pater Arianum Epiſcopum miſit, vt ex eius manu ſacrilegæ conſecrationis communionem perciperet, ac per hoc ad patris gratiam redire mereretur. Sed vir Deo deditus Ariano Epiſcopo venienti exprobrauit, vt debuit, eiuſq. a ſe perfidiam dignis increpationibus repulit: quia etſi exterius iacebat ligatus, apud ſe tamen in magno mentis culmine ſtabat ſecurus. Ad ſe itaq. reuerſo Epiſcopo, Arianus pater infremuit: ſtatimq. ſuos apparitores miſit, qui conſtantiſſimum confeſſorē Dei illic, vbi iacebat, occiderēt: Quod & factum eſt. Nam mox vt ingreſſi ſunt, ſecurem cerebro eius infigētes, vitam corporis abſtulerunt: hocq. in eo valuerunt perimere, quod ipſum quoq. qui peremptus eſt, in ſe conſtiterat deſpexiſſe. Sed pro oſtendenda vera eius gloria, ſuperna quoq. non defuere miracula. Nam cœpit in nocturno ſilentio pſalmodiæ cantus ad corpus eiuſdem Regis & martyris audiri, atq. ideo veraciter Regis, quia & martyris. Quidam etiam ferunt, quod illic nocturno tempore accenſæ lampades apparebāt: vnde & factum eſt, quatenus corpus illius vt videlicet martyris iure a cunctis Fidelibus venerari debuiſſet. Pater vero perfidus & parricida commotus pœnitentia, hoc feciſſe ſe doluit: nec tamen vſq. ad obtinendam ſalutem pœnituit. Nam quia vera eſſet Catholica fides cognouit, ſed gentis ſuæ timore perterritus ad hanc peruenire non meruit.] hæc Gregorius: habet eadem Ado Viennenſis. C

Martyriū Hermenegildi.

Signa diuinitus oſtenſa poſt martyrium.

VII.
Leuuigildus perſequitur Orthodoxos.

Addidit & illud amplius, vt quamuis viſus ſit pœnituiſſe necis illatæ filio, non tantum nō deſeruerit perfidiam, cuius impulſu execrandum facinus perpetrauit, ſed iracundia ex dolore concepta exæſtuans eam acrius propagarit, vtpote qui eius cauſa aduerſus Catholicos acerbiorem perſecutionem excitauit, relegans Orthodoxos Epiſcopos in diuerſa loca, Eccleſiaſq. bonis ſpolians. Exulaſſe tunc quidem conſtat S. Leandrum atq. Fulgentium fratres Epiſcopos, Mauſonam Archiepiſcopum Emeritenſem, Licinianum Carthaginenſem Antiſtitem, Ioannem quoq. Gerundenſem Epiſcopum, & alios. Sed vt quorum eſt ex confeſſione memoria glorioſa, trophæa erecta proſequamur, dicendum de his ſingulis, primumq. de S. Leandro, de quo hæc habet Iſidorus [c]: Hic namque in exilij ſui peregrinatione compoſuit duos aduerſus hæreticorum dogmata libros eruditione ſanctarum Scripturarum ditiſſimos, in quibus vehementi ſtylo Arianæ hæreſis [*] confodit atq. detegit impietatem, oſtendens ſcilicet quid contra eoſdem habeat Catholica Eccleſia, vel quantū diſtet ab eis religione, vel fidei ſacramentis. Extat & aliud laudabile eius opuſculum aduerſus inſtituta Arianorum in quo propoſitis eorum dictis, ſuas reſponſiones apponit.] hæc de armis, quib. etiam exulans Leander perſequentes profligauit inimicos: quibus quoq. miſſilibus perfidum apoſtatam Vincentium Cæſarauguſtanum Epiſcopum vulnerauit, aduerſus quem alij quoq. Orthodoxi Epiſcopi decertarunt. ait enim idem Iſidorus [d]: Seuerus Malacitanæ ſedis Antiſtes, collega & ſocius Liciniani Epiſcopi, edidit librum vnum aduerſus Vincentium Cæſarauguſtanæ vrbis Epiſcopum, qui ex Catholica fide in Arianam prauitatem fuerat deuolutus, &c.] recenſet alia eiuſdem celebris viri monumenta. Porro Licinianum eius collegam Carthaginenſem Epiſcopū exulaſſe, pariterq. perueniſſe Conſtantinopolim, tradit Iſidorus, ibiq. ab æmulis extinctum veneno. D

c Iſidor. de Scrip. Eccleſ. c. 28.
* impietatis

d Iſidor. ibidem cap. 31.

VIII.
De Ioanne Gerundenſi confeſſore.

Sed audi de exulante Ioanne Epiſcopo Gerundenſi: Fuit iſte (inquit Iſidorus [e]) natione Gothus prouinciæ Luſitaniæ Scallabalitanus. Hic cum eſſet adoleſcens, Conſtantinopolim perrexit, ibiq. Græca & Latina eruditione nutritus, ſeptimo demum anno in Hiſpanias reuerſus eſt, eodem tempore, quo incitante Rege Leuuigildo, Ariana feruebat inſania. Hunc ſupraſcriptus Rex cum ad nefandæ hæreſis credulitatem compelleret, & hic omnino reſiſteret, exilio truſus, Barchinonæ relegatus per decem annos multas inſidias & perſecutiones ab Arianis perpeſſus eſt. Qui poſtea condidit monaſterium, quod nunc Biclaro dicitur, vbi congregata monachorū ſocietate, ſcripſit Regulam ipſi monaſterio profuturam, ſed & cunctis Deum timentibus ſatis neceſſariam. Addidit & in libro Chronicorum ab anno primo Iuſtini Iunioris principatus vſq. ad annum octauum Mauritij Principis Romanorum, & quartum Reccaredi Regis annum, hiſtorico compoſitoque ſermone valde vtilem hiſtoriā.] hæc de Ioanne Iſidorus, qui inferius addit de Maximo Epiſcopo Cæſarauguſtano in eodem ſcribendi argumento verſato: Scripſit (inquit [f]) & breui ſtylo hiſtoriolam de his quæ a temporibus Gothorum in Hiſpanijs acta ſunt, hiſtorico & compoſito ſermone.] at perierunt iſta. Sed & inter hos æque adnumerandus Eutropius Epiſcopus Valentinus, cu- E

e Iſidor. de Eccl. Scrip. c. 31.

f Iſidor. de Eccl. Scrip. c. 33.

ius

A ius idem lucubrationes recenſet [a]: a Iſid. ibid. c. 31. 15.

Floruiſſe namq. viſæ ſunt diebus iſtis Hiſpaniæ viris valde diſertis, aduerſus quos certamen Leuuigildum ſuſcepiſſe diximus: ſed nec ipſi ſatis exagitaſſe Catholicos in Hiſpanija commorantes; verum & Sueuos haud pridem vna cum Rege (vt dictum eſt) ad Catholicam fidem conuerſos a recta fide abire coegit: quos ipſos (vt habẽt Acta Cõcilij tertij Toletani) Reccaredus eius in regno ſucceſſor ad fidem Catholicam reuocauit, vt ſuo loco dicemus. Quomodo aũt Leuuigildus Sueuos ſubegerit, quave occaſione eorum regnum inuaſerit, Iſidorus in Chronico Sueuorum ita paucis oſtendit: Mironi Eburicus filius in regnum ſuccedit, quem adoleſcentem Audicas aſſumpta tyrãnide regno priuat, & monachum factum in monaſterio damnat: pro quo non eſt dilata ſententia. Mox enim Leuuigildus Gothorum Rex Sueuis bellum inferens, obtento eodem regno, Audicam deiecit, atq. eodem tonſo, poſt regni honorem presbyteri officio conſecrauit. Sic enim oportuit, vt quod Regi ſuo fecerat, rurſum idem ab alio congrua meriti neceſſitudine pareretur. Regnũ autem Sueuorum deletum in Gothos transfertur; quod manſit annis centum vigintiſex.] hucuſque Iſidorus. reliqua de Leuuigildo dicemus anno ſequenti.

Leuuigildus Sueuos a fide reuocat.

B Non Hermenegildi tantum ſanguine illuſtrata eſt Hiſpaniarum Eccleſia, ſed & Vincentii Abbatis. Cernens enim hic maximam eſſe irrogatam ignominiam Chriſtiano Catholico nomini p Vincẽtium Cęſarauguſtanum Epiſcopum (vti ſuperius dictum eſt) nomenq. Vincentij in apoſtata Vincentio labefactatum, e ſolitudine proſilijt iſte Vincentius, aduerſus Arianam blaſphemiã vbique pugnare non deſinens: qui ab Arianis comprehenſus, affectus verberibus, eſt detruſus in carcerem: dimiſſus vero tandem ab illis martyrij coronam eidem inuidentibus, vbi maiori ſpiritus ardore in Arianos inuectus eoſdem vna cum Ariana hæreſi exagitaſſet, ante fores monaſterij ab eiſdem irruentibus crudeliſſime peremptus eſt Legione, vndecima menſis Septembris, qua die in Eccleſia Occidentali anniuerſaria memoria celebratur. Sed ex Hiſpanijs ad Gallias. X.

Eodem anno per Igidium Rhemenſem Epiſcopum & alios collegas legatos compoſitæ ſunt res Francorum, pace ſtabilita, ea conditione, vt poſt obitũ Chilperici Childebertus ei heres in vniuerſo regno ſuccederet. habet iſta Gregorius [b]. Tanti boni auctor qui extitit, ipſe Igidius pacis conciliator clarus fuit his diebus Antiſtes: cuius laudes cecinit egregie Venantius Fortunatus his verſibus [c], quos vt dignum gloriæ tanti viri monumentum hic tibi integre reddimus: XI.

b Greg. libr. 6. c. 3. 31. & lib. 7. ca. 14.
c Fortun. carm. lib. 3.

C *Actibus egregijs venerande culmen Igidi,*
Ex cuius meritis creuit honore gradus
Subtrahor ingenio, compellor amore parato,
Laudibus in veſtris prodere pauca fauens.
Namque reus videor tantis exiſtere cauſis,
Si ſolus taceam, quicquid vbique ſonat.
Sed quamuis nequeam digno ſermone fateri,
Da veniam voto me voluiſſe loqui.
Exijt in mundum geſtorum fama tuorum,
Et meritis proprijs ſidus in Orbe micas.
Clarior effulges, quam Lucifer ore ſereno:
Ille ſuis radijs, tu pietate nites.
Nil lupus inſidijs cauto ſubducit ouili,
Te paſtore ſacro peruigilante gregem.
D *Facundo eloquio cæleſtia dogmata fundis:*
Eccleſiæ creuit te monitore domus
Pontificis ſtudio correctio plebis haberis:
Ne tenebra noceant, ſemita lucis ades.
Cunctorum recreas animos dulcedine verbi:
Qui ſatias epulis, paſcis & ore greges.
Præcepta implentur: non ſolo pane cibamur:
Delicias capimus, quas tua verba ferunt:
Vt gaudet corpus, cui nitior eſca paratur:
Sic animæ gaudent, ſi tua lingua ſonet.
Hæreſis ira cadit, forti te milite Chriſti:
Acquiris Regi quæ dedit arma tibi.
Qui purgas ſpinis agros ſermone colente,
Et mundata Deo ſurgit vbique ſeges.
E *Qui venit huc exul, triſtis, defeſſus, egenus,*
Hic recipit patriam, te refouente, ſuam.
Quæ doluit tollis, gemitus in gaudia vertens,
Exilium remouens, reddis amore lares.
Pauper habere cibum, meruit quoque nudus amictum:
Inuenit hic ſemper quæ bona quiſque cupit.
Conſultum tribuis generaliter omnibus vnum:
Qui populi pater es, tot pia rite geris *.
Hæc tibi vita diu, Domino tribuente, ſuperſit,
Atque futura micet lucidiore die.] hactenus Venantius Fortunatus: ex quibus profecto non laudes tantum Igidij Epiſcopi habes expreſſas, ſed & eorum qui bene præſunt ſuis Eccleſiis Epiſcoporum partes, quas debent explere, enumeratas. Verum quod ad ipſum Igidium Rhemenſem Epiſcopum ſpectat, nouiſſima ipſius haud adeo fuiſſe felicia, idem Gregorius Tu-

Igidij Rhemẽſis Epiſcopi laudes.

* regis

ronenſis affirmat: ſed de his dicendum interius ſuo loco. A

XII. *Pro furibus Gregorius intercedit.*

a Grego. Turon. hiſt. lib. 6. c. 10.

Quæ vero his diebus accidiſſe idem Gregorius tradit, iam dicamus: oborram enim ſibi eſſe occaſionem ad Chilpericum, Regem ſcribendi hoc anno, vt ſures liberaret a morte, qui ob ſacrilegium iogens perpetratum mulctandi ab ipſo Rege erant, ipſe docet his verbis [a]: His diebus baſilica S. Martini a furibus effracta fuit, qui ponentes ad feneſtram apſidæ cancellum, qui ſuper tumulum cuiuſdam defuncti erat, aſcendentes per eum, effracta vitrea ſunt ingreſſi: auferenteſq. multum auri argentiq. & palliorum holoſericorum, abierunt, non metuentes ſuper ſanctum ſepulchrũ pedem ponere, vbi vix os applicare præſumimus. Sed virtus Sancti voluit hanc temeritatẽ etiã cũ iudicio manifeſtare terribili. Nam hi perpetrato ſcelere ad vrbem Burdegalenſem venientes, orto ſcandalo, vnus alterum interemit: ſicq. patefacto opere, furtum repertum eſt, ac de hoſpitali eorum argentum comminutum & pallia ſunt extracta. Quod cum Regi Chilperico nunciatum fuiſſet, iuſſit eos alligari vinculis, & ſuo aſpectui præſentari. Tunc ego metuens, ne ob illius cauſam homines morerentur, qui viuens in corpore pro perditorum vita ſæpius deprecatus eſt, epiſtolam Regi precationis tranſmiſi, ne nobis non accuſantibus, ad quos proſecutio pertinebat, hi interficerentur. Quod ille benigne ſuſcipiens, vitæ reſtituit: ſpecies vero quæ diſſipatæ fuerant, ſtudioſiſſime B componens, loco ſancto reddi præcepit.] hæc Gregorius, ſpecimen egregium edens manſuetiſſimi ſacerdotis.

XIII. *Qui hoc anno ſancti viri ex hac vita diſceſſerunt.*

b Grego. Turon. hiſt. lib. 6. c. 7.
c Ibid. lib. 6 c. 8.
d Greg. Turon. in Vit. SS. Patr. apud Sur. die 1. Iul.
e Greg. Turon. hiſt. lib. 6. c. 9.

Poſt hæc autem idem auctor diuertit ad illuſtrium ſanctitate virorum ad Deum tranſitum, quos hoc Childeberti anno ſexto diem obijſſe contigit nimirum Ferreolum Epiſcopum Vcecenſem magnæ (vt ait [b]) ſanctitatis virum, qui & ſcriptorum ſuorum reliquit monumenta, libros videlicet epiſtolarum Sidonium Apollinarem ſecutus. Sed & eodem tempore ex humanis deſiiſſe tradit [c] Eparchium Engoliſmenſem, cuius cum ſanctitate vitæ admirabili magna enitebat virtus in oſtenſione ſignorum: quæ idem auctor recenſet, reſq. ab eo geſtas libello conſcripſit [d]. His iungit [e] Domnolum Cænomanenſem Epiſcopum æq. ſanctitate ac miraculorum virtute conſpicuũ. Quos omnes ſacer Sanctorum catalogus, quem appellant Martyrologium, habet certis diebus, quibus ex hoc mundo diſceſſerunt, aſcriptos, anniverſarij cultus memoria celebres. Reperitur præterea hoc eodem anno ad cæleſte præmium vocatus ſanctus Maurus Abbas, anno videlicet ab eius in Gallias aduentu quadrageſimoprimo: cuius res geſtas proſecutus eſt hiſtorico ſtylo Fauſtus monachus ipſius diſcipulus, eas ſcribens ad Bonifacium tertium eius nominis, qui poſt ſanctum C Gregorium Papam ſecundus Pontifex numeratur.

XIV.

f Pelag. epiſt. 5.

Hoc item anno, iam impleta Indictione ſecunda, incipiente vero Indictione tertia, quarto Nonas Octobris Pelagius Papa fatigatus admodum Longobardorum aſſiduis bellis, poſt fœdus cum illis initum, iuſiurando perfracto iterum rediuiuis, ab Imperatore Tiberio petiturus auxilium, legat Conſtantinopolim Honoratum Notarium, cui ad Gregorium diaconum Apocriſarium ibidẽ apud Imperatorem agentem has litteras dedit [f]:

Pelagius Epiſcopus dilecto filio Gregorio venerabili diacono.

XV. *Pelagij Papæ epiſtola ad Gregorium de Longobardis.*

Omnia quidem quæ neceſſaria fuerunt, per Honoratum Notarium tibi curauimus indicare: quem cũ fratre & coepiſcopo Sebaſtiano ad dilectionem tuã direximus: Vt quia in illis partib. ad Rauennam vſq. nunc cum viro glorioſo domino Decio Patricio fuit, ipſe ſua relatione ſtudeat te de omnibus informare: vel ſi neceſſaria iudicaueris, poſſis domino Imperatori ſuggerere, quia tãtæ calamitates ac tribulationes nobis a perfidia Longobardorum illatę ſunt contra proprium iuſiurandum, vt nullus poſſit ad referendum ſufficere. Prædictum autem fratrem Sebaſtianum quomodo ſuſceperimus, vel quali apud nos, te ſuggerente, fuerit charitate, ipſius poteris relatione co- D gnoſcere. Qui etiam iam promiſit nobis, neceſſitates vel pericula totius Italię piiſſimo domino Imperatori ſuggerere.

XVI. *Roma in anguſtia poſita.*

Loquimini ergo & tractate pariter, quomodo noſtris celeriter poſſitis ſubuenire periculis: quia ita hic coanguſtata eſt Reſpublica, vt niſi Deus piiſſimi in corde Principis inſpirauerit, vt inſitam ſibi miſericordiam ſuis ſamulis largiatur, & ſuper illam diacopoſin, vel vnum Magiſtrum militum & vnum Ducem dignetur concedere, in omni ſimus anguſtia deſtituti: quia maxime partes Romanæ omni præſidio vacuatæ videntur. Et Exarchus ſcribit, nullum poſſe nobis remedium facere: quippe qui nec ad illas partes cuſtodiendas ſe teſtetur poſſe ſufficere. Imperet ergo illi Deus, noſtris velociter periculis ſubuenire, antequam nefandiſſimæ gentis exercitus loca quæ adhuc a Republica detinentur, Deo ſibi contrario (quod abſit) præualeant occupare. Presbyterum autem ad nos tranſmittere, Deo iuuãte, feſtina: quia & in monaſterio tuo, & in opere, cui eum præpoſuimus, neceſſarius eſſe omnino cognoſcitur. Data quarto Nonarum Octobris, Indictione tertia.] At quiſnam iſte fuerit presbyter monaſterio ipſius S. Gregorii adeo neceſſarius, ex eiuſdẽ Gregorij ſcriptis & rebus geſtis ſatis poſſumus intelligere. Etenim quem ſecum duxerat Maximianum presby- E terum, eumdem his puto ex cauſis a Pelagio inculcatis Gregorius Romam redire præcepit: hunc ipſum namq. Conſtantinopoli ab eo dimiſſum conſtat. Cui & quid acciderit Romam redeunti, cũ mare Hadriaticum nauigaret, ſic narrat idem ipſe Gregorius [g]:

g Grego. dialo. lib. 3 c 36.

XVII. *Maximianus redit ad monaſterium.*

Neque hoc ſilendum puto, quod omnipotens Deus ſuper Maximianum famulum ſuum, nunc Syracuſanum Epiſcopum, tunc autem mei monaſterij Patrem, dignatus eſt monſtrare miraculum. Nam dum iuſſione Pontificis mei in Conſtantinopolitanæ vrbis Palatio reſpõſis Eccleſiaſticis deſeruirem, illuc ad me idem venerabilis Maximianus, charitate exigente, cũ fratribus venit. Qui cum ad monaſterium meum Romã rediret, in mari Hadriatico nimia tempeſtate deprehenſus, inæſtimabili ordine atq. inuſitato miraculo erga ſe, cunctoſq. qui aderant, omnipotentis Dei & iram cognouit, & gratiã. Nam cum in eorum morte, ventorum nimietatibus eleuati fluctus ſæuirent, ex naui clauis perditis, arbor abſciſſa eſt, vela in vndis proiecta, totumq. vas nauis quaſſatum nimijs fluctibus ab omni fuerat ſua compage diſſolutum. Rimis itaque patentibus, intrauit mare,

atque

A atque vſque ad ſuperiores tabulas impleuit nauem, ita vt non tam nauis intra vndas, quam vndæ iam intra nauem eſſe viderentur.

Tunc in eadem naui reſidentes, non iam ex morte vicina, ſed ex ipſa eius præſentia ac viſione turbati omnes ſibimet pacem dederunt; corpus & ſanguinem Redemptoris acceperunt. Deo ſe ſinguli commendantes, vt eorum animas benigne ſuſciperet, quorum corpora in tam pauida morte tradiderat. Sed omnipotens Deus, qui eorum mentes mirabiliter terruit, eorum quoque vitam mirabilius ſeruauit. Nam diebus octo nauis eadem vſque ad ſuperiores tabulas aquis plena, iter proprium peragens, enatauit; nono autem die in Cothronenſis caſtri portum deducta eſt: ex qua exierunt omnes incolumes, qui cum prædicto venerabili viro Maximiano nauigabant: cumq. poſt eos ipſe quoque fuiſſet egreſſus, mox in eiuſdem portus profundum nauis demerſa eſt; ac ſi, illis egredientibus, præpondere ſubleuatione caruiſſet; & quæ plena hominibus in pelago aquas portauerat atque natauerat, Maximiano cum ſuis fratribus recedente, aquas ſine hominibus in portu non valuit portare. Vt hinc omnipotens Deus oſtenderet, quia hanc onuſtam ſua manu tenuerat, quæ ab omnibus vacua & derelicta ſuper aquas non potuit manere.] hactenus Gregorius: ex qui- XVIII. *Nauis in portu mergitur, vbi ſalui facti ſunt omnes.*

B bus intelligis pariter, perſeueraſſe vſum, vt pij Chriſtiani peregrinantes, nauigantesq. ſecum ferrẽt ſacratiſſimam Euchariſtiam, vt vidimus olim a S. Satyro S. Ambroſij germano factum atque ab alijs, vt ſuis locis habetur expreſſum. Porro quod ad Maximiani reditum ſpectat, plane errat Ioannes [a] diaconus, cum & tunc S. Gregorium Cõſtantinopoli Romam rediiſſe videtur aſſerere. Quod autem pertinet ad Longobardorum ſtatum, dicemus anno ſequenti. Qui igitur a Pelagio monaſterio præfectus fuit Maximianus, hunc ipſum ſecundum ordine eius monaſterij Abbatem fuiſſe, ſucceſſiſſeq. Valentio, ſiue Valentino, ſuperius eiuſdem Gregorij teſtificatione diximus: dictum vero Valentium his diebus defunctum eſſe, ex ſucceſſoris ſuffectione poſſumus intelligere.

a Ioan. diacon. Vita S. Gregor. lib. 1. c. 33.

IESV CHRISTI ANNVS 585. PELAGII PAP. II. ANNVS 8. TIBERII IMP. ANNVS 4.

C ADeſt annus Domini quingenteſimus octogeſimuſquintus, Indictionis tertiæ: quo Longobardi cum per decennium ſine Rege ſub Ducibus extitiſſent, regiminis eiuſmodi ſine capite iã pertæſi, initis vna comitijs, Regem vt antea creant, delectuſq. ex omnibus Autharit: verum barbari cum nomen nimis aſperum cognominis Flauij lenitate deliniunt. Sed audi Paulum diaconum de Longobardor Republica hoc modo compoſita iſta narrantem [b]: At vero Longobardi cum per annos decem ſub poteſtate Ducum fuiſſent, tandem communi conſilio Antharit Clephonis ſupra memorati Principis filium Regem ſibi ſtatuerunt: quem etiam ob dignitatem Flauium appellarunt; quo prænomine omnes qui poſtea fuere Longobardorum Reges, feliciter vſi ſunt. I. *Creatur Rex Longobar. Antharit.*

b Paul. diac. de Geſt. Longo. lib. 3. c. 8.

In huius diebus ob reſtaurationem regni, Duces qui tunc erant, omnis ſubſtantiæ ſuæ medietatem regalibus vſibus tribuunt; vt eſſe poſſet, vnde Rex ipſe & qui ei aderant, eiuſq. obſequijs per diuerſa officia dediti alerentur: populi tamẽ aggrauati per Lõgobardos hoſpites partiuntur. Erat ſane hoc mirabile in regno Longobardorum, quod nulla erat violentia, nullæ ſtruebantur inſidiæ, nec aliquem iniuſte angariabant, neminem ſpoliabant, non erant furta, non latrocinia, vnuſquiſq. quolibet ſecurus ſine timore pergebat.] hæc Paulus: ſed Longobardus, & ipſe ſuæ genti nimium fa- II.

D uit: non ita ceteri qui hoc tempore vixere, præſertim vero Gregorius Papa, qui ſæpe ob ingẽtia ab eiſdem ſcelera perpetrata ipſos Longobardos gentem nefandiſſimam nominat, compluraq. de iiſdem refert quæ contraria omnino ijs quæ a Paulo narrantur eſſe noſcuntur.

Sed quo ſtatu res Romanæ hoc tempore fuerint, quas a Pelagio Papa adeo vidimus deploratas, perquirendum eſt. Accidit ſane a Deo mirandum prodigium, vt & abſque auxilio Conſtantinopoli ab Imperatore (vt expectabatur) accepto, tamen Roma ſubſiſteret, non quidem humano fulta præſidio, ſed (quod Gregorius libere profitetur) defenſa Apoſtolico patrocinio. Inter alia admiratione digna quæ acciderunt virtute Petri humiliata eſt barbarica vis, atque flexa nouo miraculo noui Regis ferrea ceruix, adeo vt & ad eius limina donum mittere diuinitus cogeretur. Sed audi rem geſtam a S. Gregorio in epiſtola ad Theotiſtum ita narratam [c]: III. *Roma defenſa diuinitus.*

c Gregor. lib. 6. epiſt. 23.

Benedictionem (inquit) ſancti Petri Apoſtoli, clauem a ſacratiſſimo eius corpore tranſmiſi, de qua videlicet claue hoc eſt geſtum, quod narro miraculum. Dum eam quidam Longobardorum ciuitatem ingreſſus in Tranſpadanis partibus, inueniſſet: quia ſancti Petri clauis eſſet deſpiciens, ſed pro eo quod auream vidit, facere ſibi ex illa aliquid aliud volens, eduxit cultellum vt eã IV. *De Claue S. Petri grande miraculum.*

E incideret: qui mox cultellum, cum quo eam per partes mittere voluit, arreptus per ſpiritum, ſibi in gutture defixit, eademq. hora defunctus cecidit. Et dum illic Rex Longobardorum Antharit atque alij multi eius homines adeſſẽt, & is qui ſe percuſſerat, ſeorſum mortuus, clauis vero hæc ſeorſum iaceret in terra: factus eſt omnibus vehementiſſimus timor, vt eamdem clauem de terra leuare nullus præſumeret. Tunc quidam Longobardus Catholicus, qui ſciebatur orationibus & eleemoſynis deditus (Minulphus nomine) vocatus eſt, atque ipſe hanc eleuauit de terra: Antharit vero pro eodem miraculo aliam auream clauem fecit, atque cum ea pariter ad ſanctæ memoriæ predeceſſorem meum tranſmiſit, indicans quale per eam miraculum contigiſſet.] hucuſque Gregorius. Sed quod per clauem poſſeſſio deſignatur, veluti hieroglyphicis quibuſdam notis (quas tamen cum ſcriberet Rex barbarus non intellexit) illud ſignificatum fuiſſe, poſſet ex euentis certo interpres aſſerere, non tantum a Longobardis Vrbem capiendam, ſed ipſos omnes cum ſua ditione Romano Pontifici parituros. Vnde merito his diebus Venantius Fortunatus laudes celebrãs Apoſtolorum Petri & Pauli, inter alia de ipſis magnifice decantata, de ipſorum patrocinio, quo

muniunt

a Fortun. carm. lib. 3.

muniunt Vrbem, hos haber verſus [a]: A

A facie hoſtili duo propugnacula præſunt,

Quos fidei turres Vrbs caput Orbis habet.] reſtatur id ipſum S. Gregorius de his quæ ipſe experiebatur certam fidem faciens. Sed hæc modo ſatis. Iam ad res in Hiſpania geſtas eoarrādas nobiliras nos prouocat argumenti.

V. *Leuuigildi Regis obitus.*

Hoc anno qui ſequitur primus a martyrio Hermenegildi, eius parer infelix Leuuigildus, ſub actis Sueuis, eiſdemq. in Arianam hæreſim reuocatis, poſt perſecutionem Eccleſiæ ex hac vita migrauit, prout ex ijs quæ anno ſuperiori ſunt dicta de martyrio Regis expreſſum patet in Actis Toletani Concilij, ex quibus conſtat hoc anno filium eius Reccaredum regnare cœpiſſe Æra ſexcenteſima vigeſimatertia: nam in iiſdem Actis Æra ſexcenteſima vigeſimaſeptima aonus quartus eiuſdem Regis numeratur. verum in Iſidori Chronico Æra ſexcenteſima trigeſimaquinta obitus Leuuigildi & Reccaredi ingreſſus in regnum mendoſe legitur: quod nullo penitus modo conuenire poteſt.

VI. *Leuuigildi pœnitentia.* b Grego. dialog. lib. 3 c. 31.

Quod vero ad finem eiuſdem Regis pertinet, ambo Gregorij ſuorum temporum ſcriptores eumdem facti pœnitentem deceſſiſſe ex hac vita tradunt: etenim de Leuuigildi obitu & Reccaredi ſucceſſione habet iſta S. Gregorius Papa [b]: Leuuigildus, oborta ægritudine, ad extrema perductus eſt, & Leandro Epiſcopo, quem prius vehementer afflixerat, Reccaredum Regem filium ſuum, quem in ſua hæreſi reliquerat, commendare curauit, vt in ipſo quoque talia faceret, qualia in fratre eius exhortationibus feciſſet. Qua commendatione expleta, defunctus eſt.] hæc de pœnitentia Regis, ſed non ſatis viſa ad ſalutem Gregorio, qui ſubdit: B

VII.

Poſt eius mortem Reccaredus Rex non patrem perfidum, ſed fratrem martyrem ſecutus, ab Ariana prauitate conuerſus, totam quoque Vuiſigothorum gentem ita ad veram perduxit fidem, vt nullum in ſuo regno militare permitteret, qui regno Dei hoſtis exiſtere per hæreticā prauitatē non timeret. Nec mirum quod veræ fidei prædicator factus eſt, qui frater eſt martyris, cuius hunc quoque merita adiuuant, vt ad omnipotētis Dei gremium tam multos reducat. Qua in re conſiderandum nobis eſt, quia totum hoc agi nequaquam poſſet, ſi Hermenegildus Rex pro veritate mortuus non fuiſſet. Nam ſicut ſcriptum eſt [c]: Niſi granum frumenti cadens in terram mortuū fuerit, ipſum ſolum manet; ſi autem mortuum fuerit, multum fructum affert. Hoc fieri videmus in membris, quod factum ſcimus in capite. In Vuiſigothorum enim gente vnus mortuus eſt, vt multi viuerent; & dum vnum granum fideliter cecidit, ad obtinendam fidem ſeges multa ſurrexit.] hucuſque Gregorius. Sed & alterum Gregorium, Turonenſem videlicet, audi, qui aliquid amplius de pœnitentia refert eiuſdem Leuuigildi: ait enim [d]: Poſt hæc Leuuigildus Rex Hiſpaniarum ægrotare cœpit: ſed (vt quidam aſſerunt) pœnitentiam pro errore hæretico agens, & obteſtans ne huic hæreſi quiſquam reperiretur conſentaneus, in legem Catholicam tranſijt, ac per ſeptem dies in fletu perdurans pro his quæ contra Deum inique molitus eſt, ſpiritum exhalauit.] hæc ipſe. Verum etſi facti pœnitens, quod tamen Catholicus omnino deceſſerit, haud ſatis certis probatur aſſertionibus: etenim execrabilis eius memoria remanſit poſteris.

c Ioan. 12. C

d Greg. Turon. hiſt. lib. 8. c. vlt.

VIII. *Reccaredus Rex pietate et fortitudine inſignis.*

Quod vero ad eius ſucceſſorem Reccaredum pertinet, accipe quæ de eo ſummatim Iſidorus habet in Chronico: Leuuigildo defuncto, filius eius Reccaredus regno eſt coronatus, cultu præditus religionis, & patris moribus longe diſſimilis: namque ille irreligioſus & bello promptiſſimus, hic fide pius & pace præclarus: ille armorum artibus gentis Imperium dilatans; hic glorioſus eamdem gentem fidei trophæo, inſoliti erroris labe deterſa ad cultum rectæ fidei reuocauit. Synodum etiam ad condemnationem Arianæ hæreſis congregauit: cui Concilio idem glorioſiſſimus Princeps interfuit, ſuaq. eum præſentia & ſubſcriptione firmauit.] hæc de pietate Reccaredi Iſidorus: de bellica autem virtute quæ ſubdit, ſuo loco dicemus. D

IX. e Grego. Turon. hiſt. Franc. lib. 9. c. 5. *Reccared. qd in Arianos Epiſcopos de uirtute miraculorum.*

His iungamus quæ de eorumdem conuerſione Gothorum, & de infelici exitu Epiſcopi Ariani qui ſe obicem poſuit, Gregorius Turonenſis narrat his verbis [e]: Igitur eo tempore in Hiſpania Reccaredus Rex compunctus miſeratione diuina, conuocatis Epiſcopis religionis ſuæ, ait: Cur inter vos & ſacerdotes illos, qui ſe Catholicos dicunt, iugiter ſcandalum propagatur: & cum illi fidem ſuam ſigna multa oſtendant, vos nihil tale agere poteſtis? Qua de re conuenite, quæſo, ſimul, & diſcuſſis vtriuſque partis credulitatibus, quæ vera ſunt cognoſcamus. Et tunc aut accepta illi a vobis ratione, ea credant quæ dicitis: aut certe ab illis veritatem cognoſcentes, quæ prædicauerint, vos credatis.

X.

Quod cum factum fuiſſet, congregatis vtriuſque partis Epiſcopis, propoſuerunt hæretici illa quæ ſæpius ab ipſis dicta iam ſcripſimus: ſimiliter reſponderunt Epiſcopi noſtræ religionis ea de quibus hæreticorum partem plerumque victam libris ſuperioribus demonſtrauimus: & præſertim cum Rex diceret, quod nullum ſignum ſanitatis ſuper infirmos ab hæreticorum oſtenderetur Epiſcopis, ac in memoria replicaret, qualiter tēpore genitoris ſui, Epiſcopus, qui ſe iactabat per fidem rectam cæcis reſtituere lumen, tacto cæco & cæcitati perpetuæ damnato, diſceſſiſſet compunctus (quod nos in libro Miraculorū plenius declarauimus) vocauit ad ſe ſeorſum ſacerdotes Dei: quibus perſcrutaris, cognouit verum Deum ſub diſtinctione coli perſonarum trium, id eſt, Patris, Filij, & Spiritus ſancti, nec minorem Filium Patre, Spirituq. ſancto, neque Spiritum ſanctum minorem Patre, vel Filio, ſed in vna æqualitate atque omnipotentia hanc Trinitatem verum Deum fateri. E

XI.

Tunc intelligens veritatem Reccaredus, poſtpoſita altercatione, ſe Catholicæ legi ſubdidit, & accepto ſignaculo ſanctæ Crucis cum chriſmatis vnctione, credidit Ieſum Chriſtum Filium Dei æqualem cum Patre & Spiritu ſancto regnantem in ſæcula ſæculorum. Amen. Deinde nuncios mittit ad prouinciam Narbonenſem, quibus narrantibus ea quæ ille geſſerat, ſimili credulitate populus ille connecteretur. Erat enim tunc ſectæ Arianæ Epiſcopus Athalocus, qui ita per propoſitiones varias

nes varias

A nes varias & interpretationes falſas Scripturarum Eccleſias Dei conturbabat, vt putaretur quod ipſe eſſet Arius, quem proieciſſe in ſeceſſum exta, hiſtoriographus narrauit Euſebius: ſed cũ hæc populo ſectæ ſuæ credere non ſineret, & ad contentiendum ei paucorum faueret adulatio, commotus felle, ingreſſus in cellulam ſuam, inclinato ſuper lectulum capite, nequam ſpiritum exhalauit. Sicque hæreticorum populus in ipſa cõſiſtens prouincia, inſeparabilem Trinitatem confeſſus, ab errore diſceſſit.] hucuſque Gregorius. Egiſſe quidem Reccaredum Regem cum Epiſcopis Arianis non terrore vel imperio vſum, ſed placidis verbis atque blanditijs, ſummam in omnibus præſeferentem manſuetudinem, auctor eſt Ioannes Bicharenſis Abbas, qui his temporibus vixit & ſcripſit.

Athaloeus Arianus Epiſc. deſperatione perit.

Sic igitur ſummo Dei beneficio, cum per Gothos, Vuandalos, Sueuos, Alanos, aliaſque barbaras nationes Ariana hæreſis exundans impleſſet Italiam, Africam, Hiſpanias, atq. Gallias, tamquã torrens in auſtro exiccata decreuit. Sed de his curſus inferius. Porro Regina Leuuigildi coniux Goiſuintha, nouerca Reccaredi Regis, Arianæ perfidiæ addictiſſima, ſiue rubore compulſa, ſiue timore conuicta, ſimul cum alijs fidem Catholicam profeſſa, abdicare Arianam hæreſim videri voluit, cum tamen intus Arium haberet incluſum: nam etſi cum alijs Orthodoxis vt Orthodoxa ad Synaxim conueniret, atq. ſicut alij communicaret, ſecreto tamen ſacratiſſimam Euchariſtiam ex ore reijciebat: quæ & nihil ſolicitius procurauit, quam vt proditione aliqua Reccaredum e medio tolleret: inuenitq. eiuſdem ſuæ ſententiæ Arianum itidem hominem, dignitate Epiſcopum, nomine Vdilam, ſiue Vldidam, qui in necem Regis pariter conſpiraret: ſed coniuratione detecta, Arianus Epiſcopus mulctatur exilio; Regina vero, Deo vltore, citius ex hac vita luitura pœnas æternas præripitur. Hæc Ioannes Abbas huius temporis ſcriptor narrans, tertio Regis eiuſdem anno accidiſſe tradit. Sed iam ad res Francorum orationem conuertamus. XII.

B

Coniuratio Arianorum.

Hoc anno ſeptimo Childeberti Regis Chilpericus Rex ad Iudæorum conuerſionem addicens animum, complures eorum ad fidem conuerſos in baptiſmo ſuſcepit: ſed dum alios adigere vellet, multarum cædium occaſionem præbuit. habet iſta Gregorius [a] pluribus. qui & ſubdit poſt alia [b] de obitu Chrodini viri maxime pij, de quo paucis magna recenſet. Fuit plane iſte Chrodinus Dux ille, ad quem extat Venantij Fortunati epigramma, quo eius pariter laudes celebrat, ſed primum audi Gregorium: Eo (inquit) anno Chrodinus obijt, vir magnæ bonitatis & pietatis, eleemoſynarius valde, pauperumq. refector, profluus ditator eccleſiarum, clericorumq. nutritor: nam ſæpe a nouo fundans villas, ponens vineas, ædificans domos, culturas erigens, vocatis Epiſcopis quorum erat parua facultas, dato epulo, ipſas domos cum cultoribus & culturis, cum argento, periſtromatibus, vtenſilibus, miniſtris & famulis, benigne diſtribuebat, dicens: Sint hæc Eccleſiæ data, vt dum de his pauperes reficiuntur, mihi veniam obtineant apud Deum. Multa autem & alia bona de viro audiuimus, quæ inſequi longum eſt. Tranſijt autem ætate ſeptuageſima.] hæc ipſe: ex quibus & vides pariter, quo fine bona largiri Fideles ſolerent eccleſijs, nempe vt eiſdem pauperes alerentur. Sed audi Fortunatum viri digniſſimi laudes carminibus hiſce proſequentem [c]: XIII.

C

Coniuratio Arianorum.

a Greg. Turon. lib. 6. c. 17.
b Greg. Turon. lib. 6. c. 20.

De Chrodini Ducis obitu.

c Fortun. carm. lib. 9. in fin.

Inclyte Dux meritis totum vulgate per Orbem,
Quem nimis egregium ſplendida fama refert.
Non ego prætercam præconia celſa, Chrodine.
Ne videar ſolus magna ſilere bonis.
Itala terra tibi, pariter Germania plaudunt:
Laus tua cunctorum ſemper in ore ſonat.
Clarus ab antiquis digno generoſior ortu,
Regibus & patria qui placiturus eras.
Tutoremq. alij, nutritoremq fatentur.
Et fit certamen de pietate tua.
Vt habeant alij, nulli tua bona recuſas:
Tu tibi plus auges, quas bene fundis opes.
Cui poſſit præſtare, libens exquiris, & optas:
Vt ſis apud cunctos, hos facis eſſe tuos.
Es generale bonum, nulli grauis, omnibus æquus:
Iuſtitia locum nulla rapina tenet.
Mitis, in alloquio placidus, gratuſq. modeſtus:
Omnia cui data ſunt, vt decus omne geras.
Gentibus aſtrictus, Romanis charus haberis:
Felix qui populis ſemper in ore manes.]

D

Laudes Chrodini Ducis.

hactenus Fortunatus. Sic igitur qui tot tantiſque laudibus meruit a duobus dignis Epiſcopis celebrari Chrodinus Dux, hic his elogijs honoratum proponimus eius monumentum poſt obitum, cuius erga pauperes ſanctaque loca munificentia ſemper enituit.

E

Sed his ſubijciendum putamus alterius pietate inſignis viri ab eodem Fortunato epitaphium ſcriptum, cuius pariter in erogandis diuitijs pauperibus largitas commendatur: qui ex mercatura (quod magis mirandum videtur) ad Deum conuerſus, Iulianus dictus eſt nomine: de quo accipe ex ſcripto codice carminum Fortunati epitaphiũ, quod deſideratur in codicibus iterum cuſis: XIV.

Condita ſunt tumulo Iuliani membra ſub iſto,
Cuius in æternum viuere nouit honor.
Mercator quondam conuerſus, fine beato,
Raptus ab hoc mundo crimine liber homo.
Collegit nimium, ſed ſparſit egentibus aurum:
Præmiſit cunctas quas ſequeretur opes.

Epitaph. Iuliani eleemoſynis clari.

Sollicitus

Sollicitus quemcumque notum proſpexit in vrbe, A
Hunc meruit veniens exul habere patrem.
Paſcere ſe credens Chriſtum ſub paupere forma.
Ante omnes apud hunc ſumpſit egenus opes.
Non ſolum refouens, ſed dona latendo miniſtrans,
Amplius inde placet, quod ſine teſte dedit.
*Felicem cenſu qui fratris migrat * in aluum,*
Et viuos lapides ædificare poteſt.
Extulit hunc tumulum genitoris honore Ioannes,
Qui modo diuinis fungitur officijs.
Qualiter hic viuo ſeruiret amore parenti,
Cum neti pietas ipſa ſepulcbra colit.] Id genus eſt & epitaphium Atoli diſcipuli S. Remigii, huius plane ſæculi viri pietate conſpicui, quod Rhemis habetur in eccleſia S. Iuliani martyris:

Hic pater eſt Atolus nata nataq. ſepultus,
Expectanſq. diem nunc Domini properam, B
Inſtruxit his ſenaſuis xenodochia rebus,
Iure fouens plebes, diuitijs inopes.
Sic proprium cenſum cælum tranſuexit in altum,
In quo ſuſcepit quod miſerando dedit.
Hoc tatum ſub amore ſacri, ſtudioq. Remigi:
Ob hoc prærutilum detinet ipſe polum.] Florardus autem dum quorundam S. Remigij diſcipulorum meminit, inter eos & hunc Atolum recenſet. Habes ex his, lector, (ne putes hæc otioſe narrata) quibus conſueuerint titulis exornari Chriſtianorum ſepulchra non Epiſcoporum tantum, ſed & laicorum hominum pietate præſtantium.

XV. Sed quod in his verſatur oratio, hic tibi reddendum putamus Andreæ ex presbytero Cardinali Epiſcopi epitaphium, quod in cathedrali eccleſia Caietæ legitur hoc vtiq ſæculo poſitum ſub Cōſulatu Decij Iunioris, de quo ſuperius anno Domini quingenteſimo trigeſimoquarto. Sed cū nondum illud accepiſſemus; ne prætereatur omnino, hic ipſum deſcribi debere, etſi non temporis, argumenti tamen ratio perſuaſit. ſic enim ſe habet: C

Pande tuas paradiſe fores, ſedemq. beatam,
Andreæ meritum ſuſcipe Pontificis:
Cultor iuſtitiæ, doctrinæ & pacis amator:
Quem vocat ad ſummum vita beata bonum.
Plenus amore Dei neſciuit vincere mundo:
At famulo Chriſti gloria Chriſtus erat.
Quæ meditata fides & credita ſemper iubeſſit,
Hęc te vſque ad cælos & ſuper aſtra tulit.
Numquam de manibus tibi lex diuina receſſit:
Eloquium Domini vixit in ore tuo.
Romanamque prius decorauit presbyter vrbem:
Culminis auctus honor hic dedit eſſe patrem.
Diſtrictus ſub iure pio & moderamine certo,
Vtque bonus paſtor texit ab hoſte gregem. D
Hoſpitibus gratus, ſe ipſum donauit egenis:
Illos eloquio, hos ſatiabat ope.
Præſule ſub tanta florens Eccleſia mater,
Creuit muneribus, creuit & officijs.

VIXIT ANN. PM. LXX. PRESB. ROMANVS VII.
ET IN EP. ANN. XXVII. M. X. D. XX.
REQVIEVIT IN PACE XIIII. KAL. NOV.
CONS. DECI. IVN.

In tabula vbi einſmodi inſcriptio legitur, appoſita viſuntur inſignia nobilis familiæ Columnenſiū.

XVI. Cuiuſnam vero ciuitatis hic Epiſcopus fuerit, cum non exprimatur: certum eſt Caietanum minime eſſe potuiſſe, cum nondum Caietæ cathedra Epiſcopalis erecta eſſet, ſed in vicinioribus locis erant hæ, Formiana ac Minturnenſis Neapolim verſus, altera vero ex parte Romam verſus Fūdana & Terracinenſis, vt conſtat ex Actis primæ Romanæ Synodi ſub Symmacho Rom. Pontifice, & ex epiſtolis S. Gregorij. Porro hoc ſæculo einſdem nominis fuiſſe reperitur Andreas Fundanus Epiſcopus, cuius eſt celebris memoria apud S. Gregorium in Dialogis [a]: vixit etiam iiſdem ferme diebus Andreas Epiſcopus Aquinas, de quo idem S. Gregorius meminit [b], ſed ignobilis, longeq. ab iſto de quo agitur diuerſus: hic enim ante Epiſcopatū in Romana Eccleſia functus eſt honorifice presbyterio. At de his ſatis. E

a Greg. Dialog. lib. 3. c. 7.
b Greg. Dialog. lib. 3. c. 8.

IESV CHRISTI ANNVS 586. | PELAGII PAP. II. ANNVS 9. | MAVRITII IMP. ANNVS 1.

I. QVingenteſimo octogeſimoſexto Chriſti anno, quartæ Indictionis, menſe Auguſto moritur Tiberius Imperator, atque in locum eius Mauritius ſubrogatur. Sed antequam de his agamus,

A mus, quæ Tiberii obitum præceſſerunt, ſunt recenſenda. Conſtat etiam hoc anno, ante quatuor mē
ſes quam Tiberius moreretur, Eutychium Conſtantinopolitanum Epiſcopum ex hac vita migraſ
ſe. teſtatur id quidem is qui præſens fuit Euſtathius, qui res ab eo præclare geſtas conſcripſit, cum
de ægritudine Eutychii inſtituens exactam narrationem, hæc ait [a]: *Imperator magno deſiderio
& fide beatum virum inuiſit: primum quidem, vt ab illo benedictionem acciperet: deinde vt antel
ligeret, quis poſt illum paſtor eſſet populum gubernaturus. Benedixit ille quidem Imperatori, ſed
alterum reticuit, non quod ignoraret, ſed propter quaſdam cauſas, quas, Deo ſibi aperiente, ipſe
nouerat. Quare cum ea quæ res & tempus poſtulabant, cum Imperatore locutus eſſet, hilari læto-
que vultu ille diſceſſit. Ego autem a quibuſdam Imperatoris familiaribus accepi, ei fuiſſe a ſan-
cto viro prænunciatum, celerem ipſi mortem inſtare: idque verum fuiſſe, euentus docuit: nā qua-
tuor poſt menſibus a vita diſceſſit Christi amantiſſimus Imperator.* Hæc de tempore. Cum igitur
obitus Imperatoris hoc anno dicto menſe contigerit (vt paulo poſt dicturi ſumus) vtiq. neceſſe eſt
affirmare hoc anno menſe Aprili Eutychium ex hac vita migraſſe. ex quo corrigenda ſunt quæ ſu
perius in eodem auctore vel alijs habentur, ſediſſe Eutychiū, vbi eſt reuocatus ab exilio, annos qua
B tuor & ſex menſes, niſi quis Ioannis intruſi ſedem vſq. ad annum vltimum Iuſtini perduxerit.

a Extat apud Su r. die 6 Apr. to. 2. *Eutychij Epiſ. Conſtantinop. obitus tempus*

II.
Sed & quæ paulo ante præceſſerunt eiuſdem Eutychii obitum, hoc eodem anno hic ſunt accu-
rate tractanda, addendaque ab Euſtathio prætermiſſa diſputatio illa de reſurrectione carnis cum
Gregorio diacono Romano Apocriſario habita. Contigit enim vt ipſe Eutychius eodem argumē
to commentarium a ſe ſcriptum ediderit, quo cum firmiter aduerſus Gentiles & hæreticos carnis
reſurrectionem aſtrueret, ab Origenis tamen erroribus petitam opinionem iiſdem ſuis ſcriptis in
ſereret, nimirum fore eam abſq. carne palpabili. Cum autem id accepiſſet Gregorius, conuenit eū
atq. redarguit, vtq. ab erronea & prorſus hæretica ſententia recederet verbis inſtans admonuit: at
que perfecit tandem, vt damnatus liber incendio crem aretur, ipſeq. Eutychius ſanioris mentis ef
fectus ſuum fuerit deteſtatus errorem. Ita plane humana ſors fert, vt ſicut illuſtrans Orbem e cæ
lo Sol raro contingat ad Occaſum abſq. nubium obice puris radijs deorſum ferri, ita ſanctiſſimi
quoq. viri virtutum fulgore coruſcantes abſq. aliqua labe raro vſq. ad obitum perſeuerent. quod
de Eutychio dici poteſt, qui gloria confeſſionis ob exilium paſſum illuſtris, miraculorumq. opera
tione ſublimis, prophetiæ quoq. chariſmate pollens, animarum lucro prædiues, victorijs aduerſus
C hæreticos longe lateq. conſpicuus, prope exitum tamen obſcuro nimbo contectus penitus obſcu
ratur: ſed quam citiſſime flante diuino Spiritu, nubibus illis procul expulſis, eniteſcens prioribus
fulgoris radijs ad occaſum, aſcenſurus in cælum, deſcendit.

Eutychius in cante delabitur in errorem Origenis.

III.
Sed quomodo ſe hæc habuerint, e ſancto Gregorio iſta narrante petamus: in cōmentariis enim
in Iob illud explicans: Et rurſus circumdabor pelle mea] ſic exorditur [b]: *Dum aperte pellis di-
citur, omnis dubitatio veræ reſurrectionis aufertur: nec ſicut Eutychius Conſtantinopolitanæ vr-
bis Epiſcopus ſcripſit, corpus noſtrum in illa reſurrectionis gloria erit impalpabile, ventis
aereq. ſubtilius. In illa enim reſurrectionis gloria erit corpus noſtrum ſubtile quidem per effectū
ſpiritualis potentiæ, ſed palpabile per veritatem naturæ. Vnde etiam Redemptor noſter dubitan-
tibus de ſua reſurrectione diſcipulis oſtendit manus & latus, palpanda oſſa, carnemq. præbuit, di-
cens [c]: Palpate & videte, quia ſpiritus carnem & oſſa non habet, ſicut me videtis habere. Qui cū
eidem Eutychio in Conſtantinopolitana vrbe poſitus hoc Euangelicæ veritatis teſtimonium pro
tuliſſem, ait: Idcirco Dominus hoc fecit, vt dubitationem reſurrectionis ſuæ de diſcipulorum cor-
dibus amoueret. Cui inquam, Mira eſt res valde quam aſtruis, vt inde nobis dubietas ſurgat, vnde
D diſcipulorum corda a dubietate ſanata ſunt. Quid enim deterius dici poteſt, quam vt hoc nobis
de eius vera carne dubium fiat, per quod diſcipuli ad eius fidem ab omni ſunt dubietate ſeparati?
Si enim non hoc habuiſſe aſtruitur quod oſtendit: vnde fides diſcipulis eius confirmata eſt, inde
noſtra deſtruitur.*

b Greg. Moral. lib. 14. c. 29. *Diſputatio inter Gregorium & Eutych.*

c Luc. 24.

IV.
*Qui adiungebat etiam, dicens: Corpus palpabile habuit quod oſtendit; ſed poſt confirmata
corda palpantium, oē illud in Domino quod palpari potuit, in ſubtilitatem eſt aliquam redactum.
Ad hæc ipſe reſpondi, dicens: Scriptum eſt [d]: Chriſtus reſurgens a mortuis iam non moritur, mors
illi vltra non dominabitur. Si quid ergo in eius corpore poſt reſurrectionem potuit imutari, contra
veridicam Pauli ſententiam poſt reſurrectionem Dominus rediit ad mortem: quod quis dicere
vel ſtultus præſumat, niſi qui veram carnis eius reſurrectionem denegat? Tunc mihi obiecit, dicēs
Cum ſcriptum ſit [e], Caro & ſanguis regnum Dei poſſidere non poſſunt: qua ratione creden-
dum eſt reſurgere veraciter carnem? Cui inquam: In ſacro eloquio aliter caro dicitur iuxta natu-
ram, atque aliter iuxta culpam vel corruptionem. Caro quippe iuxta naturam, ſicut ſcriptum eſt
[f]: Hoc nunc os ex oſſibus meis, & caro de carne mea. &, Verbū [g] caro factum eſt, & habitauit in
E nobis. Caro vero iuxta culpam, ſicut ſcriptum eſt [h]: Non permanebit in hominibus iſtis Spiri
tus meus, eo quod ſunt caro. & ſicut pſalmus ait [i]: Memoratus eſt quia caro ſunt, ſpiritus vadēs
& non rediens. Vnde & diſcipulis Paulus dicebat [k]: Vos autem in carne non eſtis, ſed in ſpiritu.
Neque enim in carne non erant, quibus epiſtolas tranſmittebat: ſed quia paſſiones carnalium de
ſideriorum vicerant, iam liberi per virtutem Spiritus in carne non erant. Quod ergo Paulus Apo
ſtolus dicit: Quia caro & ſanguis regnum Dei poſſidere non poſſunt; carnem vult ſecundum cul-
pam intelligi, non carnem ſecundum naturam. Vnde & mox quia carnem ſecundum culpam di-
ceret, oſtendit ſubdens; Neque corruptio incorruptelam poſſidebit. In illa ergo cæleſtis regni glo
ria caro ſecundum naturam erit, ſed ſecundum paſſionum deſideria non erit; quia deuicto mortis
aculeo, in æterna incorruptione regnabit.*

d Rom. 6.

e 1. Cor. 15.

Caro diuerſo modo accepta

f Gen. 2.
g Ioan. 1.
h Gen. 6.
i Pſal. 77.
k Galat. 4.

V.
*Quibus dictis idem Eutychius conſentire ſe protinus reſpondit, ſed tamen adhuc corpus pal
pabile reſurgere poſſe denegabat. Qui etiam in libello quem de Reſurrectione ſcripſerat, Pauli
quoque teſtimonium indiderat dicentis [l]: Tu quod ſeminas, non viuificatur, niſi prius moriatur:*

l 1. Cor. 15.

& quod

Alia Eutychij obiectio.

& quod ſeminas,non corpus,quod futurum eſt ſeminas,ſed nudum granum. Hoc nimirum oſten A
dere feſtinans,quia caro vel impalpabilis vel ipſa non erit,dum ſanctus Apoſtolus de reſurrectio
nis agens gloria,non corpus quod futurum eſt,ſeminari dixerit.Sed ad hæc citius reſpondetur. Nã
Paulus Apoſtolus dicens: Non corpus quod futurum eſt ſeminas,ſed nudum granum;hoc inſinuat
quod videmus:quia granum cum culmo & folijs naſcitur,quod ſine culmo & folijs ſeminatur.Ille
itaque in augmento gloriæ reſurrectionis non dixit grano ſeminis deeſſe quod erat,ſed adeſſe qđ
non erat.Iſte autem dum verum corpus reſurgere denegat,nequaquam dicit adeſſe quod deerat,
ſed deeſſe quod erat.

VI.

** ſimulatione*

Liber Eutych. damnatur flãmis.

Tunc itaque de hac re in longa contentione perducti,grauiſſima cœpimus a nobis ſimultate
* reſilire.Cum piæ memoriæ Tiberius Conſtantinus Imperator ſecreto me & illum ſuſcipiens ,
quid inter nos diſcordiæ verſaretur agnouit,& vtriuſque partis allegationes penſans,eumdem li-
brum quem de Reſurrectione ſcripſerat,ſuis quoque allegationibus deſtruens,deliberauit vt flã-
mis cremari debuiſſet. A quo vt egreſſi ſumus,me ægritudo valida,eumdem vero Eutychium æ
gritudo & mors protinus eſt ſecuta. Quo mortuo,quia pene nullus erat qui eius dicta ſequeretur,
diſſimulaui cœpta perſequi,ne in fauillas viderer verba iaculari. Dum tamẽ adhuc viueret,& ego B
validiſſimis febribus ægrotarem:quicumque noti mei ad eum ſalutationis gratia pergebant (vt
eorum relatione cognoui) ante eorum oculos pellem manus ſuæ tenebat,dicens: Cõfiteor quia om
nes in hac carne reſurgemus.quod (ſicut ipſe fatebatur) omnino prius negare conſueuerat.] huc-
uſque de his Gregorius, quæ inter ipſum & Eutychium tranſacta ſunt . Porro Euſtathius,qui res
Eutychij eſt proſecutus,hæc de controuerſia cum S. Gregorio ſciens volenſq. præterijt, leuiterq. er
rorem attingens,culpam reijcit in aduerſarium,quaſi Eutychij verborum ſenſum haud aſſecutus
fuiſſet,cum ipſe (vt ait) minime carnis reſurrectionem negarit:Sed non id crimini dat illi Grego-
rius,verum quod eam non ſecundum Catholicam aſſertionem aſſereret,ſed vt Origeniſtæ ſolerẽt.

Eutychius profitetur Catholicam veritatem.

VII.

Eutychius reſipiſcens Sanct' colitur.

a Iob.41.

Porro quod ad obitum Eutychij pertinet,idem tradit Euſtathius ipſum die Paſchatis poſt of
ficium veſpertinum acri febre correptum,ſicq. depaſtis eo igne viſceribus poſt dies ſeptem, nem
pe ſequenti Dominica migraſſe ex hac vita.Ceterum haud valuit næuus iſte,vel quantauis macu-
la,quam cito abſterſit,eius animæ labefactare pulchritudinem:vtpote,etſi errauerit, haud tamen
hæreticus videri potuit,quippe qui minime ſuperinduxerit cutem illam compactam ſquammis,
ſcutis [a] fuſilibus duriorem,qua hæretici pertinaces obtegi conſueuerunt:nam vbi primum , do- C
ctore & monitore Gregorio,didicit veritatem,eamdem coram omnibus ad ſe ingredientibus cer
ta confeſſione profeſſus eſt:vt non immerito eum Græci vt Sanctum colant,anniuerſariaq. die eiuſ
dem natale celebrent.

VIII.

Ioãnes Ieiunator Epiſcopus Conſtantinop.

Vbi vero ſancto viro poſtrema digne ſunt perſoluta,actum de ſucceſſoris electione:& quia ta
lem requirebat religioſiſſimus Imperator,qui ceteros antecelleret ſanctitate,Ioannes quidam mo
nachus,qui cognomento Ieiunator eſt appellatus,reliquis præfertur;cui tamen (vt ex Euſtathio
vidimus) præceſſor Eutychius adhuc viuens haud voluit ſuo elogio ſuffragari;vtpote qui nihil bo
ni præuiderat de homine,qui ex iugi omnibus noto ieiunio popularem captans auram , eadem in
flatus intumuiſſet.Ne vero quid deeſſe poſſet ad perfectam illam quam oculis hominum intuendã
expoſuerat ſanctitatem,illud iſte addidit corollarium,vt fugam arripere tentaret,ne eligeretur E-
piſcopus:ſed ſecundum buccolicum illud,

Et fugit ad ſalices,& ſeſe cupit ante videri] ita fugere videri voluit, vt ne fugeret,detineretur a
ſuis.Qualis namque eſſet tunc animo,mox ipſa ſublimis dignitas declarauit.Vt enim in altioribus
montibus aer purgarior detegere & foras mittere e viſceribus ſolet latentes morbos,reddereq. cũ D
ctis perſpicuos:ita eminens honor,altum faſtigium,ſublimis cathedra, celſa poteſtas mox pateſa
cit,quæ in hominis penetralibus cordis latet hypocriſis,& occultatur ambitio.

IX.

Ioannis ſuperbia detegitur.

b Gregor.lib. 4. epiſt.38.

Accidit id profecto in Ioanne:qui vbi electus eſt & ordinatus Conſtantinopolitanus Antiſtes,
mox ſanctam quam in Eccleſia inuenit pacem tot laboribus partam fugauit.Etenim mente ſubli
mi,elatoq.corde homini prædito viſa eſt humilis tanta dignitas,qua ſe imparem ante fuerat fuga
profeſſus:quamobrem grande ſibi comparans nomen,non Patriarcha tantum dici,ſed & Oecume
nicus,affectauit. Sunt de his iuſtæ querelæ Gregorij tunc diaconi,poſtea Romani Pontificis, vbi
ad ipſum poſtea ſcripſit his verbis [b]: Eo tempore,quo fraternitas veſtra in ſacerdotalem honorẽ
prouecta eſt,quantam Eccleſiarum pacem atque concordiam inuenerit,recolit.Sed quo auſu ,
quove tumore,neſcio,nouum ſibi conata eſt nomen arripere,vnde omnium fratrum corda potuiſ
ſent ad ſcandalum prouenire. Qua in re vehementer admiror:quia ne ad Epiſcopatum venire po
tuiſſes,fugiſſe velle te memini:quem tamen adeptum ita exercere deſideras,ac ſi ad eum ambitio
ſo deſiderio cucurriſſes. Qui enim indignum te eſſe fatebaris,vt Epiſcopus dici debuiſſes , ad hoc
quandoque perductus es,vt deſpectis fratribus,Epiſcopus appetas ſolus vocari.] hæc ad eum, ad E
quem rurſus ſuperius [c] de eius animo quo ſe abhorrere profeſſus eſt præfecturam: Quo enim ar
dore (inquit) quo ſtudio Epiſcopatus pondera fugere volueritis,ſcio.] Plane loco monſtri habitum
eſt,vt qui agnus antea apparuit,mox vna cum infulis Epiſcopalibus leonis iubas indueri. Quomo
do autem Pelagius Papa homini gloriæ aura inani tumenti reſtiterit,ſuo loco dicemus. Iam ad Ti
berium redeamus.

c Gregor.lib. 1. epiſt.4.

X.

d Euſtath in Eutych. apud Sur. die 6. April. to. 2.

e Euagr. lib. 5 c. 23.

f Greg li.6.c.30.

g Greg Turon. hiſt. Franc. lib. 6. cap. 30.

Vbi vero ab obitu Patriarchæ Eutychij (vt ait Euſtathius [d]) quatuor fuiſſent menſes elapſi,
moritur Tiberius Imp. menſe Auguſto,cum imperaſſet ſolus annos quatuor,totidemq. cum Iuſti
no vno minus menſe,prout teſtatur Euagrius [e], necnon Gregorius Turonenſis [f] : dum enim
ſub octauo Childeberti Regis anno Tiberij Auguſti mortem contigiſſe tradit,vtique eum ad hũc
annum referre patet. Cum igitur ex Græco atque Latino ſuorum temporum ſcriptoribus id liqui
do conſtet:coarguas erroris neceſſe eſt alios recentiores,qui in aliud tempus Tiberii obitum re-
ferunt. Sed audi de Tiberij obitus tempore eiuſq. virtutibus quæ Gregorius habet [g]: Hoc anno,

octauo

A *octauo ſcilicet Childeberti Regis Francorum*, Tiberius Imperator migrauit a ſæculo, magnũ luctũ re-
linquens populis de obitu ſuo: erat enim ſummæ bonitatis, in eleemoſynis promptus, in iudicijs iu-
ſtus, in iudicãdo cautiſſimus, nullum deſpiciens, ſed omnes in bona voluntate complectens: omnes
diligens, ipſe quoq. diligebatur ab omnibus, &c.] pergit narrare de ſubſtitutione Mauritij; ſed ea
petemus a Græcis.
Quod autem de mẽſe quo obijt nulla ſit inter ſcriptores controuerſia, de die tamen haud verũ XI.
eſſe reperitur, quod traditur ad quartum Idus Auguſti eũdẽ eſſe defunctum: ſiquidẽ tertio Idus
Auguſti reperitur data pragmatica ſanctio eiuſdẽ Tiberij de confirmatione eorum quæ ſtatuta eſ-
ſent a Iuſtino de filijs colonorum & liberorum in Africa, inſtante Publiano Epiſcopo Carthaginen
ſi; ad cuius finem hæc leguntur: Data tertio Idus Auguſti, Conſtantinopoli, Imperij D.N. Tiberij
PP. Aug. anno octauo (*ex quo videlicet cum Iuſtino imperare cœpit*) & poſt Cõſulatũ eius anno tertio,
& R.S. Nob. Tiberij Mauritij feliciſſimi Cæſaris anno primo.] hæc ibi in editione Iuliani Anteceſ-
ſoris, ex qua corrigas vbi apud alios legitur, loco Mauritij, Marci. Habes præterea, nõ Imperatorẽ *Mauritius Cæſar creatus.*
a Tiberio Mauritium eſſe creatũ, ſed Cæſarem, nomenq. Imperatoris nonniſi poſt Tiberij mortẽ
B acccepiſſe: Cæſar enim vocatus tantum dum Tiberius ſuperuixit, licet diademate fuerit coronatus.
Interfuiſſe autem ſolemnibus iſtis Ioannem Conſtantinopolitanum Epiſcopum, Nicephorus XII.
a tradit, habitamq. affirmat breuem orationem a Ioanne rhetore Qua[illegible] inſignito, no- a Niceph. li. 18. cap. 6.
mine Tiberij ad Mauritium, his verbis: Tu vero, Mauriti, pulcherrimum mihi epitaphium impe-
rium tuum facere perge, & ſepulchrum meum virtutibus tuis exorna, neque ſpem eorum qui tibi
concrediti ſunt per dedecus fallens, neque virtutes ipſe tuas obliuioni tradens, & veluti priſtinam
animi tui generoſitatem fugiens. Proinde poteſtatis inſolentiam ratione ſac frenes, & philoſophiæ
artibus ſapienter potentiæ ſcapham gubernes. Imperium namque res eſt quædam ſublimis &
excelſa, in altum qui ei inſidet ſuſtollens, & recte cogitata excutiens. Minime vero opinionem eã,
quod prudentia omnibus antecas, concipe; quamuis fortuna, quæ tibi ſublimis contigit, omnes ſu-
peras. Porro ciuium & ſubiectorum beneuolentiam potius quam metum ſac conſecteris: & obiur
gationem magis, perinde atque magiſtratum quemdam, quam aſſentationem complectere. Pote-
ſtas namque res eſt quædam, quæ admoneri doceriq. nolit, & caſtigationem ægre ferre. Ante ocu-
los tuos aſſiſtens iuſtitia excubet, quæ vitæ noſtræ actionum remunerationem pro ſumma ſua pote
C ſtate conſtituit.
Purpuram perinde atq. vilem pannum tibi iniectam eſſe per philoſophiæ ſtudium exiſtima: co
ronam autem, qua caput tuum cinctum eſt, nihil a lapillis qui circa marinum littus fluctibus abluũ XIII.
tur, differre puta. Iſte purpuræ flos, qui ſubtriſtior eſt, exhortari mihi principes videtur, vt mode-
rationem animi in rebus ſecundis ſeruare aſſueſcant, neq. nimium lætentur, aut luctuoſa iſta mo-
narchiæ ſtola ſuperbiant: Imperij ſiquidem ſceptrum non immoderatam poteſtatem, ſed ſplendi
dam potius ſeruitutem exercere admonet. Iræ imperet humanitas & miſericordia, arrogantiæ aũt
timor. Nam & apibus natura duces dedit, earumq. regem aculeo quaſi quadã ſpontanea & natura
li poteſtate armauit, vt pungere etiã eum poſſit, qui legitime non pareat: ſed apis minime tyranni
cum, verũ communi vtilitati commodum & iuſtum aculeum habet. Itaq. eius ſaltem erimus imi-
tatores, ſi quidem ratio ipſa conſilia meliora ſubijcere non valeat. Ego quidem hæc ad te veluti pro
ductor tuus ac parens. Conſilij autem noſtri indicem habebis poteſtatem ab affectione omni &
muneribus incorruptam, ſimul & virtutes ipſas remunerantem, & vitia coercentem.
Cum igitur Imperator finem orationis feciſſet, ciues & ſubditi propter dolorem quo afficiebã XIV.
D tur, multam vim lacrymarum profuderunt. Deinde ſublatam Imperator coronam & purpuream
chlamydem Cæſari circumdedit. Ibi tũ ſubditorum acclamationes, gratulationeſq. exorditæ: par-
tim tam commodi conſilij auctorem, partim ipſũ renunciatũ Principem propter eas quibus ſe di
gnum Imperio præſtiterat virtutes admirari. In primis vero laudibus earum rerum omnium con
ciliatorem, qui vniuerſa commodiſſime diſpenſat, extulerunt. Vbi vero in hunc modum Mauritius
Imperatorijs cærimonijs Princeps eſt declaratus, Imperator ipſe in lecto ſuo repoſitus, in ſomnis *De viſione oſtenſa Tiberio.*
viri ſpeciem ea forma, quæ neq. verbo neque ſcripto exprimi queat, & veſte tam candida vt cubicu
lum eius illuſtraret, vidit. Vir is, manu protenſa, talia verba ad eum præfatus: Hæc tibi, Tiberi, ter-
ſanctum numen renunciat: Tyranni impij Imperij tui * temporibus non extabunt. Poſtquam autẽ * ſui
euigilauit, ſomnium illud amicis expoſuit. Legibus deinde naturæ quamuis Imperator eſſet obſe-
cutus, terrenam tunicam depoſuit, anima autem velut vmbraculum quoddam relinquente ad ſe-
des ſuperas euolante. Imperio Tiberius cum Iuſtino tribus, ſolus autem quatuor annis præfuit:
poſtquam Imperatorum ſepulchro repoſitus eſt, homines omnes ad Mauritium perinde atq. ſatel
lites conuerſi, & lacrymæ quibus Tiberij funus proſecuti fuerant, eo ipſo die reſtinctæ ſunt. Non
E enim homines tantum præteritorum meminiſſe, quantum præſentia curare & colere ſolent.] huc-
uſque Nicephorus.
Quod autem ad oſtenſum viſum in ſomnis Tiberio pertinet: non ad Mauritium referri poteſt,
cuius tempore Phocas inſurgens in ipſum eiuſq. filios tyrannidem diram exercuit: ſed dictum exi XV.
ſtimari debet de Tiberio ipſo, eum nimirum fore poſt obitum conſecuturum Imperium pacificũ
atq. perenne, vbi nullus eſſet timendus, qui illud auferret tyrannus, cæli videlicet principatum, in
quo cum Chriſto regnant omnes Sancti eius.
Antequam vero ad eius ſucceſſorem Mauritium veniamus, hic de aliquot ſanctis martyribus
intexenda narratio eſt, qui hoc Tiberij Auguſti tempore cæſi a barbaris in extremis Aegypti par- XVI.
tibus conſecuti ſunt coronam martyrij. Rem geſtam autem apud Sophronium ita habes fideliter *Martyres ſub Tiberio.*
enarratam a: Temporibus Imperij Tiberii fideliſſimi Cæſaris aſcendimus Oaſim, vidimuſque a Prat. Spirit. cap. 112.
magnum illic in diuinis rebus monachum, genete quidem Cappadocem, nomine autem Leonem.
De hoc multi multa digna admiratione narrabant nobis. Nos autẽ ad illius pertingentes familiare

colloquium, magnumq. experimentum capientes ſancti huius viri, magnifice ædificati ſumus, & maxime in humilitate eius & ſilentio, & nuditate rerum omnium, & charitate quam ad omnes habuit. Dicebat ergo ſemper venerabilis ſenex: Credite mihi, filij, quia regnare habeo. Nos autem dicebamus ei; Crede nobis, Abba Leo, quia nullus ex Cappadocia vnquam regnauit: importunā ergo habes iſtam cogitationem. Ille vero rurſus dicebat: Veraciter, filij, regnare habeo. Nemo autem poterat eum ab hac cogitatione remouere] vt qui iam diuinitus accepiſſet ſe in ſeruum vendendum, atque corona martyrij coronandum. Pergit auctor:

XVII.
Barbarorum graſſatio i SS. Monachos.

Cum autem veniſſet Mazices, & vniuerſam prouinciam illam deuaſtaſſet, ac diripuiſſet, venerunt & in Oaſim, & monachos quidem plures occiderunt, plurimoſq. captiuos duxerunt: inter quos acceperunt & Abbatem Ioannem (fuerat autem hic lector magnæ Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ) & Abbatem Euſtathium Romanum, & Abbatem Theodorum Cilicem (erant autem tres infirmantes) Cum ergo vincti fuiſſent, ait Abbas Ioannes barbaris: Ducite me in ciuitatem, & faciam vt Epiſcopus det pro nobis numiſmata vigintiquatuor. Accepit ergo illum vnus ex barbaris, & duxit prope ciuitatem. Ingreſſuſq. eſt Abbas Ioannes ad Epiſcopum: inuentus eſt autem in vrbe & Abbas Leo & alij quidam Patrum, atq. ideo tenti non fuerant. Ingreſſus igitur Abbas Ioannes cœpit orare Epiſcopum, vt barbaro numiſmata daret. Epiſcopus autem non plura quam octo numiſmata habere inuentus eſt. Voluerunt ergo dare barbaro octo numiſmata, & noluit accipere, dicens: Aut vigintiquatuor numiſmata præbete mihi, aut monachum date.

XVIII.
Leonis Abb. martyrium.

Coacti ſunt qui erant in ciuitate rurſum Abbatem Ioannem dare barbaro flentem & eiulantem. Adduxit autem illum in ſua tabernacula barbarus. Poſt tres autem dies ſumptis octo numiſmatibus Abbas Leo in eremum exijt, vbi erant barbari, orauitq. illos, dicens: Accipite me cū octo numiſmatibus, & tres illos dimittite, qui infirmi ſunt, neq. pergere per eremum poſſunt: nam interficietis eos, & detrimentum patiemini: ego vero ſanus ſum, & ſeruiam vobis. Tunc barbari acceperunt Abbatem Leonem & octo numiſmata, & dimiſerunt illos tres. Abijt ergo Abbas Leo vſque ad quemdam locum: & cum præ debilitate pergere vltra non poſſet, barbari decollauerunt eum: impleuitq. Abbas Leo ſcripturam dicentem [a]: Vt ponat animam ſuam quis pro amicis ſuis, maiorem hac dilectionem nemo habet. Tunc nos quoq. cognouimus quidnam eſſet quod dixerat: Quia regnare habeo. Veraciter enim regnauit, quia poſuit animam ſuam pro amicis ſuis.] hucuſq. apud Sophronium de martyribus monachis ſub Tiberio Imperatore.

a Ioan. 15.

XIX.
b Prat. Spir. cap. 155.

Sed & his opportune adijcimus, quæ itidem paulo poſt, imperante Mauritio, rurſum barbarorum incurſione contigiſſe idem auctor tradit his verbis [b]: Dicebat & hoc nobis de Abbate Nicolao Abbas Iordanes: Narrauit (inquit) ſenex, quia imperāte fideliſſimo Imperatore Mauritio, quando Namanes Sarracenorum nationis Dux prædam egit: cum circuirem ego per Amonem & Aidonem, aſpicio Sarracenos tres habentes ſecum vnum adoleſcentem valde formoſum annorum ferme viginti vinctum atq. captiuum. Vt ergo vidit me adoleſcens, flere cœpit, & orare vt ab eis illum acciperem. Ego autem Sarracenos rogare cœpi, vt dimitterent eum. Vnus autem illorum ſermone reſpondit Græco, & ait: Non dimittemus eum. Et ego rurſum illis dixi: Accipite me, & hunc dimittite, quia fatigationem non ſuſtinet. Ait mihi & ipſe rurſum: Non dimittemus eum. Dixi eis tertio: Vel pretium pro illo non accipitis? Date mihi illum, & quicquid petieritis, ego afferam vobis. Reſpondit: Non poſſumus tibi dare illum: ſacerdoti enim noſtro promiſimus, quia ſi quid pulchrum cepetimus, offeremus illud ei, vt ipſum in ſacrificium offerat. ſed vade iam: nam ſi morā feceris, caput tuum in terram proijciā. Tunc proſtratus ego humi dixi: Saluator noſter Chriſte Deus ſaluum fac ſeruum tuum. Et continuo tres Sarraceni dæmonio repleti euaginatis gladijs ſe ipſos conciderunt. Aſſumenſq. ego adoleſcentem, in ſpeluncam meam refoui illum: qui noluit diſcedere a me, ſed renuncians ſæculo, cum ſeptem annos impleſſet in habitu monaſtico, requieuit: erat enim genere Tyrius.] hæc ibi. ſed ad Mauritium redeamus.

Sarraceni male periere.

XX.
c Greg. lib. 2. epi. 61. Indict. 11.

Mortuo igitur Tiberio Imperatore, Mauritius liberas regiminis habenas moderatur: de cuius in Imperium progreſſu habet iſta Gregorius [c], perſonam faciens: Reſpondebit (inquit) Chriſtus dicens: Ego te de Notario Comitem excubitorum, de Comite excubitorum Cæſarem, de Cæſare Imperatorem, nec ſolum hoc, ſed etiam patrem Imperatorum feci.] hæc ipſe: ſed miror quod nihil de caſtrenſi militia, attingens tantum qui forenſis militiæ eius fuerint magiſtratus, cum tamen cōſtet ex caſtrenſibus rebus bene geſtis iudicatum eſſe dignum Imperio. Non omittendum de Mauritio illud, ipſi Tiberium filiam ſuam nominatam Conſtantinam, ſiue (vt alij habent) Conſtantiā, in matrimonium collocaſſe eo tempore cum iam moriturus in lecto decumberet; de quo iſta Euagrius [d]: Cum autem Tiberius iam prope ad extremum ſpiritum edendum veniret, Mauritio qui ad Imperium gubernandum iam elatus fuit, filiam Auguſtam collocauit in matrimonium, & Imperium pro dote tribuit.] ac paulo poſt:

Mauritio nuptui tradita filia Tiberij Imp.

d Euagr. lib. 5. c. 22.

XXI.
e Euagr. libr. 6. cap. 1.

Qui etiam ipſius nomina illis impertiuit: ſiquidem Mauritium, Tiberium, Auguſtam Conſtantiam appellauit.] & inferius, vbi nuptias ſolemni pompa celebratas deſcripſit, hæc de Mauritij moribus addit [e]: His rebus confectis, Mauritius deinceps non corpus modo, verum etiā animum eximia purpura & corona veſtiuit. Nā ſolus fere ex Imperatorum numero ſibi ipſi imperare nititur, & Imperator re vera factus, primo popularem perturbationum ſtatum ex animo ſuo exigere: deinde ſtatum optimatum in rationis domicilio conſtituens, viuum ſe virtutum exemplar pbere, quo ſubiectos ad ſe imitandum erudiret. Atq. iſta dicuntur a me quidem, non vti eum blanditijs & aſſentatione deliniam (cur enim, amabo, hæc a me ad eum finem dicerentur, cum ille quæ ipſe litteris prodo penitus ignoret?) ſed quod tum dona a Deo tam munifice tributa, tum res quæ tam varijs modis adeo proſpere & feliciter acciderunt, ea ita ſe habere, liquido oſtendunt: quæ ſane omnia ex animo & ingenue Deo accepta referre debemus.] hæc Euagrius.

XXII.

Cum autem omnium ſententia conſtet Mauritium egregium omnium virtutum fuiſſe cultorē, potiſ-

A potiſſimum vero obſeruantiſſimum ipſius Catholicę religionis cultus: teſtis eſt de hoc ſanctus Gregorius in epiſtola ad Anaſtaſium Antiochenum, vbi ait [a]: Omnipotenti Deo gratiæ ſine ceſſatione exoluendæ ſunt, & pro vita piiſſimi & Chriſtianiſſimi domini noſtri Imperatoris, & tranquilliſſima eius coniuge, & manſuetiſſima ſobole ſemper orandum eſt, quorum temporibus hæreticorũ ora conticeſcunt: quia etſi eorum corda in inſania peruerſi ſenſus ebulliunt, Catholici tamen Imperatoris tempore, praua quæ ſentiunt, eloqui non præſumunt.] hæc Gregorius.

Mauritius defenſor Catholicæ fidei.

a Grego. lib. 7. epiſt. 47.

XXIII.

Quod etiam eiuſdem Mauritij magnam animi demiſſionem cum pietate commendat, illud ab eo ſpecimen hoc anno editum legitur, quod ad ſanctum Theodorum Archimandritam, a quo de Imperio cum victor a Perſis rediret oraculum haud dubium acceperat, confeſtim litteras dedit, ab eodem preces expoſcens: Gregorius enim ſanctiſſimi viri diſcipulus, qui res ab eo geſtas omni fide conſcriptas poſteris tradidit, hæc de his habet: Vbi defuncto Tiberio (vt vir ſanctus prædixerat) Imperium obtinuit, & eius verborum memor, epiſtolam ad illum miſit, rogans vt Deum pro ſe deprecaretur, vt Imperium in pace tueri poſſet & ab hoſtibus defendere, addiditq. vt peteret ſi quid a ſe vellet. Sanctus autem Theodorus beatum Philumenum miſit, & reſcripſit Imperatori, B vt in vſus pauperum aliquid frumenti monaſterio tribueret. Addixit igitur Imperator monaſterio ſingulis annis tritici modios ſexcentos, & poculum illi pro munere miſit.] hucuſq. Gregorius. reliquæ autem Mauritij res geſtæ annis ſingulis ordine temporum narrabuntur.

Mauritius litteras ſcribit ad S. Theodorum.

XXIV.

Cum vero innotuiſſet Pelagio Romano Pontifici Mauritium Imperatorem poſt Tiberium coronatum, ex more nouum ad eum miſit Apocriſarium diaconum Cardinalem. teſtatur id quidem ſanctus Gregorius in epiſtola ad Eulogium. fuiſſe vero illum ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Archidiaconum nomine Laurentium, idem Gregorius [b] teſtatur in epiſtola ad Ioannem Conſtantinopolitanum Epiſcopum poſtea miſſa: qui, cum ipſe Gregorius Pontifex creatus eſt, fuit ab eo ob delicta depoſitus, & in locum eius ſubrogatus Honoratus, vt ex ipſius Gregorij Regiſtro [c] colligi poſſe videtur.

Nouus mittitur Apocriſarius Conſtantinop.

b Greg. li. 4. ep. 38. Indict. 13.

XXV.

Gregorius igitur tempore Tiberii eo bene functus munere, illo defuncto, Romam reuerſus eſt & quidem magnis donatus muneribus, nẽpe ſacroſanctis reliquijs Andreæ Apoſtoli, & Lucæ Euangeliſtæ, quas nuper tempore Iuſtiniani refoſſas & honorificentiori loco reconditas vidimus. Quod enim (vt dictum eſt) erexiſſet in Vrbe in Cælij montis regione ad cliuum Scauri monaſterium Gre- C gorius ſub titulo S. Andreæ, eiuſdem Sancti reliquias ſibi dari petijt ab Imperatore: quas & accepit inſignes quidem, nempe brachium S. Andreæ cum capite S. Lucæ. eſt de his in Vaticanis monumentis vetus aſſertio in priori pagina codicis ſignati numero centeſimo quinquageſimo tertio. Extat adhuc in eodem monaſterio S. Andreæ ipſum eiuſdem Apoſtoli brachium argentea theca ornatum, quod certis diebus ſuper altare primariũ populo uiſendum & uenerandum proponitur: caput uero ſancti Lucæ in baſilica Vaticana reconditum, ibi hactenus honorifice aſſeruatur.

c Greg. epiſt. lib. 2. in princ.

Greg. redit Romam cum SS. reliquijs.

XXVI.

Reuerſus S. Gregorius Romã, hoc otio bene uſus eſt: nam quos inchoauerat Conſtantinopoli libros Moralium, perficere laborauit, vt ipſe teſtatur ſcribens ad Leandrum [d]. Inſeruiſſe poſtea Gregorium Romæ ipſi Pelagio Papæ in ſcribendo aduerſus ſchiſmaticos, proxime dicturi ſumus. Simulac enim Romam redijt, aduerſus ingruentes ob capitula illa Tria ſchiſmaticos iuſſu Pelagij ſtylum exeruit. Eorum omnium (vt dictum eſt) caput fuit Aquileienſis Antiſtes Paulinus, poſteaque eius ſucceſſor Elias, inde vero Seuerus. Vixiſſe autem in hunc vſq. annum tradunt [e] Eliam, ad quem coarguendum ipſe Gregorius diaconus iuſſu Pelagij epiſtolam ſcripſit. teſtatur id Paulus diaconus, ubi ait [f]: Pelagius Papa Eliæ Aquileienſi Epiſcopo nolenti Tria capitula Chalce- D donenſis Synodi ſuſcipere, epiſtolã ſatis utilẽ miſit, quam beatus Gregorius, cum adhuc eſſet diaconus ſcripſit.] hæc Paulus. Qui dum ait, nolentẽ Eliã ſuſcipere Tria capitula Chalcedonenſis Synodi redargutum a Pelagio Papa, minime quidem de Trium capitulorum quæſtione uiſus eſt fuiſſe conſultus: etenim illi ſe inter ſchiſmaticos collocarunt, qui cum uniuerſa Catholica Eccleſia (ut ſæpe ſuperius dictum eſt) recipiente Trium capitulorum damnationem ipſi eam ratam habere minime uoluerunt, quos acerrime propugnarunt cum ipſo Elia alij eiuſdem Eccleſiæ Epiſcopi Aquileienſes, qui prærogatiua ſedis ſe duces ſchiſmaticorum exhibuerunt. Non ergo Elias ſchiſmaticus erat, quod nollet Tria capitula ſuſcipere, ſed quod damnationi eorum minime acquieſceret, ac pro illis pugnaret quæ tuenda ſuſceperat. Sed & in eo corrigendus eſt Paulus [g], dum Eliæ obitum & ſucceſſionem Seueri ad illa refert tempora quibus S. Gregorius Auguſtinum in Angliam miſit: cũ id non ſolum auctoribus omnibus hoc anno ponentibus Eliæ obitum aduerſetur, ſed & ipſi Gregorio id teſtanti, dum longe ante Auguſtini ad Anglos legationem ſuſceptam, immo antequam ipſe Gregorius eſſet Pontifex, Seuerum ſediſſe Aquileiæ ſignificat litteris ad eum ſcriptis anno primo ſui Pontificatus [h]: utpote qui poſt litteras Pelagii Papæ nomine a Gregorio ſcriptas, ad vnitatem E ſe Catholicæ Eccleſiæ conuerterat; ſed iterum ſe ab ea conſcindens, ad ſchiſmaticos trãsfuga factus eſt: quo nomine ipſo ſui Pontificatus exordio idem Gregorius ipſum redarguit.

d Gregor. in fin. præfat. lib. Moral.

Gregorius ſcribit aduerſus ſchiſmaticos, petente Pelagio.

e Pantin. Hieron. Rub. hiſtor. Rauen. lib. 4.

f Paul. diacon. de geſt. Longob. lib. 3. cap. 10.

g Paul. diacon. lib. 3. cap. 12.

h Gregor. lib. 1. epiſt. 16.

XXVI.

Quod vero ad dictam epiſtolam a Pelagio Papa miſſam ad Eliã Epiſcopum ſpectat: eiuſdem plane generis fuiſſe viſa eſt, cuius erat epiſtola S. Leonis ad Flauianum, quæ cum epiſtolæ nomine ſcripta eſſet, eadem diceretur & tomus ob ſui amplitudinem atque tractatum: nam & ipſa Pelagij epiſtola ab ipſo S. Gregorio liber eſt nuncupata; de quo ad Hiberniæ Epiſcopos dum ſcribit, hęc habet [i]: Vt igitur de Tribus capitulis, animis veſtris ablata dubietate, poſſit ſatisfactio abundanter infundi: librum quẽ de hac re ſanctæ memoriæ deceſſor meus Pelagius Papa ſcripſerat, vobis vtile iudicaui tranſmittere: quẽ ſi poſito voluntariæ defenſionis ſtudio, puro vigilantiq. corde volueritis relegere, eũ vos per omnia ſecuturos, & ad vnitatẽ veſtrã * reuerſuros nihilominus eſſe confido.] hæc Gregorius; cuius modeſtia commendatur, cum totum Pelagio tribuat, quod tantum eius nomine ſcriptum eſſet, nihil ſibi arrogans laboris a ſe in eo ſcribendo ſuſcepti. Quantæ autẽ eſſet efficaciæ liber iſte, ex his quæ mox idem Gregorius ſubdit, intelligere poſſumus, vbi ait: Por-

De epiſtola ſiue libro Pelagij Papæ ad Eliam.

i Greg. lib. 2. epiſt. 36. Indict. 10.

* noſtram

ro ſi poſt huius libri lectionem, in ea qua eſtis volueritis deliberatione perſiſtere: ſine dubio nõ ta- A
tioni operam, ſed obſtinationi vos dare monſtratis.] hæc Gregorius ad Hibernos.

XXVIII. Porro dictam Pelagij epiſtolam, tomum, ſiue librum dictam ob ſui prolixitatem, ad Epiſcopos Iſtriæ a S. Gregorio adhuc diacono ſcriptam, diu optatam, fruſtra quæſitam, Dei magno beneficio, poſt editionẽ ſeptimi huius & octaui etiam tomi, cum iam deſperaſſemus omnino, accepimus eam Pariſijs miſſam a viro diſertiſſimo mei amantiſſimo Nicolao Fabro, vna cum alijs egregijs antiquitatis monumentis, ſuis a nobis locis in Annalibus intexendis, ſimulque duas alias eiuſdem Pelagij Papæ, ſiue dixerimus Gregorij ab auctore qui ſcripſit denominando, epiſtolas breuiores eodem argumento ad eoſdem Iſtriæ ſchiſmaticos antea datas: quas omnes eodem quo ſcriptæ ſunt ordine, hic tibi reddendas dignum exiſtimauimus. Pelagius enim ægre ferens tamdiu Iſtrios populos ab vnitate Catholicæ Eccleſiæ ſchiſmate ſciſſos, adhuc remanere diſiũctos, Chriſti Redemptoris admonitione ſolicitus, qua dixit Petro: Confirma fratres tuos: ad Eliã Aquileienſem Epiſcopum illorum anteſignanum, ſimulq. alios eius collegas, factionis eiuſdem complices hanc primam epiſtolam ſcripſit, quam miſſis ad hoc Legatis dedit.

Prima epiſtola Pelagij Papæ iunioris ad Epiſcopos Iſtriæ. B

XXIX. Dilectiſſimis fratribus Eliæ alijſque Epiſcopis, vniuerſis filijs Eccleſiæ Iſtriæ partibus cõſtitutis Pelagius Epiſcopus ſanctæ Eccleſiæ Catholicæ Vrbis Romæ.

Quod ad dilectionem veſtram, fratres, filijque cariſſimi, noſtra tardius ſcripta dirigimus, non maleuolæ voluntatis, aut diſſimulationis vel negligentiæ fuiſſe credatur: ſed ſicut noſtis, tempora-
a Iſai. 49. lis qualitas & hoſtilis neceſſitas hactenus impediuit. Nam ſicut ait Dominus per Prophetam: [a] Numquid obliuiſcetur mulier filium vteri ſui? Non ergo credatur nos viſcerum noſtrorum diuiſionem non cum graui fletu ac gemitu doluiſſe: ſed vtinam, cariſſimi, illuminet Dominus oculos
b 2. Cor. 11. cordis veſtri, vt noſtri cordis gemitus pro vobis videre poſſitis. Quis enim, ſicut ait beatus [b] Apo-
c 1. Cor. 12. ſtolus, infirmatur, & ego non infirmor? quis ſcandalizatur, & ego non vror? & alibi [c]: Quia ſi patitur vnum membrum compatiuntur omnia membra. Poſtea ergo quam Deus omnipotens pro felicitate Chriſtianiſſimorum Principum, per labores atque ſolicitudinem filij noſtri excellentiſſimi Smaragdi Exarchi & Chartularij ſacri Palatij pacem nobis interim vel quietem donare dignatus eſt: cum omni ſolicitudine feſtinamus præſentia ad vos ſcripta dirigere, hortantes & obſecrantes, ne in diuiſione Eccleſiæ vlterius quiſquam ſtudeat permanere. Nos enim ſecundum Euangelicam vocem ſtudemus fraternitati ac dilectioni veſtræ, in quantum fragilitas no- C
ſtra ſufficit, quæ nobis iuſſa ſunt, cum ſinceritate cordis humiliter exhibere. Noſtis enim in Euan-
d Luc. 22. gelio Dominum proclamantem: [d] Simon, Simon, ecce ſatanas expetiuit vos, vt cribraret ſicut triticum, ego autem rogaui pro te Patrem, vt nõ deficiat fides tua, & tu conuerſus confirma fratres tuos.

XXX. Confidetate, cariſſimi, quia Veritas mentiri non potuit, nec Fides Petri in æternum quaſſari poterit vel mutari: nam cum omnes Diſcipulos diabolus ad excribrandum popoſcerit, pro ſolo Petro ſe Dominus rogaſſe teſtatur, & ab eo voluit ceteros confirmari: Cui etiam pro maiori dilectio-
e Ioan. 21. ne quam præ ceteris Domino exhibeat, paſcendarum ouium [e] ſolicitudo commiſſa eſt, cui & cla-
f Matth. 16. ues [f] Regni cælorum tradidit: & ſuper quem Eccleſiam ſuam ædificaturum eſſe promiſit, nec portas inferni aduerſus eam præualere, teſtatus eſt. Sed quia inimicus humani generis vſque in finem ſæculi non quieſcit in Domini Eccleſiam bono ſemini ſuperſeminare zizania: ideoque ne forte quiſquam maligno ſtudio aliqua de fidei noſtræ integritate, diaboli inſtigatione fingere præſumpſerit & argumentari, & ex hoc veſtri fortaſſe videantur animi perturbari: neceſſariũ iudicauimus per præſentem epiſtolam noſtram, & ad viſcera vos matris Eccleſiæ vt reuerti debeatis, cũ lachry- D
mis exhortari, & de fidei noſtræ integritate vobis ſatisfactionem noſtram mittere, quatenus nulla poſſit in cordibus veſtris de nobis remanere ſuſpicio, vt in diuini tremendiq. Iudicij die de taciturnitate mea reus inueniri non poſſim.

XXXI. Nos enim illam fidem prædictam tenemus, & cum omni puritate conſcientiæ vſque ad ſanguinis effuſionem defendimus, quæ ab Apoſtolis tradita, & per ſucceſſores eorum inuiolabili-
† redegit ter cuſtodita, reuerenda Nicæna Synodus trecentorum decem & octo Patrum ſuſcepit atque † reliquit in Symbolum, ſed & Conſtantinopolitana centum & quinquaginta Patrum ſub piæ memoriæ Theodoſio ſeniore Principe factum; etiam Epheſina prima, cui præſedit beatæ recordationis prædeceſſor noſter Cæleſtinus Romanæ Vrbis Antiſtes & Cyrillus Alexandrinæ Epiſcopus; ſed & Chalcedonenſis ſexcentorum triginta Patrum, quæ ſub piæ memoriæ Martiano
† clamantes Imp. conuenit: cuique ſanctæ recordationis Papa Leo per Legatos vicarios ſuos præſedit; & vt diuerſarum hæreſum damnanda exigebat aduerſitas, eamdem Fidem vno eodemque ſenſu † clamanter latius ediderunt. Sed & epiſtolam prædicti beatæ memoriæ Leonis ad Flauianum Conſtantinopolitanum Epiſcopum datam, quæ & Tomus appellatur, per omnia veneramur, E
tenemus, defendimus, atque ſecundum eius tenorem, adiuuante Domino, prædicamus. Et ſicut prædeceſſor noſter ſæpedictus beatæ memoriæ Papa Leo Synodum Chalcedonenſem ſuſcepit atque firmauit, ita & nos per omnia, operante diuina gratia, veneramur, cuſtodimus, atque defendimus.

XXXII. Si quis autem contra hanc Fidem aut ſapit, aut credit, aut docere præſumit: ſecundum eorumdem Patrum ſententiam, damnatum atque anathematizatum eſſe cognoſcat. Non ergo patiamini falſis ſuſpicionibus, aut rumoribus denuo agitari, & in diuiſione Eccleſiæ malorum hominũ perſuaſionibus (quod auertat Dominus) remanere. Quid enim vos a ſanctæ Eccleſiæ vnitate diuiditis? quando nihil noui, nihil (quod abſit) contrarium in dicta Eccleſia prædicari cognoſcitis vel teneri? Sed vnam eamdemque Fidem, quæ ab Apoſtolis tradita, & a ſanctis Patribus & prædictis quatuor Synodis explanata atque confirmata dignoſcitur, ſinceriſſime teneri atque

defendi

Digitized by Google

A defendi modis omnibus comprobatur. Vbi ergo de Fidei firmitate nulla vobis poterit quæſtio
vel ſuſpicio generari: in vnitate Fidei, atq. in ſinu ſanctæ matris Catholicæ & Apoſtolicæ Eccleſię
permanete. Si quid forte cauſæ eſt, vnde veſtri ſcandalizati animi videantur: manentes in vnitatis
caritate, eligite de fratribus ac filijs noſtris, quos ad nos, †inquirendo de quibus mouemini, tranſ- † in quærendo
mittere debeatis; & parati ſumus ſecundum præceptionem [a] Apoſtolicam, & cum caritate eos ſu- a 1. Pet. 3.
ſcipere, & cum humilitate ad placita ſatisfactionis reddere rationem: Et ſine aliquo impedimento
cum omni dilectione, quando reuerti voluerint, voluntate ſinceriſſima relegare.

Audiamus autem Doctorem [b] Gentium clamantem: Sicut accepiſtis Chriſtum Ieſum Do- XXXIII.
minum, in ipſo ambulate, radicati & ſuperædificati in ipſo, & confirmati in fide, ſicut didiciſtis, b Coloſſ. 2.
abundanter in gratiarum actione. Videte ne quis vos decipiat per philoſophiam & inanem falla-
ciam, nec ad contentionem aut ſuperfluas quæſtiones veſtra vlterius ſtudia conuertantur. Vocem
eiuſdem Apoſtoli cum humilitate cordis attendite: ſic enim ſcribens ad Timotheum ait [c]: Stul- c 2. Tim. 2.
tas autem & ſine diſciplina quæſtiones deuita, ſciens quia generant lites: ſeruum autem Domini
non oportet litigare. & iterum ad Corinthios [d]: Si quis autem videtur inter vos contentioſus eſ- d 1. Cor. 11.
B ſe: nos talem conſuetudinem non habemus, neque Eccleſia Dei. & iterum poſt alia: Non eſt Deus
diſſenſionis, ſed pacis.

Conſiderate ergo, quia quicumque in pace & vnitate Eccleſiæ non fuerit: Dominum habere XXXIV.
non poterit. Item ad Galatas [e] ſcribens ait: Qui ex fide ſunt, hi ſunt filij Abrahæ. Prouidens au- e Gal. 3.
tem ſcriptura, quia ex fide iuſtificat Gentes Deus, prænuntiauit [f] Abrahæ, quia benedicentur in f Gen. 12.
te omnes Gentes. Igitur qui ex fide ſunt, benedicentur cum fideli Abraham. Quam ergo excu-
ſationem apud Dominum poſt præſentem ſatisfactionem noſtram habere vlterius poteſtis, quan
do nulla vobis de fidei noſtræ ſinceritate & puritate contraria ſuſpicio remanebit? Audite prote-
ſtantem & commonentem eumdem Apoſtolum: [g] Nolite ſeduci, corrumpunt mores bonos col g 1. Cor. 15.
loquia mala. Non ergo circumueniamur a ſatana, non enim ignoramus cogitationem eius. Cum
dilectione ergo fraterna & humilitate Deo placita, ſi cuius forte animi ſcandalizari videntur in ali
quo, manens in vnitatis caritate, perquirat, atque cognoſcat. Nam ſicut beatus Iacobus Apoſto-
lus ait: [h] Vbi zelus & contentio, ibi & inconſtantia & omne opus prauum. & iterum Doctor h Iac. 3.
Gentium: [i] Quis vos impediuit, caritati non obedire: perſuaſio hæc non eſt ex eo qui vocauit i Gal. 5.
C vos, modicum fermentum totam maſſam corrumpit. & alibi: [k] Ego confido in Domino, quod k Ibid.
nihil aliud ſapiatis: qui autem conturbat vos, portabit iudicium quicumque eſt ille. & in ſubſe-
quenti ait: Vtinam abſcindantur qui vos conturbant. Et rurſum admonens dicit: [l] Quod ſi in-
uicem mordetis & comeditis, videte ne ab inuicem conſumamini. & iterum: [m] Si ſpiritu vi- l Ibid. m Ephe. 5.
uimus, ſpiritu & ambulemus: non efficiamur inanis gloriæ cupidi, inuicem prouocantes, inuicem
inuidentes: Alter alterius onera portemus, & ſic adimplebimus legem Chriſti. & alibi idem
Apoſtolus: [n] Flecto genua mea ad Dominum Patrem Domini noſtri Ieſu Chriſti, ex quo omnis n Ephe. 4.
paternitas in cælis & in terra nominatur, vt det vobis ſecundum diuitias gloriæ ſuæ virtutem, cor-
roborari per Spiritum eius in interiorem hominem, habitare Chriſtum per fidem in cordibus ve-
ſtris, in caritate radicati & fundati, vt poſſitis comprehendere cum omnibus Sanctis. Et poſt alia:
Obſecro itaque vos ego vinctus in Domino, vt digne ambuletis in vocatione qua vocati eſtis, cum
omni humilitate & manſuetudine, cum patientia ſupportantes inuicem in caritate, ſoliciti ſeruare
vnitatem ſpiritus in vinculo pacis. Vnum corpus & vnus ſpiritus, ſicut vocati eſtis in vna ſpe voca-
tionis veſtræ. Vnus Dominus, vna fides, vnum baptiſma, vnus & Pater omnium, qui ſuper omnia
D & per omnia, & in omnibus nobis. Et dum tales exhortationes Apoſtolicas habeamus: quis nos ſe
parabit a caritate, quę eſt in Chriſto Ieſu Domino noſtro? Si enim cum humilitate & fletu diligenter
intendimus: conſideramus & intelligimus quod ille ſit inſidiator noſter, de quo dictum [o] eſt, quia o 1. Pet. 5.
aduerſarius veſter diabolus, ſicut leo rugiens circuit quærens quem deuoret; cui ſecundum eiuſ-
dem Apoſtoli exhortationem, cum omni nos concordia & vnitate in fortitudine fidei reſiſtere atq.
obuiare neceſſe eſt. Exemplo enim omnes didicimus, cariſſimi fratres ac filij, quanta mala quanta
que flagella diuiſionem Eccleſiæ fuerint ſubſecuta. Vnde in ipſius miſericordia, licet indigni, con
fidimus, quia ſi Eccleſiam ſuam adunare atque pacificare conceſſerit, omnia a nobis quæ pro deli-
ctis noſtris ſuſcepimus flagella, celerius remouentur, & vnitas ac firmitas pacis Eccleſiæ pacē no-
bis & temporalem obtinet & æternam.

Tantummodo rogamus, & obſecramus, & per diuinum vos tremendumque Dei iudicium ob XXXV.
teſtamur, vbi ſibi nullus hominum poterit argumentis vel excuſationibus ſubuenire; ne vlterius p
vos Dei diuidatur Eccleſia, ſed hæreditatem Domini communi poſſideamus & teneamus ſtudio.
Quæ autem ſit eius hæreditas, ipſius verba quæ ad diſcipulos dicta ſunt, audiamus: [p] Pacem meam p Ioan. 14.
E do vobis, pacem meam relinquo vobis. & iterum: [q] In hoc cognoſcent omnes, quia mei eſtis diſci- q Ioan. 13.
puli, ſi dilectionem habueritis ad inuicem. Idipſum autem, ſicut ait [r] Vas electionis, dicamus om- r 1. Cor. 1.
nes, & non ſint in vobis ſchiſmata: ſimus autem perfecti in eodem ſenſu & in eadem ſcientia, vt in
ſinum matris Eccleſiæ congregati efficiamur vnus grex, vt vnius Chriſti paſtoris cuſtodia ab omni
bus externis interniſq. hoſtis inſidijs eius protectione atque defenſione ſeruemur illæſi.] Hæc autē
ad vos direximus per fratrem & Coepiſcopum noſtrum Redemptum & Quodultdeum Abbam
monaſterij maioris, baſilicæ beati Petri Apoſtoli. quos veſtra dilectio & complacita Deo caritate
ſuſcipiat, & ad nos cum vnitatis veſtræ gaudio ſine mora reuerti dimittat: quatenus cognoſcentes
dilectionem atq. obedientiam caritatis veſtræ cum ſanctis Angelis communiter atq. veraciter dice
re mereamur. [s] Gloria in altiſſimis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.] hactenus Pe- s Luc. 2.
lagii Papæ epiſtola per Legatos miſſa, qua inſtar amantiſſimi Patris perditos filios ſtuduit in do-
mum paternam reuocare, & oues errantes, vt vigilantiſſimus paſtor, ad gregem ſolicita cura redu
cere. Sed fruſtra, ſiquidem illi obdurato magis corde reſilierunt, nihil pacificum, humanumve,

vt par erat,ad Pelagium Pontificem reſcribentes,ſed aduerſaria ac cootradictuia potius ſcripta A
proteruo animo,pertinaci ſpiritu,ſuperba intentione,atque arroganti faſtu miſere per ſuos nun-
tios ad hoc delectos.

XXXVI. Cum tamen nec ſic quidem Pelagius Papa deſpexit furentes illos,& multa febre phreneticos
delirantes,ſed de adhibendis medicamentis ægrotantibus maiori cura ſolicitus,quam inepte,quā
ſtulte deuiantes a veritate ſuas illi contradictiones oppoſuiſſent,oſtenſurus, primum miſſos ab
eis nūtios,voluit proditis ex Apoſtolicis ſcrinijs rerum geſtarum exemplaribus reddere certiores
inde per litteras rurſum eoſdem ſchiſmaticos Epiſcopos admonere, arguere,rogareq.demum, vt
auerſione contentioſa depoſita,ad ſinum patentem,eoſq.expectantem ſanctæ matris Eccleſiæ pro
perarent:inuitans eos ad Concilium ſiue Romæ,ſiue potius Rauennæ ob maiorem ipſorum com-
moditatem habendum.Epiſtola autem ſic ſe habet ab eodem Gregorio diacono(vt idem commu
nis alijs præferet ſtilus)conſcripta.

Secunda epiſtola Pelagij Papæ ad Epiſcopos Iſtriæ.

Dilectiſſimis fratribus Aeliæ vel alijs Epiſcopis Iſtriæ Pelagius Epiſcopus.

XXXVII. Dilectionis veſtræ per eos quos direxiſti ſcripta ſuſcepimus,relectiſq.his,graui ſumus mæro- B
re & dolore perculſi;cum neque his,quæ nos vobis ſcripſimus reſpondiſtis,neque vt fraternam de
cuerat caritatem,fidei noſtræ ſatisfactione ſuſcepta ad vnitatem Eccleſiæ reuertendi obedientiam
commodaſtis;poſtremo nec eos aliter qui venerunt dirigere pertuliſti,vt apertiſſimam, lucidiſſi-
mamq.ſatisfactionem ſe paterentur accipere:ſed ſcripto nobis quaſi capitulare,vel interdictū po-
tius oſtenderunt,nihil iniunctum ſibi a vobis aliud aſſerentes,niſi vt veſtræ tantum mō eſſent porta
tores epiſtolæ.In qua tamen nullam rationis ſatisfactionem quæſiſſe vos legitur,ſed velut iudica
tum quid nobis expreſſiſſet.quod quam prauum ſit,quam iniuſtum,Patrumq. regulis inimicum,
ſi volueritis ad cognitionem veritatis accedere, ſplendidiſſime cum diuino auxilio poteſtis addi-
a Pſal.38. ſcere.Vnde nos cum Propheta lachrymabiliter conuenit exclamare: [a] Obmutui, & humiliatus
ſum,& ſilui a bonis,& dolor cordis mei renouatus eſt.Renouatus eſt dolor cordis noſtri, quando
diuturnæ diuiſionis ſcandalum nitoime tanto fidei fulgore ſuperatur;maxime quia prauorum ho
minum perſuaſione decepti,ſcripta nobis diuerſis infecta contagijs direxiſtis:& quod in epiſtolis
Patrum quædam teſtimonia non incongrua ſolum,ſed nec ad cauſam pertinentia tētaſtis inſerere
ita vt nec ordinem teſtimoniorum,qui in ipſis epiſtolis Patrum legitur,ſeruaretis:quippe vt quod C
ſcriptum nomine alterius fuerat,alterius nominis titulo promeretur. In quo euidenter dictum
b 1.Tim.1. vobis Apoſtolicum [b] conſtat, aptari: Neſcientes neque de quibus dicunt, neque de quibus
affirmant.

XXXVIII. Quod quidem non veſtræ malitiæ vel calliditati credimus adſcribendum, ſed veneno hoſtis
malignisſimi perſpicimus exquiſitum,qui zizania ſeminare per vaſa iræ vſque in finem ſæculi, in
Dei Eccleſia non quieſcit.Ex quo intelligimus,fraternitatem veſtram epiſtolas,de quibus poſui
ſtis teſtimonia,non legiſſe.neque enim ſi vobis eorum ſcriptura conſtaret,illa quæ apertiſſime pro
fidei tantummodo cauſa ſunt poſita,alijs congruere fingeretis.propter quod ab errore diuiſionis,
c 2.Cor.6. in quem falſis opinionibus incidiſtis,hortor & opto vos celerius reuocari.& non(ſicut ſcriptum [c]
eſt)iugum non infidelibus ducere,ſed illi iterum iugo manſueta colla ſubmittere,de quo ipſe Do-
d Mat.11. minus dicit:[d] Iugum enim meum ſuaue eſt,& onus meum leue eſt.quod nullo modo poterit quis
vel ferre vel diſcere,niſi eidem iugo caritatis vinculis fuerit ſubiugatus ipſi oneri per dilectionem
quippe vt ſpiritali ſarcinæ mentes,humeros,vireſq.ſubdiderit.Sicut namque animoſitas abſciſſio
nis intellectum facit per ſuperbiam colligare,ita recuperatę caritatis humilitas mentes in vnitate D
fidei perſeueranter ad cognitionem veritatis illuminat.

XXXIX. Propter quod præſentium portatoribus,quos fraternitas veſtra direxit,& ex codicibus,& ex
antiquis polypticis ſcrinij ſanctæ Sedis Apoſtolicæ relecta ſunt aliqua,quibus euidenter apparet,
nihil eorum quæ in veſtra poſuiſtis epiſtola cauſa trium Capitulorum,conuenire vllatenus,aut ve
riſimiliter coaptari.Ideoque neceſſe eſt,vos omnes epiſtolas ſynodales ſolicite vigilanterq. per-
currere,vt euidentius agnoſcatis,quia ſancti Patres nihil aliud de Chalcedonenſi Synodo in ſuis
epiſtolis firmauerunt,niſi vt inuiolabilis fidei definitio ſeruaretur.nam ad eamdem Synodum cō
firmandam beatæ recordationis prædeceſſor noſter Papa Leo ſcribens,inter alia ſic ait: Ne ergo
per malignos interpretes dubitabile videatur,verum quæ in Synodo Chalcedonēſi per vnanimita
tem veſtram de fide ſtatuta ſunt,approbarim,hæc omnes fratres & Coepiſcopos noſtros,qui præ
dicto Concilio interfuerunt,ſcripta direxi,quæ glorioſiſſimus & clementiſſimus Princeps, ſicut
populi, in notitiā veſtram mittere,pro Catholicæ Fidei amore dignabitur:vt & fraterna vniuer
ſitas,& omnium fideliū corda cognoſcāt, me non ſolum per fratres,qui vicem meam executi ſunt,
ſed etiam per probationem geſtorum Synodalium,propriam vobiſcum muniſſe ſententiam:in ſo E
la videlicet fidei cauſa(quod ſæpe dicendum)propter quam generale Concilium & ex præcepto
Chriſtianiſſimorum Principum,& ex conſenſu Apoſtolicæ Sedis placuit congregari.

XL. Sed ne forte animis veſtris aliqua adhuc videatur quæſtio aut dubietas remanere,apertius q̃
ad Maximum Antiochenæ Eccleſiæ Antiſtitem ſcripſerit, pariter curauimus indicare.Poſt pluri-
ma itaque ſic ait:Si quid ſane ab his fratribus,quos ad ſanctam Synodum vice mea miſi, præter
id quod ad cauſam fidei pertinebat,geſtum eſſe perhibetur,nullius erit firmitatis:quia ad hoc tā-
tum ab Apoſtolica Sede directi ſunt,vt excisis hæreſibus,Catholicæ eſſent Fidei defenſores.quic
quid enim prçter ſpeciales cauſas ſynodalium Cōciliorum ad examen Epiſcopale defertur,poteſt
dijudicandi habere rationem,&c.Ecce,ſicut ſuperius dictum eſt,cognoſcitis,fratres cariſſimi,ni-
hil aliud ſæpefatum prædeceſſorem noſtrum,quam ea quæ de fidei firmitate definita ſunt, con-
firmaſſe. quod pene in omnibus epiſtolis eius, ſi volueritis, plenius poteſtis cognoſcere.
Nam priuatæ cauſæ quæ illic poſt definitionem fidei actæ ſunt, non ſolum minime confirmauit,

ſed &

A ſed & retractari atque diiudicari conceſſit. In Encyclijs vero (quod eſt Epiſcopalium collectio litte
ratum, ex quibus aliqua io ſcriptis veſtris teſtimonia incongrue ſimiliter poſuiſtis) vnde mota ſit
cauſa, vel quid piæ recordationis Leo Imp. per vniuerſas prouincias ſacerdotibus ſcripſerit cõſu
lendo, aut qualiter ab ipſis reſponſa ſuſceperit, nobis quoq. tacentibus, eorum lectione valebitis
plenius informari: vt nulla de cetero in veſtris cordibus malignæ excogitatio prauitatis locũ ſub-
reptionis inueniat. Nos enim propter prolixitatem huius epiſtolæ ordinem cauſæ ipſius declina-
uimus indicare. Nam ſi eum ſtudio caritatis, quæ a nobis ſcribuntur, cum timore Domini ſolicite
vigilanterq. relegitis: facile ſentietis, quantum ſit periculum pro ſuperfluis quæſtionibus, & hære-
ticorum defenſione capitulorum, tamdiu ab vniuerſali Eccleſia ſegregari.

Nolite ergo amore iactantiæ quæ ſupetbiæ ſemper eſt proxima, in obſtinationis vitio perma- XLI.
nere: quaodo in die Iudicij nullus veſtrum excuſare ſe valeat: & neq. Theodorus Mopſueſtinæ, ne-
que Ibæ epiſtola, quæ ab aduerſariis eſt prolata, ante tribunal tanti Iudicis vobis valeat ſubueni-
re. Doctori itaq. Gentium pareamus, qui in prima ad Corinthios epiſtola dicit [a]: Æmulamini a 1. Cor. 12.
chariſmata meliora, & adhuc excellentiorem viam vobis demonſtro. Quæ ergo maiora ſint, & a
B ſe demonſtranda promittat, ex ipſius voce audiamus intentius [b]. Si linguis hominum loquar & b 1. Cor. 13.
Angelorum, caritatem autem non habeam: factus ſum ſicut æs ſonans aut cymbalum tinniens. Et
ſi habuero prophetiam, & nouerim omnia myſteria, & ſi habuero omnem fidem, ita vt montes
transferã, & ſi diſtribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & ſi tradidero corpus meũ
vt ardeat, caritatem autem non habuero, nihil mihi prodeſt. & iterum: Fides, ſpes, caritas, tria hæc,
maior autem his caritas. Quam igitur ante Dominum poteritis habere fiduciam, quando nullum
ſcandalum generari vobis de fidei noſtræ integritate cernentes, tantis temporibus per ſuperfluas
quæſtiones ab Eccleſia Dei, quæ vna eſt, & a fraterna caritate vos diuidi duratis. Vbi namque ſit
Eccleſia conſtituta, licet ipſius Domini voce in ſancto Euangelio ſit apertum, quid tamen beatus
Auguſtinus eiuſdem Dominicæ memor ſententiæ definierit, audiamus. In his namq. ait, eſſe Dei
Eccleſiam conſtitutam, qui Sedibus Apoſtolicis per ſucceſſionem Præſulum præſidere noſcũtur.
Et quicumq. ab earumdem Sedium ſe communione vel auctoritate ſuſpenderit, eſſe in ſchiſmate
demonſtratur. & poſt alia. Poſitus foris etiam ſi pro Chriſti nomine mortuus fueris, inter mẽbra
Chriſti †. Patere pro Chriſto, hærens corpori, pugna pro capite. Sed & beatus Cyprianus egre- † non numera-beris
C gius Martyr in libro quem de vnitatis nomine titulauit, inter alia ſic dicit: Exordium ab vnitate ꝓ
ficiſcitur: & primatus Petro datur, vt vna Chriſti Eccleſia & cathedra monſtretur: & paſtores ſunt
omnes, ſed grex vnus oſtenditur, qui ab Apoſtolis vnanimi conſenſione paſcatur: & poſt pauca:
Hanc Eccleſiæ vnitatem qui non tenet, tenere ſe fidem credit? Qui cathedram Petri, ſuper quam
Eccleſia fundata eſt, deſerit, & reſiſtit: in Eccleſia ſe eſſe cõfidit? Item poſt alia: Ad pacis præmiũ
peruenire non poſſunt, quia pacem Domini diſcordiæ furore ruperunt.

Item ex eodem libro ſic ait: Ad ſacrificium cum diſſenſione venientes reuocat ab altari, & iu- XLII.
bet [c] prius concordare cum fratre, tunc cum pace redeuntes Domino munus offerre: quia nec ad c Matth. 5.
[d] Caim munera reſpexit Deus: neq. enim habere Dominum pacatum poterat, qui cum fratre pa- d Genes. 4.
cem per zeli diſcordiam non habebat. Quam ſibi igitur pacem promittunt inimici fratrum? Quæ
ſacrificia celebrare ſe credunt æmuli ſacerdotum? Secum eſſe Chriſtum cum collecti fuerint opi-
nantur, hi qui extra Eccleſiam colliguntur? Tales etiam ſi occiſi in confeſſione nominis fuerint, ma
cula iſta nec ſanguine abluitur. Inexpiabilis & grauis culpa diſcordiæ nec paſſione purgatur. Eſſe
martyr non poteſt, qui in Eccleſia non eſt: ad Regnum peruenire non poterit, qui eam quæ regna-
D tura eſt derelinquit. & poſt alia: Cum Deo manere non poſſunt, qui eſſe in Eccleſia Dei vnanimi-
ter noluerunt: ardeant licet flammis & ignibus traditi, vel obiecti beſtijs animas ſuas ponant: non
erit illa fidei corona, ſed pœna perfidiæ: nec religioſæ virtutis exitus glorioſus, ſed deſperationis in
teritus: occidi talis poteſt, coronari non poteſt. Item eiuſdem: An eſſe ſibi cum Chriſto videtur, qui
aduerſus ſacerdotes Chriſti facit? qui ſe a cleri eius & plebis ſocietate ſecernit? Arma illa contra
Deum portat, contra Dei diſpoſitionem repugnat: hoſtis altaris aduerſus ſacrificium Chriſti rebel
lis, pro fide perfidus, pro religione ſacrilegus, inobſequens ſeruus, filius impius, frater inimicus, cõ
temptis Epiſcopis & Dei ſacerdotibus derelictis, conſtituere audet aliud altare. Item cuius ſupra:
Peius ſchiſmatis crimen eſt, quam quod hi qui ſacrificauerunt: qui tamen in pœnitentia criminis
conſtituti Dominum plenis ſatisfactionibus deprecantur. Hic Eccleſia quæritur & rogatur, illic
Eccleſiæ repugnatur, Hic poteſt neceſſitas fuiſſe, illic voluntas tenetur in ſcelere. Hic qui lapſus
eſt, ſibi tantum nocuit, illic qui hæreſim vel ſchiſma facere conatur, multos ſecum trahendo dece-
pit: Hic animæ vnius eſt damnum, illic periculum plurimorum. Certe ſe peccaſſe hic intelligit &
lamentatur & plangit: ille tumens in peccato ſuo, & ipſis ſibi delictis placens, a matre filios ſegre-
E gat, oues a paſtore ſolicitat, Dei ſacramenta diſturbat; & cum lapſus ſemel peccauerit, ille quoti-
die peccat. Poſtremo lapſus martyrium poſtmodum conſecutus poteſt Regni promiſſa percipere:
ille ſi extra Eccleſiam fuerit occiſus, ad Eccleſiæ non poteſt præmia peruenire. Item qui ſupra: Qđ
ſi in ſcripturis ſanctis frequenter & vbique diſciplina præcipitur, & fundamentum religionis a fi-
dei obſeruatione ac timore proficiſcitur, quid cupidius appetere, quid magis velle ac tenere nos
conuenit, quam vt radicibus fortius fixis, & domicilijs noſtris ſuper petræ robuſtæ mole ſolidatis,
inconcuſſi ad procellas ac turbines ſæculi ſtemus, vt ad Dei munera per diuina præcepta venire
poſſimus?

Et ideo hortamur dilectionem veſtram, & obſecramus, vt tam terribilia Patrũ teſtimonia co- XLIII.
gnoſcentes, nullo modo patiamini vlterius in diuiſione Eccleſiæ perſiſtere; ſed in viſcera ſanctæ ma
tris Catholicæ atq. Apoſtolicæ regredi tota mentis intentione * celerate: vt radicati in caritate vni * accelerate
tatis atque fundati dicere mereamur [e]: Ecce quam bonum & quam iucundum habitare fratres e Pſal. 132.
in vnum: veraciter exclamantes [f]: Repletum eſt gaudio os noſtrum, & lingua noſtra exultatio- f Pſal. 125.
ne. Qui-

ne.Quibus breuiore quidem ſtilo,abundanti tamen caritate reſponſis, & de fraternitatis veſtræ A
mentibus:& de diuiuæ miſericordiæ virtute confidimus,vos ſanctæ citius reformari indubitanter
Eccleſiæ.Si tamen pro noſtris adhuc delictis aliquid inimicus animarum vobis obſtinationis (qđ
abſit)aut dubietatis intulerit,ſecundum quod interlocutio noſtra Geſtorum apud nos habitorum
ſuprema complectitur,& ſicut excellentiſſimo domino filio noſtro Smaragdo Exarcho Italiæ ſup-
plicare curauimus:inſtructas huc ad nos perſonas,quibus facilius reddenda,recipiendaq. ſit ratio,
mittere feſtinate,vt nulla deinceps conſenſus veſtri dubietas ſuperſit,aut tarditas,ſi eis ſatisfactio
plena reddatur. Vel ſi hoc pro longinquitate locorum,vel temporum qualitate paueſcitis: illic Ra
uennæ fiat congregatio ſacerdotum,quo nos etiam,qui loco noſtro interſint, diuinitate propitia,
dirigemus,a quibus ſatisfactionem pleniſſimam capiatis; ne amplius animæ ſimplices diuiſæ a
ſancta Eccleſia pro ſuperfluis quæſtionibus tam longa obſtinatione remaneant,nec per vos, quos
Dominici gregis decet eſſe paſtores,oues a ſeptis Eccleſiaſticis euagantes rapacis lupi dentib. cō
ſumantur.]hucuſq. ſecunda Pelagii Papæ epiſtola.Qua tantum abfuit,vt permouerentur perditiſ-
a Iob.41. ſimi illi,quorum corda(vt de magna illa beſtia eſt in [a] Iob)inſtar incudis fabri conſtricta,obdu-
ruiſſent:vt rurſum aduerſus Pelagium ipſum atq. vniuerſam Chriſti Eccleſiam pro defenſione dā B
natorum in quinta Synodo trium Capitulorum,quorum cauſa ab Eccleſia ſe diſciderant,ſcripſe-
rint prolixam ſatis apologiam.Ad quam confutandam Pelagius,eiuſdem qui ſupra Gregorii o-
pera vſus,ſcriptionem illam refractariam penitus confutauit,ſcripta ab eo prolixiori epiſtola,qua
cuncta pro tribus adducta Capitulis eſſe vana oſtendit & falſa:ſolida vero ac firma illa,nullaq. ex
parte nutantia,ſed certa veritate conſtantia,quæ in condemnationem eorumdem trium Capitulo
rum aſſererentur.Opus quidem dignum Romano Pontifice,& Gregorio qui ſcripſit,auctore; ip-
ſo ſiquidem tribus capitibus latrantis Cerberi fauces occluſit,vt ſic velut offa picea ſpiritu inter-
cepto,latrare vetuerit,atque tamdem exſpirare coegerit.Ipſa autem ſic ſe habet.

Tertia Pelagij Papę ad Epiſcopos Iſtrię epiſtola.

Dilectiſſimis fratribus Eliæ vel vniuerſis Epiſcopis in Iſtriæ partibus conſtitutis,Pelagius
Epiſcopus.

XLIV. Virtutum mater caritas,quę Redemptoris ſui iuſtis feruiens,quæ numquam ea quæ ſua ſunt
quærit,deſiderio anhelanti me impulit dudum fraternitati veſtræ plena dulcedinis ſcripta tranſ-
mittere,quæ diſiuncta diu poſſint ſuo corpori Chriſti membra ſociare. In quibus plus precibus C
quam monitis loquens,affectu quo valui,exhortari curaui,vt quos aptos diſcutiendæ rationi præ-
uiderit,huc dilectio veſtra dirigeret,quatenus in trium Capitulorum negocio,vel quæq. aperta
ſunt cognoſcerent,vel quæq.forſan obſcura viderētur,hæc eis collatio pacificæ intentionis aperi-
ret:tamdem dilectionis veſtræ ſcripta ſuſcepi,quæ non rationis cauſas quærerent, ſed deliberata
apud vos iudicij ſententia imperarent. Hoc autē quod vos audere de veſtra ſapientia video,fateor,
dolens miror,& quidem per epiſtolas,exempla(vt puto)oſtendi humilitatis,amoris ſpecimen p̄-
bui.Sed dum nihil apud vos reperi admonitionis meæ verba proficere,flens,gemenſq. cum Pro-
b Ierem.51. pheta cogor exclamare: [b] Curauimus Babylonem,& non eſt ſanata,ignem quantum valui cari
tatis accendi,& tantę ſciſſionis exurere rubiginem volui,ſed impletam Prophetæ ſententiam pec
c Ierem.6. catis exigentibus inueni,qui ait: [c] Fruſtra conflauit conflator,ſcoriæ eius non ſunt conſumptæ,
nulla in reſcriptis flamma caritatis aſpicitur,nullam vel poſt exemplum dulcedinem redolent in
cunctis ſuis ſermonibus,niſi quod ad pacem perueniat,ſonat. Penſate,quæſo,hoc (quod dicere ni
ſi ſingultu interrumpente non valeo) longo diuiſionis vſu quāto mentis frigore fraternitas veſtra
torpuerit,quæ nec confricta recaleſcit. D

XLV. Quid igitur inter hæc faciam,niſi vt pro vobis ad lacrymas vertar?Quia enim leo rugiens cir-
† deuorandos. cuit quærens quem deuoret,ſcio & vos ſtantes extra caulas ouium †. Non demptis fructibus pal
mites attendo,ſed abſciſſas a radice vites aſpicio. Et ſudantes vos operarios cerno,ſed tamen labo
rare extra vineam,non ignoro.Ecce vrgente fine,cuncta vaſtantur,ad ſolitudinem terra redigitur,
atque(vt ita dixerim)procella diluuij mundum ſubruit,& veſtra fraternitas arcam fugit.Cum Ie
d Ierem.9. remia dicam: [d] Quis dabit capiti meo aquam,& oculis meis fontem lacrymarum?& rurſum:De
ducant oculi noſtri lacrymas,& palpebræ noſtræ defluant aquis.dicam cum illo iterum: Plorabo
& requieſcam:Quia enim quietem concordiæ in veſtro corde non inuenio, feſſæ menti lacrymas
ſterno:quæ enim mei ſpiritus requies eſſe poteſt, ſi ab occulto hoſte inflictum vulnus mederi non
poteſt? Ecce in cunctis mundi partibus ſancta & vniuerſalis Eccleſia vnitatis ſuæ radijs ful-
get,ſed tamen adhuc vmbram veſtræ diuiſionis ſuſtinet. Vbique in fidei ſtatu perdurat;ſed gaude
re eam de ſua ſalute prohibet vulnus,quod de veſtra abſciſſione tolerat:neque enim ſanum caput
brachijs merentibus gaudet:nec ſe quaſi incolume eſſe pectus lætatur,cum ſubiectorum viſcerum
doloribus tangitur:tota namque corporis compago afficitur,ſi pars eius vel extrema laceratur. E
Quicquid ergo eſt quod aliam pati ſentit,in ſe harmonia caritatis attrahit,Paulo atteſtante, qui
e 1.Cor.12. ait: [e] Et ſi quid patitur vnum membrum,compatiuntur cetera membra. Nos itaque ſumus,qui
veſtro dolore transfigimur,nos qui veſtris ſciſſionibus ſecamur.Tanto igitur damnis veſtris feſti
na debemus conſolatione ſuccurrere,quanto ea per caritatem cogimur vt noſtra ſentire.Nam et-
ſi differre forſitan volumus,ſupernæ increpationis voce terremur,quæ ignauos paſtores increpans
f Ezech.34. dicit: [f] Quod fractum erat,non alligaſtis,& quod abiectum non reduxiſtis,& quod perditum nō
g Ierem.8. quæſiſtis.Si differre volumus,indiſcretæ inuentionis increpamur,qua p Prophetā Dn̄s dicit: [g] Nū
quid reſina non eſt in Galaad,aut medicus non eſt ibi? Quare ergo non eſt obducta cicatrix filiæ
populi mei?Quid enim per reſinam,quæ fomentum ignis eſt,quæ & in ornamentum domus mar
mora diſſipata coniungit,niſi caritas deſignatur?quæ & in amore corda ſuccendit,& vt ſanctam
Eccleſiam vnitatis ornamento componat,diſcordes hominum mentes per pacis in ſe ſtudium li-
gat.Quid per Galaad,quæ Aceruus teſtimonij interpretatur, niſi in ſcripturæ ſacræ altitudinem

innumeta

A innumera ſententiarum dẽſitas dicit? Quid per medici vocabulum, niſi vnuſquiſque prædicator?
quid per non obductam filiæ cicatricem, niſi culpa plebis ante Dei oculos nuda monſtratur? Reſi-
na ergo in Galaad defuiſſe conuincitur, ſi pro oſtẽdenda veritate, cum tanta adſint ſcripturæ ſacræ
teſtimonia, adſociando vos ſanctæ Eccleſiæ, nequaquam digne ardoris caritas exhibetur; & velut
abſente medico cicatrix non obducitur, ſi exhortatione ceſſante, tantæ ſciſſionis culpa nullo vela
mine ſubſequentis pacis operitur. Sed iam tempus eſt, ipſa nos ſuſpicionum veſtrarum vulnera
tangere, eiſq. auctore Deo medicamina patefactæ veritatis adhibere, per ea quæ piæ memoriæ Iu-
ſtiniani Principis temporibus acta ſunt.

Fraternitas veſtra ſuſpicatur, ſanctam Chalcedonenſem Synodum fuiſſe conuulſam. Sed ab- XLVI.
ſit hoc a Chriſtiano opere, a Chriſtiana cogitatione. In ipſa quippe Nicæna, Conſtantinopolitana,
ac prima Synodus Epheſina firmata eſt; & quiſquis illam parte aliqua conuellere nititur, illas ni-
mirum funditus, quæ per hanc firmatæ ſunt deſtruere conatur. Cui ſuſpicioni in ſcriptis veſtris ex
ſancti prędeceſſoris noſtri Leonis epiſtolis ac Encyclijs teſtimonia adiungitis, vt præfatam ſanctã
Chalcedonenſem Synodum inlibatam debere obſeruari monſtretur: Quæ quidem, fratres cariſſi-
B mi, ex paucis epiſtolis ſumptis permixto ordine cõfuſoq. poſuiſtis, vt dum interiecta alia epiſtola,
ad alia prioris epiſtolæ verba recurritur, quaſi ex multis epiſtolis prolata viderentur. Et valde mi
ramur, cur fraternitas veſtra de tam (ſicut diximus) paucis epiſtolis non pauca ſumpſerit: cum con
ſtet quod de ſanctæ Chalcedonenſis Synodi illibata veneratione & prædeceſſorum noſtrorum aſ
ſertio innumera, & multorum Patrum conſenſus in Encyclijs, quaſi quędam * ſe mundo, nobis * ſumendo
infudit. Sed quia ſemper dictandi ordo tanta ſibimet connexione ſubiungitur, vt & præcedentia
ſub ſequentibus ſeruiant, & ſubſequentia ex præcedentibus ſuſpendantur: eorum ſenſum quæ pro
lata ſunt melius pandimus, ſi infra ſupraque legentes, vel quo tendunt, vel vnde pendeant, de-
monſtremus.

A dilectione igitur veſtra primum teſtimonium ſancti prædeceſſoris noſtri Leonis ponitur, XLVII.
quod in eius epiſtola vltima continetur, quo ait: De rebus apud Nicæam, & apud Chalcedonam, ſi
cut Deo placuit, definitis, nullum audeamus inire tractatum, tãquam dubia vel infirma ſint, quæ
tanta per Spiritum ſanctum fixit auctoritas: cui ſecũdum teſtimonium ex ea epiſtola a vobis adiũ
gitur, quod illic paulo ſuperius habetur, quo dicitur: Quia ſicut ſancte, veraciterq. dixiſtis, perfe-
C ctio incrementum & adiectionem plenitudo non recipit. Interiectis autem duobus teſtimonijs de
Encyclijs aſſumptis, prętati prædeceſſoris noſtri Leonis item ad Leonem Principem ſcripto ve-
ſtro verba replicãtur, quibus dicitur: Legitimas & diuinitus inſpiratas cõſtitutiones velle mouere
non eſt pacifici hominis, ſed rebellis, dicente Apoſtolo: [a] Verbis contendere, ad nihil eſt vtile, [a] 2. Tim. 2.
niſi ad ſubuerſionem audientium. Nam ſi humanis perſuaſionibus ſemper diſceptare ſit liberum,
numquam deeſſe poterunt, qui veritati audeant reſultare. & eius rurſus ad eum: Non ſinas contra
dexteræ omnipotentis Dei triumphos rediuiuis exurgere motibus extincta certamina. Cuius ad
hoc teſtimonium poſt pauca ſubdidiſtis: Nihil prorſus de bene compoſitis retractetur.

Vltimum vero a vobis ponitur teſtimonium, quod in priori eius epiſtola, de qua multa iam XLVIII.
teſtimonia prolata fuerant, continetur, primum quo dicitur: Quę iam patefacta ſunt quærere, quę
perfecta ſunt retractare, & quę ſunt definita conuellere, quid aliud eſt, quam de adeptis gratias
non referre, & ad interdictę arboris cibum improbos appetitus mortiferæ cupiditatis extendere?
Hęc ſunt, fratres dilectiſſimi, quæ beati Leonis ad Leonem Principem verba poſuiſtis, quę videli-
cet ab eo pro cuſtodia inlibatæ fidei, non autem pro cauſis Epiſcoporum ſpecialibus, quę apud
D Chalcedonam geſtæ ſunt, proferũtur. Nam quia pro ſolius fidei intemerata obſeruatione dixerit,
penſandum eſt in eadem epiſtola quid pręmiſit: ait enim ad eumdem Principem loquens ſupra:
Cura rerum temporalium religioſe prouidentię famulatum diuinis & ęternis diſpoſitionibus p-
ſeueranter impenditis, vt ſcilicet Catholica Fides, quæ humanum genus ſola viuificat, ſola ſanctifi
cat, in vna confeſſione permaneat; & diſſenſiones quæ de terrenarum opinionum varietate naſcun
tur, a ſoliditate illius petrę, ſupra quam ciuitas Dei ædificatur, abigantur. Si igitur Fidem, fratres
cariſſimi, in cunctis mundi partibus vno ac ſolido ſtatu vigere non cerneretis: cõuulſum quicquã
de ſancta Chalcedonenſi Synodo recte diceretis. At poſtquam nihil nunc aliud niſi de perſonis agi
tur, nihil de ſancta Chalcedonenſis Synodi fide quæritis: auctoritatem Patrum quaſi ſequendo de
clinatis. Namque vt ijſdem B. Leo oſtenderet retractari quæ perfecta ſunt non deberi: qua hæc in
tentione dixiſſet, illico ſubdidit: Quia ad pacem vniuerſalis Eccleſiæ, & ad cuſtodiam Catholicæ
Fidei cura dignamini ſolicitiore viuere. Quid igitur cum prohiberet definita conuelli, admonitio
nem protinus de cuſtodia Catholicæ Fidei ſubiunxit, & quia nõ hoc de retractandis cauſis ſpeciali
bus, ſed de ſola Fidei profeſſione dixiſſe indicauit? illa namque nũc in veſtra quæſtione vertuntur,
E quæ ipſe quoque prædeceſſor noſter beatus Leo diiudicat: dum nonniſi ea quæ apud Chalcedonã
de fide ſunt ſtatuta, confirmat. Ipſe quippe ad Anatolium Conſtantinopolitanæ vrbis Epiſcopum
ſcribens, dum eum de quodam nouo auſu corriperet, dicit: Vt ſanctam Synodum ad extinguendã
ſolum hæreſim, & ad confirmationem Fidei Catholicæ ſtudio Chriſtianiſſimi Principis congrega
tam, in occaſionem ambitus trahas. & rurſum: Ita abuti voluit Concilio ſynodali, vt fratres in Fi-
dei tantummodo negocio conuocatos, & definitionis eius cauſa, quæ erat curanda pertractos, ad
conſentiendum ſibi, aut deprauando traduceret, aut terrendo compelleret. Qui vt nihil ſe omnimo
do de Chalcedonenſi Synodo ſuſcipere, niſi quod de ſola Fide geſtum fuerat, demonſtraret, eidem
Synodo ſcribens, ait: Et fraterna vniuerſitas, & fidelium corda cognoſcant, non ſolum per fratres
qui vicem meam exequuti ſunt, ſed etiam per approbationem geſtorum ſynodalium propriam vo
biſcum iniſſe ſententiam, in ſola videlicet Fidei cauſa quod ſæpe dicendum eſt.

Qui ergo vnit cum Chalcedonenſi Synodo in ſola Fidei cauſa conuocata, cuncta quæ illic ſpe XLIX.
cialiter geſta ſunt: ſe proculdubio extraneum demõſtrat. Hinc eſt rurſum quod cum præfacto Ana
tolio

tolio de recipiendo Attico presbytero ſcriberet, dicit, ita vt Chalcedonenſis Synodi definitionem A de Fide, cui etiam dilectio tua ſcribendo conſenſit, & quam Apoſtolicæ Sedis firmauit auctoritas, profiteatur ſe per omnia ſeruaturum. Qui Chalcedonenſis Synodi definitionem dicens, vigilãter etiam de Fide, non adderet, niſi cauſas, quæ illic ſpecialiter motæ fuerant, reprobaſſet (ſolam nihilominus exciperet) quæ ei ſingulariter diſplicerent. At poſtquam nihil aliud Synodi, niſi Fidei definitionem recepit: quid eſt aliud, niſi quod cetera quæ illic ſpecialiter mota ſunt, refutauit? neque enim ſi vellet, vnam tantummodo cauſam præfati Anatolij reprehendere vtereretur, qui hanc ſuo iudicio non approbatam & ſereniſſimis Principibus, & auctori eius idem Anatolio non eſt veritus ſcriptis diſcurrentibus iudicare. Cum vero & de illa præfato Anatolio priuate loquitur, & rurſum ad Synodum ſcribens, quod de ſola fide geſtum fuerat, ſe recipere confitetur: conſtat quod & Anatolium de ſpeciali criminis cauſa redarguit, & cuncta priuata negocia, quæ mota in Synodo fuerant, retractari conceſſit.

L. Rurſum in ſcripto veſtro teſtimonium ac exemplum de Encyclijs ponitur, quod multi Epiſcopi ſimul dicunt: Neque vnum iota vel apicem poſſum aut commouere, aut commutare eorum quę apud Chalcedonam decreta ſunt: cui aliud quoque teſtimonium, quaſi ex eadem epiſtola ſubiũxiſtis, quod videlicet Anatolij Conſtantinopolitanæ vrbis Epiſcopi eſſe nõ dubium eſt, quo ait: De B Chalcedonenſe vero ſancta Synodo dico, quoniam ipſum quærere omnino aut reuoluere aliquid eorum quæ ab ipſa finita ſunt, hominum eſt inſidiantium tantummodo Eccleſijs, & vniuerſali Chriſti paci. In quo reuolui & conuelli prohibeat, ipſe ſubiungat. ait enim: Quando Apoſtolica quidem & paterna dogmata olim nobis tradita, in eo roborata ſunt atque firmata. Si igitur inſidiantium eſt hominum Apoſtolica dogmata & paterna conuellere: qui eadem paterna & Apoſtolica dogmata inlibata recipiunt, conſtat proculdubio, quia inſidiantes non ſunt. Eiuſdem namque Synodi fidem intemeratam Deo auctore retinemus, & ſic priuata negocia quæ illic geſta ſunt, cum ſancto prædeceſſore noſtro Leone præterimus, vt definitionem fidei illic prolatam, propoſita etiã morte, reſeruemus. In præcedenti autem teſtimonio multorum ſimul Epiſcoporum vtrum dictator, an ſcriptor errauerit, ignoramus. neque enim in Encyclijs continetur, vt ipſi in ſcriptis veſtris poſuiſtis: Neque enim Iota vnum aut apicem poſſumus commouere aut violare eorum quæ ab ea recte ſunt & inuiolabiliter definita. At longe eſt aliud, non poſſe commoueri ea quæ decreta ſunt, & non poſſe commoueri ea quæ recte & inculpabiliter ſunt decreta. Sciebant enim viri doctiſſimi C ea quæ illic geſta fuerant de cauſis ſpecialibus a prędeceſſore noſtro Leone recepta omnimodo nõ fuiſſe: & idcirco cautiſſime ſcribunt, commoueri aut violari quæ recte ab ea & inculpabiliter definita ſunt, non deberi; ne ſi cuncta confirmare ſe dicerent, ſententiæ ſæpefati prædeceſſoris noſtri Leonis obuiarent. Vnde & illic illico ſubiungunt: Ita ſapiamus ſemper, ſicut ſapit Apoſtolica Romanorum Sedis Eccleſia.

LI. Poſt hæc quoque exempla eiuſdem prædeceſſoris noſtri Leonis ad † Baſilium Epiſcopum teſtimonium poſuiſtis, quo ait: Obſecro dilectionem tuam, vt Chalcedonenſis Synodi definitionibus nullo animum relaxetis. Et quæ ex diuina ſunt inſpiratione compoſita, nulla patiamini nouitate temerari. & rurſum. Vt autem poſſit hæc exhortatio ad omnium fratrũ & Coepiſcoporum notitiam peruenire, diligenti veſtræ fraternitatis cura perſpiciat. quia (quod ſæpe dicendum eſt) tota religio Chriſtiana turbatur, ſi quicquam de his quæ apud Chalcedonam conſtituta ſunt, conuellatur. Sed vtrum hæc de cauſis quarumdam perſonarum ſpecialibus, an de ſanctæ Fidei definitione aſſerat, inquiratur ipſe quid ſuperius dicat. ait enim: Hæc ſcripta direxi quibus dilectionem veſtrã credidi commonendam, vt ſceleratis auſibus ſancta conſtantia reſiſtatis, ne in quoquam noſtra cõ D munis Fides aut trepida inueniatur, aut tepida. Qui igitur admonitionem ſeruandæ fidei præmiſit vbi cuſtodiri Synodum voluit, indicauit. Si autem in huius epiſtolæ ſermonibus ambigimus, eum ex alijs ſuis epiſtolis quo ſenſu hæc dixerat, requiramus. Martiano namque Auguſto ſcripta ſua ꝓ eadem Synodo dirigens, ait: Ad gloriam veſtram & ad Conſtantinopolitanum Antiſtitem ſcripta direxi, quæ euidenter oſtenderet, me, quæ de Fide Catholica in prædicta Synodo definita fuerant, approbare. Qui ſi cunctas & ſpeciales cauſas eiuſdem Synodi recepit, cur ea ſe approbare quæ de Catholica Fide in prædicta Synodo definita ſunt, ſpecialiter aſſerit? Rurſum quoque præfato Principi ſcribens: Quia omnibus modis obediendum eſt poteſtati veſtræ & religioſiſſimæ voluntati, cõſtitutionibus ſynodalium, quæ mihi de confirmatione Fidei Catholicæ placuerunt, libens adieci ſententiam. Si ergo confirmationem Fidei Catholicæ ſibi placuiſſe, eiq. ſententiã adieciſſe adſtruit, in his in quibus confirmatio Fidei non fuit, conſtat quia ſententiam non adiicit.

† Deſideratur epiſtol. iſta S. Leonis.

LII. Adhuc autem ex eiuſdem beati Leonis epiſtola teſtimonium ſcriptis veſtris inſeritis, quę ad Baſilium dicit: Pie nobis & conſtanter vtendum eſt, ne dum talium diſputatio admittitur, eorũ quæ diuinitus definita ſunt, auctoritati derogetur. & infra: Nec in aliquam diſceptationem plene E definita reuocanda ſunt, ne ad arbitrium damnatorum ipſi de his videamur ambigere, quæ manifeſtum eſt per omnia propheticis & Euangelicis atque Apoſtolicis auctoritatibus conſonare. Quæ autem vel ſuperius definita diuinitus, vel inferius plene definita aſſerat: ex ipſa vel ex alijs eius epiſtolis veſtra fraternitas penſat: In quibus numquam ſpecialia geſta commemorat, ſed ſola quæ de fide ſunt prolata confirmat. Vnde in his quoque verbis vigilanter † imprimitur, & quæ plene definita dixerit † attenditur, cum dicit: Ne de his ipſis uideamur ambigere, quæ, manifeſtum eſt, ꝑ omnia propheticis & Euangelicis atque Apoſtolicis auctoritatibus conſonare.

† exprimitur
† oſtenditur

LIII. Penſate quæſo, fratres cariſſimi, ſi ſcripta Theodoreti propheticis & Euangelicis atque Apoſtolicis auctoritatibus conſonant, quæ Redemptorem noſtrum iniquis auſibus Dominum negãt: Penſate ſi illa epiſtola propheticis & Euangelicis atque Apoſtolicis auctoritatibus conſonare videatur, in qua & hoſtis Eccleſiæ Neſtorius defenditur, & defenſor Eccleſiæ Cyrillus accuſatur. Pẽſate ſi illa Theodoreti ſcripta propheticis, Euangelicis atque Apoſtolicis auctoritatibus conſonãt,

quæ

A quæ prius contra rectam Fidem edita,ipſe poſtmodum conuerſus damnat. Extremum quoq. ſæ-
pefati Leonis ad † Aetium presbyterum teſtimonium ponitis,quo ait: Ne patiatur ſupitarum re- † Deſideratur iſta ad Aetium S. Leonis epiſtola
rum certamen adferri,quarum retractator nonniſi ſacrilegus inuenitur:quod de quibus rebus ad
ſtruat,ad eumdem Aetium ſcribens ipſe manifeſtat,dicens: Nihil Apoſtolicis vmquam potero
ſentire diuerſum,nec a mea ipſe deuiare ſententia: Et quod ſancto Spiritu reuelante cōfeſſus ſum:
quodque mecum totius Synodi profeſſione,prædicāte patefeci,aliqua varietate commutem; cum
facilius mihi ſit quibuslibet & ſupplicijs ab hoc mundo auferri,quam ab ea quam generaliter cre
didi profeſſione mutari.Si ergo cuncta res quæ retractari non debet,ſola eſt profeſſio fidei: ille re-
tractator rerum erit ſacrilegus,qui profeſſioni eius fuerit diuerſus. Nam quod idem beatus Leo
ſolam in Synodo profeſſionem fidei ſummo ardore cuſtodiat,innumeris epiſtolis demonſtrat, ex
quibus pauca breuiter perſtringimus,vt in eis certior facta veſtra fraternitas colligat quam mul-
ta taceamus.

LIV. Hinc eſt enim quod Martianum Auguſtum ſcripto ſuo alloquitur dicens:Fratri autem meo Iu
liano Epiſcopo nouerit veſtra clementia hoc me proprie delegaſſe, vt quicquid illic ad cuſtodiā fi-
B dei pertinere probauerit:meo nomine veſtræ fiducialiter ſuggerat poteſtati.Hinc eſt quod Pulche
riæ Auguſtæ ſcribens ait:Quod vero piiſſimus Imperator ad omnes Epiſcopos qui Chalcedonen
ſi Synodo interfuerunt,voluit me ſcripta dirigere,quibus ea quæ illic de fidei regula ſunt definita
firmarem,libenter impleui.Hinc eſt quod Iuliano Epiſcopo ſcribens dicit: Quod neceſſarium cre
didit clementiſſimus Imperator,libenter impleui,vt ad omnes fratres qui Chalcedonenſi Synodo
interfuerunt,ſcripta dirigerem,quibus placuiſſe mihi quæ ſanctis fratribus noſtris de regula fidei
confirmata ſunt,demonſtrarem.Hinc eſt quod Pulcheriæ Auguſtę iterum ſcribens ait: Circa fra-
trem autem meum veneratorem veſtrum Iulianum Epiſcopum quantum debeat credere veſtra di
gnatio,Apoſtolicæ Sedis æſtimate iudicio:cum in cauſa fidei, cui glorioſa pietas veſtra famula-
tur, vicem ipſi meam eatenus delegarem,vt ab ea quæ vobis debetur obſeruantia non recedens,
me pietati veſtræ præſentare non deſinat. Cauſam quippe fidei memorās nequaquam eatenus di
ceret,niſi quicquid extra fidem ageretur,ex Synodo excludi voluiſſet.

LV. Rurſum per epiſtulam veſtram dicitur,A Sede Apoſtolica vos doctos,atque ab ſcrinio ſanctæ
Eccleſiæ,cui Deo auctore præſumus,confirmatos, ne huic rei quæ ſub piæ memoriæ Iuſtiniano
C Principe geſta eſt,conſentire debeatis.atq.hāc opitulationem excuſationi veſtræ adiungitis dicen
tes,quod in cauſæ principio & Sedes Apoſtolica per Vigilium Papam & omnes Latinarum prouin
ciarum Principes damnationi trium Capitulorum fortiter reſtiterunt. In quibus verbis attendi-
mus,quod res quæ prouocare vos ad conſenſum debuit,a conſenſu vos ipſa diuellit. Latini quippe
homines & Græcitatis ignari,dum linguam neſciunt,errorem tarde cognouerunt:& tanto eis cele
rius credi debuit,quanto eorum conſtantia,quouſque verum cognoſcerent,a certamine non quie
uit.quorum conſenſum certe fraternitas veſtra deſpiceret,ſi auſu præcipiti,priuſquam verum co-
gnoſcerent,conſenſiſſent.at poſtquam diu ab eis laboratum eſt,& longo tempore ad iniurias vſq.
certatum:hinc veſtra fraternitas penſet,quia tot labores repente non relinquerent, niſi quæ vera
ſint agnouiſſent. Quid enim diuini conſilij fuiſſe credimus,fratres,quod diu Saulum omnipotens
Deus repugnatorem ſuæ fidei eſſe permiſit,& ſic eum ſuæ fidei prædicatorem fecit?niſi vt cunctis
qui per illum fuerat prædicaturus,oſtenderet,quia valde verum eſt Dei Euangelium,quod & tan
ta duritia inclinata,prædicaret:vt dum ea auditores eius quæ ab illo contra fideles geſta recolerēt
repente eum ad fidem verſum non ſine euidenti ratione ſentirent. Vnde ipſe quoque dum prædi-
D cationem ſuam debere facile ab infidelibus recipi, Domino diceret,ait: [a] Domine ipſi ſciunt qa a Act.22.
ego eram concludens in carcere,& cædens per ſynagogas eos qui credebant in te: & cum Galatas
relicta Euangelij regula,in Iudaiſmi conſpiceret errorem declinaſſe,ſuam eis priorem cōtra Euā
gelium duritiam retulit,& ab intentione perfidiæ eorum mentes retorſit dicens: [b] Audiſtis con b Gal.1.
uerſationem meam aliquando in Iudaiſmo,quoniam ſupra modum perſequebar Eccleſiam Dei,
& expugnabam illam:& proficiebam in Iudaiſmo ſupra multos coætaneos meos in genere meo,
abundantius æmulator exiſtens paternarum mearum traditionum:cum autem placuit ei qui me
ſegregauit de vtero matris meæ,& vocauit per gratiam ſuam,vt reuelaret Filium ſuum in me, vt
euangelizarem illum in Gentibus:continuo non acquieui carni & ſanguini. Ecce fratres cariſſimi
Paulus egregius Doctor quia diu veritati reſtitit,inde ad confirmanda corda audientium in eiuſ-
dem prædicatione veritatis adiutorium ſumpſit:oſtendens profecto,quia fidem,cui tanto prius la
bore reſtiterat,poſtmodum ſine magnæ rationis certitudine non tenebat.

LVI. Debet ergo perpendere veſtra dilectio,quia prædeceſſorum noſtrorum in hac cauſa conſen-
ſus,tanto poſt inanis non fuit,quanto prius duris contradictionum laboribus inſudauit. Sed his
E inſuper factum Petri,qui & Paulum ſuperat,veſtra fraternitas ad memoriam reducat. Diu quippe
reſtitit,ne ad fidem Gentes ſancta Eccleſia ſine circumciſione reciperet, diu ſe a conuerſarum Gē
tium communione ſubtraxit,Paulo atteſtante,qui ait: [c] Cum veniſſet Antiochiam, in faciem ei c Gal.2.
reſtiti, quia reprehēſibilis erat: prius enim quam venirent quidam ab Iacobo cum Gentibus ede
bat:cum autem veniſſent,ſubtrahebat & ſegregabat ſe,timens eos,qui ex circumciſione erant. &
paulo poſt: Et cum vidiſſem quod non recte ambularet ad veritatem Euangelij,dixi Petro coram
omnibus:Si tu cum Iudæus ſis,Gentiliter & non Iudaice viuis:quomodo Gentes cogis iudaizare?
qui tamen ab eodem Paulo poſtmodum ratione ſuſcepta, dum quoſdam conſpiceret,quod Genti
les ad Eccleſiam venientes pondere ſeruandæ circumciſionis onerarent,dicit: [d] Cur tentatis Deū d Act.15.
imponentes iugum ceruicibus diſcipulorum, quod neque patres noſtri neque nos portare potui-
mus? Numquid fratres dilectiſſimi Petri Apoſtolorum principi ſibi diſſimilia doceri debuit ad
hæc verba reſponderi: Hæc quæ dicis,audire non poſſumus,quia aliud ante prædicaſti? Si igitur in
trium Capitulorum negocio,aliud cum veritas quæreretur,aliud autem inuenta veritate, dictum

eſt. Cur

eſt. Cur mutatio ſententiæ huic Sedi in crimine obijcitur, quæ a cuncta Eccleſia humiliter in eius A
auctore veneratur? Non enim mutatio ſententiæ, ſed inconſtantia ſenſus in culpa eſt. Quando er-
go ad cognitionem recti, intentio incommutabilis permaneat: quid obſtat, ſi ignorantiam ſuam
deſerẽs verba permutet? De ipſoquoque auctore omnium Deo ſcriptura atteſtante cognoſcimus,
quia dum conſilium non manet, ſæpe ſententiam mutat, neq. enim inopinatus ei prouentus acceſ-
a 1.Reg.15. ſerat, cum de eo quem ipſe vngi præceperat, dicebat: [a] Pœnitet me Saulem vnxiſſe Regẽ in Iſrael.
Hoc quippe ſe facturum etiam tunc præſciuit, cum eum quaſi approbando prætulit: nec ad pœni-
tentiam quaſi inopinatus dolor acceſſit: ſed tamen pœnitere ſe inſinuat; quia non mutato conſilio,
ea quæ dudum dixerat de illo, verba permutat.

LVII. In his autem teſtimonijs quæ ex epiſtolis Leonis prædeceſſoris noſtri poſuiſtis, præmiſiſtis di
centes: Doctrina veſtræ reuerendæ Sedis, eſt per beatum Leonem, ſucceſſoreſque eius vnde pauca
commemorare præſumpſimus, mortuum ab hominibus damnari nullatenus oportere: & tamen
nulla eius teſtimonia ſubdidiſtis, quibus hanc ſententiam firmaretis. Etenim quæ a vobis ſubiun-
cta ſunt, retractationem fidei fieri prohibent, non autem damnari infideles mortuos contradicũt.
Sed neque hoc beatum Leonem prædeceſſorem noſtrum quodam loco dixiſſe meminimus. Quis B
autem neſciat, quod in nullo ſibi eiuſdem Leonis & beati Auguſtini prædicatio contradicat? Ipſe
namque ad Bonifacium Comitem ſcribens ait: Si vera eſſent quæ ab eis obiecta ſunt Cæciliano, &
nobis poſſent aliquando monſtrari: ipſum iam mortuum anathematizaremus. Sed tamen Eccleſiã
Chriſti, quæ non litigioſis opinionibus fingitur, ſed diuinis atteſtationibus comprobatur, propter
quemlibet hominẽ relinquere non debemus. Ecce mirabilis prædicator & ſciſſionem Eccleſiæ ꝓ
pter hominem vetat, & ſi qua peruerſa deprehendat, eum quem publice defendebat Cæcilianũ,
ſe etiam poſt mortem anathematizare non abnegat: quia videlicet tunc viuentibus vere conſula-
tur, cum culpa in fide perpetrata nec morte interueniente laxetur. ſi vero hoc faciendum, dicere for
taſſe præſumimus, hoc proculdubio facimus, quod fieri vetamus. Theodorum quippe mortuum
ſancta Synodus prima Epheſina damnauit: Nam cum ab eius diſcipulis dictatum ab illo Symbo-
lum in eadem Synodo fuiſſet prolatum: illico illic a ſanctis Patribus cum auctore damnatum eſt.
Et quidem ipſi ſancti Patres in eadem Synodo reſidentes ad Dominum iam recepti ſunt, poſtquã
Theodorum damnauere: & ſi damnari mortuum non debuiſſe dicimus; proculdubio mortuos ac-
cuſamus, & incepimus committere quod nitimur prohibere. Sed cur diu, & quæ noſtis loquimur? C
Eiuſdem Theodori ex libris illius dicta replicemus.

LVIII. Et ſi Ieſum Dominum ac Deũ noſtrum, qui poſt mortem viuere, immo quia viuere creditur,
poſt mortem Theodorus poſtpoſita dubitatione damnauit: neque enim noſtra fides patitur, vt qui
tot blaſphemijs Redemptori noſtro hoſtis extitit, a vobis vlterius defendatur. Ipſe quippe contra
Apollinarem in libro tertio loquens ait: Quomodo igitur, tu, cui ſuper omnes maxime decet demẽ
tium tegimen, illum qui ex Virgine natus eſt, Dominum eſſe, & ex Deo conſubſtantialem Patri
Blaſphemiæ Theodori Mopſueſteni. exiſtimari dicis, niſi forte ſancto Spiritui illius creationem imputare non iubes. Sed qui Deus eſt,
& ex Deo, & conſubſtantialis Patri, & quidem qui ex Virgine natus erat. O mirande, & qui per
Spiritum ſanctum ſecundum diuinas ſcripturas plaſmatus eſt, & confectionem in muliebri acce-
pit ventre, inerat forſitan quia mox q̃ pſalmatus eſt, & vt templũ Dei eſſet accepit: non tamen exi-
ſtimandum nobis Dominum de Virgine natum eſſe. & poſt pauca: Nec ſecundum tuam vocem
pronunciandum eſt omnino ex Virgine natum Dominum eſſe, & ex Deo conſubſtantialem Patri.
& poſt pauca: Si igitur cum carne eum natum eſſe dicunt, quod autem natum eſt, Deus & ex Deo
& conſubſtantialis Patri eſt, neceſſe eſt & hoc carnem dicere: quod ſi non hoc caro eſt, quoniam D
nec Deus, nec ex Deo, nec ex conſubſtantialis Patri, ſed ex ſemine Dauid, & conſubſtantialis ei cu
ius ſemen eſt, non id quod natum eſt ex Virgine Deus, & ex Deo, & conſubſtantialis Patri. & poſt
pauca. Non Deus Verbum ex Maria natum eſt, natus aũt eſt ex Maria, qui ex ſemine eſt Dauid:
non Deus Verbum ex muliere natus eſt. & iterum: Quod enim dictum eſt, ducebatur a Spiritu,
aperte hoc ſignificat, quod ab eo regebatur, ab eo ad voluntatem propoſitorum confortabatur; ab
eo ad hæc quæ oportebat docebatur, ab eo cogitationibus roborabatur, vt ad tantum certamen
b Rom.8. ſufficeret, ſicut & beatus Paulus docet: [b] Quicumq. enim Spiritu Dei aguntur, hi ſunt filij Dei.
Idem cuius ſupra.

LIX. Dicant igitur nobis omnium ſapientiſſimi ſi pro ſenſu Domino Ieſu Chriſto, qui eſt ſecundũ
carnem diuinitas facta eſſet, ſicut dicunt: quid ſancti Spiritus cooperatione ad hæc Chriſtus indi-
gebat? nec enim Vnigeniti diuinitas Spiritu indigebat ad iuſtificationem: Spiritu autem indi-
gebat ad vincendum diabolum, Spiritu indigebat ad operanda miracula, Spiritu indigebat vt do-
ceretur ea quæ docebat peragere, Spiritu indigebat vt immaculatus appareret. Et poſt pauca, ac
ſi dicat Ieſus: Ego quidem, quem videtis, nihil quidem facere poſſum ſecundum meam naturam, E
cum homo ſim, operor autem quia in me manens Pater omnia facit. Quoniam enim & ego in Pa
tre, & Pater in me, Deus autem Verbum vnigenitus Dei in me eſt, certum eſt quod & Pater cum
ipſo in me manet, & opera facit. & non eſt mirandum de Chriſto hæc exiſtimari, cum euidenter
c Ioan.14. ipſe de ceteris hominib. dicit: [c] Qui diligit me, meum verbũ obſeruet, & Pater diliget eũ & ad eũ
veniemus, & manſionem apud ipſum faciemus. & iterum: Sciebat ſubtiliter vt notam quidem fa-
ceret Gentibus pietatem, pateretur autem laborantium infirmitates, & ſic ad effectum ſuam volũ
tatem educeret: & iuſtificabatur inde, & immaculatus oſtendebatur ſiue reparatione, ſiue cuſto-
dia meliorum, ſiue etiam paulatim ad meliora profectibus. Et poſt pauca eiuſdem Theodori ex cõ
d Ioan.20. mento ſecundum Ioannem. Dicit ad Thomam [d]: Infer digitum tuum huc, & vide manus meas,
& porrige manum tuam, & mitte in latus meum, & noli eſſe incredulus, ſed fidelis: Quoniam di-
cit, non credis, & tactum ſolum ſufficere tibi ad credendum putas; hæc enim dicens non me latui
ſti: tange manu, & cape experimentum, & diſce credere, & non diffidere. Thomas quidem cum
ſic cre-

A ſic credidiſſet. Dominus meus, & Deus, dicit, non ſolum ipſum Dominum & Deum dicens; non
enim reſurrectionis ſcientia docebat, & Dominum eſſe eum qui reſurrexit, ſed quaſi pro miraculo
facto Dominum collaudat.

Eiuſdem Theodori ex commento quod eſt in Actibus Apoſtolorum libro primo: Ille autem LX.
dixit, oportere pœnitentiam agentes eos pro Crucis iniquitate, & agnoſcentes Saluatorem & Do
minum, & omnium auctorem bonorum Ieſum Chriſtum, quoniam per iſtam peruenit & aſſum-
ptus eſt de diuina natura, in Spiritu quidem fidem ſuſcipere & eius diſcipulos fieri, ante omnia ad
baptiſma accedentes, quod & ipſe tradidit nobis, reformationem quidem habens inſpirationis fu
turorum, nomen autem celebrandum Patris & Filij & ſancti Spiritus: Hoc enim quod eſt: Vt ba-
ptizetur vnuſquiſque in nomine Ieſu Chriſti, vt vocatione quæ in nomine Patris & Filij & ſancti
Spiritus eſt, relinquentes, Ieſum Chriſtum in baptiſmate [a] vocent. Sed quale eſt hoc [b] quod in a Act. 2.
Moyſe baptizati ſunt in nube & in mari, & diceres quia ſub nube & in mari Aegyptiorum ſepara- b 1. Cor. 10.
ti ſunt, liberati eorum ſeruitute, vt Moyſis leges attēderent. tale eſt, Vt baptizetur vnuſquiſque in
nomine Ieſu Chriſti: vt cum ad ipſum acceſſiſſent tamquam Saluatorem, & omnium bonorum
B auctorem, & doctorem veritatis, ab ipſo vtpote auctore bonorum & doctore veritatis vocarentur:
Sicut omnibus hominibus quamcumque ſectam ſequentibus conſuetudo eſt ab ipſo dogmatis in-
uentore vocari, vt Platonici, & Epicuræi, & Manichæi, & Marcioniſtę: & quidem tales dicuntur. Eo
dem enim modo & nos nominari Chriſtianos, iudicauerunt Apoſtoli.

Eiuſdem Theodori in libris de Incarnatione: Plus inquietabatur Dominus, & certamen maius LXI.
habebat ad animæ paſſiones quam corporis, & meliori animo libidines vincebat, mediante Dei-
tate ad perfectionem. Vnde & Dominus ad hæc maxime inſtituere videtur certamen. Item eiuſdē
in libro contra Synuſiaſtas vel Apollinariſtas: Sed ſi caro erat, inquit, Crucifixi, quomodo ſol ra-
dios auertit, & tenebræ occupauerunt terram omnem? & terræmotus, & petræ ſciſſæ ſunt, & mor-
tui ſurrexerunt? Quid igitur dicant & de tenebris in Aegypto factis temporibus Moyſi non per
tres horas, ſed per tres dies? Quid autē propter alia per Moyſem facta miracula? & quæ per Ieſum
Naue, qui ſolem ſtare fecit. qui ſol temporibus Ezechiæ Regis & contra naturam retrouerſus eſt.
Et de Eliſæi reliquijs quæ mortuum ſuſcitauerunt?

Eiuſdem ex libro octauo de Incarnatione: Manifeſtum autem eſt quod vnitas conuenit: per LXII.
C eam enim collectæ naturæ vnam perſonam ſecundum vnitatem effecerunt. Sicut enim de viro &
muliere dicitur, quod iam non ſunt duo, ſed vna caro; dicamus & nos rationabiliter ſecundum vni
tatis rationem, quod non ſunt duæ perſonæ, ſed vna, ſcilicet naturis diſcretis. & poſt pauca: Quomo
do igitur homo & Deus vnus per vnitatem eſſe poteſt? qui viuificat, & qui viuificatur, qui ſaluifi-
cat, & qui ſaluificatur, qui ante ſæcula eſt, & qui ex Maria apparuit.

Eiuſdem ex interpretatione Symboli trecentorum decem & octo Patrum: Sed Chriſtum qui- LXIII.
dem ſecundum aſſumptam ſerui formam; eum autem qui eum aſſumpſit, ſuper omnia nominās
Dominum: intuli tamen hoc ſecundum coniunctionem, vt per ſignificationem nominum, naturarū
manifeſtam diuiſionem faciant. Nemo igitur, neque eum qui ſecundum carnem ex Iudæis eſt, di
cat Dominum: nec iterum Dominum qui eſt ſuper omnia ſecundum carnē ex Iudæis: Ieſum enim
dicit a Nazareth, quem vnxit Deus Spiritu ſancto & virtute: qui autem de Spiritu vnctus eſt, om-
ni modo aliquid inde aſſumpſit: Quis autem furens dicat, de Spiritu aliquid aſſumpſiſſe diuinam
naturam? & iterum. Certus quidem & ipſe Filium Dei ſe non ſecundum diuinitatis dicens natiui-
tatem, ſed ſecundum quod domeſticus Dei erat, per quod Filius Dei per voluntatem domeſtici
D Domino conſtituti homines interim vocabantur.

Hæc de innumeris pauca prætulimus, vt quaſi per foramen anguſtum, quam nimium bara- LXIV.
thrum intus lateret, monſtraremus. Ecce quales pluſquam decem millia libros Theodorus ſcri-
pſiſſe perhibetur. Penſate quæſo, ſi non tanto acriora tormenta promeruit, quanto pluriora con-
ſcripſit? Sed hæc illius dicta quæ prolata ſunt, vtrum eius ſint, fortaſſe dubitatur. Patrum ſi pla
cet ſcripta proferamus. ita apud vos libros eius, quos de perfidia illius teſtes deduximus, dedu-
ctis inſuper teſtibus affirmemus. Armeniæ quippe Epiſcopi Proclo Conſtantinopolitanæ vr-
bis Epiſcopo libellos contra Theodorum porrigentes, dicunt: Fuit autem aliquis peſtis homo,
magis autem fera, hominis habens formam diabolicam, mentito nomine Theodorus, qui ſchiſ-
ma & nomen Epiſcopi habuit, in angulo & ignobili loco orbis terrarum latitans, in Mopſue-
ſtano Ciliciæ ſecundæ vel oppido, vere quidem & principaliter a Paulo Samoſateno deſcendens,
licet Photino & ceteris hæreſiarchis in libro de Incarnatione Domini noſtri Ieſu Chriſti in to-
to ſuo propoſito ipſis verbis inueniatur vſus. Et ſi quid peius, iſte per machinationem & auda-
ciam & errorem diaboli volebat homines acutæ ſuæ ſicut colubræ linguæ veneno, quod ſub lin-
E gua aſpidis eſt, deperire. Et interim quidem retinebatur ſuo latibulo, timens poteſtatem eo-
rum, qui a magno Deo & Saluatore noſtro [c] acceperant Ieſu Chriſto calcare ſuper colubras, c Luc. 10.
ſcorpios & omnes virtutes inimici. Dico autem ſanctos Apoſtolos, & qui conſequenter ab his
ſuſceperunt Martyres & Confeſſores & Epiſcopos, & ceteros Sanctos. Inuento autem, neſcio
quomodo, tempore cœpit repere, & extra fines ſuos fiduciam gerens, & in parochiam ad eum non
pertinentem, tamquam eruditus ſermocinator, & in Antiochia Syriæ in Eccleſia alloquens, ſic di-
xit: Homo Ieſus, quid eſt enim homo quod memor es eius? Apoſtolus autem de Ieſu dictum fuiſſe
hoc, dixit: Dum enim qui paulo minus ab angelis minoratus eſt vidimus, inquit Ieſus. Quid ergo
homo Ieſus? ſimiliter omnibus hominibus, nullam habens differentiam ab homine einſdem gene
ris, præter ea quæ gratia ei dedit.

Quibus Proclus Conſtantinopolitanus vrbis Epiſcopus reſcribens ait: Fugiamus turbulentos LXV.
& cænoſos fallaciæ riuos ſepta Dei impugnantes, dico Arij furorem diuidentem indiuiduam Tri-
nitatem, Eunomij audaciam circumcludentem ſcientia incomprehēſibilem naturam, Macedonij

rabiem ſeparantem a Deitate inſeparabiliter procedentem Spiritum,& nouam iſtam blaſphemiã quæ Iudaiſmi multo amplius ſuperat blaſpheniam introducentes:nam illi quidem cum Filium ne gant,fraudant ramo radicem:iſti vero eum qui eſt negantes,alterum introducunt,detrahentes ſin ceram naturam. A

LXVI. Rurſus de huius errore Ioannes quoq. Antiochenæ Eccleſiæ Antiſtes ait:Multo,autem tempo re perſeuerans;Theodorus,perſuaſit multis *vt Neſtorio*,quod Chriſtus Filius Dei viui qui de ſancta Virgine Maria natus eſt,non eſt qui ex Patre natus eſt Deus Verbum conſubſtantialis Genitori,ſed homo pro qualitate ſuæ voluntatis ex Deo Verbo cooperationem ſuſcipiens.

LXVII. Rurſus de eius errore Cyrillus ad Lamponem presbyterum ſcribens,ait: Cum apud Heliam commorarer,vir aliquis ex his qui nobiliter militant in palatio, epiſtolam multorum verſuum & grandem obtulit mihi ſignatam,quã ſe dicebat accepiſſe ab Antiochenis Orthodoxis:ſubſcriptiones autem erant in ea plurimorum clericorum & monachorum & laicorum. Accuſabant autem Orientales Epiſcopos,quaſi tacentes quidem Neſtorij nomen,& diſſimulantes ei aduerſari:tranſientes autem ad Theodori codices de Incarnatione factos, in quibus multo peiores nefariæ blaſphemię poſitę ſunt: pater enim fuit Neſtorij perfidi, qui & illius mala locutus, impius & in his factus eſt. B

LXVIII. Rurſum de errore illius idem Cyrillus Alexandrinæ vrbis Epiſcopus ad Acatium Melitinæ vrbis Epiſcopum ſcribens,ait: Non oportebat latere ſanctitatem veſtram,aut forſitan cognouit, quod omnes Orientales religioſiſſimi in Antiochiam conuenerunt,cum tranſmiſiſſet eis Thomam dominus meus ſanctiſſimus Proclus bonorum plenus intellectu & rectorum dogmatum:Erat enim ei ratio multa & longa de diſpenſatione Domini noſtri Ieſu Chriſti. Suppoſuit vero capitula quædam collecta e Theodori codicibus,quæ conſonantem Theodori perfidijs intellectum habent, & adhortatus eos etiam illa anathematizare.

LXIX. Rurſus de errore illius Edeſſenæ Eccleſiæ Antiſtes ad beatum Cyrillum ſcribens,ait:Iam vero quidam vnitatem ſecundum ſubſiſtentiam omnibus modis abdicant. Morbus enim aliquis ſub latens inueterauit Orienti immedicabilis modo vulneris depaſcens Eccleſiæ corpus apud aliquos quaſi ſtudioſos,& ſupercilia extollentes eruditione latenter.

Honoratus Epiſcopus enim quidam prouinciæ Ciliciæ:Theodorus vir veriſimilis dicendi, & potens ſuadere,alia quidem ſupra tribunali de Eccleſiæ ſtatu dicebat ad populi placentiam: alios autem laqueos in ſcriptis ponebat, qui in principijs quorumdam eius codicum anathemate circũ cludebant inſpicientem non manifeſtare. Alijs ſcripta iſte primus expoſuit:non eſſe vere Dei Genitricem ſanctam Virginem,tamquam Deo Verbo non ſuſcipiente ſecundum nos natiuitatem.& poſt pauca:Nec enim dicunt ſecundum ſubſtãtiam, vel ſecundum ſubſiſtentiam vnitum eſſe Deo Verbo hominem,ſed bona voluntate: quadam tamquam diuina natura non ſuſcipiente alterum modum vnitatis propter non circumſcriptibilem. Iſte dixit Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum non oportere adorari ſicut Dominum,ſed relatione Dei honorari ſicut imaginem quamdam. magis autem manifeſtius ſecundum eos dicere,ſicut,inſtar,aliquid relatione aſſidentis dæmonis. Iſte C

a Ioan. 6. & carnem Domini pronunciauit nihil omnino prodeſſe,diſſipans Domini vocem:[a] Quæ eſt caro nihil prodeſt. Iſte & Apoſtolos dicit non cognouiſſe Chriſtum quod Deus erat,ſed ſupra fidẽ quæ eſt in homine ædificatam eſſe Eccleſiam.

LXX. Rurſum de errore illius Heſychius Hieroſolymorum presbyter Eccleſiaſticæ hiſtoriæ, ſcriptor,ait:ita Photinum,in multis & alijs eos eſſe ſecutos; Theodorus quidã præcipue imitatus eſt, malitioſus quidem loquendi,& in lingua paratiſſimus,& ipſe tamen inſtabili voluntate, qui huc & illuc inclinans ferebatur:clericatui enim Antiocheno a prima ætate connumeratus,& bene conuerſari pollicitus,ad ſæculares libidines reuerſus iterum delectabatur, in omnibus autem donis D

† mutabilis † imutabilis. Et beatus vir Ioannes Conſtantinopolitanus Epiſcopus ſcripſit epiſtolam quæ vſque adhuc in codicibus legitur,& a peiore ad meliorem pœnitentiam eum transferre præualuit,& iterum bene conuerſari,iterum in clericatu eſſe cœpit. Et Antiochia relicta,in Tharſo transmigrauit. In ea Epiſcopus,nondum Deo volente manifeſtam impietatis illius prædicationem fieri. Prima autem elementa ſuæ doctrinæ ex Iudaico vaniloquio incipiens codicem in propheiiam Pſalmorum

† prædictiones conſcripſit,omnes de Domino † prædicationes abnegantem:culpatus vero & periclitatus, contraria ſibi dixi,non ex voluntate,ſed compulſus omnibus cæremonijs:& codicem ipſum delere pollicitus,latenter conſeruabat Iudaicæ impietatis viaticum.& poſt pauca: Chriſtum enim Ieſum generis noſtri Saluatorem & Dominum(quem ſplendorem paternæ gloriæ & imaginem ſubſtantiæ

b Hebr. 1. Paulus [b] vocat,ferre eum omnia dicens verbo ſuæ virtutis, qui purificationem noſtrorum fecit peccatorum,& ad dexteram paternæ Maieſtatis conſedit,de quo ad Coloſſenſes ſcripſit epiſtolam

c Coloſſ. 1. [c], quod in eo omnia creata ſunt,quæ ſunt in cælis,& in terris,viſibilia & inuiſibilia,quod per eum in eum creata ſunt omnia)hunc non incarnatum Verbum,ſicut Euangelicis vocibus docti ſumus, ſed hominem per vitæ prouectionem & paſſionum perfectionem coniunctum Deo Verbo ſcripſit ſtultus in omnibus. Et hæc in myſticis ſermonibus auſus eſt. E

LXXI. Contra errores eiuſdem Theodori,piæ recordationis Theodoſius & Valentinianus legem promulgantes,inquiunt: Debitam a nobis venerationem pijſſimæ doctrinæ reddentes, eos qui auſi ſunt contra Dominum impie conſcribere debitæ condemnationi ſubijcere, & nominibus dignis vocari oportere exiſtimauimus. Iuſtum igitur circumdari eos confuſione ſuorum peccatorum, & in tali vocabulo permanere in æternum:quatenus nec viui liberentur, & poſt mortem permaneãt contempti. Igitur doctrina Theodori & Neſtorij impiorum & peſtiferorum viſa nobis abominanda eſſe,ſimiliter autem & omnes qui ſequuntur eorum errorẽ,& conſentiunt eorũ impietati, iuſtũ eſt ipſos eamdẽ nominationem mereri, & confuſionẽ indui,vt non Chriſtiani ſed Neſtoriani nominentur,ne dũ nominantur Chriſtiani,ex ipſo inueniantur decorati vocabulo,longe conſtituti a

Chriſtiano-

A Chriſtianorum propoſito,& alienati a recta & immaculata Fide. & poſt pauca: Si quis præterierit
præſentem noſtram ſanctionem, & Theodoro & Neſtorio aſſenſerit,& illorum ſocios imitatur,
poſt gladij vltione tu omnis eius ſubſtantia Fiſco addicatur. Rurſum contra errores illius piæ re-
cordationis Theodoſius & Valentinianus legem promulgantes,inquiunt: Nemo habeat,aut legat,
aut ſcribat,aut proferat Neſtorium,ſeu illius libros,vel codices omnino inutiles,vel ipſius Neſto
rij vel alterios,& maxime Neſtorij aduerſus ſolos Chriſtianos conſcriptos,aut Theodori; ſed v-
nuſquiſque habens tales codices publice illos proferat,& in conſpectu omnium igni tradat.

Et ſi adhuc fortaſſe poſt tot prolatas Patrum contra illum ſententias veſtra fraternitas dubi- LXXIII.
tat,Theodoreti libros legat,in quibus dum contra Cyrillum Alexandrinæ vrbis Antiſtitem eum
defendere nititur,verius accuſat,dicens: Interpretationẽ Cyrillus accuſat octaui Pſalmi, & arguit
hæc verba diuini Theodori: Conſideremus igitur,quis eſt homo,de quo ſtupeſcit & miratur quod
vnigenitus dignatus eſt eius memoriam & viſitationem facere. Sed quod quidem non dictum eſt
de omni homine,in ſuperioribus demonſtratum eſt;quod autem de vno quolibet, ex hoc certum
eſt. Deductas itaque tot teſtibus blaſphemias has eius eſſe quis dubitat? Et tantis blaſphemijs il-
B lius cognitis,eum damnatum iure,quis neget? Diſcuſſo ergo primo de Theodori damnatione ca-
pitulo,nunc ad dicta epiſtolæ Theodoreti indaganda tranſeamus,cuius tota ſeries ſi ſolerter aſpi
citur,ſanctæ Chalcedonenſi Synodo quam ſit aduerſa penſatur. In Geſtis namque eiuſdem Syno-
di & ſcriptis Leonis Cyrillus prædicatur,in epiſtola vero illa Theodoreti Cyrillus in Apollina-
ris dogma corruens reprobatur: ſcriptum quippe in ea eſt: Cyrillus autem libros Neſtorij volens
deſtruere lapſus eſt,& inuentus eſt in Apollinaris dogma cadens;in Geſtis Neſtorius vt Redem-
ptoris noſtri aduerſarius iure damnatus oſtenditur,verbis vero epiſtolæ damnatus iniuſte memo
ratur. Sic quippe in ea dicitur: Antequam in Synodo adueniret reuerendiſſimus ac ſanctiſſimus
Archiepiſcopus Ioannes, Neſtorium ex Epiſcopatu depoſuerũt iudicio & inquiſitione non facta.
in Geſtis Synodi in Dei & Domini noſtri vna perſona duas naturas Cyrillus confeſſus oſtẽditur;
in verbis epiſtolæ vnam naturã tradere dicitur,atque hoc ſenſu correptus vix reſipuiſſe narratur.
In Geſtis Synodi anathematizatus Neſtorius etiam poſt mortem dicitur;in verbis vero epiſtolæ
etiam poſt depoſitionem ſuam,pro ſolo ciuium ſuorum odio ad ciuitatem ſuam non rediſſe perhi
betur,ſic quippe illic ſcriptum eſt: Neſtorius autem quia in ſuæ erat odio ciuitatis,& virorum qui
C in ea ſunt maximorum,illuc reuerti non potuit. In Geſtis ac definitionibus Synodi vnus Filius Ie-
ſus Chriſtus dicitur;at iuxta doctrinam Theodori atque Neſtorij Deus tacetur. Et in Geſtis Sy-
nodi nuſquã Theodorus veritatis doctor dicitur;in verbis vero epiſtolæ idem, cuius blaſphemias
ſupra protulimus,veritatis doctor clamatur: qui nimirum ſi vera dixit,falſa erunt quæ de veritate
Synodus protulit: Quiſquis igitur qui epiſtolam quæ Ibæ dicitur,oſtendere quod ſit de Synodo ni
titur: quid aliud quam geſta eiuſdem Synodi deſtruere conatur? Si enim ſibimetipſis diuerſa ſunt,
nulla proculdubio auctoritate ſubſiſtent: quia quæ ſe impugnando deſtruunt, aliis ædificare non
poſſunt: ſi ſibimetipſis diuerſa ſunt,nulla firmitate conualeſcunt, Domino atteſtante,qui ait: Re-
gnum in ſe diuiſum non ſtabit. Sed abſit hoc,abſit ab illo venerando Concilio,vt ſibimet contraria
ſapiat:& vel ſuperiora ſubſequentib. diſcordia præferat,vel inferiora præcedentibus impugnatura
ſubiungat. Sancta enim fides,quæ vno illic ſpiritu accepta eſt,vno ſenſu credita,vna eſt & Fide præ
dicata. Idcirco in cunctis mundi partibus forma noſtræ profeſſionis facta eſt, quia in precantium
vocibus ſibimet ipſa diſſimilis non eſt.

Sed cur tantummodo ſanctam Chalcedonenſem Synodum conuelli dicimus, ſi auctoritatem LXXIV.
D huic epiſtolæ reprobemus? Quæ nimirum ſi vera creditur,etiam tota ſanctæ Epheſinæ Synodi fi-
des ac reuerentia diſſipatur. Hæc quippe ait,quod in ea Cyrillus præmiorum medicamine ſapien-
tum oculos excæcauit. Quid ergo illic de veritate certum dicitur,vbi ipſa veritas ſacerdotibus ven
dita eſſe perhibetur? Sed quis hoc dicere,quis hoc conſentiat patienter audire? Reprobetur ergo
vna epiſtola mentiens,ne vtraque ſancta Synodus tantæ falſitatis crimen ſuſtineat. veſtræ fidei fun
damentum tenemus,ne poſtquam ſancta prima Epheſina Synodus quaſi venalis arguitur,Chalce-
donenſis etiam(quod abſit)culpa varietatis notetur: quæ vt in verbis ſuis quantæ ſit concordiæ cla
reat,neceſſe eſt, vt veſtra fraternitas vbi ſit completa cognoſcat. Omnes namque nouimus, quod
in Synodo nunquam canones,niſi peractis definitionibus Fidei,niſi perfectis Synodalibus geſtis
habeantur,vt ſeruato ordine cum prius Synodus ad Fidem corda ædificet, tunc per regulas cano-
num mores Eccleſiæ actuſq. componat. Vigilanti ergo cura reſpicite,quæ in ſexta illius Actione
ſanctæ Fidei profeſſio conſummatur: moxq. in ſeptima ad inſtitutionem iam fidelium regula cano
num figitur, Vlterioribus vero Actionibus nihil de cauſa Fidei,ſed ſola negocia priuata verſantur.
qđ cum Reſponſales veſtri ita eſſe ambigerent, curæ nobis fuit ex ptolatis multis hoc codicibus
E demonſtrare. Nos tamen hac de re numquam dubitari poſſe credimus,quia & eadem ſeries ſic ſe
inſinuat, vt credi aliter contradicat.

Primum quidem quia(ſicut dictum eſt)iam definita Fidei regula in Actione ſexta oſtenditur LXXV.
ordo cauſæ indicat,vt in Actione ſubiuncta canonum forma ſequeretur. Secundũ vero eſt,quia &
in Actionis ſextæ terminum iam canonum norma prælibatur,dum illic a Principe venerabilibus
Epiſcopis dicitur: Aliqua ſunt capitula quæ ad honorem veſtræ reuerentiæ vobis reſeruauimus,
iuſtum exiſtimantes,hæc a nobis regulariter per ſingula Synodum * firmari,& cetera. Prælibati- * formari
tione itaque ſextæ actionis oſtenditur,quia iure conſtitutiones canonum nonniſi in Septima con-
tinentur. Quid enim ſupererat quod perfecta Fidei profeſſione,fieret, niſi vt quorumdam fide-
lium actiones illicitas ſancta Synodus poſitis regulis indicaret? quamuis ſi ſolerter aſpicimus
canonum regulas poſitas,non ſicut putatur,in ſeptimæ,ſed inter ſextas ſextæ Actioni inuenimus. Nam
cum in eiſdem Conſtitutionibus ſanciendis, non dies,non Imperium ponitur,non qui reſiderent,
deſcribuntur: proculdubio cum non conſueto exordio cœptæ ſunt,quia præcedenti Actioni ſubiu-

xæ ſunt demonſtrantur;quia vero in Actione ſexta Fidei cauſa perficitur, ipſa Epiſcoporum om- A
nium generali ſubſcriptione declaratur. Nam qui poſt ſubſcripſerunt ſententiam, cuncta quæ de
Fide agenda fuerant,finita teſtati ſunt. Vnde & in cauſis poſt ſpecialibus nudis tantummodo ver-
bis loquuntur,atque ea quæ decernentes dixerant,nulla ſuppoſita ſubſcriptione,firmauerũt. Quæ
reuerendiſſimi Epiſcopi ita in Actione ſexta omnia quę de Fide agenda fuerant,cognoſcebant:vt,
ſicut illic ſcriptum eſt,clamarent: Suplicamus,dimitte nos,pie Imperator,dimitte nos: quodque
non pro Fide,ſed pro ſpecialibus cauſis detenti ſunt,principali illic reſponſione monſtratur, cum
dicitur:Sacratiſſimus & pijſſimus dominus noſter Martianus Auguſtus ad ſanctam Synodum di-
xit:Laboraſtis multo ſpacio fatigationem perpeſſi:ſuſtinete autem tres aut quatuor dies adhuc,&
præſentibus magnificentiſſimis iudicibus noſtris, ſingula quæcumque vultis monete,competens
adepturi ſolatium.Qui igitur ad ſingula quæq. vellent motura retenti ſunt,licet quia nequaquam
vltra Actionis ſextæ terminum pro Fidei cauſa reſtiterunt.

LXXV. Sed cur de his extenſa ratione agimus,qui tanta prædeceſſoris noſtri beati Leonis auctoritate
fulcimur? Ipſe namque,ſicut multa ſuperius epiſtolarum eius atteſtatione docuimus, Geſta mul-
tiplicia cauſarum ſpecialium reprobando,auctoritatem Synodi in ſola fidei definitione conſtrin- B
xit. Hinc eſt enim,quod peracta Synodo, cunctas nobis ſuſpicionum nebulas tergens, aperte ad
Maximum Antiochenæ ſedis Antiſtitem ſcribit,dicens:Si quid ſane ab his fratribus quos ad ſan-
ctam Synodum vice mea miſi,præter id quod ad cauſam fidei pertinebat,geſtum eſſe perhibetur:
nullius erit penitus firmitatis;quia ad hoc tantum ſunt ab Apoſtolica Sede directi,vt excíſis hære
ſibus, Catholicæ eſſent Fidei defenſores: quicquid enim ad examen Epiſcopale defertur, po-
teſt aliquam diiudicandi habere rationem. Sed ſolent nonnulli dicere, hæc eum pro Anatolij
Conſtantinopolitanæ Vrbis Epiſcopi præſumptione dixiſſe:qui ſi & res geſtas,& ea quæ nunc pro
tulimus epiſtolæ verba conſiderant,ſuſpicari protinus falſa ceſſant.namque cum prædictus Con-
ſtantinopolitanæ vrbis Epiſcopus nouum aliquid conatur arripere,cõſtat illic ei Legatos Sedis A-
poſtolicæ cum ſumma auctoritatis libertate reſtitiſſe.Quod & factum in Synodo legitur,& eiuſdẽ
Synodi ad præfatum prædeceſſorẽ noſtrum epiſtolis approbatur. a ſæpeſato autem eodem præde-
ceſſore noſtro ad Maximum,ſicut prædiximus,nouimus ſcriptum: Si quid ſane ab his fratribus,
quos ad ſanctam Synodum vice mea miſi,præter id quod ad cauſam fidei pertinebat,geſtum eſſe
perhibetur,nullius erit penitus firmitatis:quia ad hoc tantum ſunt ab Apoſtolica Sede directi, vt C
excíſis hæreſibus, Catholicæ eſſent Fidei defenſores. Si ergo de Anatolij cauſa loquens,hoc quod a
vicarijs ſuis actum in Synodo fuerat redarguit nimirum quia contradixerant,reprehendit.

LXXVI. Et quis hæc vel ſtultus ſentiat? dum conſtet quod hac de re beatus Leo Anatolio conquerenti
multa in vicariorum ſuorum,quia contradixerant,laude reſcribat:cuius epiſtolæ nunc idcirco ver
ba non ponimus,ne volumen hoc immoderatius extendamus:cum vero & ſubiicitur: Quicquid
enim præter ſpeciales cauſas ſynodalium Conciliorum ad examen Epiſcopale defertur, poteſt ali
quam dijudicandi habere rationẽ:aperte nobis licentia tribuitur, vt quicquid illic extra fidei cau-
ſas de perſonis geſtum eſt,retractetur. Specialis quippe ſynodalium Conciliorum cauſa eſt fides,
quicquid ergo præter fidem agitur, Leone docente,oſtenditur,quia nihil obſtat,ſi ad iudicium re-
uocetur. Quia vero & apud eoſdem Epiſcopos qui in Chalcedona reſiderunt,in veneratione Syno
dus nonniſi vſque ad fidei definitionem fuit:per hoc aperte oſtenditur;quod plerique Græci anti-
quiores continere Synodum nonniſi in ſex actionibus ſubiunctis canonibus demonſtratur,vt om-
nino cetera quæ priuato ſtudio fuerant mota,non habeant. Vnde & Encyclia hæc ita eſſe teſtan-
tur. Nam Leoni Auguſto Alipius Epiſcopus Cæſareæ Cappadociæ ſcribens ait: Sic ſe habentibus D
veſtræ pietati ſignifico,quia ea quidem quæ particulariter examinata ſunt,& quæ geſta a ſanctis
Epiſcopis in Chalcedonenſi ciuitate collectis,non legi: neque enim a ſanctæ memoriæ tunc Epi-
ſcopo Thalaſſio qui interfuit ſancto Concilio hæc delata inſpexi. Atteſtante ergo Alipio Epiſcopo
perdocemur,quod non aliquid eſt allatum amplius ex his quæ geſta noſcuntur, ſed tantummodo
definitionem expoſitam ab illo ſancto Concilio hanc delatam inſpexi. Atteſtante ergo Alipio Epi
ſcopo perdocemur,quia præter cauſam fidei nihil de Synodo in veneratione Thalaſſius tenuit: q
illic & præter cauſam fidei Epiſcoporum negocijs priuatis interfuit. Si igitur in Actione ſexta pro
feſſio fidei conſummatur,moxq. canonum regula figitur,ſi beatus Leo negocijs, quæ illic priuate
mota ſunt,contradicit,ſi hoc quod vltra fidem geſtũ eſt,nec is qui fecit Thalaſſius tenuit:cur nos
hæreticam epiſtolam retractaſſe reprehendimur, qui hac in re cunctorum nos præcedentium au-
ctoritate roboramur? Et quamuis ab eodem epiſtola alienum ſe Iba reſpondeat,quamuis quia ap
probata ſit,aut difficulter,aut nullatenus demonſtretur: licenter tamen vnuſquiſq. eam reprehen-
deret, etiamſi Epiſcopi in eadem Concilio reſidentes ſuis illam ſubſcriptionibus approbaſſent:
quia poſt quam,beato Leone ſcribente,ius retractandi & dijudicandi conceditur,etiam ſi qua eſ- E
ſe poterat eorum qui interfuerant,in priuatis negocijs auctoritas vacuatur.

LXXVII. Diſcuſſo itaque ſecundo capitulo,tertium ſupereſt:quod tanto debemus in breuitate conſtrin
gere,quanto & vos nobis hac in re non credimus reſultare. neque enim Theodoreti omnia ſcripta
damnamus,ſed ſola quæ contra duodecim Cyrilli capitula,ſola quæ contra rectam fidem aliquan
do ſcripſiſſe monſtratur. quæ tamen & ipſe damnaſſe cognoſcitur, qui in ſancta Chalcedonenſi
Synodo vera confeſſus inuenitur. Nam quomodo poſt errorem recte ſapiat,& ea quæ prius ſcrip
ſerat,& ea quæ in Chalcedonenſi Synodo ab illo ſunt geſta,manifeſtant. Ipſe namque Neſtorio
ſcribens ait: In his quæ in tuam venerationem iniuſte atque inique prolata ſunt, nec ſi mihi quis
vtramque manum abſciderit, potero præbere conſenſum. Aemerio quoque Nicomediæ Epi-
ſcopo ſcribens ait: Damnationi venerandi ſanctiſſimi Epiſcopi Neſtorij quæ facta dicitur,non de
bemus præbere conſenſum. Ad Alexandrum quoque Hieropolitanum Epiſcopum ſcribens ait: Et
ante tuæ ſanctitati prædixi,quaſi domini mei venerabilis & ſanctiſſimi Epiſcopi Neſtorij fuerit
dogma

A dogma damnatum, nec ego, cum his qui faciunt, communicabo. Ad Alexandrum vero Syriæ
Palæſtinorum Præſulem ſcribens ait: Exiſtimo præ omnibus maxime ſatisfactum eſſe domino
meo ſanctiſſimo ac venerando Ioanni Epiſcopo, quod nullatenus acquieſcam in damnatione do-
mini mei ſanctiſſimi & venerandi Neſtorij Epiſcopi præbere cōſenſum, quæ in Tharſo & in Ephe
ſo facta eſt.

Qui poſtmodum tamen cum reſiſtentium certamine ſancto Chalcedonenſi Concilio admiſ- LXXVIII.
ſus, aperte anathema in Neſtorium protulit; ſeque Orthodoxum ipſo hæretico reprobato mon-
ſtrauit. Dudum namque ſanctæ Eccleſiæ diuerſa ſentiens, & contra beati Cyrilli duodecim capi-
tula ſcribens ait: Sanctam Virginem Theotocam vocamus, non quod Deum peperit per naturam,
ſed quod hominem ediderit coniunctum Deo, quem ipſe formauit. & poſt pauca: Si naturalis con
iunctio facta eſt formæ Dei & formæ ſeruili, & inuenietur legiſlator neceſſitatibus legis ſeruiens.
Et rurſum, nomine cōmunicationis vtentes, vt vnum quidem Filium adoramus, & eum qui aſſum-
pſit, & eum qui aſſumptus eſt; differentiam tamen cognoſcimus naturarum. Theophoron autem di
cere portans vel Dominum indutus hominem Chriſtum, vt a multis ſanctis Patribus dictum eſt,
B non recuſamus. & poſt alia: Conſiderate, inquit Apoſtolus [a], Pontificem confeſſionis veſtræ Ie a Hebr. 3.
ſum fidelem ei, qui fecit illum, ſicut & Moyſes in omni domo ſua. Facturam autem eum quis eſſe
dixerit recta ſentiens: increatum & cum Patre coæternum, & addam, verum: ſed cum qui eſt ex ſe-
mine Dauid, qui liber ab omni peccato Pontifex noſter fuit, & victimam ipſe ſe pro nobis obtulit
Deo habens in ſe certe Dei Verbum adunatum ſibi inſeparabiliterque coniunctum. Et rurſum,
vt eum quaſi oſtenderet ad Diuinitatem per incrementa creuiſſe, in eodem opere ſubiungit di-
cens: Ait Angelus [b] Virgini: Spiritus ſanctus ſuperueniet in te, & virtus Altiſſimi obumbrabit ti- b Luc. 1.
bi: ideoque quod naſcetur ex te ſanctum, vocabitur Filius Dei. Conſiderate hic etiam, quia cuncta
humanitus dicuntur: Erit, inquit, magnus, non dixit, eſt. & Filius Altiſſimi vocabitur, non dixit, vo-
catur: & dabit ei Dominus ſedem Dauid Patris ſui, nō dixit, habet, ſed dabit ei Dominus. & regna
bit, non dixit, regnat. & ſuper quos? ſuper domum Iacob, non dixit, ſuper Angelos & Archangelos.
Rurſum in eodem libro ſecundo ait [c]: Ieſus autem Spiritu ſancto regreſſus eſt a Iordane. & ite- c Luc. 4.
rum: Regreſſus eſt Ieſus in virtute Spiritus in Galilæam, non Dei Verbum cooperatione vel auxi-
lio eguiſſe Spiritus Sancti arbitteris, ſed viſibile templum varijs ſancti Spiritus donationibus frue-
C batur. Et poſt alia: Ieſus Chriſtus, inquit, [d] heri & hodie ipſe & in ſæcula. Quomodo igitur, o ſa- d Hebr. 13.
pientiſſimi, debemus aduertere, quomodo idem ipſe heri & hodie & in ſæcula, & temporaliter &
æternus, & in tempore & ſuper tempora; nam ſi æternus eſt, temporalis nō eſt, & ſi in tempore eſt,
ſuper tempus non eſt. & rurſum: In Domino Deo noſtro Ieſu Chriſto deitatis & humanitatis quaſi
vnitatem adſtruens ait: naturas diſcernimus Dei Verbi. naturam integram dicimus & perſonam
ſine dubitatione perfectam: nec enim ſine perſona fas eſt aſſeuerare ſubſtantiam, perfectam quoq.
humanam naturam cum ſua perſona ſimiliter confitemur. Cum vero ad coniunctionē reſpicimus,
tunc demum vnam perſonam merito nuncupamus.

Quis hæc, fratres cariſſimi, plena omni impietate non videat? A quibus tamen conſtat, quod ſi LXXIX.
poſtmodum ipſe correxit qui in ſancta Chalcedonenſi Synodo Neſtorium anathematizare conſen
ſit. Quis non videat quanta temeritate plenum ſit, Theodoreti ſcripta ſuperbiendo defendere? quę
eumdem ipſum conſtat, recta poſt profitēdo, damnaſſe? Dum vero eius & perſonam recipimus, &
ea quæ dudum latuerant prauæ ſcripturę probamus, in nullo a ſanctæ Synodi actione deuiamus:
quia ſola eius hæretica ſcripta reſpuentes, & cum Synodo adhuc Neſtorium inſequimur, & cum
D Synodo Theodoretum profitentem recta, veneramur. Alia vero ſcripta illius non ſolum recipi-
mus, ſed eis etiam contra aduerſarios vtimur. Nam cum Theodoricus Canticorum Canticum
vellet exponere, & non ad commenta ſed potius ad deliramenta laboraret: per hunc librum Aethio
piſſæ Reginæ blanditum fuiſſe, profeſſus eſt. quod Theodoretus reprehendens, nomen quidē eiuſ-
dem Theodori ſupprimit, ſed tamen veſaniam patefecit. Eiuſdem namque libri commenta con-
ſcribens ait: Audio plures Canticum Canticorum detrahentes, & non credentes ſpiritalem eſſe li-
brum; fabulas autem quaſdam aniculares per veſaniam texentes componere, & præſumere dicen
tes: quia ſapiens Salomon ad ſeipſum & filiam Pharaonis hunc librum conſcripſit. Quomodo er-
go nulla ſcripta eiuſdem Theodoreti recipimus, qui illum etiam contra Theodorum adſertorē ve-
ritatis inuenimus? hæc ad ſcripta veſtra reſpondemus.

Sed opportunum valde iudicamus, vt ea quæ ſine ſcripto a Reſponſalibus veſtris audiuimus, LXXX.
breuiter verba replicemus. Dixerunt enim, Theodorum a Ioanne Antiochenæ vrbis Epiſcopo mi-
ra per epiſtolam atteſtatione laudatum. quod verum nos nullo modo credimus. Si tamen & tale
aliquid fortaſſe reperitur: plus fidei primæ Epheſinæ Synodo, plus Cyrilli libris, plus Heſychij,
E quam alijs quæ innoteſcere nunc vſque nequiuerunt, epiſtolis commodamus. Debemus tamen
accedere, etiam concedentes aliquid dicere. ita ergo vt Reſponſales veſtri aſſerunt, eſſe ſentia-
mus. Vos ſcitis, fratres dilectiſſimi, quod res quæ dubietati ſubiacet, in partem ſemper eſt
interpretanda meliorem. Quid itaque obſtat, ſi dum de eius errore occultum adhuc & dubium
fuit, ab vno Patre laudatus eſt: & innoteſcente poſt perfidia, pene omnium magnorum Patrum
ſententijs velut immanis beſtia quaſi crebreſcentibus iaculis eſt confoſſus? An non & malos a bo
nis aliquando laudatos nouimus? nec tamen eiſdem laudibus defenſos. Quid namque in Hæ-
reſiarchis Origene deterius, & quid in Hiſtoriographis inueniri Euſebio honorabilius poteſt? Et
quis noſtrum neſciat in libris ſuis quantis Origenem Euſebius præconijs attollat? Sed quia ſan-
cta Eccleſia ſuorum fidelium corda benignius quam verba diſtrictius penſat: Et plus in hæreticis
ſenſum proprium, quam teſtatio Euſebij abſoluere potuit: nec rurſum Euſebium laudati Orige-
nis culpa damnauit.

An non & Gregorius Nyſſę vrbis Epiſcopus cum Canticorum Canticū exponit, magnis Ori- LXXXI.

 genem

genem laudibus præfert? An non & Hieronymus noſtræ Eccleſiæ presbyter & ſingularis Hebræi A ſermonis interpres tanto erga Origenem fauore intenditur, vt pene diſcipulus eſſe videatur? Sed quia plus cauſa quam verba penſanda ſunt, nec illis ſua benignitas nocuit, nec illum a reatu proprio fauor alienæ atteſtationis excuſauit.

LXXXII. a Rom. 10. b Philip. 2. c 1. Cor. 3.

Cogor poſt hæc, fratres cariſſimi, dolens cum [a] Paulo dicere: Teſtimoniũ perhibeo vobis, qđ æmulationem Dei habetis, ſed non ſecundum ſcientiam: cuius erga vnitatem ſanctæ Eccleſiæ dum viſcera caritatis aſpicio, diſcordes vos intolerabilius ingemiſco. Penſate, quæſo, quo ardore ſanctę vnitatis anhelabat, cum Philippenſibus diceret [b]: Si qua conſolatio in Chriſto, ſi quod ſolatium caritatis, ſi qua ſocietatis ſpes, ſi qua viſcera & miſerationes, implete gaudium meum, vt idem ſapientes, eamdem caritatem habentes, vnanimes, idipſum ſentientes. Qui igitur vnanimitatem locuturus, tot & tales inquiſitiones præmiſit: quantum eſſet huius virtutis meritum, non explendo, ſed inquirendo monſtrauit. At contra quam ſit malum diſcordiæ, loquens Corinthiis oſtendit. ait [c] enim: Significatum eſt mihi de vobis, fratres mei, ab his qui ſunt Chloes, quia cõtentiones ſunt inter vos: hoc autem dico, quod vnuſquiſq. veſtrum dicit, Ego ſum Pauli, ego autem Apollo, ego vero Cephæ, ego autem Chriſti. Quod cum quanta animaduerſione loquatur, agnoſcimus, ſi ſubiun B ctæ increpationis verba penſamus. ait enim: Diuiſus eſt Chriſtus? numquid Paulus crucifixus eſt pro vobis, aut in nomine Pauli baptizati eſtis?

LXXXIII. d Hebr. 12.

Conſiderate igitur, fratres mei, & dum Deo adhuc expectante, omni incerto vitæ fine permittimur, vigilanti cura perpendite, quia illam ſciſſionem ſanctæ Eccleſiæ pro Theodoro facere fraternitas veſtra non metuat, quam pro ſe vel profiteri Paulus expauit. Cur non ad memoriam pro vnitate ſeruanda beati Auguſtini dictum reducitur? qui dum de vnico baptiſmate loqueretur, idcirco Cyprianum, martyrem, qui de iterando baptiſmate ſcripſerat, defunctum perhibuit: quia licet prauum quid ſenſerit, numquam tamen ſe a totius Eccleſiæ communione ſuſpendit. Sic igitur permanere in ſanctitate * ſeruante conſtat fratres dilectiſſimi, quia dum vos ab Eccleſiæ vnitate diſiungitis, omne virtutis meritum perdidiſtis, etiã ſi recte teneatis: ſcriptum quippe eſt: [d] Pacem ſequimini cum omnibus & ſanctimoniam, ſine qua nemo videbit Dominum.

LXXXIV.

Multa loquuti ſumus, quia & ad multa ratiocinando reſpondimus. Et cum teſtimonia ex Patrum dictis innumera ſuppeterent, perpauca poſuimus: videlicet cupientes vt ſcripta noſtra in cauſis ſingulis narratio breuiata ſuccingeret, ne fortaſſe tædium legenti generarent. Vnum tamen qđ C iam ſuperius diximus, non tædet ſi etiam crebro replicemus: Quia fidem ſanctæ Chalcedonenſis Synodi illibatam per omnia Deo auctore ſeruamus, eiuſque definitiones, ſicut Epheſinæ, primæ Conſtantinopolitanæ, ac Nicænæ Synodi irretractabiles nunc vſque tenuimus, & vel morte propoſita irretractabiles cuſtodimus. Veſtra igitur dilectio communionem fidelium Orthodoxorum fratrum non fugiat, ne præſentis vocis noſtræ adiutorium ſi audire neglexerit, contra ſe in teſtimonium vertat. Nos autem ad Dominum poſt verba recurrimus, eumque quãtum poſſumus fletibus exoramus, vt hoc quod vobis ad ſequendam concordiam a nobis dicitur, ipſe in veſtris mentibus manu intimæ inſpirationis operetur.]hactenus vltima aduerſus ſchiſmaticos Gregorii epiſtola, Pelagij Papæ iuſſu nomineque conſcripta, nunc primum edita, quam & vna cum alijs duabus ſuperius recitatis in recentiori, quæ paratur, eiuſdem Gregorij Papæ epiſtolarum editione, cudendam dedimus.

LXXXV. *Pelagius per Exarchum ſchiſmaticos exagitat.* e Paul. diacon. de geſt. Longob. lib. 3. cap. 12. * Parentino f Greg. lib. 1. ep. 16.

Cum autem adhibitum bene præparatum a Gregorio aduerſus ſchiſmaticos pharmacum male affectis animis ſchiſmaticorum Papa Pelagius minime profuiſſe cognouiſſet; eoſdem per ſæcularem poteſtatem cohibere conatus eſt, imitatus Pelagium Pontificem Seniorem, qui eoſdem (vt vidimus) per Narſetem Ducem compeſcere laborauit. Itaque aduerſus ipſos Smaragdum Italiæ D Exarchum Rauennæ degentem excitauit: qui haud impiger eoſdem coercere aggreſſus eſt, nec ceſſauit quouſque depaſcentem Eccleſiam morbum illum auferret penitus ex ijs regionibus. Rem vero geſtam ſic narrat Paulus [e]: Smaragdus Patricius veniens de Rauenna in Gradum, per ſemetipſum e baſilica extrahens Seuerum, Rauennam cum iniuria duxit cum aliis tribus ex Iſtria Epiſcopis, Ioãne Parentino *, Seuero, atque Vindemio: quibus comminans exilia, atque violentiam inferens, communicare compulit Ioanni Rauennati Epiſcopo Trium capitulorum damnatori: qui a tempore Papæ Vigilij & Pelagij a Romanæ Eccleſiæ deciderat ſocietate. Exacto vero anno, e Rauenna ad Gradum reuerſi ſunt. Quibus nec plebs communicare voluit, nec ceteri Epiſcopi eos receperunt.]hæc de conatu Exarchi Smaragdi Paulus. Quod igitur exacto anno hi permiſſi ſunt ad ſuas redire Eccleſias, indicatur eos aſſenſum præbuiſſe Catholicæ veritati, & coniunxiſſe ſe, a qua diuiſi ſchiſmate erant, Romanæ Eccleſiæ: nam de Seuero id affirmat S. Gregorius Papa [f] in epiſtola ad ipſum ſcripta anno primo ſui Pontificatus. Sed quomodo (quod idem teſtatur) ad vomitum ſit reuerſus, ſuo loco dicemus. Hæc autem ſub Exarcho Smaragdo hoc anno cœpta, ſequẽti abſoluta fuiſſe oportuit: ſiquidem Exarchatus Smaragdi exordium ponitur anno quingenteſimo octogeſimoquarto, ac triennio tantummodo perduraſſe. E

LXXXVI. *Error Pauli et recẽtiorũ Hiſ.* g Sigon. de Re Ital. lib. 3. & Hieron. Rub. lib. 4 hiſt.

Sed hic lector attendat, grauiſſime in errorem lapſum (quod attigimus) Paulum diaconum, alijs errandi occaſionem fuiſſe, dum putauit damnatores Trium capitulorum eoſdem fuiſſe ab Eccleſiæ communione extorres, vt dum de Ioanne Rauennate aſſerit, eo quod Trium capitulorum damnator extiterit, a Romanæ Eccleſiæ communione excidiſſe: adeo vt plane conuincatur ipſe Paulus de Tribus capitulis hiſtoriam minime aſſecutus fuiſſe, quæ ex ſuperioribus dictis, & iis quæ S. Gregorius Papa pluribus tradit epiſtolis, ſatis perſpicua inſpicientibus redditur: nam penitus contrarium accidit. In quẽ errorem lapſos vidimus recentiores hiſtoricos [g] & quidem diſertos viros Paulũ errantẽ ſecutos: ex quo factum eſt, vt in deuium ſemel immiſſo pede, iidẽ implicati teneãtur alijs multis erroribus, vt cum dicunt Ioannem Rauennatem Epiſcopum aduerſus Romanã Eccleſiam rebelaſſe, atque Smaragdũ Exarchum aduerſus Catholicos Epiſcopos cõcitaſſe,

& alia

Digitized by Google

A & alia huiuſmodi veritati contraria:nam ita in re tanta a vero exorbitantes,vix credi poteſt , in
quot ſint abducti mendacia , nec quidem leuis momenti,dum qui fuerunt Catholici collocant in-
ter ſchiſmaticos,ſchiſmaticos vero inter Catholicos numerant,& perſecutorem vocant Exarchũ
Smaragdum qui ſchiſmatico zelo pietatis exagitauit.Sed ad alia tranſeamus.

In Gallijs hoc anno ex hac vita deceſſit ſancta Diſciola virgo ſancti Saluij Epiſcopi Albigenſis LXXXVII.
neptis,monialis in monaſterio ſanctæ Radegundis Reginæ Pictauis exiſtentis: in cuius tranſitu a Greg. Turon.
quæ admiranda effulſerunt ſanctitudinis ſigna,narrat pluribus Gregorius [a] hoc ipſo anno, qui hiſt.Franc.lib.6.
eſt octauus Childeberti Regis. cap.29.

IESV CHRISTI ANNVS	PELAGII PAP. II. ANNVS	MAVRITII IMP. ANNVS
587.	10.	2.

B ADiunt Ianuarij Kalendæ anni Redemptoris quingenteſimi octogeſimiſeptimi , Indictionis I.
quintæ,cum ſecundum in Imperio annum Mauritius ageret,quo Conſulatum abſque colle-
ga ſuſcepit,vt ita reliqui anni eius Imperij a primo Conſulatu nomen multiplicato numero ſorti-
rentur quod factum reperies apud volumen epiſtolarum S.Gregorij,in cuius libri ſecundi exor-
dio ſeptimus numeratur annus a Mauritij Conſulatu.

Hoc ipſo anno a Ioanne Epiſcopo Cõſtãtinopolitano celebrata eſt Synodus in cauſa Gregorij II.
Epiſcopi Antiocheni. De hac nos acturi, primũ omnium,vt ex more rationem temporis ſartam te- *De tempore Sy*
ctam in omnibus relinquamus,plura ſunt quæ hoc anno eam habitam Synodum docent:atque in *nodi Conſtanti*
primis dum S.Gregorius decimatertia Indictione numerat a tempore huius Synodi annos octo:nã *nopolitanæ.*
ſcribens ad Eulogium Epiſcopum Alexandrinum dicta Indictione decimatertia,hæc habet [b]: An b Greg. lib. 4. In
te annos ſiquidem octo,ſanctæ memoriæ Pelagij prædeceſſoris mei tempore,frater & coepiſcopus dict.13.epiſt. 30.
noſter Ioannes in Conſtantinopolitana vrbe ex cauſa alia occaſionem quærens,Synodum fecit, in
qua ſe Vniuerſalem appellare conatus eſt.Quod mox idem deceſſor meus vt agnouit,directis lit-
teris,ex auctoritate S.Petri Apoſtoli eiuſdem Synodi Acta caſſauit:quarum videlicet epiſtolarum
C ſanctitati veſtræ exẽplaria ſtudui deſtinare. Diaconẽ vero qui iuxta morẽ pro reſponſis Eccleſiæ
faciendis piiſſimorum dominorum veſtigijs adhærebat,cum præfato ſacerdote noſtro Miſſarum
ſolemnia celebrare prohibuit.]hæc Gregorius de tempore Synodi,& rebus in ea geſtis.Idem in-
ſuper redditur certum tempus ex ſententia Euagrij [c], dum numerat annos ſexaginta & vnum a c Euag. lib.6.c.7
tempore memorabilis illius terræmotus,quo Antiochena ciuitas proſtrata eſt anno Domini quin
genteſimo vigeſimoſexto,vſque in hunc annum , quo poſtquam Gregorius Antiochenus Epiſco-
pus e Synodo reuerſus eſt,iterum contigit eamdem ciuitatem eadem funeſta clade vexari . Hæc
quo ad tempus ſatis.

Quod vero pertinet ad Gregorij Epiſcopi Antiochiæ cauſam, quam ad ſuos explendos affe- III.
ctus Ioannes Conſtantinopolitanus Antiſtes(vt ex Gregorio Papa vidimus)ſtulte prætexuit: hic *De cauſa Gre*
recitemus quæ Euagrius de ea habet in hæc verba [d]: Cum Aſterius Orientis gereret Præfecturã, *gorij Epiſc. An*
& contentio inter eum & Gregorium orta eſſet;primum omnes primores ciuitatis Aſterij partib. *tiocheni.*
ſe addixerunt:deinde adiuncti ſunt etiã ei qui populares erant & artes exercebãt in ciuitate(ſingu d Euag.li.6.c.7.
li enim ſe aliquid dãni a Gregorio accepiſſe affirmabant)poſtremo vero plebi, vt conuicia in Gre-
D gorium iaceret, permiſſum erat.Ambo igitur & optimates & populares in eamdem cum plebe qua
ſi pedibus iere ſententiam;& cum in plateis, tum in theatro probra & contumelias in Epiſcopum
Gregorium intorquere non ceſſauere.Quinetiam ne a ſcena quidem talis abfuit petulantia.Qua-
propter Aſterius abdicatur Præfectura,ad quam adminiſtrandam Ioannes eligitur:cui Impera-
tor dat mandatum,vt de ſeditione illa accurate inquireret.

Hic Ioannes vir ſane erat nec ad minima quidem negotia procuranda,nedum ad tam grauẽ IV.
ſuſcipiendam prouinciam idoneus.Itaque cum ciuitatem tumultu ac ſeditione referſiſſet,edictũ-
que publicaſſet, cuique liberum eſſe pro arbitratu ſuo Epiſcopum inſimulare:libellum contra eũ
ab Argentario quodam accepit,quo accuſabatur cum propria ſorore alteri viro in matrimonium
data rem habuiſſe.Recepit item ab alijs eius generis hominibus,quod proſperum ciuitatis ſtatum
non ſemel,ſed ſæpius labefactarat.At Gregorius cum de eo ſe purgauit crimine,tum de alijs ad Im
peratorem & Concilium prouocauit. Me igitur cum eo aſſidue verſante,prælenteque , iter capit *Gregorius abſo*
Conſtantinopolim de criminibus hiſce ſe purgaturus.Ac cum Patriarchæ omnes partim per ſe , *lutus.*
partim per vicinos quæſtioni de Gregorio habitæ intereſſent , ac cauſa eſſet coram ſacro Senatu
E & multis ſanctiſſimis primarum vrbium Epiſcopis cognita:poſt multas & graues contentiones ſe
cundum Gregorium ſententia promulgata eſt,vt eius accuſator acrius excruciatus & circum ciui
tatem actus,exilio mulctaretur.Itaque Gregorius ad ſuam reuertitur ſedem.]hactenus Euagrius
de cauſa Gregorij Epiſcopi:ſed(vt diximus)hi erant Ioannis Conſtantinopolitani prætextus co-
gendæ Synodi,re vera autem vt illud de nomine Oecumenici adimpleret, quod e animi ſenten-
tia omnino perfecit.

Cum hæc autem in Synodo Conſtantinopoli eſſe acta Pelagius Pontifex Romanus accepiſſet; V.
cuncta delenda eſſe præter ſententiam pro Gregorio latam,datis ad Ioannem Conſtantinopolim *Pelagius irri-*
litteris ſcripſit;& Archidiacono ſuo illic agenti, vt irrita cuncta redderet,præcepit. Id quidem tum *tam reddit Sy*
ad Euſebium Epiſcopum Theſſalonicenſem(vt dictum eſt)ſcribens S.Gregorius teſtatus eſt,tum *nod. Conſtanti*
etiam in epiſtola quam poſtea ad ipſum Ioannem dedit,affirmat.ſunt in epiſtola ad Ioannem hæc *nopolitanam.*
verba [e], dum exprobrat ipſi quam prætetulit hypocriſin:Qui enim(inquit)indignum te eſſe fate e Gregor. lib.4.
baris,vt Epiſcopus dici debuiſſes:ad hoc quandoque perductus es,vt deſpectis fratribus, Epiſco epiſt.38.
pus

pus appetas ſolus vocari. Et quidem hae de re ſanctæ memoriæ deceſſoris mei Pelagij grauia ad ſā- A ctitatem veſtram ſcripta tranſmiſſa ſunt: in quibus Synodi, quæ apud vos de fratris quondam & conſacerdotis noſtri Gregorij cauſa congregata eſt, propter nefandum elationis vocabulum Acta diſſoluit; & Archidiaconum, quem iuxta morem ad veſtigia dominorum tranſmiſerat, Miſſarum vobiſcum ſolemnia celebrare prohibuit.] hæc Gregorius de rebus tunc a Pelagio Papa geſtis.

VI.

a Gregor. lib. 7. epiſt. 69.

Rata habita lata ſentētia ꝑ Gregorio Antioch. Epiſc.

Affirmat hoc ipſum in dicta epiſtola ad Euſebium Epiſcopum Theſſalonicæ, vbi de Actis eiuſdem Synodi ex parte abolitis ab ipſo Pelagio, integris remanentibus quæ in cauſa Gregorij Antiocheni acta fuiſſent, hæc ait [a]: Cognoſcat ſiquidem fraternitas veſtra, Ioannem quondam Cōſtantinopolitanæ Eccleſiæ Antiſtitem contra Deum, contra pacem Eccleſiæ, in omnium deſpectū & iniuriam ſacerdotum, modeſtiæ & manſuetudinis terminos exceſſiſſe, & illicite in Synodo ſuperbum ac peſtiferum Oecumenicon, hoc eſt, Vniuerſalis ſibi vocabulum vſurpaſſe. Quod beatæ recordationis Pelagius deceſſor noſter agnoſcens, omnia Geſta eiuſdem Synodi, præter illa quæ illic de cauſa venerandæ memoriæ Gregorij Epiſcopi Antiocheni ſunt habita, valida omnino diſtrictione caſſauit, diſtrictiſſima illum increpatione corripiens, vt ſe a nouo & temerario ſuperſtitionis nomine cohiberet: adeo vt ſuum illi diaconem (niſi tantum nefas emendaret) procedere pro- B hiberet.] hæc ibi. Erat magnæ indicium inflictæ pœnæ, prohibere ne diaconus Apocriſatius in ſacris cum Ioanne communicaret: ſignificabatur enim his ſymbolis, ipſum Conſtantinopolitanū Epiſcopū reiectum eſſe cōmunione Apoſtolicæ ſedis. Sed par eſt hic ipſas Pelagij litteras recitare.

VII.

b Gregor. lib. 4. Indict. 13. epiſt. 36.

c Pelag. epiſt. 1. tom. 1. ep. Rom. Pont.

Cum igitur Pelagius Papa accepiſſet in Synodo Conſtantinopolitana (vt vidimus) hoc anno habita ipſum Ioannem Epiſcopum Conſtantinopolitanum Oecumenici nomen vſurpaſſe, continuo aduerſus eum datis litteris, quæ in dicta Synodo facta ſunt ad eam rem ſpectantia, irrita reddidit. Extant ipſæ litteræ omni memoria digniſſimæ, quæ vt Chriſtiano orbi innoteſcerent, exemplar ipſarum S. Gregorius [b] Papa ſucceſſor ipſius Pelagij miſit ad Eulogium Epiſcopum Alexandrinum. Datæ illæ quidem habentur ad omnes Epiſcopos, qui eidem Synodo interfuerūt, vt ipſarum docet inſcriptio, quæ eſt huiuſmodi [c]:

Dilectiſſimis fratribus vniuerſis Epiſcopis, qui illicita vocatione Ioannis Conſtantinopolitani Epiſcopi ad Synodum Conſtantinopolim conuenerunt, Pelagius.] cur autem illicita vocatione conueniſſe dicat, ipſe in contextu epiſtolæ declarat, quæ ſic ſe habet:

VIII.

Pelagij PP. Epiſt. ad Epiſcopos ad Synodū vocatos.

Manifeſto (ſicut optauimus) per gratiam Dei, lumine Euangelicæ veritatis, ab vniuerſali Ec- C cleſia pernicioſiſſimi erroris nocte depulſa, ineffabiliter gaudemus in Domino: ſed non modico contriſtamur mærore, quia ea, quæ olim calcata fuerant & funditus damnata, nec vmquam fieri debuerant, rediuiuis radicibus germinant atq. pullulant.] calcata dicit atq. damnata, reſpectum habens ad ea quæ S. Leo Papa ſcripſiſſet ad Anatolium Conſtantinopolitanum Epiſcopum, & Gelaſius in Acacium (vt ſuis locis abunde ſuperius dictum eſt) cū ſe ſuper omnes collegas Patriarchas Epiſcopus Conſtantinopolitanus erigeret. Sed pergit: Et quoniam multa quæ pœnitudinem poſſunt generare, proueniunt: neceſſe eſt ea caſſare, quæ contra ordinem & omnem auctoritatem facta eſſe noſcuntur. Vnde fratres, reiecta penitus audacia, quæ contra Apoſtolicam ſedem, & contra ipſam Domini Saluatoris noſtri vocem, qua dictum eſt: Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam: ſumpta eſt diſputandi contra Domini præcepta, vana errantium corda conquieſcant; nec liceat defendi, quod non liceat agere.

IX.

Tantū eſſe Romani Pontificis generalem Synodum congregare.

d Math 16.

Relatum eſt ad Apoſtolicam ſedem, Ioannem Conſtantinopolitanum Epiſcopum, Vniuerſalem ſe ſubſcribere, voſq. ex hac ſua præſumptione ad Synodum conuocare generalem: cū generalium Synodorum conuocandi auctoritas Apoſtolicæ ſedi beati Petri ſingulari priuilegio ſit tradita: & nulla vmquam Synodus rata legatur, quæ Apoſtolica auctoritate non fuerit fulta. Quapro- D pter quicquid in prædicto veſtro conuenticulo (quia Synodus taliter præſumpta eſſe non potuit) ſtatuiſtis, ex auctoritate S. Petri Apoſtolorum Principis, & Domini Saluatoris voce, qua beato Petro poteſtatem ligandi atq. ſoluendi ipſe Saluator dedit; quæ etiam poteſtas in ſucceſſoribus eius indubitanter tranſiuit: præcipio omnia quæ ibi ſtatuiſtis, & vana & caſſata eſſe; ita vt deinceps nūquam appareant, nec ventilentur. Etenim ipſe Saluator beato Apoſtolo Petro, tamquam ipſa per ſe veritas loquitur, dicens [d]: Quæcumq. ligaueris ſuper terram, erunt ligata & in cælo: quæcumque ſolueris ſuper terram, erunt ſoluta & in cælo. Multis denuo Apoſtolicis & canonicis atq. Eccleſiaſticis inſtruimur regulis, non debere abſq. ſententia Romani Pontificis Cōcilia celebrari. Quapropter (vt iam dictum eſt) recte non Concilium; ſed veſtrum conuenticulum, vel conciliabulum caſſatur; & quicquid in eo actum eſt, irritum habetur ac vacuum. Vos quoq. deinceps, vt nullius hortatu talia præſumatis, ſi Apoſtolicæ ſedis communione carere non vultis, Modo vero ideo ſuſpenditur vltio, vt locum poſſit habere correctio. E

X.

Quæ profeſſi ſint Epiſc. Conſtantinop.

Prædeceſſores vero Ioannis, & ipſe Ioannes non ſemel, ſed ſæpiſſime epiſtolas atq. libellos propria manu ſubſcriptos ſanctis anteceſſorib. nr̄is miſerunt, quibus corā Deo proteſtati ſunt, nihil vmquam proterue contra Apoſtolicam ſedem agere, nec de illius aut aliorum priuilegijs quicquā vſurpare: qui hactenus in archiuo ſanctæ Romanæ Eccleſiæ ſub ſigillis ac chirographis eorum roborati habentur integri. In ipſis enim epiſtolis vel libellis anathematis vinculo ſe & ſucceſſores eorum conſtrinxerunt, ſi vmquam aliquid contra eos præſumpſiſſent, aut contra Apoſtolicam, vel vllius alterius Epiſcopi ſedem quicquam aduerſi quoquo modo eſſent moliti.

IX.

Comminatio de inferendo Anathemate.

Idcirco eos non eſt neceſſe excommunicare aut anathematizare: quia ipſi anathematis vinculo, proprijs manibus profeſſiones ſuas, ſuaq. ſcripta roborando, conſtrinxerunt. Sciat ſe tamen & ipſe Ioannes, niſi errorem ſuum cito correxerit, a nobis excommunicandum fore, & Apoſtolicæ ſedis atque omnium ſanctorum Epiſcoporum communione carere.

Vniuerſalitatis quoq. nomen, quod ſibi illicite vſurpauit, nolite attendere, nec vocatione eius ad Synodum abſq. auctoritate ſedis Apoſtolicæ vmquam venire; ſi Apoſtolicæ ſedis ac ceterorū

Epiſcoporum

A Epiſcoporum communione vultis frui. Nullus enim Patriarcharum hoc tam profano vocabulo vmquam vtatur: quia ſi ſummus Patriarcha Vniuerſalis dicitur, Patriarcharum nomen ceteris derogatur. Sed abſit hoc, abſit a fidelis cuiuſquam mente, hoc ſibi vel velle quempiam arripere, vnde honorem fratrum ſuorum imminuere ex qualicumque parte videatur. Quapropter charitas veſtra neminem vmquam ſuis in epiſtolis Vniuerſalem nominet; ne ſibi debitum ſubtrahat, cum alteri honorem offert indebitum.]

XII. Sed hic, amabo te, ſiſte gradum, lector: ſpectaculum tuis oculis ingeram, vnde rideas. Ecce progreditur e cathedra Iuris profeſſor †, factus vno momento Theologus, atque veluti in ſcena mimus, mutatis veſtibus, ac ſuperinducta perſona, licentia hiſtrionica ſtatim vociferari incipit aduerſus Romanos Pontifices, quod ſuper vniuerſalem Eccleſiam ſibi auctoritatem arroget ac nomen: ita rauce inclamãs, & obſtrepens tuba Nouantium, vt dormientes, in cunis absterrere poſſet infantes. Ex recitatis enim modo Pelagij Papæ verbis, quibus ait neminem Patriarcharum vti debere nomine Vniuerſalis, ipſe mox infert, primatum eſſe in Eccleſia non debere, ac proinde contra Pelagij aſſertam ſanctiſſimi Papæ ſententiam Romanos Epiſcopos ſibi ſuper omnes Eccleſias vendi-B care primatum. O Cymmerijs tenebris offuſam mentem!

† Molinæum ſugillat auctor, aduerſus quē etiā Remundus Rufus egregium cōmentarium ſcripſit, & duplicato ſcripto eius ſeniorem exagitat.

XIII. Sed ignoſcendum miſello nõniſi ex illatis in Gratiani [a] arcam fragmentis ſtipem mendicanti. Si enim ipſam hanc Pelagij integram epiſtolam perlegiſſet, in qua tot robuſtis ſententijs elucet primatus Romani Pontificis; erubuiſſet certe, ſenſiſſetq. damnum ſuum, nimirum ex ſuo egeſto ſtercore inſtar turdi ſibi viſcum paraſſe. Sed accipe quot valida Pelagij Papæ in hac epiſtola ſint de primatu Romani Pontificis prodita argumenta, atque firmatæ ſententiæ. Primo quidem, dum habet Romanum Pontificem verum legitimumq. Petri Apoſtoli eſſe ſucceſſorem, eiumq. addita Chriſto in eum collata priuilegia, eadem in ipſius ſucceſſorum redundare præſtantiam. Secundo, dum firmiter aſſeuerat ius generalis Synodi conuocandæ, eiuſq. firmandæ, vnius eſſe tantum Romani Pontificis. Tertio, dum quæ acta ab ipſis eſſent in eadem Synodo vniuerſali, re ipſa Pelagius ipſe nullius eſſe præcipit auctoritatis. Quarto, dum iudicium in Orientis omnes Patriarchas exercet, ſententiamq. excommunicationis comminatur, ſi quid eiuſmodi incõceſſum præſumant. Quinto, dum diſertis verbis affirmat, prædeceſſores eiuſdem Ioannis Conſtantinopolitanos Epiſcopos ſæpiſſime (vt ait) epiſtolis ſcriptis, datiſq. libellis propria manu conſignatis eſſe profeſſos Romano-C rum Pontificum primatum, quem & numquam in poſterum ſub obteſtatione diuinæ ſententiæ labefactare polliciti ſunt.

a Cap. Nullus Patriarcharum. diſt. 99.

Confutatur fortiter Nouator Iu. C.

XIV. Sexto, dum in eumdem ipſum Ioannem Conſtantinopolitanum Patriarcham fulmen excommunicationis interminatur, niſi cito emẽdaret quod deliquiſſet. Septimo, dum inferius (vt audies) totidem verbis Romanam Eccleſiam a Domino eſſe inſtitutam caput omnium Eccleſiarum affirmat. Octauo dum praxis oſtenditur de Orientalibus Patriarchis conſulere conſuetis Apoſtolicã ſedem, atque ab ipſa de ambiguis expectare ſententiam. Nono, dum veteri conſuetudine ſeruatum & Synodali decreto firmatum tradit, vt ex vniuerſo Orbe maiores & difficiliores cauſæ ad ſedem Apoſtolicam deferrentur. Decimo, dum eminentiori ſolio conſtitutus, lata ſententia infames eſſe decernit, quicumque aduerſus Patres armantur, veluti eorumdem inuaſores & occiſores. Vndecimo, dum ad calcem ait ipſos Romanos Pontifices in Eccleſia Catholica vindices canonum præſidere, eoſdemq. inſtaurare ac renouare quæ prauorum hominum eſſent labefactata conatu.] hæc ex Pelagij Papæ epiſtola, ex cuius fragmento abrogationem primatus Romanæ Eccleſiæ ſe elicuiſſe ſtulte vaniloquus exiſtimauit.

XV. D Sit modo ſatis tot virgis verberatum e ſcena fugaſſe miſerum Leguleium in Theologum ex improuiſo cõflatum, vane exiſtimantem ex animi libitu atque libidine maiore facilitate quempiam poſſe profiteri Theologum, quam euadere Iuris peritum, cum ad hoc perficiendum triduum ſibi ſatis eſſe putarit Orator [b]. Quod vero eadem leuitate, atque etiam procacitate, qua Pelagium, Gregorium quoq. Papam conatus eſt hæreſis conſtituere aſſertorem: nos, quæ ex Gregorio citat, cum res Gregorij proſequemur, in ipſum pariter retorquebimus. Cum igitur tot firmiſſimis aſſertionibus Pelagius Papa in hac epiſtola ſit promulgator atque aſſertor primatus Romanorum Põtificum: quis ingenio adeo obtuſus non videat, ipſum, dum ait nullum Patriarcharum dici debere Vniuerſalem, ad illos Orientales, ad quos ſcribit, habuiſſe reſpectum.) Sed iã reliqua eius epiſtolæ proſequamur, ait enim:

b Cic. pro Murena.

XVI. Aduerſarius [c] namque noſter diabolus, qui contra humiles ſæuiens, ſicut leo rugiens circuit quærens quem deuoret, non iam (vt cernimus) caulas circuit, ſed ita valide in quibuſdam Eccleſiæ neceſſarijs membris dentem figit, vt nulli ſit dubium, quia niſi vnanimiter, fauente Domino cunctorum prouida paſtorum turba concurrat, omne (quod abſit) citius ouile dilaniet. Perpenditis E fratres chariſſimi, quid e vicino ſubſequatur, cum & in ſacerdotibus erumpunt tam peruerſa primordia. quia enim iuxta eſt ille, de quo ſcriptum eſt [d]: Ipſe eſt Rex ſuper vniuerſos filios ſuperbiæ (quod non ſine graui dolore dicere compellor, dum frater & coepiſcopus noſter Ioannes mãdata Dominica & Apoſtolica præcepta, regulaſq. Patrum deſpiciens, eum præ elatione præcurrere conatur e nomine) veſtræ beatitudini indicet omnipotens Deus, quam graui conſiderationis huius gemitu torqueor, quod ille quondam mihi notiſſimus, ille omnibus dilectus, qui eleemoſynis, orationibus, atque ieiunijs videbatur occupatus, & ex eo quo fœtebat cinere, ex ea quam prætendebat humilitate iactantiam tantam ſumpſit, ita vt vniuerſa ſibi tentet aſcribere, & omnia, quæ ſoli vni capiti cohærent, videlicet Chriſto, per electionem pompatici ſermonis, eiuſdem Chriſti ſibi ſtudeat membra ſubiugare.

c 1. Petr. 5.

Reliqua eiuſdẽ Pelagij epiſtolæ.

d Iob. 41.

XVII. Nec mirum, quod ille tentator, qui initium omnis peccati ſcit eſſe ſuperbiam, & tunc ea in primo homine ante omnia vſus eſt, & nunc eam in quibuſdam hominibus ponit in fine virtutum: & qui aliquatenus bonis vitæ ſtudijs videbantur crudeliſſimas manus eius effugere, eis in ipſis me-

tis boni

Digitized by Google

Diabolus per ſuperbiam tentat quoſq. optimos.

tis boni operis,& in ipſa quodammodo apponat perfectionis concluſione tendiculum. Vnde magnopere orandum eſt,& omnipotens Deus aſſiduis precibus implorandus,vt hunc a mente illius auertat errorem,hoc ab vnitate atque humilitate Eccleſię malum ſuperbiæ & cōfuſionis amoueat: & fauente Deo,omnibus viribus concurrēdum,atque prouidendum,ne in vnius veneno ſermonis viuentia in Chriſti corpore mēbra moriantur.Si enim dici hoc licenter permittitur,honor Patriarcharum omnium negatur;& fortaſſe is in errore perit,qui Vniuerſalis dicitur,& nullus iam Epiſcopus remanſiſſe in ſtatu veritatis inuenitur. A

XVIII. *Admonitio ad Epiſcopos.*

Oportet ergo,vt conſtanter ac ſine præiudicio ſeruetis,ſicut accepiſtis,Eccleſias, & nihil ſibi in vobis hæc tentatio diabolicæ vſurpationis aſcribat. State fortes,ſtate ſecuti.Scripra q̃ Vniuerſalis nominis falſitate condemnata ſunt,nec dare vnquam,nec accipere præſumatis.Omnes Epiſcopos curæ veſtræ ſubiectos ab huius adulatinnis inquinatione prohibere ; vt vnioerſa vos Eccleſia Patriarchas non ſolum in bonis operibus,ſed etiam in veritatis * auctoritate cognoſcat. Si qua autem forſitan aduerſa ſubſequantur,vnanimiter perſiſtentes,etiam moriendo debemus oſtendere,quia in damno generalitatis noſtrum ſpecialiter aliquid non amamus.Dicamus cum Paulo [a]: Mihi viuere Chriſtus eſt,& mori lucrum . Audiamus quod primus omnium Apoſtolorum dicit [b]:Si quid patimini propter iuſtitiam,beati eritis.Mihi enim credite,quia honorem,quem pro prædicanda ſuſcepimus veritate, ſi neceſſitatis cauſa exigat,ſecurius pro eadem veritate relinquimus,quam tenemus.Orate,fratres,vt honor Eccleſiaſticus noſtris diebus non euacuetur,nec vnquam Romana ſedes,quæ,inſtituente Domino,caput eſt omnium Eccleſiarum priuilegijs ſuis vſquam careat,aut expolietur. B

* vnitatis

a Philip.1.

b 1.Petr.3.

XIX.

Confidimus autem de vobis,chariſſimi,meliora atque viciniora ſalutis:quia neque mors, neque vita,neque Angeli,neque Principatus,neque inſtantia,neque fortitudo,neque altitudo, neq. profundum,neque creatura alia(Magiſtro Gentium [c] docente)poterit nos ſeparare a charitate Domini noſtri Ieſu Chriſti,& quæ in ipſo eſt,recta fide.]& poſt multa,quibus eos admonnit & cohortatus eſt ſacerdotali conſtantia agere,hæc ad finem habet de conſultatione ipſorum:De cetero fratres, ſuper prouinciæ cauſa vnde ſedem Apoſtolicam dudum conſulere voluiſtis, videtur nobis ſufficienter tractatum a ſanctis prædeceſſoribus noſtris .[Sed quia denuo noſtrā mediocritatem de eadem re interrogare,dignum duxiſtis:ſcitote,certā prouinciam eſſe,quæ habet decem vel vndecim ciuitates,& vnum Regem,& totidem minores poteſtates ſub ſe , & vnum Epiſcopum , C aliosq. ſuffragatores,decem vel vndecim Epiſcopos Iudices, ad quorum iudicium omnes cauſæ Epiſcoporum & reliquorum ſacerdotum ac ciuitatum cauſæ referantur, vt ab his omnibus iuſte conſona voce diſcernantur:niſi ad maiorem auctoritatem fuerit ab his,qui iudicandi ſunt, appellatum. Vnde non oportet,vt degradetur vel dehonoretur vnaquæque prouincia , ſed apud ſemetipſam habeat Iudices ſacerdotes & Epiſcopos ſingulos , videlicet iuxta ordines ſuos . Et quicumque cauſam habuerit,a ſuis Iudicibus iudicetur , & non ab alienis , id eſt,a ſuæ iuſtis Iudicibus prouinciæ, & non ab externis , niſi (vt iam prælibatum eſt) a iudicatis fuerit appellatum. Si vero in qualibet prouincia ortæ fuerint quæſtiones,& inter ipſius prouinciæ Epiſcopos diſcrepare cœperit ratio,atque inter ipſos diſſidentes non conueniat;ad maiorem tunc ſedem referantur:& ſi illæ facile & iuſte non diſcernuntur,vbi fuerit Synodus regulariter congregata,canonice & iuſte iudicentur.Maiores vero & difficiles quæſtiones(vt ſancta Synodus ſtatuit,& beata conſuetudo exigit)ad ſedem Apoſtolicam ſemper referantur.]& poſt alia nonnulla,hæc de die qua ſcripta eſt:Data Kalendis Martij, Indictione quinta.]Verum putamus,pro Martij,Maij,reſtituendum eſſe:ſiquidem non amplius quam quatuor menſes numerat Euagrius a reditu Gregorij Antiochiam vſq. ad terræmotum,qui incidit(vt ait)pridie Kalendas Octobris: D

c Hebr.6.

De prouincijs reſponſio Pelagii.

XX.

Hæc quidem omnia de iudicio vniuerſalis Concilij Cōſtantinopoli habiti videtur ſcripſiſſe Pelagius aduerſus eumdem Ioannem Conſtantinopolitanum Epiſcopum,ſibi totius Oriētis Epiſcoporum iudicia arrogātem,& cauſam Antiochenæ Eccleſiæ Epiſcopi iudicantem:aduerſus quā prę ſumptionem alias ſæpe proclamatum a Romanis Pontificibus,ſuperius vidimus.Ratam tamē habuiſſe Pelagium Papam abſolutionē Gregorij Patriarchæ Antiocheni, ex dicta epiſtola Gregorij Papæ ad Euſebium Theſſalonicenſem ſatis apparet.Quod inſuper Pelagius Papa eadē ſua epiſtola tradat,nunquam antea aliquem Conſtantinopolitanorum Antiſtitū fuiſſe permiſſum eo vti nomine Oecumenici,ſed omnes ipſorum conatus retuſos,penituſq. repreſſos eſſe a Romanæ Eccleſiæ Pontificibus:vel hinc ſaltem potes liquido perſpectam habere Græcorum impoſturam(quod ſuperius admonuiſſe meminimus)in Actis Quintæ Synodi,in quibus paſſim legimus Conſtantinopolitanum Epiſcopum Oecumenicum appellari.

XXI. *Populus Antiochenus luit pœnas de perſecutione in ſuū Epiſcopum mota.*

Sed ad Gregorium redeamus.Hic accuſatus a ſuis,& perſecutionem paſſus a Præfecto , reus compulſus in Synodo Conſtantinopolitana cauſam dicere, penitus abſolutus,liberq.cum honore in ſuam remeauit Antiochenam Eccleſiam. Quam autem ſeuere vltus ſit Deus Antiochenos,qui eum dire adeo inceſſantiq.ſtudio ſunt perſecuti,Euagrius teſtis eſt:relictumq.plane fuit exemplū poſteris poſt multa alia quæ videri poterant exoleuiſſe,magno periculo inſurgere populos in ſuos Epiſcopos,& a luporum parte ſtare oues aduerſus paſtorem ſuum.Quod igitur Antiochiæ habitatores omnes tam nobiles,quam ſtatu humiles,diuites atque pauperes,æque conuenerint aduerſus Dominum & aduerſus Chriſtum eius:omnes pariter eadem inſecuta eſt vltio diuinitus immiſſa, nempe terræmotus,diruta ciuitate,atque oppreſſis hominibus:quo & ipſe auctor ductorque prauorum Aſterius, quem diximus,miſere perijt:euaſit vero Epiſcopus,qui fuerat iam innocens abſolutus:vt plane viſus ſit Dominus præiudicata iterum iudicare,& damnans ſontes , innocentem veluti digito demōſtrare.Sed hæc quomodo ſe habuerint, Euagrius exacte deſcribit quem audi[d]: E

d Euagr.lib.6.c.8.9.

XXII.

Quatuor menſibus poſt reditum Gregorii dilapſis,anno ſexcenteſimo trigeſimoſeptimo poſt nomen Antiochiæ vrbi impoſitum,& anno ſexageſimoptimo poſt terræmotum qui proximus ante in

A te io ea ciuitate extitiſſet:cum ipſe Aſterius Gregorii inimicus pridie Kalendas Octobris teneram virginem vxorem duceret,& ciuitas propterea feſtum celebraret,& publicos conuẽtus cum pompa circiter thalamum iugalem ageret,tertia hora poſt crepuſculum turbatio & terræmotus ſimul cum impetu irruens totam ciuitatem concutit;multaq. loca,conquaſſatis fundamentis, deturbat: adeo vt omnia ædificia circa eccleſiam ſanctiſſimam ad terram proſternerẽtur,excepto ſolo hemiſphærio,quod Ephræmio ex lauro conſtruendum curauerat,quodq. terræmotu temporibus Iuſtini facto non parum acceperat incommodi;quod denique terræmotibus,qui deinceps acciderunt, grauiter agitatum,ita inclinabatur verſus Septentrionem,vt trabes ligneas eijceret,quæ cum ingẽti fragore ceciderunt,hemiſphærio in propium locum reſiliente,& velut perpendiculo quodam directe locato.Multæ vero partes Oſtracinæ,& Pſephium, de quo ſupra diximus & omnia illa loca quæ Briſia vocantur,quinetiam ædificia ſanctiſſimi templi Deiparæ Mariæ corruerunt,media quadam porticu mirum in modum conſeruata]ſecundum illud lugentis Hieremiæ [a]: Demolitus eſt tabernaculum ſuum . & , Repulit Dominus altare ſuum , maledixit ſanctificationi ſuæ .] pergit inſuper:

Aſteri⁹ pœnas dat de malis in Epiſcopum illa tis.

a Thren. 2.

B Porro autem omnes turres,quæ in plano conſtructæ erant,diſiectæ ſunt,reliquo ædificio, pinnis muri exceptis,integro ſtante,manenteque:pinnarum autem lapides nonnulli retro pulſi,minime tamen prolapſi ſunt.alia prçterea templa,& vtrũmque balneum publicum,quod duobus diſtinctum temporibus inſeruit,eadem oppreſſit calamitas. Multitudo quoque promiſcue eſt eadem inuoluta clade:&(vt quidam coniecturam ea pane,qui in tota ciuitate conſumi ſolet,faciunt)hęc lues ſexaginta hominum millia extinxit. Verum Epiſcopus præter omnium expectationem euaſit incolumis,toto domicilio,in quo ſedebat,ruinam paſſo,& ſolis illis,qui eum circumſtabant,ſeruatis,alio præterea nemine:qui illum omni feſtinatione ſubleuantes,cum terræmotus locum ſecũda concuſſione patefaceret,per funem demiſſum e periculo eripuerunt.

XXIII. *Miſeranda clades Antioch.*

Accidit autem in hoc infelici caſu res quædam ciuitati perſalutaris. Nam clementia Dei propitij furorem ſuum mitigantis,& virga miſerationis & miſericordiarum peccata populi corrigentis,nullum incendium factum eſt,cum ingens flamma,quæ partim ex foco & lucernis tam publice quam priuatim accenſis,partim ex culinis,balneis,& alijs locis prope infinitis erumpebat, totam vrbem circuiret.Hoc terræmotu oppreſſi fuere tam nobiles & illuſtres viri quamplurimi,tũ Aſterius vna extinctus.Quam cladem vrbi inflictam pecunia ſarſit Imperator.Quod autem ad exercitum pertinet:eodem fere loco fuit:adeo vt barbari perſuaſum haberent,neminem eſſe prohibituros,quo minus ſuo more graſſarentur,& in fines Romanorum irruerent. Verumtamẽ Germanus cum ſuis copijs illis obuiam profectus,vi manuq. ſic profligauit,vt nec vnus fuerit reliquus , qui cladem ceteris Perſis nunciaret.]hucuſque Euagrius. quæ poſt hæc ſecutę ſint perturbationes in exercitu,dicemus inferius ſuo loco.Cedrenus [b] hoc item anno accidiſſe tradit,vt Mauritius Imperator ſororem ſuam Gordiam Philippico in matrimonium dans,eumdem Orienti præfecerit : ſed quæ ex hoc ſecutæ ſint turbæ,dicemus anno ſequenti.

C

XXIV.

b Cedren.an. 2. Mauric.

Subdit idem auctor de Cagano,qui cum eſſet Dux Auarum,pace violata,in Longum murum apud Conſtantinopolim prædando excurrit:quando Commentiolus Dux Romani exercitus de improuiſo barbaros adortus,magna multitudine cæſa eos abegit:Inde(inquit)cum Hadrianopolim veniſſet,in Andagaſtum incidit Sclauinorum Ducem,qui prædam agebat:In huoc facto impetu, prædam recepit,inſigni potitus victoria.]addit hæc inſuper:

XXV. *Auares graſsãtur in Rom. Imp.*

Eo tempore Græci quidam in domo cuiuſdam prandentes,eo prolapſi ſunt, vt in Virginem Deiparam conuicia atque execrationes iacerent.Horum reliqui illico a malis correpti ſpiritibus, pœnas dederunt.Dominus autem domus illius per ſomnium vidit aſtare ſibi Deiparam:quæ alloqui ipſum non dignata,pedes eius virgula veluti notis impreſſis circumſcripſit.Ille autem pro dolore ſtatim euigilans,pedes ſuos inciſos inuenit:geſtatus in publicum,ibiq.expoſitus,iuſtum Dei iudicium & inculpatæ Virginis Deiparæ contra ſe indignationem profeſſus eſt.]hæc ipſe hoc anno Imperatoris ſecundo.

D

XXVI. *Blaſphemi puniti.*

Quod ad res pertinet Occidentalis Imperij,hoc anno,qui & ab obitu Clotarij Frãcorum Regis numeratur Guotheramni eius filij regni vigeſimus ſecũdus,celebrata eſt ſecunda Synodus Lugdunenſis [c], cuius extant ſex canones,quibus ſancitas antea a prædeceſſoribus Eccleſiaſticas regulas innouantes, hoc de Leproſis Patres addiderunt : Placuit etiam vniuerſo Concilio,vt vniuſcuiuſque ciuitatis leproſi, qui intra territorium ciuitatis ipſius aut naſcuntur , vt videntur conſiſtere,ab Epiſcopo Eccleſiæ ipſius ſufficientia alimenta & neceſſaria veſtimenta accipiant;vt illis per alias ciuitates vagandi licentia denegetur.]hæc Synodus,cui ſubſcripſerunt Epiſcopi octo, Vicarij vero Epiſcoporum duodecim.Inter Epiſcopos eminebat Syagrius Epiſcopus Auguſtudunenſis Sanctis adnumeratus,honeſtatusq.ab Eccleſia anniuerſaria ipſius natalis memoria. extat ad eum Fortunati epiſtola in præfatione egregij operis,quod perijt.

E

XXVII. *Synodus Lugdunenſis ſecunda.*

c Extat tom. 2 Concil.

Hoc item anno qui ſecundus numeratur Reccaredi Hiſpaniarum Regis,ipſe Rex Catholicus nonniſi Catholicam iugalem ſibi quærens,quam ſciebat bene ſanctis dogmatibus inſtitutam probeq.educatam Chilperici Francorum Regis filiam ſibi in matrimonium dari,miſſa legatione petijt:quod & eſt feliciter conſecutus,accepta in coniugem Badda virgine maxime pia , quæ poſt annum ſequentem vna cum Rege ſubſcripta reperitur Concilio Toletano,vt ſuo loco dicemus . Hæc fuit illa legatio,cuius Gregorius Turonenſis [d] meminit,magnamq. legationem appellat , qua de nuptijs actum eſt Regis Hiſpaniarum. At licet nomen virginis nuptæ non prodat: tamen quod hoc factum anno certum ſit ex ipſius aſſertione,dum res geſtas Francorum proſequens , eaſdem per annos Regis Sigeberti diſponit,collocatq. ſub anno eiuſdem Regis nono,qui eſt præſens annus Domini quingenteſimus octogeſimus ſeptimus;& cum reperiatur in Actis Synodi Toletanæ poſt ſequentem annum celebratæ vxor eiuſdem Regis Badda nominata:non aliam ab hac ipſa Re-

XXVIII. *Reccaredi coniugium.*

d Greg. hiſt. Fra. lib.6.c.45.

Digitized by Google

ſa Regina ex Francis petita eam fuiſſe dicere poſſumus: etenim quam conſtat in matrimonium du- A
xiſſe Clodoſuindam filiam Brunichildis & ſororem Childeberti Regis, longe poſt accidit, nempe
(vt ex eodem Gregorio patet [a]) anno Domini quingenteſimo nonageſimoſecundo, anno videli
cet (vt ponit) decimoquarto eiuſdem Sigeberti Regis.

a Greg. hiſt. lib. 9. cap. 26. 28.

XXIX.
Radegundis ſeruat virginē Deo dicatam.

Verū non Baddam primum deſponſam a Chilperico Rege Reccaredo fuiſſe, ſed aliam filiam
collocatam apud ſanctam Radegundem in celeberrimo illo Pictauienſi monaſterio, quam ſuſce
perat ex Audouera, teſtatur [b] ipſe Gregorius, quam & Baſinam appellatam inferius prodit [c]. De
hac igitur in primis iſta Gregorius: Voluit enim tunc aliam filiam illuc dirigere, quam de Audo-
uera habebat, & eam in monaſterio Pictauienſi poſuerat: ſed illa diſtulit, reſiſtente præcipue bea-
ta Radegunde, ac dicente: Non eſt enim dignum, vt puella Chriſto dicata iterum ad ſæculi volupta
tes reddantur.] hæc ipſe, qui & eam remanſiſſe in eodem monaſterio, ex ijs quæ inferius tradit [d],
oſtendit.

b Idem lib. 6. ca. 34.
c Idem lib 9. ca. 39.
d Idem lib. 9. ca. 39.

XXX.

Sed quæ poſt hæc in Gallijs ſecuta ſint mala, ex eodem auctore narrentur. Tunc enim tempo-
ris cum filius paruulus Chilperici moreretur, Fredegundis Regina exiſtimans a maleficis id factū
eſſe, de ijſdem diriſſimam exercuit quæſtionem; in crimenq. vocatus eſt Dux exercitus Mummo- B
lus, de quo ſuperius mentionem fecimus: qui poſt dira tormenta coactus eſt miſerrime mori. pluri
bus proſequitur iſta Gregorius [e]: qui & quomodo vltus eſt Dominus quæ Reges ſibi videntur
impune deliquiſſe (ſiquidem hoc anno ipſe Chilpericus Rex occiditur) rem geſtam ſic narrat [f]:

e Greg. hiſt. lib. 6 cap 35.
f Greg. lib. 6. cap. 46.

XXXI.
Rex Chilpericus occiditur.

Chilpericus Nero noſtri temporis & Herodes ad villam Calenſem, quæ diſtat ab vrbe Pariſia
ca quaſi centum ſtadijs, accedit, ibiq. venationes exercet. Quadam vero die regreſſus de venatione
iam ſubobſcura nocte, dum de equo ſuſciperetur, & vnam manum ſuper ſcapulam pueri retineret,
adueniens quidam cum cultro percutit ſub aſcella, iteratoq. ictu ventrem eius perforat: ſtatimq.
profluente copia ſanguinis tam per os quam per aditum vulneris, iniquum fudit ſpiritum.] & poſt
nonnulla, quibus recenſet eius ſcelera Nerone digna, addit de odio quo flagrabat aduerſus ſacer-
dotes & eccleſias, & inter alia de his quæ ſpectant ad bona Eccleſiaſtica, quorū expolator erat:

XXXII.
Nefanda ſcelera Reg. Chilp.

Aiebat enim (addit Gregorius) plerumque: Ecce pauper remanſit fiſcus noſter: ecce diuitiæ no
ſtræ ad eccleſias ſunt tranſlatæ. Nulli penitus, niſi ſoli Epiſcopi regnant: perijt honor noſter, & trāſ
latus eſt ad Epiſcopos ciuitatum. Hæc agens aſſidue, teſtamenta quæ in eccleſijs conſcripta erant,
plerumque diſrupit.] Vides quales eſſe ſoleant homines Neroni atque Herodi ſimiles, qui talia C
dicerent ac perpetrarent. Sed ac ſi pauca de eo mala narraſſet, hæc addit: Iam de libidine atque lu
xuria non poteſt reperiri in cogitatione, quod non perpetraſſet in opere. Noua ſemper ad læden-
dum populum ingenia perquirebat. Nam ſi quos hoc tempore culpabiles reperiſſet, oculos eius
iubebat erui, & in præceptionibus quas ad Iudices pro ſuis vtilitatibus dirigebat, hoc addebat: Si
quis præcepta veſtra contempſerit, oculorum auulſione mulctetur, &c.]

XXXIII.
De Chilperici Regis damnatione viſio

g Greg hiſt Fra. lib 8. c. 5.

Sed quid de eo per viſum oſtenſum ſit Guntheramno Regi, Gregorius ita narrat [g]; Rex ait:
Vidi & ego aliam viſionem, quæ huius interitum nunciauit. Adducebatur enim in conſpectu meo
a tribus Epiſcopis vinctus catenis, quorū vnus Tetricus, alius Agricola, tertius vero Nicetius Lug
ducenſis erat. e quibus dicebant duo: Soluite, quæſo, eum, & caſtigatum abire permittite. Quibus
e contrario cum amaritudine Tetricus Epiſcopus reſpondebat: Non fiet ita, ſed igne concremabi
tur pro ſceleribus ſuis. Et cum diu multumq. quaſi altercantes, hæc inter ſe verba proferrent: con-
ſpicio eminus æneū ſuper ignem poſitum feruere vehementer. Tunc me flente, apprehenſum infeli-
cem Chilpericum, confractis membris, proijciunt in æneum: nec mora inter vndarum vapores ita
diſſolutus ac liquefactus eſt, vt nullum ex eo penitus indiciū remaneret.] hæc a Rege Gregorius &
alij qui aderant accepere. D

XXXIV.

h Greg. hiſt. Fr. lib. 8. c. 9. & 31.
i Gregor. lib. 6. c. 36.

Reliquit Chilpericus filiolum infantem Clotarium nomine nondum baptizatum, de quo ſæpe
Gregorius [h]. Profecit nonnihil tali ſibi oſtenſo viſo Rex Guntheramnus, cuius hoc anno clemen
tia refulſit in ſuſcipiendo Ætherio Epiſcopo calumnijs diu multumq. circumuento, eumq. muneri
bus exornando, & ſuis epiſtolis ad Epiſcopos cōmitando. rem geſtam idem Gregorius [i] ſcribit, eiuſ
dem Regis commendans benignitatem & miſericordiam; quem & ad ambientes Epiſcopatum Bi
turicenſem hæc eodem tempore reſpondiſſe tradit [k]: Non eſt principatus noſtri conſuetudo, ſa-
cerdotium venumdare ſub pretio, ſed nec veſtrum eum præmijs comparare: ne & nos turpis
lucri infamia notemur, & vos mago Simoni comparemini: ſed iuxta Dei præſcientiam Sul-
pitius vobis erit Epiſcopus. Et ſic ad clericatum deductus, Epiſcopatum Eccleſiæ ſupradictæ ſuſce
pit. Eſt enim vir valde nobilis & de primis Senatoribus Galliarum, in litteris bene eruditus rheto-
ricis, in metricis vero artibus nulli ſecundus. Hic Synodum illam, cuius ſupra meminimus, de pa-
rochijs Caducinis fieri cōmonuit.] Sed & quod præſtat ceteris, idem electus Sulpitius egregia ni E
tuit ſanctitate viuens, mortuuſque pariter Sanctus eſt cultus, honeſtatus ab Eccleſia anniuerſaria
ipſius diei natalis memoria. Quod vero ad Synodum ſpectat, fuit ea celebrata Aruerni pro ſedādis
turbis obortis inter Epiſcopos Rutenorum & Cadurcenſium occaſione diœceſis vſurpatæ, vt idē
Gregorius docet [l].

k Greg. lib. 6 ca. 39.
l Greg. lib. 6. ca. 38.

XXXV.
Lupentij Abb. martyrium.

m Greg. lib. 6. c. 37.

Sed quæ miranda de cæde martyris tunc acciderint, accipe ex eodem Gregorio, vbi ait [m]: Lu
pentius vero Abbas baſilicę S. Priuati martyris vrbis Gabalitanę a Brunichilde Regina accerſitus
aduenit: inculſatus enim (vt ferunt) fuerat ab Innocentio ſupradictæ vrbis Comite, quod profanū
aliquid effatus de Regina fuiſſet. Sed diſcuſſis cauſis, cum nihil de crimine maieſtatis conſcius eſ-
ſet inuentus, diſcedere iuſſus eſt. Verum vbi viam carpere cœpit, iterum ab antedicto Comite ca-
ptus, & ad Ponticonem villam deductus, multis ſupplicijs eſt affectus. Dimiſſuſq. iterum vt rediret,
cum ſuper Axonam fluuium tentorium tetendiſſet, iterum irruit ſuper eum inimicus eius. Cuius
vi oppreſſi amputatum caput in culleum oneratum lapidibus poſuit, & flumini dedit: reliquū ve-
ro corpus vinctum cum ſaxo immerſit gurgiti poſt vero paucis apparuit quibuſdam paſtoribus. &

ſic

A ſic extractum de flumine ſepulturæ mandatum eſt.
Sed dum neceſſitates funeris pararentur,& ignoraretur quis eſſet de populo,præſertim cũ ca- XXXVI.
put rtuncati ooo inueniretur: ſubito adueniens aquila leuauit culleum e fundo fluminis,& ripæ de *Miro modo de*
poſuit. Admirantesq. qni aderant, apprehenſo culleo, dum ſolicite quid cõtineret inquirunt, caput *tectũ facinus.*
truncati reperiunt,& ſic cum reliquis artubus eſt ſepultum. Nam ferunt nunc & lumen ibi diui-
nitus apparere:& ſi infirmus ad hunc tumulum fideliter deprecatus fuerit,accepta ſoſpitate rece-
dit.]hucoſque Gregorius.
Sed iungamus martyri confeſſorem. Hoc enim eodem anno,qun Chilpericus occiſus eſt,idem XXXVII.
auctor teſtatur migraſſe ex hac vita ſanctum Saluium Epiſcopum Albigenſem mirificæ ſanctitatis *Saluij Epiſc.*
virum,de quo plura præclare geſta idem Gregorius narrat [a], quem tu conſulere poteris. *obitus.*
In fine autem præſentis anoi hic ea reddamus ſumma admiratione digna, quæ S. Gregorius XXXVIII.
Papa in fine Dialogorum ſuorum accidiſſe tradit ante ſeptenoium: eſt enim hic ipſe annus,nume a Gregor. hiſt.
rando a quarto anno eius Pontificatus,quo (vt dicemus) librũ illum ſcribebat. Ait ergo ipſe [b]: Ex Franc.libr.7.c.1.
alia etiam re,quæ nobis ante annos ſeptem geſta eſt,certiſſime cõfirmatur. Agathus enim Panor- b Greg.li.4.Dia
B mitanus Epiſcopus (ſicut fideles mihi ac religioſi viri multi teſtati ſunt atq. teſtantur) cum beatæ log.c.57.
memoriæ anteceſſoris mei tempore iuſſus eſſet vt Romam veniret,vim nimiæ tempeſtatis pertu
lit,ita vt ſe ex tanto vndarum periculo euadere poſſe diffideret. Nauta vero illius, Baraca nomi-
ne,qui nunc eiuſdem Eccleſiæ clericatus munere fungitur,poſt nauem carabum regebat; ruptoq.
fune,cum eodem carabo quem regebat,inter vndarum cumulos repente diſparuit. Nauis autem,
cui Epiſcopus præerat,tandem poſt multa pericula ad Vſticam inſulam fluctibus quaſſata perue-
nit. Cumq. die tertio Epiſcopus nautam,qui ab eo abreptus in carabo fuerat, in nulla maris parte
videret apparere,vehementer afflictus mortuum credidit; ſed per obſequiũ charitatis viuo vnũ,
quod mortuo debebat,impendit,& omnipotenti Deo pro abſolutione eius animæ offerri ſacrificiũ
victimæ ſalutaris iubet. Quo oblato,reſtaurata naue,perrexit ad Italiam. Cumq. ad Romanũ por
tum veniſſet,illic nautam reperit,quem mortuum putabat. Tunc inopinata exultatione gauiſus
eſt,& eum qualiter tot diebus in illo tanto maris periculo viuere potuiſſet,inquiſiuit.
Qui videlicet indicauit,quoties in illius tempeſtatis fluctibus cum eodem quem regebat fuiſ XXXIX.
ſet carabo verſatus,qualiter cum illo vndis pleno natauerat;& quoties eo a ſuperiori parte deor-
C ſum verſo,ipſe carinæ eius ſuperſederet,adiungens: Cum diebus ac noctibus hoc inceſſanter face-
ret,iamq. eius virtus funditus ex fame ſimul & labore cecidiſſet,quo eum ordine diuina miſericor
dia ſeruauerit,indicauit. Etenim quod etiam nunc vſq. teſtatur,dicens: Laborans in fluctibus at-
que deficiens,ſubito mentis pondere ſum grauatus,ita vt neque vigilare me crederem, neque de-
preſſus ſomno eſſem. & ecce in eodem medio mari me poſito,quidam apparuit, qui mihi panem
ad refectionem detulit: quem mox vt comedi, vires recepi. Nec longe poſt nauis tranſiens affuit,
quæ me ab illo vndarum periculo ſuſcepit,atq. ad terram deduxit. Quod ſcilicet Epiſcopus au-
diens, requiſiuit diem; atq. illum fuiſſe diem reperit,quo pro eo presbyter in Vſtica inſula Deo
omnipotenti hoſtiam ſacræ oblationis immolauit. *Ad hæc Petrus:* Ea quæ narras,ipſe quoq. in Sici
lia poſitus agnoui.] hæc Gregorius. Reliqua vero ſequenti anno.
Eiuſdem quoq. anni nota conſignatum repertum eſt epitaphium Cæſariæ feminæ dignæ me XL.
moriæ,quam putauerunt aliqui,illam eſſe clariſſimam feminam S. Cęſariam Abbatiſſam ſororẽ
S. Cæſarij Archiepiſcopi Arelatenſis,ſed temporis ratio id opinantes erroris arguit: nam ex ijs quę
ſuperius dicta ſunt,certum habetur,ante annos ferme octoginta,ipſam iã fuiſſe Abbatiſſam,adeo
D vt impoſſibile ſit in hũc vſq. Chriſti annum fuiſſe ſuperſtitem; ſed & iſta coniugata fuiſſe videtur,
illa virgo. Epitaphij autem tantum quatuor vltimi verſus extant, fracta enim tabula, ſuperiores
periere. hi autem ſic ſe habent:

Menſibus & geminis,concludens tempora vitæ
Viuit in æternum nullum moritura per æuum,
Iſta Valens ſeri fletu manante rogauit,
Iura ſacerdotij ſeruans,nomenq. iugalis.] Videtur autem Cæſaria iſta coniun fuiſſe Va-
lentis,qui (vt ſæpe fieri contingebat) ex coniugio tranſierit,conſentiente vxore, in ſacerdotium.
poſt verſus hæc ſequebatur inſcriptio:

Obijt bonæ memoriæ Cæſaria medium noctis
Die Dominico inluceſcente VI. ID. Decembris
Quatragies & VI. P. C. Baſilij Iunioris. V. C. C.
Anno * XII. Regni Domini Cheldeberti Regis *VIII.
Indictione quinta.] Qui autem miſit Romam,iſta de loco,vbi inuenta.

E Iuxta oppidum ſancti Andreæ quod in Gallia Oſcitana ſitum eſt diœceſis Auenionenſis, in
ſommitate montis,in capella in ipſa rupe exciſa; in qua ſancta Cæſaria agens pœnitentiam mul-
tos annos delituiſſe creditur. Videtur hoc epitaphium literis Romanis maiuſculis in marmore ſe
mifracto exaratum. Quod ego fideliter hic reddidi Franciſcus Claret Archidiaconus Arelatẽſis

IESV CHRISTI ANNVS 588. PELAGII PAP. II. ANNVS 11. MAVRITII IMP. ANNVS 3.

QVingenteſimo octogeſimo octauo Chriſti anno, Indictionis ſextæ, Orientalis orbis ſtatus mi I.
litũ diſſenſione vacillat. Cũ enim Romanus Dux,qui irruentes in Romanũ ſolũ barbaros *Diſſenſio mili*
tum.

viceral,in ordinem redactus eſſet,& in locum eius Philippicus,cui ſuam ſororem Mauritius in ma A
trimonium collocauerat,Orientalibus rebus præfectus fuiſſet, atque iuraſſet exercitus huic non obedire,diſceſſionem fecit. Quomodo autem opera Gregorij Epiſcopi Antiocheni redditus eſt

a Euagr.lib.6.c.10.11. obediens Imperatori,Euagrius narrat his verbis [a]:

II. *Exercitus reconciliatus a Gregorio.Epiſc.* Imperator Andream ſuorum ſatellitum facile principem mittit perſuaſurum exercitui, vt Duces manipulares,& alios Præfectos quos antea habuerant,admitterent. Ac cum milites Andreæ adhortationem ne audire quidem ſuſtinerent,negotium ad Gregorium Epiſcopum Antiochenum transfertur,non ſolum quod res maximas commode conficere poterat,ſed quod multum honoris ei iure debebat exercitus:quippe nonnulli milites ab eo pecunia liberaliter donati erant, alij veſtitu & cibo & alijs rebus adiuti tum cum in album militum relati & per eum admiſſi fuerunt. Itaque nuncijs ad loca ſingula miſſis,totius exercitus facile principes Litarbis(qui locus Antiochia abeſt circiter trecenta ſtadia)in vnum cogendos curat. Ad quos cum acceſſit,genibus humi poſitis,talem habuit orationem: Iampridem decreueram,o Romani,&c.] & recitata oratione,

b Euagr. libr.6. cap.12. Euagrius iſta ſubdit [b]:

Hæc cum dixiſſet Gregorius,magnamque vim lacrymarum profudiſſet, omnium illorum mẽtes veluti diuina quadam vi ac virtute momento temporis mutatæ ſunt: adeo vt poſtularent poteſtatem e conſeſſu exeundi,quo ſeparatim ipſi inter ſe quid agendum eſſet deliberarent. Itaque haud diu poſt veniunt,ſe Epiſcopi voluntati atque arbitrio dedituros. At cum Gregorius Philippi cum illis nominaret,quem voluit vt ſibi Ducem peterent:reſpondent,tum ſe,tum vniuerſum exercitum ſancte iuraſſe,ſe numquam id facturos. Tum ille ſine mora,aut vlla cunctatione: Epiſcopo, inquit, conceſſum eſt & poteſtas data ſoluendi atque ligandi in cælo & in terra. Sententiamque Euangelij illius citauit. B

III. *Conciliator cõmunicat milites.* Cum vero illi etiam in hac re eius arbitrio cederent:Deum idcirco precibus & obſecrationib. placare cœpit,atq.immaculato Christi corpore eis diſtributo(erat enim ſacroſancta illa dies,quæ ſanctæ Domini paſſioni proxima eſt)cum omnes qui circiter duo millia erant,toris in herba ad eã rem confectis accumbentes cœna excepiſſet,poſtridie domum redijt,decreuitque vt illo quo loco vellent,in vnum conuenirent. Itaq. Philippicum interim Tarſi Ciliciæ ætatem degentem accerſit, vt Conſtantinopolim mature contendat:deq.his rebus refert ad Imperatorem,eiq. poſtulata exercitus de Philippico per litteras ſignificat. Milites autem Philippico poſtea Antiochiam profecto occurrunt,& hominibus qui lauacro regenerationis tincti erant,ſibi vt pro eis deprecarentur aſcitis,ad genua Philippici accidunt. Qui cum dexteram illis dediſſet,ſe præteritæ culpæ memoriam obliuione penitus deleturum,cum eo denuo in militiam proficiſcuntur.] hæc de reconciliatione exercitus per Gregorium facta Euagrius hoc anno,qui ſequens fuit a terræmotu. C

IV. Idemq.deſcribit bellicos ſub Philippico progreſſus in Perſidem,cum exercitui adeſſet Imperatoris mandato idem Gregorius Antiochenus Epiſcopus,qui in tempore iracundiæ factus eſt recõciliatio:cum ad perſuadendum vſus eſt illis potiſſimum locis ex rhetorica Chriſtiana petitis, nempe humilitate ſimul & lacrymis. Quis non permouendus erat ac ſuadendus vel ipſo tantum aſpe-

Cõmendatur humilitas in Epiſcopis. ctu,cum videret genibus flexis perorantem cum lacrymis Patriarcham? Hi ſunt,inquam ad perſuadendum Chriſtianæ eloquentiæ loci efficaciſſimi ab animi demiſſione,corporiſq.humiliatione quæſiti. Abeant qui tumido faſtu cuncta quæ ſunt humilitatis,indigna putant Epiſcopo, ſacrilegiumq. exiſtimant vel inclinare ceruicem laico,antequam ab eo ſit ſalutatione præuentus. Cum enim ſalus quæritur animarum,cur(ſi expediat) non ſe inclinet Epiſcopus cuiuis homini, cuius cauſa humiliauit ſe ipſum vſque ad mortem Deus factus homo? D

V. c Cedren.Annal. hoc anno. Eodem anno [c] Mauritius Imp.auctus filio,eumdem Theodoſium appellauit. Miſit idem Imperator hoc anno legatos ad Childebertum Francorum Regem cum pecunijs, ſolicitans eum ad bellum aduerſus Longobardos ſuſcipiendum:ſed accepta pecunia cum remoraretur ille, & iſte iterata legatione eum vrgeret, Rex legatos illiberaliter tractans inanes dimiſit:verum permotus tandem,cum ad Italiam inuadendam paraſſet exercitum,diſcordia Ducum re infecta reuertitur. nar-

d Greg. Turon. lib 8.c.30.31. rat pluribus iſta Gregorius [d].

VI. Infeliciter quoq.ceſſit bellum,quod parauerat Guntheramnus aduerſus Gothos illos q hactenus in Gallia Narbonenſi ſedes ſemel fixas tenebant. Hoc illud plane prælium,de quo Iſidorus his

e Iſidor.in Chr. Goth. meminit verbis,de Reccaredo cum agit [e]: In belli quoque gloria ſatis clarus ac præcipuus extitit: De Francis enim cum ſexaginta fere armatorum copijs Gallias irruentibus,miſſo Claudio Du-

Reccaredus Frãcos vicit. ce aduerſus eos,glorioſo triumphauit euentu. Nam nulla vmquam in Hiſpanijs Gothorum vel maior,vel ſimilis extitit victoria:proſtrati ſunt enim & capti multa millia: reſidua pars exercitus in fugam verſa,Gothiſq.poſt tergum inſequentibus vſq.ad regni ſui fines cæſa eſt.] hæc victoria aduerſus Francos in Gallia Narbonenſi Gothorum ditione accepta Iſidorus,quam Gregorius ſilentio magna ex parte obuolutam reliquit,querelas tantum Guntheramni Regis, qui expeditionem parauit,proſecutus,cum rem male geſtam ob militum ſcelera perpetrata deplorat. E

VII. Ceterũ illa potius cauſa iniqua belli illati expendenda fuerat, cũ aduerſus Gothos potitos ad longum tempus Gallia Narbonenſi iam Catholicos redditos bellum mouit:quando abdicata iã Ariana impietate,in vnitatem Catholicam vna cum Rege ipſorum coiſſent; quo nomine ab omnibus Principibus Orthodoxis fuerant amplectendi,muneribuſque & alijs pietatis officijs frequẽ-

f Greg. Turon. hiſt.Franc. lib.8. cap.30. tandi. Sed audi ex Gregorio [f],quæ poſt reditum fugatorum militum egerit Guntheramnus: Quibus(inquit)reuerſis,magna Guntheramnum Regem amaritudo cordis obſedit. Duces vero ſupra-

Cur res bellicæ infauſtum finem ſortiantur. dicti exercitus baſilicam S.Symphoriani martyris expetierunt. Veniente itaq. Rege ad eius ſolemnitatem,repræſentati ſunt ſub cõditione audientiæ in poſtmodum futuræ. Poſtea vero quatuor vocatis Epiſcopis,nec non & maioribus natu laicorum,Duces diſcutere cœpit,dicens: Qualiter nos hoc tempore victoriam obtinere poſſumus,qui ea quę patres noſtri conſecuti ſunt,nõ cuſtodimus?

illi

A Illi vero eccleſias ædificantes, in Deum ſpem omnem ponentes, martyres honorantes, ſacerdotes
venerantes, victorias obtinuerunt; genteſque aduerſas, diuino opitulante adiutorio, in enſe
& parma ſæpius ſubdiderunt. Nos vero non ſolum Deum non metuimus, verum etiam ſacra eius
vaſtamus. Non enim poteſt obtineri victoria, vbi talia perpetrantur. Ideo manus noſtræ ſunt inua-
lidæ, enſis hebeſcit, nec clypeus nos (vt erat ſolitus) defendit ac protegit.

Ergo ſi hoc meæ culpæ aſcribitur, iam id Deus capiti meo reſtituat. Ceterum ſi vos regalia iuſ- VIII.
ſa contemnitis, & ea quæ præcipio implere differtis: iam debet ſecuris capiti veſtro ſubmergi. Erit
enim documẽtum omni exercitui, cum vnus de prinribus fuerit interfectus. Verum iam experiri *Gũtheramnus*
debemus, quid agi oporteat. Si quis iuſtitiam ſequi deſtinat, iam ſequatur: ſi quis contemnit, iam *cultor iuſtitiæ.*
vltio publica ceruici eius immineat: ſatius eſt enim vt pauci contumaces pereant, quam ira Dei ſu-
per omnem regionem dependat innoxiam. Hæc Rege dicente, reſponderunt Duces: Bonitatis tuæ
magnanimitas, Rex optime, enarrari facile non poteſt, qui timor tibi in Deum ſit, qui amor in ec-
cleſias, quæ reuerentia in ſacerdotes, quæ pietas in pauperes, quæve diſpenſatio in egenos. Sed qa
omnia quæ gloria veſtra profert, recta veraq. eſſe cenſentur; quid facimus, quod populus omnis
B in vitium eſt dilapſus? omnemq. hominem agere quæ ſunt iniqua delectat: nullus Regem metuit,
nullus Ducem, nullus Comitem reueretur. Et ſi fortaſſis alicui iſta diſplicent, & ea pro longæuita-
te veſtra emendare conatur; ſtatim ſeditio in populo, ſtatim tumultus exoritur, & in tantum vnuſ-
quiſq. contra ſeniorem ſæua intentione graſſatur, vt vix ſe credat euadere, ſi tandem ſilere nequiue-
rit. Ad hæc Rex ait: Si quis ſequitor iuſtitiam, viuat: ſi quis legem mandatumq. noſtrum reſpuit, iã
pereat, ne diutius hoc blaſphemum proſequatur.] hucuſq. Regis oratio, quæ nouis nuncijs de Rec-
caredo Galliam Arelatenſem inuadente intercepta eſt.

Verum Rex ipſe rem altius meditatus, vnde maiorum omnium fons erumperet, ſolicitius per- IX.
veſtiganit, detexitq. negligentiam Epiſcoporum eſſe in culpa, cum populum ſibi ſubiectum non
Euangelicis (vt par eſſet) inſtituerent diſciplinis: ex quo fieret, vt corruptis moribus viuentes po-
puli, nullam iuſti rectiq. rationem habentes, nefandiſſima ſcelera perpetrarent. Quamobrem in eoſ- *Indicitur Ma-*
dem Epiſcopos nonnihil commotus, Synodum conuocat, Matiſcone habendam in fine anni huius, *tiſconenſe ſe-*
quo incipit numerari eiuſdem Regis vigeſimusquartus. Extat ipſa quidem Synodus Matiſconen- *cundum Con-*
ſis ſecunda dicta, eademq. generalis appellata, ad quam omnes Metropolitani Epiſcopi in pro- *cil.*
C uincijs Guntheramni poſiti conuenerunt, interq. alios numeratos primum locum Priſcus Lugdu-
nenſis obtinuit, idemq. nominatus Patriarcha.

Præter illa autem quæ in Actis eiuſdem Synodi habentur, nonnulla collegimus ex diuerſis lo- X.
cis Gregorij Turonenſis, quæ ad eamdem Synodum ſpectare poſſe videntur. Atq. in primis quod *De tẽpore Sy-*
pertinet ad diem præſcriptum Synodi celebrandæ, conſtat ex eodem Gregorio [a] eamdem indi- *nodi.*
ctam ad vndecimum Kalendas Nouembris. ita quidem Gregorius, dum agit de Palladio Epiſco- a Greg. Tur. hiſt.
po Santonenſi, & Bertheramno Epiſcopo Burdegalenſi iuſſis ad dictam diem Synodo intereſſe. Franc. lib. 8. ca. 7.
Quod inſuper ad eum qui ipſam celebrandam curauit, Guntheramnum Regem ſpectat: conſtat q;-
dem, etſi zelum Dei habuit, haud tamen in omnibus ſecundum ſcientiam. Etenim leuibus quibuſ-
dam ſuſpicionibus ferebatur aduerſus nonnullos Epiſcopos, quos tamen morum ſanctitas com-
mendabat, vt inter alios accidit de Theodoro Maſſilienſi Antiſtite, quem a ſæculari Iudice primũ b Greg. Turon.
nonnihil exagitatum huic voluit Synodo intereſſe; de quo recenſet iſta Gregorius [b]: hiſt. lib 8. ca. 12.

Denique cum Rex maxima intentione Theodorum Epiſcopum iterum perſequi conaretur, & XI.
Maſſilia iam in Childeberti Regis dominationem reuocata fuiſſet, ad diſcutiendas cauſas Retha- *Theodorus*
D rius illuc quaſi Dux a parte Regis Childeberti dirigitur. Sed poſtpoſita actione quæ ei a Rege in- *Maſſilienſis E-*
iuncta fuerat, Epiſcopum vallat, fideiuſſores requirit, & ad præſentiam Regis Guntheramni dire- *piſc. exagita-*
xit, vt ſcilicet ad Synodum quæ Matiſcone futura erat, quaſi ab Epiſcopis damnãdus adeſſet. Nec *tus.*
defuit vltio diuina, quæ ſeruos ſuos ab ore canũ rabidorum ſeruare conſueuit. Nam egrediente E-
piſcopo a ciuitate, ſtatim res Eccleſiæ diripit, & alia quidem ſibi vendicat, alia ſub ſigillorum mu-
nitione concludit; cumq. hoc feciſſet, protinus famulos eius ſæuiſſimus inuadit morbus, exhauſtoſ-
que febre peremit: filius eius ab hoc incommodo defecit, quem in ſuburbano Maſſiliæ ipſius cum *Diuina vltio*
graui gemitu ſepeliuit: fuitq. talis domui eius plaga, vt eum ab vrbe illa eſſet digreſſus, vix ad pa- *in Sacrilegos.*
triam ſuam regredi putaretur. Theodorus vero Epiſcopus a Guntheramno Rege detentus eſt: ſed
nihil Rex ei nocuit. Eſt enim vir egregiæ ſanctitatis & in oratione aſſiduus: de quo mihi Magneri-
cus Treuerenſis Epiſcopus hæc retulit: Ante hos annos cum ad præſentiam Childeberti Regis ita
ſub ardua cuſtodia duceretur, vt quãdocũq. ad vrbem aliquam veniſſet, neq. Epiſcopũ, neq. quem-
quam de ciuibus videre permitteretur: adueniente Treueros, nunciatum eſt Epiſcopo, hunc iã in
naui poſitum clam abduci. Surrexitq. ſacerdos triſtis, ac velociter proſecutus, reperit eum ad lit-
E tus, cauſatuſq. cuſtodibus, cur tanta eſſet impietas, vt non liceret fratri fratrem aſpicere. Viſoque
tandem, oſculatus eſt eum; indulgenſq. aliquid veſtimenti, diſceſſit.

Veniens itaque ad baſilicam S. Maximini, proſternitur ſepulcbro, illud Apoſtoli retinens: Ora- XII.
te pro inuicem, vt ſaluemini. Fuſaq. diu oratione cum lacrymis, vt fratrem dignaretur Dominus
adiuuare, egreſſus eſt foras. Et ecce mulier quam ſpiritus erroris agitabat, clamare ſacerdoti cœ-
pit, & dicere: O ſceleſte & inueterate dierum, qui pro inimico noſtro Theodoro orationem fundis *Theodorus cũ*
ad Dominum. Ecce nos quotidie quærimus, qualiter ab his Gallijs extrudatur, qui nos quotidia- *exulat, dæmo-*
nis incendijs conflagrat; & tu pro eo orare non deſinis? Satius enim tibi erat res Eccleſiæ tuæ dili- *nes terret.*
genter inquirere, ne pauperibus aliquid deperiret, quam pro hoc tam intente depoſcere. Et aie-
bat: Væ nobis, quia eum non poſſumus expugnare. Et licet dæmonijs credi non debeat: tamẽ qua-
lis eſſet ſacerdos, de quo hæc dæmon cõdolẽs declamabat, apparuit.] hæc Gregorius, q; & ſubdit [c], c Gregor. hiſtor.
Childebertũ Regem nepotem Gunthercãni rogaſſe patruũ per Felicem legatũ, ne quid iniuriæ in- Franc. lib. 8. c. 13.
ferretur Theodoro Epiſcopo, quem colebat vt patrem. Ceterũ ipſe Childebertus noluit ſui regni

Epiſcopos proficiſci, vt ante pollicitus erat, Hæc Synodum præceſſerunt: iam ad ipſam Synodum A veniamus.

XIII. *a Tom. 2. Conc.*

Habent in primis eius Acta, hoc eodẽ anno XXIIII. inchoante Regis Gunthramni, celebratam eſſe in Gallijs eamdem Synodum Matiſconenſem ſecundam dictam [a], in eaq. ſtatutos canones viginti. Inter alios Epiſcopos ſanctitate conſpicuos, qui eidem ſubſcripti reperiuntur, ſunt Priſcus Lugdunenſis, Euantius Viennenſis, Prætextatus Rhotomagenſis, Theodorus Maſſiliẽſis, Sulpitius Bituricenſis, Verauus Cauallicenſis, & alij, omnes numero ſexagintaduo præter eos qui per legatos interfuere.

XIV. *De immunitate Eccl. ſeruanda.* *b Greg. hiſtor. lib. 7 cap. 29.* *c Greg. hiſtor. Francor. libr. 6. c. 21.* *d Gregor. ibid. cap. 22.*

Cum autem illic multa ad œconomiam Eccleſiaſticã vtilia ſint conſtituta; notatu digna ſunt, quæ de veneratione a ſæcularibus præſtanda clericis ſancita fuere. Primum vero illud magnopere inculcatum, vt præcedentibus vigilijs, ſingulis diebus Dominicis ſanctificarentur, & ab operib. ſeruilibus ceſſaretur, eodemq. die a populo oblationes panis & vini Deo in eccleſia offerrentur, ac decimæ darentur in pauperum vſum. Sed & illud ſancitum a Patribus fuit, vt confugientes ad eccleſiam extrahere nemo auderet. Ad hæc iterum ſancienda Patres inducti fuiſſe videntur ob diuerſos caſus, quos diuerſis in locis accidiſſe diximus: quibus addita ſunt, quæ hoc ipſo anno, cum de nece Chilperici Regis quæſtio haberetur, Turonis in eccleſia ſancti Martini fieri plura illicita contigerũt; quæ inſuper in baſilica S. Vincẽtij martyris facta ſunt, quorum cauſa plura accidiſſe miracula Gregorius docet, qui ipſorum omnium narrat hiſtoriam. B In primis vero agit de his quę contigerunt Turonis [b] de violato hoc ipſo anno atrio eccleſiæ ſancti Martini, in quo occiſus eſt Eberulfus reus maieſtatis, quod necem intuliſſet Chilperico Regi Francorum, cuius erat cubicularius [c]; qui & aliorum quoque ſcelerum patrator inuentus eſt, quæ idem Gregorius narrat [d] pluribus: facta q. hæc teſtatur inuito Rege Gunthramno, qui ad hæc miſſis mandatum dederat, vt cuncta fierent, ſalua Eccleſiæ immunitate: quem & his auditis magnopere ſuccenſuiſſe tradit. Sic igitur ſacrilegium tantum per legẽ Eccleſiaſticam, ne vlterius fieret, placuit emendari. ſed interfectores vltio ſecuta eſt, cum & ipſi interfecti ſunt.

XV. *Vltio diuina in ſacrilegos.* *e Greg. hiſtor. lib. 7. cap. 21.*

Erat præterea recens memoria, quanta locis ſacris habenda reuerentia eſſet, de militibus illis qui violaſſent baſilicam S. Vincentij martyris apud Agennenſem ciuitatem; de quibus pauca iſta Gregorius habet [e]: Multos ibi diuina vltio contriuit. Nam pleriſque manus diuinitus vrebãtur, emittentes fumum magnum, ſicut ex incendio ſurgere ſolet: nonnulli arrepti a dæmone per energiam debacchantes, martyrem declamabant: plurimi vero ſemoti a ſeditione proprijs ſe iaculis ſauciabant.] His igitur adeo pauendis viſis ſæpe portentis, permoti ſunt cum Rege Epiſcopi, vt Eccleſiaſticam immunitatem iterum nouis ſancitis legibus communirent. C

XVI. *De cauſa Epiſcoporum & Clericorum.* *f Concil. Matiſcon. cap. 9. & 10.*

Sed & quod plerumq. grauiter in Gallijs a Principibus peccatum eſſet, cum Iudices ſæpe in Epiſcopos manus violentas inieciſſent, eoſq. in carcerem detruſiſſent, & iuſſu Regum etiam exilij pœna damnaſſent: prohibuit ſancta Synodus [f] Epiſcoporum iudicia agitari per ſæculi magiſtratus: ſed per ſuos Metropolitanos, vel ſi cauſa eſſet grauior, apud prouinciale Concilium agi decreuit. Id ipſum de clericis cuiuſq. ordinis ſtatuit: quod quidem nõ recens inſtitutum, ſed ab ipſo ferme Chriſtianitatis naſcentis exordio eſſe ſeruatum, Patres aſſeruerunt.

XVII. *In Epiſcopos Venatores.* *g Conc. Matiſcon. c. 13.*

Quod vero irrepſiſſet ille prauus vſus in Gallijs, vt Epiſcopi Reges adeuntes, ipſos etiam negotiorum cauſa in venationibus ſequerentur, atq. iidem mox ex Epiſcopis in venatores transformarentur, alerentq. canes & accipitres, ſicq. fieret, vt in Epiſcoporum quorumdam domibus audirentur eiuſmodi aues ſtridere, caneſq. latrare: vetuit Synodus iſta fieri, ſtatuto canone, ad cuius finem hæc leguntur [g]: Cuſtodienda eſt igitur Epiſcopalis habitatio hymnis, non latratibus, operibus bonis, non morſibus venenoſis. D Vbi igitur Dei eſt aſſiduitas cantilenæ: monſtrum eſt & dedecoris nota, canes ibi vel accipitres habitare.]

h Eod. Conc. c. 14.

Sed & illud crimen inemendatũ minime reliquerunt, cũ potentes fulti fauore Regum aliena ſibi vendicarent fiſci titulo, vel quouis mõ vſurparẽt; quos anathemate Synodus [h] ipſa perculit.

XVIII. *Quo cultu laici venerari deberẽt Clericos.* ** adſtringat*

Verum & illud præterea memoria dignum Patres, Rege annuente, conſtituerunt, vt laici clericos omnino venerari deberent, iſta ſancientes memoria digna: Statuimus, vt ſi quis ſæcularium quempiam clericorum in itinere obuium habuerit, vſq. ad inferiorem gradum honoris venerãter (ſicut condecet Chriſtianum) illi colla ſubdat, per cuius officia & obſequia fideliſſima Chriſtianitatis iura promeruit. Et ſi quidem ille ſæcularis equo vehitur, clericuſq. ſimiliter; ſæcularis galerum de capite auferat, & clerico ſinceræ ſalutationis munus adhibeat. Si vero clericus pedes graditur, & ſæcularis vehitur equo ſublimis: illico ad terram defluat, & debitum honorem prædicto clerico ſinceræ charitatis exhibeat: vt Deus, qui vera charitas eſt, in vtriſque lætetur, & dilectione ſua vtrumq. adſciſcat [*]. Qui vero hæc, quæ Spiritu ſancto dictante ſancita ſunt, tranſgredi voluerit, ſuſpendatur.] hæc Patres. E

XIX. *i Eod. Concil. c. 19.* *A ſanguine procul Clerici.* *k Greg. hiſt. Frã. lib. 8. cap. 20.*

Rurſum vero Eccleſiaſticos omnes procul volentes eſſe a ſanguine [i], vetuerunt clericos intereſſe examini reorum, & ad locum accedere vbi rei criminum morte mulctarentur. hæc & alia ſalubri conſilio a Patribus ſunt conſtituta, vt conditio illorum temporum exigere videbatur: ad poſtremumq. illud additum, vt quolibet triennio generale Concilium ageretur, indiceretur que illud ab Archiepiſcopo Lugdunenſi. Præter hæc autem in eadem Synodo diuerſorum Epiſcoporũ ventilatæ ſunt cauſæ & peracta iudicia, de quibus ita Gregorius [k]:

XX. *Cognitæ in Synodo cauſę Epiſcoporum.*

Interim (inquit) dies placiti aduenit: & Epiſcopi ex iuſſu Regis Gũthramni apud Matiſconẽſem vrbem collecti ſunt. Fauſtinianus autem, qui ex iuſſu Gundebaldi Aquenſis vrbis fuerat Epiſcopus ordinatus, ea conditione remouetur, vt eum Bertramnus, Oreſteſq. ſiue Palladius, qui eũ benedixerant, vicibus paſcerent, centenoſq. ei aureos annis ſingulis miniſtrarent. Nicetius autem ex laico, qui primus Chilperico Regi præceptum elicuerat, in ipſa vrbe Epiſcopatum adeptus eſt. Vrſicinus Cadurcenſis Epiſcopus excommunicatur, pro eo quod Gundebaldũ excepiſſe, publice eſt con-

A eſt confeſſus,acceptu eiuſmodi placito,vt pœnitentiam tribus annis agens,neq.capillum neq.bar
bam conderet, vinu & carnibus abſtineret; Miſſas celebrare,clericos ordinare,eccleſias chriſma
que benedicere non præſumeret,eulogias dare penitus non anderet: vtilitas tamen Eccleſiæ per
eius ordinationem,ſicut ſolita erat,omnino exerceretur.]& paulo poſt: Prætextatus vero Rhoto-
magenſis Epiſcopus,orationes quas in exilio poſitus ſcalpſit,curam Epiſcopis recitauit.quibuſdã
quidem placuerant: a quibuſdam vero,quia artem ſecutus minime fuerat,reprebendebantur.Sty
lus autem per loca Eccleſiaſticus,& rationabilis erat.]& inferius:

His etiam diebus Guntheramnus Rex grauiter ægrotauit,ita vt putaretur a quibuſdam non XXI.
poſſe prorſus euadere:quod credo prouidentiam Dei fuiſſe. Cogitabat multos Epiſcoporum exi-
lio detrudere. Theodorus itaque Epiſcupus ad vrbem ſuam regreſſus,fauente omni populo, cum
laude ſulceptus eſt.]hactenus de Actis Synodicis Gregorius. Eorumdem ſanctæ Synodi decreto-
rum viginti meminit Ado Viennenſis,dum ait de S.Euantio Epiſcopo Vienneoſi: Hic cum S. Pri-
ſco,& Artemio Senonico,& Remigio Bituricenſi,& cũ alijs ſanctis Epiſcopis, viginti capitula Ec-
cleſiaſtica perfecte comprobauit,quibus conſedit quoq. Syagrius Eduenſis Epiſcopus, vir ſummę
B ſanctitatis.]hæc de Synodo & Sanctis qui interfuerunt Ado,dum recenſet ſuæ Eccleſiæ Viennenſis
Epiſcopos:de quibus non prætereat,quod ante hunc de quo agit, Euantium ſucceſſiſſe ait Nama-
tio,ſiue Manatio,quem generis nobilitate,vitæ egregia ſanctitate,& eloqueotia celebrem prædi-
cat.fuerat ipſe ex coniugio vocatus ad Eccleſiam: cuius vxor non minori quam ipſe ſanctitate re-
ſplenduit,ſicut & generis nobilitate:fuitq.illi nomen Euphraſia,de qua ex ſcripto codice Fortuna-
ti hic tibi epitaphium legendum exhibeo:

Si pietatis opus numquam morietur in æuum: Epitaph. Euphraſiæ.
Viuis pro merito,femina ſancta,tuo.
Inclyta ſidereo radians Euphraſia regno,
Nec mihi flenda manes,cum tibi læta places.
Terram terra edit,ſed ſpiritus aſtra recepit:
Pars iacet hac tumulo;pars tenet illa polum.
Corpore depoſito leuiori vecta volatu:
Stans melior cælo,quam prius eſſes humo.
C *Carnis iniqua domans,de te tibi facta triumphant,*
Ad patria ſedes ciuis opima redis.
Ardua nobilitas proauorum luce coruſcans,
Plus tamen es meritis glorificanda tuis.
Vir cui Namatius datus Vienna ſacerdos,
Coniuge defuncto,conſociata Deo.
Exulibus,viduis,captiuis omnia fundens.
Paupertate pia diues ad aſtra ſubis.
Aeternum mercata diem ſub tempore paruo,
Miſiſti ad cælos quas ſequereris opes.
Sed rogo per Regem paradiſi gaudia dantem,
Pro Fortunato ſupplice funde precem.
Obtineas votis,hæc qui tibi carmina miſi,
Vt merear claudi quandoque claue Petri.] hactenus epitaphium.Iam ad Guntheram
D num Regem tantæ Synodi cogendæ auctorem redeamus.

Poſt Synodum peractam Guntheramnus Rex edidit ſanctionem ad Epiſcopos atque Iudices XXII.
ſcriptam,qua(vt decet religioſiſſimum Principem)eoſdem hortatur Epiſcopos, Verbi in primis p̃
dicationi inuigilare; ſed & ne munus Epiſcopale per vicarium,ſed per ſe ipſos expleant,admonet.
Datum eſt edictum hoc eodem anno,quarto Idus Nouembris;quod cum memoria dignum ſit, a Tom.2.Conc. poſt Acta Conc. Matiſcon
hic apponimus:ſic enim ſe habet [a]:

Guntbramnus * Rex Francorum omnibus Pontificibus ac vniuerſis ſacerdotibus & cunctis * Guntheramnus.
Iudicibus in regione noſtra conſtitutis.

Per hoc ſupernæ maieſtatis auctorem,cuius vniuerſa reguntur imperio,placari credimus,ſi in XXIII. Guntheramni Regis edictũ.
populo noſtro iuſtitiæ iura ſeruamus:& ille pius Pater & Dominus, qui humanæ fragilitatis ſub-
ſtantiam ſuo ſemper adiuuare conſueuit auxilio,melius dignabitur cunctorum neceſſitatibus quę
ſunt opportuna concedere,quos cognoſcit præceptorum ſuorum monita cuſtodire. Dum ergo
pro regni noſtri ſtabilitate & ſaluatione regionis,vel populi ſolicitudine peruigili attentius pertra
ctauimus:agnouimus infra regni noſtri ſpatia vniuerſa ſcelera,quæ canonibus & legibus pro diui
E no timore puniri conſueuerunt,ſuadente aduerſario boni operis,perpetrari. Et ex hoc proculdu-
bio indignatione cæleſti per diuerſas ſæculi tempeſtates homines aut pecora aut morbo conſumi
merentur,aut gladio,dum diuina iudicia nõ timentur:atque ita fit,vt admittendo illicita, per igno
rantiam multi depereant,& non ſolum præſentem vitam celerius cogantur amittere,ſed & inferni
ſupplicia ſuſtinere.

Ad vos ergo,ſancti Pontifices,quibus diuina clementia poteſtatis paternæ conceſſit officium, XXIV.
in primis ſerenitatis noſtræ ſermo dirigitur, ſperantes quod ita populum vobis prouidentia diui-
na commiſſum frequenti prædicatione ſtudeatis corrigere,& paſtorali gladio gubernare, quate-
nus dum vniuerſi diligendo iuſtitiam conuerſatione præcipua cum omni honeſtate ſtuduerint vi-
uere melius,cuncta rerum aduerſitate remota,cæleſti beneficio concedatur tranquillitas tempo-
rum,& congrua ſaluatio populorum. Et licet abſque noſtra admonitione ad vos ſpecialiter præ-
dicandi cauſa pertineat:attamen reliquorum peccatis vos omnino credimus eſſe participes, ſi fi-
liorum veſtrorum culpas nõ aſſidua obiurgatione corrigitis,ſed ſilentio præteritis. Nam nec nos,

quibus ſacularem regnandi ſuperni Regis commiſit auctoritas, iram eius euadere poſſumus, ſi de ſubiecto populo ſolicitudinem non habemus. A

XXV. *De feſtis dieb. colendis.*

Idcirco huius decreti ac definitionis generalis vigore decernimus, vt in omnibus diebus Dominicis, in quibus ſanctæ Reſurrectionis myſterium veneramur, vel in quibuſcunq. reliquis ſolẽnitatibus, quando ex more ad veneranda templorum oracula vniuerſæ plebis coniunctio deuotionis congregatur ſtudio, præter quod victum præparari conuenit, ab omni corporali opere ſuſpendantur, nec vlla cauſarum præcipue iurgia moueantur.

XXVI. *Quid agere debeant ſacerdotes.*

Sed vos Apoſtolici Pontifices, iungentes vobiſcum conſacerdotes veſtros & filios ſenioris Eccleſiæ, ac Iudices locorum, quoſcumque agnoſcitis quod vitæ qualitas honeſta commendat, ita vniuerſam populi multitudinem conſtanti vel Deo placita iugiter prædicatione corrigite, vt bene viuẽres myſticus adhortationis ſermo mulceat, & excedentes ad viam recti itineris correctio paſtoralis adducat: quatenus omnes vnanimi deliberatione laudabiliter ſtudeant viuere, vel æquitatem & iuſtitiam conſeruare, qualiter ab omni peccatorum fæce liberos ſuos ſancta ſuſcipiat Eccleſia Chriſtianos.

XXVII. *De Iuſtitia ſeruanda.*

Enim vero quicumq. ſacerdotum aut ſæcularium intentione mortifera perdurantes, crebrius admoniti emendare neglexerint: iuxta quod conditiones cauſarum aut exceſſus perſonarum exegerint, alios canonica ſeueritas corrigat, alios legalis pœna percellat: quoniam nec innocentes poteſt reddere collata ſecuritas liberos, niſi culparum probatio punierit criminoſos: nec minor eſt pietas proteruos conteri, quam releuare compreſſos. Conuenit ergo, vt iuſtitiæ & æquitatis in omnibus vigore ſeruato, diſtringat legalis vltio iudicium, quos non corrigit canonica prædicatio ſacerdotum: quo fiat, vt dum præterita reſecantur ſcelera, nullus audeat perpetrare futura, & ita vniuerſos excedentes pro diſciplinæ tenore ſeruando correctionis frena conſtringant, & in vniuerſa regione noſtra pacis & concordiæ iura proficiant. Cuncti itaq. Iudices iuſta (ſicut Deo placet) ſtudeant dare iudicia, nam non eſt dubium, quod acrius illos condemnabit ſententia noſtri iudicij, a quib. non tenetur æquitas iudicandi. Non vicarios aut quoſcumq. a latere ſuo per regionẽ ſibi commiſſam inſtituere aut deſtinare præſumant, qui (quod abſit) malis operibus conſentiendo, venalitatem exerceant, aut iniqua quibuſcumque ſpolia inferre præſumant. B

XXVIII. *Clericorũ peccata acrius corrigenda.*

Clericorum tranſgreſſiones, cum, aduerſario inſtigante, contigerint, quantum illis pro diuino amore reuerentia maior impenditur, tantum conuenit vt acrius reſecentur: quoniam ſi ſancti paſtores, aut inſtituti Iudices (quod nefas eſt) ſubditorum ſuorum ſcelera potius occultare quam reſecare tentauerint: ſe ex hoc amplius reos eſſe vel noxios, non ignorent. Cuncta ergo quæ huius edicti tenore decreuimus, perpetualiter volumus cuſtodiri: quia in ſancta Synodo Matiſconenſi hæc omnia (ſicut noſtis) ſtuduimus definire, quæ præſenti auctoritate vulgamus. *Subſcriptio domini Guntheramni Regis.* Data ſub die quarto Idus Nouembris, vigeſimoquarto anno regni ſupradicti Regis.] hactenus edictum Regis maxime pij a cunctis Chriſtianis Principibus præ oculis habendum, vt cũ ſiue peſte, ſiue penuria, bello ve affligi ſuos populus videat, ad populi mores corrigendos atq. Iudices emendandos ſe conuertant, prout feciſſe vidimus Guntheramnum. C

XXIX. *Reccared. Rex pacis ſtudioſus.* *a Greg. hiſt Fra. lib. 9. c. 35. & 39.*

Quod vero pertinet ad Reccaredum Regem, ipſe (vt Chriſtianum Principem decet) filius pacis, quantumlibet victor, pacem tamen miſſa legatione a Gunthera mno Rege Francorum petiit hoc anno: ſed cum non obtinuerit, ſequenti rurſus anno alia miſſa legatione id ipſum enixius poſtulaſſe conſtat: verum eam minime conſecutum eſſe, idem Gregorius tradit [a]. Porro tantum Regem pacis cultorem maxime pium eo dono muneratus eſt Deus, vt eum a maximo liberaret diſcrimine, a coniuratione nimirum dolis fabricata Reginæ nouercæ conſpirantis cum Vdila Epiſcopo Ariano hoc ipſo anno tertio regni eius. D

XXX. *b Greg. hiſt. Fr. lib. 8. c. 33.* *Incendium Pariſiacum.*

Sed redeamus ad Francos, quos præter bellorum infelices exitus hoc pariter anno afflixit non modicum regiæ ciuitatis incenſio: hoc enim anno decimo Childeberti Regis Pariſienſis ciuitas conflagrauit. Quæ vero admiranda memoria digna tum acciderint, Gregorius ita narrat [b]: Extitit autem in his diebus apud vrbem Pariſiacam mulier, quæ diceret incolis: Fugite ab vrbe, & ſcitote eam incendio concremandam. Quæ cum a multis irrideretur, quod hæc aut ſortium præſagio diceret, aut vana aliqua ſomniaſſet, aut certe dæmonij meridiani hæc inſtinctu proferret: reſpondit: Nequaquam eſt ita vt dicitis: nam in veritate loquor, quia vidi per ſomnium a baſilica S. Vincentij venientem virum illuminatum tenentem manu cereum, & domos negotiatorum ex ordine ſuccẽdentem. Denique poſt tertiam noctem quod hæc mulier eſt effata, inchoante crepuſculo, quidam e ciuibus accenſo lumine in promptuarium eſt ingreſſus, aſſumptoq. eo ac ceteris quæ neceſſaria erant, abſceſſit, lumine ſecus cupellam olei derelicto. Erat autem domus hæc prima ſecus portam quæ ad mediam diem pandit egreſſum: ex quo lumine apprehenſa domus incendio concrematur, de qua & aliæ apprehendi cœperunt. E

XXXI. *S. Germanus liberat vinctos in carcere.*

Tunc diruente igne ſuper vinctos carceris, apparuit eis beatus Germanus, & comminuens trabem atque catenas quibus vincti tenebantur, reſerato carceris oſtio, vinctos abire permiſit incolumes. Illi vero egreſſi, ſe ad baſilicam S. Vincentij, in qua ſepulchrum habebatur beati Antiſtitis, contulerunt. Igitur cum per totam ciuitatem huc atque illuc, flante vento, flamma ferretur, totiſq. viribus regnaret incendium, appropinquare ad aliam partem cœpit, in qua B. Martini oratorium habebatur, quod ob hoc aliquando factum fuerat, eo quod ibi lepram maculoſi hominis oſculo depuliſſet. Vir autem qui eum intextis virgultis in ſublime conſtruxerat, confiſus in Domino, nec de beati Martini virtute diffiſus, ſe reſq. ſuas intra eius parietes ambiuit *, dicens: Credo enim & fides mea eſt, quod repellat ab hoc loco incẽdium, qui ſæpe incendijs imperauit, & in hoc loco leproſi hominis cutem, oſculo medente, purgauit. Appropinquante enim illuc incendio, ferebantur varij globi flammarum, qui percutientes parietem oratorij, protinus tepeſcebant.

* abdidit

XXXII.

Clamabat autem populus viro ac mulieri: Fugite, o miſeri, vt euadere poſſitis. Ecce iam ignũ

pondus

A pondus ſuper vos diruit; ecce fauillæ incendij cum carbonibus tamquam validus imbet ad vos vſque diſtenditur: Egredimini ab oratorio, ne cum eodem incendio concrememini. At illi orationem fundentes, nequaquam ab his vocibus mouebantur. Sed nec mulier ſe vmquam a feneſtra, per quam interdum flammæ ingrediebantur, amouit, quæ erat ſpe firmiſſima de virtute beati Antiſtitis præmunita. Tanta itaque fuit virtus beati pontificis, vt non ſolum hoc oratorium cum alũni proprij domo ſaluaret, uerum etiam nec alijs domibus, quæ in circuitu erant nocere flammis dominantibus permiſiſſet: ibiq. cedit incendium, quod ab una parte pontis cœperat deſæuire. Ab alia uero parte tam ualide cuncta conflagrauit, ut amnis finem imponeret: uerumtamen eccleſiæ cum domibus ſuis non ſunt aduſtæ.] hucuſque Gregorius de incendio, in quo Prophetæ ille ſermo locum habuit dicentis [a]: Vox Domini intercidentis flammam ignis] cum uidelicet ea potuit ignis comburere, quæ Dei uoluntare incendio damnata fuere: in reliquis uero ſuam uim flamma amiſit. Addit his Gregorius [b], hoc anno natum filium Childeberto Regi a Magnerico Treuerenſi Epiſcopo baptizatum appellatum fuiſſe Theodobertum, de quo ſæpe dicendum inferius. hic uero annus Childeberti Regis decimus numeratur.

S. Martini Oratorii a flammis illæſum.

a Pſal. 28.

b Greg. hiſt. Fr. lib. 8. c. 37.

B XXXIII. Quo pariter anno Smaragdi Exarchatus triennio euoluto, cum accepiſſet ſucceſſorem Romanum Patricium; Seuerus Epiſcopus Aquileienſis cum tribus collegis Epiſcopis, qui metu uique coacti communicauerant cum Eccleſia Catholica per Ioannem Epiſcopum Rauennatem, ad propria reuerſi, ab Epiſcopis Iſtriæ non recepti, nec a populo honore habiti, in priſtinum ſchiſma dilabuntur, Tria illa propugnantes iam ab Eccleſia Romana damnata capitula. De his uero tantũ hęc breuiter Paulus diaconus [c]: Exacto anno e Rauenna in Gradum reuerſi ſunt. Quibus nec plebs communicare uoluit, nec ceteri Epiſcopi eos receperunt. Smaragdus autem Patricius ſucceſſorẽ Romanum Patricium accipiens, Conſtantinopolim remeauit.] reliqua uero nempe de Conciliabulo ſchiſmaticorum in Mariano habito, ſuo loco dicemus,

c Paul. diac. de Geſt. Longobar. lib. 3. c. 12.

IESV CHRISTI ANNVS 589. PELAGII PAP. II. ANNVS 12. MAVRITII IMP. ANNVS 4.

C I. QVingenteſimus octogeſimusnonus incipit annus ſub ſeptima Indictione: cum decimo Kalendas Iulij, anno Gunthéramni uigeſimoquarto nondum abſoluto, celebrata eſt Synodus Valentina in Gallia decem & ſeptem tantummodo Epiſcoporum: in qua pauperũ cauſæ ſunt cognitæ; ſed & donationes factæ ab eodem Rege, ſiue Regina, atque filiabus eius diuerſis eccleſiis confirmatæ auctoritate Apoſtolica, ſubſcriptionibus eorumdem munitæ ſunt. eſt de his eiuſmodi decretum:

De Synodo Valentina.

II. Cum in vrbe Valentina iuxta imperium glorioſiſſimi domini Guntheramni noſtra mediocritas pro diuerſis pauperum querimonijs conueniſſet: id primo auctore Deo, decreuimus ſanciendum, quod pro ſalute & animæ ſuæ ſaluatione vel religionis ſtatu cenſuimus opportunum: id eſt, vt quia prædictus Rex per virum illuſtrem Aſclepiodotum Referendarium datis ad ſanctam Synodum epiſtolis ſuis iniunxit, vt quodcumq. tam ipſe, quam beatæ memoriæ iugalis ſua Auſtrechildis Regina, uel filiæ eorum Deo ſacratæ puellæ, id eſt, bonæ memoriæ Clodoberga, vel Clodeildis locis ſanctis contuliſſent, aut adbuc conferre decreuerint, auctoritate Apoſtolica deberet ſan-D cta Synodus præſenti titulo manuum ſuarum ſubſcriptione firmare. Et tam laudabili deuotioni non ſolum ſacerdotalem, ſed etiam diuinam credimus poſſe conniuentiam conſpirare.

Regis & Reginarum liberalitas.

III. Idcirco præſenti conſtitutione, vnanimi conſenſu, Deo medio, ſynodus ſancta decreuit, vt ſi quid baſilicæ ſancti Marcelli, vel ſancti Symphoriani, vel quibuſcumq. locis, vel ſeruientibus Deo per quaſcumq. auctoritates, aut ſcripturarum epiſtolas præfatus dominus Rex, vel ſupra nuncupata iugalis ſua, filiæq. eorum ſiue in miniſterio altariorum, ſiue in quibuſcumq. ſpeciebus, quæ ad diuinum cultum pertinere noſcuntur, contuliſſe vel adhuc conferre voluerint, neq. Epiſcopi locorũ, neque poteſtas regia quæcumq. tempora ſucceſſura de eorum voluntate quicquam minorare aut auferre præſumant. Quod ſi quis hoc quoque tempore temerare aut auferre præſumpſerit; velut necator pauperum, anathemate perpetui iudicii diuini plectatur, & veluti ſacrilegij perpetrator, criminis ſui reus, ſupplicij æterni teneatur obnoxius.] hucuſq. Patres, nec de eodẽ Valentino Concilio quicquam præterea inuenitur. Emendandum vero, dum in titulo inſcriptum illud habetur Indictione ſecunda: multum enim inter ſe pugnat, vt hęc acta ſint vigeſimoquarto Guntheramni Regis anno, & facta dicantur Indictione ſecunda: manifeſtus enim arguitur error, cum hic annus (vt E dictum eſt) ſeptimæ ſit Indictionis.

Cõfirmatio donationum piarum.

IV. Quo pariter anno aucta eſt Gallia nouo martyre, nempe Prætextato Epiſcopo Rhotomagenſi: qui diu multumq. odio perfidæ Fredegundis exilijs fatigatus & afflictatus, nihil remittens ſacerdotalis conſtantiæ in redarguendo perperam facta Principum, potiſſimum uero Fredegundem ipſam, quam alteram Iezabelẽ his temporibus Gallia paſſa eſt: ab eadem immiſſo tandem ſicario, in eccleſia ipſa ferro percutitur. ac paulo poſt ſpiritum Deo reddidit. Ita plane ſecũdum S. Ambroſij ſententiam, utilius Principes Epiſcopos odio perſequuntur, quam illecebris blandiuntur. Ad coronam enim ſuorum ſacerdotum permittit Deus ſceleſtos Principes inſanire, furereque aduerſus eos; quo quid in eis intus uirtutis lateat, foris appareat; & qui in uaſis fictilibus theſaurus occultabatur, in multorum utilitatem effundatur; & lumen quod recõditur in lagenis militum Gedeonis, iiſdẽ perfractis, foris appareat, quo ſancta Dei illuſtretur Eccleſia. Res autem geſta a Gregorio Turonenſi ita deſcribitur [d]:

S. Prætextati martyrium.

d Greg. li. 8. c. 31

V. Dum hæc agerentur, & Fredegundis apud Rhotomagenſem urbem cõmoraretur, uerba ama

ritudinis

Redarguit Reginam Prætextatus Epiſc. ritudinis cum Prætextato Pontifice habuit, dicens, uenturum eſſe tempus, quando exilia, in quib. detêtus fuerat, reuiſeret. Et ille: Ego ſemper & in exilio & extra exilium Epiſcopus fui, ſum, & ero. Nam tu non ſemper regali potentia perfrueris. Nos ab exilio prouehimur, tribuente Deo, in regnum: tu vero ab hoc regno demergeris in abyſſum. Rectius enim erat tibi, vt ſtultitia relicta atque malitia, qua ſemper ferues, abſtraheteris; vt & tu vitam adipiſceteris æternam ; & paruulum quem genuiſti, adducere ad legitimam poſſes ætatem. Hæc effatus, cum verba illius mulier grauiter acciperet, ſe a conſpectu eius felle feruens abſtraxit. A

VI. *A Sicario perculſus Epiſcop.* Adueniente autem Dominicæ reſurrectionis die, cum ſacerdos ad implenda Eccleſiaſtica officia ad eccleſiam maturius properaſſet, antiphonas iuxta conſuetudinem incipere per ordinem cœpit. Cumq. inter pſallendum Formulæ decumberet: crudelis adfuit homicida, qui Epiſcopum ſuper Formulam quieſcentem, extracto e baltheo cultro, ſub aſcella percutit. Ille vero vocem emittens, vt clerici qui aderant adiuuarent, nullius auxilio de tantis aſtantibus eſt adiutus. At ille plenas ſanguine manus ſuper altarium extendens, orationem fundens, & Deo gratias agens, in cubiculum ſuum inter manus fidelium deportatus, in ſuum lectulũ collocatus eſt. Statimq. Fredegundis cum Beppoleno Duce & Anſoualdo adfuit, dicens: Non oportuerat nobis ac reliquæ plebi tuę, o ſancte ſacerdos, vt iſta tuo cultui euenirent. Sed vtinam indicaretur qui talia auſus eſt perpetrare vt digna pro hoc ſcelere ſupplicia ſuſtineret. Sciens autem eam ſacerdos hæc doloſe proferre, ait: Et quis hæc fecit, niſi is qui Reges interemit, qui ſæpius ſanguinem innocẽtem effudit, qui diuerſa in hoc regno mala commiſit? Reſpondit mulier: Sunt apud nos peritiſſimi medici, qui huic vulneri mederi poſſunt: permitte vt accedant ad te. Et ille: Iam, inquit, me Deus præcepit de hoc mundo vocari: nam tu, quæ his ſceleribus princeps inuenta es, eris maledicta in ſæculo, & erit Deus vltor ſanguinis mei de capite tuo. Cumq. illa diſcederet, Pontifex ordinata domo ſua, ſpiritum exhalauit. Ad quem ſepeliendum Romacharius Conſtantinæ vrbis Epiſcopus aduenit.] addit Gregorius de necato ab eadem Regina ſeniore quodã eiuſdem Eccleſiæ Rhotomagenſis, cum ipſe eidem necem ſanctiſſimi Antiſtitis exprobraſſet: agitq. demum de ſucceſſore eidẽ ſubrogato Melãtio. Porro quem perfida Fredegundis in eccleſia occidi fecit, coluit ſemper Eccleſia Catholica martyrẽ, eumdemq. inter martyres ſcriptum anniuerſaria memoria celebrat. Quomodo autem facinus ab interfectore palam factum ſit, idem Gregorius in rebus geſtis Francorum anni huius, qui eſt decimus Childeberti Regis, refert [a]. B

a Greg. hiſt. Fr. lib. 8. c. 41. C

VII. *De conuerſione Gothorum.* Iam vero magna inſtans cauſa e Gallijs in Hiſpanias noſtram euocat orationem. Felix plane hic ille annus, Deo placabilis & acceptabilis ab omnibus prædicandus, quo Dei benignitas reſpexit tandem propitia Gothorum gentem; cum e tenebris eam tranſtulit in regnum lucis. Quæ enim a temporibus Conſtantij Imperatoris, a prauis doctoribus in tranſuerſum acta gens Gothorum fuit, præceps per deuia ferebatur, eoq. ſine metu ſecurior, quo ex beneficijs a Deo acceptis ſe remunerationem conſecutam de impietate putabat. Quod enim ipſa gens Gotica in Italia, Gallia, Hiſpania, & Africa ſuum populum propagaſſet, & regna ſubegiſſet externa, hæc cuncta rectæ quã putabant religioni ferebant accepta: nam & quod Orthodoxorum prouincias ſuæ ipſorum Deus ſubiecerat poteſtati, totum id Dei iræ vlciſcentis impios tribuebant. hæc illis ſigna fuere pro doctrina atque miraculis, quibus ſe Catholicis religione præſtare iactabant, exultabantq. veluti de Dei vero cultu ſecuri inſultabantq. pijs, veluti a Deo eos ob impietatem affligente reiectis.

VIII. Vt igitur tanta erroris offuſi caligine, tamq. profundis merſi tenebris ignorantiæ, veritatis
b 2. Cor. 4. lumen agnoſcerent, illius tantum fuit opus, qui de tenebris facit ſplendeſcere (quod ait Apoſtolus [b])
c Iſai. 49. lumen ſuum, & illius qui vinctis dicit [c], Exite; & his qui in tenebris, Reuelamini. Domuit ille fera corda tãdem, ſuoq. ſubegit iugo ceruices ferreas, egitq. magno miraculo, vt qui iugum impoſuerãt Romanis ſemper indomitis, ijdem Romanæ ſubijcerentur Eccleſiæ vincti non ferro, ſed fide, idq. præcipue per ſanctiſſimum Leandrum Hiſpalenſem Epiſcopum, alioſq. ſacros Hiſpaniarum Antiſtites, vigiles, forteſq. fidei Orthodoxæ cultores: quorum induſtria atque labore factum eſt ſecũ
d Iſai. 35. dum illud propheticum vaticinium [d], vt quæ erat arida eſſet in ſtagnum, & ſitiens in fontes aquarum; & vbi erat cubile draconum, oriretur viror calami & iunci, & ſemita eſſet ibi, vocareturque via ſancta, vt non tranſirent per eam polluti] ſqualenſq. vepribus Eccleſia Hiſpana conuerſa fuerit in paradiſum Domini, qui gratiarum irriguis fœcundatus redderet fructum centuplum, factus ager plenus benedictionibus eius. Sed narrationem rerum geſtarum aggrediamur. D

IX. Vbi coronato feliciter Hermenegildo martyrio, Reccaredus poſt patris obitum regnans Catholicam fidem (vt dictum eſt) profiteri cœpit: ad hoc ipſum hortatus eſt Gothos Epiſcopus ac pariter magiſtratus & populum: factumque Dei gratia, vt perpaucis exceptis, omnes eamdem cum Rege, abdicata hæreſi Ariana, Catholicam fidem profiterentur: cuius rei cauſa, vt cuncta ſolida ſtabiliret, vniuerſale totius Hiſpaniæ voluit Concilium celebrari. Sic igitur hoc anno a Chriſto Domino quingenteſimo octogeſimo nono, qui & quartus annus ipſius Reccaredi Regis Viſigothorum in Hiſpania, conuerſis ipſis ab Ariana perfidia ad Catholicam veritatem, celebrata eſt Synodus Toletana, quæ tertia ordine ponitur, cui interfuerunt Epiſcopi circiter ſeptuaginta, ex quib. pauci per legatos ſuam præſentiam exhibuere, ijdemq. ex omnibus Hiſpaniarũ prouincijs, immo & Galliæ eius partis quæ apud Narbonenſem prouinciam ſubiecta erat Gothis, vt ex Epiſcoporum ſubſcriptione apparet. Non ſine ſcientia atque conſenſu ſimulq. auctoritate Pelagij Papæ generale hoc celebratum eſſe Concilium, ex eo intelligi poteſt, dum Lucas Tudenſis ait, S. Leandrũ huic interfuiſſe & præfuiſſe legatione functum pro Romano Pontifice: quod abſque controuerſia credi debet, cum certum ſit ex his quæ ſæpe ſuperius dicta ſunt, Romanos Pontifices tum in alijs, tum in Hiſpaniarum prouincijs vices ſuas delegare conſueuiſſe eminentioribus earum Eccleſiarum Epiſcopis. Certe quidem præter S. Leandrum, qui magis ſpectatus eſſet hoc tempore inter Hiſpanos Epiſcopos, neminem ſcimus. Sed ad ipſa Concilij Acta perноſcenda, ex quibus compluta E

Synodus Tole. III.

Auctoritate Rom. Pont. Cõcilium habitũ.

ſunt

A ſunt quæ Annalibus his inſeri debeant,veoiamus. Eſt quidem ipſorom iſtiuſmodi exordium [a]:
In nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti, anno quarto regnante glorioſiſſimo atque piiſſimo & Deo fideliſſimo domioo Reccaredo Rege,die octauo Iduum Maiarum,Æra ſexcenteſima vigeſima ſeptima,hæc Synodus habita eſt in ciuitate regia Toletana ab Epiſcopis totius Hiſpaniæ & Galliciæ numero ſeptuagintaduobus,&c.]De hac eadem Synodo hæc S. Iſidorus [b]: In ipſis regni ſui exordijs Catholicam fidem adeptus,totius Gothicæ gentis populos inoliti erroris labe deterſa,ad cultum rectæ fidei reuocauit.Synodum etiam ad condemnationem Arianæ hæreſis congregauit:cui Concilio idem glorioſiſſimus Princeps interfuit,ſuaq.eum preſeoria & ſubſcriptione firmauit.]hæc Iſidorus.

[a] Tom.2.Conc. edit nouę.

X. *De tempore Generalis Concilij Toletani.*

[b] Iſidor.in Chr. Goth.

XI.

Extat ipſa Synodus,canoneſq.vigintitres in ea editi,necnon fidei profeſſio ſinceriſſima,itemque Regis Reccaredi edictum;de quibus omnibus agemus per ſingula.Primum vero omnium opportunum putamus hic intexere ſermonem a S. Leandro horum omnium præcipuo architecto tunc temporis habitum de eorumdem conuerſione Gothorum:quem licet alij ponant in fine Synodi,nos(ſicut reperimus in ſcripto codice bibliothecę Sfortianæ,ex quo exſcripſimus)ante Synodũ
B poſitum hic eodem ordine ponendum putamus,quo auctor licet ſtylo inculto,erudito tamen,veluti rudi raſtro vertit auri fodinam:cuius rei gratia putamus iſta carius accipienda,quo ſimplicius atque fidelius dicta leguntur,haud probantes eum qui cultiori ſermone eamdem orationem illuſtrandam putauit [c], minime hac ex parte de antiquitate(pace ipſius dixerim)bene meritus,Ipſe autem ſermo ſic ſe habet:

[c] Ioan. Marian. hiſt.Hiſp.libr.5. cap.5.

XII. *Oratio Leãdri de conuerſione Gothorum.*

Feſtiuitatem hanc omnium eſſe ſolemniorem feſtiuitatum,nouitas ipſa ſignificat.Quoniam ſicut noua eſt conuerſio tantarum plebium cauſa:ita & nobiliora ſunt ſolito Eccleſiæ gaudia.Nam multas ſolemnitates per anni decurſum celebrat Eccleſia:in quibus tamen ſi habet gaudia cõſueta,noua vero,ſicut in hac,non habet.Aliter enim gaudet de rebus ſemper poſſeſſis, aliter de lucris magnis his nuper inuentis.Pro qua re & nos maioribus gaudijs eleuamur:quia repente nouos Eccleſiam parturiſſe populos intuemur;& quorum aſperitate quondam gemebamus, de eorum nũc gaudemus credulitate. Ergo materia gaudij noſtri,tribulationis præteritæ occaſio fuit. Gemebamus,dum grauaremur,dum exprobraremur:ſed gemitus illi id egerunt,vt hi, qui per infidelitatẽ nobis erant ſarcina,fierent noſtra per ſuam conuerſionem corona. Hoc enim gratulatiue profert
C in pſalmis ſancta Eccleſia,dicens:In tribulatione dilataſti me.Et Sarra dum ſæpe a Regibus concupiſcitur,nec maculam pudicitiæ ſentit,& Abraham cauſa pulchritudinis ſuæ diuitem facit;ab ipſis Regibus Abraham ditatur,a quibus Sarra concupiſcitur.

XIII. *Creſcit Eccleſia ex perſecutione.*

Condigne ergo Eccleſia Catholica gentes quas ſimul ſenſerit fidei ſuæ decore affici,ad ſui eas ſponſi,hoc eſt,Chriſti lucra traducit,vt per ea regna virum ſuum diuitem reddat,per quæ ſe inquietari præſenſerit.Sic enim,dum ex vitio laceſſitur,vel inuidentium dentibus mordetur:dum premitur,eruditur;dum inſectatur,dilatatur:quoniam patientia ſua æmulatores ſuos aut ſuperat,aut lucratur. Dicit enim ad eam diuinus ſermo [d]: Multæ filiæ congregauerunt ſibi diuitias, tu vero ſupergreſſa es vniuerſas.Sed non mirum,quod hæreſes filiæ dicũtur:ſed attendendum,quod loco ſpinarũ ponuntur.Filiæ ſunt,eo quod ex ſemine Chriſtiano generantur:ſpinæ ſunt,eo quod foris Edẽ e Dei paradiſo,hoc eſt,extra Catholicã Eccleſiam nutriuntur.Et hoc non coniectura ſenſuum noſtrorum,ſed Scripturæ diuinæ auctoritate probatur, dicente Salomone [e]; Sicut lilium inter ſpinas,ſic amica mea inter filias.Ergo ne magnum vobis videretur,quod hæreſim dixerim filias, cõtinuo eas nominat eſſe ſpinas:hæreſes,inquam,quæ aut in aliquem angulum mundi, aut in vnam
D gentem inueniuntur verſari:Eccleſia vero Catholica ſicut per totum mundum tenditur,ita & omnium gentium ſocietate conſtituitur.Certe ergo hæreſes in cauernis quibus latent,congregant ex parte diuitias:Eccleſia aũt Catholica in ſpecola totius mũdi locupletata ſupergreditur vniuerſas.

[d] Prou.31.

[e] Cant.11.

XIV. *De Gaudio Eccleſiæ ob hæreticorum cõuerſionem.*

Exulta ergo & lætare Eccleſia Dei;gaude & conſurge in vnum corpus Chriſti,induere fortitudine tua,& iubila exultatione:quoniam tui merores in gaudium ſunt mutati,& triſtitiæ habitus in amictũ lætitiæ verſus eſt. Ecce repẽte oblita ſterilitatis & paupertatis tuæ,vno partu populos innumeros genuiſti Chriſto tuo:nam diſpendijs tuis proficis,tuoq.damno ſubcreſcis: tantus deniq. eſt ſponſus tuus,cuius imperio regeris,vt dum te patiatur deprædari ad modicum,rurſum & prædam tuam ad te reducat,& hoſtes tuos tibi conquirat.Sic autem agricola,ſic piſcator,dum lucra attendit futura,quæ ſeminat,& quem hamo ille dat cibum,non imputat damnum. Tu proinde iã ne fleas,ne lugeas,temporaliter quoſdam receſſiſſe a te,quos cernis cum magnis lacrymis rediiſſe ad te.Exulta ergo fidei confidẽtia,& tui capitis merito fide eſto robuſta,dum quæ recolis olim repromiſſa,nunc cernis fuiſſe completa. Ait enim in Euangelio ipſa Veritas [f]: Oportebat Chriſtum mori pro gente,& non tantum pro gente,ſed vt filios Dei,qui erant diſperſi,congregaret in
E vnum. Tu profecto in pſalmis clamas [g], odientibus pacem dicens:Magnificate Dominum mecum,& exaltemus nomen eius in vnum.Et rurſum [h]: In conueniendo populos in vnum,& regna vt ſeruiant Domino.

[f] Ioan.11.

[g] Pſal.33.

[h] Pſal.101.

XV. *De labore fructus colligit.*

Quam dulcis ſit charitas,quam delectabilis vnitas,non neſciens per Prophetica vaticinia,per Euangelica oracula,per Apoſtolica documenta,nonniſi connexionem gentium prædicas,nonniſi vnitatem populorum ſuſpiras,nonniſi pacis & charitatis bona diſſeminans.Lætare ergo in Domino,eo quod non ſis fraudata a deſiderio tuo:nam quos tanto tempore gemitu triſti & oratione cõtinua concepiſti,nunc poſt glacies hiemis,poſt duritiam frigoris,poſt auſteritatem niuis velut iucunditatem agrorum frugem & lætos verni flores,vel adhærentes [*] vinearum ſtipitibus palmites,repente in gaudio peperiſti.

[*] adridentes

XVI.

Ergo,fratres, tota hilaritate animi exultemus in Domino,& iubilemus Deo ſalutari noſtro. hæc de cetero pro eis quæ iam oblata ſunt,ea quæ adhuc expectantur implẽda,vera eſſe credamus. Quæ enim præfata ſunt,Domino dicente [i], Alias oues habeo,quæ non ſunt ex hoc ouili, & illas

[i] Ioan.10.

oportet

Digitized by Google

De cõuerſione totius Orbis ſpes concepta.
a Matth. 24.

oportet me adducere,& fiet vnus grex,& vnus paſtor:ecce conſueuimus fuiſſe completa. Pro qua re A
non dubitemus totum mundum poſſe in Chriſtum credere,atque ad vnam Eccleſiam conuenire,
quoniam rurſus ipſo teſtificante didicimus Euangelio [a]: Et prædicabitur(inquit) hoc Euangeliũ
regni in vniuerſo Orbe in teſtimonio omnibus gentibus;& tunc(inquit) veniet conſummatio. Si
ergo remanſit pars aliqua mundi, vel gens barbara,quam fides non irradiauit Chriſti; profecto
crediturum,atque in vnam Eccleſiam eſſe venturam,nullo modo dubitemus,ſi ea quæ Dominus
dixit,vera eſſe putamus.

XVII.
b Pſal. 2.

Ergo,fratres,repoſita eſt loco malignitatis bonitas,& errori occurrit veritas;vt quia ſuperbia
linguarum diuerſitate ab vnione gentes ſeparauerat, eas rurſus gremio germanitatis colligeret
charitas:& quemadmodum vnus poſſeſſor eſt mundi Dominus,ita & poſſeſſionis eiuſdem vnum
cor & vnus animus. Pete a me(ait [b]) & dabo tibi gentes hereditatem tuam & poſſeſſionem tuam
terminos terræ. Propterea & ea vno homine propagatum eſt omne genus humanum,vt qui ex il-
lo vno procederent,vnam ſperarent vnitatem & quærerent & diligerent. Ordo ergo naturalis ex-
poſcit,vt qui ea vno homine trahunt originem,mutuam retineant charitatem;nec diſſentiant a fi
dei veritate,qui non diſiunguntur naturali propagine. hæreſes vero vt diuiſiones e fonte emanãt B
vitiorum:vnde quicumque ad vnitatem venit,ex vitio ad naturam redit:quia ſicut naturæ eſt fie-
ri ex pluribus vnitatem,ſic eſt vitij fraternitatis vitare dulcedinem. Erigamur ergo tota mente in
gaudio;vt quæ gentes ſtudio decertandi perierant,ſimul & in amicam Chriſti vnam Eccleſiam p
currant,in quam eas rurſus reducit & concordia charitatis.

XVIII.
c Iſai. 2.
De Eccleſia ꝓphetica vaticinia.
d Iſai. 60.

De hac profecto Eccleſia vaticinatur Propheta,dicens [c]: Domus mea domus orationis voca
bitur omnibus gẽtibus. Et iterum: Erit(inquit) in nouiſſimis diebus præparatus mons domus Do
mini in vertice montium,& eleuabitur ſuper colles,& fluent ad eum omnes gentes,& ibunt popu
li multi,& dicent: Venite aſcendamus ad montem Domini,& ad domum Dei Iacob. Mons enim
Chriſtus eſt:domus Iacob vna Eccleſia eſt eius,ad quam & gentium concurſus & populorum pro
nunciat confluere conuentum;de qua rurſus in alio loco dicit prophetia [d]: Surge illuminare Hie
ruſalem, quia venit lumen tuum,& gloria Domini ſuper te orta eſt,& ambulabũt gẽtes in lumine
tuo,& Reges in ſplẽdore ortus tui. Leua in circuitu oculos tuos & vide. Omnes iſti cõgregati sũt,&
venerunt tibi,& ædificabunt(inquit) filii peregrinorum muros tuos,& Reges eorum miniſtrabũt
tibi. Qui vt noteſceret quæ ventura eſſent genti vel populo,quæ ab vnius Eccleſiæ communione re- C
ceidiſſent,ſecutus eſt: Gens enim & regnum,quod non ſeruiet tibi,peribit. Alio denique loco ſimili

e Iſai. 55.

ter ait [e]: Ecce gentem,quam neſciebas,vocabis;& quos non cognoueras,ad te current.

XIX.
De vnitate Eccleſia.

Vnus eſt enim Chriſtus Dominus,cuius eſt vna per totum mundum Eccleſia ſancta poſſeſſio:il
le igitur caput,& iſta corpus;de quibus in principio Geneſis dicitur: Erunt duo in carne vna;quod
Apoſtolus in Chriſto intelligit & in Eccleſia. Dum ergo ex omnibus gentibus Chriſtus vnam vult
habere Eccleſiam:quicumque extraneus eſt ab ea,licet Chriſti nomine nuncupetur, Chriſti tamẽ
corporis compage non continetur. Hæreſis enim,quæ reſpuit Catholicæ Eccleſiæ vnitatem, eo q̃d
adulterino amore diligat Chriſtum,non vxoris,ſed concubinæ obtinet locum:quoniã re vera duos
dicit Scriptura eſſe in carne vna,videlicet Chriſtum & Eccleſiam,quo locum meretrix nullum in-
uenit tertium. Vna eſt(ait Chriſtus) amica mea,columba mea,vna eſt ſponſa mea,vna eſt genitri-
cis ſuæ filia. De qua item eadem Eccleſia pronunciat,dicẽs: Ego dilecto meo,& dilectus meus mi
hi. Quærant nunc hæreſes a quo conſtuprentur,vel cuius ſint proſtibulum factæ:quoniã ab imma-
culato toro receſſerunt Chriſti,a quo quanto pretioſam eſſe nouimus conſutelam charitatis,tanto
Dominum hac celebritate laudemus,quod gentes,pro quibus ſanguis fuſus eſt vnigeniti ſui, non D
eſt paſſus extra vnum ouile diaboli dentibus deuorari.

XX.
f Iſai. 49.
De gaudio & pace Eccleſiæ luget diabolus.
g Luc. 2.

Lugeat igitur veternoſus prædo,ſuam prædam amiſiſſe:quia impletũ videmus,quod Prophe-
ta vaticinante audiuimus: Equidẽ (inquit [f]) & captiuitas a forti tollitur:& q̃d ablatũ fuerat a ro-
buſto,ſaluatur. Arietem enim diſcordiæ, quem fabricauerat diabolus,pax Chriſti deſtruxit: do-
mus,quæ diuiſione in mutuam certabat cædem,vno iam Chriſto lapide angulari coniungitur. Di-
camus ergo omnes [g]. Gloria in excelſis Deo,& in terra pax hominib. bonæ voluntatis. Nullũ enim
præmium charitati compenſatur,inde omni gaudio præponitur:quia pax & charitas facta eſt,quæ
omnium virtutum obtinet principatum. Supereſt autem vt vnanimiter vnum omnes regnum effe-
cti, tam pro ſtabilitate regni æterni,quam pro felicitate cæleſtis Dominum precibus adeamus;
vt regnum & gens,quæ Chriſtum glorificat in terris,glorificetur ab illo non ſolum in terris, ſed
etiam in cælis. Amen.] ita perorauit ante Synodum ſanctus Leander ſimplici & impolito ſtylo(vt
ſæculi huius barbarie ſilueſcentis conditio ferebat) ſed diuina ſcientia valde referto & ſapientia
mirifice ea ornato,inſtar arboris licet cortice durioris,tamen pomorum pendulorum fœcundita
te pulcherrimæ.. E

XXI.
h Syno. Tolet. 3. tom. 2. Concil.

Congregatis igitur in vnum ſanctis Epiſcopis, Reccaredus Rex & ipſe in eadem Synodo corã
Patribus habuit ſermonem:nam eiuſdem Synodi hæc habent Acta [h]: Cum pro fidei ſinceritate
idem glorioſiſſimus Princeps omnes regiminis ſui Pontifices in vnum conuenire mandaſſet, ut
tam de eius conuerſione,quam de gẽtis Gothorum innouatione in Domino exultarent,& diuinę
dignationi pro tanto munere gratias agerent: Sanctiſſimus idem Princeps ſic uenerandum Conci-
lium alloquitur,dicens:

XXII.
Regis oratio in Synodo habita.

Non incognitum reor eſſe uobis,reuerendiſſimi ſacerdotes,quod propter inſtaurandam diſci
plinæ Eccleſiaſticæ formam ad noſtræ uos ſerenitatis præſentiam euocauerim. Et quia decurſis re
tro temporibus hæreſis imminens in tota Eccleſia Catholica agere Synodica negotia denegauit:
Deus,cui placuit per nos eiuſdem hæreſis obicem depellere,admonuit inſtituta de more Eccle-
ſiaſtica reparare. Ergo ſit nobis iucunditatis,ſit gaudij,quod mos canonicus proſpectu Dei per
noſtram gloriam ad paternos reducitur terminos. Prius tamen admoneo pariter & exhortor,ieiu

uijs uos

A nijs vos & vigilijs atq. orationibus operam dare, vt ordo canonicus, quem a ſacerdotalibus ſenſi-
bus detraxerat lõga atque diuturna obliuio, quo ætas noſtra ſe neſcire fatetur, diuino vobis dono
rurſus pateſiat.] hæc Rex Reccatedus eſt prælocutus in Synodo. Sed poſtea Acta: Ad hæc autem
gratias Deo agentes, & religioſiſſimo Principi vniuerſo Concilio laudibus acclamante, triduanũ
eſt exinde prædicatum ieiunium. Sed cum octaua Iduum Maiarum in vnum cœtum Dei ſacerdo
tes adeſſent, & oratione præmiſſa vnuſquiſque ſacerdotum competenti loco reſediſſet: ecce in me
dio eorum adfuit ſereniſſimus Princeps, ſeq. cum Dei ſacerdotibus orationi communicãs, diuino
deinceps flamine plenus ſic ad loquendum exorſus eſt, dicens:

Non credimus veſtram latere ſanctitatem, quanto tempore in errore Arianorum laboraſſet XXIII.
Hiſpania, & non multos poſt deceſſum genitoris noſtri dies, quibus nos veſtra beatitudo fidei ſan *Rex ad Syno-*
ctæ Catholicæ cognouit eſſe ſociatos, credimus generaliter magnum & æternum gaudium habuiſ *dum verba fa-*
ſe. Et ideo, venerandi Patres, ad hanc vos peragendam congregandos decreuimus Synodum, vt de *cit.*
omnibus nuper aduenientibus ad Chriſtum, ipſi æternas Domino gratias deferatis. Quicquid ve-
ro verbis apud ſacerdotium veſtrum nobis agendum erat de fide atque ſpe noſtra, quam gerimus,
B in hoc tomo conſcripta atque allegata noteſcimus. Relegatur ergo in medio veſtri tomus, vt in iu
dicio Synodali examinatus, per omne ſucciduum tempus gloria noſtra eiuſdem fidei teſtimonio
decorata clareſcat.] hæc Princeps. pergunt Acta: Suſceptus eſt autem ab omnibus Dei ſacer-
dotibus, offerente Rege, ſacroſanctæ fidei tomus, & pronunciante Notario clara voce, recenſi-
tus eſt ita:

Quamuis Dominus Deus omnipotens pro vtilitatibus populorum, regni nos culmen ſubire XXIV.
tribuerit, & modetamen gentium non paucarum regiæ noſtræ curæ commiſerit: meminimus ta-
men nos mortalium conditione perſtringi, nec poſſe felicitatem futuræ beatitudinis aliter prome
reri, niſi nos cultui veræ fidei deputemus, & conditori noſtro ſaltem confeſſione, qua dignus eſt ip
ſe placeamus. Pro qua re, quanto ſubditorum gloria regali extollimur, tanto prouidi eſſe de-
bemus in his quæ ad Deum ſunt, vel noſtram ſpem augere, vel gentibus nobis a Deo creditis
conſulere.

Ceterum quid pro tãtis beneficiorum collationibus omnipotentiæ diuinæ valeamus tribuere, XXV.
quando omnia ipſius ſunt, & bonorum noſtrorum nihil egeat, niſi vt eum ſic tota deuotione creda
C mus, quemadmodum per Scripturas ſacras ſe ipſe intelligi voluit & credi præcepit: id eſt, vt confi-
teamur Patrem qui genuerit ex ſubſtantia ſua Filium ſibi coæqualem & coæternum, non tamen vt
idem ſit natus & genitor, ſed perſona alius ſit Pater qui genuit, alius ſit Filius qui fuerit generatus, *Exacta S. Tri-*
vnius tamen vterque ſubſtantiæ in diuinitate ſubſiſtat; Pater ex quo ſit Filius, ipſe vero ex nullo ſit *nitatis profeſ-*
alio: Filius qui habeat Patrem, ſed ſine initio & ſine diminutione in ea qua Patri coæqualis & coæ *ſio.*
ternus eſt, diuinitate ſubſiſtat. Spiritus ſanctus a nobis confitendus eſt & prædicandus a Patre & Fi
lio procedere, & cum Patre & Filio vnius eſſe ſubſtantiæ, tertiam vero in Trinitate Spiritum ſan-
ctum eſſe perſonam, qui tamen communem habeat cum Patre & Filio diuinitatis eſſentiam. Hæc
enim ſancta Trinitas vnus eſt Deus, Pater & Filius & Spiritus ſanctus, cuius bonitate (omnis licet
bona ſit condita creatura) per aſſumptam tamen a Filio humani habitus formam, e damnata pro
genie reformamur in beatitudinem priſtinam. Sed ſicut veræ ſalutis indicium eſt, Trinitatem in
vnitate, & vnitatem in Trinitate ſentire: ita erit conſummata iuſtitia, ſi eamdem fidem intra vni-
uerſalem Eccleſiam teneamus, & Apoſtolicam vnitatẽ in Apoſtolico poſiti fundamẽto ſeruemus.

Tamen vos, Dei ſacerdotes, meminiſſe oportet, quantis hucuſque Eccleſia Dei Catholica per XXVI.
D Hiſpanias aduerſæ gentis moleſtijs laborauerit, dum & Catholici conſtanter fidei ſuæ tenerent & *Studium Re-*
defenderent veritatem, & hæretici pertinaciori animoſitate propria niterentur perfidia: me quo- *gis pro fide Ca*
que (vt re ipſa conſpicitis) calore fidei accenſum in hoc Dominus excitauit, vt depulſa obſtinatio *tholica.*
ne infidelitatis, & diſcordiæ ſummoto furore, populũ qui ſub nomine religionis famulabatur erro-
ri, ad agnitionem fidei Eccleſiæ Catholicæ conſortium reuocarem.

Adeſt enim omnis gens Gothorum inclyta, & fere omnium gentium genuina virilitate illo- XXVII.
ſtrata, quæ licet ſuorum prauitate doctorum a fide hactenus vel vnitate Eccleſiæ Catholicæ fuerit
ſegregata, tota nunc tamen meo aſſenſui concordans, eius Eccleſiæ communione participatur, quę
diuerſarum gentium multitudinem materno ſinu ſuſcipit, & charitatis vberibus nutrit: de qua,
Propheta canente, dicitur [a]: Domus mea, domus orationis vocabitur omnibus gentibus. Nec a *Iſai. 56.*
ſola Gothorum conuerſio ad cumulum noſtræ mercedis acceſſit, quinimo & Sueuorum gentis in *Sueui ad fidem*
finita multitudo, quam præſidio cæleſti noſtro regno ſubiecimus, alieno licet vitio in hæreſim dedu *Catholicam re*
ctam, noſtro tamen ad veritatis originem ſtudio reuocauimus. *uocati.*

Proinde, ſanctiſſimi Patres, has nobiliſſimas gentes, quæ Dominicis lucris per nos applicatæ XXVIII.
E ſunt, quaſi ſanctũ & placabile ſacrificiũ per veſtras manus æterno Deo offero. Erit enim mihi im-
marceſcibilis corona vel gaudium in retributione iuſtorum, ſi hi populi, qui noſtra ad vnitatem
Eccleſiæ ſolertia tranſcurrerunt, fundati in eadem ſtabiliti permaneant. Sicut enim noſtræ curæ
fuit, hos populos ad vnitatem Chriſti Eccleſiæ pertrahere: ita ſit veſtræ docilitatis, Catholicis eos
dogmatibus inſtituere; quo in toto cognitione veritatis adſtricti, nouerint ex ſolido errores hære
ſis pernicioſæ reſpuere, & veræ fidei tramitem ex charitate retinere, vel Catholicæ Eccleſiæ com-
munionem deſiderio auidiore amplecti. Ceterum ſicut facile ad veniam perueniſſe confido, quod
neſcia hucuſque tam clariſſima errauerit gens: ita grauius eſſe non dubito, ſi agnitam veritatem
haud corde teneat, atque a patenti lumine (quod abſit) oculos ſuos auertat.

Vnde valde pernéceſſarium eſſe perſpexi, veſtram in vnum conuenire beatitudinem, habens XXIX.
ſententiæ Dominicæ fidem qua dicit [b]: Vbi fuerint duo vel tres collecti in nomine meo, ibi ſum b *Matth. 18.*
in medio eorum. Credo enim beatam ſanctæ Trinitatis Diuinitatem huic ſancto intereſſe Conci-
lio: & ideo tamquam ante conſpectum Dei, ita in medio veſtri fidem meam protuli, conſcius ad-
modum

Digitized by Google

a Pſal. 39. modum ſententiæ diuinæ dicentis [a] Non celaui miſericordiam tuam & veritatem tuam a con A
d 1.Tim.6. gregatione multa. Vel Apoſtolum Paulum [b] Timotheo diſcipulo præcipientem audiui: Certa bonum certamen fidei, apprehende vitam æternam in qua vocatus es, confeſſus bonam confeſſionem coram multis teſtibus. Vera eſt enim Redemptoris noſtri ex Euangelio ſententia [c], qua cõ
c Matth.10. fitentem ſe coram hominibus, confiteri dicit coram Patre; & negantem ſe, eſſe negaturum. Expedit enim nobis id ore profiteri, quod corde credimus, ſecundum cæleſte mandatum, quo dicitur
d Rom.10. [d]: Corde creditur ad iuſtitiam, ore fit confeſſio ad ſalutem.

XXX. Proinde ſicut anathematizo Arium cum omnibus dogmatibus & complicibus ſuis, qui vnigenitum Dei Filium a paterna degenerem aſſerebat eſſe ſubſtantia, nec a Patre genitum, ſed ex nihilo dicebat eſſe creatum; vel omnia Concilia malignantium, quæ aduerſus ſanctam Synodum Nicænam extiterunt: ita in honorem & in laudem Dei, fidem ſanctam Nicæni obſeruo Concilij, & honoro ea quæ contra eũdem rectæ fidei peſtem Arium trecentorum decem & octo ſancta Epiſcopalis ſcripſit Synodus. Amplector itaque & teneo fidem centum & quinquaginta Epiſcoporum Conſtantinopoli congregatorum, quæ Macedonium Spiritus ſancti ſubſtantiam minorantem & a Patris & Filij vnitate & eſſentia ſegregantem iugulo veritatis interemit. Primæ quoque Ephe B ſinæ Synodi fidem, quæ aduerſus Neſtorium eiuſq. doctrinam lata eſt, credo pariter & honoro. Similiter & Chalcedonenſis Concilij fidem, quam plenam ſanctitate & rectitudine aduerſus Eutychen & Dioſcorum protulit, cum omni Eccleſia Catholica reuerenter ſuſcipio. Omnium quoque Orthodoxorum venerabilium ſacerdotum Concilia, quæ ab ipſis ſupraſcriptis quatuor fidei puritate non diſſonant, pari veneratione obſeruo.

XXXI. Properet ergo reuerentia veſtra fidem hanc noſtram canonicis applicare monimentis, & ab Epiſcopis vel religioſis aut gentis noſtræ primatibus ſolerter fidem, quam in Eccleſia Catholica
* rem notatam crediderunt, audire: quam renouatam * apicibus, vel eorum ſubſcriptionibus roboratam futuris olim temporibus in teſtimonium Dei atque hominum reſeruate: vt hæ gentes, quas in Dei nomine regia poteſtate præcellimus, atq. deterſo antiquo errore, per vnctionem ſacroſancti chriſmatis vel manus impoſitionem paracletum intra Dei Eccleſiam perceperunt Spiritum (quem vnum &
* in fide perſeuerent. æqualem cum Patre & Filio confitẽtes, eiuſq. dono in ſinu Eccleſiæ ſanctæ Catholicæ collatæ sũt) * ſi eorum aliqui hanc rectam & ſanctam confeſſionem noſtram minime credere voluerint, iram Dei cum anathemate æterno percipiant, & de interitu ſuo Fidelibus gaudium, infidelibus ſint exẽ C plum. Huic vero confeſſioni meæ ſanctas ſupraſcriptorum conſtitutiones connexui, & teſtimonio diuino tota cordis ſimplicitate ſubſcripſi.] hactenus Reccaredi Regis profeſſio, cui ſubſcripta fuere Symbola, Nicænum, Conſtantinopolitanum, & Chalcedonenſe, hiſq. appoſita eiuſdem Regis ſubſcriptio verbis iſtis:

Ego Reccaredus Rex fidem hanc ſanctam, & veram confeſſionem, quam vnam per totum Orbem Catholica confitetur Eccleſia, corde retinens, ore affirmans mea dextera, Deo protegente, ſubſcripſi.] moxque ſequitur Reginæ ſubſcriptio in hæc verba:

Ego Badda glorioſa Regina hanc fidem, quam credidi & ſuſcepi, manu mea de toto corde ſubſcripſi.] Sed audi quæ piæ religioſæq. ſecutæ ſunt cum Dei laudibus acclamationes.

Tunc (inquiunt Acta) acclamatum eſt in laudibus Dei, & in fauore Principis ab vniuerſo
Acclamationes cum Dei laudibus. Concilio.

Gloria Deo Patri & Filio & Spiritui ſancto, cui cura eſt pacem & vnitatẽ Eccleſiæ ſuæ ſanctæ Catholicæ prouidere.

Gloria Domino noſtro Ieſu Chriſto, qui pretio ſanguinis ſui Eccleſiam Catholicam ex omnibus gentibus congregauit. D

Gloria Domino noſtro Ieſu Chriſto, qui tam illuſtrem gentem vnitati fidei vere copulauit, & vnum gregem & vnum paſtorem inſtituit.

Cui a Deo æternum meritum, niſi vero Catholico Reccaredo Regi.

Cui a Deo æterna corona, niſi vero Orthodoxo Reccaredo Regi?

Cui præſens gloria & æterna, niſi vero amatori Dei Reccaredo Regi? Ipſe nouarum plebium in Eccleſia conquiſitor. Ipſe mereatur veraciter Apoſtolicum meritum, qui Apoſtolicum impleuit officium. Ipſe ſit Deo & hominibus amabilis, qui tam mirabiliter Deum glorificauit in terris præſtante Domino noſtro Ieſu Chriſto, qui cum Deo Patre viuit & regnat in vnitate Spiritus ſancti in ſæcula ſæculorum.]

XXXII. His peractis, præcepit ſancta Synodus vni ex Epiſcopis Orthodoxis explorare fidem Gothorum Epiſcoporum & clericorum, & aliorum qui inter Gothos primores eſſent, num re vera damnarent Arinm, fidemq. Orthodoxam profiterentur, atque ſi hoc aſſererẽt, id ipſum voce firmarent
Gothorum aſſertio Catholica. atque ſubſcriptione munirent. Quo facto (ſubdunt Acta) Epiſcopi omnes vna cum cum clericis E ſuis, primoreſq. gentis Gothicæ, pari conſenſione dixerunt. Licet hoc quod paternitas atque fraternitas veſtra a nobis cupit audire vel fieri, iam olim conuerſionis noſtræ tempore egerimus, quando ſecuti glorioſiſſimum dominum noſtrum Reccaredum, ad Eccleſiam tranſiuimus. & perfidiam Arianam cum omnibus ſuperſtitionibus ſuis anathematizauimus, pariterq abiecimus: nunc tamen propter charitatem & deuotionem, quam vel Deo vel ſanctæ Eccleſiæ Catholicæ meminimus nos debere, non tantum hæc eadem quæ petitis, promptiſſime agere properamus: ſed ſi quæ adhuc congrua fidei eſſe perſpicitis, nobis de charitate perſuadete. Nos etenim ſemel rectæ fidei amor in eam deuotionem euexit, vt omne quod nobis verius fraternitas veſtra patefecerit, teneamus, & libera fateamur confeſſione.

Omnis ergo qui fidem & communinnem ab Ario venientem, & hucuſque a nobis retentam,
XXXIII. adhuc tenere deſiderat; anathema ſit.

Quicumque Filium Dei Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum nega[illegible]eri. a paterna ſubſtantia

ſine

A ſine initio genitum & æqualem eſſe Patri,& conſubſtantialem;anathema ſit.
Quicumq.Spiritum ſanctum non credit,aut non crediderit a Patre & Filio procedere, eumq. non dixerit coæternum eſſe Patri & Filio conſubſtantialem;anathema ſit.
Quicumque in Patre & Filio & Spiritu ſancto & perſonas non diſtinguit, & vnius diuinitatis ſubſtantiam non agnoſcit;anathema ſit.
Quicumque Filium Dei Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum,& Spiritum ſanctum eſſe Patre minorem aſſeruerit,& gradibus ſeparauerit,creaturamque eſſe dixerit;anathema ſit.
Quicumque Patrem & Filium & Spiritum ſanctum vnius ſubſtantiæ,& omnipotentiæ, & æternitatis eſſe non crediderit,anathema ſit.
Quicumque neſcire Filium Dei,quod Deus Pater ſciat,dixerit;anathema ſit.
Quicumque initium Filio Dei & Spiritui ſancto deputauerit;anathema ſit.
Quicumq. Filium Dei ſecundum diuinitatem ſuam viſibilem aut paſſibilem auſus fuerit proferre;anathema ſit.
Quicumque Spiritum ſanctum,ſicut Patrem & Filium,verum Deum omnipotentem eſſe non
B crediderit;anathema ſit.
Quicumque aliam fidem & communionem Catholicam,præter quam in Eccleſia vniuerſali, quæ Nicæni,& Conſtantinopolitani,& primi Epheſini,& Chalcedonenſis Concilii decreta tenet pariter & honorat;anathema ſit.
Quicumque Patrem & Filium & Spiritum ſanctum honore & gloria & diuinitate ſeparat & diſiungit;anathema ſit.
Quicumque Filium & Spiritum ſanctum cum Patre non crediderit eſſe glorificandum & honorandum;anathema ſit.
Quicumque rebaptizandi ſacrilegium opus eſſe bonum credit,aut crediderit,egit,aut egerit; anathema ſit.
Quicumque libellum deteſtabilem duodecimo anno Leuuigildi Regis a nobis editum,in quo continetur Romanorum ad Arianam Eccleſiam traductio; & Gloria Patri per Filium in Spiritu ſancto,& male a nobis inſtituta continentur:hunc libellum ſi quis pro vero habuerit,anathema ſit in æternum. *Damnatio libelli editi & Concilij Ariminenſis.*
C Quicumq. Ariminenſem Concilium ex toto corde non reſpuerit & damnauerit;anathema ſit.
Confitemur enim,nos ex hæreſi Ariana toto corde,tota anima,& tota mente noſtra ad Eccleſiam Catholicam fuiſſe conuerſos. XXXIV.
Nulli dubium ſit,nos,noſtroſque deceſſores erraſſe in hæreſi Ariana,& fidem Euangelicam atque Apoſtolicam nunc intra Eccleſiam Catholicam didiciſſe. Proinde fidem ſanctam,quam religioſiſſimus dominus noſter patefecit in medio Concilij & manu ſua ſubſcripſit,hanc & nos tenemus,hanc confitemur pariter & ſuſcipimus,hanc in populis prædicare & docere promittimus. Hæc eſt vera fides,quam omnis Eccleſia dum per totum mundum retinet,Catholica eſſe creditur & probatur. Cui hæc fides non placet,aut non placuerit, ſit anathema maranatha in aduentu Domini noſtri Ieſu Chriſti. Quicumque fidem ſpernit Nicæni Concilij, anathema ſit.Quicumque fidem Concilij Conſtantinopolitani centum quinquaginta Epiſcoporum veram eſſe non dixerit,anathema ſit.Qui fidem Epheſinæ Synodi primæ & Chalcedonenſis non tenet,& ea non delectatur,anathema ſit. Proinde & damnationem hanc perfidiæ communionis Arianæ & omnium Conciliorum hæreſim Arianam fouentium cum anathemate eorum manu propria ſubſcripſimus. Conſtitutiones vero ſanctorum Conciliorum Nicæni, Conſtantinopolita-
D ni,Epheſini,vel Chalcedonenſis,quas gratiſſima aure audiuimus, & conſenſione noſtra veras eſſe probauimus, de toto corde, & de tota anima, & de tota mente noſtra ſubſcripſimus, nihil ad cognitionem veritatis lucidius arbitrantes, quam quæ ſupradictorum Conciliorum continent auctoritates. *Plenior & exuberans Gothorum Epiſcoporum profeſſio.*
De Trinitate autem & vnitate Patris & Filij & Spiritus ſancti nihil his verius, nihil lucidius, vmquam poteſt vel poterit demonſtrari. De myſterio incarnationis vnigeniti Filij Dei pro ſalute humani generis,quo & vera probatur humanæ naturæ ſine peccati contagione ſuſceptio,& permanentis incorruptæ in eo diuinitatis plenitudo,dum & natura vtraq. non deperit,& vna ſit ex vtraque Domini noſtri Ieſu Chriſti perſona,ſatis plene in his Concilijs probatur patefieri veritate, & a nobis creditur,omni dubitatione remota. XXXV.
Qui vmquam hanc fidem ſanctam deprauare,corrumpere,mutare tentauerit,aut ab eadem fide,vel communione Catholica quam nuper ſumus Deo miſerante adepti,egredi,ſeparari,vel diſſociari voluerit;ſit Deo & vniuerſo mundo crimini infidelitatis in æternum obnoxius. Floreat autē Eccleſia ſancta Catholica per omnem mundum pacatiſſime,& emineat doctrina,ſanctitate, & po- XXXVI. *Pœna impios, præmium ſequitur Orthodox.*
E teſtate. Si qui intra eam fuerint,crediderint,communicauerint:hi audient ad dexteram Patris poſiti: Venite benedicti Patris mei,percipite regnum,quod vobis paratum eſt ab origine mundi. Si qui autem ab ea receſſerint,eiuſq. detraxerint fidei,& communionem reſpuerint:hi audient ex ore diuino in die Iudicij: Diſcedite a me maledicti:neſcio vos:ite in ignem æternū qui paratus eſt diabolo & angelis eius. Sint ergo damnata & in cælo,& in terra,quæcumque per hanc fidem accipiūtur,regnante Domino noſtro Ieſu Chriſto,cui cum Patre & Spiritu ſancto eſt gloria in ſecula ſæculorum.] At quid poſt Gothorum confeſſionem editam Rex maxime pius?
Rurſum ſanctam Synodum allocutus,illud inter alia petijt,vt in omnibus Hiſpaniarum prouincijs,quod in Synodo ſemel factum eſſet de Catholicæ fidei aſſertione,id ſemper repeti deberet in eccleſijs,cum quiſque eorum ſacram eſſet ſumpturus Euchariſtiam. Sed audi verba ipſius: Hoc (inquit) adhuc neceſſario pro firmitate fidei Catholicæ noſtra Deo ſupplex inſtituere decreuit auctoritas,vt propter roborandam gentis noſtræ nouellam conuerſionem omnes Hiſpaniarum & Galliciæ Eccleſiæ hāc regulā ſeruēt,vt omni ſacrificij tēpore ante cōmunicationē corporis Chriſti XXXVII. *Symbolum fidei ante Euchariſtiam.*

Digitized by Google

& ſanguinis iuata Orientalium partium morem, vnanimiter clara voce ſacratiſſimum fidei recenſeant Symbolum: vt primum populi, quam credulitatem teneant, fateantur, & ſic corda fide purificata ad Chriſti corpus & ſanguinem percipiendum exhibeant. A

XXXVIII. Dum enim hæc conſtitutio fuerit perenniter conſeruata in Dei Eccleſia, & Fidelium ex ſolido corroboratur credulitas, & perfidia infideliū confutata, ad id quod repetitum ſæpius recognoſcit, facillime inclinatur: nec ſe quiſquam iam de ignorantia fidei excuſabit a culpa, quando vniuerſorum ore cognoſcit, quid Catholica teneat & credat Eccleſia. Omnibus ergo capitulis, quæ adhuc per veſtram ſanctitatem regulis Eccleſiaſticis adijcienda ſunt, hoc pro fidei ſanctæ reuerentia & firmitate proponite, quod de proferendo Symbolo noſtra, Deo docente, decreuit ſerenitas. De cetero autem, prohibendis inſolentium moribus, mea vobis conſentiente clementia, ſententijs terminate diſtrictiorib. & firmiore diſciplina, q̄ facienda non ſunt, prohibete: & ea quæ fieri debent, immobili conſtitutione firmate.] hactenus Rex Catholicus ad Patres in Synodo conſiſtentes, in omnibus exemplar religioſiſſimi Principis præſeferens, qui (vt par eſt) leges accipiat a ſacerdotibus. Paruerunt ipſi quidem, leges Eccleſiaſticas ſancientes, quibus & regnum bene diſponi poſſet. In primis vero ad integrum conſequendum conſeruandumq. ſplendorem Hiſpanicarum Eccleſiarum diu denſo nubilo hæreſis uel ſuperſtitionis Gentiliciæ obſcuratum, ſatis conſultum viſum eſt Patribus, ſi (quod primo canone ſtatuunt) permaneant (vt aiunt) in ſuo vigore Conciliorum omnium conſtituta, ſimul & Synodicæ ſanctorum Præſulum Romanorum epiſtolæ. B

De retinenda morum diſciplina.

XXXIX. Inter alia vero ſaluberrima decreta, vt prauus ille vſus aboleretur efficiunt, quo ad ſæculare forum clericus clericum traheret, iſta ſancientes [a]: Diuturna indiſciplinatio, & licentiæ inolita præſumptio vſque adeo illicitis auſibus aditum patefecit, vt clerici cōclericos ſuos, relicto Pontifice, ad iudicia publica pertrahant. Proinde ſtatuimus hoc de cetero non præſumi. Si quis hoc præſumpſerit facere: & cauſam perdat, & a cōmunione efficiatur extraneus.] hæc Patres, non recens quippiam in Eccleſia ſtatuentes, ſed quod ſemper ante factum eſſet, ad legitimam obſeruantiam reuocantes, nempe vt nullum aliud tribunal niſi Eccleſiaſticum clerici ſcirent, laicisq. inconceſſum eſſet ad ſæculare forum clericum trahere, quod conclerico ſcirēt eſſe vetitum. vnde magis erubeſcāt, qui eam quam inolitam dicunt Patres præſumptionem, & indiſciplinationem condemnant atque procul abijciunt, impudenter nimis ſcriptis dictisq. ſatagunt reſtituere.

a Concil. Tolet. 3. c. 13.

XL. Quantum autem iſta cauenda curarint ſanctiſſimi Patres illi qui Synodo interfuerunt, atque religioſiſſimus ipſe Rex in conuerſione Gothorum & Sueuorum Apoſtoli vice functus vitanda cēſuerit; qui in eodem Concilio decimnsoctauus ſancitus eſt canon hic nobis recitandus oſtendit, qui ſic ſe habet [b]. C

b Concil. Tolet. 3. c. 18.

XLI. Præcepir hæc ſancta & vniuerſalis Synodus, vt ſtante priorum auctoritate canonum, quæ bis in anno præcepit congregari Concilia, conſulta itineris longitudine, & paupertate Eccleſiarum Hiſpaniæ, ſemel in anno in loco, quem Metropolitanus elegerit, Epiſcopi congregentur: Iudices vero locorum, aut Actores fiſcalium patrimoniorum, ex decreto domini noſtri Reccaredi Regis ſimul cum ſacerdotali Concilio, autumnali tempore, die Kalendarum Nouembrium in vnum conueniant: vt diſcant, quam pie & iuſte cum populis agere debeant, nec in angarijs aut in operationibus ſuperfluis ſiue priuatum onerent, ſiue fiſcalem grauent. Sint proſpectores Epiſcopi, ſecundum regiam admonitionem, qualiter Iudices cum populis agant, vt ipſos præmonitos corrigant, aut inſolentiam eorum Principum auribus innoteſcant. Quod ſi correptos emendare nequiuerint: & ab Eccleſia, & a communione ſuſpendant. A ſacerdote vero & ſenioribus deliberetur, quid per prouincias ſine detrimento præſtare debeant Iudices, ſi ad Concilium nō venerint.] hæc de his canō. D

XLII. Ex his quidem non tantum hæc ſancientes ſunt commēdandi Epiſcopi, ſed ipſe Rex ſummis laudibus celebrandus: vtpote quod nonniſi ipſo annuente, volente, atque fortaſſe etiam præcipiente, aduerſus ſæculares magiſtratus quos præficeret ipſe prouincijs voluerit inuigilare ſanctos Epiſcopos, ne quid ab illis præter ius faſq. decerneretur; probe ſciens, parentum eſſe, filios quoſlibet errantes corripere; eſſe paſtorum, oues quaſcumque ſiue arietes eadem diſciplina pecuaria coercere. Si vero id prætermittant Epiſcopi, & quod prædicantur & in Synodo a Patribus nominantur, proſpectores deſinant eſſe & monitores; diram illam per Ezechielem [c] annunciatam diu ante ſentētiam infelices accipient, qua ſegnis ſpeculator corripiendus erit, qui buccina non inſonuerit, vt ab irruente gladio diuinæ vindictæ ſuos liberent, & periculum anteuertant. Vetus eſt de his ſanctio [d] Eccleſiaſtica, qua iubentur Epiſcopi inuigilare ſuper Præſides prouinciarum, ne quid contra diſciplinam committant; quod ſi præſumant, anathemate percelluntur. Sed & antiqua eſt conſtitutio Imperatorum Chriſtianorum (vt ſuo loco diximus) qua Præfectorum tribunalibus preæſſe debere monentur Epiſcopi. At de Synodi canonibus ſatis: quod vero ad reliqua Concilij Acta pertinet, aliquid in eis deſiderari poſſe videtur, cum alia ab eodem Rege ſtatuta eſſe tradantur, quæ in eiſdem Actis minime reperiuntur expreſſa: nam & regio dicitur ſancitum edicto, vt libri omnes hæreticorum igni comburendi darentur. teſtatur id quidem Aimoinus [e]. E

c Ezech 33.

d Concil. Arelat. c. 7.

e Aimoin de rebus Franc. lib. 3. c. 77.

XLIII. Statutis igitur a ſancta Synodo vigintitribus canonibus, Rex Reccaredus edidit ſanctionem de firmitate Concilij, cuncta quæ in eo ſunt ſtatuta recenſens, pœnam ea non ſeruantibus addens. eſt eius exordium: Amatores nos ſui diuina faciens veritas, &c.] quam ſequitur moa ipſius Regis ſubſcriptio, atque omnium qui interfuerunt Epiſcoporum numero ſeaagintaſeptem, illis computatis qui per legatos ſubſcripſerunt. Ceterum in tomis Conciliorum errore omiſſus habetur S. Leander Hiſpalenſis Epiſcopus, qui ex vicaria præfectura. ſiue, (vt Tudenſis ait) ex legatione Apoſtolicæ ſedis, primo loco legi debuerat: equidem non omiſſum oportuit, qui Gothorum conuerſione, Gothorum Apoſtolus dici meruit, de quo Iſidorus hæc ait in Chronico: Interfuit tunc dignitate Primas ille Catholicus & Orthodoxus Leander Hiſpalenſis Epiſcopus & Romanæ ſedis legatus ſanctitate & doctrina perſpicuus.] Deſideratur in ſubſcriptione & Eutropij * nomē quem

S. Leander Synodo interfuit.

* Eutropij

A quem collaboraſſe eum Leandro teſtatur Ioannes Abbas Biclarenſis ideinq. Epiſcopus Gerundẽ
ſis, qui in hunc vſque annum quod ſcripſit temporis Chronicon perduxit. Qui autem primo loco
ſubſcriptus inuenitur Mauſona Emeritæ Archiepiſcopus, egregia claruit ſanctitate, cuius res præ-
clare geſtæ ſcriptæ ſunt a Paulo diacono Emeritenſi, qui & Nuncti Abbatis miræ ſanctitatis viri,
qui his item temporibus floruit, Acta conſcripſit, & aliorum.

XLIV. Pro tanto pietatis munere Deus Reccaredum Regem hoc anno eripuit a coniuratione Argi-
mundi Ducis exercitus, qui vt Rex fieret, aduerſus eum vna cum pluribus alijs conſpirauit: quo-
rum ſtudijs Dei nutu detectis, capti omnes meritas dedere pœnas. Hæc quidem hoc anno poſt Cõ
cilium facta eſſe, idem qui ſupra Ioannes Biclarenſis ſuo Chronico affirmat.

XLV. Inſuper idem filius pacis Reccaredus Catholicus Princeps hoc item anno, qui a Gregorio
numeratur Childeberti Regis vndecimus, legatos rurſus miſit in Gallias ad Gũtheramnũ Franco
rum Regem: ſed cum nihil huiuſmodi officio effeciſſet, ipſe Narbonam veniens in Francorum di
tionem irrupit, prędaſq. agens regreſſus eſt.] hæc Gregorius [a]. De eiuſmodi incurſionibus & alijs — a Gregor. Turon. hiſt. Franc. lib. 8. c. 38.
viſus eſt locutus Iſidorus in Chronico, dum eiuſdem Regis prædicans virtutem bellicam hæc ad-
B dit: Sæpe etiam & lacertos contra Romanas inſolentias & irruptionem Vuaſconum mouit, vbi nõ
magis bella tractaſſe, quam potius gentem quaſi in palęſtra ludis pro vſu vtilitatis videretur exer — *Reccaredi Regis fortitudo bellica.*
cuiſſe. Prouincias autem pater prœlio conquiſiuit, iſte pace ſeruauit, æquitate diſpoſuit, modera-
mine rexit. Multi quoque aduerſus eum tyrannidem aſſumere cupientes, detecti ſunt, ſuumq. ma-
chinationis conſilium implere non potuerunt.

XLVI. Fuit autem placidus, mitis, egregiæ bonitatis, tantamq. in vulgus gratiam habuit, & tantam — *Virtutes Reccaredi Regis.*
in animo benignitatem geſſit, vt in omnium mentibus influens, etiam malos ad affectũ ſui amoris
attraheret: adeo liberalis, vt opes priuatorum, Eccleſiarum prædia direpta a patre & fiſco aſſocia-
ta, iuri proprio reſtitueret; adeo quoque clemens fuit, vt populi tributa ſæpe indulgentiæ largitio
ne donaret: multos etiam ditauit rebus, plurimos ſublimauit honoribus, opes ſuas in miſeris, the
ſauros ſuos in egenis recondens, ſciens ad hoc illi collatum regnum, vt eo ſalubriter vteretur, bo-
nis initijs bonum finem adeptus; fidé enim rectæ gloriæ, quam primum percepit, nouiſſime publi-
ca confeſſione pœnitentiæ cumulauit.] hæc Iſidorus de virtutib. Reccaredi, quas etiam cum Iſido
ri germanus ſanctus Leander poſtea ſuis litteris Gregorio Papæ ſignificaſſet, reſpondens Grego-
C rius hæc ad Leandrum inter alia habet [b]: Huius dum mihi per ſcripta veſtra mores exprimitis,
amare etiam quem neſcio feciſtis.] hæc ipſe. — b Gregor. lib. 1. epiſt. 41.

XLVII. De rebus Italiæ nihil præterea. In Sicilia autem hoc eodem anno, qui tertius numeratur ante
illud tempus, quo S. Gregorius Papa epiſtolam [c] ſcripſit ad Petrum ſubdiaconum in Sicilia de — c Gregor. lib. 1. epiſt. 42.
rebus Siculis, ſubdiaconi prohibiti ſunt cum vxoribus ante ſubdiaconatum ſibi coniunctis perma
nere, iuſſiq. ſunt vt Eccleſiæ Romanæ more continentiam ſeruarent, cum tamen ijſdem antea per- — *De Subdiaconorum continentia.*
miſſum fuiſſet vxorem ducere: quod poſtea Gregorius aboleuit. ait enim: Ante triennium ſubdia
coni omnium Eccleſiarum Siciliæ prohibiti fuerant, vt more Romanæ Eccleſię nullatenus ſuis vxo
ribus miſcerentur. Quod mihi durum atque incompetens videtur, vt qui vſum eiuſdem continen
tiæ non inuenit, neque caſtitatem ante promiſit, compellatur a ſua vxore ſeparari, atque per hoc
(quod abſit) in deterius cadat. Vnde videtur mihi, vt in præſenti die omnib. Epiſcopis dicatur. vt
nullum ſubdiaconum facere præſumant, niſi qui victurum caſte promiſerit.] hæc Gregorius. Non
in Sicilia tantum, ſed & in Hiſpania continentiam ſubdiaconis minime adhuc imperatam fuiſſe
videri poteſt ex canone quinto Toletani Concilij hoc anno habiti, vbi ſacerdotes tantum atque dia
D coni abſque vxoribus caſte viuere admonentur. At de continentia clericorum ſatis ſuperius.

XLVIII. Quod vero petinet ad res Orientis, hoc anno quarto Mauritij Imperatoris, Philippicum Oriẽ
tis Præfectum, Ducemq. exercitus aduerſus Perſas admirabilem conſecutum victoriam tradunt
tum Miſcellæ [d] auctor, tum Cedrenus [e]. Ad confutandum quidem magorum vaticinium, cum — d Miſcel. lib. 17. e Cedren. Anna in Maurit.
polliciti eſſent Regi Perſarum omnino vincendos ab ipſo eſſe Romanos, ſimulq. oſtendendam ip
ſorum vanam ſuperſtitionem, tanta hæc Deus viſus eſt præſtitiſſe Chriſtiano eidemq. Catholico ex — *Bellum Perſicum proſpere geſtum.*
ercitui. Sed audiamus res geſtas ſimplici ſtylo narratas [f]: Quarto Imperij Mauritij anno Philip-
picus egreſſus e regia vrbe, hoſtili ſumpto apparatu, ad ciuitatem Amidam properat: Et collectis
armatis, percõtabatur eos, ſi in promptu haberent properandi ab bellum. At Romanis iuramen- — f Miſcel. vbi ſup.
tis credulum eum reddentibus, ſe alacriter bellaturos; venit ad Anazarbum. At vero Cardarigas
(*Dux iſte erat exercitus Perſarum*) hoc comperto, riſui auditionem mandauit, ſomnium eſſe quod
dicebatur, opinans. Accerſitiſq. magis, interrogauit: Quis erit victoriæ dominus? Aſt dęmonum pla
catores, Perſas aſtruebant a dijs victoriam laturos. Conſultabant igitur Perſæ magos, læti promiſ-
ſionibus facti, & parabant continuo compedes ex ligno ferroq. quibus Romanos vinciant com-
E peditos. Prætor autem commonet Romanos, ne agrorum exterminent labores; ne iuſtitia Dei,
quæ malum odit, victoriam ab barbaros transferat.

XLIX. Poſtera die Prætor duos dirigit Phylarchos Sarracenorum, & capiunt Perſas viuos, per quos
motus aduerſariorum didicerunt. Qui aſſeruere, Ducem velle quotidie barbaros in Romanos ir- — *Veneranda Chriſti imago comitata Romanum exercitum Victoriam parit.*
ruere. Porro Philippicus diluculo valde dicens Romanis, tribus phalangibus occurrit in prœliũ:
ipſeq. aſſumpta Dei hominis facti imagine, quam ἀχειροποίητον, id eſt, non manu factam Roma-
ni prædicant, *eam videlicet quam ad Abagarum a Chriſto miſſam produnt veteres*, diſcurrens per aciẽ,
armatis diuinam impertiebatur virtutem: & ſtans poſt aciem hæc retinens arma, lacrymis multis
Deum placabat; ſicque cæleſtium ordinum Principes auxiliatores aſſumpſit. Cum autem bellum
ageretur, Vitalianus Princeps aciei præ omnibus audacius motus, phalangem diſrupit Perſarum,
& ſacirnam tulit. Romani autem circa ſpolia cœpere vacare: quos aſpiciẽs Philippicus, ne ad exu
uias etiam reliqui reuerſi, prœlij obliuiſcerentur, conuerſique barbari prædarent eos; Theodo-
ro Tribuno galea ſua impoſita, miſit gladio percutere eos, qui circa exuuias vacabant; quem vi-

dentes,& exiſtimantes eſſe Philippicum,dimiſſis ſpolijs,properarunt ad bellum. Cum autem bel- A
lum per multas horas ageretur, vox fit a Prætore, Perſarum equos lanceis pereutere:quo facto, in
fugam verſus eſt Perſarum exercitus,& triumpho ingenti potiti ſunt Romani,& occiduntur Per-
ſæ multi,comprehenduntur etiam viui duo millia,& Byzantium mittuntur. Aufugit quoq. Carda
rigas,quem Perſæ cum iniurijs reſpuunt.

L. Porro Philippicus Heraclium Heraclij patrem,qui poſtea Imperio præfuit,Sub prætorem,ex
ploratoremq. barbarorum tranſmiſit,ſumptiſq. militibus Babyloniam adijt,& Clomannorum ca
ſtellum obſidet. At vero Cardarigas elegit milites idiotas cum ſubiugalibus;& turba collecta,exe
citum ſeſe mouere iactabat,& per munita loca obſcura nocte in dorſa Romanorum defugiunt, ne
quaquam fidentes ſe manus in eos miſuros. Timore autem importuno cadente in Philippicum,
fuga mirabili vſus eſt. Quo comperto Romani in fugam vertebantur per loca ad meandum diffi-
cilia,incurrentes pericula multa. Cumq. Sol ortus eſſet,a calamitate liberantur, nemine perſequē
te:& peruenientes ad Prætorem,hunc iniurijs peſſimis blaſphemabant. Verum Perſæ fictam exi
ſtimantes fugam,perſequi auſi non ſunt. Porro Heraclius tranſmeans Tygrim,quæ Claudiæ regio
nis erant inſignia præſidia igni tradebat,& ſic ad Philippicum redijt cum ſpolijs multis.]hæc acta B
ſunt hoc anno quarto Mauritij. Oſtenſum eſt omnia bene ceſſiſſe Romanis,quos in prœlio Salua-
toris imago veneranda comitabatur,cum hoſtes vinci fecerit,& Ducis incuriam, per quam vni-
uerſus exercitus in maximum diſcrimen coniectus eſt,ſuis non permiſit obeſſe.

Philippici incuria Ro. exercitus in diſcrimen coniectus.

LI. Iam vero quæ ad huius anni finem contigerunt,ordine temporis deſcribamus. Cum enim cū
cta felicia,ſiue in Occidente conuerſione Gothorum,ſiue in Oriente debellatione Perſarum acci
derint,extrema anni huius Romanæ vrbi funeſta admodum extitere:Tiberis in primis portento-
ſa alluuione,& cuncta vaſtante inde ſecuta peſte. De his acturi,in primis quæ ſunt temporis ratio
nis,quo veluti recta deducta linea,quæ dicenda ſunt,veritati æq. conſona diſponantur, accuratius
diſquiramus: a qua aberrantes alii,ſequenti,poſt ſequentem vero alii annum, alij vlterius nimis
abſurde collocant,ex quibus alios deteriores ſuboriri errores neceſſe ſit.

LII. *De tempore inundationis Tiberinæ.*

Cum autem id de alluuione accidiſſe conſtet menſe Nouembri Indictionis octauæ, quæ hoc
anno incipit menſe Septembri:nihil eſt vt de his dubitari poſſit. At ne de aſſerta Indictione octaua
poſſit aliqua dubitatio ſuboriri,accipe firmitatem ex litteris ſcriptis a S. Gregorio Papa in fine an
ni ſequentis,cum Pontifex creatus eſt,& inuenies eas datas nona Indictione,cum conſtet ante eius C
creationem,dicto menſe & Tiberim exundaſſe,& paulo poſt peſtilentiam exortam eſſe. Rurſum fir
matum id habes etiam ipſius S. Gregorij aſſertione, cum ſcribens Dialogorum libros anno tertio
euoluto ſui Pontificatus,dum de hac Tiberis excreſcentia meminit [a], ante fere quinquennium
accidiſſe teſtatur. Inſuper adde , quod cum ipſe numeret annum ſecundum ſui Pontificatus cum
Mauritius iam ſeptimū ageret in Imperio,conſtetq.(vt dicemus)anno ſequenti creatū eſſe ipſum
Gregoriū Papam,& ante annū ipſius creationis eiuſmodi inundationem accidiſſe: plane ad huius
anni finem(vt dictum eſt)eā eſſe referēdā,nulla dubitatio reliqua eſſe pōt. Hæc de tpis rōne ſatis.

a Gregor. dialo. lib. 3. c. 19.

LIII. Res geſta autem etſi a pluribus tum antiquis,tum recentioribus ſcripta habeatur, a nemine
puto fidelius eſſe narratam, quam ab eo qui prope interfuit:is fuit diaconus Turonenſis Eccleſiæ
tunc ab eius Epiſcopo Gregorio in Vrbem miſſus,vt a Romano Pontifice reliquias Sanctorum ac
ciperet,quas,defuncto Pelagio, a Gregorio adhuc diacono accepit:cuius relatione ipſe Turonen-
ſis Epiſcopus Gregorius iſta ſcripſit [b]: Anno(inquit)quintodecimo Childeberti Regis, diaco-
nus noſter ab vrbe Roma Sanctorum cum pignoribus veniens,ſic retulit:Quod anno ſuperiori,mē
ſe nono,tanta inundatione Tiberis fluuius Vrbem obruit,vt ędes antiquę diruerentur,horrea etiā D
Eccleſiæ ſubuerſa ſint,in quibus nonnulla tritici modiorum millia periere. Multitudo enim ſerpē
tum cum magno dracone in modum trabis validæ per huius fluuij alueū in mare deſcendit;ſed ſuf
focatæ beſtię inter ſalſos maris turbidi fluctus littori eiectę ſunt;ſubſecuta eſt e veſtigio clades,quā
inguinariam vocant.]hæc de lue. Subdit de obitu Pelagij Papæ;ſed de eo inferius ſequenti anno.
Corrigendum in auctore illud putamus,errore in numeri notam illapſo,dum ante annum decimū
quintum Childeberti Tiberis excreſcentiam ponit,cum nonniſi ante annum decimum id eſſe fa-
ctum,ex ſua ipſius ſententia de numero annorum Childeberti Regis dici neceſſe ſit,hoc ipſo ſcili-
cet anno. Eadem Paulus [c] atque Ioannes [d] diaconi tradunt.

b Greg. Turon. lib. 10. c. 1.

Tiberis inundatione ſerpentes in mare delati

c Paul. diaco. de Geſt. Longob. li. 3. c. 1.

d Ioan. diaco. in Vit. S. Greg. lib. 1. c. 34. 36.

LIV. Quod ad draconem pertinet vndis merſum & fluento delatum in mare ; certum eſt minime
eſſe potuiſſe id genus ſerpētium, quod dracones naturalium rerum ſcriptores appellant,ſed vulgo
ita appellatas monſtruoſas illas reptātes beſtias quæ magnitudine ſua reliquos ſerpentes excedūt:
eas Plinius [e] boas nominat,quas & aliquādo viſas in regionibus his prope Tiberim poſitis tradit.

e Plin. lib. 8. c. 14.

LV. Porro quod contingere ſolet,vt huiuſmodi inundationes fluminum nō vno in loco,ſed in alijs
circumcirca prouincijs ſint communes:quid mirandum acciderit, cum hoc eodem anno Atheſis E
fluuius exundauit,alueumq. tranſgreſſus longe lateq. effluit,S. Gregorius Papa his narrat verbis [f]:
Nuper Ioannes Tribunus relatione ſua me docuit,quod Pronolphus Comes cum illic adeſſet , ſe
cum Rege, Autharith eo tempore in loco eodem,vbi mira res contigit,affuiſſe,eamq. rem cognouiſ
ſe teſtatus eſt. Prædictus enim Tribunus narrauit,dicens:Quia ante hoc ferre quinquēnium,quan
do apud hāc Romanā vrbē alueum ſuum Tiberis egreſſus eſt,tantum creſcens,vt eius vnda ſuper
muros vrbis influeret,atque inde iā maximas regiones occuparet:apud Veronenſem vrbē fluuius
Athefis excreſcens,ad beati Zenonis martyris atque Pontificis eccleſiam venit , cuius eccleſiæ
dum eſſent ianuæ apertæ , aqua in eam minime intrauit:quæ pauliſper creſcens , vſque ad fe-
neſtras eccleſiæ,quæ erant tectis proximæ,peruenit. Sicque ſtans aqua , eccleſiæ ianuam clauſit,
ac ſi elementum liquidum in ſoliditatem parietis fuiſſet mutatum. Cumque eſſent multi inuenti
inſecius,ſed aquarum multitudine omni eccleſia circumdata,qua poſſent egredi, non haberent,
ibiq. ſe fame & ſiti [g] deficere formidarent,ad eccleſiæ ianuam veniebant,ad bibendum hauriebāt

f Grego. dialog. lib. 3. c. 19.

De inſigni miraculo Veronæ edito.

g non ſiti

A aquam, quæ (vt prædixi) vſq. ad feneſtras excreuerat, & tamen intra eccleſiam nullo modo diffluebat†. Hauriri itaq. aqua poterat, ſed diffluere (vt aqua) non poterat, ſtans ante ianuam, ad oſtendendum cunctis meritum martyris; & aqua erat ad adiutorium, & quaſi aqua non erat ad inuadendum locum.] huc uſq. Gregorius, atque hactenus de alluuione: peſtem autem cum ſubſecutam tradat menſe Ianuario [a], dicemus de ea anno ſequenti.

† non ſiri

a Gregor hiſtor. Franc. li. 10. ca. 1.

IESV CHRISTI ANNVS	PELAGII PAP. II. ANNVS	MAVRITII IMP. ANNVS
590.	13.	5.

I. NOnageſimus ſupra quingẽteſimum voluitur Chriſti annus, Indictionis octauæ, ipſo ſui exordio vrbi Romanæ funeſtiſſimus, cum menſe Ianuario lues inguinaria (vt auctor eſt Gregorius Turonenſis [b]) inuaſit populum, ex ira diuina (vt ſigna docuerunt) immiſſa: ſiquidem teſta-
B tur Gregorius Papa [c], viſas eſſe ſagittas cælitus delapſas in homines, quos mox peſtis improuiſa perculeret. ait enim: Ante triennium quoque hæc peſtilentia, quæ hanc vrbem clade vehementiſſima depopulauit, in qua etiam corporali viſu ſagittæ cælitus venire, & ſingulos quoſque ferire videbantur (ſicut noſti) Stephanus item defunctus eſt, &c.] de ipſo vero Stephano agemus inferius. Sed quomodo ipſo peſtis exordio Pelagius Papa eadem tactus defunctus eſt, ita paucis Gregorius Turonenſis docet: Subſecuta eſt (inquit) de veſtigio clades, quam inguinariam vocãt: nam medio menſe vndecimo (*Ianuarius is eſt*) adueniens, primum omnium (iuxta quod in Ezechiele Propheta legitur, A ſanctuario meo incipite) Pelagium Papam perculit. Quo defuncto, magna ſtrages populi facta eſt.]

b Greg. Turon. hiſt. lib. 10. ca. 1: *De peſtilentia vrbis.*

c Greg. dialog. lib. 4. cap. 36.

II. Habet Anaſtaſius, defunctum eſſe Pelagium ſexto Idus Februarias, cum ſediſſet annos duodecim, menſes duos, & dies viginti ſeptem. Sed manifeſte labi in errorem certum eſt eos qui aliũ deprauatum textum Anaſtaſij ſecuti, tribuunt eidem Pontifici annos dumtaxat decem, menſes duos, & dies decem: multoque magis qui obitum Pelagij & creationem Gregorij reijciunt in annum ſequentem, vel qui diuerſo anno Pelagij obitum, & Gregorij ponunt creationem; cum eo-
C dem anno quo moritur Pelagius, poſt menſes ſex & dies viginti quinq. vacantis ſedis, æque certũ ſit ſuffectum eſſe Gregorium, inchoante Indictione nona, vt ex ipſius epiſtolis colligi poteſt. Longius vero erraſſe in tempore ſedis Pelagij, & creatione Gregorij Beda [d] videtur, dum creationem Gregorij collocat ſub anno decimo Mauritij Imperatoris, quam hoc anno quinto eiuſdem Imperatoris contigiſſe certum eſt teſtificatione ipſiuſmet Gregorij [e], dum (vt dictum eſt ſuperius) ſui Pontificatus anno ſecundo ſeptimum numerum annum Imperij Mauritij.

De tempore obitus Pelagij.

d Beda de Geſt. Angl. li. 1. c. 23.

e Greg. lib. 2. in princ.

III. His igitur de tempore obitus Pelagij ex ſedis Gregorij ratione ſtabilitis, reliquum eſt, vt eiuſdem Pontificis res geſtas illas, quæ certo anno definiri nequeunt, hic ſimul ponamus, atq. in primis quæ habet Anaſtaſius, qui hæc præmittit de aquarum inundatione: Eodem tempore tantæ pluuiæ fuerunt, vt omnes dicerent, quia aquæ diluuij ſuperinundarent: & talis clades fuit, qualem a ſæculo nullus meminit fuiſſe. Eodem tempore veſtiuit corpus beati Petri Apoſtoli tabulis argenteis deauratis] Confeſſionem videlicet, vbi corpus erat ſancti Petri, eo modo argento contexit. Hic (addit Anaſtaſius) domum ſuam xenodochium fecit pauperum ſenum. Hic fecit cœmeterium beati Hermetis martyris. Hic fecit ſupra corpus beati Laurentij martyris baſilicam a fundamentis conſtructam, & tabulis argenteis exornauit ſepulchrum eius.] hæc Anaſtaſius.

Reliquæ res geſta Pelagij.

D IV. Quid vero mirandum atq. pauendum tunc acciderit, cum eiuſdem ſancti Laurentij corpus ab operarijs quæreretur, audi ſanctum Gregorium iſta narrantem [f]: Sanctæ memoriæ deceſſor meus itidem ad corpus ſancti Laurentij martyris quædam meliorare deſiderans, dum neſcitur vbi venerabile corpus eius eſſet collocatum, & effoditur exquirendo, ſubito ſepulchrum eius ignoranter apertum eſt; & ij qui præſentes erant atq. laborabant monachi & manſionarij, qui corpus eiuſdem martyris viderunt, quod quidẽ minime tangere præſumpſerunt, omnes intra decem dies defuncti ſunt, ita vt nullus ſupereſſe potuiſſet, qui ſanctum & iuſtum corpus illius viderat.] hæc Gregorius.

f Gregor. lib. 3. epiſt. 30.

V. Inter alias res geſtas ab ipſo Pelagio Papa eſt mentio de Concilio Romano ab eodẽ habito: id quidem ipſe teſtatur in epiſtola, quã poſtea ſcripſit ad Epiſcopos Germaniæ & Galliæ his verbis:

VI. Cum in Dei nomine in Romana Eccleſia Synodum Epiſcoporum ſiue ceterorum conſacerdotum Dei fidelium congregatam habuiſſemus, & de Eccleſiaſticis ſtatutis, vt ſunt ab Apoſtolis & ſanctis Patribus tradita, diligentius tractaremus: ſuperuenere litteræ veſtræ, & vt magnę eſſent auctoritatis, etiam viuæ voces præceſſerunt, *nempe legatorum*, rogantes, vt ordinem præfationũ, quas
E ſancta Romana Eccleſia hactenus haberet, noſtris litteris vobis remandaremus. Tũc de veſtra voluntate & ſtudio tam bono multum gauiſi ſumus, & ſacrum Ordinem Romanum, ſacraq. Conſtituta noſtrorum anteceſſorum ſolerter relegentes, inuenimus has nouem præfationes ſacro catalogo tantummodo recipiendas, quas longa retro veritas in Romana Eccleſia hactenus ſeruauit: Vnam in Albis Paſchalibus, aliam de Aſcenſione Domini, tertiam de Pentecoſte, quartam de Natali Domini, quintam de Apparitione Domini, ſextam de Apoſtolis, ſeptimam de Trinitate, octauã de Cruce, nonam in ieiunio & Quadrageſima tantummodo dicendam. has præfationes tenet & cuſtodit ſancta Romana Eccleſia: has tenendas vobis mandamus.] hucuſque litteræ Pelagij Papæ de præfationibus in Miſſis dici ſolitis.

De nouem præfationibus Eccleſ. Rom.

VII. Sub eodem Romano Pontifice tunc temporis a Ioanne S.R.E. presbytero erectum eſt oratorium apud Thermas Agrippinas, quod vſui eſſet ſeruis Dei, monachis videlicet; illudq. redditib. locupletauit, ſcripto de his omnibus teſtamento, quo tradito Pelagio Papæ, e vita deceſſit. Cumq. & poſt eum æq. Pelagius ex hac vita migraſſet; qui poſtea in locũ eius ſucceſſit Gregorius, mutata

De oratorio Ioannis preſbyteri.

 voluntate

voluntate teſtatoris,in eodem ſacras virgines collocauit ſub cura religioſæ feminæ Bonæ Abbatiſ- A
a Gregor.lib. 7. epiſt 48. ſæ.Extant de his omnibus ipſius Gregorij Papæ litteræ [a]: quibus intelligas,arbitrum eſſe Romanum Pontificem teſtamentorum ad pias cauſas conditorum,eaq.ſi ratio perſuadeat,in alium æque pium vſum mutare. Ad poſtremum de rebus Pelagij hæc Anaſtaſius: Hic fecit ordinationes duas per menſem Decembrem,presbyteros octogintaduos,diaconos octo,Epiſcopos per diuerſa loca numero quadragintaocto. Ceſſauit Epiſcopatus eius menſes ſex,dies viginti quinque.] hucuſque Anaſtaſius de Pelagio Papa. Ad poſtremum hic referendum putauimus epiſtolæ fragmentũ eiuſdem Pelagij Papæ ad Benignum Archiepiſcopũ,quod ex promptuarijs Vaticanis erutũ,hic tibi deſcribendum curauimus.ſic ſe habet.

Epiſtola Pelagij 2. ad Benignum Archiepiſcopum.

VIII. Quod enim in canonibus legitur; Non debere Epiſcopum de ciuitate tranſire vel transferri: non de his dicitur,qui aut vi expulſi,aut neceſſitate coacti,aut auctoritate maiorũ hoc agunt; ſed de his qui auaritiæ ardore inflammati ſponte ſua proſiliunt,& potius ambitioni, quam vtilitati Eccleſiæ ſeruire,& vt dominationem agant,inſiſtere cupiunt, Vnde & in ſubiectis canonibus continetur:Si aliquis extiterit temerarius,qui forſitan * accuſationem afferat quod populi litteras ac- B
* excuſationem
ceperit,& ideo migrauerit,dum manifeſtum ſit,præmio & mercede paucos qui ſinceram fidẽ non habent potuiſſe corrumpi,vt clamarent in Eccleſia,& ipſum * repetere viderentur Epiſcopũ: omnino has fraudes remouendas eſſe cenſemus. his verbis & alijs multis exemplis liquet non de his dicere,(vt paulo ſuperius prælibatum eſt)qui pulſi,aut non recepti a ciuibus,vel a quibuſcumque aut neceſſitate cogente,vel auctoritate maiorum transeunt de ciuitate ad ciuitatem; ſed de his q ſponte proſiliunt,aut temeritatis,vel ambitionis cauſa hoc faciunt. Nam aliud eſt ſponte tranſire, & aliud eſt coacte aut neceſſitate venire;vnde non iſti mutant ciuitates,ſed mutantur, quia non ſponte,ſed coacte hoc agunt.Quis enim vmquam audet dicere ſanctum Petrum Apoſtolorũ principem non bene geſſiſſe,quando mutauit Sedem de Antiochia Romam?aut quis eum negat ob id ſanctum non eſſe?aut dignitatem & meritum Apoſtolatus tam in cælis quam in terris perdidiſſe? aut quis dicat ſanctos non eſſe multos alios Epiſcopos, qui de ciuitatibus ad ciuitates tranſlati ſunt,aut meritum Pontificatus perdidiſſe,quorum nomina ſi inciperem enumerare,ante dies tranſiret,quam omnino tranſcribere poſſem,& prolixior fieret epiſtola,quam neceſſe foret. Aut quis vmquam approbare poteſt,ſanctos non eſſe Alexandrum, qui Hieroſolymam de altera ciuitate C tranſlatus eſt,aut ſanctum Gregorium Nazianzenum,qui Nazianzo Conſtantinopoli cõſtitutus eſt:aut ſanctum Proclum qui de Cyzico tranſlatus eſt,& Conſtantinopoli eſt inthronizatus?
* repellere

IX. Non ergo bene intelligunt Eccleſiaſticas regulas qui hoc negant cauſa vtilitatis aut neceſſitatis fieri non poſſe,quotiens communis neceſſitas,aut vtilitas perſuaſerit. Nullum enim ex his, aut ex alijs qui meliori conſilio mutauerunt ciuitates,neceſſitate quadam vel vtilitate, Eccleſiaſtica, aut laica communione carere reperimus,ne vllatenus vmquam fieri debeat.Sententia vero quæ in Antiocheno Concilio habetur:,Vt Epiſcopus ab alia parochia nequaquam migret ad aliam terrã, atq.omnes ſententiæ de eadem re(vt ſuperius comprehenſa retinent)nihil prætaxato modo tranſlationibus Epiſcoporum actis vel agendis nocent.Sed magis robur eis a Domini Saluatoriſq. omnes canonicos * ſuperexaltetur libros auctoritate præſtant. Tales autem quæſtiones magis ex inuidia,quam ex caritate,aut vtilitate naſci videntur,cum ipſa per ſe Veritas dicat.Si vero perſecuti fuerint in vnam ciuitatem fugite in aliam,& reliqua. Huic ergo ſententiæ nullus Catholicorum vſquam contradicere poteſt,quæ non alterius,ſed ipſius proprio Domini ore prolata & confirmata eſſe dignoſcitur,cui ſi aliquid contradixerit,non ſolum extorris,ſed etiam anathematizatus ab D Eccleſia pellatur.]

X. De eius autem ſucceſſore S.Gregorio agemus ſequenti tomo Annalium,quem octauum ordine ab ipſo eiuſq.auſpicijs auſpicaturi ſumus. Modo autẽ quæ reliqua ſunt anni huius vſque ad mẽſem Septembrem,quo eiuſdem Gregorij ordinatio contigit,enarremus,atq.in primis quæ in monaſterio S.Andreæ ad Cliuum Scauri de monachis quibuſdam digna memoria contigerunt, cum adhuc ipſe Gregorius hoc anno in eodem ſuo degeret monaſterio: vbi enim ex Oriente redijt, haud in palatijs vixit,ſed in monaſterio habitauit cum ſuis monachis,quibus nec pergens Conſtãtinopolim(vt vidimus)carere voluit. Ad hunc namque annum referenda ſunt,quæ poſt triẽnium ea ſcribens ipſe accidiſſe teſtatur,vt ſuo loco manifeſtius oſtendetur.ait igitur [b]: Neque hoc ſilẽdum puto,quod actum in meo monaſterio ante triennium reminiſcor. Quidam namque monachus,Iuſtus nomine,medicinali arte fuerat imbutus:qui mihi in eodem monaſterio conſtituto ſedulo obſequi atque in aſſiduis ægritudinibus meis excubare conſueuerat.Hic itaque languore corporis præuentus,ad extremum deductus eſt. Cui in ſua moleſtia frater germanus,nomine Copioſus,ſeruiebat,qui ipſe quoque nunc in hac Vrbe per eamdem medicinæ artem temporalis vitæ ſtipendia ſectatur.Sed prædictus Iuſtus,cum iam ſe ad extremum perueniſſe cognouiſſet,eidẽ Copioſo fratri ſuo,quia occultatos tres aureos haberet,innotuit.Quod nimirum fratribus nõ potuit celari;ſed ſubtiliter indagantes,atque illius omnia medicamenta perſcrutantes, eoſdem tres aureos inuenerunt abſconſos in medicamine. E

Gregorius Diaconus degit in ſuo monaſterio.

b Grego.dialog. lib. 4.c.55.

XI. Quod mox vt mihi nunciatum eſt,tantum malum de fratre qui nobiſcum cõmuniter vixerat, æquanimiter ferre non valui:quippe quia eiuſdem mei monaſterij ſemper regula fuerat,vt cuncti fratres ita communiter viuerent,quatenus eis ſingulis nulla habere propria liceret. Tunc nimio mærore percuſſus,cogitare cœpi,vel quid ad purgationem morientis facerem,vel quid ad exemplum viuentibus fratribus prouiderem. Præcioſo igitur eiuſdem monaſterij Præpoſito ad me accerſito,dixi: Vide vt nullus ex fratribus ſe ad eum morientem iungat,nec ſermonem conſolationis ex cuiuſlibet eorum ore percipiat:ſed cum in morte conſtitutus fratres exquiſierit,ei ſuus frater carnalis dicat,quia propter aureos quos occultatos habuit,a cunctis fratribus abominatus ſit

Quæ hoc anno acciderunt in monaſt.S.Gregorij.

vt

A vt ſaltem in more de culpa ſua mentem ipſius amaritudo trãſuerberet,atque a peccato quod per
petrauit,purget. Cum vero mortuus fuerit,corpus illins cum fratrum corporibus non ponatur;ſed
quolibet in ſterquilinio ſuſſam facite,& in eam corpus eius proijcite;ibiq. ſuper eum tres aureos
quos reliquit,iactate,omnes ſimul clamantes: Pecunia tua tecum ſit in perditione. Et ſic eum ter-
ra operite. In quibus vtriſque rebus vnam morienti,alteram vero volui prodeſſe fratribus viuenti
bus:vt & illum amaritudo mortis a culpa ſolubilem faceret,& iſtos auaritiæ tanta damnatio ter-
reret,atque a culpa prohiberet. Nam cum idem monachus peruenisſet ad mortem, atque anxie ſe
quæreret commendari fratribus,& nullus e fratribus ei applicari & loqui dignaretur: ei carnalis
frater,enr ab omnibus fratribus,eſſet abominabilis,indicauit. Qui protinus de reatu ſuo vehemẽ
ter ingemuit,atque in ipſa ſua triſtitia e cnrpore exiuit. Qui ita eſt ſepultus,vt dixeram. Sed fra-
tres omnes ex eadem eius ſententia conturbati,cœperunt ſinguli extrema quæque & uilia,& quæ
eis habere regulariter ſemper licuerat,ad medium proferre,uehemẽterq. formidare ne quid apud
eos eſſet,unde reprehendi potuiſſent.

Cum vero poſt mortem eius triginta iam eſſent dies euolnti,cœpit animus meus defuncto fra XII.
B tri compati,eiuſq. cum dolore graui ſupplicia penſare, & ſi quod eſſet ereptionis eius remedium
quærere. Tunc inuocato ad me eodem Pretioſo monaſterij mei Præpoſito,triſtis dixi: Diu eſt qđ
frater ille qui defunctus eſt,in igne cruciatur:debemus ei aliquid charitatis impendere,& eum(in *Sacrificium ſalubre pro defunctis.*
quantum poſſumus)vt eripiatur,adiuuare. Vade itaque,ab hodierna die diebus triginta cõtinuis
offerre pro eo ſacrificium ſtude,vt nullus omnino prætermittatur dies,quo pro abſolutione illius
hoſtia ſalutaris non offeratur. Qui protinus abſceſſit,& dictis paruit. Nobis autem alia curanti-
bus,& dies euolutos non numerãtibus,idem frater qui defunctus fuerat,nocte quadam fratri ſuo
germano Copioſo per viſionem apparuit. Quem ille cum vidiſſet,inquiſiuit,dicẽs: Quid eſt,frater?
quomodo es? Cui reſpondit: Nunc vſque male fui:ſed iam modo bene ſum;quia hodie communio
nem accepi. Quod idem Copioſus pergens,protinus indicauit fratribus in monaſterio. Fratres ve-
ro ſolicite computauerunt dies, & ipſe dies extiterat , quo pro eo triceſima oblatio fuerat im-
pleta. Cumque & Copioſus neſciret quid pro eo fratres agerent, & fratres ignoraſſent quid de
illo Copioſus vidiſſet: vno eodemq. tempore dum cognoſcit ille quid iſti egerant , & iſti cogno-
ſcunt quod ille viderat,concordante ſimul viſione & ſacrificio,res aperte claruit,quia frater , qui
C defunctus fuerat,per ſalutarem hoſtiam euaſit ſupplicium.] hactenus Gregorius de his quę hoc an
no,dum in ſuo adhuc degeret monaſterio,contigerunt ante triennium quam libros Dialogorum a Grego. dialog. lib. 4. c. 47.
factus iam Pontifex ſcriberet. De quo item tempore & loco hæc idem ſuperius [a]:

Ante hoc autem triennium,cum quidam frater fuiſſet mortuus,atq. in eiuſdem monaſterij cę XIII.
meterio a nobis ſepultus,cunctis nobis ab eodem monaſterio exeuntibus,idem Ioannes(ſicut no- *De Ioanne monacho.*
bis pallens & tremens indicauit)illic,nobis diſcedentibus,inuentus,ab eodem fratre qui mortuus
fuerat,de ſepulchro vocatus eſt;quod mox ſubſequens finis edocuit:nam poſt dies decem inuaſus
febribus,carne ſolutus eſt.] hæc de Ioanne,cuius virtutes paulo ſuperius enarrauit.

Sed & quæ etiam hoc anno in eodem ſuo ipſius monaſterio,cum peſtis vrgeret,acciderint me- XIV.
moria digna,ipſo enarrante audiamus,quæq. ipſe poſtea pro concione ad populum [b] in eccleſia b Greg in Euág. homil. 38.
dixit,& in Dialogis breuius recitauit his verbis [c]: Is de quo in homiliis coram populo me nar- c Grego. dialog. lib. 4. c. 37.
raſſe iam memini,inquietus valde Theodorus nomine puer fuit,qui in monaſterium meum,fra- *De Theodoro indiſciplinato monacho.*
trem ſuum neceſſitate magis quam voluntate ſecutus eſt. Cui nimium graue erat,ſi quis pro ſalu-
te ſua aliquid loqueretur. Bona enim non ſolum facere,ſed audire non poterat. Numquam ſe ad
D ſanctæ conuerſionis habitum venire,iurando,iraſcendo,deridendo teſtabatur. In hac autem peſti
lentia,quæ nuper huius vrbis populum magna ex parte conſumpſit,percuſſus in inguine, eſt per-
ductus ad mortem. Cumq. extremum ſpiritum ageret,conuenerunt fratres,vt egreſſum illius orã
do protegerent. Iam corpus ipſius ab extrema parte fuerat præmortuum; in ſolo tantum pectore
vitalis adhuc calor anhelabat. Cuncti autem fratres tanto pro eo cœperunt enixius exorare,quan
to eum iam videbant ſub celeritate diſcedere. Tunc repente cœpit iiſdem fratribus aſſiſtentib. cla-
mare,atq. cum magnis vocibus orationes eorum interrũpere,dicens: Recedite,recedite: ecce dra-
coni ad deuorandum datus ſum,qui propter veſtram præſentiam deuorare me non poteſt. caput
meum iam ſuo ore abſorbuit:date locum,vt non me amplius cruciet,ſed faciat quod facturus eſt.
Si ei ad deuorandũ datus ſum,quare per vos moras patior? Tunc fratres cœperunt ei dicere: Quid
eſt quod loqueris,frater? ſignum tibi ſanctæ Crucis imprime. Reſpõdit ille,dicens: Volo me ſigna
re,ſed non poſſum;quia ſquammis huius draconis premor.

Cumque fratres audirent,proſtrati in terram cum lacrymis cœperunt pro ereptione illius ve- XV.
hementer orare. Et ecce ſubito cœpit æger clamare,dicens: Gratias Deo: qui me ad deuorandum
E acceperat,fugit;orationibus veſtris expulſus ſtare non potuit. Pro peccatis meis modo intercedi-
te:quia conuerti paratus ſum,& ſæcularem vitam funditus relinquere. Homo ergo,qui (ſicut iam
dictum eſt)ab extrema corporis parte fuerat præmortuus,reſeruatus ad vitã toto corde ad Deum
conuerſus eſt;& poſtquam mutata mente diu eſt flagellis adſtrictus,tunc eius anima carne ſoluta
eſt.] hæc Gregorius.

Sed nec prætermittenda quæ diuinitus oſtenſa ſunt eodem peſtis tempore de diuerſo poſt o- XVI.
bitum animarum ſtatu militi cuidam,quæ idem Gregorius ita ſcribit [d]: Illuſtris vir Stephanus, d Grego. dialog. lib. 4. c. 36.
quem bene noſti,de ſemetipſo narrare conſueuerat,quia in Conſtantinopolitana vrbe pro quadã *De Stephano viro Illuſtri.*
cauſa demoratus,moleſtia corporis ſuperueniente,defunctus eſt. Cumq. medicus & pigmentarius
ad aperiendum eum atq. condiendum eſſet quæſitus,& die eodem minime inuentus, ſubſequen-
te nocte corpus iacuit inhumatum. Qui ductus ad inferni loca, vidit multa quæ prius audita non
credidit. Sed cum præſidenti Iudici præſentatus fuiſſet,ab eo receptus non eſt:ita vt diceret: Non
hunc adduci,ſed Stephanum ferrarium iuſſi. Qui ſtatim reductus in corpore eſt;& Stephanus fer-
rarius

Digitized by Google

rarius qui iuxta eum habitabat, eadem hora defunctus. Sicq. probatum eſt, vera fuiſſe verba, quæ A audierat, dum hæc effectus mortis Stephani demonſtrauit. Ante triennium quoque in hac peſtilẽtia quæ hanc vrbem clade vehementiſſima depopulauit, in qua etiam corporali viſu ſagittæ cælitus venire & ſingulos quoſque ferire videbantur (ſicut noſti) Stephanus idem defunctus eſt.] Quid autem acciderit de anima Stephani eiuſdem, antequam dicamus, in hac eadem recenſita hiſtoria paululum immoremur.

XVII. *Eadem ſæpe diuinitus oſtenſa* a *Lucian. in Philopſeud.*

Cum hæc quæ ſcribit Gregorius ab eodem ſe Stephano audiſſe teſtetur, idemq. eſſet Stephanus vir illuſtris, atque tum etiam Conſtantinopoli ſatis notus: omnis procul abeſſe debet de narrata hiſtoria impoſturæ ſuſpicio. Hæc idcirco dixerimus, quod eadem prorſus perpaucis tantum mutatis a ſcriptoribus Gentilibus recenſeantur, atque in primis a Luciano Samoſateno [a], de Cleodemo & Demylo fabro, vel quæ de alio itidem fabro Curina nomine ſcribũtur: quib. iteratis exẽplis magis magiſq. oſtendatur, diuina factum voluntate, vt ſæpe aliquibus per ſpecies quaſdã quæ percipi poſſint, a cunctis oſtenſæ ſint pœnæ inferorum, quas ipſi ad vitam reduces viuentibus teſtarẽtur: quo homines fierent iuſtitię cultores, & timore ſaltem abſtinerent a malo, vel prẽmij ſpe excitarẽtur ad bonũ, ne rerũ futurę vitę cognitionis penitus expertes mortales dilaberẽtur in deteriora. B

XVIII. b *Greg. dialo. li. 4. cap. 36.* *De Viſione oſtenſa militi.*

Quæ vero per viſum oſtenſa ſint eodem anno militi itidem Romæ ex hac vita ſubducto, idem Gregorius mox ſubdit his verbis [b]: Quidam vero miles in hac eadem vrbe noſtra percuſſus, ad extrema peruenit. Qui eductus de corpore, exanimis iacuit; ſed citius rediit, & quæ cum eo fuerãt geſta narrauit. Aiebat enim (ſicut tunc res eadem etiam multis innotuit) quia pons erat, ſub quo niger atque caliginoſus fœtoris intolerabilis nebulam exhalans fluuius decurrebat. Tranſacto autẽ ponte, amœna erant prata atque virentia odoriferis herbarum floribus exornata, in quibus albatorum hominum conuenticula eſſe videbantur; tantuſq. in eodem loco odor ſuauitatis inerat, vt ipſa ſuauitatis flagrantia illic deambulantes, habitanteſq. ſatiaret. Ibi manſiones erant diuerſorum, ſingulæ magnitudine lucis plenæ. Ibi quædam miræ potentiæ ædificabatur domus, quæ aureis videbatur laterculis conſtrui; ſed cuius eſſet, non potuit agnoſci. Erant vero ſuper ripam prædicti fluminis nonulla habitacula: ſed alia exurgentis fœtoris nebula tegebat, alia autem exurgens fœtor e flumine minime tangebat. Hæc vero erat in prædicto ponte probatio: Vt quiſquis per eum vellet iniuſtorum tranſire, in tenebroſum fœtentemque fluuium laberetur; iuſti vero quibus culpa non obſiſteret, ſecuro per eum greſſu ac libero ad loca amœna peruenirent. C

XIX. *De Petro maiore familię Eccl.*

Ibi ſe etiam Petrum Eccleſiaſticæ familiæ Maiorem, qui ante quadriennium eſt defunctus, deorſum poſitum in locis teterrimis magno ferri pondere religatum ac depreſſum vidiſſe confeſſus eſt. Qui dum requireret, cur ita eſſet: ea ſe dixit audiſſe, quæ nos qui eũ in hac Eccleſiaſtica domo nouimus, ſcientes eius acta, recolimus. Dictum namque eſt: Hic idcirco patitur: quia ſi quid ei pro facienda vltione videbatur, ad inferendas plagas plus ex crudelitatis deſiderio quam obedientiæ ſeruiebat: Quod ſic fuiſſe, nullus qui illum nouit ignorat.

XX.

Ibi ſe etiam quemdam peregrinum presbyterum vidiſſe fatebatur, qui ad ꝓdictum pontem veniens, tanta per eum auctoritate tranſiit, quanta & hic ſinceritate vixit. In eodem quoque ponte hunc quem diximus Stephanum ſe cognouiſſe teſtatus eſt: qui dum tranſire voluiſſet, eius pes lapſus eſt, & ex medio corpore iam extra pontem deiectus, a quibuſdam teterrimis viris ex flumine ſurgentibus per coxam deorſum, atque a quibuſdam albatis & ſpecioſiſſimis viris cœpit per brachia ſurſum trahi. Cumq. hoc luctamen eſſet, vt hunc boni ſpiritus ſurſum, mali deorſum traherẽt; ipſe qui hæc videbat, ad corpus reuerſus eſt; & quid de eo plenius geſtũ ſit, minime cognouit. Qua in re de eiuſdem Stephani vita datur intelligi, quia in eo mala carnis cum eleemoſynarum operatione certabant. D Qui enim per coxas deorſum, per brachia trahebatur ſurſum, patet nimirum quia & eleemoſynas amauerat, & carnis vitiis perfecte non reſtiterat, quæ eum deorſum trahebant. Sed & in illo occulto Arbitri examine quid in eo vicerit, & nos & eum qui vidit & reuocatus eſt, latet. Conſtat tamen, quod Stephanus poſtquam (ſicut prius narraui) & inferna loca vidit & ad corpus rediit, perfecte vitam minime correxit: qui poſt multos annos de corpore adhuc in certamine vitæ & mortis exiit. Qua de re colligitur, quia ipſa quoque inferni ſupplicia cum demõſtrantur, aliis hoc ad adiutorium, aliis vero ad teſtimonium fiat, vt iſti videãt mala quæ caueant, illi vero eo amplius puniantur, quoniam inferni ſupplicia nec viſa & cognita vitare voluerunt.] Ad hæc interlocutus Petrus diaconus, Gregorium compellans ait:

Prauis mixta bona non proſunt.

XXI. *Qualis ædificatio cæleſtium manſionum.*

Quid eſt hoc, quæſo te, quod in amœnis locis cuiuſdam domus laterculis aureis ædificari videbatur? Ridiculum eſt valde, ſi credimus quod in illa vita adhuc metallis egeamus.] Ad hæc Gregorius: Quis (inquit) hoc, ſi ſanum ſapit, intelligat? ſed pro hoc quod illic oſtenſum eſt, quiſquis ille eſt, cuius manſio iſta conſtruebatur, aperte datur intelligi, quid eſt quod hic operatur. Nam qui præmia æternæ lucis eleemoſynarum largitate promerebitur, nimirum conſtat, quia auro ædificat E manſionem ſuam. Quod enim ſuperius memoriã fugit vt dicerem; idẽ miles qui hæc viderat, narrabat, quod eoſdem laterculos aureos ad ædificationem domus ſenes ac iuuenes, puellæ ac pueri ferebãt. Qua ex re colligitur, quia ſi quibus hæc pietas facta eſt, ipſi illic operatores eſſe videantur.

XXII. *Domus aurea Deuſdedit.*

Hic etiam quidam iuxta nos, Deuſdedit nomine, religioſus habitabat, qui calciamenta ſolebat operari: de quo alter per reuelationem vidit, quod eius domus ædificabatur, ſed in ea conſtructores ſui ſolo die ſabbati videbantur operari. Qui eiuſdem viri poſtmodum ſubtiliter vitam inquirens, inuenit quia ex his quæ diebus ſingulis laborabat, quicquid ex victu atque veſtitu ſupereſſe potuiſſet, die ſabbati ad beati Petri eccleſiam deferre conſueuerat, atq. indigentibus erogare. Qua ex re perpende quia non immerito domus ipſius fabrica creſcebat.] Sane quidem quæ per viſum oſtenſa ſunt ſymbola veritatis, ex diuinis quoque Scripturis ſibi vendicãt teſtimonium. ſi enim de ſtructura agitur, ſcriptum eſt [c]: Miſericordia ædificabitur in cœlis.] Et de lapidibus pretioſis ſiue laterculis aureis, habes præter alia multa Apoſtolum iſtud ipſum vberius exprimentem, cum ait:

c *Pſal. 88.*

A ait [a]: Si quis autem ſuperædificat ſuper fundamentum hoc, aurum, argentum, lapides pretioſos, a 1. Cor. 3.
lignum, fœnum, ſtipulam, vniuſcuiuſq. opus manifeſtum erit: dies enim Domini declarabit, quia in
igne reuelabitur, & cuiuſque opus quale ſit, ignis probabit: ſi cuius manſerit opus quod ædificauit,
mercedem accipiet.] hæc & alia plurima id genus in diuinis Scripturis facile eſt inuenire, non ad
inſinuandum quid ſint, ſed quid ſignificare velint.

Qui igitur ea quæ diuinitus per quietem oſtenſa ſunt hominibus, abiecte nimis ac ſtulte, prout XXIII.
dicta vel ſcripta ſunt, intelligit, nec ex ſymbolis veritatẽ q̃ in eis latet elicere ſciuerit: ſumit anſam *Veritas quo-*
vt ſeria in iocos vertat, veritatem in commenta fabulaſq. conuertat: vt factum vidimus apud Gen- *modo in fabu-*
tiles, dum quæ hiſtorice in libris de Republica ſcribit Plato viſa ab homine qui mortuus reuixit, *las conuerſa.*
& viſu mira horrendaq. narrauit, tranſiere, ſuperadditis nonnullis, in poeticas fictiones, quæ a no-
ſtris excuſſo ſuperinducto puluere Gentilicio, altiori percepta ſenſu, veritati conſona retinentur,
quæ diuinæ Scripturæ minime repugnare noſcuntur, atque ſimilibus exemplis ſæpe oſtenſis pari-
ter fulciuntur. Sed de his ſatis.

Iã vero reliqua videamus, q̃ hoc eodẽ anno, eadẽ lue graſſante, contigerunt apud Romanũ Por- XXIV.
B tum de Mellito monacho; q̃ idẽ S. Gregorius ita narrat [b]: In ea quoq. mortalitate q̃ ante triennium b Greg. dialog.
hanc vrbẽ vehementiſſima clade vaſtauit, in Portuẽſis ciuitatis monaſterio Mellitus dictus eſt mo lib. 4. cap. 26.
nachus adhuc in annis iuuenilib. conſtitutus, ſed miræ ſimplicitatis ac humilitatis vir, q. appropin
quante vocationis die, eadẽ clade percuſſus ad extrema perductus eſt. Quod vir vitæ venerabilis Fe
lix eiuſdẽ ciuitatis Epiſcopus audiens (cuius & hæc relatione cognoui) ad eũ accedere ſtuduit, &
ne mortẽ timere debuiſſet, verbis hunc perſuaſorijs confortare: cui ẽt adhuc de diuina miſericor-
dia lõgiora vitæ ſpatia polliceri cepit. Sed ad hæc ille reſpõdit, curſus ſui tpa eſſe cõpleta, dicẽs ap
paruiſſe ſibi iuuenẽ, atq. epiſtolas detuliſſe, dicẽtẽ: Aperi & lege. Quib. apertis, aſſeruit, q a ſe & oẽs
qui eodẽ tpe a prædicto Epiſcopo in Paſchali feſtiuitate fuerãt baptizati, ſcriptos in ijſdẽ epiſtolis
litteris aureis inueniſſet. Primũ quidẽ (vt dicebat) ſuũ nomen reperit, ac deinde omniũ illo in tem
pore baptizatorum. qua de re certum tenuit, ſe & illos de hac vita eſſe ſub celeritate migraturos.

Factũ eſt vt die eadem ipſe moreretur, atq. poſt eum cuncti illi qui baptizati fuerant ita ſecuti XXV.
fuerunt, vt intra paucos dies nullus eorum in hac vita remaneret. De quib. nimirum conſtat, quod
eos prædictus Dei famulus idcirco auro ſcriptos viderat, quia eorum nomina apud ſe fixa æterna *De prædictio-*
C claritas habebat. Sicut itaq. hi reuelationib. potuerunt ventura cognoſcere, ita nonnumquã egreſ- *nibus proxime*
ſuræ animæ poſſint etiã myſteria cæleſtia non per ſomniũ ſed vigilando prælibare.] ſubdit ad hęc *morituorum.*
demonſtrãda de his exempla eorũ qui migraturi ex hac vita imbuti ſunt ſpiritu prophetiæ. Ex his
in mentẽ reuoco q̃ Cicero [c] ait his verbis: Diuinare aũt morientes etiã, illo exemplo confirmat Poſ c Cicer. de Diui nat. lib. 1.
ſidonius, quo affert Rhodium quemdam morientem ſex æquales nominaſſe, dixiſſe qui primus
eorum, qui ſecundus, qui deinceps moriturus eſſet.] quõ autem id accidere poſſit, tres affert ratio-
nes, duas Gregorius, nimirũ ſiue accidere per reuelationẽ; ſiue quod e materia emergere iã egreſ-
ſuræ animæ inchoantes, prælibare quædam poſſunt de his quæ vinculis ſolutæ carnis intelligunt.

Hic vero dũ de hac agimus peſte, non poſſumus non confutare errorem qui nulla veterũ teſtifi XXVI.
catione vulgo iactatur: ex hoc tempore ſcilicet, cum peſtis ingrueret, & homines morbo tacti ſternu *Salutandi mo*
tando mortui caderent, pie introductũ, vt ſternutantem quemlibet ſalutemus. Inoleuiſſe enim eiuſ *dus & non v-*
modi vſum apud Gentiles longe ante, Plinius [d] teſtatur: accidiſſe tamen certum eſt, vt aliter illi *ſus inductus.*
quam nos eiuſmodi ſalutationem imperrirent deos inuocando, nos Deum. Sed de peſte iam ſatis. d Plin. Natur. hiſt. lib. 28.

Hoc eodẽ anno pridie Nonas Nouembris celebrata eſt Synodus Hiſpalẽſis, cui p̃fuit S. Leãder XXVII.
D eiuſdem ciuitatis Epus: ex nota enim Æræ ſexcenteſimæ vigeſimæoctauæ: anniq. Regis Reccare *Conc. Hiſpalen-*
di quinto aſſertum tempus definitur. Fuit iſta Synodus prouincialis, cui interfuerunt octo Epiſco- *ſe.*
pi, qui tria in Synodo decreta firmata ad Pelagium, quem viuere putarent, direxerunt: inter quæ il-
lud memorabile, quo ſtatuerunt, ſæculares Iudices, permiſſione tamen Epiſcopi, ſeparare debere
ancillas, aliaſq. extraneas mulieres a clericis: ita quidẽ, vt quod frequentiſſime legib. Eccleſiaſticis
fruſtra vetitum fuiſſe conſtaret atq. neglectum penitus, obſeruaretur, voluit ſancta Synodus laicos
Iudices inſurgere, Epiſcopis iubentib. ſæpius legis Eccleſiaſticæ vindices. Præter autem tres
dictos canones, collegit ex diuerſis locis Hiſpalenſis Concilij canones vndecim vir inſignis Gar-
ſias Loaiſa in editione, quam ſumma elucubrauit induſtria, Hiſpanorum Conciliorum.

Quod vero ad anni huius res Francorum pertinet: quonã modo Rex Guntheramnus in eccleſia XXVIII.
a ſicario appetitus, Dei ope illæſus remanſit. & ipſum ſicariũ verberatum tantũ dimiſit incolumẽ,
dignũ Chriſtianiſſimi Principis exẽplum Gregorius [e] narrat his verbis: Interea (inquit) aduenit e Greg. Tur. lib. 9. c. 3.
feſtiuitas S. Marcelli, quæ apud vrbem Cabilonenſem menſe ſeptimo celebratur, & Guntherãnus *Gutheramnus*
Rex affuit. Verum vbi peractis ſolemnib. ad ſacroſanctum altarium cõicandi gratia acceſſiſſet: ve *Rex a ſicario*
E nit quidã quaſi aliquid ſuggeſturus: qui dũ properaret cõtra Regem, culter ei de manu delabitur. *fruſtra inuadi*
Apprehenſoq. repente, aliũ cultrum euaginatum in manu eius reperiunt. Nec mora, eductus de ba *tur.*
ſilica ſancta, vinctus & tormentis addictus, confitetur, ſe emiſſum ad interficiendum Regẽ, dicens:
Sic enim tractauit qui miſit me: Quia cognouit Rex multorũ in ſe odia aggregata, & ſuſpectus ne
percutiatur, omnino ſe a ſuis vallari p̃cepit, nec reperitur aditus qualiter ad eum cum gladijs quis
poſſit accedere, niſi in eccleſia, in qua ſecurus & nihil metuens ſtare dignoſcitur, tranſuerberetur.
Sed & his de quibus locutus fuit, apprehenſis, multis interemptis, hunc verberatum plagis dimiſit
viuum: quia nefas putauit, ſi is qui ab eccleſia ductus fuerat, truncaretur.] hæc Gregorius.

Sed claudamus tomum præſentem Annalium narratione obitus ſanctæ Radegundis Reginæ, q̃ XXIX.
hoc anno decimatertia Auguſti diem clauſit extremum, de cuius obitu idem Gregorius agit his
verbis [f]: Hoc (inquit) anno beatiſſima Radegundis ab hoc mundo migrauit: quæ magnum plan f Greg. Tur. lib. 9. c. 2.
ctum in monaſterio, quod conſtituerat, dereliquit. Fui & ego præſens ad eam ſepeliẽdam. Obijt au
tem menſe ſexto, tertiadecima die menſis, ſepulta poſt triduum. Quæ aũt ibi ipſa die virtutes ap-
paruerũt, & qualiter funerata, in libro miraculorũ plenius ſcribere ſtudui.] hæc paucis Gregorius.

Par

Par eſt autem, vt anteq̃ ſuous regium proſequamur, quæ ipſa io ſui quod erexerat cōmendationē A
monaſterij ad Epiſcopos ante obitum ſcripſerat, hic recitemus, egregium mooumentum hactenus
a Greg. Tur. lib. 9. cap. 41. induſtria Gregorii conſeruatum, licet ſe habeat deprauatum, rudiq. ſtylo ita conſcriptum [a]:

Dominis ſanctis & Apoſtolica ſede digniſſimis in Chriſto Patribus omnibus Epiſcopis Radegundis peccatrix.

XXX. *Littera ſanctæ Radeg. ad Epiſcopos.* Congruæ prouiſionis tunc roborabiliter ad effectū tendit exordiū, cum generalib. Patrib. me-
dicis, ac paſtorib. ouilis ſibi cōmiſſi cauſa aurib. traditur, cuius ſenſib. commendatur, quorum par
ticipario de charitate, conſilium de poteſtate, ſuffragium de oratione mioiſtrare poterit ioteruen
tum. Et quoniā olim vioculis laicalib. abſoluta, diuina prouidente & inſpiraoie clementia, ad reli
gioois normā viſa ſum voluntarie, duce Chriſto, translata: hæc pronæ mentis ſtudio cogitans etiā
de aliarū profectib. vt annunciante Domino, mea deſideria efficerētur reliquis profutura, inſtituē-
te & remunerante ꝓcellentiſſimo domno Rege Clotario, monaſteriū puellarū Pictaua in vrbe cōſti
tui, conditumq. (quantū mihi muoificentia regalis eſt largita) facta donatiooe dotaoi. Inſuper con
gregatiooi per me, Chriſto ꝓſtante, collectæ, regulā ſub qua ſancta Cæſaria degit, q̃ ſolicitudo bea-
ti Cæſarij Antiſtitis Arelatenſis ex inſtitutione ſanctorum Patrum conuenienter collegit; adſciui. B

XXXI. Cui conſentientib. beatiſſimis & huius ciuitatis & reliquis Pootificib. electione etiā noſtræ con
gregationis domnā & ſororē meam Agnetem, q̃ ab ineunte ætate loco filiæ colui & edocaui, Abba
tiſſam inſtitui, ac me poſt Deū eius ordioationi regulariter obedirurā cōmiſi. Cuiq. formā Apoſto
licam obſeruaotes, tam ego, quam ſorores de ſubſtantia terrena quæ poſſidere videbamur, factis
chartis tradidimus, metu Ananiæ & Saphiræ, io monaſterio poſitæ, nihil proprium reſeruantes.

XXXII. Sed qm̃ incerta ſunt humanæ conditionis momeora vel tempora, quippe mundo io finē currēte,
cum aliq magis propriæ q̃ diuinæ cupiant voluntati ſeruire zelo ducta Dei; hanc ſuggeſtionis meę
paginā Apoſtolatui veſtro in Chriſti nomine ſuperſtes porrigo vel deuota. Et quia præſens nō va-
lui, quaſi veſtris prouoluta veſtigijs epiſtolæ vicarietate proſternor, coniurans per Patrē & Filiū &
Spiritū ſanctū, ac diē tremendi iudicij, ſic repræſentatos vos oon tyraous oppugnet, ſed legitimus
Rex coronet. Vt ſi caſu poſt meū obitū quæcūq. perſona, vel loci eiuſdē Pontifex, ſeu poteſtas Prin
cipis, vel alius aliquis (qđ nec fieri credimos) congregationē vel ſuaſu maleuolo, vel impulſu iudi-
ciario perturbare tentauerit, aut regulā frangere, ſeu Abbatiſſam alterā, q̃ ſororem meā Agnetē, q̃
beatiſſimi Germani, præſentib. ſuis fratrib. beoedictio conſecrauit: aut ipſa congregatio (quod fie C
ri non poteſt) habita murmuratione, mutare cōtenderit: vel quaſdā dominationes in monaſterio,
vel reb. mooaſterij quæcumq. perſona, vel Pontifex loci, ꝑter quas anteceſſores Epiſcopi, aut alij
me ſuperſtite habuerunt oouo priuilegio, quicumq. affectare voluerit: aut extra regulā exinde egre
di quis tentauerit: ſeu de reb. quas in me ꝓcellētiſſimus domnus Clotarius, vel ꝓcelleoriſſimi dom
ni Regis filij ſui contulerunt, & ego ex eius perceptionis permiſſu monaſterio tradidi poſſideodū,
& per auctoritates ꝓcellentiſſimorū domnorū Regum Chariberti, Gunteramoi, Chilperici, & Si
geberti cū ſacrameori interpoſitione, & ſuarū manuū ſubſcriptionib. obtinui confirmari: aut ex his
quæ alij pro animarū ſuarū remedio, vel ſorores ibidē de reb. proprijs cootuleruot, aliquis Prin-
ceps, aut Pontifex, aut potens, aut de ſororib. cuiuslibet perſonæ auſus minuere, aut ſibimet ad ꝓ
prietatē reuocare ſacrilego voto cooteoderit: irā veſtræ ſanctitatis, ſucceſſorumq. veſtrorum poſt
Deum pro mea ſupplicatione & Chriſti voluotate incurrat, vt ſicut prædones & ſpoliatores pau-
perū extra gratiā veſtrā habeantur. Numq̃ de noſtra regula, vel de reb. monaſterii, obſiſtentib. vo-
bis, immiouere valeat aliquid, aut mutare. Hoc etiam deprecās, vt cum Deus prædictam domnam
ſororem noſtram Agnetem de ſæculo migrare voluerit, illa in loco eius Abbatiſſa de noſtra con-
gregatione debeat ordinari, quæ Deo & ipſi placuerit, cuſtodiens regulam, & nihil de propoſito D
ſanctitatis immiouet: quam numquam propria aut cuioſquam voluotas præcipitet.

XXXIII. Quod ſi (quod abſit) contra Dei mandatum & auctoritatē Regum aliquis de ſuprascriptis con
ditionib. coram Domino & Sanctis eius precabiliter commeodatis agere, aut de perſona aut ſubſtā
tia minueoda voluerit, aut memoratæ ſorori meæ Agneti Abbatiſſæ moleſtias aliquas inferre ten
tauerit: Dei & ſanctæ Crucis & beatæ Mariæ incurrat iudicium, & beatos confeſſores Hilariū &
Martinum, quib. poſt Deum ſorores meas tradidi defendeodas, ipſos habeat contradictores & ꝑ
ſecutores. Te quoq. beate Pōtifex, ſucceſſoreſq. veſtros, quos patrooos in cauſa Dei libenter adſci
ſco, ſi (quod abſit) extiterit, qui contra hæc aliquid moliri tentauerit, pro repellendo & confutando
Dei hoſte, non pigeat ad Regē, quem eo tempore locus iſte reſpexerit, vel ad Pictauam ciuitatem
pro re vobis ante Dominum commendata percurrere, & contra aliorum iniuſtitiam executores
& defeoſores iuſtitiæ laborare, vt tale oefas nullo modo ſuis admitti temporibus Rex patiatur Ca
tholicus, nec conuelli permittat, quod Dei & mea & Regum ipſorum voluntate firmatom eſt.

XXXIV. Simul ēt Principes, quos Deus pro gubernatione populi poſt deceſſum meū ſupereſſe præcepe- E
rit, coniuro per Regem coius regni non erit finis, & ad cuius outum regna conſiſtunt, qui eis dona
uit ipſum viuere & regnare, vt monaſteriū, quod ex permiſſu & ſolatio domnorū Regū patris vel
aui eorum conſtruxiſſe viſa ſum, & ordinaſſe regulariter & dotaſſe ſub ſua tuitione & ſermone, v-
na cum Agnete Abbatiſſa ſtudeant gubernare: & a nullo neq. ſæpe dictā Abbatiſſam noſtram, neq.
aliquid ad noſtrum monaſterium pertineos moleſtari, aut inquietari, vel exinde imminui, aut ali
quid mutari permittant: ſed magis pro Dei nutu vna cū doonis Epiſcopis ipſi, me ſupplicante co
rā Redēptore Geotium, ſicut eis cōmendo, defenſari iubeant & muniri: vt in cuius honore Dei fa-
mulas protegunt, cū defenſore pauperū & ſponſo virginū perpetualiter æteroo ſocientur io regno.

XXXV. Illud quoq. vos ſanctos Pontifices, & præcellentiſſimos domnos Reges, & vniuerſom populum
Chriſtianum coniuro per fidem Catholicam in qua baptizati eſtis, & eccleſias quas conſeruatis,
vt in baſilica, quam io ſanctæ Mariæ Dominicæ genitricis honorem cœpimus ædificare, vbi etiam
multæ ſorores noſtræ conditæ ſunt in requie, ſiue perfecta, ſiue imperfecta, cum me Deus de hac
luce migrare præceperit, corpuſculum meum ibi debeat ſepeliri. Quod ſi quis aliud inde voluerit,

aut

Digitized by Google

A aut fieri tentauerit, obnitête Cruce Chriſti, & beata Maria, diuinam vltionem incurrat: & vobis in-
tercurrentibus, in loco ipſius baſilicæ merear cum ſororum congregatione obtinere locum ſepul-
turæ. Et vt hæc ſupplicatio mea, quam manu propria ſubſcripſi, in vniuerſalis Eccleſiæ archiuo ſer
uetur, effuſis cum lacrymis deprecor: quatenus ſi contra improbos aliquos neceſſitas exegerit; vt
veſtra defenſione ſoror mea Agnes Abbatiſſa, vel congregatio eius, quo ſuccurri ſibi popoſcerint,
veſtræ miſericordiæ pia conſolatio opem paſtorali ſolicitudine ſubminiſtret: nec de me deſtitutas
ſe proclament, quibus Deus præſidium veſtræ gratiæ præparauit.

Illud vobis in omnib. ante oculos reuocantes, per ipſum qui de Cruce glorioſam Virginem ſuã XXXVI.
genitricem beato Ioanni Apoſtolo cõmendauit, vt qualiter ab illo cõpletum eſt Domini manda-
tum, ſic ſit apud vos indigna & humilis domnis meis Eccleſiæ Patrib. & viris Apoſtolicis quod cõ
mendo. Quod cum dignanter ſeruaueritis depoſitum, meritis participes, cuius impletis mandatũ
Apoſtolicum, digne reparetis exemplum.] hactenus epiſtola ſanctæ Radegũdis, prophetico (vt pu
to) impulſæ ſpiritu, quæ ventura eſſent prædicentis. biennio enim ab obitu eius regia ſtirpe exortæ
moniales aduerſus Abbatiſſam concitatæ, ab eius obedientia euellentes quamplurimas ſorores,
B extra monaſterium egreſſæ, innumerabilium turbarum cauſa fuerunt. ſed hæc ſuo loco dicẽda. De
huiuſmodi conteſtatione iſta leguntur in libro ſecundo Vitæ ipſius [a]: Porro clariſſimis Regibus a Apud Sur. to. 4. die 13. Aug.
& ſereniſſimæ Reginæ, quos haud vulgariter dilexit, atque ſanctiſſimis Eccleſijs & earum Epiſco-
pis cum diuina obteſtatione ſuum commendauit monaſterium.] hæc ibi.

Sed iã præuiſum ante annum ab ea ipſius tranſitum, funuſq. pariter proſequamur. Res ab ea ge XXXVII.
ſtæ duob. habentur conſcriptæ libris, priori Fortunati Epiſcopi, poſteriori Bandoniniæ monialis
eiuſdẽ ſanctæ Radegundis alumnæ, quæ ipſius poſtrema huiuſmodi proſecuta eſt oratione [b]: Sed b Apud Sur ibi.
veniamus nunc ad eius feliciſſimã e corpore migrationẽ, q̃ ſine lacrymis proferre non poſſumus. *De tranſitu S. Radegundis.*
Fluunt lacrymæ ab ipſis intimis medullis, gemituſq. prorũpunt, nec tñ percipitur inde conſolatio.
Sed ſi ſic lacrymis indulgeamus, vt interim de eius deuotione minus dicamus, maiori ſane culpæ
nos obnoxios reddimus. Vſq. ad diẽ illũ quo hinc exceſſit, numq̃ q̃q̃ de curſu quẽ ſuſceperat, im-
minuere voluit, memoria retinens, Non [c] q cœperit, ſed q perſeuerauerit vſq. in finẽ, eũ ſaluũ fore. c Matth. 10.
Vbi iã ad vitæ finẽ puenit, ſanctũ eius corpuſculũ longa ꝑ Chriſti amore ducẽs martyria, & multi
plices perpeſſum cruciatus: oẽs ſanctimoniales lugẽtes & flẽtes eius lectulo aſſiſtebãt, eiulãteſq. ac
C duris pugnis ac lapidib. pectora verberãtes, voces ad cælũ dabant, clamãtes & dicẽtes: Domine, ne
permittas nos tã graui dãno affici: lumẽ noſtrũ tollis a nobis: cur nos in tenebris relinqs?] eadẽ de
immenſo luctu ſanctimonialiũ habet Gregorius Turonẽſis, qui interfuit [d]. Pergit vero Badoninia: d Greg. de glor. confeſſ. c. 106.

Sed quia illa quicqd facere cõſtituiſſet, id die natalitio Saluatoris facere ſolebat, eius quoq. bea XXXVIII.
tus deceſſus ita euenit.] Hic attende, ſic dici ab ea, die natalitio Saluatoris eſſe defunctã, qđ eo mi-
grauerit die, quo natalis Domini dies inciderat: cõſtat enim die decimatertia Auguſti diẽ clauſiſ-
ſe extremum: nã ſubdit: Quarta feria, mane Idib. Auguſti clauſi ſunt eius oculi, & noſtri obſcurati.
Væ nobis, quia peccauimus: afflictũ eſt in dolore cor noſtrum. Flemus & plangimus, qđ te diutius, *Luctus monialium.*
vita noſtra, habere nõ meruimus. Eo ipſo mane, quo nobis tñ mali accidit, vna voce, vno planctu,
vno clamore cælos penetrãte, lapidicidæ, qui in monte operabantur, in aere audierunt loquẽtes, &
vnum quidẽ dicentẽ ceteris: Quid facitis? dimittite eã adhuc: hæ enim voces ad noſtras vſq. aures
pertingunt. Angeli vero eã ducentes reſponderunt: Quid iterum faciemus? eã iã paradiſus recipit,
vt glorietur cum Domino. Credimus non deſerturã eã illas, quas ei placere volumus.] cognitũ eſt
autem, has fuiſſe voces Angelorum pacifice altercantium (vti apud Danielem [e] exemplum legi- e Dan. 10.
D tur) illorum videlicet qui monialium præerant cuſtodiæ, ac monaſterium in tutelam acceperant,
ad Angelos illos qui ad cælum euntem Chriſti ſponſam comitabantur. Subdit vero Bandoninia.

Flenda ergo nobis iã non eſt, ſed reuerenda: amiſimus quidẽ in præſenti ſæculo dominã & ma- XXXIX.
trem, ſed ad regnum Chriſti præmiſimus interceſſorẽ. Magnum illa gaudium excitauit in cælis, in
tolerabilẽ nobis dolorem in terris reliquit. Migrante ſancta eius anima a ſæculo ad Chriſtum, Epi
ſcopus Pictauienſis non erat domi. Abijt ergo nuncius ad virum Apoſtolicum dominum Gregoriũ *Gregorius ſuprema perſoluit.*
Turonenſem Epiſcopum. Ille mox aduenit, & quantum ſuis ipſe conſpexit oculis, antequã eã ſepe
liret, eius virtutes in libro miraculorum inſeruit. Veniens autem ille ad locum, vbi ſanctum iace-
bat corpus, ſicut ipſe poſt ſacramentum lacrymans dicebat, in forma humana vultum vidit Ange-
licum: facies enim inſtar roſæ & lilij nitebat; Vnde haud ſecus ille contremuit & timuit, atque ſi ip
ſam Domini Ieſu ſanctiſſimam matrem ſibi aſtantem videret. Expectabatur interim vir deuotus
Deo plenus Pictauorum Antiſtes, vt eam quo par erat honore ſepulturæ mandaret.

Sanctimoniales omnes apud eius torum ſtabant pſallentes: ſi vero pſallentiũ voces vel paululũ XL.
reticerent, mox plãctus audiebatur intolerabilis: Triduo expectatus Præſul, qui tum ſuã diœceſim
E viſitabat, cum non veniret; is quẽ diximus vir Apoſtolicus Gregorius de eius humanitate ꝓfidens
(perfecta enim charitas foras mittit timorẽ) in baſilica ſanctæ Mariæ, vbi ſacra eius monaſterii vir
ginum corpora cõduntur, eã in primis honorifice tumulauit. Cumq. corpus eius ſub muro cũ pſal *Cantica lætitiæ in funere Chriſtianorũ.*
modijs deportaretur (quãdoquidẽ inſtituerat illa, vt nulla viuens extra monaſterij fores egredere
tur) tota congregatio in muro lamentãs, ita vt planctus eius ſuperaret pſallentiũ voces, pro pſalmo
lacrymas, ꝓ cantico mugitũ, pro Alleluia gemitũ reddebant.] Hic, lector, meminiſſe debes, veterẽ
vſum fuiſſe, vt in funere fideliũ defunctorũ vna cum alijs lætitiæ canticis caneretur Alleluia, vt ſan
ctus Hieronymus admonet in epiſtola ad Aletiũ de funere Ruffinæ cõiugis. ſed pergit Bãdoninia:

Orabant moniales ſuperne, vt ſub terra nonnihil quieſceret feretrum, in quo beatæ corpus por XLI.
tabatur, grauiter ferentes eius abſentiã. Ibi tum vt Dominus fidelẽ famulã ſuã declararet, corpore
eius in medio populi depoſito, cæcus quidã lumen recepit: qui multorum annorum paſſus cæcita-
tem, vbi ad corpus acceſſit, ita ſanatus eſt, vt numq̃ luminib. orbatus videretur: viuit, hodieq. clare
videns. Cum iam humata eſſet a Gregorio Epiſcopo, operculum tumulo eius non eſt ab illo impo
ſitum, donec rediret Pictauienſis Antiſtes. Itaq. libere cereos ad eam afferebant omnes ſepulchrũ

circum-

circumſtantes,& ſingulæ ſuis cereis nomina ſua inſcripſerant,dabantq.cereos omnes per ordinẽ A vni e famulis:& ecce extitit contentio in populo, alijs dicentibus cereos illos in ſanctum eius ſepulchrum mittendos alijs id negantib. Interim e pueri cereos tenentis brachio vnus exiliens, & populum omnem tranſcendens,in ſepulchrum ad pedes beatæ ſe dimiſit, litem omnem eo ipſo dirimens.Inſpecto cereo,inuentum eſt nomen Caluæ inſcriptum. Ea re perſpecta, Epiſcopus & plebs omnis beatæ Radegundis virtutes admirãtes,Dominũ benedixerunt. Quæ vero poſt eius deceſsum eo in loco declaratæ ſunt virtutes & edita miracula,quot dæmoniaci liberati,quot pulſis febrib.curati,quis numerare ſufficiat?]refert aliqua itidẽ Fortunatus, atq. Gregorius.

XLII. Ad hęc tempora referri poſſe videtur Baioariorũ ad fidẽ Chriſti conuerſio,annunciãte illis Euãgelium viro ſanctiſſimo Ruperto Epiſcopo Vangionenſi in Gallia:qui a Bercharin * loci Comite dira paſſus,ſolumq.vertere coactus, Dei nutu ad Borealiũ conuerſionẽ populorũ accinctus, Boreales ſiluas penetrans,rigeſcentia adhuc impietatis glacie corda Gentilium Chriſtianæ fidei prædicatione calefecit,atq.igne diuini Spiritus inflãmauit.Iſta quidem tã grandia cœpta Childeberti Regis Francorum anno ſcdo(vt eiuſdẽ Sancti Acta teſtantur a) in hunc annum & vlterius propagata noſcuntur.Porro quod de Childeberto dicitur,nõ ad primum Childebertum,ſed ad ſecundum potius,quẽ poſt patrẽ ſuum Sigebertũ regnare cœpiſſe diximus anno Domini quingẽteſimo B ſeptuageſimonono,eſſe referenda,in Notis ad Romanum Martylogium teſtati ſumus: Quãobrẽ falli eum certum eſt,qui b ad primum Childebertum filium Clodouei,qui regnare cœpit in Gallijs anno ſalutis quingẽteſimo decimoquarto,iſta retulit haud leui præiudicio hiſtoricæ veritatis.

* Berthario

Baioariorum conuerſio.

a Apud Sur. to. 2.die 27.Martii.

b Valent.libr.3. Annal.Boiorum.

XLIII. At non ipſe tantam ſibi ſoli putauit aggrediendã eſſe prouinciã:ſed Chriſti exẽplo, duodecim delegit ſacerdotes,quos ad pdicandũ Borealib.Euangeliũ ſecũ duxit: apertũ vero eſt late ad fidẽ capeſſendã Gẽtilib.illis oſtiũ,cum ipſe Baioariæ Princeps Theodo huius nominis tertius Chriſto crededit:etenim reliqui ipſi ſubiecti,Ducẽ ſecuti,pariter effecti ſunt Chriſtiani:cuius rei gratia factum eſt,vt ipſe Rupertus Baioariorum Apoſtolus ſit merito nuncupatus,qui ſicut fidei Chriſtianæ fuit plantator in Baioaria,ita in Norico rigator extitit:ſiquidẽ per ſanctũ Seuerinũ,de quo plura ſuperiori tomo diximus,illi iã acceperant Euangelium,quod prædicatione Ruperti magis magiſq.excolere didicerunt.Sic igitur infidelitatis exciſis ſiluis,redditoq.iã ad culturã agro Domini co,extitit cũ ſuis auctor,vt illic cõplures nobiles ſedes Epiſcopales erigerentur, in quib.ſuos ſocios Epiſcopos ordinãdos curauit:ipſe vero remiſſo iã antea nuncio Eccleſiæ Vangionenſi, a qua C expulſus fuerat,electa cæleſtib.præuiis ſignis ſede Saleburgenſi,extructaq.ibi baſilica S. Petri,quo Apoſtolicæ ſedi obſequentẽ eſſe eũdem populum cõmoneret,eiuſdẽ eſt nominatus primus Epiſcopus,vbi & ſanctæ ſorori Erentrudæ monaſteriũ Ducis munificentia ædificauit ſub nomine ſanctiſſimæ Virginis Mariæ Deiparæ.Demũ vero poſtq̃ cuncta q̃ fuiſſet aggreſſus Dei ope ex ſentẽtia cõfeciſſet,ſexto Kalẽdas Aprilis ex hac vita migrãs,ab Eccleſia inter Sanctos relatus, eadẽ colitẽ die.

Rupertus Apoſtolus Baioariorum.

XLIV. Atq.de his ſatis,finemq.accipiat ſeptimus tomus:eiuſdem vero præſentis anni res geſtæ, quæ reliquæ ſunt ſpectantes ad Gregorij Papæ electionem,in ſequentem ſunt referendæ tomum, qui opportune ab ipſius Gregorij Papæ electione exordium ſumet.Iſta enim Annalium tomi huius ſectio hic faciẽda eſt,quod nimis creſceret in immenſum,ſi Gregorij Papæ res in Pontificatu geſtas comprehendere voluiſſemus,quas nec in diuerſos partiti tomos ratio perſuaſit.

I. AGe iam,ex more,de abſoluto ſeptimo hoc Annalium tomo agamus gratias Deo optimo maximo,offeramuſq.ipſum pariter Dei genitrici MARIÆ,vt cuius eſt ope cœptus atq.perfectus,eiuſdem quoq.meritis omni labe mundatus reddatur dignus diuino conſpectu, qui offerentis D auctoris iure poſſet defectu repelli. Etenim cum hilarem datorem(vt monet Apoſtolus c) diligat Deus,hac ſaltem ex parte prope reſpuendus hic eſſet,qui non eadem alacritate qua ceteri,ſed mærenti animo ſcriptus,vti luctus partus offertur;qui & genitus ſummo dolore atq.morte parentis d, Benoni,filius doloris mei,ſit merito appellandus,quantumlibet pater eumdem Beniamin, filium dexteræ ſcilicet,nuncuparit:editus enim in lucem ſine luce, vſum vitæ priſtinæ abſtulit parienti;& dum ſub honoris ſpecie purpureis faſciis inuoluitur,ferreis neſciens miſer vinculis obligatur:vnde ſit merito lamentandum,illudq.lugubre dicendum e.Quare egreſſus ex vtero? quare exceptus genibus?cur lactatus vberibus? Nunc enim dormiens ſilerem,& ſomno meo requieſcerẽ cum Regibus illis & Conſulibus terræ,qui ædificant ſibi ſolitudines.]

Auctoris peroratio cum gratiarũ actione.

c 2.Cor.9.

d Geneſ.35.

e Iob.3.

II. Hæc dum mecum verſo,laudare non deſino ſenẽ ſapientiſſimum illum Berzellaium, qui a Rege licet ſanctiſſimo inuitatus in Regiam,ad quietem,ad ſecuritatẽ,ad gloriam f: Non indigeo(inquit)hac viciſſitudine:ſed obſecro vt reuertar ſeruus tuus,& moriar in ciuitate mea,& ſepeliar iuxta ſepulchrum patris mei & matris meæ]iure pferens aulæ regiæ patriã ſepulturam, atq.regium apparatum poſthabens vitæ ruſticæ hactenus feliciter ductæ.Sed & quẽ ſapientẽ prædico,non deſino beatum terq.felicẽ dicere,& inuidere,dum quod rogauit,eſt conſecutus,nec fuit iuſſu Regis E retentus inuitus,ſed permiſſus lætus ad propria remeare,atque in pace vitæ curſum abſoluere.

f 2.Reg.19.

III. Aſt cum a quiete & tranquillitate alijſq.bonis abſtrahar violenter,atq.inuitus abripiar: vnum dumtaxat reliquum eſt quod petam:vt cum hæc adeo inquieta, triſtia, ærumnoſa,metu plena atque periculis,nonniſi te curante,Dei genitrix,mihi contigerint:tu ipſa per lubrica gradienti, in ſummo verſanti diſcrimine,deq.æterna ſalute ad ſingula momẽta periclitanti feras opem aſſidue, & fluctuanti præſidium afferas:alioquin perplexos reſoluas laqueos,atq.moleſtæ & inuitæ vitæ fila diſrumpas,ne ob inanem gloriolam iſtam miſer incaute veræ perennis gloriæ diſpendium patiar:ſicq.benedicens tu ipſa nouiſſimis meis g magis quam principio,te iuuante,æternam beatitudinem conſequar,gratia Domini noſtri Ieſu Chriſti,qui cum Patre & Spiritu ſancto viuit in ſæcula ſæculorum.Amen.

g Iob.42.

Annalium Tomi Septimi Finis.

DE RVTHENIS,

AD COMMVNIONEM SEDIS APOSTOLICAE RECEPTIS MONVMENTVM.

SANCTISSIMO D. N. CLEMENTI VIII. PONTIFICI MAXIMO

CÆSAR BARONIVS S. R. E. PROTONOTARIVS ſempiternam felicitatem.

B
CVm omnes prædeceſſores tuos Pontifices Maximos omni ſtudio, Baatiſſime Pater: imitãdos
ſuſceperis, eorumdemque inſiſtere ſemper veſtigijs propenſiori ſolicitudine laboraueris: I.
Clementis tamen Petri diſcipuli & ſucceſſoris, tu ipſe Clementis nomen referens, Petrique doctri
nam cum cathedra conſecutus, exempla ſectari, vigilantius ſoliciti uſque curaſti. Nam vt omitten
tes alia, illud dumtaxat, cuius cauſa huiuſmodi eſt inſtituta oratio, pertingamus: ſicuti ille Eccleſiæ
Catholicæ vtilitati conſulens, ad conſcribendas res geſtas ſanctorum martyrum, & alia Eccleſiæ
monumenta ſcriptis conſignanda tradendaque poſteris, Notarios ſeptem primus inſtituit: ita ad
hoc ipſum præſtandum tu ipſe Inuigilans, inter ceteros eiuſdem primi ordinis præclariſſimos vi-
ros eidem operi mãcipatos, me licet indignum penitus atque immeritum cooptaſti. At quanto
id animi ardore perfeceris, neminem latet: etenim Domini [a] ſententia, quod factum eſt in cubi-
culo, prædicatum ſit in tectis: ſciunt omnes vim tunc illatam, cum iuxta Propheticum illud [b], Ve- a Luc. 12. b Iſa. 8.
lociter ſpolia detrahe, aduerſum me magno impetu actum eſt: cum vero tunc duos vidiſſes vni
ſuccumbere renitenti; diuina putaſti ad perficiendum quod volebas opus eſſe potentia, nempe A-
C poſtolica auctoritate, qua tibi datum eſt non terram tantum, ſed & cælum poſſe ſubigere. Viciſti
tandem animum refractarium, atque flexiſti ceruicem ferream, ſed fateor, non domuiſti, vt impo-
ſitum honoris iugum æquo animo ferrem, quod ad ſingula ferme momenta (ſcit Deus) a me ex-
cuſſiſſem, ſi licuiſſet.

Vna tamen fuit in his aſperis conſolatio illa, quod eſſet omnium vna ſententia, Sanctitatem
tuam hac actione iam graui ante expenſa indicio demonſtraſſe, non tam probare qui res Eccleſia II.
ſticas ſcriberet voluiſſe, quam ea quæ a me ſcripta eſſent, inſigni hac collata dignitate veluti am-
pliſſimis exarata notis ſubſcriptione & probaſſe, & veluti ſigillo muniſſe. Quis enim operam ab
aliquo præſtandam requireret ſolicitudine tanta, ſi eamdem iam diu ante ab eodem eahibitam nõ
grato animo recepiſſet? Quo nomine ſicuti plurimas a me tibi gratiarum actiones ſemper redden
das fore profiteor; ita mihi in ſuſceptum opus ſolicitius incumbendum, neruoſq. omnes ad illud
perficiendum tendendos, intelligo.

Dum autem totus in his eſſem, vt collatæ dignitatis omni ſtudio munus obirem, eiuſq. partes
omnes quam diligentiſſime eaplere ſatagerem: peropportune accidit, vt vix elapſo a ſuſcepta ea- III.
D dem dignitate menſe, digna oblata occaſio fuerit, qua eius primitias nobili ſcriptione Domino
conſecrarem, legationis videlicet honorificæ Ruthenorum Eccleſiæ ad Apoſtolicam Sedem, qua
abolito diro ſchiſmate, ſanctæ Romanæ Eccleſiæ communionem Catholicam eſt feliciter conſecu-
ta. Ad hoc vero præſtandum, non laciniosa oratione per ambitum ad pompam (vt aſſolet) circum-
ducta mihi vtendum exiſtimaui, ſed more maiorum ſimplici ſtylo & veritatis candore nitente cun
cta quæ geſta ſunt referenda, ipſaq. edita atque publice recitata ſcripta, ſuis locis (vt hactenus fa-
ctum eſt) in Annalibus Eccleſiaſticis intexenda. Tu vero, Sanctiſſime Pater, iucundo lætoq. animo
ſatis amplum ex ſemente lacrymarum tuarum collectum manipulum accipe, ac Deo conſecra cũ
multiplici gratiarum actione, qua veluti noua ſatione conuerſionem reliquorum Borealium po-
pulorum ſuo tempore metas: quod Deus bonorum omnium largitor concedat. Vale.

Quæ de Ruthenis a diuerſis auctoribus, præſertim vero ab ijs qui res Polonicas proſecuti ſunt, ſcripta reperiantur.

Ruthenos eoſdem antiquo vocabulo dictos eſſe Ruſſos, in confeſſo eſt apud ſcriptores [c]
omnes: ſed & quod Rutheni pariter ſint in Gallia Aquitania populi, viſum eſt recentioribus ſcri- c Matth. Mie. rer. Polon. lib. 2. c. 1. Chron. lib. 4. c. 10.
E ptoribus eos Ruſſos vocare potius, quam Ruthenos. Sed vnde Ruſſi? non aliunde, quam a veteris
vocis vſu, qua ijdem populi vocati ſunt Roxolani. Verum, ex quo aſperitas litteræ X, duplici in SS,
leniri cœpta eſt; hinc accidit, vt Roxolani dicti ſint Roſſolani, ſiue Roſſi (veluti a Græcis ſæpe vſur-
patum inuenies) vel vnica ſyllaba, Rhos, a Latinis Ruſſi, & prouincia Ruſſia, quæ Roxolania di-
cebatur, cœpta ſit nominari. Meminit & Plinius [d] de Roxolanis in Sarmatia populis, & eos ad la-
tus Mæotidis paludis collocat, qui fines poſtea dilatarunt. Patentem quidem latamque fuiſſe Ro- d Plin. hiſt. lib. 3. c. 5.
xolanorum ſiue Ruſſorum regionem, rerum Polonicarum ſcriptores produnt, nempe quæ conti-
neret ambitu ſuo vniuerſam illã Sarmatici orbis partem, quæ ab Oriente Mæotide, Taurica Cher
ſoneſo & Tanai, a Meridie Carpatiis montib. ab Occidente Poloniæ, Lituaniæq. finib. clauderetur,
ſic Sarmatiæ Europeæ maximam continens partem: quæ a Chromerio ita ponitur [e]: Complecti
tur (inquit) fere quicquid terrarum eſt inter ſinum Venedicum, Liuoniam, Suetiã, Oceanũ glacia- e Chron. Polon. rer. lib. 1. cap. 10. 12. 14.
lem, Rha, ſiue Volgam, Mæotim, mare Ponticum, Sarmaticos montes, Poloniam Lituaniam, &

Samagitiam.]Moſchouiam quoq.ad Ruſſiam pertinere,eoſdemq.primū Ruſſos dictos, Moſchos A
a Chr. & Mat. lib.1.c.3. & alij. a flumine,ſiue oppido Moſqua denominatos, æque fatentur omnes [a], conueniuntq. ſimul pari-
ter in eam ſententiam,vt hi populi Euangelium acceperint ab Epiſcopo Conſtantinopolitano tem
pore Baſilij & eius filij Conſtantini,vno omnibus dato Metropolitano Kiouienſi. Quæ autem po-
ſtea cōtigerunt de diuiſione Moſchouitarum Eccleſiæ a Ruſſis, hæc nos ab ipſis legatis Ruthenis
Epiſcopis accepimus verbis iſtis:

V. Aliquanto poſt autem Moſchouiæ Principes ſiue ob aditum Kiouienſium difficilem, longinq
uitatemq.itineris,ſiue quod timerent,ne conſuetudine exterorum,qua maxime ſuos etiam nunc ꝓ-
hibent,Reſpublica illorum detrimenti aliquid pateretur,alium ſibi Metropolitanū inſtitui a Con
ſtantinopolitanis Patriarchis petierunt:quin & Patriarcham ante paucos annos, qui in Moſcho-
uia aſſiduus eſſet,impetrarunt.Soliq.nunc ſeptem in Ruſſia Polonis ſubiecta ex numero viginti &
aliquot amplius Epiſcoporum reſtant,qui Metropolitano Kiouienſi ſubſunt:reliqui etſi ſæpe mit
tendis ad eum donarijs ius & auctoritatem eius recognoſcūt,Moſchouitico tamen parent Epiſco
po Patriarchæ.]hæc de his illi,quibus iſta ſubijciunt

VI. Iſti ergo ſeptem vna cum Metropolitano ſuo cupientes iterum vniri Eccleſiæ,a qua multo,tem B
pore alieni erant,ablegarunt huc duos ex medio ſui reuerendos dominos Hypatium Pociei Pro-
tothronium Vulodimirienſem,Breſtenſemq.& Cyrillum Terleczki Exarcham,Luceorienſem,O-
ſtroſienſemque Epiſcopos,primos conſilij iſtius auctores,qui id contenderent a ſancta hac Sede,
obedientiamque illi ſuo & ipſorum nomine deferrent.Quo non exigua facta eſt profectio,& futu
ra adhuc maior ad Eccleſiam Dei ſperatur acceſſio.Etſi enim paucæ,latiſſime tamen patent diœ-
ceſes illorum,extenduntur que permixtæ Latinis per aliquas integras prouincias,Podoliam ſcili-
cet,Ruſſiam,Voliniam,Podlachiam,& magnum Ducatum Lituaniæ,inſignes monaſteriorum fre
quentia & eccleſiarum prope duodecim millium numero.Quin & Moſchouitas eiuſdem & linguæ
& religionis homines,non modica ſpes eſt,cogitaturos idem aliquando exemplo ipſorum;præſer-
tim cum ritus & cærimonias omnes Orientalis Eccleſiæ,quarum ſunt tenaciſſimi , permiſſas illis
eſſe ſeruari inuiolate,a ſancta Sede cognouerint.] hactenus ipſorum legatorum ſcriptio de Ruſſo-
rum Eccleſia.

VII. Quoniam vero de eadem Ruſſorum Eccleſia aliqua a ſcriptoribus vidimus prætermiſſa , vel
perperam aſſerta:hic de his paulo fuſius agere,haud putamus lectori fore faſtidio: atq. in primis C
b Matth. Mie.li. 3.c.1. quæ rerum Polonicarum ſcriptor [b] de antiquitate religionis Ruſſorum his verbis habet : Inter
Sanctos(inquit)Ruſſi colunt plus Thaddæum Apoſtolum,aſſerentes quod eos conuerterit, & fidē
Chriſti docuerit:deinde & Bartholomæum ſanctum Dei Apoſtolum venerantur,per quem multos
articulos(vt aſſerunt)de fide acceperunt.]hæc ipſe ex traditione populi accepta.Cui,fateor,magis
aſſentior,quam ijs qui Ruthenorum Chriſtianitatem cœpiſſe tradunt circa annum Domini non
genteſimum nonageſimum,quos errare omnino,proxime dicturi ſumus: etenim reperitur inter-
fuiſſe generali Concilio Antiocheno ſub Ioviano Imperatore Antipater Epiſcopus Rhoſſos , ſeu
Rhos,vel Rhoſſi,tranſlatione Latina(quo ſane nomine a Græcis dictos eſſe Ruthenos,nuper de-
c Socrat. lib.3. c.21. monſtratum eſt :) idemq. Epiſcopus cum reliquis ſubſcriptus legitur in Synodali epiſtola data ad
VIII. eumdem Iouianum Imperatorem,quæ extat apud Socratem [c].
Verum etſi aliquando ea gens Chriſtianam religionem ſuſcepit,ſicut ex culturæ defectu ſilue
d Matth. Mie. li.3.c.1. & Chr. lib.3.in princip. ſcit ager,ac ſi numquam ante cultus fuiſſet,ita apud ipſos eadem religio penitus eſſe deſijt:repaſti-
uatam vero ipſam, cultamque fuiſſe tradunt [d] anno Domini nongenteſimo nonageſimo , vel
nongenteſimo octogeſimo,ſub Baſilio atque Conſtantino Imperatoribus.Sed & in his ijdem au-
ctores hæc aſſerentes erraſſe noſcuntur:etenim non ſub Baſilio Iuniore,qui imperauit cum Con- D
ſtantino,ſed ſub Seniore Baſilio Macedone dicto , qui poſt Michaelem ſolus regnare cœpit anno
Domini octingenteſimo ſexageſimoſeptimo,id contigiſſe,teſtificatione Græcorum certum eſt.Id
quidem Ioannes Curopalates,id Zonaras, Nicephorusq.teſtantur ; licet Nicephori prolixior de
e Ioan. Curop. in Baſil. his narratio deſideretur,quam libro vigeſimotertio hiſtoriarum tractaſſe, eiuſdem libri quod ex-
tat compendium docet.Sed audi ex Curopalate [e] nobiliſſimo hiſtorico Ruſſorum conuerſionem
opera eiuſdem Baſilij Macedonis Imperatoris factam:

IX. Rhos(*ita Ruſſos vocat*)percuſſo cum illis,*Græcis videlicet*,fœdere,vt ſalutaris baptiſmi partici
pes eſſent,auctor fuit Baſilius Imperator,miſſo ad eos Archiepiſcopo. Verum miraculum illud qđ
accidit,operæpretium eſt enarrare. Nam cum adhuc ſuperſtitione detinerentur & ipſe Princeps
& proceres illius,atque adeo omnis natio,ſuumq priſtinum cultum examinarent,& Chriſtianorū
fidem:Archiepiſcopum illum ,qui ad eos nuper venerat,accerſitum Princeps interrogauit, quænā
eſſent ea quæ ille annunciaret,quæq.ipſum docere poſſent.Qui cum ſacrum diuini Euangelij librū
protuliſſet,& quædam miracula recenſeret a Deo,quando humana forma aſſumpta, apud homi- E
nes erat,facta:Niſi aliquod,Rhos multitudo reſpondit,ſimile nos conſpiciamus,& maxime qua-
le aſſeris trium puerorum in fornace;nequaquam tibi credituri ſumus.

X. Ille vero nunquam mentienti fide habita verbo illius,qui dixit:Quodcumque petieritis in no
mine meo,accipietis: & , Qui credit in me,opera quæ ego facio & ipſe faciet , & maiora his fa-
ciet. Etſi,inquit,haud licet tentare Dominum Deum:attamen ſi ex animo decreuiſtis ad eū accede
re,petite quodcumque vultis,& hoc faciet omnino propter fidem veſtram Deus,quamuis nos mi
nimi ſimus & indigni . Ipſi autem petierunt,diuini Euangelij volumen in ignem a ſe incenſum
proijci:quod ſi illæſum ſeruaretur,ad eū ſe acceſſuros Deū,qui ab ipſo prædicaretur. Viſum eſt id
faciendū.Et cum ſacerdos, ſublatis ad Deum oculis ac manib.dixiſſet:Oſtende glorioſum ſanctū
nomen tuum,Ieſu Chriſte Deus noſter,in oculis nationis huius:in fornacē proiectus eſt Euangelij
liber:incenſaq.fornace ad horas aliquot,deinde penitus extincto & conſumpto igne, ſacrum illud
volumen inuentum eſt permanſiſſe inuiolatum atque illæſum , nullo ab igne accepto detrimento.

Quod

A Quod conſpieati barbari,& miraculi magnitudioe perculſi, ſine vlla controuerſia ad baptiſmum
conſugere]hactenus Curopalatea. Recenſer eamdem abſq. aliqua dubitatione hiſtoriam Zona-
ras [a]; quoſq. Curopalates Rhos, ipſe Rhoſſicos nominat, Ruſſoa vero Cedrenus, ac Nicephorus
Ruthenos, ne quis putet de alija quã de Ruthenia eamdem hiſtoriã enarratã. At tanta hæc præter-
miſſa ab ijs qui in rebus Polonicis ſunt proſecuti Ruſſorum hiſtoriã, quis non miretur? ſicut & il-
lud de ijſdem nobile monumentum, cum Ruſſorum regnum Romanæ eſt donatum Eccle-
ſiæ, a qua illud Ruſſorum Rex Demetrius voluit accepiſſe. Extat de his epiſtola Gregorij Papæ
Septimi, quam integram tibi ad tantæ rei fidem declarandam, hic deſcribendam putaui: ſic enim
ſe habet: [b]:

a Zonar Annal. to. 1. in Baſil. Maced.

b Gregor. lib 2. epiſt. 74.

Gregorius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei Demetrio Regi Ruſſorum, & Reginæ vxori eius
ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

Filius veſter limina Apoſtolorum viſitans ad nos venit: & quod regnum illud dono S. Petri p XI.
manus noſtras vellet obtinere, eidem beato Petro Apoſtolorum Principi debita fidelitate exhi-
bita, deuota precibus poſtulauit, indubitanter aſſeuerans illam ſuam petitionem veſtro conſenſu
B ratam fore ac ſtabilem, ſi Apoſtolicæ auctoritatis gratia ac munimine donaretur. Cuius votis &
petitionibus, quia iuſta videbantur, tum ex conſenſu veſtro, tum ex deuotione poſcentis, tandẽ aſ-
ſenſum præbuimus, & regni veſtri gubernacula tibi ex parte beati Petri tradidimus, ea videlicet
intentione atq. deſiderio charitatis, vt beatus Petrus vos & regnum veſtrum, omniaq. veſtra bo-
na, ſua apud Deum interceſſione cuſtodiat, & cum omni pace, honore quoq. & gloria idem regnũ
vſq. ad finem vitæ veſtræ tenere vos faciat, & huius militiæ finito curſu impetret vobis apud ſuper-
num Regem gloriam ſempiternam.

Quinetiam nos paratiſſimos eſſe, nouerit veſtræ nobilitatis ſerenitas, vt ad quæcumque iuſta XII.
negotia huius ſedis auctoritatem pro ſua neceſſitate petierit, proculdubio cõtinuo petitionum ſua
rum conſequatur effectum. Præterea vt hæc & alia multa, quæ litteris non continentur, cordibus
veſtris arctius infigantur: miſimus hos nuncios noſtros, quorum vnus veſter notus eſt & fidus a-
micus; qui & ea quæ in litteris ſunt, diligenter vobis exponent; & quæ minus ſunt, viua voce exple-
bunt. Quibus pro reuerentia beati Petri, cuius legati ſunt, vos mites & affabiles præbeatis: & quic
quid vobis dixerint ex parte noſtra, patienter audiatis, atq. indubitanter credatis: Et quæ ibi ex
C auctoritate Apoſtolicæ ſedis negotia tractare voluerint & ſtatuere, nullorum malo ingenio turba
re permittatis, ſed potius eos ſincera charitate fauendo iuuetis. Omnipotens Deus mentes ve-
ſtras illuminet, atque per temporalia bona faciat vos tranſire ad gloriam ſempiternam. Data Ro
mæ decimoquinto Kal. Maij, Indictione decimatertia.]hactenus Gregorij Papæ litteræ, datę (vt ap
paret) anno eius Pontificatus ſecundo, eodemq. Domini milleſimo ſeptuageſimoquarto. Porro
inter hæc qui regno potiebatur Demetrius, expulſus ſtatim fuit a fratre tyranno: quamobrem idẽ
ipſe Rex, vt illud recuperaret, adijt Henricum Imperatorem anno ſequenti, prout his verbis Lam
bertus ſui temporis res geſtas ſingulis annis reddens teſtatur anno Domini milleſimo ſeptuageſi-
moquinto:

Paucis poſt diebus Imperator Moguntiam venit, ibiq. occurrit ei Ruthenorum Rex, Deme- XIII.
trius nomine, deferens ei ineſtimabiles diuitias in vaſis aureis & argenteis & veſtibus valde pretio
ſis, perijtq. vt auxilio ſibi foret contra fratrem ſuum, qui ſe per vim regno expuliſſet, & regnũ tyrã
nica immanitate occupaſſet. Miſſus eſt protinus a Rege Burchardus Treuerenſis Eccleſiæ Præpo
ſitus agere cum illo de iniurijs quas fratri intulerat, & commonere, vt regno quod iniuſte inuaſiſ-
D ſet, vltro decederet: alioquin auctoritatem & arma Theutonici regni propediem experturum fo-
re: Is legationi huic propterea opportunus videbatur, quod ille ad quem mittebatur, ſororem eius
in coniugium habebat. & ipſe hac de cauſa apud Regem, ne quid in illum interim grauius decer-
neretur, ſummis precibus obtinuerat. Ruthenorũ Rex Dedi Marchioni Saxonico, cuius ductu eo
aduenerat a Rege commiſſus eſt ſeruandus, donec legati reuerterẽtur.]hucuſq. Lambertus. Quid
poſt hæc actum ſit, idem auctor inferius tradit, nempe miſſum legatum ab inuaſore pretioſiſſima
munera detuliſſe ad Imperatorem, quibus animum eius flecteret ne præberet fratri ex regno pul
ſo auxilium: quod & abſq. muneribus Imperator conceſſurus erat, cum obortis domeſticis bel-
lis, vix ſatis ipſi eſſet vt propria tueri poſſet. Eadem habet Sigebertus & ipſe ſuæ ætatis res geſtas
ſcriptis proſecutus de quibus omnibus altum eſt ſilentium apud eos qui res Ruthenorum cum
Polonicis conſcripſere: quæ vel hic ſaltem voluimus in lucem prodidiſſe, vt ex his appareat Ruſ-
ſiam aliquando a legitimo Rege oblatam fuiſſe S. Petro Apoſtolorum Principi, & eius nomine tra
ditam Regi Demetrio a Gregorio Septimo Pontifice Maximo.

Porro etſi donatum Romanæ Eccleſiæ & ab ea acceptum regnum inuaſum & occupatũ a ty- XIV.
E ranno fuit: perſeuerauit tamen eiuſdem populi erga eamdem Romanã Eccleſiam propenſio haud
mediocris, quæ Græcis æmulationem mouit: adeo vt omni ſemper ſtudio laborarint eoſdem Ru-
thenos ab ipſa reuocare, cum facti ſunt ipſi ſchiſmatici. Ceterum etſi ad tempus aliquod obtorto
collo ab eiſdem in errorem abducti ſunt: in matrem ſemper reſpicere non deſierunt, vt iterum in
ſinum maternum accurrerent, eodemq. foueri ſemper optarent. Quam autẽ fuerint Rutheni ſem-
per Romanæ Eccleſiæ cupidiſſimi & Catholicæ communionis amantiſſimi, ipſorum Archiepiſco-
pus Iſidorus in totius Chriſtianæ religionis theatro, in ipſo œcumenico Concilio Florentino haud
vulgare, ſed plane egregium ſpecimen dedit, dum vna cum Beſſarione Trapezuntio Nicæno Ar-
chiepiſcopo Græcorum omnium cũ Latinis concordiæ auctor extitit; cuius rei gratia meruit vna
cum eodem memorato collega in S. Romanæ Eccleſię Cardinalium ordinem cooptari.

Relabens autem miſere rurſum Eccleſia Græcorum in ſchiſma, in eamdem ſecum præcipitẽ XV.
traxit ruinam Ruthenorum Eccleſiam: ſed dormientibus illis adhuc, poſt cẽtum & quinquaginta
annos ex obliuionis ſopore hæc tandem expergefacta, vigilans ſuam erubeſcens ignominiam, non

ad conſuenda ficus folia,excuſando excuſationes in peccatis conuerſa eſt, ſed peccati confeſſione A
& deteſtatione ad reintegrandam ſciſſam ſchiſmate tunicam inconſutilem, quam citiſſime miſſa
Romam ad Apoſtolicam ſedem legatione cucurrit,quam ſacris comitijs habitis ante bienniũ, an
no videlicet Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimoquarto,communibus ſuffragijs, votis
paribus eius prouinciæ Epiſcopi decreuerunt,hiſq.ſcriptis ſignificarunt:

Decretum deliberationis & concluſionis reuerendiſſimorum dominorum Archiepiſcopi & Epiſcoporum Ruthenorum de recipienda & ſuſcipienda communione ſancta Romana Eccleſiæ, factum die ſecunda menſis Decembris anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimoquarto.

In nomine ſanctæ viuificantis & indiuiduæ Trinitatis Patris & Filij & Spiritus ſancti.

XVI. Nos infra nominatæ perſonæ,qui huic ſcripto noſtro ſubſcripſimus,notum facimus, quod in-
troſpicientes diligenter vocationem & officium noſtrum,quod eſt huiuſmodi,vt noſmetipſos, &
hominum Chriſtianorum gregem ouium Chriſti nobis a Chriſto commiſſum, ad concordiam &
vnionem promoueremus,prout nos Saluator noſter Chriſtus Ieſus edocuit,eamq.doctrinam ſan-
guine ſuo obſignauit:Ac potiſſimum his infeliciſſimis temporibus noſtris,quibus multæ ac variæ
hæreſes inter homines graſſantur,ob quas plurimi recedentes a vera & Orthodoxa fide Chriſtia- B
na,legem noſtram deſerũt,& ab Eccleſia Dei,veroq.in Trinitate illius cultu ſe ipſos ſeparant.Qđ
non alia de cauſa accidit,quam ob diſſenſionem noſtram cum dominis Romanis, cum quibus cũ
ſimus vnius Dei homines & tamquam vnius matris ſanctæ Eccleſiæ Catholicæ filij, ab ijs diuiſi
ſumus:vnde mutuo auxilio pręſidioq.inuicem nobis prodeſſe nequimus.Et quamuis aſſidue Deũ
pro vnione in fide orationibus noſtris precemur,nihilominus quonam pacto hæc vnio inter nos
ſtabiliatur,aliquando numquam nobis ſerio curæ fuit,ſpectando ſemper Superiores noſtros,& ex-
pectando ſi de hac ipſa vnione inciperent eſſe ſoliciti.

XVII. Verum cum noſtra ſpes hac in re,vt hoc eorum cura & ſtudio perfici poſſit,in dies minuatur,
* Turcarum non ob aliam rem,quam quod iſti ſeruitute Paganorum * oppreſſi,etiamſi fortaſſe vellent,nõ poſ
ſunt:Igitur ex inſpiratione Spiritus ſancti,cuius hęc ſunt opera,& non hominum,conſiderantes cũ
ingenti dolore noſtro quanta impedimenta homines habeant ad ſalutem abſq. hac vnione Eccle-
ſiarum Dei,in qua incipiendo a Chriſto Saluatore noſtro & ſanctis illius Apoſtolis prædeceſſores
noſtri perſtiterunt,ac vnum ſummum Paſtorem,primumq.Antiſtitem in Eccleſia Dei hic in ter-
ris(prout ea de re Concilia & canones manifeſtos habemus)& non quempiam alium præter ſan- C
ctiſſimum Papam Romanum profitebantur,illiq.parebant in omnibus:ac quamdiu id vniformi-
ter in ſuo robore permanſit,ſemper in Eccleſia Dei ordo,cultuſq.diuini incrementum fuit: inde
conſecutum eſt,vt difficillimum foret hæreticis ſua diſſeminare praua dogmata. Poſtquam autẽ
multi Superiores eſſe cœperunt,eam ſibi auctoritatem poteſtatemq.arrogantes:nunc clare cerni-
mus,ad quantas diſcordias & ſchiſmata ob pluralitatem Superiorũ Eccleſia Dei deuenit: ex quo
fit,vt hæretici tantas ſumant vires.

XVIII. Itaq.nolentes vt conſcientiæ noſtræ tanto pondere aggrauarentur, ſi animarum ſalus multa-
rũ ob eas in religione diſcordias diutius periclitaretur (licet hac ipſa de re nos prædeceſſoreſq.
noſtri meditati fuerint,idq.tentauerint) videntes inſtitutum conſilium intermiſſum eſſe, propo-
ſuimus,auxiliante Deo,mutuo iſto vinculo nos ipſos ad proſequendum hoc negotium excitare &
confirmare,vt quemadmodum antea,eodem labio & eodem corde poſſemus laudare & glorifica-
re venerandum & magnificum nomen Patris & Filii & Spiritus ſancti cum fratribus noſtris cha-
riſſimis dominis Romanis, permanentes ſub eodẽ Paſtore viſibilis Eccleſiæ Dei,cui hæc præemi-
nentia ſemper debebatur.

XIX. Quocirca id nobis mutuo promittentes coram Deo,quantum in nobis fuerit,corde ſincero & D
candido ac diligentia in huiuſmodi negotio neceſſaria ac debita nos omnem daturos operam,ſpõ
demus in communi & quilibet per ſe,adhibitis mediis conuenientibus,vt fratribus noſtris Eccle-
ſiaſticis,communiq.plebi ad ineundam vnionem & concordiam ſimus auctores,idq.diuina adiu-
uante gratia perficiamus.

XX. Vt autem maius incitamentum ad finiendum habeamus,quõq.maior a nobis cura & ſolicitu
do impendatur:ſcriptum præſens conficimus,quo ſinceram promptamq.voluntatem noſtram ad
amplectendam cum Eccleſia Romana vnionem & conſenſum teſtamur. Et Deus omnipotens lar
gitor omnium bonorum,auctorq.ad concordiam ſit dux,& protector tam ſancti negotij huius,
cui vti corda noſtra,ita & eam voluntatem præſenti ſcripto teſtantes manu propria ſubſcribimus:
ſaluis tamen & in integrum obſeruatis cærimonijs & ritibus cultus diuini peragendi & ſanctorũ
ſacramentorum iuxta conſuetudinem Eccleſiæ Orientalis correctis tantummodo ijs articulis,qui
ipſam vnionem impedirent,vt more antiquo fierent omnia,ſicut olim,vnione durante,fuerunt. Da
tum anno Domini milleſimo quingenteſimo nonageſimoquarto,die ſecunda Decembris. E

locus ſigillorum.

Deinde ſequuntur ſubſcriptiones, videlicet:

Michael Metropolita Kiouienſis,Halicienſis,& totius Ruſſiæ,manu propria.
Ipation Dei gratia Protothronius Epiſcopus Vulodimirienſis,Breſtenſiſq.manu propria.
Cyrillus Terleczki [Exarcha Metropoliæ Kiouien.Epiſcopus Luceorienſis,Oſtroſienſiſq.ma
nu propria.
Gregorius nominatus Archiepiſcopus Vladika Polocenſis,Vitebſcenſiſque manu propria.
Dionyſius Zbiruiski Epiſcopus Chelmenſis,Belſenſiſq.manu propria.
Leontius Peleziczki Epiſcopus Pinſcenſis Turouienſiſq.manu propria.
Ionas Hohol Archimandrita Kobrinenſis eccleſiæ S.Saluatoris,manu propria.
Idem Ionas nominatus Epiſcopus Pinſcenſis,Turouienſiſq.manu propria hanc concordiam
fratrum meorum ſubſcripſi.]

Cum

A Cum hæc ſtatuiſſent,in ſequentem annum,vbi primum per temporis opportunitatem licuit, XXI.
honorificam ad Romanum Pontificem decernunt legationem,duobus ad id muneris obeundum
delectis legatis Epiſcopis,quibus ad eundem eiuſmodi litteras dederunt:

Litteræ dominorum Archiepiſcopi Kiouienſis & aliorum Epiſcoporum Ruthenorum ad Sanct.ſſ. D.N.Clementem Papam VIII.ſuper eorum vnione cum ſancta Eccleſia Romana,data die xij.Iunij,anno Domini M.D.XCV.Latine verſa.

Sanctiſſime Pater,Domine,& Paſtor ſupreme Eccleſiæ Chriſti,Domine clementiſſime:

Repetẽtes memoria conſenſum in omnibus atque vnionem Orientalis,& Occidentalis Eccle- XXII.
ſiæ,quam maiores noſtri ſub obedientia & regimine ſanctæ Sedis Apoſtolicæ Romanæ coluerunt;
ex altera vero parte perpendentes animis diſſenſiones & ſchiſmata,quæ hodie inualuerunt:non po
tuimus propterea non maximo dolore affici:deprecabamurq.aſſidue Dominum,vt nos aliquan
do in vnitatem fidei aggregaret;expectantes ſi forte Superiores & paſtores noſtri Orientalis Ec-
cleſiæ,ſub quorum obedientia hucuſque fuimus,de ineunda vnitate & concordia quam in liturgijs
quotidie a Deo efflagitant,cogitare ſerio, atque diligẽter in eam rem & curam incumbere vellẽt.
B Sed cum videremus fruſtra tale quippiam ſperari ab illis,non tam maleuolentia & temeritate for
taſſe eorum,quam quod ſub grauiſſimo ſeruitutis iugo crudeliſſimi tyrãni & a religione Chriſtia
na alieni gemant,tentare id quod maxime vellent,nullo modo poſſunt:nos nihilominus , qui in
his partibus ſub dominio Sereniſſimi Poloniæ & Suetiæ Regis & Magni Ducis Lituaniæ conſti-
tuti ſumus,liberiſq.nobis propterea eſſe licet,attendentes officium noſtrum,neque nobis ipſis &
ouibus gregis Chriſti,quarum cura ad nos ſpectat,obeſſe, conſcientiaſq. hac in parte noſtras tot
animarum interitu,qui ex diſſenſionibus his prouenit,grauare volentes, adiuuante Domino, ad
vnionem quæ antea inter Orientalem & Occidentalem Eccleſiam viguit,inq.Florentina Synodo
ab anteceſſoribus noſtris conſtituta eſt,accedere decreuimus:vt vinculo huius vnionis adſtricti ,
ſub obedientia atque regimine Sanctitatis veſtræ,vno ore & corde glorificemus & laudemus om
nes diuiniſſimum & ſanctiſſimum nomen Patris & Filij & Spiritus ſancti.

Ac proinde ſciente volenteq.domino noſtro Sigiſmundo Tertio Dei gratia Poloniæ & Suetiæ XXIII.
Rege,Magnoq.Duce Lituaniæ,cuius etiam ſingulare ac ſapiẽtiſſimum ſtudium in hac re enituit:
mittimus ad Sanctitatem veſtram chariſſimos fratres noſtros reuerendos in Chriſto Hypatiũ Po-
C ciei Protothronium atque Epiſcopum Vulodimirienſem,Beſtrenſemque,& Cyrillum Terleczki
Exarcham atque Epiſcopum Luceorienſem,Oſtroſienſemque:quibus mandauimus, vt Sanctita
tem veſtram adeant,ac(ſi quidem Sanctitas veſtra adminiſtrationem ſacramentorum,rituſque &
cærimonias Orientalis Eccleſiæ integre,inuiolabiliter,atque eo modo quo tempore vnionis illis
vtebamur,nobis conſeruare,confirmareq.pro ſe & ſucceſſoribus ſuis,nihil in hac parte innoua-
turis vnquam,dignetur)ſuo & omnium noſtrum Archiepiſcopi & Epiſcoporum,totiuſq.Eccleſia
ſtici noſtri ſtatus,& ouium commiſſarum nobis diuinitus nomine Sedi S.Petri & Sanctitati veſtrę
vti ſummo Paſtori Eccleſiæ Chriſti debitam obedientiam deferant.

Quæ omnia petita a nobis ſi obtinuerimus,Sanctitati veſtræ cum omnibus ſucceſſoribus ſuis XXIV.
nos & ſucceſſores noſtri dicto audientes,ſubq.regimine Sanctitatis veſtræ ſemper eſſe volumus .
In quorum maiorem fidem litteras præſentes manibus noſtris ſubſcripſimus atq. muniuimus ſi-
gillis. Data ex Regno Poloniæ & magno Ducatu Lituaniæ die XII. Iunij,anno Domini M.D.
XCV.iuxta Kalendarium vetus.

Sanctitatis veſtræ

D humillimi apud Deum oratores & ſerui

ſubſcriptiones cum ſigillis.

Michael Dei gratia Archiepiſcopus Metropolita Kiouienſis, Halicienſiſque ac totius Ruſſiæ, manu propria.

Ipation Dei gratia Protophronius Epiſcopus Vulodimirienſis,Breſtenſiſq.manu prop.

Cyrillus Terleczki Dei gratia Exarcha Epiſcopus Luceorienſis , Oſtroſieoſiſque manu propria.

Gregorius nominatus Archiepiſcopus Vladika Polocenſis,Vitebſcenſiſque manu prop.

Michael Kopiſtenski Epiſcopus Præmiſlienſis,Samborenſiſq.manu propria.

Gedeon Boloban Epiſcopus Leopolienſis manu propria.

Dionyſius Sbiruiski Epiſcopus Chelmenſis manu propria.

Leontius Pelcziczki Epiſcopus Pinſcenſis,Turouienſiſq.manu propria.

Ionas Hohol Archimandrita Cobrinenſis eccleſiæ S.Saluatoris manu prop.ſubſcripſit.

Idem Ionas Hohol nominatus Epiſcopus Pinſcenſis, Turouienſiſq.manu propria.]

E Qui igitur miſſi ſunt Epiſcopi legati,peruenerunt Romam eodem anno,menſe Nouembri,ho XXV.
norifice excepti a Summo Põtifice,a quo domus ad habitãdum,& quæ ad victum & alia quæ opus
eſſent,ipſis munificentiſſime,quamdiu morari contigit in Vrbe,ſunt exhibita.Statuta autem die,
videlicet vigeſimatertia menſis Decẽbris eiuſdem anni M.D.XCV.Sabbato ieiunij quatuor tẽ-
porum,in aula Conſtantiniana Palatij Vaticani coram ipſo Summo Pontifice & S.R.E.Cardina-
libus,alijſq.diuerſi ordinis diuerſarumq.dignitatum inſignibus proceribus in publicum auditio-
rium ſunt admiſſi,legationis munus quod obirent publice expoſituri.Tum igitur ingreſſi,vt a lõ-
ge conſpicati ſunt ipſum Romanum Pontificem,venerationis ergo,proſtrauerunt ſe in terram;ſur
gereq.iuſſi atque accedere ad thronum Pontificis,ad eiuſdem pedes rurſum eodẽ humillimo cul-
tu & reuerentia ſtrati eos ſunt deoſculati:hiſq.peractis,cum quod peterent ſignificaſſent , litteras
quas ferrent ipſi Summo Pontifici legendas obtulerunt,quæ Ruthenice primum(vti ſcriptæ erãt)
perlectæ, eædem rurſus Latinitate donatæ ex ſcripto ſunt repetitæ.

His auditis,Siluius Antonianus Præfectus cubiculi Põtificij,atque inhærens ipſi Summo Põ XXVI.
tifici

Digitized by Google

tifici a ſecretis,ad eos conuerſus,eiuſmodi eiuſdem Pontificis iuſſu habuit orationem: A

XXVI. Ad petram fidei ſupra q̃ Chriſtus Dominus Eccleſiam ſuã ædificauit,ad montem ſanctum in
quo habitare beneplacitum eſt Deo,ad matrem & magiſtram omnium Eccleſiarum ſanctam Ro
manam Eccleſiam reditis,Rutheni Epiſcopi,poſt annos centum & quinquaginta , magno quidẽ
& ſingulari Dei beneficio erga vos & gentem veſtram,tanto vero cum gaudio Sanctiſſimi Domi
ni noſtri,quantum nulla orationis copia,nulla dicendi vis exprimere ſatis poteſt.Exultat ſpiritus
Sanctitatis ſuæ in Deo,& Sapientiam illam agnoſcit,quæ attingit in fine vſque ad finem fortiter &
diſponit omnia ſuauiter.Et vos quoque iure optimo diuitias bonitatis Dei agnoſcitis & prædica-
tis,qui corda veſtra diuino ſuo lumine colluſtrauit,vt intelligeretis non eſſe in corpore membra
illa,quæ capiti non cohærent,diuulſum a vite palmitem fructum nullum afferre poſſe,riuos areſce
re qui fonti non ſunt coniuncti,denique Deum patrem non habere,qui Eccleſiam matrem non ha
bet,quæ vna eſt Catholica & Apoſtolica ſub vno viſibili capite Romano Pontifice , qui eſt Pater
Patrum,& Paſtor Paſtorum cui in beato Petro Apoſtolorum principe & agni & oues Chriſti ſũt
creditæ:& cui a Domino mandatum eſt,vt fratres ſuos Epiſcopos confirmet.

XXVII. Recte igitur & prudenter & pie venerabilis Metropolita veſter & vos & collegæ veſtri feciſtis B
qui vnitatem Eccleſiæ Catholicæ,extra quam non eſt ſalus,tanto ſtudio appetiſtis,& ex tam lon-
ginquis regionibus huc ad ſacra Apoſtolorum limina veniſtis,vt beati Petri legitimo ſucceſſori ,
vero in terris Chriſti Vicario debitam obedientiam præſtaretis,& veteribus in fide erroribus reie
ctis,incorruptæ fidei integritatem ab eo reciperetis.Ergo quia corde creditur ad iuſtitiam, ore au
tem confeſſio fit ad ſalutem:agite venerabiles Epiſcopi,implete gaudium Sanctitatis ſuæ & huius
ſacri atque ampliſſimi collegij,& fidei Catholicæ profeſſionem iam facite.Paratus eſt Sanctiſſimus
Dominus noſter paterna benignitate vos & Metropolitam veſtrum & Coepiſcopos veſtros & na
tionem veſtram Rutheoam aperto charitatis ſinu ad communionem admittere , & obedientiam
veſtram vna cum his venerabilibus fratribus ſuis S.R.E. Cardinalibus recipere;ſperatq.Sancti-
tas ſua in eo qui potens eſt,& qui facit mirabilia magna ſolus a ſæculo,quod exemplum fidei ve-
ſtræ alios etiam ad ſalutarem æmulationem prouocabit,vt & ipſis depulſis tenebris,lumẽ quærãt,
ſectentur vnitatem & pacem,& fiat vnum ouile & vnus paſtor.]hactenus Antonianus.

XXVIII. Cui iſtæc Pontificis nomine perorantí legati parentes,ſinguli mox fidei Catholicæ profeſſionẽ
ſcriptis editam,ſuaq.manu ſubſcriptam coram ipſo Summo Pontifice recitarunt: quam quidem C
Hypatius primum Latinis verbis conceptam,quod eam linguam calleret , edidit atque emiſit in
hunc modum:

Sanctiſſime ac Beatiſſime Pater.

Ego humilis Hypatius Pociei Dei gratia Protothronius Vulodimirienſis & Breſtenſis Epiſco
pos in Ruſſia,nationis Ruſſorum ſeu Ruthenorum,vnus ex procuratoribus reuerendorũ in Chri
ſto Patrum dominorum Prælatorum eiuſdem nationis,videlicet Michaelis Rahoſa Archiepiſco-
pi Metropolitę Kiouienſis & Halicienſis,ac totius Ruſſiæ,& Gregorij Archiepiſcopi denominati,
electi in Epiſcopum Polocenſem & Vitepſcenſem , & Ionæ Hobol electi in Epiſcopum Pin-
ſcenſem & Turouienſem , & Michaelis Kopiſtenski Epiſcopi Præmiſlienſis & Samborenſis,&
Gedeonis Bolobam Epiſcopi Leopolienſis, & Dionyſij Zbiruiski Epiſcopi Chelmenſis , ab
eis ſpecialiter conſtitutus & miſſus vna cum reuerendo in Chriſto Patre domino Cyrillo Ter
leczki Exarca Epiſcopo Luceorienſi & Oſtroſienſi eiuſdem nationis , altero ex procuratori-
bus dictorum dominorum Prælatorum,& collega meo ad ineundam & ſuſcipiendam vnionem Sã
ctitatis veſtræ & ſanctæ Romanæ Eccleſiæ,atque ad deferendam debitam obedientiam ipſorum D
omnium & totius Eccleſiaſtici eorum ſtatus & ouium eis commiſſarum nomine huic ſanctæ Sedi
beati Petri,& Sanctitati veſtræ vti ſummo Paſtori vniuerſalis Eccleſiæ,ad pedes eiuſdem Sancti-
tatis veſtræ poſitus , ac infraſcriptam ſanctæ Orthodoxæ fidei profeſſionẽ iuxta formam Gre-
cis ad vnitatem dictæ ſanctæ Romanæ Eccleſiæ redeuntibus præſcriptam facturus & emiſſu-
rus, tam procuratorio nomine prædictorum dominorum Archiepiſcopi & Epiſcoporum Ru-
thenorum meorum principalium , quam etiam meo proprio , ſimul cum prædicto domino Cy-
rillo Exarcha Epiſcopo Luceorienſi & Oſtroſienſi procuratore & collega meo,polliceor & promit
to,quod ipſi domini Archiepiſcopus & Epiſcopi illam ratam & gratam habebunt,ac ſuſcipient &
acceptabunt,& intra tempus competens ratificabunt & confirmabunt,atque de nouo iuxta prædi
ctam formam de verbo ad verbum facient,& emittent,& eorum manu ſubſcriptam & ſigillo obſi
gnatam ad Sanctitatem veſtram & hanc ſanctam Apoſtolicam Sedem trãſmittent,prout ſequitur:

XXIX. Firma fide credo & profiteor omnia & ſingula quæ continentur in Symbolo fidei, quo ſancta
Romana Eccleſia vtitur,videlicet:

Credo in vnum Deum Patrem omnipotentem,factorem cæli & terræ , viſibilium omnium & E
inuiſibilium.Et in vnum Dominum Ieſum Chriſtum,Filium Dei vnigenitum:Et ex Patre natum
ante omnia ſæcula:Deum de Deo,lumen de lumine:Deum verum de Deo vero.Genitum , non fa-
ctum ,conſubſtantialem Patri;per quem omnia facta ſunt.Qui propter nos homines,& propter no
ſtram ſalutem deſcendit de cælis.Et incarnatus eſt de Spiritu ſancto ex Maria Virgine:& homo fa
ctus eſt.Crucifixus etiam pro nobis ſub Pontio Pilato,paſſus,& ſepultus eſt. Et reſurrexit tertia
die ſecundum Scripturas.Et aſcendit in cælum:ſedet ad dexteram Patris.Et iterum venturus eſt
cum gloria iudicare viuos,& mortuos:cuius regni non erit finis.Et in Spiritum ſanctum Dominũ,
& viuificantem:qui ex Patre,Filioq.procedit.Qui cũ Patre,& Filio ſimul adoratur,& cõglorifica-
tur;qui locutus eſt per Prophetas.Et vnam ſanctam Catholicam & Apoſtolicam Eccleſiam.Con-
fiteor vnum baptiſma in remiſſionem peccatorum.Et expecto reſurrectionem mortuorum.Et vi
tam venturi ſæculi.Amen.

XXX. Credo etiam,ſuſcipio,atque profiteor ea omnia,quæ ſacra Oecumina Synodus Florentina ſu
per

Digitized by Google

A per vnione Occidentalis & Orientalis Eccleſiæ diffiniuit & declarauit, videlicet ; quod Spiritus
ſanctus a Patre æternaliter eſt; & eſſentiam ſuam ſuumque eſſe ſubſiſtens habet, ex Patre ſimul
& Filio, & ex vtroque æternaliter, tamquam ab vno principio, & vnica ſpiratione procedit.
Cum id quod ſancti Doctores & Patres dicunt, ex Patre per Filium procedere Spiritum ſanctum,
ad hanc intelligentiam tendat, vt per hoc ſignificetur Filium quoque eſſe, ſecundum Græcos quidē
cauſam, ſecundum Latinos vero principium ſubſiſtentiæ Spiritus ſancti, ſicut et Patrem. Cumq.
omnia quæ Patris ſunt, ipſe Pater vnigenito Filio ſuo gignendo dederit, præter eſſe Patrem, hoc ip
ſum quod Spiritus ſanctus procedit ex Filio, ipſe Filius a Patre æternaliter habet, a quo æternali-
ter etiam genitus eſt. Illamq. verborum illorum, Filioque, explicationem veritatis declarandę gra
tia, et imminente tunc neceſſitate, licite, ac rationabiliter Symbolo fuiſſe appoſitam.
Item in azymo ſiue fermentato pane triticeo corpus Christi veraciter confici, ſacerdotesq. in XXXI.
altero ipſum Domini corpus conficere debere, vnumquemque ſcilicet iuxta ſuæ Eccleſię, ſiue Oc-
cidentalis, ſiue Orientalis conſuetudinem.
Item ſi uere pœnitentes in Dei charitate deceſſerint, anteqnam dignis pœnitentiæ fructibus
B de commiſſis ſatisfecerint & omiſſis, eorum animas pęnis purgatorij poſt mortem purgari: & vt a
pœnis huiuſmodi releuentur, prodeſſe eis Fidelium viuorum ſuffragia, Miſſarum ſcilicet ſacrificia,
orationes, & eleemoſynas, & alia pietatis officia, quæ a Fidelibus pro alijs Fidelibus fieri conſue-
uerunt ſecundum Eccleſiæ inſtituta. Illorumq. animas qui poſt baptiſma ſuſceptum nullam omni-
no peccati maculam incurrerunt, illas etiam quæ poſt contractam peccati maculam, vel in ſuis cor
poribus, vel eiſdem exutæ corporibus (prout ſuperius dictum eſt) ſunt purgatæ, in cælum mox reci
pi, & intueri clare ipſum Deum trinum & vnum ſicuti eſt, meritorum tamen diuerſitate alium alio
perfectius. Illorum autem animas, qui in actuali mortali peccato, vel ſolo originali decedunt, mox
in infernum deſcendere, pœnis tamen diſparibus puniendas.
Item ſanctam Apoſtolicam Sedem, & Romanum Pontificem in vniuerſum Orbem tenere pri XXXII.
matum; & ipſum Pontificem Romanum ſucceſſorem eſſe beati Petri Principis Apoſtolorum, &
verum Chriſti Vicarium, totiuſq. Eccleſiæ caput, & omnium Chiſtianorum patrem ac doctorem
exiſtere; & ipſi in beato Petro paſcendi, regendi, & gubernandi vniuerſalem Eccleſiam a Domino
noſtro Ieſu Chriſto plenam poteſtatem traditam eſſe, quemadmodum etiam in Actis Oecumeni-
C corum Conciliorum, & in ſacris canonibus continetur.
Inſuper profiteor ac recipio alia omnia, quæ ex decretis ſacræ Oecumenicæ Generalis Synodi XXXIII.
Tridentinæ ſacroſancta Romana & Apoſtolica Eccleſia, etiam vltra contenta in ſupradicto fidei
Symbolo, profitenda ac recipienda propoſuit atque præſcripſit, vt ſequitur.
Apoſtolicas & Eccleſiaſticas traditiones, reliquaſque einſdem Eccleſiæ obſeruationes & con-
ſtitutiones firmiſſime admitto & amplector.
Item ſacram Scripturam iuxta eum ſenſum, quem tenuit & tenet ſancta mater Eccleſia, cuius
eſt iudicare de vero ſenſu & interpretatione ſacrarum Scripturarum, admitto: nec eam vnqnam
niſi iuxta vnanimem conſenſum Patrum accipiam & interpretabor.
Profiteor quoque ſeptem eſſe vere & proprie ſacramenta nouæ legis a *Ieſu* Chriſto Domino XXXIV.
noſtro inſtituta, atque ad ſalutem humani generis, licet non omnia ſingulis neceſſaria, ſcilicet Ba-
ptiſmum, Confirmationem, Euchariſtiam, Pœnitentiam, Extremam vnctionem; Ordinem, & Ma
trimonium; illaq. gratiam conferre; & ex his Baptiſmum, Confirmationem, & Ordinem ſine ſacri
legio reiterari non poſſe.
D Recepros quoque & approbatos Eccleſiæ Catholicæ ritus in ſupradictorum omnium ſacra-
mentorum ſolemni adminiſtratione recipio & admitto.
Omnia & ſingula, quæ de peccato originali, & de iuſtificatione in ſacroſancta Tridētina Syno
do definita & declarata fuerunt, amplector & recipio.
Profiteor pariter in Miſſa offerri Deo verum, proprium, & propitiatorium ſacrificium pro vi- XXXV.
uis & defunctis, atque in ſanctiſſimo Euchariſtiæ ſacramento eſſe vere, realiter, & ſubſtantialiter
corpus, & ſanguinem, vna cum anima & diuinitate Domini noſtri *Ieſu* Chriſti; fieriq. conuerſio-
nem totius ſubſtantiæ panis in corpus, & totius ſubſtantię vini in ſanguinem, quam conuerſionem
Catholica Eccleſia tranſubſtantiationem appellat.
Fateor etiam ſub altera tantum ſpecie totum atque integrum Chriſtum, verumq. ſacramen-
tum ſnmi.
Conſtanter teneo purgatorium eſſe, animaſq. ibi detentas Fidelium ſuffragijs iuuari. Similiter
& Sanctos vna cum Chriſto regnantes venerandos atque inuocandos eſſe, eoſq. orationes Deo pro
nobis offerre, atque eorum reliquias eſſe venerandas.
E Firmiſſime aſſero, imagines Chriſti, ac Deiparæ ſemper Virginis, necnon aliorum Sanctorum
habendas & retinendas eſſe, atque eis debitum honorem ac venerationem impartiendam.
Indulgentiarum etiam poteſtatem a Chriſto in Eccleſia relictam fuiſſe, illarumq. vſum Chri-
ſtiano populo maxime ſalutarem eſſe affirmo.
Sanctam Catholicam & Apoſtolicam Romanam Eccleſiam omnium Eccleſiarum matrem, &
magiſtram agnoſco, Romanoq. Pontifici beati Apoſtolorum Principis ſucceſſori, ac Ieſu Chriſti
Vicario veram obedientiam ſpondeo ac iuro.
Cetera item omnia a ſacris Canonibus & Oecumenicis Concilijs, ac præcipue a ſacroſancta
Tridentina Synodo tradita, definita, & declarata, indubitanter recipio atque profiteor: ſimulq. cō
traria omnia, & ſchiſmata, atque hæreſes quaſcumque ab Eccleſia damnatas & reiectas & anathe
matizatas, ego pariter damno, reijcio, & anathematizo.
Hanc veram Catholicam fidem, extra quam nemo ſaluus eſſe poteſt, quam in præſenti ſponte XXXVI.
profiteor,

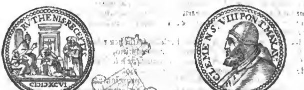
Google

profiteor,& veraciter teneo,eamdem integram & inuiolatam vſque ad extremum vitæ ſpiritum cõſtantiſſime,Deo adiuuante,retinere & confiteri,atq. a meis ſubditis, vel illis,quorum cura ad me in munere meo ſpectabit,teneri,doceri,& prædicari,quantum in me erit, curaturum. Ego idem Hypatius Pociei Protothronius Epiſcopus Vuladimirienſis,& Breſtenſis,procuraror ſupradictorum dominorum Archiepiſcopi & Epiſcoporum Ruthenorum,procuratorio eorum nomine, & meo proprio, vt ſupra, ſpondeo, voueo, ac iuro; Sic me Deus adiuuet,[& hæc ſancta Dei Euangelia.] A

XXXVII. Hanc a ſe editam fidei Catholicæ profeſſionem Hypatius Ruthenorũ legatus,rite ſacris Euãgelijs tactis,iuramento ac ſubſcriptione firmauit,eamdemq.in Rutheuicam linguam fideliter tráſlatam,ſuoq, chirographo conſignatam ac publice recitari factam ſimili iureiurando comprobauit. Moxq.ab altero legato Cyrillo eadem profeſſioue tum Ruthenica lingua per ſe, tum Latina per interpretem publice ex more facta ac recitata,repetitiſq.iuramentis ac ſubſcriptionibus confirmata,atque omnibus denique ſolemni ritu ex ſacrorum Canonum præſcripto peractis & abſolutis(prout publica monumenta,quæ a ſanctæ Inquiſitionis Officij publicis miniſtris publice ſunt confecta,ſignificant) iterum ad pedes Sanctiſſimi acceſſerunt,eoſq.deoſculati ſunt. Tum ipſos Sũmus Pontifex Clemens,voce ſubmiſſiore,quæ a propinquis exauditetur,in hanc fere ſententiam eſt allocutus: B

XXXVIII. Gaudium cordis noſtri,quod hodierna die capimus ea veſtro ad Romanam Catholicam Eccleſiam reditu,nullis verbis exprimere ſatis poſſumus. Gratias immortali Deo ſingulares agimus, qui per Spiritum ſanctum ſuum hanc vobis mentem dedit,vt ad veſtram & omnium Fidelium matrem,ſanctam Eccleſiam Romanam confugeretis,quæ aperto charitatis gremio vos recipit;& nos ſincero cordis affectu vos,Metropolitanum veſtrum,& Coepiſcopos veſtros,totamq. Ruthenam nationem excipimus,ita plane de vobis perſuaſi,quod vere & ex animo coram Deo,qui ſcrutatur cor,ad nos veniſtis,& fidem Catholicam profeſſi eſtis. Agnoſcite,fratres,gratiam Dei, & donum diuinæ miſericordiæ conſeruate. Eſtote obedientes huic matri veſtræ chariſſimæ,quæ animarum veſtrarum ſalutem ardenter expetit,& nihil terrenum a vobis quærit. eſtote humiles,& nolite abũdare in ſenſu veſtro. Deus enim(vt ſcitis)humilibus dat gratiam,ſuperbis autem reſiſtit:& miſera Græcia,cuius calamitatem aſſidue lugemus,propter ſuperbiam ſuam,lucem veritatis amiſit,duriſſimo ſeruitutis iugo opprimitur. Humilitatẽ igitur colite,& Eccleſiæ Catholicæ firmiter & adhærete. Nos veſtris commodis,quantum cum Domino poterimus,nullo loco deerimus;& vos præſẽtes,ceteroſq.abſentes ex veſtris paterne benedicimus.] Impertita igitur a Sanctiſſimo Pontifice eiuſmodi benedictione,facta eſt dimiſſio ſacri conuentus. C

Libuit autem hic ad poſtremum formam eorum quæ rei præclare geſtæ inſignibus aurea & argentea ſunt cuſa numiſmata,& in Apoſtolorum natali die hoc anno,more maiorum,ab ipſo Summo Pontifice diſtributa,hic tibi expreſſam reddere,dignum poſteris monumentum,quod huic noſtræ ſcriptioni veluti ſigillum accedat.

Digitized by Google